LIBER AVREVS.

INSCRIPTVS LIBER CONFORMITATVM VITÆ BEATI, AC SERAPHICI PATRIS FRANCISCI AD VITAM IESV CHRISTI DOMINI NOSTRI.

Nunc denuò in lucem editus, atq; infinitis propemodum mendis correctus à Reuerendo, ac doctiſsimo P. F. Ieremia Bucchio Vtinenſi ſodali Franciſcano Doctore Theologo laborioſis, ornatiſsimisq; lucubrationibus illuſtratus.

Cui planè addita eſt perbreuis, & facilis hiſtoria omnium virorum: qui ſanctitate, probitate, innocentia vitæ, ac doctrina, eccleſiaſticisq; dignitatibus, in Franciſcana Religione vſq; ad noſtra hæc tempora excelluerunt.

Acceſsit duplex rerum, & verborum, ac materieru n toto opere memorabilium Index locupletiſsimus.

Ad Illuſtriſs. atq; Ampliſsimum Sanctæ Rom. Eccleſiæ Cardinalem D. D. HIERONYMVM de RVVERE Ord. min. Conuentualium Protectorem vigilantiſsimum.

BONONIAE, Apud Alexandrum Benatium. *Facultate à Superioribus conceſſa.* 1590.

SI quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

SE neget atq; crucem tua post vestigia quisquis
Prosequitur tollat, tu bone Christe iubes:
Non egre hanc presta ipse feram per tella, per hostes
Ingrediar tutus, te duce quaq; sequar.

FRanciscus Christi sanctissima dogmata sectans
Rarum, & perfectum dat decus hinc fidei;
Amplificatq; pij cultissima dona tonantis,
Nulla latet labes pectore fixa viri:
Candida nanq; fides diuina in stigmata surgit
Illustrans orbem claraq; facta Poli.
Sancte pater precibus duc nos ad sidera sanctis,
Clare pater cælo pectora nostra geras:
Vberius populis sanctissima dona ministres
Scandere quo cæli regna beata queant.

ILL.MO AC R.MO S·R· ECCLESIAE CARDINALI AMPLISSIMO D.D. HIERONYMO DE RVVERE VIGILANTISS.

Ordinis Min. Conuentualium Protectori, Patrono Optimo.

F. LVCIVS ANGVISSOLA. S. P. D.

IEREMIAE *Buchij Vtinensis Franciscani sodalis nostri Conuentualis, dùm in humanis ageret, semper tùm in rebus agendis, tùm etiam iudicandis, acerrimus fuit sensus; qui acumine ingenij perpendens quanta, & quàm summa esset animi tui virtus, ac penè Heroica magnitudo, qua dignissimus es, vt omnes meritò boni, & docti, non modò ament, sed & colant, suspiciant, & venerentur: quippe qui & humanarum disciplinarum, hebraicè, Græcè, & latinè, sacrarumq; legum, diuinæ, naturalisq; Philosophiæ scientissimus, rerum omnium Politicarum ex-*

perientissimus, consilioq; non minus, quàm industria sis valde pollens; atque id, quod in omnibus rebus summum, & magnum esse videtur, ab omni prorsus libidine, & auaritia abhorrens; nihil æquè cupiebat, quàm vt hic labor, cui Conformitates Sancti Francisci est nomen, in lucem ederetur; in quo sanè ipse non exiguam operam, & diurnã, & nocturnã consumpserat, eumq; tuo nomini nuncuparet. Ego autem, qui eius consilium probè noueram, enixè id contendentibus Patribus Vtinensis Conuentus Discretis, libentissimè hoc ipsum opus edendum suscepi, nonnihil persuasum habens ex omnibus honoribus, qui amicis, & necessarijs, qui vita functi sint, haberi possunt, nullum adeò esse insignem, aut æquè diù permansurum, quàm res eorum præclarè gestas, aut sapienter excogitatas literarum monumentis commendare; ne earum interitu nominis quoque celebritas, & claritudo in tenebris delitescere patiamur. Hoc igitur ego perspiciens, vita functo Ieremia, quem viuentem verissimis affectibus amaueram, vt ab omni silentio, & obliuione vindicarem, nulli labori parcens, omni studio, cogitatione, & pietate curaui, vt studiosè eius lucubrationes quàm maximè possent ornatæ ederentur: consultò igitur Ieremias, qui insigni huius voluminis gloriæ cumulum addere voluit, te Patronum sibi constituit, cuius humanitatis est, qui literas, ingenia, ac omnes bonas artes maximi semper fecisti, librum hunc libenti animo accipere, fouere, & amplecti ea, qua planè soles alios libros alacritate; meque, qui librum ad te perferendum, tibiq; nuncupandum ob eas causas suscepi, tua gratia, & beneuolentia complecti ne dedignere. Deus Optimus Maximus tuam de Ecclesia solicitudinem sua gratia adiuuet, diuq; nostræ Religioni, & bonis omnibus seruet incolumem.

Bonon. Cal. Maij. M. D. X C.

FRATRIS IOANNIS FRANCISCI BONI

ORD. MIN. CONVENTVALIVM DECASTICON.

INsigne hoc opus eximia confeceratarte
Pisanus tantæ relligionis honor.
Buchius at quoq; Franciscanæ gloria gentis
Addidit huic vigilans multa labore suo;
Dumq; tibi auratæ QVERCVS clarissima proles;
Munera ceu magno digna fauore tui;
Mittere constituit lætus properauit ad astra;
O fęlix, modò quem regia celsa tenet.
Hinc Heros ANGVISSOLA iam super æthera notus
Perfecit quod mors dira reliquit opus.

COPIA LITTERÆ

A PRAEFATO MAGISTRO BARTHOLOMEO AVCTORE HVIVS OPERIS GENERALI MINISTRO.

& capitulo Generali pro approbatione præsentis operis directæ.

REVERENDIS in Christo patribus Henrico generali ministro, & alijs ministris; cæterisque diffinitoribus capituli generalis ordinis fratrum minorum apud sacrum conuentum Assisij in proximo festo sacræ indulgentiæ sanctæ Mariæ de Portiuncula ibidem celebrandi: Frater Bartholomeus de Pisis sacræ theologiæ Magister indignus. Reuerentiam debitam cum omni subiectione deuota, deuotione, professione, ac beneficijs perceptis; quibus obligor beato patri nostro Francisco, cupiens aliquid componere ad eius laudem, gloriam, & honorem (Christo prædocente; qui ipsum patrem Franciscum sibi per omnia similem reddidit, & conformem) opus quoddam; quod de conformitate vitæ beati Francisci ad vitam ipsius Domini nostri Iesu Christi intitulatur, compegi cum arbore figurata; quæ personaliter assistens iuxta papalia nostri ordinis instituta, vestra prudentia tribuo corrigenda; lima vestra sapientiæ examinanda, ac approbanda: atque alijs intra nostrum ordinem, & extra communicanda. Humiliter exoro licentiam, à vobis mihi impartiri; deprecans instanter ipsum patrem Franciscum; cuius corpus in hoc sacro loco requiescit: vt vos, & totum ordinem minorum in agendis dirigat, & ad gaudia perducat æterna. Amen. Data in loco præfato Assisij. die prima Mensis Augusti.

RESPONSIO CAPITVLI GENERALIS, ad præscriptam litteram istud opus approban.

IN Christo sibi charissimo fratri Bartholomeo de Pisis sacræ Theologiæ Magistro, frater Henricus ordinis fratrum minorum Generalis minister, & seruus, cæteriq; ministri, ac diffinitores capituli Generalis apud sacrum locum de Assisio die secunda Augusti. Anno domini 1399. celebrati salutem, & pacem in domino sempiternam. Opus, quod diuina fauente clementia, & intitulatur de conformitate vitæ beati Francisci ad vitam Domini nostri Iesu Christi, fecisti: Inspici, discuti, & examinari fecimus diligenter, cum arbore; quam nobis personaliter præsentasti, & nihil inuenimus correctione dignum; sed laude: de quo tuæ regratiando prudentiæ, præsentibus tibi licentiam faciendi depingi ipsam arborē, ac ipsum opus volentibus videre, & transcribere: quòd eis possis communicare liberaliter impertimur. In cuius rei testimonium præsentem litteram in registro ordinis positam; fecimus sigillo generalatus officij impressione muniri. Data in dicto sacro loco, anno, die, & mense superius annotatis.

VT QVÆLIBET MATERIA præſentis operis facilius inueniri poſsit; duplex index aſsignatur: & vtriuſque prior numerus, poſterior verò columnam oſtendit.

Index materiarum, quæ in hoc opere continentur.

INDEX ALPHABETICVS.

A

Aluernæ

Auctoritas

D

Figuræ

I

K

L

Lugduni

Miracula

N

Ordo

P*rælatorum*

S

Scientia

Stigma-

Vitellius

F I N I S.

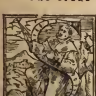

IN nomine domini nostri Iesu Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ, matris suæ, Ac beati patris nostri Francisci.

¶ Incipit opus intitulatum de Conformitate vitæ beati Francisci, ad vitam Domini Iesu Christi redemptoris nostri, æditum ab illuminato sacrarum litterarum interprete consumatissimo, fratre Bartolomeo de Pisis ordinis minorum sancti Francisci: ob reuerentiam prælibati patris sancti Francisci. Anno domini. 1385.

INCIPIT PRIMVS PROLOGVS

PRO OPERE PRAEFATO.

SANCTORVM vita probis fulcta operibus, & doctrina fructuosa, signis comprobata, cum militantis ecclesiæ filios illustrent limpidius, dirigant rectius in agẽdis, ædificent efficatius, animum placidius demulceant, & inducant ad mundi contemptum, ac omni virtute, & efficacia Christum prosequendum præ omnibus clament, incitent, & impellant. Etsi generale hoc in sanctis existat, illorum tamen præcipue sanctorum exempla: cum præfatis fideles attrahunt ad iam dicta, quos sibi saluator in uitæ actibus conformes magis reddit: donis impensius efficit gratiosos, & prodigijs, atque portentis illustres, & mirabiles ostendit seu claros, cum quicquid in sanctis immineat, seu fiat ab ipsis diuina operetur potentia, ad fidelium directionem, consolationem, & fidei argumentum, vt ipse in se mirabilissimus in suis effectibus, atque sanctis proculdubio mirabilis reperiatur, & prædicetur. Verum & si omnes sanctos condere ad sui gloriam diuina clementia est dignata, & ad nostram salutem, nec vllo in tempore ab exordio, vtpote humani generis vsque ad præsens mundum eorum consortio destitutum ommiserit: ipso tandem veterascente, & vitiorum scabredine sordescente, ab apostolicis torpente, imo verius a Christi declinante vestigijs, ab eiusque amore totaliter frigescente, ac occiduo omnis puritatis non proximante modo: sed iam instante, nocteq; peccarorum possesso, dum in suo cursu non medium, sed extremum iter perageret: silentio disciplinis imposito, & moribus: ob id quia non Christi, sed sua quisque quæreret, & ambiret, sapientia illa ineffabilis renouare in melius, quę sunt mundi proinde cupiens, & intendens: nouum, & singularem hominem subito condidit, vita spectabilem, insignẽ moribus, apostolorum sectatorem, præcipuũ efficacem in verbo, zeloque animarum præferuidum, præclarum virtutibus, & signis: omnia secularia contemnentem, paupertatis fidum amicum, euangelij cuncta seruantem: crucis baiulum, notabilẽ passionis suę stigmatibus, & ad patriam toto nixu cum suis tendentem, auidum, & anhelum. Hic homo sic celebs, deuotus, sanctus, est angelicus vir Franciscus: quem pater misericordiarum, & luminum præuenit gratia conseruauit, & consumauit mundanorum abiecto onere per semitam hactenus ob litteratam vitæ Iesu, & apostolorum recto incedens tramite, paupertatem diligens, & assumens in sponsam fœdere perpetuo, & cõstringens euangelij obseruator, sollicitus vita, verbo, opere, & exemplo: orbis climata, irradiatione mirifica clarius illustrauit, in lucem perfectionis direxit, ad Dei perficienda mandata, crucifixiq; vestigia prosequenda auidius incitauit. Cuius beati patris, quanta fuerit gratiæ plenitudinis affluentia, qualis vita, quàm efficax verbum, & quàm grata eius fuerit affectio, dilectio, seu amor, quiduè optarit, & quæsierit possidere, quanè gloria fulgear in supernis, non solum fratrum minorũ religio ab ipso ordinata cum duobus alijs ordinibus, sed quæ gerit assidue, ac gessit: expri

mnnt, & declarant. Verum etiam ipse dominus Iesus eum sibi in vita reddendo præ alijs sanctis similem, & cõformem: signaculis suæ passionis cõsignando, quantæ sit apud ipsum acceptionis, & gratiæ, quantæuè gloriæ, quã statu sublimis euidenter declarat, & ostendit. Ipsius ergo patris beatissimi magna, & mirifica a Deo in ipso gratificè patrata, & si nonnulli tam nostri ordinis, quàm status secularis, excellentia sanctitatis, dignitatis, ac scientiæ præclari, & insignes diuerso stillo, pollito que digesserint. Ego inter minores minimus, sacrę theologiæ magister indignus, frater Bartolomeus de Pisis, sancti patris Francisci filius professione, & si non imitatione condigna, in compos prædictis, & impar scientia, lingua, ac intellectu: & quod magis est spiritu, ac virtute: anhelans ad eiusdem sancti laudem, gloriam, & honorem: aliqua scriptitare proposui. Præponderans itaque diligenter, & attẽdens non extitisse possibile ipsum Christo cõformẽ in vltimo, nisi prius in suæ perfectionis initio pariter, & medio, proculdubio eidem domino concors fuisset in vitæ videlicet actibus, seu virtutibus, & conformis: hoc fretus & incitatus motiuo: De actitatis a domino nostro Iesu Christo, simul cum patre, ac spiritu sancto, in nostro patre beato Francisco, de patratisque ab eodem actibus, precipuis signis, & virtutibus; quę dispersa inueni, ad vnũ volumen redigendo opus præsens (Christo patrocinante) meritis patris nostri compegi, & hoc breuiter, & succincte, potius ad compendium reducendo, quæ narro, quàm prolixe scribendo, multaque non ex industria, sed quia ea nosce, non valui ommittendo. Quod opus de conformitate vitę patris nostri beati Francisci, ad vitam domini Iesu nostri redemptoris censui appellandum, vbi per conformitates vitæ beati Francisci ad Christi vitam discurrendo, iuxta quod possibile est, mortalem hominem Christo Iesu conformari, nixus sum conformem deprominere, & hoc in actibus seu similitudinibus quadragiuta, & si plures aliæ indubie reperiantur. Quas conformitates quia per figuras depingere feci in arbore, fructus arboris de conformitate vitæ beati Francisci ad Christum possunt merito vocari, ad quarum conformitatum, seu fructuum dilucidationem, modum hunc tenere proposui, vt prius de Christo iuxta materiæ conformitatem loquendo, idipsum subsequenter in beato Francisco affuisse annectere, & approbare, confisus de domini bonitate: quia bona in nobis plantans prosequitur, & ad finem perducit optatum, & bene agere optanti manum suæ gratię nnnquam subtrahit, sed apponit. Multa ergo, & varia cum sint in hoc opusculo polita, & exarata, sanctitatiq; tanti patris imparia insufficientia pariter, & indigna; precibus quibus possum egentes duxi præsentibus humiliter deprecandos, vt si qua repererint ad gloriam sancti digna accipiant, indignaque respuant, quæ vero nõ recta corrigant, & pro me peccatore ad Christum intercedere dignẽtur, qui mihi & ipsis meritis Almiferi confessoris Francisci signiferi eiusdem Dei, & domini nostri Iesu Christi in præsenti gratiam, & in futuro eternæ fęlicitatis regnum tribuat. Ameu.

PROLOGVS SECVNDVS

PRO OPERE PRAEFATO.

SIMILEM illum fecit in gloria sanctorũ. Eccl. 45.
Vt ea, de quibus tractaturus sum in opere sequenti, de conformitate vitę beati Frãcisci, ad vitam domini Iesu nostri redemptoris succincte pateant, verbum prælibatum assumpsi; vbi dicitur, quòd dominus Iesus beatum Franc. fecit similem: videlicet sibi: & consequenter, quòd ipse pater beatus. F. tali similitudine fuit, & est in gloria sanctorũ. Pro quorum verborum introductione, tres secundum consuetudinem declarandas propono quæstiones. Et harũ quæstionum hæc est.

Prima, qualis fuit. B. Franc. sedulitas, & cui voluit inhærere.

Secunda quanta est, & fuit domini Iesu in beato Franc. actiuitas, & quid in eo placuit exercere.

Tertia quæ est beati Francisci sublimitas, & vbi Deus posuit eum residere.

Ad primam quæstionem respondetur, q̃ studium totum beati Francisci fuit Christo complacere per eius dilectionem.

Ad secundam quæstionem respondetur: quòd Christus prodigium magnum in eo habuit exercere stigmatum impressione.

Ad tertiam quæstionem respondetur, q̃ gradum tenet in cœlo, & hoc in sede alta, permansione, & sessione. Et iste tres responsiones erũt tria declaranda pro nostri thematis introductione.

Primo dico, quòd si quæratur qualis fuerit B. Francisci sollicitudo, & sedulitas, & cui voluit inhęrere. Respondetur quòd sedulitas, & totum eius studium fuit Christo per dilectionẽ complacere, ipsum super omnia amando, & ipsi soli omni spe, re, & fiducia cohęrendo, & nulli alteri. Pro cuius euidentia est sciendũ, q̃ si ad inhærẽdum Deo per eius dilectionem, & amorem, solus ipse debeat inducere, qui est

summum bonum,& consequenter super omnia diligendus,& propter se, Inducatq; & natura, ideſt omnia creara; quia teste Augustino in fermone de vno martyre. omnia Deum ipsum laudant, & vt ametur cuncta clamant. prout air ipse Augustinus in libro suarum cōfessionum, figura quoque nostri corporis & animæ statura,& conditio. Ad imaginē enim Dei, & similitudinem hominem Deus condidit: quare tenetur ipsum diligere qui prior nos dilexit. Scriptura etiam memorans beneficia collata a Deo homini: videlicet beneficium creationis, gubernationis, mentalis insignitionis, in paradiso collocationis, traditæ super omnia dominationis, in pecando miserationis, dando legem eruditionis, manifestationis se cognoscibilem nobis præbendo, protectionis contra diabolum nobis præbendo suum angelum, incarnationis domini Iesu, conuersationis Christi,& eius sanctæ informationis, sui corporis, & sanguinis in sacramento collationis, suæ passionis nostræ redēptionis, patrum à limbo liberationis, suæ resurrectionis, ascēsionis, & introductionis in cœlum, humanæ naturæ, & spiritus sancti in nos missionis, suæq; fidei, qua saluamur reuelationis, & sic de alijs: hæc enim scriptura referendo ad Dei accendit dilectionem, quæ per gratiā suam,& non nostris meritis, & per suam gratuitam liberalitatem sunt nobis concessa, vt qui dedit diligatur. Multiplex amoris diuini, & dilectionis vtilitas, quæ diligentibus obuenir, ac gloriæ æternæ sic diligentibus promissio,& donatio. Quamuis ergo ad diligendū dominum præfata incitent, tamen præfatus beatus Franciscus præcipue inductus est, vt Christo totaliter, & soli omni vi, & nixu per amorem inhęreret contuens dominum Iesum esse Summam viram ad viuicandum. Summæ pulchrum ad intuendum, Summum bonum ad delectandum, Summam sapientiam ad cōtemplandum, Summam scientiam ad informandum, Summam virtutem ad fortificandū, Summam vitam ad liberandum, Summum cibum ad recreandum, Summum potum ad refocillandum, Summum dominum ad venerandum, Summum hominem ad imitādum, Summum donum ad exoptandum, Summum bonū ad quietandum, Summæ pium ad indulgendū, & condonandum, Summæ mundum ad purgādum peccata & extergendum, Summum principem ad gubernandum, Summum fortem ad hostem nostrum prosternendum, & superandum, Summum stabile ad perpetuandum, Sūmam laudem ad iubilandum, Summam gloriam ad beatificandum, Summæ iustum ad retribuēdum, Summum verbum ad omne exprimendum & declarandum, Summam salutem ad sanādum, Summam hostiam ad Deum placandum, Summum fontem ad refrigerādum, Summum finem ad oprandum, Summam visionem ad anhelandum, Summum florem ad redolendum, Summum fructum ad degustandum, Summam ianuam ad cœlum intrandum, Summum candorem ad serenandum, Summū lumen & lucem ad irradiandum, Summam pacem ad recōciliandum, Summum pręcium ad Deo satisfaciendum, Summum regem ad impetrandum, Summam veritatem ad attestandum, Summam viam ad pergēdum, Summam dulcedinem qua beati satiantur, Summam requiem laborantium, Summam spem omnium viram æternam adire cupientium. Inspiciens iam dicta: beatus Franc. omni sedulitate, & studio Christo voluit per amorem inhærere; Sed ꝙ Christum super omnia dilexerit, paret ex signis diuini amoris, quæ in ipso perfecte apparuere.

Ioan.4. — *Attributa domini Iesu.*

Primum signum enim amoris est, si de eo frequenter cogitatur. Vis enim amoris agit, vt quem quis amat semper cogitet, vt air glo. super illud. Si tu sustulisti eum dicito mihi. Hoc signum in beato Francisco apparuit, qui ambulans, & sedens, laboraus, & vacans, de Deo cogitans semper spiritum Deo contendebat exhibere præsentem, vt dicit 11. pars legendæ maioris.

Amoris hominis erga Deum quę sint signa. *Ioan. 20.*

Secundum signum diuini amoris est, si de Deo libenter loquitur. Criso. Hic mos amantium est, vt amorem suum silentio tegere nequeant. Francisci patris verba non erant inania, nec risu digna, non de secularibus, sed de Iesu, & eius passione fratribus assidue faciebat sermonem: ut habetur in 8. parte legendæ maioris. Et cum nomen domini Iesu nominabat, labia præ amoris dulcedine lingere uidebatur. Nonne loquentem bearū Franciscum de Deo apud castrum sancti Seuerini in marchia, uidit frater Pacificus duobus ensibus ualde fulgentibus in modum crucis transuersaliter cō signatum? Sic & uirgo sanctissima Clara, Frācisco melifiua de Christo eructante ad Christum est conuersa. Et sic de alijs ut habetur in 4. parte legendæ maioris.

Tertium signum est, si ad prædicandum de Deo homo est promptus: Corde, enim lingua & manu. teste Gregorio, amor Dei probatur. Hoc signum amoris proculdubio claruit in bearo Franc. qui factus euangelicus preco, non solum fratribus, & suis ciuibus ad annuntiandum Dei uerbum promptus fuit, & paratus, sed ciuitates circuibat, & castra prędicās uerbum Dei. Ad hoc enim destinatus fuit a domino, sicut celitus fuit instructus: ut sua prædicatione conuerteret animas, quas dyabolus conabatur auferre.

Quartum signum diuini amoris est: si attente de Deo loqui audiatur. Qui habet mandata mea, scilicet in aure ad audiendum &c. ille est qui diligit me. Nil auidius optabat uir Dei *Ioan. 14.*

Fran. quam uerbum Dei audite. Et frequenter pergebat ad illos, qui gratiam loquendi de Deo habebant, ut patuit de eius accessu ad fratrem Bernardum, Primum fratrem, & eius socium etiã si ageret in remotis. Et quod uerum est, semel dum uellet audire loqui de domino Iesu, & cuilibet sociorum hoc mandasset: & sigillatim quilibet perfecisset iplis sic de Deo loquentibus: in specie pulcherrimi iuuenis in medio eorum apparuit dominus Iesus, qui eis benedictis: tanta suauitate sunt repleti: ut omnes fuerint rapti.

Quintum signum diuini amoris est, si locus Deo dicatus uisitetur Christi exẽplo, qui ibat diluculo ad Dei templum. Franciscus post mundi abdicationem, tres ecclesias resarciuit: uidelicet sancti Damiani, sancti Petri: Et gloriosæ Virginis Mariæ. Ad Ecclesias derelictas ad orandum ibat de nocte. Scopabat ecclesias ex deuotione, & ad uisitandum limina apostolorum Petri, & Pauli, Romam dum esset secularis deuotus accessit; Sic & sanctum uisitauit Iacobum de Gallicia.

Sextum signum diuini amoris est, eleemosina rum indigentibus pro Dei amore largitio. d. Io. 1. Io. 3. Qui habuerit substãtiã huius mũdi, & uiderit fratrem suũ necessitatem habere, & clauserit uiscera sua ab eo: quõ charitas Dei manet in illo? Pater. b. F. dum esset secularis firma se sponsione constrinxit domino, ut nul li eleemosinas denegaret, maxime si diuinum allegaret amorem. Habitu autem assumpto, nulli rei parcebat nec libris, quin omnia petẽtibus propter Dei amorem largiretur.

Septimum signum diuini amoris est, illata patienter sufferre. Grego. Pœna interrogat si quietus ueraciter amat. b. Franc. dum cuncta pro Christi amore contemneret, a ciuibus luro impetitus, & saxis ut stultus, & surdus in omnibus pertransibat. A patre anctus uinculis, & uerberibus affectus pro amore Christi ad cuncta perferenda se dixit promptissimũ. Et quando ibat per mundum: ut ignoto multa conuitia inferebantur, specialiter quando ad Soldanum accessit. Exactus infirmitatibus uarijs, non quærimoniam, sed Deo laudes referebat & gratias.

Octauum signũ diuini amoris est, si quæ Deo sunt placita adimplentur. Si quis diligit me sermonem meum seruabit. beatus Fran. agnita uoluntate domini saluatoris de modo uiuendi euangelicé, dum euangelium legeretur se per omnia regulæ apostolicę coaptauit: deponendo calciamenta, baculum, peram, & pecuniam. Ad quod exercendum dum sciuit beatus Franc. se adeo esse directum: statim ad prædicandum profectus est, uoluntatem diuinam suis præoculis, & operibus, ac desiderijs iuxta saluatoris uota anteponens. Ioan. 14.

Nouum signum diuini amoris est, si a mundi amore frigescit, amor enim Dei, & mundi simul esse non possunt. Non potestis Deo seruire & mammonæ. Et quanto ad amorẽ Dei quis assurgit feruentius; tanto a mundi amore frigescit verius. Vt totum se daret diuino amori beatus Franc. nihil penitus cõe, vel pro priuum cum mundo habere voluit: sed ipsum facto, & corde penitus contempsit. Matth. 6.

Decimum signum diuini amoris est, si Dei ministros, & seruos honorat, & libenter eisdem deseruit. In omni virtute dillige eum, qui te fecit, & ministros eius ne derelinquas. Qui me recipit, recipit eum qui me misit. beatus Franc. non solum ipse effecit: sed & mandauit, vt de eo cantatur. presbyterosque monuit præcunctis reuereri. vt patet expresse in eius littera ad omnes Christianos directa, & in suo testamento. Præfatis ergo signis apparet beatum. Fran. Deum dilexisse. Et ideo benedicit dominus frater Bonauentura in legẽda maiori parte 9. Loquens de beato Franc. Charitatem feruentem, qua sponsi amicus. F. ardebat quis enarrare sufficiat? Totus nanq; quasi carbo ignitus diuini amoris flamma videbatur absortus; Subito enim ad auditum amoris diuini excitabatur, inflamabatur, & quasi plectro vocis extrinsecẽ corda cordis interior mouebatur. Et plura alia ad propositũ dicit. Deum dilexisse beatum Franc. ac ipsi soli Deo inhesisse, & si ex prædictis appareat: alijs põt nihilominus declarari; Ipsum enim Christo domino perfectissime inhesisse, fiduciamq; totã in eum posuisse, ostendunt plura. Eccl. 7. Matth. 10.

Primum est pauperes & abiectos: videlicet leprosos amando, & diligendo, eis seruiendo, subueniendo, & benefaciendo: sicut patuit in milite nudo, quem beatus Franc. se nudato vestiuit. In leproso, cui pecuniam, & osculum dedit: & sic de alijs.

Secundum est, mundum propter Christum detestendo, coram episcopo patri abrenuntiando, & omni iuri paternarum facultatum.

Tertiũ est, eidem facta crucifixi apparitio; ei enim apparuit Christus veluti cruci confixus: eius animam passionis vi penetrans, vt deinceps cum ipsius recordabatur: vix a lachrimosis gemitibus se contiuere ualeret, & oculis cordis passionis memoria semper adesset.

Quartum uerecundiæ omnis pro Christo susceptio lætanter: Impetitus enim fuit a ciuibus luto platearum, & lapidibus, a patre verberibus afflictus, derisus a fratre, & tandem mendicando uerecundiam abijciendo lętẽ cũ ea portauit.

Quintum iuxta crucifixi mandatum ecclesiæ sancti Damiani reparatio, quam uoluit primo uenditis multis reparare: sed demum cũ duabus alijs ipsam ut hodie manẽt reparauit.

Sextum uitæ euangelicę per omnia susceptio; Ad litteram enim ipse sanctum euangeliũ obseruauit,

seruauit, non transgressus apicem unicum uel
iota: & ipse cum suis habet regulam in euan-
gelio fundatam speciali modo, & forma.

Septimum est ei a Christo facta subuentio,
Christus enim eum iuuit in cunctis, patuit in
regulæ confirmatione suum per uisionem cō-
monefaciens uicarium, ut Dei famulo beni-
gnum præberet auditum, & concederet postu
lata. Item Fran. de necessarijs subueniens cum
ipse Franciscus ab urbe una cum socijs rece-
deret post regulæ confirmationem. Et in ma-
ri Sclauoniç eleemosinis sibi datis per dies plu
rimos, omnes cum ipso existentes in mari nu-
triens. Sic in capitulo generali apud S. Mariā
de portiuncula, ubi ultra quinq; milia fratres
fuere necessaria sufficientissime prouidens.

Octauum est paupertatis pro Christi amore
dilectio, amplexus & desponsatio: Hanc præ
cunctis amauit, & in ea omnes excedere est
conatus, ut infra conformitate seu fructu. 16.
patebit.

Nonum est crucifixi meditatio, prædicatio,
gloriatio, & contemplatio. Nihil aliud præ-
dicabat, sciebat, meditabatur, nec aliud fra-
tribus ingerebat assidue meditandum, specu-
landum nisi passionem dominicam, sicut plu-
ribus indicijs est ostensum, & probatū. Quod
meditaretur crucem assidue fratri Leoni fuit
monstratum. Quod crucifixum prædicaret
patet ex visione fratris Pacifici ante dicta.
Quod in oratione crucem contemplaretur, pa
tuit in eleuatione sui in aere in modum cru-
cis. Quod uero in nullo alio gloriaretur, nec
studeret patuit in responsione data uni socio
rum: Cum enim beatus Franc. esset infirmus
grauiter a fratre quodam pro recreatione prę
monitus, ut faceret aliquid coram se legi. Re-
spondit ꝙ non indigebat, quia inquit scio Ie-
sum pauperem crucifixum.

Decimum est a Christo facta multiplex uisita
tio. O quoties dominus Iesus patri beato
Fran. apparere dignatus est. Et non solum ab
ipso, sed a beata Virgine. Ioanne Baptista
Ioanne Euangelista. Sanctis Apostolis Petro
& Paulo. Archangelo Michaele & Sanctis An
gelis, prout infra suis patebit locis est uisita-
tus.

Vndecimus est diaboli a beato Franc. suppres
sio; virtute enim boni Iesu diabolum in here-
mitorio de Sartiano uicit, in ecclesijs de no-
cte superauit, & a ciuitate Aretij, & a pluribus
alijs potenter eiecit, ut infra dicetur.

Decimum secundum est desideratæ mortis
pro Christo totaliter ostensio: ter ad partes
sarracenorum accessit, ut martirij palmam as
sequeretur pro Christo: sed quod optabat
Deo ipsum fidelibus reseruante, non perfe-
cit: præfatis, alijsq; quam pluribus adduci ad
hoc possibilibus apparet B. Fran. totam sedu
litatem & studium posuisse, ut Christo inhære
ret per dilectionem (vt dicit Responsio ad pri
mam questionem) vnde B. F. poterat dicere
Christo illud. Adhesit anima mea post te, me Psal. 62.
suscepit dextera tua. Et quia ut dicit Aposto
lus. Qui adhæret Deo unus spiritus efficitur 1. Cor. 6.
cum eo, ac tali adhæsiua dilectione similitu-
do inducatur, teste Augustino, Hugone, & Ber
nardo ut statim dicetur. Hinc est ꝙ B. Franci
sco Christo inhærendo per dilectionem simili
tudo inducta est, idest similis ei factus est, ut
hic sit ille homo, quem Christus post se similē
reliquit. Et sic patet breuiter primum, quod Eccl. 30.
erat pro thematis introductione declarandū.

Secundō dico, quōd si quæratur quanta est
Christi in B. F. actiuitas, & quid in eo placuit
exercere. Respōdetur ꝙ Iesus prodigium ma
gnum in eo effecit stigmatum impressione.

Pro cuius euidentia est sciendū, ꝙ Deus cū mi
rabilis sit totus, vt pote faciens mirabilia, &
inscrutabilia absque numero. In mundi prin- Iob. 5.
cipio mirabilis fuit mundum creando, & om-
nia contenta in ipso: hominem tamen facien
do ad imaginem, & similitudinem suam mira
bilior apparuit, quàm in conditione aliorum
conditorum: Tum quia duo talia, simul con-
iunxit, scillcet corpus, & animam: tum quia
homo omnibus creaturis (angelis exceptis)
nobilior est, & superior naturali perfectione,
& cui omnia, ut domino generali subiecit: ue
rum & si hominem sic condere fuerit prodi-
giosum & mirabile, maius tamen est hominē
facere sibi similē in sanctitate, & uirtute; quia
similitudo naturalis ad salutem sine perfectio
nali parum, imo nihil ualet promerendum, q̄a
non naturalibus, sed gratia habetur uita eter-
na: Super omnia tamen prodigiosum reperi-
tur, & maximum, cum Deus hominem facit si
bi similem, & conformem in anima, & corpo
re sicuti egit in beato Fran. ratio quia talis si
militudo omnes includit prçcedētes, scilicet
naturalem, & perfectionalem, & superaddit
imitatiuam per omnia, & transformatiuam.

Pro quorum euidentia est sciendum ꝙ simili- Similitudo hominis ad Deum quotuplex sit.
tudo prima diuisione diuiditur, quia quędam
est naturalis: quædam perfectionalis. Natu-
ralis est duplex, scilicet expressa, & hęc est in
nulla creatura, sed solum in filio Dei, qui est
imago Dei inuisibilis, & expressa, ut dicit Apo
stolus. Quædam est naturalis impressa, sicut Heb. 1.
impressa dicitur forma sigilli in cera, & hoc
modo est anima ad imaginem, & similitudinē
Dei, quia Deus inspirauit in faciem eius spira
culum vitę, & impressit in hominem suā ima-
ginem, & figuram, de qua dicitur. Similitudo Gen. 2.
perfectionalis est duplex, quædam simpliciter
immitatiua, de qua dicit thema. Et saluator.
Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester Matth. 6.
cœlestis perfectus est. Et de Iuda qui factus est 1. Mach. 3.
similis Leoni in operibus suis. Alia est immi-
tatiua & tranformatiua. Et hæc duplex repe-
ritur.

ritur. Et quo ad animam solum, & quo ad corpus & animam simul. De prima scilicet transformatione animæ loquitur Hugo. 2. de arra spōsæ dicens. Scio anima mea ut dū aliū diligis, in eius similitudinem transformaris. Et de perfecta transformatione in patria animæ in Deum loquitur Apostolus Ioannes in
Cap. 3. prima canonica sua dicens. Quod similes ei erimus, quoniā uidebimus eum sicuti est. De transformatione animę, & corporis nulli bi expsse habetur, sed solū habetur testimonio summorū pōtificū in bullis suis ordini concessis, q facta est in B. Fran. Ad propositū similitudo naturalis multum hominē dignificat, quia factus ad imaginem non creaturarū sed Dei: Tum quia participatiuē consors diuinæ factus naturæ: Tum quia magis arti, qua conditus est conformatur: Tum quia ex hoc capax Dei esse potest secundum doctores: Tum quia hac fit homo præstantior cunctis creaturis Angelo inferioribus: Tum quia hac cum uinat vitæ perpetuę fieri possessor valet, si vult: Tū quia & si hæc in hominē similitudo queat turpari, nulla tamen ui ab anima auferri pot. Quare ipsam habentem cōmendat, & Deum ipsam homini condonantem: quia eius commendat potentiam, sapientiam, bonitatem, atque clementiam.

Prima ostenditur de nullo creando.

Secunda sic pulchram efficiendo.

Tertia suam bonitatem alijs participando.

Quarta non nostris meritis, aut Dei indigentia, sed nostra commoditate efficiendo.

Simitudo secunda .s. perfectionalis, non solū habentem dignificat: quia si sequi & imitari uestigia Aristot. & philosophorum, ad honorem sic facientium, est hominum, multo fortius Deum hominem subsequi, & ipsi confortmari, sed & sanctificat: Talis enim similitudo imitatiua sanctos facit, & reddit: & ipsa obtinetur, & non prima regnum cœlorum di. Chri
Ioan. 8. sto. Qui sequitur me nō ambulat in tenebris,
Matth. 10. sed habebit lumen uitæ. Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.
Iob 24. Istam habebat uestigia eius sequutus est pes
1. Cor. 11. meus. Et Paulus, cum dicit. Ego nihil putaui me scire inter uos nisi Christum &. Hunc
Gal. 3. crucifixum. Et Christo confixus sum cruci, uiuo autem iam non ego, uiuit uero in me Christus. & cap. vlti. Stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Hæc Deum dantem commendat, qui hanc operatur in nobis, quia om-
2. Cor. 3. nis sufficientia nostra ex Deo est, & sine ipso
Ioan. 15. nihil agere valemus.

Tertia similitudo, v3 trāsformatiua, & si quo ad animā eā nobiliter, quia ipsa præter similitudinē naturalē, & imitatiuā facit eam deiformē. ut dicit Vgo, & Boetius, & Deo modo singuli iungi & uniri, ut unus spūs efficiatur cū ipso, ut ait diuus apostolus Paulus. Quantū etiam ad corpus hæc transformatio dignificat: uidelicet ut homo sic transformatus Christo, similis reperiatur, & Christus tipicus nuncupetur: Hęc etiam Deum facientem extollit, quia nulla creatura eam ualet efficere, ut dicetur proprie loquendo. Nam ut ait Apo. Nemo potest dicere dominum Iesum, idest se 1. Cor. 12
toraliter transformatiuē exprimere in Christum nisi in spiritu sancto, scilicet fiat effectiuē, qui amor est. Laudat etiam quia insolitū q uterque homo transformetur in Christum, & si quo ad animam multotiens fit factum, & fiat in uitis sanctis. Quod tamen creatura reddatur uirtute creatoris ut possibile est per omnia similis creatori ad gloriam est conditoris, eo q tam distantes ad inuicem iunguntur, & copulantur. Insuper cum homo tali similitudine deificetur iuxta modum loquendi Boetij. 3. de consolatione prosa. 10. q sicut adeptione iustitiæ, homo fit iustus, sic deitatis participatione, adeptione, & transformatione Deos necesse est fieri, & q Deus unus est natura, participatione uero plures: hoc autem fiat a Deo: ipse altissimus hanc similitudinē participādo homini commendatur ut bonus & pius. Extollitur etiam ipse transformatus. Primo quia tali transformatione fit homo similis Deo ultima similitudine possibili.

Secundo quia ipsum omnis creatura extollit cernendo cum summi regis imagine & similitudine præ cæteris decorari, & consequenter effectu tali eum ab ipso Deo plus alijs diligi & amari.

Tertio quia talis appetitus naturalis quiescit, dum obtinet quod naturaliter appetit. s. Deo similari, & copulari.

Quarto quia hostibus fit terribilis, scilicet demonibus talis similitudinis effigiem gerendo. Sanctis amabilis in eo Dei bonitatem expressam declaratam intuentibus. Imitabilis uiris perfectis: peccatoribus præbet lumen, & ostēdit uiam, qua possint ad se redire & ad cor, & consequenter ad Deum qui talia operatur.

Quinto etiam est uexilifer summi Dei eius signum ferendo. Cancellarius sigillum summi regis imagine impressum, & decoratum secū gerendo. Thesaurarius donum summum possibile creaturæ non unitæ suscipiendo, & retinendo.

Sexto quia futuræ gloriæ hac sponsione, & an nullo subarratur, ut ipsam adipiscatur post mortem.

Septimo extollitur ecclesia tam triumphans, quām militans: quod enim Iesu capitis quis in humanis conditus habeat imaginem insignitam in directionem lumen, & gaudium omnium est fidelium & beatorum: Plura alia possunt adduci, de quibus plenius conformitate & fructu. 31. dicetetur; Quibus apparet quód Deus, & si similitudines antedictas imprimendo

Quomodo possibilis est transformatio. do & largiendo mirabilis fit, supermirabilis tamen extitit totum hominem in se transformando.
Sed restat inquirendum, an sit possibile hominem ad hanc similitudinem transformatum ani peruenire: Et quo medio ad hanc specialiter peruenitur.
Ad præfata respondeo primo, quòd possibilis est talis transformatio, intelligendo per trāsformationem iuxta uim, & sonum uocabuli ꝙ sit in formam alterius transitio, Et hæc possibilitas transformationis ostenditur possibilis.
Auicena. Primo in naturalibus, patet per Auice.6.naturalium parte.4.cap.19. Vbi dicit, ꝙ ex anima solet accidere in materia corporali permutatio complexionis, quæ acquiritur sine actione, & passione corporali, ita ꝙ calor accidit ex non calido, & frigiditas ex non frigido; Cū enim imaginatur anima aliquam imaginem, & corroboratur in ea, statim materia corporalis, recipit formam habentem comparationē ad illam, aut qualitatem. Et cap.4. dicit. Attende o medice dispositionē infirmi cum credit se cōualescere, aut sani cum credit se ęgrotare. Multotiens enim contingit ex hoc, ut cū corroboretur forma in anima eius, patiatur ex ea materia, & proueniat ex hoc ipsius sanitas, & infirmitas: Et hæc est actio efficatior, quàm illa, quam agit medicus instrumentis suis, & medicinis. Et ponit exemplum de eunte super trabem, qui si cadere non audebit, ambularet super eam, eo ꝙ imaginatur in anima eius formam cadendi vehemētius impressam, cui obedit natura eius, & virtus membrorum non prę sumit contraire, scilicet ad erigē
Augu. 11. de Trin. dum & ambulandum. Idem dicit. Animā habere dominium transmutandi corpus ad qualitatem, vt possit immutare sicut vestimentū suum: Et ponit exemplum de illo, qui tanta concupiscentia inflammabatur in amore mulieris, ut videretur cū ea commisceri carnaliter, Et de illis, qui solis imaginationibus illuduntur. Hoc idem patet exemplo scripturæ
Gen. 30. de virgis Iacob. Sic ergo patet, ꝙ est possibilis transformatio in naturalibus rebus.
Secundo est possibilis in artificialibus, patet de figura ceræ, vel terræ impressa.
Tertio est possibilis in moralibus, patet de habitibus virtuosis, & vitiosis; quibus homines diuersimode transformantur.
Quarto transformatio est possibilis inter spiritum, & spiritum: patet per Ber. d. ꝙ anima est plus vbi amat, quàm vbi animat. Per Vgonem in 2. de arra sponse, vt supra dictum est. Et per B. Aug. 10. de tri. c. v. Vbi dicit. ꝙ tanta est vis amoris, ut mens nostra ea quæ ex amore cogitaui, tattrahat secum: Et ponit ulterius, ꝙ cū corpora per sensus corporis adamantur, & non possit anima ea trahere, trahit eorum imagines &c. quibus patet possibilitas transformationis spiritus in spiritum, & hominis in hominem.
Quinto est possibilis transformatio inter animam, & Deum.
Primo Christi uerbo, ubi est thesaurus tuus ibi est, & cor tuum. Math. 6.
Secundo per Apostolum. Qui adhæret Deo, unus spiritus efficitur cum Deo. 1. Cor. 6.
Tertio ꝑ Io. Cū apparuerit similes ei erimus. cap. 3.
Quarto per cōmentatorem.12. Meth. comento. 37. vbi dicit Primum cœlum mouetur ab isto motore secundum desiderium primi, ut assimiletur ei secūdum suum posse, sicut amās mouetur, ut assimiletur suo amato.
Quinto per Augu. super primam cāno. Io. c. t. Homelia.1. Si Deum diligis Deus es, si terram terra, si cœlum cœlum, & talis est quisquis, qua lis est eius amor.
Sexto per Boetiū de consol. vt supra dictū est. Et per Psal. Ego dixi dij estis. Et per Apostolum, uiuit uero in me Christus. Sic ergo apparet potestas transformationis animæ in Deū. Psal. 81. Gal. 11.
Sed ꝙ tam corporaliter, quàm spiritualiter sit hęc transformatio possibilis, patet Dei potentia pensata: Non ꝙ corporaliter transit homo in Deum, qui spiritus est, & eius similitudinem, Sed bene in similitudinem domini nostri Iesu Christi, qui est Deus, & homo, ut statim dicetur hoc ostendendo factum in beato Fran. Sed qua ui, & quomodo habeat fieri patet ex dictis pro parte, ꝗ ui amoris, ut dictū est per Ber. Hug. & Aug. Et ideo dicit beatus Aug.8. de trinitate.c.ultimo. Quid est Amor, nisi quædam uita duo aliqua copulans, uel copulare appetens amantem, scilicet, & amatum. Sed nota, ꝙ non quilibet amor, ut potest remissus habet talem uim, sed iuxta modum loquendi Ber. debet esse præceps, & uehemens. & Petri Rauenatis, ut uincat oia dicētis cum Apostolo Rom. Quis nos separabit a charitate Christi &c. Sed ulterius posset quæri, quomodo hic amor arguitur, aut ostenditur: Respondeo ꝑ operum exhibitione, vt dicit Greg. Probatio dilectionis exhibitio est operis: sed quorum operum dicit Saluator: Si præcepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea, sicut & ego pręcepta patris mei seruaui, & maneo in eius dilectione. Præfatorū ergo operum exhibitione amor ostenditur, & declaratur. Aug. de tri. Rom. 8. Ioan. 15.
An uero Christum sequi, & eius præcepta seruari sit possibile: patet per beatum Augustinum, ꝙ sic, in sermone plurimorum martirū, qui Incipit: Quotienscunque fratres Carissimi &c. Se etiam sequi Iesus mandauit Apostolis; quare ipsum imitari est possibile: Patet ergo iam dictis transformationis possibilitas, & quomodo fiat. Ad propositum ergo nostrum hæc operatio tā prodigiosa, in quo sanctorum

ſanctorum eſt facta? Certe in nullo alio niſi in beato Patre noſtro Franciſco, ut aſſerit ecclelia Romana, & fidelibus ingerit ad credendum. Hoc aſſerit Papa Gregorius Nonus: In bula, quæ Incipit, Confeſſor domini glorioſus. In alia bulla, quæ incipit, Non minus dolentes accepimus. In tertia bulla, quæ incipit, Vſqne terminos orbis terræ. Papa Alexander.4. In prima bulla, quę Incipit, Grande & ſingulare miraculum. In ſecunda bulla, quę Incipit, Benigna diuinę operatio uoluntatis. In tertia bulla, quę incipit, Si nouę letitiæ militantis ecclelię. Papa Nicolaus Tertius. In bulla, quæ incipit, Litteras Felicis recordationis. Gregorij Papæ Noni in Decretali ſua, quę incipit: Exijt qui ſeminat. Papa etiam Benedictus, qui feſtum de ſtigmatibus colendum conceſsit ordini. Auctoritate pręfatorũ, nec non & ſignorum, ſeu miraculorum factorum, non ſolum oſtenditur beatum Franciſcum a Chriſto ſtigmatizatum pręalijs, Sed ꝙ huiuſmodi prodigium, nidelicet impreſsio ſacrorũ ſtigmatum diuina ſolum potentia fit per actũ: non natura, nec arte, ſeu quauis alia forti imaginatione, & uehementi, quòd etiam patet.

Teſtimonium ſummorũ Põt. de ſtigmatibus. B. F.

Stigmata, B, F. ſi natu raliter arte ſed diuina potentia ſacta ſunt.

Primo miraculis ſtigmatibus patratis, de quibus dicetur conformitate, & fructu. 31. Et cum ſolius Dei ſit operari miracula, nec humana arte fiant, ſeu naturæ uirtute, propoſitum ſequitur incunctanter.

Secundo hoc idem perpenditur, ſi forma ſtigmatum in manibus, & pedibus ſancti facta cogitetur: nam in manibns, & pedibus eius ſunt facti claui, ſiue de neruis ſiue de carne, qui quidem claui deſuper erant quo ad capita ſolidi, groſsi, & obtuſi, erant longi, & extra manus, & pedes protendebantur, & recuruabantur; intra quarum recuruatiouem arcualem ipſorum, digitus manus immitti ualebat, ſicut dicit dominus frater Bonauentura epiſcopus Albanenſis ſanctæ eccleſię Rom. Cardinalis. In 13. parte legendæ maioris ſe habuiſſe ab illis, qui, hoc uiderũt & palpauerunt, & ſic eſſe iuramento firmauerunt. Modo dato ꝙ natura, uel imaginatio haberet uim aperiendi carnem, facere tamen clauos de neruis, ſiue de carne ſic duros, & tali forma diſpoſitos ad iuncta arte quacunque facere nullatenus poſſet. Patet etiam hoc idem, ſi conſideretur materia, de qua tales claui ſunt facti. beatus enim Aug. loco ſupra allegato. ſ. 11. de trini. c. 4. dicit. ꝙ anima habet uim corpus immutãdi, ubi materia eſt tenera, & formabiliter, ubi uero materia eſt durior imaginationi non obedit. Sed cum materia pedum, & manuum, & pręcipuè in loco, vbi fuerunt ſtigmata impreſſa, ſit tota neruoſa, & durior, quàm in alijs partibus corporis, non poteſt virtute naturæ, ſeu imaginationis aliquod tale fieri in eiſdem locis. Similiter de vulnere lateris in tali forma, & loco tali præfatis de cauſis fieri non potuit vi naturæ, nec imaginationis, nec virtute naturæ tanto tempore imputribile potuiſſet conſeruari, ſicut fuit in ipſo patre, quia per bienniũ, Cui vulneri, & alijs ſtigmatibus, quia ſanguis defluebat non vnguentum, ſed petię ad ſanguinem reſtringuendum ponebantur. Vehemens imaginatio paſsionis. d. Ieſu ſi haberet ſtigmata naturaliter imprimere, hoc præ omnibus in beata fuiſſet Maria matre ipſius. d. redemptoris, & in eius corpore, quæ præ cunctis Chriſtum amauit, & de eius paſsione condoluitur, ꝙ tamen in ea ſit factum eccleſia non ponit. Dominus igitur noſter Ieſus Chriſtus ſua potentia, voluntate, & virtute, & per ſeipſum, & ſi ſub ſpetie, Seraph apparuit in beato Fran. prodigium impræſsionis ſuorum ſacrorum ſtigmatum eſt tam mirabiliter, quàm efficaciter operari dignatus: Fecit ergo Deus magna in beato Fran. qui potens eſt. Nam poſuit in ipſo prodigia ſuper terram. Et beatus Fr. poteſt dicere illud. Signa & mirabilia fecit apud me Deus excelſus, Et ſic patet ſecundum, quod declarandum: videlicet. Qualis fuit Ieſu Chriſti in beato. F. actiuitas, & operatio, & quid in ipſo placuit exercere. Nam prodigium nunquàm ante, nec alijs factum voluit in ipſo peragere. ſ. paſsionis ſuæ ſtigmata imprimere.

Et nunc inter ipſius doctores à Santiſs. D. D. Sixto V. Pont. maxi aſcriptus.

Lucæ 1. *Pſal. 45.* *Dan. 4.*

Tertio dicebam, quòd ſi qnæratur quæ ſit B. F. ſublimitas, & in quo loco a Deo pro gloria locatur. Reſpondetur ꝙ præminm magnum habet in cœlo; Nam in ſede celſa dicitur reſidere; vbi ſciendum quod ſi de præmio, & gloria beati Franciſci infra conformitate ſen fructu. 37. dicetnr, pro nunc tamen, vt ad quæſitum reſpondeatur, beati Franciſci magna eſt gloria. Si enim iuxta Magiſtrum ſententiarum 2. diſt. 1. & 9. homines ſancti ad ordines ſecundum eorum merita aſſumuntur cœleſtium ſpirituum, & in eiſdem locantur: beatus Franciſcus in ordine ſeraphico locatur. Quod patere poteſt.

Primo qnia incendio ſeraphico, & ad Chriſtũ, & ad animas fuit in vita pſenti totaliter ignitus, & ſic eiſdem ſimilis: quare & nnnc in gloria eorum, & ordine inuenitur. Et ꝙ incendio ſeraphico beato Fran. fuerit ignitus oſtendit currus ignens, in quo fratribus apparuit tranſfiguratus; Eiuſdem quoq; patris amplexns factus fratri Maſſeo eius ſocio, quando eum accepit infra brachia ſtrinxit, & ſubleuauit a terra, & demum impulit; ſenſit enim frater ipſe tali amplexu tantum de calore, & ſpiritus cõſolatione, ac ſi in medio fuiſſet fornacis ardẽtis, Incendium beati Franc. fuit expertus homo, beatum Fran ſuo aſello deducens tempore niuis, & magni algoris, qui ab ipſo tactus manu ſummi caloris incendio eſt ignitus. Idipſum Abbas Sancti Iuſtini de Peruſio, pro quo

pater

pater orauit, est in se expertus. Ad probandū etiam beatum Franciscum esse virum seraphicum, & seraphico incendio esse igniendum, & transformādum impressione sacrorum stigmatum, in spetie seraph. Iesus Christus ei apparere est dignatus. Sic ergo præfatis similitudine sociatus, eisdem est nunc in gloria immixtus, & copulatus. Quibus & alijs quæ hic omittuntur, quanta est gloria B. F. euidenter astruitur, & monstratur; & consequenter apparet responsio ad tertiam quæstionem præmissam declarata, ꝙ B. F. in cœlo prēmium habet magnum, vt de ipso dicatur domino Iesu.
Psal. 8. Gloria & honore coronasti eum, & constitui sti eum super opera manuum tuarum. Ex quibus declaratis apparet, ꝙ dominus Iesus fecit B. F. habilem vt ars esset, & normula suorum, vt dicit prima ratio declarata pro primæ quæstionis solutione; Nobilem seu spectabilem, vt dux esset & specula rectorum, ut dicit responsio secunda declarata pro secundę quæstionis solutione; Spectabilem vt esset lumen in præsentia Iustorum, prout patet ex responsione tertia data ad tertiam quęstionis solutionem. Quare concluditur ꝙ similem fecit illum in gloria sanctorum, quæ fuerunt verba thematis prælibata, in quibus verbis iuxta tria prædicta, videte quō b. F. est amoris regula; Iesu enim hūit incendia, mundo prauo totaliter despecto, quia similem, scilicet Iesu Facto ris opera: hūit enim eius insignia crucis signo veraciter percepto, quia fecit illum: Ei dominus victoris præmia tribuit, & præconia cœli dono fęliciter accepto, quia in gloria eet sanctorū; vide ergo quomodo in uerbis prędictis ostenditur b. F. ad Christum conformitas singularis ex uita uirtuosa, quia similem; præclaritas, & celebritas uirtualis in fama radiosa, quia fecit illum; Felicitas æternalis ex stola dignitosa, quia in gloria sanctorum.

Primo dico, ꝙ in dictis uerbis ostenditur conformitas singularis B. F. ad Christum. Sed in quo? certe in uita uirtuosa, quia dicitur quòd Christus eum fecit. s. sibi similem, uidelicet primo in vita, & demum in ultimo, uidelicet similitudine suę sacratissimę passionis prę alijs sanctis.

Pro cuius euidentia est notandum, ꝙ sicut experientia, & philosophi asserunt, & ars omnis cum natura testatur & affirmat: forma naturalis in subiectum, seu materiam nullo modo inducitur, nisi prius materia præuijs alterationibus sit disposita, ordinata, & formę introducendę conformata, & assimilata: Quare & in spiritualibus, & in nostro proposito si in aliquem sanctorum forma, & similitudo omnimoda Christi transformatiua debet induci, decet talem sanctum Christo conformari, cōuenire, & similari: Et quāuis materia in principio alterationis formæ introducendæ dissimilis inueniatur, in ultimo tamen facta alteratione similis reperitur. Sic & homo, & si dissimilis Christo sit ex se dissimilitudine non naturali, sed perfectionali & imitatiua, utpote, quia natura, filius iræ, ad hoc ut in Christum mente transformetur & corpore, debet ei iungi & similari imitatiue, & perfectionaliter: Ratio & si iam sit dicta, specialis est tamen, quia contraria iungi simul nequeunt. Cum ergo in tali similitudine trasformatiua anima uniatur Christo, & cum Christo Deo unus fiat spiritus, exigitur assimilatio, & ꝙ omnis absit contrarietas, & oppositio. Christus ergo sua misericordia, & gratia volens in Ecclesia tam militanti, quàm triumphanti, cum sit sanctos condens, & rex regum, vnum signiferum, & vexilliferum, thesaurarium, & cancellarium habere: qui sua victricia signa ferret, & post quē omnes iræ possent, beatum Fran. suæ passionis stigmatibus, & signis consignauit in vltimo, prius eum tamen tam ante ortum, quàm post ortum sibi reddendo conformem in vitę actibus, prout est possibile mortalem hominē sequi dominum, eiusque prosequi vestigia, & imitari. Et quia hic ostendere conabor in hoc opere gratia diuina faciente; Ideo sufficit nunc succinctè perstringere in quibus, & quomodo beatum Franciscum Christus sibi assimilare est dignatus. Et quia per modum cuiusdam arboris hæ ordinantur conformitates, & vt quidam fructus: In hac arbore ponā 20. ramos, quorum 10. sint ad dexteram, & 10. ad sinistram, & cuilibet ramo. 4. fructus, seu conformitates duas de Christo, & duas de beato Franc. inseram, & sic ad fructus 80. siue conformitates ascendent, quarum. 40. sunt de Christo, & 40. de B. Fran. Descriptio arboris cōformitatum.

In primo igitur trunco arboris duo exeunt rami, unus uersus dexteram, alius versus sinistram. Principium arboris.

Franciscē sequēs dogmata superni creatoris.
Tibi impressa sūt stigmata Christi Saluatoris.

In primo ramo uersus dexterā ponuntur duæ conformitates, siue fructus uidelicet.

Iesus prophetis cognitus, Fran. declaratur.
Iesus emissus celitus. Franciscus destinatur.

In ramo uersus sinistram duę similitudines, seu conformitates, siue fructus ponuntur, videlicet.

Iesus lætè progenitus. Francisco vir lętatur.
Iesus magis exhibitus. Franc. Amplexatur.

In secundo truncho sunt duo rami, Vnus versus dexteram continens duas conformitates, similitudines, & fructus: uidelicet.

Iesus paruus insequitur. Franc. agitatur.
Iesus abiectus cernitur. Franc. separatur.

Ramus alius uersus sinistram duas habet similitudines & fructus, scilicet.

Iesus hosti exponitur. Franciscus molestatur.
Iesum cętus prosequitur. Fran. fœcundatur.

In tertio trunco arboris,duo rami infiguntur. Primus versus dexteram, & habet duas conformitates, & fructus videlicet.
Iesus legem dat populis. Franc. regulator.
Iesus doctor mirabilis. Franc. prædicator.
Secundus ramus versus sinistram, duas alias continet similitudines,& conformitates, seu fructus, scilicet.
Iesus mandans discipulis. Franc. destinator.
Iesus loquens humilimis. Franc. reserator.
In quarto trunco ponuntur duo rami, vnus versus dexteram, & habet duos fructus, siue conformitates, uidelicet.
Iesus signis mirificus. Franciscus diuulgatur.
Iesus pastor solicitus. Franciscus animatur.
Alius ramus versus sinistram continet duos fructus, & conformitates, scilicet.
Iesus stola clarificus. Franciscus subleuatur.
Iesus inops & modicus. Frãciscus fœderatur.
In quinto trunco arboris infiguntur duo rami, vnus versus dexteram, habens duos fructus, & conformitates, videlicet.
Iesus submissus omnibus. Fran. minoratur.
Iesus Propheta Lucidus. Franciscus radiatur.
Secundus versus sinistram ramus habet duas alias conformitates,& fructus,videlicet.
Iesus vacans laboribus. Franciscus Imitatur.
Iesus pacẽ dat fluctibus. Frãciscus solidatur.
In sexto trunco apponuntur duo rami.
Primus uersus dexteram, & habet duas conformitates,seu fructus, videlicet.
Iesu demon expellitur. Franciscus effugator.
Iesu aqua conuertitur. Fran. commutator.
Secundus ramus versus sinistram habet duos alios fructus,& conformitates, videlicet.
Iesus orans inspicitur. Franciscus exorator.
Iesu turba reficitur. Franciscus ministrator.
In septimo trunco conseruntur duo rami, vnus uersus dexteram habens duas similitudines,fructus, & conformitates,videlicet.
Iesus uita spectabilis. Franciscus operator.
Iesus candor signabilis. Frãciscus indagator.
Alius ramus uersus sinistram habet duas alias conformitates,& fructus,scilicet.
Iesus rex uenerabilis. Franciscus excitator.
Iesus dux formidabilis. Frãciscus detestator.
In octauo trunco ponuntur duo rami.
Primus uersus dexteram, habens duas conformitates, & fructus, uidelicet.
Iesus cum suis comedens. Franc. emulatur.
Iesus deuotos imbuens. Franciscus sabulatur.
Secundus ramus uersus sinistram, habet duas alias conformitates,& fructus, uidelicet.
Iesus crucem suscipiens. Fran. consignatur.
Iesus uita deficiens. Franciscus euocatur.
In nono trunco ponuntur duo rami.
Primus uersus dexteram,& continet duas cõformitates,& fructus,uidelicet.
Iesu genus eripitur. Franciscus constipatur.
Iesu corpus in truditur. Frãciscus tumulatur.
Secundus ramus uersus sinistram, duos alios habet fructus, & conformitates,scilicet.
Iesu decor attenditur. Franciscus uenustatur.
Iesus ductor suscipitur. Franciscus laureatur.
In decimo trunco, & ultimo innectũtur duo rami,unus uersus dexteram, & duas habet cõformitates, & fructus, uidelicet.
Iesus transcendens angelos. Fr. sublimatur.
Iesus mittens apostolos. Franc. uir iuuatur.
Alius ramus uersus sinistram habet duos fructus,siue conformitates,scilicet.
Iesus saluans mæstissimos. Fr. mors fugatur.
Iesus ditans dignissimos. Fra. cuncta dantur.
Finis arboris.

Francisce Iesu tipice dux, formaque minorũ.
Per te Christi mirificẽ sunt gesta, & donorũ.
Mala pater egregie propelle animorum.
Sedes nobis perpetuas da regni supernorum.

Quibus fructibus inferius declaratis patebit B. F. ad Christum conformitas, & uita uirtuosa; ut dicit. Primum membrum secundę diuisionis thematis, ut de B. Franc. ob hoc dicatur illud. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Eccl.44.

Francisce Iesu typice dux formaq; minorum
Per te Christi mirifice sunt gesta & donorum

Mala pater egregie propelle animorum
Sedes nobis perpetuas da regni supernorum.

Secũdo dico, ꝙ in dictis verbis oſtẽditur.B.F. celebritas,& pręclaritas,ſanctitate,& fama radioſa cum additur[fecit illum],vt hoc uideatur, ſcilicet qualiter, quomodo, & ad quid Deus fecit B.F. oſtenditur Gen.1.& 2. ubi ſic ſcribitur. Ait Deus, faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, & præſit piſcibus maris, uolatilibus cęli, & beſtijs terræ, uniuerſæque creaturæ, omnique reptili, quod mouetur in terra. Et ſequitur, formauit Deus homioem de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum uitæ, & factus eſt homo in animam uiuentem. Sequitur, poſuit eũ in paradiſo, ut operaretur, & cuſtodiret illũ. Et ibidem, Ex omni lingo paradiſi comede, de ligno autem ſcientiæ boni, & mali ne comedas, & ſubditur ꝙ Deus ait, ꝙ non erat bonũ eſſe hominem ſolum, & fecit ei adiutorium ſimile ſibi. Et tulit unam de coſtis eius, & ex ea Euam ædificauit. In quibus uerbis oſtenditur, ꝙ beatus Fran. fuit homo.

B. F. qualis homo fuerit.

Primo ſingulariſsimus, & a Deo in mundum deſtinatus, non caſu fortuitò, aut hominum conſilio; ſed diuina prouidentia, qua regulãtur omnia: ideo ad hoc oſtẽdendum dicitur, faciamus, ꝙ uerbũ eſt totius trinitatis. B. Frã. ad mundum dirigentis, de quo conformitate ſecunda, & fructu dicetur.

Secundo ꝙ fuit homo ſinceriſsimus, & a corporis brutalitate ſegregatus, quia homo fuit, & per conſequens non ſenſualis, aut ſenſualitati corporis deditus; ſed ab ea ſeparatus, rationabilis, & rationi ſubditus, & ſubiectus. Sic enim motus ſenſuales refrenauit pœnitentia arctiori, ut hoſtem domeſticũ perfectè ſubijceret, & ſine difficultate rationi pareret.

Tertio ꝙ fuit homo perfectiſsimus, quia ad imaginem Dei.

Quarto homo exemplariſsimus, quia ad Dei ſimilitudinem.

Quinto in uita regidiſsimus, quia piſcibus maris præfuit.

Sexto Angelis dilectiſsimus, quia uolatilibus cœli iunctus fuit.

Septimo cunctis peccatoribus amiciſsimus, quia beſtijs terræ.

Octauo Deo unitiſsimus, ideo præfuit uniuerſæ creaturæ.

Nono diabolo infeſtiſsimus, quia omni repti li terræ.

Decimo ſua repotatione abiectiſsimus, quia de limo terræ.

Vndecimo gratia pleniſsimus, quia inſpirauit in faciem eius ſpiraculum uitæ.

Decimoſecundo operatione uirtuoſiſsimus, quia factus eſt in animam uiuentem.

Decimotertio Deo contemplatione intentiſsimus, quia in Paradiſo ſemper erat.

Decimoquarto uerbo efficaciſsimus, quia operatus eſt ſalutem multorum.

Decimoquinto in omnibus ordinatiſsimus, quia cuſtodiuit ſe, & alios.

Decimoſexto, Imitator Apoſtolorum, & perfectorum, quia ex omni ligno comedit.

Decimoſeptimo execrator ſcelerum contra Deum cõmiſſorum, quia de ligno mali non comedit.

Decimo octauo paupertatis deſponſator, & abdicator terrenorum, quia adiutoriũ ſimile ſibi, uidelicet contubernium paupertatis eſt ſibi datum.

Vltimo ordinator omnis ſanctitatis, & religionis, quia ex eo ecclesia quo ad tres ordines eſt formata; tres enim propagines ex ipſo ſunt uelut ex lateris coſta germinatæ, & productæ. Præfata non extendo probando, quia ſermo nimis eſſet prolixus. Quibus apparet quanta eſt B. F. præclaritas ſanctitatis, & famę ſiue uirtutis eius celebritas, quia dicitur in Secundo membro thematis, ꝙ fecit illum, ut B.F. dicat Chriſtus illud. Feci tibi nomeo grãnde, iuxta nomen magnorum, qui ſunt in terra. Celebre factum eſt nomeo eius nimis. 2.Reg.7. Ratio quia glorificauit eum in conſpectu regum, & oſtendit illi gloriam ſuam, in fide, & lenitate ipſius ſanctum fecit illum. Et ſequitur, 1.Reg.18. excelſum fecit illum, & ſimilem ſibi. Et ſic patet ſecundum. Eccl. 45.

Tertio & ultimo dico, ꝙ in dictis uerbis oſtenditur beati Franc. fœlicitas æternalis, & ſtola pręcioſa; quia io gloria eſt ſanctorum: Exponendo quomodo intelligitur ꝙ beatus Fran. eſt in gloria ſanctorum, conſequenter apparebit quanta eſt eius fęlicitas.

B.F. quõ intelligatur eſſe in gloria ſanctorum.

Vbi ſciendnm ꝙ beatum Fran. io gloria eſſe ſanctornm intelligi multipliciter poteſt.

Primo ꝙ ea, quæ ſunt ad gloriam ſanctorum Deus fecit in beato Fr. cum.n. ad gloriam ſanctorum ſint ipſorum uirtutes, nt pote ad gloriam Abel eſt, fuiſſe puriſsimum, & ſuum ſacrificium a Deo reſpectum Gen. 3. Ad gloriam Eooch in paradiſum tranſlatum Gen.5. Et ſic de alijs ſanctis, tam ueteris, quàm ooui teſtamenti: de quibos dicetur conformitate prima, & infra conformitate. 25. vbi oſtenditur, ꝙ uirtutes aliorum in Beato Fran. fuerunt, intelligitur ꝙ B. F. fuit factus ſimilis Chriſto in his, quæ io ſanctis effecit, qui ſunt in gloria ſanctorum

Secundo poteſt intelligi ꝙ beatum Fran. Chriſtus fecerit ſibi ſimilem in gloria ſanctorum, quia cum bonitas, pulchritudo, utilitas, & magnitudo effectus in opificis laudem ſit, & gloriam, beatum Fran. ſic faciens Chriſtus, cum coodiror ſit omnium, & pręcipuè ſanctorum, talemq; faciẽs, in gloria ipſe eſt ſanctorum.

Tertio poteſt iotelligi, ꝙ in gloria eſt ſanctornm; quia beatus Fran. habet ꝙ alijs babent de gloria, & ſuperaddit, quia cum angeli non ſint omnes eiuſdem ſpeciei, & hoc ſaltem eſt verum

uerum quo ad præmium;quia non sunt in eodem gradu,& si præmium habent eiusdem speciei;qui est in premio maior, non solum gloriam habet inferioris,sed superaddit,sic intelligendo ꝙ habet tantum de gloria sicut inferior,& superaddit, sicut species superior continet inferiorem perfectionaliter, & superaddit sicut in Angelis, siue cęlestibus spiritibus est ponendum.

Quarto potest intelligi, ꝙ sit in gloria beatorum,& sanctorum: Cum enim summa charitate se diligant beati,& tantum de bono gaudeant alterius,ut de proprio,ut docet Anselmus de similitudinibus, beati gloriam beati Frau. cernentes gaudent,& sic in gloria accidentali est sanctorum.

Quinto potest intelligi ꝙ in gloria est sanctorum: quia cum b. F. præ alijs Christo fuerit uita, & transformatione corporali conformior; quare & in gloria est sibi propinquior, & consequenter in gloria est sanctorum, quia propinquior alijs sancto sanctorum, scilicet Iesu qui est gloria sanctorum.

Sexto potest intelligi iuxta experientiam cõmunem, Quanto.n.quisquis magis stat iuxta Regem,& sibi Rex suum sigillum cõmittit,& secreta,& eum facit suum uexilliferum apud ipsum; tanto glorio∫ior talis ab alijs reputatur: Cum igitur Iesus iuxta se,ut suum uexilliferum beatum Fr. teneat, prout uidit dominus Rodulfus Erphordiensis episcopus, qui factus est hac uisione frater minor, & duo ciues de VENETIIS qui locum fecerunt de contrata ad honorem b. F. apud ipsum regẽ Christum, in gloria est sanctorum, idest præ alijs sanctis Virgine beata & Apostolis exceptis.

Septimo potest intelligi, ꝙ b. F. in gloria est sanctorum,idest si sancti sunt ad gloriam Dei, & aliorum sic & ipse; Ipse enim est in gloria, & ad gloriam.

Primo Dei patris, a quo in mundum ipse Frãciscus destinatus est, quia ad quæ missus est efficaciter expleuit.

Secundo filij Dei, qui ipsum sibi per omnia similauit.

Tertio spiritus sancti, qui ipsum sanctificauit, sicut patuit ex cedula quam uidit frater Leo de cœlo super caput. B. F. descendere, & residere ubi erat scriptum: hic est gratia Dei.

Quarto Beatæ Marię, quæ ut mitteretur in mundum patri supplicauit,& filio sicut conformitate,& fructu secundo diceatur, Ac Francisci præcibus indulgentiam pro peccatoribus in ecclesia sanctæ Mariæ de portiuncula impetrauit.

Quinto Apostolorũ Petri,& Pauli, qui ipsum Romæ in Ecclesia sancti Petri amplexantes osculati sunt.

Sexto beatorum Ioannis Baptistæ, & Ioannis Euangelistæ, qui ipsum cum Beata Maria, & Christo uisitantes sunt consolati.

Septimo Archãgeli Michaelis,& aliorum cœlestium spirituum, quibus fuit speciali deuotione coniunctus: ipsumque multis consolationibus,mirisq; lætificauerunt, ut patuit de citharedo sibi apperente,cuius pulsatione ab infirmitate corporali fuit liberatus.

Octauo seraphin, qui in præsenti promeruit eorum ardere incendio.

Nono omnium cœlestium spirituum, cũ eius prędicatione,uita,& exemplo ad statum perfectionis multi conuersi, eorum ruinam repa rauerint; nec circa tales eorum custodia frustra est operata.

Decimo Apostolorum, quorum uitam euangelicam ad litteram obseruauit.

Vndecimo martirum, quibus desiderio, & opere quãtum in eo fuit,crucisque in suo corpore baiulatione assidua per tollerantiam in firmitatum,& passionum iungi peroptauit.

Duodecimo Partiarcharum, quibus filiorum in Dei seruitio,multiplicatione se copulauit.

Tertio decimo Prophetarum, quibus est anuexus cordium intuitu, & abditorum.

Quarto decimo confessorum, quibus Deum laudando,& austere uiuendo se conformauit.

Quinto decimo sanctorum Doctorum, quorum exemplo plebem assidue,uerbo,& exemplo informauit.

Sexto decimo uirginum, quarum puritatem, & integritatem in se habuit, & conseruauit.

Decimo septimo omnium electorũ, quos suo consortio,& gloria lętificat,& illustrat.

Decimo octauo Ecclesiæ triumphantis, quia uexillifer est in ipsa summi Imperatoris Iesu Christi.

Decimo nono Ecclesię militantis,quæ meruit talem uirum inseruisse cœlis, & aduocatum apud dominum possidere.

Vigesimo ciuitatis Assisij, quæ sanctificata est, nobilitata,nominata,& glorificata in ipso cum suis fratribus: Sicut Italiæ & Thuscie prouinciarum, quarum accola fuit hic uir Angelicus Franciscus, eiusque morum signorũ, & uirtutum præalijs participes sunt: Mons il le sacer Aluernæ gloria b. Francisci gaudet, & iocundatur, in quo Christus stigmata imprimendo b. Francisco ipsum diligere præalijs montibus orbis mirifice declarauit.

Vigesimo primo, Fratrum minorum,Si enim ad gaudium discipulorum est magistri proue ctio, exercitus prudentia ducis bellantium, uexelliferi fortitudo,& strenuitas: Ouium cu stodia pastoris,& filiorum glorificatio patris; Cum ipse pater noster b. F. sit magister, dux, pastor,& pater, de eius magnificentia,& exal tatione tam in præsenti, quam in gloria gaudere debemus,& lætari: Quia b. F. glorificatio nostri ordinis est approbatio; Fidelium deuotio

deuotio; Cupiētium perfectè uiuere, directio: & pauperum omnium, quorum ipse pater dilector fuit præcipuus exultatio. O quantum saluatori nos fratres minores obligamur; qui nobis talem præbuit patrem, & directorem, post quem nobilitas mundi eo abiecto incedit deuotius, vtriusque.f.sexus multitudo in tribus ordinibus ab eo institutis, Christo domino se dedicando vt conformitate octaua dicetur, ipsum patrem referant diuinis præuētum muneribus, perfectum operibus, vita imitabilem, uerbo efficacem, deuotione præclarum, cunctisq; Christum diligētibus amabilem, & gratiosum: Hoc denique patre ordo noster uelut capite singularissimo, purissimo, & perfectissimo insignitur, dirigitur & mirificatur, ac totus Christo conformis conuincitur, & probatur. Non fecit Deus taliter omni nationi; nec sic ut ordini nostro talem patrem concedendo, ipsum in præsenti vita gratificando, diuulgando, magnificando, stigmatizando, gloria & honore coronādo, & super alios exaltando, & sublimando, ac ordinem nostrū per sonis insignissimis nobilitate generis, rectitudine operis, & scientiæ claritate dignificādo; cum igitur hæc sint ad gloriam nostram, actori omnium bonorum Christo Iesu ad vices rependendas gratiarum inducimur, & tenemur. Vigesimo secundo in gloria b. B. est omnium Christianorum fidelium, ut pote qui fuit uir Christianissimus, & exēplar omnis perfectionis, in ipsoq; humana est natura dignificata, & Christi passionis insignijs decorata; cuius uestigijs inhærendo nullus exorbitat, eius directionem tenēdo, quę sunt recta peragit, ac eius protectione adiuti, à diabolo nō finuntur opprimi in præsenti. Animæ a purgatorio in suo natalitio liberantur, & demum in gloria collocantur; Iam dictis ergo modis, & expositionibus, quomodo b. F. sit in gloria sanctorum patet luculenter, & per consequens sua fœlicitas declaratur ex stola pro prēmio percepta gloriosa: nam in gloria est dicti patris. Et
Phil. 3. sic apparet declaratio uerbi propositi, uidelicet, quo Christus b. patrem Franciscum similē fecit, idest illum sibi ip si conformando uita, & passionis suæ stigmatibus, ut dictum est breuiter, & infra latius declarabitur, & nunc in cœlo deificando ipsum in gloria sanctorum, collocando, & statuendo; ad quam gloriam saluator omnium dominus Iesus Christus nos perducat b. F. meritis, qui cum patre & spiritu sancto Deus uerus regnat, & uiuit per infinita sæcula sæculorum Amen.

Explicitur Prologus. Incipit liber qui dicitur conformitatum. Et primo de ordine seruando in hoc opere.

EXPEDITVS a Prologo istius operis, Christi Iesu gratia opilante, meritis b. F. patris nostri ad opus, quod de conformitate uitæ b. F. ad uitam domini Iesu intitulatur, est amodo accedendum: Circa cuius processum pro euidentia clariori dicendorum, istum ordinem seruabo; Nam ante omnia ponam fructum, seu conformitatem ipsam, de qua loqui intendo: & demum expositionem subnectam: uerum quia cum quilibet fructus, seu conformitas duas partes contineat, quarum una est de domino Iesu, & secunda de b. F. primo posita prima parte, ipsam exponam, & consequenter ponendo secundam partem exponam, prout diuina gratia subministrabit.

INCIPIT LIBER PRIMVS de duodecim Fructibus siue conformitatibus uitæ b. F. ad uitam domini nostri Iesu CHRISTI, sunt.

1 *Iesus prophetis cognitus*	*Franciscus declaratur.*
2 *Iesus emissus cęlitus*	*Franciscus destinatur.*
3 *Iesus Iese progenitus*	*Franciscus vir leuatur.*
4 *Iesus Magis exhibitus*	*Franciscus amplexatur.*
5 *Iesus paruus insequitur*	*Franciscus agitatur.*
6 *Iesus abiectus cernitur*	*Franciscus separatur.*
7 *Iesus hosti exponitur*	*Franciscus molestatur.*
8 *Iesum cœtus prosequitur*	*Franciscus fœcundatur.*
9 *Iesus legem dat populis*	*Franciscus regulator*
10 *Iesus doctor mirabilis*	*Franciscus prædicator.*
11 *Iesus mandans discipulis*	*Franciscus destinator.*
12 *Iesus loquens humilimis*	*Franciscus reserator.*

FRVCTVS PRIMVS, ET Conformitas huius libri, uidelicet Iesus prophetis cognitus. Franciscus declaratur. Expositio primæ partis, uidelicet Iesus prophetis cognitus

APIENTIA illa superna, uerbum, & candor lucis æternæ, dominus Iesus Christus, qui omnia in pōdere, & mensura constituit, gubernat, ac disponit: ad nos sua mirifica misericordia, & pietate uenire disponens per carnis assumptionem, ne suus aduentus ignotus foret hominibus, aut ex insperato ueniret, ut uenientem dominum, & ad nos descendentem homines susciperent, debi

te

te agnoscendo suum ad nos descensum, multiplici via, & modo voluit ipsum esse testatum, idest tam factis, quàm verbis, tam figuris, quã prodigijs, tam præuijs illuminationibus, quã assertiuis sermonibus, tam figurarum enigmatibus, quam prophetarum oraculum, patres antiquos, & prophetas de hoc informando. Quod enim carnem Deus assumendo ad nos descendere deberet, ipse reseruauit patribus se incarnandum, de eis promittendo uidelicet,
Gen. 22. Abrae. In tuo benedicentur omnes gen-
Gen. 26. tes. Isaac, Iacob, vbi de hoc Iacob certi-
Gen. 28. ficatus dicit. Non auferetur sceptrum de Iu-
Gen. 49. da, nec dux de femore eius veniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Et subdit. salutare tuum expectabo domine. Sancti etiam alijs & prophetæ, & patres de hoc a Deo illuminati, & certificati ipsum incarnan-
Gen. vlt. dum mundo prædixerunt, sicut Ioseph. domi-
Deut. 18. nus visitabit vos. Moyses. prophetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi dominus Deus tuus ipsum audies; Qui autem verba eius, quæ loquetur nõ audierit, ego dominus vltor eius existam. Idipsum Dauid pro-
Psal. 131. misit. Iurauit dominus Dauid ueritatem, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam,
Psal. 71. propter quod dicit, descendet sicut pluuia in vellus &c. Sequitur orietur in diebus eius iustitia &c. Salamon de hoc informatus dicit.
Sap. 18. Dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, ops sermo tuus domine exiliens de cœlo à regalibus sedibus venit. Ariolus ille, & gentilis Balaam
Num. 24. a Deo de hoc illustratus di. Orietur stella ex Iacob, & cõsurget virga ex Israel, & percutiet duces Moab, vastabitq; omnes filios Seth, & erit ydumea possessio eius. Isaias quoque a
Isa. 7. Deo de hoc irradiatus dicit. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomẽ eius
Hier. 31. Emanuel. sic & Ieremias. Nouum inquit faciet dominus super terram, femina circunda-
Baruc 5. bit virum. Baruch hoc prædixit. Exue te Ierusalem &c. sequitur super misericordia, quæ ve niet tibi ab eterno saluatore tuo. Ezechiel id
Ezech. 44. ipsum prophetauit. Vidi portam in domo domini clausam. Et sequitur, dixit dominus ad me, porta hæc clausa erit, & nõ aperietur, & vir non transiet per eam, quoniam dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritq; clau-
Dan. 11. sa principi. Daniel de hoc locutus est. In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum aliud, quod non dissipabitur in æternum, & regnum eius alteri populo nõ tradetur. Et sequitur, ipsum stabit in æternum.
Mich. 5. Micheas diuino afflatus spiritu pronuntiauit Deum nascendum in Bethleem. di. Tu Bethleẽ terra effrata paruulus es in millibus Iuda, ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio a diebus æternitatis.
Age. 2. Ageus hoc quoque dixit. Adhuc vnum modicum, & ego mouebo cœlum & terram. Et sequitur, veniet desideratus cunctis gẽtibus &c.
Per Zachariam hoc fuit prædictum. Ecce rex Zach. 8.
tuus ueniet tibi &c. Sic Malachias. Statim ue- Malach. 3.
niet ad templum sanctum suum dominator, quem uos quæritis &c. Et de alijs prophetis: qui ut prædicti de futuro domini in carnem aduentu a Deo illuminati prædixerunt. iuxta illud quod dixit Amos. Non faciet dominus Amos. 3.
uerbũ, quin prius loquatur ad prophetas suos.
Et Zacharias pater Io. Baptistæ dicit, locutus Luce 1.
est per os sanctorum: qui a seculo sunt prophetarum eius. Et non solum præfata de domino incarnando iam dicti præfati sunt, sed multa alia, ut patet in libris eorum sunt posita; ut ostendatur ꝙ eius aduentus fuit sanctis reuelatus. Nec solum Dei ad nos descensus per carnis assumptionem est reuelatus, sed uitaquo ad actus singulos ipsius domini incarnãdi est reuelata, tam uerbis, quàm figuris a Deo ipsis patribus & prophetis: quæ omnia completa esse in domino Iesu sancta euangelia protestãtur, & clamant. Vt igitur præfata uideantur, est sciendum ꝙ eisdem uerbis, & figuris est reseratus.

Actus vitæ Christi qũbus verbis, & figuris sint prædicti.

Primus actus uitæ Christi: uidelicet ꝙ debebat ex semine Abrahę, & aliorũ patrum oriri. Et primo uerbis, ut prædictum est reseratum fuit Abrahæ, Isaac, & Iacob, & Dauid, ꝙ corpulentam substantiam ab ipsis traheret. Secundo figuris Altare factum ab Abraam, Isaac natus ex Abraham, Iacob ex Isaac, Et sic de filijs eorum: omnes figuræ fuerunt Dei descensuri, & ab eis oriendi secundum corpulentam substãtiam. hoc completum esse ostenditur in domino Iesu Mat. ubi ostenditur per patrum genea Matth. 1.
logiam ad nos per carnis assumptionem dominum Iesum aduenisse.
Secundus actus uitæ Christi, & est secundus in ordine: ꝙ debebat nascendus nuntiari tam per hominem, quàm per Angelum, iuxta illud supra allegatum. Non faciet dominus uer- Amos 3.
bum &c. Et ꝙ nascendus fuerit prænuntiatus, patet ex promissione facta Abrahæ Isaac, Iacob, Dauid, & alijs, & per ipsum Deum loquẽtem patribus, & Angelum: Figuris patet in Gen. 18.
Isaac qui sic fuit nascendus patri ab Angelo Iudic. 13.
nuntiatus. Sanson matri & patri. Iosias hoc 1. Reg. 10.
impletum Lucas ostendit in euangelio suo.
Angelum Beatæ Mariæ Christum de ipsa na- Luc. 1.
scendum prænuntiasse.
Tertius actus uitę Christi est: uidelicet ꝙ deberet nasci de Virgine, hic fuit declaratus.
Primo uerbis. Isa. Ecce uirgo concipiet, & pa Isa. 7.
riet filium &c. Per Hier. Nouum faciet domi- Hier. 31.
nus super terrã &c. Per Ezech. porta hæc &c. Ezech. 44.
ut dictum est supra. Secundo Figuris in uirga Aron sine sui corruptione subito florente, & fructum faciente. Numeri. In ligno uitæ po- Num. 17.
sito in medio paradisi in terra incorrupta.

Gen. 2. In rore descendente in vellus. In lapide exci-
Iud. 7. so de monte sine manibus. hoc esse comple-
Dan. 2. tum in domino Iesu Christo ostendit euange
Lucæ 2. lista Lucas. vbi superuentione spiritus.s.incor
rupta manens beata Maria Christum peperit.
Quartus actus vitæ Christi est: ꝙ nasci in Be
thleem deberet: hic fuit declaratus Primo
verbis per Micheam vt allegatum est. Tu Beth
thleem effrata &c. Secundo Figuris videlicet
1. Reg. 16. in Isay patre Dauid. In Dauid, & Deodato.
2. Reg. 21. qui in Bethleem orti sunt. Hoc completum
fuit in Iesu, qui tempore generalis descriptio
nis orbis natus in Bethleem: vt dicit euange-
Luc. 2. lium.
Quintus actus vitæ Christi: videlicet, ꝙ in lo
co tali nasci deberet.s.præsepio, & locari vbi
bos esset & Asinus: fuit ostensus. Primo ver-
Isa. 1. bis per Isa. Cognouit bos possessorem suum,
& Asinus præsepe domini sui. Secundo Figu-
Exo. 2. ris: videlicet per Moysen qui stetit in loco
Iob. 1. vili, scilicet fiscella. Et Iob in sterquilinio ac-
Luc. 2. cubanit, hoc impletum esse, Lucas ostendit
dicens: ꝙ B. Maria reclinauit puerum Iesum
in Præsepio quia non erat ei locus in diuer-
sorio.
Sextus actus vitæ Christi est ꝙ deberet circun-
cidi. Hoc verbis, Primo est ostensum per illud
Gen. 17. dictum Habrae. Omne masculinum circunci-
detur in vobis. secundo figura per Isaac die
Gen. 20. octauo circuncisum. Hoc impletum esse in Ie-
Luc. 2. su ostendit Lucas. c. 2. dicens ꝙ post octo dies
puer Iesus circuncisus est.
Septimus actus vitæ Christi, videlicet ꝙ a cun-
ctis gentibus esset adorandus fuit ostensus,
Primo verbis. Adorabunt eum omnes reges
Ps. 71. 85. oes gentes seruient ei. Et omnes gentes quas
cunque fecisti venient, & Adorabunt coram
Isa. 60. te domine: per Isay. Omnes gentes ad te cur-
rent. Secundo Figuris in adoratione Ioseph a
Gen. 42. fratribus, qui fuerunt pastores ouium. In uene
ratione Salamonis ab omnibus regibus. In
3. Reg. 14. adoratione quam fecit populus, idest Deo &
2. Paral. 17 3. Dauid, & in Iosaphat. Hoc copletum oste
Math. 2. dit Mat. dicens, Iesum Adoratum a Magis ei-
dem etiam munera offerentibus.
Octauus actus vitæ Christi est: videlicet ꝙ ad
templum duci deberet, & Deo præsentari. Hic
Mala. 3. ostensus fuit, Primo verbis. Ecce ego mit-
to &c. Sequitur statim veniet ad templu san-
ctum suum dominator, quem vos quæritis.
Secundo Figuris per Samuelem dictum a ma-
1. Reg. 2. tre ad templum. Per filios primogenitos, qui
Exo. 13. ad templum ducebantur. Hoc impletum esse
Luc. 2. Lucas dicit. In Iesu, quem Mater adduxit ad
templum, vt sisteret cum domino.
Nonus actus vitę Christi est ipsius fuga i Aegy
ptum. Hoc ostensum est. Primo verbis per
Isa. 19. Isayam. Ascendet dominus super nubem le-
uem, & ingredietur Aegyptum. Secundo Fi-
Gen. 12. guris per descensum Habrae in Aegyptum, &
per descensum Ieremiæ, & per fugationem Ie- Hier. 43.
ptæ. Hoc impletum dicit Matheus in Iesu quã Iud. 12. Math. 2.
do Ioseph diuino mandato tulit puerum Ie-
sum, & Matrem eius a facie Herodis in Aegy-
ptum.
Decimus actus vitæ Iesu est videlicet, ab Aegy
pto regressio, & reuocatio. Hoc prædictũ fuit: Osee. 11.
primo verbis. Ex Aegipto vocaui filium meũ.
Et per Balaam Deus eduxit illum de Aegy- Num. 23.
pto: & Oseæ, ex Aegypto vocaui filium meũ Osee. 11.
Secundo ostensum est figura. In Ieroboam re
uocato ab Aegypto. Hoc impletum est in Ie- 3. Reg. 12.
su, quem cum matre ab Aegypto Ioseph redu
xit diuino monitu.
Decimus primus actus vitæ Iesu est uidelicet,
ꝙ in medio doctorum deberet sedere, & stare. Math. 2.
Hoc ostensum est primo uerbis, Deus stetit in Psal. 81.
Sinagoga deorum in medio autem Deos diju
dicat &c. Secũdo figuris per Dauid sedentẽ 2. Paral. 2
in cathedra sapiẽtis. Et per Salomonẽ. 3. Reg. 3. Reg. 9.
9. cui dictum est, beati uiri qui audiunt sapiẽ-
tiam tuam. Hoc impletum esse. Lu. ostendit in Luc. 2.
Iesu, qui cum esset annorum. 12. Ascendit in tẽ
plum, & sedit in medio doctorum, super cuius
prudentia, & responsis mirabantur omnes.
Decimus secundus actus uitæ Christi est, uide
licet, ꝙ Ioannes Bapt. ante ipsum præmitti de
bebat; ut ei uiam præpararet. Hoc primo uer
bis ostensum est. Ecce ego mitto angelum Malach. 3.
meum, qui præparabit uiam ante faciem tuã.
Secundo figuris, de angelo, qui præcessit Moy
sen, Iosue & filios Israel. Et de propheta, qui Exo. 23.
præcessit prædicens Iosue aduentum. Hoc im 3. Reg. 13.
pletum est in Iesu, quem Ioannes præiuit: ut
habetur Math. & Ioan. Math. 3. Ioan. 1.
Decimus tertius actus uitæ Christi est. ꝙ ba-
ptismum instituere debebat in aqua, quo a
peccato mundari deberet homo. Hoc osten-
sum est. primo uerbis per Ezechielem, qui in Ezec. 36.
persona Christi d. Effundam super nos aquam
mundam, & mundabimini ab omnibus inqui
namentis uestris, & dabo uobis spiritum no-
uum. Secundo figuris, In Naaman, qui de-
scendit in Iordane, & lauit, & restituta est ca-
ro eius, & mundatus est. In Iudith, quæ bapti 4. Reg. 5.
zabat se in fonte. Hoc ostenditur completũ Iud. 12.
in Iesu Mat. & Lu. qui vim regeneratiuã aquis Mat. 3.
dedit se baptizando. Luc. 3.
Decimus quartus actus uitæ Christi est: vide-
licet. ꝙ a diabolo tentari deberet. Hic osten-
sus est primo verbis. s. per Zacha. vidi Iesum Zach. 3.
sacerdotem magnum, & sequitur, Sathan sta-
bat a dextris eius, vt aduersaretur ei. Secundo
figura in Iob. qui a diabolo fuit tentatus, sed Iob 1.
non superatus. Hoc impletum esse ostendit
Mat. ꝙ Iesus tentatus fuit a diabolo in deser- Math. 4.
to, sed non superatus.
Decimus quintus actus vitę Christi est, videli-
cet ꝙ deberet ieiunare. Operui in ieiunio ani Psal. 34.
mam meam. & genua mea infirmata sunt a ie- Psal. 108.
iunio.

Exo. 24. iunio. Secundo hoc ostensum est figuris.s.
2.Reg.12 Moysi qui ieiunauit 40.diebus,& 40.noctibus.
3. Reg. 21. Dauid, Achab, & Heliæ. Nemię. Hoc impletũ
3. Reg. 17. Nemie 1. est, quando Iesus ieiunauit 40. noctibus.
Math.4. Decimus sextus actus vitæ Iesu est, ꝙ angeli ei
ministrare deberent. Hic est ostensus primo
Psal. 90. verbis. dicit Angelis suis Deus mandauit de
te, &c. Secundo figura in Elia, cui angelus
apposuit panem, & vas aquę, & vt comederet
3. Reg. 17. imperauit. Hoc impletum esse in Iesu osten-
Math. 4. dit Mat. di. ꝙ a d. Iesu tentatione superata, ad
eum angeli accesserunt, & ministrabant ei.
Decimus septimus actus vitæ Christi est, vide-
licet ꝙ deberet populum docere, & prędicare.
Isa. 58. Hic ostensus est. Primo verbis, venite ascenda
mus ad montem domini. sequitur, & docebit
nos vias suas. &c. Et annuntia populo meo sce
2. Esdre. 8. lera eorum. Secundo figuris. In Esdra qui do
Eccl. vlt. cuit populum. 8. In sapiente Ecclesiastæ, qui
docuit populum. Ecclesiast. vlt. Hoc impletũ
Mat. 5. & 9. esse in Iesu. di. Mat. quomodo docuit popu-
lum: ac ciuitates circuibat, & castra docen-
do.
Decimus octauus actus vitæ Christi est: videli-
cet ꝙ deberet esse spiritu sancto, & propheti-
Isa. 9. co plenus. Hic ostensus est Primo verbis. Re-
quiescet super eum spiritus sapiétię &c. Moy.
Deut. 18. Prophetam suscitabit vobis dominus de fratri
bus vestris, ut supra. Secundo figuris.s. omniũ
prophetarum Isa. Iere. Ezech. & cęterorum.
Hoc impletum est in Iesu, uoce populi accla-
Luce. 7. mantis. Propheta magnus surrexit in nobis
di. de ipso domino Iesu Christo.
Decimus nonus actus uitæ Christi est: uideli-
cet ꝙ discipulos pauperes & abiectos habere
Isa. 61. & deberet. Hic ostensus fuit Primo uerbis,
29. Spiritus domini super me, euangelizare paupe
ribus misit me. In die illa &c. Secundo fi-
Isa. 8. guris in Isaia, q dicit. Ego & pueri mei, quos
dedit mihi dominus. &c. In Eliseo cui adhæ-
4. Reg. 4. serunt pauperes filij prophetarum. Sic & in
Moyse, cuius minister & discipulus Iosue fuit.
Num. 11. Hoc impletum dicit in Iesu. quando aposto-
Math. 4. los ad suum discipulatum uocauit.
Vigesimus actus uitæ Iesu, est paupertatis di-
lectio, & ꝙ debebat esse pauper, & ipsam pau-
pertatem amare. Hoc primo uerbis ostensum
Psal. 87. fuit. Pauper sum ego, & in laboribus a iuuen-
Psal. 68. tute mea, & ego sum pauper & dolens &c. Se-
4. Reg. 4. cundo figuris. In Eliseo, qui pauper fuit. in
Thob. 4. Tobia, qui dicit. Pauperem uitam gerimus. In
3. Reg. 17. Elia qui nihil habuit. Hoc impletum est in
Math. 8. Iesu, qui dicit. Vulpes foueas habent, & uolu-
cres cœli nidos, filius autem hominis non ha-
bet vbi caput suum reclinet. Habuitq; discipu
Math. 9. los, qui omnia dimiserunt.
Vigesimus primus actus uitæ Iesu est: uideli-
cet ꝙ iustitia deberet exercere. Hic ostensus
Isa. 11. est primo uerbis. Erit iustitia cingulum lum-
Ier. 23. borum eius &c. Iere. Faciet Iudicium & iu-
stitiam in terra. Secũdo figuris in Dauid, qui
faciebat iudicium, & iustitiam omni populo.
In Iob, qui dicit. Iustitia ut lorica indutus Iob 29.
sum. Hoc impletum est in Iesu primo uerbo, Math. 5. 6.
docendo. Secundo opere. Reddite quæ sunt Math. 22.
Cęsaris Cęsari, & quę sunt Dei Deo. Et Io. ha- Ioan. 3.
betur quõ ipsam exercuit in uendentibus in
templo.
Vigesimus secundus actus uitæ Christi est: vi-
delicet ꝙ deberet humiliter conuersari. hic
ostensus fuit primo uerbis. Eccę seruus meus. Isa. 62.
&c. Et Psal. Humiliatus sum usquequaque do Psal. 118.
mine. Secundo figuris in Moyse, qui fuit mitis
simus super omnes terram inhabitantes. In Num. 12.
Dauid, qui dicit humilis ero &c. Hoc imple- 2. Reg. 6.
tum esse in Iesu ostendit Math. dicens. ꝙ Iesus Math. 11.
dixit, Discite a me: quia mitis sum, & humi
lis corde.
Vigesimus tertius actus uitæ Christi est: uide-
licet ꝙ sua doctrina a Iudæis contemni debe-
ret & reprobari. Hic ostensus est primo uer-
bis. Tota die expandi manus meas ad populũ Isa. 65.
contradicentem mihi. &c. per Iere. Non au- Ier. 7.
dierunt me &c. Secundo figuris.s. Isaiæ, Ier.
Ezechiæ, Micheæ, & aliorum prophetarum,
quos iudęi non audierunt immo interfecerũt.
Et istud impletum est in Iesu. Ioan. dicit, ꝙ iu- Ioan. 9.
dæi de Christo dixerunt. Tu de te ipso testi-
monium perhibes: testimonium tuum nõ est
uerum.
Vigesimus quartus actus uitæ Christi est: uide
licet ꝙ ipse deberet miracula operari. Hic
fuit ostensus. Primo uerbis. Tunc aperien- Isa. 35.
tur oculi cęcorum: & aures surdorum pate-
bunt. &c. Et Iob faciet magna, & inscrutabi- Iob. 5.
lia, & mirabilia sine numero. Secundo figu-
ris per Moysen, Qui fecit signa & prodigia in Deut. vlt.
Aegypto. Exodi capitulis pluribus, & Deuter.
In Elia, & Eliseo: qui plura miranda fece- 4. Reg. 4.
runt. Hoc impletum ostendit Matthæus, &
alij Euangelistæ in Iesu, dicentes ipsum dedis
se lumen cęcis, claudis gressum, surdis auditũ,
mutis uerbum, mortuis uitam, & alias omnes
curasse infirmitates.
Vigesimus quintus actus uitæ Christi est: uide
licet ꝙ deberet populum, & turbam cibare.
Hic ostensus est. Primo uerbis. suscitabo su- Ezec. 34.
per gregem meum qui pascet eos, & cætera.
Secũdo figuris in Moyse, cuius precibus Deus
mãna populo per 40. annos dedit. In Eliseo, 4. Reg. 4.
qui oleum & panes multiplicauit ordeaceos.
& pauit plures. Hoc impletum ostendit. Mat. Mat. 14.
in Iesu, qui bis de paucis panibus saciauit ul-
tra quatuor milia hominum.
Vigesimus sextus actus uitæ Christi est: uideli-
cet ꝙ in suo corpore sacrificium instituere de
beret. Et hoc in materia panis, & uini. Hic
ostensus est primo uerbis. Faciet dominus Isa. 25.
in monte hoc cõuiuium cunctis gentibus &c.
Zach. Quid (inquit) est bonũ, & quid pulchrũ? Zach. 9.

Respondet nisi frumentum electorum, & vinũ
Prou. 9. germinans virgines. Sapientia ædificauit sibi
domum, posuit mensam, idest panem, & mi-
scuit vinum, & ante dicit ꝙ immolauit victimas
&c. Secundo figuris. Et primo in Melchise-
Gen. 14. dech qui obtulit panem, & vinum. In Noe,
Gen. 9. qui fecit Deo sacrificium. In pane, qui pone-
Gen. 16. batur in mensa in tabernaculo. Hoc imple-
Math. 16. tum dicit. In Iesu, qui panem in corpus suũ,
& vinum in sanguinem suum conuertendo,
summum sacrificium ordinauit.

Vigesimus septimus actus uitæ Iesu est, videli-
cet, ꝙ deberet regnũ ecclesiasticũ ordinare,
Isa. 9. hic ostensus est. Primo uerbis, multiplicabi-
Dan. 2. tur eius imperium &c. Et Dan. 2. Suscitabit
Deus regnum cœli &c. Secundo figuris in Ha
Gen. 17. braam, cui dictum est. Faciam te crescere in
2.Reg. 5. gentem magnam. Dauid, & alijs qui regnum
Matt. 19. suum accreuerunt. Hoc impletum esse osten-
Lucæ 2. dit. In vocatione apostolorum. Et Lucas. In
designatione aliorum discipulorum. 72.

Vigesimus octauus actus uitæ Christi est, vide
licet ꝙ deberet pro cultu Dei zelare. Hic ostẽ
sus est. Primo uerbis Psal. dicen. zelus do-
Num. 26. mus tuæ comedit me. Secundo figuris in Fi-
3.Reg. 19. nees, qui zelatus est pro domino. in Helia. in
2.Mach. 2. Matatia. Hoc impletum in Iesu ostendit Ioan-
Ioan. 2. nes. Quando de templo eiecit uendentes, &
Math. 21. Math.

Vigesimus nonus actus uitæ Christi est videli-
cet, ꝙ eum principes sacerdotum deberent
Psal. 118. persequi. Hic ostensus est primo verbis. Sede
runt principes, & aduersum me loquebantur
Psal. 118. Psal. Principes persecuti sunt me gratis &c.
1. Reg. 6. Secundo figuris in Dauid a Saul persecuto.
Math. 2. Hoc impletum esse in Iesu ostẽdit Mat. In per-
Ioan. 7. secutione ei facta per Herodem, & iudeos. Io.
Math. 9. & Mat. In persecutione ei facta a principibus
Lucæ 4. sacerdotum, & a scribis. Et similiter Luc.

Trigesimus actus vitæ Christi est. Iudeorum
Psal. 9. insidiatio. Hic ostensus est. Primo verbis. Psal.
loquentis de quolibet Christo insidiante. Insi-
diatur in abscõdito quasi leo in spelunca sua.
Mich. 7. Et de omnibus loquitur Micheas. Omnes in
Iob 30. sanguinem insidiantur. Et Iob. Insidiati sunt
Abdi. 1. & præualuerunt mihi. Et Abdi. Qui come-
dunt tecum, ponent subter te insidias. Secun-
Dan. 6. do figuris per Dan. Cui impositę sunt insidiæ.
1. Reg. 26. Dauid. Hoc impletum esse ostendit in Iesu
Mat. 22. Mat. Cui iudęi primo insidiati sunt, vt eum ca
Ioan. 7. perent in sermone. Secundo in iustitia. vt ha
Ioan. 11. betur. De adultera. Tertio vt eum caperent in
persona.

Trigesimus primus actus vitæ Christi est, vide-
licet ꝙ contra ipsum consilium iudei deberẽt
congregare. Hic ostensus est. Primo uerbis.
Psal. 2. Astiterunt reges terræ, & principes conuene-
runt in vnum &c. Psal. Consilium fecerunt in
vnum, dicẽs persequimini & comprehendite
Sap. 2. eum &c. Et sapientiæ secundo, Dixerũt enim
impij cogitantes apud se non recte &c. Secun
do figuris in Iere. contra quem fecerunt con Iere. 11.
silium. Hoc in Iesu completum esse ostendit
Math. dicit, ꝙ contra Iesum congregauerunt Math. 26.
consilium, ut eum morti traderent. Et in Io. Ioan. 11.
dicitur, ꝙ collegerunt pontifices & pharisei
consilium &c.

Trigesimus secũdus actus vitæ Christi est eius
proditio. Hic ostensus est. Primo verbis: vnde
Psal. in persona Christi dicit. Quoniam si ini Psal. 54.
micus meus maledixisset mihi &c. Et sequi-
tur. Ampliauit super me supplantationẽ. Se-
cundo figuris in Amassa proditorię a Ioab in- 2.Reg. 20.
terfecto. Et in Gaal. Et in Amon filio Dauid. Iudic. 9.
Ionata primi Macha. & Simeone, idest Mach. 2. Reg. 13.
Hoc Euangelista Ioan. ostendit. Et Math. in Ioan. 14. Math. 26.
Iesu a iuda discipulo prodito.

Trigesimus tertius actus vitæ Christi, est eius
venditio. Hic demonstratus est. Primo uerbis.
Appenderunt mercedem meam triginta argẽ Zach. 11.
teis. Et Iere. Secundo figuris, videlicet Io- Iere. 12.
seph iudæ consilio vendito a fratribus trigin- Gen. 37.
ta denarijs. Hoc impletum dicit Math. In Ie- Math. 26.
su pro triginta denarijs vendito.

Trigesimus quartus actus vitæ Christi est, vi-
delicet ꝙ capi deberet. Hic ostensus est. Pri-
mo verbis Dauid. Cœperunt animam meam Psal. 58.
irruerunt in me fortes. Iere. Christus domi- Iere. 4.
nus in peccatis nostris captus est. &c. Secun- Thob. 1.
do figuris in Tob. In archa domini capta. In 1. Reg. 4.
Sedechia. Hoc impletũ in Iesu ostendit Math. 4. Reg. vlt. Math. 26.
Quem cęperunt iudæi.

Trigesimus quintus actus uitę Christi est, eius
ligatio. Hic ostensus est primo uerbis. Fili ho- Ezech. 3.
minis data sunt super te vincula, & ligabunt
te &c. Secundo figuris in Sansone, qui fuit li- Iudi. 16.
gatus funibus. Hoc in Iesu impletum esse ostẽ Ioan. 18.
dit Ioan. & Math. dicit. Ipsum captum liga- Math. 26.
uerunt.

Trigesimus sextus actus uitæ Christi est, eius
spontanea, & voluntaria oblatio. Hic osten-
sus est. Primo uerbis. Oblatus est, quia ipse Isa. 54.
voluit. Et Psal. Facere uolũtatem tuã Deus Psal. 39.
meus uolui. Secundo figuris in Ethay, sponte 2.Reg. 15.
cum Dauid eunte. In iuda. Mach. Hoc imple- Mac. 9. & 1
tum esse in Iesu ostendit Ioan. dicẽs, ꝙ Iesus Ioan. 18.
sponte obniam iuit iudeis. Et Philato dixit,
potestatem habeo ponendi animam meam. Ioan. 10.

Trigesimus septimus actus uitæ Christi est, vi-
delicet ipsius flagellatio. Hic ostensus est pri Psal. 72.
mo uerbis. Ego fui flagellatus tota die &c. Gen. 12.
Psal. Secundo figuris in Pharaone flagellato Iere. 30. Math. 36.
In Hiere. Sed in Iesu hoc impletum est, qui Ioan. 19.
fuit flagellatus.

Trigesimus octauus actus uitæ Christi est eius
falsa accusatio. Hic ostensus est. Primo uer-
bis. Amici mei, & proximi mei aduersum me Psal. 37.
appropinquauerunt &c. Secundo figuris in 3. Reg. 21.
Naboth falso accusato, & occiso. Hoc imple- Math. 26.
tum est in Iesu, quem falsi testes accusarunt. Ioan. 19.

Trigesi-

Mich. 5. Trigesimus nonus actus uitæ Christi est eius
in maxilla percussio. Hic ostensus est. Primo
Ioan. 19. uerbis. In uirga percutient maxillam iudicis
Israel. Hoc impletum esse in Iesu, ostendit Io.
Qui percussus fuit in maxilla.
Quadragesimus actus uitæ Christi est eius il-
lusio, & derisio. Hic ostensus est. Primo uer-
Abdi. 1. bis. Illuserunt tibi uiri fœderis tui, omnes ui
ri tui illusores. Secundo figuris in Heliseo illu
4. Reg. 2. so a pueris. In Sansone illuso a Philisteis. Hoc
Iud. 16. impletum esse in Iesu ostendit Ioan. & Math.
Ioan. 19. Math. 27. dicentes Christum a iudæis, & militibus illu-
sum.
Quadragesimus primus actus uitæ Christi est,
quod deberet pœnis affligi. Hic ostensus est. Pri-
Psal. 37. mo uerbis. Afflictus sum, & humiliatus sum
Isa. 61. nimis &c. Et Isa. Affixerunt spiritum sanctū
Iob. 2. eius. Secundo figuris in Iob afflicto. In To-
Tob. 2. bia afflicto. Hoc impletum est in Iesu, qui di
uersis pœnis fuit afflictus.
Math. 22. Quadragesimus secundus actus uitæ Christi
est eius faciei uelatio, & percussio. Hic osten
Isa. 50. sus fuit. Primo uerbis. Faciem meam non
auerti ab increpantibus, & conspuentibus in
me. Secundo figuris in Aman, cuius faciem
Hester. 7. operuerunt. Hoc impletum in Iesu esse osten
Ioan. 19. dit Ioan. Quod milites uelantes faciem Iesu
percutiebant spuentes in eum.
Quadragesimus tertius actus uitæ Christi est
ipsius spoliatio. Hic ostensus est. Primo uer-
Mich. 1. bis. Vadam spoliatus & nudus &c. Secundo
Hier. 38. figuris in Ieremia. Qui spoliatus fuit. Hic im
Ioan. 19. pletum est in Iesu, quem milites spoliauerunt.
Quadragesimus quartus actus uitæ Christi est
ipsius blasfematio. Hic ostensus est. Primo
Isa. 1. uerbis. Blasfemauerunt sanctum Israel. Et uo
& 52. men meum tota die blasfematur. Secundo fi-
Iud. 12. guris in Abimelech. In Dauid blasfemato a
2. Reg. 16. Semei. Hoc impletum fuisse in Iesu ostendit
Math. 27. Math. Qui a latronibus iudæis, & militibus
fuit blasphematus.
Quadragesimus quintus actus uitæ Christi est
eius negatio. Hic ostensus est. Primo uerbis.
Dan. 9. Nō erit eius populus, qui eum negaturus est.
2. Reg. 20. Secundus figuris in Dauid. Qui negatus est
non esse regem dicente Seba. Non est nobis
pars in Dauid, &c. Hoc impletum esse in Iesu
Mar. 27. ostendunt. Math. & Ioan. Qui a Petro fuit ter
Ioan. 19. negatus, & a iudæis quod non esset rex iudeorum.
Quadragesimus sextus actus uitæ Christi est
ipsius ad mortem condemnatio. Hic ostensus
Sap. 2. est, Primo uerbis. Morte turpissima condem
Hester. 7. nemus eum. Secundo figuris in Aman ad cru-
cem condemnato. Hoc impletum est in Iesu,
Math. 27. qui ut latro ad mortem crucis condemnatus
est.
Quadragesimus septimus actus uitæ Christi
est crucis baiulatio. Hic declaratus est. Pri-
Hier. 11. mo uerbis. Mittamus lignum in panem eius.
Exo. 4. Secundo figuris in Moyse portante uirgam

in manu. In Isaac, portante ligna pro holo- Gen. 22.
causto. Hoc impletum esse in Iesu dicit Math. Math. 27.
Qui crucem portauit.
Quadragesimus octauus actus uitæ Christi est
eius crucifixio. Hic demonstratus est, Primo
uerbis. Suspendium elegit anima mea &c. Se- Iob. 7.
cundo figuris in serpente suspenso in ligno. Num. 21.
In Absalone suspenso inter cœlum, & terram. 2. Reg. 18.
In pistore suspenso in cruce. Hoc impletum Gen. 40.
est in Iesu, qui crucifixus fuit. Math. 27.
Quadragesimus nonus actus uitæ Christi est
ipsius inter sceleratos collocatio. Hic osten-
sus est. Primo uerbis. Cum sceleratis reputa- Isa. 53.
tus est. Secundo figuris in Abner, cui Dauid 2. Reg. 3.
dixit, quod mortuus erat: sicut solent cadere uiri 1. Mach. 9.
coram filijs iniquitatis, sic corruisti. In Iuda Luc. 23.
Macha. inter malos & sceleratos occiso. Hoc Mar. 17.
in Iesu impletum est, qui crucifixus est inter Math. 27.
duos nequam. Et latrones.
Quinquagesimus actus uitæ Christi est eius
aceti, & fellis cibatio, & potatio. Hic osten-
sus est. Primo uerbis. Dederunt in escam meā Psal. 11.
fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Secun
do figuris in Boom, qui acetum bibens, Ruth Ruth. 2.
suadebat, ut biberet. In Thobia cuius oculi Tob. 11.
sunt felle liniti, & aperti. Hoc ostendit in Ie-
su esse completum Math. dicit. Quod fuit fel- Math. 27.
le, & aceto potatus.
Quingesimus primus actus uitæ Christi est ip-
sius in cruce mors, & occisio. Hic declaratus
est. Primo uerbis. Tradidit in mortem animā Isa. 53.
suam &c. Per Dan. Occidetur, idest Christus. Dan. 9.
Secundo figuris. In Abel a fratre occiso. In Gen. 4.
Aarō summo Sacerdote mortuo. In Isboseth. Num. 20.
Hoc in Iesu impletum est in cruce mortuo: & 2. Reg. 4.
occiso. Math. 27. Ioan. 19.
Quinquagesimus secundus actus uitæ Christi
est eius pro peccatoribus immolatio: hic ostē-
sus est. Primo uerbis. Propter scelus populi Isa. 53.
mei percussi eum. per Iere. Christus domi- Tren. ult.
nus in peccatis nostris captus est &c. Secundo
figura in Iuda Macha. qui pro liberatione po 1. Mach.
puli mortuus est. In irco, qui pro peccato
immolabatur, & alijs, ut habes in li. leui. Hoc Leuit.
impletum esse in Iesu, ostendit Math. Qui di- Math. 26.
cit. Ego uadam immolari pro uobis.
Quinquagesimus tertius actus uitæ Christi est
per ipsum nostra facta redemptio. Hic osten-
sus est. Primo uerbis. Redimet dominus ani Psal. 33.
mas seruorum suorum &c. Isa. In dilectione Isa. 53.
sua, & in indulgentia sua redimet eos. Et Osee Osee. 4.
de morte redimam eos. Et de manu mortis
liberabo eos. Secundo figuris in Moyse, cuius
prece remisit dominus peccata populi. Hoc Exo. 32.
impletum est in Iesu, cuius morte reconcilia- Rom. 5.
ti sumus Deo.
Quinquagesimus quartus actus uitæ Christi
est ipsius uulneratio. Hic ostensus est. Primo
uerbis. Foderunt manus meas, & pedes me- Psal. 21.
os, &c. Secundo figuris. In Achab rege: quem Cant. 4.

3.Reg. 22. Syri uulnerauerunt. Hoc impletum est in Ie-
su in sua passione, qui in pedibus, manibus, &
latere fuit vulneratus: vt omnes dicunt euan-
gelistæ.
Quinquagesimus quintus actus vitæ Christi
est ipsius lanceatio. Hic actus ostensus est. Pri
Iob.16. mo verbis. Circundedit me lanceis suis, & vul
nerauit lumbos meos. Concidit me vulnere
super vulnus, irruit in me quasi Gigas. Hæc
passus sum absque iniquitate manus meæ. Se-
2.Reg. 17. cundo figuris in Absalon lanceato. In aper-
Gen. 2. tione lateris Adam. cui dormienti dominus
Gen. 6. tulit vnam de costis, in apertione hostij arcę.
2.Reg. 20. In apertione lateris Amase. In petra percussa
Num.20. a Moyse. de qua exiuit aqua. Hoc impletum
Ioan. 19. esse in Iesu ostendit Ioan. de quo mortuo, &
lancea latere eius aperto exiuit sanguis &
aqua.
Quinquagesimus sextus actus vitæ Christi est
sanctorum patrum a manu diaboli liberatio:
Hic ostensus est. Primo verbis. Clamabunt
Isa. 19. ad dominum a facie tribulantis, & mittet eis
Zach. 11. saluatorem qui liberet eos. Et per Zacha. Tu
autem in sanguine testamenti tui liberasti vin
ctos de lacu. &c. Secundo figuris in Abraam,
qui debellauit reges, & reduxit captiuitatem.
Gen. 14. In Dauid qui liberauit populū de manu Ama-
1.Reg.vlt. lechitarum. Et de manu Philistim. Et de ma-
2.Reg. 20. nu Goliat. Hoc impletum est in Iesu, qui de-
1.Reg. 17. scendens ad inferos, & portas æreas confrin-
gens captiuam duxit captiuitatem.
Quinquagesimus septimus actus vitæ Christi
est diaboli subiugatio. Hic ostensus est. Primo
Abac.3. verbis. Percussisti caput de domo impij. Et Isa.
Isa. 51. Nunquid non tu percussisti superbum. Secun-
Iosue. 6. do figuris in Iosu, qui cępit Iericho, & regem
1.Reg. 15. eius. In Saul, qui cępit Agag regem Amalech.
Hoc impletum esse in Iesu ostendit Ioannes
Apoc.19. Euangelista in Apo. qui cępit diabolum, qui
est Sathanas &c.
Quinquagesimus octauus actus vitæ Christi
est eius sepelitio. Hic ostensus est. Primo ver-
Deut.21. bis Moysi. Suspensus in patibulo eodem die se
Iob 21. pelietur, & Iob. 21. Ipse ad sepulchrum duce-
2.Esd. 1. tur. Secundo figuris in Iosia cum fletu sepulto.
Ione. 2. In Iona, qui tribus diebus stetit in ventre cęti.
Matt. 28. Hoc impletum esse in Iesu ostendit. Math. qui
sepultus stetit tribus diebus in sepulchro.
Quinquagesimus nonus actus vitæ Christi est
ipsius resurrectio. Hic declaratus est. Primo
Isa. 11. uerbis. Et erit sepulchrum eius gloriosum.
Psal.15. Per Psal. Non derelinques animam meam in
Inferno nec dabis sanctum tuum videre corru
ptionem. Secundo figuris. In Iacob, qui dor-
Gen. 17. miuit vsque mane, & lapidē erexit. In Samso-
Iudic.16. ne qui dormiuit vsq; ad noctis medium. Hoc
Math.28. impletum est in Iesu: qui tertia die a mortuis
Ioan. 19. resurrexit.
Sexagesimus actus uitæ Christi est eius ad cœ-
los ascensio. Hic ostensus est. Primo uerbis.

Ascendit Deus in Iubilatione, & dominus in Psal.46.
voce tubæ. Et Psal. Ascendit super cœlum cœ
li ad orientem. Et Micheæ. Ascendit iter pan- Mich. 2.
dens ante eos. Secundo figuris. In Helia, qui
ascendit per turbinem in cœlum. Hoc imple- 4.Reg.2.
tum esse, in Iesu ostenditur. Marc. vltimo. In Marc. vlt.
Luca. Et act.1. Luc. vlt. Act. 1.
Sexagesimus primus actus vitę Christi est, eius
ad patris dexteram consessio. Hic ostēsus est.
Primo verbis. Dixit dominus domino meo Psal.109.
sede a dextris meis. Secundo figuris in Sala-
mone, qui sedit in solio Dauid patris sui. In Io 1.Para.29.
nadab, qui sedit in curru, cum Iheu rege Isra- 4.Reg. 10.
el. Hoc dicit impletum, In Iesu, qui sedet a de Math.vlt.
xtris Dei.
Sexagesimus secūdus actus vitę Christi est Spi
ritus sancti super Apostolos emissio: hic ostē
sus est. Primo verbis. Emitte spiritum tuum, Psal. 103.
& creabuntur: per Ezech. Dabo vobis spiritū Ezech. 36.
nouum, &c. per Iohelem. Effundam de spiri- Ioel. 2.
tu meo &c. Secundo figuris in Moyse de cuius
spiritu Deus accepit: & septuaginta duobus Num.11.
senioribus dedit. Et in nube, quæ repleuit to 3. Reg. 18.
tam terram. Hoc effecisse Iesum Ioan. Euang. Ioan. 20.
quod Iesus insuflauit in Apost. dicens accipite spi
ritum sanctum.
Vltimus vitæ Christi actus est ad iudicium de
scensio: hic est ostensus primo uerbis. Deus Psal. 7.
iudex iustus: Et Psal. Reddes vnicuiq; iuxta Psal.61.
opera sua. Et per Dan. iudicium sedit, & li- Dan. 7.
bri aperti sunt. Et per Isa. Dominus ad iudi- Isa. 3.
cium ueniet cum senioribus. Et per Iohelem. Ioel 3.
Congregabo omnes in valle Iosaphat. Secun-
do figuris in Moyse. Qui sedit iudicare popu Exo.18.
lum. In Daniele qui iudicauit iudices. In Sala Dan. 13.
mone, qui iudicium fecit. Hoc impletum esse 3.Reg. 3.
in Iesu ostendit. Math. Data est mihi inquit Math.vlt.
Iesus, omnis potestas in cœlo, & in terra. Et
Ioan. dedit ei potestatem iudicium facere. Ioan. 5.
Præfatis ergo tam uerbis, quàm figuris appa-
ret, quomodo Iesus Christus fuit ostensus pa-
tribus, & declaratus, quod erat probandum
pro declaratione primæ patris cōformitatis,
quæ dicit: Iesus prophetis cognitus: multa
verba, & figuræ sunt in prędictis ommissa: quia 3. Reg. 13.
nimis esset prolixum opus, & per iam dicta, & Gen. 16.
posita de alijs potest faciliter iudicari. Ve- Ruth.3.
rum quia prolixe sunt posita, ad breuitatem 1.Reg. 12. 2.Para.67.
reducendo iam dicta in figuris specialiter. Ie- Iosue 5.
sus est prophetis declaratus, vt iam patuit. In 1.Reg. 2.
Iosia nūciatus. In Ismael nominatus. In Obeth Iudi. 13.
natus cum gaudio. In Salamone a domino Iob 1.
amatus. Veneratus in Iosaphat. Circūcisus in 4.Reg. 5.
patrib⁹. Oblatus in Samuele. fugatus in Iepte. 1.Reg. 19. 1.Para.15.
Tentatus in Iob. Baptizatus in Naamā. Perse- Eccl. 50.
cutus in Dauid. Cōsecratus domino in Ama- 3.Reg. 9.
sia. Cōuersatus in Onia. Sociatus Apostolis in Iosue 6.
Hieu. Diuulgatus in Iosue. Legem docuit in 2.Esdr. 7. Exod.7.
Hesdra. Mira fecit in Moyse. Calumniatur in 1. Reg. 22.
Abimalech. Insidiatur in Daniele. Contem- Dan. 6.
nitur

Iudic.8. nitur in Gedeone. Zelat in phinees. Confor-
Nnm.16. tat in Caleph. voluutarem Dei facit in Abraã.
Num.21. Orat in Ezechia. Suos diligit in Neemia. Fu-
Gen. 22. tura pandit in Isaia. Sacrificium offert in Mel
4. Reg. 21. chisedech. Venditur in Ioseph. Proditur in
Neem. 1.2 Amasa. Capitur in Tobia. Ligatur in Sanso-
Isa. 1. ne. Accusatur in Naboth. Velatur facie in
Gen. 13. Amã. Irridetur in Heliseo. Spoliatnr in Hie-
Gen. 32. remia. Cæditur in Michea. Vilipenditur in
2. Reg. 20. Abimalech. Crucis lignnm baiulat in Isaac.
Thob. 1. Suspenditur in serpente. Deum placat in Aa-
Iud. 16. ron. Genus liberat humannm in Noe. Occi-
3. Reg. 21. ditur ih Abel. Lanceatur in Absalon. Latus
Hester. 7. aperitur in Adam. Hostes deicit in Aiot. Se-
4. Reg. 2. pelitur in Iona. Descendit ad inferos in Aba-
Hier. 38. cuch. Surrexit mane in Iacob. Ascendit in He-
Mich. 4. lia. Et sic sneccincte ex iam dictis apparet de-
Iudic. 8. clarata prima pars primi fructus, & conformi
Gen. 22. tatis de beato Francisco & Christo. Restat
Num. 21. nunc succinte declarare secundã partem eius-
Num. 16. demq; frnctus, & conformitatis: videlicet. Fran
Gen. 7. ciscus declaratur.
Gen. 4. 2. Reg. 17. Gen. 2. Iud. 3. Iona. 1. Dan. vlt. Gen. 28. 4. Reg. 2.

SECVNDA PARS PRIMI FRVCTVS, & conformitatis. Libri primi videlicet. Franciscus declaratur.

Expositio.

DECLARATA prima parte primi fructus, & conformitatis, quæ fuit de Christo: Restat consequenter secũdam partem ipsius enodare, videlicet, Frãciscus declaratur. Pro cuius euidẽtia est
Amos. 3. notandum: quod cum dictum sit per Amos, supra allegato, quod Deus non faciet verbum, nisi reuelanerit secretum snũ ad sernos suos prophetas. Qno uerbo prophetæ innuitur, quod si Deus non faciet uerbũ, multo minus nec opus mirabile, de quo sanctos non informet prophetas. vnde argumentum enidenter accipitur, quod multi sancti, & si nobis non pateat per ora prophetarum prædicti sunt mnndo affutu ri, & præcipuè illi, qui capiti perfectionis, uirtuosius cohæserunt: nam sicut dictum est de
Gen. 18. Isaac, de Sansone, de Iosia, de Ioannebapti-
Iud. 14. sta. Certe & de alijs uerisimile est prędictum
Iosia. 4. esse: qui talibus similes perfectione fuerunt,
4. Reg. 13. & forte Ioannebapt. excepto gratia potiores,
Lucæ 1. & sanctitate illustriores, uirgo quidem Maria, & si in sacro eloquio expresse non habeatur, quod nascenda nuntiata fuerit per angelum, quia tamen priuilegia gratiarum alijs concessa ab ipsa non snnt remouenda, imo potius per quandam supereminentiam attribuenda, debet firmiter teneri, & credi quod sic: Ita & consequenter de alijs sanctis, ut pote de B. patre nostro Fran. tam conformiter Christo similato, & per ipsum Chrisrum tam excellenter supra alios sublimato: quapropter pium est credere, quod tam vaticinijs prophetarum, quàm figuris sanctorũ, quibus fuit conformis moribus, & gratia fuit veridice declaratus; prout hæc secunda pars huius primi fructus. & conformitatis declarare intẽdit, & proponit dicens. Quòd Franciscus ad instar Christi fuit declararus enigmatibus, & prophetarum eloquijs. Et quia hoc suppositum habet duas partes. Prima est: uidelicet, quod B. Fran. est figuris declararus. secunda uaticinijs prophetarũ, ideo primo est de primo uidendum, & sic demum de. 2. Quibus declaratis, patebit quomodo intelligatur hæc secunda pars primi fructus, & conformitaris. Quòd autem B. Fran. figuratus fuerit in ueteri testamento, expresse asserit abbas Ioachim in expositione Hiere. & Cirillus heremita mõtis Carmeli, ut in expositione secundę partis patebit. Insuper cum B. Fran. fuerit similis Patriarchis, multiplicatione filiorũ sanctorum; Prophetis, in futurorum cognitione; Apostolis, mundi cõtemptu, ac sancti euangelij obseruantia; Martiribus, desiderio; Confessoribus, uitæ austeritate; Doctoribus, populi eruditione; Virginibus, sui corporis integerrima puritate, & alijs iustis, iustitiæ & sanctitatis perfectione, nt de his omnibus clare infra dicetur. Merito per figuras Patriarcharum, imo uerius per ipsos Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martires, Confessores, Doctores, & Virgines, ac alios iustos habet figurari: Et sic generaliter loquendo potest dici: quod ipse B. Fran. cum fuerit similis Adæ, in creaturarũ dominio; Abel, in puritate; Enos in deuotione; Enoch in sursum eleuatione; Noe, in iusticia; Abraæ in obedientia; Isaac in meditarione; Iacob in solicitudine; Ioseph in sui præseruatione; Moysi in mansuetudine; Aron in exhortando; Phinees in zelo; Iosue in conflictu uitiorum; Sansoni in demonum superatione; Iepte in credulitate; Gedeoni in propositi cõstantia; Samueli in Dei seruitute; Dauid in humilitate; Salomoni in sensu, & spiritus prudẽtia; Heliæ in nerbo; Heliseo in mundi contemptu; Ionadab filio Rechab, peregrine hic manendo; Isayæ in futurorum cognitione; Hieremiæ in proximorum compassione; Iob in patientia; Tobiæ in misericordia; Ezechieli in contemplatione; Danieli in uitæ austeritate; Micheæ in dicenda ueritate; Petro in feruore; Ioanni in amore ad Christum; Ioanni Baptistæ in sui despectione; Iacobo in oratione; Bartholomeo in paupertatis dilectione; Paulo in discursu; Et alijs iustis in operum perfectione, Christi imitatione, & discipulorum, pręceptorum, & consiliorum custoditione: ideo typis, & figuris omnium talium habet generaliter figurari: Et si talium figuris hic sanctus habet

Quomodo san Franc. similis fuit omnibus sanctis.

Discursus.

bet figurari, multò fortius per figuras inanimatorum; utpote per solem, lunam, & stellas; & huiusmodi. Ac etiam per vegetabilia sicut per arbores, oliuam, cedrum, cipressum, & similia, necnon per animala irrationabilia, uidelicet per ouem, columbam, & sic de alijs. Et hoc si considerentur in ipso quo ad uirtutes per Deum actitata: Quia enim fuit rotus exemplaris, fuit sol: Ouis humilis, columba; quia pacis nuntius, oliua: Et sic de similibus Quare ratione uirtutum, & gratiarum per talia potest generaliter figurari. Insuper cum in ordine seraphico, ut in supremo omnis perfectio reluceat inferiorum ordinum; Ideo B. Fran. qui ipsis seraphin fuit similis, per ipsos, & eorundem figuras, & consequenter omniū inferiorum ordinum. s. Cherubin, Tronorum, Dominationum, Virtutū, Potestatum, Principatuum, Archangelorum, Angelorum potest designari, & figurari. Et sic patet qualiter per iam dicta beatus Fran. habet generaliter figurari, & declarari tipice. Aliter potest beati F. figuratio ostendi, ut actibus uitæ eius singulis, de quibus erit sermo ordinate in sequenti bus figuræ debitæ applicentur. Sit ergo uitæ beati Francisci.

Figuræ actuum singulorum uitæ S. F.

Primus actus, eius ad mundum a Deo destinatio. Hunc figurauit Ioseph, missus a patre ad fratres suos uisitandos. Et Isaias. Ecce ego mitte me. Ionas in Niniuem missus a Deo.

Gen. 37. Isa. 6. Ion. 1.

Secundus actus beati Fran. est eius ortus lætificatio. Natus enim est lætantibus multis: ut patebit Conformitate & fructu tertio. Hunc figurauit Isaac: natus cum risu & gaudio patris, & matris. Obeth cum gaudio Noemi ortus.

Gen. 21.

Tertius actus est beati Francisci angelo in spe cie peregrini ostensio: de quo infra dicetur. Hunc figurauit Samuel oblatus, & ostensus heli.

Ruth. 3. 1. Reg. 2.

Quartus actus est, b. F. captio, fuit enim captus a Perusinis cū multis a lijs suis ciuibus; & positus in carcere: quibus beatus Franciscus seruiuit, & specialiter uni militi. Hunc figurauit Ioseph captus, & positus in carceribus, qui alijs captiuis seruiebat. Tobias, qui idipsum fecit in captiuitate positus.

Gen. 40. Tob. 1.

Quintus actus B. Francisci est a patre, & fratre, & alijs ciuibus persecutio: ut paret secunda parte eius legendę. Hunc figurauit Ioseph a fratribus persecutus. Iepte captus a suis. Dauid persecutus a Saul.

Gen. 38. Iud. 11. 1. Reg. 19.

Sextus actus B. Fran. est ad pauperes compassio, & seruitium. Nam libenter Dei amore dabat pauperibus, & abiectis seruiebat. Hunc figurauit Iob. Et Thobias. Et Abraam lauans pedes, & seruiens peregrinis.

Iob 31. Tob. 1. Gen. 18.

Septimus actus beati Franc. est eius deuotio. Ibat enim per ecclesias uisitando, & orando sicut patuit in ecclesia sancti Damiani, in qua Christus ei locutus est: hunc figurauit Thobias, qui ibat Ierusalem ad templum domini. Iacob qui erat uir simplex, habitans in tabernaculi, qui vadens in Mesopotamiam, uidit dominum innixum scale.

Thob. 1. Gen. 25. Gen. 28.

Octauus actus b. Fran. est omnium mundanorum abdicatio, qui ut peregrinus noluit habere aliquid proprium. Hūc figurauit Ionadab, & filij Recab: qui semper, ut peregrini in tentorijs habitauerunt.

Hier. 35.

Nonus actus est trium Ecclesiarum reparatio. s. sancti Damiani, sancti Petri, beatæ Virginis. Hunc figurauit Beseleel, & Oliab, qui fecerunt domini tabernaculum. Salomon qui ædificauit templum domini.

Exo. 36. 3. Reg. 6.

Decimus actus: est domini apparitio, nā pluries ei dominus apparere dignatus est, ut infra dicetur. Hunc figurauit Abraam, Isaac, Iacob, Moyses, & sic de alijs, quibus dominus est dignatus apparere: ut patet in serie sacræ scripturæ.

Vndecimus actus: est uitæ euangeliæ a beato Fran. susceptio. Hunc figurauerūt omnes apostoli simul, & sigilatim, & specialiter beatus Paulus, qui gratia, & imitatione pfectus Apostolus est factus. De Apostolis habēs Mat. 19.

Gal. 1. Math. 19.

Decimus secundus actus est, beati Fran. a diabolo tentatio in hæremitorio de Sartiano, & in alijs locis. Hunc figurauit Dauid tentatus. Iob.

2. Reg. 24. Iob. 1.

Decimus tertius actus est B. Franc. sociatio, & fęcundatio, quo ad fratrum multitudinem. Hunc figurauit Iacob, qui habuit 12. filios. Dauid. Filij Israel qui multiplicati sunt nimis.

Gen. 29. & 30. 2. Reg. 13.

Decimus quartus actus est B. Fr. regulatio: & eius ieiunatio pro susceptione regulæ. Hunc figurauit Salamon Ecclesiastes ultimo: qui scripsit sermones rectissimos, & ueritate plenos. Moyses qui in monte ieiunauit 40. diebus, & 40. noctibus, ut legem domini mereretur accipere.

Eccl. vlt.

Decimus quintus actus est b. Frā. prædicatio. Hunc figurauit Isaias, cui dictum est, Clama ne cesses &c. Sequitur, Annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorū. Ioan. Baptista, qui prædicabat dicens. Pœnitentiam agite, Franciscus enim mandato apostolico pœnitentiam prædicauit.

Isa. 58. Math. 3.

Decimus sextus actus est B. Fran. dilectio, & passionis Christi: Sequutus est vestigia crucis, & de Christi passione, fratribus faciebat sermonem. Hunc figuratum declarauit Ezech. per uirum, qui habebat atramentarium scriptoris ad renes: qui signabat Thau super frōtes uirorum plangentiū, & dolentium, vȝ domini passionē. Et tales signati sic, ab ultione mortis extremæ liberabantur, & pseruabātur.

Ezec. 9.

Decimus septimus actus est B. Francisci crucifixi meditatio. In nullo enim Franciscus dixerat gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, & nil sciebat nisi dominum Iesum

Christum

Chriſtum pauperem,& crucifixum. нunc figu
rauit ſerpentis inſpectio a Moyſe & populo:
Num.21. Cuius attentione a Morſibus ſerpentium po-
Iudic.6. pulus liberabatut. Gedeon dum baculo pur-
Exod.4. gat triticum. Moyſes dum tenet uirgam Dei
Dan. 4. in mauu iua. Daniel dum arborem excellen-
tiſsimam cernit poſitam in medio terræ.
Decimus octauus actus eſt B. Fran. ſratrũ ad
prædicandum deſtinatio, & miſsio. нunc fi-
gurauit Ioſaphat, qui plures de principibus
2.Para.17. inis miſit, nt docerẽt populum. Ezechias: qui
2.Para.30. miſit ad omnem Iſrael, ut uenirent in domũ
domini.
Decimus nonus actus eſt.B.Frã. transforma-
tio: nidelicet quando apparuit in curru tranſ-
4.Reg. 2. figuratus fratribus. нunc figurauit нelias, in
curru igneo aſcendens in cœlum.
Vigeſimus actus eſt, aliorum a B. Fran. infor
matio: multociens fratres docebat & alios, &
plures ſcripſit epiſtolas. нunc præfigurauit
1.Eſdr. 7. Eſdras: qui parauit cor ſuum, nt inueſtiga-
ret legem domini, ut faceret,& doceret in Iſ-
rael præceptum,& iudicium.
Vigeſimus primus actus eſt: fratrum a B. Frã.
ad generale capitulnm congregatio: ubi ſue-
runt ultra quiuque milia ſtatres. нunc figura-
uit Ioſne: congregando omnes filios Iſrael
1.Eſd.3. in Sichen. Eſdras congregando populũ qua-
ſi uirum unnm.
Vigeſimus ſecundns actns eſt B. Frã. uilis in-
Iſa. 20. dnitio. нunc figurauit Iſaias male indutus, &
deſcalciatus eundo,& nudus.
Vigeſimus tertius actus eſt beati Franciſci ſui
longe diſtantibus præſentatio, ſicut fratribus
in c. Arelatenſi. prædicante B. Antonio de ti-
4.Reg. 4. tulo crucis. Hunc figurauit Heliſeus ſe præſen
Ezech. 8. tem exhibendo miniſtro ſuo Giezi. Ezechiel
ſpiritu tranſlatus in Ieruſalem, & tamen erat
corpore in Babilone.
Vigeſimus quartus actus eſt B. Fran. miracu-
lorum operatio, fecit enim mnlta mirabilia,
Deut.vlt. vt infra patebit. нunc figurauit Moyſes mita-
Exo. 7. cula ſaciendo: Elias, & Eliſeus.
Exo.7.8.9. Vigeſimns quintus actus eſt zelus, & ad ani-
mas dilectio. Feruide enim animas, Chriſti
ſanguine redemptas zalabat. Hunc figurauit
3.Reg. 17. Phinees pro Deo zelando,& populo Dei. He-
4. Reg. 3. lias qui dixit. Zelo zelatus ſum pro domino
4. Deo,&c. Dauid, qni volebat mori pro filio
3.Reg. 19. aduerſario. Moyſes qui volebat deleri de li-
2.Reg. 18. bro vinentium pro popnlo: ſic & Panlus.
Exo.32. Vigeſimus ſextus actus eſt b. F. ſnbleuatio.ſ.in
monte. Et hoc mentis exceſſu, & corporis, vt
inferius patebit. hunc præfigurauit Moyſes
Exo.20. aſcendendo montem Synai: Balaam, quem du
Num.23. xit Balach ad excelſa Phaſga: Iacob, qni aſcen
Gen. 28. dit Bethel.
Vigeſimus ſeptimus actus eſt b. Franc. aſsidua
Exo.22. oratio, cui ſemper erat intentus. hunt figura-
2.Reg. 12. uit Moyſes oraudo in monte: Dauid. Manaſ-
ſes, qui a domino ſuit exauditus. Neemias. 2.Paral.33
Daniel, qui ter in die flectendo genua orabat: Neem. 1. Dan. 6.
Indas Machabens. 1.Mac. 4.
Vigeſimus octaus actus eſt b. Fran. lachrima-
tio, multum enim in lachrimis abundabat
orando, & dominicam paſsionem plangẽdo,
adeo, ut nil quaſi uideret. нunc b. Fran. fletũ
figurauit Ezechias, qui fleuit amare. Eſau, 2.Reg. 29.
qui per fletum obtinuit benedictionem. Gen. 27.
Vigeſimus nonus actus eſt b. Fran. cantici an
gelici auditio, quando fuit infirmus,& ſibi ci-
tharædus apparnit, cnius cantu,& ſono, con-
ſolationem corporalem,& mentalem recepit.
hunc figurauit Iſaias, qui audiuit duos ſera- Iſa. 6.
phin dicẽtes ſanctus, ſanctus, ſanctus. Ezech. Ezech. 3.
qui audiuit vocem commotionis magnæ di-
cens, Benedicta gloria domini.
Trigeſimus actus eſt a beato Fran. pauperta-
tis deſponſatio,& acceptatio. нunc figurauit Tob. 4.
Tobias, qui dixit filio ſuo. Paupetem vitã ge- Ruth.3.
rimns. Booz qui Ruth pauperem deſpõſauit. Heſter.2.
Aſſuerus Heſter. Pſal.37.
Trigeſimus primus actus eſt beati Fran. hnmi- 3.Reg. 21.
liatio. fuit enim præaliis hnmilimus. Hunc fi-
gurauit Dauid, qui dicit. нumiliatus ſum ni-
mis. Achab, qui ſe humiliauit domino.
Trigeſimus ſecundus actus eſt beati. Fran. ſui
deſpectio. Ab omnibus enim volebat deſpici,
& contemni. Hunc figurauit Habraam, qui di
xit Ego ſum vermis & cinis. Dauid qui dixit. Gen. 18.
Ego ſum nermis, & non homo &c. dixit. Quis Pſal.31.
ſum Ego domine. 2.Reg. 7.
Trigeſimus tertius actus, eſt beati. Fr. ſpiritus
prophetię perceptio, habuit enim ſpiritũ pro-
pheticũ. ſicut inſra multis docetur exemplis.
Hunc figurauerunt oẽs prophetæ Samuel Da-
uid, Iſa. Hiere. & ſic de alijs.
Trigeſimus quartus: actus eſt beati Fran. cor-
dium inſpectio. multorum enim ſecreta cor-
dium agnouit. hunc figurauit Iacob. videndo Gen. 31.
cor Laban. Heliſeus videndo cor Giezi. Pe- 4.Reg. 5.
trus uidendo cor Symonis magi. Act. 8.
Trigeſimus quintus actus eſt b. F. in mari præ-
dicatio: quando ſtans in nauicnla Gaietæ po-
pulis prædicauit. hunc figurauit Moyſes in Exo.14.
mari rubro ſtando & mirabilia operando, &
opere prædicans Dei magnalia. Sic Ioſue fa- Ioſue 3.
ciendo ſtare ſacerdotes cũ arcà in medio Ior-
danis.
Trigeſimus ſextus, actus eſt a beato F. diabo-
li expulſio a ciuitate Aretij, & ab alijs homni-
bus. hunc figurauit angelus Raphael, qui a To- Tob. 8.
bia, & eius vxore demonem repnlit. Dauid qui 2.Reg. 5.
de arce Hieruſalem expulit Iebuſeum. Simeon 1.Mac. 13.
qui alienigenas expulit ab arce.
Trigeſimus ſeptimus actus eſt a beato F. aquæ
in vinum conuerſio. hunc & ſi Moyſes non prę
figurauit quantum ad colorem, præfiguranit
tamen quantum ad ſaporẽ aqnas Marath dul-
ces reddendo ligni immiſsione. Sic & Heli- Exo.15.

ſeus

ſeus aquas ponendo in eis ſal in ſaporem bo-
4. Reg. 2. num conuertit, & ſanitatem.

Trigeſimus octauus actus eſt beati Fra. exemplorum oſtenſio, & exemplaritas. Hunc decla-
Exo. 25. rauit exemplar poſitum in monte. Dauid in
3. Reg. 2. quem oculi totius Iſrael reſpiciebant. Cande-
Leuit. 8. labrum poſitum in tabernaculo domini. Sy-
Eccl. 50. mon Oniæ, qui fuit quaſi ſtella matutina.

Trigeſimus nonus actus eſt beati Fran. carnis maceratio. hunc figurauit Elias, qui fuit ri-
4. Reg. 1. gidiſsimus in vita. Manaſſes qui ęgit pœniten-
2. Para. 33. tiam magnam. Ioannes Baptiſta.
Marc. 1.

Quadrageſimus actus eſt a beato Fräciſco fratrum refectio, & cibatio, de tribus enim panibus cibauit vltra triginta fratres, & diuina ꝓuidentia quinque millia in quodam cap. generali. Hunc figurauit Eliſeus, qui de paucis panibus plures homines cibauit.

Quadrageſimus primus actus eſt a b. Franc. aquæ a petra eductio, ſcilicet in monte, quando homini, cuius aſello vehebatur aquam oratione propinauit. hunc figurauit Moyſes. qui-
Exo. 17. bis aquam de petra uirga ipſam percutiendo
Num. 20. eduxit.

Quadrageſimus ſecundus actus eſt beati Fran. erga fratres condeſcenſio. Comedit enim cũ fratre, qui de nocte per abſtinentiam deficiebat, & cum alio infirmo vuas in vinea. hunc figurauit ille homo, qui recepit leuitem de mõ-
Iud. 9. te Ephrain, qui comedere eum coegit, & men-
Tob. 7. ſam parauit. Raguel qui recepit Tobiam, & ad manducandum præparauit.

Quadrageſimus tertius actus eſt beato Franciſco lucis a Deo traditio; & donatio ſcilicet in flumine Padi, & paludibus. hunc figurauit lux
Exo. 10. data filijs Iſrael in Aegipto. Columna ignis
Exo. 13. in nocte.

Quadrageſimus quartus actus eſt a beato Frãciſco mulierum deuitatio. hunc figurauit Io-
Gen. 39. ſeph a talibus ſe abſentans.

Quadrageſimus quintus actus eſt gentium ad beatum Franciſcum deuotio. Omnes enim ad ipſum afficiebantur, & reuerebantur. hunc fi-
1. Reg. 3. gurauit Samuel, de quo dicitur, ꝙ cognouit
& 12. vniuerſus Iſrael, ꝙ fidelis Samuel propheta eſſet domini. Et idem dicitur, ꝙ homo fuit ſanctiſsimus.

Quadrageſimus ſextus actus eſt a beato Fran-
Act. 3. ciſco pecuniæ deteſtatio. hunc figurauit Petrus dicens. Argentum & aurum non eſt mihi, &c.

Quadrageſimus ſeptimus actus eſt creaturarum ad b. Fran. affectio & ſubiectio. Animalia mitia, & immitia volatilia, & natatilia ad b. Fran. afficiebantur, & ei ſubdebantur. hunc figurauit Adam: cui omnia ſunt ſub poteſtate tradita, & in ſtatu primo ſubiecta.

Quadrageſimus octauus actus eſt a b. Franc. malorum execratio, & de bonis iocundatio. hunc figurauit Eſdras, qui abhominatus eſt filios Iſrael ſe alienigenarum vxoribus immiſ-
cuiſſe, & cum eis fœdus pepegiſſe. 1. Eſd. 9.

Quadrageſimus nonus actus eſt b. Fran. ob reuerentiam diuerſam in tempore ieiunatio. hunc figurauit ſancta Iudith, quæ ieiunabat omnibus diebus præter ſabbata: & neomenias: & feſta domus Iſrael: Mardocheus, qui
ieiunauit tribus diebus: nec manducauit neq; Heſter. 4.
bibit.

Quinquageſimus actus eſt b. Franc. mori pro Chriſto exoptatio: quando pro palma martirij conſequenda, ter vltra mare ad partes in-
fidelium iuit. hunc figurauit iudas Macha- 1. Mach. 3.
beus. qui dixit, moriamur pro lege Dei noſtri.
Paulus qui dixit. Ego non ſolum alligari, ſed Act. 21.
& mori paratus ſum pro nomine domini Ieſu.

Quinquageſimus primus actus eſt a b. Franc. ſcripturarum intellectio & dilucidatio, vt patuit quando reſpondit de dubijs ſcripturæ magiſtro in theologia ſenis & alijs. hunc figura-
uit Dauid: cui dominus tribuit intellectum, Pſal. 118.
& ſuper ſenes intellexit. Salamon qui omniũ Sap. 7.
habuit intelligentiam. Paulus qui euangelium Gal. 1.
habuit per reuelationem.

Quinquageſimus ſecundus eſt b. Fran. iocundatio. Nam licet haberet infirmitates tamẽ in gaudio ſpiritus ſemper erat, & in lętitia fra-
tres eſſe volebat. Hunc præfigurauit Tobias. Tob. 14.
ca. 14. qui poſt oculorum illuminationem reſiduum temporis vitæ ſuæ in gaudio fuit.

Quinquageſimus tertius actus eſt b. Fran. infirmitatum, & dolorum lęta ſupportatio.
Hunc præfigurauit Iob, qui omnia patienter Iob. 1.
portauit. Tobias qui obcęcatus, non eſt con- Tob. 2.
triſtatus contra dominum, ſed gratias ægit.

Quinquageſimus quartus actus eſt b. Franciſci crucifixio & ſtigmatizatio. hunc figurauit
ille quartus, qui erat ſimilis filio Dei. Et Pau- Dan. 3.
lus, qui dicit. Stigmata domini Ieſu in corpo- Gal. 6.
re meo porto.

Quinquageſimus quintus actus eſt beati Frã. fratibus in morte data benedictio manibus cancellatis. hunc figurauit Iacob, qui moriẽs
manibus cancellatis benedixit Ephraim, & Gen. 48.
Manaſſen, & alios filios ſuos. Moyſes, qui be- Deut. 33.
nedixit filios Iſrael. Iſaac, qui cęcutiens bene- Gen. 27.
dixit Iacob, & Eſau.

Quinquageſimus ſextus actus eſt b. Fr. mortis reuelatio, & eius in domino obdormitio. hūc
præfigurauit Aaron, & Moyſes, qui informati Num. 20.
de morte deceſſerunt. Deut. 34.

Quinquageſimus ſeptimus actus eſt b. Fr. animarum purgatorij conſtipatio, quæ meritis, & ſuffragijs ſuis à pœnis purgatorij liberatæ
fuerunt. hunc figurauit Abraham reducens Gen. 13.
captiuitatem. Eſdras. Zorobabel, & Neemias Eſdr. 2.
populum deducentes de Aegypto. Neem. 2.

Quinquageſimus octauus actus eſt b: F. ſepelitio.

Gen. ult. tio. Hunc figurauit Iacob quem medici con-
2.Para. 16 dierunt aromatibus. Ala. quem sepelierunt plenum lectum aromatibus, & vnguentis facientes.

Quinquagesimus nonus actus est beati F. glorificatio. Figurauit hunc Ioseph, cui dixit Pha
Gen. 41. rao. Vno tantum regni solio te præcedam. Et
Gen. 46. ipse dixit fratribus. Nunciate patri meo om-
Esther. 8. nem gloriam. Mardocheus, qui glorificatus fuit a rege Assuero.

Sexagesimus actus est beati Fr. ad gloriam deductio. Anima beati Francisci ad gloriam de
Iudi. 12. ducta, figurata fuit, per Iudith introductam,
Esther. 2. vbi erant thesauri Holofernis. Et per Esther introductam in cubiculum Assueri. Per archã
2.Reg. 6. introductam in ciuitatem Dauid cum canti-
1.Mac. 13. cis, & iubilo. Hunc figurauit Symon, qui arcẽ intrauit cum laude, & ramis cytharis, & cymbalis &c.

Sexagesimus primus actus est, beati Francisci
Gen. 41. sublimatio. Hunc figurauit Ioseph, exaltatus super omnes, quem Pharao vno regni solio ꝓ
1.Mac. 10. cessit. Ionatas, quem Alexander Rex fecit sedere secum, & magnificauit eum, & scripsit eũ inter primos amicos.

Sexagesimus secundus actus est, fratrum ad soldanum baptizandum a beato Fran. missio.
Mich. 6. & hic actus figuratus fuit in Moyse & Aaron, quos Deus misit ante se ad deducendum Israel de Aegypto.

Sexagesimus tertius actus est, mortuorum à
3.Reg. 17. beato Fran. resuscitatio. Hunc figurauit Elias, qui filium, mulieris matrisfamilias resu-
4.Reg. 4. scitauit. Eliseus, qui filium mulieris sunamitis resuscitauit.

Vltimus actus est beati Franc. meritis a Christo donorum distributio, & concessio. In qua cunq; enim necessitate beatus Franc. inuocetur, subuenit Christus inuocantibus. Hunc figurauit Assuerus, qui in die, qua Esther est ei
Esther. 2. coniuncta, dedit dona, & requiem omnibus. Esther. 2. Salomon dãdo reginæ Saba omnia,
3.Reg. 10. quæ ab eo postulasset. Sic ergo patet quomodo beatus Franciscus, quo ad actus suæ vitæ potest dici figuratus in veteri testamento, & nouo; & si paucæ figuræ de vtroque testamento sunt positæ. Verum quia aliquis posset dicere dictas figuras communes, & nõ proprias esse, quod concedo, & alijs a beato Francisco competentes: attamen sicut sanctus Frãciscus præalijs perfectior fuit, & Christo cõformior, cui prædictę figuræ appropriantur, sic potest dici: ꝙ sibi præalijs attribuantur. Sed habetne aliquas, quæ post Christum beatum Franciscum exprimant & figurent? Videtur mihi dicendum ꝙ sic. quæ alteri a Christo competere bene nequeunt nisi beato Francisco.
Gen. 1. & 2. Et prima est illa Gen. 1. & 2. de conditione hominis facta, sexta die ad imaginem, & similitudinem Dei; ista ad litteram est de Adam, & si figuratiue de Christo; sed si alteri sancto debet attribui, danda est Beato Francisco, qui sexta die idest, sexti sigilli apertione, vt habetur A-
Apoc. 7. poca. 7. fuit factus ad imaginem impressam, & expressam domini Iesu, & eius similitudinem.

Secunda, est de columba emissa a Noe ex arca.
Gen. 8. Gen. 8. quæ columba ordinem minorũ a beato Francisco institutum significat: secundum abbatem Ioachim. vt dicetur.

Gen. 28. Tertia est figura de Iacob. Gen. 28. cui dictũ est. Eritq; semen tuum, sicut pnluis terræ, dilataberis ad orientem, & occidentem, & septẽ trionem, & meridiem &c. Hoc impletum est in beato Francisco, cuius ordo accepit angulos omnes terrę, vt conformitate, & fructu 11. dicetur.

Gen. 41. Quarta figura de Ioseph: Gen. 41. cui Pharao annulum suũ dedit in manu sua. Nulli sanctorum Christus dedit annulum suæ expressæ figuræ, & stigmatizationis, nisi beato Frãcisco.

Gen. 48. Quinta figura est de Iacob, qui cãcellatis manibus, & cęcutiens benedixit filios Ioseph. Gen. 48. quæ in beato Francisco impleta est, qui benedixit fratribus Bernando, & Elię, & alijs in morte sua.

Gen. 40. Sexta figura de vite, de aqua tres propagines exortæ sunt beatum Franciscum designat, qui fuit vitis ad instar Christi: ipsi viti Christo ꝑfectissimẽ inhærendo, & tres propagines ex ipso sunt ortæ, quia tres ordines scilicet Minorum, Pauperum dominarum, & fratrum, & sororum de pœnitentia.

Num. 11. Septima figura est de Iosue, qui fuit minister Moysi, & eius emulator: Nemo autem fuit minister, & seruus Christi, vt Franciscus: & ipsius perfectus imitator.

4.Reg. 2. Octaua figura: est de Elia in curru igneo asportato. S.F. in curru igneo transfiguratus apparuit fratribus, vt dicit 4. pars legendæ.

Dan. 3. Nona figura, est de quarto viso cũ tribus pueris in fornace, simili filio Dei, Dan. 3. Isti quatuor in fornacæ sunt quatuor ordines in mundo existẽtes; ordo videlicet Basilij; Augustini; Benedicti; & Francisci. Sed quartus est similis filio Dei. s. vita, quia Christo est similis beatus Franciscus, qa signatus suis stigmatibus.

Ezec. 9. Decima figura est de viro signante Thau. Qui vir fuit beatus Franciscus, prout vidit frater Pacificus, & alijs indicijs est probatum. Alię sunt figuræ, quæ post Christum singulari modo beatum Franciscũ figurauerunt, quas breuitatis causa omitto: Sic ergo apparet, quomodo beatus Frãciscus fuit figuratus: & per consequens est prima pars, quæ erat videnda, declarata. Restat nunc videndum de secunda parte, videlicet quomodo beatus Franciscus est verbis prophetarum declaratus. vbi sciendum, ꝙ B. F. & eius ordo fuit declaratus. Primo per eximium prophetarum Deum, & homi-

hominem dominum Iesum Christum, qui de ordine prædixit.B.F. prout ipse sanctus Fran.

Lucc. 12.

dixit;& hoc. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum; hoc in fratribus minoribus dicit completum, & de eis dictum a Christo specialiter. Quod

Math. 25.

vni ex minoribus meis fecistis, mihi fecistis. Secundo fuit beatus Fran. declaratus per ma-

Apoc. 6.

ximum prophetam videlicet Io. Euãgelistam, vbi inquit Ioannes. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum,& ecce terremotus magnus factus est,& sol factus est niger, tanquam saccus cilicinius, & luna tota facta est sicut sanguis, & stellę de cœlo ceciderunt super terram. Et sequitur cap. 8. Post hæc vidi quattuor angelos stantes supra quattuor angulos terræ tenentes quattuor ventos terræ, ne flarent super terram, nec super mare, neque in vllam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentę ab ortu solis habentem signum Dei viui: & clamauit voce magna quattuor angelis, quibus datum est nocere terræ,& mari dicens. Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus seruos Dei in frontibus eorum. Sigillum istud sextum si diligenter inspi

Federicus secundus Rex Sicilię. Scisma inter Federicum, & Papam.

citur apertum fuit tempore imperatoris Fede rici secundi regis Siculorum; cuius in tempore factus fuit magnus terremotus, quia magna persecutio in Ecclesia sancta Dei: nam propter diuisionem inter ipsum,& Papam,& Cardinales, de partibus infidelium, ad partes fidelium, multos saracenos conduxit Ecclesias destruentes, & clericos persequentes, & religiosos. Sol factus est niger, idest dominus Papa; qui diu tempore suo niger fuit: videlicet, quia non est inuentus, imo postea vt simplex sacerdos Venetijs est inuentus. Luna tota facta est sanguis, idest Ecclesia tota effecta est sanguis, idest sanguinolenta interfectione clericorum, Cardinalium, & aliorum prælatorũ per ipsum Federicum,& suos fautores interfectorum. Stellæ de cœlo militantis ecclesiæ ceciderunt: quia multi prælati adherentes eidẽ depositione & excommunicationis sententia innodati ceciderunt. Per quatuor angelos tenentes ventum, intelligi possunt ipsi demones in quatuor partibus mundi stantes impedientes peccatis, ne Deus ventum suæ gratiæ super terram sufflaret, imoque magis Deus vindictã de talibus,& in talibus exerceret. Vel per quatuor angelos possunt intelligi quatuor ordines sanctorum, quos vt angelos ad mundũ reformandum destinauerat, videlicet ordines Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Anachoritarum, & Doctorum; quorum exempla mundus & doctrinam contemnens stabant super quatuor partes terræ, & specialiter tempore præfati Federici persecutoris Ecclesiæ; quã do oblitterata omnis via erat perfectionis, dicebantur tenere ventum.s. doctrinæ, & vitæ perfectæ quam ostenderunt pro tanto, quia nec in mari, idest insulis: nec in terra plana: nec in arboribus, idest nemoribus vix inueniebatur aliquis, qui tales imitaretur. Hoc tẽpore, quã do sic fiebat, a Deo directus est angelus alter a præfatis, videlicet, angelicus vir Franciscus.

Hoc tempore missus est Franciscus.

Qui fuit angelus ratione puritatis, & suæ a Deo in mundum, ad annuntiandum pœnitentiam destinationis: Sed vnde venerit, dicit Ioannes ꝙ ab ortu solis, quia a sole iustitiæ Christo transmissus. Vel ab ortu solis, quia de ciuitate Asisij ad ortum solis posita. Sed qualiter eum miserit, dicit ꝙ habebat signum Dei viui, idest in proximo a Christo habiturus signũ sacrorum stigmatum, iuxta modum loquendi scripturæ: quæ ponit factum in proximo fiendum; & sic Franciscus potest dici; ꝙ habuit signum Dei viui, quia in proximo stigmatibus Christi erat insigniendus. Sed ad quem fructum? Certe inquit. Clamauit &c. idest, vt clamaret,& prædicaret. Ad istum finem missus est beatus Franciscus sicut in sequenti fructu, & conformitate dicetur. Voce inquit magna, prædicationis cõmunis, operationis, doctrinæ, exempleritatis,& perfectionis,& vt fideles ad Christi crucifixi sectanda vestigia inflammaret, induceret,& effectum dominicę passionis in eorũ cordibus, & insignia imprimeret; & sic eorum corda hoc signo crucifixi designaret, & pingeret.

Quod vero hic angelus habens signum Dei viui beatus fuerit Franciscus, visione facta fratri Siluestro est clarificè demonstratum. Hic

Visio. F. Siluestri.

in habitu degens seculari, & sacerdos existẽs: cum sancti Francisci viam, fratrumq; suorum humano spiritu abhorreret, vidit in somnis totam Asisij regionem, a dracone immenso circundari, pro cuius teterrima, horridaque effigie, diuersis (vt uidebatur) mundi climatibus propinquum excidium imminebat. Contuebatur post hæc crucem auream, atque fulgentem procedentem ex ore Francisci, cuius summitas cęlos tangebat, & brachia protensa in latum, vsque ad mundi fines videbantur, extendi; cuius aspectus præfulgidus draconem illũ tetrum,& horidum penitus effugabat. Hoc dũ sibi tertio demonstraretur intellexit beatum Fran. destinatum a domino, vt gloriosæ crucis assumpto vexillo hostis maligni robur elideret, ac præclaris veritatis fulgoribus, tam doctrinæ, quam vitæ mentes fidelium ad passionis domini sectanda vestigia induceret, pariter & illuminaret. Quod enim totum beati Frãcisci studium prædicatio,& conatus fuerit, vt mentes fidelium ad deplorandum,& cõtuendum passionis Christi mirãda induceret, infra fructu,& conformitate 13. dicetur: etsi quis hanc figuram non esse de beato Fran. dicat, ostendat de quo alio sit intelligenda habente signum Dei uiui, ut habuit Franciscus,

&

& credam ei. Addit ipſe Ioannes, quod beatus Frã ciſcus ipſe clamauit, & multi eius ſequentes vitam pariter, & doctrinam ſignati ſigno Dei uiui per Franciſcum, & totaliter domini paſſionem in corpore ſuo geſtantes, & multos alios ſignauerunt, ficut infra, quando de tertio ordine a beato Franciſco inſtituto, dicetur conformitate, & fructu 8. & de eius prædicatione fructu decimo, & fratrum fructu undecimo dicetur euidenter, & oſtendetur.

Tertio fuit beatus Franciſcus declaratus per Apoſtolum Paulum, qui, & ſi diceret de ſeipſo propter verbera Chriſti amore pluries accepta. Ego ſtigmata domini Ieſu in corpore meo porto. Et Chriſto confixus ſum cruci. Et mihi abſit gloriari: niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti: de nullo tamen alio poſſunt præfata verius dici, quam de beato Franciſco, ut fructus, & conformitas 31. oſtendet. Et ſi dicatur, habuit ne Paulus ſpiritum propheticum? Reſpondetur quòd ſic; quia raptus fuit vſque ad tertium cœlum. Hoc idem patet in ſuis Epiſtolis ad Theſalonicen. Et alijs: vbi uidetur: & in actibus Apoſtolorum oſtẽditur ſpiritum propheticum habuiſſe.

Gal. ult. Gal. 11. Gal. 6.

Quarto de ipſo prophetauit, & beatum Franciſcum cum beato Dominico mundo affuturum declarauit Sibilla, quæ fuit tempore regis Priami, & belli Troiani, quæ de Chriſto, & Apoſtolis pluta dixit. Deinde aduentum B. Franciſci, & beati Dominici mundo affuturum declarat dicens. In vltima ætate humiliabitur Deus, & humiliabitur proles diuina. Iungetur humanitati diuinitas. iacebit in fœno agnus, & puellati officio decubanitur Deus, & homo. Signa præcedent apud appllas. glo. ideſt iudæos. Mulier vetuſtiſsima glo. 1. Heliſabet puerum concipiet. glo. 1. Ioannem Baptiſtam ſtella orbis mirabiliter ducatum præſtabit ad ortum. glo. Chriſti. Hic habens pedes triginta tres. glo. 1. annos. ſexque polices. glo. 1. menſes. eliget ſibi ex piſcatoribus deiectis numerũ duodenarium. i. duodecim Apoſtolos, vnumque diabolum. glo. 1. Iudam. Nõ in gladio bellové; Aeneadem vrbem. gloſ. 1. Romam regeſque ſubijciet. Sed in hamo piſcatoris, ideſt deiectione, & paupetie ſuperabit diuitias, ideſt ſuperbiam cõculcabit; morte ptopria mortuos ſuſcitabit, & cum mactabitur, viuit, & regnabit, & conſumabuntur omnia; & fiet regeneratio, bonos iudicabit, & malos. Huic quatuor animalia, ideſt quatuor euãgeliſtæ ſurgent in teſtimonium. Nomen agni in tuba concinent; ferentes iuſtitiam, legemq; irreprehenſibilem. gloſa, ideſt Euangelium, cui contradicet beſtia: gloſa. i. Antichriſtus. Simulque abhominatio ſpumę draconis. Et ſurget ſtella mira. gloſa. 1. Paulus Apoſtolus. Quatuor habens animalium imaginem. gloſa. 1. totum Euangelium a quatuor Euangeliſtis editum. Eritque in tuba mirabili. Danaos. gloſa. 1. græcos illuminabit in Aeneade glo. 1. Roma. Lacus piſcatoris gloſa. 1. ſocius Petri nomen agni vſque ad fines ſeculi uirtute perducet: in Aeneade uinctos a diabolo liberabit. Hic glo. 1. S. Paulus gladiabitur, moriens illuſtrabitur. Porro glorioſus exitus eius. Erit autem beſtia horribilis ab oriente veniens. glo. 1. Machometus. Cuius rugitus uſque ad gentes punicas. gloſa. 1. Affricanas audietur. Cuius capita. 7. ſceptraque innumera, pedes 663. glo. 1. ſexcenti. 63. anni. Hic erit contradicens agno, ut blaſfemet teſtamentum eius. Augens draconis aquas: reges autem & optimates ſeculi erunt in ſudore terribili, & non diminuent pedes eius. i. annos. Subdit de beato Franciſco, & Dominico. Stellæ quoque duæ glo. 1. ordo Minorum, & Prædicatorum conſimiles primæ, ſurgẽt contra ipſum, & nõ obtinebunt uſque dum ueniat abhominatio, & uoluntas altiſsimi conſumetur. Hęc ſibilla.

Prophetia Sibillæ.

Qua prophetia patet: quòd cum beatus Franciſcus nomine uocetur ſtellæ: & ſuus ordo per ſtellam habet merito figurari. Contra ſectam Maumeti ſpurciſsimi porci: audacter dico, nullum ordinẽ ſic inſurrexiſſe, ſicut b. F. contra ipſam ter accedendo ad partes infideliũ egit, atque fratres miſit: qui ipſo. b. Fran. niuente, ut infra dicetur fructu 8. ſunt martirio coronati, & ultra 60. a ſaracenis de fratribus beati Fr. ſunt martirizati, ipſaque gens Maumeti, ut inferius patebit: per ordinem beati. Frã. ad dominum conuertetur.

Ordo B. Franc. per ſtellam figuratur.

Quinto beatus Franciſcus fuit declaratus, & eius ordo: ut teſtatur Abbas Ioachim ſuper octauum capitulum prophetiæ Cirilli Anachoritę, & presbyteri mõtis Carmeli, per quẽ dam diaconum nomine Policarpum: quẽ ut dicit Ioachim legiſſe multa de ipſo, & ordine eius, cuius dicta ipſe Ioachim minime ponit.

Sexto ipſe beatus Fran. fuit etiam declaratus, & eius ordo per Cirillum presbyterũ, & Anacoritam montis Carmeli: cui celebranti miſſam Angelus domini duas tabulas gręce ſcriptas Aeneas detulit: eidem mandans, ut ſcriberet in eis contenta, & in latinum uerteret, & occidentali Eccleſiæ mitteret, qui ſic egit. uerum cum prophetia multum ſit in uerbis obſcura: interpretandam, & dilucidandã Abbati dixit Ioachim: qui ipſam expoſuit. Ponens ergo prophetiam, ſimul & Ioachim expoſitionem apponam: ut ipſa debite, & lucide intelligatur.

Cirillus anacorita prædixit multa de B. F.

Vbi ſciendum, quod b. Franc. uocatur ſemper in iſta prophetia nomine Petræ. patet in principio, & in alijs capitulis ſequentibus, & patet in fine fratres minores alloquens cum dicit, Nempe ſi ad petram fortem &c. Et licet Ioachim aſsignet cãm, aliã tamẽ inferius adiũgã.

Sciendum secundo, ꝙ in principio huius prophetiæ loquendo de beato Franc. sub nomine petræ, dicit de eius ordine exciso ab ista petra, & consequenter uidetur loqui de ordine Prædicatorum: ac de ordine Cartusien. & de istis tribus ordinibus dicendo ipsorum initia, & unde sunt oriunda, de ipsorum primo conditionibus bonis, & demũ de malis usque ad partem illam. Nempe si ad petram fortem; ubi dimittendo alios ordines, & b. Franc. commendando, ac inducendo fratres ad beati Frãcisci imitationem, ipsam prophetiam concludit. Dicit ergo Deus reuelando Cirillo.

Prophetia Cirilli.

Væ mulieribus. Ponit hic principium ordinis Minorum dicens. Væ mulieribus. Ioachim in glo. Mulieres appellat quosdam futuros religiosos molles, & delicatos, curiosos, ut fœminas.

Excisis de petra durissima uallis uirginis. Ioachim in glo. Hoc refertur ad patrem, & fundatorem istorũ, quos alloquitur, quia inquit erit sanctus, & constans, & firmus, ut petra in timore Dei: cuius, inquit, constantia uirtus, & sanctitas inferius denotatur, cum additur. Nepe si ad petram fortem. Dicit ergo ꝙ mulieres, idest fratres, sunt excisæ de petra durissima. s. beato Francisco. Sed unde fuit hæc petra, & ordo fratrum Minorum fundatus? dicit ꝙ fuit excisus de petra durissima uallis uirginis. Ioachim. per uallem uirginis potest intelligit aliqua regio ditioni Ecclesiæ subiecta, in loco ualloso: in qua oriundus erit illorũ fundator, & pater. ad litteram beatus Franciscus fuit de ualle Virginis. In tota enim prophetia Cirilli, nomine Virginis appellatur Ecclesia. Fuit ergo b. F. de ualle Virginis, idest de ualle Spoletana: quia de Asisio, quæ ciuitas est de ualle Spoletana, quæ uallis, cum Asisio est Romanæ Ecclesiæ, & eius ditioni subiecta: & ibi beatus Franciscus ortus est, & ordo Minorum fundatus: uel potest dici, ꝙ ordo noster fundatus est, & excisus a petra, idest institutus a beato Francisco in ualle Spoletana: & in loco Virginis. s. Mariæ, quæ per Antonomasiã uirgo dicitur. Nam in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula, ordo incępit Minorum a beato Franc. petra institutus. Subdit prophetia de alio ordine.

Et puellis, supple ue, de monte umbroso. Ioachim. per puellas, aliud genus intelligitur religiosorum delicatum, ut primum. de monte umbroso; hoc forte dicit, quia nigri habitus erit futurus. Subdit prophetia de tertio ordine, dicens.

Bestijs. siue de mõte Libani. Ioachim. Bestijs, insinuat tertium genus bestiale simplex, & rude: quia forte non erit adeo litteratum, mori busque prouectum, ut duo præmissa. de mõte Libani dicit: uel quia in ipso monte inhabitabit, uel forte quia cum Libanus cãdidatus interpretatur, habitus albi futurum erit. Subdit prophetia de istis tribus ordinibus simul.

A suæ tempore iuuentutis usque in senium earum, nouissimum uhæ multiplex eis incumbit. Ioachim, a tempore suæ iuuentutis: non ab infantia, uel ab origine, in qua iusti futuri sunt, ut hic prope describitur, ubi dicitur In infantiæ suæ primordio: sed a iuuentute, idest in processu ipsorum ordinum. Sequitur in prophetia.

In infantiæ suæ primordio, usque in tempora pubertatis, margaritis multiplicibus. Ioachim. Hic insinuat, ꝙ in sui origine, iusti sunt futuri usque in tempora pubertatis, quæ est secunda ætas. Per quod datur intelligi: ꝙ modicum in iustitia sunt mansuri.

Sequitur in prophetia Margaritis multiplicibus parentum sanguine, rutilantibus, renitebunt. Ioachim. parentum sanguine hoc ideo dicitur, quia uirtutes, quibus nitebũt, ab ipsis sanctissimis patribus, qui in infantia eorum, & de nouo migrabunt, ex summa, & noua deuotione ad ipsos trahent. Subdit prophetia.

Sed pedetentim, idest paulatim, muscarũ stercoribus, & uiarum pulueribus fuscabuntur. Ioachim. musca est inquieta, & importuna: per quod notatur, ꝙ inquieti erunt, quo ad discurrendum, & importuni, quo ad petẽdum; quorum inquietudo inferius denotatur ubi dicitur. Quas incautas leuesq; repererint. Incautas inquam: quia homines illorum tędio affecti deuincentur: nec poterunt quietari, donec eorum importunitatibus satisfecerint. Leues uero, supple ad tribuendum, quia multi uerecundia ducti, propter quandam curialitatem naturalem, quæ inest multis hominibus: eorũ importunis petitionibus satisfacient: Hæc autem inquietudo, & importunitas stercorosa cẽsetur, idest Deo, & hominibus odiosa; Deo inquam propter inquietudinem, quæ displicet Deo clamanti. Vacate, & uidete: quoniã ego sum Deus. hominibus propter importunitatem. Vnde dicitur inferius.

Quapropter bestie cauebunt sibi in istos incidere. Viarũ pulueribus. Ioachim. puluis uiarum. infructuosus est, uento que mouetur, & euanescit: per quod notatur, ꝙ uanaglorlosi futuri sunt, potentum enim, & nobilium amicicijs efferentur: & politis quibusdam uerbo sitatibus iactabuntur, & hæc nihil aliud sunt nisi, quidam pulueres momentanei: eo ꝙ euanescant, nec durant, nec fructus capitur ex eis. Sequitur prophetia.

Væ unum, & uæ iterum: hos præstolatur nugaces glo. interlinearis, idest derisores uel trufatores. Quos gladius biceps confodiet: horũ Deus uenter, & lingua cum lumbis erit. glo. i. etiam & lumbi. Ioachim. Væ unum, hoc refertur ad subsequens. Quos gladius biceps confodiet. Biceps quidem gladius, scilicet perditio

perditio vitæ præſentis : quam non ita habebunt,vt cupiēt, & futuræ, eos confo diet,ideſt conſumet. Sequitur in prophetia.

Hi deſertores cateruas ptoprias relinquētes, vagari per compita eligent : alienorum foraminum inuaſores. Ioachim. vagari:adhærentes quidem vagabundę religioni:eligent ſtulte hincinde vagari,forſitan mendicantes.fora minum, ideſt pronentuum, vel eleemoſinarū, quia quod nudis pauperibus puellis infirmis, verecundis, & ſenibus deſtitutis debuerit tribui: hi omnia ad ſe trahent dicentes , ſe cunctos ægentes excellete. Sequitur propetia.

Hi filij Eſau beſtiarum ſimplicium venatores, in ſpecubus alienis,& quas incautas,leueſque repererint , gaudenter excoriabunt, ſceleſti gloriabuntur, glorianter narrabunt complici bus,cum prædas fecerint ampliores. Quapro pter beſtiæ canebunt ſibi, in iſtos incidere cū opera eorum didicerint. Ioachim: in ſpecubus , ideſt In his,quæ clericis ſecularibus , vel alijs perſonis eccleſiaſticis pertineb̄nnt. Iſtud ꝙ ſequitur : & ſi ad omnes tres ordines referatur: præcipuè tamen ad ordinem minorū per tinet: ſubdit prophetia.

Iniqui iactabuntur in Eccleſia, quam deijciēt aſcia. Ioachim. hi mentientur ſe delectari in paupertate, quam deijcient aſcia. Eſt autem aſcia ferrenm inſtrumentum, quod profunde lignum incidit,& deuorat : per quod intelligitur,ꝙ totis viribus deijcient paupertatem occultam,& delitijs inhęrebunt. Subdit prophetia.

Simulatione,& inſigni penuria enigreſcent,vt capiant,ideſt decipiant,& denndent lepuſculos.glo. 1. ſimplices vehementius. Sed diſsimulatis,paliatiſq; copijs effulgeſcent, vt laten ter degant ſplendidius. hi ſunt telis presbyteri ab vltore Angelo perimendi, oblata vorātes in abditis,florebunt in altum,vt cedri, ſan guine,& hauſtu elati.glo.1.ſanguine, & ſcientia litterarum. Vſque ad pinnam Syon ſublimiſsimam. Inſigni. Hi perfidi pauperes inſignes ſe dicent,quaſi iuxta fotmam Apoſtolorum viuentes:Aegentes,qnia nec in communi nec in ſpeciali ſe poſsidere mentientur. Snbdit prophetia.

Tamen teredo ligni medulam corrodet, & ptundet intrinſecus,vt tandem optima quęquæ diſcant. Ioachim. Teredo eſt vermis pertundens.i.perforans, & cortodens lignum intrin ſecus,vt tandem areſcat. Hic vermis ſuperbia eſt,vel auaritia,quę omnes virtutes deſtruunt, & conſummunt. Subditur in prophetia.

Et frondes eius areſcent. Ioachim. Per frondes arborem decorantes intelligit prælatos religioſos,qui ad eccleſiaſticas dignitates pto moti in ordine eorundem honore, & gloria redundabunt. Falſò inquam : quoniam ſpiritualem paupettatem deicere, & ad ſplēdidas diuitias peruenire non eſt honorabile, quo ad Deum,ſed potius uituperabile. ſubdit prophetia.

Et decident flores in limnm. Ioachim. Per flo res odoriferos bonam famam intelligit, qua tandem carebunt. Subdit prophetia.

Super hoc lupi rapaces ad inuicem corrodentur,& alter alterum ſuauiter manducabit,donec fœtor ſanguinis occiſorum aſcendat ad nares iudicis impregnati. Ioachim. Lupi rapa ces: hic oſtendit,ꝙ nō ſolum extrinſecus,quo ad ſecularia, ſed & intrinſecus,quo ad ſeinuicem praui exiſtent, alter alterum perſequēdo diffamando,vel alias offendendo inique. Ad nares iudicis impregnati. Ioachim. Iudex im pregnatus poteſt intelligi Deus ęternus , qui modo mulieris prægnantis portat vindictas impiorum in corde, vt ab erroribus conuertātur: qui tandem parturiens clamat, vt mulier, cum dolens condemnat impios ipſos ſupplicijs atrocibus gehennalibus. Subdit prophetia.

Fallaces ingenioſi medijs linguis fantes cū viduis,exponentes ſacrificia mercaturæ. glo. interlinearis,ideſt tot miſſas facias decanrari ; da tantam pecuniam ; & cnlpa,pœna, aut peſtis non erit. Offer ſacrificium, præbe teſtimonium, & plaga , vltra non etir. Hoc ſuggerent filij nequā,ſeductores aſtuti. Vt augeant ſtercota,glo.1.ſplendide viuant ; & ſaltent cacumina. Ioachim. Medijs linguis more infantiū erubeſcentium plenarie confiteri , ꝙ pomum velint eorum aſpectibus præſentatum . vnde medijs,cum non plene ſe velle proferant. Sic iſti cum viduas opulentas, vel ſimplices volue rint ſpoliare,medijs linguis loquuntur : quaſi oſtendentes ſe nolle tanta recipere ; ne hoc de roget ſummæ, ac altiſsimæ paupertati iſtorū, quorum centuplum lætantet acciperent. Subſequitur in prophetia.

Febres ſanabunt eos. Ioachim. Hoc verbum non intelligo : niſi forte quis diceret,quòd ad ægros accedent, & eorum vltimis voluntatibus aſsiſtentes procurabunt aliqua ab eiſdē ſibi relinqui. Sequitur in prophetia.

Mors uita iſtorum. Ioachim : quia forte de mortuis, vel teſtamentis defunctorum aliqua lucrabuntur. Subditur in prophetia.

Ad quęrulas uoces tibicinum ſalient lætabun dl,ut agni in paſcuis. Ioachim. Tibicines erāt antiqnitus quædam lamentatrices,quæ ad de functorum corpora vocabantur ; ut vocibus querulis lamentarentur, plangerentq; defunctos. Adhuc in aliqnibus partibus obſeruatur. Ad has uoces lamentabiles ſalient lætabundi ob lucrum, ſicut ſalinnt agni in paſcuis nbeti mis. Sequitur in prophetia.

Sagaciſsimi deceptores mentientur ſe potiſsi me mortuos ſuſcitare ; ut ſpolient virgines gloſa.1.Eccleſias,& ſeculares ; ut dilatent ten

toria

toria glo. 1. ædificia. Ioachim potissime dicturi sunt isti malitiosi ad populum. Eligite apud nos sepulturam,nō apud Ecclesias seculares; quia pluribus sacrificijs abundamus, quibus animæ defunctorum purgantur, & in eis gloriosior resurrectio apparebit,quia nostris societatibus adiungētur:q̄ est falsum; & enim si ultra mare sepeliatur corpus,citra mare sacrificium factum,& oratio ei ualet non obstāte ubicunq; sepeliatur. Sacrificium quidem non sepulturæ,sed animę impenditur. Subditur in prophetia.

O perditi quid ubera materna. glo. 1. paterna. Spreuistis quæ Deus benedixit a seculo,& ubera nouella uirginea elegistis:fortalsis quia ista improuide perdidistis, & his liberiora ne scitis,quæ perditotum remedio rapuistis. At tamen, & uos expectate paulisper, quoniam quidem ignis prosiliet de altari & consum & iterum Nadab,& Abiud sacerdotes.Ioachim. Vbera: terrenos fructus ex terræ uisceribus ꝓdeuntes, mediantibus laboribus hominum. Vbera materna appellat, quæ Deus benedixit a seculo,ut homo inde uesceretur:& dixit. Labores manuum tuarum : quia manducabis beatus es &c. hi feruntur uero reliquisse, cum Christo forsitan per uitæ perfectionem humiliter adhærētes,proprium abnegauerunt. Sed improbi,quia forte proni ad leuia,& carnalia uitia, & ideo cōmunis uita eis fuisset utilior. Quod patet,quia perfectionem huiusmodi deferentes, uirginea ubera sugere eligent saporose,idest delitias, & ubertates seculariū clericorum, quas ad se rapere quodam placore, seu quadam sonoritate sacramentorum, ac multa hipocrisi nitentur pro posse. Sequitur in prophetia.

Giezi quoque lepra inficientur,ut a planta ad cranium sola ulcera turgentia uideantur.Ioachim. Giezi: seruus Elisei lepra fuit percussus,quia sanitatem uendidit,quam Naamā siro gratis, & liberè Eliseus impenderat: sic isti exponentes sacrificia mercaturæ,ut a planta,idest ab ipsa simplici cōfessione fidei, quā & demones credunt,& contremiscunt,Vsque ad cranium,idest summā uirtutum, nil aliud, quàm lucrum cernetur in ipsis. uel a planta usque ad cranium,idest ab ipsi puberibus,qui ipsorum ordinem de nouo assument vsque ad prouectos,istorum nullus nihil aliud,quam uitium appetet; omnes enim quæ sua sunt, quærent, non quæ Iesu Christi,honori & commodo,& auaritię inhiantes. Sequitur in prophetia.

Hi patroni prædiuites confidentes in uaccis pinguibus dormitantibus. Ioachim. Prædiuites: sicut enim patroni prædiuites in uaccis pinguibus,& alijs animalibus armentitijs cōfidentes efferuntur mentis superbia, quasi nihil possit eis quandoq; deficere; cum modis innumeris prouentus assiduos assequantur; ita & hi confidunt in uaccis pinguibus, idest in grossis summisque prælatis Romanæ ecclesiæ, utpote Cardinalibus, Patriarchisque, & primatibus eisdem fauorabilibus, ut sic non paueant inferiorum clericorum calumniam paruipendere. Sequitur prophetia.

In riu uirginis. Ioachim. Hic ostendit q̄ memorati prælati aplaudent eisdem ob suū honorem calumnias hominum formidantes; ne diceret populus, q̄ uaccæ illæ pingues dormitantes, non patiuntur hos humiles pauperes saltem uilissimis eleemosynis laicorum nutriri. Quid eos abhorrent? quid sacra demūt eorum? Forte quia opera eorum non diligūt, nec secuntur eos pauperes memorati. Subditur in prophetia.

In robore montium in cornibus elleuatis. Ioachim. Montes Israel sunt idem cum uaccis pinguibus dormitantibus. Hi dicuntur robur Israel idest Ecclesiæ, quia eam in diuitijs viriliter manutenent. Montes quoque feruntur non a uirtutis fortitudine, sed mentis altitudine, propter q̄ fauebunt dictis religiosis timentes eorum calumnias apud plebem. Sequitur in prophetia.

Baculis arundineis fœminatum, quos se irrigasse iactabunt. Ioachim. Baculis, quia hæc confidentia in prælatis erit fragilis, & instabilis, ut arundo, uel mulier, eo q̄ in momento furoris, aut irracundiæ prelatorum particularium ecclesiarum conquerentium contra illos malignos; quoniam illorum iura innaserint, & uastauerint, exosos eos habebunt, ita ut gratias eis subtrahant, eosque ignominiosos efficiant. Irrigasse. dicent forte nos Ecclesiam post Apostos scientia irrigauimus: hanc honestatis parsimonię, rigorisque moribus informauimus. Quicquid ergo honoris, & gratiæ habet Ecclesia exceptis prouentibus temporalibus nobis debet attribui. Sequitur in prophetia.

Verumtamen spiritus uehemens latens in cornibus, repente perflabit. Ioachim. Hic patenter declarat, q̄ prælatorum dilectio erit simulatio, odijque latentis dissimulatio in eo, q̄ dicit, Spiritus latens in cornibus perflabit, id est ira, uel furor absconditus in prelatis. Subditur.

Et quadros abscindet de montibus, quos precipitans mactabit primo filios petræ uallis, & multos de monte umbroso, ut nunquam resurgant; deinde bestias de monte Libano. Ioachim. Quadros. quadri dicuntur quidam morseli saxei, qui abscinduntur de saxis, & in quibusdam modulis in usus hominum conformantur. Sequitur in prophetia.

Si flagitiosi contulissent uirgini aureas murenulas, & in aures anullos, & teristra armillas, & specula dextrocheria, & corona, prout cā decebat;

decebat; cum eius opibus ſint ditati eunuchi uirginis, utique detuliſſent eiſdem. Ioachim: In his omnibus uirginis ornamentis, quæ hic enumerat, nihil aliud uult intelligere, niſi ꝙ ſicut uirginem, uel ſponſam hęc decent: & ſi ſub trahantur ab illis, utpote ſeruis, uel feudatis ipſius, qui ſibi deferre tenentur, dignos ſe iudicant feudorum priuatione; ita & hi non deferentes eccleſiarum rectoribus, ob ſuam ſuperbiam gratijs priuabuntur ipſorum, & nouiſſime confundentur. Sequitur in prophetia.

Stultus pręſtat baculum, quo ipſe percuciatur, & quis non aufferet, ſtultior eſt cęſendus. Ioachim. Policarpus diaconus in uolumine, quod edidit, dicit ꝙ multę Religiones mendicantes ex deuotione Apoſtolicę paupertatis euenient; de quibus aliquæ ob eorum importunitatem, & inſolentiam, ac grauamen eleemoſinarum per eccleſiam deſtruentur, & aliquæ famoſiores ex ipſis remanebunt ad tempus, quæ interim non modicum ſibi locum in eccleſia uendicabunt, & quia multis gratijs eccleſiaſticis ditabuntur, clerus timebit eas, & ſeruient eis ob timorem, donec & ipſę cũ alijs deſtruentur. Sequitur in prophetia.

Hi pinnis montium in aciebus lumborum dẽſitatibus uirgulorum miſerabiliter confundentur. glo. inter linearis pinis montium, id eſt altitudinibus dignitatum: In aciebus, id eſt mentis ſuperbia. Lumborum. i. in luxuriis. Dẽſitatibus &c. id eſt terreuis prouentibus, quibus totus ordo hic ſcriptus pollebit, miſerabiliter confundetur. Sequitur in prophetia.

Sextarios. 60. ex area ſe collecturos ſperabũt; de quibus ſi. 10. in horreis repoſuerint, ſatis poterunt contentari. Ioachim. Hi ſextarios, quia continentes ſunt in gloria collecturi fructum ſexageſimum, & coniugati trigeſimum, ſicut centeſimũ uirgines, & martires, aut ſummi prædicatores, iuxta expoſitiones ſanctorum: ideo hi arroganter in numero continẽtium generaliter aſſignabunt, ꝙ eſſe debebũt ſi plenè, ꝙ promiſerint obſeruauerint. De quibus ſi. 10. hoc refertur ad 10. legis pręcepta, ad quæ omnes tenentur; & uoluit dicere, ꝙ ſi in numero ſimplicium perſonarum erunt, poterunt contentari. Subditur in prophetia.

Caueant miſeri, ne quicquid ſeuerint, urens ſpiritus uertat in ſtipulam. glo. Quicquid ſeuerint, id eſt, quicquid fecerint de genere bonorum, uertat &c. id eſt, in uanum deducat, id eſt perdant, quod fecerint.

Vltimo, prophetia ad fratres minores increpandos, quaſi non imitentur beatum patrem Franciſcum ſe figit, beatum Franciſcum multipliciter commendando dicens.

Nempè ſi ad petram fortem. gloſa interlinearis, id eſt ad patrem eorum.

Et firmam. glo. ſ. contra illecebras carnis. Quadram. gloſ. interlinearis, in timore Dei. Ioachim. vt ſibi, & Deo, amico, & inimico iuſtitiam reddat debitam, uel Quadram, id eſt, ornatam uirtutibus quattuor Cardinalibus. Et latam. glo. ſ. charitate.

Politam. Ioachim. i. planam, non aſperam, ut ſuperbus, & humilis arrogans, & mitis ſecum fuerit pacificè conuerſatus.

Et albam. glo. corporis caſtitate.

Mundam, & ſanctam. glo. ſ. uerborum diſcretione. Vnde originem protraxerunt: deuote & fideliter, & perfectè ſpectaſſent. glo. i. aſpexiſſent. Et eius efficacias, & uirtutes prout ab infantia inceperunt, id eſt in ſui exordio ſecundum glo. interlinearem. Et ſuper petram, id eſt, patrem illorum. Deſcriptas uiderunt uiriliter inſecuti fuiſſent. Ioachim petram hoc ideo dicit, quia morum inſignia, quę ipſorum pater eiſdem edidit obſeruanda, ipſe pater in ſe perfectiſsimè adimpleuit. Verum quia hæc prophetia beatum Franciſcum nominat ſub nomine petræ: & in principio, & nunc in fine, eſt ſciendum ꝙ b. Franc. ultra expoſitionem Ioachim, ſupra poſitam, & nunc pręmiſſam, poteſt dici petra.

Primo, quia ad litteram filius fuit Petri Bernardonis; unde a patre Petro poreſt petra nũcupari, quia Petrus, & petra idẽ ſunt Mat. 19. Secundo petra, quia imitator perfectiſsimus Chriſti, qui eſt petra 1. Corinth. 9. Similiter, & beati Petri, qui petra eſt Mat. 16. quia ipſe iutam Chriſti. Petri & aliorum proſecutus eſt perfectiſsimè apoſtolorum. prout dicit Nicolaus Papa tertius in regulæ declaratione. B. Frã. poteſt nominari petra.

Tertio dicitur petra, quia Petro, id eſt Eccleſiæ firmiſsimæ adhærens, promiſit obedientiam, & reuerentiam domino Papæ, ut dicit regula in principio: fidem Eccleſiæ tenuit, ut de eo cãtatur; & pro eius fide ter mori uoluit. Quarto dicitur petra, quia ipſe, ut dixit ſibi Chriſtus directus ab eo erat, ut reformator terreſtris Eccleſiæ. Ideo pręfatis de cauſis poteſt dici beatus Franciſcus petra.

Sed hæc petra appellatur primo duriſsima, quia firmiſsimus fuit in inceptis.

Secundo, de ualle uirginis, quia beatæ Virgini deuotiſsimus.

Tertio, forris contra diabolum eius tentationes ſuperando.

Quarto, firma in fide.

Quinto, quadra nullo affectu terrenorum declinans.

Sexto, lata uirtutum, & meritorum prærogatiuis.

Septimo, polita gratiæ plenitudo.

Octauo, alba, innocentia decorata.

Nono, munda, ab omni peccato obſterſa, uſque ad quadrantem nouiſsimum.

Decimo ſancta ad perfectionis apicem appropinquando Deo copulata. Poſſent, & alitet talia

talia exponi; ſed breuitati eſt inſiſtendum. In capitulis præcedentibus ad illud huius prophetiæ Cirilli petra, modis a præfatis aliter uocitata beatus Franciſcus nuncupatur, vt ſtatim patebit. Subdit prophetia.

Ne dum 60. ſed etiam cẽtum ſextarios in apothecis egregiè collocaſſent. gloſa. 1. in cęleſtibus ſtationibus. Ioachim. Centum. quaſi aureolam martirum, ſummorumque prædicatorum aſſecuti fuiſſent.

Notan. Etenim qui bene regularem modeſtiam obſeruauerint, quæ in mentis, & corporis caſtitate obedientia promta, paupertate voluntaria, vigilantia, aſsidua, parcitate diſcreta, ſilentio irrefragabili, humilitate perfecta conſiſtit, audeo dicere, ꝙ pluribus martiribus, qui breui martirio, ex hac uita migrarunt, egregiè præferuntur: laudabilis quidem uita religioſa, ſi recta; & ualde vituperabilis, ſi iniqua vel praua; quia neutrum mundum aquirit ad votum: Eſt autem recta uita religioſa in omnibus, & per omnia; ſi mentis humilitas, à qua bona cũcta procedunt, & quam innumeri mentiuntur habere, interius conſeruetur; & cordis elatio, à qua cuncta mala naſcũtur, quam, & innumeri uidentur abijcere, ſed falluntur, de foris expellatur. Et concludit prophetia.

Felix qui mũdè. glo. ſ. coniugatus, vel ſimplex collegerit ſextarios, 30. ex area. Ioachim. Felix qui caſtitatem matrimonialem illibarã ſeruauerit. Hic non inuidebit ſuperbis cornutis atergo. glo. 1. religioſis capurtia indignè ferentibus. Hæc Cirillus, quibus patet quomodo Deus ipſi Cirillo, qualis eſſet futurus beatus Franciſcus, & ſuus ordo declarauit.

Idem quoque Cirillus beatum Franciſcum in capitulo quinto, in primo verſu. Tunc emptigadis eiulabit &c. Vocat petram durißimã. Item capitulo ſexto, in parte illa. Tunc palam &c. Vocat beatum Franciſcum lapidem inſecabilem. Hoc dicit quia à ſanctæ paupertatis formula, & charitate nunquam ſcindi potuit, aut ſeparari, ſeu in minimo elongari. Et in omnibus prædictis locis ſemper loquendo de petra, ſeu lapide, de quo dictum eſt ſupra in prophetia. capitulo. 8. teſte Ioachim, de beato Franciſco loquitur. Sed in capitulo ſeptimo. in parte illa. Ne obliuiſcaris filios &c. ibi beatum Franciſcum vocat petram oleo linitam in diffluo. vbi Abbas Ioachim in glo. inquit. Ne obliuiſcaris &c. hic tangit quorũdam religioſorum perſecutionẽ, & ſequitur. Hi ſunt filij petræ oleo linitæ indiffluo. Hæc eſt petra quæ in ſuperioribus durißima, ut puto, & inſecabilis appellatur; cuius filij viam, & ſanctitatem deſerentes paternam, acerbißime punientur, cum aliis quibuſdam plectendis; ſed non totaliter deſtruentur. Secabũtur tamen idest, diuidentur plurimi a ſtatu illorum, maximè qui uitę repręhenſibilis fuerint.

O quam gauderem ſi tantum patrem cum ãlijs mererer videre. Cæteri vero religioſi in coccito manebunt, ut littera innuit. Coccitus quidem luctus interpręţatur, quod diſsipationem inſinuat. Hęc Ioachim. Beatus Franciſcus petra oleo linita poteſt uerè nuncupari, quia ſpiritus. ſ. donis, & gratijs copioſe fuit inunctus, ſed inditfluo; quia hęc ſpiritus. s. oleo, & dono influxit largiter ad tres nidos, ideſt tres ordines faciendos, qui oleo ſancti ſpiritus inuncti, & ſanctificati fuerunt. Hac ergo prophetia Cirilli, apparet excelentia beati Franciſci; apparet quid ſuus ordo in principio fuit; quid erit in medio; & in eius fine, quo ad mores: Demum apparet, iuxta beato Franciſco, reuelata; ꝙ ordo minorum, vſq; ad diem iudicij perſeuerabit.

Septimo beatus Franciſcus, & eius ordo declaratur uenturus, & præclara fienda per ipſum ordinem per Abbatem Ioachim, qui fuit etiam, vt pręfatus Cirillus, per tempora ante beatum Franciſcum. hic Abbas Ioachim, cuius opera ſunt per Eccleſiam approbata, libro excepto, quem edidit contra magiſtrum Petrum Lombardum; de beato Franciſco, & eius ordine loquens, in libro, quem edidit cõcordiæ ſic dicit inter alia.

Erunt duo viri, vnus hinc, alius inde, qui duo ordines interpręţantur. unus italus. ſ. de Vmbria, & alter Hiſpan⁹: Et poſt iſtos duos ordines ueniet alter ordo ſacceis veſtitus, ſub cuius tempore apparebit filius iniquitatis, qui dicitur Antichriſtus, & ſequitur. breuiſsimũ eſt tempus ipſius, ſ. tertij ordinis: ſicut breuiſſimi ſunt dies Antichriſti ſucceſſoris ſui. Ordo enim Minorum, uſque ad nouiſsima tempora duraturus, per mare Aquilonare tranſibit, aſpera paſcua guſtabit: Regina auſtri proteget, & fouet eum in amaritudine ſua: flumen Eufratem trãſibit, & undam, & impetum eius ſua pręḋicatione mitigabit: aſpera reducentur in planum in ſermone eius. Terra ſalſuginis, ideſt Aegypti ad dominum conuertetur per eum. In eadem terra ſecurè Euangelium prædicabit: multæ gentes per ipſum ordinem ad dominum conuertentur: gens idolatra, cuius lingua ignorabitur, quæ de finibus terrę ueniet, miſſa a Deo in adiutorium terræ promiſsionis; & vt ipſa agnoſcat Deum patrẽ omnipotentem, & filium eius vnicum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ad fidem Catholicam conuertetur. Futurum eſt enim, ꝙ ordo Minorum uiriliter ſe opponat contra mortis Angelum; & contra eum prædicando, plures, & maxima multitudo de filijs ipſius ordinis, martirio ad Dominum tranſibit; ſicut dictum eſt per Dauid prophetam. Poſuerunt mortalia ſeruorum tuorum eſcas uolatilibus cœli; carnes ſanctorum tuorum beſtijs terrę. Gaudebunt in canticis ſuis, ideſt in prædicatione

Propheтia Abbatis Ioachim de beato Franciſco, Pſal. 74.

Pſal. 78.

tione omnes tribus terræ, & gens immunda Maumethica, quę remanebit, & hi qui reſidui erunt ad dominum conuertentur. Quibus verbis apparet quomodo, tam de ordine quàm de ipſo capite, eſt prophetatum. Patet etiam, quando erit voluntas domini contra Maumeth, ſtella, ideſt ordo Minorum prędualebit, vt dicebat ſibilla in ultima parte ſuę prophetiæ ſuperius poſitę.

Ordo colūbīnus durabit vſque ad diē iudicij. De permanentia ordinis vſque ad diem iudicij, vt dictum eſt ſupra in expoſitione prophetię Cirilli, b. Franciſco fuit a Deo, vt dicit legenda antiqua reuelatum. Et ſubdit Ioachim. Irundo turpiſſima, & venenoſiſſima clericorum iniquitas, opponet ſe contra ordinem Minorum, & ipſum calcare, & calcitrare tentabunt, nec poterunt: dominus enim viſitat ipſum ordinem, & conſeruat, & gubernat in neceſſitatibus, & laboribus ſuis; manſio ipſius ordinis, & habitatio ſolidata eſt in angulo ſanctitatis, & ęternæ ſtabilitatis, hæc Ioachim.

Et idem libro concordiæ quinto, ſic dicit exponens illud, quod die ſexto dixit Deus, vt terra produceret animam viuentem. Et creauit Deus hominem ad imaginem &c. inquit. Creauit in hoc ſexto die, in ordine laicorum nouas ſpecies religionis, quæ omnes in adiutorium clericorum, & monachorum creatæ ſunt a domino: & ſubdit. Quod autem omnibus completis ad vltimum in die ſexto creatus eſt homo, qui præſit piſcibus &c. Futurum eſt. n. ut ordo unus cōualeat in terra, ſimilis Ioſeph, & Salomon, ipſi quoque filio hominis, cui etiā ſimilis dictus eſt a propheta, quia in ipſo, & p ipſum, & ſecundum ipſum formatus eſt: qui omnibus ordinibus, qui a tempore quinto clarere cęperunt, prælatus erit gloria, & dignitate, & ipſe ſubijciet beſtias, & omnem terram; ut compleatur in eo promiſsio illa, Pſal. dicē

Pſal. 71. tis, Et dominabitur a mari uſque ad mare, & a flumine uſque ad terminos orbis terrarum. Ipſe eſt ille populus ſanctorum, de quo dixit Angelus Danieli Regnum autem, & poteſtas, & magnitudo Regni, quæ eſt ſubtus omne cœlum, dabitur populo ſanctorum altiſsimi. Hic

Dan. 7. eſt populus ille ſanctus, ordo. ſ. iuſtorum circa finem futurus de quo in typo Salomonis dictum eſt a domino, per Natham prophetam. Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filiū, Quæ non ſolum de filio Dei intelligenda

2. Reg. 7. ſunt, ſed de illis ſanctis hominibus circa finē futuris, qui ſecuturi ſunt ad integrum ueſtigia eius. Et plura dicit ibidem. Sed ꝙ Abbas Ioachim intelligat de ordine beati Franciſci, patet quia ipſe ſolus, præ alijs ſequitur ueſtigia Chriſti, quia regula, & uita fratrum Minorum eſt domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum euangelium obſeruare. Inſuper beatus Franciſcus primo uita demum paſſione factus eſt ad imaginem, & ſimilitudinem Ieſu Chriſti crucifixi.

Idem Abbas Ioachim de ordine beati Franciſci, & beati Dominici loquitur expreſſe in expoſitione Ieremiæ in prologo. capitulo primo ſuper illud: Verba Ieremiæ filij Helchiæ, &c. Et eodem capitulo ſuper illud. Noli dicere, quia puer ego ſum. Poſt multa ſic inquit. Si cut olim elegit Deus patres ſeniores; ſecundo Apoſtolos iuniores; ita etiam nunc tertio pueros eliget ad litteram, ad prędicandum regni Euangelium, & excutiendum Loth in ipſis pueris fidelibus per Abraham ſummū pontificē, populum. ſ. Chriſtianum influentis caduci ſeculi. ſ. tabaſcentem, conuerſantemque cum filijs ſceleratis. Sed & pueri Hebręorum in huiuſmodi pueris deſignati, ueſtes, & ſpolia ſeculi in cultum diuinum abijciunt. i. non ponunt: arbores, & ramos arborum, iuſtorū doctrinas, & uites imo propagines de ſecularibus auferent, ferentes flores mundiciæ, & palmas uictoriæ, qua mundum calcant: Diabolum ſuperant, carnem frenant, iuſtitię operibus excolendo gratias, & laudes agunt domino Abraæ patri cœleſti excelſo. Et horum ſi quidem ore prædicatio laudis perficitur, dum non aliud ore nunciatur, quàm in conuerſatione demonſtrant: hi ſunt columba, quam ſpiritus ſanctus alter Noe, qui requies dicitur; propter tribulationum impetus, quibus mundus fornicator abſumitur, emiſit, & emittet ex archa, ceſſantibus aquis diluuij gētium futurarum, quæ ad ſubleuandam archā contemplantis Eccleſiæ in ſublime, conuenient. Et ſubdit. Itemque ad conuertendos infideles in ſua cęcitate relictos, & operiendam terram ſcientia domini: quamtotius remittēdos, ut ſicut per Moyſen, & Ioſue Cananeos Deus Iſraelitis ſubiecit: per Paulum, & Euangeliſtam Ioannem ſtrauit idolatras; ſic & nūc per duos ordines ſignatos futuros in illis, gentes incredulas ſubigat, & conuertat.

Idem de prædictis ordinibus loquitur ſuper illud Ollam ſuccenſam ego uideo. de iſtis ordinibus loquitur ſuper illud. Ecce ego congregabo omnes reges Aquilonis. Et ſuper illud Quaſi tempeſtas currus eius. capitulo. 4. ubi inquit. In puero nobili, & ignobili duo notantur ordines affuturi: quemadmodum in Caleph & Ioſue: in Manaſſe, & Efraim: in Moiſe, & Aaron: in Ioanne, & Chriſto: in Elia, & Eliſeo: in Paulo, & Barnaba: in duobus exploratoribus Ierico: in duobus, qui miſſi ſunt ad ſoluendum Aſinam alligatam: & in duobus euntibus in Emaus: & in duobus miſſis Angelis ad ſubuertendum Sodomam: & ſubdit. Iſti ſunt ęqui, & quadrigæ Aminadab, immo Zachariæ, immo Chriſti, immo ſpiritus ueritatis. Nā quandoq; aſsimilantur curribus Pharaonis, vbi ſunt ęqui nigri, aliqnādo curribus Eliæ, ubi ſunt ęqui ignei, & rubei. Aliquando curribus Eunuchi Reginę Cādacis, ubi ſunt Pſal. 67.

equi albi; aliquãdo currib⁹ Dei, vbi equi narij. In curribus Dei decem milium multiplex. vbi varietas. Isti sunt omnes fortes, quo ad fidem quo ad tribulationẽ sustinendã; varij, quo ad prędicationem; multiplices, quo ad religionem, quemadmodum in coruo, & columba, quia & iste totus niger, & illa varia.i. mixta. Et plura multum pulchra dicit de istis ordinibus, ad propositũ plures sacræ scripturæ figuras adducẽdo. De istis etiã duobus ordinibus,
Iere. 12. loquitur. super illud. Nunquid auis discolor
Iere. 13. hæreditas mea mihi; aut auis tincta per totũ. super illud. Tolle lumbare &c. & c. eodem super illud. Nunquid domine dolores parturiẽtis apprehendent te.
De prædictis & eodem modo etiam loquitur.
Iere. 16. super illud. Factum est verbum domini ad Iеremiam, non accipias vxorem &c. & quasi per totum capitulum, & c. 20. super illud. Quare de vulua egressus sum? & c. 22. super illud. Ecce ego ad te habitatricem vallis: In præfatis ergo locis Abbas Ioachim loquitur de prædictis ordinibus Francisci, & Dominici; quibus uerbis Ioachim apparet, ꝙ supra est dictum, beatum Franciscum in veteri testamento fuisse multipliciter figuratum, quod signanter est notandum, ne frustra ista conformitas, & fructus esse positi uideãtur. Sic ergo apparet quo modo b. Frã. fuit per ipsum Ioachim futurus declaratus; & non solũ Abbas Ioachim beatũ Fran. prænunciauit uenturũ uerbo, sed etiam opere, quia cum depingi fecit in Ecclesia sancti Marci de Venetijs super ostium sacristiæ, cum stigmatibus sicut cernentibus hodierna die clare apparet, & hoc opere mosaico.
Octauo b. F. fuit per quẽdam Abbatem in partibus vltra marinis habentem spiritum propheticum declaratus; qui beatum Franciscũ prædixit venturum, & de eius sanctitate, & fratrum multa prædicens, mandauit suis monacis, ꝙ si quando in partibus illis fratres beati Francisci, vel ipsum beatum Franciscum viderent, cum cruce, & omni reuerentia præcedere deberent: Et sic fuit factum beato Francisco, cum duodecim socijs mare transito, ad Soldanum pergente, vt dicit legenda antiqua.
Nono beatus Franciscus declaratus fuit per Angelum, in specie peregrini suæ matri, & nutrici, qualis esset futurus; nam beato Francisco nato peregrinus quidam ad domum beati Francisci patris, accessit, & petita eleemosyna puerum natum petijt uidere, & cum nutrix nollet, de mandato dominæ Picæ matris beati Francisci, ipsum puerum, eidem peregrino videndum obtulit; qui ipsum amplexatus benedixit; & ut dicitur in humero dextro signum crucis impressit, & tunc dixit astantibus. In vico isto hodie nati sunt duo pueri, iste, & vnus alius. Iste erit de melioribus hominibus de mundo; sed alius de peioribus. Et dixit ꝙ beatus Franciscus propter insidias Diaboli bene custodiretur; quo dicto statim ipse peregrinus disparuit.
Decimus beatus Franciscus fuit declaratus, qualis esset futurus per quendam virum simplicem de Assisio, prout dixit dominus frater Bonauentura in legenda maiori. parte prima, qui Beato Francisco adhuc seculari eunti per ciuitatem, eidem obuiando deponebat pallium, tegebat viam, & sternebat ipsius pedibus vestimentum: Et cum interrogaretur, qua re sic ageret? asserebat beatum Franciscũ omni reuerentia dignum, vt pote, qui in proximo esset magna facturus, & ob hoc ab vniuersitate fidelium magnifice honorandus.
Vndecimo b. Fran. qualis esset futurus declaratus fuit a sua matre prout narrat frater Thomas de Celano in legenda. b. Fran. Nam Francisco adhuc existenti in habitu seculari; magnanimitatem, & morum honestatem admirãtibus conuicinis, ipsa b. Francisci mater diuinitus instructa, dixit. Quid putatis iste filius meus erit? gratia, Dei filium ipsum noueritis affuturum.
Duodecimo b. F. qualis esset futurus ostẽsum fuit fratri Siluestro in visione illa, de qua dictum est supra de dracone, & de cruce aurea, quam ex ore b. Frã. procedentem conspexit; qua visione ter sibi demonstrata mundum relinquẽs habitu professione, & imitatione beato Francisco cohæsit.
Tertio decimo declaratum fuit b. Fr. quid esset peracturus in fidelium cordibus, & præsertim, Regi versuum, & laureato fratri Pacifico in habitu adhuc seculari degenti, qui b. F. reperiens prædicantem apud castrum sancti Seuerini de Marchia, super ipsum manu domini facta vidit prædicatorem crucis b. Fr. duobus ensibus valde fulgentibus in modum crucis signatum, quorum vnus a capite ad pedes, alius a manu in manum per pectus transuersaliter tendebatur: qui beatum Franciscum non noscens, attamen tanto uiso miraculo, & verbis eius compunctus, mundum abdicans, eidem b. F. cohæsit: quem ab inquietudine mundi ad Christum conuersum sanctus Franciscus fratrem Pacificum censuit appellandum. Hic temporis in processu in omni sanctitate proficiens, Thau meruit videre in facie beati Francisci, ꝙ colorum varietate depictum, eius faciem miro venustabat ornatu.
Quarto decimo. Qualis esset beatus Frãciscus futurus declaratus fuit a Deo domino papæ Innocentio tertio, qui in somnis Lateranensem videbat Basilicam ruinæ fore iam proximam, quam ipse beatus Franciscus paupерculus modicus, & despectus, proprio dorso submisso, ne caderet sustentabat: & tunc cognouit, ꝙ bea. Frã. esset ille missus a Deo, qui opere, & doctrina Christi sustentaret ecclesiam.

Quinto

Quinto decimo fuit declaratus ſuis 12. ſocijs regula prima, iam habita, qualis eſſet ipſe. b. Franciſcus, qui abſentatus ab ipſis, circa mediam noctis horam, in curru igneo transfiguratus apparuit; ad quod ſecutum eſt illud mirabile, vt virtute talis luminis, quo beatus Franciſcus transfiguratus apparuit, alterius alteri conſcientia nuda fuit; & quod, vt veri Iſraelitæ poſt ipſum incederent, qui virorum ſpiritualium, ut alter Elias factus fuerat a Deo, currus, & auriga.

Sexto decimo fuit fratri Leoni, qualis eſſet futurus beatus Franciſcus multipliciter declaratus ſurſum in eleuationibus in Deum, & diuinis ad .B. Franciſcum locutionibus, côtemplatione Ieſu beatum Franciſcum præcedentis in cruce aurea fulgentiſſima, ut infra ſuis dicetur in locis; ſed præcipuè hoc obtinuit, dum ſemel frater Leo ſtaret cum b. Franciſco, uidit enim chartam de cęlo deſcendentê ſuper beatum Franciſcum ſcriptam, Hic eſt gratia Dei, quæ charta redijt in cœlum à fratre Leone perlecta.

Decimo ſeptimo beatus Franciſcus fuit declaratus cuidam nobili, quem in fratrem ipſe b. Frã ciſcus oprabat habere: pro quo orans ipſe beatus Franciſcus, dictus nobilis uidit Chriſtum loquentem cum b. Franciſco: & ipſum bea. patrem tam mente, quam corpore a terra eleuatum. Quo uiſo ſtatim ad beatum Franciſcum homo cucurrit: cunctaque dimittens factus eſt frater minor deuotiſsimus, ut ſanctus pater flagrabat.

Decimo octauo fuit b. Franciſcus demonibus declaratus qualis eſſet futurus? nam vt habetur in legenda antiqua in miraculo de quodã demoniaco a beato Franciſco liberato: ipſe diabolus interrogatus de ſanctitate beati Frã ciſci, antequam ipſe b. F. vbi erat ipſe in uaſus, accederet ſacerdoti, & alijs inter alia dixit: quod in hora natiuitatis b. Franciſci tanta facta eſt in inferno commotio, quod omnes crediderunt iudicium futurum adueniſſe. Et tandem uidentes, quod iudicium non parabatur: dixerunt pro certo aliquem eſſe natum, qui ipſum commoueret infernum & deſtrueret. Et tunc a principe tenebrarum miſsi in omnem terram: hunc b. Franciſcum natum in illa hora repererunt: pro certo tenentes per ipſum eos fore, & ſuos deſtruendos; ſicut fructu tertio & conformitate plenius dicetur.

Decimo nono beatus Franciſcu ſfuit declaratus beato Dominico de ordine Prędicatorũ; qui cum beato Franciſco ſe Romæ reperiens, in mutuos ruentes amplexus, ſanctus Dominicus cordam petens beati Franciſci cum impetraſſet: & a beato Franciſco receſsiſſet: dixit beatus Dominicus pluribus, qui aderant. In ueritate dico vobis, quod hunc virum ſanctũ Franciſcum cęteri religioſi ſequi deberent, tanta eſt ſuæ ſanctitatis perfectio. Declaratus fuit etiam beatus Franciſcus beato Dominico in capitulo generali celebrato per beatum Franciſcum apud Aſsiſium; in quo cum eſſent ultra quinque milia fratrum, ipſe beatus Dominicus cum pluribus ex ſuis affuit fratribus; ubi diuinam prouidentiam agnouit circa fratres adeſſe meritis b. Franciſci, cum tot fratribus nihil habentibus, nec de uictu cogitantibus ſubito diuina prouidentia omnia eis miniſtrauit copioſè; propter quod ipſe beatus Dominicus dixit vere dominus habet curam de iſtis ſanctis pauperculis, & ego neſciebam.

Vigeſimo fuit beatus Franciſcus declaratus domino Gregorio nono, tunc Oſtienſi epiſcopo, cui beatus Franciſcus prædixit eum futurum eſſe ſummum Pontificem, ad quem ipſe habuit ſummam deuotionem, cui ipſe dixit, Franciſce fili, quòd bonum eſt in oculis tuis fac; quia dominus tecum eſt. Alteri etiam Cardinali fuit beatus Franciſcus cognitus, & declaratus qui cum a beato Franciſco de obſcuris ſermonibus interrogaſſet ſolutionem: & beatus Franciſcus profundiſsimè reſpondiſſet, dixit ad eum Cardinalis. Ego te non interrogo tanquam litreratum, ſed tanquam hominem habentem ſpiritum domini. Et idcoa te reſponſionis intellectum libenter accipio; quoniam ſcio ipſum a ſolo Deo procedere. Greg. 9.

Vigeſimo primo fuit declaratus uni ſacræ theologiæ magiſtro de ordine prędicatorum apud Senas; qui cum b. Frã. interrogaſſet de quodam paſſu, ſacræ ſcripturæ a b. F. reſponſum de prædictis reportauit: cum referatione ſui cordis nulli palam facta ſecretorum, qui ſtupore vehementi miratus theologiam b. F. & ſpiritum ſpecialiter commendauit.

Vigeſimo ſecundo b. F. fuit cognitus, & declaratus domino Bernardo de Quintaualle prudentiori, nobiliori, & ditiori de Aſsiſio, qui b. F. perfectione agnita omnia vendendo, & pauperibus dando, nihil ſibi reſeruando; primus præ aliis beati F. factus eſt frater, & filius ſpiritualis.

Vigeſimo tertio fuit b. F. fratri Egidio declaratus; a quo cum fratres quærerent quid ſentiret de beato Fr. reſpondit totus inflammatus ex auditu beati F. dicens, ille homo beatus F. nũquam deberet nominari, quin homo prægaudio lamberet labia ſua, tantummodo ſibi defuit unum. ſ. corporis fortitudo: Si enim habe ret tale corpus, quale ego habeo. ſ. ita robuſtum, proculdubio totus mundus eum ſequi minimè potuiſſet.

Vigeſimo quarto fuit b. F. beatæ Claræ declaratus: cuius monitu, & prædicatione dimiſſis omnibus, quæ ſunt mundi, ęterno ſponſo iuncta eſt: Nec id ſolum effecit, ſed uerbo Franciſci de Ieſu prædicantis, adeo fuit in bono firmata, ut nulla tribulatio ſeu aduerſitas,

deinde sibi grauis, aut difficilis ad ferendum fuerit.

Vigesimo quinto fuit b.fr. fratri Morico prius de ordine Cruciferorum, sed post de ordine Minorum declaratus, qui cum morbo grauissimo laboraret, supplex per internuntium factus b.fr. ut pro se ad dominum exoraret, antidoto a beato fr. confecto, eiusque prece statim ab omni fuit infirmitate curatus.

Vigesimo sexto fuit beatus fr. Ministris pluribus prouincialibus, dum conderet ultimam regulam declaratus, coram quibus uerbis beati fr. Iesus inclinatus suam intentionem, sic esse de regula obseruanda, eiusque se conditorē esse, coram præfatis, & non beatum franciscū acclamauit.

Vigesimo septimo fuit beatus Franciscus agnitus, & declaratus fratribus consocijs, quorū conscientias, & secreta agnouit; ut patet de fratre Masseo; fratre Leonardo de Asisio; fratre Rizerio; & de alijs pluribus; de quibus dicetur fructu, & conformitate. 18. & 26.

Vigesimo octauo fuit beatus franciscus medico declaratus, cuius esset uirtutis, qui ignem crepitantem, ab una parte capitis ad aliam cocturam pertrahendo, nullam uidit molestiam beato patri intulisse; & demum capilli beati francisci positi intra scissuram suæ domus de fero, in mane reperit eam totaliter coadunatam.

Vigesimo nono fuit beatus franciscus Abbati sancti Iustini declaratus, qui eius oratione præ solito consolationem spiritus, persensit. Idemque episcopo Asisinati, qui præcipitanter. bea. francisci cellam ingrediens, linguam cum uiribus amisit, sed pœnitens deinde recuperauit. Similiter Soldano fuit beatus franciscus declaratus, qui ad ipsum summam concepit deuotionem, & tandem ipsius meritis regeneratus in Christo est saluatus.

Trigesimo fuit beatus franciscus agnitus, & declaratus omnibus generibus creaturarum qualis esset, uidelicet mari; igni; aeri; terræ; Angelis bonis; Demonibus; Prælatis Ecclesiæ, Regibus, principibus; hominibus alijs, mulieribus; animalibus brutis, uolatilibus, natatilibus, ferocibus, arboribus, & plantis, ut suis infra locis dicetur, & specialiter fructu, & conformitate 13. Et sic de ipso beato. Francisco tam ante ortum, quam in ortu, & post ortum declarato, & agnito dicere possumus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Celebre factum est nomen eius nimis. Unde beatus franciscus potest dicere illud. Et magnificabor, & sanctificabor, & notus ero in oculis gentium multarum. Nam nomen eius uulgatum est in omni terra.

Psal. 72. 1. Reg. 18. Ezech. 38. Iosue. 6.

SECVNDVS FRVCTVS, ET Conformitas. Iesus emissus cęlitus. Franciscus destinatur. Expositio primæ partis; uidelicet. Iesus emissus cęlitus.

EITAS illa superna, cuius omnipotētia de non esse ad esse, cuius clementia, & bonitate sumus, cuius misericordia sustentamur; cuius liberalitate dona, tā naturæ, quàm gratię assidue percipimus, cuius gratuita pietate nostris condescendit indignis præcibus; cuius sapientia omnia moderantur, & ordinantur; cuius abundantia in bonis, & affluentia humanum genus in sui exordio est multipliciter adornatum, ordinatum, & mirificatum, ut apparet non solum testimonio psalmistæ Dauid. Minuisti eum paulo minus ab Angelis gloria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarū. Omnia subiecisti sub pedibus eius; oues, & boues uniuersas insuper, & pecora campi: uerum etiam si attendatur, quid Deus hominem condendo eidem exibuit, & donauit; ipsum enim primū hominem. (Psal. 8.)

Primo creauit ad suam imaginem, & similitudinem.

Secundo in paradiso in loco amęnissimo collocauit.

Tertio scientia omnium illustrauit.

Quarto dominium super omnia condonauit.

Quinto in ætate florida formauit.

Sexto iustitia originali adornauit.

Septimo delitijs omnibus constituit.

Octauo consortio Angelorum lætificauit.

Nono sui, scilicet Dei singulari cognitione prædotauit.

Decimo immortalitatem, si uellet concessit.

Vndecimo liberum arbitrium, quo posset stare indidit.

Duodecimo firma sponsione si staret, & obediret, uitam ęternam se daturum eidem repromisit, & sibi in petitis adesse spopondit; quibus & alijs primis parentibus exhibitis, liberalitas Dei ad hominem, & genus humanum ueraciter declaratur. Verum quia hominem probari decebat a Deo; si Deo pro impensis gratus existeret; si ęterna potius, quàm temporalia quæreret; si Creatori, a quo factus erat diligenter inhæreret; & eius imperio subdi uellet; si armis liberi arbitrij fretus sciret se custodire, & ab hoste defendere, si per merita cœlum adire studeret; & si spiritualis potius optaret esse, quàm carnalis. Post præfata homini

Quid Deus homini in prima eius conditione donauit.

Quare homini in prima eius conditione præceptū est datum.

homini a Deo magnificè collata, ad eum probandum in iam dictis, præcepta a Deo nõ grauia, sed leuia; non spernenda, sed toto posse capienda, & adimplenda, utpote, quia in custodiendis illis retributio multa, homini sunt data: Sed homo paruipendens creatoris imperium, non attendens suæ conditionis initiũ, aut suæ mentis insignium, hostis maligni desiderium, carnis prauum dominium, uel cœlestis patriæ præmium, prudentiæ cuiusque consilium, ac suum liberum arbitrium: Quid egit inquam? fregit, contempsit, despexit, & a se deiecit diuinum mandatum, potius obsecundanus carni, quàm spiritui; uxori quam Deo; Diabolo, quam conditori; appetitui bestiali, quam rationali; paruissimo, uilissimo, & insipidissimo pomi uetiti esu, cuius gustu homo Deum summè offendit eum uilipendendo, despiciendo, contemnẽdo, & eius excellentiã appetendo. Cœlum sibi clausit; intellectum obscurauit; hebetauit ingenium: hæreditate priuauit ęterna; a Paradiso se exclusit; elongauit ab Angelis; Diabolo pro seruo se subdidit; donis se gratuitis spoliauit; iustitiam originalem amisit; genus humanum originali culpa fœdauit; morti se tradidit, & ad inferna quantum in se fuit cum sua posteritate trãsmisit, & deputauit: Quibus homo factus est de domino seruus; de spirituali, carnalis; de domestico domini hostis, & aduersarius; de cœlesti terrenus; de libero, & soluto obligatus; de puro, infectus; de diuite, pauper; de cœli ciue, mundi accola; de sano, infirmus; de virtuoso, vitiosus; de homine, bestia; de innoxio, noxius; Deo pro se, & tota sua posteritate debitor, & obnoxius, & ad satisfaciendum Deo multipliciter obligatus, & deputatus, ob com missa, dimissa, admissa, & amissa ab eo, & per eum; & adeò factus impotens ad Deo satisfaciendum pro peccato, ꝙ nec pro se, & sua posteritate, quàm culpabiliter infecerat quoquo modo valeret: loquendo strictè de satisfactione. Quod enim, nec pro se, aut sua posteritate de stricto rigore satisfacere nequiret, patet libro cur Deus homo c. 1. Quia cum dicat dominus venerabiliter Anselmus. Quod satisfactio est redditio ęqualẽtis alias indebiti. Nec ęqualens ad humanum genus, & seipsum reddere poterat.

In quas homo incurrerit calamitates pceptum cõtemnens.

Quare primus homo non poterat satisfacere pro peccato.

Primo cum Deo in actionibus ex collatis, & in passionibus omnibus Deo ex peccato teneretur, æquiualens aliquod indebitum reddere non poterat, prout opportebat.

Secundo quia maculam, qua omnes infecerat & se, ab animabus nullo modo quibat remouere, cum hoc Dei sit solius; qui sicut animam per se creat, ut patet 2. sen. d. 17. sic, & mundat. 4. sen. d. 18.

Tertio dominium rependere, quo se priuauit, dominium inquam carnis ad spiritum per iustitiam originalem, quam perditam recuperare, ex se non potuit, & dominium, quo soli Deo esset cum suis subiectus; dominium insuper ad temporalia, & vt omnia sibi succederet ad nutum; & sine difficultate parerent.

Quarto debitũ exsolneretur poterat, ꝙ exigebatur, offenderat .n. & si finitè quo ad actum, infinitè tamẽ quo ad obiectũ, & summè ipsum in honorauerat sibi creaturam præponendo: quomodo ergo aliquid, quod Deo placeret, poterat exercere sicut offensa displicuerat, & ꝙ esset bonum tantum in se, sicut Dei offensa mala est comprobata, & tantum de honore rependere, quantum inhonorauerat?

Quinto Diabolum subijcere, sub quo detinebatur, cum non sit potestas, quæ æquipararetur ei, & ei iustè, quia se volnntate Diabolo tradiderat, subijciebatur: quomodo ergo poterat se, cum suis, a suis euellere manibus, & remouere?

Sexto cœlum peccato clausum ualebat, ne homo sibi aperire, & suis sequacibus? certe non. Quia, ipsius est aperire, de quo dicit Psal. Tu es qui restitues hereditatem meam mihi; & Leonis de tribu Iuda, cuius est aperire librũ, & soluere septem signacula eius. Alijs rationibus posset deduci propositum; sed sufficiant prędictæ: Sic ergo patet, ꝙ primus homo, nec pro se strictè loquendo, nec pro quocunq; loquendo pro sua posteritate, videlicet natura humana poterat satisfacere, sed uec aliqua pura creatura hoc ualebat. Non Angelus, propter iam dictas rationes. Quia, & si Angelus bonus non tenetur Deo in passionibus, sed in actionibus: nulla passio fuisset intensiuè infinita, & tam bona, sicut culpa, fuit mala. Item quodlibet citra Deum, est minus Deo, quare non sufficiens. Item non Angelus est tam bonus, quàm bona erat tota humana natura, quam primus homo peccando infecerat, & occiderat. Item si Angelus pateretur pro culpa hominis, homo rationabiliter Angelo subijceretur, ut suo redemptori, & liberatori, & sic homo ad statum primum non restitueretur: in quo soli Deo erat subiectus, & nulli creaturæ. Quo concluditur, ꝙ si Angelus, qui est nobilior inter creaturas non potuit pro homine satisfacere, a fortiori nulla alia creatura.

Psal. 15.

Apoc. 5.

Angelus non poterat satisfacere pro peccato hominis.

Vide in cõformitatibus. Virginis fructu 23.

Sed nunquid homo peccando debuit a Deo reparari? Respondetur, ꝙ sic.

Primo, quia totum corruptum erat in primis parẽtibus.

Secundo, quia alio impellente ceciderat.

Tertio, nec propria malitia se infecerat.

Quarto, quia terminus nec tempus pœnitendi transierat: quæ omnia fuerunt in Angelis cadentibus: quare decentissimum erat Deũ ipsum hominem reparare.

Quare homo post peccatum debuit reparari, & quomodo.

Sed quomodo, & per quem debebat reparari?

Respon-

Respondetur, ꝗ decebat reparari per uiam satisfactionis; & per hominem Deum. Et pro primi euidentia est sciendum, ꝗ si considere- tur diuina potentia per se, & absolutè, idest, quia infinita, & non coniuncta iustitiæ, & alijs perfectionibus diuinis, peccatum sine satisfactione Deus potest remittere; sed quia Deus cuncta, quæ agit iuste, & sapienter facit; sic cũ his perfectionibus Dei potentiæ coniuncta, quæ potentia Dei ordinata vocatur; Deus peccatum inultum, idest sine satisfactione illius, qui peccatum agit, vel alterius pro eo, dimittere non valet.

Primo, quia peccatum est contra Dei voluntatem.

Secundo hominem Deo rebellem facit.

Tertio priuat gratuitis.

Quarto displicet Deo.

Quinto fugibile summum est.

Sexto nihil inordinatum Dei sapientia finit esse in mundo.

Septimo ad peccatum semper sequitur pœna peccati.

Octauo si impunitum dimitteretur, nulli legi subiaceret, & sic esset equale Deo.

Nono apud Deum iustus, & iniustus idem haberetur: Quare præfatis ponderatis, sine satisfactione peccatum mortale dimitti a Deo non ualet; sic enim faciendo, scilicet peccatum puniendo.

Primo diuina iustitia declaratur, quæ inseparabiliter, & inobliquabiliter peccato annectit pœnam.

Secundo Dei sapientia; pęna enim in peccati supplicium ordinata est ad decorem vniuersi, & per consequens, in laudem est diuinæ sapiētiæ, quæ in modico turpari non finit vniuersum.

Tertio diuina præscientia, quam non aufugit peccatum; sed eidem pœnaliter subijcitur, & supponitur, & suæ legi.

Quarto honorificentia maiestatis diuinæ: quę rendo enim suum honorem, quem peccatum adimit, & hoc pœna debita, honor eius decla ratur, & manifestatur: Et si dicatur. Si Deus peccatum inultum non relinquit, vbi est eius misericordia? Respondetur, ꝗ Dei misericordia reseratur tali punitione; non ꝗ Deus non puniat; sed quia in infinitum citra cõdignum punit; claret misericordia Dei in sustinendo peccatorem; post lapsum, in erigendo a peccato, a quo per se surgere non potest: in remittendo culpam, & sibi ab ipso illata. Sed iustitia apparet in punitione mitissima, quam ingerit peccato in infinitum citra condignum: & sic Vniuersæ viæ domini misericordia, & veritas: Sic ergo, patet ꝗ peccatum inultum dimitti non decet, & sine satisfactione. Sed pro euidentia secundæ partis. s. ꝗ decuit, vt satisfactio fieret per hominem Deum: hoc declaratur quibusdam prius attentis.

Primum est, ꝗ Deus hominem condidit ad beatitudinem dicente Salamone. Vniuersa propter semetipsum operatus est dominus. Prou. 16. Et Aug. 1. confes. Fecisti nos domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te. hæc est conclusio Magistri 2. dist. 1. ne igitur frustraretur intentum diuinum aliquando homo ad beatitudinē peruenire debebat.

Secundum est ꝗ ad beatitudinem homo peruenire non poterat de potentia Dei ordinata; nisi pro peccato hominis Deus satisfaceret, vt dictum est.

Tertium est, ꝗ primus homo, nec aliqua creatura pro ipsius peccato strictè loquendo satis facere Deo poterat.

Quartum est, ꝗ Deus est bonum infinitum, & cuicunque se inferiori uniret ad satisfaciendum Deo patri, seu filio, vel spiritui sancto, esset sufficientissimum pretium, vt dicetur infra fructu, & conformitate 31.

Quintum est, quia homo tenebatur Deo pro peccato satisfacere, & non poterat; & per consequens per aliud maius homine hoc fieri oportebat.

Sextum est, ꝗ talem decebat, qui formam haberet, & assumeret humanā. Ratio, ex quo pro homine satisfaceret, vt propria esset, ac sic homo in primo esse libertatis remaneret, qua soli Deo subijciebatur, & quia homo Deo in hoc scilicet ad satisfaciendum tenebatur; quibus patet, ꝗ per hominem Deum, homo, qui ceciderat debebat resurgere: Nam cum nulla creatura hoc posset; & propositũ diuinum de homine non debebat frustrari; & iustitia satisfactionem exigebat, ergo per aliquid maius homine, & quacunque creatura, hoc fieri debebat; & ideo per solum Deum, & non nisi hominem assumendo; quia solus homo tenebatur. Et quia passione sola hoc habebat fieri, vt infra fructu, & conformitate. 31. dicetur; ideo tali satisfactione pensata Deum, hominem fieri erat necessarium; vt per Deum hominem, vtpote bonum sufficientissimum, homo reparraretur: Sic ergo breuiter apparet diuinæ incarnationis congruitas, ac peccati primorum parentum iniquitas, ob quām remouendam necessarium, declarata necessitate fuit Deum incarnari.

Et quia in deitate tres sunt personæ, videlicet pater, & filius, & spiritus sanctus; quam harũ personarum decuit ad liberandum hominem incarnari? Certe non persona patris, ne pater nalis dignitas offenderetur; offenderetur qppe si aliquando filius esset. Insuper pater, cũ a nullo sit, nec ab alio mitti decebat, nec alteri supplicare, ne persona alia prior, eo in diuinis esse videretur. Nec persona spiritus sancti decebat incarnari, cuius est procedere non quomodo natus, sed quomodo datus, ut dicit magi- Quæ personarum diuinarum debuit incarnari.

magister primo sen.di. 13. quare eius proprie tatem etiam extrinsecè obfuscari nascendo, de æquo non decebat. Persona filij naturam humanam assumere debebat; quod, & fecit: Et ꝙ debebat apparet congruentiis pluribus.

Prima, vt sicut per verbum omuia sunt in esse cõstituta, & creata; sic & per ipsum omnia ad esse gratificum forent reparata, & reformata.

Secunda, vt qui est Dei patris filius in diuinis, fieret hominis filius in humanis.

Tertia, vt imago creata, peccato obfuscata, per imaginem increatam Dei filium.s. qui est imago patris reformaretur.

Quarta, vt cum per hominem, & si toti Trinitati sit offensa illata; præcipnè tamen Dei filio, qui est sapientia Dei patris similis, & æqualis per omnia patri, ipse enim homo sapientiam similitudinem, & æqualitatem appetijt Dei; qnare per ipsum Dei filium, qni est sapientia Dei similis patri, & æqualis; decuit reparari.

Quinta per filinm quem, pater, vt se diligit, decebat nos in Dei filios adoptari.

Sexta decebat filium patri supplicare pro nobis, & non econuerso.

Septima per illum, scilicet Dei filium a manibus Diaboli, decebat nos liberari, qui est Dei virtus.

Octaua, per ipsum Dei filium qui est hæres vniuersorum, nos decebat in hęreditatem induci.

Nona decebar, vt ille, qni est in cœlis sine matre, carnem sumeret de uirgine matre, utramque natiuitatem acciperet ęternam de patre, temporalẽ de matre, ut idẽ esset, & filius Dei patris, & virginis matris.

Decima, quia decebat, ꝙ sicut genus humanum in esse exierat per verbum increatum, & in culpam ceciderat deserendo uerbum inspiratum; nec minus sit, ut dicit Aug. condita reparare, qnam in esse constituere; sicut non minus bene esse gratiæ, quam esse naturæ: sic, & resurgere per verbnm incarnatum. Aliæ congruentiæ possunt adduci; sed pręd ictæ sufficiant. Licet ergo misterium incarnationis, & opus tota Trinitas sit operata, in filio tamen solo, est hæc operatio terminata. Patet ergo ęternus nolens, in ira circa hominem misericordias suas continere, ad liberandum hominem mittere filium suum decreuit, & ordinauit. Et quia hoc erat maximũ beneficiũ possibile homini cõferri; incarnatio, videlicet filij Dei: ut uidelicet homo Deus, & Deus homo fieret; neusque teste Amos, ut sæpe dictũ est.
Gen. 22. Non faciet uerbũ, ꝙ prius nõ loquatur ad ser
Gen. 26. nos suos prophetas; hinc est, ꝙ hoc donum se
Gen. 28. daturum patribns promisit.s. Abraæ. In semi-
Psal. 131. ne tuo benedicẽtur omnes gentes terræ. Isaac
A quibus prophetis prædictus sit Christi aduentus. Iacob, Dauid de fructu ventris tui &c. Suumq; filinm incarnandum reuelauit patribus, & prophetis. Quo cognito Deum affuturum in carne humana prædixcrunt; vt patet de Iacob.

Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fe Gen. 49.
more eius donec ueniat, qui mittendus est; &
ipse erit expectatio gẽtium. De Balaam. Orie Num. 24.
tur stella &c. De Salomone. Cum quietum si- Sap. 18.
lentium reuerent omnia; & nox in suo cursu
medium iter haberet; ops sermo tuus domine
a regalibus sedibus uenit. De Isa. Ecce uirgo Isa. 7.
concipiet, & pariet filium &c. De Ieremia. No Iere. 31.
uum faciet dominus super terram: fœmina cir
cundabit virum. De Baruch. Exue te Ierusa- Baruc 5.
lem &c. De Dan. In diebus autem regnorum Dan. 2.
illorum suscitabit Deus regnũ cœli, ꝙ in ęter-
num non dissipabitur &c. De Ageo. Ego mo- Age. 2.
uebo cœlum, & terram; & ueniet desideratus
cunctis gentibus. De Zacharia. Ecce Rex tuus Zach. 9.
&c. De Michea. Tu Bethleem terra Iuda &c. Mich. 5.
Et sequitur. Ex te enim exiet dux &c. De Ma- Mala. 3.
lachia. Statim ueniet ad templum sanctum snũ dominator &c. & sic de alijs prophetis; quibus reuelans Deus pater sui filij in mundum destinationem, de eius aduentu prophetauerunt, & uenturum in mundum prædicarunt: Et non solum eum affuturum prædixerunt in generali; sed eius vitam descripserunt typis, & uerbis in particulari; ut fructu pręcedenti, & conformitate est dictum. Quam promissionem Dei patris, & prophetarum prædictionem fideles attendentes, & per longum tempus dilarionem deflentes ad Deum clamabãt,
ut patet de Moyse. Mitte domine quẽ missurus Exod. 4.
es. De Dauid, qui dicit. Ostende faciem tuam, Psal. 79.
& ueni, ut saluos facias nos; & alibi. Saluum me fac Deus; quoniam intrauerunt aquę &c. Ostende faciem tnam, & salui erimus. Ostende nobis domine misericordiam, & salutare
tuum da nobis. Et sponsa Dei. Veni dilecte Cant. 7.
mi, &c. De Isa. qui dicit. Vtinam disruumperes Isa. 64.
cœlos, & descenderes. De Dan. Propter temet Dan. 9.
ipsum Deus meus inclina aurem tuam, & audi: aperi oculos tuos, & uide desolationem
nostram. De Abacuc. Vsquequo domine cla- Abac, 1.
mabo ad te, & non exandies? vociferabor uim
patiens, & non salnabis? De Ieremia dicens. Tren. 4.
Recordare domine, quid acciderit nobis, intuere, & respice opprobrium nostrum &c. & sic de alijs; quorum clamoribus Deus inclinatus, & eis compatiens. iuxta illud, ꝙ habetur
in figura. filij Israel ingemiscẽtes propter ope Exo. 2.
ra vociferati sunt. Ascenditque clamor eorũ ad dominum, & audiuit gemitum eorum, & se
quitur. Quod dominns ait Moysi. Vidi affli- Exo. 3.
cionem populi mei, & clamorem eius audiui; & sciens dolorem eius descendi, nt liberarem
eum. Et Isa. prædixerat. Clamabunt ad domi Isa. 19.
num a facie tribulantis; & mittet eis saluatorem & propugnatorem, qui liberet eos; Attamen ipse Deus, cuius sapientiæ non est numerus, & si tot clamoribus sanctorum pulsaretur præcibus; ac multos destinasset probos, & sanctos viros ad reformandum populum ab eo electum.

electum, scilicet filios Israel: & hoc tempore legis latè præcipuè, ante tamen miserat quosdam ad totum genus humanum reformandū, videlicet.
Primo tempore misit patres.s.Seth, & Enos, qui incepit inuocare nomen domini. Enoch, qui translatus est in paradisum; & sic de alijs.
Eccl. 44. Noe qui in diebus suis, inuentus est iustus; & sic de alijs patribus.
Secundo misit Patriarchas.s.Abraham, Isaac, Iacob, cum 12. filijs suis.
Tertio misit rectores.s.Moysen, & Aaron.
Quarto misit Principes.s.Naason. Aminadab & Salmon.
Quinto iudices; sicut patet per totum librū Iudicum.
Sexto Reges, vt Dauid, & alios.
Septimo Sacerdotes, sicut Eleazar, Phinees Eli: & sic de alijs.
Octauo, prophetas sicut Samuelem. Natham, Eliam; & sic de alijs.
Nono misit duces. sicut Zorobabel, & Salatiel.
Decimo viros iustos, & bonos, sicut tempore Esdræ. Iudit; Esther, & Machabeorum; quorū temporibus fuerunt multi viri perfecti, ut patet de Tobia. Mardocheo. Esdra. Neemia: & sic de alijs. Hos, & similes Deus pater misit nō ad redimendum genus humanum; sed ad reformandum, loquens per eos patribus, & fidelibus; non tamen temporibus præfatorum pater cęlestis; & si prefatos ad excolendum suā misisset vineam, filium suum voluit destinare, nec mittere. Et quamuis ratio huius sit notissima Deo; nobis tamen poterit apparere, si solutio quorundam videatur dubiorum.

Cur Christus statim post lapsum hominis nō est missus.

Primum dubium est, cur non statim post lapsum primi hominis, filius a patre ad liberandū hominem est missus? videtur enim, sic debuisse fieri; ratio quia, qui cito beneficium dat, bis dat. Insuper cum misericordia misero sit semper præstanda; tali statim misione, & primorum parentum reparatione videtur, ꝙ fuisset præseruatio humani generis a malo: quare statim, ut videtur uenire debebat, & dirigi.
Respondetur, ꝙ multiplex cōgruentia ad hoc potest assignari; & ratio vna sola; quia volūtas dei sic voluit exercere; cuius voluntatis, causa non est quærenda, cum ipsa sit prima omnium causa; & qua omnia sapienter agit.
Prima tamen congruentia assignatur a doctoribus, ꝙ remedium licet adhibendum morbo, ut morbus cognoscatur; medicina quæratur; & remedium concessum acceptum, & gratum habeatur; ut patet experientia. Infirmus enim si statim a sua liberaretur infirmitate, non medico, sed naturæ imputaret, uec suā agnosceret infirmitatem, quanta.s.laborasset, nec beneficium sanitatis vti est, acceptaret; Sed cum diu infirmitatem patitur, & agnoscit

Vide conformitat. Virginis fructu 16.

quid patitur, & videt se per naturam non posse liberari; tunc quærit medicum; & si liberatur, magnum putat a medico sibi collatum beneficium. Hac de causa Deus voluit hominem cognoscere suam infirmitatē, quam magna esset; ut diceret cum Psal. Iniquitates meę multiplicatæ sunt super caput meum; & sicut onus graue grauatæ sunt super me. Et infixus sum in limo profundi, & non est substantia: Psal. 37.
Totum enim genus humanum infectum fuit, & infirmatum. Voluit etiam Deus, ꝙ experiretur si a sua infirmitate naturalibus poterat liberari, & hoc tempore legis naturæ. Et cognouit ꝙ non. Insuper si auxilio alicuius creaturæ. Et hoc tempore legis datę. Et hoc non: quia lex non iustificabat, sed fides futuri: Quare uidens homo infirmitatem suam, nec se, nec alio creato posse iuuari; & ꝙ multiplicatę sunt infirmitates, postea accelerauerunt.s.ad Deum ad petendum liberationem: dicens libera me de sanguinibus. libera me de aquis multis: Quod figuratum fuit in filiis Israel tam existentibus in Aegypto, qnam tempore Iudicum existentibus in terra eis tradita a domino; qui cum a domino recessissent, ingemiscētes propter illa, quæ patiebantur clamabant ad dominum: Et quia infirmitates agnoscebant, descendebat Deus, & mittebat eis saluatorem, qui liberaret eos. Sic ergo humanum genus agnoscens reatum suum, & iniquitates, ac infirmitates suas, ipsoque dicente, cū propheta: Miserere mei domine; quoniam infirmus sum. Sana me domine; quoniam defecit uirtus mea, Tunc ipse saluator uenit. di. Ego ueniam, et curabo eum. Venit enim tunc Math. 8. magnus medicus, quando totum humanum genus per mundum iacebat ægrotum, ut dicit Augu. Tunc agnouit medicum, et eius remedium sibi fore opportunum.
Secunda cōgruentia assignatur a doctoribus ex parte descendentis: Quia enim magnus dominus, & Deus veniebat; ne eius aduentus ab hominibus ignoraretur, & ut debite reciperetur, longam præconū seriem præcedere decebat: Ideo primo per patres. Secundo per prophetas. Tertio per legem. Quarto per regnum, & sacerdotium Deum incarnandum, est prædictum; statim enim ne eius aduentum homines agnoscerent, noluit uenire: Sed postquam typis, & verbis est declaratus hominibus; tunc Rex regum uenit in mundum.
Tertia congruentia, Modus in operibus a sapiente debet seruari, & modus est, vt de imperfecto, ad perfectum procedat; & non econuerso; Propterea decuit Dei filium incarnari nō in initio temporum; sed in fine; vt sicut primus homo, qui fuit totius mundi sensibilis ornamentum, vltimo fuit conditus, uidelicet sexta die; sic secundus homo totius mundi reparati complementum, in quo primum coniungitur

iungitur cum ultimo.s. Deus cũ limo decuit, ut fieret in fine temporũ sexta, uidelicet mundi ætate, qua,& tempus gratiæ incępit, & ipse desideratus aduenit.

Quarta cõgruenria distulit pater æternus mitere filium; quia locus dignus pro eius incarnatione non est repertus.i.uirgo Maria; quæsita enim est diu in omnibus finibus Israel aliqua pro loco Dei nec est inuenta; quia nulla illa puritate nitebar, qua sub Deo maior nequit intelligi; & sic de alijs uirtutibus,& gratijs, quibus decebat eam, ut Dei esset mater adornari. Sed nunquid Deus potuit istum locum præparare omni tempore.i. beatam Mariam? Certe sic; sed cõgruit, ut ipsius Dei genitricis, prius perfectio declararetur, & postmodum adeo in esse produceretur; ut quanta esset beatæ Mariæ excelentia,& sanctitas declararetur, seu demõstraretur; quare prius figurari debuit, & nerbis sua excellentia declarari: quæ duo, & si aliquando sint facta simul, attamen figurata est patrum tempore,& declarata per prophetas. Cnm ergo totum uetus testamentum horum duorum.s. patrum, & prophetarum temporibus decurrat; non in tempore prædictorum, sed in fine, Deus pater nasci voluit beatam Mariam; vt sicut ab æterno eam deputarat matrem pro filio sic,& in tempore eam faciendo nasci locum aptum pro filio disponeret,& præpararet. Hac reperta ad Dei filium suscipiẽdum apta, tam natura, quã gratia a Deo parre misus est angelus Gabriel, vt eidem in ea Dei filium incarnandum nunciaret,& fieret, ipsa assensum præbente. Congruentiæ aliæ multæ possunt adduci, sed præfatæ sufficiant, quia de hac materia dictum est per me sufficienter in opere de vita Virginis beatæ fructu 16. Sic ergo apparet, qnare pater æternus filium statim post peccatum non misit: & sic patet ad primum dubium.

Quare Deus non distulit beneficium redẽptionis vsque in finem mundi.

Secundum dubium quare hoc beneficium in finem mundi non est protensum, ad ipsum homini conferendum, ex quo dilatum est per quinque milia annorum?

Respondeo ꝙ hoc factũ est decentissime; quia si vsque in finem incarnari distulisset; nec misericordia Dei apparuisset aliquando; sed solum eins iustitia, qua puniebar; nec misericordia suum tempus habuisset. Insuper eius aduẽtus nimis tardus fuisset; quia nec morbo remedium pœnitentiæ; nec opportunitas ex tempore medio ante iudicium, homini currendi ad branium affuisset; nec tempus gratiæ melius fore, quàm peccati esset ostensum. Sacramentorum pœnitentię, aut doctrinæ Euangelicæ tempus, non fuisset debitè ordinatum: Quare his de causis misericordiam suam vsque ad iudicium, Deus non retinnit, sed rempore plenitudinis gratię adueniente, ad liberandum hominem pater filium direxit, & misit: Sic ergo apparet, ꝙ missio filij a patre, non debnit esse statim post peccatum, nec vsque in finem debuit differri: Quare de isto beneficio loquendo; cum fuerit maximum, non debuit dari statim post peccatum, sed prius præcognosci; q̃a sicut nullum beneficium est dandum nisi præcognoscenti, sic nec istud. Insuper, & si illam misericordiam vltimam Deus nõ dederit homini; plures tamen dedit post peccatum; vt poté, ipsum in esse dimittendo, quo debebat priuari de rigore iustitiæ, ipsum ad pœnitentiã reseruando,& gratiã infundẽdo; & sic de alijs. Et si dicatur: cur Deus ante peccatum filium non misit?

Quare ante peccatũ Christus non est incarnatus.

Respõdetur primo; quia paruum tempus fuit inter conditionem hominis & eius lapsum,& tantum eius beneficium agnosci debebat; qđ fieri non potuisset.

Secundo, quia cum nasci deberet ex fœmina, & nulla tunc esset nisi Eua, ex ea carnem sumpsisset,& tunc, vel fuisset cognita postea ab Adam, & sic inconueniens fuisset, ꝙ deflorare-tur per hominem; & si non: opportuisset Deũ in adiutorium primi hominis aliam mulierẽ condidisse, vt ex ipsis genus propagaretur humanum.

Vide conformitaté Virginis fructu 16.

Tertio, uel Eua potuisset peccare post, vel nõ; si sic, indecentissimum esset, vt mater Dei aliquando peccaret; si non,& tunc fuisset confirmata in gratia,& sic non potuisset mori, contra scripturam dicentem Eccl. 15. Quòd Deus fecit hominem rectum &c. Sequitur. Posuit ante eum vitam & mortem &c. Et contra doctores dicentes. Primos parentes conditos esse, ut possent non mori, sed non, ꝙ non possent mori: Sic ergo patet, quòd nec ante peccatũ; nec immediatè post, seu in fine temporum, circa iudicium pater misit filium.

Sed quo tempore? Respondet Apostolus dicens, ꝙ Vbi venit plenitudo temporis; misit Deus filium suum. Gal. 4. Pręcesserat tempus legis naturę,& legis scriptę. Restabat tempus gratiæ. In hoc siquidem tẽpore missus est de ualle Ebron Ioseph a patre, idest Dei filius de cœlis a patre æterno, ad visitandum fratres suos; & sic venit in Sichem, idest in uallem hanc laboriosam,& miseriæ; vt in figura habetur. Gen. 37. Tũc sermo Domini a regalibus sedibus venit. Sap. 18. Tũc venit Dauid in nube. 1. Reg. 21 Et ad gentes apostatrices missus est. Moyses in Aegyptum. Ezech. 2. Exod. 3. Elias in Bersabeę Iuda. 4. Reg. 17. Neemias in Iudeam. Nemie 2. Isaias est missus a domino. Isa. 6. Abacuch uenit in Babilonẽ. Dan. 14. Et Ionas ad Niniuitas. Ionæ. 1. Et sic de alijs figuris ueteris testamenri, figurantibus hanç pijssimam filij a patre missionem & ad nos aducuntur. Tunc arcus positus est in nube. Gen. 8. Colũba a Noe dimissa. Gen. 7. Archa fęderis domini posita sub tentorijs. Exo. ult. Et tabernaculum domini in Sylo. Iosue 18. Maiestas domini ingressa est templum domini. 3. Reg. 8. Dominus ingressus est nubem, & Aegyptum.

Isa. 19. ptum. A fœmina dominus circundatus. Per
Iere. 31. portam clausam ingressus est dominus. Lapis
Ezech. 44. excisus est de monte sine manibus. Et sol nu-
Dan. 2. Ezec. 32. be est rectus. Et sic de alijs. Sed aduerte, quód
Apostolus dicit; ꝙ in plenitudine temporis
est filius a patre directus: Vocat enim tempus
Christi aduentus, tempus plenitudinis.

Primo: quia tunc uenit plenitudo, idest Chri-
Ioan. 1. stus: in quo est omnis plenitudo gratiæ & ue-
ritatis.

Secundo: quia mater eius Maria in plenitudi
ne gratiæ, & sanctorum est posita, & locata.
Eccl. 24. Nam Marię plenitudo gratiæ est collata, ut di
cit Ieronymus in sermone de assumptione.
Hodie &c.

Tertio: quia primo gratia creata inerat hu-
mano generi; sed tunc gratia in creata animæ
Christi est iuncta, & vnita; & sic omnis pleni-
tudo deitatis homini assumpto est commu-
nicata.

Quarto, quia omnia prophetata, figurata, &
promissa per ueritatem Christum adimpleta
sunt, & terminata.

Quinto plenitudo gratiæ ecclesiæ pro suis mē
bris, ad merendum data est, & concessa; quia
omnes accepimus de plenitudine eius.

Ioan. 1. Sexto, quia summa gratia, idest beneficium,
summę gratuitæ incarnationis Dei, est nobis a
Deo patre donatum.

Demum tempus plenitudinis, quia sexta mun
di ętate, qua non iustitia, ut prius; sed miseri-
cordia domini, & gratia cunctis apparet fide-
libus, merito tempus gratiæ, & misericor-
diæ dicitur, & uocatur. Hoc ergo in tempo-
re Dei sapientia, idest Dei filius uenit; sed quid
eius aduentu est a nobis perceptum, fructu di
cetur, & conformitate sequenti. In hoc si qui-
dem tempore uerum Mesiam, idest Deum,
hominē assumpsisse, & oculis apparuisse mor-
talium, ostendunt.

Gen. 49. Primo a prophetis uaticinata. s. Iacob. in bene
dictione data Iudæ. Non auferetur sceptrum
de Iuda &c. quę impleta est tempore Herodis
regis Iudeorum, qui non fuit Iudeus, sed Idu-
Dan. 9. męus. A Dan. post 70. hebdomadas anno-
rum &c. Quæ prophetia impleta est 18. Tibe
rij Imperatoris anno, quo tempore Christus
Ageo. 20. passus est. Ab Ageo. c. 20. di. Post modicum
ego mouebo cœlum & terram; & veniet desi-
deratus &c. Sequitur. Implebo domum hanc
gloria &c. quæ impleta est beata Maria in tem
plum filium præsentante; & sic de alijs pro-
phetijs.

Secundo hęc ostēdunt, quæ dicta sunt de Mes-
sia, & figurata, in Christo terminata; de hoc di
ctum est seriose fructu præmisso: Et quia illa
debebant impleri in aduentu Mesię, & imple
ta sunt in d. Iesu patet propositum.

Dan. 9. Tertio ostendit hoc vnctionis Iudæorum ces-
satio. Dan. 9. Cum venerit sanctus sanctorum
cessabit vnctio vestra: Sic allegatur hæc aucto
ritas ab Aug. & sic habetur in alia translatio-
ne: Sed cum Iudæi non habeant vnctionem re
galem, nec sacerdotalem, patet propositum.

Quarto hoc ostendit ipsorum Iudæorum ca-
ptiuatio, & desolatio, quæ per mortem veri
Mesię, & Christi eis euenire debebat; vt ha-
betur. quę captiuatio, & dissipatio, ac desola Dan. 9.
tio vsque in hodiernum diem, ab anno quadra
gesimo post passionem domini viget.

Quinto ostendit hoc Iudæorum attestatio.
Ioannes enim Baptista fuit Iudeus & sanctus,
& ipse perhibuit Christum venisse dicens. Me- Ioan. 1.
dius uestrum stetit, quem uos nescitis &c. Et
intra dicitur, ꝙ Ioannes testimonium perhi-
buit: ꝙ Iesus est filius Dei, Simeon Iudeus fuit.
Pastores qui Christum adorauerunt: etiam ip Luc. 2.
si Christum uenisse perhibuerunt testimoniū.
sicut etiam Iosephus, qui fuit, nobilis Iudæus.
18. antiquitatum libro, de Christo Iesu lo-
quens, ubi expresse ponit, ꝙ Iesus fuit uerus
Christus, idest Messias in lege promissus.

Sexto hoc ostendit gentilium assertio. Sibilla Sibilla Erithrea.
enim Erithrea, quæ fuit tempore Ezechię, &
Nummę Pompilij secūdi regis Romanorum:
in expositione somnij uisi simul a centum se-
natoribus, qui uiderunt nouem soles: & per
hos soles intelligendo 9. generationes; sic in-
quit. In diebus quartæ generationis exurget
mulier de stirpe Iudæorum nomine Maria, ha
bens sponsum nomine Ioseph: & pro creabi-
tur, ex ea sine cōmixtione viri, de spiritu san-
cto filius Dei nomine Iesus. Et ipsa erit uirgo
ante partū, & uirgo post partum: Qui uero ex
ea nascetur erit verus Deus, & verus homo; si-
cut omnes prophetę prędicauerunt. Et de tem
pore subdit. In diebus illis erit Cæsari Augu-
sto celebre nomen. Et regnabit in Roma, &
subicijet omnem terram sibi. Et plura dicit
ibidem. de quibus vide in opere a me edito de
vita beatæ Mariæ fructu 28. Hæc eadem sibil- Sibilla Tiburtina.
la Tiburtina non solum prædixit; sed & virgi
nem Mariam cum filio; Octauiano Imperato
ri ostendit in cœlo.

Albumasar sexto maioris introductorij diffe- Albumasar.
rentia prima ponit concordans cum astrolo-
gis, Babilonijs gręcis, & Aegyptijs, quod tem
pore Octauiani Imperatoris puella virgo pul
chra pareret filium nomine Iesum.

Calcidius super Timeum Platonis ponit, ꝙ Calcidius super Timeum Platonis.
stella, quædam creata fuit designans ortum,
& descensum Dei, ad humanæ conuersationis
gratiam mortalium; cuius inspectione stellæ,
sapientes Caldæorum quæsisse recentem ortū
Dei; repertaq; illa maiestate puerili, eam ve-
neratos munera, & uota tanto regi conueniē-
tia ministrasse. Magos etiam de quibus dicit
Calcidius quæsisse, & adorasse Deum natum,
scilicet dominum Iesum in diebus Herodis
regis est certum. Centurio ille gentilis Deum

aduenisse

aduenifſe cognouit in carnem dominum Ieſum Chriſtum, quando ipſum adire domum ſuam non permiſit indignum ſe eſſe profitendo; ut ſub eius tecto tanta celſitudo intraret.
Matth. 8. Matth. 8. Alter centurio paſsionis Chriſti tēpore, & Deum in carne ueniſſe: & dominū Ieſum eſſe filiū Dei profeſſus eſt, ut patet Matt.
Mat. 27. 27. Nec mirum eſt ſi per ora gentilium dominus aduentum ſuum uoluit eſſe cognitū, & teſtatum, quia ipſe ad redimendum, tam gentiles, quàm iudęos uenerat, & facere de eiſdem unum populum, & unum ouile, quorum omnium ipſe eſt paſtor. Et ideo Dauid propheta dicit, ꝙ dominus de Chriſti aduentu, & fic
Pſal. 86. dis per eum. Narrabit in ſcripturis populorū. Septimo ſupernorum ſpirituum proclamatio, eius enim aduentum, & incarnationem, Ange
Lucæ 1. lus prædixit. Luc. 1. dixit Ioſeph. Mat. primo.
Math. 1. Euangelizauit eius ortum paſtoribus. Luc. 1. Angeli, qui in eius ſacro ortu cecinerunt glo
Luc. 2. riam Deo. Luc. 2. Qui ipſi ſeruierunt in deſer
Math. 4. to. Matt. 4. Et eius, reſurrectionem annuncia
Ioan. vlt. uerunt; vt patet in Euangelio. Matt. Mar. Luc. & Ioan. circa finem.

Octauo demonum proclamatio hoc oſtendit; dęmones enim Ieſum eſſe filium Dei, et ueniſſe ad eos torqnendum clamarunt, ut patet Mat.
Luc. 9. Mar. et Luc. 9. Hoc oſtendit miraculorū operatio; ſuſcitatio. n. mortuorū, & aliarum curatio infirmitatum ſolo iuſſu, & uerbo, ipſum eſſe Deum, & ueniſſe in carnem oſtendunt.

Decimo oſtendit hoc inimicorum Chriſti deiectio, & proſtratio. ſ. Iudæorum, Imperatorum, & tirannorum, Ieſum & ſuos perſequentium, quorum non eſt memoria amplius; miſerabiliter enim mortui ſunt, & exterminati. Et licet ſint multa alia propoſitum oſtendentia; prædicta tamen 10. ſufficiant ad præſens. Quibus arguo. d. Chriſtum Deum eſſe, & a patre deſtinatum & miſſum; vt dicit hæc prima pare præſentis fructus, & conformitatis: uidelicet Ieſus emiſſus cęlitus: & dicta ſufficiant pro eius breui expoſitione.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS ſecundi fructus; videlicet Franciſcus deſtinatur.

EXPEDITA prima parte iſtius ſecundi fructus, & conformitatis, uidelicet. Ieſus emiſſus cęlitus. Conſequenter declarāda eſt ſecunda pars eiuſdem fructus, & conformitatis. ſ. Franciſcus deſtinatur, ſcilicet a Deo ipſe eſt emiſſus, & deſtinatus. Circa cuius expoſitionem ſunt tria uidenda.

Et primum, ꝙ beatus Franciſcus fuit a domino deſtinatus.

Secundum de tempore, quo fuit, & debuit deſtinari, & mitti.

Tertium ad quid faciendum a Deo. b. Franc. eſt directus & tranſmiſſus. Quibus viſis patebit expoſitio huius ſecundæ partis iſtius fructus, & conformitatis. Quantum ad primum B. F. a Deo fuiſſe miſſum oſtenditur. 12. vijs, & Primo ſcriptura.
b. Franciſcum directum miſſum, & deſtinatū a domino multa oſtendunt.

Et primum eſt ſacræ ſcripturæ figura, ubi aduertendum eſt, ꝙ, ut dictum eſt fructu, & conformitate præcedenti, quia b. Franciſcus gratia diuina faciente fuit Patriarcha. Propheta. Apoſtolus. Martir. Doctor. Confeſſor. Virgo. & Angelus, & Chriſto præ alijs ſanctis conformior, ut præſens opus declarat: Si figuræ capitis Chriſti ad membra poſſunt aliquando coaptari. i. ad ſanctos, à fortiori b. Franciſco, & quia ſimilis fuit omnibus ſanctis, & electis, per figuras omnium poteſt figurari; quare per miſſos directos, & deſtinatos a domino, & ab his qui domini uicem, ſeu figuram retinent, procul dubio figuratur, uidelicet, per Ioſeph. dire Gen. 37.
ctum a patre ad fratres. Per Iudam miſſum a Gen. 45.
Iacob. Per Moyſen in Aegyptum directum. 1. Reg. 17.
Per Dauid miſſum ad Saul. Per Eliam miſſum
a domino in Bethel. Per Angelum miſſum a 1. Para. 12
domino ad percutiendum caſtra regis Aſsi- 4. Reg. 2.
riorum. Per Neemiam miſſum in Iudęam. Per Neem. 2.
Abacuch miſſum in Babilonem. Per Iſa. miſ- Dan. 14. Iſa. 6.
ſum a domino. Per Iere. Per Ezechielem miſ- Iere. 1.
ſum ad gentem apoſtatricem. Per Ionam miſ Ionæ. 1.
ſum in Niniuem. Et per Ioan. Baptiſtam, ut Ioan. 1.
dicetur miſſum a domino. Et ſic de alijs, quæ ad beatum Franciſcum poſſunt ueraciter applicari. Et quia beatus Franciſcus eſt Ioſeph ratione uaticinij prophetalis; Iudas ratione collaudationis diuinæ; Moyſes ratione immunitatis a ſcelere; Dauid in diaboli ſuperatione; Elias in obſeruantia diuinæ legis; Angelus ratione puritatis; Neemias in zelo; Abacuch in carnis ſubiugatione; Iſaias in ſanctificatione; Ieremias in compaſsione; Ezechiel informatione; Ionas in ſimplicitate; Ioan. Baptiſta in pœnitentiæ exhibitione; Quia igitur b. Franciſcus uirtute conformitatis præfatæ iſtis eſt ſimilis, per ipſos habet figurari, & per ipſorum miſsionem; Et quia multa virtuoſa bea. Frāciſcus exercuit, & hoc circa diuerſos, ideo ad diſtincta loca, & actus more præfatorum dicitur deſtinatus, & miſſus, vt in ſequentibus apparebit: Et pręcipuè conformitate decima, quando de ipſius agetur prædicatione; Succinte tamen poteſt dici. b. Franciſcus miſſus, ut Ioſeph ad fratres; cum fratres congregauit; profectum ordinis prædixit, & eorum conſciētias ſerenauit, & hoc ipſo bea. patre in curru igneo transformato: Vt Iudas eſt miſſus a Iacob ad Ioſeph, cum omnem intētionem, tam

suam, quàm fratrum agebat, & docebat iacta-re in Christum dicens fratribus eos mittendo. Iacta cogitatum tuum in domino; ac omnia ad Christi gloriam referrendo, & laudem.

Vt Moyses ad Aegyptũ quãdo multos de erro re præsentis vitæ, & tenebris ad lumen veritatis sua prædicatione perduxit, vt patuit in fra tre Pacifico, & latronibus per ipsum cõuersis.

Vt Dauid ad Saul est directus; quãdo cithara, .i. cruce Christi a dęmonio plures liberauit.

Vt Elias ad Bethel, idest ad sanctam Mariam de Angelis; ad quem locum zelum habuit, & amorem plusquam ad alia loca ordinis.

Vt Angelus est missus ad percutiendum; quan do a ciuitate Aretij dęmones eiecit, & ad pa cem ciuitas est reducta.

Vt Neemias directus in Iudæam, vt ædificaret ciuitatem Hierusalem, quia b. Franciscus datus est a Christo in lucem gentum, vt dicetur; & reparationem Ierusalẽ, id est ecclesiæ terrestris, vt Christus eidem dixit. Et dominus Innocentius tertius in sustentatione ecclesiæ Lateranensis a beato Francisco conspexit.

Vt Abacuch; quãdo habita prima regula b. F. præcibus annonam sibi, & socijs, Deus ab homine incognito direxit: sicut & in mari fecit Sclauoniæ subueniens nautis.

Vt Isaias missus est; quãdo eius verba erãt cal culo ignito .i. spiritu sancto plena, & tã seculares masculos, quã fœminas ad Xp̃m conuertit, vt patuit in trib⁹ ab eo institutis ordinib⁹.

Vt Ieremias est missus ad compatiendum cunctis, quia omnibus, quibus non poterat dare censum, seipsum pręebebat, & affectum: nulli rei parcebat, sed omnia dabat, & super impendere semetipsum cupiebat.

Vt Ezech. ad infideles est directus conuertendos: nam Soldanum ad Christum conuertit, ut patebit fructu, & conformitate 39.

Vt Ionas ad Niniuẽ; quando B. F. eundo per mundum, tam exemplo eius, quàm verbo, mul ti omnia dimittentes, ad Christum conuersi sunt, & vitam asperrimam actitarunt; adeo, vt fratribus per ipsum fuerit in quodam generali capitulo mandatum ꝙ loricas, circulos, & huiusmodi omnino deberent deponere.

Vt Io: Bapt. est missus, vt dicetur; nõ solũ ad pœnitentiam pręedicãdum, pp quod, & ordinẽ vnum fecit, qui titulo fratrum de pœnitentia prenotatur; sed etiam directus est, vt viam pa raret Christi .i. vitam; Christi Euangelicam re formaret, & Christum crucifixum in cordibus fidelium complantaret: Sic ergo præfatis, & similibus figuris apparet directio .b. Francisci, & causa figurarum b. Francisco applicatarũ.

Sed inter alias ad nostrum propositum est figu ra de columba Noe ex archa emissa, quæ teste Ioachim in expositione Ieremiæ, & in alijs lo cis pluribus .B. Franciscum, & ordinem eius, si gnificauit; Nam ordo Minorum ab ipso ordo columbinus vocatur, tam conformitate coloris in habitu, quam proprietate, & columbæ, effectibus: a Noe ergo columba emittitur, quando b. Franc. a Christo, & Deo patre ad mundum destinatur: sed ex archa, quia insignitus fide perfectissima sanctæ Romanæ ecclesiæ: Sed aduerte, ꝙ bis Noe ex archa emisit columbam, quia bis Frãcisco fuit reuelatum, ut dicetur, ꝙ non ad loca solitaria iret ad morandum, sed ad ciuitates, castra, & villas, quia ad conuertendum animas, sua prædicatione a Deo erat directus: Sed secunda vice .b. Franciscus portauit ramus oliuæ ad Noe, quia secundo facta sibi reuelatione a Christo, vt iret ad prædicandum, statim accessit, nec solum pacem primo semper ennunciando, sed a Christo longinquos ad Cristum pacificatos verbo, suæ prædicationis reducendo; nam prædicationem eius tunc homines de Cannario audiẽtes, tam masculi, quam fœminæ castrum volebant relinquete, propter quod tertium ordinem communem, qui fratrum de pœnitentia intitulatur instituit: Sic ergo, & si Franciscus primo emissus .i. cum sibi primo reuelatũ fuit, ꝙ iret ad prædicandum, magnum fecerit fructum; in secunda tamen emissione, idest post secundam reuelationem maiorem fecit, quia tertium ordinem de hominibus, & mulieribus ad Christum conuersis instituit: Sic ergo apparet missio, & directio beati Francisci scripturæ sacræ figura. (Noe bis columbã ex arca emisit.)

Secundum ostendens beatũ Franciscum esse a Deo destinatum est Ecclesiæ censura; Dominus enim papa Gregorius 9. qui eum catalago ascripsit sanctorum in prosa, quam fecit de ipso, quæ incipit. (Grego. 9. de b. Fran. test.)

Caput draconis vltimũ, ultorẽ ferens gladiũ.
Aduersus populum Dei, excitat bellũ septimũ,
Contra cœlum erigitur, & nititur attrahere,
Maxima partem syderum ad damnatorum numerum. dicit beatum Franciscum a Christo destinatum sic subdens.

Verum de Christi latere, nonus legatus mittitur.
In cuius sacro corpore, vexillum crucis cernitur.
Franciscus princeps inclitus, Signum regale baiulat.
Et celebrat concilium; per cuncta mundi climata.
Cõtra draconis scismata, acies trinas ordinat.
Expeditorum militum, ad fugandũ exercitũ.
Et tres cateruas demonum, quas draco semper roborat; Sic ergo patet auctoritate Papali .b. Franciscum a domino missum, & destinatum.

Tertiam, ꝙ beatus Franciscus sit missus a domino, declarat dignitas Cardinalis: Nam dominus frater Bonauentura Cardinalis, Episcopus Albanen. sanctitate, & scientia orbi toti

præclarus, in prologo legendæ maioris ipſius beati Franciſci, ſic ad propoſitum dicit. Apparuit gratia Dei ſaluatoris noſtri diebus iſtis nouiſsimis in ſeruo ſuo Franciſco, quem tanta Deus benignitate reſpexit excelſus, ꝙ non ſolum de mundiali puluere ſuſcitauit egenum, uerum etiam Euangelicæ perfectionis profeſſorem ducem, ac præconem effectum, in lucē dedit credentium, ut teſtimonium perhibendo de lumine, per uiam lucis, & pacis corda fidelium domino prępararet: Hic, & enim qua ſi ſtella matutina in medio nebulæ claris uitæ micans, & doctrinæ fulgoribus, ſedentes in te nebris, & vmbra mortis, irradiatione præfulgida direxit in lucem, & tanquam arcus reſulgens inter nebulas glorię, ſignum in ſe Dominici fœderis repræſentans pacem, & ſalutem euangelizauit hominibus exiſtens, & ipſe Angelus ueræ pacis; ſecūdum imitatoriam quoque ſimilitudinem præcurſoris deſtinatus a Deo, ut uiam parans in deſerto altiſsimæ paupertatis, tam exemplo, quàm uerbo pœnitentiam prædicaret. Hæc doctor & dominus iſte.

Quartum, quod propoſitum oſtendit de miſſione beati Franciſci a domino eſt Chriſti charitas uiſceralis. b. enim Franciſcus, ut dicit ſecunda pars legendæ maioris inſtigante ſe ſpiritu, cum deambulans circa Eccleſiam ſancti Damiani eandem intraſſe ad orandum, & ante crucifixum orans conſolationem a domino recepiſſet; cumq; lachrimoſis oculis in dominicam crucem inteuderet, uocem crucifixi ad ſe de lapſam audiuit ter ſibi dicentem, Franciſce Vade repara domum meam, quæ ut cernis tota deſtruitur. Ad rapatandum igitur ſpiritualiter, potiuſquam corporaliter, domū Dei mandatum accepit b. Franciſcus; & ſic conſequenter a Chriſto eſt deſtinatus, & miſſus.

Quintum, quod oſtendit beatum Franciſcum directum a domino eſt diuinalis reuelatio; ut enim dicit quarta pars legendæ maioris, habita prima regulæ confirmatione a domino Innocentio. 3. cum in Vallē Spoletanam eſſet reuerſus cum ſocijs, tractare cœpit, utrum inter homines conuerſari deberet, an ad loca ſolitaria ſe tranferre: Sed Chriſti ſeruus Franciſcus non de ſua, uel ſuorum confidens induſtria, per orationis inſtantiam diuinæ ſuper hoc uoluntatis beneplacitum requiſiuit; Supernæ igitur reuelationis illuſtratus oraculo, intellexit ſe adhoc miſſum a domino, ut Chriſto lucraretur animas, quas Diabolus conabatur aufferre; ideoque magis omnibus, quàm ſibi viuere ſoli prælegit; illius, prouocatus exemplo, qui unus pro omnibus mori dignatus eſt; Et uice alia prout in 12. parte habetur maioris legendæ, dum dubitaret, an orationi, uel prædicationi uacaret, & dubitationem fratribus expoſuiſſet multa pro utraque parte allegando, & quia de ſe nihil confidebat, nec prę ſumebat, uolens ſuper hoc ſcire domini bene placitum certum, fratrem Maſeum unum ex ſocijs, cum alio fratre ad fratrem Siueſtrum, qui crucem auream progredientem uiderat ex eius ore, qui tunc in loco, qui de Carcere nunc uocatur manebat, miſit, ut ſuper hoc diuinum reſponſum perquireret. Id ipſum ſacræ Virgini beatę Clarę mandauit, ut per aliquam ſimpliciorem, & puriorem de ſuis uirginibus nec non, & per ſuam orationem ſcire a domino mereretur; qui frater Silueſter, & uirgo Deo dicata Clara, ac eius ſocia diuina reuelatione concordarunt beatum Franciſcum directum a domino, ut potius prædicaret, quàm oraret: Quapropter uir Dei cum ſumma reuerentia, quid dominus uellet de ipſo percipiens, ſtatim aſſumptis duobus ſocijs, uidelicet fratre Maſſeo, & fratre Angelo ſanctis uiris, ad prædicandum acceſsit, ut ad quod miſſus erat a domino, perficeret ſine mora: Sic ergo diuina reuelatione patet, patrem Franciſcum a domino eſſe directum.

Sextum oſtendens noſtrum propoſitum eſt Virginis glorioſæ apud Chriſtum filium ſupplicatio; ut enim in legenda beati Dominici habetur, Chriſtus peccatis hominum, uidelicet ſuperbię, auaritiæ, & luxuriæ irritatus dū tres lanceas ad mundum deſtruendum uellet uibrare, meritis matris, & ſupplicatione cum promiſsione deſtinationis beatorum Franciſci, & Dominici ad mundum conuertendum, ab ipſa Dei genitrice inclinatus dominus, & mundo pepercit, & præfatos ad mundum conuertendum deſtinauit.

Septimum, quod oſtendit propoſitum eſt Diaboli atteſtatio; qui per os cuiuſdam mulieris de b. Fran. & eius loquens ordine dixit, quòd Deus pater propter peccata hominum, cum finem mundi uellet maturare Chriſtus, eius filius patri ſupplicauit, vt daret ſibi aliquos, qui eſſent ſuę crucis baiuli, ut numerus ſaluandorum augeretur, & ꝙ tunc a patre ęterno datus eſt ſibi beatus Franciſcus, cum ordine ſuo; & ipſum Chriſtus direxit, cum ordine ad præfata. De multiplicatione etiam ordinis, & de multis aliis de quibus dicetur ſuis in locis infra, dixit Diabolus per os illius mulieris cuidā Baroni moranti inter alpes Vgubij, & Maſſam Trabarie.

Octauum, ꝙ oſtendit beatum Frāciſcum a domino directum eſt ſui, & fratrum deſtinatio: Statim enim, ut octo fratres fuere, eos b. Franciſcus ad quatuor orbis partes ad prædicandum direxit, ipſe cum ſocio unam partem eligendo; Sic etiam fecit temporis in proceſſu per orbem, & partes infidelium mittendo. Et quia nil agebat niſi quantum diuinus ſpiritus prēmonebat, á Deo hoc inditio. b. Franciſcū cū ſuis eſſe directum oſtēditur, & declaratur.

Nonum, ꝙ oſtendit beatum Franciſcum de-

ſtinatum

ſtinatum eſt domini Ieſu Chriſti ad beatum Franciſcum locutio. Nam quando indulgentiampro ſancta Maria de Angeiis a Chriſto petijt, tunc Chriſtus eidem dixit, ꝙ peteret quicquid uellet circa ſalutem gentium,& cõſolationem animarum, & ad honorem deitatis,& reuerentiam; quia inquit, datus es in lucem gentium, & reparationem Eccleſiæ terreſtris. Hæc Chriſtus: Quare concluditur merito,ꝙ,vt alter Iſaias,& Ioannes Baptiſta, de quibus ſimilia dicuntur beatus Fran. deſtinatus eſt a domino.

Decimum propoſitum oſtendens eſt B. Fran. ad animas feruor,& dilectio, ad quas uiſcera geſtabat materna, pro quarũ ſaluatione orabat,prædicabat, exẽpla ſanctitatis præbebat. Et ſic de alijs. Quod utique ipſe tanto non feciſſet feruore, niſi ſciret ſe ad harum ſalutem procurandam à domino miſſum.

Vndecimum afferens propoſitum de b. Franciſco,eſt ipſius à Chriſto conſignatio,ſacrorũ enim ſtigmatum à Chriſto in b. Fran.impreſſio,eſt euidens argumentum,ipſum deſtinatũ à Chriſto ad mundum renouandum, ut ſtatim, & fructu, & conformitate 31. latius oſtendetur.

Duodecimum oſtendens propoſitum,eſt ſanctorum ſecundum diuerſitatem temporum in mundum a Deo directio, & deſtinatio: Nam a peccato primi hominis uſque ad tempora b. Fran.operarios dominus non deſtitit mittere in uineam omni tempore, & ſic tempore fecit.b.Fran.ut ſtatim oſtendetur: Quare prę fatis 12. uijs: & alijs,de quibus in expoſitione huius conformitatis dicetur.patet b. Franc. a domino miſſum, & directum, ꝙ erat primum uidendum.

Videndum eſt nunc de ſecundo.ſ.de tempore
Apoc.6.7. quo eſt miſſus a domino. Et quantum ad hoc patet reſponſio per Euangeliſtam Ioannem, ꝙ in apertione ſexti ſigilli: Angelus eſt directus habens ſignum Dei uiui. ideſt bea. Fran. Pro cuius euidentia & dicendorum eſt ſciendum,ꝙ nouũ teſtamentũ in ueteri teſtamento eſt ſicut rota in rotam: iuxta uiſionem Ezec.
Ezech. 1. Quare quemadmodum in nouo teſtamento ſunt 7. ſigilla,ideſt totum tempus noui teſtamenti per 7. curricula uoluitur, ſic & in ueteri teſtamento,& econuerſo,ſicut in ueteri, ſic in nouo; in quorum quolibet,& ſi plures homines perfecti miſsi ſunt a Deo, inter eos tamen fuit aliquis præcipue miſſus homo Deo acceptiſsimus, & ſingularis. Tot enim ſtellę ſunt in firmamento Eccleſiæ militantis a Deo poſitæ ad humani generis directionem, & lucem; & tot in uineam operarij a domino miſſi, quot ſanctos Deus naſci in hoc mundo fecit. Tempora ſeu ſigilla ueteris teſtamenti incipiendo a mũdi exordio,& lapſu primorũ parentum, uſq; ad Chriſti aduentũ ſunt hæc,v3.

Primum fuit prima ętas, uidelicet mundialis fabricationis, & primordialis obliquationis, & incępit ab Adam,& durauit uſque ad Noe. Hoc tempore,& ſingulariſsimus fuerit Adam, quia tamen principium fuit noſtrę præuaricationis, non cõputatur inter electiſsimos Dei. Fueruntq; etiam alij,utpote Abel,Seth,Enos, qui incępit inuocare nomen domini. Tamen præcipuus inter eos fuit Enoch.De quo Ecci. 44. dicitur,ꝙ Enoch placuit Deo, & tranſlatus eſt in Paradiſum; & quia debet uenire tẽpore Antichriſti, ut patet. Ad quem finem? ſubditur in loco præallegato, ut det gentibus ſapientiam,ideſt prædicet Chriſtum Dei uirtutem, & ſapientiam; uel ut alibi legitur det gentibus pœnitentiam, ideſt ad pœnitentiam adducat Antichriſti imitatores.

Septem ſigilla ſiue ætates ueteris teſtamenti.

Gen. 4.

Apoc. 11.

Secundum ſigillum, & ætas eſt humanalis declinationis,& infectionis. Et cępit a Noe uſque ad Abraham: quo tempore omnis homo corruperat uiam ſuam uitio luxurię; adeo ut pœniteret Deum hominem feciſſe. Attamen mittendo diluuium Deus omnes necauit.Hoc in tempore fuit homo ſingulariſsimus deſtinatus à Deo.ſ. Noe iuſtitiæ pręco, qui inuentus eſt perfectus & iuſtus: & in tempore iracũdiæ factus eſt reconciliatio, & ſolus cum ſua poſteritate eſt à Deo à diluuio reſeruatus.

1.Pet. 2.

Eccl. 44.

Gen. 7.

Tertium ſigillum, & ætas eſt ſingularis plebis electionis; & cępit ab Abraham,& durauit vſque ad Moyſen.Et vocatur ſingularis electioois; quia hoc tempore Deus præcipiendo Abrahæ,vt exiret de terra ſua,& iret in terram, quam ei oſtenderet. Ipſe Abraham cum ſua poſteritate in peculiarem domini populũ eſt electus. Sed hoc tempore, & ſi multi iuſti fuerunt.ſ.Abraham,Iſaac,& Iacob cum filijs;præcipue tamen fuit ipſe pater Abraham, Et ipſe a Deo eſt miſſus. Quantum enim fuerit ſingularis,& Deo acceptus: multa capitula oſtẽdunt libri Gen. Sed de ipſo loquens Eccleſiaſticus.cap.44. ſic dicit. Abraham magnus pater gentium multitudinis; & non eſt inuentus ſimilis illi in gloria,qui conſeruaret legem excelſi. Et plura dicit ibidem ad eius laudem,& commendationem: vide ibi: nam pater fidei noſtræ ipſe vocatur ab eccleſia; quia credidit Deo.

Gen. 12.

Gen. 15.

Quartum ſigillum,& ętas eſt diuinalis potentiæ demonſtrationis: quo tempore ipſe dominus in virtute multa populum de Aegypto extrahendo: nomen ſuum Pharaoni, & eius populo indicauit.ſ. Adonai. Qua ętate dominus ſingularem miſit virum.ſ.Moyſen, dilectum à Deo,& hominibus;cuius memoria in benedictione eſt; & qualis hic fuerit libri. Exo.Leui. Numeri,& Deuteronimij manifeſtant.De illo loquens, dicit. Similem illum fecit in gloria ſanctorum, & in verbis ſuis monſtra placauit. Et multa de eo magna dicit ſcriptura: ꝙ non ſurrexit

Exo. 12.

Exo.3.& 4.

Eccl. 45.

Deut.vlt.

furrexit prophetia vltra in Ifrael ficut Moyfes; qui nofcet Deum facie ad faciem &c.

Quintum figillum, & ætas eft peculiaris domi nationis: & incępit a Dauid vfque ad Eliam. Quo tempore populus Dei per reges eft gubernatus. Hoc tempore miffus eft Dauid a Deo; qui erat vir fecundum cor domini, qui
1. Reg. 13. fuit ficut lux aurore abfque nubibus. de quo
2. Reg. 23. habetur. Qui cum leonibus lufit, ficut cum
Eccl. 47. Agnis. Et fequitur. In omni opere dedit confefsiouē fancto, de omni corde fuo laudauit Deum &c. nam & fi multi fueriut fingulares; ipfe tamen præ alijs commendatur, quia Chriftus purgauit peccata illius, & exaltauit in ęter num cornu illius, vt dicitur ibidem.

Sextum figillum, & ætas eft prophetalis irradiationis, & cępit a tempore Eliæ vfque ad tranfmigrationem Babilonis. Quo tempore fuerunt multi prophetæ. Elias. Elifeus, Ifa. Ieremias, & fic de alijs. Et iuter alios hoc tempore fuit directus a domino ipfe propheta
Eccl. 48. Elias, de quo dicit Ecclefiafticus, ꝙ furrexit quafi ignis, & uerbum ipfius quafi facula ardebat. Et plura dicit ad eius laudem, de cuius mirabilibus habes in 3. Regum & in principio
4. Reg. 11. quarti; qui tandem in cęlum per turbinem cō fcendit, ut patet.

Septimum figillum, & vltimum, et ætas eft generalis vexationis, & cępit in trāfmigratione populi iudaici in Babilonem vfque ad Chriftum. Quo tempore populus Dei fuit multipliciter afflictus; vt patet de Rege Babilonis. De Rege Niniuæ tempore Iudith. De Aman tempore Efter. Et de alijs tempore Machabeorum. Et fi multi fuerint fingulares hoc tépore. f. Ezech. Dan. Efdras, Neemias. Thobias, & fic de alijs; præcipue tamen hoc tempore miffus eft ille fingularis homo a Deo, videlicet. Simon Oniæ, de quo dicitur. Qui in vita
Eccl. 50. fua fufulfit domum. Et fubdit, ꝙ fuit quafi ftel la matutina in medio nebulæ &c. multa dicit ad eius commendationem. Ex quibus. 7. figillis, fiue ætatibus omifsis; quæ in eis facta funt: pater ꝙ feptem fingularifsimos homines ad mundum renouandum deftinauit dominus Deus; quorum ad inftar in nouo teftamento 7. figilla ponuntur, & ætates, de quibus 6. iam vt creditur tranfierunt, & feptima expectatur, fiue iam incępit.

Primum igitur noui teftamenti figillum eft, vifceralis miferationis plenitudinis. f. gratiæ:
Sigilla fiue ætates noui tefta. quo tempore Deus pater propter nimiam charitatem fuam filium fuum mifit in fimilitudinem carnis peccati. Hoc tempore & fi Ioan-
Ioan. 1. nes Baptifta fit miffus a Deo: tamen quia venit in teftimonium Iefu Chrifti, ipfe Chriftus eft ifte homo miffus a Deo in mundum renouandum, & redimendum; quem pater fancti-
Luce 1. ficauit, & mifsit in mundum; qui fuit verus Deus, & homo, potens in opere & fermone,

de quo de quàm pluribus aliqua ponunt euangelia; vbi qualis fuerit moribus, vita, conuerfatione, doctrina, & fermone oftenditur.

Secundum figillū, & ætas eft Apoftolaris prędicationis, & incępit ab aduentu Spiritusfancti in Apoftolos in die Pēte. Quo tempore, & fi mifsi fint fancti Apoftoli ad prædicandum in orbem vniuerfum, tamen vnum fingulariter Math. vlt.
elegit, & mifit, fcilicet Apoftolū Paulum, qui fuit vas electionis a Chrifto directum, ut eius nomen portaret coram gentibus, & Regibus, & filijs Ifrael. Qui Apoftolus vocatur fegregatus in Euangelium Dei. Raptus ad tertium cęlum. Qui plus omnibus laborauit.

Tertium figillum, & ætas eft victorialis trinm- Act. 9.
phationis. f. tempore martirum. Et incępit a Ro. 1.
perfecutione Neronis Domitiani, & aliorum 2. Cor. 12.
Imperatorum, fiue tirannorum Chriftum pro 1. Cor. 15.
pter idola perfequentium, ac fanctos Chriftū confitentes interficientium. Et hoc tempus bene per 300. & vltra durauit annos, ufque ad Conftantini ad Chriftum conuerfionem; quo tempore mifsi fuerunt martires infignifsimi, vt patet in Sanctorum legendis; fed præcipuē unus eft miffus a Chrifto, de quo præ alijs magis folemnizat Ecclefia, videlicet b. Laurentius, hic qualis fuerit folénitas Ecclefiæ declarat euidenter.

Quartum figillum, & ætas eft carnalis fubiugationis: & cępit a Baptifmo Conftantini, & durauit ufque ad tempora beati Benedicti, quo tempore fuerunt illi Sancti Confeffores in defertis Aegypti, & alijs locis morantes, inedia, aufteritate uitæ, uigilijs, orationibus, difciplinis, & alijs carnem in feruitutem fpiritus redigentes: fed hoc iu tempore, & fi Paulus primus Eremita, & alij poft eum plures fanctitate famofi fint directi, præcipue tamen fuit b. Abbas Antonius, pater quafi omnium monachorum, & anachoritarum, magifter Pauli fimplicis, Ilarionis, Macharij, & fic de alijs, cui poft fuperationem demonum dixit Chriftus. quia uiriliter feciſti, te faciam in toto orbe nominari, quo nomine Aug. & alij ad fancte peragendum funt incitati.

Quintum figillum, & ętas eft mirabilis mundi fubleuationis a præffuris, quę inerant in orbe, per gentes Vandalorum. Gothorum, Hunorū, Longobardorum & fic de alijs: quo tempore mifsi funt multi probi, & fancti uiri: prout beatus Papa Gregorius in libris recitat fuorum dialogorum; qui mirabiliter mundum fignis, & uirtutibus fubleuarunt: fed inter eos miffus eft fingularifsimus uir, re, & nomine Benedictus, cuius conuerfatio, uita, doctrina, ac ꝑ orbem nominatio, qualis fuerit. b. Gregorius 2. dialogorum libro luculenter exprefsit.

Sextum figillum, & ætas eft pęnitentialis, & pafsionis crucis renouationis: quod tempus incępit a b. Francifco tempore (vt fupra dictū eft)

est. Federici secundi Imperatoris. 1306. domini anno, quo tempore apertum est.
Apoc. 6. Sextum sigillum, vt Ioannes ponit, qua apertione sigilli factus est terremotus &c. vt secunda parte primi fructus dictum est; illo enim tempore mundus cruciabatur, & specialiter Romana Ecclesia propter Sarracenos per ipsum Fedricum ad partes fidelium adductos; vt nullus auderet Papam seu Ecclesiam nominare, nec Christum, seu Apostolos quis sequebatur. Vita Christi erat in contemptu, & per despectum paupertatis, & appetitum diuitiarum omnino obliterabatur, intentus erat à maiori vsque ad minimum quilibet auaritiæ signatæ per maleolos; superbiæ signatæ per stupam; Luxuriæ signatæ per picem; Inuidiæ signatæ per naptam: quibus fornax per ministros dæmones incenditur huius mundi: vt in
Dan. 3. figura habetur. Hoc inquam tempore, vt Ioan
Ioan. 7. nes Euangelista inspexit. Sexto aperto sigillo ab ortu solis, idest de Ciuitate Assisij ad orientem posita, ascendit Angelus, idest, Angelicus vir Franciscus puritate, & sanctitate consimilis Angelis, directus à Domino: sed quo? inquit cum signo Dei viui, quia ipse (vt dicetur fructu, & conformitate trigesimaprima) solus signatus est signo stigmatum Dei viui: cum isto signo venit. b. fr. sed ad quid? statim dicetur. Sic ergo patet, quod b. Franciscus est directus à domino; Et quo tempore? quia sub sexti sigilli apertione: vt dominus Bonauentura Episcopus Alban. asserit in prologo maioris legendæ. Et quod tempore Federici secundi. b. f. ordinem incæpit, & consequenter à domino missus est, patet Chronicam intuenti. Regnauit enim 35. annis: & si pluribus ab Ecclesia depositus. Insuper isto Imperatore in Apulia existente. b. f. Baronibus suis prædicauit, & ab ipso Imperatore tandem inuitatus ad cœnam, collocata eius mandato muliere in camera cum b. francisco, miraculo magno vi so de igne, super quem nudum se b. f. posuerat, & non læsus, ad ipsum. b. Franciscum deuotione efferbuit speciali. Istius etiam tempore. b. Clara post mortem beati Francisci viuebat; & circa gentes eiusdem exercuit illud miraculum, ut corporis Christi portatione omnes, qui iam suum intrauerant monasterium effugaret.

De tempore septimi sigilli quando propriè incipiet, & quis specialiter mittetur; quia non nobis certum est: ideo nihil ad præsens. Sic ergo patet de tempore: quod erat secundum pro præsenti, declarandum.

Circa tertium, quod est uidendum, videlicet ad quid à domino. b. Franciscus est missus, & directus, est aduertendum: quod cum tempore, quo b. f. missus est, obliterata esset perfectio nis via, quæ in Christi imitatione, & apostolorum fundatur, & homines peccatis irretiti, pœnitentiæ formam ignorabant, ac scientes peragere declinabant, & beneficium passionis Christi a cordibus hominum aberat totaliter; vtpote quia nec passio meditabatur à quoquam, nec Christus crucifixus inter cordis viscera velut fasciculus mirræ stringebatur. b. igitur Franciscus ad hoc directus est à domino, ut pœnitentiam exercendo pœnitentiam prædicaret, & ad ipsam faciendam fideles induceret, obliteratam Christi uitam, & Apostolorum renouaret; eam tenêdo, profitêdo, & obseruando, & demum ad Iesum fectan dum meditandum, & cordis amplexibus perstringendum omnes Christicolas induceret, & vocaret: ad hæc tria à Domino. bea. franciscus est directus.

Quod enim ad pœnitentiam faciendam, & prædicandam. b. F. est directus, & missus patet. primo Innocentij Papæ tertij mandato; qui regulam approbans dedit. b. Francisco, & suis socijs de pœnitentia prædicanda mandatum.

Secundo patet, quia conuersus ad dominum cæpit pœnitentiam prædicare; cuius uerbis animati ad pœnitentiam exercendam, eidem plures omnibus relictis adhæserunt; quos & fratres minores vir humilis censuit appellari.

Tertio hoc patet verbis. d. Bonau. Alban. dicentis in prologo legendæ maioris; secûdum imitatoriam quoque similitudinem præcursoris est destinatus à domino; ut viam parans in deserto altissimæ paupertatis tam exemplo, quam uerbo pœnitentiam prædicaret, de cuius. b. f. pœnitentia infra dicetur fructu, et cô formitate 19.

Quarto hoc patet exemplo ordinis, & experiêtia à b. F. instituti; nam tertium ordinem instituit, qui ordo fratrum de pœnitentia intitulatur. Sic & ordinem instituit Minorum, ac ordinem pauperum dominarum; qui tres ordines ad pœnitentiam exercendam peculiariter à Christo sunt ordinati: & si mediante. b. f. & quot eius exemplo, & verbo sint, & fuerint pœnitentiam exercentes, illius est scire, qui solus stellas numerat, & sua intelligentia concta côprahendit: qui enim cupit pœnitentiam agere Deo acceptam, præfatorum. s. ordinum normam amplexetur, & mores; quod faciendo, dignos pœnitentiæ fructus facere (mercede tamê percepta) agnoscet. Beatus insuper Franciscus missus est ad uitam euangelicam in se, & alijs renouandam, profitendam, & obseruandam: nam ipse totum Euâgelium obseruauit ad litteram, prout de ipso cantatur: Franciscus euâgelicum, nec apicem &c. Hoc patet etiam tam ex prima regula, quam confirmauit dominus Innocentius tertius; quam ex secunda, quam confirmauit Papa Honorius tertius: quæ regulæ omnes sunt fundatæ in sancto Euangelio. Et prima uerba sunt. Regula & vita minorû fratrum hæc est. s. domini nostri Iesu Christi sanctum

ſanctum Euangelium obſeruare . Et in fine dicitur. Et ſanctum Euangelium domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſsimus, obſeruemus. Et ꝙ regula fratrum Minorum fundetur in Euangelio non ſolum patet experientia, ſed etiam per determinationem Eccleſiæ dicente domino Nicolao Papa tertio in Regulę declaratione, & eſt poſita in corpore iuris, extra de uerborum ſignificatione libro ſexto. Exijt: vbi dicit, ꝙ Regula fratrum Minorum euangelico fundatur eloquio; vitæ Chriſti roboratur exemplo; fundatorum militantis Eccleſiæ Apoſtolorum eorum ſermonibus, actibuſque firmatur. De prima Regula multa dicentur fructu, & conformitate nona: nulla alia Regula ſiue à beato Baſilio, ſiue à beato Auguſtino, ſeu à beato Benedicto cõpoſita, ſic verbo, & facto in Euangelio fundatur, ut Regula b. Franciſci, nullaque eſt, quæ ſic ſit vitę Chriſti expreſsiua, & Apoſtolorum: ac conſequenter, quia beatus Franciſcus audita forma uiuendi Apoſtolorum, eam aſſumpſit, vt dicit dominus Bonau. Albau. in 3. parte legendę maioris in principio: hanc ipſam Chriſtus dictauit, inſtituit, & ſic eſſe voluit, prout ipſe Chriſtus eloquio ſuo in Monte Rainerio, ſiue Monte Palumbæ multis miniſtris expreſsit, & fratribus: ex quo concludi poteſt, ꝙ per beatum Franciſcum, & ſuos vita Chriſti, & Apoſtolorum ſit renouata approbata, & obſeruata; & per conſequens patet beatum Franciſcũ ad hoc à Chriſto directum; ut in ſe, & ſuis; ac per ipſum conuertendis domini Ieſu uita, & ſuorum Apoſtolorum per imitationem ipſius renouaretur & ſeruaretur. Vnde Papa Alexander quartus. in priuilegio de ſtigmatibus. b. Fran. conſiderans deſtinatum à Chriſto tam ratione pęnitentiæ inſinuãdæ, quàm vitæ Chriſti imitandæ (& incipit priuilegium) Benigna diuinæ operatio voluntatis; ſic dicit, Benigna diuinæ operatio uoluntatis in cœlo potenter innouans ſigna, & ſapienter immutans miracula ſuper terram; poſtquam Dei filius victor mortis ad patrem, vnde deſcenderat vehiculo proprię maieſtatis aſcendit; mirificæ fortitudinis uiros in confirmationem ſanctorum diuerſis temporibus ſuſcitauit, & ſubdit, inter alios autem temporibus noſtris almus Chriſti confeſſor apparuit Franciſcus, ſignis, & uirtutibus glorioſus; qui clariſsimis piè viuendi meritis, & exemplis fęcundauit Eccleſiam, & caligantia præſentis ætatis tempora fulgoris ſui lampade illuſtrauit, uiam perfectè iuſtitiæ parans in deſerto altiſsimę paupertatis; quã ipſe currens alacriter, & exultans contra carnem; mundum, & demonem velut gigas; traxit poſt ſe de demoniferis faucibus, & tranſduxit ad dominum populum humilem bonorum operum ſectatorem. Et ſequitur: Vt autem ad illuminationem gentium celebris eius memoria, tanquam rutilum ſydus in coruſco firmamenti miſtici æthere ſeruaretur; multis diuina potentia, & adhuc militantem inter homines, & demum in ſanctorum agmine triumphantem dignata eſt deificare miraculis. Et ſubdit poſtea, de ſtigmatibus, de quibus infra fructu, & conformitate trigeſimaprima habetur. Sic ergo apparet, ꝙ ad duo præfata. b. F. à domino eſt directus. Reſtat ergo oſtendendum, ꝙ directus eſt ad crucem domini prædicandam, baiulãdam, & cordibus fidelium implantandam. Et ꝙ ſic ſit oſtenditur.

Regula b. F. fundatur in Euangelio.

Priuilegiũ Alexandri quarti in commẽdationem b. Fran.

B. Fr. directus eſt à Deo ad crucem Chriſti baiulandam prędicandam, & cordibus fidelium inplantandã.

Primo figura prophetali, ꝙ vir quidam apparuit ſignans Thau ſuper frõtes gementium, & dolentium; qua ſignatione à percuſsione angelica liberabantur. Et ꝙ hæc figura, & ſi primo ſit de Chriſto; ſecundario tamen ſit de Franciſco, patet viſione fratris Pacifici; qui uidit in facię. b. F. Tahu. ſ. in frõte: Hoc. n. ſignum, b. F. ſemper amauit de ipſo ſępius prædicando, & ſuas litteras conſignando.

Ezech. 9.

Secundo hoc patet figura, quod Ioannes vidit Angelum aſcendentem ab ortu ſolis habentẽ ſignum Dei uiui; & ſigno crucis, ne percuterẽtur ab Angelis fideles conſignantem. Hac figura. b. F. oſtenditur, & Franciſci ſtigmatizatio.

Apoc. 7.

Secundo probatur figura Dei ſingulari; in ſignum enim huius. ſ. ꝙ à b. F. prædicanda erat crux, & multi eum, quo ad hoc ſequi debebãt; ipſi. b. F. oſtenſum eſt palatium cum militaribus armis, dictumque eſt ſibi ſua omnia fore, militumque ſuorum; uiſio Silueſtri dum adhuc eſſet presbyter ſecularis ter ſibi oſtẽſa de cruce aurea, ex ore. b. F. procedente pertingẽte ad cœlum, & ad terminos mundi &c. Prætendit idipſum. ſ. Franciſci meditationem paſſionis; quia ex ore, & prædicationem eius per attingentiam ad mundi terminos. Idipſum oſtendit uiſio fratris Pacifici de enſibus, quibus tranſuerſaliter. b. Franciſcus erat cõſignatus: quo edoctus fuit per b. Fr. crucem debere celebrari, & prædicari, ac crucis gloria uelut gladium cordibus fidelium infigi. Apparet hoc etiam in b. F. in modum crucis repræſentatione uidelicet fratribus in capitulo Arelatenſi &c. Aſtruit hoc etiam b. F. in oratione ſubleuatio: uam à terra uiſus eſt multotiens ſubleuatus brachijs in modum crucis extẽſis, & nubecula clariſsima circundatus. Hæc omnia indicãt. b. F. habuiſſe ad crucifixum ſingularem affectum, & amorem: & quia amantiũ mos eſt, vt amorem ſuum ſilentio tegere nequeant: ideo & lingua Franciſ. & conatus fuit alios ad Chriſti crucifixi amorem prouocare.

Tertio oſtenditur propoſitum. b. F. ſtudio. Nã ut habetur in principio nonæ partis, & in fine legendæ maioris, totum ſuum ſtudium tã publicum, quam priuatum circa paſsionem domini erat; adeo ut omnis eius vita non niſi crucis veſtigia ſequeretur: non niſi crucis dul-

cedinem saperet : non nisi crucis gloriam. Quarto ostenditur hoc.b. F. eloquio, vnde in quarta parte legendæ maioris dicitur, φ carẽtibus libris fratribus ad dicendum diuinum officium, loco illorum, crucis Christi librum continuatis aspectibus diebus, ac noctibus reuoluebant; exemplo. b. Fr. patris, & eloquio eruditi; qui iugiter faciebat eis de cruce Christi sermonem, quod patet; quia nõ solum b.F. sed fratres per eum inducti sunt ad contemplandam dominicam crucem, & passionem.

Quinto hoc ostendit crucifixi apparitio.b.Fr. contemplatori, ac crucis prædicatori : uoluit enim dominus Iesus Christus apparere uti cruci confixus, & adeo cor Frãcisci transfixit hęc apparitio, & uisio; vt quasi iugiter domini plagas cerneret, & uix a lachrimis continere valeret. Et ista uisio, & si in habitu seculari existẽti.b. F. est facta, ad hoc est eidem ostensa, ut quid contemplare deberet, & quid prædicare cerneret, & quomodo crucifixio fuit amara sibi á domino monstraretur. Et in Ecclesia sancti Damiani, Crucifixus fuit ei locutus; & ut Ecclesiam repararet demandauit eidem, vt per crucis meditationem ipse.b. F. prænoscere Ecclesiam terrestrem ab eo fore reparandam.

Sexto ostẽdit hoc habitus designatio; ut enim Christus ad prædicandum crucem.b. F. direxisse ostenderet; in habitu, quẽ portare ipsum voluit, declarauit : qui habitus in forma crucis est, & crucis intuitu á b. Fr. sic designatus; vt corde prius secundo habitu, & demũ uerbo omnibus crucifixum demonstraret.

Septimo ostendit hoc diaboli attestatio præfato Baroni: vt dictum est supra. Et dixit diabolus, φ & si tunc ordo b.F. esset paruus super omnes alios ordines; tamen φ multiplicaretur. patet ergo propositum.

Octauo ostendit hoc b.F. á Christo stigmatizatio; φ enim miserit eum ad crucem, & passionem prædicandam imprimendo sibi stigmata, cunctis euidenter declarauit: & quia de hoc plenè dicetur fructu, & conformitate trigesimaprima, ad præsens omitto.

Nono hoc ostendit miraculorum operatio facta cruce, & crucifixi inuocatione, de quibus miraculis habes infra fructu, & conformitate. 13. quibus nouem apparet b. Frã. directum á Christo, ut non solum crucem meditaretur, sed & crucis gloriam prædicaret; ac prædicãdo ad Crucifixi sectanda uestigia, & suæ passionis accipienda insignia fideles inducerentur. Qui cupit ergo pęnitentiam exercere; vitam Christi tenere, ac Iesu Crucifixi magnalia uidere b. F. inspiciat, attẽdat, & prosequatur: φ igitur ad præfata á Christo emissus sit iam dicta docent, & ipse docuit tam vita, quã exẽplo, & uerbo.

Obiectio. Sed quia in secunda parte huius expositionis, loquendo de sexto sigillo noui testamenti dictum est præ alijs.b.F. directum á Christo, qa plures tunc sunt etiam destinati, sicut sanctus Bernardus Abbas, qui parum ante fuit.b.Frã. sicut etiam sanctus Dominicus, & sic de alijs. Videtur ergo alijs sanctis derogari, nec debere missionem.b. F. præ cętetis attribui.

Respondetur, quòd non est negandum : quin etiam prædicti sint missi, cum in quolibet sigillo, & ætate tam noui, quam veteris testamẽti sint multi sancti á domino missi: sed præfati sunt expressi ob excellentiam sanctitatis ad alios.b.enim Fr. ueuit, & ascendit ab oriente; Dominicus, & Bernardus ab occidente. Insuper Franciscus in filijs sanctitate numero, & scientia, & nobilitate est exaltatus; vt fructu & conformitate octaua patebit. Fuit etiam ipse magis conformis Christo, vt hoc opus declarat: & suis stigmatibus consignat, quo cęlsior aliis reperitur: vt ostendit fructus, & conformitas trigesimaprima. His ex causis dictũ est solum Franciscum Antonomatice á Deo destinatum tali tempore: & specialiter talibus finibus, & fine. Ex prædictis patet quomodo Franciscus est destinatus á domino, quo tempore, & ad quem finem: & sic patet succincta declaratio istius secundæ partis, secundi fructus, & conformitatis, videlicet Franciscus destinatur. Solutio.

FRVCTVS TERTIVS, ET Conformitas. Iesus læte progenitus Francisco vir lætatur. Expositio primæ partis.

DIVINI consilij im perscrutabilis altitudo, ex quo decreuerat hominem á Diabolo, & á morte peccati redimere, & liberare; tempore gratię superueniente ab arce patris missus est Dei filius, ac carni nostræ in sacro Virginis vtero in sua permanens deitate, factus est homo uerus: in qua incarnatione mirifica innouata sunt signa diuinæ potentiæ, & immutata sunt mirabilia, stupendiora; præsolito Deus excelsus faciens. Mirabilia, quæ i Christi incarnatione facta sunt.

Et primum stupendum, & mirabile est Dei ad miserandum inclinatio: nam per quinque millia annorum cõtinuit in ira sua misericordias suas, non lexus lachrimis; non precibus inclinatus; nõ miserijs cõmotus sanctorum patrũ; aut humani generis: attamen in hac Incarnatione quid ait? Illud descendi, vt liberarem populum meum. Exo. 3.

Secundum stupendum, & mirabile est Dei humiliatio;

miliatio; cum enim nihil uilius sit carne humana; hanc tamen apprehendere humiliando se dignatus est Deus. Propter quod d. Apostolus, q Deus exinaniuit femeipsum, formã serui accipiens. Vnde non solum est stupendum, hæc vnio mortalitatis nostræ ad Deum; sed ipsa carnis uilis assumptio, stuporem intuentibus ingerit singularem.

Philip. 2.

Tertium stupẽdum est naturarum permixtio; gutta enim aquę indita mari, & iniecta, nomen amittit, & naturam; & tamen natura humana mari infinito coniuncta, nomẽ retinet, & naturam, & sine naturarum. s. diuinę, & humanæ commixtione, & confusione, vtraque permanet in vna persona, quę est Christus Deus, & homo.

Quartum stupendum est idiomatum communicatio. Orige. lib. 3. super Epistolam ad Ro. propter indissolubilem vnitatem uerbi, & carnis; omnia quę carnis sunt, attribuuntur uerbo; & omnia, quæ uerbi sunt, prædicantur de carne. Et Augu. primo de trinitate. cap. 13. dicit. Quod talis est illa assumptio humanitatis a diuinitate in Christo; ut deum hominem faceret; & hominem deum. Quo patet, q tali unione facta est naturarum cõmunicatio; ut quæ dicuntur de Deo, dicantur de homine, & econuerso saltem concretiuè; facta est enim communicatio.

Idiomatũ communicatio inter naturam diuinam & humanam. Orig. lib. 3. Aug. 1. de trin. 13.

Primo quo ad perfectiones essentiales; vt homo est spiritus infinitus: & Deus est corpus.
Secundo quo ad proprietates accidentales: ut Deus est albus: & homo æternus.
Tertio quo ad actiones: quia actiones naturarum communicantur adinuicem: vt homo creat: & Deus comedit.
Quarto quo ad passiones: quia ex quo in actionibus est communicatio: erit & in passionibus, & sic dicitur Deus passus: & homo æternaliter generatus.

Quintum stupendum est plenitudinis deitatis communicatio, & concessio; quia entitatiue, formaliter, & secundum omnem perfectionẽ, & gradum in immensum se homini assumpto communicauit, ut dicit Apostolus ad col. primo: in Christo habitat omnis plenitudo deitatis. Et Ioan. uerbum caro factum est. Est tamen sciendum, quòd non est communicatia secundum omnem modum perfectionalem, qa & si homo dicatur Deus: non tamen deitas in abstracto: quia & si natura humana sit facta una cum diuina, unitate personę; non tamen unitate naturę: quare ibi est distinctio, & sic propositum. Insuper tam animę, quam corpori sic est unita deitas. s. secundum omnem pfectionem essentialem, carni tamen non; sed animæ unita est secundum modum uitalis immutationis. Ratio quia corpus non, sed anima essentia etiam est, sed uitalis. Nec etiam animæ unita est secundum uitalem immutationẽ immensæ quo ad gradum; sed solum quo ad speciem, & obiectum: quia anima non est capacitatis infinitæ.

Paul. ad Col. 1. Ioan. 1.

Sextum stupendum est duarum naturarum, & substantiarum una personatio; in Christo. n. & si sint duę naturę; non tamen est nisi unum suppositum, et una persona: natura enim humana non prius fuit condita, quàm assumpta in Christo: quare nunquam fuit persona, ut docet Magister. 3. di. 5. & sic quod natura humana diuino subsistat supposito, est stupendum.

Septimum stupẽdum est in atomo. i. in indiuisibili totius hominis assumptio: ut dicit Dam. quia non prius corpus, quam anima uel econuerso; sed simul corpus, & anima: et si corpus mediante anima sit assumptum: ut dicit Magister 3. di. 2. cap. 2. et 3. ut talis mediatio non dicat causam, & prioritatem colligantiæ, sed congruentię: ad quod secutum est illud stupendũ. uidelicet, corporis Christi in in instanti organizatio; animę creatio, et in eodem instanti corporis, et animę cum deitate unitio: ut dicit Magister. 3. di. 4. cap. 4. contra ordinem naturę; quæ 46. diebus corporis humani, quo ad uirum intendit formationi.

Octauum stupendum est istius unionis naturę humanę non ad personam patris, nec spiritus sancti; sed ad solam personam uerbi terminatio; et si sint indiuisa opera trinitatis ad extra: quia hoc non est principaliter ad naturã, & consequenter ad personam, sed econuerso: hinc est, quod una persona potest incarnari sine alia: sed quare filius, & non pater, ac spiritussanctus: dictum est fructu, et conformitate præcedenti.

Nonum stupendum est naturæ unitæ sic copulatio, ut nũquam dimissio: quod semel assumpsit; nunquam dimisit: ut dicit Dam. Et si passionis tempore anima à corpore; neutrum tamen à deitate est separatum: & sic hęc unio stabit sempiternaliter: ut nunquam desinat Deus esse verus homo. Ex quo sequitur stupẽdum illud, quòd nulla indissolubilior, & maior reperitur coniunctio; quam hæc unio benedicta; patet omnibus modis coniunctionis, et unionis pensatis cum cõmunicatione idiomatum; quæ est in ista sacra unione.

Decimum stupendum est animæ Christi sapiẽtię infusio, & quo ad portionem superiorem beatificatio, et in parte inferiori doloris perceptio; quę tria sunt miranda: nam anima Christi est omniscieus. 3. sententiarum di 13. nec Christus profecit quo ad habitum sciẽtię, sed quo ad experimentum: et beatus fuit in portione superiori, & non inferiori: ut dicit Magister 3. di. 13.

Vndecimum est talis naturæ humanæ assumptio, hominis exaltatio; ut homo susceptus sit à Deo, et Deus factus: hoc est stupendum,

et antea inauditum, et cõsequenter super omnia sublimatus, utpote in bonis potioribus sublimatus, & locatus: quia à dextris Dei. (Mar. vlt.)

Duodecimum stupendum est per cultum latriæ humanæ naturę in Christo veneratio: talis.n.cultus sibi congruit: vt docet Magister. 3.dis. 9. Hac enim naturæ assumptione humanæ facta, Angeli; qui primo adorari se ab homine permittebant; deinceps non permiserunt.vt patet. (Apoc. 19. & 22.) Quibus apparet ꝙ signa stupéda in filij Dei incarnatione sunt à Deo operata.

Possunt etiam alia stupéda videri facta in hac incarnatione.

Primo, vt vna puella paupercula, & modica, mater Dei efficeretur.

Secundo, vt puella sine uiri complexu; et virginitate permanente grauidaretur.

Tertio, ut sicuti dictum est in instanti corpus Christi organizaretur; & formatio de purissimis beatæ Mariæ sanguinibus fieret.

Quarto sine labe à virgine contra morem aliorum corporis Christi decisio.

Quinto Christi perfectio; in primo enim instanti, perfectus homo fuit vtens ratione. iuxta uaticinium. Femina circundabit uirum. (Iere. 31.)

Sexto corporis tam minimi, sicut fuit Christi in instanti animatio, contra morem aliorum.

Septimo totius trinitatis in Virgine descẽsio.

Octauo Christi a Virgine sine pondere & grauamine, in suo vtero baiulatio.

Nono mentis Virginis Christo in eius uentre stante; ad cernendum superna, euectio.

Decimo illius animæ benedictæ Virginis summa consolatio, & refectio.

Vndecimo ultra morem aliorum Christi in vẽtre Mariæ permansio; quia perfectus homo, nouem stetit mensibus.

Duodecimo Christi plus ad matrem suam, quàm sit aliorum germanitatis, & sanguinitatis affectio, & dilectio: nam corpulentam substantiam totam habuit a sola beata Virginę.

Alia stupenda possunt dici; sed præfata sufficiant. (Multifariã loquitur Deus prophetis.) Sed hic Dei filius carne circundatus postquam in vtero Virginis 9. steterat mensibus; in publicum volens egredi, & sua præsentia mundum visitare; vt quia ante multifatie, multisque modis fuerat patribus locutus.

Primo per somnia, vt Iacob; qui dum pergeret Aram de nocte. uidit scalam, & dominum sibi loquentem audiuit. (Gen. 28.)

Secundo vocali expresione; sicut Moysi, qui dum iret ad videndum Rubi uisionem, a domino fuit uocatus. (Exo. 3.)

Tertio per occultam inspirationem, sicut fuit Dan. quando iuuit Susannam ab impositione falsi criminis. (Vide conformitates B. Virg. fructu 23. Dan. 13.)

Quarto per manifestam apparitionem; in qua constat Deum loqui. Psal. Audiam quid loquatur in me dominus Deus. (Psal. 84.) Et Oseę, principiũ loquendi domino in Osea. (Oseæ. 1.)

Quinto per Angelicam informationem, ut patet. Ecce Angelus domini, qui loquebatur mecum. (Zach. 2.) Quod fit ab Angelis per modum luminis irradiantis, vel speculum ostereutis, uel linguæ efficaciter exprimentis.

Sexto operum significatione: vt Isa. d. Solue saccum de lumbis tuis. (Isa. 20.) Ostendens, ꝙ iudęorũ erat soluenda capitiuitas.

Septimo figuræ ostensioue: quomodo Deus loquitur alijs; sed Moysi ore ad os. (Num. 12.)

Octauo signorum & portentorum exhibitione. Exo. 20. (Exo. 20.) Cunctus populus audiebat vocẽ, & videbat lampades. &c.

Nono scripturæ impresione; vt Balthasar, (Dan. 5.) qui uidit mauum scribẽtem in pariete; & per articulos manus, est ei loquutus Deus.

Decimo miraculorum operatione: ut Eliæ, Moysi, & alijs Prophetis; quę miracula erant uerbum naturale loquutionis diuinæ; sicut est effectus uerbum naturale causæ suæ, iuxta dictum Christi. Ipsa testimonium perhibent de me. (Ioan. 5.)

Vndecimo flagellorum incussione? Sicut loquutus est Deus Pharaoni in Exodo. Et Eliodoro. (2. Mala. 3.)

Duodecimo doctorum eruditione. Loquitur enim per linguas doctorum ęruditione; ut patet de prophetis missis ad populum informãdum; quibus dicit Christus. Qui nos audit, me audit. (Math. 10.)

Tertiodecimo peccatorum improperatione. Sicut loquutus est Adæ post peccatum dominus dicens. Adam vbi es? (Gen. 3.)

Quartodecimo creaturarum informatione. Psal. 18. Cęli enarrant gloriam Dei &c. (Psal. 18.)

Quintodecimo beneficiorum collatione. In columna nubis loquebatur ad eos. (Psal. 98.) Tandem quid egit dominus? Inquit illud. Ecce ego ipse, qui loquebar adsum. (Isa. 9.) Ita ꝙ per seipsum, idest ostendẽdo se incarnatum, voluit nobis loqui: & hoc quando Dei genitrix ipsum peperit filium suum primogenitum: & tunc inter alia, duo facit. (Luc. 2.)

Primo, quia nobis loquutus est multipliciter: non lingua carnis tantum, sed effectu, & exẽplo operis.

Secundo tali alloqutione, & suo ortu, nos multipliciter lętificauit.

Primo dico, ꝙ loquutus est nobis multipliciter, non solum ipse, sed iuxta modum loquendi apostoli. Patet æternus in filio uobis est loquutus. (Heb. 1.) Sed quomodo? Certe inquam. Pater ipsum nobis largiendo filium.

Primo in pretium nostræ redemptionis. (Gal. 1.)

Secundo in pabulum nostræ refectionis. (Psal. 135.)

Tertio in speculum, & radium nostræ cognitionis. (Luc. vlt.)

Quarto in modulum, & titulum nostræ correctionis. (Ioan. 13.)

Quinto in socium nostræ consolationis. (Psal. 105.)

Sexto

Eccl. 24. Sexto in brachium perseuerationis.
1. Cor. 5. Septimo in medium fœderationis.
Isa. 42. Octauo in uinculum nostræ adamationis.
Ioan. 17. Nono in dominum gubernationis.
3. Re. 3. 13 Decimo in baculum sustentationis.
Isa. 49. Vndecimo ad studium bonæ operationis.
1. Pet. 1. Duodecimo in præmium nostræ remuneratio nis, & beatificationis.

Filius Dei nascens speciali modo nobis est loquutus. Ipse denique Dei filius speciali modo nascendo est nos alloqnutus: exempla nobis ingerendo uidelicet. Obedientiæ; uenit enim ad nostras calamitates, ut patri obediret. Humilitatis: dicente Apostolo. Quod humiliauit, & exinaniuit semetipsum; formam serui accipiens. (Philip. 3.) Paupertatis; quam ostendit in parentibus in loco, in quo natus est: in lecto, in quo est reclinatus: in pannis nilibus, quibus fuit innolutus: & in incommodorum susceptione. (Vide conformitat. B. Virgi. fructu 23.) Mundi contemptus: in suo enim ortu ac uitæ progressu; omnia mundana contempsit. Charitatis: Hac dedit se nobis; non nostris meritis. Austeritatis pœnitentiæ: in suo enim ortu incepit cubirando in paleis: in frigore stado, & nuditate. Pie, & benigne conuersationis: consideratis cum quibus est conuersatus; cum animalibus. & mitibus, Maria, & suo sponso. Euitationis peccati: pro cuius expiatione natus; & tot incommoda suscepit. Affectionis totalis ad patriam; dum enim mundum côtemnit; exemplum præbet patriam appetêdi. Perfectionis: omnia enim, quæ gessit in suo ortu; perfectionem dicunt, & ostendunt. Dilectionis diuinæ, a qua nunquam recessit, quia sem per est Deus; & si carnem assumpsit. Imitationis assidnę: ut quemadmodum fecit, sic & nos faciamns: sic aloquntus est nobis.

Alloquutus est Iesus otiens: multos & diuersi mode.

Primo matrem; quam continue illustrabar.
Secundo angelos; quos ad Deum, & se laudâ dum incitabat.
Tertio pastores, & magos: quos ad se adoran dum uocabat.
Quarto mundi principes: quos suo exemplo ad mundi contemptum inuitabat.
Quinto sacerdotes: quos ad uerum sacrificiû de se offerendum ordinabat.
Sexto pauperes, & humiles: quibus se conformabat.
Septimo diuites: quorum statum fugiendo declinabat.
Octauo crudeles: quos ut Herodê superabat.
Nono peccatores: adquos liberandos se humanabat.
Decimo ignorantes: quos ad se luce uenustabat.
Vndecimo patres antiquos: quos ut dicetur suo otu lætificabat.
Duodecimo indigentes: quos ad accipiendû optata dulciter prouocabat.

Beatam Mariam suam matrem alloqnebatur lingua Canahan: de qua Isa. Quę glorificata interpretatur: quia eam suo ortu gloria maternitatis, & honore glorificauit. (Isa. 19.) (Quibus linguis locutus ê Christus in suo ortu.) Angelos alloquutus est lingua iudaica. De qua habetur secundi Paral. quę confitens domino interpretatur: nam in suo ortu Deum cô fitentes laudauerunt. (2. Paral. 31)
Pastores, & magos alloquutus est lingua clementię: de qua habetur. Prouer. quos clemen ter ad se adorandum nocabat. (Prou. 31.)
Mûdi principes alloquutus est lingua Siriaca. de qua habetur. 4. Reg. Quæ lingua sublimis interpretatur; quia per contemptum mundi ad sublimia appetenda mens eleuatur. (4. Reg. 18.)
Sacerdotes lingua angelica: de qua habetur primę ad Corin. est alloquutus: quia ut Ange li debeut esse in puritate, ut Deo placeant. (Cor. 13.)
Pauperes, & humiles lingua humana, & benigna: de qua habetur primæ ad Corin. quibus se conformauit. (Cor. 13.)
Diuites alloquutus est lingua ignea. Isa. quia rales, ut ignem de suo cousortio emittebat. (Isa. 30.)
Peccatores alloquutus est lingua lactea & mel lita. Canticorum, quia ad dulcedinem suæ misericordię inuitabat. (Cant. 8.)
Crudeles alloquutus est lingua ferrea, & Caldaica; quia ipsos superauit.
Ignorantes alloquutus est lingua erudita. Isa. (Isa. 5.)
Patres antiqnos alloqnutus est lingua exultationis. Psal. (Psal. 131.)
Indigentes alloquutus est lingua sapientię. Prouer. præfatis linguis iuxta proprietatem eorum quos alloquebatur, puer, & infans Iesus in suo ortu est loquutus.

Ad istam denique alloquutionem dulcissimâ. & suauissimam Dei patris in filio, & filij in seipso, & per seipsum, quid secutum est? Certe nostra exultatio, & lętificatio; & istud secundum erat quod est uidendum: de quo dicit prima pars huius tertij fructus, & conformitatis uidelicet, & Iesus lęte quo ad nos, & omnia est, â beata Maria progenitns. Et circa hanc partem est sciendum & Christus humanâ carnem assumendo, & post modum ad nos egrediendo, omnia lætificauit: iuxta id qđ Dauid in Psal. prædixerat di. Tunc exultabunt om nia lingua siluarum &c. & lux orta est iusto, re ctis corde lętitia. Et alio. Cantate domino canticum nouum; quia mirabilia fecit. Sequitur. Iubilate Deo omnis terra &c. Exultauerunt, & lætificata sunt omnia. (Christus nascês omnia lætificauit.) (Psal. 95.) (Psal. 96. & 97.)
Primo Supercęlestia scilicet cœlestes Spiritus propter multa. (Primo lætificauit super cœlestia.)
Primo quia assumptione animę, quę est soror, Angelorum; eorû natura est nobilitata: quia Deo anima est indissolubiliter unita.
Secundo ipsorum ruina est reparata, & si non Christi ortu, tamen fine incarnationis.
Tertio hostium ipsorum. s. dęmonum seruitia est mitigata:

mitigata: nam post incarnationem Christi eorum audacia est refrenata, & specialiter Christi passione.

Quarto, quia eorum custodia circa homines est roborata: nam ante, nullum ad paradisum poterant deducere; sed modo sic, nam diaboli ab eorum manibus omnes homines, siue bonos siue malos accipiebant; & ad limbum siue, infernum deducebant, nunc vero non.

Quinto quia pax cum homine, & cócordia est decorata: propter quod cantauerunt. In terra pax hominibus bonę voluntatis.

Sexto eorum oratio pro homine à Deo est accepta: vt enim parceret Deus homini, instanter exposcebant.

Septimo, quia ipsorum domini est misericordia mirabiliter declarata: de honore enim diuino gaudent; quare & uidendo Deum incarnatum: hanc misericordiam exhibuisse homini.

Octauo, quia gaudium eorum accidentale accreuit; animam Christi cernentes beatam; & alios per Christum in breui beatificandos.

Nono, quia à gloria animæ Christi vita superna, & ciuitas, vtpote ab anima super omnes beatificata est, & splendore nimio clarifice perlustrata.

Decimo, quia ipsorum puritas, & integritas in Maria pariente, & Christo oriente est declarata, & similia similibus gaudent.

Vndecimo est operatio diuina excellenter demonstrata; quia Deus fecit effectum insolitú, & de honore & gloria conditoris gaudent.

Duodecimo, quia munificentia summi domini, & Dei ipsorum; homini est reserata; quia non dedit Deus se homini quo ad partem, sed totum: quia Deus factus est homo, & homo Deus: quare lætificati cantauerunt in natiuitate domini. Gloria in altissimis Deo patri mittenti, & filio venienti, & spiritui sancto naturá humanam cum diuina vnienti.

Secundo lętificauit cœlestia.

Secundo lętificata sunt cœlestia: quod patuit in stella oriente; statim enim cœli stellam miserunt, & si non suam, saltem suis similem, & præ alijs stupendissimam: vt fructu, & conformitate sequenti dicetur in parte.

Tertio lætificauit inferiora. Isa. 9.

Tertio lætificata sunt elementa. Aër enim noua Christi, ortu indutus est claritate; iuxta vaticinium. Isa. capitulo nono. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Aqua quæ se conuertit Romæ in oleum in taberna emeritoria, & abundantissime fluxit. Terra, quæ in statuis idolorum emarcuit; & ad nihilum eas redigêdo se purgauit. Templo Romuleo Romæ cadente. Terra Deum solum natum, & adorandum est professa. Ignis scilicet sol, qui est igneus effectualiter; qui se triplicauit. Et sic elementa, & elementata præsolito facta, lætificata se esse Christi ortu professa sunt.

Miranda in Christi ortu contigerunt.

Quarto lætificauit animata.

Quarto lætificata sunt ánimata. Si de animatis, anima vegetatina: patet in vineis Engadi; quæ floruerunt, & Balsami fructum dederunt. Si de anima vegetatiua, & sensitiua: patet de Boue, & Asino, iuxta vaticinium. Isa. 1. qui cognouerunt possessorem suum, & pręsepę domini sui, ipsum dominum adorando. Si de animatis, anima vegetatiua, sensitiua, & intellectiua scilicet de hominibus: patet quod Christi ortu gauisi, sunt & lætati. Et primo generaliter ob beneficia percepta Christi ortu, incarnatione, & natiuitate: nam Christi ortu, & incarnatione data est patria exulibus; panis esurientibus; aqua vitæ sitientibus; portus naufragantibus; lumen ignorantibus; antidotum languẽtibus; requies laborantibus; vita morientibus; salus desperantibus; venia peccatóribus; via errantibus; summum bonú in cœlo commorantibus: propter quę merito debet homo gaudere.

Isa. 1.

Alia etiam beneficia homini sunt collata; Primum diuinæ miserationis; quia deitas ad miserandum homini est inclinata.

Secundum est pacificationis; quia pax inter Deum, & hominem, & angelum est facta, & celebrata.

Tertium est promissionis factæ patribus adimpletionis; quia quod loqnutus est, & promisit patribus perfecit, & sic quietauit eorum desideria, & affectus.

Quartum est deificationis: nam homo factus est Deus, & Deus homo, vtraque natura impermixta, & maiestate.

Quintum venerationis; nam natura humana propter assumptionem à verbo, ab Angelo, & alijs veneratur, & honoratur: vt patet Apoc. 22. Vbi Angelus Ioannem non permisit se adorare.

Apoc. 22.

Sextum Diaboli subiugationis; quia per incarnationem filij Dei, & passioné, ab eius sumus manibus liberati.

Septimum est exauditionis; nam per Christú exaudimur dicentem, quicquid petieritis in nomine meo, dabitur nobis. Et ante dixerat cum multiplicaueritis oationes uestras; non exaudiam.

Octauum gratię collationis; quia tempus pręsens vocatur tempus gratiæ, & de plenitudine gratiæ Christi omnes accepimus.

Ioan. 1.

Nonum est hæreditatis restitutionis. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi: ipse. n. est qui aperuit librum figuratú Apoc. quinto.

Psal. 15.

Decimum est nostræ exaltationis; quia à dextris Dei natura humana in Christo collocatur.

Vndecimum super omnes dominationis; quia Christus factus est imperator cœli, & terræ; quia est frater noster.

Duodecimum est beatificationis; quia homo totus in Christo beatificatur quo ad animam

in

in deitate; quo ad corpus in humanitate: sic ergo his beneficijs generaliter natura humana aduentu, & ortu Christi Iesu exultat, & lætatur. Lętari debet quilibet homo huiusmodi benedicti pueri Iesu a Maria progeniti conditionibus consideratis; quas ponit sanctus Luca. in Euangelio suo; quod Euangelium in nocte cantatur natiuitatis ipsius. Luc. 2.

Nam ipse est primo orbis imperator, quia est Cesar Augustus, & consequenter magnificus.

Secundo mundi ordinator, quia edictum emisit; quare prudentia conspicuus.

Tertio plebis examinator, quia mundum describit; & sic est iustificus.

Quarto fidei nostræ cõdonator; singuli enim suo ortu profitentur; quare est pro nostra salute sollicitus.

Quinto veri demonstrator; vadunt enim singuli ad suam ciuitatem: quare in omnibus veridicus.

Sexto gratiæ largitor, & ministrator, quia Ioseph ascendit &c. & sic est totus gratificus.

Septimo fratrum exaltator, quia eum parit Maria: quare & amator noster præcipuus.

Octauo matris conseruator, quia peperit filium suum primogenitum: quare & actor mirificus.

Nono pompæ abdicator, pannis inuolutus; quare vir cęlicus.

Decimo carnis macerator, quia in præsepio reclinatus; quare imitatione dignificus.

Vndecimo cordis excitator, quia pastores &c. quare & operator viuificus.

Duodecimo mentis illustrator, quia claritas Dei &c. quare ipse est fontalis radius.

Tertiodecimo gentis roborator, quia nolite timere &c. quare totus saluificus.

Quartodecimo noster cousolator; euangelizo vobis &c. quare deificus.

Quintodecimo cętus adamator, quia omni populo, & non vni &c. quare in donis munificus.

Sextodecimo à morte peccati liberator, quia saluator; quare in cunctis saluificus.

Decimoseptimo Deus, & Creator, quia Christus, idest Mesias est; qnare factor singularissimus.

Decimo octano omnium gubernator; quia dominus; quare rector assiduus.

Decimonono verax, & promissi obseruator, quia hoc vobis erit signum; quare testis indubius.

Vigesimo solus triumphator; statim enim militia cœlestis ei congregatur: quare victor exercitus.

Vigesimoprimo aptus præmiator, & cęlibator; quia gloria in altissimis est: quare noster finis perpetuus.

Vigesimosecundo noster mediator; quia pax &c. quare fidus noster, & medius.

Vigesimotertiò omnis perfecti patrator; quia bonæ voluntatis: quare bonus sanctus; factor boni indesinens, & continuus: Hæ sunt conditiones pueri Iesu ad nos egredientis: quare susceptione eius, & tanti doni lætificari debemus: quibus euidenter ostenditur, ꝙ homo quilibet in natiuitate domini gaudere, & lætari debet: & dicere cum Isa. Gaudens gaudebo in domino &c. Isa. 61.

Sed in speciali debet ne homo aliquis lætari & gaudere? dicitur ꝙ sic. Btā Virg. specialiter in natiuitate Christi debuit gaudere, & pro pter quæ dona.

Et primo sancta eius genitrix Maria: nam natiuitate Dei filij in eius vtero, & ortu & si an te multa haberet, & habuit, habuit tamen ea modo perfectiori, & aliqua, quæ ante non habuit: & quæ habuit beata Maria, vnde lætatur, & lætificata est eius benedicti filij ortu; multa inquam habuit.

Primo, quia fuit perfectissimè sanctificata. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Psal. 10.

Secundo fuit gratia plenè fęcundata. Luc. 1.

Tertio est in gratia, & plenitudine consumata: vt dicit Ieronimus in sermone de Assumptione. Hodie &c. & Ricardus de sancto Victore in expositione. Ecce virgo concipiet. lib. 2. Tãtam enim plenitudinem gratiæ Deus animę beatę Marię indidit; quantam eam pro futuro promereri conspexit.

Quarto donis spiritus sancti repleta, & impinguata; quia spiritus sanctus venit super eam excellentiori modo; quam super aliquam puram creaturam.

Quinto fuit in bono, & in gratia confirmata. Hoc asserit Ricardus loco præallegato. Et Bern. in Epistola ad Lugdun. Nõ enim habuit potentiam peccandi post secundam sanctificationem. vt dicit Bona. 3. dist. 3. q. 6. Thomas parte tertia. q. 27. art. 5. in responsione ad secundum articulum. Alexander de Al. 3. parte. q. 88. Et Ricardus de media villa. 3. di. 3. q. 4.

Sexto de perseuerantia in gratia, & stabilitate finali certificata; hoc. n. sciuit Magdalena de parte optima electa. Apostoli de permansione spiritus sancti in eis in æternũ. Paulus Apostolus de inspiratione à charitate Christi. Ideo non debet hoc à Virgine negari; quia priuilegia gratiarum secundnm Ber. alijs concessa; ab ipsa negari non debent, sed concedi: & hãc certitudinem habuit, & habere potuit diuina inspiratione, vel reuelatione, vel alio modo ad hoc conuenienti. Luc. 10. Ioan. 14. Rom. 8.

Septimo fuit internaturaliter radiata; quia lucę æterna eam radiante edidit canticum, Magnificat; in quo trino lumine prophetico. s. præsentis, prçteriti, & futuri se illuminatã deprompsit.

Octauo sunt ei sacræ scripturæ misteria, quo ad incarnationem reuelata: vt ipsa expressit in vltimo cantici sui versu, cum dixit. Sicut locutus est ad patres nostros &c.

Nono

Nono fuit sibi Dei facies, vt pie creditur reuelata; saltem hoc pie credi potest uerbo in eius vtero commorante esse factum.

Decimo, secundum quod possibile est in præsenti vita recreata; hoc sequitur ad nonnulli præmissum; Petrus enim visa gloria transfigurati, dixit Domine bonum est nos hic esse. Quid beata Maria visa deitate?

Vndecimo mater Dei vocata, & facta; quo nihil potest dici maius ad virginis honorē: hoc enim solo posito, quod ipsa est mater Dei; sequitur quod beata Maria est purissima, quia Deus in mundissimo habitare dignatur. Gratijs, & donis plenissima: vt mater Dei esset hoc exigebatur: Deo acceptissima: quia ipsa sola hāc apud Deum inuenit gratiam. Omni laude dignissima: quia ipsa sola præ alijs hac gloria decoratur. In mente eleuatissima: spiritus.n. eius in Deo exultauit salutari suo. Intellectu illuminatissima: habuit enim lucem inaccessibilem in ventre suo; & consequenter in mente. Vita singularissima: in verbo, cibo, potu, & cōsolatione diuina. Sua anima perfectissima: saltem in esse perfectionis, & gratiæ est verum, & credendum: & etiam de esse naturali. Cunctis creaturis amātissima: quia genuit creatorem omnium. Ad dandum, & influendum copiosissima: per eius enim gratiam largo spiritus sancti imbre perfusa est omnis creatura, secundū Ieronymum. Super omnes mulieres excellentissima: conditionibus etiam alijs. Et super omnia eminentissima: quia imperatrix est cęli, & terrę, hæc & alia Virgo beata habet; quia mater Dei.

Duodecimo; quia est super omnes puras creaturas exaltata, Gratia, meritis, & gloria. Magnitudo gloriæ Mariæ processit ex 11. præmisso; quia mater Dei: quia ex hoc fuit, & est super omnes exaltata: quia igitur hoc 12. singularia fecit Christus in beata Maria virginitate eius seruata in partu: matremque effecit: ipsa suo ortu in vtero, & ex vtero est à filio lætificata; propter quod ipsa hoc considerando in se facta, intonuit in laudem Dei dicens. Magnificat anima mea dominum. Cuius cantici expositionem cum factis à Iesu filio in Maria: vide in opere edito à me de Virgine Maria fructu. 22.

Lætatus est Io. Bapt. in Christi ortu, & propter quæ dona.

Secundo suo ortu.d. Iesus in vtero Ioannem-baptistam lætificauit: nam in montana beata Maria pergens, & intrās domum Zacharię, dum salutat cognatam, virtute Iesu iam orti in vtero Mariæ, Ioannes in vtero matris exultauit: & merito, quia visitatione Iesu, & Mariæ, Ioannes fuit tunc.

Primo ab originali purgatus.

Secundo gratificatus. quia gratia in eo fuit.

Tertio spiritu sancto repletus.

Quarto modo miro tam negatiuè, quam priuatiuè, quam modis alijs sanctificatus.

Quinto confirmatus in gratia; vt nunquā peccaret mortaliter.

Sexto cognitione viri, & sensu illustratus secūdum Augustinum & Iero.

Septimo de deitate Iesu certificatus.

Octauo exhilaratus: quia exultauit in gaudio.

Nono regem Christum veneratus: eius aduentum gaudio declarando.

Decimo summè refectus, & consolatus: quia diem Christi uidit. Quapropter Ioannes gaudendo Iesu nato, Iesus est ei natus lętifice. de hoc plenissime vide in arbore de vita beatæ Mariæ fructu 20.

Vide conformit. de vita B. Virgin. in fructu. 20. & 22.

Tertio in suo ortu est Elisabeth mater Ioan. Baptistæ lætificata. Nonne Elisabeth est Christi ortu in vtero lætificata? quæ Impleta est spiritusancto præsentia eius visitata cū filio; voceque salutata Mariæ: exclamasse voce magna Euangelista testatur. Hæc sacra mulier domini præsentia visitata; Christo videlicet existente in vtero Marię cognouit Iesum beatę Mariæ filium.

Lætata est Elisabeth, & propter quæ.

Primo promissorum impletorem: ut sicut promiserat, sic in Maria incarnatus erat; vt ipsa agnoscebat.

Secundo veterum terminatorem; incernando enim se, dicta, & prophetata quo ad multa sunt impleta.

Tertio cordium lætificatorem; patuit in filio, qui exultauit.

Quarto miraculorum operatorem, filio Ioanni usum rationis contra consuetudinem infundendo.

Quinto mentium illuminatorem; quia se sibi, & filio reuelauit: vnde filius exultauit, & ipsa exultauit.

Sexto criminum purgatorem: se enim & filiū a peccato purgauit.

Septimo hominum sanctificatorem; ipsam.n. cum filio sanctificauit.

Octauo recreatorem omnium, & consolatorem: patuit exultatione filij.

Nono donorum diffusorem: filium.n. & ipsam spiritusancto repleuit.

Decimo fidelium protectorem, & adiutorem: patet in Maria, quam cernebat per tātum iter ad se uenisse infatigatam: & quod filium suum Ioannem deinceps à peccato seruauit.

Vndecimo omnium fęderatorem: videndo ipsum coniunxisse summa imis, & Deū homini.

Duodecimo omnium gubernatorem, & dominatorem: nam Mariam vocat matrem domini.

Tertiodecimo benedictionis obtentorem, & imperratorem: quia ipsum benedictum fructum dicit.

Quattodecimo hominum renouatorem: dicens ex quo facta est vox &c.

Quintodecimo ad laudandum Deum incitatorem

torem & excitatorem: quia Elisabeth exclamat.
Sextodecimo humilium dilectorem: quia mater domini: & ideo dilecta ab ipso.
Decimo septimo pauperum promotorem & exclamatorem, dicens. Vnde hoc mihi, ut mater domini mei ueniat ad me? hæc omnia Elisabeth uidendo merito de Iesu nato in utero, & ex utero debebat gaudere.
Lætificabatur etiam Elisabeth præsentia Mariæ, talem filium habendo in utero, & se uisitando. Quomodo enim non lætificabatur agnoscendo consanguineam suam &c.
Primo obedientissimam, & promptissimam, cum enim Maria impulsu diuino ageretur, cũ festinatione ad Elisabeth eundo; obedientiã summam ostendit, & promptitudinem.
Secundo in cultu honestissimã: ad eam enim, & si accessit ut seruiret; iuit nihilominus, ut uitaret consortia hominum.
Tertio ipsam esse patientissimam, per tantum iter ad ipsam accedendo.
Quarto sanctissimam; hoc comprehendit, & domum intrando, & ipsam salutando.
Quinto eam esse uirtuosissimam; quia eam salutando; salutem eidem præcata est, & obtinuit.
Sexto ipsam esse singularem, quo ad operetionem, & efficaciam; ad uocem.n. Mariæ commouetur infans, & exultat in utero.
Septimo plenam esse Dei gratia, & charitate; quia ipsam Elisabeth repleuit spiritu sancto meritorie, & intercessiue.
Octauo ipsam esse summe potestatis; quæ sic eam commouit, & exclamare coegit.
Nono ipsam esse Deo acceptissimam; quia eã benedictam inter mulieres, idest super omnes mulieres asserit.
Decimo ipsam esse Dei filio fœcũdatam; quia benedictus fructus uetris tui; & matrem eam domini dixit.
Vndecimo præcunctis eam prædicat humilitate insignẽ, unde inquit mihi hoc, ut mater domini mei ueniat ad me?
Duodecimo ipsam esse excellentissimam quo ad dignitatẽ dicens eam matrem domini.
Tertiodecimo purissimam esse: dum eam asserit Dei matrem.
Quartodecimo benignissimam: quia inquit ad me ueniat; cuius non sum digna corrigiam calciamenti soluere.
Quintodecimo liberalissimam; dona ipsa recipit: inquit enim ex quo facta est nox tua in auribus meis.
Sextodecimo ipsam esse summe magnificentię, & bonitatis: quia beata quæ credidisti.
Decimoseptimo ipsam esse refulgẽtissimam: eam illuminando de multis, & eundo ad ipsam, & cum ea stando; propter quę ipsa dicit: perficientur in te, quæ tibi sunt dicta à domino. Quia ergo Elisabeth talem agnoscebat matrem domini, & sic in se habere ortum Dei uerbum: merito gaudebat ipsa Elisabeth, & lętabatur Christi ortu. Poteratque dicere cum Abacuch. Ego autem in dño gaudebo, & exultabo in domino Iesu meo: & sic apparet quare, & quomodo ante est lætificata: de hoc uide plenius in opere à me edito de uita Virginis fructu 21. Abac. 3. Cõformit. Virg. fructu. 21.
Quarto Christi ortu est lætificatus ille senex antiquus, & summus sacerdos Zacharias, patet Ioan. Baptistæ: qui prout in suo patet cantico: cognito Christi ortu, & pro quo fine, gaudiose, & læte Deum benedixit Israel; se enim gaudere declarauit de Christi ortu ex consequentibus. Lætatus est Zacharias.
Primo quia Pater æternus Christo directo humani generis fecit redẽptionem; accipit præteritum propter infallibilitatem diuinæ præscientię, & ordinationis pro futuro.
Secundo nostram de Iesu Christo incarnato, & nato fecit sublimationem; carnem sumendo de Dauid; sublimissimum cornu fecit nostrę salutis hominem Deum faciendo.
Tertio ipsum Iesum fecit terminatorem omnium promissorum: fideliter enim adimpleuit, quæ locutus fuerat per os sanctorum tam uerbis, quam figuris.
Quarto de ipso Christo fecit hostis diaboli deiectionem, & prostrationem; eum priuando potestate, & sanctos patres ab eius manibus extrahendo.
Quinto ipso uerbo incarnato: quia reconciliati Deo patri, indulgentiam, & misericordiã ab ipso obtinuimus.
Sexto, ꝙ patribus ad gaudium est, promissum Zacharias dicit impletum.s. domini ad patres iusiurandum, ꝙ se per incarnationem daret nobis: quare præfatis generaliter Christi ortu collatis, inducit nos Zacharias ad gaudiose, & lęte domino seruiendum, & modum ostẽdit; quia in sanctitate uitę: in iustitia quo ad Deum, & proximum, cuilibet quod suum est tribuendo: non solum autem gaudebat Zacharias factis Iesu circa homines generaliter; sed propter acta circa filium specialiter.
Primo, quia fecit eum suum fidelem seruitorem; quia puerum altissimi.
Secundo illuminauit: quia prophetam.
Tertio suum præcursorem, & declaratorem fecit: ut eum aduenisse mundo teseraret; & sic scientiam daret de eo, & agnitionem.
Quarto pręd icatorem singularem; cuius prædicatione cum fide redemptoris gentes remissionem peccatorum haberent.
Demum Zacharias magis lætabatur; quia ortus Christi nostris non est meritis, sed per uiscera suę misericordiæ, & quãtum bonũ Christi ortu est secutum; quo merito ipse, & nos lętari debemus ostendit, quia fidem dedit, qua

 illumi-

illuminamur in hac valle tenebrarum, ac viam ostendit, per quã pedes nostri, idest affectus, & opera diriguntur in viam obtinendæ perpetuæ pacis: ecce quàm mira Iesus ortus in vtero operatur; propter quæ natus lætificatione Zachariæ declaratur.

Lætatus est Archangelus Gabriel. Quinto Christi ortu lætatus est Archangelus Gabriel; qui ipsum nascendum matri Mariæ nunciauerat; quia quod prędixerat, erat impletũ: & quia regem suum cernebat natum, & finem sciebat, propter quæ, & alia cum ipso Angelo facta est multitudo militiæ cœlestis

Luc. 2. exercitus laudantium Deum lętè, & gaudiosè. Sexto Ioseph ipse vir Mariæ est Christi ortu lætificatus; quia & si Iesus non erat filius suus, erat tamen suus; quia mutua traditione corporum facta in matrimonio inter ipsum, & Ma

Lætatus est Ioseph. riam lege thori seruata; quicquid ex Maria exibat, erat ipsius: quare & Iesus. Et quia integritatem agnoscebat Mariæ informatione angelica, sanctitatem, ac filij diuinitatem, finéq; quia saluatem humani generis fiendam per ipsum; gaudebat summe, & lætus erat: quid. n. Ioseph habuerit matrimonio, & consortio Ma

Conform. Virg. fru. ctu. 15. & 18. riæ, & Iesu; dixi in arbore Virginis Mariæ fructu 15, & 18. Gaudebat enim Ioseph videns à Christo, & sua vxore Maria, in Ioanne baptista mira fieri; in Elisabeth sua matre, & patre Zacharia, & specialiter in Christi ortu cœlestes spiritus gratulari; lucem ineffabilem tenebras noctis expellentem terris dari; de Iesu pastores informari; animalia puerum Iesum venerari; Magos ad Christum adorandũ stellæ signo duci; elementa deitatem Christi protestari; Simeonem cum Anna de puero Iesu iucundari, ac Iesum speciosum præ filijs hominum filiũ Dei patris sibi in custodiam dari, & assignari; qui puer sua deitate ipsum illuminauit, sua sanctitate sanctificauit, sua gratiositate lętificauit: nõ immerito ergo poterat dicere illud

1. Cor. 7. Apostoli. Superabundo gaudio, repletus sum

Prou. 13. consolatione. Et ipsi puero Iesu illud. Gaudebit cor meum tecum. Nec immerito, quia illũ cernebat oculis; cuius diem Abraham videndo sola promissione gauisus est; qui est gaudium, & lętitia omnium beatorum; & qui eũ nouis reuelationibus, & gratijs continue tangendo, stringendo, & cum eo stando replebat. Sunt lætificati alij Christi ortu, videlicet Pastores; qui sunt septimi in ordine, Magi, Simeon, & Anna: & quia de his dicetur fructu, & conformitate sequenti: ad pñs dimitto, & venio ad alios.

Lętificati sunt Christi ortu, & sunt in hoc ordine, sancti Patres in limbo degentes; si enim Angelus ad gaudium Christi ortũ nunciauit pastoribus; pie credendum est, ꝙ etiam sanctis patribus. Insuper tripudium, & gaudium ab Angelis est factũ Deo patri in natiuitate Christi: quare & si sancti non audierunt; tamen ad ipsos Angeli descendentes factum gaudium, & causam nunciauerunt, cum angelorum ad ipsos continuus esset descensus: aliter nullam consolationem, sed desolationem semper habuissent, tam ex loco, quàm demonum visione, cuius oppositum doctores dicunt. Insuper multi sancti in præsenti vita existentes Dei reuelatione agnouerunt, non solum Deum incarnandum, sed etiam tempus sciuerunt: pa-

Gen. 49. Isa. 7. Ageo. 2. Dan. 9. tet de Iacob. Non auferetur sceptrum de Iuda, Isa. Ageo. Dan. & sic de alijs: nec talium post mortem sunt obliti, cum recordentur pręteritorum. vt dici. Augu. super illud. Psal. Fiãt filij eius orphani &c. Et nono Confes. Et Grego. exponens illud. Misericordias domini in æternum cantabo. & omnes Doctores catholici idipsum dicunt: hanc materiam tractantes, 4. sententiarum. dist. 43. quare tempus aduenisse Christi ortus gaudebant. Sed qua de causa? certe.

Isa. 64. Prima erat, quia videbat eorum desideria expectata, optabant enim totis pręcordijs Deũ descendere per carnis assumptionem, dicẽte Isa. vtinam dirumperes cœlos, & descenderes. Et sic de alijs; & videndo Deum incarnatum merito gaudebant.

Secunda causa, quia promissa à Deo erant verificata, & obseruata; sicut locutus est ad ipsos, ꝙ incarnari deberet.

Tertia sub figuris, & enigmatibus ab eis visa; impleta erant, & declarata: nam quod viderat

Gen. 1. Adam. Lucem factam, impletum videbat: quia deitas incarnata: terram germinare herbam virentem: quia Maria germinauit Christũ hu-

Gen. 2. milem, sexta die se factum ad imaginem Dei. Sic sexta mundi etate factus est alius Adam: ꝗ

Gen. 2. est ymago Dei inuisibilis, fontem ascendentẽ e terra. Christum egredientem à Maria, Para

Gen. 2. disum plantatum, & lignum vitæ positum in medio; Mariam Paradisum cum anima Christi intelligebat: in cuius Mariæ vtero, vt in me-

Gen. 6. dio Christus esset collocatus. Noe quod uiderat, de arcę fabricatione, & eius ingressu, Christum intelligebat Mariam cõdidisse, & ipsam se incarnando introisse. De arcu posito in nube; Dei uerbum in carne, ad quod respiciens Deus recordatur misericordiæ suæ. Abraham

Gen. 14. cui dictum est, ꝙ stellas cœli si posset, numeraret, hoc uidebat in Christo impletum; cuius anima ad instar cœli beata, infinitis gratijs, & uirtutibus est repleta; Rebecca Isaac est iũcta: Maria Iesu Christo est copulata: Isaac agrum dicit benedictum Gen. 26. anima

Gen. 22. Christi & Mariæ omni benedictione sunt re-

Quid Ioseph vidit per tres pagines. pletæ. Iacob. cernit scalam, cui stat innixus Deus: hic uidebat impletum deitate humani-

Gen. 27. Gen. 41. tati indissolubiliter unita. Ioseph. Tres propagines uni niti uidit inferi, hoc cernebat impletum in unico supposito: tria. s. deitas, anima, & caro insimul esse. Manipulus Ioseph

stat,

ſtat, quia deitas carne non inficitur, & humanitas latriæ honore ueneratur. Moyſes rubum ardere inſpexerat, & non comburi. hoc cernit impletum, quia deitas in carne non mutatur. Exemplar in monte ponitur. Chriſtus plenus virtutibus in Maria, Man. cœlicum in archa. Cum Chriſtus in medio ventris eſt locatus Mariæ. Nuben cernit ſurgere de tabernaculo, quia caro verbi ſcinditur de Maria. Virga ſtatim floret, quia in inſtanti corpus Chriſti conficitur ex Maria. Ioſue cernit ſtare ſolem in medio cœli, quia Ieſus ſtat in Maria. Gedeon videt rorem in uellus deſcendentem, ideſt deitatem carni vniri. Salomon vidit gloria domini templum plenum, quia humanitatem deitate. Archam collocat in ſancta ſanctorum, quia anima Chriſti deitati vnitur. Elias cernit nubem eleuari à mari, quia humanitas Chriſti de virgine ſumitur. Iſa. videt cum Ezechia ſolem. 10. lineis retrogradum, quia nouem angelorũ prætermiſsis ordinibus; decima dragma natura humana à verbo eſt inuenta, & eidẽ vnita. Daniel lapidem de monte ſine manibus cernit ſcindi: quia ſine coruptione Mariæ: caro verbi ab ea accipitur. Montem Iſaias dixerat ponendum in vertice montium. Hoc intuebatur impletum humanitate deitati copulata. Portam clauſam intrat Deus, ut uideat. Ezech. quia Mariam incorruptam deitas ſe incarnando. Heſter. iungitur aſſuero, ideſt humanitas noſtra Dei filio. Et ſic de alijs figuris: quæ in ſacro eloquio (vt attinet ad propoſitum) reperiuntur; quæ quia impletione erãt declaratę, ad gaudium de Chriſti ortu patres merito inducebant.

Gen. 3. Exo. 3. Exod. 25. Exo. 16. Num. vlt. Num. 17. Ioſue. 6. Iud. 6. 3. Reg. 8. 3. Reg. 8. 3. Reg. 18. 4. Reg. 20. Iſa. 2. Ezech. 43. Eſther. 2.

Quarta cauſa, quia ſe exaltatos ſummæ humanitatis aſſumptione, & vnione ad Dei uerbũ, quo videbant Deum factum hominem, & hominem Deum, quo nihil maius.

Quinta ſe de propinquo intelligebant redimẽdos; quia noſtræ carnis à Deo ſuſceptio ad hoc ordinabatur: quare & à tali captiuitate, in qua degebant liberandos.

Sexta hoſtem infernalem ſuppeditandum: qui eos tanto tempore ſub ſuæ tirannidis habenis habuerat conſtrictos.

Septima, quia redemptioue ipſorum à Chriſto facta: per ipſum ad hæreditatem amiſſam, erãt introducendi, & reſtituendi; quibus ex cauſis Chriſti ortum agnoſcentes, tam reuelatione Dei intrinſeca, quàm inſinuatione angelica lętati ſunt lætitia magna; quæ audita eſt procul: vt in figura habetur.

2. Eſdr. 12. Octauo ortus Chriſti Ieſu fuit lætificus, & debet eſſe iuxta dictum. Rectis corde: quia lux orta eſt iuſto, & rectis corde lętitia: Lux eſt

Malach. 4. vere orta iuſto; quia pueri Ieſu ortu, qui eſt

Ioan. 1. & 8. ſol iuſtitiæ, & lux vera, ac lux mundi. Lux & lumen datum eſt iuſtis multipliciter.

Lux orta é iuſto in xpi natiuitate. Primo reſpectu credendorum; quia puer Ieſus natus eſt Deus, ſecunda in trinitate perſona; à cuius deitate cum humanitate ortum habet fides catholica.

Secundo reſpectu colendorum; in natiuitate enim Chriſti, in ſignum ſolius Dei adorationis; Angeli non creaturæ, ſed Deo gloriã concinunt. Luc. 2.

Tertio reſpectu abhorrendorum; vitia enim ſunt deteſtata; quæ Deus homo puer Ieſus in ſuo ortu nõ accepit, ſed ipſis caruit: & ſi alios defectus humanos accepit.

Quarto reſpectu contemnendorum; naſcẽdo enim Chriſtus inſtis oſtendit mundi contemptum, & abdicationem: qnia nihil pompæ diuitiarum, & quæ ſunt mundi habere voluit.

Quinto reſpectu acceptandorum; nam uirtutes oſtendit totis præcordijs acceptandas; dũ omnes ſe ſuſcepiſſe, & habuiſſe oriendo declarauit, vt ſupra dictum eſt.

Sexto reſpectu ſubiugandorum, & refręnandorum. ſ. ſenſualitatis, & carnalis cõtagionis; qualiter enim ſint domanda pręfata: in fęno iacens paruo lacte nntritus frigore affectus, & nuditate: & ſic de alijs incommodis Ieſus oſtendit.

Septimo reſpectu peragendorum; quia Dei mãdata perficienda puer Ieſus declarat; quia vt iniuncta patris perficeret, noſtra ſuſcipiendo, ad noſtram miſeriam eſt egreſſus.

Octauo reſpectu patiendorum, ut enim nõ turbetur iuſtus illatis, aut incommodis; puer Ieſus non querimoniam edidit; ſed corde tacito tolerando aduerſa; patientiam conſeruauit.

Nono reſpectu expiandorum, ut enim pro te Deo patri ſatisfaceret. ſ. pro peccato; carne ſe induit puer Ieſus, & ad nos egreſſus eſt tedimendos.

Decimo reſpectu appetendorum; nam Deũ nos ſemper appetere debere, & ei coniungi; puer Ieſus oſtendit; qui natus nobis; deitati ſemper remanſit vnitus.

Vndecimo reſpectu intelligendorum: nam prophetata, tam quo ad uerba, quàm etiam figuras puer Ieſus oriens impleuit: quare & intelligenda quomodo forent; iuſtis lumen oſtendit, & infudit.

Duodecimo reſpectu beatificandorum: nam Ieſus puer naſcens, in quo ſit totius hominis beatitudo deprompſit: iu humanitate enim reſurrectione beatificanda; & in ſua deitate corporis, & animæ noſtræ beatitudinem conſiſtere declarauit? ſic ergo præfatis patet: Lucem inſtis ortam eſſe natiuitate Dei filij: ſed non ſolum lucem; ſed & cordis lęticiam rectis dicit Pſal. eſſe ortam. Sed quomodo? Attende ꝙ ſi Dei allocutio, ſeu ſuæ viſionis cõicatio fuit ad gaudiũ patribus, quibus ſic ſunt factæ: mnlto magis ad gandium extitit videre Deum incarnatum, natum, factum noſtrum

fratrem, nostrum conciuem, nostrum socium, nostrum seruum, & ministrum, nostrum liberatorem, nostrum medicum, nostrum patrẽ, nostrum ducem, regem, & Deum nostrum, bonum nostrum, & finem nostrum.

Discursus. Gauisus est pater Adam Deum videndo in cõditis, & creatis, & donis eidem traditis. Noe alloquutione diuina cum preseruatione à diluuio. Abraham in promissionibus à Deo sibi factis. Isaac in benedictione à Deo in cunctis accepta. Iacob in visione domini. Ioseph in occultorum reuelatione. Moyses in legis perceptione, & Dei ad ipsum, ut amici ad amicũ alloquutione. Iosue in sua à Deo protectione. Gedeon in uoluntatis à Deo impletione. Samuel in Dei uocatione. Dauid in sua exaltatione. Salomon in sua acceptatione. Elias in commonitione. Isaias in sui destinatione. Ieremias in sanctificatione. Ezechiel in mentis subleuatione: Daniel inscriptione: & sic de modis alijs; quibus Deus sanctos patres, & prophetas alloquutus est; quibus merito letitia eis est immissa: quia tamen enigmaticè Deus eis loquebatur, & non carnis assumptione: hinc est, ꝙ eis letitia, & si magna affuerit, non tamen ut rectis corde; quibus pater in natiuitate loquutus est in filio suo: Deo enim humanato, & nobis liberaliter condonato, iustis, & rectis corde lux noua orta est: gaudiũ,

Esther. 8. honor, & tripudium, ut habetur Esther.

Nono & ultimo omnibus conditis, & creatis, lætè dominus noster Iesus Christus; quod utique & si iam dictum sit supra, ut apparuit ex ipsarum creaturarũ omnium attestatione generali; attamen hoc ostenditur ex dono eis dato singulari, magnifico, & speciali; dictũ est enim ꝙ exultauerunt: sed de causa est uidendum. Vbi sciendum ꝙ omnis entitas creaturarum, & si uariè distinguatur; Christi ortu habet gaudere.

Primo considerato omni ente; quia Deus est omnium conditor, gubernator, & conseruator: quare sicut omnia donum ab eo habent creationis, & assiduæ manutenentiæ, & gubernationis; sic creaturam ad se assumendo, in eis est materia continuę iubilationis: quare eo oriente creaturæ copulato, gaudium in eis esse debet.

Secundo considerata re à Dei uerbo progrediente assumpto, vʒ homine; quia enim homo per esse conuenit cum lapidibus; per uiuere cum arboribus; per sentire cũ animalibus; & per intelligere cum spiritibus: hinc est, ꝙ assumptione hominis à deitate, exaltatio est omnium creaturarum: & cum talis assumptio hominis sit omnibus reserata à Christo in suo ortu, & natiuitate; quare tunc omnia debuerunt præ solito gaudere.

Tertio fructu pensato proueniente, & consequẽte; nam unione hac sacra hominis à Deo quæ ortu Christi est cunctis manifestata, omnis creatura potest dici ex participatione ad hominem.

Primo Deo unita & copulata.

Secundo deificata.

Tertio specialiter adamata.

Quarto summe exaltata.

Quinto non uilipensa, sed honorata.

Sexto perpetuata: quia perpetuo Deo unita.

Septimo digne ueneratur: quia latria colitur.

Octauo mundificata: quia nihil labis, seu peccati in homine assumpto repetitur.

Nono in suo esse conseruata: quia & si sit assumpta, non tamen in Dei naturam conuersa, seu mutata.

Decimo beatificata: quia prius anima Christi beatificata fuit secundum portionem superiorem, & non totum assumptum.

Vndecimo; quia renouata, & reparata.

Duodecimo est indissolubili fœdere Deo pacificata: quare his diligenter attentis; omnis creatura Christi ortu est gauisa, & lætificata; ac consequenter patet prima pars huius tertij fructus, & conformitatis: quomodo est intelligenda, uidelicet. Iesus lætè progenitus, quæ erat declaranda. Restat declaranda secunda pars, uidelicet. Francisco uir letatur.

SECVNDA PARS TERTII FRVCTVS, Et conformitatis, videlicet, Francisco vir letatur. Expositio.

POSTQVAM uisum est in præcedentibus, quomodo intelligitur prima pars tertij fructus, & conformitatis: restat consequenter uidendum, quomodo secunda pars habet intelligi, uidelicet. Francisco uir letatur. Pro cuius euidentia est sciendum: ꝙ sicut dictum est supra per Amos. Quod Deus non Amos. 3. facit uerbum, quin loquatur prius ad seruos suos prophetas: & per hoc ostensum est beatum Franciscum fuisse declaratum eloquijs plurium, & enigmatibus figuratum: quare & hi, quibus de aduentu beati Francisci est reuelatum; ipsum futurum agnoscentes; propter eminentiam suæ sanctitatis, & fructuositatis, quæ fienda erat per ipsum, & suos copiosè quo ad animas, merito lætabantur.

Vnde cum duplex esse reperiatur, uidelicet naturæ, & gratiæ: sic & duplex est ortus seu natiuitas: primus cum quis ex vtero egreditur in publicum nascendo temporaliter de matre. Secundo quando quis baptismo primo, & demum per perfectam Christi imitationem renascitur Deo: sic & duos ortus oportet nos beati Francisci attendere. Primum de matre. Secundum in religione, quando omnibus dimisis,

Sic duplex esse sic duplex est natiui.

miſis, Chriſto totaliter inhærendo,ſpiritualiter mundo, & Eccleſiæ eſt natus. Modo cum multi ſancti beatum Franciſcum uiderint affuturum;tam in eſſe naturæ,quàm gratiæ,& hoc diuina reuelatione, ſicut Ioannes Euangeliſta, qui ſtatum totius Eccleſiæ, uſque ad ſiné diuina reuelatione agnouit: ſicut & Cirillus, & Policarpus diaconus: & Abbas Ioachim: & ſic de alijs, de quibus dictum eſt ſupra fructu primo, & conformitate parte ſecunda: quare præfati agnoſcentes ipſum beatum Frãciſcum deſtinandum,& ſtigmatibus decorandum, & diem ipſius præuidentes, iuxta dictũ Chriſti, Ioannis.8. Abraham uidit diem meũ, & gauiſus eſt: lætati ſunt,& gauiſi. In ſignum cuius dicit Abbas Ioachim: ut dictum eſt ſupra.7.cap. prophetię Cirili. O quàm gauderem, ſi tantum patrem cum filijs mererer uidere:videbat enim eum ſpiritu; quem tamen & corporaliter optabat uidere; et ſicut eſt de ipſo,ſic eſt et de alijs,qui ipſum uenturũ agnouerunt, quomodo enim homo exiſtens in gratia; facta ſibi reuelatione de aliquo ſancto futuro, et miris per ipſum fiendis: poſſet gaudio priuari, et lętitia ſic agnoſcendo: quare nec pręfati de ortu beati Franciſci tam in mũdum, quàm in religionem non potuere non lætari.

Sed ſciendum pro materia dicendorũ,ꝙ prout
Abac.3. nt patet in ſcriptura diuina. Aliquando quis
Gaudere multipliciter quis poteſt. gaudet de futuro. Gaudens gaudebo in domino &c. & de Apoſtolis dicitur, ꝙ Chriſtus dixit eis. Iterum uidebo uos,& gaudebit
Ioan. 16. cor ueſtrum. Aliquando quis gaudet de præterito,et exultat, ſicut Anna mater Samuelis;
1. Reg. 2. quæ dicit. Exultauit cor meum in domino.
Pſal. 96. b Exultauerunt filiæ Iudæ propter iudicia tua
Act. 5. domine. Et dicitur ꝙ ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij; quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati, Apoſtoli gaudent, et lætantur uiſo domino.
Ioan. 21. Sic et Mariæ. Iacob de Ioſeph. Lętus moriar:
Gen. 46. quia faciem tuam uidi. Iudæis noua lux oriri
Eſther.8. uiſa eſt gaudium &c. Aliquando lætatur quis,
Ioan. 10. & gaudet de præſenti,iuxta illud Chriſti. Ioannis 10. in ſuſcitatione Lazari, quando dixit
Phil. 1. gaudeo propter uos. Et Apoſtolus. Gaudeo,
Luc. 2. & congratulor uobis. Et Angelus Chriſto nato dixit paſtoribus. Annuncio uobis gaudiũ magnum &c. Ad propoſitum noſtrum de ortu,& natiuitate beati Franciſci tam in eſſe naturæ,quam gratię, quidã lætificati ſunt ipſum futurum agnoſcentes: & hi dupliciter diſtinguuntur; quia quidam ſunt ſupercœleſtes, & ſuperiores: utpote cœleſtes ſpiritus. Alij ſunt inferiores,& terreſtres,ideſt homines. Superiores & cœleſtes cum beatum Franciſcum in ſpeculo illo diuino cernerent cum ſuis perfectionibus, ipſum enim non puto eis aſconditũ fuiſſe: procul dubio de eius ortu, & aduentu lętati ſunt, & generaliter.

Primo in zelo animarum.

Secundo in amore ad dominum.

Tertio in obſeruantia diuinorum mãdatorũ. Singuli beatorum ſpirituum ordi. de ortu. b. F. ſunt lęta.

Quarto in puritate.

Quinto in abiectione terrenorum omnium.

De quibus ipſi in ſe nihil habent: Et quia in agnitione abditorum fuit eis ſimilis, et conformis,& ſpecialiter Seraphin;quia ipſum ſciebant eorum incẽdio igniendum. Si ergo gaudent de aliquo, qui ad eorum ordinem aſſumitur, et eorum reparatur ruina; multo fortius de beato Franciſco; qui & ſi futurus erat in re quandoq;: & aliquando in eſſe gratię: quia tamen futura ſunt eis præſentia: lętati ſunt merito beati Franciſci ortu & natali.

Cherubin quoque lætati ſunt eum agnoſcẽdo diuinorum archanorum miſterijs imbuendũ.

Throni in ipſo Deo pręparari habitaculũ ſingulare: et Deo totaliter uniendum.

Dominationes per ipſum edoceri carnis ſupercilium ſpiritui ſubijciendum.

Virtutes per ipſum miracula fienda.

Poteſtates per eum intelligendo dęmones, & ipſorum uirtutem ac dominium proſternendum.

Principatus ipſum principem ſingulari Chriſti inſignitione, tam in Eccleſia militante, quã triumphante inſtituendum.

Archangeli per eum ſecreta cœleſtia hominibus intimanda.

Angeli eius prędicatione,et ſuorum agnoſcẽdo, ad dominum conuertendos. Quare beati ſpiritus perpendentes in arte prima,et ſpeculo diuinali: per beatum Franciſcum, & ſuos ob prędicationem uitam, et exemplum mundum conuertendum, quo ipſorum ruina reparatur: de beati Franciſci ortu,et aduentu mirum in modum ſunt gauiſi.

Sunt et lętitia perfuſi inferiores, et terreſtres beati Franciſci ortu; eum talem ſcientes futurum: utpote prophetæ ueteris teſtamenti, qui tempora futura agnouerunt,et conſequẽter ſanctos futuros inſpexerunt.

Multi etiam in nouo teſtamento habentes ſpiritum propheticum, utpote Ioannes Apoſtolus. Paulus. Cirillus. et hi quos paulo ante nominaui, diuina inſinuatione, beatum Franciſcum,et ſanctitatem eius ſcientes: de utroque eius ortu,et natiuitate ſunt lętati. Dauid clamat ſe lætatum in his, quæ dicta ſunt ei. Pſal.
121. Quare et iſti dicentes cum Pſalmiſta. Lę- Pſal. 121.
tabor ſuper eloquia tua,ſicut qui inuenit ſpolia multa. Quomodo inquam habentes cha- Pſal. 118.
ritatem Dei, ſcientiam Dei,et diuinæ uoluntati conformes; poſſent de Beati Franciſci ortu non gaudere? Ex quo uidebant eum à Deo patre directum,ut mundum renouaret; à Deo filio electum,ut ſuam uitam perageret, et crucem baiularet: à Spiritu ſancto,cuius templũ

debebat esse perfectum per sanctificationem, & virtutum ornamentum; quare si angeli in Paradiso letati sunt; ac homines hic degentes a Deo inspirati: quid homines in patria cum angelis, & Deo coniuncti? certe & ipsi gauisi sunt de destinatione, & natiuitate Beati Francisci vtraque.
Gauisi sunt Patriarchæ: in filijs electis beatū Franciscum eis fore comparandum.
Prophetæ attendentes eum spiritu prophetico radiandum.
Apostoli eis vita, & mundi contemptu conformandum.
Martires voluntate, & opere eis sociandum.
Doctores per eum cętum informandum.
Confessores in eorum numerum, & collegium computandum.
Virgines puritate decorandum.
Sancti omnes scientes per beatum Franciscum eorum numerum multiplicandum: & si de ortu iusti, recti gaudent & iusti, vt dicit beatus Ambrosius, quare & de ortu beati Francisci vtroque præfati sunt gauisi, & lætati: utpote in speculo diuino de beato Francisco magnalia intuentes. Sic ergo futurum aliqui beatū attendentes Frācisců in eius ortu sunt lætati.
De præsenti sunt plerique lętificati de Francisci ortu tam in esse naturæ, quàm gratiæ, & primo sancti Angeli; sicut enim in Christi ortu tripudium gessere magnum; sic piè credendum est factum in beati Francisci natiuitate. Quod etiam astruitur per locum ab oppositis; Angeli, & demones & si natura sint conformes: difformes tamen sunt gratia, merito, & voluntate; & quod uni placet, alteri displicet: & de quo vnus scilicet demon deflet, & plorat: alius scilicet angelus cantat, laudat, & iubilat: sed in beati Francisci natiuitate demones infernales maximo affecti sunt terrore, & dolore: ergo Angeli lætati sunt.
De præsenti, & futuro gaudium habuit, & lætitiam mater ipsius Beati Francisci vocara domina Picha; quę morum præclaritate & virtute: uelut altera Elisabeth spiritu irradiata diuino; cum beatum Franciscum concepisset, sciens quę fienda erant per ipsum filium suum; non solum lętata est, ut Elisabeth in ortu eius; sed ipsum Ioannem in sacro baptismo uocanit, dans intelligere beatum Franciscum puerum filium suum sancto Ioanni Baptistæ similandum in pluribus, & conformandum: Si.n. beatus Franciscus similis factus est filio Mariæ domino Iesu Christo; a fortiori sancto Ioannibaptistæ; Beatus enim Franciscus ipsi sancto Ioannibaptistæ similis esse reperitur: nam sanctus Ioannes Baptista præcursor Christi fuit: beatus Franciscus prędicator, & signifer Christi; qua in re Ioānem ipsum excedit: Sanctus Ioannes fuit pœnitentię prædicator: Beatus Franciscus & prę dicator, & ordinis pœnitentiæ institutor, & ordinator, & quo ad hoc beatus Franciscus Sanctum Ioannem præcedit: quia plures ad dominum conuertit; & in pluribus locis per se, & suos pœnitentiam prędicauit: quia sanctus Ioannes in iudeę gremio umbilico, & populo: beatus Franciscus cum suis in toto mundo: ac tres ordines pęnitentiales instituit, scilicet fratrum Minorum: Sororum: & fratrum de pœnitentia. Sanctus Ioannes omnia deseruit, & ad desertum perrexit: Beatus Franciscus paternæ hęreditati coram episcopo abrenuncians, uniuersa dimisit; nihilque eorum, quę sunt mundi habere voluit, & loca solitaria, & deserta hilari animo, totoque affectu sempet quęsiuit. Sanctus Ioannes conuertit multos ad pœnitentiam per duos annos, & parum plus prædicando. Conuertit plures beatus Franciscus cum suis per annos decem, & octo continue prædicando. Sanctus Ioannes prædicando, verbum de pœnitentia accepit a domino: beatus Frācíscus de prędicanda pœnitentia accepit a Deo mādatū, & a Domino Papa. Sanctus Ioannes qualis esset futurus: per Angelum patri, & per Spiritum sanctum; & per Prophetas fuit declaratus: Beatus Franciscus a Prophetis fuit declaratus, & a domino Iesu Christo, vt dictum est supra conformitate, & fructu primo. Per Angelum fuit matri etiam declaratus, & famulę in specie peregrini: vt dictum est supra, & dicetur fructu & conformitate sequenti. Sanctus Ioannes matrem intercessiue spiritu prophetico repleuit: beati Francisci matrem dominus prophetam fecit; quæ admirantibus vicinis de filio suo scilicet beato Francisco; eum futurum gratiæ prędixit filium: sanctus Ioannes sic est vocatus a matre: Beatus Franciscus in baptismo Ioannes est a matre sua vocatus. sanctus Ioannes in vtero, & extra prophetauit. beatus Franciscus in vtero, idest in carcere apud Perusium captus; cum gaudio se magnum futurum in mundo prædixit, & in vita sua spiritu prophetico claruit. sanctus Ioānes amicus sponsi: Beatus Franciscus similis domino Iesu Christo: sanctus Ioannes obiurgator peccatorum: Beatus Franciscus detestator prauorum: patet in nobilibus de Perusio, quorum prędix it expulsionē ob ipsorum peccata: & patet ex alijs in legenda: vt dicetur fructu, & conformitate nona. sanctus Ioannes congregator fuit discipulorum: beatus Franciscus aggregator fratrum, & omniū sanctorum: sanctus Ioannes vita fuit singularissimus: Beatus Franciscus in victu fuit parcissimus: vtpote qui vix sumebat ea, quæ ad sustentationem naturæ necessaria sunt, & in vna quadragesima de duobus panibus, medietatem sumpsit vnius. sanctus Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate. beatus Franciscus excellentissimus fuit, ad Christum prę alijs stigmatizatio-

[Margin: B.Fr. in baptismo Ioā nes vocatus est, qui S. Io. similis.]
[Margin: Ordines a B.Fran. instituti.]

stigmatizationis conformitate. Sic ergo per ea, quæ dicta sunt manifestum est, & clarum quod, quia beatus Fräcíscus futurus erat sancto Ioanni conformis: mater eius diuino spiritu afflata, & illustrata eum vocauit Ioannem: ac velut Elisabeth in eius natiuitate,& ortu læta est. Sed nunquid alij sunt gauisi de ortu Beati Francisci? Certe dicendum est, q; sic: & pro hoc ista secunda pars principaliter ponitur: sed qui fuerunt hi? dico quod fuerunt Enoch, & Elias: hi enim ortum missionem, & natiuitatem beati Francisci in mundum in esse gratiæ, & regionis agnoscentes, maximo gestiere gaudio, maximaq; lætitia lætati sunt. Sic ergo vir sanctus Enoch, & Elias propheta præclarus; vnusquisque eorum de beato Francisco est lætatus: nec immerito cum simile simili gaudeat, & lætetur: Beatus enim pater Franciscus cum fuerit Enoch in oratione, voluntatis diuinæ impletione,& Dei beneuolentia, ac Elias verbo ignito,zelo, vitæ austeritate, contemplatione;ac in curru igneo subleuatione,& transfiguratione: de eius ortu, vt sancti, & iusti gauisi sunt. Sic ergo apparet quomodo aliqui de præsenti gauisi sunt, & lætati de beati Francisci ortu, & natiuitate tam in esse gratiæ, quàm naturæ.

Fuerunt,& sunt multi qui lætantur, & gaudét de beati Francisci ortu vtroque, & natiuitate pro præterito: qui gaudent de ipsius in mundum ortu,& destinatione.

Primo.n.gaudet mater ecclesia, ad cuius directionem, & reparationem (vt Christus dixit) beatus Fr. erat à Deo destinatus, & directus.

Secundo Ierusalem superna: idest ciuitas cœlestis: cuius ciuitatis factus habitator,& ciuis eam nobilitat sua gloria cũ comitiua suorũ.

Tertio omnes angeli,& sancti cæteri, quorum consortio insertus, inter ipsos stigmatum impræssione præcellit priuilegio speciali.

Quarto gaudet sancta Dei genitrix semper virgo Maria; cui deuotissimus seruus fuit, & filius, & per eius obtentum multas gratias à domino Iesu Christo obtinuit.

Quinto lætatur ipse ordo fratrum minorum, cum ordine sororum,& fratrum de pœnitentia; quorum pater,& institutor fuit ipse beatus Franciscus: cuius institutionibus optimis dirigitur, & protectionibus quotidie adiuuatur.

Sexto exultat Asisij Ciuitas, quæ hunc peperit orbi; cuius sanctitate, & miraculis diuulgatur in mundo, & declaratur.

Septimo tota Italia cum prouincia Tusciæ: quę ipso celebris habetur vbique: & eius factis, & gestis præ alijs patrijs honoratur, & eruditur.

Octauo gaudent animæ in purgatorio degentes; quæ eius natalitio, & meritis à penis liberantur,& ad gaudia volant paradisi.

Nono gaudent omnes malè habentes, & varijs detenti infirmitatibus; cuius inuocatione cum precibus à Deo perfectissime liberantur, & curantur.

Decimo gaudent mortui; qui eius meritis resuscitantur à Deo: de quibus conformitate & fructu.39. tractatur.

Vndecimo peccatores exultant; qui eius precibus de morte ad vitam resuscitantur; vt pœnitentiam peragãt: vt patet specialiter de domino Petro Rodoñ. Episcopo: qui gratiam inueniunt in præsenti; & misericordiã,& gloriam in futuro, iuxta promissa à Christo beato Francisco.

Duodecimo lætantur infideles: quorum terra filiorum beati Francisci,fratrum insigni martirio coronatur: & sanguine irroratur; ac per filios beati Francisci ad lumen veræ fidei deducuntur.

Tertiodecimo gaudent ipsius deuoti: cuius patrocinio in præsenti proteguntur ab hostibus; & demum cœlestium bonorum participes fiunt.

Vltimo gratulatur,& gloriam recipit ipsa beata Trinitas Pater, Filius,& Spiritus sanctus ex effectibus mirandis in beato Francisco peractis: & per ipsum beatum Franciscum actitatis; sicut artifex in suo artificiato; & ex eo commendatur,& laudatur; ac in ipso complacet, & delectatur. Sic ergo manifestè apparet per ea, quæ à nobis dicta sunt secunda pars huius tertiæ conformitatis,& fructus, videlicet.Fräcisco vir lætatur. Accedendum est nunc ad expositionem quarti fructus, & conformitatis.

QVARTVS FRVCTVS, ET conformitas. Iesus Magis exhibitus. Franciscus amplexatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus Magis exhibitus.

NATO Saluatore, sicut eius ortus cunctarum creaturarum attestatione est mundo declaratus ad gaudium esse omnium conditorum; sic ipse, à Deo patre per suam matrem dulcissimã, scilicet Beatam Virginem Mariam multis traditus est, & exhibitus ad ipsorum lætitiam, & gaudium, & consolationem, videlicet sanctis Pastoribus;Magis; Simeoni; et Annæ, prout in parte superius est actum. Quod autem hic fructus, & conformitas non de Pastoribus, Simeone, & Anna facit mentionem, sed solum de Magis; pro tanto de ipsis specialiter ponitur: quia ipsi ratione regię dignitatis,cæteris nobiliores, et excellétiores æstimantur. Et quamuis(vt dictum est)

fiat

fiat de eis spāliter mētio; de alijs nihilominus intelligitur: decebat.n.vt puer Iesus, & si humiliter natus eēt, à quolibet tñ genere creaturarū agnosceretur, & p̄ consequēs sicut ab Angelis, rebus insensatis, brutis animalibus est cognitus: sic & ab homine, propter quem venerat agnosceretur, ac cognitus honoraretur, & veneraretur, & ab hominis statu quolibet, ac sexu. Cum ergo in statu hominis quidam sint plebei; & tales per Pastores. Aliqui nobiles; & hi designantur per Magos reges. Aliqui de ordine sacerdotali; & hi per Simeonem. Alij vero sunt sexu mulieres; & hi designantur per Annam viduam. A pastoribus: Magis: Simeone, & Anna agnitus puer Iesus, tam à sexu vtroque hominis, quàm statu quolibet agnitus est: quis, qualis, & quantus esset, & non solum talibus ad lætitiam est natus: sed etiam exhibitus est a matre proculdubio ad gaudium, & exultationem, ac consequenter vt eius maiestatem quilibet panderet, eum digne excoleret: & in humanitate pueri Iesu eius deitatem homines agnoscentes, Deum verum, & hominē prædicarent. Maria enim non inuida, sed beneuola; non superba, sed humilis ancilla: misericordiæ mater, & regina, lætificata sui filij ortu: & propter fœcunditatem cum virginitate, & virginitatem cum fœcunditate, & sui filij deitate, ac maiestate, nec non & alia; de quibus dictum est fructu, & conformitate præcedenti, benedictum filium volens omnibus ostendere, & ad lætitiam dare; non in loco clausit secreto, sed in publico posuit, videlicet in diuersorio, vt omnibus aduentantibus pateret libere qui ad ipsum debitè accederēt, & deuotè. Sed licet quantum in ea fuit omnibus eum ad videndum exposuerit: quia tamē tanti pueri non quilibet dignus erat aspectu; secreto Dei consilio ad vidēdum præbuit præ alijs quatuor generibus personarum.

Hominum diuersi status.

Et primo pastoribus, idest simplicibus, seu humilibus ad videndum præbuit, & adorādum: & vt piè creditur ad osculandum. Et quia, vt dictum est Dei consilio Maria hoc egit: videndum est quales hi fuerunt pastores, & quid agnouerunt esse puerum Iesum; & consequenter apparebit, q̄ non fortuitu, sed Dei prouidentia tales præ alijs ad Deum videndum humanatum sunt admissi: & sic patebit qualiter Christi ortu, & facta eis demonstratione sunt gauisi.

Cur Christus pastoribus priusquam alijs exhibitus est.

Pro prima euidentia quærendum est: cur beata Maria, & pater cœlestis voluit prius Christum exhibere pastoribus, quàm alijs hominibus, vtpote; magis sacerdotibus, & potētibus. Respondetur, q̄ hoc actum est, ne Deus videretur esse acceptator personarum; vt magis videretur diligere potentes, quam humiles, & pauperes.

Secundo, quia pauperes, & humiles exaltat: superbos odit, & humiliat.

Tertio, vt effectu ostenderetur, quod postmodum per ipsum Christum est proclamatum; vt sanctus Mathæus Euangelista in vndecimo capitulo sui Euangelij dicit, scilicet. Confiteor tibi pater domine cœli, & terræ; quia abscondisti hæc a sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Math. 11.*

Quarto, vt quorum consortium diligeret, scilicet humilium, in pastoribus demonstraret.

Quinto, quia ipse de pastoribus corpulentam traxit substātiam; vt patet de Abraham. Isaac. Iacob. Iuda. Dauid: qui pastores fuerunt. Ad pastores enim loquens scilicet præfatos se vēturum promisit; Cum pastoribus fuit prius amicabilis eius conuersatio, hoc manifestum est: cum Abraham enim non solum est loquutus multotiens, sed et comedit, vt in decimo octauo capitulo libri Genesis patet. loquutus est Isaac. Iacob. Moysi. Dauid &c. Sicut patet ex serie sacræ scripturæ; Pastorum prius sacrificia acceptauit. Patet de Abel. Abraham &c. *Gen. 4.* Pastoribus populi sui imperium, et regnum dedit: patet in Moyse: Dauid, & alijs. Quare & Christus est prius exhibitus pastoribus, quā alijs. Sed sex sunt in causa horum pastorum conditiones. Licet enim quispiam possit dicere, q̄ pro tanto prius viderunt: quia propinquiores erant ad locum, vbi puer: Iesus erat: vt ostendit Euangelium: attamen conditiones Deo placentes in causa fuere; hi enim pastores, vt dicit sanctus Lucas in Euangelio, *Luc. 2.* erant à somno peccati elongati: quia erant vigilantes: sensus internos, & externos sollicite gubernantes; quia erant custodientes gregem suum: Dei dona considerantes; quia seruabant vigilias noctis: In vigilia matutina p̄cussit dominus castra Aegyptiorum, per pastorem Moysen. *Exo. 14.* Innocentia decorati; quia pastores, idest simplices. Deo accepti; quia Angelus domini stetit iuxta illos, non ante vel supra, nec post vel subter; quare & gratia repleti. Notitiam Dei habentes: quia claritas Dei circunfulsit illos. Timorati: ideo dicitur q̄ timuerunt. Contra diabolum securati: ideo dicitur eis. Nolite timere. Ad fidem euocati: Ideo dixit eis Angelus, Euangelizo vobis gaudium magnum. Lætitia diuina confortati: ideo gaudium magnum possident. In fide plenius instructi: quia est vobis Saluator natus: Christus dominus in ciuitate Dauid. Ab omni hæsitatione, & dubitatione separati: ideo dicitur hoc erit vobis signum. Charitate Dei feruentes: non solum vnus Angelus, sed plures eis apparuerunt. vt dicitur. Factum est dum discesserunt Angeli ab eis; quàm plures viderunt: concentus angelicos audientes, scilicet cantātes Angelos gloria in excelsis Deo. *Luc. 2.* Prompti ad Dei mira indaganda, & veneranda: quia loquebantur adinuicem dicentes:

Sex conditiones pastorum, quibus meruerunt videre Christum.

tran-

transeamus vsque Bethleem;& videamus hoc verbum, quod factum est, quod fecit dominus, et ostendit nobis &c. Super terrena per cogitationem erant eleuati: quia verbum intelexerunt carnem esse factum. Sollicitudine non pigri, ideo venerunt festinantes. A Deo præ cunctis alijs acceptati, quia inuenerunt beatam Mariam, et infantem positum in Præsepio. De promissionibus factis patribus certificati: quia viuentes cognouerunt de verbo, quod dictum est illis de puero hoc, et reliqua. Dei magnalia prædicantes: quia mirati sunt omnes, qui audierunt &c. Pro impensis beneficijs Deo grati: quia laudātes, et glorificantes Deum: quia ergo sic erant isti sancti pastores beata virgo Maria prius eis, quā alijs filium suum exhibuit videndum, et adorandum.

Sed quomodo ad Iesum Christum videndum venerunt? Certe diuina reuelatione, quia Angelus apparuit eis, et non naturalibus freti vident Deum, sed gratia diuina, quia claritas Dei circunfulsit illos.

Sed quid intellexerunt esse Iesum puerum filium Mariæ? Certe Imperatorem angelorum, quia ad ipsos angelum destinauit. Illuminatorem cordium; quia claritas Dei circunfulsit illos. Protectorem suorum; quia facit Angelos stare iuxta ipsos. Debilium roboratorem: ideo dixit eis Angelus, Nolite timere. Veri reseratorem: quia euangelizat eis. Mentis recreatorem: quia gaudium magnum dat ipsis, et omni populo. Deum verum, et hominem: Quia Christus. Omnium gubernatorem: quia Dominus. Nostrum redemptorem: quia Saluatorem. Hominum deuotorum refectorem: quia in ciuitate Dauid. i. Bethleem nascitur. Promissorum exhibitorem: quia hoc erit vobis signum. Mundanorum detestatorem: quia pannis inuolutū, et reclinatū in præsepio etc. Angelorum, et aliorum Iocundatorem: quia gloriam cantant Angeli ipsi Iesu Christo nato. Qua in re hæc attendentes sancti pastores iuxta dictum Angeli, Iesu viso, et adorato gauisi, et lætati fuere, vt in præcedentibus est dictum, et iuxta dictum Angeli gaudium magnum habuerunt; et sic paret, ꝙ beata virgo Maria prius filium suum pastoribus, idest humilibus exhibet, et quibus de causis.

Secundo beata virgo Maria, vt dicit hic fructus, et conformitas, sanctis Magis exhibuit, et dedit ad videndum filium suum puerum, adorandum, et osculandum.

Sed sciendum primo, ꝙ cum Christus puer esset Rex regum, et dominus dominantium: licet ex humilitate in præsepio pauperrimus decubaret: decentissimum tamen fuit, vt in suo ortu monstraretur regibus, agnosceretur a regibus; timeretur ā regibus; veneraretur ā regibus; inquireretur ā regibus; diuulgaretur a regibus; profiteretur ā regibus; cum gaudio videretur ā regibus; et vt generalis Imperator, et dominus honoraretur ā regibus.

Secundo sciendum, ꝙ et si magnum fuit Iesu Christi ortum per creaturas attestari sensibiles, et Angelos, veruntamen quo ad homines magnum fuit testimonium accepisse ā Magis: et ratione gentis; quia non Iudæi, sed Gētiles fuerunt: ratione officij, et dignitatis; quia reges erant, vt dicit Ecclesia: Ratione intelligentiæ, et sufficiētiæ; quia in Astrologia erāt peritissimi, secundum ꝙ Ioannes Chrisostomus testatur: ratione certificationis; quia Christi Iesu stellam viderunt: ratione apparatus, et ostensionis; quia non latenter, sed apparenter venerunt, quia Ierusalem Ciuitatē, scilicet famosam, et toto orbi tunc celebrem: ratione testificationis dicentes, Vidimus stellam eius in oriente, etc. ratione professionis dicentes, Venimus adorare eum: ratione deuotionis; quia adorauerunt eum: ratione de ductionis; quia eo adorato deducti sunt per aliam viam in regionem suam.

Tertio sciendum, ꝙ Iesum Christum puerum, et si uiderunt eum: postea per Mariam matrē eis exhibitum: eum tamen viderunt prius in signo insolito, et singulari; quo viso ad eum videndum corporaliter, et venerandum accesserunt, videlicet in stella. Quod signum stellæ, et ipsa stella quo ad causam efficientē fuit signum excellentissimum: vt dicit glosa Matthæi secundo: fuit ā Deo, quia creatum: quo ad materiam fuit singularissimum hoc signū; quia non de præiacente materia, sed de nouo creata: quo ad formam, fuit stella verissima, vt dicit beatus Papa Gregorius sexto libro suorum Moralium: sed pulchrior alijs in forma, et figura: vt dicunt beatus Papa Leo in sermone de Epiphania domini. et s. Augustinus: quo ad refulgentiam fuit radiosissima; nam multipliciter Magos illuminauit, vt dicetur; quo ad influentiam fuit efficacissima; nā dedit sanctis Magis intellectum de Iesu Christo, et audaciam in profitēdo Iesum Christū: quo ad ea, quæ gessit fuit stupendissima; patet in apparitione eius, occultatione, reapparitione, ductione ad Iesum Christum, et operatione; quia Magos lætificanit, ad Christum Iesum perduxit, et misterio expleto esse desiit: quare hoc signum fuit singulare, et alias insolitum, et inuisum, et si per Balaham fuerit prophetatum. Orietur stella ex Iacob etc. huius ergo stellæ visione maximo stupore, et admiratione affecti sunt sancti Magi; vtpote quæ ab eis nunquam est alias visa: consolatione spirituali repleti; ortum Dei per ipsam intelligentes: Iocundati; Deum humanatū per ipsam agnoscentes, ac gaudio magno repleti, & lætificati ipsius demonstratione, atque ducatu ad adorandum Deum hominem pertingentes:

Stellæ quā viderunt Magi, dignitas significatio, & conditio.

Vide plura in conformitat. Virginis fructu 30.

Num. 24.

gentes: huius ministerio sancti Magi, et aliud viderunt, & aliud mente conspexerunt: vt dicit. Beatus Papa Leo in sermone: vnde hanc stellam, quæ duo significabat Mariam, scilicet & filium; sancti Magi videntes (vt puto) de eis magnalia perpenderunt, prophetia enim Balaham de stella Iacob, potest tam ad Mariam Virginem, quàm ad eius filium, vt in opere de Virginis Mariæ vita declaraui, referri. Quare ad vtrunque stellæ misteria coaptando; & primo ad matrem, deinde ad filium. Dico ꝙ sancti Magi per stellam, quam in aere primo viderunt beatam Virginem Mariam intellexerunt; quam & postea oculis corporalibus cum filio aspexerunt; ipsa enim est stella ex Iacob nata, & ex Dauid splendida, & matutina. Huius stellę radij sunt mirabiles, & per Magos missteria liter intellecti; intellexerunt enim huius stellæ, videlicet.

Stella Magorum B. Mariam significabat.

Primum radium scilicet eam esse quo ad genus pręclarissimam; quia eius filium Regem Iudęorum professi sunt; quare & matrem origine insignissimam; vtpote quæ ex viginti, & vno regibus orta est.

Secundum radium prophetis sanctis notissimā; patet, quia Balaham hanc vidit: Micheas ortum prædixit filij: quare propositum.

Tertium radium ipsam esse mundissimā; quia non habitat in carne Deus subdita peccatis; in hoc istud ostenderunt se eius filium Deum dicentes venisse adorare; quare & matrē Dei eam afferentes.

Quartum radium eam esse pauperrimam, & cultu abiectissimam, hoc ex loco appreheuderunt; vbi cum filio residebat, & vtrorumq; ornatum, & apparatum.

Quintum radium ipsam esse humilimam cum filio humiles diligentem manere conspicientes.

Sextum radium in aspectu verecundam; nō in publico vagantem: sed intus cum filio stantē; oculos deflexos ad terram habentem aspexerunt.

Septimum radium esse reuerentissimam in obsequendo; inuenerunt enim eam cum puero eidem officiosissime obsequentem; nec in pūcto, vt humilis ancilla ab eo recedentem.

Octauum radium eam esse prudentissimam, & in verbis & in gestu; & ad hoc ostendendū Euangelium nihil ponit beatam Virginē Mariam Magis loquutam esse.

Nonum radium ipsam esse liberalissimam; cuius liberalitatem perpenderunt ex filij ad videndum, osculandum, & adorandum traditione, & concessione; tātum donū eis largiendo.

Decimum radium eam esse plenam gratia, & in donis copiosissimam; intelligentes enim eam Dei matrem; consequenter agnouerunt ei esse concessa; quæ ad Dei maternitatem exigebantur.

Vndecimum radium ipsam esse super omnes sanctos, & sanctas sanctissimam: quia ad supremum sanctitatis gradum Dei maternitate peruenit.

Duodecimum radium eam esse Deo dilectissimam; & hoc ex eius electione ad Dei maternitatem prę alijs mulieribus intellexerunt.

Tertium decimum radium ipsam esse illuminatissimam, quod ex radiatione stellæ materialis appreheuderunt: si enim illa sic relucebat: quanto magis Maria per ipsam designata.

Quartum decimum radiū eam esse super omnes mulieres in benedictione excellentissimā: quia sola ipsa Dei filium generauit.

Quintum decimum radium ipsam esse super omnes creaturas eminentissimam; quia nihil maius potest effari, quam ipsam domini Dei matrem dici, quare propositum concluditur.

Sextum decimum radium omni laude dignissimam: quia virtuosissimam, gratiosissimam, & Dei matrem, quare propositum. Hi sunt radij, quos de stella scilicet beata virgine Maria procedentes: sancti Magi viderunt, & intellexerunt.

Sed si radios hos de beata virgine Maria: iuxta dicta Balaham, quæ apud eos manebāt, volumus intelligere; possumus dicere ꝙ sanctā Mariam beati Magi.

Primo viderūt esse patrum imitatricem; quia sicut à Iacob (vt dicit prophetia) corpoream traxit substantiam: sic habuit virtutem per imitationem.

Secundo parentum, & aliorū consolatricem: ad parentum enim cōsolationem est, vt ex eis aliquis magnus oriatur; Maria autem est orta ex Iacob.

Tertio sanctorum illuminatricem; Si enim Balaham vt cognosceret Mariam virginem, fuit illuminatus; qui erat pranns, & malus; multo fortius prophetæ alij, ꝙ ex Iacob ipsa oriri deberet, sunt illuminati, ea pro futuro hoc merendo.

Quarto diuinorum inspectatricem, vnde per scalam Iacob: stella ex eo nata ascendebat, & hæc exurgebat, vt dicit prophe. orietur stella ex Iacob, &c. Num. 24.

Quinto vitiorum extirpatricem; quia stella & consequenter purissima.

Sexto omnium benedictionum cōtentricem, quia ex Iacob orta: & cōseqnenter, vt ipse omni benedictione est benedicta. Gen. 26.

Septimo errorum, & heresum dissipatricem; quia stella: quare clarissima, & sine errorum macula, & ex Iacob, in quo non est idolum.

Octauo rectorum operum exemplatricem; quia vt stella, fulget vt Iacob. 12. filios, idest 12. virtutes emittens; quę opus bonum ostendunt, & efficiunt: quę sunt Humilitas. Mansuetudo. Paupertas. Charitas: Austeritas. Rigiditas. Fidelitas. Misericordia. Pietas. Iustitia.

Tempe-

Temperantia,& in bono perseuerantia.
Nono peritorum impetraticem,quia stella ex Iacob orta; quare cum non minor Iacob: exaudita in cunctis,vt ipse Iacob fuit.
Decimo hostium supplantatricem & subiectricem: quia ex Iacob, qui supplantator interpretatur; at Mariæ virginis sub pedibus hostis Diabolus stat prostratus.
Vndecimo arcanorum speculatricem: quia
Gen. 32. orta ex Iacob: qui dominum vidit facie ad faciem: quare & Dei conspectrix.
Duodecimo futurorum inspectatricem: quia
Gen. 49. orta est stella ex Iacob: qui propheta fuit. quare & ipsam hoc donū habere dignū fuit.
Tertio decimo christianorum dilectricē: quia orta ex Iacob, qui amore tenerrimo suos dilexit filios; quare & virgo Maria Christianos à Christo Iesu filio suo progenitos, diligit, & amat amore singulari.
Quarto decimo donorum largitricem: quia
Gen. 32. ex Iacob orta: qui donis suis fratrē placauit: Maria omnibus dat affluenter.
Quinto decimo mundi imperatricem: quia vt Iacob factus est à patre Isaac dominus fratrū suorum: sic ipsa à Iesu Christo facta est imperatrix cunctorum.
Sexto decimo seruatricem mādatorum: quia Iacob Dei præcepta seruauit: sic & Maria virgo eius voluntatem effecit dicens: Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum.
Sancti Magi, & si non ponitur expresse in sacra scriptura ꝙ prędicta viderūt de Maria Virgine: tamen in lumine illo superno, quo cognouerunt Deum carnem assumpsisse de ipsa; præfata & maiora cognoscere valuerunt: quibus agnitis de ista stella benedicta: videlicet beata virgine Maria gaudium magnum,&
Stella Magorū principaliter Christum significabat. lætitiam habuerunt. Verum & si stella, quam viderunt beatam designaret virginem Mariā; principaliter tamē designat dominum Iesum Christum: quare ad fulgorem huius micantis syderis, scilicet pueri Iesu Christi oculos mentales eleuantes, viderunt multa, velut radios ab ipsa stella procedentes: ostendit enim se puer Iesus Christus his sanctis Magis multos radios à se erga ipsos emisisse; quibus de ipso notitiam singularissimam habuerunt: nā ab ipsa stella Iesu Christo viderunt Magi egredi ad se illuminandos.
Primum radium, ostendendo se esse consolatorem afflictorum: quia natum se eis ostendi;
Luc. 2. cuius ortus ad gaudium magnum est omni populo, vt dixit Angelus.
Secundum radium ostendendo, se esse veterū terminatorem, & promissorum; dum in diebus Herodis regis natus est,& à sanctis Magis
Gen. 49. adoratus; cuius in tempore prophetia Iacob, impleta est. Non auferetur sceptrum de Iu-
Dan. 9. da &c. Sic,& Daniel,de septuaginta ebdomadibus annorum.

Tertium radium, ostendendo se esse excitatorem deuotorum: nam ipse sanctos Magos excitauit ad se quęrendum, & ideo hoc ostēdit Euangelista Mat. secundo dicens. Ecce Magi ab oriente &c. nam eos excitauit, & ad se adorandum perduxit.
Quartum radium, ostendendo se esse cordiū corroborarem; corda enim Magorum adeo roborauit,vt non timerent Herodem,seu Romanos, quærendo regem Iudęorum.
Quintum radium,ostendendo se esse gubernatorem mundanorum; quia eum dicendo regem; patet ipsos illuminatos à Christo fuisse: esse rectorem mundanorum;Vbi est(inquiunt Magi) rex Iudæorum?
Sextum radium, ostendendo se esse mirorum patratorem,& creatorem; quia inquiunt Magi,hoc radio illuminati. Vidimus stellā eius, &c. quam scilicet condidit,& creauit.
Septimum radium,ostendendo se esse obcęcatorem malignorum: quod vtique agnouerunt videntes Herodem, & Ierosolimitas turbatos esse Christi ortu, & natiuitate: qui si oculos videntes habuissent, de Christo, non perturbationem,sed gaudium percepissent.
Octauum radium se esse ostendendo ductorē, & directorem insciorum; quod ostendit,dum eis à Ierosolima discedētibus, stellam, quam prius viderant emisit; vt iter pręberet vsque ad locum,in quo degebat.
Nonum radium se ostendendo esse recreatorem anxiorum; nam qui amissione stellę prius erant desolati; ea recuperata lætati, & gauisi sunt gaudio magno.
Decimum radium,se ostendendo esse contemptorem mundanorum;nam ipsum reperierūt non in pallatio, sed in Pręsepio: non in loco odorifero, sed fętenti, quia in stabulo: non amictum pannis sericeis; sed contectum vilibus panniculis: non in culcitra; sed in fęno cubitantem: quæ videntes de eius paupertate, & humilitate tanta admirati sunt.
Vndecimum radium, se esse ostendendo Deū verum; & habere cum humanitate deitatem: & per consequens omnium entium primum, & suprēmum: nam eo viso statim genuflexi, adorauerunt eum.
Duodecimum radium;se esse ostendendo generalem dominum mundi,& habere imperiositatem; quia in signum subiectionis tria dedere munera. Aurum,Thus,& Myrrham.
Tertium decimum radium,se esse ostendendo cognitorem occultorum: nam inspecta mala intentione Herodis; Magos monuit,ne ad ipsum redirent Herodem.
Quartum decimum radium, se esse ostendendo prouisorem futurorum; per aliam viam ipsos ad propria reducendo: quibus radijs sancti Magi de puero Iesu Christo habitis,& illuminati, merito de Iesu Christo à Maria virgi-

ne eis exhibito; ad oſculandum, videndum, & adorandum ſunt gaudio magno lætati. Sic ergo patet quomodo beata virgo Maria puerum Ieſum Chriſtum ſecundario exhibuit Magis, quo datur intelligi ꝙ ſollicitè quærētibus Ieſum Chriſtum, & propriam patriam relinquentibus, dominus Ieſus Chriſtus ſe oſtēdit, dat, & exhibet libenter cum ſumma conſolatione, vt effectum eſt in ſanctis Magis.

Tertio à beata virgine Maria puer Ieſus Chriſtus exhibitus eſt ſancto ſeni Simeoni; qui non ſolum cum vidit, ſed in vlnis ſuis accepit, & habuit: quem tenēdo in brachijs, propter multa, quæ in ipſo fecit puer Ieſus Chriſtus; & quę de ipſo agnouit, gaudio magno repletus, & cōſolatione; Pſalmum. Nunc dimittis ſeruum tuum domine ſecundum verbum tuum in pace &c. deuotiſsime perorauit.

Sanctus ſenex Simeō commendatur. Sed qualis erat hic ſenex Simeon; qui Ieſum Chriſtum ſic accepit, & cui beata virgo Maria ſuum puerum libenter dedit, & exhibuit: Lucas exprimit capitulo ſecundo ſui Euangelij hunc ſenem commendās de multis, videlicet.

Primo de virtute & perfectione; quia erat homo ſcilicet virtuoſus, & non vitioſus; qui iumentis aſſimilatur.

Secundo de pacifica conuerſatione; quia in Ieruſalem in loco pacis, correſpondens locus locato, & econuerſo.

Tertio de inſtantia in oratione; quia vocatur Simeon; qui exaudibilis interpręratur. Ioannis nono: Qui Dei cultor fuerit; hunc Deus exaudit.

Quarto de operatione; quia erat iuſtus.

Quinto de deuotione ad Deum; quia erat timoratus.

Sexto de vera ad proximum dilectione; quia expectans non ſuam; ſed conſolationem Iſrael.

Septimo de recta intentione; quia SPiritus ſanctus erat in eo.

Octauo de eius cum Deo intima coniunctione mente; quia reſponſum acceperat à Spiritu ſancto ſe mortem non viſurum niſi videret Chriſtum domini &c.

Nono de cognitione; quia venit in ſpiritu in templum; & cognouit Ieſum Chriſtum natū, & portatum.

Decimo de acceptatione a Deo; quia viſio Ieſu Chriſti conceſſa eſt ei ante mortem.

Vndecimo de innocentia, & purgatione; quia cępit puerum Ieſum Chriſtum in vlnis ſuis.

Duodecimo de gratitudine, & gratiarū actione; quia benedixit Deum: ecce qualis eſt homo iſte ſenex: cui exhibet beata virgo Maria filium.

Sed quid hic puer Ieſus in hunc ſenem ab eo acceptus fecit? vere multa & ſtupenda: nam ipſum.

Primo ab omni macula, ſi qua inerat, vel infuiſſet purgauit; & fortè in gratia confirmauit, quare ipſe Deum benedixit.

Secundo gratias Deo exhibuit, & reddidit: beneficio enim accepto Deum benedixit.

Tertio quæ Chriſtus fecit generi humano; per hunc ſenem reticere noluit: quia benedixit, ideſt benedictionem datam, per Chriſtum cū ctis, hic ſenex exprępſit.

Quarto ipſum ſanctificauit, & gubernauit; quare vocat eum dominum dicens, Domine.

Quinto eius deſiderium quietauit; appetebat enim eum videre, vidit; ideo dixit. Dimittis &c.

Sexto ipſum, ut promiſſerat ſecundum verbū ſuum viſitauit; & ſanctis patribus.

Septimo Deo fęderauit; quia in pace ſcilicet eum poſuit.

Octauo illuminauit, vt eius intelligeret deitatem; ideo dicit, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum domine.

Nono à morte peccati liberauit præſeruādo eum, ideo ſalutare eum vocat.

Decimo ſe proſequendum, & imitandum ab ipſo, & alijs indicauit, & reſerauit; ideo dicit eum paratum à Deo patre, ante faciem omniū populorum.

Vndecimo ad diſcernendnm Dei magnalia facilitauit; ideo lumen ad reuelationem gentium dicit.

Duodecimo ſpe glorificauit; quia gloriam plebis tuæ Iſrael, ſcilicet ei daturum repromiſit.

Quare non immerito: hic ſanctus ſenex Simeon, Chriſti ortu, & donatione pueri Ieſu à Maria matre gauiſus eſt, & lętatus, & non ſolum ob predicta in ipſo effecta lætatus eſt; ſed & ceruendo Ieſum, quem in vlnis talem tenebatur, & qualem declamauit eum dicens. Nūc dimittis &c. vbi oſtendit puerum Ieſum Marię filium eſſe.

Primo afflictorum conſolatorem, & ſolatium; quia eſt conſolatio Iſrael, quam expectabat.

Secundo ad Deum laudandum incitatorem; quia eum ad Deum benedicendum incitauit.

Tertio generalem mundi Imperatorem, Monarcham, dominum, & Gubernatorem; quia dominum eum dicit.

Quarto veridicum impletorem; quia ſecundū verbum ſuum dicit ſibi, & alijs feciſſe.

Quinto mirificum fęderatorem Dei, ſcilicet, & hominū; quia in pace ſcilicet nos poſuiſti.

Sexto cordium gratificum conſolatorem, & quietatorem; quia dimittis me ſcilicet conſolatum.

Septimo illuminatorem deificum; quia oculi mei per te aperti; viderunt tua deifica.

Octauo humani generis redemptorem, & liberatorem; quia ſalutare eſt, ideſt Saluator noſter.

Nono reſeratorem almificum; quia in ſe velut in exemplari perfectiſsimo, omnem declarat

perfectio-

perfectionem; ideo dicit eum præparatū ante faciem omnium populorum.
Decimo doctorem clarificum; quia lumē est, & doctor perfectus gentium.
Vndecimo malorum punitorem; quia dicit eum positum in eorum ruinam.
Duodecimo glorificatorem perfectissimum; qnia inquit ad gloriam plebis Israel scilicet datus,& ordinatus.
Tertio decimo suorum fidelium sublimatorē; qnia in resurrectionem est multorum in Israel.
Quarto decimo detestatorem omnis prauitatis; quia signum cui contradicetur.
Quinto decimo viuificatorem nostræ mortalitatis;& quando inquit tuam pertransibit gladius animam.
Sexto decimo reseratorem cordium, & occultorum; & hoc tempore generalis iudicij, & æqnitatis. Hæc sunt testimonia pueri Iesu, quæ agnoscendo Simeon de ipso palam,& publicè profitetur. Sic ergo præfatis apparet qualis fuit hic senex; & quid inipso puer Iesus effecerit,& quid de ipso sit attestatus.
Tertio loco Simeoni Maria, filium suum exhibuit; quo & merito est lætatus, & gaudio repletus, per quem patet, ꝙ seruantibus diuina præcepta Iesus datur,& communicatur.
Qnarto loco,& vltimo à Maria puer Iesus est Annę vetulæ exhibitus,& monstratus, vt patet ex serie Euangelij, capitulo secundo beati Lucæ. Cuius laudes declarans Euangelista beatus Lucas loco præallegato, ostendit eam fuisse.
Primo Deo acceptam ex nomine, quia Anna, gratia interprętatur.
Secundum gratam pro impensis; quia de templo non discedebat.
Tertio promptam ad Deo parendum; quia dicit Euangelium, Deo seruiebat.
Quarto eleemosynarum largitricem; nam Anna donans, idest largiens interpretatur.
Quinto à Deo plnribus pręuētam gratijs; quia Anna donatio interpretatur, scilicet Deo facta ei de suis donis.
Sexto Dei contemplatricem; quia filia Phanuelis; quę cōtemplans Deum interpretatur.
Septimo motus sensuales cohercentem; quia Phanuel, cuius fuit vera filia; facies Dei interpretatur; quia imaginem mentis, quæ Dei facies est; mundam tenuit; quare & propositū.
Octauo de futuris à Deo illuminatam; quia prophetissa fuit.
Nono à Deo visitationibus,& consolationibus visitatam; quia erat de tribu Asser; qui diuitiæ, vel beatitudo interpretatur; quia diuitiæ consolationis,& beatitudinis per visitationem à Deo snnt ei datæ.
Decimo vero coniugio alligatam; quia septē annos cum viro suo stetit: quare & matrimonio sanctè vsa fuit.
Vndecimo vita famosam propter antiquitatem,& vitæ religiositatem Processerat in diebus suis &c.
Duodecimo Deo dicatam, non discedebat de templo; quare locus locato congruebat, & econuerso.
Tertio decimo carnem macerasse; quia ieiunijs.
Quarto decimo deprecationibus pro se, & alijs continuè intentam; puia inquit occupata erat obsecrationibus.
Quinto decimo diuinis præceptis per omnia mancipatam; quia inquit Deo seruiebat; non vno tempore sed die, ac nocte. Has laudes de ista sancta muliere Anna dicit Euangelista, vt cui Maria filium exhibet perpendatur.
Sed hæc sancta domina vidēdo puerum Iesum, quid egit? & quid de ipso omni volenti audire; & redemptionem Israelis expectanti promisit? certe miranda: hęc enim saucta vetula puerum Iesum prædicat.
Primo Deum verum, & hominem: confitetur eius deitatem, & humanitatem redēptorem, dum eum nominat.
Secundo dicit eum omnipotentissimum; qnia se faciendo hominem, & Deum homini coniūgendo; infinita potentia concurrit: hoc dicit dum eum redemptorem asserit.
Tertio sufficientissimum; quia redemptorē eum nominat.
Qnarto beneuolentissimum; quia redemptionem nostram non egit nostris meritis, sed sola sua beneuolentia, & pietate.
Quinto veracissimnm; quia redemptionem patribus promissam facere debebat.
Sexto iustissimum; quia non potentia, sed iustitia, nostam redemptionem volnit exercere.
Septimo humilimum; intantum enim inclinatus est, vt carnem sumeret,& ad redimendum nos, mori decreuit.
Octauo sanctissimum, ex quo fecit redemptionem nostram; sanctissimus & Deo acceptissimus fuit.
Nono prouidentissimum, & sapientissimnm; tanta sapientia nostram redemptionem operando.
Decimo vigorosissimnm faciendo nostram redemptionem; conseqnenter nos a diabolo eripuit.
Vndecimo efficacissimum; quia nos redemit à morte peccati, & reduxit ad vitam gratiæ.
Duodecimo eum pādit gloriosissimum; quia ipse solus de nostra redemptione triumphum reportauit. Hoc asserit Anna dum dicit Euangelista, ꝙ ipsa de puero Iesu loquebatur omnibus, qui expectabant redemptionem Israel: designans ipsum redemptorem esse, & in ipso fiendam nostram esse redemptionem. O quàm lætè hoc vetula de puero Iesu loquebatur: nec immeritò quia interius lætificata; os

gaudium,

gaudium, & lingua exultationem habebant. Sic ergo patet præfatis quatuor cum antedictis in præsenti fructu, & conformitate, ꝙ beata Maria ad gaudium, & lætitiam filium suum paruulum exhibuit; sicut exhibuit gratiosè omni hominum statui; sic & sexui, & Iesu ortu visione, & contrectatione omnia sunt gauisa, & lætificata: Nec mirum videndo illum, q est gaudium nostrum, & solatium, ad ipsum tãgendo: Si enim fimbria vestimenti Iesu, & herba tangens eius vestimenta, mirabilem efficaciam habebat, quanto magis eum tangendo; Lucæ 6. cum scriptum sit, quod Quotquot tangebant eum sanabantur; & corporaliter, & spirituali ter: quare consolatione recreati interna, diuino gaudio, & lęticia consolabantur. Sed aduerte, ꝙ & si per Mariam sit datus puer Iesus in suo ortu, & post omnibus lætifice; tamen quibusdam est datus diuersimodè: nam datus est Marię filius.

Ioanni Baptistæ in solatium.
Elisabeth in radium.
Pastoribus in gaudium.
Magis in præconium.
Symeoni in pacis vinculum.
Annæ in fastigium.
Aegyptijs, ad quos accessit, in lucis speculum.
Ioseph ad meritum.
Apostolis in magisterium.
Pauperibus in socium.
Aegrotis in remedium.
Perfectis in exemplum.
Iustis in subsidium.
Peccatoribus in refugium.
Populis in pabulum.
Nobis in pretium.
Beatis in præmium.
Matri marię ad omne bonũ, sublimationem, & super omnes consolationem, & plenissimũ gaudium, & contubernium. Sic ergo præfatis apparet declarata prima pars huius quarti fructus, & conformitatis, videlicet. Iesus Magis exhibitus.

SECVNDA PARS QVARTI fructus, & conformitatis, videlicet Franciscus amplexatur.
Expositio.

RESTAT nunc declaranda secunda pars huius quarti fructus, & conformitatis, scilicet Franciscus amplexatur. Quia enim beatus pater noster Frãciscus, & si nõ in initio sui ortus, & natiuitatis in mundum, fuerit gratia, & virtutibus plenus, ac perfectus, sed in secundo ortu, & natiuitate, videlicet in esse gratiæ, & religionis, quando mundo apparuit pauper tatis professor; pœnitentię forma; veritatis præco; sanctitatis speculum; euangelicę perfectionis exemplar; pudicitiæ titulus; carnis macerator; & omni virtute conspicuus: Attamen, quia scriptura aliquãdo dicit esse, quod in proximo fiendũ est indubiè, ac in Dei prospectu beatus Frncifcus, & prædestinatione gratia, & virtutibus, fuerit semper amicus; idcirco in primo ortu, & natiuitate Deus voluit sibi, videlicet beato Francisco parum ante iam nato, fieri, quod fiendum erat temporis in processu, & hoc per Angelum suum, qui vt ortum Beati Francisci Deo placitum ostenderet; ipsum puerum, vt sancti Magi, tãgeret; in suis vlnis acciperet, vt Symeon; & quid futurus esset Franciscus, vt Symeon, & Anna clarius referaret: & hac ex causa principaliter ponitur hæc secunda pars, scilicet, Franciscus ad instar Christi ad videndum est traditus, & amplexandum: vt enim legenda pandit antiqua, & frater Nicolaus de Asisio, guardianus post Spoleti, habuit à domina Margarita sua matre, vicina, & nota matri Beati Francisci: matre referente, & pedisequa, seu famula beati Fancisci, ipso die, quo beatus Franciscus natus est: Ad ostium domus beati Francisci quidam aduenit Angelus in specie peregrini, petens instanter à famula, vt puer Franciscus eidem ad videndum, & tãgendum exhiberetur. Sed cum famula timeret hoc agere, ac iste in rogatu persisteret; tandem mandato matris beati Francisci peregrino Franciscus est oblatus. Qui eum in suis vlnis accipiens, stringẽs, & osculans, eius humeris in parte dextra crucem impressit; dixitque, Hodie in isto vico, sunt nati duo pueri, hic Franciscus, & alius: Hic erit de melioribus hominibus de mundo, & alius erit de peioribus: Demum prędixit infantulum Franciscum in magna custodia gubernandum, propter insidias Demonum; qui de eius ortu turbati, ad necandum eum multas insidias prępararent eidem: Atque his dictis statim disparuit, nullibi in dicta Asisij ciuitate amplius visus. Quibus apparet Christũ beato Francisco in amplexu, & visione, & datione in manibus alterius, vt factum est de ipso, voluisse similari; cum sicut beata Maria Iesum tradidit Mago quærenti; sic mater Beati Francisci dedit eum peregrino petenti. Et sicut Symeon plura de Iesu, & futuris circa ipsum dixit; sic & de beato Francisco per Angelum in tali specie peregrini, est matri referatum: Patet ergo ad quid hæc secunda pars posita est pro conformitate beati Francisci ad Christum.

Sed sciendum ꝙ beatus Franciscus, & si non in primo ortu, & natiuitate sit datus omnibus; sed modo solum præfato: attamen in secundo ortu, videlicet gratiæ, & religionis, ipse pater beatus Franciscus datus, & exhibitus est à Christo diuersis generibus personarum, à quibus

bus

bus dulciter, non corporaliter, sed spiritualiter potius est stricus, & amplexatus. Nam est exhibitus.

Primo sanctis prophetis per spiritus luculentiam ad ipsum futurum considerandum; & cũ quanta virtuositate; vt dictum est supra fructu primo, & conformitate.

Secundo matri ad gaudium, & lętitiam, quæ spiritu futurum agnoscendo filium, & videndo ipsum mira facturum in orbe, lętitia est repleta.

Tertio modo ad renouationem, nam, vt dicit secundus fructus, & conformitas, beatus Franciscus ad mundum totum renouandum est à domino directus; quod, & fecit vita, doctrina, & signis; vt patet omnibus euidenter.

Quarto Ecclesiæ militanti ad eius reparationem; vt Christus Francisco dixit: & dominus Innocentius in uisione conspiciendo Franciscum Ecclesiam Lateraneñ. ne caderet sustentantem, hic clare vidit: ac in tribus à beato Fran. institutis ordinibus patuit luculenter.

Quinto ciuibus ad conuersionem. Afsisinatibus enim beatus Franciscus prę alijs datus est ad eorum conuersionem ad dominum; sicut patuit in fratre Bernardo de Quintaualle; fratre Petro: Fratre Egidio: quorum primus nobilitate, diuitijs, scientia, & sensu fuit famosior de dicta ciuitate; qui vitam agnoscẽdo B. Francisci reiectis omnibus, & pauperibus datis, primus filius, & frater beati Francisci fuit.

Sexto fratribus ad imitationem. Nam multi seculo relicto, post Franciscum vestigia velut per callem tutissimum, & sancti hominis semitam, incedentes, ad apicem omnis sanctitatis peruenerunt; vt fructu octauo dicetur.

Septimo in sublimi positis regibus, & prælatis, & aliis pręsidentibus in deuotionem. Nonne domini mundi Christo inhærere optantes beato Francisco vita, & habitu cohęserunt? sicut Rex Ioannes. Rex Ierusalem, & Imperator Constantinopolitanus. Ioannes rex Armeniæ: & multi alij: dominus Viceplacentinus in cardinalatu, & sic de alijs, vt dicetur fructu octauo, & conformitate, qui facti sunt fratres minores.

Octauo demonibus ad terrorem, & deiectionem, quos prædicatione & ad Christum conuersione à fidelibus repulit: & eos de obsessis eiecit; & de ciuitate Aretij solo Imperio effugauit.

Nono deuotis ad perfectionem: qui ipsum Iesum cupit prosequi imitetur regulam Euangelicam, quam Deus exibuit beato Francisco, qui Euangelij nec iota de obseruantia dimisit, adeo extitit vir perfectus, vt in regularũ conditionibus ei similis non habeatur; quare, vt perfecta prosequaris in regulis trium ordinum, secundum status tui decentiam à beato Francisco institutis age.

Decimo scientibus ad illuminationem. Nam viris eruditis nõ vt homo scientificus: sed Dei spiritu illuminatus abdita pandidit diuinorũ eloquiorum: vt patuit in responsione data sacræ theologiæ magistro, & Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

Vndecimo Angelis in amicitiam, & complacentiam, qui beatum Franciscum, & sæpius visitare, & cum ipso stare: ac melodiam peragere, vt ipsorum fido amico, sunt dignati.

Duodecimo, sanctis in specialem seruum, & reuerentiam. Habuit enim beatus Franciscus specialem dilectionem ad beatam Virginem. Michaelem Archangelum. Ioannem baptistã. Petrum, & Paulum: & sic de alijs, quorum deuotioni, vt seruum fidelem se tradidit, ieiunando, & alia faciendo: Qui versa vice ipsum beatum Franciscum diligentes, multas consolationes, apparendo, amplexando, & cum ipso manendo peregere.

Tertio decimo, populo ad informationem. Nam ob animarum lucrum ibat circũeundo ciuitates, & castra; non in doctis verbis; sed in Dei virtute prædicando, & populum instruẽdo; cuius instructio mirabilem fecit fructum; vt fructu.20.& conformitate dicetur.

Quarto decimo peccatoribus ad conuersionem; patet in multis latronibus, quos verbo conuertit, & apud Christum pro eis veniam misericorditer impetrauit; vt de fratre Angelo, & alijs in processu operis patebit.

Quinto decimo, perfectis ad virtutum consummationem: Vis ad apicem venire perfectionis? vitam cum moribus attende beati Francisci; quam fratres Bernardus. Egidius & alij: vt dicetur fructu octauo, & conformitate attendentes, ad omnis sanctitatis propositũ peruenerunt.

Sexto decimo, actiuis in operationẽ; & Quã? certe, vt seruiant summa cum diligentia suo exemplo leprosis, & horribilibus: & sic fratribus mandabat statim ordinem ingresis; vt in talibus obsequijs Deo studerent placere.

Decimo septimo, pauperibus in amorem, & dilectionem, quos speciali dilexit affectu, qui bus omnia, vt infra patebit fructu. 16. & conformitate largiebatur etiam semetipsum: Ad nullos enim sic afficiebatur, vt ad pauperes tã in habitu seculari, quam in religione consistẽs.

Decimo octauo, altis corde in abnegationẽ, & humiliationem: Nõ enim laudes quęrebat, de se audire, sed vituperia: Nec in altis, sed in minimis de se sentiendo ambulauit, omnia ad humilitatem pertinentia faciendo, vt fructus 17. ostendit.

Decimo nono, prauis ad pœnitentiæ exhibitionem: Multi enim varijs irretiti peccatis, & prauis moribus deordinati, exemplo beati Francisci vana deserentes, ad pœnitentiã conuersi, ad cœli alta ascendere meruerunt post decessum;

deceſſum; ſicut in fratre Pacifico patuit,& plu ribus alijs ; ob hoc enim ipſe ſolus de pęniten tia ordinem ſpecialem inſtituit.

Vigeſimo, bonis ad crucis, & paſsionis Christi meditationem; cum enim beatus Franciſcus ſtudium eorum haberet circa paſsionem, & crucis meditationem fratres, & alios ad id peragendum inducebat: Vnde ſic allecti, ad meditandum domini paſsionem die, cum no ƈte inſiſtebant.

Vigeſimo primo, pijs ad miſericordiæ continuationem.

Non ſemel beatus Fräciſcus indigentibus im partiebatur; ſed aſsidue: Statim enim videndo miſeros ſpoliando ſe:habitum porrigebat, vel mantellum.

Vigeſimo ſecundo, auaris in mundi contemptum. Nihil enim voluit habere cum mundo proprium, ſed omnia penitus contempſit, & deſpexit; nullus tam auidus theſauri, quàm iſte contemptor.

Vigeſimo tertio,malis ad punitionē. non par cebat peccantibus quin,& verbo,& quandoq; facto feriret; quia non adulator, ſed iuſtus erat reprehenſor; patet in hominibus de Grecio ,& nobilibus de Peruſio. Gedeone prębē dario : ac muliere in caſtro Ciſternæ: quę mo nitioni patris nō acquieſcens: à Diabolo fuit aſportata, vt fructu 10. & conformitate habetur.

Vigeſimo quarto, omnibus animabus ad indulgentię obtentionem ; procurauit enim in dulgentiam à Chriſto,& matre eius, ac à domino Papa Honorio pro omnium peccatorū remiſsione, obtinenda:in introitu ſanctæ Mariæ de Portiuncula. ſecunda die Auguſti: quo libet anno,omnibus Chriſtianis pœnitētibus, & confeſsis.

Vigeſimo quinto lubricis, & carnalibus ad carnis macerationem; beatus enim Franciſcus ieiunijs diſciplinis, & alijs rigiditatibus carnem coegit ſeruire ſpiritui; vt fructus deci mus nonus, & conformitas oſtendit: vnde in fine habuit dicere, ꝙ de nullo habebat culpā recognoſcere: niſi quia fratrem corpus,qui ſe ſponte ſubdiderat ſpiritui male tractaſſet.

Vigeſimo ſexto, prælatis ad ſui deiectionem, & humiliationem,& inclinationē; Beatus enim Franciſcus noluit fratres ſuos in præſidentia eſſe,ſed vt minores vocantur in imis perſiſtere: ac ipſe generali cœdens officio, ſub vnius ſociorum ſuorum vſque ad finem voluit obedientia viƈtitare.

Vigeſimo ſeptimo religioſis in conſiderationem: Nam tanta fuit ſanctitas beati Franciſci,vt beatus Dominicus diceret de eo,ꝙ omnes religioſi ad eum attendere deberent, pro ſequi,& reuereri.

Vigeſimo octauo, fidelibus in mirorum executionem: Nam beatus Franciſcus non ſolum operibus ſanctitatis; ſed ſignis, & miraculis extitit celeber,& orbi glorioſus; de quibus habes fructu 13.& conformitate,& præcipuē trium mortuorum ſuſcitotione.

Vigeſimo nono, Dei amicis in orationem,id eſt in normam orationis,& orandi; Nam ambulans, & ſedens: laborans, & vacans: intus & foris: vi mentis ſemper erat orationi inten tus, vt quicquid erat in eo operis, & tempo ris, orationi dedicaſſe videretur.

Trigeſimo Deum guſtantibus in contemplationem: Non ſolum enim, qualiter ad contēplationem homo venit;beatus Fräciſcus oſtēdit; ſed qualiter miris exceſsibus, & viſionibus de ipſo habitis in contemplatione vir Dei ſe debet habere, clarè expreſsit: De quibus habes fructu: 15.& conformitate.

Trigeſimo primo,ad Chriſti adhæſionem:Nā qualiter, & quomodo homo Chriſto debeat inhærere, Beatus Franciſcus oſtendit dimiſſione omnium,toto affectu ad ipſum; & intra vbera ſuæ deuotionis Chriſtum habendo, & tenendo; ac pro ipſius amore mortē optādo.

Trigeſimo ſecundo, animalibus in dulcedinē, & compaſsionem. Ipſi enim beato Franciſco tanquam vero Trinitaris cultori, ſicut omnis creatura (vt dicetur) parebat ad nutum; ſic animalia libenter inhærebant; quibus & verā oſtendit pietatem, & magnam pro tempore exhibuit compaſsionem: Petet de lupo ferociſsimo apud Eugubium ſicut agno effecto; & de alijs animaubus. vt fructus 13. & confor mitas oſtendit.

Trigeſimo tertio, cordi in perſcrutationem: Cordium enim vidit arcana; ſicut patuit de fratre Maſſeo,Ricerio,fratre Leonardo de Aſ ſiſio, & de alijs.

Trigeſimo quarto, tempori in agnitionem; vidit enim, quæ ventura erant pro tempore futuro; ſicut ordinis dilatationem perſecutionem, & deuiationem prædixit.

Trigeſimo quinto, afflictis in fiduciam,& cōſolationem; patuit de fratre Leone tentato: fratreRicerio: fratre Rufino: & ſic de alijs: quos à tentatione,& afflictione liberando,eis gaudium dedit, & conſolationem.

Trigeſimo ſexto, deficientibus in ſubleuationem. patet quando frati de nocte deficienti ſubuenit, & triginta fratres, & amplius de tri bus panibus cibauit; & in mari Sclauoniæ de paucis eleemoſynis multos, diebus plurimis, multiplicatis ſubleuauit.

Trigeſimo ſeptimo,ægrotantibus in libaratio nem: omnes enim morbos expulit, & infirmi tates; & ꝙ maius eſt leproſos ſuis manibus, contrectando liberauit.

Trigeſimo octauo, infidelibus in ſaluationē: Nam Soldanum Babiloniæ conuertit, & alios infideles; tam per ſe, quàm per filios fratres ad viam ſalutis deduxit.

Trigesimo nono. Conditis in dominium, & præsidentiam: Omnia enim condita sibi obedientia fuere: Aer sibi lucidus. Ignis calorē mitigans. Terra in domo medici se glutinando. Aqua se in vinum mutans: & sic de alijs. Quadragesimo. Papæ & Cardinalibus in præcipuam regulam. Nam Papa, & Cardinales præcipua ad ipsum reuerentia,& deuotione ferebantur,eum honorantes in omnibus, & libētissime suscitantes; sicut in operis huius pluribus in locis patebit.

Quadragesimo primo,sanctis in stuporem, & admirationem: dum stigmatibus est à Christo signatus suæ sacratissimæ passionis.

Quadragesimo secundo, cœlestibus in honorem,gloriam, & inbilationem; dum est inter eos collocatus,gloria,& honore præ alijs sublimatus.

Quadragesimo tertio, mortuis in viuificationem; cum eius inuocatione, & meritis, ipse dominus Iesus suscitauit vltra triginta mortuos. vt patet fructu.39.& conformitate:& suscitat continue, & spiritualiter & corporaliter; si debitè beatus Franciscus imploretur.

Quadragesimo quarto, & vltimo,Christicolis omnibus, in exultationem,sublimationem, & honorem. Nam quod tantus sit, & talis beatus Franciscus effectus à Deo,ad gloriam est cunctorum fidelium existentium, tam in Ecclesia triumphante, quàm militante; cum inter sanctos sit singularissimus, meritis, & dignitate stigmatizationis. Sic ergo beatus pater Franciscus à Christo exhibitus iam præfatis, ab eis amplexatur; & strictus ē brachijs totius amoris. Quibus iam dictis diligenter inspectis, patet expositio secundæ partis huius quarti fructus, & conformitatis: videlicet. Franciscus amplexatur: tam ratione primi,quàm consequenter dictorum, quomodo beatus Franciscus est à Christo multis variè exhibitus, & monstratus.

QVINTVS FRVCTVS, ET Conformitas. Iesus paruus insequitur.

Expositio.

VIRTVTVM omnium dominus Iesus Christus, cum sit rex & dominus; vt ait. Psal. Ac fons, & origo, vt ait. Ber. virtutum; ac inter virtutes, virtus patientiæ homini necessaria pro statu isto multipliciter comprobatur; vtpotè, quia assiduè impugnatur à diabolo,carne,& mundo: vt se à præfatis valeat præseruare,defendere,& custodire: hanc debet habere pro thorace,galea,& scuto;spata,& lancea, scilicet patientiæ virtutem; quæ teste Cassiodoro super Psal. omnia vincit aduersa, non colluctando, sed sufferendo; non murmurando, sed gratias agendo. Ipsa est, quæ fæcem totius voluptatis abstergit;ipsa,est quæ limpidas animas Deo reddit: Hinc est, quod hanc virtutem,cum in vitæ suæ processu pluries ostenderit facto,verboq; docuerit,in suæ vitæ principio eam opere placuit demonstrare. Ipsam enim ostendit nascendo, si considerentur incommoda,quæ sustinuit. Quo ad locum; quia in Præsepio fœtido. Quo ad lectū; quia in fœno,& palea, ammota culcitra cubitauit. Quo ad vestitum,cum frigus esset intensum,& igne caruit, & pannos ad se cooperiendum non habuit.Quo ad alia necessaria; quia natus est pauperrime. Multaque alia incommoda sustinuit; & non murmur, non querimoniam edidit; sed patientissime omnia portauit, ipsamque veraciter ostendit; quando, dum mensium vix esset duorum, ab Herode ad mortē quæsitus,monitu diuino, Ioseph ipsum cum beata Maria matre eius, in Aegyptū fugiendo, deduxit.

Christus suo exem- plo patientiam etiam necessariā ostendit.

Sed qualis, quantaque fuerit eius patientia, hac persequutione Herodis, & ad Aegyptum accessu, & ibi per septennium mansione patere potest. Si consideretur ipsius Iesu altitudo, quia Deus, & sic mirum fuit quomodo à creatura Deus persequi se permisit. Si consideretur sanctitudo eius, quia sanctus sanctorum, quare non persequi, sed venerari à quolibet decebat. Si consideretur teneritudo,quia infans; nullus debæret ei obesse,sed prodesse. Si consideretur eius pulchritudo, quia speciosus forma, prę filijs hominum; omnes deberent in eo complacere,& nullus displicere. Si consideretur gratiæ plenitudo; quia plenus gratia,& veritate. Quare adhærere ei, & non repellere quis deberet à se. Si consideretur magnitudo, super omnes Deos est magnus: quare omnes debent eum exorare, & sub eius manibus corpus, et animam committere. Si consideretur eius dignitudo; quia rex regum, et dominus dominantium,à subiectis non debet abijci,sed suscipi. Si consideretur gratitudo; quia suauis, et dulcis; quare debet à quolibet diligi,et non odiri. Si consideretur rectitudo; quia iustus, et nullum offendit; offendere ergo eum prauum, et iniquum est. Si consideretur fortitudo, quia potest persequētes anichilare; vnde non est insectandus. Si consideretur limpitudo; omnia enim videt; quare,et consilia,quæ per malos fiebant contra eum. Si consideretur eius beatitudo; cum enim sit omnium beatitudo, & beatitudo, à quolibet naturaliter appetatur,puer Iesus insequi non deberet, sed omni affectione suscipi, et acceptari. Sic ergo conditionibus pueri Iesu pensatis,ei nullam persequutionem decebat inferri. Quare cum oppositum sit factū, vt dicit prima pars huius fructus,et conformi-

tatis ſcilicet. Ieſus paruus inſequitur: hanc
perſequutionem ſuſcipiẽdo mitiſsimè, patien
tię virtutem opere omnibus declarauit. Quã
patientiam declarat vlterius ętas ipſius; quia
paruus, & vix duorum menſium, prolixitas iti
neris, quia vltra 20. dietarum eſt iter per viã,
quam acceſsit. Vnde mater, & Ioſeph fatiga-
bantur, & ipſe puer Ieſus, & ſi in gremio ſeu
brachijs portaretur, & foueretur ſuæ matris;
vię incomoditas, quia non homines, ſed be-
ſtiæ; non arbores, ſed terra ſterilis; nec aqua
ad potandum, niſi bis in tanto itinere inueni-
tur. Quare ibi aderat indigẽtia, & neceſsitas
rei familiaris. Dolor Marię videndo filium
perſequi; à finibus proprijs expelli, & ad ter
ram incognitam ſe cum filio deduci. Magni-
tudo timoris tam Marię, quam Ioſeph, in cu-
ius ſignum de nocte ſurrexit, & ad Aegyptum
perrexit. In Aegypto permanſio per tantum
tempus, cum ſumma paupertate incogniti, lin
guam neſcientes, nec habentes hoſpitium, nec
ad conducendum pecuniam poſsidentes. Hęc
& alia, quę debent circa hoc cogitari ſi pen-
ſentur. perſequutionẽ habuiſſe diram Ieſum,
matrem, & ſponſum apparet, ac patientiã ma-
gnam eius pandunt, clamant, & oſtendunt.
Sed quare hanc patientiam, & virtutem voluit
opere ſic oſtendere in ſua infantili ætate? niſi,
quia iuſtis voluit eſſe conformis, & electis:
Diſcurſus. Quis enim fuit iuſtorum, qui perſequutionẽ
non habuit in hoc mundo? Abel à fratre Cha-
in mactatur. Noe ſubſanatur, & deluditur, dũ
diluuium prædicaret futurum. Abraham in
igne ponitur. Iſaac ab Abimelech expellitur.
Loth omnia perdit. Iacob ab Eſau, & Laban
fatigatur. Ioſeph à fratribus venditur. Moyſes
ad mortem quęritur. Iepte, Sanſon, & Gedeon
perſequutionibus agitantur. Dauid inſidijs
vndique circonuenitur. Tobias excęcatur. Iob
flagellatur. Ezechias à Senacherib concludi-
tur. Ioſias occiditur. Iſaias ſecatur. Ieremias
obruitur. Daniel in lacum mittitur, & ſic de
alijs prophetis, & iuſtis: qui varijs ſunt laceſsi
ti iniurijs; & patientiæ virtute probati; ſicut
enim præfatis Ieſus fuit cõformis, quo ad cor
poream ſubſtantiam, quia homo; ſic & conſi-
milis eis eſſe voluit, quo ad patientiæ virtutis
ſuſceptionem. Voluit etiam hac virtute pro-
bari; vt ipſam prius nobis facto, & demum in
vitę progreſſu, facto declararet ſuſcipiendam
à nobis, & verbo. Hæc enim eſt virtus.
Notã. Primo, qua homo vincit ſe ipſum. Multi ſunt,
qui vrbes magnas in ſua redegerunt poteſta-
te, ſed pauci, qui ſe: vt dicit Seneca in quæſtio
nibus naturalibus.
Secundo reddit hominem inuictum. glo. ſuper
illud Iob 4. vbi eſt fortitudo tua. di. Qui ſe vin
cit, cõtra omnia fortis eſt; vere vnus homo pa
Seneca. tiens à toto mundo vinci non põt. Et Seneca.
Facilius eſt gẽtẽ vnã, quã vnũ hominẽ vincere.

Tertio de hoſte glorioſè triumphat; Diabo-
lus patientia ſuperatur. In vitis patrum. De-
moniacus cum percuſsiſſet ſenem in maxillã;
& ille cum patientia præberet etiam aliam,
Diabolus ſtatim aufugit.
Quarto facit hominem ſui poſſeſſorẽ. Luc. 21. Luc. 21.
In patientia veſtra poſsidebitis animas ve-
ſtras.
Quinto iram Dei mitigat. Prouer. 25. Patien- Prou. 25.
tia lenietur princeps. Dauid patientia Deum
placat. 2. Reg. 15. 2. Reg. 15.
Sexto homo reddit vices Deo hac virtute. 1.
Pet. 2. Chriſtus paſſus eſt &c. Et ſequitur, vt ſe 1. Pet. 2.
quamini veſtigia eius. Chriſtus piſcem aſſum
comedẽdo, reliquias dedit Apoſtolis. Et Apo
ſtolus Colloćen. 1. Adimplebo, quę deſunt paſ Collo. 1.
ſionum Chriſti in carne mea.
Septimo hominem martirem facit. Grego. Si-
ne ferro, vel flammis, martires eſſe poſſumus;
ſi patientiam in animo conſeruamus.
Octauo mira agit Grego. 1. Dial virtutem pa-
tientiæ ſignis, & miraculis maiorem puto. Ru-
bus ardet. & non comburitur: ſic & vir patiẽs,
& ſi malis pulſetur; non tamen deijcitur.
Nono ſapientiam inducit. Prouer. 14. Qui pa Prou. 14.
tiens eſt, multa gubernatur ſapientia. & c. 19. Prou. 19.
Doctrina viri per patientiam agnoſcitur.
Decimo animam perficit. Iacobus in canoni-
ca. cap. 1. Patientia opus perfectum habet. Ha
bent & alię virtutes opus ſuum, quantum ad
ſufficientiam; ſed hæc quantum ad ſufficien-
tiam, & efficaciam: quia omnia conſumat.
Vndecimo animi magnitudinem oſtendit. Se-
neca. Magni animi eſt, iniurias in ſua patien-
tia pati.
Duodecimo, & vltimo. Cęlum acquirit. Beati, Math. 5.
qui perſequutionem patiuntur propter iuſti-
tiam; quoniam ipſorum eſt regnum cęlorum.
Quia ergo, tot bona facit patientia: vt nobis
ſuſcipiendam oſtenderet puer Ieſus; hanc ac-
cepit inſecutus iniuſte ab Herode, & à Iudæis.
Vlterius pro euidentia patientię Saluatoris
in pueritia inſpice cauſam. Ieſus paruus inſe-
quitur, ſcilicet ab Herode, cuius regnum non
accepit, nec accipere venerat; quia regnum
eius, non eſt de hoc mundo; eum non irrita-
uerat verbo: facto non laceſsiuerat: ad cuius
ſalutem, & aliorum natus erat: & ei ſe daturũ
gloriam, & gratiam ſi vellet, venerat. Sic, non
iudæos, qui de eius ortu turbati ſunt, qui vna
cum Herode ad inſequendum ipſum, erant ar
mati, non offenderat vnquam; imo ſuis bene-
ficijs ſemper iuuerat, & ſe eis beneuolum oſtẽ
derat: Quare, cum nulla ſuppeteret cauſa per
ſequendi puerum Ieſum: & Chriſtus patiẽter
omnia tolerando, ſuam oſtendit patientiam
magnam, & perſequutionem atrociſsimã fuiſ-
ſe, & crudelem. Sic ergo, apparet, quomodo
intelligitur prima pars huius quinti fructus, &
conformitatis. Ieſus paruus inſequitur. Nam
eum

eum Herodes, & iudęi extinguere voluerunt; & hoc in infantili ętate: quamuis id perficere diuino prę uenti conſilio non potuerunt. Sed hunc puerum Ieſum, quem necare non potuerunt; & vt ipſum Herodes crudelis eſtinguere, pueros innocentes, necauit, temporis in proceſſu, iam defuncto Herode, forſan audine runt? & ab eius perſequutione abſtinuerunt? Certe non. imo iniurijs innnmeris ſunt inſequuti; ipſum enim contemptibilem, & deſpicabilem populo reddere ſunt conati, diuerſas vias, & modos inuenientes, vt famam eius denigrarent.

Primo, eius vitæ detrahendo dicentes, de eo. Hic homo vorax eſt, & potator vini, publicanorum, & peccatorum, amicus.

Luc. 11. Secundo, eius miracula contemnendo. in Belzebub principe demoniorum eicit demonia.

Ioan. 11. Tertio, eius famæ, & fauori inuidendo. dicentes. Ecce totus mundus vadit poſt eum; quid facimus? ſi dimmittimus enm ſic, omnes credent in eum.

Quarto, eum deſpiciendo. Quomodo hic ſcit litteras cum non didicerit? Non ne hic eſt fabri filius? &c.

Math. 22. Quinto, ſuę doctrinę inſidiando. Conſilium inierunt, vt eum caperent in ſermone.

Sexto, ipſum perſonaliter perſequendo. voluerunt enim eum lapidare, & capere. Pſal. 8. & 10.

Pſal. 8. 10.

Ioan. 8. Septimo, ei non credendo, dicentes. Tu de te ipſo teſtimonium dicis, teſtimonium tuum nō eſt verum.

Ioan. 8. Octauo, eum blaſfemando. Non ne bene dicimus nos; quia Samaritanus es, & demoniū habes?

Nono, in paſsione, eum illndendo, dicentes,

Luc. 22. Prophetiza nobis; quis eſt qui te percuſsit.

Math. 27. Decimo ipſum deridendo. Vah qui deſtruis templum Dei &c.

Vndecimo accuſando Pilato. Si non eſſet hic malefactor &c.

Duodecimo, mortem turpiſsimam inferēdo, & condemnando; quia, vt crucifigeretur petierunt. Hæ iniuriæ; & ſi aliquę fuerunt reales, vt plurimum tamen verbales fuerunt. Verum ipſi non contenti verbis, ad opera accedētes, ipſi Chriſto Ieſu noſtro Saluatori, magnas iniurias irrogarnnt.

Et primo, in ordinatione ſuæ captionis; cum capere cum diſcipulo pro paruo precio ordinauerunt.

Secundo, in captione; quia, vt ad latronem capiendum acceſſerunt.

Tertio, in deductione quia eum ligauerunt.

Quarto, in domo Annæ, velatione dicentes prophetiza &c.

Quinto, in maxillæ percuſsione, in loco tam ſolemni, & tali corporis parte, & ſine cauſa, & à tam vili perſona.

Sexto, in facie in ſputis deturpatione.

Septimo, in traditione ipſius in manibus Pilati, vt malefactor.

Octauo in miſsione ad Herodem, & deſpectio ne ipſius ab Herode, & ſuis.

Nono, in Barabam petitione, & dimiſsione.

Decimo in flagellatione; quia Pilatus voluit eum, corripere.

Vndecimo, in condemnatione ad mortem, vt latro.

Duodecimo, in crucifixione.

Tertio, decimo, in latronum cum ipſo crucifixione, & aſſociatione.

Quarto decimo, in aceti cum felle potatione.

Quinto decimo, in tituli appoſitione.

Sexto decimo, in ſpoliatione, & denudatione.

Decimo ſeptimo, in exprobratione, & deriſio ne latronum, & aliorum.

Decimo octauo, poſt mortem lanceatione: Tot ergo iniurias inferentibus iudæis, quid egit Chriſtus? inquit Petrus in ſua canonica. 1. Pet. 2 Cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur non comminabatur. Sic ergo patet; quæ, & quanta dominus Ieſus ſuſtinuit, vt nobis capiendam virtutem patientiæ indiceret; ſuoq; exēplo inſtrueret; & doceret pro pſequē tibus, exorare vt Luc. ſcribit d. Pater ignoſce il Luc. 23 lis: quia neſciunt quid faciunt. Patet ergo præfatis ſuccintè expoſitio primę partis, huius quinti fructus, & conformitatis. Videlicet Ieſus paruus inſequitur.

SECVNDA PARS QVINTI FRVCTVS, & Conformitatis, videlicet. Franciſcus agitatur. Expoſitio.

EXPEDITA primæ partis huius quinti fructus, & conformitatis expoſitione; videndum eſt de intelligētia ſecundæ partis, videlicet. Franciſcus agitatur. Pro cuius euidentia eſt ſciendum, ꝙ vt patet ex ſcriptura diuina, & ſanctorum exemplis; vir per patientiam pluribus modis probatur; & patiens eſſe cognoſcitur.

Et primo carnis infirmitate, & percuſsione: vt beato Gregorio in quarto dialogorum commendatur vir Dei Santulus; qui omni tempore vitę ſuæ iacuit in lectulo membris omnibus deſtitutus. Per patientiam homo probatur. 12. modis.

Secundo, in diſplicentiæ omnis illatione. De hac Chriſtus in cruce commendatur; qui ſe cō ſolantem non inuenit.

Tertio, verbis ininrioſis impertitione; de hac commendatur Sarra, quę ab ancilla maximas Gen. 16. iniurias audiuit, & patienter portauit.

Quarto, nulla habita ſibi cōpaſsione, ſub hac

Exo. 1. probati sunt filij Israel, quibus prefecti Pharaonis nullam habebant compassionem in conuiu laboribus.

Gen. 39. Quinto, mala sui tractatione. de hac commendatur Ioseph; qui venditus, á fratribus, infamatus a fęmina; coniectus est in vincula.

Exo. 2. Sexto, sui a patria expulsione, Sub hac, fuit Moyses expulsus de Aegypto à Pharaone.

Iob. 1. Septimo, flagellorum percussione, & verberatione. In hac præcipuè fuit Iob percussus, & flagellatus à diabolo.

1. Reg. Octauo, assidua persequutione: hanc perpessus est Dauid, capitibus pluribus à Saul; qui vsque ad mortem non destitit Dauid persequi, vt patet ibidem.

Nono bonorum temporalium amissione. De hac laudatur sanctus Eustachius, & Iob. a quibus bona fortunę, & naturæ, scilicet filij, fuerunt ablata.

Decimo, consolationis subtractione: In hac
Gen. 11. fuit Abraham in Vr Caldęorum. i. igne. Tres
Dan. 2. pueri, in camino ignis per tempus. Susanna,
Dan. 13. qui omnes in principio priuati videbantur hominibus consolatione; tandem patientia sunt recreati dulcedine ipsa diuina.

Vndecimo, Diaboli infestatione assidua; vt fuit in Paulo Apostolo; cui erat datus carnis stimulus.

Duodecimo, & vltimo, illius, quod homo appetit subtractione. hac fuit probatus Tobias senior, lumine oculorum orbatus, pro tempore: sed patienter ferendo, reiterato à Deo lumen ipsum recepit. Prefatis ergo modis, vt patet ex scripturis virtus patientiæ declaratur. Et si doctores alios assignent, ad prædictorũ, vel aliquem præmissorum possunt reduci. Verum, cum sancti, iam dictis modis, probati à Deo fuere; nec prędicti contra inferentes turbati, aut malum pro malo, corde, voluntate, nec opere reperti sunt reddere: imo eis compati; pro inferentibus deprecari; eisque humiliter, & benignè indulgere; ob patientiam prefectum opus habentes, patientię vicissitudine præmiantur à Christo: Quorum exemplo vir gloriosus beatus Franciscus, patientię quo ad præfata ostendit virtutem: non solum post quam Christum perfectè induit religione in ea: sed in habitu seculari existens: sub præfatis patientię modis agitatis: quia tolerauit cuncta patienter, Christo Iesu in hoc reperitur conformis: prout hic fructus quintus, & conformitas quo ad secundam partem nititur demonstrare. Fuit enim beatus Franciscus sub prædictis modis.

Sub primo modo fuit. s. Infirmitate, & corporis passione, secularis existẽs: quia enim ignorabat cœlestis alloquutionis, arcanum; facta est manus domini super eum; & castigatus fuit exterius prolixi langoris grauedine; & clarificatus fuit interius sancti spiritus vnctione, Iactus frater; quia naturæ erat debilis, semper erat infirmus, & præcipuè infirmitate epatis, splenis, & stomaci: & hæc ei acciderant ex corporis, dira pertractatione. Circa finem vero varijs cœpit infirmitatibus laborare, & doloribus continuis comprobari: nec tamen aliquando est conquestus; sed pęnas ipsas, sorores esse suas, vocabat. Adeo enim in hoc, diuinæ voluntati, concors erat: vt semel dicenti sibi fratri, quod rogaret Christum, vt secum mitius ageret. Respondit cum maximo eiulatu. Ni scirem in te simplicem puritatem tuum, ex nunc abhorrerem consortium; qui ausus es circa me, diuina iuditia reprehensibilia, iudicare; & prostratus in terram, ossibus collisis, ad dominum inquit. Gratias tibi ago domine Deus meus, de omnibus his doloribus meis, teque mi domine rogo: vt centuplum addas, si tibi placuerit; quia hoc erit mihi acceptissimum, ut affligens me dolore, non parcas: cum tua sanctę voluntatis adimpletio, sit mihi consolatio superplena. In suis infirmitatibus non didicit pater conqueri: sed semper lętitiam singularem ostendere, non conquestus aliquando; sed Deo gratia semper agens. Nota mira de b. F. charitate: & patientia.

Sub modo fuit secundo. beatus Franciscus, videlicet Displicentiæ omnis illatione: pluries enim, & multiens displicentias accepit, & sustinuit. Nam secularis dum esset, & guerra esset inter Perusium, & Assisium, captus cum pluribus ex suis ciuibus, in carcerem missus, ibidẽ per annum stetit, donec pax inter Assisinates firmata esset, & Perusinos. In quo carcere, dũ esset, cum displicentiã habere deberet ex his, quæ in carceribus habentur: & libertate, qua carent: vir Dei Franciscus alijs cõcaptiuis dolentibus, & tristantibus, ipse iocundus stabat, & alacer, vt adeo ad stultitiam sibi imputaretur. Concaptiuus ergo manens Perusij, velut alter Tobias, suis concaptiuis seruiebat, vt poterat. Ac vnum militem, qui iniuriam alteri irrogarat; propter quod eiusserat ab alijs: Beatus Franciscus nec societate deseruit: nec ei administrare cessauit. Postquam vero mundo renunciauerat, & fratres habere inceperat, omnis consolatio aberat; & quantum ad tegumentum: quia villissimè indutus: quantum ad locum, quia in stabulo quodam, propè Assisium, quod eos capere non poterat: quãtum ad lectum, quia terra: quantum ad cibum prę fame, quia nõ dabantur eis eleemosynæ, vt potè incognitis adhuc: quare rapas comedere eos opportebat, per loca, ad quæ ibant. Quidam dicebant eos insanos, & luto, & lapidibus impetebantur: & quandoque per caputia trahebantur, & retro reportabantur. Quidam dicebant eos fures, & latrones; nec eos volebant sub tecto, aut porticibus recipere ad hospitandum; & tamen omnia Dei amore libenter, & patienter ferebant. Quapropter beatus

Franciscus

Franciſcus hunc patientiæ modũ volens oſtẽ-
dere:& de hoc certiorem facere ſocium ſuum
fratrem Leonem, dum iret cum eo tempore
magni algoris, de Peruſio Aſsiſium : dixit ipſi
fratri Leoni. Quamuis ſtatres minores in om
ni terra dent exemplum magnæ ſanctitatis, ho
neſtatis, & ędificationis; ibi tamen non eſt per
fecta lætitia. Et quamuis frater minor illumi-
net cęcos; contractos extendat; & demones
pellat; ſurdis auditum; claudis greſſum; & mu
tis reſtituat verbum, & ꝙ plus eſt, quatridua-
num reſuſcitet mortuum: ibi non eſt perfecta
lætitia. Et ſi frater minor ſciret oẽs linguas, &
omnes ſcientias, & ſcripturas; ita vt ſciret pro
phetare, & reuelare non ſolum futura; ſed etiã
conſcientias aliorum: ibi non eſt perfecta læ-
titia. Et ſi frater minor loquatur linguã ange
lica, & ſciat ſtellarum curſus; & virtutes herba
rum; & ſint ei reuelati omnes theſauri terrarũ;
& ſi cognoſceret virtutes, & ꝓprietates auiũ,
piſcium, animalium, hominum, & radicum, la
pidum arborum, & aquarum: ibi non eſt per-
fecta lætitiã. Et ſi ſciret tam ſolemniter præ-
dicare: ꝙ conuerteret omnes infideles ad fi-
dem: ibi non eſt perfecta lætitia. Et cum fra-
ter Leo peteret ab ipſo, in quo eſſet perfecta
læticia. Reſpondit dicens. Quando venie-
mus ad ſanctam Mariam de Angelis ſię balnea
ti, pluuiaque, & frigore congelati: & luto etiã
deturpati, ac fame afflicti, & ad portam loci
pulſabimus, & portinarius veniet iratus di.
Qui eſtis vos? Et nos dicemus. Sumus duo, de
fratribus veſtris: & ille econtrario diceret;
imo eſtis duo ribaldi, qui itis circumquaque
per mundum, pauperum eleemoſynas rapien
do; & non aperiret nobis, ſed faceret nos ſta-
re ad niuem, & aquam in frigore, & fame vſq;
ad noctem. Tunc ſi nos tot impulſus, & iniu-
rias ſine turbatione, & murmuratione tolera
bimus patienter, & cogitauerimus humiliter,
& charitatiuè; ꝙ ille portinarius veraciter nos
cognoſcit, & ꝙ Deus linguam ſuam exercet
contra nos; o frater Leo ſcribe: ꝙ ibi eſt per-
fecta lætitia. Et ſi nos perſeuerauerimus in pul
ſando; & ille portinarius, tanquam contra im
portunos, exeat cõtra nos, & duriſsimè nos af-
ficiat alapis; dicens. Recedite hinc, pultrones
viliſsimi; & ite ad hoſpitale: qui eſtis vos? pe
nitus hic non manducabitis: Et ſi nos hæc pa
tienter portabimus, & iniuriati; cum amore
pepercerimus toto corde: ſcribe frater Leo:
quia, ibi eſt perfecta lætitia. Et ſi nos vndique
afflictos fame vrgente; frigore affligente, no-
cte inſuper appropinquante, pulſabimus cla-
mabimus, fletu inſtabimus, vt aperiatur no-
bis, & ille deinde ſtimulatus, dixerit. Iſti ſunt
homines procaciſsimi, & proterui, & ego pla
cabo eos; & exiens, cum vno fuſte nodoſo; ca
piens nos per caputium, & ad terram ſuper lu
tum, & niues proijciet, & taliter nos verbera-
bit cum fuſte prædicto; ꝙ vndique nos plagis
implebit: ſi tot mala; ſi tot iniurias, & verbe-
ra; cum gaudio tolleremus; cogitantes, ꝙ pę
nas Ieſu Chriſti benedicti, nos tollerare, &
portare debemus: ſcribe frater Leo, ꝙ ibi eſt
perfecta lætitia. Et addidit. Inter omnia cha
riſmata ſpiritus ſancti, quæ cunctis ſuis amicis
conceſſerit Ieſus Chriſtus, & concedet; eſt, vin
cere ſe ipſum; & libenter propter Ieſum Chri
ſtum, & charitatem Dei opprobria ſuſtinere.
Nam in omnibus mirabilibus ſupradictis, nõ
poſſumus gloriari; quia non ſunt noſtra, ſed
Dei. Sed in cruce tribulationis, & afflictionis
poſſumus, gloriari; quia id eſt noſtrum. Ideo
dixit Apoſtolus. Mihi autẽ abſit gloriari, niſi Gal. 6.
in cruce domini &c. Hęc beatus Franciſcus.
Sub tertio modo, fuit beatus Franciſcus: vide-
licet, Verbis impetitus iniurioſis; dum perſe-
quutionem patris, voluiſſet ad tempus vitare;
& in quadam occulta fouea ſtetiſſet per dies;
tandem ſpirituali quadam lętitia, completus,
& virtute indutus ex alto; relicta fouea, ciuita
tem intrauit Aſsiſij. Quem, cum iuuenes cer-
nerent, & ciues facie ſqualidum, et mente mu
tatum, ac per hoc alienatum putarent à ſenſu;
luto platearum, et lapidibus impeterent, et tã
quam inſano, et dementi clamoroſis vocibus,
inſultarent. Famulus domini nulla fractus, aut
mutatus iniuria; vt ſurdus in omnibus pertrã-
ſibat. Fructus religioſus, & frater (vt docet do
minus Bonauentura in ſecunda parte, legen-
dæ maioris) ſtultum iudicabat mundanis, ex-
tolli fauoribus; gaudebat de opprobrijs, et
de laudibus triſtabatur: malebat quidem de
ſe vituperium audire, quam laudes: ſciens ꝙ
hæc ad ſe emendandum inducerent; illa autẽ
ad cadendum. Et cum laudaretur à populis,
fratri mandabat ſocio; vt verba ipſum vilificã
tia ſuis auribus inculcaret. Et licet inuitè, id ſo
cius expleret; ruſticum, mercenarium imperi-
tum, et inutile dicendo; exhilaratus tàm men
te, quàm facie, reſpondebat. Benedicat tibi
Deus fili chariſsime; quia tu veriſsimè loque-
ris: et talia filium Petri Bernardinis, decet au
dire. Imo ad ſibi dicendas iniurias, et oppro-
bria inferenda, populos inducebat, occultos
defectus, palam reſerando. Vnde in legenda
antiqua in capitulo de perfectione humilita-
tis, ipſe beatus Fran. aliquando, dixit ſocio.
Non mihi videtur, ꝙ ſim frater minor; niſi eſ-
ſem in ſtatu, in quo tibi dicam. Ecce fratres
cum magna reuerentia, et deuotione inuitãt
me, ad capitulum; et motus ex deuotione ip-
ſorum vado ad capitulum cum eis. Ipſi autem
congregati rogant me: vt annunciem verbũ
Dei: et prædicem inter eos; & ſurgens prędi
co illis ſicut docuerit me Spiritus ſanctus: fini
ta prædicatione: ponatur, ꝙ omnes fratres cla
ment aduerſum me, dicentes. Nolumus te re-
gnare ſuper nos; non enim es eloquens, ſicut
decet;

decet; & es nimis simplex, & idiota, & verecūdamur nimis, talem habere prælatum, ita sim plice.n, & despectum super nos; vnde de cętero non præsumas te nostrum vocare pręlatū: & sic eijciunt me, cū vituperio, & opprobrio: non videtur mihi, ꝙ sim frater minor, si eodē modo non gaudeo; quando me villipendunt, & cum verecūdia me eijciunt; nolentes, vt sim prælatus eorum; sicut quando venerantur, & honorant me; eorum profectu, & vtilitate. Nam si gauisus sum, cum exaltant, & honorāt me propter profectum, & deuotionem ipsorum; vbi tamē animę meę periculum esse potest; multo magis debeo delectari, & iocundari de profectu, & salute animæ meę; cum vituperant me, vbi est certum animæ lucrum. Hoc idem habetur in sexta parte legendę maioris. Et ideo beatus Fran. in suis admonitionibus, de hoc tertio, patientię modo loquens dicit. Beatus seruus, qui, cum reprehenditur, & accusatur; illam reprehensionem, & accusationem, ita patienter, sustinet ab alijs, sicut á semetipso. Beatus seruus, qui reprehensus, benigne acquiescit, verecunde obtemperat, humiliter confitetur, & libenter satisfacit. Beatus seruus, qui non est velox ad se excusandū, & humiliter sustinet verecundiam, & reprehensionem de peccato, vbi non commisit culpam. Hęc beatus Franciscus.

Fuit beatus Franciscus sub quarto patientię modo. videlicet. Si nulla habebatur ei compassio. Franc. seculari existente: videns eum pater á ciuibus impeti, luto, & lapidibus; habuit ne sibi compassionem? Certe non. Audito siquidem pater rumore, quem ciues cōtra filium, faciebant; accurrens omni miseratione naturali, & compassione subtracta, non ad liberandum eum, sed perdendum, pertractum domi, primo verberibus, deinde vinculis angit. Prius enim pater ipsius, insecutus est eum, ob pannos, & equum venditos, pro reparatione Ecclesię sancti Damiani, de cuius reparatione mandatum á Iesu Christo acceperat, cuius persequutionem beatus Franciscus declinans, in quadam occulta fouea, vni soli, de sua domo nota pluribus stetit diebus. Insuper cum iam abrenunciasset omnibus, & patri etiā vestimenta tradidisset: nudo ipso remanente: pater non fuit pietate commotus; vt aliquid ei, de vestimentis daret; & ꝙ iniquius est, ipsum videndo, iam Iesum Christum induisse, & algore deficientem, ad tradendum ei pannum, pro tunica aliqua, nullatenus fuit aliqua pietate, commotus. Sicque Franciscus á suis derelictus, a patre patrum, qui in cęlis est, in quem affectum totum posuerat, benignissimè susceptus, abundanter ob patientiam, cuncta peroptata accepit. Et ideo ipse pater Beatus Franciscus dixit in suis admonitionibus, loquens de hoc quarto patientiæ modo. Non potest cognosci seruus Dei, quantam habet patientiam, & humilitatem, dum satisfactum est ei secundum voluntatem, & necessitatem suam. Cum autem venerit tempus, quo illi, qui debent satisfacere ei, faciunt sibi contrarium; quantam habet ibi patientiam, & humilitatē, tantam habet, & non plus.

Fuit etiam beatus pater Fran. sub quinto modo huius virtutis. s. Patientiæ comprobatus; videlicet sui mala tractatione. Secularis enim á patre. videlicet, vt viam Dei desereret, & mundum prosequeretur fuit nequiter tractatus; vt potè verberibus attritus, & vinculis alligatus, ac verbis indecentibus lacessitus. Frater iam existens, ab episcopo Imolensi fuit expulsus in debite; & quia patienter tulit, iterato reuersus, ab ipso laudabiliter est susceptus. Sic ipsius ad Soldanum accessu captus á Saracenis, qui tāquam lupi accurrentes in oues feraliter comprehensum, crudeliter, & contemptibiliter pertractarunt, afficientes conuitijs, affligentes verberibus, & vinculis alligantes: vt dicitur in nona parte legendę maioris. Sed quia sciebat beatos dictos á Christo, qui patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum, pręfata omnia Christi amore gaudenter suscepit. Et ideo dicit ipse beatus Franc. in suis admonitionibus: exponens illud, Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabūtur. Illi sunt vere pacifici, qui de omnibus, quę in hoc seculo patiuntur propter amorem, domini nostri Iesu Christi, in animo pacem seruant. Math. 5. Mat. 5.

Fuit beatus Fran. sub sexto modo patientię, videlicet, A patria expulsione. Fuit enim persequutione paterna, ab Asisio effugatus, per dies nonnullos. Quia enim vidit, ꝙ cum reuocare nequiret, de prouincia saltem, conatus est effugare: vt dicit secūda pars legendæ maioris: verum vir Dei beatus Franc. cum bonis paternis abrenuntiasset, & á patre, & omnibus liber effectus, ciuitate relicta Asisij, Eugubinm perrexit, & ibidem per tempus aliquot mansit. Et quia forti viro omne solum, patria est. Nec iuxta Apostoli dictum ad Hebr. 13. Habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus: hinc est, ꝙ licet beatus Fran. plus de vna patria, quam de alia, non curauit; ita & fratres de hoc specialiter in regula admonuit. cap. 6. dicens. Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem; sed tanquam peregrini, & aduenæ sint in hoc seculo; in paupertate, & humilitate domino famulantes. Non de expulsione curant á patria, qui locum proprium nullum hn̄t. Bias, vt dicit Valerius libro. 7. rubrica de sapienter dictis, amissa patria, cum rebus, nihil curauit: quia non sua iudicabat illa, quæ fortuna quandoque posset auferre. Sic & beatus Franc. celi iā ciuis, de patria mūdi, penitus nihil curauit. Heb. 13. Bias philosophus.

Fuit

Fuit etiam beatus Franc. ſub ſeptimo patientiæ modo, videlicet. Flagellorum percuſsione. beatus enim Fran. à patre prius, diris eſt flagellis attractus; demum à Saracenis, ac in hoſpitio domini Cardinalis Leonis a demonibus eſt crudeliter flagellatus, & verberatus; verum quia carnem ſuam continuè diſciplinis flagellabat, & abſtinentia edomabat; non cōquerebatur de flagellis corporis; vbi cauſa nō adeſſet in ipſo facinoris; immo, vt iam dicta demonſtrat dominum deprecabatur; vt ſibi flagella renouaret, & pęnas: vnde dicebat. Psal. 37. Ego in flagella paratus ſum. Et ideo ipſe Bea. Fran. in ſuis admonitionibus dicebat: beatus ſeruus, qui ſemper manet ſub virga correctionis; nam Deus flagellat omnem filium, quem Heb. 12. recipit. Ait Apoſtolus.

Fuit etiam beatus Fran. ſub octauo modo, patientię probatus. videlicet, Aſsidua perſequutione: dum ſecularis eſſet, perſequutus fuit à patre, & ſocijs, quos deſeruerat; a quibus luto, & lapidibus eſt impetitus. Sed ipſo, ad Deum conuerſo: paterna perſequutio non ceſſauit, nam vbicumque eum reperiebat, ſibi maledicebat. Quod beatus Franciſcus attendēs, quendam hominem pauperculū, & deſpectū in patrem aſſumpſit; cui, & de eleemoſynis dabat, cui, & dixit. Cum videris patrem meum maledicentem mihi; & ego dixero tibi, benedic mihi pater: Signabis me, & benedices vice illius. Sic ergo illo paupere ſibi benedicente: beatus Franciſcus dicit ad patrem. Non credis, ꝙ Deus poſsit mihi dare patrem benedicentem mihi, contra tuas maledictiones? Sic, & multi deridentes eum, videntes, omnia patienter ſufferre mirabantur. Frater quoq; ipſius carnalis, nec a perſequutione eius, ceſſauit: immo eum cum alijs deridebat: vnde tempore intenſi algoris, cum vidiſſet beatum Franciſcum pauperculis contectum indumentis, orantem, dixit vni ſuo conciui ironice. Dicas Fran. ꝙ tibi vnam nummatam vendat de ſudore; cui beatus Fran. reſpondit gaudio perfuſus: Ego charè vendam domino meo iſtum ſudorem. Et quia ſeruos Dei nouerat perſequutionibus aſsiduis comprobari velut aurum in fornace; hinc eſt, ꝙ de talibus perſequutionibus nihil curabat: ſed potius appetebat; ac tales, qui huiuſmodi patiebantur vexationes, verbis ſingularibus demulcebat. Vnde cuidā fratri tentatione grauiſsima laboranti; cum Exemplū. Deum exorare pro amotione eius; nec obtinendo, quod petebat ſe à domino relictum putaret: talia deprompſit beatus Franciſcus. Crede mihi fili, quoniam magis propterea ſeruum Dei te credo: & quo magis tētatum, magis à me dilectum, te noueris. Nullus enim ſe ſeruum Dei reputare debet; quouſque per tētationes, & tribulationes non tranſierit. Annulus eſt, quodammodo victa tentatio; quo Deus ſibi deſponſat animam ſerui ſui. Plures ſibi, de annoſis meritis blandiuntur: & nulla ſuſtinuiſſe tentamenta lętantur. Sed quoniam ante congreſſum, ſolus eos terror elideret; ſciant ſpiritus ſui debilitatem cōſideratam a domino: vix enim obijciuntur certamina fortia, niſi vbi fuerit virtus perfecta. Signum amplioris eſt gratiæ, nihil in ſeruo ſuo impunè relinquere, dum viuit in hoc mundo. Hæc beatus Franciſcus. vt dicit frater Thomas in ſua legēda.

Sub nono modo patientię probatus fuit beatus Franc. videlicet, Omnium bonorum temporalium amotione. Nam, & ſi ſponte omnia temporalia reliquerit: tamen ſub ſanctæ paupertatis, indigentiæ, & incommoditatis camino, & patientia fuit. licet enim paupertatem præ alijs, dilexerit, & tenuerit: eam tamen ſeruando, multis indiguit, quorum indigentia, ei ad patientię meritū fuit, & præcipuè in ordinis exordio, habēdo rerum penuriam: quia non agnoſcebatur ipſe, nec ſocij; nec tunc aliquis pauper erat voluntarius dimittendo omnia, & oſtiatim mendicando: quare habētes defectum panis, & aliorum, comedere rapas, cum ſuis ob famē eſt compulſus. Inſuper, vbi non agnoſcebatur, quia beatus Frāciſcus erat paruus, & deſpectus, panis fruſta non dabantur ſibi tam bona, nec pulchra, ſicut ſocijs; vt patuit, quando ipſe iuit pro pane cum fratre Maſſeo ſocio ſuo, quia frater Maſſeus erat pulcher homo, & beatus Franciſcus non, & tamen in quomodocūq; collatis, beatus Frā. gratias immenſas reddebat altiſsimo. prout dicit legenda antiqua, indignum ſe tāto eleemoſynę dono, profitendo: propter quod temporis in proceſſu, ſemper de eleemoſyna, abiectiora, & deteriora accipiebat fruſta pro ſe, meliora, & albiora alijs fratribus dimittendo. Et quia rebus temporalibus inops fuit, & patienter eorum penuriam ſupportauit; Deus ſibi ad nutū in cunctis paruit. Vt fructu 16. & conformitate dicetur. Quapropter ei dominus poterat dicere. Elegi te in camino paupertatis. Nam Isa. 48. relictis omnibus, ſecutus eſt eum.

Sub decimo modo patientiæ probatus fuit Math. 5. beatus Franciſcus, videlicet Cōſolationis ſubtractione. Vbi ſciendum, ꝙ cum beatus Franciſcus in habitu eſſet adhuc ſeculari, & Deum feruenter oraret, dictum eſt illi à domino. Frāciſce omnia, quæ carnaliter dilexiſti, & habere deſideraſti, oportet te contemnere, ac odire, ſi meam vis agnoſcere voluntatem; quod poſtquàm inceperis facere, quæ tibi prius ſuauia videbantur, erunt tibi importabilia, & amara; atque in his, quę prius horrebas; hauries magnam dulcedinem, & ſuauitatem immenſam. Quo factum eſt; vt in his, in quibus homines ſuas ponunt conſolationes, & gaudia. b. Franciſcus per oppoſitum, ad deſolationem

tionem putauit,& afflictionem: nempe mondani in diuitijs,delitijs; voluptatibus corporis; pulchro amictu; carnis delectationibus; & huiusmodi suas ponunt consolationes; sed beatus Fran. oppositum: Nam diuitias abhorruit; delicias euitauit,frenum sensibus posuit; vestimētis pauperrimis,& vilissimis vsus fuit; carnem nouis continuè abstinentiæ modis,coercuit: & quę pertinent ad carnis delectationem,omnino nesciuit: Et quia talibus carere pęnale est,& durum: sic beatus Franc.talium delectationes fugiendo,sub cōsolationis omnis secularis,subtractione fuit, sciens dictum
Gal. vlt. ab Apostolo.Qui autem sunt Christi(vti.b.Fr. fuit) carnem suam crucifixerunt, cum vitijs,& concupiscentijs: Quomodo vero id effecerit multis in locis patebit huius operis; & specialiter 19. fructu,& conformitate.Et non solum pręfatis carere omnino curauit: verum etiam in consolationis diuinæ subtractione,aliquando, à Deo probatus fuit: nam semel per plures menses immanissima, non carnis,sed spiritus tentatione probatus,pro cuius amotione, præ solito, se affligebat ieiunijs, disciplinis mactabat,& orationi feruentius insistebat; et adeò hęc tentatio erat valida: vt ab ipso omnem dulcedinem spiritus propulsaret, in tantum,ꝙ se à Deo derelictum,b.Franciscus omnino putaret:& cum magno tempore,sub hac tribulationis vexatione à Deo fuisset probatus: die quadam, cum Iesum oraret cum lachrimis,apparuit dominus dicens. Nescis tu illud Euangelij:Si fidem,vt granum sinapis habueris: & dices huic monti mitte te in mare, & fiet? Mons est tentatio tua: & cum beatus Franciscus diceret summa fide, & deuotione Christo: fiat voluntas tua, statim tentatione fugata,consolatione fuit repletus diuina.

Sub vndecimo modo,patientiæ beatus Franc. fuit positus: videlicet, Diaboli infestatione assidua. Et quia de hoc dicetur fructu septimo; & conformitate,sufficiat pro nunc,istum modum tangere, & leuiter declarare. Diabolus enim(vt dicetur) diuersis vijs, & modis conatus est beatum Fran: vexare,& à proposito reuocare. Nam adhuc secularis existens; dum die quadam,ad quandam criptam ad orandū perexisset,diabolus sibi apparens,ei timorem incutere voluit,& horrorem: Nam quædā mulier erat Asisij gibbosa deformiter; quam demon viro Dei Franc. apparens,sibi ad memoriam reducebat,comminans eidem,ꝙ gibbositatem illius mulieris iactaret in ipsum: nisi à concepto proposito resilirer; sed Christi miles fortissimus,minas diaboli vilipendens, intrans criptam: vt Deus dirrigeret viam deuotè,orauit. Persequutionem, quam Franciscus passus est à patre,& ciuibus, quis suscitauit eidem,nisi hostis antiquus? quem enim cognoscebat sui futurum percussorem,& destructorem vt ipsum à Dei via retraheret,& ad suam prosequendam voluntatem, omni via, est conatus,& modo. Et quia statim dicetur in septimo fructu de hoc, & conformitate: ad præsens dimittatur.

Sub duodecimo,& vltimo probationis patientię modo,fuit.bea.Fran.f.illius, quod appetit subtractione. Et pro istius euidentia, est aduertendum: ꝙ homo naturaliter, tam inclinatione naturæ institutæ,quàm peccato prostratæ,appetit multa;quæ Fran.& si aliquando appetierit; nōnulla tamen abhorruit. Quidam, vt habeant diuitias,ab eleemosynis manus retrahunt: Fr.naturaliter fuit liberalis,& virtute indutus ex alto,petenti pro amore domini, si possibilitas afforet,dabat libenter. Lasciuia mundi appetitur à multis: hanc horruit beatus Fran.corpus suum, à tali præseruans appetitu. Aliqui appetunt magnitudinem status. Fran. & si militiam appetierit, facta eidem reuelatione, nullatenus amplius peroptauit. Iocis quidam intendunt,& ludis: Franciscus,& si quandoque intenderit; demum tamen omnia reliquit. Orationem fugiunt quidam.Frā. secularis adhuc,orationi instabat.Crucifixum attendere inter Christicolas pauci optant.Fr. adhuc secularis passionem altè deplorat, & oculos,ex passionis lachrimatione, sanguinolentos tenet. Quidam, Dei non obsecundant mandatis.Fran.voci diuinæ votiuæ obedit,dū reparare sancti Damiani Ecclesiam nititur. Multi naturaliter horrent infirmitates leprosorum,& vlcera: beatus Fran.ipsos visitat,tangit,dat eleemosynam,& osculatur. Paternam hæreditatem habere conantur omnes: hanc coram episcopo,patri,beatus Franc.resignat. Quidam totis stringunt mundum affectibus: Fran.nudus prosilit, è mundo. Incommoda declinant multi,& labores: Franc. corpus suū laboribus exponit, & oneribus lapidum. Aliqui inter suos mendicare erubescunt: Franciscus verecundia deposita,eleemosynam de minimis petere,non horret.Cibo,& potu,& alijs suum cum affectu,reficiunt corpus.Fran.tenui cibo,& potu: adeò, vt vix necessaria sumeret ad sustentationem naturæ, carnem suam sub abstinentia,cohibet. Flagella,& disciplinas sibi apponi plurimi negant Fran. hoc corpori suo fratri asino, ingeminat. Mollia ferunt ad carnem plures: Fran. cilicium latenter gerit ad carnē,vestem delicatam nunquam admittens. Pœnas fugiunt omnes.Fran. in pœnis delectatur,& infirmitatibus. Lumen occulorum ab hominibus desideratur: Hoc Fran.non curans lachrimis est orbatus.Velle famam quisque inhiat: Franciscus vituperari à cunctis per oprat,& mandat. Mortem omnia condita formidant,& horrent: beatus Fran. ter eam,pro Christi nomine habere anhelat. Sciētiam mundi quidam charius amplectuntur:beatus Fran

ciscus

eiscus hac dimissa, docet orationi instādū: tota enim beati Fran. vita appetitui mundanorum, & naturali contraria fuit. Quare sub hoc patientiæ modo, declaratus fuit.1. omnia, quæ alia appetunt refugiendo, & à se remouendo. igitur.12. præfatis, diligenter cogitatis, apparet, ꝙ beatus Franc. ad similitudinem Christi sub patientia agitatus; probatus in patientiæ virtute; perfectus inuentus est: prout dicit secunda pars istius quinti fructus, & conformitatis. videlicet Fracīscus agitatur. Et sic pater declaratio totius quinti fructus, & conformitatis.

SEXTVS FRVCTVS, ET
Conformitas. Iesus abiectus cernitur.
Franciscus separatur: Expositio primæ partis, videlicet. Iesus abiectus cernitur.

Iesu Salvatoris vita, & conuersatio, tam in sui exordio, quàm in processu, fuerit omnis humilitatis, abiectionis, & contēptus mundi expressiua: sui tamen abiectionem, & si ostendit in incarnatione, & natiuitate semetipsum exinaniendo, formā serui accipiens, ac in fine inter latrones eligens crucifigi: hanc præcipuè voluit demonstrare: quando maiorem honorem (ætate cōderata) à sapientibus iudæorum recepit, anno rum dum esset.12. quàm post doctorum informationem suis interrogationibus, & responsionibus, in medio eorum sessionem, & ipsorum de eo, stupidam admirationem reseruauit: videlicet sui contemptum, & mūdi despectū, & abiectionem. Pro cuius euidentia, est sciendum ꝙ Saluator, & Deus noster dominus Iesus: cuius sapientiæ non est numerus, in ætate duodecim dum esset annorum, quo ad corpoream substātiam multa peragere complacuit: quæ solerter intuentibus exprimūt, in primis abiectionem sui, & contemptum; & consequēter mundanorum cunctorum: exercuit enim plures actus, & singulares.

Christi exēplo oſtē intantur ad mundi, & ſuſpiſius cō temptum. Et primo templum adeundo: ostendit se legi esse subditum, & subiectum. Cum enim lege non astringeretur; sed supra legem esset; quia Dei filius, voluit tamen legi se subdere. Sed qua de causa, nisi, vt ipsam bonam hactenus ostenderet fuisse? Circuncisus fuit hac de causa. ad templum ductus à matre: sic, & templi ascensu, idem ostendere voluit.

Secunda de causa, vt se legi summittendo; qa lex iusto non est posita, sed peccatori: se velut hominem peccatorem, tali obseruantia declarando, semetipsum abnegasse cunctis declararet fidelibus.

Tertia causa adijcitur: vt exemplum præberet, nos diuinis omni affectu, mandatis obtēperare debere: quia in custodia eorundem retributio multa. Et quantumcūque magnus, etiam ad quæ non tenetur, pro sui humiliatione aliquando operari condecete, suo exemplo monstrauit: ac post dimissam infantiam, dum homo incipit ratione vigere; seruire Deo incipiat: vt egit ipse.12. dum esset annorum.

Secundo sui abiectionem, & despectum Christus ostendit in alio actu. videlicet, suos parentes deserendo: nam ignorantibus matre, & Ioseph, in Ierusalem solus remansit. Sed hic sunt aliqua dubia remouenda. No. frater illud. Remāsit puer Iesus in Hierusalē.

Primum, ꝙ cum virgo summa diligentia Christum custodiret: quomodo potuit Christus eam sic dimittere, vt de hoc ipsa nullo modo perpenderet? Respondet Beda, ꝙ cum per aliā viam incederent viri, & per aliam mulieres beata Maria credidit puerum esse, cum Ioseph in comitatu: econtrario, Ioseph ipsum abiisse cum matre: sic potuisse ramansisse ignorante matre. Aliter respondet Origenes, ꝙ sicut insidiantibus iudæis elapsus est de medio eorū, & non apparuit: sic dicit factum, cum remansit in Ierusalem, ignorantibus parentibus.

Secundum dubium, cum Iesus nihil magis diligeret excepta humanitate assumpta, quàm beatam Virginem: cur eius consortium sic dimisit? Respondetur, ꝙ hoc fecit.

Primo, ne in disputatione fienda patētes eius essent ad impedimentum.

Secundo, ne si parentes scirent, & aliud vellet, & ipse id faceret; de inobedientia posset quo quomodo reprehendi.

Tertio, vt ostendat, ꝙ Deo potius est obediēdum quàm parentibus.

Quarto, ꝙ quæ Deus inspirat, non debent parentibus propalari.

Tertium dubium, an debuit Christus inscia matre sic latere, & tantum dolorem in eam permittere? Respondetur, ꝙ Christus decētissimè se habuit sic peragendo.

Et primo respectu sui: & hoc (considerato primo tempore) quia homo statim, cum incipit vti ratione, debet incipere inquirere, & tenere, quæ Dei sunt: exemplo Tobiæ qui filiū ab infantia docuit Deum timere, & mandata eius seruare. Tob. 1.

Secundo (loco pensato.) Aptior locus ad honorandum Deum, nullus reperitur, quàm Ecclesia, vel templum; quare ad ipsum est accedendum. vt Deus à nobis honoretur.

Tertio (societate cogitata) bene facit puer, vbi consortium spernendo puerorum, conuersetur cum probis. s. doctoribus, & rectoribus cultus diuini.

Quarto (modo habito inspecto) caute enim

debet impedimenta vitare, quæ ad benefaciendum cõiter dantur à parentibus: quare Christus, cum tempore congruo fecerit.s.12.annorum: locum aptum adierit, quia Dei templũ: societatem proborum.s.doctorum elegerit: & modum cautum tenuerit, in vitãdo parentes: quo ad se optimè in hoc facto, se habuit.
Secundo, se habuit decenter, incipiendo quæ sunt, ad Dei honorem: quod vtique fecit inquirendo.
Primo, à personis scientibus, quia a doctoribus: quos interrogabat.
Secundo, tales audiendo: libenter enim audiebat illos.
Tertio, interrogando: nam eos interrogabat.
Quarto, in perseuerando: quia sedebat in medio doctorum.s. cum illis.
Tertio se habuit decenter: quia Deum prætulit omnibus amicis, & parentibus. Et quia hoc est consonum rationi: quare decentissimè Christus se habuit, respectu sui sic faciendo.
Secundo se habuit decentissimè respectu matris.
Primo enim amor maternus, ex dolore à matre, hoc actu suscepto declaratus fuit.
Secundo declarauit quantam confidentiam haberet in matre, quam sciebat sibi condescẽdere in omnibus: sicut illa, quę Deo erat semper conformis.
Tertio reserauit Christs eam plus dlligere amore spirituali, quàm carnali, dum sic egit.
Quarto, vt in tali actu se Deum esse demõstrãdo; quanta esset Maria, quæ ipsum genuit declararet.
Tertio habuit se decentissimè, quo ad nos. Nam ostendit paternitatem diuinam præponendam paternitati carnali: nec parentum quærimonijs ab his, quæ Dei sunt cessandum: ac in his, quę sunt contra Deum non obediendum. Et si inscijs parentibus, ab eis absentamur: non faciamus, gratia male agendi, sed bene: quia ipse templum adijt, & Dei patris honorem quęsiuit. Quare præfatis patet respõsio ad dubium; quòd Iesus decẽter se habuit.
Quartum dubium, quare sic agerre voluit? Respondetur.
Primo ad Virginis patientiam comprobandam, & demostrandam: quia ad tẽpus Deus cõsolationes suas retrahit: afflictiones immittit, vt probet: vt factum est in Tobia.
Secundo, vt sollicitudo ipsius, ad filium inquirendum, quanta esset ostenderetur.
Tertio, ad commendandum eorum, scilicet Marię, & Ioseph deuotionem: qui Christum, nõ esse cum eis videntes, semper inquieti fuerunt.
Quarto, vt declararet, quãta custodia est Christus à nobis retinendus, dum apud nos est: cuius absentia ingerit tantam mæstitiam, & dolorem.

Quinto, ad ostendendum, ꝙ Deus non ex affectu carnali se reuelat: sed potius spirituali, à matre pro tempore se abscondit.
Sexto, vt declararet, ꝙ Deus non omnia vni, & simul reuelat: sed vnum post aliud pro loco, & tẽpore. Quare præfatis sic agere voluit.
Ex quibus declaratis apparet, ꝙ Christus volens ostendere abiectionem sui, & abnegationem; non parentes amplexus est, sed deseruit: cuius comitatu, nec despectus videretur, nec derelictus.
Tertio ostendit despectum, & sui contemptũ, nullis adminiculis corporalibus se muniẽdo, sed omnibus spoliãdo: nam sicut in Ierusalem remansit solus; sic priuatus pecunia, domo, lecto, & victu: quia nec panem, nec vinum, secũ habuit: quare sic omnia dimittẽdo, & soli diuinæ prouidentiæ comittendo; sui contemptũ ostendit cum abuegatione.
Quarto idipsum, videlicet abnegationem sui, & abiectionem ostendit alio actu.s. de se nihil præsumere declarando, & ostendendo: Si enim se ad docendum iniecisset, fastum, & elationem appetere fuisset visus: quia vero non docuit cum Deus, & doctor maximus esset, sic agendo, videlicet interrogando, & respondendo, & non principaliter docendo: nõ laudem sui appetere, sed contemptum: velut inscius velle adiscere declarando ostendit.
Quinto, in actu alio ostendit se abnegasse veraciter, videlicet reuerenter se habẽdo: quod patuit, quia non rectus stetit; ne imperare, seu docere velle ostenderet; sed sedit: nec supra eos sedit, nec in capite, sed in eorum medio: quare locus ostendit Christi innatam humilitatem, & eius à se abuegationem, cum supra eos, vt Deus, & Imprator debuisset sedere.
Sexto, in alio actu, hoc idem ostendit humiliter respondendo: maximus.n. fastus apparet multotiens ex loquela; sicut patuit in Nabal carmelli Dauid despiciente. Et in Siba filio Bochri; Ac in Roboam filio Salomonis; Sic, & sui profunda humilitas, & cõtemptus in humili responsione: quod vtique egit puer Iesus non docendo: sed humiliter ad interrogata respondendo; quod declarauit, & suam abiectionem: & nobis exemplum præbuit, quem modum in respondendo haberemus tenere.
Septimo ostendit sui contẽptum in alio actu, videlicet morigeratè in cunctis se habeudo, in ipsorum doctorum, non despectione, sed veneratione, in responsione, & interrogatione. Et quia prudenter, humiliter, & benignè se in cũctis gerebat: merito super doctrinam tàm morum, quàm ex interrogationibus eius, & responsionibus, qui audiebant mirabantur: Mores enim exterius, compositæ mentis, & humilis sunt signa euidentia: Cuius oppositum plures faciunt, despiciendo omnes, & quo ad mores, statum, & doctrinam: sicut iudęi egerunt circa

1.Reg.25.
2.Reg.20.
3.Reg.12.

circa cęcum à natiuitaté à Christo illuminatum; cuius verba despexerunt cum omnibus.
Ioan. 9. Octauo, Deo omnia tribuendo: hoc expressit non de se alta sapere, sed contemptum sui. Nabuchodonosor ciuitaris Babiloniæ structu
Dan. 4. ram, non Deo: sed sibi tribuebat. Herodes id
Act. 12. ipsum fecit de sua eloquentia; quare à Deo puniti fuere. Sed puer Iesus omnia tribuit patri: paret ex loco, in quo stabat, quia in templo: quare non contraria peragebat his, quę fieri debent in templo: quæ sunt, gratias agete Deo, & omnia tribuere eidem: sicur egit
1.Paral.vlt. Dauid, quando dixit, Quæ dedimus tibi, hæc tua sunt, & de manu tua accepimus. paret etiam ex responsione dara matri. Et ideo dicere poterat tunc, quod postea dixit iudæis.
Ioan. 8. Ego gloriam meam non quæro, sed eius, qui misit me: quare Deo omnia tribuendo seipsum abnegasse hoc actu ostendit.

Nono Dei patris, quæ sunt ad honorem exequendo. Non sua debet quis quærere: quia nec suam voluntatem facere: qui semetipsum abnegat cum Christo: sed voluntatem eius, qui misit eum, scilicet Dei patris: quod Christus ostendit temporis in processu, dicens.
Ioan. 8. Quæ placita sunt ei, facio semper. Non veni, vt
Ioan. 6. faciam voluntatem meam; sed eius, qui misit me patris: quare & puer idipsum matri respódendo depromplit dicens. Nesciebatis, quod in his, quæ patris mei sunt oporter me esse? idest, quia me ipsum propter formam serui, quam suscepi abieci: oportet me esse, & quærere, quæ sunt, scilicet pro honore patris mei?

Decimo ostendit sui abiectionem in triduo: stipem secundum Bernardum Hostiatim quærendo. Cum enim remanserit in Ierusalem sine pecunia: & tanta de sua sapientia ostensa virture: non fuit inuitatus ab aliquo, nec hospitio receptus: sed inter pauperes commorádo, quos amabat: more eorum médicando victum quæsiuit. O quanta abnegatio sui, & contemptus: vt Deus homo: puer delicatus, & verecundus: panem ostiatim experendo acceperit. Confunditur humana superbia tanta, & ad talia inclinatione summi Dei. Hic est actus per quem præsens fructus principaliret ponitur, quo ad primam sui partem dicens. Iesus abiectus cernitur. Nonne tibi abiectus Iesus videtur derelictus ab omnibus: à nullo receptus, & inuitatus: stipem quæritando per domos: & forte sic quærendo expulsus à pluribus: nec victus datus, vt petebat: nec hora, qua indigebat: nec forte in tanta quantitate, vt ei opus erat? Quare hunc actum præ alijs meditando, Iesum se contempsisse omnibus euidenter apparet; qui omnes pascit, & alit: sibi parui cibi, & potus denegat subuctionem: nisi acquirat mendicando. Filios Israel pauit in deserto quadraginta annis, cibo misso de cœlo. Eliam pauit per coruum primo: demú per Angelum. Nonne poterat sibi per Angelos, deferri facere cibos, sicut fecit suo pacto ieiunio? Certe sic. Sed id fecit, vt in nullo esse, & statu de nostra abiectione confunderemur, ac Dei amore omnia libenter sufferremus: & nosceret se homo ad perfectionem posse nullatenus peruenire, si non sibi ipsi sit per omnia abnegatus.

Vndecimo ostendit sui contemptum Christus consortium magnorum deserendo, & humilium appetendo. Cum enim simile iungatur simili: Iesus noscens humilitatem, & abiectionem suę pijssimæ matris, & superbiam doctorum, ipsos deseruit: & ad matrem pergens sibi similem, cum ipsa permansit.

Duodecimú, quod Christi acclamat abiectionem, & ostendit, est se matri, & Ioseph per omnia supponendo, & subijciendo. Quod Deus se subijciat, & specialiter vni mulieri: hoc est signum euidentissimum suæ abnegationis, & abiectionis, cótemptus sui, & despectus. Quo peracto Iesus non solum perfectæ suæ abnegationis dedit exemplum, sed multorum ostédit disciplinam.

Primo, vt homo non attendat, cui subiicitur, sed propter qué: Iesus mulieri, & Ioseph subiectus personis abiectis, sed propter Deum.

Secundo ostendit, quorum consortium abnegans se, debet habere: quia non superborum, non.n. stant duo contraria simul, sed humilium: Iesus Christus deserit consortium doctorum, & vadit ad standum cum matre, & Ioseph.

Tertio, ostendit cuncta obedire suæ matri Mariæ, ex quo ipse, qui omnium est creator obedit reuerenter. Multa alia possunt dici: sed sufficiant præfata.

Pręfatis. 12. non solum nostri Saluatoris osté ditur abnegatio, & abiectio: sed & consequenter mundi contemptus abdicatio perfecta, & despectio: & quòd ita sit, apparere poterit discurrendo per modos præfatos.

Primo, quia si quæ sunt mundi dilexisset, nec templum adijsset, vt faciunt mundani, nec subiectum, se legi ostédisset: immo supra legem, 1.Ioan.2.
cum superbia vigeat in mundanis.

Secundo non parentes declinasset, immo secú habere voluisset: quia cum desertione parentum stat mundi contemptus: vt dicit ipse Saluator.

Tertio non se exuisset adminiculis corporalibus: cum mundani non in Deo, sed in mundo spem suam figant.

Quarto non reuerenter se ad alios habuisset; sed præsumptuosę se ad docendum iniecisset, proprium, & non aliorum honorem quęrédo: nam mundani, teste Psalmista dicunt. Linguá nostram magnificabimus: labia nostra à no- Psal. 11.
bis sunt: quis noster dominus est.

Quinto nec locum in medio, sed supra eos vel

primum quæsiisset : sicut quęrebant mundani
Math. 23. Pharisæi, Primos accubitus in cęnis,& primā
cathedram in sinagogis : & salutationes in fo
ro: & vocari ab hominibus Rabi.
Sexto non humiliter respondisset : immo op-
Exo. 5. positum, ut Pharao fecit Moysi dicens. Ne-
scio dominum : & Israel non dimittam. sic fe
cit & Sedechias : qui percutiendo Micheam
prophetam in maxillam, voluit ꝙ suum serua-
3.Reg. 22. retur verbum,& non Micheæ. Achitophel, qui
2. Reg. 17. superbus non videns factum consilium suum,
se suspendit.
Septimo in suis verbis se morigeraté non ha-
buisset, nec in gestis : quia mundanis est patēs
Psal. 5. guttur eorum, vt Psal. dicit. ac mores mali cō
sequenter : quia mores bonos corrumpunt
colloquia mala: patet hoc in Iasone Iudęo :
qui moribus sanctis dimissis : mores induit
1. Mach.4. græcorum,& mundanorum:& quales fuerint:
& 8. habentur in libro eodem.
Octauo, Deo non omnia attribuisset : immo
mundani dicunt semper illud. Gloriam meam
alteri non dabo. patet hoc generaliter in hy-
pocritis, qui quæ agunt, non Deo, sed sibi vo-
lunt attribui.
Nono, quæ sunt ad Dei honorem nō quæsijs-
set : quia mundani omnes, quæ sua sunt quę-
Philip. 2. runt : vt dicitur Apostolus : non quę sunt Ie-
su Christi.
Decimo non abiecisset diuitias, nec mendi-
casset : quia mundanis est inimica paupertas,
neque voluntaria : immo ad habendum diui-
tias assiduè inardescunt : quia tales omnes
student auaritię, vt dicit scriptura.
Vndecimo non humilium appetijsset conuer-
sationem, & societatem, sed magnorum : nā
mundanus diues Lazari consortium despicie-
Luc. 16. bat. Sic & iudæi dicentes se nolle societatem
Christi. Tu discipulus (inquiunt ad cęcum illu
Ioan. 9. m natum) illius sis ; nos autem Moysi. &c.
Duodecimo non fuisset sponte subiectus hu-
milibus. Nam mundani potius ad præsiden-
tiam habendam student, quam subiectionem.
Iud. 1. sicut patuit in Nabuchodonosor; qui omnem
terram suo Imperio optabat subijci. Sic Ale-
1.Mac. 1. xander Macedo. & sic de alijs. Quare diligen-
ter attentis omnibus supradictis, apparet eui
denter Saluatorem nostrum, & se abiecisse, &
mundum penitus despexisse : abiectione sui,
mundi contemptus ab eo apparet: & non ecō
trario, cum multi abnegent mundum, qui nō
seipsos : sicut hypocritæ faciunt, & multi alij
religiosi, voluntatem propriam nunquam de-
ponentes. A Christo exemplum accipiēdum
est mundi contemptus : qui cum omnibus lici
tè posset vti, omnia tamen abiecit, cum se, &
fecisse sic, prima nostri huius fructus pars di-
cat, ꝙ Iesus abiectus cernitur. Sed cur Iesus
Christus voluit se abnegare,& mundum sic de
spicere ? Certe vt ageret prius, quod demum
prædicaret. Abnegationem docet sui exem-
plo, vt dictum est, & verbo, Qui vult post me Math. 16.
venire, abneget semetipsum &c. Mundi abne-
gationem ostendit : quando discipulos omni
bus spretis, habere voluit: nec ipsos, quę sunt
mundi habere, vel possidere: vt patet Mathæi. Math. 10.
Exemplo ergo Christi, & verbo inducti : pri-
mo abnegemus nos, & demum mundum fun-
ditus contemnamus ; ad cuius contemptum
non solum Christus inducit, sed multa alia.
Primo enim mundum esse cōtemnendum do- Mundū eē
cet scripturę sacræ monitio, & auctoritas. contēnen-
Clamat enim Ioan. d. Nolite diligere mun- dū restātur
dum, & sequitur qua de causa : quia omne, multa. 1.Ioan. 2.
quod est in mundo, est concupiscentia carnis,
oculorum,& superbia vitæ,& cum hęc tria, ra
dices sint omnium vitiorum: qui vitia vult à se
separare, mundum debet abdicare.
Item clamat. Mundus eum non cognouit. Ioan. 1.
Qui ergo cupit Dei notitiam habere : mundi
caliginem à se debet abiicere.
Item clamat Diabolum mundi principem.
Qui ergo non vult sub Diabolo stare : mundū Ioan. 14.
debet abnegare.
Item clamat Mundum pręssuram inferre. Qui Ioan. 16.
ergo optat pacem habere : mundum debet à
se remouere.
Item clamat Mundum sanctos odire. Qui er- Ioan. 16.
go cupit consortium sanctorum: contemptor
debet esse mundanorum.
Clamat Paulus, mundum stultitia plenum. 1. Cor. 3.
Quare qui vult sapientiam possidere : ab hac
mundi stultitia debet cauere.
Item clamat, mundum esse fugacem, quia præ 1. Cor. 7.
terit eius figura : quare, qui esse semper desi-
derat: mundum certe non diligat.
Item clamat mundum plenum guerris, & pu- Eph. 6.
gnis. igitur qui securitatem considerat : mun-
dum iam abijciat.
Clamat Ioannes, mūdum laqueis hostium ple
num. Qui igitur liberè cupit incedere, debet 1. Ioan. 5.
mundum abijcere.
Item clamat mundum plenum falsitate, & va-
cuum veritate. Qui ergo scite optat veritatē 1. Ioan. 4.
mundi fugiat falsitatem.
Item clamat mundum ineptū ad spiritus san-
cti susceptionem. Quare qui spiritum sanctū Ioan. 14.
cupit accipere, debet mundum refellere.
Clamat Paulus mūdū dānandū. Quare, si cupis 1. Cor. 11.
saluari : ad mundi contēptum debes animari.
Clamat scriptura, in obliuione Dei, & homi-
num esse mundi amatorem. Quare homi- Eccl. 14.
nes non debent esse mundi dilectores. Multa
alia scriptura ponit; quibus inducit, vt mun-
dus à nobis nullatenus diligatur.
Secundo, ipsum mundum despiciendum ostē- Male con-
dunt ipsius mundi prælia, & mala conditio ; ditiones
Mundus enim est. mundi.
Primo, vallis lachrimarum, & fletuum ad quā Iud. 2.
flentes intramus.

Secundo

1.Ioan.5. Secundo mundus est positus in potestate tenebrarum, & demonum:
Psal. 103. Tertio omni genere periculorum plenus vt-
Isa. 14. pote mare.
Hier. 6. Quarto omni dolo, & fallacia refertus.
Gen. 14. Quinto se amantes non permittit cœlestia cogitare, sed solum terrena.
Isa. 13. Sexto homines pessimos in se permittit habitare. In ipso habitant vlulę, & pilosi &c.
Sap. 6. Septimo est tenebrosus, & veritate priuatus.
Eccl. 1. Octauo instabilis lubricitate.
Sap. 5. & Nono plenus laboribus, & doloribus.
Eccl. 2. Decimo immundus, contagiosus, & plenus
Sap. 14. immudiciarum stercoribus.
Vndecimo est rota volubilis, & impermanés.
Psal. 82. Duodecimo est fornax homines diuersis vitijs incendens: quibus inspectis, à mundo per eius contemptum, est egrediendum.

Tertio ad mundi contemptum inducit nos, eorum, quæ in mundo reperiuntur, considera-
Osee. 4. tio. Non est veritas, non est misericordia, nõ est scientia in terra: nam maledictum, mendacium, & homicidium, furtum & adulterium
Eccl. 1. inundauerunt super terram. Omnia vanitas, & afflictio spiritus. In mundo siquidem reperitur nihil boni, sed mali: nihil perfectionis, sed imperfectionis: nihil vitæ, sed mortis: nihil virtutis sed vitiorum. In ipso siquidem est Superbia. Iactantia. Ambitio. Arrogantia. Irreuerentia. Inobedientia, Contemptus. Conuitium. Contentio. Discensio. Præsumptio. Inuidia. Dolus. Fraus. Odium. Detractio. Malitia. Nequitia. Ira. Inimicitiæ. Rancor. Dolor. Lepor. Accidia. Clamor. Blasfemia. Contumelia. Tristitia. Planctus. Luctus. Inquietudo. Immunditia. Auaritia. Fallacia. Inconsideratio. Præcipitatio. Derisio Dei, & suorum mandatorum. Mutabilitas. Imperseuerantia. Inconstantia. Tentatio diaboli, & afflictio mundi, merito quia hæc, vt patet intuentibus in mundo reperiuntur: quare consequenter qui ami-
Iacob 4. cus est huius mundi: concluditur, q̃ sit Dei inimicus, vt dicit Iacobus in canonica sua.

Exempla mutabilitatis fęlicitatis mundanæ. Quarto ad mundum cõtemnendum inducit, hominum diligentium mũdum pertractatio, quid fuerunt, quid sunt, & vbi sunt. Si quæras quid fuerunt, Imperatores? & Monarchæ? Reges? Duces? Comites? Satrapę? Magistrat*? Tyranni? Cõsules? Præsides? Præfecti? Principes? Barones? & Nobiles? & qui alias dignitates, & gradus habuerunt? ita q̃ magni fuerunt, non exemplificando de prętatis, breuitatis causa: omnes tamen homines mortales, vt nos sumus fuerunt. Sed præfati quid sunt? certe mortui sunt: nihil de mundo secum portarũt præter peccata.

Sed libet intueri mente, & attendere: vbi sunt huius mundi amatores, scilicet Cain crudelitas: qui fratrem suum Abel occidit?
Gigãtũ proceritas, qui fuerũt in diebus Noe. Nembrot oppressio? fuit enim robustus venator hominum idest oppressor?
Nini imperium: qui fuit primus Rex Assiriorum?
Semiramidis intemperantia? quę etiam filiũ proprium cognouit?
Zoroastris Bactrianorum Regis incantatio: qui artes magicas inuenit?
Regum Pentapoleos carnis spurcicia: qui tũc cęlitus conflagrati fuerũt cum omnibus suis?
Pharaonis regis Aegipti rebellio: populum mandato Dei nolentis dimittere?
Cadmi Thebarum cõditoris fœlicia exordia: qui à Tiro venit Boetiam; & Thebas ædificãs, ibidem regnauit, vxore dotatus & filiabus; sed non sic fœliciter decessit: interfectis filiabus à viris & nepotibus: ipse factione Agenoris à regno pulsus, vsque in exitum infęlicem duxit vitam?
Vbi est Aeetę Colcorum Regis magnificẽtia, quam ostendit Iasonem Thesalum recipiẽdo cum suis?
Vbi est Iasonis proditio: qui proditorie Medeam filiam dicti Aeetę capiens; ipsam etiam prodidit, & decepit?
Pelei sagacitas: qui Iasonem direxit pro aureo vellere, vt moreretur?
Vbi leges Minois regis Cretensis?
Adonisedech iniquitas: sub cuius mensa, vt canes comedebant sexaginta Reges amputatis manuum, & pedum summitatibus?
Vbi Eglon Regis Moab ad filios Israel hostilitas?
Vbi Sisarę Regis Madian in finibus Israel dissipatio?
Vbi Lai, nẽ filius eũ interficeret, scilicet Oedipus præuisio?
Vbi est Oedipi valor: qui nesciens matrem sua probitate in vxorem accepit, patre interfecto: sed tandem dolore cęcus, vita infœlici decessit?
Vbi Thiestis, & Atrei discordia: ob quam Atreus occisis tribus filijs Thiestis: carnes ad comedendum & sanguinem in vino mixtum, ad bibendum patri dedit?
Vbi Thesei vigor: qui tot probitates gessit cum Iasone pro aureo vellere? cum Hercule contra Amazonum Reginam? in inferno mira fecit: liberauit Athenas à Cretensibus: & multa proba gessit facinora: sed expulsus à suis infęlicem duxit vitam?
Vbi Herculis furor?
Vbi Laomedontis strenuitas Regis Troianorum?
Vbi Priami maiestas; quę digna Imperio censebatur?
Agamemnonis Regis, & Ducis Gręcorum prudentia?
Vbi est dolus Vlisis?
Vbi Diomedio loquacitas?

Vbi

Vbi Hectoris fortitudo?
Vbi concupiscentia Paridis?
Vbi Achillis impetus?
Vbi Pirrhi in Polissenam, & Troianos vindicatio?
Vbi Saulis Hebręorum primi regis pceritas?
Vbi Goliath exprobtatio?
Vbi Ieroboam contra Deum ingratitudo?
Vbi Zara Ethiopum gentis multitudo?
Vbi Sardanapali incõtinentia & muliebritas?
Vbi Senechatib contemptus contra Deum?
Vbi Astiagis prouidentia, ne á Ciro nepote si bi regnum tolleretur?
Vbi Ciri Persę dominandi auiditas?
Vbi Darij carnalitas?
Vbi Xersis exercitus?
Vbi Nabuchodonosor superbia?
Vbi Balthasar insania?
Vbi Candauli Lidorum regis opulentia?
Vbi Cresi diuitię?
Vbi Amulij ambitio?
Vbi Suffecij versutia?
Vbi Hostilij seueritas?
Vbi Prisci deceptio?
Vbi Tarquinij inuasio?
Vbi Holofernis ferocitas?
Vbi Ariopastis fraus?
Vbi Melciadis Atheniensis victoria?
Vbi Alcibiadis pulchritudo?
Vbi Hanonis Chartaginensis appetitus?
Vbi Dionysij tirannides?
Vbi Policratis fortuna?
Vbi Agathoclis cautela?
Vbi Philippi Macedonis seuitia?
Vbi Alexandri Magni audacia?
Vbi Demetrij arrogantia?
Vbi Ptolomeorum Regum Aegypti vita infamis?
Vbi Vexotis dominium?
Vbi Seleuci improbitas?
Vbi Eudoxi philosophi mendacia?
Vbi Iugurthę exercitatio?
Vbi Marij aspectus?
Vbi Mitridatis custodia?
Vbi Cęsaris sagacitas?
Vbi Pompei expeditio?
Vbi Octauiani prosperitas?
Vbi Marci Antonij temeritas?
Vbi Herodis impietas?
Vbi Gaij ad malum auiditas?
Vbi Neronis voluptas?
Vbi Vitelij gulositas?
Vbi Domitiani pręcipitatio?
Vbi Diocletiani aduersus Christum contemptus?
Vbi Maximiani inconstantia?
Vbi Iuliani apostasia?
Vbi improborum Romanorum Imperatorũ, quo ad plures dira dominatio?
Vbi Theodorici malignitas?
Vbi Totillę flagellum? & sic de similibus. Isti fuerunt in seculo, & mundo ob dignitates, & dominia viri famosi, mundi glorię intendentes, eam optantes, & habentes. Sed quis horũ extitit finis, & terminus? certe cuiuslibet fuit malus, & prauus.

Cain enim fuit á suis descendentibus, videlicet Lamech sagitta petitus. Gen. 4.

Gigantes submersi sunt in diluuio. Gen. 7.

Ninus Rex Assiriorũ primus ab aduersarijs sagitta illisus obijt.

Nembroth linguæ diuisione suo desiderio de imperando omnibus frustratus fuit.

Semiramis á filio stuprata est occisa.

Zoroaster Nini gladio infęliciter est mactatus.

Reges Pentapoleos igne cœlesti sunt cremati.

Pharao in mari rubro cum suis submersus.

Cadmus (vt dictum est) post fęlicia infœlix factus, apud Illirios latebram petens, post regni amissionem, morte perijt ignota.

Aeetes Colcorum Rex filio Aegialeo interfecto á filia Medea furtiuè á Iasone rapta, vitã infœlicissimè duxit.

Iason decepta Medea, ipsius factione Medeæ, filios proprios ipsa tradente comedit.

Peleus regnum dare inuitè suo nepoti Iasoni est coactus.

Minos filius Pasiphaes Solis filię: & Cretẽsium Rex, filij mortem dum cupit vindicare, á Theseo expulsus adulterio vxoris, & filiarum cum Theseo, dum fugacem Dedalũ sequitur: apud Siculos á filiabus Cocali ipse mortem inuenit.

Adonisedech ab Israelitis captus summitatibus manuum, & pedum amputatis, quę alijs gesserat; ipse excepit.

Eglon ab Aioth sicca in adipẽ immersa obijt.

Sisara a Iael, clauo in tempore infixo occiditur.

Laius iuxta accepta á dijs á filio Oedipo incognitè est occisus.

Oedipus despõsata matre, & occiso patre, dum hæc sciuisset, regijs insignijs depositis: dolore oculis sibi erutis: tandem post mutuã cędem filiorum, Creontis imperio catenis onustus, in exilium est actus.

Tyestes ob stuprum cõmissum in cognatam: & Atreus crudelitate ambo infęliciter obijerunt.

Thereus post multa facta, Ippolito filio suggestione falsa Phędre vxoris occiso: ab ingratis ciuibus repulsus, apud Syrum insulam infęlicis vitæ diem clausit extremum.

Laomedon in prælio á Iasone, & Hercule prosternitur.

Priamus post tam magna facta in Troia, & regnorum subiectionem: á Græcis decennio obsessus fraude, capta ciuitate, á Pyrrho crudeliter post amissionem filiorum, & omnino est mactatus.

Agamemnon

Agamemnon Clitennestrę vxoris ab Aegistho cognitę factione occiditur.
Hercules effęminatus a Iola tandem Nessi Cętauri veste, & sagitta est furore prostratus.
Vlisses à filio incognito sauciatur crudeliter.
Diomedes expulsus a Regno infęliciter consumatus est.
Hector proditoriè ab Achille perimitur.
Paris filius Priami à rege in prælio morti sociatur.
Achilles in templo in Troia sagittis Paridis mortem gustauit acerbam.
Pyrrhus eius filius post reuersionem à Troia: fraude Macharei sacerdotis in templo Apollinis ab Oreste interfectus.
Saul inobediens Deo, Regno priuatus, Diabolo ad vexationem traditus, in monte Gelboe, cum tribus filijs est prostratus.
Goliat à Dauid puero funda, & lapide est deiectus.
Ieroboam cum suis omnibus ad internitionẽ est à Deo datus.
Zara ab Assa & suis cõturbatus & fugatus est. secundi Paralipomenon. 14.
2. Para. 14.
Sardanapalus inter mulieres ab Arbato Medorum pręfecto aggressus: cum se nequiret defendere regia incensa cum omnibus voluptatibus concrematus est.
Senacherib post damnum suorum interfectis de suis per Angelum. 185. milibus: fugiens à filijs duobus dum oraret Nesrach Deum suũ est mactatus. 4. Reg. 19.
4. Reg. 19.
Astiages Rex Madorum: à Cyro nepote ex filia priuatus Regno Medorum: in Hyrchania sibi tradita ab eodem moritur.
Cyrus belliũ dum Amazonibus intulisset: circunuentus cum ducentum millibus Persarum occisus, & decapitatus: in vtrem sanguine repletum eius caput est, vt biberet, proiectum.
Darius Rex Persarum cum reginam Scitarum vi habere vellet, amissis vitra centum millibus de suis: & deinde apud Marathonem debellatus à Græcis, ad infœlicem mortem deuenit.
Xerses mille millibus amissis de suis In Græcia per Leonidam Spartanorum Ducem superatus, nauibusq; omnibus submersis, vel captis per Themistoclem Atheniensium ducem, & in Persiam reuersus, odiosus omnibus, ab Artabano præfecto obtruncatus est.
Balthasar dum vasa domini malè tractat, regno, & vita à Dario, & Cyro est priuatus.
Dan. 4.
Candaulus Rex Lidorum fœlix aliquando cõiuge, & regno, ab amico Gigę tandem vxore, regno, & vita priuatur.
Cresus etiam Lidorum Rex ditissimus fuit omnium regum: hic captus à Cyo rogo superimpositus; & si imbris superuentione sit liberatus: regno tamen priuatus permansit.
Amulius Numitore fratre à regno exupulso, solus in Alba regnat: sed Remi, & Romuli auxilio, Numitor regno potitur; Amulio interfecto.
Suffecius Metius Rex fuit Albanorum: cum contra venientes cum Tullo Hostilio, & Romanis iuisset, se cum suis in partem subtraxit, vt victori in auxilium esset: cuius fraudem Tullus cum attendisset: eo capto, & virgis cęso: demum per manus, ligato ad quadrigas, & pedes, impulsis equis, eius corpus spectantibus Albanis, & Romanis in partes diuersas est concisum.
Tullus Hostilius præfatus Romanorum Rex post mira pro Romanis ab eo facta, cum Regina à fulgure est crematus.
Priscus Tarquinius Rex Romanorum deceptis filijs Anci Martij regis Romanorum: ex mercatore factus Rex: ab eisdem cum securi percussus regnum amisit cum vita.
Tarquinius superbus septimus & vltimus Rex Romanorum, expulsus ab vrbe ob scelus in Lucretiam commissum, à filio: nec repetere vrbem vnquam valuit, & Cumas pergens cum Aristomene tirranno senectutem suam tabefactus consumpsit.
Holofernes Nabuchodonosor Regis Asiriorũ princeps militiæ, ferocitatem sui pectoris Iudith hebrea amputando caput extinxit.
Melciades Athaniensium apud Marathonem Darium cũ suis expugnauit & liberauit Athenas: captus deinde ab Atheniensibus, & onustus catenis, in carcere est trucidatus.
Alcibiades Dux Atheniensium forma, genere, diuitijs, bello, facundia admirandus: post multa fęlicia, & infęlicia: tandem domo incensa, in qua manebat, ab insequentibus crematus, & priuatus iacuit sepultura.
Hanno Amilcaris Ducis, Cartaginensium filius, ditissimus fuit: hic Cartaginis dominiũ dum appereret, primo Senatum veneno occidere operam dedit: secundo manu seruorum fretus dum imperare optat, captus, & in conspectu populi nudatus, virgis cęsus, oculis extractis, amputatis manibus, & pedibus, confractis cruribus, ferro vita eiecta, corpus vulneribus confossum, in cruce altissima est suspensum; filijs nepotibus, parẽtibus, & amicis cum ipso pariter enecatis.
Dionysius Siracusanorum Rex fuit: hic post multa infanda commissa in fratres, cognatos, ciues, Deos, & exteros, expulsus à Regno, Corinthum missus est in exilium: vbi primo lenonibus iunctus: deinde pueros docens in triuijs, vitam, vt creditur miserabiliter terminauit.
Policrates Sami insulę Tirannus fuit: omnia sibi fortuna ad votum pro tempore impendit: sed in fine captus ab Orunte Darij præfecto, culpatus, ꝙ aduersus Darium hostibus præberet auxilium, in summo Midalensis montis vertice, in cruce est suspensus.

Agatho-

Agathocles Siculorum Rex, ab Afris Siracusis obsessus, ciuitate munita fratri relicta: cũ exercitu transiuit in Africam: ibique victorio sus contra Cartaginenses; Siraculas reuersus ad oblidendum Brutios contendit: ibi dum esset regno capto a nepote, filio priuatus est, ac timore Aegyptum petens ibidem morbo, & peste consumptus est.

Philippus Macedo versutijs suis, Grecis subiectis, & plutibus alijs iuxta vaticinia, à gladio in manubrio quadrigam sculptam habente per Pausaniam interfectus est.

Alexander Magnus Macedo post subiectum, vl, & timore orbem, apud Babiloniam venenatus à Cassandro, triumphum morti dedit.

Demetrius Rex Siriæ post impiè multa commissa: relictus ab vxore, filijs, & alijs; cum iret in Tyrum, ac in portum descenderet iussu præfecti loci obtruncatur.

Reges Aegypti plures fuerunt dicti Ptolomei: qui proditionibus mutuis, rapinis, luxurijs, crudelitatibus, & regimine prauo notati, vitã nequam ducentes, diuersis cladibus interierunt.

Vexores Rex fuit Aegypti: qui ambiens Scitarum dominium: ab ipsis de regno Aegypti, quod habebat expulsus: vitam infœlicem duxit, alieno & proprio priuatus regno.

Seleucus Rex post multas victorias, & insignẽ militiam sub Alexandro peractam, Ptolomei Ceraunij insidijs captus, & necatus est.

Antiochus Rex Syrię post multa infanda in Deum & Iudęos illata: vltione diuina dolori bus & corrosione vermium miserabiliter è vita decessit.

Annibal pœnus. 18. annis, attritis Romanis in Hispania, & i Italia, & multis crudeliter gestis: superatus à Scipione Africano, ad Prusciam regem, hostem tunc Romanorum fugit: sed pace facta inter Prusciam, & Romanos: cum sciret se tradendum Romanis: veneno hausto, quod secum semper ferebat: infœlicem animam emisit.

Prusciás Bithinię Rex: dum filios nouercæ filio legitimo vellet pręponere, à filio expellitur de Regno: qui cum paucis seruis recedẽs, ab eis solus senex dimissus: dum timore filij pergens per incognita loca, & se alium esse di cens stipem quęritando, de die residendo in tenebris, & noctu ambulans: vltimo ad manus filij deueniens occiditur.

Perseus spurius Rex fuit Macedoniæ: qui suæ conditionis oblitus, post multa nefanda ab eo patrata, victus à Paulo Emilio, Senatus iussu ad perpetuum carcerẽ cum filijs est damnatus: uerum cum horrore, & fętore carceris ac dolore, diem clausisset extremũ: filius eius ob inopiam Romæ artem ærariam didicit, & exercuit.

Pseudo Philippus mendacio se fingens Persei fratrem, Macedoniam à Romanis accepit: qui tandem captus à Metello, ante eius currũ ductus Romam, ibidem ignominiosè est necatus.

Iugurta Rex Numidiæ naturalis fuit; hic tribus fratribus occisis legitimis, Regnum Numidię obtinuit: sed fratrum mortem non ferentes Romani, per Caium Marium multis prælijs ad deditionem redactus, captus ante currum eius pro triumpho, & catenatus ductus est: & non multo post mole ad collum appensa ex lapide Tarpeio, in Tiberim proiectus, necatus est.

Marius Arpinas primus consul ex plebe septẽ consulatus habuit: hic multa peragens iniqua: Pręueste ceruicem feriendam seruo præbuit.

Mitridates Rex Ponti: hic linguas plures sciuit, inimicos per viginti annos non permanendo in loco euitauit, crudeliter se habuit ad Romanos: oẽs enim iu regno suo, & mercatores, & alios occidi iussit: bellum per quadraginta annos, & vltra habuit cum Romanis: victus à Pompeio, obsessus a filio Pharnace: sumpto prius veneno, sed nihil ei nocente: tandem à Gallo milite est occisus.

Cæsar Iulius habita victoria de Põpeo, & suis: Roma potitus, non multo post, coniuratione quorundam ciuium, pluribus vulneribus confossus occubuit.

Pompeius magnus in sua iuuentute, & post per tempus in bellis fœlicissimus fuit: nam cum 22. regibus bella gessit: sed discordans à Cæsare, apud Epirrum multis suffultus regibus, pugna habita succubuit: qui dum peteret Aegyptum, Ptolomeo mandante, à suis Satellitibus decapitatur: corpus eius quisquilijs semiustuui à Codro quæstore ipsius Pompei cũ lachrimis positum est sub arenis.

Octauianus post triumphos multos habitos: & si in pace regnauerit magno tempore, & decesserit: infœlix tamen fuit in filijs: qui omnes ante ipsum mortui sunt: sed infœlicissimus in filiabus: quas omnes ob stupra occidi mandauit: & demum filium non habendo, Tiberio priuigno in filium adoptato dimisit regnum.

Gaius Caligula Imperator luxuriosissimus: adeo, vt non se à sororibus abstineret: insolentissimus pro Deo se coli faceret, & crudelissimus: nam parẽtes, Senatores, & alios multos occidit: & post eius mortem diuersa venena sunt reperta: quæ in mare proiecta pisces innumeros necauere.

Nero factione matris Romano adepto imperio: nefandissimus homo, fuit stupratis sororibus; matre occisa: omnibus parentibus necatis: incensa maxima parte vrbis: deprædatis omnibus hostibus, iudicatus à senatu, proptio pugioni incubuit.

Marcus

Marcus Antonius Iulij Cæsaris nepos ex sorore: cũ multa improba ageret,& Octauiano insidias moliretur: aduertens quẽ Octauianus profectus apud Accium promontoriũ, Epiri, cum debellando in Alexandriam fugere coegit: quam cum obsideret Augustus, & fame omnes periclitarentur ad regalia monumenta accedens, Antonius cultro seipsum transfodit.

Herodes Ascalonita ob ortum Christi pueris in Bethleem necatis, filijs proprijs quamplurибus occisis: doloribus insectatus, & vermibus, vltró gladio animam à se eiecit.

Vitellius Imperator ab exercitu Imperator creatus: gulositati & voracitati deditus fuit præ alijs: & cum multa impia ageret, relictus à militibus catenatus,& incarceratus: primo ligatis manibus post tergũ, ac collo laqueo imposito: cęno,& luto, ac stercoribus deturpatus: minutim à carnificibus spectante populo vsque ad necem discerptus est: demum iniecto vnco in naribus tractus, & in fluuium Tiberim est proiectus.

Domitianus Cæsar post multa mala commissa: à cubicularijs mandato Senatus interemptus est.

Diocletianus abiecto Imperio: timens à Constantino, quem Cæsarem fecerat, sibi inferri mortem: veneno se occidit.

Maximianus cum genero suo Constantino insidias pararet; opera Constantini trucidatus est.

Iulianus apostata, homagio facto diabolo, ab negata fide, ex clerico Imperator factus, quod per annum obtinuisset, sagitta sauciatus interijt; vel (vt quidam aiunt) à quodam milite Perseo; vel (vt alijs placet) à Mercurio milite Christiano occisus fuit.

Theodoricus subita morte decedens: propter Ioannem Papam,& Simacum patricium, quos occiderat, in ollam Vulcani proiectus est.

Totilla flagelatus tandem à Deo, vitam cum dominio amisit.

Imperatores Romani, videlicet. Galba. Ottho. Comodus. Pertinax. Aelius. Iulianus. Cęsar. Pescennius. & Albinus. Aurelius. Caracalla. Marcus. Heliogabalus. Alexander. Maximus,& Gordianus. Decius. Gallus. Hostilianus. Aemilianus. Valerianus. Galienus. Quintilius. Aurelianus. Tacitus. Florianus. Probus. Carus. Numerianus. Galerius. Maxentius. Valens,& sic de alijs; omnes, vel à se, vel ab alijs sunt trucidati. Multos omisi de magnis mundi principibus: de regibus Caldęorum; Assiriorum; Persarum; Medorum; Ethiopum; Aegyptiorũ Gręcorum; Hispanorum; Gallorum; & aliorum Regnorum; qui toto conatu strinxere mundum; quem ad votum habere putantes, & regno,& vita caruerunt: vt de quibusdam ostendit Orosius in suis libris de Ormesta mundi.

Mulierum plurium mũdi amatricum varij interitus.

Sed ecce dum discurrimus per homines mundi amatores, dignitatibus varijs fulgentes: nunquid idipsum patet in mulieribus, quod euenit eisdem? Certe sic.

Semiramis enim, de qua est dictum Regina Assiriorum vxor Nini vanitatibus mundi dedita: à filio ob stuprum exanimata est.

Dido Cartaginensium Regina, amore Aeneæ, vt docet Virgilius: eius abscessu cultro se peremit.

Phædra vxor Thesei Regis Athenarum incusato Hippolyto Theseo, quòd eam violare tentasset,& occiso Hippolyto à Theseo, audita ipsius Hippolyti morte,& dolo reserato, gladio Hippolyti se occidit.

Iocasta vxor Lai Thebanorum Regis, & demum coniux Oedipi filij sui, quo cognito, Oedipi gladio, quo Laium patrem occiderat, se peremit.

Athalia iudęorum Regina, post cędem omnis stirpis regalis: vt facilius dominaretur: dum regnasset pro tempore, demum excerebrata est.

Tulia Prisci Tarquinij Regis Romanorum filia, & vxor Tarquinij superbi Romanorũ Regis: crudelissima cum viro ab vrbe abiecta: infœlicem vitam,& finem habuit.

Olimpias Alexandri mater: cum post mortẽ filij in nobiles debaccharetur; à Casandro, qui Alexandrum occiderat, mortem impauida suscepit.

Barsame vxor Darij,& Rosanes filia Darij regis Persarum,& vxor Alexandri Magni: incarceratę ab Antipatro, à Cassandro demum interfectę sunt.

Tesalonice Aridei regis filia,& Cassandri vxor ab Antipatro filio nihil valentibus lachrimis est occisa.

Cleopatrę quatuor fuerunt: prima filia Ptolomei Epiphanes,& nupta Philopatri: Philopatre occiso, Euergeti se tradidit: cuius filiũ ipso die nuptiarum vir, in eius gremio confodit: filiam susceptam ex ea stuprauit:& eam in coniugem, repudiata vxore accepit.

Cleopatra Alexandri Zebenne regis Sirię primo vxor: inde Demetrij: tertio Antiochi Sirię regum, occiso filio Seleuco, causa dominãdi; dum Crispo filio parat venenum, id sumere ipsa est compulsa.

Cleopatra altera vxor Euergetis: à filio in exilium acta, & necata est.

Quarta Cleopatra non tradita viro, quãm volebat: sed alteri viro sororis: decisis manibus propter vulnera multo sanguine fuso expirauit.

Cleopatra alia fuit Regina Aegypti per Pompeium Ptolomeo eius fratri nupta: à quo postea ipse Pompeius fuit occisus: hęc primo Ptolomęo, secundo Cæsari stupro iuncta: ac

filio ex ea suscepto: quem Octauianus postea occidit, tertio Marco Antonio iuncta: cũ post mortem eius Octauiano sua pulchritudine placere conaretur, & frustrata, videns se pro triũpho seruari, sepulchrum ingressa Antonij: apertis venis, & appositis serpentibus infelicẽ vitam terminauit.

Messallina vxor fuit Claudij Imperatoris, & si formosa, incredibilis fuit libidinis: nã vt multos haberet; mutata veste lupanaria adibat, sed tandem à viro confodi est iussa.

Agripina mater Neronis, & vxor Claudij Imperatoris: cuius factione Nero adoptatus in filium Claudij, & ad imperiũ sublimatus est: quam Nero nudam expalatio eiecit, praecepto dato, vt nullus eam reciperet: deinde Puteolis, vt absorberetur in naui solubili posita, & vix liberata: apud Baios misso decurione eam iussit occidi.

Rosimunda filia Gunimundi regis Gepidarũ, & vxor Alboini regis Longobardorum: quę virum fecit occidi ab Hemelchildo; quem in virum post mortem datam Alboino susceperit: sed post, Helmechildo displicẽte eidem, cum eum veneno occidere vellet, & iuberet Longino patricio, venenum bibere ab Helmechildo coacta, ambo pariter sunt extincti.

Brinchildis francorum Regina, filia fuit Leuicaldonis regis Hispaniae, & vxor Sigilberti regis Francorum, quae accusata filio iam regnanti, & iniuste, ligata ad pedes indomitorũ equorum, equis dimissis membratim est discerpta.

Romilda vxor fuit Sisulphi nepotis Alboyni Foroiulij ducis, q̃ interfectus à Cacano rege Bauarorum: Romilda vxor cum filijs in quodam castro se clausit: quã Cacanus dum obsideret, visus à Romilda in pulchritudine armorum, immemor viri recenter occisi, philocapta de eo, promisit castrum reddere, si eam in suam vellet accipere vxorem; quo annuente, castro dato, omnibus filijs, & filiabus Romildae occisis; eam Cachanus in vxorem accepit, & se fruendum ei per totam noctem cõcessit: sed mane superueniente acceptis Cacanus. 12. fortioribus de suis, eis successiuẽ abutendam tradidit Romildam; quam diu cum illu fissent: in locis genitalibus coram omnibus Romildae palum iussit infigi: & sic cum palo per totum Duci exercitum ad illudẽdum: quae misera delusione, & dolore exanimata est.

Irene imperatrix post ambitionem dominij, qua multa improba comiserat: à Nicephoro fratre deiecta, in Lesbos insula misera senectute contabuit.

Martesia cum sorore Lampedia Regina Amazonum; post multas victorias circunuentae, à Barbaris occisę sunt.

Panthesilea Amazonum Regina ob amorem Hectoris in bello Troiano, multa fecit mira, sed tandem à Gręcis est occisa.

Hecuba Troianorum fuit regina. 19. inter filios & filias genuit: viso excidio Troiae interfectione filiorum, filiarum, & viri in rabiem versa, apud Thracios agros finiuit vitam.

Polyxena filia Priami incredibilis pulchritudinis, tandem post excidium Troię, à Pyrrho filio Achillis supra eius sepulchrum intrepida est interfecta.

Cassandra filia regis Priami captiua data Agamemnonis interfecto à Clytẽnestra Agamẽnone, & ipsa necata est.

Helena, per cuius raptum à Paride, Troia est destructa, infęliciter decessit.

Clytẽnestra carnaliter iuncta Aegistho. sua factione ab eodem Agamẽnon Rex Mycenarum vir suus est occisus; sed post annos septem cũ Aegistho Amasio, a filio Agamẽnonis Oreste est truncata.

Camilla Volscorum fuit Regina, quę limites transcendens foemineos se armis dedit, & Turno Regi Rutulorum, dum fert opem contra Aeneam, sagitta in mammilla percussa interijt.

Sophonisba Asdrubalis Gisgonis filia, Siphacis Numidię regis vxor, & demum post eius mortem vxor Masinissae: ne in manus Scipionis veniret veneno se necauit.

Mariannes Hebrea filia Aristoboli iudaeorum regis, Herodi Regi iuncta in matrimonium: cuius imago non videbatur mortalis, sed coelestis; hęc incusata viro in eius morte ordinasse, iussa est mori.

Samiamira mater fuit Heliogabali Imperatoris: cuius industria filius ad Imperium est sublimatus, cum filio, & ipsa interfecta est.

Niobe Tantali Phrygiorũ regis filia: & vxor Amphionis Thebanorum regis, septem filios, & totidem filias habuit ex marito: haec letali morbo filios omnes amisit: Vir eius orbus effectus se proprio occidit gladio: Ipsa vero dolore quasi lapis est effecta.

Sabina Pompeia inuisae formositatis fuit: haec tamen à Nerone Imperatore suscepta coniugio: cuius factione Nero occidit matrem, filiam Claudij Octauiani in exilium destinauit: demum ipsa secundo praegnans, calce à Nerone percussa, diem clausit extremum: De multis alijs probis mulieribus exempla ad propositũ possunt adduci: sed sufficiant pręmissa, quia idem iudicium est, & de alijs. Quia ergo mundus suis amatoribus falacissimus reperitur, & deceptorius, debet à prudente derelinqui, vt patet in praedictis, quos decepit. Sic ergo apparet quid fuerunt: sed quid sunt patet: quia morte violenta omnes exterminati sunt. Et quia veram non habuerunt sapientiam: perierunt propter suam insipientiam. Sed vbi quae Baruc. 3. so sunt, quos ambiebat ciuium multitudo, custodiebãt satellitum turmae, quos timebat orbis? quibus fiebant applausus, & festa pręclara?

ra:quibus ſuperi,inferi,& omnia ad nutum vi debantur parere : nonne in paucis verſibus vitæ eorum memoria eſt?Vide ſepulchra: & diſcerne ſi potes, quis ſeruus: quis dominus: quis pauper: quis diues: Diſcerne vinctum à rege, debilem à forti, & pulchrum à deformi. Amatores iſti huius mundi comederunt, biberunt,riſerunt,duxerūt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcenderunt. Hic caro eorum vermibus datur, & illic animæ eorum ſempiternis deputantur incendijs: nec immerito quia cęleſtia non inquiſierunt ſed terrena: digne terrenis perpetuo ſubmergun tur.

Quinto ad mundi contemptum inducunt deſpicientium ipſum exaltatio, & diuulgatio. Conſidera diligenter, quam diuulgantur per orbem qui mundum contempſerunt. Patet primo in Apoſtolis: quorum ſonus in orbem terrarum exiuit. In ſanctis alijs tam Martiribus,videlicet. Laurētio & ſic de alijs:qui omnia pauperibus dederunt: quam Confeſſoribus,videlicet. Antonio,Ilarione,Machario,& alijs patribus. Patet in beato Benedicto:& beato Frāciſco,& ſic de alijs: quorum nomina viuent in ſecula. Vide quam ſolemniter talium à fidelibus memoria colitur, non in vno loco ſolum,ſed per orbem: Fuit ne ſic pro Imperatoribus,Regibus,& alijs principibus mūdum diligentibus? certe non; quia perijt memoria eorum cum ſonitu: ac ſi nunquam fuiſſent in mundo. Hodie non nominantur: imo quod maius eſt de multis Imperatoribus,vbi iacent eorum cineres minimè inuenitur: ſancti vero mundum relinquentes nominantur: prædicā tur eorum facta, & cum ſumma deuotione viſitantur eorum ſepulchra, & quare? quia corpora eorum in pace ſepulta ſunt: & in memoria ęterna erit iuſtus. Ad habendum famam, & laudem philoſophi omnes ſunt conati:ſicut & antiqui Romani: hoc fine illi ſtuduerunt,& alij pugnauerunt. Cōparetur Petrus ad principes quoſcunque mundi. Petrus piſcator, & vilis mundum contēnens, tanta eſt gratia repletus, vt eius vmbra infirmos curaret; quis Principum huius mundi hanc habuit virtutē? certe nullus: Petrus ſuſcitabat mortuos, ſed mundi Principes mortificauerunt viuentes. Ecce Petrus gaudet in innumeris eccleſijs, & magnus Alexander, Octauianus, & Iulius in incognitis, & vix in immis reconditi manent locis: & ſicut dictum eſt de Apoſtolo Petro: ſic & de alijs ſanctis eſt dicendum; quare hoc inſpecto: ad mundum abdicandum vir prudens debet animari.

Sexto ad mundi cōtemptum inducit pręmiorum quantitas, excellentia, & remuneratio, ac expectatio. Quid expectant mundi amatores niſi mortem vtriuſque hominis? horum.n. finis mors eſt,& gloria in confuſione,qui terre na ſapiunt. Sed mundi contemptores, quid expectant? Certe vitam ęternam poſsidebunt. Rom. 8. Quantum eſt præmium? Certe maximum. Si quęlibet ſtella viſu notabilis eſt maior tota terra, & quantum eſt prēmium repoſitum ſupra ſtellas,& ſupra cœlum ſtellatum?Certe dicit Ieſus. Cētuplum accipiet. Tantum eſt prę mium beatorum, & contēnentium mundum Dei amore: quantum eſt ipſe Deus,qui eſt infinitus.Sed quale eſt hoc prēmium?Certe vt dicit Iſa.& Apoſtolus.Nec oculus vidit: nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit: quę pręparauit Deus diligentibus ſe. Nolimus ergo fratres pro modica terra, amittere ſtellā, quę maior eſt tota terra, & conſequenter ſummum bonum,quod eſt maius omnibus ſtellis, & omnibus inſimul creatis. Cogitemus ergo quanto gaudio, & gloria animę in cœlis perfruantur: quorum corpora hic ſic miraculis coruſcant, & venerantur, talium enim reliquię cum reuerentia tenentur, & pro magno munere habentur: & quod oppoſitum euenit in mundi delectatoribus, quorū corpora vermibus, & reliquiæ canibus ad corrodendum traduntur: & quid fit per demones eorum animabus in inferis, quorum reliquię ſic tractantur in terris. Propter pręd cta, & alia plura ad propoſitum deduci poſſibilia, & noſtri ſaluatoris exemplum, mundum,& ſi non corpore, ſaltem mente totaliter abijciamus,& deſeramus. Nos ipſos abnegemus, quę retro ſunt dimittentes: ad cęleſtia appetenda toto corde ſimus anhelantes, vt tandem iuxta Saluatoris dictum,vbi eſt theſaurus noſter, ibi ſit, & cor noſtrum. Sic ergo apparet iam dictis, Chriſti abiectio, & per ipſum mundi contemptus, & conſequēter eſt declarata prima pars iſtius fructus, videlicet. Ieſus abiectus cernitur. Et quomodo habeat intelligi, & declarari.

Math. 19. Math. 19. 1. Cor. 2.

SECVNDA PARS SEXTI fructus, & conformitatis, ſcilicet. Franciſcus ſeparatur. Expoſitio.

SECVNDA pars huius ſexti fructus,& conformitatis eſt, Franciſcus ſeparatur: quę pars dupliciter pōt intelligi, videlicet. primo vt intelligatur, Frāciſcus ſeparatur, ſcilicet à ſeipſo per ſui perfectam abnegationē. Alio modo Franciſcus ſeparatur, videlicet à mundo per abdicationem, & iuxta duplicem intelligentiam pręfatam, hæc pars dupliciter exponetur.

Primo de beati Frāciſci abnegatione,& abiectione.

Et secundo de abdicatione mundi ab eodem. Iuxta primum intellectum exponendo istam partem Franciscus separatur, est sciendum, q beatus Franciscus se abiecerit, & abnegauerit perfectè. 12. declarant.

Declaratio. b. Fr. se perfecte abnegasse. Primum est mendicatio: vt enim habetur in legenda trium sociorum, Beatus Franciscus in habitu seculari existens, ad visitandum limina Apostolorum Romam adijt; & intrans beati Petri Ecclesiam, considerans aliorum oblationes, q modicę essent, & indecentes tanto principi Apostolorum; in feruore spiritus manum ponens ad bursam plenam denarijs, traxit, eosque per fenestram altaris proijciēs tantum sonum fecit: q de tam magnifica oblatione, omnes astantes sunt plurimum admirati; exiens portas Ecclesię animatus ad sui cōtemptum, & Christi pauperis amorem, qui eleemosynam petiit, cum vidisset multitudinem pauperum, non despexit eorum consortium, sed dilexit. Nam acceptis secretò cuiusdam pauperis panniculis, & suis depositis, in gradibus stans ecclesię cum alijs pauperibus, gallicè & si non bene sciret linguam, eleemosynam postulauit; & cum sic fecisset, & per spatium stetisset, depositis dictis panniculis, & proprijs reassumptis, deuenit Assisium; quo perueniens, cum iam mundo coram Episcopo abrenunciasset: id quod cęperat, Romę postea habitu religionis assumpto seruauit semper, videlicet libentissimè pro sui abiectione, & Christi imitatione pro eleemosyna eundo; in principio cum fratres habere cępisset, parcens illorum verecundiæ, & honorans eos; solus quottidie ibat pro eleemosyna: cumq; ex hoc multum fatigaretur; quia debilis erat cō plexione, & abstinentia, nec posset tantum laborem sustinere, & sciens fratres ad sui abiectionem vocatos, & si ipsi mundum plenè intelligerent, dixit beatus Franciscus ad eos: Charissimi fratres & filioli mei, nolite verecū dari ire pro eleemosyna; quia dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo: hęc enim est hęreditas nostra, quam acquisiuit, & reliquit nobis dominus Iesus Christus, & omnibus, qui suo exemplo volunt viuere in sancta paupertate: cuius exemplo elegimus viam verissimę paupertatis. In veritate dico vobis, q multi ex nobilioribus, & sapientioribus huius seculi, venient ad istam congregationem, & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemosyna: ite ergo confidenter, & animo gaudēti pro eleemosyna cum benedictione Dei; et magis liberè, & gaudenter debetis ire pro eleemosyna; quàm ille, qui de vna numata afferret centum denarios: quia offeretis illis amorem Dei. à quibus petetis eleemosynam, dicentes. Amore Dei facite nobis eleemosynam: cuius comparatione nihil est cœlum, & terra: Quibus verbis accensi fratres, cum magna alacritate iuerunt per loca adiacentia, pro eleemosyna, & eleemosynas, quas inuenerant cum magno gaudio ostendebant beato Francisco, & dicebat vnus alteri: Ego plus de eleemosyna acquisiui, quàm tu. Vnde beatus Franciscus gauisus nimis, cernens eos ita hilares, & iocundos: & extunc quilibet libenter petebat licentiam eundi pro eleemosyna. Beatus Franciscus licet vellet fratres ire pro eleemosyna: tamen pro die vno, & non pro alio volebat ipsam eleemosynam à fratribus haberi, ne fieret contra Euangelium dicēs. Nolite solliciti esse de crastino: & q fratres deberent ire pro eleemosyna in regula antiqua sic posuit beatus Franciscus dicens. Omnes fratres studeant sequi humilitatem, & paupertatem domini nostri Iesu Christi: & recordentur, q nihil aliud oportet nos habere de toto mundo, nisi sicut dicit Apostolus, Habētes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus, & debent gaudere quando conuersantur inter viles, & despectas personas: inter pauperes, & debiles infirmos, & leprosos, & iuxta viam mendicantes, & cum necesse fuerit vadant pro eleemosynis, & non verecundentur; quia Christus iuit pro eleemosyna, & Maria; & magis reuerdentur, q dominus noster Iesus Christus filius Dei viui omnipotentis posuit faciem suam, vt petram durissimam, nec verecundatus fuit, & fuit pauper & hospes, & vixit de eleemosynis ipse, & beata Virgo, & discipuli eius, & quando facerent eis homines verecundiam, & nolent eis dare eleemosinam, referant inde gratias Deo: quia de verecundijs recipiēt magnum honorem ante tribunal domini Iesu Christi: & sciant q verecundia non patientibus, sed inferentibus imputatur, & eleemosina est hæreditas & iustitia, quæ debetur pauperibus: quam nobis acquisiuit dominus noster Iesus Christus; & fratres, qui eam acquirendo laborant, magnam mercedem habebunt, & facient lucrari, & acquirere tribuentes: omnia enim, quæ homines relinquent in mundo peribunt, sed de charitate, & de eleemosynis, quas fecerunt habebunt præmium. Et in regula noua dicitur, quod fratres vadant pro eleemosyna confidenter: nec opt eos verecūdari, quia dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo: cuius præceptis fratres antequam essent multiplicari per omnia intendentes; & iam multiplicati, cum irent per mundum prædicando, & inuitarentur ab aliquo quantūcunq; nobili, & diuite, vt comederent apud ipsum, & hospitarētur; semper hora comestionis antequam irēt ad eum, ibant pro eleemosyna prius propter bonum exemplum, & dignitatem dominę paupertatis. Beatus etiam Franciscus dicebat his, qui inuitabant eum. Ego nolo dimittere dignitatem meam regalem, & hæreditatem,

ac profeſsionem meam,& fratrum meorũ, videlicet, ire pro eleemoſyna oſtiatim , & aliquando ibat cum eo, qui eum inuitauerat, & eleemoſynas , quas beatus Franciſcus acquirebat,accipiebat,& pro reliquis conſeruabat. Inuitatus ſemel à domino Oſtienſi, iuit prius pro eleemoſyna oſtiatim , et cum eſſet reuerſus : iam dominus Oſtien. intrauerat ad menſam cum multis militibus,& nobilibus. Accedens beatus Franciſcus : illas eleemoſynas ſuper menſam poſuit coram domino Cardinali, quas inuenerat , & intrauit ad menſam iuxta ipſum, & verecundatus ſuit inde aliquantulum dominus Cardinalis , eo ꝙ iuerat pro eleemoſynis , & poſuerat eas ſuper menſam; ſed nihil ei dixit tunc propter recumbentes. Cũq; beatus Franciſcus comediſſet aliquantulum, accepit de ſuis eleemoſynis,& cuilibet militi,& capellanis domini Cardinalis miſit parum ex parte domini Dei:qui omnes cum magna reuerentia,& deuotione accipiebant:extrahentes caputia, & infulas , & alij comedebant,& alij reponebant propter eius deuotionem : ex hoc gauiſus eſt dominus Cardinalis videns illorum deuotionem , & maximé,quia illæ non erant de frumento : Sumpto prandio dominus Cardinalis vocauit . beatum Franciſcum, & dixit ei . Quare mihi feciſti verecundiam , veniendo ad menſam meam iuiſti pro eleemoſyna ? Reſpondit beatus Franciſcus. Imo domine vobis magnum honorem exhibui ; dum maiorem dominum honoraui . Me oportet eſſe formam, & exẽplum fratrũ meorum : maxime quia ſcio,ꝙ multi in hac fratrũ religione ſunt,& erunt fratres minores nomine,& opere, qui propter amorem domini Dei, & ſpiritus ſancti vnctione,quæ docebit eos;de omnibus humiliabuntur ad humilitatem omnem,& ſubiectionem, & ſeruitium fratrũ ſuorum : ſunt etiam & erunt de illis, qui aut verecundia detenti, aut propter malum vſum dedignantur, & dedignabuntur ſe humiliare, & inclinare ad eundum pro eleemoſynis,& facere alia opera ſeruilia : propter quod oportet me opere docere eos, qui ſunt, & erunt in religione : vt in hoc ſeculo , & in futuro ſint inexcuſabiles coram Deo : exiſtens ergo apud vos,& alios nolo verecundari ire pro eleemoſynis : imo volo hoc habere , & tenere ſecundum Deum pro magna nobilitate,& dignitate regali, atque honore ipſius , qui cum eſſet dominus omnium , pro nobis fieri voluit ſeruus omnium; & cum eſſet diues , & glorioſus in maieſtate ſua,venit pauper , & deſpectus in humanitate noſtra : Vnde volo, ꝙ fratres ſciant ; qui ſunt,& qui erunt, ꝙ pro maiori conſolatione animæ,& corporis habeo : quando ſedeo ad menſam pauperum fratrum,videoq; ante me pauperculas eleemoſynas , quæ acquiruntur oſtiatim amore domini Dei, quàm cũ ſedeo ad menſam veſtram , & aliorum dominorum diuerſis ferculis præparatam : panis enim eleemoſynæ, eſt panis ſanctus,quem ſanctificat laus,& amor Dei ; quoniam cum frater vadit pro eleemoſyna, prius debet dicere. Laudatus & benedictus ſit dominus Deus, poſtea debet dicere Facite nobis eleemoſynam amore domini Dei : De quibus verbis dominus Cardinalis fuit valde ædificatus , & dixit illi : Fili mi,quod bonum eſt in oculis tuis facias; quoniam dominus tecum eſt , & tu cum ipſo.

Modus petendi eleemoſynam.

Voluntas fuit beati Franciſci ; ſicut ipſe multotiens dixit, ꝙ frater non deberet diũ ſtare, ꝙ non iret pro eleemoſyna, propter meritum magnum ; & ne verecundaretur poſtea ire: nã ſemel cuidam fratri venienti ab eleemoſyna de Aſsiſio , & alta voce Deum laudanti,obuiãuit, & taſcam de collo accepit, prius eius collo oſculato : ſic ergo beatus Franciſcus, & ſimilis eſſe Chriſtus voluit in eleemoſynæ acquiſitione, & ſui hoc primo modo abiectionẽ oſtendit nobis.

Secundo ſui abiectionem oſtendit beatus Frãciſcus cum ſcutella eundo, cibaria quærendo, & procurando ; cum enim ipſe.b.Fran.relicto mundo, cum ſacerdote ſtaret Eccleſiæ ſancti Damiani, ac ſacerdos ſibi faceret coquinam; quia fatigabatur multum in opere dictæ Eccleſiæ : Beatus Franciſcus hoc aduertens ad ſeipſum conuerſus ait . Inuenies tu quocũq; ieris hunc ſacerdotem, qui tantam præſtet humanitatem? non nè eſt hæc vita pauperis,quã elegiſti? Sed ſicut pauper vadens oſtiatim portat in manu paropſidem,& neceſsitate coactus diuerſa in ea cibaria coadunat ; ita voluntariè oportet viuere amore illius, qui pauper natus, pauperrimus in ſeculo vixit ; ac remanſit nudus.& pauper in patibulo , ſepultuſq; in alieno ſepulchro . Surgens igitur quadam die accepit paropſidem ; & ingreſſus ciuitatem iuit petendo eleemoſynam oſtiatim: cumq; diuerſa cibaria poneret in ſcutella,mirabantur multi ; quia ſciebant eum tam delicatè vixiſſe, videntes ipſum ad tantum ſui contemptum ſic mirabiliter tranſmutatum : Quando autem voluit comedere illa cibaria ſimul poſita, horruit primo ; quia non ſolum comedere , ſed nec videre talia conſueuerat : Tandem vincẽs ſeipſum cępit comedere , & viſum eſt illi, ꝙ in comedendo aliquod electuarium ; nunquam fuerit ſic delectatus ; proinde tantum cor eius exultauit in domino, ꝙ caro ipſius licet debilis , & afflicta , corroborata eſt ad quæcũque aſpera,& amara lætanter pro domino tollerãda . Gratias inſuper egit Deo ; ꝙ amarum ſibi in dulce conuerterat. et eum multipliciter cõfortarat. Dixit ergo illi ſacerdoti, ꝙ de cętero pro ſe aliqua cibaria non faceret, nec fieri procuraret Ecce vilipenſio.b.F. et ſui abiectio.

Seipſum alloquens F. quid faciat propter ſui abnegationem.

Tertio

Quæ dixerit Christus Francisco, & quæ propter illa fecerit Franciscus.

Tertio beatus Franc. ostendit sui abnegationem, leprosis seruiendo : nam postquam Christus eidem dixit oranti: Francisce omnia, quę carnaliter dilexisti, & habere desiderasti; oportet te contemnere, & odire, si meam vis agnoscere voluntatem, quod postquam incęperis facere; quę tibi prius suauia, & dulcia videbantur, erunt importabilia tibi, & amara, atq; in his, quæ prius horrebas, hauries magnā dulcedinem, & suauitatem immensam : & cum ipsi beato Frā. videre leprosos esset horribile, die quadam dum ęquitaret, leprosum quendā habuit obuium, & vim sibijpsi faciens, de ęquo descendens obtulit ei denarium, osculans sibi manum, & accepto osculo pacis ab ipso, reascendit ęqum: & exinde cępit magis, ac magis seipsum contemnere : donec ad sui victoriam perfectè Dei gratia perueniret. Post paucos dies assumens magnam pecuniam, ad hospitale leprosorum accessit; & congregans omnes simul, dedit singulis eleemosynam, osculans sibi manum, & sic quæ erant sibi prius amara, scilicet de visione, & cohabitatione leprosorum, facta sunt ei dulcissima: Et hoc cum esset in habitu seculari; Mundo verò abrenunciaro, vt dicit dominus frater Bonauētura in secunda parte legendę maioris, coram Episcopo ad leprosos totius humilitatis amator se transtulit : eratq; cum eis diligentissimè seruiens eis; lauabat enim ipsorum pedes; ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat : inauditi quoque feruoris excessi, vlcerosarum plagarum ruebat in oscula : os suum ponens in puluere, vt saturatus opprobrijs, carnis superciliū legi spiritus potestatiuè subijceret, suique dominium hoste subacto domestico pacifice possideret. Quā uero fuerit leprosorum amicus, & medicus; quia infra fructu. 17. & conformitate plenius dicetur; hæc sufficiant pro probatione tertia abnegationis suę.

Quarto beatus Franciscus ostendit sui abiectionem pro reparatione Ecclesiæ sancti Damiani deuotissimè mendicationi insistendo : cum enim a Crucifixo existēte in Ecclesia pręfata dum oraret mandatum accepisset; vt tūc beatus Franciscus intellexit, ꝙ ipsam Ecclesiam repararet, quæ nimiam minabatur ruinam; & idem beatus Franciscus protinus multis venditis, pro eius reparatione sacerdoti Ecclesię pecuniam obtulisset, quam sacerdos ob timorem parentum accipere dum nollet : eam beatus Franc. in quandam Ecclesiæ fenestram velut puluerem abiectam vilipēdit; quā pater postea inueniens asportauit: abdicatis omnibus, quæ sunt mundi, operi dictæ Ecclesiæ totum se dedit : vnde ciuitatem ingrediēs, omni verecundia postposita tanquā ebrius spiritu per vicos, & plateas cępit dominum collaudare : qua laudatione completa, ad acquirendos lapides cępit intendere dicens, qui mihi dederit vnum lapidem, habebit vnā mercedem: qui duos, duas: qui tres, tres. & sic dicebat de alijs : Quidam eum audientes ipsum insanum putabant, & deridebant eum: alij vero commoti mouebantur ad lachrimas, vidētes eum de tanta lasciuia, & seculi vanitate, ad tantam ebrietatē spiritus, & diuini amoris tā cito venisse: at ipse abiector sui, derisiones cōtemnens in spiritus feruore gratias Deo referebat. In opere dictæ Ecclesię multum laborauit; corpus suum confectum ieiunijs supponēdo oneribus lapidum, & non solum cum sui derisione, & abnegatione sancti Damiani mēdicando reparauit Ecclesiam, sed beati Petri, & Virginis gloriosæ; quibus consideratis beatum Franciscum se abnegasse apparet euidenter.

Fran. multum laborauit quærendo, & asportando lapides pro reparatione Ecclesiæ S. Damiani.

Quinto ostendit beatus Franc. se abnegasse, habitu abiectissimo, & vilissimo se induendo: Beatus enim Fran. mundo abnegato, cum nudasset se coram Episcopo, patre, & alijs, & nihil sibi reseruasset; sed patri omnia tradidisset, oblatus est ei quidam mantellus pauper, & vilis cuiusdam rustici Episcopo seruientis, de quo ipse tunicam sibi formauit, cum cęmēto in modum crucis, & pauperis crucifixi: quā tunicam, siue habitum, per duos annos in modum hominis Eremitæ portauit : tandē audito euangelio; cum corrigiam, baculum, perā, & cætera alia ad modum Apostolorum abiecisset, tunc fecit sibi tunicam valdè contemptibilem, & incultam : nam in vilitate tunicę, & contemptibilitate: vt fructus dicit. 16. & cōformitas : nullus eum quantuncunq; pauper, mendicus, & despectus excessit : Homo apparebat in paupertate, paruitate habitus, & vilitate alterius seculi, & sic voluit idipsum fratres peragere, vnde mandauit in regula, ꝙ fratres omnes vestimentis vilibus induantur: Ad quid? Certè ad sui contemptum, & obseruantiam sanctæ paupertatis.

B.F. diuina cōsilia suis proposuit, vt hic patet in acceptatione fratris Bernardi.

Sexto beatus Fran. ostendit se abiecisse, diuina consilia suis in omnibus pręponendo, quando frater Bernardus, tunc vocatus dominus Bernardus de Quintaualle, voluit beatū Fran. sequi, & mūdum relinquere; & id dixisset beato Francisco: beatus Franc. dixit, quod super hoc Dei consilium erat quærendum. Et tunc Ecclesiam sancti Nicolai iuxta plateam ciuitatis Asisij intrantes, orationi prius insistentes; finita oratione beatus Fran. missale clausum accipiens aperuit, & in prima apertione occurrit illud domini consilium. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia &c. Sed quia cultor ipse Trinitatis trino testimonio voluit confirmari: secundo, & tertio librum aperiēs: In secunda apertione, occurrit illud. Nihil tuleritis in via &c. In tertia apertione occurrit illud. Qui vult venire post me, abneget semetipsum

metipsum

metipsum &c. Quo comperto; beatus Franciscus consilio domini per omnia acquiescens, ait præfato domino; hæc est vita, hæc regula nostra, & omnium, qui voluerint nostræ societati coniungi. Sic etiam secularis dum esset; solum à Deo eius volūtatem supplicabat ostēdi, quid ipsum vellet peragere, voluntatem diuinam suæ præposuit; quando voluit scire, an inter homines conseruari deberet, vel ad loca solitaria pergere: Sic etiam quando ad prędicandum accessit; diuinam suæ præposuit voluntatem: & quia diuinæ voluntati se in omnibus subdidit, Beati Frāciści voluntati Deus per omnia acquieuit; nihil ab eo aliquando petijt, quod non obtinuerit: vt patet eius legendam aspicientibus.

Septimo beatus Franciscus ostendit se abnegasse omnem laudem declinando: nam cum beatificaretur ab hominibus, dicebat filios, & filias adhuc habere possem: nolite me laudare, vt sanctum. Nemo laudandus, cuius incertus est exitus, & sibi ipsi dicebat. Latroni, si tanta contulisset altissimus: gratior te foret Francisce. Fratribus sæpe dicebat. De omni eo, quod peccator potest; nemo debet sibi inique applausu blandiri: peccator autem ieiunare potest, orare, plangere, carnem propriā macerare: hoc solum non potest domino. s. suo esse fidelis: In hoc itaque gloriandum si suam dño gloriam reddimus: si fideliter seruientes, ipsi quicquid donat ascribimus.

Notā hic predicator & disce humiliari. In ciuitate Iteranni dum prædicasset populo in platea, & Episcopus affuisset: post prædicationem cum Episcopus dixisset populo, ꝙ dominum Deum laudare debebant: quia per ora simplicium eos sic informabat: exhilaratus beatus Fran. proiectus ad pedes Episcopi, regratiatur eidem dicens, ꝙ ipse solus sciuit separare nobilissimum à vilissimo: quia non sibi, sed Deo attribuit prædicationis gloriam, & honorem.

Octauo ostendit beati Francisci abiectionē: iniuriarum & quo ad verba, & verbera susceptio: de quibus dictum est fructu pręcedenti, & conformitate. In iniurijs delectabatur dicens, ꝙ talia audire decebat filium Petri Bernardonis: imo dicebat de se fratribus, quando persuaserant domino Ostien. vt diceret beato Francisco, ꝙ ipse consilia sapientum fratrum sequeretur: quia sic docent regulæ Augustini, Benedicti, & Bernardi, & Cardinalis dixisset hæc Beato Francisco. Beatus Franciscus nihil respondendo, duxit eum per manus ad fratres dicēs. Fratres mei, fratres mei Deus vocauit me per viam simplicitatis, & humilitatis: & hanc viam ostendit mihi in veritate pro me, & pro illis, qui volunt mihi credere, & me imitari, & ideo nolo, ꝙ nominetis mihi aliam regulam præter illam, quæ mihi à domino misericorditer est ostensa, & donata; & dixit mihi dominus, ꝙ volebat me esse vnum fatuellum in hoc mundo, & noluit vos ducere per aliam viam, quàm per istam scientiam; sed per vestram sapientiam, & vestram scientiam Deus vos confundet: Fatuum ergo seipsum dixit, vt verè seipsum abiecisse declararet.

Nono ostendit beatus Fran. se abnegasse: nō de se alta sentire, sed per oppositum altitudinem declinare omnino: Cum enim vas esset virtutis & gratiæ, se maximum profitebatur peccatorem, quod patet; nam interrogatus B. F. à fratre Pacifico; quid de seipso sentiret. *Quid de se ipso sentiret b. Fran.* Respōdens Beatus Franciscus, videor (ait) mihi esse maximus peccatorum: Et cum frater Pacificus diceret, ꝙ salua conscientia illud dicere non poterat, nec sentire. Subiunxit beatus Fran. Si quantuncunq; sceleratum hominem, tanta fuisset Christus misericordia prosecutus, arbitror sanè, quod multo pluſquā ego Deo gratior esset. Sicque frater prædictus de b. Fran. reputatione, & abnegatione informatus extitit; & quia de se alta noluit scire, in conspectu suo, & omnium, ipsum. B. Franciscum magnificauit Deus: quia beatum se reputabat, qui posset eum tangere; vt patuit quando per Burgum sancti Sepulchri transiuit; Qui enim posset tenere, vt patuit de domino Cardinali Leone. Qui eum posset alloqui: sicut patuit de domino Orlando, qui dedit ei sacrum montem Aluernæ, de quibus omnibus inferius dicetur in suis locis extensè.

Decimo beati Franc. abnegationem ostendit aliorum obedientiæ subiectio. Ipse enim officio cessit generalatus, & frater Petrus Catanei est factus: vnum ex socijs petiuit sibi guardianum dari, cui vsque ad mortē in omnibus obediuit: solitus etiam erat socio itineris quantuncunq; modico obedientiam promittere, & seruare, & dicebat (vt suam veram abnegationem fratribus ostenderet) hanc gratiam mihi dominus contulit, ꝙ ita diligenter nouitio vnius diei obedirem, si mihi guardianus daretur; sicut antiquissimo & discretissimo fratri: Subditus (inquit) prælatum suum non hominem considerare debet; sed eum, ꝓ cuius amore est subditus, & subiectus: quanto autem contentibilior præsidet; tanto magis humilitas obedientis Deo placet. Hanc obedientiam. b. Fran. voluit in se experiri: vt nullum tempus sine merito, & lucro transiret, & sui abiectionem cunctis ostenderet.

Vndecimo. bea. Franc. seipsum contempsisse ostendit defectuum suorum publicatio: ipse enim beatus Fran. virtutes, & gratias in sui pectoris abscondebat arcano: nisi quantum diuinus instinctus ad reuelandum induceret, *B. Fran propter abiectionē sui proprios defectus pandebat.* aut zelus fraternæ salutis: defectus etiam suos publicè omnibus dicebat: abnegato mundo dum semel iret per Asisium quærēdo oleum pro lampade Ecclesiæ sancti Damiani: quam reno-

renouauerat, & ad locum venisset, vbi erat hominum multitudo: verecundatus fuit eleemosynam petere: ad se tandem reuersus ad dictum locum accessit: dicens coram astantibus culpam suam: quomodo propter eos ve recundatus fuerat eleemosynam petere: petijt ergo, & ad ipsum locum præ alijs sępius iuit. Dederat semel mantellum vni vetulæ, dũ per ciuitatem iret Asisij, & vanam gloriam habuit; statim se sequentibus prodidit; quomodo vanam gloriam habuerat dando mantellum. In hoc totum fuit suum studium, vt nec coram Deo, nec coram hominibus hypocrita inueniretur. Incusauit se semel chorda posita ad collum, & nudus populo Asisinati: quomodo sanctus non erat: quia in infirmitate sua comederat carnes, & brodium conditum: sic etiam in publica prædicatione in quodam Eremitorio se populo incusauit; quia in quadragesima sancti Martini comederat cibaria condita cum lardo: hæc & alia similia referendo, latentes defectus beatus Fran. manifestabat, vt se veraciter contemneret, & abnegaret.

Duodecimo omnis virtutis, & boni Christo attributio. Hoc beato Fran. displicebat si aliquid perfectionis sibi attribueretur, & tunc gaudebat quando Deo: & ideo dicebat ipse beatus Fran. sicut enim in picturis domini, & beatæ Virginis in ligno depictis, honoratur dominus, & beata Virgo, & tamen lignum vel pictura, sibi nihil attribuunt: sic seruus Dei, homo enim Dei pictura est: in qua Deus honoratur propter beneficium suum: sed ipse sibi nihil debet attribuere: quia respectu Dei minus est, quàm lignũ vel pictura; immo est purum nihil. Et ideo soli Deo honor, & gloria est reddenda: sibi autem solummodo verecundia, & tribulatio, dum viuit inter miserias huius mundi. Quod enim referret in Christum, patuit in Cantilena, quam ordinauit de laudibus creatoris, & per creaturas: quam vocabat canticum fratris: vbi ostendit, quod omnia Deo sunt tribuenda. Patuit etiam quodã facto ab ipso cantico; Ipse enim beatus Fran. cum propter suam sanctitatem honoraretur multum à populo, & non solum osculabantur eius manus, immo, & pedes; nec talẽ reuerentiam renueret: socius de hoc scandalizatus dixit ad eum. Frater non vides, & non attẽdis quod tu facis? nam homines te tantum honorant, et tu talia non rennis, imo in eis videris complacere. Respondit beatus Franciscus dicens. Isti homines nihil faciunt de reuerentia respectu eius, ꝙ debent facere: quod socius audiens fuit magis turbatus: cui beatus Franciscus dixit. Frater vide. totam istam reuerentiam, quæ mihi fit, nõ mihi approprio, sed ipsam totam ad Deum remitto, et me ipsum conseruo in fece meæ humilitatis, et totũ honorem reddo Deo. Homines autem, ex hoc lucrantur, quia Deum recognoscunt, et honorant in sua creatura, et in membris: quo audito frater ædificatus remansit: Et quia beatus Franciscus omnia à Deo esse tenebat, et cognoscebat, ideo omnia ad ipsum referebat, vt dicit dominus frater Bonauentura in decima parte legendæ. De omnibus sibi scalam faciebat; donec ad ipsum perueniret; qui est totus desiderabilis: et quia Deum in omnibus cognoscebat, ipsum in omnibus possidebat, laudabat, et glorificandum censebat, et ipsi soli sit honor, et gloria omnis; prout in prima regula. cap. 23. et ponitur infra fructu. 12. et conformitate in cap. de diligendo Deum, vide ibi; ipse beatus Franciscus sic fiẽdum fratribus, et esse mandabat: Sic ergo. 12. præfatis modis patet beatum Franciscum se ad instar Christi abiecisse funditus, et abnegasse, prout prima pars expositionis exigebat, dicens. Franciscus separatur, videlicet à seipso per sui contemptum, et despectionẽ: De hac materia multa, et plura habes infra fructu. 17. et conformitate, vbi de humilitate tractatur beati Fran. et specialiter in responsione ipsius beati Francisci facta, Fratri Masseo eius socio dicenti. b. Francisco; vnde tibi ꝙ totus mundus iret post ipsum &c. vide ibi. Sic ergo beatus Franciscus impleuit cõsilium, quod in tertia libri apertione reperitur, videlicet. Siquis vult venire post me, abneget semetipsum etc. Declarato ergo quomodo intelligitur vno modo, Franciscus separatur, declarandum est quomodo intelligitur secundo modo de separatione ipsius beati Francisci à mundo, et licet infra fructu, et conformitate. 16. plenè dicatur de hoc, ostendendo. b. Franciscum paupertatem præ omnibus dilexisse, attamen succinctè est hic ostendendum: Et licet pars hæc pateat ex dictis in prima expositione præmissa, sicut dictum est de Christo; quia non stat aliquem perfectè se abnegare, et mundum diligere, licet non ẽ contrario; tamen b. Franciscum mundum totaliter abdicasse plura ostendunt. *Bea. Fran. mundum totaliter abnegasse plura ostendunt.*

Primum est diuitiarum despectio. Factus. n. frater, & post mundi abrenunciationem corã Episcopo, licet omnem pecuniam, vt diabolũ horruerit; tamen secularis existens, & mercator, non sperauit in pecunia, & thesauris: imo liberalis fuit naturaliter, & dispensator erat vanissimus; vnde socijs, & alijs curialissimus fuit: cenas, & prandia, & talia huiusmodi faciendo; prout dicit legenda trium sociorum, & adeo fuit liberalis, ꝙ faciebat, & expendebat vltra suam facultatem; ac de sua liberalitate per totam vallem Spoletanam rumor exiuerat. Verum cum hæc fecisset aliquando pro mundi fama, à domino respectus ad semetipsum conuersus ait: Ex quo largus, & curialis

ex

es apud homines, à quibus nihil recipis nisi fauorem transitorium,& inanẽ, iustum est, vt propter Deum, qui largissimus est in retribuẽdo,sis largus,& curialis pauperibus,& tunc ꝙ posuit omni petenti si possibilas affor et, pro amore domini tribuere; maxime si diuinum allegaret amorem: quod vsque ad mortẽ seruare non destitit: Et quia oẽs mundani diligunt munera. Hoc fuit signum in beato Francisco,ꝙ mundum contempsit: quia ipsum nõ dilexit. Nonne beatus Franciscus cum pro reparatione Ecclesiæ sancti Damiani sacerdoti pecuniam obtulisset, & ille non accepisset, in quandam fenestram proiecit,vt puluerem vili pendendo?

Isa. 1.

Secundum,quod ostendit mundi contẽptum, est humilium personarum amor, & dilectio: abiectas enim personas,scilicet pauperes dilexit eis benefaciendo,dando eleemosynas,vnde præ solito panem semper ponebat in mensa: adhuc secularis mensam panibus replendo: & cum à matre interrogaretur quare hoc faceret; respondebat ꝙ pro eleemosynis dandis pauperibus, quia proposuerat omni petẽti pro Deo eleemosynas largiri: Extra domũ vero semper pauperibus de denarijs prouidebat: & si quando pecunia non adesset ad locũ secretum pergebat,exuebat camisiam,& pauperi dabat, vel mittebat: Non ne militi egeno vestimenta, quæ sibi ipsi de nouo parauerat se exuendo tribuit? vnde die quadã mercantiarum abstractus tumultibus; cum pauperem eleemosynam petentem repulisset,gratia diuina prospectus,seipsum arguit actu se egisse magnæ rusticitatis,dicens; si pro magno comite,vel barone pauper ille à te aliquid postulasset,certe postulatum sibi dedisses; quanto ergo magis pro rege regum,& omnium domino id facere debuisti? & tunc proposuit pro tanto domino postulata de cætero non negare: Non solũ pauperibus benefecit; immo eorum consortium secularis existens libenter habuit: patet,vt dictum est supra,quando Romæ stetit cum pauperibus;& cum leprosis cõuersabatur, eis seruiendo,& benefaciendo: ipsorum etiam pauperum statum præ alijs sanctis amauit,& tenuit; quibus amor ad pauperes ipsius est expressus.

Tertium,quod ostendit beatum Fran. mundũ despexisse est,parentum despectio,derelictio, & declinatio,iuxta consilium Christi. Siquis venit ad me,& non odit patrem suum,& matrem,& fratres &c. Et beatus Franciscus hoc egit: nam patrem deserit sibi contrarium in Dei seruitio,volentem ipsum inflectere ad ea, quæ sunt mundi: ipsi publicẽ corã omnibus, cum sua facultate renunciauit, & coram prælato.s.Episcopo dixit ad patrem; vsque modo te vocaui patrem in terris; amodo possum securẽ dicere: Pater noster, qui es in cœlis. Et

Luc. 14.

vide, ꝙ parentum abrenunciatio per beatum Fran. facta est cum deliberatione, in loco patenti, coram persona publica, & autentica.s. Episcopo. Et ꝙ ad voluntatem,vt ageret,quæ sunt mundi,nec minis,nec vinculis, nec verberibus per patrem beatus Fran. potuit inclinari, & non solum patrem; sed etiam matrem, quæ ipsum tenerrimẽ diligebat, pro Christi amore reliquit: sic & fratres,& parẽtes aliosque, quocunque gradu sibi attinentes.

Quartum, quod declarat mundum à beato Francisco contemptum,est omnium terrenorum reiectio: Nam Apostoli & si nauem, & alia reliquerunt, non tamen vestimentum,qđ in dorso habebant.B.vero Fr. non solum omnium facultati abrenunciauit; sed etiam pannos, & femoralia reiecit, nudum corpore, & mente se offerens brachijs crucifixi, quod de nullo alio sancto mundum abrenunciante alicubi legitur: vnde bene poterat dicere Christo veraciter. Reliqui omnia, & secutus sum te. Et sic in hoc beatus Franciscus singularis ab omnibus reperitur.

Quintum ostendens beatum Fran. mundo abrenũciasse,est vitę Apostolorum electio: licet enim, vt dicetur fructu.16.& conformitate, multi diuitias,& mundum cõtempserint; nullus tamen, vt Apostoli: qui omnia dimittentes,quę habebant;& habere poterant Christũ sunt secuti: quorum vita fuit,quę sunt mundi abdicare,& Christi vestigia prosequi. Beatus Fran.Euangelium seruauit ad integrum;vt de eo cantatur. Franciscus euangelicum,nec apicem vel vnicum, transgreditur nec iota: Christum ergo sequendo, nec in communi,nec in proprio aliquid voluit possidere, nec pro se, nec pro suis fratribus:& tamen Papa Ioannes determinauit, ꝙ in cõmuni habuit Saluator, & Apostoli: Et licet.B.Fran.nec in communi habere voluerit,nec in proprio,non est dicendũ,(dicit dominus Papa Ioannes;) ꝙ vita beati Francisci fuerit perfectior vita Christi, & Apostolorum, quia nulla perfectior ea inuenitur:Sic ergo eligendo seruare Euangelium, & vitam Christi,& Apostolorum prę alijs,qui ante eum fuerunt,beatum Fran. mundum abdicasse ex hoc declaratur.

Sextum ostendens mundi contemptum à Bea. Fran.est paupertatis arreptio,desponsatio,& acceptio,de qua quia fructus est 16.& conformitas, nihil dico ad pñs.

Septimum est in ędificijs nulla ostensio.Mundani optant domos altas,pulchras,sumptuosas, & latas. Beatus Franciscus nihil talium optauit, nec habere voluit: immo volebat ꝙ domus,& loca fratrũ quo ad materiam non essent de lapidibus,videlicet. de saxis aut lateribus; sed de viminibus luto paleis conserto: quo ad coperturam de paleis: quo ad latitudinem essent parua tuguriuncula: & sic dq

altitudine & longitudine: unde vt dicetur fructu.16. & conformitate, omnia talia ædificia, quæ summam non prætenderét paupertatem, displicebant sibi,& offendebatur: nam domũ factam per communitatem Asisij in loco sanctæ Mariæ, voluit destruere,sed impeditus fuit ab hominibus ciuitatis. Vicarium suum fratrem Petrum Cathanij reprehendit; qui domum paruam ędificari fecerat, & vilem ad officium dicendum,& recipiẽdum fratres: quia multiplicationes domorum sibi displicebant: Et post mortem quendam fratrem, qui locũ mutauerat,& domos latiores ędificauerat, reprehendit acriter,& ꝙ post mortem iuditium Dei non euaderet.

Octauum,quod beatum Fran. ostendit mundum contempsisse; est vestium, & tunicarum deuiratio,& quo ad sumptuositatem, quia de panno vilissimo,& rudi indutus est semper,& quo ad multitudinem: nam tunica sola habituali,corda fuit contentus,& fęmoralibus: nã vestitos dupliciter oderat, & signum extincti spiritus hoc esse dicebat: quia tunc caro ad petendum sua inclinatur. De hac materia habes fructu & conformitate.16. Nec tunica sua erat sua,imo dabat libenter petenti: sicut patuit quando eam fratri Ruffino post impressionem stigmatum ab ipso requisitus dedit. Sic & in loco de Grecio cuidam fratri eam petenti de Francia. Sic & pauperibus si aliquid non haberent: vnde nec cellam,nec tunicam, nec aliquid habere voluit, quod suum censeretur: Quærendo semel beatus Fran. ab vno fratre vnde venerat, & ille diceret de cellã tua,quia audiuit tua: in cella prædicta noluit amplius habitare: Bononiæ ad locum accedere pro fratribus pręparatum noluit: quia locus fratrum dicebatur; sed legato apostolico,locum accipiente nomine Ecclesię, & fratribus ipsum concedente in eo stetit.

Nonum, mundum ostendens à beato Francisco contemptum, est Regulæ ipsius compositio; ipsa enim præ alijs, vt patet intuenti totum mundum cum suis abdicat, & suadet ipsius contẽptum. Et quia eã ad litteram seruauit,argumentum est eius obseruantia ad mundi contemptum.

Decimum est ostendens mundi contemptum beati Fran. fratrum ad ordinem receptio,nullum.n.fratrem voluit ad ordinẽ recipere, nisi expropriatum, & terrenis datis omnibus pauperibus. In marchia quendam, qui dederat sua parentibus, & non pauperibus, noluit ad ordinem recipere; dicens eum indignum iungi pauperibus Christi; qui pauperes defraudauerat: Contemptum enim omnium terrenorum dicebat sui ordinis esse fundamẽtum: vnde ad ordinem venientibus dicebat verbũ Euangelij. Si vis perfectus esse;vade & vende omnia, & da pauperibus: ne aliter faciendo, ad scandalum animæ essent fratribus loculi reseruati.

Vndecimum ostendens propositum.b. Fran. de mundi contemptu,est s. a ...um in statu vocationis eorum,permansio:nam,vt fratres ad nihil mundi afficerentur, ipsos noluit ad Ecclesiasticas dignitates promoueri, vnde domino Ostiẽsi, qui fuit postea Papa Gregorius nonus,sciscitanti ab eo, si sibi placeret, ꝙ fratres promouerentur ad dignitates Ecclesiasticas,respondit: Domine,minores ideo vocati sunt fratres mei; vt maiores fieri non pręsumant: si vultis autem,vt fructum faciant in Ecclesia Dei, tenete illos, & conseruate in statu vocationis eorum; & ad prælationes Ecclesiasticas ascendere nullatenus permittatis, vnde nec ambiuit gradum Ecclesiasticum nec fratres voluit ad talia anhelare.

Duodecimum, & vltimum ostendens beatum Fran.mundum despexisse,est ad nil mundi affectio; sed tota mente, & desiderio ad patriã suspiratio, & intentio: vnde non prælationẽ, quia hanc deposuit: nec pecuniam;quia hanc despexit: non honores; quos declinauit:non aliquid terrenum appetijt; sed tota affectione suspirabat ad patriam; vt Christo vniretur per gloriam; cui incorporatus manebat per imitationem, & dilectionem: & sicut mente erat ad ęterna suspensus,sic & corpore, & præsertim facie, ad cęlestia stabat totus affectus: vt enim dicit dominus frater Bonauentura in quarta parte maioris legendę: uidebatur intuentibus homo alterius seculi: quippe, qui mente,ac facie in cœlum semper intentus;omnes sursum attrahere niteretur. Nec immerito sic videbatur: quia cum eo pergente,Christus Crucifixus ibat; cum stante,Christus,beata Maria, sancti, Ioannes Baptista & Euangelista,Petrus, & Paulus,& alij sancti morabantur. Hunc sancti Angeli sæpe visitabant;ac gratiarum diuinarum influentia pertangebant, quare cęlibatus superni magis,quàm mundani incolatus effigiem prætendebat. Iam dictis ergo potest clarescere seruum altissimi beatum Franc. mundum funditus despexisse: quod erat declarandum pro expositione secũda huius fruct⁹, & cõformitatis, videlicet quo ad eius secundam partem, quæ dicit Franciscus separatur.s.ad instar Christi, à quo?scilicet à mundo,per ipsius totalem abdicationẽ, & despectum: Et sic patet quomodo beatus Fran. primo se, deinde mundum abiecit, abnegau t,& contempsit:& sic consequenter apparet declarata huius sexti fructus, & conformitatis, secunda pars, quę erat videlicet Franciscus separatur.

INCIPIT

INCIPIT FRVCTVS SEPTIMVS, & conformitas, videlicet. Iesus hosti exponitur, Franciscus molestatur.

Expositio primæ partis, videlicet. Iesus hosti exponitur.

QVIA in huius fructus septimi, & conformitatis, prima parte, agitur de tentatione domini Iesu Christi facta, per hostem diabolum, ipso existente in deserto: hinc est, ꝙ pro eius expositione sunt tria videnda.

Primum quibus modis genus humanũ à Diabolo impetitur, & tentatur.

Secundum quare dominus noster voluit à Diabolo tentari, & quali modo tẽtationis ab hoste propulsatus est.

Tertium quibus modis ab homine Diaboli tẽtatio superatur, & abijcitur: Sed ante omnia sciendum est, ꝙ hic agetur de tentatione Diaboli, prout tota tentatio est à Diabolo, & superatio a tentato: ipsum abijcit, & repellit: fructu vero, & conformitate 21. agetur quomodo diabolus ab homine expellitur per ipsius superationem ab eo, quem diabolus impetijt, & tandem diuina gratia est, & fuit superatus.

Pro primi euidentia est sciendum, ꝙ hostis antiquus diabolus Leo, & draco est; & vocatur draco, propter malitiã, & nequitiam: de quo
Psal. 103. dicit Psalmista. Draco iste, quem formasti ad
Apoc. 20. illudendum ei &c. Et Apoc. Diabolus draco,
1. Pet. 5. & serpẽs appellatur: dicitur etiam leo rugiẽs, & hoc ratione violentię, & potentię, quem nõ potest vincere malitia: multotiens superat potentia: Quia ergo leo, & draco est ipse hostis diabolus: hine est, ꝙ duobus modis nos tentat.

Primo, vt draco malitia, & versutia.

Secundo, vt leo potentia, & violentia.

Quomodo diabolus tẽtat astutia, ut draco. 12. modis. Tentaudi modos diaboli declarando præfata duplici via, & primo quomodo tentat malitia, vt draco, est sciendum, ꝙ sic multis modis teutat, & tentauit genus humanum: astutia ergo tentando, & malitia ipse tenrat.

Primo modo, videlicet suasione suadendo, &
Gen. 3. hoc modo, tentauit Euam, & decepit.

Secundo modo blanda illectione: & sic tenta
Gen. 6. uit genus humanum, videlicet filios Seth, qui dicebantur filij Dei: hos tentauit esca. s. pulchritudine filiarum Cain: & sic earum adinuicem commixtione, iratus Deus perdidit omnem carnem: Noe cum vxore filijs, & vxoribus eorum præseruando: & quasi rationabiliter, quod suggerit fieri debere ostendendo.

Tertio modo in errorem deductione. Hoc modo tentauit filios Israel in deserto, ad ido Exo. 32.
latriam perducendo. Num. 25.

Quarto modo promissione, promisit enim primis parentibus deitatem, & Christo vt dicetur intra omnia regna mundi si perageret, quod suadebat.

Quinto modo difficultatis ad bonum peragẽdum ostẽsione. dicens ꝙ arcta via est, quæ ducit ad paradisum, & ad vitam; & sic tentauit fillos Israel, qui ob difficultatem nolebant ire Num. 14.
ad terram promissionis.

Sexto tędij post bonum inceptum, ne perficiatur immissione, & sic tẽtauit, & alias filios Israel, qui libenter exierunt de Aegypto, & de- Exo. 16.
sertum intrauerunt, sed labore itineris vlte- Num. 10.
rius ire nolebant: & sic quosdam tentauit de sequentibus Christum, qui audientes Christũ, Ioan. 6.
dicebant, durus est hic sermo; & ab eo recesserunt.

Septimo modo ad dubietatem mentis perductione: sic tentauit Balaam, qui ab Angelo Num. 23.
retardabatur, ne iret ad maledicendum filijs Israel, & Diabolus ad oppositum eum inducebat &c. Sic & filios Israel tempore Eliæ, quibus ipse Elias dicebat. Vsquequo in duas par 3. Reg. 18.
tes claudicatis &c.

Octauo modo importunitate, & assidua inquietatione. Hoc modo voluit tentare Io- Gen. 39.
seph, per mulierem Aegyptiacam, quæ sibi erat importuna, & cęperat eum.

Nono subitè & improuisè animæ aggressione, & præsertim quando otiosam inuenit, & malè dispositam: sic tentauit Iudam scarioth, qui videns vnguentum effundi super caput Iesu, murmurauit statim, & eius mortem ordinauit.

Decimo modo occulta insidiatione. hoc modo tentauit Ananiam, & vxorem eius Saphi- Act. 5.
ram, vt occultarent de prætio possessionum suarum, & mentirentur Apostolis.

Vndecimo modo fraude, & deceptione: sic tẽtauit illum diuitem nequam; qui deceptione Luc. 19.
diaboli credebat diu viuere, & subito mortuus est: sic etiam decepit Achab promissio- 3. Reg. 22.
ne victoriæ.

Duodecimo se in Angelum lucis iuxta dictũ Apostoli transformatione: sic multos in uitis patrum decepit, apparendo in forma angelorum pro parte Dei sanctorum patrum, & mulierum: sic etiam volendo Christum decipere, in forma humana apparuit: Et quamuis sint multi alij modi, quibus diabolus tentat, vt draco, cum sint ei mille ad nocendum artes; sufficiant tamen pro præsenti duodecim modi præfati.

Et quia non solum draco est, sed & leo ipse hostis antiquus: iccirco, quos superare non potest aliquando, vt draco, per astutiam, & malitiam, alijs modis suparat. s. per violen- Quõ tẽtat ut leo.
tiam, & potentiam, vt leo.

Ero.3.&5. Act. 12. Iob 30. Et primo modo afflictiones temporales procurando; sic tentauit filios Israel, faciendo eos affligi, vt Deum non audirent: sic Petrum afflixit, faciendo eum poni in carcerem, &c. Et ideo dicebat Iob, Pharetram suam aperuit idest tribulationes, & afflictiones: & afflixit me.

Iob 1. Secundo modo carnem flagellando: sicut fecit Iob, quem percussit vlcere pessimo, vt malediceret domino Deo suo.

Iob 1. Tob. 2. Tertio modo bona fortunę auferendo: sic tentauit Iob omnia temporalia auferẽdo ab eo: sic & Tobiam.

Quarto modo, quę amamus subtrahendo, filios, & filias. Hoc patuit in Iob; & sancto Eustachio &c.

Quinto modo, quę naturaliter odimus ingerendo: sicut infirmitates, vt Iob; qui infirmatus est: Et Tobias excęcatus est; vt de domino murmurarent.

Sexto modo prauos homines contra bonos prouocando, & inducendo, qui sui sunt satellites; sic fecit filijs Israel: patet de Senacherib, Nabuchodonosor, Holoferne, Antiocho, & sic de alijs, quod hodie facit per Tirannos & Sociardos &c. Christum fecit occidi per Pilatum, & iudęos, & Romanos, qui omnes membra erant ipsius Diaboli.

Septimo se visibilem, vt timeatur ostendendo, & demonstrando; sicut fecit Beato Antonio, beato Benedicto, & pluribus sanctis.

Octauo modo bona, quę agimus impediẽdo: sic beatam Claram ab oratione retrahere est conatus: sic & multos in vitis patrũ tentauit.

Nono modo Sanctos persequendo: quosdam carnis tentatione: sicut beatum Crisantum; Iosaphath; Benedictum &c. quosdam accidia: quosdam alijs vitijs. Vt vidit beatus Abbas Macharius, quando in specie medici diabolũ eum diuersis ampulis ad fratres pergentem conspexit.

Decimo delectatione resoluẽdo, sicut Dauid: quem non potuit persequutione superare, vicit delectatione cum Bersabee.

2. Reg. 11. Vndecimo modo non consentientes opprimendo: sicut de sancto Antonio abbate, & de beato Antonio nostro; ad cuius guttur diabolus posuit manus, vt eum suffocaret.

2. Reg. 17. duodecimo ad desperationem conducendo: sicut facit continuę, quia multi ita impetuntur ab ipso acriter: ꝙ desperantes tentationi bus eius consentiunt: sic tentauit Achithofel: qui seipsum suspendit: & sic de multis alijs, q seipsos diuersis modis interemerunt. Pręfatis modis diabolus tentat vt leo; & si alij modi sunt: quia possent ad pręfatos reduci, dicti iam sufficiant. Et sic patet primum, quod erat videndum.

Secundo videndum erat, quare dominus noster Iesus Christus voluit tentationi diaboli subijci: & quomodo. Et breuiter hanc partem exponendo, videndum est primo: quare voluit tentari à Diabolo. Christus à Diabolo voluit tentari.

Ad quod respondetur, vt nos pariter verbo informaret, & exemplo: cum enim tota vita nostra sit plena tentationibus; quia tentamur à mundo, carne, & diabolo: Christus igitur tentari voluit.

Primo, vt exemplum patientię nobis pręberet: quia si ipse, qui sine peccato erat tentatio nem patiẽter portauit, multo fortius uos peccatores.

Secundo, vt modum ostenderet diaboli tentationem superandi, de quo in tertio modo dicetur.

Tertio, vt fructum ostẽderet (si tentatio superetur): quia angeli accedunt ad talem, & ministrant ei: vt factum est ipsi Christo: sed hic sunt aliqua dubia.

Primum est, quis fuit iste hostis, & Diabolus? Respondetur, ꝙ creditur, ꝙ fuerit lucifer qui primos tentauit parẽtes: quia hic hostis Christo promittebat omnia Regna mundi, & si salaciter: Lucifer enim est Rex super omnes filios superbię, ad ipsum tentandum sagacior venit, & astucior: quare, & ipse princeps mundi lucifer: quem superando, & fugauit à mundo, & ligauit. Quis diabolus fuerit ille, qui Christũ tentauit. Apoc. 12.

Secundum dubium, an in propria forma tentauerit?

Respondetur ꝙ homo ne quis esset, agnosceretur; sed nec homo in proprio esse substantias separatas cernere valet: quare creditur, ꝙ in forma humana eidem se ostenderit. An in propria forma tentauit.

Tertium dubium, in quo loco Christum tentauerit?

Respondit Euangelium, ꝙ in deserto, vt videlicet ostenderet. Math. 4.

Primo, ꝙ diabolus maxime bene volẽtes operari aggreditur. In quo loco tẽtauit.

Secundo, vt sancti post eum futuri, qui ad deserta pergerent, scirent se perlaturos hostis tẽtationes.

Tertio, vt ostenderet, ꝙ solitarios Diabolus aggredi conatur.

Quarto, vt ostendat ꝙ omnia, & se relinquentes (quia tales sunt in deserto) et si à Diabolo inuadantur, non tamen superantur.

Quinto, vt quanta sit difficultas in bono agendo ostenderet: Christus enim non iuit ad desertum, vt tentaretur; sed, vt ieiunaret, sed ad hanc operationem, est consequuta diaboli tentatio.

Sexto, vt quando fit rectum aliquid à nobis, & diabolus conatur impedire suis modis, non debet dimitti, sed prosequi: quia perseuerans in campo certaminis, triumphum obtinet per optatum.

Viso ergo quare Christus voluit hosti, (quo ad tentationẽ) subijci, videndũ est, quare Diabolus Quare diabolus Christum tentauit.

bolus ad tentandum ipsum accessit. Et dicūt, doctores, ꝙ volebat experiri, an esset Deus, vel purus homo: quia argumenta erant pro vtraque parte: Quòd esset homo, quia ieiunio expleto esuriuit, vt homo: Quòd esset plusquā homo: quia nullo alio cum eo existente, ieiunauit 40. diebus, et totidem noctibus: quando enim Moyses ieiunauit, ipse erat cū Deo: Elias ex cibo prius sumpto, sic ieiunauit: sed Christus cibum non sumpsit, & solus à Diabolo est inuentus: et ideo hoc videndo, vt agnosceret, an esset Deus: ipsum tentare voluit, & ideo dixit in prima, & secunda tentatione, Si filius Dei es &c.

Quomodo diabolus Christum tentauit. Sed quomodo potuit Diabolus Christum Deum esse ignorare, cum tot signa in natiuitate eius fuerint facta?

Respondetur, ꝙ diuina virtute ipsum latuit. Restat ergo videre quomodo Diabolus Christum tentauit. Vbi sciendū est, ꝙ tentatio Diaboli fit tripliciter, videlicet suggestione, delectatione, & consensu. Item tentatio alia interior, quę fit à carne, et aliquando à Diabolo: alia exterior, quę fit à Diabolo. Dictum est etiā, ꝙ Diabolus tentat, vt draco, et vt leo. Ad propositum: Diabolus vt leo Christum tentare non potuit: quia vim ei inferre non valuit, sed vt draco tentauit. s. malitia, et astutia: vt sicut primos parentes tentauit de gula, de superbia, & de auaritia. s. de cupiditate habendi scientiam boni, & mali: sic & Christum præfatis modis tentauit: de gula, de præsumptione, quę est filia superbiæ; et de auaritia, omnia regna mundi promittendo. Sed Christum interiori tentatione tentare non potuit: quia nihil impellens ad malum in ipso fuit, sola tentatione exteriori ipsum pulsauit: Nec delectatione, aut consensu potuit Christum tentare: quia Christus peccare non potuit; quare solo primo modo. s. suggestione ipsum tetauit: quibus apparet quomodo hostis antiquus Christum tentauit.

An homo debeat appetere tentari. Sed quia dictum est, ꝙ Christus voluit tentari, vt nobis præberet exemplum, posset quæri, An nos tentari appetere debeamus?

Respondetur, ꝙ à carne non: ratio, quia talis, non est sine peccato, saltem veniali. dicit magister. 2. dist. 21. A Diabolo non, a viris imperfectis, nec perfectis; Christus non dedit exemplum tentationem appetendi: sed exemplum præbuit, vt si tentatio afforet, eam vincendi, & superandi. Et sic patet secundum, quod erat videndum, videlicet cur Christus hosti fuit expositus, et de modo.

Quib⁹ modis vnca-tur tenta-tio. Restat videre de modo tentationes Diaboli superandi: quod est tertium videndum. Circa quam partem, et si doctores diuersimodè loquantur.

Quidam enim dicunt, ꝙ suggestioni Diaboli si non attēdatur: vtpote ad aliud conuertēdo cogitamen, tentatio superatur.

Alij dicunt cogitando statim, quando Diabolus tentat, pęnas infernales.

Alij dicunt, ꝙ cogitādum est premium, quod promittitur, tentationi non consentientibus: attamen Saluator noster in sancto Euāgelio, ostendit modos aliquos.

Et primo per ieiunium carnis extenuatione: nam, vt ipse Apostolis dicit. Hoc genus demoniorum eijcitur ieiunio, & oratione: & hanc viam ostendit ipse Saluator: qui ieiunauit 40. diebus, & 40. noctibus ostendens ieiunium appetendum, propter multa, quę facit ieiunium, ve dicunt doctores de ipso loquentes, & tractantes: & quia cum instrumentum diaboli sit nostra caro; ieiunio atteritur, & domatur. Marc. 17.

Secundo, fide, & tota in Deo spei, & fiducię positione: Nam anima debet esse in deserto, id est separata ab omni spe alia à Deo, & tunc si habebit fidem, & dicet monti, idest tentationi, vt transferatur, idest abscedat, fiet, vt Iesus beatum Fran. docuit.

Tertio sacræ scripturę memoria, & attentione. Ipse Saluator in tentatione sua ad ipsam superandam, & diabolum conuicendum sola scriptura est vsus diuina, ad ostendendum, ꝙ ipsa docet diaboli tentationem euitare. Et pro huius euidentia inuestigandum est quomodo scriptura docet hoc: vbi sciendum, ꝙ diabolus de bono non tentat, nec inducit hominem ad bonum per agendum, sed malum, & si malum sub specie boni saltem delectabilis: Modo, de nullo malo speciem pręferente boni, potest diabolus tentare: de quo facta scriptura inspicientem diligenter non informet, & verbo, & exemplo. Quo per meditationem scripturæ diuinæ uincitur tenta.

Si enim Diabolus tentat te de aliquo vitio, vt potè, de superbia, debes videre, quid scriptura verbo promat, & exemplo: nam, ꝙ non assentias huic tentationi, te docet ostendendo, ꝙ mala sit superbia, dicēs illud. Odibilis Deo, & hominibus superbia: Et Iacobi. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et beata Maria dicit. Dispersit superbos mente cordis sui. Et non solum verbo docet: sed etiam exemplo, quomodo superbia non est appetenda: ostendendo mala, quę de ipsa prueniunt. Superbia enim Angelus supremus Diabolus efficitur. Adam à paradiso in hanc miserię vallem deijcitur. Arphaxath regno priuatur. Senacherib gente ab Angelo spoliatur, & sic de alijs. Tentatus ergo à diabolo de pertinentibus ad superbiam, vt de appetitu dominij, & status, & similibus; quia videt, ꝙ scriptura verbo, & exemplo oppositum ostendit, debet nolle ipsam in se locū habere: quare nō assentit Diabolo sibi hoc persuadenti, immo accipit oppositū, videlicet humilitatem, quā assumere scriptura inducit verbo dicens illud. Humilium, & mansuetorum Deo semper placuit Eccl. 10. Iacobi 4. Luc. 1. Isa. 14. Iud. 1. 4. Reg. 19. Iud. 9.

cuit oratio,& supplicatio. Ps. Respexit in orationem humilium &c. Exemplo, Dauid humilis fit Rex. & Maria humilitate fit mater Dei. & sic de alijs. Modo tentatus debet dicere, quod bonum est,& facit bonum habenti, est prosequendum,& quod malum est in se,& facit malum habenti,est fugiendum;ergo nolo sequi superbiam,sed humilitatem : quare demon tuç nō assentio tentationi . Et sic patet de modo vincendi tentationem diaboli per scripturam: & sicut dictum est de vitio superbię , sic etiā est de alijs.

Si de luxuria tentat, quid scriptura dicit verbo ? Certe illud . Omnis fornicator, aut immundus non habet partem in regno Christi,& Dei. Quid ostendit exemplo ? Certe, quod ipsa est fugienda : quia per ipsam genus humanum in diluuio submergitur. Sodomitæ cœlesti igne comburuntur. Amon ex pręcepto Absalon occiditur. Et sic de alijs.

Ephe. 5.
Gen. 7.
Gen. 19.
2. Reg. 13.

Quid de opposito dicit scriptura.s.continentia & castitate? Certe illud . Vnusquisque vestrum sciat suum vas possidere,&c. Quid ostēdit de hoc exemplo? Certe,quod castitate homo à Deo diligitur,& ad gloriā sublimatur patet in Ioseph,& sic de alijs hoc perpendens tentatus,non assentit libidini, sed diligit castitatē, & mundiciam.

Ephe. 5.
Gen. 39.

De ira si tentat diabolus, vadat tentatus ad scripturam, & videat si suadet ipsam , vel eius oppositum,& videbit, quod dissuadet iram verbo,dicens illud , zelus, & iracundia minuunt dies. Exemplo. Cain à Deo despicitur,& damnatur.

Eccl. 30.
Gen. 5.

Saul à diabolo captiuatur , & sic de alijs.

1. Reg. 16.

Suadet autem irę oppositum.s.pacem,& tranquillitatem.di. illud Ps. Si vis videre dies bonos,inquire pacem,& persequere eam. Exemplo Moysi,qui fuit mitissimus,& pacificus , & à Deo dilectus . debet ergo tentatus dicere tentatori . Ego volo viuere: quare nolo iram sequi , sed pacem habere ; quia ero Dei amicus,& sic à tentatione irę liberabitur.

Num. 12.

De auaritia si tentatur, respiciat quid de ipsa dicit scriptura verbo. Certe illud. Auaro nihil est scelestius. Et Apostolus . Auaritia est idolorum seruitus . Quid ostendit exemplo? Certe Balaam auaritia necatum. Achan à populo lapidatum, & sic de alijs.

Eccl. 10.
Collo. 3.
Num. 31.
Iosue. 7.

Et de opposito dicit verbo illud. Qui odit auaritiam longi fient dies eius , exemplo quid ostendit? Tobias fuit liberalis ad pauperes,& dominus eum bonis repleuit. Quia ergo auaricia est tam mala, & eius oppositum est sic bonum , dicat tentatus tentatori . ego nolo primum sequi , sed secundum.

Prou. 28.
Tob. 11.

De inuidia, si quis tentatur , ei occurrit scriptura ostendens malum inuidię, dicens verbo . Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum,& sequuntur eum, qui sunt ex parte illius. exemplo. Achitofel inuidia se suspendit, Chore cum alijs à terra viuus absortus est , & sic de alijs. Oppositum ostendit, dicens Dilige proximum tuum sicut teipsum. Et diligite inimicos vestros . exemplo. Dauid,& Ionatas intimi fuerunt &c.

Sap. 2.
2. Reg. 17
Num. 16.
Math. 19.
Math. 5.
2. Reg. 1.

De accidia, si tentat, vide scripturam dicentē. Multa mala docuit ociositas, & qui sequitur otium non videbit bonum . exemplo Sodomitarum, ad quod peccatum, vt dicit, Ezech. Induxit accidia . Oppositum suadet dicens Ecclesiastes nono . Quicquid potest manus tua operare &c. exemplo. quia operantibus in vinea, datur vitæ eternę pręmium. Quare nō est acquiescendum tentationi , dicat tentatus de accidia,sed eius opposito .

Eccl. 33.
Ezech. 16.
Eccl. 9.
Math. 20.

De gula, si tentatur , quid scriptura dicat verbo, videat. Amaritudo animę vinum multum potatum &c. exemplo , Holofernes à Iudith truncatur, & Symon Machabæus occiditur . De sobrietate dicit. Sobrij estote &c. Exemplo Salomonis, qui abstinuit à vino &c. Et Danieli Deus dedit sapientiam . Quia ergo gula insipientem,& sobrietas facit sapientem: dicat tentatus tentatori . Ego nolo esse imprudens,quare,nec gulam sectari: sed volo esse sapiens, quare oppositum volo prosequi , & sic eius tentationem superat,& vincit. De multis alijs exempla, & verba patent in scriptura: quæ si diligenter intueantur , homo à tentatione non superatur : verum , quia hic modus est hominum intelligētium solum,& nō ignorantium, & sic non omnium generaliter ; datur à Christo modus alius , diaboli tentationem superandi in orando.

Eccl. 31.
1. Mac. 16.
1. Pet. 5.
Dan. 1.

Quarto modo. s. oratione. Nam in deserto, ipse nihil aliud faciebat, nisi orabat . Oratione diabolus expellitur , vt ait Saluator . Moyse orante ignis.s.tentationis absortus est . Tobia orāte demonium ab Angelo expulsum est.

Marc. 19.
Num. 16.
Tob. 8.

Quinto humiliatione, Christus in deserto ostēdit humilitatem de se non pręsumendo , Deū solum adorando,& cum bestijs conuersando, ac permittendo se à diabolo duci,& tangi: Et quod humilitas diabolum pellat : patet visione beati Antonij; qui in aere subleuatus,vidit totum mundum, laqueis diaboli plenum,& cum Antonius diceret; quis euadet? dictum est sibi humilitas. Contraria contrarijs curantur. diabolus superbus ab humili superatur. Frater Ruffinus visus à demone habitante in homine, quod ibat pro pane : statim quem possidebat dimisit dicens, quod eius tantam humilitatē ferre, non poterat.

Sexto, Dei timoratione: cum dixit, dominum Deum tuum adorabis , & illi soli seruies. s. nō seruili timore, sed filiali : Sed quod timor filialis omnem superet tentationem , patet scriptura dicente . Timor domini expellit peccatum . Nam si homo de quacūq; re seruire Deo tentetur

Eccl. 1.

tetur à diabolo: ſi eſt timor Dei in eo ſtatim dicit. Ego debeo ſeruire Deo timore filiali, & filius debet ſibi cauere ab omni eo, quod eſt patris offenſiuum, ſed cum Deus ſit meus pater:& hoc, de quo tentor non eſt in Dei cõplacentia, immo oppoſitũ: quare ego, vt bonus filius patrem ipſum nolo turbare,& conſequẽter, quod mihi ſuggeritur, nolo exercere: Et ideo bene dicit ſcriptura. Beatus cui datũ eſt habere timorem domini; quia timore domini filiali exiſtente in anima, cum pręſeruet eam ab omni, quod eſt offenſiuum Dẽi,& per conſequens à peccato: homo à nulla poteſt ſuperari tentatione. Iſtos ſex modos ſaluator dum ſuperat hoſtem; ad ipſum vincendum nobis clementer oſtendit.

Sed nũquid alij modi reperiuntur à præfatis? Certe ſic,& multi.

Er primus modus eſt Ieſu benedicti nominis inuocatione: tentatio ſic ſuperatur. In nomine meo demonia eijcient,& dixerunt Apoſtoli Ieſu. In nomine tuo demonia ſubijciuntur nobis. *Math. vlt.* *Luc. 10.*

Secundus modus eſt Virginis glorioſæ Mariæ nominatione dicendo. Aue Maria gratia plena &c. vel illam orationem Maria mater gratiæ, mater miſericordię, tu me ab hoſte protege, & in hora mortis ſuſcipe. qua expertum eſt diabolum abſcedere ſtatim. *Oratio ad pellendam tentationẽ experta.*

Tertius modus eſt alicuius ſancti deuotione, Ad aliquem ſanctorum conuertere. Beatus Andreas Apoſtolus ſibi Epiſcopum deuotum, à Diabolo in tentatione liberauit. *Iob 6.*

Quartus modus eſt huius verſiculi perſonatione mente,& attentione videlicet. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuuãdum me feſtina. ſtatim homo tentatus liberatur, vt dicit Ioannes Caſſianus in 2. collatione abbatis Iſaac. *Alia oratio ad idẽ.*

Quintus modus crucis Chriſti facta in fronte, & membris deuota figuratione, & ſignatione ſtatim tentatio, vel mitigatur, vel abſcedit: quia diabolus cum ſtatim fugiat, abſcedit & eius tentatio. Hoc modo quendam beatus Baſilius à Diabolo, & ſua tentatione, eum ſignando, liberauit.

Sextus modus eſt oculorum ad cœlum eleuatione, dicendo Ieſu fili Dauid miſerere mei. Hæc dicendo Cananea à Chriſto meruit obtinere filię ſuæ à demonio liberationem.

Septimus modus paſsionis Chriſti memoria, & recordatione. Dauid citharam percutiendo diabolum à Saul abigebat. Cithara paſsionem, & crucem Chriſti, vt dicunt doctores ſignificabat. Chriſtus multis apparuit diuerſimodè tentatis; ſed crucifixus de plagis ſanguinem eijciens, & præfatis dixit, ꝙ quando tentarentur, dictas plagas inſpicerent,& ſanarentur, vt fructu nono & conformitate habetur.

Octauus modus continua carnis maceratione,& iugi ſenſuum gubernatione. Contra carni deditos diabolus pręualet, vt dixit Raphael ad Tobiam. Et Chriſtus dicit, cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, ideſt mentem, & ſenſus ſuos in pace ſunt omnia, quæ poſsidet. Sanctus Benedictus diaboli tentationem carnis maceratione ſuperauit. *Tob. 6.*

Nonus modus exercitio,& operatione. Ieronimus. Semper aliquid boni facito, vt diabolus te inueniat occupatum. Euam otio ſam tẽtatione vicit: ſed Paulum Apoſtolum intentum operi nunquam ſuperauit.

Decimus modus tentationis, per confeſsionẽ reuelatione. Statim enim, vt homo tentationem patri ſpirituali confitetur, & diabolus videt ſe detectum fugit, & recedit, vt patuit in pluribus in vitis patrum. Tali enim extricatione egreditur (vt dicit Iob) coluber tortuoſus.

Vndecimus modus ꝓſperitate diabolus multos ſuperat: ſed paucos aduerſitate. Tempore perſequutionis Dauid a diabolo non fuit ſuperatus, ſed bene tempore proſperitatis: Quare homo ſi Deus ſibi immittit tribulationes, libenter ſufferre debet, vt diaboli tentationes valeat ſuperare.

Duodecimus modus totius ſpei noſtrę in Deũ proiectione, vt ſicut ipſe fecit nos, & non ipſi nos,& cura eſt ei de omnibus: ſic in ipſo tota ſpes ponatur, dicendo, Domine ſicut vis,& ſicut ſcis miſerere mei. Chriſantus hoc modo tentationem ſuperauit, dicens cum Pſalmiſta. Domine dic animæ meę ſalus tua ego ſum. *Pſal. 34.*

Multi alij proculdubio ſunt modi, ſed hi ſufficiant pro generali modo ſuperandi tentationes diaboli, quia de his,& doctores,& ſcriptura, vt patet loquitur. Et ſic patet tertium, ꝙ erat declarandum pro huius fructus ſeptimi, & conformitatis prima parte, videlicet Ieſus hoſti.ſ.diabolo exponitur, ſcilicet eius tentationi. Et conſequenter prædicta prima pars eſt breuiter declarata.

SECVNDA PARS FRVCTVS, ET Conformitatis ſeptimæ, ſcilicet. Franciſcus moleſtatur. Expoſitio.

PRIMAE partis viſa expoſitione: fructus ſeptimi, & conformitatis: conuenienter videndum eſt de parte ſecunda, videlicet. Franciſcus moleſtatur, ideſt. Qualiter à diabolo beatus Fr. fuit tentatus, vt ſimilis in hoc ipſi Chriſto inueniatur: Vbi ſciendum, ꝙ ſicut nullus ſanctorum eſt (Virgine excepta) qui à diabolo non ſit agitatus perſecutionibus: ſic nullus eſt, qui non ſit tentationibus expetitus.

expetitus. Et præcipue fuit.B.Franeiſcus,cuius ortu in inferno facta eſt cōmotio magna, vt dictum eſt fructu. 3. & conformitate : per quam perpenderunt per B. Franciſcū,& ſuos, infernum deſtruendum; ne tot ad ipſum pergerent, ob eius merita,vitam,exempla,& verba,& ſuorum, quot ante ad ipſum infœliciter deſcendebant : quod ſic agnoſcentes, ad perſequendum ipſum principaliter, & poſtmodū ſuos,ſunt conati. Et quemadmodum dictum eſt, diabolum tentare dupliciter.ſ. vt draconem, & vt leonem : ſic. B. Franciſcum tàm in ſeculari habitu exiſtentem : quàm poſt inceptum ordinem:prę fatis duobus modis,eſt per ſequutus. Inſecutus eſt hoſtis.b. Franciſcum primo,vt draco malitia, & aſtutia multipliciter.

Multiplici ter diabo- l° inſequu- tus eſt B.F.

Primo perſuaſionibus: ipſum vt mundanis daretur inducendo: nam. b. Fran. exiſtens ſecularis,& mercator pannorum, cum eſſet natura hilaris & iocūdus,ac liberalis: Diaboli perſuaſione deditus fuit plurimum mundanis: vacans iocis, & cantibus:& in comeſtionibus ꝓfuſior alijs vltra decentiam ſui ſtatus,ſic & curioſitate veſtimentorum fuit valde mūdanus: ſicque mundo deditus Diaboli perſuaſione,in cibo,& in veſtimentis fuit valde vanus,& ſi nō quo ad laſciuiam : domino eius corpus mundum ſeruāte,quod ſacris ſtigmatibus figurare volebat.

Vanitas b. Fr.ante cō- uerſionē.

Secundo blandicijs,& allectionibus. Eſca paratur captionibus piſcium, & b. Fran.quibuſdam honoribus impenſis:ipſum Diabolus ad ſe inflectere per imitationē mundanorum ſtuduit,quia enim multum erat curialis,& iccirco de hoc à vanis comendabatur,ad expendē dum ex hoc incitatus,tales,& tam magnas faciebat expenſas, ꝙ à parentibus multotiens fuit argutus dicentibus, ꝙ tàm magnas, quo ad ſe,& quo ad alios expenſas faceret, ꝙ non eorum filius, ſed cuiuſdam magni baronis videretur: quibus largis expenſis factum eſt : vt de eo, quò ad hoc per totam prouinciam fama diuulgaretur, & ipſe à ſocijs princeps fieret; baculuſque ſibi daretur, vt domino eorum, & ipſe ſecundum voluntatem ſuam expē ſas faceret in comeſtionibus, & alijs,& ſic,vt eorum princeps, & dominus baculum portando in manibus:per ciuitatem cantando incederet:& talibus applauſibus(diabolo procurā te)alliceretur,ad quæ ſunt mundi proſequenda cum corde. Nonne hoc inductione hoſtis fiebat,vt pro fauore tranſitorio Franciſcus expenderet ſua ; non dando pauperibus,ſed mūdanis,& lecatoribus? Et ſic,vt vacaret comeſtionibus die, ac nocte, & cantibus diabolus, vt draco.b.Fran. tentauit.

Tertio promiſsionibus, cum.n. plebeius mercator eſſet, & popularis, cordi eius Diabolus tentationibus immiſit,vt fieret miles,& adeo hoc eius cordi fuit impreſſum,vt arma,pānos, & neceſſaria prępararet,pro militia conſequē da, volens ad quendam nobilem de regno accedere nomine Gentilem : per quē ſperabat, eidem obſequendo, decus obtinere militiæ. Sic ergo Diaboli tentatione in mundo tenebatur mente: vt non de Deo, ſed de mundi pompa,& gloria totaliter cogitaret,& quod maius eſt poſt induitionem militis pauperis, quem ſe expoliato veſtierat Chriſti amore: domino ſibi apparente de nocte, & palatium ſpecioſum,& magnum cum militaribus armis oſtendente eidem,ac ipſum ſuum eſſe,& ſuorū militum afferente; dum ſurgeret à ſomno:non ad ſpiritualem,ſed ad temporalem ſui exaltationem,viſionem inflexit,credens ex hoc,in mundo ſe magnificè ſublimandum gloria temporali.

Quarto beatum Franciſcum diabolus tētauit erroribus. Nonne.b.Franciſcus errabat intelligendo temporaliter circa ipſum fieri,quod Deus ſpiritualiter intelligebat?b. enim Franciſcus militiæ ſpiritualis caput eſſe debebat, non carnalis; & ſpirituales milites habere debebat, non carnales, cum arma noſtre militię ſint non carnalia,ſed ſpiritualia : verum, quia ſpiritus ſancti vnctionem : quę docet omnia, nondum acceperat : non mirum ſi inſtinctu maligni,errore ſic laberetur; vt videlicet, militiam temporalem percipere, ſe crederet; & ad obtinendum proſequeretur pro poſſe:vt.n. obtineret militiam in Apuliam ire deliberauerat; tantaque lętitia repletus eſt viſione diuina,ad bonum proſperitatis temporalis,ipſam credens dirigi; vt multis mirantibus, & quærentibus,vnde ſibi tanta ineſſet lętitia, reſponderet dicens. Scio me magnum Principem affuturum: vnde iter arripiens neceſſarijs habitis,pro militia conſequenda, Spoletum deuenit: vbi poſt cogitationem tam de itinere cępto perficiendo, quàm de optato fine adipiſcendo,ſopori deditus, ſumma luce viſitatur à Chriſto:& de mente errorem abijciens; Frā ciſcum inſtruit,quo pergat,& cum Fran.totū reſeraſſet ; quod ſuo vèrtebat in pectore, inquit Chriſtus ad eum.Quis poteſt tibi melius facere dominus,an ſeruus? Et cum reſpondiſſet Franciſcus, ꝙ dominus : intulit ipſe Chriſtus.Cur ergo relinquis pro ſeruo dn̄m:& principem pro cliente?Tunc ait B.F.Dn̄e,quid vis me facere?Ieſus lux vera reſpondit. Reuertere in terram tuam:quia viſio quā vidiſti,ſpiritualē præfigurat effectum,non humana, ſed diuina in te diſpoſitione complendum,quo audito Fran.(errore abiecto) Aſsiſium ſecurus reuerſus,& gaudens; præſtolabatur domini voluntatem.

Chriſtus lo quitur B. Franciſco.

Quinto à diabolo beatus Franciſcus perſequitur varijs oſtenſionibus, quam arduum foret domini viam velle ingredi, & per eam ambu

lare:

lare: dum enim Franciscus deditus esset proni tati naturę ad prosequendum mundana, & pa trem ad hoc impellentem haberet, & à bono totaliter retrahentem, socios solatijs, & iocis, & alijs lasciuijs, pronocantes ad vana sequenda; nullumq; haberet, qui eum ad bonũ propelleret; nisi Christum, qui nondnm se plene eidem expresserat: hinc est, ꝙ summa cum difficultare Fran. bonum paragere poterat; & potius ad dimittendum aggressam viam domini, vbi cępisset, quàm ad prosequendum pręfatis vijs, suggestione diabolica impellebatur: quibus per tempus commotus Franciscus, viã non prosequutus spiritus, sed mundi, stetit, quo ad vsque visitatus ex alto, vetera abijciés, & quę retro sunt, ad noua, & veriora spiritus se extendit. Ipso denique à Spoleto reuersõ, post dies aliquos sero quodam in dominum electus à socijs, & cęna, sua dispositione affluẽ tissimè pręparata, ac ipso refecto cum socijs, non dat pro impẽsis Christo domino gloriã: sed per ciuitatem socjs eum præcedentibus, decantando cum baculo; vt dominus eos sub sequitur vanus vir Franciscus: Verum cum talia perageret ignoranter, à domino visitatur; & ꝙ mundana gaudia nihil sunt, superinfusa dulcedine eius cordi, dominus ei expresśit; qua dulcedine, non solum in virum mutatur alterum, sed sensu, motu priuatur, & lingua, vt nihil aliud sentire, vel audire, nisi dulcedinem istam valeret, &(sicut postea ipse retulit) si totus fuisset incisus, se de loco mouere non potuissec.

Sexto diabolus aggressus est. b. Franciscum terroribus, eumq; iuxta posse, postquam Christi incępit scandere viam, & mundana dimittere, reuocare est conatus: nam cum ad quandam criptam ad orandum pergeret, vt eum dominus dirigeret in agendis, hostis antiquus, vt eum à bono proposito reuocaret, timorem sibi incusśit pariter, & horrorem, apparensq; ei visibiliter, cuiusdam mulieris gibbosę deformiter in ciuitate existentis Asisij memoriam ei impresśit, comminans gibbositatem illius mulieris, in ipsum iactare; nisi à concepto proposito resiliret: sed ipse, miles Christi iam factus, minas diaboli parui pendens, intra dictam criptam deuotè orando, vt eũ dominus dirigeret, permansit.

Septimo modo diabolus. B. Franciscũ aggressus est. videlicet dubietatibus, & distractionibus. Non est posśibile, pedem tenentibus in mundanis, in ijs, quę sunt Dei, tota mente versari, nec ea ab eisdem perfici, in multa enim, & varia occurrunt, & se in portu positos existimantes, in medio maris tumultuum, & distractionum se inueniunt proiectos: beatus enim Franciscus, & si gustato spiritu plura perageret perfectionis: quia tamen nondnm totaliter mundum dimiserat: hinc est ꝙ distractionibus multis distrahebatur. Si bonum agere volebat; impellentem, aut consulẽtem ad hoc, non habebat: sed ad oppositum: quare non tota mẽte complexabatur altisśimum, & multotiés timori terreno cor eius subijciebatur. Nonne hęsitare visus est. b. Franciscus dũ post allocutionem diuinam sibi factam in Spoleto de via Dei assumenda, cum se scenis, et iocis daret, præferebat pranum bono; & quæ erant spiritus submittebat appetitui sensuali? Nonne ipse plus venditionem pannorum, vt Ecclesiam sancti Damiani repararet, dum patris, & parentum eum persequentium minas audit, terrore concussus, nec confisus de diuino auxilio latebram fouit? quare minis, terroribus, & detractionibus, vt nesciret quid ageret, ab hoste fuit impetitus. Verum qnia dominus suæ consolationis, & illuminationis radijs, iã eius scintillauerat mentem, et si pro tunc non perpenderet, distractionibns sepositis, et melius decernens seruire altisśimo, qnam mũdo, timore, & dubitatione abiectis, de fouea exiuit; et ciuitatem constanter intrauit, & remporis in processu in tanta tentatione eum posuit diabolus (subtrahente domino solitas cõ solationes) vt se derelictum hæsitaret à Christo.

Octauo modo diabolus. B. Franciscum aggressus est importunitatibus: Nonne diabolus erat importunus. b. Francisco, cum patrè eius, & parentes asśiduè induceret, vt B. Fran. reuocaretur ad vomitum, nec semel, bis, vel ter; sed continnè, non solum verbis, sed minis, vinculis, & verberibus. Hęc pngna, quia asśidua, cęteris pręcedentibus validior fuit, et si à Bea. Francisco gratia freto diuina, sit superata, ab negatis parentibus, et mundo coram Episcopo, et Christo prorsus innixo.

Nono aggressus est diabolus. b. Franciscum subitis agitationibus. Multotiens enim creditur diabolum ab homine abscesisse, qui semper est pñs, vt dnm non adesse creditur, cum mens torpescat, eam subito, et improuiso ipse hostis agrediatur: quod in patre. B. Francisco semel euenit inter alia, cum nocte quadã, propter infirmitatẽ capitis, et occulorum pręter solitum morem ceruical de pluma positũ haberet ad caput, statim diabolus ipsum intrans, vsque ad matutinum, inquietum multimodè, à sanctæ orationis studio perturbauit, sed socio vocato puluinar cum demonio extra cellam fecit asportari: qui dum illud deferret, statim membrorum omnium vires amisit, quousque vocem. b. Francisci hoc cognoscentis in spiritu, vigor pristinns cordis, et corporis fuit eidem plenariè restitutus.

Decimo aggressus est aliquando. b. Franciscũ hostis, oculris perturbationibus; diabolus. n. aliquando non per se inquietat sanctos, sed per alios fieri boc procurat. b. Francisco existenti

ftenti f[?] [illegible]culari persecutiones parauit per socios, q[?] [illegible] vide[?]ntes eum suum consortium dimisisse, e[?] t fat[?]u[?]m eum putantes, luto et lapidibus i[?]mpetu erunt: facto iam denique perfecto, ocu[?]tius [illegible]insidiatus est per mulieres; dum.n. ad. Sold[?] num iuisset, ad peccandum à muliere est in[?]uitatus Saracena: sic Imperatoris Federici Satellitis diaboli iussu, fœmina inclusa cum P[?]. Francisco in camera ipsius. B. Franciscus in[?]quietationibus diaboli conturbatus est: d[?]e quibus suis in locis dicetur inferius.

V[?]nd[?]ecimo. B. Franciscum aggressus est diabo[?]lus fraude, et deceptionibus: et hoc sibi exhibu[?]t, dum in Eremo de Sartiano. B. Franciscus h[?]abitaret. Ibi enim dum vacaret orationi, ter à diabolo Francisce, Francisce, Fran. inclamatur: cui cum quid quæreret respponderet, fraudulenter, et falaciter ille subiunxit. Nullus est in mundo peccator: cui si conuersus fuerit, non indulgeat Deus: sed, qui pœnitentia dura se necauerit, misericordiam non inueniet in æternum: cuius fallaciam vir Dei per reuelationem cognouit, et quid vellet eum peragere euentus sequens ostendit: Nam vehemens eum carnis tentatio apprehendit: Quam, vt præsensit ipse sanctæ castitatis amator, deposita veste, chorda cepit se verberare fortissimé, et in niuem demergens corpusculum iam nudatum, per pœnas carnis incendium extinxit libidinis: quo, et tentator statim abscessit, et taliter, q nunquam persensit in posterum.

Duodecimo transfigurationibus. b. Franciscũ diabolus conatus est tentare: et quia, quod membris fit, capiti inferri dignoscitur, præsertim capite, quod fit membris agnoscéte: licet enim beatus Franciscus diabolum nunquàm viderit in Angeli lucis speciem transfiguratũ (q de eo legetur) nisi vellimus dicere eidem in forma aliqua, quàm sit sua frequenter apparuisse: tamen quia fratri Ruffino, quem. Bea, Franciscus, vt filium, & se diligebat, diabolus in forma Christi apparere multotiens præsumpsit, vt eum ab inceptis deflecteret: de quo dicetur fruct. 21. & conformitate sequenti, & B. Franciscũ non latuit; immo omnia vidit, & ipsum à deceptionibus diaboli liberauit: sic ergo modis, & vijs præfatis, vt draco diabolus. B. Franciscum aggrediens, ab eo est victus tandem, & superatus. Et non solum, vt draco. B. Franciscum diabolus impetijt, sed, vt leo: & tam ipsum, quam eidem fratres adherentes: sicut in fructu, & conformitate sequenti patebit de pluribus fratribus à diabolo impetitis, qui ipsum viriliter superarunt. Volens igitur hostis antiquus beatum Franciscum aggredi, vt leo vexare eum cepit.

Et primo temporalibus afflictionibus (si loquimur de statu eius in seculo) hostis antiqui factum est operatione, vt ipse B. Fran. secularis existens a Perusinis caperetur, & per annum in custodia affligeretur.

Suggestione diaboli factum est, vt à patre verberaretur, stringeretur loris, & vincularetur, Instigatione inimici factum est, vt Fran. à socijs lapidibus, & luto impeteretur.

Agitatione eiusdem demonis peractum est, vt beatus Fran. & sibi fratres in principio adhærentes, tam à secularibus affligerentur, quã à Prælatis vilificarentur, fame cruciarentur, & alijs incommodis vexarentur, & cum mali omnes sint, stante eorum malitia, diaboli membra, prout dicit beatus Gregorius, & si mali Christiani, multo fortius infideles Saraceni, beatus Franciscus ab ipsis tormentatus, & multipliciter est afflictus in accessu ad Soldanum, sub isto modo hostis diaboli est tentatione probatus.

Secundo modo beatus Franciscus vexatus à Leone est, idest à diabolo carnis flagellationibus. A domino Cardinali sanctæ Crucis, sibi deuotissimo inuitatus beatus Franciscus, vt in vrbe secum aliquantulum moraretur, & acquieuisset, cum post orationem quiescere vellet, superuenerunt demones in ipsum atrociter insurgentes; quem diu cum verberassent, ac dure, ad vltimum, quasi semineceꝫ reliquerunt: qui talibus sublatis flagellis valefaciens Cardinali, abscessit.

Tertio bonorum fortunæ subtractionibus: licet enim beatus Franciscus inuiolabiliter paupertatis votum seruauerit: attamen piè credẽdum est, socios de diuitijs, & alijs fuisse à diabolo sub diuersis tentatos coloribus: Quandoque in communi volebant habere aliquid. Quandoque propter superuenientes fratres hospites, volebant de rebus intrãtium, q quædam seruarentur. Aliquando pauperum intuitu, vt eis posset prouideri; sic diabolus statum paupertatis infringere est conatus: Sed à beato Francisco semper fuit superatus; quia nec in proprio, nec in communi voluit fratres aliquid habere; nec de fratribus intrantibus aliquid reseruari; nec pecuniam inuentã quocunque colore tangi: nam per Apuliam pergens iuxta Barum dum iret, per viam bursam magnam ipse, & socius in itinere positam inuenerunt: verum ipse sciens hoc esse diabolicum figmentum, socium instantem, vt bursa ad dandum pauperibus tolleretur, præmonuit, vt caute eam tolleret; dum eam tangit, statim diabolus in speciẽ colubri, ab ea egressus simul cum bursa, disparuit. Alius frater contradicente socio, dum denarium in via repertum ad dãdum pauperibus suscipit in ore, per diabolum lingua, & membris statim priuatus fuit: sed denarium dum ab ore proijcit, & pœnitentiam peragit liberatur. Sicque non dubium, q talium bonorum subtractione: cũ esset penalis, Diabolus aliquando filios. B Frã cisci, & fratres tentauit: quæ, quia minimè ipsum.

Diabolus semper à B. Fr. fuit superatus.

sum.B. Franciscum latebant. in filijs. B.Franciscum hoc modo tentasse potest dici.
Quarto modo diabolus vexatus est B.Franciscum aliorum, quos ipse. B. Franciscus amabat inquietationibus: diabolns.n. videns. b. Franciscum non posse tentare, neque superare; ad fratres tentandos, & filios, se conuertit: nam Frater Bernardus, vt beatus Franciscus cognouit, à subtilissimis demonibus fuit impetitus: a quibus, vt liberaretur.B. Franciscus Christum deuotissimè exorauit. Frater Ruffinus à diabolo tentatus, & deceptus, per ipsum.Bea. Franciscum ad lumen veritatis est perductus Frater Egidius, vt patebit fructu, & conformitate sequenti, à diabolo fuit multipliciter afflictus.Frater Angelus socius.Bea. Francisci cum à diabolo iuquietaretur, & ipsum valde timeret; nec vellet ob hoc stare solus.b. Francisco hoc reuelans, eidem sanctus mandauit, vt montem altum ascenderet, & de monos vocaret dicendo: Superbi demones omnes ad me venite, & facite in me quicquid potestis: sed nullo veniente impauidus deinceps remansit. Tentauit ergo alios patris socios, vt dicetur, & tamen ab eis est victus.

Frater Ruffinus à diabolo tentatus, & deceptus.

Nonne ipse. b. Franciscus vidit totum locum sanctæ Mariæ de Angelis a demonibus obsessum, vt fratres tentaret? tamen ad solum vnũ meditantem contra fratrem vindictam, vnus de præfatis demonibus est ingressus: quem.b. Franciscus, vt dicetur fructu.17. & conformitate liberauit.

Demõ quẽdam fratrẽ ingressus.

Nonne.b.Francisco capitulnm generale apud sanctam Mariam de Angelis celebrante; in quo ad sex milia fratrum fuerunt, decem & octo milia demonum congregati fnnt in hospitali parietis, qnod est inter sanctam Mariã de Angelis & Asisium, & contra.b.Franciscũ, & fratres cõsilium inierunt, quomodo ipsum, & ipsos agrederentur tentationibus? & cum multi plura dixissent, tandem vnus de subtilioribus demonibus dixit. Consulo, ꝙ cũ Franciscus, & sui sint abstracti à mundi amore, & Deum ita feruenter diligentes, & corpus affligentes, & ideo nihil possit fieri contra eos, ꝙ dimittamus eos modo; & expectate donec in ter eos intrent iuuenes, & senes infirmi cũ feruore modico, & tunc impugnabimus eos, & paulatim dncemus eos ad mundi amorem, & sui, & diuitiarum, & sic habebimus de eis victoriam. Et sic omnes huic cõsilio adhæserũt. Et vtinam non esset hoc consilium in nobis, & prędecessoribus impletum.Demones ergo fratres varie tentando (cum tanquam filij dilige rentur à B. Francisco) inqnietando eos, hoc modo, & beatum Fran.tentauerunt.

Quinto modo persecutionibus, & specialiter quę naturaliter quis odit, ingerendo. Duo prę alijs homo amat, videlicet lumen oculorum, & quietem: vtroque Diabolus.b. Franciscum eum insequendo priuare, est conatus: & hoc specialiter, cum aliquando esset in sancto Damiano cum beata Clara, adeo enim fuit tunc in oculis (diuina permittente sapientia) graui infirmitate percussus; quę, et si ex fletu euenerit: subito tamen, & cum molestia sum ma factum est Diaboli operatione; quare à loco non valens discedere.b.Franciscus fecit de storijs quandam cellam, vbi cnm dicta grauissima infirmitate per dies quadraginta in sum mo dolore permansit: Nec destitit diabolus hoc ab eius persequutione: sed in specie murium, & ratorum se fingens, eum non permisit in dicta infirmitate quietem aliquam obtinere: quod cum pater Franciscus aduertit, et Diaboli esse vexationem agnoscens, Deo gratias quantum valuit reddidit, rogans, vt super adderet, si suę esset placitum voluntati.

Duo prę alijs homo amat.

Diabolus in specie murium se fingit.

Sexto continuis agitationibus eum tentauit: adeo enim beato Francisco fuit molestus, vt eum sine sui vexatione esse non sineret, & hoc per magnum tempus durauit; et ideo ipse.b. Franciscus dicebat. Si scirent fratres, quot tribulationes faciunt mihi demones, nullus esset illorum: qui pietatem magnam, et compassionem de me non haberet: et ideo hac de cau sa multotiens dicebat socijs, ꝙ non poterat de se satisfacere fratribus, & ostendere illis aliquando familiaritatem, sicut fratres desiderabant.

Septimo modo diabolus.b.Franciscum tentauit apparentibus visionibus: non.n. aliquando in simulata specie apparebat diabolus beato Francisco: sed clara, et aperta visione se in proprio esse ad enm terrendum ostendebat, et quàm terribilis sit effigies eius, ipse.b. Franciscus expressit sancto fratri Egidio: qui cum à Diabolo valde molestaretur, interrogauit.b.Franciscum, si aliquid est ita terribile in mundo, ꝙ homo per vnum Pater noster, non posset sustinere. Respõdit beatus Franciscus, Diabolum esse: quem nullus posset sustinere per medium Pater noster: donec diceretur, quin statim moriretur; nisi domini subsidio adiuuaretur, viderat.n. eum multotiens, vt di ctum est: quare et quàm terribilis esset explicabat.

Octauo modo diabolus.b.Franciscum, vt Leo aggressus est multis impetitionibus: nam, vt dicit dominus frater Bonauentura in decima parte legendę maioris, multotiens oràdo horribiles pugnas demonum frequenter sustinuit, qui secum sensibiliter confligentes, manu ad manum nitebantur ipsum ab orationis studio perturbare: Ipse vero armis munitus cęlestibus; quanto vehementius impetebatur ab hostibus, tanto fortior in virtute, et feruẽtior reddebatur, in præce fidenter dicens ad Christum. Sub vmbra allarum tuarũ protege me, à facie impiorum, qui me afflixerunt, ad

O a demo-

demones autem, Facite in me, quicquid valetis magni spiritus, et fallaces: Non enim potestis nisi quantum vos manus superna relaxat. Et ego ad perferendum omnia, quæ illa decreuerit infligenda, cum omni iocunditate paratus assisto: Quam mentis constantiam, superbi demones non ferentes, abscedebant confusi.

In Ecclesia sancti Petri de Bonario prope Treuium emisso socio: cum (dicto completorio, et alijs orationibus peractis) vellet quiescere, non potuit: Spiritus autem eius cępit timere, ac sentire diabolicas suggestiones: Et signans se, statim exiuit Ecclesiam dicens: Ex parte Dei omnipotētis dico vobis demones, vt exerceatis circa corpus meum, quod datum vobis fuerit à domino Iesu Christo; quoniam sum paratus ad omnia sustinenda: Cum enim maior inimicus, quem habeam sit corpus meum, vindicabitis me de aduersario meo, et pessimo inimico, et statim suggestiones illę cessauerunt, et ipse ad locum reuersus, vbi iacebat dormiuit in pace.

Nono modo Diabolus aggressus est beatum Franciscum malis informationibus: Nam, vt dictum est, tentationem carnis in Eremo de Sartiano eidem immisit: quam diuina gratia superauit.

Alia vice in loco sanctę Mariæ de Portiuncula, vt non aggrederetur pęnitentiam, dissuasit, videlicet. cum beatus Fran. oraret, in cella, et domini passionem ploraret: diabolus apparens eum increpanit de nimia pęnitentia; quam faciebat dicens ei: Nescis, ꝙ dormire corporis est potissimum alimentum? tu iuuenis es, & vt alias tibi dixi in quadam Ecclesia, quę vocatur quatuor capellę de comitatu Tuderti: ꝙ alias poteris facere pœnitentiam de peccatis tuis; ad quid ergo te affligis in vigilijs, & orationibus? Statim beatus Franciscus tunica exuta, & femoralibus de cella exiens ad siluam prope Ecclesiam existentem, sic nudus cum frigus esset, & niues ac glacies accessit: quam per clausam sepem intrans, & spinosam se in dicta sępe, & silua spinis plena, voluntando in corpore spinarum puncturis, cruentatus fuit dicens: melius est mihi, ꝙ sic agno scam domini passionem: quàm vt obtemperem blandiciis deceptoris: Ad quod est secutum, ꝙ silua statim (cum esset nox) diuina claritate est perfusa, & non solum talibus informationibus malis, sed multis alijs beatum Frācilcum superare est conatus, vt in sequentibus apparebit.

Decimo conatus est diabolus superare beatum Franciscum in delectationibus. Et quo ad gustum, videlicet quando ibat per mundum, & recipiebatur sumptuosissime. Et quo ad cibaria, sic preparabat laqueum: Sed beatus Frāciscus, & si parcissimus in cibo fuerit, & potu, vt dicetur infra: tamen propter verbum Euangelij se conformabat suscipientibus in qualitate ciborum: sed sic manducabat, vt non solum abstinendo, sed etiam manducando, prębebat ędificationis exemplum: vt dicit quinta pars legendę maioris. Et quo ad honorem, & famam, quia vbique honorabatur, & per totum orbem ibat fama suę sanctitatis: Attamē nec honore fuit aliquādo elarus, nec fama delectatus: immo de opposito, vt superius in alijs fructibus est dictum.

Etiam Diabolus delectatione carnali conatus est eum titillare; vt dictum est in duabus mulieribus ipsum ad turpia inuitantibus: quas castitatis amator ad vitam sanctam conuertit. Diuitiarum delectationibus etiam propulsare eum diabolus voluit: quando ei per Soldanum munera offerri fecit: quę beatus Franciscus, vt stercora vilipendit. De statu, & pręlatione, in quibus nonnulli delectantur, eum voluit hostis inquietare, vt ipse delectaretur: quod humilitatis amator, vt perpendit; quia in pręlatione casus esse poterat, officio prælationis renunciauit, malens viuere subditus; quàm pręlatus: Et sic de aliis modis, & vijs: quibus homines delectantur, & talium delectatione à Diabolo illaqueantur.

Vndecimo beatum Franciscum conatus est diabolus superare oppressionibus: videns.n. Diabolus, ꝙ beatum Franciscum superare nō valebat modis iam dictis, eum opprimere, & occidere est conatus: Nam in monte Aluernę, dum oraret, in quadam pręrupta montis rupe, sub qua erat magnum pręcipitium, Diabolus arripuit eum, vt per denexitatem illam eum iactaret (de quo certe fuisset mortuus nisi diuina gratia esset adiutus) beatus Franciscus manus ad saxum extendit, & lapis ille (vt apparet hodie cernentibus) vt cera digitis B. Francisci cessit, & manibus, & sic domini auxilio inuocato, & ad lapidem se fortiter tenendo, casum euasit inimici.

Duodecimo, & vltimo beatum Fran. Diabolus aggressus est desperationibus; quando (diuina gratia permittente) per plures menses stetit, vt dictum est supra tanta hostis vexatione tentatus; vt si oraret, & alia ageret; quia non visitabatur à domino, ꝙ se à domino derelictum reputaret; sed tandem edoctus a domino, vt haberet fidem grani sinapis, montē, idest tentationem (domino faciente) à se propulsauit. Diabolus etiam ad summum dolorem eum conatus est deducere: & hoc malis exemplis fratrum; quibus beati Francisci viscera transfodiebat; & hęc omnia hostis agebat, vt quem in se superare nequibat, turbatione de alijs obtineret: Sic ergo patet, quot modis, & quo modo, Franciscus ad instat domini nostri Iesu Christi molestatus fuit ab hoste: nec victus ab eo. Sed Christi gratia ab eius

tentatio-

tentationibus liberatus est, & præseruatus. Et quia viriliter se habuit contra hostem Diabolum Christus ipsum beatum Fran. vt Antonium Abbatem, nunquam deseruit: & per orbem nomen eius celebre effecit: Sed propter quæ existentia in beato Francisco; Ipse pater beatus, à Diabolo nō est victus: immo hostis ab ipso superatus est, dicetur fructu 21. & conformitate, & sic patet breuiter secunda pars istius septimi fructus, & conformitatis declarata, videlicet. Franciscus molestatur.

SEQVITVR FRVCTVS VIII. & conformitas, videlicet. Iesum cętus prosequitur. Franciscus fœcundatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesum cœtus prosequitur.

DOMINVS noster Iesus Christus, cum sit Deus, & homo; ac cōsequenter omnia continens, & donans; quibus homines alium, seu alios prosequuntur, & imitantur tam temporaliter, & corporaliter, quàm spiritualiter, vt pote; quia ipse est salus, & medicina: quare infirmi. Lux & candor: quare ignorantes. In quo sunt omnes thesauri sapientię, & scientię Dei absconditi: quare sapientes. Diues immensus omnibus dans affluenter; quare pauperes, & indigentes. Ipse dominus virtutum: quare iusti, & sancti. Veritas, & via indicans: quare errantes. Vita: quare deficiētes. Misericordia: quare peccatores, & sic de alijs eius conditionibus: omnes debent eū rationabiliter, videlicet prosequi, & imitari, & si fuerit factum (iuxta modum loquendi Iudęorum) Totus mundus vadit post eum: decentissimum erat, ꝙ sic fieret, videlicet, ꝙ vt virtuosissimus, & sanctissimus ab omnibus sequeretur: non solum à pluribus, sed ab omnibus. Verum quia facilius doctrina alicuius, & vita virtuosa, à paucioribus imitantur, & melius capiuntur, quàm à pluribus: hinc est, ꝙ Saluator noster non omnes homines mundi voluit habere discipulos; & si venisset pro omnium salute: sed aliquos specialiter, quibus perfectè informatis, de sua doctrina, & vita, & suis mirabilibus, per ipsos, velut per imitatores perfectos suipsius alij informarentur, ac ad prosequendum domini vestigia, inducerentur. Et ꝙ ita sit factum ostendit Matthæus in 4. cap. sui Euangelij, & 10. vbi dicit dominū Apostolos ad se vocasse sequendum, & specialiter cap. 10. vbi ostendit, ꝙ duodecim vocauit ad se sequendum ptę alijs, videlicet Petrū & Andream. Iacobum Zebedei, & Ioannem fratrem eius. Philippum, et Bartolomeum. Thomam, & Matthęum. Iacobum Alphei, & Thadęum. Simonem, & Iudam Scariotis: cuius loco, electus est Mathias. Hos duodecim principaliter voluit habere discipulos: quos de doctrina, et vita, ac suis informauit virtutibus; Sed post istos, vt dicetur, designauit & alios septuaginta duos: qui eius fuerunt discipuli, vt habetur Lucæ, de quibus ad pñs, propter prolixitatem vitandam nihil dicetur: sed de primis intendo succinctè loqui: De quibus loqui volendo, est videndum quales fuerunt generaliter; & secundo de quolibet specialiter. Sed prius, quoddam dubium est soluendum, & si pro parte iam pateat eius solutio. Dubium est istud, an dominus noster Iesus Christus decenter fecit Apostolos, eligendo, et discipulos habere spirituales volendo? quia videretur melius fore habere multos, quàm paucos, & omnes, quàm aliquos speciales. Respondetur, quòd dominus decētissimè fecit. Primo volēdo habere discipulos, & ratio prima est, quia cū esset virtuosissimus, aliquos ipsius ad instar aliorum imitatores habere debebat, Pithagoras, Plato, Socrates, Aristoteles, et sic de alijs: Ioannes Baptista, habuerūt discipulos: quare ipse à fortiori. Secunda ratio est, ad maiorem autenticanonem suæ vitę, et doctrinæ, ac signorū suorum: quia si in ore duorum, vel trium stat omne testimoniū, multo fortius in ore plurium; quare discipulos habere debebat.
Secundo principaliter multos habere debebat, et non omnes in testimoniū, vt est dictū: Sed, ꝙ non omnes, patet ex hoc; quia verba misterij non omnibus erant propalanda; quia non intelligentibus fuisset potius ad errorem, quàm ad vtilitatem, sicut accidit de quibusdam Christum sequentibus: qui in verbo eius scandalizati sunt, et abierunt retro. Item vita Christi erat perfectissima: quare non erat faciliter ab omnibus prosequenda: Christus ergo elegit aliquos: quos de vita, et alijs informauit, per quos de his alij sunt fideliter, et veraciter informati: quare non omnes: sed aliquos elegit in discipulos.
Tertio duodecim primo eligendo, et postmodum septuaginta duos; duodecim discipulos dominus habere voluit, vt figurę veteris testamenti implerentur, et nouum testamentum concordaret cum veteri; decebat n. vt, quia Christus est pater, et Deus, sicut Iacob duodecim filios habuit: sic, et Christus duodecim Apostolos, et sicut ipsi duodecim Iacob filij, duodecim fuerunt Patriarchæ populum Dei generantes: sic et ipsi Apostoli populum Christianum per fidem Christo producentes. Qui Apostoli sunt duodecim fontes aquarum in Elim; ratione gratiæ et spiritus sancti. Duodecim principes filij multitudinis filiorū Israel, quia principes ipsi sunt populi Christiani.

Duodecim

Margin notes: Math. 10. — Act. 1. — Luc. 10. — Quare xp̄s discipulos habere voluit. — Ioan. 6. — Quare duodecim habere voluit. — Figure præfigurantes duodecim apostolos. — Gen. penult. — Exo. 15. — Num. 17.

Num. 13. Duodecim exploratores, pro terra promissio nis: quia totum mundum quæsierunt ad populum ducẽdum ad terram nobis promissam à Christo.s.vitam æternam.

Iosue. 4. Duodecim viri lapides tollẽtes de medio Iordanis. Ecclesiam catholicam fundantes.

3. Reg. 7. Duodecim leones ratione fortitudinis: super quos stetit mare, idest Christus.

2. Para 9. Duodecim leonculi throni Salomonis.i. Iesu Christi; quia fides catholica tota fuit in eis.

Num. 7. Duodecim acetabula argentea, per quæ incensum placationis offertur domino.

Ioan. 11. Duodecim horę diei, quia ipsi duodecim articulos veri solis.i. de Christo ordinauerunt.

Apoc. 21. Duodecim fundamenta muri ciuitatis Ierusalem, quia ipsam ciuitatem fide, & prędicatione construxerunt.

Apoc. 21. Duodecim potestates, ibidem: quia ipsis mediantibus introitus ad cęlum obtinetur.

Exo. 28. Duodecim lapides pręciosi, quos Christus habet per imitationem, vt summus sacerdos in vestimento suo.

Leuit. 24. Duodecim panes: qui Deo offeruntur, quia ipsis Dei misericordia obtinetur. Multæ sunt figurę aliæ sanctos ipsos Apostolos figurãtes; quæ clare sunt intuentibus, Apostolorum inspectis conditionibus: Sic ergo dominus noster Iesus Christus præfatis de causis: duodecim habuit Apostolos, & discipulos pręalijs singulares,

Quare xps post apostolos, elegit discipulos 72. Verum tertio anno suæ prędicationis, designauit & alios, prşter duodecim Apostolos, septuaginta duos discipulos: & misit illos ad prędicandum, vt sicut. 72. viri à Deo impleti sunt spiritu Moysi ad informandum sinagogam; sic 72. essent discipuli Dei spiritu pleni ad fundandum, & edocendum fideles in catholica Ecclesia: Sic ergo apparet præfatis, præmissi dubij solutio, & succincta.

Restat nunc videre quales discipulos Christus voluit habere. Et primo loquendo generaliter de omnibus simul. Secundo specialiter de quolibet videndo sigillatim. Et ad videndum in generali quales fuerunt ipsi Apostoli: hic potest videri in generali, scilicet.

Primo quomodo sunt à Christo, & sancto Euangelio nuncupati.

Secundo, quomodo fuerunt in se ordinati.

Tertio ad quid sunt per Christum deputati.

Quibus nominibus apostoli sunt à xpo nuncupati. Circa primum videndum est quomodo sunt Apostoli à Christo declarati, & vocati: quibus apparebit, φ ipsi fuerunt homines insignissimi: Christus enim vocauit eos.

Math. 5. Primo lucem mundi. Vos (inquit Apostolis) estis lux mundi, & sic vita exemplarissimos.

Math. 5. Secundo sal terræ, ibidem propter, quod dixit eos prudentissimos.

Math. 5. Tertio ciuitatem: ibidem. Non potest ciuitas abscondi, posita supra montem: quo dixit eos tutissimos,

Quarto lucernam, ibidem: quare & illuminatissimos. Mat. 5.

Quinto oues. Ego mitto vos sicut oues inter lupos: & sic mitissimos. Math. 10.

Sexto Deo acceptos, ibidem: Qui vos recipit, me recipit, & sic Deo singularissimos. Math. 10.

Septimo, matrem, & fratres: Ecce mater mea, & fratres mei, & sic dilectissimos. Math. 12.

Octauo filios nuptiarum, & sic electissimos. Marc. 2.

Nono amicos. Vos dixi amicos &c. & sic de secretis Dei informatissimos. Ioan. 15.

Decimo filiolos. Filioli mei &c. & sic pro regni hæreditate deputatos. Ioan. 13.

Vndecimo discipulos. Cępit lauare pedes discipulorum suorum, &c. & sic sanctissimos. Ioan. 13.

Duodecimo mundos: Vos mundi estis &c. & sic mundi purissimos. Ioan. 14.

Tertio decimo orphanos. Non relinquam vos orphanos, & sic de morte Iesu contristatissimos. Ioan. 14.

Quarto decimo palmites. Ego sum vitis, & vos palmites: & sic opere fructuosissimos. Ioan. 15.

Quinto decimo pueros. Pueri habetis aliquid pulmentarij, & sic innocentissimos. Ioan. 21.

Sexto decimo testes suos, & sic eos prodidit veracissimos Præfatis nominibus in sacro euãgelio Apostolos à Christo nominatos inuenitur fuisse: qui quales essent ex præfatis nominibus declaratur, & ostenditur, & sic patet breuiter primum. Luc. vlt.

Qualesfuerunt Apostoli Christi in generali. Videndum est nunc de secũdo, videlicet, quomodo fuerunt ordinati: & hoc potest videri si consideretur.

Primo, quales ipsi in se fuerunt, & sic considerantibus apparebit. φ ipsi fuerunt.

Primo mundanorum contemptores: Nam relictis omnibus secuti sunt Christum. Math. 19.

Secundo Christi amatores. Quis nos separabit à charitate Christi? Et ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, &c. Rom. 8. Act. 4.

Tertio operatores strenui. Per manus autem Apostolorum fiebant signa, &c. Act. 4.

Quarto prædicatores feruidi. Non possumus quæ audiuimus, & vidimus nõ loqui, &c. Psal. In omnem terram exiuit sonus eorum, &c. Act. 4.

Quinto Diaboli, & hæresum expugnatores: nã sub cultura Dei totum mundum posuerunt.

Sexto domini collectores. Alij seminauerunt, & vos in labores eorum introistis. Ioan. 4.

Septimo populi illustratores, quia lux mundi scilicet, virtutibus & signis.

Octauo Christi imitatores præcipui dicentes Christo, secuti sumus te. Math. 19.

Nono contemplatores lucidi: quia viderunt Christi gloriam, & ante resurrectionem, & post.

Decimo confirmatores placidi: nam per impositionem manuum Apostolorum spiritus sanctus dabatur fidelibus. Act. 8.

Vndecimo fundatores solidi, scilicet fidei. Ephe. 4.

Super-

superędificati supra fundamentum Apostolorum, & prophetarum &c.
Duodecimo gubernatores seculi, & condemnatores. Ego dispono vobis regnum &c. & (Luc. 22.)
Math. Sedebitis super sedes iudicantes 12. tribus Israel. (Math. 19.)
Tertiodecimo impetratores omnium. Quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. (Ioan. 16.)
Quarto decimo corregnatores superũ, quia. Vbi ego sum, & vos eritis. Quibus apparet breuiter: quales fuerunt sancti Apostoli in seipsis: sed apparet etiam quales fuerunt Apostoli si considerentur, quo ad ea, quę ipsi seruauerunt. (Ioan. 14.)
Primo enim fuerunt, vt habetur, pauperes spiritu, omnia relinquentes voluntarie. (Math. 5.)
Secundo mites conuersatione.
Tertio lugentes.s. miseriam vitę pręsentis.
Quarto esurientes iustitiam, eam seruantes.
Quinto misericordes, alijs compatientes.
Sexto mundo corde, ab omni peccato se custodientes.
Septimo pacifici, pacem habentes & procurantes.
Octauo persecutionem sustinentes, summa patientia, omnia consilia Dei, & mandata cultodientes: ipsi enim secuti sunt Christum & corporis gressu, & virtutum Christi obseruatione speciali; vt patet cuilibet vitam, & mores eorum in Euangelio expressos intuenti. Ex quibus quales sancti Apostoli fuerunt, euidenter declaratur, & sic patet secundum.
Tertium, quod Christus eis fecit: Ipse enim Saluator sanctos apostolos suos.
(Quibus donis Apostoli à Christo decorati sunt.) Primo vocauit ad statum perfectionis, & summę dignitatis, scilicet apostolatus, nom in seruos, sed in socios, & amicos: qui status est summę perfectionis.
Secundo liberauit eos ab omni macula mundanę prauitatis: omnia enim dimiserunt, quę sunt mundi. (Math. 19.)
Tertio illustrauit doctrina salutari. Docebat eos quotidie de regno Dei. Omnia, quę audiui à patre meo nota feci vobis. (Math. 21. Ioan. 15.)
Quarto auctorizauit potestate singulari: nam dedit eis potestatem calcandi super omnia demonia, & vt languores curarent: ad dimittendum peccata potestatem tradidit. (Ioan. 22.)
Quinto mirificauit signis: virtute speciali, cũ in nomine Iesu demonia eis subijciebantur, & infirmitates curabant. (Marc. vlt.)
Sexto adornauit sanctitate diuinali spiritu sancto eos replendo. (Ioan. 22. Act. 2.)
Septimo diuulgauit eloquio virtuali: In omnem terrã sonus prędicationis eorum exiuit. (Psal. 18.)
Octauo ordinauit in sacerdotes, & dispensandum eis tribuit sui corporis, & sanguinis sacramentum. Hoc facite in meam commemorationem. (Math. 26.)

Nono meritis sublimauit, ipsos ponendo Ecclesię fundamentum: plantauerunt enim Ecclesiam sanguine suo.
Decimo gloriam suam eis reseruauit, & in monte, & in resurrectione, vt patet. (Ioan. 20.)
Vndecimo in cœlis collocauit spe, & promissione. Vitam ęternam possidebitis. (Math. 19.)
Duodecimo iudices omnium delegauit. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suę, sedebitis, & vos super sedes duodecim iudicantes, duodecim tribus Israel. Multa alia dominus Iesus suis fecit discipulis: sed prędicta sufficiant pro pręsenti: Sic ergo ex prędictis apparet quales fuerunt discipuli, & apostoli domini Iesu, tribus vijs pręfatis, & in generali. (Math. 19.)
Restat dicendum de eis in speciali, & succinctè propter operis prolixitatem vitandam, & tractandum est de eis secũdum ordinem, quo nominantur, vt dictum est supra. (Quales fuerint Apostoli Christi in spāli. Math. 10.)
Primus in ordine est beatus Petrus: qui qualis fuerit patet ex scriptura diuina, scilicet Euangelio, & in Act. Apostolorum. (Petri Apostoli pręconia.)
Fuit enim primo penitus mundanorum abdicator. Vidit Iesus Petrum, & Andream, & vocauit eos, & statim relictis retibus, secuti sunt eum. (Math. 4.)
Secundo verus abnegator. Iesu volente eius pedes lauare dixit. Domine tu mihi lauas pedes &c. ecce sui abiectio & humilitas: Sed nõ sui, sed domini voluntaté velle peragere ostẽdit dicens. Domine non tantum pedes: sed & manus, & caput. (Ioan. 13.)
Tertio mandatorum Christi executor: patet primo in sua vocatione, vocatus enim à Christo, statim omnibus dimissis post eum iuit. Imitatione ipsius ad mare pro statere existente in ore piscis. Quando dixit domino, si tu es domine iube me venire ad te super aquas. insuper ad Christi pręceptum, cum laborasset per totam noctem: laxauit rete. (Math. 17. Math. 14. Luc. 5.)
Quarto feruidus Christi amator, quem amorem ad Christum ostendit.
Primo omnia relinquendo.
Secundo pro Christo mori volendo. (Math. 8.)
Tertio à Christo nullo modo recedendo, cum alij recessissent, dicens. Domine ad quem ibimus &c. (Ioan. 6.)
Quarto quando paratus erat, vt animam pro Christo poneret. (Math. 8.)
Quinto, quando nimio eius amore Christum secutus vsque in atrium iudęorum, non recordabatur de eo, quod sibi Christus prędixerat scilicet de sui negatione.
Sexto quando audita eius resurrectione iuit ad monumentum currendo. (Ioan. 20. Luc. 24.)
Septimo quando Christo apparente in littore se nudauit, vt ad ipsum veniret. (Ioan. 20.)
Octauo quando ter à Christo interrogatus si eum diligeret: ꝙ sic, respondit. Verum quia se diligentes (Ioan. 21.)

diligentes Christus diligit, & ipsum Petrum amasse Christus ostendit.

Primo ad suum discipulatum eũ admittendo.

Secundo suum nomen ei communicando, & concedendo, quia petra est Christus: à petra Petrus, idest à Christo est dictus.

Tertio cęteris Apostolis pręficiendo.

Quarto de interrogatis à Petro respõdendo, & aperiendo veritatem, vt infra patebit.

Quinto ad sua secreta admittendo, & adducendo, vt patuit in suscitatione puellę; transfiguratione in monte, & oratione in horto.

Sexto suam gloriam ei in monte ostendendo.

Septimo operandi mira potestatem ei tribuendo.

Octauo tempore negationis eum respiciẽdo.

Nono tempore resurrectionis ei specialiter apparendo.

Ioan. vlt. Decimo suum populum, & oues ad custodiam committendo. Et sic patet Petrum à Christo dilectum.

Math. 16. Quinto verus testificator, cum Iesus quæreret, quem eum homines dicerent, & quid ipsi. respõdit Petrus: tu es Christus filius Dei viui &c.

Math. 17. Sexto diuinorum aspectator, quando duxit eum; cum Iacobo, & Ioanne Iesus in monte, & transfiguratus est &c.

Math. 19. Ioan. 21. Septimo Christi perfectus imitator, ideo dixit Christo, secuti sumus te &c. & dixit Iesus Petro sequere me, & surgens secutus est eũ &c.

Octauo arcanorum indagator. B. Petrus præ alijs Christum audacter interrogabat, vt fructu. 12. dicetur, & conformitate.

Act. 4. Nono donorũ receptator, spiritu sancto fuit repletus.

Act. 2. Decimo magnus prædicator: nam prædicatione tria milia conuertit, & multos alios per orbem, & Romæ, patet.

Vndecimo gratus informator, patet in suis epistolis: quæ profunditate, & discretissima informatione sunt plenæ.

Act. 3. & 10. Duodecimo acceptus exorator: nam libenter orabat, Ascendit in templum ad orandum, & facta oratione fuit in extasi. Act. 10.

Tertio decimo efficax operator. patet, quia eius vmbra sanabat infirmos, & mortuos plurimos ipse suscitauit.

Math. 16. Quarto decimo Ecclesiæ gubernator, quia super hanc petram Christus Ecclesiam suam ędificauit, quia ipse pastor est ouium, & summus pontifex: quo declaratur, ꝙ ipse fuit homo summæ fidelitatis: Miræ stabilitatis: Aptæ affabilitatis: magnæ sanctitatis: Rectæ æquitatis. Sanctæ exemplaritatis. Dignæ auctoritatis. Claræ veritatis. Veræ honestatis. Pœnitentiæ, & austeritatis. Prudentiæ, & sagacitatis. Clementiæ, & charitatis; quæ omnia vero pastori debent inesse: quæ perfectè fuere in beato Petro.

Quinto decimo patientię demonstrator: quãdo capite verso ad terram voluit crucifigi & mori: quibus apparet beati Petri vitæ excellentia, & sanctitas.

Secundus in ordine ponitur beatus Apostolus Andreas: qui qualis fuerit & euangelia, & eius legenda declarant. Hic Apostolus Andreas fuit. Andreæ Apostoli mira.

Primo boni indagator: nam fuit ipse primo, Ioan. Baptistæ discipulus, & post domini Saluatoris.

Secundo, quæ sunt sanctitatis executor: nam audito à Ioãne de Iesu, ꝙ esset agnus Dei &c. ad Iesum iuit, & per totam diem secum stetit.

Tertio domini receptator: nam in naui eius, & Petri Iesus stetit, & cęperunt piscium multitudinem. Luc. 5.

Quarto mundi execrator: vocatus à Christo omnibus relictis secutus est eum. Math. 4.

Quinto aliorum ad bonum euocator: nam fratrem suum Petrum ad Christum adduxit. Ioan. 1.

Sexto mirorum contemplator in deserto, quãdo dominus de quinq; panibus satiauit quinque milia hominum, Andreas dictos panes puerum dixit habere, &c.

Septimo verorum demonstrator: Egeæ rationibus pulcherrimis ostendit Christum voluntariè passum, & crucis subire voluisse patibulum.

Octauo gratus perorator: sua eloquentia totam Achaiam conuertit ad dominum.

Nono signorum operator in vita sua: vt dicit eius legenda, miracula multa, & signa est operatus.

Decimo habuit animi cõstantiam: nam Egeæ dicenti sibi, ꝙ crucis ferre supplicium eum cogeret. Respondit si crucis patibulum expauescerem, crucis gloriam non prædicarem.

Vndecimo in eo fuit passionis tollerãtia: fuit enim primo à 20. hominibus cęsus, & demum crucifixus.

Duodecimo de crucifixione habuit complacẽtiam, patet: quia crucem salutauit, crucis se amatorem semper fuisse declarauit, à cruce noluit remoueri, in cruce mori voluit, & de cruce ad Deum ire: [illegible] succintè, patet, qualis fuerit beatus Andreas Christi discipulus.

Tertius Apostolus, & discipulus domini in ordine, ponitur Iacobus Zebedei, qui Iacobus maior vocatur; qui qualis fuerit patere potest ex his. Iacobi maioris dona.

Primo enim fuit Deo obedientissimus; vocatus enim à Christo, statim patrem, & omnia reliquit. Math. 4.

Secundo voluntariè pauperimus: nam bona omnia tam naturæ, scilicet patrem, & matrẽ, quàm fortunę dimisit, & pauperimus est effectus. Mat. 4. & 19.

Tertio Christi amantissimus: pro cuius amore patrem reliquit, & matrem, & omnia, & ipsi soli adhæsit.

Quarto

Quarto Dei honoris zelantissimus.
Quinto Christo fidelissimus; cui, vt sibi fidelissimo Christus ostēdit suam gloriam in mōte. Hunc admisit in puellę suscitatione, & in oratione in horto. Math. 17.
Sexto ad passionem pro Christo suscipiēdam paratissimus, dicto ei à Christo. Potestis calicem bibere &c. Responderunt possumus &c. Math. 20.
Septimo in morte sustinenda constantissimus &c. quia decapitatus &c.
Octauo in multis inuenitur singularissimus.
Primo, quia fuit primus martir de apostolis.
Secundo regnum cœlorum de Apostolis primus intrauit.
Tertio statum, et pręmium Apostolorum in cœlo ipse primus suscepit.
Quarto ipse fuit primus reddens vicem Christo, pro ipso moriendo.
Quinto primus, qui dictū Christi verificauit. dixit enim. Mittam ad vos Prophetas, &c. sequitur, & ex illis occidetis &c. Math. 23.
Sexto primus, qui in Ierusalē pro fide est mortuus, de Apostolis.
Septimo, cuius martyrium est celebrius, loco confiderato.
Octauo primus, qui triplicem in cœlo coronam habuit, videlicet martirij, castitatis, & doctrinæ.
Nono à Christo in cęlo primus susceptus.
Decimo primus beatificatus.
Vndecimo primus in cœlo canonizatus.
Duodecimo præ alijs Apostolis exaltatus, iuxta dictum. Qui minor est in regno cęlorum, maior est ipso. Math. 21.
Nono est cunctis gratiosus; quia omnibus subuenit, ad eum recurrentibus.
Primo enim ipse ab infidelitate liberat, & ducit multos ad fidelitatem; vt patet de regina Lupa, & eius viro.
Secundo discipulos, eius corpus deferentes in columes reseruauit.
Tertio deditos Diaboli seruitio eripuit, patet de Phileto, & Hermogene.
Quarto suspensis opem impendit; patuit de filio peregrini &c.
Quinto vinculatos absoluit, patet, de illo; qui erat in fundo turris &c.
Sexto mortuos suscitauit; patet de illo, qui se occidit diabolo decipiente.
Septimo à sententia æterna custodiuit militē quendam.
Octauo famelicis subuenit, cuidam deficienti panem subcinericium dando.
Nono aliquos, ne possent capi custodiuit.
Decimo traditos incēdio, liberauit: vt patuit de illo, qui missus fuit in ignem: quia cum in segetem posuerat &c. & sic de alijs: quibus assiduè beneficia porrigit, & præstat.
Vndecimo est toti mundo radiosus, patet; quia iter ad sancti Iacobi sepulcrum, notum est omnibus Christianis: Quibus apparet iam dictis; qualis fuerit hic Apostolus Iacobus omnibus euidenter.

Quartus Apostolus & discipulus, est Ioannes Euangelista; cuius sanctitatis fuerit, & excellentiæ, apparere poterit si eius esse considere-tur, & quomodo dilectus fuerit à Christo: Cū enim ipse beatus Ioannes se pluribus in locis asserat à Christo dilectum, videndo quomodo fuerit, apparebit, quàm excellentissimus fuerit sanctitate: pro quo not. est, quòd dn̄s Iesus ad beatum Ioannem plura signa ostendit dilectionis, & modis pluribus. Ioānis Euāgelistæ excellentia.
Et primo, vocando eum ad statum summæ perfectionis: vocauit enim eum ad statum Apostolicum, qui est status perfectus, & hęc vocatio fuit in iuuentute: & tunc beatus Ioannes bona naturæ. s. patrē reliquit, & matrem, & bona fortunę, vt patet. Math. 4. Math. 4.
Secundo præseruando eum ab actu dirę imperfectionis. s. incontinentię: quia volentem nubere (secundum Ieronimum) ad se vocauit.
Tertio admittendo ad secreta suæ cognitionis, in suscitatione puellæ, in transfiguratione, in oratione in horto, & ad eius nuptias personaliter assistendo.
Quarto ipsius petitionem acceptando; patet, quando interrogauit eum de suo proditore in cœna; & Christus respondit. Vide conformitate Virginis. fructu 51.
Quinto, super ipsius pectus in cęna recumbendo, & reclinando: vnde fluenta Euangelij, vt cantat Ecclesia traxit, & hausit.
Sexto suam matrem in cruce ei comēdando: vnde sciendum est, secundum Ieronimum, in sermone de assumptione. Cogitis me. factus est Ioannes filius Virginis, commendatione tali facta de Ioanne, Virgini Mariæ. Sed quomodo? dicit cura adoptionis; fuit ergo non filius naturalis, sed adoptiuus ipsius Mariæ.
Sed tunc est dubium: cum per baptismum, & gratiam simus nos oēs filij Dei adoptiui: quo adoptio nostra differt ab adoptione Ioannis filij Marię? Respondetur, quod est valdè distincta. Dubit. Solutio.
Et primo per respectum ad Christum cum extra se nihil charius, & diligentius haberet Virgine Maria: quare hanc sibi recomendando (quia fecit eum prę alijs thesaurarium suum) magnum amorem ostendit.
Secundo per respectum ad beatam Mariam: Ipsa enim obediens filio; ipsum prę alijs Apostolis dilexit, & ad ipsum, vt mater in omnibus se habuit: Et vide, quòd relinquenti mūdum, non solum Christus est mater, & frater; sed Maria in matrem datur Christō; specialiter Cruci eius assidua meditatione assistēti.
Tertio per respectum ad Ioannem: ipse enim ex hoc plura habuit.
Primo, quia cum virgo esset gratia plena; de sua gratia eidem dedit saltem intercessiuè, & meritoriè.

Secundo, quia factus est frater Christi, modo speciali præ alijs.
Tertio, quia ex hoc est Ioannes declaratus, ꝙ erat humillimus, & purissimus, & sic de alijs virtutibus, ex quo beatæ Mariæ sic est iunctus; quia simile simili iungitur.
Quarto exhibitus est Ioanni fiducialior accessus ad Christum, & ad beatam Virginem præ alijs in suis optatis; quia filius ad matrem fiducialiter accedit, & frater ad fratrem; quo sequitur, ꝙ quicquid petit obtinet. Et sic patet qualis est Ioannis adoptio.
Septimo præ cunctis de abditis diuinis illustrando. Paulus ad tertium cœlum, Ioannes super omnia, vt dicit Aug. eleuatus intonuit. In principio erat verbum.
Octauo omnia futura circa statum Ecclesiæ reuelando: patet in Apocalipsi: quod nulli fecit Apostolorum, quod nobis pateat.
Act. 2. Nono spiritu sancto replendo, & per eius manus impositionem spiritum sanctum fidelibus dando, & forte habuit præ aliis singularem.
Decimo omnium sanctorum conditionibus adornando: Fuit enim Apostolus in sequendo Christum. Euangelista in Euangelio. Martir in dolio. Confessor Christum constanter confitendo, & patet in actibus Apostolorũ, et sua legenda in principio; Virgo purissimus; quia sic electus, & sic permansit: Propheta fuit &c.
Vndecimo de ipso specialem curam habendo, & ostendendo; patet in tradendo matrē eidem.
Duodecimo sua doctrina ecclesiam illustrando, et radiando, patet de eius Euangelio, et Epistolis.
Tertio decimo charitate mirabiliter eum replendo: patet, quia in suis Epistolis de ea est specialiter loquutus.
Quarto decimo miraculis maximis declarando: patet de pluribus mortuis in sua legenda.
Quinto decimo in suo decessu ipsum visitando, et vocando.
Sexto decimo à mortis dolore, vt dicit beatus Ieronymus præteruando: Præfatis ergo apparet beatum Ioannē dilectum fuisse à Christo.
Io: à Christo plus aliis Apostolis dilectus est, & quo amore. Sed cum dicit Euangelium. Ioan. 13. ꝙ Christus omnes Apostolos dilexit, cur B. Ioannes de dilectione Christi plus alijs commendatur? Respondetur: ꝙ amore interiori Christus, & si omnes æqualiter forte dilexerit, non tamen amore exteriori: qui in duobus est principaliter, videlicet in familiaritatis ostensione, & sic beatum Ioannem plus alijs dilexit: vel in donorum exhibitione, & sic beatum Petrum plus dilexit; quia principem eum Ecclesiæ fecit: & sic sub eius cura Virginem, & alios Apostolos, & suas oues dedit. Quibus iam dictis sanctitas apparet beati Ioannis, & qualis fuerit.

Philippi Apostoli commendatio. Quintus discipulus, & Apostolus est beatus Philippus: qui in sua legenda comendatur de pluribus, videlicet.
Primo de prædicationis instantia, per 20. annos per Scithiam gentibus prædicauit Christum, & patrem ad fidem conuertit.
Secundo à virtutis gratia; Nam draconem abscedere cōpulit: mortuis vitam præbuit: draconis flatu morbidos curauit, & sanauit.
Tertio à sua mortis præscientia: nam per dies septem ante, mors sua est ei à domino reuelata.
Quarto à passionis tolerantia: nam per spiritus sancti reuelationem, cum ad prædicandum Indis perrexisset, in ciuitate Ieropoli à Paganis captus, octuagesimo septimo suæ vitæ anno crucifixus pro Christi amore, ad Deum migrauit: Quibus quattuor testimonijs ipse ostēditur fuisse sanctitate prælatus, & insignis.
Sextus Apostolus, & discipulus est beatus Bartholomeus: qui in sua legenda quatuor principaliter comendatur.
Bartholomæo apostolo attributa. Primo à sanctitatis eminentia: quæ patet ex multis.
Primo ex demonis testificatione: qui interrogatus, quis esset b. Bartholomeus, respōdit: ꝙ amicus Dei omnipotentis; &c.
Secundo ex oratione: centies in die, & centies in nocte flexis genibus Deum orabat.
Tertio ex angelorum obsecutione: angeli Dei cum eo ambulabant &c.
Quarto ex secretorum cognitione; demon in quit omnia præuidet, omnia nouit &c.
Quinto ex terrenorum despectione: vnde regi Polemoni munera sibi offerēti respondit. Ego nihil terrenũ, nihil carnale desidero &c.
Secundo austeritatis efficacia: quę quidem patet.
Primo ex demonis constrictione, & ligatione: ligauit enim demonē, vt non posset loqui, &c.
Secundo demonis expulsione, à filia regis Polemonis.
Tertio demonis obtemperatione: nam eius iussu demon omnia idola confregit.
Quarto demonis ostensione: diabolum ostēdit Regi Polemoni, & alijs, qualis esset.
Quinto fructuosa prædicatione: regem Polemonē, cum suo regno sua prædicatone conuertit.
Tertio comendatur, à summa patientia.
Primo. n. fuit fustibus cęsus.
Secundo viuus decoriatus: quod nulli sancto rum est factum.
Quarto fuit corpus eius in multis à diuina prouidentia prospectum & conseruatũ, vt in eius legenda habetur. Quibus succinctē beati Bartholomęi sanctitas apparet.
Thomæ Apostoli insignia. Septimus Apostolus, & discipulus est beatus Thomas: quem ostendit eius legenda & euangelium fuisse.

Primo

Ioh. 11. Primo fidentissimum. Eamus ait ad Apostolos, & moriamur cum illo.
Ioh. 14. Secundo fidelissimum: post resurrectionem omnia credendo Christū Deum suum est professus.
Tertio signis notissimum: patet de multis miraculis per ipsum factis, tam in morbis sanatis, quam mortuis suscitatis.
Quarto eloquio acceptissimum: multos conuertit sua prædicatione, & grata informatione, vt patet in legenda.
Quinto passione clarissimum: bis in carcerem est missus; super ardentes laminas incessit. In ardentem fornacem est iniectus, & tandem gladio est transuerberatus.
Sexto à populis post mortem honoratissimū, vt dicit alia legenda. Mira corpus eius faciebat in mari, & in aliis: quibus gloriosa conuersatio beati Thomæ, & vita patet.

Matthæi Apostoli vita. Octauus Apostolus, & discipulus est, beatus Matthęus Euangelista.
Hic primo mundum abdicauit perfectionaliter. de hoc habetur. Matth. 9. Vocatus à domino sequutus est eum.
Secundo euangelium ordinauit: hic enim fuit primus sancti Euāgelij scriptor, & ordinator.
Tertio hæreses extirpauit. Magos, qui se pro Deo coli, faciebant.
Quarto dracones effugauit.
Quinto mortuum regis filium suscitauit.
Sexto honorem sibi impensum refutauit.
Septimo multos ad fidem conuertit, & baptizauit.
Octauo gloriosa constantia occisus ad cęlos migrauit: quibus sanctitas beati Euangelistę Matthęi clare patet.

Nonus Apostolus, & discipulus est beatus Iacobus minor, dictus Iacobus Alphei.
Iacobi minoris commēdatio. Hic primo comendatur de prærogatiua diuinæ assimilationis. Fuit enim Christo simillimus.
Secundo de excellentia perfectionis: quia vocatus est iustus.
Tertio de primitate missę celebrationis. Fuit enim ipse primus qui missam celebrauit.
Quarto de festiuitate dominicę apparitionis: quia primo sibi dominus Iesus apparuit post suam resurrectionem.
Quinto de conuersationis sanctitate: vita sua fuit tota sanctissima, vt patet in sua legēda.
Sexto de tollerantia passionis: de pulpito fuit proiectus: lapidibus obrutus, & pertica Fullonis pro Christi fide excerebratus: quibus sex patet eius vitę excellentia, & sanctitas.

Taddæi Apostoli præclarum. Decimus Apostolorū est Taddęus Apostolus. Qui præclarus fuit primo verbo, & doctrina: nam multis prædicauit: & ad fidem conuertit, ac vtilem Epistolam edidit, & fecit.
Secundo signo, & potestate diuina: nam Abagarum regem curauit: & plura signa fecit, & quia legendam habet cōmunem cum sancto Simone: ideo legenda vtrumque ponit.

Simonis Cananæi commendatio. Vndecimus Apostolus est Simon Cananęus: qui cū beato Taddæo in legenda comēdatur.
Primo, quia ipsi fuerunt sanctitate excellentes: Eorum enim præsentia demones in idolis responsa dare non potuerunt.
Secundo eloquentia pollentes: patet in eorū eloquutione ad principem regis Babilonię.
Tertio futura prędicentes: prędixerunt.n. euentum belli &c.
Quarto clementes, & misericordes, patet contra magos: quos liberauerunt.
Quinto, mira exercentes: nam draconem per puerum eodem die natum: loqui eum facientes liberauerunt; sic & tigrides.
Sexto per martirium ad Deum ascendentes: Quibus, & alijs: quales fuerunt intelligi cunctis datur.

Mathiæ Apostoli laudes. Duodecimus Apostolus & discipulus est beatus Mathias. hunc commendat.
Primo à Christo disciplinatio & eruditio: fuit enim de 72. discipulis.
Act. 1. Secundo inter duodecim Apostolos annumeratio: vt habetur Act. 1.
Tertio ipsius conditio: Fuit enim in lege doctissimus: corpore mundus: animo prudens: in soluendis quęstionibus scripturæ acutus: in consilio prouidus, & in sermocinatione expeditus.
Quarto eius martirizatio: falso enim incusatur, lapidatur, securi percutitur, & manibus ad cęlum extensis, ad Deum perexit: quę quatuor ipsum commendabilem faciunt: & toti mundo sanctitate illustrem. Hæc pauca in speciali posui de quolibet Apostolorum, quibus si dicta in generali cuilibet applicentur: ad loquendum de quolibet, materia erit lata & sufficiens: quę pro præsenti declaratione partis primæ sufficiant: Quibus claret quibus discipulis, & qualibus fretus est, & vallatus dominus noster Iesus Christus.

Pauli apostoli præconia. Verū, & si B. Paulus Apost. nec de 72. nec de 12. fuerit vnus, quia tamen meruit thronum duodecimū possidere, & antonomaticè apostolus nuncupatur: & à domino non ab homine institutus est Apostolus, & electus: qualis fuerit succincte videndum est. Vnde beatus Paulus, vt patet consideranti eius acta comendatur:
Primo à nobili progenie, & generatione: quia de tribu Beniamin: de Thario Ciliciæ, & ciuis fuit Romanus.
Secundo à legali informatione: in lege enim fuit doctor excellentissimus, quam ad pedes didicit Gamalielis.
Tertio à singulari vocatione: nam dum iret ad persequendum Christicolas inclamatus à Christo de cęlo, & ferocitatem deposuit, & se diuinæ voluntati per omnia submisit.

Quarto à ſpiritus ſancti repletione: nam ſpiri-
tu ſancto fuit repletus.
Quinto à ſpeciali ſui in Apoſtolum electione.
Act. 9. Dicente Chriſto de eo. Vas electionis eſt mihi
iſte &c.
Sexto à cordiali Chriſti dilectione. ſtatim ba
ptizatus: ingreſſus in ſinagogas conuincen-
do iudęos probauit Ieſum eſſe Chriſtum.
Septimo à fideli profeſsione: nullus Apoſto-
lorum ſic fidem, nec tamdiu, vt Paulus prędi-
cauit.
Octauo à diuinali informatione: non enim
Euangelium habuit ab homiue, ſed per reue-
Gal. 1. lationem Ieſu Chriſti.
Nono à prudentia, & diſcretione: licet per re
nelationem habuiſſet Euangelium: tamen Ie-
roſolimam aſceudit: ad conferendum cũ Apo
ſtolis de his, quæ prædicauerat: ne in vanum
curreret, aut cucurriſſet.
1. Cor. 9. Decimo à carnis edomatione ait enim. Caſti-
go corpus meum, & in ſeruitutem redigo.
Vndecimo ab ipſius à Deo ad prędicandum
Act. 13. emiſsione. Spiritus ſanctus dixit. Separate
mihi Barnabam, & Paulum &c.
Duodecimo ab eloquentia, & prædicatione.
Fuit enim eloquentiſsimus, & lingua diſertiſ-
Act. 14. ſimus: vnde vocabatur Mercurius.
Tertio decimo de ſollicitudine, & guberna-
ne: nunquàm ſtabat in loco; hodie hic, & cras
ibi, & ideo dicebat de ſeipſo: Inſtantia mea,
& ſollicitudo omnium Eccleſiarum.
Quarto decimo a cordis humiliatione: cum
Galat. 2. maior eſſet alijs minimum Apoſtolorum ſe
nominat, qui non erat dignus vocari apoſto-
lus &c.
Quinto decimo ab aſsidua operatione: non
ſtabat Paulus otioſus: aut. n. orabat: aut prę-
dicabat: aut manibus operabatur, vt patet
Act. 18. Act. 18.
Sexto decimo ab ædificatione. nihil enim erat
auſus dicere: niſi, quę per ipſum Chriſtus ope
rabatur, vt cum alijs prędicaret, reprobus non
inueniretur.
Decimo ſeptimo à puritate, & munditię ni-
tore: fuit enim virgo puriſsimus, & ſi ſtimulus
carnis ei eſſet datus.
Decimo octauo à charitatis feruore, dicebat
2. Cor. 11. enim. Quis infirmatur, & ego non infirmor, &
de charitate nulluseo, melius dixit.
Decimo nono à patientiæ longanimitate, de-
cem & nouem tangit genera tribulationum:
2. Cor. 11. quibus fuit afflictus.
Decem, & nouem generibus tribulationũ afflictus fuit Paulus. Primum cum dicit in laboribus plurimis, ſci-
licet per mundum diſcurrendo: per 30. annos
maximam partem mundi quęſiuit: De eius la-
boribus patet in Act. Apoſtolorum.
Secundum genus tangit: cum dicit in carceri-
bus: in carcere fuit iu Philippis. in Ieruſalé,
Act. 16. 21. 24. in Ceſarea, vbi ſtetit duobus annis; & Romæ
etiam fuit.

Tertium genus tangit cum dicit in plagis: pla- Act. 16.
gatus fuit, & miſſus in carcere, & in Ieruſalem Act. 21.
templo clauſo.
Quartum genus tangit cum dicit. In morti- Act. 23.
bus frequenter, vt patet Act. 23. & niſi fuiſſet li
beratus per milites, eſſet mortuus: vnde no-
ta, ꝙ iudæi decies ei inſidias parauerunt: vt eũ
occiderent. Decies Iudæi parauerunt B. Paulo inſidias.
Primo in Damaſco.
Secundo in Ieruſalem ibidem. Act. 9.
Tertio Antiochiæ. Act. 13.
Quarto in Iconio. Act. 14.
Quinto Licaonię, ſiue Liſtris ibidem ictibus
lapidum.
Sexto Theſalonicæ. Act. 17.
Septimo in Corinthio. Act. 18.
Octauo ipſo volente ire in Siriam. Act. 21.
Nono in Ieruſalem quando templum clauſe- Act. 21. 22.
runt.
Decimo quando 40. iurauerunt non comeſtu
ri: niſi eum occiderent; unde bene fuit in mor Act. 23.
tibus frequenter. In Philippis, vt patet Actuũ. Act. 16.
In Epheſo: fuit etiam in morte, vt patet in Act. 19
Act.
Quinto genus tãgit, cum dicit. A iudæis quin Act. 21.
quies quadragenas vna minus accepi, & hoc
in templo clauſo &c.
Sextum genus tangit cum dicit Ter virgis &c. Act. 16.
Primo in Philippis. Secundo, & Tertio in
Ieruſalem, vt habetur Act. 21. vel in Ico- Act. 21. & 14.
nio.
Septimum genus tangit: cum dicit ſemel lapi
datus ſum &c. & hoc in Liſtris. Act. 14.
Octauum genus tangit cum dicit ter naufra-
gium feci; hoc creditur, ꝙ fuerit quando iuit Act. 26.
Romam.
Nonum genus tangit: cum dicit nocte, ac die
iu profundum maris fui. Remigius ſuper Epi
ſtolam ad Romanos dicit: ꝙ ſic fuit ad litte-
ram, ſed quando, non patet ex ſcriptura. Alia
vero genera partim tãgit propter itinera: par
tim ex alio. vnde in itinere paſſus eſt.
Decimum genus, ſcilicet pericula fluminum.
Vndecimum periculum latronum, qui ipſum
deprædati ſunt &c.
Duodecimum periculum ex genere; famis, &
ſitis, & aliorum incommodorum, quæ itinerã-
tibus eueniunt.
Decimumtertium periculum ex gentibus: Nã
peregrini & extranei patiuntur à gentibus: de Act. 17.
Paulo Athenienſes truſabantur.
Decimumquartum periculũ in ciuitate, quia
itinerando homo deuenit ad ciuitates; Paulus
paſſus eſt periculum in ciuitate. ſ. Damaſci. Ie
ruſalem. Anthiochiæ. Liſtris. Iconio. Philip-
pis. Corinthi. Epheſi. Ceſareę. & Romæ.
Decimumquintum periculum in ſolitudine:
patet in inſula Mitilinenſi, quando vipera ma
num eius apprehendit. Similiter quando vo- Act. 28.
luit ire in Siriam. Act. 21.

Sextum-

Act. 27. Sextumdecimnm periculum in mari.
Decimumſeptimum periculum in falſis fratribus, ideſt comitibus. Iudæi vt dictum eſt, voluerunt eum decem vicibus occidere.
Act. 27. Decimumoctauum tangit in fame, & ſiti, & de frigore.
Decimumnonum tangit in labore: dę quo
Act. 18. 20. Act. 18. & 20. de ieiunijs Act. ſub tot ergo ge-
Act. 14. neribas afflictionum Paulus poſitus: ſemper patientiſsimus eſt inuentus.
Vigeſimo commendatur Paulus de ſapientiæ luciditate. Scripſit 14. Epiſtolas plenas diuina ſapientia: per quas fides catholica ſufficiéter alia ſcriptura ſepoſita teneretur, & nutriretur.
Vigeſimo primo de mundi deſpectione: omnia reliquit, & nihil voluit habere niſi Chriſtú, & vt ſtercora omnia reputauit.
Gal. 2. Vigeſimoſecúdo de crucis meditatione. Chri-
1. Cor. 1. ſto confixus ſum ęruci &c. Et mihi abſit gloriari niſi in cruce &c. Et nihil ſciebat niſi Chriſtum, & hunc crucifixum.
Vigeſimotertio de ſignorum exhibitione: multa fecit miracula mortuos ſuſcitando: cęcos illuminando. Vide in Act. Apoſtolorum.
Vigeſimoquarto de exhortatione fuit homo ſciens mirabiliter exhortari homines contra omnes cauſas ingruentes, vt patet in ſuis dulciſsimis Epiſtolis.
Vigeſimoquinto de contemplatione: quia raptus bis ad tertium cœlum, ideſt viſionem ſolum intellectualem: Qui vt dicit Augu. vidit Deum, vt vident beati: qua viſione fuit ſuper omnia leuatus: quia ad tertium cęlú. In Deum
1. Ioan. 4. transformatus: quia ſimilis Deo, & ſic deificatus. Certificatus. ſ. de ſancta Trinitate, de Angelis, & de futuris &c. Informatus, quia audiuit arcana verba &c. Beatificatus beatitudine non permanente, ſed tranſeunte. Saciatus iuxta dictum Pſal. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Quietatus iuxta dictum Auguſtini, ideſt confeſsionum in Deo quieſcendo. Securatus de permanentia in gratia. ideo dicebat.
Rom. 8. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti &c. lętificatus de gloria ſua futura & aliorum.
Vigeſimoſexto de veri atteſtatione: quia vbique Chriſtum confeſſus eſt ſpecialiter Romæ, diſputando cum iudæis, & gentilibus coram Nerone, & plures de familia Neronis conuertendo.
Vigeſimoſeptimo de martirizatione, ꝑ Chriſti nomine decapitatus fuit.
Vigeſimooctauo de glorificatione, quia glorioſus apparuit Neroni poſt mortem, & alijs: bonum enim certamen certauit, & ſibi vt triũphatori repoſita corona data eſt in gloria à domino. Ex his paucis, quia innumera ſunt: quæ de ipſo poſſent dici, & eſſent dicenda: patet, quàm virtuoſus fuit. b. Paulus Apoſtolus diſcipulus domini Ieſu: Et ſic ſuccinctè viſum eſt de cętu Dominum Ieſum Chriſtum proſequente: de quo dicit prima pars illius octaui fructus, & conformitatis, &c. videlicet. Ieſum cętus, ſcilicet Apoſtolorum proſequitur, & hæc ſufficiant ad pñs pro eius declaratione.

SECVNDA PARS OCTAVI fructus, & conformitatis, videlicet. Franciſcus fęcundatur. Expoſitio.

FRANCISCVS fęcundatur: hęc eſt ſecunda pars huius fructus octaui & conformitatis: in qua eſt agendum de fęcundatione & multiplicatione ipſius, quo ad prolem, & filios: quos exemplo, vita, conuerſatione, & verbo Chriſto domino generauit: tam quo ad fratres minores: quàm ſorores: quàm etiam fratres, & ſorores de pœnitentia: quos ordines ipſe Chriſto operante inſtituit; & ab Eccleſia Romana manent approbati.

Pro cuius materiæ euidentia ante notandum eſt, ꝙ in iſto fructu, cum de fratribus minoribus, ſororibus, & de pœnitentia fratribus habeam pertractare: quia iuxta optata de pręfatis, quo ad ſanctitatem vitæ, & miracula non inueni: huius ſecundæ partis expoſitioni cum intenderem: quare ſi temporis in proceſſu mihi aliqua de pręḋictis occurrerint: in fine huius operis tractatum faciam de eis ſpecialem, vt inſpectione iſtius, & illius patere queat quáta ſit filiorum beati Franciſci ſanctitas, efficacia, & virtutum præclaritas: hoc pręmiſſo.

Sciendum eſt, ꝙ dominus noſter Ieſus Chriſtus ſicut beatum Franciſcum ſimilem voluit habere in pluribus: ſic & in hoc, videlicet, vt ſicut ipſe habuit 12. Apoſtolos ſic Franciſcus 12. haberet ſocios. Similitudo ſociorum 12. B. F. ad 12. apoſt.

Et ſicut vnus de Apoſtolis fuit prauus, & laqueo ſe ſuſpendit: ſic & beatus Franciſcus vnú de 12. ſociis habuit, qui laqueo ſe ſuſpendit.

Et ſicut Apoſtoli domini ſanctitate, & ſignis fuerunt mirabiles: ſic & ſocij beati Franciſci vita glorioſi fuerunt, & ſignis: & in vita, & in morte.

Et ſicut ſancti Apoſtoli vitam, & doctrinam Chriſti toto nixu ſeruauerunt: ſic & beati Franciſci ſocij vna cum ipſo ſanctum Euangelium obſeruauerunt.

Et ſicut vltra 12. Apoſtolos dominus Ieſus habuit alios diſcipulos, ſic & Beatus Franciſcus vltra 12. ſocios prædictos & diſcipulos: plures alios habuit ſingulares vita ſanctitate, & perfectione.

Et ſicut per ipſum Chriſtum, & Apoſtolos totus mundus renouatus eſt: ſic per beatum Fráciſcum, & fratres ad Chriſti vitam proſequendam

dam & pęnitentiam exercendam est, innouatus: quorum Esse, Qualitatem; dispositioné, & Sanctitatem hic pñs fructus & conformitas quo ad istam secundam partem declarat.

Sed videndum est prius qualiter dominus Iesus Christus beatum Franciscum filijs, discipulis, & fratribus fęcundauerit. Pro quo est sciẽdum, ꝙ beatus Franciscus abrenuncians mundo, non statim ordinem fratrum minorum incępit: nec statim fratres sibi habuit adhærentes. Ratio est: quia, & si more apostolorũ omnia reliquerit patris & renunciauerit: non tñ vitam euangelicam arripuit statim seruandã, & quia Christus ad hunc finem eum dirigebat, vt oblitteratam vitam Euangelicam ipse cum suis reuocaret: non statim fęcundatus est filijs, & fratribus: Et ideo, vt dicit legenda trium sociorum, vilem habitum eremiticum per duos annos portauit: baculum portans in manibus, cinctus corrigia, & calciatus incedens, ac accipiens eleemosynas, & specialiter pro reparatione trium Ecclesiarum; quas istis duobus annis reparauit, videlicet sancti Damiani. Sancti Petri Apostoli, & sanctę Marię de Angelis: verum cum ad renouandum mundum per vitam Euangelicam esset à Deo directus; post prędicta, dum vna dierum inter missarum solemnia perlegi audiret euangeliũ illud, in quo discipulis ad prędicandum missis; Euangelica norma in viuendo præscribitur, vt videlicet non possiderent aurum, vel argentum; nec in zonis pecuniam; nec peram defferrent in via; nec duas tunicas haberent; nec calciamenta; nec virgam; statim prædictorum verborum auditu; Spiritus domini super infusione repletus, illico calciamenta deposuit; reiecit baculum; peram, & pecuniam abdicauit; vna rudi, & deformi contentus tunicula, in crucis modum expressa; dimissa corrigia, pro cingulo funem sumpsit; omnem sollicitudinem cordis apponens; qualiter audita perficeret, & apostolicæ rectitudinis regulæ se per omnia coaptaret; sic igitur à Beato Francisco vita, & norma assumpta Apostolica; statim cępit discipulis, & fratribus fęcundari: cũ enim diuino instinctu aliquos ad iustitiam inducere, cęteros vero ad pęnitentiam animare cępisset: tam vita quàm verbo; cuius verba non erant inania, nec risu digna; sed spiritu sancto plena, erant medullas cordis penetrantia; vt in stuporem audientes conuerterent, & obstinatorum mentes, efficacia virtuosa, mollirent: eius eloquia, & vitam attendentes nonnulli viri: quidam cęperunt ad pœnitentiam animari, & eidem relictis omnibus habitu, vitaque coniungit: quos & fratres minores, iuxta dictum Euangelij. Quod vni ex minoribus meis fecistis &c. vir humilis censuit appellari: intra quos duodecim fueruut primi, videlicet. Frater Bernardus de Quinta valle. Frater Petrus Chatanij. Frater Egidius. Frater Sabatinus. Frater Moricus. Frater Ioãnes de Capella. Frater Philippus longus. Frater Ioannes de sancto Constantio. Frater Barbarus. Frater Bernardus de Cleuiridante. Frater Angelus Tancredi, & Frater Siluester. Hi sunt primi: qui beato Francisco adhæserunt vita, & habitu; & post istos multi alij vita, & verbo, & signis insignes, vt patebit. Et sic à beato Frãcisco, & istis, Ordo fratrum minorum euangelicus, & primus à beato Francisco institutus est, anno, videlicet. 1207. die 16. Aprilis: Alij vero ordines. s. pauperum Dominarum à beato Francisco institutus est sexto anno, à sua conuersione: Et Tertius ordo. s. fratrum de pœnitentia nono anno cępit ab eius ad Christum, conuersione: Sed quia primus ordo institutus à B. Francisco est Ordo fratrum minorum, de ipso est primo dicendum, & demũ de alijs.

Ordinem mino. fratrum quando incępenit. B. F.

Habitum eremiticũ per duos portauit B. F.

Fratres, & primi socij B. F.

Ordo fratrum minor. quo tempore fuerit institutus.

DE primo ordine loqui volendo, & de fratribus, qualis sit, sub quadruplici cõditione est declarandum, videlicet, ꝙ hic Ordo est singularissimus præ alijs institutis ordinibus.

Primo vitæ sanctitate.
Secundo scientiæ luciditate.
Tertio nobilitate.
Quarto numerositate fratrum; quę quatuor pandunt qualis sit Ordo fratrum Minorum, & fuerit, intendendo, ꝙ pręterita respondeãt præsentibus, & futuris. Dico ꝙ primum, quod ostẽdit quales fuerint filij discipuli, & fratres beati Francisci est, si attendatur fratrum quo ad vitam primo, & secundo, quo ad signa, & miracula sanctitas: ad quod videndum, iste ordo est seruandus, quia primo in generali quædam dicentur: secundo in speciali quædã de nonnullis tangentur: Verum nescio si negligentia sit factum, seu fratrum inaduertentia, aut diuina ordinatione; quòd multorum sanctorum fratrum, tàm de primis socijs beati Francisci, quam de alijs, nec quo ad vitam, nec quo ad miracula, aliqua reperiuntur; Et de quibusdam solum in generali dicitur, ꝙ miraculis claruerunt: quare qui pręsentem fructum, & conformitatem perlegerint, non mirentur; si de infrascriptis fratribus præmissis; non repererint clarè eorum facta: Generaliter ergo loquendo de præfatis & succintè; socij & fratres. B. Fran. tales fuerunt.

Quales fuerunt socij, & fratres B. F.

Quidam volabat ad diuinę sapientiæ lumina, vt aquila, videlicet, frater Bernardus primus frater post. B. Fran. qui scripturas profundissimè declarabat.

Quidam raptus ad tertium cœlum, vt Paulus Apostolus, videlicet, frater Egidius.

Quidam tactus ab Angelo calculo ignito; sicut Isaias, videlicet, frater Philippus Longus.

Quidam loquebatur cum Deo, sicut amicus

cum

cum amico, velut alter Moyses, vt frater Siluester.
Quidam sanctificatus, & canonizatus in cælo fuit dum hic viueret, videlicet, fr. Rufinus nobilis de Asisio.
Quidam fuit vita spectabilis, vt sol praeclarus, scilicet, frater Petrus Chatanij, qui Vicarius fuit. B. Francisci 1 & generalis minister beato Francisco dimittente offitium generalatus.
Quidam spiritu prophetico illustratus, vt frater Leo.
Quidam peruenit ad summae humilitatis apicem. s. frater Masseus.
Quidam crudis herbis, & leguminibus more sanctorū patrum victitabat. s. frater Moricus, & sic de alijs: Quorum quilibet aliqua singulari fulsit virtute, vt patebit statim. Verum sicut a collegio Apostolorum Iudas Scarioth, qui se suspendit amotus est, & beatus Mathias eidem est iniectus: sic à consortio, 12. sociorum. B. Francisci. frater Ioannes de Capella remotus est; qui primo biretum sine almucium inter fratres inuenit & portauit: vnde ab ordine egressus; effectus leprosus; ob impatientiā se suspendit; loco cuius vir perfectissimus frater Guilielmus Angficus dicitur insertus; vita singularis, & signis. Quomodo vero in hoc ordine fuerint de quolibet ordine sanctorum dicetur iuxta finem huius fructus, & conformitatis: & haec sufficiant pro ostendenda generaliter sociorum. B. Francisci sanctitate.
Restat ergo nunc. Secundo videre de ipsis in spetiali, & volendo de ipsis tractare videtur mihi, q̄ hic ordo sit tenendus: quia cum fratres ordinis, & si de vna essent ciuitate, & patria, in alia sunt patria, & prouincia tumulati, ibique signa fecerunt, quare iuxta numerū, & distinctionem proniuciarum erit, & locorū demonstratio; ostendendo iuxta inuenta, in quibus iaceant locis, miraculis claruerint, & incipiendo à prima prouincia ordinis, videlicet. B. Francisci in locis infrascriptis habentur hi sancti fratres sepulti, & reconditi.

De loco Asisij.

IN loco de Asisio iacent hi fratres sanctissimi.
Primus est pater sanctissimus noster, videlicet beatus Franciscus: qui singularissimus fuit in ter sanctos vita, & similitudine ad Christum, hic requiescit: de cuius corpore ad ostendendum populis, nihil inuenitur nec habetur, ac in quo Ecclesiae loco iaceat, & si quibusdam sit agnitum: quibus vero nulli est notum.

De S. Bernardo socio B. Fran.

SEcundus frater Sanctus, qui iacet ibi, est frater Bernardus de Quinta valle, Primus filius. b. Francisci, & primus frater minor post ipsum. B. Franciscum: & quia hic fuit sanctitate insignissimus, vt veritas de hoc videatur, videnda sunt de ipso tria.
Primum, Quomodo ad Deum est conuersus.
Secundum, Quomodo est conuersatus.
Tertium, Quomodo in domino obdormiendo est à Christo praemiatus.
Circa primum de conuersione beati Bernardi ad Christum, sciendum, q̄ facta est hoc modo: ipse enim frater Bernardus vocatus primo dominus Bernardus, cum esset de nobilioribus, ditioribus, & sapientioribus de Asisio: cuius consilijs omnes acquiescebant, cum sapienter considerare cępisset in beato Francisco mundi contemptum; tantam constantiā in iniurijs, ac longanimitatem in tolerando, q̄ quasi per duos annos sic abhominatus, & despectus ab omnibus semper constantior videbatur, dixit in corde suo, nullo modo posset esse; q̄ hic Franciscus non haberet magnam gratiam Dei; & inspiratus à Deo inuitauit eū, vt manducaret cum eo de sero: cui beatus Frā ciscus assentiens, humiliter manducauit secū. Dominus autē Bernardus posuit in corde suo velle scire, & explorare sanctitatem. B. Francisci: vnde inuitauit eum etiam, vt illa nocte in domo sua quiesceret, & sancto Francisco annuente, Dominus Bernardus fecit parari lectū pro beato Francisco in sua camera: in qua iugiter lampas ardebat: Sanctus autem Franciscus statim, vt intrauit cameram (vt absconderet diuinam gratiam, quam habebat) proiecit se in lectū, velle dormire se ostendens: Dominus autem Bernardus posuit in corde suo, latenter eum obseruare de nocte; vnde tali est vsus cautela: Cum enim aliquantulum in suo lecto quieuisset, finxit se alte dormire, & profundissime stertebat: Sanctus autem Franciscus secretorum Dei absconditor fidelis, cum crederet dominum Bernardum profundè dormire, in profundo noctis silentio surgit de lecto, & leuata facie in cœlum, manibus, & oculis ad Deum totus intentus, & feruenter ignitus, deuotissimè orans dicebat, Deus meus, & omnia. Et haec verba cum tantis lachrimis geminabat ad Deum, & cum tanta morositate deuota, eadem frequentabat, q̄ vsque ad mane, aliud non dicebat nisi: Deus meus, & omnia. Hęc autem dicebat beatus Franciscus admirans diuinae maiestatis excellētiam, quae periclitanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum Franciscum pauperculum disponebat de salutis remedio prouidere: spiritu enim prophetico illustratus pręuidendo magnalia, quae per ipsum, & suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu, suam insufficientiam videbat, & paruitatem virtutis, inuocabat Deum, vt quid ipse nō poterat, Deus ipse perficeret; sine quo nihil potest humana fragilitas: propterea dicebat, Deus meus, & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibidē ardente, cuncta hęc videns, & verba intelligens diligenter, & sancti deuotionem

Dominus Bernardus explorauit sanctitatē B. F.

tionem perpendens, tactus à ſpiritu ſancto in medullis cordis intrinſecus, mane facto dixit ad beatum Franciſcum. Si quis à domino ſuo haberet multa, vel panca, quæ tenuiſſet per multos annos, & nollet amplius retinere, quid de ipſis agere poſſet, quod melius eſſet? Reſpōdit beatus Franciſcus, ꝙ ea domino ſuo reddere debet, à quo eadem recepiſſet: Et dominus Bernardus ait. Et ego frater Fraciſce omnia mea bona temporalia volo errogare amote domini mei: qui ea mihi contulit, prout tibi melius videbitur expedire; & te ſequi, & facere quæcunque mandaueris. Sanctus autem Franciſcus hoc audiēs repletus gaudio dixit, Domine Bernardæ iſtud eſt opus tam arduū; & de hoc eſt domini noſtri Ieſu Chriſti conſilium requirendum, vt ipſe dignetur beneplacitum ſuum oſtendere, qualiter iſtud perficere valeamus. Tunc ad Eccleſiam ſancti Nicolai prope plateam ciuitatis Aſiſij ierunt, vna cum alio, nomine Petro: qui etiam cupiebat frater fieri, & ibi audita miſſa, & oratione vſque ad tertiam prolongata: tandem beatus Franciſcus librum clauſum flexis genibus accipiens de altari (vt dicit legenda trium ſociorum) & ſibi crucis ſigno facto, codicem Euangeliorum ſiue miſſale aperuit, & in prima apertione occurrit illud conſilium domini. Si vis perfectus eſſe vade, & vēde omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo: Quo comperto beatus Franciſus gauiſus eſt valde, & gratias egit domino. Sed quia verus cultor Trinitatis, trino voluit teſtimonio confirmari, ſecundo, & tertio librum aperuit: & in ſecunda apertione occurrit illud. Nihil tuleritis in via &c. In tertia vero illud occurrit. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.

Dominus Bernardus, & alius nomine Petrus, qui ſunt fratres, & ſocij B. F.

Tunc beatus Franciſcus dixit prædictis viris domino, videlicet. Bernardo, & Petro. Fratres. Hęc eſt regula, & vita noſtra, & omnium, qui voluerint noſtræ ſocietati coniungi. Ite, & ſicut audiſtis implete: Abiit itaque dominus Bernardus, qui erat diues valde, & venditis omnibus, quæ habebat, multaque pecunia congregata, pauperibus ciuitatis vniuerſa diſtribuit, nihil penitus ſibi reſeruans. Petrus autem pro poſſe, diuinum cōſilium adimpleuit. Diſtractis autem omnibus, habitum, quē paulo ante aſſumpſerat Sanctus Franciſcus, poſtquam reliquerat habitum Eremiticum, ambo pariter aſſumpſerunt: & ab illa hora ſimul cū ipſo, vixerunt ſecundum formam ſancti Euangelij, à domino eis oſtenſam. Sic ergo dominus Bernardus ad Deum modo præfato conuerſus filius primogenitus eſſe promeruit. B. Franciſci, tàm primitate ordinis, quam gratiæ perfectionis, vt dicetur. Sic patet primum, quod erat videndum.

Circa ſecundum, eſt ſciendum, ꝙ hic ſanctus F. Bernardus fuit paupertati affectus, & eius ſpecialis amator; nā omnia relinquendo voluntariè pauper factus, nihil vnquam in hoc mundo habere voluit.

Frater Bernardus Florentię patientia probatur.

Secūdo patiētia multipliciter comprobatus. Et primo Florentiæ; Nā cum ſeptē eſſent fratres B. F. duos Florentiam miſit, vʒ fratrē Bernardū, & vnū alium: quo peruenientes, hoſpitiū nō potuerunt inuenire: & venientes ad quādam domum habentem porticum; & ſi dominam rogaſſent, vt intra domum reciperet eos, & illa nollet, in porticu illa tota nocte ſteterunt, nihil tegumenti habentes, cum eſſet intēſiſsimum frigus: vir enim dictæ mulieris: quia credebat eos ribaldos eſſe, & fures, nihil voluit eis accomodare; & ſummo mane recedētes à dicto porticu, ad Eccleſiā perrexerunt: quos mulier prędicta videns orantes, intra ſe dixit. Iſti non ſunt ribaldi, vt dixit vir meus: & cum quidam ciuis nomine Guido, velut pauperibus vellet eis dare, ſicut alijs pauperibus pecuniam, recipere noluerunt: & cum didiciſſet eos voluntariè pauperes effectos, daris omnibus amore Dei: primo à dicta muliere ad domum inuitati ſunt, deinde à prædicto cine ad domum ſuam adducti, ibidem aliquibus diebus ſteterunt, ipſum ædificantes, verbo, & exemplo. Vnde hic dedit multa pauperibus. Licet autem à dicto Guidone bene tractarentur: ab alijs tamen viliſsimi reputati, iniurias multas tam à paruis, quàm à magnis recipiebant: acceptis enim veſtimentis vilibus, quæ habebant ab eis, cumque remanerent nudi, non repetebant; ſed ſi dabantur eis recipiebant. Quidam lutum ſuper eos iactabant: alij vero ponentes taxillos in manibus eorū, inuitabant ipſos, ſi ludere vellent; alij vero capucia eorum à tergo trahentes poſt dorſum ſuum, ſic ſuſpenſos portabant. Et ſic non ſolum famis, & ſitis, & frigoris, & nuditatis, tribulationes patienter portabant: ſed multis alijs modis. Ipſi non triſtabantur, nec turbabantur, nec inferentibus maledicebant, ſed omne gaudium exiſtimantes tribulationes, & tentationes in hoc mundo ſuſtinere, pro inferentibus exorabant. Quod videntes homines, & cognoſcentes eos viros ſanctos, & diſcipulos domini, multi corde compuncti ad eos accedebant, pro illatis veniam poſtulantes: Quibus remittentes ex corde, nonnullos in ſocietatem ſuam recipientes, ad beatum Franciſcum ad ſanctam Mariam de Angelis ſunt reuerſi, recepti à beato Franciſco, & ſociis cum ſummo gaudio, et lætitia.

Frater Bernardus à B. F. Bononiam miſſus, ibidem patientia probatur.

Eodem modo fuit B. Bernardus Bononię cōprobatus: Nam approbata regula à domino Papa Innocentio tertio, Frater Bernardus ſolus miſſus eſt, à B. Franciſco Bononiam: ad quam cum perueniſſet, videntes eum pueri in

insolito

inſolito habitu, et valde deſpecto, multas illi iniurias irrogare cęperunt: qua cum magna lætitia ſuſtinebat, & vt melius illuderetur ab omnibus, ſe in platea poſuit ciuitatis, pluribus diebus; vbi multi pueri, et homines congregati: alij trahebant capucium eius retro, alij ante: Quidam vero puluerem: alij vero lapides iactabant in eum. Quidam inſuper hinccinde eum grauiter impingebant: Ad cuncta vero frater Bernardus patiētiſsimus permanebat, nulli renitens, et de nullo murmurans, ſemper imperturbatam faciem oſtendendo: Quod attendens quidam iudex ſapiens, et tantam conſtantiam examinans, dixit in corde ſuo. Impoſſibile eſt, ꝙ iſte non ſit ſanctus homo: Et ad ipſum acceſsit dicens: Quis es tu? & ad quid veniſti? Fra. Bernardus miſit manum ſuam in ſinum, & protulit regulam Euangelicam Beati Franciſci; quam in corde portabat, & opere adimplebat: quam cum legiſſet iudex, & admirans, vertens ſe ad ſocios dixit. Hic eſt altior ſtatus, quam vnquam audiuerim; & propterea iſte homo cū ſociis ſuis, eſt de ſanctioribus hominibus de mundo: vnde magnum peccatum faciunt, qui ſibi iniurias inſerunt: quia non iniurijs: ſed maximis honoribus eſt dignus. Et ducens eum ad domum ſuam cum magno gaudio, eum recepit: locum ei pro fratribus dedit ad habitandum, & expenſas omnes perſoluit, & aduocatus eſt factus fratrum quamdiu vixit.

Iudex legēs regulā B. Fran. à B. Bernardo ſibi oſtenſam, quid dicat.

Cum autem Bononiæ frater Bernardus eſſet, propter ſanctam conuerſationem ſuam cępit multum honorari, adeo, vt ſanctum ſe putaret, & beatum, qui poſſet eum tangere, & audire, vel videre. Ipſe vero humilis Chriſti diſcipulus timens, ne tantus honor eius quietem, & ſalutem impediret, ad beatum Franciſcum redijt; quæ geſta ſunt narrauit; & ꝙ alios fratres Bononiam mitteret, & non ſe, inſtanter rogauit: quod, & factum eſt. Quibus apparet eius patientia, humilitas, & ſui cum mundo contemptus.

Fuit tertio obedientię ſingularis: nam ſemel cum ad ſanctum Iacobum beatus Fran. iret cum fratre Bernardo, & aliquibus de ſuis ſociis: & dum in quadam terra vnum reperiſſent infirmum, dixit ſanctus Franciſcus fratri Bernardo. Fili mi volo, ꝙ remaneas ad ſeruiēdum iſti infirmo: qui ſtatim flexis genibus, & capite inclinato, ſuſcepit reuerentiſsimè mandatum obedientiæ ſancti patris. Et cum rediſſet ſanctus Fran. à ſancto Iacobo, inuenit ibidem beatum Fratrem Bernardum, & infirmū, perfectè ſanatum: vnde ſequenti anno eidem conceſsit, ꝙ ad ſanctum Iacobum iret ipſe frater Bernardus: quod & fecit.

Hunc fratrem Bernardum. B. Franciſcus magnis extollebat laudibus, & dicebat ipſum ordinem iſtum fundaſſe, omnia vendendo, & dando pauperibus, ac ſe nudum offerendo brachijs crucifici: omnia enim dedit etiam, et veſtimenta, et habitum, quo indutus eſt mendicatione obtinuit.

Beatus Franciſcus quantum dilexerit fratrē Bernardum, in fine de hoc mundo receſſurus oſtendit: Nam aſtantibus coràm. B. Franciſco pauperum Patriarcha filiis, et pro ſubtractione tam amabilis patris, lachrymantibus, dixit ipſe B. Franciſcus: Vbi eſt primogenitus meus Frater Bernardus? Veni fili, vt benedicat tibi anima mea antequam moriar: Tunc Frater Bernardus dixit fratri Eliæ, qui erat Vicarius ordinis, ſecreto: Pater vade ad dexteram ſancti: vt te benedicat. Cum autem frater Elias ſe poſuiſſet ad dexteram. B. Franciſci, et factus beatus Franciſcus cęcutiens præ lachrimis manum ſupra caput eius poſuiſſet: dixit, iſtud nō eſt caput primogeniti mei fratris Bernardi. Tunc Frater Bernardus acceſſit ad ſiniſtram eius. Beatus autem Frāciſcus cancellatis brachiis mutādo ſiniſtram poſuit ſuper caput fratris Eliæ, dextram vero ſuper caput fratris Bernardi: dicens ipſi fratri Bernardo. Benedicat te pater domini noſtri Ieſu Chriſti in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto: ſicut primo electus es in ordine iſto ad dandum bonum exemplū Euāgelicum, et ad imitandum Euangelicam paupertatem Saluatoris, vel ad imitandum Chriſtum in Euangelica paupertate: quia non ſolum tua liberaliter obtuliſti, et pro Chriſti amore integrè diſperſiſti, verum etiam temet ipſum in odorem ſuauitatis obtuliſti, vel in odorem ſuauiſsimi ſacrificij contuliſti, benedictus ſis ergo à domino noſtro Ieſu Chriſto, et à me ſuo pauperculo ſeruo, benedictionibus ſempiternis, ingrediēs, et egrediens, vigilans, et dormiens; viuens et moriens: Qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur, et qui maledixerit tibi, non erit immunis. Eſto dominus fratrum tuorum, et tuo imperio cuncti fratres ſubiaceant. Et quoſcunq; volueris recipere ad ordinē iſtum, recepti ſint; et quoſcunque emittere volueris, emittantur; et nullus ſuper te poteſtatem habeat; et liberè quocunque volueris poſsis pergere, vel morari. Hæc eſt benedictio data fratri Bernardo per B. Franciſcum.

B. Bernardus primogenitus. B.F.

Benedictio B. Fr. facta fratri Bernardo.

Deo placente, fratrem Bernardum ad ſe vocare: quia fratres eum affectu paterno venerabantur, ex diuerſis partibus cum appropinquaret ad mortem, concurrerunt ad eum: inter quos affuit ille ſeraphicus, et diuinus ſanctus Frater Egidius. Qui cum vidiſſet ſanctum fratrem Bernardum dixit. Surſum corda, cum gaudio maximo: Frater etiam Bernardus dixit ſurſum corda, habemus ad dominum, et dixit vni fratri ſecreto; vt locum aptum pararet contemplationi: vt ſanctus Frater Egidius

posset cęlestia contemplari. In ipsa sua infirmitate vocatis fratribus Fratres Bernardus dixit eis: ꝙ de corpore curam nolebat eos habere. Et ideo quicquid facerent erat contentus, sed de anima: Et ex quo cępit infirmari, semper iuxta se voluit habere fratrem sacerdotē, vsque ad horam mortis, & quando aliquid occurrebat in mente. quod eius conscientiā onerarer, statim confitebatur. Cum autem Frater beatus Bernardus ad illam horam extremam migrandi, peruenisset, fecit se erigi, & astantibus fratribus dixit. Fratres charissimi nolo vobis multa verba dicere: sed considerare debetis, ꝙ statum, quem ego habui, vos habetis, & quem ego nunc habeo, vos habituri estis. Inuenio autem in anima mea, ꝙ pro mille mūdis ęqualibus isti, nollem non seruisse domino Iesu Christo. Et de omni offensa: quam ego feci, accuso me Saluatori meo domino Iesu Christo, & vobis: & rogo vos fratres charissimi, vt diligatis vos inuicem. Et post hæc verba, & alia salubria hortamenta, cum fratres eū in lecto reclinassent, facta est facies eius splendida nimis, & læta non sine admiratione omnium, qui astabant: Et in ipsa lætitia anima illa fęlix, cum victoria sibi promissa à Christo, ad gaudia transiit beatorum. Post mortem vero factus est albus, & caro sua mollis, & quasi ridere videbatur: vnde pulchrior erat mortuus, quàm viuus: & plus delectabantur omnes eum videre mortuum, quam viuentem: videbatur enim ratione sanctus ridens. Sepultus est Assisij in Ecclesia. B. Franc. prope eius altare: vt patet cernentibus eius sepulchrum. Sic ergo apparet de B. fratre Bernardo eius initium, medium, & finis, ad laudem Iesu Christi amen.

Quæ fratribus in hora extrema suæ mortis dixit.

Qualis fuerit frater Bernardus post mortem.

De B. fratre Siluestro socio B. Francisci

TErtius sanctus Frater, qui iacet Assisi in Ecclęsia sancti Francisci est. S. Fr. Siluester: qui primo fuit sacerdos in seculo. Et hoc modo venit ad ordinem. Nam cum Fr. Bernardus supradictus sua cuncta distracta daret pauperibus. B. Francisco ipsum ad prædicta fideliter adiuuāte: hic presbyter vel dominus Siluester, dum dispergere videret hęc omnia, auaritia ductus, dixit. B. Francisco. Tu de quibusdam lapidibus, quos à me emisti pro Ecclesiis reparandis, non mihi plene soluisti. B. Franciscus admirans eius auaritiam, & nollēs cum ipso contendere, vt verus Euangelij obseruator, misit manum in sinum fratris domini Bernardi, & plenam pecunia posuit in sinu domini Siluestri, & ait, ꝙ si plus vellet adhuc plus daret. Ille autem contentus recessit. Et cu in sua esset domo, & cogitare cępisset, quæ fecit, redarguens auaritiam suā, ac feruorem fratris Bernardi, & sanctitatem. B. Frācisci cōmendans, in prima, secūda, & tertia nocte eandem inspexit visionem. Videbat namque in somnis totam Assisij ciuitatem à dracone immenso circundari: prę cuius magnitudine nimia, tota regio videbatur exterminio subiacere. Contuebatur post hæc crucem auream ex ore procedentem. B. Fran. cuius summitas cœlos tangebat: cuiusque brachia protensa in latum, vsque ad mundi fines videbantur extendi: ad cuius etiam aspectum præfulgidum, draco teter ille, & horridus penitus fugabatur. Hęc dum tertio sibi monstrarentur, viro Dei per ordinē, & fratribus enarrauit: ac omnibus distractis, & datis Dei amore pauperibus. B. Francisci Frater est effectus: vita eius in ordine sic fuit sancta: ꝙ autenticam reddidit eam, quam in seculo habuerat visionem. Hic B Frater Siluester tam magnę perfectionis, sanctitatis, gratiæ est effectus: ꝙ loquebatur cum Deo, sicut amicus cum amico, sicut pluries. B. Fran. est expertus. Ad hunc fratrem Siluestrum. B. Fran. stantem in loco de Carcere in monte Subasio: cum vellet ipse. B. F. certificari: an ad prædicandum ire deberet, vel orationi vacare: misit fratrē Masseum. vt quia ipse erat tantæ sanctitatis, & deuotionis: ꝙ statim exaudiebatur à domino Iesu Christo, & spiritus sanctus eum dignum fecerat, diuino colloquio, propter quod. Bea. Franciscus magnam deuotionem ad eum habebat: Cui, cum verba dixisset beati Francisci: statim ipse B. Frater Siluester ad orationem perrexit, & cum oraret statim habuit diuinū responsum: Vnde exiuit ad fratrem Masseum, dicens. Hęc dicit dominus, vt dicas fratri Francisco, ꝙ ipsum non propter seipsum solum vocauit, sed vt fructum faciat animarum, & multi per eum lucrentur: Quo edoctus. B. Fran. eloquio, ad prædicandum accessit. Hic est ille frater Siluester: cum quo. B. Fran. Aretium deueniens, inuenit ciuitatem ipsam intestino bello quassatam, & propinquum sui minantem excidium: cui enim in eius suburbio esset hospitati, vidit beatus Franc. exultantes demones, ac perturbatos ciues ad cędem mutuam succedentes. Vt autem seditiosas illas effugaret aereas potestates, vocauit beatus Fran. socium suum fratrem Siluestrū, columbinę simplicitatis virum dicens. Vade ante portam ciuitatis, & ex parte Dei omnipotentis demonibus in virtute obedientię præcipe, vt exeant de ciuitate festinā ter. Quod frater Siluester, vt filius obedientiæ cum perfecisset, statim demonibus recedentibus. ad pacem ciuitas est reducta. Hic post multa mira perrexit ad Christum dominum. Et sepultus est Assisii in Ecclesia beati patris nostri Francisci:

Fratris Siluestri somnium.

Quid in Aretio frater Siluester iussu B. F. fecit.

De fratre Electo.

QVartus Frater Assisij sepultus in Ecclesia beati Frā. est frater Electus: De quo nihil reperi nisi, ꝙ hic spiritu claruit prophetico. Nam domino Petro Cardinali Albanensi, cum

si, cum eum visitasset, eidem dixit. Tu hodie morieris. Et sic euenit.

De fratre Leone.

Quintus frater iacens Assisij in Ecclesia beati Frācisci, est Frater Leo confessor b. Fran. Qui (vt de eo dicitur) inter alias virtutes, fuit homo purissimus, simplicissimus: de quibus. B. Frā. eum præcipuē cōmendabat: Vnde propter eius columbinam simplicitatē, B. Fran. eum specialiter diligebat, & fratrem Pecorellam vocabat, & ad sua secreta tam ex confessione, quàm ex alijs admittebat: Quando enim beatus Franciscus ad montem Aluernæ perrexit, fratrem Leonem secum, cum fratre Masseo, & fratre Angelo milite duxit, & sibi in ipso monte quādiu stetit, fideliter de seruiuit. Hunc fratrem Leonem beatus Franciscus, (vt dictum est supra fructu, & conformitate sexta) informauit, dum irent de Perusio, in quo esset perfecta lętitia; quia videlicet in actibus patientiæ.

F. Leo, F. Pecorella à B. F. vocabatur.

Dum quodam tempore frater Leo iret, cum beato Francisco versus sanctam Mariam de Portiuncula, vidit crucem auream pulcherrimam beatum Franciscum præcedentem, & in ea Christum crucifixum stantem; & videbat, ꝙ cum stante stabat, & cum eunte ibat: & crux erat tanti splendoris, ꝙ & faciem beati Francisci, & partem aeris circumquaque illuminabat.

De virginitate beati Francisci frater Leo tripliciter fuit certificatus: vt dicetur infra, scilicet per confessionem, visionem, & superno oraculo.

Hic frater Leo vidit chartam descendentem de cœlo super beatum Franciscum se ponentem: in qua erat scriptum, hic est gratia Dei.

Tempore quo in monte Aluernę stabat beatus Franciscus: frater Leo vadens de nocte, vt diceret matutinum: cum beatum Franciscum non reperisset in cella, vidit eum aliquando tàm alte eleuatum, ꝙ tangere poterat eius pedes: quos osculando, & amplexando dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori. Et per merita huius sanctissimi viri, fac me tuam misericordiam inuenire.

Aliquando vidit eum eleuatum ad cacumina arborum.

Aliquando in tanta altitudine eleuatum eundem conspexit, ꝙ vix visu poterat eum attingere, & tunc prosternens se in loco, vnde beatus Frācifcus erat assumptus, præfata superius orando ingeminabat.

Fratris Leonis beatus Franciscus vidit tentationem, & dādo sibi scripturam de sua manu, eum liberauit: vt fructu & conformitate. 18. & 26. dicetur.

Huic fratri Leoni existenti in monte Aluernę beatus Franciscus prędixit de sua stigmatizatione in breui futura, indicando ei, ꝙ Deus in monte illo faceret ad paucos dies mirabilia, quæ nunquam fecit alicui creaturæ: de quibus admirabitur totus mundus.

Hic frater Leo cum beato Francisco erat in monte Aluernę: quando dominus stigmata ipsi beato Francisco impressit.

Huic soli fratri Leoni beatus Franciscus sua stigmata committebat tangenda, & nouis peciolis, etiam mutanda: quas qualibet die Ebdomadę inter clauos illos mirabiles, & carnē reliquam ad retinendum sanguinem, & mitigandum dolorem renouabat: excepto die iouis de sero, & per totum diem veneris: in quo nullum remedium volebat apponi, vt amore Christi eo die crucifixi, cum ipso penderet.

Aliquando manus illas, tam venerandas stigmatibus insignitas; ante cor, & oculos fratris Leonis sanctus Franciscus studiosius apponebat: ex qua appositione tantam deuotionem frater Leo sentiebat in corde, ꝙ quasi expirabat, frequentibus singultibus in stupore salubri immutatus.

Beato Frācisco infirmanti, cum frater Leo eidem assisteret, semel orans deuotē, & factus in extasi, ductus est in spiritu, ad quoddam flumen impetuosum, profundum, & latum: vbi cum transeuntes aspiceret, vidit aliquos fratres oneratos ingredi illud flumen: quorum aliqui submergebantur in principio: aliqui in medio: alij vltra plus, vel minus secundū maiorem, vel minorem ponderis grauitatem: qđ frater Leo non poterat sine compassione videre. Vidit postmodum alios fratres exoneratos, sine aliquo periculo, vel læsione transire. Beatus vero Franciscus cognoscens ipsum aliquam visionem vidisse, præcepit, vt illā ei diceret. Quod cum fecisset: dixit beatus Franciscus vera sunt, quæ vidisti: Nam flumen est iste mundus: in quo fratres submerguntur: qui non habent voluntariam paupertatē. Veri autem fratres minores, omnia mundana cō tēnentes, sine periculo à temporalibus transeunt ad ęterna.

Claruit frater Leo, signis, cum adhuc viueret. Quædam enim mulier de Codale communitatis Spoleti habens apostema sub mamilla, quod multam saniem emittebat: & auxilio medicorum nullatenus posset iuuari, ad fratrem Leonem accedens: cum eum rogasset, vt supra vulnus apostematis signum faceret crucis: cū fecisset, statim liberata est, vt nullum signum cicatricis remaneret.

Miracula F. Leonis.

Quidā puer morbo caduco laborans, omni die ad fratrem Leonē accedēs, clam de tunica eius accipiens, suspēdit ad collum, & liberatus fuit: sed casu decidente à collo prædicto frusto tunicæ, cū morbo pristino laboraret, ad præfatum fratrē Leonē rediens de tunica cū accepisset, & ad collū suspēdisset statim fuit, & perpetuo à dicto morbo liberatus.

Q 2 Quidam

Quidam de castro Treuij in carcere à Duce Spoletano tenebatur: qui se orationi fratris Leonis existentis in loco de Portiuncula commendauit: apparente sibi fratre Leone in medio die, cum gausapa in manu, & patefaciens carcerem: videntibus alijs, ipsum de carcere extrahendo, ad sanctam Mariam de Portiuncula adduxit. Cumque ille quęreret fratrem Leonem, & inueniret, ac gratias referret. Respondit non mihi, sed beatę Mariæ de Candelis: cuius est hodie festum, gratias referas, quę te liberauit.

Quidam à carcere liberatus.

Frater Leo in die dominico, cum iret ad sanctum Paulum, vbi erant molendina de Asisio molentia: & redarguens molendinarios: qui culpam suam dicentes, dum ad molendinum redijssent, molas stantes inuenerunt: aqua currente, & omnibus stantibus, vt prius.

Comitissa de Auguillaria fratri Leoni deuota, dũ amisisset loquellam, & omnia pro eius morte essent parata: à quadam domina fuit sibi dictum. Tu habes fidē in sancto fratre Leone, recomenda te sibi. Illa cum loqui non posset ore, corde se recomendans fratri Leoni: Ita tim fuit optime liberata.

Hic mandato fratris Crescentij generalis ministri, & capituli generalis, cum fratre Ruffino, & fratre Angelo legendam composuit B. Francisci: quam legendam trium sociorum in hoc opere multoties nominaui, & nominabo.

Frater Leo iste, fratrem Bernardum de Quinta valle gloriosum, post mortem eius, vidit. Hic tandem sanctitate plenus ad Deum pergens, post mortem, sepultus est Asisij, cum beato Francisco in eius Ecclesia, & cum alijs socijs.

De fratre Guilielmo de Anglia.

Sextus frater, qui iacet Asisii in Ecclesia sancti Fran. est frater Guilielmus de Angia, vt dicitur, loco fratris Ioannis de Capella, qui ordinem exiuit, & factus leprosus se suspendit: & sic à numero duodenario sociorũ beati Fran. exclusus est: ratione vitę, & sanctitatis tali numero duodenario sociorum insertus, velut alter Mathias collegio apostolorũ: duodecimus frater, & socius beati Fran. computatur.

F. Ioan. de Capella se suspendit.

Hic qualis fuerit in vita, post eius mortem miracula declararunt. Adeo magnis, & multis claruit signis: vt Bea. Fran. famam sanctitatis obumbrare videretur.

De fratre Angelo vno de socijs B. Fran.

Septimus frater sanctus, qui Asisij iacet in Ecclesia beati Fran. est frater Angelus de Reate. Hic fuit primus miles, qui ordinem ingressus est. Cum isto denique fratre Angelo, fratre Petro Cathanij, & fratre Bernardo de Quinta valle, iuit. Bea. Franciscus Romam ad dominum Papam Honorium: vt diem determinaret pro indulgentia Sanctæ Mariæ de Portiuncula: quam antea sibi Perusij concesserat. Hunc beatus Franciscus, cum fratre Leone, & fratre Masseo assumpsit in socium: quando primo ad sacrum montem Aluernę accessit: & ibi cum eo stetit. Istum credo esse illum fratrem Angelum, de quo habetur in legenda antiqua, qui valde timebat demones, & de nocte nec de causa non audebat stare solus: quod cum manifestasset beato Francisco: eidem ipse pater mandauit, ꝙ ascenderet solus unum montem valde altum, & alta voce diceret. Superbi demones, omnes venite ad me modo, & quicquid poteritis, facite mihi. Quod cum ille humiliter fecisset, nec aliquis demon ad eum venisset: postea impauidus effectus est. Ad mortem deueniens: cum præfatis fratribus sanctis est tumulatus, & vt sanctus habitus est, & depictus.

De beato Fratre Masseo vno de socijs beati Francisci.

Octauus frater sanctus iacens Asisij in Ecclesia B. Francisci, est frater Masseus Marignani: qui fuit gratia verbi adornatus, & discretione præcipuus: Propter quę Beatus Franciscus: quia quando rapiebatur, satisfaciebat ad se venientibus, libenter eum secum ducebat. Hunc beatum Fratrem Masseum beatus Franciscus volens probare: eo vocato dixit: ꝙ quia socij sui habebant gratiam orandi, & contemplandi Deum, ipse volebat, ꝙ omnia officia eorum faceret. s. faciendo portam, coquinam, & omnia officia domus, & hoc per obedientiam. Frater Masseus iniuncta omnia perfecit libenter. Sed super hoc stimulati conscientia fratres eius socij, ꝙ solus ipse omnem loci portaret laborem, à tali onere beato Fr. diuidente officia, & singulis dando suum, Frater Masseus est liberatus.

Hic est ille frater Masseus, qui beati Frā. probauit humilitatem: Nam beato Fran. reuertēti de silua, & ad cellam pergenti, in loco de Portiuncula, factus obuiam frater Masseus, eum sic cępit alloqui, dicens. Vnde tibi. vnde tibi. vnde tibi? Et quærenti. B. Frācisco, quid? Respondit frater Masseus dicens, ꝙ totus mūdus vadit post te. Tu non es homo pulcher, nec litteratus, & sic de alijs, vt dicetur infra fructu & conformitate. 18. Respondit beatus Fran. post spatium, oculis eleuatis in cęlum: Vis scire vnde mihi (inquit) hoc mihi est, ab illis oculis domini sanctissimis: qui non viderunt inter malos magis peccatorem, viliorē, & simpliciorem me. Quo audito: Frater Masseus de humilitate. B. Fran. fuit certificatus.

Nota humilitatem B. Fran.

Cum beatus Fran. socios suos ad diuersas orbis partes ad prædicandum binos misisset, vt quod præceperat ipsi exerceret; elegit ire versus Franciam cum fratre Masseo. Et cum ad quasdam habitationes venissent fidelium, necesse habuerunt, vt regula mandat, mendicare,

B. F. & Masseus in Galliam se conferunt.

re. Et cum B. Franc. iuiſſet per vnam viam, & frater Maſſeus per aliam, eleemoſynas acquiſierunt. Et quia beatus Fran. erat homo deſpectus, & frater Maſſeus pulcher, plures, & pulchriores habuit eleemoſynas, & bolos panis. Cum vero ad quendam fontē veniſſent: in cuius margine lapis erat pulcher, & magnus, extrahentes fruſta, quæ acquiſierant, videns beatus Fran. ꝙ fruſta fratris Maſſei erāt pulchriora, quàm ſua, exultans in ſpiritu pro deſiderio paupertatis ait. O frater Maſſeæ, nos non ſumus digni de tanto theſauro, & tàm magno: Et hæc gradatim vocem eleuando, pluries replicauit. Reſpondit frater Maſſeus: Pater chariſsime, quomodo poteſt dici theſaurus: vbi eſt tanta paupertas? quia non eſt hic cultellus, neque tobalea, nec ſcutella, nec inciſoriū, nec domus, nec menſa, nec famulus, nec famula. Reſpondit beatus Franciſcus: & hoc eſt, qđ puto magnum theſaurum, vbi nihil eſt de his, quæ præparantur humana induſtria: ſed quicquid adeſt, totum eſt à diuina prouidentia miniſtratum: ſicut apparet manifeſtè in pane acquiſito, in lapide tam pulchro, & in fonte tam limpido: Vnde volo ꝙ rogemus Deum; vt theſaurus ſanctæ paupertatis tam nobilis: qui habet Deum adminiſtratorē, faciat nos, cum toto corde diligere: Et ſic de illis fruſtulis panis ſatiati, gratias agentes Deo, verſus Franciam iter arripiunt: Et cum veniſſent ad quandam Eccleſiam, & in eam intrantes, Beatus Franciſcus iuit ad orandum poſt altare: vbi viſitationis diuinæ recepit tam ignitū feruorem eius animam, ad paupertatis concupiſcentiam inflammantem, ꝙ videbatur ex facie, & oris hiatu, quaſi flāmas ardoris emittere: Et egrediens ad ſocium ſic ignitus ore vehementer dicebat a, a, a Frater Maſſeæ: præbe mihi te ipſum: Et hoc fecit ter. Frater Maſſeus ſtupens de tam vehementi feruore: cum tertia vice dixiſſet Beatus Franciſcus præbe mihi te ipſum, miſit ſe totum in brachia ſancti patris. Tunc Beatus Franciſcus cum hiatu magno, & ſpiritus ſancti feruore, ac clamore valido reiterando a, a, a: leuauit Fratrem Maſſeum cum ipſo flatu in aerem: & impulit illū ante ſe, quantum eſſet vnius haſtę longæ menſura: quod videns frater Maſſeus, ſtupuit de tam mirando ſancti patris feruore: & retulit poſtea ſocijs, ꝙ in illo ſancti Franciſci impulſu tantam dulcedinem, & conſolationem ſpiritus perſenſit, ꝙ nunquam in vita ſua tam maximam cōſolationem ſe meminerat habuiſſe. Hic frater Maſſeus audiuit Chriſtum concedentem indulgentiam Beato Franciſco pro Eccleſia ſanctę Marię de Portiuncula, dum eſſet ipſe Beatus Franciſcus in dicta Eccleſia coram Chriſto, virgine Maria, & Angelis: & iuit cum eo Peruſium ad dominum Papam Honorium: & dominus Honorius Papa conceſsit ſibi, vt dicetur fructu, & conformitate quarta decima. Et beatus Franciſcus dixit fratri Maſſeo: ꝙ indulgentia ſibi per dominum Papam conceſſa, à Chriſto erat in cęlo confirmata.

B. F. erat deſpectus.

F. Maſſeus audiuit Chriſtum concedentem indulgentiam B. F. pro eccleſia S. M. de Portiuncula.

Beatus Franciſcus, vt dictum eſt ſupra, volens ſcire, an deberet orare, vel ire ad prædicandum, hunc fratrem Maſſeum ad fratrem Silueſtrum miſit, & ad beatam Claram: vt per eos de beneplacito declaratus diuino, ſciret quid ageret: Sed fratre Maſſeo, Beato Franciſco referente de voluntatis domini reſponſo, idem B. Franciſcus ipſo fratre Maſſeo accepto pro ſocio, & fratre Angelo (vt credo) de Reate, iuit ad prędicandum: Et tunc euenit miraculum illud coram pręfatis: ꝙ multitudo maxima auium congregata ad audiendum prędicationem beati Franciſci ſteterunt, & venerunt.

Aues prædicationē B. F. audientes.

Hunc fratrem Maſſeum beatus Franciſcus miſit ad fratrem Ruffinum tentatum, à diabolo, & nequiter deceptum: quam nolentē ad beatum Franciſcum, operatione diaboli venire, Frater Maſſeus ſuo eloquio ſancto perduxit, ac à Diaboli inſidijs extitit liberatus, vt ſtatim dicetur.

Frater iſte Maſſeus audiens quendam fratrem habere profundiſsimam humilitatem: quæ ipſum ſanctificabat, confirmabat, & in Dei gratia creſcere faciebat (& ꝙ melius eſt) nunquā à Deo cadere permittebat habentem, ad habendam hanc virtutē humilitatis Frater Maſſeus exarſit, intātum, ꝙ eleuans occulos ad cœlum voto ſe ſtrinxit firmiſsimo, nunquam ſe in iſto mundo velle lętari: ſi hanc ſuæ animæ virtutem, non ſentiret adeſſe: quia videbatur ſibi, ꝙ eſſet dignus inferno, niſi ad ipſam humilitatem perueniſſet. Et cum triſtis ſic per dies plurimos permanſiſſet, in fame, & ſiti, & multis lachrimis ſe mactando, ac dum quadā die per ſiluam eundo pro deſiderio vehementi dictæ virtutis, & ſingultus, & luctus, clamores, & lachrimas emittendo, & dari à domino ſibi humilitatem poſtulando, vocem de cœlo bis eum vocantem audiuit. Frater Maſſeæ. Qui per ſpiritum Chriſtum benedictū recognoſcens, reſpondit: Domine mi. Domine mi. Et dominus ad eum. Quid vis dare. Quid vis dare, ad hanc gratiam poſsidendam? & Frater Maſſeus reſpondit: oculos capitis mei. Et dominus ad eum. Et ego volo, ꝙ oculos, & gratiam habeas. Tunc Frater Maſſeus remāſit in tanta gratia optatę humilitatis, & lumine Dei, ꝙ continue erat in iubilo.

Votum à F. Maſſeo factum.

Et ſuper hoc humillimus factus, ſe viliorem cunctis hominibus reputabat.

Interrogauit ſanctus frater Iacobus de Falerono Fratrem Maſſeum, quare verſum non mutabat in iubilo, Reſpondit Frater Maſſeus cum magna lætitia. Quia, cum in vna re inueniam omne bonum, non oportet variare verſum.

Sanctus Frater Maſſeus requiſitus ſemel, qua-

re erat

te erat pręsolito tristis, Respondit, Quia & si profundissimā humilitatem possideam (Dei gratia) hoc tamen mihi non est concessum, ꝙ & si nollem aliquod malum illi, qui mihi; fecisset iniuriam: & si bona cupiam, & procuré, vt mihi: tamen eum non sic diligo, vt me: nec placet mihi, quando audio eum comendari. Iste Frater Masseus erat solitus dicere, ꝙ melius est ire ad sanctos viuos, quam mortuos, id est ad bonos homines, qui supersunt in mundo, quam visitare sanctorum limina: Nam ta les docebunt te multa, per quę transierunt scilicet periculosas tentationes, temporales, & spirituales.

Vni referenti aliorum mala dixit Frater Masseus. considera semper facta bonorum. scilicet Beatæ Virginis, & sanctorum; & nunquam facta malorum. Si enim malus es, considerando facta bonorum, hodie, & cras habendo ante oculos facta bona, de necessitate fies bonus. Si bonus es, eris melior. Sed considerando facta malorum si bonus es, fies malus: si malus, fies deterior.

Optimum documentum.

Hic F. Masseus de sero comedebat, & statim cellam intrabat, & dormiebat: & postea surgebat, dicens per totam noctem: Domine mi da mihi contritionem, de omni displicentia, & offensione: da mihi gratiam emendandi, & satisfaciendi secundum voluntatem tuam. Et post missam claudendo se, in cella, dicebat: Fac Domine te me cognoscere, & amare toto corde. Et hoc dicebat cum maximis lachrimis, & deuotione.

Hic migrans ad dominum, sepultus est Assisij in Ecclesia beati Francisci.

De beato F. Ruffino vno de socijs beati Francisci.

Nonus Frater iacens Assisij, est sanctus Frater Ruffinus consanguineus beatæ Claræ, & sepultus in Ecclesia beati Francisci. Qui Frater Ruffinus beati Francisci vita prouocatus, & doctrina, habitum fratrum minorum cum magna deuotione suscepit. hic fuit virgo purissimus, orationis, & contemplationis prærogatiua sublimis, odoriferæ conuersationis floridus, coram Deo & hominibus virtutibus adornatus.

Testimonium B.F. de fratre Ruffino.

Hunc beatus Franciscus magnis præconijs extollebat: Cum enim quadam vice beatus Frãciscus in quodam locello se cum socijs in diuinis colloquijs exerceret, Frater Ruffinus, cū non esset tunc cum eis; sed in silua in oratione, contigit, vt expleta oratione de silua exiret, & parū à longe à beato Frãcisco trāsiret.

F. Ruffini tentatio.

Sed antequam, ad hunc sanctitatis, & gratię veniret statum, a diabolo fuit inter alia tentatus, & si per beatum Franciscum liberatus. Præcipué, (vt dicit frater Corrad° de Offida) fuit à Diabolo tentatus, vt beati Francisci non sequeretur vestigia, & specialiter; quia beatus Franciscus erat idiota, & simplex; & fratres hinc inde per hospitalia leprosorum transmittendo, frequenter à studio orationis distrahebat. Sed via tuta erat, vt sequeretur viam Beati Antonij, & aliorum anachoritarum in desertis solitarié commigrando: hæc primo suggessit cordi; deinde in angeli lucis forma apparens, prædicta dixit eidem; Et sic fuit Frater Ruffinus in dicto proposito confirmatus. Vnde, eum staret in monte Subasio in cellula in quadragesima solitarius, & fratres alij in cellulis factis de arborum ramis, sic ipse Frater Ruffinus fuit à diabolo delusus, ꝙ non veniebat ad beatum Franciscum hora comestionis, more solito; Sed mendicando in Assisio panem per totam ebdomadam, clausus manebat: & beatus Franciscus, & alij fratres credebant, ꝙ propter solitudinem, quia erat homo magnæ orationis, hoc ageret: & sic stetit in tota quadragesima; in die vero cœnæ, beatus Franciscus misit pro omnibus fratribus, qui erant in illo monte solitarij; vt communicarent, & facerent domini cęnam: Frater autem Ruffinus, fratri ipsum vocanti, respondit. Dic fratri Francisco, ꝙ nolo ad eum venire; nec de cætero eum sequi: sed volo morari hic solitarius: quia melius potero saluari, quàm sequendo eius simplicitates: vt mihi dominus reuelauit. Quæ beatus Franciscus audiens tristis effectus, misit sibi iterum alium nuntium: Qui ad ipsum venire recusauit. ante eleuationem eucharistię misit tertio pro ipso, vt saltē ad videndum corpus domini veniret. Qui noluit facere: sed verba primis similia, beato Francisco dicenda misit: quibus auditis, beatus Franciscus sumpta sacra communione, locum intrauit solitarium, & tristitia totus absortus cępit lachrimare, & magno eiulatu dicere. Domine, vt quid tam simplicem permisisti errare? Et surgens personaliter ad fratrem Ruffinum accessit, & dixit sibi. Quare frater Ruffine tantam mihi tristitiam dedisti, & ter vocatus ad tantam solénitatem venire noluisti? Qui respondit, ꝙ volebat vitam eremitarum sequi, & non suam: quia sic faciendo, nullus poterat esse error, sed bene ipsum sequendo; cum propter suas simplicitates, fratres ab oratione multotiens distrahebat. Sed cum beatus Franciscus rogaret eum, ꝙ veniret ad comedendum cum fratribus, & ille nollet: tandem acquieuit; sumptoque prandio, cum beatus Franciscus vellet eum ad fratrum communitatem reducere: & peteret ab eo quis ipsum ad hoc induxerit: & frater Ruffinus diceret diuinam inspirationem, & angelicam allocutionem sibi, super hoc factam: quare sic velle agere dixit. Tunc beatus Franciscus dixit. Ego ostendam tibi illum Angelum seductorem, qui te decipiendo talia tibi suggessit: Et oratione facta, statim apparuit Angelus

B.F. quis erat.

F. Ruffinus a diabolo delusus.

Diabolus in Angeli formã transfiguratus.

gelus tenebrarum ita decorus, & splendidus, vt omnes essent stupefacti: quem frater Ruffinus vidẽs cum gaudio dixit. Hic Angelus mihi talia dixit. Tunc beatus Franciscus post orationem præcepit illi Angelo, vt quis esset visibiliter appareret: & vidente fratre Ruffino, transfiguratus est in speciem tam horribilem: quod prę timore, & horribili fętore in terram, frater Ruffinus cecidit quasi mortuus: & à beato Francisco subleuatus, & confortatus fuit, & in iustitia confirmatus: & dicebat postea frater Ruffinus, quod in tali forma apparuit, quod non posset corde credi, vel verbo declarari. Et dicebat, quod per magnum tempus, & non sine magna pœna sibi videbatur prędictum fętorem sentire.

Dum frater Ruffinus semel iret pro pane quæritando per Assisium, ecce quidam demoniacus ligatis manibus, pedibus, à multis sociatus ducebatur ad beatum Franciscum, vt eum liberaret: Qui cum à longe vidisset sanctum fratrem Ruffinum, statim cępit clamare, & furere tam fortiter; quod fractis omnibus vinculis, de manibus omnium exiliuit: Et cum illi de hoc mirarentur, & demoniacum interrogarent, quare sic fecisset, respondit. Quia ille frater pauperculus, ille frater humilis sanctus frater Ruffinus: qui incedit cum tasca, suis sanctis virtutibus, & humilibus orationibus, me incendit, & cruciat: vnde non possum hic plus morari, & statim exiuit: Quod aduertẽs frater Ruffinus; quia illi homines, & homo sanatus magnam sibi reuerentiam exhibebãt, hortatus est eos, vt in his omnibus glorificarent Deum, & Saluatorem nostrum dominum Iesum Christum.

Frater Ruffinus stigmata B.F. videre promeruit.

Item frater Ruffinus stigmata beati Francisci videre promeruit: Sed ad cognitionem vulneris lateralis triplici modo, & via peruenit. Primo lauando femoralia Beati Frãcisci: quæ ex parte dextri lateris multipliciter cruentata de sanguine: qui de plaga lateris exibat, inuenit: Nam Beatus Franciscus post impressionem sacrorum stigmatũ femoralia vsque ad stellas portabat.

Secundo scalpendo beatum Franciscum, digitos in dictam plagam studiosè immisit. Propter quod beatus Franciscus angustiatus, maximum clamorem emisit dicens. Parcat tibi Deus frater Ruffine: quare hoc facere voluisti? Tertio dicendo Beato Francisco, quod sibi hanc gratiam taceret, vt eius tunicam ipse acciperet, & sibi suam daret: Quod cum beatus Franciscus faceret expoliando se: quia non habebat nisi vnam tunicã, frater Ruffinus curiosè intuendo, dictũ vulnus laterale oculis aspexit.

De Fratre Guidone de Senis laico.

Decimus Frater, qui iacet Assisij in Ecclesia Beati Francisci, est Frater Guido de Senis laicus: huic Frater Leo socius beati Francisci, iam mortuus apparuit: Et mortem suam fratribus ipse prædixit.

De Fratre Egidio de Capotijs.

Vndecimus frater, qui iacet Assisij in Ecclesia sancti Francisci, est frater Egidius de Capotijs vir Magnæ sanctitatis.

De fratre Valentino de Narnia.

Duodecimus frater iacens Assisij in Ecclesia beati Francisci sepultus; & paruũ tempus est, quod decessit, est frater Valentinus de Narnia: qui nobilis genere habuit filias duas, & tres filios, & vnum castrum: Hic diuino compunctus spiritu, omnia relinquens, filias in monasterio sororũ ordinis Sanctæ Claræ posuit; se vero cũ tribus filijs fratrẽ minorem fecit: sed primogenitus nouitius recessit, & doctor legum in mundo extitit. Minimus dum vellet ab ordine egredi, orationibus fratris Nicolai laici, de Assisio, qui nunc coruscat miraculis, Perusij retentus, mortuus est in ordine, & deuotè. Alter etiam in ordine stetit.

Hic frater Valentinus vixit in ordine bene triginta annis, semper comedendo panem, & aquam, decem annis comedendo sine aliqua alia admixtione, solum panem in aqua abluthij intingendo. Ad carnem cilicium semper detulit, tunica habituali, chorda, & femoralibus diues, nil aliud ferendo in capite, nec in pedibus, vsque ad vitæ finem sic permansit. Fratris Valentini vita.

Hic in loco de Carcere tempore stetit permaximo, ac ibidem diem clausit extremum, & primo ad sanctam Claram: demum ad Ecclesiam Beati Francisci de Assisio deductus, & ibidem tumulatus: multis claruit, & claret miraculis.

Isti ergo duodecim fratres sunt Assisij in Ecclesia Beati Francisci, qui sanctitate fulserunt, tumulati. In alijs locis prouincię multi sancti fratres iacent, miraculis, & sanctitate præclari.

In loco sanctæ Mariæ de Angelis, siue de Portiuncula iacent infrascripti fratres.

De Fratre Petro Cathanij socio beati Francisci.

Frater Petrus Cathanij fuit sanctus frater, & filius, ac socius Beati Francisci. Istum Beatus Franciscus, cum esset canonicus maioris Ecclesiæ de Assisio, distractis omnibus vna die cum sancto fratre Bernardo de Quinta valle ad ordinem recepit, & fratrem fecit.

Hic Frater Petrus primo fuit Beati Francisci Vicarius; & demum Beato Francisco renunciante officio Generalatus coram fratribus, ipse frater Petrus factus est generalis minister.

Ab isto fratre Petro, dum Beatus Franciscus abrenunciasset generalatus officio, petiit ipse beatus Franciscus, vt sanctæ obedientię haberet meritum, sibi vnum de socijs, in suum dari guardianum;

guardianum, cui humiliter obediret: quod & factum eſt: Cui beatus Franciſcus uiuendo, & moriendo firmiter obediuit.

Huic fratri Petro ſuo Vicario, beatus Franciſcus culpam fratris infamati diſcutiendam commiſit: & ſi culpabilem reperiret puniret: ſi vero non, infamanti redderet pœnam cunctis notabilem.

In loco ſanctæ Mariæ de Portiuncula iacent quattuor fratres de ſocijs beati Frãciſci cum iſto fratre Petro: quorum nomina nõ inueni. Iacent etiam in eodem loco ſex fratres alij: qui animam Beati Franciſci in ſpecie ſolari, cœlum viderunt adire.

Frater Iacobus in hoc etiam loco Sanctæ Mariæ iacet, qui vidit animam Beati Frãciſci euolare ad cœlum, ſicut ſtellam ſuper nubem candidam.

De fratre Ioanne Simplici.

FRater Ioannes ſimplex in hoc loco Sanctæ Marię de Portiúcula iacet: qui frater Ioãnes ſimplex videns beatum Franciſcum quandam ſcopantem Eccleſiam, eum adiuit: & ad ordinem per Beatum Franciſcum receptus, cum ipſo Beato Franciſco ſępe ibat, & adeo erat ſimplex, ꝙ quicquid faciebat beatus Frãciſcus, & ipſe faciebat; ſi ſpuebat beatus Franciſcus, & ipſe ſpuebat; ſi genu flectebat, & ipſe flectebat genua, & ſic de alijs: Et cum à beato Franciſco ſuper hoc reprehenderetur. Reſpondit: ego promiſi facere omnia, quę tu facis.

Quid reſpondeat frater Ioannes B.F. ipſum reprehendenti.

Hic tantum in virtutibus creuit, & ſanctis moribus, ꝙ omnes fratres mirabantur. Et tandé ante mortem beati Franciſci obiit: Vnde B. Franciſcus narrando fratribus eius conuerſationem, non fratrem Ioannem, ſed ſanctum fratrem nominabat.

Plures alij ſancti fratres in hoc loco ſunt ſepulti.

In hoc loco in ſignum dilectionis Beatus Franciſcus voluit, ꝙ poſt mortem ſuam ſuum cor à corpore ammotum collocaretur (vt à fratribus antiquis ego ipſe accepi) & eſt (vt dicitur) in altari capellę beati Franciſci ibidem locatum: Ipſum enim locum, (vt dicetur Fructu quartodecimo, & vigeſimo octauo, & conformitate) prę omnibus locis mundi Beatus Frãciſcus dilexit.

De B. F. Egidio tertio ſocio B. Franciſci.

IN Peruſio iacent iſti ſancti Fratres, videlicet frater Egidius ſanctę memorię de Aſſiſio: qui fuit tertius frater, filius, & ſocius beati Franciſci: cuius vitam ſuccinte primo hic ſubdam, & demum eius ſacra dicta, & admonitiones.

Hic glorioſus vir de Aſsiſij ciuitate oriundus, cum audiret à ſuis conſanguineis, ꝙ dominus Bernardus de Quinta valle maior homo de Aſiſio; & dominus Petrus Cathanij, qui erat canónicus Eccleſiæ Cathedralis, diſtractis omnibus, vita, & habitu beato Franciſco adhæſerant, a Deo inſpiratus poſt octo dies ad beatum Franciſcum ſtuduit ſe transfere: vt ſe eidem præfatorum habitu, & vita coniungeret: Et cum locum neſciret, vbi Beatus Franciſcus, cum prętatis maneret, in quodam triuio poſitus, dominum rogauit, vt ſibi viam panderet ad inueniendum beatum Franciſcũ, ipſoque dirigente ad locum, ſeu tugurium, in quo beatus Franciſcus, cum prętatis morabatur, peruenit: Et cum de his, quæ conceperat cogitaret, Beatus Frãciſcus ei occurit: qué ipſe Egidius videns, ad eius pedes proſtratus, cępit eum rogare, vt eum cum fratre Bernardo, & fratre Petro ad ſuum conſortium recipere dignaretur. Beatus Franciſcus attendens eum eſſe fideliſsimum, & deuotum, eidem dixit, Chariſsime magnã gratiã tibi facit Chriſtus: qui te in ſuum militem eligit, & ſeruitorem, & ſic confortauit eum, & monuit eum; vt in vocatione ſua, qua à domino vocatus erat, perſiſteret; vocauitque beatus Franciſcus fratres Bernardum, & Petrum dicens, Vnum bonum fratrem nobis miſit dominus: Qui ſimul gauiſi in domino comederunt. Cumque beatus Franciſcus, cum ipſo Egidio Aſsiſium pergeret; vt pro habitu eius pannum procuraret, occurrit beato Franciſco in via mulier paupercula petens eleemoſynam; cumque beatus Franciſcus nihil haberet ad dãdum, vultu Angelico conuerſus ad ipſum Egidium dixit. Demus ſibi mantellum tuum chariſsime, amore domini noſtri Ieſu Chriſti: Qui vultu hilari expolians ſe, dedit illi: Et ſtatim viſum eſt ipſi Egidio, ꝙ eleemoſyna illa aſcenderet cęlum; & ſenſit ſe protinus gaudio quodam perfundi. Sed demum ipſum beato Franciſco in feſto ſancti Georgij habitu ordinis induente, factus eſt Frater minor: Quo induto Beatus Frãciſcus cum ipſo verſus Marchiam pergens, exhortabatur homines ad pœnitentiam: & beatus frater Egidius dicebat, vt eidé crederét; quia bonum conſilium eis dabat. In ipſo auté itinere beatus Franciſcus prophetando de dilatatione ordinis, dixit fratri Egidio. Noſtra religio ſimilis erit homini piſcatori, qui mittit retia in aquam capiens piſcium multitudinem copioſam, & paruos in aqua relinquens, magnos eligit in vaſa ſua.

Temporis in proceſſu beatus Franciſcus ad ſanctum Iacobum eundi licentiam conceſsit: in quo itinere nunquam famem à ſe repulit, propter penuriam, quam domini amore tollerabat: vnde die quodam, cum iuiſſet pro eleemoſyna, & nihil inueniſſet, ad quãdam arcam perrexit, & inuẽtis quibuſdam granis fabarũ, ſe refecit; & cum ſe ſomno dediſſet, ſurrexit adeo fortis, ac ſi multa genera pĩgmentorum comediſſet. In quo itinere obuians cuidam

De eius deuotione.

pauperi

pauperi motus pietate, caputium auferens ab habitu, sibi dedit, & diebus viginti sine caputio ambulauit. Cumque sic deformis ad castrum, quoddam Lombardiæ nomine Ficarolum peruenisset, à quodam vocatus, ad ipsum (quia indigebat) libenter accessit, sperans aliquid habere amore Dei: taxillos ille, si vellet ludere in manibus eius, posuit: Frater vero Egidius in nullo motus dixit sibi. Dominus parcat tibi. Et sic per mundum habitu deformi eundo: frequenter deridebatur.

Post hoc, socio habito à beato Francisco, & licentia de visitando domini sepulcrum, Brundusium deuenit, & cum ibi esset pluribus diebus, procurato vrceo, ibat aquam portando, & necessaria pro victu sibi, & socio acquirebat. Postea mare transiens, cum deuotione maxima sepulcro visitato cum alijs locis; ad ciuitatem Achaiæ deuenit: ibique moram cōtrahēs, vt de labore suo viueret, faciebat sportas ex iuncis: quibus illi homines vtebantur: portabat etiam defunctos ad cimiterium, & aquam per ciuitatem, & sic vitę necessaria lucrabatur: Quando hęc facere non poterat, recurrebat ad mēsam domini eleemosynā ostiatim petendo: Demum ad sanctam Mariam de Portiuncula est reuersus.

Visitauit etiam sanctum Angelum, & sanctum Nicolaum de Bari; & quando ibat per mundum, hortabatur homines, & mulieres, vt Deum diligerent, & timerent, ac pœnitentiam agerent de peccatis. Die quadam dum esset fessus valde ex itinere, & famem pateretur, iuxta viam ad dormiendum se posuit, & cū surgeret à somno, inuenit iuxta caput suum (diuino beneficio) dimidium panem: & gratias Deo agens, cum comedisset, est confortatus.

De exercitio eius, & ... (margin note partly illegible) Missus à beato Francisco ad standum Romæ, volens de labore manuum suarum viuere, ibat ad siluam distantem per quattuor miliaria, & incidebat ligna, & portabat ad vrbem, & necessaria pro victu accipiebat: Semel ligna vendidit vni mulieri, & cum (videndo eum esse religiosum) vellet sibi plus dare, quam pacta esset cum eo: Frater Egidius noluit accipere: sed medietatem etiam pretij sibi dimisit, dicens. Nolo, ꝙ auaritia me vincat: vnde aliquod opus quantumcunque vile, non dedignabatur peragere, dummodo honeste id posset exercere. Ibat tempore vindemiarum ad colligendum vuas, & eas in torculari exprimebat; & necessaria pro vita sic summebat.

In monasterio sanctorum quattuor coronatorum prope sanctum Ioānem de Laterano purgabat farinam, accipiendo pro salma septem panes: Similiter pro aqua deferenda ibat per milliare ad fontem sancti Sixti: de qua aqua bibebant monachi: & fiebat panis, & pro his panes recipiebat, & quod sibi superfluebat dabat pauperibus.

Dum semel aquam pro monachis ibidem adduceret, & quidam ad bibēdum de ea exegisset. Respondit non possum tibi dare, & residuum monachis deferre. Ille multas iniurias dixit sibi: Sed frater Egidius alio vrceo accepto, iuit pro aqua, & ad domum se iniuriantis, portauit: Quod, vt vidit ille suam culpam dicendo, ꝙ parceret sibi, rogauit: quod, & libenter fecit.

Nunquam frater Egidius in aliquo labore se, per totam diem obligauit alicui: vt suas horas dicere, & orationi posset vacare. Summa ergo diligentia frater Egidius vitauit otium: vnde, vel laborabat manibus, vel orabat, vel deuotioni, vel salutiferis vacabat verbis. Vnde cū ipse frater Egidius esset apud dominum Episcopum Tusculanum Cardinalem, & iret ad colligendum oliuas, & alia seruitia faciendū, & panem ad dicti Cardinalis hospitium portaret, & Cardinalis diceret sibi, vt de pane suo tanquam pauper manducaret, respondebat verbum prophetę. Labores manuum tuarū, quia manducabis &c.

Huic fratri Egidio tanquam homini boni exēpli dedit licentiam liberam beatus Frācifcus, vt videlicet iret quocunque vellet; & staret vbicunque sibi placeret. Respondit frater Egidius, ꝙ in tam libera licentia ire, & stare nolebat: Et tunc beatus Franciscus septimo conuersionis suæ anno, misit eum ad eremitorium de Fabrione comitatus Perusij: vbi dum esset, faciebat casulas pro ciathis conseruandis, cophinos, & caricannas: & postea deferebat ad ciuitatem, & vendebat; & necessaria pro victu, & vestitu recipiebat: Et sic insistebat labori, ꝙ vnum fratrem inducebat.

Ad prædictum locum accedens ibat discalceatus, & solo habitu contentus tempore magni frigoris: cui quidam obuians dixit: ꝙ non sic iret, si sciret se statim paradisum debere intrare; ad quod verbum hostis antiquus ei tantū frigus immisit, ꝙ ferè algore moreretur. Sed meditatione Christi quomodo ibat nudus, & discalceatus, subito calefactus laudauit altissimū. qui suo igne, sic subito eum calefecerat.

In quo loco cum per plures annos stetisset, & semel recordatus peccatorum suorum, siluā intrauit, & vocato quodam fratre puero nudauit se; & posita chorda in collo pręcepit illi fratri, vt eum traheret cum chorda ad locū fratrum: Quo ingressi beatus frater Egidius vociferando clamauit: Misereminimei fratres, miseremini mei peccatoris: Ad quem fratres conuenientes, & videntes eum sic nudū, lachrimari cęperunt dicentes. Indue te pater tunica: Et ille: Non sum dignus esse frater minor: tamen si vos vultis mihi reddere tunicā pro misericordia, & eleemosyna recipio, vt indignus: & sic recepit, & induit. De eius humilitate.

Hunc beatus Franciscus cernens esse idoneū,

De eius desiderio ad martyrium.

& voluntarium ad martyrium, ipsum cum alijs fratribus ad Saracenos destinauit: Qui venientes Tunicium a Christianis prohibiti sunt Saracenis prędicare: timebant enim Christiani, ne propter eos occiderentur à Saracenis: vnde ipsos vi in nauim reposuerunt: & sic ad partes fidelium ad beatum Franciscum sunt reuersi.

De eius obedientia.

Fuit autem frater Egidius magnę obedientię: Nam cum in loco Angeli staret, & aliquantulum semel extra locum iuisset, fuit sibi dictū ex parte generalis ministri, ꝙ iret Assisium ad eum: qui noluit ad locum redire: sed via recta Assisium accedebat. Et cum fratres suaderét, vt locum primo reintraret, & postea iret. Respondit, ꝙ nolebat dicens, Mihi mandatū est, ꝙ vadam Assisium, non ꝙ reuertar ad locum. Et sic de loco vbi præceptum audiuit, iuit Assisium: & hoc propter obedientiam, quam seruabat strictissime.

Cuidam fratri conquerenti sibi, ꝙ guardianus eidem oranti mandasset, ꝙ iret pro pane: & melius sibi videbatur orare, quàm ire pro pane. Respondit frater Egidius. Nondū quid sit oratio cognouisti; quia vera oratio est, ꝙ subditus prælati sui faciat voluntatem: Et dixit frater Egidius signum superbię est nolle ponere caput sub iugo obedientiæ: & extrahere inde, vt viam, quæ sibi perfectior videtur, adimpleat: Quādiu bos tenet sub iugo caput, implet horrea frumento. Si homo esset tanta deuotione, & gratia eleuatus, ꝙ loqueretur cum Angelis, & à suo prelato vocaretur, statim debet colloquium Angelorum dimittere, & prælato protinus obedire: Idipsum exemplo firmauit Frater Egidius semel: qui raptus coram domino papa Gregorio, & Cardinalibus, qui ipsum iuerant ad visitandum Perusij ad locum de monte: sibi pręcepit dominus Papa, ꝙ statim ad eos deberet redire: statim, qui insensibilis videbatur, cucurrit ad Papam, & eius pedibus prouolutus dixit humiliter culpam suam.

Audiens frater Egidius casum fratris Eliæ de inobedientia, & apostasia, ac excommunicatione, prostrauit se in terram; & terrę se fortiter toto corpore constringebat: Et interrogatus, quare hoc faceret? Respondit volo descendere quantum possum, quia ille descendit tantum propter saltum.

Semel frater Egidius dixit, obedientiam volo experiri cuiusdam Fratris in sacra theologia magistri, qui sanctæ Clarę prædicabat, & eius sororibus: Cui prædicanti dixit frater Egidius. Tace magister: quia ego volo prędicare. Qui statim tacuit: Et postquàm frater Egidius in feruore spiritus, eructauit melliflua, dixit magistro. Perfice nunc sermonem, quem incępisti: & sic fecit. De quo beata Clara exultans in spiritu dixit: hodię completum est desiderium beati Francisci mihi aliquando dicentis, Opto multum fratres meos clericos, ad tantam humilitatem uenire, ꝙ magister in theologia à uoce laici prędicare uolentis, a prædicatione cessaret. Dico vobis fratres, ait sancta Clara; ꝙ plus me ędificauit magister sua humilitate, quam si vidissem eum mortuū suscitantem.

De amore paupertatis.

Fuit frater Egidius amator paupertatis: Vnde licet laboraret manibus: nihil tamen pecunię recipiebat: sed quantum pro victu sufficiebat, & residuum dabat pauperibus: Et quia hanc amauit, dominus sibi in necessarijs condescendit, vt patuit supra in pane ad caput eius inuento sibi diuinitus ministrato: & similiter, cum in principio esset in quodam monte supra castrum Dirutę, & nullus sciret hoc de castro, vel de contrata; & cum socio, ibi ageret quadragesimam, ac niues tribus diebus, & noctibus in tanta copia descendissent, ꝙ nullo modo, nec ad acquirendum panem, nec ad laborandum posset exire, inuocato domino per ipsum, & socium, vt eis subueniret, diuina prouidentia statim affuit, & cuidam de castro Dirutæ inspirauit; vt ad Ecclesia sancti Laurentij, vbi erant duo fratres, accederet, & panem & vinum eis deferret: quod, & fecit: cuius hortatu, & verbo alij de castro, eis necessaria sufficienter portauerunt: Quod videns frater Egidius dixit socio: Frater hucusque rogauimus dominum, & exauditi sumus; sed amodo ei regratiemur, & rogemus pro illis, qui eleemosynas nobis fecerunt; & sic est factum. Ac ipsius fratris Egidij exemplo, & socij, multi conuersi de illa contrata sunt ad dominum; & facti sunt fratres. Alij vero vxorati in domibus proprijs pœnitentiam exercębant.

Cum frater Egidius semel iuisset Assisiū; Fratres eum per domum duxerunt ostendentes ei ædificia sumptuosa, quæ construxerant, quasi in eis gloriantes. Quibus diligenter inspectis frater Egidius dixit fratribus illis: Dico fratres, ꝙ nihil deficit vobis nisi vxores: Et perturbati fratres, de hoc fortiter scandalizati fuerunt: Quibus dixit frater Egidius. Fratres mei. Vos bene scitis, ꝙ ita est vobis illicitum dispensare in paupertate, sicut in castitate: postquam paupertatem à vobis reiecistis, de facili reiicere potestis, & castitatem.

De carnis maceratione, & munditia. Caro nostra sicut porcus.

Mortificationi carnis intendebat assiduè in seruitutem eam reducendo: quare candore præfulsit nitidæ puritatis. Vnde frater Egidius semel comedebat in die hora serotina, & tunc parum valdè: Et dicebat frater Egidius; ꝙ caro nostra est sicut porcus, qui auide currit ad lutum; & esse in luto continue delectatur. Et caro etiam est sicut scrabo: qui fimū equinū uoluere cupit: Caro est pugil inimici. Interrogatus à fratre quodam, quomodo possemus

femns carnem à vitijs ipsius pręseruare. Respō dit frater Egidius. Qui vult transferre magna saxa, vel trabes grandes, studeat eas transferre ingenio, magisquam viribus: & in hoc facto est similiter procedendum. Omne vitium lædit castitatem; est enim sicut speculum clarū, quod per solum halitum obscuratur. Impossibile est hominem venire ad gratiam Dei, dum ei placet in carnalibus delectari. Caro vult nos tradere die, ac nocte: quam, qui vincit, oēs vincit inimicos, & venit ad omne bonum. Et aliquando dicebat. Inter omnes virtutes ego diligerem castitatem, & cum quidam frater diceret. Nonne maior est charitas? Respondit frater Egidius. Et quid est maius castitate? & frequenter canendo dicebat. O sancta castitas, qualis es? qualis es? tu es talis, & tanta, qualem, quantam te fatui non cognoscunt.

Exemplo.

Et cum frater peteret quid vocaret castitatē. Respondit. Castitatem voco omnes spiritus custodire gratię Dei. Et cum sic castitatem commendaret, quidam secularis pręsens dixit. Ego abstineo me ab omnibus, præterquā ab vxore mea, sufficit mihi sic stare? Respondit frater Egidius. Videtur tibi, q̃ homo non possit inebriari vino vegetis suæ?

Apud Spoletum, dum esset, audiens vocē vnius mulieris, tantā sensit tentationem; quantam nunquam fuerat passus: quam orōne, verberibus, & operibus diuinis, à se expulit; & sic plenariè liberatus.

Quidam frater tentatus dixit. O si viderem fratrem Egidium, cui possem istam tentationem reuelare; & cum à longe esset, nec posset licētiam eundi ad illum habere, cum vice quadam, se sopori dedisset, astitit ei frater Egidius: ad cuius præsentiam maximam consolationem suscepit; & exposita tentatione; Respondit frater Egidius. Quid faceres caui, si te morderet? Respondit ille Percuterem eum, & sic à me fugarem. Sic, inquit frater Egidius, vade, & fac similiter tuę tentationi: & cum a fratre rogaretur, vt pro se oraret, dum surgit à somno, sensit se à tentatione liberatum.

Plures tentatos exire ab ordine retinuit; & à varijs tentationibus liberauit.

De spiritu eius prophetico.

Claruit spiritu prophetico. Fratri prædicatori tentato de virginitate beatę Marię, & eunti ad eum pro consilio, frater Egidius hoc videns in spiritu, ei ocurrit, & baculo ter terrā percutiendo, dicebat. Virgo ante partum, in partu, & post partum; & qualibet percussione terrę, lilio oriente, fratrem à tentatione liberauit.

Sanctum Ludouicum Regem Francorum cognouit: qui ad ipsum videndum in habitu peregrino Perusium venerat; & ei occurrens in amplexus mutuos ruentes, se solo spiritu, & non verbo extrinseco alloquentes, ab inuicem discesserunt summè consolati.

Vltima infirmitate decubans, cum Perusini eu stodirent eum, dixit prophetando. Dicite Perusinis, q̃ nec propter miracula; nec propter canonizationem meam, vnquam pulsabuntur campanæ; & signum aliquod non dabitur eis, nisi signum Ionę prophetæ. Et sic fuit; q̃ post mortem, in sepulchro inuento, in quodam agro, vbi erat sculpta historia Ionę prophetę est tumulatus.

Hic sanctus, postquām in actiuę vitæ operibus deuotissimè se exercitarat, placuit altissimo ad statum cōtemplationis, eum deducere præ alijs viuentibus; sexto enim à suæ conuersionis anno, in loco de Fabrione, qui est in planitię Perusij, quadā nocte, dum deuotè oraret, tanta fuit cōsolatione, & dulcedine repletus, q̃ sibi videbatur, q̃ dominus vellet animā eius à corpore educere, & cępit sentire qualiter corpus moriebatur, primo à pedibus, & sic cō sequenter donec anima exiuit: & stans extra corpus prę nimia pulchritudine delectabatur videre semetipsam: erat enim subtilissima, & lucidissima supra extimationem, sicut ipse retulit prope mortem. Et tunc anima fuit rapta ad contemplanda secreta cœlestia: quæ nunquam voluit reuelare. Ad auditum siquidem domini, vel patriæ cęlestis, statim coram omnibus rapiebatur: vnde hoc agnoscentes pastores, & pueri, vt eum videbāt, ab alijs edocti clamabāt Paradisus, Paradisus, & ipse audiens statim rapiebatur ibidem; & quia sic frequenter rapiebatur, à consortio hominum se subtraxit, & stabat in cella reclusus. Fuit raptus semel coram quinque ministris, qui ad eum visitandum accesserant. Alia vice coram fratre Bonauentura ministro generali in horto, fuit raptus per tres horas. Coram domina Iacoba de septem solijs, & fratre Gerardino, petendo, si gutta aquę cadens in mari, nomen mari imponat, & respondente fratre Gerardino, q̃ non: sed absorbetur à mari, & substantia, & nomen: statim coram omnibus fuit raptus.

De eius cō templatione, & raptu multiplici.

Dominus Papa Gregorius nonus Perusij cum misisset pro eo, & cum ipso loqueretur, statim immobilis stetit oculis in cœlum eleuatis.

Inuitatus à domino Papa prædicto ad prandium, vt cum eo loqui valeret, & à Papa cum gaudio receptus, quidam de astantibus suggessit domino Papæ, vt faceret eum cātare: Quod cum Papa hoc ei mandasset. Frater Egidius respondit. Quem cantum pater vis me cantare? & sic plures replicans, & currens ad aliam partem palatij ponendo vnum pedem, super alium, raptus stetit vsque ad horā vspertinā; & probauit dominus Papa, & qui cū eo erant, q̃ nec sensus, nec pulsus erat in eo. Cęnante curia, & illo sic permanente, Papa sibi assistentibus dixit. Perdidimus ecce istum hominem: sed in eō probemus virtutē obedientiæ; &

tunc præcipiendo per obedientiam, ꝙ ſtatim ad eum deberet ire (mirabile dictu) ſtatim frater Egidius, qui inſenſibilis videbatur, cucurrit ad Papam, & pedibus ſuis prouolutus, dixit culpam ſuam. Et tunc dominum Papã alloquendo informauit eum, de modo in religione obſeruando.

Quomodo a diabolo vexatus eſt.

Et licet ſanctus frater Egidius eſſet ſic virtutibus plenus, & tantis contemplationum exceſſibus ſublimis; à Diabolo tamen eſt multipliciter tribulatus: Nam habita illa viſione diuina in loco Fabrionis, vt dictum eſt; nõ poſt multos dies, dum ſtaret ad orandum in cella, diabolus tàm terribilis ei apparuit, ꝙ ipſe pręſ timore loquelam amiſit: ſed corde (quia non poterat ore) inuocando diuinum auxilium, ſubito fuit liberatus: vnde poſt interrogauit beatum Franciſcum, ſi aliquid eſt tam terribile in mundo; ꝙ homo per vnum pater noſter non poſſet ſuſtinere; & reſpondit beatus Franciſcus, Diabolus eſt: Nullus enim eum reſpiciẽdo poſſet ſuſtinere, dicendo dimidium pater noſter; quin ſtatim moreretur; niſi diuino ſubſidio adiuuaretur. Et frater Egidius, quia fuerat expertus, credidit eſſe verum.

In Spoleto in Eccleſia ſancti Apolinaris, dum de nocte tempeſtiuè intraſſet Eccleſiam, & inclinatus oraret: diabolus ſuper eum aſcendit, & opprimebat: Qui ſurgere non valens, traxit ſe, vt potuit ad vas aquæ benedictæ: qua fide aſperſus, fuit à demonis moleſtia liberatus.

Iuxta finem ſuæ vitę, ſcilicet anno quinquageſimo ſecundo ab ingreſſu ordinis, cępit diabolus ſolito eum fortius moleſtare: nam quadã nocte poſt orationem, dum vellet quieſcere, accepit eum diabolus, & in tam arcto loco poſuit, vt nõ poſſet ſe aliquo modo mouere: nec etiam adiutus à ſocio potuit inde remoueri; ſed, diuina gratia, tandem exiuit.

Alia vice eum orantem, intantum, diabolus turbauit, ꝙ vocibus terribilibus cępit clamare, ſuccurrite fratres, ſuccurrite: ſed fratre Gratiano ſocio accedente, fuit confortatus. Et ſic frequenter diabolus turbabat eum, ꝙ ſæpe de ſero tundo ad cellam dicebat. Nunc expecto martirium meum.

De eius morte.

Morte propinquante fratris Egidij ſancti, acutiſſima febre, tuſſi, & dolore capitis, ac pectoris fuit adeo grauatus: vt non poſſet quieſcere, dormire, vel comedere: ſed oportebat, ꝙ fratres eum ſuper lectum portarent: vt aliquam requiem inueniret. In vigilia ſancti Georgij hora matutinali, cum fratres eum ſuper lectum poſuiſſent, quaſi ſine tractu, vel corporis motu violento, clauſis oculis, & ore, anima illa ſanctiſſima, carne exuta, cœleſtia petijt, eo videlicet die, completis quinquaginta duobus annis, ſcilicet in feſto ſancti Georgij: quo b. F. eum habitu induerat ordinis.

Tranſijt autem ſanctus frater Egidius ex hoc mundo anno 1282. in nocte ſancti Georgij a ſua conuerſione anno quinquageſimo ſecundo: Poſt cuius mortem Peruſini quærentes lapidem pro eius ſepultura, ſepulcrum reperiũt marmoreum: in quo Ionę prophetę ſculpta erat hiſtoria: & iuxta quod prædixerat, ibi poſuerunt eum.

Hic ſanctus frater Egidius ſeptem habuit ſingularia; quæ ipſum magis, ac magis ad perfectionem deduxerunt.

Primum quia fideliſſimus, & catholicus fuit,

Secundum, quia deuotiſſimus.

Tertium, quia reuerens.

Quartum, quia pius, & compatiens.

Quintum, quia ſolicitus.

Sextum, quia obediens.

Septimum quia gratiſſimus fuit Deo, & hominibus de beneficijs ſibi datis.

Huic ſancto fratri Egidio conceſſum eſt à domino, vt in his, quæ ad bonum animæ pertinent, efficaciter adiuuet inuocatus.

Miracula eius poſt mortem.

Poſt mortem diuina potentia eum celebrem miraculis reddidit: Tres enim ab oculorum diuerſis infirmitatibus, liberauit. Duos a pedum dolore. Tres contractos. Ab infirmitate oris & gutturis tres. A manuum, & brachiorum infirmitate duas mulieres. Mulierem liberauit à partus periculo, & abortiuo. Ab infirmitate lapidis vnum. Duos à febribus: Lac dedit mulieri pauperculę ad filios nutriẽdos. Aliam mulierem morbo, & infirmitate horribili laborantem. Sic & aliam, quę per ſeceſſum omnia emittebat ſtatim ſicut ſummebat, voto ad ipſum facto, liberauit. Sic, & alios multos à diuerſis infirmitatibus clementer ſuis precibus eripuit. Et ſic patet primum, quod erat videndum. Reſtat nunc ſecundo videre de fratris Egidij doctrina. Licet enim litteras ignorauit: quia non inſtructus humanitus, & laicus fuit.

Dicta fratris Egidij diſtincta per materias hic ſubſcribuntur. De Conſilijs animarum datis diuerſis perſonis. Cap. I.

FRatri Iacobo de Maſſa habenti gratiam raptus, petenti à fratre Egidio qualiter a dicta gratia ſe haberet. Reſpondit frater Egidius. Nec addas, nec minuas, & fuge multitudinem, quantum potes. Et cum quæreret ille, quid eſſet, ꝙ diceret. Reſpondit ſanctus frater Egidius Quando mens eſt apta introduci ad illa glorioſa lumina diuinę bonitatis; nec debet addere per pręſumptionẽ; nec diminuere per negligentiam; & debet diligere ſolitudinem quantum poteſt: ſi vult, ꝙ gratia cuſtodiatur, & creſcat.

Cuidam fratri interroganti eum, quid poſſet facere Deo magis gratum. Frater Egidius mane facto, cantando reſpondit. Vna vni, & nihil

hil plus reſpondit, nec dixit. Sed cum ille non ſe eum intelligere diceret: Frater Egidius dixit. Vna, & ſola anima ſine intermiſsione, & medio vni ſoli Deo eſt committenda.

Fratri Gratiano ſibi debenti, ꝙ ipſe ſciret prędicare, conſulere, & multa ſciret: ſed cui operi magis adhęrere debeẽ (inquit neſcio.) Volo tuum conſilium. Reſpõdit frater Egidius. Nihil eſt, in quo magis placeas Deo, quàm ꝙ te per gulam ſuſpendas. Et cum ille horreret verbum. Reſpondit frater Egidius. homo (inquit) ſuſpenſus non eſt in cœlo, & tamen eſt

Nota.

ſubleuatus á terra, & ſemper reſpicit inferius. Et ita tu facias: cum in cœlo non ſis, potes tamen á terrenis leuari, & in virtuoſis operibus te exercitare, de te humiliter ſentire, & Dei miſericordiam expectare.

Cuidam debenti ſibi, ꝙ omnino volebat religionem intrare, Frater Egidius reſpondit. Si hoc vis facere, ciro interfice parentes tuos. Et ille cum lachrimis perfuſus diceret: Quomodo poſſem facere tantum ſcelus? Reſpondit ego non dico, ꝙ tu materiali gladio interficias eos; ſed mentali: quia qui non odit patrem, & matrem, non poteſt eſſe Chriſti diſcipulus.

Duobus Cardinalibus ad eum venientibus, & ſupplicantibus, vt pro eis oraret. Reſpondit, ꝙ non erat neceſſe: quod ipſe pro eis oraret; quia maiorem fidem, & ſpem habebant quàm ipſe. Et illis dicentibus, Quomodo? Reſpondit frater Egidius, quia vos cum tot honoribus, diuitijs, & proſperis ſperatis ſaluari: Ego autem cum tot calamitatibus, & aduerſis timeo dãnari: Quo audito corde compuncti, & in melius mutati, receſſerunt ab eo.

Cuidam fratri, á tentatione detento: pro qua Deum rogauerat, nec exaudiretur, & hoc dixiſſet fratri Egidio, reſpondit. Non mireris frater; ſi dominus vult te pugnare contra hoſtes: á quo tot gratias recepiſti. Quãto enim, Rex virilius munit milites ſuos, tanto vult eos fortius pręliari.

Cuidam eum interroganti, quomodo poſſet libenter ad orationem pertingere, cum ſentiret ſuum cor indeuotum. Reſpondit frater Egidius. Ecce Rex habet duos ſeruos fideles, quorum vnus armatus eſt, & alter inermis: qui

Exemplũ.

ambos mittit ad pręlium contra hoſtes. Armatus vero viriliter ad bellum procedit. Inermis vero ſic loquitur domino ſuo dicens: Vt vides, arma non habeo: ſed propter amorem tuum procedam ad bellum contra hoſtes. Videns autem dominus fidelitatem illius ſerui dicit miniſtris ſuis: Ire & pręparate arma, qbus induatur hic ſeruus meus fidelis; & ponite in eo ſignum armorum meorum. Sic ſi quicunque inſipidus ad orationis bella procedit confidenter: dominus ei de neceſſarijs prouidebit.

Cuidam petenti conſilium, ſi deberet religionem intrare. Reſpondit frater Egidius. Si aliquis multum pauper ſciret theſaurum in agro: nunquid ad fodiendum illum conſiliũ poſtularet? Quanto magis homo debet non procraſtinando currere ad inueniendum regni cœleſtis theſaurum infinitum. Qui ſtatim conſilio acquieſcens, relictis omnibus, in religionem intrauit.

Cuidam iuriſperito dixit frater Egidius. Credis, ꝙ dona Dei ſint magna? Qui reſpondit, ꝙ ſic: Cui frater Egidius. oſtendam tibi, qđ non credis. Quantum valent res tuę? Reſpondit ille forſitan mille libras. Nunc probo, ait ſanctus, ꝙ ſolo verbo credis: Si enim dares illas mille libras pro centum millibus, maximum lucrum reputares, & tamen eas non dares pro regno cœlorum, ergo á te cœleſtia reſpectu terrenorum pro nihilo reputantur. Cui iudex, Credis tu, ꝙ quilibet tantum operetur quantum credit? Reſpondit frater Egidius. Si bene crederes, bene operareris, ſicut ſancti faciunt. Et iudex conſenſit ſententiam fratris Egidij eſſe veram.

Cuidam interroganti, & dicenti fratri Egidio, Quid faciam? Si bene ago glorior: ſi male, deuenio in triſtitiam, & quaſi in deſperationem. Reſpondit frater Egidius. Benefacis, ſi doles de peccato: ſed dole moderate, conſiderans maiorem eſſe potentiam Dei ad miſerandum, quàm tuam ad peccandum: Si enim agricultor conſideraret, antequam ſeminaret intra ſe dicens. Si ſemines nunc, venient volucres cœli, & beſtię terrę, & deuorabunt germen tuum, nunquàm ſeminaret; & ſic, quid comederet, non haberet. Cultor autem diſcretus ſeminat, & finaliter colligit ſufficiẽtia ſibi: Non dimittas propter vanam gloriam bonum opus; quia ſi tibi diſplicet, ſemper melior, & maior pars apud te remanebit.

Quidam interrogauit ſanctum fratrem Egidium dicens. Poteſt aliquis in ſeculo exiſtens Dei gratiam inuenire? Reſpondit frater Egidius, poteſt. Sed ego præeligerem vnam gratiam in religione, quàm decem in ſeculo. Gratia enim habita in religione de facili creſcit, & conſeruatur: quia homo in religione eſt ſegregatus á tumultu, & turbatione ſollicitudinis ſecularis, quæ eſt gratię inimica. Fratres etiam ſui verbo charitatiue exhortationis, & ſanctæ conuerſationis exemplo ipſum retrahunt á malo, & ad bonum prouocant, & accẽdunt: Gratia autem, quam quis habet in ſeculo de facili perditur, & difficillime conſeruatur; quia ſecularium ſollicitudo negotiorum mater turbationis, dulcedinem gratiæ impedit, & perturbat. Alij etiam ſeculares perſuaſione peſtifera, & dãnabilis conuerſationis exemplo, á bono retrahunt ipſum; & ad malum quaſi violenter impellunt. Nam honeſte

agentem

agentem non adiuuant, sed derident, inimicos autem Dei non arguunt; sed extollunt. Melius est ergo vnam gratiam securè possidere, quàm deceni in tanto discrimine, & timore.

Cuidam à fratre Egidio reprehenso,& turbato ex hoc, in nocte in visione quidam astitit dicens. Ne indigneris: quia beatus erit, qui fratri Egidio credet: Qui statim mane surgens iuit ad fratrem Egidium, dicens culpam suam de indignatione, rogans, vt ipsum frequenter corripere; quia paratus erat suas reprehensiones patienter portare.

Cuidam fratri Egidio dicenti, vt pro se oraret Deum. Respondit ora tu pro temetipso. Quare,te remanēte cum ire pussis, alium pro te mittis?

Et cum ille diceret. ego sum peccator: vos autem amicus Dei, & ideo ipsum cito pro vobis, & pro alijs poteritis obtinere.

Respondit frater Egidius dicens, charissime si omnes plateę ciuitatis essent plenæ auro, & argento; & mitteretur bannum, ꝙ quilibet posset accipere: mitteres tu nuncium ad accipiendum pro te?

Qui respondit,certè non; imo ego personaliter irem, nec considerem in alio quantumque fideli.

Et frater Egidius dixit, sic est de Deo, totus mundus est eo plenus, omnes possunt eum inuenire: vade ergo tu,& alium non mittas.

Alteri dicenti,ꝙ omnino volebat ire Romam, dixit Frater Egidius: Saltem scias eligere meliorem monetam, & abijcere malam,vocabat autem peccata,& mala exempla, malam monetam: virtutes verò,& merita,meliorem monetam.

Cuidam militi conuerso,& ordinem intranti, cum dixisset fratri Egidio, ꝙ de ipso non curabat,nec volebat secum conuersari, vt faciebat,dum ipse esset in seculo.

Respondit frater Egidius. Frater mi tu es de familia domini,& ego, & tu sub eodem domino socij militamus,& quid ego scio, si dominus noster vult,ꝙ aliud officium facias,quàm ego darem tibi,ego de vno te in formarem,& forsitan Deus aliud de te disponere vellet.

De Via salutis,& perfectionis.

Cap. II.

Dicebat sanctus frater Egidius: Si vis saluari,non petas rationē ab humana creatura de his quę tibi accidunt; si vis saluari diligenter stude, & satage te separare ab omni consolatione, & honore; quam consolationē potest tibi dare aliqua creatura: quia demones cōsolationum subtiliores,& peiores sunt, quàm demones tribulationum, & maiores sunt casus,& frequentiores pro consolationibus, quàm pro tribulationibus. Omnis magnus casus, & omne magnum periculum non veniunt propter aliud, nisi propter eleuationem capitis, & omne bonum inuenitur propter inclinationem capitis. Veh illis, qui volunt honorari de sua malitia: si te credis creatorem omnium offendisse, ab omnibus patiēter sustinere debes omnia aduersa; quia aduersus aliquem rationem non habes.

Si aliquis tecum contendit, si vis vincere perde; quia in fine quando credideris te vicisse, tunc perdidisti. Documenta notanda.

Si vis benè,& acutius videre, erue tibi oculos.

Si vis benè, & perfectè audire; aures obtura, & sis surdus.

Si vis benè, & ornatè loqui; incide tibi linguam, & fias mutus.

Si vis benè tua opera perficere; tibi manus abscinde.

Si vis omnia tua membra habere perfecta; ipsa incide.

Si vis benè viuere; occidere te stude.

Si vis bene comedere; ieiuna.

Si vis benè, & quietè dormire; vigila.

Si vis benè lucrari; perdere scias. O quàm magna sapientia est ista facere; non omnibus tamen datum est.

Gratia Dei,& virtutes sunt via,& scala ascendendi in cœlum: vitia vero, & peccata sunt toxicum,& viæ descendendi ad infernum: vitia, & peccata sunt toxicum; virtutes, & bona opera sunt triacha.

Gratia attrahit gratiam; & vitium vnum trahit ad aliud.

Gratia non vult laudari; vitium non vult vituperari.

Mens in humilitate requiescit; patientia est filia eius.

Puritas cordis videt Deum.

Deuotio manducat ipsum.

Si amas, amaberis.

Si times, timeberis.

Si serueis, seruietur tibi.

Si bene te geris erga alios, & alij se bene gērent ergate.

Beatus qui amat, & nō desiderat inde amari.

Beatus qui seruit; & non desiderat seruiri.

Beatus qui se bene gerit de alijs, & non desiderat ꝙ alij se bene gerant de eo. Et quia hęc magna sunt: ideo stulti ad hęc non pertingūt.

Tria sunt valde magna & vtilia: quę quicunq; haberet, male cadere non posset. Tria magna, & vtilia.

Primum si omnem tribulationem,quę accidit libenter sustineas.

Secundum est si de omnibus,quę facis,& recipis,magis humiliaris.

Tertium est si fideliter diligis illa bona, quæ videri non possunt corporeis oculis. Ea quæ vilipenduntur,& relinquuntur ab omnibus mūdanis,magis honorantur,& recipiuntur à sanctis,& à Deo; omnia enim diligenda, odit homo miser,& diligit odienda.

Interrogauit

Interrogauit semel frater Egidius quendam fratrem dicens, habes tu bonam animam? Respondit frater ille. Frater mi nescio. Dixit frater Egidius. Sancta contritio. Sancta humilitas. Sancta charitas. Sancta deuotio. Sancta lætitia faciunt animam sanctam, & bonam.

Quæ faciüt animã sanctam, & bonam.

De Fide, Cap. III.

OMnia, quæ possunt excogitari, narrari, videri, vel palpari nihil sunt respectu eorum, quæ non excogitari, nec videri, nec palpari possunt. Omnes sapientes, & sancti, qui fuerunt sunt, & erunt; qui locuti sunt, vel loquentur de Deo; non dixerunt, nec vnquam dicent de Deo in comparatione eius, quod est; nisi sicut est punctus acus in comparatione cœli, & terræ, & omnium creaturarum, quæ in eis sunt, & plusquã millies minus. Tota .n. sacra scriptura loquitur nobis quasi balbutiẽdo; sicut mater balbutit cum filio suo paruo, qui aliter non posset verba intelligere.

Dicebat frater Egidius cuidam iudici seculari, credis tu ꝙ dona Dei sint magna &c? Vide supra in primo capitulo. Et iudex dixit fratri Egidio. Credis tu ꝙ aliquis homo tantum operetur, quantum credit? Respondit frater Egidius, Sancti, & sanctæ bona, quæ potuerũt facere studuerunt; & quæ non potuerunt cõplere opere compleuerunt sanctis desiderijs; defectum operis compleuit desiderium sanctum; si quis haberet perfectè fidem veram, veniret in statum talem; in quo daretur ei plena certitudo; nam homini, qui certè expectat magnum, & æternum bonum; quid ei mali potest facere aliquod malũ? & homini, qui expectat magnum, & æternum malum, quid boni potest ei facere aliquod bonum? nunquã tamen aliquis peccator dum viuit, debet desperare de Dei misericordia; quia vix est arbor ita spinosa, & nodosa, quam non possint homines planam, & pulchram facere, & ornare: multo magis nõ est aliquis ita grauis peccator in mundo; quem non possit dominus gratia, & virtutibus adornare.

De Dilectione. Cap. IIII.

DIlectio maior est cunctis alijs virtutibus. Beatus qui nõ satiatur illis rebus, quas semper debet desiderare. Dicebat frater Egidius cuidam fratri speciali amico suo. Credis tu, ꝙ ego diligam te? Respondit ille credo. Dixit ei frater Egidius. Non credas, ꝙ diligam te; quia solus creator est ille, qui vere diligit creaturã, & amor noster nihil est respectu amoris creatoris. Et quidam alius frater dixit fratri Egidio, Quid est quod propheta dicit. Omnis amicus fraudulenter incedit in me? Cui respondit frater Egidius, ideo sum tibi fraudulentus; quia bonum tuũ non facio meum: quanto enim amplius bonum tuum facerem meum; tanto minus essem tibi fraudulentus: quanto amplius quis lętus fuerit de bono proximi; tanto erit inde particeps: & quanto quis de malo alicuius gauisus fuerit; tanto magis erit inde particeps: si ergo vis esse particeps bonorum omniũ; gaudeas de bono omnium. Bonum ergo aliorũ facis tuum; si tibi placet, & malum alienum facis tibi custodiam, si tibi displicet: hæc est via salutis, vt sis lętus de bono proximi, & dolens de malo suo, & credas bonum de alijs, & de te malum, & honores alios, & te despicias: qui non vult alios honorare, nõ honorabitur, & qui non vult cognoscere, non cognoscetur; & qui non vult fatigari, non requiescet. Laboritium super laboricitium est studere pietati, & benignitati: quicquid fit sine dilectione, & amore; non est placitum Deo, & sanctis eius. Si quis efficitur pauper suis, diuinis efficitur diues: ergo diuina debet homo eligere, & sua contemnere. Quid est maius, quam scire cõmendare beneficia Dei, & scire reprehendere se de malitijs proprijs? In hac scola vellẽ studuisse à principio mundi, & studere vsque ad finem mundi si tantum vixissem. & victurus essem. s. in consideratione, & commendatione beneficiorum Dei, & in consideratione, & reprehensione maleficiorum meorum: & si defectum haberem in reprehensione mei de maleficijs meis, nollem defectum habere in consideratione beneficiorum Dei. Vides ꝙ minimi commendant miro modo, qui dant eis vnũ ciotium. Quid ergo nos debemus facere domino Deo nostro? multum deberes esse fidelis in amore illius, qui te liberare vult ab omni malo, & qui tibi vult dare omne bonum.

De Humilitate. Cap. V.

NEmo potest venire in cognitionem Dei, nisi per humilitatem; via eundi sursum, est ire inferius. Omnia pericula, & omnes casus magni, qui acciderunt in mundo; non nisi propter eleuationem capitis acciderunt: sicut patet in illo, qui fuit creatus in cœlo; & in Adam; & in pharisæo euangelico, & multis alijs: & omnia bona, quæ acciderunt, facta sunt in flectendo caput: vt patet in beata Virgine; in publicano; in sancto Latrone, & pluribus alijs: non possemus nos habere vnam molam grauem, quæ faceret nos semper caput humiliare?

Dixit ei quidam frater, quomodo possemus nos fugere istam superbiam? Ille respondit, laua tibi manus, & pone ibi os, vbi tenes pedes: si consideres beneficia Dei, debes inclinare caput tuum; et si cõsideres peccata tua, debes caput tuum similiter inclinare; veh autem illi, qui vult honorari de malitia sua, vnus magnus gradus humilitatis in homine, est cognoscere se semper esse contrarium bono suo: Ramum etiam humilitatis reputo reddere aliena, et nõ ea sibi appropriare. Idest omnia

bona

bona Deo attribuere, cuius sunt,& sibi ipsi at tribuere mala.

Beatus est ille: qui ita se habet vilem coram hominibus;sicut vilem se inuenit coram Deo.

Beatus est ille,qui seipsum nunc iudicat; quia non veniet ad aliud iudicium.

Beatus qui ambulat fideliter ad obedientiã, & iudicium alterius: hoc enim fecerunt Apostoli; postquàm spiritu sancto fuerunt repleti: qui vult pacem, & tranquillitatem habere; omnem hominem reputet suum superiorem.

Beatus est ille, qui non vult videri in suis verbis,& moribus nisi in illa cõpositione, in qua diuina gratia componit eum.

Beatus qui scit conseruare,& abscondere reuelationem Dei; quia nihil occultum, quod nõ reuelet dominus, quando placet sibi: si quis esset sanctior humo de mundo,& se reputaret viliorem de mundo, in hoc esset humilitas; quæ nescit loqui, & patientia nõ audet loqui: humilitas enim videtur mihi esse quasi fulgur, sicut enim fulgur facit pcussiones terribiles, & postea nihil potest inueniri ex eo; sic humilitas dissipat omne malum, & est inimica omnis peccati,& facit hominem seipsum nihilum reputare: per humilitatem inuenit homo gratiam coram Deo,& pacem cum hominibus: sicut enim si Rex aliquis magnus vel-
Exempli. let mittete filiam suam ad aliquem locum,nõ poneret eam super equum indomitum,superbum,& calcitrosum; sed super equum mansuetum,& suauiter ambulantem:sic Deus non ponit gratiam suam in superbis; sed in humilibus.

De Timore. Cap. VI.

Timor domini sanctus omnem malum timorem expellit, & custodit illa bõna, quę non possunt lingua exprimi, nec etiam ex cogitari quem habere;quia maximum donum Dei est non omnibus datum; qui non timet, ostendit se non habere,quod perdat: Timor Dei regit,& gubernat hominem, & facit eum inuenire gratiam domini, quam si habet homo,timor domini conseruat eam,& si non habet,facit ad eam peruenire; omnes enim creaturę rationales, quæ cęciderunt; nũnquam cęcidissent, si hoc donum habuissent. Hoc sanctum donum non est nisi sanctorum, & sanctarum:& quãto aliquis est magis gratiosus,non est minus humilis,& timoratus: & virtus, quę minus est comparata ab hominibus, non est minor alijs. Homo qui offendit in tantum Deum, ꝙ dignus est morte, qua securitate potest ire ante præsentiam eius? Beatus qui se cognoscit esse in carcere in hoc mundo, & semper suum dominum offendisse. Multum valde debet homo timere à superbia, nè præcipitet eum; à te ipso,& à simili tui timeas semper, & caueas: non est perfecta securitas homini, dum est inter inimicos suos; inimicus

noster est caro nostra,& ipsa cum demonibus semper est aduersaria, & contraria animæ nostræ: maiorem ergo timorem debet homo habere,ne malitia sua propria vincat eum,quàm de alia re de mundo: impossibile est enim ꝙ homo possit ad gratiam Dei conscendere,vel in ea perseuerare sine sancto timore,& sancto pauore, quem qui non habet, signum est pereundi; hic timor facit humiliter obedire,& flectere caput vsque ad terram sub iugo obediẽtię sanctæ. Item quantum quis maiorem habet timorem, tanto plus orat: cui autem datur gratia sanctę orationis,non est parũ quid: opera hominum quantumcunque videantur magna,non sunt secundum extimationem hominis, sed secundum extimationem, & beneplacitum Dei; & ideo nobis est semper timendum.

De Patientia. Cap. VII.

Qui patienter sustineret tribulationes ꝓpter Deum, cito veniret in magnã gratiam,& esset dominus huius mundi, & teneret iam pedem in alio mundo: quicquid homo facit siue bonum, siue malum sibimetipsi facit. Non ergo debes scandalizari, si quis facit tibi iniuriam; sed debes compati peccato eius.

Sustine patienter iniurias tibi factas à proximo propter Deum, & propter proximum, & propter teipsum: quantum quis paratus est sustinere tribulationes, & iniurias propter Deum; tantum est magnus apud Deum,& nõ plus: & quanto quis est debilis à tribulatione,& dolore sustinendo propter Deum: tanto minor est apud Deum, & non cognoscit quid sit Deus. Si quis dicit tibi malum, adiuua illum, et si quis dicit tibi bonum, redde illud Deo: adiuuare debes eum,vt si dicit tibi malum, tu dicas deterius de te. Si vis facere par tem tuam bonam; facias partem tuam malã, et partem alterius bonam, hoc est factum, & dictum alterius lauda, & tuum reprehende, & si vis facere partem tuam malam, facias e contrario: Quando aliquis contendit tecum, si vis vincere perde: nam in fine quando crediderís te vicisse, inuenies perdidisse. Via ergo saluationis,est via perditionis: non sumus boni supportatores tribulationum; quia nõ sumus boni sectatores spiritualium consolationum; qui enim fideliter laboraret in se, & super se,& pro se suauiter omnia sustineret. Iniuriam nulli facias, & si quis tibi facit iniuriã, sustine eam patienter amore Dei, & propter remissionem peccatorum tuorum: multo.n. melius est vnam grauem iniuriam sustinere sine murmure aliquo propter amorem Dei,quã pascere quottidie centum pauperes, & per plures dies ieiunare vsque ad cœlum stellatũ. Quid prodest homini despicere seipsum,& tribulationes suo corpori facere in ieiunijs, &

orationibus,

orationibus, vigilijs, & diſciplinis, et nō poſſe vnam iniuriam à proximo ſuſtinere? de quo reciperet maius pretium, vel pręmium, quàm de his, quę portat ſua propria voluntate: Suſtinere tribulationes ſine murmure, magna purgat peccata hominum, quantum effuſio lachrimarum.

Beatus ille, qui ſemper habet ante oculos peccatum ſuum, & beneficia Dei; & ſuſtinet patienter omnem tribulationem, & anguſtiam: vnde debet habere magnam conſolationem. Beatus ille qui non petit, nec deſiderat aliquam conſolationem ſub cœlo ab aliqua creatura: non expectet præmium à Deo ſi eſt humilis, & quietus ſolummodo dum bene ſatiſfit ei in omnibus: Qui ſemper bene haberet prę oculis peccata ſua, in nulla tribulatione deficeret; omne bonum, quod habes, debes recipere à Deo, & omne malū à peccato tuo: ſi enim vnus homo feciſſet, & faceret omnia bona, quę fecerunt, & faciunt, & facient omnes homines de mundo; tamen ſi bene inſpiceret, inueniret ſe ſemper contrarium in bono ſuo.

Dixit ei quidam frater. Quid faciemus ſi venerint in tempore noſtro tribulationes magnæ? Reſpondit ſanctus frater Egidius. Si plueret dominus lapides, & ſaxa de cœlo, non nocerent nobis, ſi eſſemus quales eſſe deberemus: ſi homo eſſet qualis eſſe deberet, malum conuerteretur ei in bonum: ſicut habenti malam voluntatem, ipſum bonum retorquetur in malum, ita habenti bonam voluntatem, malum conuertitur in bonum: omnia enim magna bona, & magna mala ſunt intus in homine, quæ videri non poſſunt; ad infirmitatem magnam, & ad laborem magnum, & ad famem magnam, & ad iniurias magnas alicui factas, currunt peſſimi demones. Si vis ſaluari non peras tibi iuſtitiam fieri ab aliqua creatura; viri ſancti bona faciunt, & mala patiuntur. Si cognoſcis te offendiſſe creatorem, & Deum omnium cognoſce, quia dignum eſt, ꝙ omnia perſequantur te, & vindicent iniuriam, quam feciſti domino: ab omnibus creaturis debes ſuſtinere patienter moleſtias tibi factas, quia contra aliquam non habes iuſtitiam, cum ſis dignus puniri ab omnibus; magna virtus eſt homini vincere ſemetipſum. Si vincis teipſum, vinces omnes inimicos tuos, & peruenies in omne bonum, magna virtus eſſet ſi quis per mitteret ſe vinci ab omnibus hominibus, quia talis homo eſſet dominus huius mundi. Si vis ſaluari conare vt deſperes ab omni conſolatione, quā tibi poteſt dare aliqua creatura mortalis; quia maiores, & frequentiores ſunt caſus ex conſolationibus, quàm tribulationibus accidentes; nobilis eſt natura equi; qui licet ſit in curſu velociſsimo; tamen is qui ęquitat, poteſt eum auertere ab vna via, & dirigere ad aliam: ſic debet homo in impetu ſuo permittere ſe regi ab illo, qui corrigit eum, ad ſolam memoriam Dei debet homo deſiderare quantum eſt pro ſe dare pretium alijs, vt darēt alapas, & colaphos, & vt traherent eum per capillos. Murmurabat quandoque quidam religioſus coram eo de quadam graui obedientia ſibi data: cui dixit ſanctus F. Egidius. Amice mi quanto plus murmuras, tanto plus te oneras; & quanto deuotius, & humilius ſubmiſeris caput obedientię ſanctę; tanto leuius, & ſuauius erit tibi: tu nō vis vituperari in hoc mundo, & vis honorari in alio: non vis maledici, & vis benedici: non vis laborare, & vis quieſcere, deceptus es; quia per vituperium peruenitur ad honorē; per maledictionem habetur benedictio, & per laborem requies, prouerbium verum eſt. Qui non dat de eo, quod dolet, non poteſt habere de eo. quod vult. Non mireris ſi proximus te offendit aliquādo; quia etiam Martha, quę ſancta erat, volebat prouocare dominum contra ſororem ſuam carnalem; tamen iniuſtè murmurabat Martha de Maria: Et quāto plura membra amiſerat quo ad vſum Maria, quam Martha; tanto plus laborabat, quam Martha: amiſerat enim loquelā, viſum, auditum, & guſtum. Studeas eſſe gratioſus, & virtuoſus, & pugna contra vitia, & ſuſtine patienter tribulationes, & verecundias: nō enim eſt aliud, niſi vt vincas teipſum; quia parum eſt homini attrahere animas ad Deum, niſi vincat ſeipſum.

Aurea verba.

De Otioſitate. Cap. VIII.

OTioſus hunc mundum amittit, & alium; non fructificando ſibi nec alijs: impoſsibile eſt virtutes acquiri ſine ſolicitudine, & labore: ſi potes eſſe in ſecuro, nō ponas te in dubio. Ille eſt in ſecuro; qui laborat pro Deo. Iuuenis qui laborem recuſat; regnum cœlorum recuſat: Si ſollicitudo non prodeſt; negligentia non obeſt, nec nocet. Sicut otioſitas mala via eſt ad infernum; ita otiu ſiras, & quies ſancta, eſt via ad cęlum. Multum deberet homo eſſe ſollicitus ad cuſtodiendum gratiam ſibi datam à Deo, & cum ea fideliter laborare, quia ſępe amittitur fructus pro frondibus, & grana pro paleis. Quibuſdam autem dat Deus fructus, & frondes facit eis charas; quibuſdam dat vtrumque; & quidam carent vtroque. Maius reputo bona data à domino conſeruare; quam ea acquirere; qui nouit acquirere, & neſcit reponere; nunquam ditabitur: ſcire vero reponere, & neſcire acquirere, non eſt magnum; multi lucrantur multa, ſed nunquam fiunt diuites; quia non cuſtodiunt, quod lucrati ſunt: Et aliqui paulatim lucrantur, & fiunt diuites; quia id quod lucrantur, bene cuſtodiunt. Fluuius Tiberis quantam cōgregationem aquarum haberet; ſi non continue defflueret? homo petit donum à domino

ſine menſura, & ſine, & vult ei ſeruire cum mẽſura, & ſine. Qui vult ſine modo, & ſine amari, & remunerari, debet ſine modo amare, et ſine ſine ſeruire; propter negligentiam ſuam homo amittit perfectionem ſuam.

Loquebatur ſemel frater Egidius cuidam volenti pergere Romam dicẽs. Quando ibis per viam, noli attrahere tibi ea, quæ videbis, ne impediant te; et ſcito eligere bonam monetã à falſa: multæ ſunt aſtutiæ inimici, & eius laquei occulti, & varij. Beatus qui exfructuat corpus ſuũ amore altiſsimi, et de bono quod facit à cœlo, inferius aliquod præmium non requirit: Si quis eſſet pauperrimus valde, & diceret ei aliquis frater. accomodo tibi hanc rẽ meam, vt per tres dies exfructues eam: & per hoc habebis theſaurum infinitum. Nonne, ille pauper ſi conſtaret ei hoc eſſe verum, ſtuderet ſollicitè rem illã exfructuare? Res mutuata nobis à Deo, eſt caro noſtra, & quaſi tres dies ſunt totum tempus vitę noſtrę: Si vis ergo frui; ſtude lucrari: Si.n. non laboras, quomodo quieſces? Si omnes agri, & vineę huius mundi eſſent vnius hominis, ſi nõ coleret eos, nec coli faceret, quem fructum perciperet inde? Alius autem habens paruam quantitatem agrorũ, & vinearum, & ipſos benè colens, percipit inde fructus pro ſe, & pro alijs pluribus. Si quis vult facere malum, vix petit conſilium. Et quando vult facere aliquod bonum, ſtudet à multis conſilium perquirere. Prouerbium Ironicum eſt. Ad ſpem tui vicini non ponas ollam ad ignem. Non eſt homo beatus ſi bonam tantum habeat volũtatem, niſi bonis operibus ſtudeat eã ſequi, quia ad hoc dat Deus homini gratiam ſuam, vt ſequatur eam.

Dixit ſemel ſancto fratri Egidio quidam homo vagabũdus, vt videbatur. Frater Egidi fac mihi conſolationem: Reſpondit frater Egidius. Stude bene agere, & conſolationem habebis. Niſi enim in ſe homo præparauerit locum Deo, non inueniet locũ in creaturis Dei. Quis eſt, qui non velit facere id, quod eſſet melius non ſolum animæ ſuæ, ſed etiam corpori in hoc mundo? Nos autem nec bonum animæ, nec bonum corporis volumus operari. Ego poſſem dicere veraciter, ꝙ qui alleuiat ſibi iugum domini, aggrauat ſibi illud; & qui illud aggrauat ſibi; ipſum ſibi alleuiat. Vtinã homines facerent illud quod eſſet melius corpori etiam in hoc mundo. Qui fecit alium mũdum, fecit & iſtum; & de bonis, quę tribuit in alio mundo, poteſt in iſto retribuere, & corpus ſentit de bonis animæ.

Tunc dixit ei quidam frater. Forte moriemur antequam experiamur aliquid boni. Reſpondit frater Egidius. Pelliparij nouerunt de pellibus; Cerdones de calciamentis; Fabri de ferro, & ſic de alijs artibus. Quomodo poteſt homo ſcire artem, in qua nunquam ſtuduit? Credis tu ꝙ magni domini dent dona magna ſtultis hominibus, & inſanis? Nõ dant: Bona opera ſunt via ad omne bonum, ſicut mala opera ſunt via ad omne malum. Beatus ille, quem nulla à cęlo inferius dęędificantu. & quem omnia, quę videbit, & audiet vel ſciet ędificabunt, & de omnibus ſtudebit eligere vtilitatem ſuam.

De Contemptu mundi. Cap. IX.

VEh homini illi qui ponit cor ſuum, & deſiderium ſuum, & vires ſuas in rebus terrenis; propter quas relinquit, & perdit cęleſtia bona: Aquila, quę volat altiſsimè, ſi haberet alligatam cuilibet alę vnam de trabibus Eccleſiæ ſancti Petri, nõ volaret ita altè: Multos inuenio laborãtes pro corpore, & paucos pro anima: multi etiam laborant pro corpore multum, frangentes ſaxa; cauando montes, & alia opera grauia faciendo; ſed pro anima quis ita viriliter, & feruenter laborat?

Auarus ſimili eſt taipæ, quę non credit alium theſaurum eſſe, nec aliud bonum; niſi cauare terram, & inhabitare eam: tamen ſunt alij theſauri quos ignorat. Auarus cui aſsimiletur.

Aues cęli, & beſtię terræ, & piſces maris quando habent ſibi cibum competentem, contenti ſunt: Cum ergo homo contentus non ſit terrenis rebus, ſed ſemper ſuſpiret ad alia; patet ꝙ ad hoc non fuit principaliter factus, ſed ad alia: Corpus enim factum fuit propter animam, & mundus iſte propter alium mundum. Mundus iſte eſt talis campus, ꝙ habens ex eo partem maiorem, habet partem deteriorem. Item dicebat ꝙ beato Franciſco non multum placebant ſotinicę propter nimiam ſollicitudinem congregandi victualia ſua; ſed aues cęli magis placebant; quia non congregant in horrea.

De Caſtitate. Cap. X.

CAro noſtra eſt ſicut porcus, qui auidè currit in lutũ, & delectatur eſſe in luto. Caro noſtra cui aſsimiletur.
Caro eſt ſicut ſcrabro, qui ſemper ſtercus equinum voluere delectatur.
Caro noſtra eſt pugil diaboli.
Dixit ei quidam frater. Quomodo poſſemus cauere nobis à vitijs carnis? Reſpondit frater ſanctus Egidius dicens. Qui vult ſaxa magna, & trabes grandes transferre; ſtudeat eas transferre ingenio magis, quam viribus: & in hoc facto ſimiliter eſt procetlendum: omne vitium lędit caſtitatem, eſt enim ſicut ſpeculum clarum &c. vt dictum eſt ſupra capitulo primo.

De Tentatione. Cap. XI.

GRatia magna in pace poſsideri non poteſt; quia ſemper oriuntur ei multa cõtraria: Quanto homo gratioſior fuerit, tanto plus à diabolo impugnatur: non tamen debet homo propter hoc ceſſare ſequi gratiam ſuam; quia quanto grauior fuerit pugna; tanto

to (si vicerit) maior erit corona. Nos ideo non habemus multa impedimenta; quia non sumus quales esse deberemus: verumtamen si quis bene iret per viam domini, nec fatigationem haberet, nec tædium; sed in via seculi fatigationem habet homo, & tędium vsque ad mortem. Respondit ei quidam frater dicens: tu videris dicere duo contraria sibi ipsis. Respondit sanctus frater Egidius, nonne demones plus currunt ad hominem habentem bonam voluntatem, quàm ad alios? ecce impedimentum. Et si quis venderet denariatam suam plus milies, quam valeret; quam fatigationem ibi sentiret? Ecce soluta est contrarietas. Dico ergo quanto quis magis erit repletus virtutibus: tanto magis infestatur à vitijs; & tanto magis ea odio deberet habere: de omni vitio, quod vinces, virtutem acquires. Et de quocunque vitio, magis tribularis; de eo maius præmium recipies si deuinces: Quacunque causa omittit homo ire per viam domini sui, ipsa de causa amittit pręmium suum.

Dixit ei quidam frater. tentor frequenter tentatione pessima, & pluries dominum rogaui, vt auferret eam à me, quam non aufert. Respōdit sanctus Frater Egidius. Quanto aliquis Rex magis munit milites suos armis: tanto vult vt fortius prælientur. Si quis etiam vadit ad prælium orationis quasi sine armis: quia sentit se aridum, & indeuotum; Deus videns fidelitatem eius ponit in eo signum armorum suorum. Sic est de tentationibus aliquando sicut est de agricola, qui videt siluam arborum, & veprium in aliquo territorio suo; in quo vellet facere nouale, & granum seminare. Sed multis laboribus, sudoribus, & angustijs fatigatur, antequam colligat inde granum, & quandoque quasi penitet, laborem illum assumpsit, propter labores, & angustias, quæ sibi in opere illo emergunt.

Primo enim intuetur siluam extirpandam; & non videt granum.

Secundo cum laboribus multis incidit arbores, & nondum videt granum.

Tertio cum multo labore, & graui euellit radices arborum; & nondum videt granum.

Quarto proscindit terram, & aptat, & nondū videt ibi frumentum, pro quo tantum laborauit.

Quinto arat iterum terram.

Sexto seminat eam.

Septimo purgat eam.

Octauo metit.

Nono triturat, & hæc omnia cum labore magno facit.

Decimo reponit eum quasi non recordans tāti laboris propter fructum multum, quem habet in fine. Multos etiam labores plures istis sustinet; quos omnes benedicit propter granum: quia fructum bonum percipit.

Iterum dixit ei quidam. Quid possum facere? Si enim facio aliquid boni, habeo inde vanam gloriam, & si facio malum, incido in tristitiā, & quasi in desperationem. Respondit frater Egidius, benefacis si doles de peccato tuo; tamen consulo tibi vt doleas temperate, & moderatè: semper enim debes credere, maior sit potentia Dei in parcendo, quam tua potentia in peccando: Si Deus facit misericordiā alicui magno peccatori: credis tu minorē peccatorem relinquat? Cęterum propter tentationem inanis gloriæ non delistas facere bonum; si enim agricultor vellens iacere semen in terra, diceret intra se. Nolo seminare in hoc anno; quia si seminauero, fortè venient volucres, & comedene ex semine illo: & propter hoc si nō seminaret, non haberet fructum terræ suę ad comedendum. Si autem seminat, licet aliquid de semine pereat; tamen maior pars seminis remanebit ei. Sic est de illo qui tentatur à vana glória, & pugnat contra eam.

Quidam frater dixit ei. Legitur de beato Bernardo, semel dixerit septem Psalmos penitentiales; nec quicquàm aliud cogitauit, nisi super his, quæ dicebat. Respondit sanctus. F. Egidius, maius reputo si castrum aliquod expugnatur, & defendit se viriliter, & valèter.

De Pœnitentia. Cap. XII.

Dicebat semel quidam iudex secularis sancto. F. Egidio. Quomodo possemus nos seculares ascendere ad statum gratiæ, & virtutis? Respondit frater Egidius.

Primo debet homo dolere de peccatis suis.

Secundo confiteri pure.

Tertio pœnitentiam sibi iniunctam facere.

Quarto custodire se ab omni peccato, & ab omni occasione peccati.

Quinto debet se in bonis operibus exercere.

Benedictum sit illud malum, quod conuertitur in bonum homini: & maledictum sit illud bonum, quod conuertitur homini in malum:

Libenter debet homo sustinere mala in hoc mundo; quia de hoc dedit nobis exemplum in se dominus noster Iesus Christus. Beatus qui habebit dolorem de peccatis suis; & plorabit die ac nocte; nec consolabitur in hoc mundo, donec perueniat illuc, vbi omnia desideria cordis sui complebuntur.

De Oratione. Cap. XIII.

Oratio est initium, & complemētum omnis boni: quia illustrat animam, & per eam cognoscitur bonum, & malum. Hanc orationem debet facere omnis peccator ad dominum, vt det ei cognoscere misericordiā suam, & peccata sua, & beneficia sua: Qui nescit orare non cognoscit Deum: Omnes qui debent saluari si habent vsum orationis; de necessitate oportet, vt in fine suo se ad orationem conuertant. Ponamus aliqua mulier ve- Oratio qd sit.

recunda multum, & simplex haberet vnicum filium; qui propter aliquam offensam esset captus à Rege, & ad suspendium duceretur; non ne hæc vidua licet verecunda, et simplex, solu tis crinibus, & nudato pectore vociferãdo cla maret; & ad Regem rogandum curreret pro liberando filio suo. Amor filij, & necessitas mulierem verecundam, et vix extra limen domus exeuntem prius; quasi effrontem postea compellit ire per plateas inter homines eiulãtem, et simplicem reddit sapientem. Sic bene sciret orare, et vellet, qui mala sua, & pericula, & damna sua veraciter cognosceret.

Dixit ei quidam Frater. Multum deberet homo dolere, quando in oratione non potest gratiam deuotionis inuenire. Respondit Frater Egidius, consulo tibi, ꝙ plane facias factũ tuum: Si.n. haberes aliquantulum boni vini in vegete, et fex esset sub vino; velles tu vegetem concutere, & vinum cum fece miscere? Non esset hoc faciendum; & si mola molendi ni aliquando nõ facit bonam farinam, molendinarius non confestim confringit eam cum maleo; sed plane, & paulatim reparat molam illam, et postea facit bonam farinam. Facias tu similiter: et cogita te nullatenus esse dignũ consolationem aliquam à Deo in oratione accipere: Nam si quis vixisset ab initio mundi vsque nunc, et victurus esset vsq; ad finẽ mundi, et in oratione deduxisset omni die plenam paropsidem lachrimarum, non esset dignus, tunc in fine mundi, vt dominus consolationẽ aliquam, vel vnicam ei daret.

Dicebat ei aliquando frater quidam. Quare plures tentationes patitur homo quando orat Deum; quàm alijs temporibus? Respondit frater Egidius: quando aliquis habet causam cõtra aliquem aduersarium suum in curia Principis alicuius: si homo ille vadit ad principem illum, vt proponat, et faciat aliquid contra ad uersarium suum; aduersarius ille hoc sciens, opponit isti totis viribus, ne sententia detur pro isto: Sic facit diabolus contra nos. Ideo si steteris in colloquio cum alijs; videbis frequenter te non sentire multa bella tentationum: Sed si ad orationem perrexeris ad recreandam animam tuam; tunc sentiens contra te ignita iacula inimici; non debes tamen propter hoc orationem relinquere; sed firmus stare; quia hæc est via ad supernam patriam: Et ille, qui propter hoc orationem relinquit, est sicut ille, qui de prælio fugit.

Dicebat ei quidam. Multos video, qui statim videntur habere gratiã deuotionis, et lachrymarum, quando vadunt ad orationem; ego autem inde vix possum aliquid sentire. Respõdit frater Egidius. labora fideliter, et deuote; quia gratiam, quam non dat tibi Deus vna vice; poterit dare alia: Et quod non dat tibi vno die, vel in vna septimana; poterit tibi dare in alia die, vel in alia septimana, vel in alio mense, vel anno: Pone tu laborem tuum; & Deus ponet gratiam suam, sicut tibi placebit. Faber qui fabricat cultellum; antequam cultellus perficiatur, multas dat tunsiones super ferrum, de quo facit cultellum; sed postremo in vna percussione cultellus perficitur. Multũ debet homo esse sollicitus de salute sua: Si.n. totus mundus esset plenus hominibus etiam vsque ad nubes, si esset possibile; et de his nõ deberet saluari nisi vnus; tamen quilibet deberet sequi gratiam suam, vt esset ille vnus; quia non est amittere corrigiam calciamenti, amittere supernam patriam. Sed veh nobis, quia est qui det, et non est qui accipiat.

Alio tempore quæsiuit quidam à sancto fratre Egidio. Quid facis frater Egidi? Respondit facio malum.

Ille vero dixit iterum fratri Egidio. Quod malum facis tu, qui es frater minor? Et frater Egidius dixit cuidam fratri minori astanti. Frater quis est paratior, vel Deus dare nobis gratiam suam; vel nos accipere? Respondit ille. Deus est paratior dare nobis, quàm nos accipere. dixit frater Egidius, et facimus nos benè? Ille frater respondit. Imo facimus male, et conuersus frater Egidius ad illum, qui quæ fierat ab eo quid faceret, ait, ecce patet ꝙ dixeram tibi verum; cum respondi me facere malum.

Item dicebat, multa opera commendantur in sacra scriptura; vt vestire nudos, pascere famelicos, et alia multa: tamen de oratione do minus loquens dicit. Nam et pater tales quæ rit, qui adorent eum; Bona opera adornant animam; sed oratio nimis est magnum quid. Sancti religiosi sunt quasi sancti lupi, qui vix exeunt in publicum nisi pro magna necessitate, et tunc in publico contrahunt paruam mo ram. Nota.

Dicebat fratri Egidio quidam frater familiaris eius. Quare non exis aliquando ad homines seculares volentes tibi loqui? Respondit frater Egidius dicens: volo satisfacere proximo meo cum bono animæ meæ: Non credis tu, ꝙ ego darem potius aliquando mille libras, si haberem eas, quam ego darem me pro ximo? Respondit Frater, credo. Et credis ꝙ ego darem potius quatuor milia librarum, quàm darem me aliquando proximo? Respondit ille credo. dixit ei sanctus Frater Egidius. dominus dicit in Euangelio: Qui reliquerit patrem, et matrem, et fratres, et sorores etc. propter nomen meum centuplum accipiet in hoc mundo.

Fuit autem quidam Romanus, qui intrauit ordinem fratrum minorum; cuius facultates dicebantur valere sexaginta millia librarum; ergo aliquod magnum est, quod dat in hoc mundo dominus Deus, ex quo valet centies sexa-

sexaginta milia librarum; sed nos sumus cæci, et velati: Si videremus hominem multū gratiosum, et virtuosum non possemus ferre perfectionem eius: Si quis esset vere spiritualis vix videre vellet aliqua, vel audire, vel moram facere cum aliquo, nisi pro magna necessitate, sed semper optaret solitarius esse.

Dicebat iterum de seipso; ego potius vellem esse cęcus; quàm esse pulchrior, vel ditior, vel sapientior, vel nobilior homo de mundo.

Dixit ei quidam. Quare velles esse potius cęcus, quàm habere ista? Respondit: quia timeo ne impedirent iter meum. Beatus erit qui nō cogitabit, nec dicet, nec faciet aliquid reprehensibile.

Interrogauit aliquando frater Egidius quendam fratrem dicens, quid dicunt isti sapiętes de contemplatione? At ille dixit; multa dicunt; & ille, vis vt dicam tibi quid mihi videtur? et ille, modo dic. dixit sanctus Frater Egidius fratri. Gradus contemplationis mihi videtur esse. Ignis, vnctio, extasis, contemplatio, gustus, requies, gloria.

De cautela spirituali, et eius consideratione. Cap. XIIII.

SI vis bene videre, erue oculos tuos, et esto cęcus.
Si vis bene audire; esto surdus.
Si vis bene loqui, esto mutus.
Si vis bene ambulare, abscinde tibi pedes.
Si vis bene operari, mutila tibi manus.
Si vis bene amare, habeas te odio.
Si vis bene viuere; te mortifica.
Si vis bene lucrari; scito perdere.
Si vis esse diues; esto pauper.
Si vis esse in delitijs; affilge te.
Si vis esse securus; esto semper in timore.
Si vis exaltari, humilia te.
Si vis honorari; despice te, & honora te despicientes.
Si vis habere bonum; sustine malum.
Si vis esse in quiete; labora.
Si vis benedici; desidera maledici. O quàm magna sapientia est scire hoc facere, et quia magna sunt; non omnibus data sunt: Si mille annis viueret homo, nec haberet aliquid facere extra os suum, satis haberet facere intus in corde suo, nec posset ad complementum perfectum venire, tn̄ haberet facere solum intus in corde suo: Nullus deberet velle videre, vel audire aliquid, siue loqui de aliqua re, nisi vsque ad vtilitatem suam, nec vltra procedere vllo modo: Qui non vult cognoscere, non cognoscetur: Sed veh nobis: illi qui habent dona Dei, non cognoscunt; et qui non habent, non quærūt: homo fingit Deum qualem vult: Sed ipse est talis, qualis ipse est.

De scientia vtili, et inutili: et de Prædicatoribus verbi Dei. Cap. XV.

QVi vult scire satis, incliner caput satis, et operetur satis, et trahat ventrem per terram, et dominus docebit cum satis: Summa sapientia est bona opera facere; bene custodire se, et iudicia Dei considerare.

Dixit semel cuidam volenti ire ad scolas causa discendi. Cur vis ire ad scolas? Summa totius scientiæ est timere, et amare Deum: hæc Deo sufficiunt tibi, tantam sapientiam habet homo, quantum boni operatur, et non plus: Non sis nimis sollicitus esse vtilis alijs; sed esto magis sollicitus, vt sis vtilis tibi ipsi. Volumus aliquando multa scire pro alijs, et pauca pro nobis: verbum Dei non est audientis, vel dicentis; sed operantis illud; multi nesciētes natare, intrauerunt in aquas: vt adiuuarent pereuntes in eis, et cum pereuntibus perierunt: prius erat vnum damnum, postea sunt duo. Si benè procuras salutē animæ tuę; benè procurabis salutem omnium amicorum tuorum. Si benè facis factum tuum; benè facis factum omnium benè volentium tibi; prædicator verbi Dei positus est à Deo, vt sit candela, speculum, & vexillifer populo Dei. Beatus est ille, qui dirigit aliquos per viam rectam; & ipse non cessat ire per eam: Sicut enim inuitat aliquos ad currendum, quo ipse currere non desistit; sic est adiutor alijs, vt fiant diuites, vt ipse ex hoc non fiat pauper: Credo ꝙ bonus prędicator magis loquitur sibi, quàm alijs. Videtur mihi ꝙ qui vult animas peccatorum trahere, magis debet timere ne ipse ab alijs malè trahatur. Cui dixit quidam frater. Quomodo? Et ille, auerte oculos tuos, nè videant vanitatem: Illi qui dicunt non comprehendunt; & illi qui audiunt, non intelligunt. Notandum.

Dixit ei quidam, quid est melius bene prędicare, an facere? Respondit quis magis meretur? Vadens ad domum sancti Iacobi; vel viā ad sanctum Iacobum eundi alijs ostendens? Multa video, quę non sunt mea; multa audio, quę non intelligo; & multa loquor, quæ non operor: ergo videtur mihi, ꝙ per solū visum, loquelam, & auditum non saluatur homo.

De verbis bonis, & non bonis. Cap. XVI.

QVi loquitur bona verba, est quasi os Dei: & qui loquitur mala verba, est quasi os diaboli. Quando serui Dei cōgregantur in aliquo loco ad colloquendum, debent tractare de pulchritudine virtutum: vt placeant eis virtutes; quia si placerent eis, exercerentur in eis: & si exercerentur in virtutibus; semper ab eis virtutes amplius amarentur. Quātò magis homo est plenus vitijs, tantò est magis ei necessarium de virtutibus loqui: Sic enim ex frequenti colloquio sancto de virtutibus, faciliter inducitur, & disponitur

tur ad virtutes. Sed quid dicemus? De bono non possumus dicere bonum; & de malo non possumus dicere malum. Quid ergo dicemus? De bono enim non possumus dicere quātum bonum sit; nec etiam de malo quantum malum sit; cum vtrunque incomprehensibile sit à nobis: Ego non reputo minoris virtutis esse scire bene tacere; quantum scire bene loqui: Et videtur mihi, quod homo debebet habere collum ad instar gruis; vt quasi per multos nodos transiret verbum; antequam ex ore egrederetur.

De Perseuerantia. Cap. XVII.

Quid prodest homini ieiunare, orare, eleemosynas facere, seipsum affligere, sentire quoque magna de cęlo, & non peruenire ad portum salutis? Ecce aliquando apparet aliqua nauis in mari formosa, magna, noua, & multo thesauro plena; tamen sibi aliquo periculo occurrente; ad portum salutis non venit: sed miserabiliter perit. Et quid illa omnis bonitas, & pulchritudo eius? Et iterum apparet aliquando in mari nauis aliqua deformis, non grandis, vetusta; despecta, non multo thesauro repleta, & cum multo labore euadens maris pericula: Fęliciter tandem venit ad portum, & hæc sola commendabilis. Simile quoque euenit in hominibus mundi huius: merito ergo omnibus est timendum. Quāuis arbor sit nata, non tamen statim est magna; & si magna, non florida, & si floret non statim producit fructus; & si producit fructus, non statim magnos; & si magni, non tamen sunt maturi, & si maturi non omnes ad os comedentis perueniunt: sed multi decidunt, & putrescunt, & vel à porcis, vel a bestijs alijs denorantur. Dixit ei quidam. Dominus benefaciat te finire. Respondit frater Egidius. Quid mihi prodest si regnum cœlorum centū annis māducassem, nec bene finirem? Duo magna bona hominis reputo. Deum amare: & semper à peccato cauere. Qui haberet hæc duo haberet omnia bona.

Homo quę habere debeat.

De Religione. Cap. XVIII.

Dicebat sanctus frater Egidius de seipso loquens, vellem potius habere modicā gratiæ in religione; quàm multum in seculo; quia plura pericula, & pauciora adiutoria sunt in seculo, quàm in religione: Sed homo peccator plus formidat bonum suum; quàm malum suum: quia timet pœnitentiam agere, & religionem intrare; plusquam in peccato iacere, vel in seculo remanere.

Item petijt ab eo quidam secularis: si religionem deberet intrare. Cui frater Egidius dixit. Si quis pauperrimus sciret thesaurum preciosum absconditum in aliquo agro cōmuni: nunquid ab aliquo consilium quęreret; an ad thesaurum ire deberet? Quanto magis ad fodiendum cœlestem thesaurum deberet timēs homines ire cum festinatione? hoc vt ille audiuit venditis omnibus bonis suis religionē intrauit.

Dicebat quoque sanctus frater Egidius, multi religionem ingrediuntur: & quę conueniunt religioni, non operantur. Et sunt huiusmodi, sicut agricola, qui arma Orlandi indueret; & cum eis pugnare nesciret: Non enim omnes homines equum baiardum scirent equitare: nec insidentes ei scirent à casu sibi cauere: Non reputo magnum curiam regis intrare; nec reputo magnum bona à rege recipere: sed magnum reputo scire, sicut decet in curia regis stare. Curia magni regis est religio; quā non est magnum intrare; & aliqua dona Dei in ipsa recipere; sed scire sicut decet in ea viuere, & vsque in finem perseuerare, & deuotè, ac sollicitè. Potius vellem in seculari statu existere, & viuere, & ad religionis ingressum suspirare: quàm in religione existere, & satur esse. Gloriosa Virgo mater Dei nata fuit de peccatoribus, & peccatricibus, nec fuit in aliqua religione, & tamen est id, quod est: debet religiosus credere se nescire, nec posse viuere sine religione. Videtur mihi. quod religio fratrū minorum vere fuit missa à Deo in hunc mundum ad magnam hominum vtilitatem: Sed veh nobis, nisi simus tales homines, quales esse debemus; religio fratrum minorum videtur mihi pauperior, & ditior huius mūdi; Sed hoc mihi videtur nostrum vitium: quia nimis volumus altè ambulare: à principio mundi vsque nunc melior religio, nec expeditior religione fratrum minorum apparuit.

Ille diues est, qui imitatur diuitem.
Ille est sapiens, qui imitatur sapientem.
Ille est bonus, qui imitatur bonum.
Ille est pulcher, qui immitatur pulchrum.
Ille est nobilis, qui imitatur nobilem: dominum Deum nostrum.

De Obedientia. Cap. XIX.

Quanto magis constrictus est religiosus in amore Dei sub iugo obedientię, tanto maiorem fructum reddet: Et quanto magis est religiosus obediens, & subiectus prelato propter honorem Dei: tanto magis est pauper, & mundus à peccato suo præ cęteris hominibus huius mundi.

Religiosus benè obediens, similis est homini bene armato; vel militi sedenti super bonum equum; qui transit securus inter hostes: & nemo potest eum offendere.

Religiosus autem obediens cum murmure, similis est militi inermi, sedenti super malum equum; qui transiens inter hostes, cadit, & ab inimicis rapitur.

Religiosus, qui in propria volnntate vult viuere; ad ignē inferni vult ire: Quandiu bos tenet caput sub iugo, implentur horrea frumento: Bos autem non tenens caput sub iugo; sed

vagando

vagando discurrens: magnus dominus sibi esse videtur: sed frumento horrea non implentur. Magni, & sapientes ponunt caput humiliter sub iugo obedientię: Et stulti desub iugo caput extrahunt; & obedire contemnunt. Mater quandoque nutrit filium, & exaltat; qui postquam magnus effectus est; matri per suā superbiam non obedit: sed eam deridet, & spernit: Maius reputo obedire homini prælato propter amorem Dei: quàm obedire ipsi creatori per seipsum mandatum aliquod imperanti: Qui.n.obedit Vicario domini; benè obediret dño sibi aliquid imperanti. Videtur autem mihi, ꝙ si quis esset in tāta gratia, ꝙ cū Angelis loqueretur; si vocaretur ab homine, cui promisit obedientiam deberet colloquiū dimittere angelorum; & homini, cui propter Deum promisit obedientiam, obedire. Qui vero ponit caput sub iugo obediētię, & vt sequatur viam perfectionis, postea extrahit de sub iugo obedientiæ caput suum, hic est signum latentis superbiæ magnæ. Bona consuetudo est via ad omne bonum, & mala consuetudo est via ad omne malum.

De memoria mortis. Cap. XX.

SI quis vixisset ab initio mundi vsque modo, & semper passus fuisset malum in omni vita sua; & modo iret ad omne bonū: quid noceret ei; omne malum quod passus est? Et si quis habuisset semper bonum ab initio secu li vsque nunc; & nunc iret ad omne malum; quid prodesset ei omne bonum, quod habuit? Dixit ei quidam secularis. Vellem in hoc mundo diu viuere; & in omnibus abundare: cui respondit. Si viueres mille annis, & esses dominus totius mundi; in morte quod premium reciperes à corpore, cui seruisti? Sed in modico tempore, qui se bene gerit, & bene se custodit; præmium inenarrabile recipiet in futuro.

De Contemplatione. Cap. XXI.

CVm nullus sit, qui ad cōtemplariuam uitam ascendere valeat, nisi per actiuam fideliter, & deuotè exercitatus fuerit; oportet vt cum omni sollicitudine actiua vita utatur: Ille esset bonus actiuus, qui si possibile esset, omnes pauperes huius mūdi pasceret, omnes vestiret, omnia eis necessaria tribueret abundanter, & omnes Ecclesias, & hospitalia, & omnes potentes huius mundi faceret; & si postea haberetur malus homo ab omnibus hominibus de mundo, & ipse bene hoc sciret, & nollet teneri nisi malus, & propter hoc à nullo bono opere cessaret; sed magis ardenter, frequenter, & feruenter in omni bono opere se exerceret: sicut ille, qui non vult, nec desiderat, nec expectat aliquid in meritum in hoc mundo. Considerans qualiter Martha sollicita circa frequens ministerium, adiuuari petēs à sorore, à domino est increpata: & tamen a bono opere non cessauit: Sic & bonus actiuus nulla increpatione, vel despectione debet à bono opere cessare; quia non terrenum sed æternum expectat habere inde præmium. Ad contemplandam gloriam diuinæ maiestatis, nullus potest accedere, nisi per feruorē spiritus, & frequentem orationem: Et per feruorem spiritus accenditur homo, & ad contemplationem ascendit, quando cor cum membris est ad hoc totum dispositum plenè, ita ꝙ nihil aliud vult, nec potest cogitare; nisi quod habet, & sentit: Ille esset bonus contemplatiuus, qui si haberet incisos pedes, & manus, & extractos oculos, & incisum nasum, aures, & linguam præ magnitudine suauissimi, & ineffabilis, & inextimabilis odoris, gaudij, & dulcedinis nulla alia membra, nullaque alia, quæ citra cœlum excogitari possunt; curaret, vel habere desideraret, propter illud quod habet, & sentit. Sicut Maria sedens secus pedes domini tantam recipiebat dulcedinem verbi Dei, ꝙ nullum habebat membrum, quod posset, vel vellet facere aliud, quàm id quod faciebat: Et hoc est signum, ꝙ conquerenti sorori suę ꝙ eam non adiuuaret; nihil verbo vel indicio respondit; cuius aduocatus factus est Christus pro illa respondens; quę respondere nō poterat, quia assentiebat, & cogitabat quæ illa clamabat, contemplari est ab hominibus esse diuisum, & soli Deo esse coniunctum.

De Virtutibus. Cap. XXII.

DE diuinis rebus fit homo diues, & de humanis fit pauper, ergo multum ea debet diligere homo, & ista odire: sicut vniuersæ viæ terræ plenæ sunt vitijs, & peccatis; sic omnes viæ cœli plenæ sunt gaudijs, & virtutibus. Gratię, & virtutes sunt creaturis præparatę vocantes omnes, & dicentes: venite & recipite nos, & docebimus vos viam virtutis, & miser homo non vult ire: Cuius culpa ergo: si homo viuit in miseria, & paupertate; cum vocetur ad dominum, & non vult laborare ire ad ipsum? & ideo dignus est penis ęternis, Sicut virtutes, & gratiæ sunt viæ, & scalæ eundi ad regnū cœlorum: ita vitia, & peccata sunt viæ, & scalę eundi ad profundum inferni. Periculosum est à domino petere gratias, & virtutes; quia si secundum gratias, & virtutes à domino tibi datas non operaris; efficeris maior inimicus Dei. Et ita plus petere, est te maiorem Dei inimicum facere propter ingratitudinem. Homo quomodo diues, & pauper fiat.

Quanto maiora dona offert dominus seruo suo; tanto est magis ingratus, si non custodit, & reddit sibi gratiam.

Quanto magis est homo plenus vitijs, & peccatis; tanto est magis ei necessarium loqui de virtutibus, & gratijs.

Quanto magis impugnatus est a vitijs, & à peccatis; & tanto magis debet ea odio habere: Vnde de omni vitio, quod vicerit, acquirit sibi virtutem.

De dictis moralibus fratris Egidij. Cap. XXIII.

Gratiæ & virtutes in oratione inuentæ.

MVltæ merentur, & inueniuntur gratiæ in oratione,& virtutes: quarum.
Prima est hęc, ꝙ illuminatur homo in mēte.
Secunda, ꝙ roboratur in fide.
Tertia, quia suas cognoscit miserias.
Quarta, quia peruenit in timorem, & humilia tur,& vilescit sibi ipsi.
Quinta, quia peruenit in contritione.
Sexta, quia occurrunt lachrimæ contritionis.
Septima, quia venit in cordis emendationē.
Octaua, quia purificatur conscientia.
Nona, quia stabilitur in patientia.
Decima, quia supponit se obedientię.
Vndecima, quia peruenit in veram obedientiam.
Duodecima, quia peruenit in scientiam.
Tertiadecima, quia peruenit in intellectum.
Quartadecima, quia peruenit in fortitudinē.
Quintadecima, quia peruenit in sapientiam.
Sextadecima, quia peruenit in notitiam Dei; quia se manifestat his, qui adorant eum in spiritu,& veritate.
Postea accenditur in amorem.
Currit in odorem.
Peruenit in dulcedinem suauitatis.
In mentis quietem ducitur.
In gloriam perducitur. Postquàm autem posuit os in verbo altissimi, vbi anima satiatur; quis poterit eam separare ab oratione, quæ perducit ad contemplationem? Vt autem ad prędicta quis perueniat; inter multa alia sex sunt necessaria, videlicet.

Necessaria ad gratiam contemplationis.

Cōsideratio suorum malorum prętoritorum, de quibus oportet ꝙ doleat.
Cautela de pręsentibus.
Timor de futuris.
Consideratio misericordię Dei, quę hominem expectat de peccatis se non vlciscendo: cum pro illis mortalis homo sit dignus pęna ęterna secundum iustitiam diuinam.
Attentio beneficiorum Dei, quæ explicari nō possunt, videlicet, beneficia incarnationis, quam pro nobis assumpsit: passionis, quam ꝓ nobis sustinuit: doctrinæ, quam nobis reliquit: Et gloriæ, quam, nobis promisit.
Item dicebat ea, quę odit secularis; religiosus debet diligere.s. paupertatem, Verecundiam, nuditatem, famem, sitim, vilitatem, & his similia. Dicebat sanctus frater Egidius de religione. Nauis fracta est, conflictus factus est, fugiat qui fugere potest; & euadat si potest.
Item dicebat in feruore spiritus. Parisius parisius: destruis ordinem beati Francisci.
Item docuit quēdam prædicatorem vt diceret: bo bo multum dico,& poco fo, idest parum facio.
Item audiendo quendam dicentem operarijs vincę: fate, e non parlate. vocauit fratres dicens, audite quid iste dicit: facite, & non loquimini.
Cuidam interroganti quare magis in homine pullularent mala, quam bona? respondit. post maledictionem pronior est terra ad producendum malas herbas, quàm bonas: tamen assiduus cultor ita frequenter posset operari, ꝙ herbę malę vix possent ascendere.
Item quęrenti de prædestinatione: dixit ꝙ sufficiebat sibi ripa maris ad lauandum pedes, manus.& totum corpus; & stultus erat si quęrebat de illa aqua, quæ erat in profundo maris; & cui sufficit scientia ad bene viuendū: nimis alta non quærat.

Responsio ad quæstionē de prædestinatione.

Item dicebat, debes Deum rogare, vt non faciat tibi multa bona in hoc seculo; vt te mittat ad dura prælia; & non te adiuuet propter maius pręmium.
Item dicebat, in hoc potest cognosci si quis Deum perfectè diligit: si omni sollicitudine separat se à vitijs: & quottidie magis operatur bonas operationes.
Item dicebat, istud est de summis donis domini Dei, videlicet custodire gratiam sibi à domino datam; & scire lucrari, & exfructuare eam in bonis operibus,& à peccatis cauere.
Item dicebat, maior virtus est sequi gratiam; quam tribulationes patienter sustinere: Plerique enim patienter tollerant tribulationes; sed non sequuntur gratiam.
Item dicebat, tantum est dicere frater minor: quantum, videlicet subiacere sub pedibus omnium; quia quanto plus est descensus; tanto magis ascensio.
Item dicebat, qui plus amat, plus desiderat.
Item dicebat, magis timere debemus de bonis; quàm de malis, malum sequitur homo; sed bono est contrarius.
Item dicebat, sic debemus conuersari inter homines, vt non perdamus, quod Deus operatur in nobis; & studeamus, & sciamus nos saluare cum paucis. Exemplum. Sępius enim contingit, ꝙ qui scit natare; si non sapienter, & cautè sciat iuuare illum, qui in aquis periclitatur; vt simul pereant,& moriantur.
Item dicebat, ꝙ de gratia, quam non habet homo; tenebitur inde reddere rationem: quia cum dominus creaturam suam beneuolentia, & gratia sua creat; etiam ex natura deberet esse beneuolus,& gratiosus. Vnde ex negligentia, & imperfectione sua perdit homo perfectionem suam, si enim benè, & sollicitè laboraret in gratia sibi data,& collocata; inueniret,& daret sibi gratiam, quam non habet.
Item dicebat, melius est esse in domo Dei.hoc est in religione plena serpentibus, & ibi dominus; quam esse in domo pulchra plena delitijs,& diuitijs sine vera pœnitentia.
Item dicebat volo inquit.

Prime

Primo esse obediens vsque in mortem.
Secundo volo subiacere pedibus aliorum.
Tertio volo me durè reprehendere, & castigare.
Quarto carnes meas volo dentibus lacerare.
Quinto si voluntariè ab his nollem me retrahere; volo per vim cum torque in collo retrahere me.
Interrogatus quid sentiret de beato Fran. Respondit totus inflammatus ex auditu beati Fran. dicens, Ille homo beatus Fraciscus nunquam deberet nominari; quin homo pręgaudio lamberet labia sua; tantummodo vnum sibi defuit. s. corporis fortitudo: Si. n. tale corpus habuisset, quale ego habeo. s. ita robustũ; proculdubio totus mundus ei non minime se qui potuisset: prædicta de vita & dicta sancti fratri Egidij ad pręsens sufficiant.

De beato fratre Corrado de Offida.

IAcet Perusij in conuentu frater Corradus de Offida sanctitate insignis: hic dum qua tuordecim annorum esset, venit ad ordinem, & cum esset ad studium positus: se deinde de studio leuauit; faciens deinde officium per decem annos eleemosynę, similiter etiam coquinæ.
In loco Forani prouincię Marchię; cum frater Corradus in cella sequestrata à fratribus in silua esset; & venatores bestias insequerentur, lupus sic insecutus ad cellam venit prędicti fratris Corradi, & exiens ad eum cępit eum per collum sicuti agnum, & duxit eum ad locum fratrum: Quod videntes frates, mirati sunt, & cęperunt præ deuotione lachrimari fortiter, videndo sanctitatem prędicti fratris.
In dicto loco dum esset hic sanctus fratet Corradus cum socio fratre Petro de Monticulo; & in festo Purificationis beatam Virginem rogaret; vt sibi aliquam dulcedinem daret de illa consolatione, quam exhibuit sancto Simeoni; suum filium in suis vlnis collocando: statim fuit exauditus. Nam domina nostra apparuit cum filio cum tanto lumine; ꝙ non solum tenebras effugabat; sed etiam cuncta lumina superabat, & appropinquans ad sanctũ fratrem Corradum; puerum suum speciosum præ filijs hominum posuit in eius vlnis: Quem sanctus frater Corradus deuotè accipiens, & labia labijs imprimẽs, & pectori pectus astringens, totus liquefiebat in osculis, & amplexibus charitatis. Hæc omnia frater Petrus prædictus: qui latenter ierat ad obseruandum eum, luce clara videbat: ac ex hoc magnã habebat consolationem. Et cum per spacium sic stetisset, beata Maria tandem cum filio recedens; ei omnia frater Petrus recitauit: Cui frater Corradus imposuit, ne quandiu viueret alicui referaret.
Hic frater Corradus in loco Sitioli orando, liberauit obsessam à demone; & statim inde recessit, ne mater puellæ ad eum accederet; aut nẽ concursus fieret ad eum populorum.
Cum ad locũ natiuum Offidę ipse Frater Corradus iuisset vice quadam; & ibi esset quidã F. Iuuenculus, qui de officio, & alijs actibus regularibus non curabat, & insolentissimè viuebat; adeò ꝙ omnes fratres conturbaret, cum hoc dicto fratri Corrado à fratribus esset expositum, & compatiens tam fratribus, quàm iuueni; ipsum ad se vocans verba tam efficatia illi dixit; ꝙ facta manu domini super eum, statim mutatus est in virum alium; ita ꝙ factus est in moribus de puero senex; sollicitus; deuotus; obediens; pacificus; & obsequiosus: ita ꝙ fratres sicut prius de ipso tristabantur; sic & postea summè lętabantur.
Sanctus frater Corradus fuit magnus prædicator, & Deus ipsum vita, & miraculis reddidit celebrem incomparabiliter post mortem: Nam cum innumeris corruscaret miraculis, inter alia, quinque mortuos suscitauit, vt asseruit diabolus, vt habetur infra fructu. 14. & conformitate in miraculis de indulgẽtia Portiunculæ: Propter cuius miracula; quia ipse in loco de Insula Asisij decesserat & ibi iacebat, Perusini illuc pergentes; manu armata Perusium deduxerunt, & statim miracula facere cessauit; sed in primo loco, idest de Insula inuocantibus, mira adhuc agit, vt dicitur.
In dicto loco Perusij iacet beatus frater Ventura laicus paupertatis amator, charitate plenus, qui fratres forenses recipiebat, & sanctitate pręclarus, qui istis temporibus decedens, nunc, coruscat miraculis. Fr. Ventura.
In prædicto loco de Perusio iacet frater Nicolaus laicus de Assisio, & infirmarius charitate plenus, & vita sanctissimus, qui parum est, ꝙ decessit, & ipsum à Deo mirificatum in cęlis; miracula attestãtur in terris: quæ per eius preces, & merita dominus quotidie operatur. Frater Nicolaus.

De fratre Sensu laico.

IN loco montis Iouis de Perusio, iacet frater Sensus laicus, vir altę contemplationis, & rapus. Hic semel comedebat in die, & caules mareidos stantes tota die ad solem: Hic adeo in cella esse dilexit: ꝙ & si intensi essent calores, de ipsa non exibat, & tantum in cella esse delectabatur, ꝙ pro toto mundo illam delectationem non mutasset. Vnde dicebat ipse frater Sensus, si mihi, concederetur viuere vsque ad finem mundi, & essem semper sanus, & essem dominus auri, argenti, hominum, & mulierum, habendo omnem delectationem, & diceres mihi in fine mundi, habebis vitam æternam, & fieret mihi optio. Accipe omnia supradicta, vel sta in cella tua. Ego vellem potius stare in cella mea sine oculis, manibus, & pedibus cum illo, quod dat mihi Deus in cella mea, quam omnia supradicta. Et licet esset

laicus: illuminatus tamen multa pulchra dicebat, & respondebat.

Locus Tuderti.

Frater Guilielmus. IN Tuderto iecet sanctus frater Guilielmus, qui quandam puellam nomine Clarutiam in aquis molendini submersam; sua inuocatione à mortuis suscitauit.

Puerum propinquum morti non valentem mamillas recipere, sua inuocatione sanauit.

Inter contractos, & curuos sex liberauit.

A varijs oculorum infirmitatibus, quinque curauit.

Cuidam muto loquelam restituit.

Visum manuū, & pedum tribus præbuit.

Duos a febre eripuit.

Mulierem ab infirmitate mamillarum, & quendam à demonio liberauit.

Dominum fratrem Ioannem de murro Cardinalem nostrum ab infirmitate curauit.

Duos mortuos suscitauit.

In dicto etiam loco Tuderti sepultus est sanctus frater Rugerius, qui tam euidēti emicuit sanctitate; quod dominus Papa Gregorius nonus verè sanctum appellauit; & eius memoriā apud Tudertum concessit celebrari.

In dicto etiam loco Tuderti iacet frater Petrus de Galliendo, qui multa miracula fecit post mortem suam.

Frater Iacobus. In dicto loco fratrum; sed in monasterio sororum sanctæ Claræ de monte sancto, iacet sanctus frater Benedictoli, q. dicitur frater Iacobus de Tuderto, vir mirandę sanctitatis, & totus ardens in amore Dei. Hic à domino Papa Bonifacio malè informato; multa perpessus patiēter sustinuit; sed post liberatus fuit: Hic multas laudes magnarum sententiarum, & dulcedine plenas edidit in Romantio, & cōtra mores dicti Bonifacij Papę viriliter exclamauit. Et quia aliqua notabilia dixit, hic ea subinferam, videlicet.

Quomodo homo potest scire, quod sit in charitate.

DIcebat frater Iacobus, licet pro certo non possim scire me esse in charitate; habeo tamen aliquas probationes: Nam de Dei amore habeo istud signum vel probationem, quod si aliquid peto à Deo, & nō facit; plus diligo eum, quam prius; si vero facit contrarium, diligo eum in duplo, quā prius: de amore vero proximi habeo istud signum, quod si me offendit; non minus eum diligo: Nam si minus diligerem, hoc esset signum, quod prius non ipsum; sed me diligebam: debeo diligere proximum propter se, non propter me, & amare bonum suum, & eius vtilitatem, & in his gaudere: Et sic faciendo, maius bonum cōsequor de bonis suis, quam ipse: Nam de regno Francię ego melius habeo, quam Rex Fraciç; quia iucundor de suo bono, & honore, & cōmoditate, & ipse hanc iucunditatem habet cū multa sollicitudine, & multis laboribus, & angustijs, quę non habeo ego.

De Humilitate, quomodo homo peruenit ad sui contemptum.

Mira humilitas. DIcebat frater Iacobus, homo deberet sic profundè in oculis suis vilescere, & sic abiectum se reputare; quod in sua extimatione crederet conuersationem suam omnibus onerosam, & despicabilem: Nam pro hoc in sua humilitate proficeret, & illorum, cum quibus conuersatur, defectus melius, & leuius supportaret. Vnde inquit ipse. Quando morabar in curia, mihi dicebatur: non est tibi tędium cōuersari cum talibus? Mirum est quod pores sustinere. Et ego respondebam immo mirum est, quod ipsi me sustinent; & non expellunt me, sicut diabolum. Et sic cum quibuscunque homo conuersatur; deberet se reputare indignum consortio, & conuersatione eorum propter vilitatem, & miseriam suam; Sed cum amor sui sit radix omnium vitiorum, & malorum, & eneruatio omnium virtutum; sic odium sui est origo, & fundamentum omniū virtutum, & deletio omnium vitiorum: Vnde homo deberet non tantum se odire; sed velle ab omnibus odiri. Ad hoc autem odium sic venitur; debet quis semper diligenter scrutari, & studere in cognitione sui, & ex hoc videbit, & cognoscet se malum, & se iudicabit odibilem, & se odiet tanquam malum. Et quia ex hac cognitione sui, ducitur in cognitionem veritatis; incipit amare veritatem, non tantum in se, sed in omnibus: Vnde vult quod omnes illam veritatem de seipso teneant; quam tenet ipse: & sic iudicando se in veritate odibilem, vellet ab omnibus odiri, nec poterit pati se non cōdēnari: quia in hoc videt confundi veritatē, quam ipse amat: Et ex hoc mortificatur appetitus laudis, quem habebat, & omnis alius appetitus inordinatus, & vitiosus: Et per consequens exterminatur superbia, ira, inuidia, & cætera vitia. Ex hoc.n. acquiritur despectus sui, & omnis virtus, & omne bonum: Nam per hoc sentiens in anima radicari prudētiam, fortitudinem, temperātiam, iustitiam, & cęteras virtutes; Et maximè triplicem patientiam: Vnde per hoc venit ad quietem animi.

De odio sui ipsius. Fructus odij sui ipsius.

Triplex patientia. Prima patientia est virtus, qua quis sustinet patienter aduersa.

Secunda est doni fortitudinis, qua quis sustinet libenter.

Tertia est beatitudinis. s. beati pacifici, qua quis sustinet gaudenter. Ordo autem odiendi est, vt odiatur consuetudo vitiorum; & diligatur esse naturæ; ita quod vtrumque suos seruet terminos, vt nec propter seruandam naturam, in cidat in vitium, nec propter exterminanda vitia, corrumpatur natura.

De

De triplici animę ſtatu.

TRes ſunt animę ſtatus.

In primo habet anima cognitionē ſuorum peccatorum, & lachrimas compunctionis: quæ ipſam ducunt prope deſperationem.

In ſecundo tranſit ad conſiderandam redemptionem Saluatoris; in quo habet lachrimas compaſsionis ad Chriſtum.

In tertio tranſit ad amorem, & iſte ſtatus habet tres partes.

In prima. ſ. in principio inchoat amare, & habet lachrimas deuotionis.

In ſecunda parte. ſ. in perſeuerantia, huius ſtatus augetur amor: ita vt, nec modicum valeat impediri à vocatione Dei; & cum mundana impediant eam, debet anima ipſa contemnere, & habet lachrimas ſimplices; quia ſunt ſine violentia, & neſcit cauſam quare ſibi obueniunt.

In tertia parte, quæ dat ſtatum conſumatum, ſtat anima in atria domini, & guſtat de vita æterna, & perdit lachrimas.

De quatuor pugnis animę.

Pugnæ animæ. NOta ꝙ anima habet quatuor pugnas. ſ. extra ſe. Iuxta ſe. Intra ſe, & ſupra ſe.

Primam quę eſt, extra ſe habet cum mundo: & hęc vincitur non amando res mundi; quia quantumcunque pulchram rem, & delectabilem, non debet animo non ſolum non amare; ſed odire, & ſpernere, ſicut fit de virga curuata in aliquam partem; quę debet flecti in partem contrariam, quouſque ad rectitudinem redeat.

Secunda pugna eſt, quam iuxta ſe habet cum ſenſibus corporis.

Primo modo hęc pugna vincitur ſubtrahēdo ipſos ſenſus ab illicita conſuetudine audiendi, videndi, & ſentiendi, & ſic de alijs.

Secundo modo vincitur habendo de ipſo viſu diſplicentiam: vnde tantum curarem, ſi viderem pulchram faciem mulieris, quantum ſi viderem caput aſini. Sed iſte ſecūdus modus non eſt tutus, nec pro omnibus. Vnde melius eſt ſubtrahere ſenſus, ſed quando quis non poteſt ſubtrahere commodè, quin videat nociua, vel audiat murmurationes, & vana huius mundi, quæ inficiunt animam, tunc habeat diſplicentiam quantum poteſt, ita ꝙ ex hac nulla delectatio intret in animam.

De guſtu vero probaui tria remedia.

Primum quia accepi, & ſiccari feci flores abſinthij, & ponebam coram me ad modum ſalis ſuper menſam; ita ꝙ alij non perpendebant, & ſapidos bolos ponebam ſuper iſto tali ſale: Et tanta erat eius amaritudo, ꝙ nullam guloſitatem mihi dabant; ſed id dilaniabat mihi linguam, & omnino dimiſi.

Secundum remedium fuit, ꝙ faciebam bolos paruos, & rotundos, & deglutiabam ad modū pillularum; ita ꝙ nihil deinde deguſtabam: Sed id deuaſtabat mihi ſtomacum, ideo dimiſi.

Tertium fuit, ꝙ quando comedebam cibos delectabiles, poſtea imponebam magnum laborem, & magna onera corpori, intantum vt ſi quando poſtea habebam coram me delicatos cibos, & dicerem corpori ſi vellet comedere, libenter refutabat, & potius volebat abſtinere, quàm comedere, & portare flagella; quæ propterea ſibi imponebam. Modo dimiſi omnia prædicta, & ſum in quarto remedio.

Quartum remedium eſt in referēdo in Deum omnes ſapores; & in eius gratiarum actiones: ſed iſtud eſt non pro omnibus; ſed pro illis, qui ſic ſobriè, & temperatè ſe habent; et ſic habent mentem abſortam, & ſemper Deo coniunctam, ꝙ de ſaporibus guloſè non curant; ſed omnia in Deum referūt. Et quia inter omnes ſenſus lingua pluriminm inficit animam, non ſolum guſtu, ſed etiam locutione, ideo adhibendum eſt remedium ſilentij, quod mirabiliter animæ confert: Vnde ad ipſum habēdum. F. Iacobus poſuit exemplū de fratre Iunipero, qui per ſex menſes tenuit ſilentium.

Tertia pugna eſt, quam intra ſe habet anima cum affectionibus, ſiue paſsionibus ſuis, quę ſunt gaudiū, ſpes, timor, & dolor. Hæc vincitur hoc modo; quia anima habendo familiaritatem aſsiduam cum Deo, vel orationem, meditationem, & deuotionem, percipiat omnipotentiam Dei: quæ omnipotentia operatur hoc miraculum in anima; quod expellit in de dictas paſsiones. Paſsiones animę.

Quarta pugna; quę eſt ſupra ſe, eſt maior omnium prædictarum; quam habet anima cum Deo, hoc videlicet modo, ꝙ aſſumit magnā, et arduam ſollicitudinem ſe tenere cum Deo: Et conſiderans ſe factam ad imaginem Dei, & eius ſimilitudinem, et ꝙ Deus vult hoſpitari in ea toto ſuo conanime, cauet ne aliquid in ſe recipiat, quod offendat oculos diuinæ maieſtatis; & ne exeat etiam ad aliquid, quod diſpliceat Deo, & ſummo ſtudio nititur, ꝙ talem ſe ei reddat, qualem ipſe vult, hoc eſt ſine macula.

De refrænatione ſenſuum ſimilitudo.

DIcebat F. Iacobus ad refrænandos corporis ſenſus talem ſimilitudinem. Quædam pulcherrima virgo quinque fratres habebat, & omnes erāt valdè pauperes, & illa virgo habebat vnum pretioſum lapidem magni valoris. Iſtorum autem fratrum ſuorum vnus erat citharedus: alius pictor, alius coquinator, alius ſpeciarius, alius leno.

Venit ergo primus ad ſororem ſuam dicens; tu vides ſoror mea, ꝙ ego ſum pauper, rogo vt des mihi iſtum tuum lapidem pretioſum; cui illa reſpondit. Frater mi, nolo dare tibi; quia volo pro me: Et ille, volo eū emere à te, & illa, quid vis mihi dare: et ille, faciam tibi

vnum pulcherrimum sonum cum instrumento meo. Tunc illa ait. Et quid faciam sono transacto, et vnde viuam ego postea? Non dabo tibi pro tali pretio, immo volo de ipso me nu ptui tradere, et honestè, et honorificè viuere. Postea venit Frater secundus petens similiter ab ea lapidem, et illa negante; dixit se velle eũ emere pro pretio, offerens vnam pulchram picturam.

Tertius verò Frater similiter veniens offerebat pro pretio vnum confectum.

Quartus offerens vnum bonum piperatum.

Quintus dicebat, ꝙ eam duceret per lupanaria: Eodem modo se habuerunt omnes.

Videlicet primo petendo ex dono; postea dicta pretia offerendo, & ipsa simili modo omnibus respondit: Et tanquàm bona, & sapiẽs oẽs abire permisit: et sibi lapidẽ reseruauit.

Postea venit ad eam quidam Rex magnificus: & petijt ab ea istum lapidem; illa vero respondit domine nihil aliud habeo, quam istum lapidem; quid dabis mihi inde? Respondit Rex pro isto lapide accipiam te in sponsam meã, & faciam te magnam Reginam; et dabo tibi vitam, ęternam, et affluentiam omnium bonorum; quę desiderauit anima tua. Et illa, domine tanta est munificentia vestra; ꝙ lapidem vobis negare non possum; eum ergo vobis libenter trado; et dedit ei.

Nota. Notandum vero ꝙ ista virgo est anima: lapis, quem habet, est voluntas, vel consensus liberi arbitrij: Quinque fratres sunt quinque sensus corporis.

Primus, qui est istrio, dicitur auditus.

Secundus, qui est pictor dicitur esse visus.

Tertius, qui est speciarius, dicitur esse odoratus.

Quartus qui est coquinarius, dicitur esse gustus.

Quintus, qui est leno, dicitur esse tactus, quia in eo magis viget sensualitas: et magis incurratur anima ad opus illicitum. Ergo stultissima fuisset illa virgo, si pro aliquo illorum pretiorum tam vilium, dedisset lapidem sic pretiosum; ita sine aliqua comparatione est stultissima anima, quę in aliquem consensum illicitum permittit se duci ab aliquo sensu corporis: Sed potius debet toto conatu abstinere ab illa modica delectatione, quàm summere posset per corporis sensus, et suum consensum summo Regi conseruare, et gratiosissimè ei dare; qui eam suam sponsam, & sic magnificam fecit.

De studio animæ ad virtutes.

Mulier ad hoc, ut sit pulchra quę habere debet. DE studio animę ad virtutes talem Frater Iacobus similitudinem posuit dicens. Mos est mulieribus se ornare, & pulchras velle appetere; Et ad hoc ꝙ mulier sit pulchra: oportet ꝙ habeat faciem pulchram, & niueã vel rubeam: Quod etiam sit magnæ staturę; ꝙ sit sana, ꝙ sit vigorosa ꝙ sit morigerata in suo gressu, & ꝙ sit pulcherrimis vestibus ornata: Sic anima debet se ornare, et velle pulchra apparere. Et ideo debet magnum studium ad virtutes adipiscendas adhibere; omnia enim prędicta virtutes sibi præstant.

Fides enim facit eam pulchram.

Spes facit eam statura magnam.

Charitas facit eam rubeam.

Prudentia facit ipsam morigeratam.

Fortitudo facit eam vigorosam.

Temperantia facit eam sanam,

Iustitia facit eam vestitam, & ornatã. Et istis virtutibus munita, cum vadit ad cœlum, occurrunt ei omnes ordines Angelorum, & sanctorum omnium; quia cum omnibus participat in aliqua virtute. Quomodo anima fit pulchra

Occurrunt enim ei patriarchæ propter fidem.

Prophetæ propter spem.

Sancti Apostoli propter charitatem.

Sancti martyres propter fortitudinem.

Sancti doctores propter prudentiam.

Sancti confessores, & Prælati propter iustitiã,

Sanctæ Virgines propter temperantiam, & similia.

De quæstione inter rationem, & conscientiam.

DIcit ratio conscientiæ. Quare sic me affligis, & tenes me in tanta anxietate? cõscientia respondit: quia mihi est datum indicium veritatis: Vnde non possum sustinere falsitatem.

Dicit etiam iterum conscientiæ ratio, quare ergo modo me permittis in pace esse, nec me in aliquo molestas? respondit conscientia: quia posuisti te in manibus iustitiæ Dei, quia quicquid manus iustitiæ Dei de te facit, tibi placet, & ideo non est meum iudicare, quia ad maiorem iudicem iuisti.

Iterum dicit ratio. Quare cum minus modo operer, permittis me esse in pace, & antea multa operabar, & sic me vexabas? Conscientia respondit: quia confidebas de ipsis operibus, & sperabas in eis; Vnde non poteram illam falsitatem sustinere: Modo verò non confidis de ipsis, nec inde expectas meritum, & ideo non murmuro, nec repugno, quare non mereris.

De quinque scutis patientiæ.

DIcebat Frater Iacobus ꝙ Patientiæ quinque sunt scuta.

Primum est ꝙ quis decidat in infirmitates.

Secundum ꝙ ei non seruiatur in ea: nec aliquis de eo curam habeat.

Tertium ꝙ ei deseruiatur, & displicentia fiat.

Quartum, ꝙ Deus tollat ei omnem lætitiam cordis, & corporis consolationem.

Quintum ꝙ propter ista non expectet aliquã retributionem à domino; nec in præsenti vita, nec in futura. Multa alia hic sanctus Frater

ter notabilia, sed sufficiant hęc: quia vt pręmissi in vulgari per rithmos, multa composuit magnarum sententiarum & deuotionis, vt patet ea intuentibus.

F. Egidius de Regio. In dicto loco Tuderti iacet alius Frater sanctus, videlicet. Frater Egidius de Regio, homo magnæ abstinentiæ, & perfectionis, ac pœnitentiæ: Cuius odorem siue aduentum per 28. milliaria Frater Ioannes de Vallibus dixit se sensisse. vnde cum ad ipsum Fratrem Ioannem accederet: quidam alius Frater dixit. Frater Ioannes. Frater Egidius venit. respondit scio. Et cum interrogaretur quomodo sciebat. Respondit Frater Ioannes, q̄ per 18. milliaria odorem suę sanctitatis percipiebat. Et sic fratres percipiebant, q̄ ad ipsos Frater Egidius accedebat, vt dicebat frater Ioannes.

Locus Ameliæ.

IN loco de Amelia iacet sanctus frater Simon de Torsiano comitatus Amelię. Hic multa miracula fecit tam in vita, quàm post mortem.

Locus de sancta Illuminata.

Frater Ioannes Tentialbene. IN loco dę sancta Illuminata, iacet Frater Ioannes Tentialbenę: qui in vita cuidam orbato oculis, cum signum crucis fecisset; visum perditum restituit.

Cuidam paralitico, cum signum crucis fecisset, protinus eum liberauit.

Dum signum crucis cuidam fecisset, fortissime dolorem patienti in manibus, ex templo recessit. Plura alia miracula fecit tam in vita, quàm post mortem.

Frater Ioannes de Auellino. In ipso loco sanctę Illuminatę iacet alius sanctus Frater, videlicet Frater Ioannes de Auellino, qui post mortem miracula peregit.

Locus de Interannis.

Frater Petrus de Podio. IN loco de Interannis iacet Frater Petrus de Podio, qui multa miracula fecit. Et frater Simon de Campo Regali, qui etiam miraculis claruit.

Locus de Spoleto.

Frater Simon de Collazono. IN loco de Spoleto iacet Frater Simon de Collazono. Hic nobilis genere puer ordinem intrauit, in quo proficiens vita, & scientia; factus est primo Minister Marchiæ, & postea minister prouincię. S. Francisci: Qui in dictis officijs nobiliter se habuit, cum omni prudentia, maturitate, & humilitate, quæ ad pręfatum officium spectabant exercens. Ad bonū & ad vitam religiosam matrem primo traxit: quæ fuit singularis socia, & amica Imperatricis, & Imperatoris Otthonis quarti, ac continentiæ singularis: deinde sorores, nepotes, & alias. Sed quàm iste sanctus Frater fuerit Deo acceptissimus, miracula post mortē autenticè auctoritate Papali accepta, declarant. Sanctus. n. iste Frater Simon puerum submersum in aquis molendini; inuocatione eius facta à morte resuscitauit.

Contractos diuersimodè curauit vndecim.
A rupturis quinque liberauit.
A cęcitate oculorum 22.
A gagulis duos.
Tres mulieres ab infirmitate mammillarum.
A tumefactione corporis & membrorum. 11.
Nouem à morbo caduco.
Vndecim loquelam restituit.
Viginti duos ab infirmitate, & dolore manuū, & brachiorum.
Ab infirmitate aurium, oculorum, & pedum viginti tres liberauit.
Quatuor à demonio.
Quendam in ciuitate firmana cadentem in profundum fontē; sui inuocatione liberauit.
Ab infirmitate lapidis duos.
Mentecaptos tres.
A varijs infirmitatibus quinque.
Morti propinquum cadentem in aquis sui inuocatione liberauit.
Tres curuos erexit.
Decem gutosos.
Aridos membris duos.
A morbo letargico, & non valentes dormire sex.
A splenis infirmitate vnum.
Vmbelici & ventris tres.
A spasmo vnum.
A gulæ, & barbæ infirmitate tres.
Duobus non valentibus sumere; appetitum restituit.
Ab infirmitate testiculorum vnum.
Leprosum vnum curauit.
Vni mulieri auditum restituit.
Ficus à vermibus eripuit.
Equm inualidum sanitati restituit.
Oues cuiusdam, quæ pedibus stare non poterant; primo ipsum, & demum oues curauit: prefata omnia auctenticè recepta; indicant dicti fratris Simonis excellentiam sanctitatis.
Item in dicto loco iacet Frater Theobaldus; qui multa miracula fecit.

Locus montis Lucis.

IN monte Luco prope Spoletum, iacet Frater Antonius de Tegrinis de Pisis; Qui contemptis Blandicijs maternis; vxore quam nō dum duxerat, & legibus ciuilibus, in quibus studebat: factus Frater minor, per viam simplicitatis, paupertatis, obedientiæ, & humilitatis Christum secutus, reuelata sibi primo morte: ad dominum moriendo perrexit. qđ dominus signis ostendere dignatus est. Frater Antonius de Pisis.

Quidam medicus de Spoleto, habens infirmitatem incurabilem in tibia, facto voto q̄ si meritis Fratris Antonij eum dominus liberaret, habitum assumeret tertij ordinis. b. Francisci voto emisso de sero, in mane se perfectissimè liberatum inuenit.

Locus

Locus Eugubij.

Fr. Thomas.

IN Eugubio iacet Frater sanctus Thomas, qui plura in signum suę sanctitatis miracula fecit post mortem.

Locus Ciuitatis Castelli.

Frater Iacobus.

IN ciuitate castelli sepultus est Frater Iacobus laicus, qui multis miraculis claruit post mortem.

Locus Burgi sancti Sepulchri.

Frater Rainerius.

IN burgo sancti Sepulchri iacet Frater Rainerius laicus, qui post mortem signis miraculorum patuit multis.
Duos enim mortuos suscitauit.
Quatuor curauit à diuersis infirmitatibus, vt patet instrumento publico.

Locus Fulginel.

Frater Hermanus.

IN Fulgineo iacet sanctus Frater Hermannus, supra cuius corpus in Ecclesia sancti Feliciani, cum caderet de altissimo quidam magister lignorum, & lapidum, qui Ecclesiã aptabat, corporis nullam passus est læsionem: de huius sepulchro aqua gutatim emanat miraculosè: cum tamen in lapide nullam videant homines fixuram.
Quendam nomine Bonauenturam per duos annos contractum; ita ꝙ nullo modo de lecto posset surgere, à parentibus ad eius sepulchrum ductum liberauit.
Item quendam alium, qui manibus reptando ibat contractum, ad suum tumulum accedentem curauit.
Similiter & quandam puellam ductam ad suũ tumulum contractam erexit.
Quandam mulierem eũ ignoranter, cum oleribus os quoddam comedisset, & id os eius gutur obturasset; propter quod crederet se mori, cõ de sancto fratre Hermano inuocato liberauit.
Item in Fulgineo in loco fratrum; iacet etiam quidam alius frater nomine Mathęus; qui etiam temporibus istis moriẽs signis claruit.

Locus Pistię.

Frater Io. de Vallibus.

IN Pistia iacet frater Ioannes de Vallibus vir amator paupertatis; vitæ ac sanctitatis mirabilis: hunc Deus glorificatum in cœlis, crebris factis, & nunc assidue ostendit mirac̃ulis.

Locus Narniæ.

Frater Matthæus de Narnia.

IN Narnia iacet sanctus Frater Matthęus; qui signis multis claruit.
Quendam fratrem nostrum nomine Concordium tribus annis paralisi resolutum, & per se nil agere valentem ductum ad sepulchrum ipsius fratris Matthæi, implorato auxilio liberauit.
Alium nomine Vgolinum de ciuitate Narnię per decemnium paralisim passum; inuocato prædicto sancto fratre Mathęo; qui sibi de nocte apparente, ac ipsum cum rosa, quam habebat in manu totum contigente, & de mane surgentem liberauit.
Vnam mulierem paraliticam ad eius sepulchrum ductam super asinum, liberauit.
Mulierem habentem faciem adustam, nec valentem quiescere propter dolorem: eo inuocato curauit.
Aliam ab apostemate, & febre quasi ad mortẽ perductam: sui inuocatione liberauit.
Iuuenem habentem os vsque ad collum retortum monstruose, liberauit.
Similiter quendam alium à dicta oris deformitate liberauit.
Mulierem ambulantem per solarium domus suę, & cadentem, ac crus ex casu fractum habentem; facto voto, & ipsius sancti fratris Matthęi tactis reliquijs, liberauit: Nam statim sana surrexit & miraculum omnibus enarrauit.

Locus Nursiæ.

Frater Antonius.

IN loco Nursiæ iacet sanctus frater Antonius: qui multis fulget, & fulsit miraculis.

Locus Casiæ.

Frater Pax Theatinus.

IN loco Casię sepultus est sanctus frater Pax theatinus: qui miraculis claruit plurimis.

Locus Arquatæ.

Frater Paulus.

IN loco de Arquatę iacet Frater Paulus, ꝙ multa fecit miracula.

Locus Speli.

Frater Andreas.

IN loco Speli iacet sanctus Frater Andreas, qui fuit sacerdos; qui multitudine miraculorum, & vita sanctissima, hominibus extitit mirabilis, & gloriosus, & mortuos suscitauit.

Locus Victonij.

Frater Io. de laudibus.

IN loco Victonij requiescunt Frater Ioannes de laudibus, qui viuente b. Francisco: vulnus laterale stigmatum tangere meruit. Et Frater Iordanus laicus vir sanctissimus, & vere perfectus.

Locus Meuaneæ.

Frater Nicolaus.

IN loco Meuaneę iacet Frater Nicolaus de pater noster, qui ibat dicendo cuilibet, dic pater noster, hic fulget miraculis, & corruscat.
Prædicti fratres, & multi alij iacent in prouincia sancti Francisci; quorum memoria oblitterata est mundo, sed fulgent apud Christum scriptorum negligentia, & fratrum indeuotione.
Reperiuntur plures fratres, qui fuerunt de prouincia B. Francisci, de quibus vbi iaceant, nulla est mentio, aut memoria.

Frater Filippus longus.

Videlicet Frater Filippus longus primus visitator pauperum dominarum: Dicunt tamen aliqui ꝙ iacet Perusij in monasterio sororũ; cuius labia ab Angelo calculo ignito (vt Isaię) sunt tacta, & purgata.
Frater etiam Moricus: nisi ꝙ creditur, ꝙ sit ille, qui iacet in Vrbe veteri.
Frater Barbarus.
Frater Ioannes de sancto Constantino.

Frater

Frater Bernardus de Viritàde; qui omnea fuerę ſanctitate pręclariſsimi, & primi ſocij beati Franciſci, qui vbi iacent non habetur; niſi dicere velimus ꝙ iaceant in ſancta Maria de Angelis de Aſiſio.

De Fratre Simone de Aſiſio.

FVit etiam alius Frater de prouincia ſancti Franciſci vocatus Frater Simon de Aſiſio, qui vbi ſit ſepultus uon reperitur; is fuit homo maximè ſanctitatis, qui viuente B. Franciſco venit ad ordinem.

Hunc altiſsimus tanta ſuę benedictionis, & dulcedinis gratia pręuenit, & ad tantam contemplarionem, & mentis deuotionem perduxit, ꝙ tota ſua vita erat ſpeculum ſanctitatis, & virtutum.

Iſte rariſsimè extra cellam ſuam videbatur, & quando ſtabat cum fratribus: ſemper in diuinis colloquijs erat intentus.

Hic nunquam gramaticam didicit; ſed eſt ſemper conuerſatus in ſiluis, & tamen de Deo tam altè loqnebatur, & de amore domini noſtri Ieſu Chriſti benedicti; ꝙ verba eius ſupernaturalia videbantur: Vnde quodā ſero cum in ſiluam ad loquendum de Deo ipſe cum fratre Iacobo de Maſſa perrexiſſet, & ipſe de diuino amore dulciſsimè loqueretur, cum per totam noctem ſtetiſſent, viſum eſt, ꝙ modico tempore conſediſſent.

Hic ſanctus vir cum præſentiret diuinas viſitationes ſe recipere debere; ſe ponebat in lecto, ac ſi vellet dormire: quia ſancti ſpiritus tranquilla ſuauitas, non ſolum mentis quietē, ſed & corporis requirebat: vnde ſępe in talibus viſitationibus rapiebatur in Deum, & totus ad exteriora inſenſibilia reddebatur: Naliquando ad ſuperiora raptus, adeò inſenſibilis eſt effectus: & cum carbo ignitus poſitus eſſet à fratre quodam ſuper pedem eius; nec ſenſit calorem, cum ſteterit donec fuit extinctus; nec carbo pedi aliquam intulit læſionem.

Quando in menſa ſtabat cum fratribus, priuſquam cibum ſummeret corporis: alimenta ſpiritualia ſocijs ingerebat.

Cum ſemel loquendo de Deo iuuenem quendam ſecularē, & laſciuum ad Deum conuertiſſet; & fratrem feciſſet, ſuaque veſtimenta ipſe Frater Simon ſeruaret; ac iuuenia diabolicis tentationibus propulſatus, pannos ſuos repetendo, ad ſeculum vellet pliries redire: Frater Simon primo cum verbis, demum ipſo iuuene capite ſuo ad pectus fratris Simonia reclinante, ac fratre Simone cum lachrimis orante, eum ab omni tentatione liberauit: Qui iuuenis adeò ſpiritus ſancti feruore fuit repletus, ꝙ cuidam cum oculi deberent extrahi, in pleno concilio petijt, vt vnum ſibi ex traherent, vt alteri vnus oculus remaneret: Cuius charitatem homines attēdentes, pepercerunt vtrique.

Hic cum ſtaret in loco Bruſortij cuſtodiæ firmanæ in prouincia Marchiæ, & quadam die in ſilua maximam ſuauitatem ſentiret, ac aues garrulè ſibi impedimentum præ rumore præſtarent; conuerſus ad eas præcepit in nomine domini Ieſu, nè amplius ad dictam ſiluam, & locum venirent. (Mirabile dictu) ſtatim inde receſſerunt, nec vnquam apparuerunt.

Hic tandē plenus virtutibus, migrauit ad dominum, ſed vbi ſit ſepultus non reperi. Credo tamen ꝙ in dicto loco Bruſortij iaceat, cum in dicto loco (vt dicetur) alij plures iaceant ſancti fratres.

De fratre Leonardo de Aſiſio.

HIc fuit ſocius. B. Fr. & ſi non de primis, fuit tñ ſanctus homo, ſed non reperitur vbi iaceat, & tñ illū (vt dicit vndecima pars legēdæ maioris) qñ B. F. voluit prima vice iræ vltra mare, & fuit impeditus vi ventorum habebat ſociorum: Et dum aſinaret. B. Frā. laſſitudine, & fatigatione, & hic poſt cum iret laſſus, & feſſus; & intra ſe diceret, humanum aliquid paſſus. Non de pari ludebant parentes iſtius, & mei; & ecce ipſe equitat, & ego pedeſter aſinum eius duco: ſtat im. B. Franciſcus cogitatum agnouit, qui pedibus. B. Franciſci prouolutus, cum lachrimis cogitatum pateſaciendo, veniam poſtulauit.

De fratre Illuminato.

HIc fuit vir luminis, & virtutis, & ſocius B. F. qñ ad Soldanū acceſsit: & qñ Chriſtianis nè præliarentur cum Saracenis, caſum prædixit; Ac multa paſſus eſt mala cum Bea. Frā. vbi iaceat non habetur. Et ſic multi ſancti, & venerabiles fratres negligentia fratrum ſcribentium; vbi iaceant non habetur: & ſic patet ſuccinte de ſanctis fratribus qui in prouincia beati Franciſci ſunt reconditi. Tranſeundum eſt nunc ad alias ordinis prouincias.

De prouincia Romæ.

IN prouincia Romana iacent infraſcripti fratres, videlicet in Roma in loco de Ara cœli iacet ſanctus Frater Iuniperus ſocius B. Franciſci, & ſi non de primis; homo ſingulariſsimus patientia, & virtutibus. Frater Iuniperus.

Hic patientiæ virtute præ alijs fulſit; adeò vt laceſsitus iniurijs, & ſi non eſſet verum, nunquam turbatum alius vidit eum; Quando.n. ſibi diceretur iniuria; totus gaudens, verſus dicentem præparabat gremium dicens. Amice proijcias huc: imple gremium iſtis lapidibus pretioſis. Imple ne timeas. Lapides pretioſos appellans improperia, & iniurias: Et non ſolum fuit patiens in verbis; ſed etiam in factis, & pęnis illatis.

Hunc ſanctum fratrem Iuniperum ſuperbi demones valde timebant; vnde tranſiens per quādam villam vbi erat quidam demoniacus: ſtatim Hunc demones valde timebant.

tim ipse demoniacus per septem milliaria fugit: & intertogatus de causa: respondit ꝙ fratris Iuniperi non poterat patientiam expectare. Vnde B. Franciscus si statim demones ab obsessis non recederent: dicebat diabolo nisi statim recedas, faciam fratrem Iuniperum cõtra te venire, & sic demon pręsentiam timens fratris Iuniperi: & sancti Francisci virtutem, & humilitatem non ferens: subito recedebat.

De eius contemplatione.

Fuit Frater Iuniperus magnę, & altæ contemplationis, vnde semel in mensa raptus, sic est à fratribus dimissus, & cum ad se redijsset, clamando venit ad fratres dicendo: quis tam nobilis est in terra, qui non ferret libenter cistam luti super se, si daretur sibi domus auro plena? & dicebat, ò me heu quia nolumus sustinere modicum verecundię, vt possimus lucrari vitam eternam. Beatus Franciscus agnoscendo sanctitatem fratris Iuniperi, dicebat socijs: vtinam de talibus Iuniperis haberemus vnam magnam siluam.

Frater iste Iuniperus post multa magna facta in vita: tandem Romæ in pace quieuit, in loco sanctæ Mariæ de Ara cœli sepultus.

Item in Roma in dicto loco de Ara cęli; iacet sanctus Frater Sabatinus, qui fuit vnus de tredecim primis socijs beati Francisci vir sanctitate præclarus.

Item in Roma in loco præfato: iacet sanctus Frater Electus, qui ibi annis decem sepultus, multis miraculis (vt mihi relatum fuit) claruit.

Locus de Pileo.

Frater Andreas de Anania.

IN loco de Pileo iacet sanctus frater Andreas de Anania, nepos domini Papę Alexandri quarti, qui factus Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesię; renunciauit, & noluit esse: & propter magna miracula, quæ ipse faciebat in vita, Papa Bonifacius dixit, ꝙ si non moreretur eum ascriberet cathalogo sanctorum. Huic apparens Carolus primus Rex Sicilię; rogauit eum vt pro se apud Christum vellet intercedere, cum maximas in purgatorio sustineret penas; quas euaderet si pro ipso oraret: quod & fecit. Hic inter alios sanctos, potestatem accepit super demones: Vnde in loco, in quo iacet cum ducuntur demoniaci; statim eius precibus à domino liberãtur: multa egit mira in vita, & etiam agit nunc; de quibus non valui notitiam habere.

Locus de Hortensa.

Fr. Theobaldus de Asisio.

IN ciuitate Hortensę iacet sanctus Frater Theobaldus de Asisio; qui cum staret in loco sancti Laurentij iuxta tiberim; & sibi mãdaretur, ꝙ festinato ad ciuitatem pergeret Hortensem, veniens ad dictum fluuium Tiberis, nec nauis adesset: & profunditas aquę esset nimia, & sic ne transiret, dissuaderetur à circunstantibus: signo crucis facto: parum eleuata tunica, aqua vix poplites tangente cum stupore assistentium pertransiuit.

Vice alia cum pisces vellet habere pro fratribus; nec prece, nec pretio posset inuenire: ad fluuium Tiberis accedens: missa manu bis sub arena; vtraque vice piscem recepit longitudine palmi: quos & fratribus deportauit.

Locus de Piperno.

Frater Leonardus de Fulgineo.

IN loco de Piperno iacet sanctus Frater Leonardus de fulgineo, qui cuidam claudo signum crucis cum fecisset, ad parentum petitionem: ipsis videntibus sanitati optime est restitutus.

Alteri ex natura cęco, & priuato omni lumine per annos octo; ad se perducto, & signo crucis facto, lumen restituit.

Locus vrbis veteris.

Frater Ambrosius de Massa.

IN vrbe veteri iacet sanctus Frater Ambrosius de Massa. hic oriundus de ciuitate Massa, & si vsque ad tempus virilis ætatis fuerit in mundo; præseruatus tamen à mundanis vitijs domini complexus cęlibatum: virilis ætatis portas ingressus; laqueos diaboli sibi paratos deuitans, omnibus datis pauperibus. & nihil reseruans; habitum fratrum minorũ in sua suscepit ciuitate. Conuersionis igitur gratiam diuinæ clęmentia consecutus: Obedientię virtutem anteponens victimis: pro fratrum necessitatibus acquirendis in frigore, & nuditate, in fame, & siti iuxta mandatum sanctæ obedientię discurrens: semetipsum obtulit domino sacrificium medullatum, & orationibus frequenter insistens: stratum conscientiæ fusis lachrimis irrigabat: pane tantum sæpe contentus, & aqua, concupiscentiæ carnalis incendia temperabat: Compassionis insuper visceribus erga miseros affluens, & infirmos; ministeria necessaria eis libenter impendebat: Non solum autem fratribus, sed secularibus sibi cognitis, & ignotis humanitatis obsequia impendebat: in infirmitatis articulo misericorditer visitans decubantes; ac medicamina, quæ vulneribus, vel infirmitatibus conuenirent, officiosa sedulitate procurans: Humilitatis studio fratribus frequenter coquinam parauit parapsides lauans, & depressionis officia exeplens gaudenter: Si quando verbo, vel facto aliquem turbasset, chorda collo appensa, veniam humiliter postulabat: illata libenter sustinens, inferentibus indulgebat. Hæc omnia per quindecim annos peragens; diuino oraculo edoctus de morte, & loco, vt socio aperuit, ad vrbem veterem perrexit, vbi infirmitate pręssus, termino appropinquante vitę, circa horam matutinalem, vultu præ solito exhilaratus, aliquid mirandum se vidisse signauit: Et fratres assistentes cum inquirerent si beatum Franciscum vidisset; respondit nequaquam. Interrogatus si angelum vidisset, quærenti nihil respondit; mortem tamen cuiusdam noti sui denunciauit ex nomine diui-

ne diuinitus sibi reuelatam dicens, q Gulielmus obijsset, & inter nonam, & vesperum eum se secuturum prædixit, quod & factum est. Hic gloriosus frater quanti meriti sit apud Deum; miracula per eum facta attestantur: Quæ miracula autentice recipienda, & probanda dominus Papa Gregorius nonus commisit: Immo mandauit Episcopis Vrbeuentano, & Suanæ, ac priori sancti Ioannis de Platea ordinis Sancti Augustini, vt dicit bulla sua, quæ data fuit in Laterano Pontificatus sui anno 14. qui inuenerunt istum sanctum fratrem Ambrosium Contractos in diuersis membris. 14 liberasse.

A morbo caduco quatuor.

Vnum demoniacum ipso Fratre Ambrosio viuente, dum ei percepisset exire, liberauit, & duos post mortem.

Quatuor à fractura viscerum.

Sex de apostemate, vnum à fistula; alium à lupa.

Quatuor à diuersis infirmitatibus: vnum de cordiaca infirmitate, quæ dicebatur liuida.

Alium surdum per quatuor annos.

A fluxu sanguinis vnum.

Mulierem habentem fetum mortuum per quatuor menses in vtero.

Alium per sex annos disenteriam passum.

Puerum habentem os corrosum.

Cæcos, & surdos quatuor.

Septem mortuos suscitasse, & multa alia mira Deum per preces serui sui Fratris Ambrosij effecisse: Sed mortis Papæ Gregorij præuentione cathalogo sanctorum non est annotatus.

Frater Moricus. Item in vrbe veteri iacet Frater Moricus magister præfati Fratris Ambrosij, & sanctus, ac (vt puto) vnus de socijs B. Francisci: Qui Frater Moricus primo fuit de ordine Crucifferorum; sed infirmitate grauatus, cum per internuncium beato Francisco supplicaret, vt pro salute sua dominum exoraret; Beatus Franciscus annuit, misso sibi electuario de micis panis, & oleo, quod coram Virginis ardebat altari, confecto, prædicens eum fratrem minorem futurum: Quod antidotum diuina vnctione confectum cum gustasset; sanus surrexit, & a Deo vigorem obtinuit, qui ingressus ordinem B. Francisci vnica tantum coopertus tunicula, loricam portans ad carnem, crudis contentus cibarijs, videlicet herbis, leguminibus, & fructibus per multa lustra temporum, semper tamen sanus extitit incolumis, & fortis. Huic fratri Morico dum Natiuitas Christi esset die veneris, & de carnibus comedendis esset quæstio, & Frater Moricus diceret, q non essent comedendæ propter dié veneris, & hoc fuit ante confirmationem secundæ regulæ; Beatus Franciscus dixit, peccas Frater Morice, die veneris vocans diem, quo natus est puer Iesus nobis, volo inquit q & parietes tali die comedant carnes, si fieri potest, vel de foris linientur: De isto alia non legi, miraculis tamen fulsit post mortem. Nota.

Frater Seuerinus. In dicto loco vrbis veteris iacet sanctus Frater Seuerinus, qui etiam miraculorum gloria corruscauit.

Locus Tuscanellæ.

Frater Gulielmus. IN Tuscanella iacet sanctus frater Gulielmus de cordela, hic post prædicationem suam factam in platea die quadam: cuidam cæco ad eum accedenti, facto signo crucis coram populo, visum restituit.

Die eodem, cuidam viro per sex annos humeris complicato, rectè non valenti incedere, coram populo signo crucis impresso, sanitatem optimam concessit, hic & alijs miraculis claruit.

Locus Procceni.

Frater Tobias. IN Proceno iacet sanctus Frater Tobias, qui spiritu prophetico fuit plenariè radiatus, & illuminatus.

Locus Viterbij.

Fra. Soldanerius. IN Viterbio iacet sanctus Frater Soldanerius, quasi sol dans nitorem, hic moribus fulsit, & doctrina.

Locus montis compatri.

IN monte comparro iacent sancti fratres, videlicet sanctus Frater Angelus de monte Leone, pauperrimus & despectus; in cuius morte (vt quidam F. vidit) clara luce pro ipsius anima venit quidam solemniter paratus, cum fratrum magna multitudine. Frater Angelus de mõte Leone.

Frater Rainaldus. In dicto loco iacet sanctus Frater Rainaldus de patribus Reatinis, vir perfectionis, & sanctitatis: Hic ambulans iuxta ciuitatem Reatinam cum Fratre Bernardo socio suo, & guardiano: obuiam habuit quendam cæcum eos salutantem, & deprecantem humiliter, vt super eius oculos signum faceret crucis: Qui frater Rainaldus dicti socij mandato, eidem crucis faciens signum, statim ille cæcus lumen recepit.

Post modicũ deinde spacium infirmatus hic frater ad mortem: cum multi audita eius graui infirmitate ad custodiendũ eum circa transitum fratres conuenissent: cumq; iam cœlo videretur affinis: cæpit corpus eius sudore perfundi, & apparuerunt in facie eius, & habitu quasi flores ad instar pruinę: desuper concrescentes. De quo fratres, qui aderant plurimũ admirantes: sudorem huiusmodi sæpius extergebant. Sed eodem iterum recrescente: vsque post obitum in eius corpore perdurauit, & cum eo positus est in sepulchro. Qui cum per triennium quieuisset, contigit quendam alium sanctum fratrem decedere in loco eodem: in cuius transitu tanto odore respersa est domus fratrum, & regio circunquaque, q de eius animæ beatificatione signum eis esset

certum. Hunc in sepulchro fratris Rainaldi collocare volentes: aperto tumulo inuenerūt corpus fratris Rainaldi iam triennio positum ita cancellaris manibus inconsumptum, ac si die ipsa esset humatum; et cum mouere ipsum tentassent, vt darent locum tumulando non potuerunt. Sed corpus dicti fratris Rainaldi inferius descendit tanquam viuum, dausque locum fratri versus partem occidentalem in fouea se erexit, & quamdiu semel potest dici oratio Dominica, sic permansit. Itaque viden tibus cūctis tam fratribus, quam secularibus, qui astabant, versus partem orientalem se ex latere declinauit: ac tam diu sic perstitit, quo adusque corpus alterius fratris in eadem secum fouea clauderetur. Quod vidētes fratres, & seculares dominum laudauerunt.

In eodem loco iacet quidam sanctus de Parma, qui qualis esset meriti apud Deum, osten dit Saluator: Nam in die oliuarum palmam, quam accepit plantans; de mane creuisse inuenit.

De prouincia Tuscię.

Fr. Guido. IN loco de Setona iacet Frater Guido, hic à fratribus in oratione visus est super terram altissimè eleuatus, spiritum propheticum habuit, & miraculis coruscauit.

Locus de Florentia.

Frater Humilis. IN Florentia in cōuentu iacet frater Humilis de Perusio; hic cum longe à Florentia vitam duceret solitariam; & esset in ciuitate Florentię maximę famę: rogauit Christum vt sibi diceret, quem ordinem deberet intrare pro sui saluatione; & dominus Iesus Christus respondit, ꝙ ingrederetur ordinem fratrum minorum, & cum ipse peteret quam vitam tenere deberet: Respondit Christus, teneas vitam communem, fratres fugias, & non iudices eos de defectibus eorum, hic pluribus miraculis claruit.

Fr. Acursus. In dicto loco iacet sanctus frater Acursus laicus vir sanctus, & infirmarius conuentus, qui multa miracula fecit.

Frater Benedictus. In dicto loco iacet sanctus Frater Benedictus laicus de Mucello, qui multa miracula est operatus.

In dicta ciuitate Florentia, in quadam capella iuxta Ecclesiam hospitalis sancti Galli extra portam ciuitatis, iacent multi sancti fratres, & cappella illa in deuotione habetur ob reuerentiam præfatorum.

Frater Ioseph. Ibi iacet Frater Ioseph qui fuit vitæ sanctissimę: cuius corpus per multa tempora est intactum repertum cū habitu, & chorda ac si eodem die fuisset sepultus.

Locus Aretij.

Frater Benedictus de Aretio. IN Aretio iacet sanctus frater Benedictus de Aretio, qui ad ordinem fuit receptus a B. Francisco: hic fuit minister Antiochie: & Imperatorem Constantinopolitanum, & Regem Ierusalem, videlicet Regem Ioannem (vt dicitur) ad ordinem nostrum recepit. Fuit hic deuotus sancto Danieli Prophetæ, & cum affectasset eius sepulchrum visitare, nec posset tam ex itineris prolixitate, quàm custodia draconum existentium ad eius sepulchrum in Babilonia; die quadam sibi immenso dracone apparente, & eum infra caudam recipiente: in Babiloniam portauit ad sancti Danielis sepulchrum: Cuius tumulum aperiens, eius digitum accepit ex deuotione, & secum detulit, ac ab eodem dracone modo præfato in pristino loco illęsus est positus, & draco statim disparuit: Vnde creditur ꝙ Angelus domini fuerit.

Hic spiritu prophetico claruit: Nam fratri Thomę de Papia existenti ministro prouincię Tusciæ: secreta cuiusdam consilij, quæ nulli aperuerat; & de quibus dubitabat, quam partem eligeret, Ipse F. Benedictus sibi omnia reuelauit, & quid tenēdum esset prædixit.

Locus Massæ.

Fr. Bernardus. IN massa iacet Frater Bernardus, qui miraculis extitit gloriosus: Nam quidam iuuenis de Massa infirmitate vesicæ grauatus, & tumefactus, ac morti iam vicinus; ad eius sepulchrū multo sanguine emisso est liberatus.

Alium habentem in crure fistulam; qua contractum natibus adherebat, recomendatione facta dicto sancto; infra dies quatuor est liberatus.

Mulierem toto corpore fistulatam, non valentem medicamine aliquo curari; dicto fratri se recomendantem: post modicum sic curauit, vt talem nullatenus senserit amplius passionem.

Locus castri Florentini.

Fr. Donatus de Ferraria. IN castro Florentino iacet sanctus Frater Donatus de Ferraria; hic habuit spiritum propheticum. Vnde fratrem quendam à longe, distantem; in alio loco apostatantem vidit portatum in ore à dracone, quod fratres cum dicto apostatante stantes non agnouerant.

Alterius fratris vidit tentationem videndo diabolum super eum stantem, & cum fratri dixisset suam tentationem, sic esse frater est confessus.

Locus sacratissimus Aluernæ.

Fr. Gulielmus. IN monte Aluernę iacet frater Gulielmus de Radicofano, super cuius caput dum oraret visus est ignis magnus.

Fra. Clemens. In dicto loco iacet frater Clemens vir mirę perfectionis, & sanctitatis, qui dum staret in quodam Eremitorio (quod Garderia dicitur) in oratione: antiquus hostis in diuersis spetiebus animalium, frequenter cum eo pugnam commisit, vt eum ab oratione turbaret: sed cum eum nocte quadam diuturna cōgressione fatigasset, & quasi lassus iam intrasset

quoddam

quoddam tugurium ad quieſcendum,& ſe iu-
xta ignem poſuiſſet,& dormitare cępiſſet; dia
bolus titione igneo eius tetigit manum : Qui
expergeſactus,cum accepiſſet titionem vt re-
percuteret ſe ferientem; diabolus ab eius ocu
lis euanuit : Ignis tamen vſtio in dicti fratris
manu die ſequenti apparuit.
Idem frater vice alia in partibus Hiſpaniæ cō
ſtitutus,& orando de nocte dū ſuper trabem,
quandam genua frequenter flecteret; diabo-
lus aſtans genuflexione qualibet eum in ma-
xilla percutiebat,quem cum diu pertuliſſet,tā
dem manum extendit,vt caperet ſe percutien
tem; ille fugiens,manum fratris tetigit,ac ſic
percuſsit ꝙ in ea quinque veſicę turgētes exor
tæ ſunt : ita ꝙ diebus multis cum ea nihil po-
tuit operari.
Frater Io: de Firmo.
In dicto loco iacet ſanctus Frater Ioannes de
Firmo,vocatus de Aluerna, vir ſanctitate mi-
rabilis,& perfectione, de huius viri ſanctitate
aliqua narranda ſunt, & ſuccintè; hic de ciui-
tate Firmana prouinciæ Marchiæ habuit or-
tum , qui cum nutriretur infantulus in cuna
die lunæ,die mercurij,& die veneris ſemel tā-
tum mammas ſugebat : deinde factus annorū
ſeptem ſe à pueris abſcondendo ; ad agrum
patris ibat ad meditandum domini paſsio-
nē, & in tantis lachrimis ſe cruciabat; vt cor
eius videretur deficere : Ibique tam duris per
totum corpus ſe diſciplinis mactabat, ꝙ de
carne eius mundiſsima,& candidiſsima riuuli
ſanguinis defluebant , & priuſquam ad domū
reuerteretur,conſuebat circa collum , & cor-
pus ſuum vrticas , & poſtea cooperiebat ſupe
rioribus indumentis . Factus vero annorum
decem cum eſſet canonicus Eccleſiæ maioris
terrę ſuę: loricam triginta librarum ad carnē
nudam portauit; cuius manicarum longitudi
nem de nocte decurtauit , ſed hāc quidam ho
mo ſpiritualis ſibi deuotus aliam corpori ſuo
congruam procurauit : cuius annuli velut in
ceram liqueſactam , ſic in eius carnem tenerā
intrauerunt . Tunc temporis ſe abſtinentia ſic
ſtringebat , vt in die de vna quarta parte pa-
nis eſſet contentus : Sed cum ſibi diceretur à
quibuſdam, ꝙ ipſe eſſet bonus Frater minor ,
3. annis etus Frater Io. de Firmo, ordin.B.F.intrauit.
illo verbo audito à domino inſpiratus ; ordi-
nem intrauit beati Franciſci dum.13.eſſet an-
norum : Cum enim verba diuina aliquando
audiret à ſuo magiſtro, cor eius vt cera lique
ſcens,tanta ſuauitate gratiæ in interiori homi
ne replebatur,ꝙ homo exterior diſcurrere eſt
coactus aliquando per hortum, aliquādo per
Eccleſiam,& quandoque per ſiluam,prout in-
terior impellebat, ſed temporis in proceſſu
ad raptus multiplices peruenit,vt dicetur.
De ipſius humilitate
Completo probationis anno, & facta profeſ-
ſione, tantę ſe dedit humilitati,vt omnia offi-
cia loci faceret,faciebat coquinam, ſeruiebat
ad mēſam,& ipſam parabat,ac in ea legebat,
ad portam reſpondebat,fratrum antiquorum
tunicas lauabat, cuſtodiens ſacriſtiam , & in
choro cantoriam faciens , ſpiritum deuotio-
nis nec extinguebat,nec prętermittebat : Pau De ipſius paupertate.
pertatem complexus, habitu,corda,& femo-
ralibus diues fuit, nihil vſque ad mortem ha-
bere volens, præter paruum Breuiarium ad di
cendum officium : & quia ſic dilexit pauper-
tatem,Deus in ſuis neceſsitatibus ſibi conde-
ſcedebat, dando ſibi corporis fortitudinem:
Nam & ſi iret nudus, & diſcalciatus tempore
magni algoris, & niuium,& hiemis,ſemper ta
men robuſtior,& fortior ſocijs inueniebatur.
Fuit homo maxime rigiditatis in corpore De rigiditate pœnitentiæ ipſius.
ſuo ; Aliquando enim portauit loricam ; Ali-
quando corium porcinum ; Aliquando tuni-
cam de pilis equinis nodoſam ; & aliquando
habuit ad carnem circulum ferreum , quem
prolixitate temporis carni ſic habuit inſertū,
ꝙ in amotione,& depoſitione eius , caro cir-
cumcirca eſt à corpore euulſa : Abſtinentia
etiam carnem domuit , antequam eſſet prędi-
cator : Quadrageſimam ſancti Martini ; San-
cti Franciſci;& maiorem.ſancti ſpiritus;Apo
ſtolorum Petri,& Pauli; Virginis glorioſę;An
gelorum ; Vigilias ſanctorum ; Ferriam 6. in
pane,& in aqua faciebat; Triginta annis tan-
tum aquam bibit. Quandam quadrageſimam
fecit, nihil comedendo,niſi herbas . Aliam fe
cit fabas aqua madeſactas. Aliam fecit reclu
ſus in cella,in qua nihil comedit niſi vnum pa
nem ordeaceum paruum in die . Aliam fecit
ſolum panem biſcoctum comedendo,& aquā
bibendo.
Iſte & ſi oriundus fuerit de Marchia,& de Fir
mo : tamen ad montem Aluernæ accedens ,
& dicto loco incorporatus : deinceps Frater
Ioannes de Aluerna eſt dictus . Quanto deni-
que eſſet acceptus Deo : ex viſitationibus di-
uinis poteſt patere . Deus enim vice quadam
per tres menſes omni die eum viſitauit , ſuum
Angelum ad ipſum mittendo:& in fine ex par
te Dei dedit gratiam : vt ſecundum omnem
ſenſum ſcripturam intelligeret . Et ex tunc fa
ctus eſt prædicator magnus, prædicauit po-
ſtea Piſis,Florentiæ,Senis,Aretij,Peruſij,& ſic
de alijs terris : in quibus fructum magnum pe
regit animarum .
In monte Aluernæ ſępè beatus Franciſcus ap-
paruit ſibi,& quædam archana ſibi dixit: quæ
quia erant ad ipſius fratris Ioannis præconiū:
nulli voluit dicere . Alia vice in dicto monte
beatus Franciſcus ſibi apparuit:& cum eo diu
ſtetit , & in fine ſibi dixit : frater Ioannes pe-
tę à me quamcunque gratiam vis, & faciam ti
bi ;cui cum petijſſet tangere eius ſtigmata, &
oſculari,ſibi beato Franciſco id concedente ,
remanſit valde conſolatus .
Beatus Laurētius ſibi ſemel apparuit,cui erat
deuotiſsimus dum oraret pro quodam ſcru-

qui coronam auream manu geſtans, alteram quoque illi ſimilem gemmatam in capite gerebar, vocauitque fratrem ex nomine dicens illi. Frater Rolandine perſeuerare ſtude finaliter in negocio, quod cępiſti; quia corona hęc, quam manu teneo tibi eſt præparata. & ſtatim diſparuit. Frater vero Rolandinus quæ viderat, cuidam fratri ſacerdoti retulit, qui viſione intellecta, ipſum ad boni perſeuerantiam confortauit, & de promiſsione facta docuit non altum ſapere, ſed timere.

Fr. Franc. de Maleficijs.

De Florentia etiam fuit frater Franciſcus de Maleficijs nuncupatus; homo deuotus, & paupertatis, ac Regulæ ſuę zelator, qui & ſi in Corſica in ſilua ſit humatus: circa ipſum tamen in vita Deus in monte ſacro Aluernę miraculum magnum demonſtrauit; nam cum ſtaret Aluernę, & fratribus Forenſibus loca, in quibus beatus F. ſteterat, oſtenderet, & iuxta pręcipitium maximum ſupra hortum in planicie poſitum dum ſtaret talia oſtendendo in charitate, cęcidit; & de ſcopulo in ſcopulum caput, membra, & renes, & pectus percutiendo, dum putaretur à fratribus comminutus totaliter, nulla lęſione notatum fratres, qui ad excipiendum eius corpus, vt mortuum deſcenderant, inuenerunt: de quo fratres omnes ſunt ſtupefacti.

Frater Ioãnes Parẽs.

De Florentia etiam fuit ſanctus frater Ioãnes Parens, primus generalis ordinis, poſt mortẽ B. Fran. Qui cum eſſet iudex; & in ciuitate Caſtellana ſtaret ad ſuæ domus feneſtram: cõtigit ꝙ grex porcorum adeſſet: Et cum nullo modo ciuitatem Caſtellanam vellent intrare, inductus paſtor à quodam, vt diceret porcis: intrate porci ciuitatem Caſtellanam, ſicut intrant iudices in infernum, & cum paſtor illud fortiter diceret, vel dixiſſet: ſtatim porci ſine rebellione dictã introierunt ciuitatem. Quo verbo audito, & miraculo viſo, ſtatim iudex deſerens mundum, factus eſt frater minor, vita, & ſanctitate mirabilis. Propter quod electus eſt poſt mortem beati F. primus in generalem miniſtrum.

Hic miſſus eſt à Papa Gregorio vt diſcordantes Romanos ad ſubiectionem, & reuerentiã Eccleſię Romanę reduceret: Quibus rebelli animo reſiſtentibus dixit, ꝙ Deus eos in breui puniret fluminis inundatione, & ſic fuit: Nam Tiberis intantum creuit, ꝙ multos in ꝓprijs domibus necauit, & vrbem quaſi deſtruxit: Propter quod miraculum, Romani ad obedientiam Papæ deuenerunt. Multi alij notabiles fratres fuerunt de Tuſcia, quorum noticia obliterata eſt negligentia fratrum.

De Prouincia Bononiæ.

Frater Nicolaus.

IN prouincia Bononiæ; in loco Bononiæ iacet F. Nicolaus, qui adhuc dum viueret, mortuum, qui ad ſepulturam ferebatur, dicitur ſuſcitaſſe.

Idemque nouos oculos cuidam, cui erãt oculi eruti, cõprobatur reddidiſſe.

Iacet ibidem in eodem ſepulchro cum F. Nicolao prędicto F. Bonizus homo ſanctiſſimus. Hic F. Bonizus in monte polumbarum fuit cũ beato Franciſco quãdo fecit Regulam, quam habemus, & Chriſtum audiuit loquentem, & dicentem Miniſtris pluribus ibidem congregatis, ꝙ Regulã illam ipſe fecerat, & volebat eam ad litteram ſine gloſa intelligi, & ſeruari, vt dicetur fructu, & conformitate ſequenti. — Frater Bonizus.

Huic fratri Bonizo poſt ſuam mortem apparens B. F. cum habitu aureo, & glorioſo ſua ſtigmata pluſquam ſol lucentia ſibi oſtendit, & oſculanda, & contrectanda conceſsit.

Iacet ibidem frater Mattheus de Fauentia, qui in vita, & morte, & poſt miracula eſt operatus, & adhuc facit. — Fr. Matth. de Fauentia.

Iacet ibidem frater Guido de Spatis magnus prædicator Crucifixi, & paſsionis: Hic mira plura fecit in vita, & nunc etiam miraculis præclaris ſua ſanctitas Bononienſibus, & alijs innoteſcit. — Fr. Guido de Spatis.

Iacet ibidem quidam ſanctus Laicus frater Gulielmus de Cortimilio vitæ ſanctiſsimæ, & miraculis præclarus. — Fr. Gulielmus de Cortimilio.

Locus Mutinæ.

IN loco Mutinæ iacet frater Gerardus magnus prędicator, qui dũ Venetijs in vigilia feſti B. F. prædicaret, altiſsima de ipſo loqueretur, quidam ciuis ob hoc commotus, & ſi deuotus eſſet beati Franciſci, & feſtum ageret; à prędicatione recedens, dum domum rediſſet ſtatim ſomno opprimitur; Qui ad lectum pergens ſtatim fuit ſopitus, & viſionem habuit de beato Franciſco ſingularem; Sic mundum renuncians, factus eſt frater minor, & B. Franciſci filius. — Frater Gerardus.

Locus Arimini.

IN Arimino iacet frater Ioannes Barroti, qui ſignis claret, & claruit. — Frater Io: Barroti.

In dicto loco iacet iſtis temporibus frater Andreas, dulcis frater, & bonis: qui (vt dicunt fratres) ſignis claret, & miraculis. — Frater Andreas.

De Prouincia Paduæ ſiue ſancti Antonij.

IN Prouincia Paduana, ſiue ſancti Antonij iacent infraſcripti ſancti fratres. In loco Paduæ iacet ſanctiſsimus frater Antonius; quem Papa Gregorius nonus eodem anno, quo mortuus eſt, ſ. anno domini. 1233. die 13. Iunij catalogo ſanctorum aſcripſit: huius ſanctiſsimi viri ſuccinctè vita ponenda eſt, propter prolixitatem vitandam. Hic natione Hiſpanus de Regno Portugalię, & ciuitate Vliſbona extitit oriundus, clarus parentibus, litteris in Eccleſia beatæ Mariæ imbuitur, & cum ad annos puberes deueniret, & præter ſolitum ſe motibus illicitis ſentiret urgeri, ſpretis ſtudijs, carnis illecebris, & parentibus, ad quoddam monaſterium ſancti Auguſtini — Antonij de Padua ſanctiſsimi viri vita, & miracula.

pergens

In dicta ciuitate Arimini quidam hęreticus Bonelus nomine erat; qui dicebat hoſtiā conſecratam non eſſe corpus domini, & ꝙ faceret à ſua aſina comedi, quam aſſueſecerat ad hoſtias comedēdum. Quod beatus Antonius audiens, miſſam celebrauit: hoſtiam conſecratam aſinæ detulit, & oſtendit, ſtatimq; aſina genuflexit, & capite inclinato reuerentiam exhibuit. Quod videns hæreticus prędictus, infidelitate dimiſſa, verus eſt factus catholicus.

Miraculū de Eucharistia.

Cum ſemel beatus Antonius in conſiſtorio prędicaret coram Papa, & Cardinalibus, vbi erant gręci, & latini, Francigenę, Teutonici, Anglici, & multi alij diuerſarum linguarum, & aliorum idiomatum; ſancto ſpiritu inflammatus, & lingua apoſtolica eructans de Deo melliflua, omnes in dicto conſiſtorio exiſtentes, & ſi lingua loqueretur hiſpanica, & propria: eam tamen intellexerunt, admiratione ſumma dicentes omnes. Nonne iſte Hiſpanus eſt? & quomodo per eum audiuimus vnuſquiſque linguam propriam, in qua nati ſumus? Sed & ſummus Pontifex ſtupens ad tam profunda de ſcripturis à beato Antonio prolata, dixit. Verè iſte eſt archa teſtamenti, & diuinarum armarium litterarum.

Dum beatus Antonius mundum circumeundo ob prædicationem; factus Cuſtos Lemonicen. ad ciuitatem Bituricen. veniſſet, ac cum quadam die populo prædicaret; in tanta multitudine populus conuenit: ꝙ in nullo loco ciuitatis inuentus eſt locus, vbi tanta conſiſteret multitudo. Vnde canonici ciuitatis proceſsionaliter ciuitatem exeūtes cum populo, ad quoddam pratum latiſsimū peruenerunt; vbi beatus Antonius prædicaret, & hoc fuit tempore æſtiuo: Qui dum prædicaret, volens oſtendere Deus ipſius ſancti Antonij ſanctita tem: ſubitò tempus ſurrexit, & tempeſtas valida, adeò ꝙ omnes incęperunt timere tam de pluuia futura, quàm de corruſcationibus, & tonitruis, & ſic cęperunt ſurgere, & velle abire. Quod cernens beatus Antonius, dixit eis. Ego pro parte domini noſtri Ieſu Chriſti vobis dico; ꝙ nullus veſtrum aliquid mali habebit, nec gutta aquæ ſuper aliquem vel aliquam deſcendet, ſtetis firmi ne timeatis: qui verbis eius fidentes, immobiles ad audiendū prædicationem ſteterunt. Et cum pluuia cum grandine groſsiſsima deſcendiſſet ſuper terrā, circa audientes nec grando, nec pluuia, nec aliud deſcendit ſuper locum, in quo erant audientes: Cum tamen grando ex nimietate ad altitudinem magnam, vt murus omnem locū ambiſſet, Quo viſo miraculo cuncti gratias Deo reddiderunt, beatū Antonium deinceps in ſumma deuotione habentes, & hoc miraculum fictum fuit, ſculptum eſt in lapide in frontiſpitio Eccleſiæ maioris Bituricen. ſicut ego à fratre habui, qui vidit, & iſtud miraculū mihi narrauit.

Pluuia cū grandine deſcendit, nec quempiam audientium læſit.

In ciuitate de Podio Regni Franciæ, quæ ob multa mira in ipſa tacta per beatum Antoniū ad ipſum ſanctū ſpetiali deuotione afficitur: beatus Antonius dum eſſet guardianus, & prędicaret; poſt ſe omnes ad prædicationem trahebat. Vnde quædam domina prædicatione eius tracta, poſt ipſum ibat, & quæ ſunt domus, non exercebat; quod vir eius perpendens, eam reprehendebat, & ad prædicationem ire prohibuit. Vnde die quadam beato Antonio prædicante, dicta domina dum virū rogaſſet, vt eam ad prædicationem ire permitteret, & ille nollet, ſumitatem doms ipſa aſcēdit, & diuina faciente virtute prædicationem incępit audire, & intelligere beati Antonij, ac ſi præſens eſſet: & cum interrogaretur à viro quid ageret. Reſpondit. ego beati Antonij prædicationem audio, ac ſi adeſſem: & cum ille inſanam diceret vxorem, rogatu vxoris aſcēdit, & ita cępit prædicationem audire, ac ſi præſentialiter adeſſet. Quo miraculo viſo, & beato Antonio deuotus extitit, & prædicationem eius nunquam ipſe dimiſit.

In ciuitate Lemonicen. dum eſſet cuſtos beatus Antonius, & in nocte dominicę natiuitatis in principio primæ miſſæ deberet prædicare in Eccleſia cathedrali, & nonam lectionē ipſe diceret in conuentu fratrum; recordatus quomodo tali hora prædicare deberet, rogauit dominum, ꝙ ſua virtute ſuppleret, quod humana fieri non poterat: tunc ipſo ſtante cum lanterna in manu: ipſo tamen nihil dicēte in Eccleſia cathedrali aſcendendo pulpitum, prædicauit.

Semel in quadam Eccleſia beato Antonio prędicante in quadam ſolēnitate; & ibi cum adeſſet quædam mulier nobilior de contrata; diabolus volens beati Antonij prædicationem impedire, & dictam dominam; in ſpecie curſoris ſe fingens, ad ipſam cum litteris iuit dicens: filium ſuum ab inimicis captum eſſe, & mortuum. Tunc beatus Antonius, qui nihil tamen de hoc corporis ante audierat, dixit coram omnibus, non timeas, quia filius tuus viuit, et ſanus eſt; & iſte curſor eſt diabolus, & ſtatim diabolus ab oculis omnium (vt fumus) euanuit.

Hic beatus Antonius in funere prædicans cuiuſdam vſurarij, propoſuit pro themate illud: Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt et cor tuum; et dixit, mortuus eſt hic diues, & ſepultus eſt in inferno: et addidit dicens parentibus ipſius ſepultis: ite ad eius theſauros, et in medio eorum cor eius inuenientis, eo ꝙ non remanſit in corpore: & ſic faciētes cor adhuc calidum inuenerunt in medio denariorum.

Cor mortui auari inter pecunias inuentum eſt.

In prędicatione beati Antonij quidam adeò cumpunctus fuit; ꝙ dum vellet ſancto Antonio

nio peccata sua confiteri: præ gemitu nullum poterat exprimere verbum: cui cum sanctus diceret, ꝙ ea scriberet, & sibi daret; quod & fecit, & cum sancto daret: meritis beati Antonij, & cordialis contritionis totam scripturã inuenit deletam, ac si nihil in ea aliquando scriptum fuisset.

In Lombardia beatus Antonius prędicans iuxta fluuium, & hęretici nollent eius prædicationem audire; ad fluuium pergens, mandauit piscibus, vt capite posito extra aquam: immobiles stando eius prædicationem audirẽt, quod & fecerunt, ad quod miraculum multi sunt ad fidem conuersi.

Postquàm sanctus frater Antonius plures prouincias, & loca illustrauerat: factus per generalem ministrum in capitulo generali Assisij (quando B. Fran. reliquiæ sunt translatæ) prædicator, & lector generalis; fuit. n. lector Tholosæ, Bononiæ, & Padueę: ad ciuitatem Paduæ tandem deuenit Christo duce: Qui zelo feruentissimo incipiens prędicare; diuina faciente gratia, tantus erat concursus ciuium, & aliorum de ciuitatibus propinquis, castris, & villis: vt ambitus Ecclesiarum eos capere non valerent. Vnde ad latissima pratorum spatia ob hoc sanctus Antonius prędicaturus ibat, & adeò mulieres, & homines audiebãt libenter, vt noctis tempore surgentes mutuis cursibus ad capiendum loca contendebant se inuicem præuenire: cuius prædicatione discordantes ad pacem reducebantur: captiuati dimittebantur: vsuræ restituebantur, & spoliata: meretrices conuertebantur ad Deum: sic omni genere flagitiorum detenti ad pœnitentiam confluebant, Nec ipse sanctus, nec fratres minores, & sacerdotes alij seculares, qui ipsum comitabantur; ad confessiones audiendas populorum sufficiebant: multi asserebãt à Deo commonitos, vt dictis beati Antonij intenderent.

Vltima quadragesima, quam totam prædicãdo, & confessiones audiendo vsque ad sero expleuit, & si corpulentia naturali grauaretur, & febre: ob zelum animatum nunquam, nec prædicationes dimisit, nec confessiones audire omisit, in cuius quadragesimæ initio hostis diabolus fructum animarum volens impedire, cum se sopori dedisset, guttur eius cõprimens; eum suffocare est conatus: Qui nomen Virginis Mariæ deuotè inuocans, & crucis signum fronti imprimens, & cum vadentẽ videre optaret; totam cellam lumine diuino circũfusam conspexit: Quod lumen diabolus non sustinens; statim aufugit. Non solum beatus Antonius se in prædicatione occupauit; sed ad describendum prædicabile opus se conuertit: Nam dominicale fecit pulcherrimum, & subtilissimum, sic & quadragesimale condidit & festiuum: vt etiam post mortẽ

Dominicale, & quadrag. à B. Anto. factum.

fructum facerent eius sermones, quem ipso viuente, verbo attulerat domino Deo.

Beatus Antonius futura prænouit, & quæ in longinquis partibus fiębant, diuina ei reuelatione pandebantur, quod enim futura præuiderit patuit supra, quando prædixit pluuiam non descensuram super populum in ciuitate Bituricensi. Et mulieri dixit filium sanum: quem diabolus mortuum asserebat: ac de corde vsurarij inter denarios reperiendo.

Sed aliud insero quod à fratre fidedigno audiui: in ciuitate de Podio, de qua supra memoriam feci, beatus Antonius existens, & officium guardianatus ibidem exercens; erat quidam notarius totus lubricus, & carnalis, ac mundanus: cui cum beatus Antonius frequenter obuiaret, semper ante eum caputio extracto genuflectebat. Quod cernens homo ille, & credens beatum Antonium ad sui agere derisionem, turbabatur; & quantum poterat, beatum Antonium declinabat. Sed vna dierum cum beatus Antonius eidem obuianti prædicta ageret, vir iste scandalizatus, dixit ei; nisi starem ex Dei reuerentia ego te percuterem gladio: qui tantam facis de me derisionem: quare (inquit) genuflectis coram me? cui beatus Antonius respondit spiritu prophetico radiatus. Ego Deo meo me offerre martirem (inquit) sum conatus, sed ipsi non placuit: tu autẽ (vt mihi dominus reuelauit) martir eris gloriosus, & te depreeor, ꝙ dum in agone eris martirij; memor sis mei. Ille autem hæc audiens derisit: quid plura? Episcopo Podiensi cum multis ad prędicandum saracenis pergente Ierosolimã; iste notarius inspiratus à Deo, vẽditis omnibus, iuit cũ eo, & cũ Episcopus tepidè de fide diceret saracenis, ter sustinuit ipse notarius. Vltimo increpans Episcopum, ꝙ non feruenter fidem prædicaret, & defensaret: feruore nimio accensus, Christum cępit saracenis dicere Deum esse verum, & Maumeth filium esse diaboli, & perditionis: & cum sic fidem constantissimè prædicaret, & defensaret; captus à saracenis tribus est diebus penis afflictus; quibus expletis, cum ad mortem duceretur: reuelauit cunctis sibi fratrem Antonium prædixisse eum martirem futurum, & hominem esse sanctissimum, & sic ipso martirio consumato; socij reuersi, omnia populo retulerunt: Propter quod beatus Antonius in magna est habitus deuotione.

Quid Bea. Ant. cuidã Notario reuelauit.

In Padua beatus Antonius existens; rem vidit, quam narro à dicto fratre mihi relatam: In ciuitate Vlisbona, de qua ipse sanctus Antonius extitit oriundus: viuentibus ipsius beati Antonij parentibus, videlicet patre, matre, & fratribus, cum quidam duo ciues essent inimici capitales, & hostes; contigit filium puerum vnius dictorum de sero ab alio inueniri; qui iuxta parentes beati Antonij habitabat;

quem

quem crudelis homo capiens, perductum ad
domum statim occidit, & in profunda nocte
hortum parentum Beati Antonij intrans; fa-
cta fouea latēter humauit, & abscessit, & quia
puer filius erat personæ notabilis; facta inqui
sitione, repertum est ipsum per cōtratam, vbi
hostis habitabat, puerum transisse, & cū do-
mus hostis, & hortus essent quæsita: nihil est
repertum. Sed inquisita domo cum horto pa
rentum beati Antonij, puer in horto sepul-
tus est inuentus: propter quod à iustitiario
regis, pater cum omnibus de domo detenti
sunt, tanquàm ipsi puerum occidissent, quod
beatus Antonius, & si esset Paduæ cum spiri-
tu cognouisset; licentiam a guardiano de se-
ro petens, conuentum exiuit, & cum perge-
ret de nocte, ad ciuitatem Vlisbonam est de-
ductus miraculo, & mane intrans ciuitatem
ad iustitiarium pergens; rogare cępit vt inno
xios à crimine absolueret, & dimitteret: sed
ille cum nulla ratione id vellet peragere: bea-
tus Antonius puerum mortuum sibi deferri
Parentes à morte mirabiliter liberauit.
mandauit, qui adductus mandauit sibi vt sur
geret: & an sui parentes cum occidissent indi
caret: qui à mortuis surgens dixit beati An-
tonij parentes immunes esse à sua morte: pro
pter quod absoluti, & dimissi sunt, qui cum
eisdem beatus Antonius per totam diem ste-
tisset, de sero ab Vlisbona recedens: mane Pa
duæ est inuentus.

Per hunc Deus plura signa ostendit, & fecit.
Cum quendam beatus Antonius ad confes-
sionem audisset; qui pede matrem percusse-
rat: super hoc à sancto argueretur, dicens il-
lud Euangelij. Si pes tuus scandalizat te, ab-
scinde eum: sed ille non bene verbum intelli-
gens: dum esset domi, arrepto gladio pedem
sibi amputauit: & quia effusione sanguinis, &
dolore erat in puncto mortis; vocatus sanctus
Antonius, eum redarguit, & dehumato pe-
de ad crus suum apponens, crucis signo præ-
misso, pedem cum crure reuniuit, & ipsum li-
beratum reddidit.

Vice alia inuitatus ad prandium ab hęreticis,
assensit, credens ex hoc, ipsos ad viam deduce
re veritatis. Et cum hæretici dicerent ei. Euan
gelium dicit, ꝙ comedas de omni eo, quod ti
bi apponitur, statim ante eum vnum magnū,
& horribilem buffonem posuerunt: Quod vi-
dens beatus Antonius oculis prius ad cœlum
erectis; signum apposuit crucis, & ecce subi-
to corpus caponis calidissimum, & olens ap-
paruit, quod videntes qui aderant, ad fidem
conuersi: omnes de eo comederunt.

Fuit etiam beatus Antonius à B.F. plurimum
dilectus: vnde. S. Franciscus eum Episcopum
suum vocabat, propter reuerentiam magnā,
quam ad eum habebat. B. Antonius post beati
Francisci mortem; contra fratrem Eliam, &
sequaces se viriliter opposuit; propter regulā
obseruandam cum socijs beati Francisci, &
sancta Clara; quam ille mutare, quo ad aliqua
nitebatur, & quia beatus Antonius à Papa
Gregorio plurimum honorabatur, & reputa-
batur: dum ipse beatus Antonius coram fra-
tre Elia domino Papę Gregorio diceret, quę
ipse frater Elias faciebat, & Fr. Elias dixisset
B. Antonio mentiris: dominus Papa ipsum F.
Eliam absoluit à generalatus officio. Et quia
nimis prolixum esset quę sanctus Antonius
peregit in vita sua singula narrare: qualiter
ad gloriæ pręmium transiuit, est dicendum.
Nam B. Antonio mors sua à Deo denunciata Quo tempore mortuus est B. Antonius.
fuit, & cum per 15. dies ante cum socio extra
Paduam in quodam colle esset; vnde amęnā
Paduæ planiciem cernere poterat: conuersus
ad socium situm Paduæ ciuitatis comendan-
do, dixit eam decorandam esse proximo im-
menso honore, quem honorem ex eius corpo
ris tumulatione accepit; quia in ipsa vltimum
Deo tradidit spiritum, anno enim dominicæ
incarnationis. 1231. die 13. Iunij. Correptus
febribus in loco Cellæ extra ciuitatis Padua-
næ muros in suburbio: confessione facta, & ab
solutione præcepta, hymnum beatę Mariæ.
O gloriosa domina, cępit deuotissimè decan
tare. Moxque luminibus in cœlum directis;
respiciebat prolixius in excelsis; & cum à fra
tre quodā interrogaretur quid cerneret, ait.
Dominum Iesum Christum, & habita vnctio-
ne extrema cum fratribus, decantatis septem
Psalmis pœnitentialibus, media ferè hora spi
ritu ad se tracto; anima eius exuta è corpo-
re, & in abissum deitatis absorta; corpus eius
speciem dormientis omnino præferebat: ac
eius membra cōfecta, dum adhuc tenerentur
à quodam naturali pallore; post transitum in Mors B. Antonij.
alborem versa: futuræ gloriam resurrectionis
intuentibus ingerebant. Post eius obitum vir
sanctus cępit maximis signis, & miraculis cla-
rere: Nam eo mortuo, cum fratres propter
populum eius mortem occultare vellent, vs-
quequo sepultus esset, pueri paruuli per ciui-
tatem Paduanam incedentes, clamare cępe-
runt, in cella mortuus est sanctus F. Antonius;
mortuus est sanctus F. Antonius: ad quorum
voces Paduani ciues, homines excitati, & mu-
lieres, ad locum præfatum perrexerunt, vt quē
patrem, & doctorem habuerant in vita; nunc
post mortem eius patrocinio iuuarentur: ver
rum quia controuersia fuit de eius corpore,
vbi sepelliretur; tandem ministro declaran-
te, quòd in loco fratrum erat sepeliendum,
cum maxima reuerentia, & honore eius cor-
pus ad fratrum Ecclesiam, quæ sancta Ma-
ria vacatur de ducentes, in sepulchro diuini-
tus inuento eum sepelierunt; & statim cępit
magnis miris refulgere: dominus Papa Gre-
gorius miracula eius recitanda, & exami-
nanda mandauit Episcopo Paduano, prio-

ri prædicatorum, & priori sancti Benedicti: qui diligenter omnia facientes, signa, & miracula ipsi domino Papæ transmiserunt; qui dominus Papa in ciuitate Spoleti eodem anno, quo ex hac vita sanctus Frater Antonius decesserat; sanctorum catalogo cum magna solemnitate ascripsit. Qua die in ciuitate Vlisbona, vnde ortus fuit Antonius; noua lętitia in omnium ætate orta est: nam tam homines, quàm mulieres omnis status extra domos in plateis, & vicis cantabant, & psallebant, & cāpanæ oēs totius ciuitatis sine hominum manibus solemnissimè pulsabantur, & admirantes homines, & mulieres dicebant: quid est hoc, ꝙ gaudium, & tripudium non possimus cohibere? Nūquam in terra ista hoc vidimus, nec tantam in nobis experti sumus iocunditatem; quod signum hoc est, & quam significat nouitatem: Postea de Italia fratres venerunt, Sancti Antonij canonizationem portantes, & inuenerunt ꝙ illa die, & hora in catalogo à Christi Vicario est ascriptus: quando tantum gaudium Vlisbonę à ciuibus est peractum.

B. Ant. in Catalogo sanctorum ascriptus.

Miracula B. Ant. post mortem.

Beatus hic sanctus Antonius plures mortuos suscitauit. Regina Legionis, quę hodie dicitur Castellę; tenuit filiam defunctam tribus diebus contra voluntatem Regis, & Baronum: quę puella. tt. erat annorum, & dicente ipsa Regina Beato Antonio. O beate Antoni ego fui de patria tua, redde mihi filiam meam: ad hanc vocem cum fide firma statim puella surrexit, & matrem arguit dicens: mater mea Deus parcat tibi: cum enim essem in gloria inter virgines; tam instanter Beatus Antonius ad vestras preces dominum rogauit, ꝙ me in vitam ad vos remisit: sed vnum sciatis, ꝙ dominus noster mihi promisit, ꝙ non starem vobiscum nisi per 15. dies, & hoc vobis procurauit Beatus Antonius, & sic euenit.

In ciuitate Vlisbona filius sororis Sancti Antonij quinquennis in mari ludēs cum pueris, euersa nauicula, alijs natantibus, solus ille submersus remansit: Mater vero post tres horas accurrens, filium mortuum à piscatoribus captum recepit. Sed cum pater vellet eum sepelire; mater non permisit, sed ad beatum Antonium conuersa ait, frater mi si extraneis es pius, & mirabilis; nunquid tuæ sorori eris crudelis? Esto nunc mihi propitius, & filium meū mihi redde; tibi enim promitto, ꝙ in diuino seruitio ordini tuo eum tradam, mirabile dictu. Statim puer surrexit incolumis, atque sanus, ac si nunquam mali aliquid habuisset; Et matre votum implente, puer frater minor factus, vsque in finem in ordine laudabiliter vixit.

In comitatu Paduę filia cuiusdam mulieris submersa in aqua; facto voto ad beatum Antonium à matre, si filiam suscitaret, de portādo imaginem de cera ad eius sepulchrum; mox coram omnibus aqua emissa, calore vitali fota reuixit.

In ciuitate Coloneacensi quidam puer filius Dominicę, submersus in quodam lacu; patre vouente, & beatum Antonium inuocante pro vita filij, rediuiuum filium accepit.

In Apulia ciuitate Monopoli iuxta locum fratrum: quidam iuuenis terram fodiens ripa desuper irruente, est letaliter oppressus; quod mater audiens, cum clamore accurrens dixit: Sancte Antoni, redde mihi filium meum. Et cum effossus esset, viuus apparuit, sed cōquassatus. Et cum à fratribus, qui illuc aduenerant, quæreretur quomodo vixisset. Respondit. Beatus Antonius manus suas posuit super guttur meum: Quod audientes Deo, & B. Antonio debitas gratias persoluerunt.

Plures alios mortuos suscitauit: Nam quidā frater noster Parisius nomine, vir veridicus, asseruit se 12. mortuos à B. Antonio vidisse suscitatos.

Infirmos alios liberauit.

Contractos, & aridos 10. liberauit.

Paraliticos, & contractos 8.

Cęcos sex. Et specialiter vnum qui se cęcum finxerat, qui cum peciam ab oculis eleuaret, vt sancto derideret; ambo oculi in pecia extra caput sunt inuenti: sed pęnitens, visum recuperauit vt prius.

Tres surdos.

Duos mutos.

Surdum, & mutum per 25. annos vnum, qui postea ad custodiam archæ beati Antonij semper stetit.

Epilenticos quatuor.

Naufragos etiam plures liberauit; nam Mulierem se in aquam proicientem cum inuocatione beati Antonij; quia vir eius nolebat eā ducere ad sanctum Iacobum, à suffocatione, & balneatione omnino pannorum pręseruauit.

Panicum à pasceribus inuocatus à quadam domina simplici, custodiuit.

Quendam puerum habentem inflaturam in collo bis liberauit, matre vouente primo, sed non perficiente, & post vouente. & perficiēte.

Quandam puellam filiam cuiusdam militis atrociter infirmitate lapidis grauatam: voto emisso à matre puellæ, lapillum quēdam puella statim proiecit, & deinceps nullam dictę ægritudinis pertulit læsionem.

Quendam vidi fratrem Paduæ dum essem lector ibidem, nouitiorum curam habentem, quem beatus Antonius totaliter contractum, ita ꝙ manibus ambularet, liberauit.

Quidam miles de Brixia captus à domino Bernabone de Vicecomitibus in crastino decapitandus; voto facto ad beatum Antonium: eū de nocte à carcere extraxit, & in loco tuto extra dominium prędicti domini collocauit:

Qui

Qui Paduam veniens palium pro altari beati Antonij fecit valoris quingentorum florenorum, cum autem vellet frater fieri; ſed retentis quibuſdam denarijs, fratres eum recipere noluerunt. Vnde poſt factus eſt F. ordinis prędicatorum.

Translatio B. Antonij, à quo facta fuit. Cardinalis Bononiæ Belgicę dominus Guido Episcopus Portuen. à morte per beatum Antonium liberatus: Apoſtolicus in Italia legatus, ipſius translationem peregit: & caput in pulcherrimo tabernaculo de argento ſuis ſumptibus facto locauit.

Dominus frater Bonauentura Cardinalis Albaneñ. exiſtens generalis ordinis, facta corporis translatione; cum aperuiſſet eius archã, poſt 25. annos ab eius morte, corpore reſoluto, linguam eius reperijt acutam, integram, & rubeam in ore: Quam poſtea cum quidam generalis vellet à loco Padue deportare, nunquam vidit portam aliquam vnde exiret. Vnde ipſam in quodam repoſuit altari, & cuidã fratri hoc patefacto à generali miniſtro, qui frater (poſt 34. annos) veniens ad mortem, fratribus indicauit; Quam reuerenter de altari prædicto tollentes; in quodam tabernaculo criſtallino poſuerunt: & hodie ipſam inſpiciẽtibus integra eſt, & ſana. Quibus omnibus apparet beati Antonij ſanctitas, & excellentia.

Lingua B. Antonij.

Fr. Lucas. Item in conuentu Paduæ iacet frater Lucas. B. Antonij ſocius ſanctitate, ſignis, & ſcientia, ac prædicationibus clarus. Hic iacet iuxta capellam beati Antonij, & ſuper eius archam miſſa celebratur, & corpus eius in deuotione habetur. Hic vtiles ſolemnes, & ſubtiles compoſuit ſermones dominicales, & incipiunt. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: ſed nõ vt lex tua.

Fr. Fidentius. In dicto conuentu etiam iacet quidam alius frater nomine Fidentius, vir ſanctus, & miraculis inſignis.

Locus Corneclani.

Fr. Marcus. IN Corneclano iacet F. Marcus laicus, homo ſanctitate mira conſpicuus.

Locus Mantuæ.

Fr. Beneuenutus. IN Mantua iacet. Fr. Beneuenutus laicus: homo Deo deuotus, & ſanctitate pręclarus.

Locus de Vtino.

Fr. Odoricus. IN loco Vtini iacet ſanctus. F. Odoricus, qui zelo fidei partes adiens infidelium; fructum multum in conuerſione gentium fecit: & partes ipſorum infidelium pro maiori parte perſonaliter viſitauit. Et licet de conditionibus, habitationibus, & moribus præfatorum eſſet informatiſſimus, ac veridicè poſſet eſſari. Voluit tamen trinum habere mãdatum ad ſcribendum mirabilia præfatorum: & ſic obedientia aſtrictus, breue quoddam opus edidit de mirabilibus ipſorum Infidelium. Demum ad prouinciam natiuam rediens, ſancti Antonij, Vtini obdormiuit in domino: Cuius mors in conſpectu domini glorioſa: ſigna multa poſt mortem fecit, & facit ſanctus iſte: propter quæ in patriachatu Aquilegieñ. eſt canonizatus.

Mors & canonizatio fratris Odorici.

Hic F. Odoricus quendam fratrem minorem ſex dies habentem in monumento; precibus ſororis, à mortuis ſuſcitauit: quem vidit ſuſcitatum F. Henricus generalis miniſter: vt mihi magiſtro Bartholomeo dixit ipſe oretenus.

Locus Venetiarum.

Frater Cariſsimus. VEnetijs iacet F. Cariſsimus de Clugia: qui poſt mortem poſitus in ſepulchro, ſupinus inuentus eſt, poſtea genuflexus: hic coruſcat multis miraculis: Nam & arborem ſiccam ſubito frõndere fecit, & fructus facere.

Fr. Gentilis. Iacet etiam Venetijs Fra. Gentilis martir de Marchia. Hic Fr. cum eſſet in Babilonia Egypti: & ad poſſe conaretur linguam arabicam diſcere, nec valeret, inter ſe dixit: Ex quo linguam ignoro, nec adiſcere valeo; quia prædicare non poſſum, & conſequenter nullum fructum facere, ad partes fidelium redire intendo. Et cum iter arriperet, à quodam iuuene requiſitus eidem obuianti, quo pergeret: & ipſe cauſam expreſsiſſet, dixit ille iuuenis. Reuertere, & ex parte domini concedo, ꝙ hanc ſcias linguam: Et ex tunc linguam ſarracenicam valde bene ſciuit; & in partibus præfatis remanſit.

Marcus Cornelius Venetiarũ Dux. Hic F. Gentilis dum in deſerto eſſet Arabiæ, & ad montem pergeret ſynai ad ſanctam Chaterinam cum domino Marco Cornerio, poſtea Duce Venetiarum, dicto domino dixit: mihi eſt reuelatum, ꝙ pater meus, & mater mea in extremis laborant; volo ire ad eos viſitandũ, & ſepeliendum, & cras hora veſperarum ad vos reuertar. Et his dictis ab oculis eius ſublatus eſt. Sed die ſequenti hora, qua dixerat reuenit, dicens ſe patrem, & matrem viſitaſſe, ac eos ſepeliſſe; & poſt ſepulturam ad ipſum rediſſe: Qui dominus Marcus poſtea reuerſus ad partes fidelium, perſonaliter iuit ad Marchiam; & inuenit fratrem Gentilem illa hora fuiſſe in Marchia, vt pȩdixerat, & ex tũc ſingulariſsimam deuotionem geſsit ad eum.

Corpus fratris Gentilis Venetijs iacet. Corpus iſtius ſancti fratris ipſe dominus Marcus fecit Venetias deferri, & magno tempore in domo propria tenuit cum magna reuerentia: ſed poſtea fratribus dedit. Et cum dictus dominus Marcus filium habere non poſſet: in terceſsione prædicti ſancti fratris iam mortui, & meritis ipſius: duos filios maſculos à domino obtinuit. hęc vt audiui poſui: quia eius legendam non vidi.

Fr. Franc. Poucrellus. Venetijs etiam in Eccleſia noſtri conuentus maioris. ſ. ſanctę Marię: vbi ſunt prędicti fratres. Iacet frater Franciſcus dictus poucrellus laicus.

Hic & si esset octogenarius & vltra, semper discalciatus incedebat, habituali tunica sola, femoralibus,& corda contentus.

Hic in Auinione,& Venetijs portam cum esset laicus faciebat.

Hic tempore domini Vrbani quinti de Auinione recedens; Venetias ad manendum perrexit. Et cum esset ibidem, dum quadam nocte in dormitorio nouitiorum ignis esset accensus, & per ligna apposita.s.antennarum ad fenestras fratres euasissent, hic frater non valens ascendere fenestram, quia antiquus erat, & totum corpus haberet catenis circundatũ. genuflexit,& se domino cõmendauit. Vnde factum est ꝙ cum totum dormitorium esset cõbustum, & cella huius fratris; ipse tamen & si iam expirasset; corpus eius intactum, & cappa. & capilli ab igne remanserunt. Quod videntes fratres, & seculares cum magna reuerentia eum sepelierunt, & hucusque assiduis fulget miraculis.

Mors fratris Francisci ponerelli.

De Prouincia Marchiæ.

IN Prouincia Marchiæ iacent infrascripti sancti fratres. In Camerino iacet sanctus frater,& magister Ioannes de Parma, quintus post beatum Franciscum ordinis minorum minister generalis, vir scientia,& religiositate præclarus, maximus paupertatis, & humilitatis amicus.

Fra. Io. de Parma.

Hic prohibuit in choro cantari, vel legi quicquid in officio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, qđ habemus ex regula, non esset contentum, vel per generale capitulum approbatum: exceptis quibusdã antiphonis beatæ Virginis post completorium decantandis. In missa quoq; iuxta ritum ipsius Romanæ Ecclesiæ à sinistris sacerdotis mandauit hostiam collocari, & calicem à dextris,& pallam diuisam à corporalibus superponi.

Hic generalis vocato Romę capitulo generali in præsentia domini Papæ Alexandri quarti, cum omnimoda importunitatis instantia impotentia allegata; à ministerio se absolui obtinuit: Qui postea in loco de Gretio stetit in magna humilitate, & deuotione.

Hic officium composuit ad omnes horas de beneficijs creatoris. Et officium de Cruce: cuius inuitatorium incipit. Regem crucifixum &c. dicitur etiam composuisse.

Officium de Cruce quis composuit.

Hic tempore Nicolai quarti licentiam obtinuit, vt iret ad partes infidelium, cupiens spargere apud illos semen veræ fidei, & euangelicæ veritatis. Cumque peruenisset Camerinũ infirmatus ibidem, diem clausit extremum; Qui magnis miraculis à die exitus, vsque in præsens claruit, & claret.

Locus sancti Seuerini,

IN sancto Seuerino iacet Frater Bentinola: qui maximis claruit miraculis. Hic visus fuit à quodam plebano nomine Masseo per magnum spacium in aere leuatus: propter quod ille dimisso plebanatu, factus est frater minor.

Fr. Bentinola.

Locus de Sirolo.

IN Sirolo iacet sanctus frater Petrus de Monticulo: qui fuit visus in aere leuatus à fratre Seruodei de Vrbino, tunc guardiano in loco antiquo de Ancona, vsque ad pedes crucifixi positi in alto per quinque, vel per sex cubitos à pauimento Ecclesiæ.

Fr. Petrus de Monticulo.

Locus de Esculo.

IN Esculo iacet frater Corradus, qui ob miracula magna de eo populus ciuitatis magnum festum agebat: quod dimissum est fratrum negligẽtia,& vario statu dictæ ciuitatis.

Fr. Corradus.

Locus Fabriani.

IN Fabriano iacet sanctus F. Franciscus. Qui etiam maximis miraculis clarè fulsit, & totam patriam ipsis illustrauit.

Fr. Franciscus.

Locus de Ausimo.

IN Ausimo iacet. F. Gratianus sacerdos de partibus Romandiolę oriundus, qui multa,& præclara miracula fecit in vita. Cum.n. ipse frater in loco de Trabebonantis existens: die quadam populo verbũ Dei proponeret, cęperunt audiri tonitrua, & fulgura coruscare, et ventus turbinis subito irruit super eos, ita ꝙ viri, qui conuenerant, à loco fugere festinarent. Sed frater Gratianus aduocans fugientes, fiducialiter dixit eis. Nolite fugere fratres; quia tempus congruum, verbo suo illico dominus prouidebit. Orante autem ipso videntibus omnibus,& mirantibus: in partes duas omnis se pluuia diuisit, & quantum est iactus lapidis retrocedens, omnino non tetigit assistentes: sed super multitudinem hominum loco prædicationis sedentium sol splendebat: Quod videntes omnes, qui aderant diuinæ virtuti attribuerunt.

Fr. Gratianus.

Quędam mulier de ciuitate Amarni in vno oculo orbata, cum filio lumine carente vtriusque oculi; dum rogaret coram multis, vt sibi, & filio super oculos signum faceret crucis: Quod cum fecisset, ambo sunt illuminati.

Iuuenis quidam frænesim patiens, sic ꝙ pannos laceraret; homines percuteret, & multa alia ageret mala; ad fratrem Gratianum deductus, qui eum signasset, à dicta infirmitate liberatus est.

Vir quidam de ripa Transonis propter magnum pondus, quod portauit in humeris, fractus, & contractus: benedictus, & signatus à fratre Gratiano, & gibbus, & fractura totaliter abscessit.

Quidam nomine Leopardus longo tempore pedum infirmitatem passus, sic ꝙ nullo modo poterat ambulare: ad fratrem Gratianum se fecit deferri; qui ad locum, in quo ipse infirmus aduenerat: à quo crucis signo consignatus, ac de aqua, in qua loti fuerant pedes fratris

tris Gratiani lotus:sic illico dolor eius recessit: ꝙ nunquam amplius dictam sensit passionem.

Vir quidam de castro Castregenti, sic erat cõtractus; ꝙ de lectulo per decem annos surgere non potuit; ad fratrem Gratianum deportatus, data sibi manu à sancto fratre Gratiano; protinus liberatus est, & suis pedibus domum propriam est reuersus.

Puer quidam de castro Ficardi, vtroque lumine orbatus; fratri Gratiano pręsentatus à patre: videntibus, qui astabant facto signo crucis super oculos, lumen accepit.

Sic & alium puerum cęcum vtroque oculo signando; lumen videre fecit: Multa alia in vita sua fecit.

Sed post mortem ad tumulum mulierem contra vetitum laborantem; & diuino iudicio percussam in brachio, ita vt laborare non posset, inuocato sancti Pręsidio, ad eius sepulchrum venientem liberauit.

Quandam mulierem ambas manus contractas habentem, adductam ad eius sepulchrum; modicum cum stetisset, liberauit.

Dum viueret ipse frater Gratianus puerum contractum, & clausas manus à natiuitate habentem: signando ei erexit, & se extendit.

Fr. Catalanus. In dicto loco de Ausimo iacet frater Catalanus, zelator paupertatis altissimæ, & homo sanctus.

Locus de Rachanato.

Fr. Beneuenutus. IN Rachanato iacet frater Beneuenutus, homo sanctissimus, & signis gloriosus.

Locus sancti Marini.

Fra. Dominicus. IN sancto Marino iacet frater Dominicus, per quem Deus post mortem miracula est operatus: Quidam enim plebanus de Monte Feltro nomine Beningarius habens crus fistulatum, nec poterat medicorum studio, vel arte curari; facto voto sancto fratri Dominico, & eius sepulchro visitato; plenissimé est curatus.

Alius nomine Boucompagnus de sancto Marino: per 20. annos incuruatus, non valens sine baculo incedere; fratri Dominico humiliter se commendans; illico est erectus.

Puer quidam claudicans in vno pede sic, ꝙ nullo modo ipsum poterat ad terram tangendam coequare; inuocato præsidio fratris Dominici, liberatus est.

Fr. Petrus de monte Vlmi. In dicto loco iacet etiam frater Petrus de mõte Vlmi, vel Vlmonis; qui post mortem multos à varijs curauit infirmitatibus; Nam vir quidam de monte Rubiano crure vno, tibia, brachioq; contractus: ad sepulchrum dicti fratris Petri accedens; inuocato B. Francisco, vt fratrem Petrum confortaret: pro impendenda sibi sanitate: stans per modicum ad sepulchrum, liberatus est.

Mulier de Firmo incuruata, adeo ꝙ nullo modo potetat ambulare ad sepulchrum fratris Petri: e quo vecta, super eius tumulum orans, erecta est.

Quædam alia mulier habens filiam in extremis laborantẽ: nondum sepulto corpore fratris Petri, ad eum accedens, & manu sancti posita super vultum filię: statim cum admiratione omnium ad vitę robur est reuocata.

Fr. Gratianus. In dicto loco iacet sanctus frater Gratianus; quem puto socium fuisse sancti fratris Egidij & multa ab eo habuit, & de ipso vidit: coram quo, quendam nobilem: cuius pes ab infirmitate scindi debebat; osculata tibia, & pede signo crucis signato: ab omni infirmitate post morulam curauit. Fratri huic Gratiano sanctus frater Egidius referauit de illa consolatione mirabili. s. de apparitione Christi facta sibi in loco de Setona, ante tres dies natiuitatis Christi vsque ad Epiphaniam.

Dum semel cum fratre Gratiano sanctus frater Egidius loqueretur de Deo, quidam splendor venit transiens inter ambos.

Huic commendabat frater Egidius locum de Setona dicens, ꝙ citra mare nullibi fecerat maiora Deus, quàm in loco præfato.

Persecutiones atroces, quas diabolus sancto fratri Egidio faciebat, hic fuit expertus: ad cuius clamorem ipse accedebat ad eum.

Hunc fratrem Gratianum frater Egidius multum dilexit, & de eo valde confidebat; quia eum nutrierat ab adolescentia in sanctis moribus, & actibus spiritualibus, & huic multa documenta dedit spiritualia: vt patet in actibus fratris Egidij.

Locus de Murro.

Fr. Masseus. IN loco de Murro iacet sanctus frater Masseus; qui cum esset plebanus, & vidisset fratrem Bentiuolam in aere eleuatum; relictis omnibus, factus est frater minor; & adeo fuit sanctæ vitę: ꝙ & multa miracula effecit.

Locus Suffiani.

IN loco primo Suffiani, sed nunc translatus est ad locum Brufortij custodiæ firmanæ, iacet quidam frater sanctissimus, cuius nomen non reperi, tam mirandæ, sanctitatis, & gratiæ, vt totus videretur diuinus, & sæpé ad Deum rapiebatur.

Hic cum à sua redibat contemplatione; veniebat cum tanta mentis lętitia, ꝙ homo, vel potius Angelus alterius seculi videbatur: Nam tunc facies eius ex diuinæ allocutionis consortio mirabiliter resplendebat, ita ꝙ admirationem, & stuporem aspicientibus ingerebat.

Hic semper solitarius manebat, & rarissimé loquebatur.

Quando vero de aliquo interrogabatur respondebat ac si esset Angelus: & erat gratiosus omnibus, & sermo eius semper erat diuino sale conditus.

Hic non diebus neque noctibus ab oratione, & diuina

& diuina contemplatione cessabat, nec à meditationibus sempiterni luminis Christi inuictum animum relexabat: Vnde fratres propter diuinam gratiam, quæ in eo fulgebat, quasi alterum Moisen charissimo venerabantur affectu, & in tam laudabili studio perseuerans; ad finem vitæ deuenit. Et in vltima die vitæ cum fratribus loquens, & gaudens: cum magna lætitia, & cordis iubilo perrexit ad dominum Iesum Christū. Suffiani conditus fuit, & hi translatus fuit ad locum Brufortij.

In dicto loco de Brufortio iacet quidā alius sanctus: Nam post mortem beati Francisci duo fratres germani fuerunt in ordine. Vnus vocabatur frater Humilis. Alius frater Pacificus: quorum vno in loco Suffiani mortuo: alter à longe in alio loco manens solitario, & deserto: vidit eius videlicet germani sui animam: sine retardatione cœlum conscendere. Qui frater factus de familia in dicto loco Suffiani: eum locus ipse ad petitionem dominorum de Brufortio mutari deberet: ac fratrum ossa ab inde portari, iste ossa fratris sui accepit, cum vino optimo lauit: & in tobalia alba posuit, & cum lachrimis, & deuotione osculari non cessabat. De quo fratres fuerunt mirati, quia non sic faciebat ossibus aliorum sanctorum fratrum. Quibus ille respondit: quomodo eius animam viderat agens in remotis ad cœlum ire, & quia ista ossa debent esse in Paradiso: ideo ista eis facio. Quod audientes fratres fuerunt bene ędificati.

Fr. Humilis. Frater Pacificus.

Locus Moliani.

Frater Iacobus de Fallerono. IN loco Moliani iacet sanctus frater Iacobus de Fallerono. Hic visus est à fratre Ioanne cum B. Frācisco totus speciosissimus, & vestibus candidis renitens.

Frater Iacobus cum dubitaret se non esse sacerdotem, & super hoc fratrem Ioannem de Aluerna rogasset, vt de hoc scrupulo à Deo sciret veritatem: apparens sibi.s. fratri Ioanni Christus dixit, ꝙ frater Iacobus de Fallerono, erat sacerdos secundum legem Dei. Sic, & beatus Laurentius apparens fratri Ioanni prædicto idem dixit.

Hic frater Iacobus ad mortem veniens iocunda facie, & lęta migrauit dicens, ò in pace, ò in idipsum, ò obdormiam, & requiescam: Qui post mortem apparuit fratri Ioanni iam dicto comitantibus cum Angelis totus, gloriosus, & deuotus.

Locus Scotaneti.

Frater Sanctus. IN Scotaneto iacet quidam frater Laicus nomine, re, & opere frater Sanctus: qui multo tempore à pane abstinuit, herbas, vel fructus comedens. Nunc infinitis corruscat miraculis: & si etiam in vita claruerit.

Locus Pennæ.

Fr. Ioan. de Penna. IN loco Pennæ sancti Ioannis, requiescit frater, Ioannes de Penna: sanctitate singularissimus: Qui cum esset puerulus; quidam pulcherrimus puer vocauit eum de nocte dicens. O Ioannes vadas ad sanctum Stephanū, vbi prædicabit vnus de fratribus meis; cuius doctrinæ crede, & verbis attende: cum ego miserim eum, tu autem habes facere magnam viam, & postea venies ad me. Qui statim surrexit, & sensit in anima mirabilem mutationem; & vadens ad locum nominatum inuenit ibi maximam multitudinem hominum, & mulierum; qui ex diuersis terris conuenerant ad verbum Dei audiendum. Ille autem, qui prædicare debebat, vocabatur frater Philippus; qui erat de primis fratribus; qui venerant in Prouinciam Marchiæ de Ancona: Qui surgēs non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute Spiritus sancti annunciauit verbū Dei. Finita prædicatione, dictus Ioannes iuit ad prædictum fratrē Philippum dicens, ꝙ si placeret ei, ipsum reciperet ad ordinem, eo ꝙ libenter vellet penitentiam facere, & domino Iesu Christo seruire. Ille vero cum esset sanctus homo, & illuminatus à Deo, videns in dicto puero mirabilem innocentiam, & aptitudinem voluntatis, dixit ad eum. Venies ad me tali die in ciuitatem Rachanati, & ego faciam te recipi: Debebat enim tunc temporis ibidem capitulum celebrari. Iuuenis vero vt erat purissimus, cogitabat in corde suo dicēs. Hęc erit illa magna via mihi reuelata, quā debeo facere, & postea ad cęlum transire. Iuit ergo, & ibi fuit ad ordinem receptus, statim credidit ad cęlum ire: Minister autem dixit in capitulo fratribus. Quicunque vellet ire in Prouinciam Prouinciæ in meritum obedientiæ, ego mitam eum. Quo audito frater Ioannes cupiuit illuc ire dicens in corde suo, ꝙ forte esset illa magna via, quam facere debebat. Sed propter verecundiam erubescebat alicui dicere; at confidens in fratre Philippo, qui eum fecerat recipi, ad eum accedens dixit. Pater rogo te, ꝙ mihi acquiras istā gratiam, ꝙ possim ire in Prouinciam Prouincię ad morandum. Frater autem Philippus videns eius puritatem, & sanctam intentionem, acquisiuit sibi licentiam eundi illuc ad Prouinciam Prouinciæ. Frater autem ipse Ioannes credebat, ꝙ illa via completa, iret ad cęlum. Stetit autem in dicta Prouincia 25. annis. viuens in exēplari vita, & maxima sanctitate, & omni die sperabat adimpleri promissum.

Hic fuit de primis fratribus, qui iuit ad Prouinciam prouinciæ ad capiendum loca: ibi stabat cum suis Socijs sicut peregrinus in multa paupertate, & austeritate, & semper in exemplo magnæ sanctitatis apud homines.

Hic Fr. habuit spiritum prophetię. Hic inter alia dona habuit Spiritum prophetiæ. Cum enim quendam haberet nouitium, qui diabolica tentatione vt de ordine exiret, erat tentatus: Noluit tamen ante reuersionē

frarris

fratris Ioannis exire: Reuersus itaque frater Ioannes, dictum vocando nouitium, dixit ei. Volo fili vt confitearis, & cum annueret: frater Ioannes dixit dicto nouitio totum ordinem suæ tentationis, & adiecit, & quia expectasti me, & noluisti recedere sine benedictione mea, dedit tibi Deus hanc gratiam, quod nunquam de isto ordine exibis, sed in ipso cum benedictione Dei morieris. Tunc dictus nouitius confirmatus fuit in omni bona voluntate, & factus est sanctus frater.

Iste frater Ioannes fuit homo magnę orationis, & singulariter post matutinum nunquam reuertebatur ad cellam. Et quodam semel anxiatus, & plenus tędio, adhæsit cuidam arbori, & rogabat Deum, vt acciperet spiritum eius.

Multi alij fratres sancti fuerunt in prouincia Marchiæ de Ancona: sed de pręfatis solum in ueni.

Multi etiam alij sancti fratres iacent in ipsa prouincia Marchiæ de Ancona: qui perfectissimi fuerunt, & miraculis gloriosi, de quibus non inueni vbi iaceant, tamen aliqua de eis hic apponam: Et quia de illa fuerunt prouincia, credo ipsos in eadem sepultos.

De sancto Fratre Paulo.

Frater Paulus hic vita sanctus, post mortē multis claruit miraculis: Nam puellam septem annorum nomine Rosam, quæ demoniaca credebatur, pro eo ꝙ à tribus spiritibus nigerrimis, prout dicebat affligebatur, & sic ne eos videret, per loca diuersa fugiebat. Et cum ad Ecclesias pluries duceretur dicebat, ꝙ non nisi per sanctum fratrem Paulum liberatetur; ducta ad monasterium sancti Saluatoris, vbi quædam erant reliquiæ ipsius fratris Pauli, dū super eam ponerentur, continuo pristinam obtinuit sanitatem.

Domina Octauia soror prędicti monasterij sancti Saluatoris, cum dolores intollerabiles in manibus pateretur, & pedibus, præfatis reliquijs politis super loca prædicta, plenam consecuta est sanitatem.

Domina Blancaflore cum vitio lapidis multo tempore, & aliarum egritudinum grauissimē torqueretur, ad sepulchrum fratris Pauli ducta; integram habuit illico sanitatem.

Flora lumine oculorum multo tempore priuata; per mulieres ad sepulchrum fratris Pauli ducta; lumen perditum recepit.

Berta de Cameriuo amissa loquela, ad sepulchrum sancti fratris Pauli veniens, subito loqui cępit, & Deum laudare.

Quidam habens manus, & pedes paralisi dissolutos, sic ꝙ nec manus ad os ponere poterat, nec ambulare, ductus ad eius tumulum, per merita ipsius sancti fratris Pauli est curatus.

Ioannes quidam destitutus pedibus, vt non posset nec baculo ambulare, ad corpus sancti fratris Pauli nondum sepultum super asinum deportatus; gratia postulata dicti sancti fratris Pauli meritis ad propria suis pedibus est reuersus.

Bonus Ioannes crure sinistro ab infantia contractus, & morbo epilentico grauatus, ad sancti fratris Pauli ductus sepulchrum, statim excusso crure à morbo est liberatus.

De Fratre Martino.

Frater Martinus hic dum viueret, mulierē nomine Marsedam mentecaptam ad ipsum deductam, aspersam aqua benedicta, statim sanauit.

Thomasianam de Vrbino paraliticam, & à multis demoniacā reputatam; ad ipsum ductam, datis sibi vuis ab ipso lignatis in cibum; ab vtraqua infirmitate curauit.

Tebaldus puer fistulam vnam habens in crure, & aliam in corpore; ad eius sepulchrum pergens, & sancto Martino inuocato; illico fistula vtraque cępit desicari, & modico tempore interiecto salutem obtinuit.

Puer Guidutius dissenteriam, & febrem patiēs per septem hebdomadas; ad eius deductus sepulchrum; ab vtraque infirmitate curatus est.

Mulier nomine Bonaspes, cum pluribus hebdomadis sanguinis fluxum per secessum pateretur, Fratri Martino se deuouens, continuo liberata est.

Mulier nomine Talia vtriusq; luminis officio longo tempore destituta; ad sepulchrum ipsius sancti vadens, voto facto illuminata est.

Alia mulier ex vno latere paralitica, & alterius oculi lumine priuata; à charis eius ducta ad se pulchrum ipsius fratris Martini; vtranque gratiam habuit.

De Fratre Lucido.

Frater Lucidus antiquior vere lucens sanctitate, & ardens gratia diuina, & charitate; cuius lingua gloriosa spiritu sancto fuit edocta, fructus fecit mirabiles.

De fratre Mattheo.

Frater Matthęus de Mōte Rubiano, q fuit sanctitate pręclarus; visus est à fratre Ioanne de Aluerna inter choros angelorum, & sanctorum cum B. Francisco gloria, & claritate fulgere: Sic & fratrem Lucidum præfatum etiā vidit gloria singulari fulgere.

De fratre Peregrino de Fallerono.

Frater Peregrinus sanctus, & nobilis de domo illorum de Fallerono, cum audisset beatum Franciscum Bononiæ prædicātem; cum esset ibi studens vna cum fratre Rizerio de Mucia nobili de Marchia; ambo diuino lumine inspirati, ad beatum Franciscum accedentes; facti sunt simul fratres Minores, & cum gaudio ab ipso recepti. Et intelligens beatus Franciscus cui, & quali officio eorum quilibet se subderet, dixit eis. Tu Peregrinę teneas viam humilitatis. Et tu Rizeri serui as

fratribus

fratribus. Et factum est. Nam frater Peregrinus nunquam voluit ire vt clericus; sed vt laicus mansit: cum esset bonus,& sufficiens litteratus: & in decretalibus per optimè instructus: propter quam humilitatem peruenit ad maximam perfectionem virtutum, & specialiter ad gratiam compūctionis, & amoris Dei: Nam Christi amore totus succensus, & martirij; perrexit Ierosolimam ad visitandum loca illa sanctissima Saluatoris; portans secum volumen euangelicum. Et cum legeret loca sancta, per quę Deus, & homo perrexit,& eadem pedibus tangeret, & oculis cerneret; se ibidem adorando dominum inclinabat, & amplexabatur brachijs fidei omnia loca sanctissima, & labijs osculabatur amoris, & lachrimis deuotionis cuncta rigabat;itaque cū ctos cernētes ad deuotionem maximam prouocabat. Ordinante verò dispositione diuina,reuersus est ad Italiam. Et verè tanquàm peregrinus mundi, & ciuis cęlestis regni suos nobiles consanguinos rarissimè visitabat. Cōfortabat semper eos ad mundi contemptum, & sobriè loquens ad diuinum eos incitabat amorem: & expeditè, ac festinanter ab eis recedebat dicens, ꝙ dominus Iesus Christus,nō inuenitur inter cognatos,& notos.

De isto sancto fratre Peregrino dicebat sanctus frater Bernardus de quinta Valle sanctissimi patris nostri Francisci primogenitus benedictus, vnum verbum valde mirabile.s. ꝙ iste Frater Peregrinus erat vnus de perfectioribus fratribus huius mundi. Verè enim fuit peregrinus huius mundi: Nam amor Christi, qui in corde eius semper ardebat;non permitebat eum in re aliqua quiescere, nec affectū eius quiescere in aliquo temporali; sed semper ad patriam tendere, & ad patriam anhelare, & de virtute in virtutem ascendere,donec in amatum transformaret amantem. Tandem plenus virtutibus ad Christum, quē semper dilexit toto corde, cum multis miraculis ante mortem,& post mortem perrexit.

De fratre Rizerio de Mucia.

FRater autem Rizerius dicti fratris Peregrini socius in terris, & nunc conciuis in cœlis; per actiuam vitam dum viueret ambulans, & Deo ac proximo fideliter seruiens,factus est familiarissimus.B.Francisco, & multa ab ipso.Bea.Francisco didicit,& de pluribus agnouit veritatem,& in agendis cognouit domini voluntatem. Et secundum B.Francisci vaticinium Frater Rizerius fratribus seruiens, factus est minister prouinciæ Marchię Anconitanæ. Et propter zelum Dei,qui semper ardebat in corde suo,cum pace maxima, & discretione ipsam prouinciam regebat, sequens Christi exemplum,qui prius voluit facere,quā docere. Post multum vero temporis permisit Deus in lucrum animę tentationes grauissimas sibi euenire,vt probaretur tanquam aurum in fornace, propter quas tentationes se affligebat in abstinentia, & disciplinis, lachrimis,& orationibus; sed à tentatione liberari non poterat, & multotiens ducebatur ad desperationem: Nam propter immanitatem tētationis credebat se à Deo derelictum. In vltima vero desolatione,& desperatione positus: cogitauit in corde suo dicens. Surgā & ibo ad patrem meum.B.Franciscum,& si ostēderit mihi familiaritatem, credo ꝙ Deus propitius erit mihi peccatori: sin autem, signum erit ꝙ sum à domino derelictus. Et arripiens iter, ibat ad Bea. Franciscum cum securitate maxima, & affectu.B. autem Franciscus iacebat in palacio Episcopi Asisinatis valde infirmus. Et cogitanti de d. Iesu Christo; reuelatus fuit sibi à Deo ordo tentationis, & aduentus, & propositum dicti fratris Rizerij. Et statim vocans socios suos.s. fratres Masseum, & Leonem dixit. Ite in occursum filij mei fratris Rizerij, & ex parte mea ipsum amplectentes, osculantes,& salutantes,dicite illi, ꝙ inter omnes fratres,qui sunt in mundo singulariter ipsum diligo. Illi vero sicut obedientiæ filij,statim exierunt in occursum fratris Rizerij. Et inuenientes eum sicut dixerat.b. Franciscus amplectentes, & recipientes, amicabilia,& amabilia verba patris ita animam illius consolationibus repleuerunt, ꝙ totus fuit quasi liquefactus ex gaudio. Quāto vero gaudio fuerit tūc plenus,& lætitia,& gratias Deo exhibuerit, non posset dici,quia dominus ꝓsperum iter fecerat suum: perueniens autem ad locum vbi iacebat pater noster Frāciscus, qui licet esset grauiter infirmus, surrexit & venit in occursum illius,& amplectens cum dulcedine dixit. Charissime fili.Fra. Rizeri inter omnes fratres, qui sunt in mundo vniuerso te diligo. Et imprimens ei signum crucis in fronte, & ipsum amantissimè osculans in eodem loco dixit. fili mi charissime. Fr. Rizeri. hæc tentatio data tibi fuit ad maximum tuum lucrum. Sed si non vis amplius istud lucrum, nō habeas. Mirabile dictu. Statim cessauit omnis illa tentatio diabolica,ac si in vita sua nūquam sensisset, & mansit in domino consolatus.

Hic stans cum B.Francisco in dicto palatio Episcopi, & loquens cum B. Francisco de facto religionis,& regulæ obseruantia, interrogauit. B. Franciscum dicens. dic mihi pater intentionem tuam,quam habuisti à principio quando fratres habere incępisti, & quam habes nunc,& credis habere vsque in diem mortis tuæ,vt valeam certificari de tua intentione prima, & vltima. Vtrum.s.nos fratres clerici, qui tot libros habemus possimus eos habere, licet dicamus ꝙ sint religionis? Respondit B. Franciscus di. dico tibi Frater, ꝙ hæc fuit, & Ant. B. F. circa regulæ obseruationem.

est

est prima, & vltima mea intentio, & voluntas: si fratres mihi credidissent, quod nullus fratrum deberet habere nisi vestimentum, sicut regula nostra nobis concedit, cum cingulo, & femoralibus, hic tandem perfectus, & sanctus perrexit ad Christum.

De Fratre Pacifico.

FRater Pacificus qui fuit primus Minister in Francia, credo quod de prouincia fuit Marchiæ: Qui cum B. Franciscum reperisset prædicantem in quodam monasterio apud castrum sancti Seuerini de Marchia, & facta manu domini super eum, B. Franciscum duobus ensibus valde fulgentibus transuersaliter in modum crucis consignatum vidisset, compunctus, cum esset rex versuum, & laureatus ab Imperatore Federico. B. Francisco adhærens, & mundum relinquens, factus est frater minor: Et quia à mundi strepitu; ad Christi pacem erat conuersus. B. Franciscus fratrem Pacificum eum censuit appellandum.

Fr. Pacificus ante Religionis ingressum à Federico Imperatore laureatus.

Hic Fr. Pacificus antequam fieret minister in Francia, signum magnum Thau in B. Francisci fronte conspicere promeruit; quod colorum varietate distinctum: eius faciē miro venustabat ornatu.

Hic frater Pacificus dum semel iret cum beato Francisco ad Ecclesiam sancti Petri de Beuanio, & iuxta Castrum Treuij venisset, dixit B. Franciscus socio, quod hospitari volebat in illa nocte in dicta Ecclesia, & quod recederet, & de mane ad eam veniret. Cūq; de mane postquā Frater Pacificus fuerat hospitatus in hospitali leprosorum, ad Ecclesiam venisset, inuenit B. Franciscum ante altare orantem, & ipse expectans eum extra chorum, posuit se ad orandum. Et dum oraret raptus in cœlum siue cū corpore siue extra, vidit multas sedes vacuas, & cum ad se redijsset, & B. Franciscum ab oratione surrexisse videret, se eidem vt iam in cœlo regnanti recomendauit. Et cum iter cœpissent. F. Pacificus memor visionis, cœpit quærere à B. Francisco, quid sibi videretur esse. Respondit. B. F. mihi videtur, quod sim maior peccator, quàm aliquis qui sit in mundo. Et statim dictum est animæ fratris Pacifici. Modo credere potes visionem esse veram, quod humilis Franciscus sua humilitate debet in sede luciferi sedere, hic frater Pacificus plenus virtutibus; & sanctitate notabilis perrexit ad dominum.

De prouincia Ianuæ.

IN loco de Ianua requiescit sanctus. F. Belengerius de Montecuto, qui signis in vita, & post mortem extitit gloriosus. Iacet ibidem. F. Bonifacius de Riperdo, qui fuit minister longo tempore in Prouincia Ianuæ; hic fuit in ordine vltra annos quinquaginta, in quo fulsit virginitas, quia virgo purissimus: humilitas quia licet esset minister, nec famulū habuit, & officium ministeriatus multotiens renuit, & coactus tenuit: Paupertas quia tunica sola indutus ibat, tempore etiam magni algoris. Præfatis virtutibus fulsit, nec non & carnis maceratione: Nam nunquam ieiunium soluit, etiam in mortis articulo constitutus. Fuit etiam cunctis moribus adornatus. Aspectu placidus, verboque dulcis, & affabilis, dulcedinis, & patientiæ summæ. Frater enim eius cum à quodam fuisset occisus, ipse Frater Bonifacius hoc sciens, non animatus ad fratris carnalis vindictam, sed ad indulgentiam inimico exhibendam, domum interfectoris fratris adijt. sibi deuotissimè pepercit, cū ipso comedit, & deinceps charissimum semper tenuit, & habuit. Officium diuinum semper cum summa deuotione persoluit.

Fr. Belengerius de Montecuto.

Fr. Bonifacius.

Hic primo fuit minister prouinciæ Siciliæ, vbi & si vitæ actiuæ deditus esset ex officio, non tamen à contemplatiua discessit, sed ipsam semper tenuit, & habuit. Orationi instando missas deuotè semper, & cum lachrimis celebrando. Sed cum ministeriatum prouinciæ, Siciliæ optime administrasset; à fratribus prouinciæ Ianuen. electus minister 12. annis cum omni charitate, prudentia, & iustitia ipsam rexit prouinciam. Socio tantum contentus, famulum habere noluit, & peditando semper prouinciam visitauit. Quinquagesimo anno in ordine expleto, hora sui transitus imminente, quidam Frater sanctitate præclarus, vidit Angelos ad ipsum descendentes, eiusque animam in specie cuiusdam luminis; ab ipsis in cœlum deferri conspexit, hic post mortem signis claruit.

De prouincia Pennensi.

IN loco Adriæ iacet sanctus Fr. Andreas, qui fuit homo deuotionis, & contemplationis: Hic cum nocte quadam orationi, & deuotioni intentus esset, vocem audiuit dicētem sibi, vt quid te miser Andreas vigilijs, & ieiunijs, & afflictionibus alijs sine causa confundis? Verè scias te damnandum, nec vnquā tantum poteris laborare, vt salueris, turbatus non modicum ex talium auditu, cœpit lachrimas ex cordis intimis emittere, & diutius cogitare quid hoc esset; dumque inter spem, & metum constrictus cogitatione sollicita fluctuaret, vox de cœlo personuit dicens. Ne timeas Andrea; nec vox prima te terreat, quam audisti, quia vox diaboli mendacis fuit. Confortare ergo in dño, cui fideliter adhæsisti, & in bono, quod cœperas perseuera, quia salus tua in proximo est ventura si permanseris. Quinta die primæ hebdomadæ quadragesimæ iam futuræ, de hac valle miseriæ vocaberis ad coronam. Adueniente tempore prædicto, fratribus dictam narrās visionem, diem suæ mortis adesse prædixit, facta igitur confessione generali, & commendatione animæ facta cū fra-

Frater Andreas.

tribus, debitum terrę coram eis persoluēs ad cęlestia regna fęliciter transmigrauit.

Locus Aprutij.

Fr. Franciscus. IN Aprutio iacet Frater Franciscus. Iste dicendo missam reperit in sanguine Christi in calice araneam, & nolens araneam sanguine Christi intinctam extra proijcere; calicem cum aranea bibit.

Locus Blucani.

Fr. Benedictus. IN Blucano, Iacet Frater Benedictus hydropicus, iste propter vnum peccatum in uidiæ ad iudicium tractus damnabatur, sed precibus B. Francisci, & B. Antonij liberatus ad vitam corporis restitutus, relictā ex tunc philosophia, mutatus in virum alterum, & habuit scietiam infusam, & sanctissimę vitę fuit.

Locus Aquilę.

Fra. Thomas Hibernicus. IN loco Aquilæ iacet Frater Thomas hibernicus, hic policem sibi amputauit, ne ad sacerdotium cogeretur, hic multas diaboli insidias perpessus, miraculis claruit in vita, & post mortem.

De sancto Bernar. Item nouiter in dicto loco iacet S. Bernardinus de Senis, magnus prędicator, & multis miraculis coruscans, post mortem. 1444.

De prouinciā Terræ laboris.

Fr. Aug. de Assisio. IN Neapoli iacet F. Augustinus de Assisio, primus minister Terræ laboris. hic sancti tate famosus. ad finem vitæ perueniens, hora qua beatus. Fr. est mortuus, dum staret in transitu idem Frater August. & diu loquelam amisisset, videns beatum Fr. ascendere cœlum clamauit dicens. Expecta me pater, expecta. Et cum ā fratribus inquireretur, quem sic alloqueretur, respondit beatum. Fr. mortuum cœlum ascendentem, Quo dicto, & ipse fœliciter in domino obdormiuit.

Locus sanctę Claræ.

Fr. Philippus de Aquerijs. IN monasterio sanctę Clarę, iacet Frater. f. Philippus de Aquerijs de prouincia prouinciæ: qui magnis, & assiduis claret miraculis: hoc de ciuitate Aquensi fuit, & genere nobilis, sed puer ordinem intrauit: Qui cum per tempus stetisset in prouincia prouinciæ, ab ipsa recedens, ad montem Aluernæ accessit; Ibi diu moratus, tandem ad morandum Assisium iuit ad locū de carceribus. Sed fama eius sanctitatis crescente ad petionem domini Regis Roberti, & dominæ Sanctiæ Reginæ consortis suæ, per generalem ministrum factus confessor sororū de sācta Clara, Neapolim adijt, vbi degens, paupertatis, humilitatis, morum honestatis, & grauitatis, cęterarūmq; virtutū exemplar fuit.

Huic doctrina sanctum Elzearium nunc sanctorum catalogo ascriptum, tunc vero comitem Ariani, & sanctam Thalpinam eius coniugem ad Christum conuertit, & virgines permanserunt.

Sorores de sancta Maria Aegiptiaca, quas ex lupanari ad clausurā Regina Sanctia perduxerat, diaboli instinctu ad vomitum redire optantes, missus ad ipsas ā dicta Regina, oratione & prædicatione sic in bono firmauit; vt plures ex eis in signum sanctitatis miraculis corruscarent.

Hunc clarū miraculis dominus in vita dedit, & spiritu profetico repleuit; Ipse enim militem quendam in extremis positum liberauit, ac dicti militis vxorem grauiter infirmantē, dum pro ea orasset sanauit.

Crus in duo scissum cuiusdam sui deuoti ciuis de Neapoli, hora qua dixit sanandum, redin tegrauit oratione.

Prędixit regis Ludouici mortem & prędixit, dum ad petitionem Reginæ Ioannæ pro dicto rege orasset.

Domino Iacobo infanti Maioricarum: tertio viro dictæ dominæ Ioannæ, quæ sibi euentura prædixit.

Cuidam dominæ de Alemania de Neapoli recedenti cum intentione non reuertendi, de suo iterato reditu prædixit. & sic contigit.

Sacristæ sanctæ Clarę quę claues sacristię amiserat, prędixit eas sibi cęcidisse in tali parte horti, & eas ibi esse cum tamen hortum ob infirmitatem per sex annos non intrasset.

Dum semel in choro esset & oraret, peccatum cuiusdam fratris vidit, ac prædicti fratris magistro reuelans, confessione fratris magister sic esse inuenit.

Inter alia quę hic sanctus habebat, pręcipuum fuit sanctæ orationis studium: semper orando, omni die Psalmos pęnitentiales, & officiū mortuorum dicendo.

Et quidem quia erat intentus orationi, & spe cialiter meditationi dominicę passionis, dominus ei de sua passione, semel talem indidit dolorem. Nam cum semel domini passionem orans meditaretur, apparuit ei dominus Iesus Christus vti cruci confixus, de cuius manibus, pedibus, & latere sanguis copiosè manabat. Qui in corpore dicti fratris scilicet manibus, pedibus, & latere tātum dolorem impressit, ꝙ acerbitate passionis, & doloris aculeatus fuit, & tantam memoriam passionis reliquit, ꝙ statim dum recordaretur de Christi passione, cum clauo, vel ligno suas manus pedes percutiebat, & latus. Volens ergo eum dominus probare vt aurum in fornace per patiētiæ virturem, per annos 30. maximas cicatrices, quæ veranes, & fœtorem emittebāt, in eius corpore impressit: Et adeo illę circatrices erant apertę, & latę, vt manus clausa in eis infigi valeret, & tamen nunquam verbum querimonię ab eius ore fuit auditum. Et ꝙ maius est, pluribus annis stetit ꝙ de lectulo minimè surgere valuit, in dictis doloribus existens, ā domino, & sanctis angelis frequenter est visitatus. sicut indicio manus ad Deum, & ad Angelos,

gelos, & per eius verba est probatum. Mortē suam adesse cognoscens, suas diuitias.s. cordam,& femoralia resignauit Guardiano. Nocte qua de mane decessit, duos demones ad se venientes, sed nihil in eo de suo inuenientes, oratione fugauit. Sacramentis perceptis ad percipiendum pro laboribus præmium an no circiter centesimo vitæ suæ ad Christum perrexit. Anno domini 1369. die 18. Iunij die Veneris hora qua sacrum corpus domini in Ecclesia sanctę Clarę eleuabatur.

Mors fratris Philippi.

Quo mortuo tria miracula in eius corpore apparuerunt.

Primum quia plagę, quæ in eius corpore dum viueret ferorem horribilem emittebant, fragantia multa respersæ sunt.

Secundum quia corpus eius sic mole se probe bat palpantibus; vt non mortuus, sed viuens videretur.

Tertium q͂ vngues de manibus cum præ deuo tione abscinderentur; sanguis viuus exibat, ac si non esset mortuus.

Ipso sancto cum domino iam beatificato, pla cuit altissimo eius glorię magnitudinem fide libus miraculis declarare: Die quo decessit facta sunt hęc miracula, & alia plura videlicet.

Cum enim à paucis de eius sciretur morte, sta tim per totam ciuitatem Neapolitanam vox insonuit, q͂ Frater quidam sanctus de ordine minorum in monasterio decesserat beatę Cla ræ, propter quod turmatim populus ad locum præfatum cucurrit, Vbi Deus ostendit signa magna.

Filia Constantini de Duratio, qui morabatur Neapoli: ab infantia pedibus contracta, tactu corporis gressum recuperauit.

Gętulus Gerardus priuat⁹ lumine dextri ocu li, cum non posset appropinquare ad corpus, cum caputio corpus tangens,& demum suum oculum, lucem recepit.

Bucia de Salmona annis.17.passa dolorem capitis; manum ipsius ponendo super caput suū, extitit illico liberata.

Domina Ioanna habens filiam nomine Chaterinam à natiuitate contractam, ad corpus accedens; dum filiam super corpus posuisset; gressum recuperauit.

Quędam mulier infirmitatem patiens non nominandam: dum herbas iactaras super corpus posuisset in loco infirmitatis, sanata est.

Domina Lauersa priuata luce in oculo dextro; dum de tunica sancti super oculum posuisset, lumen recepit.

Thomas iudex cum surditatem pateretur in auribus; posita tunicę petia sanguine, qui ab vnguibus incisis sancti defluebat intincta, auditum recuperauit.

Iacoba de Panormo pariens infirmitatem incurabilem: de herbis iactatis super corpus acceptis,& positis in loco infirmitatis, liberata est.

Paulus nomine, lingua priuatus, manu contractus & pede, tacto corpore; ipsa die sanitatem recepit.

Thomasa de tertio ordine. B. Francisci, brachij contratione, & ariditate per decem annos infirma, corpore tacto, brachij beneficium habuit.

Lizardus infirmitate grauatus manum, pedū, & reuum, vt ad ima incuruatus staret: alieno auxilio ad corpus sancti deductus, dum parū supra corpus orasset; mirificè est sanatus.

Margarita vxor domini Philippi iudicis, capitis afflicta dolore; de tunica sancti ponens su per suum caput, illico est curata.

Soror Ludouica prouincialis monasterij sanctæ Clarę, habens brachium contractum, dum per cratē pedes sancti tetigisset; est liberata.

Chaterina ancilla iudicis Ioannis; cum à demonio vexaretur, visitando corpus eius à demone est liberata. Multa alia mira fecit Deus, & assiduè facit meritis dicti fratris Philippi.

De prouincia Apuliæ.

IN prouincia Apuliæ in Oria iacet frater Franciscus de Duratio; qui signis inclitus luit. Fr. Franc. de Duratio

Locus Adriæ.

IN loco Adriæ iacet Frater Landus de Taranto minister Apuliæ; qui etiam signis claruit. Fr. Landus de Taranto.

Locus Baruli.

IN loco Baruli iacet Frater Adam Ruffus, qui multis corruscat miraculis: Puella nomine Pasqua à demonibus infestata; ducta à parentibus ad F. Adæ tumulum, fuit liberata. Fr. Adam Ruffus.

Maria de Rapella infestata à diabolo: ad sepulchrum ducta dicti fratris, curata fuit.

Verdiana de Perulio 12. annos dolores passa iliacos, ad sepulchrum sancti accedens, post tres dies fuit liberata.

Magister Philippus dolorem anchæ per annū passus: inuocato sancto ad tumulum, in momento conualuit, & sanitatem obtinuit.

Mattheus iudex Seruiensis, cum visitasset limina. B. Nicolai, antequam Barulum peruenisset, crus adeò est sibi intumefactum; vt per se non posset equum ascendere nec ire: Et cum non posset ad sepulchrum sancti ire, missa vxore ad sepulchrum eum pera sua, qua tangens tumulum. dum eam super crus posuisset marito, in breui liberatus fuit.

Parisius de sancta Sophia, medietate corporis paralisi resolutus, os habens distortum, & manus eius,& brachium inutilia dependerēt, ductus ab alio ad sancti tumulum, perfectam in membris,& corpore obtinuit sanitatem.

Quandam Margaritā nomine à præstoris par tus, suspensio annulo ad collū eius, qui annulus sepulchrum eius tetigerat, liberauit.

Aliam nomine Gemã per annos 28. Infirmitatem, quæ infecta dicitur passam, & fluxum sanguinis per quatuor menses, ad eius sepulchrũ liberauit.

Vnam mulierem nomine Beneuentam, vnius auris; & brachij sinistri officio destitutam, curauit.

Quidam nomine Giuso, per quinque annos lumine oculorum viduatus, ad sepulchrum sancti vadens, confestim videre promeruit sancti fratris Adæ meritis. Multa alia miracula fecit, & facit.

Locus Siluę de Melfia.

Fr. Gisimũdus. IN Silua de Melfia vbi antiquitus fuit locus fratrum. Iacet sanctus frater Gisimundus sanctitate, & miraculis famosus: Qui dum in dicto loco à fratribus deserto esset sepultus; cuidam mulieri de prouincia in somnis apparuit dicens, surge, & vade ad monasterium de Ripa, & dic monacho nomine Restãgno; vt corpus meum de silua extrahat. Quod audiens mulier facere omisit. Sed nocte sequẽti iterato apparens frater Gisimundus dictę mulieri, eadem mandauit. Edocta mulier; verba tulit ad monachum quæ mandauit; Qui ad fratres veniens, petijt, vt sibi liceret corpus dicti fratris in alium locum transferre condecentem. Sed fratres minime permittentes, ne videlicet præsumptioni imputaretur, si fratris defuncti fimbrias magnificare curarent: Vice alia frater Gisimundus dictæ apparuit mulieri, cum multis fratribus, & mandauit vt monacho Restangno diceret: q̃ eius corpus omnino transferret. Et in signum huius dictæ mulieri quoddam peccatum periurij ipsius monachi reuelauit; de quo ipse nunquàm fuerat confessus, mandans vt confiteretur, aliter ad loca iret pœnarum. Quæ ad monachum accedens, & sibi prædicta reuelans, ipse monachus in confessione primo, & demum coram omnibus peccatum suum detexit; ad ostendendũ fratris sanctitatem; Et cum cogitaret, cum fratribus ipsum in loco fratrum sepelire corã altari; vox de cœlo audita est dicens. Non vult Frater Gisimundus sepeliri, vbi foueam præparastis: sed in Ecclesia sancti Stephani de Ripa quiescere delectatur. Quod audientes fratres pro monacho mittentes; vt translationem corporis faceret concesserunt. Sed cum dictus monachus præparasset amictum quendam: vt in eo corpus inuolueret: Frater ipse Gisimundus dictæ apparuit mulieri dicens, vt diceret fratri Restangno, q̃ corpus eius non in panno; sed ad siluam pergens colligeret frondes lauri, & mirti: & in eis corpus inuolutum transferret: Et cum fecisset, dum corpus eius exhumaretur; quidam socius fratris Gisimundi, ob deuotionem de eius corpore latenter accepit vnum dentem, & os vnius digiti. Sed iterato Frater Gisimundus mulieri iam dictæ apparens dixit. Vade & dic monacho, q̃ corpus meum integrum non portauit: deficit .n. dens vnus, & os vnius digiti, Quod cũ monachus fratribus nunciasset; obedientia data fratribus à Guardiano super hoc: Frater qui prædicta tulerat; obidientia astrictus reddidit; Quæ monachus accipiens; gaudens cum reliquo corpore prædicta adiunxit.

Locus Trani.

Frater Petrus. IN loco Trani iacet sanctus F. Petrus; Qui miraculis extitit gloriosus: nam puerum quendam prædolore liuescentem, & morti ꝓpinquum, ad eius delatum tumulum; ad sanitatem totalem promouit.

Bartholomęum, qui de quercu ceciderat alta fracto ramo; & super aceruum lapidum, fractum toto corpore; ad eius sepulchrum portatum; statim sanauit.

Filiam cuiusdam magistri, lateris ariditate percussam, facto voto ad hunc fratrem; illico liberauit.

Puerum quendam natantem; cuius corpus sanguisuga intrauerat, ac per os sanguinem sine mensura emittentem, cum morti esset propinquus: voto ad ipsum fratrem Petrum facto, sanguisuga per secessum emissa sanauit.

Quendam diaconum infirmitate grauatum, vt per se de lecto nequiret exurgere; ad eius sepulchrum deuectum, ad sanitatem perduxit; Qui timens recidiuam, balneum ingressus, pristinam infirmitatem incurrit: Iteratò ad sepulchrum sancti reportatus: perfectam obtinuit sanitatem.

De prouincia sancti Angeli.

Frater Iacobus de Asisio. IN Fogia requiescit sanctus Frater Iacobus de Asisio, qui mira fecit post mortẽ: Nam mulierem habentem fistulæ morbum, voto ab ipsa ad eum emisso, statim curauit.

Philippum Campsorem magno tempore passum quartanam, nec medicorum arte curari valentem; facto voto fratri Iacobo, ad incolumitatem perduxit.

Quendam de ciuitate Troiæ habentem cancrum in Tibia; Frater ipse Iacobus post votũ factum sanauit.

Sic & quendam de Fogia nomine Matthæum; cum morbum in crure pateretur grauissimũ, voto emisso hic sanctus liberauit. Multa alia Deus in isto fratre operatus est.

Locus Corneti.

Frater Beneuenutus de Eugubio. IN Corneto iacet sanctus Frater Beneuenutus de Eugubio vita sanctissimus, & signis stupendus. Hic fuit laicus literas ignorans, qui spretis quæ sunt mundi B. Francisci vestigijs inhæsit toto nixu. Receptus ad ordinem, humilitatis suæ experimenta declarans, de mandato B. Francisci, ad seruiendum leprosis accessit: Quibus ipsorum abhominationibus postergatis; sine querela vti Christo seruiuit. Obidientiæ culmen sic ascendere est conatus,

vt ad

vt ad omnia prælatorum mandata impiger,& sine mora, ac sine querela pareret.
In suis infirmitatibus, quibus à domino fuit probatus; patientiam supra modum & habere,& ostendere est conatus.
Amator fuit paupertatis sanctissimæ, & zelator, vix extrema victus,& habitus requirens.
Silentij cultor.
Pietatis visceribus super afflictos affluens.
Orationi, & contemplationi fuit deditus, adeo vt vsque in horam tertiam in publicum, nulletenus exiret, ne occupatione aliqua perfectas delitias minui pateretur, nec mutari.
Honestatis adeò fulsit virtute; vt nec verbo, nec facto, aut signo inhonestati quid est depræhensum aliquando de eo: Sed vocatus à Deo, sanctitatem suam astruunt per ipsum miracula diuinitus operata: de quibus signis non est hæsitandum, Cum per bullam Apostolicam directam à d. Gregorio IX. 1236. ab Episcopis Melciensi,& Venusino sint collecta, examinata, & autenticata.

Fratris Benevenuti miracula.

Duos mortuos suscitauit.
Duos liberauit à faucibus mortis.
Epilenticos quatuor.
Leprosos duos.
Demoniacos duos.
A squinantia vnum.
Contractos, & aridos septem.
Tres cęcos illuminauit.
Tribus surdis auditum præbuit.
Idropicis, & ingratis duobus sanitatem indulsit.
Ab alijs infirmitatibus duos.
Mutum vnum.
Mulierem vlceratam grauiter in mammillas
Gutosos,& apostematicos 5. eripuit.
Fratri Ioanni de alto Passo pecuniam perditã sibi apparendo, habentem indicauit.
Fratrem Egidium de ordine minorum à carnis tentatione sibi apparendo; cingulo suo cingendo liberauit.
A brucis campum cimino plenum eripuit sibi à quodam commendatum; & alia multa, vel plura miracula hic sanctus peregit.

De prouincia Calabriæ.

Frater Petrus.

IN prouincia Calabriæ iacet Frater Petrus dictæ prouinciæ minister, vir sanctitate præclarus.

De Fratre Daniele cum sex fratribus martirizaris.

Septẽ Fratrum vita, ac martirium.

FRater Daniel minister prouincię Calabriæ, fuit homo sanctitate mirabilis, & martirio gloriosus: Qui anno d. 1221. sexto Idus Octobris in ciuitate Cepta martirium passus est, cum sex alijs fratribus, videlicet, Samuele, Angelo, Donulo, Leone, Nicolao, & Vgolino, hi obtenta licentia à Fratre Elia generali ministro, siue B. Francisci Vicario; de partibus Tusciæ recedentes; Ceptam ciuitatem saracenorum deuenerũt, & ibi cum mercatoribus Pisanis, Ianuensibus,& Marsiliensibus verbum Dei prædicantes, manserunt tribus diebus in vico, qui erat extra ciuitatem concessus christianis mercatoribus. & deputatus: deinde die sabbati facta confessione, & celebrata missa, Eucharistiam sumentes,& in sero fecerunt mandatum, vt lauaret pedes alter alterius,& verbis deuotis se mutuo corroborauerunt. Mane autem facto diei Dominicæ conspersis cinere capitibus, ciuitatem intrauerunt, confitẽtes Christum dominum Iesum; & prædicantes in eo solo esse salutem. Et sic euntes per mediam ciuitatem, eorum cæcitatem arguebant, viam veritatis prædicando, & ostendendo: Sed capti a Saracenis, ad eorum Regem sunt deducti, percussi,& flagellati, illusi opprobrijs, & contumelijs sunt afflicti, & affecti. Videns vero eos Rex tonsis capillis, & loqui feruenter, reputans eos fatuos; iussit eos ferreis vinculis mancipari, & octo dies sic affligi. Die autem octaua ad se deductus interrogat si vellent, quæ dixerãt retractare, Christum negare, & ad saracenos conuerti. Sed ipsi quod dixerant potius affirmantes, apertis rationibus probauerunt, quod nõ potuerunt saluari nisi baptizarentur,& crederent domino Iesu Christo. Insuper sigillatim examinati,& multis eis promissis, ac si oppositum facerent morte eis intentata; firmi gratia spiritus sancti in proposito sunt reperti. Quod cernens quidam iudex nomine Arbaldus, dixit fratri Danieli ministro. Quare tu fatue cupis mori,& perdere istam vitam, & futuram? Eleuans sanctus Frater Daniel oculos, dixit ei. Senex inueterate in malis, tu cõuertere potius ad dominum Iesum Christum Deum viuum, & verum, quia huc vsque deceptus fuisti errore diaboli, & Maumethi maledicti prophetæ tui. Et cum fecisset contra eos gladios ad terrorem vibrari, & omnino firmissimos inuenisset, dedit sententiam vt omnino decolarentur. Sex igitur fratres proiecerunt se ad pedes fratris Danielis ministri osculantes manus,& pedes eius.& cum lachrimis dicebant. Gratias agimus Deo, & tibi patri, qui nos ad coronam martirij perduxisti. Benedic filios tuos, qui amplexans eos, & osculans,& benedicens,& corroborans dixit. Gaudeamus omnes in domino diem festum celebrantes, quia angeli nobis assistunt: Ianua patet cœli, hodierna die omnes simul erimus inter coronas martirum in gloria Paradisi. Tunc simul congregati, nudati educti sunt de aula Regis, ibantque gaudentes, & Deum laudantes cum lætitia, quasi ad epulas inuitati, ducti igitur ad locum certaminis, in clinatis capitibus,& suas animas domino cõmendantes, martirio coronati sunt, capitibus amputatis. Capita eorum conquassata,& corpora

Septẽ fratres martirio coronati.

pora membratim per ciuitatem distracta pueris, & saracenis fuerunt. Sed postea fuerunt à Christianis collecta, & honorificè apud fideles recôdita, in Alfondega Marsiliensi; & ea filius Regis Portugalliæ pro dono petiit, & accepit, & in Hispaniam transtulit. Per quorũ suffragia Deus multa mira operatur ad gloriam suam & honorem.

De prouincia Siciliæ,

Fr. Ioannes. IN ciuitate Siracusa iacet Frater Ioannes. Iste portauit lapidem ignitum, & ardentissimum in manibus sine læsione de coquina vsque ad infirmariam vni fratri infirmo; & multa alia signa fecit miraculorum,

Locus Calatagironi.

Fr. Ricardus. IN Catalagirono iacet Frater Ricardus, qui multos infirmos curauit post mortẽ.

Locus Policij.

Fr. Gandulfus. IN Policio iacet Frater Gandulfus, qui plura fecit miracula.

Locus Messanę.

Fr. Simon Aimonis. IN Messana iacet Frater Simon Aimonis, qui miracula fecit tã in vita, quàm post mortem. Fr. Electus. Iacet etiam ibidem Frater Electus filius domini Andreæ, qui post mortem fecit miracula,

Locus Panormi.

Fr. Io. Buta. IN Panormo iacet Frater Ioannes Buta, qui post mortem fecit multa miracula.

In dicto loco, iacet sanctus Frater Gerardus laicus de Valentia Lombardiæ: quem innumeris miraculis Deus diebus nostris clarum mundo reddidit. Vita fratris Gerardi de Valentia. Hic siquidem ortus de Valentia Lombardiæ, decimo ætatis suæ anno, patre orbatus, matri laboranti infirmitate podagrarum, & ptisis, per annos 14. Fideliter deseruiuit: Qua mortua, dum parentes eum ad capiendam vxorem ratione parentelæ suscitandę cogerent, nequaquam assensit: Sed facultates paternas, & maternas omnes tradens pauperibus, sibique nihil retinens, ac patriam parentesq; relinquens; vsque ad annos 40. suæ ætatis in diuersis partibus orbis stans, videlicet. Primo Romæ; deinde Neapoli, & demũ in Sicilia in monte Ethneo, in quodam Eremitorio, & visitando sanctuaria, ac pœnitentiam exercendo: vitam suam transegit. Sed postquàm sic ieiunijs, disciplinis, & alijs rigiditatibus carnem subdendo spiritui domino militauerat; instigante se patre luminum quadragesimo ætatis suæ anno: ordinẽ fratrum minorum intrauit. Quẽ ingressus. B. Francisci vestigijs (vt verus filius) per omnia cohæsit,

Hic siquidem amator fuit præcipuus paupertatis euangelicæ: nihil habens pręter tunicã habitualem, cordam cum fęmoralibus: & his vsque ad mortem diues. Austeritatis fuit maximæ: nunquàm comedens nisi panem, & aquam, & semel in die, Lectus eius fuit nuda humus. Sed postquàm fuit Panormi: cum iaceret in sancti Ludouici capella, & ibi orando; lectum habuit tabulam vnius brachij, in qua poplites reclinabat dum oraret; Nil in pedibus portans; sed pedibus nudis semper incessit. Et licet arctissimæ in se esset vitæ: in fratribus tamen totus erat liberalis, & largus: gratum habens quicquid boni pro fratribus posset acquirere ad victum pertinens, & vestitum: Dei gratia castissimus extitit, vtpote virgo purissimus. Sed obedientię fuit miræ, vtpotè suis per omnia pręlatis obediens; non suam sed prælatorum exequens voluntatem; Propter quæ, & alias virtutes, quibus refulsit, dominus Iesus eum celebrem dedit mundo signis, & spiritu profetico, & diuinis condescensionibus.

Et quia Panormi ciuitas caput est regni, & tunc multorum ciuium mercatorum, & nobilium copiositate, & generositate erat conferta; Sanctus Frater Gerardus ad morandum ibidem est directus à ministro; Qui magno tempore ibidem portam custodiendo, fratrũ portinarius fuit, & notissimus fuit omnibus tam de ciuitate Panormi natiuis, quàm forensibus ibidem degentibus. In ciuitate ergo residens Panormi, oratione sua hęc subsequentia fecit miracula: Miracula fratris Gerardi. Nam cum Frater Ioannes de Cathania esset grauiter infirmus, sic ꝙ iam per tres dies nullo modo vrinam effundere valeret, & iam ventre, & pectine tumescentibus, dubitaret de morte; visitatus à fratre Gerardo, & interrogatus de infirmitate, cum ille eam expręssisset, ac diceret. Pater roga Deum pro me, & ipse annuisset. Ingressus Ecclesiam, statim ꝙ genua flexit ante altare. Frater ille mingere cępit, & sic à doloribus fuit, & morte liberatus.

Dominus Henricus de Abbatibus, iusticiarius Regis in Panormo; infirmatus ad mortem, & ab omnibus medicis desperatus: pro fratre Gerardo mittens, & dum ad eum venisset suis se orationibus commendans; rogauit vt pro sua vita ad Christum intercedere vellet: ꝙ promisit. Post completorium dum se orationi dedisset, surgens ab oratione vocauit Guardianum dicens. Vadatis ad dominum Henricum, quia sanatus est. Ad quem veniens, eum reperit liberatum, prout sanctus prædixerat. Idem fecit pro quadam domina nomine Alta damma in dicta ciuitate infirma.

Similiter dominum Ioannem de Caluello infirmum, id ipsum faciens sanauit.

Soror cuiusdam nostri fratris nomine Comitissa, doloribus partus tribus occupata diebus, cum Frater Gerardus à fratre suo fuisset ad eam adductus, tangens eam cum ramusculo cipressi, in nomine dñi. B. Fr. & B. Ludouici dixit, cras hora nonę fętum mortuum emittes, & salua ęris, & sic euenit.

Hic

Hic sanctus. & si alios sanctos omnes veneraretur; præcipuè tamen ad B. Ludouicum tūc nouiter canonizatum, præcipuam habuit deuotionem: cumquo multotiens est repertus loqui, sicut frater cum fratrem, & amicus cū amico: & quicquid operabatur totum in Dei nomine faciebat, & B. Francisci, & B. Ludouici.

Claruit hic sanctus etiam Spiritu prophetico. Nam; vt dictum est dominæ reginæ Elisabeth prædixit de filio masculo habituræ. Prędixit prædicto filio magistri Masi, q̄ sequenti die hora tertia iret sanus extra domum,& sic euenit. Comitissæ prædictę prædixit ipsam abortiuum pariturā hora Nonæ, & liberandam; & sic contigit. Domino Petro de Antiochia cancellario regis Siciliæ timenti, mori ob infirmitatem, quam patiebatur cum supplex eidem factus esset: per quendam militę dicendo, q̄ moreretur: sed liberaretur: & q̄ esset Dei amicus: & sic euenit. Vice alia dictus Dominus Petrus infirmatus Mazinæ misit ad sanctum Gerardum, vt pro se oraret. Cui respondit, q̄ se disponeret, quia moreretur: & sic est factum.

De exercitu regis Roberti existente in Sicilia, & Termas obsidente, prædixit, q̄ non prosperaretur; sed cito recederet, & subito: & sic euenit.

Domino Gulielmo de monte Cataro comiti Augustæ: congratulanti de Castro Augustæ, q̄ credebat statim obtinere: Fr. Gerardus dixit, q̄ castrum nō tunc, sed in mense septimo haberet: & sic accidit. Multis alijs inditijs, & signis compertum est B. Gerardum spiritum propheticum habuisse.

Habuit etiam hic sanctus mirabilem aduersus demones virtutem: à quibus spetialiter ante mortem per tres annos in forma diuersarum bestiarum apparentibus, fuit multipliciter molestatus.

Ductus quidam de monte sancti Iuliani demoniacus ligatus ad ipsum, cum ramum cipressi accepisset; & figuram sancti Ludouici tetigisset; ac in oleo lampadis, quæ corā dicta imagine ardebat intinxisset, ac in ore demoniaci posuisset: statim eum liberauit.

Postquam hic sanctus mirificus in ordine annis 35. in maxima austeritate vixerat; ætatis suæ anno 75. infirmatus, venit ad mortem, & die tertia ante obitum eius scilicet in die beati Ioannis euangelistæ,& tunc fuit 6. feria, hora, qua Christus fuit exaltatus in Cruce: apparuit ei B. Virgo Maria consolans eum, & cum eo loquens per magnum temporis spatium, vt post Virginis recessum ipse suis secretarijs reuelauit. Et tunc cognouit suæ animæ à corpore recessum. Die vero Dominico in festo sancti Thomæ martiris, cum venisset ad eum quidam suus deuotus, & diceret. Roga pater Deum pro me. Respondit faciam, nō hic sed alibi. Sic dixit fratri Laurentio eius socio: vado enim ad Paradisum. Post modicum vero manus sanctus Gerardus iungēs,& orās, caput super manus inclinans parūper dum ica put eleuasset manibus iunctis, animam Deo redditur.

Scita eius morte per ciuitatem omnes confluunt ad locū, vt eum tangant, osculentur,& de eius tunica habituali, pro reliquijs summant. Membra eius adeo mollia erant, & tractabilia, ac si viueret. Per dies duos corpus sepulturæ minimæ potuit tradi propter multitudinem populorum, die vero tertia hora comestionis, ostia Ecclesiæ claudentes fratres corpus eius, sepulturæ dederunt: sed minimè hoc ciues latuit: Nam tanto odore suauitatis subito tota ciuitas est repleta: quo admirantes tandem cognouerunt, q̄ corpus sancti, tunc traditum esset sepulturæ.

Sed quam Deus eum acceptum haberet, & magnum in gloria, mirandis signis, & innumeris placuit mundo demonstrare. Nam à die sui trāsitus, qui fuit anno domini 1345. vsque in pręsens maximis corruscat miraculis. Miracula B. Gerardi. Corpore enim eius nondum humato, mulier quędam contracta, dum corpus tetigisset, statim est liberata.

Puer nomine Orlandus tussim patiens maximam, cum instinctu paterno sanctum Gerardum inuocasset, statim sanatus est.

Mulier nomine Beatrix febres patiens, & dolores iliacos, posita petia de tunica sancti Gerardi, super latus, à dolore,& febre statim est curata.

Fater Bartholomęus de Castro Ioannis, dum staret ad matutinum, arreptus subito à dolore iliaco, inuocatione sancti Gerardi statim extitit curatus.

Mulier Bella nomine, dum casu brachium dislocatum haberet,& dolores, fricante de tunica sancti Gerardi super brachium ad suum locum reuersum est,& ipsa à dolore liberata est.

Quidam Nicolaus nomine, malum stomaci patiens, de tunica beati Gerardi cum posuisset super stomacum sanatus est.

Contissa habens oculos deprauatos, vt nihil quasi videret, cum manus sancti Gerardi duxisset super oculos, lumen recepit optatum.

Matthæus de Marsilia habens in membro occulto cancrum, posita pecia tunicę sancti Gerardi super locum, habuit sanitatem.

Alius, qui infirmitatem cancri magno tempore fuerat passus, de tunica sancti Gerardi imponens, statim est curatus. Et non solum in ciuitate Panormi: sed in alijs mundi locis per sancti Gerardi inuocationem,& merita, signa multa fiunt.

Et quia amicus singulariter extitit Pisanorū in Panormo cōmorantium, in ciuitate Pisana pre-

præ alijs mundi locis Deus per ipsum signa ostendit.

Centum sexdecim demoniacos, à morte sua, vsque ad annum.55. liberauit: sed à tempore illo,vsque in præsens, credo, quod bene ducenti, & vltra sint liberati,& quotidie liberantur inuocatione eius, & suarum reliquiarum consignatione.

Quinque liberauit à submersione.

Auditum octo tedidit.

Oculos cęcis tribus restituit: & à diuersis infirmitatibus oculorum decem liberauit.

A diuersis infirmitatibus brachiorum 18. curauit.

A bullis 18. liberauit.

Contractos quinque extendit.

A diuersis doloribus, & infirmitatibus capitis 12. sanauit.

A carceribus 8. eripuit.

A cruribus fractis,& dolore. 11.

A dolore dentium 3.

Mentecaptos 3.

A febribus continuis 76.

A febre tertiana,& quotidiana 5.

A percussione gladiorum 5.

A lapide in virga 2.

Mutos 4.

Manus habentes perditas 5.

A maris periculo 16.

Existentes in mortis articulo 45.

A morbo caduco 7.

Sterilibus partum concessit 18.

A partus periculo 9.

A paralisi, & tremore 4.

A podagra 12.

Ab infirmitate pręputij 5.

Ab effusione sanguinis 6.

A dolore stomaci 6.

Ab ægritudine ventris 5. liberauit.

Pacem quater posuit intet petsonas. Ac animalia irrationabilia plura diuersimodè curauit. Quod, & quanta Deus operatus est per hunc seruum suum beatum Gerardum in ciuitate Pisana, & si prædicta scripta sint: tamen alia sunt innumera, quæ nullo modo possent scribi: quanto magis illa, quæ vbi iacet,& alibi sunt facta. Ego ipse,qui hęc scripsi,& composui: mitanda vidi, & andiui: quæ omitto ob breuitatem: quæ dominus per ipsum sanctum Gerardum operatus est. Et si miracula sanctum indicant magnum apud dominum, credendum est beatum Gerardum magni męriti esse apud Chtistum benedictum.

De prouincia Mediolani.

Frater Leo Archiepisc.

IN Legnano in comitatu Mediolani iacet frater Leo archiepiscopus Mediolani vir strenuę sanctitatis.

Frater Petrus de Archagnano.

Frater Petrus de Archagnano, qui fuit inquisitor: & quia voluit,hæreticos de libro inquisitionis abolere, in loco qui dicitur Vmbraida Guetcij,ab eis martirium recepit.

Fr. Antonius de Rosate.

Frater Antonius de Rosate de comitatu Mediolani fuit pro fide à Saracenis inter duoa asseres sectus pet medium.

De ptouincia Dalmatiæ.

Fra. Antonius.

IN Duratio iacet frater Antonius Archiepiscopus Duratij: qui vltra mare pluribus annis prædicauit Saracenis: demum obedientia factus est Archiepiscopus Duratij. Hic mortem suam prædixit. Sed mottuus cum esset indutus habitu,& paramentis, & in Ecclesia fratrum minorum iaceret corpus eius, incępit sudare;& tam validus fuit sudor, quod habitum, & paramenta penetrauit; maneque sequenti super corpus eius, quidam pulcherrimus iuuenis apparuit nunquã prius visus: qui coram populo stans vitam eius à die natiuitatis, vsque ad mortem recitauit, & post hoc disparuit,nunquam deinceps visus ab aliquo.

Locus Cathari.

Fr. Adam.

IN Cathari iacet Frater Adam socius dicti fratris Antonij: qui horam mortis eius prædixit,in qua & decessit.

Locus Tragurij.

Frater Io. Buca.

IN Tragurio iacet frater Ioannes Buca de Albania: qui fuit magnę austeritatis; & mortem suam prædixit: ac eius corporis lotura potata multos à diuersis infirmitatibus liberauit.

Locus Breberij.

Fr. Andreas Albanensis.

IN Breberio iacet frater Andreas Albanẽsis, qui post mortem in meridie nullo vidente duos captiuos à carcere liberauit, manentibus compedibus,& carcere illęsis.

Locus Chersi.

Fr Michael Albanensis.

IN Cherso iacet frater Michael Albanensis socius in austeritate & peregrinatione dicti fratris Ioannis Albanensis.

Locus Vallis.

Fr. Iulianus.

IN Valle iacet frater Iulianus, de quo fit ibi festum.

Locus Iustinopolis.

Fr. Monaldus.

IN Iustinopoli iacet frater Monaldus qui fecit summam monaldinam.

Locus Polæ.

Fr. Otto.

IN Pola est reconditus Frater Otto, qui multis signis clarus extitit. Hic quendam nomine Petrum habentem apostema in gutture, ipsum inuocantem sibi apparens liberauit. Ioannem priorem Ecclesiæ sanctæ Mariæ habentem brachium desiccatum,& manum contractam, ad suum sepulchrum ad sanitatem perduxit.

Puellam nobilem de Pola habentem crus contractum, nec valentem ambulare liberauit.

Alioctum habentem pedes retortos, ad suum sepulchrum liberauit.

Martinum ab vmbilico, seu cingulo, & infra paraliticum, & contractum sanauit.

Pueri os retortum vsque ad aurem, ad locum

debitum

debitum, & formam reduxit.
Marię oculorum lumine priuatę, visum restituit.
Puerum cęcum illuminauit.
Mulieri cuidam mutæ loquelam pręstitit. Et plures alios à diuersis infirmitatibus clementer eripuit.

De prouincia Romaniæ.

Fr. Petrus. IN Nigroponte iacet frater Petrus, homo miræ perfectionis: qui iter alia, cum quidam demò ab incantatore vocatus venire tardasset, & vltimo veniẽs, cum interrogatus fuisset, cur tantum venire distulisset. Respondit, quia fr. Petrũ ab oratione volebam remouere, sed non potui. Quo audito incantator fuit conuersus, & vitæ postmodum perfectæ.

Frater Matthæus. Ibidem iacet frater Matthæus, qui fuit magnę perfectionis, & claruit miraculis.

De prouincia terræ Sanctæ.

IN hac prouincia iacent infrascriptis fratres.

Frater Iacobus. Frater Iacobus custos Sirię & martir.

Fra. Ieremias. Frater Ieremias socius eius martir.

Alij septem fratres nostri martires: qui propter fidem à Soldano Aegypti Melchasa sunt decapitati.

Fr. Corradus. Frater Corradus de Alijs ob fidem decolatus est, à Saracenis: de quo dicitur, ꝙ super corpus eius in mare proiectum, in procellis stabant duo luminaria per triduum.

Fratres nostri duo alij, vnus antiquus, & alter iuuenis, decoriati sunt in capitibus à Saracenis.

Fr. Bartholomæus. Frater Bartholomęus Martinozi de monte Politiano de prouincia Tusciæ apud Cairum de Babilonia pro fide à capite vsque deorsum sectus fuit à Saracenis.

Fr. Ioannes de Etheo. Frater Ioannes de Etheo prouinciæ Castellæ confessor domini Infantis Fernandi fratris Regis Aragonię. Hic Frater vitę, & scientię singularis iuit ad Ierusalem. Sed postmodum captus à Soldano cum socio nomine Consaluo laico de prouincia sancti Iacobi, & positus in carceribus, socio ob penas mortuo, ipse (permittente Deo) nõ valens pennas sustinere, fidem abnegauit, & est factus Saracenus. Verũ vxorem more eorum accipere noluit: & sic circa tres annos stetit. Verum diuino spiritu tactus scripsit fratribus de Cipro: vt mitterẽt sibi duos fratres existenti in Cairo Babilonię: per quos volebat ad fidem redire: quod & factum est. Vnde frater, qui accessit fuit captus à Saracenis, sed postea dimissus. Sed frater Ioãnes post solẽnem prædicationem, & reuocationem eorum, quę negauerat, captus à Sarrasenis, primo verberibus crudelissimè cęsus deinde sale, & aceto plagis aspersis, demum sex clauis fuit crucifixus. s. duobus in manibus; duobus in brachijs, in medio. s. in cubito, duobus in pedibus. Et cum in principio facies eius palida esset facta ex dolore, demũ adeo rubicunda, & læta, vt omnes mirarentur. Et sic vixit per tempus semper fidem Christi affirmando, & Maumeth detestando.

Fr. Ioan. de Neapoli. Frater Ioannes de Neapoli diaconus, cum Regi Gaze Christum prædicaret; ac eum vellet ad fidem conuertere, ab eodem captus, & in frusta concisus est.

Fratres nostri alij 16. qui erant in terra promissionis tempore quo Rex Cipri Petrus Alexandriam cępit, capti positi sunt in Damasco in carceribus per quinque annos stantes in ferris, & sine indumẽtis, & ieiunijs probati, virtute fidei, gloriosa morte confessionis, & perseuerantiæ obierunt.

De prouincia Burgundiæ.

Bonauenturæ sancti vita. IN Lugduno iacet pater, & frater dominus Bonauentura de Balneo Regio prouinciæ Romanæ, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Cardinalis. Episcopus Albanensis. Qui cum iuuenis miraculo sibi facto per Beatum Franciscum, vtpote de mortis faucibus se liberato, ordinem intrasset, tantæ bonæ indolis honestate pollebat, vt magister Alexander de Ales diceret aliquando de ipso; ꝙ in eo videbatur Adam non peccasse.

Hic in septimo anno post ingressum ordinis, legit sententias Parisijs, & in decimo anno recepit cathedram magistralem. In tertio decimo anno ad regimen ordinis est assumptus: decem & octo annis ordinem rexit.

Hic in primo capitulo, quod tenuit Narbonę, constitutionibus ordinis formam dedit, & ordinem. In capitulo Pisis, prouinciarum ordinis, vt modo sunt, facta est distinctio.

Hic postmodum rogatu capituli generalis, legendam maiorem, & minorem. B. Francisci composuit, quas modo habet, & tenet totus ordo.

Hic per dominum Gregorium decimum factus est Cardinalis.

Hic videns se indignum cõmunione corporis Christi per multis dies abstinuit à celebratione missarum. Sed humilitatem Deus aspiciẽs consolatus est cum mirabiliter: Nam audientie eo missam deuote, vna de particulis hostiæ cõsecratæ iam diuisæ, intrauit in os eius, sacerdote nullatenus aduertente.

Hic in Lugduno tempore generalis concilij, ad sanctos patres appositus triumphãtes suo lætificauit consortio.

Papa cum Cardinalibus exequias super corpus eius celebrante; ipse opera multa fecit, vt inferius dicetur.

Huius corpus dum in sacristia esset positum in sepulchro nouo, vbi nunc iacet, corpore redacto in cinere, lingua inuenta est sana, & integra, ac si fuisset nunquã sepulta. Quod fratres videntes, eam in pixide eburnea ponentes, in sepulchro eius recondiderunt.

Z Locus

Locus Viennæ.

Frater Michael. IN loco Viennæ iacet frater Michael. Iste aquam in vinum mutauit, & plura miracula fecit.

Fr. Drodo. Iacet ibidem frater Drodo.

Fr. Gulielmus. Iacet ibidem Frater Gulielmus. Hic habuit spiritum prophetiæ, statim enim futura dicebat.

Locus de Amoniaco.

Fr. Gulielmus. IN loco Amoniaci iacet frater Gulielmus, ad cuius preces nauis distans: quia longe recesserat ad portum statim redijt, sicut ipse frater optauerat.

Locus Valentię.

Fr. Petrus martir. IN loco Valentiæ iacet frater Petrus martir: qui ab hereticis propter officium inquisitionis ipse, & cum eo frater Catellanus martirizati sunt: Qui post eorum mortem apparentes cuidam sanctimoniali infirmæ: primo totaliter sanguinolenti, postea totaliter gloriosi, præmonentes eam, quod in crastino iret obuiam corporibus eorum pro sanitate recuperanda: Quod cũ fecisset statim est sanata.

Locus Diensis.

Fr. Electus. IN conuentu Diensi iacet frater Electus homo sanctissimus valde.

De prouincia Turoniæ.

Fr. Gualterius. IN loco Victauiæ iacet frater Gualterius Episcopus Pictauiensi. qui illuminauit cęcos, & multa miracula fecit, habet specialem gratiam liberandi, & curandi homines à quartana. Hic sanctus ad mortem deuenicus quandam scripsit cedulam, cum qua in manu decessit. Et cum Pictauis esset Romana curia.s. dominus Papa Clemens quintus: qui ipsum iniuste ab Episcopatu Pictauiensi. deposuerat, Episcopi, & Cardinales, & alij prelati adessent ad eius exequias, nulli prædictam voluit dare cedulam: Sed domino Papa veniente, eidem statim mortuus tradidit. In cedula continebatur quomodo ipse frater Gualterius; quia iniuste ab eo fuerat depositus, infra tot dies dominum Papam citabat appariturum coram æterno iudice. Et sic factum est. Nam die statuta subita morte Papa ipse decessit.

Fr. Simon. In dicto loco iacet frater Simon minister Turonię: ad cuius os spiritus sanctus in specie columbæ visus est.

Locus Rodomarum.

Fr. Rodulfus. IN Rodomis iacet frater Rodulfus sacerdos, vir sanctitate vitæ preclarus.

Locus de Cenomannis.

Fr. Electus. IN Cenomannis iacet frater Electus, vir sanctus.

De prouincia Aquitanię.

Fr. Aldemarius de Filfinio. IN loco Figiaci iacet frater Aldemarius de Filfinio, qui suscitauit mortuos: cęcos & vexatos à demonibus curauit.

Locus Africani.

Fr. Gulielmus. IN sancto Africano iacet frater Gulielmus qui multis claruit miraculis.

Locus Auriliaci.

Fr. Rigaldus. IN Aureliaco iacet frater Rigaldus, qui multa fecit miracula.

Locus Tolosę.

Fr. Stephanus. IN loco Tolosæ iacet frater Stephanus; qui cum esset prius Abbas magnus dimissa Abbatia, factus est frater Minor. Hic cum esset inquisitor in partibus Tolosanis ab hæreticis occisus, corona martirij meruit sublimari.

Fr. Raymundus. Ibidem iacet frater Raymundus eius socius, qui etiam martirio cum eodem coronatus iuxta est sepultus.

De prouincia Franciæ.

F. Iulianus Theutonicus. Auctor officij B. Fr. IN loco Parisiorum iacet fr. Iulianus Theutonicus, vir miræ sanctitatis; qui fecit historias.B.Francisci, & B. Antonij, & quo ad cantum, & quo ad Antiphonas, versus, & responsoria, quibusdam Antiphonis ad Magnificat, & Responsorio. Carnis spicam, exceptis. Hic ante ordinis ingressum fuit magister cantus in aula Regis Francorum.

Fr. Io. Gualensis. Iacet ibidem frater Ioannes Gualensis magister in theologia, qui summam valdè vtilem multorum tractatuum composuit. Hic arbor vitę vocatur. Hic in fine constitutus cum diu sine loquela permansisset; tandem loqui cępit totus gaudens, & lætus, ac dicere. Iudicium meum factum est, ad patriam pergo: & sic diẽ clausit extremum.

Alexander de Ales. Iacet ibidem magister Alexander de Ales, qui fons vitæ appellatur, qui summam maximam fecit in theologia, approbatam per dominum Papam Alexandrum quartum: per 40. magistros in theologia Parisij. Et multas postillas fecit super scripturam sacram, & glosas ordinarias. Vt dicitur, hic miraculosè ordinem fratrum minorum intrauit, & miraculosè remansit, & gloriosè obijt.

De Prouincia Prouinciæ.

De ipsius nobilitate. IN Prouincia Prouinciæ iacet sanctus frater Ludouicus Episcopus Tholosanus, primogenitus Regis Caroli secundi; cuius vitã succinctè prout potui inuenire hinc inde ponam. Hic sanctus ex parte patris fuit de domo Franciæ: pater .n. suus Carolus secũdus filius fuit Caroli primi dicti Marcelli, qui Carolus primus filius fuit Ludouici Regis Francorum, & frater sancti Ludouici Regis Francorum. Ex parte matris, vt dicit Papa Ioannes in bulla canonizationis ipsius.s. dominę Mariæ, fuit de domo Vngariæ; de qua domo sunt tres, videlicet, duo Reges, & vnus Dux sancti canonizati.s. sanctus Stephanus Rex, & sanctus Ladislaus Rex, ac sanctus Henricus Dux; qui omnes fuerũt fratres dictę dominæ Marię. sanctus Belia Rex nondum canonizatus, nepos fuit dictę dominę Marię, sancta Helisabeth canonizata eius fuit amita. Sic ergo ex vtroq; parente nobilissimis est ortus parentibus.

Hic

Hic siquidem Carolus secundus, & si plures habuerit filios, primogenitus eius fuit hic sanctus iuuenis, & frater Ludouicus, cui vt primo genito regnum Siciliæ, & Ierusalem debebatur. Et quia mater eius vnica fuit regis Vngariæ: qui alios filios non habuit, nisi matrem ipsius dominam Mariam: ratione matris regnū Vngariæ suū erat, quæ omnia (vt patebit) Christi despexit amore, ac dimisit factus humilis frater minor. Sed quomodo, est videndum. Carolus siquidem primus coronatus Rex per Ecclesiam contra Manfredum regnum siculorum obtinuit; interfecto Manfredo ipsorum Rege; verum de Manfredo filiæ aliquæ remanserunt; & inter alias remansit Constantia, quæ nupta fuit Petro Aragoniæ. Et quia Francigenæ in insula Siciliæ pessimè se habebant, ordinatione Ioānis de Procida interfectis, per totam insulam Siciliæ vna die francigenis; Rex ipse Carolus primus insulam amisit Siciliæ: Quam illico Petrus Rex Aragonum accipiens ob vxorem: filium suum secundum. s. Federicū in dicta insula in Regē posuit: propter quod bellum ortum est inter Carolum, & Petrum. Sed idem Carolus cum se prepararet ad inuadendum Siciliam, diem clausit extremum: regno dimisso Carolo filio suo, qui dum contra siculos exercitum parasset; victus à Petro de Aragonia, captus est, & ductus Barchinonam: Qui Carolus datis tribus filijs suis obsidibus, videlicet primogenito suo Ludouico cū duobus alijs: ipse Rex Carolus ad suum regnum est reuersus. Et cum pax per septennium non fuerit reformata: sanctus Ludouicus cum duobus fratribus suis per tantum tempus Barchinonæ obses fuit: qui in captiuitate positus: nō puerorum mores, aut lasciuorum, sed antiquorum, & virtuosorum hominum statum, & operà prosecutus in multis virtutibus cœpit florere.

De eius exercitio in studio scientiarū. Studio scientiarum cum fratribus suis tali in tempore sic se dedit: habendo magistros in scientijs fratres minores. s. fratrem Pontium Carbonelli hominem sufficientem, & sanctū, & alios fratres minores: quod infra septennium quo ibi fuit in grammatica, logica, scientia naturali, metaphisica. & morali, & sacra theologia; à Deo fuit sufficienter instructus, quod & disputare de prędictis sciret docere, & prædicare clero, & populo, & Dei verbum proponere; vt scientia putaretur magis sibi infusa diuinitus, quam humanitus acquisita.

De corporis eius, & animæ puritate. Hic sanctus, & si pulcherrimus esset corpore adeo, vt audiui à fratre, qui vidit eum, quando primo Episcopus Tholosam intrauit, vt concorditer mulieres omnes dicerent, & homines se pulchriorem faciem nunquam vidisse. Nec de videndo eius faciem poterant satiari, & de vico in vicum ibant cuncti ad eū videndum, ac in mūdi delicijs enutritus, post carnis concupiscentias nullatenus abijt; Sed à pueritia amor castitatis sic eius affecit mentem, vt non solum mulierum aspectus eolloquia, & consortia vitauerit, sed & verba carnalia, vel ad talia pertinentia nullus eum loquentem audiuit. Vnde Barchinonæ dum esset obses, & homines nobiles illius regni, qui eum visitabant verba dissoluta aliquando loquerētur, vt ad malum eum incitarent, adducendo ad eum virgines, puellas, & nobiles, ipse vir angelicus, & purissimus, quasi ribaldos à se abijciebat, fratresque suos acutissimè reprahendebat, cum se dabant aspectibus mulierū, nec audebant propter ipsius reuerentiam, & timorem aliquid agere inhonestum.

Suæ virginitatis testes fuerunt fratres qui ipsum nutrierunt; qui in sua iacebant camera, & sibi à pueritia astiterunt, & ipsum angelicæ puritatis fuisse, testimonium reddiderunt. Vnde eius conuersatio inter homines quo ad hoc potius angelica fuit, quām humana. Perhibuerunt etiam testimonium nobiles viri cum fratribus prædictis, quod nunquam ex quo natus est, vsque ad vigesimum quartum annum, in quo decessit, ab eius ore exiuit verbum, nec iocosè, nec seriosè vnum lasciuum, aut declarans, seu importans aliquam inhonestatem; sed semper verba eius castissima fuerunt, & honesta, & quod maius est tam secularis, quàm Frater, & Episcopus omnem aspectum, & omnem contuitum mulierum perpetuo vitauit. Dominus Papa Ioannes in bulla canonizationis eius ponit, quod excepta matre, & sororibus cum nulla muliere solus cum solo aliquando est locutus.

Quo ad hoc referam, quid hic sanctus circa sororem suam Reginam egit in Aragonia; Cum enim venisset ad eum visitandum, nullo modo potuit obtinere precibus quibuscunque, vt eam in faciem aspiceret; sed respondit quod etat fatua hoc petens.

Dominæ Ioannæ Reginę Frāciæ cognatæ suę, vtpote filij duorum fratrum, roganti vt in suo aduentu more nobilium de Francia eam reciperet ad amplexum, & osculum, nullatenus, acquieuit, & si summa deuotione ferreretur ad ipsum. Non solum verba inhonesta vnquam fuit locutus, sed talia dicentes grauiter arguebat, Oculos suos ab omni aspectu mulierum auerterat, vt nullam aliquando aspiceret: nam dominus erat suorum oculorum.

Tholosæ quædam domina cum audisset eum de hoc cōmendari, respondit. Ego probabo. Cumque ad eum misisset, & ipsum dum esset in Ecclesia diligentissimè considerasset, reuersa ad domum dixit vicinis. Verè iste dominus sanctus est. Nunquam enim vidi aliquem, qui suis dominaretur oculis nisi istum.

Sanctę orationis studiū hic sanctus nondū factus F. minor specialiter habuit in amicū: Nā vt de hoc attestabatur Rex Robertus, & eius *De studio sanctæ orationis.*

frater, ac domicelli sui nobilissimi, qui in sua iacebant camera, cum esset paruulus,& tenellus omni tempore postquam seruitores sui recesserant, surgebat de lecto,& in oratione, & lachrimis vsque ad mediam noctem persistebat,& à fratribus, qui eum in confessione audiebant, fuit multotiens reprehensus de hoc propter eius delicationem. Vnde in illis diebus cum semel ad orationem surrexisset,& staret vsque ad mediam noctem peruigil in oratione, essetque lumen ardens in camera, sicut mos est nobilium, & dominus Rex Robertus, & frater eius dominus Raimundus in lecto eius essent, cum omnes simul dormirent, & actualiter vigilarent; Viderũt sanctum Ludouicum ad orationẽ surrexisse. Cumque inspicerent, conspexerunt vnum gattum nigerrimum,& magnum, sicut esset vnus canis saltantem super eum,& præliantem cum eo, quẽ ipse sacer iuuenis Ludouicus signo crucis facto à se abigebat; Et cum pluribus vicibus sic super eum saltasset; exclamauerunt pueri. s. Robertus,& frater, statim disparuit gattus ille. Quod aduertens sanctus Ludouicus ab oratione surgens, venit ad eos, & iuramento eos astrinxit, vt quandiu viueret, nulli quod viderant reserarent. Factus autem frater minor dormientibus socijs, surgens ad orationẽ deuotè orabat; & interdum in terra cubitabat.

De eius ad pauperes pietate.

Hic sanctus tam ex gratia quam dono naturæ hoc habebat præcipuũ, vt ad pauperes, & specialiter leprosos manus suas libenter extenderet,& ipsos personaliter visitaret. Barchinonæ dum esset obses, nec ipse adhuc erat. 18. annorum; visitabat leprosos suis manibus eburneis,& pulcherrimis, quibus omnes alios excedebat, eorum lauabat membra, tangebat vlcera, educebat saniem, & in oscula deuotissimè prorumpebat; Et hoc specialiter in hebdomada sancta,& singulariter in domini cęna faciebat. Nam vt testis fuit Rex Robertus, & alij, qui præsentes fuerunt: Cum semel in cęna domini vocari fecisset omnes leprosos de ciuitate Barchinonę ad suum hospitium, vt eorum pedes lauaret,& cibaria ministraret, memor domini, cuius aspectus apparuit leprosus percussus,& humiliatus illis diebus. Cumque omnes leprosi conuenissent ad eius hospitiũ; affuit vnus statura permaximus,& in illa infirmitate horribilissimus, ita ꝙ dominus Rex Robertus,& dominus Raimundus eius frater hoc videntes summè timuerunt: ad quem accedens vir Dei Ludouicus, hunc diligentius lauit,& deuotius, quàm alios. ac studiosius sibi seruiuit in mensa, necessaria ministrando. Sed cum in crastino in die parasceues in memoriá passionis Christi, qui apparuit leprosus in cruce, pręfatum leprosum in suo habere voluisset hospitio, in tota ciuitate non est inuentus diligentissimè requisitus. Et cum fuissent cæteri leprosi interrogati. Responderunt ꝙ nunquam aliquis talis affuit inter eos, nec vnquá illum viderunt. Vnde pie credendum est ipsum fuisse dominum Iesum Christum, vel eius Angelum, qui in specie leprosi horribilissimi se voluit exhibere beato viro, vt eius humilitatem probaret, ac virtutem.

Factus Episcopus Tholosanus cum mãdasset inquiri de suorum quantitate redditũum, de quadraginta millibus librarũ, decem millibus pro suis retentis expensis 30. millia distribuebat pauperibus. Omni die 25. pauperes in domo sua reficiebat, quibus aquam manibus infundebat, fercula apponebat, scindebat panẽ poplite genuflexo, & seruiebat. Alijs etiam pauperibus largas faciebat eleemosynas tam publicas, quam priuatas. Hospitalia autem visitabat pauperum leprosorum.

Semel eundo Parisios pauperi, quem reperit propriam cappam dedit; Nullum quantumcũque pauperem, & despectũ dedignabatur. Quadam vice accidit ꝙ ipso transeunte cum tota familia sua, quædam mulier paupercula, & antiqua in quodam tugurio humili, & despecto iacens, clamaret confessionem humiliter petendo: Et cum aliqui de sacerdotibus vellent de equis descendere, vt eam audirent, dixit sanctus Ludouicus. Nequaquã sed ego descendam, & audiam eam, quoniam ad me spectat. Descendit, tugurium intrauit. eam audiuit ad confessionem, consolatus est eam,& eleemosinam impendit. Egressus autem inde plenus fuit pediculis,& immundicia, quod vir sanctus cum magna consolatione conspexit gaudenter,& cum risu portauit pediculos, & huiusmodi gemmas pauperum vocabat.

De mori ipsius maturitate.

Qualis hic sanctus existeret, & futurus esset, non solum præfata ostendebant, sed maturitas, quá habebat in gestu,& affatu, ac conuersatione. Si spatium duceretur cum fratribus, illis solaciantibus,& equis suis currentibus. ipse semper maturissimè, & deuotissimè permanebat, nec aliquam lasciuiam ostendebat, sed summam maturitatem.

De ipso post eius mortem nobilissimi viri, qui eum agnouerant ab initio vitæ suæ vsque ad finem, tactis sacrosanctis testimoniũ perhibuerunt, nunquàm se vidisse,& audisse aliquid de eo; vnde posset notare quisquam peccatum mortale de eo: Cum omnes actus vitæ eius, & secreta eis essent nota. Adeò fuit plenus mititate, suauitate, humilitate, ac columbina simplicitate, vt ad eum accedere posset quilibet quantumcũque modicus pauper,& despectus. Cernens vir Deo deuotus mundum transire velut vmbram, ac amicum mũdi Dei effici inimicum: Dum adhuc Barchinonæ in obsidione esset positus obses, videlicet, patris sui; mũdum abdicare proponens, ibidem voluit effici frater minor: Sed hoc non valens perficere,

quia

quia fratres de prouincia Aragoniæ præ timo re eum non recepissent, tunc votum solemniter emisit de intrando ordinem fratrum minorum. Sed cum Deo placuisset, quod post septennium, quo obses fuit, inter Regem Aragonū, & patrem suum pax esset facta, cum à Regno Aragoniæ abscessisset, & venisset ad montem Pessulanum; ibidem votum suum, quod de intrando ordinem fratrum minorum fecerat, voluit adimplere: Sed timore patris eum fratres recipere formidantes, iterato in dicto cōuentu, solemniter votum fecit de intrando ordinem fratrum minorum. Veniens verò Romam in præsentia domini Papæ Bonifacij octaui, & Regis Caroli patris sui; cum sibi introitum dissuaderent ordinis fratrum minorum, & si intendebat mundum relinquere: quod prouisioni de se factæ Ecclesiæ Tholosanæ intenderet, respondit: nullatenus tali prouisioni se præstiturum assensum, nisi prius votum, quod faceret de intrando ordinem fratrum minorum perfecisset. Et sic annuente Papa prædicto. in sui præsentia ad ordinem receptus per fratrem Ioannē de Murro, tunc eiusdem ordinis generalem ministrum factus est frater minor, & filius beati Francisci pauperis crucifixi. O qualis fuit iste mundi cōtemptus sanctissimi iuuenis: qui Regnum Siciliæ, & Ierusalem, quod sibi debebatur ex patre vt primogenito, ac Regnum Vngariæ quod sibi debebatur ex matre, comitatū Prouinciæ & Floquarqueri, pro Christi amore reliquit, nihil omnino sibi de mundialibus reseruans: nec ordinem aliquem habentium saltem in cōi volnit intrare: sed ordinem beati Francisci pauperrimum, qui nihil dat suis fratribus, nec in proprio, nec in cōi, nec in senectute, nec in iuuentute: ætate, videlicet, annorum 19. vel ad plus viginti. Habitu igitur induto ordinis coram Papa. & Cardinalibus; statim dispensatione apposita, in manibus dicti generalis, & coram præfatis fecit professionem de perpetuo seruanda regula fratrum minorum. Verū & si intentio sancti esset stare in ordine, & viuere sicut vnus simplex frater minor; quia tamen ex regula quilibet frater minor mandatis Apostolicis debet obedire: quare mandante sibi Papa quod assensum præberet prouisioni de se factæ Ecclesiæ Tholosanæ: vt verus obediens, mandatis apostolicis (vt dicit Papa Ioānes in bulla) obedinit.

De eius vitæ austeritate. Factus igitur Episcopus Tholosanus de perfecto tendens ad perfectius, & de bono pertingens ad melius; quæ ante virtutum acquisierat. positus super candelabrum suum lumen cępit plenissimè refulgere: exemplar se ostendens tam subditis, quàm prælatis; tam secularibus, quàm alijs vitæ, & perfectionis: Cępit enim carnem suam crucifigere cum vitijs, disciplinis ferreis aliquando per seipsum, quandoque per socios se fortiter disciplinans; deferēdo pro camisia rudem stamineam, & chordam grossam ad carnem, multotiens lectum declinando dormiebat in terra; & sic carnem spiritui seruire coegit. Et licet in eius mensa de duplici ferculo daretur, de vno solo, & parum comedebat. Et quia nihil quærebat mundi, hinc est vt dictum est, quod de suis redditibus quarta parte retenta, tres alias partes erogabat pauperibus, & egenis.

De eius deuotione. Hic vir sanctus deuotione præcipua ferebatur ad crucem, & domini passionem; Vnde ob reuerentiam passionis Christi, officium passionis, manibus protensis in modum crucis omni die persoluebat. Factus vero sacerdos omni quasi die celebrabat; confessione præmissa, & omni die confitebatur. Et quando ibat per viam quantumcunque esset fessus, aut calidus; nihilominus celebrabat: Et si nō inueniebat capellam, faciebat in aliquo pulchro loco tentorium erigi, & in altari portatili celebrabat: Orationi assidue incumbebat, & in eadem cubando in terra pernoctabat.

De eius humilitate. Humilitatem iste sanctus non solum ostendit seruiendo pauperibus in mensa, & hospitalia visitando leprosorum (vt supradictum est) sed in alijs ipsam sibi placentem ostendit; Veste enim semper humili (vt dicit Papa Ioannes in bulla) fuit vsus tam in habitu, quàm in cortinis & lecti coopertorio de colore bruneo præ dicta habendo. Nolebat hic sanctus ex humilitate, cum declinabat ad loca fratrum, quod fratres facerēt apparatum pro ipso. Vnde semel ad quendam locum fratrum declinantem, cū fratres eum excepissent, & cameram pannis acquisitis cum armis Franciæ, & Siciliæ ornassent, indignatus omnia fecit amoueri dicens. Charissimi fratres; iste lectus non est fratris minoris: Et per totam noctem dormiuit non in lecto, sed in terra in signum profundissimæ humilitatis. Frater minor esse voluit, & nil aliud optabat; nisi Episcopatui renunciare, vt frater minor, & simplex remaneret. Hac de causa ibat Romam quado in itinere mortuus est, vt renunciaret episcopatui, & frater minor remaneret.

Semel dormitorium fratrum Tholosę dum intrasset: heu inquit quando videbo me esse sine Episcopatu; vt sim in vno lòco dormitorij, sicut vnus pauper frater, & simplex.

In capitulo dum semel esset, & quidam frater sibi diceret: quod multum ordinem honorauerat de sua persona insigni. Respondit impatiens ex humilitate, & quodammodo indignè ferēs. Male dicitis frater, male dicitis, immo ordo multum me honorauit, quādo dedit mihi habitum suum. Et licet hic sanctus mitis esset, & humilis, ac gratissimæ conuersationis; erat tamen vitiorum obiurgator.

De eius seueritate. In eius mensa non erant verba garrula, & iocosa;

cosa; sed continuè diuina lectio ante eum legebatur de biblia, quam homines cum diligentia, & silentio auscultabant. Ordinandos de vita examinabat, & sufficientia, & similiter ad beneficia promouendos. Ordinationes clericorum cum maxima celebrabat deuotione, ac clericos comam nutrientes manu propria tondebat.

De eius prædicatione. Prædicabat populo, & clero multotiens: Nam prædicauit Romæ in consistorio, Parisijs, Tholosæ, in monte Pesulano, & alijs locis; nec volebat vnquam ꝙ pulpitus pannis adornaretur: immo si erant faciebat remoueri. Nec cappã tenebat in dorso, sed ipsam exuendo, vt frater minor manens sic prædicabat, & sermocinabatur. Et adeò eius prædicatio fuit vtilis, & fructuosa; ꝙ nonnulli iudei ad fidem sunt conuersi, quos sacro fonte baptismatis innouauit. Et quia non sufficit incipere nisi homo perseueret: Hic sanctus sicut fœliciter incepit, sic & gloriosè consumauit. Vnde dicentibus sibi fratribus socijs, ꝙ quidam seculares dicebant se habere meliorem sanctiorem, & nobiliorẽ Episcopum de mundo, sed timebant nè sicut cæteri, ab huiusmodi sanctitate mutaretur. Respondit cum lachrimis, & eiulatu. Ante me Deus subtrahat de hac vita.

Hic sanctus cum audiret loqui de gloria cœlesti, aut de aliqua deuota materia, statim prouocabatur ad lachrimas: Et quia virtutibus eius, vita fuit mundo insignis, placuit Deo vt mundo etiam esset signis clarus, & miraculis.

De eius in vita miraculis. Mulier quædam nobilis de Tholosa 14. annis fluxu sanguinis fatigata, cum nullo modo posset curari beneficio medicinę; ad hunc sanctũ deuotionem concipiens dicebat intra se. O si possem tangere fimbriam vestimenti eius, salua essem. Et dum sanctus equum ascenderet, impulit se in præssuram, & tangens eius habitum statim sanata est.

In monte Pesulano dum prędicasset; quædam mulier habens dolorem vehementissimum capitis, cum manum eius posuisset super caput suum, statim liberata est.

Quidam frater febrem continuam patiens; dũ rogasset eum, ꝙ eum signaret, signo crucis facto, statim liberatus est. Multa alia signa fecit quæ non reperi.

De eius morte gloriosa. Hic pontifex benedictus, & si ea quæ ad Episcopum pertinent ageret sine querela; tamen in tali esse pontificali statu, animus eius molestabatur: Aspirabat enim toris præcordijs cũ alijs fratribus minoribus subditus, & non prælatus Deo seruire. Vnde semel ob hoc suspirãti, cum socij fratres dixissent, ꝙ saluti animarum subiecti popui vtilis erat, ꝙ esset pôtifex: Et si ex hoc consolaretur aliqualiter, tamẽ vt subditus remaneret frater minor, ad hoc suus totus inducebatur affectus: Volensque quod piè gerebat in pectore, effectui demandare, videlicet, de renunciatione Ecclesiæ Tholosanæ in manibus domini Papæ Bonifacij, vt maneret deinceps simplex frater minor, de Tholosa recessit, vt Romam adiret. Et veniens ad comitatum prouinciæ castrum de Brincola, vbi (vt dicitur) fuerat ortus; grauiter cępit infirmari, & sentiens se à domino euocari; in tali positus infirmitate deuotissimè confessus est: ac dñi percepit corpus: cui iuit in occursum, & si debilis esset valde. Cruce etiam sibi data per quendam ex socijs in lecto genuflexit, vt potuit; ac in oratione deuota, & silentio post modum diu mansit. Cunctis tandem in eo ministerijs expletis, anno domini 1297. 6. Kal. Septembris, morte adueniẽte ad Deum fontem viuum, quem semper sitierat perrexit. Et quia se sepeliendum in Marsilia in loco fratrum minorum dimiserat, dũ de Brincola corpus eius Marsiliam duceretur, apparebant nobilibus, qui comitabantur sanctum corpus, quasi lanceæ radiosæ super ipsum corpus de cœlo descendentes: Cum autem peruenissent ad quãdam planiciem prope Marsiliam, cerei, qui erant extincti, subito cœlesti lumine sunt accensi. In Ecclesia igitur fratrum minorum ipso solemniter tumulato (sicut vidit quidam Baro, & multi qui aderant) hic sanctus super altare apparuit, indutus pontificalibus cum mitra, & baculo pastorali, facto signo crucis, sicut consueuerat populum benedicens. Quot vero per ipsum Deus fecit, & fecerit miracula, longum foret enarrare.

De miraculis post mortem eius factis. De sex mortuis, & 9. alijs à diuersis infirmitatibus liberatis, ponit bulla domini Papę Ioannis. Sed multos alios suscitauit ꝯ prędictis. Marsiliæ duo erant fratres carnales: quorum vnus alium occidendo captus fuit ex hoc, & decapitatus. Sed cum amborum corpora in Ecclesia sancti Ludouici essent, inuocatione eiusdem sancti Ludouici facta, a matre, capiti te vnius se corpori coniungente, ambo sunt à mortuis suscitati.

In ciuitate Aretij puer natus mortuus, inuocatione sancti Ludouici suscitatus, vocatus est Ludouicus, qui fuit postea frater minor.

Alium puerum oppressum ab equo currente, & mortuum, inuocatione sancti Ludouici facta à matre à mortuis, & omni læsione ipse curauit.

Multis etiam fecit, & facit gratias speciales: Nam quendam de Cibodolo comitatus Petusii, qui erat iniustè de homicidio inculpatus; & eculei pœna confessus, cum decapitari deberet de mane, & suam innocentiam sancto Ludouico commendasset, de nocte sanctus Ludouicus accepit eum dormientem cum compedibus, & catenis de carceribus, saluo ostio carceris: & per 12. miliaria in loco fratrum de Cibodolo ad pedes altaris sic dormientem posuit: Et cum sic repertus esset à fratribus,

recitata viſione ſancti Ludouici, ad ſe ſic com
peditum, & liberatum poteſtatem Peruſij, &
alios ciues attraxit: qui hoc videntes, Deum
in ſuo ſancto Ludouico laudauerunt.
Frater Franciſcus Forinca de Senis in monte
Policiano dum ſtaret; & quoddam lignum ſu
per quod aliquando fuerat horologium, de
muro vi vellet extrahere, ſubito cum dicto li-
gno, & capite reflexo ad inferius ſuper gradus
cecidit, qui ſunt antè capellas, & dictis gra-
dibus caput allidens cum renibus, cum debuiſ
ſet ſtatim, vel mori, vel cōminui inuocatione
beati Ludouici pro ſuo auxilio, dum caderet,
nihil mali eſt paſſus. Multa alia per diuerſas
orbis prouincias, precibus, & meritis huius cō
feſſoris Deus ſigna, & mira ſtupēda facit: quæ
breuitatis cauſa omitto. Ad laudem Ieſu Chri
ſti Amen.

Fr. Vgo. In eodem loco Marſilię iacet frater Vgo, qui
plenus ſpiritu ſapientiæ, & intellectus, vita ſu-
blimis, & efficaciſsimè doctrinæ fuit. Hic com
poſuit libellum de triplici via in ſapientiam
perueniendi: & regulam mirabiliter expoſuit.
Hic ſignis ſuam altruit ſanctitatem.

Locus Narbonæ.

Fr. Electus. IN loco Narbonæ iacet frater Electus lai-
cus: qui vna die ſeptem fratres à diuerſis
langoribus curauit.

Locus de Arelatæ.

Fr. Monaldus. IN loco Arelatæ iacet frater Monaldus,
qui vidit beatum Fran. in aere ad oſtium
capituli, dum beatus Antonius prædicaret ibi
dem de titulo crucis; fratres conſignantem, &
benedicentem.

Fr. Beltrandus. In eodem loco iacet frater Beltrādus de Bol-
lega, vir magnæ ſanctitatis, & perfectionis.

De ſanctiſsimo fratre Rogerio de Prouincia.

FRater Rogerius, qui fuit de Prouincia pro
uincię vbi iaceat non reperi. Hic fuit homo
ſanctiſsimus, & totus in diuino amore igni-
tus. Hic in tota vita nunquam habuit vanam
gloriam de aliquo actu virtuoſo. Ad ordinem
minorum venit diuina reuelatione: & habitu
accepto totus mutatus eſt in virum alterum.
Sępe magna tentatione vexatus (ſuperata ten-
tatione) in tanta copia gratia eſt ſibi collata:
ꝙ quam cito tentationem ſentiebat, tam cito
extinguebat.
Quadam vice tantum habuit de ſuis peccatis
dolorem; ꝙ pōſt illum dolorem certiſsimè no
uit à Deo omnia peccata eſſe ſibi dimiſſa. Cō
fitebatur omni die nouem, vel decem vicibus.
Oculos ſumma cuſtodia obſeruabat: nec mu
lierem facie attendebat: omnem occaſionem
peccati fugiens: ne Deus eius incuria deſe-
reret mentem.
Nam ſemel cum ſocio cuidam mulieri obuiaſ
ſet; & petijſſet à ſocio, ſi illa eſſet talis mulier:
& ille dixiſſet, ꝙ ſic. adiecit ſocius. Non vidi-
ſtis eam in cuius domo totiens eam viſitaſtis;
& in porta Eccleſiæ locutus fuiſtis? Reſpondit.
ꝙ nunquam in facie vidit: nec etiam matrem
ſuam. Et cum à ſocio interrogaretur: Cum ip
ſe in facto mulierum eſſet ſecurus, cur tantum
timeret eas aſpicere; Reſpondit frater inqui-
ens. In poteſtate hominis eſt vitare occaſio-
nes peccandi; & ideo, quàm diu homo facit,
quod ſuum eſt; & dominus facit, quod in ſe
eſt tuendo hominem à peccato: Impoſsibile
eſt, ꝙ Deus vnquam deſerat mentem, quā poſ
ſidet; niſi homo habeat culpam, dum non vi-
tat omnem occaſionem peccandi: ex quo tu
exponis te periculo, per occaſionem, quam tu
poteris vitare; & maximè in tali tentatione,
ad quam homo multū declinat ex correptio-
ne naturæ, confidens de viribus tuis, iam tunc
non obligatur te defendere; ſed poteſt ſine
omni iniuſtitia tuis viribus, in quibus confidi
ſti te dimittere. Et dicebat ꝙ mens, quæ Deum
diligeret; ita tarde ſcienter declinaret ad ve-
nialiſsimum peccatū de mundo, ſicut ad mor
taliſsimum.
Verbum otioſum ſummę vitauit; immo cuidā
fratri ſibi valde familiari impoſuit pro quoli-
bet verbo otioſo: vt ſemper, & ſtatim diceret
flexis genibus. Miſerere totum. Credo in Deū.
Pater noſter. Salue regina, & Aue maria. Nec
ipſum voluit abſoluere: niſi ꝙ non ſtatim te-
neretur dicere, nec flexis genibus. Et ne falſi-
tas in ſuis verbis poſſet reperiri, vix aliquid
dicebat, ꝙ ibi non apponeret forte.
In cibo autem, & vigilijs, lecto, & veſtimento
ſatis communis erat ſecundum exteriorem ho
minem. Fuit autem alta deuotio eius, & pro-
funda cogitatio, & contemplatio de Deo.
Iſte frater Rogerius nunquam habebat vanā
gloriam: immo dicebat, ꝙ ſi eſſet verum, ꝙ ip
ſe eſſet melior homo de mundo, ipſe vellet, ꝙ
totus mundus ſciret, & clamaret hoc: & ratio
nem dicebat. Certiſsimum eſt, nullum homi-
num quicquam boni habere à ſe, nec ſuis meri
tis. Abſcondam (inquit) ego in me dona Dei,
& laudem eius; qui ſic viliſsimum vermen vo-
luit nobilitare? Vnde cum vice quadam com-
mendaret quendam de humilitate; & iſte ne-
garet ſe eſſe humilem; Frater Rogerius valde
de hoc arguit eum dicens. Vide miſer, quare
negas donum Dei in te? Non ne omnes ſciūt,
ꝙ à te nihil potes habere? Non facias ſic er-
go: ſed vt omnes ſciant; & Deum in te collau
dent.
Quodam fratre Berengario Bertrandi ſibi ap
parente; à Deo fratre ipſo Berengario docē-
te, accepit normam, & notitiam ſciendi, quan
do homo eſt in ſtatu ſalutis, ſigno quodam ſi-
bi tradito. Et dum à confeſſore requireretur
de tali ſigno. Reſpondit, quia erat quid ſpiri-
tuale, non poterat alijs ipſum inſinuare. Cum
à fratre Raimundo ſuo confeſſore interroga-
retur:

retur: Vnde erat, q eius verba tantam haberent efficaciam in audientibus? Respondit, homo,qui in omni sua actione præmittit mentis eleuationem ad Deum, & omnia ordinat ad Deum; in omnibus inuenit Deum suum. Et cum interrogaret idem frater. Quomodo fieri debebat ista mentis eleuatio, & ordinatio ad Deum? Respondit. Quando tu vis legere, antequam librum aperias, debes cor tuum ad Deum dirigere, & dicere. Domine iste vilissimus seruus tuus indignus omni bono tuo, vult ingredi ad videndum thesauros tuos. Placeat tibi, vt eum introducas, & des ei in his verbis sanctissimis te cognoscere: vt te diligat; & tantum des ei diligere, quantum dabis ei cognoscere; Nec des sibi amplius cognoscere, quã diligere: quia non vult te cognoscere, nisi, vt te diligat: talis (inquit) mens prima libri apertione, statim inueniet Deum suum.

Oratio ad Deum antequam legatur.

Hic frater Rogerius sacras, post mortem suã, de multis pertinentibus ad viam spiritus, & perfectionem, informationes dimisit: quas nõ scribo: quia imperfectas reperi.

De prouincia sancti Iacobi.

Fr. Bencasa de Tuderto.

IN prouincia sancti Iacobi. iacet frater Bencasa de Tuderto, vir moribus præclarus.

Locus Astoricæ.

Fr. Ioãnes.

IN loco Astoricæ, iacet.s. frater Ioannes, qui est miracula operatus.

Locus Villæ Francæ.

Fr. Sanctus.

IN loco Villę Francę, iacet frater Sanctus, per quem miracula ad consolationem fidelium dignatus est operari altissimus.

Locus Tauri.

Fr. Sanctus.

IN loco Tauri iacet quidam alius Sanctus frater, qui dum esset sacrista, & crucifixum vellet aptare, dum esset in scalis; diabolus ei aduersari cupiens, scalis amotis, frater ipse cadendo, crus habuit fractum, & cum dolore. Vnde cum missam celebraret; nec crus fractũ pro tunc apparebat; nec vllum sentiebat dolorem.

Locus Auriæ.

Fr. Gonsaluus Sancij.

IN loco Auriæ iacet frater Gonsaluus Sancij, qui fuit nobilis genere, sed pessimus latro, & homicida. Sed ad dominum conuersus, factus frater minor, tantę fuit humilitatis, q seruiebat leprosis, eorum lauando vlcera, per quem in virtutibus crescentem, Deus signa ostendit in vita, & post mortem.

Locus Montis de Valdearogo.

Fr. Rodoricus Robicij.

IN monte de Valdearogo iacet frater Rodoricus Robicij. Hic fuit homo pęnitentiæ mirabilis; Paupertatis amator, mundum fugiens; & spiritu prophetico perlustratus. Ad hunc, cum Regina Castellæ vxor regis Hẽrici, & mater istius regis Ioannis Castellæ, fratres misisset: vt sibi infirmæ diceret, quid actu rus esset eius filius Rex Ioannes, quo ad hæren tiam Pontificum, qui nunc sunt: an adhæreret domino Papæ Vrbano: vel alteri: cumque fratres ad ipsum venissent; ante quam eidem intimarent aliquid, propter quod missi essent, ipse eis dixit. Sciatis dominam Reginam, quę vos misit mortuam. Dominum regem Ioannem Castellę se pro alio à domino Vrbano determinaturum; & male eueniet sibi. Ac regem Carolum Francorum regem nuper mortuum, sepultum me vidisse in profundo inferni; propter scisma, quod posuit, & tenuit in Ecclesia sancta Dei: Quæ fratres audientes, sicut prędixit sic, & inuenerunt.

De quinque fratribus in Marochio pro nomine domini nostri Iesu Christi interfectis.

Bernardus cum quatuor socijs in Marochio passi sunt.

IN terminis prouincię sancti Iacobi, videlicet, in Marochio passi sunt tempore beati Francisci, dum.s. viueret, quinque fratres minores. videlicet. Frater Bernardus. Otto- nus sacerdos. Petrus. Accursius: & Adiutus. Frater enim Vitalis, quem beatus Franciscus, eis præfecerat in Regno Aragonię remansit infirmus. Hi quinque iuerunt Sibiliam.i. ad ciuitatem Hispalensem: quæ tunc à Saracenis tenebatur. Ad quam intrantes post biduum, mori pro Christo optantes, ad Mesquitam.i. Ecclesiam Saracenorum, vbi Maumeth, colitur, accesserunt. Volentes ipsam intrare, à Saracenis cum maximo impetu repulsi sunt alapis, videlicet, & fustibus. Deinde ad regem accedentes, coram ipso cęperunt fidem prædicare constanter sanctam, & veram: & Maumeth non prophetam, sed seductorem dicere; ac legem eorum malam, & falsam declarare: quos Rex ira accensus voluit decapitari; sed mitigatus à filio, in quadam turri iussit eos claudi: illi autem stantes in turris summitate cum clamore magno Christum Deum verum prędicabant; ac legem eorum falsam declarabant. Quod sciens Rex iussit educi eos de illo carcere; & in alio carcere poni. In quo positi, carcerati fidem domini prædicabant. Post multos dies ante Regem adducti, & vituperati de fide; quam tenebant, per Regem ad tenendam fidem Maurorum inuitati sunt: Et cum sancti eum deriderent, Rex iratus eos fatuos reputans, de regno suo expulit, & emisit. Qui iter versus Marochium arripientes, cum multis tribulationibus tandem illuc deuenerunt, semper orationibus, & ieiunijs insistentes. Quò peruenientes in domo domini Petri infantis de Portugalia: qui tunc ibidem erat, sunt recepti. Sed post non multos dies Rex audiẽs eorum aduentum, iussit eos statim ad se venire. Qui sibi signum crucis imprimentes sine mora ad eum peruenerunt: Et tunc Rex fecit eos in carcere poni. Sequenti die alapis, & verberibus macerati, in peiori carcere sunt reclusi, vbi biduo permanẽtes carcerati, Christum

stum dominium euangelizabant. Post duos vero dies nudati, manibus post tergum ligatis, ac durissimè verberati, statuti sunt corā quodam Principe Regis nomine Abozaida. Cui cum frater Otto fidem prędicaret. Respondit ipse princeps, q ipsi erant pleni spiritu diabolico, & q si ad fidem Maurorum vellent cōuerti, multa bona haberent: Sed sancti fidem constanter affirmantes, coram ipso iussit eos manibus, & pedibus ligari; ac flagellari durissimè, & diuisim ac singillatim includi. Tūc carnifices, & populi furibundi funem in colla eorum innectentes; & hinc inde trahentes, verberauerunt eos vsque ad sanguinis effusionem, acetum cum sale, eorum verberibus & plagis immittentes, in duris, & asperis tramentis, ac obscuris carceribus, eos locantes nudos, ea nocte. Sed sequenti die iussit eos Rex sibi præsentari. Qui ligati, & crudeliter cęsi, alapis, & flagellis afflicti, cum ducerētur ad Regem, cuidam magno Principi saraceno obuiauerunt: qui eos ad fidem Maurorum inducens, plurima bona promittebat. Sed fratre Ottone respondente, q Rex eorū mortalis erat, & Christus immortalis; qui daret eis vitam ęternam, & suadente, q ad Christi fidem cōuerteretur, aliter in infernum iret. Prædictus Baro ipsum fratrem Ottonem grauiter percussit in maxilla: cui statim iuxta Euangelium præbuit frater Otto, & aliam. Ducti coram Rege, & fidem viriliter prædicantes, & defendētes, ac Regis minas contēnentes, Rex turbatus contra illos insilieus dixit. Nūc adiuuet vos Deus vester, & liberet si potest de manibus meis; & accepit ensem: Quod cernentes sancti viri, Christo, vt eos iuuaret contra diabolū semet ipsos cōmendantes; ac manibus ad cœlum expansis, gratias egerunt: qui eos in numero martirum annumerasset. Quos ab inuicem separatos, Rex sua manu propria decollauit, tres enses in feriendo constingēs: Præcepitq;, vt eorum corpora canibus darentur, & capita comburerentur. Saraceni funes ad corpora ponentes, hiucinde ab eis pertracta, tandem per murum proiecerunt. Capita autem ipsorū igni superposita in nullo tacta sunt; nec capillus aliquis diminutus. Corpora vero, & capita eorum Christiani accipientes, condierunt aromatibus. Rex vero eodem anno manum, & brachium cum tota parte corporis dextra, & oculo desiccatis amisit. In terra autem illa, vbi passi sunt hi martires vsque hodie nunquā pluit. Passi autem sunt anno pontificatus domini Honorij tertio. Dictus vero dominus Petrus infans cum vellet redire ad Portugaliam; nec Rex Marochiorum eum permitteret, positis prædictorum sanctorum reliquijs super mulam, ipsamque sequendo cum familia sua, libere, & sine periculo de terra saracenorum exiuit. Quo perueniens ipsas reliquias reuerenter collocauit; & passionem eorum narrans, suamque liberationem omnibus, eorum meritis diuulgauit. Horum martirium audiens B. Antonius noster, ordinē intrauit minorum: vt superius est dictum.

De prouincia Castellæ.

IN loco Toleti, Iacet frater Herueus, qui in vita, & post, multa fecit miracula, & facit. Hic cum quandam aquam haberent transire, socio forti, & iuuene transeunte cum magno periculo, vtpote aqua vsque ad brachia pertingente, frater Herueus, quia erat antiquus non sic valens transire, aut nauigium habere, posito mantello suo super aquam, & super eum ascendens, statim in alia parte fluminis est repertus. Fr. Herueus.

Quodam tempore, cum ad domum cuiusdam mulieris habentis filium in cuna diuertisset ob algorem, vt se calefaceret, cunam, quę erat prope ignem credens esse bancham, se super eam posuit; & ad ignem se calefaciebat: Sed mulier reuersa, dum vidit fratrem Herueum super cunam sedentem, fortiter exclamauit dicens. Vos sedetis super puerum. Et discooperiens puerum, & eum reperiens mortuum, immensas cępit emittere voces: Quam frater Herueus comprimens dixit. Noli flere, dimitte mihi puerum, & vade: quæ cum abijsset, se cum socio in orationem dedit: qua completa, puer statim reuixit. Quo miraculo patrato tota terra illa esse repleta; ac frater Herueus in summa reuerentia est habitus, & veneratione. Hic intet alia à febre tertiana liberat, si de puluere eius sepulchri pouatur in pecia, & appendatur collo patientis.

Iacet ibidem. Frater Antonius laicus de Burgis Hispaniæ. Hic cum esset cellarius fratrū de Burgis: & fratres principaliores de sero ad se ingurgitandum vino, per maximum starent spacium, & hoc diu durasset, ac per hoc ipse frater Antonius impediretur, ne in suis esset orationibus, & deuotionibus, quodam sero de hoc conquestus est crucifixo. Cui Christus respondit. Habeas patientiam: quia in breui de eis vindictam exercebo. Et sic est factum. Omnes enim pręfatos vltio apprehendit diuina. Alius enim est mortuus. Alius carceratus. Alius apostatauit ab ordine. Alius à dicto loco expulsus est. Et sic nullus ibidem remansit. Fr. Antonius.

Hic, vt quietius viueret ad morandum Toletum accessit, faciens portam ibidem.

Quandam puellam vnicam parentibus moriētem: dum signum crucis super eam fecit; ad sanitatem perfectam reduxit. Multa etiam alia fecit in vita & post mortem.

De prouincia Aragoniæ.

IN loco Barchinonæ. Iacet frater Pontius Carbonelli homo magnæ sufficientiæ; qui totam bibliam dictis omnium doctorum po- Fr. Pōtius.

 stilla-

stillauit. Qui ob vitam, & sufficientiam magister fuit in moribus, & scientia sancti Ludouici Episcopi Tholosani, & fratris nostri filij regis Caroli Siciliȩ. Hic post mortem signis claruit miraculorum.

Locus Ilerdæ.

Fr. Segrianus. IN loco Ilerdæ iacet frater Segrianus, super cuius corpus visa sunt luminaria post mortem descendere de cœlo. Hic in vita fecit miracula, & post mortem.

Locus Valentiæ.

IN ciuitate Valentiæ iacent duo fratres ibidem martirizari tempore generalatus fratris Eliæ: Qui prædicantes in dicta ciuitate, quæ tunc erat saracenorum cõtra Maumeth; á saracenis ob fidem sunt occisi.

De prouincia Vngariæ.

Fr. Ioan. IN Villa Francha, iacet frater Ioannes minister Vngariæ: qui multis corruscat miraculis. Huius corpus cum deberet transferre de vno loco, ad alium per aquam profundã, & cum naui, per seipsum corpus ad dictum locum sine adiutorio nauigij se transtulit: & in loco præparato se posuit.

Locus Strigonij.

Fr. Gallus. IN loco Strigonij, Iacet frater Gallus lector deuotissimus: qui adeo fuit orationis, & virtutis; vt puluis suæ sepulturæ sanet infirmos; si modicum quid accipitur de terra illa.

Locus Carauillæ.

Fr. Ioan. F. Hẽricus. IN loco Carauillæ. Iacent frater Ioannes custos homo sanctus. Et frater Heuricus theutonicus.

De prouincia Coloniæ.

Fr. Nicolaus. IN loco Missiæ. Iacet frater Nicolaus: per quem Deus in vita, & post mortem multa miracula fecit. Nam puellam submersam, & mortuam suscitauit. Cȩcos tres illuminauit. Mutis loquelam reddidit. Et multa alia miranda fecit, & facit.

F. Electus. In eodem loco iacet frater Electus: qui frater tantæ fuit virtutis: vt tactu suarum mauuum sanaret infirmos.

Locus Brabantiæ.

Fr. Petrus. IN loco Brabantiæ, Iacet frater Petrus; qui celebrans, & communicans visus est á puero vix loqui sciente, ꝙ Christum comedit in specie pueri paruuli.

F. Hẽricus. In monasterio, Iacent frater Henricus de Africa. Et frater Ioannes de Peirna sancti homines qui mira fecerunt.

Locus Turgonis.

Fr. Hasso. IN loco Turgonis. Iacet frater Hasso homo sanctitatis, & signis clarus.

Locus Rilonis.

F. Adolfus. IN Rilone iacet frater Adolfus quondam comes Alsatiȩ: cui ante mortem suam apparuit beata virgo cum immenso lumine, & multis sanctis dicens. Fili quare inuite moreris? Quid trepidas? Securus morere: quia filius meus bene te remunerabit.

In eodem loco iacet frater Electus, cui apparuit beata Maria, cum beata Agnete, & B. Chatherina, & ei mortem prædixit. F. Electus.

In eodem loco iacet alius frater Electus; cuius animam vidit alius frater in palafredo nimio decore fulgente á duobus Angelis in cœlum deduci. F. Electus.

Locus Ardenaci.

IN loco Ardenaci siue Ardenadi iacent sancti fratres. Theodoricus, & Hogerus Saxo. F. Theodoricus, & Hogerus.

De prouincia Argentinæ.

IN loco Ratisbonæ. Iacet frater Berthuldus egregius prædicator, qui etiam in sua vita miracula faciebat. F. Berthuldus.

Locus Augustæ.

IN loco Augustæ. Iacet frater Dauid socius dicti fratris Bertuldi vir in omni disciplina morum decentissimus. F. Dauid.

In eodem loco iacet frater Tertericus minister eiusdem prouinciæ, vir mirȩ perfectionis, & sanctitatis. Fr. Tertericus.

Locus Spiræ.

IN loco Spiræ iacet frater Colinus, olim minister Argentinæ: qui multa miracula iam fecit. F. Colinus.

In eodem loco iacet frater Ioannes Guardianus Spirensis. Hic oriundus de ciuitate Stenical, sed in ciuitate Maguntia enutritus, & canonicus in Ecclesia sancti Petri, & presbyter, semper deuote, pie, honeste, munde, & caste cum gratia Dei vixit; ac zelo spiritus sancti accensus ad perfectionem Euangelicam, dimissis omnibus delitijs, & honoribus, ordinẽ minorum est ingressus: in quo laudabiliter fuit multis annis conuersatus, in perfectione crescens altissimȩ paupertatis, in magnis etiã virtutibus, donis, & gratijs: ita vt omnibus Deo, videlicet, & hominibus esset dilectus. Transijt autem ex hac vita. 1245. pridie Kalendas Iulij in festo sancti Pauli. F. Ioannes.

Hic puerum in Brusella in acqua necatum voto emisso á parentibus de eius tumulo visitando in Spira, á mortuis suscitauit.

Decem, & octo contractos erexit.

Duos cæcos illuminauit.

Paraliticos duos curauit.

Mutis loquellam, & alijs pluribus beneficia sanitatis concessit.

Lampas per eius sepulchrum pendens, decẽ, & octo vicibus extincta, sine humanis manibus est accensa.

Locus Hussariæ.

IN loco Hussariȩ iacet frater Hudo vita, & signis præclarus. Fr. Hudo.

De prouincia Saxoniæ.

IN loco Effodriæ iacet frater Benedictus. Fr. Benedictus.

In

Locus Kiris.

Fr. Corandus de Stongele. Fr. Electus. Fr. Electus.

IN loco Kiris iacent frater Corandus de Stongele: qui viuẽs coruscauit miraculis, & post mortem.

Frater Electus guardianus.

Et frater Electus procurator in Lumberch; qui cuidam fratri cum immenso lumine apparuerunt post mortem, ac tres fratres eodem anno quasi determinato tempore prædixerũt morituros. Et sic est factum.

Locus Manderbuch.

Fr. Simon. F. Iacobus. Fr. Lucolfus.

IN loco Maderbuch: iacent Frater Simon primus lector in Theuthonia. Frater Iacobus primus custos Saxoniæ. Ftater Lucolfus.

Hic frater sua lotura pedum mulierem à carnis superfluitate excrescente in pede curauit.

Et filium vnius militis 6. annorum omnibus membris destitutum liberauit.

Aliam mulierem à totius corporis cruciatu, haustu vini, de quo ipse biberat curauit; & multa alia fecit mira in vita, & post.

Fr. Iordanus. Fr. Gibertus. Fr. Erethdus.

In dicto loco iacent Frater Iordanus de Italia. Frater Gibertus. Et Frater Erethdus. Cui beata virgo multas cõsolationes tam corporales, quam spirituales exhibuit.

Locus Prusię.

Fr. Corandus martir.

IN loco Prusię iacent Frater Corandus martir. Et frater Voislaus martir: qui pro fidei prędicatione matirium perceperunt.

Locus Bremæ.

Fr. Electus. F. Voislaus.

IN loco Bremæ iacet frater Electus iuuenis, qui morte appropinquante cępit submissè cantare. Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum &c. Et secundo altius, Et tertio voce perfecta, & alta; ita, ꝙ omnes fratres conuenerunt. Et sic Deo spiritum reddidit.

Locus Misnę.

Fr. Theodoricus Saxo.

IN loco Misnæ iacet frater Theodoricus Saxo clarus vita, & signis.

Locus Vnributh.

Fr. Ioãnes.

IN loco Vnributh iacet frater Ioannes sanctitate famosus.

Locus Osem.

Fr. Ioãnes.

IN loco Osem iacet Frater Ioannes, quem Deus in vita, & post mortem dedit miraculis glotiosum.

Locus Hildisen.

Fr. Cortadus.

IN loco Hildisen iacet frater Cortadus cognomine pater sancte, propter vitam, & miracula præclara.

Locus Mulusen.

Fr. Hermannus.

IN loco Mulusen iacet frater Hermanns de Gerstagen; in quo post susceptum ordinis minorum habitum, resplenduit humilitas profundissima, paupertas arctissima, & pietas circa animarum salutem largiflua; In hoc pręalijs beati Francisci filijs singulariter effigies præluxit tanti patris.

Humilitatem sui profundi cordis ostendit, se semper ad obsequia despectiora, & magis cõtemptibilia studiosè ingerendo.

Paupertatẽ sic dilexit, vt nullius rei, nisi eius, quem extrema necessitas sibi vsum, vel commodum requirebat, applicaret.

Tantum zelum habuit ad animas; vt ad loca, ad quæ nullus, ad prædicandum ibat, & sic cũ multa victus incommoditate. s. aqua, & pane contentus, accedebat, confessiones audiebat assiduè, & consilia pro animarum salute fideliter impendebat. In his pauperum curam gerens per maximam eorum ptocurabat salutem. Tandem anno domini. 1287. à domino vocatus est; hunc & si in vita prius; tandẽ post mortem, magnis miraculis clarũ reddere dominus est dignatus.

Miracula F. Hermani.

Puerum submersum.

Alium puerum, quem mater peperit mortuũ.

Et alium puerum necatum in fluuio.

Puellam duodecim annorũ sub impetu aquæ molendini submersam.

Filium quoque cuiusdam mulieris, quem mortuum pepereat.

Ac filium cuiusdam militis paruum mortuum suscitauit.

A mortis periculo puerum, videlicet, qui 25. diębus mammam non suxerat.

Mulierem, super cuius ventrem transierat currus, qui à sex equis ducebatur.

Ac mulierem ob partus periculum morti vicinam.

Et mulierem post partum ad mortem deductam liberauit.

Cęcos nouem illuminauit. Et alios plures à maculis oculorum mundauit.

Tribus mutis loquellam restituit.

Duos surdos, & mulierem habentem vermen in aure liberauit.

Sexdecim membris contracto errexit.

Quandam à morbo caduco.

Ac duos paraliticos curauit.

Duos ab amentia & furia.

A carceribus, & prædonibus plures.

A morbo meritis beatę Virginis quandam fœminam.

A sincopi aliam mulierem.

Quendam puerum gibbosum.

A fluxu sanguinis, Iuuenem vulneratum.

A partus dolorę vnam.

Aliam à ptisi.

A tentatione suspendij quendam.

Alium vagabundum, & plures alios à diuersis infirmitatibus liberauit.

Vaccas furatas à latronibus restituit; Sic & equum errantem suo domino reconcessit.

Locus Alberstader.

IN ciuitate Alberstader iacet frater Osto. Qui cum esset canonicus secularis; & haberet magnam strumam in gutture à beata Euphemia liberatus, mandatum est sibi, ꝙ fie- Fr. Osto.

ret frater minor; & sic est peractum.
Hic post mortem plura miracula fecit.
Nam fratrem habentem fistulam in scapula prope collum liberauit.
Alius habens in natibus fistulam per quatuor decim annos: cum manu sua. qua tetigerat manus fratris Ostonis, locum fistulæ tetigisset statim fuit liberatus.
Vnam mulierem grauiter in mamilla vexatã eidem apparendo, & aspergendo aqua benedicta sanauit.
Similiter etiam aliam patientem in genu: ita ꝙ ire non posset: voto facto ad se liberauit.

De prouincia Austriæ.

Fr. Corradus. IN Ciuitate Noua iacet frater Corradus vir sanctus, & multorum patrator miraculorum.

De prouincia Daciæ.

Fr. Ioãnes. IN loco Daciæ iacent frater Ioannes de Gadfordiã; qui viuens mortem suam prædixit. Fr. Ioan. Et frater Ioannes de Barfordia; ad cuius sepulchrum curantur infirmi. Ad vitam restituuntur occisi, & perfectè sanantur vulnerati.

De prouincia Boemiæ.

Fr. Gerardus. IN loco Princilauię iacet frater Gerardus: qui in vita, & post mortem miraculis claruit.

Locus Vranslauiæ.

F. Marquardus. IN loco Vranslauiæ iacet frater Marquardus, qui ibidem multis corruscauit miraculis.

De prouincia Angliæ.

Fr. Agnelli de Pisis, q. fuit primus minister Angliæ gesta. IN loco Oxoniæ iacet frater Agnellus de Pisis, Primus in Anglia minister, vita, & miraculis gloriosus. Hic primus fuit qui Parisiensem ędificauit conuentum, existens ipse custos Parisieñ. Nec ipse dum esset diaconus ad presbyteratum voluit ascendere sine licentia capituli generalis: Deniquè à B. Francisco factus primus minister in Anglia, illuc est missus cum quattuor fratribus; inter quos fuit frater Albertus de Pisis; qui post ipsum fratrē Agnellum fuit minister Angliæ; & demum generalis minister tertius post beatum Franciscum.

Hic Frater Agnellus, cum prædictis socijs ad Angliam pergnes, tertia die Maij intrauit; & Cantuariæ deuotissimè à fratribus prædicatoribus iam ibidem habitantibus, in visceribus sunt charitatis recepti. Deinde Oxoniam adire volentes, ad quandam grantiam monachorum monasterij de Ambidon in nemore vastissimo inter Badon, & Oxoniam existentem, circa horam vespertinam deuenerunt; & pergere vltra propter inundantiam aquarum non valentes, hospitium illo sero Dei amore à monachis in dicta grantia existentibus; ne fame, & à bestijs in silua perirent petierunt. Ianitor vero nunciauit priori, qui ibi erat cum quatuor monachis, videlicet sacrista, celario, & quodam iuuene: qui videns eos & ioculatores eos reputans, & nõ Dei seruos viliter abiecit, & extra portam fecit expelli: Iuuenis vero monachus eis compassus dixit portinario. Amore mei postquàm prior, & monachi iuerint dormitum: mitte illos pauperes in domũ fęnariam: & ego eis de alijs prouidebo: Quo introductis & inter fęnum morantibus, ille iuuenis portauit eis de pane, & de ceruigia, commendans se deuotè eorum orationibus. Inde prædicti fratres Oxoniam venerũt. Cũq; Regi Angliæ Henrico se præsentassent, gloriosè sunt ab eo recepti eisq; liberaliter locum Oxoniæ concessit: In tantum autem fama sanctitatis eorum diffusa est per Angliam: vt non solum monachus ille, qui fuit primus. Sed Episcopus magnus Erphodieñ. Dominus Rodulfus, & abbas ordinem intrauerunt. Et tam humiliter vixerunt, vt aquam in baculo, & barilli ambo portarent, & lapides ad prædicti loci constructionem.

Hic frater Agnellus Anglorum pueros ad ordinem recepit; & scolas humiles statuens sollicitus fuit de studio: de quo aliquando postea doluit; quando videbat, ꝙ fratres studebant in vanis; necessarijs pręte rmissis. Nam cum die quadam vellet videre quomodo profecissent, intrauit ad disputationem: & cum tumultuantes audiret quærere inter se. Vtrum sit Deus. Exclamauit. Heu mihi: heu mihi, Fratres simplices cœlos penetrant; & litteratè disputant. vtrum sit Deus. Et ex tunc misit decem libras sterlingorum ad curiam pro emendis decretalibus; vt fratres studerent in eis; friuolis prætermissis. Quodam etiam sero dum fratres in completorio riderent nimium dissolute, crux lignea, quæ stat supra ostium chori, fragore stupendo se vertit ad Fratres; & timorem maximum eis incussit: & plures eorũ mortui sunt in breui.

Hic frater Agnellus gratissimus per Angliam discurrens, plura loca fundauit. Tandem in crastino beati Gregorij Papæ Deo spiritum reddidit, in vita, & post mortem multis miraculis corruscando. Sepultus est Oxoniæ in capsa lignea: Cuius corpus volentes fratres trãsferre ad sepulchrũ pulchro lapide præparatũ; inuenerunt eius capsam plenã liquore olei lucidi, & odoris balsami: & ossa carne resoluta supernatare suauissimo oleo: ac si aura tenui mouerentur. Cumq; fratres minus cautè vellent ossa eius cum capsa leuare: fundum capsæ terræ adhæsit. Et cum odore nimio liquor vel oleum funditur; & ossa ad sepulchrum prædictum cum gloria transportantur.

Locus Cantuariæ.

IN loco Cantuarię iacet in Ecclesia sancti Thomæ magister Ioannes Petiam. Archiepiscopus Cantuarieñ. vita & miraculis insignis, Fr. Ioãnes.

gnis, ac scientia præclarissimus. Hunc non per misserunt canonici, immo monachi Cantuatien. ascribi sanctorum cathalogo; quia ipsos sic corrigebat sicut fratres faciebat, dum esset Angliæ minister,

Nota.

De prouincia Hiberniæ.

Fr. Ioanes. IN prouincia Hiberniæ iacet frater Ioannes de Gauthforda, iste in vita sua prædixit diem mortis suæ fratribus.

Fr. Ioanes. Ibidem est frater Ioannes de Vasordia de custodia Cassilien. qui magnis coruscauit miraculis; ita φ ad eius sepulchrum curantur infirmi; occisi resuscitantur: & morbi fugantur.

De Vicaria Orientis.

IN Ciuitate Argenga tempore fratris Alexandri generalis ministri. 1318. Martirizati sunt pro fide à saracenis frustatim, videlicet incisi, & mille vulneribus confossi fratres minores tres. s. Frater Antonius de Mediolano, Frater Monaldus, & & Frater Franciscus de Marchia.

Fr. Anton. Fr. Monaldus. Fr. Franc.

In Salmastra Persidis glorioso martirio martirizatus est frater Antonius: qui de morte sua prophetauit, & multis miraculis post mortem claruit.

Fr. Anton.

Fra. Aldobrādianus. In præfata Vicaria est passus martirium frater Aldobrandianus de Amanuatis de Florentia pro fide Christi.

De Vicaria Aquilonari,

IN ciuitate, quæ dicitur Thana tempore generalatus fratris Michaelis de Cęsena. Anno domini. 1321. feria quinta ante domini cam palmarum, passi sunt pro fide, & occisi, quatuor fratres minores, videlicet, frater Thomas de Tolentino prouinciæ Marchiæ, Frater Iacobus de Padua. Frater Petrus da Senis, & frater Demetrius de Tesolio virgianus. Quorum frater Iacobus positus primo cum habitu in igne, & postea sine habitu, atque oleo totus perunctus, vt facilius arderet, diuina virtute ignis vis fuit extinctus, Et quia hoc miraculo publicè facto, fides Maumeth destruebatur, iussi sunt ad mortem duci. Et Frater Iacobus vno ictu fuit decapitatus. Frater Thomas gladio in gutture immerso occisus. Frater Demetrius decapitatus, membratim postea est concisus. Frater Petrus de Senis, eum tunc non esset pñs, sed in hospitio res sociorum custodiret, captus, cum in confessione veræ fidei immobilis permaneret, primo duobus diebus fortissimè cęsus; duobus alijs diebus in paribulo cum chorda in gutture suspensus; vbi viuens semper populo prædicabat; tandem decolatus est pro Christi nomine.

Fratres pro fide passi.

Ciuitas Sarai.

IN ciuitate Sarai Imperij Tartarorum tēpore fratris Gerardi Visionis generalis ministri. Anno domini. 1334. vigesimasecunda die Aprilis. Passus est gloriosus martir. Frater Stephanus de Vngaria: qui cum esset viginti quinque annorum, & sacerdos, & propter ab eo in dicta ciuitate, cum quadam muliere cōmissa, esset carceri mancipatus, humiliter pœnitentiam sibi iniunctam faciebat. Verum sibi diabolo apparente, & φ exiret tam de carcere, quam de ordine suggerente; ac vt ad saracenos fugeret, & fidem negaret eum pluries impellente, ipso hæc omnia reuelante, & dicēte fratribus, φ eum bene custodirent, tandem diabolus eum à carcere eduxit; & perducens ad saracenos abnegare fidem fecit. Hic postquam fidem negauerat die tertia diuina misericordia respectus, ad se reuersus pœnitudine ductus, misit pro fratribus, & occulte fratri Michaeli existenti in dicta ciuitate Sarai confessus est generaliter de peccatis suis, & ab solutus. Die autem solemni congregatis bene decem millibus saracenorum, quæ dixerat contra Christum, & fidem, coram omnibus retractauit, asserēs fidem, & catholicam veram, & sanctam, & saracenicam pessimam, & iniquam, & proijciendo vestimenta saracenica, quibus erat indutus: in habitu ordinis, quem nunquam dimiserat remansit. Quod audiētes saraceni, & videntes, eum pugnis, baculis, & lapidibus percutientes, semiuecem eum dimiserunt; & ligatum fortiter, ad Cadi. i. Episcopū ipsorum perduxerunt. Vbi dum in confessione verę fidei immobilis persisteret, flagellis de corrio arena plenis vsque ad mortem iussit eum torqueri: post hæc in carcere fecit eum poni; & mandauit, φ nihil daretur ei ad manducandum, nec bibendum: & de nocte fecit eū suspendi per manum dextram, & per pedem dextrum; & in manu sinistra lapidem magnū appendit; & vnum lapidem in sinistro pede, & alium in medio corpore: vt tali pondere totus distraheretur, & deficeret: & sic stetit per totam noctem illam, & diem sequentem vsque ad noctem: quæ omnia virtute Christi tolerauit confortatus. Sed Cadi, cum videret eum in fide firmum, fecit eum suspendi per ambas manus; & saxum magnū ligari ad pedes suos; vt totus diuideretur; & adeo fuit pondus magnum, vt brachium eius extra totum humerū esset positum, & corpus totum esset fractum. Ad quem Cadi accedens, & videns, φ eum à sua fide non posset remoueri, fecit eum suspēdi per gulam (primo tamen crudelissimè flagellatū) & vt fumo suffocaretur, cito ad pedes eius ignis magnus factus est. Et carcerē claudens abscessit. Sed carcere diuino lumine radiato, a laqueo est depositus; & visus est à duabus mulieribus in carcere respicientibus, inter duas columbas albissimas, flexis genibus orate. Sed tanto miraculo Cadi ad credendū Christo minimè incitatus, sequenti nocte fecit vnam magnam fornacem incendi; & intus eum proijci, & claudi. Et sic stetit per totam noctē in ea incolumis; in nullo læsus ab igne,

Fr. Stephanus de Vngaria.

Mane

Mane autem viuens repertus est orans, & sudans, ac si de balneo exiret. Sed à fornace eum extrahentes, vbi homines decolabantur duxerunt eum. Deinde ad eum fractis ostijs carceris, saraceni furibunde accedentes, ipsumq; fortissimum cernẽtes in fide, cum securi vnus eum percussit in collo, & scidit eum vsque ad medium. Alius vero percussit eum in ventre sic, q̃ viscera apparerent. Et cum sic esset atrociter vulneratus, ipsum ad caudam equi ligauerunt. Sed Deo martiri suo vires impendente, equum semper ipse præcessit: Post hoc ipsum proijciunt in domum lignis plenam, & igne: prius tamen eius auricula amputata, & in igne proiecta: quæ statim de igne exiliuit: In domo prædicta positus dum se vellet signare manus ligatæ solutæ sunt. Ignem ingrediens statim fuit extinctus. Quod videntes saraceni eum magnis lapidibus lapidarunt. Et facto iterato igne de calamis, cum adipe equi ligatum in ipsum eum proiecerunt. Qui dum signum crucis vellet imprimere: manus sunt dissolutæ; & de igne illæsus exiuit. Quod cernentes saraceni super eum irruentes, cum lapidibus, securibus, & gladijs, ita eum percusserunt: q̃ nulla pars corporis remansit intacta. Et sic spiritum Deo reddidit. Et plura miracula per eũ Deus fecit post mortem, & facit.

De vicaria Catai, siue Tartariæ.

IN ciuitate Armalech, quæ est in medio Tartariæ Imperio. Anno domini 1340. passi sunt pro fide fratres minores. Frater Ricardus Episcopus Armalech. Frater Franciscus de Alexandria. Frater Paschalis de Hispania, & frater Raimundus de prouincia. Hi omnes sacerdotes. Frater Laurentius de Alexandria, & frater Petrus de prouincia laici, & magister Ioannes niger corpore de India de tertio ordine beati Francisci, conuersus ad fidẽ per fratres nostros: Hi omnes dum essent in dicto imperio, & ab imperatore; qui tũc erat: quem frater Franciscus de Alexandria à cancro liberauerat, oratione potiusquam medicamine; & ista de causa imperator fratrem ipsum suum vocabat patrem, & medicum, optime tractarentur; vtpote datis terris, & priuilegijs, & auctoritate prædicandi; ac filio suo ipsis fratribus dato, vt ab eisdem baptizaretur: qui septennis tunc erat, vocato Ioanne: (Deo permittente) ipse Imperator dum iret venatum interijt veneno; & filij eius quatuor occisi sunt. Cuius Imperium sumpsit quidã pessimus Falcherius saracenus de sanguine imperiali nomine Alisolda. Et quia fratres prædicatione sua multos conuerterant ad fidem, mandauit hic Imperator, vt trino præcepto facto, omnes Christiani saraceni efficerentur; & qui non obedirent, occiderentur. Propter qđ cum fratres prædicti suo mandato parerenolent, ligatis manibus ante; & omnes ad vnum funem, à populis furentibus percussionibus, sputis, gladiorum puncturis, incisionibus narium, auricularum, & aliorum membrorum, demum gladijs trucidati fœliciter migrauerunt ad dominum. Dictus autem Imperator post modicum tẽpus interfectus est, & domus eius igne combusta. Passi sunt autem prædicti fratres. anno præfato circa festum beati Ioannis Baptistæ tempore generalatus fratris Gerardi Odonis.

Multi fratres pro fide passi sunt.

De Vicaria Rusiæ.

IN Liuonia Boemiæ prouinciæ. In terra, quæ vocatur Vulna vbi sunt homines Idolatræ arbores adorantes, interfecti sunt quinque fratres minores. Guardianus amputatis manibus, & pedibus, & parte capitis, positus est in nauicula sine gubernatione in fluuio: qui diuino nutu per ducenta miliaria alamanica per dictum fluuium venit ad terram cruciferorum viuus: & ibidem tandem expirauit. Alij vero fratres gladijs sunt prædicatione fidei occiti.

Fratres interfecti.

In Cereth Valachię minoris à dictis infidelibus circa annum domini 1378. duo fratres sunt martirio coronati.

De Vicaria Bosnæ.

IN Regno Bulgarorum ciuitate, quæ dicitur Bidinium passi sunt frater Andreas Vngarus sacerdos. Frater Gregorius de Iadra sacerdos. Frater. Nicolaus de Marchia. Frater Benedictus de Regno Apuliæ. Et Frater Thomas laicus de Fulgineo à Calogeris gręcis. Cum enim ad petitionem regis Vngariæ Ludouici, ad reducendum ad fidem veram Bulgaros illuc accessissent, & fructum maximum ibidem facerent; & hoc displiceret Callogeris gręcis: capto Bidinio per Burgaros: Fratres præfati per frustra concisi, martirium cõpleuerunt.

Multi fratres passi sunt.

De fratre Electo martire.

BEati Francisci tempore frater Electus laicus passus est martirium: sed vbi non reperi: qui antequam martirium acciperet acceptа regula in manu dixit Deo culpam suam de omni offensione, quam contra regulam ipsam aliquando fecisset.

Ex supradictis ergo apparet primum, quod erat declarandum, videlicet, q̃ ordo minorũ est singularissimus sanctitate. Nam vt parct ex superioribus vltra trecentos fratres habuit hic ordo: per quos Deus signa est operatus, & miracula. Et vltra 85. sunt martirio coronati: si diligenter superiora discutiantur. Et sic tam confessoribus sanctis fratribus, quam martiribus declaratur huius ordinis sanctitas, & celsitudo. Et sic patet primũ quod erat declarandum.

SEcũdo hic ordo p̃tę alijs ordinib⁹ institutis est singularissimus scientię luciditate. Habuit.n. hic ordo fratres scientia singulares,

In

In omni enim ſcientia tam diuina, quàm humana: fuerunt in hoc doctores excellentiſsimi. Si loquimur de ſcientia diuina quo ad ſacram ſcripturam & theologiam. Hic ordo habuit plures qui ſcripſerunt in ſacra ſcriptura eam exponendo & poſtillando: ac libros ſententiarum quo ad dubia declarando.

HIC PRIMO RECENSENDI VIdentur, qui Generalatus offitio functi ſunt in primęua Religionis inſtitutione. Quorum memoria in benedictione ſit &c.

De patre, & fundatore ordinis minorum &c.

FRanciſcus Bernardonus de Aſiſio, hic nō ab hominibus, ſed à Deo electus fuit Generalis, cum enim vnâ dierum euangelium illud audiret. Nolite portare ſaculum, neq; peram, neq; calciamenta, mox tanta ſpiritu ſancti vir tute adimpletur, vt cunctis mundanis rebus proiectis factus fuerit legis euangelicæ cęlator. Duodecim ſibi ſocios aſciuit, quos fratres minores appellauit, normam deinde uiuendi à Domino ſibi præoſtenſam quam breui ſermone conſcripſit, & à Santiſsimo Domino noſtro Innocentio III. authoritate plenaria ſanctæ ſedis confirmandam ſuppliciter expoſcit (quod & factum eſt) Cupiens pro Chriſti nomine mori ſoldanum petit, ab eo prædicandi euangelium veniam conſequitur. Cęterum in Italiam reuerſus rebus Religionis mirè au ctis, multis claruit miraculis, inſignitus ſacris ſtigmatibus in Aluernæ monte duobus annis elapſis Aſsiſij glorioſus moritur, & in monte in quo nunc nobiliſsimum extat cęnobium ſepelitur.

De ſecundo generali &c.

ELias de Aſsiſio, quem non nulli tertium Generalem ordinis aſſeuerant, Miniſter generalis à fratribus Aſsiſij deputatur, hic fuit non parum infeſtus ordini, quoniam multa ſub huius regimine incommoda perpeſſus eſt ordo, ſunt etiam nonnulli qui Petrum Cathanij Generalem ſtatuunt Patre Franciſco re nunciante; dum eſſet in humanis.

De tertio generali &c.

IOannes Parens cognominatus de Florentia Miniſter Generalis eligitur à Fratribus apud ſanctam Mariam de Portiuncula, ita laudabiliter vixit, vt ordinem mirum imodū, & fratrum numero, & ſanctitate auxerit.

De quarto Generali &c.

ALbertus de Piſis dum eſſet Angliæ, ibiq; ordinē latè diffunderet. Romæ vbi Fratres ad celebrationem Capituli conuenerant, noui capitis electioni inſiſtentes ab iiſdem generalis deſignatur. Hic ſi morte nō fuiſſet præuētus, uix. n. anno cōpleto moritur, magna de ſe promittebat circa Dei, & Religionis cultū.

De quinto Generali &c.

HAymo Anglicus in capitulo Romæ celebrato, in eo præſidente Sanctiſsimo Domino Noſtro Gregorio IX. huius ordinis Zelatore maximo, Generalis ab omnibus conclamatur ob eius humilitatem, & prudentiam ſingularem.

De ſesto Generali &c.

CReſcentius de Eſio Prouincie Marchiæ, vir quaſi confectus ſenio, iuſtus, & ſimplex Generalis ordinis electus eſt, qui tā pius omnibus ſe oſtendit, vt iuſti, & ſimplicis cognomen adeptus fuerit.

De ſeptimo Generali &c.

IOannes de Parma vir doctrina, & ſanctitate præcipuus, cunctis Patribus annuentibus ſpiritu ſancto operante in Generalem deſignatur, atq; clarus miraculis ſpiritum altiſſimo redidit.

De octauo Generali &c.

BOnauētura de Balneoregio mortuo ante tempus Fratre Ioāne in feſto Purificationis ſanctæ Mariæ Virginis Capitulum congregatur Romæ, in quo eſiſtente, & præſidente Sanctiſsimo Domino Noſtro Alexādro Quarto, electus fuit Generalis. Vir ſanè præclariſſimus, qui tali doctrina fuit præditus, vt Doctor merito ſeraficus appellaretur, & de ipſo ſuo loco narrabimus multa &c.

De nono Generali &c.

HYeronimus de Eſculo Prouinciæ Marchiæ Lugduni functo Fratris Bonauēturę officio omnibus in vnū collectis Fratribus Generalis ordinis eligitur, ob deinde præclaras ſuas virtutes Cardinalis creatur, & demum ad Pontificatum apicem Deo volente aſſumptus eſt.

De decimo Generali &c.

BOnagratia de Prouincia Bononiæ in Generalatu Fratri Hyeronimo ſucceſsit in Capitulo Aſsiſij celebrato, vbi numerus grandis Fratrum conuenerat electus, morum, ſanctitate, & vitæ integritate inſignis, toto ordini eius, atq; ſermonis dulcedine populis cunctis gratiſsimus.

De vndecimo Generali &c.

ARlotus de Prato Miniſter Prouinciæ Tuſciæ congregatis Patribus Mediolani nemine diſſentiente Generalis eligitur, qui cum per annum in offitio vixiſſet vitam cum morte commutauit.

De duodecimo Generali &c.

MAtteus de Aquaſparta Prouinciæ ſancti Franciſci ſuccedit Generalis in capitulo Montis peſſulani celebrato, quo officio vix abſoluto ad Cardinalis dignitatem aſſumitur.

De tertiodecimo Generali &c.

RAymundus Gaufredi de Prouincia Prouinciæ eligitur in Generalem in Capitulo Rea-

lo Reatino celebrato, & coram Sanctißimo Domino Nostro Nicolao Quarto, præsentibus duobus nostri ordinis Cardinalibus ab omnibus Patribus.

De quarto decimo Generali &c.

IOannes de Muro Prouinciæ Marchiæ præsente Sanctißimo Domino Nostro Bonifacio octauo Generalis cõmuni cõcordia patrũ proclamatur in Capitulo Anagniæ celebrato, & deinde Cardinalis Episcopus Portuensis creatur.

De decimo quinto Generali &c.

GVndislauus Galleus Prouinciæ sancti Iacobi Aßisij vnanimi omnium Fratrũ consensu Generalis ordinis designatur.

De sesto decimo generali &c.

ALexander de Alexandria Prouinciæ Ianuæ, uir quidem doctrina insignis, cuius monimenta non sine maximo ordinis nostri decore extant, hic nominalium, vt dicitant normã sequutus, Ocham Principem eorum similimus effectus est. In comitijs generalibus Barchinone celebratis generalis ab omnibus publicatur.

De septimo decimo generali &c.

MIchael de Cesena in comitijs generalibus Neapolim celebratis dictus est ordinis generalis.

De xviij generali.

GHerardus Odonis de prouincia Aquitaniæ Aßisij in capitulo generali creatus e t generalis vir eruditißimus.

De xix. generali.

FOrtunatus de prouincia Aquitaniæ in capitulo generali Marsiliæ habito, maximo fratrum concursu generalis eligitur.

De xx. generali.

GVglielmus Farinerius prouinciæ Aquitaniæ vir profecto grauißimus sanctitate morum præcipuus, Veronæ in capitulo generali factus est generalis, & deinde sanctę Romanæ ecclesiæ Cardinalis, hic suo tempore Religionis reformationi insistens, constitutiones quasdam, quas Farinerias appellauit à fratribus obseruandas edidit.

De xxi. generali.

IOannes de Bruuco prouinciæ Aquitaniæ vir sagax, & prudens in Capitulo Barchinone celebrato generalis electus est.

De xxij. generali.

MAttheus de Viterbio prouinciæ Romæ in capitulo Ianuæ congregato sine vlla controuersia generalis eligitur.

De xxiij. generali.

THomas de Bononia in Capitulo Aßisij congregato magna fratrum multitudine ibidem existente in generalem electus fuit.

De xxiv. generali.

LEonardus de Ghisono prouinciæ Neapolis in capitulo Tolosano vnanimi consensu in generalem eligitur, & deinde sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis, efficitur vir vt suo loco dicetur ꝓfundißimus, & eruditißimus.

De xxv. generali &c.

LVdouicus de Venetijs Prouinciæ sancti Antonij in capitulo Strigonij celebrato, eligitur in generalem, & postea sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis procreatur.

De xxvj generali.

PEtrus de sancto Georgio, vel alias Martinus de Ianua in capitulo Patauij celebrato electus fuit generalis.

De xxvij. generali.

HEnricus Altensis Prouincię Ianuæ omnibus Patribus in capitulo Florentiæ celebrato congregatis, & consentientibus, factus est generalis, vir doctus, & egregius, quo tempore Bartholomeus de Pisis compilator conformitatum claruit, & sic extat memoria vsq; ad tempora antedicti Bartholomei generalium, qui in ordine fuere.

SVBSEQVENS CATHALOGVS vt videre est continet omnes, & singulos generales vsq; ad hęc tempora; qui in Religione fuerunt.

ANtonius de Piretro electus fuit generalis in capitulo Argẽtinæ celebrato, quo tempore fuit scisma in Religione, nam aliqui adherebant, vt Galli, Hispani, & Angli vni generali, Itali vero, & Germani, atq; Vnghari alteri generali

Angelus de Senis vir quidem doctißimus in Capitulo Foroliuij Celebrato, Generalis eligitur.

Antonius de Massa. Prouincię Etruriæ, vir in toto orbe famosißimus, hic Aßisij fuit generalatu priuatus honesto modo, qnia nimis ordo sub eo relaxabatur, & ex priuatione generalatus fuit ad Episcopatum Massanũ translatus.

Guglielmus de Casali, Prouincię Ianuæ, dum esset procurator ordinis in Vrbe, Aßisij in capitulo à Patribus congregato absens generalis eligitur.

Antonius de Rusconibus Prouincię Mediolani, Paduæ in Comitijs generalibus ibidem celebratis, generalis electus est.

Angelus de Perusio, Prouinciæ sancti Francisci, Thæologus verè egregius, Romæ anno Iubilei, quo tempore sanctorum numero ascriptus est Beatus Bernardinus in frequenti fratrum concilio, generalis declaratur.

Iacobus de Mozanica, mortuo Angelo Perusij, vir in Theologia profundißimus, Bononiæ generalis electus est.

Iacobus scorzula insignis Thæologus, Romę omnibus fratribus conuenientibus, & consentientibus eligitur generalis.

Franciscus

Franciscus de Ruuere Sauonensis Theologiæ fundatissimus doctor, in Capitulo Perusij celebrato, Generalis eligitur, deinde ob eximiã suam virtutem Cardinalis à Paulo secundo creatur, demumq; nutu Dei ad Pontificatus apicem assumptus, & Sixtus quartus dictus est, sic multa in Theologia laudabiliter scripsit; in sanctorum numero Beatum Bonauenturam retulit; auxit opes, & dignitatem Ecclesiæ; Romam ad antiquam pulcritudinem edificijs mirabilibus ampliauit.

Zannetus de Vtino Prouinciæ sancti Antonij, Venetijs in capitulo communi omnium suffragio in Generalem eligitur. Hic vir in regimine præstantissimus, multa in Religionis decorem suo tempore fecit; Generalatusq; officium cum maxima dignitate tenuit, & randem Episcopus Taruisinus à Sixto Quarto creatur.

Franciscus Sanson de Brixia, Vrbini in Capitulo anno Iubilei in Generalem fuit electus, Vir sagax, prudens, doctus, & in regimine acerrimus.

Egidius Delfin Amerinus in Capitulo Interamne celebrato, fuit electus Generalis; tandẽ cum esset omnibus odiosus, coactus est officium Generalatus renunciare.

Raynaldus de Cotignola vir doctus, & prudens de Prouincia Bononiæ, Romæ in Generalem eligitur.

Philippus de Bagnacauallo ex Prouincia Bononiæ in Capitulo Romæ celebrato, eligitur in Generalem, vir equidem singulari doctrina, moribus, & virtutibus præditus.

Bernardinus à Cherio de Prouincia Ianuę omnium suffragijs electus est Generalis in Capitulo Asisij celebrato.

Antonius Marcellus Dalmata Generalis eligitur in comitijs Generalibus Romæ, quo tẽpore multa perpessa est religio minorum conuẽtualium propter fratres de obseruantia nuncupatos.

Antonius Saffolinus de Florẽtia Bononiæ eligitur generalis renuentibus optimatibus Religionis, preeipuẽ Antonio Trombetta Patauino viro clarissimo.

Ioannes Vigerius Ianuensis omnium patrum consensu in comitijs generalibus Spoleti habitis, electus est in generalẽ, peractoq; triennio sponte renunciauit generalatum, vir doctissimus, & in doctrina subtilissimi doctoris profundissimus.

Iacobus de Ancona Prouinciæ Marchiæ Medionali electus est in generalem, quò tempore ordo minorum conuentualium multa perpessus est, præcipuè in partibus Gallorum.

Laurentius Spata Bononiensis omnium fratrum consensu Romæ in comitijs generalibus eligitur in generalem, vir præclaro ingenio, & doctrina pollens.

Bonauentura à Costaciario Prouinciæ Sancti Francisci, Anconæ vnanimi consensu à fratribus in comitijs generalibus cõgregatis, ad generalatum assumptus est, vir quidem eloquentissimus, & in regimine non mediocri ingenio, & virtute præditus.

Ioannes Iacobus à Montesalchio Vmber, Assisij Cardinali Protettore assistente, post multa eligitur in generalem.

Iulius Magnanus Placentinus Iannę in Capitulo generali omnium Patrum consensu electus est generalis, vir non satis laudatus, & de Religione meritus.

Ioannes Antonius Ceruinus Ceruiensis, Assisij in festo Pẽthecostes in generalem eligitur, peractisq; quatuor mensibus ab humanis decessit.

Ioannes Antonius Delfinus Vicarius generalis à summo Pontifice eligitur, dumq; iussu sanctissimi se accingeret ad Concilium generale Tridenti celebrandum, ab humanis decessit. Vir equidem (vt suo loco dicetur) doctissimus ferè in omnibus facultatibus.

Ioannes Antonius sapiens ab Augusta prætoria, Prouinciæ Mediolani, Florentiæ in comitijs generalibus patrum omnium consensu, in generalem eligitur, Mediolanũq; profectus, dum multa pararet visitandi causa Prouincias totius Hispaniæ, extremum diem clausit.

Fęlix Perettus à Monte alto à summo Pontifice in Vicarium Generalem est assumptus, & ob egregias animi dotes, atq; virtutes insignes ad Episcopatum euectus, Card. tandem creatur, & ad summum apicem Pontificatus eueitur.

Ioannes Tancredus à Colle Aetruscus, Romæ in Comitijs generalibus suffragijs quampluri mis electus est in generalem; trinoq; mense peracto, animam Deo reddidit.

Ioannes Picus à Serra Prouinciæ Marchię, in Capitulo generali Camerini celebrato, eligitur in generalem; trienniòq; incompleto defunctus est.

Petrus Antonius à Nuceria Vmber in comitijs Generalibus Senis celebratis (nemine dissentiente) in generalem ordinis electus est, vitaq; cum morte commutauit completo sexennio.

Antonius Fera dictus de Plano Castanearum ex Castello Azara oriundus, Perusij in generalem tumultuosè eligitur; Hic dum se accingeret ad Capitulum genetale Bononiæ celebrandum, non completo triennio, ab officio generalatus absoluitur, & à summo Pontifice rem intuentis, in Episcopum Morsi eanum assumitur.

Clemens Bontadosius à Montisalchio in comitijs Generalibus Bononiæ celebratis, in generalem vnanimi consensu omnium Patrum eligitur; & incompleto biennio à summo Pon

tifice in Episcopum Nicastrensem assumptus est.

Euangelista Pelleus à Furcio Prouinciæ Marchiæ in comitijs generalibus Esculi celebratis(nemine dissentiẽte)in generalem eligitur, integroq; anno, peracto generalatu, à summo Pontifice in Episcopum Sanctæ Agatæ Gothorum creatur.

SEQVITVR CATHALOGVS VIRORVM Illustrium, quorum doctrina Ecclesia fulget, vt Sol, & Luna,&c.

De sancto Antonio.

SAnctus frater Antonins natione Hispanus, & si gradum Magisterij non habuit; fuit tamen lector Bononiæ, Tolosæ, Paduæ, & à summo Pontifice, & Cardinalibus Archa sacræ scripturæ vocatus: fecit sermones subtilissimos, ac miraculis gloriosus.

De sancto Bernardino.

BErnardinus Senensis vir sanctissimus scripsit de Conceptione Beatę Virginis.
Officium de nomine Iesu.
De Christiana Religione.
De Euangelio ęterno. Itẽ super Apoc.lib.1.
Et Sermones Quadragesimales compilauit.

De Doctore Seraphico.

BOnauentura de Balneo Regio Seraphicus nuncupatur ob sui melifluam doctrinam;qui quidem scripsit luculenter.
Super quatuor sententiarum libros.
Postillauit excellenter euangeliũ Beati Lucæ.
Item in Euangelia, & Epistolas anni scripsit.
Apologiam pauperum.
Breuiloquium Theologiæ.
Expositionem orationis Dominicæ.
De operibus sex dierum.
Librum de contemplatione.
Librum de sex alis Seraphim.
Regulam Nouitiorum.
Legendam maiorem, & minorem B. Fran.
Item Officium Beati patris Francisci.
Opus de quinq; visionibus.
Itinerarium mentis in Deum.
Item de interiori homine.
Item prosam illam. Lauda Syon saluatorem.
Item edidit officium de Cruce in gratiam Ludouici Francorum Regis.
Et multa alia, quibus sua doctrina quam lata fuit,& alta apparet.

De Doctore Irrefragabili.

ALexander de Ales natione Anglicus, qui meritò nomen sibi vendicauit irrefragabilis, hic enim magno tempore Parisijs legit, fecit summam maximam in Theologia in quatuor partes diuidendo, & quia primus scripsit, mirum est in ipsa summa, non solum de profunditate,& magnitudine suę scientię, sed de inuentione tot dubiorum, titulorum, & quæstionum, propter quod fons vitę, Lutetiæ est vocatus: Hic etiam magister quasi totam sacram scripturam postillauit, & exposuit. Opus eius in Theologia approbatum est bulla Domini Alexandri Quarti,& sexaginta Magistrorũ Parisiẽsiũ; idcirco iure irrefragabilis dicitur ex profundissima doctrina, & ex modo inuentionis:& quia primã sibi sedem inter Theologos;qui summas Theologicas composuere sibi vendicauit. Hic enim, quæ sequuntur in lucem edidit.
Super Psalmos Dauid lucidissimos comentarios.
Item annotationes Bibliorum lib. vnum.
Item in Epistolas Pauli lib. quatuordecim.
Repetitiones lectionum.
Item in quinque libros Moysis.
In libros Salomonis.
Vitam sancti Thomæ Cantuariensis.
Vitam Regis Riccardi.
Et de factis Maumetti scripsit.
De Conceptione Virginis edidit tractatum.
Item in metaphisica, & libris de Anima.
Multaq; alia, quæ sparsim in Bibliotecis reperiuntur.

De Doctore subtili.

IOannes Duns Scotus,Doctor subtilis nũcupatur,hic primo in Anglia Oxoniæ sententias legit, deinde in studio Parisiensi, vbi doctor factus famosissimus est.
Scripsit in Theologia luculenter.
Et præcipuè super quatuor libros sententiarum,quos ipse ordinauit.
Quodlibetales quæstiones subtilissimas edidit.
Formalitates lucidissimas.
Quæstiones super libros Methaphisicæ.
In libris de Anima quæstiones fecit.
Super Logicam ferè totam, quæstiones,& dubia dissoluit.
Gramaticam tandem compilauit.
Et super scripturam sacram Postillas ordinauit.
Comentarios in Euangelia.
Item in Epistolam ad Romanos.

De Doctore Illuminato.

FRanciscus de Maironis meritò dici potest Doctor illuminatus, quia multa profundissimè scripsit, præcipuè in theologia.
Super quatuor libros sententiarum.
Quodlibeta lucidissima.
Formalitates amplissimas.
Quæstiones super libros physicorum Aristotelis.
Quadragesimale clarissimum.
Sermones de sanctis lucidissimos.
Deniq; non nulla super Logicã scitu digna.

De Doctore Venerando.

NIcolaus de Lira primus in Theologia venerandus Doctor scribendo, demum

Contra

contra Iudeos, & totam postillando scripturam diuinam celeber habetur in orbe.

De Doctore Reali.

Riccardus à Media Villa Doctor fidelis scripsit super quatuor libros sententiarum, ita diligenter, & accuratè, quod merito dici potest realis, & fidelis.
Item in Epistolas Pauli lib. 14.
Item in quatuor Euangelia libros quattuor.

De Doctore qui arbor vitæ nuncupatur.

Ioannes Galesis Anglicus, qui Parisius arbor vitæ inscribitur compoluit plures postillas, & spetialiter super Appocalipsim.
Item super sententias.
Item Cõmuniloquium libros septem.
Item manipulum florum.
Item Breuiloquium de sapientia sanctorum.
Item de quatuor virtutibus Cardinalibus.
Antiquorum etiam Principum, & Philosopho rum nonnulla.
Item Alphabetum vitæ religiosæ.
In libris quindecim.

De Doctore ordinatissimo.

Ioannes Basolus vir eruditissimus, qui tàm ordinatè, & luculenter insequens doctrinam Scoticam super quatuor sententiarũ libros scripsit, quod merito sibi nomen vendicauit, ordinatissimi doctoris.

De Doctore Caracciolo.

Landulphus Caracciolus Neapolitanus scripsit super quatuor sentẽtiarũ libros.
Item in quatuor Euangelia.
Item in Epistolam ad Hebreos.
Item in Zaccariam Prophetam.

De Doctore Hibernico.

Mauritius Hibernicus vir profundissimus totam doctrinam Ioannis Scoti postillauit.
Item dictionarium sacrę scripturæ cõposuit.

De Doctore Aureolo.

Petrus Aureoli Verberius vir eloquentissimus scripsit super quatuor sententiarũ libros luculenter, & exacte.
Item Compendium sacrę scripturæ verè lucidissimum.

De Doctore Canonico.

Ioannes Canonicus sectator Scoticę doctrinę scripsit super quatuor libros sentẽtiarũ.
Item quæstiones lucidissimas in libris de physico auditu.

De Doctore Lamarensi.

Guglielmus de Lamarra Anglus scripsit super quatuor sententiarum libros.
Item Correctorium sancti Thomæ.
Item Additiones in sanctum Bonauenturam.
Item lecturas scolasticas.

De Doctore Principe Nominalium.

Guglielmus Ocham Anglicus Ioãnis Scoti auditor scripsit in quatuor sententiarum libros.
Item in quodlibeta.
Item Centiloquium compilauit.
Item in totã Logicã quæstiones subtilissimas, & multa alia.

De Doctore Aragonio.

Antonius Andreæ Aragonius vir doctissimus sectator Scoti scripsit luculenter super quatuor libros sententiarum.
Quæstiones methaphisicales.
Et super totam artem veterem.

De præceptore Doctoris subtilis.

Guglielmus Varro præceptor Scoti vir profundissimus, & doctissimus, hic scripsit super quatuor sententiarum libros, dedit sibimetq; præceptor in discipulum, cui aliquando vt clarior eius doctrina redatur Scotus eius disertissimus discipulus aduersari videtur.
Gerardus Odonis in omni facultate sufficiẽs magister in Theologia fuit eximius, qui tam super Bibliam libros sententiarum, ethicorũ, quàm Logicæ scripsit acceptè, ac stighmatum officium ipse digessit.
Fortonerius Vasalli doctor in Theologia facundus verbo, & opere in Theologia, & super scripturam, ac libros de Ciuitate Dei nonnul la peregit.
Mateus de Aquasparta Doctor Theologus multa tàm super sententias, quàm scripturam edidit, & luculentos sermones composuit.
Beltrandus de Turri sacræ Theologiæ magister scripsit luculenter.
Super sententias.
Super Euangelia.
Super Epistolas; quæ per anni circulum in Ecclesia leguntur.
Collationes, & sermones, de eisdem composuit.
Et multa alia fecit.
Robertus da Asia magnus magister in sacra pagina.
Scripsit super sententias disertissimè, ac cum magistris.
Alexandro de Ales.
Rigaldo.
Ioanne de Rupella.
Regulam declaratam, Fratri Simoni Generali Ministro trasmisit.
Ioannes de Parma vir doctissimus scripsit in Theologia.
Super sententias.
Super totam Bibliam.
Officium passionis compillauit.
Scilicet Regem Christum Crucifixum.
Ei de beneficijs creatoris.
Alexander de Alexandria magister in Theologia scripsit.
Super sententias.
Fecit plures notabiles postillas.
Super methaphisicam.

Libros de anima.
Et multa alia.
Gualterius magister magnus fuit, hic opus pulcrum super sententias edidit.
Quodlibeta plura fecit.
Super scripturam modulatè scripsit.
Et ad petitionem Alexandri quarti opus sermonum ad status composuit.
Franciscus de Marchia vir nominatissimus magister in Theologia luculenter depronsit, multos tractatus, ac quaestiones theologicas, atque physicas.
Petrus de Aquila Doctor Scotellus nominatus edidit opus in tota theologia, ac aliam lecturam super sententias peregit.
Leonardus Giphonensis scripsit lecturam super cantica canticorum.
Item super 4. sent. lib.
Ioannes Pecham Anglicus scripsit in 4. lib. sentent.
Item in cantica canticorum lib. 1.
Item locos commnnes scripturarum.
Ioannes Ricardi Episcopus Draconensis edidit compendium theologię.
Ioannes Rupescissa scripsit in lib. sent.
Ioannes de S. Geminiano edidit quasdam meditationes in Euangelia.
Ioannes Standitius Anglicus scripsit contra versiones Erasmi noui testamenti.
Lucas Bitontinus edidit super Euangelio, & Epist. quadragesimales.
Nicolaus Goran scripsit quaedam in libros sentent.
Item in sacram scripturam quaedam edidit.
Nicolaus Grandis commentarios in Epistolas Pauli ad Rom. & Heb.
Nicolaus Herbron scripsit ennarationes Euãgeliorum quadragesimalium.
Item in Psal. 78. ennarationem lamentatoriã.
Nicolaus Lackman Teutonicus in 4. sentent. scripsit.
Nicolaus de Nysa Gallus scripsit super 4. sen.
Item scripsit Gemmam praedicantium.
Nicolaus de Orbellis in 4. sent. scripsit.
Petrus Philaretus de Candia Pont. Alex. 5. scripsit commentarios super 4. sent.
Reginaldus Card. super 4 sent. scripsit.
Ricardus Cenomani scripsit in Psalterium.
Robertus Eliphar scripsit quęstiones super 3. sentent.
Item Quaestiones ordinarias lib. vnum i.
Item lecturas Theologiae lib. vnum.
Robertus de Rusia scripsit super sent.
Rugerius Bacchonitanus scripsit super 4. sent.
Item Compendium studij Theologici.
Stefanus burlifer scripsit reportata in 4. sent. lib. D. Bonauenturae.
Vbertinus à Casali scripsit in Apoc. de septem statibus iuxta septem visiones.
Vitalis à Furno Card. edidit postilla in Apoc.

Antonius Bitontinus collegit ex Nicolao de lyra postillam in omnes lectiones veteris, & noui test. & sermones dominicales.
Antonius Bruichius à Ronygsteyn, collegit breue euangeliorum Monotessaron, ex quatuor euangelijs.
Antonius Vercellensis edidit quadrag.
Bonifacius Gallus edidit quadragesimale.
Conradus de Saxonia edidit sermones de tẽpore lib. vnum.
Item sermones pro quadrag. lib. vnum.
Item sermones de sanctis lib. vnum.
Iacobus de S. Geminiano scripsit sermones de tempore.
Iacobus à Trisanto elaborauit 32. quadragesimalia.
Item sermones dominicales.
Item sermones de tempore.
Item sermones de Sanctis.
Ioannes Bruncaldal Teutonicus scripsit sermones de tempore lib. vnum.
Item de Sanctis lib. vnum.
Item Quadragesimale lib. vnum.
Ioannes Durandus Teutonicus edidit sermones de tempore.
Item quadragesimale.
Ioannes Gritich Basiliensis scripsit sermones de tempore.
Item sermones de Quadragesima.
Item de Sanctis.
Item de passione Domini.
Ioannes Meder scripsit sermones.
Ioannes Merdigius Teutonicus scripsit sermones de tempore lib. duos.
Item de Sanctis lib. duos.
Item per quadragesimam lib. vnum.
Ioannes de Rupella scripsit sermones dominicales.
Ioan. de S. Geminiano edidit quasdam meditationes in Euangelia.
Ioan. de Saxonia edidit sermones de Sanctis.
Item sermones de tempore.
Ioan de Vuerdena Teutonicus edidit sermones duplices de tempore.
Item de Sanctis.
Item per quadragesimam.
Lucas Paduanus scripsit sermones de tempore.
Item de Sanctis.
Ludouicus edidit sermones feriales per totum annum.
Item commune sanctorum.
Marcus de summa Ripa edidit quadragesi. quod inscribitur Bonum quaternarium summae Ripae.
Nicolaus Rocham scripsit sermones.
Nicolaus de Verona edidit quadrag.
Item super Epistolas quadrag.
Petrus de Saxonia edidit sermones de tempore.

Item

Item sermones de sanctis.
Philippus à monte Calerio scripsit quadr.
Item sermones de sanctis.
Item sermones de tempore.
Robertus Messier scripsit super Epistolas, & Euang. quadragesi. sermones praeclaros.
Robertus de Russia scripsit sermones diuersos.
Thomas de Ales Anglicus scripsit quadragesimales sermones.
Aluarus Pelagius scripsit speculum Regum lib. 1.
Item Apologiam lib. 1. contra Gulielmum Ocham.
Item opus insigne de planctu Ecclesiae.
Conradus Clingius edidit locos communes contra Haereticos.
Item de securitate conscientię Catholicorum in rebus fidei.
Item summam doctrinae Christianae.
Item Catechismum Catholicum.
Egidius d'Assisio socius B.F. scripsit opuscula laude digna, nempe de consilijs animarum.
De via salutis, & perfectionis.
De fide, & dilectione.
De contemptu mundi.
Franciscus Burgonius Parisiensis edidit indicem omnium dictorum à B.Aug.
Franc. Cordubensis edidit annotationes Catholicas in Religionis articulos contra Haereticos.
Gaspar Schatzgerus scripsit de libero arbitrio.
Item de Missa contra Lutherum.
Item de matrimonij indissolubilitate.
Gonsaluus generalis compilauit tractatum de praeceptis eminentibus regulae.
Item de ęquipollentibus.
Item de habentibus vim pręcepti.
B. Gualterius Pictauensis Episcopus scripsit sermones ad status.
Item rudimenta pro concionatoribus.
Gulielmus Vuoderfordensis Anglus scripsit aduersus Vuittgleffum.
Item declarationum lib. vnum contra 18. articulos.
Item opuscula quaedam pręclara.
Iacoponus Tudertinus edidit quaedam opuscula latina, & Etrusca lingua.
Ioannes Gauinetus concinnauit librum, qui dicitur amicus medicorum.
Item opusculum, quod coeli ennarant inscribitur.
Ioannes Genesius Quaia Parmensis edidit librum de Ciuitate Christi.
Item edidit Rosarium.
Matthias Doringus edidit replicas defensiuas pro Nicolao de Lyra.
Nicolaus Mutius Venetus scripsit super Gregorium opus per materias distinctum.
Odoricus de Vtino peregrinationem suam.
Item de mirabilibus ipsorum infidelium.
Item quasdam epistolas.
Petrus Galatinus Apulus scripsit de Archanis catholicae veritatis contra Hebreos.
Petrus Reginaldus edidit speculum finalis retributionis.
Item de gaudijs piorum.
Item de poenis malorum.
Petrus Thomas edidit epistolam quādam de Conceptione B.Virginis.
Richardus à Media villa scripsit de Conceptione B. Virg.
Robertus Caracciolus à Licio scripsit de laudibus sanctorum.
Item de poenitentia.
Item de peccatis.
Rugerius Bacchonitanus scripsit Compendium studij theologici.
Item de Nicromanticis imaginibus.
Item de vera Astronomia.
Item scripsit pronostica de cursu syderum.
Item scripsit regimina coelestium.
Simon Fontanus edidit varia, & multa opuscula.
Stephanus Burlifer scripsit de timore seruili.
Item de alijs donis omnipotentis Dei.
Theodoricus de Obsenbruck edidit de passione domini.
Item de exercitio interiori.
Item manuale simplicium.
Thomas de Ales Anglicus scripsit vitam B.Virginis Mariae.
Item disputationes scholasticas.
Thomas Illiricus ab Auximo scripsit Clypeū Ecclesiae.
Thomas Murnar Argētinus multa edidit opuscula, & praesertim quoddam Calendarium in quo lutheranorum mores, secundum Circulum Zodiacum grafice depingit.
Vbertinus à Casali scripsit Arborem vitae Crucifixi, ad omnes Christi fideles.
Vitalis à Furno Cardin. edidit speculum morale.
Item tractatum pro tuenda sanitate.
Franc. de Platea Bononiensis scripsit opus insigne de restitutionibus lib. vnum.
Item de Censuris lib. vnum.
Item de Vsuris, & actu matrimoniali.
Octauianus Praeconius scripsit summam de Sacramentis.
Petrus Paulus de Potentia edidit quaedam quaestionem de matrimonio.
Item de bonis operibus in peccato mortali factis.
Richardus à Media villa scripsit super distinctiones Decretalium lib. vnum.
Item de ordine iudiciorum.
Alexander Villadeus edidit tractatum de Sphera.

Franc.

Franc. de Valentia Padi edidit quæst. in Metaph. Arist.
Guilielmus Alneuuier Northumber scripsit in philosophiam naturalem lib. octo.
Iacobus Branchus ex Alba edidit opusculum per conclusiones in omnes lib. Arist.
Ioannes Anglicus exposuit vniuersalia Scoti.
Ioannes à Casali varias contexuit quæstio. in philosophia.
Melchior Parmensis edidit tractatum de Anima lingua ethrusca interrupto dialogo.
Nicolaus Bonetus edidit philosophiam naturalem.
Rugerins Bacchonitanus scripsit in libros naturales.
Item in morales Arist.
Adam Sasbnoth Delphius edidit succintam expositionem in Isaiam.
Item scripsit in omnes Pauli Epistolas ex omnibus tàm græcis, quàm latinis Orthodoxis collectam.
Adamus Godham Anglus scripsit in tertium sent. lib. 4. Determinatioum lib. vnum.
Adamus de Marisco Anglus scripsit Elncidarium scripturæ.
Lecturas in Theologia lib. vnum.
Antonius Syrretus edidit subtilissimas formalitates ex doctrina Scotica.
Arlotus Pratensis Etruscus generalis edidit concordantias Bibliæ, quæ sine auctoris tit. imprimuntur.
Ascensius Aquitanus postillam fecit in Apoc.
Item super 4. sent.
Beltrandus, vel Bertandus à Turre edidit commentarios in 4. lib. sentent.
Conradus de Saxonia super 4. sent. edidit.
Item super orationem dominicam lib. 1.
Item de salutatione Angelica lib. vnum.
Item Commentarios in multos Bibliorum libros.
Franciscus Rubeus de Apignano scripsit super primum sent. Scoti.
Franciscus Ximenes Card. scripsit eleganter commentarios in vtrunque testamentum lingua multiplici.
Gratianus Brixianus edidit super 2. Scoti.
Gualterius Catton Anglus in 4. sentent. lib. scripsit.
Gualterius Episcopus scripsit in 4. sent. lib.
Irem quolibetorum lib. dnos.
Guido Brianzonis Aquitanus edidit in 4. sententopus distinctum.
Gulielmns Alneuuier Northumber scripsit lecturam sent. lib. 4.
Gulielmus Cremonensis edidit in 4. sent. lib.
Gulielmus Bernardi de sacrarum literarum communicatione, & earum sensu germano.
Gulielmus Rubion scripsit super 4. sent. lib.
Gulielmus Vorilion Britanus scripsit in 4. sent. lib.

Gutierus Treius scripsit commentarios in Euangelia.
Haymo Anglicus generalis scripsit super 4. sent.
Henricus Herphius scripsit de Mistica Theologia.
Item librum de decem præceptis.
Hierouymus Leopolitanus omnes Bibliæ lib. Polouica lingua conuertit.
Ioannes de Colouia Agripina edidit 4. sent.
Item Postillam hyemalem, æstualem.
Ioannes Guarro Anglicus scripsit super sent. lib.
Ioannes de Fonte edidit conclnsiones in 4. sent. lib.
Ioannes Royardus scripsit Homelias iuxta literam in omnia Euágelia quadragesimalia.
Ioannes Standitius Anglicus scripsit contra versiones Erasmi noui testamenti.
Ioannes Valonus Apulus edidit declarationes marginales in formalitates Scoti.
Mamotrectus à Regio Lepidi edidit Dictionanarium totius Bibliæ.
Marcus Vlmensis Hermanus edidit Dictionarium in sacra scriptura.
Michael da Charcano scripsit de decem præceptis.
Monaldus Iustinopolitanus, in 4. sent.
Nicolaus Tacitus Tigenus edidit castigationes in nouum test. sub titulo Epanorthoes.
Item Scolia in nonum testamentum.
Nicolaus Vigenus scripsit castigatioues in nouum test.
Nicolans Veronensis Vmber scripsit super Epistolas quadragesimales.
Petrus de Colle Teutonicus scripsit in lib. sent.
Petrus Ioannis Baccalaureus edidit super sent.
Item super totam sacram scripturam.
Petrus Thomas edidit tractatum formalitatum ad mentem scotistarum.
Philippus Varagius edidit flores totius sacræ Theologiæ.
Pontius Carbonelli edidit postillam in vtrūque testamentum.
Robertus Couutton Anglicus scripsit quæstiones sen. & quolibeta.
Robertus Mesier scripsit super Epistolas, & Euangelia quadrag.
Robertus de Russia scripsit super sent.
Rodulfus Rodimptou in Theologia, & Biblia scripsit.
Seraphinus Cnmiranus Feltrensis edidit tomos duos contradictiounm veteris, & noui testam.
Antonius Lucensis Etruscus edidit quadrag.
Antonius Monilianus Ligur edidit insigne opus nuncupatum. Sursum corda.
Antonius Vercellensis edidit quadrag.

Arlotus Pratensis, vt supra, edidit varios sermones.
Bartholomaeus Vrsinus Romanus quadragesimale edidit.
Beltrandus Card. scripsit sermones euang.
Item sermones de sanctis lib. 1.
Item Sermones de Epistolis lib. 1.
Bernardinus de Busto edidit sermones.
Bernardinus Feltrensis edidit quosdam sermones vernaculo sermone.
Bindus Senensis edidit quosdam sermones praedicabiles.
Bonauentura Blancus à Cotignola edidit quadragesimale.
Bonauentura à Cellano quosdem sermones scripsit.
David Teutonicus scripsit sermones de tempore lib. vnum.
Item sermones de sanctis lib. vnum.
Franciscus de Asta scripsit sermones per annum.
Hungarius Pisthiensis edidit sermones, qui in scribuntur, Biga salutis.
Iacobus Asculanus edidit sermones varios.

Posteriores Theologos, qui ferè hâc tempestate nostra claruerunt visum est hic subtus ponere.

ANtonius Trombetta Patauinus theologus emiuentissimus, lucidissimusq; methaphisicus; qui quaestiones in Methaphisicis compiosissimas edidit, & de futuris contingentibus tractatum compilauit. Hic ad Archiepiscopatum Vrbini euectus est.
Hieronymus Gadius Bononiensis luculenter scripsit.
Super libros sententiarum.
Super quodlibeta Scoti. Vir egregius, & virtute clarus.
Paduanus de' Grassis Barolitanus, vir egregius scripsit.
Conciliationes Pauli.
Cuntraditiones Scoti.
Hieronymus Ôirellus Brixiensis vir apprimè doctus scripsit.
De primo cognito.
Item de speciebus intelligibilibus.
Item expositionem lucidam in disputationes Auerrois contra Algazelem.
Iacobus Bargius scotista famosissimus Prouinciae Ianuae scripsit.
Super quatuor libros sentẽtiarum; & per quadraginta annos, & vltra iu Gymnasio Patauino Metaphisicam professus est.
Compilauit etiam quasdam precationes ad sacrum Concilium Tridentinum.
Cornelius Mussus Placentinus Ecclesiastes facundissimus, vir in omni facultate pollens Edidit homelias latinas de modo visitandi.

Item libros quinque de historia diuina.
Item Conciones luculentissimas lingua etrusca, & adeo fuit praeclarus, quod omnibus Principibus, atque pręlatis ob stili elegantiam, & facundiam linguae, nõn secundus fuit; multaq; alia in lucem edidit.
Franciscus Visdomini Ferrariensis; vir egregius, & in sua Religione praestantissimus edidit Quadragesimale.
Item diuersas homelias latino, & vernaculo sermone.
Ioannes Antonius Delphinus à Casali Maiore, multa edidit opuscula; nempè.
De Rerum euentu.
Item de Celibatu,
Item de potestate Papae.
Item de coelestibus Globis.
Item de nobilitate.
Item de Methodo. Vir insignis, & praeclarus, multosq; habuit alumnos.
Augustinus Righinus declamator egregius, vir in sermocinando non secundus, hic edidit quadragesimale liugua latina compilatum.
Octauianus Pręconius siculus vir potens iu sermone, edidit.
De passione Domini nonnulla scitu digna. Hic tandem assumptus est ad Archiepiscopatum Panormitanum.
Ioannes Franciscus Faernus à Cremona sacrae Theologiae professor, & Ecclesiastes eximius, in omnibus ferè Gymnasijs lector non vulgaris, & Concionator acerrimus.
Constantius Sarnanus Regens Patauij, Theologus Perusij, vir non satis laudatus, edidit lucubrationes quasdam in vniuersalia Scoti.
Item Conciliationem dilucidam omnium cõtrouersiarum Sancti Thomae, & Scoti.
Item directorium in Lògica, Phylosophia, ac Theologia.
Item tractatum de secundis intentionibus secundum doctrinam Scoti.
Lutius Placentinus virtutibus, ac nobilitate clarus; nempè ex nobilissima de Anguisciola familia ortus, vir doctissimus inter Theologos Franciscanos hac tempestate primam sibi sedem vendicauit, Bononiae publicè methaphysicam per multos annos profitetur. Alumnos quàm plurimos tàm in Religione, quàm extra habuit. Theologiam in principalioribus Gymnasijs legit. Vir equidem non satis laudandus ex animi pietate, doctrina, & morum probitate.
Octauianus Rauennas Theologus pręstantissimus, disertissimus doctrinae Scoti sectator. Patauij, Bouonię, & Romae per multos annos, tàm publicè, quã priuatim Theologiam professus est; eiusq; scripta praecipuè in Scotum desiderantur.
Petrus Rudulphius à Tausignano vir prudẽs, & doctus multa edidit praecipuè quadraginta homelias

homelias in ſeptem Pſalmos Dauidicos.

Et Quadrageſimale non ſatis laudatum. Hic ad Epiſcopatum Venuſinum à ſummo Pontifice aſſumptus eſt.

Ioannes Bernerius à Corigio ſacræ Theologiæ profeſſor, & in doctrina doctoris ſubtilia peritiſsimus, Bononiæ legit, multosq; alumnos coaluit.

Propertius à Taleacotio, vir eruditiſsimus, moribus ornatus, Theologiam Patauij, Bononiæ, & Venetijs per multos annos profeſſus eſt, tandem à ſummo Pontifice in Epiſcopum Cariatenſem eligitur.

Clemens Thomaſinus à Florentia vir vndequaq; laudandus. Hic Peruſij, Bononię, Florentiæ, Senis, & ferè in omnibus Religionis Gymnaſijs Theologiam profeſſus eſt.

Sebaſtianus Turrianus à Papio vir celebris, Theologię ſectator, methaphyſicam publicè profeſſus eſt in Ciuitate Taurinorũ, Peruſij, & Patauij, per multos annos legit.

Deſiderius Rognonus à Corigio vir in Theologia apprimè doctus, hic Senis, Patauij, Bononiæ, & multis in alijs locis doctrina, fama, atq; moribus clarus.

Octauianus Carus Partenopeus phyloſophiæ amator, Theologiæ ſectator, Patauij, & Neapoli per multos annos in Gymnaſijs legit.

Antonins Poſius à Monte Ilcino vir ardenti ingenio, Procurator in Vrbe, Phyloſophiæ deditiſsimus, compilauit tabulam valde vtilem ſuper Ariſtotelem, & Auerroem.

Hieronymus Palanterius Theologus Patauinus, vir in facultatibus apprimè verſatus, & in doctrina Scoti diſertiſsimus.

Iulius Santucius à Monte Filatrano Theologus in ſapientia Romana, vir non ſatis laudatus, cum Patauij, Bononiæ, Neapoli per multos annos legerit.

Lelius Medices Placentinus vir egregius, Inquiſitor Piſanus, atque Theologus, hic Bononiæ, Venetijs, Romæ, functus eſt officio lectionis Theologiæ, & in omni facultate apprimè verſatus.

Hieronymus Albericus à Briſighella Rector Collegij ſancti Bonauenturæ, vir acri ingenio pollens, Theologiæ, phyloſophięq; ſectator, & in concionibus egregius Eccleſiaſtes.

Hyeremias Bucchius de Vtino, vir facilis, & periculis agitatus edidit tractatum de Angelis.

De Sacramento Altaris.

De Nobilitate Virginis Glorioſæ.

Item ſcripſit ſuper pſalmos.

Deus Deus meus reſpice in me &c.

Domine quis habitauit in tabernaculo, &c.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit.

Benedixiſti domine terram tuam.

Ad te leuaui animam meam Deus meus in te confido.

Item in orationem Hieremiæ, Recordare.

Item in canticum Zaccariæ.

Plures fuerunt alij in theologia magiſtri in Prouincijs Angliæ, Franciæ, Aquitanię, & alijs ordinis Prouincijs, qui operibus ſuper ſententias, & in alijs facultatibus à ſe conditis hunc ordinem rediderunt, & faciunt ſcientiæ laudatę ſingulariſsimum.

QVibus, & alijs poſsibilibus adductis cõprobatur merito, quod iſte ordo tam ratione doctorum nominatorum; quam ex cauſa omiſſorum, ac aliorum multorum fratrum, ſcientia fuerunt mirabiliter præditi, & inſignes, eſt ſingulariſsimus ſcientiæ luciditate, quæ erat ſecunda conditio, qua ordo minorum inter alios extollebatur. Qua propter ſicut in prima conditione huius ordinis, quæ fuit ſingularis ſanctitatis; qua ipſe inſigniebatur, & decorabatur, poterat dici verbum Apoſtoli Eph. 4. videlicet ꝙ Deus. Aliquos huius ordinis fratres dedit Apoſtolos, vt patuit in Beato Franciſco, & alijs ſocijs ſuis. Quoſdam autẽ prophetas; ſicut in multis fratribus ſupra eſt oſtenſum. Alios vero Euangeliſtas: quia nonnulli fuerunt egregij verbi Dei prædicatores. Alios autem paſtores, & doctores: quia plures fuerunt prælati maximi, & magiſtri præclari. Sic ratione huius ſecundæ conditionis videlicet ſcientiæ, & doctrinæ, quo ipſe ordo dignificatur, poteſt dici ratione magiſtrorum, & in diuerſis facultatibus doctorum, illud ſap. 7. Dedit mihi, videlicet quo ad membra, omnium ſcientiam quæ ſunt vera, vt ſciam diſpoſitionem Orbis terrarum, &c. vſque ibi. Omnium enim artifex docuit me ſapientia. Hic enim ordo quo ad ſua membra repletus eſt quaſi flumen ſapientia, & terram retexit. Ad inſulas longe diuulgatum eſt nomen tuum: & dilectus eſt in pace tua. In cantilenis, & in prouerbijs, & in comparationibus, & interpretationibus miratę ſunt terrę, & in nomine Dei, cui cognomen eſt Iſrael, Eccleſiaſtici 47. Quare non immerito in domino ordo honoratur, & honorabitur. In medio populi gloriabitur. Et in Eccleſijs altiſsimi aperiet os ſuum. In medio populi exaltabitur. Et in multitudine electorum habebit laudem. Et inter benedictos benedicetur. Et ratio, quia inquit hic ordo, quaſi doctrinam ante Lucanum illumino omnibus. Et enarrabo illam vſque in longinquũ. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes. Et illuminabo omnes ſperantes in domino. Doctrinam quaſi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus ſapientiam, & non deſinam in progenies illorum vſque in æuum ſanctum. Eccl. 24. Sic ergo prædictis patet ſecundum, quod erat declarandum.

TERTIA PARS PRINCIPALIS huius ſecundæ partis fructus octaui.

TErtio hic ordo dicebatur excellentiſsimus præ alijs ex nobilitate; quia in ordine iſto fuerunt perſonæ inſigniſsimè tam dignitate Eccleſiaſtica, quam ſeculari: vbi eſt aduertendũ, quod ſicut nonnulli de dignitate Eccleſiaſtica ordinem intrantes, eum decorarunt, ſic de iſto ordine ad Eccleſiæ prælaturas aſſumpti, ipſum nobilitant, & decorant. Sed videndum eſt primo qui fuerunt illi, qui magni in Eccleſia hũc ordinem intrarunt. Secundo qui fuerunt de hoc ordine aſsũpti, & ſubuecti ad Eccleſiæ dignitates; Quantũ ad primũ de ordine ſuprę mo ſcilicet ſummi Pontificatus, & Papatus.

Habitum ord. B. Fr. qui primo induit.

Primus, qui habitum induit ordinis, & pluries detulit, fuit dominus Gregorius nonus. Hic fuit primus noſtri ordinis protector, vocatus dominus Vgo, ſiue Vgolinus Epiſcopus Oſtieñ. qui ſingulariſsimè B. Franciſcum dilexit, & ordinem.

Huic B. Franciſcus prophetauit ipſum futurũ ſummum Pontificem; & ſemper eidem ſcribebat ante ſublimationem ad Pontificatũ ſic. Venerabili in Chriſto patri totius mundi, &c. Inſtitutus fuit iſte protector ordinis per dominum Honorium tertium petente ipſo B. Franciſco ipſum ab eodem. Factus vero protector, ſemper ordinem protexit contra prę latos, & alios in principio contra ordinẽ inſurgentes, & ordinem quantum valuit promouit, & exaltauit.

Iſte eſt ille, qui interfuit capitulo gñrali Aſſiſij celebrato; vbi fuerunt vltra quinque milia fratrum, vbi & miſſam celebrauit, & fratribus prædicauit.

Hic eſt dominus Oſtieñ. cui interroganti ſi beato Franciſco placebat, vt fratres ad dignitates Eccleſiaſticas promouerentur. Reſpondit, ꝙ non, vt dicetur infra fructu, & conformitate 17.

In huius menſa B. Franciſcus inuitatus ab eo ad prandiũ, fruſta portauit eleemoſynæ; quã hoſtiatim mendicauerat; Et cuilibet exiſtenti in menſa, vnum bolum ſanctus Franciſcus tranſmiſit. Redargutus ab eo, quare pro eleemoſyna ierat comeſturus cum eo; Reſpondit ꝙ ipſum multum honorauerat, vtpote Chriſtum dñm maiorem honorando.

Semel cum hic intraſſet dormitorium fratrũ, & vidiſſet quõ dormiebant, plorauit fortiſsimè, ſe & ſuos aſſerens dignos inferni cruciatibus, quia nullam pęnitentiam exercebant. Ad Apoſtolicum apicem ſublimatus. B. Fran. catalogo ſanctorum aſcripſit: Aſsiſij ipſo pręſentialiter cum tota Romanã curia exiſtente. Primum lapidem Eccleſiæ de Aſsiſio poſuit, ac ipſam Eccleſiam á cuiuſcunque iuriſdictione excepta ſummi Pontificis exemit, & multa iocalia eiſdem Eccleſiæ dedit.

Hic Pontifex glorioſus ob deuotionem præcipuam ad beatum Franciſcum, & ordinem. in die cęnę Domini habitum ordinis aſſumebat, & cum ipſo faciebat mandatum; lauando pedes fratrum, & pauperum, ac habitum per totam diem illam, & ſequentem ſcilicet veneris ſancti gerebat. Inſuper viſitando ſanctuaria Vrbis cum fratribus habitum ordinis ibat indutus ſemper, prout teſtatur frater Philippus de Peruſio, qui hoc vidit in litera de protectoribus, directa fratri Gonſaluo ordinis noſtri generali miniſtro.

Gregor. 9. B. Fr. Religionis amator.

Martinus Pont.

Secundus qui habitum induit ordinis de ſummis Pontificibus fuit Papa Martinus, qui in morte aſſumendo habitum ordinis, cum ipſo voluit ſepeliri, & ſe humandum in Eccleſia B. Frãciſci Aſſiſij ob ipſius deuotionem dimiſit. Et tempore, quo Eccleſia regebat Peruſium, cum Eccleſia ſancti Laurẽtij, vbi eſt ſepultus, aliqualiter truncaretur, & conſequenter eius ſepultura deſtrueretur, corpus ipſius inuentũ eſt intactum habitũ ordinis indutum, prout qui viderunt atteſtati ſunt. Iſti igitur duo ſummi Pontifices non ſunt dedignati eſſe filij B. Franciſci ipſius habitum aſſumendo.

De Cardinalibus.

DE ordine Cardinalatus, & ſi multi deuotiſsimi fuerunt ordinis, & b. Franciſci, præcipuè tamen fuit Vicedominus Placentinus: Qui, cum eſſet Clericus ſecularis Cardinalis, & Epiſcopus Præneſtinus, de licentia domini Gregorij noni, ipſo permanente Cardinali, habitum ordinis aſſumpſit, tenuit, & cum ipſo mortuus iacet in Eccleſia noſtra Viterbij.

De Epiſcopis.

DE ordine Epiſcopatus dominus Rodulfus in Theologia magiſter Epiſcopus Erfodieñ., viſa viſione de Chriſto iudicante orbem, & ꝙ ſub alis ipſius iudicis ſtabat Frãciſcus cum ſuis, ſibique fuiſſet dictum, quòd ſi vellet ſaluari, deberet effici frater minor, vt poſſet ſtare ſub alis iudicis, Annuente Papa Gregorio nono abrenuncians Epiſcopatui, & omnibus: factus eſt frater minor humilis, & deuotus.

De Abbatibus fratres mino. facti.

DE ordine vero abbatiatus Abbas de Ambidon in Anglia abbatia dimiſſa; factus eſt frater minor.

Cc Frater

Frater Stephanus Inquisitor Tholosanus, & martir, cum esset Abbas magnus in partibus Guasconiæ, sprata Abbatia, factus est frater minor.
In ciuitate Anthiochiæ Abbas quidam cũ monachis omnibus, traditis Patriarchæ possessionibus; sed locum retinentes, factus est frater minor. De his,& alijs fructu sequenti,& conformitate dicetur.
Multi alij præbendati pinguisime cuncta dimittentes, sub habitu Francisci domino adheserunt, vt infra dicetur. Quia ergo tales fuerunt, & multi, & si non omnes potuerim, eum fuerint ta.n scientia, & generis nobilitate, quam Ecclesiasticis promotionibus præcipui, & hunc ordinem intrauerunt; eum incunctanter insignierunt, & notabilem reddiderunt.
Sed non minus fratres assumpti de hoc ordine ad apices Ecclesiæ supremos, & medios, cum spectabilem reddunt orbi. Ad statum Apostolicum,& si duo præfari videlicet Papa Gregorius nonus, & Papa Martinus (vt est prædictum) possint dici summi Põtifices fratres minores; tamen non sunt de ordine immediatè assumpti,& Præsules Romani effecti.

Ad statum Apostolicum de ord. min. propriè assumpti.

Primus D. Nicolaus 4. natione Picenus, Ciuitate Asculana, Hieronymus antea vocatus, ord. min. professus, Theologus, ac primo Generalis Minister, deinde à Nicolao 3. Presb. Card. S. Pudentianę tt. Pastoris anno 1278. 4. Idus Martij: postea à Martino a. Episcopus Card. Prænestinus tandem in sum mum Pontificem anno 1288. 8. Cal. Martij concorditer electus; qui prout narrabat qui dam de Ferraria, qui fuerat suus Scutifer, & decem summos Pontif. agnouerat, pręcipuus fuit inter omnes: obijt Romæ anno 1292. Prid. Non. Ap. ad S. Mariam maiorem sepultus.
Secundus D. Alexander V. antea Petrus Philareti vocatus, natione Græcus. Prouincia, & patria Cretensis ord. min. Theologus, qui primo Episcopus Vicentinus, deinde Episcopus Nouariensis, & Archiepiscopus Mediolanensis, ac Patriarcha Gradensis, demum ab Innoc. 7. anno 1405. Presb. Card. Basilicæ SS. 12. Apostolorum creatus; postea sexto Cal. Iulij. anno 1409. in Christi Vicarium electus; plures bullas de sacris B. Francisci stigmatibus confecit, & publicari mandauit. Obijt Bononiæ anno 1410. V. Nonas Maij; eius corpus iacet in Ecclesia S. F. ad Orientem.
Tertius D. Sixtus 4. Franciscus antea dictus, ex familia Ruuerea natus, qui primo Gener. Min. ord. deinde à Paulo a. anno 1464. Presb. Card. tt. S. Petri ad Vincula creatus, postremo ad summum Pontificatum anno 1471. V. Idus Aug. sublimatus. Obijt Romæ anno 1484. Idibus Aug. in Basilica S. Petri iacet.
Quartus D. Six. V. Fœlix antea dictus, ex Peretis à Monte alto natus, ord. min. Theologus, primo Viccarius Gene. ord. à Pio. V. postea Agathensis Episcopus, deinde Romę anno 1570. purpureo galero donatus tt. S. Hieronymi Illiricorum, ac Episcopus Card. Firmanus, demum in Christi Vicariatu succedens anno Domini 1584. 8. Cal. Maij Cathedram S. Petri ascendit, qui hodie Fęliciter viuit.

Ad statum Cardinalatus de ord. min. assumpti.

Primus fuit frater Vicedominus de Vicedominis Placentinus ord. min. filius Sororis Papę Gregorij X. à quo anno Domini 1274. Pontificatus 3. in Pentecoste in Concilio Generali Lugdunensi secundo, Episcopus Card. Pręnestin⁹ creatus, qui obijt anno 1277. Viterbij apud minores.
Secundus, Sanctus frater Bonauentura fidanza Ioãnis filius de Balneo Regiẽsis Tuscus ex octauo generali Ministro ord. fratrum min. Archiepiscopus Eboracensis in Anglia, post à Greg. X. anno 1274. in Concilio Gene. Lug. secundo, Pontificatus 3. in Pentecoste Episcopus Card. Albanus. Obijt Lugduni 3. Idus Iulij anno 1275. apud minores, à Sixto Papa 4. inter sanctos relatus, & à Six. V. inter Doctores Ecclesiæ ascriptus.
Tertius, Frater Bentiuenga de Bentiuengis Aquaspartanus Tudertinæ Diœcesis, Vmbrus ord. min. Theologus, capellanus, & Confessor Papæ Nicolaij 3. à quo anno Domini 1278. 4. Idus Martij Pontificatus anno primo Romæ ex Episcopo Tudertino, Episcopus Card. Albanus, & maior Pœnitentiarius electus est. Obijt Tuderti 7. Cal. Aprilis anno 1280. Sepultus ad minores in Ecclesia S. Fortunati.
Quartus, Frater Hieronymus Asculanus Picenus ord. min. nonus Generalis Min. Theologus, à Nicolao 3. anno 1278. 4. Idus Martij Pont. anno primo Romę, Presbyter Card. S. Pudentianę tt. Pastoris primo, deinde Episcopus Card. Prænestinus, tãdem omnium Card. suffragijs 8. Calen. Martij. anno 1288. Pontifex Maximus ellectus. Obijt Romę anno 1292. pridie Nonas Ap. ad S. Mariam maiorem est sepultus.
Quintus, Frater Matthæus de Aquasparta Tudertinę Diœcesis Vmbrus ord. min. Theologus, & primo 12. Generalis Minister, deinde à Papa Nicolao 4. anno 1288. Pontificatus primo in Vigilia Pentecostes Romę Presbyter Card. tt. S. Laurentij in Damaso, tandem Episcopus

ſcopus Card. Portuenſis, & S. Rufinæ. Obijt Romę anno 1302. in Ara Cœli.
Sextus, Frater Iacobus Caietanus Anagninus Bonifacij 8. nepos ord. min. ab eodem anno 1295. Pontificatus primo in 4. tēporibus Aduentus, Presbyter Card. tt. S. Clementis, Obijt anno 1304.
Septimus, Frater Andreas de Comitibus Signie Anagninus ord. min. pronepos Alex. Papæ 4. & affinis Bonifacij 8. à quo anno 1295. Pontif. primo in 4. temporibus Aduentus Romæ purpureo pileo donatus, dignitatem remiſit. Obijt in Caſtro Pilei in Campania anno 1302. & innumeris coruſcat miraculis.
Octauus, Frater Gentilis de Monte Floris Picenus, ord. min. Theologus Lector ſacri Palatij à Bonif. 8. anno 1298. Pontific. 4. Dominica prima Aduentus Romæ Presbyt. Card. SS. Silueſtri, & Martini, tt. Equitij. Obijt Auinione anno 1312. & eadauer Aſsiſij iacet.
Nonus, Frater Ioannes de Murro Picenus 14. Generalis Miniſter ord. min. Theologus, & Lector ſacri Palatij à Bonif. 8. anno 1302. Pontificat. 8. menſe Decemb. Romæ Epiſcopus Card. Portuenſis, & S. Rufinæ, ac ordinis Protector. Obijt Auinione anno 1312. ad minores.
Decimus, Frater Vitalis Bazatenſis, Vaſco, Gallus, ord. min. Theologus à Clemente V. anno 1312. Pontif. 8. Sabato 4. temporum Aduentus Domini Auinione Presbyt. Cardin. SS. Silueſtri, & Martini tt. Equitij. demum Epiſcopus Card. Albanus, Obijt Auinione anno 1320. ad minores.
Vndecimus, Frater Bertardus de Turre de Cambolico Caturcēſis Diœceſis, Gallus ord. min. Theologus, Archiepiſcopus Salernitanus, à Ioanne 22. anno 1320. Pontificat. V. feria 6. 4. temporum Aduentus, presbyt. Cardin. SS. Silueſtri. & Martini tt. Equitij, Obijt Auinione anno 1317. ad minores.
Duodecimus, Frater Paſtor de Albenaco ordin. min. Theologus, Archiepiſcopus Ebredunenſis, à Clemente 6. anno 1350. iubilei ſecundi, Pontificatus 9. in 4. temporibus Aduentus, Auinione Presbyt. Card. SS. Sylueſtri, & Martini tt. Equitij, Obijt Auinione anno 1354. ad minores.
Tertius decimus, Frater Elias de S. Heredio Gallus, ord. min. Theologus Epiſcopus Vticenſis ab Innoc. 6. anno 1356. Pontific. V. feria 6. in 4. temporibus Aduentus Domini Auinione Presbyter Card. tt. S. Stephani in Cęlio monte, deinde Epiſcopus Card. Oſtienſis, & Veliternus. Obijt Auinione 4. nonas Octobris anno 1367. apud minores.
Quartus decimus, Frater Guillelmus Farinerij Aquitanus Gallus, ord. min. 20. Generalis miniſter, ac Theologus ab Innoc. 6. Auinione anno 1356. Pontif. V. feria 6. in 4. tem por. Aduentus, Presbyter Card. tt. SS. Marcellini, & Petri, Obijt Auinione 8. Calen. Sept. anno 1361.
Quintus decimus, Frater Fortanerius Vaſſelli Valnenſis, Vaſco, Gallus ord. min. 19. Generalis Miniſt. Theologus, ex Epiſcopo Maſsilienſi, Archiepiſcopus Rauenas, & Patriarcha Gradenſis ab Innoc. 6. Auinione anno 1361. Pontif. 9. 15. Calend. Octob. Presbyter Card. Obijt Auinione ante adeptum pileum, & titulum, menſe Sept. eiuſdē anni, apud minores.
Sextus decimus, Frater Marcus de Viterbio ord. min. 22. Generalis Miniſter, Theologus, ab Vrbano V. Auinione anno 1366. Pontif. 4. 15. Calen. octob. in 4. temporibus, Presbyter Card. tt. S. Prꝙxedis, Obijt Viterbij 3. Nonas Sept. anno 1369. apud minores.
Decimus ſeptimus, Frater Bertrandus Lagerij de Figiaco, Gallus, ord. min. Theologus, Epiſcopus Glaudacenſis, à Greg. ij. Auinione anno 1371. Pontif. 1. 6. Idus Iunij, Presby. Card. tt. S. Priſcæ, deinde Epiſcopus Card. Oſtienſis, & Veliternus, Obijt Auinione 6. Idus Nouemb. anno 1392. ad minores.
Decimus Octauus, Frater Leonardus de Ciſſono Regnicola ord. min. 24. Generalis Miniſter Theologus, à Clemente 7. Fundis, anno 1378. Pontif. primo 17. Calen. Ianua. Presby. Card. SS. Sylueſtri, & Martini tt. Equitij, Obijt Auinione anno 1406. ad minores.
Decimus nonus, Frater Petrus Comes de Fuxo, Gallus ord. min. Theologus, Epiſcopus Laſcurrenſis, & Côuennarum, a Benedicto ij. Paniſcholæ opidi Arragoniæ, anno 1409. Pontif. 15. in 4. tempor. Sept. Presbyt. Card. tt. S. Stephani in monte Cęlio, deinde Epiſcopus Card. Albanus, Obijt Auinione Legatus, anno 1446. ad minores.
Vigeſimus, Frater Thomas de Firignano Mutinenſis ord. min. Theologus, Generalis Miniſt. Patriarcha Gradenſis, ab Vrbano 6. anno 1378. Romæ Pontif. primo 14. Cal. Octob. Presbyt. Card. tt. S. Laurentij in Damaſo, deinde Epiſcopus Card. Tuſculanus, Obijt Romæ anno 1388. in Ara Cœli.
Vigeſimus primus, Frater Ludouicus Donatus Venetus ord. min. Theologus, Inquiſitor Venetijs, ab Vrbano 6. anno 1378. Romæ Pontific. primo 14. Cal. Octob. Presbyt. Cardin. tt. S. Marci. Obijt Genuæ anno 1383.
Vigeſimus ſecundus, Frater Bartholomęus de Cocurno de Clauari ord. min. Theologus Archiepiſcopus Genuenſis, ab Vrbano 6. Romæ anno 1381. Pontific. 4. menſe Decembri Presbyter Card. tt. S. Laurentij in Damaſo. Obijt Genuæ anno 1383.
Vigeſimus tertius, Frater Bartholomęus Vliarius Patauinus ord. min. Theologus, Epiſcopus Florentinus, à Bonifacio 9. Romæ anno 1389. Pontif. primo, 15. Cal. Ianuarij Presbyter

byter Card. S. Pudentianæ, tt. Pastoris, Obijt Caietæ in legatione Neapolitana anno 1396, apud minores.

Vigesimus quartus, Frater Petrus Philareti Crerensis, Græcus, ord. min. Theologus, Archiepiscopus Mediolanensis ab Innoc. 7. anno 1405. Pontif. primo pridie idus Iunij Romæ Presbyter Card. Basilicæ SS. 12. Apostolorum, qui fuit Papa Alex. V. & Obijt Bononiæ anno 1410. V. Nonas Maij, eius cadauer in Ecclesiam S. Francisci ad Orientem iacet.

Vigesimo quintus, Frater Franciscus de Ruuere de Villa Albizzola Sauonensis, Diœcesis Ligur, ord. min. Generalis Minister, Theologus à Paulo 2 Romæ anno 1464. Pótif. 2. 14. Cal. Octobris, Presbyrer Card. tt. S. Petri ad Vincula, qui fuit Sixtus 4. Obijt Romæ anno 1484. in Basilica S. Petri eius cadauer iacet.

Vigesimus sextus, Frater Petrus Riarius Sauonensis, Ligur ord. min. Episcopus Taruisinus à Sixto 4. anno 1471. Pont. primo 18. Cal. Ianuarij Romæ Presbyter Card. tt. S. Sixti, Obijt Romæ anno 1474. ad SS. Apostolos.

Vigesimus septimus, Frater Petrus ex Comitibus de Fuxo Gallus ord. min. electus Episcopus Venetensis à Sixto 4. anno 1476. Pontif. 6. 15. Cal. Ianuarij Romæ, Diaconus Card. SS. Cosmæ, & Damiani, Obijt Romę 1490.

Vigesimus octauus, Frater Gabriel Rangonus Mutiuensis ord. min. Episcopus Agriensis à Six. 4. Romæ anno 1477. Pont. 7. 4. Idus Decemb, Præby. Card. tt. SS. Sergij, & Bacchi. Obijt Romę in Ara Cœli anno 1486.

Vigesimus nonus, Frater Elias Gallus ordin. min. Theologus, Archiepiscopus Turonensis, à Six. 4 Romæ anno 1483. Pontif. 13. 17. Cal. Decemb. Presbyter Card. tt. S. Luciæ in Silice, Obijt in Galijs anno 1484.

Trigesimus, Frater Clemens Grossus de Ruuere, Sauonensis, filius Sororis Papę Sixti, ord. min. ex Episcopo Minatensi Mendensis à Iulio 2. Romæ anno 1503. Pont. 1. 3. Calen. Decemb. Presbyter Card. tit. S. Clementis, Obijt Romæ anno 1505.

Trigesimus primus, F. Marcus Vogerius Sauonensis Ligur, ord. min. Theologus, Episc. Senogalliensis. à Iulio 2. Romæ anno 1505. Pontif. 3. 13. Cal. Ianuarij Presbyt. Card. tt. S. Mariæ Transtiberim, deinde Episcopus Card. Prænestinus, & Archipresbyter S. Petri, Obijt Romæ anno 1516. ad S. Mariam Transtiberim.

Trigesimus secundus, Frater Franciscus Symenes, ex opido Cisneros, Palentinæ Diœcesis, Hispanus, ord. min. de obseruantia Archiepiscopus Toletanus, à Iulio 2. Romæ anno 1507. Pontif. 4. Cal. Iulij Presbyter Card. tt. S. Balbinæ, Obijt Arandæ in Hispania anno 1518.

Trigesimus tertius, Frater Christophorus Numaius Fotoliuiensis Generalis Minist, ordiu. min. de Obseruantia à Leone 10. anno 1517. Pontif. V. Cal. Iulij Romæ, Presbyt. Card. tt. S. Bartholomæi in Insula, post S. Mariæ de Ara Cœli, Obijt anno 1528.

Trigesimus quartus, Frater Franciscus Quignonius filius Comitis de Luna, Hispanus ord. min. de Obseruãtia, Episcopus, à Clem. 7. Romæ anno 1527. Pontif. 4. Presbyt. Card. tt. S. Crucis in Hierusalem. Obijt Verulis anno 1540. sepultus ad S. Crucem in Hier.

Trigesimus quintus, Frater Clemens Dolera, de Monelia, Ligur ord. min. de Obseruantia, Generalis Min. à Paulo 4. Romæ anno 1557. Pontif. 2. Idibus Martij, Presbyter Card. tt. S. Mariæ de Ara Cœli, Obijt.

Trigesimus sextus, Frater Petrus Petus Anglus ord. min. de Obser. à Paulo 4. Romæ an no 1557. Pont if. 3. 19. Calen. Iulij Presbyter Card. tt. S. Mariæ ds Ara cœli. Angliæ Legatus, Obijt in Anglia.

Trigesimus septimus, Frater Fœlix Peretus à Montealto ord. min, à Pio V. Episcopus Agathensis, deinde ab eodē, anno 1570. Pont. 4. Idibus Maij. Romæ Presbyt. Card. tt. S. Hieronymi Illiricorum, post Episcopus Card. Firmanus, nunc Papa Six. V. vt supra.

Trigesimus octauus, Frater Constantius à Sarnano ord. min. à Six. V. anno 1586. Pontif. 2. 13. Cal. Ianuarij Romæ, Presby. Card. tt. S. Petri in Monte aureo.

De Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis.

AD statum vero Patriarchatus Archiepiscopatus, & Episcopatus quot fuerint, & fint de isto ordine assumpti: nimis foret prolixum retexere: Nam hic ordo omnes habuit Patriarchatus excepto Aquilegień. Archiepiscopatum habuit; In Anglia Cantuarień. per magistrum Ioánem Peccian Eboracensem.

In Alemania Maguntineń. Plageń.

In Frãcia Remésem, ac Trebateń. Auxitanum Tholosanum.

In Italia Mediolaneń. Panormitanum. Montis regalis; & sic de alijs.

Sed de Episcopatibus nō est numerus, quibus concluditur ꝙ ipsorum promotionibus hic ordo habet merito comendari. Verum quia apud plebeios dignitas Ecclesiastica, quæ omnes alias dignitates excedit: paruipenditur, & nihil quasi reputatur, referrendum est deinceps de seculi principibus: qui filij esse B. Fräcisci non sunt dedignati ipsius habitus assumptione.

De Imperatoribus.

PRimo igitur si habeamus respectum ad dignitatem imperialem simul, & regalē. Rex

Rex Ieruſalem Ioannes. Et Imperator Conſtantinopolitanus fuit frater minor: cuius filia fuit vxor Imperatoris Federici ſecundi. Hic cum rogaſſet Deum ꝙ ſibi oſtẽderet; quo modo, & qualiter mori deberet, conſideratis triumphis, & gloria; quos, & quam in mundo habuerat: Apparente ſibi Beato Franciſco, cui erat deuotus tribus vicibus, id eſt tribus noctibus ſucceſsiuè cum corda, ſoleis, & habitu, & dicente ꝙ voluntatis Dei erat quod moreretur in prędicto habitu: Et ſi prima nocte & ſecunda non ſine lachrimis horruerit ad tantam deiectionem pertingere, tertia tã viſce ſtatim, vt de nocte apparuit: voluntatẽ Dei agnoſcens: Accerſito fratre Benedicto de Aretio, tunc Antiochię, & Romaniæ miniſtro: cum maxima deuotione factus eſt frater minor, & ſic finaliter deceſsit. Et adeo in ſumma vixit humilitate, vt ad Deum multotiens quaſi conquerẽdo diceret, quare nõ dederat ſibi fortitudinem, vt omnia humilitatis officia cum alijs fratribus ipſe exercere valeret. Hic ſepultus eſt Aſsiſij. Et ſi ſuper ſepulturã in habitu regali ſit ſculptus.

De Regibus Galiæ.

SEcundo. Si habeatur reſpectus ad culmẽ, & faſtigium regale, multi ſunt Reges ſiue fuerunt, qui habitum ordinis aſſumentes filij ſunt cenſendi. b. Franciſci, horum notitia patere poterit facilius: ſi ad domos ex quibus orti ſunt attendamus diligenter.

Et primo ad domum præ alijs Chriſtianitatis domibus Chriſtianiſsimam, & præclariſsimã videlicet, Francorum; de qua octo fuerunt Romanorum Imperatores ſucceſsiuè videlicet Carolus magnus. Ludouicus eius filius. Lotharius filius Ludouici. Ludouicus ſecundus filius Lotharij. Carolus ſecundus, filius Lodouici ſecundi. Carolus tertius filius Caroli ſecundi. Arnulfus filius Caroli tertij. Et Ludouicus tertius filius Arnulfi. Reges vero domus pręfatę vltra triginta, qui in Francia ſucceſsiuè regnauerunt habitũ ſumpſerũt. De hac inclitiſsima progenie b. Franciſcus habuit filium in ordine: & fratrẽ ordinis ſui ſcilicet dominum Regem Robertum claræ memorię: qui ſcientia, & prudentia omnes principes orbis à magno tempore citra dicitur exceſsiſſe.

Hic multotiens dum viueret, ſtans in monaſterio ipſo de ſancta Clara cum vxore ſua domina Regina Sancia, Regina ipſa induẽte habitum ſororum minoritarum, ipſe habitum ordinis induebat. Ad fratres ibi morantes veniebat ſic indutus, & eis cum ſumma deuotione ſeruiebat in menſa, ſicut à fratre audiui, qui hoc pluries vidit, In caſtro ſuo nouo, & regali multotiens ad matutinum ſurgebat cũ fratribus, & habitum ordinis indutus cũ eis diuinum perſoluebat officium. Stabant. n. in ſua capella duodecim fratres. Demum cũ eſſet infirmus per 18. Dies ante obitum: habitũ ordinis de manu miniſtri ſuſcipiens, fecit profeſsionem in eius manibus: & moriens, vt frater minor, ſepultus eſt in monaſterio ſanctæ Clarę, ſicut patet cunctis intuentibus.

De Regibus Aragoniæ.

TErtio, Si attendamus. Ad domum Aragoniæ inclitam inter Chriſtianos. Rex Iacobus ante mortem habitum ordinis aſſumpſit: cum propoſito, ſi ſuperuiueret fr. remanẽdi in ordine, & tandẽ cum habitu mortuus iacet in cõuentu Barchinonę ſepultus. Rex Alfonſus Aragoniæ Rex, in morte habitũ ſumpſit, & cum ipſo deceſsit: ſepultus in conuentu fratrum Ilerdæ.

De Regibus Caſtellæ.

QVarto. Si attendamus ad domũ illuſtrẽ Regum Caſtellæ, habes regem Sanciũ qui fuit per tempus Frater minor, & tandem vt frater deceſsit.

Sic etiam Fernandus Rex Caſtellæ cum iniuſtẽ quoſdam nobiles necari mandeſſet; Poſtea infirmatus in ciuitate Ghenneñ. regni ſui, ob deuotionem ad beatum Franciſcum ante mortem habitum ſumpſit, & cum eo deceſsit. Et cũ habitu ſtat ſepultus Toleti in Eccleſia cathedrali. Ob cuius habitus aſſumptionem b. Franciſcus animam dicti Regis de manibus diaboli liberauit, ſicut fratris ſui ordinis, ſicut cuidam ſanctę dominę Moranti Tolleti fuit à domino reuelatum.

De Regibus Portugalię.

QVinto, Si aſpiciamus ad domũ inſignẽ Regũ de Portugalia, habes tres reges videlicet Regem Fernandum, qui nuper deceſsit. Patrem eius regẽ Petrum. Et eius Auum Regem Alfonſum, qui omnes añ mortem, à miniſtris prouinciæ ſancti Iacobi, habitum ordinis aſſumẽtes, cum ipſo obierunt, & ſepulti ſunt, tam in conuentu noſtro Vlixbonæ, quã in Eccleſia Cathedrali.

De Regibus Trinacrię.

SExto, Si habeamus intuitũ ad domum regũ Trinacrię, & ſi ſint de domo Aragoniæ habes regẽ Federicum, qui ante mortem habitum voluit per miniſtrum Siciliæ indui, nec procerum ſuorum dictis ab hoc potuit diuelli propoſito. Et cum ipſo deceſsit, & ſepultus eſt Meſſanæ in conuentu noſtro.

De

De Regibus Cipri.

SEptimo, Si oculos flectamus ad domũ regum de Cipro, habes regẽ Henricum, qui fuit purissimus virgo. Hic habitum fummẽs cum ipso decessit. Et Nicosiæ in domo fratrũ sepultus miraculis corruscauit.

De Reges Armeniæ.

OCtauo, Si inspiciam⁹ ad domũ Regũ Armeniæ, q̃ hactenus fuit inclita, & excellẽs, habes Regem Ioannem, qui tempore generalatus fratris Gõsalui, regnum tradens suo nepoti Leoni, factus est frater minor, post cuius introitum Saracenis regnum Armeniæ inuadẽtibus, zelo fidei accensus, assumptis armis, (cum esset bellicosissimus) facta strage hostium, & suis data victoria, ipse in campo occisus fuit.

De Regibus Vngariæ.

NOno, attendẽdo ad domũ Vngariæ. Rex Ludouicus tẽporibus nostris, ob deuotionem ad ordinẽ, semper in curia sua tenuit capellanos, & confessores fratres nostros, & non alios: & ante mortem, vt fertur, per aliquot menses dimittens regimem, & tumultũ exterius, soli Deo vacans, cum fratribus in dicendo officium, & alias orationes, se sepeliendum cum habitu dimisit:, & hoc in monasterio sororũ minoritarum de Buda, quod sua illustris mater construxerat, sed incuria, & neglientia baronum, & suæ vxoris reginæ, nihil est factum, iuxta ipsius legata.

Filij Regũ fratres minor. fact. SEd si habeatur respectus quo ad filios regum inclitam progeniem, reperies fratres minores.

De domo Franciæ, & Siciliæ habes sanctũ Ludouicum primogenitum Regis Caroli, qui cũ esset Calabriæ Dux, & ratione patris in Sicilia, & ratione matris in Vngaria deberet regnare, contemptis vtriusque regnis, factus est frater minor, & demum Eps Tholosanus.

Habes etiam de domo præfata inclitum ducem Calabriæ dominum Carolum primogenitum Regis Roberti, qui infirmatus habitũ sumpsit, cum ipso obijt, & sepultus est Neapoli, apud fratres in Ecclesia corporis Christi.

De domo Castellæ primogenitus Regis Castellæ iacet in conuentu nostro Toleti, habitum ordinis indutus.

De domo Aragoniæ Dux Gerundæ primogenitus regis Aragoniæ dominus Petrus iacet habitum ordinis indutus, in conuentu fratrum Cæsar augustæ.

Frater Petrus de Aragonia filius Regis Iacobi comes de Pratis; dimisso seculo, factus est frater minor, in quo habitu vltra viginti annos, vixit laudabiliter.

Dominus Iacobus filius Regis Alfonsi Aragoniæ Comes Vrgelli, cum habitu voluit decedere, & sepeliri apud fratres in conuentu Barchinonæ.

Dominus Berengarius de domo Aragoniæ, & filius Regis, comes Empuriarum, iacet cum habitu frater in conuentu Barchinonæ.

Dominus Fernandus Comes lunæ frater Regis Petri Aragoniæ, cum habitu in connentu fratrum iacet sepultus Ilerdæ.

De domo Regum Maioricarum, & si de domo sit Aragoniæ, filius primogenitus regis Maioricarum ordinem intrauit, & dictus est frater Iacobus de Maioricis.

Dominus frater Philippus Regis Maioricarũ filius, fuit frater minor, parum ante pestem maiorem decendens.

Multos alios filios regum fuisse in ordine puto, sic & Duces, Comites, & Barones, & alios illustres homines tam de Anglia; quam de Francia; tam de Alamania, quam Vngaria: tam de Aragonia, quam de Hispania; tã de Græcia, quam de Italia, & sic de alijs partibus mundi, qui habitum B. Francisci non sunt dedignati assumere, & portare, & cum ipso in domino fęliciter obdormire, quorum ingressus ad ordinem, & permansio ipsum efferunt laudibus, & extollunt.

Inter ordines omnes, & pręcipuè mendicantes, nemo de tot nobilibus, regibus, & principibus gloriari potest, vt hic ordo, nec gestatio habitus ordinis B. Francisci debet videri alicui abiectiua, immo sublimatiua; nec onerosa, immo gloriosa, quę tot Reges pro summo habentes honore, & deuotione gestare voluerunt. Nulla enim est domus nobilium ferè in Christianitate, de qua non fuerit aliquis frater minor, vt satis clarè posset deduci, & in vita. Saltem quod in morte, clarè patet considerando sepulturas excellentiũ virorum apud fratres minores per orbem depositorum, qui pro maiori parte ob deuotionem habitum assumentes, cum ipso voluerũt humiliter sepeliri. Quibus omnibus patet, quod hic ordo est singularissimus ex nobilitate, dignitate tam Ecclesistica, quam seculari, quæ erat tertia conditio, qua iste ordo decorabatur. Vnde in isto ordine videtur impletum illud Isa. 55. dicentis in persona domini. Ecce testem populis dedi eum, ducem, ac pręceptorem gentibus. Ecce gentes, quas nesciebas vocabis, & gentes, quæ te non cognouerunt ad te current, propter dominum Deum tuum, & sanctum Israel, qui glorificauit, & elegit te. Et cap. 60. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore vultus, vel ortus tui. Erunt enim Reges nutricij tui, & reginę nutrices tuę. Isa. 49.

QVARTA

QARTA PARS PRINCIPALIS.

Religio B. Fr. floruit fratrum numeroſitate, & locorum.

QVARTVM, de quo hic ordo prę alijs significatur de fratrum numeroſitate. Nam in beato Franciſco impletum eſt illud dictum Abraahę, & Iacob. Dilataberis ad Orientē, Occidentem, Meridiem, & Septentrionem. Siquis poteſt dinumerare puluerem terræ, ſemen tuum dinumerare poterit. Vt enim diabolus prędixit per os cuiuſdam mulieris, cuidam Baroni de tertio ordine exiſtenti B. Franciſci, qui morabatur in alpibus iuxta Eugubium. Ordo minorum, & ſi paruulus ſit, ſuper omnes ordines multiplicabitur. Et ſic factum eſſe atteſtantur loca fratrum per orbem diffuſa: quæ ad numerum mille ſex centorum aſcendunt, exceptis illis, quæ quotidie edificātur denuo; vt enim dixit Pſal. Extendit palmites ſuos vſque ad mare non ſolum mediterraneum, & oceanum; ſed vſque indicum, & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum. In India.n. habet hic ordo plura loca, & habuit. Vt fructu 11. & conformitate dicitur. Impletum vidit. B. pater Franciſcus: quod ipſe (cum ſex fratres haberet) prædixerat eos confortando dicens. Nolite timere. Et ſequitur. Quoniam non poſt multum tempus venient ad vos multi ſapientes, & nobiles; eruntque vobiſcū prædicantes Regibus, & principibus, & populis multis: multi vero conuertentur ad dominū, & per vniuerſum mundum Deus multiplicabit familiam ſuam, & augebit. & dicebat. Plenas vidi ad vos venientium vias. Veniunt francigenæ, feſtinant Hiſpani, Theutonici, & Anglici currunt; & aliarum diuerſarum linguarum accelerat maxima multitudo. Et ideo Ioannes Euangeliſta poſtquam. Apocal. 7. deſcripſit tēpus miſsionis beati Franciſci. ſ. ſub apertione ſexti ſigilli. Et quomodo eſt miſſus: quia, vt Angelus habens ſignum Dei viui, ſubdit de multitudine, Franciſci prædicatione, vita, exemplo, & ſuorum ſociorū, ad Chriſtum conuerſa, & conuertenda, cum dicit; ꝙ vidit numerum ſignatorum centum quadraginta quatuor milia ex omni tribu filiorum Iſrael. hoc poteſt exponi, ꝙ in hoc ordine tot eſſent futuri fratres, ſiue conuertendi per fratres, deducto populo ad dominū, & hoc in ordinis proceſſu: Et tunc iuſta dictum Apoſtoli, & Apoc. cap. 8. reliquiæ Iſrael ad dominum conuertentur. Vel poteſt dici, ꝙ per numerū certum iuſta modum loquendi ſcripturæ accipit incertum, vt non ſolum ſint ſignati. ſ. habitu Franciſci, & Crucifixi centum quadraginta quatuor milia: ſed infiniti alij. Et hoc videtur Ioannes innuere cum ſubdit; ꝙ vidit poſt prædicta, turbam magnam, quam nemo dinumerare poterat, ex omnibus tribubus, populis, & linguis &c. Et ſic conſiderato etiam ipſo ordine minorum, cum duobus ordinibus alijs à B. Franciſco inſtitutis; ac prædicatione. B. Franciſci, & fratrum ad Chriſtū conuerſis, nullus poteſt ambigere, ſeu hęſitare ſic eſſe: ſicut pluribus viſionibus eſt viſum. ſ. B. F. cum vexillo crucis euntem per cœlum, & infinitam multitudinem trium ordinum, & aliorum per B. Franciſcum, & fratres ſuos conuerſorum ad Chriſtum: poſt ipſum ire. Sic ergo multitudine locorum, per angulos mundi diffuſorum, apparet multitudo fratrum, qui ſunt iſtius ordinis, & B. Franciſci. Et quia tanta multitudo locorum, nec in eiſdem reſidentiū in alijs habetur ordinibus, concluditur merito, ꝙ Ordo non ſolum extollitur (Chriſto faciente & ordinante) fratrum ſanctitate, ſcientiæ luciditate, & nobilitate; ſed & multitudine, ac numeraſitate præ alijs ordinibus. Et ſic ſuccinctè apparet declarata ſecūda pars iſtius octaui fructus, & conformitatis, videlicet Frāciſcus fęcundatur: & hoc eſt declaratum eſſe verum de ipſo primo ordine B. Franciſci, videlicet de ordine Minorum.

De ſecundo ordine, videlicet de ordine Sanctæ Clarę.

RESTAT nunc conſequenter oſtendendum de ordine ſecundo, videlicet ſororum pauperum: quem ordinem. B. Fr. inſtituit, B. Claram, cum alijs ad Chriſti veſtigia inſequēda, conuertendo. Et de iſto ordine, quia mihi non ſic patet latè ſicut de primo, Ideo ſuccinctè aliqua pandam de eo, qualis ſit, & fuerit oſtendendo: vnde ſi aliqua mihi occurrerint in proceſſu temporis in fine huius operis in tractatu per ſe ediſſeram. De iſto ordine aliqua dicendo, & ſcribendo, videtur mihi, ꝙ iſte ordo inſtitutus à B. Franciſco anno. 6. à ſua conuerſione, à tribus poſsit commendari videlicet.

Ordo Sororum Sanctæ Clarę, qui eſt ſecūdus à B. F. inſtitutus, à quot, & quibus cōmendatur.

PRIMO de ſanctimonia vitæ, & perfectione: habuit.n. & habet hic ordo in ſanctitate, & perfectione dominas & ſorores ſingulariſsimas. Si enim quæris ſcire, quis, & qualis fuerit lapis primarius ipſius ordinis: & ſi poſsit dici. B. Franciſcus ipſius ordinis inſtitutor: Inter mulieres tamen fuit ipſa beata Clara: quæ inter filias Ieruſalē ſanctitate vitæ, & meritis digniſsima & maxima reperitur: cuius ſi quidem ſi cupis agnoſcere magna facta, ſeu magnifica, ſubſequentia ſunt notanda.

Primum quomodo fuit, qualis eſſet futura à Deo declarata: Nam cum in vtero eſſet materno, & mater ante Crucifixum oraret attente: vt tam partus periculo fœliciter liberaret, reſponſum habuit à Crucifixo, vt non dubitaret,

ret, quia salua parturiret lumen quoddam, quod ipsum mundum totum clarius illustraret: Quo veritatis testimonio Clara censetur lumen; & quod sua vita, & propagatione sororũ mundum illuminaret.

Secundum quibus, & qualibus parentibus est propagata etiam occurrit, quo ad hoc, quod nobilibus est orta parentibus: Pater eius, & fratres fuerunt milites de nobilioribus Asisij ciuitatis: Mater etiam ipsius nomine Hortulana nobilis fuit genere, sed nobilior vitę sanctitate: quę antequam Claram conciperet, personaliter sepulchrum Christi visitauit, Romam, & alia loca deuota: quibus simul cum Christi Crucifixi responso sibi facto, constat eam fuisse mulierem virtutis, & probitatis: quæ post conuersionem filiarum, videlicet Claræ, & eius sororis Agnetis derelinquens mundum, sub habitu filiæ Christo mancipata, adeo extitit perfecta, vt & miracula effecerit. Talibus parentibus insignibus quo ad Deum, & mundum est B. Clara originata.

Tertium, qualiter est in puerili ætate in domo paterna conuersata. Nata enim à matre de fide edocta, & alijs virtutibus: tribus præ alijs paruula existens cępit florere virtutibus. Prima pietatis: quia cibaria sibi subtrahebat delicata, & pauperibus transmittebat.

Secunda orationis: habuit enim sanctæ orationis studium in amicum, vbi à Deo sæpe con solationibus est refecta diuinis.

Tertia, vitæ austeritatis: quia sub pannis delicatis, & mollibus, ad carnem ciliciolum gerebat: vnde præfatis adornata, cum alijs virtutibus, cępit eius fama in populo diuulgari.

Quartum videndum quomodo fuit ad Christi vestigia insequenda inclinata. Patre enim Francisco, ad quem pro consilio accessit, suadente ei mundi contemptum; ac de castitate, & Christo sponso miranda effante, Clara non trahit ad præfata exequenda, in longum consensum, immo se ad talia peragenda prõptã exhibet, & volentem: quam probare volens si sic esset, eidem B. Franciscus mandauit dicens. Si vis, vt credam tibi indue te sacco, & vade pro pane per totam ciuitatem Asisij; quod & fecit: sed non fuit cognita.

Quintum quomodo fuit Christo dedicata, & consecrata. Ipsa enim sequenti nocte post diẽ palmarum, cum comitiua honestissima ciuitatem reliquens Asisij, ad locum fratrum de sancta Maria de Angelis, vbi B. Franciscus, cũ socijs, eam expectabat perexit. Vbi à B. Francisco, & socijs reuerenter suscepta, ante altare virginis Mariæ ducta, ibi primo tonsorata, demum pannis exuta mundialibus, habitu ordis est vestita, & per B. Franciscum, & socios ad monasterium de Panzo, quod nunc est ordinis ipsius, tunc autem erat sancti Benedicti, est deducta.

Sextum videndũ est. Qua vexatione fuit probata. Et quia homo tentatione probatur à Deo, hinc est, quod dominus propositum. B. Claræ volens probare eam permisit à diabolo statim ad Christum conuersa, fatigari: Nam grauiter ipsius conuersionem ad Christum ferentes propinqui, ipsam omni via, & modo, à proposito conati sunt reuocare, persecutionibus multimodis lacessitam: Quæ omnia (Christo eam auxiliante) deuicit, & in incępto permansit.

Septimum videndum est, quomodo est filiabus, & sororibus fęcundata, & multiplicata. Clara enim ad dominum conuersa, soror eius Agnes nomine, beata nunc in cœlis cum Ipsa, diuino spiritu inflammata; & si puella esset ad ipsam perexit: seque cum ea velle Christo seruire indicans, fuit habitu religionis induta. Quod audientes parentes, ira præcipites ad locum, vbi manebant, perrexerũt, & per capillos eam capientes de monasterio extraxerunt: Quæ, cum abiret beatam Claram sororem suam rogauit; vt sibi opem ferret, ne sic abiret. Beata Clara protinus se dans orationi, sic eam grauem redidit, & põderosam; vt eam nullatenus ducere possent. Quod, vt perpenderẽt trahentes ipsam, fatigati dimiserunt: ipsa vero sic dimissa concito gressu ad sororem Claram reuersa est. Ambę ergo per B. Franciscum ad Ecclesiam sancti Damiani deductæ fuerunt. In dicto loco B. Clara clausa per quadraginta duos annos permansit: in quo loco dum cũctis clara niteret virtutibus, eius exemplo tam virgines, quàm aliæ attractæ, relicto seculo, & nihil penitus, quæ sunt mundi reseruantes, ad famulandum Christo ad numerum quinquaginta, eidem sunt habitu, & professione adiunctæ: inter quas fuit eius mater, quæ sic Christo cohæsit: vt nec dissimilis filiabus videretur, nec inueniretur, & per ipsam signa Christus operari sit dignatus.

Octauum videndum est: quibus virtutibus fuit reserata. Vbi sciendum, quod beata Clara postquam perfecte Christo hęsit, pluribus virtutibus (diuina gratia) fulsit.

Et prima fuit virtus profundissimę humilitatis, quam ostendit.

Primo obedientiam B. Francisco promittendo, & seruando.

Secundo inuitẽ officium abbatissatus suscipiẽdo, & tenendo.

Tertio sororibus assiduẽ seruiendo, mensam parando, & aquam manibus infundendo.

Quarto infirmis, & earum seruituti se mancipando, earum lauando sedilia, & tunicas, nihil de eis abhorrendo.

Quinto pedes ancillarum & sororum, quando à foris redibant deuotissimẽ lauando.

Secunda virtute fulsit. s. paupertatis. Ipsa enim hæreditatem paternam totam dedit pauperibus,

bus,ſibi nihil reſeruando. Ordinem pauperum dominarum incepit, & fecit, nihil nec in proprio, nec in communi habere volens, nec aliquàm ſororem aliquid habere permiſit. A domino Innocentio tertio regulam pauperum dominarū ipſam petijt,& obtinuit:cuius principium ipſe pontifex plorando ex deuotione conſcripſit manu ſua. Domino Alexandro quarto diſpenſare volente, quo ad ipſam paupertatem, reſpondit ſe velle à peccatis abſolui, non ab obſeruantia conſilij Ieſu Chriſti. Et quia nihil pro Chriſti amore terrenum habere voluit, ſibi de opportunis ipſe Chriſtus ſubuenit: ſicut patuit de pane vnico multiplicato ſuis meritis: cuius medietatem habentes fratres; & medietatem aliam in quinquaginta diuiſam partes, iuxta numerum ſororum, Deus ſic multiplicauit:vt copioſè pro prādio, cuilibet fratri,& ſorori pars ſua ſufficeret. Patenter eidem Chriſtus ſe oſtendit ſubuenire, cum vacuum vaſculum oleo,ipſa orante Chriſtus impleuit.

Tertia virtus,qua fulſit pœnitētię fuit,& auſteritatis. Ipſa enim quo ad veſtitū. Veſte enim ſimplici,& iſpida fuit veſtita,& rudi mantello. Vidi tunicam eius & b. Franciſci; rudior, & groſsior erat tunica ſanctæ Claræ. Calciamenta nunquàm portauit in pedibus:ſed nudis pedibus ſemper inceſsit. Lectulus laſſato corpuſculo fuit ipſa terra; ſarmenta, vel ſextorium. Sed poſtquàm fuit infirma mandato. b. Franciſci habuit ſacconem plenum paleis. Ceruical fuit lignum, vel lapis. Cibus vero tenuis fuit. Nam duas quadrageſimas, ſcilicet maiorem,& ſancti Martini in pane,& aqua ieiunabat: exceptis diebus dominicis,in quibus paulíſper ſummebat de vino: ſed ſecunda,quarta, & ſexta feria nihil ſummebat. Quod.b.Franciſcus prohibuit fieri; mandans ſibi,vt ſaltē vnciam panis cum dimidia,acciperet omni die. Sic ergo carnem virgineam crucifixit. Multis & alijs virtutibus pręfulſit: de quibus longum foret enarrare.

Nonum videndum eſt. Quomodo in orationis ſtudio fuit exercitata. Nam ipſum habebat amicū, ſemper enim de ſero poſt alias, in oratione perſiſtebat. Suaque oratione ciuitatem liberauit Aſiſij: ac ſuum monaſterium liberauit de manibus Saracenorum: qui iam ipſum introierant.

Sororem ſuam,ſcilicet Agnetem conuertit,& defendit; vt eſt dictum.

Diabolum eam in oratione perturbātem;oratione ipſa vicit & fugauit.

Mulierem Piſis à diabolo arreptam liberauit.

Eiuſque ſacris orationibus, vt Deo acceptis; Papa Gregorius nonus ſe humiliter recomendauit, Chriſtuſque in ſua natiuitate; officio diuino (ipſa eum deprecante)vt intereſſet; gratiam de hoc conceſsit.

Gregorius IX.ſe comēdauit orationibus.B. Claræ.

Decimum videndum eſt. Quomodo Chriſti paſsionem fuit meditata: Cum enim ipſa filia. b. Franciſci fuerit: ſicut ipſe pater totum ſuum ſtudium circa Chriſti paſsionem poſuit; ſic fecit,& ipſa. Iugiter enim paſsionem Chriſti deplorabat:& adeo, vt diabolus eidem diceret: quod lumen oculorum amitteret; cui cum illa diceret, quod lumen non perdit, qui lumen vitæ ſequitur; ſtatim fugit ipſe malignus. Officium Crucis cum multa deuotione dicebat: de Crucifixo libenter prædicationem audiebat:vnde cum ſemel audiuer.b.Franciſcum prædicantem, & nominantem hoc nomen Ieſus,tātam virtutem Chriſtus in ſuo cordepoſuit; quod ex tunc in antea nulla tribulatio, nulla aduerſitas difficilis ei fuit. Meditando domini paſsionem,rapta ſtetit à die Iouis ſancta, poſt veſperas vſque ad tertiam ſabbati ſancti nihil perpēdendo; ſed immobilis perſiſtendo. Et quia ſic amica Crucifixi extitit; per ipſius Crucifixi virtutem, & ſignum multa miracula peregit. Miracula B.Claræ.

Soror enim Beneuenuta per xij. annos habens fiſtulam in mamilla, ſignata ab ea, ſanata eſt.

Frater Stephanus in furiam verſus; miſſus à b. Franciſco ad ipſam; cum eum ſignaſſet, ſanatus eſt.

Quidam puer de Spoleto lapillum habens in nare; facto ſibi ab ipſa crucis ſigno: liberatus fuit.

Sororem amatam hydropicam;tuſsim patientem;& malum lateris per xiij. menſes.

Mulierem de Peruſio voce deſtitutam.

Et ſororem Chriſtianam in aure ſurditatem habentem dum ſignaſſet; ad ſanitatem optatam perduxit.

Multitudiem ſororem languentium dum quinquies ſignaſſet;quinque ex eiſdem ſanitati perfectè reſtituit.

Dum dominus Papa monaſteriū ipſius.b.Claræ ad ipſam viſitandam intraſſet; pręparari fecit menſam ſororum; vt ipſe ſumus pontifex, eam ante ſuum benediceret receſſum; & cum ſuper hoc ipſum pontificem.b.Clara rogaſſet: ipſe verſa vice eidem mandauit, vt menſam ipſam coram eo benediceret: quod cum ipſa(vt obedientię filia) peregiſſet; videntibus Papa, Cardinalibus, & alijs in panibus ſcilicet ſ quolibet ſtatim apparuit ſignū crucis; & quilibet panis in crucis modum in quatuor partes ſe diuiſit. Quo miraculo ſtupefacti aſtantes;cum maxima deuotione de prædictis panibus, qui libet partem ſuam accepit.

Vndecimum videndum eſt. Ad quem gradum contemplationis fuit ſubleuata. Certe ad altiſſimum. patuit (vt dictum eſt) cum per duos dies ſtetit immobilis, oculis eleuatis, in cœlum. Vice alia cum b. Franciſcum rogaſſet,vt comederet cum ea;& b. Franciſcus nullo mo-

do acquiesceret; reprehensus de hoc a socijs; tandem acquieuit. Et ipsa de sancto Damiano cum vna socia duobus socijs comitata. b. Francisci ad sanctam Mariam de Angelis venit; ibi que facta reuerētia coram Virginis altari, vbi Christo fuerat in sponsam tradita; ad prandiū deuenientes. b. Franciscus mensam fecit parari in terra; pro primo autem ferculo. b. Franciscus cępit de Deo loqui tā suauiter, & sanctę; tàm altissimè, & diuinę; quod ipse sanctus Franciscus sancta Clara cum sociā, & alij fratres fuerunt rapti. Et subito, ipsis sic stātibus oculis, ac manibus in cęlum directis; ignis per maximus apparuit super locum fratrum; & videbatur totus locus cū silua ardere; protinusque Asisinates festinanter, vt ignem extinguerent accedentes ad locum; intacta cuncta cernentes, & fratres raptos cum. b. Clara; cognouerūt, quod ille fuit ignis diuinus: qui ad sanctificandum prædictos, apparere visibiliter dignatus est: vnde ipsi de hoc fuerunt multum ædificati. In se ante reuersis de alio cibo non curantibus. B. Clara cum socia ad monasteriū reuersa est.

Talibus dedita virgo deuota: quod scire à Christo optabat; sine mora reuelabatur eidē. Nam cum B. Franciscus hæsitaret, an ad prædicandum, vel ad loca solitaria se deberet conferre; & super hoc, cum vellet scire domini beneplacitum; fratrem Masseum ad fratrem Siluestrum misisset, & ad B. Claram, vt de hoc domini voluntatem scirent; statim fratri Siluestro & B. Claræ eadē responsio facta est a Deo; quòd scilicet ad prædicandum Beatus Franciscus iret: quia ad hoc erat à Deo in mundum directus. Et sic egit B. Franciscus.

Et quia contemplatio verbis nutritur diuinis B. Clara verbum Dei deuotissimè audiebat: quare & fratres sępe ad prędicandum ad se venire faciebat. Verum cum Papa constitutionē fecisset de non accedendo ad monasteria B. Clara hoc audito; fratres, qui stabant in monasterio ad petēdum eleemosynam pro ipsa, & sororibus; emisit dicens. Ex quo sum verbo vitæ priuata; nolo, quod mihi cibus procuretur corporalis; propter quod dominus Papa sibi concessit: quod vocare posset ad prædicandum Dei verbum quandocunque ipsa vellet.

Et quia cum Deo loquebatur frequenter: hinc est quod ipsa in verbo exhortando efficacissima fuit. Nam sorores, quæ videbantur de religione male contentari; suo mirabili eloquio confortabat. Insuper ipsa pietate & charitate plena, vt mater in nocte sorores cooperiebat, ac fouebat, vt filias proprias.

Duodecimum videndum est. Quomodo fuit à Domino comprobata. Nam tam abstinentia, quàm disciplinis, & cilicij ad carnem assidua baiulatione, in infirmitatem incidit grauissimam; adeo, vt quasi annis 28. de lectulo surgere nequiuit: in qua infirmitate nullus, seu nulla ipsam conquerentem aliquando audiuit; sed semper Deum laudantem. Insuper dū sic esset infirma: ne ocio esset dedita; quinquaginta paria corporalium, manu propria neuit; ob deuotionem præcipuam ad sacramentū altaris: quæ corporalia, per fratres ad diuersas Ecclesias, ipsa direxit. Dum sic infirma iaceret à multis, & magnis visitabatur; & inter alios ipsam visitauit dominus Papa Gregorius nonus: & dominus Papa Alexander quartus, qui sibi pedem ad osculandum tradidit; & eam ab omnibus peccatis suis obsoluit.

Tertium decimum videndum est. Quomodo fuit ad cęlestia euocata. Termino vitæ appropinquante; cum per 18. dies stetisset nullo cibo sumpto; & omnes ad se venientes; & de suo recessu sorores cōfortaret; apparēte sibi prius beata Virgine cum exercitu virginum; & ad cęlestia inuitante; Fratre Iunipero ioculatore Christi, de ipso domino Iesu melliflua eructante; fęlicissima eius anima carne dimissa; cum sponso suo Christo ad cęli gaudia, ipsis æternaliter potitura ascendit. Mors B. Claræ.

Quartumdecimum. Quomodo extitit canonizata. Morte S. Claræ audita dominus Papa Alexander quartus; vna cum Cardinalibus ad monasterium sanctæ Claræ pergens; ex prius ab ipso visis; ac miraculis ibidem, ea mortua, diuina virtute patratis; voluit eam catalogo sanctorū ascribere; sed prohibente domino Ostiēse; missa de mortuis cantata; ipse Papa cum Cardinalibus, & alijs prælatis; exequias ipsius celebrarunt. Verum post duos annos miraculis maximis patratis ab ipsa: vt ipse Papa ponit in bullis suæ canonizationis; sanctorum catalogo eam ascripsit. Et licet innumera sint ipsius B. Claræ miracula: vnum referam quod audiui ab illo cui euenit. Cum nonnulli de ciuitate Pisana irent Sardiniam; superueniente horribili maris tempestate cum tenebrosa noctis obscuritate; ac vi tēpestatis, naui aperta in fundo; omnes in naui existentes videntes sibi mortem adesse; cęperunt suffragia virginis, & sanctorum, cum lachrimis flagitare; sed cum minimè exaudirentur; beatam Clarā cęperunt inuocare promittentes, quod pro liberatione sua discalciati, & in camisia cū corrigia ad collū; ac vno cereo vnius libræ in manibus; ipsius de Pilis Ecclesiam visitarent; statim facto voto, tria lumina de cœlo descenderunt; vnum se posuit in prora nauis; aliud in pupi; tertium ad sentinam descendit nauis, & foramen clausit, per quod aqua intrabat maris; & facta est tranquilitas in mari; & cum vento prospero ista tria lumina nunquam eos dimittendo, vsque Arestanum ipsa nocte ierunt: In cuius portu cum essent; & omnes homines in terra, & mercantiæ de naui amotæ; videntibus omnibus; lumina illa tria disparuerunt; &

nauis

nauis abſorta eſt ab aquis: Ipſi vero homines Piſas reuerſi votum perfecerunt.

Aliud narro miraculum: quod patens eſt toti ciuitati Florentiæ. Nam cum ſoror beatæ Claræ Agnes ſupradicta abbatiſſa fuiſſet ſororũ monaſterij de Mõtecellis prope Florentiam; prima ipſa à dicto monaſterio recedente; ante mortem ſanctæ Claræ Aſsiſium eſt reuerſa; ac ipſius interfuit morti: cui & B. Clara prædixit: quod ipſam in breui ſequeretur per mortem, quod & factum eſt: non enim multo poſt mortem ſanctæ Claræ & ipſa beata Agnes eius ſoror fęliciter in domino obdormiuit. Hæc ſiquidem poſt obitum ſanctæ Claræ velum nigrum, quod ipſa B. Clara in capite dum viueret deferebat; dictis ſororibus de Montecellis ex charitate, & dilectione, quam ad eaſdem cõceperat, & in memoriam ſui, & ipſarum deuotionem deſtinauit. Hoc ſiquidem velum in monaſterio prædicto habetur, & ita integrum ſine defectu aliquo perſeuerat: ac ſi nouiter eſſet factum, cum vela aliarum propter tincturam de nigro ſtatim corrumpantur, & tabeſcant. Iſtud ſiquidem velum cum mantello B. Franciſci, qui ibi etiam habetur; impoſitum pueris patientibus litargicam paſsionem ſuper caput; curantur, & adeo hoc eſt notum; vt omnes infantes de Florentino comitatu illuc perducantur, & curentur: Et non eſt annus, in quo vltra ducenti pueri illuc non deferantur: & quaſi omnes curentur. Nec eſt hoc nouum; cum pluſquam per centum triginta annos, & vltra durauerit, & durat continue.

Multa alia per orbem per ſanctæ Claræ ſuffragia: fiunt miracula; quæ ad præſens omitto.

S. Agnes ſoror ſanctæ Claræ qualis fuerit.

Fuit alia in ordine ſanctæ Claræ domina ſanctitatis, & virtutis ac miraculis inſignis; eius videlicet ſanctę Clarę ſoror Agnes vocata: Quę ſicut carne fuit ſanctæ Claræ ſoror; ſic & perfectione: Quæ non poſt multum temporis à morte ſanctæ Claræ ſuperuiuens; & ipſa ad Chriſtum pergens, in argumentum ſanctitatis, & ſi non ſit canonizata in terris; ſignis tamen innotuit mundo glorioſis. Hæc iacet Aſſiſij in eccleſia ſanctæ Clarę.

Fuit in hoc ordine alia ſancta ſoror videlicet ſoror Hortolana mater ipſius ſanctæ Claræ, & Agnetis ſupradictarum; quę in perfectione, & ſignis in vita & poſt mortem conſimilis fuit filiabus.

Fuit alia in hoc ordine inſignisſima genere, & ſanctitate, ſcilicet ſancta Agnes de Boemia filia Orechi regis Boemię, nupta Imperatori Federico 2. & ſi non fuerit ab eo traducta, hæc ſiquidem Agnes audita fama ſanctæ Claræ: quæ aduc viuebat; & hoc ab illis qui veniabant de Roma & Aſsiſio (cœleſti aflata ſpiritu) patrem dulciter alloquẽs, deprecata eſt, vt ipſam ſponſo cœleſti, & non terreno permitteret famulari. Sed patre differente, propter timorem Imperatoris: cui erat in ſponſam promiſſa, dare aſſenſum, Dei famula patri promiſit, quod ſecure daret aſſenſum; quia Ieſus Chriſtus in hoc ipſum iuuaret. Tandem habito conſenſu patris, virgo Dei Agnes, pro fratribus minoribus, qui iam in Maguncia erant, miſit: qui ad ipſam accedentes, eam cum multis alijs priucipiſsis, & inſignibus dominabus, domino cõſecrantes, habitum religionis impoſuerunt; & iuxta regulam à ſede Apoſtolica ſanctæ Clarę, & ſuis datam, degere inſtruxerunt. Et cum pater eius rex Orechus vellet ſibi, & ſororibus magnos redditus deputare noluit: ſed de eleemoſynis, quas fratres pro ipſis acquirebãt, voluit quamdiu, vixit victitare. Et ſic vſque hodie in ciuitate Plangenſi, vbi dicta Agnes fuit monialis, ſorores illæ, & ſi nobiliſsimæ ſint, & multæ in numero; non poſſeſsiones, ſeu redditus habẽt; ſed ſola eleemoſyna viuunt, eis per fratres acquiſita.

Agnes filia Orechi Regis Boemię, cum alijs Dominabus fit ſoror.

Mundi abdicationem factam ab ipſa ſancta Agnetę, ſponſus Federicus Imperator dum audiuit, pauliſper turbatur; ſed ipſam agnoſcẽs Chriſto deſponſatam, conſolatus eſt dicens; quod ex quo nõ terreno homini, ſed domino Deo erat nupta, ſibi erat placitum, & acceptũ: quia ab ea non erat contemptus propter hominem, ſed propter Deum.

Huius B. Agnetis famam B. Clara cum audiſſet, per nuncios; quos ipſa ſanctæ Claræ direxerat, dominum Deum laudauit; & dictę ſanctę Agneti aliqua miſit videlicet Pater noſter, velum, ſcutellam, in qua ipſa S. Clara comedebat, & ciphum; & nonnulla alia: quæ cum ſumma deuotione, ab ipſa ſancta Agnete ſunt ſuſcepta: per quę Deus multa ſigna fecit meritis B. Clarę: Quæ omnia auro, & gemmis ornata, in dicto monaſterio reſeruantur.

Huius fama reboante per Alamaniam multiplicati cęperunt monaſteria; & multę filiæ Ducum Comitum Barónum, & aliorum nobiliũ de Alamania mundum deſerentes, exemplo beatæ Clarę & Agnetis ſponſo cęleſti ſunt iunctæ, ipſi ſine crimine famulando.

Iſta ſiquidem Agnes vita clara, & ſignis, poſtquám multas in ſuo monaſterio ſorores congregauerat, ac vitam cęlibem in præſenti peregerat, ad ſponſum ſuum Chriſtum pergens, per ipſum Chriſtum pluribus eſt ſignis mirificata: vſque enim in hanc diem miraculis coruſcat maximis.

Mors & miracula beatæ Agnetæ.

Imperatorem Carolum quartum Romanorũ, & Boemiæ regem, bis à mortis faucibus liberauit; & dimiſit filio ſuo regi Romanorum, & Boemię, domino Vinzeſlao, vt totis viribus pro eius laboraret canonizatione: qui alijs intentus, & prępeditus, hoc ſuum velle non adimpleuit.

Fuit etiam alia ſoror ſancta in hoc ordine de domo regali Poloniæ, beata Salome: quæ qua-

Soror Salome, &

eius miracula. lis fuerit in vita, miracula sacra per ipsam, tã in vita, quàm post mortem ostendunt.
Hæc si quidem mortuos suscitauit, Pauonem a cane interfectum ad vitam reduxit.
Vulneratis ad mortem dedit sanitatem.
Cæcos illuminauit.
Contractos erexit.
Et à partus periculo mulieres liberauit.

Soror Helena qualis fuerit. Fuit etiam alia in isto ordine soror Sancta Helena de Padua; quæ fuit monialis in monasterio exteriori de Arcella: quod monasterium B. Franciscus ędificauit: & in dicto monasterio sanctus Antonius noster Deo spiritum reddidit. In dicto monasterio fuit soror, & monialis prædicta: quæ maximis florens virtutibus, a domino velut aurum per patientiam, fuit comprobata. Iacuit enim priuata omni virtute corporis, & linguæ bene per annos 16. Quæ gestu corporis, & signis maximam in talibus prętendebat hilaritatem. Huic Deus multa reuelauit; quæ ipsa sororibus enarrauit; & ea scripta Paduæ habentur; quæ dum essem in eo dem loco, uidi. Verum cum petijssem a sororibus, quomodo illa sine lingua potuit reuelare Responderunt sorores, quod hactenus ob silentium obseruandum, nō lingua sed nutibus loquebantur, & talibus nutibus, & signis omnia exprimebant: quæ loqui uolebant: & sic fa ciebat prædicta soror beata.
Huius corpus ostendunt sorores integrum venientibus illuc; cum tamen sit lõgum tempus, quod mortua est. Et quod maius est: ita sibi crescunt capilli, & vngues, ac si viueret. Vnde tondent sorores prędicta; & prædeuotione largiuntur petentibus.
Ipsa multis claruit & claret miraculis. Ipsa enim quemdam nobilem marchionem delupis de Parma dominum Bonifacium, in articulo mortis positum (emisso voto ab eius uxore pro eo) ad sanitatem perfectam reduxit. Et plura alia miracula fecit.

Alia soror Clara. Fuit etiam alia soror sancta, nomine Clara in monasterio de Viterbio: quæ multis, & magnis claret signis. Cuius corpus est integrum, & capilli capitis, & vngues ita crescunt sibi, ac si viueret.
In pluribus alijs monasterijs eiusdem ordinis fuerunt sorores sanctitate, & miraculis claræ: de quibus longum esset narrare, præsertim cũ ad facta nostri ordinis, & beati Francisci attendam principaliter. Quibus patet per quot sanctimonia, hic ordo decoratur.

Clarę virginis ordo floruit sanctitate nobilitate, ac multitudine monacharum. SEcundo hic ordo excellentia, & nobilitate insignitur. In hoc siquidem ordine multa fuerunt ingnisimæ dńę, & illustrissimæ. Nam de domo Franciæ plures fuerunt & specialiter domina soror Blanca filia Regis Philippi Pulchri Regis Francorum primogenita ipsius: cui de iure Francorum regnum debebatur.
De domo imperiali. s. Austrię dominus Rodulfus Rex Romanorum, tempore fratris Ieronymi tunc ordinis generalis ministri, & deinde summi pontificis, filiam suam dedit, & posuit in ordine sanctę Claræ.
Domina soror Agnes, de qua dictum est supra nupta Imperatori Federico secundo (mũdo relicto) facta est soror sanctæ Claræ.
Domina Constantia neptis Imperatoris Federici, & vxor Regis Aragoniæ Petri, habitum sumpsit beatę Clarę.
Domina Regina Sancia vxor regis Roberti, post eius mortem statim facta est soror sanctę Claræ.
Rex Petrus Trinacrię in monasterio sanctę Clarę de Messana, duas habuit filias.
Domina Ioanna vxor regis Nauarę fuit soror sanctę Clarę in monasterio de Parisiis.
Domina Regina Helionora Portugalię est soror in Castella sanctę Clarę.
Domina soror Clara filia. D. Ioan. Francisci Marchionis Mantuę.
Quot vero alię fuerint, & sint filię Ducum, Comitum, Principum, baronum, & nobilium patet.
De monasterio de Buda in Vngaria.
De monasterio Capi regis de Austria.
De monasterio in ciuitate Pragę de Boemia.
De monasterio sanctę Clarę in Neapoli.
De monasterio de Parisijs in Francia.
De monasterio de Petris albis in Aragonia, & sic de alijs monasterijs non potest effari. Quare de nobilitate, & excellentia potest hic ordo commendari.

TErtio hic ordo potest commendari de multitudine, & affluentia sororum per Dei gratiam: per omnes partes Christianitatis, hic ordo diffusus reperitur, & multitudine sororum copiosa, inuenitur dilatatus; vt patet cuilibet clarè hoc intuenti; Potest ergo dici de B. Clara illud sapientię. O B. Clara multę filię, idest sanctę dominę congregauerunt diuitias, idest cœnobia; sed tu supergressa es vniuersas. Sicut ordo à Christo fuit mittendus, expetitus à patre. s. ordo minorum: sic à filio fuit per beatam Virginem expetitus ordo sanctę Clarę. Et sicut ordo minorum in principio paruulus super omnes alios (diuina gratia) excreuit: Sic & ordo sanctæ Claræ est nunc multitudine copiosa, per orbem diffusus. Quibus succinctè apparet gloria beati Francisci hunc ordinem sic dispositum, instituentis, & quomodo fęcundatus fuit pręfatis.

De tertio ordine.

TErtius B. Francisci ordo dicitur fratrũ de pœnitentia, vt sicut pœnitentia omnes amplectitur: sic ordo ipsius B. Francisci omnibus gñibus hominum, videlicet virginũ, vidua-

viduarum,& coniugatorum diſponitur iſte,& ordinatur, qui à B. Franciſco circa tempora quatodecimi anni à ſua conuerſione, eſt inſtitutus, & ordinatus. De quo aliqua pauca ſunt enarranda. In hoc ſiquidem ordine fuerunt viri & mulieres ſanctitate conſpicui. Patet de mulieribus.

S. Heliſabeth. Primo de ſancta Heliſabeth filia Regis Vngarię per Eccleſiam canonizata. Hæc ſiquidem quàm vitæ fuerit ſanctiſsimæ,ſaluator miraculis pluribus, cum multorum ſuſcitatione mortuorum,oſtendere eſt dignatus.

D. Humiliana. De iſto tertio ordine.B. Franciſci fuit alia ſancta domina nomine Humiliana, nobilis domina de domo Circulorum de Florentia,ſepulta Florentiæ in noſtro conuentu. Cuius ſanctitatem miracula multa per ipſam facta oſtẽdũt.

S. Michelina. Sancta Michelina de Piſauro,quæ magnis claruit, & aſsiduè corruſcat miraculis,de tertio ordine B. Franciſci ſoror fuit.

S. Margarita. Sancta etiam Margarita de Cortona; quę multis claruit,& claret ſignis ſoror de tertio ordine fuit. Plures aliæ ſanctæ dominæ fuerunt de iſto ordine miraculis corruſcantes.

Fuerunt etiã de iſto ordine tertio plures ſancti viri,& ſi nondum canonizati.

F. Petrus Petinarius. Sanctus Frater Petrus Petinarius de Senis.

F. Lucenſis. Sanctus Frater Lucenſis de Podio Bonizi.

Viterbij iacet alius ſanctus Frater de ipſo tertio ordine.

Sic Florentiæ iacet alius in Eccleſia noſtra.

In marchia ſunt plures de iſto ordine tertio miraculis corruſcãtes. Vnde præfatis,& alijs hic ordo cum præfatus poteſt commendari de ſanctitate.

Poteſt etiam commendari hic ordo de nobilitate. Nam multi magni homines de diuerſis regnis chriſtianitatis Comites,Duces,Principes,Barones, & nobiles fuere de iſto ordine tertio beati Franciſci.

Sancta Heliſabeth, vt prædictum eſt filia Regis Vngariæ fuit de iſto ordine.

Regina Vngariæ,quæ fecit monaſterium Campi regis in Auſtria fuit de tertio ordine.

Regina Vngariæ mater Regis Ludouici, fuit de tertio ordine.

Imperatrix Romanorum domina Heliſabeth vxor Imperatoris Caroli quarti fuit de terrio ordine B. Franciſci. Multæ aliæ fuerunt, & ſunt per Chriſtianitatem dominæ ſingulariſsimæ; Deo ſub habitu iſto tertij ordinis,& domino famulantes.

Eſt etiam hic ordo magnus quo ad numerum hominum & mulierum; & ſi hactenus maior fuerit. Inſuper hic ordo, vt rectus bonus, & ſanctus per Romanam Eccleſiam eſt approbatus; Et regulam habuerunt à Papa Nicolao quarto,& plurium ſummorum Pontificũ gaudent priuilegijs conceſsis.

Præfatis de ordine minorum primo; De ordine ſororum ſecundo;Et nunc de ordine tertio Fratrum, & ſororum de pęnitentia, apparet declarata ſecũda pars iſtius octaui fructus,& conformitatis, videlicet Franciſcus fęcundatur.ſ.filijs,fratribus,diſcipulis,& ſociis. Et quia fęcunditate in imitatoribus; quam habuit in terris ſingulariſsimam, quo ad ordines omnium beatorum,ſublimatus eſt in Eccleſia militanti: ſic ipſorum aſſociatione, à ſanctis,& beatis laudibus talium glorificatione extollitur, & commendatur in Eccleſia triumphanti. Vt enim patet ex dictis. De primo ordine.ſ.minorum, & de duobus alijs. B. Franciſcus habuit quoſdam in ordine patriarcharum.

Tres Patriarchæ primi. Primi Patriarchę tres ad inſtar Abraã, Iſaac, & Iacob ſunt ipſe beatus Franciſcus: ſanctus Antonius,& frater Bernardus de Quinta valle: quorum verbis,vita,& exemplis generatus eſt,& progenitus ordo minorum.

Duodecim Patriarchæ. Duodecim Patriarchæ ſunt 12. primi fratres, videlicet. Petrus Cathanij, Egidius, Sabbatinus, Morichus, Philippus Longus, Siluester, Ruffinus, Ioannes de ſancto Conſtantio, Barbarus de Viridante, Bernardus Guilielmus Anglicus,& Maſſeus de Marignano: per iſtos enim velut beati Franciſci Patriarchæ filios cæteri fratres ortum habuerunt ex vitę ſanctitate,regimine,& exemplaritate.

Qui fuerint in ord ne Prophetarum. In ordine Prophetarum,plures fuerunt,videlicet. Frater Egidius, Leo Electus, Guido de Senis, Tobias,Guido de Bolſena, Ioannes de Aluerna, Donatus de Ferraria, Nicolaus de monte Iouis,Gerardus de Valẽtia, Philippus Aquerij, Gulielmus de Burgundia. Rodoricus de Hiſpania,& ſic de multis alijs,vt ſupra eſt dictum: qui ſpiritum propheticum habuerunt: ſicut probatum eſt euidentia ſpeciali.

Qui fuerint in ord. Apoſtolorum. In ordine Apoſtolorum, duodecim apoſtoli fuerunt. 12. primi B. Franciſci ſocij Euangelicam aſſumentes,vitam tenentes, & ſeruantes, nec apicem de obſeruantia Euangeli dimittendo.

Septuaginta duo: immo vltra. 300. ſunt ſancti fratres ſuperius memorati per omnia vitam Ieſu Chriſti proſequentes,& doctrinam: vt ip ſorum patet geſtis.

Multi in ord. Martirum. In ordine Martirum,multi ſunt: & vltra octuaginta ſuperius memorantur: cum tamen ſint innumeri alij: Martirio, non gladio ſolo: ſed crucis baiulatione in ſuis corporibus, digni à Deo habiti;& vt martires coronati.

Multi in ord. Pontificum. In ordine Pontificum, multi habentur ſancti fratres. vt patet de ſancto Ludouico epiſcopo Tholoſano. De ſancto fratre Ioanne Petian, Archiepiſcopo Cantuarieñ. De ſancto fratre Leone Archiepiſcopo Mediolanenſi. De ſancto fratre Gualterio Epiſcopo Pictauieñ. De ſancto Antonio fratre Archiepiſcopo Dura-

tij.

tij. De sancto fratre Ricardo epo Armelech, & sic de alijs.
In ordine Confessorum non pontificum, sunt vltra 300. vt superiora ostendunt.
In ordine Anachoritarum, sunt fratres Lucidus. Iuniperus, Petrus de Monticulo, Sensus, & sic de alijs.
In ordine doctorum, sunt vel fuerunt fratres sancti.s.magister Alexander de Ales. Magister Ioannes Gualensis.B. Antonius. Lucas eius socius: & sic de alijs.
In ordine. Virginum, multi fuerunt sancti, qui fuerunt virgines purissimi; sicut.B.Antonius, frater Ruffinus, frater Ioannes de Aluerna, ꝙ sic de alijs. Et specialiter in secundo ordine sororum,& Tertio, multi sunt, & fuerunt carnis immunditias omnino nescientes.
In ordine coniugatorum,& matrimonij continentia singulari, sunt illi de Tertio ordine: qui licet nonnulli eorum vxorati permaneāt, tamen continenter viuunt; & sic ipsorum prædecessores fuere.
In ordine Electorum, meritis. B. Francisci,& suorum fratrum, & aliorum suorum ordinum prædicatione, vita, & exemplo, infiniti quasi sunt saluati; prout pluribus visionibus est conspectum. Quibus patet.B. Franciscum esse, & fuisse tam in cœlo, quam in terra fęcundatum gradibus cunctis sanctorum,& sanctitatibus: vt in suo ordine; & in alijs duobus ordinibus sit verificatum: vt supra dictum est verbum
Ephe. 5. Apostoli. Ipse,s.Christus dedit.B. Francisco: quosdam apostolos: quosdam prophetas; alios euangelistas: alios pastores, & doctores. Et sic etiam clarè lucet ex supradictis. Et quod de toto gremio Ecclesię est dictum per
1.Cor. 12. Apostolum. Alij datur sermo sapientiæ. Alij sermo scientiæ. Alij fides. alij gratia sanitatum. alij operatio virtutum. alij prophetia. alij discretio spirituum. alij genera linguarum. alij interpretatio sermonum. In ordinibus.B. Francisci prefatis est completum. Ex dictis supra apparet, ꝙ si gloria patris est filius sapiens ad gloriam est B.Francisco tot habuisse,& habere filios,& filias sapientia, & sanctitate conspicuos, & ornatos. Apparet etiam declaratio istius octaui fructus, & conformitatis, quo ad ambas partes.s. Iesum cætus prosequitur Franciscus fęcundatur. Ad laudem Iesu Christi & B.Francisci Amen.

NONVS FRVCTVS, ET CONFORMITAS.

Iesus legem dat populis. Fran. regulator,
Expositio primæ partis.s. Iesus legem dat populis.

REctor, conditor, & gubernator omnium creaturarum supercęlestium terrestrium, & infernorum Iesus Christus cū sit, & lege eius, sic omnia moderantur, & ordinātur, adeo, ꝙ nihil in toto potest esse inordinatum.s. in ordine vniuersi. Et si talia diuina gubernantur lege, vtputa insensibilia, & sensibilia ratione carentia, à fortiori ipse Angelus,& homo pre ceteris conditis digniores. Sed quomodo ipsi spiritus Angelici diuina lege gubernantur: quia non est presentis speculationis, nihil ad presens est dicendum. Sed de diuina lege circa homines, qualiter, & quomodo se habeat, est breuiter videndum: quia hic fructus, quo ad primam partem hoc asserit dicens: ꝙ dominus Iesus legem dat populis. Et pro eius euidentia est sciendum, ꝙ Saluatori nostro à patre transmisso tradita est omnis potestas in cęlo, & in terra:& consequenter, nihil eius imperium præterfugit cum lege. Nam attingit à fine vsque ad finem fortiter; & disponit omnia suauiter. Circa tamen hominem, & eius salutem: cum propter hoc incarnari sibi complacuit, & passionari, eius principaliter cōsistit ordinatio, & regulatio: vt suis preceptis homo se voluntarię subdendo, & legibus optatam percipiat aliquando salutem. Quapropter ipse Rex regum & dominus dominantiū saluator noster, homini volenti ire per viam, quę ducit ad vitam, in sacro Euangelio leges promulgat, quasdam generaliter, & alias diuersis conditionibus,& statibus tradendo specialiter. Hinc est, ꝙ, vt prædicta videantur de eius legibus.
Primo videndum erit in generali.
Secundo in particulari; quibus visis declaratio patebit istius noni fructus, & conformitatis, quò ad eius primam partem, videlicet. Iesus legem dat populis.
Pro cuius euidentia est aduertendum, ꝙ Saluator noster,& si multas in Euangetio ponat leges prout sancti referunt Euangelistę: principaliter tamen Euangelista Matthęus in suo Euangelio, à capitulo quinto, vsque ad septimum inclusiuè nonnullas recitat: per quarum obseruantiā ad gloriam homo pertingit æternam. Et legum à summa sapientia Christo ꝓ salute nostra promulgatarum. Leges, quibus hō ad æternam gloriam peruenit.
Prima est de abdicatione voluntaria, & mentali terrenorum dicens. Beati pauperes spiritu, non necessitate, sed spontè, & propter Christum: quoniam ipsorum est regnum cęlorum. Matth. 5.
Secunda lex est de tranquilla conuersatione, vt sit mitis couersatione, vt ipse Christus. Et Moyses de quo habetur. Et ideo istam legem promulgando dicit. Beati mites: fructum, sicut in prima ponit,& premium dicens. Quoniam ipsi possidebunt terram scilicet viuentium: vt dicit Psal. Matth. 11. Num. 12.
Tertia lex est de habenda tristitia pro elongatione à patria cęlesti dicens: cum Psal. Heu mihi; quia incolatus meus prolongatus est.

Et ipsius patriç desiderio, & anhelatione dicens. Beati qui lugent præmium obseruantibus est. Ipsi consolabuntur.

Quarta lex est de in vera iustitia permansione, & exercitatione dicens: Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, idest, vt Deo, sibi, & proximo, quod decet fiat: præmium subiungit, ꝙ tales saturabuntur: de qua dicit Psal. Saturabor cum apparuerit gloria tua.

Quinta lex est de miseratione dicens: Beati misericordes: subdit præmium: quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Sexta lex est de pacis procuratione, & in se pacis retentione dicens: Beati pacifici, idest, qui pacem hñtes in se: vt alij habeant totis viribus faciunt: præmium eorum est: quoniam filij Dei vocabuntur.

Septima lex est de interna munditia; & suiã peccato præseruatione dicens. Beati mundo corde: præmium eorum est: quoniam ipsi Deũ videbunt.

Octaua lex est de aduersorum supportatione dicens. Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: præmium subdit: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Et aduerte, quoniam in præfatis ad obseruantiam dictarum legum, cuilibet præmium annectit in generali dicens, obseruatores beatos: & deinde exprimit in particulari dicens: præmium competens cuilibet eorum: vt patet intuenti, vt ostendat, ꝙ in custodiendis illis retributio multa, vt dicit Psal. vt præmio considerato ad obseruandum quilibet animetur.

Nona lex est de exempli exhibitione, vt videlicet: Luceat lux nostra, scilicet per operis virtuositatem. Coram quibus? scilicet eoram hominibus. Quo fine? vt glorificent patrem, qui scilicet fecit nos virtuosos.

Decima lex est de proximi informatione: & hoc dupliciter primo opere, secundo verbo. Qui fecerit sic (inquit) & docuerit magnus vocabitur in regno cęlorum.

Vndecima lex est de proximi dilectione, vt non solum non occidat: sed nec corde irascatur, aut voce dicendo: Racha seu Fatue, eum turbet.

Duodecima lex est de fraterna reconciliatione dicens. Si offers munus tuum ad altare (& sequitur) vade prius recõciliari fratri tuo &c. Ratio, quia tale sacrificium Deo non placet, sed cor humiliatum, vt dicit Psal.

Tertiadecima lex est de peccati vitatione, vt non solum opere: sed nec visu, mulierem ad eam concupiscendam homo inclinetur.

Quartadecima lex de vita ordinanda dicens: quod si oculus scandalizat te, uel manus; & sic de alijs membris, amoueantur debita correctione.

Quintadecima lex est de uerborum modesta, & circuncisa locutione, dicens. Non solum nõ iurare: sed nec sermonem ultra est, est: non non: proferas.

Sextadecima lex est de debita, iuratione: quia cum aliquando liceat, ut saluator dicit: tamen vanè, & sine causa non est faciendum.

Decimaseptima lex est de animi imperturbatione: vt si inferantur aduersa, non reddant malum pro malo. Et qui eum percusit in unam maxillam: imperturbatus animo præbeat ei & aliam.

Decimaoctaua lex est de delictorum declinatione: ut tunicam det, & palium dimittat: ut sic à malo declinet: Et angarianti eum per passus, libenter enim comitetur per iter.

Decimanona lex est de inimicorum adamatione; ut ipsos diligat corde, ore, & opere: ut filius exiltat patris cœlestis.

Vigesima lex est de habenda recta intentione dicens. Ne faciat iustitiam suam coram hominibus, ut videatur ab eis: eleemosynam, & alia.

Vigesimaprima lex est de oratione, quid cauendum: quia multiloquium: quid dicendũ: quia pater noster, qui es in cœlis. Supradicta habentur. Matth. Matth. 5.

Vigesimasecunda lex est de totali affectione in cœlo ponenda: quia thesaurizate vobis in cœlo: & ubi est thesaurus tuus, ibi est, & cor tuum.

Vigesimatertia lex est de tota fiducia in Deũ proijcienda dicens. Nemo potest duobus dominis seruire. Matth. 6. Matth. 6.

Vigesimaquarta lex est de falsi iudicij euitatione dicens. Nolite iudicare, & non iudicabimini: & qualiter: ibidem ostendit causam, uel modum. Matth. 7.

Vigesimaquinta lex est de diuinorum abscondsionem: quæ Deus nobis reuelat canibus non sunt tradenda, & peccatoribus: & rationem dicit saluator.

Vigesimasexta lex est de diuinæ gratiæ, & misericordię impetratione dicens: Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis.

Vigesimaseptima lex ex de singulari conuersatione: ut omnia faciant alijs: quæ sibi ab alijs volunt rependi, & fieri.

Vigesimaoctaua lex est de pœnitentiæ operatione, & executione per angustam portam, idest pœnitentiam intrare debemus: vt per eã ad uitam intremus æternam.

Vigesimanona lex est de sollicita sui custoditione: attendendo à falsis prophetis idest cõptis palio, & colore quocunque ipsum decipere nitentibus.

Trigesima lex est, de fidei sinceritate, & firma permansione dicens: omnem talem sapienrē, qui domum suam supra petram Christum locauit, prædicta habentur. Matth. 7.

Trigesimaprima lex est de sui abnegatione dicens.

Matth. 16. cens. Qui uult uenire post me, abneget se-
metipsum &c.
Trigesimasecunda lex est de sui perfecta imi-
Matth. 11. tatione dicens. Tollite iugum meum super
nos,& discite a me: quia mitis sum,& humilis
corde &c.
Trigesimatertia lex est de fraterna correctio-
Matth. 18. ne. Si peccauerit in te frater tuus, uade,& cor
ripe eum inter te,& ipsum solum &c.
Trigesimaquarta lex est de bonorum conces-
Matth. 10. sorum a Deo proximo grata diffusione. Gra-
tis accepistis,gratis date.
Trigesimaquinta lex est de corporali debita
Matth. 10. recreatione. Dignus est operarius mercede
sua &c.
Trigesimasexta lex est de prouidentia in agen
Matth. 10. dis& ordinatione. Estote ergo prudentes si-
cut serpentes &c.
Trigesimaseptima lex est de fuga, & abscon-
Matth. 10. sione. Si vos persequentur in vna ciuitate, fu-
gite ad aliam &c.
Trigesimaoctaua lex est de inuerecunda boni
Matth. 10. operatione. Omnis qui confitebitur me corã
hominibus, Confitebor, & ego eum &c.
Trigesimanona lex est de animatione ad bo-
Matth. 10. num. Qui vos recipit,me recipit, & recipit eũ,
qui me misit &c.
Quadragesima lex est de sanctifica hominis
Matth. 22. perfectione. Redite quæ sunt Cæsaris, Cęsari:
& quę sunt Dei Deo. Multæ aliæ põt ex dictis
domini Iesu leges accipi: quibus homo ad per
fectionem tendens,ordinatur debitè, & regu-
latur. Et sic patet de legibus saluatoris in ge-
nerali.

VIdendũ est nunc secundo, quomodo in
speciali suis legibus homines regulat
diuersorum graduum, & statuum. Ordinat
enim suis legibus.
Matth. 22. Primo principes eis dans legem dicens. Redi-
te, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei
Deo.
Matth. 5. Secundo præsides dans legem eis dicit. Nisi
abundauerit iustitia uestra plusquam scriba-
rum, & phariseorum, non intrabitis in regnũ
cœlorum. Attendite, ne iustitiam vestram fa-
ciatis corã hominibus, vt videamini ab eis &c.
Matth. 5. Tertio Iudices, quibus dans legem dicit. Non
Luc. 6. veni legem soluere, sed adimplere. Nolite se-
cundum faciem iudicare: sed vero iudicio iu
dicate &c.
Quarto iurisperitos: quibus dans legem dicit.
Matth. 5. Qui fecerit, & docuerit, magnus uocabitur
Matth. 10. in regno cęlorum. Nolite cogitare quomodo,
aut quid loquamini; dabitur enim uobis in il
la hora, quid loquamini.
Quinto consiliarios; dans eis legem: & dicens.
Matth. 5. Qui vult tecum in iudicio contendere,& tuni
cam tuam tollere, da ei, & palium.
Sexto thesaurarios, dãs eis legem: & dicit eis.
Matth. 5. Qui petit à te da ei;& volenti mutuare à te: ne
auertaris. Estote misericordes sicut, & pater Lucę 6.
vester cęlestis, misericors est.
Septimo curiales quibus dans legem, dicit il-
lud. Estote perfecti, sicut, & pater vester celę- Matth. 5.
stis, perfectus est. Et omni petenti te, tribue. Lucæ 6.
Octauo milites quibus dans legem, dicit illud
ego dico uobis, non resistere malo,& Nolite Matth. 5.
timere eos, qui occidunt corpus; animam au- Matth. 10.
tem non possunt occidere &c.
Nono populares, & plebanos eis dans legem.
Diligite inimicos uestros &c: Quicunque fece Matth. 5.
rit uoluntatem patris mei, qui in cęlis est, ip- & 12.
se meus frater, soror,& mater est, & si dimise- Matth. 6.
ritis hominibus peccata eorum; dimittet &
vobis pater vester cęlestis peccata vestra &c.
Decimo dominos per respectũ ad seruos dãs
eis legem & dicens illud. Misertus dominus Matth. 18.
serui, dimisit eum, & debitum dimisit illi.
Principes gentium dominantur eorum, & se- Matth. 20.
quitur. Qui uoluerit inter uos primus esse, erit
uester seruus.
Vndecimo seruos per respectum ad dominos
dans eis legem. Sufficit seruo, ut sit, sicut do- Matth. 10.
minus eius. Et illud. Quis putas est fidelis ser Lucæ 12.
uus,& prudens: quem constituit dominus su-
per familiam suam. Beatus ille seruus, quem cũ
venerit dominus eius inuenerit sic facientem,
super omnia bona constituet eum.
Duodecimo patres ad filios, dans eis legem,
& dicens illud. Qui amat filium, aut filiam plus Matth. 10.
quam me, non est me dignus.
Decimotertio filios ad patrem, dans eis legẽ.
Honora patrem tuum, & matrem tuam &c.& Matth. 15.
Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, & 10.
non est me dignus, & si quis uenit ad me, & Lucę 14.
non odit patrem suum &c. non potest meus es
se discipulus.
Quartodecimo fratres adinuicem, dans eis le-
gem, & dicens illud. Vade reconciliari fratri Matth. 5.
tuo &c. Et omnes uos fratres estis, & patrem Matth. 18.
nolite uocare uobis super terram.
Quintodecimo coniuges dans eis legem, di-
cit eis illud. Non mechaberis, & qui uiderit Matth. 5.
mulierem ad concupiscendum eam, iam me-
chatus est eam in corde suo. Et Quos Deus Matth. 19.
coniunxit, homo non separat. Et qui dimise Matth. 5.
rit uxorem suam, excepta causa fornicationis,
facit eam mechari.
Decimosexto fideles dans eis legem. Lucerna Lucæ 11.
corporis tui est oculus tuus &c. & Prout uul- & 6. & 17.
tis, ut faciant nobis homines,& uos facite eis.
Si habueritis fidem, ut granum sinapis &c.
fiet uobis.
Decimoseptimo cõciues, dans eis legem dicit
eis illud. Esto consentiens aduersario tuo, dũ Matth. 5.
es in uiã cum illo. Et omne regnum in seipsum Lucæ 11.
diuisum desolabitur.
Decimooctauo amicos: dans eis legem, & di
cens illud. Quęcunque uultis, ut faciant uobis Matth. 19.
homines,& uos facite eis.

Decimo-

Decimonono socios: quibus dans legem dicit
Matth. 18. Si duo ex uobis consenserint super terram; de omni re quancunque petierint: fiet eis à patre meo.

Vigesimo niros pronepotes: dans eis legem dicit. In uiam gentium ne abieritis. Et Luc. 10.
Matth. 10. Lucæ 10. & 12. Videte, & cauete uobis ab auaritia &c. Et Cauete uobis &c.

Vigesimoprimo mulieres deuotas: dans eis legem dicit illud. Optimam partem elegit sibi
Lucæ 9. Maria, quæ non auferetur ab ea.

Vigesimo secūdo ętates, dans eis legem dicit,
Matth. 11. quòd hos pater familias operarios ducit in uineam suam. Sed præ alijs paruulos, commen-
Matth. 19. dat dicens. Sinite paruulos venire ad me: talium est enim regnum cœlorum.

Vigesimotertio nobiles; dans eis legem dicit
Ioan. 8. illud. Nolite dicere patrē habemus Abraham
Matth. 18. &c. & Vnus est pater uester, qui est in cœlis.

Vgesimoquarto diuites: dans eis legem dicit
Matth. 6. illud. Non potestis Deo seruire, & mamonæ. &
Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericor-
Matth. 19. diam consequentur. & si vis perfectus esse, uade, & uende omnia, quæ habes, & da pauperibus &c.

Vigesimoquinto pauperes: dans eis legem di-
Matth. 5. cit illud. Beati pauperes spiritu &c. Et Bea-
Lucæ 6. ti pauperes quoniā vestrum est regnum Dei.
Matth. 8. Et se habere paupertatem asserit dicens. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis nō habet, vbi caput suum reclinet.

Vigesimosexto pœnitentes: dans eis legem dicit eis pœnitentiam agite &c. Veni vocare pec-
Matth. 10. & 9. catores ad pœnitentiam &c.

Vigesimoseptimo peccatores: dans eis legem
Lucæ 9. & 5. dicit illud. Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente, & Deus propitius esto mihi peccatori.

Vigesimooctauo nubentes: dans eis legem di-
Matth. 8. cit illud. Qui nubent, sint tanquam non nubentes.

Vigesimonono uiduas: eis dans legē, dat exem-
Lucæ 21. plum viduæ ponentis duo minuta in gazofilacium: quia animam, & corpus Deo debet tradere: vt habeat ab ipso fructum sexagesimū.

Trigesimo virgines: dans eis legem, dicit il-
Matth. 19. lud. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter
Matth. 25. regnum cœlorum, & Exemplum, & normam dat uirginum prudentum.

Trigesimoprimo prosperitatem habentes: eis
Lucæ 6. & 12. dans legem dicit illud. Væ uobis, qui nunc ridetis: qm̄ flebitis: & Miser hac nocte &c.

Trigesimo secundo aduersitatem habentes, &
Matth. 5. patientes; legem dās eis dicit illud. Beati, qui
Lucę 6. persecutionem patiuntur &c. & Væ vobis, qui habetis consolationem.

Trigesimotertio sanos: dans legem eis dicit il-
Ioan. 5. lud. Ecce sanus factus es, iam amplius noli peccare: ne deterius tibi contingat.

Trigesimoqnarto infirmos: dans legem eis dicit illud. Beati, qui lugent, quoniam ipsi con- Matth. 5.
solabuntur, & Ego ueniam, & curabo eum. & 8.

Trigesimoquinto Episcopos: dans eis legem dicit illud. Vos estis lux mundi, & Nolite pos- Matth. 5.
sidere aurum, neque argentum &c. & si pecca- & 10. & 18.
uerit in te frater tuus, vade, & corripe eū &c.

Trigesimosexto clericos: eis dans legem dicit illud. Si quis vult post me venire, abneget Matth. 16.
semetipsū &c. & Luc. 18. Oportet semp orare. Lucæ 18.

Trigesimoseptimo religiosos: dans eis legem dicit illud. Solue Deo uota tua &c. & Cum ieiu Matth. 5.
natis uolite fieri, sicut hipocritæ tristes.

Trigesimooctauo doctores: dans eis legem dicit illud. Non omnis, qui dicit mihi domine, Matth. 7.
domine intrabit in regnum cœlorum: sed qui & 5.
fecerit voluntatem etc. Qui fecerit, et do- Lucæ 11.
cuerit, hic magnus uocabitur in regno cœlorum. et Væ vobis legis doctores, qui tulistis clauem sapientiæ etc. et Bonus homo de bono Matth. 12.
thesauro cordis sui profert bona. et Idem. Lucæ 6.

Trigesimonono scolasticos: dans eis legem dicit illud. Omnis, qui audit verba mea, et faciet Matth. 5.
ea etc. Et Qui audit, et non facit, similis est ho- Lucæ 6.
mini ædificanti domum suam super terram sine fundamento etc.

Quadragesimo maiores: dans eis legem dicit illud. Cum inuitatus fueris ad nuptias, recum- Lucæ 14.
be in nouissimo loco etc. Qui maior uolue- Matth. 20.
rit esse inter vos; erit vester minister.

Quadragesimoprimo actiuos: dans eis lēgem dicit illud. Quod vni ex minimis meis fecistis, Matth. 16.
mihi fecistis.

Quadragesimo secundo contemplatiuos: dans eis legem, dicit illud. Considerate volatilia cę Matth. 6.
li etc.

Quadragesimotertio Christum sequi uolētes: dans eis legem, dicit illud. Nisi quis renuncia Lucæ 14.
uerit omnibus, quæ possidet, nō potest meus esse discipulus.

Quadragesimoquarto ad cœlum ire cupiētes: dicit illud. Si vis ad uitam ingredi, serua man Matth. 19.
data. Multæ aliæ leges domini saluatoris possunt ex sancto Euangelio adduci ad ostendendum omnem statū hominum, et gradum suis legibus regulari, et ordinari: sed præfate sufficiant pro pręsenti. Vnde saluator noster, est ille sapiens Ecclesiastes, qui docuit populum: Eccl. vlt.
et scripsit sermones rectissimos, et veritate plenos. Et similis non est in legislatoribus.
Beatus homo quem tu erudieris domine, et de Iob. 36.
lege tua docueris eum. Ex præfatis apparet de Psal. 94.
clarata tam in generali, quàm in particulari, prima pars istius noni fructus, et conformitatis videlicet. Iesus legem dat populis. Videndum est amodo de parte secunda videlicet Franciscus regulator.

SECVNDA PARS NONI FRVctus, et conformitatis; videlicet Franciſcus regulator. Expoſitio.

VISO quomodo ſummus dominus, et ſaluator noſter regulae generaliter, et ſpecialiter virtuosè degere; et ad uitam æternã optantes peruenire: quod erat prima pars iſtius noni fructus, et conformitatis: Nunc generaliter uidendum eſt de ſecunda parte videlicet Franciſcus regulator.

Vbi ſciendum, quòd cum dictum ſit in præcedentibus beatum Franciſcum fœcundatum fuiſſe fratribus minoribus; ſororibus S. Claræ; et homnibus fratribus, et ſororibus de pœnitentia: Et quia non decebat tales eſſe abſque lege debita, et regula: hinc eſt, quòd diuino ſpiritu talibus ſub Franciſci regimine adunatis B. Franciſci diuino lumine illuſtratus, præfatis regulã tribuit, et modum viuendi. Et quia distincti fuerunt tales, quibus beatus Franciſcus fuit fœcũdatus: hinc eſt, quòd ipſe diſcretione præcipua adornatus: ſicut diuerſis, ſic diuerſas regulas tribuit, et modos uiuendi.

Fratribus minoribus altiorem, et ſtrictiorem: ut pote Apoſtolorum. Sororibus vero, ut ſexu infirmioribus, dedit regulam mitiorem. At vero his de pœnitentia in mũdo conſiſtentibus, et circa temporalia occupatis, pro ipſorum ſalute, regulam ſtatuit modis ipſorum utilem, et congruentem. De quibus loquendum erit: ſed principaliter de prima regula, videlicet data fratribus minoribus: et demum de alijs.

Quibus declaratis, apparebit quomodo beatus Franciſcus fuit prudens prædictorum regulator, et ordinator.

De prima regula ſuccinctè uolens loqui: ut appareat qualis ſit; et quanta ipſius ſit altitudo, et perfectio: eſt notandum, quod regula fratrum minorum qualis ſit, et quàm perfecta, ex pluribus poteſt perpendi.

Regula B. F. à quo data fuerit.

PRimo quia a Chriſto miraculosè data, et monſtrata. Vbi ſciendum quod beatus Franciſcus non ſtatim mundo abrenunciato, ſumpſit regulam Euangelicam in viuendo, immo per biennium ſtetit indutus habitu eremitico, portando corrigiam calciamenta, et baculum quendam in manibus: attamen iſto tempore eccleſias tres cœpit erigere. Quo biennio completo, dum in quodam Apoſtolorum feſto, miſſam de Apoſtolis audiret, et formam intelligeret datam Apoſtolis à Chriſto in uiuendo, ac Apoſtolicæ normæ Apoſtolis datæ, ſe per omnia coaptaſſet; (ut dictum eſt fructu octauo præcedenti;) et ex tunc cœpiſſet pœnitentiam, et uerbo, et factis publicè prædicare; cum multi eius prædicatione animati, et præcipuè frater Bernardus de Quinta ualle mundum relinquere uellent, et Chriſto deſeruire, neſcientes cuiuſmodi regulam deberẽt obſeruare, et accipere, beatus Franciſcus & frater Bernardus ad eccleſiam cathedralem accedentes, primo miſſam à quodam bono ſacerdote audierunt, deinde uſque ad tertiam dominum deprecantes; ut ſuper hoc eis ſuum beneplacitum oſtendere dignaretur, oratione completa, ſacerdos ad rogamen beati Franciſci; ſigno Crucis ſe muniens, Miſale aperuit, & librum Euangeliorum.

In cuius apertione prima occurrit illud. Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.

In ſecunda apertione occurrit illud. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam, & ſequatur me.

In tertia vero apertione occurrit illud. Nihil tuleritis in via. Quibus auditis, ait beatus Franciſcus ad fratrem Bernardum. Hæc eſt vita, & regula noſtra, omniumque, qui noſtræ voluerint ſocietati coniungi. Sic ergo edoctus cælitus pater beatus, regulam Euangelicam aſſumpſit.

Et cum fratres uſque ad duodenarium numerum excreuiſſent; tunc beatus Franciſcus illuſtratus cælitus de verbis Euangelij, quandam compoſuit regulam paucis alijs ſuperadditis: quæ ad vniformem viuendi modum neceſſaria videbantur: præſuppoſita tamen pro fundamento indiſſolubili obſeruãtia ſancti Euangelij: vbi attentis, quæ ponit, & ipſius beati Fr. ignorantia: quia idiota & ſimplex: procul dubio à Chriſto eidem extitit reuelata. Sic ergo miraculosè primo facta, non minus miraculosè extitit confirmata. quod oſtendit.

Primo viſio beati Franciſci de ſummo Pontifice inclinando ad eius votum, à Deo ſibi demonſtrata, Cum enim ſocij ex ſimplicitate: ſummi Pontificis præſentiam adire formidarent, ipſi beato Franciſco, viſio eſt monſtrata, arboris magnæ celſitudinis: ſub qua cum ſtaret, & eius celſitudinem miraretur, ſubito diuina virtute tantum leuabatur in altum: vt cacumen ipſius contingeret; eiuſque ſumma facillimè incuruaret ad ima: per quæ ſummũ Pontificem intelligens (diuina virtute) ad ſe inclinari debere: Confortatis ſocijs, cum ipſis ad dominum Innocentium tertium Romã perrexit.

Viſio etiam oſtenſa ſummo Põtifici idipſum confirmat; qui multis negocijs occupatus; cum beatum Franciſcum ante ſe conſtitutum cum ſocijs indignanter repuliſſet: reuelatione ſibi facta in nocte de palma inter pedes ſuos paulatim ſuccreſcente, & in arborem pulcherrimam eleuari; & diuina luce edoctus; quòd palma ſignificaret illum pauperem, quem repulerat; de mane ipſum mandauit inquiri; &

ad ſuam

ad suam pœnitentiam adduci.
Alia quoque visio præfato Pontifici præostensa fuit à domino, videlicet de Ecclesia Lateranensi ruinæ iam proxima: quam quidam homo pauperculus modicus, & despectus proprio dorso submisso; ne caderet sustentabat, per pauperem illum beatum Franciscum intelligens: quæ postulauit, cuncta concessit. Approbauit regulam ipsam. sed non cum bulla: dedit de pœnitentia prædicanda mandatum: & ipsum semper speciali amore dilexit. Sic ergo consideratis omnibus videlicet regulæ conscriptione: Papæ condescensione: & diuina præmonitione: miraculosè à Christo prima regula est data.

Prima Regula B. Fr. à Christo est data.

Verum cum dilatato iam ordine, viuendi formam per ipsum Innocẽtium approbatã: quia videbat eam prolixam, cuperetque ad breuiorem formam reducere, & per dominum Honorium tertium, qui Innocentio successerat, in perpetuum facere roborari, ad hoc faciendum mira visione à Deo fuit præmonitus: videbatur enim sibi micas panum subtilissimas collegisse, multisq; famelicis fratribus ipsum circunstantibus debere tribuere: sed quia propter earum tenuitatem, ne inter manus exciderent formidabat dare, vox desuper est ei facta dicens: Francisce vnam de micis omnibus hostiam facito, & manducare volentibus tribue. Quod eo faciente, quicunque non deuotè recipiebant, aut receptum contemnebant donum, mox lepra infecti notabiles apparebant. Sed cum visionem præfatam bene beatus Franciscus minimè intelligeret, & vigil esset in oratione, vocem de cœlo dilapsam audiuit dicentẽ. Francisce micæ noctis præteritæ, verba sunt Euangelica: hostia est regula: lepra iniquitas. Qua visione beatus Franciscus præmonitus, assumptis duobus socijs, fratre videlicet Leone, & fratre Bonizo de Bononia, ad montem Fontis Polumbæ, iuxta Reate perrexit; vbi pane tantum contentus, & aqua, ieiunans, regulam fecit scribi, secundũ, quod oranti sibi, diuinus spiritus suggerebat: Quam cum de monte descendens, seruandam fratri Eliæ suo Vicario tradidisset: Ille ea perlecta, cum sibi non placeret, ipsam destruxit dicens se per incuriam eam perdidisse, seu amisisse. Sed iterato vir sanctus ad montem rediens præfatum, & ieiunans, eam ad instar prioris, ac si ex ore Dei verba susciperet illico reparauit, & per dominum Honorium octauo sui Pontificatus anno (vt optauerat cõfirmari) obtinuit. Sic ergo visione micarum, & hostiæ, & intelligentia ipsarum, institutione regulæ primo, cum reparatione eiusdem facta secundario, apparet inspicienti regulam minorum miraculosè factam; & à Christo ipsi beato Francisco monstratam.

Secundo præclaritas regulæ minorum apparet: quia à Christo instituta, & ordinata. Vbi sciendum, ꝙ cum beatus Franciscus regulam vicario traditam, & amissam, iterato vellet reparare, frater Elias, qui regulam viderat, & tenorem sciebat, ministris notificauit beatum Franciscum, talem regulam velle facere: qui ad ipsum congregati, inducebant fratrem Eliam ipsius beati Francisci vicarium: vt ad ipsum iret, & sibi diceret pro parte ipsorum, ꝙ regulam ipsam faceret pro se, & non pro eis: quia ad ipsam nolebant esse obligati. Sed frater Elias timens beati Francisci reprehensionem, respondit eis, ꝙ ire nolebat: sed instantibus ipsis, ꝙ iret, dixit se nolle ire sine ipsis, & tunc omnes simul iuerunt. Cunq; esset frater Elias propè locum vbi erat beatus Franciscus, vocauit ipse frater Eelias beatum Franciscum: qui respondens, & videns prædictos ministros, dixit. Quid volunt isti fratres? Et frater Eelias respondit. Isti sunt ministri: qui audientes, ꝙ facis nouam regulam; & timentes, ꝙ facias eam nimis asperam, dicunt, & protestantur, ꝙ nolunt esse obligati ad eã: facias eam pro te, et non pro eis. Quo audito, vertit faciem suam beatus Franciscus ad cœlum, et loquebatur Christo sic. Domine non ne bene dixit tibi: ꝙ ipsi non crederent mihi? Tunc audierunt omnes vocem Christi respondentem in aere: Francisce nihil est in regula de tuo: sed totum est meum quicquid ibi est. Et volo, ꝙ regula sic seruetur ad literam, ad literam, ad literam, sine glosa, sine glosa, sine glosa. Et addidit Christus. Ego scio quantum potest humana fragilitas, et quantũ volo eos iuuare: qui ergo nolũt eam seruare, exeant de ordine. Tunc beatus Franciscus vertit se ad illos fratres, et dixit eis. Audistis? Audistis? Vultis, ꝙ iterum faciam vobis dici? Tunc ministri seipsos inculpantes, confusi, et territi recesserunt. Quibus verbis non solum patet, ꝙ regula nostra est à Christo instituta, et ordinata, sed etiam primum pręmissum, ꝙ ab ipso, est beato Francisco data, et monstrata. Sed istud secundum clarius patebit ex dicendis: vbi ostendetur, quomodo ipse Christus multos, vt istum ordinem introirent, clementius induxit. Sic ergo apparet ex dictis, quali modo est confecta regula nostra, quam profitemur: quia, s. ieiunio, et oratione. Quali in loco: quia in monte. Quali auctore, quia videlicet, domino Iesu Christo eã beato Francisco reuelante: vnde ad instar legis Moysi ieiunio in monte, et Deo dictante facta est, et data. Et sicut lex Euangelica, de qua est regula ista (vt statim dicetur) confecta ordinata, et promulgata est à Christo stante, sedente, et docente in monte; sic regula fratrum minorum facta est à beato Francisco stante, residente in monte, et Christo sibi eam reuelãte. Patet etiam præfatis ipsius regulæ præeminentia, et excellentia; quia Christo dictante: Frãcisco

Quo in loco data fuit Regula B.F.

Matth. 5.

 cisco

cisco orante,et ieiunante,facta, habitaque,et Christo inclamante de cœlo se eam fecisse; et sic velle stare veridice declarante. Quare nullus ipsam debet infamare: vt inobseruabilẽ, dicut faciunt plerique; quia Christus qui omnia nouit,& quantum potest homo,ipsam ordinauit, & sic esse voluit.

Nullus eam suspectam debet habere velut falsam: aut hominem non valentem deducere ad perfectionem: quia Christus perfectionis caput, ipsam composuit,& dictauit.

Nullus debet eam abijcere, sed reuerentia summa ad ipsam affici, considerato auctore scilicet Christo,referatore,s. Frãcisco,& scriptore socio sancto,scilicet fratre Bonizo, vel Leone.

Nullus debet dubitare, eam non esse à Christo: quia coram tot ministris, & fratribus Christus se eam fecisse asseruit; & beatum Franciscum nihil in ea de suo posuisse. Vnde Papa Honorius,qui eam confirmauit:cum de vno cap. regulæ cum beato Francisco loqueretur, respondit ipse beatus Franciscus: Ego verba illa in regula non posui, sed Christus; qui omnia vtilia,& necessaria saluti animarũ; ac fratrum, & bono statui, & conseruationi religionis melius nouit. Cuique omnia,quæ ventura sunt in Ecclesia, & religione nostra patent,& præsentia sunt. Non ergo debeo, nec possum Christi verba mutare. Quapropter beatus Franciscus ad regulæ obseruantiam inducendo fratres, dicebat se in regula nihil posuisse secundum industriam propriam, sed omnia sic scribi fecisse, sicut sibi fuerant diuinitus reuelata.

De hac siquidem regula testãtibus fratribus Bonizo,& Leone; qui fuerunt in monte,quãdo beatus Franciscus eam habuit à Christo, & quando Papa Honorius eam confirmauit, Papa ipse Honorius dixit: Beatus ille, qui gratia Dei roboratus, hanc regulam fideliter,& deuotè seruauerit:qm omnia,quę in ea scripta sunt,sancta, & catholica sunt,& perfecta. Patet ergo, quomodo à Christo regula nostra est ordinata.

TErtio, qualis sit regula nostra patet: quia ipsa est in sancto Euangelio fundata; quod patere potest, tam de prima regula, quæ tota est(vt intuentibus apparet)ad literam de Euangelio assumpta, quàm de secunda,& si in secunda non omnia verba ad literam sint de Euangelio: sententia tamen ab Euangelio est extracta: sicut clarè patet inspicienti regulam secundam, & sanctum Euãgelium,in quatuor Euangelistis contentum, & expressum. Et vt hoc videatur, vidẽda sunt capitula regulę succinte,& quomodo ab Euãgelio sint extracta.

Primum regulæ Capitulum.

REgula & vita &c. viuendo in obedien- Matth. 16.
tia. hoc extrahitur ab illo loco.Si quis
vult venire post me, abneget semetipsum, &
tollat &c.
Sine proprio. Sumitur ab illo verbo. Si vis Matth. 19.
perfectus esse; vade,& vende omnia,quæ ha-
bes &c. Ecce nos reliquimus omnia,& secuti Matth. 19.
sumus te, &c.
In castitate, sumitur ex illo. Sunt eunuchi, Matth. 19.
qui se castrauerunt propter regnum cœlorũ,
& ex illo loco. Si quis venit ad me, & non Lucæ 14.
odit patrem suum,&c.& vxorem &c.
Frater Franciscus promittit obedientiam do
mino Papæ, sumitur ex illo loco. Tu es Pe- Matth. 16.
trus, & super hanc petram, ædificabo Eccle-
siam meam, & Ioan. Petre pasces oues meas, Ioan. 21.
& Matth. Quæcunque vobis dixerint faci- Matth. 24.
te &c. Nolens obedire Imperio sacerdotis Deut. 17.
moriebatur: Deutro.
Successoribus eius canonicè intrantibus. In-
trantibus sumitur ex illo loco.Ioan. Qui ascẽ Ioan. 10.
dit aliunde, ille fur est,& latro &c.
Ecclesiæ Romanæ, sumitur ex illo loco. Luc. Lucæ 22.
Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.

Secundum regulæ Capitulum.

SI qui voluerint hanc vitam, &c.
Mittant eos, exemplo Christi mittentis
leprosos ad sacerdotes:vt patet in multis lo-
cis Euangelij.
Ministros, hoc nomen ministri sumitur ex il-
lo loco Math.Qui maior est vestrum: erit mi Matth. 22.
nister uester. & Luc. Ego in medio vestrum Lucæ 22.
sum sicut, qui ministrat.
Diligenter examinent. sumitur ex illo loco
Ioan. Credis tu in filium Dei? Et Ioan.Credis Ioan. 9.
hoc? Ait dominus Marthæ. Ioan. 11.
Vsque in finem. sumitur ex illo loco. Mat. Qui Matth. 5.
perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit.
Vxores non habent,vel si habent. sumitur ab
illo Luc. Si quis venit ad me, & non odit pa- Lucæ 14.
trem,& vxorem.& Math. Qui reliquerit do- Matth. 9.
mum, vxorem &c.
Vadant & vendant. sumitur ab illo Mat. Va- Matth. 9.
de,& vende omnia, quæ habes,& da pauperi-
bus &c.
Ne solliciti sint. sumitur ex illo Mar. Nolite Matth. 6.
soliciti esse animæ vestræ &c. & nolite sollici-
ti esse de crastino.
Mittens manũ ad aratrum. hoc habetur Luc. Lucæ 9.
Habeant vnam tunicam. sumitur ex illo loco.
Luc.& Matth. Dominus Apostolis mandauit: Matth. 10.
vt non haberent duas tunicas &c.
Anno probationis. trahitur exemplo ficulneę
quam Dominus incidi mandauerat &c. Mar. Matth. 21.
Vestimentis vilibus. sumitur ex illo Mat. Qui Matth. 11.
mollibus vestiuntur in domibus regum sunt.

Et possint portare calciamenta. sumitur ex il
Mar. 6. lo Mar. quod habebant Apostoli sandalia.
Matth. 7. Luce 6. Non iudicent. sumitur ex illo Mat. & Luc. No lite iudicare &c.
Sed iudicent semetipsos. ex illo exemplo publicani: qui oculos non audebat &c. dicens
Matth. 6. Deus propitius esto &c. Et Mat. Dimitte nobis debita nostra.

Tertium regulæ Capitulum.

Clerici faciant diuinum officium. sumi-
Matth. 4. tur ex illo Mat. Dominum Deum tuum
Matth. 21. adorabis, & illi soli seruies, & ex illo Mat. Pueri in templo clamabant. Osanna &c. & cum Pe
Matth. 16. tro laudem dicere. Tu es Christus filius Dei
Matth. 6. viui Mat.
Dicant pater noster. hoc sumitur Matth. Cum orau eritis dicite Pater noster.
Ieiunent. sumitur exemplo Christi, qui ieiuna
Matth. 4. Matth. 17. uit Matth. & ex illo Matth. hoc genus demoniorum eiicitur ieiunio, & oratione.
Tempore manifestè necessitatis. sumitur ex il
Matth. 12. lo Mat. quòd discipuli necessitate spicas &c. quod alias non licuisset.
Matth. 5. Non litigent sumitur ex illo Matth. Ego autem dico non resistere &c.
Matth. 5. Nec contendant verbis. sumitur ex illo Mat. Qui vult contendere tecum &c. dimitte &c. Nec alios iudicent. hoc habetur vt dictum est.
Luce 6. Luc. & Matth.
Matth. 7. Sed sint mites. Matth. Beati mites.
Matth. 5. Pacifici Matth. Beati Pacifici.
Matth. 27. Mansueti. ex illo Matth. Non audis quanta ad versum te dicunt testimonia &c. Iesus non respondit &c.
Matth. 11. Humiles Mat. Discite a me i quia mitis sum & humilis.
Honeste loquentes. sumitur exemplo Christi: qui in medio doctorum stabat, & mirabantur super doctrina, & responsis eius.
Ioan. 4. Non debeant æquitare. sumitur ex illo Ioan. Iesus fatigatus ex itinere non equitauit: sed sedebat super fontem. Nec æquum ascendit
Matth. 21. dum venit Ierusalem, sed asinum Matth.
Luce 10. Dicant pax huic domui. Ad litteram habetur Luc.
Luc. 10. De omnibus cibis. habetur Luc.

Quartum regulæ Capitulum.

Recipio firmiter &c. Denarios, vel pecu-
Matth. 10. niam. sumitur ex illo Mat. & Luc. Nolite
Luce 9. possidere aurum nec argentum &c.
Matth. 21. Ministri, vt supra Mat. & Luc.
Luce 22. Luce 10. Custodes. habetur ex illo Luc. Samaritanus, qui custos interpraetatur habuit curam de vul nerato. Et Ioan. Quos dedisti mihi custodiui,
Ioan. 17. nec perdidi &c.
Luce 22. Præter denarios, vel pecuniam. ab illo Luc. Quando misi vos per mundum &c. Nunquid aliquid defuit vobis? dixerunt nihil.

Quintum Capitulum regulæ.

Fratres, quibus dedit dominus gratiam laborandi laborent. Ab illo Matth. Quid Matth. 20.
hic statis tota die ociosi? ite in vineā meā. &c.
Sanctæ orōnis. Luc. Oportet semper orare: & Luce 18.
Matth. Orate & vigilate &c. Spiritum nō ex- Matth. 26.
tinguant, ex illo. In spiritu oportet eum ado Ioan. 4.
rare &c. Cui debent tēporalia. ex illo Matth. Matth. 6.
Primum quærite regnum Dei &c.
De mercede laboris recipiant. Ex illo Matth. Matth. 10.
Dignus est operarius mercede sua.

Sextum Capitulum regulę.

Fratres nihil sibi approprient, & sumitur ex illo Matth. Christus dicebat. vul- Matth. 8.
pes foueas habent &c.
Filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.
In paupertate: Matth. Beati pauperes spiritu Matth. 5.
humilitate. Siquis humiliauerit se sicut paruulus iste &c. Matth. Matth. 18.
Pro eleemosyna confidenter: sumitur Christi exemplo: qui triduo quo in templo fuit: stipem ostiatim quæsiuit: vt dicit Bernardus, etiam ipsa beata Maria, & Apostoli: pro eleemosyna iuerunt: vt dicit beatus Franciscus in prima regula, & de eleemosynis vixerunt.
Se fecit pauperem Psal. Pauper sum ego &c.
Matth. 8. vbi caput reclinaret non habuit. Matth. 8.
Hæc est illa celsitudo, quę vos hęredes Matth. Matth. 19.
Centuplum accipietis, & vitam &c. Reges.
Luc. Ego dispono vobis regnum &c. Lucę 22.
Nihil imperpetuū habere: Matth. & Luc. No- Matth. 10.
lite possidere aurum &c. Lucæ 9.
Diligere. Ioan. In hoc cognoscent omnes ꝙ Ioan. 13.
discipuli mei eritis: si dilectionem habebitis
&c. & Luc. Et tu aliquando conuersus con- Lucæ 22.
firma fratres tuos: qui sunt fratres spirituales.
Debent ei seruire: hoc sumitur Matth. Omnia Matth. 7.
ergo quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.

Septimum regulæ capitulum.

Si qui fratrum instigante: hoc sumitur Lu Lucæ 7.
cæ, vbi ponitur, ꝙ dominus grauiota demonia suę curationi reliquit: vt patet de lunatico: quem discipuli curare non potuerūt.
Cū misericordia iniungant: habetur ex illo. Matth. 9.
Discite quid est misericordiam volo, &c. &
sequitur. Veni vocare peccatores &c. & Ioā. Ioan. 5.
Vade, & amplius noli peccare.
Si presbyteri non sunt, iniungi faciant: hoc ex
illo accipitur Ioan. ꝙ solis Apostolis. quos sa Ioan. 21.
cerdotes

Matth. 17. cerdotes fecerat. Dedit potestatem ligandi atque soluendi.
Lucæ 5. Ne irascantur, ex illo Luc. accipitur, quod irati pharisæi, & charitatem non habentes: dominum præcipitare voluerunt.

Octauum regulæ capitulum.

VNiuersi fratres &c. hoc accipitur ex illo Ioan. Fiet vnũ ouile, & vnus pastor,
Ioan. 10.
Matth. 19. & Matth. Magister vester vnus est Christus.
Lucæ 11. Ne per oppositum dicatur illud Luc. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur &c. Seruum totius fraternitatis: sumitur ex illo
Matth. 20. Matth. Qui maior est vestrum, erit vester minister.
Ioan. 6. Teneantur firmiter obedire. Ex illo Ioan. Descendit de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius, qui misit me.
Lucæ 10. In simul conuenire: ex illo Luc. habetur. Reuersi sunt septuaginta cum gaudio &c.
Ad cõmunem vtilitatem fratrum: ex illo quod
Matth. 25. habetur Mat. Serue male, & piger: sequitur. Tollite ab eo talentum &c.

Nonum regulæ Capitulum.

FRatres non prædicent &c. hoc habetur
Matth. 10. Mat. & Luc. Qui non susceperint vos, exi
Lucæ 10. Matth. 5. te inde &c. & Mat. Non resistere malo &c.
Et nullus fratrum populo. Ab exemplo Ioan-
Lucæ 3. nis Baptistæ Luc. super quo factum est verbũ
Lucæ 4. domini: & tunc venit ad prędicandum & Luc.
Matth. 4. & Matth. Baptizatus Iesus, & spiritu sancto plenus: & postquàm ieiunauit incępit prædicare.
Matth. 15. Examinata Matth. Si cæcus cæco ducatum pręstet &c.
Matth. 12. Et casta: ex illo Matth. Bonus homo de bono
Matth. 15. thesauro cordis sui profert bona &c. Et Mat. De corde exeunt cogitationes malæ &c.
Ad vtilitatem & ædificationem populi: ex il-
Matth. 10. lo Mat. Iesus misit prædicare, & curare infirmos &c.
Annunciando: hoc accipitur ex serie omniũ Euangeliorum.
Matth. 5. Virtutes: Matth. & Luc.
Lucæ 5. Matth. 23. Matth. 25. Vitia: Matth. Pœnam & gloriam: Matth.

Decimum regulæ Capitulum.

FRatres, qui sunt ministri moneant: hoc ha
Matth. 18. betur Matth. Corripe inter te, & ipsum solum &c.
Matth. 23. Non præcipientes: hoc habetur Matth. Imponunt onera importabilia super humeros ho-
Matth. 6. minum &c. & Matth. Anima plus est, quàm
Matth. 24. corpus &c. & Matth. Si quis uobis dixerit ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere: Ecce in deserto est, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere: & Matth. Quare disci Matth. 15.
puli tui transgrediuntur traditiones seniorum &c. Respondit Iesus. Quare & vos transgredimini mandata Dei &c.
Vnde firmiter pręcipio: ab illo Matth. Qui fe Matth. 7.
cerit voluntatem patris mei &c.
In omnibus, quæ promisserunt: habetur Mat. Matth. 5.
Redde Deo vota tua.
Ad suos ministros. sumitur exemplo Centurionis: qui ad Christum accedens non fuit repulsus, sed susceptus. Matth. 8.
Nam ministri sunt serui: ex illo Matth. accipi Matth. 20.
tur. Qui maior est, erit vester seruus.
Caueant ab omni superbia: ex Matth. accipi- Matth. 23.
tur. Amant primos recubitus &c.
Vanagloria: ex illo Mat. Canunt tuba & cap. Matth. 6.
Omnia opera sua faciunt &c. & sequitur. vos & 23.
autem nolite uocari &c.
Inuidia: ex illo Matth. Ve vobis. & sequitur. Matth. 23.
Qui clauditis cœlum &c.
Auaritia: ex illo Matth. uel Luc. Date, & dabi- Matth. 6.
tur vobis, & Matth. Diues difficile intrabit in Lucæ 6. Matth. 19.
regnum cœlorum & Luc. Vę uobis diuites. Lucæ 6.
Cura & sollicitudine: habetur Matth. Nolite Matth. 6.
soliciti esse &c.
Detractione: ex illo Matth. In principe demo Matth. 12.
niorum eicit demonia: & Mat. Et verbis tuis Matth. 12.
iustificaberis: & ex verbis tuis condemnaberis &c.
Et murmuratione: ex illo Mat. Murmurabant Matth. 20.
aduersus patremfamilias, & sequitur reprehẽsio. Amice non facio tibi iniuriam & cætera.
An oculus tuus nequam est &c.
Ne scientes litteras; exemplo Apostolorum qui illiterati fuerunt ex studio humano: & tamen Deus dedit illis sensum, vt intelligerent Lucæ vlt.
scripturas Luc. vltimo.
Spiritum domini: ex illo. Ioan. Mittam vobis Ioan. 5.
à patre spiritum veritatis, & sequitur. Docebit vos omnia.
Sanctam operationem, habetur ex illo Ioan. Ioan. 6.
Operamini cibum, qui non perit: sed permanet in vitam æternam.
Orare Matth. Orate ne fiat fuga vestra &c. Matth. 24.
Luc. Oportet semper orare, & non deficere. Lucæ 18.
Puro corde. Ex illo Matth. Beati mundo cor Matth. 5.
de: quoniam ipsi Deum videbunt.
Habere humilitatem. ex illo Luc. Qui se hu- Lucæ 14.
miliat exaltabitur, & Lu. Exaltauit humiles. Lucę 1.
Patientiam. ex illo. Luc. In patientia vestra Lucæ 21.
possidebitis animas vestras.
In persecutione: ex illo Matth. Beati qui per- Matth. 5.
secutionem patiuntur, &c.
Diligere Matth. Diligite inimicos vestros. Matth. 5.
Qui autem perseuerauerit: Matth. Habetur. Matth. 10.

Vndecimum regulę capitulum.

PRęcipio firmiter fratribus ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierũ: ex illo

Matth. 5. illo accipitur. Si quis viderit mulierem ad cõcupiscendum eam, iam mechatus est eam, in corde suo. & Matth. 6. & 18. Si oculus tuus simplex fuerit &c.
Ne scãdalum: ex illo. Væ homini illi per quẽ scandalum venit &c.

Duodecimum Capitulum regulæ.

Matth. 10. Quicunque diuina inspiratione voluerint ire inter infideles: sumitur ex illo. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporũ. Et Christus, vt habetur ibidem, elegit duodecim Apostolos, & misit eos prædicare &c. Et Lucæ 10. Luc. Designauit dominus Iesus, & alios septuginta duos &c. Et ideo dicitur. Qui diuina inspiratione voluerint ire. Iuxta illud Matth. 28. Ite in mundum vniuersum, & prædicate &c. Nisi quos viderint idoneos ad mittendũ: Christi exemplo sumitur: quia non omnes misit, sed primo duodecim Apostolos: & deinde septuaginta alios discipulos, & fructus talium dicitur Matth. 10. Qui confitebitur me corã hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo.
Matth. 7. Ioan. 16. Petant à domino Papa: ex dicto Matth. Petite, & accipietis, & Io. Quicquid patieritis patrem in nomine meo dabit vobis.
Matth. 7. Stabiles in fide: ex illo Mat. Fides tua te saluum fecit: & fundantes domum supra firmã petram.
Matth. 5. Quæ promisimus obseruemus: Matth. Redde autem Deo vota tua.
Ex multis alijs verbis Euangelij prædicta tegula posset dici assumpta: sed sufficiant præfata. Ex dictis ergo apparet: ꝙ regula fratrum minorum de Euangelio est extracta. Et ꝙ sic sit, patet auctoritate Ecclesiæ in decretalibus. De verborum significatione. Exijt qui seminat. Et sunt verba domini Papæ Nicolai tertij in declaratione regulæ. Vbi sic dicitur de regula fratrum minorum. Ipsa est euangelico fundata eloquio: vitæ Christi roboratur exemplo. ac fundatorum militantis Ecclesiæ Apostolorum: sermonibus actibusque firmatur, quo testimonio nihil maius: Vt ipsa regula tota ostendatur Euangelica, in principio habetur. Regula & vita minorum fratrum hæc est. s. domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, & in fine. Sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus. Vnde hæc regula præ omnibus alijs est differens in hoc: quia nulla sic incipit, ut ista: nec sic terminatur, ut detur intelligi quod nulla est sic Euangelica: ut hæc regula benedicta. Ostenditur autem, quod ipsa sit vita Apostolorum, & consequenter domini nostri Iesu Christi: quia sicut duodecim fuerũt Apostoli: sic in ipsa sunt duodecim capitula. Et sicut septuaginta duo fuerunt Christi discipuli: vt habetur Luc. Sic Lucæ 10. septuaginta duo versus sunt in regula beati Francisci. Quibus merito patet, quod ipsa est vita Christi, & Apostolorum: ac in sacro fundata eloquio. Et ideo dicebat beatus Franciscus in suo testamento: quod Deus reuelauit sibi, quod viuere deberet secundum formam sancti Euangelij, sicq; noluit, ut facerent alij fratres. Et dicebat ipse beatus Franciscus, contra quosdam ordinis ministros, non credentes se teneri ad obseruantiã perfectionis Euãgelij. Immo vt sciant omnes fratres se teneri ad obseruandam perfectionem Euangelij. Volo, quod in principio, & in fine regulæ sit scriptum, quod fratres teneantur sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi firmiter obseruare. Et vt fratres semper sint inexcusabiles, ex quo eis annunciaui, & annuncio ea, quę dominus pro salute mea, & sua posuit in ore meo, volo ipsam ostendere operibus coram Deo, & (ipso cooperante) in perpetuum obseruare. Vnde ipse ad litteram totum Euangelium obseruauit, à principio, ex quo cępit habere fratres, usque in diem mortis. Sed an ad totam obseruantiam sancti Euangelij teneantur fratres, dicetur statim.

Quarto regula nostra est ab Ecclesia, & per summos Pontifices approbata.
Dominus Innocentius tertius primam regulam approbauit sed non cum bulla. Regula fratrum min. approbatio.
Dominus vero Honotius dicens regulam à domino Innocentio tertio approbatam: ipsam confirmauit, & de hoc bullam fieri mandauit. Dominus Nicolaus tertius regulam approbatam, & confirmatam ab Honorio tertio, & bullatam: ipse confirmauit, & approbauit, & ipsam regulam declarauit, quæ declaratio in sexto habetur decretalium, sub titulo de verborum significatione Exijt.
In signum vero approbationis vlterioris, est declaratio ipsius regulæ per summos Pontifices facta, videlicet Gregorium nonum. Innocentium quartum. Alexandrum quartum. Nicolaum tertium. Clementem quintũ, & Ioannem vigesimum secundum, de quibus dicetur statim. Qui regulam declarantes, eam per Ecclesiam solemniter approbatam ostenderunt. Ac priuilegiorum multiplici communitione, & exemptione cam obseruantium, hoc astruitur euidenter.

Quinto qualis sit ipsa regula patet, quia est per summos Pontifices declarata, vt dictum est, dicti summi Pontifices eam declarauerunt, Aliqui plura capitula seu passus, & aliqui pauciora, prout ostendam nũc in hoc, videlicet passu. Regula fratrum min. per summos Pontif. declarata.
Verum quia multa alia sunt in regula, quæ expositione indigent, quæ per dictos Pontifices, non sunt declarata, nec tacta, & tempore fratris Aimonis generalis, custos Parisiensis, vide licet

licet frater Gianfredus, cum quatuor magistris, scilicet Alexandro de Ales. Ioanne de Rupella. Roberto de Bascia, & Rigaldo regulam ipsam, quo ad aliqua declarauerunt.
Magister etiam Ioannes Pecian, qui fuit postea Archiepiscopus Cantuariensis in sua Apologia. cap. 10.
Frater Vgo sanctus frater de digna Prouincia prouinciæ, præfatorum quattuor magistrorum innixus declarationi regulam totam exposuit, declarationibus Papalibus, tẽpore suo editis adiunctis. Hinc est, quod in expositione aliquali regulæ, & declaratione, primo summorum Pontificum est ponenda declaratio; & demum in alijs passibus dictorũ expositio. Sed ante pro aliquali regulæ declaratione, & dicendorum, est sciendum, ꝙ vita Euangelica, & sic à Christo instituta, & per Apostolos, & discipulos eius fuerit perfectissimè obseruata (faciente fatore) malorum tamen oblitterata manebat in mũdo, hinc est, ꝙ Iesus Christus patri supplicauit, vt sibi aliqui darentur, qui essent crucis suæ baiuli, idest vitæ suę perfecti imitatores: cui pater annuens, Franciscũ dedit cum suo ordine; vt de hoc dictum est supra fructu secundo, & conformitate. Quare volens Christus Saluator suam vitam, & passionem mundo declarare, & renouare, Franciscũ cum suo direxit ordine: qui crucis Christi, id est vitę ipsius assumpto vexillo, in mundum ꝓgredientes, vitam pro obseruantia assumpserunt Euangelicam; prout præfata ostendunt: ipsamque primo operibus, demũ verbis mũdanis patefacere studuerunt. Et vt indubia fides B. F. principaliori daretur à cunctis, & si prę-uia reuelatione de assumptione vitæ Euangelicæ à Xp̃o fuerit præmonitus; post tñ susceptionẽ vitæ Euãgelicæ, bulla stigmatũ Christi, ab ipso est cõsignatus, vt post ipsius vitã, & regulam, ire tutissimum à fidelibus putaretur, & tenerетur. Quod cum crucifixi Saluatoris in fine vitę suæ sit facta; ac vitæ Christi perfectio sit in crucifixione compendiosè referata, beatique Francisci stigmatizatio sit facta iuxta finem vitæ suę: & post regulæ confirmationem, & institutionem (loquendo de regula de qua ad præsens est sermo) indicium est B. Franciscum Euangelium, & vitam Christi seruasse; & in ipsa regula talia præfata posuisse, & descripsisse.
Arguit idipsum amor, & affectus, quem ipse Christus habuit, & habet, ac ostendit ad hũc ordinem: sicut infra in hoc fructu tangitur.
In fornace huius mundi, cum tota vniuersitate fidelium, per tres pueros designatos, fidem sanctæ trinitatis habentes: stant tres ordines. Et quartus adiungitur: quia videlicet, post Basilij regulam. Augustini, Benedicti: Quarta est addita. s. Beati Francisci: quæ est similis per omnia filio Dei, obseruando præcæteris: quæ ipse filius Dei Iesus Christus ordinauit, & seruauit. Similis beato Frãcisco, & suo ordini, non est inuentus: qui seruaret ad litteram legem excelsi.
Regula hęc, quàm sit salutifera, sanctitas ꝓclamat obseruantium.
Quàm sit rationalis, Christi instituentis sapiẽtia ostendit.
Quàm sit expetenda, celsitudo hominum sub hac Deo seruientium, indicat.
Quàm sit Autentica, Apostolica declarat auctoritas.
Quàm sit fructifera, multitudo fratrum sub ea, Christo degentium, demonstrat.
Quàm sit contra tria vitia. s. superbiæ, auaritiæ, & inmunditiæ: quibus mundus inficitur: patet ex contentis in regula.
Quàm sit spiritualis, patet quia hominẽ totũ eleuat à terrenis, & sustollit ad contemplanda diuina.
Quàm pacificam vitam reddat humanam, inter fluctus vitæ præsentis, imitanti claret; qui mortificatus stat, quo ad secularia.
Quàm deuota, hinc collige; quia fratrem docet corde, ore, & opere Deũ semper laudare.
Quàm vinctum fratrem teneat contra diaboli insidias, & pœnitentia pandit: quia ea indicitur: & radix omnis peccati ea segregatur.
Quàm facile æterna capiat; hinc liquido aduertitur: quia facit fratrem hic semper Christo copulatum; & subaratum reddit de gloria æternali.
Quàm sit mira, notificat eius processus: quæ in calle præsentis miseriæ mirabilem pandit mundo, sui sequacem signis, & prodigijs.
Et quã sit profunda & alta: id exprimit multiplicata elucidatio ipsius, facta per tot insignes Romanos Pontifices. Vt ergo hoc videatur, ad ipsius expositionem est accedendum. & aduertendum est, quòd in hac regula duodecim capitula ponũtur, ad instar duodecim Apostolorum: quia de duodecim obseruandis frater informatur.
In primo capitulo. Forma edicitur: fundamentum iacitur mirę perfectionis. Nam dicitur, quòd regula fratrum minorum est Iesu Christi Euangelium seruare &c.
In secundo capitulo. Mundus spernitur, ac despicitur. Et modus traditur ratione abdicationis, cum dicitur: Intrare volentes, vt vendant omnia sua.
In tertio capitulo. Hymnus Deo persoluitur: Corpus conteritur actu diræ subiectionis. Dicitur enim. Clerici faciant diuinnm officium; & quòd fratres ieiunent &c.
In quarto capitulo: Census, siue ęs abdicitur: Norma ostenditur veræ ministrationis. Dicitur enim. Præcipio, ne denarios, vel pecuniam &c. & ministri &c.
In quinto capitulo. Frater supponitur: Labor imponitur

imponitur dignæ occupationis. Fratres (inquit) illi, quibus dominus dedit gratiam laborandi &c.
In sexto capitulo. Mens à seculo suspenditur: Infirmo compatitur vi gratæ dilectionis. Dicitur enim Fratres nihil sibi approprient &c. Et si quis in infirmitatem ceciderit &c.
In septimo capitulo. Morbus corripitur, scilicet peccati. Pater describitur gratæ consolationis. Dicitur enim. Si quis frater instigante inimico &c, grauiter peccauerit &c.
In octauo capitulo. Ordo dirigitur: Pater eligitur pro loco regulationis. Dicitur enim Vniuersi fratres vnum eligant &c.
In nono cap. Cætus suspenditur: Verbum proponitur sanctę eruditionis. Dicitur enim Fratres non prędicent in episcopatu alicuius &c.
In decimo capitulo. Culpa corrigitur: Virtus edicitur, & odor, siue tenor omnis bonæ conuersationis. Dicitur enim Fratres, qui sunt ministri & serui &c.
In vndecimo capitulo. Motus restringitur. Luxus repellitur fræno prohibitionis. Cum dicitur. Pręcipio fratribus, ne habeant suspecta consortia &c.
In duodecimo capitulo Christus imprimitur: Mundo transmittitur frater sanctæ professionis. Dicit enim Quicunque frater diuina inspiratione &c. Summaliter ergo de pręfatis habetur. Sed videndum est succinte etiam de eisdem in speciali.

Primum regulę Capitulum.

Regula & vita Fratrum Minorum hæc est, scilicet domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare: viuendo in obedientia: sine proprio & in castitate.

In quo forma edicitur: & fundamentum iacitur totius Euangelicę perfectionis: In quo capitulo ostenditur pro ipsius euidentia.
Primo quid à fratre minore de Euangelicis consilijs, est pręcipue obseruandum: quia regula, & uita &c. viuendo in obedientia &c. Vbi uide regulæ nostræ ab alijs prærogatiuã, diuisionem, & distinctionem; præsertim in inceptione. Nulla regularum incipit ab obseruantia euangelij sic expresse; nisi regula fratrum minorum, vt ex principio medio, cum fine detur intelligi: quod præ alijs in hac, vita Euangelica ponitur ipsius Christi.
Secundo vide B. Francisci profundam humilitatem. Non enim dicit Regula hæc est mea; sed fratrum minorum. Nec hęc est regula, quã seruaui; cum tamen præfata dicere potuisset; quia regula fuit sua per diligentissimam ipsius obseruationem. Noluit se, vel actorem exprimere, vel obseruatorem censeri: vt actor potius Christus intelligatur, quàm ipse: & ne proprietas obseruantiæ regulæ; soli ipsi detur; sed, & alijs fratribus minoribus videlicet primis socijs, & alijs, qui eam ad litteram obseruauerunt.
Tertio inspice nomẽ datum istius religionis, & regulę fratribus: quia minores nuncupantur: vt nomen sumptum ex Euangelio Intelligatur; quod uni ex minimis meis &c. Et quod vni ex minoribus meis non fecistis, mihi non fecistis: vt dicit B. Franciscus, Christus ad litteram intellexit de fratribus huius ordinis. Nec immerito sic debet intelligi: quia si de alijs per anthonomasiã pauperibus Euangelicis debet intelligi: multo magis de fratribus minoribus, quorum paupertas prę alijs ex professione dicitur magis peculiaris. Accipitur etiam hoc nomen ex illo uerbo Euangelij Qui maior esse voluerit, erit minor. Datur etiam intelligi quid appetere debet frater huius ordinis: quia non promotiones Ecclesiasticas; status mundiales; & dignitates; sic dicente B. Francisco in responsione facta domino Hugoni Cardinali Ostiensi: qui fuit postea Gregorius nonus. Hic enim Cardinalis cum sciscitaretur à beato Francisco, si vellet, quod fratres sui ad Ecclesiasticas dignitates promouerentur. Respondit B. Franciscus. Domine minores ideo vocati sunt fratres mei: vt maiores fieri non præsumant. Docet eorum vocatio ipsos in plano subsistere, & humilitatis Christi vestigia imitari, vt per hoc tandem in respectione sanctorum plus alijs exaltentur. Si enim vultis, vt faciant fructum in Ecclesia Dei, tenete ipsos, & conseruate in statu vocationis eorum; atque ipsos, si ad alta ascenderint, ad plana reducite violenter: nec ad prælationem aliquam ascendere permittatis: hęc beatus Franciscus. Hoc ostendit ipse beatus Fraucifcus exemplo, officium generalatus renunciando.
Intelligi etiam datur, quid debeat peragere: quia ut minor omnia humilitatis officia: beatus Franciscus, in huius signum in principio religionis omnes fratres, & nobiles, & ignobiles ad hospitalia ad seruiendum leprosis destinabat, scopabat ipse sanctus Ecclesiã, & pro eleemosyna incedebat libenter.
Datur etiam intelligi, quid in eis perlucere debet: quia certe humilitatis insignia in habitu, in gestu; in visu; & in sensibus, viribus, & alijs: vt minor veraciter censeatur.
Datur etiam intelligi, quod quæ spectant ad superbiæ vitium, resecata debent esse ab huius ordinis professore. Iactantia, hipocrisis, elatio, præsumptio, ambitio, &c. huiusmodi, ab eo ammota esse debent; ut uere minor existat.
Innuitur etiam ex nomine, quod in fratre minore debet esse omnis uirtutum ornatus, ut si reputatione sit minimus, virtutibus ornatus coram Deo inueniatur maximus. Exprimitur

Matth. 24. Matth. 20.

nomiue fratris minoris, quod ſit ſibi abnegatus totaliter,mortificatus, & mortuns mũdo, ſed viuificatus Chriſto,Gratus debet eſſe Deo pro impenſis: ur minori,& non maiori imputetur à Deo ſacta. Et vt concludam frater huius regulæ tam ex nomine, quàm ex regula eſſe decernitur, mundi abdicaror, cœli incola, angelus terreſtris, Chriſto Crucifixus;& tota mente Deo hærens,& coniunctus.

Quid ergo primum capitulum dicit? Inquit, regula, & vita &c. Lapides poſiti ex quibus templum ædificatum eſt, in quadro ad regulam diſpoſiti erant 3. Reg. 5. Tu frater minor

3. Reg. 5.

ſi Dei templum, ut teneris, vis eſſe. Ad regulam hanc tibi à Chriſto per Franciſcum traditam te qnadrès: vt ſit in te Iuſtitia in exibendis. Prudentia in cauendis. Temperantia in abijciendis. Fortitudo in perficiẽdis; de quibus tua præ cũctis regula hęc ſanctiſsima diſſerit,& loquitur. Er aduerte, quod beatus Franciſcus: immo ipſe Cbriſtus ad apicem perfectionis vult nos adire in regula præſenti: ſic videlicet ſequi vitam Euãgelicam per fratres. quod excellentius ab alijs non fiat, aliter ad arctiorem vitam eſſet adire reſpiciendo retro, cuius oppoſitum capitulo ſecundo edocetur. Inſuper attende,quod cum in Euangelio duo præ alijs ſint Apoſtolis commendata à Chriſto, videlicet perfectio ſanctitatis, & auctoritas Eccleſiaſticæ poteſtatis:intentio beati Frãciſci fuit,ſuis filijs,& fratribus indicere,prout poſsibile eſt in quibnſdam Euangelicam ſanctitatem: & nihilominus ad reuerendam Apoſtolicam poteſtatem. Primum facit in principio cum dicitur.Regula & vita &c. Secundum facit in perſona ſui,& ſucceſſorum,ac fratrum omniũ. Dicente regula, frater Franciſcus promittit obedientiam &c. Dicit ergo primo regula & uità fratrum minorum &c. ſcilicet beati Franciſci, & fratrum ſuorum præſentium, & futurorum hæc eſt: domini noſtri Ieſu Chriſti &c. Et pro huius primi puncti, ac fundamenti totius regulæ declaratione,ſunt aliqnorum dubiorum ſolntiones videndæ. Quibus niſis multa,quæ circa iſtã partẽ dicuntur patebũt.

Regula nõ obligat ad omnia conſilia Euangelica.

Primum igitur dubium eſt: An fratres minores ex ſuę regulę profeſsione ad obſeruantiam omnium conſiliorum Euangelicorum teneantur. Ratio dubitationis eſt: quia dicit Regula, & uita &c. Sanctum Euangelium obſeruare &c.

Ad iſtud reſpondent concorditer qninq; ſummi Pontifices. Videlicet Gregorius nonus. Innocentius quartus. Alexander quartus. Nicolaus tertius. Et Clemens quintus, quod non.

Vnde dominus Gregorius dicit,quod ad conſilia Euangelica,quæ in regula non ponuntur, non tenentur; ſed ſolum ad ea, ad qnæ ipſi ſe obligare intenderunt, ad alia vero, ut cęteri Chriſtiani; & eo magis, quia ſeipſos obtulerunt domino ſacrificium medullatum.

Dominus Innocentius dicit, quod fratres nõ tenentur ad omnia conſilia Euangelij,ſed ad ea duntaxat, quæ in ipſa regula præceptoriè, uel inhibitorie ſunt expreſſa. Idem dicit domin⁹ Papa Nicolaus, & addit ad uerba domini Innocentij, quod ad ea tantum tenentur quę præceptoriè, vel inhibitoriè, uel ſub verbis ęquipollẽtibus ſunt expreſſa. Ad alia uero conſilia tenentur propter ſtatum perfectionis quem aſſumpſerunt, ut cæteri Chriſtiani. Et eo magis &c. ut dicit Gregorius.

Dominus Clemens dicit idem cum præfatis; & dat rationem. Quia cnm votum cadat ſuper determinatum,& certum, vouens regulam nõ poteſt dici reneri ex vi noti huiuſmodi ad ea conſilia Enangelica,quæ in regula non ponuntur. Et beatus Franciſcus quædam poſuit, & quædam dimiſit,vt patet cum dicit. Regula,& vita &c. viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate. Si enim intendiſſet ad omnia obligare, ſuperfluè, & nngatoriè quædam eorum poſniſſet, alijs ſuppreſsis. Et quia natura termini reſtrictiui, ſic excludit extranea, qnod omnia ad ipſum pertinentia includit, dicit ipſe dominns Clemens Papa, quod fratres non ſolum ad illa tria votá nude,& abſolutè accepta ex profeſsione regulæ obligantur, ſed etiam tenentur ad ea omnia impléda, quæ ſunt pertinẽtia ad hæc tria, quæ regula ipſa ponit.

Secundum dubium. An ad conſilia quæ in regula ponuntur, fratres teneantur, ſicut ad pręcepta Euangelica.

Omnia cõſilia regulæ nõ obligãt vt præcepta Euãgelica.

Reſpondent Papa Nicolans,& Clemens, quod cum beatus Franciſcus aliqua conſilia, indicat, ut conſilia ſub verbis monitionis, & exhortationis, ac conſilij; & aliqna ſnb prohibitione; ac nerbo præcepti, quod intentio B. Franciſci non fuit, quod fratres ex regulæ profeſſione teneantur ad oĩa cõſilia, ſicut ad p̃cepta Euangelica, ſed ſolũ ad ea conſilia, qnæ in eadem regula præceptoriè, vel inhibitoriè, ſeu ſub verbis æquipollentibus ſunt expreſſa.

Solutio etiam huius dubij patet ex præcedenti ſolutione, quia ex quo non tenentur ad omnia conſilia, ergo nec ſicut ad præcepta. Sed ſi dubium reſtringatur ad ea conſilia, quæ in regula ponuntur, patet reſponſio ex verbis Papæ Nicolai, & Clementis.

Tertium dubium, vtrum teneantur ad omnia conſilia expreſſa in regula.

Reſpondet Papa Nicolaus in declaratione regulæ dicens; quod ad eà conſilia quæ ſub verbis obligatorijs ponuntur in regula, tenentur fratres eo modo, quo in regula ponuntur, ad alia vero, quæ ſub verbis monitorijs, informatorijs, exhortatorijs, ſeu quibuſcunq; alijs in regula continentur, ea proſeqni magis decet, quia imitatores tanti patris eſſici,& Chriſti ſemitas arctius elegerunt.

Papa

Papa Clemens respondet dicens, non solum ad illa tria vota nudè, & absolutè accepta ex professione regulę obligantur: sed etiam tenētur ad ea omnia implenda: quæ sunt pertinentia ad hęc tria; quæ regula ipsa ponit. Et dicit, ꝙ si ad tria prędicta tantū præcise promittens regulam seruare, & non ad omnia contenta in regula; quæ hæc tria modificant arctaretur, vane proferérentur hæc verba. promitto me semper hanc regulam obseruare; ex quo ex his verbis, nulla obligatio nascitur: nec tamen (inquit) Papa Clemens putandum est; ꝙ Beatus Franciscus professores huius regulæ, quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota: seu ad alia expressa in ipsa; intenderit esse equaliter obligatos; quin potius apertè discernit: ꝙ quo ad quædam ipsorum ex vi verbi transgresio est mortalis: & quo ad quædam alia non; cum ad quędam ipsorum verbum apponat pręcepti, vel equipolentis eidem: & quo ad aliqua verbis alijs sit contentus. Ex quibus patet solutio, quæstionis, quæ tangitur per Papam Nicolaum, & Clementem videlicet. Vtrum fratres teneantur tàm ad consiliā, quam ad præcepta Enangelica. Responsio patet ex prædictis, quod ad quædam tenentur sicut ad præcepta: & ad quędam non: vt enim dicit Papa Nicolaus. Cum Beatus Franciscus dicat. Regula, & vita fratrum minorum &c. Et quæ dicuntur in principio, referantur ad medium, & finem: & quæ in medio, ad principium, & finem. Et quæ in fine, ad principium, & medium: quę beatus Franciscus dicit in principio. s. Regula, & vita &c. non absolutè, sed cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione ponit. Quę ergo dicit in fine. s. sanctum Enangelium &c. Ad illa tria in principo dicta habent referri modificata, vel determinata, vel specificata. Et quia Beatus Franciscus aliqua consilia indicat, vt consilia sub verbis monitionis, exhortationis, & consilij; & aliqua sub prohibitione: ac verbo pręcepti, nō fuit ergo intentio Beati Francisci: ꝙ fratres ex regulę professione, teneantur ad omnia consilia, sicut ad pręcepta Enangelij: sed solum ad illa consilia, quę in eadem regula præceptoriè, vel inhibitoriè; seu sub verbis equipolentibus sunt expressa.

Dubium, & solutio.

Quartum dubiū est, cum multa in regula ponantur sub verbo imperatiui modi tam affirmatiuè, quod negatiuè. An ad illa fratres ex regulæ professione teneantur: sicut ad habentia vim pręcepti.

Ad quæ teneantur fratres tanquam ad habentia vim præcepti.

Respondet Papa Clemens in declaratione, ꝙ licet fratres non ad omnia, quæ sub verbo imperatiui modi in regula ponuntur: sicut ad preceptorum, seu equipolentium obseruantiam teneātur; expedit tamen fratribus ad obseruandam puritatem regulæ, & rigorem; ꝙ ad ea, sicut ad equipolentia præceptis se nouerint obligatos: quę hic inferius annotantur.

Quæ videntur ęquipolētia præceptis ex vi verbi, vel saltem ratione materiæ, de qua agitur: seu ex vtroque. Et sunt hæc videlicet.

Verba regulæ quæ habēt vim præcepti.

Illud quod ponitur in regula de non habendo plures tunicas, quàm vnam cum caputio, & aliam sine caputio.

Item de non portandis calciamentis, & non equitando extra casum necessitatis.

Item, ꝙ fratres ieiunare à festo omnium sanctorum vsq; ad natiuitatem domini, & in sextis ferijs teneantur.

Item, ꝙ fratres clerici faciant officium secundum ordinem Romanæ Ecclesiæ.

Item, ꝙ ministri, & custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis, solicitam curam gerant.

Item, ꝙ si qui fratres in infirmitatem ceciderint, alij fratres debent sibi seruire.

Item, ꝙ fratres non prędicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum.

Item, ꝙ nullus penitus audeat populo prædicare; nisi à ministro generali fuerit examinatus, & approbatus, & ad hoc institutus.

Item, ꝙ fratres, qui cognoscerent se regulam non posse spiritualiter obseruare, possint ad suos ministros recurrere.

Item omnia, quę ponuntur in regula ad formam habitus, tam nouiciorum, quàm professorum; nec non ad modum receptionis ad professionem spectantia, sunt ab ipsis fratribus, sicut obligatoria obseruanda; nisi recipiētibus quo ad habitum nouiciorum, vt dicit regula, secundum Deum aliter videatur. hæc inquam omnia sunt à fratribus tāquam obligatoria obseruanda.

Item dicit, ꝙ vbicūque in regula ponitur hoc verbum teneantur, obtinet vim præcepti: & seruari debet à fratribus sicut tale. hæc Papa Clemens. Sic ergo patet, id, ꝙ dicit Papa Nicolaus in declaratione: ꝙ fratres ex professione sunt astricti ad ea consilia Euangelica, quę in ipsa regula pręceptoriè, vel inhibitoriè, seu sub verbis equipolentibus exprimuntur. Et ad omnium obseruantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatorijs indicūtur, & quæ sint illa patent ex dictis.

Ex dictis etiā patet, quid intelligitur nomine Euangelij. Cum dicit regula, & vita &c. Iesu Christi secundum Euangelium &c. Per Euangelium consilia Euangelica intelliguntur. Et quomodo omnia obseruare, & quomodo nō, patet ex iam dictis. Dicit ergo. Regula & vita fratrum minorum &c. viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate, vbi vide, ꝙ cum omne, quod est in mundo sit superbia vitæ, cō cupiscentia carnis, & oculorum: & quod peccato dimisi abire secundum desideria cor-

dis nostri, B. Franciscus regulam suam instituit ad præcauendum dicta vitia, & totaliter ea abijcienda. Contra superbiam virtutem ponit obedientiæ. Contra auaritiam, ponit paupertatem. Contra luxuriam, castitatem indicit, & ponit. Vult ergo fratres præfatis crucifixos mundo, & coniunctos esse Christo. Dicit ergo, quod regula, & vita nostra est, viuere in obedientia, sine proprio, & in castitate. Ad hæc tria consilia ex professione, sicut ad præcepta fratres obligantur. Et ponit dicta tria: quia in qualibet regulari obseruantia ponuntur: non tamen equaliter. Atque ad tria præfata, vt plurimum, quæ in regula ponuntur, consilia Euangelica reducuntur. In præfatis ergo gradus, & non equalitas, inter professionem regulæ B. Francisci ad alias regulas patet.

Obedientia religiosorum habentium possessiones arctatur ad locum.

In obedientia: quia possessiones habentium obedientia arctatur ad locum: vt dicit Bernardus in Epist. 7. Duo nobis in monasterijs conuersantibus, obseruanda traduntur. Subiectio Abbati, & stabilitas in loco, & ita obseruanda, quod neutra impediat aliam, & sic sit obediens Abbati, quod stabilitatem non amittat. hæc Ber. Altior est obedientia, quæ ad nullum locum arctatur: nullo terræ fine concluditur: sicuti est obedientia nostræ professionis: quia nihil habent iuris in aliquo loco, obedientiā ergo habent super omnem loci terminum ampliatam.

In paupertate, idest sine omni speciali, & generali dominio, & proprietate. Sic exponunt Papa Gregorius, Innocentius, Nicolaus, & Clemens. Arctior est hæc, habentibus in communi, & si non in speciali.

In castitate, & si non est gradus, quo ad actum castitatis; est tamen gradus in castitate seruāda, ad quam seruandam frater minor districtius obligatur. Debet enim, vt dicit regulæ vndecimum capitulum vitare, nec habere suspecta consortia, vel consilia mulierum &c. Et quamuis fratres, vt dictum est supra, non teneantur ad omnia consilia Euangelica, vt ad præcepta, sed magis, quàm ceteri Christiani; fratres tamen antiqui iuxta posse talia consilia custodierunt. Paupertatem vbique seruātes. Saracenus cum vellet pecuniam fratribus dare pro eleemosyna ipsam abiecerunt, vt docet Bonauentura in parte quarta legendæ maioris. Sic Soldanus beato Francisco munera obtulit: quæ ipse omnia contempsit: pecuniam enim, vt stercus putabant: vnde quidam frater, qui denarios repererat, & posuerat in fenestra, mandato beati Francisci pecuniam ore ad sterquilinium portauit.

Obedientiam cunctis erant subiecti, & præcipuè Ecclesiæ prælatis; exemplo beati Francisci, qui dimisso generalatus officio, guardianū voluit habere, cui obediret.

Charitatem vero erga proximos, ipsos ad visi inducentes salutis verbo, & exemplo: Inimicos diligentes. Frater Bernardus Bononiæ in platea se posuit diebus pluribus, vt à populo despiceretur, & vituperaretur: sic & Florentiæ, videbant se mutuo ac si essent Angeli Dei, vt patet in legenda trium sociorum. Non solum non offendebant: immo offendētes amabant: Deū pro eis orabant, & in iniurijs exultabant. Non scandalizabant se mutuo: & si aliquando casu, id fecissent, statim inculpando se pœnitentiam exercebant, vt patuit de fratre scandalizante fratrem, qui stercus posuit in os suum. Volentes inferre iniurias proximo, ipsi in se excipiebant; ne proximus offenderetur. Patuit de fratre, qui excepit ictus lapidum, se interposito, cum fatuus fratrem suum vellet percutere.

Hipocrisim super omnia execrabantur, sanctitatem abscondentes, & mundi honores fugientes. Neminem iudicantes, neminem ledētes, mites, benigni.

Curam crastini sic vitabant, vt legumina non de sero: sed post matutinum præpararent.

Vitantes verba otiosa. In capitulo generali celebrato Assisij, tempore B. Francisci, vbi fuerunt quinque milia fratrum, non erat, qui loqueretur, nisi de Deo: vel quomodo possent regulam spiritualiter obseruare. Pater noster dicentes, pro verbo minimo silentium infringente. Pacem primum offerentes hominibus, conformes patri Euangelico. Crucem domini, per pœnitentiam, & meditationem habitu, & opere deferentes. Ac, vt sal terræ doctrina salutifera mentes condientes. Lux exemplaritatis fuere mundanis. Sensibus corporis, ne conturbarent interiora pudorati. Intentione ad patriam tendentes. Ministrantes lepro sis, & humilibus. In mansuetudine peccantes corrigentes: Domini consilia implere sunt conati.

Suppositis, & iactis fundamentis Euangelicæ perfectionis: ac nomine imposito fratribus suis, quia minores, consequenter primū Euāgelij consilium, scilicet obedientiam recipiēdo: cui frater, vt minor, & humilis sit subiectus; & obedientiam debeat exhibere, beatus Franciscus suo subdit eloquio, & exemplo dicens.

Frater Franciscus promittit obedientiam, & reuerentiam domino Papæ Honorio ac successoribus eius canonicè intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ, & alij fratres teneantur fratri Francisco, & eius successoribus obedire.

Frater Franc. promittit obedientiem. In iniunctis, & præcipiendis. Et reuerētiam. In obsequendis, & perficiendis. Cui (inquit) Domino Papæ Vicario Iesu Christi in terris. Extra de transla. c. Quanto. Honorio tertio, tunc residenti in sede Romana. Et non solum ipsi Honorio

norio Papæ præfata fecit, sed eadem promisit eius successoribus canonicè intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ, idest dominis Cardinalibus, qui vices gerunt Papæ, sede vacante. Quibus apparet ꝙ B. Franciscus ordinem, non ꝓ tempore, sed pro perpetuo Papæ subiecit: quia fides Ecclesiæ, non debet deficere: quare nec aliquis verus successor Petri. Quo apparet ꝙ nulla regula sic subiecit suum ordinem, sicut ordo minorum est subiectus domino Papæ. Quare de nullo ordine considerata subiectione, ita debet esse cura domino Papę, & Ecclesiæ, sicut de isto; nec sic foueri per Ecclesiam, vt sapiens architectus beatus Franciscus ordinem suum Ecclesię Romanæ supposuit, & recomendauit. In cuius signum voluit, vt fratres peterent vnum de Cardinalibus: vt essent semper subditi, & subiecti pedibus sanctæ Romanæ Ecclesię. Ex præfata obedientia sequitur, ꝙ dominus Papa, & tam ratione sui mi Pontificij, qua valet leges condere nouas. 25. q. 1. Sunt, & Cap. quarto sequenti, quàm obedientiæ, & reuerentiæ promissę, regulam valet declarare, glosare, constitutiones in or dine facere, prout nostro statui viderit opportunum. Sic ergo Apostolicis mandatis, à fratre minore est obtemperandum, nisi contra fidem essent expresse, & per alios, quàm per ipsum iudicanda sic esse. Verum quia omnis communitas, & corpus vnum, & non plura capita debet habere: ne res monstruosa censeatur: vnum caput in hoc ordine sicut in Ecclesia militanti pręficitur: cui parendum est sine rebellione: & cum subiectione, & reuerentia obsequendum: ideo regula subdit, ꝙ obediendum est Papę &c. Sic, & capiti videlicet beato Francisco, qui in persona omnium ordinẽ subiecit Ecclesię: fecit sibi omagium fidelitatis sanctam. s. obedientiam, & reuerentiam. Institutusque est caput ordinis per Papam, vt fratres ei obediant. Et non solum ipsi; sed, & successoribus. Et aduerte, quia hic ponitur hoc verbum, teneantur, quod æquipolet pręcepto, vt declarat Papa Clemens in declaratione. Quare non obedire generali Ministro præsertim ex contemptu; sine culpa nõ sit mortali: debent ergo fratres obedire, vt dicit capitulum decimum regulæ in omnibus, dummodo non sint cõtra animã, & regulam.

Papa potest declarare, & glosare regulam B. F. & constitutiones facere.

Dub. Sed hic oritur dubium; quia regula dicit, ꝙ fratri Francisco est obediendum &c. An ad obseruantiam testamenti sui fratres teneantur: cum ibi nonnulla mandet: ne. s. petant declarationes, & priuilegia à sede Apostolica in regula &c.

Sol. Respondetur per dominum Gregorium nonum, Innocentium quartum. Alexandrum quartum; & Nicolaum tertium, ꝙ fratres nõ tenentur ad dicti testamenti obseruantiam. Ratio, quia ad hoc non potuit. Primo obligare fratres sine ipsorum consensu: & pręsertim ministrorum, quos tangebat. Secundo obligare non potuit successorem: cũ non habeat potestatem par in parem. Tertio, ꝙ cũ simus Ecclesię Romanę per omnia subditi, & subiecti: & ad ipsam, vt ad magistram est recurrendum: quia sicut ipsam regulam confirmauit, sic & eius dubia habet declarare: Nec per inferiorem potest subditus ab obedientia secludi superioris prelati: & præcipue illius. s. cuius nutui, omnes subiecti stant Christiani. Sic ergo patet ꝙ in hoc primo capitulo b. Frãciscus, & indicit perfectionem sanctitatis in obseruantia trium consilio rum Euangelij: ac subiectione Apostolicę potestati: in obedientia, & reuerentia exhibenda à fratribus Romano pontifici, & eius successoribus canonicè intrantibus. Et sic patet quomodo à B. Francisco in hoc capitulo editur forma, & fundamentum iacitur omnis perfectionis. Nunc transeundum est ad secundum capitulum.

Ad obseruantiam testamenti B. Fran. nõ tenentur.

Expositio secundi capituli regulæ.
Secundum regulę capitulum.

S*I qui voluerint hanc vitam accipere; & venerint ad fratres nostros, mittant eos ad suos ministros prouinciales; quibus solummodo, & non alijs, recipiendi fratres licentia concedatur.*

Quo capitulo mundus despicitur, & modus traditur mundi abdicationis. In quo capitulo sunt multę partes.

In quarum prima parte ponitur ad quem spectet, ordinem intrare volentium receptio. Et dicit regula in hoc capitulo, & prima parte, ꝙ ad solos ministros prouinciales pertinet. Vbi sciendum, ꝙ ex isto passu regulę generalis Minister non excluditur: cum ipse sit minister generalis in toto ordine, & prouincialis etiam, in qualibet prouintia: immo ad ipsum principaliter pertinebat: vt dicit declaratio Papę Gregorij noni. Illud de receptione talium, ꝙ pertineret ad solos ministros prouinciales, poterat in principio ordinis obseruari propter paucitatem fratrum: Sed ordine dilatato, cõcessum est per dominum Gregorium nonum priuilegium, quod incipit. Gloriantibus vobis in sola cruce, &c. Et per declarationem Innocentij quarti, & Nicolai tertij, ꝙ non solum generalis minister, & prouinciales ministri possunt ad ordinem recipere: sed & alijs fratribus discretis committere: Attamen vicarij ministri: & multo fortius vicarij prouincię nõ possunt ex officio vicariæ ad ordinem recipere, nisi in speciali à generali ministrõ, vel prouinciali, cuius est vicarius committatur. Nec est hic relaxatio regulę: sed ampliatio auctoritatis. Quibus patet, ꝙ generalis Minister, cum prouincialibus ministris habet ordina-

riam

riam potestatem. Cęteri vero fratres subdelegatam.

In secunda parte huius capituli, quę incipit.

Ministri vero diligenter examinent eos de fide catholica, & Ecclesiasticis sacramentis. Et si hæc omnia credant, & velint ea fideliter confiteri, & vsque in finem firmiter obseruare, & vxores non habent, vel si habent, & iam monasterium intrauerunt vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Diœcesani Episcopi: voto continentiæ iam emisso, & illius sint ætatis vxores, quòd non possit de eis oriri suspicio.

Ponitur, ꝙ examinandus est, & qualiter: qui hunc ordinem optat intrare. Vbi sciendum est, ꝙ cum hęc regula sit tota Apostolica; & Ecclesię Romanæ suppositus ordo iste: hinc est, ꝙ beatus Franciscus ponit volentem ingredi, de pertinentibus ad pręfara duo debere per ministros examinari: de fide catholica propter primum, & de sacramentis Ecclesiasticis propter secūdum. Ratio, quia vbi error esset in tali persona respectu alicuius præfatorum, hic ordo, sicut & quicunque alius, minimè sibi valeret ad salutem. Insuper fidem Romanæ Ecclesiæ, sicut fratres debent tenere, sic, & alios docere. Et licet beatus Franciscus solum de prędictis ponat examinandum volentem intrare, addens, ꝙ sit ab vxore solutus, cōstitutiones tamen generales ordinis in capitulo primo, videlicet de religionis ingressu, etiam alias ponunt conditiones: Vnde dicit constitutio; ꝙ recipiens diligenter, & solicitè attendat: ꝙ recipiendus sit fidelis, & catholicus, de nullo errore suspectus, matrimonio non ligatus; corpore sanus; animo promptus; legitime natus; debitis expeditus; conditione liber; ætate quatuordecim annorun ad minus; nisi fuerit à parentibus oblatus; nulla vulgari infamia maculatus; competenter litteratus, vel ad labores ordinis competentes, & vtiles aptus; aut talis conditionis existens, ꝙ eius receptio clero, & populo non modicā ędificationem afferat; etiam, quæ dicta sunt in declaratione Innocentij, & Nicolai habentur; qui dicunt, ꝙ non passim fratres volētes ingredi recipiantur: sed solum ordini vtiles, & de quorum receptione, non modica ædificatio sit in populo. De vxore beatus Franciscus specialem facit mentionem: quia talia sunt ad castitatis ruinam: quam frater in ordine manens: debet illibate seruare.

Ingressurus ordinē qualis esse debeat.

Expedita examinatione: Nunc in sequenti, scilicet in tertia parte beaus Frācis cus addit, qui secundum sanctum Euangelium talibus sit dicendum: inquit enim, quòd ipsi ministri.

Dicant illis verbum sancti Euangelij, ꝙ vadant, & vendant omnia sua, & ea studeant pauperibus erogare, quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas.

Vbi sciendum, ꝙ cum Saluator noster dicat. Matth. 6. Non potestis Deo seruire, & mammonę. Oportet ergo se nudum offerre brachijs crucifixi: Sicut se sequentes omnia dimittere Christus voluit: vt patet in Apostolis. Et perfectionem volenti adipisci dixit. Vade, & vende omnia tua, & da pauperibus &c. Fecit vtique ipse Franciscus. Frater Bernardus. Frater Petrus, & alij eius socij omnia abijcientes, & cuncta dantes pauperibus, vt nudi cum nudo luctarentur. c. hoste infernali, & nudum crucifixum perfectissimè sequerentur. Repulit B. Franciscus quendam in Marchia volentem ordinem ingredi: quia sua non pauperibus, sed parentibus dederat. Dicit ergo B. Frāciscus, ꝙ talibus dicātur verbum sancti Euangelij, ꝙ vadant &c. Et sequitur. Quod si facere non potuerint, vtpote propter distantiam loci; vel quia litigijs inuoluta; vel quia in potestate alterius; & sic de similibus, & iste libenter faceret, si facultas adesset: dicit beatus Franciscus, ꝙ talibus sufficit bona voluntas.

Hic multa essent dicenda de voluntate bona, quomodo ipsa facit actum meritorium, vbi non adest facultas operis, prout vult Vgo de sacramentis. lib. secundo. parte quarta decima. cap. 67. Sed breuitatis causa dimittātur.

Et caueant fratres, & eorum ministri; ne soliciti sint de rebus suis temporalibus; vt libere faciant de rebus suis quicquid dominus inspirauerit eis. Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant ministri: mittendi eos ad aliquos Deum timentes: quorum consilio, bona sua pauperibus erogentur.

Istum passum declarat Dominus Papa Clemens in declaratione, vbi tribus dubijs respōdendo hunc locum serenat.

Primum dubium est, si licet fratribus recipere quicquam de bonis ingredienrium, si donentur? Ad hoc respondet, ꝙ cum ingredientes sint liberi; non videtur aliquid obsistere: quin si velint eis dare per modum eleemosynæ, sicut cęteris pauperibus, fratres possint recipere: Cauere tamen debent, ne ex notabili quantitate, præsumi possit sinister oculus contra eos. 1 Dubitatio. Solutio.

Secundum dubium. si ad dandum fratribus vel conuētibus: Fratres possint inducere eos sine culpa. Respondet, & dicit. Nec aliquid sinistrum videatur circa talium receptionem, fratres debent abstinere à talium inductione. 2 Dubitatio. Solutio.

Tertium dubium. Circa illam partem. Si tamen consilium requiratur &c. An si ipsi fratres sint idonei ad dandum consilium: an ad alios extra nostrum ordinem dirigere teneātur? Respondet Papa, ꝙ ad Deum timentes alterius status debet dirigi: vt videantur zelatores paterni statuti. 3 Dubitatio. Solutio.

In

In quinta parte istius capituli cum dicit. *Postea concedant eis pannos probationis, videlicet duas tunicas sine caputio, & cingulum, & brachas, & caparonem vsque ad cingulum, nisi eisdem ministris aliud, secundum Deum, aliquando videatur.*

Beatus Franciscus ponit, qualiter debent indui, & quibus: quia duas tunicas sine caputio, & cingulum, & bracas, & caparonem &c. Circam quam partem sunt aliqua notauda: quia beatus Franciscus hic ponit distinctionem habitus nouitiorum: ab habitu professorum. Et dicit qualis detur nouitijs: nisi aliud secundum Deum aliquando videatur, quod ad habitum refertur, vt dicit Papa Clemens in declaratione professorum, & quia inra canonica faciũt difficultatem magnam, quo ad nonitios, inter portantes habitum nouitiorum, & professorum, ideo, vt istud videatur, vi dendum est.

Primo quis possit ordinem intrare, vt sit ibi nouitius. Et dicitur, ꝙ non nisi quatuordecim annis completis. Si enim minor intret, & exire potest, & extrahi à patre, vel tutore, etiã si ante quartumdecimum annum offeratur à parentibus, ipso consentiente, posset egredi ipso perueniente ad præfatam ætatem, scilicet annum quartum decimum. habetur hoc 20.q.3. Præsens, & extra de regularibus. Cum simus. Quod etiam potest, si talis intrat propria auctoritate, ante quartum decimnm annum. patet. 20. q. 2. Puella. Et vigesima quęstione prima. In summa quæstionis, ꝙ ante non completum quartum decimum annum. patet quia nõn sufficit, ꝙ attingat: sed oportet, ꝙ perfecerit: patet extra de regulari. Ad nostram. In textu, & in glosa. Et cap. Significatum. potest enim repeti. Nec malitia potest supplere in hoc casu ętatem. vigesima quæstione prima. In summa q̃stionis. Et Io. And. ponit de regulari. Eos in Clementinis. Debet ergo ad vitandum prędicta, ꝙ sit ętatis completæ quatuordecim annorum.

Secundo, quo habitu debet indui. Vbi sciendum, ꝙ vbi habitus nouitiorum est determinatus, & distinctus ab habitu professorum, de ber sibi dari habitus nouitiornm. Si vero ipse vult habere habitum professorum, & non nouitiorum, & scienter recipit: talis per talem susceptionem, quæ inducit tacitam professionem. extra de regulari. Eos. in Clementinis. Etiam si non sit, intelligitur professus expressè. Non quòd aligetur tali ordini: sed generaliter tantum alicui ordini, extra de regulari. Non solum. libro sexto. Cauendum ergo est quomodo talis habitus non nonitiornm, sed professornm detur talibus. Vnde si peterent debent in formari qnid gestatio habitus pro fessorum facit in eis. Et hoc semper intellige vbi habitus nouitiorum, est distinctus ab habitu professorum in forma, & colore. Vbi.n. non esset distinctio talis, professio racita nõ inducitur. Beatus ergo Franciscus ad pręcauendnm talia: qualis habitus detur nouitijs ostendit: Nisi vt dicit Regula ministris, & in duentibus aliud secundum Deum aliquando videatur. Quia, videlicet si omnino habitum vult induere professorum, facta sibi primo declaratione debet ei dari. Et hoc, vel pro honestate ordinis, vel vtilitate, & conditione recepti. Et tunc dicit regula nõn secundum propriam voluntatem debet dari habitus professorum, sed secundum Deum. Et nota ꝙ infra annum probationis, nouitius potest ab ordine exire nisi in tribus casibus.

De primo dictum est: si scienter recipit habitum professorum, qui est distinctus ab habitu nouiciorum, & ipse est ætatis quatuordecim annorum, vel pluris.

Secundus casus si infra annum probationis faceret professionem: tunc & si non obligatur tali ordini loquendo de ordinibus mendicantium: generaliter tamen alicui ordini obligatur.

Tertius casus, si euidenter apparet, ꝙ talis absolute vitam voluerit mutare: quod tamen nõ præsumitur nisi clara probatione; vel compe tentibus inditijs comprobetur. Et de istis duo bus casibus: videlicet de habitus professorũ portatione; & de vitæ mutatione loquitur priuilegium ordini concessum per dominum Clementem quartum. Et incipit. Ex parte dilectorum filiorum. Vbi mandat omnibus Archiepiscopis & Episcopis per Italiam constitutis: vt tales ad ordinem redeant, vel ad aliũn se debeant transferre, compellendo eos ad hoc per censuram Ecclesiasticam, monitione pręmissa, & appellatione postposita.

Et sciendum, ꝙ volentes nostrum intrare ordinem; siue priusquam ordinem intrauerint, siue post; ac etiam post professionẽ emissam, per generalem, & prouinciales ministros, custodes ac ipsorum vicarios possunt absolui à sententijs excommunicationis, suspensionis, & interdicti à iure, vel à Iudice generaliter promulgatis, & cum eis super contractis irregularitaribus dispensare: ita tamen, ꝙ absoluti statim ordinem intrent: aliter in pristinas sententias relabuntur propter inducias. Hoc cõcedunt quatuor Mare magni. s. Bonifacij. Alexandri, Clementis, & Honorij. Item conceditur per Innocentium. Et incipit priuilegium. Cœlestis amor patriæ. Et aliud einsdem. Et incipit. In iure canonico &c.

In parte sexta huius secundi capituli addit regula dicens.

Finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper, & regulam obseruare. Ec nullo modo licebit eis de ista religione exire iuxta mãdatum domini Papæ: quia

secundum

secundum sanctum Euangelium. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro aptus est regno Dei. Et illi qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possint portare calciamenta. Et fratres omnes vilibus vestimentis induantur, & possint ea repeciare de saccis, & alijs pecijs cum benedictione Dei: Quos moneo, & exhortor; ne despiciant, neque iudicent homines, quos viderint mollibus vestimentis, & coloratis indutos, vti cibis, & potibus delicatis; sed magis vnusquisque iudicet, & despiciat semetipsum.

Vbi circa istam partem videndum est, quãdo annus incipit probationis, & quis est. Et dicitur, ꝙ tempus probationis est annus quintus decimus: nam cum non possint ingredi nisi completo anno quartodecimo, sequitur, ꝙ tunc incipiat annus probationis. hoc tradit Ioan. And. extra de regulari. c. Beneficium. libro sexto: & c. Is qui. eodem libro. Et aduertendum, ꝙ Papa Honorius beato Francisco, & fratribus in priuilegio, quod incipit. Cum secundum consilium sapientis, mandat ꝙ infra annum probationis nullum audeant ad professionem recipere. Et pœna, tales recipientium infra annum est triplex.

Prima, quia peccat mortaliter, facit enim cõtra præceptum domini Papæ, & efficitur inobediens.

Secunda, quia à fratribus debet puniri pœna, quæ pro grauioribus culpis solet infligi extra de regulari. c. Non solum. libro sexto, & capitulo. cõstitutionem. Et ille, qui receptus est, licet esse secularis non possit: non tamen alligatus est illi ordini per illam professionem.

Tertia pœna, quia suspensi sunt à receptione cuiuscunq; ad professionem.

Dubitatio. Sed pone casum, ꝙ nouitius infra annum probationis, postquàm steterit duobus, vel tribus mensibus exit ab ordine, & stat extra ordinem duobus, vel tribus mensibus; & demũ reuertitur ad ordinem, nunquid duo primi, vel tres menses quibus steterat debent sibi cõputari? Respondetur secundum dominũ Bonicontrum filium. Ioã. And. ꝙ non: debet. n. stare per annum integrum non interruptum. Nam quando iura loquuntur de anni spatio, loquuntur de anno continuo, vt dicit Ioan. And. de electione. capitulo primo libro 6. Solutio.

Et sicut mandatur fratribus, ꝙ infra annum probationis nullum ad obedientiam, recipiant: sic etiam mandatur, ꝙ volentes exire, sive aliam religionem intrare non debeant retinere: per dominum Gregorium nonum, & Innocentium quartum. Et incipiunt priuilegia eorum eodem modo scilicet. Non solum in fauorem conuersi. Dicit ergo regula, finito anno probationis eodem die, & hora completis, potest profiteri. Et aduerte hic si potest facere professionem, & non vult; & stat vlterius nullam protestationem faciẽdo: quia ex suo esse in ordine non vult sibi præiudicari: quin liberè possit ad seculum redire, talis tacitus est professus; & non potest ad seculare vitam redire: sed oportet eum aliquam religionem intrare.

Sed à quo ad professionem debet recipi, & si regula non ponat expressè; tamen à ministris intelligitur: quia si solis ministris ingressus, & receptio reseruatur: multo fortius, & ad professionem talium receptio: sed per declarationes concessum est, ꝙ alijs à præfatis potest committi.

Sed quam formam debet profitens in profitendo tenere, regula non dicit: nisi ꝙ promittant vitam istam, & regulam obseruare. Hoc implicite dicit regula fiendum: sed constitutiones ostendunt magis explicite, & ex causa, vt dicetur. Forma hęc est. Ego Frater. N. promitto, & voueo Deo, & Beatæ Mariæ semper Virgini. Beato Francisco, & tibi patri toto tempore vitæ meę seruare Regulam Fratrum minorum: per Dominum Papam Honorium confirmatam, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Et quare sic exprimãtur tria vota in speciali, & si pateat ex dictis in primo capitulo in solutione dubiorum: patere potest etiam ex solutione istius dubij videlicet.

An aliquis profitens sic dicendo. Ego promitto toto tempore vitæ meę seruare Regulã Fratrum Minorum nil explicando: si tunc ad omnia Regulæ tenetur, vt ad pręcepta. Ad quod respondet Papa Nicolaus in declaratione dicens, ꝙ si aliquis diceret absolutè. Ego promitto sanctum Euãgelium obseruare: nisi professor intenderet se ad omnium obseruantiam consiliorum obligare: quod vix, aut nunquam posset ad litteram obseruari: talis promissio absque intentione promittentis, ad alium intellectum nõ deberet perstringi: nisi, vt obseruantia Euangelij sit, sicut tradita reperitur à Christo: videlicet, ꝙ præcepta, vt pręcepta; & consilia, vt consilia à promittente obseruentur. Et per hoc ad propositum, ꝙ talis sic promittens nisi habuerit intentionem se obligandi ad omnia contenta in regula, vt ad præcepta, intelligitur Regulam promittere: vt ea, quę pręceptoriè, vel inhibitoriè pronuntur, vel sub verbis obligatorijs, vel præfatis æquipollẽtibus, ex professione obseruare, vt præcepta teneantur. Alia vero non, nisi sicut posita intelliguntur. Vt ergo sciat, quid principaliter sit seruandum de cõsilijs, vt pręcepta, prędicta forma ex declarationibus summorum pontificum, est conflata, & bene. Eandem responsionem cum Papa Nicolao ponit Papa Clemens in declaratione sua: vide ibi. Dubitatio. Solutio.

Sed quid debeat dicere recipiens profitentis

Certe

Certe regula non ponit : ſed conſtitutiones: debet enim ei dicere. Et ego ſi hęc obſeruaueris promitto tibi vitam æternam. Et nota, ꝙ cum hęc profeſsio ſit votum ſolemne, publicè debet fieri ſcilicet coram fratribus tenendo manus infra manus recipientis, genuflexus ſine caputio, & mente, & facie ad Deum eleuata. Prius tamen debet inquiri, ſi vult plus de tempore ad probandum ordinis rigiditates. Et ſi ſic: tempus conceſſum eidem non pręiudicat : quin completo anno vlterius ſtando ad ſeculum valeat redire, & hoc intellige infra tempus ſibi pręfixum : ſed ſi vlterius ſtaret nihil proteſtando, dic vt ſupra. Sed ſi per illũ. qui eum deberet ad profeſsionem recipere tẽpus minimè taxaretur (ꝙ certe malè faceret) debet haberi recurſus ad iura : ſciendum tamen, ꝙ talis temporis taxatio, de qua loquimur, debet fieri tam de voluntate recipientis, quàm recipiendi.

Dicit ergo regula, ꝙ vouens promittat regulã ſemper obſeruare. vbi vide indeficientem regulæ obſeruantiam : quia ad ſemper, hoc videlicet habet locum in votiuis conſilijs, & affirmatiuis, ſed pro ſemper in negatiuis. Cui enim fit hęc promiſsio, niſi Deo? De quo dicitur Pſalmo. Vouete & reddite : & ſcriptura. Reddes domino vota tua. Quia ergo hęc promiſsio fit Deo debet inuiolabiliter obſeruari, vt ſaltem ſi non redditur, quod decet, non fiat, quod non decet per poſitionem actus cõtrarij, ad id quod eſt fiendum.

An quælibet tranſgreſsio regulæ ſit mortalis.

Sed quia dicitur, ꝙ ſemper eſt regula obſeruanda: poteſt eſſe dubium. An quælibet regulę traſgreſsio ſit mortalis. Reſpondetur, ꝙ cum in regula multa ſunt, quę ex profeſsione ęquipollent præceptis: horum tranſgreſsio, ſi fiat ex comiſsione, & ſcienter, & hoc in præceptis negatiuis, ſine culpa mortali talium non eſt tranſgreſsio: ſed ſi in præceptis affirmatiuis, quando talia debent fieri, & ſic eodem modo. vbi vero non debet fieri: quia talia nõ obligant pro ſemper: ſed ad ſemper, & fiat ex inaduertentia non eſt cum culpa mortali. Si vero talia omittantur ex contemptu, ſemper eſt cum peccato mortali: quia cõtemptus ſpecies eſt ſuperbiæ. Tranſgreſsio vero illorum, quæ ponũtur alio modo à prędictis, quæ præceptis non ęquipollent: ſi fiat ex omiſsione, & ex quadam negligentia, non eſt ſine culpa veniali. Si fiat ex contemptu, ſiue perſonæ ſcilicet prælati, ſiue ſtatuti, ſiue mandati, non videtur ſine culpa graui fieri. Si vero fiat tranſgreſſio ex cõmiſsione, patet, ꝙ eſt peccatum mortale: quia ibi eſt contemptus interprętatus. Inſuper, quia ſi non tenetur ad poſitionem actus: tamẽ ad vitandum oppoſitum tenetur. Quædam vero cum ponantur in regula conceſsiuè, & exhortatiuè, talium tranſgreſsio poteſt eſſe ſine omni culpa : patet de quadragesima Epiphaniæ. patet de cibis, qui apponuntur liceat manducare, & de ſimilibus, quæ poſſunt omitti ſine omni culpa. Debet ergo ſemper Frater minor eſſe in ſolicitudine ad obſeruãdum, quę promiſit, cum ex talium obſeruantia ſibi vita promittatur æterna, & in timore ſtare, ne aliquid committat contra regulam : tali enim timore homo multa vitat; quæ alias non vitaret.

Et quia, vt dictum eſt regulam profitens, promittit eam ſemper obſeruare : quo ſequitur, ꝙ tali nullo modo eſt licitum ſua auctoritate ab ordine recedere : quia eſt contra promiſſum; & contra mandatum Papæ Honorij in priuilegio, quod incipit. Cum ſecundum conſilium ſapientis &c. factum beato Franciſco, & fratribus. Quo paſſu ſequitur, ꝙ nulla alia regula eſt iſta arctior : quia talem liceret adire, retro nullatenus reſpiciendo. Et quia ex profeſsione ſic fratreș ligantur ordini : hinc eſt, ꝙ nullus Cardinalis, niſi de latere : nullus Archiepiſcopus, vel quicunque alius prælatus poteſt aliquem fratrem aſſumere, tenere, & dirigere etiam pro Eccleſiæ negocijs: quamuis habeat à ſede Apoſtolica : niſi fecerit expreſſam mentionem de huiuſmodi indulto, & ordine ipſo : ſine licentia generalis miniſtri, vel prouincialium miniſtrorum, ſeu vicariorum eorundem. Et dicti prælati poſſunt tales remouere, & corrigere, ſicut & alios fratres, & hoc per priuilegium, quod dicitur mare magnum Bonifacij, & incipit. Virtute conſpicuos. Talique ac tãto ſtrictionis vinculo: quia fratres alligantur regulæ, & ordini : hac de cauſa apoſtatantes incarcerare, ligare, & capere, & excommunicare poſſunt miniſtri ex priuilegio domini Innocentij quarti: quod incipit. Prouiſionis veſtrę. & in alio eiuſdem. Deuotionis veſtræ. Pręlatique debent vitare apoſtatas noſtras, & eos denunciare excommunicatos, quando à fratribus requiruntur: priuilegio Alexandri quarti; quod incipit. Fratrum minorum: & priuilegio Gregorij noni : quod incipit. Fratrum minorum, ac priuilegio Innocentij : quod incipit. Fratrum minorum : Nec apoſtatas noſtros aliquis poteſt retinere, & retinentes debent excommunicari per prælatos, ſi fuerint à fratribus requiſiti: priuilegio Alexandri quarti. Quod incipit. Cum ſic ex parte, & Clementis quarti eodem modo incipientis. Nec fratres Prædicatores poſſunt recipere noſtro ordini obligatos: ex priuilegio Innocentij quarti incipientis. Quod vos in Chriſto. Nec Ciſtercienſes priuilegio Innocentij quarti incipientis. Cum olim. Nec alij religioſi. Nec Eremitæ. Nec Gulielmitæ poſſunt apoſtatas noſtros retinere ſine licentia. Et oppoſitum facientes ipſo facto ſunt excommunicati : nec poſſunt abſolui, niſi per ſedem Apoſtolicam, & hoc

priuilegio Alexandri quarti incipientis. Vestram,& vestrorum ordinum.

Capi etiam possunt Apostatę nostri ordinis: etiam licentiam habētes à Papa si infra duos, vel tres menses aliam religionem non intrauerint: uel habitum non susceperint regularem: priuilegio Alexandri quarti, quod incipit. In grauem ordini vestro.

Apostatæ etiam nostri ordinis nullam administrationem, nullam animarnm curam, nullum officium debent babere. Priuilegio Nicolai qnarti: quod incipit. In vestri ordinis.

Egressis ab ordine nostro prohibetur prædicare, & docere, & confessiones audire. Priuilegio Innocētij quarti, quod incipit. Iustis pęnitentium.

Erat antiqnitus licitum membra putrida ab ordine separare: id est malos eijcere: licet exitus spontaneus eis interdiceretur: non tamen emissio. modo vero est interdictum per Papam Benedictum duodecimum, & per Clementem.

In septima parte istius capituli, quæ dicit. Et illi, qui iam promiserint obediētiam: dicit Papa Clemens, quod hoc æquipollet præceptis: & dicit ipse, quod pluribus tunicis vti non licet, nisi in necessitatibus, quæ possunt haberi ex regula. Et dicir Papa Nicolaus in declaratione, quod fratres de licentia ministrorum, & cnstodum coniunctim, & diuisim in administrationibus eis commissis: cum eis videbitur pensatis necessitatibus: & alijs circunstantijs; quæ secundum Deum, & regulam attendendæ videntur, vti pluribus possunt: hoc inquit, patet ex regula cum dicit: quod ministri, & custodes de infirmorum necessitatibus, & fratribus induendis: sollicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidas regiones. Habere ergo duas tunicas, vt dicunt quatuor magistri, & non plures regularis est formæ: Habere plures duabus, dispensationis est regulæ: auctoritate illorum, quibus fratrū causa est commissa.

Addit de calciamentis dicens. Qui necessitate &c. Quid intelligitur, cum dicitur possint? Respondent quatuor magistri, quod posse intelligitur, licere. Sed quid necessitatis nomine hic intelligitur? Respondent, quod necessitas, cum dicatur multipliciter: potest necessitas in proposito multis de causis intelligi.

Fratres in in quibus casib⁹ possunt ire calciati.

Necessitas enim est. Aliquando ratione personæ: quia debilis, vel infirma.

Aliquando secundum tempus: quia vehemens frigus.

Aliquando secundum locum: quia sine impedimento non potest nudis pedibus pertransiri.

Aliqnando secundum iter, vel officium iniunctum: quod non potest sine detrimento personæ, vel causæ, propter quam iniūctum est perficere. Sic ergo præfatis, patet quando est necessitas. Sed attende in præfatis: quod non quælibet prædictarum necessitatum debet statim, pro causa iudicari necessitatis: sed Frater debet experiri pluries anteqnam calciamenta, sic sumat. Ratio; quia, vt dicit Papa Clemens in declaratione: verbum regulæ; de non portandis calciamentis ęquipollet præcepto.

Per calciamētū quid comprehēdatur.

Per calciamentum intelligitur cooperimentum de corio, quo operitur pes: vnde nec caligæ sañæ, nec truncatæ nec solcæ propriè inter calciamenta deputari videntur. Ita dicit Frater Hugo cum præfatis quatuor magistris. Sandalia enim, quæ soleæ dicuntur, fratribus minoribus non interdicuntur, nomine calciamenti: qnia Christus Apostolis calciamenta interdixit, & sandalia concessit. Math. 6.

Et quia de tunicis professorum posset esse hæsitatio: quales esse debeant: Beatus Franciscus dicit. Et fratres omnes vestimentis vilibus induantur; non dicit præciosis Hunc regulæ passum exposuit primo Papa Clemens in declaratione sua dicens. Vilitatem vestium illam intelligere: quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ; debet quantum ad colorem panni, & pretium vilitas merito reputari. Hoc tamen, indicio relinquit ministrorum, custodum, & guardianorum: De vilitate vestium, & qua necessitate fratres possint portare calciamenta. Dominus Papa Ioannes vigesimus secundus istum passum etiam exponit vt Papa Clemens: committens præfatis, vt habeant arbitrari de colore, vilitate, longitudine, & latitudine, & caputij breuitate: quia vt dicit ipse: Beatus Franciscus dixit fratribus, quod vilibus induantur: sed de prædictis nihil dixit: & mandat fratribus, quod iuxta determinationem præfatorum debeant agere: & oppositum facientes per generalem admoniti: si non se correxerint: sunt excommunicati ipso facto. Et quatuor magistri dixerunt, quod vilitas attenditur in pretio pariter, & colore secundum extimationem hominum regionum, in quibus fratres morantur.

Vestiū fratrū vilitas qua sit.

Inter alia, quæ beato Francisco displicebant, vt patebit infra fructu 16. & cōformitate est, quod fratres, qui paupertatem vonerunt multiplicibus induerētur, & molibus, signum extincti spiritus, hoc in fratribus asserebat: ac mollibus, & delicatis vestitos fratres, ad tentandum diabolnm vehementius animari. Asserebat Ioannem Baptistam de hoc specialiter a domino commendatum. Et qualiter ipse beatus Franciscus indutus iret, quia fructu & conformitate 16. dicetur: ad præsens omitto.

Francisco multiplicitas & mollities vestiū displicebāt

Multi sancti: singulares in vestimentis fuerūt. vt patet de Abbate Antonio. Hillarione, & de alijs; ac beato Ieronimo, qui sacco ibat indutus. Ad verecundiam vero est fratris minoris, vestem deferre mollem, seu pulchram, aut nobilem,

bilem , quia præ cunctis religioſis ſeruandam
paupertatem arctius ipſe promiſit,& totaliter
à veſtigijs patris exorbitare, quem ſequẽdum
coram Deo vouit , & ſanctis . Et vbi aliorum
exẽplum deficeret copia,cuilibet noſtrũ pau-
pertas obijcitur Chriſti,& ſuæ matris beatæ.
Subinferr beatus Franciſcus, ſi contingat tuni
cas lacerari, quid fiendum? non debet ſtatim
noua procurari, ſed ipſa antiqua repeciari fac
cis , & alijs petijs, vt ipſe faciebat.Ratio;quia
ſic faciendo,facit cum benedictione Dei .
In vltima parte huius capituli,monet,& exhor
tatur fratres &c.Vbi ſciendum,quod ſunt non
nulli, qui aſperis induti , & cibis non vtentes
delicatis, ex hoc ad iudicandum alios , & de-
ſpiciendum aſſurgunt. beatus Franciſcus , ſi à
fratribus molles interdicit tunicas,multo for
tius , & cibis delicatis peruti , quia facilius in-
clinatur ad peccatum homo ciborum delica-
torum ſumptione nimia, quàm veſtium.Quid
dicit, (inquit) fratres non iudicent tales male
agere , quia quiſquis , dum vtitur veſtimentis
ſecundum decentiam ſui ſtatus, nõ male agit,
nec deſpiciant tales .ſ. aſſerentes eos pecca-
tores, ſicut phariſæus de publicano cenſebat;
de ieiunio ſe commendando . Sed quid frater
minor dẽt agere?Certe iudicet, ſcilicet ſe non
agere conformiter Chriſto, cuius conſilia pro
ſequenda deuouit, & deſpiciat ſemetipſum di
cens cum Pſal. Ego ſum vermis,& non homo,
opprobrium hominum , & abiectio plebis.

Expoſitio tertij capituli regulæ.

TErtium regulæ capitulum eſt de diuino
officio ,& qualiter fratres debent ieiuna
re, & ire per mundum . Et incipit.

*Clerici faciant diuinum officium, ſecundũ ordinẽ
ſanctæ Romanę Eccleſiæ , excepto pſalterio , ex quo
habere poterunt breuiaria . Laici vero dicant vigin
ti quattuor Pater noſter pro matutino ; pro laudi-
bus quinque : pro Prima : Tertia : Sexta : & No-
na : pro qualibet iſtarum horarum ſeptem : pro Ve-
ſperis autem duodecim: pro completorio ſeptem: &
orent pro defunctis :*

Et dicit, quod in hoc capitulo . Hymnus Deo
perſoluitur. Corpus conteritur per actum di-
ræ ſubiectionis . Vbi ſciendum , quod in hoc
capitulo. Beatus Franciſcus,quo ad prædicta,
fratres ordinauit tripliciter .
Primo ad Deum per opera collaudationis, &
reuerentiæ dicens, Clerici &c. Vbi ſciendum,
quod in hoc ordine, cum ſint fratres in dupli
ci differentia:quidam diuino cultui deputati,
& litterati , alij ſeruitio præfatorum deputati
illitterati, ac quilibet pro modulo ſuo Deum
debet collaudare , & pro impenſis iuxta poſſe
regratiari ; hinc eſt , quod clericis , & primis
fratribus imponit, vt Deum laudent per offi-
cij exhibitionem dicens.Clerici,ut Deum lau
dent;faciant diuinum officium. Sed qualiter?
inquit , ſecundum ordinem ſanctæ Romanæ
Eccleſiæ ideſt ſe conforment ordinario Eccle
ſiæ,prout,ſcilicet eſt in eius breuiarijs ordina
tum pſalterio excepto; & ſequitur , ex quo ha
bere poterunt breuiaria . Quatuor magiſtri
per breuiaria intelligunt officium diuinum,
ſcilicet quo ad diurnum, ſcilicet Miſſale,& no
cturnum, quia in his duobus fratres ſe ordina
rio Eccleſiæ debent conformare.Nota hic ſe-
cundum dominum Papam Cle. in declaratio-
ne,quod iſtud æquipollet præcepto.Ex quo ſe
quitur,quod clerici fratres,& ſi non ſint in ſa-
cris: vbi poſſunt officium dicere,& non dicũt,
peccant mortaliter : quia ſcienter omittunt,
ad quod tenentur , præſertim non habentes
impedimentum.

Fratres clerici nõ dicẽtes officiũ peccãt mortaliter.

Sequitur etiam,quod fratres celebrantes alias
feſtiuitates ab his,quæ ſunt in calendario; aut
de quibus non dicitur in rubrica breuiarij;pec
cant grauiter : quia præſumptuosè faciunt; &
contra ordinarium Eccleſiæ.
Sequitur etiam, quod non pro quacunque in-
firmitate fratres poſſunt eximi à ſolutione di-
uini officij,patet,quia eſt præcepto æquiualẽs.
Et ſciendum, quod dominus Papa Innocẽtius
in declaratione ſua,& in priuilegio, quod in-
cipit.Pro veſtro collégio.concedit,quod ſi fra
tres clerici interſunt diuino officio aliorum:
quod ad proprium dicendum minime tenean
tur. Et quia dicit minime: ſi fratres proprium
dicant: non neceſsitatis,ſed ſupererogationis
eſt .
Sequitur etiam ex prædictis,quod ſicut fratres
officij ordinata ſeruare tenentur , ſic , & quo
ad cantum: quia cum cantus fractus nõ ſit per
ordinarium Eccleſiæ ordinatus : fratres tales
cantus exercentes peccant: & quia faciunt cõ
tra ordinationes , & conſtitutiones Papæ Be-
nedicti.
Sed hic eſt dubium . Si dominus Papa faceret
de uno feſto,quod non eſt in Calendario, vel
ſecundum Rubricã Breuiarij: fratres tenentur
ne facere de illo feſto? Reſpondetur quod nõ:
niſi ipſe mãdaret de eo fiendum. Quo paſſu re
gulæ dicit beatus Franciſcus , ex quo habere
poterunt breuiaria: patet, ut dicit declaratio
Papæ Nicolai : quod beatus Franciſcus vſum
rerum non vetuit fratres habere : imo noluit,
quod libri,quo ad vſum in communi haberen
tur , & non in ſpeciali , prout dicebat frater
Leo fuiſſe de intentione beati Franciſci. Et li-
cet beatus Franciſcus ponat,quod fratres per
ſoluant diuinum officium,& modum non pan
dat: attamen, quia præſupponit dici diuinum
officium, conſequenter intelligitur, quod ta-
liter dicatur, quod placeat Deo proſit dicen-
ti ; & ædificet audientes ; & ad deuotionem
inducat: quare debet perſolui,ut ipſe ſanctus
faciebat : de cuius modo dicit Bonauentu. In

Dubitatio
Solutio.

decima parte legendæ maioris. Et dicetur fructu 19. & conformitate. Imposito clericis & litteratis quomodo dicāt diuinum officiū, subdit beatus Franciscus in regula, qualiter fratres illiterati: videlicet, laici Deum debeāt suo posse collaudare, & dicit textus regulę: quia Pater noster debent Deo persolnere. Quę oratio, & si breuis sit: ipsa cœlum penetrat: & tanto virtuosior præ alijs: quanto ab ipso Deo Apostolis data, & reserata. Datur laicis breue officium, & non sine causa (vtpote; seruitijs clericorum occupatis: & dicit Papa Nicolaus in declaratione) quod tales, & si non vacent studio, & diuinis officijs, dummodo seruitijs inhæreant aliorum: cum ipsis, quibus seruiūt sustentari, merentur. Exemplo. David, qui descendentium ad bellum, & remanētium ad sarcinas voluit, nt portio æquaretur. Istis tamen laicis indicitur in speciali, vt orent pro defunctis: quia in officio diuino pro ipsis defunctis semper oratur; tam in officio diurno idest missali, quam nocturno: sed non sic in officio laicorum. Et attende hic; quod (quia fratres habent persoluere diuinum officium, ut libere valeant hic exercere) summi pontifices fratribus concesserunt videlicet Papa Gregorius nonus, priuilegium, & incipit. Deuotionis vestræ precibus.

Fratribus laicis quare datum sit breue officium.

Innocentius qnartus, prinilegium concessit; qnod incipit. Eis qui sanandis.

Et Nicolans quartus concessit illud, quod incipit. Meritis vestræ religionis: quod tempore generalis interdicti: interdictis, & excommunicatis exclusis, iannis clausis, & summissa voce, in Ecclesis nostris fratres possint celebrare diuina. Addit Papa Nicolaus: qnod non solum legere diuinum officium possunt, & missas celebrare: sed etiam tēporibus consuetis iuxta morem ordinis: sacræ commnnionis, & extremæ vnctionis sacramenta recipere. Possunt etiam fratres ad diuina admittere procuratores, operarios, & pueros fratrum tempore interdicti, ex prinilegio Alexandri qnarti: quod incipit. Vt in vestris domibus seruientes. Præfatis ergo apparet, quod B. Franciscus in regula ordinat fratres ad Deum per opera reuerentiæ.

Secnndo ordinat eos quo ad corpus per opera pœnitentiæ per ieiunium dicens.

Et ieiunent à festo omnium sanctorum, vsque ad natiuitatem Domini. Sanctam vero qaadragesimā; quæ incipit ab Epiphania, vsque ad continnos quadraginta dies: quam dominus suo sancto ieiunio consecrauit: qui voluntariè eam ieiunant, benedicti sint à domino: & qui nolunt, non sint astricti: sed aliam, vsque ad resurrectionē domini ieiunēt: alus autem temporibus, non teneantur, nisi sexta feria ieiunare. Tempore vero manifestæ necessitatis, non teneantur fratres ieiunio corporali.

Vbi ponit, quod fratres debent ieiunare, & quando. Et dicit Papa Clemens in declaratione: quod istud æqnipollet præcepto: & dicta ieiunia tenentur ieiunare, ac ieiunia omnia alia, ad quæ ex statnto Ecclesiæ tenentur cæteri Christiani. Sed qa non omnibus fratribus inest eadem valitudo, seu ætas; hinc est, quod B. Fran. sicut discretissimus subdit. Quod fratres tempore manifestæ necessitatis, non teneantur ieiunio corporali: necessitas enim aliquando enenit ratione ętatis, vel infirmitatis, aliquando ratione laboris, aliquando ratione defectus victus, & sustentationis: quando ergo necessitas est manifesta, tunc non tenentur fratres ad corporale ieiunium exhibendum.

Sed hic est dubium. Cum iura non stringant, nisi ad vigelimum ptimum annum ætatis peruenerit: est ne sic seruandum in ordine? Respondetur, ꝙ non; quia ratione voti regulæ promissæ sic tenetur. Dubitatio. Solutio.

Sed quomodo debent fieri hęc ieiunia? Respondent statuta ordini, quòd in cibo qnadragesimali. Nec fratres ab alijs ieiunijs, scilicet vigiliarum, & quatuor temporum eximūtur: vt dicit Papa Clemens: quia si alij Christiani, à fortiori ipsi. Nec à præceptis absoluitur Ecclesiæ quis per opera snper erogationis: qnia vt dicit Christus, illa oportet fieri, & hæc non omitti.

Tertio ordinat B. Fran. fratres, quo ad proximum per opera misericordiæ, scilicet verbi Dei dicens.

Consulo vero, moneo, & exhortor fratres meos in domino Iesu Christo, vt quando vadunt per mundum. non litigent, neque contendant verbis, nec alios iudicent; sed sint mites, pacifici, & modesti, mansueti, & humiles, honeste loquentes omnibus, sicut decet. et non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur. In quacunque domum intrauerint, primum dicant, pax huic domui. et secundum sanctum euangelium, de omnibus cibis, qui apponuntur eis, liceat manducare. Matth. 10.

Sicilicet missi ad prædicandum more Apostolorum, qui per Christum missi sunt ad prædicandum. Qnando ergo fratres vadunt per mundum; quia non dicit, quando frater: hoc loco accipitur documentum: quòd fratres non debent ire soli, sed sociati, idest bini: sicut ipse beatus pater Franciscus fecit statim, vt fratres habuit, & iuxta ordinem Euangelij; nam Christus discipulos solos non misit, sed binos: vt habetur Lucæ. Sed attēde, quòd beatus Franciscus in hoc passu regulę vult, quòd fratres primo opere prædicent: deinde verbo. Sed quomodo opere debent prædicare ostendit. Lucæ 9. & 10. Lucæ 10.

Primo à litigijs pręcauendo dicens. Non litigent. quia eorum statui hoc non conuenit. Secundo, ne verbis contendant: prout Christus consulit. Matth. 5.

Tertio,

Tertio, ne ſint temerarij alios iudicādo: ideo dicit. Nec alios iudicent. Iſta tria debent vitare.
Sed quibus virtutibus debent refulgere dicit. Primo, vt ſint mites, non reſiſtendo improperantibus.
Secundo pacifici, alios nullatenus impetēdo.
Tertio modeſti, ſ. in verbis, & factis modum ſeruando. iuxta Apoſtolum: modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.
Quarto manſueti, impetus iraſcibiles refrenando.
Quinto humiles, propriam excellentiam cōtēnendo, & declinando, & ſibi ipſi viloſcendo.
Sexto, honeſte, id eſt non turpia, aut ſtultiloquia proferendo, loquentes omnibus ſicut decet: videlicet cuilibet ſtatui, quę ſunt debita proponendo: debent ergo, & fabulas denitare, & ſermo eorum ſale eſſe conditus diuinæ ſapientię.
Sed qualiter debent incedere pedibus, vel alio modo: ſubdit beatus Franciſcus, quòd non debeant equitare, niſi manifeſta neceſsitate,
Matth. 21. vel infirmitate cogantur. Chriſtus enim peditauit, & Apoſtoli, & non æquitauit, ſed aſina-
Matth. vlt. nit. Chriſtus enim quando Apoſtolos miſit per mundum prædicare; non equitando, ſed peditando miſit: horum exemplo fratres minores ſic debent incedere. Addit, quid debet dici more Euangelico dicens, in quācunque domum intrauerint &c. De pace per fratres dicenda, & annuncianda beatus Franciſcus,
Lucæ 10. & à ſancto habuit Euangelio, & diuina reuelatione, vt ip ſe ait in teſtamento ſuo.
Et quia ſanctum Euangelium teſtatur Chriſtum conceſsiſſe Apoſtolis, vt comederent de omnibus cibis, qui eis apponerētur: ſic & beatus Franciſcus concedit, vt ſcilicet omnium ieiunantium in ieiunio, & non ieiunantiū extra ieiunium cibis vti poſsimus. Nec fratres, hic paſſu, à ieiunijs abſoluuntur; nec omniū ciborum vſus eſt eis conceſſus, ſed pro tempore. Iſto regulæ paſſu patet, quòd hoc dicit beatus Franciſcus hic ſecundum conceſsionē, & non præceptum, & ſic habes, quòd aliqua indicuntur per modum præcepti, aliqua per modum inſtructionis, aliqua per modum monitionis, & aliqua per modum conceſsionis: ſic ergo præfatis apparet, quomodo beatus Fran. in hoc capitulo ordinauit fratres, quò ad Deum, per reuerentiam: quo ad corpus, per abſtinentiam: quo ad proximum, per exēplaritatis refulgentiam. Et ſic patet, quòd in iſto capitulo, Hymnis Deo perſoluitur; corpus conteritur per actum diræ ſubiectionis.

Expoſitio quarti capituli regulæ.

P*Recipio firmiter fratribus vniuerſis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per ſe, vel interpoſitam perſonam.*

Hoc eſt quartum regulæ capitulum. In quo Cenſus, vel es abdicitur: Forma traditur veræ miniſtrationis. In quo beatus Franciſcus duo facit: videlicet, quia interdicit omnis pecuniæ vſum, quo ad perceptionem. Et exponit modum pro infirmis, & alijs, & procurationem, cum dicit: tamen pro neceſsitatibus &c. Et quia hoc capitulum valde fuit cordi beato Franciſco cum ſexto capitulo huius regulæ: ideo ad eius euidentiam ſunt aliqua videnda.
Et primum de differentia inter pecuniam, & denarium: quia beatus Franciſcus vtrumque interdicendo ponit diſtinctionem. Et iuxta conſtitutiones antiquas, & quatuor magiſtrorum ſententiam: per denarios intelligitur pecunia numerata. Pecunia vero dicitur omnis res alia, qua ſolent vti homines, cum opportunum eſt ad pretium rerum emendarum; vt aurum, & argentum, & quicquid tale ſit, quo pro denario ad pretium rerum emendarum, homines vtuntur. videtur ergo prohiberi receptio denariorum, & quarumlibet rerum; quæ accipiuntur ad pretium rerum emendarum. Differētia inter pecuniam & denarium.
Secundum videndum. Quid eſt recipere pecuniam. Dicunt quatuor magiſtri. Quòd quædam res recipiuntur in proprietatem, & non in vſum, quædam in vſum, & non in proprietatem, & quædam in proprietatem, & vſum: dicunt ergo, ꝙ receptio cuiuslibet rei in proprietatem, prohibetur fratri minori, vt patet in 6. cap. regulæ. Receptio vero quarūdam ad vſum conceditur, vt librorum, & veſtium, & huiuſmodi. Receptio vero denariorum, & pecuniæ quantum ad proprietatem, & quantum ad vſum omnino prohibetur, & per ſe, & per interpoſitam perſonam. Pecuniam recipere quid, & quo dicatur.
Sed ſciendum eſt, ꝙ aliqua res habet duplicē vſum: naturalem, & accidentalem. Ad propoſitum. Si quis vteretur auro, & gemmis ad vſū naturalem; quia valent ad multa medicinalia; ſimiliter etiam ad aliquem vſum accidentalem, vt auro pro calicibus, & huiuſmodi, talium vſus non interdiceretur: niſi in talibus eſſet exceſsiuus abuſus. Attamen pręfatis vtendo ad emendum, nullo modo licet fratribus habere.
Tertium videndum eſt, quid eſt recipere per ſe, vel per interpoſitam perſonam. Reſpondent pręfati magiſtri, per ſe recipere pecuniā, eſt pecuniam ad conuertendum in ſuos vſus accipere. Recipere vero per interpoſitam perſonam, eſt ſuā auctoritate alium ſubſtituere ad recipiendum pecuniam in ſuos vſus proprios conuertendam. Quid ſit recipere pecuniā per ſe, vel per alios.
Quartum videndum eſt de quodam caſu; quo videbitur qualiter fratres circa pecuniam, & denarios debeant ſe habere, & caſus eſt talis. Fratres indigent pro ſuis neceſsitatibus eleemoſyna Quo in neceſsitate pecuniæ fratres ſe habere debēt.

mosyna pecuniaria: inueniunt aliquem dantē, vel mittentem, vel committentem, vel in testamento eis pecuniam legantem. Quid fratres (pensata necessitate, quam habent; & prędicto sic exhibente eis) agere debent, ut sit, qui subueniat in re, qua indigent; & ipsi pręseruentur, ne per se, vel per interpositam personam pecuniam, seu denarios recipiant? Ad hunc casum sic est respondendum: quod fratres indigeāt pecunia, hoc est, vel pro re iā empta eis necessaria, vel pro re, quam volunt emere eis necessaria, & tunc, vel pro re emenda de præsenti, vel de futuro: & talis res fratribus necessaria, quam emere volunt, vel est vbi fratres habitant, vel in alia regione. Ista distinctione præmissa, sic respōdetur ad casum. Primo, si fratres rem emerunt: tunc ad volentem dare possunt accedere rogando, quod satisfaciat. Si ipse facit: bene quidem. Si vero ipse non vult manu propria satisfacere, vel non potest: tunc fratres possunt eum rogare secundum Papam Nicolaum in declaratione, quod aliquem substituat per ipsum, & ab ipso nominandum; per quem debenti reci pere satisfaciat. Si facit, bene quidem. Si vero non vult facere, vel non potest: tunc secundum Papam Nicolaum fratres possunt famulum illius, a quo res emitur, vel alium, seu alios præsentare, cui, vel quibus possit si danti placuerit, committi executio prædictorum. Sic tamen, quòd semper apud dantem dominium, & possessio pecunię remaneat, cum libera potestate repetendi eam; vsquequo conuersa sit in rem deputatam: ita quod fratres contra personam dantem, uel nominatam, nullam habeant actionem qualitercunque in cōmissione prædicta se haberet, liceat tamen fratribus vt dicit Papa Nicolaus, suas necessitates insinuare, ac specificare, vel exponere personæ prædictæ, scilicet substitutæ, ac eam rogare, quod soluat, ac etiam eandem exhortari, ac inducere, quod fideliter se habeat in re commissa; & animæ suæ saluti in commissa sibi executione prouideat. Possunt etiam secundum dominum Gregorium nonum in declaratione, ubi substitutus non faceret per negligentiam, uel ignorantiam, ad talem, qui dedit, & substituit fratres habere recursum. Dicit dominus Nicolaus Papa: quod si talem personam substitutam, & nominatam contingeret per absentiam, infirmitatem, voluntatem, seu locorum distantiam ad eos, quibus solutio esset fienda nolle accedere, liceat fratribus vnam aliam personam; si ad primum dantem non possunt, uel nolint habere recursum subrogare, & nominare, sicut dictum est de persona ipsa subrogata, respectu domini subrogātis. Et sic possunt plures personas præsentare fratres, tam danti primo, quam personæ substitutæ.

Et si quæratur, istæ nuncius, vel nuncij per fratres præsentati: cuius sunt? Respondet Papa Gregorius, Innocētius, & Nicolaus, quòd, vel illius, à quo res emitur, uel illius, cuius auctoritate pecunia deponitur.

Et si quęratur: si talis substitutor debet statim soluere? Respondet Papa Gregorius quod sic. Et si nō statim solueret, uel ex ignorantia, vel negligentia: fratres inducant eum, vel recurrant ad domiuum subrogātem, vt dictum est.

Sed talem nuncium fratres præsentando: Nunquid fratres dicuntur pecuniam recipere per se, uel per interpositam personam? Respondet Papa Innocentius in declaratione, quod non, quia non eorum auctoritate pecuniam, vel denarij conseruantur; nec ipsi habent dominium, vel proprietatem, sed dominus ipsam dans, ut dicit Papa Nicolaus.

Secundo si fratres non emerunt, sed emere nolunt, & dominus velit dare, si statim volūt eme re fratres. Dic vt ad præcedētem primam par tem est dictum.

Tertio si fratres volunt emere rem, quam non statim habere possunt, vt pote libros scribere, & ædificia construere, & sic de similibus: ita quòd requirunt tractum temporis: dicit Papa Nicolaus, quod fiat, ut dictum est, vt dominus dans dare differat: vel aliquis substituatur per ipsum, cui committat, vel substitutus alteri committat: dominio pecuniæ semper libere apud ipsum remanente, vsquequo in rem deputatam conuertatur.

Quarto si res non haberetur in terra illa vbi fratres morantur, sed in alia terra, qua indigent: Respondet Papa Nicolaus, quod fratres debent ad dominum pecuniæ ire, si pręsto est, vel ad eius nuncium, & dicere, quod sibi placeat, ut, dominio pecuniæ apud ipsum remanente, vsqueqno in rem deputatam conuertatur, per quascunque manus pecunia, seu eleemosyna ipsa tractetur, siue personas ab eo, vel à fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate, ac auctoritate procedat. Quo assensum suum præbente prædictis, secure fratres re empta, vel acquisita de illa pecunia per quē cunque vti possunt. Et dicit Papa Nicolaus, ꝙ pręfatis modis fratres, vt prædicitur circa pecuniam in supportandis eorum præteritis, & ingruentibus necessitatibus obseruatis, non intelliguntur, nec dici possunt per se, vel per interpositam personam pecunia recipere con tra regulam, vel professionem, ac sui ordinis puritatem, cum manifeste pateat ex pręmissis, ipsos fratres non solum à receptione, proprietate, dominio, siue vsu ipsius pecuniæ, verum etiam contrectatione, qualibet ipsius, & ab ea penitus alienos.

Sed hic sunt aliqua dubia.

Et primum est, quibus verbis debent fratres vti in pręsentando aliquem domino volenti benefa-

benefacere fratribus in pecunia. Respondet constitutio antiqua, quod fratres debent dicere personæ pecuniam offerenti, potestis domine (si placet) istum vestrum constituere nuncium: vel apud istum vestram eleemosynam deponere: qui vice vestra inde fratrum prouideat necessitati.

Dubitatio. Secundum dubium. Si casus accidat, quod dominus pecuniæ moriatur, antequam id, quod deposuit pro fratrum necessitatibus sit expensum. Quid fiendum de illa pecunia? Respondet Papa Nicolaus in declaratione. Quod si dominus concedens dixerit, quando concessit: quod persona deputata pecuniam ipsam in necessarium vsum fratrũ expenderet, quicquid de ipso concedente contingerit, viuendo, vel moriendo, siue concedens hæredem reliquerit, siue non, possunt fratres ad personam deputatam, nõ obstante cõcedentis morte, vel hæredis contradictione, pro illa pecunia expendenda, recurrere, sicut poterant ad ipsum dominum concedentem.

Solutio.

Dubitatio Tertium dubium Dominus dat, & deponit plusquam fratres indigent pro solutione, & pecunia ipsa superfluit: quid fiet de ipsa? Respondet Papa Nicolaus, quod si dans per fratres rogetur, quod superfluum possit in alias fratrum necessitates expendi: si consentiat, potest in tales necessitates modo præfato conuerti: Si non consentiat: residuum ad ipsum dominum libere reuertatur. Dicit tamen Papa: quòd fratres debent cauere: ne faciã plus dari, quam extimatur res ei necessaria valitura.

Solutio.

Dubitatio Quartum dubiũ. Dominus credit fratres posse recipere, & dat libere, & absolute fratribus.

Solutio. Respondetur, quod non intendit dare fratribus, nisi prout eorum congruit professioni, & regulæ. Dat ergo fratribus eo modo, quo eis competit, committendo alicui, qui eam dispẽset in his rebus, quibus fratres possunt vti. Similiter ipse dans, si seruet; eodem modo seruat pro fratrum necessitatibus. Et semper est dominus vsquequo pecunia in rem, est conuersa: & dato, quod dans intendat dando transferre proprietatem, & dominium in fratres: nunquam hoc facit, aut facere potest: quia, nec fratre nolente: quia non potest dominiũ in alium transferre ipso nolente. Nec fratre volente: quia non potest habere talem proprietatem: quia, nec per se recipere possunt, nec per interpositam personam.

Dubitatio Quintum dubium. Dator pecuniæ nullo omnino modo vult habere talem proprietatem: nec pecuniam, quam dat, vult aliquo modo ad se pertinere: ad quem ergo pertinebit? Respondetur, quòd secundum declarationem dominorum Innocentij. Nicolai; & Clemen. quinti, cum talis non possit esse fratrum: nec substituti, siue depositarij, proprietas erit Ecclesiæ. Sed quia dominus Ioannes Papa vigesimus secundus in quadam extrauagante, quæ incipit. Ad conditorem canonum: modificat, quæ spectant ad Ecclesiam Romanam de rebus fratribus minoribus concessis, sic dicens iuxta finem. De fructum nostrorum consilio hic ędicto in perpetuum valituro sancimus: quod in bonis, quæ in posterum conferentur, vel offerentur: aut alias quomodolibet obuenerint, vel obuenire continget fratribus: seu ordini supradicti: exceptis Ecclesijs, oratorijs, officinis, & habitationibus; ac vasis, libris, & vestimentis diuinis officijs dedicatis, & dedicandis: quæ ad ipsos obueniẽt in futurum: ad quę se non extendunt inconuenientia supradicta: propter quod constitutionem istam extendi volumus: nullum ius, seu dominium aliquod occasione ordinationis prædictæ: seu cuiuslibet alterius à quocunque prædecessorum nostrorum super hoc specialiter editę, sanctæ Romanæ Ecclesiæ acquiratur. Sed quo ad hoc habeantur ordinationes huiusmodi, pro non factis: per hæc autem in his, quæ ex dictis ordinationibus in bonis prædictis ad dictam Ecclesiam prouenerunt: vel pertinere quomodo libet poterant, vel debebant: nullum eidem parari præiudicium volumus: sed illa sibi expresse intacta, & inuiolata seruamus. Quibus verbis patet, quod dicta pecunia ad Ecclesiam Romanam non pertinet. Sed cuius sit: quia ipse Papa non dicit: & sic de multis alijs, vt potè de habitibus, & fratrum tunicis, hortis, & huiusmodi ego non determino: sed super hoc habeatur domini Papæ determinatio, & declaratio.

Solutio.

Et si dicatur pecunia pro fratribus deputatur, ergo videbitur, quod sit fratrum. Respondetur, quod li pro non dicit proprietatem: cum eorum auctoritate non deponatur: sed dicit vtilitatem, vel aliam causam secundum, quod fratres indigent. Nec etiam illa consequentia est bona: hoc deputatur pro illo: ergo hoc est istius, pro quo deponitur: patet exemplo in patrefamilias, qui dispensatori suo pro nutriẽda familia sua tradit pecuniam: licet illa pecunia sit pro vtilitate familiæ: non tamen est familiæ, sed domini. Quod autem pecunia sic deputata pro fratribus non sit fratrum: ostendit Papa Gregorius, & Innocentius: quia nec eorum auctoritate deponitur, nec eam exigunt nomine depositi. Dubitatio Solutio.

Sextum dubium. Fratres non habent necessitatem pro pręsenti: sed pro imminenti. Nunquid modo præfato volentes eleemosynas dare, possunt rogare, quod seruent, uel substituãt aliquem &c. vt est dictum? Respondetur, quod sic, nam istud præsupponendo, licitum fratribus modum talia committendi ostendit Papa Gregorius; & Papa Innocentius in declarationibus, vt ipse conseruet, vel substituat. Et Dubitatio Solutio.

substitu-

substitutus etiam post alium substituere: ad quem pro loco,& tempore pro necessitatibus fratres habeant recursum. Ex prædictis ergo petet solutio casus, quo ad partem illam, vide licet quando fratres indigent, vel inueniunt personam pecuniam eis dare volentem, quid fiendum.

Quid si pecunia fratribus destinatur.

Videndum est ergo nunc de secunda parte casus, videlicet de pecunia transmissa per nuncium fratribus, quid fiendum? Respondet Papa Nicolaus in declaratione: quod quando contingit dari ipsam pecuniam fratribus, vel mitti: nisi aliud per mittentem exprimatur: modis prædictis oblata, & missa intelligatur. Non enim, vt dicit ipse est verisimile aliquem eleemosynæ suæ sine expresione modum illũ velle præfigere: per quem, & donans merito: vel illi, quorum necessitatibus intendit per donum huiusmodi prouidere, vel effectu doni, vel suæ conscientiæ puritate defiraudentur. Et hic intelligenda sunt, vbi per dominum mittentem, non fit mentio, quid de pecunia ipsa fiendum sit. Si enim exprimeret nuncio: id debet fieri, quod dominus intendit, & non aliud: quia fratres, nec commissarius contra voluntatem domini mittentis: cum pecunia sit sua, agere possunt.

Quid si pecunia pro fratribus, cui cõmittatur.

De tertia parte casus: videlicet de committente pecuniam apud aliquem pro fratribus, dicitur vt dictum est, quod si alicui pecunia expendenda pro fratrum necessitatibus committitur, fratres secundum Papam Gregorium, & Innocentium possunt ad illum recurrere, cui est commissa modo iam dicto superius, & expresso, & necessaria, sicut a domino recipere, hoc forte excepto, quod cõmissarius, nec sua fratrum auctoritate pecuniã à domino ad aliquem vsum, vel necessitatem determinatam, potest ad alios vsus commutare, nisi a domino super hoc recipiat potestatem, vel eius in hoc præsenserit voluntatem, hæc quatuor magistri.

Quid si pecunia fratribus, testamẽto relinquatur.

Circa quartam partem casus; De pecunia in testamento fratribus dimissa, quid fiendum? Respondet Papa Nicolaus in declaratione distinctionem ponendo. Quid vel talis dimittẽs modo exprimit in legando fratribus licitum, videlicet, vt dimitto, vel lego eis pecuniã, aut agrum, vel domum, vineam, & similia, ut per personam, vel personas idoneas distrahantur, & de pecunia, vel ædificia fiant, vel in necessaria fratrum conuertantur. Si sic legat, talia legata possunt fratres habere, modo in pecunijs alijs, & eleemosynis, vt dictum est seruato. Si vero talis legans modum exprimit fratribus non licitum in legando, vt pote. Dimitto fratribus vineam ad colendum, vel domum ad locandum, & similia, dicit Papa, quod à tali legato, & eius receptione per omnem modum, fratres abstineant. Si vero aliquid legetur sine modi expresione, vt in legato indeterminate relicto, dicit Papa, quod seruetur, quod dictũ est de pecunia, & eleemosyna fratribus indeterminate oblata, vel missa, vt sub modo licito fratribus intelligatur relictum, ita quod, nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur. Sic ergo patet ad casum supradictum, quo ad singulas eius partes.

Dominus Papa Clemens quintus in declaratione, quæ incipit. Exiui de paradiso, dominum Papam Nicolaum circa pecuniç receptionem approbans subdit. Quod cauere summopere debent, ne pro alijs causis, quam ponat prædecessoris declaratio, scilicet domini Nicolai, ad dantes pecunias, siue deputatos non eios recurrant, ne si secus ab ipsis attentatum fuerit, transgressores præcepti, & regulæ merito possint dici, nam vbi aliquid generaliter aliquid prohibetur, quod expresse non conceditur, intelligitur denegatum. Ex quo Papa Clemens concludit, quod quæstus omnis pecuniæ, ac oblationum; pecuniarum receptio in Ecclesia, vel alibi, cippi, seu trunci ordinati ad offerentium, seu donantium pecunias reponendas, nec non, & quicunque recursus alius ad pecunias, seu habẽtes ipsas, qui per declarationem ipsam non conceditur, hæc inquam omnia sunt eis simpliciter interdicta.

Dicit etiam Papa Clemens, quod regula cum dicat in duobus casibus recurrendum ad amicos spirituales, videlicet pro necessitatibus infirmorum, & pro fratribus induendis. Et Papa Nicolaus cessantibus eleemosynis extendetit ad fratrum alias necessitates occurrentes pro tempore, & ingruentes, cauere debẽt fratres, ne pro alijs causis, quam prædictis, vel similibus ad amicos, siue sint dantes, siue deputati per fratres, recurrant, & sic se gerant in omnibus, quod se cunctis ostendant in dictis pecunijs, sicut non habent, penitus nihil habere. Et concludit Papa Clemens. Quapropter præcipere, quod & qualiter pecunia expendatur; computumque exigere de expensa; eamq; quoquo modo repetere, seu deponere, seu deponi facere, capsulam pecuniæ, vel eius clauẽ deferre, hos actus, & consimiles sibi illicitos esse fratres sciant, prædicta enim facere, ad sollos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputauerunt ad hoc ipsum. Concludit frater Vgo ex dictis, quod fratres non possunt esse custodes pecuniæ, vel dispensatores, quia custodia realem obligationem importat, nisi à principio per determinationem aliquam excludatur, vt pote dicendo. Nos nolumus ad custodiam pecuniæ teneri, nec eam volumus recipere, & sic debent dequolibet deposito dicere, prout volunt constitutiones, vel nis modernæ. Dispensatio etiam quandam habet auctoritatem saltem ministralem, & affert ordini scandalum, & suspitionis notam,

& hæc

& hæc regula prohibere videtur.

Sed circa iam dicta quoddam insurgit dubiũ, & est hoc, fratres indigent nec inueniunt offerentem, sed inueniuut solum eis mutuare volentem: Nunquid possunt mutuum contrahere? Respondit Papa Nicolaus in declaratione, quod non licet eis (eorum statu considerato) propter obligationis vinculum, quod exigitur, possunt tamen dicere tali, quod laborabunt fideliter, quod per eleemosynas, & amicos fratrum satisfacient eisdem. Quatuor magistri dicunt, quod mutuare proprie est de meo tuum facere, & hic modo licet fratribus, quia est contractus proprietatis, & hoc modo, qui mutuatur, ad solutionem se obligat. Alio modo dicitur ꝓprie bona fide ad procurandum, non ad faciẽdum solutionem se obligare, & hoc modo possunt fratres mutuare.

Fratribus nunquid liceat mutuare.

Aliud dubium est. Nunquid in aliquo casu fratribus liceat pecunia vti? Respondet Papa Nicolaus, & frater Vgo, quod solum in extrema necessitate, quando, nec petendo, nec laborãdo, nec per oblationem, vitæ necessaria possent inuenire, quia tunc votum cedit conseruationi naturæ, quæ magis obligat. Nec pecunia illius fit, qui eam contractat, uel recipit, sed tantum vsus, nec vsus simpliciter, sed ad tempus, & ex causa; & subdit frater Vgo, portio soli Deo acquiritur, cuius intuitu vel nomine offertur. Cuius vice, & auctoritate cum præfata durat necessitas, in aliud transfunditur, vel transfertur. Sed dicta necessitate cessante, pecuniam recipere nullo modo permittitur, & ideo bene dicit Papa Nicolaus hic; quod, si dicta triplex via præfata secluderetur, via extremæ necessitatis, qua iure Poli omnibus subuenitur, sic & fratribus; cum ab omni lege extrema necessitas sit excepta. Et sic patet prima pars exposita istius quarti capituli. In qua beatus Franciscus interdicebat omnis pecuniæ, & denariorum vsum, & perceptionem.

An fratribus liceat aliquo casu, & quo uti pecunia.

Secunda pars Capituli est.

TAmen pro necessitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis, per amicos spirituales, ministri tantum, & custodes, solicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidas regiones, sicut necessitati viderint expedire (eo semper saluo) vt sicut dictum est, denarios, vel pecuniam non recipiant.

Vbi beatus Franciscus ostendit quandam sollicitudinem habendam, & procurationem: Circa quam sunt aliqua uidenda.

Ministrorum, & custodum nomine quid intelligatur.

Primũ est, quid intelligitur nomine ministrorum, & custodum. Respondent quatuor magistri, & Frater Hugo; quod nomine ministri, intelliguntur etiam guardiani, quia sic guardiani antiquitus vocabantur. Regula enim capitulo octauo. Generalem ministrum vocat custodem: Attamen dominus Innocentius, dominus Nicolaus, & dominus Papa Ioannes vigesimussecundus vocant ministros, & custodes, vt modo in ordine vocantur, & sic accipiendum est.

Secundum videndum est. An ministri, & custodes: alijs fratribus possunt præfata duo committere. Respondet Papa Innocentius in declaratione, & Papa Nicolaus, quod sic, & etiã Papa Ioannes, quia possunt per alios fratres tali a exerceri, & quibus committitur debent talia diligenter exerceri. Sic tamen, quòd quibus committitur per ipsos, præfata faciant nõ per se, sed per amicos spirituales, quia substitutus, & vicarius non habet ampliorem auctoritatem, quam dominus, & substituens.

Tertium videndum, quid intelligitur per amicos spirituales? Respõdet Frater Hugo; quod antiquitus ministri, & custodes declinãtes ad loca, de duobus præfatis, valde fratribus necessarijs, populum in prædicatione exhortabantur. Et tunc fideles aliqui ab alijs positi, ad huiusmodi procuranda in his vice populi, absque fratrum sollicitudine prouidebant, & isti vocabantur amici spirituales. Sic & in quibusdam locis aliqui fideles ad pręfata ab episcopis deputabantur, fratrum amici spirituales censebantur. Attamen secundum dictos summos Pontifices; qui loquuntur de præsenti puncto, intelligitur per amicos spirituales dãtes, & substitutos, ad quos pro præfatis fratres possunt habere recursum.

Qui intelligantur amici spirituales.

Quartum videndum est, si pro alijs necessitatibus fratrum à prædictis, ad tales possunt recurrere ministri, & custodes, & per eos deputati. Respondet Papa Nicolaus, & Papa Clemens, quod sic, vt supradictum est, videlicet cessantibus eleemosynis. Qualiter tamen fratres se deberent habere, dictum est in prima parte huius capituli per ipsum Papam Clementem vide ibi.

Quintum videndum est, quia dicit, quod ministri, & custodes sollicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidas regiones &c. An liceat fratribus in posterum prouidere; vtpote tempore messium, & vindemiarum facere congregationem de frumento, & vino, & de alijs: Respõdent summi pontifices Papa Clemens, & Papa Ioannes, quod sic: Attamen Papa Clemens distinctionem facit dicens: quod considerando beati Francisci intentionem, non est verisimile eum voluisse fratres habere granaria, & celaria, & præcipue, vbi quotidianis mendicationibus possent trãsigere vitam suam: & subdit, quod talia fieri debent, vbi multum credibile est, ex iam expertis, quod non possent vitæ necessaria aliter innuenire. Sed hoc Papa committit ministris, & custodibus, simul, & separatim in suis administrationibus cum guardiani, & duorum discretorum sacerdotum, & antiquorum consi-

Congregare messes quando & quomodo liceat fratribus.

lio, & assensu, ipsorum cōscientias onerādo. Item dicit dominus Papa Ioannes in decretali & declaratione. Quorundam exigit: conformando se domino clementi: ꝙ præfati habeāt videre, si sine prouisione posſint viuere: si nō, concedit, ꝙ talis prouisio fiat (ita tamen, ꝙ moderate) addens, ꝙ fratres alij prædictorum determinationem sequentes: non præsumant eos dicere suæ regulæ transgressores. Quatuor magistri dicunt, ꝙ pensatis hincinde regulæ sententijs: nō solum exigente necessitate possunt sibi fratres in posterum prouidere: ita tamen, ꝙ nec diuturnitate, nec rerum quantitate, vel qualitate in prouisione, quam faciunt in rebus necessarijs, forma paupertatis excedatur.

Hoc regulæ passu, videlicet, ꝙ ministri, & custodes sollicitam curam &c. ostendit Papa Nicolaus, ꝙ fratres de licētia ministrorum, & custodum coniunctim, & diuisim in suis administrationibus, vti pluribus tunicis possunt, pensatis necessitatibus, & alijs circunstantijs. Demum, quam esset cordi. B. Francisco, ne fratres haberent pecuniam: In fine huius capituli concludit. Eo semper saluo, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant. Alia circa hoc capitulum dicenda: dicentur capitulo sexto.

Expositio quinti capituli regulæ.

F*Ratres illi, quibus gratiam dedit dominus laborandi, laborent fideliter, & deuote: ita, ꝙ excluso otio animæ inimico, sanctæ orationis, & deuotionis spiritum non extinguant: cui debent cætera temporalia deseruire.*

Qui fratres tenentur laborare, & quomodo. In isto capitulo frater supponitur. labor indicitur dignæ occupationis. In quo capitulo à B. Francisco fratribus ostenditur.

Primo occupatio fructuosa: in prima parte.

Secundo abdicitur acceptio dānosa: quia. s. dicit: De mercede &c.

Circa primam partem pro eius declaratione est videndum.

Primo, An hoc sit præceptum, monitio, vel informario: Et ex dictis Papæ Nicolai in declaratione patet responsio, ꝙ non est præceptū. Ratio, quia si esset præceptum omnes obligaret: cuius oppositum ostendit Papa dicens: ꝙ non fuit intentio. B. Francisci regulam instituentis, ꝙ vacantes studio, vel diuinis officijs, & ministerijs exequendis, manuali labori, & operationi subiacerent; vel ad hoc illos arctarer: cum exemplo Christi, & multorum sanctorum patrum: labor iste spiritualis, tanto illi præponderet: quanto, quæ sunt animæ corporalibus præferuntur. Ad alios vero, qui se in prædictis spiritualibus operibus nō exercēt: ne otiosè viuant: prædicta verba dicit extendi, nisi tales aliorum fratrum licitis officijs occupentur: nisi etiam, tales tam excellentis, & notabilis contemplationis, & orationis existerent, ꝙ merito propter hoc, non essent à tāto bono, & pio, exercitio subtrahendi. Et subdit Papa Nicolaus: ꝙ fratres quantumcunque studio, vel diuinis ministerijs non vacantes; sed aliorum fratrum studio, vel alijs diuinis officijs, & ministerijs vacantium seruitijs inhærentes: cum ipsis eisdem, quibus seruiunt sustentari merentur, quod ostenditur ex lege Dauid, quam ipse sanciuit, videlicet, ꝙ descēdentium ad prelium, & remanētium ad sarcinas portio æquaretur. Sic ergo patet, ꝙ non est præceptum, nec præcepto æquipollens, nec monitio: quia verbo monitorio non vtitur, sed solummodo est informatio.

Dubitatio. Et si dicatur. b. Frācifcus in testamento dicit; ꝙ ipse vult laborare manibus, & vult, ꝙ omnes fratres firmiter laborent: quare videtur esse præceptū, & præcepto æquipollens. *Solutio.* Rñdet F. Hugo, ꝙ in principio ordinis pauci erāt litterati, & studio vacantes; & maxima pars erat laborare valentium: omnes tales ad vitandū otium. B. Frācifcus voluit laborare manibus. Insuper cum beatus Franciscus non dicat, ꝙ laborent manibus, sed simpliciter, ꝙ laborēt: potest ad laborem spiritualem sic referri: sicut ad corporalem. Iuxta illud, quod in prima regula dixerat, videlicet. Serui Dei semper orationi, vel alicui bonæ operationi insistere debent.

Quid intelligatur per gratiam laborandi. Secundo videndum est, quid intelligitur pct gratiam laborandi. Respondetur ꝙ per gratiam laborandi intelligitur industria, & ars laborandi, cum corporis valetudine suffragante, & vsu; quando hæc suppetunt, & in alijs nō impeditur, talis gratiam à domino habet laborandi. Hoc ergo supposito, ꝙ otiositas est à seruo Dei specialiter euiranda: Iuxta dictū Hieronymi. Serue Dei semper aliquid boni facito: vt diabolus semper te inueniat occupatum: beatus Franciscus otium cupiens euitari à fratribus: & hoc per laborem, qui labor est in ordine multiplex, videlicet, in studio veritatis: in exercitio humilitatis; pietatis, seu charitatis, & cæterarum virtutum: in officio prælationis, procurationis, aliorumque ministeriorum: prout singulis imponuntur, eis dat formam laborandi. Quando ergo homo assuetus labori in præfatis, & similibus nō occupatur, debet laborare, siue manuali, siue alio labore, & causa, vt vitet otium. Hoc igitur præsupposito B. Franciscus docet modum laborandi dicens, ꝙ laborent deuotè, & fideliter &c. Fideliter quo ad proximum: vtpotè si daretur aliquid fratribus operandum; Deuotè, quo ad Deum, vt deuotio sit voluntatis, & intentionis rectæ in mente; & discretio in exequtione: Ita, ꝙ (excluso otio animæ inimico) sanctæ orationis, & deuotionis spiritum

non

non extinguant &c. Vbi B. Franciscus innuit, ꝙ otium, & si sit fugiendum: spiritus tamẽ deuotionis tali operatione non est extinguendus. Nam religiosus orationes necessarias, propter occupationes dimittere non debet, sed debet primum quærere regnum Dei: & sic Marthæ curam, vt Mariæ gratiam non omittat, habere.

Nonnulli fuerunt, & sunt in hoc ordine: qui hac beati Francisci sententia in vitatione cuiuscunque laboris se muniunt dicentes (si quã do aliqua eis imponuntur) ꝙ talia exercere non debent, eo ꝙ spiritum deuotionis, & orationis extinguant. Nam vt dicit glo. super il lud. Luc. 13. Oportet semper orare. Orare semper non cessat, qui non cessat bene operari. Et frater Egidius dicebat, ꝙ orare est voluntatem prælati sui perficere, tales non excusantur: sed potius incusantur, qui exercitia spiritualia, & similia inter deuota non putant censenda.

Tertio videndum est, quid est spiritum non extinguere? Respondet beatus Aug. super Ps. 37. & habetur in glo. primę Thesal. super illud. Spiritum nolire extinguere. i. abscondere. Sed ad vim cundo vocabuli spiritum extinguere, est spiritum totaliter opprimere, occidere, & abijcere. Ille spiritum extinguit, qui ora tione abiecta: quæ sunt mundi, carnis & diaboli sectatur, & quęrit. Sed quid vult dicere beatus Franciscus, ꝙ fratres, qui habent gratiam laborandi laborent &c. & quare? ad excludendum otium: Sed quomodo? sic, videlicet, ꝙ laborantes non dimittant ea persoluere, ad quæ tenentur, nec quærant hæc temporalia, quæ eis interdicta sunt; quia sic faciẽ do, cum peccent mortaliter, spiritum extinguunt orationis, & deuotionis. Cui. s. spiritui, cętera tẽporalia debent seruire, vtpotẽ; quia spiritu immortales sumus, viam potius spiritus eligere, quàm corporis debemus. Et talem sensum habere, & intẽdete. B. F. ostendit in secunda parte huius capituli, cum dicit.

1. Thes. 5.

De mercede vero laboris pro se, & suis fratribus, corporis necessaria recipiant, præter denarios vel pecuniam, & hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores.

Circa hanc secundam partem quatuor magistri mouent quæstionem; quia. B. Franciscus concedit, ꝙ pro labore corporis necessaria recipiant. sed non denarios, vel pecuniam: An liceat eis recipere pro mercede materiam, de qua operentur, verbi gratia, vnus frater scit scribere, & alius scit facere sotulares, & sic de similibus. An liceat scribenti accipere pro mercede chartas, & pro sotularibus, liceat recipere corium? Respondent, ꝙ si concederetur, ꝙ sic, sequeretur, ꝙ fratres scientes laborare in auro, & argento, possent pro mercede accipere aurum, & argentum; de quibus fabricarent monetam: qua necessaria possent emere: quare concludunt, quòd nullam materiam pretiabilem pro mercede possunt recipere; licet aliqui, dicant, ꝙ materiam impretiabilem, sicut sunt iuncti ex quibus fiunt storia, & calati, quæ materia ex se nullius est pretij, sed quicquid pretij prouenit est ex arte. Nec istud fratres possunt recipere. Ratio, quia calati, & talia nomine fratrum venderentur, quod est interdictum eis, vt dicetur in sequenti cap. 6. Quid ergo dicendum? videtur dicendum, quòd pro labore mercedem nullã possunt recipere. s. quamcunque materiam; nec in ipsam operari, vti in datã eis pro mercede laboris, sed suum laboritium, & artificiũ in alterius materiam debent exercere, pro habendis necessarijs, & hoc est, quòd dicit B. Franciscus, quòd fratres recipiant corporis necessaria pro se, & fratribus, sed non denarios, vel pecuniam, & sic nec materiam, quæ vendatur, ad quam materiam proprietas cõcomitatur, & dominium. Interdicitur etiam quodcunque pactum faciendum pro laboris mercede habenda. Et hoc ostendit. B. Franciscus dicens, & hoc humiliter, sicut decet seruos Dei; quia non cum lite merces est petenda, & tanquam eis danda ex debito, sed vult, quòd quicquid datur pro necessitate, accipiant sine lite, & cum humilitate, magis habendo respectum ad eleemosynam, quàm mercedem; quia sic decet facere paupertatis sanctissimæ sectatores.

Per mercedem laboris, quid cõprehendatur.

Declaratio sexti capituli regulæ.

F*Ratres nihil sibi approprient; nec domum; nec locum; nec aliquam rem: Sed tãquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo, in paupertate, & humilitate domino famulantes.*

Istud est sextum capitulum regulę. in quo Mens à mundo suspenditur: Infirmo compatitur vi gratæ dilectionis.

In quo capitulo. B. Franciscus tria facit.

Primo docet fratres se totaliter expropriare.

Secundo velle mendicare.

Tertio, quæ sunt humilitatis, & charitatis velle perpetrare.

Secunda pars est ibi. Vadant pro eleemosyna confidenter.

Tertia ibi. Vbicumque fratres.

Circa primam partem sunt aliqua videnda, & declaranda.

Primum. Quid est appropriare: quia dicitur, ꝙ fratres nihil sibi approprient. Respondent quatuor magistri, ꝙ appropriare est rẽ suam facere: sine in suum dominium conuertere. Sua autem res est, quæ transit in arbitrij facultatem, vt faciat de ea habens, quod vult, vtendo, donando, vendendo, pignorando, cõmutando.

Appropriare quid importat.

Secundum. Quomodo debet intelligi, ꝙ fratres nihil sibi approprient? Respondent quatuor summi pontifices, videlicet Papa Gregorius: Papa Innocentius quartus. Nicolaus tertius, & Clemens quintus: ꝙ ordo, nec in proprio; nec in communi debet talium proprietatem habere, sed simplicis facti vsum, vt dicit Papa Clemens, & Papa Nicolaus, sed quomodo debeat intelligi: dominus Papa Ioannes declarauit, vt postea dicetur.

Et si quæratur: An talis abdicatio sit meritoria. Respondet Papa Nicolaus: in declaratione, ꝙ sic, quod est meritoria, & sancta, & multa alia dicit, quæ dominus Papa Ioannes reuocat, & oppositum dicit in decretali, quę incipit. Quia vir reprobus.

Tertium dubium est: cuius erit proprietas, & dominium rerum, quibus fratres vtuntur? Respondent summi pontifices, videlicet, dominus Innocentius Nicolaus, & Clemens, ꝙ Ecclesiæ Romanæ, sed dominus Papa Ioannes vigesimussecundus in decretali, quę incipit. Ad conditorem canonum: limitat præfatorum pontificum verba, & solum in dominium Ecclesiæ recipit Ecclesias fratrum oratoria, officinas, habitationes, vasa, libros, & vestimenta diuinis officijs dedita, vel dedicata: quę obuenerunt, vel obuenient. Alia vero fratribus concessa: non vult, ꝙ in dominium transeant Romanæ Ecclesiæ. Et cum talia sint multa: cuius sint quo ad proprietatem, & dominium ipse nondum declarauit. Est tamen in prædictis sciendum secundum omnes pręfatos Pontifices, ꝙ si dantes talia, vel concedentes reseruarent sibi dominium: tunc ad tales pertinent, & non ad Ecclesiam Romanam. Sed de talibus dominus Papa Nicolaus distinguit, quia talia, quæ dantur fratribus, vel est Ecclesia, & cimiterium, vel non: si sit Ecclesia, & cimiterium, ad Roma. Ecclesiam pertinet: si non, tunc dominium est concedentis. Dicit etiam dñs Papa Nicolaus, ꝙ vtensilia, quorum vsus eis conceditur, non debent habere ad vllam superfluitatem, quæ deroget paupertati: vel, vt ea distrahant in futuro. Et super hoc ministri disponant, & custodes cum discretione, prout qualitas locorum exigit, & conditio, & alię circunstantiæ: sic tamen, ꝙ semper paupertas in eis reluceat, vt regula dicit.

Ex isto passu, videlicet, quomodo intelligitur; ꝙ fratres nihil sibi approprient &c. Sequitur responsio ad illud, quod dicitur sępe, videlicet per alios religiosos, & non nullos alios fratres. Quomodo in cõmuni fratres non habent: quia cum professio fratrum sit viuere sine proprio, & non dicit in communi. Quare sicut est in alijs religiosis, qui dicunt se viuere sine proprio, & habent in communi, sic & nos habere deberemus. Patet responsio, quia nos non solum prędicta promittimus, sed etiã regulam, & maximè, quo ad illa, quæ præfata cõcernunt, vt est hoc sextum capitulum, de expropriatione; quia summi pontifices sic declarant: eorum standum est declarationi.

Ex ista prima parte capituli, videlicet, fratres nihil sibi approprient &c. Papa Clemens in sua declaratione, quæ incipit. Exiui de Paradiso, pluribus quæsitis infert vnam responsionem.

Et primo, si quæratur si fratres possunt esse hęredes, vel procurare, quòd fiant hæredes? Respondet, quòd non. Ratio vt dicit; quia in successionibus non solum transit vsus rei, sed, & dominium suo tempore in hæredem, & talium successionum, quę ex natura sua indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendunt: considerata puritate voti, fratres nullatenus sunt capaces. Similiter prohibet ne valorem hęreditatum sub forma legati fratres procurent dimitti: nec dimissa recipiant: præsertim, si tanta dimitterentur, quòd videretur fieri in fraudem.

Secundo, si quęratur de annuis reditibus. Respondet Papa, quòd cum annui redditus secũdum iura inter immobilia censeantur, sicut ipsi fratres possessiones, sic nec redditus eorũ conditione pensata possunt habere.

Tertio, si fratres possunt in curijs aduocari, vbi agitantur causæ, pro temporalibus eis dimissis assistere, & adesse. Respondet Papa, ꝙ nullo modo in talibus curijs debẽt fratres adesse, vt testimonium habeant ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciant voti sui, & scandalum vitent proximorum.

Quarto, an fratres possint esse exequutores vltimarum voluntatum: vel se intromittere de restitutionibus vsurarum, & malè ablatorum: vel de restitutionibus faciendis? Respondet Papa, quòd nõ, quia sicut à dominio pecunię: sic à contrectatione sunt alieni, verum in exequendis possunt consilium dare.

Quinto, si liceat fratribus hortos habere, vt olera vendantur, & vineas? Respõdet Papa, quòd fratres habeant hortos, & hortalia est decẽs: multis de causis, sed quòd olera vendantur, & alia hortalitia, sic & vineas, statui eorum repugnat: ratio, quia per Papã Nicolaum si ager, vel vinea fratribus dimittatur ad colendum: fratres talia non possunt habere, sic nec istud, cum ad formam prouentuum appropinquet.

Sexto, de congregatione frumenti tempore messium, & de congregatione vini, tempore vindemiarum: dictum est in quarto capit. & sufficiat.

Septimo si Ecclesias magnas, & ædificia sumptuosa possunt construere? Respondet Papa quòd non, sed debent fieri ędificia humilia, & temperata, numerositati fratrum competentia, & ordinis paupertati, & sic mandat deinceps fieri.

Octauo

Octauo ſi paramenta ſolemnia, & multiplicia, ac calices, & palia poſſunt habere fratres? Reſpondet Papa Clemens, ꝙ & ſi dicta fiant ad Dei honorem, cum tamen Deus potius cor, quàm manus reſpiciat, & per illa vult ſibi ſeruiri, quæ conditioni conueniant, & ſtatui ſeruiẽtium, fratribus debent ſufficere paramẽta, & vaſa Eccleſiaſtica decentia in numero, & magnitudine ſufficientia. Et pręcioſitas, vel quæcunque curioſitas fratrum profeſsioni nõ competit, ſapiunt enim aliquam theſaurizationem contrariam paupertati.

Nono ſi licet fratribus in funeribus arma, & equos recipere? Reſponder Papa, quòd in talibus obſeruandum eſt, quod in pecuniarijs eleemoſynis eſt ſancitum.

Decimo ſi fratres ex regula tenentur ad tennem pauperem, & arctum vſum rerũ? Reſpondet Papa Clemens, quòd ex regulæ profeſsione tenentur ad arctos vſus, ſeu pauperes: qui in ipſorum tegula continentur. Hæc omnia ponit dominus Papa in declaratione, exponendo hoc ſextum capitulum regulæ.

Emere uendere, & cõtractus facere an liceat fratribus.

Et quia dictum eſt ſupra, quòd appropriare eſt rem ſuam facere, ſiue in ſuum dominium conuertere, vt faciat de ea habens, quod vult donando, vendendo &c. Conſequenter clarè patet, qnòd vendere, emere, & huiuſmodi: nõ liceat fratribus, pro ipſa tamen pleniori diſcuſsione videndum eſt de præfatis contractibus. An liceat fratribus eos exercere, & ad hoc quatuor magiſtri reſpondent.

Et primo, ſi quæratur, An fratres poſſunt emere? Reſpõdent dicti quatuor magiſtri, ꝙ emere, dicitur tripliciter.

Primo modo de pretio rei emendæ cõuenire. Secundo modo dicitur ſolutionem rei emptæ procurare, & his duobus modis poſſunt fratres emere.

Tertio modo dicitur emere pecuniã, vel pretium pro re dare, & hoc fratribus non conuenít. Vnde fratres emendo poſſunt dicere venditori. Ego non obligo me; quia non poſſum, ſed ego procurabo fideliter, vt tibi ſatisfaciã pro hac re, quam à te accipio.

Secundo, An fratres poſsint vendere? Reſpõdent dicti qnatuor magiſtri, quòd vendere vno modo dicitur rem propriam in alienum dominium transfundere pro pretio, & hoc modo vendit ille, qui habet rei dominium, & hoc modo fratres non poſſunt vendere.

Secundo modo dicitur vendere de re aliqua pretium recipere, & hoc modo, & ſi licet fratribua, tamen vendere ſecundum eorum profeſsionem eſt inhoneſtum, & turpe. De contractu mutuationis dictum eſt ſupra. cap. 4.

An fratribus liceat accommodare.

Tertio de contractu commodationis: An liceat fratribus, qui contractus differt à contractu mutui; qnia in mutuo dominium transfertur non in accommodato? Reſpõdent quatuor magiſtri, quòd commodario importat vno modo rei reſtitutionem, & hoc modo fratres, qui nihil poſſunt habere: non poſſunt aliquid in accommodatum habere: Alio modo poteſt dicere procurationem, vel ſollicitudinem rei reſtituendæ bona fide, & hoc modo non importat obligationem realem, & ſic poſſunt.

Quarto ſi quæratur: An fratres poſsint locare operas ſuas? Reſpondent quatuor magiſtri, ꝙ ſi locare importet cum pacto de mercede conuenire: non poſſunt. Si vero locare dicat ſine pacto, mercedem ſuam expectare poſſunt.

Quinto ſi quæratur: An fratres poſsint commutare res, quas habent in vſu. Reſpondent quatuor magiſtri, ꝙ rem aliqnam in aliã ſua auctoritate commutare non poſſunt, ſed auctoritate Eccleſiæ: quia dominus Papa Nicolaus licentiam concedit generali, & prouincialibus miniſtris, vel auctoritate domini, qui rẽ dedit, vel præſumpta, vel accepta: poſſunt res conceſſas ſibi ad vſum, in alias magis neceſſarias commutare.

Sexto ſi quæratur: An poſsint pignorare? Reſpondent quatuor magiſtri: alicui rem, vt ſuã non poſſunt obligare: ſed auctoritate domini, rem ſibi conceſſam pro neceſſarijs poſſunt obligare.

Septimo ſi qnęritur: An poſsint donare? Reſpondent quatuor magiſtri, ꝙ cum nullã rem habeant propriam: ſua auctoritate non poſſunt tribuere. Dominus Papa Nicolaus in declaratione, Apoſtolica anctoritate concedit, ꝙ vilia intra, & extra, fratribus liceat elargiri (habita ſuper hoc licentia ſuorum ſuperiorum) poſſunt etiam donare de licentia domini dantis, & concedentis rem fratribus. Quo apparet, quòd licet fratres poſsint adinuicem res, & libros accommodare, tamen non ſine licentia dare, vel recipere datas poſſnnt.

Sed nnnquid pro penna, filo, & huinſmodi minutis ſemper oportet ire ad pręlatum? Reſpõdet frater Hngo, ꝙ credit, ꝙ ſufficiat à prælato habere licentiam generalem.

Sed præſumẽdo de voluntate prælati, nũquid poteſt à fratre aliquid recipi? Reſpondet idẽ frater Hugo ita. ſi ſtatim; ſi fieri poteſt, pręlato denuncietur, vel præſentetur. Aliter de appropriatione arguitur, & de furto, quia furtũ habet, qui ſine licẽtia retinet, vel de voluntate pręlati non prę ſumit. Quod vero religioſi ꝓprinm abdicantes non poſsint dare aliquid, vel recipere ſine licentia prælati ſui: hoc aſſerit beatus Aug. quanto magis fratres minores nihil habentes, nec in proprio, nec in cõmnni? Patet ergo quomodo intelligitur. Fratres nihil ſibi approprient &c. Attamen ſi proprietas fratribus reſecatur, non tamen omnium vſus, quia ſic homo ageret contra legem naturæ:

rę: cum ſine vſu multorum eſſe naturę, non cõ
ſeruatur.
Sed an aliquis vſus, vel omnis ſeparetur, vel ſe
parari poſsit à dominio; quia dominus Papa
Ioannes dererminar in decretali. Ad condito
rem canonũ. ſufficiat eius determinario. Sed
aduertendum eſt, ꝙ (vt dictum eſt) per domi-
num Papam Clementem, fretres ad arctum
vſum rerum tenentur. Quo ſequitur, ꝙ illa,
quę ſunt neceſsitatis conceduntur, & fratres
poſſunt habere, & non ſuperflua; vt dicit Papa
Nicolaus, & Clemens. Superfluitas reſecatur
à fratribus & interdicitur; Quę attenditur in
numero, duo ſuperfluunt, ſi vnum ſufficit. In
quantitate. multum ſuperfluit, ſi parum ſuffi-
cit: In ſumptu. ſumptuoſum, ſi vile. in deco-
re. decorum, ſi deſpicibile. Sequitur etiam
ex præfatis, ꝙ ex quo dicitur, ꝙ fratres nihil
ſibi approprienr &c. ꝙ nec vſum talium poſ-
ſunt ſibi appropriare. Quo paret, ꝙ grauiter
peccant fratres appropriantes ſibi loca ad
vſum, ſiue cuſtodias, ſiue prouincias, ſed de-
benț per omnia voluntati ſuperioris ſubiecti
in omnibus talibus eſſe. Talium.n.locorum ap
propriatio, ſiue per natiuos, ſiue per alios eſt
noſtri ordinis deſtructio, principium ſectarũ,
& omnis diuiſionis. Ratio ſubditur: quare ta
lia non debeur per fratres appropriari, quia
dicitur. Sed ſint tanquàm aduenę, & peregri-
ni in hoc ſeculo &c. Sic intelligendo, quòd do
mus, & loca, & patriam, in quibus habitamus,
nec proprias repuremus, nec vt propriam dili
gamus. Non mandar beatus Franciſcus loci
inſtabilitatem, ſed vitat omnis vſus, & pro-
prietatis peruerſiratem. Ad inſtar aduena-
rum & peregrinorum vtendum eſt neceſſarijs,
& non, vt proprijs, ſed vt alienis. Ex hac regu
læ ſcientia dicente, ꝙ fratres ſint ranquam
aduenæ, & peregrini ſecũdum quatuor magi-
ſtros ſequitur ſolutio duorum dubiorum.

Dubitatio — Primum eſt: An paupertas, quam ſeruare te-
nemur prohibear, ne poſsint fratres aliquid
fixum ad ſuſtentationem recipere, ſicut aliqui
voluerunt, & de facto fecerunt reddirum per-
petuum ordinare, quo fratres poſſent in loco
aliquo ſuſtentari: ita tamen, quòd apud fra-
tres nulla proprieras reſiderer?

Dubitatio — Secundum dubium: An prohibeat fratres, ne
poſsint habere terriroria de quibus per cultu
ram, & induſtriam omnia ſuſtenrarioni ſuæ
neceſſaria procurarent: ira tamen, quòd pro-
prieras apud alium reſiderer, vt ſicur habent
horros, & olera, & fructus, ita haberẽt vineas,
& agros?

Solutio. — Ad hęc dubia patet reſponſio ex hac regulę
ſententia. Ad primum quòd nõ. paret quia de
bent eſſe, vt aduenę, & peregrini, & per con-
ſequens nullum fixum redditum habere, ſed
in paupertate domino famulari.

Solutio. — Ad ſecundum quòd non. quia debent in pau-
pertate domino famulari. Nam debent pau-
pertatem, quo ad vſum: vt tales ſint paupetes,
ꝙ etiam mendici; quia dicitur, vadant pro
eleemoſina confidenter, paret ergo reſponſio
ad prædicta. Dicit ergo regula quòd.

*Vadant pro eleemoſyna confidenter, nec oportet
eos verecundari, quia dominus pro nobis ſe fecit
pauperem in hoc mundo. Hæc eſt illa celſitudo al-
tiſſimæ panpertatis, quæ vos cariſſimos fratres
meos, hæredes, & reges regni cælorum inſtituit;
pauperes rebus fecit; virtutibus ſublimauit. Hæc
ſit portio veſtra, quę perducit in terram viuen-
tium: cui dilectiſſimi fratres totaliter inhærentes,
nihil aliud pro nomine domini noſtri Ieſu Chriſti,
in perpetuum ſub cælo habere velitis.*

Ratio, quia dominus ſe fecit pauperem &c.
Nam vt dicit prima regula Chriſtus, & diſci-
puli, & beara Maria de eleemoſynis vixerunt,
& mendicando in triduo, quo remanſit in tẽ-
plo, vt dicit Bernardus, ſtipem quęrendo iuit.
Hoc regulæ dicto repræhenduntur multi: qui
non ſolum, non vadunr mendicare, ſed ire ve-
recundantur: cuius oppoſitum mandat regu
la, & beatus Franciſcus ſuaſir, & verbo, & exẽ
plo, vt dicetur infra conformitate ſexradeci-
ma, & conſtirutio antiqua ordinis, & conſue-
tudo angebant. Artamen ſciendum eſt, quòd
non eſt mendicandum: niſi ad neceſſitatem,
& non ſuperfluitarem, quia.ſ.ſic eſſet alienum
accipere: ac pręrendere pauperrarem, vbi nõ
eſt, hipocriſis eſt. Ad imirandum dominum
Ieſum Chriſtum, quando indigerit mendicẽt
confidenter fratres: Et non ſolum inducan-
tur ad hoc exequendum Chriſti exemplo, ſed
præmio, quòd penuria hac, & pauperrate obri
netur: ſed quod præmium, oſtendit dicens.
Hęc eſt illa celſitudo altiſsimę pauptatis &c.
Vbi B.Franciſcus ſtatum commendando pau
pertaris, ab effectibus; quid pręmij detur in
fururo, & quid in præſenti oſtendir. In futuro
hęredes, & reges &c. In præſenti virtutibus
ſublimatur: & quia ſic eſt B: Franciſcus horta
tur fratres dicens; Cui.ſ.paupertati roraliter
inhærentes, nihil aliud &c. fidelirer inhæret
paupertari, qui eam corde diligit, & vſu ſer-
uar. Sed quia parum eſt incipere, niſi quis per
ſeueret: Ideo.b.Franciſcus dicir In perpetuũ
hanc amplectendam voluntariè, nihil ſub cæ-
lo habere volendo.

Sed ex iam dictis oritur dubium: quia B.Fran — An In locis excommunicatorum fratribus mendicare liceat.
ciſcus vulr fratres mendicare: An fratres in
terris excommunicatorum commorantes,
poſsint à talibus eleemoſynas petere, & acci-
pere. Reſpondet Papa Innocentius quartus.
In priuilegio, quod incipit. Vobis extremam
pariẽtibus pro Chriſti nomine paupertatem,
& Papa Gregorius nonus in priuilegio præfa
to modo incipiente, & Alexander quartus in
priuilegio, eodem modo incipiente dicẽtes,
quòd ſic, quod in terris talium excommunica
torum

torum fratres possunt cōmorari, & petere ab eis vitę necessaria,& recipere: Idem habetur in omnibus mare magnis Alex. Bonifa. & Clement. Sic ergo,patet secunda pars huius sexti capituli, vbi beatus Franciscus inducebat fratres ad paupertatis amplexum, & mendicationem.

Circa rertiam partem beatus Franciscus inducit fratres ad humilitatis, & charitatis acceptionem. Et primo loquendo de charitate, quam esse charitatiui debeant. Inquit.

Et vbicumque sunt, & se inuenerint fratres ostēdant se domesticos inuicem inter se. Et secure manifestet vnus alteri necessitatem suam: quia si mater nutrit, & diligit filium suum carnalem: quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrē suum spiritualem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire, sicut vellent sibi seruiri.

Vbi beatus Franciscus charitatem vult fratres primo exprimi signo: quia vbicumque sunt ostendant se domesticos &c. & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam &c. Et quantus debeat esse dilectionis affectus ostendit dicens, videlicet, sicut matris ad filium, quia si mater diligit &c.

Secundo effectu, charitatem ipsam ostendit dicens. Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit: alij fratres &c. Vbi primo innuit charitatis,& dilectionis affectum in effectu: Ac humilitatis in seruiendo infirmis pādit bonum: Antiqui fratres præfata seruauere. Et suscipiē do omnes,vt fratres: & seruiendo sibi mutuo sicut frater fratri,& mater filio: se non solum impendentes, sed superimpedentes fratribus, & pro fratribus. Hæ sunt duæ radices omnis regularis professionis.s. charitas fraternitatis,& humilitas subiectiuæ obediētiæ, & seruitutis. Quibus omnibus ædificatio constructa crescit in templum sanctum in domino,& sine eis ruinam religio minatur, & hæc est succincta sententia capituli sexti,& expositio seu declaratio.

Expositio septimi capituli regulæ.

SI qui fratrum instigante inimico mortaliter peccauerint, pro illis peccatis; de quibus ordinatum fuerit inter fratres. vt recurratur ad solos ministros prouinciales, teneantur prędicti fratres ad eos recurrere, quàm citius poterunt sine mora.

Generalis, & Ministrorum auctoritas. Hoc est regulæ septimum capitulum, vbi dicit, quòd Morbus.s.peccatum corripitur. Pater ostenditur, & discribitur gratæ consolationis.

In quo capitulo B. Franciscus vnum præcipit, videlicet, peccantium ręcursum: cum dicit. Si qui fratrum &c. Adiungit pium occursum: cum dicit. Ipsi vero ministri &c.

Circa primum est sciendum,& videndum. An generalis minister,& prouinciales: possint sibi aliquos casus reseruare. Responsio, patet ex regula, quæ præsupponendo, quòd sic: dicit frarribus quid agendum, vnde generalis minister in generali capitulo, & prouinciales ministri in prouincialibus capitulis liberè possunt ordinare de quibusdam casibus, vt ad solos ipsos recurratur pro absolutione. Et Aduerte, quòd regula; quia nullum ponit expresse reseruatum, concedit consequenter liberè ipsis de qualitate,& quantitate arbitrari. Possunt ergo determinare, quæ peccata dum fiūt publicè recurratur ad ministros pro ipsis, & de quibus non, & sic de occultis.

Secundum videndum est, de quibus peccatis intelligit regula. Cum dicit. Si qui fratrum instigante inimico,&c. An de publicis intelligitur, vel occultis. Respondet Papa Gregorius nonus, & Papa Innocentius in declarationibus regulæ, quòd ad peccata publica refertur, & non ad occulta.

Sed nunquid, quādo sic recurritur ad eos: possunt talia absoluenda cōmittere alijs: ac etiā pro vitandis discursibus fratrum. Respondet Papa Innocentius in declaratione, quod sic, videlicet custodibus,& alijs fratribus absolutionem talium. Et vult Papa, quòd per generalem,& ministros deputentur, qui confessiones talium audiant cum fuerint occulta præfata, nisi fratres ipsi ministris, aut custodibus ad eorum loca declinantibus maluerint confiteri. Hoc etiam loco apparet, quòd ministris: cura commissa est animarum; quia casus possunt arctare,& concedere: vt patet ex hoc regulæ loco. Quid ergo. B. Franciscus inquit? Teneantur, verbum obligatorium,& vim habens præcepti: sine mora ad suos ministros recurrere: Cum enim homo infirmus vtroque homine suam debeat requirere salutem: quare, & frater infirmus anima, & diabolo ex peccato subiectus. Et sic patet qualiter fieri debeat accessus. Sed quia iniquum est,& impium afflicto iungere afflictionem, & infirmis nullo modo compati, vtpote: quia facilè quis talis laberetur in desperationem: B. Franciscus in secunda parte suadet benignum talibus accedentibus per prælatos occursum dicens.

Ipsi vero ministri, si præsbyteri sunt cum misericordia iniungant illis pænitentiam. Si vero presbyteri non sunt iniungi faciant per alios sacerdotes ordinis, sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire. Et cauere debent; ne irascantur, & conturbent propter peccatum alicuius; quia ira, & conturbatio in se, & in alijs impediunt charitatem.

Ecce affectus,& occursus benignus. Et aduerte ꝙ B. Franciscus fratres peccantes non mittit ad alios, sed ad ministros, vt detur intelligi, ꝙ nullis existentibus extra nostrum ordinem, nisi in necessitatis articulo, & deficientibus confessotibus ordinis fratres debeant cō fiteri,

fiteri. Dominus Papa Bonifacius octauus fratribus inhibet in suo mari magno; ne fratres, nisi in necessitatis articulo alijs, quam prelatis suis confiteantur, vel alijs eiusdem ordinis sacerdotibus, vt volunt eiusdem ordinis statuta, tales enim sic confitentes alijs extra ordinem sacerdotibus, non diluunt peccatum, sed augent: quia inobedientes sunt, & suę regulę transgressores. Dicit ergo beatus Franciscus, quòd pœnitentia non est dimittenda, sed cũ misericordia est iniungenda. Ideo dicit, sed cum misericordia iniungant illis pœnitentiã, non quòd remittant. Melius est.n.vt dicit ipse B. Franciscus velle reddere rationem Deo propter misericordiam: quàm propter crudelitatem B. Franciscus vult, quòd fiat misericordia non dimittendo iustitiam. Non dicit fiat illis solum misericordia dimittendo iustitiam, sed cũ misericordia fiat iustitia, quia vna sine alia nihil est. Et solum faciendo misericordiam, & iustitiam totaliter dimittendo, est ordinum destructio, & cuiuslibet ciuitatis. Verum B. Franciscus distinctionem facit de præsidentibus, & ministris dicens. Si presbyteri sunt cum misericordia &c. Si vero presbyteri non sunt &c.

Vbi primo notandum; quòd absolutionem talium, & si ministri possint committere fratribus: non tamen extra ordinem existentibus, vt dictum est.

Secundo notandum est, quòd B. Franciscus non vult, quòd ministri non sacerdotes peccãtibus pœnitentiam imponant, & licet in regula nihil tangatur de causa, nec aliquis tangat; puto tamen, quòd causa sit multiplex.

Ministri nõ sacerdotes cur nõ possint fratrib. iniungere pœnitentiam.

Prima, quia ad sacerdotem, vi clauium videtur auctoritas absoluendi principaliter pertinere.

Secunda, quia aliquando contingit, quòd sacerdos erit, qui peccat, & propter reuerentiã officij, quod habet: ab indigniori non vult eũ puniri.

Tertia, quia in talibus sic peccantibus occurrunt aliqua, quę ipsi peccantes nulli panderent extra confessionem, & si publicũ sit peccatum patratum: quare, vt tam in foro confessionis, quam in exteriori possint absolui, non vult beatus Franciscus per ministros non sacerdotes eis pœnitentiam iniungi.

Tertio notandum ex hoc passu regulę, quòd ministri, vt ordinarij habent potestatem, & auctoritatem delegãdi, quia dicitur quòd iniungi faciant per alios sacerdotes: non seculares, & aliorum ordinum, sed ordinis, scilicet proprij minorum.

Quarto notandum est; quòd ministri non solum habent auctoritatem absoluendi in casibus reseruatis fratres, vt prædictum est: sed et in casibus pluribus reseruatis à iure, videlicet in casibus; pro quibus excommunicationis, & interdicti: aut suspensionis incurrerent sententias, prout dicit Papa Bonifacius in suo mari magno. Et domini Innocentius, & Alexander quartus in priuilegijs; quorum primum incipit. In iure canonico, & secundum incipit; Licet ad hoc fratrum. Et non solum fratres professos, sed, & volentes ordinem intrare à præfatis possunt absoluere, nisi talis esset casus, per quem merito sedes Apostolica esset consulenda.

A participatione cum excõicatis maiori excõmunicatione custodes, & guardiani possunt absoluere: ex priuilegio Alexan. quarti & incipit. Contingit interdum.

Generales, & prouinciales ministri absolui possunt à confessore suo ab excommunicatione, & dispensari cum eis in irregularitatibus per priuilegium Alex. quod incipit. Ordinis vestri generosa plantatio, & per mare magnũ Bonifacij. Sic ergo patet, de auctoritate ministrorum.

Verum, quia nonnulli aspicientes festucã proximi, & suam trabem non aduertentes, cõtra delinquentes excandescunt, Beatus Franciscus subdit in regula. Et cauere debent ne irascantur &c. Non debent irasci peccantibus, idest corde concitari, nec turbari, idest verbis turbationis irritari. Ratio, quòd debeant dulciter, benignè, & misericorditer recipere, & tractare. Talia enim non ostendunt dilectionem, sed potius, vt dicit beatus Frãciscus impediunt charitatem, s. fraternam. Sic ergo patet succinctè huius capituli sententia.

Expositio octaui capituli regulæ.

Vniuersi fratres vnum de fratribus istius religionis teneantur semper habere generalẽ ministrum, & seruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire; Quo decedente electio successoris fiat à ministris prouincialibus, & custodibus in capitulo Penthecostes; in quo prouinciales ministri teneantur semper insimul conuenire vbicumque à generali ministro fuerit constitutum. Et hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem: sicut à prædicto ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tempore appareret vniuersitati ministrorum prouincialium, & custodum: prædictum ministrum non esse sufficientem ad seruitium, & communem vtilitatem fratrum, teneantur prædicti fratres, quibus electio data est, alium sibi eligere in custodem.

Hoc est capitulum octauum. In quo Ordo dirigitur. Pater eligitur pro loco regulationis. Et in hoc capitulo Bea. Franciscus duo facit. Nam tangit generalis ministri institutionem, & destitutionem, & hoc in prima parte: in secunda tangit capitulorum prouincialium celebrationem; ibi. Post capitulum vero Pentecostes.

Circa

Hoc est capitulum octauum. In quo Ordo dirigitur, Pater eligitur pro loco regulationis. Et in hoc capitulo.Bea. Franciscus duo facit. Nam tangit generalis ministri institutionem, & destitutionem,& hoc in prima parte: in secunda tangit capitulorum prouincialium celebrationem,ibi. Post capitulum vero Pentecostes.

Circa primam partem aduertendum est: cum in quolibet corpore duo esse capita sit deforme in natura,sic & in corpore sacræ existit religionis,vt videlicet, ibi non duo sint, sed vnū caput. Et sic vult.b. Franciscus in sua esse religione,& hoc ostendit dicens. Mando, ꝙ fratres vniuersi istius religionis teneantur semper habere generalem ministrum, non dicit generales ministros, vt vnitatem insinuet capitis,cui vt membra capiti sint subiecti, & eidem teneantur firmiter obedire.

Sed qualiter hoc caput est præficiendum in ordine? Non certe casu,& fortuitu: aut prouisione, sed electione, & hoc vt dicit in capitulo Pentecostes. Quo apparet, ꝙ in capitulo Penteco. electio generalis ministri debet celebrari. Ad quod capitulum tenentur ministri prouinciales accedere&c. Et quia regula dicit, ꝙ electio generalis fiat à ministris prouincialibus, & custodibus: Et in qualibet prouincia, & si non sit nisi vnus minister; sunt tamen plures custodes,hinc est,ꝙ ne omnes custodes prouinciarum ordinis côtingeret pro electione generalis ad capitulum generale accedere: ordinauerūt summi pontifices.f. Gregorius,nonus.Innocentius quartus,Nicolaus tertius,& Clemēs quintus,ꝙ de qualibet prouincia ordinis,solus vnus custos accedat, qui ab alijs custodibus prouinciç eligatur, & cui per custodes vices eorum committantur,quā tum ad electionem generalis ministri.

Circa electionem generalis ministri sunt duo notanda.

Primum est secundum Papam Bonifacium in suo mari magno,quia cum fratres de remotis partibus oporteat conuenire ad huiusmodi electionem, tempus à iure statutum super hoc nō currit,nec ipsi in hac parte iuris huiusmodi regulæ coarctantur.

Secūdum,ꝙ statim,ꝙ sunt electi, idest electionis decretum pronunciatum, verus generalis absque alia confirmatione habeatur. Vt dicit idem Papa Bonifacius: in dicto suo mari magno.cap.primo.

Capitulum generale an possit arctare auctoritatem generalis ministri. Et quia in generali capitulo non solum fit electio generalis: sed & ordinis statuta.quærj potest. An capitulum generale arctare possit potestatem ministri generalis Respondent quatuor magistri, ꝙ sic: ꝙ arctare potest capitulum generale potestatem generalis ministri, & prouincialium ministrorum. Ratio, vt dicunt est, ꝙ intentio regulç est, ꝙ celebretur capitulum generale,& capitulum generale ordinatum est,vt ea,per quæ potest perfectionis puritas custodiri ordinentur, nec à superiori, vel inferiori possint aliquatenus violari. Qua ratione concludunt, quòd si capitulum generale propter vitandum periculum religionis coarctat generalis potestatem, & prouincialium, & aliqua alia salubria ordinat inter fratres generaliter obseruanda, auctoritate regulę, quæ præstat auctoritatem capitulo generali,per generalem non poterit infirmari. Et cōcludunt pari ratione, quòd quicquid de côi consensu superiorum, & inferiorum ordinis fuerit generaliter ordinatum in capitulo generali,& summo pontifice approbante, non poterunt per solos superiores, vel per solos inferiores aliquatenus irritari,& maximè in illis, in quibus est ordinatio, & limitatio potestatum.

Dicto à B. Francisco de institutione generalis ministri: consequenter agit de ipsius destitutione,& depositione. Et pro huius euidentia.

Primo quærendum est, quid intelligitur nomine vniuersitatis. Respondent quatuor magistri secundum iura, quòd maior pars,& per maiorem partem secundum Clementem Papam in declaratione loquentem de electione ministrorum, non intelligitur pars sanior,sed maior pars,quò ad numerum vocum:Ita credo,ꝙ sit intelligenda maior pars,in electione generalis, vt ad numerū vocum referatur nulla zeli,vel meriti collatione, aut consideratione habita.

Secundo, propter quid generalis erit absoluendus? Respondet regula,ꝙ propter insufficientiam, quò ad duo.

Et primo ad seruitium, & sic tangit insufficiētiam personæ,vel ratione infirmitatis, vel alterius impotentiæ: quibus non posset, quæ sunt visitanda visitare.

Secundo, quò ad cōem vtilitatem fratrum,cōmunis vtilitas fratrum est,vt non sit fratribus onerosus in expensis,& alias habeat conditiones, quas descripsi generalem ministrum debere habere, de quibus dicetur fructu,& conformitate duodecima.cap.32. Vbi ergo dicta non sunt, quia est destructio côis vtilitatis fratrum, ministri possunt eum absoluere, & hoc in capitulo generali Pentecostes. Extra vero, vt patet non possunt, quia ministri ex regula non habent congregari, nisi in capitulo generali,quare propositum. Et notandum ꝙ beatus Franciscus non solum concedit ob insufficientiam generalem debere absolui à ministris, immo mandat eis dicens, quòd ministri teneantur in nomine domini alium sibi eligere in custodem.

Tertio, quid intelligitur in hoc capitulo, & specialiter in hac parte: teneantur eligere in

Custodis noīe quid intelligatur.

stodem : nomine custodis? Respondet, quòd inteligitur hic nomine custodis minister generalis, ac etiam nomine custodię prouincię intelliguntur, cum subditur de ministris prouincialibus, quòd possint in suis custodijs &c. idest prouincijs eis ad custodiā deputatis &c. Sicut etiam antiquitus nomen ministri ad generalem, & prouinciales, sic & ad locales prçlatos, idest ad guardianos extendebatur. Nā guardiani ministri dicebantur, vt dicunt quatuor magistri. sic nomen custodis, vt patet hoc capitulo ad generalem, & prouinciales ministros se extendit. Sic ergo prçfatis patet huius capituli primæ partis aliqualis declaratio. Secundæ enim partis, quę dicit.

Post capitulum vero Penthecostes, ministri, & custodes possint singuli si voluerint, & eis expedire videbitur, eodem anno in suis custodijs semel fratres suos ad capitulum conuocare.

Declaratio patet ex se. quare non indiget expositione vlteriori, nisi in hoc, quòd dicit ministri, & custodes &c. Credo, quòd quando regula facta est, prouinciæ erant latiores, quàm sint modo, & per consequens custodię diffusiores, quia ergo facilius erat custodiam congregari, & ad capitulum cōuocare, quàm prouinciam : ideo custodibus concedit capitulū tale posse celebrare. Aliter posset dici iuxta dicta, quòd per custodias : intelliguntur prouincię. Modo capitula prouincialia sine custodibus celebrari non possunt. Sic ergo dicit regula, quòd ministri, & custodes, idest, vna cū custodibus : in suis custodijs, idest prouincijs posint fratres ad capitulum conuocare, & sic patet clarè totum.

Expositio noni capituli regulæ.

FRatres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi à ministro generali huius fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum.

In quo capitulo. Cętus suspenditur : Verbum proponitur sanctæ eruditionis. In quo capitulo B. Franciscus duplicem ponit prohibitionem, & hoc in principio. Secundo facit quandam ad fratres exhortationē. ibi. Moneo &c. Circa primam partem duplicem præmittit prohibitionem.

Et prima est ; ne fratres contra voluntatē Episcoporum prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, & hoc egit beatus Franciscus ad vitanda scandala aliorum. Mandat tamen Gregorius nonus in priuilegio ; quod incipit. Cum, qui recipit prophetam &c. & in alio ; quod incipit. Quoniam abundauit iniquitas: omnibus Ecclesiarum prælatis, ꝙ prædicare fratres libere permittant populo : eis prouideant de necessarijs, & iuuent consilijs, & fauoribus opportunis. Beatus Franciscus nunquàm voluit impetrare priuilegium, vt fratres possent prædicare in Episcopatu contra volūtatem Episcoporum, sed oppositum semper voluit dicens, quòd talia facilius fierent, cum pace Episcoporum, & clericorum, quàm alio modo. Est tamen sciendum, quod hæc prohibitio potest intelligi sic, videlicet intelligēdo Episcopatum pro Ecclesia Cathedrali, & Ecclesijs parochialibus, & sic ad litteram est verum, ꝙ fratres non debent etiam si posint. Sed intelligendo per Episcopatum diœcesim totam hoc non est verum, quia fratres in locis proprijs, & in monasterijs sororum in diœcesi aliquā constitutis: contra voluntatem Episcorum, & clericorum possunt prędicare verbū Dei, nisi actualiter ipse Episcopus prædicaret. Ratio est, quia loca nostra, & monasteria sororum exempta sunt à cuiuscunque inferioris dño Pape iurisdictione.

Secunda prohibitio B. Francisci est. Cum dicit, ꝙ nullus populo audeat prædicare &c. Quia multiplicatis fratribus valde difficile erat hoc impleri. Summi pontifices, videlicet dominus Innocentius, Nicolaus, & Alexāder in priuilegio, quod incipit. Prohibente regula. commiserunt ministris, & eorum vicarijs, & hoc in capitulis prouincialibus duntaxat, & non extra, quòd cum diffinitoribus capituli examinatis, & approbatis officium possent prædicationis committere : attamen si esset aliquis in sacra pagina multum eruditus & examinatione non indigeret, & ad capitulum conueniret : prouinciales cum diffinitoribus auctoritatem prædicandi possunt concedere, vt dicit Innocentius in declaratione. Generalis tamen minister potest extra capitula officium prædicationis concedere, prout dicit regula, & declarationes, ita tamen, ꝙ sint examinati, & approbati per prius. Postmodum beatus Franciscus in secunda parte, quia ipse in prima regula dixerat, ꝙ omnes fratres operibus prædicent: ideo subditur in secunda parte monitionem dicens.

Moneo quoque, & exhortor eosdem fratres, vt in prædicatione, quam faciunt sint examinata, & casta eorum eloquia, ad vtilitatem, & ædificationē populi, annuntiando eis vitia, & virtutes: pœnam, & gloriam cum breuitate sermonis : quia verbum abreuiatum fecit dominus super terram.

Vbi ponit prędicatoris verbum qualiter debet esse conditionatum.

Nam primo ponit, quod debet esse catholicū, quia sint examinata, ne videlicet sint erronea, vel incauta.

Secūdo debet esse mundum, & honestum: nec fabulis poetarum admixtum, quia casta, ne sapiant immunditiam, & vanitatem.

Tertio salubre, quia ad vtilitatem populi.

Quarto

Quarto debet esse exemplare, idest ab habente vitæ exemplaritatem, quia plus mouent facta, quàm verba: ideo dicit ædificationem populi.
Quinto distinctum, & non confusum; quia annunciando vitia, & virtutes, pœnam, & gloriã: in his quatuor stat distinctio prædicationis.
Sexto non debet esse prolixum, quia cum breuitate sermonis &c. Quæ omnia modicum per fratres, qui præsentibus prædicant temporibus seruantur. Sic ergo patet huius noni capituli declaratio.

Expositio decimi capituli regulæ.

F*ratres, qui sunt ministri, & serui aliorum fratrum visitent, & moneant fratres suos, & humiliter, & charitatiuè corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam, & regulam nostram.*
Hoc est capitulum decimũ regulę, in quo culpa corrigitur, virtus edicitur, & odor, siue tenor omnis bonę conuersationis. In quo Beatus Franciscus duo facit.
Primo ponit prælatorum ordinis informationem.
Secundo subdit subditorum obedientię exhibitionẽ ibi. Fratres vero, qui sunt subditi &c.
Circa primam partem ostendit qualiter prælati ordinis se habere debent ad subditos, & hoc ostendit, quædam prȩmittendo, quędam subiungendo, quædam præcauenda suadendo. Præmittit quomodo prælati ordinis sunt censendi: quia ministri, & serui. in primo humilitas, in secundo vtilitas ostenditur. Nomine ministri intelligit hic omnes ordinis prȩlatos, quia si de solis ministris prouincialibus intelligeretur, fratres custodibus, & guardianis minimè obedire tenerentur.

Nomine Ministri quid intelligatur.

Ministros voluit vocare prælatos ordinis. B. Franciscus vt ostenderet se iuxta Euangelium talibus nomen imposuisse. Luc. 22. Qui maior est vestrum erit minister vester. Et quòd prælati ordinis tam humilitatis, quàm vitæ imitatione Christo essent cõformes, q. dicit Matth. 20. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & animam suam &c.
Nomine serui B. Franciscus exprimit, quòd super subditos non habent dominium, nec domini sunt censendi, sed debent esse serui: fratrũ vtilitati, & ministerio seruientes. Hęc duo vbi menti præsidentium in hoc ordine iugiter per meditationem adessent: non superbirẽt, nec prælationes ambirent vti fit. Et quare debent talium recordari dixit. B. Franciscus in prima regula, quia eis est commissa animarũ cura. Et si aliquis perdetur propter eorum culpam, & malum exemplum: oportebit eos reddere rationem coram Deo, & domino nostro Iesu Christo.

Secundo quædam subiungit, videlicet modũ quem tenere debẽt erga subditos: & hoc cum dicit. Visitent &c.
Ex quo præsuppositum est, quòd prælati sunt ministri, & serui aliorum fratrum, quid peragere debent? Certe visitent. Vbi ponit tres actus, videlicet primum visitationis, videlicet si aliquid deficit eis, & sic subueniendo. Item si aliquid contra regulam, & ordinationes est commissum, & hoc tam publicè, quàm priuatè scire conentur, & hoc, vt sciant quid agendum erga subditum. Et si cognoscerent subditum non agere decenter, & debitè beatus Frãciscus ponit secundum actum. s. monitionis, quia à prælatis non debent subditos statim si cognoscant defectuosos pœnitentia detegere, vel percutere, sed iuxta Euangelium inter se, & ipsum humiliter, & benignè monere, vt omittat, quæ egit, & ad virtuosa exercenda assurgat. Et vbi monitio non valeret ponit Beatus Franciscus tertium actum, scilicet correptionis, quæ fiat non verbis exasperatorijs, sed humilibus, & charitatiuis: quia, vt fratrem lucretur debet eum corrigere, dimittat in arguendo contumeliam, & sibi compassionem ostendat, & clementiam, non omittendo, tamen iustitiam, & si cum misericordia.
Tertio beatus Franciscus quædam præcauenda subnectit dicens. Non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam, & regulam nostram.
Vbi est videndum, quid est contra animam? Respondetur, quòd peccatum mortale, incentiuũ, & inductiuum ad mortale. Quid dicitur contra regulam esse? Respondent quatuor magistri, contra regulam videtur esse, nõ solum, quod est contra regulæ præcepta, immo contra statuta ordinis ad seruandum regulæ puritatem. Dicit ergo beatus Franciscus, quòd prælati debent cauere, vt non præcipiant subditis aliquid quod sit contra animam suam, idest inducens ad peccatum, vel quod sit peccatum, vnde audire confessiones mulierum peccatum non est, & tamen in patiente fragilitatem carnis posset esse incentiuum ad malum. Si aliquis frater sic inclinaretur, & dubitaret, ne in peccatum caderet, & ob hoc nollet confessiones audire. dicunt quatuor magistri, quòd prælatus, vt audiret confessiones talium, scilicet mulierum, non posset sibi pręcipere. Sic, & de illis agendis, quæ sunt contra statuta ordinis ad seruadum regulæ puritatẽ: vtpote, quòd vadat ad quærendum pecuniam contra modos ordinis declarationum, & statutorum, & sic de similibus. Prima parte præmissa se ad partem flectit secundam.
Secunda pars est cum dicit.
Fratres vero, qui sunt subditi recordentur, q. propter Deum abnegauerunt proprias volunta-

tes: Vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris in omnibus, quæ promiserunt domino obseruare, & non sunt contraria animæ, & regulæ nostræ. Et vbicunque sunt fratres, qui scirent, & cognoscerent se non posse regulam spiritualiter obseruare, ad suos ministros debeant, & possint recurrere. Ministri vero charitatiuè, & benignè eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipsos, vt dicere possint eis, & facere, sicut domini seruis suis. Nam ita debet esse, quòd Ministri sint serui omnium fratrum. Moneo verò, & exhortor in domino Iesu Christo, vt caueant fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollicitudine huius seculi, detractione, & murmuratione. Et non curent nescientes litteras, litteras discere, sed attendant, quod super omnia desiderare debent habere spiritum domini, & sanctam eius operationem; orare semper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, pacientiam in persecutione, & in infirmitate, & diligere eos, qui nos persequuntur, & reprehendunt, & arguunt, quia dicit dominus. Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos: Beati qui persequutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Vbi B. Franciscus duo facit. quia primo tangit quædam particularia, secundo ponit quædam generalia, ibi cũ dicit. Moneo, & exhortor &c. In prima parte beatus Franciscus duo ponit. Primo mandat ad prælatos obedientiam, secundo remouet indecentiam, ibi cum dicit. Et vbicunque sunt fratres &c. Beatus Franciscus postquã ordinauit prælatos ad subditos, econuerso regulat subditos ad prælatos dicens. Fratres vero, qui sunt subditi &c. Vbi ponit omnis obedientiæ, & humilitatis fundamentum, videlicet abnegationem propriæ voluntatis. hoc enim posito, quod homo abneget semetipsum, & consequenter suam voluntatẽ, sequitur immediate, quod homo sit obediens. Sed hoc B. Franciscus ponit dicens, ꝙ fratres subditi recordentur, ꝙ propter Deum abnegauerunt proprias voluntates. Quo posito, infert præceptum dicens. Vnde præcipio eis firmiter idest non modo, sed semper, vt obediant suis ministris idest omnibus ordinis prælatis, in omnibus ad quæ scilicet voto se astrinxerunt, vel ad ipsorum obseruantiam spectat, vel transgressionis eorum vitationẽ. Nec videtur beatus Franciscus ponere seu arctare fratres ad illam perfectam obedientiam, quæ legem nescit, nec terminis coarctatur, ne quę contenta perfectionis angustijs, sed fertur in latitudinem charitatis, quæ potest dici obedientia supererrogationis, sed arctat fratres ad obedientiam perfectionis, videlicet, vt obediant prælatis in omnibus, quæ promiserunt domino obseruare, & non sunt contraria animæ, & regulæ nostræ, quia in talibus sicut prælati non possunt præcipere, vt dictum est, sic nec subditi tenentur obedire. Sed attende, ꝙ in regula ponitur triplex obedientia, scilicet necessitatis, vt in præsenti capitulo, & supra in capitulo de professione. Alia est charitatis ibi in capitulo sexto. Vbicunque sint, & se inuenerint fratres: ostendãt se domesticos &c. Tertia est humilitatis, & est prælatorũ ad subditos, quia hic in isto capitulo docet, quod subditi dicere possint eis, & facere, sicut domini seruis suis.

Obedientia in regula triplex.

Posita subditorum obedientia B. Franciscus remouet quandam indecentiam dicens. Et vbicunque sunt fratres, qui non possent &c. Circa quam partem videndum est, quid est regulam spiritualiter obseruare? Respondetur per aliquos, quòd est obseruatio secundum rigorem, siue secundum puritatem, siue sine occasione ad malum proxima, & peccatum. Et per oppositum regulam non spiritualiter obseruare, vel non posse, est non posse obseruare regulam secundum suum rigorem, siue secundum puritatem, siue sine occasione proxima ad peccatum. Sed aliter videtur dicendum tam ex verbis huius secundæ regulæ, quàm ex verbis primæ regulæ, vbi habetur, quod fratres in quibuscunque locis sunt, qui non possent spiritualiter vitam nostram seruare, id ipsum suo ministro significent. Et regula dicit. vbicunque sunt fratres, videtur ergo ex verbis prę fatis, quod ad locum sit talis in obseruantia regulæ reflectenda, sed quomodo? Certe cum tali loco annexa est proprietas, vel cura animarum pueros Baptizandi, & alia Parochialia faciendi. Aut quia ibi vero domino reclamante morantur fratres. Aut quia propter necessariorum penuriam oportet eos in congregationibus, vel quæstibus inhonestis contra regulæ puritatem, & vsum ordinis generalem excedere. Aut Propter societatem inhonestam, vel importabilem fratribus præsertim rudibus, & infirmis, & sic de similibus propter huiusmodi causas fratres debent, & possunt ad suos ministros recurrere per eos remouendi abinde. Subdit B. Franciscus qualiter circa talium recursum se debent habere ministri dicẽs: quod ministri charitatiuè, & benigne. charitas sit in facto, & benignitas in actu, & verbo, ac familiariter se habeant sic circa tales, ut fratres recurrentes sic de ipsis possint exercere, vt domini agunt de seruis. Et causa est, quia exemplo Christi, qui formam serui accepit, ministri debent esse serui omnium fratrum. Nec ex tali serui condescensione, prælati auctoritas minuitur, sed augetur; cum dicat saluator. Qui se humiliat exaltabitur Condescendat talibus benigne, & charitatiuè verbo scilicet, & facto. Moneo vero &c. Beatus Franciscus ponit quædam generalia tam ad prælatos, quàm ad subditos, & sunt quædam monitiones, & exhortationes

tationes ad prædicta pertinentes.

Species superbiæ. Prima est, vt sint humiles, & non elati, quia caueant fratres ab omni superbia idest omni specie superbiæ, quæ multæ sunt secundum Gregorium, videlicet hypochrisis, iactantia, elatio, ambitio, conuitium, contemptus, arrogantia, irreuerentia, insolentia, ingratitudo, & sic de alijs.

Secunda, vt bonum intentione peragant tecta, & consequenter obediant, quia vanam gloriam vitent.

Tertia bonum diligant mutuum, quia ab inuidia.

Quarta, vt linguam coerceant à detractione, & murmuratione.

Quinta non inhæreant habendis, quia cura, & solicitudine huius seculi.

Sexta, non præsumant vltra eorum vocationem, quia nescietes litteras non curent discere.

Septimo hortatur virtutes arripere.

Primam gratiæ, & bonæ actionis, quia spiritum domini, & sanctam eius operationem.

Secundam mentalis eleuationis, quia orare ad Deum &c.

Tertiam supportationis, quia habere patientiã, & quomodo? subdit in persecutione &c.

Quartam suæ abiectionis, quia humilitatem.

Quintam perseuerantiæ, ratione consumationis, quia qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Expositio vndecimi Capituli regulæ.

P*Ræcipio firmiter fratribus vniuersis, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierũ.*

In isto capitulo 11. Motus restringitur, luxus repellitur fræno prohibitionis. beatus Franciscus in partibus superioribus, & capitulis de pertinentibus ad votum paupertatis, & obedientiæ plura determinauit, & posuit. hic ad seruandam castitatem mentis, & corporis fratres inducit, eis tria precipiendo.

Primum est vitationis muliebris consortij dicens. Præcipio non vni, sed generaliter omnibus fratribus, quia vniuersis fratribus, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierũ. Sed quæritur, quid est hic suspectum consortium? Respondent quatuor magistri, quod suspectum consortium non dicitur, ex vna sola causa, sed pluribus, vt videlicet ex genere actus, ex circunstantijs loci; temporis, frequentiæ personæ, & huiusmodi, & si interdicitur sibi à prælato; & iteirat de facto se reddit suspectum. De coloquijs mulierum, quam esset dispicibile beato Francisco, habetur fructu, & conformitate duodecima, & quam sit periculosa, habetur ibidem capitulo 12.

Secundum est retractionis fratrum ab accessu cuiuslibet monasterij dicens.

Et ne ingrediantur monasteria monacharum, præter illos, quibus a sede Apostolica concessa est licentia specialis.

Et si quæratur, an intelligatur generaliter de omnibus: Respondet Papa Nicolaus in declaratione, quod sic, & dicit, quod nomine monasterij intelligitur claustrum domus, & officinæ interiores, pro eo, quod ad alia loca vbi homines seculares cõueniunt possunt Fratres habita licentia à suis superioribus accedere causa prædicationis, vel eleemosynæ petendæ, exceptis monasterijs sanctæ Claræ, ad quæ nulli datur licentia accedendi sine Apostolicæ sedis licentia speciali.

Tertium est declinationis compaternitatis, & scandali dicens.

Nec fiant compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione inter fratres, vel de fratribus scandalum oriatur.

Iura interdicunt monachis, & beatus Franciscus fratribus, & contrahitur compaternitas in sacramento Baptismi, & confirmationis, secunda potest semper vitari, & prima etiam, nisi adsit necessitas, vt si puer esset in mortis articulo, & nullus esset, qui posset eum Baptizare. Et beatus Franciscus non intendit, vbi subest necessitas, sed solum, vbi nulla habetur necessitas. Et quare beatus Franciscus præcipit vitari à fratribus præfata, subdit. Ne hac occasione inter fratres &c. quia quilibet vellet esse, vel de fratribus scandalum oriatur ex taliũ mulierum familiaritatibus, & conuersationibus, quia talia, vt plurimum sunt castitatis dispendium, & ruina.

Expositio duodecimi Capituli regulæ.

Q*Vicunque fratrum diuina inspiratione voluerint ire inter saracenos, & alios infideles, petant inde licentiam à suis ministris prouincialibus, Ministri vero nullis eundi licentiam tribuant, nisi eis, quos viderint esse idoneos ad mittendum.*

In hoc 12. Capitulo, & vltimo regulæ Christus imprimitur. Mundo transmittitur fratet sanctæ professionis.

In quo beatus Franciscus duo facit.

Primo ostendit, quis est idoneus ad Christum infidelibus prædicandum dicens, præsupponẽdo fratres velle ire inter saracenos, & alios infideles, petant licentiam &c. Et sequitur, quod ministri licentiam non tribuant, nisi viderint idoneos ad mittendum. Quæ idoneitas attendenda est in litteratura, & personæ sanctitate, religiositate, & vita, ac fidei zelo, & feruore, mundi abdicatione, & sui perfecta abnegatione; & sic de alijs.

Secundo mandat à domino Papa ministros Cardinalem petendum ad ordinem nostrum protegendum; cum dicit.

Ad hæc per obedientiam iniungo Ministris: vt petant

petant à domino Papa vnum de sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus: qui sit gubernator, protector, & corrector istius fraternitatis, vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem sanctæ Ecclesiæ stabiles in fide Catholica, paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi; quod firmiter promisimus obseruemus.

Protectoris auctoribus.

Qui protector determinatione domini Gregorij 11. de ordine non habet se impedire, nisi in tribus casibus in regula expressis.

Primò si communitas ordinis pedibus sanctæ Ecclesiæ vera obedientia non esset subiecta.

Secundo, si non esset stabilis in fide catholica.

Tertio si regulam fundatam in Euãgelio Christi à nobis promissam non seruarent, tunc potest se de ordine intromittere, aliter non, immo qnicunque vteretur gratia aliqua à protectore ei concessa, dominus Papa ipse priuat eum gratia prædicta, & actibus legitimis, vt patet in eis bulla ordini data, & concessa. Ex dictis patet quomodo regula fratrum minorum per summos pontifices est declarata.

Explicit declaratio regulæ.

Sexto regula fratrum minorum est per multos commendata; & eius excellentia referata.

Et primo per Apostolum Paulum Gal. 6. dicentem. Quicunque hanc regulam sequuti fuerint: pax super illos, & misericordia. Et quòd hoc de regula B. Francisci intelligat, patet ex sui bullatione: De cætero nemo mihi molestus sit &c. Stigmata fuerunt bulla huius regulæ. Insuper, quia regula Francisci est Apostolorum, & Christi, vt dicit Papa Nicolaus, vt dicetur: patet propositum nostrum.

Per quos summos pontifices Regula fratrum minorum sit approbata.

Secundo per Papam Honorium, qui de hac loquens regula, testibus fratribus Leone, & Bonizo, qui affuerunt cum beato Francisco confirmationi ipsius regulæ, dicit. Beatus ille, qui gratia Dei roboratus, hanc regulam deuotè, & fideliter seruabit quoniã omnia, quę in ea scripta sunt sancta, & catholica sunt, ac perfecta.

Tertio per Papam Nicolaum tertium, qui in declaratione regulæ, & ponitur de verborum significatione. Exijt. lib. 6. de regula ipsa loquens sic ait. Hæc est minorum fratrum mitis, & docilis in paupertate, ac humilitate per almum Christi confessorem beatum Frãciscum radicata religio, quæ ex illo vero semine germinans: germen illud per regulam spargit in filios: quos sibi, & Deo per suum ministeriũ in obseruantia Euangelij generauit. Isti sunt filij, qui (docente Iacobo) verbum æternum Dei filium insitum humanæ naturæ in horto vteri virginalis, potens saluare animas nostras in mansuetudine susceperunt. Hi sunt illius sanctæ regulæ professores, quæ Euangelico sundatur eloquio: vitæ Christi roboratur exemplo: fundatorum militantis Ecclesiæ Apostolorum sermonibus, actibusque firmatur. Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio: quæ descendẽs a patre luminum per eius filium exẽplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & demum per spiritum sanctũ B. Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium trinitatis. Hæc est, cui attestante Paulo. Nemo de cętero debet esse molestus: quam Christus passionis suæ stigmatibus confirmauit, volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri. Hæc Papa Nicolaus.

Quarto per Papam Clementem quintum, qui in declaratione sua, quæ incipit. Exiui de Paradiso, & habetur in clementinis: ibi ad propositum, sic loquitur dicens. Exiui de Paradiso, dixi irrigabo hortum plantationum. Hic hortus siquidem est fratrum minorum sancta religio, quæ muris regularis obseruantiæ firmiter vndique circũclusa intra se sola contenta Deo, adornatur abunde nouellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mortificantis pœnitentiæ mirrham metit cum aromatibus, quę suauitatis mirum vniuersis odorem attrahentis sanctimoniæ circũ fundunt. Hæc est illa cœlestis vitæ forma, quã descripsit iste confessor Christi eximius sanctus Franciscus, & obseruandam à filijs verbo docuit pariter & exemplo. Et de professoribus huius regulæ sanctæ, & ordinis minorum loquẽtes excellenter summi Pontifices ipsam regulam magnificè extollunt.

Vnde Papa Gregorius in declaratione regulæ, in principio sic inquit. Quo elongati à seculo vt columbæ, pennis assumptis in secessum contemplationis supra vosipsos altius euolastis; & conspectius peccatorum iacula præuidetis, & plura per quæ conspicitis salutis impediri profectum, cordis vestri oculus perscrutatur: vnde quæ tecta sunt alijs: quandoque in conscientijs vestris spiritus manifestat, & in quodam priuilegio dicit Gloriantibus vobis de sola domini Iesu Christi cruce.

Et in alio priuilegio dicit. In terris Iurgianorum, saracenorũ, & aliorum infidelium vobis sit animarum solicitudo cõmissa, vt illius operante clementia, qui de lapidibus potest. Abrhaæ filios suscitare: verbo & exemplo ꝓficiatis ibidem, & existentes in inuio reducatis ad viam. Nos considerantes quòd ministerium vestrum diligenter implentes vos operarios inconfusibiles exhibetis; vitiorum segetes extirpare de agro domini satagendo: propter quod de vobis fiduciam indubitabiliter obtinemus, vt qui spiritu viuitis, spiritu & ambuletis, & de doctrina vestra, & conuersatione flores, & fructus proueniant gratiores.

Et in alio priuilegio dicit. Vos quos iuxta professæ

professæ religionis officium zelus comedit animarum, vt in quadriga quarta, quã varijs charismatum donis, & fidei fortitudine trahi tis vbique discurrere; ac vexillum regis gloriæ procul leuare gestitis.

Et in alio priuilegio dicit. Non decet vos negocijs implicari secularibus; quæ cum mundo fugientes facti voluntarij pauperes; nudi sequimini nudum Christum.

Et in alio priuilegio dicit. Ad hæc semper vestræ conuersationis humilitas inuigilat, vt Deo placeat per deuotè laudis obsequium, & fructum proferat animarum.

Et in alio priuilegio dicit. Dilecti filij fratres minores abnegantes salubriter semetipsos, elegerunt in altissima paupertate Christo pauperi ad placitum famulari; tanquam nihil habẽtes, & omnia posside̊tes, & plura alia dicit.

Dominus Innocentius quartus de prefatis loquens sic inquit in quodam priuilegio. Cœlestis amor patriæ mentes vestras sic allexisse prospicitur; vt quasi hoc solum delectationẽ vobis tribuat, quòd diuinę voluntati sit placitum, & salutem proferat animarum.

Et in alio priuilegio ostendit. Qui Deum tota mente diligitis, & animarum profectibus continua diligentia desudatis; debetis ad cõ dignum gratiam experiri.

Et in alio priuilegio dicit. Vestra semper in amore virtutum delectatur humilitas, & cuncta sollicitè refugit; quæ sibi aliquid famæ, vel conscientiæ illatura dispendium pertimescit.

Et in alio priuilegio dicit. Quoniam superabundauit iniquitas, & refriguit charitas pluri morum Ecclesiæ: ordinem fratrum minorum dominus suscitanit; qui non quę sua sunt, sed quę Iesu Christi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quàm cõtra pestes alias mortiferas extirpandas se dedicauerunt euangelizare verbũ Dei: in abiectione voluntarię paupertatis.

Et in alio priuilegio dicit. Inspirationis gratia faciente diuinæ vos, quos in lucem gentiũ Dei sapientia dedisse nescitur, hoc continuis desideratis affectibus, vt spiritualem consequendo lætitiam; quę per quietem coutẽplationis acquiritur; & prædicationis sacræ studium obtinetur, sic decuratis præsentis vitæ spacium; ꝙ annuente Iesu Christi clementia, vobis tandem ac proximo proueniant perpetuæ claritatis.

Dominus Papa Alexander quartus de ordine loquens minorum in quodam priuilegio sic dicit. Plantatus olim in agro Ecclesię ordo fratrum minorum; sic à suis primordijs gratia operante diuina laudabilibus incrementis successiuè profecit; quòd assiduè flores proferens copiosius honestatis, ac producens vberes fructus vitæ; inter alia plantaria dominica puritatis conuersationis scientiæ dono, & virtutis merito dignoscitur specialiter insignitus.

Est etiam ordo noster commendatus per dominum Papam Ioannem vigesimũsecundum in quadam decretali extrauagante, quæ incipit. Gloriosam Ecclesiam, vbi sic dicit. Minorum fratrum sacer ordo ab ipso suæ fundatio nis exordio almi confessoris beati Francisci regulari traditione, & Apostolicę sedis auctoritate, atque confirmatione indissolubili textuantur connexus; fide clarus, spe validus, charitate profusus, humilitate placidus, obedientia deuotus, velut singulare iubar sanctitatis exemplo, & doctrinæ verbo per vniuersum orbem clarnit: Ecclesiastico decori multum vtilitatis, & plurimum inclitæ alacritatis inuexit.

Sed qualis sit regula fratrum minorum, ipse beatus Franciscus declarat, dicendo ipsam esse librum vitæ: spem salutis: arram gloriæ, medullam Euangelij: viam crucis, statum perfectionis: clauem paradisi, & pactum æterni fęderis. Obseruantiam ipsius, dicebat esse ob seruantiam sancti Euangelij. Quare volebat hanc ab omnibus sciri; ab omnibus haberi, in colloquutionibus volebat fratres contra tædium de ipsa couferre sępè, & in memoriam præstiti iuramenti cum interiori homine de ipsa sæpius confabulari. Docuit ipsam præ oculis semper portari in commonitionem, & memoriam vitæ agendę, & debitę obseruantię regularis, & ꝙ plus est: voluit, & docuit fratres cum ea mori debere. Qualis sit regula Fratrum min.

Septimo regula fratrum minorum est à Christo dilecta, & amata: Nam ꝙ ipsam regulam, & nostrum ordinem Christus dilexerit, & diligat ostendunt plura.

Et primum est, quòd Christus hunc petijt à patre, sibi specialiter concedi, & dari, vt dictum est fructu, & conformitate secunda, & dicetur couformitate. 9. secundi libri, hoc enim diabolus professus est.

Secundum ꝙ ipsum ipstituit, & ordinauit: Nã beato Francisco de scandalis fratrum turbato dixit. Quis plantauit hanc fratrum religionem. Nonne ego? An ego te super religionẽ meam sic pastorem institui, vt me principalẽ nescias esse patronum?

Tertium ipsius regulam componendo, vt iam dictum est: Christus regulam ipsam composuit, & ordinauit.

Quartum est, à calumniatoribus ipsam defensauit: Nam Christus inquit. B. Francisco, quã tiscunque fuerit impulsibus paupercula hæc concussa religio; salua semper meo munere permanebit. Hæc religio à pluribus infestata extitit, & tamen Deo faueute ab omnibus libera euasit: vt dicetur.

Quintum est, quòd de ipso specialem curam habet, & habere promisit, quod patet.

Primo

Primo ex his quæ beato Francisco in Ecclesia sanctæ Mariæ de Angelis oranti dixit; Cum enim beatus Franciscus oraret, vt Deus haberet misericordiam de populo Christiano ex tribulatione, quæ euenire debebat; dominus Iesus apparens ei, Respondit. Francisce, si vis vt habeam misericordiam de populo Christiano; fac mihi istud, q ordo tuus permaneat in eo statu, in quo positus est: quia non remanet mihi plus de toto mundo, & ego promitto tibi, quòd amore tui, & ordinis tui, nô permittam mundo euenire aliquam tribulationem. Sed ego dico tibi quòd ipsi debent recedere ab ista via, in qua posui eos, & prouocabunt me ad tantam iram, quòd insurgam contra eos, & vocabo demones, & dabo eis omnē potestatem, quā voluerint: & ipsi tantum scandalum ponent inter eos, & mundum, quòd quasi nullus erit, qui possit portare habitū tuū nisi per siluas. Et quoniam mundus perdet fidem ordinis tui, nô remanebit vltra lux: quia posui eos in lucem mundi, & sanctus Franciscus dixit. De quo viuent Fratres mei, qui habitabunt in siluis? Dixit Christus, ego Pascam eos, sicut paui filios Israel in deserto de manna; quia isti tales erunt boni, & tunc redibūt ad primum statum, in quo fuit fundatus ordo, & inceptus. Hoc habetur in legenda antiqua. capitulo de perfectione humilitatis.

Responsio Christi ad Franciscū.

Secundo patet per illud quod habetur etiam in dicto capitulo. Semel beatus Franciscus turbatus scandalis fratrum dixit ad Christū. Domine recomendo tibi familiam, quam dedisti mihi. Statim dixit illi dominus. dic mihi idiota, & simplex homuntio. Quare tantum contristaris cum aliquis frater exit de religione, & quòd fratres nô ambulant per viam quam ostendi tibi. Dic mihi quis plantauit hanc fratrum religionem? Quis conuerti facit hominem ad pœnitentiam? Quis dat virtutem perseuerandi in ea. Nonne ego? Ego non elegi te pro homine litterato, & eloquente super familiam meam; quia nec te, nec illos, qui erunt veri fratres, & veri obseruatores regulę, quam dedi tibi, & eis: volo ambulare per viam sciétiæ, & eloquentiæ, sed elegi te simplicem idiotam; vt scire valeas tam tu, quam alij: quoniá vigilabo super gregem meum, & posui te signaculum ipsis, vt opera, quæ operor in te, ipsi debeant in te operari. Qui enim ambulát per viam, quam ostendi tibi; habent me, & abundantius habebunt. Qui autem per aliam viam ambulare voluerit; etiam illud quòd vi debitur habere, auferetur ab eo, quapropter dico tibi, ne tantum cōtristeris; sed age quod agis, & operare quod operaris: quoniam in charitate perpetua plantaui hanc fratrum religionem: vnde scias quòd tantum diligo ipsam; quòd si quis fratrum reuersus ad vomitum morietur extra religionem: alterum remittam in religionem; qui vice ipsius habeat coronam eius; & si non esset natus faciam ipsum nasci. Et vt scias, quoniam vitam, & religionem fratrum spontaneé diligo, ponatur q in tota religione non remanerent nisi tres fratres; adhuc ipsa erit mea religio, & ipsam in perpetuum non relinquam. Quibus auditis beatus Franciscus remansit valde consolatus, & hæc habentur etiam in legenda maiori parte octaua.

Sextum est, q ad ipsius regulæ obseruantiam ordinem intrando. Dominus Iesus multos in duxit. Vbi sciendum q dominus inspiratione, & alloqutione ad ingressum ordinis induxit plures. Induxit enim Regem Ierusalem, & Imperatorem Constantinopolitanum Ioannem; qui deprecaudo Christum, vt sibi ostendere dignaretur, quomodo placeret ei ipsum mori, destinando Beatum Franciscum Christus ter per visionem; quòd placebat Christo, vt Frater minor obiret; factus est Frater minor Imperio, & Regno dimisso.

Christus magnos ac excellentes uiros uarijs modis ad religionem b. Fr. trax.

Fratri humili deprecanti Christum, vt sibi ostenderet (cum esset magnæ reputationis & famæ) quam religionem intraret: Respondit Christus quòd ordinem fratrum minorum, & modum etiam viuendi sibi reuelauit, vt habitum est supra conformitate octaua in capitulo de prouincia Tusciæ.

Magister Alexander de Ales, diuina reuelatione ordinem intrauit: Cum enim rogasset dominum, vt sibi ostenderet quem ordinem ingredi deberet: Responsum est, quòd illorum ordinem intraret; qui de mane ad ipsum pro eleemosyna petenda primi accederent: Et cū fratres minores primo iuissent; factus est statim Frarer minor.

Alexan. de Ales diuina inspiratione efficitur frater & plerique alij.

Frater Ioannes de Penna prouinciæ Marchiæ (vt habitum est conformitate octaua) de nocte à domino vocatus; missus est ad locum fratrum minorum; & factus est Frater minor.

Vnus monachus stans in solitudine, & supra arborem cum videret beatum Franciscum, & multos fratres incedere binos, & binos; & ire pro anima vnius fratris, qui moriebatur, cum peteret esse inter eos, mandato beati Francisci habitum ordinis sumpsit, & bene finiuit.

Dominus Rodulfus magister in theologia natione Anglicus, Episcopus Erphordiensis Raptus in cœlum, & viso quòd beatus Franciscus cum suis sub alis iudicis stabat: mūdo relicto annuente domino Gregorio nono: factus est Frater minor.

Guncerus monachus de Barrauia; beato Frācisco sibi ter apparente cum libro Euangelij, & dicente quód fieret Frater minor, & saluaretur; & in huius signum tibiam, quam habebat infectam sanante, mandatum impleuit, & ordinem intrauit.

Canonicus quidam in partibus Flandriæ, bea

tæ

tæ Euphemiæ deuotus; apparente sibi dicta Virgine, & mandante vt ordinem minorum intraret; & ipso dicente, quòd fratres enm propter strumam, quam habebat in gutture, non reciperent; sanatus ab ea, ordinem deuo tus intrauit.

Cuidam monacho in Vasconia, nomine primo Gonsaluo, Antonius apparens mulier pulcherrima, & ornata, & vt eam in vxorem acciperet ipsam inuitans: qui respondens se monachum esse, & professum, & ideo eam in vxorem accipere non posse: at illa dicens, quod oportebat eum ipsam in uxorem accipere; quia erat ordo, & religio minorum, sub tali similitudine ei ostensa; quam accipiendo, & intrando, saluaretur.

Et vice alia cum vidisset beatum Franciscum, & fratrem Gulielmum sanctum; qui in Ecclesia beati Francisci iacet Assisij, & vidisset quêdam lectum pulcherimum; de quo frater Gulielmus cum interrogaret beatum Franciscũ, cuius esset iste lectus, & beatus Franciscus dixisset, ipsum Antonium in eo cubare volo; factus est Frater minor, cum eum Abbatem facere vellent monachi. Hic lachrimas habens ad nutum, otiosa verba deuitans; ve ebrius de Deo semper paratus videbatur ad loquendũ; animarum zelo totus feruens; confessionibus, & Dei prædicationibus semper insistebat, & ad confesionem, & prædicationem, & vitationem otiosorum verborum inducẽs fratres dicebat. Quod si hæc facerent supra ipem in virtute proficerent.

Quidam scolaris valde famosus Parisijs; quẽ prædicatores optabãt habere, & minores; sed ipse habitum religionis nolebat assumere: Dũ semel staret ad fenestrã palatij sui; & vidisset in Claustro quendam, de quo voce dilapsa au diuit eum Antichristum fore, cõpunctus hac voce, & conterritus, cum cogitaret quomodo posset Deo seruire, & vbi: Iterum audiuit vocem dicentem sibi. Vade ad religionem: & cum iste diceret. ad quam? Respondet vox, ad ordinem minorũ: Qui ad ordinem venit, & fuit magnę excellentiæ, & vitæ, & sancto fine quieuit.

Cuidam clerico de Anglia nomine Ioannes videbatur, quòd oraret crucifixum, & ꝙ vsq; ad crucis altitudinem eleuaretur, & audiret vocẽ dicẽtem sibi. Si vis saluari, esto Frater minor, & hanc vocẽ semper quicquid ageret, vel quo cunque pergeret; sibi videbatur audire: Sed distulit fieri Frater minor propter studium. Cunque in philosophia deberet doctorari; & iam cepisset antequàm ad prandium iret, factus est Frater minor.

Quidam Abbas per seqnens fratres vna cũ Episcopo fratre suo, in visionem raptus; vidit bonos, & malos ad iudicium euocari: Se antem, & fratrem suum Episcopum cum duobus cliẽtulis in sinistra cum reprobis assignari. Tunc duo fratres minores de parte dextra venientes: ipsum ad partem dextram, quasi violẽter trahebant. Qua visione habita territus, mane confugit ad fratres: & mirantibus omnibus, factus est Frater minor. Duo vero clientes sui contendentes de rebus Abbatis; mutuis se vulneribus occiderunt. Episcopus vero nolens fidem dare visioni; subita, & æterna morte perijit.

Quidam sacerdos lasciuus, sed beato Francisco douotus; cum rogaret beatum Frã. vt sibi continentiam tribueret: Apparente sibi beato Francisco dixit, quòd fieret Frater minor, & sui parte diceret hoc fratribus. Sed fratribus propter ipsius malam vitam non credentibus, nec eum recipere volentibus: beatus Franciscus dicto sacerdoti iterum apparuit, & vt habitum fieri faceret eidem imperauit, & ꝙ eum die dominico indueret prædixit, ac fratres vt suæ adessent induitioni vocaret. Quod cum fecisset; Apparente beato Fr. cùm multis fratribus, & quatuor fratribus de loco præsentibus; beatus Fr. eum induit. Cũque indutus professionem fecisset in manibus beati Francisci statim expirauit, & fratres eũ cum alijs fratribus sepelierunt.

Dominum fratrem Petrum de Aragonia Christus ad intrandum ordinem minorum induxit. Cum enim hostis esset ordinis, & fratrũ; apparẽte sibi beato Ludouico nostro, & dñte; ꝙ si fieret Frater minor saluaretur: dimissis omnibus factus est Frater minor. Et non solum Christus induxit per se sanctos homines ad ingressum huius religionis; sed promittentes intrare, & postea nolentes, seu diffidentes grauiter puniuit. Vt patet ex multis: Nã Parisius, quidam clericus ordinem fratrum minorum promisit intrare: sed postmodum pingui quadam habita præbenda, intrare omisit. Et cum fere per medium annum in sua esset Ecclesia, infirmatus est grauiter, & cum per fratres ad confesionem faciendam inducere tur: Respondit ꝙ dãnatus erat: quia Christũ viderat dñtem sibi vocaui te, & renuisti: & ideo vade ad pœnas inferni, & statim mitet hoc dicto expirauit.

Carnoti quidam in theologia magister, voto dum ordinem minorum deberet intrare, & differret, ter ad scaccos ludens fuit diuinitus obcęcatus: sed in voti reiteratione à Deo illuminatus fuit à beata Virgine: & tandem ordinem intrauit. In quo cum segniter viueret, beato Francisco in visione sibi apparente, & ꝙ enm portaret mandante: cum per tibias eũ traheret, & caput per terram; quid dicta visio importaret: à quodam fratre præmonitus, vitam in melius commutauit.

Scolaris quidam Parisijs fieri frater minor volebat, & iam tunicas fieri fecerat, sed hora in-

troitus retrocedebat propter tepiditatē: qui in viſione à diabolo captus, cum ſuis operibus coram Chriſto eſt proiectus: qui timēs cępit clarè dicere. Domine miſerere: cui Chriſtus vis facere, quod promiſiſti, & fiet tibi miſericordia? & iſte reſpondit, ꝙ libentiſsime. Poſt multas diaboli vexationes tandem proiectus eſt in Caldariam pice, & ſimilibus plenam: vbi videbatur, ꝙ caro eius ab oſsibus ſepararetur: qui euigilans inuenit ſe anxiatum, & doloribus plenum, & veniens factus eſt frater minor, vt promiſerat.

De pluribus votum religionis implere differentibus mortuis, & iterum reſuſcitatis.

Dominus Arnaldus de Aſſeduno baro in prouincia; cum filium non haberet; votnm beato Fran. emiſit, ꝙ ſi daret ei filium maſculnm, ꝙ faceret eum fratrem minorem: qui compos voti, cum alium filium non haberet, & ex hoc eum fratrem minorem facere prolnngaret: morte ſuperueniente, deceſsit: ſed voto ipſo iterato de faciendo eum fratrem minorem: illico à beato Franciſco reſnſcitatus, factus eſt frater minor.

Idem per omnia accidit de quodam nobili de Marchia: qui dum filinm non haberet, emiſit votum beato Franciſco, ꝙ ſi filium ei daret: faceret eum fratrem minorem, quod dum obtinuiſſet, & votum differret implere, puer infirmatur grauiſsimè, & tunc pater votum iterans ſi liberaret, ꝙ faceret eum fratrem, ſtatim liberatus: non tamen factus fuit Frater. Iterum infirmatus tertio votum emittit, & puer liberatur: ſed cum eius induitio prolongaretur à patre: tertio infirmatus mortuus eſt. Qui corpus accipiens filij ad locum portauit fratrum: Et dum in Eccleſia eſſet, & beatum Franciſcum, qui eum naſci fecerat, & iam totiens liberauerat deprecaretur: vt eum reſuſcitaret, & votum implendo cum fratribus remaneret, puer reuocatur à mortuis, & ſtatim ſine mora Frater minor efficitur à patre.

Piſis quidam Gerardus de Boncomitibus: ter à patre diuerſis ex cauſis deuotus, quòd eum faceret F. minorem, patre mortuo, cum ipſe ſciret ſe votum beato Franciſco, vt eius eſſet Frater, & ipſe hoc paruipendens vxorem accepiſſet, cum eam deberet ducere die quadā dominica, die ſabbati precedente deceſsit.

Apud ciuitatem Maſſæ maritimæ in prouincia Tuſciæ, quidam ciuis Thadæus curſi nomine, tēpore ſecūdæ peſtis, quæ fuit. M.CCCLXIIII. cum filium haberet ex peſte morientem. ne eū mori videret, & ad locum fratrum deueniſſet; inductione fratrum, vt eum deuoueret beato Franciſco quod ſi eum liberaret fratrem faceret, quod & fecit; rer ad altare conuentus accedendo, mirum voto facto, ſtatim filius qui laborabat in extremis, omni infirmitate depulſa, ſanus ſurrexit. Qui volens beatum Franciſcum decipere, induit eum habitu ordinis, & præſentauit fratribus coram altare, & ſtatim amoto habitu, filium reduxit ad domum, nec fecit eum fratrem, vt vouerat, ſed hunc Dei iudicium apprehendit. Sequenti enim anno in vigilia beati Franciſci ipſe Thadæus deceſsit, filius anno ſequenti poſt patrem, in vigilia obijt beati Franciſci, & in anno ſequenti à morte filij, vna filia, quæ remanſerat in vigilia beati Franciſci mortua eſt, & ſic de eius Thadæi domo nullus remanſit, & hoc adeo notum fuit in dicta ciuitate: & plures mulieres, quæ votum fecerant de ponendo filios in ordine, ſtatim ponerent timore præfatorum proſtratæ. Multis alijs ſignis nonnullos Deus puniuit, qui hunc ordinem iuxta Deo promiſſa non intrarunt.

Chriſtus plures religionem exire volentes mire terruit.

Chriſtus inſuper ab ordine recedere volentes diuerſimode terruit, & monuit; ne hoc vllatenus exercerent.

Quidam nouicius tēpore beati Franciſci tentatus de ordine exire, voluit hoc facere cum licentia beati Franciſci, ſed beatus Franciſcus noluit ſibi licentiam dare ſed oppoſitum ſuggerebat dicens, quòd Chriſtus eum à miſerijs mundi clementer eripuerat, quare redire ad mundum non debebat. Nouitius iuit ad Papam, ſed Papa licentiam ſibi dare noluit, vnde deſperatus de ordine receſsit: Et, cum iret per viam ſolus inuenit quendam hominem nudum, & vulneratum: ſicut fuit Chriſtus in manibus, & pedibus, & latere; & vulnera ipſa ſibi oſtendebat; & videns ipſum interrogabat dicens. Quis es tu? & quomodo acciderunt tibi vulnera, vt Chriſto? Reſpondit. Ego pro te, & humano genere ſic vulneratus ſum. Tūc ille. Ergo tu es Chriſtus? & Chriſtus. Tu vis me derelinquere, & mundo adhærere? vide uulnera mea, quæ pro te paſſus ſum, & quotiens à diabolo tentaris, & pateris aliquid, quod tibi diſpliceat, ad iſta vulnera reſpice, & ſtatim confortaberis. Quibus auditis confortatus venit ad beatum Franciſcum, & procidens ad eius pedes veniam petijt, & omnia, quæ ſibi acciderāt ennarrauit, deinde in ordine bene, & laudabiliter vſque in fiem perſeuerauit, & vixit.

Vni nouitio Pariſijs ordinem exire volēti, ſed differenti monitis magiſtri vſque ad Paſcha, in paraſceue pſalterio lecto, cum obdormiſſet, Chriſtus denudatus cum cruce in humeris apparuit, & dixit huic nouitio. Non mihi compateris? Reſpondit ille, quod ſic, & volebar eum ad lignum crucis ferendum iuuare, & Chriſtus poſuit ſuper eum lignū crucis dicēs, Tene, & porta, quia ſi vſque in fiem portaueris ſaluus eris. Et tunc dictus nouitius euigilans, totus eſt conformatus, & à tentatione illico liberatus, & in ordine remanſit, & bene finiuit.

Nouitius alius fuit Pariſiis, qui propter ordinis rigiditates, ad alium ordinem tranſire diſponebat,

ſponebat, & cum ante altare maius, dominũ oraret attente,& deuote cum lachrimis,vt ſibi oſtenderet, ſi eius exitus domino diſplicebat, dum ſic oraret vidit Chriſtum de pixide, vbi erat corpus domini exire, & ad ipſum accedere, & vulnera ſua omnia demonſtrare dicẽs. Reſpice fili, quæ & quanta pro te in corpore meo portaui,& ſuſtinui,& tu leuia,& ſalutifera pro me ſuſtinere formidas, quæ ſi pio oculo conſideraueris, omnes aſperitates, & labores ordinis, tibi dulces; & amabiles videbuntur. Quibus dictis Chriſtus ad locum ſuũ ſcilicet ad pixdem redire videbatur. Frater vero ad ſe reuerſus ſenſit ſe ſubito renouatum, & liberatum, & non ſolum aſperitates communes ordinis libenter portabat, verum etiã grauiores quotidie renouabat, & cum ſancto fine in ordine terminauit.

Quidam frater Petrus de Caſtro ſancti Henrici prouinciæ pennenſis, tempore Beati Franciſci, cum auide cuperet viſitare parentes, nec à miniſtro poſſet licentiam obtinere dixit. Vadam,& videbo, quis me retinebit,& ſtatim à loco recedens fratrum, à fratribus inſequitur, & vt reuertatur exorant, ſed nullatenus acquieuit. Et ad quendam veniens exitum viarum, vehementer à ſomno arripitur, qui reſiſtere ſomno non valens in terram cecidit, & dormiuit,& ecce beatus Franciſcus adhuc viuens, & in remotis agẽs, dormienti apparuit, dixitque ei. Quare tu obedientiæ iugum fregiſti? Reuertere ad fratres tuos, diſsimulante autem illo, nec redire volente, Beatus Franciſcus virga, quam manu tenebat, renuentem percuſsit, at ille dolore vulnerum fortiter excitatus, quem in corpore ſentiebat, ad fratres illico eſt reuerſus, & fraterna compaſsione receptus, quod ei per viſionem contigerat fratribus ennarrauit.

Frater Ioannes de Fulgineo ſtans in loco ſancti Terentiani iuxta montem Syraptim, tentatus, ab ordine diſpoſuit exire,& de dicto loco recedens, vt Fulgineum rediret, peruenit ad locum Moliani iuxta Tiberim, & cum à dicto loco abijſſet,& collem quendam in itinere poſitum aſcendiſſet, totam vallem vidit velut locum ſanguine repletam: Quo miraculo territus, & à ſuperuenientibus fratribus ad locum reductus, pœnitentia accepta in ordine permanendo bene vixit.

Duo ſocij ordinem minorum intrarunt, ſed vnus ſpiritu agitatus maligno, alteri dixit. Tu promiſiſti mihi ad ſeculum redire, ſi mihi eſſe fratri non placeret. Ego nolo amplius eſſe frater. Cui ſocius reſpondens, quod aliquantulum differret,& eũ rogauit,& cum ille feciſſet, tandẽ ſuperatus tentatione, omnino abire volebat, cumque ſocius diceret intremus Eccleſiam,& rogemus beatam Virginem,& recedemus, annuens ille, cum ſocius ante imaginẽ Virginis ſe poſuiſſet, & pro ſocio cum lachrimis oraret, vidit beatum Franciſcum lachrimas dicti fratris colligentem, & offerentem in vaſe beatæ Virgini ſupplicantem vt eius preces exaudiret. Quæ omnia, dum præfatus vidit, omni tentatione liberatus, ſtatim laudabiliter in ordine permanſit.

Quidam iuuenis valde notabilis, & delicatus venit ad ordinem, qui habitu fratrum indutus, poſt aliquot dies diabolo inſtigante cępit in tanta abhominatione habere habitum; ꝙ videbatur ſibi portare ſaccum viliſsimum, vnde factum eſt, quod creſcente religionis faſtidio, redire ad ſeculum omnino deliberaret. Eius magiſter docuerat ipſum, ut cum tranſiret ante altare conuentus, ubi corpus Chriſti ſeruabatur, genuflecteret, & diſcooperto capite, & cancellatis manibus ſe inclinaret: cum nocte illa; qua de mane recedere volebat, præ dicta feciſſet, ſtatim fuit raptus in ſpiritu, & oſtenſa fuit ſibi viſio mirabilis. Nam vidit quaſi infinitam multitudinem coram ſe proceſsio naliter incedentem, & tranſeuntem. Omnes autem, qui in illa proceſsione erant ibant bini,& bini,& erant veſtiti ornatiſsimis, & precioſis diaſperibus, facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore, ſole ſplendidius radiabat,& ibant cum cantico,& iubilo angelorum ſolemniſsimè,& dulciſsimè decantando, inter quos duo notabiles præ cæteris antecedebant, tanta claritate vallati, ꝙ mirandum ſtuporem aſpicientibus ingerebãt; & quaſi circa finem proceſsionis prædictæ vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod videbatur quaſi miles nouus ab omnibus honorari; prædictus autem iuuenis, cum hoc videret, & neſciret quid eſſet,& cum iam proceſsio dicta quaſi tranſiſſet, extremos interrogat; vt qui eſſent hi, ei indicarent. Illi autem ad ipſum facies ſplendidiſsimas conuertentes dixerunt. Nos omnes ſumus fratres minores, qui venimus modo de Paradiſo. Et cũ ille quæreret. Qui eſſent illi duo cęteris clariores. Reſponderunt, quod erant beatus Franciſcus, & beatus Antonius, ille autem vltimus ſic honoratus erat quidã Frater nouiter mortuus, quem quia valenter contra tentationes pugnauit, & vſq; in finem perſeuerauit in iſto ſancto propoſito ad gloriam cum iſto triumpho perducimus. Iſta vero veſtimenta diaſperidum; quæ nos tam decora portamus, data ſunt nobis propter aſperas tunicas; quas in religione patienter portauimus. Et glorioſa claritas; quam tu vides, data eſt nobis à Deo propter humilem pœnitẽtiam; quam fecimus, & propter ſanctam obedientiã, caſtitatẽ mundiſsimam, & paupertatem; quam vſque in finem mente hilari ſeruauimus. Vnde fili non ſit tibi durum ſaccum noſtræ religionis tam fructuoſum deferre: Quia ſi in ſacco beati Frã ciſci

cisci amore domini nostri Iesu Christi mundum spernendo; carnem mortificando;& contra diabolum dimicando;viriliter te habebis, nobiscum simili veste fulgebis. Quo dicto iuuenis in se reuersus, confortatus in domino, omnem tentationem abiiciens, asperitates ordinis, vt delicias reputans, in sancta vita finiuit.

Magister in Theologia Parisijs ordinem nostrum intrauit, qui matris eleemosynis nutritus, ab ipsa inducebatur ad exitum ordinis, vt sibi subueniret, & cum iam de egressu deliberasset in oratione prostratus ante Crucifixum, dum diceret, quòd ratione matris oportebat ipsum Christum dimittere, vidit de vulneribus Crucifixi sanguinem emanare;& vocem audiuit dicentem. Ego te charius nutriui, quam mater, & isto sanguine te redemi, nec me debes propter matrem dimittere, stupefactus tam de sanguine, quàm de voce remansit in ordine, recordans Iesus illud Euangelij, qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me digus.

Frater quidam tentabatur exire ordinem, cui apparuit beatus Franciscus quadam nocte cũ multitudine maxima demonum, & dimissis demonibus extra locum sanctæ Mariæ de Angelis, ipse beatus Franciscus locum intrauit, & iratus vocauit fratrem,& alios antiquos dicens. Quomodo seruant fratres regulam,& religionem nostram? Et respõdens, quod male. Dixit beatus Franciscus. Quomodo vos de his non dicitis veritatem? Responderunt dicentes. Pater minus bene seruant, & nos palpamus eius dicere veritatem. Sanctus Franciscus dixit surgite,& locum circuite, & quos inueneritis regulam,& ordinem non seruantes, capite,& ducite demonibus illudendos; qui foris sunt, sed,& vos non effugietis; quin dignas plagas recipiatis,& cum in frontibus appareret, qui non essent regulæ obseruatores, capti sunt demonibus traditi; & multipliciter cruciati sunt, & sic etiam frater ipse tentatus demonibus traditus est: qui nec rugitu, nec supplicatione à beato Francisco est dimissus: sed laniandus est demonibus exhibitus. Qua visione postea in ordine permansit.

Quidam nouitius tentatus de ordine exire, dum monitu magistri plagas Christi, & passionem cogitaret, & sic faciendo obdormiuisset, vidit Christum ostendentem sibi vulnera sanguinem distillantia innuentem: ꝙ ipse nouitius renouasset ei, quo euigilante omnis tentatio abscesit,& ipse in ordine permansit:

Quidam iudex valde frigidus; qui pellibus multiplicibus vtebatur in capite,& in dorso: (diuina inspiratione) ordinem intrauit minorum: sed cum se videret abiectum, & gloriã secularem amisisse, egredi de ordine fuit tentatus: qui in visione, cum vidisset turrim eburneam valde pulchram, & ipsam cuperet ingredi: nec circuendo hostium inueniret, vidit fenestram in altitudine turris: & faciem quãdam gratiosam; quæ sibi dixit: ꝙ nullus posset istam turrim intrare, nisi humilis,& abiectus. Quo audito tentatio cessauit, & ad meliora profecit.

Alia vice vidit Christum quosdam fratres visitantem,& quosdam non, & cum ipse quæreretur quare non omnes visitaret. Respondit Christus, Ego visito me visitantes: Me visitant orantes. Ex prædictis apparet, ꝙ Christus crucifixus speciali affectu ordinem hunc dilexit: dum se non solum beato Francisco in forma crucifixi pluries exhibuit: sed & ab ordine egredi appetentibus in forma crucifixi plagatus se ostendit: Et sic præfatis pensatis, patet, ꝙ Christus ordinem hunc semper dilexerit,& diligit.

Septimum est. ꝙ Christus multis singularibus hominibus hunc ordinem decorauit: patet in sanctis fratribus. Regibus, Pontificibus, & Cardinalibus,& alijs tam litteratis, quàm nobilibus: vt dictum est fructu præcedenti, & conformitate.

Octauum ipsum ordinem vsque ad iudicium perpetuando. Id beatus Frãciscus habuit per Angelum.

Primo dum staret in quodam loco, & sequestratus à fratribus oraret, superueniente hora comedendi, fratres miserunt ad ipsum vnum fratrem: cui beatus Franciscus manu annuit, ne ad ipsum iret, & cum iterato misissent ad eum dictum fratrem: beatus Franciscus gaudens,& exultans vocauit eum dicens; ꝙ causa, quare sic gaudebat erat, ꝙ quatuor: de quibus fuerat sollicitus, sibi tunc dominus reuelauerat.

Primum, ꝙ nullus, qui moreretur in habitu esset dãnatus: Istud debet intelligi piè,& sanè, scilicet cum obseruantia regulæ.

Secundum, ꝙ ordo multos debebat habere impugnatores: sed finaliter omnibus præualebit,& præualet: & parum durarent insultatores.

Tertium, ꝙ quanto plures essent fratres, tanto eis dominus abundantius prouideret.

Quartum, ꝙ professio fratrum duraret vsque ad diem iudicij.

Secundo dum esset in monte Aluernæ idem dixit beatus Franciscus fratri Leoni se habuisse à Christo: immo ipse Beatus Franciscus mandauit fratri Leoni, vt lapidem vnum primo aqua, secundo vino, tertio lacte, quarto balsamo lauaret, & cum Frater Leo diceret, quomodo posset habere balsamum? Beatus Franciscus intulit, ꝙ ideo hoc dicebat: quia Christus super illum lapidem sederat: & quatuor sibi dixerat, sed vnũ nolebat dicere: dixit sibi alia. Primum, quod religio,& professio fratrum minorum non deficiet, vsque ad diem iudicij,

cij, & durabit in ſeculum ſeculi.

Secundum, ꝙ nullus male viuens in ordine poterit in eo diu permanere: Nullus enim poterit ſtare in ordine in peccato mortali; aut.n. confitebitur, aut egredietur.

Tertium, ꝙ nullus ex induſtria perſequens ordinem, diu viuet. Benefactores enim noſtri remunerabuntur in hoc ſeculo, & in alio, & malefactores punientur in hoc ſeculo, & in futuro. Hæc dixit.B.Franciſcus fratri Leoni.

Tertio habuit præfata beatus Franciſcus, dum oraret in ſancta Maria de Angelis, vt reuelauit fratri Ruffino, & addidit vnum aliud beatus Franciſcus maius præfatis. Quod in die iudicij apparebunt fratres cum ſtigmatibus, & in fine ſcilicet tempore Antichriſti habebunt fratres quàm plurimi ſtigmata. De perpetuitate iſtius ordinis patet ex iam dictis per allocutionem Chriſti factam beato Franciſco, dum fratrum ſcandalis turbaretur, vide ſupra. Nonnm ipſius regulam ſeruantibus, & in ipſo ordine debitè ſtantibus, vitam æternam largiẽdo, & quia de hoc dicetur in duodecima regulæ conditione, ſufficit ad præſens miraculũ ſupradictum de viſione iuuenis nobilis: qui volebat ab ordine egredi: qui multitudinem maximam uidit fratrum, pro anima fratris morientis euntem. Idipſum oſtendit operatio miraculorum ſanctorum fratrum: de quibus dictum eſt fructu, & conformitate præcedenti: quæ operatio gloriam arguit ipſorum. Hoc ipſum probo beati Franciſci reuelatione per Angelum eidem facta, dum ſtaret in Eremitorio ſancti Vrbani: in qua plura continentur aliqua præmiſſa, & nõnulla dicenda probãtia. Beato Frãciſco apparuit Angelus Domini in ſpecie fulgida, & priuilegia, ac gratias ſingula res regulam amantibus, & ſeruantibus vſque in finem factas, & conceſſas à Deo in cœlis renuntiauit ei: & animauit eum ad annunciandũ fratribus ſingularitatem gloriæ: quam præparauit dominus Ieſus Chriſtus in cœlis vitam, & regulam fideliter, & deuotè implentibus.

Stipendia, & priuilegia ſeruantium Regulam, & eis ſubuenientium, & econtra.

Primum priuilegium. fœlicem & abſque impedimento, & detentione pœnarum purgatorij euolationem ad regnum.

Secundum cum Chriſti diſcipulis præclaras, & lucidas manſiones.

Tertium in peregrinationis huius exilio defenſionem, & protectionem ſingularem ab inſidijs demonum, & à lapſu peccati mortalis.

Quartum iucundam, & Chriſtiformem habitationẽ Chriſti, & ſpiritus eius in animabus, & corporibus pure, & fideliter ſeruantium eã.

Quintum deuotionem ad veros regulę obſeruatores, & ad regulam, & religionem habentibus; & ipſos recipientibus, & eis benignè ſubuenientibus; augumentum bonorum gratiæ, & protectionem ab aduerſis, & liberationem à peccatis, & in fine miſericordiam, & refrigerium æternę quietis: ſi audierint eos, & perſeuerauerint in incępta reuerentia, & dilectione vſque in finem.

Sextum perſequentibus, & impugnantibus, & odientibus ipſos, & eorum religionem, & vitam in præſenti priuatio gratiæ, cęcitas mentis, inuolutio in peccatis, amaritudo cordis, & impietatis, & ſi non reſipiſcant, ꝙ non pœniteant ante mortem: Chriſti maledictio, & eterna damnatio venient ſuper eos.

Decimum ad ordinem, & regulam afficientibus miſericordiam impendendo, patet ex præmiſſo immediatè, & octauo.

Vndecimum circa finem vnum fratrem ſuſcitando, & ſtigmatizando. De ſtigmatizatione fratrum dictum eſt in octauo precedenti.

Duodecimum contra Antichriſtum ipſum ordinem opponendo. hoc oſtendit Abbas Ioachim, vt dictum eſt ſupra conformitate prima, & fructu. Opponet enim ſe ordo iſte contra Angelum mortis &c.

Tertium decimum, ipſius ordinis inſtitutorẽ B. Franciſcum ſibi conformando per impreſſionem ſtigmatum, & ſuper alios promouendo, & exaltãdo, & hoc eſt ſignum magni amoris ad ordinem, caput eius ſic magnificando.

Quartum decimum, ipſum ordinem præ alijs diligendo. Quod B. Franciſcus cuidam fratri reſerauit. Nam quidam frater caſu venam pectoris ſibi fregit, & cũ dolore pectoris, & ſanguinis per os emiſsione plurimũ anxiaretur, fecit ſe ad Eccleſiam deferri dicẽs, vel ibi moriar, vel beatus Franciſcus me liberabit, vbi dum deuotè precaretur B. Franciſcum pro altero præfatorum: Apparens B. Franciſcus, & manutangens ſtatim reddidit eum ſanum. Et cum poſt ſanitatem perceptam ipſe.b. Franciſcum interrogaſſet. Quis ordo eſſet Deo magis acceptus? Reſpondit B Franciſcus dicens, ꝙ ſi multi mali fratres non eſſent in ordine, nullus alius ordo Deo magis placeret, quãm ordo ſuus. Tunc frater dixit.B.Franciſco. In quo plus fratres peccarent? Reſpondit.B.Frãciſcus in otio, & murmuratione.

De dilectione Chriſti ad hunc ordinem. patet ſupra ex dictis Chriſti ad ipſum.B. Franciſcum, & miraculis oſtenſis. Sic ergo apparet ſeptimum, ꝙ hic ordo, & regula à Chriſto eſt adamata.

Octauo regula fratrum minorum eſt à calumniantibus defenſata. vbi eſt aduertẽdum, quòd vt dictum eſt. Nulli perſequenti ordinem, vel qui aliquid facere contra regulam pręſumpſit bene ſibi euenit. Quod multis exẽplis claruit. *Qui ordinem minorum perſequẽtes præuaricati ſũt & quõ.*

Oſtenſũ eſt ſupra de Abbate, & Epiſcopo perſequentibus ordinem & fratres; qui in iudicio in parte ſiniſtra locati; Abbas per fratres minores à parte dextra eſt tractus, & factus eſt Frater minor. Epiſcopus vero dum in propoſito

posito permaneret, subita, & æterna morte perijt:

Episcopus Imolæ Frater domini Roberti de Imola: qui fratrum locum destruxit subita morte interijt.

Præpositus montis vici de Pedemontis; cum summè prius fratres diligeret: operatione cuiusdam sui famuli dilectionem in odium sic cōuertit; quòd eius persequutione fratres erat necesse, vt de dicto Castro abirent omnino: Sed fratres ipsi ad beatum Franciscum recurrentes, rogabant vt de atroci vexatione eos eriperet: Quod & factum est: Nam de nocte ad iudicium diuinum Præpositus, ductus cum famulo, cum sententia cōtra eos daretur, Beatus.Fr. Præpositum defendit, quia fuerat ordini deuotus; & si famuli inductione hostis esset effectus; uerum sententiatus famulus; decapitatus est: & cum de somno Præpositus surrexisset; famulum suum diuina sententia decapitatum inueniens, ipse statim fugiens ad fratres, factus est frater minor.

Duo Prębendati vnus deuotus ordinis, & alter hostis, mali tamen ambo, in visione ad iudicium rapti: data sententia hostis ordinis, est decapitationis sententia mulctatus, & sic est postmodum repertus. Alter vero ob deuotionem ad ordinem, & beatum. F. à sententia liberatus: factus est frater minor deuotus, & sanctus.

Gulielmus de sancto amore vna cum multis magistris Parisiensibus illum insequutus ordinem, reprobatus per dominum Alexandrum quartum in sua extrauagāte, quæ incipit. Nō sine multa cordis amaritudine. Et in alia, quę incipit. Romanus pontifex de summi Apostolatus specula, vna cum suis sequacibus; & tandem malo fine vitam terminauit præsentem.

Multi etiam pręlati, & Cardinales ad destructionem ordinis attendentes; quorum nomina taceo, quia recenter mortui sunt: paruo tēpore ab incępto in vita hac superstites fuerūt, & verificatum est in præfatis, quod dictum est beato Francisco, & allegatum supra, quòd nullus ex industria persequens ordinem, diu potetit in hac vita manere.

Plures etiam seculares persequentes fratres malo fine decesserunt.

Federicus Imperator secundus, qui fratres de regno Sicilię expulit; ceruicali pòsito super guttur à filio suo naturali Manfredo excommunicatus, suffocatur.

Florētię quidam miles de Brixia Capitaneus, quendam nostri ordinis fratrem inhonestauit contra Deum, & veritatem, & confirmatus in officio tot nephaoda commisit, vt per Florentinos ad carcerem iudicatus perpetuum: ibidem infœlicissime, & cum magna miseria mortuus est. In morte veniā petēs à fratribus rogauit vt eum amore Dei deberēt sepelire.

Frater Agnellus de Pisis minister primus Angliæ iniuriosè repulsus à monachis cuiusdam loci; diuino iudicio eadem nocte monaci omnes occisi sunt, vno excepto qui se eis beniuolum ostenderat, vt habetur clarius in pręcedēti conformitate in capitulo de prouincia Angliæ.

Nobilis quidam iuxta Viterbium hñs Castrū nomine Nicolaus; inferendo sancto fratri Iunipero multas iniurias: postea captus à Viterbiensibus, occisus est. De multis alijs possem exempla inferre, quæ breuitatis causa dimitto.

Et sicut Deus vltor extitit persequentium, sic adiutor factus est ordinem diligentium, iuxta supra posita beato Fr. reuelata.

Protectores tres successiuè inter alios, & primos habuit ordo noster; qui verè fuerunt patres ordinis; & quia sic fuerunt, Deus ad culmen Apostolicum sublimauit, videlicet dominum Vgolinum Episcopum Hostien. qui fuit Papa Gregorius nonus. Dominum Benedictū de Anagnia qui fuit Papa Alexander quartus. Dominum Io. Gaietanum de Vrsinis, qui fuit Papa Nicolaus tertius. Nec dominus Papa Alexāder, nec Papa Nicolaus voluerunt alios esse protectores quoad viuerēt, & si iuxta mortem Papa Nicolaus cum summa deuotione, & lachrimis fratrem suum fecerit ordinis protectorem.

Adiutores ordinis Deus sublimat.

Miles quidam deuotus ordini & B.Francisco, dum B. Franciscum apud Celanum hospitio recepisset; reuelata eidem à beato Francisco morte, pœnitentię fructus faciens: de hac vita gratiosè decessit.

Rex castellæ Sanctius tam deuotione ad ordinem; quàm propè mortem habitus ordinis assumptione; à dānatione ęterna est liberatus, vt dictum est conformitate præcedenti. Multos alios deuotionem sinceram gerentes, ad ordinem Deus multis bonis in præsenti repleuit, & in futuro, de quibus in sequentibus clarè patebit.

Et sicut ordinem persequentes, sic & in regulam insurgentes puniuit, vt fuit Secta fraticellorum, quorum F. Iacobus de Ceua prouinciæ Iannæ fuit caput. Hos Papa Ioannes vigesimus secundus in Decretali extrauagāte, quæ incipit Gloriosam Ecclesiam excommunicauit; vt hęreticos, & extirpauit.

Similiter fratrem Vbertinum de Casali prouincię Ianuæ; ordo cum suis sequacibus puniuit; & ipse vt membrum putridum diuisionis, & scandali; abscisus ab ordine; factus est monachus albus. Sic & nouitates facere in ordine præsumentes, diuina vltione sunt percussi.

Rebelles, & infestatores regulæ, & ordinis

Tempore.B. Francisci vnus ex socijs vocatus F. Ioannes de capella, quia inuenit abuium capelle, & ab ipsa denominatus est, ab ordine recedens

minorem Deus depressit. cedens factus leprosus, laqueo vt Iudas se suspendit.
Primus minister Bononiæ dictus Fr. Ioannes de Caschaccia, qui posuit studium Bononiæ; contra voluntatem B. Francisci, & correptus de hoc à beato Francisco iterato teponendo studium; ab ipso maledictus, statim cœpit febricitare, & cum supplex esset factus beato Francisco per internuncium; respondens beatus Franciscus, ꝙ maledictionem, quam ei dederat, dominus Iesus Christus in cęlo eam cõfirmauerat; quare erat maledictus, quædam gutta de cœlo descendens super corpus eius, ipsum corrodendo extinxit.
Frater Elias secundus generalis nouitatem faciens contra regulam, vt fratres non deberent comedere carnes; insuper equitando pulcherrimum parafredum, & plura alia faciendo, excommunicatus à domino Gregorio 9. & apostata adhærens Federico Imperatori 2. in Sicilia, obijt extra ordinem.
Frater Raimundus Guaffredi de prouincia, contra puritatem ordinis, & regulæ insurgẽs, absolutus à generalatu per dominum Bonifacium Papam 8. miserabiliter, & horribiliter expirauit, & multi sui sequaces pessimè mortui sunt.
Frater Odam spiritualis, qui mutauit locum à B. Francisco constructum; & fecit alium locum in ædificijs sumptuosiorem; ab ipso Beato Francisco repræhensus fuit, & punitus.
Frater Iuuenalis de Florentia, qui fundauit tã magnam Ecclesiam; sicut reuelatum fuit cuidam fratri deuoto; hanc habet pœnam vsque ad diem iudicij, vt duo malei semper eius percutiant caput.
Fratres etiam quidam qui habuerunt pecuniam contra regulam, & eius abusum suo exẽplo fratribus ostenderet, sine confessione sacramentis, & lingua decesserunt; vt de ipsis dicetur infra conformitate 16.
Fratres etiam nonnulli spiritum quærentes libertatis, ab ordine apostatantes, dñtes alios fratres dãnatos, & se iustos, & sanctos, quotidie capiuntur, & comburuntur; nec Deus per mortem ipsorum ostendit aliquid miraculi: nec per tales. Sed quid dicendum est de multis prętatis, qui in ordine isto fuerunt, & sunt: qui moribus & nulla facta correptione, permittunt cadere ordinem ab omni religiositate? credo quòd cum moriuntur, eis Deus det infernum; vel saltem eos maximis puniat pęnis. Quia nonnullos eorum dirè in pręsenti puniuit. Et præsumendum est, ꝙ Deus vltionum vindictam in eis exerceat, & faciat, & sic ipsi punientur à domino & B. Francisco.

Nono regula fratrum minorum est contra mundi vitia, & mala ordinata. Vbi notandum quòd ipsa regula fratrum minorũ est totaliter hominis immutatiua, & renouatiua: Facit.n. quòd homo deponat veterem hominem cum actibus suis, & nouum.s. Christũ induat cum actibus suis per ipsius perfectam imitationem. Ad quod videndum, est sciendum, quòd in mundo isto nihil boni (vt dictũ est supra conformitate 6.) inuenitur, sed potius quicquid mali, quippe in ipso reperitur.

Quæ mala vigeant in hoc mundo.

Contemptus Dei.
Inobseruantia mandatorum eius.
Carnis incendium.
Auaritiæ cupido.
Derisio seruorum Dei.
Irreuerentia ad omnes.
Infidelitas ad Christum.
Affectio seculi.
Despectio pauperis.
Impatientia ad tentationes.
Laudis appetitus.
Detractio praua.
Delectatio immunda.
Ventris ingluuies.
Assidua iurgia.
Vilipensio proximi.
Linguę procacitas.
Auiditas lucri.
Inexercitatio ad virtutes.
Temporis amissio.
Pauperis odium.
Confidentia vitæ.
Operationis rectè desidia.
Paruipensio cęli.
Terrenorum affectus.
Dissensio in conuersatione.
Humilitatis despectus.
Peccati defensio.
Ascendendi ambitio.
De factis præsumptio.
Falsitatis sectatio.
Inobedentia in iniunctis.
Mentis elatio.
Emulatio.
Fallacia.
Inquietudo.
Discrepatio.
Vilium anxietas.
Indiscretio.
Inconstatia.
Inimicitia.
Immundicia.
Alacritas in aduersis proximi.
Cordis superbia.
Redemptoris derisio, & despectio. His malis & innumeris alijs hic mundus infœlix, & miser laborat. Qui ergo ab his vitijs cupit liberari: Hanc B. Francisci, & fratrum minorum regulam amplexetur, & brachijs totius triugat amoris, quia ipsa à præfatis totum hominem liberat, & immutat.
Ipsa.n. vt patet ex contentis in ea: hominem renouat, & transire facit,

Primo à Dei contemptu, ad Christi imitationem: in principio enim regulæ habetur Regula; & vita minorum fratrum hæc est, scilicet domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare &c.
Secundo ab inobseruantia; ad Dei præceptorum impletionem dicens. Frater Franciscus promittit obedientiam &c.
Tertio à carnis luxu; ad eius puritatem, ideo dicit regula: quòd fratres viuant in puritate, & obseruent castitatem.
Quarto à cupiditate, ad voluntariam paupertatem, ideo sine proprio quilibet promittit viuere hanc profitens regulam, & sic regula docet.
Quinto à derisione ad honoris exhibitionem: ideo regula omnes fratres subicit, & respectu domini Papæ, & prælatorum; quia viuendo in obedientia.
Sexto ab irreuerentia ad venerationem, promittit enim reuerentia ex regula quilibet Frater minor.
Septimo ab indeuotione Christi ad perfectã mundi pro ipso abdicationem: ideo dicit regula. Si quis voluerit hanc vitã accipere &c.
Octauo ab affectu seculi; ad Christi veram inhæsionem, regula dicit; quòd venientes ad ordinem omnia vendant.
Nono à proximi contemptu; ad ipsius subleuationem, regula mandat, quòd debeant omnia pauperibus erogare, ad ordinem venientes.
Decimo ab impatientia tentationum, ad seruidam maceratinnem. Regula dicit, mollibus non indui, nec duas tunicas haberi &c.
Vndecimo à laudis appetitu; ad sui despectionem. regula dicit, quòd fratres vestimenta possint repeciare de saccis, & alijs petijs &c.
Duodecimo à detractione ad omnium saltem verbotenus commendationem, regula dicit, quòd fratres non despiciant, neque iudicent homines &c.
Tertio decimo à praua mundi delectatione ad laudis Dei iubilationẽ, regula dicit: quòd clerici faciant diuinum officium &c.
Quarto decimo à ventris ingluuie ad eius subiectionem, & refrenationẽ, regula dicit, quòd fratres ieiunent &c.
Quinto decimo à iurgijs ad pacificam conuersationem, regula dicit, quòd fratres quando vadunt per mundum non litigent &c.
Sexto decimo ab aliorum vilipensionem, ad eorum charitatem, & dilectionem. Regula dicit, quòd fratres sint pacifici, modesti, mansueti &c.
Decimo septimo à linguæ procacitate ad taciturnitatem. Regula dicit, quòd honestè fratres loqui debeant omnibus, sicut decet &c.
Decimo octauo à pecuniæ acquisitione, ad paupertatis amorem. Regula præcipit, quòd nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant &c.
Decimo nono ab otio ad operis laborem. Regula dicit, quòd fratres laborent fideliter, & deuotè.
Vigesimo à temporis perditione ad orationis feruorem, Regula dicit: quòd fratres sanctæ orationis spiritum non extinguant &c.
Vigesimo primo ab odio mendicitatis; Ad paupertatis indefessũ amandum valorem. Regula dicit, laudando paupertatem: hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis &c.
Vigesimo secundo, à confidentia vitæ præsentis; ad Dei desiderium, & refugium. Regula clamat, fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum &c.
Vigesimo tertio, à desiderio ad bonum opus perficiendum, & exercitium. Regula dicit: ꝙ fratres ire pro eleemosyna non debent verecundari &c.
Vigesimo quarto, à paruipensione cœlestiũ; ad supernorum cogitationem. Regula dicit. Reges, & hæredes regni cœlorum &c. Et hæc sit portio &c.
Vigesimo quinto, à terrenorum affectu; ad ipsorum derelictionem. Regula dicit, nihil sub cœlo habere velitis, &c.
Vigesimo sexto, à dissensione animorum, ad benignam simul cohabitationem. Regula dicit, vbicunq; sunt, & se inuenerint fratres &c.
Vigesimo septimo, ab humilitatis despectu; ad eius amplexum veraciter, & acceptionem. Regula dicit. Si quis eorum in infirmitatem ceciderit &c.
Vigesimo octauo, à peccati defensionem, ad eius propriam confessionem. Regula dicit. Si qui fratrum instigãte inimico mortaliter peccauerint &c.
Vigesimo nono, ab ambitione ad sui proprij defectus considerationem. Regula dicit, ꝙ minístri sint serui omnium fratrum &c.
Trigesimo, à falsitatis vitio ad veritatis professionem. Regula dicit, nullus fratrum populo penitus audeat prædicare &c.
Trigesimo primo, à præsumptione ad ipsius declinationem. Regula dicit: Fratres nõ prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi &c.
Trigesimo secundo, ab inobedientiæ contumacia, ad iniunctorum exequutionem. Regula dicit. Firmiter præcipio fratribus, vt obediant suis ministris &c.
Trigesimo tertio, à mentis elatione ad sui veram despectionem. Regula dicit. Caueant fratres ab omni superbia &c.
Trigesimo quarto, à praua æmulatione ad gaudium de bono proximi, & exultationẽ. Regula dicit: ꝙ caueant fratres ab omni inuidia &c.
Trigesimo quinto, à fallacia, & dolo ad eius detestationem. Regula dicit, quòd caueant ab auaritia &c.

Trigesimo

Trigesimo sexto, ab inquietudine cordis, ad eius totalem in Deum proiectionem. Regula dicit, ꝙ caueant à cura, & sollicitudine &c.
Trigesimo septimo, ab animorum dissensione; ad proximi commendationem. Regula dicit, quòd fratres caueant à detractione, & murmuratione &c.
Trigesimo octauo, à rerum vilium anxietate ad sui detestatiuam deiectionem. Regula dicit. Fratres nescientes litteras &c.
Trigesimo nono, ab indiscretione, impatientia, & inconstantia, ad patientiam, & tolerantiam. Regula dicit, ꝙ habeant patientiam in tribulationibus &c.
Quadragesimo, ab iracundia ad amicitiam, & inimicorum diligentiam. Regula dicit, ꝙ debemus diligere qui nos odiunt &c.
Quadragesimo primo, ab immunditia ad animæ munditiam, & puritatem. Regula dicit, ꝙ debent orare ad Deum puro corde &c.
Quadragesimo secundo, à delectatione in aduersis proximi, & gandio: ad ipsorum in bono confirmationem. Regula dicit. Fratres dirigit ad saracenos, & alios infideles &c.
Quadragesimo tertio, à cordis elatione, ad veram humilitatem seu humiliationem. Regula dicit, ꝙ fratres sint semper subditi, & subiecti &c.
Quadragesimo qnarto, & vltimo à Christi vitæ derisione, ad laudabilem Christi sequelam, & exequutionem. Regula dicit in fine, ꝙ sanctum euangelium domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus. Ex quibus patet ꝙ regula fratrum minorum est contra mundi vitia, & mala ordinata: Nã hominem abducit à malo, & ad bonum perducit: vt patet ex prędictis. hoc patet in multis, qui in seculo fuerunt pessimi, & postea in ordine fuerunt sanctissimi. Sicut de tribus patet latronibus conuersis per B. Franciscum, & de fratre Agnello sic à beato Francisco vocato, qui fuit latro crudelissimus. De fratre Gõsaluo, qui fuit Saluij prouincię Castellæ; prius pessimo homine, & latrone, & demum sancto, & sic de alijs, de quibus dicetur, sequenti fructu, & conformitate, & aliqualiter dictum est præcedenti conformitate &c.

Regula fratrum min. ad quid sit ordinata.

DEcimo Regula fratrum minorum est pro hominis ordinatione, & in bono conseruatione demonstrata, & reserata. hoc habet duas partes. prima quòd regula ipsa est hominis ordinatiua, secunda, quod est in bono conseruatiua.
Prima pars quod ipsa sit ordinatiua hominis patet. Ipsa enim ordinat hominem.
Primo ad Deum per imitationem cum dicit. Regula, & vita fratrum minorum &c.
Secundo quo ad data, & concessa per gratitudinem, & hoc per officij exhibitionem cum dicit. Clerici faciant diuinum officium.
Tertio quo ad extra per prædicationem, cum dicit fratres prædicent.
Quarto qno ad intra per compassionem cum dicit. Si quis frater in infirmitatem ceciderit &c.
Quinto quo ad mentem per paupertatem voluntariam. Regula dicit. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis &c.
Sexto quo ad fratrem per charitatem cum dicit. Vbicunq; sunt, & se inuenerint fratres &c.
Septimo quo ad verbum per veri expressionẽ cum dicit, quod sint casta, & examinata eorũ eloquia.
Octauo, quo ad gestus per compositionem, cũ dicit, quando fratres vadunt per mundum, nõ litigent.
Nono, quo ad fidem per stabilitatem cum dicit. Stabiles in fide.
Decimo, quo ad vitam per exemplaritatẽ cum dicit. Sint mites, pacifici, & modesti.
Vndecimo, quo ad corpus per rigiditatem cũ dicit, quod ieiunent à festo &c.
Duodecimo, quo ad illata per tranquilitatem cum dicit, quod fratres debent habere patientiam in tribulationibus &c. Sic ergo patet quomodo regula fratrum minorum ordinat fratres; quo ad alta, per renerentiam, quo ad data, per gratitudinem, quo ad extra, per misericordiam, quo adintra, per pietatem, quo ad mentem, per innocentiam, quo ad fratrem per equitatem, quo ad vocem per puritatem, quo ad actum, per religiositatem, quo ad corpus, per seueritatem, qno ad cultum, per fidelitatem, quo ad mores, per disciplinam, quo ad conuersationem, per concordiam, vt merito B. Franciscus possit dicere cuilibet fratri, illud prouer. 4. Viam sapientiæ docebo te; & ducam te per semitas æquitatis, & sic patet quo regula ipsa est hominis ordinatiua.
Secundo est in bono conseruatiua. In bono enim conseruat plura videlicet sobrietatem. hanc docet regula mandans fratribus vt ieiunent.
Operationem cum dicit fratres illi, qnibus dedit dominus gratiam laborandi, laborent.
Asperitatem cultus cum dicit. Fratres habeât vnam tunicam nec mollibus induantur &c.
Inhibitionem census cum dicit. Fratres nihil sibi approprient &c.
Raritatem sermonis cum dicit. quod sint casta eorum eloquia.
Vitationem opportunitatis personæ, loci, & temporis cum dicit, quod fratres non habeât suspecta consortia.
Orationem, quæ est necessaria cũ dicit, quod faciant diuinum officium; & non debent extinguere spiritum orationis.
Humilitatem cum dicit, quod ministri sint serui omnium fratrum.
Paupertatem cum dicit. Fratres nullo modo denarios

denarios &c. Præfata ergo cum hominem in bono conseruent,& hoc præbeat ista sacra regula, merito ipsa est in bono conseruatiua. Est etiam ad perfectionem deductiua patet. Nam ipsa regula,teste Honorio 3. & Nicolao quarto,est regula Domini nostri Iesu Christi. Quare cũ Christi perfecta sint opera, patet q̃ hæc regula ad perfectionem ducit,hoc patuit in eius obseruatoribus; qui virtutibus pleni, miraculis clarissimis corruscarunt. In signum autem quod hæc regula sit Iesu Christi est, q̃ Christus apparere dignatus est, & se ostendere in habitu fratrum minorum: Nam cum quidam desideraret Deo seruire, & rogaret Deũ vt sibi viam ostendere dignaretur, & sibi perfecte seruiret:Dominus autem Iesus Christus, qui audit libenter preces bonorum, ostendit se illi in habitu fratrum minorum dicens.Quicunque me sequi cupit: veniat, & taliter mihi seruiat,& hoc dicto euanuit ab oculis eius. Ipse vero cogitans,& admirans de dicta visione, cum nunquam aliquem fratrem minorem vidisset, nec aliquid de eis audierat; fecit se de ordine Cisterciensi, sed elapsis 15.annis. Dominus Ioãnes Gaietanus,qui postmodum fuit Papa Nicolaus tertius, factus Cardinalis, misit ad Abbatiam,vbi præfatus erat, vt sibi aliquem mitterent suorum monachorum ad suã cameram custodiendam.Quod audiens præfatus monachus rogauit Abbatem vt eum mitteret, quod & factum est. Hoc enim agebat quia viderat quendam fratrem minorem, & recordatus visionis Christi optabat ordinem intrare,quod euenit; nam dicto domino Cardinali eum iuuante,factus est frater minor,bonus,& sãctus,hoc recitauit Papa Nicolaus ipse apud Surianum omnibus ministris ordinis in sui præsentia constitutis.

Verum & si regula hæc sit ad perfectionem deductiua. In bono conseruatiua & hominis ordinatiua, factione tamen diabolica,& operatione, à multis fratribus malè obseruatur. Et causa est, quia prælati non faciũt seruari à subditis, nec ipsi obseruant, quæ mandat regula, & nostri ordinis instituta.

Insuper sunt illa in ordine de quibus Christus conquæstus est fratri Leoni socio B. Francisci videlicet quia Dei beneficia non cognoscunt, quæ eis impendit,non tantum spiritualia, sed etiam temporalia,scilicet necessaria corpori, quia neque seminant neque metunt, & tamen ipsos affluenter pascit, & nutrit, frequenter murmurant,otio uacant,& se ad iram prouocant, & ad amorem cito non redeunt, parcentes iniurias vt deberent.Hæc Christus, & quia sic est, ordo noster in præfatis conditionibus in talibus fratribus minime reperitur, sed in alijs bonis fratribus,quod regulæ obseruantia prædicta faciat, per omnia verisime comprobatur.

Vndecimo regulam nostram non obseruantibus; pœna à Deo est præparata. Cum enim scriptura suadeat Deo vouere dicens, vouete, addit, & votum persoluere dicens,Reddite. Frater ergo,qui regulam minorum,quæ Apostolica est,& Christi ut superiora demonstrant,cum ipsam obseruare promiserit,profitendo Deo,& beatæ Mariæ, & beato Francisco,& omnibus sanctis, & toto tempore vitæ suæ, & coram prælato, & omnibus fratribus,voto non simplici, sed solemni, mirũ est,quod frater paruipendat sic, quod Deo tam voluntarie ipse promisit sibi reddere per regulæ obseruantiam, & si quisquam eidẽ promiserit aliquid,vult plenariè sibi persolui,quãto magis ipse etiam Domino Deo?Quare non seruando promissa,si dominus Deus irascitur, punit, & subtrahit sua dona à nobis; non est mirum,imo mirum esse debet, quomodo ipse sustinet nos ipsum deridentes, spernentes, & quæ eidem promisimus nõ soluentes: sed quia Deus (vt dicit scriptura)est patiens redditor, est patiens in expectando, sed redditor in puniendo,& præmiando, quia reddet vnicuique iuxta opera sua. Vnde non immerito regulam non obseruantes,si puniat, & in præsenti subtrahendo gratiam dona sua,& bona temporalia,& pœnas corporales infligendo, & in futuro quosdam puniendo temporaliter,ut in purgatorio, ac alios æternaliter ut in inferno, nõ est mirũ præsertim cũ hõ sponte peragat talia, cuius oppositũ faciẽdo, proculdubio uitã possideret æternã,prout cuilibet mittitur ꝓfitẽti.

Duodecimo,& vltimo. regula ipsa fratrũ minorum eam seruantes ad gaudia ducit beata. Illud patet,uerbo Christi Ioan.8. Si quis sermonem meum seruauerit, mortem nõ gustabit in æternum,& Ioan.14.Si quis diligit me, diligetur à patre meo, & ego manifestabo ei ipsum. Et Ioan.12.Vbi ego sum illic & minister meus erit. Cum ergo regula fratrum minorum sit domini nostri,ut dicit Honorius Papa, & Nicolaus, ipsa in ipso sacro Euangelio; & vita Christi, & exemplo Apostolorum fundatur, quare ad ipsius obseruantiam sequitur regni post huius vitæ cursum perceptio. Paupertatis est regnum cœlorum Matth. 5. Obedientiæ est regnum cœlorum Matth.19. Si uis ad uitam ingredi serua mandata, & ibidem, Omnis qui dereliquerit domum &c. propter nomen meum centuplum accipiet,& uitã æternam possidebit. Castis regnum datur cœlorũ. Matth. 19. Quia tales se castrauerunt propter regnum cœlorum. Et cum præfata hæc sacra regula minorum seruentur; & habeantur, & alia multa,meritò seruantibus uita datur beata.In huius signum Prælatus recipiens ad professionem; voto emisso de regulæ obseruatione dicit profitenti.Et ego si hæc obseruaueris promitto tibi uitam æternam. Ex dictis apparet

paret declarata secunda pars fructus noni, & conformitatis, videlicet Franciscus regulator.

DE duobus alijs regulis, scilicet sororum ordinis sanctæ Claræ, & fratrum de pœnitentia tertij ordinis à B. Frãcisco institutis, & & ordinaris, patet intuenti, quam sint perfectæ, & sanctæ, & in istis sororibus, & fratribus tertij ordinis sunt effectu demonstratæ, quod sint ad perfectionem deductiuæ, ut fructus, & conformitas octaua præcedens de pluribus ostendit. Nec de ipsis est in aliquo hæsitandum, vtpote quia sunt per Apostolicam sedem confirmatæ. Sic ergo B. Franciscus est regulator. Primo scilicet fratrum minorum, secundo sororum pauperum, & tertio fratrum de pœnitentia; quas regulas ipse instituit, & ordinauit, iuxta quod de ipso cantatur. Tres ordines hic ordinat, primumque fratrum nominat minorum, pauperumque fit dominarũ medius; sed pœnitentum tertius; sexum capit vtrunque. Vnde ad instar trium Ecclesiarum à B. Francisco reparatarum; & propter vocem ter sibi factam à Christo é Cruce de reparatione materialis Ecclesiæ, tres ordines, & regulas instituit, sicut patet ad oculum omnibus Christicolis. Ad laudem Christi. Amen.

DECIMVS FRVCTVS, ET CONformitas est, Iesus doctor mirabilis. Franciscus prædicator. Expositio primæ partis, videlicet Iesus doctor mirabilis.

DOMINVS Iesus noster Saluator, cum sit verus magister, lux, splendor, candor, lumen, sol, veritas, doctor, lex, & verbum. Hinc est quod nos placuit sua charitate illustrare per doctrinæ saluberrimæ informationem. Cum enim homo ex peccato multiplicem incurrerit ignorantiam videlicet.

Primo respectu credendorum, quia notitia veræ fidei hominibus generaliter non patebat, & si aliquibus pateret in singulari.

Secundo respectu colendorum; quia creatura, & non creator colebatur.

Tertio respectu abhorrendorum, quia vitia, plusquam virtutes homo acceptabat.

Quarto respectu spernendorum, & contemnendorum, quia mundialia toto affectu prosequebantur, & se beatiores censebant de mundanis plura obtinentes.

Quinto respectu acceptandorum, quia virtutibus nullus inseruiebat.

Sexto respectu subiungandorum, quia viam carnis, & non spiritus quisq; prosequebatur.

Septimo respectu agendorum, quia de mandato Dei quo ad obseruantiam parum, vel nihil curabatur.

Octauo respectu dimittendorum, quia illata nequaquam dimittebantur.

Nono respectu expiandorum, quia de pœnitentia peragenda non cogitabatur.

Decimo respectu appetendorum, quia diuina & cęlica non anhelabantur.

Vndecimo respectu intelligendorum, scilicet prophetiarum, quia erant clausæ, & non intelligebantur.

Duodecimo respectu beatificãdorum, de quibus opiniones variæ per intellectus hominum inueniebantur, & nullam ponebant debitam veritatem; Ignorãtia etiam erat respectu multorum aliorum. Et ideo decebat hominem de præfatis plenarie informari, & erudiri, & certe non per alium melius disertius, clarius, & perfectius, quàm per sapientiam Dei patris dominum Iesum Christum, qui factus est nobis sapientia à Deo, iustitia, sanctificatio, & redemptio: & quia de præfatis in processu huius operis in locis distinctis patebit declaratio, pro nunc & illius primæ particulæ declaratione, scilicet Iesus doctor mirabilis. Sufficiat ostendere, quòd ipse nos sua doctrina direxit, & instruxit.

Primo respectu vitandorum, scilicet vitiorũ. *Christus sua doctrina perfecte instruit homines in his quæ ad salutẽ pertinent.*

Secundo respectu acceptandorum, scilicet virtutum.

Tertio respectu expauendorum, scilicet suppliciorum &c.

Quarto respectu appetendorum, scilicet beatitudinis, & præmiorum: Quibus ostensis, patebit quod ipse D. Iesus, est doctor mirabilis. Sed ante sunt aliqua prænotanda, & videnda. Primum est quia cum prædictum per prophetas fuisset per ipsum populum instruendum. Isa. primo. Docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. Et capitulo 61. Spiritus domini super me; euanzelizare pauperibus misit me. Michee. 4. Docebit nos de vijs suis. Et Psal. 24. Docebit mites vias suas. hinc est quòd prædicta volens effectui demandare; docere placuit sibi populũ, ut patet in omnibus Euangelijs. Verum quia doctor qui docet, debet prius opere implere, vt doctrinam suam; non tam verbo, quam facto depromat. Saluator cępit prius facere; & postea docere. *Isa. 1. & 61. Michę. 4.*

Secundum videndum est quando cępit, & dicit Lucas 4. Mat. 4. & Mar. 1. quod post Baptismum, & tentationem superatam in deserto, & tunc erat triginta annorum. vbi datur documentum quod prædicator debet esse à peccato immunis, & lotus aquis pœnitentialibus: debet esse liber à tentationibus superbiæ, gulæ, auaritiæ, quæ tria totum inficiunt hominem, & præcipue à doctore debent esse longinqua. Nam vitio inanis gloriæ non debet tangi; propter lucrum non debet prædicare: Sed quia dignus est mercenarius mercede sua, dẽt moderate quæ sunt victus, accipere seclusa omni *Lucæ 4. Matth. 4. Mar. 1. Quæ dẽt habere prędicator exemplo Christi.*

gulositate, & debet esse triginta annorū, quia trinitatis fide imbutus cum obseruantia decē præceptorum. Quæ omnia in domino Iesu per perfectē fuere.

Tertium vidēdum est quomodo docebat, Re
Matth. 7. spondet Mat. 7. Erat docens, sicut potestatem habens, & non sicut scribæ, & pharisæi. i. illud quod verbo promebat, actu demonstrabat, &
Ioan. 8. potestate i. signis, & miraculis Et Ioan. habetur quod ministri iudeorum interrogati quare non cepissent Iesum. Responderunt. Nunquam sic loquutus est homo.

Quartum uidendum est ubi docebat eos; & pa
Matth. 8. tet Mar. 8. quod in signagogis.
Matth. 6. Secundo in monte Mat. 6.
Ioan. 2. Tertio in templo Io. 2.
Quarto iu ciuitatibus, castellis, & villis; quia
Matth. 6. ciuitates circuibat, & castra, Mat. 6. & Luc. 13.
Lucæ 13. Quinto in plateis Luc. 13. sic ergo non in abscondito tantum; sed palam loquutus est mun
Ioan. 18. do Io. 18.

Quintum vidēdum est quo tempore docebat, & licet assidue de regno Dei doceret, ut habe
Matth. 21. tur Mat. 21. & Luc. 19. tamen præcipue sabba-
Lucæ 19. tis docebat ut habetur Luc 4.
Lucæ 4. Sextum uidendum est qualiter docebat. Respondet Euangelium quod aliquando palam,
Ioan. 18. & aperte. Io 18. Ego palam loquutus sum mun
Matth. 13. do: Aliquando in parabolis, ut patet Mat. 13.
Lucę 8. & Luc. 8. & Mar. 4.
Mar. 4. Septimum videndum est, nunquid uita à uerbo, & doctrina discrepabat. Certe non, dicen-
Matth. 22. tibus aduersarijs Matth. 22. Magister scimus quia uerax es, & uiam Dei in ueritate doces, &
Act. nu. 1. non est tibi cura de aliquo. Et Actuum primo Cępit Iesus facere, & docere.

Octauum videndum est qua hora incipiebat. Respondetur quod mane diluculo ad templū accedens docebat, & per totam diem; & de se
Matth. 21. co in Bethaniam reuertebatur, ut patet Mat.
Ioan. 8. 21. & Ioan 8.

Nonum videndum est quid docebat. Respon-
Matth. 4. det Euangelium quod pœnitentiam Matth. 4.
Matth. 22. Viam Dei Mat. 22. De regno Dei Matth. 21. Se
Matth. 21. Deum verum Ioan. pluribus capitulis, & sic de alijs. Attamen ad quatuor possunt, quę docuit reduci, videlicet quod quædam docuit euitanda, ut uitia. Quædam arripienda, vt virtutes. Quædam pertimenda, vt supplicia. Quædam apperenda, ut est gloria. Ad hæc quatuor omnis doctrina Christi, & prædicatio est reducibilis.

Dico primo quod Saluator quædam prædicauit, & docuit euitanda ut uitia. Ipse enim docuit uitare vitia.
Matth. 5. Primum iniuriarum in proximum Matth. 5. dicens. Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio, qui dixerit, Racha reus erit concilio, & qui dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.
Matth. 5. Secundum incontinentiæ Matth. 5. Non mechaberis. Ego autem dico vobis, quod omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eā, iam mechatus est in corde suo.

Tertium loquutionis indebitę Matth. 5. Ego Matth. 5.
autem dico. Non iurare omniuo, & sequitur. Sit etiam sermo vester, est, est: non, non: quod his abundantius est; à malo est.

Quartum contentionis Matth. 5. Qui vult in iu Matth. 5.
dicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium.

Quintum odij, & rancoris Matth. 5. Diligite Matth. 5.
inimicos vestros, & bene facite his, qui oderunt vos.

Sextum inanis gloriæ Matth. 5. Cum facis elee Matth. 5.
mosynam; noli tuba canere; sed nesciat sinistra tua. quid faciat dextera tua. Et Matth 9. Matth. 9.
Cęcis interdixit ne dicerent, quod illuminasset eos.

Septimum hypochrisis Matth. 6. Nolite fieri si Matth. 6.
cut hypocritæ tristes; & contra eos clamauit multotiens Mat. 23. Matth. 23.

Octauum multiloquii. Mat. 6. Orantes nolite Matth. 6.
multum loqui; sicut ethnici faciunt.

Nonum auaritiæ & cupiditatis Mat. 6. Nolite Matth. 6.
thesaurizare uobis thesauros in terra.

Decimum uindictæ Matth. 6. Si dimiseritis ho Matth. 6.
minibus peccata eorum; dimittet, & vobis pater cęlestis peccata vestra.

Vndecimum affectus mundanorum Matth. 6. Matth. 6.
Nemo potest duobus dominus seruire; & non potestis Deo seruire, & mammone.

Duodecimum temeritatis in iudicando Mat. Matt. 7.
7. Nolite iudicare, & non iudicabimini.

Tertium decimum publicationis secretorum, & diuinorum Matth. 7. Nolite sanctum dare Matth. 7.
canibus; nec mittatis margaritas vestras ante porcos.

Quartumdecimum simulationis Matth. 7. At- Matth. 7.
tendite à falsis prophetis, qui veniunt ad uos in vestimentis ouium.

Quintumdecimum infidelitatis Matth. 7. Mul- Matth. 7.
ti dicent mihi in illa die, domine, domine non ne in nomine tuo prophetauimus &c. & sequitur, & tunc confitebor illis, quia nunquam no ui uos.

Sextum decimum malæ cogitationis Matth. 9. Matth. 9.
Quid cogitatis mala in cordibus vestris.

Decimumseptimum murmurationis Matth. 9. Matth. 9.
Quare cum publicanis, & peccatoribus manducat &c.

Decimumoctauum indebitæ affectionis ad parentes Matth. 10. Qui amat patrem, aut matrē Matth. 10.
plusquam me; non est me dignus.

Decimumnonum indiscretionis Matth. 12. In Matth. 12.
principio pharisei dixerunt Iesu. Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet eis facere die sabbati.

Vigesimum detractionis Matth. 12. Hic non Matth. 12.
eiicit demonia, nisi in belzebub principe demoniorum.

Vigesi-

Matth. 12. Vigesimumprimum in spiritum sanctum Mat. 12. Qui autem dixerit verbum contra spiritũ sanctum; non remittetur ei neque in hoc sęculo, neque in futuro.

Matth. 12. Vigesimumsecundum vani loquii Mat. 12. Dico enim uobis, quoniam de omni uerbo otioso, quod loquuti fuerint homines; reddent rationem de eo in die iudicij.

Matth. 18. Vigesimumtertium crudelitatis Mat. 18. Nonne oportuit misereri conserui tui; sicut & ego tui misertus sum? Sequitur sic faciet uobis pater vester cælestis, si non dimiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus uestris.

Matth. 23. Vigesimumquartum indiscretionis, & iniustæ punitionis Mat. 23. Imponunt onera humeris hominum; digito aũt suo nolunt ea mouere.

Matth. 23. Vigesimumquintum reputationis nimię Mat. 23. Amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in signagogis, & salutationes in foro.

Matth. 23. Vigesimumsextum falsæ nominationis Mat. 23. Nec vocemini magistri; quia magister vester unus est Christus.

Matth. 25. Vigesimumseptimum inmiserationis Mat. 25. Esuriui, & non dedistis mihi manducare; & sic de alijs actibus misericordiæ, quos ibidem Saluator explicat.

Ioan. 10. Vigesimumoctauum incredulitatis Ioan. 10. Vos non estis de ouibus meis; oues meæ uocem meam audiunt. De multis alijs uitijs loquitur Christus.

Lucæ 21. De vitio gulæ Luc. 21. Cauete ne grauentur corda vestra crapula, vel vino.

Matth. 5. De vitio Iræ Mat. 5. Qui irascitur fratri suo sequitur qui te percusserit in vnam maxillam; præbe ei alteram.

Matth. 13. De vitio Superbiæ Mat. 13. Qui se exaltat humiliabitur.

Matth. 20. De vitio Aceidiæ Mat. 20. Quid statis tota die otiosi?

Matth. 10. De vitio Inuidiæ Mat 10. Gratis accepistis; & gratis date. & sic de alijs, quibus apparet quod dñs Iesus vitia fugere docuit, & detestari.

Secundo docuit nos virtutes arripere, videlicet Primo paupertatis Mat. 5. Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cęlorũ. (Matth. 5.) Et Mat. 19 dicens. Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo. (Matth. 19.) Et Luc. 14. Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet; non potest meus discipulus. (Luc. 14.)

Matth. 5. Secundo mititatis Mat. 5. Beati mites; quoniã ipsi possidebunt terram, & Matth. 11. Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. (Matth. 11.)

Matth. 4. Tertio austeritatis Mat. 4. Pœnitentiam agite; appropinquabit enim regnum cœlorum, & Matth. primo. (Matth. 1.)

Matth. 5. Quarto pietatis Matth. 5. Beati misericordes; quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Matth. 5. Quinto æquitatis Mat. 5. beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiã; quoniã ipsi saturabuntur &c.

Sexto cognitionis propriæ defectibilitatis. Mat. 5. Beati qui lugent, scilicet propria peccata; quoniam ipsi consolabuntur. Matth. 5.

Septimo puritatis Mat. 5. Beati mũdo corde; quoniam ipsi Deum videbunt. Matth. 5.

Octauo tranquilitatis Matth. 5. Beati pacifici; quoniam filij Dei vocabuntur. Matth. 5.

Nono patientię, & supportabilitatis Matth. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum, & sequitur. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint &c. Matth. 5.

Decimo exemplaritatis. Matth. 5. Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Matth. 5.

Vndecimo operositatis, Matth. 5. Qui fecerit, & docuerit: hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Matth. 5.

Duodecimo honestatis. Matth. 5. Si oculus tuus scandalizat te, erue eũ, & proijce abs te. Matth. 5.

Tertiodecimo fidelitatis. Matth. 7. Omnis qui audit verba hęc; & facit ea, similabitur viro sapienti, & capitulo. 8. dixit Iesus Centurioni. Vade, & sicut credidisti; fiat tibi. Matth. 7. Matth. 8.

Quartodecimo puræ intentionis Matth. 6. Si oculus tuus lucidus est, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit: totum corpus tuum tenebrosum erit. Matth. 6.

Quintodecimo sacræ orationis. Matth. 6. Sic .n. orabitis. Pater noster qui es in cœlis. &c. & Lucæ 18. Oportet semper orare. Matth. 6. Lucæ 18.

Sextodecimo longanimitatis. Matth. 6. Primũ quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Matth. 6.

Decimoseptimo fiduciæ, & confidentię; & in Deum firmitatis. Matth. 7. Petite, & dabitur vobis. quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Matth. 7.

Decimooctauo iustitię, & sanctæ operationis. Matth. 7. Omnia ergo quæcunq; vultis, vt faciant vobis homines; ita & vos facite illis. Matth. 7.

Decimonono prouidentiæ, & circunspectionis. Matth. 7. Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, & sequitur. A fructibus eorum conoscetis eos. Matth. 7.

Vigesimo diuinæ conformitatis. Matth. 7. Qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est; ipse intrabit in regnum cęlorum, & Matth. 12. in fine. Matth. 7. Matth. 12.

Vigesimoprimo Christi imitationis. Matth. 8. Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Matth. 8.

Vigesimosecundo sanctæ, & iustæ conuersationis, de qua regula, & modus traditur Matth. 10. per totum. Quando Iesus eos ad prædicãdum misit. s. Apostolos. Matth. 10.

Vigesimotertio prudentiæ. Matth. 10. Estote Matth. 10.

prudentes

prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.

Matth. 10. Vigesimoquarto constantiæ. Matth. 10. Tradent enim vos &c. sequitur. Ne timueritis eos, sed potius eum timete, qui potest animam, & corpus perdere in gehennam ignis.

Matth. 10. Vigesimoquinto perseuerãtiæ. Matth. 10. Qui autem perseuerauerit vsque in finem; hic saluus erit.

Matth. 10. Vigesimosexto discretionis. Matth. 10. Cum autem persequentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam.

Matth. 10. Vigesimoseptimo fidelis professionis. Matth. 10. Omnis qui confitebitur me coram hominibus; confitebor & ego eum corã patre meo.

Vigesimooctauo assiduæ mortificationis.

Matth. 10. Matth. 10. Qui non accipit crucem suam, & sequitur me; non est me dignus.

Vigesimonono liberalitatis, & diffusionis.

Matth. 10. Matth. 10. Qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit; recipit eum qui me misit.

Matth. 11. Trigesimo Euãgelicæ perfectionis. Matth. 11. Tollite iugum meum super vos. iugum enim meum suaue est; & onus meum leue.

Trigesimoprimo præceptorum obseruantiæ,

Matth. 15. & impletionis. Matth. 15. Vos trãsgredimini

Matth. 19. mandata Dei &c. & capitulo. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: Nam & ego præ

Ioan. 15. cepta patris mei seruaui. Io. 15. &c.

Trigesimosecundo ieiunij, & afflictionis.

Matth. 17. Matth. 17. Hoc genus demoniorum non eiicitur; nisi per orationem, & ieiunium.

Matth. 16. Trigesimotertio propriæ abnegationis. Matth. 16. Si quis vult post me venire; abneget semet ipsum, & tollat crucem suam &c.

Matth. 18. Trigesimoquarto humiliationis. Matth. 18. Nisi quis se humiliauerit sicut paruulus iste; non intrabit in regnum cœlorum.

Matth. 18. Trigesimoquinto compassionis. Matth. 18. Si Si peccauerit in te frater tuus; vade, & corripe eum &c.

Matth. 18. Trigesimosexto fraternitatis, & vnionis. Matth. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet eis à patre meo.

Trigesimoseptimo continentiæ, & præserua-

Matth. 18. tionis. Matth. 18. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cœlorum.

Trigesimooctauo mundialis abdicationis.

Matth. 19. Matth. 18. Si vis perfectus esse; vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo; & veni, & sequere me.

Trigesimonono suæ despectionis, & seruitutis

Matth. 20. fraternæ. Matth. 20. Quicunque voluerit maior inter vos fieri; erit minister vester.

Quadragesimo viraтionis consortij maligno-

Matth. 21. rum. Matth. 21. Iesus relictis illis. s. phariseis, abijt in Bethaniam.

Quadragesimoprimo redditionis vnicuique,

Matth. 22. quod suum est. Matth. 22. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

Quadragesimosecundo veræ dilectionis. Matth. 22. Diliges dominum Deum tuum ex tota mente tua. Matth. 22.

Quadragesimotertio reuerẽtiæ exhibitionis. Matth. 23. Super cathedram Moysi. sequitur, omnia quæ dixerint vobis, seruate, & facite. Matth. 23.

Quadragesimoquarto cautelæ, & prospectionis. Matth. 24. Videte ne quis vos seducat. Matth. 24.

Quadragesimoquinto debitæ præparationis. Matth. 24. Estote parati; quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Matth. 24.

Quadragesimo sexto vigilantiæ, & corporis abiectionis Matth. 25. Vigilate, & orate quia nescitis horam &c. Matth. 25.

Quadragesimoseptimo inspectionis finalis iudicij Matth. 25. Separabit eos abinuicem, sicut pastor segregat oues ab edis. Matth. 25.

Quadragesimooctauo fatigationis. Io. 4. Iesus fatigatus ex itinere; sedebat super fontem. Ioan. 4.

Quadragesimonono inquisitionis perficiendi Dei voluntatem. Io. 5. Meus cibus est vt faciã voluntatem patris mei. Ioan. 5.

Quinquagesimo mentalis ad Deum eleuationis. Io. 4. In spiritu oportet eum adorare. Ioan. 4.

Quinquagesimoprimo desiderij ad salutem peccatoris. Ioan. 14. Ego alium cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Ioan. 14.

Quinquagesimosecundo fauoris temporalis declinationis. Io. 6. Iesus fugit, cum turba vellet eum facere regem. Ioan. 6.

Quinquagesimotertio proximi informationis. Io. 13. Exemplum dedi vobis; vt quemadmodum ego feci vobis, sic & vos alijs faciatis. Ioan. 13.

Quinquagesimoquarto mutui amoris, & affectionis. Ioan. 14. In hoc cognoscent homines, quòd sitis mei discipuli, si dilectionem adinuicem habueritis. Ioan. 14.

Quinquagesimoquinto pacis prosequutionis. Ioã. 14. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Ioan. 14.

Quinquagesimo sexto diuinæ semper supplicationis. Io. 17. Subleuatis Iesus oculis in cœlum; dixit. Pater, clarifica me &c. Præfatis ergo, & alijs pluribus patet quomodo Saluator sua doctrina prædicauit, & docuit nos virtutes accipere, & sic patet quòd docuit secundũ, scilicet acceptandas virtutes, & toto animo amplectendas. Ioan. 17.

Tertio docuit Saluator quædam expauenda, scilicet pœnam inferni æternam, & hoc ostendendo qualis est Matth. 25. Ignis æternus qui paratus est diabolo, & Angelis eius. Et Matth. 8. Mittentur in tenebras exteriores; ibi fletus erit, & stridor dentium. Et Matth. 15. Mittent eos in caminum ignis, & sic in pluribus locis pœnam esse accerbissimam ostendit, & per consequens vitandam, & formidandam. Insuper hanc ostendit declarando quibus datur pœna.

Xps docet quæ sunt expauẽda, & quæ pœna est peccato pare. Matth. 25. Matth. 8. Matth. 15.

Primo

Primo pœna inferni datur ratione conuitij.
Matth. 5. Matth. 5. Qui dixerit fratri suo fatue; reus erit gehennæ ignis.
Matth. 5. Secundo ratione praui operis. Matth. 5. Expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum, quàm totum corpus eat in gehennam.
Matth. 7. Tertio ratione prauæ intentionis. Matth. 7. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonū, excidetur, & in ignem mittetur.
Matth. 8. Quarto ratione infidelitatis. Matth. 8. Filij autem regni mittentur in tenebras exteriores.
Quinto datur pœna inferni non recipiētibus
Matth. 10. Christum, & discipulos. Matth. 10 Quicunque non receperint vos, & sequitur. tollerabilius erit in die iudicij terræ sodomorum, quàm illi ciuitati.
Ioan. 10. Sexto datur nō imitantibus Christum. Io. 10. Qui me negauerit coram patre meo; qui in cœlis est.
Matth. 11. Septimo ingratis. Matth. Veh tibi Corrozaim, veh tibi Bethsaida, & sequitur. olim in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent, & sequitur, in die iudicij tollerabilius.
Matth. 12. Octauo blasphemantibus. Matth. Spiritus blasphemantibus. Matth. Spiritus blesphemiæ nō remittetur.
Nono verbis malis vtentibus. Matth. Ex
Matth. 12. verbis tuis condemnaberis.
Matth. 12. Decimo impœnitentibus. Matth. Viri Niniuitę surgent contra generationem istam, & condemnabunt eam.
Matth. 13. Vndecimo hæreticis Matth. Colligite primū zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.
Matth. 13. Duodecimo scandalum facientibus. Matth. Mittet filius hominis Angelos suos, & colligēt de regno eius omnia scandala, nam separabūt malos de medio iustorum.
Matth. 13. Tertiodecimo malis, & prauis. Matth. vt dictum est. Separabunt Angeli malos, & mittēt eos in caminum ignis.
Quartodecimo templum Dei despicientibus.
Matth. 21. Ioan. 2. Matth Fecit flagellum, & eiecit. Et Io. idipsum habetur.
Matth. 23. Quintodecimo diuersis vitijs occupatis. Matth. Veh vobis scribæ, & pharisæi &c.
Matth. 24. Sextodecimo nō paratis. Matth. Partem eius ponet cum hypochritis: illic erit fletus, & stridos dentium.
Decimoseptimo gloriā mundi appetentibus.
Matth. 25. Matth. Nā cum fatuis virginibus deputantur: quibus clausa est ianua.
Matth. 25. Decimooctauo talento abutentibus. Matth. Inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores: ibi erit &c.
Matth. 25. Decimonono immisericordibus. Matth. Esuriui, & non dedistis mihi manducare, & sequitur. Ibunt hi in supplicium ęternum.
Ioan. 15. Vigesimo in Christo non manentibus. Ioan. Si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palmes, & arescet, & in ignem mittetur, & ardet. Quibus apparet, quomodo doctrina Christi, & prædicatio docet, qualis est pœna peccato parata, quia. s. inferni, & quibus datur, & sic patet quomodo Christus prædicat quædā expauenda.

Christus docet quæ sunt appetenda. Quarto prædicat, & docet Christus quædam appetenda, scilicet gloriam, quæ consistit: vt ipse dicit Io. Hæc est vita æterna, vt cognoscāt te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Ioan. 17. Christum: In patris, & filij, & spiritus sancti visione, fruitione, & tentione: In hoc. n. vita stat æterna, & beatitudo essentialis humanarum mentium. Sed quibus datur hæc gloria, Christus ostendit.

Primo pœnitentiam agentibus. Matth. Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cœlorum. Matth. 4.
Secundo Dei voluntatem facientibus. Matth. Qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Matth. 7.
Tertio fidelibus Matth. Recumbent cū Abraham, Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Matth. 8.
Quarto conuersis ad dominum Matth Regnū cœlorum vim patitur, & violēti rapiunt illud. Matth. 11.
Quinto Christum diligentibus. Matth. Ipse meus frater, soror, & mater est. Matth. 12.
Sexto continentibus. Matth. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Matth. 19.
Septimo paruulis, & humilibus. Matth. Nisi efficiamini, sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Matth. 18.
Octauo seruantibus diuina mandata Matth. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Matth. 18.
Nono largientibus omnia pro Deo. Matth. Si vis perfectus esse: vade, & vende omnia, quæ habes: & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo. Matth. 19.
Decimo Christum sequentibus. Matth. Amen dico vobis, ꝙ qui secuti estis me, &c. sequitur. Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Matth. 19.
Vndecimo laborantibus in vinea. Matth. Acceperunt singulos denarios. Matth. 19.
Duodecimo calicem. s. passionem domini bibentibus. Matth. Potestis bibere calicem; quē ego bibiturus sum? Matth. 20.
Tertiodecimo vestem nuptialem possidentibus. Matth. Qui non habet, repellitur. Matth. 22.
Quartodecimo lampades plenas gerentibus. Matth. Intrant enim tales ad nuptias. Matth. 25.
Quintodecimo sanctę lucrantibus Matth. En ge serue fidelis. sequitur. Intra in gaudium domini tui. Matth. 25.
Sextodecimo misericordibus. Matth. Venite benedicti patris mei: possidete regnum. Matth. 25.
Decimoseptimo baptismum Christi verè recipientibus. Matth. Qui baptizatus fuerit: saluabitur. Matth. 28. & 29.
Decimooctauo Christum recipientibus Ioan. Ioan. 1.
Dedit

Dedit eis potestatem filios Dei fieri.
Io. 3. & 6. Decimonono in Christum credentibus. Ioan. Qui credit in illum: non iudicatur. Qui credit in me: non sitier in ęternum.
Ioan. 6. Vigesimo Christum digne mãducantibus. Io. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem: habet vitam æternam.
Vigesimoprimo spiritum sanctum continentibus in se. Io. Aqua, quam ego dedero, fiet in
Ioan. 4. eo fons aquæ salientis in vitam æternam.
Vigesimosecundo verbum Dei audientibus.
Ioan. 5. Io. Amen amen dico vobis, qui verbum meũ audit, & credit ei, qui misit me habetur vitã æternam.
Vigesimotertio Christo firmiter adhærentibus. Io. Vbi ego sum, ibi sit, & minister meus,
Ioan. 12. & 17. & Ioan. Volo pater, vt vbi ego sum; ibi sit & minister meus.
Vigesimoquarto, in bono perseuerantibus.
Matth. 10. Matth. Qui autem perseuerauerit vsque in finem: hic saluus erit. Ex prædictis apparet, quomodo Saluator docuit, & prædicauit, quæ sunt appetenda. s. gloriam, & quibus confertur à Deo gratisice demonstratur. Quibus patet consequenter nonum, quod videndũ erat, videlicet quid docuit, & prædicauit: quia, scilicet vitia fugienda, virtutes prosequendas, pęnam abhorrendam, & gloriam inquirendam.
Decimum, & vltimum videndum est. Nũquid doctor, & prædicator noster dominus Iesus fuit acceptus. Respondetur, quod scribis, & pharisæis non, & communiter iudæis. Rationem
Lucæ 10. Christus dixit. Luc. Nemo propheta acceptus est in patria sua: tales enim, quia non erant
Ioan. 8. ex Deo: ipsius vocem non audiebant. Nec ex ouibus Christi. discipuli vero, & alij; quibus datum erat nosce misterium regni Dei di
Io. 6. & 7. cebant. Domine verba vitæ æternæ habes, & iudæorum. Nũquam sic loquutus est homo: sicut hic loquitur. Cuius verborum dulcedine Magdalena attracta sedebat ad pedes eius, &
Lucæ 10. audiebat verbum illius. Sed quid mirum tom
Partes bonæ prædicatoris, & doctoris, quæ sint. nia, quæ ad prædicatorem, & doctorem concurrunt habebat.
Doctor nãque: teste Innocentio, in sermone debet habere sapientiam, eloquentiam, & honestatem, Christus est sapientia Dei. Luc. Cre
Lucæ 2. scebat sapientia, & ætate. Habuit eloquentiã.
Lucæ 2. Luc. Mirabantur doctores super doctrina, &
Ioan. 9. responsis eius. Honestatem tenuit. Ioan. Quis ex vobis arguet me de peccato? & ideo Io. Ba-
Ioan. 1. ptista de eo dicebat. Ecce agnus Dei: ecce, qui tollit peccata mundi.
Doctor debet seruare tempus congruum ad loquendum, vt dicit Greg. Christus per triginta annos à prædicatione cessauit. Nam triginta annorum erat, qñ cępit prædicare, & docere, vt patet Luc.
Lucę 3. Doctor debet malle placere rebus, quàm verbis, vt dicit Augu. 4. de doctrina Christiana: Christus dicebat. Discite à me: non. s. verba, sed facta: quia mitis sum, & humilis corde. Doctor, quod dicit, facere debet, vt dicit Au- Matth. 11.
gust. de verbis domini. Christus cępit agere, & docere.
Doctor debet esse clarus in sua doctrina, vt di Act. 1.
cit Aug. 4. de doctrina Christiana. Apostoli dicebant Christo. Ecce palam loqueris, & pro- Ioan. 16.
uerbium nullum dicis. Ego palam loquutus Ioan. 18.
sum mundo.
Doctor, vt dicit. Aug. 4. de doctrina Christiana: non debet curare, quali eloquentia docet, sed quanta euidentia. Christus dicebat. Si ver Ioan. 10.
bis non creditis: operibus credite.
Doctor debet pensare, vt dicit Grego. super Ezechielem: quid loquitur, vt semper eius sermo in sale gratia conditus sit. Christus dicebat. Ego quæ audiui à patre meo loquor. Ioan. 8.
Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit Ioan. 7.
me patris.
Cui loquitur Christus aliquos increpabat, sicut hypochritas pharisæos. Aliquos, ad pęnitentiam inuitabat sicut peccatores. Aliquos commendabat sicut Centurionem. Aliquos Matth. 8.
excusabat sicut Magdalenam. Aliquos inter- Lucæ 10.
rogabat, sicut. Quid vobis videtur de Christo. Matth. 22.
Alijs respondebat, & sic secundum diuersitatem personarum sermonem faciebat, vt patet conformitate præcedenti.
Quando loquitur; exemplo Abigail, quæ Nabal viro suo, dum esset ebrius, nihil dixit: sed post ebrietatem digestam. Christus aliquãdo 1. Reg. 25.
occulte aliquãdo publice loquebatur: Aliquãdo informabat vno modo: aliquando alio modo.
Qualiter loquitur: nam sępe verba, quæ nunc ad salutem reuocant: nunc alium vulnerant. Sed qualiter loquutus est Christus, habitum est fructu, & conformitate præcedenti, & sequenti etiam dicitur.
Quantum loquitur: quia auditori fastidioso verbum inferri non debet: Christus dicebat Apostolis. Multa alia habeo vobis dicere: sed Ioan. 16.
non potestis portare modo; Sed post dicebat. Omnia, quæ audiui à patre meo, nota feci vobis. Et quia dictę doctorum cõditiones in do Ioan. 16.
mino Iesu fuerunt: non immerito ipse solum est vnus magister Christus. Et ideo cum pha- Matth. 18.
risęo Simone sibi dicamus. Magister dic. Au- Lucæ 7.
diam. n. quid loquatur in me dominus Deus, ait propheta Dauid, & Magdalenæ exemplo. Sedeamus ad pedes eius, & audiamus verba Lucæ 10.
eius, verba enim ipsius: vt ipse Iesus dicebat. Spiritus, & vita sunt. Simus ergo de ouibus Ioan. 6.
Christi: quę eius vocem audiunt. Et ipse dat Ioan. 10.
eis vitam æternã. Sic ergo apparet, quòd Saluator noster fuit magister verax, & doctor: ac prædicator excellentissimus, nec solum iudæis prædicauit, sed & gentibus: quia mulieri Samaritanæ, & Samaritanis. Et alijs pluribus, Ioan. 4.
vt docet

vt docet Euangelium, & ſi principaliter ad oues, quæ perierant domus Iſrael fuerit à patre deſtinatus. Sic ergo patet præfatis expoſitio primæ partis huius conformitatis: quæ erat exponenda.ſ. Ieſus doctor mirabilis.

SECVNDA PARS DECIMI Fructus, & Conformitatis Franciſcus prædicator. Expoſitio.

HVIVS ſecundæ partis, vt expoſitio clarins videatur, ſunt aliqua videnda.

Primum eſt, quo, vel quibus beatus Franciſcus fuit ad prędicandum incitatus. Et ſciendum eſt, ꝙ beatus Frāciſcus inductus fuit ad prædicandum.

Primo dinina monitione, & licet de hoc ſit dictum fructu ſecundo, & conformitate: tamen hic eſt aliqualiter hoc oſtendendum; diuina enim monitione, & inſpiratione. B. Franciſcus ad prædicandum fuit incitatus.

Quomodo Fran. diuinitú é monitus prædicare.

Et primo diuina inſpiratione, & præoſtenſione interna, vt enim dicit legenda trinm ſociorum: Et dominus frater Bonauentura in legenda maiori, parte tertià. B. Franciſcus poſtquam habitum Eremiticum, & vitam peregerat iam duobus annis à ſua conuerſione, & tribus Eccleſiis reparatis: moram traheret in Eccleſia Virginis glorioſæ: dum ſemel miſſam audiret de Apoſtolis, & Euangelium eſſet per lectum: in quo diſcipulis ſuis Chriſtus ad prędicandum miſsis: normam ſingularem tribuit in viuendo: ne.ſ. aurum & argentum, nec ſacculnm vel peram, nec panem, nec virgam portarent in via, nec calciamenta, nec duas tunicas haberent. His auditis: inqnit ipſe. B. Franciſcus. Hoc (inquit) eſt quod cupio: inde his memoriæ commiſsis latenter innititur ad implendis: duplicibnſque dimiſsis, ex tunc iam virga, calciamentis; ſacculo, vel pera non vtitur, faciens ſibi tunicam habitualem valde cōtemptibilem, & incultam: in forma.ſ. qua priorem fecerat, quādo mantellum accepit ab Epiſcopo poſt renunciationem omnium factam patri, vt enim dicit frater Bonauentura in ſecunda parte legendæ, cęmento accepto, quod ſibi occurrit, admodum crucis manu propria dictum mantellum conſignans, operimentum formauit crucifixi pauperis ſeminudı, & pro corrigia funem ſumpſit. Quibus per actis, cępit inſtinctu diuino Euangelicæ perfectionis annunciator exiſtere; pœnitentianque ſimpliciter in publicum prędicare, pacem præmittēdo dicens. Dominns det tibi pacem, & ſic in omni prædicatione pacem prius annuncians, populum in prędicationis exordio ſalntabat: quam ſalutationem (domino ei reuelante) didicerat. Mirum tamen putandum, & cenſendum; quòd ad hanc ſalutationem annunciandam ante ſuam conuerſionem pręcurſorem habuit. B. Franciſcus: qui frequenter per Aſsiſium pergens dicebat ſalutando populum in hunc modum. Pax, & bonum, pax & bonum. De quo creditum eſt firmiter, quòd ſicut Ioā. Baptiſta Chriſtum prænuncians Chriſto incipiēte prædicare, defecit: ita, & iſte velut alter Ioannes B. Fran. præceſſerit cum annunciatione pacıs, qui etiam poſt B. Franciſci aduentū non comparuit, ſicut prius. Subito igitur B. Fran. ſpiritu prophetarum perfuſus: iuxta ſermonem propheticum ſtatim poſt dictum ſuū præconem annunciauit pacem; prædicauit ſalutem, eiuſque ſalutaribus monitis plurimi conuerſi vere paci ſunt fęderati: qui prius diſcordes à Chriſto extiterant, & à ſalute longinqui. Et ſic prædicatione hac B. Franciſci viri quidam poſt duos annos à conuerſione ipſius ac exemplo, ad pœnitentiam ainimari cęperunt, & eidem (reiectis omnibns) habitu vitaque coniungi, quos fratres minores poſtmodum voluit nominari; quamuis ante confirmationem religionis, per D. Innocentium tertium viri pœnitentiales nuncuparentur. Sic ergo patet quomodo. B. Franciſcus inſpiratione interna adeo inſtructus cępit prædicare.

Secundo B. Fran. fuit incitatus monitione diuina externa, & hoc dupliciter.

Primo poſt religionis approbationem factam à D. Innocentio, prout dicit. D. frater Bonauentura in quarta parte legendæ maioris, cępit tractare cum ſocijs vtrum inter homines conuerſari deberent, an ad loca ſolitaria ſe conferre. Et cum per orationis inſtantiam diuinæ ſuper hoc voluntatis beneplacitum requiſiſſet; ſupernæ reuelationis illuſtratus oraculo, intellexit ſe ad hoc miſſum à domino, vt Chriſto lucraretur animas: quas diabolus conabatur auferre. Ideoque magis omnibus, quam ſibi ſoli vinere pręelegit, illius pronocatus exemplo, qui vnus pro omnibus mori dignatus eſt. Vnde ſe in quodam tugurio recollegit prope Aſsiſium, vel poſſet pro loco, & tempore populis prædicare. Factus igitur euāgelicus pręco ciuitates circuibat, & caſtra, nō in doctis humanæ ſapientiæ verbis: ſed in virtute ſpiritus, prout dicit regula, annuncians vitia, & virtutes, pęnam, & gloriam cum breuitate ſermonis, cępit ex hoc Chriſti vinea germinare: nam prædicationis ipſius feruore ſuccenſi quàm plurimi vtriuſque ſexus, in coniugali pudicitia domino famulantes ſecundum formam à viro Dei acceptam, nouis ſe pœnitentiæ legibus vinciebant, quorum ordinem temporis in proceſſu fratrum de pœnitentia vir Dei appellandum decreuit. Conuertebantur etiam virgines ad perpetuum cœlibatum: inter qnas fuit virgo beata Clara plātula prima pauperum dominarum. Multi etiā non ſolum deuotione compuncti, ſed perfe-

fectionis Christi desiderio inflammati, omni mundanorum vanitate contempta, Francisci vestigia sequebantur. Qui quotidianis succre scentes profectibus vsque ad fines orbis terræ celeriter peruenerunt. Quæ vero Christus per B. Francisci prædicationem gessit, in tertia parte istius expositionis pandentur, & sic patet, ꝙ à domino præmonitus populis prædicauit. Et hoc primo monitione,& declaratio ne externa.

Secundo B Franciscus fuit incitatus monitio ne diuina ad prædicandum temporis in processu.s. post annum quasi quartumdecimum à sua conuersione; licet enim prędicaret: non tamen assiduè,vt postea fecit: quia magis orationi,quàm prædicationi,vacabat. Quo videlicet tempore,vt dicit Bonauentura in 12.par te legendæ maioris, & etiam legenda dicit antiqua, ꝙ B. Franciscus fuit in magna cuiusdã dubitationis agonia. An videlicet orationi vacaret assidue: an prædicando per mundũ discurreret: quam terminandam suis socijs proposuit multis diebus ab orationibus rediens: hanc dubitationem.B. Franciscus incurrebat bona orationis, & prædicationis cogitando. Quod enim deberet eligere esse assiduè in oratione inducebatur.

Quæ reddebant Fr. dubium An orationi an prædicationi vacaret.

Primo quia inquit simplex, & imperitus sum sermone; maiorem orandi accepi gratiam, quàm loquendi.

Secundo quia in oratione videtur lucrum, & cumulatio gratiarum. In prædicatione distributio donorum cęlitus acceptorum.

Tertio in oratione est purificatio interiorum affectuum,& vnitio ad vnum verum,& summũ bonum.cum vigoratione virtutis. In prædicatione spiritualium puluerizatio pedum,distractio circa multa,& relaxatio disciplinæ.

Quarto in oratione Deum alloquimur,& audimus,& quasi angelicam vitam agentes, inter Angelos conuersamur. In prædicatione multis oportet vti condescensionibus humanis ad homines inter eos viuendo,humana videre, cogitare, dicere, & audire.

Sed pro parte alia videlicet, vt prædicationi vacaret argumentum erat,quod præ omnibus ante Deum ponderat,videlicet, ꝙ vnigenitus Dei filius, qui est sapientia patris propter animarum salutem de sinu patris descendit, vt suo mundum informans exẽplo,verbum salutis hominibus loqueretur; quos sacri sanguinis,& pretio redimeret,& mundaret lauacro, & poculo sustentaret, nihil omnino seruans, quod non in salutem nostram liberaliter erogaret. Et quia nos omnia debemus agere secundum exemplar eorum, quę videmus in ipso tanquam in monte sublimi, videtur magis placitum Deo, ꝙ intermissa orationis quiete, foras egrediar ad prędicationis laborem.His argumentis pro partibus existentibus, cum per plures dies hæc fratribus enarrasset; nec certitudinaliter posset percipere quid horum sibi foret, vt Christo verè acceptus eligendũ. Et cum multa nosset tam spiritu prophetico, quàm irradiatione diuina, & declaratione hanc per seipsum quęstionem dissoluere non valebat ad liquidum(Deo permittente)vt prædicationis sibi iniunctum officium potius diuina auctoritate, quàm humana voluntate declararetur assumptum ab ipso, & à Deo eidẽ præceptum,& iniunctum.Verum quia humilimus fuit pater ipse B. Franciscus,non erubescebat à minoribus parua quærere, qui magna didicerat à magistro supremo, assumens itaque duos fratres.s. fratrem Masseum cum vno socio, misit ad fratrem Siluestrum,qui in mõte Subasio in loco de Carceribus morabatur, qui frater Siluester tantæ erat sanctitatis, & gratiæ: ꝙ quicquid in oratione à Deo petebat,statim exaudiebatur, & cum Deo loquebatur sicut amicus cum amico.propterea beatus Franciscus magnam deuotionem,& fidem habebat in eo, præfato igitur fratri Siluestro misit dicendo, vt suppliciter Deum rogaret: quatenus ei indicaret,quid sibi plus placeret: an ꝙ alijs prædicaret, an orationi vacaret cõtinuè. Idipsum beatæ Claræ misit, quòd ipsa cum aliquibus de magis puris, & spiritualibus sororibus per orationem diuinum beneplacitum flagitaret. Frater Masseus socio assumpto.B.Francisci ambaxiatam fecit primo beatę Claræ: demum fratri Siluestro, quo audito,frater Siluester statim ad orandum perexit,& cum oraret, diuinum illico habuit respõsum,& ad fratrem Masseum exiens,dixit. Hęc dicit dominus,vt dicas fratri Frãcisco, quòd ipsum nõ propter se solum vocauit dominus, sed vt fructum faciat animarũ, & multos per eum lucretur. Idipsum beata Clara concorditer dixit fratri Masseo se habuisse à domino, quod frater Siluester dicebat, quòd beneplaciti esset diuini, quòd B. Franciscus ad prædicandum exiret. Redijt ergo frater Masseus ad B Franciscum, quem sanctus in charitate recipiens, pedes abluendo, refectionem parando,cibo sumpto,vocauit ad siluam. Et nudato capite, manibus cancellatis, genuflectens interrogauit dicens Quid iubet dominus meus Iesus Christus vt faciam? Respondit frater Masseus.quòd tam fratri Siluestro, quàm sanctæ Claræ, & eius socijs vna fuit facta responsio Iesu Christi.s.ꝙ vult, ꝙ vadas ad prædicandum,quia non vocauit te Deus propter te solum, sed propter salutem etiam aliorum. Quo audito B. Franciscus surgens continuo, succinxit se,& nulla prorsus mora contracta, dixit fratri Masseo. Eamus,ipsumq; assumens in socium,& fratrem Angelum,ibat cum tanto feruore, vt diuinum exequeretur Imperiũ, tanquã celeriter pręcurrebat,ac si facta manu domini

domini ſuper eum, nouam induiſſet è cœlo virtutem; quaſi enim fulgur in impetu ſpiritus pergebat, non attendendo ad viam ſeu ſemitam, & ſic eundo, ad quoddam caſtrum nomine Canarium deuenit: vbi in tantò prædicauit feruore, ꝙ per prædicationem eius omnes de caſtro illo mares, & fœminæ volebant, relicto caſtro, ire poſt eum. Sanctus vero Frã.
B.F. quãdo tertiũ ord. facere cogitauit. ait ad eos. Non faciatis, quia ego ordinabo ꝓ ſalute veſtra, quid agere debeatis, & ex tunc cogitauit facere tertium ordinem, qui dicitur continentium, ſeu fratrum, & ſororum de pœnitentia, & ſic fecit. Quibus apparet qũo B. Franciſcus monitione diuina inductus extitit, vt populo prædicaret, & ideo bene de ipſo dicitur Sanctus Fran. prȩuijs orationum ſtudijs: quid faciat inſtructus: non ſibi ſoli viuere, ſed alijs proficere, vult Dei zelo ductus.

Secundo Bea. Franciſcus fuit inductus Papali iuſsione, vt dicit frater Bonauentura in legenda maiori in fine tertiæ partis, papa Innocentius tertius approbauit regulam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & laicis fratribus omnibus, qui ſeruum Dei fuerant comitati fecit coronas paruas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent; qua Papali auctoritate fretus. B. Franciſcus cum fiducia multa verſus vallem Spoletanam iter arripuit, vt Chriſti Euangelium faceret, & doceret. Nulli eſt datum mandatum de prȩdicando à Papa; niſi B. Fran. & ſuis fratribus: iuxta quod cantatur. Iuſſa dat Innocentius Papa de prædicando, & quia obedientiam, & reuerentiam B. Franciſcus promiſit dicto ſummo Pontifici: eiuſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus: hinc eſt, ꝙ opus prædicationis ſibi iniunctum fideliter peregit.

Tertio B. Franciſcus inductus eſt ad prædicãdum regulæ profeſsione: nam nulla alia regula de prædicatione facienda loquitur: niſi regula fratrum minorum: quȩ præſupponens
Modus prȩdicandi declaratur. mandatum Apoſtolicum de prȩdicando, modum declarat, videlicet.

Primo quo ad locum: quia in omni loco: niſi in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, cum eis fuerit contradictum.

Secundo quo ad ſufficientiam, & anctoritatẽ prædicantis: quia nullus, niſi examinat, audeat populo prȩdicare.

Tertio quo ad verbum: quia iſtorum caſta debent eſſe verba: De his tractatur in 9. regulæ cap. de quo dictum eſt conformitate prȩcedẽti, & fructu, vide ibi. Sic ergo qualiter prædicandum eſt fidelibus: in illo capitulo declarat, & in 12. & vltimo qualiter infidelibus. Et quia regulam ipſe ad litteram ſeruauit, hoc tertio motiuo ad prædicandum ipſe B.F. proceſsit. Sic ergo apparet præfatis tribus motiuis: quibus beatus Franciſcus ad prædicandũ fuit inductus.

SEcundo videndum eſt quibus B. Franciſcus fretus in ſua prȩdicatione libẽter fuit auditus, & acceptatus, & circa hoc inſiſtendo breuiter.

Beati F. prædicationem reddebat autenticam primo eius aſpectus, & conditio. Vnde Frater Bonauentura in quarta parte maioris legendæ dicit, quòd beatus Franciſcus videbatur intuentibus homo alterius ſeculi, quippe qui mente, ac facie in cœlum ſemper intentus: omnes ſurſum trahere conaretur. Verum qualis eſſet beatus. F. quo ad perſonam, & perſonæ conditiones, ſic habetur in legenda antiqua, quòd beatus Fran. pater noſter, erat homo, facũdiſsimus, facie hylaris, vultu benignus. Ignauiæ, & inſolentiȩ expers, ſtatura mediocris, paruitati vicinior, caput mediocre, ac rotundum. Facie vtcunque oblongã, & protenſa, frons plana, & parua, mediocres oculi, nigri, & ſimplices: fuſci capilli, & ſupercilia recta: naſus equalis, ſubtilis, & rectus: aures erectæ, ſed paruæ, lingua placabilis, ignea, & acuta: vox vehemens, dulcis, & clara, ac ſonora, dentes coniuncti ȩquales & albi: barba nigra, pilis non plenè reſperſa, collum ſubtile, humeri recti, parua brachia, tenues manus, digiti longi, crura ſubtilia, paruuli pedes, tenuis cutis, caro paucisſima, aſpera veſtis. Somnus breuiſſimus, manus largisſima. Et quia erat humilimus omnem manſuetudinem oſtendebat ad omnes homines, omnium moribus vtiliter ſe conformans, ſanctior inter ſanctos, inter peccatores quaſi vnus ex illis, hȩc legẽda antiqua. Quibus verbis patet de conditionibus perſonȩ beati Fr. ex quibus merito eius prædicatio ratione perſonæ acceptabilis reddebatur.

Beati Franciſci perſonȩ, & lineamentorum qualitas.

Qualis erat B. F.

Secundo ipſam beati F. prædicationem reddebat gratam hominibus eius ſancta vita, & perfectio. Nam vt dicit Gregorius: cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius prædicatiò cõtemnatur. Qualis vero vita fuerit beati Franciſci, quia dicetur fructu & conformitate 25. ſufficiat hoc ad præſens, quòd cum eius vita fuerit ſancti Euangelij ad litteram adimpletio: prout de ipſo cantatur Franciſcus euangelicum, nec apicem, vel vnicum, tranſgreditur, nec iota: quare ipſius vita fuit ſanctiſsima. Suffragabãtur ad hæc alia, videlicet. Mundi contemptus. Abnegatio ſui Humilitas profunda. Charitas viſceroſa. Auſteritas vitæ. Obedientia prompta. Pietas viſceroſa. Amor paupertatis. Martirij feruor. Signorum efficacia, & alia plura quæ in ipſo fuere perfectè, vitam eius autenticam, & perfectam reddentes.

Tertio prȩdicationem beati Fr. hominibus acceptam reddidit eius feruida oratio, nam ambulans, & ſedens: intus, & foris, laborans, & vacans: orationi ſemper erat intentus. Oratio ei erat præſidium, dum in omnibus, quæ agebat, de ſua diffidens induſtria, & de ſuperna

confidens pietate per orationis eius instantiã: eius quod optabat à Deo notitiam obtinebat. In oratione (sicut certis est probatum inditijs) incerta sibi, occulta diuinæ sapientiæ pandebantur, & si exterius non vulgaret, nisi quantum Christi vrgebat charitas, & proximorum vtilitas exigebat. Et quamuis sacrarũ litterarum notitiam non habuerit per studiũ eruditionis humanæ, oratione tamen ab æterna luce illustratus, scripturarum profunda miro intellectus scrutabatur acumine.

Dum semel ad petitionẽ domini Vgonis Cardinalis Ostiensis. Qui post fuit Papa Gregorius nonus prędicaturus coram Papa, & Cardinalibus sermonem studiosè compositum commendasset memoriæ: stetissetq; in medio, vt ædificationis verba proponeret, sic obliuioni tradidit omnia, vt fari aliquid omnino nesciret. Et cum hoc veridica humilitate narrasset, conferens se per orationem ad sancti spiritus gratiam inuocandam, tam efficacibus cępit subito verbis affluere, tamq; potenti virtute illorum mentes virorum sublimium ad compunctionem inflectere, vt aperte claret, q̃ nõ ipse sed spiritus domini loquebatur. Et quia orationis studio à Deo de loquendis populo in prædicatione informabatur. Quid mirum si eius prædicatio erat accepta?

Quarto beati Francisci prædicationem reddebat mirabilem & gratiosam ipsius sancti loquutio, vt enim legenda trium sociorum dicit, & legenda maior parte tertia. Beati Francisci eloquia erant non inania, nec risu digna, sed virtute spiritus sancti plena, erant medullas cordis penetrantia, vt in vehementem stuporem audientes conuerterent.

Et in duodecima parte legendę maioris dicit Frater Bonauentura. Erat enim verbum eius velut ignis ardens: penetrans intima cordis: omniumque mentes admiratione replebat, cum non humanæ inuentionis ornatum prætenderent, sed diuinæ reuelationis afflatu redolerent: Et quoniã sibi primo suaserat opere, quod alijs suadebat sermone; reprehensionem non timens, veritatem fidentissime prædicabat. Nesciebat aliorum culpas palpare, sed pungere: nec vitam fouere peccantium, sed aspera increpatione ferire. Eadem mentis constantia paruis loquebatur, & magnis, eademque spiritus iocunditate paucis loquebatur, vt multis. Omnis ętas, omnisque sexus optabat nouum virum mundo cœlitus datum cernere, & audire. Ipse vero (vt dicetur) per diuersas regiones progrediens, euangelizabat ardenter domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis, mirabantur omnes sermonũ eius virtutem, ac veritatem; quem homo non docuerat; etiam litterati, & docti plurimi ipsum videre, & audire velut hominem alterius sęculi festinabant: sic ergo tã dono naturæ cum esset fęcundissimus, quàm superuentione spiritus sancti in ipsum, plenissima loquutio eius erat omnibus gratissima.

Quinto prædicationẽ eius reddebat acceptã operatio, quia quæ dicebat verbo, prius opere exercebat Christi exemplo, qui incœpit facere, & postea docere. Vnde beatus Franciscus loquens de illis, qui solo verbo ædificant, & non exemplo, ostendens quam sit Deo acceptum prædicationis officium, sic dicebat, prout recitat Bonauentura in octaua parte legendæ maioris. Hoc officium patri misericordiarum omni sacrificio est acceptius, maxime si studio fuerit perfectæ charitatis impensum, vt ad id laboret magis exẽplo, quàm verbo, magis lachrimosa prece, quam loquaci sermone: plangendum proinde dicebat prædicatorem tanquam vera pietate priuatum, qui in prædicatione non animarum quærit salutem, sed propriam laudem, siue qui prauitate vitæ destruit, quod veritate ædificat doctrinæ. Præferendum huic dicebat fratrem simplicem, & elinguem, qui bono exemplo alios prouocat ad bonum. Illudq;. Donec sterilis peperit plurimos. sic exponebat. Sterilis inquit est Frater pauperculus, qui generandi in Ecclesia filios non habet officium. hic pariet, scilicet in iudicio plurimos, quia quos nunc priuatis orationibus conuertit ad Christum, suæ gloriæ tunc iudex ascribet. Quæ multos habet filios infirmabitur; quia prædicator vanus, & loquax, qui multis nunc quasi sua virtute genitis gaudet, cognoscet tunc nihil proprium in eis habere. Hæc beatus Franciscus.

Descriptio veri prædicatoris.

Et quia non aliter, quam vixit docuit, sequitur, quod quæ verbo docuit, opere perfecit. Et quia sic est, quod beatus Franciscus gerebat, quod fratres prædicatores verbi Dei decebat perficere, de prędicantibus loquens sic dicebat in antiqua legenda eos monendo. Volo ministros verbi Dei tales esse, ut studijs intendentes spiritualibus, nullis alijs officijs impediãtur. Hos enim a quodam magno rege dicebat esse electos, ad edicta, quæ ex eius ore procederent, populis demandanda, & dicebat, prædicator prius haurire debet secretis orationibus, quod postea sacris ostendat sermonibus, prius intus calescere, quam extra verba proferre. Reuerendum hoc dicebat officium, & qui ad ministrarent esse ab omnibus reuerẽdos. Isti ait vita sũt corporis, impugnatores isti sunt demonum, isti mundi lucerna, plangendos tamen dicebat prædicatores, qui vendunt sæpe, quod faciunt oleo vanæ laudis, talium vero tumoribus tali medicabatur antidoto dicens eis. Cur de conuersis hominibus gloriamini, quos fratres mei simplices conuertunt? Illos autem, qui magis ut rethores, quam prędicatores laudari cupiũt ornatu nõ affectu loquentes, non amabat. Eos vero male

scire diuidere dicebat, qui prędicationi totũ, deuotioni vero nihil impendunt. Laudabat prędicatorem, qui pro tempore sibi saperet, si bique gustaret. Hęc beatus Franciscus. Qualem esse prędicatorem verbi Dei dicebat beatus Franciscus habes fructu, & conformitate 12. capitulo de prędicatore.
Sexto reddebat beati Francisci prędicationẽ acceptam ipsius sancta conuersatio reuerentia, & subiectio, beatus Franciscus noluit fratres suos prędicatores Christi pręlatis, & clericis per omnia subiici, unde in regula capitulo 9. interdixit fratribus, quod in Episcopatu alicuius Episcopi non prędicarent, cum ab eis illis fuerit cõtradictum, unde in suo testamento posuit. Et si haberem tantam sapientiam, quantam Salomon habuit, & inuenirem pauperculos sacerdotes huius sæculi, in parochijs suis, in quibus morantur, nolo prędicare vltra voluntatem ipsorum. Et ipsos, & omnes alios uolo timere amare, & honorare, sicut meos dominos. Nam cum dixissent semel fratres beato Francisco. Pater nonne uides, quod Episcopi non permittunt nos prędicare, & pluribus diebus faciunt nos stare otiosos in una terra, antequam possumus verbum Dei nunciare? melius esset, quod impetrares à domino Papa priuilegium super hoc, & esset salus animarum. Quibus ipse cum reprehensione respondit dicens. Vos fratres minores nõ cognoscitis Dei voluntatem, & non permittitis me conuertere totum mundum. Nam ego volo per sanctam humilitatem, & reuerentiam primo conuertere prelatos. Qui cum viderint vitam vestram sanctam, & humilem, reuerentiam ad eos; rogabunt vos quod prædicetis, & conuertatis populum; atque ipsum vocabunt ad prædicationem, melius quam per priuilegia vestra, quæ vos ducent ad superbiam. Et si fueritis separati ab omni Auaritia, & induxeritis populum, vt reddant Ecclesijs iura sua, ipsi rogabunt vos, quod audiatis confessiones populi sui, licet de hoc non debeatis curare. Nam si conuersi fuerint, bene inuenient confessores. Ego pro me volo hoc priuilegium à domino, vt nunquam ab hominem habeam aliquod priuilegium, nisi omnibus reuerentiam facere, & per obedientiam sanctæ regulæ plus exemplo, quam verbo conuertere vniuersos. Et quod sic fecerit beatus Franciscus recitat Frater Bonauentura octaua parte legendæ maioris. Nam tempore quodam Imolam deueniens; ciuitatis Episcopum adijt, humiliterq; poposcit, vt cum ipsius beneplacito posset populum ad prędicationem conuocare. Cui Episcopus durè respõdens. Sufficit inquit Frater, quod ego prędicem populo meo. Inclinauit caput verus humilis, & foras egressus, post modicam moram regreditur intro; à quo cũ Episcopus quasi turbatus requireret, quid iterato petere vellet, humili tam voce, quam corde respondit. Domine si pater filium vno pepulerit hostio; alio sibi reintrandum est. Humilitate uictus Episcopus, alacri vultu amplexatus est eum dicens. Tu, & omnes fratres tui decętero in Episcopatu meo generali mea licentia prædicetis, quia istud humilitas sancta promeruit. Sic ergo sex præfatis fretus beatus Frãciscus, & prędicare populo voluit, & eius prędicatio non contempta, sed grata, & accepta omnibus fuit. Et sic patet secundum, quod erat videndum, scilicet quibus fretus beatus Franciscus à populo fuit acceptatus in prædicatione.

Tertio sequitur videre quibus in locis, & qualibus signis, vt prædicator domini fuit per orbem diuulgatus, vt enim dicit dominus Frater Bonauentura in secunda parte legendę maioris, Aderat quidem seruo suo F. ad quęcunque pergeret, is qui eum vnxerat, & miserat spiritus domini, & ipsa Dei virtus, & sapientia Christus; vt sane doctrinę verbis afflueret, & magnę potentię miraculis corrusca ret. In virtute nanque nominis eius veritatis preco Franciscus eiciebat demonia, sanabat infirmos; & quod maius est sui sermonis efficacia; obstinatorum mentes ad pœnitentiã emolliebat, simulq; sanitatem corporis reddebat, & mentis, sicut subscripta manifestabũt exempla declarantia, in quibus pręcipuè locis beatus Franciscus prædicauit. Et pro ipsorum euidentia.
Sciendum quod beatus Franciscus prædicauit in multis locis, videlicet in ciuitate Asisij, & ante regulæ institutionem (vt dictum est) quando forma prędicatorum in Euangelio audita; se eidem coaptasset per omnia, tunc incępit pœnitentiam prędicare; ad quod sequutum est miraculum; & multi eius exẽplo inducti, & verbo; relictis omnibus, & datis pauperibus, ipsi per omnia adhęserunt. Sicut fuit Frater Bernardus de quinta Valle, maior homo de Asisio. Frater Petrus Cathanij, canonicus Ecclesię Cathedralis. Frater Egidius, & sic de alijs,
In eadem ciuitate Asisij prędicauit post regulę à domino Papa confirmationem, & sibi potestatem datam, & mandatum ab eodem, & hoc in Ecclesia sancti Georgij, vbi nunc iacet corpus beatæ Clarę. In hac siquidem Ecclesia primo puerulus litteras didicit, primo prædicauit, & ibi postmodum primo humatus fuit. In qua Ecclesia dum prędicare de mane vellet; & in quodam tugurio sito in horto canonicorum in oratione more solito pernoctaret; sequutum est mirandum, & stupẽdum miraculum; quod transfiguratus apparuit: media enim noctis hora absentatus à fratribus, & quibusdam eorum quiescentibus, & quibusdam orantibus, currus igneus miri splendoris (Corpus B. Claræ vbi iaceat.)

per hostium domus fratrum intrans; huc atq; illuc per domicilium tertiò se conuertit: Supra quem globus igneus residebat; qui solis habens aspectum; noctem clarere fecit. Obstupefacti sunt vigilantes; excitati simul, & exterriti dormientes; non minus senserunt cordis claritatem, quam corporis; dum ex virtute mirandi luminis, alterius alteri conscientia nuda fuit. Intellerunt concorditer omnes videntibus inuicem vniuersis Sáctum P.F. absentem corpore præsentem spiritu; tali transfiguratum effigie supernis irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatum; supernaturali virtute in curru splendente simul, & igneo sibi demonstrari á domino; vt tanquam veri Israelitæ post illum incederent; qui virorum spiritualium ut alter Elias factus fuerat á Deo currus & auriga.

Ad quod sequutum est aliud stupédum; quod beatus Franciscus regressus facta prædicatione ad fratres, cœpit conscientiarum ipsarum secreta rimari, confortare ipsos de ipsa visione mirabili, & de profectu ordinis multa futura prædicere. Cunq; patefaceret plurima, quę sensum transcédebant humanum, veré cognouerunt fratres super seruum suum F. spiritum domini in tanta plenitudine quieuisse; quod post ipsius doctrinam, & vitam eis erat proficisci tutissimum.

Vice alia prædicauit Asisisi in platea, cũ quartanarius adhuc esset, & debilis; & prædicatione pręcepit populo, vt nullus recederet donec rediret. Et tũc intrando maiorem Ecclesiam, spoliauit se tunica habituali; & nudus solis femoralibus retentis, cum fune ligato ad collũ, mãdauit fratri Petro Cathanij, quod eum traheret sic, vsque ad locum, in quo malefactores puniendi consueuerant collocari, super quem conscendens, licet esset quartanarius, & debilis; & frigus esset intensissimum; quia tempus hyemale, cum multo animi vigore prædicauit dicens, quod non erat honorandus, vt sanctus, sed contemnendus vt carnalis, & gluto; pro eo quod in sua infirmitate carnes comederat; & brodium carnibus conditum: Ad quod sequutum est, quod Asisinates prædicta cernentes; ceperunt omnes quasi plangere præ nimia pietate, & compassione; quia tunc erat tempus hyemale, & frigus ualde intensum; & nondum erat a febre liberatus quartana, & percutientes pectora sua, accusabant seipsos dicentes. Si iste sanctus pro iusta, & manifesta necessitate cum tanta verecundia sui corporis se accusat; cuius uitam nouimus esse sanctam; quid faciemus nos miseri, qui toto tẽpore vitæ nostræ viximus, & continué viuimus secundum desideria carnis?

In planicie ciuitatis Asisij tempore generalis capituli, quod beatus Franscicus tenuit, vbi fuerunt ultra quinque milia fratrum, de quo diretur conformitate 24. & fuit ibi Papa Gregorius nonus, tunc existens Cardinalis Hostiensis; & sanctus Dominicus, Caput ordinis prædicatorũ cum septem suis fratribus beatus Franscus prædicauit, & proposuit hoc thema. Magna promisimus: maiora promissa sunt nobis, obseruemus hæc; aspiremus ad illa; breuis voluptas; perpetua pœna; modica passio; gloria infinita; & super hoc deuotissimè prædicauit.

S. Dominicus caput prædicatorum.

Ad quod sequutum est stupendum miraculũ, quod cum beatus Franciscus in meritum obędientiæ salutaris, mandasset omnibus fratribus, quod nullus curam, vel sollicitudinem haberet de aliqua re comestibili, aut potabili, aut de aliquibus alijs corpori necessarijs; sed solũ orationi intenderent, & Dei laudi, ac omnem curam in Christum proiicerent; qui de eis habet curam spiritualem; Et sic omnes fecissent currentes hilariter ad orationem; Statim Christus volens ostendere se habere curã spiritualem de ipsis; inspirando facta est manus domini super Perusinos, Spoletanos, Fulginenses, Spellenses, Asisinates, & cunctas alias terras adiacentes, & venerunt cum asinis, mulis, & æquis oneratis pane, & vino, fabis, caseo, & omnibus bonis, quibus putabant illos beatos pauperes indigere, & sic fuerunt diuino miraculo copiose refecti.

In dicta planitiæ Asisij beatus Franciscus extra Ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula corã septem Episcopis, videlicet Perusino, Asisinati, Tudertino, Eugubino, Fulginate, Spoletano, & Nucerino prædicauit indulgentiam per Christum datam, & á Papa confirmatam remissionis omnium peccatorum in dicta Ecclesia esse prima die Augusti, incipiendo á Vesperis, vsque in sequentem Vesperam secundæ diei. Ad quod sequutum est illud miraculum inauditum, scilicet quod cum Episcopi oppositum vellent dicere, & crederent dixisse: omnes, vt beatus Franciscus dixerat sunt loquuti. Plura alia fecit prædicando Asisij, sed dicta ad præsens sufficiant.

In ciuitate Perusij prædicauit, & hoc in platea pluries. Sed dum semel prædicaret, & populus esset in magna multitudine congregatus, milites, & nobiles de Perusio incœperunt cum armis ludere, & per plateam discurrere, ac prædicationem impedire. Et cum ab his, qui aderant reprehenderentur, nec acquiescerẽt, vir sanctus coram omnibus est alloquutus eos dicens. Quia creatorem vestrum non agnoscitis, nec humilitate, sed superbia erigimini, nisi ad dominum conuertamini, ad punitionem vestram dominus faciet insurgere vnum contra alium, & tantam tribulationem patiemini, quantam vicini vestri vobis non poterũt inferre. Ad hoc sequutum est miraculum impletionis verborum beati Francisci. Nam ad paucos dies populus insurrexit cõtra nobiles,

& expu-

& expulit eos. At illi se cum Ecclesia ingentes omnia extrinseca de comitatu destruxerunt.

In Castro Menanij prædicauit, vbi per ipsum factum est illud miraculum, quod puellæ oculorum priuatæ luminibus, cum in trinitatis nomine sputo suo ter ipsius liniuisset oculos, lumen cupitum restituit.

In Castro Aluiani prædicauit, vbi illud mirabile euenit, quòd populo congregato, & edicto silentio, propter irundines nidificantes in eodem loco; magnisque garritibus perstrepentes, vt audiri vix possent, vir Dei audientibus cunctis eas alloquutus est dicens, Sorores meę irundines, iam tempus est, vt loquar & ego, quia vos vsque modo satis dixistis; audite verbum tenentes silentium, donec sermo domini compleatur, statimq; tacuerunt, nec fuerunt motæ de loco, donec fuit prædicatio consummata, & omnes, qui uiderunt stupore repleti, Deum glorificauerunt, huius fama miraculi circumquaque diffusa, multos ad sancti reuerentiam, & fidei deuotionem accendit.

In ciuitate Eugubij Beatus Franciscus prædicauit, & post prædicationem fecit unum mirabile, quod mulier, quædam dum ambas manus contractas, & aridas haberet, adeo ut nihil cum illis operari ualeret, signo crucis ab ipso in nomine domini sibi facto, tam perfectā obtinuit sospitatem, quod statim domum rediens, cibos in ministerium eius, & pauperum quasi altera socrus Simonis proprijs manibus præpararet.

De lupo à B. Franci. mansuefacto.

Vice alia, dum ad prædictam ciuitatem Eugubij prædicationis gratia accessisset, reperit, ꝙ dicta ciuitas à lupo ferocissimo; qui non solum animalia, sed homines, & fœminas deuorabat, erat obsessa, ita quod ciues quando terram egrediebantur, eius timore, & peste arma tierant, ac si ad bella deberent procedere. Nec sic armati mordacis lupi rabiem poterant declinare. Beatus Franciscus, & si ciues contradicerent timentes, ne à lupo læderetur, dicto lupo cum socio obuiā exijt, & ecce multis cernentibus in locis, in quibus ad speculandum ascenderant, lupus ille terribilis contra sanctum Franciscum, & socium aperto ore cucurrit, contra quem beatus Franciscus opposuit signum crucis, & tam à se, quam à socio ipsum virtute diuina compescuit, & cursum eius retinuit, ac os truculentum apertum clausit, & demum illum aduocans dixit. Veni huc ad me Frater Lupe, & ex parte Christi tibi præcipio, quod nec mihi, nec alteri noceas (mirabile dictu) statim facta cruce, conclusit os illud terribile, & facto mandato, statim ad pedes sancti (iam factus quasi agnus ex lupo) capite inclinato se prostrauit. Cui dixit beatus Franciscus Frater lupe tu facis multa damna, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia destruendo, & quod maius est homines ad imaginem Dei factos, & alias bestias occidis, propter quod dignus es morte, & tota ciuitas ista iuste contra te clamat, sed ego Frater lupe volo inter te, & istos ciues facere pacem, ita quod à te in nullo lædantur, & ipsi tibi omnem dimittentes offensam, nec homines, nec canes te amplius persequentur. Et lupus gestibus caudæ, atque aurium, ac totius corporis inclinatione illa, quæ sanctus dicebat se acceptare ostendebat, & ait iterum beatus Franciscus ex quo Frater lupe placet tibi facere pacem, ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expensas quamdiu vixeris per homines istius ciuitatis, ita quod nūquam amplius famem patieris, quia ego scio, quod quicquid mali facis, propter famis rabiem facis, sed ex quo acquiram tibi talem gratiam, volo, quod tu promittas mihi, quod nunquā aliquod animal lædes, nec hominem. Promittis tu ista mihi? Et lupus signum euidens inclinato capite fecit, quod promittebat illa facere, quæ sibi imponebantur à sancto. Et beatus Franciscus ait Frater lupe, da mihi fidem, ut possim credere, quod promittis: Et cum beatus Franciscus manum extendisset, pro fide recipienda, Lupus leuauit pedem anteriorem dextrum, & blande posuit super manum beati Francisci signo, quo poterat fidem dando. Tunc sanctus Franciscus ait Frater lupe præcipio tibi in nomine domini nostri Iesu Christi, ut uenias modo mecum, nihil dubitans ad faciendum pacē istam in nomine domini, & Lupus obediēs statim incœpit ire cum beato Frācisco tanquam mansuetissimus agnus. Quod uidentes illi de ciuitate cęperūt vehementer admirari, & hæc nouitas statim per totam innotuit ciuitatem, ita quod omnes tam magni, quam parui uiri, & mulieres ad plateam ciuitatis conuenerunt, congregata igitur populi multitudine, surgēs beatus Franciscus fecit eis mirabilem prædicationem dicens inter alia. Quomodo propter peccata tales pestilentiæ euenire permittūtur, & quanto periculosior est vorax flāma gehennæ, quæ habet in æternum deuorare damnatos, quam rabies lupi, quæ non potest occidere nisi corpus, & quam sit pauēdum in profundum baratri demergi, quando vnum animal paruum tantam multitudinem in tanto timore detinebat, subdens, Reuertimini igitur charissimi ad dominum, & facite dignam pœnitentiam, & à lupo liberabit vos in præsenti, & in futuro à deuoratione ignis baratri, & his dictis ait, audite. Frater lupus, qui coram uobis stat promisit mihi, & de promissione fidē exibuit, facere pacem vobiscum, & nunquam vos lædere in aliquo; si tamen vos promittatis eidem omni die dare expensas, & pro fratre Lupo ego fideiubeo, quod pactum pacis firmiter obseruabit: Tunc omnes ibidem congregati

promi-

promiſerunt lupum continue nutrire. At ſanctus Franciſcus coram eis dixit lupo, & tu Frater lupe promittis pactum ſeruare illis, ita ꝙ nec animal, nec perſonam aliquam ledas? Et lupus ſe ingeniculans cum inclinatione capitis, & geſtibus corporis, & caudæ, & aurium blandimentis, ſe ſeruaturum pacta promiſſa omnibus demonſtrauit euidenter, & ſanctus Franciſcus ait Frater lupe. Ego uolo, quod ſicut tu dediſti mihi fidem cum eſſemus extra portam, ita & hic coram toto iſto populo des mihi fidem, quod iſta obſeruabis, & me in iſta promiſsione minime derelinques. Tunc lupus leuato pede dextro pedis fidem in manu beati Franciſci fideiuſſoris ſui coram cunctis aſtantibus, & facta eſt tanta admiratio, & gaudium omnium tam pro deuotione ſancti, quam pro nouitate miraculi; quam etiam ſuper pace lupi, ut omnes clamarent ad ſidera laudantes, & benedicentes dominum Ieſum Chriſtum; qui ad eos miſit beatum Fráciſcum, cuius meritis de ore feræ peſsimæ eos liberauit, & de tã horrenda peſte in pace repoſuit, & quiete. Ex illa die populus lupo, & lupus populo pacta ſeruauit per beatum Franciſcum ordinata, & lupus per annos duos uiuens, & per ciuitatem oſtiatim uictum quærens neminem lædens, nec ab aliquo læſus, fuit curialiter enutritus, & mirũ valde, quod nunquam aliquis canis latrabat contra eum. Tandem frater Lupus ſenio mortuus eſt, de cuius morte ciues quamplurimum doluerunt, quia ipſo viuente B. Fran. ſanctitatem, & uirtutem ad ipſorum memoriam continue reuocabat.

In ciuitate Caſtelli B. Franciſcus prædicauit, & poſt prædicationem illud fecit miraculum, ꝙ mulierem à furibundo, & nequam ſpiritu obſeſſam mandando ſpiritui, vt abſcederet liberã diſcedendo reliquit.

In caſtro Citernæ diœceſis Caſtellano, & populo congregato, cũ vellet prædicare, & quercui cuidam adhærere, quæ tota formicis erat plena, eis, vt recederent imperauit, quæ ſtatim receſſerunt, vnde, ut libere abirent iuſsit populo, vt locum darent ſororibus formicis, & mirabile, nunquàm ad dictam quercum amplius acceſſerunt. Sed dum prędicaret aliud accidit ſtupendum, & formidandum. Quædam mulier ſuperueniens cum cimbalo pulſabat, & eius prædicationẽ impediebat, & à ſancto Frãciſco præmonita, vt recederet, vel quieſceret, & ipſa infœlix cum nullatenus aſſenſum præberet: ſanctus. Fr. tandem dixit. Tolle, tolle diabole, ꝙ tuum eſt: ſtatim capta eſt mulier miſera, & in aerẽ leuata, ac deinceps amplius nunquam eſt viſa.

Nota. In ciuitate Aretij dum vellet prędicare, & hac de cauſa ipſam adijſſet, illud euenit mirabile, de quo dicetur fructu, & conformitate. 21. ꝙ ipſam totam plenam reperijt demonibus: qui ciues inducentes ad malum inteſtino quaſſabatur belli, & diſcordiæ excidio: ſed oratione beati Franciſci, & mandato, demonibus abſcedentibus ciuitas in pace remanſit, & beatus Franciſcus poſtea prędicauit.

In Caſtro ſancti Gemini prædicatione facta: à quodam viro deuoto ſuſceptus hoſpicio: cuius vxor à demonio vexabatur, poſt orationẽ in virtute obedientiæ demoni imperando, vt exiret, eum (diuina poteſtate) tam ſubito effugauit, vt verè clareſceret: ꝙ obedientiæ ſanctæ virtuti peruicatia demonis non obſiſtit.

In ciuitate Narnienſi cum prędicaret, oblatũ paraliticum quendam membrorum omnium officio deſtitutum, cum eum ſigno crucis à capite vſque ad pedes conſignaſſet, perfectè reſtituit ſanitati, & ibidem mulierem in Eccleſia illuminauit.

In ciuitate Horteuſi poſt prędicationem puer vnus ita conglomeratus eſt præſentatus, vt caput pedibus portaret applicitum, & oſſa nõ nulla haberet confracta: qui ad preces lachrimabiles parentum ab ipſo ſuſceptus, ſubito extenſus illico extitit liberatus.

In vrbe Roma pluries prædicauit, & ſpecialiter, vt dictum eſt coram Papa, & Cardinalibus, vbi euenit illud mirandum, ꝙ oblitus ſermonis, quem pręuiderat: dum ad ſcolas ſancti ſpiritus ſe conuertiſſet, tam efficaciter eſt loquutus; vt omnes aduerterent ſpiritum ſanctum enm plenisſimè repleuiſſe, dono linguę, & ſcientiæ ſalutaris.

In ciuitate Interannis, cum beatus. F. in platea ciuitatis populo prędicaſſet, Epiſcopo aſtante, finita prædicatione; Epiſcopus ſurrexit, & populo ait, Dominus ab initio, ex quo plantauit, & ędificauit Eccleſiam ſuam, ſemper illuſtrauit eam ſanctis viris, qui eam verbo excolerent, & exemplo. Nunc autem hora nouiſsima illuſtrauit iſto pauperculo, & deſpecto, & illiterato homine Franciſco, propter quod tenemini ex hoc Deum diligere, & honorare, & à peccatis vobis cauere. Non. n. fecit taliter omni nationi. Quibus verbis finitis: dum Epiſcopus de loco, in quo ſteterat deſcẽdiſſet, & Eccleſiam Epiſcopatus intraſſet, beatus. F. ad ipſum acceſsit, & inclinatus ad eius pedes ait. In veritate dico vobis domine Epiſcope; nullus fecit mihi vnquam tantum honorem in huc ſeculo, quantum vos feciſtis mihi hodie. Nam alij homines dnt iſte eſt ſanctus homo, attribuentes mihi gloriam, & ſanctitatem, & non Deo: ſed vos tanquam diſcretus ſeparaſtis precioſum à vili: Deo & non mihi gloriam tribuendo, cui eſt ſoli gloria redenda, & honor.

In ciuitate Tuſcanella, cum gratia prędicationis eſſet beatus. F. à quodam milite deuotẽ ſuſceptus: cuius filius vnicus erat à natiuitate contractus; quem ad inſtantiam patris manu

eleuans,

eleuans, sanum reddidit, & fortem: vt statim exurgeret ambulans, & exiliens, & Deum laudans.

In ciuitate Senensi dum prædicasset beatus Franciscus, & esset eius socius Frater Masseus, vt dictum est supra fructu, & conformitate. 8. illud euenit stupendum, quòd cum ciuitas esset ad arma, & iam aliquibus interfectis, tam sanctæ, & tam diuinæ prædicauit eis beatus Fräcíscus, vt ad pacem (omni discordia semota) ciuitas ipsa statim est conuersa.

In ciuitate Gaietæ dum semel in maris litore prædicaret, & turbis præ deuotione in eum irruentibus, cum ipsarum vellet declinare applausum: in vnam hærentem litori nauiculã exilijt solus, illa vero tanquam si rationis particeps motore moueretur intrinseco, sine aliquo remige, cernentibus, & mirantibus cunctis, se longius à terra protraxit. Cum autem aliquanto spatio in maris altitudinem secessisset, stetit inter fluctus immobilis, quandiu vir sanctus turbis expectantibus in litore prędicauit: Cumq; audito sermone, & viso miraculo: ac benedictione accepta, multitudo cederet, ne ipsum amplius molestaret, nauicula proprio ductu ad terram est reuersa.

In ciuitate Baren. cum prædicasset beatus Fr. & ibi Imperator Federicus, cum sua esset curia, & contra vitium luxuriæ, beatus Fräcíscus multa detestando dixisset, & curialibus, vtpote lubricis, & carnalibus displicuisset: inuitatus cum socio ad cœnam per ipsum Imperatorem comedit, & demum data eidem soli camera, ad quiescendum, ascondita est in camera vna pulcherrima iuuenis: clausa igitur à foris camera, mulier ex abditis exiens, cępit beatum Fräcíscum de actu nephando sollicitare: omnia tamen audientibus, & videntibus per rimulas ostij ipso Imperatore cum suis. Beatus igitur. F. videns sic se delusum: cum ibi esset maxima pars prunarum, ex igne diurno relictarum: quia hyems erat: subito tunica habituali exuta, & sparsis prunis nudum super prunas se posuit, dicens, mulieri, quòd in tali lecto si vellet eum ipso concuberet. Quod cernens mulier statim aufugit. Imperator vero, & alij intrantes cameram, & beatum Franciscum cernẽtes stetisse super carbones, & nullam læsionem ignis, nec adustionem habere in sua carne, valde sunt mirati, & ex tunc habuerunt ad beatum Franciscum reuerentiam, & deuotionem. *B. Fran. se prosternit super prunas, & cur.*

In Castro, & loco de Gręcio prædicauit multoriens Beatus Franciscus, vbi Deus fecit meritis ipsius magnum & inauditum miraculum. Cum enim loci illius indigenæ malis multiplicibus grauarentur. s. luporum rapacium, bruta, & homines comedentium: ac tẽpestatum grandinis, quæ blada, & vineas deualtabant. B. Franciscus eis compatiens in publica prædicatione dixit dicti Castri hominibus: ꝙ si vellent confiteri, & dignos fructus pœnitentiæ facere: ꝙ mala præfata cessarent, & in bonis temporalibus, & spiritualibus ipse fideiubebat, ꝙ multiplicarent. Attamen pręmicebat eis, ꝙ si ingrati de beneficio ad vomitum reuerterentur, innouaretur plaga: multiplicaretur pœna, & ira Dei maior in ipsos deseuiret: homines hoc audientes pœnitentiam agere cęperunt; & statim cessauerunt clades, periere pericula, nec molestię quicquam intulere lupi, vel grandines; immo ꝙ maius est, si quã do vicinorum arua grando peruaderet, ipsorum terminis appropinquans terminabatur ibidem: aut in partem aliam diuertebat, & istud seruatum est per maximum tempus: modo tamen à pluribus annis citra: lupi reintrauerunt, & damna intulerunt multa, iuxta prophetata eis à beato Francisco, vbi vomitum repetissent. *Miraculũ inauditum*

In ciuitate Bonouiæ prædicauit; ad quam ciuitatem cum accederet, & populus eius aduẽtum cognouisset, factus est concursus omniũ ad ipsum: ita ꝙ vix per terram ire poterat: Omnes enim tanquam nouum florem mundi: & tanquàm Angelum Dei videre, & audire eũ cupiebant: ita ꝙ ad plateam ciuitatis peruenit cum magna pœna: populo vero ibidem maximo congregato, tam mulierum, quàm virorum, & multorum etiam scolarium, exurgẽs beatus Franciscus in medium tam miranda, & stupenda (spiritu sancto dictante) prædicabat: ꝙ non homo, sed Angelus videbatur. Nam verba eius sicut sagittæ acutæ potentis, de archa diuinæ sapientiæ procedere videbantur: quæ corda audientium tam validè penetrabant; ꝙ maximam multitudinem virorũ, & mulierum à statu peccati ad pœnitentiæ tunc lamenta conuertit, & pręcipuè duos scolares nobiles de Marchia. s. Rizerium de Mutia, & Peregrinum de domo nobilium de Falerono: de quibus habitum est supra conformitate. 8. in tractatu de prouincia Marchiæ, vide ibi.

Fecit etiam ibidem beatus Fr. tunc vnum singulare miraculum. Cum enim puer quidam super vnum oculorum maculam haberet: quæ sic ipsum operiebat, vt nihil prorsus videre posset, nec medicinæ ad hoc posset iuuari remedio, post signum crucis à capite vsque ad pedes factum à viro Dei, visum recuperauit tam limpidum, vt post ordinem minorum ingressus, & vocatus Frater Petrus de Lauechia, qui diu vixit, & sanctè, se longè clarius videre assereret oculo prius infirmo, quàm cum oculo semper sano. *Aliud dignum miraculum.*

In ciuitate Alexandria Lombardię etiam prædicauit; vbi Deus ostendit illud miraculum; ꝙ cum à quodam esset ad prandium inuitatus, & piè annuisset, & ad comedendum capones

idem præparasset, pauperi eleemosynam petenti vnum frustum, beatus Fran. misit caponis, qui maliciosè ipsum reseruans, dum sequēti die, beatus Franciscus populo prædicaret, ille miser volens sancto detrahere dixit, quò nō erat ei credendum, quia capones comedebat, in cuius signum ecce frustum caponis, quod mihi heri dedit, & dum nequam homo crederet carnes extrahere, & ostendere, piscem ostendit, in quem caponis frustum erat diuina virtute conuersum, & sic fuit confusus.

Miraculū aliud.

In monte Feltro. B. Franciscus prædicauit. Ad ipsum enim locum cum nouæ militiæ festum ageretur, beatus Frācíscus accedens dixit ad socium, eamus, quia cum Dei adiutorio inter eos aliquem fructum faciemus: in dicto enim festo multi nobiles de diuersis partibus confluxerant: inter quos fuit dominus Orlandus de Clusio: qui beato Francisco facta prædicatione donauit sacrum montem Aluernæ. Beatus enim Franciscus volens prędicare in dicto festo, proposuit illud thema. Tam bonum, & tantum est: quod à me expectatur, quò faciliter omnis pœna in præsenti tolleratur, & tam diuina spiritus sanctus per os Francisci eructauit, probando dictum verbum per pœnas martirum, Apostolorum martiria, pœnas duras pœnitentiæ confessorum, multasque tribulationes sanctorum, & sanctarum: quò omnes stabant suspensa mente quasi Dei Angelum attēdentes; sed in fine prædicationis dictus dominus Orlandus habens colloquium de salute animæ suæ cum beato Francisco tandem sibi dedit montem Aluernæ, vt conformitate 31. dicetur.

In sancto Seuerino Marchiæ Anchonitanæ prædicauit. B. Franciscus, & dum prædicaret Frater Pacificus, qui erat secularis, & poeta laureatus vidit duos enses valde fulgentes in modum crucis. B F. complecti, quo miraculo viso, mundo abrenuncians, factus est frater minor, vt dictum est supra fructu, & conformitate octaua in tractatu de prouincia Marchiæ.

In multis alijs locis Tusciæ, Marchiæ Anchonitanæ, & Triuisanæ, Lombardiæ, Patrimonij, Campaniæ, & regni Apuliæ prædicauit: in quibus prodigia, & signa multa faciendo, attendebantur, quæ dicebantur ab ipso, ac si Angelus domini loqueretur.

Ad prœdicandum in Francia beatus Franciscus elegerat, dum paucos haberet socios, sed per dominum Ostień. apud Florentiam legatum existentem, fuit prohibitus: At tamen ad Franciam, vt dicetur conformitate sequenti, misit multos fratres. s. fratrem Angelum de Pisis; qui conuentum fundauit Parisiensem, & postmodum ad prouinciam Anglię missus est minister illuc à B. Francisco. Raro in aliquo loco. Beatus F. firmus stabat: sed per prouincias Italiæ assiduè discurrebat, sua prædicatione multos conuertendo ad Christum, & quia zelo precipuo ducebatur animarum, ipsum mirificabat Deus signis, & portentis; ac eius voci per omnia condescēdebat, sicut patuit quando ad prædicandum ibat inter Lombardiam, & Marchiam Triuisanā. Cum enim iret iuxta padum, & noctis obscuritas superuenisset, ac via multis esset exposita periculis propter tenebras fluuium, & palludes, ac socius eidem diceret. Ora Deum, vt de instantibus periculis liberemur. Ipse autem vir sanctus solum hoc protulit verbum, potens est dominus si suæ complacet dulcedini, tenebrarum effugata caligine, beneficium impendere suæ lucis: vix sermonem compleuerat, & ecce tanta illico lux cępit circa eos superna radiare virtute, vt nocte alias existente obscura, ipsi luce clara viderent, non solum viam; sed & plurima circumquaque: cuius lucis ducatu, per non modicum viæ spatium corporaliter directi, & spiritualiter confortati, vsque ad locum hospitij, cum diuinis hymnis, & laudibus incolumes peruenerunt. Quo & alijs apparet beatum Franciscum, vt perfecto zelatori animarum, ad instar magistri summi Christi, & Deum præcipuè ipsum prosequi, & in opportunis sibi semper affuisse.

Quo instrumento vocabat. B. F. populos ad prædicationem.

Vtebatur ipse pater ad conuocandum populum ad prædicationem cornu eburneo albo: cuius sonitu gentes congregabat, ac quando eas silentium tenere volebat, duobus paruis baculis pro quolibet mensuræ vnius palmi ad inuicem collisis, quorum insimul percussione silentium obseruari à populo imperabat, & quocunque pergebat prædicta secum ferebat, & hæc ornata argento in sacrastia seruantur sacri loci Assisij.

Non solum pater beatus Franciscus prædicauit fidelibus, immo etiam infidelibus. Sexto. n. conuersionis ipsius anno, ad prædicandum Saracenis, & alijs ad partes Siriæ ire disposuit. Verum ventis non secundis flantibus, compulsus est partes arripere Sclauonię, & cum ad partes Ancōnitanas redire vellet, & nauim quandam latenter intrasset cum socio, eidem multipliciter prouidentia diuina affuit. Nam quidam missus à Deo est, qui fereus secum necessaria victus, cuidam Deū timenti ad se vocato dixit. Hæc pro pauperibus fratribus in naui latitantibus, conserua fideliter, ac necessitatis tempore amicabiliter subministra.

Mira Deus operatus est beati Francisci meritis. Cum enim per dies plures vi ventorū nauis ad portum applicare aliquem non posset, consumptis eibarijs nauis, sola eleemosyna super fuit viro Dei collata: quæ cum esset per modica, tantum diuina virtute suscepit augumentum, vt diebus pluribus in mari propter

tempestatem

tempeſtatem continuam moram contrahentibus, vſque ad portum Anconæ, omnium necesſitatibus plenariè ſubueniret. Nautę autē tam à maris periculo, quàm famis per beatū Franciſcum ſe liberatos videntes, gratias egerunt omnipotenti Deo: qui ſemper in ſuis amicis, & ſeruis mirabilem, & amabilem ſe oſtendit. Verum quia amor animarum, & fidei animam ipſius gladio feruoris pertranſibat, dum videret ſe ad partes Siriæ non haberi in voluntate Dei acceſſum, verſus Marrochium iter arripuit, vt Miramolino, & eius gēti Chriſti Euangelium prædicaret, & ad palmā optati martirij, ſi quomodo veniret, ibat tanto deſiderio, vt quamuis corpore imbecillis eſſet, peregrinationis ſuæ præcurreret ſocium, & ad exequendū, quod decreuerat, feſtinus, vt ebrius ſpiritu aduolaret; & cū vſq; Hyſpaniā acceſſiſſet (infirmitate ſuperueniente grauiſsima) qđ cupiebat adimplere nequiuit. Tertio tandem ad partes infidelium acceſſit, vt & fidem prædicando eoſdem conuerteret, & ſi nō ad palmam glorioſi martirij perueniret. Verum cum tertiodecimo anno à ſua conuerſione ad partes Siriæ, vt Soldano prædicaret ire diſponeret, multi fratres eum vſque ad partes Anconę ſunt ſequuti, volentes cum ipſo illuc accedere. Sed ipſe hęc conſiderans, & quàm graue eſſet tot fratres ſimul nautis deducere, nec ipſe vellet aliquem deſolatum dimittere, eos dum eſſet in portu Anconę ſic eſt alloqnutus. Chariſsimi fratres. Omnes vos vellem pro veſtra conſolatione ducere mecum: ſed nautæ non permittunt, & quia vnum ego eligendo, & alium dimittendo, vobis materiam pręberem ſcandali, & diuiſionis, ideo ſuper hoc placeat vobis velle conſulere domini voluntatem, quam ſic ſciemus. Et vocauit vnum paruum puerum, qui neminem illorum agnoſcebat, & dixit fratribus. Interrogemus hunc puerum (ſi vobis placet) & cum omnibus placuiſſet, dixit beatus Franciſcus puero. Eſt ne puer voluntas Dei, vt omnes iſti fratres tranſeant mecum? Reſpondit, non. Et quos vult Deus transfretare mecum? Reſpō dit rangendo fratres. Iſte, & iſte, & ille, & ſic tetigit 11. fratres de illis, & dixit beato. F. iſti tecum ibunt: quia ſic eſt voluntas Dei, & tunc omnes ſuerunt contenti; qui tacti non fueꝛāt per puerum, Dei voluntatem agnoſcentes. Beatus autem Franciſcus dictis fratribus aſſumptis, nauim intrauit, & partes Siriæ cum eiſdem peruenit. Sed cum guerra inter ſaracenos, & Chriſtianos tunc eſſet implacabilis, cā pi vtrorumq; ex aduerſo locati ſic erant; vt via mutui tranſitus ſine mortis diſcrimine nō pateret. Exierat enim à Soldano edictum crudele; vt quicunque caput alicuius Chriſtiani afferret, biſantium aureum pro mercede acciperet. Sed intrepidus Chriſti miles Franciſcus, ſperans in proximo ſuum adipiſci poſſe propoſitum, diffiniuit iter arripere mortis pauore non territus; ſed deſiderio prouocatus, oratione præmiſſa, cōfortatus à domino iter arripuit; & cum proceſsiſſet vlterius, occurrerunt ei ſatellites ſaraceni; qui tanqum lupi celeriter currentes ad oues, Dei ſeruos feraliter comprehenſos, crudeliter & contemptibiliter pertractarunt, afficientes conuicijs, affligentes verberibus, & vinculis alligantes; tandem afflictos multipliciter, & attritos (diuina diſponente clementia) ad Soldanum iuxta viri deſiderium perduxerunt. Cum igitur princeps ipſe perquireret à quibus, & ad quid, & qualiter miſsi eſſent, & quomodo aduenisſēt, in trepido corde? Reſpondit vir Dei Franciſcus: non ab homine, ſed à Deo altiſsimo ſe fuiſſe tranſmiſſum; vt ei & populo ſuo viam ſalutis oſtenderet, & annunciaret Euangeliū veritatis. Tanta vero mentis conſtantia, tanta virtute animi, tantoque feruore ſpiritus prædicto Soldano prædicauit Deum trinum, & vnum, & Saluatorem omnium Ieſum Chriſtū, vt illud Euangelicum in eo clareſceret fore completum: Ego dabo vobis os, & ſapientiā, cui non poterunt reſiſtere, & cōtradicere omnes aduerſarij veſtri. Nam & ſoldanus admirandum in viro Dei feruorem ſpiritus conſpiciens, & virtutem, libenter ipſum audiebat, & ad moram contrahendam cum eo inſtantius inuitauit. Chriſti vero ſeruus (ſuperno illuſtratus oraculo:) Si vis (inquit) conuerti cum populo tuo ad Chriſtum, ob ipſius amorem vobiſcum libentiſsimè commorabor. Et ſi hæſitas propter fidem Chriſti legem Maumeti dimittere: iube ignem accendi permaximum, & cum ſacerdotibus tuis ignem ingrediar: vt vel ſic cognoſcas, quę fides certior, & ſanctior non immerito ſit tenenda. Ad quem ſoldanus. Non credo, ꝙ aliquis de ſacerdotibus noſtris ſe vellet igni propter fidem ſuam defendendam exponere, vel genus aliquod ſubite tormenti (viderat enim quendam de preſbyteris ſuis virum antiquū, & longęuum, hoc verbo audito, ſtatim de ſuis conſpectibus aufugiſſe.) Ad quem vir ſanctus. Si mihi velis promittere pro te, & populo tuo, ꝙ ad Chriſti cultum; (ſi ignem illęſus exiero) venietis, ignē ſolus intrabo, & ſi combuſtus fuero, imputetur peccatis meis: ſi autem diuina me protexerit virtus, Chriſtum Dei virtutem, & ſapientiam, verum & dominum Saluatorem cognoſcatis. Soldanus autem hanc opinionem accipere ſe non audere reſpondit; quia ſeditionē populi formidabat. Obtulit tamen ei multa munera precioſa: quæ vir Dei non mundanorum; ſed ſalutis animarū auidus, ſpreuit omnia quaſi lutum. Soldanus vero videns virum ſanctum tam perfectum rerum mundialium contemptorem, admiratione permotus, maiorem

Beatus Fr. ducitur ad Soldanum, & ei proponit ſe velle ignem ingredi pro confirmanda fide Chriſti.

Vndecim fratres eliguntur à puero, qui erant cum B. F.

iorem erga ipsum deuotionem accepit. Et quamuis ad fidem Christianam pro tunc transire nollet, vel forsitan non auderet; rogauit tamen deuote famulum Christi, vt prædicta susciperet pro salute ipsius, Christianis pauperibus, vel Ecclesijs erroganda. Ipse vero, quia pondus fugiebat pecuniæ, & in animo Soldani vere pietatis non videbat radicem, nullatenus acquieuit, & ex tunc eum libentissimè audiebat, rogans ipsum beatum. Fr. ꝙ ad eum frequenter accederet. Insuper sibi, & socijs suis concessit, ꝙ quocunq; vellent liberè irêt, & vbique per totum Imperium suum liberè prædicarent. Et dedit eis quoddam signaculum, quo viso à nemine læderentur. Habita igitur hac liberali licentia, Sanctus Fran. socios suos binos hinc inde trāsmisit in diuersas partes paganorum: Ipse vero cum vno socio, Fratre. s. Illuminato, ad quandam partem iens, cum peruenisset ad quoddam hospitium, vbi sibi erat pro quiete necessarium commorari, inuenit ibi quandam mulierem corpore speciosam, & facie; sed turpissima mente, quæ ipsum sanctum de actu nephario requisiuit. Cui sanctus respondit. Si tu vis, ꝙ ego tibi assentiam, volo etiam tu mihi consentias: ait illa. Accipio, ꝙ dicis. Eamus ergo, & lectum paremus. Sanctus vero Fr. ait. venias mecum, & ducam te ad lectum pulcherrimum, & duxit illam ad magnum ignem: qui tunc in illa domo fiebat, & in feruorem spiritus expolians se in lare illo ignito nudum, tanquam in lecto se collocauit, & vocans illam dixit. Expolia te, & festina frui lecto splendidissimo florido, & mirando: quia hic te oportet esse, si tu vis mihi obedire: Ille autem ignis in nullo beatum Franciscum læsit: sed super larem illum ardentem ignitum, quasi super flores hilariter accumbebat: illa autem mulier tam mira cernens, & stupens non solum à stercore peccati; sed etiam à tenebris infidelitatis est conuersa ad dominum Iesum Christum, & effecta est tāte sanctitatis, ꝙ iuuantibus meritis beati Francisci multas animas ad dominum Iesum Christum in illis partibus acquisiuit.

B. F. à muliere tentatus quid fecit.

Videns autem beatus Fran. ꝙ fructum quem desiderabat ibidem facere non poterat (domino sibi reuelante) disposuit, congregatis socijs ad partes fidelium remeare. Et rediens ad Soldanum suum propositum de reditu indicauit: cui Soldanus dixit. Frater Francisce ego libenter ad fidem Christi conuerterer, sed timeo modo hoc facere; quia isti saraceni me, & te cum socijs tuis, si sentirent, statim interficerent: Sed cum tu multum adhuc possis ꝓficere, & ego quædam magna negocia pro salute animæ habeam expedire, nollem libenter mortem tuam, & meam ita inopinate inducere: Sed indica mihi modum quo saluer, & ego sum paratus tibi in omnibus obedire. Et sanctus Fr. dixit ei. Domine ego quidem modo recedam; sed postquam ad partes meas rediero, & ad cœlum domino vocante transiero, post mortem meam secundum dispositionem diuinam, mittam tibi duos de fratribus meis; à quibus baptismum recipies, & saluus eris, sicut dominus meus Iesus Christus mihi reuelauit, te autem interim ab omni negocio dissolue; vt cum gratia Christi venerit, inueniat te fide, & deuotione paratum. Cui Soldanus gaudenter assentiens, fideliter obediuit. Sanctus autem. Fr. ad partes fidelium rediit. Sed qualiter dictus Soldanus fit per beatum. Fr. saluatus, dicetur fructu & conformitate. 38.

Dum beatus Fr. esset in partibus vltramarinis, videlicet, in ciuitate Antiochiæ, quæ tunc à Christianis tenebatur, euenit illud, de quo dictum est supra côformitate præcedenti; quòd Monachi de Montana nigra, quę ab Antiochia per octo miliaria distat, vna cum Abbate vitā considerantes, & mores beati Francisci, & sociorum, possessiones omnes monasterij Patriarchæ resignantes, & locum monasterij solum retinentes, facti sunt omnes fratres minores, & in dicto loco plura miracula Deus ostēdit, vt dictum est. Sic ergo præfatis apparet, quòd beatus Franciscus non solum, vt conuerteret fideles ad Christum prędicauit, sed etiā infideles: & ad prædicandum eisdem per maximam distantiam accessit. Verba. n. beati Frā cisci mira in audientes operabantur.

B. Clara, beati Francisci prędicacatione ad dominum conuersa fuit. Hæc dum semel andiret beatum. Fanc. prædicare, & nominare dominum Iesum, tantam virtutem in suo Deus posuit corde, ꝙ ex tunc antea nulla tribulatio, nulla aduersitas sibi difficilis fuit. Quot, & quam magni vira sunt conuersi prædicatione beati. Fr. ad Christum, nullus posset verbo exprimere, aut calamo exarare. Tres. n. ordines sunt ab ipso instituti, ortum ab eius habentes vita, & prędicatione: quorum magnitudo, & sanctitudo fructum exprimunt doctrinæ, & prædicationis. B Francisci. Et quia. B. Franciscus sua prædicatinne exhibuit miraculum quoddam singularissimum; quia non reperi locum in superioribus ipsum nō posui. Quod tamē hoc infero: & sicut de isto, sic & de multis alijs factis, & si nō scriptis, debet præsumi.

De miraculo facto per beatum. Frā. dum post prædicationem factam in Castro Celani inuitatus esset à milite, cui mortem adesse prædixit beatus Fran quia fructu 18 & conformitate dicetur, hoc dimittitur.

Beatus pater Franciscus prædicationem suam non solum extendit ad fideles, & infideles; sed etiam ad carentia ratione, vtpore volatilia, & aues. Cum. n. per fratrem Masseum socium suum, quem miserat ad fratrem Siluestrum, & beatam Claram diuinum beneplacitum agnouisset,

uisset, ꝙ suæ voluntatis erat ipsum ad prædicandum pergere, dictumq; fratrem Masseum, & fratrem Angelum in socios accipiēs ad prędicandum exijsset, ac recedentes de Castro Cannarij in quo primo prędicauerat iret versus Meuanium, ad quendam locum deuenit: in quo diuersi generis auium maxima multitudo conuenerat: quas cum sanctus Dei vidisset alacriter, cucurrit ad locum, & eas velut rationis participes salutauit. Omnibus vero expectantibus, & conuertentibus se ad eum, ita vt, quæ in arbustis erant, inclinatis capitibus, cum appropinquaret ad eas insolito mo do in ipsum intenderent, vsque ad eas accessit, & omnes, vt verbum Dei audirent, sollicitè admonuit dicens: Fratres mei volucres multum debetis laudare Deum creatorem vestrū, qui plumis vos induit, & pœnas tribuit ad volandum, puritatem concessit aeris, & sine vestra sollicitudine vos gubernat. Cum autem hæc, & his similia loqueretur, auiculæ modo mirabili gestientes, cęperunt extendere colla, protendere alas, aperire rostra, & in ipsum attente respicere. Ipse vero cum spiritus feruore mirando, per medium ipsarum transiēs: tunica contingebat ipsas, nec tamen de loco aliqua mota est, donec signo crucis facto, & licentia data, cum benedictione viri Dei omnes se in altum leuantes, simul magnum, & mirabilem cantum fecerunt. Quo expleto iuxta signum crucis à beato Francisco eis factum, cruciformiter se diuiserunt in quatuor. s. partes mundi, & vna volauit versus orientem, alia versus occidentem, tertia ad meridiem, reliqua ad Aquilonem, innuentes per signiferum Christi Franciscum, ꝙ crucis vexillum eius prædicatione, & fratrum suorum erat fidelibus declarandum, & mentibus fidelium implantandum: hæc omnia dicti socij viderunt, ipsum in via expectantes. Quo innuitur, ꝙ prædicatio beati Francisci hominibus, & mulieribus erat acceptanda, ex quo auiculę ratione priuatę tam auidè, & mirabiliter eam audierāt. Sicque patet, ꝙ beatus Franciscus prout de eo cantatur. Inuitat aues bestias, & creaturas alias ad laudem conditoris. Præfatis igitur luculenter apparet beati Fran. doctrinam, & prædicationem auctenticam fuisse, vita & perfectionibus placibilem, & gratam hominibus, tam ex dulcedine verborum, quàm signis, & prodigijs ostensis prædicationem eius & summa deuotione audientibus, & quibusdam ipsam audire negligentibus: sicut supra patuit de nobilibus de Perusio, & conformitate 18. de quibusdam alijs dicetur. Quibus omnibus pater secunda pars istius decimi fructus & conformitatis declarata: videlicet Franciscus prædicator.

FRVCTVS VNDECIMVS, ET conformitas Iesus mandans discipulis: Franciscus destinator. Expositio primæ partis. Iesus mandans discipulis.

SATOR ille cœlestis, & agricola dominus Iesus Christus exiens de sinu patris factus homo, vt semen veræ doctrinæ; quo salus habetur, in cordibus fideliū, velut in agro plantaret, id sic egit per seipsum,

Primo Apostolorum mentes irradiando, vt demum iam plantatum, & ad fructum deductum per ipsos in alijs fidelibus sereret, & mādaret; sic tamen, vt ipsi plantando, augmentum non ipsi, sed ipse præberet, & daret, quia incrementum homo non dat, sed Deus: Verū hoc sanctæ Doctrinæ semen, sicut in veteri testamento hominum electorum cordibus implantauit per seipsum illuminationibus internis, & inspirationibus loquendo, & per alios. s. Angelos patres Patriarchas, & Prophetas exterius plebi suæ promulgando, sic & in nouo fecit testamento, quia primo per se ipsum, vt conformitas, & fructus præcedens ostendit prædicando, & alloquendo fideles, & specialiter Apostolos continuè de regno Dei: secundario vero per ipsos fecit Apostolos, prout Matth. 10.
habetur. Matth. 10. Mar. 6. Luc. 9. prout hic noster præsens fructus, & conformitas declarare intendit dicens. Iesus mandans Apostolis, Mat. 6. Lucæ 9.
Quia eis præcepit, vt iret ad prædicandum; quia messis quidē multa, operarij autem pauci. Ideo Apostolos. 12. quos elegerat ad prædicandum misit, vt habetur. Matth. 10. Sed Matth. 10.
quare Apostolos elegit & demum. 72. alios discipulos: dictum est fructu, & conformitate octaua supra, vide ibi. Hic autem est videndū qualiter, & qūo Apostolis mandando, vt irent ad prædicandum eos misit, & dixit. Vbi aduertendum ꝙ dominus Iesus aliqua percgit, sic eos dirigendo. Quæ concessit Christus Apostolis quando eos misit ad prædicandum.

Et primo potestatem faciendi miracula concessit, & dedit. Vnde. Conuocatis duodecim Matth. 10.
discipuli suis, dedit eis potestatem spirituum immundorum, & vt eijcerent eos, & vt curarent omnem langorem, & omnem infirmitatem. Circa quam partem videndum est.

Primo quid ipsa potestas in Apostolis poneret. Respondetur, ꝙ ponebat assistentiam præsolito diuinæ potestatis ad faciendum quicquid ipsi in nomine Christi fieri imperarent.

Secundo videndum est quare dominus potestatem eis ad prædicandum missis dedit. Respondetur, ꝙ hoc egit.

Primo vt doctrina fidei per miracula roboraretur: & firmaretur quia operibus miris.

Secuudo

Secuudo, quia non fidelibus, sed infidelibus habebant prædicare; qui secundum Apostolum signa quęrunt. 1. Cor. 1. & signa potius mouent, quàm verba.
1. Cor. 1.

Cur Christus successoribus apostolorū potestaté miraculorum non concessit sicut, & apostolis.
Tertio videndum est quare potius ipsis Apostolis hæc potestas data est, quàm eorum successoribus. Respondetur ꝙ hoc euenit; quia ipsi fundatores primi Ecclesiæ, & magistri fuerunt fidei; quæ vtique fuit plus fundanda in virtute Dei miraculis, quàm in humana ratione.
Secunda ratio datur; quia ipsi habebant in fidelibus, vt dictum est prædicare; quare, & signa habebant facere, non sic postea, nisi quando propter abiectionem fidei per hæreses, sanctis diuersis hæc potestas est collata, vt beatus Gregorius de pluribus ponit, in libro dialogorum.
Tertia ratio ex parte Christi est. Fuerunt. n. speciales eius socij, & legati, & ideo singularibus priuilegijs insigniendi; quia hoc ad honorem Christi eos destinantis redundabat. Cum enim nomine Christi, vt patet. Luc. 10. prædicta agerent, ad eius confectebatur honorem, quod per ipsos magnificè ficbat, & quamuis ad pśens in successoribus apnstolorū non sit hęc specialis potestas, est tamen spiritualiter loquendo prout deducit beatus Gregorius in Homel. Ascensionis.
Lucæ 10.
Quarto videndum est. An Iudæ Scarioth, hæc potestas sit tradita. Respondetur ꝙ sic, vt dicit Matth. 10. cap. nec hæc potestas eius lapsui contradixit; quia, vt dicit Christus. Luc. 10. In hoc nolite gaudere; quia spiritus vobis subijciuntur: sed potius gaudete; quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Matth. 7. Habetur. Multi dicent mihi in illa die Domine, nōne in nomine tuo prophitauimus, demonia eiecimus, & signa fecimus? Et ego respondebo eis. Amen dico vobis nescio vos. Sic ergo operā signorum non repugnat cōicari, & dari malis, & peccatoribus. Insuper si alijs hanc potestatem dedisset, & non sibi occasionem ei ptæbuisset male agendi, ꝙ non decebat. Hoc ptimum à Christi exhibitione datur documentum, videlicet, ꝙ ab operibus diaboli debet esse immunis; qui prædicatinni alterius debet insistere; ne alterius procurando sa'utem, ipse suam omittat; contra nonnullos, qui alijs viam demonstrantes perfectionis, ipsi in operibus diaboli semper manēt implexi.
Matth. 10.
Lucæ 10.
Matth. 7.
Quattn ad prædicandum destinauit. Hos. 12. misit. s. ad prædicandum Iesus.
Matth. 10.
Vbi aduertendum, ꝙ sancti Apostoli missi à Christo.
Primo nominantur, dicitur enim duodecim discipulotum nomina sunt hæc, Petrus, & Andreas &c. vt per quos sit fundata Ecclesia aduertatur, & quibus mundus credidit; quia nō doctotibus, & sapientibus secundnm carnem, sed simplicibus; & non diuitibus, sed pauperibus, prout declarat Apostolus. 1. Cor. 2. Ponūtut etiam nomina Apostolorum, vt eorum dignitatis, & virtutis eminentia in nominibus declaratis attendatur secundum Hietonymum.
1. Cor. 2.
Secundo destinantur; quia dicitur, ꝙ misit eos. Quo præstatur documentum; ꝙ officium prædicationis nullus debet à se assumere, nisi mittatur ab alio, idest approbetur, & destinetur, vt patuit in Ioanne Baptista. Factum est verbum domini super Ioannem filium Zachariç in deserto. Et sequitur venit in omnem regionem Iordanis prędicans &c.
Lucæ 3.
In Christo Isaiæ. 61. & Luce 4. Spiritus Domini super me Euangelizare paupetibus misit me.
Isa. 61.
Lucæ 4.
In Paulo, & Barnaba. Act. 13. Separate mihi Barnaba &c. & sequitur. Illi missi à Spiritu sancto &c.
Act. 13.
Sed hic sunt aliqua dubia.
Primū est quare Christus vt incępit prędicare, discipulos ad prædicandū nō misit; sed post. s. temporis in processu? Respondetur, ꝙ primo ipse Saluator debebat per se populum informare; quia ad hoc erat à patre missus.
Secundo, quia Apostoli inscij non debebant mitti, sed informari; ꝙ vtique fuisset, si statim ad prædicandum directi à Christo fuissent. Quare informandi erant ptimo à Christo, & postea dirigendi, infotmati autem fuerunt, & verbis, & operibus Chtisti.
Secundum dubiū. Cur Christus elegit Iudam scarioth in Apostolum, cum sciret eum damnandum, & ad ipso prodendum? Et cur, cum sciret eum malum ad prædicandum cum alijs Apostolis destinauit? Respondetur ad primū istorum.
Cur Christus Iudam in Apostolum elegit cum sciret eum damnandum.
Primo, quod hunc Christus elegit, vt scriptura verificaretur Psal. 41. dicēte homo pacis meę, in quo sperabam &c.
Secundo vt nullus de sua electione, & primatu præsumat, & superbiat; sed potius timeat suum casum.
Tertio vt timeamus auaritiam, per quam ipse Iudas in tantum facinus ptolapsus est; & præsertim viri Apostolici.
Quarto, vt eidem præberet materiam potius iuste, & sancte agendi, quam oppositum, eum ad tam magnificum statum vocando, & sublimando.
Ad secundam dubij partem dicitur, quod Iudas tunc malus non erat. Item diuina prouidentia scit vti malis ad bonorum confortationem, & consolationem; quare & Iudæ si pro tunc fuisset malus velut per plumbeam fistulā aquam salutaris doctrinę ad fideles diffunderet; & vt dictum est materiam dominus sem per subtraxit male agendi: quare ipsum vna cum alijs ad prædicandum elegit.
Tettium dubium. Si misit omnes simul ad vnā tertam;

terram; vel vnum solum vel duos. Respondetur vt habetur Mat. 10. quòd terram, non habetur certum; & quòd binos miserit potest haberi ex hoc; quia bini nominantur in textu, scilicet copulatiue; & potest etiam haberi ex capitulo Luc. 10. vbi dicitur quòd 72. discipulos misit illos binos; a fortiori 12. Apostolos, & Mat. dicit ad litteram capitulo 6. quòd misit illos binos, & hoc congrue factum est in signū socialis concordiæ, & geminæ charitatis. Tertio ne ad gentes idest gentiles transirēt ad prędicandum demandauit dicens Mat. 10. in viam gentium idest gentilium ne abieritis, & ne in ciuitates Samaritanorum intraueritis, scilicet causa prædicandi, vel curandi, quia Samaritanis Iudei non coutebantur Ioan. 10. quia & si circuncisionem, & libros haberent Moisi, in alijs tamen gentiliter viuebant.

Math. 10. Luca 10. Math. 10. Explanatio illorum verborum in viam gentium ne abieritis. Ioan. 10.

Sed hic est dubium, quare hoc eis præcepit.
Respondetur, quod Christus hoc egit.
Primo vt perficeret promissa patribus.
Secundo, vt scandalum vitaret iudeorum secundum Hieronymū, ne dicerent se Christum reiecisse; quia ad gentes, & Samaritanos, & nō ad eos Apostolos misisset.
Tertio ad ostendendum magis gratiam suam in iudeos; vt sic daret eis maiorem occasionē veniendi ad Deum; & maiorem inexcusabilitatem, si venire nollent.
Quarto ad ostendendum modum prædicationis, ut primo fiat in loca propinqua, & diuino cultui dedicata.
Quinto ad exercendum prius Apostolos in facilioribus secūdm Crisost. quā in difficilioribus.
Sexto ad declarandum, quod prius est prædicandum his, de quibus præsumendū est, quod sint aptiores ad fructificandum, vsquequo per euidentiam facti oppositum pateat.
Secundum dubium est, quia quod hic præcipitur contradicit ei, quod dicitur in vltimo capitulo vbi dicitur. Euntes docete omnes gentes. Respondit Ieronimus, quod nō repugnat; quia quod dicitur hic, dictum est ante resurrectionem; & mandatum hoc de nō eundo ad gentes intelligebatur, scilicet vsq; ad tempus; in quo ipse per spiritum sanctum diceret, eundum esse ad gentes. Documentum tamen hic datur in eo, quod interdicit prædicatorem accedere ad gentes; quia prædicator, & si communis debeat esse, se affabilem, & benignum omnibus suo verbo exhibendo, ab omnibus tamen debet esse vita separatus, sciens, quod cuius vita despicitur, restat, vt eius prædicatio contemnatur; vt dicit beatus Gregorius.
Quarto quibus sit prædicandum demonstrauit dicens, quod ire ad prædicandum debent ad oues; quæ perierant tam per originalem miseriam, quam per actualem culpam, & innuit, quod malitia faciente iudęorum sinagoga tunc temporis erat quasi perdita. Ad oues domus Israel; quia ipse de se dixit. Non sum missus, scilicet principaliter nisi ad oues; quæ perierant domus Israel. Ad oues domus Israel prædicatio dirigitur; quia & si fiat generaliter omnibus; tamen ipsa ad oues dominicas solū transit, quæ debet esse domus Israel idest Deū videre; quia ad hoc fit prædicatio; vt in præsenti sint oues Pascuæ Domini, & demum in futurum domus Israel, idest illorum, qui Deum cernunt. Math. 6.

Quinto, quæ sunt prædicāda ordinauit dicēs. Euntes autem prædicate dicentes. Appropinquauit regnum cælorum; vbi vide, quod saluator eo modo, quo incępit, & quæ prædicauit vult, vt & ipsi prædicent. Sic ipse incępit Pœnitentiam agite appropinquabit regnum cœlorum. Sed vide quod pœnitentia est prædicanda omnibus; quia, vt ipse dicit. Non veni vocare iustos, sed peccarores ad pœnitentiam, vel potest dici quod saluator ostendit, quæ sunt prædicanda; quia inquit appropinquabit regnum cœlorum. hoc est non terrena, sed cęlestia, & de regno Dei, iuxta exemplum ipsius, qui docebat discipulos cōtinue de regno Dei. Quo datur documentum, quod homo fabulas, & similia in prædicationibus dēt omittere, & quæ sunt Dei prædicare. Et addit saluator. Quid prædicator facere debet spiritualiter, & si non valet corporaliter, nā debet suo verbo infirmos curare idest pusillamines roborare; vt bonum agere præsumant. Mortuos suscitare, quia vt homo peccator à peccati morte recedat laborare, Leprosos mundare idest vt homines auaritiam radicem omnium malorum detestentur. Demones expellere idest superbiam abiicere tam à se; ne intumescat inani gloria, quam ab alijs; ecce ad quid prædicator debet attēdere, scilicet omnia vitia; quę in præfatis consistunt ab omnibus eradicare; & ad virtutes arripiendas inducere.

Quę Christus docuit prædicāda. Math. 4. Mar. 1. Math. 9. Math. 21. Quando dicatur prędicatore mortuos suscitare.

Sexto quod prædicatio fiat intentione recta, Saluator noster hic reseruauit. Quia gratis accepistis inquit gratis date. hoc potest referri tam ad prædicationem, quam ad sanitatum præmiorum collationem; quia hoc debet gratis fieri; quia homo hoc non habet à se, sed Deo dicente Apostolo primæ. Cor. 4. Quid habes, quod non accipisti, & quid gloriaris quasi non acceperis? & alibi. Non sumus sufficientes cogitare, &c. sed sufficiētia nostra ex Deo est. Quia ergo hic data sunt nobis à Deo non ex nostris meritis, sed gratis; & sic consequenter gratis date. Quo prohibet omnem simoniacam prauitatem, & sinistram intentionem, in administrando populis diuina. Quod enim fit propter cupiditatem, aut inanem gloriam nō fit gratis, quamuis pactum non interueniat. Quo sequitur, quod prædicator si prædicat, vt placeat, non gratis dat, & mercedē intentam amittit. 1. Cor. 4.

Septimo

A quibus Christus Apostolos, & prædicto res abstinere voluit.

Septimo à quibus abstinere debeant informa uit dicens. Nolite posſidere aurum, neque argentum &c. Vbi primo prohibet poſſeſsionē theſaurorum dicens: Nolite poſsidere aurum, vel argentum, & ſic diuitias habere, ſecundum Hieronymum, & Rabanum. Sed aduerte, quod interdicendo poſſeſsionem mobilium, à fortiori, & immobilium, & quia talia iam dimiſerant in vocatione, de talibus non facit mentionem quia ſubintelligitur.

Sed dubium eſt, quare eis poſſeſsionem interdicit auri, & argenti. Reſpondent doctores Chriſoſtomus. Homel. 32. Super Mat. Quia radix omnium malorum eſt poſsidere aurum, & argentum, & interdicit non ſolum poſſeſsionem, ſed vndecunque perceptionem, ut perniтioſam. Hieronymus dicit; ne ſuſpectos redderet diſcipulos; quibus prædicarent, videretur enim non cauſa ſalutis hominum; ſed cauſa lucri prædicare. Ambroſius rationem aſsignat, vt ſcilicet ab omni eos ſollicitudine eruat, & vacationem omnem ſermoni tribuant. Sic ergo interdicit poſſeſsionem talium rerum mobilium, præſupponens immobilium abiectionem. Sed de auro, & argēto facit mentionem; quia illecebriora ſunt, & cupiditatem fortius incendentia, & quia occultius hæc poſſunt ſeruari, quam illa, & ne crederent illis dimiſsis hæc pro ſuis poſſe ſeruare neceſsitatibus, ſcilicet aliquem theſaurum. Si ergo patet cauſa quare expreſſe prohibet mobilia potius, quā immobilia.

Secundo interdicit Chriſtus portationē nummorum. Cum dicit neque pecuniam in zonis veſtris. Idem habetur Matth. 6. & Luc. 9. Vbi ſciendum quod ſaluator non ſolum interdicit congregationem auri domi ſeruando, & pro tempore longiori, ſed etiā portationem, quæ fit pro continuis expenſis. Ratio, quia ipſe vult totam fiduciam prædicatoris in Deum ferri; cui cura eſt de omnibus Mat. 6. dicit. Primum quærite regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adicientur vobis, & nolite ſolliciti eſſe animæ veſtræ quid manducetis &c. Scit enim pater veſter, quod his omnibus indigetis. (Matth. 6.)

Sed hic eſt dubium quare Ieſus voluit in prędicationē ire diſcipulos ſuos ſicut pauperes. Reſpondetur quod iuſte, fecit, & ſapienter.

Primo propter ipſius paupertatis multiplicem perfectionem, de qua dicetur cōformitate 16.

Secundo ad vitandum omnem ſpeciem cupiditatis ſecundum Ambroſium.

Tertio ad tollendum oēm ſuſpitionem hypocriſis, vel ſimulatæ intentionis ſcdm Criſoſt.

Quarto ad eleuandum, & confirmandum eos totaliter in fide, & ſpe diuinę prouidentię ſecundum Ambroſium.

Quinto vt conuerſio mundi fienda per eos; nulli temporali potētię, aut fauoti, vel glorię poſſet aſcribi.

Sexto vt facilius, & promptius percurrerent mundum, nullius rei temporalis onere, vel ſollicitudine pręgrauati.

Septimo vt cum maiori fiducia omnes ad eos poſſent pro gratijs adire, videntes eos de temporalibus non curare.

Octauo vt oſtenderet, quod diſcipulos dirigebat, vt traherent homines potius ad Deum diligendum, & cupiendum ęternum, quam ad diligendum temporalia, vel optandum poſsidere.

Nono vt oſtenderet quod in contemptu mundanorum ſtat vita Apoſtolica, & domini bene placitum potius, quam in oppoſito.

Et ſi quęratur cur potius in miſsione Apoſtolorum ad pręedicandum forma datur, & traditur paupertatis quam in alijs. Reſponderur ꝙ Chriſtus paupertatē aſſumere docuit in Apoſtolorum vocatione; ſed ipſam tenere, vt quid perfectum & meritorium docuit quando dixit. Vade, & vende omnia, ſi vis perfectus eſſe; & da pauperibus, & habebis theſauros in cœlo &c. Sed in pręcepto eius obſeruantiam poſuit in miſsione Apoſtolorum ad prędicandū propter iam dictas rationes. Inſuper cum ſancti Apoſtoli vicem gererent prælatorum, oſtendit quod obſeruantia paupertatis vtilis eſt, tā prælatis, quam ſubditis; nec labores excuſant eos. Inſuper oſtendit quod ſi magiſtri, & doctores eſſent inſtituti à Chriſto, per munera non deberent corrumpi; ſed omni deſiderio paupertatem amplecti. (Matth. 18.)

Tertio interdicit eis deportationem victualium, & ciborum dicens. Non peram in via. Hieronymus, & Rabanus: qui diuitias detrūcauerat; quæ per aurum & argentum, & ęs ſignificantur, propemodum & vitę neceſſaria amputat, vt amplius doctores veræ religionis ſeipſos oſtenderent, nihil de craſtino cogitando, per peram ergo non ſolum deportatio ciborum intelligitur, ſed ne vacua etiam portetur ſub ſpe acquirendi cibos: qui poſtmodum per viam portentur. Et ſi dicatur, ꝙ hoc eſt contrarium illi; quod habetur. Lu. 23. vbi Chriſtus dicit Apoſtolis, ꝙ tollāt perā &c. Reſpondetur ꝙ duplex fuit miſsio apoſtolorum, videlicet, prima ante paſsionem, & ſecunda poſt. In prima miſsione Apoſtoli libenter audiebantur; quia non prædicabant inaudita; ſed regnum, vnde fuit eis pax, & ſufficientia victualium. In ſecunda autem propter incredibilia; quæ de Chriſto prædicabant, odio habebantur. ſecundum illud. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: quare, & tunc neceſſaria non habebant, ſeu non inueniebant. primæ Corinth. 4 Vſque in hanc horam eſurimus, & ſitimus. Ideo dicit Beda. Non ea viuendi regula perſequutionis; quæ pacis tempore diſcipulos informauit. In prima nihil diſcipulis defuit. Luc. 23.

(Quid per peram apoſtolis inter dictam intelligatur. — Luc. 23. — Apoſtolorū duplex miſsio. — Matth. 10. — 1. Cor. 4.)

Quid per duplicitaté vestibú Apostolis prohibitú intelligatur.

Luc.23. sed in secunda: vt dicit Apostolus, & esurierunt & sitierunt.

Quarto prohibet deportationem calciamentorum, duplicitatem indumentorum, & gestationem baculorum dicens. Neque duas tunicas, idest superfluas. Beda in glo. super hoc verbo. Luc. 9. dicit. Simplex vestimentum est quicquid est necessarium alicui secundū qualitatem loci, vel temporis. Duplex autem est, quod vltra necessitatem est. Hieronymus, & Rabanus idem dicunt: vnde per tunicam vestimentum intelligimus: ne alio vestiti, aliud nobis futurorum timore reseruemus. Basilius in regula.cap.11.hoc exponit dicens. Ne alia quidem sint nobis vestimenta ad procedendū parata; & alia ad vsum domesticum, & rursus alia in die; & alia in nocte: sed oportet vnum esse vestimentum, quod nobis sufficere possit ad omnia.

Quid per calciamenta intelligatur.

Neque calciamenta. Prohibet portationem calciamentorum. Dicit Bonauentura super Luc.cap.10. ꝙ calciamenta prohibet sicut, & tunicas, non prout sunt ad necessitatem, sed prout sunt ad superfluitatem: vnde non prohibet calciamenta habita, quia vtebantur sandalijs, sed ꝙ exceptis calciamentis, quæ habent, alia non debeant deferre. Prohibet virgam defensionis, & offensionis, & vindictæ, sed correptionis, de qua habetur primæ Corinth. 4. & sustentationis propriæ imbecillitatis non prohibuit.

Matth. 6.

1. Cor. 4.

Quid recipere debeat prędicator.

Octauo quid à prædicatore sit accipiendum insinuauit dicens. Dignus est operarius cibo suo, vbi vide, ꝙ Saluator noster nō dicit, quòd prædicator sit dignus magna opulētia, & magnis diuitijs, sed cibo suo, idest victu necessario. Per cibum more scripturæ intelligit omnia necessaria sibi, & suo officio. Nam alias nō posset idonee suū officium exequi, quia ad illud exigitur assiduitas orationis, & sapientialis speculationis, & prouidæ, corporis gubernationis. Ad hoc in suis epistolis Paulus Apostolus plures dat rationes; licet Apostolus manibus laboraret, vnde acciperet necessaria suę vitæ.

Act. 10.

Vbi debeat hospitari prędicator & quamdiu.

Nono exposuit vbi prædicator debet hospitari dicens. In quacunque ciuitatem &c. Vbi aduerte, quòd dominus vult sollicite, & diligenter à p̄dicatore interrogari de hospite; apud quem est hospitaturus, & quid: non vt quæratur, an sit diues, sed quis in eo dignus sit. dignitas hæc refertur ad famam, & conuersationem, & bonam voluntatem in recipiendo. Nō enim decet cum sceleratis, aut notatis de aliqua infamia prædicatorem hospitari, vt non det occasionem alijs ei non credendi, & eum non sequendi. Insuper cum sit magna dignitas recipiēdi Christum, & consequenter discipulos eius debet recipiens esse dignus. Et si dicatur Christus ipse oppositum fecit cum publicanis, & in domo ipsorum comedendo, vt patet de Matthæo. Respōdet Chry. quód iam erant cōuersi, & per consequens digni effecti.

Matth. 9.

Decimo declarat quantum prædicator debet in hospitio residere, & morari dicens. Et ibi manete, donec exeatis. s. de toto castro, vel vrbe. Sed cur hoc Christus vult fieri? Respondetur.

Primo, vt euitet notam leuitatis, & instabilitatis.

Secundo notam gulositatis, quia sic creditur multotiens.

Tertio contra contemptum hospitantis, ne infamiam incurrat crudelitatis.

Quarto vt impleat scripturam veritatis, quę dicit. Vita nequam hospitari de domo in domum, prædicator.n.debet esse sobrius, & quietus stabilis, & maturus, & hospitibus suis reuerens, & gratus. Sed si hospes propter auaritiam, vel inopiam grauaretur de talium mora & permansione? Respondetur ꝙ tunc est euidens ratio ad alium eundi. Et si alius eos vellet recipere, non interdicitur, dum tamen hospitis primi honor seruetur, & sine eius fiat offensa.

Eccl. 39.

Quid debeat prædicator imprecari se recipienti.

Vndecimo ponit Saluator quid à prædicatore eum recipientibus debet imprecari dicēs. Intrantes domum salutate eam dicentes. Pax huic domui, vbi aduertendum, quòd si ad formam uocis exterioris attenditur: hęc videtur potius instructio, quam pręceptum. Si vero aspiciatur actus interni desiderij; & quo ad eius signum efficax; quia tenebantur illorum optare salutem, & pacē ad quos intrabant est præceptum. Sed cur Christus hanc formam salutādi docuit eos? Respondetur.

Primo ad ostendendum quòd tempus diuinę ad nos & recōciliationis & pacis aduenerat.

Secundo vt per hoc amicabiles, & suaues omnibus se ingererent.

Tertio quòd ad pacem Dei & hominū in eis reformandam aduenerat.

Quarto secundum Hierony. quia salutandi. s. dicendo. Aue, erat consuetudo iudæorum, & syriorum.

Quinto vt ostenderet, ꝙ nisi quies, & pax adsit, ab ira, & discordia, & turbationum tumultu ad veram illuminationem mentis, quæ fit per prædicationem: quis venire non potest, & subdit, quis effectus talem salutationem consequitur dicens, quòd si domus illa fuerit digna: veniat pax vestra super illam &c. vel secūdum prædestinationem diuinā digna potest, vel consensu pacis oblatæ dici pax vestra. s. ei prędicata, & annunciata, seu vestro merito impetrata, vel ministerio mediante ibi diffundēdo stabit. Si autem non fuerit digna, ad vos reuertetur, quia meritum non amittetis de vestra bona intentione in prędicatione, vel salutatione.

Duodecimo ponit Saluator quid debet fieri à prædicatore, & operari, si non contingat eũ recipi, aut eius prædicationem non auscultari, dicens. Et quicunque non receperint vos, neque audierint sermones vestros &c. vbi Saluator mandat puluerem de pedibus excutiendum: secundum Hieron. hoc egit in testimonium laboris, quem pro eis saluandis assumpserunt, & quòd ad eos peruenit prædicatio Apostolica: vnde puluis dimissus, & locus calcatus testimonium feret Deo cotra illos in iudicio, propter quod addit Saluator. Amen dico vobis, quòd tollerabilius &c. Sed quomodo est hoc verum; enim sodomitæ essent pessimi coram domino? Respondetur ꝙ peccatũ spirituale est maius corporali. Sodomitæ in genere peccati corporalis fuerunt pessimi; sed repellentes prædicationem apostolorum. s. iudęi principaliter fuerunt deteriores; quia spirituali peccato deliquerunt; quia contra Christum ferebantur: fuit. n. eis prædicatum, oblata gratia, pœnitentiæ veritas declarata, & salus promissa, & nihil horum sodomitis: quare coram Deo excusabiliores sunt sodomitæ iudęis. Verum quia doctrina Christi; quę erat prædicatione Apostolorum mundo tradenda contra carnem erat, & sanguinem, contra idolatriam, quibus oberrabant omnes alij à Iudæis, & contra omnia mundana, & tota erat sancta perfecta, & diuina. Et quod noua testa capit, sapit dum veterascit; hinc est ꝙ causa præfatæ prædicandæ doctrinæ contra iam dicta tribulationes, & persequutiones varias, & à diuersis recipere debebant. Saluator autem futurorum præscius prædicit eis talia passuros docens, quid agendum in talibus, & demum fructum consequendum ex talibus.

Gen. 15.

Sed sciendum est ꝙ Christus tribulationes; quas erant passuri eis prędicit.

Primo quia scita tribulatio, & præcognita minus frangit: dicente Grego. Minus iacula feriunt; quæ præuidentur.

Secundo vt de tanta potestate tradita à Christo non superbiant cogitantes, quid eis euenturum esset.

Tertio, vt suam præscientiam eis pandat: qui sicut omnia nouit; sic & omnia rite disponit, tribulationibus propter ipsum susceptis, prȩmium apponendo.

Quarto vt quia Deus liberat à tribulatione, totam ipsorum fiduciam dirigendam ad Deũ haberent. Prædicit ergo Saluator eos passuros persequutiones in generali, & ab extraneis cum dicit. Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. Appellat lupos eorum persequtores. Ad idem facit quod sequitur. Tradent enim vos in concilijs, & in sinagogis suis: flagellabunt vos &c. & ibi cum dicit. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. His generalibus persequutionibus Saluator dat plura remedia.

Primum prudentię dicens. Estote contra lupos prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Hieronymus, vt per prudentiã deuitent insidias, & per simplicitatem nõ faciant malum: & hoc est, quod subdit. Cauete autem ab hominibus: quia dixerat, ꝙ ducerẽtur in concilijs &c. dat eis adiutorium de diuina subuentione in eloquentiæ subministratione dicens. Cum autem tradent vos: nolite cogitare, qũo, aut quid loquamini dabitur. n. vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis; qui loquimini; sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis, & ipse ostendet vobis qũo, ideſt modum loquendi, & ordinandi verba vestra. Et quid. i. de qua materia loqui debeatis: non vetat dominus verba præmeditanda prædicatorum, & aliorum; cum scriptura diuina dicat oppositum: sed quia homo ignorat quando ducitur ad concilia, quid sibi proponetur; Saluator docet; ꝙ pro tunc à Deo dirigentur in loquendo.

Secundo ponit persequutiones inferendas in speciali ab intraneis, ideſt non solum ab extraneis, sed à propinquis; quia frater tradet fratrem, pater filium, & filij parentes, & morte eos afficient.

Addit remedium: quod est cogitare persequutiones ipsorum, magistro Christo illatas, & nostro patri dicens. Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominũ suũ: sed sufficit discipulo, vt sit, sicut magister eius, scilicet Christus, qui est magister noster; & seruo, ꝙ sit sicut dominus eius.

Secundum remedium addit cogitando finale iudicium, in quo apparebunt ipsorum bona, & aliorum mala. ideo dicit. Nihil occultum, quod non reueletur tunc. Math. 10

Tertium ponit adiutorium ad tolerandã passionem, scilicet animæ immortalitatem cogitando dicens. Nolite timere eos; qui occidũt corpus; animam autem nõ possunt occidere.

Quartum auxilium indicat cum dicit. Sed potius eum timete; qui potest animam, & corpus perdere in gehẽnam. s. persequutorum vestrorum, tales ibunt in tenebras exteriores.

Quintum est diuinę voluntatis attentio. Nam Christus venit separare filium a patre, & filiã à matre, & sic à parentibus. Rationem assignat, quia, qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non est me dignus. Math. 14

Sextum tangit remedium de fuga facienda, ideſt reseruare se ad meliora, vt fecit Apostolus Paulus dum fugit de damasco, & hoc cum dicit. Cum autem persequentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam, ideſt ad meliora peragenda vos reseruate.

Adiungit Saluator præmium præfatarum persequutionum, vt facilius tolerentur, & hoc cũ dicit. Qui autem perseuerauerit vsque in finẽ, hic

hic saluus erit. Et qui confitebitur me coram hominibus, confitebor, & ego eum coram patre meo; qui est in cœlis &c & cum dicit. Vestri capilli capitis omnes numerati sunt &c. & cum dicit. Qui perdiderit animam suam, propter me inueniet eam.

Et quia Saluator noster dixerat. Quid fiet illis; qui ipsorum non reciperent prædicationem, posuenr Apostoli domino dicere. Ecce, mittis nos ad prædicandum, quid mercedis fiet nos recipientibus? Respondit dicens. Qui recipit vos, me recipit, & qui me recipit, recipit eum; qui me misit &c. & concludit. Amen dico vobis, ꝙ talis vos recipiens non perdet mercedem suam. Sic ergo patet, ꝙ Christus Apostolos, & discipulos ad prædicandum misit quomodo, & ad quid. Quod erat primum, & principaliter videndum pro expositione primæ partis huius conformitatis. s. Iesus mandans discipulis. s. vt irent ad prædicandum. Videndum est nunc quomodo, vt veri obediētes dñi mādato euntes ad prædicandum quid egerunt, & quòd ad prædicandum iuerint patet Luc. 9. vbi dicitur. Egressi autem circuibāt per castella euangelizantes verbum & curantes. Sed quem fructum fecerint, ostenditur Luc. 10. In hoc quod dicitur ibi. quòd reuersi sunt septuagintaduo cum gaudio. s. quia perfecerant imperata; & fructum fecerāt, & quia miracula exercuerant dicētes. Domine in no mine tuo demonia subijciuntur nobis &c. Sic ergo patet de prima Apostolorum ad prędicandum missione, & hoc fuit ante Christi passionem, & eius sacram resurrectionem. Consequenter videndum est de ipsorum ad prædicandum à Christo missione secunda, & quid fructuositatis tali missione euenerit. Secundo enim misit Saluator noster discipulos. s. post suam resurrectionem ad prædicandum nō solum ad oues; quæ perierant domus Israel: sed ad omnes gentes Et hoc ostenditur. Cum dixit eis. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti &c. Eunres in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturę &c. Et quia de ista secunda missione, & de fructu prędicationis apostolorum in generali, & in speciali dicetur infra conformitate, & fructu 38. videlicet. Iesus mittens apostolos hic ad præsens dimittatur, patet ergo expositio primæ partis conformitatis. 11. videlicet Iesus mandans discipulis, & ipsa prima pars declarata.

(Luce 9.) (Luce 10.) (Math. 28.) (Mar. 16.)

SECVNDA PARS VNDECIMI fructus, & conformitatis est. Franciscus destinator. Expositio.

VIR Dei Franciscus (vt cōformitas ostendit præcedens) factus Euangelicus præco, & prędicator, ad diuersas partes prædicaturus accessit; & diuersis gētibus prædicādo, fructum peregit Deo acceptum, & non solum ipse personaliter prædicationis eidem iniunctum effecit officium; sed & per fratres suos eidem diuina bonitate coniunctos idipsum exercere sollicite procurauit. Sed quomodo & qualiter id perfecerit, præsens pars vndecimæ conformitatis, quę dicit. Franciscus destinator, declarare intendit. Et pro euidentia huius est sciendum ꝙ B. Franciscus suos fratres ad prędicandum multotiens destinauit.

Et primo in principio religionis; cum enim habitu, vita, & voluntate dominus Bernardus; qui frater Bernardus de Quinta valle est dictus; dominus Petrus canonicus Ecclesiæ maioris Assisij, qui dictus est frater Petrus Cathanij, & alius vir nomine Egidius; qui frater Egidius est vocatus: isti tres, cum ipsi beato patri adhæsissent ad profectum maiorem animarū immensa perfusi lętitia, & gaudio spiritus sancti. B. Franciscus fratres Bernardum, & Petrū ad vnam partem misit. Ipse vero cum fratre Egidio in Marchiam Anconitanam perexit. Euntes autem in Marchiam, exultabant vehementer in domino, & beatus. F. alta, & Clara voce laudes domini gallicè decantans, benedicebat, & glorificabat altissimi bonitatem; licet autem vir Dei nondum pleno populo prædicaret; quando tamen per ciuitates, & castella transibat, hortabatur omnes, vt amarēt, & timerent Deum, atque pœnitentiam agerēt de peccatis. Frater autem Egidius eius socius admonebat audientes, vt ei crederent; quia eis optime consulebat. Qui vero eos audiebant, dicebanr. Qui sunt isti, & quæ sunt verba; quæ dicunt? Erat enim amor Dei, & timor quasi vbique extinctus, & via pęnitentiæ penitus nesciebatur, immo stultitia reputabatur: pręualuerat enim carnis illecebra, mundi cupiditas, & superbia vitæ: adeo ꝙ totus mundus in his tribus malignitatibus positus videbatur. De eis erat diuersa opinio. Alij dicebant eos stultos, vel ebrios. Alij autem asserebant, ꝙ talia verba non ex stultitia procedebant. Vnus vero de audiētibus dixit. Aut propter summam perfectionem domino adhæserunt; aut certe insani sunt; quia desperata videtur eorum vita; cum pauco cibo vtantur,

& nudis pedibus ambulent ; atque vilissimis vestibus sint induti . Inter hæc tamen licet quidam timorem incurrereut, visa forma sanctę conuersationis eorum : non eos tamen adhuc aliqui sequebantur, sed & mulieres iuuenculæ videntes eos à longè fugiendo pauebant, ne forte insania, vel stultitia ducerentur. Sic ergo postquam circũierũt illam prouinciam, redierunt ad locum sanctæ Marię de Angelis de Assisio,& ista fuit prima missio fratrum ad prædicandum plus exemplo,quàm verbo.

Secundo B. Franciscus destinauit fratres ad prędicandum secunda vice : nam ipso stante cum tribus socijs præfatis, quatuor alij viri de Assisio eidem adhæserunt.s. Sabbatinus, Moricus,& Ioannes de Capella, & vnus alius, cuius nomen non posuit frater Bonauentura in legenda maiori parte 3. supplicantes . Beato Francisco,vt eos in fratres reciperet : & B. Franciscus eos recepit humiliter, & benignè. Iam sterilis , & paupercula simplicitas sancti patris pepererat septem , & desiderabat vniuersitatem fidelium ad pœnitentiæ lamenta vocatam Christo domino parturire,vnde volens eos ad prędicandum destinare.B.Franciscus primo eis prędixit ordinis dilatationem diuina clementia fiendam in proximum : quā beatus Franciscus cognouit , dum in quodā solitario loco annos suos in amaritudine recogitans deploraret : spiritus enim sancti in eum superueniente lętitia , certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum. Raptus deinde supra se,ac in quoddam mirandũ lumē totus absorptus,dilatato mētis sinu; quę circa se , & filios suos futura eranr luculenter aspexit vnde fratribus postea dixit.Confortamini carissimi , & gaudete in domino ; nec quia pauci estis efficiamini tristes, nec vos terreat mea, vel vestra simplicitas ; quam sicut mihi est à domino in veritate ostensum in magnam multitudinem faciet vos crescere Deus; suæq; benedictionis gratia multipliciter dilatabit.

Deinde postquam plura de regno Dei,de contemptu mundi , de abnegarione propriæ voluntatis , corporisque castigatione pronunciasset, propositum suum dimittendo illos in quatuor partes orbis,apernit . illi coram seruo Dei humiliter se prosternentes in via cum gaudio spiritus suscipiebant obedientiæ sanctæ mandatum . Ipse vero dicebat cuilibet singillatim . Iacta cogitatum tuum in domino , & ipse te enutriet.Quod verbum B Franciscus solitus erat dicere quotienscunque fratrem aliquem ad obedientiam dirigebat. Mittens ergo eos sic est alloquutus dicens.Consideremus fratres carissimi vocationem nostram ; qua vocauit nos misericorditer Deus,non tantum pro nostra , sed pro multorum salute , vt eamus per mundum exhortando omnes plus exemplo, quàm verbo ad agendam pœnitentiam de peccatis suis;& ad habendam memoriam mandatorum Dei. Et nolite timere,quia pusilli,& insipientes videmur, sed secure annũciate simpliciter pœnitentiam,confidentes in domino ; qui vicit mundum ; qui spiritu suo loquetur per vos,& in vobis ad exhortandum omnes, vt conuertantur ad ipsum,& eius mandata obseruent. Ite ergo annunciantes hominibus pacem prędicantes pœnitentiam in remissionem peccatorum: inuenietis quosdam homines fideles,mansuetos,& benignos ; qui cum gaudio vos , & verba vestra recipient : & per oppositum alios infideles , superbos,blasphemos ; qui exprobrantes resistent vobis , & his,quæ dicetis . Ponite ergo in cordibus vestris patienter , & humiliter omnia tolerare . Cumq; fratres hoc audissent timere cœperũt. Ad quos sanctus ait . Nolite timere;quoniam non post multum tempus venient ad vos multi sapientes,& nobiles , eruntq; vobiscum prædicantes regibus , & principibus , & populis multis. Multi vero cōuertentur ad dominum, & per vniuersum mũdum multiplicabit Deus familiam suam,& augebit. Estote ergo in tribulationibus patientes , in orationibus vigiles,in laboribus strenui,in sermonibus modesti, in moribus granes , & in beneficijs grati: quia pro his omnibus vobis regnum Dei præparatur æternum.Sic ergo cum hæc dixisset,& benedixisset eis , ad tres partes orbis profecti sunt . Ipse vero sciens se alijs datum in exemplum,vt prius faceret,quam doceret,cum vno sociorum versus vnam partem orbis perexit, reliquis à se ad modum crucis,alijs tribus mũdi partibus depuratis . Abierunt ergo viri Dei deuote monita eius obseruantes. Cum autem inueniebant aliquam Ecclesiam,siue crucem, inclinabant se ad orationem , & deuote dicebant. Adoramus te Christe,& benedicimus tibi per omnes Ecclesias , quæ sunt in vniuerso mundo,quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.Credebant enim semper inuenire locum Dei,vbicunque crucem,vel Ecclesiam inuenissent. Quicunque autem videbant eos plurimum mirabantur,eo ꝙ habitu, & vita dissimiles erant omnibus, & quasi siluestres homines videbantur . Quocunq; vero intrabant,ciuitatem.s. vel castellum,aut villam, vel domum,annunciabant primo pacem,confortantes omnes. vt timerent Deum , & amarent creatorem cœli , & terræ , eiusque seruarent mandata.Quidam eos libenter audiebāt;quidam econtrario deridebant,pleriqne eos quæstionibus fatigabant. Quibusdam dicentibus. Vnde estis vos ? Alijs quærentibus ; quis esset ordo ipsorum. Quibus licet esset laboriosum, tot quęstionibus respondere ; simpliciter tamen confitebantur,ꝙ erant viri pœnitentiales de ciuitate Assisij oriundi.Nondum enim or-

do eorum dicebatur religio. Multi vero eos deceptores,& fatuos iudicabant, & nolebant eos recipere in domum suam; ne tanquàm fures eorum res furtim auferrent; propterea in multis locis (illatis multis iniurijs) hospitabātur in Ecclesiarum porticibus,vel domorum. Frater vero Bernardus de Quinta valle cum socio Florentiam aduenientes,post multas susceptas iniurias, cognitus tandem est, & aliquos exemplo,& verbo conuertens ad B.Frāciscum adduxit,videlicet,Asisium,& quia de hoc dictum est supra, fructu & conformitate 8. in tractatu de vita fratris Bernardi in prouincia.B.Francisci, ideo præfata hic vlteriori modo non pono. B. vero Franciscus cum iret cum socio, & frater ille diceret iuxta mandatum.B. Francisci hominibus. Dominus det vobis pacem; quam salutationem.B.Franciscus,Christo reuelante,vt dictum est fructu,& conformitate precedenti,didicerat,prout ipse in suo scripsit testō; quia homines non audierant adhuc fieri ab aliquibus religiosis talem salutationem; inde plurimum mirabantur: & quia per viam sic incedēs frater ipse homines,& mulieres, & existens in agris salutabat. Aliqui cum indignatione dicebant eis. Quid sibi vult ista talis salutatio vestra? ita ꝙ frater ipse incepit ex hoc verecundari: vnde dixit B. Francisco. Dimitte me dicere aliam salutationem,& ait illi.B.Franciscus.Dimitte illos dicere; quia non percipiunt, quæ Dei sunt. Sed neque verecunderis; quoniam adhuc, & nobiles, & principes huius mundi, de hac salutatione tibi, & fratribus reuerentiam exhibebunt. Modico autem elapso post tempore benignus pater Franciscus suę prolis exoptans præsentiam, cum in vnum omnes per se conuocare non posset, per eum orabat hoc fieri,qui dispersiones congregat Israelis.Sicq; factum est, vt absque humana vocatione omnes ex insperato post modicum temporis iuxta eius desiderium (diuina operante clementia)non sine ipsorum admiratione pariter cō uenirent,quando autem se inuicem reuiserūt, tanta iucunditate,& gaudio repleti sunt, ac si nihil recordarentur eorum; quę passi fuerant ab iniquis. Soliciti tamen erant quotidie orate,& laborare manibus suis; vt omnem otiositatem animę inimicam à se penitus effugarēt. Surgebant in media nocte sollicite, & orabant deuotissimè cum immensis lachrimis,& suspirijs. Amore intimo se diligebant, & seruiebat vnus alteri; ac nutriebat eum sicut mater filium vnicum,& dilectum; tantum charitas ardebat in eis, ꝙ facilè eis videbatur tradere corpus suum morti pro salute animæ,vel corporis suorum confratrum: vnde quadam die cum duo ex ipsis fratribus simul irent, inuenerunt quendam fatuum; qui cępit iactare lapides in eos. Videns ergo vnus eorum lapides iactari in alterum,opposuit se statim ictibus lapidum, volens potius se percuti, quàm fratrem suum propter charitatem mutuam; qua flagrabant. Sicque parati erant vnus pro altero ponere vitam suam.Erant etiam in humilitate,& charitate radicati,& fundati in tātum,vt vnus alterum reuereretur tanquàm patrem,& dominum. Atque illi; qui officio prædicationis,vel aliqua gratia præcellebant,humiliores,& vtiliores cæteris videbantur. Omnes quoque se totos ad obediendum præbebant,ad pręcipientis voluntatem se continuo præparantes. Non discernebant inter iustum, & iniustum præceptum; quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum domini voluntatem;& ideo implere pręcepta erat eis facile, & suaue. A carnalibus autem desiderijs abstinebant,semetipsos iudicanres.atque cauentes, ne vnus alterū offenderet vllo modo. Et si quando contingebat, vt alter alteri diceret verbum, quod posset illum turbare, tantū conscientia mordebatur; ꝙ non poterat quiescere donec diceret culpam suam, prosternēs se in terram,vt pedem fratris turbati super os suum poni faceret.Quod si frater turbatus pedem super os alterius ponere nolebat, si erat prælatus ille,qui turbauerat alterum,pręcipiebat illi,vt pedem poneret super os suum Si vero erat subditus,faciebat hoc illi pręcipi à pręlato. Sicque studebant, vt omnis rancor, & malitia fugaretur ab eis,& perfecta semper inter ipsos dilectio seruaretur, satagentes pro posse singulis vitijs singulas virtutes opponere, pręueniente, & adiuuante eos gratia domini nostri Iesu Christi.

Nihil insuper sibi proprium vendicabant, sed libris, & alijs collatis eisdem vtebantur communiter secundum formam ab Apostolis traditam,& seruatam. Cum autem inter eos,& in eis esset vera paupertas, erant tamen liberales,& largi de omnibus sibi pro Deo collatis, libenter dantes ipsius amore petentibus, & maximè pauperibus eleemosynas eis datas. Quando vero ibant per viam, & inueniebant pauperes petentes aliquid, quod præberent, dabant aliquam partem de vestibus suis; licet vilibus. Quandoque enim dabant capucium, diuidentes ipsum à tunica, quandoque manicam, quandoque partem aliquam dissuentes eam à tunica,vt illud Euangelicum implerēt. Omni petenti te tribue. Quando vero declinabant diuites huius seculi ad eos, recipisbāt eos alacriter,& benignè studentes eos reuocare à malo; & ad pœnitentiam prouocare. In paupertate plurimum lætabantur, quia non concupiscebant diuitias; sed omnia transitoria spernebant; quæ possunt à mundi huius amatoribus concupisci; præcipuè vero pecuniam quasi puluerem pedibus conculcabant. Et sicut à patre sancto Franc fuerant edocti,

ipsam

ipsam cum stercore asini æquali pretio,& pōdere ponderabant. Gaudebant in domino cōtinue, non habentes inter se,nec intra se, vnde possent aliquatenus contristari. Quanto enim à mundo erant magis diuisi, tanto Deo erant magis coniuncti, per viam crucis, & semitas incedentes iustitiæ, & obseruationis euangelicę offendicula remouebant,vt postetis iter planum fieret,& securum. Sic ergo patet, secunda fratrum à B. Francisco ad prædicandum missio, & destinatio.

Tertio, siue B. Francisci destinatio tertia fratrum ad prædicandum fuit post approbationem regulę,& confirmationem factam per dominum Papam Innocentium tertium. Nam cū post reuersionem præfatorum octo fratrū ad sanctam Mariam de Angelis; quos ad prædicandum direxerat quatuor alijs sibi adhærentibus ad numerum duodenarium excreuissent B. F. cum duodecim pręfatis socijs Romam pergens, obtenta regulæ confirmatione à D. Innocentio, ac ab ipso habito de prædicanda pœnitentia mandato, & laicis fratribus, qui eum fuerant comitati, suo iussu coronis paruulis factis, vt verbum Dei liberé prædicarét. cum præfatis versus vallem Spoletanam reuersus;vt Euangelium Christi faceret,& doceret: ipse B. Pater non solum prædicare cępit, sed & dictos socios ad prædicandum destinare. Sed in quibus libris voluit fratres suos beatus Franciscus studere? Non certè in libris Aristotelis, & phylosophorum: non Galeni & medicorum: non Tulij & rhetoricorum: non Tholomei & astrologorum,non in libris legum,& decretalium. Sed in quo? Certe dicit frater Bonauentura in quarta parte legendæ maioris. Vacabant diuinis præceptis incessanter; mentaliter potius, quàm vocaliter studio intendētes orationis deuotæ,& quia libris carebant, loco illorum, librum crucis continuatis aspectibus diebus,& noctibus reuoluebant exemplo patris,& eloquio eruditi: qui iugitet faciebat eis de Christi cruce sermonem. Sicque fratres conformes Apostolo Paulo nihil sciebant, nisi Christum, & hunc crucifixum; qui eis factus est sapientia, sanctitudo, iustitia, & redemptio. Qua in re(domino præeunte) fratres, & corda audientium commouebant, & linguas ipsorum dirigente in terris, ad quas pergebant, maximum fructum faciebant. Ipse enim duodecim socios binos,& binos, dirigendo, more Dominico ad diuersas mundi partes ipsos direxit. Fratrem vero Bernardum de Quinta valle misit Bononiam, vt habetur supra, conformitate. 8. tractatu de vita fratris Bernardi, qui post multa suscepta patienter conuicia agnitus à populo,& locum accepit Bononię,& præ nimio honore; qui sibi impendebatur, recedens ad inde B. Franciscum reuersus est,& tunc B. Franciscus prædicatione sociorū multiplicatis fratribus, misit fratres Bononiam, & in Lombardiam ad prædicandum,& morandum,& tandem ipse. B. Franciscus; ut dictum est conformitate præcedenti, & Bononiam,& Lombardiam accessit.

Hac tertia uice. B. Franciscus postquàm socios destinarat, ipse adire Franciam gratia prædicationis elegit cum fratre Masseo, verū cum diuina inspiratione prius Romam adijssent,ad visitandum Apostolorum limina; vt dictum est conformitate. 7. in tractatu de fratre Masseo, beatis Apostolis. B. Francisco apparentibus, non ad Franciam profectus; sed ad vallem Spoletanam est reuersus.

Vice alia Franciam uolnit adire;& usque Florentiam pergens: à Domino Vgone Episcopo Ostien. ordinis protectore prohibitus fuit, & hac uice fratres prędicationibus, & exemplis tantum fructum fecerunt, ꝙ fratres adeo sunt multiplicati, vt B. Franciscus bis in anno ad capitulum apud Sanctam Mariam de Angelis conuocaret, & hæc fuit tertia missio fratrum à B. Francisco.

Quarto, seu vice quarta B. Fran. misit fratres ad prædicandum, dum iam fratribus multiplicatis, ordinasset, quod his in anno fratres ad capitulum conuenirent videlicet in festo Pentecostes,& sancti Michaelis de mense septembris; & hoc in loco sanctæ Mariæ de Angelis: cuius ordinationi fratres obtemperantes conueniebant omnes. In quo capitulo tractabant, quomodo regulam melius possent obseruare; & tunc constituebant fratres per diuersas prouincias: qui populo prædicarent; & fratres alios in suis prouincijs collocarent. Expleto autem capitulo, benedicebat fratribus omnibus,& ad singulas prouincias singulos destinabat. Quicūque ex ipsis habebat spiritum Dei, & eloquentiam idoneam ad prædicandum, siue clericus, siue laicus esset; dabat ei licentiā prædicandi. Ipsi vero benedictionem eius recipientes, cum magno gaudio spiritus, tanquā peregrini & aduenæ ibant per mundum, nihil in via portantes, nisi tantum libros, in quibus possent dicere horas suas. Faciebat namque sancta paupertas; quam solam deferebant pro sumptibus ipsos ad omnē obedientiam promptos, robustos ad labores,& ad itinera expeditos,& qnia nihil terrenū habebant, nihil amabant, nihilque timebant amittere, securi erant vbique nullo pauore suspensi, nulla cura distracti, tamquam, qui absque mentis perturbatione viuebant, & sine sollicitudine diem crastinum, & serotinum hospicium expectabant, multa quidem eis in diuersis partibus orbis inferebantur conuicia, tanquam personis despectibilibus & ignotis, verum amor Euangelij Christi adeo ipsos patiētes effecerat, vt quærerent potius ibi esse; vbi persequtionem paterentur in corpore, quam vbi cognita sanctitate ipso-

te ipſorum mundano poſſent gloriari fauore. Ipſa quoque rerum peuuria ſuperabũdans eis videbatur vbertas; dum iuxta conſilium ſapientis pro magno ipſis minimum complacebat. Quibus B Franciſcus dicebat. In nomine domini, ite bini, & bini per viam humiliter, & houeſte, & maxime cum ſtricto ſilentio à mane vſq; poſt tertiam orantes dominum in cordibus veſtris, & verba otioſa, & inutilia non nominentur in vobis licet enim ambuletis, tamé cõuerſatio veſtra ſit ita humilis, & honeſta ſicut ſi iu eremitorio, aut in cella eſſetis. Nam vbicũque ſumus, & ambulamus habemus ſemper cellam nobiſcum; Frater enim corpus eſt cella noſtra, & anima eſt eremita quæ moratur in cella ad orandum dominum, & meditandum de ipſo, vnde ſi anima non manſerit iu quiete in cella ſua parum prodeſt religioſo cella manufacta. Talis ſit veſtra connerſatio iuter gentes, vt quicunque vos audiet, vel videbit glorioſum patrem cęleſtem, & Deum laudet denote. Nullus per vos prouocetur ad irã, vel ſcandalum, ſed omnes per manſuetudinẽ veſtram ad pacem benignitatem, & concordiam prouocẽtur. Nam ad hoc vocati ſumus, vt vulneratos curemus, alligemus confractos, & erroneos reuocemus. Multi enim nobis videntur eſſe membra diaboli; qui adhuc diſcipuli Chriſti erunt, ſicque informati illi abierunt. Dedit autem illi dominus verbum, & ſpiritum ſecũdum temporis opportunitatem ad proferendum verba acutiſsima penetrantia corda iuuenum, atque ſenum; qui patrem reliuquentes, & matrem, & omnia, quæ habebant ſequebantur fratres, eorum religionis habitum aſſumendo. Vere enim tunc ſeparationis gladius miſſus eſt in terra, dum iuuenes vẽniebant ad religionem dimittentes parentes ſuos in fecibus peccatorum. Illos tamen, quos ad ordinem recipiebant ducebant ſuſcepturos ad B. Franciſcum, ab eo religionis habitũ humiliter, & deuote. Non ſolum autem viri ſic couuertebantur ad ordinem, ſed & multæ virgines, & viduæ ad eorum prædicationem compunctæ ſecundum ipſorum conſilium per ciuitates, & caſtra monaſterijs ordinatis recludebant ſe ad pœnitentiam faciendam. Quibus vnus ex fratribus conſtitutus fuit viſitator, & corrector earum, videlicet frater Philippus Lõgus primus viſitator pauperum daminarũ: qui in labijs ab angelo tactus fuit calculo ignito, vt Iſaias. Similiter, & viri vxorati, & mulieres maritatæ à lege matrimonij diſcedere nõ valentes, de fratrum ſalubri couſilio ſe in domibus proprijs arctiori pœnitentiæ committebant, vnde poſtmodum per B. Franciſcum trinitatis cultorem triplex ordo ex prædictis; ſicut tres eccleſias errexerat, eſt inſtitutus; quorum ordinum quilibet tempore ſuo à ſummo Pontifice extitit confirmatus.

Corpus eſt cella fratris aia vero eſt eremita eã incolens.

Hac vice quarta deſtinationis fratrum B. Frãciſcus ad infideles voluit ipſe perſonaliter accedere ad prædicãdum, ſed prohibitus fuit à Deo, ſic & ad partes infideliũ fratres ad prædicandum direxir Fratrem Egidium cum pluribus ſocijs miſit Thuniciũ; qui cum de naui ad terram deſcendiſſeut; & fidem cæpiſſent feruentiſsime prædicare, Chriſtiani; qui ibi erant timentes; ne ſibi tali prædicatione perſonarũ immineret periculum, ipſos fratres cęperunt, & poſuerunt in naui, & contra velle eorum ad partes fidelium remiſerũt. Miſit etiam B. Franciſcus fratres ad prædicandum ſaracenis; qui tunc morabantur in ciuitate Hyſpalenſi; & in Hyſpania; & in Marochio, ſed fratres illuc direxit, ſcilicet frarrem Vitalem; ſed iſte remanſit in reguo Aragoniæ, alij acceſſerunt ad ſaracenos, ſcilicet fratres Beraldus, Adiutus, Accurſius, Petrus, & Otto, qui glorioſo martyrio ſnnt corouati quorum exemplo prouocatus ſanctus Antonius noſter o.dinem intrauit minorum. Tempore etiam B. Franciſci quidam frater laicns paſſus eſt martyrium; vt dictum eſt de iſtis frnctu, & conformitate 8.

In hac miſsione qnarta (vt credo) euenit illnd; quod ponit frater Bonauentura in quarta parte maioris legendæ dicens, quod fratres aliqui, cum prædicationis cauſa partes adiiſſent infidelium, contigit, vt quidam ſaracenus pietate ductus pecuniam eis offerret pro neceſſario victu; illis autem recuſantibus accipere. ad miratus eſt ille cernens, quod iuopes erant, intelligẽs tandem, quod amore Dei panperes effecti pecuniam poſsidere uolebant; tanta eſt eis affectione coniunctus, vt offerret ſe ad miniſtrandum neceſſaria omnia, quamdiu facultatum ſibi aliquid ſupereſſet, & hæc fuit quarta fratrum miſsio ad prædicandum per beatum Franciſcnm.

Quinto miſit fratres B. Franciſcus ad prædicandum; quando nono anno ab incęptione religionis multiplicatis nnmero, & meritis fratribns electi fuerunt miniſtri, & miſsi cum aliquot fratribus ad prædicandum, quaſi per omnes mundi prouincias; in quibus fides catholica colitur, & obſeruatur. Qui recipiebantur in aliquibns prouincijs; ſed non permittebantur prædicare, & habitacula cõſtruere, de quibuſdam vero prouincijs expellebant eos, ne forte eſſent homines infideles; quia licet dominns Innocentius papa ordinem, & regulam approbaſſet eorum; non tamen hoc ſnis litteris confirmauit; & propterea fratres à clericis, & laicis tribulationes plurimas ſnnt perpeſsi, vnde ex hoc compulſi ſunt fratres fugere de dinerſis prouincijs; atque ſic anguſtiati, & afflicti; nec non, & à latronibus ſpoliati, & verberati, ad beatum Franciſcum cum magna amaritudine ſunt reuerſi, hæc enim paſſi erant quaſi in omnibus partibus vltramontanis; vt in Alemania;

nia; Vngaria; & alijs pluribus, & sic tunc euenit; quod dictum est conformitate præcedenti; quòd fratres rogabant B.Franciscum, vt peteret priuilegium, quod possent populo irrequisitis Episcopis, & clericis alijs prædicare, & ipse habuit respondere, quòd nolebat, vt dictum est. Veruntamen omnia illata prædictis fratribus notificauit B. Franciscus D. Vgoni protectori ordinis cardinali Ostien.

Sexto misit B.Franciscus fratres quando scilicet secundam regulam; qua vtimur nunc perfecerat; & per D.Papam Honorium Pontificatus sui anno 8.cum bulla confirmata fuit in capitulo sequenti, quod credo fuisse illud; in quo vltra quinq; millia fratrum multitudo fuit, de quo habetur conformitate 4. in dicto capitulo generali data licentia à B.Fran.ministris recipiendi fratres ad ordinem, misit eos ad prouincias supradictas ad prædicandum, & morandum, portantes litteras cardinalium cum regula bulla Apostolica confirmata. Sic itaq; morantibus, & prædicantibus fratribus in illis prouincijs multi videntes eorum humilem, & sanctam conuersationem, atque audientes eorum verba altissima mouentia, & inflammantia mentes ad amorem Dei, & pœnitentiam faciendam, venerunt ad ipsos; & sanctæ religionis habitum feruenter, & humiliter susceperunt. Tunc B.Fran, misit cum pluribus fratribus fratrem Pacificum regem versuum; qui viderat B. Franciscum duobus ensibus valde fulgentibus in modum crucis transuersaliter existentibus consignatum, ministrum in Franciam. Et dictus frater Pacificus custodem Parisiensem fecit fratrem Angelum de Pisis, qui primus fuit qui parisiensem conuentum ædificauit. Deinde per Beatum Fran. frater Angelus de Pisis prædictus factus est minister Angliæ; & missus illuc cum aliquibus fratribus, & specialiter cum fratre Alberto de Pisis, qui eidem successit in officio ministeriatus; & demū cum esset minister Angliæ, electus est tertius post beatum Fran.generalis minister ordinis, de quibus dictum est conformitate 8.Sed quē fructum fecerunt in partibus Angliæ, patet ex dictis fructu 8.& conformitate, & fructu 9. Abbas enim de abidon factus est frater minor Episcopus Erphordien. dominus Rodulphus, Episcopatu dimisso, factus est frater minor, & & alij plures magistri in theologia facti sunt fratres minores. Sic & Parisiis & in Francia & in Alemania multi solēniter præbendati, multi magistri in sacra pagina, & multi nobiles facti sunt fratres minores, de quibus dictum est conformitate 8.& 9.

Qualiter autem B. Fran. præmonuerit fratres prædicantes; & si in parte dictum sit conformitate præcedenti; aliqua tamen sunt hic addenda: sed copiosius habentur conformitate sequenti ca.12.de prædicatore. Nolebat enim beatus pater sanctissimus Franciscus fratres suos esse cupidos sciētia, & libris; sed volebat, & prædicabat eis, vt studerent fundari super sanctam humilitatem, & imitari puram simplicitatem, sanctam orationem, & dominam paupertatem, & hanc solam dicebat viam securam ad salutem propriam, & aliorum ędificationem faciendam; quoniam Christus ad cuius imitationem sumus vocati, hanc solam nobis ostēdit, & docuit verbo pariter, & exemplo. At ipse pater futura prospiciens cognoscebat per spiritum sanctum; & multotiens fratribus dicebat, quod multi fratres occasione ędificandi alios dimitterent vocationem suam videlicet sanctam humilitatem, puram simplicitatem, orationem, & deuotionem atque dominam nostram paupertatem, & contingetur illis, quod vnde putabāt magis imbui idest impleri deuotione, & accendi amore, & illuminari Dei cognitione propter intellectum scripturæ; inde occasionaliter remanebunt intus frigidi, & vacui, & sic ad pristinam vocationem redire non poterunt; quia tempus viuendi secundum vocationem suam in vano, & falso studio amiserūt, & timeo, quod illud, quod videbuntur habere auferetur ab eis; quia id; quod datum erat illis idest vocationem suam tenere, & imitari penitus neglexerunt, & dicebat. Sunt multi fratres; qui totum suum studium, & totam sollicitudinem suam ponunt in acquirendo scientiam, dimittentes vocationem suam extra viam sanctæ orationis, & sanctæ humilitatis mente, & corpore euagando: qui cum populo prædicauerint, & nouerint aliquos inde ædificari; vel ad pœnitentiam cōuerti inflantur, & extollunt se de opere, & lucro alieno; cum tamen magis in condemnationem, & præiudicium suum prædicauerint; & nihil ibi secundum veritatem operati fuerint, nisi tanquam instrumenta illorum, per quos vere dominus fructum huiusmodi acquisiuit. Nā quos credunt per scientiam, & prædicationē suam ædificari, & ad pœnitentiam conuerti, dominus orationibus, & lachrimis sanctorum pauperum humilium, & simplicium fratrum ædificat, & conuertit; licet ipsi sancti fratres illud nesciant (vt plurimum) sic enim est voluntas Dei, vt illud ignorent; ne inde valeant superbire. Isti sunt fratres mei milites tabulæ rotundæ, qui latitant in desertis, & in remotis locis, vt diligentius vacent orationi, & meditationi, sua, & aliorum peccata plorantes, viuentes simpliciter, & humiliter conuersantes; quorum sanctitas à Deo cognoscitur, & aliquā fratribus, & hominibus est ignota. Horum animæ ab angelis domino præsentabuntur; tunc dominus ostendet illis fructum, & mercedem laborum suorum videlicet multas animas; quę suis exemplis orationibus, & lachrimis sunt saluatę, & dicet illis, filij mei dilecti, ecce tot, & tales

Nota quæ B.F.Fratribus dicebat.

tales animæ saluatæ sunt vestris orationibus, lachrimis,& exemplis, & quia super pauca fui stis fideles, supra multa vos constituam. Alij enim prædicauerunt, & laborauerunt sermonibus sapientiæ, & scientiæ suę, & ego meritis vestris fructum salutis operatus;ideo suscipite mercedem laborum eorum,& fructum meritorum vestrorum;qui est regnum ęternum,quod per humilitatis, & simplicitatis vestrę atque orationum,& lachrimarum vestrarum violentiam rapuistis. Sic isti portantes manipulos suos idest fructus,& merita sanctę humilitatis, & simplicitatis suæ intrabunt in gaudium domini lætantes,& exultantes.Illi vero; qui non curauerunt;nisi scire,& alijs viam salutis ostendere nil operantes pro se,ante tribunal Christi stabunt nudi,& vacui, solius confusionis verecundię,& doloris manipulos deferentes,tūc veritas sanctę humilitatis,& simplicitatis, sanctęque orationis, & paupertatis,quęest vocatio nostra,exaltabitur,glorificabitur,& magnificabitur. Cui veritati ipsi inflati vento scientię detraxerūt vita,& vanis sermonibus sapientię suæ dicentes ipsam veritatem esse falsitatē; & esse cęcos eos, qui ambulauerunt in ueritate crudeliter persequentes; tunc error,& falsitas opinionum suarum, per quas ambulauerunt; quas veritatem esse prædicauerunt; per quas in cęcitatis foueam multos precipitauerunt in dolore, confusione, & verecundia terminabitur; & ipsi cum suis tenebrosis opinionibus in tenebras exteriores cum tenebrarum spiritibus demergentur.

Nota. Dicebat etiam B. Franciscus Fratres mei; qui scientię curiositate ducuntur in die tribulationis inuenient manus suas vacuas; ideo vellem eos magis roborari virtutibus; vt cum tempus venerit tribulationis secum haberent in angustia dominum.Nam,& ventura est tribulatio; qua libri ad nihilum vtiles in fenestris,& latebris proijcientur. Non hoc dicebat, quòd lectio sanctę scripturę sibi displiceret;sed vt à superflua cura discendi retraheret vniuersos,malebat enim ipsos charitate bonos, quàm scientiæ curiositate sciolos,Ponderabat etiam tempora nō longe ventura, in quibus sciebat iam scientiam inflatiuam debere esse occasionem ruinę;vnde B.Fran.post mortem suam quendā sociorum suorum prędicationum studio nimis intentum apparens ei, reprehendit eum, atque prohibuit,iussitque illi,vt studeret viam humilitatis,& simplicitatis incedere.

Insuper B. Franciscus ministros,& prędicatores admonebat, & inducebat ad humilitatis opera exercenda;dicebat enim quod propter prælationis officium, & sollicitudinem prædicandi, non debent dimittere sanctam orationem,& deuotam; ire pro elimosyna; aliquando operari manibus suis; & alia humilitatis opera facere;sicut alij fratres propter bonum exemplū,& lucrum animarum suarum,& aliorum,& dicebat Multum enim ędificantur fratres subditi,cum eorum ministri vacant libenter orationi, & inclinant se ad opera humilitatis, & obsequia vilitatis. Aliter enim non possunt absque sui confusione, præiudicio,& condemnatione de hoc fratres alios admonere: oportet enim exemplo Christi prius facere, quàm docere, ac simul facere, & docere. Hæc B.Franciscus.

Multa alia B.F.habuit dicere prædicatoribus fratribus,vt patet fructu sequenti cap.de prædicatore. Dictis ergo beati patris primi fratres per omnia inhærentes maximum suis prædicationibus effecerunt fructum; & quod fratres tam tempore B. Fran.quàm post eius monitis,& inductione magnum fecerint fructum, patere potest si attendatur primo multitudo locorum ordinis; in quibus locis quidam fratres vita prædicarunt, & exemplis miraculis coruscantes.Quidam tam verbo, & vita,quā miraculis,vt fratres clerici.Quidam saltem verbo incessanter docent, & populum ad bonum erudiunt,& inducunt. Et pro euidentia dicendorum est sciēdum,quòd beato Fācisco oranti in ecclesia sancti Iacobi, ad quam visitandam ipse cum socijs accesserat, reuelatum est à domino; quod vbiq; loca caperet, quia suus ordo per totum orbem erat dilatandus, & sic ipse B.Fran.dixerat domino cardinali Ostien si eum prohibenti, ne ad partes vltramontanas accederet.Domine putatis vos, quod dominus solummodo propter istas prouincias miserit fratres? sed dico vobis in veritate, ꝙ dominus elegit, & misit fratres propter profectum, & salutem animarum omnium hominū huius mundi; & non solum in terris fidelium; sed in terris infidelium recipientur,& multas animas lucrabuntur; & sic factum est; ꝙ quasi non est terræ angulus,vbi non sit fratrum minorum aliquis locus,vt iuxta dictum prophetæ Dauid dictum de Apostolis, & de Apostolicis fratribus beati Fran. ordinis possit dici. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ad quod videndum. Primo videndum est de locis fidelium, idest in terris fidelium ædificatis, & Primo in Italia.Secundo extra Italiam,& demum secundo de locis in terris infidelium situatis. Quantum ad Italiam incipiendo à prima prouincia ordinis videlicet beati Francisci. Nota.

De Prouincia S. Fran.

PRouincia sancti Fran.habet loca 80.diuisa per 9.custodias.Custodia Assisi habet 9. loca scilicet.

Locum de Assisio. In quo sunt hi solemnes prædicatores,verbo, vita, & miraculis prædicantes,in vita, & post mortem. Primus est B. Pater noster Fran. Secundus frater Bernardus de quinta valle.Tertius frater Siluester. Quartus

tus frater Electus. Quintus frater Leo. Sextus frater Gulielmus de Anglia. Septimus frater Angelus de Reate. Octauus frater Masseus Marignani. Nonus frater Rufinus Decimus frater Guido de Senis laicus. Vndecimus frater Egidius de Capocijs. Duodecimus frater Valentinus de Narnia. Quales hi fuerint, dictum est supra fructu 8. & conformitate in tractatu de prouincia S. Fran. Habet etiam locum sanctæ Mariæ de portiuncula, siue de Angelis; vbi ordo minorum incępit, in quo iacent prædicatores singulares miraculis corruscantes. Frater Petrus Cathanij, quatuor de socijs beati F. Frater Iacobus, & Ioannes.

Locum sanctæ Claræ, vbi beatus Fran. fuit primo tumulatus; & ibi iacet nunc beata Clara cum multis sanctis fratribus, & sororibus.

Locum sancti Damiani: cuius Ecclesiam cruci fixi mandato B. Fran. reparauit; & multa mira ibi fecit Deus per ipsum beatum Fran. & B. Claram, sicut acta vtriusque attestantur; in dicto loco beatus Fran. ex patientia infirmitatis oculorum à Deo subarratus fuit de regno obtinendo æternorum, & beata Clara multa miracula fecit; vt eius legenda docet 42. annis ibi stetit.

Locum de Carceribus, siue montis Subasii; in quo fuerũt hactenus fratres sanctissimi, & nũc exemplo suo dum ibi stant pœnitentiam per agendam prędicantes.

Locum de Spello, in quo inter alios fuit frater Andreas sacerdos, & prædicator maximus fulgens in vita, & post mortem miraculis.

Locum de Vectonio, in quo sunt duo prędicatores præclari in vita, & post mortem signis, prædicantes scilicet Frater Ioannes de laudibus, & Frater Iordanus laicus sanctissimus.

Locum de Insula, vbi fuit sepultus ille prædicator excellens frater Corradus de Offida, qui quinque mortuos suscitauit.

Locum de Rochiciola; in quo multi sancti fratres fuerunt, qui suo tempore vita, & verbo homines informarunt.

Custodia Perusi habet.

Locum de Perusio, in quo iacet ille vir sanctitate præclarus frater Egidius raptus ad tertium cœlum, scientia, verbo, & vita singularissimus. Iacent ibi tres alij sanctissimi fratres, scilicet frater Corradus de Offida translatus de loco insulæ Perusium; frater Ventura, & frater Nicolaus de Assisio signis in vita, & post mortem homines quotidie informantes. Multi etiam fratres egregij prædicatores fuerunt de Perusio, & in sacra pagina magistri, eorum lingua erudita populum edocentes.

Locum de Monte, qui est in Perusio, in quo sanctus frater Egidius longo tempore stetit; & famosum fecit, & facit sua singulari conuersatione.

Locum de Agello, in quo loco sanctus frater Egidius fuit raptus à post vesperas vsque ad galli cantum; & demum apparuit tantũ lumẽ, quod lumen lunæ obsorbuit, & accepit.

Locum de Cibotollo', in quo sanctus Ludouicus noster claret signis, & miraculis gloriosis.

Locum de Diruta, vbi etiã frater Egidius moram fecit.

Locum de Marciana.

Locum de Corciano.

Locum de Pręgio.

Locum de Ferneto.

Locum de Ciuitella.

Locum Montis Iouis, in quo iacet frater Sensus homo magnæ contemplationis, & raptus, & illuminationis.

Locum de Insula laci Perusini, vbi beatus Frã. fecit vnam quadragesimam, in qua solum medietatem vnius panis parui comedit, in quo loco ipse beatus Fran. multis corruscat signis.

Locum Montis lucidi, quem fecit Papa Martinus.

Locum sanctæ Mariæ de Angelis, vbi iacet frater Phylippus socius beati Francisci, & primus visitator sororum.

Custodia Castelli habet.

Locum de Castello, in quo iacet frater Iacobus laicus, qui multis claruit miraculis.

Locum de Burgo sancti Sepulcri, in quo iacet frater Rainerius laicus, qui duos mortuos suscitauit; & alios vltra 59. (vt patet instrumento publico) a diuersis infirmitatibus liberauit.

Ad quatuor miliaria ad Burgum Sancti Sepulcri in montibus, est locus mõtis casalis, in quo beatus Fran. stetit, & fecit plura, & præcipuę tres famosissimos conuertit latrones, qui hoc modo sunt conuersi. Cum enim B. Fran. ad dictum locum accessisset; quidam iuuenis nobilis de Burgo accedens ad beatum Fran. rogauit eum, vt ipsum ad ordinem reciperet, cui beatus Fran. respondit. Fili, tu es iuuenis delicatus, & nobilis, forte paupertatem nostram, & asperitatem non poteris sustinere. Et ille respondit. Pater Nonne estis homines vos, sicut & ego? Sicut ergo vos; qui estis mei similes sustinetis; sic & ego cum Dei adiutorio, potero sustinere. Quæ responsio multum placuit beato Fran. & statim recepit eum, & benedixit ei, & frattem Angelum eum appellauit. Qui ita gloriose se habuit; quod paulo post beatus F. in dicto loco montis Casalis eum guardianũ instituit. Huic fratri Angelo semel, cum S. F. diceret, quod iret ad burgum sancti Sepulcri; & nunciaret populo quomodo esset prædicaturus eis die tali; & ipse propter parentes ire distulisset, beatus Fran. mandauit eidem, vt nudus illuc accederet, & prædicta nunciaret. Cui, cum frater Angelus diceret. Pater, quid ex hoc habebo? Respondit S. Fran. Securo te, quod habebis vitam æternam. Statim frater Angelus (hoc audito) cum summa alacritate nudus

nudus per beatum Fran. iniuncta perfecit. Dú
ergo dictus frater Angelus esset in dicto loco
de Casali guardianus, in illis diebus erant tres
famosi latrones in partibus illis, qui vndique
multa maleficia perpetrabant. Hi die quadam
ad iam dictum locum accedentes rogauerút
fratrem Angelum guardianum, vt eis de come
stibilibus prouideret. Ipse vero guardianus
eos rigida reprehensione exarguens dixit eis.
Vos fures, & seuissimi homicidæ, non solum
erubescitis labores aliorum prædari, sed insu-
per præsumitis, vt effrótes eleemosynas seruis
Dei exhibitas deuorare, cum sitis digni, quod
terra vos non sustineat, quia nullum hominem
reueremini, & Deum, qui vos creauit contem
nitis, ite ergo pro factis vestris, & huc amplius
non accedatis. At illi indignati plurimum re-
cesserunt. B. vero Fran. iuerat pro quæsta; &
portauerat vnam tascham de pane; & vnam zu
cham de vino. Cui cum frater Angelus, quæ fa
cta erant, & dicta retulisset B. Fran. eum valde
dure redarguit dicés, quòd impiè gessit; quia
peccatores melius reducuntur cum dulcedine
pietatis, quàm cum increpatione crudeli. Ná,
& Christus magister noster, cuius Euangelium
obseruare proposuimus, ait. Non est opus va-
lentibus medicus; sed male habentibus, & non
veni vocare iustos; sed peccatores, & ideo fre
quenter cum peccatoribus manducauit. Qua-
re ergo contra charitatem, & contra exemplú
Iesu Christi fecisti: per sanctam obedientiam
tibi præcipio; quod statim accipias hanc ta-
scham panis, & vasculum vini, quæ acquisiui-
mus; & sollicite per montes, & valles dictos
quæras latrones donec inuenias; & postea co-
ram eis genuflectens, de incurialitate, & cru-
delitate tua dicas eis humiliter culpam tuam;
& roga eos ex parte mea, quod amplius mala
ista non faciant; sed Deum timeant; & proxi-
mum non offendantur, & si hinc fecerint, ego
promitto eis de necessarijs prouidere conti-
nue pro ipsorum sustentatione, & cum hæc hu
militer dixeris, reuertaris. Interim autem S. F.
pro eis rogabat dominum; ut ipsorum corda
ad pœnitentiam emolliret. Frater autem An-
gelus pergens omnia sibi imperata perfecit,
vnde factum est, quòd eleemosynas illas cú la-
trones illi à sancto Fran. transmissas comede-
rent, adinuicem conferre cęperunt, & dicere.
Heu nos miseros infelices, quam durus infer-
nalis cruciatus expectat; qui pergimus non so
lum homines prædando, & vulnerando; sed
étiam mutilando, & occidendo; & tamen de
tam horrendis sceleribus, & homicidij, nullo
modo Dei timore, & conscientiæ, compunctio
ne stimulamur; & ecce iste S. Frater, qui venit
ad nos modo propter aliqua verba valde iusta
propter nostram malitiam in nos irrogata, se
coram nobis tam humiliter accusauit Et insu
per sancti patris Francisci tam liberale promis

sum retulit; & vini beneficium attulit charita
tis. Vere isti sunt sancti Dei; qui cęlestem pa-
triam promerentur. Nos vero filij perditionis
æternæ; qui flammas vltrices quotidie nostris
nephandis operibus nobis cumulamus. Nescio
vtrum de patratis facinoribus, & commissis
flagitijs possimus à Deo misericordiam inue-
nire. Vno verbo ipsorum prædicta verba dicen
te, & reliqui duo dixerunt. Quid ergo facien-
dum est nobis? Et ille. Eamus inquit ad fra-
trem Franciscum, & si ipse nobis confidentiá
tribuat, quod possimus de peccatis nostris mi
sericordiam a Deo inuenire, quicquid ipse
mandauerit faciemus, vt possimus animas no
stras de inferni baratro liberare. In quo consi-
lio omnes tres pariter consenserunt, & vene-
runt festinanter ad beatum Fran. dicentes. Pa
ter, nos propter multa, & pessima scelera no-
stra non confidimus posse Dei misericordiam
inuenire, sed si tu confidis, quod Deus nos ad
suam misericordiam recipiat, ecce parati su-
mus tecum pœnitentiam agere, & in omnibus,
quæ præceperis obedire. Quos B. Fran. beni-
gne, & charitatiue recipiés, exemplis eos mul
tiplicibus exhortando, certos eos de inuenien
do Dei misericordiam, reddidit. Insuper se il
lis acquisiturum à domino ipsam misericor-
diam, & gratiam repromisit, instruens illos, &
ostendens quomodo diuinæ misericordiæ im
mensurabilis magnitudo, cuncta peccata no-
stra, & si infinita essent, præcellit, & quomodo
testante Euangelio, & Apostolo. Paulo, Christus
benedictus in hunc mundum pro peccatori-
bus venit redimendis; propter quæ tá salubria
hortamenta tres prædicti latrones abrenun-
ciauerunt mundo; & recepti à sancto patre si-
bi tam habitu, quàm animo adhæserunt. Duo
autem ipsorum paruo tempore viuentes, post
laudabilem mutationem de præsenti seculo
(domino ipsos vocante) migrauerunt. Tertius
vero superstes considerans multa, & magna
peccata; quæ fecerat, tali se pœnitentiæ sube-
git, quod per 15. annos (exceptis communibus
quadragesimis) quas sicut alij faciebat, conti-
nuo ter in septimana panem tátum, & aquam
comedebat; & contentus tantum vna tunicula
incedebat discalciatus continue; & post matu
tinum nunquam dormiebat. Infra vero illud
15. annorum tempus S. Franciscus transiuit de
hoc mundo ad patrem, & patriam cœlestem.
In hoc siquidem loco montis Casalis venie-
bant, & alij latrones pro pane aliquando: sed
quidam fratres dicebant, quod non erat bonum
dare illis eleemosynam. Alij vero ex compas
sione dabant admonendo eos, & inducendo
ad pœnitentiam: Et cum fratres super hoc re
quirerent à B. F. qui ad locum tunc venerat
consilium: an esset bonum dare eis eleemosy
nam. Respondit. Si feceritis, sicut ego dicam
vobis, confido in domino, quòd lucrabimini

animas eorum. Ite ergo,& acquirite de bono pane,& de bono vino, & deferte ipsis in siluā, vbi morantur,& clamate dicentes.Fratres latrones, venite ad nos; quia fratres sumus, & portamus vobis de bono pane, & de bono vino. Illi statim venient. Vos autem extendite tobaleam in terra, & desuper ponite panem, & vinum,& seruite eis humiliter, & lætanter, donec manducauerint.Post comestionem vero dicetis eis de verbis domini, & finaliter petatis ab eis amore Dei hanc petitionem, vt.s. promittant vobis, quòd non percutient aliquem;nec alicui malum faciant in personam. Si enim omnia simul petetis nō vos exaudient; & ipsi propter humilitatem,& charitatem vestram statim promittent vobis. Altera autem die propter bonam promissionem apportate eis cum pane,& vino, oua,& caseum; & seruitis eis,donec comederint, & post comestionem dicatis eis. Quid hic statis tota die ad moriendum famæ, & tolerandum tot aduersa, & cur hic facitis tot mala opera voluntarie, pro quibus perditis, animas vestras, nisi ad dominum conuertamini? Melius est, vt domino seruiatis,& ipse in hoc seculo tribuet vobis necessaria corporis, & finaliter saluabit animas vestras. Tunc eis dominus inspirabit, vt propter humilitatem,& charitatem vestrā; quam illis ostenderitis,conuertantur. Fecerūt itaque fratres omnia sicut eis dixit.B.F.& ipsi latrones per gratiam, & misericordiam Dei exaudierunt ad litteram, de puncto in punctū omnia,quę fratres ab eis humiliter petierunt: immo propter humilem familiaritatem fratrum circa eos cęperunt,& ipsi fratribus similiter seruire portantes in humeris suis ligna vsque ad Eremitoriū, & tandem aliqui ex ipsis intrauerunt religionem. Alij vero cōfitentes peccata sua egerunt pęnitentiam de commissis, promittentes in manibus fratrum de cætero se velle viuere de labore manuum suarū, & nunquam similia perpetrare. Multa mira fecit beatus. Fr. in hoc loco montis Casalis, sed hic locus à fratribus relictus, incolitur modo per fratres de tertio ordine ibidem pœnitentiam agentes.

Habet etiam custodia castelli locū de Fracta.
Locum Monronæ.
Locum Cerbaroli: vbi etiam B.F. stetit.
Locum de Citerna: vbi.B. F. fecit miraculum de formicis, & de muliere portata per demones; quæ eius impediebat prædicationem.

Custodia Tudertina habet.

Locum de Tuderto: in quo miraculis prędicant cōtinuè frater Gulielmus qui tres mortuos inscitauit. Frater Rogerius, de quo fit mandato Apostolico ibidem festum. Frater Petrus de Gallicolo, & frater Iacobus Benedictoli. Alij fratres fuerunt ibi notabiles.s. magister Matthæus de Aqua Sparta Cardinalis: qui opus fecit pulcherrimum ad prędicandum. Et frater Bentiuenga Cardinalis.
Locum de Amelia: qui prædicātem ante mortem,& post habuit fratrē Simonem de Corsciano miraculis corruscando.
Locum de Aqua Sparta, de quo fuit magister Matthæus Cardinalis.
Locum de Eremita deuotissimum: quem fecit beatus pater F. & continuè tenuit fratres regulam ad litteram obseruantes.
Locum de sancta Illuminata: in quo iacent dno sancti.s. Tientealbene, & frater Ioannes de Aluiano, qui miraculis aduocant ad vitam perfectam Christicolas indesinenter.
Locum de Montaione.
Locum de Pantanellis.
Locum de Lognano.
Locum de Canali.

Custodia Engubina habet.

Locum Engubij: in quo miraculis prædicauit frater Thomas etiam post mortē.
Locum de Gualdo.
Locum de Nuceria: in quo beatus Franciscus fecit illud insigne miraculum,quo cuiusdam medici filium primogenitum prius occidit, & cōtritum suscitando restituit.
Locum de Capricornio.
Locum de Collestacialio.

Custodia Narniensis habet.

Locum de Narnia: in qua iacet frater Matthæus, prædicationem suam firmans multis signis: habuit multos prædicatores præclaros etiam nostris diebus.
Locum de Interannis: vbi B.F. prædicauit,& miracula fecit,vt dictum est cōformitate precedenti. ibi gloriosè prædicant signis fratres Petrus de Podio,& Simon de Campo regali.
Locum sancti Gemini: in quo beatus Franciscus vxorem cuiusdā sui hospitis à demonio, à quo vexabatur, liberauit.
Locum Pedis luci.
Locum Stranconij: in quo fuerunt fratres deuoti verbo,& exemplo populum assiduè informantes.
Locum de Carbio,& locum de Arrone.

Custodia vallis Spoletanæ habet.

Locum Fulginei, vbi prædicant,& docent continuè de regno Dei, Frater Hermanus, & Frater Martinus suis signis, & assiduis miraculis.
Locum Spoleti,vbi Frater Simon in vita prædicator insignis, innumeris miraculis corruscādo, etiam post mortem clamat conuerti ad dominum. Id ipsum peragit sanctus Frater Theodaldus in dicto loco tumulatus.
Locum de Treuio.
Locum Iani.
Locum de Pistia, vbi clamat suis assiduis miraculis, & prędicat sanctus Frater Ioannes de Vallibus.

Locum

Locum montis Falconis.
Locum Meuanij: in quo Frater Nicolaus de Pater noster suis signis prædicationem agit ad populum.
Locum de Môte luco prope Spoletum: in quo fratres sunt vita austera cętum mundi ad bonum prouocantes.

Custodia Montanorum habet.

Locum de Nursia: in quo frater Antonius prædicat suis signis.
Locum Cassiæ: in quo Frater Pax clamat ad populum suis virtutibus, & miraculis.
Locum de Iusso.
Locum montis sancti Martini.
Locum Cerreti.
Locum Vallis.
Locum Hospitalis.
Locum Occosij.
Locum sanctæ Marię Magdalenę.

Custodia regni habet.

Locum montis Regalis.
Locum Leonissæ.
Locum Lapostæ.
Locum montis Leonis.
Locum Arquati: in quo Frater Paulus suis signis prædicationem facit continuè.
Locum Matricis.
Locum de Monticellis.
Locum Accumuli.
Locum ciuitatis Regalis, & ista sunt loca, quæ sunt in prouincia sancti Francisci; in quibus fratres, vita, & verbo notabiles fuerunt, & sunt: qui prędicationibus, & exemplis ad dominum multos conuerterunt.

De prouincia Marchiæ.

Prouincia Marchię habet septẽ custodias.
Custodia Esculana habet.
Locum de Esculo: in quo fuerunt egregij prędicatores: videlicet sanctus Frater Corradus; de quo festum agitur ibidem. Frater Hieronymus in theologia magister, & Papa Romanus: vocatus Nicolaus quartus. Frater Iacobus de Esculo in theologia magister, & plures alij sufficientia, & vita famosi.
Locum de Pignano: de quo extitit oriundus magister Franciscus Rubeus de Marchia suo tempore prædicatione, & alijs valde clarus.
Locum de vena Rupta.
Locum sanctæ Victoriæ.
Locum Pulegij.
Locum montis Alti.
Locum Castilionis.
Locum Ripe Transonis: de quo fuit magister Ioannes: qui tempore suo nullum habuit verbo, & ingenio potiorem, vt eius scripta testantur.
Locum montis Falconis.
Locum de Offida: de quo extitit oriundus sanctus frater Corradus de Offida: insignis prædicator, & sanctus.

Locum de monte Florum: qui illum virum habuit excellentem scilicet fratrem Gentile; magistrum in theologia, & Ecclesiæ Romanę Cardinalem.
Locum de Apia viua.
Locum de Furce.
Locum de Corlignano.

Custodia Camerini habet.

Locum de Camerino: cuius est prędicator assiduus frater Ioannes de Parma, theologię magister, & ordinis minorum generalis minister: suis claris, & innumeris miraculis.
Locum de Tolentino.
Locum de sancto Seuerino: in quo iacet frater Bentiuola prædicans continuè suis claris operibus, & signis.
Locum de Monte sancto.
Locum ciuitatis Nouæ: de hoc siquidem loco fuit quidam sanctus frater Iacobus valde spiritualis, & deuotus: qui in oratione multotiens rapiebatur; & multas consolationes in oratione percipiendo, rogauit guardianum, vt eum ab officio coquinæ, quod faciebat, & alijs officijs absolueret, vt liberius orationi vacare posset: cui Guardianus annuendo dixit. Ego omnia faciam, vt orationi vacare possis si placet; vnde ipse Frater Iacobus absolutus à coquina, & alijs officijs: statim omnem perdidit gratiam, quam prius in oratione habebat: quod cernens cum maximis lachrimis rogauit, vt eum reponeret, vt prius in coquina, & statim, vt fuit in officio repositus humilitatis, gratiam quam amiserat recuperauit.
Hic post multa patrata miracula requieuit in domino; sepultus in Ecclesia seculari: vbi assiduis prædicat miraculis.
Locum de Macerata.
Locum montis Luponis.
Locum de Trabe bonantis: in hoc loco, vt daret potum ædificantibus ipsum locum, beatus Franciscus oratione fontem aquæ conuertit in optimum vinum: in hoc loco dum staret frater Bentiuola: de quo dictum est supra, & solus custodiret quendam leprosum, à loco obedientia coactus recedere, & nolens ipsum leprosum relinquere, inuoluto eo in pannis, & in humeris posito, in paruo tempore scilicet ab aurora vsque ad ortum solis, per quindecim miliaria de loco Trabæ, vsque ad montẽ sancti Vicini portauit: quod si aquila fuisset sic in breui non potuisset volare. Multi sancti fratres in hoc loco degerunt informantes populum prædicatione, tam morum, quã doctrinę.
Locum de Serra.
Locum de Murro: de quo fuit frater Ioannes de Murro in theologia magister ordinis minorum generalis minister, Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesię Episcopus Portueñ. prote-

ctor ordinis minorum, & ordinis sanctæ Claræ: qui beatum Ludouicum filium regis Caroli primogenitum, ad ordinem, & professionē recepit: in hoc loco de Murro clamat tuba miraculorum, & populum informat frater Masseus: qui cum esset plebanus, & fratrem Bentiuolam in aere subleuatum vidisset, dimisso mundo, factus est frater minor perfectissimus.
Locum Ploctati.
Locum montis milonis.

Custodia Anconitana habet.

Locum de Ancona nouum: sed in antiquo loco sanctus Frater seruus Dei de Barbino, vidit fratrem Petrum de Monticulo per sex cubitos in aere leuatum, vsque ad pedes crucifixi.
Locum Forani.
Locum de Auximo: in quo suis miraculis prædicat frater Chatalanus zelator altissimę paupertatis.
Locum de Rachaneto; quem sua vita, & miraculis illustrauit Beneuenutus, homo sanctissimus, & laicus: qui cum deuotione præcipua ferueret, ad audiendum missam: quia multotiens sibi videbat, quin suis brachijs Christum teneret, propter excessiuam, & singularem, quam habebat ad corpus Christi deuotionē, euenit semel, quod coquinam ad ignem dimittēs, venit ad Ecclesiam, vt corpus domini videret; & vt, eo viso ad coquinam statim rediret. Sed dum in Ecclesia esset, tantum fuit à deuotione, & consolatione illo mane attractus; quod stetit vsque horam tertiarum continuè, non rediens aliquando ad coquinam. Sed hora tertiarum audita de coquina recordatus, in corde suo valde tristis effectus, ne videlicet coquina esset tota destructa, & pergens ad coquinam, vt posset aliquid de oleribus recuperare, dum ipsam intrat inuenit ibidem iuuenem pulcherrimum capicem tenentem in manu; qui dixit illi, ne timeas accipere capicem, & de ista coquina da secure fratribus, quia Dominus de ipsa habuit curā, & illico disparuit. Frater autem ipse Beneuentus dedit de ista coquina fratribus, & dicebat. Fratres mei comedite valenter, quia est de coquina domini: hac coquina nulla fuit aliquando melior comesta, & frater Ioannes de Alucrna fuit vnus de manducantibus: & alij omnes; qui comederunt erant in sanctitate pręcipui.
Locum de Cingulo, de quo fuit ille prędicator insignis frater Angelus sanctitate, & paupertate præclarus; qui diuinitus linguā græcam accepit, & grammaticam græcam, & Ioānem Climacum de greco transtulit in latinū, dialogum beati Macharij pulcherrimum, & quendam librum deuotissimum beati Ioannis Chrisostomi: qui qualis fuerit eorūdē librorum stilus profundus euidenter declarat: hic in prædicatione, & alijs magister fuit fratris Simonis de Cassia ordinis Eremitarum prædicatoris famosi, prout in quadam Epistola lugubri de morte dicti fratris Angeli asserit ipse frater Simon.
Locum secundum in Forano.
Locum de Monticulo; de quo fuit frater Petrus fama sanctitatis: & prædicatione excellens: de quo conformitate. 8. plura sunt dicta.
Locum de Tornosano.
Locum Castri Milij.
Locum de Camorano.
Locum Castrificardi.
Locum Sitoli: in quo quiescit dictus frater Petrus de Monticulo.

Custodia Esina habet.

Locum de Esio: de quo fuit frater Crescentius in vtroque iure peritus: qui summam in iure fecit, & generalis minister ordinis minorum fuit: cuius mandato fratres Leo, Ruffinus, & Angelus, beati Fran. socij legendam beati Fran. composuerunt pulchram, & sermone luculentam. Qui frater Crescentius filium; quem habebat in ordine cum quādā indebitæ egisset, grauiter puniuit.
Locum de Pira.
Locum de Matellica.
Locum de Serra sancti Quirici.
Locum de Rocha.
Locum de Sera comitum.
Locum de Saxoferato.
Locum de Scabulo.
Locum montis Noni.
Locum de Senegallia.
Locum de Fabtiano in quo iacet prædicator deuotus frater Frācīscus miraculis gloriosus.
Locum de monte Albedinis.

Custodia Firmana habet.

Locum de Firmo.
Locum de Lauro.
Locum sancti Genesij.
Locum Molliani: in quo iacet frater Iacobus de Fallerono: pater spiritualis fratris Ioannis de Aluerna prædicator, vita, & doctrina singularis.
Locum de Cessa colimbo.
Locum de monte Cubano.
Locum de Fallerono: de quo fuit frater Peregrinus Bononiæ à beato Francisco dum esset studens ad ordinem receptus, perfectionis magnæ, & sanctitatis.
Locum Brufortij. Ad hunc locum fuerunt reliquiæ translatæ multorum sanctorum fratrū: qui in loco steterant, Suffiani, vt dictum est supra conformitate. 8.
Locum de monte Vlmi: de quo fuit sanctus frater Petrus vita, & miraculis præclarus prædicator, vt dictum est conformitate. 8.
Locum montis Granarij.
Locum montis Actonis.
Locum sancti Elpidij.

Locum

Locum montis sanctę Mariæ.
Locum montis sancti Petri.
Locum de Massa: de quo fuit frater Iacobus qui hystoriam acceptionis loci montis Aluernæ habuit à fratre Leone, & de miris factis in dicto monte, & de stigmatibus sacris, vt dicetur infra conformitate. 31.
Locum de Amandula.
Locum sancti Angeli.
Locum de Penna sancti Ioannis: in quo iacet frater Ioãnes de Penna, mirabilis prędicator sua vita perfecta, vt dictum est cõformitate. 8.

Custodia Fanensis habet.

LOcum de Fano.
Locum montis Auium.
Locum Forisempronij.
Locum Pisauri.
Locum sanctæ Victoriæ.
Locum de Pergula.
Locum de Corinalto.
Locum de Saltaria.
Locum de Scotoneto: in quo prædicat assiduis nunc miraculis quidam frater laicus, ibi tumulatus nomine Frater Sanctus.
Locum montis Formisini.

Custodia Feletrana habet.

LOcum de Vrbino.
Locum Saxicorbarij.
Locum de Frigiola.
Locum montis Florentini.
Locum Pennæ sancti Marini, vbi fratres Dominicus, & Petrus de monte Vlmi, & Gratianus suis signis prædicatores egregij ad populum habentur.
Locum Leonani.
Locum Duranti.
Locum Mercatelli.
Locum sancti Angeli in vado.
Locum sancti Leonis.
Locum Caluij: prędata loca sunt in prouincia Marchiæ: in quibus fuerunt fratres spirituales quamplurimi, necnon & de dicta prouincia fratres alij. f. Martinus Rizerius. Matthæus de monte Rubiano. Pacificus. Paulus. Lucidus antiquior. Ioannes dictus de Aluerna: qui omnes lingua, & sanctitate mirabiles fuerunt in vita, & post mortem: ad bonũ peragendum fideles inducentes: hęc enim prouincia Marchiæ sanctis fratribus multum fuit adornata: de qua egregij prædicatores fuerunt, vt dictum est.

Prouincia Romana.

PRouincia Romana habet septẽ custodias.
Custodia Romana habet.
Locum sanctæ Mariæ de Ara cœli, & fuit palatium, & camera Octauiani Imperatoris: prout habetur in legenda natiuitatis domini: in quo loco prædicat frater Iuniperus ioculator Christi suis innumeris virtutibus; quibus fuit adornatus, & pręcipuè paupertatis, & patientiæ: cuius prædicationem, dum spiritum emitteret sancta Clara voluit audire, frater Sabatinus vnus de duodecim primis beati Francisci socijs, cum fratre sancto Electo populum aduocant suis claris virtutum insignijs. Multi in dicto loco fratres fuerunt notabiles de domo Columnensium: Vrsinorum sancti Eustachij, & aliorum principum Romanorum pro tempore suo verbo, & opere ad Christi imitationem populum inuitantes.
Locum sancti Francisci transtiberim.
Locum de Sutrio.
Locum Campagnani.
Locum ciuitatis Castellanæ.
Locum montis Compatrum: in quo sancti fratres plures fuerunt, & præcipuè frater Angelus de monte Leone: & frater Raynaldus de partibus Reatinis cum multis alijs in dicto loco quiescunt, miris pluribus in vita, & post, plebem Christi edocentes.

Custodia Viterbiensis habet.

LOcum de Viterbio: in quo est sepultus ob deuotionem ordinis Papa Adrianus de Frisco: de isto loco fuit frater Marcus magister in theologia generalis minister ordinis, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbiter Cardinalis. Iacet ibidem nobilis prædicator frater Soldanerius: qui solem dedit mundo vita, & doctrina.
Locum de Tuscanella: in quo beatus Franciscus filium cuiusdam nobilis à natiuitate contractum sanauit: in hoc loco prædicauit frater Gulielmus de Cordella miraculis factis in vita, & post mortem.
Locum de Cornero: vbi beatus Fran. post suã mortem puerum à valuis Ecclesiæ oppressum, & conquassatum resuscitauit.
Locum Montis alti.
Locum de monte Flascone.
Locum ciuitatis Ortensis: vbi beatus. Franciscus puerum conglomeratum signo crucis extendit, & reformauit.

Custodia Vrbeuetana habet.

LOcum de Vrbeueteri: in quo inter alios prædicatores excellentes ibidem prædicat frater Ambrosius: qui plures mortuos suscitauit, & frater Moricus vnus de duodecim B. Fran. socijs sanctus exemplis, & miris.
Locum de Balneo regio, de quo fuit ille magistrorum pręcipuus, & prædicatorum frater Bonauentura decem, & octo annis generalis minister ordinis minorum, & sanctæ Romanę Ecclesiæ primus de ordine nostro Cardinalis Episcopus Albanensis.
Locum de Bolsena.
Locum de Aquapendente.
Locum de Proceno: in quo frater Thobias spiritu prophetico radiatus multotiens prædicauit.
Locum Pitiliani.

De

Custodia Reatina habet.

Locum de Reate: de quo fuit frater Angelus primus miles; qui ordinem intrauit, & multa de B. Fr. nouit: iacens Asisij in Ecclesia B. F. tumulatus.
Locum fontis Polumbę: in quo B.F. ieiunando quadraginta diebus regulam nostram; qua nunc ordo vtitur confecit; prout à Christo audiuit, & sic esse Christus ter de cœlo coram ministris inclamando asseruit: in hoc loco antiquitus fuerunt multi sancti fratres singulares Deo deuoti, & mundo prędicatores exemplo sanctitatis.
Locum ciuitatis Ducalis.
Locum Longoni.
Locum Vallis.
Locum Arcis Sinibaldi.
Locum de Gręcio: in quo beatus F. fecit miraculum de grandine destruente annuarie blada, & vineas, & à lupis incolas liberauit: in hoc loco beatus Franciscus faciens repręsentationem dominicę natiuitatis: à domino Ioanne milite de Gręcio, visus est Iesum tenere puerum in vlnis, & plura alia miranda hic egit: in hoc loco stetit magno tempore sanctus F. Ioannes de Parma: qui fuit ordinis generalis, & Camerini miraculis corruscat. Ac multi sancti fratres fuerunt prędicando verbo, & pœnitentia mundo.
Locum podij Busconij.
Locum Taranij.
Locum Maliani.
Locum montis Leonis.
Locum sancti Alexandri.
Locum sancti Iacobi.

Custodia Tiburtina habet.

Locum de Tibure.
Locum Ruuiani.
Locum de Cœllis.
Locum Suffragij.
Locum Vicouarij.
Locum Ciuitellę.

Custodia Maritimę habet.

Locum de Terracina.
Locum Piperni: vbi egit Deus miraculum; quod dum more solito fratres irent pro pane, & quędam mulier auaritia ducta eis dare noluisset, filio existenti in agro, ferens panem, dum scinditur totus sanguinolentus intus inuenitur: quo miraculo perculsa mulier cum filio, proponens semper pané fratribus dare, panis cruoris vestigiũ statim amisit.
Locum feccię.
Locum Nimphę.
Locum Albani.
Locum Netruni.
Locum Velletri.

Custodia Cãpanię habet.

Locum Anagnię: in quo iacet frater Haymo in theologia magister, & ordinis minorum generalis minister: qui breuiariũ correxit, & plures rubricas posuit, ac antiphonas ad laudandum beatam Virginem post completorium instituit, & ordinauit; Multique alij fratres sunt ibidem sepulti notabiles, & singulares. De hoc loco fuit sãctus frater Andreas; qui Pillij iacet, nepos Papę Alexandri quarti; qui fuit sanctę Ecclesię Cardinalis.
Locum Vallis montonis.
Locum Alatri.
Locum de Ferentino.
Locum de Pillo: vbi iacet prędictus Frater Andreas qui Cardinalatui renunciauit, & nunc tuba miraculorum ad contemptum mũdi omnes conuocat, & inducit.
Locum Segaroli, & locum Somnini. Romana prouincia notabiles habuit fratres: qui in prouincijs ordinis gubernacula exercentes, verbo pariter, & exemplo cunctis se prędicatores egregios ostenderunt: hanc prouinciam B. Fran. frequentando specialiter Reatinas partes, & Romanas, mira faciendo, & docendo venerabilem reddidit, & insignem.

De Prouincia Tuscię.

Prouincia Tuscię habet custodias septẽ.

Custodia Pisana habet.

Locum de Pisis: qui habuit fratres prędicatione, & vita praclaros, videlicet fratrem Albertum ordinis minorum generalem ministrum: qui minister Anglię erat, dum ad generalatus officium fuit assumptus. Fratrem Agnellum primum custodem Parisiensem, & primum in Anglia ministrum: per cuius prędicationem, & vitam, ac miracula post mortem: Anglię prouincia fundata est, & dilatata, & conuentus originatus Parisiensis. Multos habuit alios fratres excellentes in theologia magistros, & in alijs virtutibus decoratos.
Locum de Vico Pisano: in quo beatus Fran. fuit, & prędicauit.
Locum sancti Martini.
Locum Sarazanę.
Locum Pontremuli.

Custodia Lucana habet.

Locum de Luca: qui habuit vnum fratrẽ inter alios magnum prędicatorem, videlicet fratrem Antonium; qui multa quadragesimalia fecit, quibus claret sua subtilitas in genij, & scientia, & minister fuit primo prouincię Marchię; & demũ prouincię Thuscię.
Locum de Piscia.
Locum de Fiecclo.
Locum sancti Miniatis: qui multos habuit fratres bonos, & specialiter magistrũ Antoniũ: qui Parisijs, & in Thuscia fuit notabilis homo, & prędicator.
Locum Pistorij: in quo iacet magister Petrus de Causano generalis minister ordinis.

Custodia Florentina habet.

Locum de Florentia.
Locum de Carmignano: in quo multi fuerunt

fuerūt fratres singulares, habuit enim fratrem Ioannem parentis, qui fuit primus minister generalis post mortem beati Fran.istius ordinis,& si dicatur de prouincia Romana, fuit tamen de Florentia natione. Hunc locum primo fundauit beatus Bernardus de Quinta valle, qui fuit primus à beato F. Florentiam missus, in hoc loco fratres Humilis de Perusio magnæ perfectionis in Florentia reputatus; & sua vita prædicator notabilis; Acursus; & Benedictus iacent virtutibus illustres hic locus semper aliquem habuit fratrem notabilē præ alijs vita, & exemplo. In hoc loco prædicando scilicet in platea Frater Ioannes de Aluerna, pluuia descēdente super alios ipsum, & pulpitum intactum dimisit. Ad informandum huius ciuitatis populum, annuatim prædicator eligitur potior inter fratres, qui non modicum fructū facit animarum.

Locum de Prato; de quo oriundus fuit frater Frater Arlottus magister in theologia,& ordinis generalis minister, qui concordantiarum librum pro magna parte fecit. habuit,& alios fratres in ministeriatus officijs in prouincijs ordinis exemplo, & regimine venustatos.

Locum Castri Florentini, qui habet apud se sepultum fratrem Donatum de Feraria spiritu prophetico radiatum. Habet,& alium fratrē Iacobum de Trisanto, qui 32. quadragesimalia, & multos alios sermones tam dominicales, quam festiuos ad prædicandum peregit.

Locum Burgi sancti Laurentij, in quo fuit beatus Fran.& vbi sedit in deuotione bancha tenetur.

S.Bon. vbi pileum recepit. Locum de Nemore, in quo fuerunt plures fratres regulæ obseruantia decorati, in hoc loco etiam fuit beatus Fran.& Frater Bonauentura Cardinalis noster primus ibidem capellum recepit.

Locum de Fichino; & Locum de Barberino.

Custodia Senensis habet.

Locum de Senis, qui ab antiquo loco per iactum distat Balistæ, in quo loco antiquo, beatus Fran. redeundo de Roma de sero, figendo baculum in terram in arborem excreuisse pulcherrimam inuenit de mane, in eodem loco beatus Fran. fecit aliud miraculum de ferro igniro per tempora sibi à medico immisso propter infirmitatem oculorum; & tamen ab ipso igne non est læsus, in dicto loco visitatus à Magistro in theologia, & interrogatus de quodam dubio,& conscientiæ scrupulo, beatus Fran. vtrunque declarando dictum magistrum informauit, in loco vbi nunc fratres stant fuerunt multi venerabiles fratres scientia, regimine, exemplo vitæ, & doctrina in ordine singulares, & prædicatores nominati; & inter alios fuit Frater Bindus, qui multos sermones prædicabiles composuit, & ordinauit, in hoc siquidem loco, dum duo iuuenes essent in horto videlicet Frater Minus Altimani, qui fuit postea minister Tusciæ, & Frater Guido de Soluengo, & loquerentur de Deo, D. Iesus in specie pueri apparuit inter eos, prout clare vidit sanctus Frater Pectinarius de tertio ordine, qui tunc per hortum Deum contemplando pergebat.

In hoc loco receptus ad ordinem fuit quidam nouicius, qui vt mulierem quandam haberet diabolo se dedit,& chirographum suo sanguine, & manu propria scriptum de hoc eidem dedit, qui cum magistro suo rem narrasset, cō fortatus ab ipso, cum pro ipso plures celebrasset, meritis saluatoris in sacramento contenti, & sui magistri, chirographum, quod diabolo dederat de cœlo colapsum in signum indulgentiæ recepit, dum missam ipse magister celebraret in hoc loco beatus Ludouicus noster cum esset Episcopus Tholosanus; parapsides lauit in signum humilitatis.

Locum de sancto Geminiano, de quo extitit oriundus Frater Ioannes de Caulibus magnus prædicator, & deuotus, qui meditationes super Euangelia fecit pulchras.

Locum de Colle.

Locum de Vulterris.

Locum de Podio bonici,& locum de Aseiano.

Custodia Aretina habet.

Locum de Aretio, in quo beatus Fran. fecit miraculum de expellendo demones à ciuitate, ipsam pacificando, in hoc loco iacet sanctus Frater Benedictus primus minister Antiochiæ, qui Imperatorem Constantinopolitanum, & Regem Ierusalem Ioannem ad ordinē recepit, hic suis claris miraculis,& vita prædicando, multos illustrauit.

Locum sacri montis Aluernæ, quem dominus Iesus suis sæpissimis apparitionibus factis fratribus,& stigmatizatione beati Fran. sanctissimum reddidit, & honore dignissimum quem sancti Angeli sibi in singularem montem vendicarunt, volentes, quod iste mons Angelorū vocetur, sicut cuidam Guardiano Florentiæ, qui ad ipsum montem ob deuotionē perrexerat, est per Angelos iudicatū. Cum enim in capella beati Fran. vellet celebrare,& fuisset indutus,& inciperet. Introibo &c. subito factus in extasi, vidit quendam Angelum dicentem sibi, Frater de quo vis celebrare? Cui Frater respondit de cruce. Cui Angelus non celebrabis de cruce. Cui frater, igitur celebrabo de beato Fran. Cui Angelus, nullo modo. Cui frater, igitur celebrabo de domina nostra. Cui Angelus, non facias. Cui cum frater diceret; de quo ergo celebrabo? Respondit de Angelis. Totus enim iste mons est Angelorum,& frater ad se reuersus, sicut erat admonitus missam de Angelis celebrauit. In hoc siquidem monte iacēt sancti fratres. Ioannes de Aluerna, Gulielmus de Radicofano. Clemens, & multi alij, & si nō

Qq nomi-

nominantur virtute præclari, qui huius montis assiduitatem prædicant omnibus amplexandam.
Locū de Puppio, in quo iacet Frater Iacobus Balestarius, certificatus à Christo de remissione plenaria peccatorum, in cuius signum ipsius fratris manus intra suas ponendo, odor suauissimus in fratris manibus tam diu remansit, quam diu post magnum temporis spacium manus lauit.
Locum de Gangareto vbi beatus Fran. fuit, & fontem in silua fecit.
Locum de monte Varchi.
Locum de Lucignano.
Locum de Castilione, de quo fuit Frater Mansuetus, qui à sancto Ludouico Francorum Rege, partem habuit de Corona spinarum Christi, vt ipsius regis patet littera.
De cruce Christi. Locum de Cortonio, in quo est crux quam fecit sancta Helena filio suo Constantino Imperatori, dum iret ad bellū, ponebatur .n. super caput equi; & ipsa mediante, victoriā obtinebat. Crux ipsa multa miracula fecit, & facit, ignem multotiens in ciuitate apprehensum sui ostensione statim extinguendo. In loco antiquo de Cortona, vbi stetit beatus Fran. stetit Frater Guido, qui mirandis fulgens signis, per populum inde leuatus in ciuitatem deductus sepultus est in Ecclesia Cathedrali.

Custodia Clusina habet.

LOcum de Clusio.
Locum de Castro plebis.
Locum de Scetona, vbi Frater Egidius habuit à Deo mirabiles consolationes, vt dictum est conformitate 8. in hoc loco iacet sanctus Frater Guido, qui spiritu prophetico, & sanctitate fuit plenus. Alius quoque Frater nomine qui canonicus fuerat sanctæ mustiolæ de Clusio, vitæ sanctissimæ in die purificationis à virgine visitatus; letum habuit in suis vlnis ad instar sancti senis Simeonis, plures alij sancti fratres in hoc loco deuotissimo fuerunt.
Locum de Sartiano, cui ad duo miliaria est eremitorium propinquum, in quo B Fran. stetit, atq; carnis tentatione inquietatus, faciendo vxorem filios, & filias de niue; atq; se projciens in foueam glatie, & niue plenam, ipsam cum diabolo superauit.
Locum de Radicofano.
Locum de Piano, de quo fuit Frater Andreas de Piano homo vitæ perfectæ, & magister multorum fratrum. Ad quem Christus in d cto loco dum staret, & iuxta siluam in specie seraph de cœlo descendendo venit.
Nota. Locum de sancto processo.
Locum de Columbaria, in quo iacet Frater Guido de Soluena, qui cum esset Senis nouicius, & loqueretur de Deo cum alio fratre nomine Mino, Christus in specie pueri pulcherrimi apparuit in medio eorum, & vsque ad primum signum pro vesperis cum ipsis stetit. Dia quadam dum Frater Frācisсus ad eius cellam more solito peruenisset inuenit eum acerrime plorantem, & cum causam quæreret, inquit Frater Guido. Appropinqua ad me, & dicam tibi. Cunque ille fecisset, Frater Guido, cępit eum baculo, quem gerebat in manibus percutere. Cunque ille de hoc miraretur, & diceret. Cur sic faceret Respondit. Ego te percutio, vt quæ tibi dicam impressius habeas in memoria. Causa nostri ploratus est ista, dominus mihi reuelauit, quòd hinc ad paucos annos insurget quædam secta in ordine, & sub prætextu obseruantiæ regulæ diuidetur ab alijs fratribus, qui multa impie agent, & erunt Deo per omnia odiosi, quare fili cum hęc videris non iungas te eis; sed fuge eos sicut Dei hostes, & suæ regulæ transgressores. Hunc migrasse dictus Frater Frāсiscus inuenit dum redisset ad locum de via; quam perfecerat obedientiæ Sanctæ mandato. Multi alij sancti fratres in hoc loco fuere, circunquaque habitantes suæ vitæ prædicatione ad Deum conuertentes.
Locum montis Ilcini, vbi sanctus Frater Philippinus miraculis corruscando, conuersionē gentium ad Christum prædicat continue.
Locum de monte Policiano, qui habuit multos fratres scientiæ, & virtutis.

Custodia maritimæ habet.

LOcū de Massa, in quo est sepultus Frater Bernardinus signis gloriosus. hic locus habuit plures prædicatores solennes.
Locum de P. umbino.
Locum de Grosseto.
Locum de Castellione.
Locum de Suuereto.
Locum de Monteno. dicta loca habuerunt probos fratres litteratos, & prædicatores præcipuos. Iam dicta sunt loca prouinciæ Thusciæ, in quibus fuerunt notabiles fratres verbo, & vita apud seculares famosos, quorum nomina, & si non sunt multum nominata per fratres, sufficit quòd à Christo sunt inter electos ascripta, qui & opera plura fecērūt Deo accepta, & mundo, & specialiter ad prædicandum.

Prouincia Bononiæ.

PRouincia Bononiæ habet quinque custodias.
Custodia Bononiæ habet.
Locum Bononiæ, in quo iacent sanctitate præclari, scilicet Nicolaus; qui in vita sua mortuū suscitauit, ac nonos oculos habenti erutos tribuit. Bonicius; qui cum b. F. fuit quando regulam nostrā; qua vtimur perfecit. Guido de Spatis prædicator deuotus. Matthæus de Fauentia; & Gulielmus de Cottimilio, quorum miris, & prædicatione tota renouata fuit Bononia.
In dicto loco Bononiæ fuit illud de Crucifixo, videlicet. Nam cum quidam frater tempore capituli

capituli generalis ibidem celebrati fuiſſet generali miniſtro incuſatus, Frater incuſatus ad Crucifixum, qui erat in eccleſia accesſit, conquerens quõ ipſe cum eſſet iuſtus permitteret ipſum ſic iniuſte infamari, & accuſari. Et Crucifixus tunc per verſus eidem reſpõdit dicens.

Verba crucifixi ad quendam fratrem.

Et ego quid demerui.
Pendens inter latrones.
Oraui nec obtinui.
Meas petitiones.
Calicem mortis ſorbui.
Patri placere ſtudui.
Per carnis paſsiones.
Ergo non murmur exeat.
Si non fit quod oraſti.
Nec oraſſe pęniteat, quamuis non impetraſti.
Dum fraudat deſiderium.
Ad maius beneficium.
Datorem obligaſti.
Ad me ſi leuas oculum.
Vides argento vendi.
Tradi quoque per oſculum.
Et dure comprehendi.
Ac alligari funibus.
Confici verberibus.
Velnti iam deſperatus.
Præſentor pontificibus.
Quaſi latro ligatus.
Si quos amaui ſortius.
Ab his inquam citius.
Sum ſpretus, & negatus.
Ibi clamor deriſio.
Seuetitas minarum.
Et capitis velatio.
Et ictus maxillarum.
Omnes impune feriunt.
Et qnicquid mihi faciunt.
Videtur eſſe parum.
Saturatus opprobrijs.
Dncor ad pilatum.
Renouatus iniurijs.
Runnt in accuſatum.
Hinc homicidam liberant.
Et me cruenter verberant.
Ad mortem iudicatum.
Ibi nil valet veritas.
Siue ius allegando.
Sed emula clamoſitas.
Præualet inſultando.
Nec præſes dat preſidia.
Nec curam gerit curia.
De iuſto liberando.
Quaſi vile mancipium.
Dant in Herodis manus.
Mox producor in medium.
Deludor vt inſanus.
Tandem remiſſus Pontio.
Diro mortis ſupplicio.
Condemnor, vt prophanus.
Extra muros eijcior.
Et ipſe crucem fero.
Matre vidente ſpolior.
Veſtimentis quæ gero.
Tandem clauis confodior.
Et in cruce morior.
De vita non deſpero.
Tu ergo vermis non turberis.
Si ſtatim non conſequeris.
Quidquid à patre quæris.

Frater vero his auditis ſtupefactus ex loquutione; & roboratus ex verbis Chriſti, quicquid ſibi fuiſſet impoſitum libenter excepiſſet, ſed (domino faciẽte) eius innocentia eſt reperta. Frater iſte dicitur Magiſter Ioannes Peccian Anglicus, qui fuit Angliç miniſter, & demum Archiepiſcopus Cantuarienſis. Fratres vero præfati ſcilicet Matthæus de Fanentia, & Guido de Spatis egregij prædicatores fuerunt, & Frater Guido ſemper de paſsione Domini prędicando, clauum quendam ob memoriam paſſionis ſemper in manu ferebat, dum prædicaret, & magnum fructum faciebant animarum.

Locum ſancti Franciſci cum monaſterio.
Locum domini pacis.
Locum ſancti Pauli in monte.
Locum Vragnanæ.
Locum Planorij.
Locum ſancti Ioannis, de qno oriundus fuit Frater Bonagratia, qui fuit ordinis minorum generalis miniſter.
Locum Conſortini.
Locum Greſpolani.
Locum Argelatæ.
Locum Ricardinæ.
Locum Calderariæ.
Locum ſanctæ Mariæ in Monte.

Cuſtodia Ferrariæ habet.

LOcum de Feraria, in quo enenit, quod cum qnidam iuuenis eſſet in dicto loco, & locum optaret ſolitudinis, vt liberins Deo vacaret, diabolus hoc agnoſcens; & ſe in formam angeli transfigurans, eidem apparuit dicens, quod bonũ erat, quod optabat, attamen, quia licentiam ſibi fratres non darent, ſuaſit ſibi. ꝙ poſt completorium in horto remaneret; & fouea horti trãſita ipſum duceret, quo optabat, & ſic ſine licentia prælatorum Frater diſponens à loco recedere; cnm clanderetur hortus de ſero; ibidem abſconſe remanſit, & dum ſic eſpectaret diabolus luce obſcura vltra foneam apparens, extra loci terminum fratrem vocauit, & ei dixit, vt foueam tranſiret ſaltando, ſed frater timens ſacere propter latitudinem, & profunditatem foueæ, dixit ei. Transfer me ad aliam partem, cui diabolns. Ego vltra foueam tranſire non valeo, quia eſt terminus loci. Et cum Frater de cauſa peteret. Reſpondit diabolus, quia à dicta oratione completorij. Viſita quis domine habitationem iſtã &c. quã fratres cum magna dicunt, & audiunt deuo-

tione, nullus demon vsque ad horam diei primam infra terminum loci intrare valet, cui Frater. Ergo diabolus es tu? Respondit, sum, qui si terminum loci praeterijsses, quia sine obedientia recedebas, & apostatare intendebas, te illico in hac fouea submersissem, sed non valeo causa praedicta, & statim disparuit, ac frater ipse vocatis fratribus cuncta, quae contigerant enarrauit eisdem, & in ordine deinceps permansit prouidus, & deuotus.
In hoc loco antiquitus dum diuinum persoluebatur officium, sancti Angeli uisi sunt, & auditi cum fratribus laudes matutinales domino decantantes.
In Feraria extra muros est alius locus deuotorum fratrum.
Locum de Mutina, in quo iacet Frater Gerardus corruscans miraculis, & magnus praedicator, de cuius praedicatione habes conformitate octaua, & dicetur conformitate 38. De hoc loco fuit Frater Thomas de Ferignano, in theologia magister praedicator maximus; qui fuit generalis minister ordinis minorum, deinde patriarcha gradensis, postmodum sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Episcopus Tusculanus.
Locum de Fanano.
Locum de Carpo.
Locum Mirandulae.
Locum de Regio, de quo fuit Frater, qui fecit librum, qui dicitur Mamotrectus.
Locum montis Falconis.

Custodia Parmae habet.

Locum de Parma, de quo fuit sanctus Frater Ioannes de Parma, magister in theologia, & ordinis minorum generalis minister, & iacet Camerini corruscans assidue miraculis. De hoc loco fuit alius Frater; qui stetit in mõte Compatrum prouinciae Romanae, cuius sanctitatem ostendit ramus oliuae benedictus; quẽ habuerat in die palmarum, quem de sero terrae infigendo, de mane reperit in arborem pulcherrimam excreuisse. Habuit & iste locus, & alios magistros, & fratres praedicatores egregios, & probitate vitae praeclaros. Habuit istis temporibus quendam fratrem, licet parum vixerit in ordine, filium cuiusdam marchionis Malaspinae, cuius castrum, cum inimici caepissent, patrem, & fratres suos interfecerunt, ipsum vero, quis puer erat forte quinque annorum, per fenestram arcis coram sua matre proiecerunt; sine dubio propter altitudinem maximam loci vita cariturum. Sed dum sic proijceretur mater clamauit Sancte Fran. adiuua filium meum (mirum certe) puer descendit per spatium vnius magni miliarij, & in nullo fuit Nota. laesus, sed cum inimici à castro fuissent expulsi, puer ante portas Castri fuit portatus, & ibi dimissus, & cum eiularet, mater vocem filij audiens fecit aperiri Castri portam, & filium sine laesione aliqua reperit, puer autem dicebat, quod quidam frater eum tenuerat, quod mater intelligens ipsum fuisse beatum Fran. quem pro filio adiuuãdo inuocauerat, statim dixit: quia beatus Franciscus te liberauit, beati Fran. modo filius eris: & veniens Parmam fecit eum indui, sed tempore pestis secundae decessit.
Locum de Cremona; in quo fuerunt duo fratres ambo sufficientes, & in theologia magistri.
Locum Burgi sancti Donini, in quo beatus F. fecit miraculum de panibus. Nam cum de nocte illuc peruenisset cum pluribus fratribus, & famescerent, nec castrum (quia clausum erat) intrare pro pane acquirendo poterant; nec in loco esset panis, oratione facta, misit ad locũ vbi panis reponi consueuerat dicens, Porta canistrum plenum panibus; quod ibi inuenies, quo cum petexisset Frater cui dixerat, inuenit sicut beatus Fran. praedixerat, & ipse beatus F. cum socijs ex ipso fuit plenarie refocillatus, & recreatus.
Locum de Placentia: in quo multi fratres fuerunt insigniti titulo magistetij, & multos fratres probos habuit, & bonos praedicatores, in quo sepultus fuit Frater Franciscus de Mayronis preclarissimus theologiae magister.
Locum de Bobio.
Locum Casalis maioris.

Custodia Rauennę habet.

Locum Rauennae, in qua ciuitate, & loco demon per os vnius mulieris nomine Zantes coactus, multis veritatem pandidit indulgentiae sanctae Mariae de Portiuncula de Asisio, & multa dixit de gloria beati Fran. sicut conformitate 14. & 38. Dicetur.
Locum de Imola vbi beatus Fran. primo ab Episcopo repulsus, ne praedicaret; deinde idẽ Episcopus victus ipsius beati Fran. humilitate, sibi & alijs fratribus suis liberrime praedicandi licentiam impartiuit.
Locum de Fauentia, de quo fuit Frater Mathaeus, qui Bononiae iacens, in vita, & post signis emicuit.
Locum Ceruiae.
Locum montis Regis.
Locum Tossignani.
Locum de Lugo.
Locum de Bagnacauallo, in quo beatus Fran. ab incendio domum cuiusdam sororis de tertio ordine nomine Bertae eripuit, prout conformitate 40. dicetur.

Custodia Foriliuij habet.

Locum de Foroliuio.
Locum Arimini, in quo beatus Fran. plura fecit miracula, vt dicetur conformitate 40. Beatus Antonius ibidem fecit miraculum, de pisciculis ad suam praedicationem audiendã, veritatem corporis Christi asinae adoratione haereticis monstrauit, & plura alia mira ibidẽ peregit,

peregit, iacent ibidem fratres Ioannes Barocij, & Andreas vitæ primo exemplaritate, & nunc signis, hominibus prædicantes.
Locum Cesenæ de quo fuit Frater Michael in theælogia magister, & ordinis minorum generalis minister.
Locum sancti Archangeli.
Locum Meldulæ.
Locum Longiani.
Locum sanctæ Agathæ.
Loca duo in Veruculo.
Locum Fractę.
Locum Bertinorij.
Locum Castrocarij. In hac si quidem prouincia Bononię rigiditas magna viguit obseruantię regularis; ac studia scientiarum, & de ipsa prouincia fuerunt fratres plures vita, fama, verbo, & scientia singulares, à quibus fratres aliarum prouinciarum, de pręfatis trahentes exemplum, suis personis in moribus, & scientia natiuas prouincias decorarunt.

Prouincia Bon. singularis prędicatur.

De prouincia sancti Antonij.

PRouincia sancti Antonij habet custodias quattuor.

Custodia Paduana habet.

Locum de Padua, in quo iacent duo fratres sanctissimi, & pręclarissimi prędicatores, videlicet sanctus Antonius Catalogo sanctorum ascriptus, de quo dictum est diffuse supra con formitate octaua; quo nullus suo tempore in mundo fuit melior prædicator, & acceptior Deo, & hominibus, cuius lingua in huius signũ manet integra, & incorrupta, reliquo corporis in cinerem resoluto. Prędicationis ipsius extant opera quadragesimalia dominicalia, & festiua, quę ipse composuit. Multosque hęreticos suo verbo ad fidem conuertit, & in tantũ omnium ipsum audientium corda commouit ad compunctionem, quòd ad confessiones audiendas sacerdotes cuiuscunque essent status non sufficiebant, ac Deus ipse, (vt conformitate octaua est dictũ) plura mira per ipsum ostẽdit. Frater Lucas eius socius tam in sanctitate, quàm doctrina, & prędicatione iacet ibidem, qui pręter miracula, dominicale pulcherrimũ ad prędicandum edidit, & subtile. In hoc etiã loco sanctus Ludouicus noster magnis fulget miraculis. Iacet etiam in hoc loco sanctus Frater Fidentius, & multos alios fratres probos hic locus habuit.
Locum de Vincentia.
Locum montis Silicis.
Locum Estensem.
Locum Lendenarię.
Locum Rodigij.
Locum plebis Sacci.
Locum Basciani.
Locum Quartaroli.
Locum Begulentæ.
Locum Montignanæ.
Locum sancti Petri de Viminaro.
Locum sanctæ Vrsulæ
Locum Galzignani.

Custodia Venetiarum habet.

LOcum de Venetijs, in quo loco reconditi sunt fratres videlicet Carissimus de Clugia assidue clarens signis, & Gentilis de Marchia; qui sua prædicatione multos infideles ad dominum conuertit, fuit enim in partibus illis multo tempore; & ibi terminauit dies suos. Corpus namque suum ductum fuit Venetias per dominum Marcum Cornerium; qui fuit postea Dux Venetiarum, in hac ciuitate de ordine nostro fuerunt positi pręcipui prædicatores pro consolatione ciuium dictę ciuitatis, & de ipsa ciuitate fuerunt multi fratres notabiles, sed inter alios fuit frater Nicolaus Murio, qui opera beati Gregorij per materias distinguẽdo, fecit opus maximum, multum pulchrum, & notabile; ipsumque domino Gregorio 9. præsentauit. Habuit etiam locus ipse Venetiarum fratrem Ludouicum magistrum in theologia, qui fuit generalis ordinis, & postmodum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.
Locum sancti Nicolai.
Locum sancti Fran. de Vinea.
Locum sancti Fran. de Contrata, quem locum fecit quidam ciuis videndo in raptu excellentiam beati Fran. & statum eius in vita beata, in dicto loco multa miracula fecit, & facit beatus Franciscus.
Locum de Triuisio.
Locum de Coneglano, in quo conditus est frater Marcus signis clarus.
Locum de Clugia.
Locum Ciuitatis Belluni.
Locum de Feltro.
Locum Seraualllis.
Locum Asilij.

Custodia Foriiulij habet.

LOcum de Vtino, in quo iacet Frater Ludouicus Odoricus suis virtutibus in patriarchatu Aquilegieñ. canonizatus, qui quasi totũ orbem perambulauit prædicando, & informando.
Locum Portus gruarij.
Locum ciuitatis Austriæ.
Locum de Glemona.
Locum Castelli.
Locum Villæ Altæ.
Locum Fulcinicij.
Locum Goritiæ.

Custodia Veronensis habet.

LOcum Veronæ.
Locum Mantuæ, in quo iacet Frater Benauenutus; qui signis extitit gloriosus.
Locum Tridenti.
Locum de Ripa.
Locum Coloniæ.
Ista prouincia beati Antonij plures habet, & habuit

habuit magistros de Padua; de Venetijs, de Mantua,& alijs locis,& alios fratres,qui scientia præditi prædicatores fuerunt præclari, & opera prædicationum fecerunt.

Prouincia Medionali.

PRouincia Mediolani habet custodias quinque.

Custodia Mediolani habet.

Vide etiã de hac prouincia Mediolani in fo. Locum de Medialano: qui olim fuit hortus Philippi: in quo sancti martires Geruasius,& Protasius, Nabor,& Felix,& multi alij martires sunt sepulti. Habuit locus Mediolani fratrem Leonem Archiepiscopum Mediolani sanctum hominem, & fratrem Petrum de Archagnano inquisitorem: qui oolens delere hereticos de libro ioquisitorum: ab ipsis est occisus: ac fratrem Antonium de Rosate; qui à saracenis est interfectus.

Locum de Laude: in qoo fuit Episcopus Frater Leo de laude sanctitate præclarus: qui corripiendo suos clericos ab eis est fortissimo veneno potioo atus: sed in nullo læsus.

Locum de Puteolo.

Locum Galaratæ: & locum Sorani.

Custodia Modoetiæ habet.

LOcum de Modoetia.

Locum Oppreni.

Locum Vicomercati.

Locum de Canturio.

Locnm Desij.

Locum Margliani.

Custodia Brixiensis habet.

LOcum Brixię.

Locum de Pergamo.

Locum de Iseo.

Locum de Gregoano.

Locum Vallis camonicæ, & locum de Crema.

Custodia Cumana habet.

LOcum de Cumis.

Locum Varisij.

Locum Lugani, & locum Lucarni.

Custodia Vercelleñ. habet.

LOcum de Vercellis.

Locum Nouariæ.

Locum Iporegę.

Locum Meelæ.

Locum Augustę.

Locum domus ossulæ. Hæc Mediolaneñ. prouincia plures habuit, & habet notabiles fratres magistros, & noo magistros; qui apud suos ciues præcipue io fama fuerũt notabiles.

Prouincia Ianuæ.

PRouincia Ianuæ habet custodias sex.

Custodia Ianuæ habet.

Locom de Ianua: in quo iacet frater Bolengerius de Montecuto miracolis in signis, & frater Bonifacius de Riparolo dictæ prouinciæ minister, vitæ sanctæ, & sciẽtiæ profundę. De hoc loco fuit magister Henricus de mõte lardino homo sufficientiæ magnæ: & prædicator egregius: qui super Ioannem scripsit lucu lenter, & quadragesimalia plura vtilima confecit. Habuit locus Ianuæ magistrum Bartholomæum de Coturno bonum prędicatorem: qui fuit Cardinalis sanctæ Ecclesiæ Romanę. habuit fratrem Antonium de Mari; qui summam fecit in theologia: & plures alios habuit fratres vita, & sciẽntia decoratos.

Locum de Sauona: de quo etiam fuerunt fratres norabiles.

Locum de Clauaro.

Locum de Albario.

Locum de Capella.

Locum Sexti, & locum de Cairo.

Custodia Asteñ. habet.

LOcum Asteõ. de qoo fuit frater Astesanus: qui singularem summam edidit ex theologia legibus, & Decretalibus multũ vtilem. Habuit alium fratrem; qui postillam pulchram super omnia Euangelia dominicalia, & quadragesimalia edidit: & appellatur postilla.

Locum Albæ: de quo fuit frater Iacobus Brancus: qui per cõclusiones omnes phylosophiæ libros compilauit, & Regi Roberto direxit.

Locum de Aqois.

Locum montis Calui.

Locum Cortimilij.

Custodia Albingauni habet.

LOcum Albingauni.

Locum de Nobo.

Locum de Vigintimilio.

Locum de Cena.

Locum montis Vici.

Locum Fossani.

Locum de Cuoio.

Custodia Pedemontis habet.

LOcum Pinaroli.

Locum Cherij.

Locum Montis Calerij: de quo fuit frater Philippus: qui postillã notabilem super omnia Euangelia dominicalia.& quadragesimalia fecit.

Locum Taurini.

Locum Secusiæ.

Locum de Riperolo: de quo fuit frater Martinus de sancto Georgio magister in theologia,& generalis ordinis minorum.

Locum Clauasij.

Custodia montis Ferrati habet.

LOcum de Alexandria: de quo fuit magister Alexãder; qui scripsit super oẽs libros sentẽtiarũ super libros metaphysicæ, & de aĩa multũ excellentet,& fuit ordinis minorũ Generalis minister: de hoc loco fuit frater Fran. de Alexandria martirizatus in Armalech in Tartaria: in hoc loco beatus Franciscus, dum fuit fecit miraculum de membro Capoois in piscem versο, vt dictum est conformitate præcedenti.

Locum

Locum de Casali, hic locus habuic fratrem Ioannem magistrum in theologia virum sufficientem: qui plures quæstiones edidit in theologia, & philosophia.
Locum de Valentia; de quo fuit magister Antonius sufficiens homo, & post Episcopus Gaietanus.
Locum Casinæ.

Custodia Papiæ habet.

LOcum Papiæ.
Locum Terdonæ.
Locum Vigueriç, & locum Castri noui. Hæc si quidem prouincia communitate fratrum sufficientium multum antiquitus viguit, & viget: habuit multos magistros, & alios scientia prædictos, & virtute; qui in partibus proprijs prædicatores famosi fuere.

Prouincia Dalmatiæ.

PRouincia Dalmatiæ habet custodias quatuor.
Custodia Ragusina habet.
Locum Ragusij.
Locum Duratij: de quo fuit frater Antonius miraculis fulgens, qui Archiepiscopus fuit Duratij: hic multis annis in partibus infidelium saracenis prædicauit fidem Christi.
Locum Dulcinij.
Locum Cataræ, vbi requiescit Frater Adam dicti sancti Antonij primo socius in prædicatione infidelium, & nunc in gloria insignis.
Locum Scutari.
Locum Lutinari.
Locum Daxę, & locum Cotculę.

Custodia Ladrensis habet.

LOcum Ladræ.
Locum extra Isadram super insulã; qui S. Hiero vocatur.
Locum Pagi.
Locum de Pagman.
Locum Podnoui.
Locum Sebenici.
Locum Berberij: in quo iacet sanctus frater Andreas; qui plura miracula exercuit.
Locum Scardonæ.
Locum Tragurij; in quo tumulatus manet frater Ioannes: cuius corporis lotura sanauit infirmos.
Locum Spaleti.

Custodia Arbeñ. habet.

LOcum Arbi.
Locum Seniæ.
Locum Modrusiæ.
Locum Vegiæ. & locum Chersij: in quo iacet frater Michael homo sanctitate, & prodigijs fulgidus.

Custodia Istriæ habet.

LOcum Polæ: vbi sanctus frater Otto multis fulsit miraculis.
Locum Parentij.
Locum Pirani.

Locum Iustinopol. vbi iacet frater Monaldus, qui summam fecit Monaldinam in Decretalibus.
Locum Muglæ.
Locum Trigesti.
Locum Vallis: in quo iacet sanctus frater Iulianus: de quo ibi fit festum.

Prouincia terræ laboris.

PRouincia terrę laboris habet quinque custodias.
Custodia Neapolitana habet.
Locum sancti Laurentij, vbi requiescit frater Augustinus de Asisio primus minister dictæ prouinciç: qui beatum Franciscum post mortem vidit cœlum adire.
Locum sanctæ Claræ: siue corporis Christi.
Locum sanctæ Mariæ nouę.
Locum sanctę Crucis.
Locum sanctæ Mariæ dominæ reginæ.
Locum Sanctę Marię Magdalenę, & Sanctę Marię Egyptiachę. Omnia hęc loca sunt in ciuitate Neapolitana. De Neapoli fuit magister Landulfus magnus prædicator ad populum, & clerum; qui postillam pulcherrimam incępit super omnia Euangelia, & super Epistolam ad hebræos, & super Zachariam, & multos sermones scolasticos, & collationes fecit: scripsit multum luculenter super quattuor libros sententiarum vestigia sequendo Scoti ipsum in omnibus declarando, & fuit Archiepiscopus Melphitanus.
Locum Capuę: in quo beatus Franciscus fecit plura miracula, vt cõformitate 40. dicetur.
Locum Auersæ.
Locum Tyani.
Locum Suessæ.
Locum Nugiani.
Locum Mataloni.
Locum Nolę, & locum Caleni.

Custodia Salernitana habet.

LOcum Salerni.
Locum Gurreti.
Locum Castri maris.
Locum Malfi.
Locum Rauelli.
Locum Giffonis: de quo fuit frater Leonardus magister in theologia, & generalis minister ordinis minorum.
Locum Sarni, & locum Nucerię.

Custodia principatus habet.

LOcum Marsici.
Locum de Oleta.
Locum de Muro.
Locum Diani.
Locum de Saponaria.
Locum de Ebolo.
Locum Cuculli.
Locum Montelaris.
Locum Agloboli.
Locum Sanctæ Mariæ.

Custodia

Custodia Beneuentana habet.

LOcum de Beneuento.
Locum Auellini.
Locum Sanctæ Agathæ.
Locum Cerreti.
Locum Ariani.
Locum Aquæ putridę: de quo fuit frater Frãciscus; qui conclusiones fecit librorum phylosophiæ.
Locum montis Sarculi.
Locum montis Fostuli,& locum Oliuæ.

Custodia sancti Benedicti habet.

LOcum Gaietæ, vbi beatus.F.prædicando populo,nauis in mari stetit immobilis.
Locum Traiecti.
Locum de Fundis.
Locum Itri.
Locum Vici albi.
Locum sancti Germani.
Locum Sorę.
Locum Arpini.
Locum Temperani.
Locum Olitieti.
Locum Aquini.
Locum Maronulæ, præfata loca habet prouincia terræ laboris: de qua præsumendum est notabiles fuisse fratres: vbi tantus Rex fuit, & dominus inclitus Rex Robertus: cui complacuit, & filio suo.f. Charolo Calabriæ Duci per dies plures habitum assumere minorum; vt apud Christum, sicut prius semper corde; sic & vltimo veste fratres haberentur minores.

PRouincia Pennensis sex habet custodias.
Custodia Aquilæ habet.

Locum de Aquila: de quo fuit frater Petrus magister in theologia; & fecit opus super sententias: abbreuiauit opus Scoti;quod dicitur Scotellus satis pulchre,& sententiose. In dicto loco iacet frater Thomas Hibernicus; qui sibi pollicem amputauit: ne ad sacerdotium cogeretur.
Locum Fonticularum.
Locum Offeni.
Locum Castri veteris.
Locum de Sulmona:de quo fuit frater Petrus de Cansano magister in theologia, & ordinis minorum generalis minister.
Locum Poperi.

Custodia Pennensis habet.

LOcum de Penna.
Locum Catauiarij.
Locum Adali.
Locum Pontariæ.
Locum Laureti.
Locum Celani: de quo fuit frater Thomas; qui mandato apostolico scripsit sermone polito legendam primam beati Francisci,& pro fam de mortuis;quæ cantatur in missa.f.Dies irę dies illa &c.dicitur fecisse. In hoc Castro beatus Franciscus dum deberet, cum milite comedere,eius mortẽ præuidit, & prædixit.
Locum de Manupello,& locum Tocti.

Custodia Theatina habet.

LOcum Theatinum.
Locum Lassani.
Locum de Orrona.
Locum Piscariæ.
Locum Palenæ.
Locum Guardiæ.
Locum Francauillæ.
Locum Ludani.

Custodia Arień. habet.

LOcum de Arida: de quo fuit frater Andreas sanctus homo; vt dictum est conformitate octaua.
Locum Poleni.
Locum Vallisi.
Locum ciuitatis sancti Angeli.
Locum Silusci.
Locum montis Siluani.

Custodia Aprusina habet.

LOcum sanctæ Iustę.
Locum sancti Omeri.
Locum Terani.
Locum de Camplo.
Locum Ciuitelæ.
Locum Murri.
Locum Contraguerræ.

Custodia Marsicana habet.

LOcum Marsicanum.
Locum Selani.
Locum sancti Petri.
Locum Auezani.
Locum Corbarij.
Locum Taglia cozzi.
Locum Balsorani; dicta loca sunt Prouinciæ Pennensis.

PRouincia sancti Angeli habet quattuor custodias.
Custodia comitatus habet.

Locum Iserniæ.
Locum Venafri.
Locum Boiani.
Locum Campibassi.
Locum Angloni.
Locum Limosani, & locum planicij.

Custodia ciuitatis habet.

LOcum Guillionisij.
Locum Allareni.
Locum ciuitatis.
Locum præcinæ.
Locum Termularum.
Locum Vasti.
Locum montis Odorici.

Custodia montis sancti Angeli habet.

LOcum sancti Angeli.
Locum Manfredonię.
Locum sancti Ioannis rotundi.
Locum Vestarum.

Locum

Locum Pasquitij.
Locum Rodi.
Locum Camani.
Locum Ischitellarum.

Custodia captiuate habet.

Locum Lucernium.
Locum sancti Seuerini.
Locum Fogiæ: in quo iacet frater Iacobus de Asisio liberans multos ab infirmitatibus.
Locum Casalis Noui.
Locum Troiæ.
Locum Estulli.
Locum Corneti: in quo iacet sanctus frater Beneuenturus in dicto Epatu canonizatus.

De Prouincia Apuliæ.

Prouincia Apuliæ habet quinq; custodias. Custodia Barolitana habet.

Locum Barolum: in quo prædicat suis exemplis,& miraculis frater Adam Rufus.
Locum Andriæ: in quo iacet frater Landus de Taranto minister Apuliæ,sanctitate prædicationem suam,& signis decorans.
Locum de Melfia: in cuius terminis,& si non in locis fratrum in monasterio sancti Stephani,iacet sanctus vir frater Gismundus.
Locum Canusij.
Locum Venusij.

Custodia Bareñ. habet.

Locum de Baro.
Locum Bitonti.
Locum Melficanum.
Locum Vigiliensem.
Locum Trani: in quo iacet frater Petrus,qui signa multa fecit.
Locum Caurati.
Locum Iouenacij.

Custodia Tarenti habet.

Locum Tarenti.
Locum de Osea.
Locum Hostimij.
Locum Ioæ.
Locum Monopolis.

Custodia Brundusij habet.

Locum Brundusij.
Locum Neritoni.
Locum Litij.
Locum Hydrunti.
Locum Alexini.

Custodia Materana habet.

Locum de Matera.
Locum de Grauina.
Locum monti Pilosi.
Locum Tricarici.

De Prouincia Calabriæ.

Prouincia Calabriæ habet quatuor custodias. Custodia Regij habet.
Locum de Regio.
Locum Gerasij.
Locum de Torpia.
Locum montis Leonis.
Locum Seminariæ.

Custodia Cutronę habet.

Locum de Cutrona.
Locum Cantazarij.
Locum Squilazij.
Locum noui Castri.

Custodia Vallis habet.

Locum de Amachea.
Locum Bisuiani.
Locum Consentię.
Locum Mocoronij.

Custodia castri Vilarij habet.

Locum Castriuilarum.
Locum Mara.
Locum Curiliani.
Locum Scaleæ. De ista prouincia fuit magister Daniel,qui cum sex socijs in ciuitate Septæ passus est martyrium pro fide Christi. In prædicta prouincia iacet frater Petrus minister vir sanctitate præclarus.

De Prouincia Siciliæ.

Prouincia Siciliæ,habet quinq; custodias. Custodia Messanæ habet.

Locum de Messana: in quo iacet frater Simon Aimonis: qui in vita, & post mortem fulsit miraculis, & Frater Electus filius.D.Andreæ: cui in vita Christus apparuit in cella sua in specie colūbę inuitās eū ad secū comedendum. hic post mortem claruit prodigijs.
Locum de Cathania.
Locum Randacij.
Locum Tauromenij.
Locum de Pactis.

Custodia Agrigentina habet.

Locum de Agrigento.
Locum de Placca.
Locum sancti Ioannis.
Locum Narij.
Locum terræ nouæ.
Locum castri Noui.

Custodia Panormitana habet.

Locum Panormi: in quo iacet beatus frater Gerardus assiduè prędicans nouis signis, frater Ioannes Bucha iacet ibidem: qui signis claruit post decessum.
Locum Policij, in quo requiescit frater Gandulfus: qui plura egit mira. In hoc loco beatus frater Gerardus adiutus fuit ab Angelo in die resurrectionis in officio coquinę:nam fratribus eius oratione per Angelū coquina est à Deo pręparata.
Locum de Termis.
Locum de Cefaludi.
Locum castri Boni.

Custodia Trapani habet.

Locum de Trapano.
Locum Mazariæ.
Locum Marsaliæ.
Locum montis sancti Iuliani.
Locum Aleanij, & locum Salem.

Cuſtodia Siracuſana habet.

LOcum de Siracuſa, in quo iacet Frater Ioannes qui portauit ignitum lapidem manibus in nullo læſus de coquina vſque in infirmariam.
Locum Leontini.
Locum Nothi.
Locum Raguſiæ.
Locum Calatagironi; in quo quietem habet frater Ricardus: qui poſt mortem plures ſanauit infirmos. Hęc Siciliæ prouincia multos habuit, & continue habet probos prædicatores; quibus ſcientia cum lingua conformis, & concors fuit.

PRouincia Romanię habet tres cuſtodias.
Cuſtodia Nigropontis habet.
Locum de Nigroponte: in quo iacent duo ſãcti fratres, videlicet frater Petrus, & frater Matthęus: de quibus dictum eſt ſupra cõformitate octaua.
Locum de Candia.
Locum Chaneæ.

Cuſtodiã Thebana habet.

LOcum de Tebis.
Locum Atthenarum.
Locum Corinthi.

Cuſtodia Clarentię habet.

LOcum de Clarentia.
Locum de Corono.
Locum de Patras.
Locum Andreuillæ.
Locum Iacinti.
Locum de Saxaro.
Locum Cefalonię.

PRouincia terræ ſanctæ habet duas cuſtodias.
Cuſtodia Nicoſiæ in Cipro habet.
Locum Nicoſiæ in quo eſt ſepultus Rex Cipri Henricus cum habitu, & fecit ſigna.
Locum Famagoſtæ.
Locum de Papho.
Locum Namotij.
Locum de Fimiſo.

Cuſtodia Syriæ habet.

LOcum montis Syon.
Locum Sepulchri Domini.
Locum de Bethleem.
Locum de Baruto: in Nazareth fuit etiam locus, & ſi modo ob prauitatem Saracenorum ſit dimiſſus. In terra ſancta, & prouincia ob prædicationem fidei catholicę inter alios paſſi ſunt 31. Martires de ordine noſtro, vt conformitate octaua eſt dictum. Multi in hac prouincia fuerunt fratres ſanctitatę præclari, & ſi non ſint nomina eorum hic ſcripta. Primus frater minor qui prædicauit in iſta terra ſancta, fuit beatus pater noſter Franciſcus, quando cum vndecim ſocijs ſoldanum adijt.

PRouincia ſancti Iacobi habet octo cuſtodias.

Cuſtodia ſancti Iacobi habet.

LOcum ſancti Iacobi ſcilicet compoſtella.
Locum Corunienſem.
Locum Biſacenſem.
Locum Pontis veteris.

Cuſtodia Aurienſis habet.

LOcum Aurienſem, in quo iacet Frater Gonſaluus Santij; qui fuit nobilis genere, & latro magnus, & homicida, ſed ad dominum conuerſus factus eſt frater minor, fuitque tantæ perfectionis, vt tam in vita, quam poſt, miracula effecerit.
Locum Lucenſem.
Locum Viuarienſem.
Locum Ripauienſem.
Locum Villæ franchæ, in quo iacet quidã ſanctus Frater qui ſignis perluxit.
Locum Regij.

Cuſtodia Legionenſis habet.

LOcum Legionum.
Locum Attoricæ, in quo eſt ſepultus Frater quidam Ioannes, qui mirabilis, & illuſtris fuit, & habetur; & alius Ioannes laicus, qui etiam ſigna facit.
Locum Ouetenſem.
Locum Abiliſienſem.
Locum Cinegienſem.

Cuſtodia Samotenſis habet.

LOcum Samotenſem.
Locum de Thauro, in quo quidam ſanctus Frater ſacriſta, dum Crucifixum in Eccleſia vellet aptare, & iam ſcalas poſuiſſet, dæmone ſcalas eleuante, cecidit frater; & crus habuit fractum vſque ad diem mortis ſuæ, hoc tamen Deus operabatur in eo; quòd cum non poſſet pedibus ſtare, & tamen celebrando nullam læſionem, vel fracturam crus pro illo tempore habere videbatur.
Locum Benauentenſem.
Locum Villarigõdenſem.
Locum Maioricenſem.

Cuſtodia Salamantina habet.

LOcum Salamantinæ in quo beatus Fran. ſingulare prodigium his oſtendis temporibus. Cum enim Rex Caſtellæ olim Ioannes pro antipapa ſe determinare vellet, in dicto loco fratrum id fieri decreuit. Superueniente hora; qua à ſuo palatio progredi debebat ad fratrum locum perecturus, pro dicta determinatione peragenda, ſubito tot tonitrua, tot fulgura, & tanta pluuia deſcendit, quod ipſe rex limen oſtij egredi non valuit. Quod factum, totus populus beato Fran. tribuit: ne in ipſius Eccleſia, & loco tam enorme committeretur piaculum.
Locum Ciuitatis in quo beatus Fran. Epiſcopum ſuſcitauit à mortuis, vt conformitate 39. dicetur.
Locum Placentinum.
Locum Beiarenſem.

Locum Paracensem.
Locum Eremitorij sanctæ Mariæ de Angelis.
Custodia Colimbriensis habet.
Locum de Colimbria.
Locum de Portu.
Locum Vimarij.
Locum Bregantium.
Locum Gardiensem.
Locum Coualiniensem.
Locum Lamacensem.
Custodia Vlixbonæ habet.
Locum de Vlixbona.
Locum Santareniensem.
Locum Coulamensem.
Locum Lancariensem.
Custodia Elborensis habet.
Locum Elborensem.
Locum Boiensem.
Locum Extrimocensem.
Locum Tamensem.
Locum Portolatrẽsem. De ista prouincia fuit Frater Gonsalnus sanctus homo magister in Theologia, & ordinis minorum generalis minister; qui in suo officio singularem habuit curam; ne ædificia fierent sumptuosa in ordine, & iam facta plura destruxit. Ipsius tẽpore Frater Iacobus primogenitus regis Maioricarum factus est Frater minor. Et Ioannes rex Armeniæ dimisso regno, nepoti suo Leoni ordinem intrauit minorum. In hac prouincia sancti Iacobi. In loco Vlixbonæ iacent tres Reges Portugaliæ Rex Alfonsus cum habitu; quem sumpsit ante mortem cum vxore sua minorissa in Ecclesia Cathedrali Vlixbonæ. Rex Petrus; & Rex Fernandus in conuentu Vlixbonæ cum habitu iacent, quem ante mortem cum mira sumpsere deuotione. In hac prouincia in monte de Valdearo iacet Frater Rodoricus Abiccij, qui locum ibidem cępit, & fuit homo pœnitentiæ mirabilis, paupertatis amator, despector mundi, & spiritu prophetico clarus, vt dictum est supra conformitate 8. Iacet etiam in hac prouincia sancti Iacobi Frater Benencasa de Tuderto; qui in vita, & post fecit mira.

Prouincia Castellæ habet 8. Custodias.
Custodia Hyspalensis habet locum de Hyspali.
Locum Cordubæ.
Locum Gircensem.
Locum Insulæ viridis, siue de Algizara.
Locum Gihenensem.
Locum Beatiensem.
Locum Vbetensem.
Custodia Tolletana habet.
Locum Tolleti, in quo iacent Frater Hergueus, & Frater Antonius laicus de Burgis Hyspaniæ, qui claris miraculis in vita, & post insignes fuerunt, & habentur. In hoc loco iacet cum habitu nostro quidam primogenitus regis Castellæ. In Tolleto in Ecclesia Cathedrali iacet cum habitu, quem sumpsit ante mortem, Rex Sancius. Alius rex scilicet Fernandus Castellæ infirmatus in ciuitate Ghiensi habitum assumpsit, & cum ipso decessit sepultus Tolleti, qui habitus assumptione, per beatum Fran tanquàm Frater ipsius à damnatione æterna fuit liberatus.
Locum Gadalsaiariæ.
Locum Talauerę.
Locum villę Regalis.
Locum Marciensem.
Custodia Murtiensis habet.
Locum Murtiæ.
Locum Conchiæ.
Locum Liueti.
Locum Optæ.
Custodia Segauiensis habet.
Locum Segauiæ.
Locum Abulæ.
Locum Aiellaris.
Locum Arenoli.
Locum Olimeti.
Locum Metinæ de campis.
Custodia Palentina habet.
Locum Palentiæ.
Locum vallis Oleti.
Locum Carrionis.
Locum sancti Facundi.
Locum Pennæ fidelis.
Custodia Burgiensis habet.
Locum Burgi.
Locum Latroni.
Locum Castri Cæsaris.
Locum Beneforati.
Locum Palentiolæ.
Custodia Bictoriensis habet.
Locum Bictoriæ.
Locum sanctæ Anderiæ.
Locum Metinæ de Pomatio.
Locum Frigiæ.
Locum Bermei.
Locum Mirandæ.
Custodia Soriensis habet.
Locum Soriæ.
Locum Almasani.
Locum sancti Dominici de Siluis.
Locum Atrencæ.

Prouincia Aragoniæ habet septem Custodias.
Custodia Barchinonæ habet.
Locũ de Barchinona; in quo est sepultus Frater Pontius Carbonelli sanctus homo magister sancti Ludonici nostri, qui totam bibliam postillauit, dicta omnium doctorum ponendo. In loco fratrum cum habitu iacent duo Reges scilicet Alfonsus & Iacobus qui in morte habitum assumpserunt.
Locum Gerundæ, in quo diabolus asportauit fratrem, qui peccatũ comissum noluit vnquã confessione purgare.

Locum Vici.
Locum Castillionis.
Locum Villæ franchæ.
Locum Bergæ.

Custodia Hilerdæ habet.

Locum de Hilerda, vbi iacet Rex Alfonsus cum habitu nostro, qué sumpsit ante mortem. In hoc loco sanctus Fran. facit miracula multa, & specialiter; quia subito quendá Ioannem atrociter vulneratum sanauit.
Locum Tarraconensem.
Locum Derthusię.
Locum Zeruasię.
Locum Morellę.
Locum Montis albi.
Locum Montis Soni.
Locum Terragem.

Custodia Cesaraugustę habet.

Locum Cesaraugustę, in quo cum habitu sepultus est dominus Petrus infans primogenitus Regis Aragonię.
Locum Oscę.
Locum Citaschię.
Locum Iaccę.
Locum Oxoę.
Locum Barbastri.
Locum Burgi.
Locum Certegenę.

Custodia Maioricarum habet.

Locum Maioricarum.
Locum Ciuitadellę.
Locum Iussę.

Custodia Valentina habet.

Locum Valentię, vbi duo fratres nostri tempore infidelium à Saracenis pro fide martyrizati sunt.
Locum Zacinę.
Locum Muri Veteris.

Custodia Nauarrę habet.

Locum de Pampilone.
Locum Tutellæ.
Locum Sanguosę.
Locum Oleti.
Locum stellę.

Custodia Saranię habet.

Locum Calataiuilij.
Locum Turolli.
Locum Derossę.
Locum Molinę.

Hęc prouincia Aragoniæ plures habuit fratres scientia, & verbo gratos, qui fructum magnum suis prędicationibus fecerunt, & plures libros pro prædicationibus ediderunt, & in theologia habuit magistros sufficientes.

De Prouincia Aquitanię.

Prouincia Aqtanię habet decé custodias.

Custodia Tholosana habet.

Locum de Tholosa, in quo requiescút sanctus Frater Stephanus inquisitor, & martyr cum socio ab hęreticis interfectus.
Locum de Sarano, qui habuit magistrum venerabilem Arnaldum de Sarano, qui magno tépore fuit Aquitanię minister homo virę laudabilis, & sufficientię, qui omnia; quę potuit de beato Fran. inuenire transcripsit.
Locum Riuorum.
Locum Castri noui, de quo fuit magister Gulielmus de Podio prę alijs tépore suo singularissimus prędicator ad populum, & ad clerú.
Locum Murelli.
Locum Appamiarum.
Locum de Insula.
Locum de Mirapicę.
Locum Vauri. Hęc custodia tholosana habuit famosum virum magistrum Fran. de Fabrica ministrum prouincię sancti Fran. qui in partibus auxitanis famosus fuit plurimú vita, scientia, & prędicatione, & plures alios habuit fratres magistros, & non magistros prędicatione pręclaros, & populo acceptos.

Custodia Albiensis habet.

Locum Albium.
Locum de Rispastagno.
Lucum Laustricij.
Locum de Castris.

Custodia Auxitana.

Locum de Auxo.
Locum de Tarbia.
Locum de Lectora.
Locum vallis Caprarię.
Locum de Nugarolio.
Locum Mirandę.

Custodia Agenesi. habet.

Locum de Ageno.
Locum de Maso.
Locum Candonij.
Locum Marmadę.
Locum Neriaci.
Locum Castrigelosij.
Locum de Penna.

Custodia Ruthenensis habet.

Locum Ruthenę, de quo fuit magister Geraldus Oddonis scientia, & verbo famosissimus generalis minister ordinis minorum, Patriarcha Anthiochenus, & administrator Ecclesię Cathanensis in Sicilia, qui opera in logica in phylosophia morali, & in theologia, & alia opuscula edidit, & officium de stigmatibus beati Fran. fecit.
Locum de Figiaco, in quo iacet frater Aldemarius, qui murtuos suscitauit, & alia miracula fecit. De isto loco fuit dominus Cardinalis frater Beltrandus de Turri in theologia magister, qui postillauit omnia Euangelia, & Epistolas totius anni, & plura alia fecit. Factus Cardinalis per D. Grego. ɪɪɪ.
Locum Aureliaci, in quo iacet frater Rigaldus sanctus homo, qui multa miracula egit.
Locum sancti Affricani, in quo obijt frater Gulielmus, qui multa fecit miranda.

Locum

Locum Villæ franchæ.
Locum Amoliaci.

Custodia Cathurchi habet.

LOcum de Caturcho.
Locum de Gordomo, qui locus habuit ma gistros tres generales ministros successiue ordinis minorum, scilicet magistrum Fortonerium Archiepiscopum Rauennatem, Patriarcham Gradensem, & demum Cardinalem Ecclesiæ sanctæ Dei factum per D. Innocentium 6. Magistrum Gulielmum Cardinalem factum per D. Innocentium 6. & magistrum Ioannem de Bucho, qui vno anno fuit generalis minister.
Locum Marcelli.
Locum montis Albani.
Locum sancti Antonij.
Locum montis Casi.

Custodia Petragoricensis habet.

LOcum Petragorarum.
Locum de sancta Fide.
Locum Montinaci.
Locum Brageniaci.
Locum de Alba terra.
Locum Salati.
Locum Oxidolij.

Custodia Lemonicensis habet.

LOcum Lemonicarum.
Locum sancti Iuniani.
Locum Nuntronij.
Locum Donzimaci.
Locum Briuiæ.

Custodia Baionę habet.

LOcum de Baiona.
Locum montis Martiani.
Locum de Aqnis.
Locum de Morlauijs.
Locnm Oleri.

Custodia Burdegalen. habet.

LOcum Burdegalę.
Locum Regulæ.
Locum sancti Macharij.
Locum Assarij.
Locum sancti Emiliani.
Locnm Linorij. Ista prouincia Aquitaniæ sufficientibus, & bonis prædicatoribus semper claret, & clarüit, & habuit illum magistum facundum fratrum Petrum Aureoli, qui luculenter scripsit super sententias. Fecit compendiū Bibliæ, & plura alia, tandem fuit archiepiscopus Aquensis. In hac prouincia Aquitaniæ apud magnates, & principes ibi existētes, Deus per beatum Fran. multa, & stupenda egit miracula, propter quæ B. Fran. & fratres in magna habentur reuerentia, & deuotione ab eisdem habuit etiā præter iam dictos duos alios Cardinales videlicet magistrum Vitalem de Furno; & magistrum Elyam de Hanibalis, qui & in scriptura opera ediderunt, & præsertim super Apoc. Ioannis. De ista siquidem prouincia Aquitaniæ fuit frater Ioannes de Blesa, qui de triplici ordine beati Fran. tres tractatus edidit, & si solum de primo ordine scilicet minorum paruum viderim tractatum. De ista prouincia plures fratres assumpti sunt ad prælationis officia videlicet archiepiscopatus, & episcopatus.

De Prouincia Prouincię.

PRouincia prouinciæ habet 7. Custodias.
Custodia Marsiliæ habet.
Locum de Marsilia, in quo quiescit sanctus frater Ludodicus noster per ecclesiam canonizatus innumeris se prædicans miraculis, & assidue, & inauditis. In hoc loco, vt dictū est conformitate 9. Deus ostendit singulare iudiciū per beatum Fran. exequutum de custode, & lectore mortuo ipsos ad infernum transmittendo, eo quod multos habuerant libros. In hoc loco est alius sanctus frater sepultus. f. frater Vgo, qui mirabilis fuit doctrina, vita, & signis.
Locum Brincolæ, in quo B. Ludouicus noster ortus est, & ibidem cum ad renunciandū episcopatui Romam iret, diem clausit extremū.
Locum Righignani.
Locum de Aquis.
Locum de Grassa.
Locum Arearum.
Locum de Nizia.

Custodia Arelatensis habet.

LOcum de Arelate, vbi B. Antonio dei titulo crucis fratribus in capitulo prædicante B. Fran. in remotis agens, in aere ad ostium capituli in modum crucis benedicens fratribus apparuit, vt frater Monaldus aspexit, qui frater Monaldus fulgens signis, vna cum fratre Beltrando est tumulatus in hoc loco. In hac ciuitate B. Fran. duos mortuos suscitauit vt dicetur conformitate 39.
Locum Terrasconis.
Locum Sollonis.
Locum Maiuassæ.
Locum Relauię.

Custodia Auinionis habet.

LOcum de Auinione.
Locum Auraicę.
Locum Valriaci.
Locum Montiliorum.
Locnm Insulæ.
Locum Aptæ.

Custodia Alesti habet.

LOcum de Alesto.
Locum Marologij.
Locum Minatis.
Locum sancti Egidij.
Locum Argentarij.
Locum Albenarij.
Locum Vseciæ.
Locum Balneolis.
Locum Andusiæ.

Custo-

Custodia montis Pesulani habet.

LOcum de monte Pesulano, in quo fuit lector sanctus Antonius noster,& quidā frater Bernardus,qui sancto fratri Rogerio diem sui obitus pro Dei parte apparendo eidē nunciauit. In hoc loco sanctus frater Ludouicus noster prædicauit populo:& post prædicationem tactu sui mulier a fluxu sanguinis est libe rata. Alia mulier impositione manuū post prędicationem sancti Ludouici super eius caput a capitis dolore: quem habuerat per longum tempus sanata est: & fratrem quendam infirmum dum visitasset, benedicendo sibi,a febre continua liberauit in dicto loco. In hoc loco semper fuerunt fratres lectores: qui fuerunt scientia,& prædicatione famosi.

Locum de Aquis mortuis.
Locum Neumasi.
Locum Lunclli.
Locum Agaræ.
Locum Giuaci.
Locum Fiorenziaci.
Locum Landonæ.
Locum Agantici.

Custodia Cistarici habet.

LOcum Cistarici:de quo loco fuit magister Franciscus de Maironis, qui fuit excellēs homo verbo scientia, & vita, qui opera plura sermonum super libros Aug. & super sententias composuit.

Locum Carpetras.
Locum Dignæ:de quo fuit frater.Vgo de Digna: qui regulā nostram multum comptc, & laudabiliter declarauit.
Locum Folqualquerij.
Locum Vapinqui.
Locum Ebrundunij.
Locum Regij.

Custodia Narbonensis habet.

LOcū de Narbona: in quo facta sunt plura capitula generalia,& tēpore vnius,cū diu non pluisset:& ciues fratres rogassent, vt dominum exorarent, precibus eorum dominus pluuiā largifluam dedit terris. Idipsum euenit in capitulo quodam Barchinonę celebrato. In hoc loco iacet frater Electus laicus: qui multa signa fecit.

Locum de Biterris, de hoc loco fuit Frater Petrus Ioan:qui famosissimus fuit vita, & sciētia: & quasi totam Bibliam postillauit multū profunde. Composuit in theologia opus: & plura alia opuscula edidit. Verum quędam dixit:quæ in capitulo generali per fratrem Hieronym. tunc generalem, & post modum summū pōtificem fuit coactus retractare: & idipsum fecit in capitulo prouinciali suę prouinciæ.

Locum Villę franchæ.
Locum de Pirpignano.
Locum Auxiliani.
Locum Carcasonæ.
Locum Limosi.
Locum Podij.

Locum.Fordani. In hac Narbonæ custodia in locis pluribus beatus F. multa miracula fecit: & plures mortuos suscitauit, vt fructu,& conformitate.39.dicetur. Hæc prouincia Prouinciæ, multos habuit magistros solemnes, & famosos. Frater Raimundus Guaufredi nobilis genere fuit generalis ordinis minorum, & in theologia magister, hic absolutus a generalatu per.D.Bonifacium.8.& factus archiepischopus Mediolani:epischopatum noluit:& frater simplex remansit. Postea quia scandala plura in ordine suscitauit, malo fine terminauit. Hæc prouincia habuit quendam fratrem singularissimum sanctitate scilicet fratrem Rogerium:de quo dictum est supra, conformitate, 8. De ista prouincia multi fratres doctrinam fratris Petri Ioannis sequentes vna cum fratre Vbertino de Casali prouinciæ Ianuę, & alijs pluribus fratribus diuersarum prouinciarum scisma in ordine magnum posuerunt: sed tandem omnes sunt auctoritate apostolica per ordinem exterminati.

PRouincia Burgundię habet 6. custodias.

Custodia Lugdunensis habet.

Locum de Lugduno: in quo iacet venerabilis pater frater Bonauentura de Balneo Regio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: de quo conformitate octaua est dictum.

Locum Macisonis.
Locum Cariloci.
Locum montis Brisonis.
Locum Villæ franchæ.
Locum Burghi.

Custodia Diuionis habet.

LOcum Diuionis.
Locum Belnæ.
Locum Castillionis.
Locum Bari.
Locum castri Viliarij.

Custodia Bisuntina habet.

LOcum Bisuntinum.
Locum Salinensem.
Locum Ledonensem.
Locum Graiaci.
Locum Golensem.

Custodia Lausana habet.

LOcum Lausanæ.
Locum Gebenensem.
Locum Granipolis.
Locum Gamberiaci.
Locum Niuiduni.
Locum Grandisoni.
Locum Moierenci.
Locum Camerę.

Custodia Viennæ habet.

LOcum Viennę: in quo iacent fratres Michael: qui aquam mutauit in vinum. Drodo: cui Angeli in missa seruierunt. Guliel-

lielmus; qui ſpiritu prophetico claruit.
Locum de Podio: vbi B. Antonius noſter in magna habetur reuerentia: quia ibidem prædicauit, & plura tam in vita, quàm poſt, miracula edidit.
Locum Annomaci: in quo iacet frater Gulielmus: cuius iuſſu nauicula à longe poſita ſtatim ad eum venit.
Locum Valentiæ: in quo iacent martyrio coronati ab hæreticis ob officium inquiſitionis frater Petrus, & frater Cathalanus.
Locum de Romanis.
Locum Dienſem: in quo frater Electus ſanctiſsimus cum honore requieſcit.
Locum Criſtę.
Locum Montilij.

Cuſtodia Aluernæ habet.

LOcum de Claramonte.
Locum Vriuatenſem.
Locum ſancti Portiani.
Locum Xioni.
Locum montis Ferradi.
Locum Siluimaci. Hęc proniucia Burgundiæ multos habuit fratres notabiles verbo, ſcientia, & vita, qui accepti fuerunt tam Deo, quã hominibus, & ſpãliter magiſtrũ Ioan. de Mirabello, qui ſermone ad clerum, & populũ fulſit.

PRouincia Turonię habet. v. Cuſtodias.

Cuſtodia Santonenſis habet.

Locum de Santonis.
Locum de Rupella olerum.
Locum de Inſula.
Locum ſancti Ioannis.
Locum Berbetilli.
Locum de Pontibus.
Locum Coupriaci.

Cuſtodia Bituricenſis habet.

LOcum de Biturica; vbi dum ſanctus Antonius noſter prædicaret, tempeſtas, grãdo, & pluuia, quæ ſuperuenerunt, eius interuentu nullum de audientibus tetigit, vt elt di ctum conformitate. 8.
Locum Turonis.
Locum Niueris.
Locum Eſolduni.
Locum Andegauis.
Locum Lothas.
Locum caſtri Cadulfi.
Locum Falmuri.

Cuſtodia Britaniæ habet.

LOcum Burgi noui.
Locum Nauetis.
Locum Rodonis.
Locum Giuncampi.
Locum Corrizopici.
Locum Venetum. In Rodonijs iacet frater Rodulfus: cui Angeli in miſſa ſeruierunt.

Cuſtodia Pictauenſis haber.

LOcum de Pictauis: in quo iacet magiſter Gualterius homo ſanctus: qui ad prædicandum fecit opus, quod dicitur Rudimentum: valet. n. ad omnem ſtatum informãdum. fecit etiã multa in theologia, & ſignis, & vita mundo prædicauit. Ibidem frater Simon miniſter prouinciæ Turoniæ quieſcit: ad cuius os viſus eſt ſpiritus ſanctus in ſpecie columbæ.
Locum de Morto.
Locum ſancti Maxentij.
Locum de Mirabello.
Locum Ioſduni.
Locum Columbæ.
Locum Caſtri.

Cuſtodia Aurelianenſis habet.

LOcum Aureliani.
Locum caſtri Duni.
Locum de Cenomanis: in quo iacet ſanctus frater Electus.
Locum Vendecini.
Locum de Alloſis. Hæc prouincia habuit fratres valoris plures: & pręcipue magiſtrum Ioannem de Rupella: qui opus fecit in theologia, & tempore ſuo in ordine; ſicut, & Pariſijs magiſter fuit, ſic in verbo ſcientia, & vita famoſus.

PRouincia Franciæ habet 9. Cuſtodias.

Cuſtodia Pariſienſis habet.

Locum de Pariſijs: quem ædificauit frater Agnelus de Piſis: qui fuit primus cuſtos Pariſienſis, & deinde factus eſt Angliæ miniſter. In hoc loco iacent magiſter Alexander de Ales: qui & ſi Anglicus fuerit natione; in ciuitate tamen Pariſienſi magno tempore legit. hic magiſter præ alijs magiſtris in vniuerſitate Pariſienſi in magna habetur reuerẽtia. Opuſq; ſuum à 72. magiſtris ſcriptura propria, ac ſigillis eſt approbatum, & demum per bullam. D. Papæ Alexandri. 4. Quę omnia habentur Pariſijs in ſacriſtia conuentus. Magiſter hic miraculosè venit ad ordinem noſtrũ. Nam & ſi fratres noſtros diligeret: decreuerat tamen ordinem intrare prædicatorum: quia non erat ſic rigidus, vt ordo noſter. Cũ enim diſpoſuiſſet mundum relinquere, Deum rogauit; vt quem ordinem intrare deberet, ſibi indicaret, & reſponſum eſt ſibi: ꝙ in illum; cuius fratres pro eleemoſina petenda hoſpicium eius ſequenti mane prius alijs acceſsiſſent: Factus frater minor; verum cum eſſet antiquus, & adeo, ꝙ decreuerat de ordine exire, & recedere; ſed cum id minimè vellet facere inconſulta diuina voluntate, ad orationem peri exit, rogans; vt ſuper hoc Deus ſibi ſuum beneplacitum demonſtraret: ſtatimq; arripitur à ſonno, & fuit viſione mirabili à domino declaratus. Vidit enim ſcalam à terris protenſam vſque ad cœlum; & multos vidit fratres per ipſam aſcendentes, & cœlum intrantes. Et cum ipſe etiam aſcenderet, & ad medium deueniſſet; vlterius progredi nul la

la vi potuit (licet toto conamine niteretur.) Ad se tandem reuersus cognouit per scalam sibi ordinem, & religionem demonstrari: per quam frater minor ascendit cœlum, si vsque in finem perseuerat. Et quia ipse idipsum facere nolebat: quia quod inceperat per voluntatem exeundi, non finaliter perficere intendebat, ad cœlum pertingere non valebat. Vnde intelligendo, q̃ si perseueraret in ordine, cœlum finaliter adiret, ex tunc permansit in ordine vitaque, verbo, & doctrina, & suis scri pturis tam in theologia, quàm postillis super scripturam sacram confectis, non solum Franciam; sed totam Ecclesiam sanctam illuminauit: vnde ex hoc intitulari meruit fons vitę.

Iacet etiam Parisijs magister Ioánes Gualensi: natione Anglicus, qui Parisijs magistratus; sanctitate vitæ, & doctrina ibidem tam fratribus, quàm secularibus positus extitit in specculum singulare: Summam enim multum vtilem cum diuersis tractatibus compegit. Scripsit luculenter super sacram scripturam, & theologiam. Qui promeruit, vt arbor vitæ sit post mortem vocitatus; & in huius signum arbor sculpta manet in lapide sui sepulchri. Hic securus de sua glorificatione cum gaudio magno perexit, ad dominum.

In hoc etiam loco iacet magister Nicolaus de Lira natione Gallicus: qui totam scripturam diuinã postillauit, & alia opera fecit: celebratur in toto orbe sua doctrina.

Iacet etiam in dicto loco magister Vgo de Castro nouo: qui luculenter scripsit in theologia, & tractatum pulcherrimum edidit de Antichristo, & de finali iudicio. Multi alij magistri fuerunt in hoc loco famosi. s. magister Bonauentura de Balneo regio. magister Ioannes de Rupella. magister Gualterius. magister Rigaldus. magister Alexander de Alexandria. magister Ioannes Scotus. magister Petrus Aureoli. magister Franciscus de Marchia. magister Franciscus de Maironis. magister Ioannes de Marra. magister Ioannes de Marchia. magister Astensis de Aquitania. magister Iacobus de Spinello, & sic de alijs: qui omnes fuerunt magistri in dicta vniuersitate, & bachalarij, dum essent facti sunt magistri famosissimi.

In dicto loco de Parisijs, dum quidam esset studens, & à Diabolo vellet edoceri, & sic esset factum, in vna dierum à Diabolo strangulatus est: cuius cella fuit in dormitorio antiquo, & destructo: nec vnquam propter persequutionem diaboli à quoquam fratrum valuit inhabitari.

In hoc loco quidam frater deuotus & studẽs, dum post completorium per magnum spatiũ in Ecclesia ad orandum stetisset, & postea ad cellam ad quiescendum vellet ire cum de Ecclesia exiret: inuenit totum claustrum primum demonibus plenum: per quod oportebat eum transire saltem per spatium, si dormitorium deberet adire: qui pauore prostratus nullum sciens aliud remedium: ad tabernaculum vbi erat corpus domini cum reuerentia accedens, pixidem; in qua erat domini corpus capiens ad claustrum exiuit: Statimq; omnis illa multitudo demonũ abscessit, portauitq; ipsum frater ad cellam, & de mane ad tabernaculum ipsum corpus domini deferendo: quæ sibi contigerant fratribus enarrauit. Multa facta sunt deuota in hoc loco, vt habitum est supra fructu, & conformitate. 9.

In hoc etiam loco iacet frater Iulianus theologus: qui legendam beati Francisci compo suit, & responsoria nocturnalia: cantumque beati Fran. quo ad hymnos, & omnia ipse cõposuit. Fuit enim in cantu magister summus in aula regis Francorum, & fuit in ordine sanctus frater & deuotissimus. Nota.

In hoc loco iacent duo generales ministri, videlicet frater Arlotus de Patro, & frater Gonsaluus de prouincia sancti Iacobi. ambo magistri Parisienses præclari.

Locum Medanti.
Locum Carnoti.
Locum Pontiferæ.
Locum de Meldis.
Locum Siluaneti.
Locum Destanipis.

Custodia Campaniæ habet.

Locum de Senonis.
Locum de Trechis.
Locum Antisiodori.
Locum Priuini.
Locum Versiliaci.
Locum Senzaniæ.

Custodia Attrebatensis habet.

Locum de Attrebato.
Locum Tornaci.
Locum de Valencenas.
Locum de Insulis.
Locum de Montibus.
Locum Cameraci.
Locum Bettunij.
Locum Duraci.

Custodia Viromandiæ habet.

Locum de Roio.
Locum Irduni.
Locum Abbatis vallis.
Locum sancti Quini.
Locum Peluaci.
Locum de Ambiauis.
Locum Noueani.
Locum Peroni.

Custodia Lothoringię habet.

Locum Noui castri.
Locum Viduni.
Locum Tulli, & Locum de Methis.

Custo-

Custodia Landriæ habet.

LOcum de Brugis.
Locum sancti Donati.
Locum de Gaudauo.
Locum de Ipra.& Locum Aldendi.

Custodia Normandiæ habet.

LOcum de Falegio.
Locum Vernonacentensem.
Locum Rothomagi.
Locum de Boiocis.
Locum de Eboracos.
Locum Cadoniæ.
Locum falsij.
Locum de Bernaio.

Custodia Leodiensis habet.

LOcum Leodij.
Locum Niuelli.
Locum Hoij.
Locum Dinacij.
Locum Narmaci.

Custodia Vemensis habet.

LOcum de Remis.
Locum Lauduni.
Locum Cathalani.
Locum compendij.
Locum Suessionis. Hæc Fräciæ prouincia semperdecorata fuit multis probis, & valentibus fratribus tam in theologia magistris, quam non magistris, qui multa opera ediderüt tam super bibliam, quam in theologia, quã etiam in decretalibus, frater Durandus, qui edidit summam magnam,& pulchram de casibus cõscientiæ fuit de prouincia Franciæ. Qui librũ edidit de proprietatibus rerum de prouincia Franciæ fuit. Sic, & qui summam composuit de virtutibus frater prouinciæ Franciæ fuit.

De Prouincia Angliæ.

PRouincia Angliæ habet. 7. Custodias.
Custodia Londoniensis habet.
Locum Londoniarum.
Locum Cantuariæ: in qua Ecclesia magister Ioannes Peccian factus fuit archiepischopus, homo magnæ sanctitatis, & scienciæ, qui multos in diuersis scientijs tractatus edidit.
Locum Vberrinchelsiæ.
Locum sub Cantone.
Locum Vuare, de quo fuit magister Ioannes, qui scripsit super sententias, & fuit, vt dicitur magister doctoris subtilis Scoti.
Locum Leuisiæ.
Locum Michesteu.
Locum Salisceræ.
Locum Vintonie.

Custodia Choracensis habet.

LOcum de Eboraco: vbi factus fuit archiepischopus. D. frater Bonauentura de Bal- Nota.
neo regio, sed renunciauit: & generalis minister remansit; que ecclesia erat tunc pinguissima vltra centum milia florenorum.
Locum Duncastriæ.
Locum Linconię.
Locum sancti Botulsi.
Locum Beuerlaci.
Locum Scardebrigiæ.
Locum Germiscentiæ.

Custodia Cantabrigię habet.

LOcum Cantabrigię.
Locum Noruici.
Locum Colcestię.
Locum sancti Egmundi.
Locum Dumusci.
Locum Balsingin.
Locum Gernermicę.
Locum Gepnici.
Locum Lennię.

Custodia Bristolensis habet.

LOcum Bristoli.
Locum Glonceстriæ.
Locum Burgenaletri.
Locum Erphordię.
Locum Exoniæ.
Locum Cannerdię.
Locum Ocestę.
Locum Verdiniæ.
Locum Hodminię.

Custodia exoniensis habet.

LOcum Exoniæ: quem locum primum ædificauit Frater Agnellus de pisis factus primus minister Ang iæ a. b. F. vbi sepultus fuit miraculis pluribus decoratus. In hoc loco quodam sero dum post completorium fratres riderent nimis dissolute crux lignea; quę stat super ostium chori fragore stupendo se vertit ad fratres: & timorem maximum eis incussit: & plures eorum in breui decesserüt de hac vita.
Locum Radigiæ.
Locum Bethfordio.
Locum Scanfordię.
Locum Lotigamię.
Locum Naratone.
Locum Leicestriæ.
Locum Graannę.

Custodia Noui castri habet.

LOcum Noui castri.
Locum Dundæ.
Locum Diunfres.
Locum Adintoniæ.
Locum Carlioli.
Locum Herripeliæ.
Locum Beruci.
Locum othisburgiæ.
Locum Richemundiæ.

Custodia Virgoniæ habet.

LOcum de Vigornia.
Locum Prescenę.
Locum Bigurtę.
Locum Salopiæ.
Locum Coniunctoriæ.
Locum Cestriæ.

Locum Hebfoldiæ.
Locum Lamasiæ.
Locum Strafordiæ. In hac siquidem Angliæ prouincia fratres semper fuerunt, & sunt ad diuinum officium, missas, & alias ordinationes nostri ordinis specialiter ordinati; propter quæ Deus auxit eos numero bonis temporalibus, & scientia. Habuit.n.magnã copiã semper magistrorum, & proborum. De hac
Nota. siquidẽ prouincia fuit magister Ioan. Scotus doctor subtilis: cuius memoria, quò ad sufficientiã erit perpetua: qui multa opera fecit. Magister Alexander de Alex, & si Parisijs steterit magno tempore: Gulielmus Ocham: qui multa opera fecit in logica, & philosophia, & alios libros plures. Frater Robertus Bachon homo singularissimus in omnibus scientijs expertissimus: qui etiam plures libros fecit, & tractatus innumeros. Alios habuit etiam magistros: qui opera fecerunt.s. magistrum Rodimptum: magistrum Gulielmum Tepton: magistrum Adam Codam, magistrum Reliphat: magistrum Pogerium Cõte, quorum operibus est plenus totus ordo, ac multi prælati, & magistri in theologia, & alijs scientijs decorati; vitam attendentes sanctam fratrum; ordinem in hac Angliæ prouincia intrauerunt: vt dictum est fructu.9. & conformitate. Vita enim sancta, & prædicatione hodie in partibus Angliæ ad sequendũ Christum multi trahuntur mundo abiecto.

De Prouincia Hyberniæ.

Prouincia Hyberniæ habet 5. custodias.
Custodia Dalbinensis habet.
Locum Dubinæ.
Locum Kaldariæ.
Locum Cianæ.
Locum de Mortoto.
Locum deserti.
Locum Bachilo.
Locum Veiesercfordiæ.

Custodia Caselensis habet.

Locum de Casello.
Locum Bullieniæ.
Locum Iochil.
Locum Kossæ.
Locum Vacripotdiæ.
Locum Clanmel.

Custodia Cortigeñ. habet.

Locum Cortigiæ.
Locum de Ardach.
Locum Bachoniæ.
Locum Luasiæ.
Locum Tagmolagi.

Custodia Venateñ habet.

Locum de Venath.
Locum Clararoi.
Locum Chilleich.
Locum Galui.
Locum Elonramada.
Locum Blesiniæ.
Locum Aramatię.

Custodia Potensis habet.

Locum de Ponte.
Locum Trun.
Locum Dundauæ.
Locum Malifarnan.
Locum Durni.
Locum Occagfregis. In hac Hyberniæ prouincia iacent fratres Nicolaus de Guatfordia: qui mortem suam fratribus prędixit, & frater Ioannes de Vaffordia: ad cuius sepulchrum occisi suscitantur, & infirmi curantur.

De Prouincia Datiæ.

Prouincia Datiæ habet.8. Custodias.
Custodia Nouergiæ habet.
Locum Mestracis.
Locum Orugellæ.
Locum Tusterim.
Locum Afloiæ.
Locum de Bergis.

Custodia Octoniensis habet.

Locum Octonis.
Locum Mistach.
Locum Amerbuch.

Custodia Lindensis habet.

Locum de Lindis.
Locum Tralburch.
Locum Vstach.

Custodia Lancopensis habet.

Locum Imicopiæ.
Locum de Scaris.
Locum Vuerissũ.
Locum Limcopię.
Locum Senircopiæ.

Custodia Ripensis habet.

Locum de Ripis.
Locum Sclerisch.
Locum Flensburch.
Locum Caldis.
Locum Tanduæ.

Custodia Verbengensis habet.

Locum Vrbing.
Locum Randet.
Locum Orfuis.
Locum Alarbuch.

Custodia Scotolensis habet.

Locum de Scotoene.
Locum Crebi.
Locum Psallam.
Locum Nincopiæ.

Custodia Rischildensis habet.

Locum de Rischildis.
Locum Caludburch.
Locum Nestueth.
Locum Annis. Hæc prouincia multum est in territorio lata habet.n.tria.s. Datiæ. Nouergiæ, & Suetiæ. Nec dubitandũ habuisse, & habere eam fratres: qui suis prædicationibus, & vita ad Christũ plures cõuerterunt, & ducũt.

De

De Prouincia Colonię.

Scoti tumulus. Prouincia Colonię habet.7.custodias.
Custodia Coloniensis habet.
Locum Coloniæ:in quo iacet doctor subtilis F. Ioannes Scotus:qui ibidē lector decessit.
Locum de Missia : in quo iacet frater Nicolaus : qui in vita,& post signis multis claruit, & mortuos suscitauit. Ibidem est reconditus frater Electus : qui suo tactu sanabat infirmos.
Locum Dulbrich.
Locum Roremundæ.
Locum Bumiæ.
Locum Vallis felicis.
Locum Diui.
Locum de Aquis Grani.

Custodia Treuerensis habet.
Locum de Treueris.
Locum Lucilburch.
Locum Merliæ.
Locum Confluentiæ.
Locum Visaliæ.
Locum Leporth.
Locum Ardenati : in quo iacent sancti viri frater Theodoricus, & frater Hogerus de Saxonia.
Locum de Vesteparma.

Custodia Bossaliæ habet.
Locum Tremoniæ.
Locum Fussari.
Locum Paderburiæ.
Locum Heruordiæ.
Locum Vxariæ.
Locum Hosnæ.
Locum Brugge, & locum de Monasterio : in quo iacet frater Henricus de Affrica,& frater Ioannes de Peirua : qui mira fecerunt.

Custodia Ollandiæ habet.
Locum Traiecti inferioris.
Locum Dosdaci.
Locum Zirxæ.
Locum Buscridis.
Locum Midilburch.

Custodia Barbatiæ habet.
Locum Theniæ.
Locum Machilnę.
Locum Brusellæ.
Locum Derste.
Locum sancti Tridonis.
Locum Traiecti super Mosam.
Locum Louanuræ. In hac custodia iacet sanctus frater Petrus : qui à pueris dum communicaret visus est, quod puerum manducaret.

Custodia Baucntriæ habet.
Locum de Folda.
Locum Firclariæ.
Locum Grismarię.

Custodia Asię habet.
Locum de quærohing.
Locum de Grouemberg.
Locum de Ersellia.
Locum Marpurg.
Locum Fisclariæ.
Locum Subdę.
Locum Gersmarię. In prouincia hac Coloniæ in Turgonæ iacet frater Hasso. In Kilone iacet frater Adolfus quondam comes Alsathiæ. Frater Electus, & alius frater Electus, de quibus dictus est supra conformitate. 8. Hæc prouincia Colonię est notabilis prouincia in fratribus valoris, & bonitatis, & multi fuerunt in dicta prouincia notabiles prędicatores,& sunt quorum fructus in aula cœli reperitur.

De Prouincia Argentina.

Prouincia Argentinæ : siue Alamanię superioris habet.6.custodias.

Custodia Alphatiæ habet.
Locum Argentinę.
Locum Rubiaci.
Locum Pręsaci.
Locum Sarburch.
Locum Columbarię.
Locum Effimburch.
Locum Angnonię.
Locum Misinburch.

Custodia Basiliensis habet.
Locum Basileę.
Locum Tannis.
Locum Friburgi inferioris.
Locum Mishusin.
Locum Solodri.
Locum Berni.
Locum Friburgi superioris.
Locum Burthorf.

Custodia Laci habet.
Locum Constantiæ.
Locum Trifusaniæ.
Locum Lindauię.
Locum Tareti.
Locum Borlingenę.
Locum Filinguenæ.
Locum Luceriæ.
Locum Campiregis.

Custodia Bauarię habet.
Locum Pambenberech.
Locum Nigoldath.
Locum Ratisponę : in quo quiescit frater Bertuldus egregius prędicator, qui etiam in vita multa miracula fecit.
Locum Lani Socæ.
Locum Merdlingam.
Locum Monaci.
Locum Veriuberch.
Locum Augustæ.

Custodia Suenię habet.
Locum Oblingam.
Locum Horbipolis.
Locum Forsinę.
Locum Rothinbeburch.

Locum Ruingensis.
Locum de Hallis.
Locum Pamundæ.
Locum Cilithpij.
Locum Vlmere.
Lo cum Rutrilingnenæ.

Custodia Renensis habet.

Locum Tepurg.
Locum de Spira: in quo iacent frater Ioannes: qui post mortem mortuum reuocauit ad vitam, & frater Colinus minister Argétinæ: qui multa miracula fecit.
Locum Francinuordæ.
Locum Lutri.
Locum Frideburch.
Locum Keilinhirsin.
Locum Opinheuæ.
Locum Heidelberch.
Locum Maguntiæ: in qua quidam frater noster fuit Archiepiscopus. In hac Argentinæ prouincia, scilicet Augusta iacent frater Dauid, & frater Terterieus Argentinæ minister viri sanctitatis magnæ, & perfectionis. In Huxaria iacet frater Vdo sanctus homo. Multos habuit hæc prouincia fratres præclaros, & litteraturæ: per quos multi ad dominū sunt conuersi. Ac in locis huius prouinciæ beatus Franciscus multa signa fecit, vt conformitate. 40. patebit.

De Prouincia Saxonię.

Prouincia Saxoniæ habet custodias. 12.
Custodia Bremensis habet.
Locum de Brema: in quo iacet frater Electus: qui cantando. Ascendo ad patrem &c. tradidit spiritum.
Locum Hamburch.
Locum Vermeburch: in quo iacet sanctus frater Ioannes.
Locum de Stadio.
Locum Kiliuem.

Custodia Halberstatensis habet.

Locum de Allonstath.
Locum Heldensem: in quo iacet frater Corradus cognomine pater Sancte.
Locum Honeuer.
Locum de Brunfruch.
Locum Quedelinburgio.

Custodia Maindiburgensis habet.

Locum Mainduburch.
Locum de Oster Vuerlinburch.
Locum Seruist.
Locum de Barebi.
Locum Halus.
Locum de Ascaria.

Custodia Lubicensis habet.

Locum de Lumbech.
Locum de Riga.
Locum Gerpoiualdæ.
Locum Verenæ.
Locum de Fundis.
Locum Rostach.
Locum Parchem.
Locum Visinæ.

Custodia Stentinensis habet.

Locum de Stentin.
Locum de Piris.
Locum Arustualdere.
Locum Nouabrendeburch.
Locum Priniselaue.
Locum Grifonberch.
Locum Anguermudæ.
Locum Trauenburch.

Custodia Lipsensis habet.

Locum de Lipsæ.
Locum de Egra.
Locum Ceiec.
Locum Fuicaniæ.
Locum Cutiæ.
Locum Vneroida.
Locum Aldembrich.
Locum Visenulke.

Custodia Misnensis habet.

Locum de Misna: in quo iacet sanctus frater Odoricus Saxo.
Locum Codeber.
Locum Vtisburch.
Locum Prescanden.
Locum Ossem: in quo iacet frater Ioannes gloriosus signis in vita, & post mortem.
Locum Terrecon.
Locum de Susclis.

Custodia Aureimontis habet.

Locum de Geldebcrith.
Locum Leueberith.
Locum Legenis.
Locum de Gorlis.
Locum Lubani.
Locum Agani.
Locum Budesin.
Locum Trasne.
Locum Itauiæ.
Locum Fatouiæ.

Custodia Prusciæ habet.

Locum de Brumisberich.
Locum nouæ.
Locum de Culmen.
Locum Etorij.

Custodia Vratislauensis habet.

Locum de Vratislauia.
Locum Siluenes.
Locum de Stralim.
Locum Nouifori.
Locum Nisze.
Locum Nanclauię.
Locum de Muntisben.
Locum de Brega.

Custodia Brandeburgensis habet.

Locum sanctæ Helisabeth.
Locum Lobauiæ.
Locum Salmodil.

Locum Antiquę Brandeburch.
Locum de Berliz.
Locum de Scenidal.
Locum Vuerrauleéuordæ.
Locum de Karis.
Custodia Thuringiæ habet.
LOcum de Meinegæ.
Locum Erfordie: in quo iacet frater Benedictus: qui fuit pincerna beatæ Mariæ.
Locum de Arastedæ.
Locum Couburch.
Locum Isenach.
Locum Molhusin.
Locum Aluel. Hæc prouincia maior est fratribus, & locis aliqua prouincia: quæ sit in ordine minorum, & habuit fratres sanctitate insignes. Siquidem in Menandeburch iacent frater Simon primus lector in Theutonia. Frater Iacobus primus custos Saxoniæ. Frater Luculfus: cuius lotura pedum infirmos curauit, & multa miracula edidit. Frater Iordanus de Italia. Frater Gilbertus, & frater Eretfridus: de quibus dictum est fructu, & conformitate. 8. Iacet in Iblhusen frater Hetmanus. In ciuitate Haluerstaden frater Otto: qui miraculosè intrauit ordinem, & post mortem signis claruit. Alij fratres sancti viri in hac fuere prouincia, & si eorum memoria silentio sit suppressa.

Nota.

De Prouincia Austriæ.
PRouiucia Austriæ habet. 6. Custodias.
Custodia Vuerienensis habet.
Locum Vueriennæ.
Locum nouæ Ciuitatis: in quo iacet sanctus frater Corradus vir multorum patrator miraculorum.
Locum Aijbrurgæ.
Locum Velsperch.
Locum Cistensterch.
Custodia Stiriæ habet.
LOcum de Grezæ.
Locum Indeburge.
Locum Volsperium.
Locum de Pruca.
Custodia Anastensis habet.
LOcum de Pamia.
Locum de Lurizan.
Locum Anasi.
Locum Belsæ.
Custodia Felicensis habet.
LOcum Brisnez.
Locum Fillaci.
Locum Bozarij.
Custodia Danubij habet.
LOcum Stain.
Locum de Tulla.
Locum de La.
Locum Nereustan.
Locum de Gerico.

Custodia Marchiæ habet.
LOcum Peroniæ.
Locum Marisburge.
Locum de Cilia.
Locum Laibaci.
De Prouincia Boemię.
PRouincia Boemiæ habet. 7. custodias.
Custodia Opoliensis habet.
Locum Bladis Lauici.
Locum Glohouiæ.
Locum de Boton.
Custodia Pragensis habet.
LOcum de Praga.
Locum sancti Iacobi.
Locum sancti Francisci.
Locum Nouæ domus.
Locum Bechinam.
Locum Boselauiæ.
Locum Benessau.
Custodia Morauiæ habet.
LOcum Oloniuæ.
Locum de Brunna.
Locum Iglauiæ.
Locum Opauiæ.
Locum Nouæ ciuitatis.
Locum de Ceinoma.
Locum Cernoiæ.
Custodia Gestinensis habet.
LOcum Gnesnam.
Locum Calis.
Locum Ologouiæ.
Locum Bernake.
Locum Croauiæ.
Locum Rediuon.
Locum Sereni.
Locum Pisdræ.
Custodia Gremensis habet.
LOcum de Muta.
Locum de Grem.
Locum Bidzoniæ.
Locum Diaslauiæ.
Locum Glazi.
Custodia Cracouiesi. habet.
LOcum Lenoniæ.
Locum Cracouię.
Locum Zanicost.
Locum Radomis.
Locum Saudech.
Custodia Lutomericensis habet.
LOcum Lutomenis.
Locum Pilisbam.
Locum de Ponte.
Locum Cadani.
Locum Zarem.
Locum Tinex.
Locum de Missa. Hæc prouincia Boemiæ habet in Princalauia sepultum fratrem Gerardum: qui in vita, & post miraculis claruit. In Vra uzalauia fratrem Marquerdum: qui ibi multis signis claruit.

De

De Prouincia Vngarię.

PRouincia Vngariæ habet.8. Custodias.
Custodia Lauerienſis habet.
Locum Suproni.
Locum Posomi.
Locum de Leuca.
Custodia Zagrabienſis habet.
LOcum Zagrabiæ.
Locum Virouiticæ.
Locum Nesicæ.
Locum de Posega.
Locum Constannicæ.
Locum Gurbonich.
Custodia Girminenſis habet.
LOcum Bachini.
Locum Voilach.
Locum ad ſanctum Demetrium.
Locum de Tadua.
Locum Franchæ Villæ.
Locum ad ſanctum Irenen.
Locum Zemlini.
Locum Monasterij.
Locum Banni in metis grecciæ.
Locum Eudi.
Custodia Strigonienſis habet.
LOcum Strigonij.
Locum Nitrię.
Locum Ternauiæ.
Locum Seznæ.
Locum Lipſæ.
Locum Tinchinij.
Custodia quinque Eccleſiarum habet.
LOcum Variſdini.
Locum quinque Eccleſiarum.
Locum Capucæ.
Locum Lubrigi.
Locum Falcas.
Locum Semeniæ.
Locum Segeſdini.
Custodia Agrienſis habet.
LOcum de Agria.
Locum Ceps ſuperius.
Locum Ceps inferius.
Locum Zathmar.
Locum Potoci.
Locum Varadini.
Custodia Transiluana habet.
LOcum de Bistriza.
Locum Tementi.
Locum Vorasini.
Locum Clicunfori in metis Tartariæ.
Custodia Albienſis habet in ciuitate Budę quatuor loca fratrum.
Locum Albę regalis.
Locum Sigeth. Hæc prouincia Vngariæ habet in villa Francha Fratrem Ioannem olim ministrum Vngarię ſepultum: qui multis ſignis corruſcat. In Strigonio habet fratrem Gallum lectorem deuotiſsimum,& puluis ſuę ſepulturæ ſanat infirmos. In Cara villa habet fratrem Ioannem custodem: & fratrem Henricum ſanctos'homines. De hac prouincia Vngariæ fuit frater Stephanus in Sarai pro fide; (vt dictum est fructu.8.) martyrizatus.

Præfata ſunt loca.34 prouinciarum ordinis: non computatis monasterijs: in quibus ſtant aſsiduæ fratres,& in quibuſdam in bono numero tam in Italia, quàm extra. tā in regnis, quàm in alijs partibus Christianitatis. Exceptis etiam locis: in quibus fratres cum regibus,& reginis morantur, & cum alijs mundi principibus, quę minimè computantur. Sunt etiam in ordine Vicariæ plures; quę ęquipollent multis prouincijs.

De Vicaria Boſnæ.

VIcaria Boſnę habet.7. Custodias.
Custodia Dulmnæ habet.
Locum Stagni.
Locum Noui castri.
Locum Iemotæ.
Locum Cetinę.
Locum de Glamozh.
Custodia de Greben habet.
LOcum Corbauiæ.
Locum Crupæ.
Locum de Greben.
Locum de Glas.
Locum de Otoch.
Locum ſanctę Caterinę Podnoui.
Custodia Boſnæ habet.
LOcum Curiæ Bani.
Locum ſancti Nicolai.
Locum Laſciouę.
Locum Plumbi.
Custdia Vſforę habet.
LOcum de Diaco.
Locum ſancti Elyæ.
Locum Verbicæ.
Locum Schachouæ.
Locum induæ.
Locum Buchouicæ.
Custodia Mazuæ habet.
LOcum de Alſan.
Locum de Biblinæ.
Locum de Lab.
Locum Mazuæ.
Locum Sanctæ Mariæ de Campo.
Locum Coſcich.
Locum Verhocrup.
Locum de Freberniza.
Custodia Bulgarię habet.
LOcum de Seuerino.
Locum Orſcianæ circa portam ferream.
Locum Sebes.
Locum Srim.
Locum Cheueſdi.
Custodia Couini habet.
LOcum Armenes.
Locum Couini.
Locum de Chrani. In hac Vicaria vnus frater

frater noster intrauit ignem pro fide, & illæsus permansit, & hac de causa aliquos conuertit infideles. In hac Vicaria fratres viuunt secundum regulam, & mirabilem fructum suis prædicationibus in conuertendo infideles assidue faciunt. In Bidinio Bulgariæ quinque fratres martyrizati sunt, vt habetur supra cõformitate. 8.

De Vicaria Rusiæ.

VIcaria Rusiæ habet hęc loca.
Locum Lemburgæ.
Locum de Grodech.
Locum de Colomia.
Locum de Galciff.
Locum de Nostim.
Locum Nestim.
Locum Cusminem.
Locum Cerech.
Locum Modaluiæ.
Locum Camiuix.
Locum Senototix.
Locum Cotcham.
Locum Licostoni.
Locum Albi castri. In hac Vicaria.s. in Cereth duo fratres nostri martyrizati sunt ab infidelibus: qui arborem adoraut. Et ab eisdẽ in Liuonia sunt alij quinque fratres interfecti ob fidem.

De Vicaria Orientis.

VIcaria Orientis habet custodias. 3.
Custodia Constantinopolitana habet.
Locum de Constantinopoli.
Locum de Pera.
Locum Thessalonicæ.
Locum de Fogia noua.
Locum in Metalino.

Custodia Trapesundarum habet.

LOcum de Trapesunda.
Locum de Fimiso.
Locum de Sinopi.

Custodia Chaufrensis habet.

LOcum de Chauririo.
Locum Alzaromi.
Locum Trifusij.
Locum Anchalceke. In Trapesunda frater Gentilijs de Marchia: qui iacet Venetijs multa signa fecit, & in partibus infidelium fructũ animarum fecit sua prædicatione. In Salmastro Vicariæ huius quidam sanctus frater noster: qui in vita miracula fecerat, tandem ad gloriam martyrij fuit gloriosæ sublimatus, & fratres alij in hac Vicaria ob prædicationes fructum magnum fecerunt animarum.

De Vicaria Aquilonis.

VIcaria Aquilonis habet. 2. Custodias.
Custodia Gazatiæ habet.
Locum sancti Francisci de Capha.
Locum sanctæ Mariæ de Capha.
Locum de Soldaia.
Locum de Cymbalo.
Locum de Ilice.
Locum de Solcath.
Locum de Carassu.

Custodia Saraiæ habet.

LOcum de Thana.
Locum Agitarcan.
Locum de Sarai: vbi martyrizatus est frater Stephanus de Vngaria: in quo loco iacet Cathoganti frater Imperatoris Tartarorum cõuersus ad fidem per fratres nostros: qui dicto loco dedit multa iocalia; & corruscat miraculis. Nam quandam Saracenam vidit frater Pisanus ad sepulchrum eius à diabolo liberari.
Locum de Comucb.
Locum de Tharchis.
Locum Mamucci.
Locum de Mager.
Locum de Vgueth.
Locum de Aesarai.
Locum de Organæ.

De Vicaria Tartariæ.

VIcaria Tartariæ habet in Cepton duo loca.
In Chanbalech in palatio magni Cani habẽt fratres locum.
In magna Tartaria iuxta contratam Millescorscæ fratres babebant plura loca: in quibus expellendo demones ab infidelibus: qui ad ipsos ducebãtur; multos ad fidem catholicam suam prædicatione deducebant.
In Armalech in medio.s. Imperio Tartarorum: vbi martyrizati sunt ob fidem Catholici cum frater Ricardus Episcopus Armalech. Frater Franciscus de Alexandria. Frater Pasqualis de Hyspania. Frater Raimundus de prouincia. Frater Laurentius laicus de Alexandria, & Frater Petrus laicus de prouincia. Magister Ioannes de India terrij ordinis B. F. conuersus per fratres. Fratres ibi habebant locum, qui in martyrio eorum à saracenis, vt dictum est conformitate. 8. est destructus.
In partibus Tartariæ fratres fecerunt, & faciebant fructum magnum, sed quia modo propter itineta præ solito periculosa: quia illuc nequeunt accedere; Tartari per Saracenos ad legem deducuntur Maumeth. Multa loca erant in dictis partibus tam immobilia, quã mobilia.
In regno enim Iueriæ erant duo loca fratrum immobilia, & quinque mobilia.
In Thauricio erant duo loca fratrum.
In Maxeria erant alia duo loca, & plura alia loca fuerunt in Vicarijs præfatis, tam Orientis, quàm Aquilonis; quæ hodie non habitantur per fratres.

De Vicaria Sardiniæ.

VIcaria Sardiniæ habet.
Locum de Algerio.

Locum

Locum Arestani.
Locum Sassarij.
Locum Villæ Ecclesiarum.
Locum Castri Challaris.

De Vicaria Corsicę.

Vicaria Corsicę habet.
Locum Bonifacij.
Locum Caluij.
Locum Nunciæ.
Locum Biguliæ.
Locum Anenzolasche.
Locum Alisani.
Locum Ornani.
Locum in Sardinea montis Rasi. Qualem antè fructū fratres fecerint in Corsica, & faciūt apparet: quia indoutitos homines ad rōnis tramitē; sacerdotes concubinarios,& vxoratos ad pudicitiā,& honestatē deduxerūt. Ac multiplices errores in diuersis partibus per hęreticos disseminatos, viriliter prædicatione,& vita extirparunt. Sic ergo apparet, quod non solū in Italia multa sunt loca fratrum minorum, sed etiam extra Italiam, & non solum modo in partibus fidelium, sed etiam infidelium. Et cum sint loca vltra mille quingenta, & forte sexcenta, & plura alia de nouo ædificentur, & sæpe, quæ hic non sunt scripta, ac in præfatis locis tam missus, officio, vita, quā prædicationibus assidue fratres populi prædicent, & eos informent, nulli dubium debet esse maximum fructum animarum fecisse, & facere. Cum enim iuxta dictum Psal. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & secundum beatum Greg. Viua lectio, est vita iustorum, & in præfatis locis multi fuerunt fratres in vita,& post, miraculis corruscantes, & hinc vltra cc. vt patet intuenti, Sequitur, quod ipsorum vita, & prædicatione ad Christum multi,& varij sint conuersi,& quia sic ordo est super orbem dilatatus, ipse est fons, qui exurgit de paradiso militantis ecclesię ad irrigandum totam superficiem terræ, qui in quatuor partes diuiditur, vt habetur in figura Gene. 2. Hæc est illa arbor sublimis,& excelsa, cuius cacumen cœlum per contemplationem tangit; & rami eius in omnem terram dilatantur. Dan. 4. In beato Fran. completum est illud Gen. 22. dictum Abrææ. Multiplicabo te sicut stellas cœli,& velut arenam, quæ est in littore maris,& illud dictum Iacob Gen. 28. Erit semen tuum sicut puluis terræ, dilataberis ad orientem, & occidentem,& septentrionem, & meridiem. Impletū est, quod Deus (vt dictum est) B. Fran. oranti in ecclesia sancti Iacobi promiserat de dilatatione ordinis sui per orbem vniuersum. Quod domino Vgolino tunc Cardinali Episcopo Ostień. & postea papæ Gregorio 9. B. Fran. dixit quod Deus fratres elegit,& misit propter fructum, & salutem animarum omnium hominum huius mundi,& non solum in terris fidelium, sed etiam in terris infidelium recipientur; & multas animas lucrabuntur. Quod B. Fran. socijs dixerat de ordinis dilatatione, & profectu, ꝙ multi ad dominum conuertentur; & per vniuersum orbem multiplicaret Deus familiam suam. Sic ergo ex multitudine locorum patet. Primo vtilitas prædicationum fratrum minorum, & quomodo B. Fran. ad prædicandum verbo, & exemplo suos fratres destinauit. Secundo patere potest de profectu prædicationum fratrum ex fructu, si attendatur sanctorum fratrum multiplicitas, & sanctitatis eius magnitudo. Cum enim fratres multi, vt docet conformitas 8. Tam confessores, quàm martyres in hoc ordine fuerint vita, doctrina, & signis præclari, & talibus homines ad Deum attrahantur (teste experientia) proculdubio suis orationibus, exemplis, doctrina, & vita multos attraxerunt, & attrahunt ad incedendum post Christum. Quis enim veretur exempla imitari B. Fran. cuius imitatores tot corruscarunt in præsenti seculo miraculis, sub cuius vmbra voluerunt esse Cardinales. Summi pontifices: Reges. Regum filij, milites, doctores, & nobiles, & plebei. Insuper (vt experientia claret) hodie Christo deseruire optantes, ad Fran. modum, vitam, & formam in tribus ordinibus expressam confugiunt. Non sic de alijs ordinibus (vt patet) in multis. Aliter autem est de habitu minorum, quia omnes tales de ipsius colore, & qualitate incedunt induti, & corda configurati. Sancti enim & si non prædicent verbo, vt pote a seculo exuti, prædicant semper vita, quorum (teste Gregorio) vita est viua vox, ac etiam prædicant signis,& quòd sic sit, patet hoc in fratribus sanctis minoribus.

Tertio si consideretur incrantium, & iam intratorum celsitudo; cuius exemplis inductus est ad abnegandum imperium Constantinopolitanum, & regnum Hierusalem rex Ioannes; qui factus est frater minor,& si principaliter domini nostri Iesu Christi; tamen post ipsum exemplo beati Fran.& suorum ad hoc est inductus; & sic de alijs Regibus vt dictum est conformitate 8. Sanctus Ludouicus primogenitus regis Caroli secundi regis Siculorum, quomodo inductus est, vt hunc ordinem introiret? certe sanctitate B. Fran.& fratrū suorum, qui cum ipso velut syderā luxerunt,& lucent in firmamēto ecclesiæ militātis, & triumphantis, nam maximam habet præcellentiam in cœlo vt dictum est supra, & dicetur infra conformitate 38. quam præcellentiam,& gloriam non haberent, nisi vita, & fructu polito in domini horreo, & archa ex talento credito,& cū vsura domino reddito, & procurato. Quarto factum in mundo profectum per fratres astruit librorum numerositas. Quot libri a fra-

a fratribus minoribus editi sunt, pro morum mutatione? pro mentis illustratione? pro fidei defensione? pro vitiorum extirpatione? pro virtutum acceptione? pro viæ spiritus arreptione? pro grata hominum informatione? pro mentali ad apicem contemplationis sublevatione? pro æternæ patriæ hanelatione? adeptione? & permansione? pro crucifixi deuotione, & imitatione? pro mundi contemptu, & abiectione? & pro hominis abnegatione totali, & despectione? Nullus posset multitudinem librorũ retexere circa præfata per fratres ordinis istius editos, & confectos. Quorum operibus velut amne opulentissimo, & dulcissimo operta est tota superficies terræ fidelium, vt in cordibus fidelium talium doctrinæ diffusione fieret in fidelibus, & in infidelibus conuersis fons aquæ salientis in vitam ęternam. Nec immerito tot opera prædicationnm sermonum, & ad prædicta spectantiũ, sunt sic per fratres cõfecta; quia finis scientiæ nostræ est scire populo prædicare, & rite informare tam prædicationibus, quam cõsilijs. Nam finis studij fratris minoris est studere in sacra pagina; vt de ipsa fidem defensare, & populum sciat informare. Non enim conceditur vsus, & sciẽtia dialecticæ, & phylosophicæ sciẽ-Nota. tiæ, & sic de alijs, nisi vt sacra pagina clarius, & certius adiscatur, & doceatur. Qui enim alio fine præfatis vtitur scientijs, iuxta regulas iuris canonici dignoscitur veraciter oberrare. Quinto profectum prædicationum fratrum arguit de multis exemplaritas. Nonne prædicatione B. Antonij nostri ciuitas Arimini, & partes Romandiolæ ab errore multiplici sunt liberatæ? Nonne oblitterata erat Christi via in Christianis, & vita; & per baiulos crucis Christi renouata, scilicet fratres minores? Quis ad litteram obseruabat Euangeliũ? nullus inquam inueniebatur. Sed franciscus cum suis fratribus veniens vitam huiusmodi assumens, & docens, post se traxit quasi totum mundum. Per beatum Franciscum, & suam prædicationem Soldanus venit ad fidẽ. Octogonti Frater imperatoris Tartarorum per fratres minores venit ad fidem, & miraculis claret. Georgiani ad fidem per fratres minores venerunt; & stant adhuc, & sic de alijs nationibus. Quis cogitare posset fructũ; quem adhuc, hodierna die faciũt fratres suis prędicationibus, & exemplis in partibus Russię, Bosnæ, Bulgariæ, & Corsicæ, & sic de alijs, tã prouincijs, quam ordinis Vicarijs? Certe nullus. Et sicut fecerunt fructum, & faciunt suis prædicationibus, & exemplis in orbe toto, sic & in quibusdam hominibus faciunt hodie, & fecerunt, sicut de plnribus dictum est supra in hoc fructu, & conformitate, & etiam conformitate 8. & 9. Attamen pro huius confirmatione adduco exemplum vnũ in speciali, quod accidit prædicatione fratrum tempore beati Fran. Dum enim duo ex nouellis discipulis B. Fran. ad ignotas partes prædicationes causa adirent, ad quoddam castrum plenum pessimis hominibus peruenerunt, in quo erat quidam ipsius crudelis, & magnus tyrannus caput dictorum prædonum, & malorum hominũ, qui & si genere esset nobilis; ignobilis tamen erat pessimis motibus. Ad dictum castrum fratres ratione frigoris, & famis diuertentes cum labore per internuncios rogauerunt dominum castri, vt illa nocte eos reciperet Dei amore, quos ille a Deo inspiratus recepit gratanter, & multam compassionem, & curialitatem ipsis exhibuit, nam fecit eis fieri ignem maximum, & parari mensam more nobilium. Discunbentibus fratribus, & alijs cunctis, vnus illorum fratrum; qui erat sacerdos, habens gratiam loqui de Deo singularem, videns, quod nullis discumbentium de Deo aliquid, aut de salute animæ tractaret, aut loqueretur, sed solum de prædationibus, & occisionibus, & alijs malis multis, qui hincinde perpetrauerant, & gaudebant in rebus, & de impietatibus, quas vsquequaque commiserant; quare refectione finita corporali; cupiens frater ille hospitem suum, & alios, qui aderant cælesti cibo reficere, dixit domino illi. Domine magnã charitatem, & curialitatem nobis exhibuistis, & ideo multum essemus ingrati, si non vobis aliqua bona secundum Deũ rependere studeremus, Propterea rogamus, vt totam familiam faciatis congregari, vt pro beneficijs corporalibus a nobis receptis, spiritualia rependamus. Quorum rogaminibus dominus assentiens, fecit omnes congregari coram dictis fratribus, quibus congregatis cępit ille frater loqui de gloria paradisi, quomodo ibi est lętitia sempiterna, ibi societas angelorum, securitas beatorum, ibi gloria infinita, ibi copia cælestium thesaurorum, ibi vita perpetua; lux inobfuscabilis, pax impertubabilis; sanitas incorruptibilis, ibi Dei præsentia, & omne bonum, & nullum malum. Et quod homo propter peccata, & miseriam suã perdit tot, & tanta bona; & acquirit infernũ, vbi dolor est, & tristitia sempiterna, societas demonum, & serpentium, & draconum, vbi miseria infinita, & vita sine vita, tenebræ palpabiles; & luciferi pręsentia, vbi turbatio, & ira, sempiternus ignis; & glacies, & rabies, fames, & sitis, vbi mors sine morte, gemitus, lachrymę, stridor dentium, & æternitas tormentorum, vbi omne malum, & carentia omnis boni. Postea subiunxit. Et vt comprehendi, omnes vos ad tanta mala curritis festinanter. Nam nihil boni operis, vel sermonis in vobis apparet, vnde consulo, & admoneo vos charissimi, quod pro vilibus rebus mundi, & carnis voluptatibus, quæ omnia transeunt, vt

vmbra, nolitis perdere illa summa, & ęterne duratura cęlestia bona. Et his dictis a fratre prędicto, dominus ille castri tactus intrinsecus, & corde compunctus, procidit ad pedes fratris cum omnibus alijs, & cępit amarissime flere rogans, & petens a fratre, vt ipsum in viam salutis dirigeret. Et confessione cũ multis lachrymis facta; & cordis compunctione eidem fratri: dixit ei frater, quod oporteret eum in redemptione peccatorum suorum peregrinari per sanctuariam, atteri per ieiunia, in orationibus vigilare, & eelemosynis largis insistere, & alijs operibus pietatis. Dominus autem ille respondit. Pater charissime, ego nunquam istam proninciam exiui, Patet noster, nec alias orationes scio dicere, vnde aliã pœnitentiam mihi iniungatis. Ille sanctus frater ait. Charissime, ego volo fideiubere pro te, & ex charitate pro tuis peccatis intercedere ad dominum nostrum Iesum Christum, vt scilicet anima tua non pereat. Et nunc ad pręsens nolo, vt aliam pœnitentiam facias, nisi, quod hoc sero proprijs tuis manibus portes de paleis, vt ego, & socius quiescamus, qui cũ gaudio de paleis portauit, & lectum parauit, & fecit in vna camera, vbi lumen ardebat. Et videns pręfatus dominus, quod frater ille tam sancta, & virtuosa verba protulerat, concepit, quod esset sanctus homo. Et posuit in corde suo explorare, & obseruare eũ diligenter quid faceret illa nocte. Et vidit, quod dictus frater posuit de sero se ad dormiendum in lecto, sed cum putaret omnes profunde dormire, surrexit intempeste noctis silentio, & pro fideiussione facta expandens manus ad Deũ; & orans pro illo, indulgentiam pro illius peccatis postulabat. Et ecce in ipsa oratione eleuatus est in aere vsque ad culmen palacij, & in aere fecit tam magnum lamentum, & fletum pro peccatis dicti domini indulgentiam postulando; quod vix vnquam est visus homo; qui charos suos consanguineos, seu amicos defunctos tã cordialiter fleret, sicut ipse frater pro peccatis illius. Et fuit illa nocte ter eleuatus in aere semper cum piolamento, & lachrymis compassionis. Et ille dominus obseruans latenter omnia prędicta videbat; & audiebat charitatiuum lamentum, & compassiuos singultus lachrimarum, vnde statim de mane ad pedes procidit dicti fratris, & cum lachrymis compunctionis rogabat eum, vt ipsum in viam salutis dirigeret paratum firmiter ad omnia, quę iuberet. Igitur (fratre sancto consulente sibi) vendidit cuncta, quæ habuit; & restituit resti tuenda, & cętera pauperibus erroganit, & secundum sanctum Euangelium cuncta distribuit; & semetipsum domino offerens, ordinẽ fratrum minorum intrauit; & cum vita sancta, & perseuerantia laudabili finiuit. Cæteri etiam antiquarum iniquitatum satellites, & sodales compuncti corde, vitam in melius mutauere. Sic antiqui fructificauerunt in mundo ad pœnitentiam homines inducentes, quia non de Aristotelis, vel Auerrois; sed de gloria paradisi, & inferni supplicijs prędicabant. Plures in mundo fuerunt fures, & latrones maximi, qui prædicationibus fratrum compuncti, ordinem intrauerunt, & sancto fine decesserunt. Frater Gonsaluus Sancij de prouincia sancti Iacobi nobilis genere, sed latro fuit pessimus, tandem conuersus ad dominum, factus frater minor miracula fecit in vita, & post mortem. Frater Agnellus de Alnerna latro pessimus, conuersus ad dominum per beatũ Fran. fuit postea homo magnę sanctitatis, & sic de alijs. Et quia nimis longum esset enarrare quid Christus fecerit circa homines vtriusque sexus per B. Fran. & fratrum suorum linguam, & vitam, sufficiant iam præmissa.

Sexto arguit profectum animarum fratrum prædicationibus factum, reuelatorum a Deo sincetitas. Diuinis enim oraculis est declaratum, quantum fructum animarum fecerit, & facit hic ordo. Cum enim B. Fran. lauando quendam leprosum ipsum curasset, post dies paucos dictus leprosus apparuit beato Fran. oranti in quadam silua dicens ei. Cognoscis tu me? Cui B. Fran. Quis (inquit) tu es? Et ille. Ego sum leprosus quem Christus benedictus (te promerente) sanauit; & hodie vado ad regnum beatũ, de quo Deo, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, & benedicta sint verba tua, & opera tua, quia per te multæ animæ saluabuntur in mundo. Et scias, quia non est dies in mundo, in quo sancti Angeli, & sancti, & sanctę Dei non referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique patrantur per orbem. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & ista cum benedictione Dei. Et his dictis, recessit, & B. Fran. remansit valde consolatus.

Idipsum beatus Fran. dixit cuidam fratri, cuius venam pectoris restrinxit. Cum enim dictus frater peteret a beato Fran. Quis ordo Deo magis esset acceptus. Respondit beatus Fran. In otio, & murmuratione.

Quędam sancta domina rogauit Deum, vt sibi reuelaret quantum ordo B. Fran. sibi esset acceptus. Cui dominus respõdit, quod in hoc ordine erant homines; qui inter omnes homines huius mundi plus Deo placebant: & aliqui, qui inter omnes magis Deo displicebãt. Et sibi de vno fuit conquestus; quod suum nomen parum à fratribus, & intra fratres nominabatur. De affectu autem Christi ad ordinem patuit supra conformitate 9.

Septimo profectum animarum ordinis astruit hominum ad hunc ordinem deuotio. Quem affectum habeant fideles, & habuerint ad hunc ordi-

ordinem, præ alijs oſtendunt conſtructio tam ſolēnis locorum induitio habitus fratum minorum, corpora defunctorum apud fratres humatorum, multiplicitas paramentorum; & ſic de alijs. Sed ſuper omnia eſt cohabitatio fratrum apud inſignes perſonas, & notabiles, vide Fráciam, reſpice Alamaniam, verte te ad Angliam; Guaſconiam; Aragoniam, Hyſpaniam, Boemiam, Vngariam, Auſtriam, Lombardiam, Siciliam; & totam Italiam, & reperies, quod reges; filij regum, & filię, vxoreſq;, comiteſque; duces; principes; barones; & dignitate ſeculi fulgentes, fratres minores in ſuis hoſpicijs habere pro confeſſoribus, & informatoribus voluerunt. Quot committerentur infanda per tales, quæ tamen non fiunt prędicationibus, & fratrum monitionibus, vnde & ſi fratribus ſit ad diſtractionem mentis cū talibus conuerſatio; cedit tamen hominibus ad vtilitatem animarum, & profectum fratrū; quia ipſorum fratrum eſt ad mercedem apud altiſsimum. Non credo, ꝙ ſit aliquis ordo; ad quem tantum fideles afficiantur, ſicut ad iſtū. Nec hoc eſſet niſi fructu magno, & profectu, quem dominus per fratres operatur in eis. Quot ſunt homines habentes ſecum fratres miſſas, prædicationes, & alia audientes ab eis? eſſet nimis prolixum referare, qui ibi non ad ludendum, & ſecularia exercenda morantur, ſed cum grauitate vitæ, & morum dominos, & alios apud quos reſident informantes. Qua deuotione præfati nobiles ad beatum Fran. in retentione fratrum freti, a Deo iuxta promiſſa beato Fran. de habentibus deuotionem ad ordinem, in fine gratiam, & gloriam recipiūt, & in præſenti à multis malis præſeruantur, vt dicetur conformitate 13. & 40.

Octauo, & vltimo aſtruit profectum animarum fratrum, & ordinis deputatio (teſte abbate Ioachim) Ordo minorum perſeuerabit vſque ad tempora nouiſsima, & ſic Chriſtus beato Fran. reuelauit quid facient ſua prædicatione, & ſi dictum ſit fructu primo, & conformitate, tamen ſic, inquit. Ordo columbinus, ſcilicet fratrum minorum vſque ad nouiſsima tempora duraturus, per mare aquilonare tranſibit; aſpera paſcua guſtabit. Regina auſtri proteget, & fouebit eū in amaritudine ſua, flumen Eufratem tranſibit, vndam, & impetum eius ſua prædicatione mitigabit, aſpera reducentur in planum in ſermone eius. Terra falſuginis ideſt Egypti ad dominum conuertetur per eum. In eadem terra ſecure Euágeliū prædicabit. Multæ gentes per ipſum ordinem ad Deum conuertentur. Gens idolatra, cuius lingua ignorabitur, quæ de finibus terræ miſſa à Deo in adiutorium terræ promiſsionis; & vt ipſa agnoſcat Deum patrem omnipotentem, & filium eius vnicum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ad fidem Catholicam per ipſum cōuertetur. Futurum eſt enim quod ordo columbinus viriliter ſe opponat contra mortis Angelum, & prædicando contra eum, plures, & maxima multitudo de filijs ipſius ordinis martyrio ad dominum tranſibunt, ſicut dictum eſt per David prophetam. Poſuerunt mortalia ſeruorum tuorum eſcas volatilibus cœli, carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ. Gaudebunt in canticis ideſt in prædicatione omnes tribus Iſrael. Et gens immunda Machometica; quæ remanebit, & hi qui reſidui erunt ad dominum conuertentur. Hæc Abbas Ioachim in libro concordiæ. Ad quid ergo deſtinatus ſit ordo minorū in principio paret quia ad Crucem Chriſti, & vitam tenendam, & prædicandam. Et quid finaliter, quia ad prædicandum infidelibus, & contra antichriſtum, & quod per prędicationem eius mundus debet ad Chriſtum conuerti. Sic ergo apparet præfatis de profectu, & vtilitate quantum ad animas facta, & quæ fit per fratres ordinis, & quę fiet in futuro. Et patet declarata ſecunda pars huius vndecimæ conformitatis, quod non ſolum b. Fran. ad exemplū Chriſti ad prædicandum acceſsit, vt dictum eſt conformitate præcedenti, ſed etiam deſtinauit fratres ad prædicandum per totū mundum, vt dicit ſecunda pars declarata huius conformitatis, ſcilicet Franciſcus deſtinator, ſcilicet fratrum ſuorum ad prędicandum.

FRVCTVS XII. ET CONFORMITAS. Ieſus loquens humilimis, Franciſcus reſerator. Expoſitio primę partis, ſcilicet Ieſus.

IN ſuperioribus conformitatibus, & fructibus viſum eſt de legibus Saluatoris noſtri, & hæc conformitate 9. Ac de eius doctrina quo ad prædicationem eius, conformitate 10. & hoc generaliter. Nunc in iſta conformitate 12. videndum eſt in particulari de ipſius doctrina quo ad perſonas; quas ipſe redemptor omniū Chriſtus docere placuit ſpiritualiter, & ſingulariter. Et circa hæc inſiſtendo.

Primo erit videndum, quos informauit ſua ſapientia particulariter.

Secundo, quid eis expreſsit generaliter, quibus viſis, patebit expoſitio iſtius primę partis videlicet. Ieſus loquens humilimis. Quia & ſi maximos, & ſuperbos ſit alloquutus; humilimos tamē principaliter placuit informare; quia tales ſunt; quos ipſe diligit iuxta illud prouerb. 3. Cum ſimplicibus ideſt humilibus ſermocinatio eius. Quòd enim humiles, & non ſuperbos dominus alloquatur, patet in tota ſerie veteris teſtamēti. Dominus enim loquutus eſt cum Noe cum Abraam, cū Iſaac, Gen. 6. 12. & 16.

Gen. 28. cum Iacob, cum Moyſe, cum Ioſue, cum Da-
Exo. 3. uid, cum Salomone, cum Iſa. cum Ieremia,
Ioſue. 1. cum Ezech. & alijs prophetis. ſ. Elia: Eliſeo,
2. Reg. 23. Michea, Amos, & ſic de alijs. Qui homines
3. Reg. 4. fuerunt humilimi; vt patet ex eorum actibus,
Iſa. 1. ac Deo accepti. Sic & in nouo teſtamento per
Ierem. 1. ipſum Chriſtum Dei ſapientiam, & virtutem
extitit operatum, vt ex ſequentibus clare patebit. Ipſe.n. Chriſtus magiſter, & veritas ſua ſancta doctrina informare complacuit, & allo qui videlicet.

Primo Virginem Mariã eius matrem: quam alloquutus eſt.

Nota. Primo verbo intraneo, ipſam lumine prophetico replendo; ac ſuam deitatem (vt pie creditur) oſtendendo, & hoc dum in eius vtero moraretur, vt in opere à me edito de vita B. Mariæ fructu. 17. prolixe declaraui.

Secundo loquutione externa ſuam matrem alloquutus eſt.

Primo in ſua poſt triduum re inuentione, cũ
Lucæ 2. ipſa ei dixiſſet. Fili: quid feciſti nobis ſic? Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Tunc inquit ipſe Chriſtus. Quid eſt quòd me quærebatis? Neſciebatis ꝙ in his; quæ patris mei ſunt oportet me eſſe? Quæ verba & ſi ex parte. B. Mariæ fuerint amoris expreſsiua dilectum habere anhelantis, & liqueſcentis poſt inuentionem, ac ſtupentis, & admirantis, fuerunt tamen ex parte Chriſti ſingularis excellentiæ Ieſu, & diuinitatis declaratiua. Cum enim ſe aſſerit debere eſſe in his; quæ patris ſunt, oſtẽdit ſe verum Deum eſſe. Ratio, quia cum totũ eſſe habeat. ſ. diuinale à patre: hinc eſt, ꝙ quę ſunt patris quo ad eſſentialia, ſunt
Ioan. 17. & eius: quare quæ patris ſunt, ſua ſunt. Om-
Matth. 11. nia mihi tradita ſunt à patre meo.

Et ad inſtar patris, ſicut pater cœleſtis paſcit
Matth. 6. volatilia, ſic & ipſe Chriſtus.
Matth. 11. Sicut pater abſcondit à ſapientibus, & prudẽtibus ſua ſecreta; ſic & ipſe Ieſus filius.

Et ſicut pater cœleſtis eſt vnus magiſter; ſic &
Matth. 23. ipſe Chriſtus eſt magiſter.
Matth. 10. Sicut pater nobis debita dimittit. ſic & eius filius Ieſus.
Matth. 11. Et ſicut pater cœleſtis de cœlo dat ſpiritum, ſic & filius Ieſus.
Ioan. 4. Sicut pater diligit filium, ſic & filius patrem.
Ioan. 5. Sicut pater operatur, ſic & Ieſus filius operatur.
Ioan. 5. Sicut pater eſt viuens, & ipſa vita, ſic & Ieſus eſt viuens, & vita.
Ioan. 13. Sicut pater habet omnia in manibus: ſic & filius.
Ioan. 14. Sicut pater eſt in filio: ſic & filius.
Ioan. 7. Sicut pater habet ſapientiam: eandem habet & filius Ieſus: quia doctrina filij eſt patris.
Ioan. 15. Sicut pater eſt agricola: ſic & filius.
Ioan. 16. Sicut pater amat diſcipulos: ſic & filius.
Ioan. 16. Sicut pater clarificat filium: ſic & filius patrẽ.

Et ſicut pater ſeruat in nomine ſuo: ſic & ipſe. Ioan. 17.
Sicut pater eſt Deus miſericordiarum, & totius conſolationis: ſic & filius.
Sicut omne datum optimum eſt à patre lumi 2. Cor. 11.
num: ſic & à Ieſu.
Sicut pater teſtimonium dat in cœlo: ſic & fi- Iacobi 1.
lius & ſpiritus. Et ſic præfatis inſpectis appa- 1. Ioan. 5.
rent dicta verba à Ieſu prolata matri ſuæ deitatis euidenter eſſe declaratiua. Et ſic ſuccintè patet de primo verbo.

Secundo loquutus eſt Ieſus matri in nuptijs
exiſtenti. Cum Virgini dicenti præ compaſ- Ioan. 2.
ſione vinum non habent: reſpondit. Quid mihi, & tibi mulier? nõdum venit hora mea. Quod verbum: vt apparet prima facie, non fuit virgini inhonoratiuum; ſed multipliciter commendatiuum.

Primo in nomine; quo eam appellat dicens mulier ipſam totam eſſe liquefactam pietate ad egenos, & indigentes oſtendit.

Secundo, quia hoc verbo expreſsit ſe aliud eſſe habere, quam quod accepit ab ea. ſ. diuinum. Et quia non per primum eſſe, quod ab ipſa acceperat, competebat ſibi miracula fieri: ſed per ſecũdum eſſe, hoc exprimendo matrem ipſam eſſe reſerauit.

Tertio quia dicẽdo nondum venit hora mea oſtendit, ꝙ illud, quod ſecundum cõmunem curſum fieri non debet ſpeciali interuentu Mariæ, Deus facit: quia eius precibus Deus inclinatur in cunctis: quare per hoc innuit omnium recurſum, & acceſſum ad Mariam debere eſſe: vt quod Deus noſtra indignitate non debet porrigere, eius nobis interuentione donetur: quare hoc verbo matrem nõ deſpexit: ſed acceptauit, & cõmendauit, Quod patet cum ſubditur, ꝙ beata virgo hac habita reſponſione dixit miniſtris. Quęcũque dixerit vobis facite.

Tertio Chriſtus loquutus eſt matri tempore
ſuæ paſsionis. Cum enim ſtaret iuxta crucem Ioan. 19.
dixit ei. Mulier, ecce filius tuus. Quod quidẽ verbum ſic B. Mariæ dictum fuit ipſius. B. Mariæ in matrem Ioannis adoptatio, prout dicit B. Hierony. in ſermone de aſſumptione. Cogitis me o Paula &c. Et cum fuerit filio ſummè obediens, Ioannem, vt filium adoptiuũ ſingulari eſt complexa amore. Et quia verbũ hoc, & dubia circa ipſum declaraui in opere de vita virginis Mariæ fructu. 51. Ideo ad pñs circa ipſius expoſitionem non inſiſto.

Secundo alloquutus eſt Ieſus Ioannem baptiſtam.

Primo internaliter quando voce Marię Chri-
ſtum habentis in vtero, ipſe Ioannes exulta- Lucæ 1.
nit, & ſpiritu ſancto repletus fuit.
Secundo vero vocabiliter, & hoc primo in
deſerto. Quando factum eſt verbum domini Lucæ 3.
ſuper Ioannem in deſerto: vbi notatur, ꝙ ſuper Ioannem multiplex eſt factum verbum &

Ieſus

Iesus est multipliciter verbo singulari eum al
loquutus.
Nam quando Ioannes fuit à peccato purga-
tus verbo suę miserationis est alloquutus prę-
ueniendo eum, antequàm exiret de ventre san
ctificando.
Quando fuit ab ipso Christo, & matre visita-
tus, verbo eum est alloquutus singularis Dei
incarnationis: quia sibi cognitio secundum
Ambrosium, & Augu. est collata. In cuius co
gnitionis signum ipse exultat, & mater eius
prodit Mariam matrem Dei eam vocando.
Quando impulsus est ad desertum. Verbo al-
Luc. 1. loquutus est de eius à Deo protectione: q eũ
ab hoste protegeret, & aleret in fame.
Quando tanto tempore in deserto est con-
uersatus, est alloquutus eum verbo de mun-
do contẽnendo quàm sit vtile, & de imprecia
bili thesauro talibus prępatato; ac quàm bo
nus sit dominus ei totaliter cohærentibus.
Quando missus est ad prædicandum, tunc ha
buit verbum de Dei bonitate, & Dei amore
ad homines: qui vult omnes homines saluos
fieri, & ad agnitionem eius nominis perueni-
re: qui verbum suum ad saluandum omnes
quantum in se est direxit. Alloquutus est etiã
eum verbo singulari eidem inspirando quid
ipse esset facturus: quia baptismum institue-
re debebat. Quidue prædicaturus cum pœ-
niteotiam Ioannem prędicare voluit.
Secundum beatum Ioannem alloqnutus est
Math. 3. io sua ab eo baptizatione, vt enim habetur. Ie
sus venit à Galilea ad Iordanem ad Ioannẽ;
vt baptizaretur ab eo. Ioannes autem prohi-
bebat eum dicens. Ego à te debeo baptizari,
& tu venis ad me? Respondens autem Iesus
dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos om-
nem implere iustitiam, vbi Chrlstus oñdit.
Primo suam profundissimam humilitatem:
quando à Ioanne voluit baptizari.
Secuudo informauit Christus Ioannem de
sua omnimoda sanctitate: quia inquit decet
nos implere omnem iustitiam, & sic sanctos
esse consumate.
Tertio à sua doctrina; quę incipit ab opère:
quia quæ volebat docere. s. baptismum, & hu
militatem, ante voluit opere exercere; & sic
implere omnem iustitiam: quia iustitia exi-
git: vt qood verbo promit, opere exerceat
doctor.
Quarto de perfecta animę munditia: quę est
per susceptionem baptismi: qui baptismus
est sacramentum perfectè iustitiæ: quo insti-
ficatur homo, & si moretetur statim cum iu-
stis vitam intraret æternam.
Quinto de vitę exemplaritate. Decet inquit
nos implere omnem iustitiam. Glo. 1. Omnẽ
gradum humilitatis. Quorum primus est in
subijciendo se superiori. Secundus in subden
do se pari. Tertius vero, & summus in subij-
ciendo se inferiori, quem gradum Christus
ostendit Ioanni, dum ab ipso inferiori bapti
zari voluit, & sibi complacuit. Et sic apparet
quomodo bene dicit Christus. Decet: non
oportet, quia ex decentia fuit; non ex neces-
sitate, q Christus à Ioanne voluit baptizari. Nota.
Sexto loquutus est Ioanni Christus de suo ba
ptismo quo ad effectus, & si ante Ioannes di-
xerat. Ego quidem baptizo in aqua: post me
autem venit; qui vos baptizabit in spiritu
sancto, & igni: tamẽ dum videt Spiritum san
ctum in columba descendere, tunc experien-
tia cognouit baptismum Christi, gratiam vl-
tra suum conferre.
Septimo informauit Ioannem, & loquotus
est sibi de misterio sanctę Trinitatis, dum pa
trem audit in voce; Spiritum sanctum cernit
in columba; & filium in sua pręsentia videt
io humanitate assumpta. Et sic nec Ioannes
cernendo: vt habetur testimoniũ perhibuit, Ioan. 1.
q hic Iesus est filius Dei.
Octauo declarauit Ioanni Iesus; & loqootus
est in se continere omnem plenitudinem gra
tię, & deitatis: qnia est filius Dei: in quo pa-
tri cõplacuit, scilicet reconciliare omnia &c.
qua complacentia homo quilibet iustus à pa Collo. 3.
tre per filium acceptatur.
Nono loquutus est se mundi redemptorem
ostendendo: propter quę Ioannes clamat di-
cens. Ecce agnus Dei: ecce, qui tollit pecca- Ioan. 1.
ta mundi. Et à peccato liberatorem: quia
dicit eum baptizare in Spiritu sancto.
Decimo loquutus est Ioanni se liberalissimũ
esse, non solum sua largiendo Ioanni, vtpote
eum spiritu. s. replendo: sed etiam quia seip-
sum contrectandum suis manibus exhiboit li-
beraliter. O cum quanta reuerentia, & deno
tione, amore, & timore beatus Ioannes Chri-
stum eootrectabat: Et quàm ooua gratia Ie-
sus Ioannem sanctificabat; cum tactu Chri-
sti virtus ab illo exibat: quare & in Ioanne
hęc virtus fuit per Christum refusa suo tactu,
& concessa. Sic ergo patet quomodo Iesus
Ioannem est allocutus.
Tertio allocutus est Iesus Ioannem dicens.
Discipulis Ioannis ad se missis. Ite dicite Ioã
oi; quæ audistis, & vidistis: vbi Saluator non
per verba; sed per opera Ioanni respondit. Et
quia per doctores præsertim Chrisostomum
clare in quæstione à Ioanne mota Christo; de
claratur, q Ioannes non ratione sui hanc mo
uerit: sed ratione discipulorum, vt per solu-
tionem in fide ipsius Christi solidarentur:
hinc est quòd Christus multa dicendo, & fa-
ciendo respondit Ioanni pro discipulis: Nam
ex doctrina; quam audierunt, & poteotia in
signis; quam viderunt, Christum cognouerũt
esse; quem prophetæ venturum prędixerunt.
Sed discipulis Ioanois recedentibus (ne vide-
retur velle eis adulari) de magistro ipsorum

Ioanne Iesus cœpit loqui ad turbas dicens. Quid exiftis in defertum videre.&c. Vbi Ioannem comẽdat suo famine à multis, & de multis.

Et primo in affectu fuisse ordinatum à mundo remouendo; quia Ioannes ftabat in deferto, non in ciuitate: vt mundi defpector verè probaretur.

Secundo ftabilitum quo ad profectum. Nam à Dei feruitio per inftabilitatem non abfceffit: quare arundo vento agitata non fuit.

Tertio quo ad habitum,& corporis tegumentum; quia non mollibus indutus erat: fed cilicio ex pilis contexto camelorum. Matth. 3. Mar. 1.

Quarto de intellectu, & interna radiatione; quia prophetam, & plufquam prophetam eũ dicit. Nam quem venturum prædixit digito oftendit.

Quinto de merito, & acceptione; quia Angelum eum vocat,non natura; fed gratia.

Sexto de verbo, & prædicatione; quia regnũ cœlorũ vim patitur; quia prædicatione Ioannis peccatores deferẽdo peccata, & rectè operando digni efficiebantur regno cœlorum.

Septimo de officio,& operatione; quia vocat eum Baptiftam à baptizatione; quia homines ad baptifmũ Chrifti verũ difponebantur.

Octauo de excellentia in fanctitate.Inquit.Inter natos mulierum non furrexit maior. Magna afferuit de Ioanne, & fi Lucas modificat verbum,vt referratur ad folos prophetas. Luc. 7.

Nono de prærogatiua in terminando: quia in ipfo eft finis veteris teftamenti quo ad legem, & prophetas.

Decimo de virtuofitate in operando di. eum Eliam,non perfona,fed opere, & virtuofitate,& diuinæ legis zelo: pro quo Ioannes maluit occidi.

Vndecimo de aufteritate in viuendo: qua nõ manducauit,neque bibit,ficut cæteri faciunt: fed cibus, & potus ab alijs erat diftinctus,prout habetur. Matth.& Mar. De præfatis Saluator commendauit Ioannem. Et quia Deus eft; qui omnia nouit,laus eft magna Ioanni; q; fic à Saluatore commendatur pre alijs. Matth. 4. Mar. 1. Matth. 11

Duodecimo commendauit Ioannem de veracitate in confitendo; & hoc dicens. Ipfe teftimonium perhibuit de me,Ioannes.n.teftimonium perhibuit de Chrifto. Ioan. 5.

Primo de eius potentia. Venit fortior me poft me &c. Matth. 3.

Secundo de eius eminentia. ibidem dicens. Cuius(inquit) non fum dignus foluere corrigiam &c.

Tertio de eius auctoritatiua clementia, ibidẽ. Ipfe baptizabit vos in Spiritu fancto &c.

Quarto de eius iuftitia.Cuius ventilabrũ &c.

Quinto de eius auctoritate, & dignitate. ibidem dicens. Ego à te debeo baptizari.

Sexto oftendit eum verum Mefsiam, & hoc dum difcipulos fuos duos ad Chriftum mifit. Matth. 11.

Septimo de eius mũdicia. Ecce agnus Dei &c. Ioan. 1.

Octauo dicit eum fœderatorem, & noftrum mediatorem dicens. Medius autem veftrum ftetit &c. Ioan. 1.

Nono omnibus celfiorem. Ante me factus eft &c.ideft,mihi præpofitus,& prelatus intm eft ante me: fecũdum Chrifoftomum; vt nec ego Ioãnes in vltimis miniftrorum vocari fim dignus.

Decimo dicit eum iuftum dominatorem, & prauorum punitorem. Iam fecuris &c. Et fequitur paleas &c. Matth. 3.

Vndecimo. Mundi redemptorem. Ecce qui tollit peccata mundi. Ioan. 1.

Duodecimo omnium Deum effe, & conferuatorem. Hic eft filius Dei. Ioan. 1.

Tertiodecimo comendatur Ioannes à Chrifto de dilectione. Ille inquit de Ioãne erat lucerna ardens. Ioan. 5.

Quartodecimo cõmendatur de vitæ exemplaritate. A Chrifto vocatur lucerna: non folũ ardens: fed & lucens.f.per vitæ exemplaritatem. Sic ergo patet de quibus faluator Ioannem fua locutione commendauit. De quibus diffufe eft dictum in opere de vita virginis,fructu. 20. Ioan. 5.

Tertio. Iefus allocutus eft matrem Ioannis Helifabeth: & hoc per Mariam matrem fuam eam falutando, quæ allocutio fuit valde mirabilis. Lucæ 1.

Primo,quia fuit Helifabet commotiua, & innotiua; quia ftatim exclamauit.

Secundo fpiritu fancto repletiua; & hoc fuit primum: quia repleta eft Spirito fancto Helifabeth.

Tertio ad Deum laudandum impulfiua,& incitatiua; quia fpiritus fanctus impulit eam ad exclamandum.

Quarto fuipfius agnitiua;& tunc fe humilian do clamat. Et vnde hoc mihi, vt mater domini &c.

Quinto abditorum referatiua, Mifteriũ agnofcens incaruationis inquit. Mater domini ad me veniat.

Sexto falutis æternæ promifsiua;quia audiuit falutationem Mariæ Helifabeth.

Septimo exaltationis Mariæ panditiua: quia benedicta tu in mulieribus, ideft fuper omnes mulieres: quo fequitur,quòd Helifabeth cognouit multa de B. Maria, videlicet ipfam effe obedientifsimam, patientifsimam, virtuofifsimam, fanctifsimam, efficacifsimam, gratia plenifsimam,potentifsimam, Deo accceptifsimam, Dei filij matrem dignifsimam, humilimam, excellentifsimam, purifsimam, benignifsimam, liberalifsimã, fidelifsimam, & præclarifsimam; de quibus habes fupra fructu.3.& conformitate.

Octauo conditionis ipfius Iefu Helifabeth manifeftatiua;

manifestatiua; quia benedictus fructus &c. Cognouit.n.ipsum Iesum filium Mariæ; quia eam mediante Maria alloquebatur esse, Primo impletorem præmissorum.Secundo veterum terminatorem:& sic de alijs; quibus dictum elt conformitate tertia, vide ibi. Sic ergo hæc alloquutio Helisabeth fuit mirabilis. Nono, quia spiritus prophetici concessiua: Helisabeth enim prophetissa facta est triplici spiritu prophetico.s.de præsenti,vnde hoc mihi,vt mater &c. De preterito.beata es,quę credidisti &c. De futuro. perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à domino.
Decimo fuit exhilaratiua; quia Ioannes infans exultauit in gaudio.
Vndecimo mirorum operatiua. Præfata enim mira fuerunt omnia: ac etiam tali allocutione facta fuit in Ioanne, videlicet spiritus Sancti repletio: à peccato expurgatio, sanctificatio, confirmatio, vsus rationis concessio, incarnationis Christi reuelatio, Ioannis iocundatio: de quibus est dictum conformitate tertia. Sic ergo patet qualis fuit hæc allocutio Helisabeth.
Quarto Iesus allocutus est Zachariam patrem B. Ioannis Baptistæ, sicut ipse in suo cantico, versu tertio profitetur dicens: Locutus est per os sanctorum &c. Sed quæ Zacharias pandat Iesum eidem dixisse, dictum est conformitate.4. ideo ad pñs dimitto.
Quinto allocutus est Iesus Ioseph patrem putatiuum, & si per se,& immediate in Euangelio non habeatur; credi tamen potest:cum.n. fuerit cum ipso plurimo tempore conuersatus; ꝙ sua gratissima allocutione eum fit recreatus. Hunc tamen sanctum Euangelium pandit Iesum allocutum.
Matth. 1. Primo angelorũ ministerio: vt patet Matth. 1. cum eidem integritatem suæ pijssimæ matris indicauit d. Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugem tuam &c.
Secundo pastorum, Simeonis,& Annæ, testi-
Luca 2. monio: vt patet. Lu. 2. Qui omnes cum magnalia de Iesu narrarent, Maria,& Ioseph mirabantur.
Tertio in somnis, vt se duceret ad Aegyptũ. & post tempus se reduceret; angelico fecit eloquio. Demum tamen ipsum allocutus est
Luca 2. cum matre sedens inter doctores. Respondé do dicto virginis. Fili quid fecisti nobis sic? Respondit, nesciebatis, ꝙ in his; quæ patris mei sunt oportet me esse? quo declarauit, & patris, & filij vnam esse cõmunem naturam, vnam virtutem, & operationem, vt supra dictum est.
Sexto. Iesus allocutus est pastores.
Septimo. allocutus elt magos.
Octauo. allocutus est sanctum Simeonem.
Nono allocutus est Annã prophetissam. quorum primos duos, allocutus est angelorum eloquio. Et alios duos spiritus sancti iudicio;& quia de talibus supra conformitate.4. dictum est ad pñs declaráda mõ alio omitto.
Decimo. Iesus allocutus est diabolum in deserto, tribus vicibus suis prauis consultationibus respondendo. Matth. 4.
In prima responsione, & allocutione diaboli Iesus ostendit cibum hominis esse tam verbũ inspiratum, quam increatum, & incarnatum dicens. Quod non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo; quod ꝓcedit ex ore Dei. In secunda responsione ostendit Dominus Iesus Deum in necessitatibus pie inuocandum, non tentandum dicens. Non tentabis dominum Deum tuum,& ꝙ non preueniendus: sed timendus,& prosequendus est Deus ipse.
In tertia responsione soli Deo, & non creaturæ, latriæ cultum impendendum dicens. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies: quibus verbis diabolum superando scriptura à se eiecit, & diabolum vincendi per scripturam nobis exemplum reliquit: de quo modo diabolum superandi, & si sit dictum conformitate & fructu.7. dicetur tamen infra conformitate.21.
Vndecimo. Allocutus est Iesus piscatores.s. Petrum, Andream, Iacobum, & Ioannem dicens. Primis, venite post me faciam vos fieri piscatores homium. Secundis vero non dixit præfata; sed solum vocauit eos. Et sequitur, ꝙ relictis retibus &c. secuti sunt eum. Hæc domini Iesu locutio ad istos fuit valde mirabilis. Matth. 4.
Primo si attendatur modus vocationis: quia nihil promittendo saltem Iacobo, & Ioanni vocando solum, statim relictis omnibus, eum sunt secuti. Sed B. Hieronymus hunc passum exponens dicit: ꝙ quidam radius diuinitatis, & fulgor à facie Christi exibat attrahens ipsos ad se, sicut magnes ferrũ. Et quia Deus est, ad se trahere potest; quos vult,& quomo do vult. De radio diuinitatis a facie Christi exeunte.
Secundo fuit mirabilis in modo promittendi; quia non dicit faciam vos piscatores hominum; sed fieri.s.à patre, regerens, & referens omnia bona in patrem. Remunerationis ostendit mercedem pro sua imitatione; quia piscando homines pręmium eorum est pro tali opere vita æterna: vt Iacobus ostendit. cap.4. in sua canonica.non dubium est mentibus eorum præmium inspiratione interna insinuasse,& si verbo exteriori nõ prodiderit.
Duodecimo. Allocutus est Iesus sanctos Apostolos,& hoc multipliciter.
Primo informando eos de consilijs euangelicis.
Secundo de sua omnipotentia dicit. Quid timidi estis modicę fidei &c. Matth. 5. Matth. 8.
Tertio de fide quomodo omnia impetrar. ibidem, de fide centurionis dicit. Amen dico vo-

co vobis, non inueni tantam fidem in Israel. Quarto quomodo ipse est Saluator anima-
Matt.9.10. rum dicens. Messis quidem multa, & sequitur. Quod data eis potestate misit eos prædicare &c.
Matth.13. & Lu.8. Nota. Quinto dicens. Vobis datum est nosce mistérium regni Dei &c. ostẽdit eos ad vitam æternam præordinatos.
Math.14. & 15. Sexto dicens. Date illis ad manducãdum &c. Et ca.15. Factorem mirorum,& cum ipso exeuntes non posse á fame periclitari.
Septimo ibidem dicente. Habete fiduciam,& nolite timere, ostendit in domino fidẽtes ab aduersitatibus liberari.
Matth.15. Octauo verum iudicem dicens. Omnis plantatio,quam non plantauit &c.
Nono. Summum magistrum,& doctorem dicentes. Edissere nobis parabolam istam. Sequitur. non intelligitis,quod omne: quod intrat &c.
Decimo. Pium exauditorem, & liberatorem de Chananea dicens. Non sum missus &c. Sequitur. Fiat tibi sicut petisti.
Matth.16. Vndecimo verum Deum, dicens discipulis: Quẽ dicunt homines esse filium hominis &c. Duodecimo. Passurum pro eis dicens ibidẽ. Cepit ostendere discipulis suis, quia oportet eum &c.
Tertiodecimo. Qualiter sui abnegatione cũ pœnitentiæ susceptione est imitandus dicẽs, ibidem. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum &c.
Matth.12. Mar.9. Quartodecimo. se nostram beatitudinem esse dum se transfigurauit in monte.
Quintodecimo: quòd diuinæ reuelationes nõ sunt palam faciendæ, ibidem dicens. Visionẽ quam vidistis &c.
Sextodecimo. Quomodo diabolus eijcitur. ibidem di. quòd in oratione,& ieiunio.
Decimoseptimo. Ioannem spiritu fuisse Elyã dicens. Elyas iam venit &c. ibidem.
Matth.18. Decimo octauo, per humilitatem ad regnum cœlorum patere ingressum dicens. Nisi efficiamini sicut paruuli &c.
Matth.19. Decimonono, ꝙ abstinere á carnalibus decet ingredi optantem vitam æternam, dum dicit de Eunuchis.
Matth.19. Vigesimo. Salutem docuit á Deo dari, dicẽs. Apud Deum omnia popularia sunt.
Matth.19. Vigesimoprimo, mundum abdicantes Deo mirabiliter remunerandos. Sedebitis &c. Et centuplum accipiet,& vitam æternam possidebit.
Matth.20. Vigesimosecundo. Non esse superbiendum ob statum dicens. Scitis, ꝙ principes gentium &c. Vos autem nõn sic &c.
Matth.21. Vigesimo tertio. Sine intermissione Dei verbum audiendum, & loquendum. Docebat eos de regno Dei.
Vigesimoquarto. Omnis tentationis impulsum fide superari dicens. Amen dico vobis si habueritis fidem, & non hæsitaueritis &c.
Vigesimoquinto. fugiendum esse honorem seculi. Super cathedram Moysi &c. Vos autẽ non sic &c. Matth.23.
Vigesimosexto. Non esse credendum cuilibet loquendi dicens. Videte, ne quis vos seducat &c.
Vigesimoseptimo libenter supportandas mundi tribulationes ob præmium di. Qui ante perseuerauerit vsque in finem &c.
Vigesimo octauo. Antichristum futurum di. Cum videritis abhominationem &c.
Vigesimonono. Futurum iudicium nemini hominum, vel Angelorum patere di. De die autem illa & hora &c,
Trigesimo paratos semper esse ad mortem. d. ibidem. Vigilate ergo, quia nescitis &c.
Trigesimoprimo. Vanam gloriam in operibus virtuosis fugiendam cap. 25. Ne inter fatuas virgines inueniatur.
Trigesimosecundo talentum sensuum multiplicandum ibidem di. Quidam homo peregre &c.
Trigesimotertio. Operibus misericordiæ insistendum. ibidem in die iudicij de his, a cunctis exiget rationem.
Trigesimoquarto. Sui corporis, & sanguinis celebrationem frequentandam di. Hoc facite in meam commemorationem. Lucæ 22.
Trigesimoquinto. Suum proditorem detexit. d. Vnus vestrum me traditurus est. Matth.26.
Trigesimosexto discipulos scandalizãdos ob suam captionem di. Omnes scandalum &c. Matth.26.
Trigesimoseptimo. Passionem suam fore acerbissimam di. Tristis est anima mea vsque ad mortem &c. Matth.26.
Trigesimo octauo. Se super omnia principatũ tenere di. Data est mihi omnis potestas &c. Matth.28.
Trigesimonono. Discipulos ad prædicandum direxit. d. Euntes ergo docete. Matth.28.
Quadragesimo. Spiritum sanctum se missurum eis prædixit di. Sedete in ciuitate &c. Mar. vlt. Lucæ 24.
Quadragesimoprimo. Se veraciter á mortuis resurrexisse di. Palpate,& videte &c. Lucæ 24.
Quadragesimosecundo. Post suam resurrectionem eos multipliciter alloquendo, vt patet Io. 21. & 29. De pluribus alijs dominus Iesus alloquendo informauit. De quibus conformitate 30. dicetur. Ioan. 21. & 29.
Tertiodecimo. Iesus allocutus est leprosum, Cum enim leprosus potestatem eius confiteretur d. Domine si vis, potes me mundare. Iesus respondit: Volo. Mundare, vbi votiue leproso condescendendo, se potentissimum deprompsit. d. Mundare, statimque mundatus est. In quo mire condescendit, & mira effecit, & qui solo verbo cuncta condidit, solo verbo eum manu suæ omnipotentis virtutis curauit. Matth.8. Mar.1. Lucæ 5.
Quartodecimo Centurionẽ di. quod ad eius

domum

domum veniens puerum eius infirmum curatet. Vbi se expresit abiectos, &, humiles non fastidire sed diligere. Nam tales libenter visitat, & gratiam animæ sanatiuam erogat. Ad hunceque Centurionem, quia fidelem humilē, & misericordem inuenit, quid loquatur, sequitur. Vade, & fiat tibi, sicut petisti. Hoc verbum documentum Christicolis infert, talibus insignitum virtutibus à domino exaudiri, sibique quod optat ab ipso indilate concedi, vt patet ibidem. (Nota.)

Quintodecimo locutus est vni scribæ eum sequi volenti di. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Quo verbo paupertatem diligere se, & ipsius statum elegisse clare ostendit. (Matth. 8. Attende.)

Sextodecimo. Quēdam volentem eum sequi, sed prius patrē sepelire di. Dimitte mortuos suos. Non vetuit, aut prohibuit sepulturam fieri parentibus; cum id a Deo mandetur, sed consequentia ad sepulturam, videlicet captionem hæreditatis, & huiusmodi; quia tales sequi Christum non possunt, & consequenter tales sic quærentes mortui sunt Christo, quare & sepeliant mortuos, idest mortuorum capiāt hæreditates, & successiones. (Matth. 8.)

Decimoseptimo cum patriotis locutus est Iesus di. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Vbi ostendit conciues adinuicem inuidere, & potius de se malum audire velle, & iudicare, quam bonum. Nec aliquem sibi præferri, sed substerni. (Lucæ 4. Mar. 6.)

Decimo octauo adolescentem mortuum di. Adolescēs tibi dico surge, & surrexit; vbi ostendit, quod suę omnipotentiæ nihil resistit; sed viui obtemperant, & mortui, ac à peccatorū morte semper esse surgendum. (Luc. 4.)

Decimonono Demoniacis locutus est. Vt exirent, & tacerent, vt dominus imperat subditis, & ne falsa veris misceant silere demandat. (Matth. 8. Mar. 1. Luc. 4.)

Vigesimo Paraliticum di. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Vbi expresit aliorum interuentu à Deo alteri peccata remitti. (Matth. 9. Mar. 1. Luc. 5.)

Vigesimoprimo Matthæum di. Surge, & sequere me. Docens à nobis omnia debere excuti, si vestigia Christi volumus prosequi. (Matth. 9. Mar. 2. Lucæ 5.)

Vigesimo secundo Pharisæis locutus est Iesus.

Primo di. se peccatorum esse vocatorem. Nō est opus valentibus medicus. Et sequitur. Nō enim veni vocare iustos, sed peccatores. (Matth. 9.)

Secundo tempore necessitatis concedi plura fieri, quæ alias nō decet di. Dauid panem propositionis comedisse, quod solis erat licitum sacerdotibus.

Tertio conuincit eos trangressores diuinorū mandatorum di. Quare transgredimini mandatum Dei &c. (Matth. 15.)

Quarto non condescendendum petitionibus imprudentum. Signa petebant, & eis non præbuit. (Matth. 16.)

Quinto in regno cœlorum voluptatibus carnis nullam operā dari, & matrimonium morte dissolui di. Erunt sicut Angeli Dei. (Matth. 22.)

Sexto. Vxorem non dimittendam, nisi causa fornicationis. Et melius obtinetur regnum cœlorum non ducendo, quam sic ostendit in eunuchis, quos se castrasse dixit, propter regnū cœlorum. (Matth. 19.)

Septimo. Quæ sunt Dei ostendit Deo exhibenda, quę Cęsari Cæsari reddenda. (Matth. 22.)

Octauo opera eorum cauenda docet, sed verba prosequenda. Opera enim illorum ostendit mala, quia indiscreta di. Imponunt onera grauia ibidē, quia vanagloriæ applicata: Omnia opera faciunt, vt videantur ab hominibus quia in cortice litterę di. Legem stare, nec fructum spiritualem in scriptura exigi debere di. Væh eis, quia claudunt regnum cœlorū, idest intelligentiam spiritualem, quia ad diripienda bona aliorum inhiabāt di. Væh qui comeditis domos viduarum &c. quia praua intentione effecta di. Væh. Sequitur. Circuitis mare, & aridam &c. quia Ignorantia plena, quia inquit. Væh vobis cæci, quia populum non bene de lege, & alijs informabant, quia ad lucrū temporale semper exhibita, & non Dei quærentia honorem. Væh qui decimatis mentam, & anetum, & Dei gloriam &c. non quæritis, nec fidem &c. quia apparentia, & non existentia. Nam mundabant quæ deforis erant calicis, & parapsidis, non quæ de intus, quia facta solum, vt apparerent bona, cum essent mala; quare erant similes sepulchris dealbatis, quæ speciosa apparent deforis hominibus, & intus ossibus, & putredine plena sunt, quia non ad pietatem, sed ad crudelitatem, & dominum Iesum, & discipulos occidendos ordinata, quare prosequenda ad non sunt opera eorū, sed verba solum. Plura alia habentur contra eos dicta à saluatore. (Matth. 23. Mar. 8. 12. & 12. Luca 11. & 15.)

Vigesimotertio Iaito locutus est Iesus pro filia moriente roganti di. Noli timere tantummodo crede, vbi innuit, vbi fides solide permanet, timorem expellere, & impetrare quodlibet. (Matth. 5. & 9.)

Vigesimoquarto Mulieri fluxum sanguinis patienti; quæ sanitatem impetrauit obtentam fidem d. Fides tua te saluam fecit. (Mar. 5. Matth. 9.)

Vigesimoquinto mare intumefactum Iesus est allocutus. Tace, obmutesce, & cessauit ventus, & facta est tranquilitas, vbi suum verbum omnem habere virtutem ostendit. (Mar. 4.)

Vigesimosexto Cæcis est allocutus di, eis. Creditis, quia hoc possim facere vobis; & subdit secundum fidem vestram fiat vobis. Sequitut. Et aperti sunt oculi eorum: vbi ostendit sine fide nihil à Deo obtineri posse, & magna fieri fidęi magnitudine. (Matth. 9. Matth. 11. Lucæ 18.)

Vu Vige-

Vigesimoseptimo. Discipulos Ioannis di. Ite
Matth. 11. dicite Ioanni quæ vidistis, & audistis: vbi se
ostendit singularissimum in docendo, & po-
tentissimum in faciendo miranda.
Trigesimo octauo. Turbis locutus est de san-
Matth. 11. ctitate Ioannis eas informando. Quid existis
in desertum videre?&c. De cœlesti doctrina se
Mar. 4. mini comparata in principio.
Vigesimonono. Patrem cœlestem allocutus
Mar. 11. est ipsum commendando, quod secreta suæ
sapientiæ non superbis, sed humilibus referat,
Ioan. 11. gratias ei referendo. In Lazari resuscitatione.
In passione, vt calicem passionis remoueat ab
Matth. 26. ipso supplicando. Pater si fieri potest transeat
calix &c.
Trigesimo. Ciuitatem Caphatnaum allocutus
est, & alias ciuitates dicens, quod væ eis &c.
vbi arguit earum ingratitudinem, & incredu-
litatem, ostendens vitium ingratitudinis ma-
gum esse; quo merito priuatur homo habitis,
& habendis, ac contra se diuinam prouocat
ad vindictam indignationem.
Trigesimoprimo vni accedenti pro consilio:
Quid agendo vitam consequeretur æternam?
Respondit. Si vis ad vitam ingredi serua man-
data, & ipso dicente se sic fecisse, quid sibi de
esset? Respondit di. Si vis perfectus esse; vade,
& vende omnia: quæ habes, & da pauperibus,
& habebis thesauros in cœlo: ubi innuit in cu
stodia præceptorum, & consiliorum diuino-
rum obtentum esse vitæ beatæ.
Trigesimosecundo. Ciuitati Hierusalem locu
Matth. 23. tus est d. Hierusalem Hierusalem, quæ occidis
Lucæ 13. prophetas &c. Vbi saluator ostendit ciuitates
puniri; vbi multa ad peragendum infanda re-
periuntur. Suumq; excidium eidem prædicit,
vt formidine casus compescatur a malis.
Trigesimotertio est allocutus Iesus Petrum eũ
Matth. 14. increpando de fidei pusillaminitate d. Modi-
ce fidei quare dubitasti.
Matth. 16. Eum commẽdando di. Beatus es Simon Bar-
iona &c. Eum ecclesiæ firmamentum collo-
cando. Ibidem di. Tu es Petrus & super hanc
petram ædificabo ecclesiam meam.
Matth. 19. Eum de præmio futuro certificando. Ecce
nos reliquimus omnia &c. Sedebitis &c.
Eum de correctione fraterna informando. Si
Matth. 18. peccauerit Frater tuus in te; vade, & corripe
eum &c.
Matth. 16. Eum negaturum prædicendo. Ter me nega-
bis.
Ioan. 1. Eum singulari nomine nuncupando. Tu voca
beris Cephas.
Ioan. 21. Ei suas oues recommendando. Pasce oues
meas &c.
Trigesimoquarto. Sordum liberatum est allo-
Matth. 9. cutus Iesus. Demandans, ne cui diceret, exem
plum præbens vitandi laudem humanam.
Trigesimoquinto tributum petenti præcepit
Petro, ad vitandum scandalum didragma per
solui d. vt autem non scandalizemus eos &c.
ostendens, quod illa; quæ non sunt peccata ra
tione scandali vitandi sunt aliquando permit
tenda fieri, quamuis non semper.
Trigesimosexto. Matri filiorũ Zebedei, immo Matth. 20.
filijs eius di. Nescitis quid petatis; vbi innuit Mar. 10.
ineptas, & indignas petitiones, á Deo non ac
ceptari, nec temporalia pro fine, & præmio es
se petenda, sed æterna.
Trigesimoseptimo. Duobus discipulis; quos
pro asina misit di. Ite in castellum &c. vocat Matth. 21.
ciuitatem castellum, vt pote in breui ruiturã,
erat castellum futura respectu ad ciuitatem.
Trigesimo octauo. Archisinagogo Iesum ar-
guenti; quia miracula in sabato exercebat lo-
cutus est de temeritate arguendo, & de fatui-
tate; ne sibi sapiens esse videretur.
Trigesimonono. Principes sacerdotum eis
ostendens domum Dei eos fecisse domum ne
gociationis propter inimicitias ipsorum ad Matth. 21.
ipsum, & confundendos eos in pueris ipsius
Deum perfecisse laudem. Ibidem. Et demum
conterendos, lapidis ab eis reprobati casu su- Matth. 21.
per eos.
Quadragesimo. Iacobo, & Ioanni vindictam
appetentibus in eos; qui Iesum, & ipsos non
receperant di. Nescitis cuius spiritus scitis, Lucæ 9.
vel estis, arguẽs eos; quia vindicta non est ex-
petenda; sed Deo committenda.
Quadragesimoprimo Herodianos eum con-
sulentes cum pharisæis de tributo Cæsari dan
do respondens eis. Reddite, quæ sunt Cæsa-
ris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. vbi ostendit
in temporalibus dominis terrenis subdi debe
re, in spiritualibus autem domino Deo.
Quadragesimosecundo legis doctorem eum Matth. 22.
tentantem di. quod mandatum maximum in Mar. 12.
lege est diligere dominum Deũ &c. Et secun-
dum mandatum simile huic, est diligere pro-
ximum, sicut seipsum, concludens, quod in
his duobus mandatis tota lex pendet, & pro-
phetæ: quibus ostendit obseruantia horum
adimpleri, quod in scriptura mandatur.
Quadragesimotertio. Quendam principem,
(vt habetur) interrogantem Christũ, & dicen Lucæ 18.
tem. Magister bone, quid faciendo vitam, æter
nam possidebo? Respondit Iesus mandata no
sti. &c. Et cum ille diceret, hæc omnia custo-
diui á iuuentute mea. Respondit Iesus ad huc
vnum tibi deest. Omnia quæcunque habes ven
de, & da pauperibus; & habebis thesauros in
cælo, & veni sequere me. ostendens non suffice
re mundi contemptum ad perfectum, nisi ad
sit Christi imitatio.
Quadragesimoquarto. Magdalenæ allocu-
tus est.
Primo ob contritionẽ peccata dimittendo.
Secundo pro fratre suo Lazaro plorando, & Lucæ 7.
lachrimando dicens, vbi posuistis eum, & re- Ioan. 11.
scitando.

Tertio eidem post resurrectionem apparendo,& eam vocando dicens, Maria.Nec se tan
Ioan. 20. gi ab ea tunc permittendo, quia Magdalena potius ad humanitatem Christi referebat suū cogitatum; quàm ad deitatem. Ideo dixit ei Iesus nondum ascendi ad patrem meum, id est. O Maria. adhuc in tuo corde per considerationem,& credulitatem ad æqualitatem patris non ascendi: quia me patri æqualem esse non credis.

Quarto eam suam nunciam de resurrectione ad Apostolos faciendo.ibidem dicens. Vade ad fratres meos &c.

Quinto eam cum cæteris Marijs salutando,& se quo ad tangendos pedes permittendo. d. Auete. Illæ accesserunt. Sequitur. Illæ autem tenuerunt pedes eius,& adorauerunt eum.

Quadragesimoquinto.Martham allocutus est
Lucæ 10. Iesus, excusando Magdalenam. d. Martha Martha solicitā es &c. sequitur. Maria optimam partem elegit; quæ non auferetur ab ea. Quo ostendit contemplatiuam vitā actiuæ præferendam. Ipsam allocutus est. se re-
Ioan. 10. suscitatorem mortuorum declarando, dicēs. Ego sum resurrectio, & vita &c.

Lucæ 19. Quadragesimosexto. Zacheum. Allocutus est. d. Zachee festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere: vbi ostendit effectu, ꝙ veniens ad cor renouat, & ad pęnitentiam inducit.

Quadragesimoseptimo mulierem commen-
Lucæ 11. dantem ventrem matris, allocutus est dicēs. Quinimmo beati; qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.vbi.B. Mariam declarauit verbo Dei concepisse; & matrem Dei esse factam; ac beatitudinem obtinuisse non Christi generationem; sed diuinorum mandatorum obseruantia, & impletione.

Ioan. 1. Quadragesimo octauo. Natanael.di.Hic est vere Israelita; in quo dolus non est: vbi præfatum declarauit similem Iacob moribus, & virtutibus.

Quadragesimonono. Nicodemum allocutus
Ioan. 3. est Iesus dicens. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto non potest videre regnum Dei: vbi sine baptismo saluari hominem non posse declarat. Ac quosdam percipiendo baptismum non habere effectum baptismi: quia non habent spiritum Sanctum: sicut sunt mali, & ficte baptismum recipientes. Sed vere credentes aqua baptizati, & spiritu sancto baptizantur. Et tales si continge ret mori statim post baptismum, virtute baptismi mundantis viderent regnū Dei; quia saluantur.

Ioan. 4. Quinquagesimo. Regulum allocutus est, de incredulitate increpando. di. Nisi signa, & prodigia videritis non creditis. Cui se Deum ostendit, quando absens eius filium curauit, & Regulus credidit cum tota domo sua.

Quinquagesimoprimo. Languidum. allocu- Ioan. 5.
tus est. di. Vis sanus fieri? Et sequitur, ꝙ sanauit eum,& dixit ei. Ecce sanus factus es iam noli peccare; ne deterius aliquid tibi contingat. Vbi ostendit beneficia debere conferri acceptanti: ac recidiuanti deteriora prioribus dari.

Quinquagesimo secundo. Samaritanæ mulieri. locutus est Iesus ostendens. Ioan. 4.

Primo se datorem aquæ; quę spiritum sanctū designat; qua vita habetur æterna.

Secundo. Inspectorem omnium; quia de viris habitis eam informauit.

Tertio verum Dei adoratorem in spiritu, & virtute debere eum colere.

Quarto verum Messiam in lege promissum dicens. Ego sum; qui loquor tecum.

Quinto incitatorem cordium: qui mulierē hanc fecit Apostolum; quia prædicauit eius gloriam Samaritanis.

Sexto consolatorem nostrum; quia cum Samaritanis stetit; & eos summe consolatos dimisit.

Quinquagesimotertio, cęcum à natiuitate; cui oculos restituerat, allocutus est dicens. Credis in filium Dei? & sequitur. Respondit. Ioan. 9.
Credo domine: & procidens adorauit eum, vbi ostendit eum,& corporaliter illuminasse, & internaliter.

Quinquagesimo quarto.Fratres suos suaden- Ioan. 7.
tes ex vanagloria templum ascendere,allocutus est di. Vos ascendite ad diem festum hūc, ego autem non ascendam; vbi ostendit,quod gloria humana in se,& in alijs est fugienda Et quicquid fit, ad Dei laudem fiat; & non hominum.

Quinquagesimoquinto. Iudeos allocutus est signū dans eis suæ deitatis;quia corpus suum Ioan. 2.
ab eis morte concussum, post triduum erat resurrecturum. Et declarauit eos de sua doctri Ioan. 7.
na di. quod non erat sua; sed patris, & de multis alijs, vt in dicto c. habetur, & sequēti.

Quinquagesimosexto. Iudam proditorem suū d. Quod facturus es fac citius. vbi innuit se om Ioan. 13.
nia scire, quæ ipse proditor ordinauit. Eum allocutus est di. Amice ad quid venisti? exem- Matth. 26.
plum dans inferentibus mala, amicitię vinculo adiungi. Eum increpando di. Iuda osculo fi Lucæ 22.
lium hominis tradis. Eum ad bonum inducēs si attenderet, quæ agebat.

Quinquagesimoseptimo, Philippum allocutus est cum dixisset Iesu. Domine ostende no Ioan. 14.
bis patrem &c. Respondit Iesus. Qui videt me, videt,& patrem meum,vbi ostendit se per omnia similem patri, & æqualem.

Quinquagesimo octauo Thomę locutus est dicenti Iesu. Domine nescimus quo vadis, & Ioan. 14.
quomodo possumus uiam scire? Respondit Iesus d. Ego sum via. veritas, & vita, & post resurrectionem se vere resurrexisse declarauit Ioan. 21.

di. Thomæ. Infer digitum tuum huc,& addidit, quia vidisti me Thoma credidisti. Beati; qui non viderunt,& crediderunt, innuens fidē mereri plus ascensu exhibito creditis, quam visis.

Quinquagesimonono. Iudam quem, & Thadæum di. Iesu Domine quid factum est; quia manifestaturus es nobis teipsum, & non mundo? Respondit Iesus. Si quis diligit me sermonem meum seruabit: ubi ostendit, quod obseruantibus sua mandata se manifestat, vti erat ipse, & Apostoli. Non obseruantibus, non; sicuti non erat de mundo. (Ioan. 14.)

Sexagesimo. Turbis iudeorum locutus est di. Tandem ad latronem &c. Quotidie apud vos eram, & non tenuistis me. Vbi ostendit se sua voluntate captum, & non inuite, & si me quæritis sinite hos abire, ubi affectum præcipuum ad discipulos ostendit. (Matth. 26. Ioan. 18.)

Sexagesimoprimo. Annæ pontifici, de discipulis, & doctrina sua locutus est Iesus di. Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil, vbi innuit, quod doctrinam suam publice, & aperte tradiderat, & semper corā multis, quia omnibus Apostolis: quare non suspecta, sed pro uiribus accipienda.

Sexagesimosecundo. Seruum se in maxilla percutientem. Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem &c. Non excandescit ad iram, ut ostenderat de percutiente in maxillam, sed seruum iustitiam non debere exercere, nisi prius causa examinata a domino, & prælato. (Ioan. 18. Matth. 5.)

Sexagesimotertio Cayphæ principi sacerdotū locutus est interroganti si esset filius Dei. Respondit quod sic, & se venturum ad iudicandū prædixit, declarans veritatem semper dicendam in vltimis saltem constitutum. (Matth. 26. Mar. 15. Lucæ 22.)

Sexagesimoquarto. Pilatum allocutus est.

Primo se regem esse asserendo. (Matth. 27.)

Secundo regnum suum de hoc mundo non esse ostendendo. (Ioan. 18.)

Tertio declarando se paterna voluntate tradi tum in Pilati ipsius manus, & se Dei filium esse. (Ioan. 19.)

Sexagesimoquinto. Filias Ierusalem plangentes, & lamentantes allocutus est di. Filiæ Hierusalem. Nolite flere super me, sed super vosipsas flete &c. vbi eis prædicit quid postea eis euenit, scilicet destructionem ciuitatis Hierusalem, cum tanta populi occisione. (Luc. 23.)

Sexagesimosexto. Latronem Crucifixum. d. Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso vbi se datorem vitæ beatæ ostendit, & nostrum beatificatorem. (Luc. 23.)

Sexagesimoseptimo. Ioannem Euangelistam allocutus est dicens Virgini Mariæ. Mulier ecce filius tuus, & discipulo ait: ecce mater tua, & quia de verbo dicto. B. Mariæ dictum est succinte i declarandum est verbum dictum à Christo discipulo beato Ioanni. s. Ecce mater tua. vbi aduertendum quod ex hoc verbo Ioānes non est filius Virginis, sicut Christus: vt dicūt aliqui; sed solum filius adoptiuus: prout declarat. B. Hieronymus in sermone de assumptione. Cogitis me o Paula. Nec sicut quilibet in quo est gratia dicitur adoptiuus filius Dei. iuxta dictum Apostoli. Sed hæc adoptatio ipsius Ioannis in filium Mariæ, designat Ioannē fuisse. (Galat. 3.)

Primo puritsimum; quia virgo Virgini est sociatus.

Secundo à Deo dilectissimum, quia tale donum ab ipso accepit.

Tertio Deo acceptissimum, quia præ alijs hic est sibi factum.

Quarto virtuosissimum, quia plenè omni virtute tali amore maternali est coniunctus.

Quinto. B. Mariæ simillimum: quia simile iungitur simili. (Eccl. 14.)

Sexto motibus regulatissimum.

Septimo vita ordinatissimum.

Octauo obsequiosissimum in parendo Christi mandatis.

Nono verbo prudentissimum.

Decimo Deo fidelissimum.

Vndecimo conuersatione approbatissimum.

Duodecimo. B. Mariæ gratiosissimum, tam ratione Christi mandantis, quam Ioannis ei deuotissimè parentis præfata omnia apparent clarè considerata Christi commissione facta Ioanni, ac Mariæ conditionibus pensatis. Sed hac Ioannis in filium. B. Mariæ adoptione, factus est Ioannes ipse.

Primo Christi Frater præ alijs Apostolis singularimus: quia modo singulari Maria est ei data in matrem à Christo.

Secundo Christi successor: Petrus in Ecclesia, Ioannes in Maria.

Tertio Christi thesaurarius: quia thesaurū quem Christus super omnia acceptum habet, sibi tradidit. s. B. Mariam.

Quarto secretarius Christi: quia non solum Christus secreta ei reuelauit; sed per ipsam Virginem Mariam Ioannes de multis diuinis secretis est informatus.

Quinto datum est Ioanni, & collatum quoddam singulare donum; quod ipse erogare valet, vt placet: & hoc est. B. Mariam posse conferre in subsidium, & protectionem cuilibet ad ipsum deuotè recurrenti: quia cum sit tradita sibi in matrem a Christo; cuicunq; voluerit libet eam dare, ac flectere pro voto. Habet etiam Ioannes singularem non solum ad beatam Virginem accessum; sed etiam ad Christum, tam ratione matris concessæ, quā ipsius Ioannis nouo modo Christi fratrem effecti: quare supplicatio Ioanni porrecta, & per ipsum Christo votiue exauditur, & consequenter speciali dilectione à patre d. Iesu Christi

Christi amplectitur; ex quo filio suo tam speciali fraternitate est coniunctus. Præsumere ergo potest ipse Ioannes de Christo,& matre plus alijs sanctis tali maternitate pensata. Dictus est Ioaunes dilectus à Christo propter illa; quæ Christus in eo effecit, vt dictum est fructu & conformitate. 8. sed magis dilectus, & sic ex multis valeat dici: præcipuè tamen ex dono sibi dato, videlicet, ꝙ beata virgo modo singularissimo est sua mater effecta. Plura. B. Ioannes habet, & habuit, dicto verbo Christi: sed præfata sufficiunt. Allocutus fuerat dominus Ioannem qnando eum vocauit. simpliciter respondendo sibi cum petisset de
Ioan. 13. proditore dicens. Domine quis est qui tradet te? Et dominns respondit ille est; cui intinctum panem porrexero. Super omnia tamen dignificant Ioannem verba prædicta in cruce à Christo eidem relata. Ecce mater tua: vt patet ex dictis.

Sexagesimo octano. Christus allocntus est
Ioan. 18. genus humanum dicens. Sitio, idest salutem omnium opto, & facio. Quod verbum quilibet Christiano deberet esse verbum ad ipsius Iesn amorem inflammatiuum; vt non modo omnia eius præcepta efficere, sed gratanter pro ipso vellet mori. Et consequenter dicendo. Consnmatum est. Non solum deprompsit omnibns omnia impleuisse: sed salntem omnium perfecisse.

Quinquagesimonono, & vltimo allocutus est totam Trinitatem, sed præcipuè patrē ipsum voluisse tot pœnas subire, vt genus humanum redimeret dicens. Dens meus Deus meus, vt quid dereliquisti me? ostendens super omnes, pœnas luisse sna morte, & passione; ac ad compatiendum eidem pro nobis morienti; omnes Christicolas commonere. Patri etiā in vitæ termino est locntus, sibi spiritum commendando dicens. Pater in manus tuas commendo spiritum meum: ostendens hanc orationē fieri debere semper à qnolibet eius sanguine redempto; & specialiter, dū ex hoc mū
Nota do pergit ad patrem. Præfatis ergo apparet quomodo Iesus allocutus est diuersos diuersimode. Quæ maiorem proculdubio requirebant, quo ad singula, expositionem, sed non effeci, tum propter prolixitatem huius operis vitandam, tum quia Christo concedente opus perficiam de gestis, & verbis ipsius domini Salnatoris, & tunc præfata cum alijs prolixius explicabo; sed sic fecisse sufficiat pro modo.

Et quia denominatio fit à nobiliori, & potiori: & quibus Christus locntus est humilimi fuerunt: vt patet ex iam dictis: patet qnomodo intelligendum est specialiter. Iesus loquēs humilimis: pront dicit prima pars hnius. 12. Conformitatis. Videndum, est amodo in generali quomodo locutus est humilimis. i. sanctis Apostolis; q. fuere humilimi dicēs ipsis, & cuilibet fideli. Discite à me; quia mitis Matth. 11.
sum, & humilis corde, & quia ipsos in persona omuium fidelium informabat. potest dici, quòd omnes sua doctrina Christus est generaliter allocutus pro vtilitate cuiuslibet.

Primo tamen, & principaliter, sen præcipuè in ordinatione ad Denm, ad quem sua doctrina principaliter ordinatur, & dirigitur.

Qualiter Christus ordinat hominē quo ad Deum.

Secundo quo ad se, & sui. s. cuiuslibet ordinationem in se.

Tertio quo ad proximum, & alios extra se consistentes. Ordinat ipse magister perfectionis Iesus fideles eos alloquendo, & sua locutione, & doctrina quo ad Denm dicens, fideles debent Deo.

Primo obedientiam, & subiectionem, eius mandata custodiendo. Si vis ad vitam ingre Matth. 19.
di serua mandata. Orando dicere debemus.
Pater fiat voluntas tua; sicut in cœlo, & in ter Matth. 6.
ra. Suo exemplo. Ego præcepta patris mei ser Ioan. 15.
uani, & maneo in eius dilectione.

Secundo, Reuerentiam, & adorationem. Dia
bolo Christus dixit. Dominum Deum tuum Matth. 4.
adorabis, & illi soli seruies.

Tertio. Dilectionem. Vnus est, & solus bo- Matth. 19.
nus dominus Deus &c. Diliges dominum Matth. 22.
Deum tuum ex toto corde tuo &c.

Quarto. Gratiarum actionem. Aspiciens in Matth. 14.
cœlum &c. & c. 15. Gratias agens. In suscita- Ioan. 10.
tione Lazari. Gratias tibi ago &c.

Quinto. Recognitionem vt ab eo omnia cognoscentes habere omnia in eins gloriam re-
feramus. Luceat lux vestra coram hominibus, Matth. 5.
vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum; qui in cœlis est.

Sexto. Imitationem. Estote perfecti: sicut, & Matth. 6.
pater vester cœlestis perfectus est.

Septimo. Assiduam inuocationem dicens. Pa
ter noster qui es in cœlis; Sanctificetur nomē Matth. 6.
tuum.

Octauo. Inramenti per Denm vitationem.
Non periurabis. Ego autem dico vobis non Matth. 5.
iurare omnino &c.

Nono. Ipsius suffragium petere, & protectionem. Pater noster; qui es in cœlis &c. Et se- Matth. 6.
quitur. Et ne nos inducas in tentationē; sed libera nos à malo.

Decimo. In ipsum totam fiduciæ iactationē.
Scit enim pater vester, ꝙ his omnibus indi- Matth. 6.
getis. Habete fiduciam. Ego sum &c. & 14.

Vndecimo. Quærere ipsius laudem, gloriam,
& honorem. Ego gloriam meam non quæ- Ioan. 8.
ro; sed eius: qui misit me &c.

Duodecimo. Eius habere timorem; & ad ip-
sum totam dirigere inrentionem. Quæ placi Ioan. 8.
ta sunt ei, facio semper. Thesaurizate vobis Matth. 6.
thesauros in cœlo. Et sequitur. vbi est thesaurus tuus ibi est, & cor tuum. Præfatis igitur dominus Iesus dirigit, & ordinat fideles sua

locutio-

locutione, & doctrina homines in his; quæ sunt ad Deum, ac ad prædicta alia; quæ ad hęc spectant possunt reduci.
Hominem ordinat xps quo ad seipsum & quo. Secundo. Ipse magister Christus ordinat hominem, quo ad seipsum.
Et primo: quo ad linguam. Non periurabis. sequitur. Sit sermo vester: est, est, & non, non.
Matth. 5. & 12. Bonus homo de bono thesauro &c. sequitur. De omni verbo otioso reddent homines rationem in die iudicij.
Secundo. Sui ipsius à malo pręseruationem
Matth. 5. dicens. Si oculus tuus scandalizat te; erue
Matth. 8. eum, & proijce abs te. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. De corde exeunt cogitationes malę &c. Si manus tua scandalizat te abscinde eam &c.
Matth. 15. Tertio. Ordinat, vt homo fugiat vanam glo-
Matth. 18. riam, & gloriæ ambitionem. Attendite ne iu-
Matth. 6. stitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis &c. & comminatus est cęcis
Matth. 9. dicens. Videte; ne quis sciat, & præcepit di-
Matth. 16. 17. 23. scipulis suis: ne cui dicerēt q̄ ipse esset Christus. Nemini dixeritis visionem, donec à mortuis filius hominis resurgat. Secundum opera eorum nolite facere. Omnia enim opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.
Quarto. Totam docet intentionem ad Deū
Matt. vlt. diligendam. Cum oraueritis non eritis sicut hypocritæ; qui amant in angulis platearum, & in sinagogis stantes orare, vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperūt mercedem suam. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrē tuum in abscondito: Et pater tuus; qui videt
Matt. 10. in abscondito reddet tibi. Qui amat patrē &c. non est me dignus.
Quinto. Ordinat, vt homo habeat æternorū
Matth. 12. amorem, & dilectionem dicens. Nolite thesaurizare vobis in terra. Sed thesaurizate vobis in cœlo &c. Qui non est mecum contra me est &c.
Sexto. Solicitudinis de congregandis mundanis abiectionem, & affectionis remotionē
Matth. 6. & 10. 19. dicens. Nolite solliciti esse animæ vestrę quid manducetis &c. Nolite possidere aurum: neque argentum, neque pecuniam &c. Difficile est diuitem intrare in regnum cœlorum.
Septimo. Abstinendo à praua conuersatio-
Matth. 7. 15. 16. ne. Nolite sanctum dare canibus &c. Sinite illos, cęci sunt, & duces cęcorum &c. Cauete vobis à fermento pharisæorum &c.
Octauo. Vt homo licet in oratione dicens. Pe-
Matth. 7. 24. 26. rite, & dabitur vobis &c. Orate, ne fiat fuga vestra. Orate, ne intretis in tentationem &c.
Lucæ 18. Oportet semper orare &c.
Nono. Vt in agendis homo habeat circun-
Matth. 7. & 24. 25. spectionem. Attendite à falsis prophetis; qui veniunt ad vos in vestimentis ouium &c. Esto te parati; quia nescitis, qua hora fur &c.
Decimo. Vt habeat in fide firmam adhęsionem. Omnia quæcumq; orantes petitis, credite; quia accipietis, & fiet vobis. Et non hæsitauerit in corde suo; sed crediderit quodcunque dixerit fiet ei. Si habueritis fidem, vt granum sinapis &c. Mar. 9. Matth. 15.
Vndecimo. Futuri iudicis, & iudicij meditationem. Separabit malos, &c. Reddet; vnicuique secundum opera sua. Vigilate, quia nescitis, qua hora dominus vester venturus sit. Attendendo vitæ futuræ statum, & permansionem. Intrate per angustam portam; quæ perducit ad vitam. Et quo ad hoc, vt ad vitam perueniamus æternam, pluresostendit saluator ipse sua doctrina vias, & docet; vt patet in sancto Euangelio. Ac etiam portas. Matth. 13. & 16. Matth. 24. & 25. Matth. 6.
Prima est, B. pauperes spiritu &c. Ad istam reducitur illud. Ecce nos relinquimus oia &c. Matth. 5. Matth. 19.
Secunda. Beati mites &c. Ad hanc reducitur illud. Ego autem dico, non resistere malo &c. & illud. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde &c. Matth. 5. & 11.
Tertia Beati qui lugent &c. Ad hanc reducitur illud. Væ vobis, qui nunc ridetis; quia flebitis. Matth. 5. Lucæ 6.
Quarta Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam &c. Ad hanc reducitur illud. Iusti ibunt in vitam æternam. Matth. 5. & 25.
Quinta Beati misericordes &c. Ad hanc reducitur illud. Qui vos recipit, me recipit &c. Et Misericordiam volo, & non sacrificium, & illud. Estote misericordes &c. Mat. 5. 10. & 12. Lucæ 6.
Sexta Beati mundo corde &c. Ad hanc reducitur illud. De corde exeūt cogitationes &c. Et illud Sunt eunuchi; qui se castrauernnt propter regnum cœlorum &c. Matth. 5. Matth. 15. & 19.
Septima Beati pacifici &c. Ad hanc reducitur illud. Si peccauerit in te Frater tuus vade &c. Matth. 5. & 18.
Octaua Beati qui persequutionem patiuntur &c. Ad hanc reducitur illud. Tradent enim vos &c. Nolite timere, quia animam non possunt occidere. Matth. 5. & 10.
Nona. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Ad hanc reducitur illud. Viri niniuitæ &c. Et illud. Publicani, & peccatores &c. Matth. 4. & 12. 21.
Decima. De humilitate. Nisi quis se humilauerit sicut paruulus iste non intrabit in regnū cœlorum. Ad hanc reducitur illud. Reuelasti ea paruulis &c. Et illud. Abneget semetipsum &c. Et illud. Talium est enim regnum cœlorum. Qui maior est vestrum, erit minister vester &c. Qui se humiliat exaltabitur &c. Mar. 18. Matth. 11. Mar. 16. Matth. 19. 20. 23.
Vndecima. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Ad hanc reducitur illud. Nisi habundauerit iustitia vestra plus &c. Non omnis; qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum cœlorū, sed qui fecerit voluntatem patris &c. Matth. 19. & 5.
Duodecima. Oratio ad Deum di. Pater noster. Sequitur. Adueniat regnum tuum. Ad hāc reducitur illud. Oportet semper orare. Multa alia in Lucæ 18.

alia in alijs Euãgelijs inueniuntur; quæ ad prædicta poſſunt reduci.

Quomodo ordinatur homo quo ad proximum.

Tertio ordinat doctrina Chriſti, & locutio hominem quo ad proximum.

Primo vitæ exemplaritate. Luceat lux veſtra corã hoĩbus, vt videãt veſtra bona opera &c.

Math. 5. Secundo pace, & tranquillitate. Non occidat.
Math. 22. Non iraſcatur. Non dicat racha. Non fatue &c. Omnes fratres eſtis &c.

Tertio vitæ honeſtate. Non mechaberis &c.
Math. 10. Nihil opertum quod non reueletur &c.
Math. 19. Quarto dilectione. & charitate. Diliges proximum tuum ſicut teipſum.
Math. 9. Quinto compaſsione. Non eſt opus valentibus
Math. 18. medicus &c. Vade, & corripe eum &c.
Lucæ 6. Sexto ſubuentione. Eſtote miſericordes &c.
Mat. 6. & 8. Date eleemoſynam &c. Cũ facis conuiuium, voca pauperes &c.

Septimo. De proximo habendo bonam opi-
Mat. 7. nionem. Nolite iudicare &c. Idem habetur.
Mat. 6. Octauo iniuriarum dimiſsione. Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, & pater cæleſtis dimittet vobis &c. Nõ dico dimittere ſepties ſed vſque ſeptuagies ſepties, & ibidem Sic faciet vobis pater veſter cæleſtis, ſi non dimiſeritis &c.
Math. 28. Nono inſtructione. Docentes eos ſeruare omnia, quęcũque mandaui vobis. Exemplo Chri-
Mar. 21. ſti, qui docebat Apoſtolos de regno Dei.
Math. 5. Decimo deprecatione. Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos. Exemplo Apoſtolorum; qui rogauerunt pro ſocru Simonis.
Lucæ 4. Et exemplo ſaluatoris, qui pro Apoſtolis pa-
Iom. 17. trem rogauit, & pro credituris ad verbum eorum. Sic ergo apparet quomodo ſaluator noſter, & veritatis magiſter allocutus eſt quoſdam ſpecialiter, & totum mundum generaliter, ordinando ſua locutione, & diuiniſsima doctrina homines. Quo ad Deum, & Quo ad proximũ; & Quo ad ſemetipſum; ſicut hic iã dicta oſtendunt, & in alijs conformitatibus antecedentibus, hanc conformitatem clare demonſtrãt. Patet ergo declarata prima pars duodecimæ conformitatis videlicet. Ieſus loquens humilimis. Videndum eſt amodo de ſecunda parte.

SECVNDAE PARTIS XII. FRVctus, & conformitatis, ſcilicet Franciſcus reſerator. Expoſitio.

PRO huius expoſitionis euidentia eſt aduertendũ quod vt ſuperiora oſtendunt B. Fran. multos ſua lingua vita, & moribus ac prædicatione informando, ad dominum Ieſum Chriſtum conuertit. Patet etiã ex dictis in præcedentibus de doctrina beati Fran. à quo fuerit; quia à Deo; & qualiter à beato Fran. fuerit obtenta; quia oratione, & aſsidua crucis meditatione. Nunc hic videndum eſt quomodo ipſe B. Fran. ad inſtar ſaluatoris, vt præmiſsũ eſt, informauerit quoſdam particulariter, & demum omnes generaliter doctrinæ ſuæ allocutione benigna. A multis enim interrogatus, & de diuerſis prout ſpiritus ſanctus dabat eloqui illi reſpondebat. Nec interrogabatur, ut homo ſcientijs mondanis imbutus, ſed vt ſpiritualis, & deuotus. Semel, a domino Oſtienſi de pluribus interrogatus dixit ei idem dominus, qui fuit poſtea Papa Gregorius 9. Frater Frãciſce, Ego te interrogo, non vt hominem ſcientificum; ſed vt hominem à Deo illuminatum, & ſpiritu ſancto plenum. De eius enim doctrina quidam magiſter poſtquam beatum Fran. de quibuſdã interrogando fuerat ab ipſo declaratus, dixit (& habetur in 11. parte legẽdæ maioris) Vere theologia ſancti patris iſtius puritate ac contemplatione tanquam alis in altum ſubuecta eſt, vt aquila volans; noſtra vero ſcientia ventre graditur ſuper terrã. Nec immerito, quia eum ad hanc mentis ſerenitatem indefeſſum orationis ſtudium perduxerat; cum continua exercitatione virtutum, vt quamuis ſacrarum litterarum peritiam non habuerit, per doctrinam ipſam tamen obtinuit lucis æternæ irradiatus fulgoribus, ſibi eam Deo dirigente præuijs orationibus, & meditationibus Crucifixi. Qua obtenta non ſolum publice prædicando, eam in corda hominum direxit, & trãſmiſit, verum etiam priuatis locutionibus (vt nunc oſtẽdetur) multos informauit. Vt igitur hoc facilius videatur erit videndum.

Primo. Quomodo quoſdam particulariter, & priuate doctrinauit.

Secundo. Quomodo generaliter fratres, & alios de diuerſis virtutibus, & alijs ĩformauit.

Quantũ ad primum à ſuæ vitæ primordio poſt quam incępit præſolito deguſtare diuina, incipiendo, & veniendo vſque ad ſuæ vitæ finem B. Fran. docuit alloquendo.

Primo concaptiuos ciues, de qua allocutione. Loquitur legenda trium ſociorum di. quod B. Fran. dum eſſet cum pluribus ciuibus captus à Peruſinis; & eſſet carceri mancipatus, nec de hoc triſtaretur, ſed potius gauderet, reprehenſus de hoc ab vno de ſocijs eum dicendo inſanum, beatus ipſe Fran. reſpondit. Quid putas de me? adhuc adorabor per totum mundum: vbi oſtendit quid de eo Deus diſpoſuerat ſibi eſſe à Deo indicatum.

Secundo. Allocutus eſt matrem; cum enim mẽſam parando ſemper panibus ipſam impleret, interrogatus à matre, cur tot panes apponeret? reſpondit ſe hoc facere pro eleemoſynis dandis pauperibus, eo quod propoſuerat omni petenti pro Deo, eleemoſynas elargiri, vbi

sui pectotis pietatē ad pauperes declarauit. Tertio allocutus est socios seculares: qui cū post cœnam laute paratam per ciuitatem incedēdo visitatus à domino, se firmasset in quo dam loco totus alienatus à sensibus, vt se abinde nullo modo posset pro tunc mouere, interrogatus ab ipsis, quid cogitauerat; quia post ipsos non abierat, forsitan (inquiūt) vxorem accipere cogitasti? respondit: verum dixistis; quia nobiliorem, & ditiorem, ac pulchram magis, quam vnquam videritis accipere cogitaui: vbi ostendit, ꝙ de religione, quā fecit præ alijs celsiorem, Deus eidem prius notitiam indidit.

Quarto. Allocutus est virum quendam spiritualem (vt habetur in legēda trium sociorū.) dum iret circa Ecclesiam sanctæ Mariæ. Beatus enim F. plangendo, & eiulando alta voce, interrogatus à quodā viro spirituali eum audiente, cur fleret, respondit. Plango passionem domini mei: pro quo non deberem vere cundari alta voce ire plorando per totum mūdum: vbi ostendit affectum, quem ad crucifixum haberet adhuc in habitu existens seculari.

Quinto Episcopum Assisinatē allocutus est. Primo dum secularis adhuc esset; Cum enim Episcopo pater conquestus esset de beato. Fr. ob pecuniam quam ipse Beatus. F. proiecerat in quandam fenestram, sacerdote eam nō audente recipere, pro reparatione Ecclesię sancti Damiani, Episcopus dixit Beato. Fr. pater tuus turbatus est contra te, & scandalizatus, redde illi pecuniam, quam habes, quę quoniā forte est de iniustē acquisitis, non vult Deus vt eroges eam in opus Ecclesiæ: habeas ergo fili fiduciam, in domino, & viriliter age: & noli timere; quia ipse erit adiutor tuus, & ꝓ Ecclesiæ suæ opere abundanter tibi necessaria ministrabit. Respondit Beatus. F. Domine non tantum pecuniam; quæ est de rebus suis volo ei reddere gaudenti animo; sed etiām vestimenta: in quo verbo beatus. F. vilipendere cuncta terrena ostendit Dei amore.

Sexto patrem suum carnalem allocutus est, quando coram episcopo non solum iuri paternæ hæreditatis abrenunciauit; sed vestimenta vsque ad fęmoralia reddendo sibi dicens: vsque nunc vocaui te patrem in terris, a modo securē dicere possum. Pater noster; qui es in cœlis: vbi beatus Franciscus ostendit toto affectu mundanis abrenunciasse.

Septimo latrones allocutus est: nam ab eis interrogatus in medio nemoris quis esset, respondit. Præco sum magni Regis: vbi se spiritu cognouit à domino dirigi, ad viam domino præparandam in cordibus fidelium.

Octauo ciues suos Assisinates allocutus est pro ædificatione Ecclesię sancti Damiani, petendo ab eis subsidium di. Qui mihi dederit vnum lapidem, vnam mercedem; qui duos dederit, duas habebit mercedes; qui tres, tres habebit. Vbi ostendit nihil immeritum si fiat ad Dei honorem apud eum esse.

Nono fratrem carnalem allocutus est: qui tempore magni algoris videns beatum. F. male indutum, dixit vni socio suo; vt ab ipso beato. F. peteret sibi vendi vnam nummatam de sudore suo: cui respondit beatus. F. Ego care vendam Domino meo sudorem istum, vbi ostendit inextimabili mercede à Domino cōpensandum quicquid ob sui reuerentiam supportatur penuriæ, & tribulationis.

Decimo fratrem Bernardum allocutus est. Primo quando de sero hospitatus cum eo: beatum. F. vidit deuotē orantem dicere. Deus meus, & omnia. Ipse tunc dominus Bernardus dixit beato. F. Si quis haberet à Domino suo multa, vel pauca; quæ tenuisset per multos annos, & nollet ea amplius retinere, quid de ipsis agere posset, quod melius esset? Respondit beatus. F. ꝙ Domino suo deberet reddere, à quo ea recepisset. Et cum dominus Bernardus diceret omnia bona mea temporalia vellem erogare amore domini mei; qui ea mihi contulit, & hoc consilio tuo. Beatus. Fr. respondit, ꝙ hoc erat arduum, & ideo à domino requirendum. Et cum ambo perexissent ad Ecclesiam per orationem diuinū placitum postulantes. Beato. Fr. librum euangeliorū ter aperiente: In prima apertione ei occurit illud. Si vis perfectus esse vade, & vende &c. In secunda. Nihil tuleritis in via. In tertia. Qui vult post me venire abneget &c. Inquit beatus. F. Vade, & perfice sicut audisti: vbi patet beatum. F. se in omnibus & suos voluisse diuinæ voluntati conformare.

Secundo allocutus est fratrem Bernardum: quando eidem mandauit ad conterendam suam audaciam, vt ter transirent de latere ad latus, ponendo pedem super guttur ipsius: de quo habetur supra conformitate. 8. in secunda parte.

Tertio fratrem Bernardum allocutus est beatus Franciscus veniendo ad mortem benedicendo eum: vt habitum est conformitate. 8. Et sicut in secunda allocutione fratris Bernardi à beatō. F. ipse Beatus Fr. summam patefecit sui cordis humilitatem, sic & in tertia allocutione suam ad ipsum patefecit beneuolam paternitatem, & charitatem.

Vndecimo. Fratres, quando pauci erant allocutus est, eos confortando, & prædicando eos in breui multiplicandos per introitum multorum ad ordinem; ac ipsos informando de regno Dei abnegatione sui, & corporis castigatione plura docuit, & deprompsit. Sed fratribus ad numerum duodenarium iam peruentis, allocutus est beatus. F. roborando eos, & denunciando dominum Papam se eis incli-

naturum

naturum regulam approbando. Post vero regulæ approbationem Beatus. F. allocutus est, & alios.
Primo docendo eos orare di. Pater noster, & adoramus te Christe ad oēs Ecclesias tuas; quę sunt in toto mundo; quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.
Secundo Crucifixum semper meditari. Et hoc ponitur in quarta parte legendæ.
Tertio qualiter stantes, & per mundum incedentes deberent incedere; & conuersari, vt dictum est supra conformitate. 2.
Quarto allocutus est ostendendo necessitati corporis esse satisfaciendum dicens. Difficile est pronitati sensuum non parere. parte quinta legendæ.
Quinto, dicens fratrem veste multiplici non vti: si flamma cœlestis desiderij cõtegeretur interius. parte quinta.
Sexto Mulierum consortia, & colloquia di. vitanda omnino: excepta confessionis causa, parte quinta.
Septimo otium sentinam omnium malorum effugiendum à fratre censebat, & laboribus assiduis carnem esse domandam.
Octauo Silentium obseruandum cauendo ab omni verbo otioso, tanquam de ipso in die iudicij redditur i rationem. ibidem.
Nono Abstinentiam, si fiat sine discretione nihil valere. ibidem.
Decimo quantum est homo in oculis Dei; tantum est, & non plus. parte sexta.
Vndecimo fugiendam omnino laudem humanam, & neminem dicens, esse laudandum: cuius incertus est exitus. ibidem.
Duodecimo Obedientiæ colla submittenda; vtpote sic faciendo nullum tempus transit sine fructu, & Luc. ibidem.
Tertiodecimo subditum prælatum considerare non debere: sed illum ratione cuius est subiectus. ibidem.
Quartodecimo Fratres minores vocari debere, ne maiores fieri præsumant. ibidem.
Quintodecimo non in cutijs præfatorum: sed in locis fratrum pauperrimis esse Deo est magis acceptum. ibidem.
Sextodecimo Paupertatem specialem viam esse salutis: quæ virtus hominem amicum magis reddit Christo. parte septima.
Decimoseptimo sacræ religionis ingressum ab illo verbo inchoandum Euangelij. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus &c. ibidem.
Decimo octauo pecuniam seruis Dei non asse aliud. quam diabolus, & coluber tortuosus. ibidem.
Decimonono fratri minori ad verecundiam esse videre pauperiorem se.
Vigesimo intentionem suam esse, & fuisse, ꝙ nullus frater deberet habere, nisi vestimentũ, sicut regula concedit cum cingulo, & femoralibus. in libro qui intitulatur speculum perfectionis. cap. 2. & 3. De paupertate.
Vigesimoprimo, nihil Deo acceptius animarum salute, & quæ magis trahitur exemplo, quàm verbo. parte. 8.
Vigesimosecundo in paupere quolibet Christum docebat fratres videre, & attendere neminem contemnendo. ibidem.
Vigesimotertio orationis gratiam peroptandam à viro religioso: quia sine ipsa in Dei seruitio prosperari non credebat. parte, 10.
Vigesimoquarto, ꝙ quæ Deus reuelat nō sunt palam facienda: nisi prout diuinus instinctus suggerit, & salus expetit aliorum. ibidem. De multis alijs fratres generaliter informauit, & quia per capitula ponam ipsius verba. Dimitto hanc partem vlterius prosequi, & præmissa posui succinctè hac de causa.
Duodecimo allocutus est beatus. F. Fratrem Egidium: vt dicit legenda trium sociorum dicens. Nostra religio similis est piscatori; qui mittit retia sua in aquam capiens pisciũ multitudinem copiosam, & paruos in aquam relinquens magnos eligit in vasa sua. Cui ordinis dilationem prędixit cum quattuor fratres tunc, & non plures essent. Vice alia sanctus Frater Egidius interrogauit beatum. Fr. si aliquid est terribile in mundo: quod homo per Pater noster non posset sustinere. Respondit beatus. F. Diabolus est. Nullus eum respiciendo posset sustinere per medium Pater noster: quin statim moreretur, nisi Dei subsidio iuuaretur. Quod verbum deberet quemlibet Christicolam ad dimittendum opera diaboli animare.
Tertiodecimo Papam dominum Innocentiũ tertium. Dum enim ad ipsum perrexisset, vt sibi vitam Euangelicam; quam acceperat cõfirmaret: & summo Pontifici, ac Cardinalibus nimis appareret austerum. Respondit. B. Fr. Non est formidandum, ꝙ fame pereant æterni Regis filij & hæredes: qui ad imaginem Regis Christi per spiritus Sancti virtutẽ sunt in religione paupercula grandi. Nam si suis imitatoribus Christus regnũ promittit æternum; quanto magis illa subministrabit; quæ cõiter largitur bonis, & malis? vbi B. F. omnẽ diffidentiam à cordibus abiecit suorum filiorum respectu temporalium pro victu consequendorum; dummodo in dominum suum totum iactent cogitatum.
Quartodecimo. Dominum Papam Honoriũ, dum regulam; qua vtimur sub bulla ab eo obtinuit. Protectoremq; dominum Vgolinum Ostieñ. Episcopum à beato F. in protectorẽ ordinis petitum concessit. Ac indulgentiã Portiunculæ à beato. F. ex parte Dei petitam dedit. Et demum viso miraculo rosarum albarum, & rubearum de mense Ianuarij; diem

pro dicta indulgentia determinauit. Et cum Papa diceret, ꝙ sibi bullam vellet dare. Respõdit beatus F. ꝙ nolebat aliam chartam; nisi verbum suum: Nam charta erat beata Maria, notarius Christus,& testes sancti Angeli: quo innuit, ꝙ verbo Apostolico in factis animæ est standum firmiter, & credendum.

Quintodecimo Corpus proprium alloquendo, ipsum fratrem Asinum appellabat dicens, (corda ipsum verberando fortissimo.) Frater Asine, sic te decet manere, sic subire flagellũ; si quo vis pergere, perge. vbi ostendit corpus nostrum flagellis domãdum: ne ad rationem sequendam exorbitet quandoque, parte.5.

Sextodecimo Medicum allocutus est suadentem, vt abstineret à lachrymis: si corporei visus cęcitatẽ vellet effugere dicens respondendo. Non est frater medice ob amorem luminis; quod commune habemus cum muscis, visitatio lucis ęternę repellenda, vel modica; quia non spiritus propter carnem, sed caro propter spiritum beneficium lucis accepit. parte. 5. vbi innuit hominem Deo deditum malle debere lumen corporeum amittere, quàm intuitum mẽtalem offendere in aliquo; quo Deus ipse spiritus deuotione videtur.

Decimoseptimo Ferrum, dum à medico in eius carnem ignitum profundari deberet di. Mi frater ignis, esto mihi in hoc propitius, esto curialis precor dominum meum; qui te creauit; vt tuum mihi calorem temperet, quo suauiter vrentem valeam sustinere, quod & fecit. Vbi beatus.F. ostendit creaturam creatori diuino famulari, imperio etiam sui perfecti cultoris.

Decimooctauo Sociũ alloquutus est, & hoc multipliciter.

Primo ostendendo iniurijs delectari, socio vt sibi diceret iniungendo.

Secundo statum veri humilis pandendo, videlicet corporis mortui.

Tertio se eidem maximum peccatorum asserendo.

Quarto, vt demones discederent à ciuitate Arietij imperando.

Quinto, ꝙ non conuersarentur libenter cum magnatibus informando. hæc habentur parte.6. legendæ.

Sexto hostis deceptionem in bursa pecuniã prętendentem demonstrando. parte. 7. legendæ.

Septimo paupertatis speculum plus debet esse frater minor, quàm aliquis pauper de mundo, ibidem.

Octauo danda sunt, quæ habet frater; si quando inuenit se pauperiorem; quia sibi sunt non data; sed mutuata. ibidem.

Nono promissa cuicunque sunt obseruanda, si adsit facultas, exemplo, quando orauit pro Abbate sancti Iustini. 10. parte legendę.

Decimo eidem pandendo casum Christianorum; si auderent cum Saracenis dimicare: vt dicit. 11. pars legendæ.

Vndecimo se prę alijs pœnitentiam exercere debere: vtpote datum in exemplum fratribus à Christo,& alij declarando. vt dicit in speculo perfectionis. cap.2. De perfectione paupertatis. cap.16.

Duodecimo docuit socium, vt pauperem vestiret, nudos remanere non esse verecundum. ibidem de perfectione charitatis ad proximum. cap.3.

Tertiodecimo furtum dicens esse si frater minor pauperiorem se inueniendo non statim de mantello, vel tunica, si posset eidem non subueniret.

Quartodecimo in paupere quolibet Christũ repræsentari dicebat: qui nostram paupertatem assumpsit,& infirmitatem, vt habetur ibidem cap.11,& in legenda maiori, parte.7. Socios etiam allocutus est. parte.6. legendæ dicens suo exemplo cuilibet esse obediendum: quia ipse erat ita paratus nouitio obedire; sicut discretissimo,& antiquissimo fratri.

Decimonono alloquutus est dominum Vgonem: quem alij dicunt Vgolinum Cardinalẽ Ostieñ. & postmodum Papam Gregorium.9. & hunc alloquutus est beatus.F.

Primo respondendo ipsi domino dicenti sibi, ꝙ nolebat, ꝙ ipse beatus.Fr. ad Franciam iret. Cui B.F. Domine: magna verecundia est mihi, cum miserim fratres meos ad remotas prouincias; si ego remansero in istis prouincijs,& nõ ero particeps tribulationum; quas ipsi propter Deum sunt passuri: Vbi B.F. ostẽdit, quòd prælatus in laboribus subditorum per participationem debet esse conformis. Et cum dominus Cardinalis diceret. Cur misisti fratres tuos tam longè ad moriendum fame;& ad tribulationes alias sustinendas? Respondit B.F. cum magno feruore. Domine; putatis vos, quòd dominus solummodo propter istas prouincias miserit fratres? dico vobis in veritate, quòd dominus elegit, & fratres misit propter profectum, & salutem animarum omnium hominum huius mundi, & non solum in terris fidelium, sed in terris infidelium recipientur, & multas animas lucrabuntur. Vbi B.F. ad quid Deus ipsum miserit cum suis expressit: & se habuisse notitiam de fiendis per fratres clarè deprompsit.

Secundo cum ipse dominus Ostieñ. submissione fratrum diceret Beato.F. quòd sequeretur consilia fratrum sapientum;& se ab eis aliquãdo duci permitteret, beatus.F. nihil sibi respõdens; sed accipiens eum per manum duxit ad fratres in capitulo congregatos; & sic loquutus est ipse Beatus.F. fratribus in feruore, & virtute spiritus sancti. Fratres mei, fratres mei, Deus vocauit me per viam simplicitatis, & humi-

& humilitatis, & hanc viam ostendit mihi in veritate pro me, & pro illis, qui volunt mihi credere, & me imitari: & ideo nolo, ꝙ nominetis mihi aliquam regulam, neque sancti Benedicti; neque sancti Bernardi; nec aliquam aliam formam viuendi, præter illam, quæ mihi est ostensa à domino misericorditer, & donata. Et dixit mihi ꝙ volebat me esse vnũ magnum fatuum in hoc mundo, & noluit nos ducere per aliam viam, quam per istam scientiam. Sed per vestram scientiam, & sapientiã Deus vos confundet. Et ego confido in castaldis domini, idest demonibus; ꝙ per ipsos puniet vos dominus, & adhuc redibitis ad vestrum statum cum vituperio vestro, velitis, nolitis. Tunc Cardinalis obstupuit valde, & nihil respondit, & omnes fratres timuere valde: Vbi B.F. expresit modum viuendi fratrum, & quid Deus vltimo faciet fratribus male in hoc ordine viuentibus.

Tertio respondit dicto. D. Cardinali dicenti ipsi beato F. (vt dicit. 6. pars legendæ) si sibi placeret, ꝙ fratres sui ad Ecclesiasticas promouerentur dignitates. Cui B.F. respondit. d. Domine, minores ideo vocati sunt fratres mei; vt maiores fieri non præsumant. Si vultis (inquit) vt faciant fructum in Ecclesia Dei, tenete ipsos, & conseruate in statu vocationis eorum, & ad prelationes Ecclesiasticas nullatenus ascendere permittatis. Vbi. F. docuit, ꝙ in humilitate elt status veri fratris minoris.

Quarto locutus est dicto domino Ostien. (vt habetur in 7. parte legendę.) Cum. n. comestturus B.Fr. in eius hospicio pro eleemosyna prius eundo frusta pannis acquisiti ad mensam domini Cardinalis detulisset; & Cardinalis dixisset beato F. ꝙ sic faciendo suo derogasset honori: respondit Beatus. F. Magnum mi domine vobis honorem exhibui; dum maiorem dominum honoraui, & de hoc dicetur infra conformitate. 16. Vbi ostendit fratrem minorem pro eleemosyna libẽter debere velle ire: dominum Iesum Christum pauperem in hoc mundo imitando. Fuit etiam alloqutus hunc dominum Ostien. cum voluit esse frater minor, vt dictum est supra conformitate. 9. parte. 2.

Vigesimo Fratrem Pacificum est alloquutus. Cum. n. idem frater orasset in Ecclesia beati Petri de Bouario iuxta castrum Treuij; & positus in extasi humili reseruari Francisco, volens post visionem humilitatem beati F. experiri, dixit quærendo ab eo quid de seipso sentiret. Cui Beatus. F. videor mihi (ait) maximus peccatorum. Et cum frater Pacificus diceret, quòd salua conscientia hoc dicere, nec sentire posset respondit. Si quantumcunque scelestum hominem tanta fuisset Christus misericorda prosequutus; arbitror sanè, ꝙ multo plus, quam ego Deo gratior esset. parte. 6. legendæ. vbi ostendit dicto fratri se in vera humilitate esse fundatum.

Vigesimoprimo alloquutus est. B. F. fratres Leonem, Masseum, Ruffinum, Ricerium, & Peregrinum: de qua alloquutione habes supra conformitate. 8. De tribus primis in tractatu de prouincia sancti F. De duobus alijs in tractatu de prouincia Marchiæ.

Vigesimosecundo allocutus est beatam Claram: qua alloquutione omnibus mundanis ipsa abrenunciauit, (prout eius dicit legenda.) Christo sponso per omnia se iungendo. Eundem bea F. alloquutus est iuxta finem: & hoc per internuncium, mittendo eidem, ꝙ ipsum vna cum sororibus viderentur ad eorũ gaudium, & consolationem. Sicque factum est, ꝙ post mortem beati Francisci corpus eius deductum est ad sanctum Damianum, & sic ipsa cum sororibus cum magna deuotione, & gaudio eum viderunt.

Vigesimotertio allocutus est Episcopus Imolæ. parte 6. legendæ, petendo, vt cum ipsius licentia populo ipsius prædicare liceret: qui cõcedere noluit. Ad quem secundo beatus F. ingressus quid vellet iterato requisitus humiliter respondendo, inquit. Domine, si pater filium vno pepulerit ostio, alio sibi reintrandũ est: cui Episcopus ipsum amplexando, Tu & omnes fratres tui de cętero in Episcopatu meo generali mea licentia prædicetis; quia hoc humilitas sancta promeruit: quo clarescit de humilitate Francisci exemplum speciale.

Vigesimoquarto Fratrem Siluestrum; cum quo, dum Aretium peruenisset, & totam ciuitatem plenam demonibus beatus ipse Francíscus videret, & populum ad mutuam necem incedentem: eidem fratri Siluestro dixit. Vade ante portam ciuitatis, & ex parte omnipotentis Dei demonibus in virtute sanctæ obedientiæ præcipe, vt exeant festinanter: quod ille faciens ad pacem demonibus effugatis ciuitas ipsa statim redijt. Vbi claruit, quantum valet beati. F. Imperium ad arcendum demonum infirmitatẽ. hęc habẽtur parte. 6. legẽdæ. Attende tu qui vis effici frater.

Vigesimoquinto Virum quendam de Marchia est alloquutus: qui frater minor esse volebat: cui cum diceret verbum Euangelicum; ꝙ venderet omnia; & pauperibus daret, & sic eum ad ordinem reciperet: Illæ vero parentibus sua distribuisset, & nihil pauperibus, a B.F. sub hac alloquutione repulsus est. Vade viam tuam frater musca: quoniam nondum existi de domo tua, & de cognatione. Consanguineis tuis tua dedisti, & defraudasti pauperes: i dignus non es iungi pauperibus sanctis. Incępisti à carne, & ruinosum fundamentum spirituali fabricæ collocasti. vbi apparet quã seuerus fuit recipiendo ad ordinem fratres expropriatos, vt sanctum Euãgelium docet; habentur hæc parte. 7. legendę.

Vigesimosexto alloquutus est fratrem Petrum Cathanij suum Vicarium: qui cum fieri fecisset in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula paruam domum ad officium dicendum; & quiescendum ob fratrum multitudinem illuc accendentium, eidem. B. Fr. dixit. Frater, locus iste est forma, & exemplum totius religionis. Et ideo potius volo, ꝙ fratres huius loci tollerent tribulationes, & incommoda Dei amore: & alij fratres, qui huc veniunt reportent bonum exemplum paupertatis ad loca sua; quàm si isti haberent consolationes suas plenarie; & alij sumerent exemplum ędificandi in locis suis dicentes. In loco sanctæ Mariæ de Portiuncula: qui est primus ordinis locus; fiunt talia, & tanta ædificia, bene etiam possumus, & nos ædificare in locis nostris. hoc habetur in speculo perfectionis de paupertate. 2. cap. Vbi patet, ꝙ beatus. F. habitacula humilia dilexerit, & locum sanctæ Mariæ præfatum. Vice alia dictum suum Vicariū dum peteret ab ipso. B. F. licentiam, ꝙ bona intrantium ordinem aliqua posset seruare: vt fratribus de eisdem posset prouideri ad locū sanctæ Mariæ accedentium alloquutus est di. Absit (inquit) à nobis frater charissimæ, vt ꝓ quouis homine impie agamus in regulam, malo te altare Virginis gloriosæ nudare, cum necessitas id requirit, quàm contra paupertatis votum, & obseruantiam Euāgelij aliquid, vel modicum attentare. Gratius enim habebit Virgo beata, sancti Euangelij perfectè seruato consilio, suum altare detegi, quàm altari vestito filij sui promissum consilium prætermitti. Quo dicto ostendit affectum ad paupertatis obseruantiam, & parere diuinis consilijs quantum placeat sanctis. hoc habetur parte 7. legendæ. Hunc eundem alloquutus est: vt fratrem ab alio infamatum si inueniret culpabilem puniret, sin autem (inquit) surge, surge, discute diligenter. Et si accusatum fratrem innocentem repereris, accusantē dura correctione cunctis redde notabilem: Vbi sibi displicere summopere ostendit vitium detractionis. ponitur hoc in parte. 8. legendæ.

Vigesimoseptimo Nuncios assisinates: qui cum eum dē Nuceria Assisium reducerent, & in villa; quæ Satrianum dicitur, vellent pro pecunia corporis necessaria emere, nec inuenirent B. F. alloquutus est di. Ideo nihil inuenistis; quia plus in muscis vestris, quàm in Deo confiditis (muscas denarios vocauit) sed reuertimini (inquit) per domos; quas circuistis, & Dei amorem offerentes pro precio, humiliter eleemosynam postulate. Quod, & facientes inuenerunt plura pro Dei amore, quā pro denarijs: Vbi ostendit, Deus quantum facit, de se confidentibus, & quàm promptus erat implere Francisci promissum, hic habetur parte. 7. legendæ.

Vigesimo octauo. Sitientem quendam: cuius vehebatur asello, cum sitis estuaret ardore; ac diceret. Heu morior siti; nisi poculi alicuius beneficio refociler. B. F. alloquutus est di. (oratione pręmissa) Festina ad petram: & illic aquam viuam inuenies: quā tibi hac hora misericorditer Christus bibendam de lapide produxit. Sic, & fecit. Vbi vide clementiā beati. F. & condescensionem ad Franciscum miserationis diuinæ, habetur parte. 7. legēdæ.

Vigesimonono Dantes bonum exemplum, & oppositum etiam peragentes alloquutus est. Primos benedictionis multiplicis accumulando eloquijs. Secundos vero maledictionem eis imprecando d. A te sanctissimæ domine, & à tota cœlesti curia, & à me paruulo tuo sint illi fratres maledicti: qui suo malo exemplo confundunt, & destruunt; quod per sanctos fratres huius ordinis ædificasti, & ędificare non cessas. Qua maledictione ostendit B. F. se zelum maximum habuisse ad suum ordinem, & quàm formidandum sit eius maledictionem incurrere; quia data est tanta deliberatione, & non sine diuina voluntate: quare credendum est à Deo esse sic sancitum in cœlo; quod à B. F. sic est prolatum in mundo.

Trigesimo alloquutus est B. F. Aues. in 8. parte legendæ; dum cantu anicularum incitatus esset in paludibus Venetiarum; diceretq; ad socium. Sorores aues laudant creatorem suum; nos in medium earum euntes laudes, & horas canonicas domino decantemus: sed quia propter earum garritum in dicendo horas mutuo se intelligere non poterant, dixit B. F. ad aues. Sorores aues à cantu cessate, donec Deo laudes debitas persoluamus, & ipsæ statim tacuerunt. Sed officio expleto, data cantandi iterato licentia, cantum suum more solito resumpserunt. Item in 12. parte legendæ. Inueniendo iuxta Beuanium auium multitudinem primo salutauit; deinde alloquutus eas dixit. Fratres mei volucres multum debetis laudare Deum creatorem vestrum: qui plumis vos induit, & pennas vobis tribuit ad volandum; puritatem concessit aeris: & sine vestra sollicitudine vos pascit, & gubernat: Vbi ostendit se totum affectum ad conditorem omnium semper habuisse; ad quem laudandum sic creaturas inducebat, non solum præditas ratione; sed etiam carentes.

Trigesimoprimo. Demones alloquutus est. parte. 10. legendæ. Dum in oratione à diabolo perturbaretur aliquando, dixit ad demones. Facite in me quicquid valetis maligni spiritus, & falaces. Ex parte Dei omnipotētis dico vobis, vt exerceatis circa corpus meum quicquid vobis datum fuerit à domino nostro Iesu Christo: quoniam paratus sum ad omnia sustinenda. Cum enim maior inimicus sit corpus meum, quàm habeam, vin

dicabi-

dicabitis me de inimico meo, & aduersario pessimo; Quam constantiam non ferentes demones, victi abscedebant. Et quia sic eos vicit singulari certamine: demum solo verbo effugauit. vt dicit. 6. & 12. pars legendæ.

Trigesimosecundo allocutus est. B. F. Soldanum Babiloniæ. Et quia de ista allocutione dicetur plené infra conformitate. 38. Ideo ad pñs dimitto. De allocutione Soldani à Bea. F. habetur in 9. parte legendæ.

Trigesimotertio allocutus est. B. F. sibi familiares. 10. parte legendæ. informans eos, quomodo se debent habere, dum in oratione visitatur quis à domino di. Quando seruus Dei orans visitatur diuinitus, dicere debet. Istam consolationem mihi peccatori, & indigno de cœlo misisti domine, & ego ipsam tuæ committo custodiæ: quia thesauri tui me sentio esse latronem. Cum autem ab oratione reuertitur: sic debet se peccatorem, & pauperculum ostendere; ac si nullam sit gratiam consecutus: Quo ostendit, q per humilitatem, quod datur nobis à domino, ab ipso conseruatur.

Trigesimoquarto Abbatem sancti Iustini de Perusio parte. 10. legendæ. Cum enim se beato Francisco, vt pro se oraret, recommendasset B F. allocutus est di. Orabo libenter, quod & fecit statim. Et tunc Abbas in excessu mentis effectus insolitum calorem sensit, atque dulcedinem: Vbi B. F. expressit suis precibus aures adesse dininas.

Trigesimoquinto sd distinctos fratres. B. F. verba spiritualia suæ direxit locutionis.

Ad fratrem quendam non orantem, nec laborantem, nec volentem ire pro eleemosyna: sed bene comedentem. B. F. dixit. Vade viam tuã Frater musca; quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & esse otiosus in opere Dei: & sic emisit eum.

Alium; quem docuerat incedendo per viam, vt diceret. Dominus det tibi pacem. Et cum nonnulli de hac salutatione turbarentur. B. F. informauit di. Dimitte illos dicere; quia non percipiunt; quæ Dei sunt. Et noli inde verecundari: quoniam adhuc modicum, & multi nobiles, & principes huius mundi de hac salutatione tibi, & alijs fratribus reuerentiam exhibebunt.

Digna verba B. Fr. Quendam alium interrogantem beatum. Frã. cur sic fratres à sua cura reijceretur; alloquẽdo sic respondit. Fili mi: ego fratres sic diligo, sicut possum; sed si mea sequerentur vestigia. ipsos vtique plus amarem, nec me illis redderem alienum. Sed sunt quidam de numero prælatorum; qui ad alia trahunt eos proponentis illis antiquorum exempla, & parum mea monita reputantes: sed quid. & qualiter ipsi agant nunc, in fine clarius apparebit.

Alteri fratri dicenti sibi. Cur non corrigebat defectus, qui fiebant in ordine, respondit B. Fran. di. Dominus indulgeat tibi frater, quoniam vis esse mihi contrarius, & aduersarius, atque me implicare in his; quæ non pertinent ad officium meum, quousque enim habui prælationis officium super fratres, & ipsi permanserunt in vocatione, & professione tua; licet à principio meæ conuersionis semper infirmus fuerim, cum parua mea sollicitudine satisfaciebam eis exemplis, & prædicationibus. Sed postquam consideraui, quod dominus multiplicauit numerum fratrum; & ipsi propter tepiditatem, & inopiam spiritus incipiebant declinare à via recta, & secura, per quam consueuerant ambulare; & per ampliorem viam; quę ducit ad mortem incedentes non attendebãt vocationem, & professionem suam, & bonum exemplum, nec volebant dimittere iter periculosum, & mortiferum; quod cęperant propter prædicationem, & admonitionem meã, & exemplum meum; quod illis continue ostendebam; ideo recommendaui ordinis prælationem, & regimen domino, & ministris, vnde licet tempore, quo renunciaui officio fratrum excusarem me coram fratribus in capitulo generali; quod propter infirmitates meas curã de ipsis habere non poteram, tamen si secundum voluntatem meam fratres vellent ambulare, nunc propter ipsorum consolationem, & vtilitatem nollem, quod alium ministrum haberent, nisi me vsque ad diem mortis meæ. Si enim fidelis, & bonus subditus voluntatẽ prælati sui cognoscit, & obseruat; paruam sollicitudinẽ oportet prælatum habere de ipso; immo tantum gauderem de bonitate fratrũ pro pter lucrum ipsorum, & meum, quod si iacerẽ in lecto infirmus, non me pigeret satisfacere eis; quia officium meum idest prælationis est spirituale tãtum, videlicet dominari vitijs, & ipsa spiritualiter corrigere, & emendare; post quam autem ipsa emendare, & corrigere prædicatione, admonitione, & exemplo non possum, nolo carnifex fieri ad puniendum, & flagellandum; sicut sunt potestates huius seculi: veruntamen vsque ad diem mortis meæ non cessabo saltem exemplo, & bona operatione docere fratres ambulare per viam; quam mihi dominus ostendit, quam & ego iam docui, ostendi eis verbo, & exemplo; vt sint inexcusabiles coram domino, & ego non teneor de ipsis vlterius coram domino reddere rationem, Vbi ostendit b. Fran. quid agendum sit, & præsertim in hoc tempore, vt bono exemplo doceantur fratres, & de correctione, si non est prælatus se nullus intromitat.

Alium fratrem iuuenem, cum interrogasset B. Fran. (vt dicit 2. pars legendæ) qualiter socius antiquus se circa ipsum habuisset in via, qui ei dem scandala plura fecerat, & iuuenis respon deret satis bene B. Fran. dixit. Caue frater, ne

sub

sub humilitatis specie mentiaris. Scio enim scio, sed expecta modicũ, & videbis. Vbi ostendit propter alicuius excusationem mendatio non vtendum esse a quoquam.

Quendam alium fratrem (vt dicit 14. pars legendę) qui videbat B. Fran. varijs infirmitatibus angustiari, dixit sibi. Roga Deum pater, vt mitius tecum agat; alloquendo sibi, respondit nisi noscem in te simplicem puritatem, tuũ ex nunc abhorrerem consortium; qui ausus fueris circa me diuina iudicia reprehensibilia iudicare: Vbi ostendit virum Deo deditum in cunctis voluntati diuinæ se conformandum. Plures alios fratres allocutus est particulariter, & docuit sua locutione.

Trigesimosexto Episcopum Teranensem allocutus est B. Fran. qui episcopus post prædicationem factam a B. Fran. populo suo dixit, ꝙ tenebantur Deum diligere, laudare, & honorare, & canere a peccatis, quia pet pauperem vilem, & despectum eos illustrauerat, scilicet B. Fran. Cui B. Fran. se ad pedes eius proijcien do di. In veritate dico vobis domine Episcope, nullus homo vnquam fecit mihi tantũ honorem in hoc seculo; quantum fecistis mihi vos hodie. Nam alij homines debent mihi. Iste est sanctus homo, attribuentes mihi gloriam, & sanctitatem; & non Deo, sed vos tanquam discretus separastis precio sum a vili. Vbi ostendit B. Fran. nihil sibi velle attribui de sanctitate; sed totum Deo; qui eam dat hominibus.

Trigesimoseptimo Magistrum in theologia, Senis allocutus est, dum interrogasset eum, quomodo intelligitur illud Eze. Si non annunciaueris impio impietatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Respondendo B. Fran. ait. Si verbum debet generaliter intelligi, ego taliter accipio ipsum, quod seruus Dei sic debet vita, & exemplo in seipso ardere, & fulgere, vt luce exempli, & lingua sanctæ conuersationis omnes impios reprehendat. Sic inquam splendor vitæ eius, & odor famæ ipsius annunciabit omnibus iniquitates suas. Vnde patet quãtum vir religiosus debet exemplo, & vita nitere, cuius oppositum faciens ad scandalum, cum sit proximorum diuinum nõ euadit iudicium vltionis.

Trigesimooctauo allocutus est B. Fran. militem apud Zelanum (vt dicit a. pars legendæ) qui ipsum ad prandium inuitauerat; Cui B. F. mortem statim futuram prædixit, vt confiteretur admonuit; & se ad mortem quãtum posset, disponeret suscipiendam. Quæ omnia facta sunt vt B. Fran. locutus fuerat.

Trigesimonono Quendam contractum nomine Gedeonem allocutus est (vt dicit secunda pars legendæ) apud Reate, quem signo crucis super ipsum facto liberauit dicens, eum durio ra, seu deteriora passurum, si ad vomitum rediret. Et sic euenit eidem, cum ad vomitum luxuriæ recuruatus fuisset, subito est morte oppressus.

Quadragesimo Virum cuiusdam mulieris; qui vxorem non permittebat Deo, vt volebat seruire B. Fran. per ipsam vxorem allocutus est di. nunc tempus esse misericordiæ, postmodũ verum æquitatis. Quo verbo audito nõn solũ vxorem Deo permisit libere vacare; sed & ipse consimiliter Deo seruiuit.

Quadragesimoprimo, Fratres Leonardum de asisio allocutus est, cum cordis eius audisset archana; vt dicit 10. pars legendæ; di. Non frater conuenit vt ego ęquitem; tu venias pedes, qui nobilior & potentior me in seculo fuisti, quod frater vt audiuit sic esse asseruit; & veniã ab ipso humiliter requisiuit.

Quadragesimosecundo, Dominum Bonauenturam de sænis allocutus est ostendens ei qualiter loca fratrum deberent ædificari, de qua allocutione; quia dicitur conformitate 16. ad præsens hic omittitur.

Quadragesimotertio, allocutus est quendam ministrum, qui multos libros habens de conscientia B. Fran. tenere volebat; Cui B. Fran. dixit. Frater, nec volo, nec debeo, nec possum venire contra conscientiam meam, & professionem sancti Euangelij, quod professi sumus, Vos vultis videri ab homnibus obseruatores sancti Euangelij; operibus ante vultis habere loculos; vbi B. Fran. ostendit multorum librorum detentionem in fratre minore non esse tutum; sed proprietatem arguere contra regulam spiritualem.

Quadragesimoquarto, allocutus est B. Fran. B. Dominicum; qui cum B. Dominicus diceret B. Fran. Vellem frater Francisce vnam religionem fieri tuam, & meam; & nos in Ecclesia viuere pari forma. Respondit B. Fran. diuinæ esse voluntatis distinctos ordines per ipsos ordinari; vt si alicui durum videretur ordinẽ vnum introire, ad alium posset accedere, & taliter modo Deus non perderet animas fidelium; sed lucraretur.

Quadragesimoquinto; allocutus est B. Fran. nobiles de Perusio; qui eius prædicationem astiludendo perturbabant; quibus B. Fran. dixit. Dominus exaltauit vos super vicinos vestros; propter quod idem magis deberetis recognoscere creatorem vestrum, humiliando vos non tantum ipsi Deo; sed etiam vicinis vestris, sed eleuatũ est cor vestrum in superbia, vnde dico vobis, quod nisi cito ad Deum conuersi fueritis satisfacientes illis, quos offendistis; dominus qui nihil relinquit inultum, ad maiorem vindictam, & punitionem vestram, & improperium faciet vos consurgere vnum contra alium; & mota seditione, & intestino bello tantam tribulationem patiemini, quam tam vestri vicini vobis inferre non possent, &

sic

sic euenit in breui: Nam populares expellerũt nobiles;& mutuo se vindicarunt de seipsis.

Quadragesimosexto, allocutus est B.F.generalem ministrum.

Primo describendo ipsum qualis debeat esse; de quo in subditis capitulis fiet de hoc capitulum spirituale.

Secundo eidem litteram dirigendo; quæ incipit.Fratri N.ministro.Dominus te benedicat &c.in qua Epistola B.Fran inducit eum.

Primo ad perferendum tribulationes, & pacientiam habendam;vbi di.quod si fratres eũ verberent, debet habere pro gratia; & ita inquit velis, & non aliud.

Secundo ad dilectionem ipsum persequentiũ di. Dilige eos qui ista faciunt tibi, & non velis aliud de eis nisi quantum.D. dederit tibi, & in hoc dilige eos, vt velis ꝙ sint meliores Christiani.

Tertio vt peccantibus fratribus misericordiã donet,& offerat di. Et in hoc volo cognoscere si diligis Deum,& me seruum, & tuum si feceris istud.s. ꝙ non sit aliquis frater in mundo,qui peccauerit quantumcunque potuerit peccare, qui postquam viderit oculos tuos,ꝙ recedat sine misericordia tua; si quærit tuam misericordiam, & si non quæreret misericordiam,tu quæras ab eo, si vult eam. Et si millies postea appareret coram oculis tuis; dilige eum plusquam me; ad hoc vt trahas eum ad dominum,& semper miserearis talibus.

Misericordiam B.Fr. indicit haben fratribus errantibus.

Quarto ꝙ fratres peccantibus non ingerant verecundiam; sed compatiantur eisdem, & bene tractent. Et omnes fratres, qui scirent eum peccasse,non faciant ei verecundiam,neque detractionem; sed magnam misericordiam habeant circa ipsum, & teneant multũ priuatum peccatum fratris sui; quia non est opus sanis medicum.

Quinto ꝙ pœnitentia peccantibus hæc sit sola. Vade & noli amplius peccare.

Quadragesimoseptimo Capitulum generale allocutus est,cui talem litteram sic incipientem transmisit. Reuerendis & multum diligendis fratribus vniuersis &c.vbi.B.F. monet primo vt Dei nomini cum auditur reuerentia exhibeatur di. Nomẽ dòmini audientes adorate eum cum timore, & reuerentia proni in terra.

Secundo ostendit fratres minores ideo directos à Deo vt.per eos mundus cognoscat ipsum solum esse altissimum Deum di. quoniã ideo misit vos in vniuerso mundo,vt verbo,& opere detis testimonium voci eius,& faciatis omnes scire,quoniam non est altissimus præter ipsum.

Tertio quæ promiserunt,hortatur eos perseueranter perficere di. In disciplina, & sancta obedientia perseuerate, & quæ promisistis ei bono,& firmo proposito adimplete.

Quarto cum efficacia inducit fratres ad reuerentiam corporis,& sanguinis domini di. Deprecor itaque omnes fratres &c. De hoc dicetur statim infra in cap.1.

Quinto sacerdotes monet vt purissimi pertractent hoc sacramentum, & cum reuerẽtia, & vita, & exemplo sint præ alijs hominibus singulares: sicut dignitate existunt di. Rogo etiam in domino omnes fratres meos sacerdotes &c.dicetur ibidem.

Sexto dignitatem ostendit Dei, & humilitatem in hoc sacramento contenti di. Totus homo paueat &c.dicetur in pręfato.c. 1.

Septimo ostendit ꝙ missæ in conuentibus nõ multiplicentur, sed vna sola dicatur di. Moneo præterea, & exhortor in domino vt in locis, in quibus morantur fratres vna tantum missa celebretur in die. Si vero in loco fuerit plures sacerdotes, sit per amorem charitatis alter contentus audita celebratione alterius sacerdotis.

Octauo ꝙ verba diuina in terra reperta loco congruo ponantur, & decenti di. Propterea moneo fratres meos, & in Christo conforto quatenus vbicumq; inuenerint verba diuina scripta, sicut possunt venerentur, & quantum ad eos spectat si non bene reposita,vel in honestè iacerent in loco aliquo dispersa colligant, & reponant ea; honorantes in sermonibus D.qui locutus est.

Nono se accusat coram ministro,& ca. generali in multis offendisse,& veniam petit d. In multis offendi mea graui culpa,& specialiter quia regulam,quam domino promisi non obseruaui,nec officium dixi, sicut regula præcipit,siue negligentia,siue infirmitatis meæ occasione,siue quia ignorans sum,& idiota.

Decimo inducit fratres ad obseruantiam regulæ; & ad dicendum diuinum officium cum deuotione di. Per omnia oro sicut possum generalem ministrum, vt faciat regulam ab omnibus inuiolabiliter obseruari; & clerici dicant diuinum officium cum deuotione coram Deo; non attendentes melodiam vocis, sed consonantiam mentis.

Vndecimo se regulam, & statuta ordinis seruare promittit di. Ego hoc promitto firmiter custodire; & qui non seruant prædicta(inquit ipse)non teneo ipsos catholicos,nec fratres minores; nec volo eos videre,nec eis loqui,donec pœnitentiam egerint.

Duodecimo,& vltimo rogat. B. F. ꝙ generalis minister,custodes, & guardiani faciant cõtenta in hac littera ab omnibus obseruari, & custodiant litteram, & seruent vt nunquam perdatur,& reponant eam studiosè.

Quadragesimo octauo allocutus est.B. F. sua littera omnes fideles Christianos, & incipit. Vniuersis Christianis, religiosis, clericis,laicis,masculis,& fœminis omnibus,qui habitãt in

vniuerso mundo &c. in qua Epistola.B. Fran. Primo pandit suam profundissimam humilitatem se eorum seruum dicens, & subditum, paratum omnibus exhibere obsequium cum reuerentia.

Secundo ostendit veram ad omnes charitatē di ꝙ cum ipse sit seruus omnium, tenetur omnibus seruire, & omnibus verba domini administrare.

Tertio Miram suam ostendit prudentiam, & probitantem ac exemplaritatem di. ꝙ considerando mente, quòd non omnes propter infirmitatē poterat personaliter visitare; quòd litteris his præsentibus cunctos proposuit visitare; & verba quæ scribit sua nō sunt; sed domini Iesu Christi.

Quarto ostendit dininorum beneficiorum multiplicitatē reducendo beneficia per Christum collata ad memoriam, tam de incarnatione, quàm de paupertate: tam de institutione sacramenti Eucharistiæ, quàm de passione. Ab illo loco hoc tangit cum dic. Istud verbum patris, vbi tangit de incarnatione. Et cū dicit. Qui cum diues esset super omnia &c. tāgit de paupertate Christi. De sacramēto cum dicit. Et prope passionem suā celebrauit &c. Passionem tangit cum ait. Deinde orauit ad patrem &c.

Quinto ad Christi imitationem inducit omnes; quia eius iugum est suaue, & sic suscipientes sunt benedicti, & per oppositum non suscipientes, sunt maledicti. iuxta dictum Psal. Maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Sexto ad Dei inducit dilectionem, & ꝙ eum corde puro, & mente pura adoremus, & diligamus toto corde; sic & proximum etiam diligamus.

Septimo ad Dei venerationem, vt eum adoremus in spiritu, & veritate; & laudes ei dicamus die, ac nocte dicendo. Pater noster; quia semper opottet orare, & nunquàm deficere.

Octauo inducit ad puram confessionem peccatorum faciendam; & præsertim communicare debemus vt digne summamus.

Nono hortatur ad faciendum dignos pœnitentiæ fructus; & proximos vt noiipsos diligendos, vel saltem ab illatione malorum proximo abstinendum.

Decimo ad verum iudicium faciendum; & iustitię rectitudinem, sic ꝙ cū misericordia fiat.

Vndecimo inducit ad uirtutes.s. charitatis, & humilitatis habendas, & præcipuè eleemosynæ; quia eleemosyna animam lauat, & de isto mundo, homo in alium mundum nihil secum nisi eleemosynas portat.

Duodecimo ecclesiasticorum honorationem specialiter qui ministrant corpus, & sanguinē domini, & sancta verba; qui prædicant & docent populum.

Tertiodecimo, ad carnis odium inducit, & contemptum, & ipsis ipsius refrenationem.

Quartodecimo, ad consiliorum domini Iesu obseruantiam inducit, & operationem sicut domino promisimus.

Quintodecimo, ad obedientiam exhibēdam cuilibet; eo excepto, vbi committeretur peccatum, vel delictum.

Sextodecimo, ad patientiam, & supportationem iniuriarum; nec irasci in fratrem.

Decimoseptimo, ad sui totalem despectum, & abiectionem dicens se vermem, & non hominem, nec velle præesse alijs, sed subesse: Sic facientes habebunt spiritum domini super eos facientem mansionem.

Decimo octauo, inducit homines ad suæ dignitatis considerationem; quia sponsus frater, & mater Christi est homo: quare vt sponsi coniungamur ei, vt fratres voluntatem patris faciamus, vt mater eum portemus in corde, & corpore nostro.

Decimonono, omnes creaturas, & pręcipuè hominem inducit ad Dei collaudationem.

Vigesimo, vt abstineant à vitijs; qnia per viam vitiorum euntes perueniunt ad dānationē.

Vigesimoprimo, ad mundi desertionem, & abdicationem; qnia mundus non stat sed deficit; & vanitates seculi non possunt diu possideri.

Vigesimosecundo, ad satisfactionem faciendam; quia nisi homo perficiat hanc, vadit in perditionem, nec debet respicere ad filios, & parentes; sed ad animam suam, quæ sine satisfactione cum potest, homo nō potest saluari.

Vigesimotertio inducit cum summa humilitate fideles vt hanc litteram scientes legāt; nescientes vero faciant sibi legi; qnia verba in ipsa contenta spiritus sunt, & vita, & qui non fecerint quæ hortatur, reddent in Die iudicij rationem. Sic ergo sententialiter posui quæ in ipsa littera continentur, & propter prolixitatem operis vitandam eā non scripsi; & quia etiam nonnulla de ipsa Epistola in capitulis inferius ordinandis ponentur.

Quadragesimonono. B.F. allocutus est medicum nomine bonum Ioannem di. quid sibi videretur de sua infirmitate, & cum ille diceret bene per gratiam Dei. B.F. inquit. Dic mihi veritatem, noli timere, quoniam per gratiam Dei non sum corculus, vt mortem timeam: Nam cooperante gratia spiritus sancti, ita sū vnitus cum domino meo, ꝙ de morte, & de vita æqualiter sum cōtentus: vbi se ostendit sic Deo esse coniunctum, ꝙ paratus semper erat diuinæ voluntati per omnia obedire.

Quinquagesimo, & vltimo quo ad hoc allocutus est fratres circa mortem suam: Sed quomodo, & qnid eis dixerit, dicetur conformitate. 30. Multos alios. B.F. est allocutus, & iuxta dictum Apostoli. arguendo, increpando, obsecrando tam publicè, quàm priuatè: tam verbo,

bo quam litteris, sed prædicti sufficiant ad ostendendum quomodo quosdam b.F. informauit priuate, & particulariter: vt dictum est, & visum. Consequenter restat videndum quo modo. B.F. oēs informauit generaliter sua do ctrina, & si pateat ex littera præmissa directa vniuersis Christi fidelibus, hoc tamen videndum est, videlicet dicta B.Fran. sparsim posita ad debitas materias reducendo, & per capi tula in subsequentibus distinguendo, per quæ, & quibus qualis fuerit. B F. doctrina, & quomodo cunctos informauit clare omnibus po terit patere.

De fide & reuerentia habenda ad sacramentum altaris; & qūo homo, se debet disponere ad eius susceptionem, vt digne summat.

Cap. 1.

Franciscus in admonitionibus suis inquit. Dixit dominus discipulis suis. Ego sum via veritas & vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Si cognouissetis me, & patrem meum vtique cognouissetis; & amodo cognoscetis eum, & vidistis eum. Dixit ei Philippus. Domine; ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dixit ei Iesus. Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe; qui videt me, videt & patrem meum. Pater lucem habitat inaccessibilem, & spiritus est Deus, & Deum nemo vidit vnquam; quia spiritus est Deus. Ideo non nisi spiritu videri potest, qui spiritus est; quia spiritus est qui viuificat; caro autem non prodest quicquam, sed nec filius in eo, quod equalis est patri, videtur ab aliquo aliter, quam pater, aliter quam spiritus sanctus; vnde omnes, qui viderunt dominū Iesum Christum secundum humanitatem, & non secundum deitatem dānati sunt: quare omnes qui vident sacramentum, quod sacrificatur per verba domini super altare per manus sacerdotis in forma panis, & vini, & non vident eum; & non credunt secundum spiritum, & deitatē, ꝙ sit veraciter sanctissimum corpus, & sanguis domini nostri Iesu Christi, dānati sunt, ipso summo altissimo attestante, qui ait. Hoc est corpus meum, & sanguis noui testamenti &c. Et qui manducat carnē meam, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam; qui habet spiritum domini, qui habitat in fidelibus suis, iste est, qui recipit sanctissimum corpus domini, & sanguinem; omnes alij, qui non habent de eodem spiritu, & præsumunt ipsum recipere, iudicium sibi man ducant, & bibunt: vnde filij hominum vsque quo graui corde? vt quid non cognoscitis veritatem, & creditis in filium Dei, qui quotidie se humiliat, sicut quando à regalibus sedibus venit in vterum virginis; quotidie venit ad nos ipse humilis apparens; quotidie descendit de sinu patris super altare in manu sacerdotis. Et sicut sanctis Apostolis apparuit in vera carne; ita se modo nobis ostendit in sacro pane. Et sicut ipsi intuitu carnis suę tantum earnem videbant, sed ipsum Deum crede bant oculis spiritualibus contemplantes; sic & nos videntes panem, & vinum oculis corpo tis, videamus, & credamus firmiter eius corpus sanctissimum, & sanguinem esse verum, & viuum. Et tali modo semper est Deus cum fidelibus, sicut ipse dixit. Ego vobiscum sum vsque ad consumationem seculi. Franciscus in Epistola directa. c. generali, idem inquit. Deprecor omnes fratres cum osculo pedum, & ea charitate, qua possum, vt omnem reuerē tiam, & honorem quantūcūq; poteritis, exhibeatis sanctissimo corpori, & sanguini. d. nostri Iesu Christi, in quo quæ in cœlis, & quæ in terris sunt pacificata, & reconciliata omnipotenti Deo. Rogo etiam in domino omnes fratres meos sacerdotes, qui sunt, & erunt, & esse cupiunt sacerdotes altissimi; ꝙ quandocunque celebrare voluerint, purissimi faciāt purissime verum sacrificium sanctissimi corporis, & sanguinis domini nostri Iesu Christi cum omni reuerentia, sancta intentione, & munda; non pro vlla re terrena, neque timore, vel amore alicuius hominis, quasi placentes hominibus, sed omnis voluntas quantum adiuuat ipsa gratia redemptoris ad Deum dirigatur, soli ipsi summo Deo placere cupientes; quia ipse solus operatur ibi, sicut placet sibi, quoniam ipse dicit. Hoc facite in meam commemorationem. Si quis aliter fecerit, ip se iudas traditor est, & reus fiet corporis, & sanguinis domini. Recordemini fratres mei sacerdotes; quia scriptum est in lege Moysi, quod transgrediens ipsam, etiam in corpora libus sine vlla miseratione per domini senten tiam moriebatur; quanto igitur maiora, & deteriora meretur pati supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Despicit enim homo, & polluit, & conculcat agnum Dei, quoniam sicut dicit Apostolus, non dijudicans, & discernens sanctum panem Christi ab alijs cibarijs, vel operibus indignus ipsum manducat: cum dominus per prophetam dicat. Maledictus homo, qui opus Dei facit fraudulenter. Et sacerdotes qui nolunt hic ponere super cor in veritate condemnat di. Maledicā benedictionibus vestris. Audite fratres. Si beata virgo Maria sic honoratur, vt dignū est, quia ipsum portauit in vtero. si B. Ioannes contremuit, & si audet tangere sanctum Dei verticem, & sepulchrum eius, in quo per aliquod tempus iacuit sic veneratur, quantū debet esse homo sanctus, iustus, & dignus, qui non iam moriturum, sed in æternum viuentem, & glorificatum, in quem desiderant An-

geli prospicere, contrectat manibus corde, & ore sumit, & alijs ad summendum præbet? Videte dignitatem vestram fratres sacerdotes, & estote sancti; quoniam ipse sanctus est, & sicut frater omnes honorauit vos propter hoc ministerium; ita & vos super omnes alios ipsum diligite, & veneramini, & honorate. Magna miseria, & miseranda infirmitas est; quãdo ipsum sic p̃ntem habetis aliquid aliud in toto mundo habere curatis. Totus homo paueat; totus mundus contremiscat, & cœlũ exultet, quando super altare in manibus sacerdotis est Christus filius Dei viui. O admiranda altitudo, & stupenda dignatio. O humilitas sublimis. O sublimitas humilis, ꝙ dominus vniuersitatis Deus, & Dei filius sic se humiliat, vt pro nostra salute sub modica panis formula se abscondat. Videte fratres humilitatem Dei, & effundite coram illo corda vestra, vt totos vos recipiat; qui se vobis exhibet totum. Frãciscus in littera ad omnes fideles. Debemus siquidem confiteri peccata nostra sacerdoti omnia, & recipere ab eo corpus, & sanguinem domini nostri Iesu Christi; quia dominus dicit, qui non manducat meã carnem, & non bibit meum sanguinem, non põt introire in regnum Dei. Digne tamen manducet, & bibat. Quia qui indigne recipit iudicium; sibi manducat, & bibit; non dijudicans corpus domini, idest non discernens ab alijs cibis.

De sacerdotibus honorandis. Cap. 2.

F. in reg. antiqua c. 19.

Omnes clericos, & omnes religiosos habeamus pro dominis in his, quę spectãt ad salutem animæ, & à nostra non deuiant religione; ordinem, & officium eorum, & administrationem veneremur.

Fr. in testamento suo.

Deus dedit mihi tantam fidem in sacerdotibus, qui viuunt secundum formam sanctæ Romanæ Ecclesiæ propter ordinem ipsorum, si facerent mihi persecutionem; volo ad ipsos recurrere. Etsi haberem tantam sapientiã, quantam Salomon habuit, & inuenirem pauperculos sacerdotes hui⁹ seculi in parochijs, in quibus morantur, nolo prædicare vltra voluntatem eorum, & ipsos, & omnes alios volo amare, & timere, & honorare, sicut meos dominos, & nolo in ipsis considerare peccatum; quia filium Dei discerno in eis; & domini mei sunt. Et propter hoc facio, quia nihil video corporaliter in hoc seculo de ipso altissimo Dei filio, nisi sanctissimum corpus, & sanguinem suum; quod ipsi recipiunt, & ipsi soli alijs administrant, & hęc sanctissima misteria volo honorare, & venerari super omnia; & in locis preciosis collocare.

Fr. in admonitionibus.

Beatus seruus, qui portat fidem in clericis, qui viuunt secundum formam sanctæ Romanę Ecclésiæ. Et veh illis, qui ipsos despiciũt, licet enim sint peccatores; tamen nullus debet eos iudicare. Ipse enim solus Deus reseruat sibi eos ad iudicandum. Nam quanto maior est omnibus administratio eorum, quam habent de sanctissimo corpore, & sanguine domini nostri Iesu Christi, quod ipsi recipiunt, & ipsi soli alijs ministrant; tanto maius peccatum habent, qui peccant in ipsis, quam in omnibus alijs hominibus istius mundi.

F. in epistola ad omnes fideles.

Debemus Ecclesias visitare frequenter, & reuereri clericos; non tantum propter eos si sunt peccatores; sed propter officium, & administrationem corporis, & sanguinis domini nostri Iesu Christi, quod sacrificant in altari, & recipiunt, & alijs administrant. Et firmiter sciamus, ꝙ nemo potest saluari, nisi per sanguinem domini nostri Iesu Christi, & per sancta verba, quę clerici dicunt, & annunciãt, & ministrant, & ipsi ministrare, debent, & alij non.

De diligendo Deum. Cap. 3.

Fr. in epistola ad oẽs fideles.

O Quam benedicti sunt, & beati, qui Deũ diligunt, & faciunt sicut dominus dicit in Euangelio. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo; ex tota anima tua; & proximum tuum sicut teipsum. Diligamus ergo Deum, & adoremus eum puro corde, & pura mente; quia super omnia hoc quærens dixit. Veri adoratores adorabunt Deum; in spiritu, & veritate. Omnes enim, qui adorant eum, in spiritu veritatis oportet eum adorare.

Fr. in parte 10. leg. maioris ca. de feruore charitatis.

Amore Dei pro eleemosynis censum offerre nobilem prodigalitatem dicebat, & eos qui minus ipsum, quam denarios reputarent esse stultissimos; pro eo ꝙ solius diuini amoris impreciabile precium ad regnum cœlorum sufficiat comparandum, & is qui nos multum amauit, multo sit amore amandus.

F. in prima reg. cap. 23. Quæ excessiua ad Deũ amandum nos vincit.

Omnes diligamus ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & ex tota virtute, & fortitudine, ex toto intellectu, & omnibus viribus, toto nisu, toto affectu, totis visceribus, totis desiderijs, & voluntatibus dominum Deum; qui totum corpus, totam animam, & totam vitam dedit, & dat nobis omnibus, qui nos creauit, redemit, & sola sua misericordia saluabit, qui nobis miserabilibus. & miseris putridis, & fœtidis, ingratis, & malis omnia bona fecit, & facit. Nihil aliud desideremus, nihil aliud placeat, vel delectet nos, nisi creator, redemptor, & saluator noster, solus verus Deus; qui est plenum bonum, & omne bonum, totum bonum, verum & summum bonum; qui solus est bonus, pius, mitis, suauis, & dulcis, qui solus est sanctus, iustus, verus, & rectus; qui solus est benignus, innocens, & mundus, a quo, per quem, & in quo est omnis venia, omnis gratia, & omnis gloria omnium pœnitentium, omnium iustorum, omniũ beatorum in cœlis, & gaudentium. Nihil ergo impediat, nihil separet, nihil interpellat; qui in

nos omnes omni loco, omni hora, omni tempore, quotidie, & continue credamus veraciter, & humiliter, & in corde teneamus, amemus, honoremus, addoremus, seruiamus, laudemus, benedicamus, glorificemus, magnificemus, superexaltemus, & gratias agamus altissimo & summo Deo ęterno trinitati, & vni tati patri, & filio, & spiritui sancto creatori omnium Saluatori in se credentium, sperantium, & diligentium eum.

De Christi imitatione cap. 4.

Fran. in suis admonitionibus.

A Ttendamus fratres bonum pastorem, qui pro ouibus suis saluandis crucis sustinuit passionem, oues domini secutę sunt eũ in tribulatione, & persecutione, & verecũdia, & fame, & infirmitate, & cęteris aliis, & de his receperunt à domino vitam æternam, vnde magna verecundia est nobis seruis, quod sancti fecerunt opera; nos recitando, & prædicando ea volumus inde recipere honorem, & gloriam.

F. in reg. antiqua. cap. 1. & cap. 10

Regula, & vita minorum fratrum hæc est, scilicet viuere in obedientia, & in castitate, sine proprio, & domini nostri Iesu Christi doctrinam, & vestigia sequi qui dicit. Si vis perfectus esse, vade, & vẽde omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Et si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Teneamus ergo vitam, verba, & doctrinam, & sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi, qui dignatus est pro nobis rogare patrem suum, & nomen eius nobis manifestare di. Pater manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi; quia verba, quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & crediderunt quod tu me misisti. Ego pro eis rogo. Pater sancte serua eos in nomine tuo. Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum, vt videant claritatem tuam in regno tuo.

De oratione cap. 5.

F. in reg. antiqua. cap. 21.

V Igilate itaque omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere omnia mala quæ ventura sunt, & stare antę filium hominis. Et cum stabitis ad orandum, dicite. Pater noster, & adoremus eum puro corde, quoniam oportet semper orare, & nunquam deficere. Nam pater tales quærit adorantes. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare. Orationis gratiam viro religioso desiderandam firmiter asserebat, nullum dicẽs sine ipsa in Dei seruitio prosperari: vnde modis omnibus fratres ad orationis studium inducebat. Rogatus B. Fran. à fratribus vt doceret eos orare, respondit. Cũ oraueritis, dicite. Pater noster, & adoramus te Christe ad omnes Ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.

F. in leg. maiori par. 10. & par. 4

De oratione facienda ad patrem æternum.

F. in reg. antiqua cap. vlt.

O Mnipotens altissime, sanctissime, & summe Deus, pater sancte, & iuste domine, rex cęli, & terræ propter temetipsum gratias agimus tibi, quia per sanctam voluntatem tuã, & per vnigenitum filium tuum cum spiritu sancto creasti omnia spiritualia, & corporalia: & nos ad imaginem, & similitudinem tuam factos in paradiso posuisti; à quo nos per culpã nostram cecidimus. Et gratias agimus tibi, quia sicut nos per filium tuum creasti; sic per veram, & sanctam dilectionem, qua dilexisti nos, ipsum verum Deum, & hominem Iesum Christum tuum ex gloriosa semper beatissima Virgine Maria nasci fecisti; & per crucem, & per crucem, & sanguinem, & mortem ipsius nos captiuos redimi voluisti. Et quia nos miseri, & peccatores non sumus digni te nominare; te suppliciter exoramus; vt dominus noster Iesus Christus filius tuus dilectus; in quo bene tibi complacuit vna cum spiritu sancto agat, sicut tibi, & ipsis placet pro omnibus, qui tibi semper sufficit ad omnia; per quem nobis tanta fecisti amen.

De oratione ad virginem Mariam.

A Ve Domina sancta, Regina sanctissima Dei genitrix Maria; quæ es perpetua virgo electa à sanctissimo patre de cælo; quam consecrauit cum sanctissimo filio, & dilecto, ac spiritu sancto paraclito; in qua est, & fuit omnis plenitudo gratiæ, & omne bonum. Aue eius palatium. Aue tabernaculum eius. Aue domus eius. Aue vestimentum eius. Aue ancilla eius. Aue mater eius. Et vos omnes sanctę virtutes, quæ per gratiam, & illuminationem spiritus sancti infundimini in corda fidelium; vt de infidelibus fideles faciatis. Mater sanctissimi domini nostri Iesu Christi, sponsa spiritus sancti ora pro nobis cum sancto Michaele archangelo, & omnibus cœlorum, & omnibus sanctis tuum dilectissimum filium dominum nostrum, & magistrum. Amen.

Beati Francisci. Oratio ad omnes horas.

O Mnipotens æterne, iuste, & misericors Deus, da nobis miseris propter temetipsum semper facere, quod scimus te velle, & semper velle, quod tibi placet, vt interius mundati, & illuminati, & igne sancti spiritu accensi, possimus sequi vestigia dilectissimi filij tui domini nostri Iesu Christi, & ad te altissime sola tua gratia fæliciter peruenire; qui in trinitate perfecta, & vnitate simplici, viuis, & regnas, & gloriaris Deus omnipotens in secula seculorum. Amen.

De Pater noster, quod dicebat B. Fran. cap. 6.

B Eatissime, & sanctissime pater, noster creator, redemptor, saluator, & consolator noster; qui es in cœlis, in angelis, in sanctis illuminans eos ad cognitionem; quia tu domine lux es, inflammans ad amorem; quia amor

es; tu domine inhabitans, & implens eos ad beatitudinem; quia tu domine summum bonum es æternum; à quo omne bonum, sine quo nihil est bonum. Sanctificetur nomen tuum, clarificetur in nobis notitia tua, vt cognoscamus quæ sit latitudo tuorum beneficiorum; longitudo tuorum promissorum; sublimitas maiestatis; & profunditas iudiciorum. Adueniat regnum tuum, vt tu regnes in nobis per gratiam, & facias nos venire ad regnum tuū; vbi est tui visio manifesta; tui dilectio perfecta; tui societas beata; tui fruitio sempiterna. Fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra; vt amemus te toto corde, te semper cogitando; ex tota anima, te semper desiderando; ex tota mente, omnes intentiones nostras ad te dirigendo; honorem tuum in omnibus quærendo; & ex omnibus viribus nostris, omnes vires & sensus animæ, & corporis in obsequium tui amoris; & non in aliud expendendo. Et proximos nostros amemus sicut nosmeipsos, omnes pro viribus ad tuum amorem trahendo; de bonis aliorum sicut de nostris gaudendo; & in malis compatiendo, & nemini vllam offensionem dando. Panem nostram quotidianum, scilicet dilectum filium tuum dominum nostrum Iesum Christum, da nobis hodie, in memoriam, & intelligentiam, & reuerentiam amoris; quem ad nos habuit, & eorum; quę pro nobis dixit, & fecit, & sustulit. Et dimitte nobis debita nostra, per tuam memoriam ineffabilem, & passionis dilecti filij tui virtutē; Et per beatissimæ virginis Mariæ, & omnium electorum tuorum merita, & intercessionem. Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & quod non plenè dimittimus, tu domine fac nos plene dimittere; vt inimicos nostros propter te veraciter diligamus, & pro eis apud te deuotē intercedamus, nulli malum pro malo reddentes; & in omnibus in te prodesse studeamus. Et ne nos inducas in tentationem, occultam, vel manifestam, subitam, vel importunam. Sed libera nos à malo præterito, præsenti, & futuro. Amen.

De officio diuino debite persoluendo cap. 7.

F. in reg. noua. cap. 3. Clerici faciant diuinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesię, excepto psalterio; ex quo habere poterunt breuiaria, & in Epistola capitulo generali directa. Clerici dicant cum deuotione coram Deo diuinum officium, non attendentes melodiā vocis; sed consonantiam mentis; vt vox concordet menti; mens vero concordet Deo; vt possit per puritatem mentis placere Deo; & non cum lasciuitate vocis aures populi demulcere, & in legenda maiori parte 10. Si quiete corpus cibum suum futurum cum ipso vermiū esca accipit; cum quanta pace, ac tranquillitate anima accipere debet cibum vitæ suæ; qui est Deus; quod cibum per diuini officij solutionem accipit?

De dilectione fraterna cap. 8.

Quilibet diligat, ac nutriat fratrem suū; sicut mater nutrit, & diligit filium suū; F. in reg. antiqua. c. 9. in quibus dominus largiretur. Et qui manducat, non manducantem non spernat. Et qui non manducat, manducantem non iudicet. Et capitulo 11. Et fratres omnes caueāt sibi, vt non calumnientur aliquem, neque litigent inter se, neque cum alijs; sed procurent humiliter respondere dicentes. Inutilis seruus sum. Et non irascantur; quia omnis, qui irascitur fratri suo; reus erit iudicio, qui dixerit fratri suo racha, reus erit concilio, qui autem dixerit fatue; reus erit gehennæ ignis. Et diligant se adinuicem, sicut dicit dominus. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Et ostendant operibus dilectionem, quam habent adinuicem, sed dicit Apostolus. Non diligamus uerbo, neque lingua, sed opere, & ueritate. Et neminem blasphement, non murmurent, non detrahant alijs, & sint modesti omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines: & in regula noua cap. 6. & 7. Vbicunque sunt, & se inuenerint fratres ostendant se domesticos inter se, & secure manifestet unus alteri necessitatem suā, quia si mater diligit, & nutrit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem suum spiritualem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire, sicut vellent sibi seruiri. Et cauere debent ne irascantur, & conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira, & conturbatio, in se & in alijs impediunt charitatem: Et in admonitionibus. Beatus seruus, qui tantum diligit fratrem, quando est infirmus; quantum quando est sanus. Et beatus ille qui tantum diligeret, & timeret fratrē suū cum esset longe ab ipso, sicut quando esset cū eo, & non diceret aliquid post ipsum, quod cum charitate non posset dicere coram ipso, &c. in Epistola ad omnes fideles. Diligamus proximos nostros, sicut nosmetipsos. Et si quis non vult, vel non potest eos diligere, sicut seipsum, saltem non inferat eis mala, sed faciat eis bona.

De dilectione inimicorum cap. 9.

Diligere debemus eos; qui nos persequuntur, reprehendunt & arguunt, quia dicit dominus. Diligite inimicos vestros. & orate pro persequētibus, & calumniantibus vos; F. in reg. antiq. cap. 20. Beati, qui persecutionem patiūtur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum; Et in regula antiqua ca. 22. Attendamus omnes fratres, quod dicit dominus. Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderūt vos. Nam & dominus noster Iesus Christus, cuius vestigia sequi debemus, traditorem suū vocauit

vocauit amicum; & crucifixoribus suis sponte se obtulit. Amici nostri sunt omnes illi, qui iniuste nobis inferunt tribulationes, & angustias, & verecundias, & iniurias, dolores, & tormenta martirium, & mortem, quos multũ diligere debemus; quia ex hoc, quod nobis inferunt habemus vitam æternam; Et in littera directa generali ministro. Quicunque impedimentum tibi fecerit, siue fratres siue alij, etiã si te verberent, omnia debes habere pro gratia, & ita velis, & non aliud. Et diligens eos, qui ista faciunt tibi, & non velis aliud de eis, nisi quantum dominus dederit tibi, & in hoc dilige eos, vt velis quod sint meliores Christiani: Et in admonitionibus, dicit dominus in Enãgelio. Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Ille veraciter diligit inimicum suum, qui non dolet de iniuria, quam recipit ab eo; sed de peccato animæ suæ, nec turbatur propter amorẽ Dei; & ostendit ei ex operibus dilectionem. Item ibidem exponens illud Matth. 5. Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Multi sunt; qui orationibus, & officijs multas abstinentias, & afflictiones in suis corporibus faciunt; sed de solo verbo, quod videtur esse in iniuriam suorum corporum, vel de aliquare, quæ eis aufertur scandalizantur statim, & conturbantur, hi pauperes spiritu non sunt; quia qui vere pauperes sunt, seipsos odiunt, & eos diligunt, qui ipsos percutiunt in maxilla. Et ibidem. Beatus homo, qui sustinet proximum suum secundum suam fragilitatem in eo, in quo vellet sustineri ab ipso.

De odiendo corpus proprium cap. 10.

F. in admonitionibus. Multi sunt, qui dum peccãt, vel iniuriam recipiunt, sæpe inculpant inimicum, & proximum: Sed non est ita, quia vnusquisque habet in sua potestate inimicum suum idest corpus, per quod peccat, vnde beatus ille seruus, qui talem inimicum traditum in potestate sua semper captum tenuerit; & sapienter se ab ipso custodierit; quia dum hoc fecerit, nullus alius inimicus visibilis, vel inuisibilis ei nocere poterit. Item in regula antiqua cap. 22. Odio habeamus corpus nostrum cum suis vitijs, & peccatis, quia carnaliter viuendo, vult a nobis auferre amorem domini nostri Iesu Christi, & vitam æternam, & seipsum cum omnibus perdere in infernum. Item in littera directa omnibus fidelibus. Debemus habere odio corpora nostra, cum vitijs, & peccatis, quia dicit dominus, omnia vitia, & peccata de corde exeunt. Et in legenda maiori parte 5. sic dicit. Difficile est necessitati corporis satisfacere, & pronitati sensuum non parere. Mortificari docebat non solum vitia corporis, & eius incentiua frænari, verum etiã exteriores sensus, per quos mors intrat ad animam, summa vigilantia custodiri. Et in legenda antiqua. Maximus hominis inimicus caro est, nihil recogitare nouit vt doleat, nihil vt timeat præuidere, studium eius est abuti præsentibus; quod autẽ peius est ipsa sibi vsurpat, ipsa in suam gloriã transfert, quod non sibi, sed animæ datum est. Ipsa de virtutibus laudem; de vigilijs, & orationibus fauorem carpit extrinsecum, nihil animæ relinquens, quærit & de lachrimis obolum.

De discretione ad corpus habenda cap. 11.

Fratri corpori cum discretione prouidendum est, ne ab eo tempestas accidiæ cum moueatur. Seruus enim Dei in cõmedendo, & bibendo, & dormiendo, & alias corporis necessitates sumẽdo, debet cum discretione suo corpori satisfacere, vnde non tædeat ipsum vigilare, & reuerenter in oratione persistere, ita quod Frater corpus nõ valeat murmurare di. fame deficio tui exercitij, sarcinam ferre non valeo; non possum stare rectus, & insistere orationi, nec in tribulationibus meis lætari, nec alia bona operari, quia non satisfacis indigentiæ meæ. Si enim seruus Dei cum discretione, & satis bono modo, & honesto suo corpori satisfaceret, & Frater corpus si postquam sufficientem vorasset annonam, alia musitaret, essetque negligens, & pigrum, vel somnolentum in orationibus, & vigilijs, & alijs bonis operibus: Scito. iumentum calcaribus indigere, & inhærentem asellum stimulum expetere; tũc debet ipsum castigare tanquam malum, & pigrum iumentum, qui vult comedere, & non lucrari, & onus nõ portare. Si vero propter inopiam, & paupertatem frater corpus necessitates suas in sanitate, & infirmitate habere non potest, dũ honeste petierit, & humiliter á prælato suo amore Dei, & sibi nõ datur, sustineat amore domini patienter, qui etiam sustinuit quærens qui eum consolaretur, & nõ inuenit. Et hæc necessitas sibi á domino imputatur ꝓ martirio, & quia fecit quod suum est, idest ꝙ petijt humiliter suam necessitatem, excusatur á peccato, etiam si corpus inde grauius infirmetur. Ibidem Franciscus dicit. Fratres mei vnusquisque consideret naturam suam, quia licet aliquis ex vobis valeat sustentari paucîori cibo, quam alius, nolo tamen quod abundantiori cibo indigens, illum in hoc imitari nitatur, sed naturam suam considerans, exhibeat corpori suo necessitatẽ suam. Sicut enim nobis á superfluitate comestionis, quæ obest corpori, & animæ tenemur nobis cauere, ita á nimia abstinentia, imo magis, quoniam Deus misericordiam vult, & non sacrificium.

F. in legenda antiqua.

De perfecta obedientia cap. 12.

Fratres obediant firmiter suis ministris in omnibus, quæ promiserunt domino, & non sunt contraria animæ suæ, & regulæ nostræ. Item in regula antiqua ca. 4. & 5. Omnes alij fratres mei benedicti, diligenter obediãt eis in,

F. in reg. noua cap. 10.

eis in his, quæ spectant ad salutem animæ, & non sunt contraria vitæ nostræ, & faciant in se sicut dicit dominus. Quæcunq; vultis vt faciát vobis homines, & vos facite illis, & quod tibi non vis fieri, ne facias alteri. Si quis auté ministrorum alicui fratrum aliquid contra vitam nostram præciperet, vel contra animam suam, non teneatur ei obedire; quia illa obedientia non est, in qua delictum, vel peccatū committitur. Et sciant quando perseuerant in mandatis domini, quæ promiserunt per sanctum Euangelium, & vitam ipsorum, se in vera obedientia stare, & benedicti sunt à domino. Item in admonitionibus. Dixit dominus ad Adam, de omni ligno Paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni, & mali non comedas. De omni ergo ligno Paradisi poterat Adam comedere, qui dum non venit contra obedientiam, non peccauit. Ille enim comedit de ligno scientię boni, & mali, qui sibi suam appropriat voluntatem, & se exaltat de bonis, quæ dominus dicit, & operatur in eo, & sic per suggestionem diaboli, & transgressionem mandati, factum est pomum scientię mali, vñ oportet q̄ sustineat pęnā. Et ibidé. Dicit dominus in Euangelio. Qui non renunciauerit omnibus quę possidet, non potest meus esse discipulus, & qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Ille homo relinquit omnia, quæ possidet, & perdit corpus suum, & animam suā; qui seipsum totum præbet ad obedientiam sui prælati; quia cum facit voluntatem eius dummodo benefacit, vera obedientia est, & quando subditus videret meliora, & vtiliora animæ suæ; quam illa, quæ præcipit ei suus prælatus; suam voluntaté sacrificet; quæ autem sunt prælati, studeat opere adimplere: Nam hæc est vera obedientia, & charitatiua; quæ Deo, & proximo satisfacit. Si vero prælatus subito aliquid contra animam præcipiat, licet ei non obediat, tamen ipsum non dimittat, & si ab aliquibus inde persecutionem sustinuerit, magis eos diligat propter dominum. Nam qui persecutionem sustinere malit, quàm à fratribus suis separari; vere manet in perfecta obedientia; qa ponit animam suam pro fratribus suis. Sunt enim quidā religiosi, qui sub spé videndi meliora; quam ea, quæ sui prælati præcipiunt, retro aspiciunt, & ad vomitum redeunt proprie voluntatis, hi homicidæ sunt, & propter mala sua exempla multas animas perdere faciunt. Itē in maiori legenda. parte. 6. Et in legenda antiqua. Inter alia, quę dignanter diuina pietas mihi contulit, hanc gratiam contulit; q̄ ita diligenter nouitio vnius horę obedirem, si mihi in prælatū daretur; sicut antiquissimo, & discretissimo fratri. Subditus prelatū suū non hominem considerare debet; sed illum pro cuius amore est subiectus. Quanto autem contemptibilior præsidet; tanto magis humilitas obedientis placet. Et cum quæreretur à beato. F. Quis esset verus obediens iudicandus: hominis mortui similitudinem pro exemplo proposuit. Tolle inquit corpus exanime, & vbi placuerit pone: Videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quod si statuatur in cathedra non alta, sed ima respiciet; si collocetur in purpura, in duplo palescit. Hic ait, verus obediens est; qui cur moueatur, non diiudicat; vbi locetur non curat, vt transmittetur non instat; erectus ad officiā solitam tenet humilitatem; plus honoratus, plus se reputat indignum. Similiter in legenda antiqua. Purè, & simpliciter iniunctas, & non postulatas sacras obedientias nominabat. Summam vero obediētiam, & in qua nihil habet caro, & sanguis illam esse credebat; qua diuina inspiratione itur inter infideles, siue ob proximorū lucrum, siue ob martirij desiderium; hanc vero petere dicebat Deo esse multum acceptū. Similiter eodem loco. Fratres charissimi dicebat fratribus suis: primo verbum præceptum implete; nec expectetis iterari, quod dicitur vobis. Nihil etiā impossibilitatis causemini, siue iudicetis esse in præcepto; quia & si supra vires, ego vobis mandarem, sancta obedientia viribus non carebit. Et ibidem. Dicebat beatus. F. raro per obedientiam esse præcipiendum, nec primo fulminandum esse iaculum, quod debet esse extremum. Ad ensem inquit non cito manus mittenda est. Eum autem; qui præcepto obedientiæ non festinanter obedit, dicebat nec Deum timere, nec hominem reuereri; dum. s. non habet causam necessariam retardandi. Nihil verius istis: Nam auctoritas imperandi in temerario præceptore, quid est aliud, quàm gladius in manu furiosi? Quid vero desperatius est, quàm religiosus neglector obedientiæ, & cōtemptor? Et in legenda maiori. parte. 6. Tam enim vbertem dicebat sanctæ obedientiæ fructum; vt eis qui iugo ipsius colla submitterent, nil tempotis sine lucro transiret.

Sicut cito manus non est mittenda ad ensé, ita prælatus ad obedientiæ præceptum.

Nil tpis sine lucro é obedienti.

De continentia, & castitate, ac mulierum vitatione. Cap. 13.

Omnes fratres vbicunque sunt, vel vadát, caueant sibi à malo visu, & frequentia mulierum, & nullus cum eis consilietur solus. Sacerdotes cum eis honeste loquantur; dando pœnitentiam, vel aliquod spirituale consilium, & nulla penitus mulier ab aliquo fratre recipiatur ad obedientiam. Sed dato sibi consilio spirituali, vt voluerit agat pœnitentiam. Et multum oés nos custodiamus; & omnia membra nostra munda teneamus: quia dicit dominus. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo. Et in regula noua. c. 11. Fratribus vniuersis

F in reg antiqua. cap. 12.

vniuersis præcipio, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierum. & ne ingrediantur monasteria monacharum, & in legenda maiori. parte. 5. Mulierum familiaritates colloquia, & aspectus, quæ multis occasio, sunt ruinæ solicitius euitari iubebat: asserens per huiusmodi debilem frangi; & sæpè spiritum fortem infirmari. Harum contagiouem euadere, conuersantem cum eis, nisi probatissimum virum tam facilè dixit, quam iuxta scripturam in igne ambulare, & non comburere plantas. Non. n. securum putabat earum formarum introrsus haurire imagines; quæ possunt antem edomitæ carnis suscipere igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum esse mulieris; consortium, vel colloquium excepta sola confessione, vel institutione breuissima; iuxta quod saluti expedit, vel congruit honestati. Quæ in quit sunt religioso cum mulierem tractanda negocia; nisi cum sanctam pęnitentiam, vel melioris vitæ consilium religiosa petitione deposcit. Ex nimia securitate minus cauetur hostis, & diabolus si de suo capillum habere potest, cito crescere facit in trabem.

Familiaritates mulierum vitandæ, & car.

De oculo pudico, & impudico. c. 14.

Fr. in legenda antiqua ca. de zelo ad perfectionem.

VOlens B. F. docere fratres habere oculos pudicos, solebat tali enigmate confingere oculos impudicos d. Rex pius potens misit ad reginam duos nuncios successiue: Reuertitur primus, & pro verbis tantum verba reportatur, & de regina nihil loquitur; quia oculos tenuerat sapienter; nec aliqualiter prosilierat in reginam. Redit alius, & post pauca verba, quæ refert, longam de reginæ pulchritudine texit historiam. Vere inquit domine vidi pulcherrimam mulierem; fœlix qui fruitur ea. Et Rex ad illum. Tu serue nequã in sponsam meam, iecisti oculos impudicos; patet quia rem prospectam subtiliter emere voluisti. Iubet ergo reuocari primum, & ait illi. Quid tibi de regina videtur? Optime inquit mihi videtur, q̃ libẽter, & patienter audiuit. Iste respõdit sagaciter; & ait illi rex, nunquid formositas aliqua inest ei. Respõdit ille. Domine mi, tuum sit hoc respicere, & discernere, meum autem fuit verba proferre. Fertur à rege sententia. Tu inquit, qui habes oculos castos, esto in camera mea; corpore castior, & fruere delicijs meis; Hic vero impudicus exeat domum mam; ne poluat thalamum. Dicebat ergo, quis non debet timere respicere sponsam Christi?

De paupertate. Cap. 15.

F. in regan nqua ca. 8.

DOminus dicit in Euangelio; videte, cauete ab omni malitia, & auaritia. Vnde nullus fratrum vbicunq; sit, & quocunque vadit aliquo modo tollat, nec recipiat, nec recipi faciat pecuniam, aut denarios, nec occasione vestimentorum, nec librorum, nec pro precio alicuius laboris, immo nulla occasione; quia nec debemus habere maiorem vtilitatẽ, nec reputare in pecunia, & denarijs, quàm in lapidibus. Et illos vult diabolus obcęcare, qui eam appetunt, vel reputant lapidibus meliorem. Caueamus ergo, qui omnia reliquimus, ne pro tam modico regnum cœlorum perdamus: & si in aliquo loco inueniremus, de his non curemus, tãquam de puluere, quẽ pedibus calcamus, quia vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et si forte (quod absit) contigerit aliquem fratrem pecuniam, vel denarios colligere, vel habere, omnes fratres teneant eum pro falso fratre, & fure, & latrone; & loculos habente nisi verè pœnituerit. Et nullo modo fratres recipiant, nec quęrãt, nec quæri faciant pecuniam pro eleemosyna, neque denarios pro aliquibus domibus, vel locis; nec cum persooa pro talibus locis pecuniam; vel denarios quærente vadant. Et in regula noua. c. 4. Pręcipio firmiter fratribus vniuersis; vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam. Et cap. 6. Fratres nihil sibi approprieot; nec domum, nec locum, nec aliquam rem; sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo in paupertate, & humilitate domino famulautes, Et sequitur; Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis; quæ vos charissimos fratres meos hęredes, & reges regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium, cui dilectissimi fratres totaliter inhęrentes; nihil aliud pro nomine domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cœlo habere velitis.

De perfectione paupertatis.

Fr. in legenda antiqua.

QVicunque vult esse Frater minor, non debet habere nisi duas tunicas, sicut regula sibi cõceditur; & cordam, & femoralia, & qui necessitate coguntur calciamenta. Et in legenda maiori. parte. 5. Christi Iesu paupertatem, & matris reuocando ad mentem; hanc esse virtutum reginam asserebat; quia in rege regum, & regina matre ipsius tam præstanter effulsit: Nam fratribus quærentibus quæ virtus magis amicum redderet Christo dixit. Paupertatem noueritis fratres specialẽ viam salutis; tanquam humilitatis fomentũ, & perfectionis radicem Cuius est fructus multiplex sed occultus. hoc est enim Euangelici agri thesaurus, & absconditus; pro quo emẽdo, vendenda sunt omnia, & quæ vendi non possunt illius comparatione spernenda. Ad huius culmen, qui cupit attingere, non solum mundanæ prudentiæ, verum etiam litterarũ peritiæ renunciare quodamodo debet, vt tali expropriatus possessione, introeat in potentias domini. & nudum se offerat brachijs crucifixi. Nequaquam seculo perfectè renunciat; qui

Paupertas regina virtutum, & quare.

qui proprij sensus loculos intra cordis archa na reseruat. Docebat fratres, vt pauperũ mo re pauperculas casas eligerent; quas non inha bitarent, vt proprias; sed sicut peregrini, & aduenæ alienas, leges enim peregrinorum es se dicebat sub alieno colligi tecto, sitire ad patriam pacifice pertransire. Paupertatem dicebat sui ordinis fundamentum: cui sub strato primaiiè sic omnis structura religionis innititur, vt ipsius firmitate firmetur, & euer sione funditus euertatur. Pecunia omnis ser uis Dei nihil aliud est, quã diabolus, & colu ber venenosus. Item in legenda Fratris Tho mæ. Quantum fratres declinabunt à pauper tate, tãtum mundus declinabit ab eis, & quæ rent inquit, & non inuenient. Si dominam meam paupertatem complexi fuerint, mun dus eos nutriet; quia mundo dati sunt ad sa lutem. Comertium est iter mundum, & fra tres. Debent enim ipsi mundo bonum exem plum: debet eis mundus prouisionem neces sitatum; quando autem ipsi retraxerint bo num exemplum fide mentita, retrahet mun dus manum iusta censura.

Pecunia seruis Dei quid sit.

Locutio. B. F. ad fratrem Masseum sociũ suũ.

Charissime, & dilectissime mi Frater the saurus beatificæ paupertatis est tam di gnissimus, & tam diuinus, ꝙ nos digni non sumus in vasis nostris tam vilissimis possidere. Cum hoc sit illa virtus cœlestis; per quam terrena, & transitoria cuncta calcantur; propter quam omnes obices tolluntur è medio, vt liberè domino ęterno mens humana iungatur. Hæc est, quæ adhuc animam in terris positam, facit in cœlis cum Angelis conuersa ri: hęc est quæ Christum in cruce associat; cũ Christo in tumulo absconditur, & cum Christo resurgit, & ascendit in cœlum: Quia dotẽ agilitatis super cœlos volandi animabus ip sam amantibus etiam in hac vita concedit, cũ veræ humilitatis, & chatitatis arma custodiat. Franciscus in responsione ad vicarium suum, fratrem Petrum Cathanij, & habetur septi ma parte legendæ maioris.

Frater Petrus vicarius B. F. petijt ab eo, si vellet aliquid reseruari de rebus introeũ tium Respondit b F. Malo te altare B. Virgi nis denudare cum necessitas id requisierit; quàm contra paupertatis votum, & obseruan tiam Euangelij, vel modicum attentare, gra tius enim habebit virgo beata sancti Euange lij perfectẽ, seruato consilio suum altare de tegi, quàm altari vestito filij sui promissum consilium prętermitti,

De patientia. Cap. 16.

Fr. in suis admonitio nibus.

Seruo Dei nulla res debet displicere præ ter peccatum; & quocunq; peccato ali qua persona peccaret, & propter hoc seruus Dei turbaretur; thesaurizat sibi culpam. Ille seruus Dei, qui non irascitur; neque contur bat se pro aliqua re, rectẽ viuit sine proprio. Et beatus est, cui non remanet sibi aliquid; reddens quę sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Et ibidem. Non potest cognosci seruus Dei quantam habeat patientiam, & humilitatem, dum satisfactum est ei secundũ voluntatem, vel necessitatem suam. Cum autẽ venerit tempus, quo illi debent satisfacere ei, faciunt sibi contrarium, quantam habet ibi patientiam, & humilitatem, tanta est, & non plus. Et ibidem exponens illud. Matth. 5. Bea ti pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur, in quit. Illi sunt verè pacifici, qui de omnibus, quæ in hoc seculo patiuntur; propter amorẽ domini nostri Iesu Christi in animo pacem seruant. Et ibidem. Beatus seruus, qui cum reprehenditur, & accusatur; Illam reprehen sionem, & accusationem ita sustinet ab alijs, sicut à semetipso. Beatus seruus, qui reprehẽ ditur, & accusatur; illam reprehensionem, & accusationem ita sustinet ab alijs, sicut à se metipso. Beatus seruus, qui reprehensus ac quiescit, verecunde obtemperat, humiliter confitetur, & libenter satisfacit. Beatus ser uus, qui non est velox ad se excusandum. & hu militer sustinet verecundiam, & reprehensio nem de peccato, vbi non commisit culpam. Beatus ille, qui ità inuentus est humilis inter subditos suos, sicut quando esset inter præla tos, & dominos suos, Beatus seruus, qui sem per manet sub virga correctionis. Fidelis & prudens est seruus, qui in omnibus suis offen sis non tardat puniri interius per contritio nem, & exterius per confessionẽ, & operis sa tisfactionem.

De susceptione reprehensionis.

F. in locutione ad F. Leonem: ꝙ in pa tientia est perfecta lætitia.

O Frater Leo quamuis fratres minores in omni terra dent bonum exemplũ ma gnę sanctitatis, & ædificationis, tamen diligẽ ter scribe, & nota ꝙ ibi non est perfecta læti tia. O frater Leo quamuis frater minor illu minet cæcos, contractos extendat, demones pellat; surdis auditum; claudis gressum, & mutis restituat verbum, & quod maius est quatriduanum resuscitet mortuum: scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. O frater Leo; si frater minor sciret omnium gentium linguas, & omnes scientias, & scripturas, vt sciret prophetare, & reuelare non solum futu ra, sed etiam cõscientias aliorum; scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Et si frater minor loquatur lingua angelica, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, & sint ei reuela ti omnes thesauri terrarum, & si cognosce ret virtutes, & proprietates auium, piscium, & animalium, & hominum, & radicum, & la pidum, & arborum, & aquarum: scribe quia ibi non est perfecta lætitia. Et si frater mi nor sciret tam solemniter prædicare, ꝙ con uerteret

Vbi sit perfecta lætitia.

uerteret omnes infideles ad fidem, ſcribe qa ibi non eſt perfecta lætitia, & cum quæreret frater Leo vbi eſſet perfecta lætitia, inquit. B. F. quando veniemus ad locum ſanctæ Mariæ de Angelis ſic balneati, pluuiaque, & frigore congelati, luto etiam deturpati, & fame afflicti, & ad portam ſonabimus, & portinarius ve niret iratus di. Qui eſtis vos? Et nos diceremus. Sumus duo de fratribus veſtris. Et ille econtrario diceret, immo eſtis duo ribaldi, qui vaditis per mundum eleemoſynas paupe rum rapiendo, & non aperiret nobis, ſed face ret nos ſtare ad niuem, & aquam in frigore, & fame vſque ad noctem. Tunc ſi nos tot repulſas, & iniurias ſine turbatione, & murmuratione tollerauerimus patientes, & cogitauerimus humiliter, & charitatiuè, q̄ ille portinarius veraciter nos cognoſcit, & q̄ Deus excitat linguam ſuam contra nos. O frater Leo ſcribe; quia ibi eſt perfecta lætitia. Et ſi nos pulſando perſeuerauerimus, & ille portinarius tanquàm contra importunos exeat contra nos; & durißime nós afficiat di. Recedite hinc pultrones vilißimi, & ite ad hoſpitale, qui enim eſtis vos? Hic penitus non man ducabitis. Et ſi nos gaudentes hoc portabimus; & iniuriati cum amore pepercerimus toto corde; ſcribe quia ibi eſt perfecta lætitia. Et ſi nos vndique afflictos fame vrgente, frigore affligente, nocte inſuper appropinquante, pulſabimus, clamabimus, fletu inſtabimus vt aperiat nobis, & ille inde ſtimulatus dixerit. Iſti ſunt homines procacißimi, & proterui; & ego pacabo eos, & exiens cum vno fuſte nodoſo; & capiens nos per caputium ad terram ſuper lutum, & niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuſte prædicto; q̄ vndique nos plagis implebit. Si tota mala, ſi tot iniurias; & verbera cũ gaudio tolleremus, conſiderantes q̄ pœnas Chriſti benedicti tol lerare, & portare debemus; ſcribe & nota dili genter, q̄ ibi eſt perfecta lætitia; & audi conclusionem. Inter omnia chariſmata ſancti ſpiritus; quę Chriſtus ſeruis ſuis conceſsit, & cõ cedet, eſt vincere ſeipſum, & libenter propter ipſum, & charitatem opprobria ſuſtinere: Nã in omnibus mirabilibus ſupradictis, nos gloriari non poſſumus; quia non ſunt noſtra, ſed Dei. Quid enim habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi nõ ac ceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictio nis poſſumus gloriari: quia illud eſt noſtrũ. Et ideo dixit Apoſtolus. Mihi abſit gloriari, &c.

Vincere ſeipſum, eſt inter omnia ſpiritus ſancti dona.

Franciſcus in ledenda Fratris Thomæ, Fratrẽ afflictum & tentatum confortando.

Crede mihi fili, quoniam magis præterea te ſeruum Dei credo, & quo magis tentatum, magis dilectũ à me te noueris. Nullus. n. ſe Dei ſeruum reputare debet, quouſq; per tentationem, & tribulationem non tranſierit. Anulus eſt quodammodo victa tentatio; quo dominus deſponſat ſibi animam ſerui ſui. Plures ſibi de annoſis meritis blandiũ tur, & nulla ſuſtinuiſſe tormenta, vel tentationes lætantur. Sed quoniam ante congreſſum ſolus eos terror ellideret; ſciant ſpiritus ſui debilitatem conſideratam à domino. Vix. n. obijciunt certamina fortia; niſi vbi fuerit virtus perfecta. Signum amplioris eſt gratiæ, nihil in ſeruo ſuo impune relinquere dum viuit in hoc mundo. Franciſcus infirmitatibus gre uatus in oratione ad dominum in legenda maiori, parte. 14. Gratias tibi ago domine Deus de oĩbus doloribus meis, tcq; mi dñe ro go; vt centuplum ſi tibi placuerit addas, quia hoc erit mihi acceptiſsimum, vt affligens me dolore, non parcas: cum tuæ ſanctæ voluntatis adimpletio, ſit mihi conſolatio ſuper plena.

De humilitate. Cap. 17.

Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare, dicit dominus. Illi, qui ſunt ſuper alios conſtituti; tantum de illa prælatione glorientur, quantum ſi eſſent deputati offitio abluendi pedes fratrum, & quanto magis turbarentur de ablata eis prælatione; quam de ablato eis officio abluendi pedes; tanto magis loculos ad periculum animæ ſibi componunt. Item in regula noua. cap. 10. Ita debet eſſe q̄ mini ſtri ſint ſerui omnium fratrum.

Fr. in ſuis admonitionibus, de humilitate ſeruãda in prę latis.

In prælatione caſus; in laude præcipitium, ſubditi animæ lucrum eſt in humilitate. Cur ergo periculis pluſquam lucris attendimus, cum tempus ad lucrandum cęperimus? Beatus ille ſeruus, qui non ſe tenet meliorem quando magnificatur, & exaltatur ab hominibus, ſicut quando tenetur vilis, ſimplex, & deſpectus; quia quantum eſt homo coram Deo tantus eſt, & non plus. Veh illi religioſo, qui ab alijs poſitus eſt in alto; & per ſuam voluntatem non vult deſcendere. Et beatus ille, qui non per ſuam voluntatem poſitus eſt in alto; & ſemper deſiderat eſſe ſub pedibus, & ideo dic. F. in reſponſione Cardinali Oſtieñ. ne fra ter minor prælatione præſumat eſſe maior; in legenda maiori. parte. 6. Domine Cardinali Oſtieñ. Fratres minores, ideo vocati ſunt fra tres mei: vt maiores fieri non præſumant. Si vultis vt fructum faciant in Eccleſia Dei, tene te ipſos, & conſeruate in ſtatu vocationis eorum; & ad prælationes Eccleſiaſticas nullate nus aſcendere permittatis.

F. q̄ prælatio non debent appo. ti in legen. maiori par te 6. F. de humilitate ſeruã da in laude humana; & in prælatio ne i ſuis ad monitionibus.

Beatus ille ſeruus, qui non magis ſe exaltat de bono, quod dominus dicit, & facit per ipſum quam de eo quod dicit, & facit per alium. Peccat homo, qui magis vult recipere à proximo ſuo; quam velit dare de ſe domino Deo. Item inquit in legenda antiqua capitulo de perfectione humilitatis, De humilitate ſer-

Fr. in admonitionibus de humilitate ſeruãda in donis domini

Fratres debent supplere, qđ in clericis deficit.

uanda ad Clericos. In adiutorium clericorum missi sumus ad animarum salutem, vt quod in illis inuenitur minus, suppleatur á nobis; quilibet recipiet mercedem, non secundum auctoritatem, sed secúdum laborem. Scitote fratres q Deo est gratissimum animarum lucrum. Hoc consequi melius possumus cum pace clericorum, quam cum discordia. Si autem ipsi salutem impediút, Dei est vltio, & ipse retribuet eis in tempore. Ideoq; estote subiecti prælatis; ne quantum ex vobis est, malus zelus consurgat. Si filij pacis fueritis, clerum, & populum lucrabimini, & hoc acceptabilius Deo erit, quàm populum solú clero scandalizato lucrari. Tegite eorú lapsus; multiplices eorum supplete defectus; & cum hæc feceritis meliores estote. Et in epistola ad omnes fideles. Nunquá desiderare debemus esse super alios, sed magis debemus esse subditi, & serui omni humanæ creaturæ propter Deum, & omnes qui talia fecerint, & perseuerauerint vsque in finem; requiescet super eos spiritus domini, & faciet in eis habitaculum, & mansionem.

De non appetendo præsidere, sed subesse.

De eleemosyna petenda. Cap. 18.

Fr. in reg. antiq. c. 9. De humilitate, & paupertate.

Omnes fratres studeant sequi humilitatem, & paupertatem domini nostri Iesu Christi, & recordentur quod nihil aliud oportet nos habere de toto mundo, nisi sicut dicit Apostolus. Habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti sumus; & debent gaudere quando conuersantur inter viles, & despectas personas: inter pauperes, & debiles infirmos, & leprosos, & iuxta viam mendicantes: & cum necesse fuerit, vadant pro eleemosynis, & non verecundentur. Et magis recordentur; quia dominus noster Iesus Christus filius Dei omnipotentis, posuit faciem suam, vt petram durissimam, nec verecundatus fuit, & fuit pauper, & hospes, & vixit de eleemosynis ipse, & beata Virgo, & discipuli eius. Et quando facerent eis homines verecundiam, & nollent eis dare eleemosyná; refferant inde gratias Deo; quia de verecundijs accipient magnum honorem ante tribunal domini nostri Iesu Christi: & sciant quod verecundia nó patientibus, sed inferentibus imputatur. Et eleemosyna est hęreditas, & iustitia, quæ debetur pauperibus, quam nobis acquisiuit dominus noster Iesus Christus. Et fratres qui eam acquirendo laborant, magnam mercedem habebunt, & faciont lucrari, & acquirere tribuentes, quia omnia, quæ homines relinquunt in hoc mundo, peribunt; sed de charitate, & eleemosynis, quas fecerint, habebunt premium á domino. Et in regula noua capitulo 6. Fratres vadant pro eleemosyna confidenter, nec oportet eos verecundari; quia dominus se fecit pauperem pro nobis in hoc mundo.

Nota.

De perfectione humilitatis.

Charissimi fratres, & filioli mei nolite verecundari ire pro eleemosyna; quia dominus se pro nobis fecit pauperem in hoc mú do. Cuius exemplo elegimus viam verissimæ paupertatis. Suo enim amore viam paupertatis elegimus; non debemus confundi pro eleemosynis ire. Arrhá cœlestis hęreditatis erubescere nequaquam conuenit regni hæredibus. Hęc enim est hæreditas nostra, quam acquisiuit, & reliquit nobis dominus Iesus Christus, & omnibus qui suo exemplo viuere volunt in sanctissima paupertate. In veritate dico vobis, quod multi ex nobilioribus, & sapientioribus huius seculi venient ad istam congregationem; & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemosyna. Vos ergo, qui estis illorum primitiæ, lętamini, & gaudete, nec renuatis facere, quæ scitis, nec illis faciéda transmittitis. Ite ergo confidenter, & animo gaudenti pro eleemosyna cum benedictione Dei. Et magis libere, & gaudenter ire debetis pro eleemosyna, quam ille, qui de vna numata afferret centum denarios, quoniam afertis eis amorem Dei, á quibus petitis eleemosynam dicentes. Amore domini Dei faciatis nobis eleemosynam, cuius cóparatione nihil est cœlum, & terra. Et in legéda maiori parte 7. dicit. Quoniam hac nouissima hora fratres minores commodati sunt mundo; vt electi in eis impleantur, vnde á iudice commendantur. Quandiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Iocundum proinde dicebat sub fratrum minorum titulo mendicare quem in retributione iustorum, euangelicæ veritatis magister; suo ore tam signanter expressit. Vnde exponendo illud Psal. Panem Angelorum manducauit homo di. Illum sane panem angelicum esse; quem pro Dei petitum amore, & beatis suggerentibus angelis pro ipsius charitate largitum, sancta paupertas colligit ostiatim. Et in legenda maiori parte 7. in responsione ad dñm Cardinalem Ostień. cur iuisset pro pane comestutus cum eo. Magnum mi domine tibi honorem exhibui dum maiorem dominum honoraui. Siquidem bene placitum est domino in paupertate; & ea maxime quæ voluntaria pro Christo mendicitas est. Hanc dignitatem regalem, quam pro nobis dominus Iesus egenus factus assumpsit; vt sua ditaret inopia, ac vere pauperes spiritu regni cœlorum reges instituerel, & hæredes, nolo relinquere pro feudo diuitiarum falsarum nobis ad horam concesso. Ego nolo dimittere dignitatem meam regalem, & hęreditaté, ac professionem meam, & fratrum minorum, videlicet ire pro eleemosyna ostiatim. Paupertas est, quæ reges regni cœlorum instituit; non falsæ vestræ diuitiæ. Et in legenda antiqua. Fratri reuertenti gaudenter de eleemosyna. Sic

Fr. in leg. antiq.

Gaudeant fratres minores, & vnde.

na. Sic volo quod frater meus vadat, & reuertatur cum eleemoſyna lætus, & iocundus, & gaudens laudans Deum.

De cognitione propriæ infirmitatis, & gloriæ fuga. Et quod non poteſt homo de aliquo generali, niſi de infirmitatibus ſuis. Cap. 19.

ATtende homo inquit Fräciſcus in admonitionibus ſuis in quanta excellentia poſuit te Deus, qui creauit te, & formauit ad imaginem dilecti filij ſui ſecundum corpus, & ad ſimilitudinem ſuam ſecundum animam, & omnes creaturæ, quæ ſub cœlo ſunt ſeruiunt, & obediunt creatori ſuo melius, quam tu, & etiam demones non crucifixere eum, ſed tu cum ipſis crucifixiſti eum, & adhuc crucifigis, delectando in vitijs, & peccatis. Vnde ergo potes gloriari? Nam ſi ita eſſes ſubtilis, & ſapiens quod omnem ſcientiam habetes, & ſcires interpretari omnia genera linguarum; & de cæleſtibus rebus perſcrutari, in omnibus his non potes gloriari. Demon ſcinit de cæleſtibus, & modo ſcit de terrenis, pluſquam omnes homines, licet aliquis homo fuerit, qui ſummæ ſapientiæ cognitionem à domino recepit ſpecialem. Similiter ſi es pulchior, & ditior omnibus, & etiam ſi faceres mirabilia, ita vt demones fugares; omnia iſta ſunt tibi contraria, & nihil eorum ad te pertinet, & in his non potes gloriari. Sed in hoc poſſumus gloriari in infirmitatibus noſtris, & in baiulando quotidie ſanctam crucem domini noſtri Ieſu Chriſti. Fratres inquit veſtimentis vilibus induantur, & poſſint ea repetiare de ſaccis, & alijs pĕtijs cum benedictione Dei. & ſequitur. Quos moneo, & exhortor, ne deſpiciant, neque iudicent homines, quos viderint mollibus veſtimentis, & coloratis indutos vti cibis, & potibus delicatis, ſed magis vnuſquiſque iudicet, & deſpiciat ſemetipſum. Et in legenda maiori parte 6. Quantum homo eſt in oculis Dei tantum eſt, & non plus. Stultum in dicans humanis extolli fauoribus. Nemo laudandus cuius incertus eſt exitus. De omni eo, quod poteſt peccator, nemo ſibi debet iniquo applauſu blanditi. Peccator poteſt ieiunare, poteſt orare, plangere, carnem propriam macerare, hoc non poteſt ſolum ſcilicet domino ſuo eſſe fidelis. In hoc itaque gloriandum, ſi ſuam gloriam domino reddimus, ſi fideliter ſeruientes ipſi quiquid donat aſcribimus. Itē in admonitionibus. Beatus ſeruus qui theſauriaat in cœlo bona, quæ dominus ſibi oſtendit, & ſub ſpe mercedis non cupit ea manifeſtare hominibus. Nam ipſe altiſsimus manifeſtabit opera ſua quibuſcūque voluerit, beatus ſeruus, qui ſecreta domini obſeruat in corde ſuo. Item in regula antiqua capitulo 17. Omnia bona domino Deo altiſsimo reddamus, & ſummo, & omnia bona ipſius eſſe cognoſcamus, & de omnibus ei gratias referamus, à quo bona cuncta procedūt, & ipſe altiſsimus, & ſummus ſolus verus Deus habeat, & ei reddantur. Et ipſe recipiat oēs honores, & reuerērias, oēs laudes, & benedictiones, oēm gloriā, cuius eſt omne bonum, quia ſolus eſt bonus.

Oēs creaturæ magis obediunt Deo, quàm homo

In reg. noſtra c. ap. 11.

Tantum eſt homo, quātum eſt in oculis Dei &c.

De ſcientia mundana fugienda Cap. 20.

NOn curent neſcientes litteras, litteras adiſcere; ſed attendant quod ſuper omnia deſiderare debent, habere ſpiritum domini, & ſanctam eius operationem; orare ſemper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, & patientiam in perſecutionibus, & diligere eos, qui nos reprehendunt, & arguunt. Et in regula antiqua cap. 17. Fratres caueamus nobis ab omni ſuperbia, & vana gloria. Cuſtodiamus nos à ſapientia huius mundi, & à prudētia carnis: Spiritus enim vult, & ſtudet mul tum ad verba habenda, & parum ad operationem, & quærit non religionem, & ſanctitatem foris apparentem hominibus. Et iſti ſunt, de quibus dicit dominus. Amen dico vobis receperūt mercedem ſuam. Et in legenda antiqua. Fratres qui ſcientiæ curioſitate ducuntur, in die tribulationis inueniēt manus ſuas vacuas. Ideo vellem eos magis roborari virtutibus, vt cum tempus tribulationis venerit; ſecum haberent dominum in anguſtia. Ventura eſt ei tribulatio, quo libri ad nihilum vtiles in feneſtris, & latebris proieiētur. Nolo fratres meos cupidos eſſe ſcientiæ & librorum, ſed volo fundari ſuper ſanctam humilitatem, & imitari puram ſimpliciratem, ſanctam orationem, & dominam paupertatem, hæc via ſola eſt ſecura ad ſalutem propriam, & aliorum ædificationem, quoniam Chriſtus ad cuius imitationem vocati ſunt fratres; hanc ſolam nobis oſtendit, & docuit verbo pariter, & exemplo. Multi fratres occaſione ædificandi alios, dimittent vocationem ſuam videlicet ſanctam humilitatem, puram ſimplicitatem, orationem, & deuotionem, atque dominam noſtram paupertatem. Et continget illis, quod vnde putabunt magis imbui, id eſt impleri deuotione, & accendi amore, & illuminari Dei cognitione, propter intellectum ſcripturæ; inde occaſionaliter remanebunt intus frigidi, & vacui, & ſic ad priſtinam vocationem redire non poterunt; quia tempus viuendi ſecundum vocationem ſuam, in vano, & falſo ſtudio amiſerunt. Et ſunt multi fratres, qui totū ſuum ſtudium & ſolicitudinem ſuam ponunt in acquirendo ſcientiam; dimittentes vocationem ſuam ſanctam, extra viam humilitatis, & ſanctæ orationis mente, & corpore euagando. Hi aſtabunt ante tribunal Chriſti nudi, & vacui; & ſolius confuſionis verecundiæ, & doloris manipulos reportantes. Et in legenda maiori parte 11. Interrogatus B. Fran. An placeret ſibi ꝙ litterati iam recepti ad ordinem, ſtudio ſacræ

F. in regula noua. cap. 10.

De perfectione humilitatis.

Nota.

scripturæ intenderent. Respondit. Mihi quidem placet, dum tamen exemplo Christi, qui magis orasse legitur, quàm legisse orationis studium non omittant. Nec tantum studeant, vt sciant qualiter debent loqui; sed vt audita faciant, & cum fecerint, alijs facienda proponant. Volo autẽ fratres meos discipulos euangelicos esse; sicque notitia veritatis proficere, quod in simplicitatis puritate concrescat, vt simplicitatem columbinam à prudentia serpentina non separent; quas magister eximius ore suo benedicto coniunxit.

Nota.

De prædicatore qualis debet esse cap. 21.

In Reg. noua cap. 9.

Fratres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus frater populo audeat prędicare, nisi à ministro generali fuerit approbatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum. Et in prædicatione, quam faciunt, sint examinata, & casta eorum elloquia; ad vtilitatem, & ædificationem populi annunciando eis vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam cum breuitate sermonis; quia verbum abreuiatum fecit dominus super terram. Et in regula antiqua cap. 17. Nullus fratrum prædicet contra formam, & institutionem sanctæ Romanæ ecclesiæ, & nisi sibi concessum fuerit a ministro suo. Omnes tamen fratres operibus prædicẽt. Et nullus prædicator appropriet sibi officiũ; sed quacunque hora ei iniunctum fuerit, sine omni contradictione dimittat. Vnde deprecor in charitate; quæ Deus est, omnes fratres meos prædicatores, quod studeant se humiliare in omnibus, non gloriari, nec in se gaudere, nec interius se exaltare de bonis verbis, & operibus, imo de nullo bono, quod Deus facit, vel dicit, & operatur in eis aliquando, & per ipsos; secundum quod dicit dominus. In hoc nolite gaudere; quia spiritus vobis subijciuntur, & firmiter sciamus quod non pertinent ad nos, nisi vitia, & peccata Hanc talem exhortationem, & laudem omnes fratres mei quandocunque placuerit eis, annunciare possunt inter quoscunque homines cum benedictione Dei. Timete, & honorate, laudate, & benedicite, gratias agite, & adorate Deũ omnipotentem, in trinitate & vnitate patrem, & filium, & spiritum sanctum omnium creatorem. Agite pœnitentiam, facite dignos pœnitentię fructus. Et scitote, quia cito moriemini. Date, & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur uobis, & si non dimiseritis, dominus nõ dimittet vobis peccata vestra. Beati qui moriuntur in pœnitentia, quia erunt in regno cœlorum, veh illis qui nõ moriuntur in pœnitentia, quia erunt filij diaboli, cuius opera faciũt, & ibunt in ignem æternum. Cauete, & abstinete ab omni malo; & perseuerate vsque in finem in bono. Et in legenda maiori parte 8. Officiũ prædicationis patri misericordiarum affirma

Quod debẽt fratres prædicare Frã. in reg. antiq. c. 21.

bat omni sacrificio acceptius, maxime si studio fuerit perfectę charitatis impensum, vt ad id laboret magis exemplo, quam verbo, magis lachrimosa prece, quam loquaci sermone. Plangendum proinde dicebat prædicatorem tanquam vera pietate priuatũ, siue qui in prædicatione non animarum quærit salutem, sed propriam laudem, siue qui prauitate vitæ destruit, quod ædificat veritate doctrinæ, præferendum huic dicebat fratrem simplicẽ, & elinguem, qui bono exemplo alios prouocaret ad bonum. Illud quoque verbum (donec sterilis peperit plurimos) taliter exponebat. Sterilis est Frater pauperculus; qui generandi filios in ecclesia non habet officium, hic pariet in iudicio plurimos; quia quos nũc priuatis orationibus conuertit ad Christum, suæ gloriæ tunc iudex ascribet. Quæ multos habet filios infirmabitur, quia prędicator vanus, & loquax qui multis nunc quasi virtute sua genitus gaudet, cognoscet tunc se nihil proprium habere in eis. Multi sunt fratres, qui totum suum studium, & totam suam solicitudinem ponunt in acquirendo scientiam, dimittentes vocationẽ suam sanctam, extra viam humilitatis, & sanctæ orationis mente, & corpore euagando: Qui cum populo prædicauerint, & nouerint aliquos inde ædificari; vel ad pœnitentiã conuerti, inflantur, & extollunt se de opere, & lucro alieno; cum tamen magis in condemnationem, & in præiudicium suum prædicauerint, & nihil ibi secundum veritatem operati fuerint, nisi tanquam instrumẽta illorũ, per quos verè dominus fructum huiusmodi acquisiuit: Nam quos credunt propter scientiam, & prædicationem suam ædificari, & ad pœnitentiã conuerti, dominus orationibus, & lachrimis sanctorum pauperum, humilium, & simplium fratrum ædificat, & conuertit, licet ipsi sancti fratres, vt plurimum hoc ignorent. Sic enim est voluntas Dei, vt illud nesciant; ne inde valeant superbire. Isti sunt fratres mei milites tabulæ rotundæ, qui latitant in desertis; & in locis remotis, vt diligentius vacent orationi, & meditationi; sua & aliorum peccata plorantes; viuentes simpliciter, & humiliter conuersantes, quorum sanctitas à Deo cognoscitur, & aliquando fratribus, & hominibus est ignota. Horũ animæ ab angelis Deo præsentabuntur; tunc dominus ostendet illis fructum, & mercedem laborum suorum, videlicet multas animas, quæ suis exemplis, orationibus, & lachrimis sunt saluatæ. Et dicet illis, filij mei dilecti; ecce tot, & tales animæ saluatæ sunt vestris orationibus, lachrimis, & exemplis. Et quia super pauca fuistis fideles, supra multa vos constituam. Alij enim prædicauerunt, & laborauerunt sermonibus sapientiæ, & scientiæ suæ, & ego meritis vestris fructum salutis operatus sum. Ideo suscipite laborum eorum merce-

Nota.

De perfectione humilitatis F. in leg. antiqua.

mercedem,& fructum meritorum veſtrorum; qui eſt regnum æternum,quod humilitatis,& ſimplicitatis veſtræ, atque orationum, & lachrimarum veſtrarum violentia rapuiſtis.Sicque iſti portantes manipulos ſuos,ideſt fructus,& merita ſanctæ humilitatis, & ſimplicitatis ſuę intrabunt in gaudium domini lætantes,& exultantes. Illi vero,qui non curauerũt nisi ſcire,& alijs viam ſalutis oſtendere, nihil operantes pro ſe, ante Chriſti tribunal aſtabunt nudi,& vacui, & ſolius confuſionis,& verecundiæ, & doloris manipulos deferentes. (Nota.)

(Oratio, ac paupertas eſt vocatio noſtra.) Tunc veritas ſanctæ humilitatis, & ſimplicitatis, ſanctæque orationis, & paupertatis, quæ eſt vocatio noſtra exaltabitur, glorificabitur, & magnificabitur, cui veritati ipſi inflati vento ſcientiæ detraxerunt vita, & vanis ſermonibus ſcientię ſuæ dicentes, ipſam veritatem eſſe falſitatem;& tanquam cęci eos,qui ambulauerunt in veritate perſequentes. Tunc error,& falſitas opinionum ſuarum,per quas ambulauerunt; quas eſſe veritatem prædicauerunt; per quas in cęcitatis foueam multos præcipitauerunt in dolore, confuſione, et verecundia terminabitur, et ipſi cum ſuis tenebroſis opinionibus in tenebras exteriores cum tenebrarum ſpiritibus demergentur. Et ibidem. Dicebat B. Fran. quod propter prælationis officiũ, et ſolicitudinem prędicandi, fratres non debent dimittere ſanctam, et deuotam orationem, ire pro eleemoſyna, operari aliquando manibus ſuis, et alia humilitatis opera facere, ſicut et alij fratres, propter bonum exemplum,et lucrum animarum ſuarum,et aliorũ. Multum enim ædificantur ſubditi cum miniſtri,et prædicatores vacant libenter orationi, et inclinant ſe ad humilitatis opera, et obſequia vilitatis. Aliter enim non poſſunt abſque ſui confuſione, præiudicio, et condemnatione de hoc fratres alios admonere, oportet.n. exemplo Chriſti prius facere quam docere,ac ſimul facere et docere. Et in legenda maiori parte 3. Fratribus,quos ad prædicandum mittebat beatus F. dicebat. Ite annunciate hominibus pacem, prædicate pœnitentiam in remiſsionem peccatorum, eſtote in tribulationibus patientes,in orationibus vigiles,in laboribus ſtrenui,in ſermonibus modeſti, in moribus graues,et in beneficijs grati, quia pro his omnibus vobis regnum præparatur ęternum.

De exercitio,et otioſitate vitanda cap. 22.

(In reg. nouiſ cap. 5.) FRatres illi,quibus dedit dominus gratiam laborandi, laborent fideliter, et deuotè, ita quod excluſo otio animę inimico ſanctę orationis, et deuotionis ſpiritum non extinguat,cui debent cętera temporalia deſeruire. De mercede vero laboris pro ſe, et ſuis fratribus corporis neceſſaria recipiant,prętet denarios,vel pecuniam. Et hęc humiliter ſicut decet ſeruos Dei, et paupertatis ſanctiſsimę ſectatores. Et in regula antiqua cap. 7. Fratres, qui ſciunt laborare laborent, et eandem artē exerceant, quam nouerunt, ſi non fuerit contra ſalutem animę ſuę, et honeſtè poſsit operari. Nam ait propheta. Labores manuum tuarum,quia manducabis,beatus es, et bene tibi erit,et Apoſtolus. Qui non vult laborare,non manducet, et vnuſquiſq; in ea arte, et labore, qua vocatus eſt permaneat; et poſsint pro labore recipere omnia neceſſaria, pręter pecuniam. Omnes fratres ſtudeant bonis operibus inſudare,quia ſcriptum eſt. Semper facito aliquid boni, vt diabolus te inueniat occupatum. Et iterum. Otioſitas inimica eſt animę. Ideo ſerui Dei orationi ſemper,vel alicui bonę operationi inſiſtere debent. Et in teſtamento. Ego manibus laborabam, et volo laborare, et omnes alij fratres ſimiliter volo quod laborent de laboritio,quod pertinet ad honeſtatem,qui neſciunt diſcant,non propter cupiditatem recipiendi pretium laboris; ſed propter bonum exemplum,et ad repellendā otioſitatem. Tepidos nec ſe familiariter, et humiliter negotio applicantes dicebat euomendos cito de ore Dei et dicebat. Volo omnes fratres meos laborare, et exercitari humiliter in operib. bonis,vt minus ſimus hominibus oneroſi, & ne cor, aut lingua in otio euagetur. (In leg. antiqua de perfectione humilitatis.) Qui vero nihil ſciũt operari,vel laborare,adiſcant;lucrum vero, vel mercedem de labore non laborantis arbitrio, ſed Guardiani, vel familiæ arbitrio committēdum eſſe dicebat. Et in legenda maiori parte.v. Otium autē omnium malarum cogitationum ſentinam docebat ſummopere fugiendum; exemplo demonſtrans rebellem carnem,& pigram diſciplinis continuis, & fructuſis laboribus ędomandā: vnde corpus ſuum fratrem Aſinũ appellabat; tanquam laborioſis ſupponendum oneribus, & crebris cedendum flagellis: & vili pabulo ſuſtentandum: Si quem vero cernebat otioſum, & pigrum; fratrem Muſcam nominandũ cenſebat; eo quod talis nihil boni faciens;ſed benefacta inficiens; vilem, & abominabilem ſe hominibus reddat. Et dicebat. Volo fratres meos laborare, & exercitare; ne otio dediti per illicita corde,aut lingua vagentur.

De fratre minore; quis eſt verè cenſendus. Cap. 23.

BEatus Franciſcus dicebat, quod ille eſſet bonus frater minor,qui haberet fidem fratris Bernardi; quam perfectiſsimè habuit cũ amore paupertatis. (In leg. anq. cap. de zelo ad perfectionē fratrum.)

Simplicitatem, et puritatem fratris Leonis; qui verè ſanctiſsimè fuit puritatis.

Curialitatem fratris Angeli; qui fuit primus miles,qui venit ad ordinem, & fuit omni curialitate,et benignitate ornatus.

Fratris Maſſei gratioſum aſpectum, et ſenſum naturalē cũ pulcheo, & deuoto ſuo eloquio.

Mentem

Mentem eleuaram in contemplatione, quam habuit frater Egidius vsque ad summam perfectionem.
Virtuosam, & continuam orationem fratris Ruffini; qui sine intermissione semper orabat, & dormiendo, vel aliquid operando sem per mens ipsius erat cum Deo.
Pacientiam fratris Iuniperi, qui vsque ad perfectum statum pacientię peruenit propter sanctam expropriationem propriæ voluntatis, quam semper præ oculis habebat, & summũ desiderium immitandi Christum per viam crucis.
Fortitudinem corporalem, & spiritualem fratris Ioannis de Laudibus, qui tempore illo fuit fortis corpore super omnes homines.
Charitatem fratris Rugerij; cuius tota vita, & conuersatio erat in feruore charitatis.
Solicitudinem fratris Lucidi; qui fuit maximę solicitudinis; & nolebat stare nisi per mẽ sem in loco; sed quando sibi placebat stare in aliquo; statim recedebat inde, et dicebat. Non habemus hic mansionem, sed in cœlo. Et in legenda maiori. Parte. 6. Et in legẽda antiqua. capitulo de perfectione humilitatis.
Dicebat. B. F. socio. Non mihi videor esse frater minor, nisi fuero in statu, quem tibi describo. Ecce prælatus existẽs si atrum; vado ad capitulum; prædico, & moneo fratres sicut docuerit me spiritus sanctus. Et in fine dicitur contra me. Non conuenis nobis; quia illiteratuses, & elinguis, idiota, & simplex: vnde de cætero non præsumas te vocari nostrum prælatum. Et tandem eijcior cum opprobrio vilipensus ab omnibus. Dico tibi nisi eodem vultu, eadem mentis lætitia, & eodem sanctitatis proposito hæc verba audiero; frater minor nequaquàm sum. Nõ mihi videtur, ꝙ sim frater minor, si non gaudeo, quando me vilipendunt, & eum verecundia me eijciunt; nolentes vt sim prælatus eorum: sicut etiam quã do me venerantur, & honorant eorum profectu, & vtilitate vtrobique æqualiter se habente: Nam si gauisus sum, cum exaltant me, & honorant propter profectum, & deuotionem ipsorum, vbi tamen periculum esse potest animæ meæ; multomagis debeo lætari, & iocundari de profectu, & salute animæ meæ, cum vituperant vbi lucrum est certum, & in legenda antiqua. cap. de perfectione paupertatis in responsione domino Bonauenturæ facta.
Dominus nos fratres minores vocauit in adiutorium fidei suæ, & prælatorum, et clericorum sanctæ Ecclesiæ, & ideo tenemur quantũ possumus ipsos semper diligere, honorare, & venerari: Nam vocamur fratres minores; qa sicut nomine; ita exemplo, & opere præ cæteris hominibus huius seculi humiles esse debemus.

De bono exemplo proximo exhibendo vt edificetur. Cap. 24.

Beatus. F. respõdẽdo cuidam sacrę theologiæ magistro super verbum Eze. Si nõ annunciaueris impio impietatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Sic exponebat di. Si verbum debet generaliter intelligi; ego taliter ipsum accipio, ꝙ seruus Dei sic debet vita, & sanctitate in seipso ardere, vel fulgere; vt luce exempli, & lingua sanctæ conuersationis omnes impios reprehendat: sic inquam splendor eius vitæ, & odor famæ eius annunciabit omnibus iniquitates eorum. Item in legenda antiqua. capitulo de perfectione humilitatis. Et in legenda maiori. parte. 8. Affirmabat. B. F. hoc tempore nouissimo fratres minores à domino missos vt peccatorum obuolutis caligine lucis exempla mondrarent, suauissimis se dicens repleri odoribus, & quasi vnguento prętioso liniri: cum sanctorum fratrum per orbem distantium odorifera fama multos audiret ad viam veritatis induci. Ex talium auditu, exultabat in spiritu benedictione omni acceptione dignissimos fratres illos accumulans; qui verbo, vel opere ad Christi amorem inducerent peccatores. Sic etiam, qui religionem sacram iniquis violarent operibus; maledictionis eius grauissimam incurrebant sententiam. A te (inquit) sanctissime domine, & à tota cęlesti curia, & à me paruulo tuo, sint maledicti, qui suo malo exemplo confundunt, & destruunt, quod per sanctos fratres ordinis huius ædificasti, & ædificare non cessas.

Fr. in leg. antiq. cap. de perfectione humilitatis.

Nota.

De compassione habenda ad delinquentes. Cap. 25.

In hoc volo cognoscere si tu diligis domi num, & me seruum suum, & tuum si feceris istud, videlicet, ꝙ non sit aliquis frater in mundo, qui peccauerit quantumcunq; potuerit peccare; ꝙ postquàm viderit oculos tuos, nunquàm recedat sine misericordia tua. Et si non quæreret, tu quęras ab eo, si vult misericordiam. Et si ille millies postea appareret coram oculis tuis, dilige eum plusquam me; ad hoc vt trahas eum ad bonum, & semper miserearis talibus. Et istud denuncies guardianis, quando poteris; ꝙ per te sic firmus es facere. Et omnes fratres, qui scirent eum peccasse, non faciant verecundiam ei, nec detractionem; sed magis misericordiam habeãt circa ipsum, & teneant priuatum peccatum fratris sui; quia non est opus sanis medicus; sed male habentibus. Si quis fratrum instigante inimico mortaliter peccauerit, per obedientiam teneatur recurrere ad guardianum suum, & guardianus similiter per obedientiã teneatur eum mittere custodi, ipse vero custos misericorditer prouideat ei, sicut ipse vellet ꝓuideri sibi si in consimili casu esset. Et

F. in littera generali ministro directa.

Cassos p Ministro luca B.F. acceptur. isti penitus non habeant potestatem iniungẽdi aliam pœnitentiam; nisi illam. vade & noli amplius peccare.

Fr. in reg. noua c. 10. Fratres qui sunt ministri & serui aliorum fratrum visitent, & moneant fratres suos, & humiliter, & charitatiuè corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animã suam, & regulam nostram. Et vbicunque sunt fratres, qui scirent, et cognoscerent se nõ posse regulam spiritualiter obseruare, ad suos ministros debeant, et possint recurrere. Ministri vero charitatiuè, et benignè eos recipiant, et tantam familiaritatem habeant circa ipsos, vt dicere possint eis, et facere sicut domini seruis suis: Nam ita debet esse; ꝙ ministri sint serui omnium fratrum.

F. in legen da fratris Thomæ. cap. de chatitate.

De detractione fugienda. Cap. 26.

Detractores super omne aliud genus vitiorum execrans horribiliter venenum in lingua eos ferre dicebat, aliosque veneno inficere. Semel quendam audiens famã fratris denigrantem, inquit ad Vicarium suum verbum valde terribile: instat religioni discrimina, nisi detractoribus obuietur: cito multorum suauissimus odor fœtebit, nisi fœtidorum ora claudantur. Summa volo prouidentia cures tu, et omnes ministri, ne pestifer morbus iste latius se difundat. Fratrem qui alium fratrem famę gloria spoliaret dicebat tunica spoliandum; nec oculos posse ad Deũ leuare; nisi prius quod abstulerat redderet. Et dicebat ipse. B.F. Vox detractoris ista est; vitæ mihi perfectio deest, scientiæ, vel peculiaris gratiæ facultas non suppetit, ac per hoc nec apud Deum locum inuenio, nec apud homines. Scio quid faciam. Ponam maculam in electis, et apud maiores gratiam promerebor. Scio prælatum meum hominem esse; eodemque mecum quandoq; vti officio; quo succisis cedris, solus videatur ramus in via. Eia miser humanis corporibꝰ vescere; & quia viuere aliter non potes, fratrum viscera rode. Tales boni student videri, non fieri; accusantes vitia, nec vitia deponentes; solos eos laudant, quorum cupiunt auctoritate foueri; silentes à laudibus, quas ad laudatum non extimant reportari. Ieiune faciei pallorem perniciosis laudibus vendunt; vt spirituales videantur, qui dijudicent omnia; & ipsa à nemine iudicentur. Gaudent sanctitatis opinione, non opere; angelico nomine, non virtute. Item in regula noua, cap. 10. Moneo quoque, & exhortor fratres meos in d. Iesu Christo, vt caueant ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollicitundine huius seculi, detractione, & murmuratione.

Nota.

Quid agendum sit à fratribus post mundi abdicationem. Cap. 27.

In reg. antiq. c. 22. Nunc autem fratres postquam mundum dimisimus; nihil aliud habemus facere, nisi solliciti simus sequi domini voluntatem, & placere ei. Multum caueamus, ne simus terra secus viam, vel petrosa, vel spinosa; sed semen, de quo dicit dominus in Euangelio. Semen est verbum Dei. Quod autem secus viam cecidit, & conculatum est, hi sunt, qui audiũt verbum Dei, & non intelligunt; & confestim venit diabolus, & rapit quod seminatum est in cordibus eorum, & tollit verbum de cordibus eorum; ne credentes salui fiant. Quod autem supra petrosam cecidit; hi sunt, qui cũ audierint verbum; statim cum gaudio suscipiunt illud: facta autem tribulatione, & persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et hi radices non habent, sed temporales sunt; quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinis cecidit; hi sunt qui verbum Dei audiunt, & solicitudo, & erumnę huius seculi, substantia, & fallacia diuitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbũ, & sine fructu efficitur. Quod autem in terra bona seminatum est; hi sunt, qui corde bono, & optimo audientes verbum intelligunt, & retinent, & fructum afferunt in patientia. Et propterea nos fratres (sicut dicit dominus) Dimittamus mortuos, sepelire mortuos suos; & multum caueamus à malitia, & subtilitate sathanæ, qui vult ne homo mentem suam, & cor habeat ad dominum Deum; & circuiens desiderat cor hominis sub specie alicuius mercedis, vel adiutorij suffocare, & tollere verbũ, & præcepta domini à memoria. Et vult cor hominis per secularia desideria, negotia, & curam excecare, & inhabitare. Sicut dicit dominus, Cũ immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, & inaquosa, quærens requiem, & non inueniens, dicit: reuertar in domum meam, vnde exiui, & veniẽs inuenit eam scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se; & ingressi habitant ibi, & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus: vnde omnes fratres custodiamus nos multũ, ne sub specie alicuius mercedis, vel operis, vel adiutorij perdamus, aut tollamus mẽtem nostram, & cor nostrũ à Deo. Sed in sancta charitate, quæ Deus est, rogo omnes fratres; vt omni impedimento remoto; & omni cura, & solicitudine postposita quocunque modo melius possunt, debeant seruire, amare, & honorare, & adorare dominum Deum mundo corde, & pura mente, quod ipse super omnia quętit; ac semper faciamus habitaculum, & mansionem ipsi, qui est dominus Deus omnipotẽs, pater, & filius, & spiritus sanctus.

De fratrum conuersatione inter fideles catholicos. Cap. 28.

F. in legen. trium sociorum. Consideremus fratres charissimi vocationem nostram, qua misericorditer vocauit

cauit nos Deus: non tantum pro nostra, sed pro multorum salute, vt eamus per mundum exhortando omnes plus exemplo, quàm verbo ad agendum pœnitentiam pro peccatis suis, & habendam memoriam mandatorum Dei. Nolite timere, sed securi annunciate simpliciter pœnitentiam, confidentes in domino, qui vicit mundum, qui spiritu suo loquetur per vos, & in vobis: ad exhortandum omnes, vt conuertantur ad ipsum, & eius mãdata obseruent. Cauuamus qui reliquimus omnia, ne pro modico regnnm cœlorum per damus. Et si pecuniam in aliquo loco inueniamus, non curemus plusquam de pnluere, quem calcamus. Monebat etiam, vt nullum hominem iudicarent, neque despicerent illos, qui delicatè viuunt, & curiose, ac superfluè indnuntur. Deus est noster, & ipsorum dominus potens illos ad se vocare, & vocatos iustificare. Volebatq; vt fratres tales reuererentur, sicut fratres, & dominos suos; quia frattes sunt inquantum ab vno creatore creati. Domini sunt inquantum bonos adiuuãt ad pœnitentiam faciẽdam; eis necessaria corporis ministrantes. Et dicebat beatus Franciscus. Talis deberet esse fratrum conuersatio inter gẽtes; vt qnicunque audirent, vel viderent eos, glorificarent patrem cœlestem, & deuotè laudarent. Et dicebat illis. Sicut pacem annuuciatis ore, sic in cordibus vestris pacẽ, & amplius habeatis. Nullus per vos prouocetur ad iram, vel scandalum; sed omnes per mansuetudinem vestram ad pacem, benignitatem, & concordiam prouocentur; Nam ad hæc vocati sumns, vt vulneratos curemus; alligemns confractos; & erroneos reuocemus. Multi.n. videntur nobis esse membra diaboli, qui adhuc discipuli erunt Christi.

De gratifica fratrum inter infideles conuersatione. Cap. 29.

F. in reg an tiqua c. 16. Dicit dominus. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudẽtes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: vnde quicunqne fratrum diuina inspiratione ire inter saracenos, & alios infideles volnerit; vadat de licentia sui ministri, & serui. Ministri vero dent eis licentiam; & non contradicant si viderint eos idoneos ad mittendnm: Nam teuebitur domino reddere rationem, si in hoc, vel alijs indiscretè processerit. Fratres vero, qui vadunt, possunt duobus modis inter eos conuersari.

Vno modo ꝙ non faciant lites, neque contentiones; sed sint subditi omni humanæ creaturæ propter Deum, & confiteantur se esse Christianos.

Alio modo, ꝙ cum viderint placere Deo, annuncient verbum Dei; vt credant in Deum patrem omnipotentem, & filium, & spiritum sanctum creatorem omnium, redemptorem, & saluatorem filium, & vt baptizentur, & efficiantur Christiani; quia nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei. Hæc & alia, quæ placuerint Deo ipsis, & alijs dicere possunt; quia dicit dominus in Euãgelio: Omnis qui confitebitur me coram hominibus: confitebor & ego eum coram patre meo: qui est in cęlis. Et qni erubuerit me, & meos sermones, hunc filius hominis cum venerit in maiestate sua, & patris, & sanctorum erubescet angelorum. Et omnes fratres vbicunque sunt recordentur, ꝙ dederunt se, & relinquerunt corpora sua domino nostro Iesu Christo. Et pro eius amore debent se exponere inimicis tam visibilibus, quam inuisibilibus, quia dicit dominus. Qui perdiderit animani suam propter me; in vitam æternam saluam faciet eam. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, qnoniam ipsorum est regnnm cœlorũ. Si me persecuti sunt; & vos persequentur si aũt persequẽtur vos in vna ciuitate, fugitein aliã. Beati estis cũ vos oderint homines, & cũ separauerint vos, & eiecerint nomẽ vestrũ tanquam malum, & cum dixerint omne malũ aduersum vos mentientes propter me; gaudete in illa die, & exultate, quouiam merces vestra multa est in cœlis: dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hoc non habent quid amplius faciant. Videte ne turbemini. In patientia enim vestra possidebitis animas vestras. Qui autem perseuerauerit vsque iu finem; hic saluus erit.

De religiosa habitatione in Eremitorijs. Cap. 30.

Illi qui volunt religiose stare in Erenuitorijs, sint tres, aut quatuor ad plus. Dno ex ipsis sint matres; & habeant duos filios; vel vnum ad minus. Illi duo teneant vitam Marthę, & alij duo vitam Mariæ Magdalenæ: Illi autem qui tenent vitam Marię, habeant vnũ claustrum, & quilibet habeat locum suum; ita ꝙ neque habitent simul, neqne cnbent, & semper dicant completorinm de die, qnando sol reuertitur ad occasnm, & studeant tenere silentium, & dicant horas suas, & surgant ad matutinum, & primum quærant regnum Dei, & iustitiam eius, & hora congrua dicant primam, & tertiam, & post horam tertiam soluant silentinm, & possint loqui, & ire ad matres suas, & quando placuerit possint petere ab eis eleemosynam propter amorem domini Dei, sicut pauperes pauperculi, & postea dicant sextam, nonam, & vesperas tempore debito, & in claustro vbi morantur, non permittant aliquam personam introire, sed neqne ibi comedant. Et illi fratres, qui sunt matres studeant manere remotè ab omni persona, & per obedientiam sui custodis custodiãt filios

Fr. in admonitionibus suis.

filios ſuos ab omni pſona, vt nemo poſsit eis loqui. Et iſti filij non loquantur cum aliqua perſona, niſi cũ matribus ſuis, & cuſtode ſuo quando placebit ei viſitare ipſos cum benedictione Dei. Filij vero quandoque officium matrum aſſumant; ſicut viciſsitudinaliter pro tempore viſum fuerit eis diſponendum; qui omnia ſupradicta ſtudioſe, & ſolicite ſtudeãt obſeruare.

De lætitia ſpirituali ſemper habenda.
Cap. 31.

F. in leg. anuq. cap. de zelo ipſius.

BEatus Franc. volebar fratres ſuos interius, & exterius lętitiam ſpiritualem habere. Dicebat enim quod ſi ſeruus Dei ſtuduerit habere, & conſeruare lętitiam ſpiritualem, quæ prouenit ex munditia cordis, & acquiritur per deuotionem orationis, demones nihil poſſunt ei nocere dicentes. Ex quo in tribulatione, & proſperitate lętitiam habet ſeruus Dei, non poſſumus inuenire aditum intrãdi ad ipſum, nec ſibi nocere. Sed tunc exultãt demones, quando deuotionem, & lætitiam, quæ prouenit ex munda oratione, & ex alijs operibus virtuoſis, poſſunt extinguere, vel aliqualiter impedire: Nam ſi diabolus in ſeruo Dei poteſt aliquid habere de ſuo, niſi fuerit ſapiens, & ſolicitus delere, & deſtruere illud, quam citius poterit per virtutem ſanctæ orationis, contritionis, confeſsionis, & ſatisfactionis, in breui tempore de vno capillo, facit vnã trabem ſemper aliquid illi adijciendo. Quia ergo fratres mei ex munditia cordis, & puritate orationis continuæ, hæc lætitia ſpiritualis oritur, circa illa duo acquirenda principaliter eſt ſtudendum, vt ipſam lætitiam, quam in me, & in uobis cupio ſummo affectu, & diligo cernere & ſentire, poſitis habere interius, & exterius ad ædificationem proximi, & vituperium inimici. Ad ipſum enim, & ad mẽbra eius oportet contriſtari, ad nos autem lætari ſemper in domino, & gaudere.

Item dicebat B. Fran. quoniam ſcio, quod demones inuident mihi de beneficijs, quæ mihi dominus dedit. Scio etiam, & video quod cũ nocere non poſſunt per me, ſtudent mihi nocere per ſocios meos, ſi vero per me, vel per ſocios meos mihi nocere non poſſunt, cum magna confuſione recedunt, imo quandoque ſi eſſem tentatus, vel accidioſus; conſidero lætitiam ſocij mei, & ſtatum occaſione lætitiæ illius, reuertor de tentatione, & accidia ad interiorem lætitiam, & exteriorem.

Semel reprehendens vnum ex ſocijs triſtem in facie dicebat. Cur oſtendis exterius de tuis offenſis dolorem? Inter te, & Deum habeas hanc triſtitiam, & ora ipſum vt ſuam miſericordiam tibi parcat; & reddat animæ tuæ lætitiam ſalutaris ſui, qua per peccati demeritũ eſt priuata: Coram autem me, & alijs oſtendas ſemper habere lætitiam; nam ſeruo Dei non conuenit coram fratre ſuo, vel alio oſtendere triſtitiam, & faciem turbulentam. Et in admonitionibus. Beatus ille religioſus, qui nõ habet iocunditatem, & lætitiam niſi in ſanctiſſimis eloquijs, & operibus domini, & cum his prouocat homines ad amorem Dei in gaudio, & lætitia. Itẽ veh illi religioſo, qui delectatur in verbis otioſis, & inanibus, & cum his prouocat homines ad riſum.

De generali miniſtro ordinis minorum, & ſocijs eius. Cap. 32.

F. in leg. anuq. cap. de zelo ad religionem.

CVm frater quidam dixiſſet B. Fran. prope finem vitæ ſuæ. Pater tu tranſibis ad dominum; & familia te ſecuta remanebit in valle lachrimarum. Innue nobis aliquem ſi cognoſcis, in quo animus tuus conquieſcat; cui onus generalis miniſtri digne poſsit imponi. Reſpondit B. Fran. induens cuncta verba ſuſpirijs tam magni, & multimodi exercitus ducẽ, tam magni, & dilatati gregis paſtorem fili mi nullum ſufficientem intueor; ſed vnum vobis depingam, in quo reluceat qualis debeat eſſe iſtius familiæ dux, & paſtor. Homo inquit iſte debet eſſe vitæ grauiſsimæ, diſcretionis magnæ, famæ laudabilis, priuatis affectionibus carens; ne dum in parte plus diligit in toto ſcandalum generet. Debet illi orationis ſtudium eſſe amicum; ita tamen quod certas horas animæ ſuæ, & certas gregi ſuo diſtribuat. Nam primo mane debet ſanctiſsimum ſacrificium miſſæ præmittere, & ibidem longa deuotione ſeipſum, & gregem diuinæ protectioni affectuoſius commendare, poſt orationem vero ſeipſum ſtatuat ab omnibus depilãdum, omnibus reſponſurum, omnibus cum charitate, pacientia, & manſuetudine prouiſurum, nõ debet eſſe acceptator perſonarum, ita quod non minus curet de ſimplicibus, & idiotis, quam de ſcientibus, & ſapientibus, cui ſi donum ſcientiæ eſt conceſſum, tamen plus in moribus pietatis, & ſimplicitatis, pacientiæ, & humilitatis imaginem ferat, foueatque virtutes in ſe, & in alijs; atque in practicando eas continue ſe exerceat; ad hæc alios plus exemplo, quod ſermonibus incitando, ſit execrator pecuniæ, quæ noſtræ profeſsionis, & perfectionis eſt præcipua corruptela, & tãquam caput, & exemplar imitandum ob omnibus; nullis inquam loculis abutatur: ſufficiant autem ſibi pro ſe habitus, & libellus; pro alijs vero pennarolus cum calamo, & pugillari, & ſigillum: non ſit aggregatio librorum, nec lectioni multum intentus; ne forte detrahat officio, quod perrogat ſtudio: Conſoletur pie afflictos; cũ ſit vltimum remedium tribulatis, ne ſi apud eum defuerint remedia ſanitatis; deſperationis morbus præualeat in infirmis; vt proteruos flectat ad manſuetudinem; ſeipſum proſternat; & aliquid ſui iuris relaxet, vt animam lucrifaciat. Ad refugos ordinis velut ad oues,

Deſcriptio boni generalis fratrũ minorum.

quæ perinnt viscera pietatis expandat;& nunquam misericordiam neget illis, sciens tentationes illas perualidas; quę ad tantum possunt impellere animam; quas si ipsum permitteret dominus experiri; forte in maius præcipitium laberetur: vellem ipsum tanquam Christi vicarium ab omnibus cum deuotione,& reuerentia honorari; atque sibi ab omnibus, & in omnibus cum omni beneuolētia iuxta eius necessitatem, & status nostri condecentiam prouideri, verumtamen oportet eum non arridere honoribus, neque fauoribus plusquam iniurijs delectari; ita quod propter honores non muttentur eius mores; nisi in melius. Si quando vero propensiori, & meliori cibo indigeret, non in abscon∫o; sed in publico loco assumat, vt alijs tollatur verecundia prouidendi sibi in infirmitatibus, & debilitatibus suis: ad eum maxime pertinet latentes conscientias destinguere,& ex occultis venis eruere veritatem. Omnes accusationes in principio habeat suspectas; donec veritas ex diligenti examinatione incipiat apparere: aures etiam nō præbeat multiloquis, & multiloquos in accusationibus specialiter habeat suspectos; nec faciliter credat eis: Talis denique debet esse, ꝙ propter cupiditatem retinendi honorem; virilem formam iustitię,& ęquitatis, nullatenus inficiat, vel relaxet, ita tamen quod ex nimio rigore nullius anima occidatur,& ex superflua mansuetudine non nascatur torpor, atque ex laxa indulgentia non proueniat dissolutio disciplinę, sicque ab omni timeatur,& ab ipsis timentibus diligatur. Officium autem prelationis semper putet, & sentiat sibi fore potius oneri, quam honori. Vellem itaque eum habere socios prædictos honestate, rigidos aduersus volnptates, fortes in angustijs, & cōpassiuos delinquentibus, habentes ęqualem affectionē ad omnes, nihil de labore suo recipientes; nisi puram corporis necessitatem; & nihil appetentes nisi laudem Dei, ordinis profectum animę proprię meritum, & fratrum omnium perfectam salutem, omnibus conuenienter affabiles;& omnes conuenientes ad eos cum sancta iocunditate recipientes; atque formam,& exemplum obseruantię euangelij iuxta professionem regulę in semetipsis pure, & simpliciter omnibus ostendentes. Ecce inquit talis debet esse generalis minister, & tales socios debe ret habere. Et in regula noua capitulo 8. Vniuersi fratres vnum de fratribus istius religionis teneantur habere generalem ministrum,& seruum totius fraternitatis; cui teneantur firmiter obedire.

Socij generalis,& ministrorum quales debēt esse.

De eis, qui sunt filij Dei sponsi fratres, & matres Christi. Capitulum 33.

Omnes, qui opera Dei (inquit Franciscus in Epistola ad oēs fideles) fecerint, & perseuerauerint usque in finem, requiescet spiritus domini, & faciet in eis habitaculum, & mansionem, & erunt filij patris cęlestis, cuius opera faciunt;& sunt sponsi, & fratres, & matres domini nostri Iesu Christi, sponsi sumus, quando per spiritum sanctum coniungitur fidelis anima. d. nostro Iesu Christo. Fratres sumus, quando facimus volnutatem patris eius. Matres eius sumus, quando portamus eum in corde, & corpore nostro per amorem, & puram,& sinceram conscientiam. Parturimus autem eum per sanctam operarionem; quę lucere debet alijs in exemplum. O quam gloriosum magnum, & sanctum est habere in cœlis patrem. O quàm pulchrum,& admirabile habere in cœlis sponsum. O quàm sanctum, & dilectum beneplacitum,& humile, pacificum, & dulce, amabile, & super omnia desiderabile habere talem fratrem; qui posuit animam suā pro ouibus suis, & orauit pro nobis ad patrē di. Pater, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi in mundo; tui sunt, rogo pro eis; benedic, & santifica eos. Et volo vt vbi ego sum; & illi sint mecum, vt videant claritatem meam in regno tuo.

De fuga nominis magisterij. Cap. 34.

Dicebat humilis imitator Christi Franciscus in legenda antiqua c. de perfectione humilitatis sciens nomen magisterij soli ipsi Christo conuenire, per quem omnia facta sunt opera, quod libenter vellet scire facere omnia, sed nollet esse magister, nec magistri nomine insigniri, ne ex tali nomine contra verbum Christi in euangelio prohibentis, facere videretur, quia melius est esse humilem cum paupercula sua scientia, quam si esset possibile scire facere omnia mirabilia, & magnalia, & pręsumere contra gloriosi magistri humilia documenta, nam nomen magisterij nemini conuenit, nisi d. Iesu Christo, cuius perfecta sunt opera: & mandauit vt nullus super terrā magister vocaretur, nec vocari præsumeret; quia vnus solus, & verus absque defectu in cęlis est magister benedictus Christus; qui est Deus,& homo, & vita, conditor mundi, laudabilis,& gloriosus in sęcula. Amen.

Christi solius perfecta sunt opera,& ipse solus magister.

De non dimittendo satisfacere, si homo potest ante mortem propter parentes, & amicos. Cap. 35.

Omnes illi, qui non sunt in pœnitentia,& non recipiunt corpus,& sanguinem domini nostri Iesu Christi; sed operantur vitia, & peccata,& ambulant post malam concupiscentiam,& mala desideria, & non obseruant quę promiserunt,& seruiunt corporaliter mūdo & carnalibus desiderijs,& curis,& solicitudinibus huius seculi, mente autem seruiunt diabolo; a quo decepti ab eo, cuius filij sunt, cęci sunt; quia lumen verum d. Iesum Christū non vident. Hi sapientiam spiritualem non habēt, quia non habent filium Dei in se, qui est sapientia

F. in Epistola ad omnes fideles.

pientia patris, vident, agnoscunt, sciunt, & faciunt mala; & scienter perdunt animas suas, videte cęci decepti ab inimicis vestris, a carne, à mundo, à diabolo. Corpori dulce est facere peccatum, & amarum Deo seruire, quia omnia mala vitia, & peccata de corde hominis exeunt, & procedunt, sicut dicitur in Euangelio. Et nihil boni habebitis in hoc seculo; neque in futuro, putatis diu possidere vanitates huius seculi, sed decepti estis, quia veniet dies, & hora, quam nescitis, & non cogitatis. Infirmatur corpus, mors appropinquat; veniunt propinqui, & amici dicentes. Dispone tua. Ecce vxor, & filij eius propinqui, & amici fingunt se flere. Et respiciens videt eos flentes, & monetur malo motu; & cogitando intra se dicit eis. Ecce animam, & corpus meū, & omnia mea pono in manibus vestris. Vere iste est homo maledictus; qui confidit, & ponit animam suam, & corpus, & omnia sua in talibus manibus: vnde dicit dominus per prophetam. Maledictus homo, qui confidit in homine. Et statim faciunt venire sacerdotem. Et dicit ei sacerdos. Vis recipere pœnitentiā de omnibus peccatis tuis? Respondet. Volo. Vis satisfacere de male ablatis, idest de his in quibus fraudasti proximum? Respondet. Nō; quia omnia disposui in manibus propinquorum, & amicorum meorum. Et incipit perdere loquelam; & sic moritur ille amara morte. Sed sciant omnes, quod vbicunque, & qualiter cunque homo moriatur in crimine, in peccato sine satisfatione, & potest satisfacere; diabolus accipit animam suam de corpore cum tanta angustia, & tribulatione, quantam nullus scire potest, nisi qui recipit. Et omnia talenta, potestas, scientia, & sapientia; quæ ipse putabat habere auferuntur ab eo; & propinqui, & amici tollunt substantiam eius, & diuidunt. Et postea dicunt. Maledicta sit anima eius, quia plura potuit dare, & acquirere, quā dederit, & acquisierit; vermes vero comedūt corpus, & sic perdit animam, & corpus in hoc breui seculo; & vadit in infernum, ubi cruciabitur sine fine.

Nota.

Quomodo homo cognoscitur quod sit seruus Dei, & quibus. Capitulo 36.

F. in leg. antiqua cap. de perfectione humilitatis.

Dicebat B. Fran. fratribus. Rogaui dominum, vt mihi dignaretur ostendere quā do sum seruus Dei, & quando non: Nam nihil aliud vellem nisi existere seruus Dei. Ipse autem dominus benignissimus sua dignatione respondit mihi. Scruum meum veraciter te esse cognosce, cum sancta cogitas, loqueris, & operaris. Ideo vobis prędicta insinuaui, ut coram uobis possim uerecundari, quando uidebitis me deficere in his omnibus, vel aliquo prædictorum. Et in legenda antiqua. Capitulo de perfectione paupertatis. Execrabatur B. Fran. vestitos triplicibus, & qui præter necessitatem molibus vestibus utebantur in ordine, necessitatem vero, quam non ratio, sed uoluptas ostentat signum extincti spiritus asserebat. Spiritu enim tepido, & paulatim à gratia frigescente, necesse est carnem, & sanguinem, quæ sua sunt quærere: & dicebat. Quid enim restat quando anima caret spiritualibus delitijs, nisi ut caro conuertatur ad suas? Et tunc animalis appetitus necessitatis articulū paliat, tunc sensus carnis conscientiam format, si adest fratri meo vera necessitas, & statim satisfacere properat, quid mercedis accipiet? Accidit ei occasio meriti; sed duplicuisse sibi studiose probauit, ipsas namque indigentias non patienter ferre, nihil aliud est nisi egyptum repetere.

Quæ sit necessitas voluptatis, nō rationis.

Quod seruus Dei non debet timere; Deum non prouidere sibi in oportunitatibus. Cap. 37.

F. in responsione facta D. Papæ in noc. 3. & habetur in leg. maiori par. 3.

Non est timendum, quod fame pereant æterni regis filij, & hæredes, qui ad imaginem regis Christi, spiritus sancti virtutum de paupere matre nati, & ipsi per spiritū paupertatis sunt in religione paupercula generandi. Si enim Rex cœlorum imitatoribus suis regnum promittit æternum, quanto magis illa subministrabit; quæ communiter largitur bonis, & malis? Item in legenda antiqua. Capitulo de perfectione sanctæ humilitatis B. Frā. ad Christum dicebat. De quo viuent fratres mei, qui in siluis habitabunt? Dixit Christus. Ego pascā eos, sicut paui filios Israel de manna in deserto.

De connexione virtutum adinuicem, & de eorum effectu in expulsione vitiorum. Capitulo 38.

F. in admonitionib.

Vbi charitas, & sapientia vera; ibi nec timor, nec ignorantia.

Vbi paupertas cum lætitia; ibi nec cupiditas nec auaritia.

Vbi est quies, & meditatio; ibi nec solicitudo, nec vagatio.

Vbi est timor domini ad custodiendum atriū suum; inimicus non potest habere locum ad ingrediendum.

Vbi est discretio, & misericordia; ibi neque superfluitas, neque deceptio. Nullus homo est penitus in toto mundo, qui possit habere vnā ex virtutibus, nisi prius moriatur: qui vnā habet, omnes habet, & alias non offendit: qui vnam offendit, nullam habet, & omnes offendit. unaquæque autem confundit vitia, & peccata.

Sancta sapientia confundit Sathan, & omnes eius malitias.

Sancta pura simplicitas confundit omnem sapientiam huius mundi, & sapientiam carnis.

Sancta paupertas confundit superbiam, & omnes honores huius mundi, & omnia quæ sunt in mundo.

Sancta charitas confundit omnes diabolicas, & carnales tentationes, & carnales timores. Sancta obedieutia confundit omnes carnales, & proprias voluntates, & carnales amores, & habet mortificare corpus ad obedientiam spiritus; & ad obedientiam fratris sui: & facit hominem sūbditum, & suppositum omnibus hominibus huius mundi, & non tantum hominibns; sed etiam omnibus bestijs, & feris: vt posſint facere de eo quicquid voluerint, quantum eis datum fuerit desuper à domino.

De non dimittendo locum sanctæ Mariæ de Angelis vnquam, & qualiter in eo est conuersandum. Cap. 39.

In leg. antiqua. ca. 5. de zelo ad religioné.

VIdete filij, ne vnquam hunc locum sanctæ Mariæ de Angelis relinquatis, si ab vna parte forte foras expellemini, per aliam reintrate; nam locus iste sanctus est, & habitatio Christi, & virginis Mariæ matris eius. Hic eum pauci essemus; augumentauit nos dominus altiſsimus: hic luce sapientiæ suæ illuminauit animas pauperum suorum: hic igne sui amoris nostras voluntates accendit: hic qui orauerit corde deuoto, quod petierit obtinebit: offendēs grauius punietur; propter quod ò filij, habete hunc locum omni reuerentia, & honore digniſsimum, tanquam vere Dei habitaculum ab ipso, & eius matre singulariter prędilectum, atque ibidem toto corde vestro in voce exultationis, & confesſionis confitemini Deo patri, & eius filio domino Iesu Christo in spiritus sancti vnitate. Item in legenda antiqua. cap. 4. Volo ꝙ iste locus sit semper immediatè sub potestate generalis ministri, & serui, & inde maiorem solicitudinem, & curam habeat prouidendi ibidem de bona, & sancta familia. Clerici eligantur de melioribus, & sanctioribus, & magis honestis fratribus, & qui sciant melius dicere officiū, qni sint in tota religione, vt non solum seculares, sed etiam alij fratres libenter, & cum magna deuotione videant, & audiant eos. De fratribus etiam laicis sanctis hominibus, discretis, humilibus, & honestis eligantur, qui seruiant illis: volo etiam, ꝙ nulla persona, & nullus frater intret in illum locum, nisi generalis minister, & fratres qui seruiunt illis, & ipsi non loquantur cum aliqua persona, nisi cum fratribus, qui seruiunt illis, & cum ministro quando visitaret eos: volo similiter ꝙ fratres laici, qni seruinnt eis, teneantur nunquā dicere eis verba otiosa, vel noua huius seculi, vel quæcunqne alia, quæ non essent vtilia animabus eorum. Et propterea specialiter volo, ꝙ nullus intret in illum locum, vt ipsi melius conseruent pnritatem, & sanctitatem suam, & ꝙ in illo loco nihil penitus fiat, vel dicatur inutiliter; sed ipse locus teneatur purus, & sanctus in hymnis, & laudibus domini. Et cū aliquis istorum fratrum migrauerit ad dominum, volo ꝙ loco ipsius mittatur illuc alius sanctus frater à generali ministro: Nam si alij fratres aliquando declinauerint à puritate, & honestate; volo ꝙ iste locus benedictus sit, & permaneat semper speculum, & bonum exēplum totius religionis; & quoddam candelabrum ante thronum Dei, & beatam virginē semper ardens, & lucens; per quod dominus propitietur defectibus, & culpis omnium fratrum; atque conseruet semper, & protegat hanc religionem, & plantulam suam.

De perfectione humilitatis. (margin note beside "Item in legenda antiqua. cap. 4.")

De quibusdam notabilibus dictis B.F. in diuersis locis à supradictis. Cap. 40.

Theologi sunt honorandi.

OMnes theologos (inquit Franciscus in testamento suo) & qui ministrant nobis sanctiſsima verba diuina, debemus honorare, sicut qni ministrant nobis spiritum, & vitam. Et in legenda maiori. parte. 5. Interrogatus B.F. quomodo vestitu tam tenui posset se ab hyemalis algoris asperitate tueri: respōdit. Si supernæ patriæ flamma per desiderium contingeremur interius; frigus istud exterius facile portaremus. Franciscus in responsione data medico consulenti, vt abstineret à lachrimis, ne perderet oculos corporales, In legenda maiori. parte. 5. Non est (inquit B. Fr.) frater medice ob amorem luminis, quod habemus commune cum muscis, visio lucis æternę repellenda, vel modicum; quia non spiritus propter carnem; sed caro propter spiritum beneficium lucis accepit. Malo siquidem corporalis visus lumen amittere, quàm lachrimas, quibus oculus mundatur interior, vt Deū videre valeat, repressa deuotione spiritus impedire. Et in legenda maiori. parte. 6. Melius iudico eum, qui ponitur in exemplum fugere curias, & humiliter inter humiles in locis cōuersari humilibus, vt sustinens penuriam fortis efficiatur similia sustinendo. Item in legenda maiori. parte. 8. Dum pauperem vides, speculum tibi pręponitur domini, & pauperis matris eius. In infirmis similiter, infirmitates quas assumpsit, considera. Et in legenda antiqua. cap. de perfectione paupertatis. Tantum homo habet de scientia, quantum operatur, & tantum est religiosus bonus orator, quantum ipse operatur: Nam arbor tantum ex fructu cognoscitur. Ibidem. Dicebat B.F. Non fui latro de eleemosynis acquirendo eas, vel eis vtendo vltra neceſsitatem: semper minus accepi, quàm me contingeret, ne alij pauperes defraudarentur portione sua; quia contrarium facere furtum est. Item. Festiuitates domini, & aliorum sanctorum magis honorātur cum inopia, & paupertate, per quam ipsi ingresſi sunt cœlum, quàm cum curiositate, & superfluitate, per quam anima elongatur à cœlo. Item. Curialitas est vna de proprietatibus

Qūo vtenda sit eleemosyna. (margin note beside "Ibidem. Dicebat B.F. Non fui latro de eleemosynis")

tibus domini, qui solem suum, & pluuiam suã, & omnia super iustos, & iniustos curialiter administrat; est enim curialitas soror charitatis extintrix odij, et seruatrix amoris. Et in legenda fratris Thomæ. in cap. de paupertate. Non licet alienum auferre, et pauperibus erogare, peccati pena, non meriti gloria est aliena donare. Et ibidem. cap. de oratione. Pudeat nos in vagationes nugatorias arripi, cũ tempore orationis magnum regem alloquimur. Item in legenda antiqua. cap. de oratione. Asserebat B. F. scientia sui ad scientiam Dei facile peruenturum eum, qui scripturæ intendens humilis non præsumptuosus inquireret. Et in legenda fratris Thomæ. Seruus Dei pro aliquo vt assolet conturbatus; ilico ad orationem debet surgere, et tam diu coram summo patre persistere, donec reddat ei sui salutaris lætitiam. Si enim in mæstitia fecerit moram, adolescet Babilonicum illud, quod tandem nisi per lachrimas expurgetur maximam in corde generabit rubiginem. Nõ sunt reuelanda quæ Deus facit in nobis. Item Famæ pretium dicebat. B. Fr. conscientiæ secretum minuere, longeq; damnosius abuti, quàm carere virtutibus. Dicebat etiam non minorem esse virtutem, quàm quærere parta tueri.

Multa alia dicta à B. F. habentur; sed præfata sufficiant ad ostendendum quomodo ipse sua doctrina generaliter fratres, & alios informauerit, cuius informationes summo debẽt studio disci, amplecti corde, & memoriæ commendari, vtpote dicta à viro sanctitate eximio, qui prius præfata effecit opere, quã loquela prodiderit. Nec iam dicta habuit studendo, seu imitando scolas grammaticorum, dialeticorum, philosophorum, vel sapiẽtum mundanorum, sed per reuelationem Iesu Christi ad pedes crucifixi meditatione assidua diuinitus acquisita.

Hanc doctrinam (vt superiora demonstrant) non abhorruit fœlix Bernardus de Quintaualle, qui omnia eius verbo pauperibus tribuit.

Non Egidius Asisinas.

Non miles Angelus.

Non simplex Siluester.

Non insignis Ruffinus, ac alij; qui mundo abrenunciantes post Franciscum totis viribus incessere.

Non cœlica virgo Clara, cuius verbis sponso cœlesti nupsit, ac prædicatione Iesum fari dũ audit ab eo, deinceps nihil oneris ad ferendũ fuit ei domini iugum.

Istam doctrinam pauperis patris. F. laudabilem reddiderunt Imperatores, & reges, duces, comites, barones, & nobiles, qui post Frãciscum iere, eidem se moribus habitu conformando, & vita.

Hanc vitam Christus reddidit celebrem miraculorum fulgoribus, sanctis virtutibus, ac inspirationibus multimodis cordibus fidelium ad prosequendum. F. implantatis.

Hæc salubris est doctrina ab errore repulsa, sacris eloquijs confirmata, & oraculis inspirata diuinis.

Hanc teneamus diligenter, prosequamur iuste, vt tandem eius suffragantibus meritis ad veram doctrinam, & lucem Christum perueniamus. Sic ergo prælibatis apparet declarata. 2. pars istius. 12. conformitatis, videlicet, Franciscus referator. Ad laudem domini nostri Iesu Christi, qui S. F. sibi placuit conformare tam in ista. 12. quàm in præcedentibus alijs cõformitatibus. Et quia huiusmodi opus administratione diuina, vltra quam credidi stilo prolixo est disertum: ne prolixitas operis præsertim si totum residuum sub vna parte, libro, & volumine poneretur, tædium generet perlegenti: huic primę parti, & libro imponendo finem, ad secundum librum procedo.

Explicit primus liber primorum. 12. fructuum, & conformitatum vitæ Beati Francisci ad vitam domini nostri Iesu Christi.

✠

INCIPIT LIBER SECVNDVS de 12. alijs fructibus, & conformitatibus vitę. B. F. ad vitam domini nostri Iesu Christi, quorum primus, & in ordine tertiusdecimus est.

1	*Iesus signis mirificus*	*Franciscus diuulgatur.*
2	*Iesus pastor solicitus*	*Franciscus animatur.*
3	*Iesus stella clarificus*	*Franciscus subleuatur.*
4	*Iesus inops, & modicus*	*Franciscus fœderatur.*
5	*Iesus submissus omnibus*	*Franciscus minoratur.*
6	*Iesus propheta lucidus*	*Franciscus radiatur.*
7	*Iesus vacans laboribus*	*Franciscus imitatur.*
8	*Iesus dans pacẽ flatibus*	*Franciscus solidatur.*
9	*Iesu Demon expellitur*	*Franciscus effugator.*
10	*Iesus aqua conuertitur*	*Franciscus commutator.*
11	*Iesus orans inspicitur*	*Franciscus exorator.*
12	*Iesu turba reficitur*	*Franciscus Ministrator.*
13	*Iesus vita spectabilis*	*Franciscus operator.*
14	*Iesus candor signabilis*	*Franciscus indagator.*
15	*Iesus Rex venerabilis*	*Franciscus excitator.*
16	*Iesus Dux formidabilis*	*Franciscus delectator.*

PRIMVS FRVCTVS, ET CONformitas huius secundi libri, & in ordine tertiusdecimus est. Iesus signis mirificus. Franciscus diuulgatur. Expositio primæ partis. s. Iesus signis mirificus.

POSTQVAM libro præcedẽti de 12. conformitatibus B. Fr. ad dominum Iesum Christum digestum est, in quibus apparuit, & prequisio ipsius. B. Fr. à prophetis, & alijs, ac demonstratio eiusdem facta populis, & per se, atque fratres vita, & doctrina; restat consequenter de 16. alijs conformitatibus in hoc secundo libro tractare; in quibus nitet qualibus virtutibus prefulsit ipse Christus, & conformiter sua gratia ipse B. pater F. ac non solum virtutibus interioribus claruit, sed etiã exterioribus signis; prout prima conformitas, & fructus huius secundi libri referat, quæ est in ordine 13. conformitas di. Iesus signis mirificus, Franciscus diuulgatur: & more expositionis precedentium conformitatum, primo exponam primam partem. s. Iesus signis mirificus, demum secundam partem. s. Franciscus diuulgatur. Et pro euidẽtia primę partis. s. suæ expositionis est aduertendum; ꝙ prout patet experientia, & dicto Saluatoris claret: homines potius vitam attendere deberent, quàm signa; & virtutes, quam miracula. Sola miracula sine vita sancta, & perfecta virtutibus, & alijs nihil valent ad beatitudinem consequendam, dñte Christo. Matth. 7. Multi dicent mihi in illa die: domine nõne in nomine tuo propheauimus, & signa multa fecimus? Et ego respondebo eis, nescio vos, & Lu. 10. dixit Iesus Apostolis gaudentibus de hoc. In hoc nolite gaudere; quia spiritus vobis subijciuntur; sed potius gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cęlis. Dabunt etiam tempore Antichristi pseudo prophetæ signa magna, & prodigia. Matth. 24. & tamen erũt de numero damnatorum, & ideo. B. Grego. 20. moralium exponens verbum præfatum. Mat. 7. domine nõne in nomine tuo prophetauimus &c. inquit. Qua sententia quid datur intelligi, nisi in hominibus charitatis humilitas, non vt debeant virtutum signa venerari, probatio quippe, non est signa facere; sed vnũ quemque vt seipsum diligere, de Deo vera cognoscere, de proximo vero meliora, quàm de se ipso sentire. Veros. n. Dei famulos non miracula, sed sola charitas probat: Quibus Bea. Gregorij, ac Saluatoris verbis apparet, ꝙ signa facere parum sine alijs valet; & consequẽter potius ad vitam sanctam esset respiciendum, quàm ad signa. Sed quia homines oppositum faciunt, vtpote sensuales potius, quã intellectuales, ideo dominus ram in veteri testamento, quàm in nouo voluit, & permisit miracula fieri; & saluatorem etiam nostram miracula egisse, & sancta Euangelia attestantur. Et prima pars huius. 13. conformitatis declarat di. Iesus signis mirificus. Et pro horum euidentia sunt aliqua inquirenda, & videnda.

Matth. 7. Sine sancta vita nil valẽt sola Miracula ad consequendam beatitudinem. Luce 10. Matth. 24.

Primum est, an Christum decuerit facere miracula.

Secundum est, quæ differentia ponitur inter operationem Christi miraculorum, & aliorũ.

Tertium, Si vera fuere, vt nullo modo possent de falsitate inficiari.

Quartum, Si miraculis deitas eius potest cõprobari; Quibus quatuor visis, & præmissis: de ipsis miraculis erit succinctè videndum quę fuere.

Ad primum dubium, quo quæritur an.s. Christus miracula facere debuerit. Respondetur, ꝙ sic. patet; quia de facto fecit,quare, & decuit. Sed aliter ostendendo istam decentiam dicitur,ꝙ fuit congruum Christum talia exercere.

Primo ad ostendendum suæ personæ dignitatem,& excellentiam: Nam cum in veteri testamento plures signa fecerint; immo verius loquendo Deus per ipsos; vbi Christus signa, & miracula non fecisset, inferior eis dictus fuisset. Quare vt se non ostenderet eis inferiorem,immo excellentiorem,& maiorem, miracula decuit exhibere.

Secundo ad suæ vitæ autenticam demonstrationem; Licet enim vt dictum est per Gregorium,miracula sanctum non faciant; cū alijs tamen factum indicant, & ostendunt: quare ad suæ vitæ autenticam demonstrationem,sicut in alijs extitit sanctis; sic & in Christo fieri decuit.

Tertio ad suæ doctrinæ veridicam protestationem: In cuius signum dicebat ipse saluator. Io. 10. Si mihi non vultis credere operibus credite. Ioan. 10.

Quarto vt patris, & sui omnimoda declararet æqualitatem, & ipsius in patre mansioné. Io.5.di. pater in me manens ipse facit opera, & pater meus vsque modo operatur, & ego operor. Ioan. 5.

Quinto ad mundi conuersionem, cum enim mundus in eum credere deberet, signa fieri decebat: Ratio,quia iudæi signa quærunt,sic etiam gentiles. Hinc est ꝙ dnminus ad prædicandum Apostolos dirigens,& discipulos miracula faciendi tribuit potestatem. Matth. 10. Luc 9. & Mar. vlt. & Io. 2. dicitur ꝙ multi crediderunt in nomiue eius videntes signa, quæ faciebat. Matth. 10. Lucæ 9. Mar. vlt. Ioan. 2. Matth. 11.

Sexto ad fidei confirmationem, & credulitatem. Matth. 11. dicite Ioanni quæ audistis, & vidistis,& glo. super illud Psal. Confitebor tibi domine in toto corde meo &c.di.miracula per Christum facta ad fidei valent credulitatem, & confirmationem.

Septimo ad suæ deitatis dilucidationem, de quo statim dicetur. Multæ aliæ congruentiæ possunt adduci, sed præfatæ sufficiant;quibus patet, ꝙ decens fuit dominum Iesum Christū miracula operari, & sic patet breuiter ad primum,quod erat videndum.

Ad secūdum de differentia miraculorū Christi ad alios est sciendum, ꝙ huius quæsiti declaratio à primo dependet, tamen potest dici, ꝙ differentia præcipua est: quia Christus agebat virtute propria.s. diuina. Alij vero agunt non virtute propria,sed alterius.s.Dei. Deo soli propriè competit facere miracula; creaturæ vero impropriè,accipiendo miraculum non propriè, sed pro mito, vel mirabili. Christus vt Deus virtute propria agit miracula; vt etiam homo verus miracula facit; quia Dei potentia per communicationem essentialem,& formalem esse diuini est communicata sibi; quod nulli alteri est à Deo factum.

Sic ergo, quia miracula alij,siue aliæ creaturæ non faciunt propriè accipiendo miraculū, vt dicit Augu. de vtilitate credendi. Miraculum est opus arduum,& insolitum supra spē, & facultatem admirantis,sed solus Deus &c. patet ergo breuiter ad secūdum hoc quæsitū. Diffinitio quid sit miraculum, & sanctos facere miracula qd sit.

Et si dicatur sancti dicuntur facere miracula. Respondetur, ꝙ pro tanto dicuntur facere miracula; quia Deus eorum precibus ad faciendum miracula mouetur.

Et si dicatur in scriptura diuina inuenitur, ꝙ non solum boni,sed & mali signa,& miracula faciunt: Respondetur, ꝙ nomine miraculi dicitur mirabile,nec simpliciter: Sed quia vel diuina actione fit precibus; vel subtilitate in genij actiua passiuis coniungendo: efficiunt in breui ꝙ natura in magno exercuisset tempore, & sic magi fecerunt. Exo. 7. draconem, & ranas virtute demonum. Exo. 7.

Et si dicatur de miraculis Antichristi. Respō det Apostolus 2. Thes. 2. quòd mendatia erūt. Ad tertium patet iam responsio, quòd Christi miracula fuerunt verissima, vtpote ab eo, qui solus potest facere: Cui natura omnis in summa est obedientia,& subiectione;non apparenter solum,sed realiter,& existenter; nō ad gloriam capiendam humanam; sed potius diuinam. Io. 8. Ego gloriam meam non quæro,sed eius,qui misit me. Ad finem debitum, quia vt credatur verus Deus, ipso dicente. Io. 10. Si mihi nō vultis credere,operibus credite. Ac potius ad finem spiritualem,quā corporalem: Nam miracula.d. saluatoris, & in veritate debent credi facta, & per misterium aliud significare,vt di. bea. Gregorius, ac neminem curauit corporaliter, quē non curauerit totaliter,& internaliter, vt ait. B. Ieronymus: nam totum hominem saluum faciebat. Ioan. 7. Ioan. 8. Ioan. 10. Ioan. 7.

Et quia præfatorum dubiorum intelligentia ex declaratione quarti dependet,nūc ad quartum dubium respondetur, ꝙ Christi miraculis cum alijs concurrentibus Deitas ipsius est declarata, & sic esse declaratur si attendatur. Primo modus.s.miracula faciendi, quia non supplicatiuè more aliorum; sed imperatiuè resuscitando iuuenem in porta ciuitatis Naim. Lu. 7. dicit. Adolescens tibi dico, surge. Sic etiam in suscitatione puellę. Lucæ 7.

Et si dicatur in suscitatione Lazari gratias egit Deo patri. Respondetur ꝙ aliud est gratias referre; & aliud suffragium impetrare. Primum non præsupponit secundum; sed ecō uerso. Item quare Christus gratias egerit habetur ibidem. Io. 11. di. Ego enim sciebam, ꝙ semper Ioan. 11.

ſemper me audis; ſed propter populum circunſtantem dixi, vt credant; quia tu me miſiſti. Sic etiam quando ſatiauit tot milia hominium, non petijt ſuffragium, ſed dat Deo patri gratias.

Et ſi dicatur Chriſtus orauit: conceditur, nõ ad petendum ſuffragium, ſed ad dandum exẽplum, vt dicit Beda. Secundo potentia, & virtus. teſte enim Ariſt. in lib. de ſecretis ſecretorum ad Alexan. parte. 3. c. 1. recitando verba Hermogenis patris philoſophorum di. Operator miraculorum vnus, & ſolus eſt Deus; a quo deſcendit omnis operatio mirabilis. Id ipſum tenent doctores ſacri. Aug. de vtilitate credendi deſcribendo quid eſt miraculum, & 3. de trini. Anſel. de conceptu virginali. virtus ergo diuina, & ſola facit miracula. Quod vero ſola virtute diuina Chriſtus miracula egerit: patet ex pluribus.

Lucæ 6. Primo, quia vt dicitur. Lu 6. virtus de illo exibat & ſanabat omnes. Cirillus non virtutem alienam accipiebat, ſed propria vtebatur. Et
Math. 8. ſuper illud. Mat. 8. Spiritus eijciebat verbo; & omnes male habentes curauit verbo breui, vt dicit Chriſ. alias Euangeliſta pelagus ineffabile miraculorũ à Chriſto factorum expreſſit. Secundo quia patrocinium (vt dictum eſt) nõ
Lucæ 6. depoſcebat; ſed verbo, vel tactu curabat. Lu. 6. Quotquot autem eum tangebãt, ſalui fiebãt. Tertio quia non vnum, vel duo miracula facit; ſed innumera vt patebit.

Quarto quia ſui nominis inuocatione alij fa-
Lucæ 9. & 10. ciebant miracula; ſicut patet. Luc. 9. & 10. & Matth. 10. Sic igitur quatuor his patet, ꝙ diuina virtute miracula peregit; & ſic virtute, & potentia omnipotenti ſua.

Tertio apparet ſi penſetur ſpecies miraculorum; quia non vnius ſpeciei, ſed diuerſarum, quę opera eſſe non poſſunt, niſi à ſolo Deo, ſicut eſt incarnatio, & carnis aſſumptio, ortus ex virgine, ſacramentum Euchariſtiæ, reſurre-
Ioan. 15. ctio, & ſic de alijs. Et ideo dicebat. Io. 15. Si opera non feciſſem, quæ nemo alius fecit, excuſationem haberent de peccato ſuo &c.

Quarto ſi attendantur prophetata, nam cum per prophetas Deitas Chriſti, & eius humani-
Iſa. 11. tas fuerit declarata, vt patet per Iſa. c. 11. puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & ſequitur. vocabitur nomen eius admirabilis cõ-
Ierem. 23. ſiliarius, Deus fortis &c. per Iere. c. 23. Ecce dies veniunt dicit dominus, & ſuſcitabo Dauid germen iuſtum: Ecce humanitas, & ſequitur: Et vocabunt eum dominus iuſtus noſter, in hębreo habetur nomen Dei tetragramma-
Miche. 5. ton. Per Micheam. c. 5. Tu Bethleem &c. Per
Agei. 2. Aggeum. c. 2. Ego mouebo cœlum & terram
Dauid. &c. per Dauid. Dixit dominus. do. meo &c. Et Pſal. Deus iudicium tuum regi da &c. Per
Zacha. 9. Zachariam cap. 9. Exulta ſatis filia Syon &c.
Baruch. 3. Per Baruch. c. 3. Hic eſt Deus noſter &c. Per

Malachiam. cap. 3. Ecce ego mitto Angelum Malach. 3
meum, & ſic de alijs prophetis. Modo cum incarnationem Dei fiendam, & factam ſancti prophetæ prædixerunt, conſequenter fienda miracula, vt patet per Iſra. c. 35. di. Lætabitur de- Iſa. 35.
ſerta &c. ſequitur de Virgine Maria ipſum pariente. Germinans germinabit ſicut liliũ &c. Gloria libani data eſt ei &c. ſequitur. Ipſi videbunt gloriam domini, & decorem Dei noſtri, & ſequitur ei. Tũc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum &c. & cap.
29. etiam di. Iſa. & audient in illa die ſurdi Iſa. 29.
verba libri huius, et de tenebris, et caligine oculi cęcorum videbunt, & addent mites in domino lętitiam &c. & ſic de alijs prophetis. Sequitur ꝙ miracula à Chriſto facta ſecũdum prophetata principaliter fiebant, et facta ſunt ad eius deitatem comprobandam, & declarandam. (De miraculis Chriſti, & ad quid principaliter fiebant.) Hoc ipſum aſtruitur per prophetiſſam gẽtilem Sibillam; quę in lib. ſuo de 9. ſolibus viſis. Ratione ſimul à centum Senatoribus; et exponendo per nouem ſoles nouẽ generationes. ſic dicit de 4. ſole, vbi præmittendo Chriſti ortum, & deitatem ſubdit de miraculis ab ſpo fiendis di. Quartus ſol, quarta generatio eſt. Erunt homines quod verũ eſt abnegantes; & in diebus illis exurget mulier de ſtirpe iudeorum nomine Maria, habẽs ſponſum nomine Ioſeph; et procreabitur (Prophetia dignissima Sibillæ.) ex ea ſine commixtione viri de ſpiritu ſancto filius Dei nomine Ieſus, & ipſa erit virgo ante partum, et poſt partum erit virgo; qui vero (Virgo M. cuius ſtirpis fuerit.) ex ea naſcetur, erit verus homo, & verus Deus, ſicut omnes prophetę prædicauerunt. Et adimplebit legem hębreorum; et adiunget ſua propria inſimul, & permanebit eius regnum in ſecula ſeculorum. Ecce de eius Deitate, et humanitate pręmiſit. Subdit de miraculis di. Naſcẽte eo exercitus angelorum à dextris, & à ſiniſtris erunt di. Gloria in excelſis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis, veniet nanque vox ſuper eum di. hic eſt filius meus dilectus ipſum audite; et ſequitur. Erãt ibi ex ſacerdotibus hæbreorum; qui audientes hoc verba indignati dixerunt ad eam. Iſta terribilia verba ſunt, ſileat hęc regina. Reſpõdens ſibilla dixit eis. O iudęi neceſſe eſt iſta fieri, ſed vos non credetis in eum. dixeruntq; nos non credimus; quia verbum, & teſtamentum dedit Deus patribus noſtris, & non auferet miſericordiam ſuam à nobis. Reſpondit eis iterum. Deus cœli generaturus eſt ſibi filium vt ſcriptum eſt; qui ſimilis erit patri ſuo, & poſtea vt infans per ætates creſcet, et inſurgent in eum reges, & principes terrę. In diebus illis erit Cæſari Auguſto celebre nomen, & regnabit in Roma, et ſubijciet omnem terram ſibi. Non multi, vel non pauci, non tres, neque duo ſunt Dij, ſed vnus Deus ſolus, et immenſus, qui fecit cœlum, ſolem, ſtellas, &

lunam,

lunam, frugiferamque terram, et vndas, siue mare; qui autem illum honorant vitam æternam hæreditabunt, perpetuumque ipsis hære ditabunt paradisum, siue amænissimum hortum, mortuorum vero resurrectio erit, & claudorum cursus velocissimus erit, surdi audiet, & cęci videbunt, loquentur non loquentes; & de panibus quinque, & duobus piscibus mari nis multa millia hominum saturabuntur, & colligent reliquias fragmentorum, & 12. cophinos inde replebunt; in spē populorum veritatem docebit, ventos compescet verbo, mareq; furens sedabit pedibus mare calcans, ambulansq; super vndas, infirmitatem hominibus soluet, surgere faciet mortuos, repellens multus dolores, & de pane vno, seu vino satu ratio erit viuorum. Sed cum hæc omnia fuerint perfecta, quæ dixi, in ipso resoluetur omnis fęx, & in manus ipsorum postea veniet, Post hic conuenient sacerdotes hæbreorum contra Iesum; quia multa signa faciet, & cōprehendent eum, dabunt autem Deo alapas infectis manibus, & impuro ore in ipsum spuent venenatos sputos. Dabit vero ad verbera simpliciter sanctum dorsum, & colaphos accipiens tacebit; ne quis agnoscat quod verbum, vel vnde venit, Inferis loquetur, & corona spinea coronabitur. Ad cibum autem fel, ad sitim ei acetum dabunt, & suspendent eum in ligno, & occident. Ipsa enim insipiens tuū Deum non intellexisti ludentem mortalium sensibus, sed spinis coronasti, & horridum fel miscuisti. Templi vero velum scindetur medium, & media die nox erit tenebrosa in tribus horis, vel secundum aliam litteram, dies erit tenebrosus per tres horas, & sortem mortis sumet tribus diebus somno suscepto. Et tunc ab inferis regressus ad lucem veniet. Primus resurrectionis principium mortalibus ostendet; quia die tertia resurget, & ostēdet se discipulis suis. Et ipsis videntibus ascendet in cœlum; & regni eius non erit finis. Dicens me insanam, & mendacem Sibillam, cum aūt facta fuerint, tunc demum reminiscētur mei, & nullus postea me dicet insanā, sed Dei magam. Hæc Sibilla. De huius Sibillæ versibus facit mentionem beatus Augu. quæ de futuro, & finali iudicio, & de gloria beatorum ꝓ phetauit; & de pœnis dānatorum, & hoc lib. 19. de ciu. Dei. Pręfatis ergo dictis huius Sibillæ apparet, ꝙ signa erant per Iesum fienda in testimonium suæ diuinitatis.

Quinto, hoc apparet si attendatur, ꝙ in Christi nomine miracula facta sunt, & fiunt, vt patet Luc. 10. & in actibus Apostolorum per totum. Quo sequitur, ꝙ si fiunt in Christi nomine miracula, & non possunt fieri nisi à Deo; ꝙ ipsa attestantur Christi diuinitatem. Lucæ 10.

Sexto ostendit hæc vita ipsius saluatoris, quæ fuit sanctissima, vtpote sanctus sanctorum, vt dicit Dan. & super quem requiescit spiritus sapientiæ, intellectus, consilij, fortitudinis, scientiæ, pietatis, & spiritus timoris domini per Isa. 11. Id ipsum saraceni omnes asserunt Christum sanctissimum fuisse; quare & vera eius miracula, nec virtute diaboli, quia non potest, sed virtute Dei, qui est omnipotens facta sunt. Sic ergo patet breuiter ad quartū. Isa. 11.

Quibus præmissis, & visis vt necessarijs ad sequentia declaranda. Est videndum nunc consequenter quæ, & qualia fuerunt domini Iesu miracula; quia prima pars huius conformitatis dicit, ꝙ Christus fuit signis mirificus, & sue eintē miracula recitando. Stupenda miracula Christi, & quæ, & qualia fuere.

Miraculum stupendum & primum ęst Iesu incarnatio, de quo prędixerat. Ierem. c. 31. Nouum faciet dominus super terram, fœmina circumdabit virum: & Isa. c. vlt. Quis audiuit vnquam tale, aut quis vidit huic simile &c. Et quam fuerit hoc nouum, & insolitum mirum, ac stupendum; quia conformitate. 3. primi libri. parte. 1. eiusdem conformitatis dictum est multum; ad pñs aliter non discutio. hoc tamen fuit stupendum; quia nunquā prius factum; est insuper à solo Deo factum. Et ꝙ homo sit Deus factus, hoc omnia mira transcendit. Ierem. 31. Isa. vlt.

Secundum est. B Mariæ fœcundatio; quia sine, virili semine grauidata, & ab omni corruptione præseruata. Quod signum prædixerat. Isa. 7. dabit vobis ipse dominus signum; ecce virgo concipiet &c. Isa. 7.

Tertium est Iesu à Virgine sine virginitatis detrimento egresio, ortus, & natiuitas. hoc est signum, & prodigium simul in cælo sursum, idest Dei filio, & in terra deorsum, vt prædixerat Ioel. c. 3. s. in virgine Maria, quæ terra dedit fructum suum. s. Iesum benedictum filiū suum sine corruptione generando. Ioel. 3.

Quartum est. Ioan. Bapt. in vtero matris existenti visitati à Christo in Mariæ ventre manente exultatio, de quo etiam dictum est in conformitate 3. Nunquam hoc fuit visum, vt puer nundum natus mundo, & si in vtero gaudio perfusus exultaret, nec mitū agnoscendo suū dominum incarnatum.

Quintum miraculum est Ioseph de Mariæ integritate certificatio, non humano, sed diuino oraculo; hoc enim inter mira debet diuina poni, quia nec prius auditum, quod tale testimonium de matre, & filio exhiberetur à Deo per Angelum.

Sextum luminis, & diuinæ lucis in Christi ortu diffusio iuxta vaticinium. Isa cap. 11. Claritas enim Dei circunfulsit pastores, & alios. Luc. 2. Isa. 11. Lucæ 2.

Septimum angeli ad pastores mira allocutio di. Luc. 2. Nolite timere, ecce annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo &c. Luc. 2.

Octauum est angelorum visibiliter apparentium Christo nato Dei glorificatio, & collaudatio di. Luc. 11. Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis; quæ laus Deo reddita est in nullius ortu, nisi domini Iesu. Lucæ 2.

Nonum miraculū est stellæ magis apparitio, quod miraculum solius Dei est; quia stella à Deo creata, & mirabilia peregit, vt dictum est conformitate 3. primi libri parte 1.

Decimum miraculum est Magorū adoratio, qui cum essent pagani, & gentiles, ipsum vt verum Deum præ omnibus alijs adorarunt.

Vndecimum Simeonis, & viduæ Annæ declamatio, & testificatio de ipso Iesu, Deū, & mundi redemptorem ipsūm proclamantes.

Duodecimū est ipsius Iesu dū duodecim esset annorū a matre, & Ioseph ī tēplo in medio doctorū repertio, ꝙ mira pādit de diuinitate Iesu ætate, & sapientia eius pensatis cum alijs.

Tertium decimum est multorum mirorum à Christo in sua pueritia factorum; quæ & si in sacro Euangelio non ponantur; in libro tamē de infantia saluatoris ponuntur; quæ bene discutienti astruunt Christum verum hominem, & Deum esse.

Quartumdecimum miraculum est super Christum baptizatum. Matth. 4. cœli apertio; spiritus sancti in specie columbæ super Christum descensio, & vocis paternæ infonatio di. eum filium suum in quo bene complacuit; quo nihil clarius ad comprobandum diuinitatem d. Iesu. Matth. 4.

Quintumdecimum est per dies 40 sine vllo cibo, & potu in deserto permansio. Matth. 4. hoc miraculum fuit magnum. Et si dicatur. Moyses fuit in monte cum domino 40. diebus & 40. noctibus. Exo. 24 Elias ambulauit in fortitudine cibi sibi dati ab angelo 40. diebus. Quod horum fuit maius miraculum? Respondetur quod Christi ratio, quia Moyses semper fuit quodammodo in gloria, & sic supra vires eleuatus humanas, vt patet Exo. 24. Elias vero virtute cibi præassumpti tanto tempore stetit. Christus verò gloriam præsolito in hoc ieiunio in portionem inferiorem nō refudit, & suæ gloriæ dulcedinem: Nec accepisse cibū ante deserti ingressum legitur. Insuper de comedendo nec Moyses, nec Elias fuit tentatus, sed Christus, quare hoc miraculū maius fuit, quàm illud. Nota. Matth. 4. Exo. 24. Exo. 24.

Sextumdecimum est Apostolorum ad sui discipulatum assumptio, & vocatio, qui verbo à Christo prolato statim omnia reliquerunt, & aliqui non solum bona fortunæ, sed etiam naturæ, sicut Ioannes, & Iacobus patrem, & matrem: hoc extitit miraculum singulare, & diuinum, & Dei solius virtute, qui cor mutat vt liber.

Decimumseptimum miraculum est aquæ in vinum mutatio. Io. 2. de quo dicit ipse. Ioan. quod fuit primum signum factum à domino, quo manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius: Nam subita creaturæ mutatio arguit Dei potentiam, prout dicit Ambrosius. Ioan. 2.

Decimum octauum miraculum est à templo bis vendentium, & ementium, & aliorum eiectio. Ioan. 2. & Matth. 21. hoc miraculum B Ieronimus inter magna computat miracula saluatoris vt enim dicit super Matth. Inter omnia signa, quæ fecit Iesus, hoc uidetur mirabilius; quod vnus homo scribis, & pharisæis contra se seuientibus, & videntibus lucra sua destrui, potuit ad vnius flagelli verbera; tantam eiicere multitudinem, mensasque subuertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus non fecisset exercitus: Igneum enim quoddam, atque sidereum radiabat ex oculis eius, & Deitatis maiestas relucebat in facie. hoc Ieronimus. Ioan. 2. Matth. 21.

Decimum nonum miraculum est de manibus ciuium suorum præcipitare volentium euasio. Luc. 4. Quo ostendit se de subiecta creatura posse facere quodlibet; & cogitationes malorum contra Deum nihil valere, & Deum esse insuperabilis virtutis, sapientiæ, & potestatis. Lucæ 4.

Vigesimum miraculum est leprosi, & aliorum leprosorum verbo, & tactu mundatio. Matth. 8. Mar. 1. Luc. 5. de alijs leprosis curatis. Luc. 17. leprosos Iesus tetigit, quos imperio curauit di. volo mundare, non vt indigeret tactu talium in curando; sed vt tales tangere, & eis seruire non dedignaremur. Matth. 8. Mar. 1. Lu. 5. & 17

Vigesimum primum est serui Centurionis absentis curatio. Mat. 8. & Luc. 5. vbi tam ex verbis Centurionis, quàm virtute Christi ostensa; à Deo esse hoc miraculum indicauit. Matth. 8. Luc. 5.

Vigesimum secundum miraculum est socrus Petri subita à febribus, quas maximas patiebatur eleuatio, & liberatio Matth. 8. Mar. 1. & Luc. 7. imperando febri, liberata est. Matth. 8. Mar. 1. Lucæ 7.

Vigesimumtertium est à Demonibus obsessorum ereptio, & saluatio Matth. 8. Mar. 2. Luc. 7. & de alijs pluribus demoniacis in alijs locis Euangelij habetur; & quot fuerint demones patuit in porcis subintratis; quos exeundo ab hominibus intrantes necauerunt. Et quód Dei solius virtute hoc perageretur, Christus ipse disputans contra iudeos Matth. 12. & Lu. 11. ostendit. Matth. 8. Mar. 2. Lucæ 7. Matth. 12. Lucæ 11.

Vigesimum quartum miraculum est paralitici erectio solo verbo Matth. 9. & Luc. 5. cui vt Deus primo peccata, secundo curationem indulsit, & sanationem. Matth. 9. Mar. 2. Lucæ 5.

Vigesimum quintum miraculum est hidropici sanatio Luc. 14. quem apprehensum sanauit, & dimisit. Lucæ 14.

Vigesimum sextum est filiæ principis suscitatio Mat. 9. Mar. 5. & Luc. 8. cuius tenendo manum, Matth. 9. Mar. 5. Lucæ 8.

nũ, & dicendo vt ſurgeret à mortuis, ſurrexit.
Vigeſimum ſeptimum eſt Emoroiſſæ à ſangui
nis fluxu Chriſti fimbriam tangendo veſtimen
Matth. 9. ri ſaluatio Matth. 9. Mar. 5. & Luc. 8.
Mar. 5. Luc. 8. Vigeſimum octauum eſt filij viduæ à mortuis
Luc. 7. reuocatio; cui imperando vt ſurgeret Luc. 7.
ſtatim à mortuis reſurrexit.
Vigeſimumnonum eſt poteſtatis operandi mi
racula Apoſtolis, & diſcipulis traditio, & col-
Matth. 10. latio Matth. 10. & Luc. 9. vbi aſtruit poteſtatē
Luc. 9. diuinam in concedendo alijs, vt miracula va-
lerent exercere.
Trigeſimum miraculum eſt filij Reguli febre
incipientis mori Ieſu abſente ſolo verbo ſana
Ioan. 4. tio. Ioan. 4.
Trigeſimum primum miraculum diſcipulorũ
ne a maris agitatione ſubmergerentur, popu-
Matth. 8. lis liberatio Mat. 8. Mar. 1. Luc. 8.
Mar. 1. Trigeſimum ſecundum miraculum eſt Chriſti
Luc. 8. ſuper aquas deambulantis libera inceſsio Mat
Matth. 14. th. 14. & Mar. 6.
Mar. 6. Trigeſimum tertium eſt Petri Chriſti iuſſu ſu-
per aquas deambulantis, & demum titubantis
in periculo ſubmerſionis poſiti à Chriſto ſub-
Matth. 14. leuatio Matth. 14.
Trigeſimum quartum miraculum eſt cæci à na
tiuitate ad lumen deductio, & plurium aliorũ
Ioan. 8. vt habetur de primo Ioan. 8. & de aliis habe-
Matth. 9. tur Matth. 9. 12. & Luc. 18.
Matth. 12. Luc. 18. Trigeſimumquintum miraculum hominis mu
Matth. 9. ti, & demoniaci curatio Matth. 9. & de alio
Matth. 12. Matth. 12.
Trigeſimum ſextum miraculum eſt hominis
habentis manum aridam ad Ieſu præceptum
Matth. 12. extenſio, & operatio Mat. 12. Mar. 2. Luc. 6.
Mar. 2. Trigeſimum ſeptimum miraculum eſt bina vi-
Luc. 6. ce de paucis panibus ſaturatio multorum mi-
Matth. 14. lium hominum Matth. 14. & 15. Mar. 6. Luc. 9.
Matth. 15. & Ioan. 6.
Mar. 6. Luc. 9. Trigeſimumoctauum eſt filię Cananeę à demo
Ioan. 6. nio oppreſſæ liberatio Mat. 15. Mar. 7.
Matth. 15. Trigeſimumnonũ miraculum eſt ſurdi, & mu-
Mar. 7. ti à domino ſubita curatio Mar. 7.
Mar. 7. Quadrageſimum miraculum eſt lunatici à de-
Matth. 17. monio oppreſsi ſanitatis reductio Matth. 17.
Mar. 9. Mar. 9 & Luc. 9.
Luc. 9. Quadrageſimum primum miraculum eſt mu-
Luc. 13. lieres curuatæ erectio Luc. 13.
Quadrageſimum ſecundum eſt Ieſu in monte
Matth. 17. coram tribus diſcipulis transfiguratio Matth.
Mar. 9. 17. Mar. 9 & Luc. 9.
Luc. 9. Quadrageſimum tertium eſt hominis in gra-
baro per 38. annos manentis ſubita ſanitatis
Ioan. 5. conceſsio Ioan. 5.
Quadrageſimum quartum eſt mulieris in ad-
Ioan. 8. ulterio depræhenſæ dimiſsio Ioan. 8. vbi ma-
gnum oſtendit miraculum dum ſcribendo in
terra omnes accuſantes eam abſceſſere.
Quadrageſimumquintum eſt ſtateris in piſcis
Matth. 17. ore repertio Matth. 17.

Quadrageſimum ſextum eſt turbæ ciuitatis
Ieruſalem obuiam domino Ieſu acceſsio Mat
th. 21. ſic enim commouere corda hominum, Matt. 21.
& volũtates, diuinę virtutis ſolius eſt ſignum.
Quadrageſimum ſeptimum eſt puerorum in
templo oſanna exclamatio Matth. 21. Matth. 21.
Quadrageſimum octauum miraculum eſt La-
zari quatriduani, & fętentis iam mortui ad vi
tam reuocatio Ioan. 11. Ioan. 11.
Quadrageſimum nonum miraculum eſt ficul-
neæ à Chriſto maledictæ deſicatio Mat. 21. Matth. 21.
Quinquageſimum miraculum eſt Magdalenæ,
Zachei, & aliorum ad ſtatum perfectionis de-
ductio, quorum mutatio eſt ſolius dexteræ ex
celſi. de quibus habetur Luc. 7. & 19. Luc. 7. 19.
Quinquageſimum primum eſt ſacramenti Eu
chariſtiæ inſtitutio, hoc inter maxima Chriſti
miracula eſt præcipuum attentis conuerſione,
& alijs quæ fiunt in hoc altiſsimo ſacramento.
Quinquageſimum ſecundum miraculum eſt
in ſua captione iudeorum ad terram deiectio,
& proſtratio Ioan. 18. Ioan. 18.
Quinquageſimum tertium eſt auriculæ à pe-
tro abſciſæ reintegratio Ioan. 18. Ioan. 18.
Quinquageſimum quartum eſt ſole in medio
diei quaſi obſcuratio Mat. 27. Matth. 27.
Quinquageſimum quintum eſt latronis Chri-
ſto conuitiantis ad ipſum conuerſio Luc. 23. Luc. 23.
Quinquageſimum ſextum eſt terræ motio, la-
pidum ſciſio, veli diuiſio, & ſepulchrorũ aper
tio Matth. 27. Matth. 27.
Quinquageſimum ſeptimum eſt mortuorum
reſurrectio Matth. 27. Matth. 27.
Quinquageſimum octauũ eſt à corpore Chri-
ſti mortuo ſanguinis, & aquæ emanatio, dum
latus eius eſſet lancea à milite perforatum, vt
habetur 19. Ioan. 19.
Quinquageſimum nonũ eſt à ſepulchro clau-
ſo Chriſti egreſsio, & ipſius dñi Ieſu à mor-
tuis reſurrectio Matth. 28. ac angelorum ap- Matth. 28.
paritio ibidem.
Sexageſimum eſt Chriſti ad diſcipulos ianuis
clauſis ingreſsio Ioan. 20. Ioan. 20.
Sexageſimumprimum eſt ipſius Ieſu in cœlum
aſcenſio Luc. vlt. & Act. 1. & Mar. 16. Luc. vlt.
Vltimum in ſacro eloquio miraculum eſt ſpi- Act. 1.
ritus ſancti ſuper Apoſtolos deſcenſio, & lin- Mar. 16.
guarum per Apoſtolos omnium locutio Act. Act. 1.
1. Multa alia miracula feciſſe dominum Ieſũ
circa multos oſtendit Mar. cap. 8. 9. 11. 12. 15. Matth. 8.
& Luc. 4. 5. & 7. Vno iuſſu ſuo infinitos mor- 9. 11. 12. 15.
tuos reſuſcitaſſe ſancta Cecilia aſſerit in ſua Luc. 4.
legenda. Vide etiam in paſsionario ſanctorũ, 5. 7.
& vt ait Euangeliſta Ioan. in fine ſui Euange-
lij. Sunt & alia multa quæ fecit Ieſus, non dicit
dixit, ſed fecit, quæ ſi ſcribantur per ſingula, Nota.
nec ipſum arbitror mundum capere eos, qui
ſcribendi ſunt libros, quibus beati Ioãnis ver-
bis pater dominum Ieſum innumera effeciſſe
miracula: Sed tam pauca ſunt poſita ab Euan

gestis magno misterio, & magna de cã, ꝓut
ipso Christo duce in opere de factis, & verbis
ipsius pandã, quibus miraculis apparet quod
Christus est veraciter Deus, vt præfatis attrui
tur. Et quia vt dicit B Gregorius miracula do
mini saluatoris sic accipienda sunt, vt in veri-
tate credantur esse facta, & per misterium, &
significationem nobis alia innuant. Quid do-
minus præfatis miraculis daret intelligi, esset
videndum; verum quia hoc esset nimis proli-
xũ hoc talia ponere, ad præsens dimitto; quia
in præfato opere de factis, & verbis Christi
dicetur ipso auxiliante. Præfatis ergo patet
dominum nostrum Iesum Christum, non so-
lum clarum fuisse mundo, & diuulgatum ver-
bo, & vita; sed etiam signis, & prodigijs prout
dicit ipsa pars huius conformitatis, videlicet
Iesus signis mirificus, & clarificus. Et quia ip-
Ioan. 15. se saluator dixerat Ioan. 15. quod credẽtes in
eum opera, quæ ipse egit, & ipsi facerẽt ac ma
iora: hinc est quod non solum ipse continue
miracula operatur per se, cum omnia guber-
nentur, regantur, & producantur eius influxu,
& virtute, sed etiam per sanctos agit miracu-
la; quorum precibus inclinatur, & stupenda as
sidue peragit: hoc luculenter patet in sanctis,
qui non solum in vita, sed post decessum, non
solum vbi iacent, sed vbicunque inuocentur
debite, Deus inflexus eorum dignis petitioni-
bus mira efficit in hoc mundo degentibus.
Nonne inuocatione sanctorum, seu ad eorum
tumulos cæci illuminantur? leprosi mundan-
tur? demoniaci liberãtur? diuersis infirmitati-
bus detenti curantur? Nullum denique genus
morbi reperitur, quod eorum orationibus nõ
propellatur à Deo. Et quod maius est ad vitam
mortui reuocantur. Quo fit ut quam fuerint,
& sint Deo cari, & accepti, ac quanta eorum
sit gloria apud Deum ostendatur, ac ad Dei re
dundet gloriam vt primi opificis, & solius, qui
talia operatur, & si sanctorum interuentu. Et
cum hęc miracula omni tempore, & loco præ
sertim inter Christianos fiant à Christo, & si
sanctorum intercessionibus; maximum argu-
mentum nostræ fidei præstatur à Deo; vt de
ipsa, & in ea contentis à nullo possit recte du
bitari. Secureque domino dicere valeamus.
Domine si error est à te, decepti sumus: nam
ista tãtis signis, & miraculis, ac prodigijs con
firmata sunt, & talibus; quod non nisi per te,
& à te fieri possunt, vt dicit Ric. 1. de trini-
ta. Dicamus ergo domino, & saluatori nostro
Psal. 85. cum Psal. 85 Magnus es tu, & faciens mirabi-
lia, tu es Deus solus, qui es benedictus in secu
la Amen. Sic ergo ex iam dictis patet succin-
cte prima pars declarata videlicet Iesus signis
mirificus.

SECVNDAE PARTIS PRIMAE
conformitatis, & fructus secundi li-
bri, & quæ est terriadecima in
ordine videlicet Fran.
diuulgatur. Ex-
positio.

MAgister summus, & ve-
rax omnium, saluator
noster, dominus Ie-
sus Christus, sicut ad
probationem suæ fi-
dei, & doctrinæ virtu-
tem Apostolis, & alijs
contulit signa, & pro-
digia faciendi; vt qđ
verbo dicerent, signis mostrarent, vt habetur.
Matth. 10. Luc. 9. Marci 3. & vltimo. Et hoc ip Matth. 10.
sum dicunt Augusti. & Isidorus, sic ad autenti Luc. 9.
cationem sanctorum ab ipso directorum con Mar. 3.
cessit signa facere, vt patet de Moyse directo & vlt.
in Aegyptum à Deo cum signis. Exodi. 4. de Exo. 4.
propheta contra Ieroboam, misso à Deo 3.
Reg. 13. de Elya idipsum patet. Ecclesiast. 48. 3. Reg. 13 Eccl. 48.
& in 3. & 4. Reg. & sic de alijs. Id ipsum patet Reg. 3. & 4
de Apostolis Act. per totum, & sic de alijs san
ctis, vt de beato Laurentio, Abbate Antonio,
Ilarione, Benedicto, & sic de alijs. Quibus vt
fides certa daretur, corruscare miraculis cle-
menter impartiri est dignatus. Quia in re cũ
ex secunda conformitate primi libri parte se-
cunda clareat B. Fran. destinatum à domino
specialiter fuisse ad pœnitentiam prædican-
dam; passionis Christi memoriam fidelium
mentibus implantandam, ac vitam Christi ob
litteratam renouandam: hinc est quod ipse
Deus, & saluator reddere volens mundo cele-
brem, sibique in hoc etiam conformem B. Fr.
gratiam ipsi tribuit miracula exercendi; se vo
luntati inclinando B. Fr. & precibus; vt quod
fideliter optaret, ipse actor omnium Deus be
nignè illico exerceret, vt vita non solum bea-
tum Franciscũ, ac doctrinam auctẽticam red
deret; sed & signa ipsa à Deo eius facta suppli
catione veram, & sanctam depromerent, &
clamarent. Decebat enim dominum Deum
inuocatione meritis, ac precibus beati Fran-
cisci inclinari ad operandum miracula. Si pẽ-
setur ꝙ ipsum dirigebat ad renouandum mun
dum; ac mundani plus signis credunt, quàm
verbis; vt patuit in iudæis, de quibus di. Apo-
stolus. 1. Corin. 1. ꝙ signa petunt B. Fran. pœ- 1. Cor. 1.
nitentia erat prędicanda: Exigebatur ergo,
ꝙ forti motiuo homines pœnitentiæ fructum
paruipendentes; ad agendum pœnitentiam
impellerentur: quare, & signis: sicut habetur
Act. 2. Crucis memoria præ solito inferenda Act. 2.
cordibus christianorum deposcebat per B F.
prædicationem crucis signo crucis mira fieri;
vt sic ad crucis amplexum fideles traherentur

viſa crucis efficacia, ac B F. cum non ad mino rapatranda præ alijs mitteretur; immo quaſi ad maiora ne inferior alijs directis d.cere- tur; venuſtari decebat claritate ſignorum. Ve Mar. vlt. rum prędicationem Apoſtolorum credulam reddidit mundo operatio ſignorum Mar vlt. quare & B. F. talium patratio acceptabilem facere habebat. Inſuper Chriſtus B.P. in alijs, & demum in fine conformē ſibi reddere placuit; quare & in exhibendis ſuis precibus ſignis, eum ſibi ſimilem ſtatuit, & Chriſtiformem. Et ꝙ eum clarū reddere talibus ſignis, & miraculis mundo Chriſto placuerit; patere poteſt ſi penſetur quomodo fuerit benignus dominus beato Franciſco.

Primo miſit ſpiritus angelicos ipſi beato. Fr. obſequendo, vt enim dicit legenda maior par te 5. Quodam tempore cum B.F. corporis ag granatus infirmitatibus pro ſpiritus recreatione aliquam armoniam optaret audire; no ćte quadam ipſo vigilante, ac de Deo meditā te: repente Angelus domini aſtitit citharam pulſans; armoniam mirabilem faciens. atque ſuauiſsimam melodiam; quod vir ſanctus, & ſi viſu non deprehenderet; ex motu tamen ip ſius citharę dignouit. Tantaque fuit illo dulciſſono carmine ſuauitate repletus; vt aliud ſe putaret ſeculum commutaſſe, ſibique ac ſo- cijs poſt primæ regulæ approbationem Angelus domini cibaria miniſtrauit; dum in loco eſſent deſerto, & hora eſſet refectionis. Vt dicit 4. pars legendę. Sic etiam cum impeditus in acceſſu ad ſoldanum de Sclauonia rediret: in ingreſſu nauis Angelus domini apparuit, & pro ipſo, & ſocio cibaria cuidam dedit; quæ non pro ipſis ſolum, ſed & pro omnibus in na ui exiſtentibus diuina gratia ſufficientia fuerunt: vt dicit. 9. pars legendæ.

Secundo malignos ſpiritus ipſis. B.F. ſubijciē do, beatus enim. F. diabolum cum ipſo confligendo; manu ad manum ſuperauit. vt dicit. 4. pars legendæ. In Eremo de Sartiano diaboli tentationem eidem immiſſam carnis tormento reiecit, vt dicit. v. pars legendæ. A ciuitate Aretij demones ciues ad mutuam cedem incitantes expulit. vt dicit. vi. pars legendæ: Et quia de proſtratione diaboli à beato Fran. & ſubiectione dictum eſt fructu, & conformitate 7. in ſecunda parte primi libri, ideo de hoc nihil aliud ad pns. Qualiter vero eum ab hominibus pepulerit ſtatim dicetur. Vnum tamē ſufficiat hoc dicere. ſ. ꝙ diabolus ipſe beati. F. præſentiam ad tres dietas ferre non poterat; ſed continuo abſcedebat dum per tantū ſpacium ſibi appropinquaſſe ipſum. B.F. agno ſceret: ſicut ipſe diabolus retulit. de quo dicetur in hoc libro conformitate. 21. in ordine. parte. 2.

Tertio Chriſtus conceſsit beato. F. mira agere in elementis.

Et primo in elemento ignis: Inuitatus à muliere praua clauſa, & abſconſe poſita in camera in palatio Imperatoris Federici de actu nephario; beatus F. dum ſuper prunas arden tes ſe nudum poſuiſſet dicens mulieri, ꝙ in tali lecto eſſet ſecum; ab igne tandem ſurgens in nullo fuit læſus, aut aduſtus. *Quæ mira cula mauͣdita in elementis, & brutis eſt operatus B. Fran.*

Idipſum. cum B.F. inuitatus à muliere ſaracena, quando perrexit ad Soldanum, feciſſet ſe nudum, ſuper prunas ardētes iacendo, in nul lo læſus, mulier ipſa hoc videns ad dominum eſt conuerſa. Ferro ignito ligno crucis edito à beato. F. ac eidem mandante, vt ſibi nullate nus noceret; nec ignis ardorem, nec moleſtiā ſenſit, vt dicit pars quinta legendæ.

Cuiuſdam fratris, & ſi culpam commiſiſſet; tamen pœnitentis cum caputium abſtractum à reliqua parte habitus; ad terrorem aliorum fratrum mandaſſet iactari in ignem; cum ibidem per ſpacium fuiſſet, in nullo eſt ab igne læſum, aut tactum, vt dicit. 6. pars legendæ.

In comitatu Fulginei quidam ſolitus Beatum F. recipere; rogauit eum, vt dominum benedi cendo ſignaret cruce; quod & fecit B.F. Quæ domus in proceſſu temporis ab hoſtibus igne vallata nunquam potuit comburi; ſed ſola vetuſtate conſumpta eſt.

Secundo in elemento aeris, aer obſcurus ipſo perambulanti per paludes Venetiarum cū ſocio, & alijs factus eſt clarus eius verbo, vt dictum eſt ſupra in primo lib. & quinta pars dicit legendæ.

Montis Aluernæ confinia à nube obſcura, & grandinis tempeſtate poſt receptionem ſtigmatum liberauit, vt dicit. 3. pars alias 13. legendæ.

Sic indigenas caſtri de Grecio pñiam agentes eius ſuaſu; à peſte luporum, & grandinis tempeſtate liberauit.

In loco de Axone, alias Aixno cum eſſet ſiccitas, & ſterilitas maxima; facta prædicatione cum B.F. dixiſſet populo, ꝙ quilibet manibus eleuatis diceret vnum pater noſter, cum vna aue maria; ſtatim aer dedit pluuiam conſolabilem, & terra tantam copiam illo anno fru- gum; ꝙ dicebant omnes nunquam tam copioſam meſſem ſe vidiſſe.

Tertio in elemento aquæ. In loco de Trabe Bonāntis in Marchia fontem aquę mutauit in vinum.

In Eremitorio ſancti Vrbani ſigno crucis aquam conuertit in vinum optimum.

Interannis acetum in vinum commutauit præcipuum. de his dicetur infra cōformitate. 22.

Aquam de petra bibendam oratione ſua cuidam; cuius vehebatur aſello in montibus pro duxit, vt dicit. 7 pars legendæ.

Aqua maris immobilis ſtetit ſub naui Gaietę quādiu orare placuit, & populo prædicare.

Quarto in elemento terræ. Dominienim cuiuſdam

iusdam medici nouiter factam, & à summo vsque deorsum scissam in ciuitate Reatina de sero ab ipso medico ex B.F. capillis positis inter scissuram, de mane reintegrauit: vt nullum signum scissuræ in ea penitus videretur, vt dicit. 7. pars legendæ.

Quarto Christus benedictus beatum F. agere voluit mira in arboribus: Nam Senis in loco antiquo. B.F. baculum suum in terram de sero infigendo; de mane inuenit vegetasse, & in arborem pulcherrimam excreuisse; quæ vsq; hodie semper virens, & cū folijs perseuerat. Reate dum accessisset ob medelam oculorū, & propter multitudinem populi, quæ ad ipsum appropinquantem ad ciuitatem accedebat citra per duo miliaria in quadam Ecclesia remansit, vbi cum staret, & populus ad ipsum accedens, declinando ad vineam sacerdotis, ipsam quasi totam dissipassent; & hac de causa sacerdos doleret se beatum F. in sua Ecclesia recepisse. B Fr. hoc spiritu cognoscens sacerdotem præfatum interrogauit di. Quot salmas vini redderet vinea quando melius fructificaret? Respondit 12. Tunc dixit ei beatus Fran. rogo te pater, vt patienter sustineas me in hac tua Ecclesia commorari propter quietem, quam reperio. & permitte omnibus recipere de vuis quantum volunt. Et ego ex parte domini nostri Iesu Christi tibi promitto, φ viginti salmas recolliges isto anno de vino, & sic factum est: nam paucos botrulos sacerdos recolligens, & ponens in torculari, tantum diuina gratia excreuerunt meritis b. Fran. vt iuxta promissum viginti salmas vini optimi recolligeret

Nota.

Quinto concessit Christus. B. Frā. facere mira in animalibus, & primo in minimis, videlicet in formicis: In castro enim Citernæ dum vellet prædicare, & cuidam quercui vellet hærere; vidit ipsam plenam formicis; & statim mandauit vt omnes abscederent. quod & factum est: ac populo astanti mandauit, vt locum formicis recedentibus daret; quod & factum est, nec aliqua deinceps ad dictam arborem est reuersa aliquando.

Secundo in ranis: Cum in quadam Ecclesia beatus Fr. prædicaret, quæ posita erat iuxta quandam aquam, vbi erat multitudo maxima ranarum; adeo clamore suo cracitantes, vt eius prædicationem audiri bono modo non finerent; eis imperauit silentium, & statim tacuerunt; & tam diu donec vice alia cesset ad dictum locum reuersus, vbi cum de silentio tam diu ab eis seruato didicisset, data licentia Deum laudandi eis, illico cātum suū pristinum reassumpserunt.

Tertio in natatilibus: In lacu Reatino sibi piscis magnus, & viuus oblatus: ab ipso in aqua iuxta nauim positus, vt recederet apr laud ndo sancto; diu stetit, nec recessit nisi ab co benedictione accepta, & licentia.

Quarto in brutis animalibus: Immitia animalia ad mansuetudinem deduxit; lupum. n. ferocissimum apud Eugubium adeò ad mansuetudinem deduxit; vt cum ciuibus, & ouibus velut agnus conuersaretur, vt dictum est lib. 1. conformitate. 10. parte. 2.

Castrum de Grecio à vexatione luporum clementer liberauit, vt dicit. 8 pars legendæ.

Oues à B.F. salutatæ iuxta Senas, statim ad ipsum relinquentes pascua, cucurrerunt vna cū agnis; ac ad ipsum leuantes capita, & lumina intendentes sibi magnum applausum fecerūt: de quo fratres, & pastores simul sunt admirati.

Apud sanctam Mariam de Portiuncula ouē oblatam sibi instruxit taliter, vt cum fratres in Ecclesia cantarent; & ipsa Ecclesiam ingrediens sine alicuius informatione flectebat genua; vocem balatus emitens ante altare virginis; ac si eam salutare gestiret. Insuper cū corpus domini in missa eleuaretur flexis curuabatur poplitibus ad venerandum Dominicum corpus omnes indeuotos suo exemplo inducens. Agnus sibi oblatus in vrbe sic fuit ab ipso nutritus; φ datus dominæ Iacobæ de septem solijs, cum ipsa ad Ecclesiam eunte ibat; cum stante stabat, & cum redeunte redibat. Et si quando ipsa domina tempestiue ad matutinum non surgeret; ipsam corniculis, & balatibus excitabat.

Aput Græcium lepusculus sibi viuus præsentatus cum pluries in terra dimisisset; semper in sinum B F. saltabat. Sed tandem patris iussu per fratres ad loca solitudinis ductus abscessit.

In insula laci Perusini quidam cuniculus viro Dei oblatus, cum ceterus fugeret; manibus eius in sinu domestica securitate se commisit, hæc omnia habentur in 8. parte legendæ maioris.

Apud castrum Treuij populo in platea congregato, dum beatus Franciscus prædicaret; Asinus quidam indomitus, & lasciniens, terruit populum per plateam discurrendo; Et cum non posset ab aliquo capi, & teneri; beatus Franc. coram omnibus sibi dixit. Frater Asine sta in quiete, & dimitte me prædicare populo: statim Asinus caput posuit intra crura, & in silentio magno stetit.

Quinto in volatilibus: Inter castrum de Canaria, & Meuaneum auibus in multitudine diuino nutu ibidem congregatis prædicando; Deus ostendit istud miraculum, vt quiete starent, & immobiles, ac rostris apertis, & luminibus in ipsum directis, eius verba se audire libenter declararent; ac benedictione percepta in crucis modum se diuidentes, versus quattuor orbis partes iere.

In castro Aluiani irundinibus eius prædicationem

tionem garritu,& cantu impedientibus; coram omnibus præcepit, vt tacerent vsque ad finem prædicationis: quod & fecerunt.
In loco de Arrone dum B. Fr. populo, qui de ciuitatibus,& castris conuenerat, & villis ad letanias faciendas pro siccitate,& terræ steri litate prædicaret; tanta multitudo aduenit irundinum, q͂ in modum tentorij populum tegit, tanquam nubes; & sic steterunt vsque quo prædicatio finiretur.
In paludibus Venetiarum auibus pluribus repertis, imperauit Deum laudare, quod & fecerunt: Sed cum suo cantu diuinum, quod di cebat officium cum socio perturbarent; imperato silentio tacuerunt. Sed officio finito, & licentia à viro Dei rehabita; auiculæ cantum suum reassumpserunt: vt dicit 8. pars legendæ.
Ad montem Aluernę cum socijs pergẽti multitudo auium diuersarum obuiam facta est cum hilaritate,& cantu,& ioco alarum ad ipsum concurrentes: Et aliquæ ponebant se super caput eius; aliæ super spatulas, alię super genua, aliæ super manus gaudium de ipsius ad montem accessu præfatum gestiẽtes.
In lacu Reatino auis fluuialis sibi data,& mul totiens ab ipso dimissa, noluit recedere, nisi benedictione recepta.
Senis Fasianus sibi oblatus; sed pluries dimis sus recedere noluit: immo à sancto datus cui dam nobili, noluit comedere, donec esset per latus ad ipsum.
Falco in monte Aluernæ ibidem nidificans beato patri singulariter fuit sunctus amicitia; suo cantu de nocte sanitatis tempore excitans eum tempestiue; tardius vero dum pater ipse infirmaretur.
In loco de Reate dum staret beatus Fr. aues, quę pectorubei dicuntur veniebant ad mensam, & de pane ab ipso accipiebant; sed ibidem nidificantes, & pullos parientes, postquam eos alnerunt; ad sanctum,& fratres detulerunt, ipsosque dimittentes recesserunt, quos fratres nutriebãt: Sed maior eorum inuidens alijs; escam ab eis accipiebat. Quod cernens vir sanctus di. Fratribus: iste maior inuidens fratribus non permittit eos, quę dãtur accipere; sed mala morte moriatur, nec de ipso gatti comedent; & sic factum est: nam dum vellet bibere in quodam vrceo, submersus est; & abinde extractus, & gattis proiectus de ipso comedere renuerunt.
Plura alia miranda Deus ostendit Beato. F. in natatilibus,& volatilibus, sed dicta sufficiant.
Sexto concessit Christus beato. F. facere mira in hominibus.
Alia mira. Et primo homines plures à demonio liberando. In castro sancti Gemini vxorem cuiusdã qui eum hospitio susceperat demoniacam so lo iussu liberauit.

In ciuitate de Castello quandam à furibundo demone virtute obedientiæ ipsum diabolum eijciendo curauit.
Fratrem inobedientem diabolum super se habentem sessorem, dum eidem misisset dicendo, q͂ prælato suo se subderet obedientia. B. F. meritis fuit à diabolo insidente liberatus, & clementer ereptus.
In loco montis Casalis prope burgum sancti Sepulchri reperit. B. F. quendam fratrem, qui potius à diabolo videbatur occupatus; quam infirmitate naturali; nam se aliquando in terra proijciebat,& spuebat, seu spumabat, aliquando se contrahebat caput intra crura ponendo,& sic diuersimode cõplicabat. Quod audiens. B. Frã. accepta bucella panis, de quo tunc edebat; ac signo crucis facto super eam, misit dicto fratri; quam vt gustauit statim fuit liberatus.
Secundo homines à diaboli tentatione eripiẽdo,& præseruando. Fratrem Leonem socium suum magnam patientem non carnis, sed spiritus tentationem in monte Aluernę aliquam benedictionem in quadam cedula scriptitando,& eidem tradendo liberauit.
Fratrem Ruffinum à diabolo de prædestinatione,& præscientia deceptum eripuit, vt dictum est secunda parte conformitatis octauę primi libri.
Fratrem quendam antiquum, & deuotum nolentem ex verecundia suam pandere tentationem; dicendo eidem. B. F. q͂ nolebat eum amplius tali tentatione teneri; liberum reddidit ab eadem.
Fratrem alium in loco de Reate graui tentatione vexatum, cum cuperet pro sui liberatione de vnguibus. B. F. habere: dum hic in spiritu ipse beatus pater videret vngues tondendo,& fratri tradendo illico liberauit.
Fratrem alium in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula à diabolo arreptum; quia contra fratrem meditabatur vlcisci; dum. B. Frã. eum ad suam dicendam culpam induxisset ab hoste eripuit.
Tertio homines leprosos ad munditiam reducendo. Quendam leprosum Dei blasphemũ, & sanctorum, cui fratres ob blasphemiam nõ valebant seruire; eidem oratione præmissa seruiendo, ac lauando eum sanum reddidit. Et quod maius est ad Christum post paucos dies mortuum transmisit, de quo inferius magis diffuse dicetur.
Quendam alium leprosum os pariter, & maxillam morbo hñtem depastum; cum beato Fran. pedes osculari vellet præ deuotione; à beato Fran. plaga illa osculo benigno contacta; statim sanauit. Miram enim circa leprosos beatus Fran. à Deo obtinuit gratiam eos liberandi: cum circa ipsorum obsequium nõ solum ipse prius intenderit; sed & fratres pri-
mitus

mitus voluit intendere, & mandauit.
Quarto contractos extendendo. In ciuitate Tuscanela filium cuiusdam militis à natiuitate contractum ipsum manu eleuando extendit, ac erexit.
In ciuitate Reatæ præbendariom nomine Gedeon ad preces intercedētium signando cruce, incolumitatem à contractione concedendo erexit.
In Aprutio dum prædicaret. B. F. in Ecclesia sanctæ Mariæ de Cenaro, quidam nanus nomine Albertus de Campuli, cum esset sic contractus, φ erectus ambulare non posset, mutus, & gibbosus, ac mole oimia grauatus capitis, Beato F. fuit oblatus, cui beatus. Fr. compatiens proprijs manibus repressit gibbum, & caput præmens debitæ coaprauit, & cum super pedes eum erigeret, sanum, & loquacē suo patri restituit.
Quinto turgidos homines ad statum debitum comprimendo.
In episcopatu Reatino puerū turgidū adeo, vt crura propria videre non posset; tactu manuum superfluitatem comprimendo sanauit.
Sexto homines conglomeratos extedendo. In ciuitate Ortensæ puerum conglomeratū, vt caput pedibus portaret applicitum, & ossa quædam fracta haberet, signo crucis facto, eum protinus extensum sanum effecit.
Septimo membra habentibus arida pristinū vigorem infundendo. Mulierem siccas, & aridas habentem manus signando cruce, ad sanitatem reduxit, quæ sanata sibi cibum parauit.
Octauo orbatis lumine oculorum visus claritatem concedendo. In castro Meuanij puellæ cęcę sputo tet oculos liniendo eam illuminauit.
In ciuitate Ortana presbiterum nomine Tasurum cæcum, signo crucis facto super oculos illuminauit.
Militem quendam dominum Ioannē de Abassafolijs, priuatum lumine, ad statum claritatis deduxit.
In ciuitate Narniensi mulieri cæcitate percussæ; crucis signo facto lumen rependit.
Bononiæ puerum habentem maculam super vnum oculorū, & sic obcæcatum, dum signasset; lumen limpidius de illo, quàm de alio videre fecit.
Nono in partu periclitanti, facilitatem pariēdi largiendo.
In comitatu Aretij mulier cum pluribus diebus laborasset in partu, & iam morti foret vicina, frænum equi, cui insederat beatus F. homines cum deuotione super ipsam ponentes; illico peperit cum salute.
Decimo à diuersis infirmitatibus multos erigendo.
In castro plebis cum multi diuersis infirmitatibus laborarent.
Adam homo habēs. B. F. chordam, qua fuerat aliquando accinctus; ibat per domos chordā in aquam ponendo: & dando infirmis ab infirmitatibus sunt liberati.
Panis etiam tactus, seu benedictus à beato. F. infirmis datus; multos à varijs morbis liberauit.
Vndecimo discordes homines ad coocordiā reducendo; Potestarem Asisij cum episcopo discordantem, cum nullus inter eos pacem posset ponere. B. F. doobus socijs mandando, vt congregatis omnibus coram potestate, & alijs cāticum fratris sollis, quod ipse compo-fuerat cum deuotione cantarent; quod cum fecissent, tanta copia lachrimarum est Potestas perfusus; vt statim ad Episcopum pergeret se culpabilem redderet, & perfectam concordiam cum ipso deinceps haberet.
Ciuitatem Seneusem cum adijsset cum fratre Masseo, reperit eam diuisione ad sui exterminium laborare, & ciuium multā cedem, & iam duos occisos; quam sua prædicatiooe mirabili ciues ad pacem reducendo, & concordiam, ab exitio sui liberauit.
Discordia & bello inrestioo ciuitatem Aretij laborantem demonibus suo iussu recedentibus ad concordiam reduxit.
Duodecimo prauis, & malis maledicendo, & ad mortem deducēdo. Ministro Bononię fratri Ioanni de Laschiaccia, qui bis studium Bononiæ contra eius voluntatem posuerat. B. F. maledixit: qui statim infirmatus est, & cum supplicaret, vt maledictionem reuocaret, respoodit B. F. Christum maledictionem ipsam in cœlis confirmasse,: Demum ex alto descendit gutta sulfurea; quę totum eius corpus miserabiliter consumpsit.

Quid Ministro Bononiæ accidit.

Cuidam porcæ, quæ agniculum occiderat ipsa nocte natum apud monasterium sancti Verecūdi de Episcopatu Eugubij maledixit; ne vllus ex ea comederet homo, vel bestia, & statim cępit infirmari; & per triduum angustiata doloribus mortua, nulli fuit esca famelico.
Tertiodecimo homines ad Christi amorem accendendo. Abbas sancti Iustiui de Perusio, cum iuxta promissum beatus. F. pro eo dominum exorasset; tantam suauitatem, & caliditatem spiritus accepit; qualem nec quantam prius aliquando acceperat.
Fratrem Masseum orando beatus F. intra sua brachia assumendo. non solum à terra eleuauit per spacium; sed tantam spiritus consolationem infudit eidem, & calorem diuinum; qualem, nec quantam vnquam fuerat expertus.
Virum cuiusdam mulieris, qui ipsam in Dei seruitio perturbabat; cum pro eo dominum exorasset, in alium hominem commutauit; adeò vt vir ipse oō solum vxorem libere Christo deseruire permitteret; sed ipse vna cum ipsa

ipsa vsque ad mortem domini beneplacitum adimpleret; & die eodem ambo ad Christum ex hac vita fœliciter decesserunt.
Fratrem Bernardum suo exemplo, & verbo mutauit ad relinquendum omnia, & Christi sub suo ducatu vitam prosequendam.
Fratrem Pacificum mundanis deditum verbo induxit, & viso miraculo ad mundi contemptum, & dominum prosequendum: Sic, & innumeros alios, de quibus longum esset narrare; de quibus dictum est pro parte. lib. 1. parte. 2. conformitatis. 8. Quis enim vnquã fuit cum beato Frão. locutus; qui non fuerit eius
Nota. verbo, & vita mutatus? Patuit in Soldano qui ab ipso adeo mutatus est; vt & deuotionem ad ipsum præcipuam haberet, & in vltimo: vt dicetur conformitate. 38. parte. 2 Ad Christũ conuersus est. Sic & B. Clara verbis. B. F. inducta fuit ad Christi connubia per optanda. Dominus Ioannes Gaietanus de Vrsinis pater domini Nicolai Papæ tertij videns. B. F. inter pauperes comedentem, statim & ipse idipsum fecit, & sic de alijs. Vita ergo. B. F. sic fuit speculum perfectionis; sic & attrahens omnes ad bonum, & ad Christi vestigia prosequẽda. Et præ alijs miraculis hoc putatum est; quia sicut anima preciosior est corpore; sic melius est eam sanare, quàm corpus: quare & maius cor mutare, quàm corporis infirmitates diluere; quod tamen Christus fecit, & faciebat beati Fran. dilectione, & prece.
Quartodecimo à vulneribus liberatio. In ciuitate castelli puerũ paruulum graui vlcere vulneratum oblatum à matre, vt super vulnus signum crucis imprimeret; quod cum fecisset, & fasciam superligasset; mane sanatum, & carnem superexcreuisse in modum rosæ rubeæ, quæ semper stetit in signum miraculi mater reperit.
Quintodecimo à superexcrescente carne. Strũma expurgando. Apud Ortas quendam habentem strumam magnam inter scapulas ad instar panis; signando cruce, statim fuit liberatus, vt nec signum aliquod remaneret.
Sextodecimo hydropisim propellendo. In cõfinibus comitatus Aretij puerum octo annorum hydropicum à matre præsentatum, & sic inflatum, ꝙ pedes minimè videre valeret, beatus Fran. dum orasset, & manum super eius ventrem posuisset; statim sanauit. Et hic dicitur fuisse factum post sacrorum stigmatum impressionem.
Decimoseptimo à morbo caduco eripiendo. Quendam puerum in districtu Parmæ in Caneiano habentem morbum caducum; rogatus à matre beatus. Frã. inde transiens scripsit litterulam, & dedit matri vt filio daret; quod cum fecisset liberauit: Qui postea fuit conuersus in monasterio sancti Hẽrici de Parma.
Decimo octauo homines immisericordes ad misericordiam reuocando. In Spoleto quidam erat homo valde auarus, qui nunquam fratribus eleemosynam dabat; sed eis maledicebat, & opprobria inferebat: Quod audiens. B. Fr. dixit fratri Andreæ de Senis, qui erat eleemosynarius: ꝙ aliquam extorqueret ab eo eleemosynam, Cumq; Frater iste apud virum præfatum precibus importunis instaret, vt amore, Dei ipsi eleemosynam largiretur; infestatus tandem, vt lapidem proijceret, sic eleemosynam sibi proiecit; Et frater lætus Beato. F. portauit: Quam B. Fr. accipiens cuilibet fratri aliquantulum de ipsa dedit di. quilibet vestrum dicat pro isto peccatore ter pater noster, & roget Deum vt ipsum ad viam veritatis reducere dignetur. Mirum certe: nõdum fratres à cęna surrexerant; & ecce homo ille venit ad locum fratrum contritus, & ad pedes. b. F. se proijciens veniam petijt; & cæcum se hactenus fuisse confessus est; ac ex tunc factus est homo deuotus, & eleemosynarius, & benefaciens fratribus. Notandũ miraculũ.
Decimonono fratres sua oratione reficiẽdo. In cap. generali Asisij celebrato, vbi fuere fratres ad sex milia. precibus, & meritis. B. F. subito, & improuise, à Deo sunt omnia copiosissime ministrata: Cui cap. affuit beatus Dominicus cum octo suis fratribus, & miraculo viso fuit valdè stupefactus, & ædificatus.
Vice alia cum vellet charitatiuè cum fratribus, quos ad diuersas dirigebat partes, & longinquas comedere; cum non essent nisi tres panes inuenti; ipsos diuidendo intantum excreuerunt, ꝙ triginta fratribus fuere sufficientes; & de residuo vnum capisterium est repletum.
In insula laci Perusini beatus. Fran. fecit vnam quadragesimam habens secum duos panes parnulos; de quibus solum medietatem comedit vnius; vt Christo domino miraculum de integritate ieiunij remaneret.
Cibaria B. Frã. à Deo directa per Angelum in mari Sclauoniæ in tantum excreuere; vt pluribus diebus inde sufficerent nautis, & alijs copiosè.
Vigesimo à mortis periculo reseruando. Fratrem Moricum de ordine prius crucifero tum supplicem factum sibi. B. F. Antidoto facto de micis, & oleo lampadis, quæ coram virginis ardebat altari, & eidem transmisso; dũ gustasset; ad sanitatem perfectam reduxit. Animalia morbida in Episcopatu Reatio, post suscepta stigmata lotura aquæ manuum, & pedum. B. F. aspersa, illico sunt sanata.
Vigesimoprimo à mortuis suscitando. In legenda fratris Bernardi de Blesa habetur, ꝙ frater cuiusdam militis, qui miles beatum Fr. hospitio receperat; cum esset in aqua suffocatus, nec eius corpus posset reinueniri; bea to Francisco orante, & corpus repertum,

& homo à mortuis est resuscitatus.

In ciuitate Iteramñ. vt mandatum est solemni memoriæ tempore. D. Papæ Nicolai tertij per publicum notarium, & testes; per ipsum resuscitatus est, quidam nomine Ioannes, super quem murus cadens ipsum extinxit, & tunc erat. 10. annorum; Cuius casum audiens B.F. & cum à parentibus lamentabiliter plangeretur, ad domum eius accessit, & intrans per partem posteriorem, vt non videretur, dictum puerum mortuum accepit, ac super se ponens, eum vocãdo proprio nomine, à mortuis reuocauit; sibique prædixit ꝙ filios nunquam haberet, & sic euenit.

Alium dicitur suscitasse. s. filium paruulum cuiusdam nobilis, qui eum ad prandium inuitauerat; qui ceciderat in cacabo, & consumptis carnibus præter ossa, quasi nihil remanserat: Sed quomodo eum ad vitam perduxerit dictum est supra lib. 1. parte. 2. conformitatis. 10. vide ibi. de isto in loco autentico non reperi; sed depictum, & scriptum in pluribus locis inueni: Sed de nullo pręfatorũ dñs frater Bonauentura in legenda maiori facit mẽtionem. Et quid fuerit in causa ignoro: Cum tamen de primo dictus frater Bernardus de Blesa facit mentionem. Et secundum de scriptura publica notarij reperi Florentię transcriptum.

Vigesimosecũdo post mortem mortuos obediendo eidem. Frater Petrus Catanij, de quo dictum est supra lib. 1. conformitate. 8. parte 2. qui fuit tertius frater ordinis de primis, & Vicarius, B F. & ipso. B F viuente post dimissionem generalatus officij; fuit ipse Frater Petrus electus generalis minister. Cum inquã dictus frater Petrus ante mortem B.F. de hoc mundo migrasset ad Christum; ac infinitis corruscaret miraculis in loco sanctæ Mariæ de Angelis sepultus; ac per hoc multitudo maxima ad dictum locum omni die gentium adueniret; fratrumque quietem perturbaret; hac de causa. B.Fr. non inuidens gloriæ suæ; sed prouidere volens quieti fratrum ex aduẽtu secularium, & frequentia ad ipsius sepulchrum accedens, coram omnibus fratribus dixit. Frater Petre, tu semper fuisti mihi obediens in vita; volo ꝙ sis & nunc post mortem. Quare vt fratres in quiete hac permaneant mando tibi per veram, & sanctam obedientiam, ꝙ de cętero nullum signum miraculorũ facias. Et statim frater Petrus à signis cessauit, nec deinceps vllum aliquando fecit.

Plurimorum miraculorũ meritu B. Frã. factorum epilogus.

Perpende quęso lector prudens præfatorum: qualis meriti apud Christum fuerit gloriosus vir F. cuius Imperio parent defuncti; mortui reuocantur ad vitam; à mortis faucibus eripiuntur constituti: morbi omnes abscedũt; elementa deseruiunt; volatilia afficiuntur: Inmitia subduntur; arbusta crescunt; animalia irrationabilia obediunt; homines immutantur: Auctor omnium Deus assistit in votis, & benigne angeli subministrãt; ac hostes demones superantur, fugiunt, & confunduntur. Quibus datur intelligi. B.Frã per omnia Deo fuisse subditum; cui omnis creatoris factura obediuit ad nutum; ac ad statum innocentiæ diuina gratia ex obedientia talium, & in talibus quodammodo fore redactum. Attende vir deuotẽ ad quem sanctificationis apicem anima fuit. B.Fr. perfectione à Christo deducta; cuius corporis partes tot signa pertulerunt; Capilli. B.F. immissi muro fracturam redintegrant; Oculi à demone fratrem liberãt: aures diuina audiunt iussa, & angelicam percipiunt melodiam; os tangendo osculo oris corrosi plagam sanat: vox fratrem soluit rigidum à diabolo effectum; verbum omni virtute, & efficacia plenum in benedicendo, & maledicendo in commonendo, & præcipiendo; manus leprosum mundant; frigore moriẽtem tactu igniunt; & cęcos illuminant; ac plura faciunt miranda: Scriptura fratrem. s. Leonem tentatione liberat, & à morbo caduco; Vngues tentationẽ propellunt; Sputum puellam illuminat; Amplexus fratrem Rizerium consolatione summa replet, & fratrem Masseum indicibili fæcundat consolationis diuinæ suauitate; habitualis tunica domum, in qua manet ab incendio in castro montis acuti præseruat; Chorda infirmos curat; Lotura manuum, & pedum animalia languida, & morti proxima viuificat; Frænum equi, cui insederat naufragantem in partu soluit, panis ab eo tactus dissoluit diaboli vexationem in fratre; Iussu demones fugiunt, ranæ tacent, aues cantant, & iubilant; pedes dominæ Iacobæ velut alteri Magdalenæ lachrymis irrigati misericordiam, & gratiam impetrãt tãgenti, ac corpus ipsius contactum deuotis remedia confert sanitatis. Sic ergo Franciscus sanctificatus fuit in anima; sanctificatus fuit in corpore, vt non solum membra singula mira effecerint; sed & locus, vbi quieuit, & quicquid tetigit mira exercendo sanctificationem, & virtutem, à B·F. eis relictam depromunt. Et quia omnia B.F. tam membra, quam iussa; tã loca, quàm tacta ab ipso virtutem, & efficaciam possidebant; ad ipsum omnia afficiebantur. Angeli, homines, bruta, parua animalia, sicut Cicada, quę per octo dies cum eo stetit in loco sanctæ Mariæ; & demum vocata super manum eius volauit, ac deinde licentiata recessit; Cum ipso libenter stabant, volatilia eũ suo cantu, gestu, & modo lætificabant. Sicut patuit Philomela, quæ in sæpe consistens; per totam diem alternatim cum B.F. cantanre cãtauit, & B.F. comedente super eius manũ saltauit & comedit; ac benedictione accepta recessit: Et demum homines vtriusque sexus,

omnes,

omnis ætatis, omnis status, & conditionis ipsum videre, audire, & tangere peroptabant; sicut patuit quando primo Bononiam accessit, quando per Castrum transiuit burgi sancti Sepulchri, quando Senas accessit, & concordauit in ea dissentientes, sicut superiora declarant de omnibus supradictis, & ostenditur in spirituali quando fuit Reate, cui quasi omnes ciues obuiam venientes, vt declinaret eorum applausum extra ciuitatem ad duo miliaria citra permansit. Idipsum euenit Gaietę, vt totus populus ad ipsum pergeret, & beatum se reputaret, qui posset eum tangere. Et de multis similibus exempla possent adduci, quę omittenda sunt causa breuitatis. Quibus declaratis apparet dominum Iesum Christū B Fran. vt suo perfecto cultori in cunctis condescēdere, omnemque creaturam eidem subdere, ac mirificando miraculis non solum in hoc cōformem sibi eum præbere, sed etiam vt destinatum ab ipso mirificis signis prodere, vt notabilem, & diuulgatum mundo vita, & doctrina, & signis omnis homo sciret, & clamaret. Et sicut Adæ Deo non parenti omnis creatura rebellis extitit, sic B. Fr. omnia præcepta diuina implenti creatura omnis famulata est, vt iā dicta depromunt, vt dictum de primo patre omnium in B Fran. sit postmodum adimpletum: Omnia subiecisti sub pedibus eius, & constituisti eum super omnia opera manuum tuarum, & ipse merito posset dicere illud, quod cantatur in Euangelio sui festi, & est verbum Christi. Omnia mihi tradita sunt à patre meo vt enim pandunt iam dicta non solum super cęlestia, vtpote spiritus supercęlestes, sed subcęlestia elementa, arbores, aues cum natalibus, & animalia tam irrationabilia, quàm rationabilia. Et quod maius est dominus Deus omnium B. Fran. & parere, & complacere complacuit. Pręfatis ergo declarata est secunda pars huius primæ conformitatis secundi libri, & tertiæ decimæ in ordine, videlicet Franciscus diuulgatur, scilicet signis, & virtutibus.

LIBRI SECVNDI, SECVNDVS fructus, & conformitas & est 14. In ordine. Iesus pastor solicitus. Franciscus animatur. Expositio primę partis, videlicet Iesus pastor solicitus.

Amor, & dilectio, quam habuit Deus ad genus humanum, & si ostensa fuerit in veteri testamento, vt potè circa hominis primi institutionem; tot beneficia circa ipsum exhibendo, vt dictum est Libro primo, conformitate 2. Parte prima. Circa eius peccati punitionem non exterminando; sed ad pęnitentiam reseruando, & mitissime eum puniendo. Circa hominis regulationem, & ordinationem per legem, & præcepta, & quæ sunt ad diuini cultum operationem. Circa hominis ad bonum inductionem, & irradiationem per sanctos prophetas; & sic de alijs à Deo hominibus exhibitis; & circa hominem patratis: Præ omnibus tamen amor diuinus commendatur ex operibus domini saluatoris nostri Iesu Christi: Cuius charitatis immensitas, zelus, amor, & dilectio sicut non valet ad summum corde percipi, si nec lingua narrari. Et si balbutiendo de hoc prima conformitatis huius pars dicere satagat, cum promat inquiens. Iesus pastor sollicitus: breui verbo, & compendioso multa retexens de diuino amore Et pro huius euidentia, & declaratione est videndū, quid velit depromere cum dicitur. Iesus pastor solicitus, & tunc videbitur clare quantum nos dilexit, ac eius amor quam vehemens sit, & fuerit, & hoc si discutiatur primo quam solicitè nostram salutē procurauerit; & si quod pastor verus extiterit declaretur. Amorem in quam diuinum, & zelum, & solicitudinem pro nostra salute astruunt à Christo facta, & operata. *Indicataria intēsissimū amorem Christi circa nostram salutem.*

Et primum est eius mirifica incarnatio; quæ non solum quid accepit, & qualiter, scilicet miseram carnem nostram pensando, claret de eius amore. Sed propter quid venit, & carnē assumpsit cogitando, cum teste simbolo Niceno, propter nos, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est &c. & Lu. 9. Dicit ipse saluator. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. *Lucæ. 9.*

Secundum est ab ipso nostrarum pœnarum susceptio di. Isa. 53. Ipse peccata multorum tulit idest pœnas peccati. Et 1. Pe 2. Et ipse pertulit peccata nostra idest pœnas peccatorum nostrorum in corpore suo; vt per easdem pœnas, sicut & per mortem salutem nostram procuraret; & ideo subdit Petrus, quòd peccata nostra idest pœnas portauit; & causa vt peccatis mortui iustitiæ viuamus. *Isa. 53.* *1. Pet. 2.*

Tertium est eius inter homines conuersatio. In terris visus est ait Baruch. 4. & cum hominibus conuersatus est. Conuersatus est inter nos homines, vt verus homo crederetur, & sua vita traheret homines ad salutem; vt vita, & conuersatione beniuola, ac humili incitaret ad salutem, & bonum, vnde de conuersatione eius cum publicanis, & peccatoribus murmuranti bus pharifeis respondit. Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad pœnitentiam Matth 9. *Baruch. 4.* *Matth. 9.*

Quartum est eius prædicatio, & assidua informatio, doctrina enim saluatoris quid intendit, nisi totum hominem ordinare ad Deum,

ad se,& ad proximum;vt vitia dimittat,virtutes arripiat,vitet pœnam inferni, & consequatur salutem;vt patuit lib.1.pluribus conformitatibus. Ac Christi prædicatio non erat interpolata, sed assidua; quia quotidie docens de
Matth. 21. regno Dei Matth.21.Non in vno loco sed vbi-
Matth. 6. que,quia ciuitates circuibat, & castra.Mat.6. Et turbis in vna patria eum retinere volentibus. Dixit. Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ad hoc missus sum : & qualis erat eius prædicatio inquit,quia de regno Dei,& quali audacia sicut
Matth. 7. inquit potestatem habens Matth. 7. Et quali
Ioan. 7. verbo Io. 7. Nunquam locutus sic fuit homo, & Ioannis sexto dicen. Verba,quæ ego loquor vobis;spiritus,& vita sunt. Et Ioannis quinto
Io. 6.& 5. di.Qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me,habet vitam æternam.

Quintum est discipulorum suorum ad prædicandum directio,& transmissio,& ex hoc cōprehenditur dominum Iesum Christum zelū maximum, & amorē habuisse velut pastor ad oues; qui non solum per seipsum salutem prædicauit,sed etiam discipulos ad prædicandū, vt sic omnium salus haberetur direxit. Misit enim primo Apostolos 12.Vt habetur Matth.
Matth. 10. 10.& Luc.9.Postmodum;quia messis erat mul
Luce 9. ta,& operarij pauci, septuaginta duos discipulos alios destinauit.Et quod ad salutem pa tet. inquit ipse di.Appropinquabit,(scilicet si creditis) in vobis regnum Dei.

Sextum est miraculorum operatio. Egit Christus,& fecit opera,quæ nemo alius fecit,vt ip-
Ioan. 14. se di.Ioan.14 Et si principaliter egit ad ostendendum suam diuinitatem, fecit, & ad sanandum nostram spiritualem infirmitatem.Christus enim(vt dicunt doctores)nullum curauit ab infirmitate corporali, quem prius ab ęgritudine animæ,& spirituali non sanauerit di.ip
Ioan. 7. so Ioan.7.Totum hominem idest animam, & corpus saluum feci.In præcedenti conformitate parte prima patet de curatis à Christo. Sic ergo miracula operando,potius salutem animæ,quam corporis procurauit.

Septimum est demonum repulsio, & subiugatio.Principium nostræ damnationis fuit inuidia Diaboli;& qui impediret nostram salutē, erat ipse diabolus, Christus igitur non solum à corporibus , & à pluribus hominibus repulit(vt sancta Euangelia docent) sed generaliter à genere humano elongauit eū in abissum
Apoc. 19. recludendo. Vt dicit Ioan.Apoc.19 genus humanum ab eius manibus liberando,& adeo ipsum sua passione debilem reddidit , vt neminem vincat nisi volentem:hostem ergo nostrū deprimendo, remouendo , & subiugando salutem nostram procura??, ac zelum ad nos habere summum ostendit.

Octauum est laborum , & discursuum perceptio;Quot enim labores assumsit,quot discursus peregit, lege Euangelium,& vide Iesum fa
Ioan. 4. tigatum ex itinere, sedere supra fontem. Io.
Ioan. 4. 4.Discurrere de Iudea in Galileam. Io.4.Cir-
Matth. 9. cuire vicos,ciuitates, & castra. Matth.9.Quorum tolerantia ostendit, & salutem nostram appetere querere, & procurare, & nos maxime diligere;ratione enim sui pręfata non sunt pssit, sed nostri.

Nonum est mortis susceptio : Si enim homo nihil preciosius habeat seipso, hinc est quod dando animam suam, idest suam vitam exponondo pro proximo,maiorem charitatem nō
Ioan. 5. potest habere,vt dicit ipse saluator.Ioan.5.Et quia ipse dedit semetipsum pro nobis;passione ergo , & circunstantijs passionis ostendit quantum nos dilexit, nam proprio filio pater
Rom. 8. non pepercit,sed pro nobis omnibus tradidit illum Rom.8.

Decimum est mortis peccati abiectio : Christus pro nobis mortuus est,vt peccatis mortui
1.Petri 2. iustitiæ viuamus ait beatus Petrus in Canonica cap. 2. Lauit enim nos à peccatis nostris
Apoc. 1. in sanguine suo.Apoc.1. Mortuus est enim,vt non regnet peccatum in nostro mortali cor-
Rom. 6. pore Ro.6.Et quia liberati nunc sumus à pec-
Rom. 7. cato ; serui autem facti Deo Rom. 7. per hoc merito docemur Christum nos dilexisse.

Vndecimum est,nostra per Christum facta pa
Rom. 5. tri reconciliatio,Rom.5.Cum inimici essemus reconciliati sumus per sanguinem filij eius : Nam pater cœlestis reconciliauit nos sibi per
1.Corin. 5. Christum primæ Corinthios 5. Placuit enim in ipso, & per ipsum reconciliari omnia, quæ
Collo. 1. in cęlis sunt, & quæ in terris &c.Collo.1.Ipse
1. Thim. 2. enim est mediator Dei,& hominum 1. Thi.2. Sic ergo reconciliando affectum ad homines suum declarat.

Duodecimum est sacramentorum institutio: Operatus est salutem in medio terrę sacramēta instituendo , quibus purgamur à vitijs , in gratia firmamur , & per ipsam salutem consequimur ęternam.Et licet quodlibet sacramentum proclamet Dei ad nos dilectionem,præcipue tamen est sacramētum Eucharistiæ, vbi Deus,& homo Christus Iesus datur homini in cibum,& salutem mentis,& corporis,& in ablutionem peccatorum,si debite sumatur, considerando prędicta,nō amorem remissum;sed intensissimum Dei ad nos ostendunt.

Tertiumdecimum est ad cœlum generis humani subuectio , & deductio : Nonne ipse Saluator non solum genus humanum à diabolo potestate eripuit; sed ipsum peccato primorum parentum priuatum regno cęlorum ad ipsum iter pandendo deduxit nobis hæreditatē,quā amiseramus restituendo.

Quartumdecimum est spiritus sancti,& gratię collatio,& emissio, qua emissione homo purgatur à vitijs ; ad bene operandum inducitur, & adiuuatur , ac dona ipsius spiritus diuersimode

mode hominibus conceduntur; prout decla-
1.Cor.12. rat Apostolus 1. Corinth. 12. Quibus pignus datur hominibus salutis æternæ prout dicit Apostolus.

Quintumdecimum est diuina inspiratio: quae non solum traxit, sed trahit homines ad pœnitentiam. Misericordia Dei ad pœnitentiam
Rom.2. te adducit. Rom. 2. Qua inspiratione Aposto
Matth.4. los traxit a mundo ad sui discipulatum. Mat.
Matth.9. 4. Mattheum a theloneo. Matth. 9. Magdalenā
Luc.7. a peccato. Luc. 7. & sic de alijs.

Sextumdecimum est vitiorum detestatio: Ipse enim dominus Iesus verus medicus animarum vitia detestando, & prauitatem ostenden do docuit summopere ea præcaueri, tanquam ab impedientibus viam salutis æternæ, vt de his sufficienter dictum est conformitate 4. Prima parte primi lib.

Decimumseptimum est peccatorum condonatio. Ipse enim vt verus amator quid egit? certe peccata donauit hominibus, vt patet in
Matth.9. paralitico. Matth. 9. Magdalenæ. Luc. 7. Mulie
Luc.7. ri in adulterio deprehensæ. Io. 8. & sic de alijs:
Ioan.8. quare sic dimittendo; salutem hominis procurasse dignoscitur.

Decimumoctauum est suppliciorum æternorum demonstratio: plerunque timor seruilis coercet nonnullos a peccatis pœna considerata peccatis parata: Quare Saluator, vt ad bonum prouocaret timore pœnarum magnitudinem pœnæ expressit, videlicet ignis æterni
Matth.25. consortij demonum. Matth. 25. Stridoris denti
Matth.8. um, & frigoris. Matth. 8. & sic de alijs vt dictū est lib. 1. conformitate 4. Parte 1.

Decimumnonum est exemplorum declaratio: Christus enim nobis se exhibuit in exemplum omnis perfectionis. Quare si ad bonum volumus exercendum peruenire, Christum vt exemplar perfectissimum attendamus: ipso dicen
Matth.9. te Matth. 9. Discite a me. hoc est exemplar in monte constitutum, vt ad ipsum respicientes operari perfectionem possimus.

Vigesimum est oratio: Christus nō pro se, sed pro me orauit, & exauditus est pro sua reue-
Heb.5. rentia. Heb. 5. Si cupis ergo salutem consequi,
Ioan.16. patrem roga per Christum. Quicquid enim petieritis patrem in nomine meo: inquit ipse Ioan. 16. Dabit vobis. Multi sunt alij modi in sacro Euangelio expressi, quibus ostenditur Saluatorem nostrum Iesum Christum amorē erga nos præcipuum habuisse, ac salutis nostræ zelum infuisse eidem, quibus pastor noster bonus, & sollicitus arguitur euidenter, & nostrā salutem optasse, & perfecisse, & sic patet in generali quodammodo expositio huius primæ partis. Iesus pastor solicitus.

Sed videndum est amodo in speciali, & particulari. Ad quod videndum sunt tria declaranda.

Primum quia ipse fuit pastor. primo conditio nes veri habens pastoris, & hoc respectu ouiū. Quæ sunt
Pastor enim debet primo suas oues diligere. cōditiones
Et ipse dicit de seipso Ioan. 10. In signum dile boni pasto-
ctionis. Animam meā pono pro ouibus meis. ris ad instar Christi.
Secundo ostium ad pascua progrediendi aperire. Et ipse dicit Io. 10. Ego sum ostium, per Ioan. 10.
me si quis introierit saluabitur, & ingredietur, & egredietur &c.
Tertio eis prædicare. Et ipse dicit Ioan. 10. Ioan. 10.
Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas &c.
Quarto ad pascua educere. Et ipse dicit Ioan. Ioan. 10.
10. Per me saluabitur, & ingredietur, & egretur, & pascua inueniet scilicet gratiam, & gloriam.
Quinto animare. Et ipse dicit Ioan. 10. Oues Ioan. 10.
meas cognosco. & sequitur. Oues meæ sequuntur me, scilicet quia eas præcedo vitæ exemplaritate.
Sexto sanare, & saluare. Et ipse dicit Mat. 15. Matth. 15.
Missus sum ad oues, q̄ perierant domus Israel.
Et Ioan. 10. Ego veni, vt vitā habeant, & abundantius habeant. Ioan. 10.
Septimo de pabulo prouidere. Et ipse dicit
Ezech. 34. Pascam eas in montibus Israel, in Ezech. 34.
riuis, & in cunctis sedibus terræ, in pascuis vberrimis pascam eas &c. Et de se di. Ioan. 10. Ioan. 10.
Si quis per me introierit, pascua inueniet.
Octauo lupis se se opponere. Et ideo dicit Io. Ioan. 10.
10. Mercenarius, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oues. sequitur. Non peribūt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manibus meis.
Nono separare, & distinguere, scilicet oues ab edis, & discernere inter oues, & oues. Et ipse de se dicit Matth. 25. Separabit eos ab inui Matth. 25.
cem, sicut seperat pastor oues ab edis. Et Io. Ioan. 10.
10. dicit. Vos non estis de ouibus meis &c.
Decimo oues sibi contingere, & non diu de-
re: Et ipse dicit Ioan. 10. Alias oues habeo; Ioan. 10.
quæ non sunt de hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus pastor.
Vndecimo pro ouibus vitam exponere. Et ipse dic. Ioan. 10. Animam meam pono pro oui- Ioan. 10.
bus meis.
Duodecimo custodire, & ad vera pascua perducere. Et ipse dicit Io. 10. Oues meæ in æter- Ioan. 10.
num non peribūt, & sequitur. Ego vitam æternam do eis. Prædictis apparet, quod conditiones veri pastoris insunt domino Iesu, prout scriptura ponit; quia & ipse est verus pastor, & solicitus.

Dicitur veraciter pastor Christus ad instar pastorum veteris testamenti, quos perfectione, & virtutibus excessit.
Fuit pastor Abel Gen. 4. Quem Iesus excessit Gen. 4.
innocentia, quia innocentissimus, & sine macula.
Fuit pastor Iabel. Gen. 4. Hūc superauit Chri- Gen. 4.
stus in

stus in discretione; quia sapientia est Dei patris.
Gen. 26. Fuit pastor Isaac. Gen. 26. Hunc excessit Christus mentis subleuatione; quia anima eius fuit Deitati vnita.
Gen. 29. Fuit pastor Iacob. Gen. 29. Hunc Iesus excessit prudentia. Luc. 2. Lucæ 2.
Gen. 37. Fuit pastor Ioseph. Gen. 37. Hunc excessit agnitione; quia omnia nouit. Ioan. 6. Ioan. 6.
Fuit pastor Anas; qui inuenit aquas calidas.
Gen. 26. Gen. 26. Hunc superauit in compassione. Misereor (inquit) super turbam &c. Matth. 15. Matth. 15.
Exo. 3. Fuit pastor Moyses. Exo. 3. Hunc superat mentis tranquilitate. ipso dicente. Matth. 11. Discite à me; quia mitis sum, & humilis corde. Matth. 11.
1. Reg. 17. Fuit pastor Dauid. 1. Reg. 17. Hunc superat defensione; quia nemo accipiet de manu mea. Ioan. 10. Et quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quenquã Ioan. 17. Ioan. 10. Ioan. 17.
Isa. 44. Fuit pastor Cirus. Isaiæ 44. Prædictum excessit voluntatis patris adimpletione.
Amos 1. Fuit pastor Amos. cap. 1. ipsum superauit peccatorum, & scelerum correctione; quia data est eis omnis potestas. Matth. vlt. Et potestatem dedit ei iudicium facere. Ioan. 6. Matth. vlt. Ioan. 6.
Fuerunt pastores filij Rechab. 2. Paral. Hos excessit obedientia. Factus obediens vsque ad mortem.
Fuit pastor Iachir; qui præerat ouibus Dauid, Et hunc excessit suum auxilium impendendo; sine quo nihil potest operari meritorie: & sic de alijs pastoribus. Et quia fuit eis non solum similis; sed eos superexcedens, merito pastor fuit. Et quia ad pastorem solicitudinem pertinet habere de ouibus; vt patet in Iacob. Gen. 31. Somnus recedebat ab oculis meis &c. Et hanc solicitudinem habuisse Christum iam dictum est, & probatum. Sequitur ꝙ ipse Iesus est, & fuit pastor solicitus. Non solum Christus fuit pastor bonus, & solicitus; sed forma, & exemplar, vt dicit B. Gregorius: qualis debet esse omnis prelatus, qui pastor est, vt 7. q. 1. Sciscitaris. dicitur. Pastor enim cuiuslibet Ecclesiæ est prælatus. Sed pastor iste, vt non deuiet à summo pastore, debet esset totus compositus virtutibus, & ordinatus moribus, & in sensibus Christi exemplo, & prout iura volunt, debet enim esse ordinatus. Gen. 31.
Nota. Primo quo ad manus scilicet, vt non sit percussor. d. 45 per totum: eleemosynarius, & hospitalis. d. 44. per totum. exemplo Christi, qui nullum legitur percussisse; nisi corripiendo in templo flagellis, & de templo suo indigna facientes expellendo, immo percussus non emisit vocem, & si reprehenderit percutientem se in maxilla iniuste. Ioan. 18. quia in iudicio erat, & iniuste percutiebatur, & ideo dicebat B. Petrus. 1. Pet. 2. Qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non cõminabatur, &c. eleemosynarius fuit. nam di. Ioan. 18. 1. Pet. 2.

Io. 7. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat &c. Ioan. 7. Secundo quo ad gulam, vt non sit vinolentus; sed sobrius. di. 35. per totum. Et Christus dicit. Luc. 21. Attendite vobis, ne grauentur corda vestra crapula, & ebrietate, & curis huius seculi. Lucæ 21.
Tertio quo ad linguam. Vt non sit litigiosus. dist. 45. per totum. sed docere alios. dist. 36. Qui in Ecclesiasticis. exemplo Christi, qui docebat eos de regno Dei. Matth. 21. Nec contendit; immo oppositum docuit. Matth. 5. Matth. 21. Matth. 5.
Quarto quo ad appetitum, quia non cupidus. d. 47. per totum. exemplo Christi, Qui nihil habere voluit, nec etiam vbi caput suum reclinaret. Matth. cap. 8. Matth. 8.
Quinto quo ad discretionem, & consideratio nem; quia debet esse prudens, & in diuersis scientijs, & scripturis eruditus. dist. 35. per totum. Et hoc dicto Christi Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes, exemplo eius, qui fuit prudentissimus: vt habetur Luc. 2. Vnde mirabantur, & stupebant super prudentia, & responsis eius doctores in templo. Matth. 10. Lucæ 2.
Sexto quo ad mensam; quia mensa non debet resplendere vasis argenteis, vel aureis; sed fidei meritis. di. 41. Episcopus. Nec fabulæ ibidem esse debent; sed lectio sanctæ scripturæ. dist. 44. Pro regula. Exemplo Christi qui vasa talia non habuit; immo tempore cœnæ habuit catinum. Marci. 14. Ac in mensa exñs semper aliquid ad informationem dixit: vt patet Luc. 7. Quando instruxit Simonem pharisæum, & alios de Magdalena. Et Lu. 14. Quã do intrauit principis pharisæorum domum sabbato manducare panem, & sequitur. Dicebat ad inuitatos parabolam &c. Mar. 14. Lucæ 7. 14
Septimo quo ad exercitium, quia non venator. d. 34. Quorundam. Sed debet intendere orationi, & prædicationi. dist. 88. Episcopus nulla. Exemplo Christi, qui pernoctabat in orationibus Luc. 6. & de mane tempestiue veniebat in templum, & docebat. Ioan. 8. Lucæ 6. Ioan. 8.
Octauo quo ad solicitudinem debet vigilanter, & solicite regere sibi commissos. di. c. Rationis. Solicitus enim debet esse tanquam pastor circa gregem suum. dist. 81. Oportet. Sibi non debet inesse solicitudo tẽporalium, quæ suffocat spiritualia. di. 49. His ante medium, sed solicitudo pia egenorum dist. 87. Diuinæ. Et defensio pauperum; redemptio opressorum. d. 84. c. 1. Exemplo Christi, qui videns turbam magnam ad se venisse; sicut solicitus Apostolis dixit dicentibus ꝙ ipsam dimitteret: Date (inquit) vos illis manducare, & sequitur. ꝙ dedit de quinque panibus sufficienter quinque milibus hominum Mar. 14 Ac de salute omnium solicitus dicitur Matth 9. ꝙ videns turbas, misertus est eis; quia erant vexati, & iacentes sicut oues non habentes pastorem, & sequitur cap. 10. quòd Apostolos misit Mar. 14. Matth. 9. & 10.

fit ad prædicandū, & languores curandū &c. Nono quo ad vitationem. Debet enim solicite vitare seculares, ne præoccupatus curis negotiorum Dei verbo non possit vacare. 11. q. 1. Te quidem. Exemplo Christi, qui satiatis quinque millibus hominum, & turba dimissa, ascendit in montem solus orare. Matt. 14. Ac turbis, & scribis, & pharisei relictis, abijt foras extra ciuitatem in Bethaniam; & ibi docebat de regno Dei. Matth. 21.

Matth. 21. Decimo quo ad supportationem, quia aduersa patienter sufferre debet: Quia prelati, & pastoris patientia plus laudatur in aduersitate, quàm quies in religione 7. q. 1. Sugestum. Exēplo Christi, qui tot verbis iniuriosis lacessitus, & iniurijs; non respondit, vt habetur Matth. 27. & Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras.

Matth. 27. Lucæ 21.

Vndecimo quo ad habitationē, quia domus eius iuxta Ecclesiam debet esse, vt sit aptior contemplationi. di. 41. Episcopus. Exemplo Christi, qui summo diluculo ibat ad templum. Io 8. & Matth. 21. Stabat tota die in templo &c. Et triduo remansit in templo, dum esset annorum. 12. Luc. 2.

Ioan. 8. Matth. 21. Luc. 2.

Duodecimo quo ad parentes: Officia enim Ecclesiastica propinquis non debet committere. d. 49. Decenter. Nec in suam, vel parentum proprietatem conuertere. 12. q. 1. Episcopus. Exemplo Christi, qui petentibus filijs Zebedei sessionem regni eos increpauit, nec concessit. Matth. 20. Et tamen fratres eius erant.

Matth. 20.

Tertiodecimo quo ad mores: Debet enim esse interius virtutibus ornatus. di. 40. per totum. Exterius vero conformatione morum exemplo Christi, qui interius fuit plenus donis spiritus sancti. Isa. 11. Et requiescet super eum spiritus domini &c. Et Ioan. 1. Spiritus non est datus ei ad mensuram; exterius se omnibus conformabat conuersando, & manducando cum omnibus. Matth. 9. & Luc. 7. & sic mandauit Apostolis. Matth. 10. & Luc. 10.

Isa. 11. Ioan. 1. Matth. 9. Lucæ 7. Matth. 10. Lucæ 10.

Quartodecimo quo ad conuersationem; quia vita singularis, non sufficit subditis æqualem ducere vitā; sed sicut est honore super alios, sic & vita debet esse præstantior. 8. q. 1. exemplo Christi, & si conuersaretur cum omnibus, fuit tamen separatus vita ab alijs, quo ad vitia, & peccata, vnde dicebat. Io. 10. Quis ex vobis arguet me de peccato?

Ioan. 10.

Quintodecimo quo ad societatem; quia cleri cos maturos, & religiosos, & viros tam in cubiculo, quàm in ministerio debet habere socios propter bonum testimonium. 2. q. 7. Cum pastoris. Exemplo Christi, qui & si pauperes sibi sociauit. Matth. 4. & 10. Fuerunt tamen homines sanctitate præ alijs iustis insignes; vt pote repleti spiritu sancto. Act. 2.

Matth. 4. Act. 2.

Sextodecimo quo ad prouidentiam. Debet oppressis, & pauperibus solicitæ pronidere, vt dictum est, & eos defendere, dist. 83. Episcopus. Et de personis idoneis, quæ populo præ diceut prouidere. extra de off. ordi. Inter cætera. Debet enim pascere temporali subsidio. 16. q. 1. Nulli Episcoporum, & tempore opportuno exemplo Christi animam suam pro ouibus ponere. 7. q. 1. Suggestum. & ca. Scisitaris, & cap. Aduersitas. Debet etiam pascere Eucharistiæ sacramento. de consc. di. 2. Non prohibeat.

Decimoseptimo quo ad doctrinam debet subditos docere; quia non sufficit vita innocēs; nisi adsit doctrina. dist. 44. c. 1. & in ca. seq. & dist. 43. Ephesus, & 8. q. 1. Audacter. & etiam cōuersationis exemplo. 11. q. 3. Præcipuè. Exēpla Christi, qui prædicabat quotidie, & Apostolos ad prędicationem ordinauit, & misit. Matth. 10. Luc. 9. & 10. Matth. 10. Luc. 9. 10

Decimo octauo quo ad subditos: quia debet eos fouere vt filios suos extra de excess. prælat. cap. 1. Exemplo Christi, qui Apostolos suos filiolos vocabat. Ioan. 13. In signum teneritudinis, ac amicos. Ioan. 15. In signum amoris; & vt suos patri commendauit. Ioan. 17. Io. 13. 15. Ioan. 17.

Decimonono quo ad imitationem: quia debet facta bonorum sequi. dist. 15. Non est. Et etiam facta minorum. 24. q. 3. Si habes. Exemplo Christi, qui dicit. Lu. 2. In his. quæ patris mei sunt, oportet me esse. & Ioan. 8. Quæ placita sunt ei, facio semper. Et de imitatione aliorum di. Apostolis de sua. Matth. 11. Discite à me. Aliorum. Matth. 24 Ab arbore fici discite parabolam &c. & Luc. 10. Vade, & tu fac similiter. Lucæ 2. Ioan. 8. Matt. 11. Matth. 24. Lucæ 10.

Vigesimo & vltimo quo ad iudicinm: Quia iustus non debet ex vindicta punire, & corrigere. dist. 86. Si quid. Et pronior esse ad miserandum, quam ad puniendum. dist. 45. Licet: Exēplo Christi. Ioan. 8. Qui mulierem in adulterio deprehensam non puniuit; sed misericordia ei pepercit, di. Vade, & amplius noli peccare. & Matth. 9. di. Ite: discite quid est misericordiam volo; & non sacrificium &c. Prædictis ergo apparet, qualis debet esse pastor Ecclesisticus exemplo Christi, qui sic fuit: quare apparet Christum dominum nostrum non solum solicitum; sed verum esse, & fuisse pastorem. Et ideo bene dicebat beatus Pet. in can. 1. ca. 2. Eratis enim sicut oues errantes; sed cōuersi estis ad pastorem, & Episcopum animarum vestrarum, & ideo verè, & rectè de seipso dicebat. Ioan. 10. Ego sum pastor bonus. patet ergo breuiter expositio huius primę partis, videlicet. Iesus pastor solicitus. Cuius veri pastoris exēplo ad instar pastoris materialis sit quilibet prælatus, vt pastor materialis Primo vt portet panem, & sal in sacculo, id est panem vitæ assiduè degustet; & in agendis habeat sal discretionis. Ioan. 8. Matth. 9. 1. Pet. 2. Ioan. 10.

Quilibet prælatus debet esse, ut pastor materialis, & quomodo

Secundo

Secundo aqua vtatur pro poculo, idest diuina sapientia, quæ est aqua viua. Ioan. 3. Ioan. 4.
Tertio herbas virentes comedat, idest, exempla munda, dogmata exhibenda possideat.
Quarto canes pro custodia ouium teneat, idest linguam eruditam in erudiendo, & consulendo.
Quinto viliter induatur, & chordam habeat pro cingulo, idest nihil curet de terrenis, & carnem domet.
Sexto requiescat sub tecto paruulo, idest hic dicens se non habere ciuitatem manentem, & ad patriam anhelet.
Septimo stramenta habeat pro lectulo, idest rigide viuat.
Octauo folia sibi pro vmbraculo ab estu meridiano prouideat, idest, verba scripturæ semper inspiciat, ne à calore luxuriæ maculetur.
Nono caulas habeat pro defensaculo, & receptaculo; quia sub Dei protectione se ponat, & proijciat.
Decimo teneat virgam pro baculo; se corrigat disciplina, & baculū crucis iugiter astringat, & innitatur eidem.
Vndecimo fistula oues congreget, & lętificet, idest sono laudationis, orationis, & prædicationis.
Duodecimo habeat fundam cum calculo ad lupum percutiendum, idest iustitiam exerceat in se, vt cum Dauid Goliath, idest diabolum, lupum rapacem fuget, & conterat, & sic hic non mercenarius dicetur; sed verus pastor, solicitus, & bonus: cui dominus dabit mercedem pro opere in pręsenti, & in futuro. Declarata ex dictis est prima pars huius secūdæ conformitatis secundi libri, & quartædecimæ in ordine, videlicet. Iesus pastor solicitus. Exponenda est amodo pars secunda, videlicet. Franciscus animatur.

SECVNDAE PARTIS SECVNDAE conformitatis, & fructus secundi libri, & quartędecimæ in ordine. s. Franciscus animetur. Expositio.

Beatissimi patris Fr. amorem, & dilectionem ad Christum & affectum, & si omnia vitæ ipsius gesta prodant, & declarent: tamen aliqua apertius depromūt, videlicet.
Primo pro amore Iesu mundi totalis abdicatio.
Secundo seruitij leprosis prompta exhibitio.
Tertio ipsius Christi crucifixi B. Frā facta apparitio.
Quarto iniuriarum, & vilipensionis propter Christum voluntaria susceptio.
Quinto passionis Christi assidua deploratio.
Sexto trium Ecclesiarum iuxta Christi mandatum reparatio.
Septimo vitæ Christi, & Euangelij acceptio, & professio.
Octauo paupertatis artissimæ emplexus, & dilectio.
Nono crucis meditatio, gloriatio, & prędicatio.
Decimo pro Christo mortis cupitæ ter ostensio.
Vndecimo Francisci à Christo multiplex visitatio.
Duodecimo B. F. à Christo facta in indigentijs benigna subuentio, & in omnibus condescensio; ac beati. F. à Christo facta stigmatizatio, & sic de alijs: de quibus dictum est in sermone facto pro secundo prologo in primo lib. pro declaratione totius istius operis, & de his dicetur inferius in locis multis; & q amor Christi ad B. F. ostensus sit, vt hoc opus ostendit non solum in vltimo. s. passione, sed etiam in actibus pluribus vitę sibi similem reddendo, & conformem: vt præcedentes conformitates ostendunt, & sequentes: præcipuè tamen B. F. ad Christum amorem, & affectum ostendit singularem animas diligendo, & ipsarum salutem optando, & procurando: quā salutem Christi exemplo inductus est, & animatus procurare; prout hæc pars. 2. huius cō formitatis declarare intēdit. Cum enim Christus pro salute ouium suarum, vt bonus pastor dederit animam suam: hoc animatus. F. salutem animarum feruentissimé procurauit. Amorē, quem ad Christum habuit reciproca uit, & cōuertit ad animas ipsius sanguine preciosо redemptas.
Sed q B. F. habuerit amorem & zelum ad animas, & quantum: ex multis deprehendere possumus.
Primo ex sua destinatione. Ad animarum. n. salutem fuit à Deo destinatus, sicut dicit. 4. pars legendæ maioris, & 2. Et ostensum est in lib. 1. conformitate. 2. parte. 2. quare B. Fr. Christo conformis voluntate hoc dilexit, & egit. Depromitur zelum B. F. circa salutem animarum.
Secundo ex eius ad Christum dilectione: Christi enim non se putabat amicum, nisi animas foueret, quas ille sanguine precioso redemit. vt dicit 9. pars legendæ.
Tertio ex suo discursu factus euangelicus prę co, vt dicit 4. pars legendæ ob animarum zelum ciuitates circuibat, & castra: ad Christū conuertens animas sua vita, & prædicatione.
Quarto ex eius gemitu, & plorata: Cum. n. cerneret animas sanguine Christi precioso redemptas inquinari aliqua sorde peccati; tanta miserationis teneritudine deplorabat eas, tanquam mater in Christo quotidie parturiret. vt dicit pars. 8. legendæ.
Quinto ex eius processu; quia non sibi soli viuere;

uere; sed alijs proficere, vult Dei zelo ductus, vt dicit. 4 pars legendæ, & 12. Et sic accepit diuina reuelatione.

Sexto ex eius affectu, & desiderio: Cum Christo enim sitiebat omnium saluandorum, vt dicit 14 pars legendæ. Nam cum animarum salutem visceroса pietate appeteret, & feruida æmulatione zelaret, suauissimis se dicebat repleri odoribus; & quasi vnguento precioso liniri, cum sanctorum fratrum per orbem distantium odorifera fama multos audiret ad viam veritatis induci.

Septimo ex eius affatu, & eloquio prædicationis eius verba ad quid erant? certe, vt dicit. 3. pars legendæ ad pœnitentiam homines inuitantia. Et in 4. parte legendæ dicitur. quod præ dicationis eius feruore succensi plurimi vtriusque sexus in coniugali pudicitia domino famulantes, secundum formam à Dei viro acceptam nouis se pœnitentiæ legibus vinciebant, quorum viuendi modum idem famulus Dei ordinem fratrum de pœnitentia nominandum decreuit. Conuertebantur etiam virgines ad perpetuum cælibatum. Multi etiam non solum deuotione compuncti; sed perfectionis Christi desiderio inflammati, omnium mundanorum varietate contempta. F. vestigia sequebantur. Et causa, quia homo videbatur alterius seculi, quippe qui mente, ac facie in cœlum semper intentus omnes sursum trahere conaretur, ac eius eloquia erant non risu digna, nec inania; sed virtute spiritus sancti plena medullas cordis penettantia; vt in vehementē stuporem audientes conuerterent, & obstinatorum mentes efficacia virtuosa mollirent.

Octauo ex habitu. cum enim in habitu formā gereret crucifixi: homines tam ruditate, quā forma ad bonum videntes incitabat.

Nono ex conuictu: in quinta parte legendæ sic dicitur. Modos adinueniebat abstinentiæ potioris; & quotidie exercitatione crescebat: & licet iam perfectionis culmen attingeret, vt semper incipiens aliquid innouabat afflictionibus carnis puniendo libidinē. Egrediens tamen exterius propter verbum euangelij conformabat se suscipientibus ipsum in qualitate ciborum, cum tamen ad interiora regressus districtē seruaret rigidam abstinentiæ parcitatem. sequitur. Sicque seipsum austerum sibi, humanum proximo, substantiam Euangelio Christi per omnia reddens, non solum abstinendo; verumetiam manducando præbebat ædificationis exemplum.

Decimo ex eius in exemplis dandis conatu, vt enim omnes conuerteret, omnibus se in exemplum virtutum exhibuit, vnde in 9. parte legendæ. Saluti animarum nihil præferendū esse dicco maximē probans, quod vnigenitus Dei pro animabus dignatus fuerit in cruce pendere, hinc sibi in oratione luctamen, in prædicatione discursus, & in exemplis dandis excessus: vnde quotiens austeritas nimia reprahēderetur in ipso: respondebat se datum alijs in exemplum, licet enim eius innocens caro, quæ se iam sponte subdebat spiritui, nullo propter offensas, indigeret flagello; tamen exempli causa renouabat illi pœnas, & onera: custodiens propter alios vias duras, dicebat. n. Si linguis hominum loquar, & angelorum, charitatem autem in meipso non habeam, & proximis, virtutis exempla non monstrem: parū prosum alijs, & mihi nihil.

Vndecimo ex oratione. Cum enim vt dicit. 10. pars legendæ: orationi vi mentis semper esset intentus; in oratione tamen auditus est à fratribus ipsum pie obseruantibus, aliquotiens clamorosis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellare clementiam; multosque sua conuertit oratione; sicut de latronibus patuit primo lib. conformitate. 11. parte 2.

Duodecimo ex fratrum ad prædicandū emissionem: Statim enim, vt fratres habuit ad numerum octonarium, cupiens vniuersitatem fidelium ad pœnitentiæ lamenta vocare; eos in modum crucis diuidendo ad quatuor partes orbis, ipso etiam eunte direxit, vt dictum est lib. 1. conformitate. 11. parte. 2.

Tertiodecimo ex sua benedictione: benedictionibus omni acceptione dignissimis accumulabat fratres illos, qui verbo, vel opere ad Christi amorem inducerent peccatores. Sic & per oppositum maledictionē imprecabatur his, qui suo malo exemplo destruunt, & confundunt, quod per alios sanctos fratres Deus ædificat, vt ostendit. 8. pars legendæ.

Quartodecimo & quo ad hoc vltimo zelus ad animas ostenditur beati Francisci, & salutem non solum omnium optasse; sed procurasse ex sacra Indulgentia, quam à Christo impetrauit (adiuuante beata Maria) & à Papa Honorio. 3. obtinuit impetratione. Cum enim ipse B. F. cum Christo Saluatore omniū desideraret saluationem; & vbique esse non posset, nec fratres dirigere pro omnium salute, ac in mundo isto adesse semper non posset, quia mortalis, cogitauit modum, & viam, quo omnes homines salutem possent obtinere ex remissione omnium peccatorum suorū, & hanc reperit, videlicet, à Christo impetrare indulgentiam pro aliqua certa die anni; vt faciendo aliquid, videlicet, intrando Ecclesiam sanctę Mariæ de Angelis dictam de Portiuncula de Asisio: quam ipse reparauerat; & ordinem fratrum minorum ibidē ipse inceperat; die secunda Augusti; incipiendo à vesperis primæ diei, vsque ad vesperas secundæ diei, per diem. s. naturalem. 24. horarum cum confessione, & peccatorum contritione omnium

peccaminum, reciperet absolutioné; & quod cogitauit; opere perfecit, dictam indulgentiá vt optauerat à Christo impetrando, & obtinédo, ac etiam à Papa. Verum, quia B. F. noluit à Papa bullá de hac indulgentia, nec Christus permisit eum accipere; volens bulla sacrorú stigmatum suorúm. B. F. impræssorum, illam indulgentiam confirmari, vt diabolus asserere habuit, vt dicetur. Quia ob hoc nonnulli ipsam veram nolunt credere: præmisso modo, quo B. F. eam à Christo obtinuit, & à Papa; & quo etiam ad diem: Demum circa ipsius autenticationem, & veritatem insistam eam probando vijs pluribus fore verissimam.

Cupientes scire modum quo B. Frá. sicut socij sui sanctitate præclari, & veritate, videlicet, fratres Bernardus de Quintaualle. Leo. Petrus Cathanij. Angelus de Reate. Phillipus longus. Masseus Marignani, & Gulielmus retulerunt cuidam ciui de Assisio nomine Michaeli Bernardi de Spello, qualiter B. Fr. indulgentiam S. Mariæ de Assisio obtinuit, primo à Christo; postmodum à Papa Honorio. 3 est iste. Dum B. F. staret in cella sua apud sanctam Mariam de Portiuncula, & Deum feruentissime pro peccatoribus exoraret; apparuit sibi Angelus domini di. q̃ iret ad Ecclesiam, quoniá Christus, & Beata Maria cum magna multitudine angelorum expectabát ipsum. Quo cum peruexisset, & Christum cum matre vidisset; quæ stabat à dextris eius cum multitudine Angelorum; cecidit in faciem suam præ timore, & reuerentia. Et túc dominus noster Iesus Christus. B. F. prostrato in terra ante eius conspectum, & matris loquutus est, & dixit illi. Francisce, multum soliciti es cum tuis socijs pro salute animarum. Postula ergo quòd vis circa salutem gentium, & consolationem animarum, & honorem Deitatis, & reuerentiam: quia datus es in lucem gentium, & reparationem Ecclesię. Et ipse iacebat quasi raptus in conspectu Deitatis. Et tandem reuersus ad cor, & confortatus dixit. Sanctissime pater noster, supplico ego miser peccator, quatenus digneris facere hanc gratiam humano generi; q̃ cócedas veniam, & indulgentiam omnibus, & singulis venientibus ad locum istum, & introeuntibus in Ecclesiam istam omnium peccatorum suorum vniuersaliter, & generaliter; de quibus confessionem fecerint sacerdoti, & mandatum susceperint. Et supplico beatæ Marię matri tuæ aduocatæ humani generis quatenus pro huiusmodi petitione me adiuuare, & apud tuam pijssimam, & clementissimam maiestatem intercedere dignetur. Et ipsa regina cœlorum, humillima, & beatissima inclinata precibus B. F. statim cœpit supplicare filio suo di. Altissime Deus opt. supplico humiliter Deitati tuæ, & intercedo quatenus digneter maiestas tua se inclinare precibus B. F. famuli tui. Et ipsa diuina maiestas statim loquuta est di. Satis grande est, quod petisti; sed maioribus dignus es frater Francisce, & maiora habebis, & ego orationem, & petitionem admitto. Sed volo, q̃ vadas ad meum Vicarium; cui dedi potestatem ligandi, atque soluendi in cœlo, & in terra, & petas ab eo ex parte mea dictam indulgentiam. Duodecim socij B. Frá. qui erant in cellis suis omnia præfata audiebant, videntes lumé magnum in Ecclesia, & multitudinem angelorú in circuitu. Sed timore perterriti, non erant ausi intrare Ecclesiam, nec cellas exire. Statimque Christus cum multitudine angelorú, & matre cœlum adijt. B. F. mane socijs vocatis; præcepit præfata, ne alicui dicerent; & sumpto fratre Masseo de Marignano, pro socio ad dominum Papam Honorium tunc cú curia Perusij euntem accessit, & coram dicto domino Honorio se præsentans dixit. Sancte pater, nuper ad honorem beatæ Virginis matris Christi reparaui vobis vnam Ecclesiam. Supplico ergo sanctitati vestræ, vt ponatis ibi indulgentiam absque oblationibus. Qui respondit hoc conuenienter non posse fieri; quoniam qui indulgentiam petit, oportet q̃ ipsam indulgentiam mereatur ponendo manum adiutricem Sed iodica mihi quot annos vis q̃ de indulgentia ponam ibi. Cui B. F. respondit. Beatissime pater, & domine; placeat sanctitati vestræ non dare annos, sed animas. Et D. Papa. Quomodo vis animas? B. F. respondit. Sáctissime pater; volo si placet sanctitati vestræ, q̃ quicunque venerint ad ipsam Ecclesiam confessi, & contriti, & sicut expedit absoluti per sacerdotem; absoluantur à culpa, & à pęna in cęlo & in terra à die sui baptismatis, vsque ad diem, & horam introitus Ecclesiæ supradictæ. Et dominus Papa respondit. Multum est, quod petis. Frá. nec est curiæ Romanę consuetudo talem indulgentiam exhibere. Tunc B. F. respondit Domine; quod peto, non ex parte mea, sed ex parte illius pe to, qui misit me dominus Iesus Christus. Túc Papa statim intulit ter dicens publicé. Placet mihi q̃ habeas. Domini tamen Cardinales, qui tunc aderant responderunt. Videte domine; si huic talem indulgentiá exhibetis; vltramarinam destruitis, & indulgentia beatorum Petri, & Pauli ad nihilum redigetur, & reputabitur. Respondit dominus Papa. Dedimus, & concessimus eam sibi; non possumus, nec expedit id destruere, quod factú est. Sed modificemus eam, q̃ tantum ad diem naturalem se extendat. Tunc vocauit Papa beatum. F. & dixit sibi. Ecce ex nunc concedimus, q̃ quicunq; venerit, & intrauerit dictam Ecclesiam bene confessus, & contritus, sit absolutus à culpa & à pœna: & hoc valere volumus singulis annis in perpetuum; tantum per diem naturalem

Descriptio modi quo B. F. obtinuit indulgentiá Portiunculæ.

Concessio indulgétiæ Portiunculæ.

naturalem à primis vesperis includendo noctem, vsque ad vesperas secundæ diei sequentis. Tunc B. F. inclinato capite egrediebatur de palatio Et dominus Papa videns eum abire; vocauit eum, & dixit sibi. O simplicione, quo vadis? quid portas tu de huiusmodi indulgentia? Et B. Fran. respondit. Tantum sufficit mihi verbum vestrum. Si opus Dei est, ipse suum opus habet manifestare, de huiusmodi autem ego nolo aliud instrumentum, sed rantum charta sit beata Maria: notarius sit Christus, & Angeli sint testes. Ipse autem recedēs de Perusio, & rediens Asisium in medio viæ in loco, qui dicitur Colie, vbi erat hospitale leprosorum, cum socio aliquantulum obdormiuit: Excitatus post orationē vocauit socium suum, & dixit sibi. Frater Massee; dico tibi ex parte Dei; ꝙ indulgentia mihi exhibita per summum Pōtificem, est confirmata in cœlis. In his autem omnibus diem determinatā B F non habebat nec à Christo, nec à Papa. Sed diem determinatā modo subsequenti a Christo obtinuit beatus. F. & à Papa. Cum. n. esset B. F. in cella, quæ erat in horto post Ecclesiam sanctæ Mariæ: hoc anno de mense Ianuarij; nocturno tempore, quasi media nocte; eece sarhan venit ad eum iuxta cellam. Et cum B. F. esset in oratione; dixit ei. Francisce, quare tu is mori aute tēpus? quare stas ad talia faciendum? nescis tu ꝙ dormire est potius alimentū vitæ corporis? tu iuuenis es; cui dormire & quiescere potissimum est, & alias tibi dixi, ꝙ tu iuuenis es, & alias poteris facere pœnitētiam de peccatis tuis: Ad quid ergo affligis te in vigilijs, & orationibus? Et B. F. spoliauit se sua tunica, & femoralibus, & exiuit de cella, & intrauit per grossam, & clausam sepem, & ingressus est siluam durissimā, & spinosam, quæ erat iuxta prædictam Ecclesiam sanctæ Mariæ. Et cum ipse B. Frā. esset in medio siluæ cum carne spinis concremata; & sanguinolenta; dixit ad se. Melius est inextimabiliter, ꝙ sic agnoscam passionem domini nostri Iesu Christi, quam obtemperem blanditijs deceptoris. Et statim fuit in medio siluæ lumen maximum, & in maximo gelu sicut in mense Ianuarij flores rosarum apparuerūt, & cœtus angelorum innumerabilis apparuit tam in silua, quàm in Ecclesia, iuxta quam erat silua prædicta. Et tunc Angeli vna voce dixerunt B. F. Accedas velociter ad Saluatorem, & ad matrem eius stantes in Ecclesia. Tunc B. F. se inuenit indutum vestimento nouo; sed quòmodo. & qualiter ipse ignorauit. Et apparuit via recta quasi de serico, & ornata ad eundum in dictam Ecclesiam. Et ipse B. Fran. accepit de Rosario illo 12. rosas rubeas, & 12 albas, & iuit statim per viam illam in dictam Ecclesiam S. Mariæ, & accessit ad altare, & posuit ibi rosas, quas secum detulerat. Et tunc vidit dominum Iesum Christum stantem, & beatam Virginem matrem eius à dextris eius, cum magna multitudine angelorū. Et B. F. allocutus est di. Sanctissime pater noster, ordinator cœli, & terræ, digneris ordinare propter magnam misericordiam tuam diē ipsam indulgentiæ: assistente ad hæc beatissima Virgine matre tua humani generis aduocata. Cui Christus respondit. Volo ꝙ sit dies illa, in qua B. Petrus fuit à vinculis absolutus; incipiendo à secundis vesperis illius diei, vsque ad vesperas sequentis diei includēdo noctem. Et sic diuina maiestas statuit à vesperis primę diei Augusti vsque ad vesperas secundæ diei eiusdem mensis; vt quicunque venirent eo die contriti, & confessi de peccatis suis; de quibus memores existerent; ꝙ remissa sint eis omnia, quæ per eos commissa sunt à die baptismatis, vsque ad diem introitus ipsius Ecclesiæ Sanctę Mariæ nominatæ. Et ipse B. Fran. ait, Sanctissime pater noster qualiter fiet, ꝙ istud veniat in scientiam, & credulitatem humani generis? Et ipse dominus noster ait. Francisce; hoc fiet Deo fauente, & prosperāte, & auxilium præbente gratia sua, tu tamen habes ire Romā ad Vicarium meum, quē constitui, cui potestatem dedi ligandi, atque soluendi, vt ipse faciat patefieri prout ei videbitur expedire. Et ipse B. Fran. dixit. Qualiter credet mihi vicarius tuus? forte non credet mihi peccatori. Et ipse dominus omnipotens dixit B. Fran. Deferas tecum testes aliquos de socijs tuis, qui audierūt, & rosas rubeas, & albas; quas de mense Ianuarij colegisti in siluam in afflictione, & disciplina corporis tui, & in eo numero rosarum, quod tibi videtur expedire: prædicta omnia audierunt fratres Petrus Cathanij, frater Ruffinus Siphij, frater Bernardus de Quintaualle, & frater Masseus Marignani, & socij qui stabant in cellis suis extra ecclesiam in horto, vbi est cella B. Fran. Et tunc B. Fran. de illis rosis, quas detulerat de silua accepit tres rubeas, & tres albas ad honorem sanctissimæ, & indiuiduæ trinitatis, & ad laudem Dei & B. Virg. Mariæ. Et demum cantus angelorū insurrexit maximus, & cantauerunt. Te Deum laudamus. Post hæc in mane B. Fran. reaccepit tunicam suam; & accessit ad illos tres socios suos, & dixit illis. Præparate vos ad veniendū mecum Romam. Et imposuit eis silentium de his, quæ audierant. Et illi fuerūt frater Petrus Catanij, frater bernardus Quintauallis, & frater Angelus de Reate. Et ceperunt iter ad eundum Romam; alijs socijs in loco relictis Et ingressi ciuitatem Romanam, direxerūt gressus, suos versus ecclesiam lateranensem, & ibi inuenerunt Papam Honorium successorem Innocentij, vicarii domini nostri Iesu Christi. Cui B. Fran. omnia supradicta pro parte domini retulit. Et de his perhibuerunt testimonium tres

B. F. Christum allocutus est.

Christus B. F. respondit.

fratres supradicti, & illi 6. flores rosarum, tres albi, & tres rubei superius nominati. Et ipse Papa Honorius aspiciens in mēse Januarii flores rosarum ita recentes, & tam acuti odoris, & coloris, dixit. Vere hoc est bene mirabile, & potius deitatis, quam humanitatis. & scimus quia verum est testimonium eorum. Nos tamen (dixit Papa) loquemur cum fratribus nostris, & audiemus in consilio secreto responsa eorum, & deliberabimus quid super his sit faciēdum. Et tunc iussit familiæ suæ vt reciperetur B. Frā. cum sociis suis in loco congruo, & honesto, & necessaria pro velle sibi darentur, & sociis suis. Et mandauit B. Fran quod die sequenti diluculo esset coram eo, & sicut dominus Papa mādauit sequenti die diluculo extitit coram eo di. Digne Christi vicarie, adimpleatis circa materiam supradictam voluntatem regis cęlestis, & matris eius, cuius vocabulo ecclesia angelorum, siue de portiuncula nuncupatur. Et ipse Papa respondit di. Frater Fran. afferas coram omnibus fratribus nostris, & dicas quæ est voluntas regis cęlestis, & matris ipsius, licet alias dixeris tu, & fratres tui. Et B. Fran. respondit di. Voluntas eius est, vt à vesperis primæ diei augusti, vsque ad vesperas secundæ diei dicti mensis. quicunque intrauerit ecclesiam sanctæ Mariæ de angelis, siue de portiuncula Assisinatis diocesis, remittātur sibi omnia peccata sua à die sui baptismatis citra de quibus recordatur, & non recordatur, & in pœnitentia seu cōfessione memoriam fecerit, & mandatum susceperit à sacerdote corde contrito, & humiliato, & absolutus fuerit per ipsum sacerdotem post mandatum susceptum. Et dominus Papa respondit. Frater Fran. magnum est quod petis, sed postquam rex cęlestis dominus Iesus Christus ad instantiam B. Virginis matris eius tuā oratione exaudiuit: Nos scribemus Episcopo Assisinati, Perusino, Tudertino, Spoletano, Fulginari, Nucernino, & Eugubino, ꝙ conueniāt ad locum S. Mariæ de angelis, siue de portiuncula prima die augusti, & notificent indulgentiam, quæ tibi placuerit, & sic B. Fran. cum sociis, acceptis litteris summi Pontificis ad prædictos episcopos venerunt, & litteras fecerunt præsentari. Et procurauit ipse B. Fran. quod in die prima Kalendarum augusti omnes prædicti episcopi ad dictam ecclesiam conuenirent. Et factum fuit pergulum ligneum, in quo omnes dicti episcopi ascenderunt simul cum B F. & cum magna multitudo gentium ibi esset circa pergulum congregata quasi in media tertia dixit B Fran. ipsis episcopis. Quis vestrum vult dicere, & prædicare, & indulgentiam nunciare? Et ipsi episcopi conuenerunt in unum, & dixerunt intra se. Nos frater Fran. habemus sequi tuam voluntatem secundum tenorem litterarum papalium. Et B Fran dixit. Licet nō sim dignus, volo aliqua dicere, & prædicare in conspectu istarum gentium, & annunciabo indulgentiam de mandato regis cęlestis, quæ fit ad instantiam beatæ virginis matris Christi. Et vos de mandato summi Pōtificis vicarij ipsius auctoritatem præbeatis, & annunciabitis vna mecum, & surrexit B. Fran. & prædicauit adeo benigne, & vtiliter, vt videretur angelus. & non homo carnalis. Et perfecto sermone, denunciauit indulgentiam videlicet vt quicunque venerit ad ipsam ecclesiam S. Mariæ de Angelis, & ingressum habuerit à vesperis primæ diei Augusti vsque ad vesperas secundæ diei dicti mensis, tam de nocte, quam de die, includendo noctem sicut diem, remittantur sibi omnia peccata sua. postquam confessionem fecerit à die baptismatis, vsque ad prædictum diem. Et hoc locum habeat in quolibet anno in perpetuum, de quibus recordatur, & non recordatur. Audientes vero episcopi indignati sunt, & scandalum passi sunt de hoc quod dixerat B. Fran. Ad quem dixerunt. Licet Papa mandauerit nobis, quod sequeremur circa hæc tuam voluntatem, non fuit tamen suæ opinionis quod sequeremur in hoc, quod congruum non est, vnde denunciabimus indulgentiam. 10. annorum. Et sic exurrexit Episcopus Assisinas dicere de 10. annis, & dixit quicquid dixerat. B. Frā. nec aliud potuit dicere, & sic consequenter, omnes alij Episcopi, & ad hoc fuerunt multi testes, tam de Perusio, quàm de alijs ciuitatibus. & castris: de contrata, videlicet, dominus Suppolinus Vgollini presbyter D Andreas de monte mellino de Assisio: frater Napoleo de Armēzano. D. Ioannes gualterij. pater domini Ioannis. D. Ioannes petri tibalducij. D. Brūdus Lamanfri. & finaliter multi alij de contrata, qui hic non sunt scripti; qui omnes fuerūt præsentes dictæ annunciationi indulgētiæ per B F. & per prædictos Episcopos factæ. Præfatis ergo apparet quomodo B. F. dictam indulgentiam à domino Iesu Christo obtinuit primo. & postea à Papa, & quo ad diem.

Restat ergo videre, quia nulla bulla habetur de hoc, de veritate huius sacræ indulgentiæ. Vbi sciendum ꝙ veritas huius sacræ indulgentiæ multis apparet vijs, & testimonijs comprobatur. *Indulgentiæ Portiunculæ veritas. 12. testimonijs comprobatur.*

Er primo diuinorum. Istam enim esse veram indulgentiam ostendit Deus, vt patet ex supra dictis à sanctis fratribus attestatis: de modo huius indulgentię à B. F. obtentæ patet multis miraculis.

Et primo miraculo præ alijs eam B. F. concedendo, nunquam enim talem indulgentiam Christus alicui sanctorum dedit, vel concessit, sed soli. B. F. vbi ostendit affectum pijssimum ad animas; & B. Frā. præ sanctis alijs sibi dilectissimum, & acceptissimum.

Secundo miraculo rosas de mense Ianuarij producendo, & B. Fr. ostendendo, & tradendo vt domino

domino Papæ deferret in testimonium indul gentię ab ipso beato F. datæ, & concessæ.
Tertio miraculo summi Pontificis ad B.F. petitionem, & impetrationem indulgentiæ voluntatem inclinando, & flectendo: hoc fuit singulare, & diuinum vt dominus Papa talem dederit indulgentiam ipsi B.F.
Quarto miraculo ipsam indulgentiam à Papa concessam in cęlo confirmando, & diem pro tali indulgentia sic miraculo se determinando, & statuendo.
Quinto miraculo B.F. suis sacris stigmatibus consignando, resté enim diabolo stigmatum impręssio, bulla fuit approbationis istius sacræ indulgentiæ.
Sexto miraculo vno ore. 7. Episcopos contra velle ipsorum loqui faciendo in huius indulgentiæ pronunciatione.
Septimo miraculo eam sic per orbem diuulgando. Inxta enim quod promisit de norificatione huius indulgentiæ, sic & fecit. non. n. fratrum prædicatione, sed diuina operatione hæc indulgentia in mūdo toto est diuulgata.
Octauo miraculo plura signa faciēdo, & exercendo, plures enim, vt dicetur demoniaci ad indulgentiam sunt deducti, & intrantes ipso die Ecclesiam S. Mariæ sunt liberati.
Nono ipsam pro defunctis applicatam accipiendo defunctos à pœnis purgatorij eripiendo, & absoluendo, vt dicetur.
Decimo miraculo diabolum ad veritatem dicendam de hac sacra indulgentia cogendo, & arctando; vt dicetur.
Vndecimo sanctos, videlicet, Dominicum, & Petrum ad testificandum mittendo, & destinando, & dicetur.
Duodecimo miraculo contritis, & confessis ipsam Ecclesiam pro indulgentia accipienda intrantibus omnia peccata plenarie dimittēdo, & relaxando, vt ostendetur. His 12 miraculis, & testimonijs diuinis veritas huius indulgentiæ à Deo est declarata.
Secundo veritas huius indulgentię confirmatur testimonio virginis gloriosæ; quæ non solum in impetratione ipsius indulgētię à Christo beatum Fran. iuuit, sed & alijs signis ipsam veracissimam complacuit demonstrare.
Anno domini 1233. Cum populus vt moris est ipsa nocte indulgentiæ circa Ecclesiam excubaret; motus magnus, & tumultus subito consurrexit; ita quod ipsi fratres qui in pergulo, quod prope portam loci est, quiescentes simul excitati, causam tanti rumoris, & tumultus scire cupientes; cum vndique circunspicerent nil aliud viderunt, nisi columbam albissimam volatu celeri circuire bene per 5. vices Ecclesiam: vnus vero ex fratribus ipsis, videlicet frater F. volens factum amplius indagare, intrauit Ecclesiam, & fratrem Corradum sanctæ memoriæ de Offida; qui nunc gloriosus miraculis in loco de Insula requiescit, circa altare orantem inuenit; cui & dixit. Pater carissime, sicut auditis, tumultus, & clamor magnus, tanquam si aliquod miraculum factum sit; insurrexit in populo: Sed causam eius non videmus Qui respondit. Fili, volo vt ea, quæ nunc tibi pandam secrete teneas; & vsque in diem mortis meæ nulli vnquam hominum manifestes. Vidi (inquit) virginem gloriosam reginam cœli inextimabili claritate, nimiaque luce circunfusam, & puerum Iesum in brachijs tenentem de sublimitate cęlorum descendere: Qui puer dulcissimus omnem populum, qui ex deuotione præsens est, sine intermissione proprijs manibus benedixit, ac suam gratiam impartiuit, & hæc est causa cōmotionis, & tumultus, quem audistis.
Anno domini. 1326. in die indulgentiæ dum quædam sancta domina staret sub quadam quercu ante Ecclesiam Portiunculæ existente, vidit ante fratrum processionem cantantium Christum, & beatam Virginem cum maxima multitudine angelorum cantantium, & iubilantium alta voce. Cūque Christus, & beata virgo simul cum Angelis dictam Ecclesiam introissent, & fratres post eos intrare cepissent; tunc visio disparuit, nec vlterius vidit.
Anno domini. 1327. frater Gregius de vrbe veteri confessus primo, dum iret versus dictā Ecclesiam Christum stantem ante ianuam dictæ Ecclesiæ. & beatam Mariam iuxta eum vidit. Et ipsa inclinato capite filio suo regratiabatur de tanta gratia, quam fecerat peccatoribus ad supradictam Ecclesiam accedentibus: Vidit etiam beatam Virginem respiciētem intus Ecclesiam, & dicentem hęc verba. In loco isto est thesaurus vitæ æternæ.
Item anno domini 1326. pridie kalendas Augusti, quidam peregrinus de Treueri Alamaniæ venit Assisium ad indulgentiam, & cum ad ciuitatem tarde peruenisset, non potuit intrare; sed ad vnum paleare diuertens ibidem stetit. Sed cum audiret pulsari in loco fratrū ad matutinum, surrexit vt diceret horas suas, & ecce quædam domina pulcherrima apparuit iuxta eum habens puerum Iesum in brachio, & in alio cereum; qui illuminabat totū locum: Quam agnoscens esse beatā Mariam; ait ad eam. O domina mea mater misericordiæ, miserere mei. Et domina ad eum. Non respondeo tibi hic; sed respondebo tibi hinc ad tres dies in ista mea Ecclesia. Et his dictis; disparuit. Qui de mane Assisium intrans, venit ad locum, & confessus prædicta fratri Engiliberto de Colonia singula enarrauit, & deuote indulgentiam habuit.
Tertio veritas istius indulgentiæ probatur testimonio sanctorum.
Frater Corradus, qui suscitauit quinque mortuos, multotiens istam indulgentiam prædicauit,

cauit,& asseruit veram; & sic esse vt ipse frater Corradus dixerat, diabolus asseruit verum. Frater sanctus Ioannes de Aluerna autentice deposuit coram testibus di. Ego frater Ioannes de Aluerna confiteor me audiuisse à fratribus Benedicto de Aretio;qui fuit socius.B. F. & ab ipso sanctissimo patre indutus,& receptus ad ordinem. Angelo de Burgo.Sancto fratre Corrado de Offida. Gratiano de Aretio socio sancti fratris Egidij. Rainerio de Aretio socio supradicti fratris Benedicti. Andrea de Burgundia Mattheo milite. Egidio Capacio de Assisio. Ioanue, & Thoma de Assisio.Angelo de Perusio. Iacobo de Fallerono. Iacobo de Massa.Thoma de Treuio Augustino de Roma; qui omnes fuerunt excellentissimi sanctitate, & veritate, & omnes fuerunt cum socijs.B.F.ꝙ ipsi.s. audierũt à fratre Matheo socio præcipuo.B.F.quomodo ipse fuit cum beatissimo patre sancto Frã. ad pedes summi Pontificis,videlicet, D Honorij,cum summus pontifex liberalissime cõcessit indulgentiam supradictam in loco.S. Mariæ de Angelis. Aliorum etiam sanctorum est autenticata hæc indulgentia testimonio, vt statim dicetur.

Quarto veritas huius indulgentiæ probatur testimonio aliorum.s.sociorum.B. Fr videlicet.Primo fratris Massei,à cuius ore supradicti habuerunt:de quibus dicit frater Ioannes de Alucrna: Qui frater Masseus iuit Perusiũ, & fuit cum B F. quãdo dictam indulgentiam à Papa Honorio obtinuit. Secundo fratris Bernardi de Quintaualle fratris Petri Cathanij,fratris Angeli de Reate, qui Romę fuerũt cum.B.Fr.quando Papa Honorius indulgentiam determinauit. Et ipsi reddiderunt testimonium summo Pontifici quomodo Christus B F. dictam concesserat indulgentiam.

Tertio fratris Leonis socij beati.Fr. qui dixit domino Iacobo Capoli de Perusio: prout dictus dominus Iacobus fratri Angelo ministro prouinciæ sancti.Fr.coram pluribus fratribus retulit,ꝙ ipse frater Leo habuit ab ore.B.F.veritatem indulgentiæ per modum subsequentem. Dixit enim.B.Fr. fratri Leoni,ꝙ ipse petijt à domino Papa, ꝙ faceret sibi indulgentiam in anniuersario consecrationis Ecclesiæ. Et Papa respondit quantum vellet, & dixit Papa de vno anno,& de tribus.& venit vsque ad septem. Et B. Fr. non erat contentus. Dixit vero Papa quantum vellet. respondit. Volo (si placet sancte pater)vt propter beneficia,quæ Deus in loco illo fecit, indulgentiã omnium peccatorum, vt non habeant vltra brigam aliam.Et Papa respondit.Et ego cõcedo,ꝙ ita sit. Et cum seiuissent Cardinales, dixerunt Papæ,ꝙ reuocaret eam,quia erat in præiudicium terræ sanctæ. Et Papa respõdit. Nullo modo reuocabo postquam promisi. Et dixerunt. Arctate eam quantum potestis. Et tunc dixit Papa,ꝙ valeret tantum per vnã diem,& noctem: vel à vesperis ad vesperas.Et cum exiret à Papa.B.F.post concessionem,audiuit vocem dicentem sibi. Francisce, scias ꝙ sicut hæc indulgentia data est tibi in terra;ita confirmata est in cœlo. Et dixit.B.Fr. Teneas secretum hoc vsque circa mortem tuam;quia non habet locum adhuc: quia hæc indulgentia occultabitur ad tempus: sed dominus trahet eam extra: & manifestabitur. Sed dictus dominus Iacobus volens magis certificari de hoc: interrogauit iterum fratrem Leonem,& frater Leo respondit, ꝙ ita erat,sicut dixerat sibi.

Quarto fratris Petri Cathanij, qui Michaeli de Spello,vt dictum est supra;quomodo,B F. acquisiuit primo à Christo, & postmodum à Papa Honorio coram multis fratribus enarrauit.

Quinto fratris Martini nepotis fratris Massei: qui ab ore dicti fratris Massei auunculi sui habuit quomodo B.Fra. indulgentiam.S.Mariæ habuit à Papa Honorio in Perusio.

Sexto fratris Benedicti de Aretio: qui ab ore habuit fratris Massei.

Septimo fratris Rainerij de Aretio: qui similiter ab ore habuit fratris Massei.

Octauo Petri Zulfani: qui interfuit consecrationi Ecclesiæ beatæ Mariæ,& audiuit.B. Frã. prædicare coram supradictis. 7. Episcopis,& habebat quandam cedulam in manu,& dixit. Ego volo vos omnes mittere ad paradisum, & annuncio vobis indulgẽtiam, quam habeo ab ore summi pontificis. Et vos omnes; qui venitis hodie,& omnes: qui venerint annuatim die tali bono corde, & contrito habeant indulgentiam omnium peccatorum suorum, hæc ille dixit coram fratre Angelo ministro prouinciæ.S.F.& pluribus alijs fratribus.

Nono cuiusdam fratris prædicatoris:de quo statim dicetur. qui Venetijs in loco fratrum prædicatorum coram multis fratribus habuit asserere, ꝙ dicta indulgentia erat verissima: nam ipse fuit pñs. & erat domicellus cuiusdã Cardinalis; quando B.F.à Papa Honoriõ ipsam indulgentiam impetrauit; & dixit hoc etiam multis dominabus: quibus à fratribus suis erat dissuasum de ipsa indulgentia.

Decimo testimonio illorum virorum:de quibus dictum est supra ꝙ interfuerunt prædicationi B.F.7. Episcoporum quando dictam indulgentiam primo.B.Fr.& postea ipsi diuino miraculo denunciauerunt. Et prędicta omnia publico instrumento pro maiori parte sunt habita,& ordinata.Multi alij sunt de ista indulgentia testes; sed sufficiant prædicti.

Quinto veritas huius sacræ indulgentiæ probatur testimonio.B. F. Cum enim beatus ipse Fran. impetrauerit eam à Christo, & ipsam habuerit,

habuerit, vt socij sui audierūt, & tres summo pōtifici domino Honorio hoc attestati fuit, & à D. Honorio in Perusio ipsam beato. F. obtinente. B. Dominicus dixit se fuisse, vt dictū est supra, & alius frater prædicator tunc domicelus cuiusdam Cardinalis, & frater Masseus; qui fuit eius socius, ac B. F. ipsam corā. 7. Episcopis veram, & certam à Papa sibi concessam, & quo ad diem, & alia. B. Fr. quod de ipsa indulgentia dixit, nunquàm reuocauit. Et post hanc prædicationem Christus eum canonizauit suis signis stigmatizando. Et Ecclesia ob sanctitatem, & miracula cathalogo sanctorū ascripsit, hoc ergo pensato, & sine quocunque alio fidem dare debet quilibet fidelis de veracitate huius sacræ indulgentiæ.

Sexto veracitas huius sacræ indulgentiæ probatur testimonio summorum Pontificum Primo. D. Honorij, qui eam B F. in Perusio ab eo petenti concessit: & nunquam reuocare voluit, nec reuocauit. Atque Romæ viso miraculo rosarum, & confirmauit iam datam, & diē statuit, pro obtentu dictæ indulgentiæ.

D. Papa Martinus. 4. dum, cum sua curia esset Perusij, superueniente tempore indulgentiæ multi de familia. D. Papæ licentiam accedendi ad ipsam petierunt: Camerarius hoc videns ad. D. Papam Martinum accessit, & tunc actualiter cum D. Papa erat. D. frater Matthæus frater minor Cardinalis de Aqua sparta: quamuis tunc non esset Cardinalis: sed lector curiæ; & dixit. D. Papæ. Beatissime pater: quasi omnes de familia vestra petunt licentiam ad indulgentiam accedendi. Et D. Papa respōdit Placet nobis, ꝙ omnes vadāt: & ipsam indulgentiam confirmamus. Et si ibi non est: eam ibidem ponimus per præsentes, & hoc coram multis dixit, & coram dicto fratre Matthæo. Et voluit, vt de hoc fieret priuilegium: sed frater Matthæus noluit exemplo. B. F. ꝙ fieret: quod. D. Papæ multum placuit ob imitationem. B. F.

D. Papa Alexander. 4. præsupponendo dictam indulgentiam veram, statuit, ꝙ de pecunia; quę offertur dicto tempore in ipsa Ecclesia capella sua. s. Papæ, videlicet, Ecclesia. B. F. de Assisio debet refici, & manuteneri.

Item idem. D. Papa Alexander. 4. præsupponē do dictam indulgentiam esse veram, concedit Custodi Assisij, ꝙ ipse possit dare omnibus fratribus auctoritatem audiēdi confessiones aduenientium, ac si essent accedentium parochiales sacerdotes, & cum eadem auctoritate.

A D. Papa Ioanne 22. 1320. quæsitum fuit, quid diceret de indulgentia. S. Mariæ de Assisio iuxta constitutionem Clementis 5. de indulgentijs, respondit. Nos ad illam indulgentiam non ponimus os nostrum.

D. Papa Gregorius. 11. præsupponens indulgentiam veram mandauit per bullam suam specialem: ꝙ mercimonia vendi in Ecclesia. B. F. nullatenus à fratribus permitterentur tē pore indulgentię. hoc ipsum approbauerunt alij summi Pōtifices: qui eidem Honorio successerunt: qui vsque ad tempora præsentia. videlicet. 1390. ad numerum 25. ascendunt: qui si cognouissent eam falsam, vel dubiam eam impugnassent, suspendissent, vel reuocassent: quod tamen non fecerunt. Ac cum de fide, & salute agitur: qui veritatem occultat, iram Dei super se prouocat. 11. q. 3. Quisquis. & c. Nolite timere. Et qui veritatem nō defendit; quam defendere conuenit, proditor est veritatis. 11. q. 3. Nolite timere. Et vtilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur. De regulis iuris lib. 6. Qui te scandalizauerit. Ac veritas præfertur consuetudini: quia Christus non dixit. Ego sum consuetudo, sed dixit. Ego sum veritas. Io. 8. & 4. capitulis sequentibus. Et cum Romanus Pontifex sit caput omnium Ecclesiarum. d. 96. Cōstantinus. Et iudex omnium de ma. & obe. Solite. hinc est; ꝙ ad ipsum pertinet de huius indulgentia videre, & iudicare. Et cum ab anno. 1224. & vltra: quo fuit per Honorium data hæc indulgentia: nullus Pontificum aliquid de ipsa indulgentia attentauerit: hinc est ꝙ cum in Sexto de regulis iuris dicatur. Qui tacet, consentire videtur, dicti summi Pontifices de ista sacra indulgentiam nihil dicentes ipsam approbarunt. Nota.

Septimo approbatur hæc indulgentia testimonio. 7. Episcoporum. s. Assisinatis; Perusini; Eugubini, Nucerini, Fulginatis, Spoletani, & Tudertini: qui oppositum proponentes dicere ad veritatem: & B. F. linguas ipsorum dirigente verbo patris. d. Iesu Chrrsto: qui ipsam indulgentiam dedit: idipsum dixerunt; quod in veritate erat, & B. F. prædixerat: quorum testimonium tam ratione personarum, & officij, quàm miraculi à Deo in ipsorum lingua operati, est testimonium multum autenticum, & ponderandum, quorum attestationē multi; qui audierunt pręsentialiter postmodum autenticè deposuerunt.

Ex dictis ergo apparet de sollicitudine, amore, zelo, beati Fran. ac desiderio; quod habuit ad saluādas animas, & quomodo Christi exēplo animatus est ad procurandum omnium salutem, quod sui er omnia ostendit huius sacræ indulgentiæ impetratio, quæ annuatim, & in perpetuum fidelibus pie accedētibus datur, nec ab ipsa separatur sexus, nec conditio, aut ætas. Quia omnibus tam mulieribus, quā viris, tam pauperibus, quam diuitibus, tam Italicis, quam Vltramontanis, tam Barbaris, quā Latinis, & sic de nationibus hominum, tam senibus, quam pueris, & iuuenibus dummodo sint contriti, & confessi (vt decet) ipsa indulgentia à Deo datur. Quare & si multis alijs beneficiis

neficiis (diuina gratia faciente) humano generi à beato Fran. exhibitis, homines beato Fr. quamplurimum obligentur, vt pote: Quia.

Primo mundum renouauit, vt patuit libro primo conformitate 8. parte 2. & conformitate 10. & 11.

Secundo vitam perfectam demonstrauit, vt patuit libro primo conformitate 9. parte 2. de regula euangelica, quam seruauit.

Tertio mundum contemnendum declarault. libro primo conformitate 6. & dicetur in huius secundi libri conformitate 4. parte 2..

Quarto Iesum prosequendum indicauit, cuius amore omnia dispexit; ac post eius vestigia toto nisu perfectionis incessit, vt ostendetur in hoc secundo libro, & in tertio libro conformitate secunda parte secunda.

Quinto mundum sua vita, & doctrina illuminauit. De qno dicetur conformitate 13. huius secundi libri.

Sexto dæmones subiecit, & suppeditauit, de quo dictum est libro primo conformitate 7. & dicetur in isto secundo conformitate 9.

Septimo generis humani exaltatio, & hoc in sui persona tot, & tanta à Deo percipiendo, & specialiter stigmata. De quo dicetur conformitate 3. tertij libri.

Octauo per se, & suos fratres signa in orbe perpetrauit; propter quæ non solum in vna parte; sed in omnibus ratione liberationis à malis, & etiam exemplorum exhibitorum ab ipsis debent Deo, & beato Fran. fideles gratias exhibere de quibus dictum est lib. primo conformitate 8. & libro secundo conformitate prima, & dicetur libro 3. conformitate 9. & 10.

Nono in gloria celesti sublimauit de qua dicetur libro 3. conformitate 8.

Decimo purgatorium euacuauit libro 3. conformitate 5.

Vndecimo suorum deuotorum personas, & animas protegit & ad gloriam perducit libro tertio conformitate 10.

Duodecimo quæ cupit genus humanum obtinere beati Fran. meritis à Deo dantur sicut lib. 3. conformitate 9. & 10. dicetur. Tamen super omnia obligatum reddit beato Fran. huius sacræ indulgentiæ impetratio. Tum quia nullus sanctorum hoc vnquam exhibuit generi humano, nec procurauit. Tum quia non partem hominis procurauit saluari, sed totum hominem per dimissionem totalē omnium peccatorum. Tum quia non vni genti, ætati, vel conditioni; sed omnibus. Tum quia non pro vno semel, & tempore, sed vna die singulis annis, & perpetuo. Sic ergo tanto beneficio procurato per beatum Fran. quia salutem procurauit omnium, omnes homines; qui sunt, fuerunt, & erunt præ alijs sanctis beato Fran. obligantur, & tenentur, nec est aliquis peccator tam sceleratus; nisi qui totaliter ignorat de ista indulgentia, qui excusatio nem habeat, si damnatur, aut non obtineat suorum ueniam peccatorum pure confiteatur, & ad hanc pergat indulgentiam, & salutem obtinebit perfectā. Magnum quippe est, quod vnus pauperculus modicus, & despectus tot bona mundo protulerit, & dederit, quod signū est acceptationis maximæ beati Fran. apud Deum, & sui feruentissimi amoris & charitatis ad salutem omnium hominum præsentium, & futurorum.

Oēs homines obligati sunt B. Fr. & cur.

Nota

Dicta beneficia à beato Francisco hominibus tradita magna indigerent declaratione, sed ad præsens reserare omitto causa breuitatis, quia ex dictis in præcedentibus, & dicendis in sequentibus apparebit eorum expositio, & magnitudo ipsorum. Sic ergo paret quomodo debet intelligi secunda pars huius secundæ conformitatis istius secundi libri videlicet Franciscus animatur, & hoc per respectum ad omnes fideles, & fratres suos generaliter. Restat ergo videre quomodo beatus Fran. ad instar Christi, ut pastor se habnit ad fratres; & alatus fuit ad faciendum omnia, quæ ad verū pertinent pastorem, & prælatum.

Vbi sciendum est quod beatus Fran. vt bonus prælatus, & pastor fratres suos velut oues à Christo eidē traditas Primo in loco tuto collocauit; quia in vita euangelica obseruanda fundauit, vt dictum est conformitate 9 primi libri.

Secundo ad pascua vberrima minauit; quia appetere æterna, & sola, & Crucifixi meditari mirifica incitauit, vt dicit 4. pars legendæ & 7.

Tertio ab insidijs diaboli conseruauit, sicut patuit de fratre Ruffino per diabolnm deprauato; quem ad viam veritatis reducēdo à diabolo liberauit. Et de fratre inobediente subacto habenis diaboli; quē suo monitu eripuit, & sic de alijs.

Quatto refecit, & cibauit non solum doctrina; ut dictum est in primo libro sed & cibo corporali, vt dicetur in isto secundo conformitate 12. vt patuit in capitulo generali Assisij celebrato, vbi quinque milia, & vltra fratrū Deus cibauit meritis beati Fr. vt dicit 5. pars legendæ.

Quinto placabilem, & affabilem in cōdescendendo se exhibuit sicur patnit cum fratre, qui multa abstinenria deficiebat vt dicit 5. pars legende. Et de alio fratre infirmo; quem duxit ad vineam ad comedendum vuas; & vt ruborē sibi tolleret, ipse prior comedit. Quibus comestis, Frater infirmus fuit ab infirmitate sanatus.

Sexto separauit, scilicet malos à bonis. Hoc patuit de fratre; quem expulit ab ordine, qui bene comedebat, & nihil operari volebat, & sic de alijs.

Septimo facta suorum fratrū, & ouium cognouit; sicut dicetur huius secundi libri conformitate

mitate 16. Nam introitum, & exitum fratrum omnium nouit, vt patuit in descriptione fratris minoris; quem debere esse dicebat ad instar sociorum suorum, scilicet fratris Bernardi, Ruffini, & sic de alijs. Cognouit facta fratris Leonis, Ruffini, Bernardi, Eliæ, & sic de alijs multis.

Octauo sanauit spiritualiter doctrina, & verbis, sicut patuit in nouitio, qui ordinem exire volebat; & de fratre Ruffino &c. Ac corporaliter, sicut dictum est prima conformitate huius libri secundi.

Nono per viam rectam, & perfectam deducendo conduxit; exemplar omnium vitutum ipsis præbendo in cunctis actibus suæ vitæ.

Decimo ad se benigne euocauit; & hoc dum archana diuinorum, prout videbat saluti ipsorum vtile esse referando eis palam fecit, sicut de multis patet in legenda, vtpote de dilatatione ordinis, de inclinatione summi pontificis, & sic de alijs, quæ Deus ipsi reuelando eis edicebat.

Vndecimo pro eis exorauit, vt quarta, & decima pars legendæ ostendunt. Deum enim otauit pro tentatione fratris Bernardi, Ruffini, pro fratre Elia, & sic de alijs, vt dicetur conformitate 11. huius secundi libri.

Duodecimo suam vitam pro eis posuit, vnde vt præberet se eis; exemplarem vitam austerissimam vsque ad mortem semper duxit, vt patebit conformitate 13. huius secundi libri. Quibus apparet beatum Fran. verum, & bonum fratrum fuisse pastorem, & prælatum.

In B. F. fuerunt spiritualiter ueri pastoris insignia.

Insuper ipse ad instar materialis pastoris spiritualiter accipiẽdo in sua pera, idest in sua mẽte gessit, & pectore. Panem vitæ scilicet Christum cum summa deuotione frequenter communicando, vt dicit 9 pars legendæ. Sal. summa discretione, vt auriga virtutũ omnia exercendo, vt dicit 5. pars legendæ. Aqua pro potu ad litteram fuit vsus, vt dicit 5. pars legendæ. Sed spiritualiter aqua sapientiæ fuit à Deo potatus intelligentiæ scripturarum vt 11. pars dicit legendæ. Herbis virentibus cum suis fuit vsus scilicet exemplis sanctorum, & specialiter Christi, vt dicit 4. pars legendæ. Et Apostolorum, vt dicit 9. pars legendæ, quorũ exemplo vixit, vt dicit 3. pars legendæ, & martirum triumphos emulabatur, vt dicit 9 pars legendæ. Canes habuit quia ipse cum suis prædicationis officium iniũctum, vt dicit quarta pars legendæ, exercuit fideliter, & feruenter. Viliter ad litteram indutus fuit, vt dicit quarta pars legẽdæ, & septima; & chorda cintus. Sub tecto pauperculo quoad vixit, reclinauit, vt dicit 7. pars legendæ, & conformitate quarta huius secundi libri dicetur. Stramenta pro lectu lo habuit, scilicet terram cubitando. Et sic sub cœlo nihil habere voluit, nec corpori suo indulsit, imo circa mortem de nullo dixit se debere dicere culpam suam; nisi quia fratrem corpus, quod se sponte spiritui subiecerat, male tractauerat. Estum meridianum, & diaboli cum declinauit omnium contemptu, & de spectione, vt dicit 7. pars legendæ. Et sic nulli vi uenti onerosus fuit. Baculum tenuit; quia iustissimus fuit Deo, sibi, & proximo; quod erat debitum reddendo. Caulas habuit; quia fidem catholicam cum suis firmissime tenuit, & docuit, fistulam deuote tenuit orationis, eidem vendicando quicquid in ipso erat, vt dicit 10. pars legendæ. Calculum habuit, quia Christo totus iunctus fuit, & vnitus, vt dicit pars nona legendæ. Sic ergo beatus pater Fran. non mercenarius extitit, sed bonus, & verus pastor erga oues suas, idest fratres à Deo sibi traditos, & commissos. Quibus omnibus patet declarata secunda pars huius secundæ conformitatis videlicet Franciscus animatur, & generaliter, & specialiter.

FRVCTVS TERTIVS, ET CONformitas istius secundi libri & 15. in ordine. Iesus stola clarificus, Franciscus sublcuatur. Primę partis videlicet Iesus stola clarificus. Expositio.

DOMINVS & redemptor noster Iesus Christus cum ab instanti suæ conceptionis, perfectus Deus fuerit, & perfectus homo; animæ suæ non solum est plenitudo Deitatis communicata; sed & plenitudo gratię collata, vt habetur Ioan. primo, & tertio sententiarum distin. 14. ac omni beatitudine essentiali in portione superiori beatificata, vt 3. distin. habetur. Et miraculum per maximum fuit talem beatitudinem non redundasse ad portionem inferiorem. Et consequenter corpus suum non beatificasse beatitudine accidentali ipsum stolis beatitudinis vestiendo. Ioan. 1.

Hinc est quod saluator noster; sicut Deitatem suam astruere voluit diuersis argumentis, & vijs, sic & animam suam fuisse beatitudine recreatam, non solum ostendendo suam Deitatem aperte animam beatificantem, & consequenter suam animam beatitudine principali, & essentiali beatificatam; sed & humanitatem, scilicet corpus suum aliquando beatificatum stolis gloriosis, & beatitudine accidentali non per vnam dotum beatificarum, sed in simul omnibus adunatis. Erat enim re vera decens, vt ipse Dei filius suam Deitatem nude, & aperte aliquando, & quibusdam ostenderet iuxta dictum beati Augustini, vt vitam ostenderet, in qua post hanc victuri sumus, ac præmium actuum, & operum virtuosorum; Quo

non solum ad credenda, sed ad peragenda ardua à Deo iniuncta homo animaretur. Hanc enim suam Deitatem nude, & aperte in veteri testamento ostendit Moisi, non quando eã
Exo. 33. petijt. Exodi. 33. sed postea. vt habetur Nume
Num. 12. ri 12. hoc enim ei munus à Deo cõcessum est,
Quomodo exponitur illud Deũ nemo vidit unquam. vt Deum videret sicuti est. Quæ contemplatio cunctis filijs in fine promittitur, vt dicit Augustinus 12. super Gene. ad litteram, & in Epistola ad Paulinam. Fuit etiam Isaiæ commu-
Isa. 6. nicata. Isa. 6. vbi Glo. Deum nemo vidit vnquã oculo corporis, sed potest eum videre oculo cordis, sicut vidit eum Isa. vnde beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt. In nouo testamento vidit beatus Paulus in raptu. de
2. Cor. 11. quo habetur 2. Corin. 11. vnde beatus Augustinus in quæstione penultima ad Orosium sic dicit. Ob id raptus fuerat Paulus in tertium cœlum idest in intellectualem visionẽ, vt Deũ non per corpus, non per similitudinem corporis; sed sicut est ipsa veritas cernetet. Ad hoc profecto peruenerat Paulus, vt Deum sic in vita ista videret; sicuti sancti post hanc vitam. Idem dicit 12. super Gene. ad litteram, & in Epistola ad Paulinam de videndo Deum. Bea
Act. 7. tus etiam Stephanus vidit. Actuum 7. vbi Glosa. Quidam electorum in hac vita adhuc detenti mundato oculo cordis videre meruere gloriam, vt hic Stephanus, & Paulus raptus ad tertium cœlum, sed Paulus vidit, vt vident beati, quare & Stephanus. De beata virgine pie etiam est credendum, quod viderit, præsertim dum in eius vtero Iesus Christus moraretur, quià priuilegia gratiarum alijs concessa, nõ sunt ab ipsa denegãda, prout dicit Hieronymus in sermone de Assumptione. Hodie &c. & Bernardus in Epistola ad Lugdun. De beato Benedicto idem asserere videtur beatus Gregorius 2. Dial. & de quibusdam alijs est pie credendum, vt per raptum ad huiusmodi visionem peruenerint in præsenti constituti, vt dicit Augustinus in Epistola ad Paulinam
Dubitatio de videndo Deum. Et si dicatur, hoc videtur
Exo. 33. tepugnare illi, quod scribitur. Exodi. 33. Non
Solutio. videbit me homo, & viuet. Respondet Augustinus in epistola ad Paulinam, quod non intelligitur, quod non viuat præsenti vita, & in corpore mortali, sed accepit viuere pro actu vitæ sensitiuæ, & imaginatiuæ, qua homo debet mori considerata visionis excellẽtia, non Dei om
Dubitatio. nipotentia. Contra prædicta est illud. Io. pri-
Ioan. 1. mo Deum nemo vidit vnquam, & Apostolus dicit, quod lucem habitat in accessibilem, quã nemo hominum vidit, nec videre potest.
Augu. 1. de Tri. 5. Solutio. Respondet beatus Augustinus primo libro de Trini. cap. 5. quod Apostolus pro tanto dixit, quod illi, qui vident Deũ, vltra hõmines sunt idest vltra hominis pura naturalia constituti, & in epistola ad Paulinam dicit, quod Deum nemo vidit vnquam, vel in hac vita, sicuti est, vel in alia vita, sicuti visibilia ista, quæ corporali visione cernuntur. Et põt dici iuxta glo. allegatam de Isa. quod nemo vidit vnquã oculo corporis, nec videre potest, vt dicit Apostolus. Hanc visionem ipse Deus, & saluator noster in præsenti constituto, vel constitutis communicando, quia non est visio permanens in aliquo, cui cõmunicata est, nisi in sua anima, sed transiens; plura, & singularia dona ipsum sic videnti elargitur.

Et primum est gratificationis, gratia enim viæ communiter non sufficit eleuare, & disponere ad tam arduam visionem: Nec est sibi proprium, & essentiale; quia sic quilibet videret, vel videre posset Deum: quare vel alia gratia requiritur, vel prioris augumentum, & hoc de communi lege, & non Dei omnipotentia pensata.

Secundum est perfectæ purgationis: Deus enim à solis purgatissimis mentibus videtur, vt dicit Augustinus. Primo de trini; quare homo tali visione sibi data ab omni scoria, & rubigine purgatur peccati; & fit vas purissimum.

Tertium est fomitis suppræssionis: pro tunc enim anima non incitatur ad malum, nec retrahitur à bono, imo oppositum, cum sibi omne bonum demonstratur.

Quartum est singularis sanctificationis; accipiendo sanctificationem pro singulari Dei in anima habitatione, iuxta illud Psal. Sanctificauit tabernaculum suum, Deus in medio eius &c.

Quintum est in gratia confirmationis, quia tali visione stante, quod peccet non est intelligibile.

Sextum est certificationis de permanentia in gratia, & fortè etiam de perseuerantia finali. Paulus enim qui habuit huiusmodi visionem nõ permanentem, sed transeuntem dixit. Ro. Rom. 8.
8. Quis nos sepetabit à charitate Christi? Et respondebat di. scio quod nec mors, nec vita &c. poterit nos separare à charitate Dei, quę est in Christo Iesu.

Septimum est copulationis, tali enim visione homo cum Deo vnus spiritus efficitur, adeo vt ab ipso diuidi, vt dicit Apostolus, & separari non possit.

Octauum est consolationis. Psalmus. Adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua &c.

Nonum est transformationis perfectæ, vt dicat cum Apostolo Gal. 2. viuo ego iam non Galat. 2.
ego, viuit in me vero Christus.

Decimum est illuminationis. Audit enim & videt cum Apostolo ij. Corin. 12. Archana ver- 2. Cor. 12.
ba, quæ non licet homini loqui.

Vndecimum est cupitæ dissolutionis, cupit enim cum Paulo dissolui, & esse cum Christo.

Duodecimum est gloriæ consequendæ subarrationis. Signum enim est gloriæ post hanc vitam

tam accipiendæ, cui talis visio à Deo in præsenti conceditur, vt patet de prædictis, quibus dominus dignatus est concedere. Et si dicatur. Nonne lucifer vidit Deum? Respondetur quod non visione hac, de qua loquimur sed alia; quia hęc est, quæ beatificat, & si transeunter tales, & permanenter beatos, quam non habuit ipse Lucifer, nec Angeli ante confirmationem in gratia. Multa alia talibus videntibus prouenium, vt dicetur libro 3. conformitate 7. Sed ad pręsens dicta sufficiant. Hæc ergo visio sicut à nobis naturaliter desideratur; ita à quolibet, vt detur eidem à Deo, ipse altissimus debet deprecari, & dici, cum psal. Ostende nobis faciem tuam & salui erimus, facies enim tua plena est gratiarum. Hester 15. Hac ergo habita visione homo certificatur de credendis agendis, & obtinendis, quare nihil ei incredibile, nihil durum, & asperum est visum vt paruit in præfatis, & alijs, qui viderunt. Verum quia dicta visio non conceditur omnibus, & animam Christi fuisse beatam ab instanti suæ conceptionis credendum erat ab omnibus, ac oculi nostri, & sensus solum corporalia apprehendunt, & sentiunt, hinc est quod cum beatitudinem animę Christi, oculo corporali videre non possumus, sicut nec ipsam animam; per corpus ergo suum idest per corporis dotes eam beatam demonstrare decebat, vt per effectus huiusmodi, qui ab anima beata, & sola procedūt, ad beatitudinem eius animæ deueniremus: Et sic faciendo de beatitudine accidentali noticiam haberemus ipsius Christi. Declarare ergo eidem placuit suæ beatitudinem animæ per dotes corporis: Et quia dotes beatificantes corpus, sunt quatuor videlicet subtilitas, agilitas, claritas, impassibilitas. Corpus enim gloriosum quatuor præfata habebit: Quia enim nunc est grossum, tūc erit subtilissimum, omnia sine læsione penetrans: Quia est ponderosum, & graue, tunc erit agilimum, & perget quocunque libuerit quasi in momento, quia est obscurum tunc erit clarissimum, vtpote sole splēdidius, quia vero nunc subiectum est passionibus, tunc erit impassibile; quia à nullo pati valebit: Et hæ quatuor dotes, siue sint ab anima, siue ab alio, astruunt tamen animam beatam: Saluator noster per præfata animam suam esse beatam reserauit, non simul in vita, & si post, sed nunc vnam, nunc aliam declarando.

Qui visio Lucifer vidit Deū.

Hester 15.

Dotes corporis beatifi...

Dote subtilitatis vsus est, prout dicit Hugo de sancto Victore, quando virginitatē præseruata, & virginitatis intacta clausura à virginis vtero clauso exiuit de beata Maria nascendo. Et si sanctus Thomas dicat, quod non fuit per dotem subtilitatis, qua sit tunc vsus; sed miraculo nouo.

Agilitatis dote vsus est; quando supra aquas ambulauit, vt docent euangelia: Aqua enim nō est indurata sub eius plantis; sed in sua permanente dispositione saluator super eam ambulauit.

Impassibilitatis dote, sequendo dictum Vgonem, vsus est; dum panem transubstantiauit in corpus. Vnde corpus Christi, & si mortale esset in se, quando ipsum discipulis tradidit & passibile, licet Corpus Christi esset mortuū pro tunc, si esset, & fuisset in sacramento; quia omne absolutum, quod insuisset eidem extra sacramentum, inesset eidem dum esset sub sacramento, sed non omne respectiuum, tamen si corpus Christi, idest hostia consecrata percuteretur, in ignem poneretur; & sic de alijs passionibus nihil corpus Christi pateretur. Ratio quia impassibile est sub sacramento cōtentum: Et sic dote impassibilitatis suum corpus adornauit, modo iam dicto sub sacramento locando, ei vt à nihilo possit affici exttinseco concedendo.

Claritatis vero dote vsus est quando in monte Tabor coram tribus Apostolis transfiguratus, species eius (vt dicit Lucas) apparuit alterata non in quantitate, sed in qualitate, quia vt dicit Matth 17. Facies eius apparuit vt sol, vestimenta eius alba sicut nix: De qua dote, & de qua transfiguratione loquitur prima pars huius tertiæ conformitatis istius secundi libri di. Iesus stola clarificus. Et quia hoc indiget debita expositione, ideo pro eius declaratione sunt aliqua inquirenda, & videnda.

Matth. 17.

De transfiguratione Christi mirabilia.

Primum, quod cum euangelista Matth. dicat, quod Christus transfiguratus est, vidēdum est. Quid sit transfiguratio facta. Et pro huius indagatione sciendum est; quod transfiguratio ad vim vocabuli eundo, est in figuram alterius transitio, & mutatio. Sed figura in sacro eloquio dicitur dupliciter. Aliquando accipitur pro quantitate sapien. 7 In ventre matris meę figuratus sum caro. Aliquando dicit qualitatem, & sic accipit Aristo. ponens eas in quarta specie qualitatis, & de hac loquitur Apostolus primæ Corin. 7. Præterit figura huius mundi, & quandoque accipitur figura pro signo 1. Corin. 11. omnia in figuram idest in signum contingebant illis. Sed de hac nihil ad propositum. Saluator ergo quando transfiguratus est, quantitatem nec corporis, nec faciei mutauit, sed bene qualitatem, quia in aliam figurā, scilicet beatā mutatus est. Sic ergo patet quomodo in figuram aliam saluator trasfigurando se, est mutatus.

Sap. 7.

1. Cor. 7.

1. Cor. 11.

Secundum est quare voluit se transfigurare. Et licet dictum sit in parte; tamen hoc voluit exercere (vt dictum est) vt beatitudinem animæ suæ demonstraret, per beatitudinem ad tempus corpori collatam, quæ ex animæ beatitudine procedit, quia non potest bene intelligi, φ corpus sit beatum, & anima non, & si econuerso fuerit in Christo: Et quia in Deita

te ipsius animæ nostræ, in humanitate corpora nostra suam beatitudinem debent habere: Quid esset beatitudo nostra, sanctis Apostolis tali transfiguratione declarauit. Id ipsum peregit; quia ipse præmiserat, vt patet. Mat. 16. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum &c. & vt dicit Gregorius. Magnum est abnegare, quod habet; sed valde multum est abnegare, quod est, & Ambro. istum passum exponens Euangelij di. Arduum quippe est crucem tollere; animam periculis, mortique corpus offerre. Negare quod sis, cum velis esse, quod non sis, & subdit. Moralis, & bonus magister nequis desperatione frangatur, aut tædio; præmium voluit ostendere, quid in futuro sit meretdis ostendendo. Insuper quia dixerat. Matth. 16. Sunt quidam, de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videāt filium hominis in regnu suo, & cum ipse sit veritas. Ioannis 15. quod promiserat opere impleuit Demonstrauit enim, & in sua fore virtute se beatificare, & beatitudinem pro libito assumere.

Matth. 16.

Matth. 16.

Coram tribus, & cur se Christus solum trāsfigurauit.

Tertium videndum, Cur coram tribus discipulis, & non pluribus se transfigurauit; quia Euangelium dicit: ꝙ Iesus assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioannem, & non alios. Respondetur.

Primo quia sufficiens est testimonium duorum, vel trium.

Secundo propter misterium trinitatis prædicandum per istos tres Apostolos, tribus linguis principalioribus; quia Petrus latinis. Romæ enim obijt. Iacobus Hębreis, & Ioannes Græcis.

Tertio vt doceret, ꝙ ardua, & secrera pluribus non sunt reuelanda.

Quarto vt hos præ alijs autenticos redderet, vtpote qui esse debeant columnæ Ecclesiæ in misterio trinitatis.

Quinto si omnes assumpsisset, quare & Iudam indignum. Si alios, & non ipsum occasionem ex dimisione ad malefaciendum ei prębuisset, vt dicit Dama.

Cur Christus transfiguratus est in monte tabor.

Quartum quærendum in quo loco facta est huiusmodi transfiguratio, & respondet Euangelium. ꝙ in monte excelso, & seorsum. s. in monte Thabor vbi. Primo innuit, ꝙ id Christus fecit vt ostenderet, ꝙ Deus se, & sua referat illis, qui à strepitu sunt remoti mundanorum, sicut Moysi in monte Sinai Exodi 20. & 33. & Eliæ in monte Oreb. 3. Regum 19. Et discipulis in monte. Matth. 5. Secundo vt daret intelligi, ꝙ non in istis inferioribus, sed in superioribus gloria nostra est quærenda, & beatitudo: Sed à terrenis oportet consurgere, qui cęlestia vult intueri; & habere.

Exo. 20. 33
3. Reg. 19.
Matth. 5.

Quintum quærendum, & videndum, quomodo facta est hæc transfiguratio. Respondetur ꝙ Iesus transfiguratus est ante eos, vide coram quibus; quia ante eos sanctos Apostolos, hoc egit vt testes essent, & vt animaret eos ad similem beatitudinem peroptandam transfiguratus est ante eos. Nota ꝙ Deus fecit hāc transfigurationem, Sed dicitur passiue transfiguratus, & hoc respectu humanitatis, & corporis debet intelligi, non respectu animæ, ac Deitatis. Iam enim erat in anima, & anima fecit vere in corpore. Sed quomodo? dicit, Euangelium facta est facies eius altera, non quantitatiuē, sed qualitatiuē; quia vt sol: quia beata, & gloriosa. Resplenduit enim facies eius, vt sol, immo plusquam sol. Et quia non habuit exemplum clarioris luminosi, ideo posuit sol.

Sed hic sunt aliqua dubia. Primum dubium, vbi fuit ista claritas in subiecto. Respondet Alexander de Ales. 3. parte summæ parte prima. quæstione. 214. ꝙ subiectiuē fuit in corpore; Sed in veste fuit ab exteriori à super infuso faciei splendore.

Secundum dubium. An talis claritas fuerit gloriosa? Respondetur ꝙ sic, & si ad tempus assumpta, vt enim dicit Lucas. cap. 9. Visus est in gloria magna, & testantibus doctoribus Ieronimo, Chrisostomo, & Remigio super hunc locum: In gloria visus est futuræ postea resurrectionis; in qua post iudicium apparebit electis.

Tertium dubium, Cur dominus volens ostendere beatitudinem sui corporis, plus Apostolis teserauit per dotem claritatis, quam per alias dotes? Respondetur, ꝙ alias dotes, videlicet duas ostenderat. Primam. s. subtilitatem nascendo. Secundam super aquas ambulando. Matth. 14. Quare testabat per hanc ostendere. s. per claritatē. Hoc idem peregit; quia ad claritatem omnes aliæ dotes sequuntur: Lux enim sine sui corruptione, corpora penetrat diaphana, & sic est subtilisima: Fit subito, & multipliciter in medio, & sic agilima. Non inficitur transiens per infecta, & sic impassibilis, vt dicit Alexāder, tertia parte. quæstione. 219. quare ostendendo de claritate cōsequentes, & de alijs ostendit. Sic ergo claritas illa fuit ab interiori producta. s. claritas corporis, & fuit vera; quia aliter fuisset non visio, sed illusio, & fuit gloriosa, vt dictū est.

Quartum dubiū. Quomodo potuit stare ista claritas cum colore priori? Respondetur, ꝙ color est quid materiale respectu lucis; quare propositum. Similiter in quibusdam lapidibus preciosis simul stant color, & splendor, vt docet experientia. Hoc etiam Deus potest facere.

Quintum dubium, quomodo talis clariras gloriosa potuit stare in corpore mortali? Respondetur ꝙ cum dotes sint distinctę, & Deus cunctipotens, potuit pro tempore dare vnā, sine alia.

Sextum

Sextum dubium, Quomodo tanta claritas cũ esset centies lucidior sole (vt dicit Hilarius, & Aimo) non illuminauit totum mundum? Respondetur. Primo ꝙ illa claritas voluntariè est in corpore domini expressa; & per consequens cui voluit manifestauit. Secundo quia vt docet experientia: Lucerna non illuminat nisi sit in situ debito locata. Quare nec claritas illa; quia non in sito apto posita mundũ illuminabat. Tertio hoc fuit factum virtute diuina retrahente lucis huius radios. Vt enim dicit Augustinus in Epistola ad Paulinam. Sicut in nostra potestate est videre corporalia, sic in potestate spiritualium est, vt ea videamus, vel non; quare propositum.

Cur fixis oculis sol tamen nequit.

Septimum dubium, Sicut cum oculi nostri in sua claritate fixa acie solem intueri nequeũt; quomodo oculi Apostolorum tantam lucem videre potuerunt? Respondet Alexander. 3. parte, quæstione. 224. ꝙ solem non possumus videre non ratione splendoris, sed caloris dissoluentis humidum radicale pupillæ oculi. Sed claritas gloriosa non est visus diuerberatiua, vel dissolutiua, sed magis conformatiua fortificatiua, & delectatiua, & sic ipsam videre potuerunt. Facies ergo facta est vt sol, vestimenta eius alba vt nix. Et quia nihil albius est niue, nec splendidius sole, exemplum Euãgelista posuit de ipsis. Et sic patet quomodo facta est transfiguratio.

Ad transfigurationẽ hæc sequuta sunt. Primum subsequutum.

Sed videndum est quid ad hanc transfigurationem est sequutum, & sancti Euangelistæ. Matth. & Lucas ponunt plura.

Et primum est duorum prophetarũ ad Christum aduentatio, & accessio. Nam & ecce apparuerunt Moyses, & Elias cum eo loquẽtes. Pro horum declaratione sunt aliqua dubia renouanda.

Primum dubium, An Moyses vere resurrexerit? Respondet Alexander in tertio locis prę allegatis ꝙ non; sed bene fuit ibi eius anima, nec fuit necesse ibi esse eius corpus; quia virtute diuina apparuit Apostolis. Potest etiam dici, ꝙ sicut Angeli in corpore assumpto nobis apparent, vel similitudine corporali, sic & ipse apparuit: quia corporeis oculis spiritum videre non possumus. Potest etiam dici Dei omnipotentia pensata, ꝙ in proprio corpore potuit apparere.

Secundum dubium. Qualiter apparuerunt? Respondet Lucas, Capitulo. 9. ꝙ visi sunt in maiestate. s. Christi: Nam sequitur ꝙ Apostoli vigilantes viderũt maiestatem eius, & duos viros, qui loquebantur cum eo; quare ipsi gloriosi in se non erant, sed sic in gloria apparebant, & redundati gloria maiestatis Christi.

Tertium dubium, Cur illi duo. s. Moyses, & Elias apparuerunt? Respondetur primo, vt Christus ostenderet se non egisse contra legem, prout dicebant pharisei, sed secundum legem, in cuius signũ legislator apparet Moyses, ac legis emulator Elias.

Secundo, vt ostenderet se vitæ, & mortis Imperium habere; Moysen de limbo, & Eliam de paradiso extrahendo.

Tertio vt reseraret illum se esse, quem lex, & prophetæ proclamauerunt, & legis & prophetarum omnia implesse, & implere venisse.

Quartum dubium, Cur Christus voluit hos duos suæ transfigurationi adesse? Respondetur, ꝙ hoc egit vt de sua gloria, & beatitudine animæ, & pro tunc corporis testes haberet autenticos, tam de veteri testamento, quàm de nouo: Moysen, & Eliam de veteri: Apostolos tres de nouo; vt sic euidenter doceret se esse nostrum glorificatorem testibus vtriusq; testamenti tam solemnibus.

Quintum dubium, Quare Enoch non venit sicut Elias? Respondet Alexander loco præallegato, ꝙ Christus in hac transfiguratione voluit gloriam resurrectionis, & opus redemptionis facere exprimere, Et quia solum explicite fuit tradita, & credita post diluuium. s. Abrahæ primo, & sic deinceps: Et Enoch fuit ante, quando solum implicite credebatur: quare ipse non fuit adductus. similiter Moyses omnia, quæ fuerunt in primo statu, per Dei sciuit reuelationem: quare pro illius téporis teste sufficiens erat.

Secundum subsequutum.

Secundum ad hanc transfigurationem subsequutum est Moysi, & Eliæ cum Christo alloquutio. Euangelium dicit, ꝙ loquebantur cũ eo, sed quid? Matth. non dicit. Sed Lucas dicit, ꝙ dicebat excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem: Quo verbo ostenditur, ꝙ ipsi eum dulcissimè, & humillimè exorabant, ꝙ passionem, & si acerbam, & diram, subire tamen vellet pro generis humani redemptione, & salute. O cum quanta reuerentia loquebatur cum eo, vtpote cum Rege, & Deo suo.

Sed aduerte, ꝙ in hoc actu Christus se ostendit. Primo verum Deum viuorum, & mortuorum istos sic ad se adducendo.

Secũdo, ex fine redemptorem omnium; quia de hoc loquebantur.

Tertio omnipotentem, Moysen de inferni, limbo deducendo.

Quarto beatificatorem; quia viderunt eum beatum, & in maiestate sua: Ad quam visionẽ sequutum est ipsorum duorum quasi glorificatio; quia fuerunt gloria Christi, & maiestate pleni. ideo dicit Lucas, ꝙ visi sunt in maiestate, idest gloria Christi: sicut enim superinfusione lucis, fit homo lucidus saltem exterius; sic in proposito. Ad quod subsequutum est magnum gaudium ipsorum.

Primo quia viderunt eum, quem tanto tempore videre peroptauerant.

Secundo viderunt eum in decore.

Tertio

Tertio quia ipsi ex gloria Christi recreati sunt aliqualiter. Abraham vidēdo diem eius, gauisus est: quanto magis isti.

Tertium subsequutum.

Tertium subsequutū ad istam transfigurationem, est Petri ad Christum singularis proloquutio, & responsio vt dicit Euangelium. Sed hic sunt aliqua dubia.

Primum dubium. Quomodo Petrus, & Apostoli cognouerūt Moysen esse, & Eliā, quos nū quam prius viderant? Respondetur, ꝙ hoc cognouerūt in luce illa ineffabili claritatis Christi, visi enim sunt in gloria, & maiestate Christi: Quo sequitur ꝙ in gloriæ lumine obtecta prius reuelantur. Sequitur etiam, ꝙ non solū gloria homo illuminatur; sed etiam recreatur. Petrus clamat visa gloria di. Domine bonum est nos hic esse. Et si in via multo fortius in patria, vbi est æterna beatificatio.

Secundum dubium. Quare Petrus non dixit sibi, & socijs construere tabernaculum, sed solum Iesu, Moysi, & Eliæ? Respondetur ꝙ Petrus, vt dicit Luc. Dormierat, & euigilans à somno stupefactus dixit hæc, nesciens quid diceret.

Secundo potest dici ꝙ beatus Petrus construendo Christo tabernaculum, sibi construebat, & socijs.

Tertio potest dici, quòd sibi, & socijs non dicebat tabernaculum construi; quia se, & eos non putabat tanti meriti: sicut illos esse, quos in maiestate videbat.

Tertium dubium. An Petrus iuste peteret? Respondetur quòd non; quia nesciebat (vt dicit Euangelium) quid diceret. Item Christo, & sanctis non sunt facienda tria tabernacula, sed vnum; quia vna fides, & vna Ecclesia; cuius ipse Christus est caput. Similiter beatitudo non debet appeti pro præsenti, sed pro futuro? Et ideo quia nesciebat quid diceret Christus, suæ quęstioni nihil respondit.

Quartum dubium. quare non fuit in hoc à Christo illuminatus vt sciret quid loqueretur? Respondetur, quòd lux illa diuina irradiabat vbi vult, quos vult, & quantum: Sic dedit eis notitiam de Moyse, & Elia, & non de alijs. Homo insuper nāliter alienatur dū supra se eleuatur, & ideo in vno à domino fuit adiutus. s. vt videret gloriam Dei: in alio suę naturę dimissus. s. inquitēdo. Appatet etiam quòd Deus non quę scit, beatis reuelat.

Quintum dubium. Si quod Petrus petijt, nunquid corporaliter, vel spiritualiter erat intelligendum? Respondetur, vt credo spiritualiter: Sed nē fuit impletum? Respondetur ꝙ partim non; quia fides trinitatis, non faciet tria tabernacula, sed vnum; quia tres personas in vna essentia confitetur. Item Christum sanctis non æquat, nec econuerso quare tabernaculum facit ipsi soli, & non alijs, quia vna est Ecclesia. Partim vero est completum; quia tria tabernacula, idest, tres status sunt in Ecclesia. Primus clericorū significatus per Christum. Secundus cōiugatorum significatus per Moysen.

Tertius religiosorum, & virginum significatus per Eliam.

Quartum subsequutum.

Quartum subsequtum ad transfigurationem est, Apostolorum obrumbratio, dicit Euangelium, ꝙ nubes lucida obumbrauit eos. Sed quæ fuit, & quid hæc nubes? Respōdet Beda, ꝙ spiritus sanctus, sicut & columba [illegible] sicut in baptismo Christi fuit tota trinitas, [illegible] hic, pater in voce, spiritus sanctus in nube; & filius in persona propria transfiguratus. Sed quid egit hæc nubes? Respondet Euangelium ꝙ obumbrauit eos, idest, circunfulsit, ab effectu dicuntur obumbrati; vestiuit eos, & operuit, vt ostenderet eis gratiam diuinam infusam; vt ꝙ eis fiebat, potius gratiæ diuinæ tribueretur; quàm ipsorum meritis: vel post dici obūbrauit, ideſt, refrigerauit, nam refrigerium magnum præstitit eis, vt quod Petrus dixit, bonum est nos hic esse, tali sit expertus obrūbatione. Vel aliter potest dici ꝙ obumbrauit eos, vt daret intelligi, ꝙ sancti Apostoli, quibus dominus loquebatur, erant vt nubes, leuis per separationem a terrenis: opaca, per sequestrationem ab omni sensuali delectatione: clara, quia totus homo in intimis erat recollectus, quæ tria requiruntur in eo, cui loquitur dominus: sicut fuit in Moyse, cui in nube loquutus est dominus in mōte. Exo. 20. Exo. 20.

Quintum subsequutum.

Quintum consequutum ad transfigurationē est paterna informatio, sic obumbratis vox insonuit. hic est filius meus &c. Sed quid pater loquitur obūbratis? Certe hic est filius meus dilectus, in quo bene mihi complacui, ipsum audite; vbi ostenditur.

Primo Christi nobilis conditio; quia hic est filius meus.

Secundo summa perfectio; quia in eo bene mihi complacui.

Tertio vera instructio; quia ipsum audite, & sic patet ꝙ Christus est verus Deus; quia filius meus s Dei patris. Gratia plenus, & virtutibus; quia in eo mihi complacui. Veridicus in verbo, & doctrina; quia ipsum audite. Sed cur non dixit ipsum sectamini, & eius opera; sed solum ipsum audite? Respondetur, quòd Apostoli iam ipsum sequebantur. Christus prius egit, & postea docuit, & quia doctrina non discrepabat à vita: Inducendo erga Apostolos ad audientiam doctrinæ; fecit consequenter, & vitæ imitationem.

Sed sciendum est ꝙ Apostoli. primo obumbrantur, secundo informantur. tertio prosternuntur; quia Deus.

Primo gratiam infundit, quæ mentem refrigerat; hamectat deuotione, & cor mollificat: quæ tria intelliguntur in nube.

Secundo

Secundo aperit intellectū vt homo percipiat Christi doctrinam, conditionem, & vitam.
Tertio prosternit; quia ostendit, quod homo de seipso nihil debet præsumere, quantumcunque visitetur à Deo donis: quia nihil est; sed de Deo.

Sextum subsequutum. Sextum ad transfigurationem subsequutum est Apostolorum prostratio: quia ceciderūt non retro vt reprobi; sed in facies suas sicut à Deo electi. Sed quare ceciderunt? Certe quia humana fragilitas celsitudinem non susti net diuinæ alloquutionis. Daniel nō sustinuit alloquutionem angelicam; sed cecidit, & elā guit, quanto magis diuinam, sic & Apostoli ceciderunt.

Septimum subsequutum. Septimum subsequutum est ipsorum discipulorum à Christo contactus, & confortatio. Eos tetigit dicens nolite timere, tetigit vt se Dei virtutem ostenderet. Et confortauit eos dicens. Surgite, & nolite timere. Nihil est formidandum, vel timēdum præsentialiter Christo assistente. Ex prædictis patet, quód isti tres benedicti Apostoli multa in hac transfiguratione à Christo habuerunt.
Primo fuerunt à Christo adamati specialiter, quia eos assumpsit.
Secundo acceptati; quia duxit eos.
Tertio subleuati, quia in montē excelsum &c.
Quarto gloriam Christi contemplati; quia transfiguratus est ante eos.
Quinto aduocati, & pro testibus deputati; quia ante eos.
Sexto illuminati; quia facies Christi eis resplenduit, vt sol.
Septimo iocundati; quia faciem Christi in iubilo, id est, in gloria viderunt.

Octauum subsequutum. Octauo de gloria corporis, qualis erit certificati; quia faciem Christi vt solem viderunt, & vestimenta alba &c.
Nono consolati, Clamat Petrus bonum est hic nos esse.
Decimo refrigerati ab ardore cuiuscunque noxij; quia nube obumbrati.
Vndecimo à Patre à cœlo informati dum eū audiunt, di. Hic est &c. ipsum audite.
Duodecimo contra omnia aduersa roborati; quia tacti sunt à Christo sua manu. Sic ergo quid boni hac sacra transfiguratione sanctis prouenerit Apostolis, Moysi, & Eliæ ex iam dictis patet.
Octauum subsequutum ad trāsfigurationem est Moysi, & Eliæ, abscessio. Euangelium dicit quod Apostoli oculos leuantes neminem viderunt nisi solum Iesum; quo sequitur prædictos abijsse. Sed quo abierunt? Respondetur quod vnusquisque ad locum suum perrexit. Moyses ad limbum patrum. Et Elias ad Paradisum deliciarum, & pie credendum est, quod Moyses patribus, & Elias Enoch narrauerit, quæ gesta sunt: ac gaudio credendum est sanctos præfatos patres perfusos agnoscentes Christi in breui futuram passionem, & consequenter eorum ab inferis liberationē. Et nota magna miracula facta eē in hac trāsfiguratione.
Primum de faciei Christi qualitatiua immutatione, & vestimentorum.
Secundum de Moysi, & Elię apparitione.
Tertium de nubis diffusione.
Quartum de patris loquutione.
Quintum de gloriæ subtractione.
Sextum de prædictorum abscessu. s. Moysi, & Eliæ, & subtractione. Sed præ alijs miraculis est multiplex, & vera informatio de domini nostri Iesu Christi conditione Apostolis tribus facta.
Primo Sancti enim Apostoli ex serie gestorū in hac transfiguratione viderunt, & agnouerunt ipsum dominum Iesum esse summæ beneuolentiæ, quia ab eo acceptati sunt ad sui visionem: dicit Euangelium, quod Iesus assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioannem.
Secundo magnæ sapientiæ, quod eos in montem seorsum duxit. hoc egit vt dicit, Remigius, vt doceret; quia necesse est omnibus, qui Deū contemplari desiderant, vt non in infimis voluptatibus iaceant; sed amore supernorum semper ad cœlestia erigantur: Remotis enim à terrenis Deus sua referat. vt patet de Moyse. Exo. 20. de Elia. 3. Reg. 19. Et de discipulis. Matth. 5. Exo. 20. 3. Reg. 19. Matth. 5.
Tertio exemplum omnis perfectionis, & sanctimoniæ. Origenes hunc passum transfigurationis exponens dicit moraliter. Cum aliquis transcenderit sex dies; videt Iesum transformatum ante oculos cordis sui: Diuersas. n. formas habet verbum Dei, apparens vnicuique secundum quod expedire videnti cognouerit, hæc Origenes. Sed cum Christus sit forma omnis perfectionis. Ex decretali. De verborum significatione. Exijt qui seminat, & Matth. 19. Si vis perfectus esse. Sequitur. Veni sequere me, & Exo. 25. dicitur. Fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est, hac de causa Christus in montem ascendit, & ibi transfiguratus est. Matth. 19. Exo. 25.
Quarto multæ sufficientiæ. Cum enim Christus omnia sit, vt dicit Ambrosius. Quare ad eum pro vt quilibet indiget accedenti confert: Si. n. pauper es, diues est, si infirmus, medicus est, & sic de alijs, vt hoc innuat omnia præbere, quibus indigemus, Cuilibet in forma sua secundum Origenē est transfiguratus & transfiguratur.
Quinto plene beatū, & sic à portione inferiori, & à corpore subtraxerit aliquando. In hac transfiguratione se beatum ostēdit in vtroque homine, ideo transfiguratus est.
Sexto nostrum beatificatorem. Ad quod ostēdendum, vt di. Hieronymus, & doctores: trāsfiguratus est.

Septimo

Septimo veracissimum; promissa obseruãdo. dixerat n. Matth. 16. Sunt quidam, qui non gustabunt mortem; donec videant filium hominis in regno suo, & sic effecisse ostenditur; quia transfiguratus est.
Matth. 16.
Octauo remuneratorẽ sufficientissimum suorum imitatorum in præsenti, & in futuro, hac de causa transfiguratus est. Vnde si eius discipuli esse in præsenti voluerimus, in futuro præmium reportabimus.
Nono in conuictu gratiosissimum, si enim cũ ipso stare, & conuersari delectamur; nobis gloriam suam pandet, coram similibus transfiguratus est dicit Euangelium.
Decimo aduersa patientibus iustissimũ ostendit satisfactorem: tribuit enim eis mensurã bonam, & confertam; quia transfiguratus est ante eos.
Vndecimo ad bonum excitatorem: ostendendo præmium, incitat ad laborem, & bonum: Quod & fecit, quia transfiguratus est.
Duodecimo miirandorum operum effectorem: hoc patet; quia transfiguratus est, & cum alijs patet hoc, quæ ipse exercere dignatus est.
Tertio decimo prudentissimum; quia ante eos velut testes transfiguratus est, nec cuilibet vt prudens pandit sua sed paucis.
Quarto decimo Deum, & hominem: Deum tã miraculo transfigurationis, quàm paterna insonatione; hominem quia transfiguratio ipsa, non fiebat in Deitate; sed in assumpta carnis proprietate, & veritate: quia transfiguratus est.
Quinto decimo luciformæ, & claræ refulgentiæ; quia centies sole splendidior: vt dicit Hylarius, & Aymo: facies facta est; quia inquit Euangelium. resplendnit facies eius, vt sul.
Sexto decimo in ipsius Deitatis, & beatificæ humanitatis visione, & si principaliter, & completiue in Deitate nostram esse beatitudinẽ ordinatam; in cuius signum facies eius principaliter resplenduit; vt sol.
Decimo septimo nostræ mentis quietatorẽ: quia si visio humanitatis ad tempus beato Petro concessa, cogit eum exclamare, bonum est nos hic esse: à fortiori visio ipsius Deitatis, quę non accidentalis, sed essentialis beatifica visio declaratur.
Decimo octauo miræ efficaciæ cum sole splendidior centuplo eius fuerit beata facies: egit sua virtute, vt non à toto mundo tantum lumen; sed à solis tribus discipulis, ac Moyse videretur, & Elia.
Decimonono summę potentiæ; Secundum enim Ambrosium Homilia vltima super Ioannem. Ad horam Moyses à Christo fuit resuscitatus, & idem dicit Hieronymus, & si doctores Alexander, & Thomas dicant, ꝙ in corpore alio ad tempus assumpto apparuit; diuinæ tamen potentię, quod factum est, attribuitur.
Nota.
Vigesimo rerum Imperatorem: quia Deum se ostendit istos: videlicet Moysen, & Eliam ad se adducendo.
Vigesimo primo nostrum cõsolatorem optauerat Moyses, & Elias Iesum videre; viderũt, & consolati vt Abraham extiterunt.
Vigesimosecundo affabilem in locutione: Euangelium dicit. ꝙ ipsi loquebantur cum eo: & ipse cum eis.
Vigesimotertio super omnia desiderabilem, patet; quia beatificat alios sua beatitudine, anima enim Moysi repleta quodãmodo fuit Christi gloria; quia in eius maiestate modo supra declarato fuit visa, ac secum stantes ad libitum valet beatificare: quod summè à cunctis optatur.
Vigesimoquarto dignæ reuerentiæ, & venerationis: loquebantur enim cum Iesu Moyses, & Elias, ac sibi reuerentiam, vt Deo ipsorum exhibebant.
Vigesimoquinto suauitatis, & dulcissimæ degustationis. Clamat Petrus, Bonum est nos hic esse. Remigius. Visa Petrus domini maiestate adeò delectatus est, vt cuncta temporalia obliuioni traderet, & ibi in perpetuum vellet manere. Si autem Petrus tunc sic accęsus est, quanta erit suauitas, & dulcedo videre regem in decore suo? sic angelorum choris interesse, & sanctorum.
Vigesimosexto mentis gratificatorem: In cuius signum nubes lucida, idest gratia obumbrat.
Vigesimoseptimo nostrum illuminatorem: hoc protestatur lumen, quo apostoli cognouerunt Moysen, & Eliam; quos ante non viderant.
Vigesimo octauo requiem post laborem; quod ostenditur nubis obumbratione, & recreatione.
Vigesimonono extinctorem cuiuslibet noxij, & incentiui: Nubes obumbrat lucida, & rorida ipsos Apostolos.
Trigesimo omnium creatorem: Pater de cœlis clamat Apostolis audientibus eum filium esse filium; & consequenter Deum omnium factorem.
Trigesimoprimo nostrum mediatorem; quia filius est dilectus.
Trigesimosecundo sufficientem redemptorem, & satisfactorem: Pater dicit, ꝙ in eo ipse complacuit.
Trigesimotertio veracem doctorem, & informatorem: Pater Apostolis imperat eum audiendum.
Trigesimoquarto diuinalis notitię declaratorem: Ipse pater clamat hac in transfiguratione; spiritus sanctus in nube obumbrat, & filius

filius se transfigurans dictorum accipit attestationem, & habet.
Trigesimoquinto iustißimum: cuique suũ retribuendo. Moysen ad limbum dirigit: & Eliam ad Paradisum, & sic loca propria vtrique asignat.
Trigesimosexto essentialißimum, & permanentißimum: in cuius signum cadentes Apostolos subleuat di. Surgite.
Trigesimoseptimo pijßimum cõpassus Apostolis ad ipsos pergit, tangit, & erigit prius prostratos.
Nota. Trigesimo octauo discretißimum; patet, quia suam gloriam ostendit & retrahit pro ut sua indicat discretio.
Trigesimonono liberalißimum: Nam sua dona largitur quantum ex se cunctis generibus. Petro, idest prelatis, & clericis. Moysi, idest coniugatis. Iacobo, idest pœnitentibus. Ioanni, idest continẽtibus, & virginibus. Eliæ, idest contemplatiuis, & sic cunctis est paratus significatis per dictos 5. dona suæ gratiæ, & gloriæ condonare.
Quadragesimo prouidentißimum; quia quæ viderant non referanda, pro tunc Apostolis demandat. Et hoc primo secundum Hieronymũ. Ne rem incredibilem populo rudi diuulgarent, & grosso. secũdum Hylarium; quia sancti Apostoli nondum spiritum sanctum receperant, & sic non erant testes sufficientes. Potest etiam dici, ꝙ si ipsi diuulgassent alij Apostoli, qui nondum erant in gratia spiritu Sancto confirmati: se agnoscentes non admissos, ad hanc visionem fuissent turbati, & scandalizati. Sic ergo prefatis apparet qualem se ostenderit Christus in sua transfiguratione cunctis fidelibus, in persona trium Apostolorum, Moysi, & Eliæ, & consequenter ex dictis patet expositio huius primæ partis, videlicet Iesus stolla clarificus.
Verum quia omnis Christi actio, nostra est instructio: In hac transfiguratione sunt multa facta ad nostram eruditionem; ex quibus plura nobis documenta salubertima dantur.
Quæ nobis spiritualiter sint data Christi transfiguratione. Primum documentum datur in hoc, ꝙ post 8. dies hæc transfiguratio est facta inclusiuẽ: Quo spiritualiter intelligitur, ꝙ transfiguratio animæ in Deum in præsenti, non fit nisi post 8. dies, idest desertionem 5. sensuum memoriæ, intellectus, & voluntatis, virtutibus feratur in Deum: Nisi enim à prædictis 5. alienatus, & memoria, intellectu, & voluntate, in Deum feratur, non potest in Deum transfigurari. Transfiguratio insuper nostra perfecta, & completa fiet post 8. Dies post septimã ætatem resurgentium in gratia, quę erit beatorum in patria regnantium: quando Deum
1. Ioan. 3. videbimus, & similes ei erimus, idest Io. 3. Secundum documentum datur in hoc, quod dicit Lne. cap. 9. quod assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioannem, & ascendit in montẽ vt oraret, quod quando volumus orare, loca remota sunt requirẽda. Christus volens orare ascendit in montem hunc Thabor, qui teste Matth. cap. 17. Erat excelsus, & seorsum. Et Christus dicit Matth. 5. Tu autem cum oraueris, intra cubiculum tuum &c. Luc. 9. Matth. 17. Matth. 5.
Tertium documentum datur in eo, quod dicitur. Et dum oraret, facta est facies vultus eius altera, quòd præ omnibus orationi instandũ est propter multa, de quibus dicetur conformitate 11. huius 2. libri. Sed ad præsens succincte tangendo ea, vt patet ex his, quæ in euangelio ponuntur.
Primo homo mente eleuatur in Deum, & trãsfiguratur. Paulus rapitur ad tertium cœlum. Act. 9. Iesus dum orat fit eius facies altera. Act. 9.
Secundo mens epurgatur, & mundatur. Moyses orat pro populo, & peccatum relaxatur. Exo. 39. Pro plagis Agyptiorum. Exo. 14. Et pro lepra Mariæ, & remouetur. Numeri 12. Ac publicano oranti peccata donantur. Luc. 18. Et tunc in oratione apparet Moyses, qui assumptus de aquis interpretatur, quia homo à peccato mundatur. Exo. 39. 14 Num. 12. Nota Lucæ 18.
Tertio homo consolatur 2. Machab. 1. Orauimus, & exauditi sumus &c. Et Hester. cap. 14. Afflicta orauit, & orare fecit, & à tribulatione liberata est, & sic apparet Elias, qui Deus, & dominus interpretatur, quia ipse Deus remouendo afflictionem, dat consolationem 2. Corin. 1. 2. Mac. 1. Hester. 14. 2. Cor. 1.
Quarto recreatur, Orantibus Apostolis spiritus sanctus venit super eos. Act. 2. Qui spiritus paraclitus idest consolatorius dicitur Io. 16. Quare Petrus clamat. Domine, bonum est nos hic esse. Act. 2. Ioan. 16.
Quinto illustratur 1 Danieli oranti visa panduntur occulta. Dan. 2. Et Petro oranti. Act. 11. Reuelata sunt multa. Et hoc ostenditur quia facies Iesu apparet vt sol. Dan. 2. Act. 11.
Sexto decoratur. Iudith surgẽs ab oratione, & se induens &c. pulcherrima apparuit. Iudith. 11. Sic & anima. vnde euangelium. Vestimenta eius efficiuntur alba, vt nix. Iudith. 11.
Septimo refrigeratur. Elia orante nubes surgens de mari dando pluuiam, terram irrigauit 3. Re. 18. Moyse orante serpentes igniti ab sorpti sunt. Numeri 21. Euangelium dicit, ꝙ nubes obumbrat. 3. Reg. 18. Num. 21.
Octauo certificatur de futuris, patet in Dan. cui oranti reuelata est relaxatio populi sui. Dan. 9. Et Eliseo datus est spiritus &c. 4. R. 3. In huius signum dicit euangelium, quod vocem audiunt. Dan. 9. 4. Reg. 3.
Nono humiliatur cognoscendo suam infirmitatem, & domini maiestatem, Daniel cecidit in terram. Et Dauid 2. R. 7. Ideo dicit euangelium, quod ceciderunt in facies suas &c. 2. Reg. 7.

Decimo diuino timore vallatur: Manasses
2. Paral. 3. post orationem, agit pœnitentiam 2. Paral. 3. Euangelium dicit, quod timent &c.
Vndecimo inspirationibus diuinis tangitur
Act. 23. Paulus. Act. 24 Orans fit in stuporem mentis, & audit archana &c. Euangelium dicit, quod Christus tangit &c.
Duodecimo contra diabolum securatur Moyse orante Amalech debellatur. Sic & Samuele
1. Re. 7. 20. 1 R 7. Philistim. Et sic Ionatas 1. R. 20. Post orationem viriliter prosternit hostes. Euangelium dicit, quod Christus talibus dicit. Noli te timere.

Vt oratio sit accepta quid exigatur. Sed vt oratio Deo sit accepta; tres comites debet habere. Primo cognitionem propriæ miseriæ, & hoc est Petrus.
Secundo vitæ præsentis, & omnium illecebrarum abdicationem in Iacobo.
Tertio summam Dei dilectionem, & tunc est Ioannes. Sed debet fieri 8. die, quia oratio
Thob. 12. adiuuatur ieiunio, & eleemosyna. Tobiæ 12. Reuocatione mentis à terrenis. Operatione virtuosa. Diuinorum factorum meditatione. Gratiarum exhibitione pro beneficijs perceptis. Cōscientiæ mundificatione facta per confessionem cū lachrimis. Incendio, & Dei amore, vt exercitet se, & ferueat, & præfatis habitis obtinet iam dicta oratio.
Quartum documentum datur dum dicit euangelium, quod Iesus assumpsit Petrum, Iacobū, & Ioannem, quod de nostris meritis non est præsumendum; sed de diuina gratia. Christus est, qui nos assumit ad opera bona, nō nostris meritis; sed sua, & sola misericordia, ac gratia. Ideo dicit, quod Iesus in huius signum, assumpsit apostolos.
Quintum documentum datur cum dicitur, ꝙ
Tria genera hominū diligit Deus pre alijs. assumpsit Pe. Ia. & Io quod tria genera hominum præ alijs diligit Deus scilicet obedientes in Petro, Castos in Ioanne, & pauperes spiritu in Iacobo; qui supplantator interpretatur &c. & consequenter oppositos ad præfatos odit. Inobedientes, patet in Saul, Impudicos, patet de necatis in diluuio, & sodomitis, ac diuites auaros, quos despexit, vt cantat Maria. Et diuites dimisit inanes.
Sextum documētum datur cum dicitur, quod Iesus assumpsit, & in montem duxit, ꝙ quando sentis mentem tuam à terrenis educi inspirationibus, & exhortationibus, & sic de alijs
Vide hic dignissima. ad bonum prouocari, tunc scito Iesum esse, qui te in montem ducit.
Septimum documentum cum dicit euangelium, & duxit in montem. Nam mons in quo beneplacitū est Deo inhabitare est Christus: quia in eo habitat omnis diuinitatis plenitu-
Collo. 1. do. Coll. 1. Et est præparatus in vertice mon-
Isa. 2. tium &c. Isa. 2 Ad hunc montem ascendunt, & perueniunt tria genera hominum.
Primo tite operantes in prælatione in Petro. Secundo vitæ actiuę deseruientes in Iacobo. Tertio vitæ contemplatiuæ insistentes in Ioanne. Sed nota quòd Christus est mons excelsus, quia super omnes Deos, sed seorsum, quia ab omni peccato separatus. Ad illum montem, scilicet ascensum eius per imitationem, nullus potest peruenire, nisi ipse nos assumat, quia prauitas nostra tanta est, quod sicut bonum agere à nobis non possumus, sic nec Christum sequi, nisi ipse nos assumat, vel pater cęlestis traxerit eum. Tria tamen genera prę alijs eam sequuntur, videlicet Sancti prælati in Petro. Viri religiosi in Iacobo. Et matrimonio rite vtentes in Io. qui secundum Hierony. vxorem habuit.
Octauum documentum datur in eo, quod dicitur in euangelio, quod transfiguratus est ante eos. Iesus enim multiformis est, vt dicit Origenes, quare & diuersis se transfigurat diuersimode. Quo Iesus transfiguratur diuersis modis.
Malis apparet iratus, quia damnat.
Peccatoribus pius, quia eos conuertit, & indulget.
Iustis gratiosus, quia suam gratiam copiose infundit.
Sanctis humilis, & benignus, quia condescendit eorum precibus.
Contemplatiuis totus desiderabilis, & gloriosus.
Infirmis virtus, dum eos sanat.
Ignorantibus vera sapiētia, quia eos instruit.
Afflictis consolatio, & lætitia.
Angelis, & beatis rex gloriæ, quia eos glorificat, & sic de alijs statibus hominum, & conditionibus, quibus apparet in figura prout cuilibet videtur expedire. Verum quia sanctum Euangelium Christum dicit transfiguratum ante 5. homines, videlicet Petrum, Iaco. & Ioānem, Moysen, & Eliam; per hos 5. homines 5. status hominum intelligendo.
Per Petrum statum primum scilicet, à peccato recedentium, qui agnoscens interpretatur.
Per Iacobum statum pœnitentiū, qui supplantator interpretatur.
Per Ioannem statum tertium, scilicet in bono proficientium, qui interpretatur, in quo est gratia.
Per Moysen statum actiuorum, & misericordiæ operibus intendentium.
Per Eliam, qui Deus interpretatur, statū contemplatiuorum: Intelligendo vt dictum est: Videndū est quomodo Iesus sicut sunt in conditione distincti status prædicti; sic diuersimo de se eis transfigurat.
Et primo uidendum est, quomodo se Petro, per quem à peccato exeuntes intelliguntur, transfigurat. Vbi sciendum, quod cum Petrus agnoscens interpretetur, de peccato recedentes per ipsum, merito intelliguntur. Qui considerantes peccatum, quam sit Dei offensiuū,

quàm vilem reddat hominem, quibus bonis cum priuet: quia præsentibus, & futuris, & sic de alijs peccati malis conditionibus, debet se à peccato excutere, & à mortuis exurgere, & dicere domino cum psalm. Ecce iniquitatem meam cognosco &c. tibi soli peccaui &c.
Psal. 50.
Sed aduerte quod si de peccato vult debite exire, debet per 7. dies transire, vt die octaua se dominus eidem transfigeret. Isti 7. dies sūt videlicet.
Primus peccati cognitio, vt cogitet quid est peccatum & quàm vile.
Secundus dies est pudor de peccato, & procedit ex primo; quia cognoscendo peccati vilitatem, tunc pudet hominem de ipsius commissione.
Attende. Tertius est horror, & peccati abominatio, & procedit ex secundo.
Quartus dies est dolor, quia dolet se ipsum commisisse.
Quintus dies est status peccati detestatio, & procedit ex præfatis.
Sextus dies est propositum confitendi.
Septimus dies est confessio. Quibus præmissis dominus Iesus tali se transfigurat, idest apparet aliter, quàm primo; nec immerito, quia cum per peccatū obtenebretur anima, & per confessionem dilucidetur, hinc est quod aliter sibi Deus apparet post confessionem, quā ante. Ante enim totus formidabilis, & iudex apparebat, sed post transfigurat se, & apparet totus placabilis, & benignus, ac misericors, qui non vult mortem peccatoris; sed vt conuertatur, & viuat.
Sed quid agit Christus tali significato per Petrum veluti Petro?
Primo enim tali inspirat vt à peccato exeat; quia ex se hoc nesciret, & tunc eum assumit.
Secundo quia ex se, dato quod inspirationem perpenderet, non posset exire, eum extrahit, & sic ducit.
Tertio in montem ducitur per Christum, quia de valle miseriæ peccatorum, ad montem veræ cognitionis peccatorum ducitur.
Quarto seorsum ducitur, quia ipsum à peccatis per confessionem separat. Et sic præfatis præmissis, bonus Iesus (vt dictum est) se transfigurat, misericordem, & benignum se ostendendo peccatori. Quo viso, peccator clamat cum Psal. Nisi quia dominus adiuuit me; paulominus in inferno habitasset anima mea. Et illud psalmus di. Tu es Deus, qui facis mirabilia. Qua transfiguratione Christus tali apparet facie, vt sol; animam totam illuminando, iuxta illud Eph. 4. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Et illud Gen. 19 Ortus est sol super terram &c. Vestimenta Christi alba; quia ipse Christus agnus sine macula; & animam vestimento albo induit, idest sine macula eam facit. Et sic verificatur illud Canticorū 4. Tota pulchra es amica mea; & macula non est in te: Et vestimenta eius sicut nix sunt, vt angeli. Matth vltimo. Apparet tali; quod cum ipso sit Moyses, qui assumptus de aquis interpretatur, quia tunc cognoscit, quod Dei munere, & gratia non suis viribus Christus enim de aquis peccatorum assumpsit, & tūc homo cognoscit & videt cum Christo Eliam, qui Deus interpretatur, quia eum agnoscit Deum verum di. cum Psal. Deus meus es tu gloria mea, & exaltans caput meū.
Ephe. 4.
Gen. 19.
Cant. 4.
Matth. vlt.
Ac multa in tali anima consequenter ostenduntur per euangelium. Ipsa enim anima tali trasfiguratione cum præfatis.
Primo diuinam degustat dulcedinem, quæ ante Maraih aquas idest amaratissimas, scilicet peccatorum degustarat. Et clamat di. Domine, bonum est nos hic esse.
Secundo præparat se diuina gratia, vt Deo placeat: Et quomodo? faciendo quantum in se est tria tabernacula.
Primum est suæ fiduciæ in Deum proiectio, & fit soli Christo; & ipsi soli debet fieri.
Secundum est propriæ miseriæ, & insufficientiæ Deo continue manifestatio, & detectio, & sic fit Moysi idest sui consideratione.
Tertium est diuinæ clementiæ appetitus affectio, & imploratio; & fit Eliæ idest diuinæ bonitati.
Tertio nube obumbratur, idest diuina gratia vallatur. Ex quo enim Deus videt, quod homo de se diffidit, & solum in se ponit, & habet fiduciam, tunc scapulis suis idest gratia animā obumbrat: Nam Dominus nube leui idest gratia ingreditur Aegyptū. Isa. 19. idest animam, vt eam adiuuet.
Quarto vox de cœlo clamat; quia vox Dei tūc est in anima. Et quæ est vox ista, nisi manifestatio bonitatis Dei? & quid tunc tali voce dicitur, nisi hic est filius meus &c? Tunc enim tali dicitur à Deo illud psalmus 2. Filius meus es tu per gratiā; ego hodie genui te. Ratio, quia in charitate perpetua dilexi te; ideo attraxi te miserans tui. Psal. 2.
Quinto cadit homo, idest totaliter de se diffidit, & si ante putabat se aliquid esse; tunc videt se nihil esse, & cum psal. dicit. Ego sum vermis, & non homo &c, Ego ad nihilum redactus sum, & nesciui &c. & sic cadit in faciem, quia de se non confidendo amplius non andet, vt Moyses Exo. 3. faciem suam ad Deum leuare. Exo. 3.
Sexto tunc timet valde, quia tunc timor, & tremor veniunt super eum; considerata diuina maiestate, quam offendit. Et quia homo considerando tātam maiestatem, quam offendit, deficeret præ dolore, iuxta illud Psal. Defecit in dolore vita mea &c. Ideo ipse Saluator.
Septimo tangit eum confortando, ne diffidat

Gen. 15. di. illud Gen. 15. Noli timere, quoniam ego protector tuus sum.
Octauo eum alloquitur consolando di. Deus Deus tuus ego sum.
Nono vt surgat demandat, idest vt totam vitã veterem dimittat. Et quia potestas diaboli, à quo est per Christum liberatus, magna est; & homo vitam veterem dimittendo posset eum formidare.
Ideo Christus Decimo dicit ei. Nolite timere, quare? quia data est mihi omnis potestas
Matth. vlt. in cœlo, & in terra. Matth. vltimo. Et tunc sequitur, quod omnia oculos intellectus leuando solum Iesum videt, quia ipsa tūc omnitenorū cogitatione dimissa, nihil nisi de Christo solo cogitat scilicet quomodo eū habeat, & possideat, dicendo assidue Iesu fili Dauid, miserere mei. Et præfatis apparet quomodo Deus, & dominus Iesus Christus transfigurat se Petro, idest homini à peccato exeunti per Petrum significato.
Secundo videndū est quomodo Christus transfigurat se Iacobo idem pœnitentiam agentibus; qui supplantare vitia nituntur.
Vbi sciendum quòd Christus non se transfigurat talibus nisi post 7. dies, quia pœnitentia 7. circumstantias per 7. dies significatas debet habere, vt Deo placeat.
Primo vt sit voluntaria.
Secundo feruida.
Tertio discreta.
Quarto continua.
Quinto deuota, & humilis.
Sexto Deo placita.
Septimo intentione solida, & recta. Hi sunt 7. dies, quibus pertransitis talem pœnitentiam exercens.
Primo à Deo, & Christo assumitur ad instar Iacobi, quia a Deo specialiter tunc diligitur.
Secundo per Christū in montem ducitur; quia à terrenis subleuatur.
Tertio in excelsum ducitur, quia cęlestia incipit timari.
Quarto seorsum statuitur per segregationem affectus ab eis, quæ sibi ante placuerant. Post quæ Christus transfigurat se tali, quia primo ante pœnitentiam apparebat implacabilis, & seuerus, exigens vsq; ad nouissimum quadrantem. Sed post pœnitentiam apparet homini in alia forma, vtpote parcens, & donans: patet, quia pœnam æternam peccato debita ob pœnitentiam in temporalem conuertit, & mutat, & consequenter tali facies eius apparet, vt sol, quia animā suo calore incendit, vt agat feruenter. Vestimenta apparent alba, quia ob pœnitentiam animam Deus à peccato purgat di. Ego dominus, qui deleo iniquitates tuas, & purgatam ostendit, & sic totam albam. Apparet Moyses; quia in mente pœnitentium apparet puritas, per Moysen significata. Elias etiam, quia adest tunc auiditas in tali Deo seruiendi, figurata per Eliam.
Sed quid consequitur pœnitens ex tali transfiguratione, & præfatis? Certe pluta.
Primo anima securatur de peccati dimissione, quare clamat di. Domine, bonum est nos hic esse.
Secundo tria tabernacula facit, quia Deo reddit, quod debet sibi, & proximo.
Tertio obumbratur nube, quia refrigeratur in corpore respectu vitiorum.
Quarto vox domini auditur di. Hic est filius meus dilectus, quia inter electos cōputatur.
Quinto cadit, quia non præsumit de se, sed de Deo sperat, & confidit, uel cadit per humilitatem se nihil reputando.
Sexto quod cadit in faciem, quia se reputat maximum peccatorum.
Septimo ad eum Christus accedit per singularem in eo habitationem, qui ante peccato fuerat repulsus.
Octauo tangit eum, quia excessu vitiorum facit animam suam pœnitentiam agnoscere.
Nono loquitur inspirationes sacras infundendo.
Decimo surgere præcipit, quia ipsam in corpore peccati amplius esse non sinit.
Vndecimo ipsam liberam à diabolo esse clamat di. Nolite timere.
Duodecimo videt Iesum mente, quia cognoscit eum in se habitare, & sic habitando ipsum solum videt, quia nulli nisi ipsi soli inhæret. Et cum ecclesiastico cap. 24 Clamat di. Qui creauit me, requieuit ĩ tabernaculo meo. Et sic apparet quomodo Iesus pœnitentibus significatis per Iacobum se transfigurat. Eccl. 24.
Tertio videndum est quomodo proficiētibus in bonum significatis per Ioannem se transfigurat, & modo consimili in præcedentibus dominus Iesus talibus se transfigurat post 7. dies. Qui enim volunt in bonum proficere 7. dies pertransire est eis necessarium.
Et prima dies est perfecta mundi abdicatio.
Secunda dies sui totalis abnegatio.
Tertia humilitas in conuersatione.
Quarta patientia in aduersis.
Quinta est operatio perfecta.
Sexta est oratio intenta.
Septima fidelitas sincera.
Sed post hos dies primò in monte ducitur per cogitationem, quæ ad alta ducit.
Secundo in excelsum; quia ad dominum Deū cogitandum.
Tertio seorsum vt ipsum separatum ab omnibus viuentibus, & eūtibus agnoscat; sed transfiguratur tunc; quia per fidem Iesus animam inhabitans apparet, quòd dominus virtutum ipse est, & omnium scientiarum origo. Apparet facies sua vt sol; quia sua Deitas quàm magna sit, tali incipit apparere aliqualiter. Vestimenta

menta apparent alba, idest depurata à conditionibus omnium creaturarum.
Quarto tunc circa Christum apparet Moyses, quia videt, & cognoscit ipsum solum esse sine defectu, sic & Elias stat cum ipso, quia ipse agnoscit, quod ipse solus est verus Deus; ad quam transfigurationem in cordibus proficientium.
Primo oritur indeficiens desiderium; vt Christo velut summo bono coniungatur, ideo dicit. Domine, bonum est nos hic esse.
Secundo se Deo totum subicit, & subiugat triplici voto mandatorum obseruantiæ. Paupertatis vt ipsum solum habeat. Puritatis vt sic ipsum in se habere possit, & sic construit tria tabernacula.
Tertio nube obumbratur idest gratia assidue adiuuatur.
Quarto vox auditur &c. quia tunc dilectus suam vocem facit audire per dulcedinem, quā immittit.
Quinto cadit in terra, quia se indignum magis, magisque prædicat de omni sibi à Deo facta consolatione.
Sexto cadit in faciem, considerato tanto Dei superexcessu; non audet faciem ad cœlum leuare.
Septimo accedit ad eum Christus, quia tunc ei anima coniungitur.
Octauo tangit eum, quia dum ei anima coniungitur tota renouatur.
Nono loquitur, quia ipsū de sua lege instruit, & de his, quæ à patre audiuit.
Decimo surgere præcipit, quia suo spiritu per deuotionem immissam stare in se non permittit.
Vndecimo eam assecurat de permansione in se di. Nolite timere.
Duodecimo videt Iesum solum, quia vltimate ostendit se animæ saluatorem, & beatificatorem post præsentem vitam, sic ergo patet quo modo proficientibus dominus Iesus per Iacobum significatis transfiguratur.
Quarto videndum est quomodo actiuis per Moysen significatis, qui oues dominicas velut Moyses pascūt in deserto præsentis vitæ transfiguratur: Vbi aduertendum quod talibus vti in præcedentibus est dictum post 7. dies transfiguratur, quia oportet actiuum exercitari in 7. operibus misericordiæ corporalibus. Cibando, Potando, Vestiendo, Colligendo, Visitando, Redimendo, & Sepeliendo. Et in 7. spiritualibus, quæ sunt corrigere, castigare, ferre, dimittere, solari, docere, orare. Quibus velut 7. diebus præmissis à Christo.
Primo in montem ducitur; quia Dei virtute firmatur.
Secundo in excelsum, quia attendere mercedem inenarrabilem sibi promissam iubetur.
Tertio seorsum, quia vt labores talis vitæ possit sustinere, cōsolatio ei absconsæ infunditur.
Quarto Iesus ei transfiguratur, quia in forma pauperis, cui opem fert se demonstrat. iuxta illud Matth. 24. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Apparet ei Christi facies vt sol; quia & si in forma pauperis talia suscipiat; ipse tamen est verus Deus. Vestimenta alba, quia cum misericordia reddatur innocentiam in forma, qua misericordia facit apparet, & sic in alba videt Moysen loquētem; quia eius facta imitatur. Elias etiam videt; quia Dei zelo inflammatur: Qua transfiguratione ostenditur.
Primo q̄ talis status est valde meritorius, scilicet actiuorum; quare clamat. Domine; bonum est nos hic esse.
Secundo facit tria tabernacula. Quia primo corpus. Secundo animam. Tertio totum coniunctum Deo offert suo Imperio, & voluntati subijciendo.
Tertio obumbratur nube; quia eius gratia augetur, & crescit; quia & in mēte refrigeratur.
Quarto vox auditur illa, videlicet. Venite benedicti patris mei, percipite regnum.
Quinto cadit in terram, quia Deo de tanto beneficio sibi, & primo præparato regratiatur.
Sexto in faciem cadit, dum indignitatem pensat operis ad præmium præparatum.
Septimo Iesus ad eum accedit; quia ante in forma aliorum Christum recipiebat; tandem in forma sua eum recipit. Sicut de Martino Monaco legitur, & beato Gregorio; qui Christum receperunt, & si in aliena forma.
Octauo eum tangit, dum sibi præsto esse inspirationibus diuinæ dulcedinis se ostendit.
Nono loquitur, quia quam sit bona misericordia, & fructuosa ostendit.
Decimo surgere præcipit; quia incœpta mandat prosequi sine intermissione vsque in finē.
Vndecimo securat; quia spem dat, & fiduciā de gloria obtinenda.
Duodecimo videt solum Iesum; quia opera misericordiæ, & si circa proximum fiunt; propter solum Deum debet esse intentio facientis; quia vt & soli placeat, agere debet. Sic ergo apparet quomodo dominus Iesus transfiguratus apparet actiuis per Moysen significatis. Restat ergo quomodo contemplatiuis per Eliam; qui fuit in monte Oreb, & cœlum ascendit perturbinem significatis se Iesus trāsfigurat: Et aduertendū sicut dictum est. Post 7. dies fit transfiguratio, idest, post dimissionem omnium sensuum & sensibilium appetibilium, imaginabilium, corporalium, figuralium, & fantasmatum.
Vel per 7. dies intelligitur primus in vita actiua exercitatio.
Secundus mentis mundatio.
Tertius animæ ad seipsum reductio.

Quartus est deuota oratio.
Quintus est mentis quietatio.
Sextus est gratiarum actio.
Septimus est feruens ad Deum dilectio. Hi 7. dies debent pertransiri, idest haberi ab homine, qui ad contemplationem ascendit vt Christum videat transformatum. Quibus habitis Iesus ducit eum in montem, idest ad contemplationem, qui est status altior antedictis. Secundus in excelsum, idest sui contemplationem, qui est excelsus dominus. Seorsum: quia tūc anima tota recolligitur ad Deum, & creaturis alienatur. Et sic tandem Iesus transfiguratur; quia ei apparet totus amabilis, desiderabilis, & laudabilis: ad quod sequitur, ꝙ facies Christi fit vt sol: quia in tali contemplationis excessu anima posita tota à Deo, vt à sole iustitiæ illuminatur. fiunt alba vestimenta; quia tota purificātur, loquitur cum Moyse, quia liberatur à peccato speciali modo per præseruationem. Deo iungitur, & copulatur, & sic stat cum Elia. Qua apparitione Christi tali facta dicit Euangelium.

Primo ꝙ ipse à Deo recreatur di. cum Petro. Domine bonum est nos hic esse.
Secundo Deo dedicatur, & sic in ipso fit triplex tabernaculum. s. patri, & filio, & spiritui sancto. cum iuxta dictum Christi. Omnes ad eum veniant, & faciant mansionem.
Tertio nube obumbratur; quia quàm sit obscura omnis creatura, respectu Dei declaratur.
Quarto vox auditur; quia de æternis informatur, vt à patre.
Quinto cadit. s. ab omni affectu mundano.
Sexto cadit in faciem; quia viuentem in secula adorat, & veneratur.
Septimo ad eum Christus accedit; quia semper nouis de se consolationibus visitat.
Octauo accedit, & tangit eum quàm sit magna dulcedo diuina experientia nouit, & sentit.
Nono loquitur ad suam gloriam continue inuitando.
Decimo surgere imperat, vt in nullo citra Deum amplius spem ponat.
Vndecimo assecurat di. quia meliorem partem vt Magdalena elegit, quæ non auferetur ab ea.
Duodecimo, & vltimo Iesus solus apparet ei, idest, quies, & animæ perfecta beatitudo, & si in præsentia, à fortiori pro futuro quādo post mortem ad gloriæ montem assumitur, & eleuatur. Sic ergo patet quomodo Iesus transfiguratur Petro, Iacobo, Ioanni, Moysi, & Eliæ spiritualiter intelligendo, vt docet Euangelium.

Nonum documentum datur cum dicit Euangelium, ꝙ facies Iesu apparet vt sol. Quod si volumus illuminari: ad Christum iuxta consiliū Psal. accedamus. Ratio, quia facies eius, idest Deitatis resplendet, vt sol; interna penetrando, & illuminando; sed si vis illuminari, sint vestimenta alba, idest actus vitæ depurati à peccato per confessionem, & præseruati. Ratio, quia Sapientia. i. iste sol, qui resplendet: in animam malivolam non intrat; nec habitat in corpore subdito peccatis.

Sed quæ lumina oriuntur ab isto sole? Certe plura.
Primum lumen est respectu contemptibiliū: quia omnia mundana suo exemplo sunt contemnenda, & sic Moyses loquitur de aquis assumptus.
Secundum lumen est respectu appetibilium; quia diuina sunt appetenda, & sic loquitur Elias; quia Deus est solus appetendus.
Tertium lumen est respectu operabilium. s. respectu Dei, sui, & proximi. Petrus dicit bonum esse, & tria tabernacula facienda.
Quartum lumen est respectu sensibilium, & sensuum refrænandorum, & sic nubes obumbrat.
Quintum lumen est respectu obseruabilium præceptorum, talis vocatur filius dilectus. ipsum audite &c.
Sextum lumē est respectu mortificabilium, & mortificandorum. s. sui corporis macerandi; quia debet in terram eadere.
Septimum lumen est respectu formidabiliū, & euitandorum scilicet inferni; quia timere debet &c.
Octauum lumen est respectu sperabilium, scilicet diuini adiutorij; quod est petendum, & semper adest, ideo Christus tangit.
Nonum lumen est respectu contemplabiliū, scilicet diuinorum. Christus dicit. Surgite. s. ab his ad illa.
Decimum respectu sedium æternalium, tunc apparet Christus solus; quia ipse solus est beatitudo; à quo cætera lumina, vt à sole procedunt,

Decimum documentum datur, quia cū Deū naturaliter videre opremus; vtpote beatitudinem nostram, & ipsa stet in Dei visione; si Deum vere videre uolumus, septem habere nos decet. *Deum uere uidere cupientes, quid habere debeat.*
Primum est gratia Dei, sine ipsa enim nihil potest mereri dignum vita æterna; nec ad Deū videndum sine ipsa potest homo ex naturalibus assurgere. Oportet ergo ꝙ Iesus, idest sua gratia, & præueniendo, & subsequendo assumat. Paulo dictum est post raptum. Sufficit tibi gratia mea. Et Stephanus plenus gratia, vidit gloriam Dei. Ad quod desiderandum Christus assumpsit Apostolos; non ipsi seipsos.
Secundum necessarium ꝙ à mundo simus mē te separati, hæc visio oratione habetur Paulus orando, Sic & Petrus factus est in extasi.

Sic & Iesu orante, aperti sunt cęli. Et oratio
D-uo qd fit. est mentis eleuatio in Deum. ideo debet ascẽ
dere ad hoc desiderãdum, & cum Iesu in mõ-
te orare. Luc. dicit ꝙ ascendit orare: & sic
transfiguratus est.
Tertium quod exigitur, est mandatorum ob
seruatio. In Petro ostenditur, qui audiens, vel
obediens interpretatur. Ad tales venit pater,
& filius; & mansionem facit. Isaias obediens
Isa. 6. dicens. Ecce ego mitte me; vidit dñm &c.
Quartum necessarium carnis maceratio. Ra-
tio, quia spiritualibus viris, non carnalibus da
tur, quia vt dicit Saluator: Caro, & sanguis
regnũ Dei non possidebunt; quia nec Deum
vident, Iacobo supplãtatori datur. Iacob ner
Gen. 33. uo putrefacto videt Deum. Geñ. 33. Facie ad
faciem.
Quintum necessarium est puritas mentis.
Matth. 5. Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi
Deum videbunt. hoc patet in Ioanne purissi-
mo, qui in cœna recubuit super pectus Iesu,
& raptus fuit in paradisum. Ezechiel vidit vi
siones Dei. Ioannesbaptista vidit spiritum
Ioan. 1. Sanctum. Io. 1.
Sextum est humilitas. s. necessaria; quia cum
humilibus conuersatio eius, & sermocinatio.
Hoc patet in Moyse, qui fuit humillimus, &
Num. 12. mitissimus. Num. 12. qui vidit Deum.
Septimum necessarium, est zelus, & amor, & di
lectio Dei; quia anima virtute amoris trans-
formatur, & sic dilectum cognoscit, & videt.
Ioan. 14. Ioan. 14. Si quis diligit me &c. & sequitur. Et
manifestabo ei meipsum. Hæc fuerunt in Elia
zelantissimo Dei; cuius verba erant, vt facula
ignita; qui in monte Oreb vidit gloriam Dei.
3. Reg. 19. 3. Reg. 19. Præfata igitur necessaria sunt, vt
Deus videatur in præsenti, vt in transfigura-
tione Apostoli, seu in futuro, vt beati vide-
bunt, & vident; quia talis dispositio in præsen
ti pro futuro est necessaria.
Sed quid ad talem visionem habitam in præ-
senti consequitur? Certè plura.
Primũ est, ꝙ homo diuina dulcedine inebria
tur, & merito, quia videtur pro parte omne
bonum. Petrus clamat. Bonũ est nos hic esse.
Secundum donis spiritus sancti abundantius
impinguatur. Quia nubes obumbrat &c.
Tertium de diuinis secretis illuminatur. Quia
vocem audit &c.
Quartum ab effectu terrenorum elongatur.
Quia cadit in terram in facie &c. nec videt
terrena.
Quintum continue diuinis consolationibus
recreatur, quia Iesus accedit, & tangit eum.
Sextum ad solum Deum habendum sitit, & in
citatur; quia non videt: idest non appetit nisi
solum Iesum; cuius adeptione perfecta vlti-
mate quietatur, & beatificatur. Præfatis ergo
tam spiritualiter, quàm hystorice, & litterali-
ter patet quomodo intelligitur prima pars
huius fructus tertij, & conformitatis huius se
cundi libri: scilicet. Iesus stola clarificus. Et
iam dicta pro eius aliquali sufficiant exposi-
tione.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS fructus tertij, & conformitatis, & quintæ decimæ in ordine, scilicet Fran. Subleuatur.

HVIVS secundæ partis ex-
positio videlicet Frãciscus
subleuatur, subsequẽter ad
primam partem, si debeat
recte declarari; sic est intel-
ligenda. Extimãdum enim
non est, conformitas hæc
beati Fran. ad Christũ velit dicere ipsum transf
figuratum, & beatum apparuisse fratribus suis
in beatifica videlicet forma, sicut Christus
Apostolis, quia hoc dicere esset omnino incõ-
gruum, & non verum. Sed hæc conformitas
vult dicere, quod sicut Christus (vt dicit euan
gelista sanctus Lucas) orando, facta est eius
species, scilicet forma, non quantitatiue, sed
qualitatiue altera, & in tali visus est à discipu-
lis: Sic B. Fr. (vt dicetur) orando virtute ora-
tionis, & diuina facta est eius species altera ad
instar Christi subleuatus à terra. Et sicut Chri
stus lucida nube circundatus, sic & B. Fran. à
fratribus est visus sublimatus in aera brachijs
in modum crucis extensis nebula lucida qua-
dam totus circumamictus, & vallatus.
Sic ergo conformitatem hanc intelligendo,
videndum est primo de proposito quomodo
in hoc Iesu est assimilatus: sic quod in oratio
ne apparuerit, & in effigie altera, & nubecula
lucida circundatus.
Secundo videndum erit, quomodo ad istam
transfigurationem suam dicitur, & quibus per
uenisse. Quibus visis istius secundę partis, vide
licet Franciscus subleuatur, patebit serenatio,
& declaratio. Vnum tamen præmittendum pu
to, videlicet quod cum contemplatio (vt dice
tur) opus sit arduum, nec ad ipsam ex se homo
assumitur, & naturalibus, sed diuina gratia, ac
ipsa super ista sensibilia saltẽ homo eleuetur:
hinc est quod non solum mentis eleuatio, sed
& corporalis mentali iuncta, potest merito di
ci ascensus in montem excelsum, & seorsum, &
à Christo ductio in montem, quia dictum est,
quod naturalibus non fit viribus, sed gratia
diuina. Insuper cum in tali contemplationis
eleuatione, siue sit cum corporis eleuatione si
ue non, anima singulari, & gratia, & lumine
præ solito illustretur, hæc tamen illustratio
animæ aliquando apparet ab extra, non solũ
per eleuationem corporis, & in altum ductio
nis, sed per quandam nouam effigiem, & spe-
ciem traditam corpori, quam Deus aliquan-
do

do dat corpori, vt per hoc signum, quid fiat interius in anima cogitetur. Aliquando vero non apparet talis semper, tamen patet quædā sensuum alienatio, sic quod homo à contemplatione reuertens in suis sensibus, non appa-ret statim viuax, sicut ante videbatur. Ratio, quia in contemplatione fit raptus communiter à sensibus exterioribus ad interiora. Ad propositum cum beatus Fran. raptus fuerit multotiens ad Deum, nō sua virtute, sed Dei & gratia diuina; hinc est quod fuit conformis Christo tali cōtēplationis excessu, & eleuatione, quārū ad mōtis ascēsum, excelsum & seorsum. Fueritq; diuersa effigie forma demōstratus, & specie, eidem Christo quo ad hoc, quod facta est species eius altera est simulatus. Quo præmisso de beati Fran. eleuationibus, & sursum in Deum actionibus mentalibus transfigurationibus, & aliquando cum sequela extrinsecę transfigurationis est succinte videndum.

Fran. quo, & quot modis est trāsfiguratus. Vnde sciendum quod B. Fran. multotiens per excessum contemplatiuum ad superiora est deuectus.

Et Primo modo &c. Primo quando vna dierum sequestratus oraret, & præ nimietate feruoris totus esset absortus in Deum, ecce eleuatio mentalis: quid consequutū est? Inquit legenda maior parte 1. Apparuit ei Christus veluti cruci cōfixus. Sequitur de immutatione facta primo in mēte, & deinde in corpore, ad cuius conspectum liquefacta est anima eius, & memoria passionis Christi visceribus cordis ipsius à Deo impressa medullitus, vt ab illa hora cum Christi crucifixio veniret in mentem, vix possem à lachrimis, & gemitibus exterius cōtineri. Sequitur. Intellexit per hoc, nempe vir Dei illud euangelicum sibi dici. Si vis venire post me, abnega te metipsum, & tolle crucem tuā, & sequere me. Sequitur. Induit ex tūc spiritum paupertatis, & humilitatis sensum, & affectum intimæ pietatis. Et quod sic effecerit, ostendit ibidem doctor Bonauentura per exempla de seruitio leprosorum, & suorum erogatione in pauperes. Quibus apparet B. Fran. subleuatio, & post eleuationem eius in virum alium transfiguratio.

Secundo modo. Secundo quando vt dicit 2. pars legendæ maioris, egressus ad meditandum in agro iuxta ecclesiā sancti Damiani deambularet, ac eandem gratia, & causa orationis instigante se spiritu intrasset, prostratus ante imaginē crucifixi, non modica fuit in orando spiritus consolatione repletus. Et cum lachrimosis oculis intenderet in dominicam crucem, vocem de ipsa cruce ad se dilapsam corporeis audiuit auribus ter dicentem. Francisce, vade repara domum meam, quæ (vt cernis) tota destruitur. & sequitur de excessu. Tremefactus cum esset in ecclesia solus, stupet ad tam mirandæ vocis auditum, cordeque percipiens diuini virtutem eloquij, mentis alienatur excessu. Sed qualiter apparuit transfiguratus. Sequitur. In se tandem reuersus ad obediendum, separat, & mandatum perficiendum, vt habetur ibidē.

Tertio modo. Tertio vt dicit ipsa secūda pars legendæ. Abiecta beatus Fran. pecunia in quandam fenestra, & velut puluereum ea contempta, patris furorem ex pecunia sentiens, in quadam occultā fouea stetit exorans altissimum, vt de manibus persequentium eius animam liberaret, & pia quæ inspirauerat voto, fauore benigno expleret. sequitur. Excessiua quadam comple tus lætitia, & virtute indutus ex alto, relicta fouea Ciuitatem Assisij constanter intrauit: Quem cum iuuenes cernerent facie squalidū, & mente mutatum, ipsumque alienatum puta rēt à sensu, & luto platearum, & lapidibus im peterent. sequitur signum transfigurati hominis. Famulus domini nulla prorsus fractus, aut mutatus iniuria, vt surdus in omnibus pertransibat.

Quarto modo. Quarto vt dicit 3. pars legendæ, quādo in quodam solitario loco annos suos in amaritudine recogitans deploraret, sancti spiritus in eū superueniente lætitia, certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum. sequitur. Raptus deinde supra se, ac in quoddā mirandum lumen totus absortus, dilatato mentis sinu, quæ circa se, & filios suos futura erant luculenter aspexit, sequitur. Post hoc reuersus ad fratres confortauit eos, & ordinis dilatationem in breui fiendam prædixit.

Quinto modo. Quinto vt dicit 4. pars legendæ maioris, transfiguratus est beatus Fran. modo singulari, & Deifico. Cum enim Ciuitatem adijsset Assisij prædicaturus de mane, & absentatus à fratribus in quodam tugurio sito in horto canonicorum pernoctaret in oratione more solito, media ferme noctis hora quibusdam ex fratribus quiescentibus, quibusdam in orando perseuerantibus, currus igneus mirandi splendoris per ostium domus intrans huc, atque illuc per domicilium tertio se conuertit, supra quē globus igneus, seu lucidus residebat, qui solis habēs aspectum noctem clarere fecit vt diem, obstupefacti vigilantes, excitati simul, & exterriti dormientes non minus senserunt cordis claritatem, quām corporis, dum ex virtute mirandi luminis alterius alteri conscientia nuda fuit. Intellexerunt concorditer omnes videntibus inuicem vniuersis in cordibus singulorum, sanctum patrem absentem corpore, præsentem spiritu tali transfiguratum effigie superioris irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatum supernaturali virtute in curru splendente, simul & igneo sibi demonstratum à domino, vt tanquam veri Israelitæ post illum incederent, qui virorum spiritualium, vt alter Elias factus fuerat à Deo currus, & auriga. Qui-

ga. Quibus verbis,& alijs, quæ ibidem subnectuntur, apparet simul de subleuatione B.Frã. & ipsius mirabili transfiguratione. Quæ transfiguratio est,& fuit valde mirabilis, & stupenda ex pluribus videlicet.
Primo ex subleuatione, quia in curru igneo.
Secundo ex refulgentia, quia miri splendoris.
Tertio ex figura, quia beatus Fran. apparuit totus ignitus.
Quarto ex specie, quia lucidus, & solis habēs aspectum.
Quinto ex situ, quia B Fran. non erat ante, vel extra, sed supra currum residebat.
Sexto ex loco, ad quem perrexit, quia de Asisio, vsque ad locum sanctæ Mariæ in tali curru beatus Fran. est deuectus.
Septimo ex eius introitu, quia per ostium loci fratrum introiuit.
Octauo ex motu, quia huc, atque illuc perrexit, totum domicilium fratrum ter circuiens.
Nono ex tenebrarum depulsione, quia noctē clarere fecit vt diem.
Decimo ex conspectione, quia omnes tam vigilantes, quam dormientes excitati hoc viderunt.
Decimo ex incussione, quia territi sunt oēs.
Duodecimo ex cordium alterius alteri reuelatione, quia tali lumine alterius alteri cõscientia nuda fuit.
Tertiodecimo ex mentis Francisci ad cognoscendum cordium secreta,& futura plenaria illustratione, quia post visionem beatus Fran. reuersus ad fratres, de visione mirabili, quam viderant, cepit ipsos confortare cordium ipsorum secreta rimari, & de profectu ordinis futura prædicere.
Quartodecimo ex notitiæ traditione, quia Deus beatum Fran. fratribus in tali effigie demonstrare placuit, vt cognoscerent,
Ex primo beatum Fran. esse vere currum vitæ; ratio, quia quatuor rotis, idest quatuor virtutibus est deducta, videlicet iustitia ad Deum, fortitudine ad diabolum, prudentia ad mundi contemptum,& temperantia ad corpus, cuius pars anterior fuit charitas, boues sub hac stantes, velut sub iugo currum deducentes, amor fuit Dei,& proximi,
Ex secundo videlicet ex refulgentia, in beato Fran. nullam inesse tenebram peccatorum, per ipsorum dimissionem plenariam vsq; ad quadrantem nouissimum.
Ex tertio, scilicet ex ignitione, zelum feruidū, quem habebat ad animas.
Ex quarto ipsum imitatorem per omnia solis iustitiæ Christi Iesu,
Ex quinto in virtutibus alijs perfectissimum, quia in medio stetit ipsarum.
Ex sexto vnum factum cum diuina sapientia spiritu, cuius mobilitate ferebatur ad placitum.
Ex septimo viam beatum Fran. sanctitatis, & perfectionis, non vt fur, & latro, sed vt verus Christi discipulus ab ostio Christo accedere per ipsum semper incedēdo, velut per ostium introductum.
Ex octauo in beato Fran. triplicem fuisse motum rectū ad Deum, reflexum ad proximum, per condescensionem, & informationem, & circularem in cunctis, & vbique Deum inspiciendo,& prosequendo dilectum.
Ex nono beati Fran. ducatum tenentes tenebris errorum tegi non posse.
Ex decimo datum Franciscum à Deo in directionem,& lucem fidelibus.
Ex vndecimo stupenda in B.Fran. Deū ostendisse præ alijs sanctis.
Ex duodecimo Francisci meritis occulta Dei patefieri hominibus,
Ex vltimo super B.Fran. spiritum domini in tanta plenitudine quieuisset, quod post ipsius doctrinam,& vitam erat eis,& alijs proficisci tutissimum. Sic ergo succincte apparet quam mirabilis,& stupenda fuit hæc beati Fran. prę figuratio,& transfiguratio, Nunquam fuit auditum quod lumine alicuius sancti sic illustrarentur homines, vt alterius alteri conscientia nuda esset, nisi de solo lumine à Deo beato Frãcisco, infuso, & concesso. Et secreta cordium à sancto sic perscrutarentur, & multorum præsertim simul, sicut hic legitur de B.Fran.
Sexto B.Fran. transfiguratus à Deo fratri Siluestro existenti præsbitero seculari,& in seculo est demonstratus. Quando vidit ciuitatem Asisij à dracone magno circundatam, cuius magnitudine toti regioni periculum imminebat, contuebatur post crucem auream ex ore B.Fran. procedentem, cuius summitas cœlos tangebat, cuius brachia in altum protensa, vsque ad mundi fines videbantur extendi, ad cuius aspectum præfulgidum draco ille terribilis,& horridus penitus fugabatur, hoc vidēs tribus vicibus seculo cedens, factus est sanctus frater minor, vt dicit 3. pars legendæ. Sexto modo.
Septimo beatus Fran. transfiguratus apparuit fratri Pacifico existenti feculari, prout dicit 4 pars legendæ. Qui beatum Fran. videns prædicantem sub figura mirabili sibi à Deo est demonstratus, vidit enim ipsum duobus ensibus valde fulgentibus transuersaliter in modum crucis existentibus consignatum, quorū vnus à capite ad pedes, alius à manu in manum per pectus transuersaliter tēdebatur. Qua forma seu beati Fran. transfiguratione visa seculo abrenuncians, factus est frater minor. Vidit etiam hic frater Pacificus vice alia singulariter B.Fran. transfiguratum, quando vidit magnum Thau in eius fronte existere, quod colorum varietate distinctum faciem Francisci miro venustabat ornatu. Per has enim extrinsecas figuras,& species, quibus beatus Fran. sic Septimo modo.

demonstrabatur à Deo, quid transfigurationis intus esset in anima, certe dabatur intelligi. Quia cum iste transfigurationes essent veraces per signa hæc, quid in eius anima esset clare intelligi dabatur.

Octauo modo. Octauo beatum Fran. transfiguratum demonstrauit ipse Deus summo Pontifici. D. Innocentio 3. vt dicit 3. pars legendę, quando vidit B. Fran proprio dorso lateranensem ecclesiā ruinam minantem sustentare, per quam transfiguratam similitudinē sibi sic ostensam à Christo, cognouit per vitam, & doctrinam B. Fran. totam sustinendam esse ecclesiam.

Nono modo. Nono beatus Franciscus singulariter transfiguratus, apparuit fratribus existentibus in capitulo apud Arelatem ciuitatem, & prædicante beato Antonio de crucis titulo. Apparuit enim ad ostium capituli beatus Fran. in aere subleuatus extensis velut in cruce manibus fratribus benedicens, prout oculis corporeis frater Monaldus vidit, vir vtiq; sanctus. hæc fuit mirabilis apparitio cōsiderata distantia; quia beatus Fran. erat tunc in remotis, quia in valle spoletana, & tamen se præsentem fratribus exhibuit in tali ciuitate prouinciæ existentibus, pensata etiam forma, quia ad modum crucifixi demonstratus est, vt quid deberet esse in posterum referaretur. Fuit etiā singularis ex consolatione spiritus indita cunctis fratribus in capitulo existentibus, vt si non viderint beatū Fran. transfiguratum; saltem tali spiritus consolatione eis immissa à Deo, sic esse sentirent.

Decimo modo. Decimo B. Fran. transfiguratus, est visus à fratre Masseo Cum enim B. Fran. cum fratre Masseo pergeret versus Franciam, in itinere post refectionem habitam de frustulis panis vilissimi, & potationem aquæ de fonte quandam, ecclesiam reperisset, intrantes eandem B. Fran. ad orandum post altare se posuit, & ibi B. Fr. recepit visionis diuinæ tam excessiuum feruorem ad paupertatis concupiscentiam totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu quasi flammas ardoris emittere: Et egrediens ad socium sic ignitus ore dixit. Ha, ha, ha frater Massee; præbe mihi teipsum. Et hoc fuit ter. Frater Masseus hoc videns, stupuit, sed vice tertia dicente B. Fran. præbe mihi teipsum, misit se totum intra brachia beati patris. Tunc B. Fran. cum hiatu magno, & spiritus sancti feruore, ac clamore valido reboando ha, ha, ha; leuauit fratrem Masseum cum ipso flatu in aere, & impulit eum ante se, quantū posset esse vnus hastæ mensura. Quod videns frater Masseus, stupuit valde de tam mirando sancti patris feruore, & retulit postea alijs socijs quod in illo sancti Fran. complexu, & impulsu tantam dulcedinem, & consolationem spiritus sancti persensit, quod nunquam in vita sua consolationem tam maximam se meminerit habuisse. Qualis hæc fuerit transfiguratio, feruor ignitus, vox clamorosa, Francisci faciei ardor, amplexus fratris cum eleuatione, iactus socij cum consolatione spiritus immissa, declarant.

Vndecimo modo. Vndecimo B. Fran. transfiguratus per raptum mirabilem, est inuentus & à fratre Bernardo de Quintaualle, & à fratribus: Loquētes enim sanctus Fran. & frater Bernardus de Deo, eos simul raptos per noctem in silua fratres inuenerunt.

Duodecimo modo. Duodecimo B. Fran. frequenter transfiguratus est corpus sumendo dominicum: Vt enim dicit 9. pars legendæ, sępe cōmunicabatur, & tam deuote, vt alios deuotos efficeret, dum ad immaculati agni degustationem suauem, quasi spiritu ebrius in mentis, vt plurimum rapiebatur excessum. Sed hic est aduertendum quod cum raptus, (prout in proposito accipitur) ex vehementia deuotionis, fit, quādo anima amore tota liquescit circa Deum, cui coniungi peroptat, & ipsū habere desiderat: hinc est, quod sine transformatione animę in Deū fieri nō potest, quare in omni tali raptu transfiguratus est talis, qui ad cęlestia rapitur. Et quando sic fit; semper ab extrinseco apparet præ solito consopitio, & suppressio sensuum, & quasi mortificatio virium corporis, & sensuum.

Tertiodecimo modo. Tertiodecimo B. Fran prout dicit 10. pars legendæ maioris, fuit similiter transfiguratus, & ad diuina raptus, vt quid circa se ageretur exterius omnino nesciret: Et hoc spiritualiter euenit dum transisset semel per burgum sancti Sepulchri, castrum videlicet populosum, subuectus asello propter debilitatem corporis, & obuiam turbas habuisset in eum præ deuotione ruentes; Tractus autem, & detentus ab eis, compressusque, ac multipliciter attrectatus, insensibilis videbatur ad omnia, & velut exanime corpus de his, quæ facta sunt circa ipsum, penitus nihil aduertit. Quod patuit, cum transito castro, & turbis relictis perueniset ad quoddam domicilium leprosorum, qua si aliunde rediens cęlestium contemplator sollicitā requisiuit, quando appropinquaret ad castrum, mens quippe ipsius in cęlestibus fixa splendoribus, varietatem non senserat locorū, nec temporum, nec occurrentium personarū.

Decimo Quarto modo. Quartodecimo B. Fran. fuit multotiens transfiguratus, (vt dicit 10. pars legendæ,) & hoc in oratione, vt dicetur in hoc 2. lib. conformitate 11. Ad fratribus enim ipsum pie obseruantibus, visus est nocte orans manibus ad modū crucis protensis, ac toto corpore subleuatus à terra, & nubecula quadam fulgente circundatus, vt illustrationis mirabilis intra mentem mira circa corpus perlustratio testis esset.

Quinto decimo modo. Quintodecimo B. Fran. fuit raptus, & transfiguratus cum suis fratribus, & socijs: Nam cū simul esset cum eis, & mandasset eis, vt de Deo quilibet

quilibet loqueretur, prout spiritua sanctus sug gerebat eisdem. Et cu quilibet sigillatim man datum patris effecisset, in medio eorum dominus Iesus Christus apparuit in specie speciosissimi iuuenis, cum tāta dulcedine gratiæ omnibus benedicens, quod tā sanctus pater, quā cęteri omnea fuerunt rapti, & iacebant in terra quasi mortui, de mundo isto penitus nihil sentientes. Sed cum ad se redijssent, gratias agere Deo de tam impenso beneficio omnibus imperauit.

Sextodeci mo modo. Sexto decimo B. Frā. raptus, & transfiguratus fuit dum in loco S. Mariæ de Angelis cum S. Clara, & socia, & socijs comederet: Cū enim S. Clara B. F. pluries rogasset, vt sibi hanc gratiam concedere dignaretur, vt cum ipso aliquando valeret comedere, habito cum socijs consilio annuit, & ordinauit, quod hoc deberet esse in S Maria de Angelis, vbi ipsa B. Clara mundo abrenuncians cęlesti sponso nupsit. Die ordinata S. Clara vna de sororibus sumpta pro socia, concomitantibus beati Fran. socijs ad locum S. Mariæ de Angelis peruenit, & facta reuerentia matri domini, ac loco circūquaque ex deuotione lustrato; hora comeden di B. Fran. fecit mensam, sicut consueuerat in plana terra parari, & sedit ipse, & B. Clara, & vnus de socijs cum socia B. Claræ, & omnes alij socij in mensa illa humili sunt locati, pro primo autem ferculo incepit B. Fran. loqui de Deo tam suauiter, & sancte, tam altisime, & diuine, quod ipse sanctus Fran. & S. Clara, & omnes alij socij, qui in illa erant mensa rapti sunt, tantaque abundantia gratiæ altisimi superuenit, quod ipsis sedentibus sic raptis, & oculis, ac manibus in cęlum directis, ignis maximus apparuit super ipsum locū, adeo quod Assisinatibus hominibus, & de Bectonio, & de alijs locijs circumquaque videretur, quod totus locus, & ecclesia S. Mariæ de Angelis cum silua, quæ tunc erat circa locum comburerentur; propter quod homines de Assisio credentes locum comburi, cum festinatione ad succurrendum venerunt ad locum: Sed eo peruenientes viderunt cuncta illesa, pariter & intacta. Intrantes autem locum inuenerunt B. Fr. cum B. Clara, & cum omnibus socijs ad Deum raptos, & ad mensam illam humilimam omnes sedentes virtute indutos ex alto, & tunc certitudinaliter aduerterunt, quod ille erat ignis diuinus, qui prædictos sanctos, & sanctas diuini amoris copiosis cōsolationibus inflammauerat. Vnde recesserunt valde ædificati, & consolati. B. Fran. sancta Clara cum alijs diuina consolatione refecti in anima, de cibo corporali parum, aut nihil curarunt.

Decimo septimo modo. Decimoseptimo B Fran. raptus, & transfiguratus, visus fuit à quodam nobili, qui ipsum multotiens hospitio receperat multum magnifice, & cum deuotione: Cuius conuersionē per introitum ad ordinem, cum beatus Fran. appeteret dicendo socio, quod ipse nobilis esset bonus frater minor, cunque ipse pro eo dominum Iesum Christum deuote oraret (viden te dico nobili) dominus Iesus Christus beato Fran. apparuit di. audiente præfato nobili, ꝙ orationem, quam pro dicti nobilis conuersione fecerat, acceptabat. Et tūc B. F. (vt vidit dictus nobilis raptus) & per spacium eleuatus est à terra. Quæ omnia dum ipse nobilis conspexisset, omnibus pro Deo datis, factus est frater minor sanctisimus.

Decimo octauo B F. transfiguratus, visus est à quodam fratre; & si ætate puero prudentia, tamen grandeuo: Qui cum in quodam lo cello staret, contigit beatum. F. ad ipsum locum venire. Et quia B. F. aute alios ad quiescendum perrexit, vt fratribus dormientibus ipse surgeret quietus ad orationem, puer autem ille frater posuit in corde suo solicite velle explorare quid B. F. faceret de nocte cū surgebat: verum cum tunc fratres in campoletis iacerent; ipse puer iuxta beatum Franciscum se posuit ad quiescendum: Et ne somnus propositum impediret; chordulam suam ligauit cum chorda B. F. vt sentiret quando surgeret; ita ꝙ. S. F. de tali ligatura nihil aduertit. Dum vero omnes profunde dormirent; surrexit beatus Fran. & sentiens chordam suā cum chorda pueri detineri; sic eam cautē soluit, ꝙ nullo modo puer persensit, & abijt in quendam collem, vbi iuxta locum erat silua pulcherrima ad orandum solus: Puer autem cum excitatus à somno, chordam suam solutam reperisset, statim surrexit, vt sanctum Fr. exploraret, sicut proposuerat; Cumq; ostiū inuenisset apertum, per quod intrabatur in siluam: aduertens ꝙ. B. F. inde exisset, statim intrauit siluam, & perrexit vsque ad dicti collis cacumen, vbi B. F. se fixerat ad orandum. Et cum staret puer aliquantulum longe, cępit audire multos loquentes, & appropinquans, vt clarius videret, vel audire posset, quæ loquebantur, ecce vidit mirabilem lucem, quæ beatum F. vndique circundabat, & in ipsa luce vidit Christum, beatam virginem, Ioannem Baptistam, Ioannem Euangelistam, & maximā multitudinem angelorum loquentes cum B. F. quæ omnia puer aspiciens, & tremebundus hoc audiens factus in extasi in via; per quam rediturus erat B F. cecidit quasi mortuus, cōpleta vero colloquutione, dum B F. rediret ad locum, & nox esset profunda, cum pedibus inuenit dictum puerum quasi mortuum iacentem in terra: cui compatiens, sumptum in brachijs, ad locum reportauit. Et sciens à dicto puero; quæ viderat, mandauit, vt nulli diceret, dum viueret: quod & fecit; qui puer in ordine creuit, & bene finiuit Et post mortē B. F. præfata; quæ viderat ennarrauit. Decimo octauo modo.

Decimo nono modo.

Decimo nono. B.F. trāsfiguratus visus est pluries à fratre Leone eius socio; & præcipuè in monte Aluernæ (prout dicetur lib. 3. conformitate 3.) quæ hic succinctè ponitur: Beatus enim Frā. non solum mentaliter eleuabatur; sed & corporaliter, & quanto cumulatius dona diuina percipiebat: tanto altius eleuabatur à terra, sicut frater Leo vidit: In quadragesima.n. angelorum, quam fecit B.F. in monte Aluernæ ipse frater Leo beatum.F. aliquando aspexit eleuatum à terra per tantum spatium; ꝙ poterat tangere pedes eius: aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum: & quādoque inuenit eum in tanta aeris altitudine eleuatum; ꝙ vix eum videre poterat. Vice alia vidit. B.Fr. stantem genibus flexis, & facie in cęlum erecta, ac manibus eleuatis ad dominum dicere hæc verba. Quis es tu domine Deus meus dulcissime? & quid ego sum vermiculus, & paruulus seruus tuus? & hoc sępe replicans, aliud non dicebat. Et respiciens frater Leo, vidit vnam flammam pulcherrimam ignis, & valde splendentem, & delectabilem oculis descendentem à summis cęlorum vsque ad caput. B. Fr. & de illa flamma vox egrediebatur, & loquebatur cum S. P. & S. F. respondebat loquenti. Et vidit ꝙ beatus F. ter extendit manum suā ad flammam prædictam: Quæ omnia rogatus à fratre Leone beatus. F. declarauit.

Primo quando dicebat. Quis es domine &c. Dixit B. F. in his quæ audisti, & vidisti erant mihi Deo lumina aperta, vnum de cognitione creatoris, & aliud de cognitione melipsius. Quando enim dicebam. Quis es tu domine Deus meus, & quid sum ego? Tunc ego erā in quodam lumine contemplationis: in quo videbam abissum infinitæ bonitatis diuinæ, & lachrimosum profundum vilitatis meæ: propter quod dicebam. Quis es tu domine summæ sapiens, summæ bonus, & summę clemēs, vt visites me? qui sum summè vilis, & vermiculus vnus modicus, abominabilis, & despectus? Illa flamma erat Deus: qui in specie illa mihi, sicut Moysi in flamma illa loquebatur. Et alia exposuit. B Fran. fratri Leoni, de quibus, (vt dictum est) dicetur lib. 3. conformitate. 3. Multis alijs transfigurationibus frater Leo beatum Franciscum vidit transfiguratum.

Vigesimo modo.

Vigesimo. B. Frā singulari modo, & nunquam prius audito, nec visio fuit transformatus, & transfiguratus. f. quando in monte Aluernæ à Christo forma, & signis suæ passionis fuit stigmatizatus, & transfiguratus. Et quia prolixe dicetur conformitate. 3. libri. 3. ad præsens aliud dicere omitto. Pluribus alijs raptibus, & excessibus beatus. F. fuit transfiguratus, sed prædicti sufficiant pro istius cōformitatis. 3. partis. a. expositione videlicet. Frācis cus sublevatur; & transfiguratur. Et species facta est eius altera, & interior semper, & plerumque exterior (vt dictum est) & sic patet primum, quod erat videndum.

Videndum est nunc quibus fretus beatus. Fr. ad apicem huius raptus contemplationis, & excessus peruenit. licet enim sola gratia singulari diuina ad hęc perueniatur; attamen quædam sunt dispositiones præmissæ; quia sicut forma non introducitur nisi in materiam dispositam; sic ad huius excessum homo nō peruenit nisi facta, & habita debita dispositione, & præmissa.

Contemplationis, siue raptus gradus tres.

Et pro euidentia dicendorum notandum, ꝙ raptus, & excessus, ac contemplatio tripliciter graduatur.

Aliquando enim fit sola alienatione sensuum exteriorum, & ab ipsis retenta agnitione imaginabilium, & fantasmatum.

Aliquando fit alienatio ab omni imaginatione, & fantasmate sensibilium, & specierum à sensibilibus productarum, & imaginabilibus virtuti imaginatiuæ, & fantasticæ impræssis.

Aliquando à præfatis fit totalis alienatio, & hoc fit, quando anima in solius Dei visione, & contemplatione consistit.

Primus gradus, quia potest causari tam ex causa bona, quàm mala; tam corporali, vt homo alienetur à sensibus, videlicet passione facta, vel in somno, vel perturbatione cerebri, vt in frenetico, & mentecaptis, quàm spiritualì, vt tristitia, ira, timore, & concupiscentia, hæ.n. passiones sunt in quibusdam, tam vehementes, vt absorbeant rationis vsum, & à corporalibus sensibus alienent: ideo potest esse hic raptus communis primo modo bonis, & malis: sed in proposito solum accipitur, pro ut competit bonis, & debita sit causa, vt dicetur statim de eius causis.

Secundus gradus potest causari ex vehementia imaginationis: vt quando anima intendit circa alicuius difficilis imaginationem, & fortiter occupatur frequēter à sensibus nō solum; sed ab omni alio imaginabili alienatur: & tanta vehementia super id, quod imaginatur conuertitur, vt nihil aliud cogitet, aut imaginetur. Sed ad tale imaginandum potest duci causa bona, & mala (vt patet experientia.) Sed accipiendo in proposito pro causa bona ipsius (vt dicetur) sic solis bonis hominibus, & non malis conuenit.

Tertius gradus causatur semper ex vehementia desiderij, & affectionis animę inebriatæ dulcedine ad habendum, & videndum Deū, & hic solis perfectis competit. Vidēdum erit ergo de causa huius, & dispositione, & aliorū duorum præcedentium. Licet.n. quicquid est dispositum ad tertium, fit ad secūdum, & primum; non tamen econuerso.

Videndum est de causa dispositiua talium, & quo-

quomodo fuerint cuncta in beato patre nostro F. ad quod videndum.
Primo sciendum est q beatus F. ad præfatos contemplationis gradus peruenit.
Primum enim habuit (vt dictum est) quando per burgum sancti Sepulchri transiuit: qui cõtrectatus, & retentus alienatus ab omni corporis sensu nihil percepit.
Secundum habuisse ostendit, quando in camera fratris Bernardi tunc secularis existentis orando nihil aliud dicebat: nisi. Deus meus, & omnia admirando diuinæ maiestatis excellentiam; quæ periclitanti mundo condescendere dignaretur, & per se Fran. pauperculum de salutis disponebat remedio prouidere.
Tertium habuisse contemplationis gradum cum Deo stando, & loquendo iam dicta ostẽdunt. Quibus visis sciendum est, q homo deuotus, qui vult primum gradum contemplationis sanctæ, & iustè ascendere, debet plura exercere: quæ succinctè panduntur; quia patent ad sensum.
Primum est, vt mundum totaliter deserat, & contemnat; qui hominem facit totum sensualem. Franciscus ipsum deseruit totaliter mundum, & contempsit. vt dicit 2. pars legendæ & 8.
Secundum est, vt corporis sensus modestiæ lege refrenet, scilicet visum, auditum, & sic de alijs abstrahendo à sensuum vanitatibus. B. Franciscus cum oculis fœdus pepigisse videbatur, q non solum carnalem aspectum procul refugeret: sed & curiosum vanitatis cuiusque contuitum omnino caueret: motusque sensuales coercendo etiam stricta modestię lege: prout dicit, & ostendit. 5. pars legendę.
Tertium, vt voluntatem propriam abneget, & abijciat, quia vbi voluntatis proprietas permanet, homo sensibus cunctis, vti probatur. Franciscus nunquam inuenitur suam propriã voluntatem fecisse: sed eam domino in cunctis beneplacitis subdidit, & subiecit, sicut patet in prima parte legendæ quando argutus à domino, cum vellet pergere ad Apuliam pro militia consequenda dixit domino. Domine: quid me vis facere?
Quartum est, vt se perfectè odiat, beatus Frã. non solum dicerẽtur sibi iniurię libenter accipiebat, immo mandabat socio, & alijs, vt eum rusticum, mercenarium, imperitum, & inutilem declamarent, & cum gaudio magno dicta sustinendo, vel suscipiendo respondebat. Tu vera loqueris, & talia (vt dicit 6. pars legendæ) decet audire filium Petri Bernardonis.
Quintum est vt humilis existat. Humilis enim veraciter quis esse nõ potest, nisi sibiipsi mortuus fuerit, & mundo. beatum. Frã. humilitas adeo sui iuris effecerat: vt in minorum minimo suum totaliter vendicasse dominium videretur, vt 6. pars legendæ pluribus declarat.
Sextum est, vt de se totaliter desperet, & diffidat nihil se esse proclamando. beatus Fran. se dicebat nihil aliud esse, quam vas sordidũ, & fictile: cum tamen vas esset sanctitudine omnimoda dedicatum, vt 6. pars ostendit legendæ.
Septimum est, vt se semper in suo conspectu non exaltet, sed deiciat. B. Fr. quantum se in suo conspectu haberet, interrogatione facta à fratre Pacifico patuit. Interrogatus. n. ab ipso quid de seipso sentiret, respondit maximum esse peccatorum. vt 6. pars legendæ declarat.
Octauum est, vt sui semper quęrat obbrobriũ, & Dei honorem. B. Fr. id faciebat. Episcopo Iterañ. B. F. regratiatus est; quia ipsum vilificando Deum per ipsum loquentem prædicauit à populo magnificandum: vtpote, qui per indoctos suæ sapientię magna declarat.
Nonum est, vt quotidie, vel continue quęrat scire Dei voluntatem, & cito eam perficiat. B. Fran. nũquam de sui industria confidens semper Dei beneplacitum diligenter de agendis quæsiuit: vt patuit quando nesciebat, si debetet prędicare, prout dicit. 4. pars legẽdæ & 12. Qua cognita summa diligentia eam adimpleuit.
Decimum tribulationes tentationes, & illata conuitia patienter sustineat. B. F. patienter cõuitia ciuium sustinuit, & sui patris, vt dicit 2. pars legendæ: ac à saracenis eidem illata, quã do Soldanum adiuit, & de patientia eius habes in 6. parte legendæ & 9.
Vndecimum est vt curã carnis habeat, ne vltra decentiam exeat. Franciscus carnem per omnia spiritui subiecit, vt 5. pars dicit legendæ, & in morte culpam dicit q fratrem Corpus male tractauerat.
Duodecimum est, vt indutiua ad delectationes carnales omnino deuitet, vt sunt vestimẽta, & huiusmodi. B. Fr. hoc egit indutus rudi, grossa, & ispida tunica, & sola lectulus terra, & sic de alijs. prout conformitate. 7. huius secundi libri ostendetur. Præfatis igitur diligẽter inspectus patebit, q ipsis fretus ad primũ gradum cõtemplationis iam dictum quis poterit deuenire. Quæ quia plenarie in patre. B. F. extitere: Primum gradum contemplationis (diuina opitulante gratia) ascendere meruit & studuit. Ad secundum vero gradum ascẽdere cupiens, quia magis arduus primo, sunt aliqua necessaria dispositiua: prout experientia patet, & scriptura docet.
Et primum vt omni solicitudine noxia fantasmata deuitet. B. F. id egit mulierũ colloquia, & aspectus euirando, & euitari iubendo: Non enim securum putabat eorum imagines introrsus haurire, vt dicit. 5, pars legendę.
Secundum sanctæ obedientiæ iugum cum prõptitudine suscipiat. B. F. vt dicit. 6. pars legendæ,

dæ, officio prælationis cedens: vsque ad mortem Guardianum habere voluit: cui per omnia esset subiectus.

Tertium est, vt iudicium temerarium omnino deuitet. B. F. euitauit in se: & semel fratrē male iudicantem, & temerarie fecit, vt eidem diceret culpam suam, vt dicit. 7. pars legēdæ.

Quartum est, vt amorem carnalem parentum à se remoueat, & abijciat. B. Fr. patri carnali renunciauit di. Vsque modo te vocaui patrē in terris: amodo secure dicere possum. Pater noster, qui es in cœlis, & de hoc habes. 2 parte legendæ quomodo separatus fuit ab amore parentum Christi dilectione.

Quintum est, vt omnes se existimet meliores, & perfectiores. B. F. id egit. Nam causam di. quare se maximum peccatorum vocaret inquit. Si quantumcunque sceleratum hominē Christus fuisset tanta gratia prosequutus, & misericordia, arbitror sane, ꝙ plus, quàm ego Deo gratior esset.

Sextum est, vt suas ordinet cogitationes in Deum: vt decet. B. Fran. vt excitaretur ex omnibus ad amorem diuinum in cunctis operibus manus domini exaltabat; de omnibus sibi scalam faciens, per quam conscenderet ad apprehendendum eum; qui est desiderabilis totus, vt dicit. 9. pars legendæ.

Septimum est, vt demonis astutias attendat, & fraudulēta cōsilia, seu suggestiones videat, & declinet. B. F. quomodo diaboli astutias viderit, & superauerit, dicit. 5. pars & 6. legendæ: ac quomodo declinauerit, dictum est cōformitate præcedenti, parte 2. & dicetur huius. 2. libri. conformitate. 1.

Octauum est, vt omnes vt se diligat: & ad id; ad quod se diligit. B. F. vt dicit præcedens cōformitas, omnium optabat, & procurabat salutem.

Nonum est, vt pacem habeat cum omnibus, & teneat. B. F. diuina reuelatione informatus primus fuit; qui in suis prædicationibus pacem nunciauit, & fratres pacem nunciare docuit; ac inter discordantes pacem posuit, vt patuit de ciuitate Aretij, vt dicit. 6. pars legēdæ: à qua expulsis demonibus ad pacem, & tranquillitatem reduxit: sic & ciuitatem Senēsem, vt dicit legenda antiqua: & dictum est libro primo. conformitate. 8. in tractatu de fratre Masseo eius socio, multosque peccatores à pace Christi longnquos, vere iunxit paci, & saluti, vt decima conformitate primi libri patuit parte. 2.

Decimum est, vt linguam in otiosa verba non relaxet B. Fran. non solum in se, sed in fratribus silentium voluit obseruare, & obseruari, vt dicit. 1. pars legendæ, & 2. ac omni tempore otiosa verba vitari à fratribus. Prælibatis 10. cum 12. antedictis pro primi gradus ascēsu, homo deuotus disponitur ad ascensum secundi gradus: raptus iam dicti, & contemplationis, quę omnia, quia in B. F. fuerunt ad præfatum gradus ascensum Dei gratia peruenit. Verum quia gradus tertius est super omnes arduissimus: si quis vellet ad ipsum per ascensum deuenire, vltra iam dicta, oportet eum quædam in se habere præparatiua ad huius tertij gradus ascensum: quæ etiam in beato patre Fran. fuerunt.

Primum est, vt ad Dei opera exercenda non piger, aut segnis; sed promptus inueniatur, & velox B. F. quæ crucifixus mandauit de reparatione Ecclesiæ perfecit, vt dicit pars. 3. legendæ, ac opus prædicationis, ad quod a Deo fuit destinatus expleuit, vt dicit. 13. pars legēdæ, & dictum est lib. 1. conformitate. 2. & 10. & quæ sunt Christi plene effecit, eius vitam per imitationem eligendo, & perficiendo.

Secundum est, vt amor tuus totus circa Deū, & non creaturam versetur. B. Fran. non solum id fecit; sed prædicabat diuino amori nihil præferendum; quia ipse nobis nihil præposuit, vt ostendit. 9 pars legendę. Qualiter vero Deus sit à nobis diligendus, dictum est conformitate. 12. primi libri parte. 2. cap. 2.

Tertium est, vt in nullo glorietur nisi in Deo iuxta dictum Apostoli. B. Fran. super alios sanctos omnem inanem gloriam abiecit, vt ostendit. 6. pars legendę. Et ideo vt habetur ibidē dicit. In hoc itaque gloriandum si suam Deo gloriam reddimus, si fidem seruātes ipsi quicquid donat, ascribimus.

Quartum est, vt iuxta posse orationi se dedicet, & incumbat. B. F. adeo, vi mentis fuit orationi intentus; quàm sine intermissione Deum orans spiritum contendebat Deo exhibere præsentem, vt dicit. 10. pars legendæ.

Quintum est, vt cordis tota attentione, & cum iubilo diuinum persoluat officium. B. Fran. quanta deuotione, & attentione diuinum persolueret officium: quia in 10. parte dicitur legendæ, & conformitate. 11. huius 2. libri dicetur; sufficiat ad præsens, licet enim esset infirmus nunquam inhærere volebat alicui: si itinerabat pro dicendo officio figebat gressum, non propter pluuiarum abundantiam, aliquā do omittens, vnde non minus timorate, quā deuotē Deo persoluebat. Attentio B. Fran. ad diuinum officium.

Sextum est, vt cor tuum totum satagas Deo tradere. B. Fr. domino Iesu Christo sibi apparente dum oraret dixit domino eius pedibus prouolutus. Domine, vobis totum cor meum, & corpus meum dedi. Et tunc. B. Fran. aliqua ab eo petijt, & obtinuit, vt habetur conformitate. 11. huius lib.

Septimum est, vt Deum præsentem tuis oculis cernas B. Fran. tam feruido in Christum rapiebatur amore, vt videretur ipsi famulo Dei quasi iugem ipsius Saluatoris sentire præsentiam, vt ipse dixit fratribus, vt dicit pars 9. legendę.

Octauum

Octanum est,vt in vitæ actiuæ actibus exerci-
tetur, quia contemplatiua finis est actiuæ B.
Fran. seruiuit leprosis,vt dicit 7. pars legendę.
Et qnibus non poterat manum, porrigebat af
fectum, vt viij. pars legendę dicit.

Nonum est,vt puritatem mentis teneat, qnia
beati mundo corde, quoniam ipsi Deum vide
bunt. B. Fran. vt dicit 5. pars legendę licet men
tis, &. corporis puritatē mirabilem esset ade-
ptus, lachrimis tamen non cessebat oculos iu
giter expiare mentales, unde hac de causa vi-
delicet ob lachrimas factus est quasi cæcus.

Decimum est,vt Christi passionem iugiter me
ditetur, quia passio Christi est ostium, per qđ
ad videndum Deum intratur. B Fran non so-
lum passionem domini, vt dicetur conformi-
tate 3. tertij lib. iugitur meditatus est, cū Chri
stus Iesus crucifixus intra mentis suæ vbera iu
giter moraretur, vt dicit 9. pars legendæ, sed
& fratribus iugiter de Christi cruce faciebat
sermonem, vt dicit 4. pars legendæ, vnde ipsi
verbo, & exemplo patris inducit, passionem
domini die, ac nocte continuatis aspectibus
renoluebant.

Vndecimum est,vt de beneficijs diuinis recor
detur, vt mens tepida hac recordatione inca-
lescat ad diuinum amorem B. Fran. ad auditū
amoris Dei excitabatur, inflammabatur, &
quasi quidam carbo ignitus diuini amoris flā
ma videbatur absorptus.

Duodecimū est, vt in cognitione domini per
creaturas assurgat. B Fran. (vt dicit 9. pars le-
gendæ) inanditæ denotionis affectu, fontalē
illam bonitatem in creaturis singulis, tanquā
in riuulis degustabat, & per ipsarum contui-
tum in viuificam consurgebat rationem, &
causam.

Tertiumdecimum est, vt singulari affectu, &
deuotione ad sanctos feratur, quorum inspe-
ctione, & suffragijs in præsenti perueniat ad
optata, B Fran. ad Christum, beatam Mariam,
Michaelem Archangelum, Petrum, & Paulum,
Christi Apostolos, & ad sanctos spirituali de-
uotione ferebatnr, vt dicit 9. pars legendæ, ex
recordatione sanctorum omnium tanquam la
pidum ignitorū in Deificum recalescebat in-
cendium.

Quartumdecimum, vt per amoris incendium,
vt fecit B. Fran. vt dicit 9. pars legendæ, vt quę
rat in dominum Iesum Christū totaliter trans
formari, hæc prædicta præparatiua sunt ad hu-
ius ascensum contemplatiuum. Et quia omnia
fuerunt in sanctis Apostolis, Petro, Iacobo, &
Ioanne, Christus transfiguratus est ante eos,
& se gloriosum accidentali gloria corporis,
demonstrauit. In B. Fran. vt probatum est, etiā
hæc fuerunt. Ad iam dictos contemplatiuos
excessus deductus est, vt ipsum regem gloriæ
pluries videret, & sanctos, vt est dictum. Iam
dicta dispositiua ad præfatos triplicea cōtem
plationis ascensus quam sint necessaria, pate-
re potest ex seipsis, & iam dictis in prima par-
te huius conformitatis, & ex sacra scriptura;
quæ ponit de Abrahā, quādo vidit tres viros Gen. 18.
& vnum adorauit De Iacob quando vidit do Gen 33.
minnm facie ad faciem, & scalam De Moyse Gen. 28.
quando in monte Synai ascendit. Et quando Exo. 20 33
vidit Deū. De Elia, quando ascendit ad mon Num 12.
tem Dei Oreb. & vidit domini posteriora, & 3. Reg. 19.
de Isa. qui vidit dominum & de Ezech qui vi- Isa. 6.
dit visiones Dei & de Stephano; qui vidit glo- Act. 7.
riam Dei, & de Paulo rapto ad tertium cœlū, 2. Cor. 12.
& sic de alijs. Patent etiam ex dictis sanctorū
doctorum, Ioannis Cassiani in collationibus
Patrū. Vgonis de Archa Noe. Ricardi de san-
cto Vistore de archa mistica, & in Beniamin,
& sic de alijs: videantur ergo præfata opuscu-
la, & apparebunt iam dicta necessaria ad di-
ctorum trium graduum cōtemplationis ascen
sum. Sic ergo (diuina gratia) patet declarata
secūda pars huius tertię conformitatis, & quo
modo habeat intelligi. Franciscus subleuatur.

LIBRI SECVNDI FRVCTVS quartus, & conformitas, & est 16 in ordine. Iesus inopos, & modicus. Franciscus fęderatur. Expositio primæ partis, scilicet Iesus inopos, & modicus.

SANCTAE paupertatis, for-
nię status, & modia mplexū
multa persuadent, vtpote.
Primo eius vtilitas fructuo
sa: valet enim ad multa.
Primo ad profundissimam
humilitatē, materiam enim
resecat omnis superbiæ fa-
stus, & ambitionis, & deponit, scilicet diuitias
pomparum omnium teste experientia adiu-
menta.

Secundo ad rigidissimam sobrietatem, casti-
tatem, & puritatem: Inopia enim tam vesti-
mentorum, quam ciborum, quam paupertas
includit, castitatem inducit, vt dicit Isaac suo
libello de contemplatione: Pecunia enim, &
rerum copia (teste scriptura) castitas pericli-
tatur.

Tertio ad legalissimam veritatem: Auaro (te
ste ecclesiastico) nihil est scelestius, nec imme
rito, omnia enim mala pecunia operatur.

Quarto ad perfectissimam liberalitatem, &
pietatem: Pauper enim voluntarius, quia ni-
hil retinere curat, libenter dat; & consequen-
ter pius agnoscitur, quia si non potest censum
exhibere, dat saltem affectum.

Quinto ad pacificam cōuersationem: Discor
dia enim diuitijs generatur, & rerum opulen-
tia, vt patet de pastorib. Abrahæ, & Loth. Ge. Gen. 13.
13. Scd

13. Sed paupertate, oppositum. Si enim duo verba auferantur e mundo, scilicet meum, & tuum, pacifice viuitur, ait Seneca.
Sexto ad tranquillissimam mansuetudinem, & mititatem, vt enim ait beatus Gregorius. Bonis mentibus paupertas custos est humilitatis, & consequenter tollit ambitionis, præsumptionis, & gloriæ totam materiam.
Septimo ad constantissimam fortitudinē impauiditatem, & magnanimitatem. Paruipendentia enim rerum, & inopia facit (teste Boetio) coram latrone cantare nudum; Et in obsessa via pauperi pax est, ait Sene.
Octauo ad solidissimam fidei firmam credulitatem. Homo pauper verus, & voluntarius cū spem á mundo remoueat, & tunc quod Deus ipsum alat, ac subueniat in omnibus teneat in cunctanter, cum ipsius amore possessis abrenunciauerit.
Nono ad confidentiam certam, & animi securitatem, eis enim regnum cęlorum promittit.
Nota. Matth. 5. & 19. Et vitam æternam possidebunt. Mat. 19.
Decimo ad ardentissimam charitatem. Amor temporalium extinguit charitatem, quia amicus huius mundi inimicus efficitur Dei. Charitatis venenum est spes adipiscendorum, aut
Iacobi 4. Aug. 83.q. 36. retinendorum temporalium, vt dicit Augustinus.
Vndecimo ad tenacissimam omnis religionis conseruationem, & puritatem. Facit enim obedientem, & castum, & sobrium.
Duodecimo ad salutem animarum procurandam. In cuius signum magister noster Christus hanc mandat prædicatoribus verbi Dei.
Matth. 10. Lucæ 10. Tertiodecimo ad superādam tentationis immanitatem. Qui volunt diuites fieri, incidunt
1. Thim. 6. in tentationes &c. ergo per oppositum.
Quartodecimo ad contemplationis sublimitatem. Ex quo enim cor remouetur á terrenis; ad superna disponitur, & eleuatur. Moises etiā calciaméta deponédo ad sublimia Synai ascēdit: Ac Apostoli cunctis prius relictis in monte ascendunt, plures aliæ sunt paupertatis vtilitates, sed dictæ pro præsenti ad eius commendationem faciunt.
Matth. 6. & 17.
Secundo amplexum paupertatis inducit eius efficacia, & salubritas virtuosa. Efficacia enim eius ostenditur, quia sui possessorem facit.
Primo mundum. Qui enim temporalia non diligit, immaculatum se ab hoc seculo custodit, vt dicit glo. super illud Iac. Religio mūda &c.
Secundo Deo propinquum. Pastores pauperes de prope, sed Magi reges de longinquo ad Deum accedunt.
Matth. 2. Luc. 2. Tertio expeditum. Qui mihi pondus diuitiarum abstulit; me ad currendum citius expediuit, ait Greg.
Quarto lætum: Læta enim res paupertas est, si læta non est, paupertas non est, vt dicit Senec.
Quintum quietum. Quid enim in hac vita laboriosius, quam terrenis desiderijs extuare? Quid quietius, quam nihil huius seculi appetere? ait Greg.
Sexto securum. Magna est securitas cordis nihil habere concupiscentiæ secularis, vt dicit Grego. & Senec. vt dictum est (inquit.) In obsessa etiam via pauperi pax est.
Septimo liberum, quia á peccato liberat ambitionis diuitiarum, qua homo seruus peccati efficitur, vt clamat scriptura.
Octauo deo acceptum. Pauperes per Nabuchodonosor in terra dimittuntur diuitibus exinde ablatis.
Nono purum, & nitidum, quia caminus purgans est paupertas. Et concludi potest, quod Iere. vlt. Isa. 45.
efficacia paupertatis in hoc ostenditur, quia reddit hominem cunctis virtutibus adornatum, & decoratum. Vallis enim auaritiæ multos puteos bituminis habet, idest peccatorū, sed paupertas nullum, ac ad cęlum dirigit; patet in Lazaro médico ad sinum Abrahæ ab Angelis portato, & in diuite sepulto in inferno.
Tertio inducunt ad paupertatis amplexum, scripturæ colloquia. Sacra scriptura dicit Deum de pauperibus curam habere. Tibi derelictus est pauper &c. Lucæ 16. Sanctæ paupertatis præconia, & quantum commendetur a Deo.
Ipsos respicere. Oculi eius in pauperem respiciunt. Psal. 9.
Orationem exaudit. Pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum &c. Deprecatio pauperis ex ore, vsque ad aures altissimi perueniet. Psal. 10. Psal. 33. Eccl. 21.
Consolationem dat. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus &c. Psal. 67.
Liberat eum. Liberabit pauperem a potente &c. & Astitit a dextris pauperis, vt saluum faceret &c. Psal. 71. Psal. 108.
Non vult ipsum despici. Qui despicit pauperem, exprobrat factori suo. Prou. 17.
Vult sibi subueniri. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Prou. 21.
Non vult ledi. Non facias violentiam pauperi, nec conteras egenum in porta, quia dominus iudicabit causam eius, & configet eos; qui fixerunt animam eius. Prou. 22.
Roborat. Fortitudo pauperis factus est dominus. Isa. 25.
Respicitur. Ad quem respiciam, nisi ad pauperem &c. Et pauperum suorum dominus miserebitur. Isa. 65.
Eis dat regnum cęlorum. Ipsorum est regnum cœlorum. Isa. 49. Matth. 5.
Erudiuntur ab ipso. Pauperes euangelizantur, & multa alia ponit scriptura Deum circa pauperes exercere, quæ omnia statum commendant paupertatis, & consequenter eius amplexum suadent. Matth. 11.
Quarto suadet paupertatis amplexum docto rum facunda loquutio. Paupertas non est contemnenda, quia Christus eam dedicauit 12.q. 2.cap.

2. cap. Gloria Paupertatem Deus voluit esse, vt sustinentes per patientiam coronarentur,& diuites in ipsis mererentur dist.47.cap.Dicit. Onustus pondere auri Christum sequi non potest 12 q 1.Expedit 12.q.2.Socrates. Paupertas rerum non est mala reputanda, nec in numero malorum computanda 15.q.1.illa.

Quia mala parant diuitiae.

Doctores vero commendare paupertatem volentes, aliqui de directo, nonnulli vero exprobrando diuitias, & defectus earum pãdentes, quam bona esset paupertas per locum ab oppositis declarauerunt. Et quia contraria iuxta se posita maxime elucescunt, videndū est quid de diuitiarum malis ipsi sunt locuti. Et demū paupertatis per ipsos commendationem erit facilior accessus.

Diuitiæ à doctoribus ostendūtur prauæ.

Primo quia non sunt nostræ.

Cassianus in collatione abbatis inquit. Has visibiles diuitias mundi relinquentes non nostras; sed alienas abiicimus facultates; quamuis eas gloriemur, vel nostro labore quæsitas, vel parentum hæreditate ad nos transmissas. Nihil enim nostrum est, nisi hoc tantum; quod corde possessum, atque animæ nostrę cohærens, à nemine prorsus potest auferri.

Boetius 2.de consolatione. Nunquam tua faciet esse fortuna, quæ à te natura rerum fecit aliena.

Tullius in paradox. Nihil menm, vel cuiusquā alterius est, quod auferri, vel amitti potest.

Valerius vero dicit. Caduca nimium, & fragilia puerilibus cōsentanea crepundijs sunt ista, quæ videntur, & opes humanæ vocantur, affluunt enim subitoq; dilabuntur, nullo in loco, nulla in persona stabilibus innixa radicibus, sed incertissimo statu fortunæ, huc acta, & illuc, quos in sublime extulerunt in prouiso recessu destitutos, in profundo cladium miserabiliter immergunt.

Secundo quia temporaliter plura mala diuitię inferunt.

Dant enim laborem in acquięendo.

Horatius. Impiger extremos mercator currit ad indos. Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes &c.

Dant sollicitudinem in procurando. Augustinus de verbis domini. Quæ est ista auiditas concupiscentiæ cū & ipsæ belluæ habeant modum? tunc rapiunt quando exuriunt, parcunt vero prædæ cum senserint facietatem. Insatiabilis est sola auaritia diuitum, semper rapit, & nunquam faciatur; nec Deum timet; nec hominem reueretur; nec patri parcit; nec matrē cognoscit; naturæ fratri non obtemperat; nec amico fidem seruat; viduam opprimit pupillum inuadit liberos in seruitutē reuocat; testimonium falsum fert; res occupantur mortui; quasi & qui faciunt nō moriantur. Quæ est ista animarum insania amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum, & perdere cęlum?

Nota.

Secundus philosophos interrogatus quid sunt diuitiæ respondit Auri pondus, curarum ministeri, verecūda delectatio, insatiabilis inuidia, desiderium inexplebile, os excelsum: inusa concupiscentia.

Bernardus di. Diuitiarum amor insaciabilis est, longe amplius torquet animam, quam refrigeret vsu suo, quorum acquisitio quidem laboris, possessio timoris, amissio plena doloris inuenit.

Dant timorem in custodiendo. Boetius 2. de consola. O præclara opum mortalium beatitudo, qnam cum adeptus fueris securus esse desistis.

Iuuenalis. Pauca licet portes argenti vascula puri. Nocte iter ingressus gladium cūctumque timebis. Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram. Cantabit vacuus coram latrone viator.

Beatus Grego. in lib. moralium exponens illud Iob. Si expaui ad multidinem nimiam. Inquit. Magna est securitas cordis nil habere cō cupiscentiæ fecularis? nam si ad terrena adipiscenda cor inhiat, securum tranquillumq; esse nullatenus potest, quia aut non habita concupiscit, vt habeat, aut adepta metuit, vt non amittat. Et dum in aduersis sperat prospera, & in prosperis formidat aduersa huc illucq; quasi quibusdam fluctibus voluitur, ac sic per modos varios rerum alternantium mutabilitate versatur. Si vero semel animus in appetitione supernæ patriæ forti stabilitate figitur, minus rerum temporalium perturbatione vexatur hæc Grego.

Dant dolorem in perdendo. Seneca de tranquilitate animi. Facilius est quibusdam non acquirere pecuniam, quam amittere: Ideoque lætiores videbis, quos nunquam fortuna respexit; quam quos deseruit.

Isidorus 3. de summo bono. Qui bona mundi diligit velit nolit; timoris, & doloris pęnæ subcumbit.

Iuuenalis. Ploratur lachrimis amissa pecunia veris.

Tertio diuitiæ spiritualiter incommoda multa ingerunt. Versus. Diuitijs hi morbi vix curantur medicina. Fastus segnities gula gloria vana rapina. Otia mollicies fiducia falsa cupido. Iurandi species falsum, fraus atque libido. Et sic esse patet dictis sacræ scripturæ, & doctorum, quæ ad præsens omitto. In speciali tamen retrahunt à diuinis.

Chrisostomus, qui vult Deū amare necesse est vt diuitias odiat, qui autem voluerit diuitias amare, necesse est, vt Deum òdiat. Replent, vt dictum est omnibus malis, & peccatis, vt dicit Apostolus. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli, & indesideria multa, & inutilia, & necessaria, quę mer- 1.Thim.6.

gunt homines in interitum,& deſperationem, radix enim malorum eſt cupiditas.

Matth. 19. Priuant homines regno cęlorum. Difficile eſt diuitem intrare in regnum cœlorum &c. Gregorius valde rarum eſt, vt qui aurum poſsidet. ad requiem tendant. Multa alia mala ſacra ſcriptura, & doctores diuitijs dicunt in ipſarum deteſtationem, ſed ſufficiant prædicta.

Et per oppoſitum paupertatem laudant, & frugalitatem dicentes ipſa, vltra iam dicta in principio huius, culpam patratam expiari. Caminus paupertas ab Iſa. vocatur, quia ipſa vitiorum ſordes expurgantur. Dicente beato Gregorio in Homelia de Lazaro & diuite. Mala inquit Lazari purgauit ignis inopiæ, & bona diuitis remunerauit fęlicitas tranſeuntis vitæ. Illum paupertas afflixit, & terſit. Iſtū abundantia remunerauit, & repulit. Quicunque ergo in hoc ſeculo bene habetis, cum vos bona egiſſe recolitis, valde de eis pertimeſcitę ne conceſſa vobis proſperitas eorundem remuneratio ſit bonorum. Et cum quoſlibet pauperes non nulla reprehenſibilia perpetrare conſpicitis, nolite deſpicere; quia fortaſſe, quod animal, quos ſuperfluitas tenuiſsimæ paupertatis inquinat, caminus paupertatis purgat de vobis omnino pertimeſcite, quia nonnulla ēt male acta proſpera vita ſequuta eſt. De illis vero ſollicite penſate, quia eorum vitam magiſtra paupertas excruciat, quouſque ad rectitudinem perducat. Subtrahitur ipſa occaſio peccandi, quæ ex diuitijs oritur (dicente Chriſoſtomo ſuper Epiſtolam ad Hebręos ſermone ſecundo) Chriſtianus in pauperie conſtitutus magis quam, cum diuitijs irradiat. Quomodo hoc? quia excludit à ſe ſuperbiæ typum. Non erit arrogans, ſed patiens obtemperans, & pudicus, & mitis, & ſapiens. Qui vero in diuitijs conſtitutus eſt, multa illum ad hæc bona præpediunt. Inſpiciamus ergo, quę ſunt, quę diues operatur. Rapit aliena, extuat cupiditate, nefandos non deſinit perpetrare concubitus, maleficia cuncta committit. Nonne hæc vniuerſa ex diuitijs conſpicis perpetrari, & generari? Intueris quomodo in pauperie magis quā in diuitijs virtutes facilius poſsidemus. Nec mihi dicas, quia in hac vita diuites nullā vindictam ſuſcipiunt. Nam cum omnibus malis ſuis hoc etiam malum habent diuitiæ, quia malignitate peccantes ab vltionibus tuentur. Et qui diuitias poſsidet ſemper peccans nulla pęna reuocatur, ſed ſine vllis remedijs vulnera ſuſcipit peccatorum, & fręnum illis nullum imponit. Et ſermone 18. inquit. Nemo cauſetur de paupertate, tanquam cauſa ſit multorum malorum, neque obloquatur de Chriſto qui perfectionem illam dixit Si vis perfectus eſſe, hoc enim ipſe, & verbis dixit, & operibus oſtēdit, & per diſcipulos ſuos docuit. Sectemur ergo paupertatem. Maximū quippe bonum eſt. Nihil enim opulentius eo, qui paupertatem ſponte diligit, & cum alacritate ſuſcipit.

Abſcindit vitiorum radices. Chriſoſtomus ſermone eodem. Radix prima malorū eſt amor corporum, qui paupertate abſcinditur. Secunda radix eſt, timor male humilians, quem tollit paupertas, diues ſeruus eſt, obnoxius exiſtens damnis, & tribuens omni volenti eum nocere. Pauper nihil habens proſcriptionem non timet neque condēnationem, valde enim fortis eſt pauper, & non habet vnde iniuriam patiatur.

Habetur ipſa virtutis exercitium. Ambroſius libro primo de officijs. Non poteſt quis præmium accipere, niſi legitime certauerit; neque glorioſa eſt victoria, vbi non fuerint laborioſa certamina. Ideoque dominus in euangelio. Beati pauperes ſpiritu; quoniam ipſorum eſt regnum cęlorum. non dicit beati diuites ſed pauperes. Inde enim incipit beatitudo diuino iudicio, vbi erumna extimatur humana. Hæc Ambroſius. Conſtat enim quod erumna non eſt in paupertate ratione contemptus rerum in mente, ſed ratione penuriæ temporalia, quā ſuſtinemus in corpore.

Virtus probata ea cuſtoditur. Hieronimus ad Paulinum. Crates ille Thebanus homo quondam ditiſsimus, cum ad philoſophandum, Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, nec putauit ſe virtutes poſſe ſimul, & diuitias poſsidere. Denique & tu audita ſententia ſaluatoris. Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me. Verba vertis in opera, & nudam crucem nudus ſequeris, & leuior ſcandis ſcalam Iacob. Putiſque manibus, & candido pectore pauperem te ſpiritu, & operibus gloriaris.

Merces ea promeretur æterna. Chriſoſtomus ſermone ſecūdo ſuper epiſtolam ad hebræos. Non habentęs diuitias non propterea doleamus, ſed gratiam magis Deo, & domino referamus, quia nos paruo labore eandem mercedem poterimus, quam diuites promereri, & ſi voluerimus etiam ampliorem, nam ex paruis magna lucramur.

Securitas ea vt dictum eſt obtinetur in præſenti ſeculo, dicente Chriſoſtomo Homelia vltima ſuper Mat. Diuitem neceſſe eſt multis indigere, & turpiter ſeruire, & formidare, & ſuſpicari, & timere, eorum, qui ſuſpicantur oculos; & calumniatorum ora, auarorum cōcupiſcentias, ſed non paupertas eſt aliquid tale, ſed cōtrarium vniuerſum. Regina eſt, furibus non ſubiecta, ſed munita, portus tranquillus. paleſtra, & gimnaſium phyloſophiæ. Audite quicunque pauperes eſtis, magis autem, & quicunque ditari concupiſcitis. Non pauperem eſſe malum eſt, ſed non velle pauperem eſſe, neque malum exiſtima paupertatem, & non erit tibi malum.

Laudes, & bona ſanctæ paupertatis.

Facit

Facit etiam securos, & dat securitatem in futuro iudicio. Bernardus super psal. Qui habitat. Fęlix paupertas voluntarie relinquentium omnia, & sequentium te domine Iesu. Fælix planæ quæ tam securos, immo & tam gloriosos facit in illo singulari fragore electorum, in illo tremendo examine meritorum, in illo tá ro discrimine indiciorum. Culmen iudiciarię potestatis in futuro iudicio impendit, dicente beato Gregorio super illud Iob. Deridetur iusti simplicitas, lampas contempta apud co gitationes diuitum parata ad tempus statutum. Statutum quidem contemptæ lampadis tẽpus, est extremi iudicij prædestinatus dies. Tunc oculis reproborum patescet, quod cæle sti potestate subnixi sunt, qui terrena omnia reliquerunt: Quisquis enim diuini amoris sti mulo excitatus hoc possessa reliquerit, illuc proculdubio culmẽ iudiciarię potestatis obtinebit. Vt simul tũc iudex cum iudice veniat, qui nunc consideratione iudicij sese spontanea paupertate castigat. Et Bernardus sermo ne cap. li. Duo inquit habet paupertas sequentium dominum afflictionem scilicet, & vilitatem. De quibus propheta Vide (inquit) humilitatem meam, & laborem meum. Et propterea in terra sua duplicia possidebunt, vt pro pudore sit honor iudiciarię potestatis, pro la bore refrigerium perlucidissimæ sessionis.

Consolationem superinducit. Chrisostomus. Homelia quarta super Mat. Descendamus inquit ipse ad paupertatis caminum, videamus, qui ambulant in eo, & elatorum colla conculcant. Videamus miraculum, & paradoxum alias paradisum hominem in camino psallentem, hominem in igne gratias agentem, paupertati vltimæ alligatum, & multam ferentem Deo benedictionem. Et enim pueris illis tribus similes sunt, qui paupertatem cum gratia rum actione fuerunt. Nam, & igne terribilius paupertas incendere consueuit. Sed pueros il los nequaquam incendit ita & nunc, si in paupertate gratias egeris vincula dissoluuntur, & flamma extinguitur, & si nõ extincta fuerit pro multo, mirabilius pro flamma rós orietur. Quod in phylosophantibus est videre, quoniã in paupertate diuitibus copiosius disponuntur, & in medio camino rore puro potiuntur. Et enim maximus est ros non detineri concupiscentia diuitiarum. Et illi tunc regem con.. temnentes facti sunt rege clariores, & tu vtiq; si despexeris mundana negotia, omni mundo eis honorabilior secundum sanctos illos, quibus dignus non erat mundus: vt igitur dignus cælis efficiaris, deride præsentia, ita enim, & hic eris clarior, & futuris bonis potieris, hæc Chrisostomus.

Facit prudentia decorari, dicente Gregorio 10. moral. Prudentia iustorum est pro maledicentibus orare; paupertatem quærere, possessa relinquere; rapienti non resistere; percutienti maxillam alteram præbere.

Iustitia insignit. Hieronimus ad Heliodorum. Perfectus Christi seruus nil habet præter Christum, aut si habet aliquid præter Christum, Christi seruus non est. Et idem Hieronymus. Nemo melius errogat, quam qui sibi nihil reseruat.

Temperantiam exhibet, dicente Ambrosio super Luc. Beati pauperes spiritu. Habens temperantiam, quæ est optima virtutum, á peccato abstinet; seculum calcat, illecebrosa non quærit, fortitudinem subministrat, patuit in Apostolis, de quibus dicit Dam. libro 3 Euangelium diuinæ cognitionis prædicatum est, nõ bellis, & carnis exercitibus aduersarios deuin cens, sed pauci nudi pauperes, & illiterati, verberati, & mortificati crucifixum carne mortuum prædicantes, sapientibus, & insipientibus præualuerunt.

Mirabilem reddit. Chrisostomus. Homel. 46. super Mat. loquens de Apostolis. Non inquit, facere signa, facit Apostolos mirabiles. Multi enim demones proicientes, quia iniquitatem operati sunt, non sunt facti mirabiles; sed puniti. Sed quid inquam est, quod eos magnos ostendit? Respondit pecuniæ cõtemptus, glo riæ despectus; ab omnibus huius vitæ negotijs ereptio, quia si hoc non habuissent, & si decem milia mortuos suscitassent, non solum nulli profecissent, sed & seductores extimati essent.

Humilitatem dat, & conseruat, vt dicit Gregorius. primo Dial. Paupertas solet esse custos humilitatis.

Sapientiæ studio conuenit dicente Sene. epistola 17. Multis ad philosophandum obstitere diuitiæ, paupertas autem expedita secura est: aut ergo pauper sis, aut pauperi similis, si animo vis vacare. Hieronymus. Epist. lib. Quãdin versamur in rebus seculi, & anima nostra possessionum, ac redituum procuratione deuincta est, de Deo libere cogitare non possumus. Augus. super psalm. Omnis philosophiæ nobis magistra est inopia. Non ita laudamus Ioseph cum frumenta diuidebat; sicut cũ carcerem habitabat.

Diuitem hominem reddit dicente Valerio li. 4. cap. 10. Omnia nimirũ habet; qui nihil concupiscit, eo quidem certius, quo cuncta possidet. Dominium rerum collabi solet, bonæ mentis vsurpatio, nullum tristioris fortunæ recipit incursum, itaque quorsum attinet, aut diuitias in prima fęlicitatis parte, aut paupertatẽ in vltimo miseriarum ponere, cum & illarum frons hilaris multis intus amaritudinibus sit referta, & huius horridior aspectus solidis, ac certis bonis abundet. Notandum.

Ad vitam æternam perducit. August. de verbis Apostoli. sermone 28. Non tibi displiceat pau

pertas tua;nihil ea ditius poteris inuenire. Vis discere,quam locuplex sit; cœlum emit. Quibus thesauris conferri potest, quod pauperta ti videmus indultum, vt ad regnum cœlorum veniret? Bernardus in sermone de omnibus sanctis. Vis obtinere regnum cœlorum? paupertatis vilitatem amplectere; & tuum erit, regnum cęlorum pauperum est, beatus, qui post illa non abijt; quæ possessa onerant, amata inquinant, & amissa cruciant. Multa alia à doctoribus attribuuntur paupertati ad ipsius cōmendationem; quæ ad paupertatis amplexū debent inducere prudentes,& si (vt dicit Hieronymus,& Seneca, ob alia paupertas non esset diligenda, ob hoc tamen est amanda, quia à quo amaris ostendit, & (vt dicit Chrisostomus) portus tranquillus est. Sufficiunt præfata ad inducendū nos ad paupertatis amplexū. Quintum inducens ad paupertatis amplexum est exemplorum multiplicitas. Paupertatem stricto,& firmo vinculo dilexerunt sancti viri, videlicet Elias vt docet liber Regum tertius,
4.Reg.5. & principium quarti. Eliseus pecuniam oblatam à Naaman siro spreuit,& in paruis casellulis circa fluenta Iordanis cum filijs habitauit prophetatum. Apostoli dictis omnibus se
Math. 19. cuti sunt dominum. Sic & multi sanctorum omnia relinquētes, vtpote B.Laurentius, Martinus. Benedictus. Antonius abbas. Hilarion. Paulus primus Eremita, Hieronymus, Macharij tā Egiptius, quam Romanus. Abbas Isaac; & sic de alijs sanctis, quorum non est numerus vt patet legenti vitas patrum,& passiones sanctorum, qui mundana contemnentes, paupertatem complexi sunt brachijs totius amoris Christum dominum in hoc præcipuē imitantes, quorum gesta, quo ad hoc, quia patent intuentibus non refero, sed solum sanctos dimittendo transeo ad infideles,& paganos, de quibus minus videtur, qui tamen hanc nobilem Margaritam videlicet paupertatem toto ope te perstrinxere, sicut de pluribus recitat Valerius in suo libro; vtpote de Xenocrate, quem Alexander Macedo corrumpere pecuniam at tentauit, sed non valuit, prout recitat Valerius lib.4.cap.3.in fine.

Xenocrates,& multi alij pagani paupertatem dilexerunt

De Diogene Cinico, cui cum offerrentem ab Alexandro plura,& si qua vellet præstare eidē polliceretur, spreuit cūcta, & subdit Valerius ibidem Alexander Diogenem gradu suo diuitijs pellere tentat, celerius Darium armis. De Bia; qui capta sua patria nihil abinde asportare voluit. Et de causa interrogatus, respondit, quod illa sua bona nō erant (inquiēs) bona mea mecum porto, pectore enim illa gestabat non oculis videnda, sed animo extimanda, vt dicit Valerius li.7. Rubrica 2.c.20. De Anaxagora; qui post longum tēpus in studio exactum cum reuersus ad propria possessiones desertas vidisset inquit. Non essem saluus; nisi istæ perijssent. Valerius libro 8. Rubrica 7 cap.12.

De Scipione Africano, dicit Valerius li.3.c.7. quod in concione habuit de se, & fratre suo Scipione Asiatico dicere. Cum totam Africā poteſtati vestræ subiecerim, nihil ex ea, quod dicerem meum, præter cognomen retuli. Non ergo punicæ me, non fratrem meum Asiaticę gazæ auarum reddiderunt; sed vterque nostrū inuidia magis, quàm pecunia locupletior est. De Valerio Publicola dicit lib.4 Rubri.4.c.2. qui cum post expulsionem potestatis regiæ ab vrbe fuisset primus Consul, & tres Consulatus acceptissime peregisset, tantæ fuit paupertatis, quod patrimonium ad impēsam exequiarum eius defecit, sed publica pecunia ductæ sunt.

De Menenio Agrippa; qui posuit pacem inter senatum,& plebem, tantæ fuit paupertatis, & pecuniæ inops; vt sepulturæ honore caruisset, nisi publica pecunia succurrisset, ait Valerius lib.4.

De Gneo Scipione, & Fabricio. Idem Valerius lib.4. Rubrica 4.cap.10.& 11. ponit, quod voluntarie pauperes adeo fuerunt, vt hæreditas ad maritandum filias non sufficeret, sed per senatum (dote data) nuptui sunt traditæ. De Attilio ponit idem Valerius libro 4. Rub. cap.6.quod spargens semen in agro, accersitus fuit ad regimen Reipublicæ, quo gloriose peracto ad opus agriculturæ redijt, & subdit Valerius, potest pauperes consolari Attilius, sed multo magis docere locupletes, quam sit necessaria solidæ laudis cupidi anxia diuitiarum comparatio.

De Marco Curio ponit lib.4 Rubri.3.cap.3.ꝙ oblata sibi à Samnitibus munera spreuit. Ipse enim fuit exactissima norma Romanæ frugalitatis,& Samnitum diuitias spreuit dicēs præ fatis. Narrate Sānitibus Marcum Curium malle locupletibus imperare, quam ipsum fieri locupletem excogitatum munus refertote, & mementote me; nec acie vinci; nec pecunia corrumpi posse. Idemque Pirro rege deuicto ex præda nihil cępit, nec à senatu etiam sibi oblatum.

De Fabricio loco præfato dicit Valerius, ꝙ redactis Samnitibus in seruitutem ab eis cuncta transmissa remisit. Et subdit, quod Fabricium locupletem faciebat nō multa possidere; sed pauca desiderare.

De Gatillo Tuberone Fabricij discipulo loco iam dicto ponit Valerius, quod dum esset Consul omnis vsus vasa argentea magno pondere, & arte exquisita, gens Etholorum per legatos misisset, cuncta spreuit, & remisit. Idem ponit de Paulo, qui Xerse Rege deuicto nihil accepit; sed alijs dedit. De victoria illa alij pecuniam, ipse vero gloriam accepit.

De Fabio

De Fabio Gurgite, Numerio pictore, & Quinto Egolino dicit Valerius ibidem: quod legati missi ad Ptolomæum Regem munera eis transmissa ab ipso Rege senatui detulerunt, nil nisi laudem bene administrati officij accipientes.

De Calphurnio Pisone. Idem dicit: quod libera ta Sicilia à fugitiuis donis datis auxiliatoribus; nihil sibi, nec filio dedit, nec accepit.

De Democrito dicit Valerius. Lib. 8. rub. 7. quod tot habuit diuitias à patre, quod exercitui Xerxis epulum dare potuisset de facili: tamen patrimonium suæ dedit patriæ parua retenta summa; qua sustentaretur in studio litterarum.

De Crate Thebano ponit beatus Hieronymus in epistola ad Paulinum, quod magnum auri pondus in mari proiecit: nec putauit se posse simul virtutes, & diuitias possidere. De multis alijs sunt exempla quomodo paupertatem prę cunctis amauere, & amant: videlicet,

De Bragmanis, qui de contemptu diuitiarum singulariter laudantur: Nam dona ab Alexandro missa regę Macedoniæ, videlicet aurum, argentum, vestes, panes, & oleum præter vltimum de quo fecit Deo sacrificium, de præfatis nihil accepit didascalus eorum.

De Gimnosophistis philosophis iudæorum; qui adeo cuncta terrena despiciunt, vt nudi semper incedant in Indiæ solitudinibus commorantes. Prædictis igitur exemplis alijsque pluribus; quæ omitto causa breuitatis, patet quomodo Gentiles, & Pagani frugalitatem, idest paupertatem dilexerunt. Et sic tam sancti, quàm philosophi, & Gentiles perstringendam astruunt paupertatem.

Sextum in ductiuum n supra. Sextum inductiuum ad paupertatis amplexũ est Saluatoris domini nostri Iesu Christi ad paupertatem amor, dilectio, & intimitas: nã

1. Cor. 8. vt dicit Apostolus. Propter nos egenos factus est, cum esset diues, vt illius inopia diuites essemus. Quod enim Dominus Iesus fuerit pauper, patet euangelia intuenti: Volens enim in carnari, de pauperibus parentibus nasci voluit: vtpote de paupere matre. Nam vt dicit Beda super illud Matth. Qui mihi ministrat me sequatur. Consideremus qua via graditur, vt eum sequi mereamur. Ecce cum dominus sit, & creator Angelorum suscepturus naturam nostram; quam condidit, in vterum virginis venit; nasci tamen in hoc mundo per diuites noluit, parentes pauperes elegit. Et Chrisostomus super Matth. Homelia. 8. Pariens quidem virgo filium confestim illum declinauit, quia multis conuenientibus propter descriptionem, nequiuit domum inuenire. Sed quid fuit, quod suasit Magos adorare? Nihil enim sensibilium magnum erat illic, sed præsepe, & tugurim, & mater pauper, vt nudã Magorum videas philosophiam. Et in Homelia Epiphanię. Idem Chrisostomus de Magis loquens sic dicit. Viderunt pandochium tenebrosum, & sordidũ magis animalibus, quàm hominibus aptum: in quo nemo erat contentus sedere, nisi itineris necessitate coactus: matremque vix tunicam habentem vnam, nõ ad ornatum corporis; sed ad tegumentum nuditatis proficientem; nascendo non, vt dicitur: sed vt pauper nasci complacuit, vt pauper in diuersorio gignitur, non in sua; sed aliena domo. Natus vero, propter inopiam loci in præsepio brutorum animalium ponitur, vt dicit Anselmus. libro de sacramentis: pannis inuoluitur vilibus: fęnum ei pro culcitra sternitur; Boui, & Asino associatur: A pastoribus, & Magis pauper inuenitur; non agnus, sed par turturum, seu duo pulli columbarum in sacrificio (vt dicit Beda) pro eius redemptione à matre domini dantur. In Aegypto eum summa paupertate per septẽnium; quo ibi permãsit à matre nutritur. Patri putatiuo, s. Ioseph pauperi iungitur, & ab ipso educatur. Duodecim annorum cum esset per triduum; quo in Ierusalem permansit stipem, vt pauper ostiatim quæsiuit (vt dicit deuotus Bernardus.) Per annos triginta pauperrime vixit nutritus, (vt dicit Bernardus) colo, & acu suæ matris. A paupere baptizari voluit. s. Ioanne Baptista. Discipulos pauperes elegit, Matth. 4. & omnibus dimissis, cum esset verbo glorio- Matth. 4. sus, & opere. vbi caput suum reclinaret non & 19. habuit. Cum tamen vulpes foueas habeant glo. Quid me propter lucra seculi vis sequi, Matth. 8. cum ita sim pauper, vt nec hospitiolum; quod meum sit habeam? Et idem dicit Chrisostomus in sermone de traditione Iudæ, & Anselmus de sacramentis: nec valet dicere, quod Christus non habuit hospitium proprium; sed cõmune: quia si sic discipuli illud non ignorassent; nec passione appropinqnante discipuli eidem dixissent, Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Vt pauper cibo alieno sustentatus est, vt dicit Hieronymus in epistola ad Nepotianum, vt habetur Luc. Matth. & Mar. Lucæ 9. Beatus Franciscus dicit in prima regula, quod Matth. 27. Beata Maria, & Christus de eleemosynis vixerunt. Mar. 15.

Prædicationem suam postquam discipulos incępit habere, à perfectione paupertatis incępit Matth. 5. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Apostolis paupertatem commendauit & habere voluit; quando habere argentum, & aurum, & sic de alijs eis interdixit: quod eis ostẽdit prius opere, & per opera, vt dicit Chrisostomus, & hoc quando ait filius hominis non habet vbi caput suum reclinet. Matth. 10. Luc. 9.

Eum sequi volenti omnia dari pauperibus demandauit. Vade & vende omnia quæ habes, Matth. 19. & da pauperibus, & veni sequere me. Ad soluendum tributum, quod daret non habuit. Et Matth. 17. si dicatur,

Io. 12. 13. si dicatur. Nonne Iudas habebat loculos? quare & ad soluendum Christus habuit. Respondet Augustinus super Psal. c. 3. & Vgo de sancto Victore super Psal. Bonum est confiteri domino. Et decretalis domini Innocentij tertij, posita de verbo. signi. Exijt. di. Sic Christũ dicitur loculos interdum habuisse. Nam sic ipse Christus: cuius perfecta sunt opera in suis actibus viam perfectionis exercuit, ꝙ interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: sic & in nonnullis alijs infirma humanæ carnis assumens, prout euangelica restatur hystoria: non tamen carne, sed & mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, ꝙ in suis operibus perfectus existens: in nostris factus humilis, in proprijs permansit excelsus. Sic & summę charitatis dignatione ad actus quosdã nostrę perfectioni conformes inducitur: ꝙ à summa perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nãq; Christus, & docuit perfectionis opera; egit etiam & infirma, sicut interdum patet in fuga, & in loculis. Sed vtrunque perfectè perfectus existens: vt perfectis, & imperfectis se viam salutis ostenderet; qui vtrosque saluare venerat, qui tãdem mori voluit pro vtrisque. hæc Decretalis. Idem dicunt Augustinus, & Vgo locis præallegatis, ꝙ Christus in loculis infirmorum personam suscepit, & imperfectorum. Christus, (vt dicit Vgo) in numero imperfectorum inueniri voluit: ne presumerent non accipientes, & confunderentur accipientes, & extimaretur nõn esse christianus faciens, quod noluit facere Christus. Sic ergo patet de loculis.

Paupertatem diligere ostendit in corporis amictu. duas tunicas non habendo, sed vnam: quia quod vetuit Apostolis ipse in se non assumpsit. Prohibuit, Apostolos duas tunicas

Math. 10. habere. Sic & in incessu, vtpote in pedibus calciamenta non habens (dicente Hieronymo ad Eustochium) Discipuli sine calciamentorum onere, & vinculis pellium ad prędicationem noui Euangelij destinantur, & milites vestimentis Iesu sorte diuisis; calligas non inuenerunt; quas tollerent: nec enim poterat habere dominus, quod prohibuerat in seruis. Consortium pauperum amauit, & dilexit: Parus cõsortium habuit pauperum. s. Mariæ matris, & Ioseph Duodẽnis spreto doctorum, & diuitum consortio, inter pauperes mendicãdo stetit, & ad matrem pauperem, & Ioseph accessit. Virilis ætatis factus, pauperes discipulos elegit. Pauperibus Euangelium inclamauit: saniratum beneficia indulsit. Ad pauperem seruum Centurionis accedere voluit, diuiti hoc denegato. Vt pauper nudus pependit in cruce; nec mortuus, vnde inuolueretur ex se habuit. Io alieno sepulchro ponitur, & tumulatur. Quibus omnibus patet clare dominum Iesum Christum regẽ regum paupertatem dilexisse, tenuisse, & astringendam ex hoc à fidelibus docuisse. Sic ergo patet quomodo dominus Iesus Christus (vt dicit prima pars huius quartæ, conformitatis) fuit inops, & modicus, idest, mẽdicus. Sed quæ fuit causa? Certe vt rerum vbertatem contemnendã ostenderet, & paupertatem cæterarum virtutum dominam declararet, quæ in ipso Imperatore omnium, & eius matre Regina virtutum sic effulsit. Voluit enim dominus in se prius perficere opere, quod suis erat mandaturus discipulis sermone. Quia igitur hæc paupertas siue sit virtus, seu instrumentum (vt quidã dicunt) virtutum, est sic conditione notabilis, à virtuosis astricta præcorditer; & à domino Iesu sic dilecta sinceriter, eam libet sic allo qui. O fœlix paupertas; quam Christus rex sic dilexit, & mater: vt semper cum ipsis incederes, asisteres, & cum ipso in cruce penderes. Quis huius virtutem tam nobilem spernat? Quis quæso paupertatem non diligat? imittetur vestigijs? Labijs veneretur? Extollat verbo? Prosequatur actu pariter, & affectu? Præconia paupertatis. hanc siquidem Deus homo amplexu totius strinxit amoris, & percepit à principio, ascinitè cœlo, mortalibus intulit, lingua extulit, & secum in cruce pependit. O paupertas dulcissima te monsti auit Rex cœlestis supernam fore, atque sublimen, cum te sic de cœlo mũdo secum præ cunctis deuexit, te stricta charitate astringendam discipulis mandauit, & suscipiendam in cęlorum sedibus declarauit. Quid virtutis ipsa nõ habetur, largitur, & tenetur, vt superiora pandunt? hæc est terra viuẽtium; in qua degunt Christus, & mater, ipsosque sequentes. hæc est possessio veri Habrahæ Iesu Christi. hic est hortus conclusus à diabolo: fons signatus à Christo: cuius emissiones sunt Paradisi fructus, & virtutum ornatus. hæc est ciuitas quam diabolus non expugnat: quæ in se residentes viriliter protegit, & defendit. hoc est pignus, quo ipsam prosequentes hęredes, & reges regni cęlorum fiunt à Christo. Et si rebus in præsenti non farciner; virtutibus tamen sublevat, & decorat: hanc debent christicolæ excolere, stringere, & habere Christi exemplo, suæ matris, & sanctorum; vt si infideles arripere sunt conati, à fortiori fideles, cum per ipsam diligantur, à Christo protegãtur in hoc seculo, & tandem ducantur ad consortium beatorum. Sic ergo prædictis patet. Declarata prima pars huius quartæ conformitatis, videlicet. Iesus inops & modicus.

SECVNDAE

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS quarti, & conformitatis huius ſecundi libri. Et in ordine 16. ſcilicet. Franciſcus fœderatur.
Expoſitio.

INTER cœleſtium inſignia gratiarum, quibus almus pater noſter Franciſcus ſe alienum reddidit mundo, hoſti terribilem, crucifixo conformem, & cunctis hominibus ſe prębuit exemplarem, paupertas vendicat principatum; hanc ſiquidem ipſe beatus Franciſcus eomēdauit eloquio, oſtēdit vita, opere, & exemplo, & hac voluit omnes in hac vita pro tunc exiſtentes excedere, & ſuperare, vt inferiora hic dicenda clare docebunt, & licet de hoc aliquid tactum fuerit libro primo conformitate ſexta. parte ſecunda, vbi oſtenſum eſt de mundi abdicatione facta à beato Franciſco, ſuperaddendo plura præfatis, oſtendendum eſt beatum Franciſcum dilectorem fuiſſe Euangelicæ paupertatis. Et ꝙ ſic extiterit plura declarant.

Et primum eſt pauperibus dum eſſet in ſeculo liberalis errogatio: Vt enim legenda pandit trium ſociorum, Beatus Franciſcus cū dono naturæ curialis eſſet omnibus, & largus, ad ſeipſum dicebat. Ex quo largus, & curialis es apud homines, à quibus nihil recipis, niſi fauorem tranſitorium, & inanem, iuſtum eſt, vt propter Deum; qui largiſsimus eſt in retribuendo, pauperibus ſis curialis. Et ex tunc libenter videbat pauperes, tribuens eis eleemoſynas affluenter. Semel cū diſtractus mercationibus, & alijs pauperi eleemoſynam petenti denegaſſet: ſeipſum arguit dicens. Si pro magno comite, vel barone, iſte à te aliquid poſtulaſſet, dediſſes ſibi poſtulatum; quāto ergo magis pro rege regum, & omnium domino id facere debuiſti? Cuius rei cauſa ex tunc propoſuit in corde ſuo pro tanto domino poſtulata non negare de cætero. Vñ currēs poſt pauperem eleemoſynam clementer largitus eſt. Pauperibus mendicantibus ex tunc non ſolum ſua; ſed etiam ſeipſum cupiebat inpendere. Aliquādo veſtimēta exuens. Aliquādo diſſuens. Aliquando ſcindens, cum ad dādum aliud præ manibus non haberet. habens enim pecuniam libenter dabat: carens vero denarijs infulam, vel corrigiam dabat, & ſe exuendo camiſiam, & aliquādo propria largitus eſt veſtimenta. Cum enim vice quadam militem quendam generoſum, & nobilem obuium habuiſſet: ſed pauperem, & male veſtitum: eius pauperiem pio miſeratus affectu, decentia; quæ de nouo ſibi parauerat indumenta, ſe nudato veſtiuit. Menſam replebat panibus, & cum à matre de hoc interrogaretur, reſpondit, vt pauperibus eleemoſynam petentibus daret. Leproſo facto ſibi obniam, & eleemoſynam petenti, cum pecuniam dediſſet, & oſculum: eum amplius non vidit. pauperibus ergo ſua libenter effundendo, ſtatum paupertatis ſe diligere declarauit.

Secundū quod beatum. F. paupertatem amaſſe oſtendit, eſt pauperibus adiunctio, & conſociatio. legenda trium ſociorum dicit, ꝙ beatus. F. exiſtens adhuc ſecularis incenſus paupertatis amore: cupiebat eſſe in aliqua ciuitate, vbi tanquam incognitus proprios pannos exueret, & alicuius pauperis indumenra mutuo accepta indueret, probaretque Dei amore eleemoſynam poſtulare: Quod & Romæ effecit. Cum enim ſemel ob deuotionem, limina Apoſtolorum viſitaſſet, & ante fores Eccleſiæ ſancti Petri multitudinem pauperū conſpexiſſet, partim pietatis inductus dulcedine, partim paupertatis inductus amore, & allectus, vni ex eis magis egenti proprias largitus eſt veſtes, & ſemicincijs contentus illius, in medio pauperum eleemoſynam petendo diem illum cum inſolita ſpiritus iocunditate tranſegit. Se ergo eis. ſ. pauperibus coniungendo, libenter oſtendit ſe amare paupertatem.

Tertium eſt omnium mūdanorum deſpectio, & abrenunciatio. Coram. n. Epiſcopo Aſiſsii patri carnali abrenunciauit iuri paternarum omnium facultatum: & non ſolum veſtimenta, ſed & femoralia patri dando, nudus, vt verus pauperum amator, & paupertatis coram omnibus remanſit ſe mantello viliſsimo oblato cirumamiciendo, & induendo (prout ſecūda pars oſtendit legendę.) quo facto oſtendit ſe potius paupertatem diligere, quam mūdanas diuitias.

Quartum eſt pauperibus conformatio. Dum enim beatus. F. mundo abrenunciaſſet, ſtatim vt pauper eleemoſynas cępit oſtiatim quærere. ingreſſus enim ciuitatem Aſiſij, cum paropſide quęrendo iuit cibaria oſtiatim. Et licet cum voluerit comedere illa cibaria primo horruerit tanquam inaſſuetus, tandem ſeipſum vincens comedit, & viſum eſt ſibi, ꝙ nunquam aliquod electuarium cum tanta delectatione accepiſſet: vnde gratias Deo egit, ꝙ ſibi amarum in dulcedinem conuerterat. Verecundabatur in principio ire quærendo ſic eleemoſyuam; vnde ſemel cum iret quęrendo oleum, & prope quandam domum veniſſet; vbi erant multi homines ad ludum congregati, verecundatus retroceſsit, ſed in ſeipſum conuerſus arguit ſe dicēs peccaſſe, & currens ad locum præfatum dixit coram omnibus culpam ſuam, ꝙ verecundatus fuerat coram eis petere eleemoſynam. Et deinceps, vt magis verecūdaretur ad ſimiles domos ibat; vbi

vbi maior erat frequentia hominum. Non solum autem id effecit semel, vel bis: sed per duos annos ante ordinis institutionem mendicando, vt pauper victum quæsiuit: ac tres Ecclesias eleemosynis habitis reædificauit,& ideo dicebat sibiipsi. Ex quo vitam pauperū eligere voluisti: sicut pauper cum paropside debes eleemosynam Ostiarim acquirere.

Quintum ostensiuum amoris beati Francisci ad paupertatem, est ipsius status electio præ alijs, & acceptio. Cum multi status essent in mundo, solum statum paupertatis eligere cōplacuit, vt.n.dicit tertia pars legendæ, audiendo per duos annos, post à mundo abrenunciationem missam de Apostolis; in qua forma viuendi eis à Christo præscribitur: ne videlicet possiderent aurum: nec argentum, nec es in zonis deferrent; nec peram, nec baculum, nec duas tunicas haberent, nec calciamenta, statim se præfatæ regulæ per omnia coaptando, illico calciamenta deposuit, abiecit baculum, pro corigia funē sumpsit, pecuniam execratus; vna contentus tunica; peram cum ere contempsit. Et non solum hoc in se eligere voluit: sed in fratribus sibi (diuina gratia) cohærentibus esse statuit. Vnde frater Bernardus primus frater dum eidem hærere vellet, venditis omnibus, & dispersis pauperibus, nihil pro se retinendo, ad eius cōsortium est admissus. Sic frater Petrus Caranij, sic & frater Egidius, distractis omnibus, ac datis pauperibus, ab ipso sunt ad ordinem recepti. Hoc ipsum obseruauit in omnibus alijs prout eius clamat legenda tam antiqua, quam noua.

Sextum quod ostendit eum paupertatē amasse, est professio paupertatis. Nullus reperitur in ordinum institutionibus, qui tam paupertatem fuerit professus, sicut B. Franciscus, & sui ordinis profitentur fratres. Alij ordines profitentur paupertatem in viuendo sine proprio, communi retento, beatus Franciscus, & regula ipsius; nec in proprio permittit habere; nec in communi: quare arctissima, quo ad paupertatis votum, est regula fratrum minorum, tam prima confirmata per dominum Innocentium tertium, quàm secunda confirmata per dominum Honorium tertium. Et ideo quia tam arctam paupertatem beatus Franciscus seuare à domino Innocentio perebat, dictus dominus Innocentius concedere distulit, donec visione conspecta de casu Lateranē lis Ecclesiæ; quam proprijs humeris B. Franciscus, nec cadetet sustentabat; ac beati Francisci responsione, ꝙ non erat formidandum famæ perire, æterni regis filios; & hęredes qui ad imaginem regis Christi per spiritus sancti virtutem de paupere matre nati, & ipsi erant in religione paupercula generandi: De qua responsione habetur in tertia parte legendæ maioris. Tunc ipse summus pontifex dominus Innocentius dixit beato Francisco. Alij à latere tetigerunt paupertatem, tu vis intrare in cor eius; & regulam primam concessit, & sine bulla. Quod vero secunda regula arctissimam seruati mandet paupartatem, dictum est libro primo conformitate noua, parte secunda. Et ideo dicit ipsa regula, capitulo 6. Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo in paupertate, & humilirate, domino famulantes &c. hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis: quæ vos charissimos fratres meos hęredes, & reges regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Et sequitur. Cui dilectissmi fratres totaliter inhærentes nihil aliud pro nomine domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cœlo habere velitis. hæc sit portio vestra; quæ perducit in terram viuentium. Quod vero regula mandet paupertatē arctissimam, & sic pręcipiat tam in communi, quam in proprio nihil haberi, declarationes regulę ponunt expressē, scilicet Gregorij noni. Innocentij quarti. Alexandiri quarti. Nicolai tertij. Clementis quinti. Sic ergo considerata professione paupertatis artissimæ, patet beatum Franciscum ipsam dilexisse.

Nota.

Septimum ostendens affectū beati. F. ad paupertatem, est paupertatis commendatio, de qua dictum est libro primo conformitate. 12. parte secunda, capitulo. 15. vide ibi. Ipsam. n. vt dicit secunda pars legēdæ commendabat, asserebat virtutum omnium reginam; quia in rege regum Christo, & regina matre ipsius tam præstanter effulsit. Et fratribus quærentibus, quæ virtus magis amicum redderet Christo, dicebat. paupertatem noueritis fratres specialem viam salutis, tanquam humilitatis fomentum perfectionisq; radicem: cuius est fructus multiplex, sed occultus, hæc est enim euangelici agri thesaurus absconditus, pro quo emendo vendenda sunt omnia, & quę vē di non possunt illius comparatione spernēda. Et in responsione ad fratrem Masseum dixit. Charissime, & dilectissime mi frater, Thesaurus beatificæ paupertatis est tā dignissimus, & tam diuinus; ꝙ nos digni non sumus in vasis nostris tam vilissimis eum possidere. Cum hæc sit illa virtus cœlestis, per quam terrena, & transitoria cuncta calcantur: propter quā omnes obices tolluntur è medio, vt libere domino æterno mens humana iungatur. hæc est; quæ adhuc animam in terris positam facit cū Angelis in cœlis conuersari: hęc est; quæ Christum in cruce sociat, cum Christo in tumulo absconditur, & cum Christo resurgit, & ascendit in cœlum: quia dotem agilitatis super cęlos volandi animabus ipsam amātibus etiam in hac vita concedit: cum veræ humilitatis, & charitatis arma custodiat. Multis alijs in locis

Alia præconia S. paupertatis.

legendæ

legendæ ipſius beati.Fr. inuenitur ipſam paupertatem verbo ſpecialiter commendaſſe: ad cuius amplexum fratres animabat, paupertatem Chriſti, & matris ipſorum mentalibus oculis ſępiſsime ingerendo. In legenda antiqua in die natiuitatis Chriſti fratres repreħedit,vt deuiantes à paupertate; quia vnius miniſtri aduentu prę ſolito menſam parauerant, ingerens,ꝙ tali die beata Virgo domina mūdi vix habuit panem ad comedendum,& dominus mundi, vt pauper fuit in Præſepio reclinatus.

Octauum oſtenſiuum dilectionis beati Fr. ad paupertatem,eſt ipſius beati.F.ad Deum pro eius obtentu indeficiens deprecatio. hanc petebat ſibi dari à Chriſto, & ſanctis Apoſtolis: ſecundum hanc viuere,& fideliter paupertati vſque in finem firmiter cohærere toto deſiderio flagrabat. Et vt hanc à domino gratiā obtineret, Romam perrexit cum fratre Maſſeo (vt dictum eſt libro primo conformitate. 8. parte. 2. tractatu de fratre Maſſeo.) & dum pro hac gratia obtinenda Chriſtum, & Apoſtolos exoraret in Eccleſia ſancti Petri; Beati Apoſtoli Petrus, & Paulus apparentes beato, F.ipſum amplexantes eidem dixerunt. Frater Fraciſce,quia hoc tu petis,& deſideras,quod ipſe Chriſtus, & ſancti Apoſtoli hic ſeruauerunt; ideo notificamus tibi ex parte domini noſtri Ieſu Chriſti,ꝙ tuum deſiderium eſt adimpletum,& ipſe dominus Ieſus Chriſtus nos miſit ad te,vt annunciemus tibi,ꝙ oratio tua eſt exaudita, & theſaurus ſanctiſsimæ paupertatis tibi, & te ſequentibus perfectiſsimę eſt conceſſus: & tibi ex parte Chriſti dicimus;ꝙ quicūq; hoc tuū deſiderium exequētur, de regno beatitudinis ſunt ſecuri. Et tu, & omnes tui ſequaces erunt à domino benedicti,& his dictis Apoſtoli diſparuerunt,beatum.F.valde conſolatum relinquentes.

Apparitio Apoſtolorum Petri & Pauli. B.F.

Nonum oſtendens beatum.Frā.paupertatem amaſſe,eſt veſtimentorum vilium induitio. A principio ordinis vſque ad finem tunica,chorda, & femoralibus diues in ſola gloriabatur penuria,& ęgeſtate gaudebat:vnde ſola habituali tunica,nullam aliam inferius deferendo fuit contentus. Et hæc erat (vt dicit quinta pars legendæ) rugoſa, aſpera,& iſpida: veſtis enim horrebat molliciem: aſperitatem amabar dicens,duris, & aſperis demones in fugā conuerti: delicatis autem, & mollibus ad tentandū fortius animari. Sed habitus eius qualis fuerit dicit legenda antiqua. Ipſe enim à Chriſto edoctus voluit habitum ſuum exteriorem cruci conformē ad litteram eſſe: vnde menſuram habitus, quo ad longitudinem, & latitudinem,& qualitatem, & quo ad vilitatem,& colorem docuit verbo,& exemplo teſtibus fratribus Bernardo,Egidio,& Maſſeo, ac alijs ſocijs ſuis; qui ſe ab eo formam habituus accepiſſe dicebant, & opere teſtabantur. Quo ad materiam docuit; ꝙ eſſet de panno vili; & cinerei, vel palidi, vel rerrei coloris, Chriſti mortificationem repræſentans,& talis groſsiciei,ꝙ corpus foueret,& poſſet fratri ſano vna tunica ſufficere intus, & foris repeciata; tantę longitudinis,ꝙ ſuccinta abſque omni colligatione ſupra cingulum terram non tangeret: longitudo manicarum vſque ad extremitatem digitorum; ita ꝙ manus operirent, & longitudinem manuum non excederent: latitudo manicarum eſſet tanta, ꝙ manus libere intrare,& exire poſſent. Capucium quadrum,& tantę longitudinis,ꝙ faciem operiret: ita ꝙ habitus crucis formam præſentaret, & omnis humanæ gloriæ,& ornatus contemptum ſua vilitate prædicaret,& fratrē minorem mundo crucifixum, & mortuum oſtēderet, & eſſet nuditatis operimentum, & neceſsitatis: amatorum paupertatis fomentū, & profeſſorum humilitatis ſignum, & portationis improperij crucis Chriſti verum indicium. Et de iſto dicit regula, ꝙ habeant vnā tunicam ſine capucio: quia ad inſtar tunicæ debebat eſſe ſtrictus & longus. hæc in legenda antiqua: Et quia igne caleſcebat intus diuino,non curabat de exteriori corporis indumento. Interrogatus aliquando qnomodo veſtitu tam tenui ſe poſſet ab hyemalis algoris aſperitate tueri,in ſpiritus feruore reſpondit. Si ſupernæ patrię flamma contegeremur inrerius, frigus iſtud exterius facile portaremus. Execrabatur beatus Franciſcus veſtitos triplicibus,& qui præter neceſsitatem mollibus veſtiebantur in ordine. Neceſsitatem vero; quam non ratio poſtulat, ſed voluptas oſtentat ſignum extincti ſpiritus aſſerebat dicens. Spiritu tepido,& paulatim à gratia frigeſcente neceſſe eſt carnem, & ſanguinē,quę ſua ſunt quærere, & dicebat: quid enim reſtat, quando anima caret ſpiritualibus delicijs: niſi vt caro conuertatur ad ſuas?Et tunc animalis appetitus neceſsitatis articulū paliat. Tunc ſenſus carnis conſcientiam format. Si adeſt fratri meo vera neceſsitas.& ſtatim ſatiſfacere properat: quid mercedis accipiet? Accidit enim occaſio meriti: ſed diſpliciuiſſe ſibi ſtudioſē probanit; ipſas namque indigentias non patienter ferre, nihil aliud eſt, niſi Aegyptum repetere. Denique nulla occaſione nolebat fratres habere plures quā duas tunicas: quas tamen concedebat conſutis petijs ſuffulciri. Exquiſitos pannos horrendos eſſe dicebat, & acerrime mordebat oppoſitum facientes. Atque vt tales ſuo exēplo confunderet: ſemper ad tunicam ſuā ſaccum aſperum conſuebat: vnde in morte exequialem tunicam iuſsit ſacco operiri. Fratribus autem quos vrgebat infirmitas,vel alia neceſsitas indulgebat aliam tunicam mollem

Deſcriptio tunicæ.B. Fran.

Digna uerba.

Attende.

subtus ad carnem: ita tamen, quod foris in habitu asperitas, & vilitas seruaretur. Dicebat etiã cum dolore maximo. Adhuc tantum laxabitur rigor, & dominabitur tepor: quod filij pauperis patris non verebuntur etiam portare scarlaticos pannos solo colore mutatos, & dato portare sic simpliciter vnam tunicam, scilicet habitum solum: ipsam tamen ad intra nolebat habere repeciatam. Vnde in eremitorio sancti Eleuterij de contrata Reatæ: propter magnum frigus cum repeciasset interius tunicam suam, & socij quibusdam pecijs, & corpus eius cepisset aliquantulum consolari, reuersus ab oratione amouit dictas pecias dicens se esse exemplum, & formam omnium fratrum, & si corpori suo esset necessarium sic tunicam repeciatam habere: quia non quilibet frater posset sic habere: habere, etiam pro se nolebat. Sic ergo rigidus, & pauperimus ram re, quam apparentia in frigore, & nuditate in tunica habituali; quam ferebat domino deseruiuit, propter quam habitus vilitatẽ frater Petrus de Monticulo apparentibus sibi beata Virgine, beato Ioanne Euangelista, & beato Francisco, vidit beatum. F. gloriosius indutum Ioanne Euangelista, & cum interrogasset Frater Petrus, beatum Ioannem de cã. Respondit, quod quia beatus. F. in mundo eo vilius fuit indutus: gloriosius eo nunc induebatur in cœlo.

Decimum declarans beatum. F. dilexisse paupertatem, est domorum, & locorum paupercula ædificatio, & constructio. Cum.n. beatus Franciscus sępe fratribus sermonem faceret de paupertate; eis ingerebat illud euangelicum. Vulpes foueas habent, & volucres cęli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet: propter quod docebat fratres, vt pauperum more pauperculas casas erigerent: quas nõ inhabitarent, vt proprias; sed sicut peregrini, & aduenæ alienas. Vnde beato. F. Senis propter infirmitatem oculorũ demorante, Domino Bonauentura; qui dederat terram, vbi locus fratrum fuerat ędificatus dicente beato. F. Quid tibi videtur de isto loco pater? Dixit beatus. F. vis, vt dicam tibi quomodo loca fratrum debeot ędificari? Respondit pater volo. Tunc dixit beatus. F. Fratres debent considerare quanta terra sufficit eis, attendentes semper sanctam paupertatẽ, & bonum exemplum; quod tenentur semper io omnibus exhibere. Hoc autem dicebat: quia nullo modo volebat, quod fratres in domibus, vel Ecclesijs, vel hortis, vel alijs rebus, qui bus vtebantur modum excederent paupertatis, nec aliqua loca iure proprietatis possiderent; sed in eas tanquam peregrini, & aduenæ morarentur. Et propterea volebat, vt fratres non in magna quantitate in locis collocarentur, quia difficile videbatur in multitudine paupertatem obseruari. Et hæc fuit eius intentio à principio suæ conuersionis vsque in finem: vt paupertas penitus in omnibus obseruaretur. Considerara ergo terra fratribus necessaria pro loco deberent ire fratres ad Episcopum illius ciuitatis, & dicere ei. Domine talis homo vult dare nobis tantam terrã amore Dei, & salute animæ suæ. vt possimus ibi locum ædificare: vnde ad vos recurrimus primo, quia estis pater, & dominus animarum totius gregis vobis commissi, & nostrarum, & omnium fratrum; qui in hoc loco morabuntur: quia volumus cũ benedictione Dei, & vestra ibi ædificare. hoc autem dicebat: quia fructum animarum; quem fratres volũt facere: melius peragunt cum pace clericorũ lucrando eos, & populum, quãm scandalizando eos: licet populum lucrarentur. Et dicebat beatus. F. dominus nos vocauit in adiutorium fidei suæ, & prælatorum, & clericorum sanctę Ecclesiæ, & ideo tenemur quãtum possumus ipsos semper diligere honorare, & venerari. Nam vocantur fratres minores: quia sicut nomine, sic exemplo, & opere prę cæteris hominibus huius seculi humiles esse debent. Et quia ab initio meæ conuersionis posuit dominus in ore Episcopi Asisij verbum suũ, vt mihi consuleret bene, & confortaret me in seruitio Iesu Christi, propter hoc, & propter multa alia excellentiora; quæ in prælatis considero; non tantum Episcopos, sed & pauperculos sacerdotes diligere volo; & venerari, & tenere eos pro dominis meis: deinde accepta benedictione ab Episcopo vadant, & faciant mitti magnam carbonariam in circuitu terrę; quam pro loci ædificatione acceperunt, & ponant ibi bonam sepem pro muro in signum sanctæ paupertatis, & humilitatis: postea fięri faciant domos pauperculas ex luto, & lignis, & aliquas cellulas in quibus fratres possint aliquando orare, & laborare pro maiori honestate, & vitanda otiositate. Ecclesias etiam paruas fieri faciant. Non enim debent facere fieri magnas Ecclesias gratia prædicandi populo, vel alia occasione. Quoniam maior humilitas, & maius exemplum est cum vadunt ad alias Ecclesias ad prædicandum. Et si aliquando prælati, vel clerici religiosi, vel seculares ad loca ipsorũ venerint: domus pauperculæ cellulæ, & Ecclesiæ paruulæ eis prędicabunt. Et ipsi de his magis ædificabunt, quam de verbis, & dicebat. Multotiens fratres faciunt fieri magna ędificia rumpendo sanctam paupertatem nostram in murmurationem, & malum exemplum proximorum, & quandoque occasione melioris loci, & sanctioris, vel maioris concursus populi propter cupiditatem, & auaritiam dimittent illa loca ædificata, vel destruunt ea, & faciunt alia magna excessiua. Vnde illi, qui dederunt eleemo

syoas

ſynas ibi,& alij hoc audientes ſcandalizantur plurimum, & turbantur. Quapropter melius eſt,vt fratres faciant parua, & paupercula ędificia obſeruando profeſsionem ſuam, & dando bonum exemplum proximis, quam ꝙ faciant contra profeſsionem ſuam dando malum exemplum alijs. Nam ſi fratres aliquādo dimitterent loca paupercula occaſione honeſtatis loci, minus ſcandalum inde eſſet. Dicebat etiam beatus Franciſcus teſte fratre Leone commendando paupertatem. Fratres mei audite. poſt nos venient fratres noſtri;qui facient magnas domos; in quibus notabiles ſeculares honorificè habitare poterunt, & tunicas facient valde bonas. Sed ſufficit mihi in tempore illo, quod fratres mei cuſtodiant ſe à peccatis mortalibus. Non ſolum hæc dicebat verbo,ſed exemplo declarauit. Nam locum ſanctæ Mariæ voluit eſſe de luto, & lignis, vt eſſet memoriale perpetuum omnibus fratribus præſentibus, & futuris,eo quod eſſet primus locus in ordine,& principalior.

Nota. Et licet abbas ſancti Benedicti de monte Subaſio, & monaci eccleſiam ſanctæ Mariæ libere dederint, & conceſſerint beato Franciſco, tamen ipſe beatus Franciſcus, tanquam bonus, & peritus magiſter volens domum ſuam ideſt religionem ſuam fundare ſupra firmam petram ideſt ſupra maximam paupertatem, mittebat annuatim dicto Abbati,& monacis vnum caniſtrum plenum piſciculis, qui vocabantur laſchæ in ſignum maioris humilitatis, & paupertatis,& vt fratres nullum locum proprium haberent; nec in aliquo loco manerēt: quod non eſſet de dominio aliquorum, ita ꝙ fratres non haberent vnquam poteſtatem vendendi, vel alienandi quoquomodo. Semel cū appropinquaret tempus capituli generalis, quod fiebat omni anno apud ſanctam Mariā de Portiuncula, populus Aſſiſij conſiderans propter multiplicationem fratrum,quod non habebant,niſi vnā paruam caſellulam coopertam de paleis, cuius parietes erant ex viminibus, & luto, domum magnam ibidem fecerūt de lapidibus cum cemento abſente beato Fr. & ſine conſenſu ſuo,ſed cum rediiſſet beatus. Frā.& vidiſſet eam, ne occaſione illius domus in alijs locis fieret conſimiliter, ipſam aſcendendo ſuper tectum cum fratribus voluit totā deſtruere, & iā inceperat, ſed prohibitus fuit à militibus de Aſsiſio dicentibus.Frater franciſce hæc domus eſt de communitate Aſſiſij, vnde interdicimus tibi ne deſtruas domū noſtram,quo audito, beatus Fran. dixit. Si domus eſt veſtra nolo tangere eam. Repræhēdit beatus Fran.valde acriter fratrem Petrum Catanij vicarium ſuum; qui fecerat fieri quandā domum,vt fratres venientes, & ſtātes poſſent officium dicere,& quieſcere dicēs. Frater,locus iſte forma eſt,& exemplum totius religionis,& ideo potius volo, quod fratres iſtius loci tollerent tribulationes,& incommoda amore domini, & alij fratres; qui huc veniunt reportent bonum exemplum paupertatis ad loca ſua,quam ſi illi habeant conſolationes ſuas plenarie,& alij ſumerent exemplum ædificandi in locis ſuis dicentes,in loco ſanctæ Mariæ de Portiuncula, qui eſt primus locus ordinis, fiunt talia,& tanta ædificia, bene & nos poſſumus ædificare in locis noſtris.

Quantum vero diſplicerent,beato Fran.mutationes locorum, quæ ipſe accepit, & ædificatio ſumptuoſa, in quadam viſione ipſe oſtendit poſt ſuam mortem cuidam fratri de prouincia Tuſciæ ſibi ipſi valde auſtero (pro vt dicitur in legenda antiqua) qui frater cum in eius cor veniſſet,ſub ſpē pietatis, quia multi iuuenes nobiles ordinem intrabant, vt fierent ædificia ſumptuoſa,& lata,vt melius ſeruirent domino Deo ſuo.Et cum quod cogitarat opere impleſſet, quendam locum pauperculum in ædificijs mutauit totaliter quātum ad ſitum,& alium fecit; eiuſq; officinas fecit magnas,& latas,ipſi quadam noctē apparuit beatus Fran. & ſibi dixit. Sequere me; videbatur enim dicto fratri,quod eſſet in itinere cū beato Fran.& vellet locum fratrum intrare,cunq; beatus Fran.recto tramite ad locum iret diruptum,& antiquum dixit ſibi frater.Pater non eatis ad locum illum, quia deſtructus eſt, nec fratres ibi morantur; ſed ſtant in alio loco de nouo conſtructo, beatus Fran. quaſi iratus ei reſpondit. Dimitte frater, quia ille locus nouus ad me nullatenus ſpectat. Cunque veniſſet ad locum antiquum,poſuit ſe beatus Fran. cum fratre prædicto in refectorio,& cępit fratres ſigillatim vocare, ſicut in viſitationibus conſueuit fieri;veniebant autem aliqui coram eo, ſicut leproſi concupiſcentia carnali infecti,& tractabat eos beatus Fran.valde pie.Itē veniebant aliqui corā eo notati de inobedientia, & hos tractabat valde cōpaſsiue. Iterum veniebant aliqui; qui fecerunt contra ſanctiſſimam paupertatem,quos tam dure,& tā crudeliter increpabat,quod frater prædictus,qui hoc cernebat nimia admiratione ſtuporis plenus dixit ad beatū Fran. Quid eſt hoc pater, quòd facere voluiſtis? Qui etiam infectos luxuria,qui alios corrumpunt; & inobedientes ita tractatis clementer; iſtos autem, qui contra paupertatem fecerunt ita crudeliter? Cui beatus Fran.dixit, frater.Ordo meus per Dei gratiam ita punit fortiter luxurioſos, quod non oportet, quod ego ſim eis crudelis, ſed magis decet me ad eos pietatem habere. Prælati vero mei bene faciunt ſibi obediri, nec oportet,quod in hoc eos iuuem.Sed hæc præcioſa margarita, ſcilicet paupertas altiſsima ab omnibus tam maioribus,quam minoribus viliſsime conculcatur, propter quod oportet

me ibi ponere manum. Et conuersus ad dictũ fratrem dixit ei, & tu maledicte, qui locum meum destruxisti, & alium præsumptuosum de nouo ædificasti, non euades iudicium Dei, cui cum frater totus territus respondisset. Pater vos bene scitis, quod ego semper fui mihi austerus, nec habeo propter me in talibus complacentiã. Tunc addidit beatus Fran. propter hoc maior tentatio imminet tibi, quia cum sis tibi ipsi austerus, non timeas pro alijs damnare animam tuam, & offendere regulam tuam, hæc ibidem.

Vndecimum declarãs beati Fran. affectum ad paupertatem, est aliquam rem suam esse noluit aliquãdo dicere, immo respectu talium insuit eidem summa despectio. Vnde sciẽdum, quod cum fratres ministri, beato Fran. suaderent, vt aliquid concederet fratribus saltem in communi, vt tanta multitudo aliquid haberet, ad quod recurreret. Ipse autem beatus Fran. in oratione vocauit Christum, & super hoc eum consuluit, qui statim respondit ei di. Ego auferam omnia in speciali, & in communi, huic enim familiæ semper paratus ero prouidere, quantumcunque crescat, & semper eam fouebo, quandiu sperabit in me. Et quia ipse Apostolorum vitam ducebat, qui nihil suum esse dicebant, ideo nil voluit, vt perfecte pauper censeretur, quod suum esse diceretur, vel fratrum.

Bononiæ cum esset, & audiret ibi esse domum fratrum, audito, quod esset, & diceretur fratrum, noluit illuc ire, immo statim mandauit, quod fratres omnes inde recederẽt. Et sic fecerunt etiam infirmi, nec voluit fratres illuc redire donec dominus Vgo episcopus Ostiensis, & tunc legatus in Lombardia prædictam domum suam esse publice prædicaret. Quidã frater valde spiritualis, & beato Fran. familiaris in eremitorio, vbi manebat, fecit fieri quãdam cellam aliquantulum remotam: in quã posset beatus Fran. stare ad orationem, quando illuc iret Cum autem venisset beatus Fran: frater ille duxit eum ad illam cellam, cui dixit beatus Fran. nimis pulchra est cella istã (erat enim solum de lignis dolatis cum securi, & dolabro) si ergo vis, vt maneam ibi, facias fieri vnum vestimentum interius, & exterius de filicibus, & ramis arborum. Nam quanto cellulæ, & domus erant magis pauperculæ, tanto libentius morabatur ibidem, quod cum frater ille fecisset, mansit ibi beatus Fran per aliquot dies. Quadam vero die ipso egresso de cella illa, quidam frater iuit ad videndum eã, & postea venit ad locum, vbi erat beatus Fran: quem videns Ipse beatus Fran. dixit illi Vnde venis frater? At ille ait. Venio de cellula tua, & dixit ei beatus Fran. ex quo dixisti ipsam esse meã, alius stabit ibi deinceps, & non ego. Sępe beatus Fran. dicebat illud. Vulpes foucas habent &c. & iterum dicebat. Dominus quando stetit in deserto, vbi orauit, & ieiunauit 40. diebus & 40. noctibus, non fecit fieri cellam, neque domum, sed sub saxo montis permansit, & ideo eius exemplo, nec domum, nec locum, seu cellam habere voluit; quæ sua diceretur, nec fecit fieri vnquam, immo si aliquando contigisset, quod ipse à casu fratribus dixisset, Ite, & aptate illam cellam, nolebat postea manere in ea, propter illud verbum sancti Euangelij. Nolite soliciti esse &c. Nam & circa mortem suam in testamento suo scribi voluit, quod omnes cellæ, & domus fratrum de lignis, & luto essent tantum, ad conseruandũ melius paupertatem, & humilitatem. In regula beatus Fran. mandauit dicens. Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem &c. Similiter in fratribus nihil proprij esse volebat. Vnde semel cuidam nouitio volenti habere psalterium de scitu, & voluntate sua, & super hoc sibi valde importuno, vt sibi hoc concederet, cum his beatus Fr. hoc denegasset, vice tertia B Fran. dixit sibi. Vade & fac de hoc sicut dicet tibi minister tuus. Et cum ille recederet, cogitans B. Fran. quod dixerat, iuit post ipsum. Et vocans eum, dixit. Vbi dixi tibi, quod faceres, vt minister tuus diceret tibi de psalterio? Qui ostendit ei locum. Et tunc B. Fran genuflexus coram illo, dixit. Mea culpa frater, mea culpa. Quicunque enim vult esse frater minor, non debet habere nisi tunicas, sicut regula concedit chordam, & femoralia. Et qui manifesta necessitate coguntur, calciamenta, & sic semper fratribus talia petentibus, respondebat. Nota. Quodam tempore beato Fran. reuerso de partibus vltramarinis cum à quodam ministro super capitulo paupertatis interrogaretur de intentione sua, respondit B. Fran. Ego sic intelligo, quod fratres nihil debent habere, nisi vestimentum cum chorda, & femoralibus, sicut dicit regula, & calciamenta, qui necessitate coguntur. Et dixit ad eum minister. Quid faciã ego; qui tot libros habeo, qui valẽt vltra quinquaginta libras? hoc autem dicebat, quia volebat eos habere de conscientia sua. Et ait illi beatus Fran. Frater, nec debeo, nec volo, nec possum venire contra conscientiam meam, & professionem sancti euangelij, quam professi sumus. Et cum tristis dictus minister esset effectus, cum magno feruore in persona omnium dixit ei B. Fran. Vos vultis videri ab hominibus fratres minores, & vocari obseruatores sancti euangelij, operibus autem vultis loculos habere. Libros in communi B. Frã. voluit fratres habere, & tamen post mortem beatus ipse Fr. apparuit cuidam fratri di. quod nullus fuit, qui habuerit libros, qui in morte non doluerit se habuisse. Frater Leo scripserat sibi breuiarium, qui vidit visionem, de qua dictum est lib. 1.

lib. 1. fructu & conformitate 8. parte 2. tractatu de fratre Leone, quod fratres fluuium transeuntes cum fardello submergebantur, & pene ipse transeundo fuit submersus, quia habebat breuiarium, quod scripserat. Et cum hanc visionem beato Fran. dixisset, ipse B. Fran. ait. Intentio regulæ, & mea est, quod fratres nihil penitus habeant; nisi habitum, chordam, & tunicam, & brachas. Et quia tu frater Leo breuiarium habebas contra regulam: ideo fuisti in periculo submersionis, sicut & illi, qui submersi sunt cum fardellis suis.

Duodecimum probans B. Fran. dilexisse paupertatem, est omnium, quæ habere potuit pauperibus datio, & distributio nulli rei parcebat, vt dicit. 7. pars legendæ, nec libris, nec alijs rebus, quin omnia pauperibus occurentibus, & indigentibus largiretur. In sancta Maria de Portiuncula semel dũ esset. B F. venit quædam vetula mater duorũ fratrum, petens eleemosynam à B. F. qui dixit fratri Petro Cathanij, qui erat gñalia minister, vt aliquid ei daret; Cui respondit frater Petrus. In domo nihil est, quod ei dare possimus. In Ecclesia solum est testamentum nouum: in quo legimus lectiones ad matutinum. Illo. n. tempore fratres non habebant breuiaria, nec multa psalteria. dixit illi beatus. F. Da huic matri nostrę testamentum nouum: vt illud vendat pro sua necessitate; credo enim firmiter, ꝙ plus placebit Deo, & beatę Virgini, quàm si in ipso legeremus, & sic dedit illi. Sed nunquid tunicis, quibus indigebat parcebat, quin eas daret? certe non.

Apud Cellanum tempore magni algoris cum haberet pãnum plicatum in modum mantelli, & sibi accõmodatum à quodam fratrum amico: socius eius vni vetulæ petenti eleemosynam ipsum dedit, & quia non erat sufficiens pro dictæ mulieris veste fecit, vt socius pannum; quem habebat daret eidem: quod, & fecit.

Rediens semel de Senis pauperi obuianti dedit mantellũ socio renitente, & dicente, ꝙ se neglecto dare non deberet: cui. S. F. dixit. Ego nolo esse fur: nam pro furto nobis imputaretur; si non daremus ipsum magis egenti.

Cortonæ pauperi habenti familiam paupercu lam mantellum dedit di. ꝙ nulli redderet ipsum nisi bene solueret, & emeret: ꝙ fratres cernentes cum non possent vi in eius oculis ab ipso paupere recipere procurauerũt, vt mantellus redderetur, & pretium pauperi largiretur.

Reatæ audiens à medico, qui ad se veniebat, ꝙ quædam mulier in oculis patiens adeo erat pauper, ꝙ oportebat dictum medicum eidẽ præbere expensas: vocato Guardiano. 12 panes. & suum mantellum dictæ mulieri transmisit di. ꝙ gratias ei referebat; quæ tanto tempore ipsum mãtellum beato, F. pręstiterat, & ideo ipsum, vt sibi proprium remittebat, & ordinauit, ꝙ fratres sibi de victu quotidiano prouiderent.

Duo fratres de Francia ab eo Dei amore tunicam petentes, audito Dei amore statim dedit, & per aliquam horam nudus stetit. Sic n. dando multotiens tunicam, vel partem magnam ipsius sustinebat necessitatem, & tribulationem, quia tam cito non poterat inuenire aliam, & habere.

Cuidam pauperi petenti peciam panni, cum in illo loco nulla inueniretur, occulte, ne Guardianus suus sciret, peciam suæ tunicæ; quæ erat suta interius voluit dare: sed Guardianus perpendens prohibuit; quia erat magnum frigus, & ipse infirmus: cui B F. dixit. Si vis, vt non dem: facias aliam peciam sibi dari. Quod, & factum est de proprijs indumẽtis summens occasionem. B. F. vnde sine peditanti, siue equitanti, quod raro fuit: si quis mãtellum vellet dare sub tali pacto accipiebat, & non aliter, vt ipsum posset dare cuicumque pauperculo sibi obuianti, vel ad eum venienti; dũmodo spiritus eius, perhiberet ei, quod illi esset necessarius.

Cum prædicationis causa. B. Fr. iuisset prope Rocham, & quendam pauperem infirmum ad se venientem vidisset: socio de eius paupertate loqui cępit. Cui socius respondit. Iste pauper est; sed fortè in tota contrata voluntate nullus est ditior eo. Statim à B. F. reprehensus dixit culpam suam. Et dixit B. Frã. Vis de hoc pœnitentiam facere; quam dicam tibi? qui respondit. Libenter faciam. Et dixit. B. F. Vade, & exue te tunica tua, & proijce te nudum ad pedes pauperis, & dices ei quomodo peccasti in eo detrahẽdo sibi, & dic ei, vt oret pro te. Quod socius fecit. Quo facto dixit illi. B. F. Vis scire quomodo peccasti in illo, immo in Christo? cum vides pauperem; considerare debes illum in cuius nomine venit, idest Christum, qui nostram paupertatem, & infirmitatem assumpsit; nam infirmitas, & paupertas istius est, quoddam speculum nobis, per quod speculum considerare cum pietate debemus paupertatem, & infirmitatem domini nostri Iesu Christi, quam in suo corpore pertulit pro nostra salute. Nota.

Vni pauperi semel obuians dixit socio. Magnam verecundiam intulit nobis paupertas istius, & multũ reprehendit paupertatem nostram: nam verecundia est mihi cum inuenio aliquem pauperiorem me: cum sanctam paupertatem elegerim pro domina mea, & pro meis delicijs, & diuitijs spiritualibus, & corporalibus, & vox ista insonuerit toti mundo, ꝙ professus sum paupertatem coram Deo, & hominibus: & ideo dicitur in legenda minori. ꝙ nemo tam auri, quàm iste cupidus paupertatis: nec thesauri custodiendi solicitior vllus

vllus, quàm iste huius euangelicæ margaritæ erat, & in hac cupiebat omnes excedere, qui ex eadem didicerat inferiore se omnibus reputare.

Tertiumdecimum ostendens beati. F. ad paupertatem affectū, est pecuniæ, vt diaboli abominatio, & execratio. In regula præcipit, ꝙ fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam: immo voluit pecuniam à fratribus, vt stercus asini reputari. Vnde licet omnia; quæ sunt mūdi perfectè despiceret, vt dicit legenda antiqua: super omnia pecuniam execrabatur, & ad fugiendam ipsam tāquā diabolum fratres suos semper verbo, & exemplo induxit. Hæc enim ab illo solertia data erat, vt stercus, & pecunia vno amoris pretio ponderarentur. Quendam.n. fratrem in loco. S. Mariæ: quem inuenit pecuniam oblatam de altari eleuantē manu, & in fenestram proijcientem, primo acriter arguit, deinde iussit ore proprio pecuniam leuare de fenestra, & extra sepem loci portare, & ipsam ore proprio ponere super stercus asini, quod & frater grataner fecit. Quo facto fratres audientes repleti sunt timore maximo sic videntes, & ex tunc magis contempserunt pecuniam stercori asini comparatam, atque nouis exemplis quotidie animabantur ad ipsam pecuniam contemnendam.

In Apulia iuxta Barrū inuentam bursam prætendentem pecuniam in ea esse, victus dictis socij cum concessisset, vt cautæ leuaret, dum eam ipse socius vellet leuare, serpens non modicus de bursa exijt, & simul cum bursa euanuit: & ait S. F. ad socium. Pecunia seruis Dei nihil aliud est, quàm diabolus, & coluber tortuosus.

Ad ordinem beatus. F. nullum voluit recipere, nisi expropriatum totaliter, & qui sua pauperibus dedisset. In Marchia quendam; qui sua dederat parentibus, & non pauperibus, repulit dicens ipsum non esse dignum iungi pauperibus, qui pauperes Christi defraudauerat. Pecuniam sibi à soldano oblatam, vt dicit 9. pars legendæ: totaliter contempsit, nec aliquid accipere voluit. Cuius beati. F. exemplo antiqui fratres, & eius socij pecuniam oblatam, vt lutum despiciebant; sic patuit de fratribus, qui pecuniam à saraceno oblatam, Dei amore spreuerunt, vt dicit 4. pars legendę. Sic etiam frater Bernardus primus socius beati., F. cum socio Florentię per quendam ciuē pecuniam oblatam recusarunt, vt dicit legenda trium sociorum. Ipsamq; tollentes Deus grauiter puniuit. sicut patuit de duobus fratribus: quorum vnus cum inuenisset denariū in via (socio contradicente) ne eum leuaret, quia erat contra regulam, ipse sub specie dandi leprosis, quorum hospitalia erant de prope, accepit, & in ore posuit: sed Dei iudicium non effugit: statim enim perdidit loquelam, & frendens dentibus, loqui nō poterat. Sicq; pœna percepta obtemperare docet regulę; sed denario de ore proiecto polluta labia aquis pœnitentiæ lota, soluta sunt.

Quartumdecimum amorem beati. F. ad paupertatem referans, est cunctorum spectātium ad paupertatem operatio. Si loquimur de vestibus, dictum est, ꝙ solam tunicam, & pauperrimam habebat. Si de lecto, dicit. 5. pars legendæ, ꝙ nuda humus, vt plurimum, lectus erat lassato corpusculo. Ceruical lapis, vel lignum. Vnde D. Vgo Cardinalis Ostiensis, qui postea fuit Papa Gregorius. 9. cum ad capitulum generale, quod fiebat in. S. Maria de Angelis semel venisset, & locum intrasset cum multis clericis, & militibus, vt videret fratrū dormitorium, videns; ꝙ fratres in terra iacebant, & nihil habebant subtus; nisi modicum de paleis, & quasdam culcitras pauperculas, & fractas, & ceruicalia nulla, cœpit fortiter lachrimari coram omnibus di. Ecce hic dormiunt fratres. Nos vero miseri tot superfluitatibus vtimur. Quid ergo erit de nobis? vnde ipse, & alij fuerunt valde ædificati. Neqne ibi mensam vllam viderunt: quia fratres in terra comedebant: quam diu.n. Beatus. F. vixit in loco illo semper fratres comedebant in terra: Sic de pecunia patuit ex dictis, ꝙ nihil recipere voluit. Non verecundabatur ire ostiatim factus frater, immo ibat more pauperum, & Saluatoris exemplo, ostiatim panem mendicando. In principio religionis: quia alij erāt verecundi, quotidie ipse solus ibat pro eleemosyna; sed cum propter debilitatem corporis tantum laborem sustinere non posset: fratribus dicebat. Nolite charissimi fratres, & filioli verecundari pro eleemosyna ire: quia dominus se fecit pro nobis pauperem in hoc mundo: cuius exemplo elegimus viam verissimæ paupertatis: hæc enim est hæreditas nostra: quam acquisiuit, & nobis reliquit dominus Iesus Christus, & omnibus, qui suo exemplo viuere volunt in sanctissima paupertate. Ite ergo confidenter, & animo gaudenti pro eleemosyna cum benedictione Dei, & magis libere, & gaudenter ire debetis pro eleemosyna, quàm ille; qui de vna nummata afferret cē tum denarios: quoniam offertis illis amorē Dei: à quibus petitis eleemosynam dicentes. Amore Dei faciatis nobis eleemosynam: cuius comparatione nihil est cœlum, & terra. Dicebat etiam eis. Ite, quoniam hac hora nouissima fratres minores accommodati sunt mundo; vt electi in eis impleantur, vnde à iudice commendantur di. Quod vni fecistis ex fratribus meis minoribus, mihi fecistis, vnde priuilegiatam magno propheta religionem dicebat, qui titulum eius tam euidenter expressit. In regula etiam mandauit, ꝙ fratres irent

lirent pro eleemosyna confidenter; nec oportet eos verecundari &c.cuius exemplo,& monitu primi fratres in principio verecundia deposita ibant pro eleemosyna alacriter. Vnde cuidam fratri reuertenti pro eleemosyna, & cum magna voce Deum laudanti, cum audisset statim iuit obuiam cũ magna lætitia osculans sibi humerum, vbi portabat peram cum eleemosyna, atque peram accipiens portauit vsque ad locum dicens fratribus. Sic volo, ꝙ frater meus vadat, & reuertatur cum eleemosyna lætus,& iocundus, gaudens, & laudans Deum. Ibat enim beatus Fran. libenter pro eleemosyna,nam cum iret per mundum prædicando dato,ꝙ inuitaretur ab aliquo quantumcunq; nobili,vt comederet, & hospitaretur cũ eo,semper hora comestionis ibat prius pro eleemosyna, quam iret ad domum illius propter fratrum bonum exemplum,& dignitatem dominæ paupertatis,& multotiens dicebat illi, qui inuitauerat eum. Ego nolo dimittere dignitatem meam regalem, & hæreditatem,ac professionem meam, & fratrum meorum, videlicet ire pro eleemosyna ostiatim,& pro feudo ad horam concesso hæreditatem stabilem se dicebat nolle relinquere. Paupertas(inquit) est, quæ hæredes, & reges regni cœlorum instituit; non falsæ vestræ diuitiæ. Et aliquando, qui eum inuitauerat,ibat cum ipso,& eleemosynas; quas.b.F. acquirebat,ille accipiebat, & propter eius deuotionẽ pro reliquijs reponebat. Quodam tempore cum visitasset dominum Ostien. qui fuit postea Papa Gregorius.9. In hora comestionis, quasi furtiue iuit pro eleemosyna ostiatim,& cum reuersus fuisset iam intrauerat ad mensam dominus Ostiensis cum multis militibus & nobilibus. accedens autem.B. F. posuit super mensam coram.D.Cardinali illas eleemosynas; quas inuenerat,& intrauit ad mensam iuxta ipsum: quia ipse Cardinalis volebat, ꝙ semper.B.Fr. sederet ad mensam iuxta eum. Et verecundatus fuit inde aliquantulum Cardinalis: eo ꝙ iuerat pro eleemosynis, & posuerat eas super mensam: sed nihil dixit ei tunc propter recumbentes. Cumq; comedisset aliquantulum.B.F. accepit de suis eleemosynis, & cuilibet militi, & capellanis domini Cardinalis misit parũ ex parte domini Dei: qui omnes cum magna reuerentia,& deuotione accipiebant extrahentes sibi capucia,& infulas,& alij comedebant:alij reponebant propter eius deuotionem. Ex hoc autem gauisus est dominus Ostiensis propter illorũ deuotionem; & quàm maximè: quia illę eleemosynę non erant de pane frumenti. Post comestionem vero intrauit cameram suam Cardinalis ducens secum.B.F. & eleuans brachia sua amplexatus est eum cum magno gaudio, & exultatione dicens ei.Quare frater mi simplicione fecisti hodie mihi verecundiam, vt veniens ad domum meam; quæ est domus fratrum ires pro eleemosynis? Respondit ei.B. F.Immo domine vobis exhibui magnum honorem dum maiorem dominum honoraui. Quando enim subditus facit officium suum, & implet obedientiam domini sui,facit honorem domino suo,& ait.Me oportet esse exemplum,& formam pauperum nostrorum:maxime, quia scio,ꝙ in religione fratrum sunt, & erunt fratres minores nomine,& opere, qui propter amorem domini Dei, & spiritus sancti vnctionem, quæ docebit eos de omnibus, humiliabuntur ad omnem humiliationem, & subiectionem, & seruitium fratrum suorum. Sunt etiam,& erunt de illis; qui aut verecundia detenti, aut propter malum vsum dedignantur,& dedignabuntur se humiliare, & inclinare ad eundum pro eleemosynis, & facere alia opera seruilia, propter quod oportet me opere docere eos; qui sunt, & erunt in religione,vt in hoc seculo, & in futuro sint inexcusabiles coram Deo. Existens ergo apud vos; qui estis dominus,& apostolicus noster, & apud alios magnates,& diuites huius seculi:qui propter amorem domini Dei cum multa deuotione me non solum recipitis in domos vestras: sed etiam ad hoc me compellitis,nolo verecundari ire pro eleemosynis,immo volo hoc habere, & tenere pro maxima nobilitate, & dignitate regali propter honorem illius: qui cum esset dominus omnium pro nobis voluit fieri seruus omnium, & cum esset diues,& gloriosus in maiestate sua,venit pauper,& despectus in humanitate nostra: vnde volo,ꝙ sciant fratres; qui sunt,& erunt,ꝙ pro maiori consolatione corporis, & animæ habeo, quando sedeo ad mensam pauperculam fratrum,& video coram me pauperculas eleemosynas; quæ acquiruntur ostiatim amore domini Dei, quàm cum sedeo ad mensam vestram,& aliorum dominorum præparatam diuersis ferculis abundanter: Panis enim eleemosynæ, est panis sanctus: quem sanctificat laus,& Dei amor: quoniam cum frater vadit pro eleemosyna: prius debet dicere. Laudatus, & benedictus sit dominus Deus: postea debet dicere. Facite nobis eleemosynam domini Dei amore. Et de huiusmodi collatione verborum dominus Cardinalis fuit valde ædificatus, & ait beato. F. Fili mi: quod bonum est in oculis tuis facito,quoniam dominus est tecum, & tu cum illo. Nota.

Voluntas fuit.B. Frã. sicut multotiens dixit,ꝙ frater non deberet diu stare, ꝙ non iret pro eleemosyna propter meritum magnum, & ne verecundaretur postea ire: immo quanto frater erat nobilior & maior in seculo: tanto magis lætabatur, & ædificabatur de eo, quando ibat pro eleemosyna, & faciebat alia seruilia opera;

opera; quæ tunc faciebant fratres. Fratres pro eleemosyna accedere nolentes, ab ordine emittebat. Vnde in ordinis principio, quãdo fratres stabant iuxta Rigum tortum, fuit quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat: pro eleemosyna ire nolebat, & bene comedebat. Considerans hoc. B.F. & cognoscẽs per spiritum, q homo erat carnalis; ait illi. Vade viam tuam frater Musca: quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & esse otiosus in opere Dei, sicut apis otiosa, & sterilis; quæ non lucratur, & non laborat: sed comedit laborem, & lucrum bonarum apum, & sic ille iuit viam suam. & quia carnalis erat: non petijt misericordiam, nec inuenit. Quod.n.b. F. vt dixit domino Ostiensi magis delectaretur comedere ad mensam pauperum, quam diuitum, ipse ostendit facto in vrbe. Inuitatus.n. a domino Matthæo Rubeo patre domini Ioãnis; qui fuit postea Nicolaus. 3. qui beatum. F. multum diligebat: vt prandèret cum eo: & B.F. acceptasset, hora prandij venit ad domum. Et cum D. Matthæus non sic veniret ad domum cito. B.F. videns pauperes; quos ipse D Matthæus quotidie pascebat comedentes, amore pauperis Christi ad terram se posuit ad comedendum cum eis (nullo de scutiferis aduertẽte. Cumq; D. Matthæus redijsset, & interrogasset, vbi esset B.F. & diceret se sine ipso nullatenus comesturum, conuersus, vt videret pauperes comedentes, vidit in medio eorum beatum. F. Qui lauans secretẽ manus suas, posuit se humiliter iuxta. B.Fr. cum ipso in terra sedendo: cui, & dixit. Frater. Fr. postquàm tu non vis comedere mecum: ego comedam tecum, & sic ambo in terra comederunt humiliter.

Si loquamur de possessionibus: nullam voluit habere, domino Papa dicente sibi durum esse siue possessionibus viuere, respondit. B.Fr. di. Confido in domino Iesu, vt qui nobis promisit in cœlo dare vitam, & gloriam, non subtrahet nobis in terra sustentationem corporum necessariam tempore oportuno. Et Episcopo Asisij dicente sibi. Dura mihi videtur. & aspera vita vestra: nihil scilicet in hoc seculo possidere, respondit. B.F. Domine, si possessiones aliquas haberemus, nobis essent necessaria arma ad nostram protectionem: nam inde oriũtur quæstiones, & lites; soletq; ex hoc amor, Dei, & proximi multipliciter impediri, & ideo nolumus in hoc seculo possidere aliquid.

Si loquamur an ad superfluitatem aliqua re fuerit vsus, certè non: vnde ipse. B.Fr. de se dicebat. Non fui latro de eleemosynis, acquirẽdo eas, vel vtendo vltra necessitatem: semper minus accepi, quàm me contingeret: ne alij pauperes defraudarentur portione sua: quia contrarium facere furtum esset: immo multo tiens acquitebat eleemosynas, quia libentius sibi dabant, quàm alijs, & ipse dabat pauperibus; vnde nihil superflui volebat esse apud fratres: nam & vasculum non patiebatur esse in domo, cum sine ipso possent extremæ necessitatis euadere seruitutem. In mẽsa aliqualiter bene parata in natiuitate domini noluit comedere: sed posuit se in terra di. q erat mensa diuitum, & non pauperum; qui vadũt quotidie ostiatim mendicando.

Si loquamur de retentione rerum fratrum ordinem introeuntium; an acciperet: certe nõ; immo in regula oppositum mandauit di. Caueant fratres, ne soliciti sint de rebus temporalibus talium; sed liberè faciant de rebus suis quicquid dominus inspirauerit eis. Et in 7. parte legendæ habetur: q in loco. S. Mariæ tanta erat penuria, vt fratribus forensibus, & alijs non posset secundum necessitatis exigẽtiam prouideri. Quare Vicarius eius frater Petrus Cathan: j petijt ab eo si hac de causa ei placeret, vt de rebus nouitiorum aliquid reseruaretur; vt possent ad id frattes tempore opportuno habere recursum & respondit ma lo te altare Virginis gloriosæ nudare cum necessitas id requirit, quàm contra paupertatis votum, & obseruantiam euangelij aliquid, vel modicum attentare. Gratius.n. habebit Virgo Beata suum altare detegi, sancti euangelij perfectẽ seruato consilio: quàm altari vestito filij sui promissum consilium prætermitti.

Si loquamur de officio prælationis: certẽ ipsum noluit retinere: officium generalatus resignauit; ne proprium habere videretur, & fratrem Petrum Cathanij instituit.

Si loquamur an haberet pro malo, si quẽpiam secundum exteriorem habitum se pauperiorem vidisset: certe patet ex dictis q sic: quia in hoc omnes optabat excedere, & à nullo supergredi, aut vinci. Sic ergo præfatis, & alijs antedictis patet beatum Franciscum paupertatem dilexisse.

Quintumdecimum ostendens beatum F. paupertatem amasse, est ipsius paupertatis à bea. F. desponsatio, & in sponsam assumptio. Vbi sciendum q B. Fr. istius paupertatis allectus amore, vt eum in sponsam acciperet: non solum pro ea patrem, matremq; reliquit; & vniuersa; quæ habere poterat cuncta dispersit: sed ipsam per totum orbem quæsiuit. Ipsam enim diligẽter, & summo affectu quæsiuit per vicos, & plateas, idest inter homines; qui tunc viuebant, & quia obliterata erat paupertatis semita, & memoria, non inuenit; per nobiles; quæsiuit, & potentes, nec inuenit: quia omnes à maiori vsque ad minimum diuitijs inhiabant, & auaritiæ. Hæc siquidem paupertas, & si primo homini abfesit eum esset conditus: quia nudus: tamen peccando, & tunica pellicea induto, ac labori manuum tradito, ab ipso recess-

ſo receſsit. A patribus veteris teſtamēti abijt quia terram fluentem lac, & mel in promiſsione acceperunt. Sed domino Ieſu Chriſto deſcendente de monte ſuæ maieſtatis per carnis aſſumptionem: hanc ſecum de cœlo ad terram deuexit. & cum ipſo naſcendo, viuendo, & moriendo eſt commorata fideliter, & indiſſolubiliter. Hanc ſiquidem recommendauit ſuis diſcipulis, & grata eis fuit, & multis alijs fidelibus vſq; ad tempora Conſtantini. In perſecutione martyrum fortiter aſtitit eos iuuando, & de hoſtibus victoriam conferendo. Santi enim martyres huius amore allecti, nec pœnas timebant, nec temporalia amittere. Verum tempore Conſtantini ceſſante perſequutione, & ſecuritate obtenta paupertas à mundo cœpit repelli, exceptis quibuſdam patribus in Aegypto, & alibi degētibus, & hoc auaritia, & diuitiarum abūdantia ſubintrantibus. Auaritia enim primo ſub ſpecie prouidentiæ, & diſcretionis: demum ſub prætextu: immo vitio negligentiæ, & corporis. mundum ſubintrauit, & præcipue ad conſortium illorum deuenit; qui paupertatem ante, ſummo affectu poſſederant, & dilexerant ſcilicet domini ſacerdotes, & fideles Chriſticolæ. Quæ auaritia mundi cardines occupās; neceſſe fuit paupertatem à mundo abſcedere; & ſe in cœleſtibus cum Chriſto ſuo, & ſanctis eius collocare. Superueniente beato. F. & quærente hanc videre, habere, & poſsidere; ipſam quærendo ibat per plateas, & vicos, ciuitates, & caſtra per cognatos, & notos, & nō inuenit eam; nec immerito, quia in terra ſua uiter viuentium non reperitur. Videns ergo. B. F. ꝙ ipſam nullibi inuenire pro tunc in hoc mundo poterat: quia poſuerat tenebras latibulum ſuum. Quid egit? certe montem domini aſcendit; patrem. ſ. cœleſtem exorando, vt eam ſibi in ſponſam, ſociam, & dominam mittere dignaretur. Cuius votiuis deſiderijs annuens pater cœleſtis eā ad B. F. direxit: quā cum. B. F. cerneret exarſit in eius amorē, ſupplicans eidē, vt vellet eius coniunctioni aſſenſum præbere; cum vellet eam in ſponſam accipere, & perpetuo habere, & tenere: Ipſa vero beati. F. penſans amictum, vtpote vilisſimè indutum, ſola tunica habituali, chorda, & femoralibus contentum; eius ad ſe deſiderium, & affectum volens videre; locum in quo habitare debebat, petijt videre: per quem a B. Frā. cum omni reuerentia ducta; cum eum eſſet luſtrata, & paupertimum reperiſſet in Eccleſia, capitulo, refectorio, dormitorio, horto; clauſtro, & alijs vtenſibilibus, exhilarata plurimū patri cœleſti; qui eam direxerat, laudes retulit inexhauſtas: qui ei præparauerat virum iuxta cor ſuum, & beati Fran. precibus annuens, benignè ſuum ei de deſponſatione præbuit aſſenſum, quam B. Frā. ſumere volens ſibi primo ſponſalia præparauit; pro eius amore omnia reſpuendo, & abrenunciando. Deinde annulo ſubarrauit paupertatem profeſsione vouendo, præ omnibus alijs modo ſtrictiori; eamq; accepit, duxit, & coniunxit ſibi quando nihil in hoc mundo habere voluit, nec in proprio, nec in comuni; niſi in ſolo vſu; exceptis vſu conſumptibilibus, à quibus dominiū non ſeparatur ab vſu, vt dicit. D. Papa. Io 22. in ſua decretali incipi. Ad conditorem canonum &c. quam acceptam, & deſponſatam ſic tenuit, ꝙ à ſuo amplexu nunquam abſceſsit, & vt dicetur in vltimo mortis conſtitutus ex huius mirifica deſponſatione, & acceptione ex hac paupertate ſponſa. B. F. multos filios generauit, iuxta illud quod dicit Thomas de Capua in hymno de ipſo edito. In cœleſti collegio, dicit. In paupertatis prædio minorum plantans vineam &c. Qui filij à B. Fr. de matre paupere generati per omnia paternis inherentes veſtigijs, & maternis, ſcilicet paupertatis, vt veri filij ab eius conditione nulla vi deuiarunt, vt patuit de fratribus primogenitis beati Fr. Bernardo, Petro Cathanij, Egidio, Leone, Maſſeo, & ſic de alijs: qui per ſemitas ſanctæ matris eorum paupertatis incedentes, & mundum claris irradiarunt fulgoribus vitæ perfectæ, & nunc cœleſti gloria decorantur: quorum in paupertate gloriatio in patre eorum. B F. perfecti conubij ad paupertatem ipſam aſtruunt inſeparabilitatem, & dilectionē. Sextumdecimum & vltimum B. Fr. oſtendens amoris vehementiam, & inſeparationem eſt in paupertate perſeuerantia, & conſumatio. Non ſolum fœdus cum ſancta paupertate. B. F. illibatum, & indiſtinctum tenuit in principio ſuæ conuerſionis ad Chriſtum, & in medio (vt iam dicta declarant) ſed vſq; ad finē, videlicet vltimum ſui exitus diem; quod cum ſancta paupertate accepit fœdus; tenuit ſtrictè, & ſeruauit. Ad cuius amplexum ſtrictiſsimum prius verbi efficacia quæ potuit, fratres induxit præſentes; & demum exemplo firmauit. Hora enim ſui tranſitus proximante, ſuper nudam humum ſe totum nudatum non tā depoſuit, quam proſtrauit, dicens fratribus. Ego quod meum eſt feci, quod veſtrum eſt Chriſtus edoceat. Guardianus vero vnus ex ſocijs tunica, chorda, & femoralibus acceptis famulo Dei obtulit dicens. Hoc tibi tanquam pauperi commodo, & tu illa ſuſcipias obedientiæ ſanctę mandato. Gaudet ex hoc vir ſanctus, & iubilat præ lætitia cordis: quoniam fidem ſe tenuiſſe ſanctæ paupertati vſq; in finem vidit, palmaſq; leuans ad cęlum Chriſtū ſuum magnificat; pro eo ꝙ exoneratus ab omnibus, liber vadit ad Chriſtum. Fecerat enim hoc ſanctæ paupertatis zelo; vt nec habitum quidem vellet habere, niſi ab aliquo commodatum. Voluit enim in hoc Chriſto crucifixo

Quando paupertas cepit expelli à mundo.

Nota de auaritia.

Nota.

B. F. morientis actus, & quid fratribus induxerit.

esse conformis; qui pauper dolens, & nudus in cruce pependit: propter quod in principio conuersionis suæ vitę nudus remansit coram Antistite, & in consumatione vitę nudus voluit de mundo exire. Fratribus quoq; sibi assistentibus in obedientia charitatis iniunxit, vt cum viderent eum iam esse defunctum per tam longum spacium, nudum super humum iacere permitterēt, ꝙ vnius milliarij tractum suauiter quis perficere posset, vt viuens Christo viuenti, & moriens morienti, ac mortuus mortuo, perfecta esset imitatione conformis. Sic ergo præfatis. 16. apparet beatum Frācīscum fœderatum, & coniunctum per omnia fuisse eum sancta paupertate, ad instar Christi, prout 2. pars huius conformitatis dicebat, & sic apparet quanto fędere, & charitate. B. pater. F. paupertatem amauerit. Verum quia huius paupertatis imitatio sine præmio in præsenti non existit, & futuro: cum diceret B. F. fructum eius esse multiplicem; sed occultum, vidēdum est quid B. F. ac professores per fecti sanctæ paupertatis gratiarum à domino obtinuerint in pręsenti, & in futuro, Vbi sciendum, ꝙ vt patuit ex dictis in prima parte huius conformitatis cum multa faciat in homine ipsam debite possidente paupertas beato Fran. plura bona est largita.

Quæ contulit paupertas Bea. Fran. Et primum fuit, quia eidem contulit iocunditatem; semper .n. Beatus. F. lætus erat; etiam inter irrigua lachrimarū, & quia in nullo corporali spem posuerat; sed omnia spernebat, nihil erat, quod ei mæstitiam valeret inferre. Vnde licet semper gauderet; specialiter tamē quando se pauperem audiebat dici, & salutari, vnde in 7. parte legendæ habetur, ꝙ dum iret ad ciuitatem Senensem, & esset in planicie quadam inter Campilium, & sanctum Quiricum, tres mulieres paupereulæ statura, ętate, ac facie per omnia similes ei occurrerunt; eum salutantes, & dicentes. Bene veniat domina paupertas, & hoc dicto, subito disparuerunt. Quo audito vir Dei, indicibili gaudio, & lætitia est repletus; vtpote qui nihil audire sic optabat pro salutatione; sicut id, quod illę dixerunt.

Secundum. B. F. paupertas dedit. s. securitatē, vt. n. 4. pars legendæ dicit. sancta paupertas faciebat, quam solam ferebant pro sumptibus; beatum. F. & filios fratres ad omnem obedientiam promptos, robustos ad labores, & ad itinera expeditos; & quia nihil terrenum habebant, nihil amabant; nihilq; timebant amittere, securi erant vbique, nullo pauore suspensi, nulla cura distracti, tanquam qui absq; mentis turbatione viuebant; diem crastinum, & serotinum hospitium sine solicitudine expectabant: vbique ergo beatus. F. erat securus; quia paupertas eum in adiutorio stare faciebat altissimi, non timebat à timore nocturno, huius signum erat; quia nocte pergebat ad Ecclesias derelictas sine timore: & pernoctabat ibidem, ꝙ enim paupertas eum fecerit securum patuit; quia relicto mundo coram Episcopo: cum per nemora seminudo corpore laudes decantaret occurrentibus latronibus non timuit, nec à laude cessauit, vt dicit. a. pars legendæ.

Tertium dedit paupertas B. F. scilicet tranquillitatem, cum enim contempsisset omnia, nihil perturbabat, aut inquietabat eius mentem, & sic semper erat mente tranquillus; nihil distrahebat eum ad mundana: quia sine solicitudine viuebat, vt enim dicit eius legenda, ad exteriora per Christi gratiam totus insensibilis erat effectus; de nullo curabat, nisi spiritū Deo exhibere pūtem, & quia nil aliorū petebat, pacē eius pectoris cōseruabat, & cātabat, & in cunctis omnibus manus dñi exaltabat, & quia sic erat; hinc est ꝙ perturbatos reducebat ad tranquillitatem, & pacem, sicut ciuitatem Aretij, & ciuitatem Senensem, vt habitum est in præcedentibus.

Quartum dedit paupertas B. F. scilicet impassibilitatem, vt videlicet in illatis patientissimus esset, & de nullo sibi dicto, aut facto curaret. Imperturbatus in iniurijs, & conuitijs stabat commendando domino improperia dicentes, & deprecans pro sibi pęnas, & angustias inferentibus, quia. n. abdicatio mundi in erat ei cum abnegatione sui (aliter non fuisset veraciter expropriatus) quia loculos propriē habuisset voluntatis: ideo de iniurijs nō affligebatur, quia ipsum in nullo ledebāt; sed domino approbabant: verberatus à latronibus, post mundi abdicationem nihil curauit; immo cantauit.

Quintum dedit paupertas, B. F. s. intimitatē, & coniunctionem eum Christo; ipsa. n. est glutinum, quo homo ligatur, copulatur, & Christus tenetur cum Christo (teste enim ipso. B. Frau.) virtus, quæ magis amicum Christo reddat, est paupertas: quare & sibi coniunctum, quia amicorum est idem velle, & idem nolle, & duo sunt in mente vna. Et ꝙ. B. Fr. Christo fuerit vnitus, patet eius legendam intuenti. In cuius signum Christus, vt ipse postmodum reuelauit ei, concessit, vt semper sancta cogitaret, loqueretur, & operaretur: de cuius coniunctione loquitur. 9. pars legendæ, ꝙ Christus Iesus intra vbera suæ mentis continue morabatur; in quem optabat per amorem totaliter transformari.

Sextum dedit paupertas beato. F. s. mentis puritatem: Paupertas. n. est quidam caminus ignis omnia purgans, & à mente excoquens, & remouens temporalium delectationum, & affectionum materiam: occasionem enim omnem tollit peccandi, vt dictum est supra, in cuius signum Christus, qui nisi mentis oculis videtur, Paupertas quid.

videtur, à B.F. multotiens est visus, vt conformitate præcedenti est dictum.
Septimum dedit sancta paupertas B.F. s. mentis subleuationem; quia enim mentem à terrenis omnino remouerat per ipsorum abiectionem, & vilipensionem, hinc est (vt dicit. 4. pars legendæ) ꝙ mente, & facie semper ad superna videbatur suspensus, & affixus, vt dictũ est conformitate præcedenti. Et de his, quæ fiebãt circa ipsum, nihil aduertebat, vt patuit quando trãsijt per Burgum sancti sepulchri.
Octauum quod porrexit paupertas ipsa B. F. est victoria de diabolo. Vnde de B.F. loquens Alexãder Papa in priuilegio de stigmatibus, quod incipit, Benigna diuinę operatio voluntatis. dicit, ꝙ ipse viam iustitiæ parans in deserto altissimæ paupertatis contra carnem, mundum, & diabolum exultauit velut gigas. Nam ꝙ diabolum paupertate superauerit, habetur in 1. lib. conformitate. 6. parte 2. & dicetur conformitate 9. huius secundi. Cum.n. diabolus soleat homines per mundialium appetitum capere, per abiectionem ipsorũ perfectam vincitur, & superatur: quia nudus cum nudo luctari debet, & quòd B. F. diabolum vicerit; signum erat, ꝙ ad ipsum per multa millaria (vt ipsi demones testati sunt) accedere ab Angelis non permittebantur.
Nonum dedit paupertas B.F. deuotionem, & dulcedinem miram ad Deum, & ad sanctos, quoniam hæsit totaliter Deo per amplexum paupertatis, gustauit quàm suauis esset dominus; cuius suauitate attractus, nihil ei durum videbatur: quorum amore, & consideratione non solum in proposito sanctæ paupertatis confirmabatur; sed ad perficienda omnia reddebatur ex deuotione, & dulcedine promptissimus. Ter ad terram saracenorum iuit, ad S. Iacobum de Galicia, ad S. Michaelem; ad S. Nicolaum, & Romam pluries, & sic sanctuaria visitando; argumentum erat deuotionis magnæ, & dulcedinis superabundantis consolationis diuinæ: hac deuotione, & dulcedine ex paupertatis bono accepta clamat. B. Frã. Deus meus, & omnia, prout expressit in camera adhuc secularis existens fratris Bernardi.
Decimum quod dedit paupertas sancta B.F. fuit subuentio; sibi enim in cunctis subuenit: nihil defuit beato F. postquam Christi amore, cordi fuit, & opere sanctæ paupertati coniunctus: Beato Fr. famescenti cum socijs post confirmationem primę regulę cibus cœlitus est à Deo destinatus, vt dicit. 4. pars legendę.
In capitulo generali, in quo vltra quinq; millia fratrum fuerũt, ministrata sunt omnia affluenter Dei prouidentia, vt dicit. 4. pars legendæ.
In mari Sclauoniæ cibaria ingredienti nauem pro ipso, & socio à Deo directa, ipsis etiam nautis suffecerunt.
In Eremo sancti Vrbani aqua in vinum est mutata.
Deferenti in Asello beatum. Fr. fons aquæ de nouo in monte est productus.
Hominibus de Asisio ducentibus B.F. de Nucerio Asisium in Satriano, cibus gratifice est donatus.
Vinea sacerdotis comesta à plebe vindemiarum tempore, vinum præbuit vltra consuetũ.
Medico, & fratribus apud fontem Polumbarum pro prandio necessaria cuncta dantur.
Panibus tribus multiplicatis faciantur sufficienter fratres numero triginta.
Per totam quadragesimam maiorem in lacu Perusino medietate vnius panis à Deo sustentatur Franciscus.
Infirmo de S. Iacobo redeunti auicula ad edẽdum cęlitus Fr. est missa.
Sic & apud Asisiũ egroto, & desiderãti squalum, canistrum plenum est directum: petrosillus nocturno tempore, quem optabat inuenitur.
Semel ipso tunica indigente, cũ diceret Guardiano, vt sibi faceret vnam, cum Guardianus mente volueret per noctem quomodo posset inuenire, summo mane, cum vellet ad hoc exire locum, hominem inuenit deferentem pannum pro sex tunicis, vt daret fratribus pro anima sua. Et cum Guardianus id beato Frã. retulisset, dixit B.Fran. Accipe pannum, quia ad hoc missus est iste homo à Deo; vt meæ necessitati taliter subueniret, & gratias age illi solum, qui de nobis videtur esse solicitus: Multis alijs modis, & vijs diuina prouidentia beato Fran. in cunctis subuenit. Quapropter B.F. animando fratres ad amplexum paupertatis dicebat eis, quod si paupertatem tenerent nihil deficeret eis, & dicebat. Quantum fratres declinabunt à paupertate, tantum mundus declinabit ab eis. Querent, & non inuenient. Sed si dominam meam paupertatem complexi fuerint; mundus eos nutriet, quia mundo dati sunt ad salutem. Comertium est inter mundum, & fratres: Fratres debent ipsi mundo bonum exemplum dare. Mundus autem debet eis prouisionem necessitatum. Quando ipsi fratres retraxerint bonum exemplum fide mentita, mundus contrahet manus suas iusta censura.

Nota.

Quale cõmertium est inter mundum, & fratres.

Vndecimum dedit paupertas beato Fran. scilicet impetrationem, ipse pauper Deo dignissimus Fräcifcus clamauit, & statim Deus exaudiuit eum, vt dicetur conformitate 11. huius 2. lib.
Duodecimum quod habuit B.Fran. ex paupertate, est cęlestis glorię subarratio, vt supra dictum est, Apostoli Dei B. Petrus & B. Paulus beato Fran. hoc prædixerunt ex parte Christi dicentes, quod quicunque paupertatem perfecte

fecte sequerentur, de regno sicatitudinis sunt securi. Sic ergo ex pręfatis apparet quomodo B. Fran. paupertatem dilexerit, & quid boni eius dilectione acceperit. Multa alia possunt adduci ad probandum paupertatem beati F. & quæ habuit ex paupertate, sed pro præsenti declaratione huius conformitatis beati Francisci ad Christum sufficiant iam dicta.

Ergo fratres dilecti ad amplexum paupertatis antedictis consideratis, cum inducamur videlicet primo Christi exemplo.

Secundo suæ matris virginis Mariæ.

Tertio Apostolorum, & discipulorum.

Quarto sanctorum tam patrum de Egypto, quam aliorum Martini benedicti, & sic de alijs.

Quinto phylosophorum.

Sexto gentium, & paganorum.

Septimo dictis Christi, & doctorum.

Octauo colatione beneficiorum in præsenti.

Nono præmio futurorum, qui a eam tenentibus regnum datur cęlorum, sed spernentibus traditur consortium damnatorum, sicut dictum est conformitate nona primi libri, parte secunda.

Decimo exemplo beati Francisci, & suorum sociorum, qui eam viuentes, & morientes custodierunt: Arripiamus ipsam panpertatem, vt sicut professione deuouimus, sic etiam opere impleamus, vt eius amplexu subministrentur necessaria, deuitemus antiqui diaboli latibula, victoriam habeamus de mundo, carne, & diabolo, & tandem eius ductu laureati, perpetuo simus in gloria, amen. Sic ergo patet expositio conformitatis quartæ huius secundi libri quo ad vtranq; partem, videlicet. Iesus inops, & modicus. Franciscus fęderatur.

FRVCTVS QVINTVS ET CONformitas secundi libri. Et decima septima in ordine. Iesus submissus omnibus. Franciscus minoratur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus submissus omnibus.

VIRTVS illa nobilissima sanctæ humilitatis, qua homo Deo placet, displicet diabolo, á vitijs separatnr, ac virtutibus mirifice adornatur, & si nobis ostendatur suscipiéda á cęlestibus; vtpote quia boni Angeli eam tenentes, in cęlo remanserunt; superbientes vero, & mali á cęlo eiecti, de Angelis demones effecti sunt.

Quæ animalia in aliquibus virtutibus præualent homini. A terrestribus, videlicet animalibus, quæ in quibusdam virtutibus corporalibus pręualét homini, vt in visus acuitate linx, & aquila.

In olphatu, canis, & vultur.

In auditu gatus, & serpens.

In pulchritudine pauo:

In voce phylomela.

In fortitudine leo.

In velocitate lepus.

In prudentia formica.

In amictu, & ornatu (iuxta dictum Christi) lilia agri, & sic de alijs, quę potiori modo, quá in hominibus reperiuntur, & sic in talibus vt de ipsis nequeat superbire.

A corpore nostro, scilicet de putredine iuxta dictum Iob. Generato cum dolore enixo omnibus spoliato, egresso ex vtero veste, & pelle secundina excepto, in calamitatibus constituto & miseria, & ad mortis finem, & cinerem destinato.

Ab anima, quá naturaliter homo inuenit plenam ignorantia, facilem ad seducendum, difficilem ad corpus regendum, & refręnandum, á peccato resurgendum, & ad bonum peragendum.

A toto homine, considerando mortis infalibilitatem, quia sancitum est cuilibet homini semel mori, eius incertitudinem.

Quo ad tempus, quia an hodie, vel cras.

Quo ad locum, quia an in mari, vel in terra, & sic de alijs.

Quo ad personam, an per hominem, vel per bestiam &c.

Quo ad motum subito, vel per spacium, & successiue.

Quo ad ætatem puer, vel iuuenis, vel senex.

Quo ad genus febre, vel gladio, & sic de alijs.

Quo ad sepulturá, an ponatur in tumulo, vel canibus detur ad deuorádum, hæc omnia incerta cum sint, ad humiliandum præbent documentum. Et non solum præfatis inducitur homo ad humilitatem, sed ad hoc præcipue est scriptura sacra, quæ dum superbos docet exemplo deiectos á suis statibus, vt patet de Lucifero, Adam primo homine, Pharaone, Nébroth, Adonisedech, Sisara, Goliath, Saul, Acham, Achab, Manasse, Senacherib, Nabuchodonosor, Arphasat, Anthioco, & sic de alijs multis, humilitate fulgentes á Deo pandit erectos, vt patet de Moise, Dauid, & sic de pluribus alijs, superbiam docet merito abijci; & humilitate ornari. Verum cum scriptura dicat Quanto maior es, tanto magis te humilia in omnibus, & corá Deo, & hominibus inuenies laudem, hinc est, quod si volumus vere humilitatem addiscere, ab illo, in quo fulsit summe, scilicet domino nostro Iesu Christo discamus; cuius humilitatis magnitudiné exprimit Apostolus ex hoc, quia cum esset Deus in tantum se humiliauit, vt factus sit homo dicens. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo,

Eccl. 3.

Philip. 2.

homo,& addit. Humilianit semetipsũ, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Quare celsitudo dininitatis calamitas nostræ miseriæ, & vilissimæ humanitatis super omnia Dei, & domini nostri Iesu Christi pandit humiliratem; hãc enim accepit in suo exordio, in medio tenuit, & vsq; ad mortem cum ipsa permansit. Hanc enim virtutem notabilem, & insignem multipliciter oltendit, & declarauit se diligere, dum eam assumpsit.

Primo incarnatione, quando volnit nostra carne vili obumbrari 9. mensibns in vtero beatæ Virginis reclinari, & de eius purissimis sanguinibus formari.

Secundo in lui in mnndnm ortu, & natiuitate more aliorum nascendo collocatus in præsepio, & stabulo, & pannis vilibus, vt paupercu-lus amictus, & multis necessitatibus tam in se, quam in matre circundatus.

Tertio in circuncisione, seu in similitudine peccatorum circũcidendo; ac patribus se conformando.

Quarto in præsentatione in templo cum tali societate delatus, ac vt pauper, & humilis redemptus duobus pullis turturum, seu columbarum.

Quinto in peregrinatione, & ad Egyptum fuga, si pensetur modus, cętus, tempns, locus, & alia, quæ ad hæc concurrerunt.

Sexto in baptismi à Ioanne Baptista, vt peccator susceptione, dominus omnium à seruo voluit baptizari, & se pœnitentia indigere declarauit.

Septimo in prædicatione, & societate, quia humiles personas, & abiectas ad suum discipulatum admisit, & consortium.

Octauo in mnlieris Samaritanæ benigna alloquutione; non est dedignatus cum muliercula loqui, & eam informare.

Sic etiam ad seruum accedere voluit Centurionis.

Nono in Lazari resuscitatione plorãdo, orando patrem, & gratias referendo eidem.

Decimo in honoris in die palmarũ susceptione, quia asinnm elegit, & non ęquum ad superfedendum, ac lachrimas fudit, casum flendo ciuitatis Hierusalem futurum.

Vndecimo in discipulorum pedum lotione, & multis alijs in cęna exhibitis ab ipso.

Nota. Duodecimo in sua sacratissima passione, si cõsideretur vilis venditio, falsa proditio, eius captio, ligatio, deductio, vilipensio, calumniatio, percussio, verberatio, derisio, ad crucem iudicatio, sociatio, coronatio, exprobratio, cibatio, titulatio, & vilissima pertractatio; hęc multis alijs concurrentibns, acclamant indicibilem, & summam fuisse humilitatem filij Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi; qui non solnm minoratus paulominns ab Angelis, sed vt abiectissimus fuit reputatus ab omnibus.

Et quare prædictam humilitarem assumpsir? vt doceret ipsam sibi acceprissimã, & sine qua nihil prodest ad salurem (vt dicetur) ad huius virturis suo exemplo acceptionem inuirabat fideles Christicolas dicens. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Augustinus in sermone plurimorum martyrum. Discite à me, non mortuos suscitare, non super aquas siccis pedibus ambulare, non hoc dixit, sed quid ait? quia mitis sum, & humilis corde. Et quia virtus humilitatis plures restantibus doctoribus habet gradus; hinc est, quod quærenti hanc possidere virtutem, si per scalam huius virtutis velit ascendere, à Christo quærat summo magistrorum, qui sunt eius gradus, & respondebit quod eius gradus primus est humilirarem ostendere. Math. 11.

Primo, vt corde sir veraciter humilis, & in hac virtute fundatus, hunc gradũ Christus ostendit, quia vere corde, & non ficte fuit subditus matri, & patri putatiuo Ioseph, propter quod ad huius ostensionem dicit. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Duodecim gradus humilitatis. Lucæ 2. Math. 11.

Secundo corpore, vt sit humilis etiam corpore, videlicet vili vestimento, & corporis amictu se adornãdo. Non habuir Christns robas, & vestimenta varietate, & preciositate colorum distiucta, & singularia. Quod prohibuit discipulis (vt ait Hieronymus) ipse magister non habuit, sed tunicam simplicem. De hoc enim modo speciali Baptistam commendauit Ioannem.

Tertio pompas, & pompaticos fugiendo honores. Ipse dominus turbam eum volentem facere regem fugit, & sic facto fugiendos honores declarauir. Matt. 11. Ioan. 6.

Quarto, vt cunctas res mundanas despiciat, Christus non habuit vbi caput suũ reclinaret.

Quinto sensus corporeos, & præcipue oculos, & ipsorum aspectum declinando, quia vt dicit scriptura. Oculos sublimes odit Deus Christus non solum oculos, sed seipsum inclinauit, dum digiro in terram scriberet. Quibus quinque primus gradus ascensus scalæ humilitatis, quo ad eius ostensionem integratur cum sequentibus, si habeantur. Math. 8. Ioan. 8.

Secundus humilitatis gradns, vt personas humiles, & pauperes diligat. Christus doctores deserens; in quorum medio stabat, matre visa, ad ipsam, & Ioseph humiles accedit, & cnm eis conuersatur; sic cum humilibus Apostolis stat, & alijs.

Tertius gradus est fuga propriæ laudis. Christus demonibus, & pluribus à se curatis mandauit, vt nulli panderent, quæ circa eos peregerat, vt patet in Euangelio Matthæi Marci, & Luc. pluribus in locis.

Quartus gradus est susceptio lęta iniuriarum, & tolerantia. Christus dum verbis contumeliosis impeteretur à Iudæis, & diceretur. De-

monia-

mor.i icus,vini potator,fabri filius, peccator, & sic de alijs, & si in quibusdam confutandis rationabiliter respondit, non tamen reddidit maledictum pro maledicto. Accusatusq; Pilato nihil respōdit, multisq; iniurijs lacessitus, & tandem Crucifixus, summa patiētia omnia tolerauit,vt Isaias testatur. Et pri.Pe.c.2.

1.Pet. 2. Quintus gradus est, vt quis cōmuni vitæ aliorum in bono se conformet, dominus Iesus cū publicanis conuersabatur, & cum peccatoribus comedebat hospitabatur,& stabat,vt patet de Mattheo,& de zacheo, & in alijs locis

Matth.9. Luc. 19. habetur, ꝓpter quod dicebatur à iudæis amicus esse publicanorum.

Sextus gradus est, vt se subdat maiori, minori, & æquali. Christus se patri subiecit, legi, qui erat supra legem. Iudæis sibi infimis se capi ab eis permittendo,& occidi; matri, & Ioseph.

Septimus gradus est fuga status altitudinis,& gloriari in humilitate. Christus statum elegit pauperum,& humilium,non diuitū,nec principum, aut potentum huius seculi, docuitq; in humilitate persistere dicens. Cum inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco &c. & qui se humiliat exaltabitur; & dicens. Ego autem in medio vestrum sum tanquam, qui ministrat; & ego non veni ministrari, sed ministrare &c.

Lucæ 14.

Lucæ 22. Matth. 20.

Octauus gradus est,vt suam non velit vnquam perficere voluntatem. Christus dicebat. Non veni facere voluntatem meam, sed eius, qui misit me patris. & non quod ego volo, sed quod tu.

Matth. 26.

Nonus gradus,est taciturnitatem seruare vsq; ad interrogationem. Christus,Herodi, nec Pilato respondit,vt habetur.

Lucæ 23. Ioan. 19.

Decimus gradus est,Deum timere,& eius seruare mandata,& Christus dicit. Ego pręcepta patris mei seruaui: & maneo in eius dilectione.& Quæ placita sunt ei facio semper.

Ioan. 14. Ioan. 14.

Vndecimus gradus est, vt sit mansuetus in verbis,& cum magna maturitate loquatur,& modestia, de Christo dicitur. Mirabantur super doctrina,& responsis eius. & Nunquam sic locutus est homo.

Lucæ 2. Ioan. 7.

Duodecimus gradus est,vt in omnibus operibus,& actibus humilitatis delectetur. Christus tetigit leprosos,& infirmos,nec eorum dedignatus est contactum, ac pedes lauit discipulorum. Sic ergo dominus Iesus, & humilitatē tenuit,& tenendam præfatis gradibus declarauit. Præfatos gradus humilitatis ponit beatus Benedictus in regula cap. 7. & Bernardus regulam beati Benedicti exponens; cum eis concordat venerabilis Anselmus,& si tot non ponat.

Duodecim alij gradus humilitatis. Verum Io. Climacus in 25. scalarum suarum gradus alios ponit verbis à pręfatis distinctos sed ad præfatos reducibiles,vt intuenti potest patere,qui gradus ab ipso sic ponuntur.

Primus gradus est ignominiæ susceptio,vt cō uicia quis libenter sustineat.

Secundus gradus est omnis iræ,& furoris temperantia,vt nunquam ex illatis in verba,& irā accendatur.

Tertius est bonorum omnium infidelitas fidelis, vt se bonorum largitorum à Deo non reputet dignum,aut fidelem dispensatorem; sed potius infidelem.

Quartus gradus est mansuetudo, & tractabilitas,vt sit conuersabilis, & tractabilis.

Quintus gradus est amor pauperum cum opere, vt pauperes diligat, & eis subueniat.

Sextus gradus est iniurias,& offendicula supportare,vt non solum supportet verba, sed & verbera.

Septimus gradus est,voluntaris propriæ abnegatio,vt non quod ipse, sed quod alter vult, & mandat,faciat.

Octauus gradus est obedientia,vt obediat maioribus,æqualibus, & minoribus.

Nonus gradus est paupertatis ex corde susceptio.

Decimus gradus est vilis sui reputatio, & ostensio.

Vndecimus gradus est multiloquij deuitatio,& declinatio.

Duodecimus cupiditatis gloriæ omnis abdicatio. Ponit etiam alios.

Primus est diuinorū beneficiorum attentio; & quàm sumus ingrati eidem.

Secundus est sui diligens cognitio,& conspectio: principium, medium,& finem considerando.

Tertius est suiipsius repræhensio; de multiplici imperfectione, & defectibilitate.

Quartus est vanæ gloriæ, & mundi odium.

Quintus est de omnibus beneficijs sibi collatis se ingratum reputare.

Sextus est,vt ne ipsi gloriam præstet; sed conseruet cum humilitate Deum rogare.

Septimus est habitus,& vilis induitio.

Octauus est exercitatio in humilibus.

Nonus est inconfidentia de seipso: vt.s. de se quoquo modo non confidat.

Decimus gradus est, vt peccatum quātum potest caueat; tanquam Deo displicens.

Vndecimus Dei præcepta satagat custodire.

Duodecimus, vt repræhensiones nō abijciat; sed libenter sustineat. hos gradus ponit ille Io. Climacus humilitate insignis, qui vt dictū est; ad præfatos valent reduci. Per hos gradus ascendendo ad humilitatis fastigia quis valet peruenire,prout magister veritatis Christus,& verbo docuit,& exemplo firmauit,hāc enim prius tenere voluit, & demum verbo docere totis nixibus circumplectendam;non solum,vt sibi placibilem, vt dictum est, & acceptam; sed vt nobis vtilissimam, & ad multa valentem

valentem. Ad multa enim vtilis est ipsa humilitas, quia.

Prou.31. Primo Dei sapientiam in animam introducit.
Matth. 11. Vbi humilitas: ibi & sapientia. Et abscondi-
De humilita- sti à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti
te vide di- ea paruulis. Salomoni petenti humiliter sapië
gnissima. 3.Reg. 3. tiam, Sapientiam Deus dedit.

Secundo à diabolo liberat eius laqueos præca
uendo. Antonius abbas terram laqueis dia-
boli plenam vidit, & cum quæreret quis pos-
set euadere, & transire, responsum accepit, quod
Gen. 3. humilitas de ipso triumphando. Ipsa conte-
ret caput tuum. caput diaboli superbia est:
quam sola humilitas amputat, & elidit. Da-
1. Reg. uid humilis caput abscidit Goliath superbi,
ipsum superando, & vincendo. Ionathas dere
1. Mac. 1. lictus à suis cinerem ponendo capiti, & se hu-
miliando, & orando, contra hostes proce-
dens vicit. Diabolus dixit Machario. Humili-
1.Mac. 3. tas tua sola me vicit. Iudas machabeus. Cine
2.Mac. 11. rem super se, & suum spargens exercitum ho-
stes prostrauit. Et de ipso idem habetur, con-
tra Lisiam, Glo. Rom. 7. inquit. Esto humilis:
nòn præsumas de te, & poteris vincere. A dia
bolo (dicitur in vitis patrum) inquietamur;
quia arma nostra abijcimus: quæ sunt contu-
Nota. meliæ susceptio paupertas, & humilitas, ac sa-
pientia. Augustinus. Solus vincitur: qui de sa
præsumit. Solus vincit: qui de se non præsu-
mit. Solus vincit; qui de se non præsumit: ho
stem euadendo subtilis, & exilis ab hoste non
tenetur rete. Nabuchodonosor in captionem
4. Reg. vlt. traxit diuites, & potentes. Pauperibus, idest
humilibus dimissis, & euadentibus.

Tertio animam pacificat, & tranquillat Inter
superbos semper sunt iurgia; sed non inter
humiles. Inter pastores Abraham, & Loth
sunt iurgia, & nequeunt habitare simul; sed
Gen. 13. Loth ab Abraham diuiso: ipse humilis Abra-
ham habitat in pace in terra.

Lucæ 1. Quarto oculos Dei ad se inclinat. Maria (in-
quit) Respexit humilitatem ancillæ suæ &c.
Iudith. 12. Psal. Humilia respicit in cœlo, & in terra. Et
Isaias. Ad quem respiciam, nisi ad pauperem
contritum spiritu.

Eccl. 35. Quinto Dei aures patefacit, & reserat. Et mã-
suetorum tibi semper placuit deprecatio. Et
Psal. Respexit in orationem humilium, & non
spreuit preces eorum. Et Oratio humiliantis
se nubes penetrat, & pro exauditionis suffra-
gio Deum adit. Defectus humilitatis in ora-
tionibus causa est non exauditionis. Patet de
Lucæ 15. Phariseo, & Publicano. Et per oppositum hu-
miliantes se Deus exaudit. Filij Israel valde
Deut. 26. humiliati in Aegypto à Domino exaudiũtur.
Sexto Dei iram mitigat, & sententiam reuo-
3. Reg. 21. cat. Psal. Humiliatus sum, & liberauit me.
Ionæ 2. Iram quod reuocet Dei, & quòd placet, patet de
4. Reg. 23. Achab. De Niniuitis. De Ioachim. De Iosia.
4. Re. 22. Sic & de Manasse. Et de Roboam, & viris Iu-
2. Para. 33. 12.
da dicitur. Quia humiliati sunt, auersa est ab
ita Dei. Iudith vt placaret dominum posuit
cinerem super caput suum &c. Sic Iosuæ, & fi
lij Israel. Et multa de hoc habentur exempla Iosue 7.
in sacra scriptura.

Septimo furorem hominum sedat. Responsio
mollis. i. humilis frangit iram. Dauid humili- Prou. 15.
ter respondendo Sauli eius iram fregit Sic Ia-
cob humilitate fregit Esau fratrem suum. Ge Gen. 33.
deon humili sermone iram compescuit viro- Iudic. 8.
rum Efraim.

Octauo ad statum subleuat, & exaltat. Chri-
stus in Euangelio. Qui se humiliat exaltabi-
tur. Saul dum esset paruulus, idest humilis in
oculis suis, factus est rex Israel. Moises se hu- 1. Reg. 15.
miliando. Quis sum ego? Princeps populi cõ Exo. 3.
stituitur à domino. Hieremias dicendo se ne
scire loqui, constituitur à Deo super gentes, Hiere. 1.
& regna &c. Gedeon dicẽs Ecce familia mea
minima est &c. à Deo in iudicem populi or- Iud. 6.
dinatur. dicitur. Deus humiles ponit in subli
me. Et beata virgo Maria. Deposuit potentes Iob. 5.
de sede, & exaltauit humiles. Lucæ 1.

Nono virtutes conseruat, & roborat: dicente
beato Gregorio: Qui sine humilitate virtu-
tes congregat, quasi puluerem in ventum por
tat, & alibi dicit. Perit omne; quod agitur, si
non solicite in humilitate custoditur.

Decimo peccata condonat psal. Cor contri-
tum, & humiliatum Deus non despicies. Da-
uid se humiliando post peccatum cõmissum
fornicationis, & occisionis Vriæ dicens. Pec- 2. Reg. 11.
caui: Deus transtulit peccatum suum.

Vndecimo obtinet gratiam. Deus superbis Iacobi 3.
resistit: humilibus autem dat gratiam suam. 1. Petri 5.
Humiliate Deo, & expecta manus eius, idest Eccl. 13.
gratiam eius. Vacua vascula, idest humilia re 4. Reg. 4.
plet oleo, idest gratia Eliseus.

Duodecimo, & vltimo perducit ad gloriam,
& in præsenti. Qui humiliatus fuerit, erit in Iob. 22.
gloria. Et prouerb. 5. Gloriam præcedit hu Prou. 5.
militas. Patuit in Ioseph prius humiliato, &
postmodum super omnem Aegyptum exalta
to. Et in futuro. Psal. Populum humilem sal- Gen. 42.
uum facies. Psal. Humiles spiritu saluabit. Et
Prou. 19. Humiles spiritu suscipiet gloria. De Prou. 19.
paruulis dicitur. Talium est regnum cœlorũ. Matth. 19.
Et dicit Christus pusillis, idest humilibus. Cõ Lucæ 12.
placuit patri meo dare vobis regnum. Quibus
duodecim patet quanta, & qualis est virtuosi-
tas humilitatis, & vtilitas: eiusque amplexum
suadent præmissa, & stringendam brachijs to
tius pandunt amoris: ipsa siquidem humili-
tas gratis eius amplexibus Dei filium: suamq;
matrem indissolubiliter astrinxit. Quare ad
eius laudem hoc solum fideli sufficere debe-
ret: quod regi omnium, & eius beatæ Matri est
totaliter copulata; ac cum ipsis idem vnumq;
effecta, de cœlo Deum ad terram trahendo;
ipsi habitaculum in matre virgine præpara-
uit;

uit; eius cunctis affuit actibus, ipsius commẽdata fuit sermonibus, & super omnia prædicata, in cruce confixum non deseruit, & ad inferni ima cum eo descendens superbię caput diabolum confudit, ligauit, & destruxit, cum præfatis affuit in oculis, in auribus, in sensibus, in corde, in ore, & mente, & suis sanctis operibus. O præclara, & excelsa humilitas: tu omnia bona hominibus impẽdis: tu certe Deum inclinas: hominibus eius patefacis aures benignas: cęlum aperis: penetras nubes, iracundiam placas diuinam: iras sedas hominum, & bestiarum: misericordiam prouocas altissimi: vincis Deum, sententiam reuocas: exaltas deiecta: gratiam impetras, & ab omni malo tu curas. O humilitas, quæ sapientiam in animam introducis: charitatem amissam restituis: à diaboli laqueo eripis, animæ lumen infundis: honoribus tuos accumulas, mortua viuificas, sterilitatem mentis fęcundas, dilectionem nutris in cordibus: locas in tuto: in tentatione custodis, de hoste triumphum assiduum reportas. O humilitas luminare mundi: cordis es paradisus: cęlum exemplaritatis, dies iustitiæ, lignum scientiæ boni, fons cordium, & arctus fidentissimæ pacis. Tu archa mundi, scala cœli, virga virtutis, vallis benedictionis, arbor vitę, fons signatus, hortus cõclusus, vinea domini, & sanctitatis omnis origo; te veteris testamenti patres suscepere, prędicauere prophetæ, tibi Apostoli inhęsere: martyres triumphauere, doctores commẽdauere, confessores se totos dedere: virgines habuere, Angeli in te permansere, demones odere, ac cęlicolæ dilexere. Ex quo in mirandis præcipuam te Ethnici tenuere, & Gentiles, prout dicit Valerius maximus, vt patet de Valerio publicola lib. 4. Rubrica prima. ca. 1. De Manilio lib 6. Rub. 4 cap. 3. De Pitaeo Mitileneo lib. 6 Rub. 5. cap. 12. De Marco Rutilio Censorino lib. 4. Rub. 1. cap. 3. De Fabio maximo lib. 4. Rub. 1. cap. 5. De Scipione Affricano lib. 4. Rub. 1. cap. 6. & de eodem lib. 4. Rub. 3. ca. 8. De Epimanunda Tebano lib. 3. Rub. 7. cap. 24. De Platone lib. 8. Rub. 13. cap. 3. De Genicio Pico lib. 5. Rub. 6. cap. 5. De Attilio lib. 4. Rub. 4. cap. 5. De Attilio Regulo lib. 4. Rub. 4. cap. 8. Et de multis aliis idem ponit, qui superbiæ typum à se reiicientes diuersimode humilitatis virtute per omnia claruerunt, Christicolas edocentes non solum pręfatis, & Christi documento; sed ipsorum exemplo, & norma humilitatem ab omnibus auide capescendam, custodiendam, & indesinẽter pro posse possidendam; ac cum ipsa vltimo mortem esse suscipiendam. Prædictis igitur apparet prima pars huius quintæ conformitatis declarata, videlicet. Iesus submissus omnibus.

Præclara contemplatio de humilitate.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS quinti, & conformitatis, & decimęseptimę in ordine scilicet. Franciscus minoratur. Expositio.

OMNIVM virtutum custos. & decor humilitas, virum Dei beatum Franciscum patrem nostrum adeo sui iuris effecit, vt quamuis in eo multiplex refulgeret prærogatiua virtutũ: in ipso tamen hæc tanquàm in minorum minimo pręcipuum videretur assecuta dominium. In hac siquidem suæ sanctitatis fundamẽtum supposuit, in vitæ actibus tenuit, & demum cum ipso gloriosa in morte cœlum laureanda adiuit. Vt igitur videatur succinctè de humilitate ipsius: iuxta dicta in prima parte præcedentis expositionis huius v. conformitatis. humilitatem beati. F. attestantur multa & singularia.

Et primum est humilium, & abiectarum personarum ab ipso vera. & grata dilectio. Dilectionem beati Francisci ad humiles ostendit affectio eius ad pau[...]es (vt dictum est conformitate. 4 præceden[...]) Cum enim tam ex dono naturę, quàm gratiæ liberalis esset, & largus; eis eleemosynas libenter dabat. Militi egeno se propria vestimenta exuendo largitus est (vt dicit prima pars legendæ.) Panes in copia dum esset secularis ponebat in mensa, vt daret pauperibus. Et se voto domino astrinxit; pro eius amore petentibus si possibilitas afforet nihil denegare: quod vsque ad mortem seruauit, omnia prout occurrebat pauperibus largiendo. Ostendit hoc primum cum pauperibus, & humilibus conuersatio. Romæ inter pauperes indutus pãnis ipsorum ante fores beati Petri Ecclesię secularis existens ad petendum cum ipsis eleemosynam se posuit. Ibidem inuitatus à D. Matthæo Rubeo ad prandium: cum pauperibus à dicto domino inuitatis ad comedendum se in terra prostrauit, & cum eis comedit. De eius amore ad personas abiectas, & humiliatas dicit legenda trium sociorum; & legenda maior parte prima, videlicet ad leprosos. Ante enim mundi abnegationem cum beatus Fran. à domino in oratione audisset, quod oportebat eũ; quæ carnaliter dilexerat odire, & quę oderat, amare: & dulcia sibi esse amara, & demũ dulcedinem habere in his; quæ ante horruerat, & postquam Christus apparuit ei cruci confixus dicens sibi. Si vis perfectus esse, & venire post me, abnega temetipsum, & tolle crucem tuam, & sequere me; ipse. B. F. ad leprosos affectum habuit singularẽ. Semel equitanti (vt dicit legenda maior parte, idest) leprosus factus obuiam, & si sibi horrorem incusserit: de equo tamen descendens pecuniam,

niam,& osculum dedit: ac equum ascendens, cum post se respiceret minimè est visus. Per interpositam personam prius leprosis faciebat eleemosynam propter horrorem; demum factus est adeo eorum amicus, ꝙ humilitaris, & humanitatis obsequia ipsis cum benifica pietate exhibebat. Dabat.n. eis eleemosynas accedendo ad ipsorum hospitale: vniuscuiusqne manum amore Christi; qui apparuit, vt le prosus, osculando. Abrenunciato mundo, vt dicit. a pars legendæ maioris; se transtulit ad leprosos: eratq; cum eis diligentissime seruiens omnibus propter dominum; lauabat ipsorum pedes, ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat: osculando ex miráda deuotione plagas ipsorum. Temporis iu processu cum fratres habere cœpisset, voluit, ꝙ fratres manerent in hospitalibus leprosorum ad seruiendum eis, & ibi facerent sanctæ humilitatis fundamentum. Nã quando veniebant ad ordinem nobiles, & ignobiles, inter alia; quæ eis annũciabantur, dicebatur, ꝙ oportebat eos humiliter seruire leprosis; & manere in domibus eorum. Et in regula prima beatus Frã. concessit fratribus, ꝙ pro leprosis in manifesta eorum necessitate, possent eleemosynas acquirere à pecunia cauendo, & gaudere deberent cum eis conuersari Christi exemplo. Fratrem Pacificum beatus.F. ipso remanente in quadam Ecclesia S. Petri de Bcuanio ad hospitandum in hospitali leprosorum de sero direxit. Sic & fratrẽ Bernardum, dum cum ipso iret ad S. Iacobũ ad seruiendum vni infirmo dimisit. B. vero. F. habita indulgentia à Papa Honorio, dum reuerteretur Asisium; in hospitali; quod est in itinere leprosorum cum socio fratre Masseo dormiuit, & sibi reuelatum fuit cõfirmationẽ indulgentiæ à Christo in cœlo. Quendam vero fratrem alium vocatum fratrem Iacobum simplicem deputauit ad seruiendum cuidam leproso valde vlcerato; sibi enim beatus.F. recommendauerat dictum leprosum, & omnes alios, quia erat quasi medicus eorum, & libẽter vlcera ipsorum tangebat, mutabat, & curabat. Nam (vt dictum est) tunc fratres morabãtur in hospitalibus leprosorum: qui frater Iacobus dictum leprosum ad S. Mariam de Angelis deduxit, quod videns. B. F. dixit dicto fratri Iacobo quasi eum arguendo. Tu non debe res ita ducere fratres Christianos; quia nõ est honestum pro te, nec pro ipsis: licet enim vellet ꝙ seruiret eis: tamen nolebat, ꝙ extra hospitale duceret illos, qui erant multum plagati; quia homines consueuerant nimis abhorrere, & ipse frater Iacobus erat ita simplex, ꝙ ibat cum eis de hospitali vsque ad Ecclesiam S. Mariæ, sicut iuisset cum fratribus: ipsos vero leprosos beatus. F. vocabat fratres christianos, & his dictis. B. Fr. statim repræhendit se, credens leprosum esse verecũdatum propter reprehensionem, quam fratri Iacobo fecerat, & ideo volens Deo satisfacere, & leproso, dixit culpam suam fratri Petro Cathanij: qui tunc erat generalis minister; & ait. Volo, vt cõfirmes pœnitentiam, quam elegi facere pro hoc defectu, & mihi nullatenus contradicas. Respondit frater Petrus. Frater: fac quod tibi placet; Frater enim Petrus tantum venerabatur eum, & timebat, ꝙ non præsumebat cõtradicere sibi: licet inde sæpe affligeretur. Tũc dixit. B. F. Hæc sit pœnitentia mea, videlicet, vt comedam simul in vna scutella cum fratre Christiano. Cum ergo sederet. B. Fr. ad mensam cum leproso, & alijs fratribus, apposita est vna scutella inter B. Fr. & leprosum; ipse. n. leprosus erat totus vlceratus, & abominabilis, & maximè digitos habebat contractos, & sanguinolentos: cum quibus accipiebat bolum de scutella: ita ꝙ quando ponebat ipsos in scutella defluebat in ea sanguis, & sanies digitorum. Et videntes frater Petrus, & alij hoc, sunt valde contristati: sed nihil sunt ausi dicere propter timorem, & reuerentiam sancti patris. Sic ergo præfatis apparet quomodo. B. F. dilexit abiectas personas, & humiles. Quibus, duo alia subdendo exempla non solum patebit ipsum corde, & opere huiusmo di amasse personas; sed Deum per beatum. F. talium dilectorem miranda circa tales perfecisse.

Nota. Primum, & si tactum sit prima conformitate huius. 2. lib. parte. 2. in parte ponit legenda maior parte. 2. & hoc fuit iu processu vitæ beati Francisci. Cuidam enim habenti maxillam, & os corrosum horribiliter: nec sibi posset medicinę remedio subueniri, Beato Frãcisco obuiando, dum ille pedes eius vellet osculari, à beato F. osculatus; dum ipse ore sacro, illam plagam contigisset, omni fugato morbo illico sanitatem recuperauit optatam, vbi & claruit mira humilitas Beati Francisci in osculo tam benigno: ac ipsius efficacia in miraculo tam stupendo.

Aliud exemplum ponit legenda antiqua. Cũ enim. B. F. leprosis ad seruiendum suos fratres deputaret, vt viam perfectę humilitatis adiscerent, & tenerent, contigit quendam leprosum illo in tempore viuere pestilentissimum, impatientem, & proteruum, & certis signis a diabolo agitatum, & quod deterius est, Dei blasphemum: Cui cum beatus Fran. fratres ad seruiendum deputasset, & ipsi fratres toto conatu deseruirent eidem, ille spiritu agitatus maligno, lingua sua pestifera iniuriam, & improperia ipsis irrogabat: ac manu propria flagellis, & pugnis multimodis eos verberabat, & quod est super omnia horrendum Christũ benedictum, & matrem, ac sanctos alios blasphemabat. Verum fratres de irrogatis parũ

curantes, blasphemiam autem Dei tolerare nequeuntes, ad B.F. iuerunt cuncta sibi per ordinem enarrantes: quibus auditis beatus.F. ad dictum leprosum accessit, & ingressus ad eum dixit. Deus det tibi pacem frater charissime. Cui ille respondit. Et qualis mihi pax est: immo Deus abstulit mihi pacem: quia totus (inquit) sum marcidus. Et beatus.F. Charissime: habe patientiam, quia mala, quę hic corporibus inferuntur, valent ad animæ salutem, si ęquanimiter tolerentur. At ille. Quomodo patienter possum tolerare; cum mea pęna die, noctuq; perseueret? nam non solum ab infirmitate comburor, & crucior: sed etiã à fratribus: quos mihi in seruitores dedisti, vehementer affligor; quia nullus est, qui mihi seruiat, vt oportet. S.Fr. per spiritum sanctum cognoscens, ꝙ ille à demonio vexabatur, iuit & Deum pro ipso deuotè orauit, & facta oratione, rediit ad ipsum infirmum dicens. Charissime: ego volo seruire tibi, ex quo tu non es contentus de alijs. Et ille respondit. Placet mihi: sed quid tu plus cæteris agere poteris? Respondit beatus F. Quicquid cupis faciam. Et ille. Volo, vt laues me; quia totus feteo in tantum, ꝙ meipsum ferre non valeo. B. F. statim fecit calefieri aquam cum herbis odoriferis, & expolians ipsum cœpit suis proprijs manibus lauare leprosum, & alius frater aquam desuper infundebat; & sicut corpus exterius lauando sanabat; ita suam animam mundabat interius: vnde cum leprosus sanari inciperet, statim ex compunctione intima cœpit amarissime lachrimari, & sicut corpus lauabatur aqua, & mundabatur à lepra; ita baptizabatur lachrimis conscientię: & mundabatur ab omni iniquitate. Cum vero totus esset lotus, & sanatus perfectè exterius, fuit vnctus, & sanatus interius; & ideo in tantam compunctionem prorupit, & lachrimas, ꝙ altissima voce plorabat, & clamabat se, dignum inferno propter iniurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis; quæ fecerat in eosdem, & propter impatiẽtiam, & blasphemiã in Deũ, & sanctos: vnde per 15. dies durauit ille planctus mirabilis; qui ab intimis præcordijs procedebat, & erumpebat, & cótinuo nihil aliud, nisi Dei misericordiam inuocabat, & cũ hac compunctione, & contritione sua peccata cõfessus est sacerdoti. Beatus autem Frã. videns tam notum, & apertum miraculum gratias agens Deo, recessit illinc, & ad partes multum remotas accessit: ne si dictum miraculum notum fieret populo, omnes ad ipsum concurrerent; quod ipse propter humilitatem toto posse vitabat. Dictus vero leprosus post miraculosam sanitatem, & compunctionem præhabitam infirmatus est, & armarus Ecclesiasticis sacramentis, post paucos dies finiuit in domino. Et cum B. Fr. in loco remoto in silua oraret, dictus leprosus iam defunctus apparuit ei speciosior sole, & in aere sublevatus dixit. Recognoscis me? Cui. S.F. inquit. Quis es tu? Et ille. Ego sum leprosus ille: quem Christus benedictus (te promerente) sanauit; & hodie vado ad regnum beatum: de quo Deo, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima, & corpus tuum, & benedicta sint verba, & opera tua: quia per te multæ animæ saluabuntur in mundo, & scias; ꝙ non est dies in mundo, in quo sancti Angeli, & sancti, ac sanctæ Dei non referant magnam gratiam Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndiq; patrantur per orbem. Et propterea conforrare, & gratias redde Deo, & sta cum benedictione Dei. & beatus Fran. his auditis remansit valde consolatus. Sic ergo iam dictis patet beatum F amatorem fuisse abiectorum, & sic vere humilem.

Secundum, quod attestatur beatum. Frã. fuisse humilem; est iniurias libenti animo suscepti. Et quia de hoc plene est dictũ libro primo conformitate. 5. parte. 2. sufficiat aliqua pro huius secundi probatione tangere. Beatus. F. nonne se ostendit libenti animo conuicia, & iniurias recipere, cum à suis ciuibus velut fatuus luto impeteretur, & lapidibus, & tamen, vt surdus in omnibus pertransibat? Idipsum ostẽdit actus verberibus, & vinculis à patre dicens se pro nihilo ducere vincula. & verbera eius, & pro Christi nomine gaudente mala omnia subiturum. In ordinis exordio, sibi, & socijs velut ignotis multa inferebãtur, & tamen alacritate maxima omnia supportabat. Ad Soldanum vadens cum socio fratre, Illuminato à saracenis captus feraliter, crudeliter, & contemptibiliter pertractatus, affectus conuicijs, verberibus afflictus, & vinculis alligatus, quid dixit socio? certe exhilaratus dixit. Confide Frater in domino; in nobis impletur illud Euangelij. Ecce ego mitto vos, sicut oues inter lupos. Cum iniurias, improperia. & mala de se dici audiebat, quid dicebat? certè (vt dicit. 6. pars legendę) talia decet audire filium Petri Bernardonis: quapropter ipse in patientia, & susceptione iniuriarum expertus, & probatus dicebat fratribus in regula; ꝙ fratres deberent habere humilitatem, & patientiam in persequutione, & in infirmitate, & diligere eos; qui nos persequuntur, reprehendunt, & arguunt: quia beati; qui persequutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Tertium probans humilitatẽ beati. F. est propriè laudis horror, & abominatio. Ipse enim (vt dicit. 6. pars legendæ) stultum iudicans mundanis extolli fauoribus, gaudebat de opprobrijs, & de laudibus tristabatur. Malebat

quippe

quippe de se vituperium audire, quam laudē, sciens, ꝙ hoc ad se emendandum induceret; illa impellebat ad ruinam, & cadendum, & ideo quando merita sanctitatis laudabantur in eo, præcipiebat alicui fratri, vt in ipsum verba eum vilificantia proferret, eum rusticum mercenarium imperitum, & inutilem proclamando. Et tunc exhilaratus tam mente, quam facie respondebat. benedicat tibi Deus fili charissime: quia tu verissima loqueris. Vt vero se cunctis despicabilem redderet: coram toto, & omni populo defectus proprios referabat. Tempore quodam infirmitate grauatus, cum rigorem abstinentiæ aliquantulum relaxasset, carnes comedendo, perrexit Asisium, primo populo prædicauit: postmodū (populo expectante in platea) Ecclesiam cathedralem introiuit, funeq; ligato ad collum, nudum cum femoralibus solis in oculis omnium à socio se trahi præcepit vsque ad lapidem in quo malefactores puniebantur: super quem ascendens (licet esset quartanarius, & infirmus, & tempus magni algoris) dixit populo, non se tanquam spiritualem honorandum fore; quinimmo quia in sua infirmitate comederat carnes, tanquam carnalem, & glutionem ab omnibus contemnendum. Vice alia comedit cibaria cum lardone: quia oleū propter infirmitatem comedere nō valebat: ideo prædicando populo in primo verbo dixit. Vos venitis ad me cum magna deuotione credentes me esse sanctum hominem; sed Deo, & vobis confiteor, quòd in ista quadragesima sancti Martini cibaria comedi condita cum lardone. Cum semel mantellum pro eleemosyna cuidam vetulę dedisset, & vanęglorię inde aliquantulum percepisset, statim coram illis; qui eum sequebantur confessus est, se de datione mantelli vanāgloriam habuisse: vnde nihil agebat; quod vellet esse occultum, & suum præcipuum studium extitit, vt nullo modo esset hypocrita coram Deo. Quando comedebat cum secularibus, vel aliqua consolatio sibi fiebat à fratribus propter suas infirmitates: statim coram fratribus, & secularibus illud ignorantibus referebat. Et si aliquo vitio moneretur, statim cōfitebatur illud nude coram omnibus, & sine velamento; vnde dicebat socijs taliter viuere volo in Eremis, & in alijs locis, vbi maneo, qualiter si omnes homines me viderent; si enim putant me sanctum hominem, & nōn facere vitam; quæ cōuenit sancto homini; hypocrita essem. In ciuitatē Interamne gratias multas Episcopo retulit: qui de prædicatione ab eo facta populo dixit, Deo, & non ei regratiandum, prout dictum est. lib. 1. conformitate. 10. parte. 2. Honores; qui eidem fiebant, non sibi; sed Deo tantum tribuebat: vnde accidit semel, ꝙ iret cum quodam fratre socio, & sibi applausus fierent osculationis manuum, & pedum: nec ipse beatus. F. declinaret; sed appetere videretur consentiendo talibus: redargutus à socio, quòd talia appetere videretur respondit. Isti homines nihil faciūt de reuerentia; quam deberent facere: quod Frater ipse audiens fuit magis vulneratus: cui beatus. F. dixit. Vide frater totam istam reuerentiam; quę mihi fit, non mihi approprio; sed ipsam totam ad Deum remitto, & me ipsum conseruo in fece meæ humilitatis, & totum honorem reddo Deo: homines autem ex hoc lucrantur: quia dominum recognoscunt, & honorāt in sua creatura, & in membris suis. Quo audito frater consolatus remansit.

Nota. Quartum ostendens beati Fran. humilitatē, est suæ vilipensionis verbo proprio declaratio. In propria quidē reputatione nihil aliud erat nisi vas fictile quoddam, & sordidum, cū in veritate vas sanctificationis electum esset multiformis gratiæ, & virtutum adornatione præfulgidum, & Deo sanctificatum. Insuper se omnibus alijs viliorem proclamabat, & dicebat, quod patuit in responsione de se data fratri Masseo. Cum enim beatus Fran. in loco esset de Portiuncula, & ad orandum perrexisset in siluam, cum post orationem rediret in exitu siluæ, Frater Masseus obuians illi volens quam esset humilis B. Fran. experiri dixit sibi. Vnde tibi. Vnde tibi. Vnde tibi? respondit B. F. Quid; Respōdit Frater Masseus, quia totus mundus uidetur currere post te, & omnes quę runt te uidere, & audire, & tibi obedire. Tu non es unus pulcher homo. Tu non magnæ sciētiæ, & sapiētiæ. Tu non es nobilis, vnde ergo, quod totus mundus ueniat ad te, & post te? Beatus autem Fran. hoc audiens totus exhilaratus in spiritu erigens faciem in cœlum stetit per magnum spatium mente in Deum directa, & ad se reuersus genuflectens, & laudās, & gratias agens Deo in magno feruore spiritus vertit se ad fratrem Masseum, & ait: Vis scire, unde mihi. Vis scire, unde mihi, & bene scire unde mihi, ut totus mundus ueniat post me? hoc mihi est ab illis oculis sanctissimis Dei, qui in omni loco contemplantur bonos, & malos. Nam illi beati, & sanctissimi oculi nun uiderūnt inter malos maiorem peccatorem, uiliorem, insipientiorem, quam me, & iō ad faciendum hoc mirabile opus; quod intendit facere in terra, uiliorem creaturam non uiderunt, quam me, propterea me elegit, quia stulta mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, & ignobilia, & contemptibilia, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat nobiles, & magnates, vt sublimitas virtutis sit ex Deo; & non ex creatura, vt non glorietur in cōspectu eius omnis caro, sed qui gloriatur, in domino glorietur, vt soli Deo sit gloria in æternum. Tunc frater Masseus ad tam humilem respon

fionem cum tanto feruore prolatam obstupuit, & uere cognouit, q̄ beatus Fran. in uera humilitate erat fundatus. Ipse uero beatus F. cum ab aliquo laudabatur, aut sanctus dicere tur dicebat, non sum adhuc securus, q̄ non debeam habere filios, & filias, nam quacunque hora Deus thesaurum mihi auferret, quem mihi accommodauit, quid aliud mihi remaneret nisi corpus, & anima, quæ etiam infideles habent immo credere debeo, q̄ si dominus latroni, & cuicunq; infideli homini tanta bona contulisset, quanta mihi: fideliores essent ipsi Deo, quam ego. Et dicebat beatus Franciscus, sicut enim in pictura domini, & beatæ Mariæ virginis in ligno depicta honoratur dominus, & beata virgo, & tamen lignum, & pictura nihil sibi attribuunt, sic seruus Dei est quædam pictura Dei; in quo Deus honoratur propter beneficium suum, sed ipse sibi nihil debet tribuere, quia respectu Dei minus est, quam lignum, & pictura, immo est purum nihil, & ideo soli Deo honor, & gloria est reddenda, sibi autem solummodo verecundia, & tribulatio dũ viuit inter miserias huius mundi, hæc beatus Franciscus.

Quintum beati Fran. clamãs humilitatem, est fuga altitudinis status, & abiectio, ac declinatio. Vt uere humilitate præfulgens, cum esset generalis primus ordinis factus per dominũ papam, dicto officio renunciauit, & fecit fieri fratrem Petrum Cathanij, hoc quippe egit, ne aliquid proprij habere uideretur, nec altum sapere, nec altum se tenere volebat. In prælatione casum timebat, sed in subiectione lucrũ magnum esse dicebat, ac quamdiu vixit, officium generalatus nũquam reassumere voluit, & si dictum officium contra velle omnium fratrum resignauerit, immo quando resignauit omnes fratres amarissime plorabant. Et non solum quo ad se fugit altitudinem status: sed etiam quo ad fratres suos; interrogatus enim semel a Domino Ostien. si sibi placeret, vt fratres sui cum essent virtuosi, & sancti, ad dignitates ecclesiasticas promouerentur; respondit. Domine ideo minores vocati sunt fratres mei, ne maiores fieri præsumant; docet eorum vocatio ipsos in plano subsistere, & humilitatis Christi vestigia imitari, ut per hoc in respectione sanctorum plus alijs exaltentur. Si enim vultis, vt faciat fructum in ecclesia Dei, tenete ipsos, & conseruate in statu vocationis eorum; atque ipsos si ad alta conscenderint, ad plana reducite violenter, nec ad prælationem aliquam ascendere permittatis.

Sextum declarans beati Fran. humilitatẽ, est cunctis mira, & prompta subiectio, quam partem euidenter ostenduut, quia beatus Fran. humiliter subiecit se maioribus, scilicet domino papæ, cui (vt dicit regula) promisit reuerentiam, & obedientiam, & suis successoribus canonice intrantibus. Et non solum ipsi Domino papæ per omnia uoluit esse subiectus, sed & fratres. In cuius signum fratres cum ipso existentes, eidem Domino papæ vna cum ipso promiserunt obedientiam, & humilem reuerentiam, vnde in fine regulæ beatus Franciscus ponit, vt fratres sint subditi, & subiecti pedibus sanctæ ecclesiæ &c. Et ad hoc, vt fratres essent subditi, & subiecti pedibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ istum ordinem suum recomendauit Ecclesiæ dicens. Vadam, & recomendabo fratres meos Sanctæ Ecclesiæ, cuius potentiæ virga percellantur maleuoli, & filij Dei in æternæ salutis augumentum vbique plena gaudeat libertate. Recognoscent ex hoc filij dulcia beneficia matris, & speciali deuotione semper ipsius reuerenda vestigia complectentur, non erit (ipsa protegente) in ordine malus occursus, nec filius Belial per vineam domini transibit impunis. Paupertatis nostræ ipsa sancta ecclesia emulabitur gloriam, & humilitatis præconia per superbiæ nubilum effuscari non sinet, charitatis, & pacis vincula in nobis seruabit illæsa, censura strictissima percutiens dissidentes, euangelicæ puritatis obseruantia sacra, continue in eius conspectu florebit, nec odorem vitę vel ad horam elabi patietur. Hæc beati Francisci fuit intentio, & his de causis ordinem suum sanctæ ecclesiæ recomendauit. Et vt fratres ipsi essent magis subiecti Domino papæ, voluit habere in protectorem ordinis vnum de sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus, qui esset gubernator protector, & corrector illius fraternitatis, ac a domino Honorio obtinuit dominum Cardinalem Vgonem, qui postea fuit papa, (vt sibi beatus Franciscus prędixit) Vocatus dominus Gregorius nonus.

Non solum beatus Frãciscus voluit subiici domino papæ, & protectori, sed etiam sacerdotibus alijs clericis, & prælatis, & dicebat fratribus. In adiutoriũ clericorum missi sumus ad animarum salutem, vt quod in alijs minus inuenitur, suppleatur à nobis; merce dẽ enim recipiet vnusquisq; non secundum auctoritatẽ, sed secundum laborem. Attende. Scitote (inquit) fratres animarum fructum Deo esse gratissimũ; meliusq; illum consequi posse pace, quam discordia clericorum, q̄ si ipsi salutem impediunt populorum; Dei est vltio, & ipse retribuet eis in tempore. Ideo estote subiecti prælatis, ne quantũ in uobis est, zelus aliquis consurgat. Si filij pacis fueritis clerum, & populũ domino lucrabimini, quod acceptabilius iudicat Deus, quam populum solum clero scandalizato lucrari. Tegite ergo eorum casus, multiplices supplete defectus, & cũm hæc feceritis humiliores estote, hæc beatus Frã. Quod uero mandauerit fratribus subiici talibus, in laudem eius in prima antiphona cantatur Frãciscus vir catholicus, & totus Apostolicus, ecclesiæ

cleſiæ Romanæ fidem teneri docuit, præsbyteroſq; voluit præcunctis reuereri. Vnde in legenda trium ſociorũ habetur, ꝙ quando beatus Franciſcus primo miſit fratres per mundũ eis præcepit, ut quando viderent ſacerdotes, humiliter genuflecterent eorum manus oſculando, ſcopãdo eccleſias, & apud eos (vbi poſſent) potius, quam apud alios commorando. Fuit etiam ipſe pater ſubiectus æquali ſcilicet guardiano, nam officio generalatus abrenunciato, & poſito de conſenſu fratrum in manu fratris Petri Cathanij, ipſi humiliter beatus Franciſcus promiſit obedientiam, & reuerentiam. Ac à dicto fratre Petro petijt dicens. Rogo te per Deum, vt uicem tuam de me vni de ſocijs meis cõmittas, quia ei, ſicut, & tibi obediam. Scio enim tam vberem obedientiæ fructum, ut eis, qui iugo ipſius colla ſummittunt, nihil ipſis ſine lucro tranſire poſsit. Et ſic vſq; ad mortem guardianũ habuit, cui humiliter ſubiectus in omnibus obediuit, ut vere obedientiæ perciperet fructum, & vt ſe humilem vere proderet cunctis ſe ſuo inferiori ſubiecit. Nam ſocio itineris, quantumcunq; ſimplici promittere obedientiam ſolitus erat, & eius voluntati uolebat per omnia ſubiici, vt eundo, & ſtando ſemper alicui ſubiectus mereretur continue ex obedientiæ bono, & humilitate. Ipſe autem beatus pater pro malo valde habebat nolentibus ſubiici, ſed præſidere. Tales enim quos videbat prælationibus inhiare, cenſebat nõ eſſe fratres minores, ſed vocationis, qua uocati erant oblitos à gloria excedisse. Nonnullos, qui egre ferebant ab officijs depoſiti, quippe cum onus non quærerent, ſed honorem, multis ſermonibus confutabat, & dicebat ſocijs. Inter alia, quæ dignãter mihi pietas diuina conceſsit hanc gratiam contulit, quod ita diligenter nouicio vnius horæ obedirem, ſi mihi in Guardianum daretur, ſicut antiquiſſimo, & diſcretiſsimo cuiquam. Subditus prælatum ſuum, nõ hominem conſiderare debet, ſed illum, pro cuius amore eſt ſubietus. Quanto contemptibilior præſidet, tanto obedientis humilitas magis placet. Sic ergo voluit (vt ex dictis patet) omnibus tam maioribus, quã æqualibus, & minoribus ſubiici, ut ſe vere humilem declararet.

Septimum pandens beati Fran. humilitatem, eſt cordis humilitatis amplexus, & acceptatio, & ſuſceptio; quoniam ſunt pleriq; lingua humiles, & corde ſuperbi, iuxta dictum Eccleſiaſti. Eſt qui ſe nequiter humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Beatus autem pater Fran. ſicut ore, ſic corde humilimus fuit, nihil ſe reputando veraciter. Quod ſic eſſe vir Dei Frater Pacificus mirabili fuit viſione edoctus, & expertus, vt enim dicit Frater Bonauentura in legenda maiori, parte 6. & etiam habetur in legenda antiqua, dũ beatus Franciſcus in eccleſia ſancti Petri de Bouario prope Triuium de nocte remanſiſſet, directo ſocio fratre Pacifico ad hoſpitale leproſorum dixit, vt de mane ad ipſum rediret, ac cum demones beatus Fran. inquietantes ipſum, verbis humilitatis effugaſſet, de mane Frater Pacificus ad beatum Fran. rediens inuenit ipſum orantem cunq; & ipſe frater Pacificus ſe orationi dediſſet, ſtatim factus in extaſi vidit in cęlo multas ſedes, ſed vnam præ alijs digniorem præcioſis ornatam lapidibus & omni gloria refulgenté, & cum anxia cogitatione perquireret cuius eſſet, audiuit vocem dicentem quod illa fuit ſedes luciferi. Ad ſe autem frater ipſe reuerſus beatum Fran. exterius prodeuntem ſolito fuit more proſequutus, & cum per viam inuicem de Deo loquerentur. Frater Pacificus memor viſionis, & humilitatem volens experiri beati Fran. dixit ei. quid de te ipſo ſentis & credis? Cui beatus Fran. videor mihi maximus peccatorum; qui ſit in mundo: & cum ille diceret, ꝙ hoc non poſſet ana conſcientia dicere, vel ſentire. Reſpondit beatus Fran. ſi quantumcunq; ſceleratum hominem tanta Deus fuiſſet miſericordia proſequutus arbitror, quod multo plus quam ego Deo gratior eſſet. Quo verbo de humilitate cordiali beati Fran. fuit expertus, ac confirmatus.

Mirabilem ſui eius cordis humilitaté oſtendit beatus Fran. ſuo filio primogenito fratri Bernardo de Quintaualle. Nam cum ad ipſum iret, vt de Deo adinuicem loquerentur, & vocatus ab ipſo frater Bernardus ter, non reſpondiſſet, quia erat in contemplatione tunc eleuatus, ac ipſe beatus Fran. recederet deſolatus, mirans, & quaſi conquerens, quod frater Bernardus ei non reſpondiſſet, ſe orationi dans certificatus diuino eloquio, quod frater Bernardus, quia tunc erat Deo coniunctus hac de cauſa non potuerat ſibi reſpondiſſe, nec homo Dei loquutionem propter creaturam debet dimittere, ad fratrem Bernardum protinus redijt, qui iam ſurrexerat ab oratione; eidemq; poſt multa mandauit, vt ad ſuperbiam ſui cordis conterendam, poſito vno pede in ore, & alio in gutture, ter tranſiret ipſum dicendo Iace ruſtice fili Petri Bernardonis, cuius mandato, & ſi cum dolore, humiliter tamen obediendo frater Bernardus, quod ſanctus Fran. præceperat adimpleuit. Multa præfatis ſimilia. Beatus Frã. egit, vt humilitatem; quam corde tenebat, & uerbo proderet, & facto doceret.

Octauum indicans beati Franciſci humilitatem, eſt vitæ communi conformatio, & alijs coaptatio. Sanctus enim Franciſcus, licet ſibi eſſet rigidiſsimus, & auſterus, ubi ſecrete habitaret, & ad interiora rediret; exterius tamen egrediens propter uerbum ſancti euangelij ſuſcipientibus ipſum in qualitate ciborũ ſe conforma-

formabat, sicut patuit quando Alexandriæ comedit de capone cuius coxa miraculose conuersa est in piscem, vt dictum est conformitate 10 libri primi, & conformitate prima huius secundi. Comedit multotiens cum cardinalibus, videlicet cum D. Ostiense D. Leone, & cum alijs. Sed & cum militibus, vt patuit de milite eum suscipiente ad prandium apud Celanum, cui mortem imminere prædixit, & cũ multis alijs comedebat. Sic se inuitantibus cõformabat in cibis, ut euangelium impleret, & singularitatem omnem vitaret, & vt cum eis comedendo eos lucraretur, & ad Christum attraheret, sicut patuit de fratre Bernardo, cum quo cęnando, & dormiendo ipsum conuertit, & sic de multis alijs euenit. Non solum beatus Fran. conformauit se secularibus; sed & fratribus. Vnde fratri præ abstinentia deficienti, cũ id in spiritu vidisset, uocato eo, posuit mensam, & ut ruborem ab eo auferret prior ipse comedere incępit. Sic & fratri febricitanti fecit, Nam ducendo eum ad vineam, ne uerecũdaretur frater, ipse prior vuas accepit, & comedit. Verum & si in cibis esset communis, in mensæ tamen apparatu apud fratres singularitatem odiuit. In mensa enim ultra solitum in die natalis domini ob vnius ministri aduentu præparata noluit comedere, quia non erat mensa parata more pauperum, sed diuitum; & comedit in terra, verum & si pater ipse beatus in potu uini, & comestione carnium conformaret se aliquando alijs, cum summo tamen abstinentię moderamine id faciebat, vt comedendo, & abstinendo cunctis esset exemplum uirtutis. Vnde ut omnem singularitatem uitaret, socium, quem habebat renunciauit, uolẽs, quod deinceps de loco ad locum eum sociarent, & sicut cęcus baculo solo absq; homine ductore aliquando pertransibat. Sic nolebat, & ipse sine socio esse, & stare, & sic uita communi degere cum alijs.

Nonum docens beati Francisci humilitatem, est suæ uoluntatis proprię abnegatio. Nihil suo sensu proprio, vel consilio, sed potius alio tum, & præsertim diuino peragendo, habita enim prima regulæ confirmatione à papa Innocentio, & cum socijs habita colloquutione, an deberet inter homines degere, an ad loca solitaria se transferre, diuinum beneplacitum super hoc requisiuit, & habuit. Sic uice alia de præfata materia per fratrem. Siluestrum, & beatam Claram requirendo, a domino extitit declaratus, prout conformitas 10. primi libri parte 2. ostendit, ut enim dicit 12. pars legendæ nõ erubescebat à minoribus parua quę fere uetus minor, qui magna didicerat à magistro supræmo. Hæc summa eius fuit philosophia, hoc eius summũ extitit desiderium, quo ad vixit, vt quęreret à sapientibus, & simplicibus, perfectis, & imperfectis, paruulis, & grandeuis, qualiter ad perfectionis cultum virtuosius peruenire valeret, ac quantumcunq; simplicibus eum informantibus prouolutus ad genua, gratias referebat. Semel enim dum infirmitate grauatus asino ueheretur, contigit eum per agrum cuiusdam rustici habere transitum, qui rusticus ad eum accedens petijt si ipse esset Frater Fran. de quo tanta mirifica dicebantur, cui respondit sanctus, quod uere ipse erat Frãciscus, cui rusticus dixit. Stude adeo bonus esse, vt diceris, quia multi de te confidunt, & moneo te, ut nunquam sit de te aliter, quam speratur. Quo audito uir sanctus se de asino mittens ad terram coram rustico, osculabatur pedes eius humiliter ei gratias agẽs, ꝙ monere eum est dignatus. Sic ergo consilijs quorumcũq; acquiescebat, si cernebat ea secundum Deum, & animam esse: vbi vero aliter esset, in nullo ipsorum adhærebat consilijs; sed totaliter contemnebat; sicut patuit quãdo D. Ostiensis inductus à fratribus dixit beato Fran. vt consilia fratrum sapientum, & proborum teneret, sicut fit in alijs ordinibus, vt parte. 2. conformitatis. 12. primi libri dictum est paragrapho. 19. Similiter non acquieuit fratrum voluntati, quando dicebant sibi, vt peteret priuilegium de prædicationibus contra clericos, eos prædicare non permittẽtes, vt dictum est lib 1. conformitate. 11. Similiter non acquieuit, vt de rebus ordinem intrãtium propter Forenses aliquid reseruaretur: quia erat contra Euangelium, vt dictum est conformitate præcedenti parte. 2. & sic de similibus; quia s. præfata contra Deum esse videbat, & animæ salutem, nullo modo acquiescebat. In alijs vero eorum consilio condescẽdebat, & voluntati: sicut Reatæ acquieuit cõsilio fratrum, ꝙ sibi fieret coctura per ferrum ignitum ad lumen oculorum conseruandum. Et sicut beatus. F. voluntatem suam abnegauit aliorum voluntatem prosequendo: sic volebat, ꝙ alij fratres essent nunquam voluntatẽ suam perficientes; sed prælatorum suorum: vnde ipse dicebat fratribus. Charissimi fratres pro verbo præceptum implete: nec expectetis iterari, quod dicitur vobis, nihil etiam impossibilitatis iudicetis esse in præcepto; quia & si supra vires ego mandarem vobis, sancta obedientia viribus non carebit. Sic ergo volebat, vt voluntate propria deposita, sine rebellione prælato obediretur. Semel fratrem quendam inobedientem prælato iussit se spoliare totaliter etiam brachas, & post mandauit, vt faceret foueam, & cum omnia fecisset præcepit ei, ꝙ se poneret in fouea, quod & fecit, & beatus. F. terra coperuit vsque ad barbam, & dixit ei es ne mortuus frater, es ne mortuus? qui respondit se esse mortuum. Tunc dixit ei beatus F. Surge & si vere mortuus es: sicut debes, obedi prælato tuo ad nutum,

cum;nec repugnes in aliquo ; sicut nec homo mortuus potest repugnare in aliquo. Vnde verum humilem, & obedientem corpori mortuo assimilabat, vt dictum est fructu,& conformitate.12.primi libri.parte.2.cap.12.de perfecta obedientia. Volentes etiam voluntaté suam perficere non recipiebat ad ordinem. Verum B.F. & si fratres vellet habere sui exemplo voluntatem, vt humiles abnegatam per omnia respectu prælatorum; nolebat tamen, q prælati ad præceptum obedientiæ statim adirent. Et ideo dicebat.q raro per obedientiam erat præcipiendum:nec primo fulminandum esse iaculum, quod debet esse extremũ. Ad ensem (inquit) non statim manus est mittenda. Eum autem, qui præcepto obedientię non festinanter obedit,dicebat, nec Deum timere,nec homines reuereri,dum.s.non habet causam necessariam retardandi. Nam auctoritas imperandi in temerario pręceptore quid aliud est,quàm gladius in manu furiosi? Quid vero desperatius est,quàm obedientię neglector,& despector,seu contemptor?

Decimum ostendens beatum Franciscum vere humilem fuisse est diuinorum præceptorũ, & consiliorum obseruantia, & custoditio, vt enim dictum est.lib. 1. conformitate 9. parte. 2. ipse B. Fr. totum Euangelium ad litteram obseruauit, & si ad totalem Euangelij obseruantiam fratres noluerit obligare, vt enim de ipso cantatur,Franciscus euangelicum,vel vnum apicem transgreditur, nec iota. Sic ergo Dei seruando præcepta, & consilia : sub Dei omnipotentis manu se humiliauit.

Vndecimum pandens beati.Frã humilitatem est vita eius mansueta,& cõuersatio. Hæc fuit
Math. 11. in Christo,prout ipse declarat, dicens. Mitis sum.s.conuersatione,& humilis corde. De hac
Num. 12. commendatur Moyses, q erat mitissimus super omnes ; qui habitabant in terra. Talem conuersationem humilimam, & mitissimam habuisse beatum.F. & iam dicta superius probant,& multa alia.

Primo,quia animalia mansueta cum ipso stare summe delectabátur, patet de agniculo eidem dato Romæ. De oue stante in sancta Maria de Angelis. De ouibus; quæ relinquentes Pascua,dum rediret de Senis,ad ipsum ierũt. De lepusculo apud Gręcium in sinum eius plu ries saltante. De cuniculo in lacu Perusino ei dato : de quibus omnibus,& pers legendę re-
Eccl. 14. fert. Et quia simile iungitur simili,vt habetur, signum erat affectus mansuetorum ad ipsum; quòd ipse fuit mansuetissimus.

Secundo idipsum ostendunt volatilia,quæ ad ipsum libenter accedebant, & cum ipso stabant: sicut patuit, quando montem ascendit Aluernæ. Et quod maius est,mititas Francisci mansuetudinem ingessit animalibus ferocibus,vt patuit de lupo ferocissimo apud Eugubium,de quo dictum est,lib.primo.conformitate.10.& lib.2.conformitate.1.quem ad tantam mansuetudinem deduxit,vt sicut ouis staret inter oues;cum eis conuersando.

Tertio,id etiam clamant homines. Nam tres latrones ferocissimos apud montem Casalem conuertit, & humilimos reddidit eos ad ordinem recipiendo. Idipsum fecit de latrone;quem a ferocitate ducens ad mansuetudinem, fratrem Agnellum nominauit.

Quarto astruit hoc hominũ,& mulierũ ad ipsum accessus: Oẽs.n.cũ humili stant,& superbos contemnunt. Ad Beatum.F. omnis ætas, omnis sexus quocũq; ibat, accedebat : sicut patuit,quando Bononiam primo iuit:tota.n. ciuitas ei obuiam iuit, & beatum se putabat; qui eum alloqui,vel tangere posset. De ipsius conuersatione mitissima, & humili dicit legenda fratris Thomę. Non discernebatur Dei princeps, q esset prelatus, nisi hac præclarissima humilitatis,& mitissimæ conuersationis gemma;quia inter minores minimus aderat, hæc virtus,hic titulus, hoc insigne vere generalem indicabat esse ministrum. Aberat ab eius ore omnis altitudo ; pompa omnis à gestibus, ab actibus omnis fastus:sensum in multis ex reuelatione didicerat : quem tamen in medio conferens, aliorum anteponebat sensus:sociorum consilium tutius esse credebat; & aliorum visus melior proprio videbatur. Non omnia pro Deo reliquisse dicebat, qui sensus proprij loculos retineret. Malebat de se vituperium audire,quam laudem,cum hæc ad se emendandum cogeret ; illud impelleret ad cadendum. Sed quod ostendit beati.F.cõuersationem mitissimam præcipuũ argumentum est Christi cum Francisco conuersatio,& affabilis alloquutio, & frequens ei apparitio: de quibus dictum est conformitate. 3. parte. 2.huius secundi libri. Et quia cum humilibus, & simplicibus est Christi conuersatio, vt dictum est parte prima huius conformitatis:cõuincitur Franciscum humilimum cõuersatione,& mitissimum. Vnde beatus F. non solum in habitu seculari fuit gratifice,& humilis cõuersationis ; sicut patuit quando captus à Perusinis in carcere peruersissimo seruiuit militi ab alijs derelicto: Socijs etiam fuit conuersatione gratissimus,& acceptus:sed super omnia conuersationem dulcissimam habuit ad Christum conuersus, prout manifestum fuit hominibus.s.fratri Bernardo,fratri Petro,fratri Egidio ; & alijs pluribus, & innumerabilibus : qui ei adhæserunt mundanis totaliter fugatis,& abnegatis.

Duodecimum,& vltimum quo ad hoc ostendens Beati.F.humilitatem est in operibus humilibus exercitatio, ex dictis enim in hac secunda parte conformitatis,& in præcedentibus lib. primi,apparet hoc manifeste. Ipse.n.

seruiuit

seruiuit leprosis abiectis, & miserabilibus personis, eorum vlcera tractando ligando, saniē abstergendo, & in oscula vlcerosarum plagarum ruendo. Ipse pro pane dum esset sanus semper ibat. Ipse fratribus seruiebat, vt se eorum generalem ministrum, & nomine declararet, & facto. Ipse Ecclesias scopabat, & loca, vt ostenderet officia humilia sibi esse grata. Generalatus renuit officium. Guardianū, cui obediret vsq; ad mortem voluit habere, vt cęteri fratres. Sine socio proprio stare cōplacuit, vt humilitatem super aliam structurā suæ locaret religionis, & perfectionem cūctis ostenderet verbo, habitu, actu, & effectu. Quibus omnibus antedictis inspectis apparet, ꝙ B. Frā. adinstar domini Iesu Christi omnibus fuit submissus, & vera humilitate minoratus, prout huius conformitatis secunda pars dicebat. Cuius exemplo antiqui fratres, & socij eius benedicti, in sancta humilitate totaliter se posuerunt; ac ipsam paupertatis sociam habuerunt, & tenuerunt. Frater Masseus per plura tempora humilitatem sibi dari à Deo deposcendo tandem sibi dominus benigne concessit, & dedit, prout conformitate. 8. primi libri est dictum. Sic & frater Bernardus: sic frater Egidius: sic frater Iuniperus, & sic de alijs; qui hac virtute insignes fuerunt, vt patet conformitatem octauam prædicti libri intuentibus. Quòd vero fuerint fratres antiqui in humilitate fundati beati patris exemplo, patuit in quodam sacræ theologiæ magistro; qui fuit in ordine tempore beati. F. hoc cum esset beatæ Marię deuotus, & in corde suo firmasset, ꝙ quicquid ab eo amore virginis posceretur, & ipse hoc posset; protinus exerceret, cum hoc suum propositum cuidā matronæ reuelasset, ac dicta matrona cum videret dictum magistrum vtilem, & aptum ad religione, dicti magistri propositum monacis reuelauit inducendo eos, vt ad dictum magistrum accederent, & peterent ab ipso virginis amore, vt fieret monachus: quia proculdubio ratione prępositi statim monachus fieret. Monaci ad ipsum euntes proposuerunt in fine dictam petitionem facere, & cum multa fuissent cum ipso loquuti, diuino nutu obliti sunt; pro quo venerant indicare: quod sciens domina iam dicta iuit ad prædicatores, & ea; quæ monacis dixerat de propsito dicti magistri, & petitione fienda indicauit. Cūq; fratres prædicatores ad eum perexissent, & de bonitate, & melioritate statuum plura secum pertractarent; superuenit quidam laicus nostri ordinis minorum fratrū eleemosynarius, & panē quæsiuit ad portam dicti magistri, & cum nullus sibi responderet ascendit domum causa petendi eleemosynam, scilicet panem. Cunq; prædicatores vidisset cum dicto magistro conferentes, subito instinctu spiritus sancti dixit ad eum, rogo vos magister amore virginis Mariæ matris Dei, ꝙ intretis ordinem nostrum: quo audito nimio stupore repletus magister ipse dixit ad fratrem. Vade frater in domum tuam, & præpara indumenta: quia quod rogasti libenter adimplebo. Quod & factum est: prædicatores autem nimis rubore perfusi sine obtentu desiderati, ad propria redierunt. Et dictus magister factus est frater minor deuotus, & sanctus: Procedente autem tēpore, dictus magister ob reuerentiam beati Francisci venit Assisium, & ibi commoratus est tanto tempore, ꝙ bene poterat lingua Italica prædicare. Cum autem semel beata Clara; quæ tunc viuebat, mandasset Guardiano, ꝙ mitteret sibi aliquem fratrem ad prædicandum, Guardianus præfatum misit magistrū. Cūq; incepisset prædicare; & de Deo eructaret magnificè, sanctus frater Egidius; qui erat laicus, & tunc in dicto erat monasterio, & sermonem audiebat, subito surrexit totaliter spiritu inflāmatus, & dixit ipsi magistro prædicanti. Magister tace; quia ego volo aliquā tulum loqui: at ille cum hoc audisset sermone dimisso, & capucio capite informato, sedit humiliter; cūq; frater Egidius fuisset loquutus ad libitum, dixit tandem dicto magistro. Surge frater, & sermonem tuum perfice; at ille illico surrexit, & sermonem inceptum cōpleuit. Sermone autem completo, & magistro foras egresso, dixit beata Clara fratribus; qui ibidem aderant. Dico vobis fratres, ꝙ hodie vidi mirabilia: dixit enim mihi aliqñ beatus. F. pater, & dominus meus, ꝙ tantam humilitatem desiderabat in ordine suo, ꝙ si vnus magister in theologia loqueretur, ad mandatum etiam vnius laici taceret. Quod hodie completum est in oculis meis. Et dico vobis fratres, ꝙ magis sum ædificata de humilitate illius fratris, quàm si vidissem eum mortuos suscitantem. Multa alia similia habentur de alijs fratribus; sed sufficiant prædicta. Frater enim Bernardus de Quinta valle humilitate de Bononia recessit, quia nimis honorabatur. Frater Ruffinus humilitate diabolum de homine eundo pro pane eiecit. Et sic de alijs. Quia ergo beatus. F. fuit vera humilitate minoratus (vt dictum est) hinc est, quòd fuit à Deo exaltatus. In suo conspectu ei omnia petita concedendo, subueniendo, & quotidie eum in sua acceptione magis gratificando. In conspectu angelorum: cuius ministerio beatus. F. vtebatur, vt placuit; sicut patet de cithara, & alijs. In conspectu demonum; quos sua humilitate à ciuitate pepulit Aretij, & ab alijs pluribus. In conspectu domini Innocentij, & Honorij; qui omnia à beato. F. petita concesserunt. In conspectu Cardinalium, & prælatorum; qui omnes eidem reuerentiā exhibebant, vt sancto Dei, & beatos se putabant,

bant, si ipse staret cum eis. In conspectu omnium fidelium: qui omnes ad gratiam sibi pu tabant eum posse alloqui, audire, & videre. In conspectu infidelium. s. Soldani: qui ad ipsum habuit, & concepit singularem affectu, & deuotionem. In conspectu sanctorum apostolorum, Petri, & Pauli: qui ipsum benignissime Romæ sunt amplexari. In conspectu Reginæ mundi virginis Mariç; a qua suum filium plu ries porrectum accepit: eidem in obtinenda indulgentia Portiunculæ astitit, & ipsa humilitatis mater, & domina, vt filium sibi in hac virtute humilitatis conformé dilexit, & amauit. In conspectu aliorum sanctorum Ioannis Baptistæ, & Ioannis Euangelistæ, & aliorum: quos sua humilitate beneuola ad secum loquendum atraxit. In conspectu doctorum, & confessorum quorum verbis, & operibus inhę rendo: hanc ab eis laudatam, & conquisitam virtutem habuit, & tenuit. In conspectu omnium beatorum, in quorum cõsortio positus, vt humilimus collocatur. Sic ergo beatus Fr. sua humilitate magnus effectus in conspectu omnium, cunctorum beneuolentiam habuit, & Deum auctorem omnium, ad quod libebat humilitate tam in præsenti, quàm tunc inclinat, & inclinauit. Cuius exemplo, ne degeneres filij dicamur à patre, hanc virtutem corde, ore, opere, habitu aripiamus & cultu; cuius fructu, & vtilitate ditemur triunphemus de hostibus, & prosequendo saluatorem Christũ dominum ad manendum cum ipso cœlum tã dem conscendamus Amen. Præfatis ergo apparet expositio quintæ conformitatis, videlicet Iesus submissus omnibus. Franciscus minoratur.

FRVCTVS SEXTVS, ET CONformitas. Iesus propheta lucidus, Franciscus radiatur. Expositio primę partis, videlicet. Iesus propheta Lucidus.

DOMINVM Iesum Christum saluatorem nostrum vere fuisse prophetã (prout asserit prima pars huius conformitatis) inter alia nonnulla declarant, & ostendunt.

Et primum est: quia eius animę deitas est per plenitudinem formaliter copulata, & vnita, Collo. 2 hoc asserit Apostolus Paulus, dicens; ꝙ in ipso. s. Christo habitat omnis plenitudo deitatis corporaliter. Augusti. in quodam sermone omni modo inhabitandi, vt etiam persona liter sit vnita corporaliter: quia sicut animæ est deitas vnita, sic & corpori trina dimensione extenso: quia verbum caro factum est. Et per planitudinem; quia tota deitas, & non pars est Christo, vt homini communicata, & ꝙ sic sit patet: quia tali communicatione. & copulatione Deus & homo vnus est Christus. Sed cum in diuina essentia omnia sint cognitiue: quia Deus omnia nouit, vt philosophi ostendunt. Aristo. in lib. de bona fortuna dicit Deus bene videt pñs, & futurum. q quorum perijt re, idest pręterita, & lib. de causis, omnis intelligentia plena est formis. Et ꝙ omnia sint in Deo dicit. Commenta. 12. Metaphysi. commen. 19. Omnes proportiones, & formæ sunt in potentia in prima materia, & actu in prima forma. Aui. 4 de anima. c. 2 dicit. Omnia; quę in mundo sunt pręterita pręsentia, & futura, habent esse in sapientia creatoris. Temistius dicit, ꝙ Deus omnia intelligit, prout recitat Commen. 12. Metaph commen. 51. Tulius in li. de officijs, & recitat August 12. de ciuitate Dei. cap. 20. Deus est quædam mens soluta, & libera omnia sentiens, & mouens, ipsaq; prædita nutu sempiterno. Idip sum omnia Deum cognoscere, & in ipso esse omnia dicit Apostolus. Quoniam per ipsum, ex ipso, & in ipso sunt omnia &c. Magister sententiarum, primo. dist. 36. c 1. & c. vltimo ibi concludit, ꝙ in Dei cognitione, sine præscientia sunt omnia, scilicet bona, & mala. Idipsum ponunt doctores exponentes illud Ioannis Ioan. 1. primo. In ipso vita erat. August 11. de ciuita. Dei. cap. 2. In Dei scientia sunt thesauri rerũ intelligibilium: in quibus sunt omnes inuisibiles, atque incommutabiles rationes rerum visibilium. Dionisius de diuinis nominibus. cap. 7. parte. 6. Diuina sapientia cognoscens se, cognoscit omnia &c. Sed sciendum ꝙ licet res in seipsis sint præteritæ, seu futuræ: in Deo tamen, vt docet beatus Augu non fuerunt, nec futuræ sunt; sed tantum sunt. Quomodo vero inteligitur, quòd creaturę habent Nota de opere facto ab ipso de uita uirginis. esse in Deo causaliter, perfectionaliter, & vitaliter: quia ista declaraui in opere de vita Virginis fructu primo nihil ad pręsens. Cum ergo animæ Christi visio sit diuinæ essentiæ communicata; quia non prius anima creata, quã & consequenter beatificata, ex tertia, dist. tertij. quare, & diuinæ essentiæ ei data visio; sequitur, ꝙ anima Christi fuit à Deo de omnibus illuminata, vt dicit Mag. 3. d. 13. quòd anima Christi scit omnia, quę Deus in verbo Dei. Quare hac prima via concluditur, ꝙ fuit omnisciẽs, vt dicit Magister loco allegato, & per consequens summus omnium prophetarum. Secundum declarans Christum fuisse maximum prophetarum est; quia eius animæ beatæ diuina essentia in esse plenitudinis, quo ad cognitionem est communicata. vt enim dicit Magister. 3. dist. 3 al. 13 Non prius prioritate temporis anima Christi fuit creata, quam assumpta, siuę beata: sed simul creata vnita

fuit, & beata, & consequenter (vt dictum est) diuinæ essentiæ visio communicata: aliter.n. beata non fuisset. Quòd vero intelligentię plenitudo sit communicata, patet per Apostolū. Collo. t. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi. Idem patet per magistrū. 3. dist. 13. quòd anima Christi scit omnia; quæ Deus in verbo Dei. Idem dixit Vgo in libello de sapientia animæ Christi (vt dicetur.) Sed hic sunt aliqua dubia.

Primum dubium. An sit possibile creatam intelligentiam videre diuinā essentiam, & quālibet in ea relucentem, vel relucibilem creaturam. Respondeo quòd sic. hoc patet responsione beati Grego. 3. Dial ca. 34. vbi quæstioni Petri, quomodo à beato Benedicto sub vno solis radio omnis mundus visus est respōdens dicit. Firmiter tene Petre, quod dico, quòd animæ videnti Deum angusta est omnis creatura. Quantumlibet enim parum de luce creatoris aspexerit, breue fit ei omne, quod creatum est: quia ipsa luce visionis intimæ mētis laxatur sinus: tantūq; expanditur in Deū, vt superior existat mundo, & sequitur. Videre in Deū raptus sine difficultate potuit quicquid infra Deum est. Qua responsione patet propositum. Si enim, non cōceditur hoc, erit; quia non est possibile videre diuinā essentiā intellectum creatum simul, secundum infinitas species rerum in diuina essentia relucentes. Hoc excludit beatus Grego. di. Raptus in Deū sine difficultate videre potuit quicquid infra Deum est. Insuper si impossibilitas arguitur in hoc. Aut hoc erit ex parte diuinę essentiæ, & hoc non: quia ipsa est repræsentatiua sui secundum omnem simul rationem intelligibilem in ipsa: sic etiam naturaliter repræsentat intellectui proprio. Vel ex parte intellectus creati propter limitationem, quia non potest simul, & distinctè clarè cognoscere diuinam essentiam secundum infinitas rationes intellectuales. Sed hoc est falsum.

Primo; quia si hoc haberet colorem; ex eo esset; quia intellectus, vt potentia actiua est limitatus: & ideo simul non potest causare diuersos actus intelligendi: sed hoc in proposito non impedit. Ratio. Nam in notitia; quam habet intellectus in verbo, & respectu illius intellectus non se habet actiuè, nec passiuè: sed tantum perceptiuę, prout multi doctores asserunt & debent.

Secundo, si ista limitatio ab intellectu creato proueniret: cum intellectus creatus non dilatetur substantialiter: quia sic non esset idem numero; qui prius, nec magis consequenter fit capax in lumine increato, quàm creato, sequitur, q si ex sua natura limitetur ad intelligendum simul diuersa intelligibilia sub certo finito numero, nullo modo posset simul cognoscere plura in qualicunq; lumine diuino. Sed hoc est contra processum B. Gregorij allegatum. Dicit.n. Quantumlibet parum de luce creatoris aspexerit breue fit ei omnē, quod creatum est, & per consequens in lumine superiori plura potest simul videre intellectus creatus. Dicit etiam beatus Grego. quòd radius superior; puta diuinus, potest mentem dilatare. Vnde dicit, q cœlum, & terra non sunt contracta; sed videntis animus dilatatus; aut ergo ista animi dilatatio est eius dilatatio substantialis, & hoc non. nam per nullā mutationem accidentalem in mente, mens substantialiter variatur. ergo ista dilatatio est per hoc, q radius superior plura ostendit, & in plura facit intellectum intendere per actum intuitiuum; quia radius inferior manente eadem capacitate essentiali potentiæ perceptiuē, & per consequēs intellectus creatus non est ex se limitatus ad certum numerū intelligibilium; quę simul possit cognoscere; sed limitatur, & illimitatur per radios, vel radium secundum q plura, vel pauciora potest in sua luce ostendere. Sed radius diuinæ essentiæ quantum est ex se, potest ostendere diuinam essentiam, & secundum omnem rationē ipsius intelligibilem; sequitur, q intellectus creatus omnis; quę diuina essentia potest ex se simul ostendere, simul potest simplici conspectu, & intuitu videre. Et hęc videtur esse intentio beati Greg. & sic patet ad primum dubium.

Secundum dubium. Quale est lumen; quo diuina essentia sic videtur creatum, vel increatum? Responsio patet ex dictis beati Grego. quòd est lumen increatum. Vt enim dicit. Hoc lumine anima fit superior mundo, & se ipsa, & omne, quod creatum est, fit ei breue, oportet ergo, quòd sit lumen increatum. Deus.n. est lumen gloriæ eleuans intellectum creatum in patria ad Deum beatę videndum. Licet.n. ad hoc, quòd creata intelligentia in Deum feratur, sit necessarium lumen creatum, vt dicit Decretalis: tamen ad hoc, vt Deus videatur ex parte ipsius Dei nullum aliud lumen creatum deriuatum exigitur. Ratio, quia Deus secundum Apostolum lucem habit t inacessibilem. Quomodo fiet ergo accessibilis per aliquod creatum, cum quodlibet creatum infinite distet ab ipso? Pręterea, si per lumen creatum sit Deus accessibilis; ergo tale lumen esset intellectiua cognitiua, & sic Deus esset sibi accessibilis ex puris naturalibus, quod est hæreticum.

Tertium dubium. Si vera sunt; quę dicta sunt in solutione primi dubij, videtur sequi, quòd sit possibile Deum à creatura comprehendi: ex quo dicitur, quòd possibile est intellectū videre omnia, scilicet Deum, & omnem relucentem, & relucibilem in eo creaturam. Respondeo, quòd ad comprehendendum Deum

requiritur ipsum comprehendi immensæ, & quo ad gradum, & quo ad speciem comprehendi: quorum primum creaturæ repugnat. Vnde intellectus creatus si est sub gradu, vt quatuor, non intensius percipit, quàm vt quatuor: licet plura simul possit intelligere sub tali gradu, & si percipit rationem vitæ, percipit non sub immenso gradu: sed sub gradu, vt quattuor: Si sapientiam, sub gradu, vt quattuor, & sic de alijs, licet percipere possit simul omnia ista.

Quartum dubium. Quia videtur, ꝙ talis intellectus sic percipiens sit infinite beatus; quia videns Deum sub pluribus rationibus cæteris paribus, est magis beatus. Respondetur, ꝙ solum finite est beatus; quia solum finite est perceptiuus. Nec talis est magis beatus intransitiue, sed extransitiue: quia plura videt.

Quintum dubium: Talis notitia videtur infinita; quia infinitorum repræsentatiua. Respōdetur, quòd est infinita, quo ad species. & non quo ad gradum. Diuina etiam essentia nō est perfectior ex representatione, multarum creaturarum simul, quàm vnius, licet sit extensiue, & innumerose.

Sextum dubium. Quia videtur, ꝙ intellectus talis sit infinitus: patet quia si esset actiuus infinitorum actuum, sic diceretur infinitus, ergo non minus censendus est infinitus ex perceptione infinitorum. Respondetur, quòd nō sequitur: quia si esset actiuus infinitorū actuū infinite orationes causales sibi correspondentes; sed non sic est de actu alias actiuo perceptiuo: quia sub vnica ratione omnia comprehendit, & intelligit: quę apprehendit, & intelligit. Sic ergo præfatis declaratis tenendū est, ꝙ anima Christi in instanti assumptionis ipsius à verbo, & beatificationis vidit diuinā essentiam, & quamlibet in ea relucentem intelligibilem creaturam factam, vel factibilē. Hanc tenet magister, vt dictum dist. 4. tertij. cap. 2. dicens, ꝙ anima Christi per sapientiam gratis datam in verbo Dei; cui vnita est: perfectè intelligit omnia, & scit quæ Deus scit, & cap. 3. idem dicit. Scit igitur anima Christi omnia; quæ Deus in verbo Dei; quæ limpidius, & præsentialius omni creatura alia contemplatur.

Idem dicit Vgo in libello de sapientia animæ Christi, respondendo magistro Gulielmo de Mauritania. Vbi magister præfatus quærit. Vtrum anima Christi tantam habeat penitus sapientiam, & scientiam, quantam habeat deitas. Et arguit quòd non: quia vita æterna stat in notitia. Iuxta illud dictum Christi. Ioā. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te &c. ergo anima Christi haberet æqualem notitiam cum deitate. similiter & æqualem beatitudinem, & æqualem charitatē &c. in quibus beatitudo cōsistit, quod videtur falsum. Ad quod argumentum sic respondet Vgo, quòd anima Christi sic nouit omnia, non per actus habitus, aut accidentia aliqua, & idem sentit de beatitudine nostra, sed per ipsum Deū, & per essentiā ipsam Dei. Vnde dicit sic. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Cognitio itaq; Dei vita æterna est. Et quid est cognitio Dei? nunquid accidens est? ergo amor Dei accidens est? & beatitudo accidens est? & in accidentibus beatitudo nostra est? Quare non magis Deus sit beatitudo nostra? Ipse sapientia; qua cognoscimus, ipse amor, quo diligimus, ipse gaudium; quo exultamus, ergo una sapientia est, qua omnes sapiunt, quod si omnes hac sapientia sapiunt quæcunq; sapiunt, multo magis hac sapientia illa anima sapit quæ ipsi sapiētiæ vnita fuit. Et infra Apostolus inquit. Plenitudinem ibi esse. Et nos dicimus, quod tota sapientia non est in domo sua, ergo dimidia habitat, & dimidia foris stat Et ubi quæritur, si domi nō inuenitur? in quo habitat omnis plenitudo deitatis corporaliter? Vbi plenitudo est, nihil deest, ubi nihil deest totum adest. Si forte plenitudo deitatis est ibi, & plenitudo sapientiæ ibi non est? Dicit iterum. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ sunt ibi. Sed absconditi sunt, portat, & non uidetur. Absit ab intellectu nostro, ut sic sentiamus. Sed absconditi sunt, nō, vt ab eo abscondantur, sed ne impij in eo videant, absconditi sunt, re conditi sunt, ut tempore opportuno proferantur. Et infra uidit Christus in deitate, uidit Christus in humanitate, tamen ex deitate. Erat enim plenitudo deitatis in anima Christi, & ex plenitudine sapientiæ plene sapiens erat anima Christi. Ergo (inquit) tantam sapientiam habet anima Christi quantam habet Deus. Quid facit comparatio? Vnus solus est. Vna sapientia est Dei; qua sapiens est anima Christi; nec participando sapiens, ut uel illud in illa, & per illam sapiat, sed plenitudinem habendo, ut totum possideat. Non igitur tanta dicamus, aut quanta, sed dicamus. Tota sapientia in anima Christi est, & ex tota sapientia Dei anima Christi sapiens est. Nec tamen æqualis Deo anima Christi est, quia sapientia Dei est illic gratia, hoc natura, & idem illi e gratia, quod hæc natura. Et subdit respondendo ad argumentum factū sic inquiens. Et si anima Christi æqualē scientiam cum deitate habeat, non propterea oportere habere ipsam æqualem beatitudinē, quia beatius est habere bonum per naturam, & ex se, & esse illud, quam habere illud per gratiā, & ab alio, & non esse illud. Et infra recipiendo secundum argumentum dicti magistri, & respondendo dicit sic. Postea obiecistis. Si anima Chisti æqualem habeat cum Deo sapientiam, falsum erit Deum in omni bono opere habere

Ioan. 17.

habere maiorem sufficiētiam, quam eius creatura, & deinceps, sicut non potest creatura æquari creatori, ita nec bonum unius, bono alterius. Sed hoc bene, & veraciter ibi dicitur, vbi creaturæ bonum aliud, atq; diuersum à bono creatoris inuenitur. Vbi enim vnum, & idem ipsum est, maius, & minus esse quid potest? Quod est enim verum bonum creaturæ præcipuè rationalis, aliud præter Deum, aut quod est bonum Dei præter ipsum? Si ergo verum, & vnicum bonum creaturę Deus est, & bonum Dei aliud præter ipsum esse non potest, nunquid idcirco Deus minor, aut maior seipso est, quia creaturæ suæ pariter, & suum bonum ipse est. Cesset ergo tandem crebra repetitio comparationis, vbi singularitas est vnitatis. Et infra in fine. Quid est necesse singula prosequi? Breuiter vobis, quid mihi in hac re sentiendum esse videtur ostendam. Plenam, atque perfectam, & totam Dei sapientiam in anima Christi fuisse credimus, & ex ipsa sapientia anima eandem plene ac perfecte sapientem, non ex ipsa participando, sed totam possidendo, quia secundum plenitudinem accepit. Ioānes autem, qui erat lucerna lucens, & ardens ex parte comprehenderat. Anima igitur Ioannis de plenitudine accepit. Anima Christi plenitudinem comprehendit. Quicunque autem in eo persistat, vt hoc asserere cōtendat, quod alia fuerit illa sapientia, qua anima Christi sapiens extitit. Alia, quæ animæ Christi vnita fuit, ego nemini preiudicium facere volo. Videant ipsi, quo sensu hoc asserant, ne forte carnalis magis sit sua, quam vera pronunciatio. Hoc enim unum indubitanter affirmo, ꝙ aut alia sapientia præter diuinam in anima Christi non fuit, aut si alia fuit, æqualis illi non fuit. Hoc credenti, qui non credit, nō bene credit. Ad cętera ego nō cogo, sed suadeo. Hæc Vgo. Hanc opinionem Vgonis recitat Bona. 3. dist. 14. q. 4. quibus verbis patet quanta est sapientia animæ Christi. Est tamen sciendum, quod vltra prædictam notitiam; quam habet anima Christi in verbo est ponenda alia notitia, scilicet creata. Nam per sextam sinodum, sicut in Christo ponendæ sunt duæ voluntates, sic & duæ scientiæ: Idipsum doctores antiqui ponunt. Alexander. Bonauētura Thomas; & alij, vt patet di. 14 tertij. Doctores enim præfati, scilicet Alexander in 3. parte 1. q. 127. Bonauentu. in breuiloquio, parte 4. cap. 6. Thomas 3. parte quæst. 10. ponunt in Christo multiplicem scientiam.

Multiplex scientia est in Christo.

Primo diuinam: quia Deus, & homo est: quare, & scientiam habet diuinam, & consequenter omnium, vt Deus. Anima autē Christi deitati vnita per hanc cognoscit omnia, quia verbum, & omnem relucentem, & relucibilē creaturam, vt dictum est, & hoc lumine increato, vt prædictum est.

Secundo ponunt scientiam creatam aliam, scilicet beatificam quia animā Christi secundū portionem superioris rationis fuit perfecte beata, & diuinam essentiam uidet, & vidit perfectius omni alia pura creatura, patet, quia vnita lumini increato, & per consequēs intimius omnem influētiam luminis creati, siue increati suscipit, & perfectius omni alia creatura. Et (vt dicit Bonauentura in 3. d. 14. q. 2.) hac visione, & si anima Christi videat Deum totum, non tamen totaliter, quia non immense, quo ad gradum, quia nec Deum comprehendit, & q 4. in ordine dicit, quod eadem cognitione idest eodem habitu cognoscit uerbum, & relucentia in verbo. Ratio (vt dicit) quia verbū æternum per idem est ratio cognoscendi se, & alia. Licet autem eodē habitu cognoscat verbum, & omnia in uerbo, non tamen oportet, quod actu omnia cognoscat in verbo, quæ cognoscit in habitu, vbi solum illa, quæ sunt essentialia ad eius gloriam, & beatitudinem, vt dicit Bona. d. 14. q. 5. & Alexand. in 3. parte 1. q. 127. Ratio est, quia non oportet; quod omnia, quæ cognoscit in habitu cognoscat in actu, quia Deus multa quotidie angelis beatis, & sanctis reuelat, & tamen sunt beati. Sed sanctus Tho. loco præallegato q. 10. arti. 2. dicit loquendo de cognitione animæ Christi in uerbo, quomodo cognoscit omnia, quod li omnia potest dici, & accipi dupliciter, videlicet. Proprie, ut distribuat pro omnibus, quæ quecunque modo sunt, uel erunt, vel fuerunt, uel dicta, vel facta, uel cognita a quocunq; secundum quodcunq; tempus, & sic concedendum est, quod anima Christi omnia cognoscit in verbo. Ratio eius est, quia ad ipsum spectant quodammodo omnia, in quantum sunt ei omnia subiecta. Ipse est etiam iudex omnium cōstitutus a Deo, quia filius hominis est. Et ideo anima Christi cognoscit uerbo omnia existentia, secundum quodcunque tempus, & etiam hominum cogitationes, quorum est iudex. Ipse enim sciebat quid esset in homine, quod potest intelligi non solum quantum ad scientiā diuinam, sed etiam quantum ad scientiam animæ eius, quām habet in uerbo.

Ioan. 5.

Ioan. 3.

Alio modo potest accipi li omnia magis large, ut non solum se extendat ad ea, quæ sunt in actu secundum quodcunq; tempus, sed etiā ad omnia quęcunque sunt in potentia diuina, & sic non omnia cognoscit anima Christi in uerbo. Hoc enim esset comprehendere diuinā essentiam, quia si comprehēdere uirtutem diuinam, & uirtus quantificatur ex essentia, sequitur, quod comprehenderet diuinam essentiam, omnia uero, quæ sunt in potentia creaturæ, anima Christi in uerbo cognoscit, quia omnem essentiam cognoscit, & per consequens omnem uirtutem, & potentiam creaturæ. Hęc Tho. Et dixit Alexander in loco allegato q. 130.

130. quod animę Christi scientia tam prima, quam secunda iam dicta, scilicet increata, & sua creata beatifica non est successiua, sed sub uno aspectu, quia est in contemplatione causæ, quæ Deus est in qua videt omnia simul secundum quod dicit Apostolus. Tunc cognoscam sicut, & cognitus sum, quod debet intelligi quo ad secundam scientiam secũdum Bonauen. de esse omnium beatitudinis, quę tamẽ habitu simul, & actu cognoscuntur. Sed an cognoscat infinita anima Christi loquendo de scientia creata beatifica, patet ex supradictis, quod non loquendo de infinito, quo ad gradum, & si quo ad speciem. Bonauẽtura in Breuiloquio loco allegato dicit, quod actualiter finita comprehendit, infinita uero habitualiter cathegorematice non, & sincathegorematice sic. Si vero quęratur, an anima Christi notitia creata beatifica cognoscat omnia, quæ uerbum cognoscit. Respondit Bonaueutu. loco iam dicto q. 6. quod notitia actuali non: quia creatura creatori æquari non potest. Si de cognitione habituali sic. Ratio est: quia anima Christi, cum cognoscat ipsum uerbum æternum habitu glorioso, ita perfecte, quod non potest perfectius cogitari, & ipsum uerbum ęternum promptam habeat uoluntatem ad aperiendum illi animę omnia, quę in ipso relucescũt, nec aliquid in ipso relucebit, quod non sit natum cognosci ab anima Christi. Anima ergo habet aliquid, quo facilis est ad cognoscenda omnia, quę uerbum cognoscit. Et huius signum est, quia ad hęc, quod cognoscat aliquid, quod uerbum cognoscit, quicquid illud sit, non oportet, quod detur ei nouus habitus cognoscendi, sed omne, quod uult potest legere in eo. Et si quęras (inquir Bonauentura) Vtrum habitus iste sit finitus, vel infinitus. Respondit, quod est finitus, habet tamen respectus ad infinita. Sed unde habeat respectus ad infinita (inquit) quod uenit ex infinitate obiecti sibi vniti, quod uoluntatem promptam habet propalandi omnia, quę in se relucent. Nec hęc facit alteri animę, sed soli animę Christi, & ideo de sola anima Christi concedi potest, & debet, quod sit omniscieus. Hęc Bonauentura.

1. Cor. 13.

Sed hic ex iam dictis potest esse unum dubiũ. Dictum est enim quod diuinam possibile est intelligentiam creatam uidere, & omnem in ea relucentem, vel relucibilem creaturam. Ponatur ergo, quod alicui beato alio à Christo communicetur, tunc talis erit ęqualiter beatus cum Christo? Respõdetur (ut dictum est) uidere plura nõ facit aliquem beatiorem alio non uidente, sic nec ęqualem, sed bene intensius uidere, quod utiq; in nullo alio à Christo potest esse, quia nulli diuina essentia sic se communicat iutẽse immutatiue, sicut animę Christi, ut patet per prædicta. Et ista intensior visio diuinę essentię datur iuxta proportionem meritorum, cum in ea sit tota merces, vt dicit August. 1. de trinitate. Attenditur etiam non ex obiecto immutante: sed ex gradu potentiæ percipientis. Ac etiam cum Deus ipse libere agat ad extra, potest potentiam perceptiuam intensius, & remissius immutare: magis minusq; ipsam potentiam intellectiuã ad se conuertendo: quare non sequitur, quo ad hoc cõformitas, & æqualitas in Christo, & in alijs beatis.

Tertiam scientiam dicunt doctores. s. Alexander loco prællegato. q. 127. & Bonauen. in breuiloquio. Parte. 4. cap. 6. animam Christi habere per gratiam vnionis perfectissimam; per quam cognouit omnia pertinentia ad reparationem humani generis longe excellentius, & melius, quàm aliquis prophetarum, & quàm multi angelorum, qui talia cognouerunt, vt habetur in glo. super illud. Quis est iste; qui venit de Edom &c. Isa. 63.

Quartam scientiam ponunt doctores omnes secundum naturam integram. Vnde à principio creationis animę sunt omnes species rerũ ei inditę; sicut & animæ Adæ, & longe perfectius, & melius, quam ipsi Adę. Et quia natura hominis bene instituta, & integra nata erat omnibus creaturis præesse, & ipsas nosse tanquam eas; quæ debebãt sibi seruire: sicut patuit in primi hominis conditione: hinc est, quod cognouit omnia pertinentia ad humanã machinam construẽdam longe excellentius quã Adam, & hac cognitione (vt dicit Thomas loco prællegato. q. 11. artic. 1.) anima Christi coguouit, vt esset perfecta non solum ea, per quæ intellectus possibilis per agens naturale posset reduci ad actum, & consequenter omnes scientias humanas, sed etiam ea; per quæ intellectus possibilis posset reduci ad actum per agẽs supernaturale. s. Deum. Et sic cognouit omnia; quæ per diuinam reuelationem innotescunt hominibus: siue pertineant ad donum sapientiæ, siue ad donum prophetiæ, siue ad quodcunq; donum spiritus sancti. Requieuit enim super eum, vt dicit spiritus sapiẽtiæ, scientiæ, intellectus, consilij &c Et Apostolus. In eo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. August. Sapientia ad diuina, scientia ad humana refertur. Hæc scientia integre ponenda est in Christo. Ratio, secundũ Tho. loco prællegato. q 9. articu. 3. est: quia imperfectam animam non decuit Deum assumere, & cum intellectus possibilis sit in potentia ad omnia intelligibilia Reducitur autem ad actum per intellectum agentem species intelligibiles in ipso intellectu ponendo: Omne autem, quod est in potentia est imperfectum: nisi reducatur ad actum: quare verbũ animam assumendo, ne esset imperfecta: omnium species intelligibiles eidem impresit: Isa. 9. Collo. 2.

ad

ad quæ intellectus possibilis erat in potentia. Attamen, vt dicit Alexander loco præallegato.q.130. Hac scientia non simul omnia speculabatur.
Quintam scientiam ponunt doctores.s. Alexander loco præallegato.q. 127. quam vocat secundum pœnalem naturam assumptam, & Bonauentu.3.d.14.q.8. & in breuiloquio parte.4.c.6. vocat secundum sensibilem experientiam, & quia sensus non percipit rem; nisi ad obiecti præsentiam: hinc est(vt dicit)ꝙ secundum cognitionem sensitiuam: quam vocat etiam in 2. experimentalem, non simul cognoscebat omnia, sed modo hæc, modo illa. Et vt dicit in 3.q.8.allegata, sicut Christus in intellectu habuit per quartam scientiam cognitionem simplicis notitiæ: quæ consistebat in habitibus, & speciebus animę Christi à principio suę conditionis inditis ex beneficio conditoris: sic cognitionem experientiæ habuit in sensu, & hoc consistebat in vsibus sensuum exteriorum secundum quartam scientiam.s. simplicis notitię. Secundũ vero quintam, quia sensus exterior ad aliquid conuertebatur de nouo: ad quod prius non fuerat, hinc est, ꝙ cognitione experientiæ proficiebat, vt dicit
Heb. 5. Apostolus. Didicit ex his; quæ passus est obedientiam. Et Ambrosius dicit, ꝙ in eo sensus proficiebat humanus. Sed hic profectus scientię experimentalis in Christo in duobus differebat.

Qua scientia, & quo proficiebat Christus.

Primo quia Christus non proficiebat veniendo in notitiam rei prius incognitæ, sed quod cognoscebat vno modo.s.per simplicem notitiam proficiebat: quia cognoscebat alio modo.s.per experientiam.
Secundo differebat: quia profectus noster est secundum existentiam, profectus illius.s. Christi solum erat secundum apparentiam. hęc Bonauentura. Sic ergo patet quomodo intelligi
Lucæ 2. tur illud Iesus proficiebat sapientia &c. Et sic iam dictis patet, quód animæ Christi plenitudo sapientię, & scientiæ omnium pręsentium præteritorum, & futurorum existentium, & possibilium est communicata. Hinc est, quòd ipse Christus debet dici, sicuti & est: maximus omnium prophetarum.
Tertium pandens Christum verum: immo maximũ prophetarum fuisse, est prophetarum originatio, & auctoritas. Teste enim Arist. in lib. de secretis secretorum: ostendens causam prophetiarum dicit, ꝙ est Deus excelsus, & gloriosus. Vnde dicit ꝙ plurima reuelat sanctis prophetis suis, & iustis. Auic. 10. Meathy alias Metha. dicit, ꝙ prophetia est ex Deo, & ex missione eius. Auerrois in lib. de somno, & vigilia dicit, ꝙ prophetiæ sunt à Deo, aut cum medio: aut sine medio. Ptolomeus idẽ ponit in suo centiloquio, prout exponit Aly in commento super prima propositione di. ꝙ multi habent prophetiam per inspirationem, diuinam prophetias spiritu sancto locutos. &
non voluntate humana ponit Apostolus Petrus. Iohel idem ponit dicens. Super seruos meos, & ancillas meas effundam de spiritu meo. Sequitur, & prophetabunt. Cum ergo Christus fuerit uerus Deus (vt dicetur fructu, & conformitate.14.huius.2. & spiritus uõ est ei datus.l.eius animæ, & vt homo ad mensuram, cum in eo habitet plenitudo deitatis, ac super eum requieuerit, vt dictum est per Isa. Spiritus sapientię, scientię: consilij, & intellectus: quare notitiam Deus animę Christi eidem vnitę dedit plenissimę omnia futura cognoscendi, quare si pro quia concedendum est, ꝙ puri homines multi fuerunt veri prophetę, vt patet in serie scripturæ: à fortiori concedi debet de homine Deo: cui notitia omnium est data, vt iam dicta ostendunt.

Petri 1. Ioel. 2. Isa. 9.

Quartum propositum confirmans Christum verum prophetam esse, & fuisse est testium veracitas, & multiplicitas. Saraceni oẽs Christum confitentur maximum fuisse prophetã. Moyses de Christo prophetando dicit, Deũ sibi dixisse: vt habetur. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in ore eius. Loqueturque ad eos omnia; quæ pręcepero illi; qui verba eius, quæ loquetur in nomine meo audire noluerit: ego vltor existam. Ista non potest intelligi de quolibet propheta post Moysen à Deo directo populo Israelitico, sed solum de Christo. Ratio; quia est vindicta subsecuta contra eum non audientes: quia enim nulla maior vltio à Deo facta est, quàm contra Iudeos; qui Christum noluerunt audire: hæc prophetia de ip so est; vt de Mesia spetialiter dicta.

Deut. 18.

Cur tam magna vltio sit contra iudæos facta.

Propheta ipse Christus vocatus est à populo. Hic est Iesus propheta à Nazareth Galileę. Math. 21.
A turba post suscitationem adolescentis in ciuitate Naim. Propheta magnus surrexit in nobis &c. Lucæ 7.
A duobus discipulis euntibus in Emaus. Iesus fuit vir propheta potens in opere, & in sermone. Luc. 24.
A muliere Samaritana di. sibi. Domine, vt video, propheta es tu. Ioan. 4.
Ab hominibus de quinque panibus saciatis. dicentibus. Hic est vere propheta; qui venturus est in mundum. Ioan. 6.
A ceco à Christo illuminato. Propheta est. Ioan. 9.
A turba. Hic est vere propheta. Sic ergo cum à multis sit dictus propheta non adulatorie; sed veritate, & experientia, Christus est vere propheta. Ioan. 7.
Quintum declarans propositum est futurorũ prędictio, & pręclaritas. Ipse enim cum sciret omnia multis prędixit futura. Et vt hoc videatur clarius explicandum est per ea; quę in san

cto

cto Euangelio prędicta ab ipso Iesu ostendû-
tur. Propherando.n.Christus prædixit.
Math. 5. Primo Petro,& Andreæ esse futuros piscato-
Luc. 5. res homnium. Er specialiter bearo Petro.
Secundo de mulrorum ad fidem côuersione,
Math. 8. & Iudęorum dimisionem. Multi venient ab
orienre,& occidenter,& recumbent cum Ha-
braham &c. in regno cœlorum. filij aurem re
gni eijcientur foras &c.
Math. 10. Terrio discipulorum persequutionem. Tra-
Ioan. 16. dent enim vos in concilijs &c. Et Ioan. Venit
hora in qua omnis qui interficit vos, arbirre-
tur se obsequium præstare Deo.
Lucæ 12. Quarto de subministrarione verbi. Spiritus
sanctus docebit vos in illa hora quid loquami
Math. 10. ni &c. Et cum aurem tradenr vos: nolite co-
gitare quomodo, aur quid loqnamini. Dabi-
tur enim vobis in illa hora quid loquamini.
Quinto Capharnaum, & aliarum ciuiratum
Matt. 11. punirionem. Veh ribi Capharnaum &c. Veh
Lucæ 10. tibi Bethsaida &c. Er idem habetur. Luc. 10.
Sexto Iudæorum in iuditio finali condemna-
Math. 12. tionem. Viri Niniuitę surgent in iudirio cum
generarione ista, & condemnabunr eam &c.
Septimo scribarum, & pharisęorum in pecca-
Ioan. 8. to decessum. In peccato vestro moriemini.
Octauo de humani generis vltima resuscita-
Ioan. 5. tione. Mortui audient vocem filij Dei, & qui
audierinr viuent &c.
Math. 24. Nono de iudicij finalis execntione. Videbût
filium hominis venientem in nube cum maie-
state &c.
Decimo de bonorum à malis separatione.
Math. 12. Mitet filius hominis angelos suos, & separa-
bunt malos de medio iustorum &c.
Vndecimo de Eliæ aduentu, & destinatione.
Math. 17. Elias venturus est, & restiruet omnia.
Duodecimo de futurorum hęreticorum ad-
Math. 24. uentu, & prædicarione. Videte ne quis vos se-
ducat. Multi surgent pseudo propheræ &c.
Tertiodecimo de Antichristi à Iudæis susce-
Ioan. 5. ptione. Si alius venerit in nomine suo illum
suscipietis.
Nota. Quartodecimo de electorum futura per Anti
Math. 24. christum rribulatione. Tradent enim vos in
tribularione, & occident vos &c.
Math. 24. Quinrodecimo de Antichristi vexatione. Cû
audieritis abominationem &c. Sequitur.
Erit enim tribulatio magna qualis nunquam
fuit &c.
Sextodecimo de electorum à Deo debira di-
stinctione, & distinctorum à Deo electione.
Math. 24. Erunr duo in agro: vnus assumetur: alter re-
linquetur.
Decimoseptimo de vigilantium à Deo retri-
Math. 24. butione. Beatus ille seruus: quem cum vene-
rit dominus: inuenerit vigilantem &c.
Decimooctauo de diuitum post hanc vitam
Lucæ 6. punirione. Veh vobis diuitibus: qui habetis
hic consolationem vestram &c.

Decimonono de suę gloriæ discipulis osten-
sione. Sunr quidam de hic stantibus; qui nô Math. 16.
gustabunt morrem: donec videant filium ho & 17.
minis in regno suo. Et sequitur. c. 17. ꝙ post
dies octo duxit eos in montem.
Vigesimo de starteris in piscis ore inuentione.
Dixit Iesus Petro. Vade ad mare, & mitte ha- Math. 17.
mum, & eum piscem, qui primus ascenderit,
tolles: & aperto ore eius inuenies staterem: il
lum summens da eis pro me, & pro te.
Vigesimoprimo de potestare, & peccatorum
absolurione. Quodcunq; alligaueritis super Math. 18.
ram erit ligatum, & in cœlo &c.
Vigesimosecundo de iniuriarum dimissio-
ne. Sic pater vester cœlestis faciet vobis: si nô Math. 18
dimiseritis vnusquisque fratri suo de cordi-
bus vestris.
Vigesimotertio de vitæ æternę pro dimissio-
ne mundi, & abdicatione douarione. Amen Math. 19.
dico vobis; ꝙ vos, qui reliquistis omnia &c.
Et sequitur. Centuplum accipietis, & vitam
æternam possidebitis.
Vigesimoquarto de gratię diuinæ à Iudæis
subtractione. Auferetur à vobis regnum Dei, Math. 21.
& dabitur genti facienti fructum.
Vigesimoquinto, de parris Magdalenæ per-
mansione. Maria optimam partem elegit; quę Lucæ 10.
non auferetur ab ea.
Vigesimosexto de sanctorum à Iudæis occi-
sione. Mitto ad vos prophetas, & sapientes. Math. 23.
sequitur. Et ex illis occidetis &c.
Vigesimoseptimo de hipocritarum, & phari-
sæorum multiplici dânatione. Veh. vobis scri- Math. 23.
bæ, & pharisæi hipocritæ.
Vigesimooctauo de patris in spiritu adora-
tioue. Venit tempus, & nunc est quando veri Ioan. 4.
adorarores adorabunt patrem in spiritu, &
veritare &c.
Vigesimonono de filij Reguli sanatione. Fi- Ioan. 4.
lius tuus viuit &c.
Trigesimo de regni abiectione. Iesus cum co Ioan. 6.
gitasset; quia venturi essent, vt rapcrent eum,
& facerent regem, fugit &c.
Trigesimoprimo de Iacobi, & Ioannis passio
ne per calicis degustationem. Calicem meû Math. 20.
bibetis &c.
Trigesimosecundo de templi proiectione ad
terram. Amen dico vobis non relinquetur la Math. 24.
pis super labidem.
Trigesimotertio de Hierusalem destructio-
ne. Fleuit enim super illam; ad terram pro- Math. 23. Luc. 17.19
sternent te &c.
Trigesimoquarto de futura sua passione. Fi- Math. 20. & 26.
lius hominis tradetur principibus &c.
Trigesimoquinto de Lazari morte. Lazarus Lucæ 18. Ioan. 11.
amicus noster mortuus est &c.
Trigesimosexto. de sua proditione. Vnus ve- Math. 26.
strum me trader &c.
Trigesimoseptimo de corporis sui passiona-
ti à Magdalena unctione. Mittens hæc vn- Math. 26.
guentum

guentum hoc in corpus meum : ad sepeliendum me fecit .

Match. 26. Trigesimooctauo , de Petri trina negatione . Ter me negabis &c.

Trigesimonono , de discipulorum scandalizatione. Math. 26. Omnes quidem scandalum patiemini &c. Et ipsorum discipulorum à se recessu. Ioan. 16. Ecce venit hora, vt dispergamini in propria, & me solum relinquatis.

Quadragesimo de hominis portantis amphoram aquæ inuentione. Lucæ 22. Inuenerunt sicut dixerat illis Iesus &c.

Quadragesimoprimo de sua resurrectione. Soluite templum hoc, & in triduo &c. Ioan. 3. Mat. 12. 16 Sicut Ionas &c. Tertia die resurget.

Lucæ 11. Lucæ 24. Ioan. 14. & 15. Quadragesimosecundo spiritus sancti in Apostolos superuentione . Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Et Io. Ego rogabo patrem, & alium paraclitum dabit vobis &c. Cum venerit paraclitus &c.

Ioan. 21. Quadragesimotertio Petri mortem. & terminationem . Amen dico tibi, cum esses iunior cingebas te . Sequitur, cum autem senueris, alius cinget te, & ducet quo tu non vis; significans qua morte clarificaturus esset Deum. Plura alia dominus, & Saluator noster futura nonnullis dixit: sed præfata sufficiant ad ostēdendum ipsum multa futura prędixisse. Et quia (vt habetur.) Deut. 18. signum veri prophetæ à falso, est, si id; quod prędixit eueniat, hinc est, ꝙ cum supradicta omnia pręter id; quod de Antichristo, & finali iudicio prædixit, opere fuerint adimpleta, verum prophetam fuisse Christum comprobatur. Ac quæ nondū sunt completa sine dubio tenendum est implenda esse : considerando tam multiplicia ab ipso prædicta effectui iam mandata, quia veritas pręmissorum certitudo est futurorum.

De signo ueri pphetæ a falso.

Sextum ostendens Christum verum prophetam, & summum est suę mentis luciditas, vt patet ex sacro eloquio. Et beatus. Greg. attestatur Homel. idest super Ezech. Spiritus prophetiæ non semper mentibus prophetarum adest . Ratio (vt dicit.) Vt cum non habent agnoscant se ex dono habere, cum habent. Et ponit exemplum de Eliseo : super quem requieuit duplex spiritus Eliæ : qui tamen à 4. Reg. 2. muliere ad pedes eius ruente astrictus; cum eius discipulus, & minister Giezi vellet amouere eam dixit. Dimitte illam : quia anima eius in amaritudine est, & dominus celauit à me. Et non solum spiritus prophetiæ nō semper prophetis adest, sed ipsos illuminando diuersimodè hoc peragit penes ætates; quia quosdam in pueritia illustrat : sicut Isaiam, & Hieremiam . Quosdam in iuuentute, sicut Ezechielem, & Danielem . Quosdam in antiquitate, sicut Malachiam, & sic de alijs similibus, vt patet in serie veteris testamenti; vbi ostenditur, ꝙ quidam prophetico spiritu in diuersis ętatibus à Deo sunt illuminati. Illustrat eos varie penes tēpora diuersa, vt enim dicit beatus Grego. Homel. 1. super Ezech. Spiritus prophetiæ quandoq; animum tangit prophetæ de præsenti; sicut Ioannem Baptistam dicentem. Ecce agnus Dei &c. Ioan. 1. Et tamen non de futuro : quia descensum Christi ad infernum nesciuit : patet, quia misit discipulos ad Christum, vt interrogarent eum. Tu quis es? Match. 11. Aliquando tangit de futuro, & non de præsenti : sicut de Isaac, qui Iacob in præsentia sui positum non agnouit : Gen. 26. cui tamen ventura prædixit. De præsenti, & de futuro aliqñ tangit : sicut habetur de Iacob; Gen. 28. qui filios Ioseph oculis corporis non vidit; sed per spiritum, & pręsentes agnouit, & futura prædixit. De præsenti, præterito, & futuro aliquando tāgit, vt patet de Helisabeth matre Ioannis Baptistæ : quæ de præsenti Mariam matrem Dei agnouit. De præterito verba dicta ab Angelo ad Mariam sciuit, & perficienda in Maria pro futuro ei dicta declarauit. De præterito, & non de futuro aliquando tangit, sicut Paulus. Nam de præterito Euangelium reuelatione didicit : sed quid ei in Hierusalem contingere debebat non vidit, immo ignorauit. De futuro, sed non de præterito aliquando Act. 21. tangit : sicut de Eliseo; qui non cognouit, vbi 4. Reg. 6. ferrum cęciderat, & tamen sciuit quid futurū de ipso erat. De præterito, & futuro aliquando, sicut de Moyse; qui de præterito omnia facta à Deo, & patribus nouit, vt patet per librum Gen. quem condidit. Et de futuro; quia prophetam Iesum de gente Israelitica surrecturum prædixit. Deut. 18. Et non solum temporibus præfatis distinctis spiritus propheticus mentes prophetarum irradiat : sed in pręfatis declarando diuersimodè in quolibet præfatorū temporum se habet. Incipiendo à præsenti diuersitatem exhibet; quia ex parte tangit, & ex parte non tangit, sicut Petrus sciuit viros ad ianuam venisse; Act. 10. sed ad quid nesciuit. De futuro ex parte tangit, & ex parte non, vt patet de filijs prophetarum, 4. Reg. 2. qui sciuerunt Eliam tollendum : sed ignorauerunt eum non inueniendum, sicut Eliseus, 4. Reg. 13. sciuit regem Israel rotiens percussurum suos hostes quotiens terrā percuteret, & tamen quotiens percutere terram deberet ignorauit. Tangit etiam quosdā ex proximo, sed non ex longinquo : sicut Samuelem; qui sciuit Saul regem futurum, & Dauid, ꝙ ei succederet : sed ꝙ Dauid esset futurus pater Christi non vidit. Quosdam tangit de longinquo, sed non de proximo : sicut Dauid cognouit Deum incarnandum: ad cœlos ascensurum, & sessurum ad dexteram patris, & tamen seruum Misboseth contra dominum suum mentitum nō cognouit. De proximo, & longinquo; tangit. De longinquo Isa. Ecce virgo concipiet. De proximo Ieachiam.

Deus spiritu pphetiæ illuminat diuersimode penes ętates, & tēpora.

chiam 15. annis superuicturum prædicendo.
Gen. 13. Item vt dicit Glo. Circa futurorum in spiritu
visionem est magna diferentia. Quidam vi-
dent futura, sed non intelligunt, vt Pharao. 7.
spicas & 7. boues, qui non intellexit quid si-
gnificarent. Quidam non vident, sed intelli-
gunt, vt Ioseph. Quidam vident, & intelligunt
sicut Daniel somnum Nabuchodonosor vidit
in spiritu, & quid significaret apperuit.
Insuper non solum est differentia in præfatis,
sed etiam in modis manifestandi, & illustran-
di. Vnde dominus sua abdita, siue respectu prę
teritorum, sine præsentium, aut futurorum re
uelat aliquando per opera, & facta, & ad istū
possunt reduci plures modi alij videlicet.
Primo operum significatione, vt patet de Ar-
ca Noe significante ecclesiam, in qua saluan-
tur homines. Et Isaiæ locutus est dominus di.
Solue saccum de lumbis tuis, significans capti
uitatem soluendam iudęorum.
Secundo figurarum, & enigmatum ostensione
dicente domino. Nu. 12. quod Moisi non per
enigmata, & figuras, aut per somnia, & in visio
ne est loqnutus; sed palam est ei loquurus.
Tertio signorum, & portentorum exhibitio-
Ex. 20. ne. Cunctus populus audiebat voces, & vide-
bat lampades &c. Et causa dicitur ibidem à
Moise.
Quarto scripturæ impressione. Dan. 5 Vidit
digitos manus scribētis in pariete &c. & quid
significarent dicitur ibidem à Daniele.
Quinto miraculorum operatione, sicut Moi-
ses fecit, & Elias, & alij, quę spiritualiter aliud
significabant.
Sexto flagellorum incussione, sicut 10. plagæ
Egypti 10. persequutiones significarunt ec-
clesiæ.
Septimo creaturarum informatione, psal. Cę-
li enarrant gloriam Dei &c.
Octauo beneficiorum impensione psal. In co
lumna nubis loquebatur ad eos &c.
Multis mo dis referat Deus sua secreta & fienda. Alio modo Deus sua secreta, & fienda referat
per dicta, & hoc peragit multis modis, prout
declarat beatus Greg. 28. moral. cap. 8. super
1. Iob. Nunquid producit luciferum in tempo
re suo? Vbi dicit, quòd Deus loquitur in sub-
iecta creatura, scilicet per Angelum, & suam
indicat voluntatem.
Aliquando verbis solum, & non rebus, sicut
Ioan. 12. Christo dicente Pater clarifica filium tuum.
Respondit Deus pater per Angelum. Clarifi-
caui &c.
Aliquando rebus, & non verbis, sicut Ezechie
li ostendir speciem electri &c. Ostendens re-
demptorem nostrum, & auream habuisse dei-
tatem, tamen carne velatam, & angelicam cla
ritatem miraculis protestatam.
Aliquando simul rebus, & verbis, sicut ibi. A-
dam increpando, & deambulando. In deam-
bulatione recessum ostēdit à corde, & sui peç
cati agnitionem eum increpando.
Aliquando loquitur imaginibus oculis cor-
dis ostensis, sicut Iacob vidit scalam in visio- Gen. 28.
ne. Et Petrus vidit linteum &c. Et Paulus virū Act. 10.
macedonem. Act. 20.
Aliquādo loquitur imaginibus ex aere assum
ptis, & oculis corporis ostensis, sicut Abrahæ
tres viri apparuerunt, & sibi locuti sunt &c.
vbi dicit Greg. Nisi enim nobis angeli quædā
interna nunciantes ad tempus corpora ex ae
re sumerent, exterioribus profecto nostris ob
tutibus non apparerent.
Aliquando loquitur cęlestibus substantiis, sci
licet per angelos, sicut Christo baptizato vox
sonuit de nube dicens. Hic est filius meus di-
lectus.
Aliquando loquitur terrenis substantiis, sicut
per Asinam Baalam reprehendit.
Aliquando simul terrenis, & cælestibus sub-
stantiis loquitur. Moises rubum ardentem vi- Exo. 3.
dit, & vocem audiuit loquentis.
Aliquando humanis cordibus ita loquitur, vt
ipse Angelus mentis obtutibus præsentetur,
vt patet in Zacharia. Ecce angelus domini Zach. 4.
qui loquebatur &c. vbi Gregorius Sæpe enim
exterius non apparent, sed sic angelici spiri-
tus prophetarum sensibus voluntatem Dei in-
notescunt, atque eos ita ad sublimia subleuāt,
vt quæcunq; in rebus futura sunt in causis ori-
ginalibus præsentia demonstrent. Sed istud
debet sane intelligi, non quòd angelus illaba
tur mentibus, quia hoc est solius Dei, sed de-
bet intelligi, quòd menti præsto est, vel per
modum irradiantis, vel speculum offerentis,
vel linguæ efficaciter exprimentis.
Præter modos prędictos sunt alij, quibus
per dicta modo singulari Deus sua occulta in-
dicat.
Et primus est vocali expræssione, sicut Deus Exo. 3.
vocauit Moisen, dum ad videndum rubum
iret.
Secundus est doctorum eruditione, dicente
Christo. Qui vos audit, me audit. Matt. 10.
Tertius est peccatorum improperatione. A-
dam, vbi es &c. Gen. 3.
Item alio modo Deus occulta reuelat, & hoc
est per visionem, sicut dicitur. Apparebo in vi Num. 12.
sione. Et Isa. Visio Isaiæ &c. Sed visio est tri- Isa. 1.
plex, videlicet.
Corporalis, & hac visione indicatum est Moi
si à Deo Dei voluntas, & futura, quando vi- Exo. 3.
dit rubum, & Hieremias ollam succensam &c. Hiere. 2.
Alia est visio imaginaria, sicut Ezechiel vidit
templum, & omnia ipsius, & Hierusalem, &
illuc fuit ductus in spiritu.
Tertia est visio intellectualis, sicut Isaias vi-
dit dominum, & Seraphin. Et præfatis visio- Isa. 6.
nibus prophetæ, à Deo sunt illustrati, & futu-
ra prædixerunt, vt patet in sacra scriptura eui
denter.

Modo alio Deus reuelat sua prophetis videlicet per somnia, vt Salomoni. Danieli, & Dauid sunt multa prophetica reuelata.

Reuelat & Deus futura & occulta per inspirationem spiritus sancti. Sed vltimo Deus reserat per solam spiritus sancti inspirationem exteriori adminiculo remoto facti, vel dicti somnii, vel visionis, sicut Dauid, qui dicebat. Audiam quid loquatur in me dominus Deus, de quo modo loquitur beatus Grego. in Homel. pentecost. dicens. Mox mentem tetigisse, docuisse est. Et beatus Petrus Spiritu sancto misso de cælo loquuti sunt sancti prophetæ &c. 1. Petr. 1. Prælibatis ergo modis, & viis futura, & occulta, vt patet ex sacra scriptura, Deus reserauit, & indicauit. Ex quibus apparet.

Primo, vt dictum est, quod spiritus prophetiæ non semper adest intellectui prophetarum, quia aliquando sic, & aliquando non.

Secundo apparet, quod non vniformiter prophetæ à Deo illustrantur, quia aliqui de præterito, aliqui respectu præsentis, & alij respectu futuri.

Tertio quod distinctis modis, etiam futura, & occulta reuelando Deus est loquutus.

Christus ab instanti conceptionis fuit propheta. Sextum ad propositum nostrum, ut dixi ostendens Christum verũ prophetam est suæ mentis luciditas, quia ab instanti conceptionis, cum anima eius fuerit beata, & deitati coniuncta non solum ab utero, sed in utero, & ante omnes, fuit propheta, & omnia sunt ei reuelata, utpote Deo unita immutatiue, & copulata. In quo, & quo omnia nouit, ut omniscienes nominetur. Et cum in Deo nihil sit præteritum, seu futurum, sed omnia præsentia sunt, Nota. hinc est, quod anima eius benedicta omnia præsentialiter scit, in Deo, & Deo, & à Deo: quare præterita, præsentia nouit, & futura: quamuis ipsi omnia sint præsentia, vt dictum est. Ac cum personaliter deitati sit unita, & inseparabiliter deitatem continue contempletur unico, & solo modo cernendo deitatem, cui coniungitur, omnes modos, uias, & formas noscit, & agnouit, quare sua mente illustrata existẽte, secure dicere possumus ipsum esse, & fuisse maximum prophetarum.

Et illum prophetam excellentissimum, qui uenturus est in mundu.n. Quibus omnibus apparet clare declaratum dominum Iesum prophetam esse, & fuisse lucidum, prout dicebat prima pars huius sextæ conformitatis.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis 6. & decimæ octauæ in ordine, scilicet Franciscus radiatur. Expositio.

ESSENTIA diuina, cum omnia repræsentet, ut potẽ speculum, exẽplar, ars, & ratio omnium extra se fiendorum, ac efficacissima sit in operando, vtpote omnipotẽs, hinc est, quod reuelare potest, quę transiere, præsentia sunt, & futura, prout uult, quã do, & quomodo, simul, & successiue, quibus placet, & dictat referandum sua prouidentia, qua mundialis fabrica agitur, & gubernatur. Quapropter sua sapientia, cuius non est numerus, uolens ecclesiam suam hominum gradibus ordinare diuersis, iuxta dictum Apostoli. Quosdam dedit Apostolos, quosdam autẽ Ephe. 4. propnetas, alios euangelistas, alios autem pastores, & doctores ad consumationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occuramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in uirũ perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Apostoliq; dictum sit intelligendũ, sicut à potiori iam dicti denominentur status, & gradus: Cuius ratio est, quia idem repertus est Apostolus, euangelista, & propheta, videlicet Ioannes euangelista, & sic de alijs. Et sicut in primo statu ecclesiæ est factum, sic in alijs. Et præcipue beati Fran. tempore, & in suis fratribus, ac in ipso. Ipsum videlicet cum pluribus sociorum uere faciendo Apostolos per imitationem perfectam uitæ Christi: Euangelistas per prædicationem: Prophetas per irradiationem plenissimam futurorum, & reseratione, & sic esse, quia de fratribus socijs, & filijs beati Fran. lib. 1. conformitate 8. parte 2. est patefactum, id restat ostendendum de patre ipso beato Fran. & quia uere Apostolum ostendit conformitas 9. primi lib. in parte 2. Euangelistam, & prædicatorem, ac informatorem reserauit conformitas 10. & 12. primi libri, consequenter est hic declarandum quomodo à Christo Deo factus est propheta præclarus. & excellens, prout hæc 2. pars istius conformitatis declarare intendit, cum dicat. Franciscus radiatur, à quo? certe à Deo. Et quo? certe spiritu prophetico. Et sic esse, per exempla certe demonstrandum, quorum exemplorum tertii ficantium eum radiatum spiritu prophetico. Primum est, de quo dicit legenda trium sociorum. Cum esset B. Frán. adhuc secularis, & Attestatio B. Fran. suæ prophetiam. in captiuitate positus Perusinorum, cum multis suis conciuibus, & die quadam cum captiui contristarentur, & ipse exultaret, super hoc tanquam fatuus redargutus à quodam, quod in car-

in carcere, lætabatur, uiua uoce beatus Fran. reſpondit di. Quid putatis de me? adhuc adorabor per totum mundum.

Secundum exemplum, ponitur ibidem. Cum enim ſecularis exiſtens ſuis nouis ueſtimentis militem pauperem contexiſſet, & nocte ſequenti ſe ſopori dediſſet, ac palatium vidiſſet cum militaribus armis, crucis ſignaculo inſignitis, ipſumq; ſuum fore, militumq; ſuorum ſi uexillum crucis conſtanter aſſumeret audiſſet, à ſomno læuatus cum lætitia magna præ ſolito eſſet repletus, interrogatus de lætitiæ cauſa, reſpondit prophetice inquiens. Scio me magnum principem fururum. Idipſum ponit frater Thomas in ſua legenda.

Tertium exemplum ponitur in legenda trium ſociorum Secularis adhuc exiſtens, cum ſero quodam cum ſociis cęnaſſet, & demum irent ſocii ante ipſum cantando; ipſe vero poſt ipſos ibat baculum in manu quaſi dominus portans, non cantans; ſed meditans, viſitatus à domino tanta eſt dulcedine repletus, quod nec loqui poterat, nec moueri, adeoq; dicta dulcedine eſt perfuſus, ut nihil ſentire, vel audire poſſet, niſi dulcedinem illam: ſicq; eum à ſenſu carnali alienauerat; quod ſi fuiſſet totus fruſtatim inciſus non potuiſſet de loco ſe mouere. Cum uero ſocij eius retro reſpicerent, & viderent eum à ſe ita remotum, reuertentes ad ipſum territi cernunt ipſum iam quaſi in virum alterum mutatum, interroganteſq; eum dixerunt. Quid cogitaſti; quia non veniſti poſt nos, forſitan vxorem accipere cogitaſti? Quibus beatus Fran. viua voce reſpondit. Verum dixiſtis, quia nobiliorem, & ditiorē, ac pulchiorem ſponſam, quam unquam videritis accipere cogitaui. Hæc autem à Deo inſpiratus dicebat de religione, quam ſuſcepit cæteris paupertate nobiliorem, pulchtiorem, & ditiorem.

Quartum exēplum ponitur in 2. parte legendę maioris. Nam poſt mundi abdicationem factam à beato Frā. coram epiſcopo cum de Aſſiſio recederet, & iret per quandam ſiluam à latronibus agreſſus, & interrogatus, qs eſſet? prophetica voce reſpōdit. Preco (inquit) ſum magni regis, & ſic fuiſſe 2. conformitas primi libri oſtendit.

Quintum exemplum etiam ponitur in legenda trium ſociorum, quod beatus Fran. iuxta mandatum ſibi factum e cruce iam mūdo abdicato) cum operi intenderet ſancti Dumiani, ad tranſeuntes, & habitantes iuxta ipſam eccleſiam gallice cantabat alta voce di. Venite, & addiuuate me in opere eccleſiæ S. Damiani, quæ futura eſt monaſterium dominarum, quarum fama, & vita in vniuerſali eccleſia glorificabitur pater noſter cęleſtis. Ad litteram adimpletum fuit, quia fuit poſtmodum monaſterium S. Claræ, & pauperum dominarum.

Sextum exemplum ponitur in 3. parte legendæ maioris de fratre Egidio, quem ad ordinem recipiendo beatus Fran. de eo prædixit, quod licet eſſet idiota, & ſimplex ad excelſæ contemplationis apicem ſublimandus eſſet, & ſic euenit, vt lib. 1. conformitate 8. eſt dictū.

Septimum exemplum ad hoc eſt (vt ponitur in legenda trium ſociorum) Fratre Egidio iā ad ordinem recepto) cum iuiſſet cum eo ad Marchiam, dixit ei beatus Fran. dilatationem ſui ordinis prophetādo. Frater Egidi, noſtra religio ſimilis eſt piſcatori, qui mittit retia ſua in aquam capiens piſcium multitudinem & paruos in aqua relinquens, magnos eligit in vaſa ſua, ſicque prophetauit ordinem dilatandum. Ordinis etiam dilatationem, & præuidit, & fratribus antedixit, vt dicit legenda maior parte 3. Nam beatus Fran. cum in quodam loco ſolitario annos deploraret adoleſcentiæ non ſine culpa tranſactos, certificatus fuit à domino de remiſsione plenaria omniū delictorū. Raptus deinde ſupra ſe ac in quoddam miraudum lumen totus ab ſorprus dilatato mentis ſinu, quæ circa ſe, & filios ſuos futura erant, luculenter aſpexit. Vnde reuerſus ad fratres inquit. Confortamini chariſsimi. & gaudete in domino, nec quia pauci eſtis efficiamini triſtes, nec vos terreat mea, vel veſtra ſimplicitas, quoniam ſicut à domino mihi in veritate oſtenſum eſt, in magnam multitudinem faciet vos creſcere dominus, ſuæq; benedictionis gratia multipliciter dilatabit. Hæc vidit, dum quatuor ſoli eſſent fratres.

Octauum oſtendens præpoſitum eſt id, quod beatus Fran. dum ad ſenarium numerum excreuiſſent, eis dixit (vt dicit legenda trium ſociorum, & fratris Thomæ.) Nolite (inquit) timere: quia puſilli, & inſipientes videmini, ſed ſecure pœnitentiam annuncietis, confidentes in domino, qui vicit mundum, quod ſpiritu ſancto loquetur per vos, & in vobis ad exhortandum omnes, ut conuertantur ad ipſum, & eius mandata obſeruent. Inuenietis quoſdam homines manſuetos, fideles, & benignos, qui cum gaudio vos, & veſtra verba recipient. Alioſq; plures infideles ſuperbos blaſphemos qui exprobrantes r iſtent vobis, & his, quæ dicetis. Ponite ergo in cordibus veſtris patienter, & humiliter omnia tolerare. Sed hæc cū fratres audiſſent, timere cęperūt, ad quos. S. Fr. ait. Nolite timere, quoniā non poſt multū tēpus venient ad vos multi ſapientes, & nobiles, eruntq; vobiſcum prædicantes regibus, & principibus, & populis multis. Multi vero conuertentur ad dominum, & per vniuerſum mundum multiplicabit Deus familiam ſuam, & augebit. Et dixit. Vidi plenas ad nos venientium vias. Veniunt Francigenæ, feſtinant Hyſpani, Theutonici currunt, & Anglici, & aliarum diuerſarum linguarum accelerat magna

multitudo. Hoc esse impletum ostendunt loca ordinis sita in qualibet orbis parte, ut con formitas 11. primi lib. declarat.

Nonum exemplum ad hoc est illud, quod dicit 8. pars legendæ maioris. Cum beatus Fran. pro approbatione regulæ papam Innocentiū 3. adiret, & visionem aspexisset de arbore ingenti, cujus summitatem facillime a se apprehensam curuabat ad ima, inclinationem ad se summi pontificis, & ad socios prædixit, & sic euenit.

Decimum explum est, responsio facta per beatum Fran. summo pontifici dicto D. Innocentio 3. Qui cum diceret beato Fran. quod vita, quam seruare petebat, sibi nimis videbatur dura. Respondit beatus Fran. Non est formidandum, quod fame pereant æterni patris filij, & hæredes, qui ad imaginem regis Christi per spiritus sancti uirtutem de paupere matre nati, & ipsi per ipsum paupertatis sunt in religione paupercula generādi. Si enim Deus regnum cœlorum suis imitatoribus promisit, quanto magis illa subministrabit, quæ communiter largitur bonis, & malis?

Vndecimum exemplum est fratris Morici de ordine intrando prædicto. Cum .n. ipse grauiter esset infirmus, supplex factus beato Fran. eidem beatus Fran. de micis panis, & oleo, quod coram virgine ardebat, misit antidotū per fratres dicens eum liberandum, & vt bellatorem strenuum, ordini suo, scilicet nostro minorum, & aciei adiungendum, & sic euenit. Factus enim est frater minor vita, & sanctitate insignis, & iacet in Vrbe veteri.

Duodecimum exemplū est ad hoc illud, quod habetur in legenda maiori parte 4. quando figuratus est in curru igneo, & apparuit fratribus, & tunc conscientiæ fratrum adinuicem nudæ factæ sunt. Et beatus Fran. ad fratres reuersus cœpit secreta cordium rimari, & futura prædicere, vt dictum est fructu, & conformitate 15. in ordine, & 3. huius lib. 2. & tunc spiritū Eliæ super eum quieuisse veraciter perpenderunt.

Tertiumdecimum exemplum ad hoc est, vt habetur quasi in fine legendæ trium sociorum, quomodo spiritu prophetico vidit D. Vgolinum Ostien. Episcopum sublimādum ad papatum, & sibi prædixit hoc. Et quia diuina reuelatione hoc sciebat, ipsum futurum summū pontificem, hoc semper prænunciabat ei in omnibus litteris, quas eidem scribebat, vocās ipsum patrem totius mundi sic scribendo. Venerabili in Christo patri totius mūdi &c. Sicque factum est, ut post D. Honorium 3. ad papatus apicem sublimatus, dictus est. D. Gregorius 9. deuotissimus beato Fran. & ordini suo.

Quartumdecimum exemplum est, de quo dictum est conformitate 12. primi lib. parte 2. quando beato Fran. pergere volenti ad Franciam, dictus Cardinalis Florentię existens dixit. Ego nolo, quod tu uadas ultra montes, quia multi prælati sunt, qui libenter impedirent bona tuæ religionis in curia Romana. Ego autem, & alij Cardinales, qui ipsam religionem diligimus libentius proregemus, & adiuuabimus eam si māseris in circuitu istius prouinciæ. Cui beatus Fran. respondit; quia ex quo alios fratres miserat ad orbis partes, & ipse ire debebat, aliter esset ad sui verecundiam, quod ipse non pateretur; quæ ipsi erāt passuri. Et cum Cardinalis diceret, Quare misisti fratres ad moriendum fame, & ad tribulationes alias sustinendas? respondit ei B. Fr. magno feruore, & prophetię spiritu dicens. Domine, vos putatis, quod solummodo propter istas prouincias miserit fratres dominus, sed dico vobis in veritate, quod dominus elegit, & misit fratres propter profectum, & salutem animarum omnium hominū huius mundi. Et non solum in terris fidelium, sed etiam in terris infidelium recipientur, & multas animas lucrabuntur. De quibus verbis Cardinalis ipse fuit valde miratus.

Quintumdecimum exemplum ad hoc est, quod beatus Fran. (vt habetur in legenda antiqua) animans fratres, vt irent pro eleemosyna confidenter, inter alia dixit. In veritate dico vobis, quod multi ex nobilioribus seculi venient ad istam congregationem, & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemosyna, & sic factum est, vt dictum est lib. 1. conformitate 8. parte 2. de Rege Ioanne Hierusalem, & Imperatore Constantinopolitano, & de Rege Armeniæ Ioanne, & de alijs filijs Regum, & de multis alijs nobilibus, qui seculo dimisso ad ordinem uenientes pro pane libenter iuerunt.

Sextumdecimum exemplum hoc ostendens est; quod cum sibi à Deo esset reuelatum (vt ipse dicit in testamento suo) quod in prædicatione in principio, & quando salutabat diceret. Dominus det vobis pacem, quidamq; ex socijs eius diceret beato Fran. quod aliqui de hoc scandalizabantur, respondit B. Fran. dimitte illos dicere, quia non percipiunt, quæ Dei sunt, sed & noli uerecundari, quoniam ad huc nobiles, & principes huius mundi de hac salutatione tua tibi, & alijs fratribus reuerentiam exhibebunt, & est; adimpletum, quia multi Christi inimici perfecta pace per beatum F. & fratres eidem sunt fœderati.

Decimumseptimum exemplū ad hoc est, quia statum sui ordinis, usq; ad nouissimum diē, vt vidit permansurum, sic, & quid acturum. Nam omnia in ordine ventura Deus eidem oranti semel in loco. S. Mariæ de angelis sub visione statuæ, quæ apparuit Nabuchodonosor regi ostendit, Dū enim oraret oculis eius corpo-

Per ſtatuā quæ apparuit B.F. ad ſimilitudinem illius quæ apparuit regi Nabuchodonoſor quid oſtenſum ſit B.F. &c.

corporalibus, & coram ipſo apparuit quædā ſtatua; quæ habebat caput aureum, & faciem pulcherrimam: pectus, & brachia de argento; ventrem, & femora de ęre: tibias autem de ferro: pedes vero ex parte terreos, & ex parte fictiles, & erat veſtita de ſacco: de quo ſacco multum erubeſcere videbatur. Qua viſa cępit vehementer mirari de illius pulchritudine indicibili, & de eius mira magnitudine: inſuper de erubeſcentia; quam habebat de ſacco; quo erat ſic induta. Et cum ſic miraretur, & intente aſpiceret caput eius pulcherrimum, & ſpetioſam faciem; ſtatua ipſa locuta eſt beato Franciſco dicens, Quid miraris? Deus miſit me ad te, vt in me diſceres; quę circa ordinem tuum ſunt ventura, & futura.

Deſcriptio formæ ſtatuæ præfatæ.

Caput aureum, quod in me vides, & facies tā decora eſt principium tui ordinis poſitum in altitudine euangelicæ perfectionis. Et ſicut ipſius metalli ſubſtantia eſt cunctis metallis præcioſior, & locus capitis membris cunctis eminentior; ita principium tui ordinis eſt tātæ pręcioſitatis propter fraternam, & auream charitatem, & propter angelicam honeſtatē, & tantæ altitudinis propter euangelicam paupertatem; ꝙ totus mundus mirabitur. Et regina Sabba, ideſt ſancta mater Eccleſia mirabitur, & dilatabitur in corde ſuo; cum videbit in primis electis ordinis tantam Chriſti pulchritudinem: ſanctitatis, & ſapientiæ ſpiritualis ſplēdorem, tanquam in angelicis ſpeculis relucentem. Et beati erunt; qui illorum primorum lapidum præcioſorum; immo capitum aureorum virtutes, & mores Chriſto ſe totaliter conformantes ſtuduerunt imitari; magis illorū cœleſti pulchritudini, quam florentis mundi fallacijs adhęrendo.

Pectus uero, & brachia de argento eſt ſecundus tui ordinis ſtatus: qui tanto eſt primo inferior, quantum eſt inferius argentum auro: & ſicut argentum præcioſitatem, claritatem, & ſonotitatem habet magnam; ſic iſte ſtatus habet fratres nobiles genere; claros ſcientia, & ſonoros prædicatione, & ſublimes; in tantum, ꝙ aliqui eorum ad Papatum; aliqui ad Cardinalatum, & ad Epiſcopatum plurimi aſſumentur. Et quia per pectus, & brachia oſtēditur hominis fortiudo; in illo tempore excitabit dominus in iſto ordine tuo homines ſcientia argentatos, & præclaros virtute: qui tam ſcientia, quam virtutibus defendent religionem iſtam, & etiam vniuerſam Eccleſiam à multiplicibus impugnationibus demonum, & à varijs impulſionibus hominum impiorū. Sed quāuis mirabilis erit generatio illa: erit tamen ad ſtatum primorum perfectiſsimum inferior: ſed ſic eſt reſpectu primi ſtatus, ſicut argentum reſpectu auri.

Poſt hoc eſt tertius ſtatus in ordine: qui ventri ęreo ſimilabitur, & femoribus æreis. Quia ſicut æs extimatur in minori precio, quam argentum: ita illi de ſtatu tertio erunt primis, ſecundiſque minores. Et quamuis tanquam æs in numeroſitate, & multa latitudine per orbis ſpacia diſtendētur: tamen erunt de his; quorum Deus venter eſt, & gloria religionis in confuſione eorum; qui ſola, quæ terrena ſunt ſapiunt. Et quamuis propter ſcientiam habeant linguam, tanquam æs ſonans, & mirabilem; erunt tamen dilectores ventris, & femorum. Heu heu reputabuntur apud dominum (vt ait Apoſtolus.) Sicut ęs ſonans, aut cymbalum tiniēs; quia alijs reſonabunt verba cœleſtia, & quaſi ex femore ſpirituales filios generabunt, & oſtenſo alijs vitæ fonte, ipſi ventre arido, gratia, adhærebunt in terra. *Attende.*

Poſt iſtos vero erit quartus ſtatus terribilis, & pauendus: qui tibi nunc oſtēditur in tibijs ferreis. Nam ſicut ferrum domat, & diſsipat æs; argentum, & aurum, ita ſtatus ille erit tantæ duriciei, & ferreæ prauitatis, ꝙ ex frigiditate, & horrida, rubigine; ac ferreis moribus illius periculoſi temporis, obliuioni tradentur quæcūq; bona: quæ charitas aurea primorū; & argentea veritas ſecundorum, & ærea, ſiue ſonora loquacitas tertiorum ædificauerat in ſācta Eccleſia Dei, & domini noſtri Ieſu Chriſti. Tamen ſicut tibiæ ſuſtinent corpus; ita ille in quadam fortitudine ferrea, ideſt rubiginoſæ hypocriſis corpus ordinis ſuſtentabunt. Et tam venter prædictus, quam tibiæ iſte ferreæ latebunt ſub veſtibus: quia ſub religionis habitu contegentur; habitum quidem religionis, & pietatis habentes: intrinſecus autē ſunt, ſeu erunt lupi rapaces. Et iſti tales ſolū ventri ſeruientes, & etiam rubiginoſi, & ferrei, mundo quidem latentes; ſed domino manifeſti; quia pręcioſiſsima bona ad nihilum ſcilicet, prauæ vitæ malleo redegerunt: ideo ipſi tanquàm ferrum diuerſarum igne tribulationum, & malleis anguſtiarum terribili affligentur: vt non ſolum demonum, ſed etiam rectorum ſeculi cū cladibus ſecularibus, & ignibus, & carbonibus excoquentur: vt potentes potenter tormenta patiantur. Et quia per irreuerentem duritiam peccauerunt: ab irreuerentibs duriſsime torquebuntur. Propter autem illas anguſtias ad tantam impatientiam mouebuntur, ꝙ ſicut ferrum; quod omnibus metallis reſiſtit: ſic ſe omnibus opponent, ita, ꝙ nō ſolum poteſtatibus ſecularibus: ſed etiā ſpiritualibus obſtinate reſiſtent, putantes ſe tanquam ferrum poſſe omnia conculcare; propter quod Deo maxime diſplicebunt.

Quintus vero ſtatus erit ex parte ferreum, quātum ad hypocritas ſupradictos, & ex parte terreum, quantum ad illos: qui ſecularibus negocijs ſe totaliter miſcebunt. Et ſicut vidiſti in pedibus, ꝙ teſta ex luto cocta, & ferrum ſimul apparuit, quæ tamen vniri nullatenus *Nota.*

poſſunt:

possunt: ita erit in extremo statu illius ordinis: quia orietur tanta diuisio, & tam abominanda inter ambitiosos hypocritas, & testeos ex luto temporalium concupiscentia carnis excoctos: quod sicut testa, & ferrum nequibūt ex discordia maxima conuenire. Et contemnēt non solum Euangelium, & regulam: sed etiam testis ferreis (hoc est) prauis affectionibus, & immundis conculabunt omnem sancti ordinis disciplinam. Et sicut testa, & ferrum diuisa sunt inuicem, ita multi ipsorum diuidentur inter se intus, & extra. Intus quidem contentiosè viuentes: extra vero partialitatibus, & tyranijs secularibus adhærentes: propter quod venient in tantam displicentiam omnium, quod non solum vix in terris intrare poterunt, vel morari, sed vix portare habitum manifeste, & multi eorum punientur, & destruentur tormentis horribilibus per homines seculares: quia tam abominabiles pedes domus. & omne solum vitabit. Hoc autem totum veniet illis; quia totaliter ab aureo capite recesserunt Beati autem erunt; qui in illis periculosis diebus ad preciosi capitis monita reuertentur: quia tamquam aurum in fornace probabit illos, & quasi holocausta medullata coronam accipient in æternum.

Saccus de quo sum induta: de quo erubescere videor, est sancta paupertas: quæ cum sit totius ordinis decor, & speculum, & custodia singularis, & corona, & fundamentum omnimodæ sanctitatis deficientibus tamen omnibus studijs virtuosis (vt dictum est supra) de ipsa, scilicet paupertate sanctissima filij degeneres erubescent, & abiectis vilibus indumentis eligent pretiosa, & cappas varias anxiæ, & simoniace procurabunt. Fælices vero, & beati erunt; qui vsque in finem perseuerauerint in his: quæ domino promiserunt. Et his dictis, statua illa disparuit. Et B.F. de his vehemēter admirans, oues suas tanquam bonus pastor præsentes, & futuras domino cum multis lachrimis recommendauit. Qua visione, & alijs pluribus reuelationibus futura omnia fratrū vidit, & prædixit.

Prædixit enim fratribus (teste fratre Leone) de ædificatione sumptuosa locorum di. Fratres mei: post nos venient fratres nostri, qui facient magnas domos; in quibus notabiles seculares honorifice habitare possent, & tunicas facient valde bonas; sed sufficit mihi in tempore illo, quod fratres custodiant se à peccatis mortalibus.

Prædixit etiam, quod fratres induerentur preciosis vestimentis di. eum dolore maximo prę videns futura. Adhuc tantum relaxabitur rigor, & dominabitur tepor, quod filij pauperis nō verebuntur portare etiam scharlaticos pannos solo colore mutatos.

Prædixit beatus. F. per fratres ordinis multa mala exempla dari debere, & multos ordinē intraturos futuros meliores prędecessoribus suis di. Veniet tempus, quod malis exemplis malorum fratrum hæc Dei dilecta religio diffamabitur: ita vt pudeat exire in publicum. Qui vero tunc temporis ad suscipiendum ordinis habitum venerit, sola sancti spiritus operatione ducentur, & nullam in eis maculam caro impinget, & sanguis: eruntq; vere à domino benedicti, & licet in eis fuerint operationes meritoriæ: tamen frigescente charitate; quæ facit sanctos operari feruenter, venturæ sunt illis tentationes immensæ, & qui in tempore illo fuerint inuenti probati, erunt suis prędecessoribus meliores. Veh qui de sola specie & apparentia conuersationis religiosę sibi plaudentes, & in sua sapientia, & scientia confidētes inuenti fuerint otiosi, idest non exercitantes se in operibus virtuosis, & in via crucis, & pœnitentiæ in pura obseruantia Euangelij: quod professione tenentur pure, & simpliciter obseruare. Isti enim non resistent constanter tentationibus: quæ ad probationem electorum à Deo permittentur. Qui vero proba ti fuerint, & approbati, accipient coronam vitæ: ad quam exercitat eos interim malitia perfidorum, & reproborum.

Prędixit bea. F. fratres à domino confundendos: qui irent per viam sapientię, & dicebat fratribus talibus. Per vestram sapientiam, & scientiam Deus vos confundet, & ego confido in castaldis domini, idest demonibus, quod per ipsos puniet vos dominus, & adhuc redibitis ad statum vestrum cum vituperio vestro velitis, nolitis.

Prædixit etiam, quod fratres, qui propter studiū scientię orationem dimitterent: ad pristinā vocationem, quando voluerint redire non poterunt. Et dicebat. Multi fratres occasione ædificandi alios dimittent vocationem suam, videlicet sanctam humilitatem; puram simplicitatem, orationem, & deuotionem; atque dominam nostram paupertatem, & cōtinget illis, quod vnde putabunt magis imbui, idest deuotione impleri, & accendi amore, & illuminari cognitione Dei propter intellectum scripturæ; ideo occasionaliter intus remanebūt frigidi, & vacui. Et sic ad pristinam vocationem redire non poterunt: quia tempus viuendi secundum vocationem suam in vano, & falso studio amiserunt. Et timeo, quod illud, quod habere videntur auferatur ab eis: quia id, quod datum erat illis, idest vocationem suam tenere, & imitari neglexerunt.

De fratribus, qui vota religionis transgrediūtur beatus. F. prophetauit dicens, quod inimici; qui sunt castaldi domini, ad puniendum in pręsenti, & in futuro; sumeut de illis vindictam; qui transgrediuntur mandata Dei, & votum professionis suæ, & facient eos corrigi ab

ab hominibus huius ſeculi in improperium, & verecundiam ipſorum, & ſic reuertentur ad vocationem, & profeſsionem ſuam.

Bea. F. (vt dixit frater Corradus de Offida) prædixit ſui ordinis dilatationem: quam oſtẽdit Chriſtus, beato F. apparendo ei, dum oraret in loco. S. Mariæ de Angelis. Oſtẽdit enim Chriſtus ei vias plenas hominibus ab oriente, occidente, meridie, & ſeptentione, ad ordinẽ venientibus. Et de conditione fratrum ſub ſpecie pomi pulcherrimi: ſed in fine pulchri, & amari eidem prędixit, & ꝙ diabolo poteſtas contra ordinem daretur; qui mundum incitaret contra fratres in tantum, ꝙ fratres ad deſerta fugient, & ibi ipſe Chriſtus paſcet eos; ſicut pauit filios Iſrael in deſerto.

Beati Frã. prophetia de quodã ſciſmate in eccleſia.

Decimumoctauum oſtendens hoc; eſt quia beatus Frãciſcus prædixit ſciſma, quod nunc eſt in Eccleſia ſancta Dei de antipapa, & plura alia etiam de ordine prædixit: ſicut ſocij retulerunt beati. Fr. & frater Leo ſcripſit beatum. F. intellexiſſe venturæ, & futuræ tribulationis per ſpiritum ſanctum tempora appropinquare, in quibus ſpiritualiter, & temporaliter perplexitates, & diſcrimina inundarent, & charitas multorum refrigeſceret, & ſuperabundaret iniquitas, & demonum poteſtas plus ſolito ſolueretur, & ſuæ religionis, & aliorũ puritas immaculata deformaretur: & profana diſceſsio, & apoſtaſia ab vtroque Imperio compleretur: in tãtum ꝙ ſummo pontifici, & Eccleſiæ Romanę paucisſimi ex charitate veritatis obedirent. Et ꝙ aliquis non canonicè electus, & hæretica prauitate infectus in

Nota.

articulo tribulationis illius, ad Papatum aſſumptus multis mortem ſui erroris ſagaciter propinare moliretur. Et ꝙ tunc multiplicarentur ſcandala; & diuideretur ſua religio, & plures ex alijs frangerentur; eo ꝙ non contradicerent: ſed conſentirent errori. Eſſentq; opiniones, & ſciſmata tot, & tanta in populo, & in religioſis, & in clero, ꝙ niſi breuiarẽtur dies iuxta verbum euangelicum: ſi fieri poſſet, inducerentur in errorem etiam electi: niſi in tanto turbine ex immenſa miſericordia Dei regerentur. Voluit ergo beatus. F. ſecundum, ꝙ ex reuelatione perceperat in illis verbis regulæ. Frater Fran. promittit obedientiam, & reuerentiam domino Papæ Honorio, & ſucceſſoribus eius canonicè intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ obedientiam promittere ſedi Apoſtolicæ neceſſariam veris humilibus, & pauperibus in Chriſto, & ſuæ Eccleſiæ inſeparabiliter, & fideliter hærere, amantibus iuxta promiſſa euangelicæ vitæ votum diſcretionis præbere ſcientiam, & venturi in Eccleſia ſcandali prænũciare periculum; & dare remediũ, videlicet, ꝙ tunc caute incederent fratres: forti, & perfecta obſeruatione promiſſæ vitæ, & regulæ ſe munirent, quando aliquis non canonicè electus Papatum vſurpare tyrannicè, aut hæretica prauitate infectus peruerſe tenere videretur: quoniam tunc, (vt dicebat) fœlices; qui perſeuerabunt in his; quæ cęperunt, & ſpõtaneè promiſerunt domino obſeruare. Dicebat etiam B. F. corã domino Oſtienſe & multis fratribus, & etiam populo frequentius prædicauit, ꝙ fratres ſui malignis ſpiritibus procurantibus à via ſimplicitatis ſanctæ, & altiſsimæ paupertatis recederent, & pecuniam, & teſtamenta, & quæcunq; eis legata reciperẽt; Et locis pauperculis, & ſolitarijs derelictis, in caſtris, & ciuitatibus loca ædificarent ſumptuoſa; quæ non ſtatum pauperum oſtendũt, ſed faſtum mundi dominorum, & principum. Et ꝙ priuilegia ab Eccleſia, & à ſummis pontificibus cum multa aſtutia, & humana prudẽtia, & importunitate procurarent, & impetrarent; promiſſæ regulæ, & vitę ſibi à Chriſto reuelatę, non ſolum relaxantia, ſed deſtruentia puritatem: quibus muniti ad litigia, & inferendas iniurias; nõ ſolum mundi hominibus, ſed etiam alijs religioſis, & clero ſuperbiendo prorumperent. Et ꝙ ſibiipſis laqueum foderent: in quem finaliter caderent, & ſeminarent ſemina: de quibus multa meterent ſcandala. Et ꝙ dignum non paſtorem, ſed exterminatorem mitteret eis Chriſtus; qui iuxta adinuentionem eorum, & ſtudium redderet eis. Et mouebit tentationem validam ſicut meruerint, vt inuoluantur, & illaqueentur cupiditatibus deſideriorum ſuorum, vt iuſto Dei iudicio caſtigati ad ſuæ vocationis ſtatum redeant humiliati, aut à viuifico, & ſalutari modo viuendi: quem coram domino vſque in finem ſe ſeruaturos iurauerant funditus euellantur. Nam veritas tu c à prędicatoribus cooperietur ſilentio, vel conculcata negabitur, & vitę ſanctitas à ſuis profeſſoribus habebitur in deriſum. Qui vero ſpiritu feruentes paupertati adhęrebunt, & pietati; perſecutiones innumeras ſuſtinebunt.

Prędicabat etiam B. F. (ſicut ſocij retulerunt, videlicet F. Bernardus, Angelus, Maſſeus, Leo: & cæteri ſocij teſtabantur) ꝙ tunc tanta erit demonum, & hominum peruerſorum contra ſimpliciter gradientes agitatio, & inſultus, vt relicti ab omnibus cogantur loca deſerta, & ſolitaria petere: vel ad infideles tranſire; aut diſperſi ſeculi habitu ſumpto peregrinam ducere vitam; vel latere apud quoſque fideles; vel ſub innumeris calumnijs, & querelis pęnas inumeras, & mortem ſuſtinere. Et beatus etiam dicebat: qui tunc ſocium poterit inue ire; nam perſequentes eos à malignis ſpiritibus agitati; magnum eſſe obſequium Deo dicent tam peſtilentes homines interficere, & de terra delere. Præuidit enim beatus Frãciſcus (vt prędixit frater Leo & ſocij. B F. teſtabantur) ꝙ miniſtri, & alij; qui pręeſſent

in

in ordine magnam tribulationem facerent regulam volentibus obſeruare. Et hoc ipſe. B.F. dixit Papę Honorio in regulę confirmatione.

Decimumnonum exemplum ad hoc eſt, ꝙ B.F. prædixit videlicet, ordinem ſuum duraturum vſq; ad diem iudicij, ꝙ nullus male viuẽs in ordine diu poterit permanere. Nullum ex induſtria ſuum perſequentem ordinem diu victurum. Nullum quamuis peccatorem ſi ex corde ordinem dilexerit diuina priuari miſericordia; ſed eam totaliter conſequuturum.

Vigeſimum exemplum ad hoc eſt, quod B.Fr. prædixit, & habetur in legenda maiori parte. 11. Nam præuidit caſum Chriſtianorum ciuitatem Damiatam obſidẽtium (ſi bellum inirent cum ſaracenis. Et cum monitu ſocij exonerando conſcientiam. ſuam hoc prædixiſſet Chriſtianis iam paratis ad bellum; fidẽ non adhibentes verbis) ſancti vadunt, & bellãtur, & tot millia Chriſtianorum in fugam conuertuntur, vt inter mortuos circa ſexmilia fuerint, & captiuos. Quo claruit beatum. F. ſpiritum propheticum habuiſſe, & quę prædicebat non debere contemni, ſed exequi ſumma cum deuotione oportere; vtpote de talibus non à ſe, vel homine; ſed à ſumma luce omnia agnoſcente illuminatum.

Vigeſimumprimum exemplum ad hoc eſt de fratre quodam ſtrictè adeo tenẽte ſilentium, vt non niſi nutibus confiteretur: quæ fratres ſanctitate putabant inſignem. Et commendãtes eum coram beato. F. reſpondit. Sinite fratres:, nec mihi diabolica figmenta in eo laudetis. In veritate ſcietis, ꝙ diabolica tentatio eſt, & deceptio fraudulenta. Nõ poſt multos dies eo religionem egrediente oſtendit, quanta interioris contuitus luculentia eius cordis ſecreta vir Dei perſpexit. Facinora .n. poſt exitum committens, pœnitentia eſt priuatus, & vita.

Vigeſimumſecundum exemplum eſt ad hoc de milite; qui eum deuotè apud Celanum ſuſcepit ad prandium: cuius mortem mox affuturam beatus Frã. prædixit. Qui diſpoſitis omnibus, & pœnitentiæ armis munitus, ſubito obijt, prout ei. S.F. prædixit.

Vigeſimumtertium exẽplum eſt, quo ad hoc de quodam fratre de Spoleto. Qui cum apud fratres eſſet ſanctæ opinionis, & ſanæ & firmæ ſanctitatis crederetur. B.F. prædixit fratribus, ꝙ peruerſus eſſet, & prauus, qui ab ordine recedendo, & moriendo beati. Fr. veram eſſe de ſe ſententiam comprobauit. Hoc ponit frater Thomas in ſua legenda.

Vigeſimumquartum exemplum ad hoc eſt, quod ponit legenda maior parte. 11. de Gedeone prębendario, & contracto. cui B.Fran. prædixit; ꝙ ſi poſt liberationem rediret ad vomitum, deteriora eſſet paſſurus. Qui poſt liberationem immemor beneficij, & ſalutis collatæ; cum corpus impudicitiæ reddidiſſet, de ſero poſt cęnam cum dormiret, tecto cadente ſuper omnes, ſolus miſer iuxta vaticinium ſancti eſt oppreſſus.

Vigeſimumquintum exemplum eſt ad hoc de magiſtro theologiæ apud Senas: cui beatus. Fran. quæſtionem ſoluit, de qua quæſiuit, & futurorum euentum prædixit dans ſibi indiciũ ſic eſſe debere quoddam ſecretum conſcientiæ illius, ſcrupulum reuelando: de quo ei ſalubriter conſuluit. Et ſicut ei. B. Fr. prædixit; ſic finaliter conſumauit, & de hoc habetur in 11. parte legendæ.

Vigeſimum ſextum exemplum eſt ꝙ B.F. prædixit cuidam viro nomine Boninſegna de Caſtronouo; ꝙ futurus eſſet frater minor, & ſic euenit. Nam poſt modicum militia relicta factus eſt frater minor vocatus frater Iacobus. Poſtea duo eius filij (mundo relicto) ordinẽ intrauerunt. Vxor vero ipſius cum tribus filiabus monaſterium ſororum intrauerunt.

Vigeſimumſeptimum exemplum ad hoc eſt; quod de quodam prædixit palatio in caſtro Fabriani. In dicto enim caſtro beatus F. cum prædicaret, & prædicatio eius impediretur clamoribus quorundam conſtruentium vnũ palatium: nec ſua monitione quieſcerent, prædixit in breui pręfatum palatium ruiturum, tamen ſine alicuius lęſione, & ſic euenit. Nam poſt modicum tempus corruit palatium; nec aſinus, nec homo; qui in ipſo erant aliquid mali eſt paſſus.

Vigeſimumoctauum exemplum eſt ad hoc, quod euenit in loco ſanctæ Marię de Angelis. Vidit enim Beatus. Fr. locum totum à demonibus circundatum, & obſeſſum: nec tamen cuiquam ingreſſum patere ob ſanctitatem fratrum ibidem demorantium. Verum cum quidam frater cogitaret contra alium iniqua, diabolo aditu patente ab ipſo captus eſt, patre ſancto totum vidente: Qui oui proprię compatiens eo vocato, & dicto id; quod cogitaret, frater obſtupuit, & culpam protinus recognoſcens, illico à diabolo liber fuit.

Vigeſimumnonum exemplũ eſt ad hoc; quod prędixit domino Ioanni Abaſſaſoli nobili militi; qui cum ad beatum. F. acceſsiſſet, ſtatim vt eum vidit, ſibi dixit. Equus tuus cecidit, & mortus eſt, & ſicut dixit; ita inuenit.

Trigeſimum exemplum eſt ad hoc: quia vidit cogitationem cordis fratris Leonardi de Aſsiſio, & ſibi eam prędixit, de qua habetur in 11. parte legendę, & dicetur conſormitate. 14. huius. 2. lib. Cum poſt ipſum incederet beato. F. in aſino eunte, & de hoc ipſe murmuraret: ſtatim à B.F. eſt depręhenſus.

Trigeſimumprimum exemplum eſt ad hoc de muliere de caſtro Voluſiano: quæ & ſi tenera eſſet, delicata, & iuuenis, volebat tamen Deo ſeruire; ſed à viro impediebatur: quę cum ad beatum.

beatum.F. venisset,& præfata narrasset,deprecabatur instāter; vt pro viro suo oraret:quod & fecit, & mulieri dixit. Vade in pace indubitanter expectans de viro tuo consolationem tibi de proximo affuturam, & adiecit. Dices ei ex parte Dei,& mea, quod nunc est tempus clementię: postmodū æquitatis, quę à viro Dei recedens dum prædictum verbum viro dixisset: cecidit spiritus sanctus super eum, ac in virum alterum mutatus dixit vxori. Domina: seruiamus domino, vt saluemus animas nostras: sicque facientes per multa tempora,eodem die,vir mane,& vxor vespere decesserūt.

Trigesimumsecundum exemplum est ad hoc; quod ponitur in legenda maiori parte.1 t. dū in S. Maria de Angelis Vicarius beati.F. capitulum teneret,& quidam frater culpam commissam nullatenus recognoscere vellet, beatus.F. in cella absens,& orans, cuncta cernēs, in spiritu vidit diabolum supra dorsum fratris inobedientis residere,collum eius strictū tenentem: qui cum rogaret Deum pro fratre,demon abscessit, ac fratrem per internuncium commonens mandauit,vt humiliter culpam recognosceret, quod & fecit.

Trigesimumtertium exemplum ad hoc est; quod ponitur in legenda maiori parte.t t. de duobus fratribus à remotis venientibus ad Eremitorium de Grecio,vbi beatus Fran pro tunc residebat. Qui cum eum cernere cuperent,& benedictionem multo tempore desideratam reportare,venientes,& beatum Frā.ad cellam iam rediisse inuenientes,desolati abibant: sed ipsis recedentibut, cum de illorum aduentu, vel recessu nihil secundum humanū sensum percipere potuisset, præter morem solitum egressus e cella,clamauit post eos,& ipsos iuxta quod optauerant, signo crucis facto,in Christi nomine benedixit.

Trigesimumquartum exemplum ad hoc est de illis de Grecio.Cū enim in dicto loco beatus Fran. moraretur,& loci illius indigenæ luporum ferocium grandinis, & tempestatum multiplici aduersitate punirentur, vir Dei eis compatiens in publica prædicatione prædixit eis: quod si confiterentur, & pęnitentiam agerēt, pestis cessaret omnium præfatorum:sic tamē, vt ad vomitum non redirent: quia deteriora haberent.Qui beati.F.monitis acquiescentes, confessionem,& pęnitentiam agentes,à præfatis sunt malis liberati,& bonis omnibus repleti, sed demum Dei obliti peiora addentes prioribus,seueritate sunt puniti diuina.Nam peste multis consumptis,castrum totum vltricibus flāmis fuit exustū, & sic deteriora prioribus,vt B.F.eis prędixit,sunt passi.

Trigesimumquintum exemplum ad hoc est: quod dum in loco esset de Grecio loquens de Perusinis,dixit fratribus.Perusini multa mala fecerunt suis vicinis,& cor eorum eleuatum est: prope est domini vltio,& manus eius ad gladium. Et paucis elapsis diebus Perusium deueniens, in platea ciuitatis populo prędicare incępit: sed milites Perusini astiludentes, equorum cursibus prædicationem impediebant. Et cum per audientes prædicationem monerentur,nec quiescerent:tandem.B. Frā. ad eos conuersus prædixit eis propter ingratitudinem eorum, & superbiam in breui de Perusio expellendos: ac inter ipsos,& populū magnam discordiam oriri debere: propter quæ plura paterentur à seipsis, & inter se quā aliquando perpessi essent ab hostibus, & sic factum est. Nam plebei insurgentes in nobiles,& nobiles in plebeos arma vertentes, taliter se vindicarunt, quod vicini; quos ipsi Perusini offenderant doluerunt.

Trigesimumsextum exemplum ad hoc est de fratre Antiquo veniente cum quodam iuuene ad Beatum.F. de terra laboris: qui ipsum iuuenem socium multipliciter perturbauit. Et cum hoc B.F.per spiritum agnouisset,& socium interrogaret, quomodo in itinere à socio Antiquo fuisset tractatus, & ille respondisset, quod satis bene; repręhensus a B F. quod sub spetie humilitatis mentiretur: dixit ei beatus.F. Scio qualiter erga te se habuit; sed expecta modicum,& videbis. Miratus est frater plurimum quomodo tam absentia sic cognouisset. Ad paucos dies; qui iniuriam fecerat fratri egressus est ab ordine,& à patre veniam non petierat,& in eo sęueritas apparuit diuinæ iustitiæ,& beati.Frā.perspicacitas spiritus prophetiæ.

Trigesimumseptimum exemplum ad hoc est de quodam iuuene nobili de Luca: qui ad fratres veniens dicebat se velle ordinem ingredi: qui ad beatum.F perductus à fratribus,rogabat cum lachrimis beatum.Fr.vt ad ordinē eum recipere dignaretur:cui B.Fr.respondit. Miser atque carnalis, cur spiritui sancto mentiris,& mihi mentiri confidis?carnaliter plāgis, & spiritus tuus cum Deo non est. vade, quoniam nihil spiritualiter sapis. Et his dictis cum ;dicto iuueni nunciaretur parentes astare, eum capere volentes, ad ipsos foras egressus, cum ipsis recessit, & fratres mirati sunt quomodo sic beatus.F.agnouisset.

Trigesimumoctauum exemplum ad hoc est de quodam fratre; qui deuotus.& sanctus ab alijs putabatur; verum à diabolo sub specie melius operandi deceptus, ordinem egressus est,& factus peregrinus,& aduena ad præcipitium ducebatur; sed tandem diuina respectus gratia ad beatum.F. venit: quem B.Fr.vt vidit ad cellam concite fugiens intus se clausit; de quo fratres plurimum sunt mirati: sed postmodum beatum Fran. interrogantes de fugæ causa, respondit eis. Vos admiramini; quia non aduertitis de causa, ad orationem con-

confugi, vt liberarem erroneum. Vidi in filio, quod mihi displicuit.s.diabolum : sed iã Christi gratia delusio omnis cessauit, & præfato fratri dixit. Indulgeat tibi Deus:sed caue,ne sub specie sanctitatis à tua vnquàm religione,& fratribus separeris. Quod etiam fecit fideliter in ordine permanendo vsque in finem.

Trigesimumnonum exemplum est,ad hoc, ꝙ quidam frater de Marsicana custodia prouincia Pennen. cum grauem pateretur tentationem in cor eius ascendit, ꝙ si haberet de vnguibus beati.F. à tentatione, quam patiebatur illico liberaretur. Et vt obtineret; quod cogitauerat accessit ad locum vbi.B.F.residebat, & cum à socijs beati.F. de vnguibus peteret,& illi dicerent,ꝙ hoc fieri nõ posset; quia statim vngues præcisas beatus. F. iubebat igni dari. beatus.Frã. cognoscens præfata (spiritu sancto reuelante)fratrem prædictum ad se vocari faciens dixit. Quæras mihi forcipes fili: quod, & fecit. Et beatus. Fr. vngues præcidens,fratri dedit, vt optabat, & illico frater fuit ab omni tentatione liberatus.

Quadragesimum exemplum ad hoc est de socio Beati. F. Cum enim puluinar, quod ipse B.F.ob infirmitatem tenebat,diabolus intrasset,& eum per totam noctem non permitteret dormire inquietasset : beatus Fran. socio suo præcepit puluinar extra asportari: cũque ipsum socius extra cellam portaret, membrorum omnium vires amisit,& visum: quod beatus F.cognoscens spiritu,eum vocauit : cuius vocem, dum frater audiuit vigor omnis cordis, & corporis sibi fuit plenariæ restitutus.

Quadragesimumprimum exemplum est ad hoc de fratre Leone. Cum enim B. F.in monte Aluernæ cella clausus moraretur, & graui tentatione non carnis,sed spiritus socius eius frater Leo vrgeretur,cupiebat aliquid de verbis domini manu beati.F.aunotatum habere; sed verecundia ductus sancto F. pandere non audebat:verum quod ille non prodidit,spiritus sanctus beato.F.reuelauit.Qui faciens sibi per ipsum fratrem Leonem pugilarem, calamum,& chartam deferri iuxta, quod ipse frater Leo optauerat,beatus.F.scripsit,& scriptũ fratri Leoni tradidit.& statim ab omni tentatione liber fuit. Scriptura erat hæc (signo Thau signata).s. Benedicat tibi dominus, & custodiat.Conuertat faciem suam tibi,& misereatur tui. Conuertat vultum suum ad te,& det tibi pacem. Dominus benedicat fratrem Leonem. Hæc scriptura reseruata multis extitit causa sanitatis, vt quãtę esset efficacię scriptor eius ex virtute in charta relicta euidenter declaretur.

Quadragesimumsecundum exemplum est ad hoc:quia beatus F. dicto fratri Leoni prædixit mira; quæ facturus erat dominus,& in breni in sacro monte Aluernæ,sicut lib.3.& conformitate.3.dicetur, & sic fuit quia stigmatizatus ibidem.B.F. à Christo fuit.

Quadragesimumtertium exemplum ad hoc est de ipso fratre Leone. Cũ enim Frater Leo post mortem beati.Fr. cuperet habere ipsius tunicam pro sua consolatione,& beatus. Frã. tunc in palatio Assisinatis Episcopi infirmus moraretur, ipsum fratrem Leonem beatus F. agnita eius cogitatione vocauit, & sibi suam tunicam post mortem;vt optauerat dimisit.

Quadragesimumquartum exemplum ad hoc est ꝙ beatus.F.in vita sua prædixit futuram famem in mundo : qua innumeri homines morerentur,& ipso viuẽte fuisset:nisi prece vnius pauperis dominus non permisisset. Post mortem beati F. illo quasi anno ; quo decessit,fames maxima fuit.Et se illum pauperem fuisse; cuius prece non permiserat venire Deus, eidem etiam fratri Leoni declarauit.

Quadragesimum quintum exemplum ad hoc est; ꝙ vidit futura, & prædixit receptionem duorum scholarium ; quos bononiæ ad ordinẽ recepit,scilicet Ricerij,& Peregrini : quos recipiendo ad ordinem propheticę dixit. Tu Riceri seruias fratribus. Tu Peregrine teneas viam humilitatis.Et sic factum est. Frater Ricerius fratribus seruiuit.Nam factus est minister,& seruus Fratrum in Marchia. Frater vero Peregrinus,& si sufficiens esset,& bonus decretalista,nunquam voluit ire,vt clericus; sed vt laicus vnde ista humilitate venit ad maximam perfectionem : de quo dicebat Frater Bernardus de Quintaualle,quòd frater Peregrinus erat vnus de perfectioribus fratribus huius mundi.

Quadragesimumsextum exẽplum ad hoc est de dicto fratre Ricerio: qui grauissimam tentationem patiens non carnis, sed spiritus in tantum, ꝙ se damnatum putaret. B. F. dicendo sibi seriem tentationis suæ, & benedicendo liberauit,prout dicetur in isto.a. lib. conformitate.14.

Quadragesimumseptimum exemplum ad hoc est de aue; quæ pectorubeus nuncupatur. de quo dictum est supra. Cum enim mater filios suos ad fratres duxisset, & recessisset, maior inter eos alijs inuidere cępit, & saturatus reliquos repellebat à cibo; quod B.F. aduertens dixit fratribus. Videte quid facit hic auarus plenus ipse, & satur,famelicis inuidet fratribus, mala adhuc morte necabitur : nec quisquam ex eo comedet.

Quadragesimumoctauum exemplum ad hoc est de porcha in cõitatu Eugubii:quæ occidit agnum:cui.B.F. maledixit, & quòd nullus de ea comederet homo ; vel bestia, & sic euenit. Nam stat'm infirmari cępit, & tribus diebus corpoream pœnam exoluens, vltricem tandẽ pertulit necem projecta in quoddam vallum, & ibidem

& ibidem multo tempore iacens, in modum tabulę deſiccata, nulli fuit eſca famelico.

Quadrageſimumnonum exemplum ad hoc eſt de tẽtatione cuiuſdam fratris; quidam frater ſpiritualis, & deuotus quandam patiebatur tentationem: quam exprimere confeſsione, & detegere præ confuſione non audebat, aut poterat; qui dum die quadam cum beato. F. ambularet, dixit beatus. Fr. Frater dico tibi, ꝙ tribulationem tuam nulli de cætero debeas confiteri, & noli timere; quia quod circa te fit, nec tu facis, ad coronã tibi proueniet, non ad culpam; quotiens fueris turbatus ſeptem pater noſter de mea licentia dicas. Miratus frater vnde ſanctus hoc nouiſſet, plurimo exhilaratus gaudio, poſt modicum omnẽ tentationem amiſit.

Quinquageſimum exemplum ad hoc eſt de fratre Bernardo de Quintaualle primogenito beati. F. de quo. B. F. dixit fratribus, ꝙ dati ei erant ad exercitium ſubtiliſsimi demones. Et addidit. Tribulabitur, ſtimulabitur, & affligetur; ſed tamen de omnibus triumphabit. Et adiunxit. Circa mortem eius omni tempeſtate ſedata, & omni tentatione deuicta mira tranquilitate, & pace fruetur; curſuque cõſumato feliciter migrabit ad Chriſtum: & ſic factum eſt, vt conformitate. 8 primi lib. parte. 2. eſt oſtenſum.

Quinquageſimum primum exemplum ad hoc eſt de latronibus: quos dum eſſet apud montem Caſalem prope Burgum ſancti Sepulchri: fratribus dixit fore conuertendos, & ſic euenit. Nam omni ſęuitate dimiſſa, quidam ex ipſis facti ſunt fratres minores; alij vero in ſeculo permanentes pœnitentiam de ſuis egerunt peccatis, vt dictum eſt conformitate 11. primi lib.

Quinquageſimum ſecundum exemplum ad hoc eſt de vinea ſacerdotis apud S. Fabianum de Reate. Cum enim apud dictam Eccleſiam moraretur. B. F. vt dictum eſt conformitate. i. huius. 2. lib. parte. 2. & populus accedendo ad B. Fr. vineam ſacerdotis demoliti eſſent, & B. F. petiſſet à ſacerdote quot ſalmas vinea redderet, quando melius, & ille dixiſſet ꝙ 13. B. F. dixit. Dimitte omnes accipere quantum volunt de vuis, & ego ex parte Dei tibi promitto, ꝙ hoc anno 20. ſalmas habebit, & ſicut prædixit. B. F. ſic habuit (diuina faciente virtute.)

Quinquageſimum tertium exemplum ad hoc eſt, quod prædixit fratri Eliæ exiſtenti eius Vicario. Semel enim beatus. F. cum quoſdam magis ſimplices fratres accepiſſet per manus, & ad menſam iuxta ſe locaſſet, ac dixiſſet fratri Eliæ, vt alios fratres locaret, vt ſibi placeret, frater Elias tumens, & ſuperbus dixit voce temeraria ad beatum. F. Non dubito, ꝙ tu cum tua ſimplicitate, & fatuitate diſsipabis ordinem tuum. B. F. diuino ſpiritu totus accẽſus dixit ad eum. Elia Elia: ſis certus, ꝙ tu non morieris in ordine meo, & ſic euenit; nã apoſtata ab ordine, & ab Eccleſia mortuus eſt: vice alia etiam hoc ſibi dixit &c.

Quinquageſimum quartũ exemplum ad oſtẽdendum beatum. F. ſpiritum propheticum habuiſſe eſt hoc. Nam abſens cognouit reſponſionem; quam frater Elias dedit Angelo ſibi in ſpecie humana apparenti in loco. S. Mariæ de Angelis. Quæ omnia beatus. F. in oratione politus diuina reuelatione cognouit; ã qua ſurgens fratrem Eliam acrius reprehendit di. Male facis frater Elia ſuperbe; qui repellis Angelos ſanctos; qui veniunt ad nos viſitandos, & inſtruendos: & tunc etiam dixit ſibi. B. F. ꝙ ſuperbia ſua male finiret in ordine iſto.

Quinquageſimumquintum exemplum ad hoc eſt de quodam puero: cui prædixit B. F. quòd futurus erat frater minor. Nam ſemel ad B. F. tres pueri Florentini venerunt; ad quos. B. F. accedens portauit quinque ficus in manibus: quos collegerat propter illos pueros; quos cum vidiſſet, & attente conſideraſſet dedit duobus illorum cuilibet vnum ficum de illis quinque. Tertio vero dedit tres ficus dicens. Adhuc fili; tu eris filius meus; quod poſt modicum temporis impletum eſt, Poſt parum enim ingreſſus eſt ordinem; & fuit vir ſanctitatis in ordine, multæ deuotionis, & optime morigeratus. Et inter alia hoc habebat in conſuetudine; quòd quando ab homine recedebat loco ſalutationis hoc verbum erat ſolitus dicere. Benedictum ſit nomen domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſua paſsio benedicta, & beatiſsima virgo Maria, & tota cœleſtis curia.

Quinquageſimum ſextum exemplum ad hoc eſt, de quodã puero de Senis; cui dixit; quòd eſſet frater minor. Cum enim Senis eſſet. B. F. & quidam puer turtures plures, cępiſſet: beatus. F. hoc videns rogauit dictum puerum, vt eas ſibi daret: quod & fecit puer: & B. F. dixit illi. Fili; adhuc eris tu frater in iſto ordine, & ſeruies gratioſè domino Ieſu Chriſto, & ſic euenit: vt enim dixit. B. Fr. poſtea factus eſt frater minor, & vitam duxit in ordine vſq; in finem moribus exemplarem, & multum laudabilem.

Quinquageſimumſeptimum exẽplum ad hoc eſt quòd B. Fran. dixit fratri Ioanni: qui fuit vnus de 12. primis ſocijs ſuis; qui quia primo vſum capellæ, ſiue almutij inuenit, dictus eſt frater Ioannes della Capella. Prædixit enim eum propter malitiam ſuam ab ordine exiturum, & mala morte obiturum; & ſic accidit. Nam de ordine exiens leproſus, factus tandẽ ſeipſum ſuſpendit.

Quinquageſimum octauum exẽplum ad hoc eſt de Ottone. 4. Imperatore, cum Romã pergeret

geret pro corona imperiali cum maximo apparatu,& pompa;& tráiret iuxta Rigum tortum de Asisio: beatus enim F. per vnum fratrem mandauit eidem dici hanc gloriam sibi modico duraturam tempore, & sic euenit. Nam accepta corona quia pugnauit statim cū Romanis, & contra mandatum.D. Papæ regnum intrauit Apuliæ auferens illud regi Federico Siciliæ à Papa fuit excommunicatus. Et Federicus factus contra ipsum Imperator, & coronatus,contra ipsum Ottonem præliādo triumphauit.

Quinquagesimum nonum exemplum ad hoc est de fratre Angelo de Burgo.Cui B. Fr.cum præcepisset, quód iret ad Burgum ad notificandum ipsum.B.F.accessurum ad Burgum,& prædicaturum, frater Angelus, quia erat de nobilioribus de Burgo,& illuc propter parentes male libenter accedebat, nolebat ire: cui B. F. ex quo primo dicto non acceſſerat sibi mandauit, ꝙ iret illuc: quia ex hoc mereretur magnum præmium. Et cum ille quæreret, quid? respondit B. F. Quia mecum eris in paradiso. In cuius signum crucem sibi in fronte fecit,& ipsum osculando subarrauit:& sic post mortem euenit, vt claruit pluribus alijs fratribus.

Sexagesimum exemplum ad hoc est de quodam barbitonsore: à quo cum Beatus.F.radi vellet,& dixisset sibi, ꝙ eum Dei amore raderet,respondit barbitonsor. Ego non faciam, nisi certitudinaliter,ꝙ vitam æternam habeā, mihi promittas. Quod audiens B. Frā.mente ad cœlum, & facie leuata stetit per spacium, & à Deo certificatus, ꝙ erat de numero prædestinatorum: de eius salute certus promisit ei vitam æternam: & ꝙ eam habuerit, patet subsequenti exemplo. f. ꝙ est in ordine sexagesimum exemplum.

Sexagesimum primum exemplum ad hoc est de eo; quod vni prędixit dum esset in Apulia. Cum enim per Apuliam.B.F.pergeret cum socio, quidam ordinis apostata factus est sibi obuius: qui vdens beatum. Fr. pedibus eius aduolutus rogabat instanter, vt ad ordinem reciperetur: cui B.F.furcas ibidem existentes ostendit di. Si amplius exieris ab ordine, in furcis illis eris suspensus. Qui paruo tempore elapso post receptionem iteratam ad ordinē recidiuans ab ordine recessit,& quædam cōmittens in furcis illis diuino iudicio(vt B. F. dixerat,) est suspensus.

Sexagesimum secundum exemplum ad hoc est, quia cognouit diabolum esse in bursa dū ambularet cum socio per Apuliam circa Barum: in qua socius pecuniam esse dicebat,vnde socio eam accipere volenti mandauit, vt caute eam tolleret, & sic euenit: nam serpens diabolus, dum eam socius accipere vellet,inde exiuit.

Sexagesimum tertium exemplum ad hoc est de fratre Rufino: quem de prædestinatione: vt dictum est lib. 1.conformitate.8. parte.2. à diabolo deceptum cognouit, & quia nihil dixerat.B.Frā.de tali tentatione,& deceptione eidem beatus.F. totam seriē retulit tentationis suæ,& deceptionis: atque confortato præ dixit, ꝙ post suam tentationem magnam experiri debebat consolationem, & consequi vtilitatem:& sic euenit. nam diabolo à fratre Rufino deuicto,peragens,vt B.F.ipsum informauerat, Christus sibi apparuit; concessitq; sibi hanc gratiam,vt in mundo isto nunquam de cætero tristis esset.

Sexagesimum quartum exemplum ad hoc est de præfato fratre Rufino cognoscendo ipsum qualis esset apud Deum, & fratribus reuelando dicens eis. Quem creditis sanctiorem fratrem de ordine? & dixit.Videte fratrem Rufinum: iste est vnus de tribus sanctioribus totius mundi, & secure eum sanctum possem nominare: quia canonizatus in cœlo,est sanctus à Deo.

Sexagesimum quintum exemplum ad hoc est de capitulo generali: Cum enim apud Asisiū capitulum generale tenuisset: in quo vltra quinque millia fratrum fuerunt: vbi beatus Dominicus affuit cum octo fratribus sui ordinis.& D.Papa Greg.9.tunc Ostien.episcopus Cardinalis, & sciret affuturā diuinam prouidentiam erga fratres, mandauit omnibus fratribus,vt nullus curam aliquam haberet de aliqua re cōestibili, vel potabili, vel de necessarijs corporis: sed à talibus mentes eleuantes orationi intenderent tantum, & laudi Dei: quod cum fecissent Deus corda hominum circumadiacentium ciuitatum, & castrorum tā gens,omnia bona necessaria pro corpore sibi & fratribus copiosè ex insperato detulerunt, & ministrarunt.

Sexagesimum sextum exemplum ad hoc est de Soldano,à quo recedens promisit post suā mortem se missurum duos fratres ad ipsum baptizandum, & sic peregit, vt dicetur lib. 3. conformitate.10.parte. 2.

Sexagesimum septimum exemplum ad hoc est de quodam fratre nostri ordinis in sacra theologia magistro,cui cum beatus Fran.pronunciasset fratres de regulæ obseruantia declinaturos;dictusq; magister beatum Fran.rogaret,quod si istud suo tempore accideret, si bi concederet licentiam,vt cum aliquibus fratribus ad loca posset ire,vbi regulam obseruaret, beatus Fran.respondit dicens osculando pectus eius. Quod a me postulas a Christo scias tibi esse concessum, & posuit dexteram manum super caput eius di. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem melchisedech.

Sexagesimum octauum exemplum ad hoc est de militibus de Asisio,qui cum infirmum reducebat

ducebant a Nuceria Aſsiſium, qui cum hora eſſet comeſtiõnis,& in villa nomine Satrianũ pecunia cibos quæſiſſent, nec inueniſſent, beatus Fran. dixit eis, quod ſi humiliter Dei amore peterent, certe inuenirent,& ſic factum eſt, vt B. Fran. prædixit.

Sexageſimum nonum exemplum ad hoc eſt de medico, quem mandauit fratribus, vt ad prandium inuitarent,& cum fratres dicerent, quomodo inuitabimus eum, cum nihil habeamus ad apponendum ei? B.Fran. dixit eis. Modicæ fidei, nolite me facere amplius vobis dicere,& cum eſſent in menſa, porta fuit pulſata, & frater vnus a menſa ſurgens; cum aperuiſſet portam, quędam mulier magnum caniſtrũ plenum pulchro pane, & piſcibus, & paſtillis gammarorum,& melle,& vuis recentibus apportauit, quæ omnia domina cuiuſdam caſtri diſtantis bene per 7. miliaria beato Fran. mittebat. Quæ omnia fratres ſimul cum medico cernentes de præuidentia B. Fran. valde ſunt mirati.

Septuageſimum exemplum ad hoc eſt, quod prædixit B. Fran. ſocijs ſuis de Epiſcopo Aſsiſinate, & Poteſtate Aſsiſij. Cum enim guerra eſſet inter eos, B. Fran. ſocijs mandauit, vt prius Poteſtate,& magnatibus, ac alijs pluribus de Aſsiſio congregatis in palatio epiſcopi, coram Epiſcopo, Poteſtate,& alijs ciuibus canticum fratris ſolis, quod ipſe compoſuerat, decantarent, dicens. Ego confido in domino, quod ipſe ſtatim humiliabit corda eorum, & ad priſtinam dilectionem reuertẽtur, & ſic factum eſt. Nam cum fratres inciperent cantare, Poteſtas ſtatim ſurrexit;& iunctis manibus,& brachijs ipſos tanquam Euangelium domini cum maxima deuotione,& etiam multis lachrimis intente audiuit. Finitis dictis laudibus, Poteſtas dixit coram omnibus. In veritate dico vobis, quod non ſolum domino Epiſcopo, quem debeo,& volo habere pro domino meo, ſed ſi quis interfeciſſet germanum meum, aut filium meum indulgerem ſibi, & ſic dicẽs proiecit ſe ad pedes Epiſcopi, & ait illi. Ego paratus ſum per omnia ſatisfacere vobis, ſicut vobis placuerit amore domini noſtri Ieſu Chriſti,& ſerui ſui beati Fran. Epiſcopus autem accipiens eum cum manibus ſurrexit, & dixit ei. Ex officio meo conueniret me eſſe humilem, ſed quia naturaliter ad iracundiam ſum pronus oportet, quod mihi indulgeas,& ſic cum multa benignitate,& dilectione amplexati ſunt ſe adinuicem. Fratres vero ſtupefacti ſunt videntes ad litteram eſſe impletum, quod B.Fran. prædixerat. Sed & ſeculares hoc pro magno miraculo habuerunt, totum aſcribentes beati Fran. meritis.

Septuageſimum primum exemplum ad hoc eſt de fratre Maſſeo, cuius beatus Fran. vidit cordis archana, cũ intra ſe murmuraret, quia beatus Fran. fecerat eum circunuolui velut pilam coram multis, & de Senis receſſerat inſalutato Epiſcopo,& quia de hoc dicetur in iſto 3. lib. conformitate 14 ad præſens non ſcribendo totum, ſufficit, quod archana cordis præuidit, dicẽdo fratri Maſſeo, qui ipſum per ſpacium præcedebat. Ad ea quæ nunc cogitas, te teneas: quia illa bona, & vtilia ſunt tibi, & à domino inſpirata: murmuratio vero prima, quam faciebas eſt cęca, & mala, & a diabolo tibi in anima ſeminata: quod audiẽs frater Maſſeus fuit valde miratus, quod cordis eius archana beatus Fran. vidiſſet.

Septuageſimum ſecundum exemplum ad hoc eſt quod B.Fran. ſaluationem futuram,& damnationem fratrum agnouit. Cum enim beatus Fran. cerneret fratres à priſtino ſtatu paulatim diſcedere, & nimis de hoc doleret, Chriſtus apparuit ei di. Noli timere, quia ſemper erunt in ordine tuo,& religione, qui viam tenebunt perfectionis, & iſti ibũt in uitam æternam,& alij volent,& non poterunt,& iſti ibũt ad purgatorium: alij ſequentur mundi delitias,& de iſtis non curabo, nec tu cures.

Septuageſimum tertium exẽplum ad hoc eſt, quod futuram ſuam gloriam Deo reuelante agnouit,& prædixit, nam cum ad viſitandum beatam Claram cum ſocio fratre Leonardo de Aſsiſio beatus Fran. in S. Damiano iuiſſet, & ſermone protracto uſq; ad prandij horã ad comedendum, ibidem remanſiſſet;& iam quatuor morſellos manducaſſet, facie in cęlum eleuatus, diu ſtetit attonitus, & ad ſe reuerſus clamauit voce magna di. Laudato ſia lo ſignore ideſt Laudetur Deus. Et proſiliens de menſa poſuit ſe in terra,& ſtatim fuit raptus, & ſic raptus ſtetit per tantum ſpacium, quod homo iuiſſet a S. Damiano uſq; ad S. Mariam de Portiuncula,& rediiſſet, q̃ eſt ſpaciũ quaſi quatuor milliariorum in eundo,& redeundo. B.Franiceſ tificatur a deo de ſua ſalute.

Septuageſimum quartum exemplum ad hoc eſt quod B. Fran. diem ſuæ mortis præſciuit, & fratribus prædixit ſibi à Chriſto fuiſſe reuelatum, vt 14 pars legendæ maioris ponit, & de Epiſcopatu Aſsiſij ad S. Mariam de Portiuncula, vt ibi moreretur fecit ſe deferri.

Septuageſimum quintum exemplum ad hoc eſt, quod prophetauit ſuum corpus honorandum,& prædixit. Cum in epiſcopatu Aſsiſij iaceret B Fran. infirmus, quidam frater ſpiritualis quaſi ludendo ei dixit. Quantum venderes domino tuos ſaccos? multi baldachini,& pãni de ſerico ponẽtur ſuper corpuſculum tuũ, quod modo indutum eſt de ſacco, habebat enim tunc B. Fr. infulam coopertam de ſacco,& etiam indumentum de ſacco, & reſpondit B Fran. imo ſpirituſſanctus per os eius,& ait cum magno feruore,& lætitia ſpiritus. Tu verum dicis; quoniam ita erit pro laude, & gloria domini.

Septua-

Septuagesimum sextū exemplum ad hoc est. Cum in loco sanctæ Mariæ infirmitate vltima decubaret,& tempore nocturno appetisset de petrosillo manducare,petijt,si adesset.& cum coquinarius diceret, quod ipsum decerpserat, tantumq; præsciderat, quod non solum tunc nocte, sed nec de die colligere posset, beatus Franciscus dixit sibi. Vade ad hortū, & primas herbas,quas manu contigeris affer to.Qui iuit,& primas herbas sibi occurrentes arripiens, petrosillum frondosum, & tenerū inuenit inter ipsas.De quo parum comedens multum confortatus est.

Septuagesimum septimum exemplum ad hoc est de beata Clara in illa hebdomada,qua beatus Fran.migrauit.Beata Clara,cum grauiter infirmaretur,& mori crederet,optaretq; beatum Fran. ante suum obitum videre, & quia propter infirmitatem beatus Fran hoc implere nō ualebat,plorabat amarissime, vnde hæc per quendam significauit beato Fran. quod audiens beatus Fran.& videns,quod fieri pro tunc non poterat, vt eum videret, scripsit ei, & sororibus ad consolationem litteram, in qua dabat benedictionem suam, & absoluebat eam ab omni defectu, si quem fecisset contra admonitionem suam,& contra mandata, & consilia filij Dei, & vt deponeret omnem tristitiam dixit illi fratri, quem ipse miserat. Vade,& dic sorori Claræ, quod deponat omnem dolorem, & tristitiam, quia me modo

Corpus B. Fran. ostenditur beatæ Claræ.

videre non potest, sed in veritate sciat, quod ante obitum suum tam ipsa,quam sorores me videbunt, & de me plurimum consolabūtur. Et sic factum est.Nam cum beatus Fran. sabbato de sero migrasset, de mane die dominico populus Asisij, & fratres tulerunt corpus de loco sanctæ Mariæ,vbi obierat,& deferrebant ad ciuitatem Asisij,& diuina uoluntate factum est,ut impleretur uerbum beati Fran. quia sic corpus deferrendo transierūt per sanctum Damianum, vbi erat beata Clara, & remota crate ferrea; per quam communicare solebant,& audire uerbum Dei, tulerunt fratres sanctum corpus de feretro, & tenuerunt ipsum inter manus ad fenestram per magnum spaciu m,donec sancta Clara,& sorores de ipso sunt consolatæ,licet essent plenæ,& afflictæ doloribus,& lachrimis multis videntes se priuatas consolationibus tanti patris.

Septuagesimumoctauum exemplum ad hoc est de domina Iacoba de septem solijs: Cum enim de sua morte vellet sibi notificare videlicet quod ipsa ante talem diem veniret Asisium,si eum vinum reperire optaret, & quod portaret pannum cilicinum ad corpus eius inuoluendum, & induendum, & dum scribi faceret litteram,reuelatum est sibi,quod ipsa domina Iacoba veniebat, & secum omnia deferebat, quæ beatus Fran. dicebat in littera ab ipsa deferenda.Hoc cognoscens beatus F. dixit scriptori.Non scribas vlterius quia non oportet, & statim affuit ipsa domina Iacoba portans omnia; quæ portanda beatus Fran. mandabat.

Septuagesimumnonum exemplum ad hoc est, quod dictę dominę Iacobę remittere volenti partem suę comitiuæ;quia venerat cum duobus filijs senatoribus,& multis alijs,beatus F. dixit.Nō facias, quia die sabbati de sero ego moriar,& sic cum tota ista tua comitiua poteris abire, & sic euenit, quia hora, qua dixit, mortuus fuit.

Octuagesimum exemplum ad hoc est de benedictione data ciuitati Asisij. Cum enim de palatio episcopi Asisinatis ad sanctam Mariam de Angelis deferretur a socijs,& ad hospitale cruciferorum, quod est in uia deuenisset;& ibi aliquantulum quieuisset, voluēs ipse beatus Fran. faciem suam uersus Asisium dixit.Benedicta tu a domino: quia per te multæ animę saluabuntur,& in te multi serui altissimi habitabunt, & de te multi eligentur ad regnum æternum Et sic euenit,quod multi fratres, & sorores, & alij viri sancti de ipsa ciuitate fuerunt,ac ad ipsam de longinquis partibus plures alij aduenientes,sicut,& nunc quidam sunt in dicta ciuitate vitam celibem acti tantes, cęli tandem pręmia adiere. Sicut præfata domina Iacoba de vrbe rediens Asisium, ob reuerentiam beati Fran.toto tempore vitæ suę in pœnitentia victitans,in ciuitate ipsa stetit Asisij; tandem iuxta altari beati Fran. ibidem fuit tumulata.

Octuagesimumprimū exemplum ad hoc est, quia(vt dicit pars 14.legendę maioris)beatus Fran.ex hoc mundo migraturus fratribus prędixit,quod futura erat tentatio,& tribulatio appropinquabat. Fęlices, qui perseuerabunt in his,quæ cęperunt.De qua vero tentatione, & tribulatione (cum ordo multas habuerit) beatus Fran. intellixerit,Frater Bonauentura legendam componens, non declarauit. Nota.

Octuagesimumsecundum exemplum ad hoc est,Cum beatus Fran.morti esset propinquus, petijt,vt ad se Frater Bernardus eius filius intret fratres primogenitus accederet dicens: Veniat primogenitus meus Frater Bernardus,ut benedicat sibi anima mea antequam moriar. Et cum essent ibi multi fratres præsentes,& specialiter frater Elias, qui tūc erat ordinis vicarius: Frater Bernardus eidem innuit,vt se ad manum dexteram beati Fran.locaret: Ipse vero Frater Bernardus ad manum sinistram se posuit sancti patris, & quia beatus Fran. cęcutiens erat non antiquitate, sed lachrimis, cum posuisset manum suam dexteram super caput Elyæ dixit:Hoc non est caput primogeniti mei fratris Bernardi, & tunc manus cancellando dexterá posuit super caput fra-

put fratris Bernardi, finistram vero super caput fratris Elyę. Ipsumq; fratrem Bernardum multipliciter benedixit, vt dictum elt, libro 1. conformitate 8. Sic ergo præfatis octuaginta duobus exemplis luculenter apparet beatum Fran. spiritu prophetico radiatum, & illuminatum verum fuisse prophetam. Et consequenter vetam esse secundam partem huius sextæ conformitatis, quæ dicit. Franciscus radiatur idest spiritu prophetico fuit illuminatus. Apparet ergo, quã copiose spiritus sanctus menti se infuderit beati Fran. non solum præterita ei teserando, sed præsentia etiam, & futura, vt supra positis exemplis euidentet astruitur, immo quod maius est secreta cordium declarando, sicut confotmitate 14. huius secundi libri dicetur.

FRVCTVS SEPTIMVS, ET CONformitas secundi libri, & decima nona in ordine, videlicet Iesus vacans laboribus. Franciscus imitatur. Expositio primæ partis, videlicet Iesus vacans laboribus.

ANTIQVVS ille, & vetus Adam, & si in suæ conditionis primordio à Deo acceperit, & pro se, & pro sua posteritate iustitiã originalem, quæ & si ordinabat eum principaliter ad Deum, consequenter tamẽ ad se, vt caro per omnia ipsa manente spiritui subiceretur, nec in aliquo rebellis existeret, aut eius indiciũ; quo quomodo effugeret seu declinaret. Verum diaboli faciente nequitia inobediens factus Deo, caro non modo non subdita, sed contraria in omnibus existit rationi, dicente Apostolo. (Galat. 5.) Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Hæc enim sibijnuicem aduersantur non modo principijs, quia hæc ab inferiori, ille à superiori mouetur, sed & effectibus, & operibus, prout idem Apostolus ibidem declarat dicens. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, adulterium, immundicia &c Fructus vero spiritus sunt. Charitas, Gaudium, Pax &c. Et quia ab origine peccatum contrahimus originale, nisi gratia diuina quis ab eo dem præseruetur: taleq; peccatum teste magistro sententiarum 2. dist. 30. Lex carnis; lex membrorum, langor naturæ, formes peccati, concupiscentia, concupiscibilitas ac tirannus, & sic de alijs fit, ac per baptismum, & si deleatur quo ad culpam, manet tamẽ quo ad pęnam, nisi gratia in quibusdam extenuetur, prout dicit magister ibidem, non immerito rebellionem causat carnis ad spiritum, adeo vt doctor ipse clamare cogatur. Video aliam (Rom. 7.) legem in membris meis repugnantẽ legi mentis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati, quæ est in membris, meis. Infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius Sequitur. gratia Dei per Iesum Christum dominũ nostrum, & subdit. Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autẽ legi peccati. Et quia idem Apostolus dicit. (Galat. 5.) Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis, & rationem assignat. (Rom. 8.) Si secuudum carnem vixeritis moriemini, si autem spiritu facta carnis morificaueritis viueris. Nam caro, & sanguis regnũ Dei possidere non possunt. (1. Cor. 15.) Quare ipsam carnem hostem, & inimicum nostrum, quem nobiscũ ferimus quocunque pergimus, ad seruitutem spiritus reducere pro posse conari debemus. Abusio enim magna elt dominam ancillari, & ancillam dominari, spiritum subiici carni, & carnem spiritui dominari, cum caro facta sit propter spiritum, & nõ econuerso. Et quia difficilis est via spiritus, cum arcta sit via, quæ ducit ad vitam; hinc est, quod dominus, & sal(Matth. 7.)uator noster dominus Iesus Christus, licet caro eius per omnia subdita fuerit spiritui, nec indigeret castigatione pęnitentiæ, nec laborũ flagello, quia datus erat nobis in exemplum, & speculum, normamq; omnium virtutum, volens nobis ostendere qualiter carnem nostrã macerare debemus pęnitentia, & labore, hoc in se prius sumere voluit, corpus suum ieiunijs, vigilijs, laboribus, & discursibus ac alijs pęnitentiæ, & macerationis exercitiis supponendo. Quod autem corpus suum animæ beatæ coniunctum, & deitati in laboribus fuerit non solum in iuuentute; sed in pueritia, patet, si eius vita inspiciatur.

Et primo si attendatur eius in mundum natiuitas, & ortus. Panni viles, & pauci, & præsertim tempore magni algoris, quibus eius sacrum corpus fuit contectum. Arctidoto loci, quia non fuit ei locus in diuersorio. Fænum, & pâleæ, in quibus fuit locatus, & non in pluma, non in palatio, sed in præsepio, & loco fætente, & horrido, vbi absuit cunctorum commoditas, quæ communiter fit pueris in ipsorum ortu; nec non, & duricies loci arguunt dominum Iesum Christum corpus incæpisset crucifigere, & doctrinam facto nobis ad hoc dedisse.

Secũdo hoc astruit ad Aegyptum fuga, & per septennium in Aegypto permansio; incessus per desertum. Pueri Iesu in brachijs virginis matris baiulatio cum erumna, & labore, & carentia necessariorum, quo ad victum, stratum operimentum, societatem non hominum, sed ferarum, & sic de alijs, incommoda multa cũ fatigatione itineris dominum Iesum accepisse demonstrant. Sed peruentio ad Aegyptum

cum

cum paupertate summa, incognitio eius à cunctis, ac permansio septennalis ibidem cum penuria omniū facultatū miro modo, & pœnitētiam acclamant domini Iesu, & non in delitijs fuisse carnis: sed afflictionem ostendūt. Tertio id exclamat eius in terram Israel reuersio. Cum enim esset iam grandęuus in brachijs non potuit duci matris; ideo per tantū iter peragrando vexationem suæ carnis habuisse patet clare. Quid de alijs dicemus ad corporis nutrimentum spectantibus, cum paupertatem semper haberet comitem dominam sociam, & magistram? Sed timor perueniendo ad terram Israel propter Archelaum, qui regnabat ibidem, dolorem non gaudium, cū cum parentibus recepisse declamat, cum laborioso accessu ad ciuitatem Nazareth.

Quarto si attendatur eius in triduo in Hierusalem parentibus ignorantibus permansio. Ad Hierusalem fatigatione, nimia ob longitudinem vię peruenit corpore vexatus. Quo vero cibo, hospitio, & consortio sit refocillatus euangelium non pandit. Vnde, & si inter doctos consederit suę sapientiæ patefaciendo archana, in triduo tamen, quo ibi fuit (teste beato Benardo) stipem ostiatim quęsiuit, & forte non sufficienter inuenit, & in loco pauperum forsitan dormitauit.

Quinto idipsum ponit eius sub tutela matris educatio. Cū per triginta annos sub regimine fuerit beatæ Mariæ, & si per spacium aliquod fuerit, & Ioseph quia pauperes erant incommodis corporis oibus subiectus fuit. Et quę postmodū reserauit suo faciēda eloquio prius effecit opere, & exemplo psal. enim dictum in eo est impletum. Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.

Sexto hoc ostendit post susceptum à Ioanne baptismum ad desertum accessio, vbi socius fuit non hominum, sed ferarum, ubi non in delitijs fuit corporis, utpote ieiunans 40. diebus & 40. noctibus. Et in arcto lapide commorās, ac tentationibus demonis impetitus, quia carnem fregit, & diabolum vicit, pro vtriusq; victoria post dies 40. sue in deserto mansionis, angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Matth. 4. Septimo hoc ipsum probat ipsius Saluatoris conuictus, & conuersatio. Quia enim sanctos Apostolos ad sui discipulatum vocando nihil eos voluit retinere de mundanis, sed totum abiicere, & dari pauperibus, semetipsos abnegare, & crucem pœnitentialem suscipiendo post ipsum incedere, signum euidens extitit dominum Iesum nō blanditias corporis, sed laborem cum carnis crucifixione dilexisse in se, & in suis.

Octauo idipsum ostendit Iesum prædicatio. Matth. 5. Luc. 5. Dicit Euangelista, quod Iesus ibat per ciuitates, & castella prædicando, non solum in Galilea, sed in Iudæa docendo. Ibat ergo ipse do minus pauper, & discalciatus, & fatigatus ex itinere (vt dicit euangelista) regnum Dei prædicando in villas, castra, & ciuitates, nec ei ad hoc fuit aliquis locus firmus, & si in Hierusalem pluries, & in alijs regionibus prædicauerit, quam alibi. Qui discursus prædicationis eum arguit subiisse continue laborem itineris magnum. Ipse enim saluator prædicauit in Corozaim distātem ab Hierusalem per 72. miliaria. In Gerasa, à qua regio Gerasenorum dicitur vbi demones expellēdo in porcos concessit intrare, & distat ab Hierusalem per 70. miliaria. In Iericho, & distat ab Hierusalem per 15. miliaria. In Capharnaum, & distat ab Hierusalem per 80. miliaria. In montem; qui vocatur mensa vbi Dominus satiauit quinq; millia hominum, & sermonem fecit distātem ab Hierusalem per octuaginta miliaria. In Tiberiade, quæ distat ab Hierusalem per 68. miliaria. In Bethsaida ciuitate Petri, & Andreæ, & distat ab Hierusalem per 80. miliaria. In Decapoli idest decem ciuitates, quę per multa milliaria distant ab Hierusalē. In Cæsarea Philippi, quæ est terminus septentrionalis terræ promissionis, & distat ab Hierusalem per plura milliaria. In Sicha. & distat ab Hierusalem per 26 miliaria. In Naym, vbi importa suscitauit filium Viduę, & distat ab Hierusalē per 69. milliaria. In monte Thabor, vbi trāsfiguratus est, & in descensu præcepit discipulis, ne dicęrent visionem, & distat ab Hierusalem per 62. miliaria. In Chana Galileæ, vbi aquam mutauit in vinum distat ab Hierusalē per sexaginta, & vltra milliaria. In Sidone, vbi curauit filiam Chananeæ. In Tiro, ubi mulier clamauit dicens. Beatus venter, qui &c. In multis alijs ciuitatibus, & locis inspicientibus euangelia apparet dominum nostrum Iesum prædicasse. Sed præfata posita sunt, ut quantum laboraret in prædicando, & discurrendo de Hierusalem ad præfata loca, quia sæpisime erat, aliqualiter perpendatur. Quibus patet eum multum laborasse, & carnē laboribus subdidisse.

Ioan. 4. — Loca plura in quibus saluator prædicauit. — Matth. 8. Mar. 5. — Lucæ 18. — Matth. 5. — Ioan. 4. — Lucæ 7. — Matth. 17. — Ioan. 2.

Nono pręfata etiam declamant plura, scilicet vigilatio, & oratio. Nam vigilabat, & per noctabat in oratione, vt dicit Luc. & Matth. & Mar. Nam pergebat ad montes, & ad deserta, & ibi pernoctans orabat. Nuditas, & vesti mentorum eius vilitas. Commendauit Ioannē Mat. de his, quare & ipse hoc in se pręhabuit: quę tempore algoris, & quia discalciatus, eius corpori mœstitiam ingerebant.

Lucæ 5. 6. 9. Matth. 14. Mar. 1. Matth. 11.

Decimo id acclamat per totam diem ieiunatio. Nam cum per totam diem occuparetur in prædicando, quasi communiter, quia non comedebat, nisi de sero semper ieiunabat. Et adeo plerunq; inedia angebatur, ut discipuli ex fame transeundo per sata, spicas diuellendo manducarent, vt habetur.

Mar. 2. Lucæ 6.

Vndecimum ad propositum ostēdendum est, omnis

omnis delectationis corporalis abiecto. Si de
lecto loquimur; non habuit, vbi caput suum
Matth. 8. reclinaret, & sic nec lecti moliciem. Non ve-
stimenta mollia: quia sic de aspero non lau-
dasset Ioannem baptistam. Non panem ad co-
Ioan. 4. medendum, vt patet Io. 4. nec vinum ad biben
dum. Nam discipuli ad panes emendos per-
rexerant quando à Samaritana aquam petijt
ad bibendum. Pecuniam non habuit: quia id
Matth. 10. Apostolis prohibuerat. Non quietem per diē,
Lucæ 9. & noctem: die prædicando, & nocte orando,
& discurrendo per omnia. Quæ ingerunt cor
poralem delectationem alijs, nihil tale in to-
ta vita Christi reperitur.
Duodecimo quod concludit finaliter, & pro-
positum affirmat, est gloriosa Christi passio.
Et quia de ipsa plene dicetur. lib. 3. conformi
tate. 4. ad pñs sufficiat, q ipsa Christi passio
fuit acerbissima. Quo ad motiuum: quia in
uidia. & sine causa: quia neminem læserat; sed
omnibus benefecerat. Quo ad personā: quia
Deus, & homo omni sanctitate, & virtute, &
Quæ acerbitatem reddidere passionē Christi. perfectione singularissimus. Quo ad penam:
qnia in singulis sui corporis membris. In ca-
pite coronam spinarum. In oculis velationē.
In visu lachrimas. In auditu improperia. In ol
fatu sputorum abominationem. In gustu po-
tum fellis, & aceti. In collo ligationem. In spa
tulis, & humeris crucis baiulationem. In bra-
chijs extensionem. In renibus verberum per-
cussionem: quæ teste Bernardo vltra legio-
nis numerum fuerunt. In pectore lateris aper
tionem. In manibus clauorum affixionem, &
perforationem. In tibijs, & pedibus neruorū
attractionem ex clauis, & apertionem. Sic er-
go dominus Christus in quolibet corporis
membro est singularem pœnam passus: vt cor
pus nostrum similibus subiciendum pœnis
declararet. Nulla pœna fuit grauior pœna,
quam Christus est passus. Nulla passio magis
opprobriosa, vt in 3. lib. conformitate. 3. di-
cetur. Nulla pœna multiplicior, & sic de alijs.
Quare præfatis attentis dominus noster car-
nem domandam pœnitentia ostendit, & labo-
re cuilibet, fideli sua vita, & exemplo. Et qua-
re hoc egit? nisi vt dictum est, vt sic peragen-
dum suo exemplo induceret, & fideles attra-
heret. Non solum id suo exemplo monstra-
uit, sed & carnem ædomandam edocuit.
Lucæ 21. Primo à cibo, & potu abstinentia. Videte ne
grauentur corpora vestra in crapula, & ebrie-
tate &c. Et quo cibo esset vtendum dicit.
Ioan. 4. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui
misit me.
Secundo mollium quo ad vestes absentia. De
asperitate vestimentorum commendauit Ioā
nem baptistam, & diuitem condemnauit Epu
Matth. 11. lonem; qui induebatur purpura, & bisso.
Lucæ 16. Tertio flagellorum acerbitate, & disciplina-
rum, hoc in se expertus: quia flagellis cæsus,

discipulos flagellandos à malis prædixit, ad Mar. 15.
edomandum eos. Matth. 27.
Quarto laborum varietate, reprehendendo Ioan. 19.
stantes tota die otiosos. labo are docuit, & Matth. 10.
sic in vineam misit. Verbum interdixit otio- Matth. 20.
sum, quanto magis, & otium. Matth. 12.
Quinto commodorum indigentia, & pauper-
tate. Pauperes clamat beatos Et vhe dicit di Luc. 7.
uitibus: qui habent suam consolationem Di Matth. 5.
uitem comedentem splendide quotidie sepul Lucæ 6.
tum pandit in inferno. Et diues alius loquēs Lucæ 16.
animæ suæ dicit. Anima mea multa bona re-
posita habes in annos plurimos requiesce co
mede, bibe, & epulare. Et sequitur Stulte hac
nocte repetent animam tuam à te &c.
Sexto vigiliarum asperitate, dicit. Omnibus Mar. 13.
dico vigilate, & dicit. Vigilate, quia nescitis Matth. 24.
diem: neque horam. Matth. 26.
Septimo orationum instantia, & assiduitate.
Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.
Spiritus promptus est; caro, autem infirma, &
Luc. dicit. Vigilate omni tempore orantes, Lucæ 21.
& capitulo. 18. dicit: Oportet semper orare,
& non deficere.
Octauo delectabilium omnium fuga, & dete-
stabilitate. Vhe, vobis qui saturati estis: quia Lucæ 18.
esurietis. Vhe vobis qui ridetis: quia lugebi-
tis, & flebitis: & capitulo. 16. dictum est diuiti
Epuloni. Recordare, quia recepisti bona in
vita tua, & sequitur. Tu vero cruciaris. Et
Nolite solliciti esse quid manducetis, neque Matth. 6.
corpori vestro quid induamini.
Nono iniuriarum supportatione, & patiētia.
In patiētia vestra possidebitis animas vestras. Lucæ 6.
Decimo vitæ futuræ attentione, & aduertentia.
Voca operarios, & redde illis mercedem Matth. 20.
suam, via carnis lata ducit ad perditionem,
sed via macerationis, & pœnitentiæ arcta du-
cit ad vitam.
Vndecimo consortij mulieris vitatione. Om- Matth. 7.
nis, qui viderit mulierem ad concupiscēdum Matth. 5.
eam: iam mœchatus est eam in corde suo.
Duodecimo sensuum custodia, & gubernatio
ne. Si oculus tuus scandalizat te: erue eum, & Matth. 5.
proijce abs te &c. Præfatis igitur caro edo-
matur, suppeditatur, & maceratur non solum
saluatoris doctrina, sed sacræ scripturæ atte-
stazione, & exemplis, ac doctorum. Quod sic
patet breuiter, ac succinctè.
Et primo de abstinentia, & superfluitate ci- Circa abstinentiam.
bi, potus. Luxuriosa res est vinum, & tumul-
tuosa ebrietas: quicunque his delectatur non Prou. 20.
erit sapiens, & Apostolus. Nolite inebriari vi Ephe. 5.
no; in quo est luxuria. Salomon, dicit. Cogi- Eccl. 2.
taui carnem meam abstrahere à vino, vt trans
ferrem animam meam ad sapientiæ studium.
Sancta Iudith ieiunabat omnibus diebus vitæ
suæ, vt habetur. Isidorus de summo bono. lib. Iudith. 8.
2. cap. 3. Abstinentia, & occidit, & viuificat:
viuificat animam, & corpus necat, & cap. 42.

dicit. Sicut omnes cupiditates carnales abstinentia resecantur, ita omnes animę virtutes edacitatis vitio destruuntur. Neque enim est possibile quempiam virtutum perfectionem attingere: nisi prius edomuerit ventris ingluuiem. Nemo potest dominari cæteris vitijs, nisi prius ventris ingluuiem restrinxerit, nec quisquam facile à semetipso spiritus immundos expellere, nisi per abstinentiam gulæ.

De fugienda molitie vestium. Matth. 3. Mar. 1. Iud. 8. 1. Pet. 3.

Secundo de vestium fugienda mollicie. Ioannes Baptista indutus fuit pilis camelorum. Iudith super lumbos suos habebat cilitium. Petrus in prima canonica. Indumenti, & vestimentorum cultum interdicit. Vnde Chrisostomus super Matth. & glosa. Matth. 3. Ad speciem visionis habere vestitum seruum Dei nõ conuenit, nec ad delectamentum carnis seu corporis, sed tantum ad tegumentum nuditatis, & Bernardus dicit; ꝙ milites Christi in mollicie vestimentorum vltro se hostibus, sine sanguine tradunt inermes.

Psal. 2. Galat. 5.

Tertio de flagellorum, & verberum attritione. Psal. dicit. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur dominus &c. & Apostolus. Qui autem sunt Christi carnem sua crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs &c. Benedictus Abbas prout ait beatus Gregorius. 2. dialogorum. Carnis tentationem superauit: carnem spinarum aculeis, & vrticarum incendijs flagellando: adeo vt tale quid in se minime aliquando sentiret.

Eccl. 33. Ezech. 16. Nota. Ephe. 4.

Quarto de laborum occupatione. Multa mala docuit otiositas, & Ezech. Hæc fuit iniquitas Sodomæ superbundantia panis, & vini, & otium. Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum. Facito aliquid operis, vt semper diabolus te inueniat occupatum. In desiderijs est omnis otiosus. Aegyptiorum monasteria hunc modum tenent, vt nullus absque opere, & labore suscipiatur: non tam propter victus necessaria: quàm propter animæ salutem. Isidorus in sino. lib. 2. Grauis libido vrit; quem otiosum inuenit. Cedet autem libido rebus. cedet operi, cedet industriæ, & labori. Paulus Apostolus laborabat manibus, & in Actibus. Vnde; qui laborat ad corpus edomãdum potest, dicere cum Ecclesiastico. 51. cap. Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Labor enim quãtum valeat, & ad quid dicit Fulgentius: ꝙ quidam sapiens interrogatus ad quid exercitatio laboris esset vtilis. Respondit. Honestus labor humanæ naturæ fida est custodia, dormientis naturæ stimulus: sopiti caloris lima: superfluitatis consumptio: vitiorum fuga, morborum mors: langoris medicina, lucrum operis, iuuentutis debitum; adolescentiæ disciplina: senectutis gaudium, salutis, adiutoriũ, nutricis: omnium malorum, idest otij, est inimicus. Ille autem solus ab exercitio se subtrahat; qui felicitatis gaudio carere desiderat.

Quę paria abundantia. Sap. 30. 1. Thim. 5.

Quinto de incommodorum, & rerum penuria, vt enim dicit beatus Gregorius primo moralium. Solet rerum abundantia tanto magis à timore diuino mentem soluere: quanto magis exigit hanc diuersa cogitare. Superfluitas enim idolatriam adinuenit. Salomon à domino petebat nõ diuitias nec paupertatem; sed tantum victui suo necessaria, & Paulus. Habẽtes alimenta, & quibus tegimur: his contenti simus. De frugalitate, idest paupertate ad propositum loquitur Valerius. lib. 2. Rubrica prima. cap. 28. d. Bonæ valitudinis quasi quædam mater est frugalitas, inimica luxuriosis epulis, & aliena nimiæ, vini abundantię, & immoderato Veneris vsui aduersa, & subdit. A patre libero, idest, vino ad inconcessam Venerẽ est proximus gradus intemperantię.

1. Thim. 4. 1. Pet. 5. Rom. 13. Apoc. 16.

Sexto de vigilantia. Vigilemus, & sobrij simus, & non dormiamus sicut cęteri, &c. Sobrij estote, & vigilate: quia aduersarius vester diabolus &c. Hora est iam nos de somno surgere &c. Apocal. dicitur. Beatus, qui vigilat, & custodit vestimenta sua. Dauid nocte media surgebat, & de luce vigilabat. Paulus fuit in vigilijs multis. Cato di. Plus vigila semper, nec somno deditus esto. Arist. in Iconomica di. Surgere oportet de nocte. Hoc enim ad sanitatem, & ad dispositionem, & ad phylosophiam est vtile.

De oratione. 1. Pet. 3. 1. Thesal. 5.

Septimo de orationis instantia, & assiduitate, dicitur. Vigilate in orationibus, & Paulus. Sine intermissione orate. Ratio quia Amalech. i. diabolus debellatur, & vitia extinguuntur dicente Isidoro de summo bono. libro. 3. c. 7. Hoc est remedium ei; qui vitiorum tentamentis estuat, vt quotiens quolibet tãgitur vitio, totiens ad orationem se subdat: quia frequẽs oratio, vitiorum impugnationem extinguit. Tam perseueranter intendere oportet animum nostrum orando, atque pulsando: quousque importunas desideriorum carnalium suggestiones, quę nostris obstrepunt sensibus; fortissima intentione superemus, ac tam diu insistere, quousque insistendo vicamus.

De fuga delectabilium. Iob. 6. Eccl. 2. Psal. 68. Psal. 101.

Octauo de fuga delectabilium, & abominatione, vt dicat cum Iob. Quæ prius tangere nolebat anima mea, nunc præ angustia cibi mei sunt. Et cum Salomone, qui prius dicebat in corde suo. Vadam, & affluam delitijs, & fruar bonis, & sequitur. Vidi in omnibus afflictionem animi, & vanitatem, & nihil permanere sub sole. Detestatus sum omnem industriã meam, & quæ sub sole studiosissime laboraui, & Dauid in Psalmo dicit. Ego autẽ cum mihi molesti essent induebam me cilicio &c. Humiliabam in ieiunio animam meam &c. Et Psal. dicit. Operui in ieiunio animam meam, & sequitur. Et posui vestimentum meum cilicium &c. Et Psal. Cinerem tanquam panem manducabam,

Iona 2. ducabam, & poculum meum cum fletu miscebam &c. Sic rex Niniuæ vestimentum suum mutauit, & indutus est sacco &c. Sic & regina Hester vestimentis regalibus exuta, indumenta suscepit fletibus, & luctui apta, & pro vnguentis varijs cinere, & stercore impleuit
Dan. 10 caput suum &c. Panem desiderabilem non comedit, & caro, & vinum non introiuit in os suum &c.

Tribulationum tolerantia. Nono de iniuriarum, & tribulationum tolerantia, loquitur Apostolus di. Quem diligit
Heb. 12. Deus castigat. Flagellat autem omnem filiū; quem recipit. Quare si Deus nos infirmitatibus vexat, & aduersitatibus fatigat non murmurare debemus, sed patienter portare: quia id facit ne caro nostra incolumitatę, gaudens ad peccandum sit prona. Vnde Isidorus lib. 3. de summo bono. Capi. 3. dicit. Quosdam videns Deus nolle proprio voto corrigi, aduersitatum tangit stimulis. Quosdam etiam præsciens multum peccare posse in salute: flagellat eos infirmitate, ne peccent, vt eis vtilius sit frangi laboribus ad salutem, quàm manere incolumes ad damnationem. Qui valentiores sunt, & sani vtile est illis infirmari, & non peccare: ne per salutis vigorem illicitis sordidentur cupiditatum; & luxuriæ desiderijs. Et subdit. Capitulo. 4. Murmurare in flagellis Dei peccator homo non debet, quia maxime per hoc: quod corripitur emendatur. Ad magnam vtilitatem diuino iudicio mens iusti diuersis tentationum passionibus agitatur: pro quibus si Deo gratias egerit, suæq; culpæ, ꝙ talibus dignus sit repurauerit, hoc quod ex passione tolerat ei pro virtutibus reputatur: quia & diuinam agnoscit iustitiam, & suam culpam intelligit, & capitulo primo di. Valde necessarium est iustum in hac vita, & vitijs tētari, & verberari flagello, vt dum vitijs pulsatur de virtutibus non superbiat, dum vero animi, aut carnis dolore atteritur à mundi amore retrahatur. Durius in hac vita circa suos electos agit, vt dum fortioribus flagelli stimulis feriuntur: nulla eos oblectamenta præsentis vitæ delectent, sed cœlestem patriam vbi certa requies expectatur indesinenter desiderent. sic ergo patet, ꝙ dominus suos tribulationes pulsat, vt iuxta dictum Psal. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum; postea accelerauerunt: quia ad Deum recurrunt iuxta docu-
Eccl. 38. mentum. Fili in tua infirmitate, ne despicias temetipsum &c. In super, vt eos corrigat. Iu-
Apoc. 3. xta illud. Quos amo, arguo, corrigo, & casti-
Hiere. 31. go, ac vt à peccato cessent. Iuxta illud. Castigasti me, & eruditus sum.

Eccl. 2. Nono ad propositum loquitur de hoc Ecclesiasticus, dicens. Filij accedens ad seruitutem Dei &c. In humilitate patientiam habe: quomodo in igne probatur aurum, & argentum: homines autem, in camino humilitatis &c.

Per illationem iniuriarum, & afflictionū quidam à tentatione validissima fuit per quendam patrem liberatus, prout, dicit Ioan. Climacus in libro scalarum suarum.

Decimo de vitæ futuræ, quo ad præmia, & dānationem prospectu, & aduertentia. Multos enim timor gehennę à peccato retraxit, & carnis curam abhorrere fecit. Scriptura di. Fili Eccl. 7.
memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Et Gregorius dicit. Nihil adeo valet ad domandum carnis desideria, sicut cogitare qualis sit caro futura. Sed super omnia homines ad carnem crucifigendam inducere debet præmium cœlestis gloriæ, dicens Apostolo. Si autem facta carnis mortificaueritis Rom. 8.
viuetis. Laborum bonorum gloriosus est fru- Sap. 4.
ctus.

Vndecimo de vitatione consortij mulierum. Debet enim à viro, qui carnem vult subijcere rationi, & spiritui mulier vitari. Quo ad aspectum; quia non aspicienda Virginem ne con Eccl. 9.
spicias: ne scandalizeris in decore eius, & sequitur. Auerte faciem tuam à muliere cōpta, & sequitur. Propter speciē mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis inardescit. Quo ad colloquium. Collo- Eccl. 9.
quium illius quasi ignis exardescit. Et Prou. Prou. 5.
Fauus destillans labia meretricis, & sequitur. Nouissima illius amara quasi absinthiū, & acuta quasi gladius biceps. Quo ad consortium, & tactum. Cum muliere aliena, ne se- Eccl. 9. 26.
deas, nec accumbas cum ea super cubitum, & Qui tenuerit eam quasi, qui apprehendit scorpionem. Et ideo beatus Hieronymus dicit. Si pudicitiam quæris, fęminam quam videris bene conuersantem; mente visita non corporali frequentia. Ostium tuum, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant. vide, ne sub eodem tecto cum eis manseris, nec in præterita castitate confidas. Nec enim Dauid sanctior; nec Salomone sapientior, nec Sansone fortior esse potes. Memento, ꝙ paradisi colonum de possessione sua mulier eiecerit. Solus cum sola, & absque arbitris non sedeas. Crede mihi non potest cum domino toto corde habitare; qui fœminarum accessibus copulatur. Ego iudico si cum viris fœminæ habitēt, viscarium diabolo non deerit. hæc Hieronymus.

Duodecimo de sensuum cohibitione. Cum. n. (teste beato Augustino) per ianuam quinq; sensuum, aut mors, aut vita ad animā nostrā ingrediatur: hinc est, ꝙ sollicitudine summa custodire condecet nostros sensus; ne per fenestras has mors peccati ad animam habeat ingressum. Vnde Salomon. Omni custodia Prou. 4.
serua cor tuum: quoniam ex ipso vita procedit. Dina non custodiendo visum, fuit deflorata. Holofernes; quia oculis custodiam non adhibuit captus de Iudith, ab ea occisus fuit. Iud. 15.

Amon à Thamar sensum visus non custodiendo, defloratione eius fuit ab Absalon interfectus, & sic de alijs sensibus in sacro eloquio plura ponuntur exempla. Quare iuxta dictum Apostoli. Timendum est: ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua: sic & sensus nostri corrumpantur à simplicitate; quæ est in Christo Iesu. Qualiter sancti viri custodierunt sensus suos longum esset retexere. Sic ergo apparet præfatis, φ dominus noster, & magister tam exemplo, quàm verbo nos docuit carnem castigare, spirituiq; subijcere, & hoc vacando diuersis laboribus, prout ex iam dictis euidenter apparet. Et sic consequenter claret prima pars huius septimæ conformitatis, videlicet. Iesus vacans laboribus.

3. Re. 13. — 2. Cor. 11.

SECVNDA PARS FRVCTVS, ET conformitatis 7. & 19. in ordine, scilicet. Franciscus imitatur. Expositio.

SVMMAM virtutum magistri nostri Dñi Iesu Christi in carnis crucifixione, & si multi fuerunt sequuti tã in cœtu Apostolorum, vt patet in Apostolo Paulo, quam in agmine martirũ; qui corpora sua tradiderut propter Deum ad supplicia, & in ordine patrum, & Anachoritarum; qui vigilijs ieiunijs disciplinis, & omnibus alijs carnis incõmodis se afflixerunt. Vt liquet gesta ipsorum patrum intuentibus; præcipuè tamen imitator præcipuus extitit pater noster beatus Frãciscus: qui carnis supercilium legi subiecit spiritus potestatiuè in omnibus, & sic eum fecisse dicit secunda pars huius conformitatis dicens. Franciscus imitatur Christum, & hoc prout vult hæc conformitas specialiter, quo ad carnis macerationem, & subiectionem perfectam ipsius carnis spiritui, & rationi. Et ad hoc declarandum, & ostendendum plura faciunt. Et primum si attendamus beati Francisci victum. Victus enim beati Francisci fuit arctus, & singularis. Quod patet primo si attendatur cibus, habitus, & vsus post suam perfectam ad dominum conuersionẽ. Dum enim beatus Franciscus esset ad dominum conuersus post dimissionem omnium mundanorũ, & abdicationẽ factam patri carnali corã Episcopo Asisij; & staret cum sacerdote Ecclesiæ sancti Damiani: cuius reparationi mandato crucifixi intendebat, & dictus presbyter considerando beatum Franciscum deliciosè nutritum; pro victu ei aliquid faceret omni die speciale; hoc perpendens vir sanctus dixit ad seipsum. Hunc sacerdotem quocũq; perrexeris non semper inuenies; qui tibi sic præparet, nec est hæc via pauperis hominis; quam elegisti. Vnde sacerdoti interdixit; ne aliquid vlterius præpararet, sed accepta paropside ostiatim per Asisium mendicando, diuersa in paropside cibaria recepit. Quæ primo abhorruit, vtpote insuetus; sed tandem seipsum vincens de præfatis comedit. Et vt postmodum referebat fratribus: nunquã aliquod electuarium gustauerat; quod eidem sic sapidum fuerit. Quibus comestis tantum cor eius exultauit in domino: φ caro eius debilis, & afflicta corroborata est ad quæcunque aspera, & amara lætanter pro domino toleranda. Vnde postea sic acquisita libentius quàm aliter præparata comedebat. Accepta à beato Francisco ex auditu Euangelij norma euangelica in viuendo, & cum Deus eum iam fratribus fœcundasset: ob penuriam eleemosynæ panis; quæ sibi, & socijs non sic, vt decebat in principio donabtur; cum magna spiritus consolatione rapas ob panis defectum cum socijs comedebat. Sed multiplicatis iam fratribus, quasi abstinentia corpus suum domuerit cibarijs vtendo, dicit quinta pars maioris legendæ: φ sanitatis tempore cocta cibaria vix admittebat, & raro. admissa vero, aut commixtione cineris interdum faciebat amara, aut aquei superinfusione liquoris, vtplurimũ reddebat insipida. Egrediens vero ad exteriora iuxta sancti Euangelij doctrinam se cæteris in comedendo conformabat: semper tamen parcitatem in cibi sumptione seruãdo, vt vix sumeret necessaria sustentationi naturæ. Regressus autẽ ad interiora modos inueniebat pœnitentiæ potiores. Nam quasi per totum tempus anni ieiunabat. Quadragesimam.n. quando Christus latuit in desertum, quanta poterat cibi, & potus arctitudine reclusus in cella ieiunabat. Ab assumptione vero Virginis vsque ad festum sancti Michaelis ieiunabat ad honorem ipsius archangeli Michaelis. Quadragesimam à festo omnium sanctorum vsque ad Domini natiuitatem, & maiorem quadragesimam iuxta regulam ieiunabat. Ob reuerentiam apostolorum Petri, & Pauli quadragesimæ specialis ieiunium dedicabat. Pentecostes etiam à festo resurrectionis vsque ad spiritus sancti missionem ieiunabat. De austeritate vitæ, & pœnitentiæ. B Francisci loquens sanctus Frater Egidius dixit. Quod si B Franciscus habuisset corpus sanum, & forte, vt ipse, ad id, quod pœnitentiæ effecisset, totus mundus cum sequi non potuisset. Abstinentia ergo cibi assidua suũ castigabat, quod habebat corpusculum, vt domesticum sibi hostem perfectè subigeret, & candidum vestimẽtum mundiciæ à voluptatis incendio præseruaret. Non solum beatus Franciscus arctitudinem in cibo tenuit quo ad paucitatem: sed quo ad qualitatem. Cum enim, siue inuitatus ab aliquo, siue non, propter amorem sanctæ pauper-

Galat. 2. — De abstinẽtia B. Fran. in cibis. — De ieiunio B. Fran. — De austeritate vitæ, B. Fran.

paupertatis (vt dictum est conformitate quarta huius secundi libri) mendicando ante sem periret, de pane acquisito frusta viliora cum summa parcitate sumebat, & dicebat fratribus. Non fui latro de eleemosynis acquirendo eas, vel vtendo vltra necessitatem. Semper minus accepi, quam me contingeret, ne alij pauperes fraudarentur portione sua: quia contrarium facere furtum esset. Quando vero panis ordeacei frusta mendicando inueniebat; tunc lætabatur, & gaudebat, vt patuit cum panem mendicando cum fratre Masseo, dum iret versus Franciam, gratias Deo referendo, panis præfati fragmenta comedit, vt dictum est libro primo conformitate octaua. Si quando ratione infirmitatis carnes comedisset, vel coquinam conditam lardo, ad proprij corporis vindictã animatus, & opprobrium, mira exercebat ad carnis macerationem, suique contemptum. Cum in quadam infirmitate de pitantia comedisset, tempore magni algoris nudũ, & quartanarium de Ecclesia sancti Rufini Assisij se fune iniecta collo trahi fecit per socium vsque ad locum malefactorum in platea ciuitatis, vbi populo congregato facta prædicatione in fine dixit eis, q̃ non erat, vt sanctus ab eis honorandus: sed vt gluto, quia in illa infirmitate carnes comederat, ab omnibus reputandus, & contemnendus. Vice alia in Eremitorio Grecij, cum coquinam comedisset cum lardone, magno populo ad eius prædicationem congregato, se de hoc acriter accusauit. Nolebat insuper ad corporis opprobriũ animatus in mensa comedere tobaleis, & alijs præparata: immo in terra ante comedere malebat, vt patuit cum apud Reate fratres propter aduentum vnius ministri in natali Domini mensam præparassent, (in terra enim comedit) fratribus in commoda; quæ passa est beata Maria cum filio tali die, ingerens. Cum minoribus fratribus, & simplicibus libentius comedebat, quàm cum maioribus, vt in præfatis conformitatibus de humilitate, & prophetia est dictum. Dicebat beatus Franciscus fratribus; qui excedebant modum paupertatis in cibo. Non putant fratres, q̃ corpori meo esset necessaria pictantia? sed quia oportet me esse formam, & exemplum aliorum nolo vti, sed volo esse contentus paucis, & pauperculis cibis, & omnibus alijs rebus vti secundũ paupertatem: atque sumptuosa, & delicata penitus abhorrere. Sic beatus F. rigidus in se, omnia tamen volebat fieri cum discretione, & fratribus dicebat. Vnusquisque consideret naturam suam; quia licet aliquis vestrum sustentari valet pauciori cibo, quàm alius: nolo tamen, q̃ ille; qui maiori cibo indiget, nitatur illum in hoc imitari: sed naturam suam cõsiderans, tribuat corpori suo necessitatem suam: vt sufficiat spiritui seruire; sicut enim à superfluitate comestionis: quæ obest corpori, & animæ tenemur nobis abstinere, & cauere; ita etiam à nimia abstinentia (immo magis) quoniam Deus misericordiam vult, & nõ sacrificium. Nonne ipse condescendit (vt iam dicta in præcedentibus dicunt) fratri; qui nimia abstinentia in nocte deficiebat ei mẽsam præparando, & ad verecundiam sibi tollendã cum ipso comedendo? Sic & alteri, cum ad comedendum vuas in vineam ducendo, & ne ruborem haberet prius de vuis degustando, & tollendo. Corpus ergo suum paucitate cibi, & asperitate castigabat omnino.

Secundo patet beati Francisci abstinentia, & corporis edomatio si inspiciamus eius potũ; de quo legenda maior. parte. 5. loquens dicit. Depotu vini quid dicam? cum & de aqua quã do sitis estuaret ardore, vix audebat ad sufficientiam bibere. Et quia in potu abstinentissimus fuit, saluator noster pijssimus, dum vinũ ipse beatus. Fr. appeteret non ad voluptatem: sed ad naturæ necessitatem apud Eremum sancti Vrbani, & non adesset, aquam eidem concessit commutare in vinum. Sic & sitienti viro: cuius beatus. F. vehebatur asello, aquam oratione ipsius Christus propinauit in mõte. *De abstinẽtia B. F. in potu.*

Tertio. Apparet erga corpus beati. F. rigiditas si inspiciamus eius cultum, seu corporis amictum, & tegumentum. Vestis. n. horrebat (vt dicit 5. pars legendæ maioris) molliciem, asperitatem amabat asserens propter hoc Ioãnem Baptistam à Domino fuisse laudatum. Si quando vero in sibi data tunica lenitatem sentiret cordulis eam contexebat interius; quia non in casulis pauperum; sed in palatijs principum iuxta veritatis verbum vestimentorum dicebat requirendam molliciem. Experiẽtia enim certa didicerat demones asperitate terreri: deliciosis autem, & mollibus ad tentandum fortius animari. Vna tantum contentus tunicula in frigore, & nuditate domino seruiebat. Circa vero eius mortem tam propter sanguinem; qui exibat de plaga vulneris lateralis: quam propter infirmitatem, fratres socij tunicas habituales plures ei fecere ad ipsum mutandum: nunquam tamen vltra tunicam habitualem, nec habuit in dorso, nec tenuit. Tunica enim habituali, chorda, & femoralibus dines vsq; ad mortẽ fuit. Semel apud Eremitorium sancti Eleutherij de Reate propter magnum frigus tunicam suam, & socij in tus quibusdam petijs repeciauit; propter quę corpus eius cępit aliqualiter consolari. Sed Paulo post ab oratione rediens dixit socio suo. Me oportet esse formam, & exemplũ omnium fratrum, & ideo licet corpori modo sit necesse habere tunicam repeciatam: tamen me oportet considerare alios fratres meos; quibus istud idem est necesse, & ideo nolo habere tunicam sic abintus repeciatam; quia ipsi forsitam *De rigiditate B. Fr. in vestimentis.*

forsitam

forsitan nec habere possunt. Vnde in hoc oportet me eis condescendere, vt ego patiar easdem necessitates, quas & ipsi patiuntur: vt hoc in me videntes magis patienter valeant sustinere. Cum propter infirmitatē splenis, & stomaci, & quia magnum frigus erat vnus ex socijs guardianus suus vellet fuere sub tunica habituali aliquantulum ad splenem, & stomacum, de pelle vulpis, respondit beatus Franciscus dicens. Si vis, vt habeam sub tunica de pelle vulpis, pone vnum frustum desuper, vt homines videant, ꝙ interius habeo pellem vulpis, & sic factum est, & si parum portauerit. Raro enim, vel nunquam tunicam nouam volebat portare: sed dando eam alteri; quærebat aliquam ab alio fratre diu portatam. Tuniculam etiam habere volebat de pecijs repeciatam. Et quandoque ab vno fratre accipiebat partem tunicæ suæ, & ab altero aliam partem, & adinuicem consuendo deferebat. Fratribus tunicam habitualem petentibus dabat libenter. Id enim fecit duobus fratribus de Francia. Nam petentibus eius tunicam statim concessit. Pauperibus, si habebat mantellum, vel pannum statim dabat. Sic etiam faciebat de tunica dando, vel disuēdo, & partem pauperibus erogando. Et quia vestimento rudi, vili, & grosso, ac despecto in præsenti vita fuit vsus. B. Fran. Fratri Petro de Monticello Beatus Franciscus cum Ioanne Euangelista apparens, gloriosior eo in vestitu est visus, & causa à beato Ioanne fratri Petro interroganti est data; quia in præsenti vilioribus eo fuit indutus. Execrabatur ipse pater beatus Franciscus vestitos triplicibus, & qui præter necessitatem mollibus vtebantur in ordine vestibus. Necessitatem vero; quam non ratio; sed voluptas ostentat, signum extincti spiritus asserebat. Vnde, & dicebat, & supra fructu. 12. primi libri. parte secunda. cap. 36. est dictum. Nulla occasione fratres volebat habere plusquam duas tunicas: quas cōcedebat pecijs suifulciri. Exquisitos pannos horrendos esse dicebat, & acerrime mordebat oppositum facientes, atque vt suo exemplo tales confunderet, semper super tunicam suam saccum asperum consuebat. Fratribus autem, quos vrgebat necessitas, vel infirmitas indulgebat aliam tunicam mollem de subtus ad carnem: ita tamen, ꝙ cōformis in habitu asperitas, & vilitas seruaretur. Dicebat enim cum dolore maximo. Adhuc tantum relaxabitur rigor ordinis, & dominabitur tepor: ꝙ filij pauperis patris non verebuntur portare etiam scarlatinos pānos solo colore muratos. Interrogatus quandoq; quomodo vestitu tam tenui posset se ab hiemalis algoris frigore tueri, in spiritus feruore respondit. Si supernæ patriæ flamma per desiderium contegeremur interius, frigus istud exterius facile portaremus. In morte denique sua iussit exequialem tunicam sacco operiri. Demum victu, & vestitu tanta rigiditate cum alijs corpus suum fatigauit, & domuit; ꝙ in mortis articulo se culpabilem fratri corpori dixit esse: eo ꝙ ipsum male plusquam deceret tractauerat.

De asperitate B. F. in stratu.

Quarto asperitas beati Francisci erga corpus apparet si eius attendamus lectum, vt enim quinta pars legendæ maioris dicit: Lectulus lassato corpusculo erat nuda humus, & si sedens multotiens dormiret. Ceruical vero lignum, vel lapis. Et quia in pluma vit sanctus dormire nolebat, in Eremitorio Grecij infirmitate oculorum grauatus, semel habuit ceruical de pluma ad caput: quod diabolus intrans, eum per totam noctem non permisit dormire. Et cum sic fuisset vexatus, socium vocauit ei mandando, vt ipsum ceruical longius asportaret: quod faciens rigidus effectus in membris à diabolo loquelam amisit. Sed beato patre eum vocante, dum eius vocem audiuit, omni effugata rigiditate loquelam rehabuit. Non solum lectum huiusmodi de pluma habere voluit, sed nec fratres habere permisit. Vnde in capitulo generali, quod de caricinis apud sanctam Mariam de Portiuncula celebratū est vocatum, vbi fuerūt vltra quinq; millia fratrum oēs iacebant super terram, aut super paleas: quod videns. D. Cardinalis Ostiēsis, vt superius sæpe dictum est flebat. Nam quām diu beatus Franciscus vixit in loco sanctæ Mariæ semper fratres in terra comedebant. Verum & si in cibo, & potu, vestitu, & lecto, vt patet ex prædictis B. Franciscus sibi ipsi fuerit rigidus, & austerus, considerans, & intelligens propter animam corpus esse creatum, & actus corporales propter spirituales esse agendos: dicebat tamen fratribus. Seruus Dei in comedendo, & bibendo, & alias corporis necessitates sumendo, debet cum discretione corpori suo satisfacere, ita quod frater corpus non valeat murmurare dicens nō possum stare rectus, & insistere orationi, nec in tribulationibus meis letari: nec alia bona opera operari: quia non satisfacis indigentiæ meę. Si vero seruus Dei cum discretione, & satis bono modo, & honesto suo corpori satisfaceret: & frater corpus vellet esset negligēs, & pigrum, vel somnolentum in oratione, ieiunijs, & alijs bonis operibus, tunc deberet ipsum castigare tanquam malum, & pigrum iumentum: quia vult comedere, & non vult lucrari, nec onus portare &c. vt supra fructu 12. primi libri parte 2. cap. 11. dictum est. Et non solum beatus Fr. lectum abhorruit: sed somnum euitauit vigilando in orationibus: & si aliquando fingeret dormire, ne agnosceretur orare, sicut patuit quando cum fratre Bernardo existente seculari dormiuit. Qui fingendo se statim post cænā velle dormire: ad oran

dum

dum poſt modum ſurgens per totam noctem in oratione perſtitit, vt dictum eſt in conformitate octaua. Sic à quodam puero nouitio obſeruatus; cum ſuam chordam cum chorda beati F. ligaſſet, poſtea ſolutam chordam, & plane beatum Fran. ſurrexiſſe inuenit, & ſiluã ingreſſus inuenit eum cum Chriſto beata Maria Ioanne Baptiſta, & Ioanne Euangeliſta loquentem. Frequentiſsime etiam per totam noctem in orationibus pernoctabat, ſicut frater Leo pluries eſt expertus in monte Aluernæ eũ videndo ſubleuatum, & cum Deo loquẽtem, & alij eius ſocij in locis alijs.

Quinto, ſi rigiditatem beati Fr. ad ſuum corpus cupimus videre, ipſius corpus intueamur multipliciter ſubiugatum. Ipſe enim beatus F. cum fuerit nutritus multum delicate nihilominus corpus noluit poſt conuerſationẽ ſuã in delitijs tenere, ſed in auſteritate.

Primo quo ad frigus. Nã expoliãdo ſe coram Epiſcopo Aſiſij fuit vili mantello ſibi dato, ex ipſo formando habitum indutus. Et ſemper vt dictum eſt ſolam tunicam detulit habitualem, & diſcalciatus ſiue tempore hiemali ſiue alio tempore.

Secundo quo ad onus. Nam pro reparatione trium eccleſiarum videlicet ſancti Damiani. Beati Petri, & ſanctæ Mariæ de Portiuncula, quas reparauit procurando lapides, & portando, corpus ſuum multipliciter afflixit.

Tertio quo ad ſeruitium. Relicto enim mundo ſtatim ad ſeruiendum leproſis ſe tranſtulit lauando eis pedes, ligando vlcera, educendo plagatum putredinem, & ſaniem abſtergẽdo, & feruore inaudito vlceroſarum plagarũ rue bat in oſcula, vt ſic ſaturatus opprobrijs carnis ſupercilium legi ſpiritus poteſtatiue ſubderet, ſuique dominium hoſte ſubacto domeſtico pacifice poſsideret.

Quarto quo ad pabulum. Cibo enim tenuiſsimo, vt dictum eſt, corpus ſuum quoad vixit ſuſtentauit.

Quinto quo ad inceſſum. Nam & ſi poſt conuerſionem ſuam per duos annos calciamenta in pedibus tulerit; audito tamen Euangelio; quod non deferre, ſtatim calciamenta ipſa depoſuit, & nudus pedibus ſemper inceſsit.

Sexto quo ad iter, & peregrinationem. Secularis exiſtens ob reuerentiam Apoſtolorum Romam iuit: Factus autem frater viſitauit pluries limina Apoſtolorum Petri, & Pauli: ſanctum Iacobum de Galicia: ſanctum Angelum de monte Gargano, & domini ſepulchrum. Ob prædicationem vero omnia loca Italiæ, & quod maius eſt ter ad partes infidelium acceſsit.

Septimo quo ad verbera. In eremitorio de Sartiano ad edomandum carnis tentationem ſe duriſsime verberauit. Similiter magni algoris tempore in foueam glacie, & niue plenam ſe plerunq; immerſit, vt domeſticum hoſtem, ſcilicet carnem perfecte ſubiiceret, & candidum veſtimentum pudoris à voluptatis incendio præſeruaret. Vnde corpus ſuum fratrem aſinum appellabat tanquam laborioſis ſupponendum oneribus, crebris cedendum flagellis, & vili pabulo ſuſtentandum.

Sexto apparet beati Fran. quo ad corpus afflictio, ſi inſpiciatur eius exercitium, & labor. Otium enim tanquam omnium malarum cogitationum ſentinam docebat ſummopere fugiendum. Exemplo demonſtrans carnem ſpiritui rebellem, diſciplinis continuis caſtigandam, & fructuoſis laboribus ſubiugandam. In principio ſuæ conuerſionis eccleſia ſancti Damiani reparata; ne corpus torperet inãuia ad reparandum duas alias ſe dedit, ſcilicet beati Petri, & Virginis glorioſæ. Scopabat eccleſias, quando in alio non poterat occupari. Ibat in principio religionis ipſe ſolus ad panẽ quærendum, non ſine magno ſui corporis labore, & fatigatione. Exercitium, & laborem oſtendit factus euangelicus præco: quia ad prædicandum erat à domino deſtinatus Hac de cauſa nunquam in eodem loco ſtabat: ſed ad inſtar Chriſti terras diuerſas circuibat, & loca. Ipſe non ſolum otium vitabat laborando, & ſemper aliquid exercẽdo, ſed & fratres inuitare voluit, volẽdo, & concedendo, quod fratres laborarent manibus, vt dicit regula, & in teſtamento dimiſit, vt otium animæ inimicum, omnino à fratribus excluderetur. Vnde dicebat volo fratres meos laborare, & exercitari: ne otio dediti per illicita corde, vel lingua vagentur. B. Franciſci exemplo inducti fratres antiqui de labore proprio panem ſuũ comedere volebant, ſicut dictum eſt de ſancto fratre Egidio: & de fratre Iunipero conformitate octaua, primi libri.

Septimo apparet beati Franciſci auſteritas: ſi intellectum vertamus ad locum. Beatus enim Franciſcus, vt poterat hominum conſortia fugiebat: & ad loca remota pergebat libenter, & ſtabat, ut patet de eremo ſancti Vrbani: ſancti Eleuterij de Reate: loci de Grecio: ſacri montis Aluernæ: montis Caſalis prope Burgum ſancti Sepulchri, & ſic de alijs. Accipiebat enim loca, prout poterat à gentibus ſeparata. Multa enim loca in prouincia ſancti Franciſci, Romana, & Tuſciæ, ac aliarum prouinciarum accepit: quorum nonnulla ſunt dimiſſa, & pauca à fratribus retenta: quæ vtiq; ſolitaria erant, & deuota. Pauca enim loca in ciuitatibus accepit, & caſtris: in locis vero ſolitarijs degendo in omni arctitudine vitam ducebat, regulam ad litteram & ſanctum Euangelium obſeruando. Et multotiens in dictis locis ſtans ſe infra cellam claudebat: in qua pluribus diebus morabatur: nec permittebat ſe ab alio, niſi à ſocio viſitari. Et tunc quicquid

pulueris ex conuersatione humana eidem inhæserat, lachrimis expiabat, & oratione. Vacabat etiam meditationibus diuinorum, sicut Episcopus Asisinas in se correctione diuina fuit expertus, Frater Leo, & alij socij eiusdē patris Nec in talibus cellas habere volebat de lapidibus, siue de lignis dolatis: sed de paleis, siue arborum ramis. Cellam de lignis dolatis à fratre quodam præparatam nolebat inhabitare, nisi prius interius, & exterius de paleis; & arborum ramis tegeretur: adeo vt de lignis præfatis nihil penitus appareret. Ad dicta loca, si sanus erat ibat per se si vero debilis erat, vel infirmus faciebat se super asinum ab alijs illuc deduci, sicut patuit quando fontem in monte oratione produxit homini, cuius tunc ipse vectabatur asello.

Octauo. Beati Fran. apparet ad corpus rigiditas si tempus videamus. Vbi sciēdum, quod beatus Fran. non vno tempore rigidus in disciplina super custodiam suam stetit, & stabat sed omni tempore. Non sicut quidam qui incipiunt, & statim desinunt, sed semper quod incæpit seruauit. Si de ieiunio loquimur, per totum quasi annum ieiunabat quadragesimas multas faciendo, vt dictum est. Si de vestitu arcto, vsq; ad mortem tunica, chorda, & femoralibus fuit contentus. Si de seruitio domini circa leprosos, circa finem suæ vitæ, & si esset infirmus ad humilitatis cupiebat redire primordia, vt leprosis seruiret, sicut fecerat à principio. Si de paupertate, nihil in proprio, vel in communi vnquam vsq; ad mortem habere voluit: nec fratres permisit, immo in morte se denudauit, vt fœdus, quod cum sancta paupertate inierat non solum in vita; sed in morte seruaret. Si de obedientia, vsq; in finem suæ vitæ habere guardianum voluit, cui in vita, & in morte humiliter obediuit, vt patet de concessione tunicę habitualis sibi in mortis articulo constituto, & nudo, & mandato facto; cui paruit reuerenter Si de custodia castitatis, vsq; in finem sollicitudinem assiduam gessit de impretiabilis custodia thesauri. Si de amore ad Christum, & fratres, vsque ad finem tenuit, & ostēdit, vt patet, legendam de eius transitu legenti.

Nono rigiditas beati Fr. apparet ad corpus, si videamus verbum. Et si verbo beatus Franciscus fuerit disertus; non tamen uerbis otiosis aliquando fuit deditus, sed diuinæ laudi prædicationi fratrum, & secularium, vel informationi, & succincte, prout in regula mandauit, vacabat. Nec loquebatur de secularibus; sed de diuinis semper. Vnde die quadam loquendo de Deo cum socijs. Iesus in specie iuuenis pulcherrimi apparuit in medio eorum. Occulta, quæ sibi diuinæ sapientiæ à domino pandebantur non pandebat exterius: nisi quātum zelus fraternæ salutis vrgebat, & supernæ reuelabat instinctus. Quomodo ad verba otiosa eius lingua laxaretur; quæ sępissime cum Deo, & beata Virgine fuit loquuta: sicut patet, quando indulgentiā sanctæ Mariæ de Portiuncula à Christo (mediante beata Virgine) impetrauit. In monte Aluernæ, vt Frater Leo audiuit, & vidit cum Ioanne Baptista, & Euangelista, sicut etiam puer quidam à proposito obseruando beatum Fran. vidit. & audiuit Cū sanctis Apostolis Petro, & Paulo, vt fuit Romæ in ecclesia sancti Petri, quando eum amplexati sunt. Et non modo semel cum Christo, Virginis, & sanctis suit loquutus: sed multoties, vt eius facta pandunt: Linguam suam laxabat ad prædicationes deuotas: quas non solum homines: sed & volucres libēter audiebāt. Ad informationes particulares, per quas ad Christi seruitutes multos attraxit. Vt patuit de beata Clara, & alijs multis. Ad diuinū officium, quod Deo cum summa deuotione, & attentione tanquam Deo præsenti persoluebat (licet infirmus) non hærendo parieti; sed rectus stabat, cum capite discooperto, & aliquando genuflexus. Et non solum ipse, sed & fratres voluit: vt euangelicum seruarent silētium; vt videlicet ab omni verbo otioso omni tempore abstinerent sollicite tanquam reddituri in die Iudicij de huiusmodi rationem. Sed si quem fratrem inuenisset verbis assuetū inanibus, acriter arguebat; taciturnitatē modestam, & puri cordis affirmans custodiam, & non modicam esse virtutem, pro eo, quod mors, & vita fore dicātur in manibus linguæ: non tam ratione gustus; quam loquelę.

Decimo austeritas beati. Frā. ad suum corpus apparet, si ad visum, & eius aspectum oculos defigamus. Sic quidem à contuitu mulierum oculos auerterat, vt quasi nullā in facie agnosceret. Ipsarum familiaritates, colloquia, & aspectus; quæ multis occasio sunt ruinæ solicitius euitari iubebat, asserens per huiusmodi debilem frangi, & fortem sæpe spiritum infirmari. Harum contagionem euitare conuersantem cum eis, nisi probatissimum virum: tā facile dixie, quām iuxta scripturam ambulare in igne, & non comburere plantas. Non. n. securum esse putabat mulierum introrsus haurire imagines; quæ possunt, aut edomitæ carnis suscitare igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum esse mulierum colloquium (excepta confessione, vel instructione breuissima) iuxta quod saluti expedit, & cōgruit honestati. Quæ (inqit) sunt religioso cum muliere tractanda negocia, nisi cum sanctam pœnitenciam, vel melioris vitæ consilium religiosa petitione deposcit? Ex nimia securitate minus cauetur hostis, & diabolus si de suo capillum potest habere in homine, cito facit excrescere in trabē. Sic ergo in visu; & contuitu rigidus fuit, vt

quasi

quasi nullam per visum cognosceret mulierẽ.
Vndecimo apparet beati.Frá.ad corpus rigiditas,si attendatur hostem.ſ diabolum; quẽ à se sua rigiditate expulit in Eremo de Sartiano se disciplinando,& in nives immergendo. Superavit in Ecclesia sancti Petri de Bevanio. Cum ipso multotiens manu conflixit ad manum vitæ rigiditate,& oratione,& vicit:& demum à multis ipsum violenter eiecit. Non dedit beatus.F.vitæ arctę relaxatione,seu abstinentia aliquando locum diabolo : quare in pace sua posidens ab hoste minimè aliquando fuit superatus.

Duodecimo apparet beati.Frá.ad carnem rigor. Si ab eius anima quæratur, & spiritu : an prædñati fuerint ipsi per omnia. Et certe dicent,ꝙ beatus.F. carnem suam crucifixit cum vitijs & concupiscentijs, sic vt perfectè se spiritui subderet,& in his; quæ Dei sunt sine difficultate pareret. Et licet eius caro per omnia spiritui foret subiecta : nihilominus ei flagella,& pœnas ; ne à proposito tesilitet irrogare non destitit quoad vixit : vt alijs sic faciendi exemplum præberet,& formam. Sic ergo.12. præmisis manifestè apparet ad instar. D.Iesu Christi beatum patrem.F. carnem laboribus, & alijs afflictionibus varijs eidem illatis ipsam potestatiue spiritui subiecisse. Et quemadmodum in alijs præcedentibus,sic & in hoc caput totius perfectionis Christum imitatum fuisse, prout secunda pars istius.17.confotmitatis dicebat.

FRVCTVS OCTAVVS, ET CONformitas,& in ordine. 20. Iesus pacem dans fluctibus. Franciscus solidatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus pacem dans fluctibus.

OMNIVM saluator Iesus Christus,cum mirabilia operetur absque numero asiduè,prodigia faciendo, in cœlo sursum, & signa stupenda in terra deorsum; fueritq; mirabilis in mundi exordio cœlum creando,& adornando fidelibus, legeq; ęterna in suo motu regulando. In terra tot herbis,arbustis,animalibus,volucribus,fluuijs, & fontibus adornando. In aquis diuidendu aquas; partem quarũ statuit in supremo.ſ. supra firmamentum,reliquam in inferiuribus collocando, ipsas diuersis piscium generibus fęcundando : Temporis in processu post innumera exhibita opera, suæ diuinitati testimonium perhibentia; ad faciendum in mari præclara transijt, & stupenda,vt dominus cœli,terræ, & marium firmisimè teneretur, & probaretur. Sed quia nomen maris in sacro eloquio varie accipitur tam misticè,quàm litteraliter : quomodo sit operatus in mari mirabilia: quia prima pars istius octauæ conformitatis dicit ipsum dominum Iesum pacem dedisse fluctibus ipsius maris; ac per huc mira exhibuisse,est breuiter nunc differendum.

Nomen maris misticè, & figuratiuè aliquando accipitur pro ipsa pœnitentia, & homine in pœnitentia existente, iuxta quod habetur,
vbi de vero pœnitente dicitur. Magna est ve- Tren. 2.
lut mare contritio tua; Et habetur, quòd An- Apoc. 10.
gelus descendens de cœlo, posuit pedem de- Nota.
xtrum supra mare : sinistrum vero supra terram: quia Deus pedem dextum.i. suæ gratię, & misericordiæ punit supra pœnitentes, & demum collocat ad suam dexteram : Terrestres vero, & terrenis deditos nõ respicit gratiam eis infundendo, & perseuerantes à se reijcit, & in futuro collocat cum sinistris.

Secundo accipitur mare secundum beatum Ambrosium pro mundo isto. Et sic exponit
illud. Hoc mare magnum, & spaciosum mani- Psal. 103.
bus illic reptilia, quorum nun est numerus,id est diuersa genera inimicorum:qui secundum nostrarum virium quantitatem compensaro nobiscum agone luctantur &c.

Tertio accipitur secundum Bernardum super cantica.sermone.13. pro Christo domino nostro. Et sic exponit illud. Omnia flumina intrant mare &c.

Quarto modo accipitur litteraliter.Et sic ac-
cipitur Gen.1. Vel secundum modum loquen- Gen. 1.
di iudæorum ; qui quamlibet congregationẽ aquarum,mare appellant. Et sic accipitur in proposita pro expositione huius primæ partis huius octauæ conformitatis. Accipiendo ergo mare primo modo, dico; ꝙ accipitur
pro pœnitentia,& pœnitente veraciter. Pœni- Pœnitentia
tétia enim per mare accipitur,& significatur. assimilatur mari.
Primo ratione amaritudinis,dicitur enim mare secundum Isidorum ab amaritudine : quia aquas habet amaras,vt patet experientia. Pœnitentia enim,& si iustis sit dulcisima,& sic ẽt debeat esse peccaroribus,vtpote : quia ea mediante veniam inueniunt, & gratiam : tamen in delicijs mũdi constitutis, & vitijs deditis, valde aspera videtur,& amara. Filijs Israel in delitijs Aegypti nutritis : aquę Marath in de-
serto apparebant amaræ. Arcta enim est via Exo. 15.
scilicet pœnitentia; quæ ducit ad vitam, &
pauci sunt, qui ingrediuntur per eam. Tales Matth. 6.
enim delectat peccare : sed non pro peccato
pœnitere. Contra tales loquitur Augus. Psal. Psal. 50.
quinquagesimo di. Sunt multi, quos peccare
non puder, sed pudet agere pęnitentiam. O Attende.
incredibilis insania, de vulnere ipso non erubescis,& de ligatura vulneris erubescis. Non ne vulnus fędius,& putridius est? Confuge ergo ad medicum age pęnitentiam dic. Iniquitatem meam ego agnosco, & peccatum meũ

cõtra me eſt ſemper. Tibi ſoli peccaui, qui ſolus es ſine peccato. Ad pęnitentiam exercendam,& ſi appareat amara hortatur nos. Bea. Bernardus in quodam ſermone dicens. Fugite de medio Babilonis, & ſaluate animas veſtras: volate ad vrbes refugij: vbi poſsitis, & de præteritis pęnitentiam agere,& in præſenti obtinere gratiam,& futuram gloriam fiducialiter præſtolari. Non vos retardet conſciẽtia: quia vbi peccata ſuperabundauerunt, ſuperabundare conſueuit,& gratia, nec pęnitentiæ ipſa auſteritas deterreat: non enim condignæ ſunt paſsiones huius ſeculi, & temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur: non ad præſentis conſolationis gratiam; quæ immittitur: non ad futuram gloriam; quæ promittitur. Si verbis non creditis, operibus credite, exemplis acquieſcite plurimorum. Currunt vndique ad pęnitentiam peccatores, & natura pariter,& conſuetudine delicati. Nihil credentibus impoſsibile. Nihil amantibus difficile. Nihil aſperum mitibus. Nihil humilibus arduum reperitur: quibus & gratia ſit in auxilium,& obediendi deuotio lenit impetum.

Secundo pœnitentia mari aſsimilatur ratione impetuoſitatis,& vertiginis. Mare enim dicitur pelagus ideſt vndas pellens. Sic pœnitentia vndas tentationis diaboli pellit, & elidit. Hoc patuit in Abbate Antonio, & pluribus alijs, qui impetus tentationum ſancta pęnitentia coercuit. In capite Chriſto; qui in deſerto pęnitentia diaboli triplicem tentationem ſuperauit,& repulit.

Tertio pœnitentia aſsimilatur mari ratione tranquillitatis. Poſt commotionem, mare dicitur æquor; quia in mari aquæ æquantur poſt tempeſtatem. Sic anima per pęnitentiam tranquillatur in conſcientia; quia vbi erat remorſus, deſinit, & vbi à diabolo inquietabatur, pacata remanet,& quieta. Patuit in beato Benedicto; qui pœnitentia peracta contra carnis incendium ex tunc in pace à tali vitio, & quietus permanſit, vt docet beatus Gregorius, 2. dialogorum. Verum mare,& ſi tempeſtuoſum ſit: vento tamen ſubtracto quieſcit, & eius amaritudo per nubium ab ipſo ſubleuationem dulceſcit, ac eis aquę per ſubterraneas demanationes: Sic & pœnitentia, vbi ventus mundanæ delectationis abijciatur, nubes vero adſit, ideſt contemplatio cœleſtium, & meditatio adſit inferorum, non ſolum homo inſtigatur ad pœnitentiam exercendam; ſed fructus dignos efficit pęnitentiæ: prout in ſimili declarat beatus Gregorius 3. dialogorum exponens illud, ꝙ Caleph dedit Aſſæ filiæ irriguum ſuperius, & inferius. (udic. 2.) Vbi duos compunctionis declarando modos, contemplatione cœleſtium, & attentione inferorũ ad bonũ pãdit hominẽ citari,& in bono ſolidari.

Non ſolum pœnitentia, & verus pœnitens mare poteſt dici ex præfatis, ſed ex effectibus; quos mare cauſat ſpiritualiter intelligendo. Mare enim, vt docet experientia.

Primo eſt ſui purgatiuum. Cadauera immunda, & mortua (vt dicit Gregorius) à ſe expellit,& reicit. Pœnitentia à peccato purgat: in ſignum cuius di. beatus Petrus. Pœnitemini, vt deleantur peccata veſtra. (Act. 3.) Et ꝙ pęnitentia deleantur,& purgentur peccata, habetur. de Dauid, qui poſt adulterium,& homicidium dicit. Peccaui,& ſequitur. dominus tranſtulit peccatum. (2. Reg. 12.)

Secundo per venas occultiſsimas ſui diffuſiuum (vt dicit Iſidorus ſuper Eccleſiaſticum) eſt mare. Pœnitentia à pelago infinito diuinæ pietatis venam attrahit indulgentiæ peccatori. Patuit in Maria Magdalena: cui dominus omnia peccata dimiſit. (Lucæ 7.)

Tertio mare eſt animalium diuerſarum formarum productiuum, vt dicit Rabanus ſuper 43. cap. Eccl.& plurium quam ſint in terra. (Nota.) Pœnitentia in anima virtutes diuerſas multiplicat,& producit. patet in Ioanne Baptiſta: qui ob innumeras virtutes Chriſtus fuit creditus. (Ioan. 1.)

Quarto mare licet ſit fluidum: multorum tamen durorum eſt generatiuum, vt patet de cõchilibus, & teſtis plurium piſcium, & de lapidibus præcioſis,& margaritis. (Aqua maris ſanat.) Pœnitentia facit validum, & fortem. patet de Iudith; quæ Holoſernem occidit: de Iuda Machabeo, & de Ionatha, qui poſt ieiunium, & cineres in capite aſperſos victoriam de hoſtibus diabolum ſignificantibus habuerunt. (Mach. 1.)

Quinto mare eſt multarum infirmitatum curatiuum, vt patet de vlceroſis, & alijs; quos aqua, maris ſanat. (Abſtinentia & crapula.) Abſtinentia & pœnitentia ſanitatem inducunt. In multis eſcis erit infirmitas, & propter crapulam multi perierunt. (Eccl. 37) Qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam. Seneca ad Lucillum. Multos morbos multa fercula fecerunt. vnde Hieronymus. Mater ſanitatis eſt abſtinentia: mater vero ægritudinis eſt voluptas. Et vt oſtendit lib. 2. contra Iouinianum. A multis infirmitatibus pœnitentia. & abſtinentia plures ſunt liberati. In Iordane qui pœnitentiam ſignificat baptizatus Naaman à lepra corporali,& ſpirituali mundatur. (4. Reg. 4.)

Sexto mare ſaporum, quo ad aquas terrarũ, per quas tranſit ſuſceptiuum eſt, & dulcedinẽ trahit. vt dicit Macrobius,& Ariſt. pęnitentia in his; in quibus habitat, ſe præbet dulciſsimam per remiſsionem omnium peccatorum; & dimiſsionem per diaboli ſuperationem; & virtutum ſuſceptionem: ſupercęleſtium contemplationem,& diuinæ dulcedinis immiſsionem. Tam arduam pęnitentiam ſancti viri humano auxilio vigorati minimè agere potuiſſent; niſi diuino ſteti auxilio, prout Abbas Cherimon in collatione de protectione Dei declarat. (Nota.)

declarat. Moyses post ieiunium, & pœnitentiam intrat diuinam ealiginem, & loquitur cũ
Exo. 14. Deo. Sic Elias ieiunando. 40 dies in Oreb, &
Eccl. 50. Sina audit, & videt Dei magnalia. Petrus in monte pœnitentiæ constitutus transfiguratũ Christum videt, & clamat dulcedine mira. Bonum est nos hic esse.

Septimo mare suo motu est suæ substantiæ à corruptione conseruatiuum. Pęnitentia qui vult præseruari à peccato est continuanda. Corpora aloe, & quibusdam amaris à putredine conseruantur, & vermibus, vt di. libri medicinales, & ꝙ pęnitẽtia præseruet à peccato, patet de Manasse; qui prius malus; postea egit pœnitentiam valde coram Deo, & dein-
2.Para.33. de fecit rectum in conspectu domini.

Octauo mare, & si liquidum; non est tamen sui termini exitiuum, vt dicit Psal. Terminum posuisti eis: quem non transgredientur &c. Pœnitentia intra limites retinet rationis. Noe quandiu in archa pœnitentiæ fuit, non est trãsgressus limites rationis: sed exeundo de archa
Gen. 9. inebriatur. Loth uino à ratione alienatur, &
Gen. 25. incestatur cum filiabus. Iudith non contaminata cibo Holofernis, aut potu, in sua manet
Iudith. 12. integritate. Daniel, quia non inquinatur ci-
Dan. 1. bis gentilium ratione viget, & sapientia.

Nono mare est ventorum originatiuum; vt dicit Beda. Ignem diaboli pœnitentia extinguit. Hoc patuit, vt dictum est in præcedenti conformitate de beato. F. qui libidinem pœnitentia extinxit. Benedictus ventus pœnitẽtiæ,
Iob. 1. qui venit à regione deserti. Impetum libidi-
Eccl. 43. nis mortificauit, vt dicit Grego. 2. dial. dicitur, ꝙ frigidus ventus aquilo flauit, & gellauit christallus, quia castam mentem facit extinguendo omnem ignem libidinis. Et prouer. Ventus aquilo dissipat pluuias: quia pœnitentia sancta frigida ab estu concupiscentiæ mentem reddit immunem.

Decimo mare est nubiũ procreatiuum, vt pa-
3.Reg. 18. tet, & experientia. sic pœnitentia gratiam impetrat: qua homo iustificatur, vt patet de Pu-
Luc. 18. blicano, qui iustificatus descendit in domum suam, & sub nube gratiæ per desertum huius seculi manet semper vsquequo ad terram cęlestis promissionis peruenitur, vt habetur in fi-
Exo. 13. gura de filijs Israel.

Vndecimo mare est radiorum solarium receptiuum. Pęnitentia est diuinę sapientiæ propi-
Dan. 1. natiua & datiua; patet de Daniele. cui vt pœnitentię dedito, & socijs suis dedit Deus sapientiam, scientiam, & disciplinam, in omni libro.

Duodecimo mare est ad multas regiones, vbi multa bona habentur deductiuum, vt patet experientia. Pœnitentia hic peccata remittit,
Ione. 2. & culpam. Patet de Niniuitis. De filijs israel.
Iudic. 2. Sed & regnum cœlorum dat, & promittit Pę-
Matth. 4. nitentiam agite, appropinquat regnum cœlorum. Ad propositum huic mari dicit nostra prima pars. Iesus dat pacem fluctibus, quomodo intelligitur? Certe homini, & volenti, & peragenti pœnitentiam venti insurgunt tentationũ diabolicarũ, vt patuit in ipso Christo Saluatore nostro: qui statim, vt ingressus est pœnitentiæ desertum tentatus est multipliciter à diabolo. Christus ergo suos adiuuando, diabolicos fluctus, & insultus reprimit: quia non permittit nos tentari supra id: quod pos-
sumus (vt dicit Apost.) sed faciet cum tenta- 1.Cor. 10.
tione prouentum: quia ipse dat victoriam, vt patuit in beato Antonio abbate. Hilarione, & alijs sanctis patribus: quibus fluctibus diabolicis pœnitentia suppressis. Deus pacatum
reddit habitaculum tuum. Et bestiæ terrę, id Iob. 8.
est demones infernales pacifice erunt tibi.
Tunc enim homo facta pęnitentia clamat di- Iob. 5.
cens cum Dauid. In pace in idipsum dormiã, Psal. 4.
& requiescam, & sic apparet de primo mari, scilicet pœnitentia quomodo eius fluctibus Christus dat pacem.

Accipiendo secundo mare pro mundo isto videnda sunt duo.

Primo quomodo mundus per mare sigñatur.

Secundo quomodo mare istud, idest mundus à fluctibus suis per Christum tranquillatur.

Circa primum aduertendum, ꝙ mundus rectè per mare habet designari. Mare enim est.

Primo amarissimum: sic & mundus; quia po-
situs est totus in maligno. Princeps huius mũ- Ioan. 5.
di diabolus est. Ioan. 15.

Secundo instabile; immo instabilissimum.
Mundi omnia vanitas, & afflictio spiritus. Eccl. 1.

Tertio turbulentissimum Mundus totus est
plenus peccato superbiæ, auaritiæ, & immun- 1.Ioan. 2.
diciæ.

Quarto inquietissimum mundus pressuram
dat suis dilectoribus. Ioan. 16.

Quinto profundissimum. Sic mundus mali-
tia, & prauitate. Ego testimonium perhibeo Ioan. 7.
de mundo, ꝙ eius opera mala sunt.

Sexto periculosissimum. Qui nauigant mare, Eccl. 43.
narrent pericula eius. In mundo non est qui Psal. 11.
faciat bonum, non est vsque ad vnum.

Septimo varietatis contentiuum. mundus trã-
sit, & concupiscentia eius. 1.Ioan. 2.

Octauo deceptiuum. mundus suos decipit amatores, & quãdo crędunt eum tenere fugit
velut vmbra. Præterit figura huius mundi. 1.Cor. 7.

Nono diuersorum monstrorum productiuũ.
mundus demonibus est plenus. Veh inhabi- Apoc. 12.
tantibus terram; quia descendit ad vos diabolus habens iram magnam &c.

Decimo doloris causatiuum. mundus suos
replet multis miserijs. Omnis creatura inge- Rom. 8.
miscit, & parturit vsq; adhuc. vallis enim la-
chrimarum vocatur. Psal. 83.

Vndecimo est nubium originatiuum, mũdus
obcęcat se adamantes. mundus eum non co- Ioan. 1.

 gno-

gnouit. Nihil credunt de futura vita mundi amatores, vt habetur.
Sap. 2. Duodecimo multorum submersiuum, & occisiuum. mundus occidit spiritualiter se diligentes. Ratio, quia qui amicus est huius mundi: inimicus efficitur Dei. O quot hic mundus occidit: de quibus satis est dictum. lib. 1. conformitate. 6. Sic ergo praefatis, & alijs pluribus apparet quomodo mundus per mare recte significatur, & figuratur. Sed videndum est nunc quomodo Christus pacem mundi dat fluctibus. Vbi sciendum, quod mundus iste fluctuat continue multiplici vento commotus, & agitatus. Nam mundani agitantur septemplici vento, scilicet vitiorum superbię, auaritiae, inuidiae, luxuriae, gulae, accidiae, & irae. Isti sunt venti, qui pugnant in mari magno.
Dan. 7. Octauo mouetur vento prosperitatis. Tales ambulant super pennas ventorum, & volant.
Psal. 17. Nono mouetur vento spei diu viuendi. Hic ventus concussit quatuor angulos domus filiorum Iob, & occidit eos.
Iob. 1. Decimo agitatur vento incredulitatis vitae futurae: quia mundani nihil credunt de uita futura. Et hic est ventus turbinis.
Ezeche. 1. Vndecimo praesumptionis nimiae de misericordia Dei. Hic est uentus aquilo; qui dissipat
Prou. 25. pluuias; quia gratiam ab anima remouet tali spe peccando.
Duodecimo falsae doctrinae de mundi regimine; quia casu quidam ponunt eum regi: non diuina prouidentia gubernari: vnde contra
Ephe. 4. tales dicit Apostolus. Non simus paruuli fluctuantes omni vento doctrinae. Istis. 12. uentis hoc mare, idest mundus mouetur, & conturbatur.
Sed licet mundus praefatis ventorum impellatur fluctibus, Iesus qui pax est. talibus flucti-
Ephe. 2. bus dat pacem. Nam ipse imperat mari, & ven-
Mat. 8. 13. to: & fit tranquillitas magna. ut habetur; quia sua sancta doctrina compescit.
Primo superbiam, & superbiae ventum di. Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.
Matth. 24. Secundo uentum auaritiae. Veh nobis diuiti-
Luc. 6. bus; qui habetis nunc consolationem. Et diues difficile intrabit in regnum cęlorum.
Matth. 19. Tertio ventum inuidiae. Dilige proximum tuum
Matth. 5. sicut teipsum. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.
Mat. 5. 19. Quarto ventum luxurię. Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum coelorum.
Lucae 21. Quinto uentum gulę. Attendite vobis. ne forte grauentur corda uestra crapula, & ebrietate, & curis huius seculi, & superueniat in nos repentine dies illa.
Matth. 2. Sexto ventum accidiae. Quid hic statis tota die otiosi? Ite in vineam meam, & quod iustum fuerit dabo vobis.
Septimo uentum irae. Qui irascitur fratri suo Matth. 5.
reus erit iudicio. Qui te percusserit in vnam maxillam, praebe ei, & alteram.
Octauo uentum prosperitatis. Iesus fugit cum Ioan. 6.
eum regem facere uellent, & Regnum meum Ioan. 19.
non est de hoc mundo. Et veh vobis; qui ri- Lucae 6.
detis: quia flebitis. Videndo prosperitatem Luc. 19.
Hierusalem fleuit super eam &c.
Nono uentum fiducię viuendi. Stulte hac no- Lucae 12.
cte repetent animam tuam a te.
Vndecimo ventum incredulitatis uitae futurae.
Ibunt hi in supplicium aeternum: isti autem in Matth. 25.
vitam aeternam.
Vndecimo ventum praesumptionis, diuinae misericordiae. Statuet quidem oues a dextris; Matth. 25.
edos autem a sinistris. Reddet vnicuique secundum opera sua. Ventum falsae doctrinae de Luc. 12.
mundi regimine. Sedere autem ad dexteram, Matth. 20.
vel ad sinistram non est meum dare vobis; sed quibus paratum est a patre meo. His Christi sermonibus compescitur omnis ventus; quo miser mundus agitatur, & conturbatur. Petrus Christi verbo laxat rete. Et ambulat su- Lucae 5.
pra mare. Christus enim, ut dicit Grisogo- Matth. 14.
nus martyr ad beatam Anastasiam ambulans supra undas maris: ad te veniens vno iussionis suae sermone diaboli aduersus te flantem ventum compescet. Ventus enim contrarius est nauiculae mundanorum, fluctibus iactatori. Ventus ergo, & tempestas abscedit, dum Christus loquitur, & nauim ascendit. Et tunc Mar. 16.
Christus pacem dat: non quomodo hic mun- Ioan. 15.
dus dat. Vis uidere mundanos, & mundo deditos sermone Christi ad pacem redire perfectam? Vide Apostolos laborantes in remigando Christi uerbo tranquillari. Vide Mattheum Matth. 8.
sedentem ad theloneum Zacheum ad acquiren- Mar. 6.
dum mundana inhiantes diuersis gurgitibus Matth. 8.
curarum mundi commotos, & quasi submersos, voce sola Christi e talibus fluctibus eductos, tranquillitate frui optata, & sic de pluribus alijs habes in sancto Euangelio.
Tertio intelligitur per mare diuinitas domini Iesu Christi, iuxta dictum Ber. super can. sermone 15. vbi sic inquit Origo fontium, & fluminum mare est virtutum, & scientiarum dominus Iesus Quis enim est dominus virtutum nisi ipse? Continentia carnis, cordis industria, voluntatis rectitudo ex illo fonte emanant. Non solum autem haec: sed si quis pollet ingenio, nitet eloquio, si quis moribus placet inde est. Inde scientiae, inde sapientiae sermo: thesauri quidem sapietiae, & scientiae, ibi omnes sunt absconditi. Quid casta consilia, iusta iudicia, sancta desideria, non ne riuli sunt fontis illius? Quicquid te virtutum habere confidis, totum Dei virtuti, & Dei sapientiae reputa Christo. haec Bernardus. Diuinitas per mare merito significatur (& si improprijssime

cum

cum nulla creatura diuinitas perfecte signifi-
cetur)ratione profunditatis,quia ipsa est pe-
lagus infinitum : quia bonum infinitum . Ra-
tione altitudinis: quia ipsa:super omnia est.
Ratione diffusionis : quia sua bonitas rema-
nens inexhausta se multipliciter diffundit in
creaturas tam per esse communicationē,quā
suæ gratiæ diffusionem . Ratione productio-
nis: quia omnium est principium manutenen
tia ipsa diuinitas,& origo: quia [illegible] ipso, & in
ipso,& per ipsum sunt omnia:& sic de alijs cō
ditionibus maris ad diuinitatem applicatis.
Iesus ergo ; qui est mare hoc maximum ratio
ne suæ deitatis, & gratiarum copiosissimè suę
animæ diffusarum non dat mari pacem,scili-
cet suæ deitati: nisi quia deitatem contra ho-
minem peccato concitatam sua passione pla-
cauit ipsam Deo reconciliando , vt ait Apo-
Collo. 1. stolus In ipso enim complacuit omnem pleni
tudinem inhabitare , & per eum reconciliare
omnia in ipsum pacificans per sanguinem cru
cis eius , siue quæ in cęlis , siue quæ in terris
sunt,vnde Christo reconciliante hominē Deo
patri impletum est illud psal. Motum fluctuū
eius,scilicet deitatis tu mitigas Sic intelligen
do patet quomodo mari , & maris fluctibus
iræ Dei pacem Christus dedit . Sed & ipsum
mare pacem dedit fluctibus idest humanita-
tis Christi motibus. Ipsam humanitatem per
fectissime sanctificando,in omni gratia con-
firmando: & sibiipsi eam perfecta vnione per
petuo copulando ; vt Deus homo , & homo
sit Deus. Vnde psalmista loquens de perfecta
mitigatione,& pace humanitatis Christi,quo
Psal. 45. ad corpus,& animam inquit . Deus in medio
eius. Sequitur,non commouebitur . Quare in
pace factus est locus eius , scilicet deitatis in
Christi humanitate,& sic patet quomodo per
mare Deum intelligendo , Saluator dat mari
pacē,& tranquillitatē, in signum cuius in suo
ortu angeli pacē promulgant , Christus post
suam passionem pacem tripliciter dando Apo
stolis: pacem inter Deum , & hominem: An-
gelum, & hominem: hominem fecisse, & ho-
minem euidenter ostendit,& promit.
Sed quarto intelligēdo mare litteraliter:quia
sic intelligit prima pars huius conformitatis:
cuius expositioni insisto cum dicit . Iesus pa-
cem dat fluctibus,est sciendum ,quod domi-
nus noster in mari exercuit opera mira tam
in veteri testamento, quam in nouo. In veteri
De Egi- testamento ipse mare rubrū in 12. diuisit par
ptijs in ma tes secundum quod 12. erant tribus , vt vna
ri submer- quæque tribus per suam transiret partem : vt
sis. simul & semel omnes mare transeuntes terrā
simul attingerent, & Aegyptios hostes eos in
sequentes euaderent,& per tot diuisiones, &
partes Aegyptij insequentes intrantes omnes
simul, & semel ingressi necarentur.Et mirabi
le fuit, quod aquæ diuisæ in tot partes immo
biles starent:& essent pro muro à dextris tran
seuntibus, & à sinistris, vt habetur Sed mira- Exo. 14.
bile,& stupendum fuit de Egyptijs : qui om-
nes mare intrantes , sic omnes sunt submersi ;
vt nullus de eis viuus remaneret , u t habetur.
Sed stupendissimum extitit de carmine,scili- Exo. 14.
cet Cantemus domino gloriose à tot millibus
hominum,mulierum,paruulorum,& puellarū
concorditer decantato . Sic ergo mare diui-
dendo filijs Israel pro ipsorum transitu: & re
deundo super Aegyptios ad eorū interitum
mirabilem in fluctibus maris se dn̄s ostendit.
Stupenda gessit dominus in mari circa Ionā
prophetam figuram suæ resurrectionis : qui
proiectus in mare à belua marina susceptus, &
deglutitus : in ventre in diem terciam viuens
à pisce euomitur,vt habetur.In mari in mun- Ionæ 1.
di exordio mira fecit,sibi ut terram non coo-
periret terminum ponendo: ac ipsum multi-
plicibus piscium generationibus replendo .
Sed in nouo mira fecit in mari. Verum scien- Gen. 1.
dum , quod vt dicit magister in hystoria sco-
lastica . Omnem collectionem aquarum he-
bręi vocant tharsis idest mare , & à regione ,
vel ciuitatibus mare Galileæ , vel Tiberiadis,
seu Genesareth,& sic de alijs dicebant. In ma
ri magno, vel mediterraneo , quod Christus
fuerit non legimus,& si prope fuerit transeun
do per fines Tyri, & Sidonis. In mari ergo .i.
lacu,qui fit à Iordanis fluuio; qui mare dici-
tur à iudæis, ipse Saluator, & circa ipsum mi
ra exercere voluit.Iuxta mare Galilee ambu-
lando Petrum,Andream,Iacobum, & Ioannē
ad sui discipulatum vocauit. Ipsum mare tur- Matth. 4.
batum pluries tranquillauit , vt habetur Pe- Mar. 1.
tro petenti ire supra mare ad se concessit : Matth. 8.
& submergentem manum porrigendo libera 14
uit.Per hoc mare de loco ad locum transeun- Mar. 4. 6.
do nauigio ambulauit,vt habetur.Super mare Matth. 6.
pluries ambulauit , vt habetur. Et secus mare Matth. 8.
stando populos docuit,& informauit,vt habe S. 13. 26.
tur. Sed veniendo ad propositum, quare hoc Matth. 16.
cōformitas ponitur. Christus dominus ascen Mar. 6.
dit pluries nauiculam,& stando in ea de naui Matth. 14.
cula docuit populum , vt habetur . Et quia vt Matth. 13.
dicit Lucas inter alias vices semel dum staret Matth. 13.
secus stagnum idest mare Genesareth : cuius Mar. 4.
propter assiduum ventum, vndę quasi conti- Lucæ 5.
nuæ crispabantur , ascendit nauiculam, & de Lucæ 5.
nauicula docebat turbas : miraculum subtice
tur : videlicet quia cum vndę essent assiduæ
in dicta parte maris, nam Genesar aura inter
pretatur : nauicula , in qua Christus fuit, im-
mobilis stetit , & sic immobilis permanendo
turbis prædicauit, & docuit : vbi miraculum
ostendendo de immobilitate nauiculæ sic cō-
sistendo immobilis inter fluctus , turbam in-
formauit. Sed de quibus habetur . In parabo Matth. 13.
lis eis prædicauit.Et primam proposuit eis de
satore,& semine di. Exijt,qui seminat semina

te se-

re semen suum &c. vbi se satorem asserit (ut patet in sermonis explanatione à Saluatore ipso facta; verbique diuini prædicatorem, & doctrinę cęlestis doctorem. Sed audientium ipsum verbum Dei triplicem ponit distinctionem, non efficaciter: sed vane ipsum audientium. Et demum audientium verbum Dei ponit modum fructum, & conclusionem, & sic primam parabolam sic figuratiue propositam declarat. Sed attendendum est vnum præcipue in hac parabola, & notandum videlicet quod Saluator verbum Dei comparat semini: nec immerito; quia semen habet.

Verbũ Dei semini cõparatur quo.

Primo virtutem mutatiuam. Transit enim semen à forma propria in aliam, quia semen (vt experiẽtia patet) mortificatur; sic uerbum Dei audientes de malo mutat ad bonum. Patet de ministris; qui missi fuerant ad capiendum

Ioan. 7. Iesum, qui eius audientes verba mutati sunt: nec ipsum ceperunt: sed magis ad eius præconium conuersi sunt dicentes. Nunquam sic loquutus est homo.

Secundo semen habet virtutem attractiuam. Attrahit enim semen terræ humorem, aliter non fructificaret. Semen, scilicet verbum Dei penetrat vsque ad diuisionem animæ: ac spiri

Heb. 4. tus, quia viuus est sermo Dei, & efficax. Patuit in Apostolis uerbo Christi tractis ad se dicentis. Sequere me &c. sequitur. Et sequuti sunt

Ioan. 6. eum. Et dicente Christo Apostolis. Et vos vultis abire? respondit Petrus. Domine: ad quẽ ibimus: verba vitæ æternæ habes.

Tertio habet uirtutem mollificatiuam. Totũ semen liquefit, & suam duritiem dimittit. Verbum Dei animam prius duram liquefacit.

Cant. 5. Anima mea liquefacta est, vt loquutus est dilectus. Exemplum habes in libro Iudicum, ꝙ filij Israel fleuerunt, vt Angelus domini lo-

Neem. 8. quutus est eis. Et Fleuit populus audiendo verba legis. Et Petrus gallo canẽte. Ad ver

Isa. 1. bum domini di. per Isa. Lauamini: mundi estote, &c. quidam mutatus, & sanatus est, vt in vita patrum habetur. Gutta cauat lapidem: & verbum domini timorem in corde generat, vt habetur in vitis patrum.

Quarto habet virtutem gratificatiuam. Nam terra propter semen diligitur, & non econuerso. Et verbo domini mens à Deo gratificatur,

Ioan. 14. quia domus Dei efficitur. Si quis diligit me, sermonem seruabit. Et sequitur, & ad eum veniemus, & mansionem &c.

Quinto habet virtutem despectiuam. Semen habet quo ad visum despectabilitatem, & antequam mortificetur, & mortificatum: quia turpe ad videndum. Verbum domini dictum à quibusdam, despectibilitatem videtur habere, sicut patet de cęco nato docente iudęos.

Ioan. 9. Et tamen habet virtutem magnam, vt patuit

Act. 4. in Apostolis.

Sexto habet virtutem vnitiuam, & solidatiuã, ex se stipitem producit, & solidat contra impetus, & ventos. Verbum domini solidat, & roborat. Iudas suos sermonibus armauit. Et gla 2. Mac. 3.
dius spiritus est verbum domini. Verbo Dei, Ephe. vlt.
vt armis inuictissimis se Christus contra diabolum in deserto muniuit. Matth. 4.

Septimo habet virtutem fructificatiuam, vt docet experientia, sic & verbum Dei. Sicut im Isa. 55.
ber, & ros descendit, & terram germinare facit &c. sic erit verbum meũ &c. Et dicit euangelium, quod facit fructum centesimum: quia ipso vita habetur æterna; vbi centuplum qui Matth. 19.
libet accipiet.

Octauo habet virtutem multiplicatiuam, patet quia vno grano seminis plura colliguntur, & multiplicantur. Verbum Dei fideles multiplicat. Petro loquente verbum Dei tria millia hominum conuersi sunt. Et post Christum (vt Act. 3.
dicit Euangelium) post eum totus mundus ibat. Et turbæ irruebant in eum scilicet Christum, vt audirent verbum Dei. Lucæ 5.

Nono habet virtutem conseruatiuam. Virtualiter in semine fructus conseruatur. Anima verbo Dei in fructu spiritus conseruatur. Iesus ad conseruandum Apostolos, eis loquebatur quotidie de regno Dei. Vnde dicebat. Matth. 21.
Verba, quæ ego loquor vobis, spiritus, & vita Ioan. 6.
sunt. Et verba mea si in vobis manserint &c.

Decimo habet virtutem recreatiuam: quia ex semine procedit fructus, qui impinguat, recreat, & satiat, sic & verbum Dei. Magdalena stabat ad pedes Iesu, & audiendo verbum illius recreabatur. Non in solo pane viuit ho- Lucæ. 10.
mo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Deut. 8.
Dei: vnde verbum Dei est pabulum animarum in præsenti. Multi sanctorum verbo Dei recreati, alio cibo pro tunc non sunt vsi. Et in futuro est cibus angelorum, & sanctorum.

Vndecimo habet uirtutem ditatiuam. Nam ex semine fructus procedit, quo homo ditatur. Et verbo Dei omnia bona proueniunt, & habentur. Nam ipso habetur spiritus sanctus. Act. 2.
quo omne bonum gratiæ, habetur, & virtutis.

Duodecimo habetur virtutem lętificatiuam. Nam fructuum perceptione ex seminę prouenientium agricola iucundatur. Et verbum Dei gentes audientes gauisæ sunt, & glorificabant verbum Dei, nec immerito: quia ipsum Act. 13.
est: quod potest saluare animas nostras. Sic Iaco. 1.
ergo patet, ꝙ ex mutua similitudine uerbi ad semen, & econuerso à domino semen vocatur verbum Dei.

Et proposita prima parabola; vbi ostendit diuersitatem audientium suam euangelicam doctrinam, subdit secundam parabolam de homine; qui bonum semen seminauit in agro suo &c. ubi ostendit, ꝙ diaboli operatione sua sancta doctrina significata per bonum semen satum in agro militantis Ecclesiæ, per hæreticos velut zizanios debebat post Apostolorum

ſtolorum dormitionem deprauari,& talis prauitas uſq; ad ultimum iudicij diem ſtare habebat.

Tertiam parabolam propoſuit de grano ſinapis modico,ſuam doctrinam pro tunc modicam prauitate Iudæorum intelligens: quæ ſua fortitudine uolucres cœli, ideſt ſapientes mũdi ad quieſcendum ſub eius ramis debebat attrahere.

Quartam parabolam edixit de fermento farinam quo ad magnam quantitatem ad ſuam vim trahente, & fermentationem. Per hoc innens ſuam doctrinam prædicãdam ad Apoſtolos,& mundum ad eius notitiam pro maiori parte trahi debere iuxta illud.pſal.In omnem terram exiuit ſonus eorum &c.

Quintam edidit parabolam de theſauro in agro reperto, ideſt de fine; quem docet ipſius Saluatoris doctrina, ſcilicet regno cęlorum: pro cuius adeptione homo uniuerſa vẽdidit iuxta Chriſti documentum, vt dictum theſaurum habeat,& agrum.

Sextam parabolam pręmiſit de negociatione,& margarita reperta,ideſt dulcedine diuina prægustata: pro qua obtinenda vendit homo ſua cuncta,& diſpergit.

Septima parabola expreſsit Eccleſiam militãtem in pręſenti tenere ſub ſagena fidei bonos, & malos,uſq; dum in iudicio per piſcatorem Chriſtum mali foras, & boni in uaſa ponãtur ſuę beatitudinis.

Octauam parabolam enarrauit di. ꝙ doctor euangelicus talis debet eſſe quo ad doctrinã, ſi cupit ea obtinere regnum cœlorum,vt proferat noua,ſ.dicta à Chriſto inſtituta, & peracta, & deinde vetera, ideſt in ueteri teſtam. ratio,quia vetera vmbræ,& figuræ fuerunt: Et noua ſunt vera,& veritate plena, & gratia per

Iom. 1. Xp̃m. Præfatas ergo.8.parabolas ponit Mat.

Math. 13. dominũ Ieſum dixiſſe de nauicula ad turbas. Circa quarum expoſitionem non inſiſto cauſa breuitatis: quia de eis alias erit ſermo,Chriſto duce. Quare parabolarum expoſitione facta per Chriſtum Apoſtolis: quibus datũ fuit noſſe miſterium regni Dei,tranquillatum fuit mare, ideſt appetitus intellectus, & ſic dominus Ieſus Chriſtus aſcendendo nauiculam pacem,& tranquilitatem dedit fluctibus, prout dicebat prima pars iſtius.8. conformitatis, & 20.in ordine. Præfatis ergo à Chriſto mirabilibus in mari operatis,& circa mare,oſtenditur nobis fidelibus ipſum dominum Ieſum Chriſtum habere poteſtatem ſuper omnia elementa, & elementata, ſcilicet dominum eſſe cœli,& terræ, maris, & omnium; quæ in eis ſunt. Etſi mirabiles ſint elationes maris; mirabiliorem eſſe in altis Deum, ſe iſtum mũdum per mare ſignificatum,gubernare: eius tribulationum tumefactiones contra bonos mitigare. Nec poſſe quęquam ab huius mundi naufragio eripi; niſi ab ipſo erutum, & liberatum: ventumq; diabolicę tentationis. quo ad hoc mundo exurimur, vt in mari: nec vincere,nec mitigare nos valere ſine ipſo. Deficere neceſſe eſt hominem in hoc mundo vti in mari,niſi diuini auxilij cibo recrearetur diuino, & roboraretur. Beatum fore,quem euocat ab hoc mari,ideſt mundo. Quibus pandat ſuam mirificam doctrinam: iam dictis patet, quia videlicet à mari ſecluſis, & ſtantibus in littore elongatis,ſcilicet à ſtrepitu mundanorum. Per mare dominum ambulare ſuos, eſt in nauem ſuæ protectionis aſſumere,& gubernationis. Supra mare ambulare,eſt oſtenſiuum domini Ieſu innocentiæ, & immunitatis à peccato. Ac quem à peccato præſeruat ſua gratia: ſupra mare iubet ambulare cum Petro. Et demum ipſum eſſe; qui per Petri nauiculam, ideſt fidem rectam nos per mare ducendo vitę præſentis, tandem ducit in ciuitatem ſuam; quia in futuro fideles liberatos à mari, ideſt à præſenti ſeculo nequam; ad ſuam perducit gloriam.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis.8. & 20. in ordine.ſ. Franciſcus ſolidatur. Expoſitio.

BENIGNISSIMVS dominus noſter Ieſus Chriſtus ſuis diſcipulis dilectis, & filijs non ſolum pro ſeipſis: ſed pro alijs fidelibus ipſi tota mentis intentione, & deuotione adhęrentibus conceſsit, vt mira quæ geſſit non ſolum facerent; ſed & maiora, vt patet,

quod vtiq; in principe Apoſtolorum Petro extitit verificatum: cuius vmbra,quod de Chri Ioan. 14.

ſto non legitur ſanabat infirmos, vt patet. Et

in alijs,qui mira fecerunt non facta à Chriſto, Act. 4.

quamuis virtute Chriſti. Hilarion mari terminum poſuit. Gregorius Cæſarienſis mouit montem,& ſic de alijs. Honoratus in ſublime

ſtare fecit lapidem. Martinus lapidem ſaltare fecit,vt dicit Greg. Benedictus ſolum reſpiciendo hominem ligatum ſoluit. Multique ſancti ſimilia peregerunt. Quibus benignitas ad ipſos aſtruitur Saluatoris, pijs eorum condeſcendendo votis,& talem virtutem in ſignũ dilectionis ab ipſo eis pleniſsime cõferendo. Etſi circa ſanctos diuerſos dominus noſter diuerſa ſit operatus; ac diſtincta munera dederit gratiarum, præcipuè tamen benignus, & clemens erga patrem noſtrum,B.F. præcedentibus conformitatibus, & ſequentibus declaratur. Et ſpecialiter (vt p̃ns conformitas propoſuit) ipſum.B.F. ſignis maximis mundo reſerando. Cui conceſsit benignè non ſolummodo in ſupernis, & Angelis: in elementis, & Nota.

herbis:

herbis: in animalibus brutis, & hominibus; ſed in elemento de ſui natura inſtabiliſsimo, & inquietiſsimo, videlicet in mari mirabilia operari, prout. 12. pars huius. 8. conformitatis declarare intendit dicens. Franciſcus ſolidatur, ideſt in mari non agitatur eius impulſu; ſed mare ſub eius perſona, mira tranquillitate adeo tenetur; donec ipſe pater Fran. oraret, in mari nauicula permanendo, & demum iuxta littus permanendo dum populo prædicaret. Et ꝙ id ſic fuerit, ponit. D. Frater Boñ. epiſcopus Cardinalis Albañ. in 12. parte maioris legendæ. Et idipſum ponit in 5. parte maioris legendæ: vbi ſic inquit. Quodam tẽpore; quo famulus Dei Franciſcus ſemel in maris littore Gaietæ prædicaret, turbis præ deuotione irruentibus, vt eum contingerent, horrens Chriſti famulus tantum populorum applauſum: in vnam hærentem littori nauiculam proſilijt ſolus. Illa vero, tanquàm ſi rationis particeps motore moueretur intrinſeco, ſine alio remige cernentibus, & mirantibus cunctis ſe longius à terra protraxit. Cum autem aliquanto ſpacio in maris altitudinem ſe ceſsiſſet, ſtetit inter fluctus immobilis quadiu vir ſanctus turbis expectãtibus in littore prædicare complacuit. Cunq; audito ſermone, viſoq; miraculo, ac benedictione accepta, ipſo rogante multitudo recederet non alterius quam cœleſtis iuſsionis impulſu, nauis ad terram applicuit. Et concludit. tanquam ſi creatura factori deſeruiens, creatoris perfecto cultori, & ſine rebellione, ſe ſubderet, & ſine retardatione pareret. hæc præfatus doctor. Vbi primo eſt videnda B. F. in hoc miraculo ad Chriſtum conformitas. Et demum videndum erit quomodo. B. F vt Chriſto conformi, & maritimorum fluctuum ſubiugatori idoneo: maris altitudo ſubijci per omnia debebat.

Circa primum de conformitate eſt aduertendum: ꝙ vt patet ex dictis in 1. parte huius cõformitatis, & habetur Luc. 5. ac etiam ex dictis in hac 2. parte huius conformitatis, conformitas accipitur.

Primo quo ad ſitum. Ieſus ſtabat ſecus ſtagnum Geneſaret: quod ſtagnum in Euangelio ſæpe mare vocatur. Franciſcus ſecus mare Gaietæ.

Secundo quo ad turbæ deuotionem; quia turbæ irruebant in Ieſum. Et turbæ præ deuotione irruebant in beatum Franciſcum.

Tertio quo ad verbum: quia turbæ irruebant in Chriſtum, vt tangerent eum principaliter: quia virtus de illo exibat, & ſanabat omnes,
Luc. 6. & 7. vt audirent ab eo verbum Dei. Nam nunquã ſic loquutus eſt homo. Turbæ in beatum. Fr. irruebant, vt tangerent eum: & demum vt prædicantem audirent. Omnis ſexus, & ætas ad beatum. F. accedebant. vt audirent, viderent, & eum tangrent, vt dicit. 12. pars legendæ maioris, & dictum eſt primo lib. cõformitate. 10.

Quarto quo ad actum: quia Ieſus turbarum volens vitare tædiarũ applauſum; ac oſtendere (vt dicetur) miraculum. aſcendit vnam nauiculam, quæ erat Simonis, & à terra ſe fecit abduci. Beatus. Fr. populorum volens vitare applauſum, & Deus volens oſtendere beati. F. ſanctitatem, aſcendit ſolus vnam nauiculã littori cohærentem; quæ longe eum abduxit.

Quinto quo ad miraculum, & ſi in Euangelio non dicatur, ꝙ Chriſti nauicula ſtetit immobilis: datur tamen intelligi; quia aliter non potuiſſet bono modo prædicare populo propter mobilitatem. Miraculum etiam innuitur, cum ſtagnum, ſiue mare in illa parte Geneſareth eſſet ſemper inquietum, & tunc Chriſto prædicante nauicula immobili permanente ſub ea fuit quietum.

In B. F. primum miraculum fuit, quia nauicula ſola ſine alio remige in altum ſe protraxit, ac à terra elongauit.

Secundum; quia elongata à terra inter fluctus immobilis permanſit quandiu. B. F. prędicare complacuit.

Tertium, quia finita prædicatione ſe ſola nauicula ad terram reduxit.

Sexto quo ad prędicationẽ: Chriſtus exiſtens in nauicula turbis exiſtentibus in littore ſtagni, de nauicula eis prædicauit, & eas docuit. Sic beatus. Frã. ſtans in nauicula prædicando eos docuit.

Septimo quo ad doctrinam. Chriſtus docebat de regno Dei. B. F quod ipſe Chriſtus Dei Math. 11. virtus, & ſapientia eidem inſpirabat docebat: vnde eius verba erant medullas cordis penetrantia, & omnes ad Chriſtum velle trahere videbantur.

Octauo quo ad ſtudium. Chriſtus, nec tempore, nec loco ob zelum animarum ceſſauit à doctrina. Sic B. F. factus Euangelicus præco. patet quia nec in mari exiſtens ab inſtructione fidelium ſe retraxit, vt docet hæc conformitas.

Nono quo ad doctrinæ approbationem: ſicut Chriſtus ad autenticandum doctrinam ſuam opera faciebat diuina: propter quod dicebat. Si mihi non vultis credere; operibus credite &c. Ioan. 10. Et facta prædicatione de nauicula; miracula; miraculum fecit de piſcium captione Petro laxante rete, vt habetur, Luc. 5. & illorum qui in Petri naui vna cum Petro erant ad ſui diſcipulatus vocationem. Nam relictis omnibus (vt habetur ibidem) ſequuti ſunt eũ: ſic Deus ad firmandum. B. F. doctrinam: vtpote ab ipſo inſpiratam eidem tam euidenti miraculo (vt prædictum eſt) voluit eſſe teſtatam: quare non ſpernenda eſt, ſed ab omnibus, vt Deo placita accipienda. Et aduertendum in hoc, ꝙ dominus Ieſus in beato. F. fecit, quod

ipse nunquàm peregerat. Nam ipsum Petrum rogauit, vt abduceret eum à terra, & tamen beatum F. nauis impulsi diuino suscepit: à terra subtraxit, & immobilis stetit, & demum prędicatione finita reduxit, vt quantum esset ei beatus. F. dilectus ostenderet: circa quem mira exercuit; quę ipse circa se, & per se non peregit. Et sic patet succinctè de primo. videlicet de conformitate præsenti inter dominum nostrum Iesum Christum & beatum. Fran.
Videndum est nunc pro nostra instructione, & B. F. commendatione de secundo. s. quomodo maris elatio seu fluctus subici. B. Fr. debebat, & sub eo tranquillari, & immobilitari. Vbi sciendum est, ꝙ cum dictum sit, ꝙ mare aliquando in sacro eloquio pro pœnitentia, accipitur hoc mare beatus. F. perfectè transiuit, & tranquillauit pœnitentiam exercendo, vt plane deductum est conformitate præcedenti, vbi est deductum ꝙ B. F. pœnitentiam egisse ostendunt cibus, potus, vestis, cultus, & lectus, corpus viliter contectum, subiugatum oneribus, seruitijs mancipatum, extenuatum ieiunijs, disciplinis maceratum, itineribus fatigatum, exercitium, & labor, locus; quia habitatio in desertis, verbum, visus, & aspectus, & sic de alijs, quæ. B. F. pœnitentiam acerbam peregisse attestantur: Mare, per quod mundus accipitur tranquillauit beatus. F. ipsum deserendo, abdicando, renunciando, & totaliter dimittendo, vt ostensum est conformitate. 6. primi lib. & 16. in ordine huius. a. vnde ipsum ab hoc mundo mari exisse, & consequenter in tranquillo stetisse præfata declarant, & quia paupertatem super omnia dilexit despiciendo diuitias mundi, delitias, pompas, status, vestes, victum largum, domos amplas, & sumptuosas: nil suum esse profitendo, & paupertatem sibi in sponsam perpetuam coniungendo, vt in dictis locis patet euidenter.
Tertium mare tempestuosum, & mobile idest propriam voluntatem beatus Fran. tranquillauit se despiciendo, nihil reputando, se totaliter abnegando, iniurias libenti animo sustinendo, prælationem fugiendo, & deponẽdo; laudes proprias abhorrendo, leprosis, & abiectis personis seruiendo, minimis se subiciendo, ac humilitatis operam semper exercendo, & demum superbiam, & quicquid ad eam spectat detestando, vt conformitate. 5. huius. a. lib. est declaratum. Ac mari infinito, & immẽso non mobili; sed immobilissimo domino Deo beatus. F. fuit perfecta cohæsione coniunctus & copulatus eius præcepta seruando, voluntatem indagando; quæ ei placent operando; displicentia sibi detestando, sibi animam, & corpus quotidie immolando; nihil nisi ipsum adamando; nec aliud quicquam optando, ipsius contemplationi assidue vacando, iugiter eius crucem in corpore, & anima baiulando. Non mirum ergo fuit, si maris creatura beato Fran. creatoris seruo intimo se subderet, immobilem redderet, & quietum, ac Deum; qui est mirabilis in sanctis suis beatũ Fran. tanto miraculo honorificare voluisse, cum ipse antea dixerat. 1. Reg. 2. Quicunque honorificauerit me honorificabo eum, & quicunq; glorificauerit me glorificabo eum. Sic ergo dominus beatum patrem Fran. præfato modo in maritimo elemento mirificauit Gaiete, & sibi conformẽ in hoc exhibuit: qui paulo ante in mari Sclauoniæ eius, & aliorum necessitatibus plenariè subuenit; vnde nautæ videntes per serui Dei merita se mortis euasisse discrimina, tanquam, qui maris horrenda pericula senserant, & miranda Dei opera viderant in profundo, gratias egerunt omnipotẽti Deo: qui semper in suis amicis, & seruis mirabilem, & amabilem se ostendit. Sic ergo præfatis apparet succinctè expositio. a. partis huius conformitatis, scilicet. Franciscus solidatur.

FRVCTVS IX. ET CONFORMITAS & at. in ordine. Iesu Demon expellitur. Franciscus effugator. Expositio primæ partis, scilicet. Iesu demon expellitur.

DOMINVS noster, & saluator Iesus Christus propter nos homo factus, & si vt nos redimeret, propterea venit, & nostram salutem, attamen ad liberandum nos de manibus diaboli, & pristinam libertatẽ ponendos venisse etiam comprobatur. Diabolus enim ante Christi mortem; & nostram redemptionem peccato primorum parentum omnes decedentes ex hac vita, sub sua detinebat potestate. Malos in inferno, alios vero sique purgandos in purgatorio: non purgãdos, vtpote sanctos, & bonos in limbo includẽdo, & detinendo, vnde duas manus habere vnam ad impellendum in peccatum; aliam vero ad detinendum, doctores sancti 3. sent. dist. 19. eidem dant, & tribuunt. In vita vero pñti oẽs (exceptis quibusdam Israelitis Dei legem seruantibus, & cultum) quasi possidebat tã idolatriæ subiectione, quàm vitiorum sordibus, & praua operatione: quibus mundus tunc totus inficiebatur, & subdebatur. Omnes enim (Israelitis exceptis, & quibusdam forte secundum legem naturæ degentibus) idola colebant, vitia sectabantur potius quàm virtutes, & adeo in præfatis mundus errabat, vt non vnum idolum; sed infinita factinne demonũ adorarent, creaturas omnes cœlestes, terrestres, & subterrestres creatore summo omniũ

prætermisso excolendo. Nec virtutes quis imitari satagebat; nisi ad superbiæ fastum, & inanem gloriam. prout declarat beatus Aug. 5. de ciu. Dei. Insuper homines guerris, diuisionibus, seditionibus, & discordijs pluribus laborabant, non se amantes, vt fratres proximos: sed se odientes, & bona mutuo auferentes. Quibus mundus infinitis guerris, & bellis laborabat, & vitijs omnibus plenus, nequicijs diabolicis subiacebat, prout recitat Paulus Orosius in suis primis quinque libris de Ormesta mundi. Nec mirum cum diabolus, qui & sathanas tunc non esset ligatus, sed solutus. Et nos natura filij iræ potius originali delicto proni ad malum, quàm faciles ad bonum inueniebamur. Saluator ergo noster volens à diaboli manibus humanum genus eripere, & post ereptionem formam præbere, non solum euadendi diaboli laqueos, & eius tentationes; sed ipsum in omnibus superandi diabolum: in se primo diabolicas suscipiendo, & perferendo tentationes ipsum vincendo, & superando, modum præbuit suppeditandi diabolum, & superandi: de quo modo dictum est sufficienter in primo lib. huius operis conformitate. 7. Verum quia non solum particulariter, quo ad singulos homines, sed etiam generaliter, quo ad omnes homines cuiuscunque conditionis, status, sexus, & ætatis essent, ipse hostis diabolus erat supprimendus, & à mundo expellẽdus, ipse Saluator noster Christus, vt fortis armatus multa peragendo, & ordinando diabolum vicit, superauit, & ab eius manibus genus humanum potenter eripuit. Volens enim hominem à diabolo liberare.

Primum, quod egit fuit eius incarnatio. Carnem enim sumendo (teste Greg. & Aug.) escã, & muscipulam ad ipsum capiendum eidem re tendit. Nam misterium incarnationis diabolo (teste Ambrosio) fuit celatum: vnde certa scientia nunquam cognouit eum esse hominẽ Deum, & si quibusdam coniecturis aliquando id deprompsisset.

Secundum quod egit, vt dictum est lib. 1. conformitate. 7. est in deserto cum diabolo collu ctatio, & superatio. Non solum enim ostendit diabolum diuina virtute superari, sed & modum ostendit, & docuit eum à fidelibus superandi.

Tertium, quod egit, est sanctę doctrinæ vera informatio. Ostendit enim diaboli opera pessima vitia abhorrenda: quibus homo capitur à diabolo, & tenetur, ut patet ex serie sancti Euangelij, & specialiter.

Mar. 6. 7. Quartum, quod egit, est ueri cultus demõstratio. Nam ostendit veram fidem; Deum trinũ, & vnum esse, & esse adorandum: qui omnia creauit, & nullo modo creatura colenda: quare, & cultum idolatriæ subuertit, & deiecit:

Ioan. 4. quę Deum oñdit adorandũ in spũ, & veritate.

Quintum, quod egit Christus est sacramentorum institutio. Baptismus enim tollit peccatum, & liberat à diabolo; præstat gratiam; per quam operibus quis diaboli abneget, & vitam Christi prosequatur: & sic de alijs sacramentis, per quę contra diabolum homo armatur, roboratur, & defensatur.

Sextum, quod egit, est inter seruientes diabolo, & Deo distinctionis ostensio; quia tales in præsenti habent patrem diabolum: alij vero Deum. Ratio, quia cuius opera quis peragit, eius filius nuncupatur, & demum post hanc vitam filij diaboli vadunt in supplicium æternum. Iusti autem Dei filij vadunt in vitã ęternam. Matth. 25.

Septimum, quod egit Christus contra diabolum est pœnitentiæ publicatio, & prædicatio. Ipsa enim pœnitentia à diabolo liberat, & appropinquare facit regnum cœlorum. Matth. 4.

Octauum, quod egit Christus contra diabolum est peccatorum indulgentię condonatio. Sic enim faciendo à diabolo perfecte hominẽ liberat. Patuit in Magdalena: à qua 7. demonia eiecit. Et de muliere in adulterio deprehensa. Mar. 16. Lucæ 7. Ioan. 8.

Nonum, quod egit Christus est sui sancti nominis ad inuocandum contra diabolum declamatio. Vis à diobolo eripi, nec ipsum timere? Nomina Iesum. In nomine meo demonia eijcient &c. In nomine tuo demonia subijciuntur nobis &c. Mar. ult. Lucæ 10.

Decimum, quod egit Christus est pro nobis sui Deo patri in ara crucis oblatio. Mors. n. Christi nos à morte peccati, & diabolo liberauit. In cuius signum diabolus dum crucis, & crucifixi signum intuetur statim aufugit.

Vndecimum, quod egit Christus contra diabolum est à suis manibus patrum, & aliorum defunctorum cum gratia decedentium tã de limbo, quam de purgatorio liberatio. Descẽdit enim ad inferna, & genus humanum ab ipso potenter eripuit, & accepit.

Duodecimum, quod egit Christus est ipsius Luciferi omnis maliciæ capitis captiuatio, & ligatio. Nam ligauit ipsum per annos mille cathena magna, vt habetur. Qua captione facta diaboli, potestas, & dñium, & malitia sunt deprehensa. Post mortem Christi prædicatione Apostolorum, & aliorum sanctorum idolatriæ cultus est amotus, & humanum genus non sicut prius, sic est tentatum, aut superatũ. Et quia diabolus, cum sit spiritus, & per consequens non à nobis visibilis; eiusque potestas sit magna, vt humana virtus ei equiperari non posit: ex quo dominus noster Iesus Christus venit ad liberandum nos: quod diabolum valeret vincere, debet hoc fidelibus ostendi, & primo ligno visibili, & materiali: vt effectu ho mo comprehenderet Christi potentiam contra diabolum, & efficaciam, ac proculdubio fide Apoc. 19. Iob. 41.

fide firma teneret per ipsius Christi passioné
efficacissimam se non solum ab operibus dia
boli: sed manibus veracissime liberatum. Sed
quibus signis virtus Christi contra virtutem
diaboli debebat ostendi? certe homines a dia
bolo vexatos liberando. A spiritibus immun-
dis Iesu homines liberando effectu; ostendit
se, & velle, & posse hominem de manibus dia-
boli liberare. Fecit ne sic dominus Iesus? Cer-
te sic, & sic esse huius conformitatis 9. prima
pars dicit. Iesu idest per Iesum, & propter Ie-
sum demon expellitur. In sacro enim euange-
lio dominus Iesus à domino vexatos plures li
Mar. 16. berauit. Magdalenam.n. (teste Marco) à septé
demonibus liberauit ab ipsa eos eiiciendo.
Demonia habentes curauit. Multos demonia
Matth. 4. habentes, & verbo eiiciebat. Hominem mu-
Matth. 9. tum, & demonium habétem curauit. Cęcum,
Matth. 9. & mutum habentem demonium curauit. Filiá
Matth. 12. curauit Chananeæ demoniacam. Filium cu-
Matth. 15. iusdam; qui habebat demonium, & erat luna
ticus: quem Apostoli curare non potuerunt,
Iesus liberauit. Et similiter alium legionem de
Matth. 8. monum habentem curauit Mulieres plures li
Lucæ 8. berauit à domonio, & sic de alijs. Quibus ef-
fectibus visibilibus argumentum fuit omni-
bus, & dominum Iesum Christum potestatem
habere maiorem, quam demones, & venisse
ad hominem à diabolo liberandum. Quód ve
ro genus humanum à diabolo liberauerit, fuit
Zac. 8. prædictum a Zacharia propheta. Tu autem in
sanguine testamenti tui emisisti vinctos de la-
cu; in quo non est aqua. Articulus est nostræ
fidei Christum descendisse ad inferos ad pa-
tres liberandos. Et quod patres secum duxe-
rit, dicit psal. Captiuam duxit captiuitatem,
& ad cœlum, & in altum ascendendo eam se-
cum duxit. Et quód per Christum habita sit
victoria contra diabolum, & diabolus sit ab
eo victus, ligatus, & eneruatus, patet in san-
ctis viris, & mulieribus: qui crucis signo, & vir
tute demonibus imperant, expellunt, & suppe
ditant. Benedictus crucis signo edito diabo-
lum in specie auis merulæ eidem apparentis
effugauit. Fortunatus legionem vnam à mulie
re eiecit. Hilarion signo crucis multos oppres
sos à diabolo liberauit, & sic de alijs sanctis,
vide legendas sanctorum. In signum eorum de
iectionis, debellationis, & annullatiõis à Chri
sto, & specialiter à sua efficacissima passione
est: quia ipsi praui demones signum crucis,
nec possunt aspicere, nec Christi passionem,
vel sanguinem valét audire, nominari. Statim
enim fugiunt si crucis signum viderint, vel pas
sionem Christi audierint. Demones immissi
per Ciprianum magum ad S. Iustinam, viso si-
gno crucis statim recesserunt: quo cognito Ci
prianus ad fidem conuersus est. Sic & S. Chri-
stoforus, & sic de multis alijs. Quare, cum do
minus, & saluator noster diabolum vicerit, cę
perit, & ligauerit; ac sub sua potestate eum te
neat; ac Christi inuocatione, & nominis, si-
gniq; ipsius sacri in fronte, pectore, ac in cę-
teris mébri impressione diabolus effugetur,
& abiciatur: hinc est, quod suum sanctissimú
nomen semper inuocandum est à nobis, ac si-
gnum crucis summa cum deuotione corporis
membris imprimendum: siue non tentemur à
diabolo, vt præseruemur: siue ab ipso tenta-
tione quacunque pulsemur, vt ab ipsa libere-
mur. Quia ab omnibus periculis; impulsibus;
tentationibus; & deceptionibus eripiet inimi
ci; si ipsius nomen inuocatum fuerit deuote:
cui omne genu flectitur cęlestium, terrestium,
& infernorum. Ac passionis ipsius impressum
nobis fuerit signum, cui data est omnis pote-
stas in cęlo, & in terra. E sic patet, quód licet
sint multa remedia à Christo instituta contra
diabolum ad ipsum vincédum, & fugandum:
duo tamen præfata, scilicet sui nominis inuo
catio, & crucis consignatio valida sunt, & effi
cacissima contra diabolum. Nomen enim di
ctum, scilicet Iesus, est nomen.
Primo audientibus dignissimum, & reueren-
dissimum, & venerabilissimum: vtpote, quia
dicit Apostolus. Omne genu flectatur &c.
Secundo pœnitentibus gratissimum: quia re- Philip. 3.
frigerium diuinæ placationis. Iesus enim Sal-
uator interprętatur: quia saluum facit popu-
lum suum à peccatis eorum: vnde Io. in prima
canonica sua dicit. Filioli, remittuntur vobis 1. Ioan. 2.
peccata propter nomen eius.
Tertio ęgrotantibus efficacissimum. In nomi Mar. ult.
ne meo &c. sequitur. Super ægros manus im-
ponent, & bene habebunt. Istud reddit clau-
dis gressum. In nomine Iesu surge, & ambula Act. 3.
dixit Petrus claudo. Cęcis visum. Dionysius
nominando Iesum, cęcum illuminauit, & sic
de alijs infirmitatibus Iesu nomine sanauit.
Quarto patientibus gratiosissimum: quia in
solatium consolationis dixit Christus Beati Matth. 5.
eritis, cum maledixerint vobis homines &c.
propter nomen meum. Et ibant Apostoli gau Act. 5.
dentes &c. sequitur. Digni habiti sunt pro no
mine Iesu contumeliam pati.
Quinto proficientibus virtuosissimum: quia
est speculum, & perfectum exéplar omnis per-
fectionis. psal. Deduxit me super semitas iu-
stitiæ propter nomen suum. Bernardus sermo
ne 15. super cant. dicit. Siquidem cum nomi-
no Iesum hominem mihi propono mitem, &
humilem corde, sobrium, benignum, castum,
misericordem in opere, & omni denique san
ctitate conspicuum.
Sexto nomen excellentissimum. Nam duas na Digna nominis Iesu expositio.
turas in Christo explicat diuinam, & huma-
nam, & unam personam, prout dicit Papa In-
nocentius in suis sermonibus, & allegat. S. An
tonius noster in suis sermonibus di. Hoc no-
men Iesu duas habet syllabas: quia Iesus duas

habet naturas diuinam videlicet & humanã. Diuinam ex patre, ex quo natus est sine matre. Humanam de matre, ex qua natus est sine patre; Duæ ergo syllabæ in hoc sunt nomine: quia duæ sunt naturæ in hac vna persona. Habet 5. litteras, tres vocales, & duas consonantes. Vocalis est illa; quæ dat vocem per se. Cõsonans est, quæ reddit vocem cum alia. Per tres ergo vocales figuratur deitas: quæ cum sit vna per se sonat in tribus personis. Nam tres sunt; qui testimonium dant in cœlo. Pater; verbum; & spiritus sanctus; & hi tres vnũ sunt. Per duas consonantes signatur: quod cũ habeat duas substantias videlicet carnem, & animam nõ sonant per se: sed magis cum alia; cui coniuncta est in vnitate personæ. Nam sicut anima rationalis, & caro vnus est homo: ita Deus, & homo vnus est Christus, persona siquidem dicitur rationalis substantia per se sonans: quæ est Christus, Deus quidem, & homo. Sed Deus per se sonat inquantum Deus: non autem inquantum homo: quia Deus recepit humanitatem illius, personalitatem nõ assumens Sed humanitas accepit deitatem, & illius deitatis personalitatem. Et persona nõ assũmpsit personam: sed natura naturam assumpsit, hæc S. Antonius: Ex quo patet, quod cum nihil sit Deo excellentius, & in creaturis terrenis homine, hoc nomen Iesus exprimens hæc duo, nomen excellentissimum esse comprobatur.

Septimo est singularissimum insolitum, & speciale, quia nomen nouum ab Isaia dicitur: quia vt competit Christo nulli conuenit. Rõ. quia nullus est generalis mundi Saluator: Nec liberat populũ a peccatis, nisi solus Christus.

Octauo deficientibus solidissimum sustentamentum. Patet de claudo nomine Iesu à Petro Act. 3. sublenato, per quod innuitur, quod Iesus nomen est nostrum sublenamen.

Nono confitentibus honorabilissimum, ad Decus videlicet ipsorum, & honorem. Angelus à Ioanne Iesus nomine decorato non per Apoc. 2. misit se adorare. Rõ. quia dedit ipse Christus hominibus potestatem filios Dei fieri his; qui credunt in nomine eius.

Decimo prædicantibus veracissimum ad testimonium datum attestationis veritatis, dicit Iesus Apostolis. Ite in mũdum vniuersum: Mar. vlt. & prædicate Euangelium &c. sequitur. In nomine meo demonia eiicient, linguis loq &c.

Vndecimo memorantibus deuotissimũ: quia in suspirium deuotionis. Bernardus. Nil canitur suauius, auditur nil iocundius, nil cogita- Isa. 26. tur dulcius Iesu Dei filio: vnde Denique, nomen tuu in desiderio animæ meæ.

Duodecimo experientibus dulcissimum: quia in gustu, & fructu delectationis. Oleũ effusum Cant. 1. nomen tuum. Bernardus. Aridus est omnis cibus animæ: si non hoc oleo condiatur.

Tertiodecimo postulantibus acceptissimum: quia facit obtinere, quod petitur. Quicquid Ioan. 15. petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: vnde ecclesia ad obtinendum, quod petit in fine orationum semper ponit, per dominum nostrum Iesum Christum. Nota.

Quartodecimo perseuerantibus gloriosissimum in patria est præmium glorificationis psal. Gloriabuntur in te omnes; qui diligunt nomen tuum. Et Apoc. Beati habebunt nomẽ Apoc. 14. eius scriptum in frõtibus suis. Et non est da Act. 4. tum aliud nomen sub cœlo hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri &c. Sed hoc nomen Iesus, & si datum est nobis quo ad præfata: est etiam datum nobis pugnantibus, & stantibus in hoc mundo in auxilium fortissimum, & validissimum protectionis: quia ipsum nomen benedictum Iesus demones expellit, vt dictũ est: & habetur. Valet etiam contra omnes Mar. vlt. alios impetus, dicente domino per psal. Pro- Luc. 10. tegã eum, quoniam cognouit nomen meum. Prou. 18. Et Turris fortissima nomen domini. Hoc ergo nomen domini inuocandum est pie, De nomine Iesu. dulciter, & instanter in cũctis aduersitatibus, tentationibus, & periculis. Quicunque inuoca Ioan. 2. uerit nomen domini saluus erit. Quapropter deuotus Bernardus super canti, sermone 15. sic loquebatur de nomine benedicto Iesu. An non totiens confortaris, quotiens recordaris de eo? Quid æque cogitantis mentem impinguat? Quid ita exercitatos reparat sensus, virtutes roborat, vegetat mores bonos, castas fouet affectiones, vt nomẽ Iesu? Iesus mel in ore; in aure melos; in corde iubilus; Et etiam hoc nomen medicina Tristatur aliquis vestrum? veniat in cor Iesus; & inde saliat in ore. Et ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, & redit serenum. labitur quis in crimine? currit insuper ad laqueum mortis desperando: Nonne si inuocet nomen vitæ confestim respirabit ad vitam? Cui stetit aliquando ante faciem salutaris nominis cordis duritia, vt assolet, ignauiæ torpor, animi rancor, languor accidiæ? cui forte siccatus lacrimarum fons, inuocato Iesu non continue rupit vberior, fluxit suauior? Cui in periculis palpitanti, & trepidanti inuocatum hoc virtutis nomen non statim fiduciam præstitit, repulit metum? Cui quæso in dubijs estuanti, & fluctuanti ad inuocationem clari nominis non subito emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti, iamiamque deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo? & subdit. Nihil ita iræ impetum cohibet; superbiæ tumorem sedat; sanat liuoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum; extinguit libidinis flãmam, sitim temperat auaritiæ: ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Iesum, homi nem mihi propono; eundemque omnipotentem; qui suo me sanet exẽplo, & roboret adiutorio.

torio. Hec deuorus Bernardus. Patet ergo quã
ta est efficacia nominis Iesu: & spiritualiter
contra hostes demones. Quare sæpe recogi-
tandum, & deuoté est in omnibus euentibus
inuocandum.
Secundum nobis datum remedium cõtra dia-
bolum est sanctæ crucis consignatio, & deifi-
cum crucis signum, quod quidem signum est
singularissimum, videlicet.
Primo fęderis diuini, & humani: quod datum
Gen. 9. est humano generi, ꝙ deinceps aquis diluuij
terra non dissiparetur: quia in cruce, cum sit
facta pacificatio inter Deum, & hominem, &
consequenter peccatum primorum parentum
per Christum solutum: deinceps terra eo non
erat dissipanda s. homines terreni. Chyrogra-
Collo. 9. phum decreti affixit Iesus cruci.
Secundo rebellium hominum Deo reconci-
liatorum. Numeri 17. virga idest crux man-
dato domini est seruata in signum rebellium.
quia cum essemus Deo inimici reconciliati
Rom. 5. sumus in sanguine filij eius, & cõsequenter si-
Ephe. 2. gno crucis, vnde Apostolus. Inimicitias Chri
stus per crucem interfecit in semetipso.
Iosue. 2. Tertio est signũ, quo homo saluatur, & quod
datur Raab, vt pater eius saluetur. In cruce
Lucæ 23. à Christo latroni paradisus promittitur.
Quarto signum summo desiderio petitum à
Iudic. 6. Gedeone pro victoria obtinenda. à Dauid.
Psal. 85. Fac mecum signum in bonum &c. Hoc signũ
à diabolo liberat (prout habetur in vitis pa
trum) à carnis tentatione. Franciscus fratri
tentato imprimendo signum crucis liberum
reddidit.
Quinto signum leuatum ad congregandas na
Esa. 11. tiones hominum, & hoc sub fide vna, & cultu
Dei viuentis, hoc enim signo Dei viui consi-
gnantur omnes Christiani, & qui regnum cœ
Apoc. 8. lorum debent ingredi, vt habetur.
Sexto est signum mirabile datum regi Eze-
4. Reg. 20. chiæ, in quo sol Christus decem gradibus re-
trocessit: quia decem horis incipiendo ab ho
ra tertiarum; qua crucifixus est petitione iu-
dæorum, vsquequo de cruce depositus fuit,
& traditus sepulturæ: ipse sol retrocedens per
humiliationem, & sui omnimodam vilificatio
nem stetit.
Hester. 8. Septimo est signum clementię reginæ Hester;
quia hoc Deus pater viso signo, vt sui filij pas
sionis declaratiuum, statim peccatoribus ad
impendendum misericordiam, & clementiam
flectitur, prout exemplis pluribus est proba-
tum, & deuotus dicit Bern.
Octauo est signum positum ad sagittam, quia
Tren. 3. post vitam Christi in hoc signo crucis, & cru-
ce demonstratam, vt dicetur lib. 3. conformi-
tate 3 si qui incesserint, non in irritum ibunt:
sed directè in ciuitatem domini.
Nono est signum omnis perfectionis conten-
Apoc. 7. tiuum: quia est signum Dei viui. In his enim,
quæ Christus in cruce gessit, & loquutus est,
& in sua ibi permansione, ac suorum membro
rum cruci cohæsione, & sanguinis rubricatio-
ne efficacia ostenditur crucis: vnde deuotus
Bern. ad propositum loquens sic ait. In cruce
enim pendet omnis fructus vitæ: quia ipsa est
arbor vitæ in medio paradisi. Ipsa est mesto-
rum consolatio, esurientium refectio, perfe-
ctorum gloriatio. Circũire possum domine
cœlum, & terram, mare, & aridam, & nunquã
te inueniam, nisi in cruce tantũ: ibi dormis;
ibi pascetis, ibi cubas in meridie. Crux enim
tua fides eius; cuius latitudo charitas, longi
tudo bonitas, & benignitas, altitudo spes, ti-
mor profunditas. In hac cruce te inuenit qui
cunq; inuenit. In hac cruce anima à terra su
spenditur, & dulcia poma decerpit de ligno vi
tæ. In hac domino suo dulciter adhærens de-
cantat. Susceptor meus es tu: gloria mea, &
exaltans caput meum. Nullus te quærat, nisi
in cruce: quia te nullus inuenit, nisi crucifi-
xum. Quod crux sit signum perfectionis, &
omnis perfectio ex ipsa habeatur: patet de
Apostolo; qui nihil dicebat se scire, nisi Chri
stum, & hunc crucifixum. In amore crucis in-
giter morabatur, propter quod ipso di-
cente. Confixus sum cruci; nihil aliud eum
delectabat: propter quod dicebat. Mihi absit
gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Chri
sti. Andreas Apostolus cognoscens virtutem,
& perfectionem sanctæ crucis ab ipsa deponi
noluit: sed in ea mori voluit. Multos sanctos
adducere possem; qui crucis amici fuerunt:
sed causa breuitatis omitto: quia in 3. lib.
conformitate. 3. de cruce erit sermo proli-
xior: Sufficiat nunc nullum sanctorum ad per
fectionem venire potuisse; nisi per aspectum
crucis dominicæ.
Decimo est signum victoriæ. in cruce enim
dominus Iesus Christus de diabolo triumpha
uit, vicit, cepit, ligauit, & carcerauit. Hoc est
signum auxilij à Deo de cœlo missi. (vt dicit 2. Mac. 15.
Augustinus super Ioannem.) Hoc lignum pro
sternit superbiam diaboli deceptoris: si tamẽ
cordi adsit memoria redemptoris. Constan-
tinus Imperator hoc signo habuit victoriam
contra Maxentium. Hoc signo beatus Marti-
nus protectus, non clipeo, aut galea hostium
cuneos dicebat se velle penetrare securus.
Vndecimo est signum omnis medelæ, & effi-
caciæ, impensiuum, & collatiuum. Vnde Ra-
banus de laude crucis sic dicit. In te Angeli
crux sancta gaudia acumulata sua aspiciunt.
In te homines iura salutis suæ cognoscunt. In Præconia
te inferi iustam retributionẽ fraudis suæ per- crucis.
cipiunt: omnibus es æqua, omnibus bona, om
nibus iusta, præterita renouas, præsentia illu-
stras; futura præmonstras; perdita requiris;
quæsita inuenis, & inuenta custodis. In te insi
nuatur à morte nostra redemptio, demonstra
tur

tur sancta morum conuersatio, intimatur omnium virtutum perfectio, promittitur ad ęternam vitã resurrectio; ęternę beatitudinis speratur adeptio; & verę fęlicitatis acquisitio. Tu sancta crux peccatorum es remissio; pietatis exhibitio; & meritorum augumentatio. Infirmorum remedium; laborantium auxilium; lapsorum refrigerium; sanorum incolumitas, quietorum serenitas; & fortunatorum fęlicitas. Tu sancta crux cura es ęgrotos medicãs; tu gaudium mestos consolans; tu sanitas infirmos lętificans. Tu status recte credentium; tu firmitas bene operantium; tu beatitudo rite perseuerantium sancta, pia, bona, iusta. Et beatus Aug. loquens de cruce ad propositum dicit in sermone de parasceue. Crux Christi nobilis, totius est causa salutis. Hęc nos à cęcitate liberauit erroris; hęc à tenebris reddidit luci; hęc debellatos reddidit quieti: hęc alienos Deo coniunxit, longe constitutos proximos pręsentauit, & plura alia dicit ad crucis efficaciam exprimendam, & declarãdam. Idipsum Ioannes Chrisostomus explicat dicens. Crux est spes Christianorum, resurrectio mortuorum, dux cęcorum, baculus claudorum, consolatio pauperum, & egenorum, pedagogus adolescentulorũ; sustentatio pusillanimorum, erectio desperantium, gubernatio nauigantium, portus periclitantium; liberatio captiuorum, sapientia insensatorum; libertas seruorum, & subiectorũ, philosopia imperitorum, lex impiorum; pręconizatio populorum; annunciatio Apostolorum; gloria martirum; abstinentia monachorum; castitas virginum; gloria sacerdotum, & totius ecclesię fundamentum. hęc Chrisostomus. Nec mirum esse debet fideli de pręfatis: si considerat facta à Christo in cruce; & cogitat, quod in cruce pependit; qui est omnia in omnibus: quare & crux in omnibus efficacissma comprobatur.

Duodecimo, & vltimo crux est signum adeptionis glorię: in cuius signum Christus de cruce, & latro de cruce transiuit ad regnum paradisi: quia anima Christi egressa de corpore in portione inferiori, fuit statim beatificata, & latro gloria Christi beatificatus. Nisi enim hoc signo quis fuerit consignatus veraciter regnum cœlorum intrare nequibit. Hoc enim est signũ filij hominis Iesu Christi: quod apparebit in cœlo, idest in tota cęlesti curia.
Math. 24. Sic ergo apparet de benedicto signo crucis quale est: & specialiter contra diabolum. Et sic ex pręfatis apparet prima pars istius conformitatis declarata videlicet. Iesu demon expellitur, non solum ipso, sed per ordinata pro nobis ab ipso, qui est benedictus in secula: Amen.

SECVNDAE PARTIS NONI fructus, scilicet Franciscus effugator. Expositio.

HOSTIS noster, & malicię caput diabolus; eum diuersis vijs, & modis hominem inquietet assidue, ac tentet; nec vnquam cesset, nisi vincatur perfecte, & superetur; & quia cum ipso nostra est continua pugna, & rara victoria: succumbuntq; homines: quia ad inuocandum diuinum adiutorium non assurgunt, & innocentes succumberent, nisi diuino auxilio protegerentur, & iuuarentur. Ratio quia sunt ei mille nocendi artes, voluntas ad malefaciendum eius promptissima; ac potestas; cui nulla terrestris ęquiparatur, vt ha-
betur attamen, vt sacri dicunt doctores: si ab Iob. 41.
homine; quem tentat superetur, de eodem vitio tentare, vel ipsummet amplius non pręsumit, nec (vt creditur) alium quempiam: hinc est, quod si diuina gratia diabolum contingat à nobis superari, nũquam torpore resolui debemus: quia multos, quos pugna superare nõ valuit, ignauia prostrauit, & vicit (vt patuit de Dauid in figura) qnia dum persequeretur, non: sed postquam quietus fuit à bellis, & persequutione, commisit adulterium, & homicidium. Debemus ergo diligenter conspicere vias, & modos; per quos ipse hostis antiquus accessum ad nos potest habere, & introitum: & omni studio semper inuocato diuino auxilio, sine quo nihil possumus: super custodia stare prudenter, vigilanter, & attente. Et si multorum ad hoc sanctorum exemplo inducimur: pręcipue tamen beati patris nostri F. qui, & si in habitu seculari aliquando à diabolo tentatus fuerit, & superatus: respectus tamen in suis à domino, & benedictionibus pręuentus, postquam mundo abrenunciauit, & dominũ Iesum perfecte induit, a diabolo, etsi tentatus: minime tamen aliquando fuit superatus, nec victus. Diabolus enim beatum Fran. vt dictum est lib. 1. conformitate a. multipliciter tentauit, sed ipsum diuina gratia vicit. & superauit. Habuit enim multo tempore implacabile bellum cum hoste nostro. & suis complicibus: sed ipsos prostrauit, & suppeditauit.
Vicit enim luciferum de quo habetur: & hoc Isa. 14.
sua profundissima humilitate: de qua dictum
est in isto 2. lib. conformitate a. Principem Ioan. 15.
mundi: de quo mundi abdicatione. Vt patuit
lib. 1. conformitate 6. & in hoc lib. a. confor-
mitate 4. Mammona, de quo diuitiarum abie Lucę 16.
ctione, & paupertatis amplexu: de quo dictũ
est conformitate 4. huius 2. libri. Asmodeum: Thob. 8.
de quo patientia, vt patuit huius 2. lib. confor
mitate 4. & 7. Beemoth; de quo corporis puri Iob. 40.
tate, &

tate,& castitate,vt habetur libro primo con-
1. Reg. 1. formitate 7.& conformitate præcedenti. Be-
lial:de quo obedientiæ in omnibus subiectio
ne,& suppositione,vt dictum est conformita-
Apoc. 9. te 5.vel 7.huius 2.lib.Abadon : de quo ad om
nes compassione,& pietate: de quo habitum
est conformitate 2. huius 2. lib. Diabolum à
peccatis puritate:de quo libro 1. conformita
te 7.& de quo dicetur conformitate sequenti
& lib.3.conformitate 3. Demonium facta sim
plicitate, & omnis mundanæ sapientiæ despe
ctione: de qua dictum est lib. 1. conformita-
te 10.& 12.

Lucifer tentat de superbia : Princeps mundi
de concupiscentia ad mundum.

Mammon de diuitijs.

Belzebub Deus est muscarum sic interpręta-
tur;& tentat de otiositate.

Asmodeus , facturæ iudicium , vel plasmatio
interprętatur,& de impatientia tentat.

Beemoth habitat in thalamis, & sic de incon-
tinentia tentat.

Leuiatan persequens eos interprętatur, & sic
tentat de odio,& displicentia ad proximum.

Sathan interprętatur contrarium , & tentat,
vt Dei voluntas non perficiatur, immo oppo-
situm peragatur.

Belial interpratatur sine iugo:& tentat de in-
obedientia.

Abadon interprętatur exterminator : & ten-
tat de impietate , & incompassione.

Diabolus interprętatur criminator , & sic ad
peccatum inducit tentatione.

Demonium sciens interprętatur:& sic tentat,
vt scientia mundi acquiratur potius ad dece-
ptionem,& fastum,quam ad veritatem,& bo-
nũ.Contra omnes præfatos consideratis bea
ti Fran.modis,& operibus,ipse pater pugna-
uit,& vicit,verum licet beatus pater Fran.con
tra hostem nostrum,& suos complices habue
rit victoriam: attamen quia quamdiu in præ-
senti vita sumus : semper in acie stamus;quia
Iob. 5. vt dicit . Militia est vita hominis super terrã;
se semper muniuit , & super custodiam suam
stetit omnem viam, & modum præcludendo:
per quem hostis diabolus ad eum posset habe
re accessum. Nouerat ipse beatus pater diabo
lum quosdam tentasse , tentatores superasse,
& sui iuris effectos subintrasse,ac ipsos subin-
tratos crudeliter vexasse , & afflixisse , & hoc
diuersis ex causis : quare casibus præfatorum
inspectis , diligenter contraria ad præfatos,
ne in ipsum diabolus acciperet potestatem,
ipse sanctus pater Fr. peregit. Diabolus enim
post tentationem superatos intrauit,& cępit.

Quosdam ratione inobedientiæ : sicut intra-
1. Reg. 16. uit in Saul. Exagitabat enim eum spiritus ne-
quam à domino.

Quosdam ratione conceptæ maliciæ , sicut in
Iudam: cui misit in cor ut dominum trade-
ret. Et per bucellam acceptam introiuit in Ioan. 14.
eum Sathanas ibidem.

Quosdã ratione patratæ nequitiæ,& sic Mag- Mar. 16.
dalenam subiectam septem demonijs: quæ ab
ea Christus abiecit.

Quosdam ratione edacitatis, & gulositatis
nimiæ sicut Monialem,vt habetur primo dia-
logorum, quæ momordit lactucam non præ-
misso crucis signo.

Quosdam ratione præsumptionis,& superbiæ
vt 5. dialogorum : Clericum : cui B Benedi-
ctus interdixit ascensum ad sacros ordines,&
oppositum faciendo, diabolus in eum intran
do occidit.

Quosdam ratione carnalitatis,& lasciuię: si-
cut habetur primo dialogorum de muliere,
quæ per totam noctem carnaliter steterat cũ
viro , & dum iret ad Ecclesiam S. Sebastiani,
diabolus in eam , immo legio demonum in-
trauit : quam postea S. Fortunatus episcopus
Tudertinus à demonibus liberauit.

Quosdam temerariæ audacię ratione,sicut in-
trauit diabolus Abbatẽ Isaac indebite in ma-
xillam percutientem,.vt dicit Greg. 3. dialo-
gorum lib.

Quosdam ratione deceptionis, & fallaciæ,&
sic diabolus idola subintrauit,& intrat,vt ho
mines decipiat & illudat.

Quosdã ratione impositionis criminis falso,
& infamiæ,& sic plures intrauit mulieres:quæ
diuersos sanctos infamarunt,& specialiter eã;
quæ beatum Macharium infamauit eam im-
prægnasse , prout in vitis habetur sanctorum
patrum.

Quosdam ratione operationis nefariæ , sicut
filium præfecti Romani,qui beatam Agnetem
contingere voluit polluto amore(vt dicit Am
brosius)vt eam scilicet defloraret.

Quosdam ratione impietatis, & inclementię:
sicut patet pluribus; qui martires afflixerunt,
scilicet de Paulino in legenda sanctorum Pro
cessi,& Martinani. De Lucretio in legẽda san-
ctorum Simplicij, Faustini , & Beatricis. De
Publio,vt habetur in legenda S. Anastasiæ, &
sic de alijs.

Quosdam ratione ostensionis diuinæ iustitiæ,
& sic diabolus intrabit antichristum. Alijs de
causis diabolus , & accepit aliquos , & subin-
trauit, vt patet legendas intuentibus : de qui-
bus ad præsens non est sermo breuitatis cau-
sa.Et quia prædicta sufficiunt ad nostrum pro
positum : beatus Fran. ne quoquo modo non
solum diabolus eum tangeret : immo nec ad
ipsum appropinquaret quantum est ratione
sui,& præfatorum effecit,contraria prædictis
omnino peragẽdo:Ipse enim cõtra inobediẽ-
tiam fuit Deo obedientissimus:vt dictum est
conformitate 7.huius lib. Mandata Dei serua
uit,& consilia,socio, & alijs,promittẽdo obe
dientiam promissam seruauit,vt dicit pars 6.

legendæ maioris. Contra malitia fuit deuotissimus: Iesus enim, vt mirrhę fasciculus assidue intra cordis vbera morabatur, & nihil amabat, aut sciebat, nisi Christum, & hūc crucifixum. Contra nequitiam mundissimus. s. à peccato. remissa enim sunt ei omnia peccata, vsq; ad quadrantem nouissimum, vt dicit. 4. pars legendæ. Contra ingluuiem abstinentissimus vix sumendo necessaria sustentationi naturæ, prout dicit 5 pars legendæ maioris. Contra superbiam humilimus, & in suis oculis abiectissimus (cum vas sanctificationis electum esset) se maximum peccatorum fatebatur, vt dicit 2. pars legendæ maioris. Contra lasciuiam castissimus; cum virgo esset corpore: tamen carnem crucifixit cum vitijs, vt dicit. 5. pars legendæ maioris. Contra audaciā Dei timori subiectissimus, nulli iniuriam faciendo, & sibi factas libeuter sustinendo, & appetendo, vt dicit 6. pars legendæ maioris. Contra fallaciam veracissimus, hypocrisim, & omnem duplicitatem abhorrendo, & declinando: ac defectus latentes publica cōfessione detegendo, vt dicit 6. pars legendæ maioris. Coutra infamiam detestator infamantium singularissimus; contra tales mira sæueritate procedebat, & volebat procedi, vt dicit. 8. pars legendæ maioris, & volebat reddi talem omnibus notabilem: ac censebat talem habitu ordinis spoliandum. Insuper de omnibus melius, quam de se, semper sentiebat, & sic esse dicebat, vt dicit. 6. pars legendæ. Contra immisericordiam ipse fuit clemētissimus, & benignissimus. Clementiam habuit ingenitam; quam Christi charitas duplicabat, & omnibus, quibus non poterat, manum, exhibebat affectum, vt dicit. 8. pars legendæ maioris. Coutra mala opera fuit vita sanctissimus: de cuius sanctitate dicetur conformitate 13. huius. 2. Contra Dei displicentiam ipse fuit Deo acceptissimus. vt dictum est conformitate. 4. & dicetur conformitate. 11. huius. 2. & in signum acceptationis in omnibus fuit exauditus, & præ alijs sanctis à Christo stigmatizatus. Quia igitur beatus. F. sic peregit, sic à se diabolum effugauit. Quibus dictis apparet, quod dictum est beatum. F. adeo vicisse demones; ꝙ ab eius fugerent præsentia. Idipsum alijs diabolus dixit cuidam baroni: ꝙ omnes ad mortem beati. F. accedentes. appropinquare non potuerunt præ multitudine Angelorū. Et alibi habetur, ꝙ alter diabolus habuit dicere, ꝙ per decem milliaria circumcirca beato F approquinquare, non poterant præ multitudine angelorum eum custodientium. Et quia ipse pater à se primo excussit diaboli dominium, secundo opera; & tertio quæ subdūt homines diabolo (vt visum est) hinc est, quòd Deus beato. Fran. hanc gratiam contulit; ꝙ non solum à se; sed etiam ab alijs malignos spiritus eiecit, & fugauit. Quia enim virtuose eos vicit, contulit ei Deus potestatem super demonia, vt ea ad libitum à fidelibus propulsaret. Et sic esse dicit secunda pars h[illegible]us cōformitatis. Franciscus efugator, scilicet demonum à se, & ab alijs. Et quia tam in primo libro conformitate. 7. quam hic visum est quomodo à se abiecit; videndum est nunc succintè, quomodo demones ab alijs propulsauit. Non enim vno modo; sed pluribus ipsos expulit, & à se, & ab alijs. Abiecit diabolum à se. Primo in bono opere incępto perustentia: dū enim esset secularis, & viam incępisset domini perambulare, diabolus eidem apparens minatus est: ꝙ nisi ab incępto desisteret eum procliuum redderet, & gibosum. Sed beatus. Fran. in proposito permanendo, & diabolum expulit, nec gibosus fuit.

Secundo patientia. in sancto Damiano grauiter afflictus infirmitate oculorum, per totam quadragesimam demones in specie murium inquietarunt, eum quiescere non sinentes: quos tandem patientia efugauit.

Tertio sua vilipensione, & abiectione; in Ecclesia sancti Petri de Bouario, iuxta Treuium cū de nocte post orationem vellet quiescere, nec demones eum sinerent, dixit ad eos; ꝙ de se facerent quicquid vellent: quia nullum hostē habebat maiorem corpore suo. Vnde percutiendo vindicarēt eum de inimico suo. Quod audientes demones abscesserunt.

Quarto carnis afflictione. In Eremo de Sartiano tempore niuium, & magni algoris immersus in foueam niue, & glacie pleuam, carnis incendium cum diabolo efugauit.

Quinto humilitate: seruiendo horribilissimo leproso; ac eum summa humilitate lauando, & manibus contrectando, diabolum ab eo cū lepra emisit.

Sexto pietate, compassione motus, & clementia ciuitatem Aretij plenam demonibus ad mutuam cędem ciues impellentibus, suo iussu expellendo liberauit.

Septimo panis benedictione. bucella panis à Francisco benedicta, & posita in fratris ore demonium patientis, ipsum ab eo repulit.

Octauo oratione. multotiens in oratione cū diabolo luctamen habuit: sed vi orationis cū subiecit.

Nono verbo suo, & vocatione, socius proprius mandato Beati. F. cernical, vbi erat diabolus e cella ferendo rigefactus à diabolo, vocationis patris, dum audiuit vocem, statim à diabolo est dimissus.

Decimo præuisione. Fratrem Ruffinum à diabolo deceptum: fratrem Leonem, & quendam alium ab hoste tentatione spiritus afflictos, beatus Fran. sua sacra prouidentia liberauit, vt dictum est lib. 1. conformitate. 8. & conformitate prima huius secundi libri.

Vndecimo

Vndecimo præcepto, & iussione. in ciuitate Castelli imperando demoni vexanti mulierē, & in sancto Gemino alteri mulieri, sic patien ti ab eis ipsum repulit.

Duodecimo cruci signatione. Nam mulierem á diabolo possessam; quæ multa de beati Fr. sanctitate dixit: beatus F. signando, ab ipso diabolo liberam reddidit, & multos alios sic eripuit.

Fratrem Angelum suum socium propter timo rem demonum non valentem stare solum de nocte, signatum á se solum misit in montem valde altum; & mandauit, vt diceret. Superbi demones, omnes venite ad me modo, & quicquid poteritis facite mihi: Quod cum egisset, nec aliquis demon venisset ad eum: deinde impauidus est effectus.

Beatus F. aliquando á demonibus sic fuit oppressus, vt diceret fratribus, si scirent fratres tribulationes; quas faciunt mihi demones, nullus esset eorum; qui non magnam pietatem, & compassionē de me haberet. Et ideo multotiens dicebat socijs: ꝙ non poterat se satisfacere socijs, & fratribus: & ostendere eis aliquam familiaritatem: sicut fratres ipsi desiderabant.

Semel fuit per plures menses grauissima spiritus tentatione vexatus: adeo vt se putaret á Christo derelictum: sed domino sibi apparente, & dicenre illud Euangelij, ac exponē te. Si habueritis fidem, vt granum sinapis, & dicetis monti &c. ꝙ mons erat tentatio, fuit ab ipso domino ab omni tētatione liberatus.

Fratrem inobedientem apud sanctam Mariā de Angelis á diabolo subactum per internun cium commonendo; vt obedientiæ se submit teret, ab ipso hoste liberauit.

Obsessum vidit B. F. á magno demonum exercitu locum sanctæ Mariæ de Angelis, & quendam fratrem contra alium iniqua meditantē (data ex hoc demoni intrandi via) cepisse: verum B. F. fratrem præfatum arguente: á diabolo recognoscendo culpam, est liberatus.

A pluribus alijs, videlicet fratre Ricerio mini stro Marchię, vt dictum est lib. 1. conformitate 8. tractatu de prouincia Marchiæ: tentationem validissimam diaboli remouit crucis signaculo consignando, & sic ab alijs mirificus vir Franciscus repulit demonis laqueos insidias, & tentationes: & Christo Deo amicos, & complices reddidit, & decoratos omni pfectione. Sic ergo succinctē declaratio istius secundæ partis patet, videlicet, ꝙ beatus Franciscus fuit effugator, scilicet hostis demonis non solum á se, sed etiam ab alijs. Ad laudem Christi.

FRVCTVS X. ET CONFORMITAS & 22. in ordine. Iesu aqua conuertitur. Franciscus commutator. Expositio primę partis, videlicet, Iesu aqua conuertitur.

PRIMVM miraculum; quod egit noster saluator dominus Iesus Christus fuit in Chana Galileę: quando aquam ibidem dictis beatæ Mariæ matris suæ dīcis vinum non habent: in vinum optimum commutauit. Et quia circa istud miraculum dicta sunt plura in opere á me edito de vita beatæ Mariæ fructu. 46. vide ibi. At tamen nonnulla alia hic tangendo pro expositione primę partis huius conformitatis decimæ istius secundi libri, & 22. in ordine. Ante omnia præsupposito; ꝙ vt dicit Io. Hoc fuit initium signorum Iesu; quærendum est præ omnibus: quare dominus Iesus voluit esse primum suum miraculum in mutatione aquæ in vinum: & potius facere in elemento aquæ, quām alijs elementis. Et respondendum mihi videtur, ꝙ hoc fecit multis de causis, & hoc si attendatur quid in sacro eloquio per aquā, & quid per vinum importatur. Aqua enim aliquando importat peccatum. Iuxta dictum Psalmistę. Intrauerunt aquæ vsque ad animā meam. Ista est aqua; quæ conuertitur in sanguinem: & putrescit, in qua Pharao, idest peccator submergitur, & est salsa, & pessima. Vinum accipitur pro ipso baptismo, quo homo á peccato lauatur, & mundatur, habetur. ꝙ lauabit, scilicet homo in vino stolam suam.

Ioan. 2.

Psal. 68.

Exo. 7.
Exo. 14.
4. Reg. 2.
Gen. 49.

Ad propositū dominus Iesus Christus voluit primum suum miraculum ostendere conuertendo aquam in vinum, videlicet, vt ostenderet miraculum visibile in aqua: quod mirabile, & inuisibile peregerat in aqua, scilicet baptismi. Dominus enim baptizatus fuit antequam prędicare inciperet, & miracula visibiliter operaretur, vt videlicet aquā sanctificaret suo contactu, & consequenter fideles aqua baptismi loti, per inuisibile miraculum á peccato tam originali, quam actuali, si quod inesset mundarentur. In baptismo siquidem miraculum fuit vocis paternæ intonatio; spiritus sancti in specie columbæ descensio. Et inuisibile miraculum suo contactu saluifico aquę sanctificatio, concedens aquis baptismi lotionem á quolibet peccato, quod inuenit. Et quemadmodum aqua per sui depurationem á sole vertitur in vinum: sic aqua baptismi virtute solis iustitiæ in vinum, idest munditiam vertitur. Ad ostendendum ergo, ꝙ inuisibiliter, & miraculosē aquā, idest peccatum verterat in vinum, idest mūdiciam, visibili, & primo mi-

Quibus de causis Christus mutauit aquam in uinum.

raculo voluit prędicta ostendere, aquam conuertendo in vinū. Sed aduerte, quod sex idriæ plenæ aqua, in vinum conuertuntur: quia sex modis contingit peccare, videlicet cogitatione, & delectatione, omissione, consensu, verbo, & opere. Si quis ergo præfatis modis se aqua peccati impleſſet: & ad baptiſmū debite accedat: purgatur ab omnibus, & in vinum conuertitur: quia in conſpectu domini vinū mundum habetur, & tenetur.

Secunda causa, quare præfatum miraculum primum esse voluit: est vt per eius operationē ostenderetur ad quid venerat, & carnem acceperat; venit enim vt dicit Apostolus, vt nos redimeret ab omni peccato, & faceret nos populum acceptabilem, sectatorem bonorū operum. Quare & aquam peccati in vinum cōuertere. Lauit enim nos à peccatis nostris in sanguine suo. Venit, vt doceret nos de regno Dei: quia ad hoc missus fuit. Differentiam doctrinæ Christi ad doctrinam aliorum ostendere voluit in aqua, & vino; quia doctrina aliorū est insipida, vt aqua, vt pote animalis, & terrena; & terrena sapiens: doctrina Christi est vinum dulcissimum inebrians corda audiētiū: vtpote patris cęlestis, & de Deo: vnde in eius laudem dicebant eius hostes. Nunquam sic loquutus est homo. Huius vini idest doctrinæ Christi Magdalena degustata dulcedine ad pedes eius sedebat. Aquam in vinum Christus vertit: quando homines sua doctrina fecit doctrinam mundanam despicere, & suam sequi: & consequenter vinum cęleste degustare. Et sic factum fuisse, habetur quia multi; qui vana fuerant sequuti, libros combusserunt, & Paulo adhęserunt. Doctrina humana est insipida, & sine humore gratiæ: quia non perducens ad vitam æternam: & sic non perducens ad vinū lætificationis: nisi Christus eam, vt aquam in vinum conuertat.

1. Tit. 2. Apoc. 1. Matth. 15. Act. 19.

Tertia de causa, aquam in vinum commutando primum egit miraculum, vt ostenderet, nouum testamentum ab ipso condendum, quod differret a veteri; vetus enim erat, vt aqua nō clara; vtpote figuris, & verbis prophetalibus obuolutum: eratque amarum, vtpote graue, & importabile (vt ait petrus) ad seruādum, & portandum. Sed nouum est, vt vinum lętificans. Ratio quia vt dicit Christus. Iugum meū leue. Ad ostendendum vetus testamentū conuersum, & impletum in nouo: quia amaritudo, & grauitas legis in suauitatem per ipsum conuertenda, primum miraculum egit aquā conuertendo in vinum.

Matth. 11.

Quarta causa cum aqua tribulationem significet dicente Dauid. Aſſumpſit me de aquis multis &c. & psal. 123. vbi tribulationem immensam aquam intollerabilem vocat: in vinū dominus aquam mutauit: vt ipsi sancti Apostoli, coram quibus specialiter fiebat miraculum, omnem tribulationem libenter pro Christo susciperent, & sustinerent: cum eis omnis tribulatio pro Christo suscepta conuerti deberet in vinum, idest consolationem, & gaudium ipso eis dicente. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint &c. propter nomen meum. Et tristitia vestra conuertetur in gaudium. Et non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam; quæ reuelabitur in nobis.

Psal. 17. Psal. 123. Matth. 5. Ioan. 15.

Quinta de causa hoc miraculū Christus egit, vt ostēderet, quòd miracula cum sint attestantia diuinam potentiam: non debent fieri; nisi prout tempus requirit, & negociū: quia enim vinum deficiebat in nuptijs: nec infirmitas, aut mors, seu alia materia occurrebat ad faciendum miracula: necessitati quæ inerat, scilicet de defectu vini; sua prouidentia occurrit aquā commutando in vinum.

Sexta causa. Cum Christus pluries apostolos de aqua; vbi inerant ad piscandum vocasset, (vt patet) voluit in ipso elemēto aquę miraculum facere: vt quis esset ostenderetur eis, & ad fidem ponendam in ipsum totaliter anima ret: quod & factum est, vt sanctū in fine osten dit euangelium.

Matth. 4.

Septima de causa id miraculum fecit: quia sic sua mater humiliter, & instanter fieri postulauit. Et sicut per ipsam carnem sumendo, mundo inotuit (sic eius prece miraculum faciendo) quantę esset potentię se hominibus declarauit. Quo ostendit virgineis precibus aquā peccata, scilicet & tribulationem omnem nobis debitam: in vinum transferre purgationis, & lętificationis.

Octaua causa, vt cum nuptię; quibus Christus interfuit, nuptias significent ęternales: ibique sit omnis miseriæ depositio, & omnis consolationis concessio: ad id significandum, & exprimendum in nuptijs dominus aquam in vinum conuertit. Plures aliæ causę, & congruentiæ possent adduci sed prædictę sufficiant.

Vt ergo videatur de isto miraculo Christi aliquid; sunt aliqua vlterius indaganda.

Primum est vbi factum est: & vt dicit euangelium, ꝙ in Chana Galileę. Ecce locus aptus diuino miraculo, & pręsentiæ domini. Chana zelus interprętatur. Galilea vero transmigratio interprętatur: vbi est amor, & zelus Dei; ibi Deus adest, ratio, quia charitas fecit eum hominem. A fortiori facit pręsentem, vbi ipsa est, & zelus Dei. Stat enim dominus in medio discipulorum, & in suo nomine congregatorum, ac à mundo transmigrantibus, vt patet in Apostolis semper adest vsque ad consummationem seculi. Sed quibus se dominus manifestat regem esse potentem, & dominum virtutum, & gloriæ: nisi eius zelantibus honorē? Patet in Elia, qui zelādo zelum Dei in Oreb, Dei prælentiam meruit sentire, & videre Di-

Ioan. 2. Matth. vlt. 3. Reg. 1.

cit ergo

cit ergo Euangelium, quod dominus miracu lum fecit in Chana Galileę, ecce locus. Fecerat Deus miracula magna in pluribus alijs locis, sicut in Aegipto, prout habetur in libro Exodi: in mari rubro: in deserto, & sic de alijs locis. Vt patet ex serie sacrę scripturę. Sed ad commutandum aquam in vinum locum elegit Chana Galileę, ut declararet, quòd Dei honorem zelantibus aqua omnis tribulationis, in vinum consolationis mutatur: quia, vt dicit Apostolus. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Rom. 8. Secundum uidendum est de tempore. Et dicit euangelium, ꝙ tempore nuptiarum: quia inquit: Nuptię factę sunt. Vbi libet intueri. Primo an decuit Christum & B. Mariam nuptijs adesse: consideratis leuitatibus, & alijs; quę fiunt in nuptijs communiter: cum Christus, & Maria essent omni sanctitate plenissimi, & perfectissimi? Respondetur quod accessus Christi, & Marię ad nuptias in nullo eorum derogat sanctitati. Christus enim accessit ad nuptias multis de causis.

Christus quare ad nuptias accesserit.

Primo, vt sacramentum matrimonij per Adã præconizatum à Deo institutum per sanctos patriarchas, & prophetas debite seruatum bonum, & licitum declararet: contra futuros hę reticos, scilicet Manicheos ipsum, vt malum condemnantes.

Secundo, quia Ioannes, cuius erant hæ nuptię Christi frater: & dominus Iesus nundum erat notus miraculis, & prædicatione; ideo sibi non derogabat in aliquo talis ad nuptias accessus.

Tertio accessit (teste Hieronimo, & Augu. vt sponsum Ioannem ad statum virginitatis vocaret; ac virginem dignissimum consecraret.

Quarto, quia enim dominus Iesus non solum venit ad informandum perfectos; sed etiam imperfectos: quare in suis actibus conformis voluit esse vtrisq; perfectis se virginitatis exẽplar præbendo: imperfectis, qui virginitatem sic non possunt seruare, matrimonij sacramentum licitum esse eis declarando, in nuptijs personaliter assistendo. Erat enim mundi ipse monarcha: quare legem dare decebat perfectis, & imperfectis. Virginitatis perfectis, matrimonij imperfectis.

Quinto Christus venerat sanare, vocare, & saluare tam virgines, quam coniugatos: quare, & in licitis conformare eis se poterat.

Sexto cum Christus esset sanctus sanctorum, & sic beata Maria, ad sanctificãdum nuptias, & recũbentes accessit: quod & fecit in sponso, secundum Hieroni. & discipulos, qui crediderunt in eum.

Septimo, vt ostenderet qualiter nuptiæ essent celebrandæ: & qui vocandi: quia non discoli, & dissoluti; sed Dei timorem habentes. Ad has enim nuptias Christus, Maria, & discipuli accesserunt. Sed beata Maria ad nuptias accessit.

Primo, quia attinens sponso, scilicet Ioanni, vtpote eius materia.

Secundo, quia cum ipsa in numero esset astrictorum matrimoniali fędere, & si non corporis coniunctione; quod in se suscepit in alijs condemnare non decebat.

Tertio, vt ostenderet, quod status matrimonialis cum perpetua virginitate staret, & esse posset, vt sicut fuit in se, & in Ioseph; sic & factum est in his nuptijs, scilicet in Ioanne, & eius vxore: vbi fuit traditio corporum cum priuatione vsus ipsorum perpetua.

Quarto cum status virginitatis tunc non esset publicatus melior matrimoniali: quare accedendo ad nuptias in nullo tali statui derogauit. Plures sunt causæ aliæ tam de Christo, quam de virgine; quare nuptijs interfuerũt: de quibus dixi in opere de vita beatæ Mariæ, fructu 46. Nec credendum est, quod vbi Christus affuit, virgo Maria, & Apostoli, aliquid fuerit indecens, & lasciuum peractũ. Si enim nuptiæ Tobiæ iunioris fiebant cum domini timore, à fortiori fuerunt istæ nuptiæ: in quibus erat sanctus sanctorum Christus, & B. Maria sanctissima creaturarũ, & sancti Apostoli. Thob. 9.

O quales fuerunt hæ nuptiæ consideratis personis. Commendatum fuit conuiuium Assueri, quod peregit omnibus principibus, & seruis pro coniunctione, & nuptijs Hester. Non est tamen comparandum huic conuiuio nuptiali, vbi adest Imperator cęli, & terre, Deus deorum, & dominus dominantium: Regina mundi: & Iudices seculi, scilicet Apostoli per sonis talibus dignificatæ sunt hæ nuptiæ. Insuper, & miraculo primo Christi, & vocatione sponsi Ioannis (secundum Hieronimum) ad virginitatis perpetuum celibatum. Nullibi nec aliquando factæ sunt tales nuptiæ. Hest. 2.

Secundo videndum est de verbis B. Mariæ. Quare beata Virgo non petijt à filio miraculum fieri expresse: sed solum insinuauit, dicẽs, Vinum non habent? Respondetur, quod virgo Maria cum fuerit prudentissima si expresse à filio petiisset miraculum, indebite fuisset visum, & vanagloriose hoc expetere. Quemadmodum dicit, quod fratres Christi dixerunt sibi. Vade in Indęam, vt & discipuli tui videãt opera tua &c. Insuper, quia ipsa sciebat filiũ suum Deum esse; cui omnia sunt manifesta, & consequenter pium, & misericordem, & qui non labijs, & verbis; sed corde vult deprecari, ac ad Ioannẽm magno ferri amore: insinuate solum Christo visum est B. Mariæ fieri. Sic enim Maria, & Martha sorores, dum Lazarus frater earum infirmaretur egerunt: ipsum infirmum insinuantes dixerunt: Domine ecce quem amas infirmatur. Dicit ergo B. Maria. Vinum non habent, quasi dicat defectum insi- Ioan. 7. Deus vult, corde non labijs deprecari. Ioan. 10.

nuo: sed tu; qui Deus es, prouide de remedio opportuno. Quo verbo ostenditur prudentia Mariæ sciebat enim in multiloquio Deum nō delectari, nec exaudiri : quare paucis verbis via est, simile faciendi, dum à Deo aliquid obtinere desideramus, præbens nobis exemplū. Circunspectio sua statim perpendit de defectu, & de remedio pronidit. Misericordia sua, & pietas ad pauperes: quorum pauperiē aspiciendo prouidere decreuit, & fecit. Quo datur intelligi, quod qui ipsam habet, in præcipuam reuerentiam, & aduocatam in nullo habet dubitare, diffidere, nec contristari : quia sua benigna pietate statim pronidet, & subuenit in cunctis.

Tertio videndum, & inquirendum est de Christi responsione facta innuationi beatæ Mariæ. Respondit enim. Quid mihi, & tibi mulier? nondum venit hora mea. Videtur enim eam inhonorasse tali modo loquendi, non vocando matrem, sed mulierem: ac si fore ab ipsa extraneum insinuasse. Respondetur, quod dominus Iesus, & reuerenter se habuit, & matrem honorauit, & exaltauit sic respondendo: sic enim respondendo ostendit.

Primo, quia ostendit se ad ipsam nihil habere carnalis affectus; sed solum spiritualis: quia ei non condescendit, vt matri carnali, sed vt mulieri plenæ pietate visceralí: vnde in huius signum, non vocat eam matrem, sed mulierē. Ad gloriam matris est, quod filius potius sit spiritualis, quam carnalis: & ab omni affectu carnali segregatus, quam eius oppositū: quare, & virginis Mariæ.

Secundo sic dicendo ostendit, quod non propter vnamgloriam, seu vanam suggestionem, aut vanitatē aliquam miracula erat facturus, nec blanditijs, aut adulationibus inclinatus; quare pro tanto honorabilius fuit matri.

Tertio sic dicendo expressit se aliud vltra humanitatem habere, scilicet habere deitatem, & potentiam; quam à matre non acceperat, & per consequens se esse Deum, cui competit miracula facere, & sic ad honorem Mariæ esse, quód ipsum Deum genuerit.

Quarto sic dicendo, quia de non hora fecit horam ad faciendum miraculum precibus B. Mariæ, ipsam merito dignificauit utpote condescendens ei in petitis, & eius precibus faciens per anticipationē, quod pro tunc Deus non est facturus. Sed eam vocat mulierem, & non matrem, videlicet ab affectu pietatis, & misericordiæ, qua incliuabatur ad inopiam subleuandam præfati sponsi. Non enim erat dura in pietate: sed tota dulcis, & mollis pietate: & cum mulier dicatur à mollicie, eam tali de causa sic vocare dignatus est.

Sed quid est, quod dicit: Nondum uenit hora mea? Respondetur, quod & si Deus omni momento, & hora miraculum (teste Augu.) exerceat circa creaturam, vtpote in esse eam conseruando : attamen non omnia; quæ possunt fieri miracula à Deo circa creaturam operatur: sed loco, & tempore, & modis congruentibus. Potest & aliter dici, quod hora nō erat, scilicet necessitatis. Miracula fienda erant necessario propter confirmandam prædicationem: & quia Christus non prædicabat tunc: quare hora non erat, scilicet necessitatis, sed hora fuit congruitatis: quia videlicet ad exaudiendum preces B. Mariæ erat semper decēs, & congruum: vnde B. Virgini ad exaudiendū ipsam, nec tempus expectat, nec horam. Sic ergo præfatis patet de loco, & tempore, quia in Chana, ecce locus, & tempore nuptiarum. Quo patet, quod multi aderant huic miraculo domini. Et si euāgelium dicat, quod Iesus, Maria, & discipuli vocati sunt ad nuptias: per hoc etiā datur intelligi, quod multi alij affuerunt, quia nuptiæ erant: & sic miraculum Christi multis innotuit alijs.

Quarto videndum est de modo, quo miraculum est à Christo celebratum: & dicit euangelium, quod beata Virgo post responsionem Christi factam eidem: ac internam radiationem de voluntate filij ad miraculum operandum: ait ministris. Quæcunque dixerit vobis facite. O verbum summæ sapientiæ contentiuum. Expressit nobis virgo Maria paucissimis uerbis, quomodo à Deo obtinere possumus quicquid volumus. Inquit enim, si uultis obtinere a filio meo, quod optatis tam pro præsenti, quam pro futuro; documentum est salubertimum, & uerissimum videlicet, quicquid dixerit vobis facite: sic enim peragendo, quicquid petetis, fiet uobis ab ipso. Non exaudimur à Deo, ratio, quia documentum Virginis non seruamus, scilicet quæcunque dicit Christus nobis, faciendo: immo oppositū exercemus: nō miremur ergo, si nos non exaudit. Castitatem seruare, obedientiæ iugum suscipere: mansuetudinem exhibere: misericordiam circa miseros, & indigētes operari; inimicos diligere: rectitudinem intentionis tenere: verbum otiosum vitare; carnis curam omittere: fratrem corripere: se custodire: iuste agere: & toto affectu ad æternam patriam anhelare, & sic de alijs; quæ in sancto euangelio mandat, necesse est: vt sic faciendo; quod petimus, ab ipso proculdubio habeamus.

Documentum datū à uir. M. obtinendi a Deo quod petimus.

Ratio cur à Deo non exaudimur.

Sed quid Christus dicit ad miraculū operādū Implete idrias aqua Hoc dicit, vt miraculum sit patentius. Nō enim voluit, quod idriæ eua cuarentur, & uinū ibidem noniter crearetur: ne putaretur ibi non creatum, sed ante immissum. Vult, quod idriæ impleantur aqua, vt pateat tam ex vasis deputatis pro aqua, quam ex aqua plenissimè imposita miraculum. Factum est, vt imperauit. Quo facto, cum in virtute ipsius sit omnis esse creaturæ tam substantiale, quam

quam accidentale, aquas conuertit in vinum: lusitque, ut ministri deferrent architriclino principi, & proposito nuptiarum, ut gustaret. Et architriclinus gustauit uinum ex aqua factum. O quale fuit vinum istud diuina virtute sic operatum. Nullum unquam potuit suauitati, bonitati, & dulcedini eius æquiperari: vinum omne, & si à Deo, vt à principali causa fiat: tamen cursu fit naturæ. Sed hic naturæ ordo prætermissus fuit: diuina potētia statim factum: aqua, scilicet in vinum mutata. Quare cum opera Dei sint perfecta; hoc inter vina fuit perfectissimum. Quibus euidenter astruitur omnipotentia D. Iesu: cui omnia parent ad nutum: eiusque esse mandatis parendum; qui parentibus statim subuenit: nec qui eius se subdit mandatis, habet de aliquo hęsitare: cui dominus subuenit, & alit in fame: ac eius fit in omnibus protector, & adiutor. O quanto Maria exultat gaudio videndo se à filio exauditam. Indigentium inopiam subleuatā. Filium tam stupendo miraculo Deum declaratum. Apostolos in fide confirmatos. Sponsum ad virginitatis perpetuum statum vocatum. Ministros aquam ponentes ad Christi reuerentiam inclinatos. Architriclinum stupore perterritum. Assistentes admiratos. Sponsam ad vitam celibem aduocatam: quia credendum est, ex quo sponsum uocauit, quod & sponsam non dimisit, & si per doctores nihil de ipsa dicatur. Cunctos uino miraculose concesso lętificatos, & in viros alios degustantes commutatos. Multa alia essent dicenda pro huius primi miraculi commendatione: de quibus dictum est in opere de vita B. Mariæ Fructu 46. quæ hic omitto causa breuitatis. Miraculo ergo isto D. Iesus pius est ostensus condescendendo pauperibus; quos diligit: quia ad pauperum nuptias pergit, quam dulciter ad suam fertur matrem Mariam: quam statim exaudit: quam prudenter loquitur, & omnia peragit. Quomodo suo contubernio amara in dulcia conuertit. Sua gratia corda commutat: sibi coniunctos iocundat consolationibus; contemptoribus mundi se iungit: & Deum inquirentibus per Chana, & Galileā signatis. Omne sexum, statum, & ætatem salubriter instruit: suamq; doctrinam docet mel lifluam dare: & demum se esse, qui nos saginat, & reficit iocunditate æterna. Sic ergo præfatis apparet succinte declaratio primæ partis huius decimæ conformitatis videlicet Iesu aqua conuertitur.

SECVNDAE PARTIS X. FRVctus, & conformitatis, & in ordine vigesimæ secundæ, scilicet. Franciscus commutator. Expositio.

GLORIOSVS Christi confessor dilectus in Deo, & hominibus beatus pater noster Franciscus: quia Christi amore mundana contempsit: eidem totis inhęsit præcordijs, vitia crucifixit, & cum diabolo superauit: euangelicorum consiliorum inobseruatum, nec apicem prætermisit; ipsumque solum dilexit, appetijt, & habere curauit: quia sic sua monita seruauit, & mandata: hinc est, is; in cuius ditione, virtute, potentia, & prouidentia cuncta sunt posita, ad nutum in opportunitatibus cōdescendit, & votis. Et si de hoc satis sit dictum conformitate 3. nunc tamen pro expositione huius secundę partis, scilicet Franciscus cōmutator est aliqualiter suadendum. Dominus enim Christus Iesus beato Fr. condescendendo in commutatione vini facta ex aqua, eum sibi cōformem reddere placuit, & notabilem: quod hæc duo præ alijs ostendunt exempla: de quorum.

Primo habetur in legenda maiori parte 5. vbi dominus Frater Bonauen. ad propositum loquens sic inquit. Apud eremum sancti Vrbani beato Fran. Dei seruo ægritudine grauissima laborante; cum ipse defectum naturæ sentiēs, vini poculū postulasset, nihilque de vino, quod sibi dari posset, responderent adesse, iussit aquam afferri: & allatam crucis signo edito benedixit: mox vinum efficitur optimum; quod fuerat aqua pura, & quod deserti loci paupertas non potuit, viri sancti puritas impetrauit. Ad cuius gustū tanta protinus facilitate conualuit, vt saporis nouitas, & innouatio sanitatis attestarētur illud poculum Francisco suo indigenti, liberaliter à Christo concessum: qui in nuptijs indigentiam pauperis subleuauit sponsi, aquam conuertendo in vinum. Huius deniq; vini gustu à largo datore propinati, ab infirmitate subleuatus Frāciscus; & gustu suauissime dulcedinis super naturaliter innouatus, perfectam in ipso expoliationem veteris hominis, & induitionem noui duplici attestatione firmauerūt. Sic ergo patet, qualiter beatus Fran. in commutatione aquæ in vinū Christo est similatus: & si disparitas sit in loco: ęqualitas tamen reperitur in effectu, & si causa sit vtriusq; ipse saluator Iesus Christus.

Secundo exemplo idipsum ostenditur de commutatione aquę in vinum facta à beato Fran. prout in legenda habetur antiqua. Cum enim pater sanctus beatus Fran. in Marchia Anconitana apud locum de Trabe Bonante morā traheret:

trahteret: ac ecclesiam quandam dicti loci faceret fabricare, & hoc tempore estiuo, & operarij sui is ardore estuarent; iamq; ipse pater beatus ad acquirēdum uinum fratres misisset; dum redire diu tardant, laborantes à beato Fran. cum instantia vinum bibere depolcunt: & cum diceret beatus Fran. ad castrum louis eis propinquum fratres misisse pro vino, & cito reuersuros, ipsis tamen ob sitim conquerentibus, nec expectare valentibus, beatus F. ad fontem ibi vicinum perrexit, & ibi facta

Miraculū. oratione, fontem crucis signo, cum signasset aqua ipsius fontis in vinum optimum est conuersa. Et talis conuersio aquæ in vinum bene per horam durauit. De quo vino omnes operarij abundantissime biberunt. Et quidam nomine Ioannes de Villa Alcini comitatus Camerini de isto bibit vino, & tantum patratum miraculum à beato Fran. Fratri Bonauentura de Tolentino enarrauit. Sic ergo tā in miraculo præcedenti, quam in isto: beatus Fran. Christo domino in commutatione aquæ in vinum similis reperitur. Et non solum beatus Frā. aquam commutauit in vinum, verum etiam acetum fortissimum in vinum optimū commutasse inuenitur. Cum enim beatus Fr. apud ecclesiā sancti Christophori de Iterapñ. pranderet cum multis: fecit sibi ciatum de aceto afferri: quo allato cum quidam præsbyter nomine Ioannes capellanus ecclesiæ sancti Cassiani de Iterapñ. ad eum accessisset; beatus Fran. dictum ciatum de aceto sibi allatum eidem præsbytero obtulit ad bibendum: quo hausto interrogatus dictus sacerdos ab astantibus, quid bibisset, respondit, quod melius uinum, quam gustasset toto tempore vitæ suæ: de quo omnes, qui aderant sunt valde admirati. Sic ergo præfatis apparet, quam votiue, & mirabiliter in suis opportunitatibus dominus Iesus beato condescendit Frācisco; qui sibi concessit elementum aquæ in vinum conuertere: ac etiam acetum in vinum mutate. Quo innuitur beatum Fran. iuxta beatæ Mariæ documentum, cuncta; quæ Christus dixerat seruasse, & custodisse perfecte: quare, & obsequentem eundem dominum sibi, & parentem ad placitum inuenisse. Ac beatum Fr. à peccato, per aquam significato purgatum. Tribulationes aqua figuratas, & aduersitates libenter Iesu amore suscepisse. Quo primo in uinum mutatur puritatis angelicę, & secundo vino degustato diuinæ dulcedinis: Christum eidem immo eundem, vt aquam in vinum mutasse à fidelibus reperitur. Sic ergo patet secunda pars succinte declarata, videlicet Franciscus, vt Iesus aquę in vinum est commutator.

FRUCTUS XI. ET CONFORMITAS, & in ordine 23. Iesus orans inspicitur. Franciscus exorator. Expositio primæ partis: videlicet Iesus orans inspicitur.

MAGISTER veritatis, & doctor dominus noster Iesus Christus, cum sua doctrina pariter, & vita fuerint ad hoc præcipue, vt hominem spiritualem redderent potius, quam corporalem; ac consequenter Deo iuxta posse totaliter inhærentem, vt vide licet unus spiritus efficeretur cum ipso: hinc est, quod inter uirtutes, oratio hominem mente cum habeat subleuare, & Deo præsentem exhibere (dicentibus Damasceno) Oratio est ascensus intellectus in Deum (& Augu. de spiritu, & anima) Oratio est mentis conuersio in Deum per pium, & humilem affectum: ipsi domino, & saluatori nostro complacuit hanc virtutē tam uerbo, quam exemplo suo docere: prout præsentis cōformitatis prima pars declarare intendit di. Iesus orans pro nostro exemplo, & instructione inspicitur. Vbi sciendum, quod homo fidelis, & imitator Christi, & si orationi iuxta dictum Christi debeat semper instare propter eius multiplices prærogatiuas, & vtilitates. vtpote, quia ipsa Deo placet, patet; quia per ipsam homo Deo coniungitur, & cum Deo loquitur ut dicit Alexāder Papa, & martir.

Demones fugat. hoc genus demoniorum non eiicitur, nisi per orationem, & ieiunium. Math. 9.

Diabolum cruciat. In legenda B. Bartholomei Apostoli incendunt me orationes tuæ.

De hostibus spiritualibus triumphat. Isido. de summo bono dicit. Hoc est remedium eius, qui vitiorum tentamentis exestuat, ut quotiens quocūque vitio tangitur: totiens se orationi subdat.

Corporis infirmitates sanat. Fili in tua infirmitate, ne despicias teipsum: sed ora Deum, & ipse curabit te. Et Oratio fidei sanabit infirmum. Eccl. 8. De oratione. Iacob. ult.

Vitam prolongat: patuit in Ezechia, qui orauit, & à morte liberatus fuit, & anni 15. pro vita sibi à Deo conceduntur. Isa. 38.

Liberat ab oppcobrio, patet de Sarra filia Raguelis. Thob. 3.

A morte liberat, patet de Susana. Dan. 13.

Morbos spirituales sanat. Hieronimus Ieiunio sanātur pestes corporis: oratione autem pestes mentis.

In bello corporali triumphat, & superat. Moyses oratione Amalech debellauit. Exo. 17.

Mentem illuminat, vnde super illud, quod Petrus in Iope orabat. Aug. dicit. Oratione melius du- Act. 10.

lius dubia soluuntur, quam inquisitione alia.
Sancti homines oratione spiritum non solum
prophetię; sed sapientię, & scientię, & intelle-
ctus acceperunt.
3. Reg. 3. Cor inflammat. Ad orationem Elie ignis de
cœlo descendit.
Mundat. Isidorus orationibus mundamur.
Lucæ 22. Confortat. Iesu orante tempore passionis an
gelus domini descendit confortans eum.
Lucæ 4. Cœlum aperit. Iesu Baptizato, & orans apertũ
est cœlum.
Deum placat, vnde super illud quod Sarra ste
Thob. 3. tit tribus diebus in oratione dicit glo. quod
oratio Deum lenit, sed lachrima pungit, hæc
vngit; illa pungit.
Math. 21. Quod petit à Deo impetrat. Omnia quæcun-
que petieritis in oratione credentes accipie-
tis. Plures sunt aliæ orationis commoditates;
sed breuitatis causa dimitto: quia patent cui-
libet sacram scripturam inspicienti. Sic ergo
vtilitatibus pensatis homo debet orationi in-
cumbere.
Debet nihilominus hoc petagere præcipue sal
uatoris nostri. Primo exemplo. Secundo do-
cumento.
Primo exemplo Christi est orandũ. Ipse enim
orauit, & si non indigeret ad dandum nobis
orandi exemplum.
Primo ipso baptizato, cui oranti apertum est
cœlum.
Lucæ 4. Secundo quando satiatis quinq; millibus ho
Math. 14. minum exceptis paruulis, & mulieribus, ascen
dit in montem solus orare.
Tertio quando multis à morbo, & demoniis
curatis, diluculo valde consurgens egressus
ibat in desertum locum, ibidem orabat.
Lucæ 6. Quarto curata manu arida in sabato, exiit in
montem orare: & erat pernoctans in oratio-
ne Dei.
Quinto quando transfiguratus est, nam ut ha
Lucæ 9. betur, dũ enim in monte oraret: facta est spe-
cies eius altera.
Sexto cum esset in loco quodam orans: vt ces-
sauit orare, docuit discipulos suos orare, &
Lucæ 11. dicere Pater noster, vt habetur.
Septimo orasse inuenitur tempore passionis.
Ioan. 17. Primo post cęnam, vt habetur, vbi informatis
Apostolis de pluribus: subleuatis oculis in cę
lum dixit. Pater venit hora, clarifica filiũ tuũ
&c. vbi multa ad Deum patrem orasse legi-
tur. Imminente passione, & in horto orauit
patrem ter: vt calicem passionis ab eo trans-
Math. 26. ferret &c. vt habetur. Orasse dominum osten
Lucę 22. ditur, quando ascendit Hierosolimam cum
parentibus cum duodecim esset annorum: &
quando in cęteris festiuitatibus Hierusalem
ascendebat. Insuper, quando diluculo surge-
bat, & ibat in templum, credendum est, quod
antequam pręedicaret ad exemplum patrem
orabat. In cruce moriturus orauit patrem, vt
parceret crucifixoribus. Et vt ait Apostolus.
cum lachrimis, & clamore valido preces sup- Heb. 5.
plicationesque offerrens: exanditus est pro
sua reuerentia. Ac de mundo recedens: oran
do patrique commendendo spiritum suum
mortuus est. Sic ergo dominus noster suo exe Luc. 24.
plo ostendit nos orare debere.
Hoc idem ostendit secundo suo uerbo, & do
cumento, dicit enim. Vigilate, & orate &c. & Math. 26.
dicit Iesus, quod oportet semper orare, & nun
quam deficere: Orate, ne fiat fuga vestra &c. Lucæ 17.
Sed aduertendum, quod dominus noster Ie-
sus Christus dicẽs nos orare debere ostendit.
Primo totam intentionem nostram dirigen-
dam ad Deum, & non ad fauorem habendum
mundanorum ipso dicente. Cum oraueri- Math. 6.
tis, non eritis, sicut hypocritæ, & sequitur qui
amant in signagogis, & in Angulis platearum
orare: vt videantur ab hominibus Tu autem
cum oraueris, intra cubiculum tuum: & clauso
ostio, ora patrẽ in abscondito: & pater tuus;
qui videt in abscondito, reddet tibi.
Secundo potius corde, quam ore. Intra cubi-
culum tuum: & clauso ostio ora patrem tuum Math. 6.
in abscondito.
Tertio vitata superfluitate verborum. Orãtes Math. 6.
nolite multum loqui: sicut ethnici &c.
Quarto locum ostendit dicens. Intra in cubi- Math. 6.
culum, idest in locum secretum, quod osten-
dit dum dimissa turba, aliquando in montem
aliquando in desertum, aliquando in hortum
separatus ab alijs ad orandum accessit: & ad
templum, vt dictum est.
Quinto ostendit modum, quia reuerenter, &
facie inclinata, & humiliata habetur, quod ip Math. 26.
se orans procidit in faciem suam &c.
Sexto formam dedit orandi dicens. Sic ergo Math. 6.
vos orabitis. Pater noster; qui es in cœlis &c.
Septimo ostendit tempus: quia omni tempo
re. Oportet semper orare, & nunquam defice- Lucæ 18.
re. Hoc verbum domini saluatoris, cum sit af- Nota.
firmatiuum, nõ videtur, includere semper: sed
pro semper sic videlicet vt homo omni tempo
re ad orandum præparatus existat: taliter pe-
ragendo, vt cum orauerit, eius oratio in do-
mini conspectu sit accepta, vt enim dicunt do
ctores. Ille non cessat orare, qui non cessat be
nefacere, vt potest dici, ꝙ oratio est adeo uti
lis. Insuper semper diuino auxilio indigemus:
ac à diabolo infestamur: quare, & quando pos
sumus, semper orare debemus. Et licet sit sem
per orandum: tamen iuxta exemplum Christi
præcipue orandum est de nocte. Nam ut dici
tur. Iesus erat pernoctans in oratione Dei. De Lucæ 6.
mane diluculo valde surgens: egressus, scili- Math. 1.
cet de ciuitate: ibat in desertum locum: ibiq;
orabat: & diluculo ibat in templum Hora ve- Ioan. 8.
spertina, dicitur, dimissa turba ascendit in mõ Math. 14.
tem solus orare: & sequitur: vespere autem fa
cto solus erat ibi. Sic ergo patet tempore, quo
est oran-

est orandum præcipue.

Octauo quomodo est orandum, quia attente. Matth. 26. dicit. Vigilate, & orate. præmisit vigilate. vnde gl. super illud. 1. Petri vlt. dicit. Ne animus aliquid cogitet præter illud solum, quod precatur.

Dolenter, & cum lachrimis. Sic ipse fecit ad Heb. 5.

Instanter. Ter enim in paruo tempore, & spacio orauit tempore passionis.

Humiliter in faciem procedit. quare & humiliter.

Desiderio magno Christus orauit cum clamore valido; in signum magni desiderij.

Discrete, patet quia multiloquium vetat, & in oratione sua paucissimis verbis vsus est.

Confidenter. Quicquid orantes petitis; credite quia accipietis.

Perseueranter. Christus in vita orauit; & demũ in cruce moriendo, dum patri animam commendauit.

Debite, & honeste quantum ad petita di. Cum orabitis dicite: Pater noster; qui es in cęlis, sanctificetur nomen tuum &c.

Nono ostendit, quem orare debemus: quia patrem dicentes pater noster, qui es in cęlis &c. quia ipse sic patrem orauit.

Decimo quid orandum, & petendum a patre cęlesti. Certe ipse docet, quod debemus dicere. Sanctificetur nomen tuum &c. vbi ponit, ꝙ septem sunt ab eo petenda, & oranda. Et quia forma ista a domino nostro Iesu Christo est nobis tradita: circa ipsam est nobis aliqualiter insistendum; vt quid ea petatur a dicentibus intelligatur. Sed ante in generali sunt aliqua notanda.

Primum, ꝙ ista oratio est valde singularis: vtpote, quia ab ore Dei viuentis promulgata; ab ipso edita, & petentibus Apostolis tradita, & demonstrata, prout habetur. Est etiam singularis ex verborum breuitate. Quod egit Christus: quia, vt ipse dicit. In oratione non oporret multum loqui. Egit etiam, vt facilius memoriæ traderetur; sepius diceretur; & tedium in dicendo vitaretur: ac omnis excusatio tolleretur. Est valde singularis ex petitionibus. Sicut enim septenario numero omne tempus complectitur, & vniuersitas designatur, vt dicit Greg. sic in septem huius orationis petitionibus quicquid à Deo tam pro æternis, quàm pro temporalibus peti decet, continetur, vt patebit in expositione.

Secundo est sciendum, ꝙ in singulari nihil à Deo petitur. Ratio, quia petendo generaliter: quid cuilibet sit opus cũ noscat, & sciat: quid indigemus; & quo dat cuilibet, prout opus habet. Insuper in hac oratione: nullus perit nomine proprio; sed communi. Ratio, quia opus charitatis quanto cõius, tanto melius. Teste enim Hieronymo in quadam Epistola; Psalmus, & missa dicta pro centum: tantum valet cuilibet, ac si pro quolibet in speciali diceretur. Rogando pro alio, pro seipso rogare probatur: & specialiter hanc domini cam orationem dicendo: quæ quoslibet eã dicentes tangit. Psal. ait, oratio mea in sinu meo conuertetur. Vnde, & pro alijs sine in aliorum persona dicendo, pro semetipso eã dicere comprobatur, vt enim ait beatus Gregorius. 25. moralium. Quisquis pro alijs intercedere nititur, sibi potius ex charitate suffragatur; & pro semetipso tanto citius exaudiri meretur: quanto deuotius pro alijs intercedit.

Tertio aduertendum, ꝙ doctores hanc orationem dominicam diuersimodè exponunt: quare eorum dictis, & vestigijs inhærendo: est breuiter secundum eorum dicta declaranda. Sed aduertẽdum, ꝙ dominus noster huic orationi quoddam pręmittit; ad quod cũctas petitiones merito adnectit. Præmittit enim, ꝙ dicamus. Pater noster; qui es in cœlis. Inquit August. nunquam inuenitur in veteri testamento præceptum, ꝙ orationi præmittere tur pater noster; sed solum Christianis. Et alias. Dominus nobis mandat, vt dicamus Pater noster: qui per spiritum adoptionis à Christo accepimus, vt sicut est pater creatione: sic noster sit pater singulari affectu, & dilectione. Cum dicitur pater noster impetrandi fiducia datur dicente bernardo. oratio quæ patris dulcescit nomine, petitionum mearum impetrandarum fiduciam mihi præstat. Sic eum (vti est) patrem nostrum appellando: affectus noster inflammatur tanti patris pensando amorem: qui nos prauos in filios vult habere, insurgit homo ad singularem eminentiam, & prærogatiuam, dum prostratum non se cernit peccato, sed gratia nobilitatum, dũ Deum suum vocat patrem: quare, & ipse gratia Dei est. Ac quia sumus Dei peculiari modo filij: sumus, & fratres Christi: quia Christus Deus factus est homo, & per consequens eius regni cohęredes. In eo vero, quod eidem dicimus non solum pater; sed, & noster: quia sicut vnius, sic & alterius: quare nullus potest se iactare de generis nobilitate: quia omnes sumus filij vnius Dei patris. Inclinat Christus patrem ad beneuolam aurem porrigendam orantibus: dum deuotè facit, ꝙ dicatur eidẽ Pater noster: & beneuolentiam eius ad nos docet: quia pater noster, & reuerentiam insinuat per nos eidem exhiberi, vt patri, & obedientiam, fiduciamq; totam in ipsum ponendam: Hanc ergo orationem quilibet tã ignobilis, quàm nobilis dicere valet; quia pater est Deus tam diuitis, quàm pauperis. Sed summopere est præcauendum, ne qui dicit pater noster, tanto patre sit indignus. Diuites. n. & nobiles vere, & pie nequeunt Deo depromere:

Marginal notes (left): Matth. 26. — 1. Pet. vlt. — Heb. 5. — Matth. 26. — Matth. 26. — Heb. 5. — Matth. 6. — Matth. 26. — Matth. 7. — Matth. 6. — Matth. 26. — Matth. 6. — Lucæ 11. — Lucæ 11. — Matth. 6.

Marginal notes (right): Missa pro centum dicta tantum valet ac si pro quolibet. — Orationis dominicæ expositio.

mere: nisi ignobilium, & pauperum pandant se esse omnino fratres: Omnes enim vos fratres estis (ait saluator noster.) Sed hic pater noster, vbi habitet, specialiter ostendit Christus dicens: qui es in cœlis. Per cœlum (teste Augustino) intelliguntur sancti, & iusti: quia sunt viri spirituales, & cœlestes. Deus, & si sit vbique per essentiam, potentiam, & præsentiam; tamen singulari modo est in sanctis per gratiam. Per cœlum etiam intelligi potest cœlestis patria, vbi est habitatio beatorum. Dicitur ergo habitare Deus specialiter in cœlis, ad ostendendum, ꝙ ibi specialiter, & principaliter suæ cœlestis aulæ refulget celsitudo; suę gloriæ pulchritudo, & magnitudo: licet.n. anima sit tota in toto corpore; & tota in qualibet parte: principaliter tamen censetur fore in corde per viuificam ad totum corpus operationem. Sic & Deus, cum sit vbique; tamen principaliter est in sanctis, & in cœlis; quia effectus suæ virtutis perfectius dicitur in præfatis perlucere. Dicitur etiam pater noster; qui es in cœlis (vt ait Chrisostomus) vt erubescat dicens se in terrenis rebus substernere; qui patrem profitetur se habere cœlestem. Vel (vt dicitur in vitis patrum) ideo dicimus, Pater noster, & specialiter; qui es in cęlis: quia ad illam regionem mentem subleuare debemus: in qua patrem nostrum commorari fatemur. Dicamus ergo Pater noster. sic enim dicendo confitemur Deo patri nostro per filiũ suum dominum nostrum Iesum Christũ, nos in adoptionem filiorum ascitos. Quare nihil agamus, quod hac professione, & nostra nobilitate nos indignos constituat. Ait abbas Isaac in collationibus patrum, collatione prima. cap. 18. Qui es in cœlis dicitur, vt ibi affixi semper simus mente: vbi appetimus cum ipso Deo patre perpetuo commorari. Quibus pręmissis ad petitionum expositionem accedendum est. Sed aduertendum, ꝙ dominus septẽ petitiones apposuit.

Math. 18.

In oratione domini ea septem petimus & quæ sint.

Et prima est sanctificetur nomen tuum. Aug. .i. sanctum innotescar, vt nihil sanctius existimetur. Chrisostomus. Sanctificetur, idest fac nos sic viuere, vt per nos omnes te glorificẽt. Ciprianus. petimus hac prima petitione, & rogamus, vt qui in baptismo baptizati sumus: in eo quod esse cępimus perseueremus: petimus, vt sanctificemur, vt qui quotidie delinquimus delicta nostra sanctificatione assidua purgemus. Abbas Isaac in collationibus patrum. collatione prima. cap. 18. Sanctificetur nomen tuum, idest nostrum desiderium, nostrum gaudium sit de gloria scilicet ipsius patris, exemplo Christi, qui dicit. Gloriam eius quæro; qui misit me. Paulus Apostolus, vt ad gloriam summi patris salus totius Israeliticæ plebis accrescat: anathema optat fieri à Christo. Sic & Moyses de libro, quem scripsit deminus petit abradi, vt indulgentiæ concessio peccantibus detur ad summi patris honorẽ. Sanctificetur inquit abbas Isaac, taliter põtest accipi. Sanctificatio Dei nostra perfectio est. Dicentes ergo sanctificetur nomen tuum, hoc dicimus. Tales nos facito pater, vt sanctificationem tuam quanta sit, vel capere mereatur, vel certe intelligere, vel in nostra conuersatione spirituali sanctus appareas. Quod efficaciter tunc in nobis impletur; quando vident homines opera nostra bona; & glorificant patrem nostrum; qui est in cœlis.

Sanctificetur nomen tuum: Bonauentura in breuiloquio: parte. 5. cap. 10 exponit. Sanctificetur nomen tuum: idest notitia tui nominis perfectis sanctis, & mundis donetur. Aliter quidam exponunt dicentes. Sanctificetur nomen tuum, idest clarificetur nomen tuum in nobis, & hoc fiat per Dei notitiam, vt Deũ cognoscamus per fidem, & fides in nobis augeatur plenarie. Sanctificetur nomen tuum, idest, quod semper est sanctum, vt omnibus in notescat, & in nobis sanctificetur, oramus. Nomen Dei de eo notitia est: vt est in angelis visione manifeste, in Ecclesia fide vera; Cum ergo in notitia Dei sanctificamur, vt ipse sit pater; nos autem filij similes illi, tunc nomẽ Dei sanctificatur, & sanctissimum nobis esse manifestatur. Sanctificetur nomen tuum, idest, vt dicit Psal. Sanctum, & terribile nomen eius, scilicet Dei, idest, Pater noster ab effectu, sanctum nomen tuum (vt dicit. b. virgo) ostendatur in nobis, de peccato, non sancto ad sanctitatem ducendo: augumentum in sanctitate concedendo; ac in sanctitate nos continuando, & perpetuando.

Secunda petitio est. Adueniat regnum tuum. Hieronimus. 1. vt in vno quoque nostrum regnet Deus, & non regnet peccatum in corpore mortalis hominis. Ciprianus. Regnum petimus aduenire a Deo nobis repromissum, & Christi sanguine acquisitum, vt qui ante seculo seruiuimus postmodum Christo dominuã te regnemus. Aug. ad Proban. Regnum Dei siue velimus, siue nolimus adueniet. Scilicet cũ dicimus adueniat regnum tuum, desiderium nostrum ad illud regnum excitamus: vt nobis veniat, atque in eo regnemus. Augu. de bono perseuerantiæ. Adueniat regnum tuum cum petitur. quid orãt; qui iam sunt sancti: nisi ꝙ in ea sanctitate; quæ illis data est perseuerent? Abbas Isaac, loco præallegato. c. 19. Secunda petitio mentis purissimæ venire iam sui patris regnum exoptat; vel illud scilicet quo quotidie Deus regnat in sanctis: ꝙ ita fit cum diaboli imperio de cordibus nostris pulso per extinctionem vitiorum; Deus in nobis per bonam virtutum fragrantiam cęperit dominari. Vel certe illud petit regnum, quod præstituto tempore est omnibus perfectus, ac Dei filijs

Ttt gene-

generaliter repromissum: in quo eis dicetur a Christo. Venite benedicti patris mei, possidete regnum paratum vobis a constitutione mūdi. Adueniat regnum tuum idest non regnet peccatum in nobis: scilicet tu. Adueniat regnū tuum idest tales nos fac: vt simus digni regno tuo.

Tertia petitio. Fiat voluntas tua; sicut in cęlo, & in terra. Augustinus. Sicut in angelis; qui in cęlo sunt fit volūtas tua; ita fiat in sanctis tuis; qui in terra sunt. vel fiat volutas tua, idest tuis obediatur præceptis: sicut in celo, & in terra, idest sicut ab angelis: ita & ab hominibus. Augu. in sermone de morte. Fiat voluntas tua, &c. idest sicut in iustis; ita & in peccatoribus; vt omnes faciant volūtatem tuam. Ciprianus. Petimus, vt facere possimus, quod Deus vult: & ad faciendum Deus facultatem concedat, & potentiam. Chrisostomus. Sicut in cęlo, & in terra, idest in toto mundo; vt tua voluntas ab omnibus agnoscatur. Isaac loco præallegato. c. 20. Tertia (inquit) supplicatio filiorum est: Fiat voluntas tua; sicut in cœlo, & in terra. Non potest esse maior oratio, quàm optare, vt terrena mereantur cœlestibus coequari. Nam quid est aliud dicere, fiat voluntas tua; sicut in cœlo, & in terra: quàm, vt sint homines similes angelis, & sicut voluntas Dei ab illis impletur in cœlo? ita etiam hi; qui sunt in terra non suam; sed eius uniuersi faciant voluntatem: & subdit, ꝙ hoc nemo ex affectu dicere præualebit: nisi is solus; qui Deum credit omnia; quæ videntur, vel aduersa, vel prospera pro nostris vtilitatibus dispēsare: magisq; eum pro suorum salute, & commodis prouidum, atque sollicitum; quàm nosipsos esse ꝑ nobis. Idem Isaac. Fiat voluntas tua &c. i. vt sicut hi; qui in cœlo sunt: ita omnes, qui in terra consistunt, tua pater voluntate; qua vis omnes homines saluos fieri, saluentur. Alij exponunt. Fiat voluntas tua, voluntas Dei (vt dicit Apostolus) est sanctificatio nostra; vel aliter voluntas Dei, est obseruandum mandatorum. Sicut in cœlo, idest sicut Deus est in cœlo cum angelis, & iustis: sic fiat in terra per gratiam in nobis. Fiat voluntas tua &c. vt quomodo inculpate tibi angeli seruiunt in cęlo: ita, & nos tibi in terra seruiamus, vel aliter per cœlum intelligendo spiritum hominis: per terram corpus. Fiat ergo voluntas tua: vt sicut spiritus bonus Deo non resistit: ita corpus spiritui non resistat: quia dum cōtendunt caro, & spiritus: præcepta Dei minus implere valemus: vel aliter per cœlum Christum; per terram intelligendo Ecclesiā. Fiat voluntas tua o pater sicut per Christum: sic & per Ecclesiam fiat voluntas tua. Potest dici, ꝙ dum dicimus. Fiat voluntas tua &c. petimus, vt voluntas nostra (sicut tenetur) voluntati diuinæ opere per omnia sit cōformis.

Quarta petitio est panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Augustinus dicit, ꝙ in quatuor istis petitionibus sequentibus temporalia petuntur. Panem nostrum &c. Hieronymus. Alius Euangelista dicit super substantialem, idest illum petimus panē; de quo in Euāgelio. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descēdi. August. panem &c. Panis; qui est necessarius petitur. Item idem August. de bono perseuerantiæ. Panem nostrum &c. Perseuerantiā à domino poscunt, quando panem petunt; ne à Christi corpore separentur: sed in ea sanctitate permaneant, vt nullum crimen admittant. Chrisostomus. Panem supersubstantialem ponit, hoc est quotidianum, vel panem secundum August. quotidianum præcepta, scilicet diuina, quæ oportet quotidie meditari, & operari. Isaac loco præallegato. cap. 21. & Hieronymus, per panem substantialem intelligitur Deus, qui est super omnes substantias: eius proprietatem petimus quotidie: quia sine ipso nullo die vitam spiritualem capere valemus. Hodie ad præsentem vitam referri potest, idest dum in hoc seculo cōmoramur præsta nobis hunc panem; quia nisi quis te percipere panē vitæ in hac meruerit: in illa. s. æterna particeps esse non poterit. Panem supersubstantialem, vel quotidianum. Per panem supersubstantialem intelligi potest corpus. D. Iesu; qui est panis vitæ. Hunc dari à Deo pie petimus nobis hodie, & semper nobis petimus, idest fideliter ipsum credere esse veraciter corpus Dei, sic credere est manducare, & consequenter ipsum panem habere. Per panem quotidianum hodie nobis dari dum petimus: intelligi potest cibus; sine quo vita pñs esse non potest: Vel per panem dandum intelligi potest omne, quod pertinet ad sustentationem vitæ præsentis, & quo ad corpus, & quo ad spiritum, & conseruationē, idest tu domine animam fecisti, & corpus, da nobis hodie, quæ ad ipsorum sunt conseruationem.

Quinta petitio. Dimitte nobis debita nostra; sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Hac parte non sine peccato conuincimur nos ducere vitam (vt dicit Ciprianus.) Rō, quia, vt peccatores pro dimissione peccatorū orare compellimur; non innocentes, sed nocētes sumus. Nam quotidie peccare instruimur: qui quotidie pro peccatorum dimissione iubemur orare. Et quia homo posset hæsitare an orādo pro peccatis: veniam à Deo percipiat: ac quomodo hoc ad sui notitiam posset deuenire, ab ipso Deo datur nobis notitia de peccatorum dimissione, & hoc si, videlicet debitoribus dimittimus nostris: vt enim ait saluator, Dimittite, & dimittetur vobis: ergo ex dimissione debitorum proximo, à Deo arguere possumus dimissionem peccatorum nostrorum. Quapropter (vt dicit Augustinus.) In

manibus

manibus nostris, & nostro arbitrio posuit Deus, vnde saluemur, & damnemur. Dimitte, & dimittetur tibi. Si non dimiseris: nec Deus dimittet tibi. Ineffabilis est Dei clementia: quæ neminem vult perire: viamque breuem salutem inueniendi ostendit. Quisquis ergo odio, ac inimicitia erga fratrem mouetur, nec eidem vult noxam dimittere, dicendo dimitte nobis debita nostra &c. non vt sibi detur venia supplicat; sed vt à Deo puniatur exorat. Quicunq; ergo suorum magnitudinem attenderet peccatorum, quicquid à proximo sibi inferreretur minimũ putaret ad id; quod in Deum ipse peccauit, & veniam proximo libenter impenderet, vt suorum à Deo debitorum indulgentiam ipse obtinere valeret. Sed attendendum, ꝙ licet proximus alteri sit debitor in pecunia, & alijs: de irrogatis iniurijs, & earum dimissione intelligit. Sine primis salus haberi potest: sed non sine secundis.

Sed nunquid homo non dimittendo iniurias, debeat ab oratione dominica dicenda abstinere? Certe non. Ratio, quia dicendo præcedentia cum deuotione, vt eum ad dimittendum conuertat exorat, vt patet ex tribus primis petitionibus.

Sexta petitio est. Et ne nos inducas in tentationem. Augustinus aliud est tentari, & aliud in tentationem induci. Non petimus non tentari; quia sine tentatione nemo probatus esse potest: sed ne inducamur in tentationem; quã ferre non possimus. Isaac loco præallegato. c.23. Ne inducas nos in tentationem, non hoc sonat, vt non permittas nos aliquando tentari: sed ne permittas nos in tentatione positos superari. Augu. de bono perseuerantiæ. Quid aliud petunt cum dicunt. Ne inferas in tentationem: nisi ꝙ in sanctitate perseuerent, precantur? Ciprianus. in hac parte, cum dicitur, Et ne nos inducas in tentationem. ostenditur contra nos nihil posse aduersarium, nisi Deus ante permiserit, ideo ne nos Deus permittat tentari supra id, quod possumus deprecamur: vt omnis noster amor, & deuotio ad Deum ipsum conuertatur.

Septima petitio est. Sed libera nos à malo. Chrisostomus, diabolum vocat malum: quia bellum contra nos implacabile habet. Libera nos à malo, idest diabolo, & ne permittas nos superari ab eo. August. de sermone domini. Orandum est non solum, vt non inducamur in malum; quo caremus, sed vt etiam ab illo liberemur; in quod iam inducti sumus. Ciprianus. Petimus, vt securi simus, & tuti. Isaac loco præallegato. c.23. libera nos à malo, idest ne permittas nos à diabolo tentari supra id; quod possumus, sed fac cum tentatione, & exitu, vt sustinere possimus.

Amen. Hieronymus, idest vere sic fiat per te nobis pater, quod in petitionibus præfatis, tibi à nobis est humiliter supplicatum. Sic ergo prefatis apparet expositio orationis dominicæ. In qua forma, & modulo, vt dicit Abbas Isaac loco iam dicto, & collatione, cap 24 nulla diuitiarum petitio, nulla memoria dignitatum; nulla potentatus, ac fortitudinis postulatio; nulla corporeæ sanitatis, seu temporalis vitæ mentio continetur. Nihil enim, caducum vult à se, nihil vile, nihil temporale æternitatis conditor implorari. Itaque eius magnificentiæ, ac munificentiæ maximam irrogat iniuriam, quisquis his sempiternis eius petitionibus pretermissis, transitorium aliquid, & caducum ab eo maluerit postulare, & offensam potius, quãm propitiationem iudicis sui vilitate orationis incurret. Hæc Isaac. Sic ergo patet, ꝙ dominus, & Saluator noster in dicta oratione ostendit: quid patri nos exhibere, debeamus, dum petimus ab eo in nobis eius gratias perficieñ. Est timor filialis exhibendus. Sanctificetur nomen tuum: Amor super omnia conferendus. Adueniat regnum tuum. Honor impendendus. Fiat voluntas tua: Et quia pater debet filios nutrire: ideo petimus panem nostrum &c. Offensam indulgere. Dimitte nobis debita nostra. Non permittere eum nos offendere: Et ne nos inducas in tentationem. Ab omni malo nos liberare, & præseruare: ideo. Sed libera nos à malo dicimus eidem.

Aliter quidam doctor Pater noster exponit dicens. Pater noster priuilegio conditionis; beneficio recreationis; ministerio pietatis, testimonio supernæ hæreditatis. Qui es in cœlis: per illustrantem gratiam; per gubernantem potentiam, per dirigẽtem misericordiã, per sublimantem gloriam. Sanctificetur nomẽ tuum: à nobis per honestam vitam, in nobis per mundam conscientiam, ex nobis per bonam famam, supra nos per repræsentationem vitæ angelicæ. Adueniat regnum tuum: Cœlestis patria per reuellationem: Sancta Ecclesia per assumptionem: Fidelis anima per iustificationem. Sacra scriptura per eruditionem. Fiat voluntas tua. cordis simplicitate; corporis castitate; oris veritate, operis sanctitate. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: humanæ necessitatis; doctrinæ veritatis, hostiæ salutaris, supernæ sacietatis. Et dimitte nobis debita nostra &c. non retinentes in corde; non improperantes in ore, non reddentes malum pro malo, non recedentes à beneficio. Et ne nos inducas in tentationẽ: fraudulentam, quæ decipit; violentam, quæ vires frangit; subitam, quæ cogitationem preuenit; importunam, quæ non recedit. Sed libera nos à malo: mundanæ aduersitatis; humanę peruersitatis; diabolicæ caliditatis; sempiternæ calamitatis.

Sed beatus pater noster Franciscus aliter exponebat,

ponebat, vt dictum est in expositione secundæ partis. 12. conformitatis. Sic ergo patet, quid orandum, & à patre petendum. Ex præfatis igitur dominicæ orationis verbis, & Christi circa orationem sententijs seruandis, patet solutio cuiusdam quæstionis, & dubitationis, videlicet, vnde est, ꝙ orans à domino non
Iacobi 4. exauditur. Respondetur secundum Apostolum. Petitis, & non accipitis eo, ꝙ male peta
Causæ cur orans aliquando nō exauditur. tis. Male autē petere potest referri, & ad personam orantis: quia est in peccato. iuxta illud. Cum multiplicaueritis orationes vestras,
Isa. 1. non exaudiam: manus enim vestræ sanguine, idest peccato plenæ sunt: Et peccata vestra ab sconderunt faciem eius à nobis; ne exaudi-
Iacobi 1. ret: Vel ꝙ dubitat. Postulet in fide nihil hæsitans, & subdit: Non existimet ergo homo ille, ꝙ accipiat aliquid à domino. Bernardus: Indignus cœlesti benedictione conuineitur; qui Deum dubio quærit affectu, vel quia Dei
Prou. 28. legem obseruare contēnit. Qui declinat aurem suam; ne audiat Dei legem, eius oratio erit execrabilis, vel quia peccato addit pecca
Eccl. 34. tum non cessando. Vnus orans, & alius maledicens cuius vocem exaudiet dominus? vel
Eccl. 28. quia proximo iniurias non remittit. Relinque proximo tuo nocenti tibi, & tunc deprecanti
Math. 11. peccata soluentur. Cum stabitis ad orandum dimittite, si quid habetis aduersus aliquem, vt etiam pater cœlestis dimittat vobis peccata vestra: Vel quia crudelis ad pauperes exi-
Prou. 21. stit. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis: clamabit & ipse, & nō exaudietur. Male petere potest referri ad personam, pro
Hiere. 7. 9. qua oratur: quia indigna est. Noli orare pro populo isto: neque assumas pro eis laudem; nec orationem: quia non exaudiam. Male petere potest referri ad id; pro quo oratur, & petitur: quia vel vile est; quod petitur. Chri
Math. 20. stus filijs Zebedei dixit. Nescitis quid petatis. Vel non expediens petenti: sicut Paulo petenti amotionem stimuli, dictum est à domino. Sufficit tibi Paule gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Vel quia meliora, quām petat, Deus dare disponit. Isidorus. Multi orantes non exaudiuntur. Prouidet. n.
Discursus. Deus illis meliora, quām petant. Ex quo apparet, ꝙ superbi; qui petunt statum. Auari; qui petunt aurum: Scientia præditi; qui petūt famam. Pugnatores; qui petunt corporis vires. Tempus bonum, vt petunt agricolæ. Scientia; quam petunt phylosophi. Gulosi; qui petunt voluptuosa. Mali; qui petunt longeuitatem vitæ. Iracundi vindictam de hostibus. Diuites filiorum multiplicationem. Mulieres pulchritudinem. Prælationes, & dignitates, vt petunt clerici, & sic de similibus: à Deo nō exaudiuntur: quia petenti talia nō expediūt, vt plurimum.
Male potest referri ad modum petendi. Vel quia, ibi non est cor propter malarum cogitationum multitudinem. I. quia nec ad Deum à quo petit: nec respectu eius, quod petit. Abraham, à sacrificio volucres abigebat, idest Gen. 15. cogitationes vanas, & superfluas. Vel quia non est magnitudo desiderij: sed paruitas. Psalmus. Tacui, dum clamarem tota die. Gregorius. Aeternam vitam, si ore petimus; nec tamen corde desideramus, clamantes tacemus, & Augu. Seruat tibi Deus, quod non vult tibi dare; vt tu discas magna magnè desiderare. Vel quia impatiens, & impatientia ducitur. Saul propter impatientiam consulendo dominum non exauditur. Deo enim humiliū, 1. Reg. 28. & mansuetorum, semper placet supplicatio, & deprecatio. Vel imperseuerantia. Perseuerās Iudith. 9. pulsans exauditur. Augustinus. Si non est amo Lucę 11. ta oratio securus esto, ꝙ nec misericordia. Sic ergo patetur, ꝙ male petere ex præfatis potest multipliciter accidere: propter quod homo non exauditur. Quæ omnia includuntur in prefata oratione dominica, videlicet, ꝙ iam dicti modi sunt omnes contrarij petitionibus, quæ fiunt in dicta oratione, vt patet prædicta diligenter intuenti. In talibus enim non est nominis Dei sanctificatio: nec aduentus Dei regni petitio, nec diuinæ voluntatis operatio, & sic de alijs: quare non mirum, si non exaudiuntur.

Et per oppositum ad prefatos multi in sua oratione sunt auditi à Deo, & exauditi, vt patet de Abraham; qui orauit pro Abimelech. De Gen. 20. Isaac, qui rogauit, vt conceptum daret Rebechæ. De Moyse; qui orauit pro populi offen- Gen. 25. Exo. 32. sa. De Salamone. De Anna matre Samuel. 1. 3. Reg. 8. Reg. 1. De Eli. Et sic de aliis, vt patet ex serie 3. Reg. 18. sacræ scripturę. Hos exauduit dominus, & similes: qui sanctificauerunt nomen domini; eiusque voluntatem fecerunt, & sic de alijs. Dominus noster, quando dicit, ꝙ duo consentientes de omni re; quam petent fiet eis. hoc Math. 18. ideo est: quia ipsi voluntatem Dei perficiunt. Quando dicit, ꝙ fidem habentes, vt granum si Math. 17. napis, quod petunt, fiet eis, hoc dicit; quia tales aduenisse regnum Dei in se ostendunt, & pro alijs quærunt. Quando assiduitate orationis dicit exauditionem concedi. hoc est; Lucę 11. quia talis clamat Pater noster; qui es in cœlis, & panem quotidianum da nobis hodie. Quando emendatione vitæ, & misericordiæ impensione dicit exaudiri, hoc dicit, quia talis, Dimitte nobis debita nostra, & de facto: Et ne nos inducas in tētationem, proclamat. In tribulatione clamantes, iuxte illud. Ad dominum cum tribulatione clamaui, & exaudiuit me: Quid aliud petunt sic dicentes: nisi Fiat voluntas tua? Et libera nos à malo, & sic de similibus; quę in sacro eloquio reperiuntur: propter quæ Deus exaudire promisit in partibus, vel in toto orationis dominicæ: tales

les reperiuntur proclamare contentos. Sic ergo patet, quod oratio dominica, si modis traditis à Christo dicatur, inefficax dicenti nullatenus aliquādo reperitur: quia quod petit, Deus exhibet, vel differt ad meliora donanda. In hac domini oratione (vt patet inspicienti) omnis orationum continetur diuisio. Hic est gratiarum actio in cognitione, & affectione patris cœlestis. Postulatio pro gratijs ampliandis. Implorandis: Panem nostrum da nobis hodie &c. Obsecratio pro periculis, amouendis. Et ne nos inducas in tentationem: Sed libera nos à malo. Oratio strictè accepta pro gratijs ampliandis. Sāctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum &c. Sic ergo patet, quanta est oratio dominica: quia omnis supplicationis contentiua. Qualis est: quia omnium, si debite dicatur, quæ quærimus à Deo obtinere, consequutiua: quia si non vno modo saltem, alio modo. Quapropter ipsa est à nobis iugiter dicenda Deo patri, & quia ipsa, iuxta dictum Christi petimus, & quærimus primo regnum Dei, & Deum scit, quod nobis expediat: ipsa omnia adijcientur nobis. Et si non in præsenti, quo ad modum, aliquando, quo petimus: tamen alio modo semper tamē in futuro incunctanter nobis à Deo donabuntur. Præfatis ergo apparet, primæ partis huius. 11. conformitatis expositio, videlicet. Iesus orans inspicitur; & quod orate nos docuit tā verbo, quàm exemplo.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS 11. & conformitatis. Et in ordine 23. scilicet Franciscus exorator.
Expositio.

EXPOSITVRVS secundam partem huius 11. conformitatis videlicet Franciscus exorator; ad ipsius expositionem præmittēdum puto; quæ in beato Fran. sicut in quolibet alio fidei, debent esse ad orationem dispositiua, & præparatiua. Et demum de oratione beati Francisci qualis fuerit, erit videndum. Ad orationem dispositiua, & præparatiua (attestantibus doctoribus & sacra scriptura) sunt hæc: videlicet.

Primo mentis, & cordis à terrenis reuocatio ad interiora per temporalem totalem abdicationem. Isidorus. Purgandus est primo animus: atque a temporalium rerum cogitationibus segregandus: vt pura acies cordis ad Deū vere, & pure, ac simpliciter dirigatur. Pura autem est oratio: quam in suo tempore seculi non interueniunt curæ. Lōge autem est à Deo animus; qui in orationibus, cogitationibus seculi fuerit occupatus. Christus) vt dictum est) mandat oranti. Ingredi per contemptū mundi alium cubiculū cordis: & ostio clauso per reuocationem à terrenis, patrem cœlestem deprecari: & tunc petenti, quod precatur, largitur, & reddit. Huius Christi documentum; vt Franciscus debite oraret, seruauit. Mundum funditus contemnendo (prout in primo libro & isto secundo in pluribus conformitatibus est dictum) mentem totaliter à terrenis remouendo, & ad cœlestia dirigendo. Vnde de mentis subleuatione ad superna testis extitit subleuatio corporalis à terra: quæ multotiens apparuit in beato Francisco, prout conformitate 3. huius 2. libri est dictum. Idipsum ostendit transitus per burgū S. Sepulchri: per quod castrum transiens subuectus propter infirmitatem asello, contrectatus à turbis. nihil penitus sensit. Mens quidem ipsius in cælestibus fixa splendoribus, varietatem non senserat locorum, nec temporum; nec occurentium personarum prout 10. pars legēdæ maioris ostendit. Et ideo ad propositum loquens legenda maior parte 10. & ostendens beati Francisci retractionem mentis à terrenis, sic inquit. Gratiam (?) non se putabat offendere, si quando orationi deditus, vanis fantasmatibus interius vagaretur. Hoc studium sic in vsum conuerterat: vt rarissime muscas huiuscemodi pateretur. Valculum quoddam in quadragesima fecerat ad vitandum otium, & minutias temporis occupandas: quod cum dicenti tertiam in memoriam veniens, paulullum ipsius animum distraxisset; motus feruore spiritus ipsum igni tradidit di. Sacrificabo illud domino: cuius sacrificium impediuit: & subditur. Psalmos cū tanta mentis & spiritus attentione dicebat: quasi præsentem Deum haberet.

Secundo intentionis totaliter directio ad ipsum Deum: & solum, cui orationem porrigit debet attendere: dicente Deo per psalmistā. Vacate, scilicet orationi, & videte, quoniam ego sum Deus. Deus enim non attendit quantum porrigitur: sed ex quanto vt dicit Greg. Beatum Fran. mentem totam cum intentione proiecisse in Deū ostendit (vt dictum est) subleuatio corporis, & suspensio à terra. Idipsum ostendit oratio; quam faciebat ipse pater Fr. propter quam frater Bernardus de Quintaualle fuit ad Dominum conuersus. Per totam enim noctem orando cum multis lachrimis nihil aliud dicebat, nisi hoc verbum. Deus meus, & omnia de quo dictum est conformitate 8 primi lib. in tractatu de fratre Bernardo, & prouincia sancti Fran. Beatum Fran. intentionem suam in Deum iactasse ostēdit omnis hypochrisis, detestatio: mundi perfecta dimissio: & nihil in præsenti, nisi Deum appetisse: ac beati Fran. precum exauditio, de qui bus dictum est in præcedentibus: & sic in sequentibus dicetur.

Matth. 6.

Tertio

3.Reg. 8. Tertio proprii status, & conditionis recognitio dicitur. Si quis cognouerit plagam cordis sui:& extenderit manus suas in domo hac: tu exaudies in cęlo. Daniel cognoscendo statū, & cōditionem sui, & populi in Bablione habitantis.& domino confitendo,ab ipso exau-
Dan. 9. diri promeruit,vt habetur. Pater beatus Frā. vt à Christo exaudiretur in oratione,suam miseriam,& paruitatem agnoscendo dicebat domino. Quis es domine? & quis ego sum vermiculus setuus tuus? seque censebat vas inutile, & sordidum, ac maximum peccatorem. Quarto humilitatis retentio, ut omni tempore ante Deum non alta homo orans sapiar de se: sed humilia. Oratio enim humiliantis se, nubes penetrat &c. psal. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum,
Iudith. 8. Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatis &c. Hac sanctę humilitatis prę alijs, virtute fulsit beatus pater Fran. vt dictū est, & conformitate 5. huius secundi lib. probatū est. Et quod præ alijs fuerit humilimus, sublimatio ipsius in cælesti patria(,put declaratū fuit fratri pacifico)euidenter depromit. Quinto ieiunij, & eleemosynarum exhibitio.
Tob. 12. Angelus Raphael dixit,quod bona est oratio cum ieiunio,& cum eleemosyna. Saluator di-
Matth. 5. Isa. 53. cit Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et Frange esurienti panem tuum & sequitur. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet. Clamabis, & dicet. Ecce adsum. Daniel in ieiunio,& cinere depreca-
Dan. 9. do est exauditus. Quid dicam de beato Fran. qui omnia, quæ poterat largiebatur pauperibus nulli rei parcendo. Et non solum sua:sed eis superimpendere conabatur pro posse semetipsum vt dicit 7.pars legendæ. De ieiunijs vero eiusdem(vt dicit conformitas 7.huius 2. lib.& 5.pars legendæ maioris cū parte 9.eiusdem) quasi omni tempore ieiunabat, vbi non esset infirmitate detentus; nel prædicationibus extra loca fratrum occupatus.
Sexto est peccatorum pura confessio. Publi-
Lucæ 18. Thob.3. cauus orans, & confitens peccata dicēs. Deus propitius esto mihi peccatori, exauditur, à Deo,& iustificatur. Sic S. Tobias confitendo peccata,à domino est exauditus. Sic filij Israel (vt patet in lib. Iudic) domino culpabiles se profitentes,exauditi,& liberati fuerunt. Beatus Fran. & si indulta peccata usque ad quadrantem nouissimum haberet à domino:non tantum occulta confessione:sed etiam publica suorum delictorum, seu occultorum detectione, tam sacerdoti, quam alijs publica faciebat,vt dictum est supra conformitate 5.huius 2. libri. Et quod maius est, non cessabat imbribus lachrimarum, oculos expiare mentales vt dicit 5. pars legendæ maioris.
Prou. 28. Septimo diuinorum præceptorum adimpletio. Qui auertit autem; ne audiat legem Dei; oratio eius erit inexaudibilis. Greg. in moral: Clamorem angustiæ tuæ dominus non audit: quia tranquillitatis tempore in præceptis suis ipse clamantem dominum non audiui. Et in lib. Dial. dicit Greg. Quid mirum si postulantes tarde à domino exaudimur: qui præcipientem Deum tarde, aut nullo modo audimus? Isidorus. Qui à præceptis Dei auertitur: quod in oratione postulat nō meretur. Aug. de opere monachorum dicit. Citius exauditur una oratio obedientis, quam decemmillia cōtemptoris. De beato Fran. cantatur, quod non solum diuina præcepta seruauit,sed & consilio-tum Christi,& euangelij, nec apicem, vel unieū transgreditur, postquam Christum perfecte induit,nec transgressus est, aut iota: vnde totum euangelium ad litteram seruauit, vt dictum est conformitate 9.
Octauo strepitus mūdi,fuga,& solitudinis delectatio. Bern. Si te delectat mundus: semper erit immundus. Saluator (turbis dimissis) montem solus ascendebat orare, & ad solitudinem deserti ibat,vt dictum est. In montem excelsum seorsum duxit discipulos ad oran-
dum,vt habetur. Moises, (populo,& eius fre Lucæ 9.
pitu dimisso) solus. Sina ad orandum ascendit. Sic & Elyas in vertice montis Carmeli,& Oreb. Beatus pater Fran. quia in oratione petcepetat spiritus sancti desideratam præsentiam: quæ tanto se offert familiarius præcantibus: quāto plus inuenit elongatos à strepitu mundanorum, ideo loca solitaria quærens,ad solitudines & ecclesias derelictas,orat urus nocte pergebet: ubi demonum pugnas horribiles frequentet est expertus: vt dicit 4. pars legendæ maioris.
Nono lachrimarum profluuium, & effusio.
Ezechias cum fletu orando à domino exaudi-
tur. Isidorus. Cum Deo assistimus,gemere,& Isa. 38.
flere debemus,reminiscentes quā grauia sunt quæ commisimus; quamq; dura inferni, supplicia; quæ timemus. Idem. Peccatorum recordatio merorem gignit: luctus uero mentem puriorem reddit. In libro de diademate monachorum dicitur,quod nunquam est sine fletu orandum. Sic orauit Anna cum fletu &
exaudita est. Sic & Tobias,& Sarra eius nurus 1. Reg. 1.
De beato Fran. dicit 10. pars legendæ, quod Thob.3.
in oratione persistens nemora replebat gemitibus; loca spergebat lachrimis; pectora manu tundebat. Et à fratribus pie cum obseruantibus aliquoties est audirus clamorosis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellare clementiam: deplorare etiam alta voce, quasi coram positum, dominicam passionem. Vice etiam quadam in loco solitario: cum orando annos suos in amaritudine recogitas deploraret, sancto spiritu certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum.

Decimo

Decimo feruoris incenſio. Excitandus eſt.n. in oratione animus feruore: vt non cum torpore oret: ſed cum feruore, vt non dicat cum pſalmiſta: Tacui cum clamarem tota die. Moiſes & ſi taceret ore, clamabat corde, vt habe-
Exo.18. tur. Et ſic feruentiſsime dominum exorabat. Paulus ferueſcens orando ad tertium cœlum rapitur. Beatus pater Fran. non ſolum per ſcalam creaturarum ad illum; qui eſt totus deſiderabilis feruore nimio aſcendebat, vt docet nona pars legendæ maioris in principio: Sed (vt dicit decima pars legendæ (& ſi corpore peregrinum ſe cognoſceret eſſe à domino, licet ad terrena per Chriſti charitatem iam inſenſibilis eſſet: ne foret abſq; conſolatione dilecti, ſine intermiſsione orans ſpiritum Deo contendebat exhibere præſentem.

Vndecimo ad orandum cum delectatione ac
Dan.6. ceſsio. Daniel tribus vicibus orabat in die. To
Thob.1. bias à ciuitate ſua recedens, cum delectatione ibat ad templum domini, & ibi orabat dominum. De patre beato Fran. dicit 10. pars legendæ maioris. Erat orátio contemplanti ſolatiũ, dum ſupernarum circuitu manſionum, angelorum conciuis iam factus, feruenti deſiderio quærebat dilectum, à quo ſolus eum carnis paries diſiungebat. Erat & operanti præſidium, dum in omnibus, quæ agebat de ſua diffidens induſtria, & de ſuperna pietate confidens, per ipſius inſtantiam totum in domino cogitatum iactabat.

Duodecimo in oratione indeſinens exercitatio. Chriſtus dicit, ꝙ oportet ſemper orare, & nunquam deficere. In laudem Mariæ, & Apo-
Act. 1. ſtolorum dicitur Act. 1. quód erant perſeue-
Lucæ 2. rantes in oratione. Anna filia Phanuel à beato Luca commendatur, quod non diſcedebat de templo deprecationibus vacans die, ac nocte. Pater beatus Fran. hoc ſingulariter habuit videlicet quod orationi ſemper erat intentus. Dicit 10. pars legendæ, quod ambulans, & ſedens; intus, & foris, laborans, & vacans, orationi adeo erat intentus, vt illi videretur non ſolum: quicquid erat: in eo cordis, & corporis: verum etiam operis, & temporis dedicaſſe. Præfatis igitur 12. apparet, quæ ſunt ad orandum diſpoſitiua: quæ (vt patuit breuiter, & ſuccincte) in patre B. Fran. fuere.

His, vt diſpoſitiuis, præmiſsis, conſequenter eſt oſtendendum quod B. Fran. fuit vir orator vt dicit huius 11. conformitatis pars 2. Et ad id oſtendendum multa occurrunt, quæ id declarant.

Et primum eſt, ſi attendatur qualiter in agendis orationem, ſemper præmittebat. Beatus enim Fran. adhuc ſecularis exiſtens: dum oraret Deum feruenter, edoctus fuit diuinitus, quod oportebat eum omnia contemnere, & odire; quæ ante carnaliter dilexerat, & habere optauerat: ſi Chriſti vellet agnoſcere voluntatem. Et cum facere incępiſſet; quæ primo ſibi ſuauia, & dulcia videbantur, eſſent ei importabilia, & amara: atq; in his, quæ prius horrebat magnam hauriret dulcedinẽ, & ſuauitatem immenſam. Vice alia, dum oraret, vt Deus viam eius dirigeret, oſtendit illi dominus, quod ſibi diceret in proximo quid ipſum agere oportebat. Dum beatus Fran. aſſumpta iam vita Apoſtolica, & forma, in viuendo. D. Bern. de Quintanalle, experta ſanctitate beati Fran. eidem vellet habitu, & conſortio iungi; quam vitam tenere deberent; beato Fran. orante de mane, vſque ad horam tertiarum, cum dicto domino, oratione finita; à domino eſt directus in trina libri apertione: quod vitam euangelicam aſſumeret: quod & factum eſt: vt dictum eſt conformitate 8. primi lib. in tractatu de ſocijs beati Fran. Pro confirmatione ſuæ primæ regulæ dum iuiſſet Romam: & D. Innocentio papę 3. ſui cordis intimaſſet propoſitum pro euangelij obſeruantia: ac Papa poſt plura eidem dixiſſet: Ora fili Chriſtĩ, vt ſuam per te nobis voluntatẽ oſtendat: qua certius cognita, tuis pijs deſiderijs annuamus Beatus Fran. totum ſe conferens ad orandum præcibus deuotis, obtinuit, & quid exterius ipſe proferret, & quid interius ipſe Papa ſentiret. Cum enim iuxta domini informationẽ ſimilitudinem propoſuiſſet de muliere paupercula contrahente cum Rege, & filios eidẽ generante, ſubiunxit, quod non erat formidãdum, quod ipſe fame cum ſuis periret in ſuo ordine per ſpiritum paupertatis generandis. Papa, ſimilitudine intellecta, liberaliter petita ei cuncta conceſsit: ac plura ei concedenda impoſterum repromiſit, vt dicit 3. pars legendæ maioris. Regulæ primæ cõfirmatione obtenta à D. Innocentio; cum dubitaret vna cũ ſocijs, an inter homines conuerſari, vel ad loca ſolitaria ſe conferre deberet; per orationis inſtantiam diuinum ſuper hoc beneplacitum requirendo; fuit à domino declaratus, quod inter homines eſſe deberet: quia ad hoc erat à Deo directos: vt domino animas lucraretur; quas diabolus conabatur auferre. Quo percepto ex tunc inter homines magis elegit conuerſari: quam ad loca ſolitaria ſe conferre, vt dicit 4. pars legendæ maioris. Sic & vice alia de præfatis fuit per orationem à domino declaratus, vt ponit 12. pars legendæ maioris. In ordinis principio, cum pauci fratres eſſent: vtpote octo, & ipſos deſtinaſſet ad mundi partes diuerſas: cum ipſos cuperet ſimul habere, pro ipſorum ad ſe acceſſu; beatus Fran. orauit, & obtinuit, vt dicit 3. pars legendæ maioris. Cum regulam; qua ordo nunc vtitur vellet componere iuxta informationem diuinam; ieiunando, & orando in loco fontis Polumbę; de domini uolũtate certificati volens, quo ad ſingula contenta in re-

gula;

gula;prout ipse fratribus dixit; à Deo informatus quicquid in regula posuit, ab ipso accepit, vt dicit 4. pars legendæ maioris. Quid de ipso vellet Deus efficere: per orationis instantiam inquirendo, scire promeruit. Nam crucifixum libri euangeliorum apertione accepit prout dicit 13.pars legendæ maioris.Et vt huic parti detur terminatio debita, vt dicit 4.pars legendæ. Beatus Fran. in omnibus agendis de sua diffidens industria,& confidés de superna pietate: per orationis instantiam diuinum beneplacitum inquirendo ab ipso conformari promeruit. Imitatus B. Fran. in hoc Humilem regem Dauid: Sanctos Apostolos pro electione Matthiæ: Paulum Apostolum:qui in agendis petentes à domino dirigi (vt acta regum, & Apostolorum dicut)ab ipso sunt directi.

Secundum ostendens, quod beatus Fran. fuit vir orator est, si atteudatur quid,& quotiens, & quis ei orando apparebat:nam oranti apparuit multotiens dominus Iesus Christus.

Primo dum adhuc esset in habitu seculari: & in quadam ecclesia oraret: Christus ei apparuit veluti cruci confixus: & tunc liquefacta est anima eius ob memoriam passionis Christi: adeo,vt dum recordaretur,vix à lachrimosis gemitibus se continere valeret.

Secundo in ecclesia S.Damiani oranti, Christus de cruce loquendo: vt ipse Fr.suam ecclesiam; quæ minabatur ruinam, repararet,mandauit.De præfatis habetur de prima in prima parte legendæ maioris:& de secuuda in secunda parte eiusdem legendæ.

Tertio apparuit ei dominus Iesus Christus in quadam silua oranti cum Virgine gloriosa; sanctis Ioanne Baptista; & Ioanne Euangelista;ac cum multitudine angelorum:& cum ipso Christus,cum præfatis eit loquutus: prout quidam puer obseruans beatum Fran.vidit.

Quarto apparuit Christus b. Fran. oranti, vt dicit legenda trium sociorum,vbi Christus ei dixit.Francisce: omnia; quæ mundialiter dilexisti,& desiderasti habere, oportet te contemnere,& odire; si meam vis cognoscere voluntatem;quã postquam inceperis facere:quę prius tibi dulcia, & suauia videbantur, erunt importabilia,& amara.

Quinto dominus oranti beato Fran.apparuit in ecclesia S. Iacobi de Galitia: ubi reuelauit eidem suum ordinem per orbem diffundendum: & quod loca accipere deberet demandauit.

Sexto eidem apparuit dominus in S.Maria de angelis oráti post ruinam pro peccatoribus, & ordine: & tunc Christus dixit eidem se ordinem diligere, & si fratres in vocatione sua manerent omnem tribulationem amoturum à mũdo:& plura dixit de quibus habetur conformitate 6.huius 2.libri.

Septimo in eodem loco S.Mariæ bis apparuit dominus Iesus Christus beato F. cum virgine Maria,& multitudine angeloru. Primo, quando sibi postulauit, vt poneret indulgentiam omnium peccatorum intrantibus dictam ecclesiam. Secundo, quando diem dictæ indulgentiæ ab ipso concessæ primam diem Augusti incipiendo à vesperis,vsq; ad vesperas diei sequentis duraturam determinauit,prout habitum est conformitate 2. huius 2. libri.

Octauo apparuit dominus beato Frã.oranti, quando malis exemplis quorundam fratrum prouocatus B. Fran. ad Christum orabat: & Christus repræhendit eum super hoc dicens: ipsum Christum principalem actorem huius ordinis esse:& non ipsum Fran. prout dictum est conformitate 9.primi libri.

Nono apparuit ei dominus Iesus Christus, dũ oraret pro quodam nobili viro:qui eum cum summa deuotione pluries in suo receperat hospicio: ac ipsum dignum fratrum minorum consortio, & reputaret, & optaret. Cunque pro ipso nobili Deum exoraret, vt mundum relinqueret: ac suam intraret religionem:tanto feruore id petiit; quod (vidente dicto nobili) subleuatus à terra per magnum spacium extitit.Et tunc dominus Iesus Christus apparendo sibi dixit preces suas pro præfato nobili fore exauditas. Tantæ eleuationis miraculo viso; dictus nobilis post orationem ad beatum Fran.accedés, petijt humiliter, vt ipsum ad ordinem recipere dignaretur. Qui omnibus suis bonis datis pauperibus, factus est frater minor sanctissimus.

Decimo Christus beato Fran. apparuit in sacro monte Aluernæ (prout uidit frater Leo) dum oraret beatus Fran. in quadam flamma: & eidem sua stigmata imprimenda reuelauit. Et similiter ibidem,dum suo corpori stigmata sacra impressit,vt dicetur conformitate 3. libri 3. Pluribus alijs vicibus dominus beato Fran. apparere dignatus est: sed sufficiant ad præsens præfata Beato Fran.oranti virgo Maria apparere dignata est. Eidem enim apparuit,vt dictum est: cum Christo oranti in silua. In loco S.Mariæ de angelis bis ibidem apparuit.

Primo, quando obtinuit indulgentiam dictæ ecclesiæ à Christo, Beata enim virgo pro beato Fran. apud filium intercessit.

Secundo,quando diem Christus dictæ indulgentię determinauit: tunc enim Virgo etiam cum ipso affuit.

Tertium ostẽdens, quod beatus Fran.fuit vir orator est: attendendo ea; quæ sibi Deus referabat,vt enim dicit 11. pars legendæ maioris. Ad tantam autem mentis serenitatem inde fessum orationis studium cum continua exercitatione virtutum beatum Fran. perduxerat: vt quamuis non habuerit sacrarum lit-

tetarum

terarum notitiam per doctrinam: æternæ tamen lucis irradiatus fulgoribus, scripturarũ profunda miro intellectus perscrutaretur acumine, enodabat dubia quæstionum:& abscondita producebat in lucem, nec non cordium videbat archana, vt dicetur conformitate 14. huius 2. libri: ac futurorũ pronunciabat euentus: prout dictum est conformitate 6. huius 2. libri. Oratione beato Fran. Deus iudicauit. Primo se sibi omnia peccata dimisisse vsque ad quadrantem nouissimum, ac sui ordinis dilatationem fiendam in proximo: prout dicit 3. pars legendæ.
Secundo ipsum à Deo directum ad lucrandũ animas; quas diabolus conabatur auferre.
Tertio dominum papã suæ petitioni pro prima regula obtinenda, per omnia inclinaturũ: vt dicit 3. pars legendæ.
Quarto, vt secundam regulam conficeret ex verbis euangelij; velut ex micis vnum panem: vt dicit 4. pars legendæ: ac omnia contenta in regula: prout habetur ibidem.
Quinto, quod prędicare populo deberet, vt dicit 12. pars legendæ.
Sexto omnia, quæ erant pro vtilitate fratrum: prout dicit legenda antiqua.
Septimo dum per Apuliam iret cum socio;& bursam inuenisset; quæ prætendebatur pecunia plena, oratione agnouit diabolum in specie serpentis in ipsa manere: sicut socius aperiendo luculenter perpendit, vt dicit 7. pars legendæ maioris.
Octauo totius ordinis statum vsque ad diem nouissimum orando: in statua simili statuæ Nabuchodonosor visa agnouit: prout conformitate 6. huius 2. libri est dictum.
Nono orãdo mortem agnouit militis, qui eũ apud Celanum hospitio receperat: prout dicit 11. pars legendæ maioris.
Decimo oratione in prouincia Massæ apud montem Casalem in quodam loco agnouit sacras reliquias esse: quas mandauit abinde tolli per fratres,& debite collocari: vt dicit pars 6. legendæ maioris. Et quo ad illud tertium concludendo: de perficiendis ab ipso, & fratribus virtute orationis à domino fuit illustratus, prout patet eius gesta intuenti.
Quartum indicatiuum, quod beatus Fran. orationi fuerit intentus, sunt mira, quæ ipse oratione operatus est, & peragebat. Oratione B. Fran.
Primo fratrem Moricum tunc de ordine Cruciferorum,& infirmum, cum se eidem recommendasset, oratione præmissa, electuario de micis panis facto,& oleo commixto, quod coram altari ardebat Virginis: & eidem transmisso, beatus Fran. statim sanauit, vt dicit 4. pars maioris legendæ.
Secundum dominum Bernardum de Quintaualle orando immutauit, vt dictum est conformitate 8. primi libri. Et ad sequendum Christi vestigia (venditis omnibus) induxit.
Tertio diabolum superauit in eremo de Sartiano vt dicit 5. pars maioris legendæ,& in ecclesiis derelictis: vt dicit 10. pars legendæ, vt dictũ est conformitate 10. istius libri secundi.
Quarto ignem oratione temperauit: cui præcepit (oratione præmissa) vt suum ei temperaret ardorem in ferro circa tempora per chyrurgum mittendo pro sanitate oculorum: qui in omnibus eius paruit mandato.
Quinto oratione fontem aquæ viuæ in monte, sitienti viro, cuius vehebatur asello siti periclitanti, tẽpore æstiuo propinauit, vt 7 pars maioris legendæ dicit.
Sexto ausum Asisinatis Episcopi orando refrenauit: dum enim temere cellam ipsius orantis intrasset, subito obriguit, & loquelam amisit;& si postea recuperauit, vt dicit pars 10. legendæ maioris.
Septimo abbatem S. Iustini de Perusio pro eo orando, insolitam spiritus dulcedinem à domino degustare impetrauit; quam ante, nec post aliquando percepit, vt dicit 10. pars legendæ maioris.
Octauo fratrem inobedientem à diaboli laqueis eleuauit: pro quo orando spiritum contritionis,& obedientiæ percipiendo, à diaboli habenis est liberatus.
Nono fratrem Masseum in aere subleuauit, vt dictum est conformitate 8. primi libri in tractatu de fratre Masseo,& calore spiritus vehementissime inflammauit.
Decimo mentes latronum ad peragendum pęnitentiam mollificauit: dum pro eis existens in monte Casali orasset, vt dictum est conformitate 11. primi libri in tractatu de prouincia sancti Fran. custodia Casteli.
Vndecimo leprosum horribilem oratione liberauit:& à diabolo (vt dictum est conformitate 5. istius lib. 2.
Duodecimo oratione corda durorum ad dulcedinem pietatem, & eleemosynã inclinauit, nam in Spoleto, cum esset beatus Fran.& frater Andreas laicus de Senis: qui per eleemosynam ibat, beato Fran. diceret, quod erat quidam ciuis: qui panem sibi nollet dare, respondit beatus Fran. Fac, vt tantum unum panem ab eo recipias: & mihi porta. Quem cum ille B. Fran. in mensa existenti præsentasset, beatus pater panem accepit: ac in frusta diuidẽs, singulis dedit singulum frustum præcipiens, vt quilibet pro dicto homine sic duro ante comestionem prædicti frusti panis, diceret vnũ Pater noster, cum Aue Maria:& ipse etiam similiter fecit. Quo facto, gratia domini super dictum hominem descendit sic: vt statim ad fratres accederet; se cum lachrimis culpabilẽ redderet,& deinceps nõ solum fratribus: sed & alijs sua libentissime largiretur: Quod du-

risimos conuertit ad dominum, & mollificauit: patet in tribus ordinibus: quos instituit, vt dictum est conformitate 8. primi libri. Sic virum cuiusdam mulieris eidem aduersantis in Dei via, pro eo orando, mollificauit, vt dicit 11. pars maioris legendæ.

Nota. Tertiodecimo oratione sententiam Dei contra peccatorem latam reuocauit, vt patuit de Fratre Elia: qui fuit secundus generalis Minister post beatum Fran. Nam cum apostasia ipsius fratris Eliæ ab ordine, & ecclesia esset beato Fran. à domino reuelata: ac eius damnatio, & per hoc B. F. dictum fratrem Eliam omnino vitaret: adeo ut nec incederet per viam; ubi frater Elias esset; nec eum respiceret; nec loqueretur, conuersaretur: aut cum eo comederet, & frater Elias perpendens de hoc; interrogauit beatum Fran. quare eum sic vitaret. Respondit beatus Fr. & dixit ei quia damnatus, & apostatare debebat. Quod audiens frater Elias totus resolutus in lachrimas, ad pedes beati Fran. prouolutus dixit. Pro me oue tua quæso dominum depreceris. Confido enim tantum in tuis orationibus, quod si essem in profundo inferni; & tu pro me ad dominum deprecareris aliquod sentirem leuamen. Multo magis, quia Deus nouit mutare sententiam, si homo mutet delictum. Roga ergo Deum pro me. Beatus vero pater Fr. motus lachrimis fratris Eliæ, se contulit ad orandum pro ipso, & orando exauditus est à domino. Et dixit fratri Eliæ, quòd non damnaretur: sed bene apostataret, & sic euenit, Frater enim Elias depositus de offitio generalatus per dominum Greg. 9. & electo loco sui: fratre Alberto de Pisis tunc ministro Angliæ, Imperatori Federico adhæsit: propter quod fuit à papa excommunicatus, & habitu ordinis priuatus. Verum ipso fratre Elia in Sicilia stante, & infirmato, frater carnalis eius: qui erat frater minor, & laicus, habita licentia, ad eum visitandum Siciliam adijt. Et inueniens eum infirmum, tãtum fecit, quod frater Elias recognoscendo culpam, scripsit Papæ culpam suam dicendo. Quas litteras frater ille suus domino Papæ deferens, ab eodem obtinnit, quod posset absolui, & habitu ordinis indui. Qui ad fratrem Eliam adhuc uiuentem, est reuersus: unde frater Elias absolutus ab excommunicatione: & habitu ordinis reindutus acceptis sacramentis ecclesiæ finiuit in pace, saluatus oratione, & meritis beati Francisci. Multa alia gesta sunt oratione beati. Francisci, quæ longum esset enumerare, & de quibus dictum est sufficienter in præcedentibus, tam de miraculis in prima conformitate huius 2. libri, quam de spiritu prophetico conformitate 6. huius 2. libri sufficiant igitur ad præsens præfata.

Quintum declarans, quod beatus Fran. fuit vir orator est, si videatur quid admonebat, & quomodo ad orationem fratres pronocabat. Ad orandum fratres inducebat exemplo: vt enim dictum est beatus Fran. semper orare vi debatur: quia ambulando, sedendo, stando; orationi vi mentis semper videbatur intẽtus. Et adeo feruentisime orauit; vt non solum eleuaretur à terra: sed sub diuersis formis, & speciebus transfiguratus apparuit, prout dictum est conformitate 3. huius 2. libri. Verbo etiam inducebat fratres, & induxit ad orationem, prout dictum, est in primo libro conformitate 12. cap. 5. de oratione vide ibi. Vnde in prima regula: & nũc in secunda, quod fratres orare deberent pro omnibus demandauit. Dicebat enim (prout dicit 10. pars maioris legendæ.) Orationis gratiam viro religioso desiderandam; nullumq; in Dei seruitio posse si ne ipsa prosperari. Volebat fratres habentes gratiam laborandi; vt laborarent ad vitandũ otium: sic tamen laborarent, vt sanctæ orationis, & deuotionis spiritum non extinguerent: cui debent cætera temporalia deseruire, vt dicit 5. cap. nostræ regulæ. Interrogatus à fratribus si sibi placeret, quod litterati iam recepti ad ordinem studio intenderent sacræ scripturæ: respondit, prout dicit 11. pars maioris legendæ. Mihi quidem placet: dum tamen exemplo Christi: qui magis orasse legitur, quam legisse, orationis studium non omittant. Fratribus eum rogantibus, vt doceret, eos orare: dixit. Cũ oraueritis: dicite Pater noster, & adoramus te Christe, ad omnes ecclesias tuas de relictas: quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi: quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum. Monitisq; beati Fran. acquiescentes fratres vacabant diuinis precibus incessanter; mentaliter potius quam vocaliter studio intendentes orationis deuotæ; librumque crucis continuis aspectibus diebus, ac noctibus reuoluebãt exemplo patris, & eloquio eruditi: qui iugiter de præfatis sermonem: prout dicit 4. pars legendæ maiors. Si enim inspiciantur facta fratrum: & præcipue sociorum B. Fran. de quibus dictum est lib. 1. conformitate 8. patet, quod omnes fuerunt viri orationi per omnia intentissimi, sicut ibidem patet de fratre Bernardo de Quintaualle: de fratre Egidio: de fratre Rufino: de fratre Iunipero, & sic de alijs vt dictum est ibidẽ. Sextum referans, quod beatus Fran. fuit vir orator est, si inspiciatur qualiter orabar, & quid decantabat. De modo; quo orabat: sic loquitur, quo ad officium diuinũ, dicit 4 pars legendæ maioris: quod solitus erat horas canonicas non minus timorate Deo persoluere, quam deuote. Non licet oculorum, splenis, stomaci, & epatis egritudine laboraret: nolebat tamen muro, vel parieti inhærere, dum psalleret: sed horas semper erectus, & sine capucio;

pucio, non girouagis oculis; non cum aliqua ſincopa petiolnebat. Si quando eſſet in itinere conſtitutus, figebat tunc temporis greſſum huiuſmodi conſuetudinem reuerentem, & ſacram, propter pluuiarum inundantiam non omittens. Et dicebat, ſi quiete comedit corpus cibum ſuum futurum cum ipſo vermium eſca; cum quanta pace, & tranquilitate accipere debet anima cibum vitæ? Pſalmos (vt dictum eſt) cum tanta mentis attentione dicebat, quaſi Deum præſentem haberet. Si loquimur, quo ad modum orandi B. Fran. diuerſimode inuenitur oraſſe. Aliquando orando lachrimis profundebatur (ſicut dicit 2. pars legendæ) quod fugiendo patris furorem, poſtquam multa diſtraxerat pro reparatione eccleſiæ S. Damiani, in quadam occulta fouea latuit, vbi rogabat inceſſanter dominum lachrimarum imbre perfuſus: vt liberaret de manibus perſequentium animam ſuam: & pia; quæ inſpirauerat vota, benigno fauore compleret. Orando plorauit quandoque paſsionis deuotione: ſicut dicit prima pars maioris legendæ: quod cum gemitibus inenarrabilibus inceſſanter intenderet, & die quadam ſequeſtratus oraret, apparuit ei Chriſtus Ieſus, veluti cruci cõfixus. Et 10. pars legendę dicit: quod deplorabat alta voce, quaſi coram poſitam dominicam paſsionem. Plorauit aliquando in oratione: & hoc ſua peccata plangẽdo: & ſic obtinuit eorum remiſsionem: vt dicit 3. pars legendę maioris. Aliquando clamoroſis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellabat clementiam: vt dicit 10. pars legendæ maioris. Quandoque beatus Fran. inuenitur oraſſe facie in cœlum leuata: oculis, & manibus ad Deum directis: & per totam noctem, vſque mane nihil aliud dixiſſe, niſi hæc verba. Deus meus, & omnia. Quæ verba geminabat cum multa moroſitate, & deuotione, & cum multis lachrimis ad Deum. Hoc autem dicebat beatus. Fr. admirando diuinæ maieſtatis excellentiam: quæ periclitanti mũdo condeſcendere videbatur; & per iſpum Franciſcum pauperculum, & deſpectum de ſalutis remedio prouidere. Spiritu prophetico tali oratione perfuſus, præuidendo magnalia; quæ per ipſum, & ſuum ordinem Deus erat facturus; & conſiderando ſuam inſufficientiam, & paruitatem virtutis, inuocabat dominum; vt quod ipſe non poterat, Deus ipſe perficeret: ſine quo nil poteſt humana fragilitas: propter quod dicebat. Deus meus, & omnia. Aliquando beatus. F. per totam noctem orando, nihil aliud dicebat, niſi. Sanctiſsime domine: vellem te diligere. Dulciſsime domine: vellem te diligere: vnde dum talia in oratione pernoctando diceret, dominus Ieſus Chriſtus apparuit ei; & hæc fuit (vltra apparitiones præfatas) domini Ieſu Chriſti: de quibus dictum eſt ſupra; ad cuius pedes ſe proijciẽs Bea Fran. dixit. Domine mi: ego vobis totum cor meum, & corpus meum dedi: et vehementer deſidero, ſi tamen ſcire poſſem, pro veſtri amore, plura feceré. Cui reſpondit dominus. Concedo tibi hæc; quæ rogaſti: & ego ex ſingulari gratia do: ꝙ ſemper dum viues, aliquid boni cogites, vel dicas, vel facias. Mane autem. B. F. vocauit fratrem Angelum: qui præerat illi loco, & dixit ſibi. Dominus hac nocte mihi apparuit, & dedit mihi tale donum: ego autem, vt melius compleam volo iſtud vouere domino Deo meo in manibus tuis: & volo ꝙ ſuper hoc tu ſis mihi Guardianus, & Cuſtos. Cui frater Angelus (quamuis male libenter) finaliter tamen acquieſcens, vocatis ſex alijs bonis fratribus, beatus. F. in conſpectu omnium vouit in manibus fratris Angeli Chriſto domino, ꝙ ipſe dum viueret, ſemper aliquid boni cogitaret, vel diceret, vel faceret. Frater Angelus diligenter poſtea obſeruabat, & minimé poterat ipſum inuenire, niſi in oratione. Eius autem diligentia multum erat. B. F. accepta. Et ideo dicebat beatus. F. ꝙ in his tribus depręhenditur, ſi homo eſt ſeruus Chriſti. ſ. ſi ſemper cogitat, vel dicit, vel operatur domini placita. Aliquando orabat anxio ſpiritu, vt dicit. 8. pars legendæ maioris, & cordis dolore tactus intrinſecus nimio: videndo, ꝙ fratres à profeſsione declinabãt, dicebat. Domine: recommendo tibi familiam tuam, quam dediſti mihi. Et tunc reportauit reſponſum. Cur tu pauper homuncio conturbaris: an ego te ſuper religionem meam ſic paſtorem inſtitui: vt me principalem neſcias eſſe patronũ? Ego vocaui: ſeruabo, & paſcam, & alijs excidentibus, alios ſubrogabo: ita vt ſi nati nõ fuerint, faciam illos naſci. Et quantiſcunque fuerit impulſibus paupercula hæc concuſſa religio, ſalua ſemper (munere meo) premanebit. Quandoque orabat iunctis manibus, & eleuatis oculis in cœlum: ſicut quando officium dimiſit generalatus, & tunc dixit domino. Domine: commendo tibi familiam tuam: quam mihi hactenus commiſiſti: & nunc propter infirmitates meas; quas tu noſti domine curã ipſius habere non valens, recommendo eam. miniſtris; qui teneantur in die iudicij coram te domine reddere rationem; ſi quis fractum propter eorum negligentiam, vel malum exẽplum, ſeu aſperam correctionem perierit Aliquando orabat brachijs protenſis in modum crucis, & ſubleuatus, ac nubecula quadam circundatus: ſicut viſus eſt à fratribus, vt dicit 10. pars legendæ. Aliquando orauit ſumma humilitate proſtratus, ſicut patuit in eccleſia. S. Petri de Bouario. Aliquando beatus Fran. cum tanto feruore orabat: ꝙ videbatur ex facie, et oris hiatu, quaſi flammas ardoris emittere: ſicut, quando apprehendit fratrem Maſ-

seum socium,& subleuauit eum: prout dictum est cōformitate.4.huius.2. lib. & alibi sępius. Aliquando orabat B.F. leuando manus in altum,& clamando ad Christum; q̄ haberet misericordiam de populo de multa tribulatione; quæ debebat sibi euenire:& dominus sibi respondit; q̄ si ordo suus staret in sua vocatione, non permitteret mundo aliquam tribulationem euenire: vt dictum est lib:1. conformitate.9. Aliquādo orabat, palmas manus extendendo ad cœlum:sicut quando orauit,q̄ Deus daret aquam homini, qui siti periclitabatur in montibus,vt dicit 10 pars legendæ. Aliquando orauit stando erectus, & facie in cœlum erecta, sicut quando frater Masseus dixerat eidem. Vnde tibi &c. de quo habetur lib.1.conformitate.8. & lib.2. cōformitate.5. Quandoque orabat genibus flexis, facie in cęlum eleuata; ac manibus ad Deum extensis, & dicebat domino Deo; qui sibi apparuerat. Quis es tu dulcissime domine Deus meus? & quis sum ego vermiculus seruus tuus? Et hoc fuit in monte Aluernæ, vt dicetur conformitate. 3. lib. 3. Et sic beatus Fran. multimodè orasse inuenitur: prout materia exigebat, pro qua orabat: vel instinctus spiritus sancti: qui ipsum in oratione dirigebat.

Sed quid beatus Fran. decantabat, ac ad Deū laudandum ordinauerat, amodo est videndū. Beatus enim Fran. orationem dominicam exponendo dicebat, sicut supra conformitate. 12. primi libri parte 2. dictum est.c.6. de Pater noster.

Orationem etiam pulcherrimam instituit beatus.Frā.in fine primæ regulæ, quæ multum est deuota,& intitulatur. Oratio,laus,& gratiarum actio:& est ista.

Omnipotēs,altissime,sanctissime, & summe Deus pater sancte,& iuste: domine rex cœli,& terræ,propter temetipsum gratias agimus tibi; quia per sanctam voluntatem tuam,& per vnigenitum filium tuum,cum spiritu sancto creasti omnia spiritualia, & corporalia, & nos ad imaginem, & similitudinem tam sanctos, in paradiso posuisti: & nos per culpam nostram cecidimus: Et gratias agimus tibi: quia sicut per filium tuum nos creasti: sic per veram,& sanctam dilectionem; qua dilexisti nos, ipsum verum Deum, & verum hominem ex gloriosa semper virgine Maria beatissima,& sancta nasci fecisti, & per crucem, & per sanguinem, & mortem ipsius nos captiuos redimi voluisti. Et gratias agimus tibi: quia ipse filius tuus venturus est in gloria maiestatis suæ,mittere maledictos; qui pęnitentiam non egerunt,& te non cognouerunt, in ignem ęternum:& dicere omnibus; qui te cognouerunt, & adorauerunt, & tibi seruierunt in pœnitentia. Venite benedicti patris mei, percipite regnum; quod vobis paratum est ab origine mundi. Et quia nos oēs miseri, & peccatores non sumus digni nominare te, suppliciter exoramus; vt dominus noster Iesus Christus filius tuus, in quo tibi bene complacuit; vna cum sancto spiritu paraclito gratias agat: sicut tibi, & ipsi placet pro omnibus,qui tibi semper sufficit ad omnia,per quē nobis tanta fecisti. Alleluia. Et gloriosissimā matrem sanctissimam sanctam Mariam semper virginem, beatum Michaelem, Gabrielē, & Raphaelem; & omnes choros beatorū spirituum Seraphin, Cherubin, & Thronorum Dominationum, Principatuum, & Potestatum, Virtutum,Angelorum Archangelorum, beatum Ioannem Baptistam; Ioannem Euangelistam; Petrum; Paulum, & beatos Patriarchas, Prophetas, Innocentes, Apostolos, & Euangelistas, Discipulos, Martires, & Professores, Virgines, beatos Eliam, & Enoch, & omnes sanctos; qui fuerunt, sunt, & erunt, pro pter tuum amorem humiliter deprecamur, vt sicut tibi placet pro his tibi gratias referant summo vero Deo ęterno,& viuo cum filio tuo charissimo domino nostro Iesu Christo, cum spiritu sancto paraclito in secula seculorum. Amen. Alleluia. Et domino Deo tibi vniuersos intra Ecclesiam catholicam, & apostolicā seruire volentes; & omnes ecclesiasticos ordines, sacerdotes, diaconos, subdiaconos; acolitos, exorcistas, lectores, ostiarios, & omnes clericos, vniuersos religiosos,& vniuersas religiosas; omnes pueros, & paruulas, & paruulos; pauperes,& egenos, reges, & principes, laboratores, agricolas; seruos, & dominos, omnes virgines, & continentes, maritatas, laicos masculos,& fęminas, omnes infantes, adolescentes, iuuenes,& senes, sanos,& infirmos; omnes pusillos,& magnos; & omnes homines vbique terrarum: qui sunt,& erunt, humiliter recommendamus, rogamus, & supplicamus nos omnes fratres minores serui inutiles; vt omnes in vera fide, & pęnitentia perseueremus; quia aliter nullus saluari potest. Omnes te diligamus ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, ex tota virtute, & fortitudine, ex toto intellectu,& omnibus viribus, toto nixu, toto affectu, totis visceribus, totis desiderijs, & voluntatibus dominum Deum: qui totum corpus,& totam animam,& totam vitam dedisti,& das omnibus nobis. Qui nos creasti, redemisti, & sola misericordia saluabis. Qui nobis miserabilibus,& miseris: putridis,& fetidis: ingratis,& malis omnia bona fecisti, & facis. Nihil aliud ergo sciamus; nihil aliud desideremus, nihil aliud velimus; nihil aliud placeat, vel delectet nos: nisi tu creator, & redemptor,& saluator noster, solus verus Deus: qui es plenum bonum, omne bonum, totum bonum; verum, & summum bonum: qui solus es bonus, pius, mitis, suauis, & dulcis; qui solus

es

es sanctus, iustus, verus, & rectus; qui solus es benignus, innocens, & mundus. A quo, per quem, & in quo est omnis venia, omnis gloria, omnis gratia omnium pœnitentium, omnium iustorum, omnium beatorum in cœlis congaudentium. Nihil ergo impediat nihil separet; nihil interpellet, quin nos omnes omni loco, omni tempore, quotidie, & continue te diligamus veraciter, & humiliter. In corde, te verum Deum teneamus, amemus, honoremus, adoremus, seruiamus, laudemus, benedicamus, glorificemus, magnificemus, superexaltemus. Gratias agimus tibi altissimo, & summo Deo trinitati, & vnitati patri, & filio, & spiritui sancto creatori omniũ, saluatori in te credentium, & sperantium, & diligentium. Qui sine initio, & sine fine, admirabilis, inuisibilis, inenarrabilis, ineffabilis, incomprehensibilis, inuestigabilis, benedictus, laudabilis, gloriosus, & super exaltatus, sublimis, excelsus, amabilis, suauis, delectabilis, & totus super omnia desiderabilis es in secula seculorum. Amen.

Laudes; quas ordinauit beatus Franciscus; & dicebat ad oẽs horas, sunt hæc; videlicet.

Sanctus, sanctus, sanctus dominus Deus omnipotens: qui est, & qui erat, & qui venturus est, & laudemus, & superexaltemus eũ in secula. Dignus es domine Deus noster accipere laudem, gloriam, & honorem, & benedictionem: & laudemus, & superexaltemus eũ in secula. Dignus est agnus: qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiã, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem: & laudemus, & superexaltemus eum in secula. Benedicamus patrem, & filium cum sancto spiritu: laudemus, & superexaltemus eum in secula. Laudent illum gloriosum cœli, & terra: & omnis creatura; quæ in cœlo est, & super terram, & subtus terram, mare; & omnia; quæ in eis sunt: & laudemus, & superexaltemus eum in secula. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto: & laudemus, & superexaltemus eum in secula, Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum amen: & laudemus, & superexaltemus eum in secula.

Oratio.

Omnipotens altissime, & summe Deus, summum bonum, omne bonum; totum, bonum: qui solus es bonus, tibi reddamus omnem laudem, omnem gloriam, omnem honorem, omnem benedictionem; & omnia bona tibi referamus semper. Amen.

Oratio ad beatam virginem Mariam.

Sancta Maria virgo, non est tibi similis nata in mundo in mulieribus; filia, & ancilla altissimi regis patris cœlestis: mater sanctissima domini nostri Iesu Christi: sponsa spiritus sancti: ora pro nobis cum sancto Michaele archangelo, & omnibus virtutibus cœlorũ, & omnibus sanctis, tuum sanctissimum, & dilectum filium nostrum dominum, & magistrum. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Laus domini Dei altissimi, quam composuit. B. F.

Tu es sanctus dominus Deus; tu es Deus deorum: qui solus facis mirabilia. Tu es fortis: tu es magnus: tu es altissimus. Tu es omnipotens: tu es pater sanctus rex cœli, & terræ. Tu es trinus, & vnus, & Deus deorum. Tu es bonus; omne bonum; summum bonum; dominus Deus viuus, & verus. Tu es amor, charitas. Tu sapientia; tu humilitas; tu es patientia; tu es pulchritudo; tu es securitas; tu es quies; tu es gaudium; tu es spes nostra, & letitia; tu es iustitia, & temperantia: tu es fortitudo, & prudentia: tu es omnes diuitiæ nostræ ad sufficientiam: tu es mansuetudo: tu es protector: tu es custos, & defensor: tu es refugium nostrum, & virtus: tu es fides, spes, & charitas nostra: tu es magna dulcedo nostra: tu es bonitas infinita, magnus, & admirabilis dominus Deus omnipotens, pius, misericors, & saluator. Illam etiam orationem dicebat; de qua dictum est supra conformitate. 12. primi libri parte. 2. cap. 5. de oratione; quæ incipit. Omnipotens æterne &c. Similiter salutationem beatæ Virginis. s. Aue domina sancta: de qua dictum est loco præallegato. Alias laudes fecit. B. Frã. ad salutandum virtutes; quas hic non pono ad vitandum prolixitatem operis. Aduertendum tamen, ꝙ B. F. summa deuotione ferebatur ad versum. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto; de Sicut erat &c. parum curabat. Multotiens dicẽdo vesperas cum fratre Leone; cum diceret canticum Magnificat; semper in quolibet versu ipsius cantici dicebat. Gloria patri &c. Et dictum versum Gloria patri dicendo, tanta consolatione replebatur, ꝙ vix dicendo poterat fari. Istum versum Gloria patri &c. faciendo, ꝙ quidam frater laicus tentatus de adiscendo, diceret: cum dixisset, statim omnis tentatio recessit.

FRVCTVS XII. ET CONFORMITAS.

Et in ordine 24. Iesu turba reficitur. Franciscus ministrator. Expositio primæ partis, scilicet. Iesu turba reficitur.

Omnium virtutum, & si dominus Iesus Christus doctor sit, & origo; ac consequenter omnes sibi placere comprobentur præcipuè tamen pietas, & misericordia acceptabilis eẽ declaratur. Primo, quia & si Deus sit essentialiter iustitia, & mi-

& miſericordia: eius tamen miſericordia nobis plus apparet (dicente Pſal.) Miſericordia dñi plena eſt terra. Et miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Eius proprium:(vt di-
Ioel. 2. cit Eccleſia)eſt miſereri ſemper,& parcere. Et
Lucæ 6. Iohelis. Benignus, & miſericors eſt &c. Et Luc. Pater veſter cœleſtis miſericors eſt.

Secundo, quia ſibi placere plurimum declaratur. Hoc patet atteſtatione ſcripturæ. Pſal. Di-
Prou. 21. ligit miſericordiam,& iudicium: Facere miſericordiam,& iudicium magis Deo placet,quã
Oſee. 6. victimæ. Miſericordiam voluit,& non ſacrifi-
Math. 9. cium. Et Saluator dicit. Diſcite quid eſt miſericordiam volo,& non ſacrificium. Prædica-
Matth. 19. tione Chriſti. Si vis perfectus eſſe:vade,& ven-
Lucæ 11. de omnia,& da pauperibus. Date eleemoſynam,& ecce omnia munda ſunt vobis. Mundi
Matth. 25. adiudicatione. De operibus miſericordiæ, & miſericordia, & ſola diſceptabit in iudicio; miſericordes beatificando, & immiſericordes condemnando. Ieſu incarnatione. Apo-
1. Tit. 3. ſtolus. Apparuit benignitas,& humanitas ſaluatoris Dei noſtri,& ſequitur. Non ex operibus iuſtitiæ; quæ fecimus nos, ſed ſecundum
Pſal. 83. ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit. Et clamabat pſalmiſta di. Oſtende nobis domine miſericordiam tuam,& ſalutare tuum da no-
Eccl. 29. bis. Precum acceptatione. Conclude eleemoſynam in ſinu pauperis, & ipſa orabit pro te.
Iſa. 58. Et Iſa. Frange eſurienti panem tuum. Et ſequitur. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet. Clamabis,& dicet. Ecce adſum: quia miſericors eſt dominus Deus tuus. Peccatorum di-
Prou. 15. & 16. miſsione. Prouer. Per miſericordiam, & fidẽ purgabuntur peccata. Miſericordia, & veri-
Thob. 12. tate redimitur iniquitas. Et eleemoſyna pur-
Iſa. 10. gat peccata. A diaboli liberatione. Computreſcet iugum,ſcilicet diaboli à facie olei, id
Prou. 21. Nota. eſt miſericordiæ. Gratiæ impetratione. Qui ſequitur miſericordiam,& iuſtitiam: inueniet vitam. ſ. gratiæ, & gloriam. Bonorum multiplicatione. Iob miſericordis; & Tobiæ bona
Lucæ 6. multiplicauit Deus: ſic & Dauid. dicitur. Da-
Prou. 11. & 28. te,& dabitur vobis. Alij diuidunt propria,& ditiores fiunt. Alij rapiunt non ſua,& ſemper in egeſtate ſunt. Qui dat pauperi non indigebit. Viduæ miſericordiam exhibentis Eliæ,
3. Reg. 7. Idria ſarinæ non defecit &c. Gloriæ cœleſtis collatione. Talibus. ſ. miſericordibus dicitur
Matth. 25. à Chriſto. Venite benedicti patris mei; percipite regnum &c. Quibus,& alijs euidenter declaratur: ꝙ hæc virtus miſericordiæ Deo acceptabilis manet. Hæc ergo virtus tam accepta (& ſi nobis in præſenti ſummè pateat: vtpote quia miſerationes eius ſuper omnia opera eius) ipſam tamen multipliciter homini oſtẽdit.

Primo in creatione: quia ſola ſua miſericordia,& pietate ſic condidit hominem ad imaginem ſuam, eum locando in paradiſo, & omnium dominium dando, & ſic de alijs.

Secundo in hominis proſtratione. Homo peccato Deo inobediendo, non eſt à Deo punitus, vt diabolus; ſed ad pœnitentiam eſt reſeruatus.

Tertio in generis humani conſeruatione tempore diluuij. Noluit enim ipſum deſtruere; ſed miſericorditer præſeruauit in Noe, & ſuis.

Quarto in Abrahæ, & ſuorum ſpeciali electione, mundo ſub tenebris,& pollutionibus idolorum permanente.

Quinto in filiorum Iſrael ab Aegytijs liberatione, & conſequenter figuraliter electorum à diaboli ereptione.

Sexto in hominis regulatione dando ſua præcepta: & cultum; quo coleretur oſtendendo.

Septimo in populi Iſraelitici per 40. annos cibatione, deductione,& ad promiſsionis terrã introductione.

Octauo in hominis illuminatione, & ſuorum abſconditorum reuelatione; ſicut per Salomonem extitit,& prophetas.

Nono in peccatorum hominis punitione: prouocatus Deus peccatis hominum ſemper miſericorditer ſe geſsit erga ipſum, vt patet ab exordio filiorum Iſrael egreſsionis ab Aegypto, vſque ad tempora Chriſti.

Decimo Chriſti incarnatione; vbi expreſſum eſt opus ineffabile diuinę miſericordiæ, & ſuę miſericordiæ recordationis.

Vndecimo mortis pro peccatis noſtris à Chriſto ſuſceptione.

Duodecimo ſacramentorum inſtitutione: quibus Dei miſericordiam,& propitiationem inuenire ſemper, ſi volumus, poſſumus. Alijs etiã Deus oſtendit vijs, & modis; & declarat aſsidue. Inſuper etiam ipſa miſericordia oſtenſa eſt à domino Ieſu non ſolum in Apoſtolorum vocatione à ſtatu prauo mundi, ad ſtatum perfectorum: in aſsidua de vita ſpirituali informatione; in infirmitatum omnium hominis ſanatione; in ſui corporis, & ſanguinis in ſacramento donatione: ſed pręcipue patet, & claruit in turbę à Chriſto cibatione: Et ꝙ ex miſericordia proceſſerit patet: quia ſemper Saluator ipſe ſic cibando,& turbam cibare volendo præmiſit di. Miſereor ſuper turbã &c. Matth. 14. & 25.
vt habetur: de qua cibationis miſericordia loquitur prima pars huius conformitatis dicẽs. Ieſu turba reficitur. Chriſtus enim turbam bis cibauit, videlicet ſemel quinque millia hominum de quinque panibus,& duobus piſcibus, Matth. 14
vt habetur. Alia vice cibando quatuor millia hominum de ſeptem panibus, & paruis piſci- Ioan. 6.
cãlis. Quam turbam cibauit corporaliter primo; vt enim habetur. Cum turba multa eſſent Matth. 14.
cum Ieſu: nec haberent, quod manducarent, & Ioan. 6.
conuocatis diſcipulis, dixit. Miſereor ſuper turbam: quia iam ecce triduo ſuſtinent me;

nec

nec habent,quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via &c. vbi misericordia domini exprimitur in ci bando corporaliter turbam: vtpote,quia fatigatos,& deficientes ieiunio refecit.In qua duplici turbæ cibatione apparuit ipsa Dei misericordia, benignitas, & pietas: quia primo oculos,tam interiores,quàm exteriores suble uauit,& aspexit defectum turbæ, vt habetur, vbi dicitur, ꝙ Christus sublenauit oculos ,& vidit multitudinem &c. Et secundo: verbo pietatem suam depromptit dicens. Misereor: defectum turbæ intuendo : continue se à pietate non valuit : quin misereretur. Ideo (inquit) misereor , idest ad miserandum moueor,& inducor : & ad miserandum paratus assisto. Sed pro euidentia præfatorum,& sequẽ tium sunt aliqua prænotanda.

Math. 14. 15.& Mar. 6. 8. & Io. 6.

Ioan. 6.

Primum est,ꝙ licet Deus sit iustissimus,vtpote dans vnicuique secundum opera sua: attamen in præsenti vita non sic apparet; sed magis misericors,quàm iustus. Ratio, quia effectus percipimus magis misericordiæ , quàm iustitiæ . Nullusque homo est,aut fuit aliquando : qui misericordiam domini non sit expertus,vel præseruando,vel liberando eum à peccato, & sic de similibus . Attamen multi sunt, qui Dei misericordiam non attendunt;nec ipsam se percipere cognoscunt : de quibus Apostolus dicit. An ignoras homo : quoniam misericordia Dei ad pœnitentiam te adducit,& benignitas ? Alij vero ipsam habentes agnoscunt : sicut Psal. dicit. Misericordia tua domine magna est super me , & eruisti animam meam.Attamen gratis,& ingratis semper hæc misericordia ostenditur : siue existentibus in inferno ; quia citra condignum puniuntur:siue in paradiso; quia Dei misericordia sunt saluati . Sed quibus ipsam misericordiam libenter exhibebat : inquit euangelium: Quia turbis : quia longe distantibus à suis ciuitatibus, & locis,in deserto manentibus : sequentibus Christum : ac eius doctrinam deuote,& auide sitientibus : Per quæ ostenditur,ꝙ mundi contemptoribus per elongationem à mundanis,pœnitentiam in deserto agentibus, vitam Christi accipientibus,& his; qui cœlestia potius,quàm terrena delectantur audire,dominus suam misericordiam,& gratiam libenter impartiri dignatur : vt series docet Euangelij . Dicit enim . Cum turba multa esset cũ Iesu : vtpote quinque millia hominum : Et alias quatuor millia ; quæ sequebantur Christum, vt dicit Io. Videntes signa;quæ faciebat super his ; qui infirmabantur , & propter doctrinam eius , vt patet. Nec haberent quid manducarent. Cibaria eis defecerant propter diuturnitatem permansionis cum Christo: quod factum est , vt domini pietas in subuenicudo , & potentia in ministrando referaretur. Dominus enim tempore Eliæ ob peccata Achab,misit famem validam in terra . Et tamen Eliæ primo per coruum : demum per mulierem viduam pronidit . Huic ergo turbæ cibus deficit . Sed quia oculi domini super iustos : vt eruat à morte (inquit Psal.) animas eorum,vt alat eos in fame : Quid egit,vt subministraret,quod deficit ? inquit Euangeliũ. Conuocatis discipulis. Discipulos conuocat, vt quid acturus sit videant . Eius enim testes præordinati à Deo erant . Discipulos aduocat : non vt petat subsidium ; sed vt ostendat pietatis præcordium: ait (inquit Euangeliũ) eis. Misereor super turbam.Ecce affectus misericordiæ & pietatis. O domine Iesu cum sis immensa misericordia , & clementia : ac tua infinita misericordia propter nostram salutẽ docendam, & perficiendam incarnatus es:factus noster frater,caro,amicus,& socius:hinc est , ꝙ si te verbo corde offendamus assidue, & opere: in ira tua ; quam meremur continere non valens misericordias tuas, inquis pijssime domine. Misereor super turbam.Ad hoc domine de cœlo ad nostra infima descendisti,vt miserearis nostri.Et quia id,quod es domine abscondere non vales timẽtibus te:quia pius,& misericors es; animis . Misereor super turbam. Quæ domine est hæc turba: cuius misereri vis : nisi turba peccatorum , quos ad pœnitentiam vocare (te teste) venisti. Hæc turba sunt fideles tui : quorum assidue misereri dignaris : quibus assidue tuæ misericordiæ perceptione loqueris, Misereor super turbã proclamando . Fideles tui domine : quibus continue sinum tuæ misericordiæ aperis:vt nullus sit ; qui se abscondere possit à tuo calore: tuæ misericordiæ effectus percipiant .

Nota.

Rom. 4.

Nota.

Primo in gratiæ largitione; præueniendo,adiuuando,concomitando , & consumando,ad finem debitum opera perducendo.

Secundo in tua ad ipsos manifestatione ; quæ fit beneficijs assiduis, internis illuminationibus,inspirationibus,& donorum spiritum sancti infusionibus.

Tertio in sequestratione à peccatis, liberando,& præseruando , & à mundo per ipsius abdicatione,& affectus remotionem .

Quarto in superatione tentationum à diabolo,carnæ,& mundo immissarum .

Quinto in protectione sollicita , subueniẽdo, fouendo,regendo, & gubernando .

Sexto in immissione consolationum, in afflictionibus, & doloribus vitæ præsentis .

Septimo in condescensione petita largiendo.

Octauo in aduocatione ad sui seruitium,& famularum .

Math. 5.

Nono in fidentiæ conceptione accedendi ad ipsum in tempore oportuno .

Decimo in hostis infernalis malitiæ depressione : quia non permittit ipsum tentare nos

supra

supra id, quod possumus, & facit cum tentatione prouentu.
Vndecimo in acceptatione ipsorum in filios, & amicos.
Duodecimo in præparatione cœlestis gloriæ. quæ indesinenter cum percipient: tu proclamare domine Iesu vales,& dicere.Misereor,id est effectu ostendo me misereri continue super turbam. Misereris omnium domine: quo niam omnia potes. Sed cur domine in specia li de quibusdam, & quorundam midereris:in quis: quia triduo sustinent me, nec habent, quod manducent? Quasi dicat dominus: misericordiam meam præcipuè consequuntur; qui triduo me sustinet, videlicet in initio,medio,& fine, incipientes,proficientes,& perseuerantes. Quia, qui perseuerauerit vsq; in finem saluus erit. Qui sustinet me,idest incommoda propter me; eorum miserebor.Et vide, ꝙ tribus terminis probatur homo velut triduo, idest principio, medio, & fine, & tunc Christus miseretur reficiendo. Dat dominus documentum, ꝙ afflictis est compatiendum: quia triduo eum sustinentibus miseretur.Sed vide istius turbæ ad Christum deuotionem: quia licet corporali media vexaretur: cibi tamen spiritualis verbi Dei appetitu; & Christi deuotione incommoda libenter sustinebat; nec mirum,quia ipse Christus verba habebat vitæ æternæ: nec vt ipse aliquando loquutus est aliquis homo. Quia internæ cibo spirituali à Christo reficiebatur suæ.s.doctrinæ. De corporali cibo parum curabat: nec immerito; quia profecto maior est refectio mentis, quã ventis. Magdalena omnium terrenorum oblita,stabat ad pedes Iesu; vt audiret verbũ eius. Beata Tecla tota die stabat sine cibo, & immobilis; vt verbum Dei ab ore beati Pauli audiret. Sed cur domine huius turbæ tanta miseratione moueris? inquis. Quia triduo sustinent me nihil manducando. Et si eos dimisero ieiunos, deficient in via &c. Et hoc secundo pater, quòd multi tribus diebus steterant ieiuni nihil comedendo: sed refecti erant solo verbo Christi. Quid inquis domine;si dimisero eos? Vis tu domine dimittere: quem pater attraxit,& ad te misit? Certe nõ. Nam qui venit ad me, non eiiciam foras. Et nullus talem rapiet de manu mea. Quid ergo non dicis dimisero eos ieiunos? Non inquis eos deseram: sed si à me vocati:& à patre vlteriori gratia non firmarentur,& roborarẽtur: quia homo gratia eget non solum præuenien te:sed & cõcomitante,& adiuuante:tales procul dubio deficerent in via, idest in pręsenti stadio: quæ est via perueniendi ad vitam:Dat ergo eis panem, vt videbitur suæ gratiæ: quo à ieiunio refocillati,opera possint exercere ad vitam promerendam æternam.Dicit ergo: si dimisero eos ieiunos deficient in via. Ratio

Intellectus uerbi illius: quia triduo sustinẽt me

Ioan. 6.

quia sufficientia nostra (teste Apostolo) ex Deo est. Et ipse dicit. Sine me nihil potestis facere: quare necesse est in via præsentis vitæ deficere: quos Christus suo auxilio dimittit ieiunos. Et quid domine pandis vlterius? cer te inquis. Quidam eorum de longe venerunt, secundum litteram nota deuotionem,& auiditatem audiendi verbum Dei. Non inrerclu dit eos locorum distantia:aut viæ longitudo, quin ad audientiam verbi Dei pergant. Arguentes iudæos, qui ipsos in præsentia habebant:& audire nolebant. Spiritualiter vide,ꝙ dominos non solum de prope idest in statu gratiæ ad se trahit gratiam ampliorem infun dendo: sed à longe idest peccatores: vt ipsorum misereatur (ipso dicente) quod non veni vocare iustos: sed peccatores ad pœnitentiã condonans ex hoc confidẽtiam peccatoribus omnibus longe ab ipso manentibus, eorum miserendi: propter quod super talium turbã dicit misereor. Sed peccator in præsenti stadio non debet differre ad Christum accedere: tum quia Christus misereri, & indulgere semper astat paratus: & suam misericordiam prope,& longe stantibus impartiri. Sequitur. Responderunt ei discipuli sui. Vnde istos poterit quis saturare panibus in hac solitudine? Ex hac Apostolorum responsione euidenter datur intelligi,ꝙ ante spiritus sancti in sufflationem;& missionem sancti Apostoli de Christo veram fidem non habuerunt. Cum enim tot & tanta de Christo vidissent credere debebant, ꝙ ipse iuxta dictum Greg. posset tales alere in fame: qui totum mũdum sua prouidentia pascit. Vnde si fideles fuissent: dicere debebant domino. Tu,qui omnia scis,& va les,facile potes etiam in ciuitate,& in solitudine, & vbique pascere non solum hanc turbam: sed & totum mundum: qui filios Israel per 40.annos in deserto pauisti: & carnes ad comedendum eis dedisti non vna die: sed per mensam. Tuæ sapientiæ omnia regenti, & gubernanti dimittimus cibationem talium pera gendam,& perficiendam. Sed quid mirum. si apostoli hæsitant in cibatione turbæ in solitudine: cum Moises sic hæsitauerit? vt habetur. Nam sibi res intolerãda visa est. Præfata Christus Apostolis dixerat: ut ostenderet compassionis affectũ: & non ve peteret ab eis de subuentione consilium,vel remedium vt enim dicit. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Et sequitur. Et interrogabat eos: quot panes habe ris? Hec interrogatio non ad ignoranriã pertinet: sed, vt eorum responsionis confessione magnitudo declararetur miraculi futuri. Frqa bis dominus turbam cibare dignatus est: prima vice responderunt, ꝙ habebant quinque panes, & duos pisces, ꝙ puer quidã hos quiu que panes habebat,& duos pisces: Secunda vice, ꝙ habebant septem panes. De præfatis pa nibus

Matth. 9.

Ioan. 11.
Notan.
Act. 2.

Num. 11.

Num. 11.

Ioan. 6.

Ioan. 6.

nibus sua infinita potentia pauit bis turbam. Sed aduerte, quod volendo turbam reficere in prima vice, fecit eos sedere super fænum vi ride: vt dicit Mar. Secunda vice super terram: vt det intelligere, quod qui vult à domino refici, debet se considerare esse vt fęnũ: & quã uis uiride: tamen propter breuem vitam; quã in præsenti habet: in breui exicandum, idest per mortem; quare semper se debet cogitare moriturum. Memoria à peccato cohibet: vt dicit scriptura. Debet sedere super terram. i. se terram esse: quare non superbire: sed humiliter in omnibus se habere. Esurientes, & humiles (teste Maria) Deus replet bonis: diuites autem, & superbos dimittit inanes. Ex parte turbæ describitur specialis sessio: sed ex parte Christi additur exemplaris imitatio, & hoc in gratiarum actione: vnde subditur in euangelio: quod accipiens panes in manibus; gratias agens, fregit &c. Et alibi dicitur, quod respexit cœlum: & gratias agens fregit &c. Dans documentũ, quod facies nostræ assidue sunt attollendæ ad cœlum per cęlestium inspectionem: & Deo regratiandum pro beneficiorum impensionem. Fractis panibus: sequitur, quod Iesus dabat discipulis suis, vt apponerent, & ipsi apposuerunt turbæ. Per discipulos panis datur turbæ: vt miraculum amplius appareat: & vt ostendat, quod vbi nobis non suppetit pro pter peccata facultas ad Christum accedendi, ad sanctos conuertamur: quibus mediantibus, dominus panem suæ misericordiæ nobis largiatur. Dans documentum, quod panis vitæ ipse Christus in sacramento cõtentus turbæ non datur: nec dari debet: nisi per Apostolos, idest sacerdotes: quos solos sui corporis panis, scilicet cælestis constituit dispensatores. Et subditur, quod & de piscibus etiam dedit eis: & adiungitur, quod manducauerunt, & saturati sunt. Sic ergo patet cibatio corporalis turbæ facta à domino tam stupendo, & claro miraculo: de quo dicebatur in prima parte huius conformitatis, scilicet Iesu turba reficitur.

Verum quia omnis Christi actio potius erat spiritualis, quam corporalis: & quos corporaliter reficiebat, saturabat, & spiritualiter: videndum est amodo quomodo dominus Iesus cibat spiritualiter: & cibauit turbam. Sed sciendum est, quod in sacro eloquio moraliter loquendo multiplex turba inuenitur; quã
Prima turba quam Christus pascit est degentium in peccatis. dominus panibus, & pane vario cibat, & dignatur reficere.

Et prima turba dicitur, & vocatur in peccato degentium: de qua turba dicitur, ꝙ turba vociferantium, scilicet sub onere peccatorum,
Leuit. 14. & dicentium. Saluum me fac Deus: quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. Quorum uocibus inclinatus, & commotus dominus cibat hanc turbam pane lachrimarum vt dicit psal. Et pane angustiæ, & aqua tribulationis. 3. Reg. 18.
Sed hic panis non solum est quintuplex: sed septuplex: quia septẽ, quę dat Deus integrant hunc panem à peccato exire cupientium: vt enim homo à peccato veraciter exire cupiat: & de facto faciat gratia Dei opus est: & si Deus tales non cibat, idest sua gratia iuuat exire non possunt. Ad hoc ergo, quod homo exeat à peccato, quinq; immo septem: vt septem panes dat, & largitur.

Primum est peccati cognitio, vt cognoscant quàm sit uilc peccatum: & homo eo vilis sit factus.

Secundum est pudor, & verecundatio, vt cognoscendo peccati vilitatem verecundetur in ipso, vt in vilissima re permanere.

Tertium est horror peccati, & detestatio: peccatorum vt quid immundum, & fętidum abhorrendo.

Quartum dolor, & afflictio considerando à quo cecidit: quem offendit: quid incurrit peccato.

Quintum est timor, & formidatio nisi enim à peccato quis exeat; pœnam inferni se infligere comminatur. Dicta quinque possunt esse quinque panes: quibus dicta turba satiatur. Sed quia turba præfata non solũ semel à Christo satiatur quinq; panibus præfatis: sed multotiens: & sic bis: consequenter septem panibus, addendo prædictis quinque duo alia requisita, erunt semptem panes: quia primum, & sextum in ordine est lachrimatio, & lachrimarum profluuium, septimum cordis humiliatio; quę omnia fuerunt in Magdalena, vt patet quibus ipsam, vt à peccato exiret, domi Lucæ 7.
no cibare complacuit: sed addidit dominus duos pisces.

Primus est diuinæ gratiæ vlterior subministratio.

Secundus diuinæ misericordię fiducia, & attentio. Qua cibata, & refecta: septem sportę: immo duodecim cophini ex prædictis superfuerunt. Verum sicut in numero septenario numerus continetur; quinarius, & superadditur: sic in numero duodenario septem continentur. Quapropter ostendendo, quòd Christus cibat septemplici pane: quare & quinq; sic & si superabũdãt duodecim cophini fragmentorum, merito, & sportæ septem. Vnde in isto passu, si dicitur, ꝙ Christus cibat de septẽ panibus: quare, & de quinq;, & si de fragmentis duodecim colphini: quare, & septem sportæ. Licet enim distinctę fuerint cibationes: quia alia fuit de quinque panibus: alia de septem: non tamen distinctam, facio in præsenti expositionem moralem, vtique propter prolixitatem vitandam: unde si dicam de septem panibus, & duodecim cophinis, videtur, quod satis dixerim pro expositione quinque panũ, & septem sportarum collectarum. Ad propositum

situm de panibus septem, & duobus piscibus turba prima cibata à Christo, duodecim cophini colliguntur: quia duodecim bona spiritualia tali, quem sic cibat dominus, proueniunt.

Quid signatur per 12. cophinos.

Primum est diuinæ gratiæ noua superinfusio.
Secundum est iugis ad Deum deprecatio: vt à peccato eum absoluat.
Tertium est sui ipsius ob peccatum abominatio, & abnegatio.
Quartum continua de pœnis inferni formido.
Quintum disciplinarum susceptio.
Sextum est peccatorum per confessionem reuelatio, & detectio.
Septimum est ad pœnitentiam exercendam dispositio, & preparatio.
Octauum est diuinæ misericordię magnitudinis declaratio: quę fit tali.
Nonum est diuinę dulcedinis immissæ degustatio.
Decimum est passionis Christi efficacissimę attentio.
Vndecimum ad dimissionem operum diaboli feruoris immissio, & concessio.
Duodecimum in bono proposito conseruatio. Hęc duodecim sunt duodecim cophini fragmentorum: quæ ex panibus, & piscibus, & specialiter ex panibus colliguntur: & quia in semetipso prefata quis experitur, si est de ista prima benedicta turba; quam pascit Christus: non aliter prędicta duodecim declaro.

Secunda turba.

Secunda turba dicitur pœnitentium: de qua dicitur, quod hilaritate tota profundit 2. Paral. 3. quia pœnitentia cum magno gaudio debet exerceri. Hanc turbam Christus cibat pane ordeaceo: de quo habetur. Qui destruxit castra Madian. quia pœnitentiã virtutem subuertit diaboli. Ordeum pœnitentiam significat: quia ordeum ab extra asperum videtur: tamen intus suauitate replerur: quod vtiq; est in pœnitentia. Sed hanc pœnitentiam, qui aptat recte perficere, debet septemplici pane à Christo cibari. Quia septem sunt ad pœnitentiam necessaria: quæ sine Christi auxilio, & concessione non habentur.

Iudic. 7. — Septem ad pœnitentiã sunt necessaria.

Et primum est, vt fiat discreta.
Secundus est, vt fiat sincera. i. propter Deum.
Tertium est, vt fiat tigida quo ad vitium, & vestimentum.
Quartum est, vt fiat feruenter, & non pusillaminiter.
Quintum gaudenter: quia, non cum tristitia: sed cum letitia.
Sextum est, vt fiat timore filiali, & non seruili.
Septimum est, vt fiat perseueranter. Sed præfatis panibus iungendi sunt duo pisces: qui dantur à Christo: quorum primus est in loco apto permansio. Secundus est, vt nihil, quod agit, putet, ꝙ sit pro suo peccato digna Deo satisfactio. Qui ergo talibus à Christo cibatur, de præfatis duodecim cophinos recolligit fragmentorum: quia ex pœnitentia duodecim bona operantibus ipsam proueniunt: quamuis de prefatis plura sint dicta conformitate 8. huius 2. libri.

Primus cophinus, & fructus siue bonum est Deo reconciliatio, patet de Niniuitis. Ionæ 4.
Secundum bonum de manibus diaboli liberatio,
Tertium est angelorum lætificatio. Lucæ 15.
Quartum est imaginis reparatio. Aufer rubiginem de argento: & egredietur vas purissimũ.
Quintum diuini furoris placatio, patet in Achab, & Manasse.
Sextum est pœnæ æternalis, & temporalis dimissio. Impius si pœnitentiam ægerit &c. omnium iniquitatum eius non recordabor. Ezech. 18.
Septimum est ab inferno euasio. Nisi pœnitentiam ęgeritis: omnes simul peribitis: ergo per oppositum.
Octauum diuinæ sententiæ reuocatio. Si populus hic pœnitentiam egerit: agam & ego pœnitentiam super malum, quod cogitaui, vt facerem eis.
Nonum est spiritus sancti impetratio. Baptizetur &c. & pœnitemini &c. & recipietis spiritum sanctum. Hiere. 18. Act. 2.
Decimum est hominis sanctificatio. Multi latrones pęnitentia sanctificati sunt, vt patet de abbate Mutio: Moise Ethiope; Thaysi, Maria Aegiptiaca, & sic de alijs.
Vndecimum est virtutum, scilicet humilitatis & aliarum infusio, & adeptio.
Duodecimum est cœli apertio. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorũ. Matth. 4.
Sic ergo patet, puod duodecim cophini: & consequenter septem sportæ fragmentorum, idest donorum colliguntur ex pane, quo Christus cibat spiritualiter secundum turbam pœnitentium.

Terria turba; quam Christus cibat est turba incipientium, scilicet bonum agere: quia & si non magnis peccatis Deum offenderint: & consequenter pœnitentiam non indigeant: volunt tamen potius domino seruire, quã mundo: & ista est turba intenta, ad quæ sunt Dei perficienda, & cognoscenda: & istos pascit pane subcineritio: de quo habetur, idest proprie considerationis suæ fragilitatis: quia hęc consideratio summe est necessaria Deo volenti seruire: quæ à solo Deo datur, & largitur. Qua cõsideratione à domino huomini infixa, Deus Septemplici pane talem cibat: quia inspectione sui facit te dominus septem abdicare videlicet.

Tertia turba. — 1. Paral. 6. — 3. Reg. 18.

Primo mundi diuitias.
Secundo omnem mundi pompam.
Tertio carnis delicias.
Quarto mundanas scientias.
Quinto suam propriam voluntatem.

Sexto

Sexto facit amare sui contemptum.
Septimo appetere omnia amplecti, quæ ante abhorrebat. Hæc septem velut septem panes ab ipso pane subcinericio, idest cognitione propriæ fragilitatis proueniũt: quo pane hæc tertia turba à Christo cibatur.
Pisces vero duo: sunt recta intentio: & à diabo li insidijs præseruatio. De præfatis panibus, & piscibus colliguntur duodecim cophini fragmentorum.
Primus est à peccato præseruatio.
Secundus est occasionis peccandi subtractio.
Tertius est virtutis ad resistendum peccato collatio.
Quartus est affectionis sanatio.
Quintus est diuinæ vltionis in peccati punitione retardatio.
Sextus de indulgentia obtinenda spes, & certificatio.
Septimus est peccatorum indulgentiæ condonatio, non vlciscendo, nec improperando.
Octauus est corporis munditiæ concessio.
Nonus est contra hostes vigoratio.
Decimus est bonorum præsentium contemptus.
Vndecimus ad æterna anhelandi accessio.
Duodecimus vitæ æternę obtinendę subarratio. Dicti duodecim cophini possunt esse duo decim; quibus Christus incitat incipientes ad bonum.
Primum est Deus ipse, qui est summum bonũ, vt enim Deum adipiscatur: bonum debet quisque principaliter, & vltimate operari.
Secundum est Christi cogitatio: qui pro bono operando mori voluit.
Tertium est beatę Marię, & sanctorum, qui bonum operati sunt inspectio.
Quartum est tẽporis pręsentis vitę breuitas.
Quintum est multorum malorum mundi euasio, & vitatio, scilicet boni operatione.
Sextum mundi labilitas omnia deficiunt.
Septimum est angelorum societas: quæ tali conceditur in pręsenti, & in futuro.
Octauum diaboli prauitas: quę sic operando vitatur, & superatur.
Nonum inferni vorago, quæ declinatur.
Decimum paradisi propago; quæ adipiscitur.
Vndecimum est labor breuis.
Quarta turba. Duodecimum est vita æterna fęlix.
Quarta turba; quæ à Christo pascitur est turba proficientium: quę graditur de virtute in uirtutem: & ista est turba; quę sequitur Christum. Istam turbam pascit pane quotidiano: (Ioan. 6.) quem petimus à Deo nobis quotidie dari, scilicet suę gratiæ singularis: quia Deus (teste (Philip. 2.) Apostolo) operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Gratia ista, & panis est diuinum adiutorium ad proficiendum. Christus hanc turbam septemplici cibat pane: quia septem modis nos adiuuare dignatur.

Primo inspiratione interna.
Secundo exemplorum ostensione, ostendens per exempla sanctorum; quomodo est in bono proficiendum, & prosequendum.
Tertio gratię subministratione.
Quarto scripturę sanctę lectione: in qua inuenitur omnis ad virtutes profectus, & ascensus.
Quinto fraterna alloquutione: ipse dulcis dominus in suo sancto euãgelio tibi pandit qualiter proficere habeas, & debeas.
Sexto conscientiæ incitatione, quæ indesinenter assidue mouet, & ad bonum prosequendum impellit.
Septimo iudicij sui comminatione. Qui per totam diem non laborant, & possunt, non accipiunt præmium.
Pisces vero sunt sui auxilij, à nobis ex se nunquam subtractio: & assidua incitatio, & exercitatio dicens. Surgite, & orate &c. Quibus panibus hæc turba cibata à Christo duodecim cophini colliguntur. Quia qui cupit in bonũ proficere, Christum optet super omnia sequi: quem cupienti prosequi se Christus in duodecim prætendit imitandum, videlicet.
Primo quo ad mundi abdicationem: quia sic Christus nihil habuit. Vulpes foueas habent, Math. 8.
& volucres cęli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.
Secundo quo ad sui abnegationem, ipso dicente. Si quis vult post me venire, abneget se- Math. 16.
metipsum &c.
Tertio quo ad carnis macerationem: quam ostendit in sui circuncisione: progressu ad Aegiptum: & continua laboris, tam in discurrendo, quam prędicando assumptionem.
Quarto quo ad pœnitentiæ exhibitionem: volens enim pœnitentiam prędicare, primo ip- Math. 4.
sam exercuit in deserto quadraginta diebus, & noctibus ieiunando.
Quinto quo ad patientiæ susceptionem omnia ipsum vilificantia, & dicta sunt, & facta: & iuxta dictum Petri. Cum malediceretur, non 1. Petri 2.
maledicebat: cum pateretur, non comminabatur &c.
Sexto quo ad exercitium, & operationẽ salutis. Operatus est nostram salutem &c.
Septimo quo ad obedientiæ subiectionem. Fuit obediens patri, matri, Ioseph, & crucifixoribus.
Octauo quo ad humilitatis perfectionem humiliauit semetipsum, & quantum, & quomo- Philip. 2.
do? exinaniuit semetipsum &c.
Nono quo ad virtutum induitionem, & perceptionem. Ipse est dominus virtutum. In vieius relucet paupertas, temperantia, prudentia, iustitia, fortitudo, puritas, & sic de alijs virtutibus: vnde per eminentiã dicitur à Psal. Dominus virtutum.
Decimo quo ad orationem (teste euangelio) dimittebat turbas, & ibat ad orandum in de-

sertum locum: & pernoctabat in orationibus.
Vndecimo quo ad totalem sui mortificatio-
nem. Sicut ipse per passionem fuit totaliter in
corpore extinctus: sic talis moriatur totaliter
mūdo, & Christo cum Apostolo Paulo viuat.
Duodecimo quo ad cælestium meditationē.
Iesus quotidie docebat Apostolos de regno
Dei. Hæc sunt illa, in quibus cupiens ad profe
ctum spiritus peruenire: debet Christum co-
nari prosequi; in quibus vita Christi summa-
rie consistit. Quia ergo ex præfatis septem ho
mo incitatur ad proficiēdum in bonum, Chri
stus se eidem ostendit bonum haberi, & ad ip
sum proficere habito ipso Christo per imita-
Ioan. 15. tionem: quia sine me (inquit) nihil potestis
facere. Quibus per gratiam Christi habitis, in
tali proficiente reperiuntur præfata duode-
cim, quæ velut fragmenta panis Christi duo-
decim cophinos colligendos omni se expo-
nunt. O quot, & quanti cophini, idest fructus
ex ista imitatione Christi colliguntur Re.pi-
ce sanctorum ipsum imitārium vitas. Quorū
omnium virtutum dona merita, & gratiæ ab
arbore Christo, & vitæ emanarunt.
Quinta turba. Quinta turba, quam pascit Christus est agoni
zantium, idest contra diabolum dimicātium:
& hæc est turba, cui miseretur Christus; quæ
Math. 10. est sine pastore: nisi ipsam Christus sua pieta
te regeret contra diabolum, ac defensaret.
Sed hanc turbam diabolus, quantum in se est,
pascit pane tribulationis, & aqua angustiæ po
3. Reg. 20. tat. Quia ipsam multipliciter temtationibus
quatit, & vexat. Habet enim mille artes ad tē-
tandum. Sed duos principes habet singula-
res, & amicos, scilicet carnem, & mundum,
cum quibus contra bonum agere volentes di
Mundus, & caro sunt diaboli præcipui amici. micat continue. Caro enim pugnat delecta-
tionibus sensualibus; pulchritudinibus corpo
ralibus; otiositatibus, & quandoque aduersi-
tatibus corporalibus. Mūdus pugnat diuitijs,
honoribus, statibus, & sic de similibus. His
duobus instrumentis, idest principibus, quasi
omnes diabolus superaret, & vinceret, nisi
Christus turbam hanc agonizantium suo pa-
ne, idest auxilio, & sua protectione cibaret, &
defenderet. Hic est panis, de quo dicit psal.
Auxilia quibus Christus dimicātes contra diabolum adiuuat. Panis cor hominis confirmat. Sed hic panis
est septuplex: quia Christus dimicantes con-
tra diabolum multis vijs adiuuat: ut sic agoni
zantes vincant.
Primum est suæ gratiæ præ solito impensæ.
2. Cor. 11. Hanc dedit Apostolo dicens. Sufficit tibi con
tra stimulum &c. Paule gratia mea.
1. Reg. 18. Secundum est suæ citharæ pulsatio. Dauid. i.
Christus citharam idest suam passionem ad
mentem talium adducendo: spiritum nequā
expulit. vt habetur.
Tertium est capitis serpentis contritio. Mu-
lier idest sensualitas, siue ratio conterere de-
bet caput serpentis iuxta documentum Dei.
Caput cōteritur, idest superbia per veram hu Gen. 3.
militatem, humilitate enim diabolus vinci-
tur, & temtatio superatur: prout abbas Anto-
nius de cœlo accepit, vt eius pandit legenda.
Caput etiam serpentis cōteritur, si principio
tentationis eius viriliter resistatur, ut dicit
Gregorius. Et psal. Beatus, qui tenebit, & alli-
det paruulos suos ad petram, idest Christum:
vt omnem confidentiam in eum proiiciat. Nā
ipse est, qui pugnat pro nobis: vt habetur. Si Exo. 14.
Deus pro nobis: quis contra nos? Rom. 8.
Quartum est suæ sapientiæ infusio, & largitio.
Facit enim te conoscere diaboli insidias, & la
queos. Sapientia vincit malitiam. Sapientia Sap. 8.
Christus diabolum superat, & expellit. Math. 4.
Quintum est diuina confortatio. Dominus Hiere. 20.
mecum est, quasi bellator fortis, idcirco, qui
persequuntur me, cadent, & infirmi erunt. Do
minus dicit Iosue. Confortare, & esto robu- Iosue 1.
stus. Et sic dicit Danie. Dan. 10.
Sextum est refrænatio vitium demonum. Dia
bolus Iob uoluit ad libitum impugnare, &
quantum potuit: sed Deus sibi hoc non per-
mittet vos tentari supra id, quod potestis:
sed faciet cum temtatione prouentum &c.
Septimum est angelorum custoditio psal. An-
gelis suis Deus mandauit de te: vt custodiant
te &c. Dominus misit angelum Raphaelem: vt Tob. 8.
Tobiam custodiret, & liberaret à demone no 4. Reg. 6.
mine Asmodeo &c. Eliseus loquens de Ange-
lis missis ad sui custodiam, inquit puero suo.
Noli timere: plures enim nobiscum sunt,
quam cum illis. Ecce his septem modis, quasi
septem panibus dominus adiuuare agoni-
zantes contra diabolum, & pascere digna-
tur. Addit etiam duos pisces: quorum.
Primus est indesinens Dei protectio (dicente
Isa.) Ne timeas; quia ego tecum sum. Secūdus Isa. 30.
est prouentus, & vtilitatis ex tentatione consi
deratio: de qua statim dicetur in collatione,
ex isto pane duodecim cophinorum. Quæ si
diligenter meditetur, subito libenter facit om
nem temtationem, & ferre gratulabunde. Præ
fatis ergo hac turba cibata a Christo duode-
cim cophini ex fragmentis huius panis colli-
guntur: quia duodecim bona homini ex ten
tatione, & eius superatione proueniunt.
Et primum est eruditionis. Qui non tentatur Eccl. 34.
pauca recognoscit, habetur. Hæ sunt gentes, Iudicum 3.
quas reliquit Dominus, vt in his erudiret Is-
raelem.
Secundum humiliationis. Gregorius. Dum vi
tia nos tentant. Proficientes in nobis virtutes
humiliant. Paulo tentatio carnis data est ad 2. Cor. 12.
humiliationem.
Tertium negligentiæ, & torporis expulsionis,
glosa super psal. Proba me domine, & tenta
me. Ideo dicit tenta: quia nisi tentaret, negli-
gentes essemus.
Quartum ad virtutem additionis. Sene. Mul-

tum

tum addicit sibi uirtus lacessita.

Quintum in bonu sui conseruationis. Gregorius. Nisi psalmista per tribulationes se melius seruare nosceret, non diceret. Proba me domine, & tēta me. Idem. Cum teotamur vitijs; diuina dispensatione nobiscum agitur; ne vir tutibus, quibus proficimus extollamur. Apo-
2. Cor. 12. stulus dicit. Ne magnitudo reuelationom extollat me; datus est mihi stimulus carnis meę Angelus sathanæ &c.

Sextum virtutis hominis notificationis. Ten-
Deut. 13. tat nos Deus nuster, vt palam fiat vtrum diligamus eum, an non.

Thob. 2. Septimum populi ædificationis. dicitur, ꝙ hāc tentationem dominus permisit illi euenire, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius.

Octauum honorationis. Christus dixit Anto-
Nota. nio. Quia mirabiliter dimicasti, in toto orbe faciam te nominari.

Nonum quietationis. Ex tentatione prouenit quies tentato: quia amplius ab illo; quem superat noo inquietatur, prout dicit Origenes.

Decimum securationis, & sequitur ex promisso.

Vndecimū est Dei glorificationis. Psal. Eruā te, & honorificabis me.

Iacobi 1. Duodecimum est coronationis. Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Ex quo patet quomodo Dñs Iesus, quintam turbam cibat.

Sexta turba. Sexta turba est deuote viuentium, & de hac di-
Matth. 21. citur, ꝙ sternit vestimēta sua, idest omnia supponit diuinæ voluntati, & seruitio Christi. Hanc autem turbam Dominus noster Iesus
Ioan. 6. Christus pascit panæ vitæ, idest seipso. Quia ipse est; qui de cœlo panis vitæ descendit. Et hoc in sacramento facit sui corporis, & sanguinis praeciosi quottidie, in sacramento altaris fideles reficiendo, & cibando. Et quia de hoc plene dicetur conformitate prima, tertij libri; hic succincte aliqua tangam. Hoc admirando pane, & stupendo dominus eibando oos, vult, ꝙ in comedendo ipsum septemplici pane, idest septem coosiderationibus primitus cibemur, & reficiamor.

Prima, firmissimę credulitatis, vt vbi dato, ꝙ ratio non suppeteret: quæ tamen adest; nihilominus credatur veraciter ipsum esse Dominicum corpus, & sanguinem suum.

Secunda vt diligenti attentione attendantur intrinseca mira alias intra huius sanctissimi panis vitæ, vt corpus, & sanctissima anima, cū Domini diuinitate credatur, & veneretur, & de alijs iu hoc sacramento contentis: De quibus loco Iam præfato plenius dicetur.

Tertia cum omni supplici reuerentia hoc altissimum sacramentum veneretur, tractetur, & sumaruř.

Quarta vt summo stupore attendat; quæ in isto sacramento fiunt, & facta sunt: vt tam vilis substantia, vtpote panis insensibilis, & vini, io corpus Dominicum transeat, & sanguinem, & sic de alijs. Et hoc totum fit pro hominis vtilitate, & commoditate.

Quinta largitatis diuinæ peoset magnitudinem, & motiuum: quia non partem; sed totum Christus se nobis tradit, & exhibet.

Sexta vt cogitando, ꝙ hic est panis Angelorū datus hominibus; cogitet quanta est dispari ras inter suscipientes: vtpote inter beatos, & viatores, electos, & peccatores: ac persumptio oem huiusmodi cibi: sicut par efficitur cœlestibus; sic & in alijs velit esse conditionibus.

Septima, vt quancunque contingat ad huius cibi refectionem adire: quia hic cibus non trahitur iu substantiam manducantis: sed manducantem potius trahit io suam copulationem, & adhæsionem, studeat se taliter disponi: vt merito, sicut membrum verissimum, & saluberrimum; ac per omnia Christo conformet; quem sumit inueoiatur. Et sic huius cibi sumptio non ad iudicium erit, & condemnatiooem: sed potius ad auxilium in præsenti, & gratiam, & in fine, sumentis fœlicissimam consumationem. Et tali, præfatis panibus di- Nota.
uersarum meditationum cibato, duodecim cophinos, Christus proponit; ex sui corporis sumptione: quia duodecim fructus digne per cipienti largitur. De quibus in his versibus datur notitia.

Inflammat, memorat, sustētat, roborat, auget.
Hostia spem purgat, reficit, vitam dat, & vnit.
Confirmatque, fidem munit, fomitemq; remittit.

De his plene vide libro. 3. conformitate prima. Sic ergo patet quomodo Dominus Iesus Christus sextam turbam. s. deuotorum homioum pascit, & cibat.

Septima turba, qnam Dominus Iesus Christus Septima turba.
pascit, & cibat est turba cōtemplantium. Quæ Matth. 20.
turba venit audire Iesum. s. mirabilia iu contemplatione facientem, & mirabiliter ipsam pane; qui de cœlo descendit, reficieotem. Sed hic cootemplationis panis non datur, nisi à Deo, & domino nostro Iesu Christo; quia præparatiua, conseruatiua, & quę ipsa obtinentur à Doonino Deo tribuuntur. Panis iste septiformis; quo Dominus hāc turbam cibat quo ad præparationem, est iste.

Primus est vitæ actiuæ exercitatio, cum finis actiuæ (dicentibus doctoribus) sit vita contēplatiua. Absalon duobus annis stat in Hieru-
salem, & faciem regis non videt, quia prius in 2. Reg. 14.
actiua debet homo stare, & demum ad hanc transire. Moyses prius descendendo peragebat; quæ erant populi, & deinde alta Synai ad contemplandum Deum ascendebat. Ipse idē prius oues pascit, & demum desertum intrās, & montem conscendens Deus audit ad se loquentem, vt patet.

Secundus

Secundus panis est cordis mundatio. Aaron
sancta sanctorum non intrabat: nisi prius lo-
Math. 5. rus, & mundus. dicit Saluator. Beati mundo
corde; quoniam ipsi Deum videbunt, Aegy-
ptiaca prauitate, & macula dimissis, deserta
intrat Israeliticus populus, audit Deum, & vi-
det eius magnalia. Exodi quasi per totum.

Tertius panis est à consortio hominum remo
tio, & solitudo. Eliæ apparet Angelus in soli-
tudine, & ab omnibus sequestrato in monte
3. Reg. 20. Oreb. Cum enim secundus, & tertius gradus
contemplationis fiat in imaginatione, & in in
tellectu, oportet ab omnibus sensibus separa-
tum esse: prout dicit Augustinus super Gen.
12. ad litteram.

Quartus panis tribulationis amplexus lætifi-
cus, & cum gaudio perceptus. Stephanus in
tribulatione positus, vidit gloriam Dei. Ioan-
Act. 7. nes Euangelista in Pathmos insulam relega-
tus, vidit visiones Dei, prout dicit liber Apoc.

Quintus panis silentij custoditio. Magdalena
condemnata à Pharisæo tacet. Sic etiam inter
Lucæ 10. pellata à sorore apud dominum. Condemna-
ta pro effusione vnguenti à discipulis, tacet:
Math. 27. & sic peragendo ad pedes sedet Iesu, & eius
Tren. 3. verbum audit. Bonum est præstolari cum silé-
tio salutare Dei nostri.

Sextus panis est mortificatio hominis. Adam
Gen. 2. dormit cum vidit mirabilia. Sic, & Iacob cum
videt scalam: cui dominus stat innixus.

Gen. 27. Septimus panis est sacra, & indesinens oratio.
Lucæ 3. Iesu orante aperti sunt cœli. Oratio enim est
eleuatio mētis in Deum, vt dicit Augustinus.
Sed his panibus addūtur duo pisces quorum
primus est Dei pro impēsis collaudatio. Psal.
Sacrificium laudis honorificabit me, & illic
iter est; quo ostendam illi salutare Dei: Secū
dus est sub omnibus humiliatio. Bernardus.
Superba oculo Deus non videtur. Qui se humi
liat, ad hunc contemplationis apicem suble-
uatur: vt pie creditur in Maria matre Domini
esse factum: His igitur panibus, & piscibus re
ficitur à Christo turba contemplantium: qui-
bus in apice constituta contemplationis, & pa
ne hoc cęlesti, idest cœlestibus concesso ciba-
ta: Dominus vult, quod de fragmentis huius pa-
nis duodecim cophini colligantur: quia do-
minus ostendit tali quanta sit excellentia hu-
ius panis: ab alijs præcedentibus. Panis hic
contemplationis est.

Primo melior: quia Deo intendit: præceden-
tes vero sibi, vel proximo.

Secundo clarior. Lya. Lippis oculis: sed Ra-
chel. i. contemplatio facie decora.

Gen. 30. Tertio pulchrior; quia facies eius decora can-
ticorum. 2.

Quarto, securior ad comedendum: omnes
enim contemplationis semitæ sunt pacificę.

Prou. 3. Quinto quietior. Maria domi sedet; sed Mar
tha solicita est.

Sexto iocundior. Augustinus dicit exponens Lucæ 10.
illud. Martha Martha solicita es: intenta De vita cō
erat Martha quomodo pasceret dominum. tēplatiua.
Sequitur. A Martha conuiuium domino pa-
rabatur: in cuius conuiuio iam Maria iocun-
dabatur.

Septimo permanentior, & diuturnior. dicit de Lucæ 10.
hoc pane dominus. Maria meliorem partem
elegit: quia non auferetur ab ea in æternum.

Octauo deuotior. Nā panis est vnctionis. Ma-
ria vnxit caput, & pedes domini.

Nono est familiarior. Ioannes Euangelista fa- Lucæ 7.
miliarior cæteris Apostolis Christo fuit: per Math. 27.
quem (Augustino teste) vita contemplatiua
designatur.

Decimo preciosior. Vnde omnia; quæ desi-
derantur huic non valent comparari. Insuper
rarior: quia in paucis inuenitur.

Vndecimo cœlesti similior: sicut contempla-
tiua vita vitæ cœlesti similior reperitur.

Duodecimo: quia panis iste optatione debet
esse optabilior, vt finis præ alijs; quia cuncta
fieri debent, vt ad hanc vitam quis in præsenti
perueniat, & demum in futuro. Ecce cophi-
ni; qui ex fragmentis huius benedicti panis
colliguntur. Et sic patet quomodo Dominus
dictam turbam pascit.

Octaua, & vltima turba est in patria residen- Octaua tur
tium. De qua dicitur, quod ipsam dinume- ba.
rare nemo poterat. Sed hanc dominus pascit Apoc. 6.
(iuxta dictum Psal. pane Angelorum: quia vi-
ta angelica omnes sancti pascuntur in patria;
qui angelis sunt similes gradu, & beatitudine.
Sed quia de huiusmodi pane, quo nutriuntur,
dicetur libro. 3. conformitate. 28. quādo erit
sermo de gloria Christi; & beati Francisci, Panis bea-
hic tangam de ipso succincte. Iste panis, quo torum quis
in patria viuitur, & si sit ipsa sancta trinitas Pa sit & quotu
ter, & Filius, & Spiritus sanctus: cum ipsarum plex.
personarum trium visione, fruitione, tentio-
ne, ac omnium optatorū, & optandorum ade
ptione, & sic septuplex perficitur panis iste, id
est beatitudo principalis in patria residentiū:
attamen panis ipse, idest actus ipse beati cir-
ca Deum sibi beatifice obiectum, & præsenta-
tum, erit septuplex: quia septem notabilibus
conditionibus ordinatus.

Primo erit inexcogitabilis: quia non potest
cogitari, vt quis videat, sicuti erit, Deum, &
creatorem.

Secundo inuariabilis, idest semper erit actus
circa idem obiectum, & si forte non idem om
nino actus. Quia Augustinus sub dubio dicit.
Fortasse non erunt ibi volubiles cogitatio-
nes &c.

Tertio incircumuelabilis; quia nulla macula
obfuscabit: quia semper Deus videatur, & ea,
quæ sunt de essentia suæ beatitudinis.

Quarto irremissibilis: quia actus ille nunquā
diminuetur: sed semper stabit vniformis.

Quinto interminabilis : quia nunquam finietur.
Sexto iufatiabills : quia nunquam fatiabitur; quin Deus femper vifus velit à beato videri; & femper tamen videbitur.
Septimo infatigabilis : quia nec in videudo, aut in fruendo erit labor, aut tędium. Præfatis igitur hic panis integratur. Poteft etiam
Beatitudo duplex. dici, ꝙ huic benedicto pani duo pifces funt addendi : qnia duplex eft beatitudo. Effentialis; qnam habent nunc beati in patria refidentes. Et accidentalis, quę confiftit iu pluribus extra vifionem diuinam: quam, & fi omnium adeptione beati nunc non habeant: ipfam tamē poft indiciū habebnnt integre, & perfecte. Qnibus pane, & pifcibus fatiata hæc turba; habuit in cœlefti patria vltra præfata velut duodecim cophinos ex prę fatis refultantes, & fi ad beatitudinem accideutalem potius referenda fiut, quàm ad effentialem. Et fuut hæc.
Matth. 13. Primum eft pulchritudo. Fulgebunt iufti ficut fol.
Deut. 8. Secundum eft plenitudo. Rerum enim omniū abundantia perfruetur.
Apoc. 21. Tertium eft validudo. Abfterget Deus omnē lachrimam &c.
Ephe. 4. Quartum eft fortitudo. Douec occuramus in virum perfectum &c.
Quintum eft quietudo. Pfal. Pofuit fines tuos pacem.
1.Cor. 13. Sextum eft limpitudo. Videmus nuuc per fpeculnm in enigmate: tunc autem facie ad faciē.
Colla. 3. Septimum eft dignitudo. Cum Chriftus apparuerit vita veftra: tunc & vos apparebitis cum ipfo in gloria.
Octauum fenfuum fatietas pfalmifta. Satiabor cum apparuerit gloria tua.
Nouum eft voluntatis libertas. Habebit agilitatem ad exequēdum, & impafsibilitatem ad volendum, & fubtilitatem.
Decimū eft fecuritas. Sedebit populus meus
Ifa. 32. in multitudine pacis: in tabernaculis fiduciæ, & in requie opuleuta.
Ifa. 35. Vndecimum eft iocunditatis. Lætitia fempiterna fuper capita eorum &c.
Duodecimum eft perpetuitas; quia regnabūt cum Deo in fecula feculorum. Ecce duodecim cophini, ideft 12. quæ beatitudinem iutegrant beatorum non effentialem; fed accidētalem: quæ plenarie habcbunt poft refumptionem corporum. Et fic patet quomodo hæc vltima turba cibatur à Domino Iefn Chrifto. De qua cibatioue : quia dicetur conformitate. 9. tertij libri ; ad præfens dicta fufficiant. Ex prędictis ergo patet Domini Iefu mifericordia : quia turbam pietate, & mifericordia motus, & corporaliter refecit, & fpiritualiter, prout indicant prelibata. Patet ergo quomodo in ifta cibatione corporali creatorem rerum fe oftendit in rerum multiplicatione: gubernatorem in fubuentione; recreatorem in cibatione. Ac aliquando non poffe deficere : qui totus, & totaliter fe domini Iefu offert manibus, & inhæret; qui fit benedictus in fecula. Amen. Et fic patet prima pars declarata, videlicet. Iefu turba reficitur.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS.

Fructus 12. & conformitatis fecundi libri, videlicet. Francifcus miniftrator.

LAVDATA, & comendata in prima parte huius duodecimæ conformitatis pietate, ac mifericordia Domini Iefu Chrifti; ac ipfa tam ftupendo miraculo demonftrata : videlicet tot millium perfonarū cibatione : nuuc confequenter reftat videre, quomodo ipfe benignus Dominus uofter Iefus Chriftus in hac virtute fimilem beatum. F. fibi reddidit, & conformē. Circa cuius partis expofitiouem erunt duo breuiter vidēda. Et primum. Quomodo B. Fr. Chrifto iu affectu pietatis, & mifericordiæ fuit fimilis.
Secuudum, quomodo in affectu largitatis fuit fibi conformis de paucis multos cibando.
Circa primum fciendum eft, ꝙ beatus. F. fe habere ingenitam mifericordiam, & pietatem multipliciter oftendit.
Primo vt dicit legenda trium fociorum, & legenda maior parte prima. Inerat uamq; Francifci præcordijs diuinitus indita quædam ad pauperes miferatio liberalis : vt largus effet in dando cuilibet. Ad feipfum conuerfus aliquando inquit. Ex quo largus es, & curialis apud homines; à quibus nihil recipis; nifi fauorem tranfitorium, & inanem; iuftum eft, vt propter Deum; qui largifsimus eft in retribuendo, pauperibus, fis curialis, & largus. Libenter igitur ex tunc videbat pauperes tribuens eis eleemofynas affluenter. Vnde femel cum negociationis intentus tumultibus pauperem petentem elecmofynam vacuum repuliffet : ftatim ad cor reuerfus cucurrit poft ipfum, & eleemofyna fibi data promifit domino Deo ; ꝙ nunquam ex tunc fi pofsibilitas afforet petentibus pro amore Domiui fe negaret. Quod promiffum vfque ad mortem feruare non deftitit.
Secundo patet mifericordia beati Francifci, & miferatio in militis induitione : de qua in prima parte maioris legendæ habetur: ꝙ ipfe beatus. F. decentia ; quæ fibi de nouo præparauerat Indumenta ; militi pauperi: quem reperit male veftitum pro miferatus affectu dedit, & fe nudato veftiuit.

Tertio patet ex panum in mensa positione. Ex legenda trium sociorum. Nam pater absente, & ipso solo cum matre remanente, mensam implebat panibus, & cum à matre interrogaretur de causa; respondit, ꝙ hoc faciebat pro eleemosynis dandis pauperibus: eo ꝙ propo suerat omni petenti pro Deo eleemosynas elargiri. Quo audito mater eum diligens, in talibus tollerabat.

Quarto patet ex leprosorum benefica visitatione. Visitabat enim in habitu seculari adhuc existens (vt dicit prima pars maioris legẽ dę) leprosorum domos eis beneficia pietate humilitatis, & humanitatis obsequia præstando, liberaliter eleemosynas errogando, & cũ multo compassionis affectu manus eorũ osculando, & ora.

Quinto omnium rerum sibi obnenietium largitione. Vt enim in octaua parte maioris legendæ dicitur: nulli rei prorsus parcebat; nec mantellis, nec tunicis, nec libris: quin omnia hæc, dum posset, vt pietatis impleret officiũ, indigentibus largiretur.

Sexto patet ex affectu compassiuo ad omnes miseros, vt enim dicitur in octaua parte maioris legendæ: afflictis qualicunque molestia corporali mira compassione, & teneritudine condescendens: si quid penuriæ, si quid defectus in aliquo cerneret, pij cordis dulcedine regerebat in Christũ. Sane clementiam habebat ingenitam: quam super infusa Christi charitas duplicabat: Itaque liquescebat animus eius ad pauperes, & infirmos, & quibus non poterat manum, exhibebat affectum.

Septimo patet ex rerum intrantium distributione: Volebat enim, ꝙ intrantes ordinem sua pauperibus errogarent dicens. Si vis Christi pauperibus iungi: mundi pauperibus tua distribue. Et sic fecerunt fratres antiqui, vt patet de fratre Bernardo de Quinta valle. Fratre Petro Cathanij, & sic de alijs, prout dictũ est libro primo conformitate octaua. Et libro isto secundo conformitate sexta. Vnde vt habetur in legenda maiori, parte septima. In Marchia quendam repulit ab ordinis ingressu, qui sua non pauperibus; sed parentibus dederat.

Octauo patet ex rerum sibi datarum procuratione. Multotiens non pro se; sed pro alijs procurabat: ac quæ acquisierat dabat. s. pannum, mantellos, panem, & vinum. prout sexta conformitate huius secũdi libri est dictum. Panem, & vinum mendicatum ab ipso latronibus misit, prout conformitate vndecima primi libri est dictum; in tractatu de prouincia sancti Francisci.

Nono patet ex singulari dilectione ad animas Christi sanguine precioso redemptas. Nam (vt dicitur in octaua parte legendæ) cum cerneret inquinari aliqua sorde peccati: tãta miserationis teneritudine deplorabat: vt eas quasi mater in Christo quotidie parturiret. Et hac de causa prædicatores verbi, Dei; qui lingua, & vita ad pœnitentiam peccatores inducerent, omni reuerentia honorandos censebat: & eos omni benedictione accumulabat. Et oppositum peragentes suæ maledictionis vinculo, & totius cęlestis curiæ innodabat: pront dicit octaua pars legendæ maioris.

Decimo patet ex creaturarum vocatione, vt dicit octaua pars legendæ maioris. Considera tione quoque primæ originis omnium abundantiori pietate repletus: creaturas quantũlibet paruas fratris, vel sororis appellabat nominibus: pro eo, ꝙ sciebat eas vnum secum habere principium.

Vndecimo ex creaturarum irrationabilium ad ipsum amore. Nam animalia bruta, volatilia, naratilia, atque animalia immitia (pront dictum est conformitate secunda huius libri secundi. Et habetur in octaua parte legendæ maioris) vt ad pijssimum & misericordissimum accedebant, stabant, & nullatenus abibant: etiam dimissa in propria libertate. Beatus enim. F. tantæ dulcedinis fuit, vt ferocia domando domesticaret: siluestria mansueta doceret, & brutorum naturam homini iam lapso rebellem, ad sui obedientiam inclinaret.

Duodecimo ex benigna ad fratres condescensione, vt supra patuit de fratribus altero præ debilitate deficiente: altero infirmo ex vuarum comestione sanato, & de puero; qui ex terrore visionis semianimis iacebat: ipsum. n. in vinis vt propriam ouiculã portauit ad cellam. Multa alia possent adduci de pietate B. Fr. & sua misericordia, & quia multa sunt tacta in præcedentibus conformitatibus istius libri secundi: ideo ad pñs non repeto: quia præfata satis ostendunt quomodo beatus F. in pietatis, & misericordię affectu fuit Christo similis; quod erat primum videndum.

Videndum est ergo quomodo in cibatione multorum meritis beati. F. á Deo facta; fuit ipsi domino nostro Iesu Christo conformis.

Et primum hoc ostendens est id; quod habetur in principio quartæ partis legendę maioris. Nam confirmatione prima regulæ habita cum versus vallem Spoletanam cum vndecim socijs suis reuerteretur: & iam lassati essent ex diuturnitate laboris, & esurientes in quodam loco substitissent, cum omnis via, & modus eis deesset; quibus sibi possent prouidere: statim affuit diuina prouidentia. Subito enim apparuit quidam homo afferens panem in manu: quem pauperculis Christi dedit, subitoq; disparuit, incognitus: vnde venerit, vel quo ierit. Quod cernentes socij beati. Fr. magis dono liberalitatis diuinæ: quàm cibo carnis propriæ sunt refecti.

Secundum id ostendens, & declarans est, quãdo

do capitulum generale celebrauit in planitie Aſsiſij apud ſanctam Mariam de Portiúcula; vbi (vt dicit prima pars legendæ maioris) licet eſſet omnium neceſſariorum penuria: fratrumq; multitudo vltra quinq; millia: diuina tamen opitulante clemētia, & victus ſufficientia affuit, & ſalus corporalis concomitata, ac ſpiritualis iocunditas ſuper omnia affuit inter eos. Et quia non aliter tangit dicta pars hoc inſigne miraculum, antiqua legenda hoc refert in hunc modum. In quodam generali capitulo; quod Beatus Fran. apud ſanctam Mariam de Angelis celebrauit, congregati ſunt ibi vltra quinque milia fratrum: & ſicut alibi habetur quingenti fuerunt ad profitendum
Nota. nouitij. Cui capitulo etiam affuit ſanctus Dominicus pater ordinis Prædicatorum cum ſeptem fratribus. Affuit etiam dominus Vgolinus Cardinalis: qui fuit tunc protector ordinis, & poſtea (vt beatus Fran. eidem prædixit) Papa Romanus, vocatus dominus Gregorius nonus: qui Beatum Fran. aſcripſit catalogo ſanctorum. Et cum curia Papæ, tunc eſſet Peruſij, dictus Cardinalis ſtudioſe venit Aſsiſiū: & omni die veniebat ad videndum beatum Fran. & quandoque cantabat miſſam: quandoque prædicabat: & faciebat ſermonem fratribus. Cum autem veniebat viſitare illud ſanctum collegium: & videret illos in campo turmatim ad 60. ad centum ad 300. ſedentes in colloquutione diuina, aut in oratione, & lachrimis; aut in exercitijs: & cum tanto ſilentio, quòd nullus penitus erat rumor, vel ſtrepitus, admirans de tanta multitudine, vt caſtrorum acie ordinata: cum lachrimis, & magna deuotione dicebat. Vere caſtra Dei ſunt hæc. Non enim audebat aliquis inter eos fabulas dicere, ſeu truſtas: ſed ubicunque congregabantur; vel orabant, vel plorabant, vel aliqua de ſalute animæ loquebantur. Et habebant ibi in campo loca diſtincta per turmas de caricis in circuitu, & ſupra. Vnde propter hoc vocatum eſt capitulum illud de caricis: Lecti vero erant terra nuda, vel modica palea. Ceruicalis autem lapides, vel ligna. Propter quod erat cunctorum tanta deuotio; quòd ex curia Domini Papæ ibi propinqua multi Comites, & Barones, Duces, & milites: Cardinales etiam cum epiſcopis, & clericis perſonaliter: & nobiles cum popularibus concurrebāt, vt viderent tam ſanctam multitudinem, & humilem congregationem: quam mundus de tot ſanctis hominibus nunquā ſimul, & ſemel habuit ſimilem: ad videndum etiam venerabile caput ipſorum beatum Fran. qui tam pulcram prædam mundo rapuerat: & tam deuo-
Nota. tum gregem ad paſcua Chriſti dirigebat. Congregatis autem omnibus ſurrexit ſanctus pater paſtor, & venerabilis Dux Frāciſcus: & in feruore ſpiritus illi beato gregi verbum vitæ propoſuit voce altiſona, & tubali; quam ſibi diuinus ſpūs infundebat. Et iſtud thema propoſuit. Magna promiſimus, maiora promiſſa ſunt nobis: ſeruemus hæc: aſpiremus ad illa; breuis voluptas: perpetua pœna: modica paſsio: gloria infinita. Et ſuper hæc deuotiſſime prædicans, hortabatur omnes ad pœnitentiam, & obedientiam ſanctæ matri eccleſiæ: ad ſuauitatē charitatis fraternæ: ad orandum pro vniuerſo populo Dei: ad patientiam in aduerſis: ad munditiam, & caſtitatem angelicam: ad pacem, & cōcordiam cum Deo, & hominibus: ad humilitatem, & manſuetudinem cum omnibus: ad mundi cōtemptum; ad feruentem zelum euangelicæ paupertatis: ad ſollicitudinem, & vigiliam ſanctæ orationis, & diuinæ laudis: ad iactandum totam curam animæ, & corporis in paſtorem bonum, & nutritorem animarum noſtrarum, & corporum dominum Ieſum Chriſtum benedictū. Et propter hoc melius obſeruandum, præcipio vobis fratribus omnibus hic congregatis, in meritum obedientiæ ſalutaris; quod nullus curam, vel ſollicitudinem aliquam habeat de aliqua re comeſtibili, aut potabili; aut de aliquibus alijs neceſſarijs corporum; Sed ſolum intendatis orationi, & laudi Dei, omnem curam proicientes in Chriſtum: quoniam ipſi eſt ſpecialis cura de nobis. Et ita fecerunt omnes hylari animo ad orandum currentes Sanctus autem Dominicus, qui ad hoc præſens erat, admirans de mandato, quod fecerat. Beatus Fran. & reputans eum indiſcretè procedere, eo quod præcepit in tam magna multitudine, vt nullus haberet curam de rebus neceſſarijs corpori; exiſtimabat in tam magna multitudine inconuenientiam debere contingere: ſed dominus Ieſus Chriſtus volens oſtendere, quód ipſe ſingularem curam gereret de tam caris ouibus, & ſuis pauperibus, ſtatim inſpirando tacta eſt manus domini ſuper Peruſinos, Spoletanos, Fulginenſes, Spellenſes, Aſsiſinates, & cunctas circum adiacentes ciuitates, & caſtra: & veniebant cum aſinis, mulis, & equis oneratis pane, & vino, fabis, & caſeo, & omnibus bonis, quibus putabant illos beatos pauperes indigere. Inſuper portabant tobaleas, & vaſa magna, & parua, & quicquid vtēſiliū opus eſſet. Et beatum ſe putabat ille, qui deuotius, & attentius eis ſeruire poſſet, & in omnibus illi beatæ multitudini neceſſaria ſtudioſiſsime prouidere. Vidiſſes ante illū cętū ſanctorū milites, & nobiles deuotiſsimè ſeruiētes. Vidiſſes ibi clericos, & deuotos fideles more domicelorū vndiq; diſcurrentes. Vidiſſes adoleſcentium floridā iuuentutē cū tanta inſtantia miniſtrantes; vt viderentur non pauperculis fratribus, ſed Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruientes. Quæ omnia cum ſanctus Dominicus cerneret, & diuinam pro-

uidentiam vere ibi cognosceret: humiliter re darguens semetipsum de iudicio indiscretionis prædicto, quod fecerat, genuflectens B. Francisco dixit humiliter culpam suam, & ait. Vere dominus habet curã de illis sanctis pauperculis, & ego nesciebam. Vnde ex nunc promitto seruare sanctam paupertatem euangelicã: & maledico ex parte Dei omnes fratres de ordine meo; qui in ipso ordine habere proprium præsumpserint. Fuit igitur B. Dominicus valde ædificatus de fide beati Fran. & de prouidentia diuina, & copia abundantissima omnis rei: Nam sic sanctus, verus, & sapiens Deum fidelissimum aduertit in omnibus vetbis suis: Quia sicut agri virgulta crescere facit Deus, & lilia; & sicut pascit cœli volatilia; sic suis pauperibus cuncta præbet necessaria. In illo autem capitulo fuit dictum beato Francisco, quod multi fratres portabant loricam ad carnem, & circulos ferreos, propter quod multi infirmabantur, & impediebantur multi orare, & aliqui moriebantur. Vnde ipse sicut dulcissimus, & pius pater, præcepit per obedientiam omnibus; quod quicunque habete loricas, & circulos ferreos in conspectu eius deponerent. Et inuentæ sunt bene quingentæ loricæ, & circuli ferrei brachiorum, & ventris in tanta multitudine; quod fecerunt vnum magnum aceruum: qui omnia fecit eos relinquere. Post hæc sanctus pater Franciscus docens, & consolans vniuersos, & instruens quomodo depositi seculo nequam euaderent cum benedictione Dei, & sui: cunctos consolatos remisit in diuersas mundi partes.

Tertium demonstrans propositum est; de quo dicit 9. pars legendæ maioris, quod cum beatus Fran. sexto conuersionis suæ anno desiderio martirij flagrans; ad partes Syriæ ad prædicandum fidem, Saracenis nauem conscendisset; ventis contrarijs flantibus compulsus est in partibus Sclauoniæ applicare. Et cum ibi moram aliquandiu traxisset, nec inuenire nauem posset, tunc temporis transfretantem, frandatum se à suo desiderio sentiens; nautas quosdam Anconam tendentes, vt amore Dei eum secum ducerent, exorauit. Verũ illis propter expensarum defectum pertinaciter recusantibus; vir Dei plurimum de Dei bonitate confidens, nauem cum socio latenter ascendit. Affuit quidam à Deo (vt creditur) pro paupere suo missus, qui secum necessaria victus ferens: quendam timentem Deum de naui ad se vocatum, sic alloquutus est. Hęc omnia pro pauperibus in naui latitantibus conserua fideliter, & necessitatis tempore amicabiliter subministra. Sicque factum est, vt nautis propter vim ventorum per dies plurimos nusquam applicare valentibus, omnia ipsorum consumarentur cibaria; & solę beato Francisco eleemosynæ collatæ superessent. Quæ cum essent permodicæ, tantum diuina uirtute susceperunt augumentum; ut diebus pluribus in mari propter tempestatem continuam moram trahentibus; usque ad portum Anconæ omnium necessitatibus plenarie subuenirent. Quod videntes nautæ per beati Fran. merita maris, & famis pericula euasisse; Deo gratias egerunt: qui se semper in suis seruis, & amicis mirabilem ostendit, & amabilem.

Quartum referans propositũ est illud, de quo in legenda habetur antiqua. Cum enim annuatim capitulum generale apud sanctam Mariã de Portiuncula celebraretur Asisij, contigit semel post capitulum generale celebratum cũ fratre Monaldo, qui postea vidit beatum Fr. in capitulo Arelatensi prædicante beato Antonio de titulo crucis fratribus; in aere in cruceis modum extẽsum benedicentem. Cum ergo cum dicto fratre Monaldo remansissent vl tra triginta fratres, qui diuersas orbis partes adire debebant: Beatus Fran. volens cum eis charitatem facere, mandauit ut mensa poneretur, & mensa posita cum soli tres panes in loco essent inuenti: Beatus Fran. eos accipiẽs in manibus, gratias agens Deo, incępit frangere, & fratribus dare. Qui diuina virtute, & operatione in manibus Beati Fran. ita excreuerunt, quod de tribus panibus sufficienter omnes fratres præfati sunt refecti, & plura frusta panis sunt recollecta: quam essent tres panes præfati appositi. Quod miraculum fratres cernentes, in obseruantia paupertatis, & religionis sunt feruentissime animati, cernẽtes Deũ pet Beati Fran. merita eos tam stupendo, miraculo refecisse.

Quintum ostendens propositum est id, quod habetur in legẽda antiqua: Nam cum beatus Fran. ad burgum sancti Donini de Lombardia de nocte cum multis fratribus peruenisset, & ad locum fratrum diuertisset, ac famesceret una cum socijs: petijt à fratribus loci illius de pane sibi, & socijs dari. Sed cum fratres omnia quæsissent, vbi panis stare consueuerat, nec aliquid de pane reperissent, nec Castrũ, quia clausum erat, de nocte possent intrare: reuersi ad beatum Fran. responderunt de pane nihil adesse. Quod audiens Beatus Fran. dixit præfatis. Vadatis ad locum, vbi panis poni consueuit, & canistrum plenum panibus inuenietis. Qui præcepta patris implentes, cum admiratione multa canistrum plenum panibus inuenerunt. Et deferentes Beato Francisco comedit ipse cum socijs laudans Deum, & glorificans una cum ipsis.

Sextum declarans propositũ est id, quod Beatus Fran. ęgit in loco fontis Polumbæ prope Reate; vbi cum medicum sępè ad se venientem ob infirmitatem oculorum inuitari fecisset à fratribus; nec quidquã haberent, quod ei posset apponi, diuina prouidẽtia seruo suo Francisco

ciſco (vt ſuperius dictum eſt) præſto fuit. Pluribus alijs exemplis poſſet deduci, quomodo dominus Ieſus beatum Fran. in cibatione multorum miraculoſe ſibi fecit conformem, ſed prædicta ſufficiant. Sic ergo præfatis apparet beatum Franciſcum fuiſſe viſceroſum pietate, ac ipſius meritis, & precibus cibum Deum miſiſſe ſuis fratribus, panes multiplicaſſe, ac panes dediſſe, & cibum; vbi humana prouidentia haberi non poterat. Sic ergo prædictis apparet declaratio ſecundæ partis huius 12. conformitatis videlicet Franciſcus miniſtrator.

FRVCTVS XIII. ET CONFORmitas, & in ordine 25. ſcilicet. Ieſus vita ſpectabilis. Franciſcus operator. Expoſitio primæ partis videlicet. Ieſus vita ſpectabilis.

Ioan. 8. Psal. 27. Ioan. 1. Matth. 23. Exo. 24.

IESVS noſter Saluator, & Dominus cum ſit lux mundi. dominus virtutum. Nec ei datus ſpiritus ad menſuram, & magiſter verax. habiterq; in ipſo omnis plenitudo Deitatis; ac conſequenter ſit omnis perfectionis exemplar in monte poſitum. Hinc eſt, quod vita fuit, & eſt ſpectabilis miſericordia virtuoſa, & imitabilis; Nec quiſquam alius ab ipſo, ſicut nec gratia potior; ſic nec vita fuit perfectior. Quo ſequitur, quod ſi in alijs virtus aliqua veraciter fuerit, vtpote in ſanctis, vel ſolum apparẽter, & in imaginem, ſicut in phyloſophis, & in hominibus gẽtilibus, & paganis, in Chriſto vt in virtutum principio, & perfectionis omnis origine; omnis ornatus fuit virtutum, & cuncta ad virtutem ſpectantia. Et vt clarius idipſum inſpiciatur videndum eſt.

Primo de virtutibus, quibus multi homines vſque in hodiernum diem commmendantur.

Secundo de domini Ieſu virtutibus, & tunc apparebit, quod Chriſtus vt homo, eſt dominus virtutum.

Et pro primi euidentia eſt aduertendum, quod de hominum virtutibus cõtingit loqui dupliciter. Primo de hominibus quos ſacra ſcriptura, & fides catholica virtuoſos appellat. Secundo de his, quos Gentiles floruiſſe virtutibus cenſuerunt.

Scriptura ſacra varios, & quos de virtutibus cõmendat.

Quantum ad primum ſcriptura ſacra diuerſos de virtutibus varie commendat.

Gen. 2. Adam primum patrem omnium commendat de omnium notitia, & cognitione. Nomina omnibus animalibus vt ipſorum notitiam habens impoſuit.

Gen. 4. Abel de innocentia; quia innocenter occiſus.

Enos de humili ad Deum ſupplicatione. Incæpit, enim inuocare nomen domini.

Enoch de Dei amicitia. Ambulauit cum Deo, & Deus eum tulit. Gen. 5.

Noe de iuſtitia. Nam fuit vir iuſtus corãm domino. Gen. 6.

Abraham de obedientia. Mãdato domini de terra ſua exiuit, & filium immolare Deo voluit. Gen 12. Gen. 22.

Iſaac de meditatione: in agrum ad meditandum exibat. Ge. 24. 31.

Iacob de ſolicitudine. A cuius oculis ſomnus fugiebar. Gen. 31.

Ioſeph de carnis continentia. Commiſceri enim cum vxore domini ſui negauit: ipſa eum ad hoc petente, & cogente. Gen. 39.

Moyſen de manſuetudine. Aron de deuotione, Stans enim inter mortuos & viuentes deprecatus eſt dominum pro populo. Num. 12.

Phinees de zelo. Placauit enim dominum occidendo peccatores. Nu. 25.

Ioſue de hoſtium domini proſtratione. Ioſue 12.

Sanſonem de fortitudine. Iudic. 15.

Dauid de humilitate. Vilior fiam pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis &c. 2. Reg. 6.

Salomonem de ſapientia, vt habetur. Vniuerſa terra audire deſiderabat ſapientiam eius. 3. Reg. 10.

Ioſaphat de religione. 2. Para. 19.

Ezechiam de dilectione ad Deum. Nam fecit quod placitum eſt in oculis domini. 2. Para. 29.

Manaſen de pœnitentia. Egit enim valde coram domino. 2. Para. 24.

Ioſiam de obſeruantia mandatorum diuinorum, vt patet. 2. Para. 33.

Eliam de feruore. Fuit enim, vt facula ardens & zelo zelatus eſt: pro domino Deo exercituum. 3. Reg. 19. Eccl. 40.

Eliſeum de mundi contemptu. Qui relictis cũctis ſequutus eſt Eliam. 3. Reg. 19.

Iſaiam de dono prophetiæ. Iſa. per totum

Ieremiam de compaſsione, vt patet. Tren. 1.

Ezechielem de mentis ſubleuatione. Ezech. 1.

Danielem de abſtinentia. Dan. 1. Dan. 1.

Iob de patientia. Iob. 1.

Tobiam de miſericordia. Thob. 1.

Oniam de clementia. 2. Mac. 3.

Heſdram de diuinę legis inſtructione. 1. Eſdr. 7.

Neemiam de affectione bona ad populum. Neem. per totum.

Ieſum Syrach de prudenti eloquentia. Eccl. per totum.

Iudam machabeum de diuinæ legis defenſione, multos alios ſacra ſcriptura commendat, vt patet in eius librorum ſerie; ſed de præfatis ad præſens ſufficiat. 1. Mac. 3.

Antiqui gẽtiles, & qui virtutibus laudantur.

Antiqui gentiles mirè de virtutibus quoſdam ſuorum extulerunt, & quia Valerius Maximus de pluribus talium ſcribit commendando; pro præſenti noſtro negocio eius dicta referam in commendationem multorum; quos laude dignos ob virtutes notauit. Hic illuſtris vir Valerius multos laudibus extollendo ob virtu-

tum probitatem: præ multis infrascriptos cōmendat: Videlicet Antiquos Romanos de parsimonia, & abstinentia. Vini vsus olim Romanis mulieribus, seu fœminis ignotus fuit, ne scilicet in aliquod dedecus prolaberentur: Quia proximus à libero patre intemperantiæ gradus: ad inconcessam venerem esse consueuit. Et subdit in alio capitulo de hominibus. Fuit etiam illa simplicitas antiquorum in cibo capiendo humanitatis simul, & continentiæ certissima index: Nam maximis viris prādere, & cenare in propatulo verecundiæ non erat. rationem subdit. Nec sanè vllas epulas habebant; quas populi oculis subijcere erubescerent: Erantque adeo continentiæ attenti, vt frequentior apud eos pultis vsus esset, quā panis. Et subdit notabile verbum. Bonæ valetudinis eorum quasi quædam mater erat frugalitas; inimica luxuriosis epulis, & aliena nimiæ vini abundātiæ, & ab immoderato vsu veneris auersa.

De antiquis Romanis dignissima.

Libro secundo de institutis antiquis. cap. 28.

Fruct. 28. in conformitate Virg.

De patientia. Marcum Marcellum. de quo. libro quarto Rubri. de moderatione capitulo octauo dicit, ꝙ cum esset Consul Romanorum sustinuit patienter, ꝙ Siculi de ipso in senatu conquererentur: ac iussos ab vrbe discedere à Leuino in consulatu collega: remanere vt suæ defensioni interessent coegit: ac sententia data à senatu contra eos in suam clientelā clementer excepit.

De animo grandi. Alexandrum commendat magnum. de quo libro sexto Rubri. de grauiter dictis, aut factis dicit. cap. 12. ꝙ Alexander ita nobilem vocem edidit. Dario duobus prælijs superato virtutem eius experto; atq; ideo partem regni taurotenus monte, & filiam in matrimonium cum decies centum milibus talentum pollicente: cum Parmenion dixisset si Alexander esset vsurum ea conditione, respondit. Et ego vterer si Parmenion essem, vocem duabus victorijs respondentem: dignāq;, cui tertia sicut euenit tribueretur: atque hoc quidem & animi magnifici, & prosperi status.

De animi continentia commendat Xenocratem philosophum libro quarto rubrica tertia cap. 23. Vbi ponit ꝙ à Phryne nobili meretrice cum ipso iacente: non potuit ad libidinem adduci. Quæ derisa à iuuenibus; inquit de homine, & non de statua pignus posuisse. Nec à diuitijs regis Alexandri corrumpi potuit. Nā legatos Alexandri cum talentis eidem tradendis cum in Academia modico apparatu recepisset ad cœnam; & postero die interrogantibus legatis. Cui nam annumerari pecuniam ab Alexandro transmissam vellet, inquit: Non intellexistis me hesterna cœna ea me non indigere? Ita rex phylosophi amicitiam emere voluit: sed phylosophus Regi eam vendere noluit.

De astutia commendat Valerius Iunium Brutum libro septimo rubrica tertia de vafrè dictis, aut factis. capitulo tertio. Quia rege Tarquinio superbo Auunculo ne interficeretur, vt frater suus, & alij: obtusi se cordis esse simulauit; ac profectus Delphos ad Apollinem Pytium cum Tarquini filijs: Cum consulentibus illis Apollinem quisnam ex ipsis regnaturus videretur; & penes quem summa vrbis Romæ potestas futura esset: cum respondisset, ꝙ is, qui ante omnes matri osculum dedisset: Brutus de industria lapsus in terram; ipsamq; cōmunem omnium matrem existimans osculatus est. Quo brutus reges expellendo vrbi libertatem primum tribuit.

De auctoritate comendat Scipionem Africanum lib. tertio rubri. 7. de fiducia sui. c. 3. de quo dicit. Quod cum ab eo posceretur ratio de quibusdam administraris, indignatus fuit. quod ab eo exigeretur, quamuis apud se haberet librum, vbi totum ratiocinium habeatur, & ait. Neque puto eo malignitatis ventum, vt de mea innocentia querendum sit: nam cum totam Africam potestati nostræ subiecerim: nihil ex ea, quod diceretur meum, præter cognomen retuli. Non ergo me punicę: non fratrem meum asiaticę gazæ auarum reddiderūt, sed vterque nostrum inuidia, magis quam pecunia locupletior est, & sequitur quod tā constantem Scipionis defensionem populus acceptauit, & cap. 7. de Scipione nasica dicit, quod plebe obstrepente inquit ipse. Tacete quæso Quirites: plus enim ego, quam vos quid reipublicæ expediat intelligo. Qua voce omnes plene uenerationis silentio quieuerunt.

De seueritate in liberos commendat lib. 5. rubri. 8. Brutū: qui dominationem regalem à se expulsam reducentes, summum imperium obtinens, comprehensos, proque tribunali cesos; & ad palum ligatos, securi percuti iussit. Et concludit. Exuit patrem, ut consulem ageret, orbusque viuere, quàm publicæ vindictæ deesse maluit. De Cassio idem dicit. ꝙ ob iustitiam filium occidi iussit.

De amore ad patriam comendat. lib. 5. rubri 6. de pietate ad patriam Curtium: qui pro liberatione ciuitatis Romanę in baratrū, quod apparuerat in medio fori: se armis indutum, & cum equo calcaribus stimulatò proiecit, & continuo baratrum clausum fuit.

Comendat etiam de hoc lib. 3. rub. 2. de fortitudine. c. 2. Horatium Coclitē, qui impetum Etruscorum se in potestate ponēdo sustinuit: & demum se in tiberim præcipitando euasit.

De clementia comendat. lib. 4. rubr. 8. de liberalitate. c. 5. Titum quintum Flaminium, qui rege Macedoniæ Philippo ab eo superato: omnes vrbes Geciæ, quæ sub ditione Philippi fuerunt: liberas fecit, atque immunes

De continentia comendat lib. 4. rubr. 5. de verecundia.

recēdia.c.7. Spurinam de Tuscia; qui cum sua pulchritudine, & mira specie, quàm plurium illustrium fœminarum oculos solicitare, & viris, ac parentibus earum se suspectum esse sentiret, oris decorem vulneribus confudit, deformitatemq; sanctitatis suæ fidem: quàm formam irritamentum alienæ libidinis esse maluit.

Summa laus Gorgiæ Leontini. De sufficientia commendat. lib. 8. rub. 16. de his, quæ cuiq; magnifica contigerunt Gorgiā leontinum; qui omnes in studijs litterarum præstabat: qui primus ausus fuit in conuentu poscere qua de re, quisq; vellet audire. Cuius statuam de auro solido in templo Apollinis delphici posuerunt, cum cęterorum deauratas ad id tempus collocasset vniuersa Gretia.

De contemptu diuitiarum lib. 7. rub. 2. de sapienter dictis, cōmendat Byam, qui capta sua patria; cum quilibet onustus abiret preciosis rebus: ipse vero nihil secum ex bonis suis ferret: interrogatus cur non faceret. Respondit, ego vero sic facio, omnia enim mea mecum porto. & subdit. Pectore enim illa gestabat non oculis visenda, sed animo extimāda: quæ domicilio mentis inclusa: nec deorum, nec mortalium manibus labefactari quæruut; & vt manentibus præsto sunt: ita fugientes nō deserunt.

De audacia cōmēdat Pompilium. lib. 6. rub. 4. de grauiter dictis, aut factis. c. 6. Qui missus à senatu ad Antiochum regem, vt ab Aegypti, & Ptholomei recederet infestatione, & Rex occurrendo ei dexteram suam porrexisset; illi suam porrigere noluit: sed ambasiatam populi Romani exposuit: & cum diceret se cum amicis alloquuturum: Pompilius indignatus, virga; cui insistebat denotauit circulū, dicens Antiocho. Priusquàm hoc circulo excedas, da responsum, quod Senatui perferam. Continuo Rex affirmauit fore, ne amplius de se Ptolomeus quæreretur: attamen demum Pompilius manum eius tāquam socij apprehendit. Et concludit. Quantum efficax est animi, sermonisque abscisa grauitas. Eodem. n. mométo Siriæ regnū terruit, & Aegypti texit.

De eloquentia comendat Demosthenem li. 8. rub. 7. de studio, & industria. c. 7. Qui cum inter initia iuuentę, artis, quam affectabat, primam litteram dicere nō posset, oris sui vitiū, tanto studio expurgauit, vt ea à nullo expressius formaretur: vocem suam exilem exercitatione assidua ad maturum, & gratum auribus sonum perduxit. Itaque alterum Demosthenē mater, alterum industria enixa est.

De fama comendat Metellum lib. 2. rubr. 5. de maiestate. Nam tantæ fuit famæ; q etsi accusatus fuisset de indebita administratione prouinciæ, & cum ipse scripturam suæ administrationis monstraret in talibus: totum consilium oculos auertit, ne videret scripturam, nec tabulas. Quare non tantum in tabulis; sed in vita Metelli argumenta sinceré administratæ prouinciæ legenda subinde rediderunt.

De fidelitate comendat. lib. 3 rubr. 8 de constantia. Blasium, qui fidelissimus Romanis fuit. nam Salapiam ciuitatem suam à Pęnorū dominio ereptam, mira industria ipsis tradidit: Dasio socio in regimine prius inimico, demum Romanorum facto amico. cap. viij.

De fortitudine cōmēdat lib. 3 rub. 2. multos, & præcipuè Sceuolam, qui pugnando solus contra quinque milites britannicos, fœmore vulneratus, saxi pondere contusus, galea iam ictibus discussa, & scuto crebris foraminibus assumpto, duabus loricis onustus, profundo mari se immisit. & natando euasit.

De prosperitate, & fortuna comendat lib. 6. rub. 11. de mutatione morum, aut fortunæ. c. 21. Policratem Samiorum tyrannum: Cuius omnes conatus placido excipiebantur itinere: cui velle, & posse simul in æquo positum erant: annulum, quem ad experiendum fortunam in mari proiecerat, statim recuperauit pisce capto, qui eum deuorarar. Sed demum ab Oronte Darij præfecto captus, in altissimo montis vertice cruci est affixus.

De amore cōmendat lib. 5. rub. 5. de pietate ad fratres. c. 4. Tiberium Imperatorem, qui tā to amore Drusum suum germanum dilexit, q audiens Ticini, vbi erat, q ipse in Germania infirmaretur: festinanter alpes, & rhenū transgressus est: vno solo duce Antegabio cōtentus comite. Drusus vero audiens germanum suū venire: mortali infirmitate decubans: resumptis viribus, iussit legionibus cū suis insignijs venienti fratri occurrere, & Imperatoris honorem ei dari mandauit: eodemq; tempore, & supremæ maiestati cessit, & vita excessit.

De gratitudine cōmendat lib. 5. rub. 2. de gratis. c. 14. Mitridatem regem, qui pro Leonico acerrimo suæ salutis defensore capto nauali pugna, omnes captiuos hostium permutauit: sanius esse existimans ab inuisissimis, alias vilissimis circundari: quàm bene merito gratiam non referre.

De humilitate comendat. lib. 4 rubr. 1. de moderatione. c. 1. Valerium Publicolam, qui post expulsionem regalis dominij ab vrbe, factus Consul: totum dominium regium in se translatum minuit, & temperauit: Qui domos suas diruit, quia excelsiore loco positæ similitudinem arcis videbantur habere. Et subdit, quòd quanto domo inferior, tanto gloria superior euasit.

De iudicio cōmēdat lib. 6. rub. 3. de seueritate. cap. vltimo. Cambilem, qui inusitata seueritate vsus fuit. Cuiusdam enim mali iudicis à corpore pellem detractam felle, alias melle intendi; in eaque filium eius iudicaturum consedere iussit: Atroci enim, & noua pœna,

rex

rex barbarus, ne quis postea corrumpi iudex posset prouidit.
De iustitia commendat lib.6.rub.5.de iustitia cap 14.Zaleucum; qui lege condita vt crimine adulterij, reus vtroque oculo priuaretur; filio prędictum crimen committenti ipsam pęnam infligere voluit, sed instantia populi, vt indulgeret eidem: sibi primo vnum oculum, secundo filio alterum eruit. Sic se mirabili temperamento ęquitatis inter misericordem patrem, & iustum legislatorem partitus est. De pluribus alijs ibidem Valerius ponit.
De liberalitate commendat lib.4. rub.8.de liberalitate cap.vlt. cuius domus quasi quædam munificentiæ officina videbatur. Illinc enim publicis vsibus apta monimenta extribuebantur: illinc grata populorum oculis spectacula ędebantur: illinc epularum magnifici apparatus, & cū hoc vniuersis priuatim alimenta inopia laborantibus, dotes virginibus paupertate præssis subsidia; detrimētorum in curiu quassatis solatia erogabantur. Hospites quoque tū vrbanis pennatibus, tum etiam rusticis tectis benignissimè excepti, varijs muneribus ornati dimittebantur. Et post multa de eius liberalitate dicta concludit: quod Gillias possidebat; quia si commune patrimonium erat.
Agrigentinum Gilliam.
De studio commendat lib 8.rub.7.De studio, & industria cap.2.Catonem, qui octuagesimū agens annum græcis litteris erudiri voluit, sic & latinas iam senex didicit.
De abiectione munerum commendat libr. 4. rub. 3. de abstinentia, & continentia cap. 7. Marcum Curium, qui oblatum sibi à Samnitibus aurum, respuit dicens. Male se locupletibus, imperare, quam locupletem fieri. Et mementote me nec acie vinci, nec pecunia corrumpi posse.
De patientia commendat multos lib.3.rub.3. De patientia, & spiritualiter cap.9. Theodorū virum clarissimum; qui tormentis diu applicitus Hieronymo tyranno consentientes, eius neci noluit reuelare.
De paupertatis amore commēdat multos lib. 4.rub.4. Sed inter alios Valerium Publicolam; qui tantæ fuit paupertatis, & tamen Consul romanorum, vt patrimonium eius pro exequiis non sufficeret. Idem Menenio Agrippa, & de alijs dicit.
De pietate commendat lib.5.rub.1.De humanitate ac clementia. Gneum Pompeium magnum; qui Tigrani à se deuicto supplicanti: diadema, quod deposuerat reponere imperauit: æquè pulchrum esse iudicans: & vincere reges, & facere. Et subdit, quod eius pietas inhumanatum eum esse non permisit.
De veracitate Attilium Regulū; qui ad hostes infestissimos Cartaginenses ante maluit redire indubie ab eis cruciandus; quā sacramentū frāgere, ꝙ eis dederat de sua ad eos reuersiōe.
De misericordia commendat Fabium maximum lib.4.rub.8. De liberalitate cap.2. qui vt captiuos redimeret Romanorū; quos Anibal tenebat: fundum unum vendidit, quod habebat, & eos redemit.
De moribus, vide in conformitate ungi. uis.
De iniuriarum dimisione commendatur à Tullio Iulius Cęsar, qui omnium recordabatur, præterquam iniuriarum.
De scientia Aristoteles commendatur.
De moribus commendatur Socrates; qui maximam partem philosophiæ traxit ad mores.
De multis alijs dicit idem Valerius libro suo: sed præfata ad præsens sufficiant. Præfati ergo apud ethnicos, & paganos sunt virtute conspicui nominati: quare nullo modo ad virtutum dominum, & originem Christum sunt assimulandi: Ratio huius est, quia cum patres veteris testamenti; sanctitate præcipui, ipsi nō valent comparari: quare nec dicti omni gratia destituti. Quomodo possunt pagani sanctis veteris testamenti simulari, aut comparari, qui idola coluerunt non Deum; gloriam mundi, & famam totis viribus quærentes; quam illi despexerunt; gratia carentes, qua illi sunt repleti: Dei fidem seruantes, & mandata; quæ illi despexerunt; & nunc in gloria coronati in cęlo lętantur. Præfati vero in inferno cruciātur; quare ipsorum uirtutes dici nō possunt, fuisse veracitet: etsi umbram virtutum habuerunt vt declarat Vgo in suo didascaliō. Sic ergo Christo eis quoquo modo comparando; etiam de ipso loquendo, vt homo est; ad iniuriam magnam esset ipsius.
Sed quia sancti veteris testamenti fuere, & virtutibus adornati; & Christus secundum corpulentam substantiam carnem traxit ex eis; videndum est si aliquo modo ipsi ualent domino nostro Iesu Christo ut homini comparari: quia ut Deo certum est, quod nullo modo. Et certe ipsi domino Iesu Christo non sunt comparandi.
An sancti ueteris testamenti Christo cō parari queant uirtutibus.
Primo, quia figuratum est potius figura: ipsi autem eius figura fuerunt, sicut ostensum est conformitate 1.lib.1.
Secundo, quia ipsi Christo spiritus non est datus ad mensuram plenus gratia: ipsi vero acceperunt gratiam pro gratia, idest partem. Ioan. 3.
Tertio, quia Christus est plenus gratia & veritate, de cuius plenitudine ipsi, & nos, & omnes accepimus. Ioan. 1.
Quarto quia ipse caput, nosque membra eius. Membra autem non influunt in caput, sed bene caput in membra.
Quinto, quia omnes saluamur per ipsum, & eius fidem; quia ipse solus est saluator noster: nam & qui præibant idest qui nos præcesserūt, & qui sequebantur, clamant. Iesu fili Dauid, miserere nobis: cuius merito nobis datur gratia; & gloria.
Sexto in ipso fuit plenitudo gratiæ; qua maiorem

rem Deus ei conferre non potuit.
Septimo, quia in eo gratia fuit creata, & increata.
Octauo, quia Deo præ cunctis creatis ſimul acceptior fuit; & ipſe ſolus placauit patrem; ſed dendo, quod petebat à genere humano, & reconciliauit nos in ſuo ſanguine.
Nono, quia ipſe eſt origo virtutũ, & gratiarũ.
Decimo eſt Deus, & homo. Quare nullus ſanctus quantumcunque magnus virtutibus, eidẽ valet comparari. Cuius enim ſancti vita fuit; Diſcurſus. in qua vt in vita ipſius Dñi noſtri Ieſu Chriſti ſic apparuerit mundi deſpectio, paupertatis amor; pomparum contemptus; fuga omnis gloriæ; amor humilium perſonarum; humilitas profunda; patientia ſumma; dilectio feruida; pietas viſceroſa: ibi fulget virtutum ornatus; fortitudo in corde; prudentia in ſermone; temperantia in moribus; iuſtitia in operibus; zelus ad Dei cultum; ſolicitudo in mandatis ſeruandis; feruor ad animas; auſteritas in viuendo; manſuetudo in conſeruando; clementia in ſuſcipiendo; benignitas in condeſcendendo: ibi apparet gratitudo in obſecrando; ſanctitudo in perficiendo; veracitas in prædicando; efficacia in exhortando; affabilitas in proferendo; ſeueritas in iudicando; miſericordia in indulgendo; luciditas in cognoſcendo; ſapientia in præcipiendo; ſcientia in prædicando; bonitas in exaudiendo; liberalitas in conferendo; circunſpectio in præcauendo; auctoritas in efficiendo; exẽplaritas in uiuendo, & moriendo; charitas ad perſequentes; ſtabilitas in patiendo; aſsiduitas in orando; omnium virtutum diſciplina in terminando. Ex quibus omnibus, quæ in vita fuere domini Ieſu, prout euangelia atteſtãtur: apparet quod dominus Ieſus, eſt rex, & dominus virtutum; nec aliquis eſt eidem comparandus. Sicut ergo Chriſto homini, & Deo nullus homo poteſt comparari; ſic nullus in legiſlatoribus ei ſimilis reperitur. Non Moiſes; quia eo perfectior ſcientia; vita, gratia; meritis, populorum directione, informatione, & protectione Chriſtus exiſtit. Quare nec patriarcha, nec propheta, & ſic de alijs iuſtis in ſcriptura ſacra expreſsis. Et à fortiori ei comparandus, & æquiperandus non eſt; ille ſpurciſsimus hominum Maumeth ſaracenorum caput (vt dicunt ipſi prophetæ) qui corporis voluptatibus, vt porcus deditus, & ſubiectus: omni dolo plenus, & & mendacijs: non legis diuinæ, aut politicæ lator: ſed deceptor mendaciſsimus; in omnibus ſuis geſtis reperitur. Omnis ergo homo hunc Chriſtum admiretur, veneretur, & imitetur: Omnis cultus deuotionis, vt Deo ei impendatur; quia ipſe ſolus eſt omniſciens; omnipotẽs; omnis perfectionis exemplar, omnis gratiæ promptuarium, & origo, omnis veritatis profeſſor, omnis vitæ ſpiritualis conceſſor, & corporalis; omnis ad beatitudinem obtinẽdam via, & ductor, omnis beatitudinis obiectum contentiuum, & bonum, omnis creaturæ principium, & finis, omnis ſcripturæ alpha, & ω: omnium confortator, ſuſtentator, & vigorator; omnium concordium fidelium illuminator, & conſolator, ac totius humanæ generationis honor, laus, & gloria per infinita ſecula ſeculorum amen. Sic ergo præfatis ſuccinctè apparet, quod dominus Ieſus Chriſtus præ cunctis patribus, prophetis, patriarchis, iudicibus, principibus, regibus, ſacerdotibus, iuſtis, & ethnicis hominibus eſt vita ſpectabilis, prout dicebat prima pars huius 13. conformitatis di. Ieſus vita ſpectabilis, & ſic patet huius 13. conformitatis, prima pars breuiter declarata.

SECVNDAE PARTIS XIII. CONformitatis ſecundi libri, & 25. in ordine. Franciſcus operator. Expoſitio.

PRIMA parte huius conformitatis 13. declarata, ſcilicet Ieſus vita ſpectabilis; conuenienter reſtat elucidanda 2. pars ſcilicet Frãciſcus operator, ideſt quod B. Fran. fuit vita ſingularis, mirabilis, & imitabilis; quia virtuoſus præ alijs: vtpote operator omnium bonorum, & virtutum. Et pro iſtius partis declaratione duo erunt videnda: ſicut vita B. F. dupliciter poteſt attendi. Primo in ſe. Secundo ſi fiat comparatio vitę eius ad vitam aliorum ſanctorum, & perfectorum. Si vita beati Fran. in ſe inſpiciatur, & attendatur, quod fuerit perfectiſsima: apparere poteſt ex pluribus. Et primo, vt dictum eſt in præcedentibus, & dicetur in ſequentibus: & hoc intenditur in toto præſenti opere, videlicet probando, & declarãdo quod in 40. ſpiritualibus operationibus vitæ Chriſti; qui eſt caput omnis perfectionis, reperitur conformis; quare & vita beati Fran. perfectiſsima comprobatur.
Secundo oſtenditur hoc; quia ſanctum euangelium (vt præcedentia demonſtrant) Beatus ipſe Fran. ad litteram obſeruauit; quo nihil eſt perfectius.
Tertio hoc apparet ſi ſpecialiter ad vitam domini noſtri Ieſu Chriſti deſcendatur, cui particulariter inuenitur conformis. Vita enim domini ſeſu etſi lata, & magna ſit perfectione verbis, & exemplis: ad 12. tamen poteſt reduci, vt conformitate 3. lib. 3. dicetur, vt videlicet principium vitæ ipſius, & initiũ aſpiciat mundi contemptum, & deſpectionem: Volucres cœli nidos habent: filius hominis non habuit, vbi caput ſuum reclinaret. Et Franciſcus in Matth. 8. hoc ei ſe conformando; coram Chriſto Aſsiſi-

nate bonis paternis,& mundanis renunciauit, nudus remanendo,& nihil habere voluit in vita præsenti: vt dictum est conformitate 4. huius 2. lib.

Secundum de vita Christi respicit sui abnegationem,& abiectionem totalem: dicente Christo. Siquis vult post me venire, abneget semetipsum &c. Franciscus maximus abnegator sui fuit, vt 5. conformitate huius 2. lib. est ostensum; se enim maximum peccatorum censebat, & tenebat, vt dicit, vi pars maioris legendæ. — Matth. 16.

Tertium de vita Christi ad carnis macerationem reduci potest; de quo supra dictum est tam de Christo, quo ad hoc, quam de B. Fran. conformitate 7 huius 2. lib. vbi ostensum est beatum Fran. carnem suam macerasse.

Quartum quod ostendit vitam Christi, & ad quod potest reduci, est pœnitentiæ operatio, & exhibitio: quod ostendit in 40. dierum ieiunatione: in fellis,& aceti potatione,& in multis alijs. Beatus Fran. vnam quadragesimam peregit: in qua solum medietatem vnius panis comedit, & toto quasi tempore ieiunabat, vt dicit 9. pars legendæ maioris. Et si corpus habuisset sanum,& validum (teste fratre Egidio) eius pœnitentiam austeram totus mundus sequi non potuisset.

Quintum ostendens vitam Christi, est patientia: hanc ostendit, quia cum malediceretur, non maledicebat, vt dicit Apostolus Petrus: & demum pro persequutoribus exorauit. Luc. 22. Beatus Fran. hanc amplexus est totis viribus; cum cuperet de se audire obprobris, & de laudibus, tristaretur, ac persecutionem passus à patre, fratre carnali, à ciuibus, à saracenis, in omnibus tamen vt scutus pertransiit. — Lucæ 22.

Sextum ostendens vitam Christi, est operatio non manualis (quia quo ad istam de Christo nihil legitur: etsi credatur, quod aliquando iuuerit Ioseph; qui fuit faber lignarius) sed virtuosa; quia Christus nũquam fuit otiosus: prædicabat enim, discurrebat, orabat,& sic de similibus operibus; quibus assiduè nostram operabatur salutem, secundum psal. in medio terræ hoc beatus Fran. egit,& manualiter operando, docendo,& otio deditos summè reprehendendo.

Septimum, quod ostendit vitam Christi est humilitas, quam & ipse Christus habuit: & beatus Fran. prout conformitate 5. huius 2. est dictum.

Octauum ostendens vitam Christi, est obedientia; fuit enim obediens matri,& patri putatiuo Ioseph. Hanc prosequutus est B. Fran. obedientiam promissam secundum regulam ecclesiæ seruando; volendo habere semper guardianum; cui & in vita paruit,& in morte, prout dicit pars 6. & 10. legendæ maioris. — Lucæ 2.

Nonum vitam Christi declarans, est virtutum ornatus. Iesus habuit fortitudinem in illatis; temperantiam in verbis; prudentiam in factis, & iustitiam in satisfaciendo pro nobis Deo patri; fidem non habuit nec spem; nisi large talia accipiendo: quia fuit simul viator,& comprehensor: sed bene habuit charitatem, cum charitate sua pro nobis mori dignatus est beatus Fran. fidem habuit; quia fidelissimus fuit ter ad partes infidelium ad ipsam fidem prædicandam ire volendo; & pro ea subire martirium. Spem enim, & totam suam fiduciam in Christo posuit,& habuit, vt ostendit 7. pars legendæ maioris, ac fratribus, quos mittebat iactare cogitatum suum in domino; & totam spem in ipso ponere suadebat. Charitatem habuit; erat enim quasi quidam carbo ignitus diuino amore, vt dicit 9. pars maioris legendæ. Fortitudinẽ habuit contra demones, quos superauit. Prudẽtiam habuit; quia spiritu prophetico plenus fuit, vt iam dicta in hoc secundo lib. 6. conformitate,& etiam nona pars maioris legendæ ostendunt. Temperantiam habuit in cibo,& potu, vt in 5. parte legendæ maioris,& in alijs ostenditur. Iustitiam quo ad Deum, & proximum 5. & 12. partes legendæ maioris ostendunt eum habuisse.

Decimum ostendens vitam Christi est oratio: quam habuisse Christum, & beatum Fran, conformitas 11. huius 2. ostendit. Vndecimum ostendens uitam Christi, est contemplatio, de qua tam de Christo, quam de B. Fran. conformitas 3. huius lib. declarat expresse.

Duodecimum, & vltimum ostendens vitam Christi, est sua sacratissima passio; quam B.F. primo contemplando: secundo imitando: tertio prædicando: quarto tandem in Christum transformatus passionis stigmata in suo corpore habendo, sequutus est. Sic ergo præfatis 12. in quibus uita Christi consistit quantum ad actus immitatiuos, apparet, quod vita beati Fran. quia præfata in se habuit, fuit virtuosa: & merito à fidelibus laudanda,& imitanda.

Quarto ostenditur vita B. Fran. fuisse virtuosa, quia seiuncta totaliter moribus, à vita secularium, quę censetur, & probatur esse vitiosa. Quãto enim maior inuenitur abscessus,& elongatio à talium vita; tanto vita sic facientis perfectior comprobatur. Vnde hoc ostendens Saluator dicit, quod ipse non erat de hoc mũdo, idest conformis vitæ, & moribus secculariter, & secundum mundum uiuentium. Cum enim B. Fran. mundum perfectissime abdicauerit, patet, quod omnia totaliter contempsit. Si enim loquamur de diuitijs: pecuniam nec per se, nec per interpositam personam habere voluit. Si de alijs, quæ seculares appetunt, vtpote honores: ipse libenter accepit vituperia Si carnis voluptates: ipse carnem domuit,& per omnia spiritui subiectam præbuit. Scientiam ipse habere noluit; nec fratres suos, sed orare, prout dicit — Ioan. 8.

dicit regula, & sic descendendo ad omnia, quæ mundani appetunt, quia B.F. oppositum voluit, patet q eius vita fuit à secularium mũdanę vinentium elongata, & consequenter virtuosa, & sancta.

Quinto oñditur B. Fr. uita perfecta, quia ipse per gratiam domini Iesu, est cunctis nominatissimis sanctis similatus: Si enim Christo capiti totius perfectionis secundum q possibile est, fuit perfectè conformis, & similis, vt hoc opus demonstrat; multo fortius Christi membris.s. sanctis hominibus in virtutibus, & perfectionibus est conformatus, & vt hoc melius videatur.

Frã. similis choris angelicis. Sciendum quòd Beatus Frãciscus similis fuit, & conformis primo cęlestibus spiritibus.s. Seraphin in incendio dilectionis ad Deum; in cuius signum Christus in specie Seraph apparuit ei: quando ei sacra stigmata impressit. Fuit similis Cherubin in plenitudine sapiẽtię; quam diuinitus accepit, sicut probatum est solutionibus quæstionum profundissimarum, & suarum profunditate prædicationum, ac informationum, quæ sensum excedebant humanum, vt dicit. 11. & 12. pars maioris legendæ. Fuit sanctis Thronis similis; quia Deus præ alijs in eo requieuit; considerata plenitudine gratię, & deuotione beati Fran. ad Christum Deum. Fuit similis potestatibus, demonibus imperando: ad eius enim iussum abscẽdebant demones, prout dictum est conformitate. 9. huius. 2. lib. Fuit similis Virtutibus in signis, & miraculis, prout conformitate. 1. huius. 2. lib. est declaratum. Fuit similis Dominationibus in recta executione suæ prælationis; subditos verbo, vita, & opere informando. Fuit similis principatibus in genetali sui ordinis pręsidentia, & gubernatione, nam ordinem suum dum viueret, vidit multipliciter dilatatum, quem singulari affectu, & prouidẽtia in his; quæ sunt ad Deum excoluit, & tenuit. Fuit similis Archangelis in cognitione secretorum Dei; quę non vulgabat nisi diuino instinctu, & proximorum salute. Fuit similis Angelis in verbi Dei nunciatione; eundo per mundum, & pręedicando, & non solum ipse solus; sed & fratres ad hoc destinando, vt fructus 10. & 11. & conformitas primi libri ostẽdunt. Sic ergo prædictis succinctè patet beatum Fran. cœlestibus spiritibus fuisse conformem, & similem.

Fran. similis patriarchis. Secundo B. F. fuit similis Patriarchis, & alijs sanctis hominibus. Fuit similis Adę primo patri omnium in creaturarum dominio, vt dictum est conformitate, idest huius. 2. lib. ac in veniæ de peccatis sui obtentu, luctu, & ploratu, vt dicit 3. pars legendę maioris. Fuit similis Abel: quia duo minuta, quæ habebat: corpus.s. & animam Deo offerre, & sacrificare studuit. Fuit similis Enos: nomen Dei inuocando, dum adhuc esset secularis; & ad votum exaudiri promeruit. Fuit similis Enoch; voluntatem Dei agnitam statim perficiendo, audiens quæ Christus Apostolis ad prædicandum m.ssis mandat: statim omnia impleuit in se, & perfecit, vt dicit. 3. pars legendę maioris. Fuit similis Noe in pręedicando. Noe fuit præco iustitiæ, vt dicit apostolus Petrus in cano. sua cap. 2. Franciscus fuit præco magni regis Christi, vt ipse propheticè respondit latronibus. Cuius præconio, & verbis quia non erãt inania, nec risu digna, vt dicit. 3. pars legendę maioris: multos ad Christum conuertit. Fuit similis Abrahæ: patrem, & patriam deserendo, & dimittendo, nec locum proprium aliquando habendo. Fuit similis Isaac, quia in tabernaculo sanctæ matris Ecclesiæ, sponsam suam sanctã paupertatem intromisit ab alijs derelictam. Fuit similis Iacob; quia in Dei seruitio: vt seruus fidelis inueniretur à domino: assiduè vigilauit. Fuit similis Ioseph: principatum Aegypti, idest totius corporis gratia diuina possidendo. Fuit similis Moysi in deserto, idest locis desertis, & ab hominum cohabitatione elongatis habitando libenter. Fuit similis Aaron pro populo exorando, vnde pro nullo aliquando B. Frã. orauit, quin à Deo fuerit exauditus. Fuit similis Phinees in zelo Dei, legem enim Dei zelatus est, & ignẽ pro eius assertione coram soldano Babilonię intrare se obtulit. Fuit similis Iosue, hostes Dei demones superando, & manucapiendo. Fuit similis Samueli ter à domino in S. Damiano vocatus de cruce, vt dicit 2. pars legendę maioris. Fuit similis Dauid se præ omnibus peccatorem vocando, & tenendo. Fuit similis Salomoni, templum.s. triplex, idest tres ecclesias dedicando, & renouando. Alios sanctos patres causa breuitatis dimitto: quibus ex pręfatis potest ostendi: q b. F. similis eis fuerit, & conformis.

Tertio fuit similis prophetis, corda agnoscendo, vt dicetur conformitate sequenti, & futura prauidendo, & annunciando, ut dictum est conformitate. 6. huius 2. Et non solum fuit eis similis in tali spiritus luculentia respectu occultorum; sed etiam in virtutibus. Fuit. n. similis Eliæ rigidissime viuendo, vt dicit fructus. 7. istius. 2. lib. Fuit similis Eliseo, duplicem spiritum propheticum possidendo, corda intuendo, & alia futura, vel in agnoscẽdo, & signa faciendo, & omnia mundana contẽnendo. Fuit similis Isaiæ in intellectus profunditate, qua diuina est indagatus. Fuit similis Ieremiæ; populi peccata, ac si genuisset eos deplorando, vt dicit 10. pars legendæ maioris. Fuit similis Ezechieli, peccata populi publicè annunciando, & redarguendo. Non fuit adulator, & palpans; vt dicit legendæ maioris pars 12. & dictum est lib. 1. conformitate 10. Prophetis similis.

Perusinis militibus suam prędicationem impedientibus prædixit de eis vindictam in breui futuram. Hominibus de Grecio si recidiuarent eorum vastationem. Gedeoni præbendario, quem contractum extendit crucis signo, si ad vomitum rediret diuinæ iustitiæ vltionē prædixit, & sic non palpauit aliorum mala: sed detexit ob correctionem. Fuit similis Danielis à vino, & carnibus abstinendo: vt dicit 5. pars legendæ, nisi quando ibat prædicando, vel quando esset grauiter infirmus. Fuit etiam similis alijs prophetis, tam in spiritu prophetico, quàm etiam in virtutibus: de quibus pertranseo causa breuitatis.

Apostolis similis. Quarto fuit similis. B. F. Apostolis primo generaliter patet, quia ipsorum vitam euangelicā tenuit, & seruauit. Secundo specialiter & particulariter. s. in ipsorum virtutibus. Fuit similis. B. Petro, in amore ad Christum, per amorem enim Iesus Christus, iugiter vt mirræ fasciculus intramentis suæ vbera morabatur. Fuit similis. B. Paulo: fidem catholicam sua, & fratrum suorum prędicatione innouando. Fuit similis. B. Andreæ: crucem domini assidue habitu, vita, prędicatione, & meditatione baiulando, vt conformitate. 3. lib. 3. dicetur. Fuit similis. B. Iacobo maiori, Christum (vt est possibile) prosequēdo, & imitando, & eius calicem bibendo. Fuit similis. B. Ioanni Euangelistę, futura contemplando. Fuit similis Iacobo minori; orationi vi mentis intendendo semper, vt huius secundi conformitate. 11. est dictum. Fuit similis. Bea. Bartholomeo; dolores in suo corpore patienter portando. Fuit similis B. Thomæ: toto corde, & viribus pro domino Iesu mori optando. Fuit similis. B. Simoni: in pœnalis crucis perceptione, & susceptione: quia duobus annis crucis tormentum portauit. Fuit similis. B. Thadęo, infideles, & saracenos, & præcipuè Soldanū constanter arguendo. Fuit similis. B. Matheo; Euangelium in suo corde portando, tenendo, & scribendo. Fuit similis. B. Philippo; signa multa faciendo. Fuit similis. B. Mathiæ duodecimus inter primos fratres, & primus gradu, & perfectione esse promerendo. Et quia 12. Apostolis primis fuit. B. F. simulatus: quare & alijs domini discipulis cum hi, 12. cæteris perfectiores virtutibus prædicentur, & dicantur.

Martiribus similis. Quinto fuit similis. B. F. sanctis martiribus, & præcipuè in martirij appetentia, & desiderio: Ter enim pro palma martirij consequenda, ad terram infidelium iter assumpsit, etsi Deus ipsum ad alia reseruauerit; quia igitur martir desiderio; merito martir, & mente fuit. Insuper cum dicat beatus Aug. in sermone B. Laurentij, ꝙ tota vita Christiani, si secundum Euangelium viuit; crux est, atque martirium: cum B. F. iuxta Euangelium per omnia vixerit, sequitur ꝙ nomine, & præmio martirum censeri potest, & debet. Et sic generaliter patere potest ꝙ sanctis martiribus similis fuit. B. F. in particulari nihil scribo; quia esset nimis prolixum: cum infiniti fuerint.

Sexto fuit similis. B. F. sanctis confessoribus, & quia præcipui inter confessores patres Aegypti nominantur: ideo facienda est, & videnda aliqualis conformitas inter beatum F. & eos. Fran. fuit similis Cōfessoribus. Fuit enim B. F. similis. B. Paulo primo Eremitæ in fuga mundi: ipse enim Paulus præ seui tia persequutionis omnia relinquendo: Eremum petijt. Sic beatus. F. fugiendo quæ sunt mundi; habitū Eremiticum duobus annis, vt dicit legenda trium sociorum portauit.

Antonio in prælio demonum, & superatione. B. Antonius præ alijs patribus habuit cū diabolo certamina, & clariorem victoriam. B. vero. Frā. vt dictum est conformitate. 9. huius. 2. manu quasi ad manum confligendo cum diabolo; diuina gratia eum vicit, & superauit.

Hilarioni in vitæ austeritate: hic sanctus prę alijs vixit austerissime in vestitu, acubitu, cibo, & potu, & sic de alijs: prout eius narrat legenda. B. Fr. vt patuit conformitate. 7. huius secundi libri austeram vitam peregit.

Machario Alexandrino in abstinentia: Omne genus abstinentiæ. B. Macharius exercuit. B. F. vitæ fuit abstinentissimę, quod crebro ieiunā do cū modici cibi, & potus sumptione: quod faciebat multipliciter in anno, ostēdit. Quod 5. & 9. pars legendæ maioris pandunt.

Moysi Etiopi in carnis maceratione, hic ad macerandum corpus de nocte replendo vasculā patrum aqua; per longum iter carnem domuit. B. F. corpus confectum ieiunijs in primęuo suæ conuersioni sad Christum; oneribus lapidum pro reparatione trium Ecclesiarum sibijciendo confregit.

Ioanni abbati, qui in rupe quadam montis solus quinquaginta annis habitauit, & secum nullum stare permisit, etsi ad se venientibus loqueretur de rupe; in spiritu propbetico multipliciter claruit, & absentibus se contuendū præsentauit, vt dicit Hierony. qui eius vitam descripsit, huic. B. F. similis reperitur in prophetia, vt ostensum est multipliciter conformitate. 6. istius 2. lib. & sc præsentem exhibendo absentibus, sicut in cap. Arelateñ. patuit: dum de titulo crucis sacræ Antonius prędicaret fratribus, eosdem benedicendo.

Apollonio, qui ad lucrandum animas adeò est directus, ad loca ciuitatibus propinqua, & vicina, beatus Franciscus non dispar huic sancto inuenitur, quē Deus voluit esse non in locis solitarijs; sed in alijs vt Deo lucraretur animas, quas diabolus conabatur auferre.

Paulo simplici in obtētu omnium, quæ à Deo postulasset: Paulus simplex quicquid à Deo poscebat, obtinebat, & sic & beatus F. nihil à

Deo

Deo petijt, quod non habuerit.
Amoni in miraculis; fecit enim Amon multa signa, & virtutes: sic & beatus. F. vt dicit conformitas, idest huius. 2. lib.
Copri in infidelium conuersione: Copres plures gentiles conuertit ad Christum, & B. Frã. Soldanũ Babiloniæ, etsi ipsum manu propria non baptizauerit, vt dicetur conformitate. 9. lib. 3. Conuertit etiam. B. F. quandam dominam saracenam, quæ ad inhonesta dum. B. F. inuitasset, & ipsum super prunas ardentes stare conspexisset: eiecta omni infidelitate, conuersa est ad Christum cum pluribus alijs, & perfectissima fuit.
Heleno in cordium agnitione: Helenus enim sanctus omnium suorum merita agnoscebat, & demerita, & sic reuelabat eis. B. F. cordium multorum secreta agnouit, & reuelauit. vt fructu sequenti dicetur.
Mutio fuit similis in pietate: Fuit enim abbas, Mutius pius, & specialiter ad infirmos. B. F. vt dictum est fructu, & conformitate præcedenti, habuit pietatem ingenitam tam ex dono naturę, quam gratiæ, & pijssimus fuit omnibus subueniens, vt dictum est ibidem, & in 7. parte habetur legendæ maioris.
Appelen in ferri igniti contactu sine lesione; hic operarius fuit ferri, & manu ferrum ignitum accipiebat ex fornace, & operabatur. B. F. præcipiendo ferro candenti, & ignito, quãdo in supercilio ratione infirmitatis oculorũ facta fuit sibi coctura: nullam ab eo passus est lesionem.
Pannutio in agnitione hominum virtuosorũ, de pluribus sibi reuelauit Deus: & ipsorum vitam. B. F. multorum agnouit facta, & dicta, ꝑ ut supra de spiritu prophetiæ dictum est conformitate. 6. huius. 4. lib. Ipse enim cognouit fratrem Rufinum canonizatum in cœlo, & fratrem Bernardum de Quintaualle esse de com mensalibus regni Dei; & sic de alijs: prout fratribus dixit.
Isidoro in fratrum regulatione: habuit enim. Isidorus monasterium valde regulatum, & ordinatum: vt habetur in viris patrum. B. F. tam ipse, quàm fratres sui, & præcipuè socij summa religione ordinati, videlicet regula Apostolorum, & domini Iesu Christi, vt dicit Papa Nicolaus. 3. in regulę declaratione, vt dictum est conformitate. 9. primi lib.
Serapioni in fratrum multiplicatione: habuit enim Serapion bene decem millia monachorum: Sed plures habuit. B. F. viuendo, & post mortem, vt dictum est conformitate. 8. primi libri.
Apollonio in martirij desiderio: fuit enim hic Apollonius re martir, sed Franciscus voluntate.
Dioscoro in fuga mulierum: omni modo memoriam, & præsentiam earum fugiendam dicens. B. F. nullam cognoscebat in facie; & ipsarum consortia fugienda mandauit ram in regula, quàm in legẽda parte 5. legẽdæ maioris.
Amonio in plenitudine gratiarum: omnium enim possessor esse videbatur. B. F. ꝙ gratiarũ plenitudinem, & sufficientiam habuerit, & in iam dictis conformitatibus ostendunt pręnarrata, & specialiter præsens, dum eum similem cunctis sanctis in donis declarat, & gratijs.
Euagrio in spirituum malignorum cognitione; habuit enim gratiam singularem discernẽdorum spirituum malignorum. B. F. spiritus malignos & cognouit, & eorum tentationes circa multos discreuit.
Fratri maximam parienti tentationem, & prædixit, & eum ab ipsa liberauit. Quendam aliũ à diabolo tentatum de obseruantia nimia silentij, & agnouit & ostendit. Fratrem Thomã de Spoleto à diabolo decipi percepit, & ab ordine exiturum declarauit. Sic & fratrẽ Rufinum à diabolo tentari deprehendit, & liberauit, & sic de alijs pluribus: vt in superioribus est dictum. Machario Egyptio in solitudinis dilectione: fugit enim totis viribus homines. B. F. loca solitaria valde dilexit: patet de locis, quæ ipse accepit. de monte Alnernæ: Compatrum Grecij: Sancti Vrbani, & sic de alijs locis solitarijs. Multa enim adhuc hodie sunt in pluribus prouincijs, & causa quare hæc loca. B. F. capiebat erat, vt Deo liberius vacaret.
Amoni alteri à prius dicto in castitate, qui prędicatione sua suã cõuertit coniugẽ: quãdo simul esse debebat. B. F. castissimus fuit, & purissimus, vt statim dicetur.
Piamoni in humilitate, qui humilitate singulari præfulsit. B. F. ꝙ fuerit vere humilis superiora ostendunt. f. conformitas. 5. huius. 2. lib.
Hor fuit similis in agnitione, & scientia; possedit enim diuinitus scientiam, & non humanitus, sic & B. F. vt dicit pars. 11. legendæ maioris.
Antoni in pœnitentia: iste Amon præfuit monasterio Labenosinorum; qui magnam exercebant pœnitentiam. De pœnitentia beati Francisci habes supra conformitate. 9. huius. 2. libri.
Beno in mansuetudine: hic Beno omnes homines mansuetudine excedebat. sic B. F. benignissimus, & mansuetissimus fuit; quod animalia volatilia, & natatilia, ac homines attestata sunt, prout. 8. pars maioris legendæ declarat.
Theoni in silentio; qui 30. annis clausus in cella silentij continuam custodiam habuit. B. F. & silentium tenuit; & seruandum fratribus indixit. vt dicit 5. pars legendæ maioris.
Frontonio in sanctæ fiducię in Deum positione, & suæ prouidentiæ commissione: hic Frontonis ad Eremum cum suis fratribus acce-

dens, diuinæ voluntati se totaliter committens: ei dominus omnia, & suis fratribus trāsmisit copiosè B F vt dictum est conformitate præcedenti in ca. Assisij: vbi fuerunt vltra quinque millia fratrum, & multotiens diuinæ prouidentię se committens, à domino de necessarijs affluenter est sibi, & fratribus suis, & alijs prouisum. Reuertenti de Hispania, & in firmo Deus autem coctā prout optarat transmi. t.

Arsenio in luctu: semper beatus Arsenius plorauit in vita sua, & sic fecit in morte. Beatus F. ex fletu lumen amiserat oculorum. Martino in vestis superfluę vitatione: noluit enim à sorore recipere. beatus F. duplicibus dimissis, & non cogitando de crastino; omnia superflua à se reiecauit.

Pastori in fuga vanagloriæ: vitabat enim miracula facere, hac de causa B. Fran. detestator fuit omnis gloriæ, & amator omnis oprobrij, & contumeliæ, vt dictum est conformitate. 7. huius. 2. lib.

Pemen in contemptu parentum: nolebat. n. hoc abbas aliquem videre, & B.F. patri renunciauit coram episcopo Assisij: patrem qui in cœlis est eligendo.

Pantho in superatione volnptatis carnalis: hic magno tēpore tentatus fuit, & gratia Dei superauit. B.F. apud Eremum de Sartiano tētatus vehementer, se nudando, & in foueam niue, & glacie plenam volutando tentationē effugauit.

Amonio in fugiendo status altitudinem: noluit enim esse Episcopus. B F, noluit esse prælatus, immo officium generalatus renunciauit.

Pambn in despectu diuitiarum: contempsit enim diuitias B.F. nec per se, nec per interpositam personam habere aliquid voluit.

Beniamin in patientia; fuit enim hydropicus. Sic & B.F. hydropicus, & patientissimus, vt dicit. 14. pars legendæ maioris.

Narhanael in propositi firmitate, vt non exiret de cella proposuit, & seruauit. Sic B. F. in sancto proposito omnium semper permansit.

Eulogio leprosis seruiendo: ille vni. Beatus autem F. pluribus seruiuit.

Beato Benedicto abbati: se ad instar. B. Benedicti absentibus præsentando: Benedictus fratribus de nocte: Franciscus de die in ostio capituli in remotis existendo.

Pacomio, qui primus (vt dicit Ioachim in libro cōeordiæ) instituit regulam monachorū: Sic B. F. primus instituit regulam fratrum minorum.

Beato Papæ Gregorio in pauperum subuentione; ille enim omnibus subueniebat, & B.F. omnia, quæ habere poterat, & habebat pauperibus erogabat. B. Martino: pacem procurando B. F. pacem primus mundo prædicando, à Deo præmonitus de hoc specialiter. B. Bernardo in deuotione ad Virginem gloriosam: virginis gloriosæ beatus F. deuotissimus fuit, & ipsam esse sui ordinis aduocatam impetrauit à Christo, & obtinuit. Sic ergo præfatis apparet quomodo beatus Fr. fuit similis sanctis confessoribus, & cōformis.

Septimo, beatus F. fuit similis doctoribus; verbum Dei prędicādo vbique. Ad hoc enim missus est à domino, & de hoc mandatum à Papa Innocentio accepit, quod expleuit efficacissime: castra, ciuitates, prouincias, & villas circuiendo, ac prædicatione vita, & signis multos à salute longinquos ad dominum conuertit, vt in primo lib. 8. & 9. & 12. conformitate, patet. *Doctorib. similis.*

Octauo & vltimo fuit similis beatus F. sacris Virginibus, & hoc in corporis puritate: Nam virgo fuit purissimus, quod claret. *Fran. probatur virgo.*

Primo ex visione fratris Leonis socij sui: fuit enim eidem diuinitus reuelatum, ꝙ B.F. erat virgo purissimus: Vidit enim beatum Fran. in monte altissimo positum in medio arborum viridissimarum liliorum, & rosarum; & erant ibi aues dulcissimè cantantes, & beatus Fran. habebat in vtraque manu rosas, & lilia, & dictum est fratri Leoni, ꝙ mons ille erat altissima virginitas: & beatus Fran. in vtraque manu habebat rosas, & lilias; quia erat virgo, & mente, & corpore.

Secundo patet hoc, quia frater Leo prædictus confessor fuit bea. F. nec audiuit vnquā ipsum bea F. de hoc se inculparc.

Tertio apparuit, ꝙ fuerit virgo: quia se nudauit coram Episcopo Assisii, & alijs, & femoralia ipsa patri dedit, quód vtique non fecisset sine magno rubore si pollutus fuisset.

Quarto hoc arguit stigmatizatio. B.F. facta in eius carne: Decebat enim, ꝙ non in corpore aliquādo polluto, sed incontaminato illa beata stigmata imprimerentur, & non solum. B.F. dilexit in se, & habere voluit hāc puritatē: sed & fratres suos præcipiendo vitare consortia, & colloquia mulierum. Requisitus ad facinus per mulierem saracenam; eam (vt dictum est miraculo magno) ad fidem conuertit. Similiter & aliam mulierem in palatio Federici Imperatoris studiosè cum ipso clausam, conuertit ad bonum super prunas nudatus, & illesus iacendo. Fratres ad monasteria omnino prohibebat accedere, & fratri, qui ad monasteriū accessit ignorans ꝙ beato F. displiceret, mandauit propter talem accessum, ꝙ per multa milliaria nudus iret in niuiū frigore, quod & fecit. Sic ergo in puritate mentis, & corporis bea. F. sanctis virginibus extitit similatus. Quapropter omnibus iam dictis apparet euidenter, ꝙ beatus F. fuit operator virtuosissimus; quia omnibus sanctis similis, & conformis in pręcipuis eorum virtutibus, & virtuosis operibus,

bus, & consequenter ꝙ cum similem fecit in gloria sanctorum, prout in sermone prologi huius operis est dictum; & claret ꝙ vita beati Fran. ad instar vitæ domini nostri Iesu Christi spectabilis est ab omnibus acceptanda, & sequenda, prout dicit. 2. pars huius conformitatis, videlicet Franciscus operator. s. virtuosus, & sic dictę 2. partis patet expositio.

FRVCTVS XIIII. ET CONFORmitas. 2. libri quæ est in ordine. 26. videlicet. Iesus candor signabilis. Franciscus indagator. Expositio primæ partis. s. Iesus candor signabilis.

De diuinitate, & humanitate saluatoris. SALVATORIS nostri diuinitas, & si attestata fuerit. Primo à supercęlestibus; vtpote à Deo patre: qui primo ipso Iesu baptizato inclamauit è cęlo dicens.
Matth. 4. Hic est filius meus dilectus; in quo mihi bene cõplacui. Secundo in transfiguratione in mon-
Matth. 17. te dicens, coram tribus testibus, scilicet Apostolis. Petro, Iacobo, & Ioanne. Hic est filius meus &c. ipsum audite. Tertio circa tempora passionis post Lazari suscitationẽ, ipso Iesu dicente patri. Pater: clarifica filium tuum, & vox patris audita est dicens. Et clarificaui, & iterum clarificabo. Attestatus est etiam pa-
Ioan. 12. ter diuinitatem Christi, ipsi tradendo potestatem omnium: Nam pater omnia dedit ei in
Ioan. 13. manibus. Quare ipse Christus dicebat iudęis.
Ioan. 10. Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, ipsa perhibent testimonium de me. Attestatus est spiritus sanctus tertia in trinitate persona Christi diuinitatem, quando ipso Christo baptizato descendit super eum corporali spẽ, sicut columba, vt Ioannes Baptista vidit, & te-
Ioan. 1. stimonium perhibuit. Spiritus sanctus etiam testimonium dedit Christi diuinitati sanctos Apostolos se replendo: quo repleti per totum mundum prędicauerunt Christũ verum Deũ esse.

Secundo Iesu diuinitas declarata fuit à cęlestibus: vtpote à sanctis angelis, videlicet.

Primo ab angelo Gabriele; qui missus ad B.
Lucæ 1. Mariam inquit. Concipies, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum, & sequitur. Filius altissimi vocabitur, & sequitur. Quod. n. ex te nascetur sanctum; vocabitur filius Dei.

Matth. 1. Secundo ab Angelo præmonente Ioseph, vt acciperet Mariam coniugem suam, quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est, & sequitur. Pariet filium, & vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum: quare & Deus.

Tertio ab angelo eius ortum pastoribus nunciando. Annuncio vobis gaudium magnum, Lucæ.
quod erit omni populo; quia natus est vobis hodie saluator &c.

Quarto ab Angelo, & Angelis in eius ortu; gloriam Deo. s. ipsi Christo patri, & spiritui san- Lucæ 2.
cto in altissimis decantantibus.

Quinto ab Angelis, qui post ieiunium. 40. dierum accesserunt, & ministrabant ei. Ostende- Matth. 4.
runt enim Christum esse veracissimum, aliter enim ad ipsum non accessissent. Et cum Christus, qui est veritas dicat. Ego, & pater vnum Ioan. 10.
sumus, quare propositum. Angeli etiam perhibendo Christum vere à mortuis resurrexisse: quia virtute eius diuinitatis est factum: hic testimonium dant eius diuinitati.

Tertio à rõnabilibus affirmata est Iesu Christi Deitas, videlicet à mundi hominibus, & in generali, videlicet in eum credendo. Quęlibet enim natio in eum credidit Apostolorum prædicatione, & aliorum, & Deum est professa. Indi per Thomam, & Bartholomeum. Ethiopes per Matheum. Persę per Simonem, & Thadęum. Siri per Philippum. Græci per Ioannem euangelistam, & Paulum. Italici per Petrum, & Paulum. Iudei per omnes Apostolos; & spiritualiter per Iacobum minorem, & Simonem eis in episcopos Ierosolimorum datos. Aegyptij per Marcum, & sic de alijs mundi nationibus, iuxta enim psal. In omnem terram exiuit sonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. Quare prædicatione eorum, factum est, vt omnis natio Christum crederet Deum; etsi non omnes nationes: sed in spirituali, quia ante Christi ortum totus mundus in duas gentes diuidebatur videlicet in iudeos, & alios israelitas; qui Deũ uerũ colebant, & gentiles, qui idolis per cultum seruiebant: dns noster Iesus Christus habuit de sua Diuinitate testi- Christus à pluribus testimonium habuit de sua Diuinitate.
moniũ. Primo à iudeis. Secũdo à gentilibus, & paganis. Primo dico qđ Christus habuit de sua Deitate testimoniũ ab Israelitis & Iudeis. Primo scilicet à sanctis prophetis, qui prædixerunt venturum messiam Christum scilicet fore Deum & hominem, & hoc verbis expressis: vt patet per Isaiam dicen- Isa. 9.
te. Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis: ecce humanitas, sequitur. Vocabitur nomen eius Deus fortis &c. Translatio caldaica. Vocabitur Deus fortis permanens in secula messias: ecce Deitas. Per Ieremiam. Ecce Hiere. 24
dies veniunt: dicit dominus: & suscitabo Dauid germen iustum. Translatio caldaica. Statuam messiam iustum: ecce humanitas, & sequitur. Et vocabunt eum dominus iustus noster. In hebreo ponitur nomen Dei tetragrammaton; quod est nomen solam essentiam Dei significans secundum Rabi Salomonem. Per Baruch. c. 3. hic est Deus noster; & non extimabitur alius ad eum: ecce Deitas. Post hoc in Baruch. 3.
terris visus est; & cum hominibus conuersatus

tus

Miche. 5. tus est: ecce humanitas Per Micheam. Tu bethleem terram effrata, & sequitur. Ex te exiet dux: ecce humanitas. Et egressus eius a diebus
Dan. 9. æternitatis: ecce Deitas. Per Danielem. Cum venerit sanctus sanctorum, & sequitur. Post hoc interficietur Christus &c. In sacro eloquio multi ponunt Deitatem messiæ: & humanitatem declarantes de ipsis prophetis. Sancti etiam prophetæ prædixerunt de singulis actibus vitæ messiæ, vt dictum est conformitate prima primi libri, ac etiam tempus determinate sui adnentus posuerunt, sicut patet per pro
Gen. 49. phetiam Iacob. Non auferetur sceptrum de iuda &c. donec veniat qui mittendus est: & ip
Dan. 9. se erit expectatio gētium. Per Danielem. Post 70. hebdomodas annorum &c. Prophetia Iacob impleta fuit tēpore Herodis ascalonitæ: qui fuit rex iudeorum, & non fuit iudeus, sed idumeus. Prophetia Daniel impleta est decimooctauo Tiberij Imperatoris anno ergo messias tempore illo venire debebat. Ad propositum cum nullis possit dari temporibus præfatis alius Messias, quam Iesus Mariæ filius; quē verum fuisse messiam, multa probanr, ut dicetur. Ac omnia, quæ de Messia sunt dicta, impleta sunt ad litteram in Christo, vt dictum est conformitate .1. primi lib. Quare concluditur, quod sancti prophetæ de Christo prædixerunt eum Deum, & hominem futurum, & per consequens de eius Diuinitate perhibent testimonium.

Secundo à sanctis regibus, scilicet Dauid: qui
Psal. 71. psal. 71. qui incipit. Deus iudicium tuum regi
Psal. 109. da &c. & psal. qui incipit. Dixit dominus domino meo, clarissime ostendit, & humanitatem Christi, & Deitatem.

Tertio à sanctis, & iustis hominibus videlicet. Primo à S. Zacharia patre Ioānis Baptistę: qui in psal. quē edidit. Benedictus dominus Deus
Lucæ 1. Israel &c. & habetur ibidem & humanitatem ponit, & Deitatem expresse, vt patet intuenti. Secundo à Ioanne Baptista, qui eius agnita incarnatione, & aduentu, Maria marre eum ferente in vtero: quando ascendit montana cū festinatione: clausus in vtero exultauit in gaudio, qui Ioannes perhibuit testimoniū videndo spiritum sanctum super Christum, quem baptizauit descendentem dicēs, quoniam hic
Ioan. 1. est filius Dei. Io. 1. Qui etiam testimonium per
Ioan. 1. 4. hibuit Christo de incarnatione, & Deitate, vt habetur.

Tertio à S. Helisabeth mare Ioannis baptistæ,
Lucæ 1. quæ salutata à Maria statim agnouit Deitatē, & humanitatem filij Mariæ, & exclamans dixit. Benedicta tu in mulicribus, & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, vt matet domini mei veniat ad me &c.

Quarto à pastoribus, qui vt habetur ab ange-
Lucæ 2. lo de ortu Dei in carne illustrati, venerūt festinantes: & sic inuenerūt, ut dictum est ad illos, vnde pastores laudauerunt, & glorificauerunt Deum.

Quinto à S. Simeone qui responsum à spiritu sancto accepit, non visurum se mortem, nisi videret Christum dominum vidit, & testimoniū perhibuit, & humanitati, & Deitati Christi di. Nunc dimittis seruum tuum, & sequitur. Viderunt oculi mei salutare tuum &c. Lucæ 2.

Sexto à S. Anna filia Phanuelis, quæ de Deitate eius loquebatur omnibus qui expectabant redemptionem Israel: redemptorem mundi eum proclamando, & consequenter Deum. Lucæ 2.

Septimo à B. Andrea nondum Christi discipulo: Christus testimoninm de sua Deitate ac cepit dicente de Christo. Inuenimus Messiam, qui interpretatur Christus. Ioan. 1.

Octauo à Nathanael dicente Christo. Tu es filius Dei: tu es rex Israel. Ioan. 1.

Nono à B. Petro, qui interrogatus à Christo. Quem dicunt eum Apostoli esse? Respondit pro omnibus. Tu es Christus filius Dei viui. Matth. 16.

Decimo à S. Martha, quę di. Christo. Ego eredidi, quia tu es Christus filius Dei uiui, qui in hunc mundum uenisti. Ioan. 11.

Vndecimo, Paulus confundens iudeos affirmabat, quoniam hic est Christus. Act. 9.

Duodecimo. Iosephus, qui in 17. lib. antiquitatum: de Iesu Nazareno filio Mariæ loquens, ipsum posuit Messiam fuisse, & consequenter testimonium dat suæ Deitati dicens. Fuit prę dictis temporibus sapiens uir Iesus (si tamen eum uirum nominare fas est) erat enim mirabilium operum effector, & doctor hominum eorum, qui libenter ea, quæ vera sunt audiunt, & multos quidem iudeorum, multos quoque ex gentilibus sibi adiunxit, Christus hic erat: hunc accusatione primorum nostræ genris ui rorum: cum pilatus eum in cruce agendum decreuisset: non deseruerunt hi, qui ab initio eū dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterū viuens: secundum quod diuinitus inspirati prophetæ, vel hoc vel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerunt, sed & in hodiernum diem Christianorum, qui ab ipso nominati sunt, & nomen perseuerat, & gentes. hæc Iosephus. Auctoritas Iosephi de Christo.

Tertiodecimo Rabi Moises; qui libro de Iudicibus loquens de Iesu Christo sic inquit. Iesus Nazarenus visus est esse Messias, & interfectus fuit per dominum iudicij; & ipse fuit causa, seu meruit, vt destrueretur Israel in gladio: & vt dispergerentur reliquiæ eorum, & ut inferiorarentur. Si ergo mors Christi fuit destructio Israel; iuxta Danielis prophetiam cap. 9. ipse fuit sanctus sanctorum, & Deus.

Quartodecimo Iudas, qui crucem domini reperit; qui fuit perfidus iudeus: & tamen visis miraculis credidit Christo, & pro eius fide martirium percepit.

Quintodecimo Duodecim sapientes iudeorū, quos

quos Siluester Papa coram Constantino magno Imperatore, & Helena sua matre superâs, ad fidem conuertit:& præfati omnes iudęi fuerunt, & aliqui Christi fuerunt hostes: & si postea aliqui Christiani, qui Deitati Christi testimonium perhibuerunt, sic ergo patet, qnod iudæi testimonium Deitati Christi dant, & dederunt.

Secundo habuit Christus testimonium de sua Deitate à gentibus,& paganis.

Prophetię Sibillarū de Deitate Christi. Et primo à sibilla, quæ fuit tempore troiani belli: Quæ testimonium peribens Christi Deitati sic inquit. In ultima ętate humiliabitur Deus,& humiliabitur proles diuina: inngetur humanitati Deitas: iacebit in fæno agnus: & puellari officio educabitur Deus, & homo, & multa dicit de vita,& Christi miraculis:pront dictum est confotmitate 1.lib.1.vide ibi.

Secundo à Sibilla, quæ fuit tempore Nummæ pompilij secundi regis romanorum: Quę in expositione de nonem solibus visis à centum senatoribus: per nouem soles exponens ætates, & generationes: multa dicit de Christo pront conformitate 1.istius 2. lib. est dictum dicit enim prout spectat ad propositum sic. Quartus sol,qnarta generatio est.Erunt homines qnod verum est abnegantes: & in diebus illis exurget mulier de stirpe iudęorum nomine Maria:& habebit sponsum nomine Ioseph: & procreabitur fine commixtione viri de spiritu sancto filius Dei,nomine Iesus:& ipsa erit virgo ante,& post partum.Qui vero ex ea nascetur erit verus Deus, & verus homo: sicut omnes prophetę prędicauerunt &c.

Tertio à Sibilla Tiburtina: quę Octauiano Imperatori ostendit in circulo solis in cœlo virginem,& filium:qui esse Deus,& homo debebat; quem Imperator adorauit.

Quarto à sanctis Magis:qui eo nato in diebus Herodis Ascalonitæ venerunt Deum adorare iam natum, & sic fecerunt, vt habetur.

Quinto à Centurione habitante Capharnaum, Matth.2. Matth.8. de qno,qui eius Deitatem confessus est di. Domine, non sum dignus, nt intres sub tectum meum,sed tantum dic verbo,& sanabitur puer meus.

Sexto à Centurione ipsum tempore pasśionis Matth.15. custodiente,qui visis quæ fiebant,inquit.Vere filius Dei erat iste homo.

Septimo à Dionysio Ariopagita tunc puro philosopho,& non Christiano,qui apud Aegiptū tempore pasśionis Christi existens;cum vidit solem obscurari,& per tantum tempus dixit. Aut Deus naturæ patitur; aut machina mundi dissoluetur: demum cognoscens Deum in homine Christo passum; & Christi nomine inuocato ab ipso Dionysio super cęcum illico illuminatum; statim ad fidem Christi conuersus est.

Octauo à Pilato; qui Christum miracula fecisse;quod solius Dei est:vt dictum est conformitate 1.huius 2.lib.& à mortuis resurrexisse: in Epistola directa Tiberio Imperatori perhibet testimonium dicens sic. Claudio suus pontius salutem. Nuper accidit, & ipse probaui iudæos se, & suos posteros in crudelem damnationem per iniustitiam deiecisse; nam cum promissum haberent quidam eorum à Deo, q illis de cœlo mitteret sanctum suum; qui eorum rex merito diceretur.Isti cum habuissent, & vidissent eum cęcos illuminasse; leprosos mundasse; paraliticos curasse; demones ab hominibus fugasse;mortuos resuscitasse, dixerunt illum principes sacerdotum insidiautes ei Magum esse: mihique eum tradiderunt, & alia pro alijs mentientes contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita esse, & flagellatum tradidi arbitrio eorum; at illi crucifixerunt eum: & eidem mortuo, & sepulto custodes adhibuerunt. Ille vero militibus meis custodientibus eum, tertia die resurrexit. Sed in tantum exarsit nequitia eorum; vt darent eis pecunias dicentes. Dicite qnia discipuli eius nocte corpus eius rapuerunt. Veruntamen milites cum accepissent pecuniam,id quod factū est,tacere non potuerunt. Nam & illum resurrexisse; & se à iudæis pecuniam atteslati sunt accepisse:hoc autem ideo scripsi ne aliquis aliter referens mentiatur: & existimet credendum esse mendacijs iudęorum,hoc Pilatus. Pillati Epistola ad Tiberium de Christo.

Nono à Platone philosopho(vt creditur) cuius corpus Constantinopoli inuētum est tempore Constantini, & Hirenæ matris eius; ad caput cuius erat lamina aurea: vbi scriptum sic erat. Christus nascetur ex virgine Maria; credo in eum.Sub Constantino,& Hirenæ Imperatoribus iterum videbis me ô sol. Testimonium Platonis de Christi futura nati. ex virgi.

Decimo à libro reperto à iudæo in quodam saxo apud Toletum; tempore Fernandi regis Castellæ;qui triplici littera scriptus erat videlicet hebraica,græca,& latina: & loquebatur de triplici mundo: principium tertij mundi ponens in Christo dicens. In tertio mundo filius Dei nascetur de virgine Maria;& pro salute hominum patietur. Et erat ibi scriptum, quod tempore dicti regis liber ipse reperiretur.

Vndecimo à Sibilla Erithrea; quæ multa prophetizauit de iudicio finali vaticinando. In græco enim de iudicio finali fecit plures versus;quorum litteræ capitales constituunt istas quinque dictiones:vt patet intuenti etiam ipsos versus in latinum traslatos: quos B. Augustus 19. de ciuitate Dei posuit, dictiones sunt iste videlicet.Iisos,Christos,theu,yos,sothir: quæ sonant Iesus Christus filius Dei saluator. Versus sunt isti in latinum translati. Iudicij signum tellus sudore madescet. E cęlo rex adueniet per secula:futurus &c. Versus Sibillæ de iudicio.

Duodecimo à Calcidio; qui super thimeum Platonis

Platonis ponit de stella creata in Christi nati uitate; vbi loquens de stellis, & stella prædicta dicit, quod nõ fuit mortes, & morbos denuncians: sed descensum Dei venerabilis ad humanæ conuersationis rerum mortalium gratiam, sequitur. Quam stellam cum nocturno itinere suspexissent Chaldeorum profecto viri sapientes; & in consideratione rerum cœlestium satis exercitati; quæsisse dicuntur recentem ortum Dei: reperraq; illa maiestate puerili veneratos esse, & vota tanto Deo conuenientia nũcupasse. Isti sapientes Chaldeorum sancti Magi fuerunt, qui stella, vt ipsi professi sunt: eum adorare, vt Deum venerunt, vt habe-
Matth. 2. tur. Et isti Magi vna cum præfatis gentilibus Deitati Christi, dant verum, & laudabile testimonium.

Tertio insinuata est Deitas Christi superbis demonibus; qui Christum contra voluntatem eorum Deum clamauerunt, & dixerunt, vt ha-
Matth. 8. betur per ora duorum hominum clamabant dicentes. Quid nobis, & tibi Iesu fili Dei? Et
Matth. 5. legio dæmonum habitans in homine dicebat. Quid mihi, & tibi Iesu fili Dei altissimi. Et alibi etiam inuenitur diabolum dominum Iesũ filium Dei vocasse. Sed quod à diabolo Deitas Christi sit declarata; dictum est conformitate 9. huius 2. lib. vbi ostensum est potestate Christi, genus humanum à diaboli manibus liberatum, ac Christi nomine, & crucis signo: non solum à sanctis, verum etiam ab alijs virtutem demonis comprimi, & eneruari: sicut patuit de iudeo, qui in templo veteri idolorũ ad dormiendum se ponens; signauit se crucis signo: quo à diabolo extitit mirifice præsetuatus, vt ait B Greg. 3 lib. dial.

Quarto indicata est Deitas Christi à portentis, & miris operibus: Christus enim multa, & miranda fecit miracula, non unius generis, sed diuersorũ: & non in uno elemento, sed in multis: non in iuuentute solum, sed etiam in suo ortu: non in viuis tantum; sed etiam in mortuis: non tantum in hominibus, sed etiam in alijs creaturis: non tantum in uita; sed in morte, & post mortem: non tantum in præsentia; sed in absentia corporali: non tantum in terra; sed etiam in mari: nõ solum in hominibus; sed etiam in demonibus: non tantum hic in mundo; sed etiam in cęlo: quod super eũ aper tum est: non tantum per se; sed & per alios: nõ solum in uno tempore; sed omni tempore: nõ tantum in uno populo; sed in omni natione: non solum in corporibus; sed etiam in animabus, & uoluntatibus, ut dictum est conformitate prima huius 2. Et quia maiora facta sunt miracula per Christum, quam per sanctos veteris testamenti. Plus enim est super aquas am-
Comparatio quę sint maiora miracula. bulare, quã eas diuidere, vt fecit Moises, Elias, & Eliseus. Plus est aquam in vinum conuertere, quam de amaritudine in dulcedinem, vt egit Moises, & Eliseus. Plus est de quinque panibus quinque millia hominum pascere, quam manna gentes saturare. Plus est corpus suum gloriosum ostendere, quam nube populos operire, & protegere. Plus est solo verbo, & imperio mortuos suscitare; quam precibus. Plus est in igne martires sine lęsione tenere, quam ignẽ de cœlo facere descendere. Plus est corpus suũ in cibum, & sanguinem suum in potum dare, quam 40. annis pane de cœlo descendente cibare. Plus est genus humanum à diaboli manibus liberare, quàm à Pharaonis manibus populum Israeliticum remouere. Plus est quatriduanum ab inferis reuocare, quam vnius diei mortuum suscitare. Plus est se mortuum uiuificare, quam alios ad vitam reuocare, & deducere. Plus est umbra Petri languores curare, quam tactu, & sic de alijs, quæ facta sunt in veteri testamento. Et quod maius est inuocatione nominis Christi: omnis creatura mutatur paret sine difficultate, & Christo Deo inuocato in omnibus subditur, & prostratur, vt patet de miraculis factis per sanctos homines, & quæ fiunt cõtinue. Si ergo miracula veteris testamẽti Deo attribuũtur, merito omnibus pensatis miracula, quæ Christus ęgit, & quæ hodie fiunt, & quæ facta sunt per sanctos: Deum eum esse proclamant, & attestantur: nec dicta miracula possunt per artem necromantiæ fieri, vt dictum est conformitate 1. huius 2. lib. nec Christus fuit necromanticus, sed sanctissimus vt præcedens conformitas euidenter ostendit. Quomodo etiam virtute diaboli fierent signa ad ipsum destruendum, & confundendum, & cultum idolorum, & consequenter diabolum omnino prosternendum. Insuper Magi, & incantatores, ac alij malefici omnia præfata alij cientes: facti sunt fideles Christiani, & sanctissimi uiri, prout patet de Hermogene, Cipriano, & alijs in sanctorum legendis.

Quinto Deitas Iesu est comprobata à suis inimicis, & hostibus. Si loquimur de iudæis. Primo ipsi principatu carent, & sceptro, quo probatur aduentus iam fuisse Messiæ: iuxta prophetiam Iacob. Gen. 49.

Secundo vnctio in eis cessauit, quod vtique in aduentu esse messiæ debebat, iuxta dictum Danielis.

Tertio templum eorum est destructum, iam sunt 1300. & vltra anni. Et domus illa iuxta dictum Aggei destrui non debebat: nisi impleretur gloria domini: quare ex quo destructa est; fuit plena gloria: scilicet persona Christi; qui fuit Deus, & homo: ad quam paruulus deductus à matre, fuit ibi præsentatus, & demum multipliciter sua præsentia prædicante glorificata.

Quarto quia in eis est sequuta desolatio, quæ iuxta prophetiam Danielis 9. cap. post Christi morte esse debebat. Quæ desolatio est iudęorum

rum dispersio,& captinatio; quæ cunctis alijs ante habitis est magis generalis: quia omnes sunt dispersi. Diuturna,quia iam 1380.& plus annis. Oppobriosa,quia venditi fuere: vt dicit Iosephus iudeus 30.pro vno denario. Tædiosa, quia apud omnes nationes, sectas, & leges odio habentur. Dolorosa, quia sine consolatore,& propheta: quod nunquam fuit. Vituperosa, quia nulla est natio,quæ non habeat sedem, vel locum proprium, aut non acquisierit iudęis exceptis. Irremediabilis,quia secundum Danielem semper stabit, si enim iudęi à sua terra captiuabantur,& in terra propria seruituti subdebantur per idolatriam, vt patet in sacra scriptura: & per consequens accipiendo à Deo honorem per cultum: sequitur quod propter maius peccatum sic grauiter à Deo in præsenti vita puniantur. Et nō certe, nisi quia in persona Dei scilicet in humanitate à Dei filio assumpta,fecerunt tot horrēda, & iniqua: vnde merito ad Christum nolentes conuerti, sic puniuntur,& vexantur. Si vero loquamur de alijs Christi hostibus, scilicet de Romanis imperatoribus; qui sanctos martires,& in ipsis Christum persequuti sunt totis viribus:nonne omnes perierunt crudeli morte? vt patet de Nerone; qui ab imperio depositus in domicilio quodam extra Romam: palo sibi fixo in ventre obijt. De Domiciano; qui à senatu romano ob crudelitatem interfectus est. De Decio; qui à diabolo arreptus decessit. De Diocletiano: q primo ab imperio depositus, deinde strangulatus est. De Maximiano; qui coactus imperiū deponere à socero suo Constantino Imperatore; cui parabat insidias, occisus est. De Maxentio; qui victus à Constantino apud pontem molium, morti succubuit. De Valeriano, qui captus à Persis dum vixit carceti mancipatus: & regi eorū equum ascendenti; dorso, semper scabellum fuit. De Gallo seuero Volusiano, Antonio, Constante, Valente, Iuliano, Totila, Theodorico, & sic de alijs,qui fidem Christi impugnauerūt, omnes gladio occubuere. Si vero loquamur de hæreticis, qui conati sunt ostendere Christum non fuisse Deum,vt Arrius, & sibi adhærentes: videamus quid eis contigit. Arrius enim in medio ciuitatis Constantinopolitanæ,dum ad secreta naturæ iuisset; emissus interioribus omnibus, expiranit. Sic Leo Papa arianus præfata morte tempore Hilarij episcopi pictauiensis decessit. Et quia nimis esset prolixum omnium prosequi hystoriam hostium Christi: sufficiat hoc pro conclusione: quod nullus fuit, qui ausus fuerit in aliquo Christi Deitatem, vel humanitatem assumptam à Deitate in vnitatem personæ maculare, vel negare: quod di uinam vltionem non fuerit ante mortem,& cū morte expertus.

Mors Neronis,& multorum aliorum Imperatorum.

De cruce & nomine Christi.

Sexto Iesu Deitas experimentata est à mundi principibus;& hoc tam victorijs habitis. Constantinus Maxentium tyrannum cruce,& Christi nomine superauit. Foca Cosdroe regē persarum captum decapitauit. Theodosius Christi virtute Maximum Arbogasten, & Eugeniū solus debellauit. Gratianus multitudinem innumerabilem deiecit,& vicit. Massacel Gildonem comitem Affricam occupantem (potentia Christi inuocata) prostrauit, de multis alijs hoc idem apparet, quæ breuitatis causa omitto. Quibus miraculis uisis Christum esse Deum verum professi sunt.

Constantinus leprosus baptismo Christi à Papa Siluestro recepto, mundatus est, & ad fidē conuersus.

Copor rex Persarū à sancto Ciriaco filia eius à diabolo liberata: fidem Christi suscepit.

Abagarus rex per Apostolū Thadæum à morbo,quo detinebatur, Christi virtute curatus, baptizatur;& sic de multis alijs; qui miraculis visis, & expertis: ad fidem Christi conuersi,Christum verum Deum esse omni fiducia,& constantia professi sunt. Multę aliæ vię sunt ad probandum Deitatem Christi, videlicet gentium, & mundi ad Christum conuersione Apostolorum prędicatione: quam viam tangit beatus Augustinus vltimo de ciuitate Dei. Miraculorum assidua operatione inuocatione nominis Christi per sanctos, quod solum est in lege,& secta christianorum, vita Christi, & conuersatione, morte,& resurrectione, ascēsione,& spiritus sancti in Apostolos missione. Præfatis enim vijs, & alijs pluribus Deitas Christi potest probari, immo de facto comprobatur: attamen quia prima pars huius. 14. conformitatis dicit, q Iesus est candor signabilis, idest nihil eidē quod sit in homine latet. Septima via ad Deitatem Christi comprobandam, videlicet cogitationum, cordium, & omniū; quæ sunt in homine est agnitio, & inspectio. Hoc enim euidenter astruitur eius Deitas, scilicet cordium conspectione. Vbi sciendum est,quod vt dicit Samuel homo intuetur, *1.Reg.16.*
quæ patent: dominus autem cor intuetur,nec iuxta intuitum hominum iudicat. Ipse enim *Psal.44.*
nouit abscondita cordis. Et Sap. Deus cordis *Sap. 1.*
scrutator est verus. Et Isa. Veh, qui profundi *Isa. 29.*
estis corde,vt à domino abscondatis consiliū: quorum sunt in tenebris opera, & dicunt qui videt nos,& quis nouit nos? sequitur. Peruersa est hæc cogitatio, quasi dicat: figmentum factori suo non intelligis. Et Ierem. Prauum est *Hiere.17.*
cor hominis, & inscrutabile: & quis cognoscet illud? Ego dominus scrutans cor, & probans renes; qui do vnicuique iuxta viam suā, & iuxta fructum adinuentionum suarum, & multa similia ponit scriptura. Et ideo dicit. Sixtus pictagoricus. Cogitatio hominis Deum non latet,& ideo cogitatio tua pura sit ab omni malo. Et infra dicit. Deum non latebit agēs

iniustè; nec cogitans quidem. hæc ille. Cordis ergo inspectio soli Deo competit per naturā, qui vbique est, & quem nullum latet secretum cordis: alij vero videnr per gratiam, vt dicetur in expositione secundæ partis huius conformitatis: vel per signa cordis comprehendunt ipsum cor. Quia ergo cordis cognitio sic competit soli Deo, Christus se ostendendo videre corda, & cordis cogitationes intelligere; Deum proculdubio se esse ostendit. Sed nunquid hæc fecit: Certe sic: nam corda, & cogitationes se agnoscere ostendit pluribus modis, & vijs.

Primo diaboli cogitationem, & cor attendendo, sciuisse se ostendit, vt ab eo tentaretur ad desertum pergendo.

Math. 4. Secundo cum vnum paraliticum liberasset, & diceret ei, confide fili, remittuntur tibi peccata tua. & cum quidam de scribis dicerent intra se. hic blasfemat: videns Iesus cogitationis eorum dixit: vt quid cogitatis mala in cordibus vestris & c. vt habetur.

Math. 9. Tertio quando mulierem patientem fluxum sanguinis liberauit, quæ dicebat intra se: si tetigero tantum fimbriam vestimenri eius, salua ero, & Iesus videns intentionem eius, conuersus ad eam dixit Confide filia, fides tua te saluam fecit. Et sequitur, ꝙ salua facta est mulier ex illa hora.

Quarto quando liberauit demoniacum, cęcum, & mutum. & fecit vt loqueretur, & videret: pharisei dicebant intra se, hic non eijcit demonia, nisi in belzebub Principe demoniorum. Sequitur. Iesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis: omne regnum contra se diuisum desolabitur &c.

Quinto cum interrogasset discipulos suos quem eum homines dicerent, & Petrus dixisset. Tu es Christus filius Dei viui: Dicendo ipse Petro: beatus es simon Bariona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus, qui est in cœlis: proculdubio Petri mentem. & cor cognoscere se ostendit.

Math. 16. Sexto cum matri filiorum Zebedei petenti sessionem regni, non respondit sibi pro se; sed

Math. 20. pro filijs, dicens: nescitis quid petatis, ipsorū mentes agnouit.

Septimo cum scribæ, & pharisæi cum capere voluerunt in sermone de tributo Cæsari dan-

Math. 22. do, vel ne. Iesus cognita eorum nequitia dixit, vt darent quę sunt Cęsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

Lucæ 7. Octauo quando permisit se per Magdalenam tangi: pedes osculari, vngi, & abstergi, pharisęus dicebat intra se: hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier, quæ tangit eum: cui dominus ostendit, & quid cogitaret se cognoscere, & à sua infidelitate reuocare.

Lucæ 9. Nono, vt habetur quando cogitatio intrauit in Apostolos: quis eorum videretur esse maior, & Iesus videns cogitationes eorum cordis; apprehendit puerum, & statuit eū in medio eorum &c.

Decimo cum Inuitatus ad prandium à quodā pharisęo, impurificatus intrauit. Pharisæus autem cępit intra se reputans dicere. Quare non baptizatus esset ante prandium? cuius dominus videns cogitationem dixit: vos pharisæi, quod deforis est calicis, & catini mundatis; quod autem intus est vestrum: plenum est rapina, & iniquitate &c. Lucæ 11.

Vndecimo quando cęcum illuminauit, & dixit ei. Fides tua te saluum fecit &c. Lucæ 18.

Duodecimo ostendit se cor agnoscere quando de Nathanael loquens ait: Ecce vere Israelita, in quo dolus non est. Ioan. 1.

Tertiodecimo quando Regulo, qui ipsum deprecabatur pro filio, eius cordis infidelitatē videns. Iesus dixit: Nisi signa, & prodigia videritis, non creditis, & de filio ꝙ viueret prędixit. Ioan. 4.

Quartodecimo ostendit se totum hominem cognoscere, vbi dicitur, ꝙ multi crediderunt in nomine eius: sequitur. Iesus autem non credebat semetipsum eis: eo ꝙ ipse noscet omnes; & quia et opus non erat, vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine. Ioan. 2.

Quintodecimo quando cognouit post cibationem quinque millium hominum de quinque panibus. Io. 6. ꝙ venturi erant, vt facerēt eum regem; fugit enim in montem. Ioan. 6.

Sextodecimo ostendit cogitationes videre; quando muliere in adulterio deprehensa stante coram eo, & ipso digito scribente in terra, scilicet peccata phariseorum: vnus post alium recessit. Ioan. 8.

Decimoseptimo qñ cognita intentione praua Iudæ Scariothis dixit ei. Quod facis, fac citius. Ioan. 13.

Decimo octauo quando misit Petrum, & Ioannem pro asino, ad præparandum in cęnaculo pro cęna: Et similiter in multis locis suæ sacrarissimæ passionis: quomodo præuidit debere tradi in manus Pilati, & gentium, & sic de alijs, vt patet intuenti in passione sancta. Math. 26.

Quibus alijsque pluribus apparet dominum Iesum Christum esse quendam candorem, & splendorem singularem omnia intuentem, & renes & corda scrutantem, & nuda esse omnia oculis eius, & consequenter esse Deum verū, qui omnia scit, & nouit, & sic apparet breuiter declaratio primæ partis huius conformitatis, videlicet. Iesus candor signabilis.

SECVN-

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis. 14.ſ. Franciſcus indagator. Expoſitio.

CVM conformitate ſexta parte prima iſtius ſecundi libri dictum ſit, diuinam eſſentiam omnia repręſentare, omnia cernere, & videre, omnibus præſentialiter adeſſe: immo verius loquẽdo omnia ineſſe exiſtere. Act. 7. iuxta dictum Apoſtoli, in Deo mouemur, viuimus, & ſumus, corque humanum ipſi ſoli ſit apertum, & notum, ſitque omnipotens: hinc eſt ꝙ cordium ſecreta, cui quando, & quomodo vult poteſt reſerare. Sed quibus decet ſic reuelare, & de facto quibus fecit? Certe Chriſtum ſequentibus, & decuit facere, & fecit: dicente Apoſtolo. 1.Cor.2. Nos ſenſum Chriſti agnouimus: Deoq; adhærentibus volunrate dicẽte, 2.Cor.5. Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus cum Deo efficitur. Quapropter vt dicit Gregorius.2. dialogorum. Si anima ſic adhærens Deo; vnus ſpiritus efficitur cum Deo: Dei ſecreta non ignorat. Et quia glorioſus pater noſter beatus.Fr. Chriſtum ſequutus eſt perfectiſsime; eique toto corde inhęſit, & opere (vt pluries eſt oſtẽſum) Deus eum ſibi vniendo, & vnum ſpiritũ ſecum per transformationem faciendo; ſenſum ſuum eidem reuelauit: non ſolum eum faciendo prophetam in contuitu futurorum longe diſtantium, & diuerſorum, ſed pluſquã prophetam in conſpectione cordium in homine, & abditorum: prout hæc ſecunda pars probare intendit cum dicit. Franciſcus indagator.ſ. cordium à Deo eſt factus, & ſic eſſe multiplici probatur experiẽtia, & documẽto. Primo vt dicit.4.pars legendę maioris, quando in curru igneo abſentatur à fratribus eiſdem apparuit transformatus. De quo dictum eſt cõformitate.3.huius ſecundi libri.parte.2. Secundo ſecreta cordis vidit cuiuſdam fratris, qui ſilentium ſummo ſtudio ſeruabat, adeo ꝙ non niſi per ſigna confiteretur, vt fructu.6.huius ſecundi dictũ eſt parte.2. & alibi. Tertio ſecreta cordis vidit fratris Leonardi de Aſiſio ſocij ſui. Cum contigiſſet beatum F. fatigatum, & laſſum parumper aſſellum conſcendere, vt dictum eſt.lib.1. parte.2. fructus octaui, & alibi ſæpius.

Quarto cognitionem fratris Maſſei vidit ſocij ſui, tunc cum eum feciſſet in quodam triuio circumuolni, vt dictum eſt alias, & maxime, fructu.8. primi libri parte ſecunda. capi. de fratre Maſſeo.

Quinto cordis deſiderinm perſpexit fratris Leonis ſocij ſui, dum ad euadendum tentationem cuperet ſcriptum aliquod habere per manus beati Franciſci, vt alibi dictum eſt, & maxime conſormitate ſecunda libri ſecundi. parte ſecunda.

Sexto beatum Frãciſcum habuiſſe cordis cognitionem patuit in quodam fratre grauem tentationem patiente, & de vnguibus ſancti habere pro euadenda tentatione optante; cuius cogitationem dum vidit beatus Franciſcus, à dicto fratre fecit ſibi forfices apportari: & vnguibus inciſis, & ſibi datis: à dicta tentatione illico fuit liber.

Septimo ꝙ cordis cogitatio beato.F. fuerit nota; patuit in fratre exiſtente in loco ſanctę Mariæ de Angelis, qui cum cogitaret aliqua contra fratrem, qui eum offenderat deponenda, & propter hoc vnus de demonibus, qui locum obſidebant: nec intrare poterãt locum introiens ad dictum fratrem acceſsit: quod beatus.F. cernens monens fratrem de cogitatione mala, pœnitentia ſuſcepta à diabolo liber remanſit.

Octauo idipſum de cognitione cordis à beato.F. aſtruit factum cuiuſdam iuuenis de Luca, qui cum ad beatum F. acceſsiſſet, & cum lachrimis peteret, vt ipſum ad ordinem reciperet: beatus.Frã. cognoſcens ipſum hoc ficte poſtulare, acriter eum reprehendit, vt conformitate.6.huius libri ſecucdi dictum eſt.

Nono ad præfatorum confirmationem accedit illud, de quo fructu præallegato, & alibi etiam dictum eſt de duobus fratribus, qui de longinquis partibus ad eum in loco de Græcio exiſtentem pro benedictione ab ipſo obtinenda perrexerunt.

Decimo pręfatis fidem, facit tentatio fratris Ruffini, qua deceptus erat à diabolo de prædeſtinatione. Quam beatus.F. ſpiritu agnouit, & ſalubri remedio occurrens ab omni falſa opinione diaboli, ipſum fratrẽ liberauit: prout dictum eſt libro primo. conformitate.8. parte.2. in tractatu de prouincia ſancti Fran.

Vndecimo ad iam dicta accedit. De fratre Ricerio, de quo dictum eſt conformitate.8. libri primi. parte.2. in tractatu de prouincia Marchiæ. Et conformitate.6. huius ſecundi libri. Et de quo nomine tacito ponit.11.pars legẽdæ maioris: qui tentatione vehementiſsima præſſus à beato F. fuit benigniſsime liberatus, vide ibi.

Duodecimo præmiſsis ſuffragatur, quod habetur in duodecima parte legendę maioris; cuidam enim ſacræ theologiæ magiſtro verbum expoſuit Ezechielis. Si non annunciaueris impio &c. & eidem magiſtro plura ſuperuentura prænunciauit: & cum ille dubitaret, ad fidem ei faciendam, quoddam conſcientię ipſius patefecit ſcrupulum, quod nulli viuenti apperuerat: quod & mirabiliter explicauit, & ſalubriter conſulendo reſecauit. Inſuper præfatus ſicut domini famulus Franciſcus ei prædixit, ſic & finaliter conſumauit. Mul-

torum aliorum exemplis posset euidenter deduci beatum Franciscum cordis secreta vidisse: de quibus dictum est conformitate sexta huius secundi libri: sed sufficiant iam dicta. Ex quibus apparet declarata secu͂da pars huius quartędecimæ conformitatis: videlicet Franciscus cordium indagator. Ad laudem Domini nostri Iesu Christi.

FRVCTVS QVINTVSDECIMVS, & conformitas secundi lib. & 27. in ordine. Iesus rex venerabilis Franciscus exeitator. Expositio primæ partis: videlicet. Iesus Rex venerabilis.

IN pręcedenti conformitata succinctè de Deitate domini nostri Iesu Christi q̄dam sunt dicta. Restat consequenter vide͂dum de duobus, videlicet. De dignitate Christi in esse humano, & de quodam effectu diuino, videlicet, veneratione diuina, & mentium humanarum ad ipsius honorationem & laudem. Penes, quod secundum accipienda est conformitas beati Fran. ad dominum Iesum Christum. Saluator enim noster Iesus Christus: sicut secundum diuinam naturam Deus comprobatur; sic secundum assumptam naturam, rex omnis terræ veraciter acclamatur. Ipsum enim secundum talem naturam futurum regem, ante eius ortum sancta scriptura per ora prophetarum acclamauit, vt patet. Primo per Dauid Deus autem Rex noster ante secula, operatus est salutem in medio terrę, & in Psal. 71. Deus iudicium tuum regi da &c. De cuius regno dicitur euidéter per Isai. Dominus legifer noster dominus iudex noster. dominus Rex noster, ipse veniet, & saluabit nos. Per Iere. Ecce dies veniunt dicit dominus, & suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit rex &c. Per Osee. Dies multos sedebunt filij Israel sine rege, & sine principe, & sequitur. Post hęc reuertentur filij Israel, & quærent dominum Deum suum, & Dauid regem suum &c. per Zach. Ecce Rex tuus veniet tibi mansuetus &c. Per Ezech. Rex vnus erit omnibus imperans &c. Insuper cum Deus Dauid promiserit dicens de fructu ve͂tris tui ponam super sedem tuam, & cum ipse Iesus Messias fuerit filius Dauid: Rex ergo fuit. In suo vero ortu, ꝙ Rex fuerit vocatus: patet. Nam eo nato, Magi venerunt Ierosolimam quærentes, & dicentes: vbi est, qui natus est Rex iudæorum? In vitæ processu vocatus est Rex. Per Natanael. Tu es Rex Israel. Per Pilatum, hic est Iesus Nazarenus Rex iudæorum. Per turbam, quæ volueru͂t eum primo facere regem.

Psal. 94.
Prophetiæ de Christo rege venturo.
Psal. 71.
Isa. 33.
Hiere. 23.
Osee. 3.
Zach. 9.
Ezech. 37.
Ioan. 1.
Lucæ 23.

In Dei palmarum euntem in Ierusalem. Turba enim ei obuiam vadens clamabat: Benedictus Rex, qui venit in nomine domini, &c. Sic ergo tam promissis prophetarum, quam vocibus aliorum dominus noster Iesus Christus Rex est: immo vt dicit. est Rex regum, & dominus dominantium; non solum quia Deus; qui est Rex omnis terrę; sed etiá quia homo. Et tanto verius dominus mundi; quanto prę alijs hominibus magis fuit conformis Adę in statu innocentiæ, cui à Deo dominium mundi traditum est. Nam omnia subiecisti sub pedibus eius: Oues, & boues &c. Quia ergo ipse Christus est Rex iustitię; cuius generationem enarrare nemo potest: decebat mundo solemniter promulgari, ante Christi decessum à mundo, & sic esse factum dicit Io. ꝙ turba multa, quę conuenerat ad diem festum: acceperunt ramos palmarum, & exierunt obuiam ei clamantes. Osana benedictus, qui venit in nomine domini Rex Israel.

Ioan. 6.
Lucæ 19.
Ioan. 12.
Apoc. 19.
Psal. 8.
Ioan. 12.

Sed ante omnia hic emergit quoddam dubium. Cu͂ saluator noster, & si esset Rex: quia tamen regnum suum no͂ erat de hoc mundo, insuper cum fugerit quando turba ibat ad faciendum eum regem, ac vt humilis omnem gloriam fugerit: cur morti proximus acclamari voluit rex, & vt rex sic magnificè honorari?

Cur Christus morti proximus voluit rex acclamari.
Ioan. 6.

Primo respondetur ꝙ hoc ęgit, vt se ostenderet illum esse; cui honor omnis, & reuerentia debetur. Cum enim dicat beatus Augus. 5. de ciuitate Dei. Gloriam, & honorem virtus sequi non debet; sed ipse virtutem, & Aristo. primo ethicorum dicit. ꝙ honor est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis.

Quapropter sciendum est; ꝙ antiquitus (vt patet ex scriptura, & nunc etiam) honor, & reuerentia exhibetur. Primo victoribus, patet scriptura de Dauid. Cui post victoriam habitam Goliæ; obuiam mulieres, & alij exierunt cum choris, & timpanis cantantes. Saul percussit mille, & Dauid decem millia. Sic & antiqui Romani maximum honorem victoribus exhibebant: prout Valerius dicit. lib. 2. Rubr. de iure triumphandi, & hac de causa debebatur Christo honor, & tanto maior, quanto non cum homine; sed cum diabolo, & principe luciferо in deserto pugnauit, & vicit, vt habetur.

Honor cui exhibeatur.
1. Reg. 18.
Matth. 4.

Secundo honor fiebat, & fit præsidentibus, & rectoribus; sicut Imperatoribus, & Regibus: & sic de alijs, habetur ꝙ Misboseth regem Dauid adorauit. Similiter Bersabee, & Nathan Propheta. Holoferni etiam principi militiæ regis Assiriorum omnes ibant obuiam; excipientes cum cum choris. Alexandro Macedoni. Iadus sacerdos indutus pontificalibus, cu͂ sacerdotibus obuiam exiit extra ciuitatem, & honorauit eum, vt ponit magister in historia scolastica.

2. Reg. 17.
3. Reg. 1.
Iudith. 2.

ſcolaſtica. Romani etiam multum honorabāt
magiſtratus ſuos,& cōſules,vt dicit Valerius:
& exempla ponit libro 2.rubri.prima vt enim
dicit ibidem. Virtutum vberrimum alimentū
eſt honos. Inſuper errigebant ſtatuas aureas;
& honorem annuatim exhibebant : ſic enim
fieri dicit idem Valerius libro 4.rubri.prima
de moderatione. Iſta de cauſa honor Chriſto
Pſal. 8. debet dari;quia ipſe eſt rex regum, & domi-
Matth. vlt. nus dominantium, nam eſt rex gloriæ, & ſibi
Eccl. 31. data eſt omnis poteſtas in cœlo,& in terra.
Tertio honor exhibetur Medicis, honora me-
dicum propter neceſsitatem;illum enim crea
uit dominus, valde enim medici ſolemnes an-
tiquitus ſunt honorati, vt pater de Hypocra-
te, Auicenna, Galieno &c. immo Eſculapius
medicus translatus eſt ab antiquis paganis in
numerum deorum;vt patet ex chronicis roma
norum. Hac de cauſa dominus Ieſus Chriſtus
honorari debuit;qui fuit ſummus medicus,&
animarum,& corporum,ſolo verbo omnia ſa
Act. 10. nando,vt enim dicit beatus Petrus. Ieſus tran
ſiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſ-
ſos à diabolo &c.
Quarto honor datur ſacerdotibus ; de cuius
honore habetur Deuterono.17.Non ſolum in
alijs opportebat ſecerdotem honorare:vt pa-
tet in libro Leuitici per totum:ſed etiam eius
ori obedire;Cuius imperio ſi inobediens quiſ
quam eſſet repertus: occidebatur vt patet ibi
2. Reg. 7. dem dicitur quod filij regis erant ſacerdotes
id eſt digniores. Conſtantinus mundi monar-
cha beatum Silueſtrum papam adeſtrauit per
De honore parentum. vrbem, vt habetur in ſuo teſtamento. Iſto re-
ſpectu honor eſt Chriſto exhibendus ; qui eſt
ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Mel
Apoc. 3. chiſedech.vt dicit pſal. Qui nos fecit ſacerdo
tes Deo patri.
Quinto honor præhebatur patribus: hoc oſtē
Exo. 20. dit vetus teſtamentum honora patrem tuum
&c.imo mortis pœna infligebatur oppoſitum
facientibus. Idipſum oſtendit nouum teſta-
Matth. 16. mentum. Ioſeph obuiam patri Iacob iuit, &
Gen. 46. eum adorauit. Similiter Salomō iuit in matris
3. Reg. 2. occurſum;& eam adorauit. Valerius libro 5.
rubri.4. De pietate erga parentes, & fratres,
& patriam : de honore parentum plura ponit
exempla. Hoc oſtendit Chriſtus ſuo exemplo
qui ſedens inter doctores interpellatus à ma-
Lucæ 2. tre, filii quid feciſti nobis ſic &c. relictis do-
ctoribus deſcendit cum illa : & erat ſubditus
illi. Hac de cauſa Chriſto honor,& reuerentia
eſt danda.
Primo quia ipſe eſt pater noſter,qui eſt in cœ
lo. Ipſe eſt pater tuus,qui poſſedit, & fecit, &
Deut. 32. creauit te. Sic ergo quia Chriſtus eſt Deus,cui
honor, eſt victor, Imperator,& princeps, Me
dicus, Sacerdos,& pater, honor ipſi exhiben-
dus eſt ; quare & id ſibi uoluit ante mortem
ſolemniter impendi, & dari.

Secundo voluit dominus Ieſus honorem ſic ſi-
bi dari ; vt prophetia Zachariæ quam poſuit.
impleretur. Dicite filię Sion, ecce rex tuus &c. Matth. 21.
Tertio Ieſus ſic honorari ſe permiſit ; vt quia
honor Deo omnis eſt dandus:& idipſum poſt
Deum regiæ datus dignitati: erat decens vt ſi
cut Chriſtus in ſui exordio ab omni creatura
(vt dictum eſt conformitate præcedenti) eſt
Deus inclamatus, ſimiliter,& rex: dicentibus
Magis: Vbi eſt qui natus eſt rex iudeorum?ac Matth. 2.
in fine vitæ ſuæ ſimiliter eſt oſtenſus Deus crea
turarum atteſtatione;& Centurione dicente,
vere filius Dei erat iſte, ſic etiam,& rex ſcriben
te Pilato ſuper crucem, Ieſus nazarenus rex iu
deorum, ſic etiam in medio vitæ ſuæ: Deus de Ioan. 19.
claratus eſt ſignis, & miraculis, vt dictum eſt
conformitate prima huius ſecundi libri,& di-
cente Ioāne baptiſta. Teſtimonium perhibeo, Ioan. 1.
quoniam hic eſt filius Dei : & dicente Petro.
Tu es filius Dei viui : ac etiam rex dictus eſt à Matth. 16.
Nathanael. Tu es rex Iſrael. Sic ante eius mor Ioan. 1.
tem ſolemniter autenticari decebat: vt Verus
Deus eſſet,& rex ; quod etiam factū eſt. Deus
enim oſtenſus eſt in Lazari quatriduani mor-
tui reſuſcitatione, ac in turbæ commotione
ad ſe ſic honorandum, & acclamatione. Rex
vero declaratus eſt ſolemni turbæ acclamatio
ne dicentis: Benedictus, qui venit in nomine
dñi, rex Iſrael. Oſana in excelſis, ſimul rex,
& Deus tali ſupplicatione. Oſana rex &c. ac
pompatico honore.
Quarto ſic voluit honorari, vt ſuæ mortis im-
properium quantum eſſet dignitate penſata
declararetur.
Quinto ſic voluit honorari:quia quod ſolem-
ni titulo Pilatus erat ſcripturus; per ipſos iu-
dęos voluit opere reſtari, & voce profiteri.
Sexto ſic complacuit honorari; vt velamen nō
remaneret iudęis ſuper incredulitatem ipſo-
rum; quia ipſi, & pueri clamabāt Oſana in ex-
celſis.
Septimo ſic Domino acceptum fuit honorari,
vt quantum eſſet peccatum iudęorum dando
eidem mortem declararetur ; quia quem du-
xerunt cum tanto honore, & Deum deprōpſe
rant; demum occiderunt.
Octauo id expetiit, vt oſtenderet, quod non
uenit ad mortem cum timore, & occultè ; ſed
cum gloria,& aperte, & in poteſtate ſua erat
mori, quando nolebat.
Nono ſe honorari voluit, vt diſcipuli ſui ali-
quam ſingularem glorificationem ipſius cer-
nentes ; minus in eius turbarentur morte : &
ſurrecturum proculdubio ſperarent.
Decimo ſic honorari ſe decreuit ; vt oſtende-
ret, quod regnum mundi, quod per creatri-
cem potentiam ſuum erat; Iterum per virtutū
merita obtinuerat.
Vndecimo ſic petiit honorari, vt ſicut paruu-
lis, & mediocribus in viuendo præbuerat vir
tutum

tutum exempla: sic magnis, & regibus qualiter in suis statibus se gererent, perfectionis daret documenta, videlicet profundæ humanitatis: non equitando, nec in cueru ascendendo sed asinando, scilicet super asinum, & eius pullum.

Duodecimo hoc egit saluator, vt ostenderet se veraciter Deum, quod patuit non solum futurorum inspectione, & cogitationis agnitione; quando duos Apostolos misit ad soluendū asinam, & pullum, & de verbis dicendis domino: sed in commouendo corda hominum, quādo, & quomodo voluit. Iudæos enim volentes eum occidere; ad se suscipiendum cum tanto commouit honore.

Et nota quod, quæ fiunt in susceptione regum aduenientium; omnia Christo facta sunt.

Primo enim præcursores præmittūtur ad aduentum nunciandum. Iesus duos discipulos misit.

Secundo quo ad equitaturam, & eius subuectionem, necessaria disponuntur. Sic Apostoli fecerunt asinam soluentes, & pullum, & suis panniculis ornauerunt.

Tertio à cętu reuerenter suscipitur, & festiuè: sic factum ex Christo: quia turba cum ramis palmarum, & oliuarum obuiam eidem processit.

Quarto voce extollitur dignatiuè; sic Christo turba, quæ præcedebat, & quæ sequebatur clamabat osana &c. Sic ergo apparet quare Dominus Iesus Christus ante mortis terminum; vt rex voluit honorari, proclamari, & approbari. Quo cum præcedentibus apparet non solum ipsum esse Deum Deorum, sed regem regum, & dominum dominorum. Et quia sub tanto domino, & si sumus natura, & gubernatione, per gratiam tamē optare debemus subesse. Si hæc cupimus, quæ gesta sunt in hac, de qua spacialiter loquuti sumus Christi honoratione à turba, & pueris hæbreorum, circa Christum operantes: sub eius speciali regimine incunctanter erimus. Ipsi enim summo regi si subesse veraciter desideramus, debemus.

Primo cum turba ad sui præsentiam accedere, ad quam certe accedimus, si toto desiderio eius præsentiam nobi adesse optamus, & affectu inuitamus, dicendo cum propheta. Quando veniam, & apparebo ante faciem Domini. Ne pertranseat quæso Dominus meus seruum
Gen. 18. suum. Et Moises domini præsentiam semper optabat, vt cum populo suo semper incederet.

Secundo debet libenter in loco, vbi Christus est morari, scilicet Betphage, Bethaniæ, & in monte Oliueti, quia tria debet habere.

Primo os cordis Deo aperire per ipsius sinceram dilectionem, & sic esse in Betphagæ, quæ domus orationis interpratatur.

Secundo miseriam præsentis vitæ attendere afflictiuè; & tunc est in Bethania.

Tertio Dei pietatem, & dulcedinem agnoscere, & sic manere in monte Oliueti: quæ tria ad feruide Christum suscipiendum inducunt.

Tertio cum duobus discipulis debet ad Christum redire: vt in eo sit recta intentio, & sic pergit cum Petro, & omnis duplicitatis dimissio; siue sui ad se reuersio, & sic vadit cum alio discipulorum. Quæ duo mirabiliter domino Iesu placent, vt ostendit ipse in euangelio.

Quarto ad ipsum dominum duo iumenta debent deferre, & ducere, quia sensualitatem in pullo, & rationem non sub appetitu sensuali ligatam in asina; Christo offerre, scilicet se separando ab appetitu terrenorum per eorum abnegationem perfectam.

Quinto ad Christi sessionem se præparare: sed quomodo? certe vt sit iumentum ratione simplicitatis, ratione carnis mortificationis, ratione humilitatis, & ratione operositatis. Sed vt Christus possit desuper sedere, debet habere vestem Apostolicam, & ipsa se cooperiri: Aliter Christus nō sedet desuper. Vestis Apostolica, imitatio est Apostolorum quo ad vitam, & doctrinam, quia discordes à suis discipulis vita, & doctrina, nunquam Christus inhabitare dignatur. Vestis etiam potest intelligi nitor puritatis, siue honestas conuersationis, iuxta illud. Beatus, qui custodit vestimenta Apoc. 16. sua &c.

Sexto debet super se Christum ponere, & ferre, quod fit, cum homo iugum Christi suscipit abnegando se à se totaliter, tollitque crucem mortificationis, & post Christum incedit operibus virtuosis.

Septimo in terra vestimenta sternere debet; quia omnem spem debet ab omni alio præter quām à domino abiicere, & remouere.

Octauo ramos deferre palmarum, & oliuarū. In palma animi constantia; in ramis oliuarū pietatis opera designata; & flores idest bonæ famæ odores: obuiam Domino in manibus debent deferri.

Nono debet cedere ramos de arboribus, & in via sternere; vt bona opera, quæ fiunt in arbore bona: palam fiant sola proximi ædificatione.

Decimo turba clamando præcedat, & sequatur; quia vires internæ, & externæ ad ipsum Christū totaliter conuertantur, vt nihil aliud cogitent & optent nisi ipsum. Præfata ergo peragendo benignus Dominus rex noster, quem optamus, & deprecamur super nos regnare, ad nos venit, & velut super pullum, & asinam super nos ascendit. Quo adueniente, & super nos per gratiam residente, apparet.

Primo quod ipse est rector noster, & gubernator; quia rex.

Secundo adamator noster, quia tuus.

Tertio noster adiuuator, quia venit tibi.

Quarto

Quarto dulcis habitator; quia mansuetus.
Quinto sensualis tranquillator; quia sedens su per asinam, & pullum eius. Sed ad eius in nobis sessionem, & per gratiam corregnationē; homo noster multa bona habet.
Primum quia mortificatur: sedet enim super pullum, & asinam.
Secundum intrat ipse Iesus Ierosolimam, idest ad habitandum animam, & tunc ipsa anima efficitur Ierosolima, idest pacifica, quia ab omni strepitu mundanorum quietata, & Dei pacifici habitaculum efficitur.
Tertio clamat anima; quia ad Deum tota conuersa: nouo affectu ad ipsum excitatur.
Quarto dicit osana filio Dauid &c.
Quia primo regratiatur filio Dauid.
Secundo benedicit Deum in cūctis operibus, & specialiter suæ sanctissimæ liberationis.
Tertio deprecatur, vt suæ animæ sit nunc, & semper osana idest dominus saluans in excelsis. Quibus bonis quam bonum sit sub tali rege Christo esse militare, viuere, & stare: patet ex prædictis. Ex iam dictis apparet: quare Dominus voluit tanto honore; vtpote regio ante mortem exaltari. Et apparet quod non solum est Deus, & rex, sed etiam excitator mentium ad sui reuerentiam, & honorem: quando, quo modo, & ubi suæ omnipotenti placet sapientiæ, & virtuti. Cui sit honor, & gloria nunc, & semper. Et patet quod ipse est Iesus rex venerabilis, & ab omni creatura honorabilis: pro ut dicit prima pars præsentis conformitatis. Et non solum præmissa attestantur domino Iesu honorem exhibitum, vt domino, & regi vniuersorum, sed idipsum astruit turbæ maximæ post ipsum incessus (vt patet in euangelio) quæ nec propter prolixitatem itineris, nec asperitatem loci omisit ab eius sequela. Commotio ciuitatum, & specialiter Ierusalem ad quas accedebat. Ciuium omnium ciuitatum progressus in obuiam eius, ac totius mundi
Ioan. 12. post ipsum concursus ut dicebant Iudæi. Ecce totus mundus uadit post ipsum. Quare ipsius solius est de creatura sua facere, quod eidem libet, commonere, honorare se, & quæ sibi placent perficere, cum in eius ditione sint omnia nunc, & semper Amen.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS 15. & conformitatis, & 27. in ordine. f. Franciscus excitator. Expositio.

Ex iam dictis in prima parte huius conformitatis apparuit, quod honor, reuerentia, & subiectio debetur primo Deo.
Secundo principibus, regibus, & similibus.
Tertio victoribus.
Quarto medicis.
Quinto sacerditibus.
Sexto patribus: nec non & alijs, pluribus: & si de eis, nō sit ibi dictum: videlicet doctoribus. Præsbyteri duplici honore honorandi sunt; 1. Thim. 5.
maxime qui laborant in verbo, & doctrina. Bonum operantibus, honor, & pax omni operanti bonum. Patientibus pro nomine Domini Rom. 2.
dicit Apostolus. Eiusmodi cum honore habetote, quoniam vsque ad mortē propter opus Philip. 2.
Christi &c. Prophetis. Senes dixerunt, vt sederet inter eos: dicentes Deus dedit tibi honorem senectutis Rectoribus. In medio fratrum Dan. 13.
rector in honore &c. Dei templo: vt patet & Eccl. 5.
sic de alijs: prout patet in sacra scriptura. Et 2. Mac. 3.
cum ipse Deus dicat. Quicunque honorificauerit me: glorificabo eum: hinc est, quod dominus Deus honorat sanctos suos in præfatis conditionibus positos. Sancti enim sunt dij 1. Reg. 2.
non natura; sed imitatione. Ego dixi dij estis. Psal. 81.
Et dominus dixit Moisi. Exodi 7 Deum te cō Exo. 7.
stitui Pharaonis Principes. Cōstitues eos principes super omnem terram. Reges 26. moralium, dicit Gregorius. Sancti viri scripturæ testimonio reges vocantur, quia prælati cunctimotibus carnis, modo appetitum luxuriæ frænant, modo estum auaritiæ temperant, modo gloriam declinant, modo suggestiones liuoris obruunt; modo ignem furoris extinguunt. Reges ergo sunt; quia tentationum suarum motibus non consentiendo sed regendo; præesse nouerunt. Et prosper dicit. Non caret regia potestate, qui nouit corpori suo rationabiliter imperare. Victores de diabolo, carne, & mundo. Hebreo 11. Sancti per fidem vicerunt regna &c. Medici, scilicet animarum, & corporum. Isti sunt de quibus dicit. Medici suscitabunt, & confitebuntur. Sacerdotes corpus, & animam Deo offerentes. In his secunda mors potestatem non habet; sed erunt sacerdotes Christi. Patres filios spiritualiter vita generando, & exemplis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij &c. Doctores mundum lingua naturali, scilicet vita, & operibus cunctos docendo: vt dicit Gregorius. Bonum operantes, iuxta documentum Christi. dicentis. Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Incommoda pro nomine Domini portantes dicentes cum Apostolo. Psal. 44. Heb. 11. Psal. 87. Ioan. 6.
Ego non solum alligari, sed & mori paratus Act. 21.
sum pro nomine domini. Prophetę. Quosdam enim sanctorum dedit prophetas. Quosdam Apostolos. Rectores, & gubernatores ecclesię Ephe. 3.
Dei dicente Apostolo. Spiritus sanctus posuit Act. 20.
regere ecclesiam. Dei tēplum. Vos enim estis 2. Cor. 6.
templum Dei viui dicit Apostolus sanctis omnibus. Sancti ergo diuina gratia præfatis conditionibus insigniti, non immerito commouerunt mundum ad ipsorum reuerentiam, & honorē, sicut de pluribus recitat beatus Gregorius in libro dialog. & non solum fideles; sed etiam

sed etiam infideles, vt patet ibidem. Sic etiam de multis habetur in libris de vita patrum; sicut de Antonio, Ilarione, & de alijs pluribus. Sic ergo quia ipsi sancti Deum summo studio honorauerunt, Deus in conspectu regum, & populorum eos honorauit, & glorificauit: sicut patet de Moise in conspectu Pharaonis, & seruorum eius: de Daniele, & sociis: & sic de aliis. Ad propositum, Cum beatus Franciscus diuina gratia fuerit Deus sequela, & immitatione, quia vita euis, vita fuit domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum: prout regula dicit: & Nicolaus papa tertius asserit in regulæ declaratione. Princeps inclitus baiulans signū regale, vt dicit papa Gregorius nonus in ,pia, quæ incipit. Caput draconis &c. Ductus à Deo patre, filio, & spiritu sancto in mundum; vt esset princeps nouæ militiæ Iesu Christi; in suo corpore ferendo signa ipsius saluatoris; ac tres acies contra mundum, carnem ordinaret, & diabolum proborum militum: sicut in tribus ordinibus ab eo institutis apparet. Princeps inquit Frācīscus sum exercitus Domini, Iosue 5. Rex sui corporis sub ratione, gubernatione, & regulatione: Rigidus enim in disciplina, super custodiam suam inuigilabat assidue: motusque sensuales stricta frēnabat modestiæ lege: vt & domesticum sibi hostem perfecte subuceret, & carnem subiectam spiritui veraciter possideret, vt dicit quinta pars maioris legendæ. Victor cum demonibus manu quasi pugnando ad manum; longaque precū instantia, à se victoriosè, & ab alijs profugauit; prout superius conformitate nona huius secundi libri est dictum. Carnem austeritate, vt dicit quinta pars legendæ, & mundum eius perfecto contemptu, vt dicit septima pars legendæ superando. Vnde ipse potest dicere illud. Ego vici mundum. Medicus. O quantos suis exemplis, eloquijs, & consilijs sanauit à vitijs vt verus medicus: & liberauit ad sanitatem corporis, & animæ perfectam reducendo. Latrones conuertit ad Christum, Infideles, Reges, Principes, & mundi potentes, vt dictū est conformitate octaua primi libri. Et quod verus fuerit medicus animæ, patuit in milite, qui ipsum ad prādium innitauerat, cuius mortem præuidendo, & prædicendo fecit confiteri, & armari ad mortem suscipiendam: vt sanitate percepta animæ; ad veram salutem perueniret; vt dicit quinta pars legendæ maioris. Exēpla alia gratia breuitatis dimitto, de quibus dictum est conformitate prima huius secundi libri. vbi ostensum est, quomodo beatus Franciscus fuit verus medicus sanando infirmitates corporis, & animæ: vnde ipse est medicus Charissimus. Sacerdos non ordine, quia nunquam voluit esse ex humilitate; & si fuerit diaconus: Fuit tamen sacerdos sui domino oblatione. Nam dicente domino sibi in monte

Ioan. 6.

Collo. 4.

Aluernæ, vt aliquid sibi offerret: respondit, domine tu scis, quòd nihil habeo, quod dem tibi; omnia enim dereliqui: sed & corpus, & animam dedi tibi: vt enim dicit nona pars legēdæ maioris: non habebat aliud pauper Christi nisi duo minuta: corpus, scilicet & anima, quæ posset liberali charitate largiri. Sed hæc propter amorem Christi sic offerrebat continuè; vt quasi omni tempore per rigorem ieiunij corpus; per ardorem desiderij spiritum imolaret; exterius in atrio sacrificans holocaustum: & in templo interius concremans thimiama. hic est ille sacerdos, quem sibi suscitauit dominus. Pater. Quot enim genuit filios patet manifeste in fratribus, sororibus, & continentibus; de quibus dictum est libro primo conformitate octaua, & patet hodie in fratribus suis per orbem dispersis; & personis deuotis ad ipsum, & suum ordinem deuotione feruida copulatis. In beato Francisco impletum est illud. Pater eris multarum gentium, idest græcorum, latinorum, & aliorum: vt patet clare hodie in fratribus minoribus diuersarum gentium, & nationum. Genuit enim in Christo filios & filias. Doctor, vt enim dicit quarta pars legendæ maioris, non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute spiritus annunciana regnum Dei. Et duodecima pars dicit. Erat enim verbum eius, velut ignis ardēs; penetrans intima cordis, omniumque mentes admirationem replebat: cum non humanæ inuentionis ornatum prætenderet; sed diuinæ reuelationis afflatum redoleret. Erant enim eius eloquia (vt dicit tertia pars legendæ maioris) non inania, nec risu digna, sed virtute spiritus sancti plena; medullas cordis penetrātia, vt & in vehementem stuporem audientes conuerterent, & obstinatorum mentes efficacia virtuosa molirent: Ipse enim fuit doctor gentium in fide, & veritate. Recte operans bonum: beato enim Francisco dedit hanc gratiam Deus in speciali, vt semper bonum cogitaret, diceret, vel ageret, hæc est illa arbor bona, quæ facit bonum fructum. Mortem pro Christo libenter suscipiens. Ter enim, vt mori posset martir, partes aggressus est adire infidelium; nam per martirij palmam Deo se offerre summe peroptauit. Multa etiam à saracenis perpessus est mala, vincula, carceres, inedias, & percussiones: vt dicit nona pars legendæ maioris. Vnde beatus Franciscus poterat dicere illud, mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Propheta. Nam spiritum propheticum habuisse in superioribus conformitatibus sexta, & nona huius secundi libri patet, hic enim est propheta, & cordium inspectione plus quā propheta. Rector. Ipse enim fuit primus generalis minister ordinem regens minorum; quē quomodo regulauit, patet ex regula sibi diuinitus reuelata. Quomodo rexerit, patet ex discipulis

1. Reg. 2.

Gen. 17.

Gen. 5.

1. Thim. 2.

Math. 7.

Philip. 1.

Math. 11.

scipulis sanctis, & socijs, quos habuit. De quibus dictum est conformitate octaua primi libri. Ipse enim fuit rector fratrum, stabilimen tum populi. Domus, & templum Dei: patet quia in ipso præ cæteris Christo complacuit esse, & conuiuere: sua stigmata soli sibi dando, & se sibi configurando: vt vidit frater Leo in Charta, quę de cęlo descendit super caput beati Francisci, vbi scriptum erat. Hic est gratia Dei, quare & domus Dei fuit, & templum. Quia ergo beatus Franciscus præfatis conditionibus insigniter extitit decoratus, & domini Iesu gloriam quæsiuit in omnibus, & præ omnibus. Hinc est quod Dominus eum gloria extollens, & honore, à cunctis hominibus quocunque pergebat, voluit honorari: vt enim dicit secunda pars legendæ maioris. Omnis ætas, omnisque sexus properabat hominem nouum mundo cęlitus datum, & cernere, & audire. Aderat quidem seruo suo Francisco ad quæcunque pergeret is; qui eum vnxerat, & miserat spiritus Domini: & ipse Dei virtus, & sapientia Christus: ut sane doctrinæ verbis afflueret; & magnæ potentiæ miraculis corruscaret. Commouebat beati Francisci accessus ad quæcunque loca pergebat homines, tam viros quam mulieres, tam paruulos quàm maiores, & beatum se putabat, qui eum posset tangere, videre, & audire: quod pluribus modis, & vicibus extitit declaratum.

Et primo. Quando ipse beatus Franciscus eũdo prædicãdo per mundum, dum accessisset ad ciuitatem Bononiæ: populus cum eius cognouisset aduentum; factus est concursus omnium ad ipsum: ita ꝙ vix per terram ire poterat: omnes enim ipsum tanquam nouum florem mundi, & tanquàm angelum Dei videre, & audire cupiebant: ita ꝓ ad plateam ciuitatis peruenit cum magna pœna: congregato itaque ibi populo maximo, tam hominum, quàm mulierum, & etiam scolarium: exurgẽs beatus Franciscus in medio, tam miranda, & tam stupenda, spiritu sancto dictante prędicabat, ꝙ non homo: sed angelus Dei esse videbatur: nam verba eius quasi sagittæ acutę potentis de arcu diuinæ sapientiæ, procedere videbantur; quę corda audientium tam validæ penetrabant; ꝙ maximam multitudinem hominum, & mulierum à statu peccati ad pœnitentię lamenta conuertit. Quando iuit Reate, vt mederetur oculis: domino Vgolino Hostię. Episcopo ad hoc eo vocante, & inuitante: cũ appropinquaret ciuitati, tanta multitudo populi confluebat ad eum; ꝙ propter hoc intrare ciuitatem noluit; sed ad quandam Ecclesiam distantem à ciuitate per duo milliaria diuertit. Quando cum fratre Masseo Senas perrexit, & ciuitati appropinquasset, & sancti patris populus audisset aduentum, venerunt obuiam ei, & cum magno honore eum exceperunt, vt dictum est conformitate octaua libri primi, Quando iuit Gaietam turbis irruentibus præ deuotione in eum, vt ipsum contingerent vt multotiens supradictum est. Quando ad Romanam accedebat curiam: beati se putabant domini Cardinales, & alij prælati; qui possent sibi loqui, & ipsum honorare. Nõ solum fideles Christiani ad honorandum beatum Franciscum incitabantur, sed etiam infideles. Cum enim post multos labores, pericula, & afflictiones ad aspectum peruenisset Soldani, & Christum eidem euangelizasset: nutu diuino Soldanus in mansuetudinem conuersus: benignum ei præbuit auditum. Cernens quidem in eo feruorem spiritus, constãtiam animi, contemptum vitæ præsentis, efficaciamq; diuini sermonis: deuotionem tantam concepit ad ipsum, vt magno eum honore dignum duceret: munera preciosa offerret, & ad secum trahendum moram instanter inuitaret. Et quid mirum si Christus corda suorum commoueret ad venerationem beati Francisci, eum per ratione carentia sit ipse beatus Franciscus multipliciter honoratus: accedendo ad ipsum, stando cum ipso, nec ab eo nullatenus recedere volendo, prout dicit octaua pars maioris legendæ. Et quia beatus Franciscus ab omnibus honorabatur, extollebatur laudibus, & reuerentia colebatur, frater Masseus beato Francisco redeunte de silua, factus ei obuiam, dixit: Vnde tibi, Vnde tibi, Vnde tibi: vt superius in pluribus locis dictum est. Possent per multa exempla ostendere beatum patrem. Fr. operatione domini ad sui honorem omnes, ad quos ibat excitasse, sed vnum referam, penes quod est conformitas principaliter capienda: in pręsenti cõformitate inter Christum, & beatum. F. quod habetur in decima parte legendæ maioris. Vbi dicitur quod beatus. Frã semel transiens per Burgum sancti sepulchri, castrum vtique populosum: pro debilitate corporis subuectus asello, obuiam habuit turbas in eum prę deuotione ruentes; tractus autem, & detentus ab eis: compressus quoque, ac multipliciter attractatus: insensibilis videbatur ad omnia, & velut exanime corpus, quæ fiebant circa ipsum, nihil penitus aduertit. Quo exemplo patet: ꝙ sicut domino Iesu obuiam turba processit, sic & beato. F. & sicut Christus in tali honore non ascendit equum, sed asellum: sic & B. Fran. & sicut de tali honore Christus nihil curauit; cum omnis pompę mundanæ fuerit fumus detestator: sic & beatus. F. de honore, & applausu nihil aduertit, nec curauit, eum ipse tam documento, quàm exemplo Christi omnem applausum hominum declinauerit; honoremque sibi impensum in Deum re gesserit, & se in summo sui contemptu, & abiectione semper tenuit, & possedit. Sic ergo

præfatis apparet, quomodo beatus.Fr. ad inſtar Chriſti fuit honoratus; & hominum excitator, vt dicit ſecunda pars iſtius quintædecimæ conformitatis. Franciſcus excitator.

FRVCTVS XVI. ET CONFORMITAS, & eſt 28. in ordine. Ieſus Rex, ſeu Dux formidabilis. Franciſcus deteſtator.

Expoſitio. primæ partis, ſcilicet. Ieſus Dux formidabilis.

DOMINVS noſter Ieſus Chriſtus; etſi dominus ſit dulcis, benignus, & clemẽs, cuius miſerationes ſunt ſuper omnia opera eius: attamen iuſtus eſt, ſeuerus, & vltor: ſui honoris zelotes, & malorum per omnia deteſtator. In veteri enim teſtamento, quàm ſeuerus fuerit: euidenter apparet in multis.

Et Primo contra eius iuſſa non perficientes, ſicut in primis apparet parentibus: quos à paradiſo propulſos morti corporis ſubiecit.

Secundo contra ſe carnis luxuria maculãtes, vt patet in hominibus in diluuio necatis, & ſodomitis igne conflagratis.

Tertio ſuam legem non ſeruantes, ſicut patuit de filijs Iſrael, quos à ſua abiecit facie, & proſtrauit in deſerto diuerſis cladibus.

Quarto contra idolatrantes: puniuit enim tales, vt patet de his, qui vitulum adorauerũt in deſerto; quos Imperio domini occidit Moyſes. Sic filios Iſrael, Iudicum tẽpore dijs alienis inſeruientes, ſubactos pluribus regibus acriter puniuit. Ieroboam cum domo proſtrauit, & reges Iſrael non Deo: ſed idolis immolantes miris cladibus proſtrauit.

Quinto eius cultum non rite peragentes, ſicut apparuit in filijs Aaron ignem alienum miniſtrantibus; quos in cõſpectu patris occi-
Num. 26. dit. Num. 26. Suum cultum, & ſacrificium im-
1. Reg. 4. pediente: vt patet de filijs Heli; quos hoſtili gladio necauit. Ac domum ſuam, & templum prophanantes: vt patet de Acham, Manaſſe, & alijs regibus Iuda. De Antioco in libris Machabeorum, qui quam ſeuere ſint ab ipſo Deo puniti, præfata ſcriptura veteris teſtamenti declarat patenter.

Contra nonnullos alios furor diuinus deuenit, & ira: de quibus per ſingula non eſt dicendum ad pręſens. Sicut ergo Deus ipſe zelotes, & iuſtus fuit contra præfatos. ſic indutus carne humana, & inter homines cõuerſando: magnitudinem ſui zeli oſtendit, & ſeueritatis contra multos, præcipuè tamen & primo con-
In hypocritas. tra hypochritas: Contra quos ſingulariter zelum ſuum declarauit.
Math. 5. Primo eorum facta detegendo. Cũ facis eleemoſynam; noli turba canere: ſicut hypochritę faciunt &c. Math. 6.
Et cum ieiunatis; nolite fieri ſicut hypochritæ triſtes: exterminant enim facies ſuas &c. Mar. 7. & 15.
Et hypochrita: eijce primo trabem de oculo tuo &c. Hypochrite: bene prophetauit de vobis Iſaias dicens. Populus hic Iſa. 22.
labijs me honorat; cor autem eorum longe eſt à me. Et capitulo. 22. Quid me tentatis hypochrite?

Secundo ipſos grauiter reprehendendo: vt patet. Veh vobis hypochritæ; qui clauditis an- Math. 23.
te homines regnum cœlorum &c. Veh vobis hypochritę; qui comeditis domos viduarum &c. Veh vobis hypochritę; qui circuitis mare & aridam &c. Veh vobis duces cęci &c. Veh vobis hypochritæ: qui decimatis mentã & anetum &c. Veh vobis hypochritę: qui mũdatis quod deforis eſt &c. Veh vobis hypochritæ: qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis &c. Veh vobis hypochritæ: qui ædificatis ſepulchra prophetarum &c.

Vbi in prima exprobratione & inuectione pãdit falſiſſimam eorum eſſe doctrinam.

In ſecũda ipſos arguit de deceptrice rapina.

In tertia de iniquiſſima vita quo ad imitantes.

In quarta de praua ignorantia.

In quinta de inobſeruantia diuinorum mandatorum.

In ſexta de ſubdola, & fraudulenta apparẽtia.

In ſeptima de immunda conſcientia.

In octaua de crudelitate, & nequitia.

Tertio eis pęnam indicando, patet in præfatis; dicendo ſemper eis. Veh, veh; quod eſt interiectio dolentis. Et dicit. Amen dico vo- Math. 6.
bis: receperunt mercedem ſuam. Eis prædi- Math. 23.
xit iudicium gehennæ futurum: vt patet.

Sed quęri poteſt cur Saluator ſic præcipuè cõtra hypochritas inuexit?

Reſpondetur ꝙ hypochrita, etſi faciat contra Deum patrem, Dei honorem ad ſe retorquendo: contra ſpiritum ſanctum gratia, & donis diuinis abutendo; præcipuè tamen agit contra ipſum verbum quod eſt veritas: nam ipſi hypochritæ ſunt falſiſſimi: aliquando in opere aliud oſtendentes ſe agere, quàm faciant: etſi quandoque efficiant quod prætendunt: ſemper tamen ſunt intentione falſiſſimi, & ſic de directo contra ipſam veritatem: quę eſt ipſe Chriſtus. Io. 14 peragentes. Contra etiam ipſos Saluator inuexit ſic acriter: quia tales ſua duplicitate & falſitate deſtruunt mundũ: ſuis deceptionibus, & erroribus, ac mendaciſſimis verbis, & apparentijs.

Secundo dominus iuſtitiam, & zelum oſtendit contra mundi gloriam appetentes: vt habetur, vbi dicitur: ꝙ ad inuitatos dixit para- Lucæ 14.
bolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens. Recumbe in nouiſſimo loco &c. quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur,

bitur,& qui ſe humiliat exaltabitur. Et dice-
Matth. 23. bat de phariſeis. Amant primós accubitus in
cęnis,& primas cathedras in ſinagogis, & vo
cari ab hominibus rabi: vos autem nolite vo
cari rabi &c. & concludit,qui ſe exaltat humi
Matth. 5. liabitur &c. Attendite ne iuſtitiam veſtram
faciatis coram hominibus, vt videamini ab
eis: alloquin mercedem non habebitis apud
patrem. Et cęcis illuminatis, vt exemplum
præberet omnis gloriæ vitationis præcepit,
Matth. 9. vt nulli dicerent,vt habetur, & cum turba vel
Ioan. 6. let eum facere regem,fugit:vt habetur.

Tertio dominus zelum oſtendit ad animas: propter quas redimendas, & carnem humanam induit,& mortem ſuſcepit. Nam vt ipſas á diabolo, & peccatis clementer eriperet, & virtutibus; quibus vita habetur ęterna adornaret(vt habetur) docere complacuit non ſe-
Mat.5.6.7. mel: ſed quottidie,vt habetur,nec vno in lo-
Matth. 21. co: ſed quaſi in cunctis Iudeæ, & Galileę pro uinciarum locis.

Quarto zelum præcipuum ad patrem ſuum deprompſit: cuius honorem in omnibus, & ſuper omnia quęſiuit. Quem patrem voluit
Matth. 6. primo á nobis exorari debite. Cum orabitis: inquit:dicite.Pater noſter,qui es in cœlis &c.
Matth. 7. Secundo in ipſum totam noſtram ſpem,& fiduciam iactare. Conſiderate volatilia &c. & tamen pater veſter cęleſtis paſcit illa &c.
Matth. 6. Tertio ei grate ſimilari. Eſtote perfecti ſicut pater veſter perfectus eſt.
Matth. 10. Quarto eius ſpiritu firmari. Spiritus patris veſtri,qui loquitur in vobis.
Quinto ſuæ bonitati omnia tribui & dari. Cō-
Matth. 11. fiteor tibi pater domine cœli & terræ &c.
Sexto in tribulatione inuocari ſuo exemplo.
Matth. 27. Pater: ſi poſsibile eſt, tranſeat á me calix iſte &c.
Ioan. 10. Septimo ei pro collatis regratiari. Gratias ago tibi domine pater &c.
Ioan. 3. Octauo ab omnibus diligi & amari. Pater diligit filium: & ſic dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret &c.
Nono in auxilium peti & ſupplicari. Pater
Ioan. 5. meus vſq; modo operatur,& ego operor,&c.
Ioan. 7. Decimo ei obediri fideliter. Pater non reliquit me ſolum: quia quę placita ſunt ei,facio ſemper.
Vndecimo eius honorem, & gloriam quæri,
Ioan. 9. & inueſtigari. Ego gloriam meam non quæro; ſed patris mei,qui miſit me.
Ioan. 12. Duodecimo ſemper inuocari. Saluifica me pa-
Ioan. 17. ter, & clarifica me pater &c. Sic ergo pręfatis apparet Chriſtum habuiſſe zelum ad patrem.Sed maxime habuit zelum,& quanto ad patris templum,& domum: de quo principaliter in iſta agitur conformitate quo ad primam partem,quæ dicit. Ieſus Dux formidabilis. Vbi ſciendum ꝙ Saluator noſter: cum multas á iudæis receperit iniurias: tam verbo quàm facto,omnia patienter portauit:ſed quę ad patris pertinebant honorem: ſicut eſt eius venerario, cultus, & adoratio, non patienter tulit; ſicut patuit de diabolo ſuadente, vt eū adoraret: quem expulit dicens Vade retro ſa- Matth. 4.
thana: ſcriptum eſt Dominum Deum tuum adorabis &c. Et patet etiam, quia bis expulit de templo vendentes boues, & oues, & mēſas numulariorum ęs effundendo, euertit dicens. Nolite facere domum patris mei,domū negociationis &c. de prima habetur;de ſecū- Ioan. 2.
da habetur. In qua eiectione apparuit Dux Matth. 21.
formidabilis.

Primo,quia fecit flagellum de funiculis:quod adeo fuit pœnale pręfatis, vt nequirent ſuſtinere: ſed abirent.

Secundo,ꝙ ipſe ſolus contra tot ſic faciendo: omnes eiecerit,& eimiſerit.

Tertio in effuſione æris,& ſubuerſione menſarum numulariorum: nullus fuit ei auſus dicere verbum.

Quarto in ſui vultus ſingulari modo,& præ ſolito oſtenſione: quidam enim radius,& ſplendor(vt dicit Beatus Hieronymus) á Chriſti facie exibat, incutiens terrorem cum admiratione cernentibus, vt nullus nec reſpicere eū poſſet, nec reſiſtere ei, aut contra ipſum auderet.

Quinto reprehendendo ſacerdotes, qui talia permittebant dicens. Nolite facere domum patris mei,domum negociationis: ſcriptum .n. eſt. Domus mea domus orationis eſt &c.

Sexto oſtendit ſe formidabilem in præfatorū punitione: oſtendit enim peccatum ipſorum fuiſſe magnum: quare, & ſeuere puniendum, & ſic iuſte ſe agere contra ipſos, & percutiendo,& de templo,vt indignos abiciendo. Quid igitur fiendum ſit in domo patris, oſtendit. Quid orandum,& quid euitandum:ſcilicet ſecularia. dicit enim. Auferte iſta hinc.quo documentum prębuit; domum Dei mundam ſeruari debere á cunctis,quæ mentem habent retrahere á Dei adhęſione.

Et ſi quæratur cur Saluator ſe oſtendit ſic Seuerum in hoc actu pluſquam in alijs. Nullibi enim legitur aliquem expuliſſe, vel á ſe abijeciſſe,vel percuſsiſſe niſi in iſto actu.

Rńdetur ꝙ Saluator hoc egit pluribꝰ de caſis. Et prima vt oſtenderet, ꝙ homo debet plus immenſum Deum appetere, quam mundana: quare,& obſeruantiam mandatorum ſuorum potius, quàm lucrum mundanorum, & quia oppoſitum faciebant (Deo enim contempto) lucris inhiabant terrenis, ideo tam ſeuerus fuit in punitione præfatorum.

Secunda, vt oſtenderet, ꝙ ſibi eſt diſplicibile lucrum,quod mendacijs cumulabatur (vt patet in numularijs) & cum rapina:vt in pręfatis erat vendentibus. Nam dixit. Feciſtis illam ſpeluncam latronum.

Tertia, quia diuinus cultus mirabiliter impediebatur tam rumoribus vendentium, quam care vendentium: quia cum starent ibidem proculdubio plus vendebant, quàm deceret: & sic caristia rerum homines ne emerent, quæ ad sacrificia pertinebant, retrahebantur.

Quarta, vt ostenderet simoniacam prauitatē sacerdotum, vt erat præfata sibi super omnia abominabilem. Columbas vendentibus dixit. Auferte ista hinc.

Quinta causa, ꝙ sic seuere puniuit est, vt ostenderet, ꝙ prelati mali maiori sunt vltione feriēdi, quàm subditi, pharisęi enim deędificabant proximum permittendo talia fieri, quæ fieri in tali loco illicitum erat, & quia quæ vendebantur erant ipsorum: vnde alij exemplo ipsorum ad vendendum male quo ad locum, & tempus, & quantitatem incitabantur, insuper quia accedentes strepitu talium notabiliter impediebantur ab orando. Anna orans loque-
1. Reg. 1. batur in corde suo primi. Reg. 1. quod distratione mentis facta per strepitum circa sensus impeditur: vt claret experientia.

Sexta de causa vt declararet superbos cornupetas hypochritas pellem ouinam ferentes, & luxuriosos in columbis designatos, in domo suæ gloriæ non recipiendos ab ipso: sed extra templum glorię eijciendos.

Septimo, vt quātum sibi displiceat, quicquid agitur in locis sacratis, & Deo dicatis pręter id, ad quod sunt instituta depromeret: fecit ergo flagellum Christus, vel de chorda, qua cingebatur, vel de chordis; quibus oues, & boues tenebantur, & percutiendo tales vendentes, de sua domo seuere effugauit. Sed attendendum ꝙ dominus sicut est misericors, sic in his, qui in peccato perseuerāt (vt erant pharisęi) est in præsenti & in futuro seuerus vltor, ac eius flagellum seuerissimum formidandum est. Si enim tali flagello percutiendo, omnes expulit de suo templo facie seuera id faciente, quid erit tempore iudicij facie terribili peccatores iudicante, & eos perpetuo à sua
Nota. misericordia, & gloria abijciente? Licet enim Deus aliquos flagellet ad correctionem, iux-
Heb. 12. ta dictum Apostoli. Flagellat enim omnem filium, quem recipit, tamen aliquos flagellat ad perpetuam damnationem. Istum ducem formidabilem omnibus, cui omnia subsunt, & eius benignum aspectum omnia appetūt, nos omni studio placabilem, & placatum reddere conemur. Si enim tanta multitudo plebeia, & sacerdotalis non valuit aelantem sustinere cōstitutum intra viscera misericordiæ suę, vtpote dispositum ad moriendum pro peccatorū salute, quomodo miserrima peccatorum turba irascentem eis in die solis iustitiæ, & vltionis pondus sui ęquissimi iudicij tolerare valebit? Placare ergo conemur eius iram ob peccata nostra merito excitatam, ac ipsum humilitatis pręcibus flagitemus, vt quem peccata nostra ad seueritatem inducunt, sua eum clementia benignum reddat, & gratificum.

Ex præfatis apparet istius conformitatis. 16. & vltimæ istius secundi libri, quo ad primam partem declaratio breuis, & compendiosa, videlicet. Iesus dux formidabilis. Multa fuissent dicenda hic de seueritate domini nostri Iesu Christi, & zelotipa equitate ipsius ad ingratos de beneficijs perceptis sicut patet de ciuitate Bethsaida, Corrozaim, & Capharnaū, Matth. 11.
& sic de alijs multis, vt patet in serie euangelij, quos reprehendit, & arguit: ac ab eis recedens aufugit; & de quibus tam verbo, quàm opere, & ipsorum vitatione, & increpatione ostendit se esse eis ducem formidabilem, dum fuit in pręsenti vita, & nunc se eis declarat eos puniendo ęternali pœna, & tormento, quæ omitto.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS. 16. & conformitatis, & 28. in ordine, scilicet. Franciscus detestator.

Expositio.

CVM gloriosus pater beatus Francisus, vt 9. pars legendę depromit, & dictū est conformitate. 2. huius secundi libri: quasi quidam carbo ignitus esset, & totus diuini amoris flāma succensus, & consequenter ad animas Iesu precioso sanguine redemptas feruidum habuerit amorem, & zelū præcipuum, & hac de causa ciuitates prædicādo circuibat & castra: ieiunabat, & alia opera fructuosa peragebat, vt exempla præberet ędificationis, & sanctitatis. Et saluti animarū dicebat nihil esse præferendum: eo maximè quo vnigenitus Dei filius pro animabus redimendi dignatus est in cruce pendere. Ipsique ob hoc esset in oratione luctamen; in prędicatione discursus, & in exemplis dandis excessus. Vnde quotiens nimia austeritas reprehenderetur in eo respondebat se alijs datum in exemplum: huius rei gratia prædicatores verbi diuini honorabat: indulgentiam annuatim pro salure dictarum animarum Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Portiuncula à Christo impetrauit, & à Papa: sicque zelo ignito ad animas opus prædicationum non dimisit ob tędium, orationem ob demonum luctam: austeritatem vitæ ob incommoda carnis, accessus ad partes fidelium, & infidelium ob laborem sui, & fratrum suorum, ac cuncta perficere ad animarum salutem spectantia, vt ostensum est cōformitate. 2. huius secundi libri. Propter prædicta. B. F. zelum habuit ad instar Christi pręcipue.

Et Primo ad detestationem hypochrisis, vide licet, vt nullo modo, nec videretur, nec esset hypochrita. Vnde legenda tam antiqua, quã noua ostendit clare, ꝙ B. Fr. semper voluit, ꝙ omnia, quę agebat, essent omnibus manifesta: vt dictum est conformitate. 5. huius. 2. lib. Nonne ipse, vt hypochrisim vitaret, tunicam suam interius quadam pelle propter stomaci infirmitatem, & splenis insultam, noluit portare, nisi desuper de dicta pelle, hoc est super habitum ab extra in parte eadem, vbi erat ab intra poneretur? Semel etiam tunicam suam habitualem, quam solam gerebat ad carnem, propter magnum frigus apud sanctum Eleutherium de comitatu Reate, cum repetiasset ad intra, & sic tunicã socij sui, cũ ab oratione redisset dicens socio suo, ꝙ datus erat alijs in exemplum fratribus, dictas petias á suo habitu statim remouit. Vice alia cum carnes comedisset propter infirmitatem se coram populo, vt alias dictum est: de hoc accusauit. Sic apud Grecium: quia cibaria comederat condita cum lardo, coram multitudine, quæ ad eius conuenerat prædicationem, se, vt glutonem vituperandum & non vt sanctũ honorandum declarauit. Insuper optabat de se potius vituperia, quam laudes, ac socijs si quando laudaretur, mandabat, vt de se vituperia dicerent, & quæ ad verecundiam erant. Seque publice autumabat maximum peccatorum, vt conformitate 5. huius 2. libri dictum est. Præfataque omnia faciebat, ne vitium hypochrisis incurreret, vel de ipso notaretur: Et socijs suis dicebat. Taliter viuere volo in Eremis, & alijs locis, vbi maneo, qualiter si omnes homines me viderent. Si enim putant me sanctum hominem, & non facerem vitam, quę sancto homini cõuenit, essem hypochrita: hoc vitium summe fuit detestatum in se. Nolebat sanctus proclamari, & contradicens inquiebat, quod eum, nec vt sanctum laudarent, nec putarent, quia vxorem, & filios habere posset. In alijs etiã hoc vitium execratus est. Fratrẽ illum re hypochritam, etsi exteriori apparentia sanctus à fratribus diceretur, seruatorem præcipuum silentij, & ostensorem fictitię bonorum operum detexit eisdem, ipsumque ab ordine egrediendũ, & fictum esse quod ostendebat, declarauit, & sic euenit. Dedit beatus Franciscus vni vetulę suum mantellum, dum semel per ciuitatem Assisij pergeret, & quia ex hoc habuit vanam gloriam: statim sequentibus se confessus fuit, quod inde vanam gloriã habuerat.

Secundo beatus Fran. zelum feruentissimum habuit ad omnem mundi gloriam vitandam: vt ostensum est conformitate 5. huius secundi libri pluribus modis, & exemplis. Nonne ipse domino hostiensi de promotione fratrũ fienda quærenti, respondit, quod fratres sui ideo minores vocati erant: ne maiores fieri præsumerent? Ob vitandam prælationis gloriam generalatus cessit officio, sociũ habere noluit, & subditus esse vsque ad mortem voluit sub guardiano eidem obediendo. Et amicitia iungebatur præcipua, qui gloriam alteri, scilicet Deo daret, & non sibi, sicut patuit de episcopo Iteranensi, cui regratiatus est; qui Deo, & non sibi ob prædicationẽ gloriam tribuerat. Et quia de glorię vitatione dictũ est sufficienter conformitate 5. huius secundi libri; ideo aliter prosequi pro nunc omitto de præfata materia.

Tertio habuit zelum beatus Fran. ad regulę obseruantiam, in qua dicebat ipse beatus Fr. nihil posuisse de proprio, sed totum prout habuerat à Christo, vt domino papę Honorio dixit, & plures ministri (beato Fran. orante) audierunt á Christo. Volebat quòd, semper fratres dictam regulam haberent, secum gererẽt, & portarent, imo post mortem cum ipsa sepeliri: prout de hoc dictum est lib. 1. conformitate 10. Nota.

Quarto habuit zelum, vt fratres sui essent perfecti in se, declarando quomodo videlicet dicẽdo illum esse bonum fratrem minorem, qui vitam haberet, & conditiones istorum fratrũ videlicet fidem fratris Bernardi, &c. eo modo quo conformitate 12. primi libri parte 2. dictum est cap. 23. de fratre minore. Religionem suam seruare in sua puritate in vocatione, qua vocati erant persistere, vt dictum est libro 1. conformitate 9.

Quinto habuit zelum ad domum Dei, & templum Deo, & beatæ virgini acceptissimum, scilicet S. Mariæ de angelis, quam ecclesiam iam mundo dimisso coram episcopo post ecclesiã S. Damiani, & S. Petri, beatus Fran. ob reuerentiam beatæ virginis matris Dei, derelictam, & inhabitatam resarcinit, & refecit, vt hodie perseuerat. Hanc ecclesiam, etsi beatus Fran. rędificasset, ipsa tamen ad abbatem, & monachos S. Benedicti de monte Subasio pertinebat, quam beatus Fran. post primę regulæ confirmationem ab eisdem impetrauit hoc modo. Cum enim in quodam tugurio prope ciuitatem Assisij beatus Fran. se recolegisset; rediens de Roma, à Papa Innocentio 3. prout in principio quartæ partis legendæ maioris habetur: ibique arcte, & inepte starer propter locì arctitudinem, & rusticorum ad dictum locum diuertentium cum animalibus aduentũ, videnſque, quod dominus fratres vellet multiplicare, dicit fratribus. Charissimi fratres, & filioli mei, video, quod dominus vult nos multiplicare, vnde mihi videtur bonum, & religiosum, vt acquiramus ab episcopo, vel canonicis S. Rufini, aut ab abbate S. Benedicti aliquã ecclesiã, vbi fratres possint dicere horas suas: & solummodo habere circa eam aliquam par

uam domum, & pauperculam ex luto, & viminibus constructam: vbi fratres possint quiescere, & operari; nam locus iste, in quo stamus non est honestus, nec sufficiens fratribus, postquam dominus vult eos multiplicare, & maxime, quia hic non habemus ecclesiam, vbi fratres possint dicere horas suas, & si aliquis frater morcretur, non esset honestum, hic eum sepelire, nec in ecclesia secularium clericorũ. Et placuit sermo cunctis fratribus. Iuit ergo beatus Fran ad episcopum Asisij, & prædicta verba coram ipso exposuit; cui dixit episcopus. Nullam ecclesiam habeo, quam valeam vobis dare, & hoc idem canonici responderũt. Tunc init ad abbatem S. Benedicti de monte Subasio, & eadem verba proposuit coram eo. Abbas vero pietate motus, consilio habito cũ monachis suis (operante gratia, & voluntate diuina) concessit beato Fran. & fratribus suis ecclesiam S. Mariæ de portiuncula, pro minori, & magis paupercula ecclesia, quam haberet. Et ait abbas beato Fran. Ecce frater, exaudiuimus, quod petisti; sed si Deus hanc congregationem vestram multiplicauerit, volumus, quod locus iste sit caput omnium vestrũ. Et placuit sermo beato Fran. & fratribus suis. Et gauisus est nimis beatus Fran. de loco fratribus concesso, maxime propter nomen matris Christi: & quia erat ita parua, & paupercula ecclesia, & etiam quia cognominabatur de portiuncula, in quo præfigurabatur, quod debebat esse mater, & caput pauperum fratrũ minorum. Vocabatur enim portiuncula, quia contrata illa antiquitus portiuncula dicebatur. Vnde B. Fran. dicebat, propterea voluit Deus, vt nulla alia ecclesia fratribus concederetur, & fratres primi tunc ecclesiam de nouo non cõstruerent, nec haberent nisi illam, quo niam in hoc adimpleta fuit quædam prophetia per aduentum fratrum minorum. Et licet esset paupercula, & quasi destructa, tamen per magnum tempus homines ciuitatis Asisij, & totius illius contratæ habuerunt deuotionem maximam ad illam ecclesiam, & maiorem habent vsque hodie, & quottidie augumentatur. Et licet abbas, & monachi ipsam beato Fran. & fratribus suis libere cõcessissent, tamen beatus Fran. tanquam bonus, & peritus magister, volens domum suam, idest religionem suam fundare supra firmam petram, idest supra maximam paupertatem, mittebat annuatim dicto abbati, & monachis, vnum canistrum plenum pisciculis, qui vocantur lasche, in signum maioris humilitatis, & paupertatis, vt fratres nullum proprium locum haberent, nec in aliquo loco manerent, qui non esset sub dominio aliquorum, ita quod fratres nunquam haberent potestatem uendendi, vel alienandi quoquo modo. Quando autem fratres portabant annuatim monachis pisciculos, ipsi propter humilitatem beati Fran. qui hoc de voluntate sua faciebat, dabant eis unum vas plenum oleo. In hac ecclesia (vt dictum est prius) deserta ita vt à nemine de ipsa curaretur beatus Fran. ob deuotionem feruentem, quam habebat ad dominam mundi, cepit ante talem concessionem in habitu eremitico existens assidue pro eius reparatione immorari. Quæ antiquitus sancta Maria de angelis erat vocata: quia angeli cantus sunt, ibi sæpius auditi. Concessa ergo dicta ecclesia beato Fran. & fratribus suis, ipse pater beatus Fran. duodenariũ illum fratrum ad dictam sanctam Mariam de portiuncula (superna gratia præeunte) deduxit, vt vbi meritis matris Dei minorum sumpserat ordo initium: ipsius susciperet illic auxilijs incrementum. Vnde statim, vt fratres illuc ad morandum ierunt, quasi quottidie domino eorum multiplicabatur numerũ, & odor famæ ipsorum per totam vallem spoletanam, & per multas mundi partes mirabiliter est dispersus. De hoc loco frater quidam Deo deuotus ante conuersionem suam visionem vidit relatione condignam. Innumeros cernebat homines cæcitate percussos facie in cœlũ directa, & genibus flexis in huius ecclesie stare circuitu, qui omnes (extensis manibus in altum) lachrimabiliter clamabant ad Deum misericordiam postulantes, & lumen. Et ecce ingens de cœlo splendor aduenit, se per omnes diffundens, qui lumen vnicuique tribuit, & salutem desideratam concessit, quod vtriq; tam sanctitate fratrum, ibidem commorantium, quam indulgentiæ ibidem per beatum Fran. à Christo, à papa impetratę, vt in visione frater præuidit: patet nunc esse completũ. Hic est locus, in quo ordo fratrum minorum à sancto Fran. per diuinæ reuelationis instinctum inchoatus est, de quo frater Thomas in legenda B. Fran. antiqua sic dicit. Seruus Dei Fran. persona modicus, mente humilis, professione minor, in seculo degens, portiunculam pro se, & suis, de mundo elegit, ex quo aliter Christo, nisi de mundo aliquid haberet; seruire non potuit. Non enim sine præscientia diuini oraculi, à diebus antiquis portiuncula dictus est locus, qui in illorum debebat cedere sortem, qui de mundo penitus nil cupiebant habere. Nam & in eo virginis matris ecclesia constructa erat, quæ sua singulari humilitate meruit post filium suum caput omnium esse sanctorum. In ea minorum ordo principium sumpsit ibidem multiplici muro velut supra stabile fundamentum: eorum nobilis structura surrexit. Hunc locum sanctus Fran. amauit præ omnibus, hunc præcepit fratres singulari reuerentia venerari, hunc velunt speculum religionis in humilitate, ac paupertate altissima semper voluit custodiri, proprietatem ex eo alijs reseruans: sibi, & suis retinens vsum tantum.

Matth. 21. Sancta Maria portiuncula est caput ecclesiarum fratrum mi.

Prærogatiuæ, & præconia sanctæ Mariæ portiunculæ.

tantum. Et subdit. Seruabatur ibidem rigidissima in omnibus disciplina, tam in silentio, & labore, quam cæteris regularibus institutis, nemini, nisi fratribus specialiter deputatis, ibidem patebat ingressus, quos vndique congregatos volebat sanctus vere Deo esse deuotos, & ex omni parte esse perfectos. Sic, & omni seculari personæ omnis penitus præcludebatur introitus. Nolebat, vt fratres existentes, ibidem qui sub certo numero; arctabantur, ad secularium relationem prurirent auribus, ne contemplatione intermissa cælestium, ad inferioriorum commertia per rumigerulos traherentur. Non licebat ibidē alicui verba otiosa proferre, vel referre prolata per alios, quod si contingeret aliquando per aliquem, vt vltra non adderet pęna de certo, cauebat in posterum, sine intermissioue diebus, ac noctibus existentes in loco diuinis erant laudibus occupati, & odore miro fragrantes, vitam ducebant angelicam. Solebat enim veterum incolarum relatu sancta Maria de angelis alio nomine dici. Relatum sibi à Deo fęlix pater dicebat beatā virginem inter alias ecclesias ad suū honorem constructas in mundo, illam specia li amore diligere. Ideoque sanctus præ cæteris eam plus amabat, hæc ille. Et, vt verba præfati fratris videantur clarius, & de zelo quem B. Fran. habuit ad locum præfatum.

Primo est sciendum, quod beatus Fran. in dicto loco noluit, quod omnia, ædificia essent abiectissima, & vilissima, vtpote, facta, excepta ecclesia, de lignis, uiminibus, ac cooperta de paleis. Cum enim in dicto loco fratres haberent vnam paruam casellam de paleis coopertam, & annuatim ibidē fieret capitulum, ac fratres multiplicarentur, & populus Asisinas præfata considerans domum magnam ex lapidibus, & calce infra paucos dies sine beati Fran. consensu fecisset, & ipse parer reuersus miraretur de illo ædificio; timens, ne occasioue illius domus alij fratres in locis, in quibus morabantur, & moraturi erant, facerent similiter magnas domos, voluit ipsam destruere, vt in præhabitis dictum est. Reprehendit etiam (vt sępe diximus) Vicarium suum, qui ibi fecerat fieri quandam paruam domum in sui absentia, vbi fratres possent quiescere, & dicere horas suas.

Secundo B. Frā. noluit quod in dicto loco carnes comederentur vllo modo. Vnde, dum esset semel infirmus, & oporteret eum carnes comedere, vocatis socijs, dixit. Fratres mei, iste est locus reuerentior, qui sit in mundo, saltē citra mare, & plus ipsum diligo, & ideo non est conueniens, vt in isto tam sancto loco viuamus sicut in alijs locis, & quod hic carnes comedantur, quia multi fratres forenses transeunt, ne deędificentur. Vnde nolo esse hic modo ad præsens, cum me oporteat vita lautiori viuere propter infirmitatem meam. Et iuit ad episcopum Asisij, qui libenter fecit sibi expensas donec fuit sanus effectus.

Tertio beatus Fran. noluit, quod verbo otioso, vel seculari, ipsum locum aliquatenus fędarent, sed semper in silentio essent ibidem, de Deo solum loquentes, non de mundo. Vnde ordinauit, & mandauit firmiter obseruari, quod si quis fratrum vagans, vel aliquid operans inter fratres, verbum otiosum aliquod protulerit, semel teneretur dicere, Pater noster, laudādo Deum in principio orationis, & in fine; ita tamen, quod si forte sui conscius prius se culpauerit de commisso, ipsum Pater noster dicat pro anima sua cum laudibus Dei, vt est dictum. Si autem ab aliquo fratre prius inde fuerit reprehensus, Pater noster pro anima fratris ipsum arguentis, prædicto modo, dicere teneatur. Si vero reprehensus se excusaret, & ipsum Pater noster dicere nollet, eodem modo dicere teneretur duo Pater noster pro anima illius fratris arguentis ipsum, si ipsius, vel alterius testimonio, constiterit esse verum, quòd ille verbum dixerit otiosum, dictas etiā laudes Dei in principio, & in fine orationis, ita alte dicat, quod ab omnibus fratribus circunstantibus audiatur, qui fratres dum hæc ipse dixerit, taceāt, & auscultēt. Si vero audiēs fratrem dicentem uerbum otiosum tacuerit, & non arguerit eum eodem modo, teneretur dicere vnum Pater noster cum laudibus Dei pro anima illius dicentis. Et quicunque frater ingrediens cellam, vel domum, vel aliquē locum, & inuenerit ibi fratrem, vel fratres, debeat Deum deuote benedicere, & laudare.

Quarto voluit beatus Fran. quod in dicto loco essent fratres vita, & exemplo singulares. Vnde dicebat ipse beatus Fran. Volo, quod ipse locus semper sit immediate sub potestate generalis ministri, & serui: vt inde maiorē curam, & solicitudinem habeat prouidendi ibidem de bona, & sancta familia. Clerici eligantur de melioribus, & sanctioribus, & magis honestis fratribus; & qui sciant melius dicere officium, quàm sint in tota religione, vt non solum seculares, sed etiam alij fratres libenter, & cum magna deuotione uideant, & audiant eos. De fratribus etiam laicis sanctis hominibus discretis, humilibus, & honestis eligantur, qui seruiant illis. Et cum aliquis illorum fratrum migrauerit ad dominum, volo, quod loco ipsius, mittatur illuc alius sanctus frater dumodo fuerit à generali ministro electus.

Quinto vetuit B. Fran. & prohibuit, vt nulla persona secularis locum fratrum intraret, vnde dicebat. Volo, quod nulla persona, & nullus frater illum locum intret, nisi generalis minister, & fratres; qui seruiunt illis: & ipsi non loquantur cum aliqua persona, nisi cum fratribus,

tribus; qui seruiunt illis, & cum ministro quan
do, visitaret eos volo similiter, quod fratres
laici, qui seruiunt eis, teneantur nunquã eis di
cere verba otiosa, vel noua huius seculi, vel
alia, quæ non essent vtilia animabus eorum.
Et propterea spiritualiter volo, quod nullus
intret in locum illum, vt ipsi melius conseruẽt
puritatem, & sanctitatem suam: & quod in il-
lo loco nihil penitus fiat, vel dicatur inutili-
ter scilicet ipse locus teneatur totus purus, &
sanctus in hymnis, & laudibus domini. Nam si
alij fratres aliquando declinauerint à purita-
te, & honestate, volo, ꝙ iste locus benedictus
sit, & permaneat semper speculum, & bonum
exemplum totius religionis, & quoddam can
delabrum ante thronum Dei, & beatam Virgi
nem semper ardens, & lucens, per quod domi
nus propitietur defectibus, & culpis omnium
fratrum, atque conseruet semper, & protegat
hanc religionem. & plantulas suas.

Sexto, & vltimo quo ad hoc, & penes quod su
mitur cõformitas huius secundę partis ad pri
mam præcedentem, videlicet. Iesus Dux for-
midabilis. Franciscus detestator. Est, ꝙ bea-
tus F. noluit in hoc loco, sicut nec in alijs esse
nieniam numulariorum, idest pecuniæ quo-
quo modo receptio, immo si alibi execratus
est, & detestatus receptionẽ pecuniæ, hic sum-
mè abhorruit, nec voluit pecuniam poni in al
tari, nec alibi in quocũq; loco dictę Ecclesiæ.
Vnde sicut Iesus Dux formidabilis pecuniam
proijcit de templo, sic & beatus Franciscus
de tota Ecclesia præfata pecuniam oblatam
asportari præcepit. Cum enim semel quidam
secularis dictam Ecclesiam intrans oraturus,
oblationis causa, pecuniam proiectam in tem
plo posuisset iuxta crucem, & patris præce-
ptum erat, ne pecunia offerri permitteretur;
frater quidam hanc videns manu tangens, eã
in fenestram proiecit: sed cum hoc esset di-
ctum beato Francisco, & ille homo prostratus
veniam: postulasset, cum oblatione ad verbe
ra, & disciplinam, beatus Fran. eidem manda
uit, vt proprio ore pecuniam de fenestra acci
peret, & extra sępem loci portaret, & proprio
ore poneret super stercus asini. Quo facto fra
tres timore maximo sunt repleti, & ex tunc
magis contempserunt pecuniam stercori asi-
ni comparatam. Sicut ergo Christus detesta-
tus est domum suam fieri domum negociatio
nis, sic & beatus. F. Ecclesiam ipsam beatæ Ma
riæ, & alias sui ordinis à receptionis pecunia
rum contrectatione. Sic ergo apparet confor
mitas beati Francisci ad Christum in hoc, qđ
ostendere videbatur pars. 2. istius. 16. confor-
mitatis di Franciscus detestator. In hoc si-
quidem loco Deo, & beatæ Mariæ accepto.
fratres stantes macerabãt carnem in ieiunijs,
& in vigilijs multis, frigore, & nuditate, & la-
bore manuum suarum. Multotiens etiam, vt

[Margin: ... alta ... atrata, & ... B.F. re- uelata sunt in loco san ctæ Mariæ portiuncu- culæ.]

non starent otiosi iuuabant pauperes homi-
nes in agris eorum, & ipsi dabant postea eis
de pane amore Dei. Stabãt ibi, vt in loco san
cto discalciati cum Moyse, & soluti ab omni
affectu carnali, & mundiali domino famulan
tes, & ipsum iuxta voluntatem beati Fran. in
sanctitate tenentes. Ad hunc locum fratres
omnes debent non solum attendendo bene-
placitum beati. F. sed etiam quę ibidem diui-
nitus sunt peracta, summam deuotionem ha-
bere. In hoc siquidem loco reparata Ecclesia
beatus Fran. Primo stetit. Ad hunc locum fra
trum minorum cętum deduxit. De oleo lam-
padis huius Ecclesiæ Franciscus cum micis fa
ciens antidotum Moricum sanauit. In hoc lo
co orans, statua ei diuinitus ostensa, progres-
sum totum sui ordinis præuidit. Prærogati-
nas sui ordinis quatuor ostendit, ac si fratres
in eorum vocatione persisterent, omnem tri-
bulationem à mundo se ablaturum Christus
promisit. Hic Franciscus in humilitatis exem
plo cum leproso horribili in vna scutella co-
medit. Hoc in loco beata Clara tonsorata,
sponso Christo nupsit, & dedicata est Mater
Iesu cum filio, visa est à beato Francisco, & in
dulgentia pro peccatoribus impetrata. Cur
mundus post beatum Franciscum incederet,
frater Masseus est declaratus. Christus in me-
dio fratrum, & beati, Francisci de Deo loquẽ
tium visus iuuenis est ab eis, & benedicendo
eis summa cõsolationis dulcedine recreauit.
Cum beato Francisco, & socijs, sancta Clara,
& socia sua comedendo, spiritus sanctus de-
scendit super eos, ac omnes sunt rapti in Deũ.
domini adueniens fratri Eliæ superbo de ob-
seruantia sancti euangelij quæstionem propo
suit. Sex millibus fratrum in capitulo genera
li congregatis victum Deus abunde ministrat.
Tres panes in manibus Francisci pro cibatio-
ne triginta fratrum multiplicat. Locum ab in
gressu exercitus demonum, vt in eo nisi occa-
sione data per fratrem nullus intrare posit,
præseruat. Multis aliis venultatur prærogati-
uis, de quibus quidam frater versificator sic
dicit.

Sanctus sanctorum verè locus est iste locorũ.
Digne maiorum censetur dignus honorum.
Fęlix agnomen fęlicius est sibi nomen.
Et modo cognomen sortitur muneris omen.
Angelicum numen hic circumfuere lumen.
Hic pernoctare solet hymnos voce sonare.
Postquam tota ruit Frãciscus eam releuauit.
Ex tribus vna fuit, quas spe pater reparauit.
Hanc pater elegit cum mẽbra sacco subegit.
Hic corpus fregit, mentiq; subesse coegit.
Hoc intra templum genitus fuit ordo mino-
rum.
Dum patris exemplum sectatur turba virorũ.
Clara Dei sponsa fuit hic primario tonsa.
Pompis exuta mundi, Christumq; sequuta.

[Margin: Epygramma in excellentiam loci portiunculæ.]

Sic

Sic partum clarum fratrum simul, & dñarum.
Sacra parens fudit Christum, quibus orbe refudit.
Hic fuit artata ventris mundi, scilicet per paupertatem, obedientiam, & castitatem.
Et dilatata virtus in gente vocata.
Regula conflata paupertas sancta renata.
Gloria prostrata crux in medium reuocata.
Sicubi turbatur Franciscus, & accidiatur.
Hic tranquillatur, istic sua mens renouatur.
Hic demonstratur verum, de quo dubitatur.
Immo donatur quicqnid pater ipse precatur.

Hæc ille: Ex quibus patent nonnulla illius loci insignita. Super omnia tamen pandunt ipsam Ecclesiam, & locum esse singularē. Quia beatus Franciscus ibidem incępit, mediauit, & vitam ibidem finire complacuit, vt suo initio, medio, & consumatione sanctificaretur. Indulgentia est ibi generalis pro remissione omnium peccaminnm: omnibus in consecratione dictæ Ecclesiæ christicolis ad ipsam pergentibus. Insuper omnibus alijs locis à virgine Christi matre præ dilectis, ipse quadam præeminentia præponitur. Et ideo bene dicitur in legenda antiqua, q̄ licet beatus Franciscus in omni sede terrarum, regna cœlorum constituta cognosceret, & in omni loco diuinam gratiam electis Dei crederet posse donari; expertus tamē erat locum sanctæ Mariæ de Portinncula gratia vberiori repletum, & super norum spirituum visitatione cęlitus frequentatum, dicebat proinde fratribus sæpe. Videte, o filij, ne vnquam hunc locum relinquatis. Si ab vna parte foras pelleremini, per aliam reintrare. Nam locus iste sanctus est, & habitatio Christi, & virginis matris eius. Hic cnm pauci essemus, nos augmentauit altissimus. Hic luce sapiētiæ suæ illuminauit animas pauperum suorum. Hic igne amoris sui nostras voluntates accendit. Hic qui orauerit corde deuoto, quod petierit, obtinebit, & offendens grauius punietur. Propter quod, o filij habete hnnc locum omni reuerentia, & honore dignissimum, tanquam vere habitacnlnm Dei ab ipso, & eius matre singulariter prædilectum. Atque ibidem toto corde in voce exultationis, & confessionis confitemini Deo patri, & filio domino Iesu Christo in sancti spiritus vnitate. Amen. hæc beatus Franciscus. Ex præfatis apparet declaratio secundæ partis huius. 16. conformitatis, videlicet Franciscus detestator, & sic completus est liber secundus de vita, & conformitate beati Francisci ad vitam Saluatoris nostri domini Iesu Christi ad honorem, & laudem ipsius beatæ Mariæ, & beati patris nostri Francisci. Amen.

EXPLICIT LIBER SECVNDVS de 16. alijs conformitatibus, & fructibus vitę B. F. ad vitā domini nostri Iesu Christi.

INCIPIT LIBER TERTIVS de 12. alijs fructibus, & conformitatibus vitæ. Beati Francisci ad vitam dñi nostri Iesu Christi. Quorum primus, & in ordine, vigesimus nonus est.

1	*Iesus cum suis comedens*	*Franciscus emulatur.*
2	*Iesus deuotos imbuens*	*Franciscus fabulatur.*
3	*Iesus crucem suscipiens*	*Franciscus consignatur.*
4	*Iesus vita defficiens*	*Franciscus euocatur.*
5	*Iesus genus erripitur*	*Franciscus constipatur.*
6	*Iesus corpus instruditur*	*Franciscus tumulatur.*
7	*Iesus decor ascenditur*	*Franciscus vennflatur.*
8	*Iesus ductor suscipitur*	*Franciscus laureatur.*
9	*Iesus transcendens angelos*	*Franciscus sublimatur.*
10	*Iesus mittens Apostolos*	*Francisco vir innatur.*
11	*Iesus saluans mæstissimos*	*Fran. mors fugatur.*
12	*Iesus ditans dignissimos*	*Fran. cuncta dantur.*

PRIMVS FRVCTVS SIVE CONformitas huius tertij libri, & vigesimusnonus in ordine est. Iesus cum suis comedens. Franciscus emulatur.

Expositio primæ partis. f.
Iesus cum suis comedens.

VIRTVS illa, & sapientia diuina, qua omnia à Deo fiunt, & facta sunt, & mirabilis fuerit in efficiendo creata in mundi exordio: tam varie operando, quo ad formas, proprietates, distinctiones, loca, hominem, sic condendo, locando, indulgendo, & penitē tialiter corrigendo. Mirabilior apparuit in regulando lege, & præceptis, & quæ sunt ad sui cultum demandando, & hoc consideratis circunstantijs, & conditionibus; quibus præfata sunt instituta, & demum penlato, quo ad dicta totius veteris testamenti processu. Mirabilissima tamen apparuit in fine temporum,

quo suo in mundum aduentu,& hominem re-
dimeret, & gratiæ plenitudine mundum sin-
gulariter repleret. In quo videlicet tempore
mirabilissimam diuinam acclamat sapientiã,
ipsa Dei verbi incarnatio,quam nisi fides cre-
dat,ratio non explicat. Iesu conuersatio per
triginta annos,vt simplex homo,eius baptiza
tio,ieiunatio,cum diabolo decertatio,prędi-
catio,& miraculorum operatio.
Sed ad propositum nostrum,quo ad expositio
nem primæ partis conformitatis primæ huius
libri tertij, videlicet. Iesus cum suis come-
dens: Mirabilissima fuit cęna dominica, qua
cum suis comedit Apostolis,propter illa,quæ
ibidem peracta sunt à diuina sapientia; quæ
Christus est: Ibi enim facta est primitus à Chri
sto veterum sacrificiorum terminatio. Se-
cundo noui sacramenti institutio, & ordi-
natio. Et demum multorum meditatione di
gnissimorum à Christo facta est declaratio.
De quibus tribus succincte in hac primę par-
tis huius conformitatis expositione disseren-
do,patebit,quid velit depromere, cum dici-
tur. Iesus cum suis comedens. Non solum hęc
primæ partis profunditas, & præfata osten-
dunt mirabilissimam Dei sapientiam: sed,&
passio Christi,ad inferos descensio, resurre-
ctio, & sic de alijs, de quibus in sequentibus
(eis omissis) ad præsens parebit. Sed quæ per
acta sunt in cœna prosequendo dico,ꝙ mira-
bilissimã diuinam sapientiam pandit.
Primo,quod factum est in cœna.s.veterum sa-
crificiorum terminatio. Et pro huius mate-
riæ declaratione: quia multis videtur dubiũ,
Cur Deus sacramenta legis antiquæ voluit aboleri.
dicendum est: Quomodo Deus id, quod or-
dinauerat.s.vetera sacrificia voluerit, & alia
ordinare, & instituere. Sunt ergo aliqua pro
proposito declarando notanda.
Et primum est,ꝙ Deus cum sit veritas infalli
bilis,etiam in suis dictis,& promissis veracis-
simus inuenitur,& probatur. Nam vt scribi-
Num. 24. tur. Non est Deus,vt homo,vt mentiatur;aut
vt filius hominis, vt mutetur. Dixit enim, &
non faciet, loquutus est, & non implebit, ait
Balaam. Quo sequitur, ꝙ quicquid Deus di-
cit,aut dicet,promisit,aut promittet,aliquan
do implet, & implebit.
Secundum notandum, & sequitur ex præfatis
est,ꝙ sacramenta legalia cessare debebant,pa
Osee.2. tet,quia hoc dixit,vt habetur. Cessare faciam
omne gaudium vestrum, solemnitatem eius
sabbatum,neomeniamq;, & festa,& tempora
Isa. 1. eius. Et holocausta arietum, & adipem pin-
guium,& sanguinem vitulorum,& hircorum,
& agnorum nolui; non offeratis vltra sacrifi-
cium frustra, incensum abominatio est mihi,
neomeniam,& sabbatum, & festiuitates alias
non feram, kallendas vestras,& festiuitates odi-
uit anima mea, facta sunt mihi molesta.& Da
uid in psalmo. Si voluisses sacrificium dedis-
sem, vtique holocaustis non delectaberis. Cũ
ergo Deus dixerit talia cessanda, & si conti-
nentia,multo fortius contenta. Quare in ces-
satione sabbati neomenia, & festiuitatum,
ac ipsorum sacrificiorum cessatione, intelli-
gitur, ꝙ talia erant cessanda. Insuper cum
talia essent vmbræ,& figurę, quia vt dicit Apo
stolus. Omnia in figura contingebant illis,
quare aliquando cessare debebant, veniente
veritate,& figurato.
Tertium notandum, ꝙ sacramenta veteris le-
gis Deo erant accepta, non principaliter ra-
tione operis operati, sed operantis. Nam ra-
tione operati non erant magis accepta,quam
cætera à Deo creata, sicut patet discurrendo
per singula,sed ratione operantis.s.offerentis
prout dicitur. Quod respexit Deus ad Abel.s. Gen. 4.
offerentem,& primo, & ad munera eius.s.se-
cundo: quia ratione offerentis acceptauit ob
latum,sic & sacrificium Deus acceptauit Noe
post diluuium, sic & sacrificiũ Abrahę, pro fi- Gen. 9.
lio, non ratione oblatorum: sed offerentiũ.
Quia ergo offerentes homines Deo,erant ac-
cepti ratione personæ,quia obedientes Deo,
nam vt dicitur. Melior est obedientia, quam 1. Reg. 15.
victimæ,&c. Et iuxta illud Oseæ. Obedientiã
volo,& non sacrificium &c. Si Deus sacrificia
odiebat, non erat nisi ratione offerentis,vt pa
tet Isa. Nam postquam dixit. Non offeratis Isa. 1.
vltra sacrificiũ frustra &c. addidit. Odiuit ani
ma mea,facta sunt mihi molesta, causam assi
gnat. Manus enim vestrę sanguine plenæ sunt,
& ante præmiserat. Holocausta arietum &c.
subdit cum veniretis ante conspectum meum,
quis requisiuit hoc de manibus vestris? Sub-
dit,& nõ potius,vt ambularetis in atriis meis.
Quid dignum offeram Deo: subdit. Curuabo Mich. 6.
genua mea Deo excelso. Ecce quod Deus
principaliter requirebat, & subdit, nunquid
offeram ei holocaustomata,& vitulos annicu
los. Nunquid placari potest Deus in millibus
arietũ, aut in millibus hircorum pinguium?
Nunquid dabo primogenitum meum pro sce
lere meo, fructum ventris mei pro peccato
meo? quasi dicat,non. Et addit indicabo ti-
bi homo quid sit bonum,& quid Deus requi-
rat à te, vtique facere iudicium, & diligere
misericordiam, & sollicitum ambulare cum
Deo tuo. Quo concluditur ꝙ ratione operan
tium,talia sacrificia erant Deo accepta. Sed
cum ipsi offerentes nõ exercerẽt ea, quę Deo
placita erant,vt dicit Isa. & alij prophetę cõ-
corditer omnes, dicta sacrificia, & alia erant
ei odiosa,& molesta,& non accepta.
Quartum notandum,quod sicut tria tempora
sacra scriptura describit à lapsu primi homi-
nis,scilicet naturæ lapsæ,legis promulgatę,&
gratiæ, & omni tempore sacrificia esse debe-
bant temporibus correspondentia, ex quo iã
dicta sacrificia tam legis promulgatæ, quàm
naturæ

naturæ lapsæ, Deo vt odiosa cessare debebāt: ergo alia tempore gratiæ institui debebant tempori gratiæ conformia & correspondentia: quòd omni tempore sacramenta esse deberent post lapsum, patet congruentia quadam; quia omnis status habens morbum, medicinam requirit, quare & omnis status post lapsum, quia saltē originali morbo inficitur, nec conuenit diuinæ misericordiæ, & bonitati, hominem sine remedio, & medicina, & sine his permittere, sine quibus finis humanus non habetur, videlicet vita ęterna: quare, & sine sacramētis, quibus siue ratione operari, vel operantis datur gratia, per quam culpa deletur, & morbus cauetur, & quo ad culpam spiritualiter remouetur. Et ideo bene dicebat Aug. lib. 19. contra Faustum. Nullum nomen religionis est, in quo homines non sacramentorum de fidelium consortio colligantur. Quo sequitur quod cessantibus sacramentis veteribus, alia deberent institui tempori gratiæ conformia: patet quia alia sacramenta fuerunt in pręfatis temporibus, scilicet tam tempore legis promulgatæ, quam naturæ lapsæ. Quare propositum, quod tempore gratiæ sacramenta debebant instituti non similia pręfatis, quia Deo nō placuissent: ergo dissimilia, & quo ad operatū, vt scilicet essent Deo placita, tam ratione operantis, quàm operis operati. Et quo ad gratiæ infusionem per ea; quia copiosiora, & quo ad distinctionem in se, vt nullum tale in se, & si in simili remaneret. Circuncisio in se abolita est, manet in simili, & perfectius, quia in baptismo quo ad peccatum originale, deletur enim sicut ficbat in veteri testamento per ipsam circuncisionem. Et quo ad perfectionem, vt perfectiora essent tēpore gratiæ, quā alijs temporibus, & in gratia, & in alijs.

Quintum notandum, quod sacramenta veteris legis à Deo solo sunt instituta, sic & tempore gratiæ. Ratio, quia sacramenta ptout loquimur in præsenti, quæ instituta sunt in veteri testamento, siue ad ipsum Deum honorandum, siue ad placandum, vel ad morbum peccati remouendum, à Deo solo sunt instituta, quia ipse solus est, qui tollit peccati morbum, & dat gratiam, ac immobiliter potest assistere suo signo à se instituto cum omnis creatura sit defectiua. Quo sequitur, quòd cum vetera essent omnino cassanda, vt patet ex primo notando, & secundo, & omni tempore sacramenta esse decebat, vtpote medicinam, contra morbum peccati, & à solo Deo possunt institui, ergo Deus sacramenta alia perfectiora præhabitis in veteri testamēto instituere debebat, & hoc tempore gratiæ, patet ex iam dictis.

Quibus sequitur sextū notandū, q̄ cum Christus sit Deus, vt dictum est, & probatum conformitate 14. libri secundi: sacramenta mutare debebat, & alia instituere, vt patet ex iā dictis, quia sacramenta; quæ instituere uolebat, ante passionem suam instituere debebat. Ratio est: quia sacramenta institui debebant à Christo, vt dicetur, & ante passionem: vt pote, antequā habuerunt efficaciam, & sortita sunt effectum. Passio enim Christi non tam præmissa, quam exhibita efficaciam sacramentis dedit, vt docet beatus Augustinus 22. de ciuita. Dei circa principium. In exordio quippe generis humani de latere viri dormientis detracta costa ędificata est fęmina; Christum, & ecclesiam, iam tunc prophetari oportebat. Sopor quippe ille viri dormiētis, mors erat Christi; cuius exanimis in cruce pendentis lancea latus perforatum est, atque inde aqua, & sanguis profluit; quæ sacramenta esse nouimus, quibus Christi ędificatur ecclesia. Et idē August. 5. de ciuita. Dei cap. 26. quod archa in la tere hostiū accepit, profecto illud est vulnus, quando lancea crucifixi latus est perforatum, hac quippe ad illum venientes ingrediuntur: quia inde sacramenta emanauerunt, vnde credentes iniciantur, quod à Christi passione sacramenta habuerunt efficaciam, patet per illud, quod habetur de consec. di. 4. Propter. Et extra. De baptismo, & eius effectu. Maiores. paragraso. Tante. Et ratio est, quia ab illo sacramenta habuerunt efficaciam à quo nostra recompensatur offensa & donatur gratia. Sacramenta enim habent duo præfata efficere, scilicet culpam dimittere, & gratiam conferre non ex se, sed ex institutione diuina talis est efficacia sacramentorum. Sed passio Christi prædicta efficit, vt dicit. Ioan. Dam. lib. 4. c. 3. Qui postquàm dixit. Omnis Christi actio est mirabilis: subdit omnibus mirabilibus mirabilior est eius præciosa crux, idest passio: per nullum enim aliud euacuata est mors primi parentis, peccatum solutum, infernus prædatus, & resurrectio demonstrata. Sed sciendum quod passio Christi nō dedit efficaciam sacramentis, vt causa principalis, quia solus Deus hoc agit: sed vt causa meritoria, vt declarat Ansel. 2. Cur Deus homo cap. 28. Licet enim ante passionem domini sacramēta sint à Christo instituta: in passione tamen omnia apparuerunt mistice, vt ostenderetur à passione ipsa efficaciam obtinuisse. Ibi enim apparent. Baptismus in aqua. Confirmatio in sanguine, quo confirmamur in bono. Eucharistia: quia ipse idem sacerdos fuit, & hostia secundum August. 4. de trini. & sic fuit ibi ordo. Pœnitentia in confessione latronis. Matrimoniū, quia in cruce ecclesiam sibi, vt sponsam copulauit. Iuxta illud. Sponsus sanguinum tu mihi es. Extrema vnctio in linitione crucis à sanguine Christi. Præfatis ergo apparet, quod sacramenta vetera à Christo iuxta ipsius promissionem, & terminanda ante suam passionem, & terminata sunt, & noua instituta sunt ab ipso.

Ioā. Dam. lib. 4. cap. 3

Sac. nouę leg. à quo habeant efficaciam.

Ansel.

Aug. 4. de Trin.

Cessanda cessata.

Et si de institutione statim apertius dicetur. Sed vetera sacramenta à Christo terminata ante passionem suam: quomodo obseruanti bus, ex tunc non fuerint salutifera, vel sic, & quando fuerunt mortifera; quia dominus Robertus Licionen. in tractatu de cessatione legalium parte tertia hoc ostendit: vide ibi. Hic omittam, quia nō est præsentis speculationis. Et sic patet primum, quod erat videndum.
Secundo autem est nunc videndum nempe, quo Deus singularissime mirabilis declaratur videlicet de sacramentorum institutione, & spiritualiter de sacramēto eucharistiæ, & eius institutione, de quo ad præsens sermo versatur. Et præsupposito, quod à Christo debebāt sacramenta, quibus vtimur institui, vtpote, Deo vero, & homine, qui potest assistere signo ab ipso instituto immobiliter, qui remissionem peccatorum potest dare, & gratiam, vt Deus principaliter, & vt homo meritorie, & sic perducere ad finem nostrum, scilicet beatitudinem. Sicque, & de facto sunt ab ipso insti
Ioan. 3. tuta. Baptismus. Quia discipuli Christi bapti-
Matth. vlt. zabant, & publicatus est Mat. vltimo. Ite, & do cete omnes gentes baptizantes eos &c. Con-
Ioan. 20. firmatio. Accipite spiritum sanctum. Pœnitentia ibidem. Quorum remiseritis peccata &c. Nec illud quod dicit Iacobus in canonica sua
Iacob. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra &c. fuit institutio sed executio, quod patet per il lud, quod sequitur. Et orate pro inuicem &c.
Ioan. 6. Eucharistia prædicata fuit instituta in cæna.
Math. 26. Et ibidem etiam ordo: quia discipuli tunc fa cti sunt sacerdotes (dicente Christo) hoc facite in meam commemorationem. Sed quo ad potestatem peccata remittendi, quorum remi
Ioan. 20. seritis &c. Extrema vnctio. Apostoli vngebant
Mar. 6. infirmos oleo sancto, & sanabantur. Sic ergo patet, quod sacramenta à Christo sunt instituta. Quo supposito, videndum est alijs omissis de sacramento eucharistiæ.
Et primo an in persona Christi sacramentum hoc institui deberet, scilicet in corpore, & sanguine suo?
Respondetur quod sic ratio, quia sacramentū institui debebat primo Deo summe placibile, & ratione operis operati, & ratione operantis, per oppositum ad antiqua.
De mysterio sacramenti eucharistiæ. Secundo summæ gratiæ contentiuum, vt tempori gratiæ responderet.
Tertio nostri Deo reconciliatiuum, & domini placatiuum, quo veniam à Deo obtineremus, & gratiam. Cum ergo nihil fuerit vnquā Deo acceptius persona Christi, vtpote filius
Matth. 4. Dei, in quo patri bene complacuit, & in ipso
Collo. 2. habitet omnis plenitudo Deitatis. Sitque plenus gratiæ & veritatis, per ipsum reconciliati
Rom. 5. sumus Deo. Et ipse est propitiatio pro pecca-
1. Ioan. 1. tis nostris, & totius mundi, idest Ioan. 1. quare in se, & sua humanitate Deitati coniuncta, scilicet in corpore, & sanguine suo hoc sacramentum instituere debebat, & sic vt Deus debuit, & vt homo in suo corpore, & sanguine fecit.
Secundo an instituere tali tempore, scilicet in cęna imminente passione, debuit?
Respondetur quod sic. Et quædam congruentiæ ad hoc assignantur.
Prima si consideretur tempus cessationis sacramentorum legis veteris. Cum enim ipsa essent in figura Christi, & suę passionis, & in passione terminanda: quare, imminente passione, ipsis cessantibus, cum nullum tempus esse deberet sine medicina peccati, aliud ab antiquis sacramentum institui decebat, & sic tempore passionis.
Secundo attento ad quid instituebatur, quia vt nobiscum semper esset, vt dicit Vrbanus ter Vrban. 3.
tius in Decretali: quare hora, qua erat recessurus à discipulis, & nobis præsentia corporali, vt esset nobiscum non sacramentali instituere debebat quasi passione imminente.
Tertio inspecto quid est hoc sacramento declaratum. Omnia enim miracula à Christo facta, cū essent suæ Deitatis declaratiua, vnum tamē erat omissum, in quo creatura nullo modo vires habebat, nec habere poterat, scilicet substantiam in substantiam conuertere, quia hoc est solius Dei; quare istud à Christo erat operandum, suæ Deitatis perfectissimæ ostensiuum. Sed hoc quo tempore nisi quando minus eius Deitas agnosceretur, quod vtiq; fuit in passione consideratis conuitijs ipsi Deo, & domino nostro Iesu Christo illatis: quare tempore, quo eius Deitas erat magis detestanda, singulari miraculo apud fideles erat referanda, & sic tempore passionis.
Quarto quia passio erat humani generis singulare munus, vtpote, liberatiuū ipsius ad rememorandum de tanto beneficio, Christus hoc sacramentum instituit dicens, hoc facite in meam commemorationem, quare, & tempore passionis institui decebat. Insuper sancti Apostoli propter passionem Christi futuram, & Christi abicessum tali modo ab eis indigebant præ solito signis confortatiuis, inflammatiuis, rememoratiuis, ac repræsentatiuis Christi amoris magis; quam quando erat cum eis: quare ad hoc fuit institutum hoc sacramentū passione iminente. Multæ aliæ congruentiæ assignantur: de quibus dixi in libro de vita virginis fructu 49. vide ibi. Institutionem fiendam huius sacramēti Christus prædixit 6. scd Ioan. 6.
ipsam fecit in cęna.
Tertio videndum in qua materia ipsum insti- Math. 6.
tui decebat: vbi aduertendum, quod cum omnia sacramenta tam veteris legis, quam nouæ habent fieri in aliqua materia, vt patet discurrendo per singula. Baptismus habet pro materia aquam. Confirmatio crisma, & sic de alijs.

Sacra-

Sacramentum eucharistiæ sic etiam suam materiam debebat habere: sed quæ erat materia apta? certe materia panis, & vini, vt per effectum visibilẽ, ad inuisibilia intelligenda assurgeremus. Ioan. 6. Cum enim Christus dixisset. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus, subdidit. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in illo, & addidit. Ego sum panis viuus, qui de cęlo descendi, si quis manducauerit ex hoc pane viuet in ęternum. Et cum corpus Christi corporaliter non possit summi, nec manducari; quia Christus semel mortuus est, & mors illi vltra non dominabitur: quare solum spiritualiter summi debet, & potest. Ad designandum ergo refectionem spiritualem in aliquo visibili, vtpote in pane, & vino, vt in materia institui debuit; vt sicut panis, & vinum præ alijs cibis plus, & magis reficiunt corporaliter, sic & corpus domini, & sanguis conuersione panis, & vini in ipsa reficeret præ cunctis alijs spiritualiter. In tali materia Christus instituendo im- Gen. 14. pletæ sunt figuræ: dicitur quod Melchisedech sacerdos Dei altissimi obtulit panem, & vinũ in sacrificium Deo; Melchisedech Christum figurauit, vt probat Apostolus in tota Epistola Hebreos. ad Hebre. Fuit enim sacerdos, vt dicit propheta Dauid. Psal. 109. Dauid Secundum ordinem melchisedech ipse obtulit Deo patri suo panem, & vinum in sacrificium scilicet conuertendo in corpus, & sanguinem suum. Panis de cęlo datus est patribus. Christus est panis cęlestis datus nobis viatoribus, & sic de alijs figuris impleta sunt dicta prophetarum. Et primo qui propheta- Isa. 25. uetat dicens. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc cõuiuium pinguium, conuiuium vindemię pinguium medullatorum vindemiæ defecatę. & subdit. Et præcipitabit dominus in monte isto &c. Sequitur præcipitabit mortem in perpetuum, vel sempiternum. De quo monte loquitur Isaias? Certe de monte Sion, quia Isaias in Ierusalem erat, in quo monte Christus stans, quia in cęnaculo grandi strato, scilicet in monte Sion hoc sacramentũ instituit: quis hoc instituit? Christus Deus, & dominus exercituum: quibus? vniuersis, populis. Quia non apostolis solum, nec judæis solum, sed omnibus gentibus? quia vt quilibet vteretur pro salute sua, Christus instituit, & sic vniuersis populis; non dicit vni populo, sed vniuersis, nec potest intelligi de conuiuio cibi corporalis: sed de sacramento hoc, quod est cibus spiritualis, quo cibo omnes vtuntur, & vti possunt, & spiritualiter omnes reficiuntur. Sed quid faciet? inquit cõuiuium pinguium: sed quid per pinguiũ intelligatur? subdit, pinguium medullatorum. Ecce panis vindemiæ: & cuius? inquit vindemiæ defecatę. Ecce vinũ, pane, & vino in Christi corpus, & sanguinẽ transubstantiatis. Fecit ergo Christus, & fecit hoc cõuiuium singulare omnibus populis. Sed ad quem finem? dicit propheta, vt vincula peccatorum dirumpantur per eorũ dimissionem. Similiter, & tela ordinata, scilicet pęnarum pro peccato. Et vltra etiam ad hoc, vt huius sacramenti, & conuiuij sumptione continua à fidelibus in fine ipsum digne sumentibus, mors scilicet peccatorum in sempiternum præcipitetur, & æternalis, & hoc collatione vitæ perpetuæ gloriæ sempiternæ: Nã Christum manducans habet vitam æternam. Ioan. 6.
Secundo dictum Zachariæ. Quid est bonum, & Zach. 9. quid est pulcrum? respondit nisi frumentum electorum. Ecce materia corporis Christi, & vinum germinans virgines: ecce materia sanguinis.

Tertio dictũ Dauid in psal. Deus iudicium tuũ regi da. Qui psal. secundum doctores Hebræorum exponitur de Messia, vbi nos habemus ex vitio corruptionis litteræ. Erit firmamentum in terra in summis montium: in hebræa littera habetur sic. Erit placenta tritici in terra in capite montium, quod deberet dici. Erit frumentum in terra in summis montium. Et translatio beati Hieronymi iuxta hebraicũ habet. (Vide cõformitates B. Marię 49. fruc.) Erit memoriale triticum in terra in capite montium. Et translatio caldaica habet Erit oblatio frumenti in terra. Quibus patet, quod littera nostra non debet dicere firmamẽtum, sed frumentum. Quod vitio scriptorum est gestum. Qua littera patet, quod de rege messia prædictum fuit in hoc psalmo, quod futurum erat frumentum in terra in summis montium, vel oblatio frumenti in terra in capite montium, quod in sacramento eucharistię completur, in quo Christus verus messias sub speciebus panis tritici continetur. Et super capita montium, idest sacerdotum eleuatur, vt à populo adoretur; qui sacerdotes propter altitudinem status montes appellantur.

Quarto dictum Salomonis, dicentis. Quod sapientia ædicauit sibi domum, idest Christus ecclesiam, excidit columnas septem, idest ipsam septem sacramentis ordinauit. (Prouer. 9.) De quorũ vno prosequitur, scilicet de sacramento eucharistiæ dicẽs. Immolabit victimas suas: quia se, & sanctos matires. Sed quid egit? Posuit mensam, idest panem, vt postea explicat, & miscuit vinum dicens; venite, comedite panẽ meum, idest corpus meum sub specie panis, & sanguinem meum, quod sub vini specie miscui vobis, idest est vobis propinatũ. Multa dicta prophetarum ad hoc possent adduci: sed prædicta ad præsens sufficiant. Materia ergo panis, & vinum est huius altissimi sacramenti, nec immerito propter significationem. Nam sicut panis, & vinum præ alijs cibis cibant corporaliter, sic corpus Christi, & sanguis sub speciebus panis, & vini cibant spiritualiter. Et sicut cibatio corporalis non est plena, nisi in

his duo-

his duobus pane, & vino, sic nec spiritualis, nisi in corpore, & sanguine domini. Sicut panis, conficitur ex multis granis, & vinum ex multis racemis, sic huius sacramenti sumptione, Christo incorporamur, & vnum sumus omnes in Christo, cum ipse non in nos: sed nos conuertamur in ipsum. Panis, & vinum præ alijs cibis in substantiam conuertitur aliti, & sumentis, sic deuote sumens mutatur in dominum Iesum Christum, cui vnitur spiritualiter. Panis etiam trituratum, & decoquitur, & vinum in torculari exprimitur. Sic corpus Christi, quod sumitur in hoc sacramento, trituratum fuit passionibus, & decoctum igne charitatis, in crucis clibano. Et sanguis eius expressus, & effusus etiam est in crucis torculari. Pane, & vino tuetur, & sustentatur homo: hoc sacramentum valet ad tuitionem animæ, & corporis, vt dicit Ambr. super epistolam ad Cor. Sic ergo ex multiplici conditione panis, & vini ad significandum, quæ spiritualiter sumptio corporis, & sanguinis domini in nobis operatur, in materia panis, & vini est istud sacramentum Christo ordinatum, vt dicit glo. super 1. Cor. 11. Sic ergo patet tertium de materia huius sacramenti.

Quo patet quartum videndum. s. in quo loco hoc sacramentum est à Christo institutum: quia in monte Syon ad litteram. iuxta vaticinium Isa 25. allegatum. Nam illud cœnaculũ
Isa. 25. grande stratum erat in monte Sion: vt patet.
Act. 1. Quintum videndum. Quale est istud sacramẽtum. Et hic occurrunt aliqua qualitatẽ istius sacramenti declarantia.

Si enim quæratur primo quale est in suo tenore. Respondetur ꝙ est stupendissimum.

Si quæratur secundo, quid est in sapore. respõdetur, ꝙ est dulcissimum.

Si quæratur tertio quid est in suo valore. respõdetur, ꝙ est præciosissimum.

Si quæratur quarto quid est in suo vigore. respõdetur, ꝙ est virtuosissimũ, & efficacissimũ.

Dico primo quid, siue quale est hoc sacramentum in suo tenore. respondetur, quòd est stu-
Ioh. 5. pendissimum. Si enim teste Heliphat. Deus facit mirabilia sine numero: stupendissima tamen agit, & egit in hoc sacramento. Iuxta dictum psal. Escam dando timentibus se, idest Apostolis, & alijs: memoriam fecit mirabiliũ suorũ scilicet stupendissima præ solito faciendo. Vnde mirabilia stupenda summatim recolligendo possunt videri.

Primo. Si consideretur eius conuersio, & hoc sunt plura stupenda.

Primum est substantiæ in substantiam conuersio.

Secundum corruptibilis in corruptibile mutatio.

Tertium est accidentium post transubstantionem sine subiecto permansio.

Quartum est ipsorum accidentium sine subiecto conseruatio.

Quintum est subitæ præsentiæ Christi ad altare acceleratio.

Sextum est post talem panis in corpus Christi transubstationem, quomodo in corpus Christi non fit augumentatio.

Septimum est loci pristini non dimissio, & alterius acquisitio. Si consideretur corporis Christi locatio.

Primum mirabile est corporis Christi incircunscriptio, & incommensuratio: quia nõ est in altari localiter, & circunscriptiue.

Secundum est interminatio, vt simul sit in pluribus locis.

Tertium est integra corporis Christi cuilibet parti hostiæ præsentatio.

Quartum est corporis non ad loci maioris augumentum augumẽtatio, siue maioratio, nec ad minorem angustatio.

Quintum est corporis Christi sub tanta parui tate hostiæ præsentatio.

Sextum est ipsius corporis Christi ad hostiæ diuisionem non separatio, nec in se, nec ab hostia. Si consideretur Christi assistentia occurrunt plura, mirabilia.

Primum est cum corpus Christi assit non tamen uidetur non auditur, non odoratur, non gustatur, nec tangitur.

Secundum est, vt corpus Christi est in sacramento, non læditur, non passionatur, nec passione aliqua afficitur.

Tertium est quod veraciter comeditur: non tamen dentibus teritur, nec masticatur.

Quartum in ventrem vadit, & manet donec species manent in proprio esse, & tamen in substantiam comedentis non mutatur.

Quintum, quod naturæ caro, & sanguis saporem habet panis, & vini & non habet saporem carnis, & sanguinis.

Sextum est, quia tanta paruitate homo aliquãdo, & mente, & corpore reficitur.

Septimum, quia statim desinit esse speciebus hostiæ alteratis, & mutatis. Si consideretur huius sacramenti efficacia, & essentia, plura miranda reperiuntur.

Primum, quia istud sacramentum non impeditur alicuius actiõe, malitia, seu despectione.

Secundum, quod prolatione talium verborum institutorum à Christo: talis fiat naturarum conuersio.

Tertium est de tanta connexione, & vnione, vt summa imis, & econuerso copulentur.

Quartum est quod ab indigno, & digno percipitur, & non magis à secondo, quàm à primo, nec e conuerso.

Quintum est, quod huius sacramenti debita perceptione dona infunduntur diuina.

Sextum quòd huius sacramenti celebratione animæ à purgatorio eruantur.

Septimum

Septimum quod istud sacramentum super omnia alia á Deo acceptetur. Multa sunt alia in hoc sacramento stupenda. Et quia nimis prolixum foret prædicta omnia declarare, veritas aliquorum præfatorum delucidanda est, quorum declaratione, aliorum patebit clarítas euidenter: licet enim præfata omnia sint stupendissima, tamen sunt rationabilia, vt pote, á sapientia diuina facta, cuius est omnia ratione, pondere, numero, & mensura perficere.

Declarãdum est igitur primo, quomodo possit subiecta in substantiam transubiectari, & totaliter conuerti. Quo apparebit substantiæ in substantiam conuersio, & corruptibilis in incorruptibile mutatio, & sic veritas duorum primorum stupendorum. In hoc sacramento panis in corpus, & vinum in sanguinem Christi conuertitur. Hoc esse rationabile, & si stupendum apparet ex hoc: quia Deus est infinitus in vigore: quia omnipotens, & habet esse totale creaturarum in sua virtute: quia quælibet creatura est in perfecta obedientia creatoris: quare quodlibet esse creaturæ, & partiale, & totale in aliud valet conuertere. Quod sit rationale natura suffragatur, cuius est partem substantiæ partialiter in aliam conuertere, vt patet de alimento, quod partialiter transit in substantiam aliti: ex 2. de anima: quare, & auctor naturæ totum poterit conuertere.

Vide cõformutates B. Virg. Mar. fruc. 49. Ad hoc est sacra scriptura; quæ ostẽdit virtute diuina substantiam in substantiam transisse; In factione hominis terra transiit carnem.

Gen. 19. Vxor Loth in statuam salis virga Moisi in serpentem,

Exo. 7. 8. & serpens in virgam. Pnluis conuersus in sciniphes. Exo. 8. Insuper cum sit maius de non esse ad esse conducere, quam esse in esse conuertere: quia plus distant, & Deus in principio sic egit: quia creauit omnia: quare substantiam panis, & vini in corpus Christi potest, & sanguinem conuertere. Talis enim conuersio (vt docet Ambro. in libro de sacramentis) fit virtute diuina: sermo enim Christi hoc cõficit sacramentum, quo sermone facta sunt omnia: & habetur de consec. dist. 2 cap. Quia & c. Panis, & calix. Idem dicit Eusebius Emisenus. Inuisibilis sacerdos ipse Christus Deus, & homo visibiles creaturas in substantiam corporis, & sanguinis sui, suo verbo secreta sua potestate commutat. Et ponitur á magistro in 4. dist. capitulo vltimo.

Declarandum est secundo, quomodo ipsius domini est subita ad altare acceleratio, cum tanta sit distantia á terra vsque ad cœlum empireum. Dictis enim verbis sacramentalibus á sacerdote, in vltimo instanti completionis ipsorum, statim Christus sub speciebus adest hostiæ, hoc & si sit mirabile est tamen rationabile. Quod ostenditur argumento naturæ. lux vt dicit Arist. 2. de anima. in instanti se difundit per totum medium diaphanum: lux ergo creata in instanti præsentatur principio tam longo medio, & termino: quare á fortiori lux increata. Argumento experientiæ & naturæ. Oculus enim statim, vt aperitur, est in cœlo per visionem, quia ipsum videt, & sidera respicit, & non prius propinqua quam remota. Quod autem conceditur de natura, non debet negari ab actore naturæ. Argumento scripturæ. Resurrectio mortuorum virtute diuina

fiet in momento, & in ictu oculi. Insuper agẽs 1. Cor. 15. illibatum, cui nulla inest resistẽtia, nec intrinseca, nec extrinseca tam in tempore potest agere, quam in instanti: quare Deus, & per cõsequens altari se in instanti præsentialiter exhibere, vt facit in hoc sacramento. Quo declarato, patet mirabile de præsentatione Christi in instanti esse rationabile.

Declarandum est tertio quomodo tam magnum corpus, sicuti est Christi sub tam parua hostia subesse dicatur, hoc etsi sit mirabile, est tamen rationabile.

Pro quo declarando. Sciendum est, quod esse in loco est tripliciter.

Primo commensuratiue, diffinitiue, & præsentialiter, & sic sunt omnia corpora in loco. Esse in loco triplex.

Secũdo diffinitiue, & præsentialiter, quod est esse ita hic, quod non alibi, & sic angelus est in loco, & anima in toto corpore.

Tertio modo esse in loco, est solum præsentialiter, non circunscriptiue, nec diffinitiue, & sic est Deus vbiq; & anima in corporis partibus. Anima enim in corporis partibus est solum præsentialiter, & non diffinitiue: licet in toto corpore sit diffinitiue. Ad propositum corpus domini non est in loco circunscriptiue: quia á situ absoluitur. Nec diffinitiue: quia simul est in in pluribus locis: igitur est solum præsentialiter, vt dicit Innocentius papa. Modo quod magna res sit in paruo loco, alio modo quam ipsa sit in se, non est incõueniens, patet de turri: quantumcũque magna, & montibus quantumcũque magnis ciuitatibus, & castris, quæ sunt in oculi pupilla tam breui, vt dicit Vgo: Deus cum sit immensus, & infinitus, fuit totus in columba, scilicet spiritus sanctus, & tamen creatura nihil est respectu Dei. Insuper Deus potest conseruare corpus sine loco. patet, quia conseruando corpus potest omnia circa ipsum destruere, & si sic patet &c. Similiter nec valet, aliquid est in loco. ergo circunscribitur, seu diffinitur á loco. Deus dicit Cœlum, & terram ego impleo &c. & tamen nec Hier. 31. 33 circunscribitur, nec diffinitur á conditionibus loci, scilicet circunscriptione, & diffinione: solum præsentialiter loco corpus præsentando. Nec est bona consequentia. Corpus est in loco. ergo circunscribitur loco, vel diffinitur. patet: quia corpori diuina virtute, non repugnat esse in loco solum præsentialiter, & nõ circun-

circumscriptiuè, nec diffinitiue. Quo sequitur, quod tale corpus non arguitur maius ex maiori loco, nec minus ex minori loco, patet ex quo solum præsentialiter est in loco. Quo sequitur quòd corpus Christi, etsi sit longum, latum, & profundum, & idem numero sit in cęlo, & in sacramento totum est præsentialiter hostiæ, & cuilibet eius parti, sicuti totum in se est in cœlo: quia non est per partem in sacramento, vel hostia: sed totũ cum omnibus partibus & si præsentialiter solum sit in hostia. Anima non arguitur essentialiter maior in toto corpore, quàm in quacunque parte corporis per se considerata. Sic ergo patet posibilitas istius tertij mirabilis declarata.

Declarandum est quarto, quomodo idem corpus domini in pluribus locis, & altaribus reperitur. Hoc potest ostendi, quod non est impofibile quod idem diuersimode sit in distinctis locis, patet de voce vnica; quæ simul, & semel est in diuersis auribus, vt dicit August. de scientia; quæ simul, & semel eadem numero est in docente, & adiscente, vt dicit Commenta. 3. de anima com. 18. de homine existente circunscriptiue Romę; qui cogitatione potest esse Parisijs simul, & semel. Hoc etiam patet scripturæ diuinæ exemplo de spiritu Moisi dato
Num. 11. Moysi. septuaginta viris. Num. 11. & tamen remansit etiam in Moise: aliter ipsi simul plus habuissent eo & sic simul eo prophetiæ fuissent maiores spiritu, cuius oppositum dicit scriptura. Eliseus corpore existens in domo propria, spiritu fuit præsens, quando Giezi accepit ve
4. Reg. 5. stimenta, & munera à Naaman Siro. Auctori-
Matth. 5. tate. dicit Saluator. Vbi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. Corpus enim cum natura prius sit loco, poterit Deus multiplicare, posterius à quo essentialiter non dependet, sicut est locus, non multiplicato priori, scilicet corpore. Corpus enim essentialiter non dependet à loco: quia diuina virtute, potest esse sine eo. Et ideo papa Innocentius tertius in libro de officio missæ, cuius verba habentur. de consecra. di. 2. declarans propositum dicit sic. Nota quod sicut Dei filius per diuinam naturam habet triplicem modum existendi in rebus: est enim in omnibus rebus per essentiã; in omnibus iustis per gratiam; in assumptam naturã per vnionem personalem. Sic corpus Christi habet triplicem modum existendi in cœlo localiter; in verbo personaliter; in altari sacramentaliter. Corpus enim Christi secundum esse naturale, est tantum in vno loco, scilicet in cœlo: secundum esse personale non est in loco: sed secundum esse sacramentale est in pluribus locis. Et sic habet modum essendi spiritualem quemadmodum anima in corpore. hæc Inno. Et Augu. dicit Sicut vna, & eadẽ vox pluribus defertur auribus: sic corpus Christi in diuersis altaribus. Patet ergo ex dictis declaratio quarti mirabilis istius sacramenti.

Quintum declarandum est quintum mirandũ istius sacramenti, videlicet quomodo corpus Christi cum sit in hostia, oculis hominum minime videtur: sed omnibus occultatur. Quod corpus Christi non videtur, est propter multa: quia non habet modum essendi naturalem in sacramento, sed supernaturalem. Qualitatibus corporalibus non afficitur; cum sit impassibile, & sic non est medium, quo videatur: distantia est summa propter modũ essendi obedienti ad potentiam; quare non est mirum si oculo corporali non videtur, non tamen debet negari, licet non videatur; quod ibi non sit veraciter corpus domini. Quia oportet nos concedere, quę tamen non videmus oculo corporali. Anima enim oculo corporali non videtur, dum est in corpore, & tamen est in corpore. Notitia Dei, vt dicit Dam. omnibus insertae est: & tamen oculo corporali Deum nemo vidit unquam, nec videre potest, aut poterit, Ioan. 1.
vt dicit Augu. in Epistola ad Paulinam de videndo Deum. Non sequitur. Deus non videtur, ergo non est. Et quia Christus est via, veritas, & vita, & ipse dicit. Hoc est corpus meũ, Ioan. 14.
& hic est sanguis meus: debet credi, quod in hostia vere sit eius corpus, & in calice eius sanguis. Sed cur dominus corpus suum sub alia Quæstio soluit.
specie voluit occultari? dicit magister in 4. d. 11. cap. 4. Tribus de causis, hoc sacramentum sub alia specie sumitur. Ad augendum meritũ: quia fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Item ad fouendum sensum: ne abhorreret animus, quod cerneret oculis; Nam homo non consueuit carnem crudã comedere, aut sanguinem bibere. Item ad vitandum ridiculum: ne insultaret paganus cum corpus dominicum comederet Christianus. Hæc magister. Sic ergo patet rationabilitas huius quinti mirabilis.

Sexto declarandum est aliud huius sacramenti stupendum. Quomodo corpus Christi ad hostiæ diuisionem non frangitur, nec diuidatur; immo sub qualibet particula hostiæ integerrimum perseuerat. Huius mirabilis possibilitas astruitur.

Primo à natura. Nam speculum si in mille diuidatur partes, & sint discontinuæ, imago repręsentata integra perseuerat. Anima insuper ad diuisionem membrorum, & distinctionem nõ diuersificatur. Sic ergo possibile est aliqd diuidi indiuiso permanente, quod est in eo. Secundo à scriptura. Isa dicitur. Vidi dominũ sedentem &c. sequitur plena erat omnis terra maiestate eius. Et cum per terram omnis creatura intelligatur, vel saltẽ creaturæ terrestres, & cum creatura à creatura sit diuisa, Deus existens in eis, non diuiditur. Christus simul erit in cœlo, & in terra, & tamen cœlum, & terra Ioan. 3.
sunt summe diuisa, & tamen idem Christus.

Christi

Christi corpus in hostia non est circunscripti ue,& etiam impassibile: quare non possibile diuidi. vt dicit magister in 4. di. 12. Sane cum corpus Christi incorruptibile sit dicitur fractio, illa,& partitio non in substãtia corporis: sed in ipsa panis forma sacramentaliter fieri: vt vera fractio, & partitio sit ibi; quæ sit non in substantia sed in sacramento, idest specie panis. Præfatis ergo apparet declaratio & rationabilitas sexti stupendi huius sacramenti. Septimo declarandum est quomodo in hoc sacramento facta cõsecratione, accidentia ibi sine substantia remaneant, huius mirabilis,& stupendi rationabilitas potest ostendi ratione: quia secundum doctrinam sanctorum & philosophorum Deus plura potest facere, quã intellectus noster intelligere: quare & substantiam ab accidente & econuerso separare: quia intellectus potest intelligere substantiam sine accidente.& econuerso saltem intel lectione simplici. Insuper maius est formam substantialem à corporea materia separare: vt est de anima, quæ à corpore separatur, quàm accidens à subiecto seperari: propria passio virtute diuina de facto est seperata à subiecto: vtpote, caliditas ab igne in fornace trium puerorum. Dan. 3. à fortiori accidens commune à subiecto. Scriptura dicit de Deo. Omnia quæcunque voluit fecit in cælo,& in terra. Et sapientiæ 11. dicitur. Tibi subest posse cũ volueris: quare & accidens à subiecto separare. Vnde magister in 4. dist. 12. declarans propositum dicit. Fatendum est ipsa potius existere sine subiecto: quàm esse in subiecto: quia ibi inquit non est substantia nisi corporis,& sanguinis Christi: sed corpus domini talem in se non habet formam: sed qualis apparebit in iudicio. Remanent ergo ibi accidentia per se subsistentia ad ministerij ritum, ad gustum, fideiq; suffragiũ, quibus corpus Christi habens formam suam, & naturam tegitur. Apparet ergo iam dictis istius septimi mirabilis possibilitas, & rationabilitas.

Declarandũ est ergo octaui stupendi,& mirabilis rõnabilitas, & possibilitas. s. Quomodo corpus Christi totiens summatur, nec ad modum aliorum ciborum consumitur. Huius rationabilitas patet ex his; quæ fiunt in natura. Corpus continue consumitur: sed minimè anima in eo subsistens, sic & hostia sumitur, nec Christus in ea subsistens consumitur. Diuina virtute Rubus Moysi comburri nõ potuit: qui tamen ardebat continue, quare & corpus domini. Corpus Christi in sacramento licuti est in se corruptibile est: quare corrumpi, nec cõ sumi potest. Insuper dominus promisit apostolis,& fidelibus esse cum eis vsque ad consumationem seculi, quod intelligitur secundũ Clementem de reliquijs, & veneratione sanctorum. Si Deum in sanctis. de præsentia corporali: quare non deficit aliquando, nec consumitur. vnde Vgo de sacramentis parte. 8. lib. 2. c. 11. Ad propositum loquitur. d. Exhibet Christus sensui tuo similitudinẽ cibi corporalis: vt sensus tuus per omnia in suo erudiatur. Seruat corpori suo veritatem naturę inuiolabilis,& immortalis: ne in suo corrũpa rur, videtur corrodi, & permanet incorruptus: videtur affici, vel maculari,& perseuerat immolatus, alias inuiolatus. Sustinet hoc fieri circa se, ne sensus noster aliquid alienũ percipiat, sed non recipit hoc in se, ne incorruptibilis natura sinceritatem suam amittat. Tanta ergo est dignitas corporis Christi, vt nec corruptione affici possit, nec maculari sordibus. Ex pręmissis patet rationabilitas prædicti octaui stupendi.

Moys. Exo. 3.

Nono declarandum est; quomodo cum Christus dicat. Caro mea verè est cibus: quomodo hoc cibus aliorum more saltem parrialiter in substantiam comedentis non conuertitur. Rationabilitas huius stupendi potest apparere sic; Non enim oportet, quicquid comeditur, in substantiam conuertatur comedẽtis. Multa naturalia comeduntur, & salubriter, & tamen in substantiam comedentis non conuertuntur, sicut patet de auro, & lapidibus pretiosis. Similiter Angeli in assumpta natura verè comedebant, sicut patet de tribus Angelis, de Angelo Raphaele, de Christo post suam resurrectionem, & tamen talis cibus in eorum substantiam non conuertebatur. Insuper ratione patet: quia corporale non trahit ad se spirituale: sed potius ecõuerso. Corpus Christi est spirituale, quare stomacus ipsum in substantiam comedentis non trahit, Christus est panis viuus: quare non moritur, & sic in substantiam non transit comedentis. Vnde hic cibus modo contrario aliorum peragit: quia digne comedentem in se conuertit (dñte Augustino) sibi Christum dixisse. 7. confessio. Cibus sum grandium, cresce, & manducabis me, nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. & Innocẽtius 3. in lib. de officio missæ dicit, & Christus de ore transit ad cor, cibus est nõ carnis, sed animæ, venit in ore, vt comedatur: sed non vt in stomaco digeratur. Sic ergo patet præfati noni mirabilis rationabilitas,& possibilitas.

Ioan. 5.

Gen. 14. Thob. 12. Angeli in assumpta natura comedebant. 1. Cor. 15. Ioan. 6.

Declarandum est decimo id mirabile, quomodo ad alterationem hostiæ, corpus Christi non patiatur.

Pro quo est sciendum, multa sunt, quę nullã possunt suscipere passionem, sicut sunt corpora cœlestia, vmbra, sol, nec radius: corpus autẽ Christi in hostia est spiritualius pręfatis, ac impassibile, ergo &c. Sancti Angeli corpora assumendo, etsi corpora paterentur: non tamen ipsi: quare hostia alterata, non sequitur, quòd corpus domini tali passione afficiatur. Corpus

pus nostrum post resurrectionem fiet incorruptibile, & à nullo poterit lędi: quare, & corpus Christi, quod sic est de facto.

Corpus xpi habet duplex esse. Sciendum tamen pro maiori declaratione, ꝙ corpus Christi habet duplex esse .s. naturale, & sacramentale, de quo duplici esse loquitur August. super psal. 4. & habetur. de conse. di. 1. hę-
Nota. resis. inquit August. Donec seculum finiatur sursum est dominus, & hoc quo ad esse naturale: sed tamen hoc est nobiscum veritas dominus, & hoc quo ad esse sacramentale. Corpus enim Christi quod resurrexit, oportet esse in vno loco: glo. idest in cęlo in forma, qua subijci humanis oculis valet, vel sensibus; veritas autem eius vbique diffusa est. glo. 1. in sacramento, vbi est veraciter, & nō sensibiliter. Quo patet, ꝙ corpus Christi quo ad esse naturale est in cœlo localiter: vt dicit Innocen. & quo ad esse spirituale est in hostia veraciter; non tamen localiter, sed sacramentaliter, idest præsentialiter: quo patet, ꝙ non omne, quod directè competit corpori Christi quo ad esse naturale, competit sibi directè, & principaliter quo ad esse sacramentale: patet quia corpori Christi quo ad esse naturale competit sibi sanguis, & anima. Sed vt habet esse sacramentale non competit sibi directè, & principaliter: sed solū vt dicetur concomitanter. Sed quæ corpori Christi existenti sub hostia possunt sibi competere, de his quæ competunt, vt habet esse naturale, & est localiter?

Respondetur primo, ꝙ omnis forma absoluta quę competit ei, vt habet esse naturale: competit etiam ei, vt est sub sacramento, & hoc est saltem verum concomitanter. Ratio, quia absolutum non dependet à respectiuo, nec prius à posteriori. Quo sequitur, ꝙ cū corpus Christi, vt dicetur, Primo, & per se sit sub sacramento.

Secundario per se, & non primo sunt partes essentiales .s. materia, & forma corporis.

Tertio modo nec per se, & primo, sed per accidens, & concomitanter, vt dicetur: sunt ibi anima, & sanguis, & accidentia quæ non sunt de essentiali significato corporis. Quo sequitur, ꝙ licet omne absolutum tale insit, vt dictū est, si daretur, ꝙ omne respectiuum, quod in vno loco, corpori Christi inesset, posset inesse, & in alio: non tamen principaliter, vt dictum est, sed solum concomitanter. Sequitur etiam, ꝙ omnem sensationem actiuam, quam Christus haberet in cœlo, vel alibi, vbi esset, haberet in sacramento concomitanter. Ratio, quia sensatio est quid absolutum. Similiter visionem, quæ sibi inest in cęlo habet concomitanter prout est in sacramento. Ratio, quia visio est, quid absolutum. Idem dicendum est de intellectione, & volitione quæ inest sibi in cœlo inest cōcomitanter in sacramento: quia sunt quædam absoluta.

Secundo, ꝙ si corpus Christi esset passibile, vbi esset localiter, omnis passio absoluta sibi in tali loco illata inesset sibi sub sacramento: patet ex prędictis. Quo sequitur, ꝙ si aliquis Apostolorum in triduo consecrasset, ꝙ omnis dolor quantum ad absolutum, quem habuit Christus in cruce, ex quo suum corpus, pro tunc erat passibile, habuisset sub hostia existens, & hoc concomitanter patet ex dictis. Quo sequitur, ꝙ fuisset verum dicere, ꝙ tale corpus, vt erat sub sacramento, fuisset flagellatum, & crucifixum licet non principaliter, sed concomitanter.

Tertio dicitur, & est ad propositum nostrum principaliter, ꝙ cum corpus Christi nunc sit impassibile, nulla passio ab extrinseco illata sibi inesse valet, & præcipuè in sacramento. Ratio, quia est incorruptibile. Insuper si aliquod corpus haberet esse in aliquo localiter, & in alio solum præsentialiter, non est necessariū, ꝙ quodlibet, quod agit in ipsum, vt est localiter, idem possit agere, & eodem modo in ipsum vbi est pręsentialiter. Ratio, & si omnis forma absoluta inexistens sibi, vbi est localiter, insit vbi est solum præsentieliter, & hoc cōcomitanter: tamen non sequitur si agit in ipsum, vt est localiter, ꝙ agat in ipsum idem, vt est in loco solum pręsentialiter, & hoc propter diuersum modum essendi. Hoc patet in anima coniuncta, & separata: quia non omne, quod agit in eam coniunctam, agit in eam separatam. Patet etiam, quia non omne respectiuum quod inest sibi, vt habet esse pręsentialiter, oportet ꝙ sibi insit vbi esse habet localiter, vel econuerso. Quo sequitur, ꝙ nulla passio corruptiua corporalis, quæ posset inferri tali corpori, vt est in loco circunscriptiue, posset inferri eidem immediate, vbi esset solū præsentialiter: sed solum cōcomitanter. Quo patet, ꝙ quando hostia frangitur ponitur in igne, aqua, & sic de alijs alterationum speciebus, ꝙ corpori domini nulla talis passio infertur; sed in accidentibus solum talia fiunt, pro ut magister dixit supra de diuisione hostiæ, & partitione. Sequitur etiam, ꝙ corpus Christi prout est sacramentaliter in hostia, proprie, & principaliter non potest moueri, nec motu locali, nec alio, nisi à Deo: patet, quia non à virtute creata quæ sibi improportionabiliter approximatur: quare ab increata. Sequitur etiam, ꝙ corpus Christi, vt est in Eucharistia, non oportet moueri cum motu, quo mouetur in cœlo, vel alibi: ratio quia isti sunt modi existendi distincti, nec omne respectiuum, qđ sibi inest in vno loco, oportet ꝙ insit in alio loco, licet de absoluto semper sit verum modo iam dicto. Sequitur etiam, ꝙ motu large accepto, quo dicimus corpus Christi moueri ad motum hostiæ, non mouetur nisi immediatè à Deo. Ratio, quia si mouetur, ad motum

ergo

ergo alterius. Et cum omne, quod mouetur ad motum alterius, oportet, ꝙ coniungatur il li, sicut actus cum potentia, vel sicut aliqua pars eius, vel sicut, aliter saltem aliqua counexione ex necessitate naturali, & non simpliciter voluntaria. Sed nullo istorum modorum corpus Christi speciebus connectitur: sed pręcise voluntarie. Ratio quia sola voluntate diuina Christus est præsens sacramento, nulla connexione consurgente ex rebus, cum species per se subsistant, & corpus per se. Sic ergo præfatis apparet decimum stupẽdum quo modo intelligitur, & ꝙ rationabile est id, qđ de ipso dicitur.

Declarandum est. Vndecimo illud stupendũ, videlicet, quomodo est possibile, ꝙ à malo, tã sanctissimum sacramentum conficiatur sacerdote. Possibilitas istius est: quia Deus ipse hoc sacramentum instituit: quare ab homine malo confectio huius sacramenti, & consecratio non potest impediri, dummodo verba à Deo ordinata proferat cum intentione, & existat sacerdos. Christus est ille qui dixit. Matt.

Matth. 26. 26. hoc est corpus meum. Vnde Augu. in lib. de corpore Christi, & ponitur. 1. q. 1. Intra catholicam. Intra catholicam Ecclesiam in ministerio corporis, & sanguinis Dei nihil à bono maius, nihil à malo minus perficitur sacerdote: quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur Saluatoris, & virtute spiritus sancti. Si enim in merito esset sacerdotis nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem sicut ipse est, qui baptizat: ita ipse est, qui per spiritum sanctum hanc suam efficit carnem, & transfundit vinum in sanguinem. Credendum est enim, ꝙ in verbis Christi sacramenta conficiantur, cuius prius creantur imperio, eius vtique verbo recreantur in melius. Hæc Augus. Malitia ergo sacerdotis non impedit, quod Deus instituit, & ordinauit. Deus enim per ora malorum, quod decreuit, perfi-

Num. 27. Ioan. 11. cit, & ostendit: sicut patet de Balaam, & de Chaipha. patet ergo quomodo. Vndecimũ stupendum rationabile demonstratur.

Duodecimo, & vltimo declarandum est. An ab homine prauo, & malo veraciter sumatur, & indubie tenendum est, ꝙ &c. Nam Christus

Matth. 26. communicando Apostolos, dixit. Accipite, & manducate ex hoc omnes, hoc est corpus meum &c. Sed inter istos Apostolos, fuit Iudas malus, qui vere sumpsit, vt dicit Augu. super Io. Et Vgo lib. 2. de sacramentis. parte. 8. Et idem dicitur. 1. q. 1. Christus & 23. q. 4. Tu bonus. Et sic concludit magister in 4. di. 9. c. 2. auctoritate Augu. & aliorum, à malis hoc sacramentum vere summi: sed sacramentaliter, non spiritualiter.

Corpus Christi à malis sumitur sacramentaliter nõ spiritualiter multi pliciter.

Pro cuius euidẽtia est sciendum corpus Christi summi, potest intelligi.

Primo corporaliter, & hoc non: quia incorruptibile, est, vt dictum est.

Secundo solum sacramentaliter, & sic omnes mali summunt, vt dicit magister, & sumere sacramentaliter solum est credere Christum sub hostia esse, & tamen non debite disponi.

Tertio modo spiritualiter solum. Et hoc fit quando aliquis credit, & se disponit: sed aliquo impedimento eueniente non potest corpus domini suscipere, & talis spiritualiter sumit. Et tali dicit Augu. Vt quid paras dentẽ crede, & manducasti, & ponitur de consecra. dist. 2. Vt qui.

Quarto modo tam spiritualiter, quam sacramentaliter, & talis est qui credit, & se debite disponendo sumit. Qua distinctione patet quomodo mali, & peccatores corpus domini suscipiunt communicando, & quomodo non. Inter filios Israel in deserto multi fuerũt mali, & multi boni, & vtrique manna panem, .s. de cœlo comederunt quę erat figura huius altissimi sacramenti. Sic ergo patet duodecimi declarandi rationabilitas. Multa etiam essent declaranda, quę patent declaratione duodecim præfatorum. Ex quibus duodecim sic patefactis patet omnium mirorum in hoc sacramento: etsi stupenda sint rationabilitas, & possibilitas. Et sic apparet quid est illud sacramentum in suo tenore: quia stupendissimum quod erat primum declarandum.

Dico secundo, ꝙ si quæratur quale est illud sacramentum in suo sapore?

Respondetur, ꝙ est dulcissimum. Vbi sciendum est, ꝙ Deus dulcedinem suam dilectionem, amorem, & benignitatem, ad hominem multipliciter se communicando, ostendit. Se. n. communicauit, & dedit homini aliquando causaliter, & participatiue; & hoc in creatione. Liberaliter, & largitiue, & hoc in generalis domini collatione homini. Misericorditer, & placatiue, & hoc in primorum parentũ lapsu, & declinatione. Singulariter, & præseruatiue, præseruando Noe, & filios à diluuio, cõsequẽter genus humanũ in persona Noe, & snorũ. Fideliter, & dilectiue. s. Abrahę, Isaac, & Iacob, quos in suos elegit, & ipsorum posteritatem. Mirabiliter, & operatiue. s. Moysi per ipsum signa, & prodigia faciendo in terra Aegypti in Pharaonem seruos, & populum. Sapientialiter, & regulatiuè, & hoc populo Israelitico, ipsi legem dando, & sacrificia ordinando. Virtualiter, & protectiue. s. Iosuę, Ieptę, & sic de alijs, quos protexit, & custodiuit. Cordialiter, & amatiue. s. Dauid, quæ dominus specialiter dilexit. Radialiter, & lustratiue. s. Salomoni, & sanctis prophetis. Personaliter, & gratificatiue. s. sanctis hominibus, vtpote, Thobiæ, Iob, Eliæ, & sic de alijs sanctis hominibus. Medicinaliter, & sanatiuę. s. Ezechie, & alijs infirmis virtute diuina liberatis. Formaliter, & entitatiue in suo proprio esse

Vide conformitates B. Virginis. Fruc. 49.

se dando homini, & hoc in incarnatione. Exẽplariter, & immitatiue, & hoc sanctis Apostolis; quibus se ostendit exemplum omnis perfectionis. Obedientialiter, substantiue. s. Mariæ, & Ioseph, ac legi, quam voluit obseruare. Familiariter, & conseruatiue. s. omnibus hominibus. Paßionaliter, & expreßiuè sustinendo pœnas. Humiliter, & admiratiuè: quando super asinam Ierosolimam ascendit, & intrauit. Contemptibiliter, & despectiuè, & hoc in cruce. Triumphabiliter, & imperatiuè. s. demonibus. Festinaliter, & beatificatiuè se dat, & dedit suæ animæ, & beatis in patria. Sed sacramentaliter, & refectiuè se dat omnibus sacramentum sui corporis, & sanguinis spiritualiter, & sacramentaliter sumentibus. Hoc est donum singularisimum, scilicet homini nunquam prius datum. Magnificum omne genus liberalitatis transcendendo, dando seipsum liberalißimum, seipsum in cibum tradendo, vbi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore. Saluificum, mentis sanans infirmitates. Mirificum, in quo sacrificia sunt terminata. Stupendißimum, in quo datur Deus, & homo, lux & vita, conditor mundi. Omnem facultatem naturæ, transcendens, & humanam. Sed super omnia est suauissimum, dulcißimum, & dulcorosißimum, & hoc si consideretur quis detur: quia Iesus qui ante (vt dictum est) se nobis dederat multipliciter: sed specialiter in socium per carnis assumptionem, postmodum autem, dedit in suauitatis edulium, & cibum. Iesus est Deus, & homo, in quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, omnes thesauri sapientię, & scientiæ Dei sunt in eo absconditi: plenus gratię, & veritatis. Quæ omnia sunt donata nobis, & sic dulcor magnus habetur dũ Iesus, qui datur cogitatur. Apparet etiam dulcor si pensetur quo datur: quia immensa charitate, & ineffabili amore, de qua charitate loquitur Vrbanus quartus in Clementina de re li. & veneratione sanctorum. Si Deum in sanctis. Nam quanta sit, & qualis ostendit ibidẽ, vide ibi. Quis valet cogitare quanta charitate, & quàm vehementißimo amore nos dominus Iesus amauit, dum seipsum nobis in cibum dedit? Certe nullus: sicut nullus est qui infinitum posit comprehendere, & terminare. Si consideretur quantum est, quid nobis datur: quia corpus domini nostri Iesu Christi, non in signum, & figuram: sed in suo esse, & natura datur nobis. Vnde in hoc sacramento, vt Ecclesia asserit, totus dominus Iesus Christus veraciter continetur. In hostia enim ex vi consecrationis est corpus domini gloriosum sumptum de Maria virgine, & per concomitantiam est ibi sanguis: cum domini corpus nunc non sit sine sanguine. In calice vero ex vi consecrationis, est principaliter sanguis domini nostri Iesu Christi, & per concomitãtiam immediatam est corpus domini: cum sanguis sine corpore non existat. Est ibi tertio per concomitantiam propinquam ad corpus, & sanguinem anima Christi, quę est plena omni beatitudine, & gloria. Deitas insuper adest, cum inseparabiliter sit & corpori, & animæ coniuncta, per concomitantiam remotam est ibi, ergo &c. Et quia indiuisa sunt opera trinitatis ad extra, ratione indiuisæ operationis est ibi tota trinitas. Quare considerato quantum est, quod datur istius dulcor apparet sacramenti. Apparet etiam si consideretur quale est, quod datur: quia corpus immortale, & gloriosum, & consequenter dominus Iesus totus gloriosus, qui digne percipiẽtem sibi vnit, & copulat; manet enim ipse in eo, & ille in Christo. Qua vnione, & permansione gustat mens talis experientia certa, quã dulcis, & suauis est dominus. Et sic pręfatis diligenter attentis apparet, ꝙ istud sacramentum est digne percipientibus dulcißimum. Et sic patet secundum.

Dico tertio, ꝙ si quæratur de eius valore. Respondetur, ꝙ est precioßisimum. Valor huius sacramenti apparet, si consideretur, ꝙ hic nõ continetur hircus, vel agnus: sed hic habetur homo Deus, quod nunquam extitit in alijs sacramentis: ꝙ homo totus Christus contineatur patet; quia corpus, & sanguis non sunt sine anima, vt dictum est: quare homo verus Christus est hic contentus, ꝙ vero sit Deus patet: quia Christus non solum est homo, sed & Deus verus, quod nunquam fuit in aliquo sacrificio, ab aliquo oblato. Deitas enim corpori, & animæ Christi inseparabiliter est vnita: quare nihil maius hoc sacrificio inuenitur. Non potest fieri comparatio sacrificiorũ veterũ ad istud: quia illa de simplicibus creaturis fuerunt (hoc de homine vero, & Deo vero) ipse homo Deus, & Deus homo, idem offerens, & oblatum dans, & datum placans, & placatum, & sic preciositati huius sacramenti nihil potest comparari, & eius valori. Paret etiam huius sacramenti valor ex gratia, quam continet, hęc est gratia increata. s. ipse Deus; hæc gratia creata: quia in Christo est ponenda gratia singularis personæ, & capitis: quam ipse in nos refudit. Cum igitur in Christo sit, omnis gratiæ plenitudo, & hic cõtinetur veraciter, omnis gratiæ plenitudo hic existit: quare eius valori nihil potest aliorũ sacrificiorũ cõparari. Huius sacramẽti valor ostenditur: quia in ipso omnia sacrificia sunt finita. Vnde si quid perfectionis esset ponendum in alijs, in hoc est pleniśsime velut in fine, & vltimo omnium aliorũ. Declaratur huius valor etiã ex hoc; quia hoc sacramentũ continet quod significat. s. dominum nostrum Iesum Christũ. Sacramenta enim antiqua solum fuerunt figu ræ

tæ. Valor etiam huius sacramenti patet ex hoc: quia illa ratione offerentis,& non oblati acceptabantur: hoc ratione oblati Christi prius, & secundario ratione offerentis acceptatur. Nullum sacramentum Deo est, vel fuit acceptius isto. Ratio, quia persona summè Deo accepta hic continetur. s. Christus Iesus. Apparet valor huius sacramenti, quia hoc sacramentum, nunquam suo caret effectu. Alia sacramenta antiqua ratione offerentium quãdo erant mali, suo carebant effectu, nec eis Deum placabant: immo per oppositum irritabant. Sed istud sacramentum nunquam ratione mali sacerdotis suo caret effectu: quia semper est ibi corpus domini, si verba cum intentione dicantur, & materia adsit debita: ac Deus ipso placatur. Quo sequitur, ꝙ maximus ualor huius sacramenti ex hoc declaratur: quia de omnibus operibus nostris, an sint Deo accepta dubitare habemus, de isto autem sacramento, quin placeat Deo semper, dubitare non possumus. Et si non acceptetur aliquando ratione offerentis: acceptatur ratione oblati, & operati. s. Domini Iesu Christi in hoc sacramento contenti. Vltimo apparet huius sacraméti valor ratione muneris, quod ipso datur. s. gratiæ vt dicetur, & aliorum. Sic ergo succinctè patet de preciositate, & valore huius sacramenti.

Dico quarto, ꝙ si quæratur de vigore huius sacramenti. Respondetur ꝙ, est efficacissimũ sacramentum. Vbi sciendum, ꝙ vigor huius sacramenti intrinsecè accipiendo patet, quia in ipso est Deus, ipse omnipotens, & gratia creata, & increata, vt dictum est: quare efficacissimum. Sed extrinsecè, & penes sumentem digne particulariter loquẽdo est duplex. s. quia Christo vnit, & incorporat, dicente Christo. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo. Secundo vitam ęternam ministrat. dñte Christo. Qui manducat hunc panem viuet in æternũ. Pręter præfata efficit alia, vt dñt doctores: quia ipso. Deus pater, & tota trinitas lætificatur: quia hic est Iesus filius Dei patris, & media in trinitate persona Deo summus honor datur, & persona acceptissima immolatur. Angelos lætificat: quia ipso Deus placatur, & panis ipsorum angelorum hominibus ministratur. Gaudium dat, B. Mariæ: quia suam carnem in filio, & filium videt Deo patri imolari. Tota cęlestis curia iocundatur, dum regem suum vident dari hominibus in cibum, ac ipsum Deum super malitias hominum placari. Sed generaliter loquendo vigor huius sacramenti apparet multipliciter.

Et primo quia ad memoriam Christi passionẽ reducit: quotiescunq; feceritis (ait Christus) in mei memoriam. s. passionis facietis. Fratri Ioanni de Aluerna, vt dictum est libro primo. conformitate. 8. in tractatu de prouincia Tuscię. Consecratione facta, Christus apparuit ei cruci confixus, quo inspecto adeo memoria passionis Christi fuit plagatus, vt de mane vsque ad nonam protelando, missam vix potuit explere. Huius est figura. Exo. 12. de agno: quẽ dominus annuatim pręcepit offerri in memoriam egressionis de Aegypto, idest Christi de mundo ad patrem.

Secundo fidem confirmat, non solum hoc sacramentum gratiam dat, sed fidelitas nostra confirmatur, dum tot miranda; quæ non vidẽtur, tam firma fide creduntur. Beatus Antonius de Padua ordinis nostri Arimini fidem defensauit, & confirmauit hoc sacramento, dum, eo confecto, coram hæreticis asinę præsentato, qui ad comedendum ipsum eam duxerunt, id venerabiliter poplites curuando asina adorauit, & hæreticos, hoc viso, ad fidẽ adduxit. Huius figura patuit in manna data filijs Israel, cuius esus, vt in fidelitate domini ipsi starent datus est. Sic & corpus dñicũ nobis datum est ad fidei nostræ confirmationem.

Tertio hoc sacramentum spem auget fidelibus: quia cum domini passionem repręsentet, qua accessum, & fiduciam habemus ad Deum, hoc sacramento spes nostra intenditur, vt speremus indubie à Deo obtinere quod petimus, vt i. n. panis datus de cœlo Israelitis in deserto spem dabat, & fiduciam ad terram deueniendi promissam; sic ipso nos impetrãdi, quod cupimus in pręsenti, & pro futuro spẽ habemus. Miles quidam ad duellum pergens cum totã suam in hoc sacramento quod deuotè percepit spem posuisset, hostem vicit, & prostrauit.

Quarto mentem inflammat, cogitando infinitum amorem, quo Christus hoc instituit, & quo venit, vt sit nobiscum. Beatus Franciscus huius sacramenti perceptione totus inflammabatur, & extra se ducebatur. Elias sumptione panis subcinerítij figuræ huius sacramenti, dimissis inferioribus, inflammatus ad montem Oreb ignitum ascendit. 3. Reg. 19.

Quinto reficit hoc sacramẽtum spiritualiter: quia est caro Christi, quę spiritualiter mentẽ reficit, vt dictum est. Et corporaliter in quibusdam etiam, vt solo hoc cibo, & nullo alio sustentarentur. Sicut de Ioanne Abbate habetur in vitis patrum, & de multis alijs; qui die dominico hunc sumentes cibum, per totam hebdomadam eis ad omnem corporalem refectionem sufficiebat. Israelitę in peregrinatione deserti, cibo cęlico sunt sustentati quadraginta annis, & nos sustentamur hoc cibo quandiu sumus in præsenti vita.

Sexto vnit Christo, & copulat, Christo dñte. Qui manducat carnem meam &c. in me manet, & ego in eo, & hoc amore & charitate. Hoc est conuiuium à Christo Assuero ordinatum

tum pro coniunctione Hester. t. animæ cum ipso Deo. Magdalena sumpto hoc cibo, fuit perpetuo vnita Deo. Sic maria Aegiptiaca, & sic de alijs.

Septimo vitam dat spiritualem. Nam Christus est vita. Dat & vitam corporalem, patet in illo qui duobus annis, sacramento ordinatione vxoris celebrato, pro eo sustentatus est, & in vita reseruatus. Amalechita à Dauid Christo hoc cibo dato ad vitam, quasi mortuus homo reuocatur. (Ioan. 10.) (1. Reg. vlt.)

Octauo munit. s. contra diabolum. Nam cum passio Christi diabolum vicerit, & prostrauerit, & hoc sacramentum dominicam passionẽ repræsentet: quare huius sacramenti perceptio à diabolo est tutatio. Hic est panis visus à Gedeone, qui castra destruxit Madian. i. demonum, & terræ prostrauit. Parisius frater, qui diù steterat de sero in Ecclesia ad orandum: dum de Ecclesia exiret, vt ad cellam reuerteretur: totum claustrum vidit plenum demonibus. Qui cum reuerentia pixidem, vbi erat corpus domini in altari accipiens: statim vt claustrum intrauit, demones dominicum corpus videntes, statim aufugerunt. (Iudic. 6.)

Nono roborat ad bene operandum: ipso. n. datur gratia creata, & increata, quæ hominẽ habent roborare, & vigorare. Ionathas. i. qui libet fidelis digne sumens mel. i. hoc sacramentum, eius aperiuntur oculi, & vigore accepto, contra hostes audacter deseuit, vt habetur in figura. Frater minor nouitius, qui dum esset Senis secularis, vt quandam mulierem haberet, datus est diabolo, beneficio huius sacramenti à magistro suo oblati, & remissionem recepit peccaminum, & vigorem bene operandi à Deo, vt in ordine bene vixerit, & terminauerit. (1. Reg. 14.)

Decimo sustentat contra aduersitates, & tribulationes, ne homo cadat. Sorores beatæ Claræ tempore, quo ipsa viuebat, introitu saracenorum ad interiora monasterij, prostratę tribulatione, & timore, corpore Christi in capsula mandato beatæ Claræ eas præeunte, saracenis fugatis liberatæ sunt. Paulus sumpto cibo, sustentatur. Et Daniel, prandio illato, ab Abacuc, & vir fidelis huius sacramenti sumptione debita Christo vnitur, qui eum cadere non permittit.

Vndecimo fomitem remittit. Cum enim hoc sacramento conferatur gratia: quare & fomitem remitti necesse est, vt docet magister. 2. distin. 32. Ac consequenter etiam incitantia, & ad malum impellentia. Panem hunc dum deuotus sumit in templo: ad nullum mortis cinium, idest peccatum accedit: vt in figura habetur Leuitici.

Duodecimo, & vltimo purgat à peccato, nihil est sic efficax remedium ad purgandum peccatum, sicut oblatio huius sacramenti, & sacrificij, vt beatus Gregorius de Pascasio Cardinali, de Monacho sui monasterij, & alijs in quarto iuxta finem ponit dialogorum. Et φ perfectius est purgatos ad vitam perducit æternam, vt patet in præfatis. Sic ergo præfatis apparet huius sacramenti vigor, & efficacia. Et sic patet succinctè secundum declarandum factum in cœna domini. Consequenter restat tertio videre de alijs in cœna domini actitatis, quæ stupendissimam arguunt dictā cœnam extitisse. Et simul omnia complecten do in ipsa cœna Christus dominus noster mul ta egit meditatione dignissima.

Et primum est φ explicauit erga istam cœnam sui amoris præcordium, & desiderium dicens. Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar, vbi licet intueri, quod dominus noster expressit se habere desiderium manducare cum discipulis suis. Multotiens comederat; sed singulari modo comedit in vltimo cum eis insuete ab alijs comestionibus: propter illa, quæ fecit in hac comestione, quæ in alijs non fecerat. In prima comestione, de qua habetur in Euangelio quæ fuit in nuptijs, fecit bene mirabile aquā in vinum commutando. In alijs etiam comestionibus fecit semper aliquid meditatione dignissimum; sed nunquam sic ait de aliqua. Desiderio desideraui &c. nisi de ista vltima. Et licet beatus Io. vocet eam cœnam tanquā in vltimo factam diei: fuit tamen, vt creditur verè comestio; quia tota die Christus, nec Apostoli comederant. Dicit ergo desiderio desideraui. Sed quare sic optauit cum discipulis manducare, & specialiter in vltimo suæ vitæ, nisi certe ad ostendendum suam profundissimam humilitatem, ipsis discipulis ministrando, propter quod dixit eis in cœna ipsa. Ego sum in medio vestri, sicut qui ministrat, facto fecit, quod verbo expressit suam infinitam charitatem, cum dedit se nobis, & Apostolis in cibum, & potum vt dictum est. Suam magisterij excellentissimam veritatem, & officium, vt φ verbo promebat, facto exerceret: propter quod dicit exemplum dedi nobis, vt quemadmodum ego feci vobis; ita &c. Suam profundissimam sapientiam in legis veteris, & contentorum cerimonialium in ea innouatione, & terminatione. Suam lucidissimam scientiam, & doctrinam: sicut patet in sermone in hac cœna edito. Suam ad discipulos familiaritatem, quando ab eis corporaliter recessurus, voluit prius cum eis comedere, & cęnare. Dicit ergo desiderio desideraui hoc pascha. Vere Pascha, idest transitus: quia transiturus erat ex hoc mundo ad patrem. (Lucæ 22.) (Ioan. 13.) (Ioan. 13.)

Secundum est discipulorum ad præparādum cœnam destinatio. Cum discipuli dixissent eidem: vbi vis paremus tibi manducare Pascha? Sequitur. Quod misit duos de discipulis

lis suis ad quendam dicens. Ite in ciuitatem &c. Quis fuerit iste ad quem misit discipulos? & si ex circunstantijs apparet, quod fuerit homo in Ierusalem valde singularis, & spectabilis: quia talis habitabat in monte Sion, vbi fuerat habitatio Dauid, & habebat palatium vbi erat cœnaculum grande stratum, & sufficientissime Christo, immo Apostolis dedit omnia pro cœna necessaria: quis tamen fuerit, non dicitur. Sed quendam dicit, vt ostẽdat eum spectabilem fuisse personam, & singularem, Iesu amicum, & discipulum, ocultum tamen, ex quo nomen subticetur: Super hunc passum dicit Chrisostomus, quòd dominus à Deo fuit pauper, ac eius Apostoli, ꝙ domum ad eomedendum Pascha non habuerunt, nec etiam ad præparandum, quæ erant pro esu Pascæ necessaria: attamen quia dominus misit Petrum, & Ioanuem sibi inter alios dilectione præcipuos ad præparandum apparet, ꝙ ista cęna præparatione fuit valde singularis, & miranda.

Exo. 12. Tertium quo ad cibos: quia agni pascalis fuit ibi facta comestio, de quo habetur, qui erat figura ipsius Domini Iesu, qui erat occidendus pro peccatis nostris, & in veruto crucis ponendus, ac torrendus igne immensæ charitatis, circa quem agnum non me extendo, & eius esum propter breuitatem.

Quartum est pedum discipulorum lauatio; Vbi profundissimam cerne Saluatoris humilitatem, vt dominus omnium se inclinauerit ad lauandum pedes, tam humilium personarum, videlicet piscatorum. s. Petri, Andreæ, Ioannis, Iacobi, & aliorum. Nec fuit hic solũ humilitatis ostensio; sed etiã mirabilis Christi operationis. Nam lauando pedes, & manibus illos tangendo, certe à peccatis purgauit, & ad corporis sui, & sanguinis susceptionem debitam præparauit. Et licet hic multa essent dicenda: Vnum tamen notandum est; ꝙ dominus tantam humilitatem volens ostẽdere, vt pore, pedes lauare discipulorum, non in palam, sed in cęnaculo, & occulto lauit, vt ostendere laudem humanam in actionibus nostris totaliter fugiendam.

Quintum fuit ipsius domini ad B. Petrum renuentis lotionem pedum comminatio, & increpatio, quo dedit documentum, quod facta diuina sunt miranda, non tamen semper discutienda, & quòd magister agit, iustum debet putare discipulus. Nec debere se homo plura sapere ostendere, quam oporteat.

Sextum est panis, & vini in corpus, & sanguinem suum commutatio. Vbi ostendit se Deũ omnipotentem; qui omnium creaturarum esse in sua habet potentia, & virtute: quia sicut de non esse, ad esse perduxit: sic potest de vno esse in aliud esse conuertere, & mutare, & sic egit panem in corpus, & vinum in sanguinem conuertendo. Ostendit se dominum curialissimum in dono dato apostolis, & nobis. Salomõ astruitur liberalis: quia dedit omnia, quæ voluit regina sabba. Assuerus, qui dedit munera in desponsatione, Hester iuxta munificentiam regalem, & sic de alijs. Nullus munificentior Christo, qui dedit semetipsum, & principaliter corpus suum, & sanguinem concomitanter, & secundario dedit se totam suam per sonam diuinam, & omnia sua. Plura conuiuia sunt facta in veteri testamento cęne, & comestiones, sicut patet de conuiuio Abrahæ facto angelis. De conuiuio Asueri. De cęna Darij, & sic de alijs: sed nulla comparanda est cęne Christi: quia in hac cęna Christi pro ferculo datur Christus Deus verus. Sic, & multa sacrificia Deo sunt facta, scilicet Abel, Noe, Abrahã, Iacob, Moisi, & Aron, & à Deo ordinata. Nullum tamen est isto sacrificio perfectius: vbi offertur homo verus, & Deus verus. Sic ergo patet sexto hoc in cæna facto, quam mirandã reddit hanc cęnam Christi. 2. Paral. 9.

Septimum fuit apostolorum in sacerdotes ordinatio dicente Christo, hoc facite in meam commemorationem, de quo dicetur conformitate sequenti.

Octauum fuit omnium, quæ gessit, & de pedũ lotione, & alijs ad memoriam reuocatio dicens. Scitis, quid fecerim vobis? ego dominus, & magister &c. Vbi saluator inducit ipsos apostolos ad humilitatem, & exemplaritatẽ alijs tribuendam, & lotionem pedum faciendam; per quam lotionem munditiam vult intelligere totius hominis, quam ipsi, vt prælati, & doctores aliorum à Christo instituti verbo pariter docerent, & exemplo. Signanter de lotione se eis dedisse exemplũ dicit. Quia vt ipse mundus, & eos mundauit, sic ipsi docerent alios, vt qui volunt, ad mensam Christi accedere, vbi ipsius proponitur ad comedendum corpus, mundi, & loti accedant, & sint in pedibus, & in omnibus alijs membris. Lauanda sunt spiritualiter mẽbra omnium, ad Christi corpus sumendum accedentium. Caput ab omni iniqua intentione: quia dicit Petrus. Non tantum pedes, sed & manus, & caput: vt habeat partem cum Christo. Oculi ab omni praua cogitatione, & aspectu. Manus ab iniusta operatione. Corpus ab omni nociua delectatione. Cor ab omni perfida opinione. Facies ab omni inhonesta conuersatione. Pedes ab omni peruersa affectione. Et sic faciamus iuxta documentum Isa. dicentis. Lauamini mundi estote. Ad cęnam agni oportet, lotis vestimentis accedere. Et non solum homo debet lauari: sed debet vestimenta sua sumere, vt fecit Christus, & post lotionem pedum, & induitionem vestimentorum: corpus suum dedit apostolis. Vestimenta nostra, quæ sumere debemus: vt dominicum corpus, & sacramentum Apoc. 19.

tum sumamus: sunt virtutes, & dispositiones, quas habere nos oportet, vt digne Christum in hoc sacramento contentum sumamus.
Homo autem cupiens corpus domini spiritualiter, & sacramentaliter sumere debet.
Ptimo digne conuersari. Sic viue dicit Aug. vt quotidie merearis accipere de conse. dist. 4. Non iste.
Num. 21. Secundo pro peccato amaricari, Glo. Corpus Christi cum accipimus, debemus pro peccatis compungi: vt amaritudo pœnitentiæ amorem abstergat peruersæ vitæ.
Tertio pura confessione expurgari. De consecra. dist. Panem. Innocentiam debemus portare ad altare.
Math. 6. Quarto proximo reconciliari. Vade prius reconciliari fratri tuo &c. Et idem ponitur de consec. d. 2. Panem.
Quinto puritate decorari. de consec. d. 2. Omnis homo ante sacram communionem tribus, vel quatuor, vel septem diebus, debet á propria abstinere vxore, de ista puritate loquitur Greg. cuius verba habentur d 6. Testamentú.
Sexto fiducia solidari. Aug & habetur de consec. d. 2. Credere in Christum, hoc est panem vinum manducare. Nam Deus odit sacrificia hereticorum: ait Hierony. super Amos.
Septimo sanctæ operari. Vnde Isidorus, & ponitur de consec. dist. 2. Qui scelerate. dicit. Qui scelerate viuunt in ecclesia, & communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nihil sibi ad emundationem proficere. Idem dicit papa Alexáder, & ponitur de consec. dist. 2. Nihil. Et idem dicit Chryso. in Homel. de proditione Iudę. Sic ergo vestimenta sumendo, & lotus existendo, ad domini cęnam secure potest accedere, & sic patet qualiter dominus est imitandus, cú dicit. Exemplum enim dedi vobis &c.
Nonum est futurorum in proditionis Iudę manifestatione: & Petri negatione: manifestatio, & reseratio. Hoc egit, ait apostolus Andreas, vt ostenderet se non inuite: sed voluntarie mortem pro nobis suscepisse: quia suum nouit proditorem, & quo sciebat enim venturum accessit. Ostendit hoc nono se omnium scientiam habere, & cognitionem.
Decimum est Ioánis in Christi pectore repausatio, & dormitio. Stupenda fuit hæc quieta dormitio, vt Ioannes supra pectus domini dormiret. Mirabilis fuit ex parte somnium immitentis, Deus misit somnium in Adam: vt de ipso formaret Euam. Misit somnium in Ioannem: vt sibi reuelaret secreta cęlestia. Adam dormiendo stratum non habuit pectus dominicum: sed bene Ioannes. vbi ostendit Iesus affectum, quem specialiter habuit ad beatum Ioannem: quia eum supra pectus suum permisit recumbere, & dormire, per quod merito Ioannes vocat se dilectum á Christo: quia nulli alteri discipulorum hoc est concessum. Quo Ioannis exprimitur munditia, & puritas dilectio, & charitas, despectio mundi, abiectio sui inhęsio Christi, & eidem totalis Ioannis copulatio, & coniunctio. Aliter in tali pectore non dormisset, cum locus, & locatum minime conuenissent. Sed qualis fuit hic somnus, certe fuit suauissimus: quia in pectore domini. Stupendissimus, quia vt cantat ecclesia. Fluenta euangelij de ipso sacro dominici pectoris fonte potauit. Quo sequitur iuxta dictú Aug. super Io. Homel. 1. & Origenis, ac Petri damiani, quod Ioannes raptus fuit in paradisum paradisorum, vbi vidit, quod postmodum tam alte prǒpsit dicens. In principio erat verbum &c. De dormitione Io. supra pectus d.
Et cum non sit possibile quod homo tangendo species, fragrantia specierum non inhęreat suis manibus: vt patet experientia. sic & Io. caput suum super pectus domini reclinando, quod domini virtutum non senserit, & abundantiam suarum gratiarum; dispositus fuit á Christo tali recubitu ad id, quod Christus eidem postea in cruce largitus est, vt ipse singulari adoptione filius haberetur eius auctoritate beatæ Mariæ matris suæ: vt qui erat nepos ex carne, fieret filius adoptione diuina. Multa essent dicenda de hac dormitione beati Io. supra pectus domini: sed quia non sunt præsentis materię: ideo ad præsens dimitto.
Vndecimum quod egit Christus in mensa est q̃stionis de maioritate inter discipulos, quis eorum uideretur esse maior, exortę determinatio, prout dicit. Sed. Lucę 22.
Duodecimum, & vltimum in cęna peractum est discipulorum de multis alijs, & profundis informatio, de quibus conformitate sequenti dicetur. Sic ergo apparet, quod sapientia diuina in cęna vltima facta ab ipso cú sanctis apostolis, stupendissima exercuit, considerando sacrificiorum veterú terminationem. Sui corporis, & sanguinis sacramenti institutionem, & factorum aliorum, & verborum tenorem, de quibus breuitatis causa discussio totalis est omissa, hic ad p̃sens, & sic patet declarata prima pars videlicet. Iesus cum suis comedés.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS primi, & conformitatis huius tertij libri, scilicet. Franciscus emulatur. Expositio.

BEATISSIMVS pater noster Franciscus, vt Christo se per omnia coaptaret, & sua sancta in omnibus iuxta possibilitatem humaná prosequeretur vestigia: sicut in suæ conuersationis exordio euangelicam audiendo formam viuẽdi, eidem illico per omnia se

nia ſe coaptauit,& ſemper ſic, & in alijs conformari ſe ſtuduit Chriſti actibus deuotis virtuoſis,& charitatiuis, prout ſuperiora in primo libro & 2.iam dicta aſtruunt,& declarāt. Sed ſpecialiter propinquus morti ſe domino, & magiſtro Chriſto ſtuduit conformare, videlicet vt ſicut Chriſtus iuxta finem ab apoſtolis receſſurus,cum apoſtolis comedit,vt dictū eſt parte .1. huius conformitatis : ſic ipſe pater beatus Fran. ad repræſentandum cęnam Chriſti,ante ſuam mortem voluit cum fratribus comedere,vt hæc ſecunda pars conformitatis dicit.Frāciſcus emulatur.& in hoc actu, qui eſt cū ſuis comedere Ieſum imitatur morti propinquus.

Pro cuius euidentia eſt ſciendum,ꝙ etſi omni anno dum vixit Beatus Fran. cęnam dominicam effecerit cum ſuis fratribus vt creditur: licet enim ſtaret in locis aliquando ab hominibus remotis, die tamen dominicæ cænæ reuertebatur ad fratres : vt patuit quando ad inſulam laci peruſini, tunc à nullo habitatam ſeptima die quadrageſimæ dnci fecit : ſecum ſolos duos portans panes; quorum ſolum medietatem vnius comedit, vt integritatem ieiunij ſine cibo aliquo ſoli Saluatori aſcriberet cum præfato doctore ordinauit,quod die cęnæ domini ad ipſum accederet : quia die illo eſſe cum fratribus volebat , & ſic factum eſt.

Sic ergo recedendo à locis remotis,& deſertis ipſa die, vt comunicaret, & cum fratribus dominicam cęnam celebraret remeabat: attamen tribus vicibus ipſam ſoléniter exercuit. Primo in loco,qui dicitur de carceribus montis ſubaſi , de quo dictum eſt lib.1. conformitate 8. in tractatu de prouincia ſancti Fran. vbi agitur de fratre Rufino.Quo die cęnæ fratrem Rufinum , quem diabolus obcecauerat de prædeſtinatione,beatus Fran. oratione liberauit.

Secundo ipſam cęnam beatus Fran. peregit, ſed in quo loco non habetur:ſed credo,quod fuerit in loco ſanctæ Mariæ de angelis, vbi cū vellet cęnam facere cum aliquibus fratribus, ad reprę ſentandum illam ſanctiſsimam cęnā, quam fecit dominus cum diſcipulis ſuis in memoriam ſuæ inextimabilis charitatis, affuit inter eos frater Elias proditor, quaſi alter Iudas , cumque beatus Fr. gratias agens benedixiſſet panem,& ſingulis fratribus ex eo dediſſet : omnibus cum multa deuotione recipientibus de dicto pane,atque comedentibus ille ſolus Elias in manu tenuit panem contennes ipſum comedere,aſcribēs fatuitati, quod beatus pater Fran. inſtinctu faciebat ſpiritus ſancti.Nec mirum: quia ſcriptum eſt.Deridetur iuſti ſimplicitas,lampas contempta apud cogitationes mundanorum . De quorum numero iſte fuit : ſicut patuit ex eius fine quem fecit.Frater autem Leo,qui tunc ibi erat,cum hoc vidiſſet,rogauit ipſum Eliam: vt ſibi porrigeret illum panem,qui cum fratri Leoni panem illum benedictum dediſſet,tanquam contemnens quicquid ibi fiebat,frater Leo illum diligenter,& reuerenter reſeruauit,& poſtmodum ex eo multa miracula fecit.

Tertio iſtam cęnam beatus Fran.exercuit die iouis,vt credidit ipſe ante mortem ſuam;quę fuit die ſabbati ſequentis de ſero.vnde ſciens beatus Fran.diem , & horam ſui tranſitus, ex hoc mundo ad patrem: vt Chriſtum ſuum magiſtrum , quem ſedule fuerat proſequutus in vita:ſic & ſequeretur in morte fecit omnes fratres exiſtentes in loco ad ſe vocari, iuſsitque panes apportari,& eos benedixit,atq; in plurimas partes frangi fecit:quia ipſe,præ nimia debilitate frangere non valebat. Et accipiens vnicuique fratri particulam porrexit, præcipiens,vt totam quilibet manducaret in ſignū dilectionis hoc faciens fratribus . Et quod ad ſimilitudinem faceret Chriſti, patuit : quia ipſe Franciſcus quæſiuit ſi eſſet tunc quinta feria : etſi eſſet dies alia : ipſe tamen putauit, ꝙ eſſet feria quinta. Vnus ex fratribus vnam particulam de ipſo pane ſeruauit,quam poſt mortem beati Fran. plurimi infirmi geſtantes : à varijs ſunt morbis liberati . Sic ergo apparet ſuccincte quomodo beatus Fran.in vltimo vitæ Chriſtum imitatus eſt,cum ipſis fratribus, vt Chriſtus comedendo . Et ſic patet expoſitio ſecundæ partis huius primæ conformitatis videlicet Franciſcus emulatur. Quomodo vero eos ad inſtar Chriſti informauerit:dicetur conformitate ſequenti. Ac etiam de alijs, quibus Chriſti factus cōformis inuenitur conformitate 4.huius 3. libri dicetur.

Quo die B.F.mortuus eſt.

FRVCTVS II. ET CONFORMITAS 3. libri, & 30. in ordine. Ieſus deuotos imbuens. Franciſcus fabulatur Expoſitio primæ partis, ſcilicet . Ieſus deuotos imbuens .

LIBERALISSIMVS dominus noſter Ieſus Chriſtus:etſi in beneficijs multiplicibus collatis in generali humano generi tam in principio conditionis humanæ naturæ,de quibus dictum eſt lib.1. ſecunda conformitate, quam in particulari diuerſis hominibus veteris teſtamenti : videlicet Abel, eius munera acceptando . Enoch ad paradiſum transferendo.Noe,& filijs præſeruando à diluuio. Abrahæ ab Vr caldeorū liberando . Iſaac ab imolatione paterna cuſtodiendo.Iacob in cunctis aſsiſtendo. Ioſeph ęgipto præficiēdo. Moiſi cum ſui populi principem ſtatuendo.

Aaron, & filios in summos sacerdotes eligendo. Iosue, Gedeoni, Aoth, Iepte, & sic de alijs a manibus hostium eripiendo. Dauid in regnu sublimando. Salamoni eum sua sapientia replendo. Iosaphat ab aduersarij protegendo. Ezechiæ sanitatem donando. Eliæ sua magna lia ostendendo. Eliseo ipsum spiritu duplici Eliæ induendo. Tobiæ lucem, & lumen oculorum infundendo. Iob amissa duplicando. Danieli in lacu leonum eum conseruando, & sic de alijs. Liberalissimus tamen apparuit semetipsum nobis dado. Primo in socium in incarnatione &c. Deum in cibum in suæ cœnæ celebrationes ut dictum fuit conformitate præcedenti, & speciali modo suis apostolis, & discipulis. Præter corporis, & sanguinis sui collationem, multorum aliorum beneficiorum impensione. Ipse enim benignissimus dominus Iesus circa finem suæ vitæ, quando, scilicet passione erat recessurus ab Apostolis, multa beneficia impendit suæ liberalitatis declaratiua.

Et primum est dilectionis. Ioan. dicit quod in fine dilexit suos. Suos ergo nominando ostendit Christum ipsos speciali amore dilexisse. Insuper ut exprimeret Christus amorem ad ipsos in sermone de cœna vocat eos filios, amicos, & quod adinuicem se diligerent sicut ipse eos dilexit. Ioan. 13.

Secundum suiipsius pro volito impensionis. Abscessurus ab eis præsentia corporali, ad libitum eorum se habendi concessit, & hoc sacramenti eucharistiæ frequentatione. Quandocunque enim missa celebratur Christus in sacramento habetur, & datur ad quod haben dum dedit eis.

Tertium, scilicet donum ordinationis ut enim hoc sacramētum possent frequentare, & Christum pro libito apud se haberet, fecit eos sacerdotes dum dixit eis Lucæ 23. Hoc facite in meam commemorationem.

Lucæ 23. Quartum fuit: etsi præcesserit dictum secūdū, & tertium, mundationis: quia Christus lauando pedes totam personam lauit, & quod foris ostendit corporaliter: intus fecit spiritualiter propter quod dixit eis. Vos mundi estis, & sic eos a peccatis reddidit absolutos: quia mundatos.

Ioan. 13. Quintum pro ipsis ad patrem rogationis: ut patet. Pater sancte: serua eos &c. Ego pro eis rogo; non pro mundo: sanctifica eos in veritate &c.

Ioan. 10. Sextum de subarrationis regno obtinendo. Ego dispono vobis regnum &c. Et non bibam amodo de isto genimine vitis &c. donec bibā illud vobiscum nouum in regno Dei &c.

Lucæ 13. Math. 26. Septimum a somno, & pigritia excitationis: in horto dum dormiunt dicit. Surgite, & orate: ne intretis in tentationem &c.

Math. 26. Octauum de mittendo eis spiritum sanctum certificationis, & consolationis, quia spiritus paraclitus idest consolator dicitur; eis se datu rum spiritum sanctum ostendit.

Nonum est præseruationis: Nam volentes eū tenere, inquit. Si me quæritis, sinite hos abire. Ioan. 14. Ioan. 18.

Decimum est informationis. In hoc se ostendit eis liberalissimum referando eis profunda suæ sapientiæ, de quibus loquitur prima pars huius 2. conformitatis tertij libri dicens. Iesus deuotos imbuens, idest informans, scilicet Apostolos. Et quia homo naturaliter sci re optat: ac scire diuina, sit donum, cui (teste sapiente) nihil valet comparari: Christus sic ipsos informando suæ liberalitatis, donum singularissimum expræssit. Sed ut melius videatur hoc, est sciendum quod cum dominus Iesus sit lux vera. Et lux mundi. Habeatq; omnium noticiam, & cognitionem. Apostolos suos diuersimode informauit. Et quia (ut patet experientia) aliter docendi sunt rudes; & aliter iam in scientia exercitati, & imbuti, saluator noster in primordio vocationis eorum, velut rudes; palam multum, & quasi sine profunditate doctrinæ quid haberent agere, ut vere sui essent discipuli; in sermone, quem fecit in monte: de quo habetur informauit. Verum continua Christi informatione: nam quotidie docebat eos: ut habetur; iam exercitatis, pandidit plura alia: sicut patet. tamen similitudinibus, & parabolis: ut facilius suorum dictorum sub similitudine expressorum recordarentur. Vltimo vero imbutis, & in doctrina fidei exercitatis; pandit plura magna, & miranda: & hoc in sermone ipsius cœnæ, siue in cœna edito. In quo sermone ostendit. Ioan. 1. 8. 16. Mat. 5. 7. Matth. 21. Math. 13.

Primo diuinarum personarum trinitatem, & vnionem: Nam pater, & filius, & spiritus sanctus, quod sunt ostenditur: & quod vnum sunt, concluditur.

Secundo a patre ipsius filij generationem dicens. Exiui a patre, & veni in mundum &c. Ioan. 16.

Tertio spiritus sancti a patre, & filio processionem. Paraclitus, quem ego mittam vobis a patre, spiritum, qui a patre procedit &c. Ioan. 15.

Quarto indiuisam trium personarum operationem. Pater in me manens, ipse facit opera; & pater meus vsque modo operatur, & ego operor &c. Ioan. 14.

Quinto personarum diuinarū adinuicem circumincessionē. Ego in patre, & pater in me est. Ioan. 14.

Sexto fidei sinceritatem, & in ipso permansionem. Creditis in Deum, & in me credite. Ioan. 14.

Septimo præmiorum diuersitatem in cœli habitatione. Io. In domo patris mei mansiones multæ sunt &c. Ioan. 14.

Octauo ipsorum Apostolorum ad gloriæ perennis prædestinationem. Vado parare vobis locum &c. Ioan. 14.

Nono mirorum faciendorum eos habituros declarauit auctoritatem pro fidei confirmatione. Amen dico vobis, qui credit in me, opera; quæ Ioan. 14.

ra; quæ ego facio,& ipse faciet;& maiora horum faciet &c.

Decimo modnm, qno à Deo acceptarentur eornm orationes, declarauit, & reserauit.
Ioan. 14. Quicquid petieritis patrem in nomine meo; dabit vobis.

Vndecimo eos docuit ad ipsum habere dile-
Ioan. 14. ctionem,& amoris probationem.Si quis diligit me sermonem meum seruabit, & si diligitis me, mandata, mea seruate.

Duodecimo veram animæ ad Deum coniun-
Ioan. 14. ctionem.Si qnis diligit me,& sequitur, ad eū veniemus,& mansionem apnd eum faciemus.

Tertio decimo suam doctrinam valere ad ha
Ioan. 13. bendum æternam beatitudinem. Beati eritis si feceritis eam &c.

Quarto decimo spiritus sancti super eos de-
Ioan. 14. scensum & permansionem. Ego rogabo patrē & alium paraclitum dabit vobis &c.

Quinto decimo cordium ipsorum à spiritu
Ioan. 14. sancto illnstrationem de omnibus spiritus sanctus docebit vos omnia &c.

Sextodecimo ipsorum à Deo continnam gu-
Ioan. 14. bernationem. Non relinquam vos orphanos
Ioan. 16. &c.& Io. 16.Pater sanctæ, serua eos: rogo &c.

Decimoseptimo ipsorum à mundo vexatio-
Ioan. 15. nem. Mundus vos odit &c. In mundo præssu-
Ioan. 16. ram habebitis & venit hora, in qua omnis; qui interficit uos &c.

Decimo octauo eorum in tribulationibus gau
Ioan. 16. dium futurum, & consolationem. Vos nunc tristitiam habetis, iterum videbo vos,& gaudebit cor vestrum.

Decimo nono per ipsos mundi ad ipsum con
Ioan. 15. uersionem. Ego elegi vos de mundo, vt eatis, & fructum afferatis &c.

Vigesimo fiduciam in ipsnm, & assecuratio-
Ioan. 14. nem. Non turbetur cor vestrum,neque formidet &c.

Vigesimo primo bonorum operum fructum
Ioan. 15. & operationem. Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo i hic fert fructū multum.

Vigesimo secundo diuinam assistentiam pro
Ioan. 15. nostra bona operatione. Sine me nihil potestis facere.
Ioan. 15. Vigesimo tertio infidelium pnnitionem. Si quis in me non manserit, mittetur foras, & arescet &c.

Vigesimo quarto ipsorum adinuicem vnionē,
Ioan. 14. & coniunctionem. Io. Mandatum nouum do vobis; vt diligatis inuicem &c.
Ioan. 17. Vigesimo quinto ipsorum ad patrem recommendationem.
Ioan. 17. Vigesimo sexto vitæ eternę reseratìonem. Hęc est vita ęterna; vt cognoscant te solnm verum Deum;& quem misisti dominum Iesum Christum. De multis alijs in cęna sermocinando. Saluator Apostolos instruxit, & docuit; sed præfata sufficiant nonnulla ipsorum magna indigerent declaratione; sed domino concedente in libro, quem post istum facere intendo de delictis domini Saluatoris,& gestis, declarabuntur: quorum discussionem ad præsens dimitto breuitatis causa. Patet ergo munificentia,& largitas, ac liberalitas declarata Nota. Apostolis per Christum, & specialiter eos de multis illustrando: pront dicit prima pars huins conformitatis videlicet Iesus deuotos imbuens. Et qnaliter debeatur intelligi; iam est declaratum.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis secundæ, tertij libri, scilicet Franciscus fabulatur. Expositio.

FRANCISCVS fabulatur, dicit secunda pars 2. conformitatis huius tertij libri 1. in mortis articulo constitutus; fratres suos alloquitur, & de multis edocet:& cū eis ad instar Christi recessurus à discipulis confabulatur. Hoc siquidem nunc pro expositione secundi fructus, & conformitatis tertij libri est videndum ad præsens. Pro cuius euidentia est sciendū ꝙ beatus pater noster Franciscus de morte die,& hora à Christo plenissimè informatus: vt dicit Bonauentura in 14. parte legendæ maioris: sui transitus hora appropinquante, fecit omnes fratres existentes in loco ad se vocari, & eos consolatoriis verbis pro sua morte demulceus, paterno affectu, ad diuinum hortatus est amorem, ad patientiam, ad paupertatem,& ad sanctæ Romanæ ecclesiæ fidem seruandam. Et adiecit. Valete filij omnes in timore domini,& permanete in eo semper. Et qnoniam futura tentatio, & tribulatio appropinquat, fęlices, qui perseuerabunt in his, quæ cęperunt. Ego vero ad Deū propero; cuius gratiæ vos omnes commendo. hæc frater Bonauētura. Et quia succinctè multa tangit & in breui, pro euidentia præfatorum notandum est, ꝙ beatus Fran. fratres aliquando omnes ante mortem suam (vt dicit antiqua legenda) plura eis dixit, & de pluribus admonendo informauit. Et quia mors beati Fr. pluries fuit credita imminere apud fratres, etsi non apud ipsum: cum ipse Christo reuelante diem sciret, & horam: inferenda sunt hic aliqua, quæ ipse habuit fratribus dicere, dum alias moriturus à fratribus putaretur.

Semel enim cum propter infirmitatem stomaci vellet euomere, & sibi violentiam fecisset; per totam noctem sanguinem euomit vsque ad matutinum, quod socij videntes, ipsum pręe debilitate,

debilitate, & afflictione credentes mori: cum lachrimis multis post plura ei dixerunt. Ergo pater benedicas nobis, & cæteris fratribus, quos in Christo genuisti, & aliquod memoria le tuæ voluntatis relinquas nobis: quod fratres in memoriam tui semper habeant, & possint dicere. Tunc beatus Franciscus paternos oculos in filios dirigens dixit. Vocate mihi fratrem benedictum de Piratro: erat enim sacerdos, & beato Francisco in infirmitate celebrabat: qui cum venisset: dixit illi. Scribe qualiter benedico omnibus fratribus meis; qui sunt in religione, & qui venturi sunt vsque ad finem seculi, & quoniam propter infirmitatē, loqui non valeo; in tribus verbis patefacio breuiter voluntatem meam, & intentionem cunctis fratribus præsentibus, & futuris in signum memoriæ meæ benedictionis, & testamenti. Semper se diligant adinuicem sicut dilexi, & diligo eos. Semper diligant, & obseruent dominam meam paupertatem. Et semper prelatis, & clericis sanctæ matris Ecclesiæ fideles, & subiecti existant. Hæc sunt, quæ tūc fecit scribi, & satis concordant cum dictis domini fratris Bonauenturæ, vt dictum est. Verum quia tunc B. F. non fuit mortuus: videndum est quid circa mortem dixerit. Et quia multa dixisse inuenitur, vt patet in testamento; quod testamentum beati Francisci appellatur, quod in morte fecit, & iuxta regulam scribi, & semper haberi mandauit: dictum textum ad litteram hic non scribo; sed sententialiter ipsum ponam. Sententia autem dicti testamenti stat in multis.

B. Fran. benedictio, & verba ad fratres.

Testamentum. B. F.

Primo quia B. F. se asserit diuino munere ad statum pœnitentiæ esse euocatum: in principio dicens. Dominus dedit mihi fratri Fr. incipere facere pœnitentiam.
Secundo se fatetur maximum peccatorem: inquit enim in peccatis eram.
Tertio asserit diuina gratia displicentiam ad leprosos; in complacentiam sibi permutatā.
Quarto dicit, dominum eum de seculo nequā ad religionem traxisse.
Quinto modum orandi in Ecclesijs omnibus sibi Christum reuelasse, vt diceret. Adoramus te Christe &c.
Sexto reuerentiam, ꝙ ad sacerdotes, vt ad ipsos recurreret; & si eum offenderent Christus concessit.
Septimo vt nunquam prædicaret contra velle sacerdorum in suis parochijs, seu Ecclesijs.
Octauo ipsos sacerdotes, vt dominos suos dicit, ꝙ honorauit, timuit, & semper amauit.
Nono in sacerdotibus non esse attendendum delictum, sed Dei filium, qui est in eis.
Decimo summa affectione, & reuerentia ad altissimum sacramentum corporis, & sanguinis domini se ferri dicit; & ipsum dominicū corpus in loco venerabili voluit collocari.
Vndecimo dicit de se, ꝙ sanctissima nomina, & scripturam domini Iesu recolligebat, & loco debito reponebat, rogans sic fieri, & agi per fratres.
Duodecimo confitetur beatus Franciscus, ꝙ postquam habuit fratres; quid ageret fuit à domino informatus.
Tertiodecimo dicit, ꝙ vt viueret secundum formam sancti Euangelij, Christus ei ośdit.
Quartodecimo; ꝙ regulam; quam de Euangelio verbis paucis scripsit, Papa confirmauit.
Quintodecimo dicit, ꝙ intrantes suum ordinem; pauperibus sua omnia distribuebant, quæ habere poterant.
Sextodecimo in dicto testamento ponit, ꝙ ipse cum alijs fuit vnica tunica contentus repeciata intus, & extra, chorda, & brachis.
Decimoseptimo officium diuinum, vt alij clerici; sed laici Pater noster dicebant.
Decimo octauo dicit, quòd vt plurimum ipse cum socijs conuersationem habebat in Ecclesijs.
Decimonono dicit, quòd humilitatem cum socijs; omnibus subditus fuit.
Vigesimo dicit, quòd manibus laborauit, & sic voluit alios manibus laborare laboritio, quod ad honestatem pertinet, & nescientes discant; non ad lucrum reportandum; sed otiositatem repellendam.
Vigesimoprimo voluit, quòd fratres pro labore: quæ pertinent ad victum reciperent.
Vigesimosecundo dicit, quòd si quando eis ꝓ labore nihil daretur; quòd irent pro eleemosyna ostiatim.
Vigesimotertio, quod pacis salutationem, vt diceret. Dominus det tibi, vel vobis pacem; dominus ei reuelauit.
Vigesimoquarto mandat cauere debere fratres, ne Ecclesias, seu habitacula construerēt, vel construi permitterent; nisi secundum sanctam paupertatem, & regulam promissam: habitantes in eisdem vt aduenæ, & peregrini.
Vigesimoquinto prohibuit, ne fratres priuilegium vllum à sede Romana peterent; pro prædicatione facienda, vel persequutione vitanda; sed si eos persequerentur, abinde recederent.
Vigesimosexto voluit obedire firmiter generali ministro, & Guardiano ei ab ipso dato.
Vigesimoseptimo obedientiam declarat prælatis à subditis exhibendam, videlicet vt subditus nihil agat, vel vadat sine ipsorum voluntate, & obedientia.
Vigesimo octauo guardianis mandauit firmiter obedire.
Vigesimonono officium insiit secundum regulam fieri.
Trigesimo, quòd officium facere nolentes secundum regulam; etsi non essent catholici, ꝙ caperentur, & Custodi præsentarentur, & Custos

stos ministro,& minister pretectori.
Trigesimo primo declarat beatus Franciscus, quód suum testamentum, non est alia regula; sed est causa recordationis,admonitionis, & exhortationis, vt regula promissa melius obseruetur.
Trigesimo secundo mandat generali ministro,ministris, & custodibus ad istud testamẽtum nihil addere,vel minuere, & iuxta regulam scribi facere.
Teigesimo tertio voluit, quod testamentum suum legeretur,quando legitur regula.
Trigesimo quarto mandat omnibus fratribus clericis,& laicis per obedientiam; vt non mittant glosam in regula, nec verba dicendo ita vult intelligi; sed simpliciter intelligatur vt iacet: quia sic est diuinę voluntatis.
Trigesimo quinto obseruatoribus regulę imprecatus est benedictionem in cœlo altissimi patris, & in terra dilectissimi filij sui domini nostri Iesu Christi.
Trigesimo sexto,& vltimo benedictionem datam à Christo, qui concessit hoc scribi testamentum,confirmat eis intus,& extra. Et hæc est sententia testamenti beati patris nostri.F, quod ante mortem suam fecit. Et sic patet qualiter beatus.F.fuit ante mortem suam suis fratribus confabulatus. De multis alijs B. F, morti propinquus loquutus est; sicut qualis esse deberet generalis minister, & de eius socijs. Vnde dicitur in legenda antiqua in capitulo de zelo ipsius ad religionem, ꝙ prope finem vitæ suæ,dixit ei quidam Frater.Pater,tu transibis ad dominum, & familiam hic te sequuta,remanebit in valle lachrimarum.Innue ergo nobis aliquem si cognoscis in ordine,in quo tuus animus conquiescat, cui onus generalis ministerij dignè possit imponi.Respondit B.F. induens cuncta verba suspirijs. Tam magni, & multi modi exercitus ducem; tam ampli,& dilatati gregis pastorem filij mi nullũ sufficientem intueor. Sed vnum vobis depingam, in quo reluceat qualis deberet esse huius familiæ dux,& pastor. Homo (inquit) iste debet esse vitę grauissimæ &c.Require de hoc lib. 1.conformitate.12.c.23.& vide ibi.In quibus verbis B.F.notabiliter describit quale deberet esse caput, & membra ordinis fratrum minorum. Et quia dominus Frater Bonauen. dicit in 4. parte legendæ maioris: vt allegatũ est: ꝙ B.F. moriturus dixit fratribus,ꝙ futura tribulatio appropinquat &c. innuit beatus F. de futura tribulatione, qua ante prædixerat in mundo venturam,tam in Ecclesia,quàm in ordine: quód eam fratribus ad memoriam tũc reduxit. De qua futura tribulatione:quia dictum est lib.2.cõformitate.6. ideo sufficiat, quod est ibi dictũ, & ideo nihil scribo ad præsens. Multa alia.B. F. moriturus fratribus loquutus est. De quibus conformitate.3. huius

Descriptio generalis, ministrorum, & sociorum, &c.

tertij libri dicetur. Ad præsens sufficiant prædicta pro declaratione huius 2 partis conformitatis,videlicet. Franciscus fabulatur. Et ex dictis eius patet Expositio.

FRVCTVS TERTIVS, ET CONformitas libri tertij, & 31. in ordine. Iesus crucem suscipiens Franciscus consignatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus crucem suscipiens.

VIA hoc opus de conformitate vitę beati Fran. ad vitã domini Iesu Christi est ordinatum ad ostendendum hoc, videlicet,ꝙ quemadmodum Christus fuit crucifixus; sic & beatus.F. ab ipso Christo suæ passionis fuit stigmatibus consignatus:prout præsens fructus.13. in ordine,& tertius huius tertij libri declarare intendit. Et quemadmodum Christus fecit beatum.F.sibi conformem in signis passionis suæ,sic & in alijs: vt deductum est in libris præcedentibus, & conformitatibus:vt enim dictum est, nulla forma in materiam inducitur, nisi materia formæ introducendæ contemperetur, proportionetur, & assimiletur.Quare & B.F. non dedisset formã suę similitudinis passionalis; nisi & in alijs reddidisset sibi similem,& conformem. Quapropter cum diuina gratia faciente, in pluribus sit declarata conformitas beati Francisci ad Christum: facta ipsius bonitate: testar igitur videre quomodo in vltimo est similiter per omnia cõformatus,videlicet in susceptione à Christo signorum suæ sacratissimæ passionis; prout pręsens conformitas declarare intendit. Et quia hæc conformitas.3. huius.3.libri habet duas partes,prima dicit ꝙ Iesus pro salute nostra crucem suscepit.s. moriendo in ipsa. secunda pars dicit, ꝙ beatus.F. à Christo suę passionis stigmatibus consignatur: videndum est more præcedentium primo de prima parte: secundo de secunda. Sed volendo loqui de prima parte pro ipsius expositione:quia dicit ꝙ Iesus volens pro nobis se mori tradere: potius elegit mori in cruce, quàm alio modo: hic erit de causa inuestigandum: quo viso patebit expositio istius primæ partis huius conformitatis.
Si ergo quæratur de causa,quare dominus Iesus voluit in cruce mori: præsupposito ꝙ mori eum decebat pro satisfactione peccatorũ, & nostra redemptione: vt dicetur conformitate.4 sequenti.
Respondetur, & dicitur ꝙ decentissimum fuit dominum nostrum Iesum Christum mori in cruce. Et congruentiæ nonnullæ assignantur à docto-

Congruentiæ cur Iesus in cruce mori voluit.

á doctoribus, & á sanctis.

Et prima congruentia assignatur á S. Andrea Apostolo, vt sicut ligno scientię boni, & mali facta est humani generis perditio: Adam, & Eua de ipso sumendo: sic in ligno crucis decebat, vt fieret humanæ naturæ reparatio, & redemptio. Vnde cantatur in crucis præfatione: ꝙ Deus constituit salutem humani generis in ligno crucis, vt vnde mors oriebatur inde vita resurgeret, & qui. s. diabolus in ligno vincebat. s. per primos parentes: in ligno crucis vinceretur. s. per dominum nostrum Iesum Christum. Et ideo dicit beatus Aug. in sermone de passione. Contempsit Adam præceptū accipiens ex arbore: sed quicquid Adam perdidit, Christus in cruce inuenit. Et b. Andreas plures assignat congruentias ad hoc. Vide in sua legenda.

Secunda congruentia vt Christus in cruce, moriendo: quia tūc genus illud mortis erat abiectissimum, fideles animaret, vt nullum genus tormenti pro eius amore pati timerent. Hanc tangit. Aug. in libro. 83. quæstionum.

Tertia congruentia; vt sicut Christus perambulando terram eam sanctificauit: sic in ligno crucis in aere leuatus aerem se sanctificasse monstraret: Terram sanctificauit perambulando: sanguinem suum, & aquam tempore passionis fundendo. Aquam super ipsam per agrando. Sic & aerem in cruce se subleuando. Hanc tangit Chryso. in sermone de passione.

Quarta congruentia; vt ostenderet in cruce moriendo, se per mortem suam totum mundum quantum est ex sufficientia suę passionis saluasse; qui velut ad crucem quatuor est partibus diuisus: vel vt ostenderet se iuxta partes crucis quatuor fecisse.

Primo hominum redemptionem.

Secundo angelorum restaurationem.

Tertio diabolicæ potentiæ subingationem.

Quarto á limbo patrum liberationem: vel per Christi passionem diffusam esse gratiam ad quatuor partes orbis secundum Greg. nicenū. Sed manibus extensis crucifigitur: secundum Chryso. vt altera manu veterem populum; altera eos, qui ex gentibus sunt trahat.

Quintam congruentiam ponit Aug de gratia noui, & veteris testamenti, vt per hoc genus mortis in cruce diuersę virtutes ostenderentur. In latitudine vbi manus extenduntur recta operatio. In longitudine longanimitas. In altitudine supernorum expectatio. In profunditate gratuitę gratiæ condonatio declaretur, & secundum Ber. in superiori parte charitas. A dextris benignitas. A sinistris patientiæ longanimitas. In infimo iacet humilitas.

Sextam congruentiam assignat Aug. in sermone de passione dicens: ꝙ mors Christi facta est in ligno crucis: quia sic plebis implentur figuræ. Crux enim Christi est lignum positum in medio Paradisi; quia vita est Christus, qui in ea pependit. Lignum est scientię boni, & mali; quia ea boni saluantur, & damnantur mali. Hoc ligno in archa á diluuio saluatur genus humanum: quia per Christum in ligno crucis á peccatorum diluuio liberatur. Baculo Iacob. i. cruce Christi iordanis transitur, id est amaritudo omnis præsentis vitæ toleratur. Virga Moysi. i. cruce Christi signati per Moysen assumptum de aquis, idest Christum, qui immunis fuit ab omni peccato; liberātur & mare transeunt. Sed Pharao præfocatur cū suis, & Amalech prosternitur, idest diabolus cū suis vincitur, & superatur. Ligno, idest cruce aquæ amarę, idest mundi tribulationes dulcescunt. In strue lignorū Isaac superponitur. quia Iesus in cruce affigitur. Panis vitæ, scilicet Christus super mensam, idest crucem ponitur. Ligno serpens prudentissimus suspenditur. s. Christus. Botrus appenditur. Num. 21. & sic de alijs figuris; quæ vt implerentur in ligno crucis Iesu mori complacuit.

Ioan. 14. Gen. 1. Gen. 7. 33. Gen. 34. Exo. 19. Num. 18. Gen. 22. Leuit. 5. Num. 21.

Septima, & vltima congruentia quo ad hoc est; ꝙ Christus in cruce mori voluit, vt suam crucem ostenderet esse primo suæ vitæ perfectę ostensiuam. Et quia qualiter est in cruce demonstrata vita perfectionalis Christi dicetur in expositione. 2. partis huius conformitatis: ideo nihil ad pn̄s de ea.

Secundo ostendit Christus crucem esse veræ sapientiæ instructiuam. In ea. n. pependit ille, qui est sapientia Dei, & in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi. s. Iesus Christus. In cruce iste doctor Christus, & magister summus stans, vt in cathedra legit plures, lectiones; fideles de vera sapientia informantes, & ad veram sapientiam perducentes.

Quas lectiones ipse in cruce stans legit.

Prima lectio eius est, ꝙ Deus est super omnia amandus, & diligēdus: Ratio, quia ipse prior dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis: quare eum amare debemus super omnia, & diligere.

Secunda lectio est, ꝙ Deo est indesinēter obediendum; quia ipse Christus factus est pro nobis obediens patri vsque ad mortem.

Tertia lectio, quam legit est, ꝙ pro ipso Christo est moriendum, & etiam pro proximo: Ipse pro nobis mortuus est; clamans, vt sequamini vestigia eius. 1. Pet. 2.

Quarta lectio est, ꝙ sēper est orandum. In cruce (teste Apostolo.) Christus solum orauit, & pro peccatoribus. Luc. 23. Heb. 5.

Quinta lectio est, ꝙ á peccato est abstinendū, & nullo modo committendum, vt enim nos a peccato lauaret, sanguinem suum fudit. Apoc. 1.

Sexta lectio est, ꝙ mundus spernendus est, & derelinquendus: Hoc ostendit dum nudus in cruce pependit.

Septima lectio est, ꝙ inimicis, & mala nobis inte-

infetentibus,est parcendnm.Pro eis orauit di cens. Patet,dimitte illis.
Lucæ 23. Octaua lectio est, q meditationi crucis ingiter est insistendum: Nam cum sibi suggerere-
Matth.27. tur,vt de cruce descenderet, in ipsa mori voluit,& terminare.
Nona lectio est, q pœnæ, & aduersa sunt patienter toleranda. Nam in tot illatis:iuxta di ctum Psal. & Iere. Non aperuit os suum.
Decima lectio est,q prudenter est loquendū: Pauca enim verba ipse dominus loquutus est in cruce; etsi summæ prudentiæ,& virtutis.
Vndecima lectio est,q corpus,siue caro diris est maceranda verberibus, & cibanda aceto, & felle.
Duodecima lectio est,q anima,& spiritus sem per sunt Deo commendanda,& offerenda: In patris manus posuit spiritum,& commendanit. Regina Sabba, ideft beata Virgo Maria, vt sapientiam audiret veri Salomonis Christi
Ioan. 19. filij sui: stabat iuxta crucem. Paulus iuxta hanc crucem informatus: clamabat dicens,se nihil scire,nisi Christum, & hunc crucifixum; qui factus est nobis sapientia à Deo, iustitia, sanctificatio,& redemptio.
1.Corin.1. Tertio ostendit Christus suam crncem esse scientiæ diuinæ panditiuam. Si vis omnium scientiam habere; ad crucem perge;& consilio beatæ Mariæ iuxta ipsam consiste, & audi doctorem Christum pendentem in ea docentem.
Primo veram grammaticam;vt sciat homo de uotus rectè loqui, populum informando dominicam passionem in corde rectè scribere; de ipsa iugiter meditando, ipsamque passionem suam originem omnium virtutum esse, ac perfectionum.
Secundo veram logicam; per qnam falsitas mundi, & terrenorum despicitur,& æternorū veritas possidet.
Tertio veram Rhetoricam; per quam.s. passionem snam, quam docet;sic nostræ orationes adornantur,& verba: vt à Deo, & sanctis audiantur libenter,& acceptentur.
Quarto veram musicam,quæ Deo Christi exē plo in cruce pendentis,corde psallitur,& psal terium decem chordarum obseruantia præce ptornm pulsatione continua persoluitur.
Quinto veram arithmeticam; qua vnitas diuina in trinitate colitur; dualitas naturarum in Christo creditur,& trinitas coniunctorum, scilicet animæ & corporis cum Deitate prædicatur; quæ sunt principia omnis nostræ credulitatis.
Sexto veram astrologiam;per quam discursus humanarum calamitatum, & miserationū diuinarum contemplatur;& specialiter tempore gratiæ: patet miseratio domini facta ex cruce.
Septimo veram astronomiam; quia per crucis passionem veræ stellæ, videlicet sancti homines cęlo inferuntur, & in libro vitæ annotantur.
Octauo veram geometriam; qna Deitas tam magna pro nostra salute sic inclinata,& humiliata, ac breuiata declaratur.
Nono veram prophetiam; qua Deus, & eius amor addiscitur,& mundialis respuitur;dū.s. totus à crucifixo domino agnoscitur esse con temptus.
Decimo veram Ethicam, virtutes morales Christus docet in cruce.s. fortitudinem contra diabolum, quem superauit; temperantiā contra carnem; prudentiam contra mundū; iustitiam quo ad Deum.
Vndecimo veram medicinam, sacramentis in stitutis,quæ à passione habēt efficaciam, mor bi auferuntur omnium peccatorum.
Duodecimo docet veram legem,quicqnid.n. ad vitæ pertinet perfectionem(vt dicetur statim) in ipsa depromitur.
Docet sacram theologiam; quia Deum se ma nifestè depromit; quo homo corpore, & ani ma beatificatur.
Qnarto prodit dominus Iesus morte crucis ipsam crucem esse omnium virtutum expræssiuam: Ibi enim ostenditur paupertas arctissima; quia Iesus nudus moritur. Humilitas profundissima; quia Dens sic vilificatur.Charitas ardentissima; qnia summa charitate ꝑ nobis patitur. Pietas benignissima; quia pec catoribus in latrone venia promittitur, & cō ceditur. Patientia cōtra omnes possibiles aduersitates. Pœnitentia contra iniquitates. Abstinentia in cibis, & potibus. In verbis modestia,& loquutionibus,atque sermonibus. Vigi lantia in oratione. Diligentia in legis diuinę obseruatione. Perseuerantia in bono opere. In consumatione vitæ prudentia.s. Deo patri animam commendando. Nec immerito crux est virtutum exptessiua; quia in ipsa stat dominus virtutum,& rex gloriæ.
Quinto Christus moriendo in cruce; osten- Psal.23.
dit ipsam esse omnium morborum spiritualium abstersiuam,& curatinam. Sacramenta testantibus doctoribus,& B. Augu. vt dictum Nota.
est conformitate præcedenti;à passione Christi non solum præuisa; sed exhibita habuerūt efficaciam: quibus sacramentis vitia resecātur. Sacramento Eucharistiæ resecatur superbia. Confirmationis inuidia. Matrimonij luxuria. Pœnitentiæ auaritia. Ordinis accidia. Baptismi ira. Extremæ vnctionis gula restringitur, & fugatur. Culpa originalis baptismo tollitur. Culpa venialis extrema vnctione. Culpa mortalis pœnitentia. Pœna ignorantiæ sacramento ordinis. Pœna impotentiæ, & incō stantiæ sacramento confirmationis. Pœna malitiæ sacramento Eucharistię. Pœna concupiscentiæ sacramento matrimonij, & sic vitia

sacramentis

sacramentis in cruce monstratis; quo ad culpam, & pœnam resecantur. Nec immerito, quia in cruce iacet, qui est medicus animarū, & corporum Iesus Christus.

Sexto in cruce mori dignatus est, vt ostenderet suam crucem, esse hostium expulsiuam, & prostratiuam, ac debellatiuam: Diabolus.n. (vt multis miraculis est approbatum) quando crucis signum videt, statim aufugit: quia in ea pependit ille, qui cœpit diabolum, & ligauit. Apoc. 19: Et diaboli potentias confregit.

Septimo in cruce volendo mori, ostendit Christus crucem esse summi amoris diuini expressiuam. Charitas, & amor eum crucem ascendere fecit; in ipsa eum tenuit, & mori fecit. Signa amoris in cruce plura sunt ostensa.

Signa amoris Christi in cruce.

Primum, quia se pro nobis tradidit.

Secundum, quia pro peccatoribus exorauit.

Tertium, quia latroni Paradisum promisit.

Quartum, quia diabolum hostem nostrum à nobis fugauit.

Quintum, quia Deo reconciliauit.

Sextum nos sanguine suo lauit, & renouauit.

Septimum contra omnes aduersitates suo exēplo, & crucis meditatione roborauit.

Octauum pro peccato nostro Deo patri satisfecit.

Nonum quę sunt perfectionis hominis, & vitæ declarauit.

Decimum vetera, quę erant importabilia abo leuit, & cassauit.

Vndecimum noua, & quę sunt pro nostra salute consideranda ordinauit.

Duodecimum nostram salutem obtinuit, fecit, & impetrauit: vt dicit Apostolus Heb. 5. Preces, supplicationesq; offerens, exauditus est pro sua reuerentia.

Octauo dominus in cruce mori voluit, vt ostēderet crucem esse suorum mirabilium declaratiuam. Deus, qui fecit mirabilia absque numero, in cruce multa stupenda effecit.

Stupenda à Christo in cruce facta.

Primum fuit sacramentorum veterum abolitio, & nouorum institutio, & confirmatio, per virtutem eis, & gratiam, ac efficaciā collatā.

Secundum generis humani redemptio & pro ipso satisfactio; quam nulla pura creatura facere poterat.

Tertium diaboli prostratio, captiuatio, & humani generis à suis manibus abstractio.

Quartum latronis ad Christum conuersio; veniæ concessio; paradisi promissio.

Quintum tot iniuriarum, & improperiorum filio Dei supportatio.

Sextum solis tali tempore, & hora; & tandiu obscuratio, & petrarum scisio; & sepulchrorum reseratio.

Septimum beatæ Marię in matrem Ioannis condonatio.

Octauum talis vocis circa mortem emissio.

Nonum animæ Deitati vnitę à corpore separatio, & non ab ipsa Deitate.

Decimum Centurionis, & aliorum illuminatio dicentis. Verè filius Dei erat iste. Et alij percutientes pectora sua &c.

Vndecimum præfatorum contritio: vt dictum est: qui pectora percutiebant &c.

Duodecimum de Christo iam mortuo .s. de latere sanguinis, & aquę progresio. Fecit ergo dominus in cruce mirabilia.

Nono voluit dominus in cruce mori, vt ostenderet crucem suam suorum verborum singularium prædicatiuam. Septem verba singularissima in cruce deprompsit: quæ sunt mirabilis doctrinæ ostensiua.

Verba xpi in cruce prolata.

Primo verbo dicens. Pater; dimitte, vel igno sce illis &c. expræssit iniuriarum omnium dimissionem, & fideles ad inimicorum induxit dilectionem suo exemplo: & sic dicto verbo patet, ꝙ Iesus fuit totus magnanimus iniurias dimittendo.

Secundo verbo, scilicet Deus Deus meus &c. ostendit nos ad se debere habere compassionem, & ostendit ꝙ fuit patientissimus in sustinendo, & nos ad sustinendum incommoda induxit.

Tertio verbo ostendit nostræ salutis zelum dicens. Sitio, & sic ꝙ zelantissimus fuit bonū nostrum inquirendo; & ꝙ sibi est inhęrendū.

Quarto verbo animat nos ad fiduciam, & con fidentiam de veniæ acceptione dicens. Amen dico tibi; hodie mecum eris in paradiso: quo liberalissimus in conferrendo declaratur.

Quinto verbo ad amorem mutuum, & coniunctionem animorum accendit dicens: Mulier; ecce filius tuus. Et discipulo. Ecce mater tua. Et ostenditur prudentissimus in disponēdo.

Sexto verbo dicens. Consumatum est: docuit diuinorum perceptorum impletionem, & se perfectissimum, & veracissimum ostendit in adimplendo.

Septimo verbo: videlicet. In manus tuas domine commendo spiritum meum: ostendit deprecandam Deitiugem, protectionem, & se sapientissimum in finiendo ostendit.

Ex primo, & primo verbo ostendit, se esse pro nobis apud patrem intercessorem.

In secundo verbo, ostendit se habere virtutē constantis allegationis suæ iustitię, & innocentiæ ad patrem.

In tertio dicens, Sitio: ostendit se habere ad nos audaciam constantissimæ requisitionis pro collatis.

In quarto dicens. Amen dico tibi &c. se ostēdit habere virtutem summæ potestatis, quia latroni paradisum promisit.

In quo dicens. Mulier &c. ostendit se de nobis habere promptam solicitudinem, & prouidam sedulitatem.

In sexto dicens. Cōsumatū est &c. osdit se habere virtutē triūphalis debilitationis hostiū.

In

In septimo dicens. In manus. & Ostendit se habere confidentiam, & virtutem securi redditus ad patrem. Multa de præfatis possent dici verbis; quæ gratia breuitatis omitto.

Decimo mori voluit dominus in cruce, vt ostéderet crucem esse omnium spiritualium, & virtuosorum indicatiuam; per gesta enim in cruce sunt mira ostensa. In expansione brachiorum est signum expressum dilatationis affectus, ad omnia effundenda, trahenda, & imploranda. In conclauatione, & clauorum confixione, signum conclauationis cordium, & cordis ad Christum. Iuxta illud Apostoli Christo confixus sum cruci. In coniunctione Christi corporis cruci per clauos: signum stabilitatis in bono. In eleuatione crucis cum Christi corpore; eleuatio á terrenis. In integritate ossium; dicente scriptura. Os non comminuetis ex eo, signum est redintegrationis nostri corporis ad veram integritatem. In susceptione pœnarum; tolerantiam ostendit in aduersis. In crucifixione inter duos latrones; bene operantium, & male operantium ostendit pręmium. Ex generalitate passionum in toto corpore; ostendit vitam præsentem non esse gaudij; sed meroris. Sic ergo præfatis apparet, quare dominus crucem suscepit, & in ea mori voluit; vt qualis esset ipsa crux fidelibus ipsam apprehendentibus declararet, ac ad eius amplexum omnes induceret, & inuitaret. Et licet prædicta inducant fideles ad crucis amplexum; sunt tamen plura alia, quę hoc idem ostendunt, & suadent.

Galat. 6. Matth. 16. Quo omnis creatura representat misterium crucis.

Et primum est scripturæ auctoritas. Paulus clamat. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi &c. Saluator clamat. Si quis vult post me venire &c. sequitur. Tollat crucem suam, & sequatur me.

Secundũ est ois creaturæ varietas. Ois creatura crucis misteriũ repsentat, vel factorũ in ea. Crux reperitur in creatis spiritibus. Cum enim sint nouem ordines angelorum; vbi in eorum medio ponatur vnus ordo, crux resultat domini. Ponendo duos ordines: vnum sub alio in parte superiori: longitudinis crucis, scilicet seraphin in supræmo, & cherubin ad ipsum immediate sub. In parte inferiori dictæ longitudinis archangelos primo; & angelos sub immediate. In brachio dextro ponantur duo ordines, scilicet virtutęs, & dominationes. In sinistro principatus, & potestates. In medio crucis ordinem tronorum; & habes crucem factam ex nouem ordinibus angelorum. Crux ergo figuratur in nouem ordinibus angelorũ: ad ostendendum quod ea sunt nouem ordines ipsi reparati, & quod Christus in ea pendens, est quilibet dictorum ordinum, quo ad proprietatem, vt auctoritatibus sacri eloquij posset ostendi. Demonstratur crux in homine; longitudo á capite vsque ad pedes; transuersum, & latitudo de brachio in brachium. In mundi partibus est crux figurata. Si crux ponatur in plano; oriens est caput; occidés est infirmum; & sic habetur longitudo: aquilo est dextrum, meridies est sinistrum, & sic habetur latitudo.

In elementis est figurata crux. Si ponatur recta: ignis in supræmo: in infimo terra: & sic longitudo habetur crucis. In transuerso aquã pone, & aerem. Numeri significant etiam crucis misteria: duo significant Christum in cruce fuisse positum in duabus naturis, scilicet humana, & diuina, & vna sola persona. Ternarius numerus significat, quòd in Christo existente in cruce, tres fuerunt, scilicet caro, anima, & Deitas. Quaternarius quaternariũ significat virtutum in cruce ostensarum. Septuaginta significat, & post septuaginta hebdomodas annorum iuxta vaticinium Christus in cruce fuit positus, & mortuus. Et sic de alijs numeris. Quia ergo omnis creaturæ varietas crucem repræsentat, vel facta in ea: omnis creatura eius suadet amplexum. Dan. 9.

Crux Xp̄i fuit de quatuor lignis, & cur. Ezech. 9.

Tertio suadet crucis amplexum eius ordinatio. Artifex eius est Christus, qui ipsam ordinauit; sicut de ipsa prophetauit, quia ad formam thau: ad ostendendum quod sicut ligna ti tunc forma thau: sic & modo á morte perpetua præseruantur. Sed hic artifex de quatuor lignis eam componi voluit. Lignum erectum fuit de cipresso. Transuersale fuit de palma. Trũcus vbi crux fuit infixa, fuit de cedro. Tabula superposita capiti Iesu, in qua titulus fuit scriptus erat de oliua. Longitudo crucis: vt dicit magister in hystoria scolastica in tractatu de passione: quo ad lignum erectum, fuit quindecim pedum. Et tabula apposita á Pilato cum titulo habebat pedem cum dimidio. Sed dicta ligna sic distincta ad compositionem crucis sunt coniuncta; ad exprimendũ quæ sunt per Christum in cruce acta. Pax est facta inter Deum, & hominem in ligno crucis: quare lignum fuit ibi oliuæ. Palmæ lignũ victoriam habitam á Christo de diabolo significat. Cipressus fuit ibi: vt amaritudinem passionis Christi ostenderet. Cedrus ibi affuit; vt dulcedinem gratiæ á Christo collatæ; omnibus per passionem depromeret: & sic Christus artifex in faciendo crucem, de pluribus lignis ipsam composuit, sic & formam ei singularem dedit, vt diuersas exprimeret conditiones eius forma. Vt in altitudine diuina potentia; in longitudine sua æternitas; in latitudine diuina pietas, in profunditate diuinæ sapientiæ profunditas Christi in cruce pendentis exprimeretur. Multa possent dici de dicta materia, & forma. Sed de iam dictis require in arbore de vita B. Mariæ fructu 51.

Quarto suadet crucis amplexum crucis in corpore Christi dedicatio, & sanctificatio: Sancti

ficata est crux carnis Christi contactu, & sanguinis linitione: applicatio corporis Christi per contactum ad crucem eidem magnam efficaciam reliquit. Et ideo clamabat Andreas Apostolus di. O crux, quæ in corpore Christi dedicata es &c. Non igitur mirum si crucis signo sancti faciunt miracula; cum tantam efficaciam Christus suo contactu saluifico reliquerit in ea.

Quinto amplexum crucis ostendit B. Mariæ iuxta crucem permansio: Signum fuit magnæ efficaciæ existentis in cruce; quando mater Dei iuxta crucem stetit: ac ad standum iuxta ipsam suo exemplo fideles induxit.

Sexto ad amplexandum crucem suadet Christi dilectio ad ipsam crucem. In signum amoris Christus mori in ipsa voluit, & pro suo signo victoriali habere: Et quia Christus eam, sic dilexit, crucem sancti alij, scilicet Petrus, Paulus, Andreas, Franciscus, & alij amauerūt.

Septimo suadet crucis amplexum dæmonum effugatio: Si amore crucis, ac eius signo erimus protecti; diaboli insidias nos non oportet timere: quia statim aufugit signo crucis viso, prout docet Greg. in 3. lib. dial.

Octauo suadet crucis amplexum tribulatio mundi, carnis, & diaboli: Si enim dominica passione, & crucis meditatione vallemur: teste Aug. nihil adeo durum, quod non leue putetur. Patet in sanctis martiribus, & confessoribus, qui crucis meditatione inebriati, nihil amarum forte, vel durum eis apparuit.

Nonum crucis amplexum suadens, est à morbo liberatio: Nonne crucis signum venenum fugauit? patet in Io. euangelista; qui venenū bibit facto prius signo crucis. Sancti signo crucis omnes infirmitates, & morbos curarunt.

Decimum suadens iugem Christi amplexum crucis, est consideratio dignitatis crucis, quę multis figuris scripturæ declaratur: Crux enim propter ea, quæ in ea sunt dicta, & facta, est candelabrū illuminationis; quia sol iustitiæ Christus, & lux vera in ea stat ad omnes illuminan- Exo. 40.
dum Solium eruditionis in quo uetus Salomō Christus ad docendum, vt dictum est: supta stat veram sapientiam, altare reconciliationis 2. Paral 9.
In quo facta est reconciliatio inter Deum, & hominem, inter angelum, & hominem: & inter hominem, & hominem. Fastigium exclamationis. In hoc gradu ligneo, & cathedra Dauid. i. Christus summus doctor (vt dictum est) legit suas lectiones. Caput paratum tenens ad osculandum, & brachia aperta ad recipiendum eius doctrinam volentes audire. Statera facta est: vbi ponderatum est precium datum Deo patri pro peccato humani generis, in qua statera Iob appetebat appendi suū peccatum, & ponderari. Arbor requietionis. A mundanis fatigari sub vmbra huius arboris requiescant, & requiem inueniunt: prout sua
(3 Reg. vlt. — Esdre. 2. — Iob. 4. — Gen. 18.)

det suo exemplo sponsa. Cant. 2. Mensa refectionis psal. 22. in se habens panem vitæ Christum Deum, & hominem. Virga directionis psal. in via, scilicet mandatorum, & omnis iustitiæ; quam Christus imperat capi in suo euāgelio. Signum defensionis psal. fac mecum signum in bonum, vt videant. vnde ecclesia, ecce crucem domini: fugite partes aduersæ &c. Spectaculum saluationis: Nam morsus à serpente idest peccato: intueatur Christum in ligno pendentem, & sanabitur: vt in figura habetur Numeri 19. Refugium euasionis. Si quis hoc signū thau in frōte portauerit, à Dei ira, & vindicta tutus erit. Eze. 7. Scala ascensionis, scilicet ad cœlum: ad hoc ostendendū Christus de cruce ad perfectam, & beatitudinem plenam animæ transiuit, docens nos sic ę lum volumus adire: per hanc scalā nos ascendere oportere. Sic ergo iam dictis pēsatis crucem astringere debemus: & ei inhętere dilectione, & assidua meditatione, vt eius beneficio tuti, tandem per ipsam scalam ad gloriā ascēdere mereamur. Patet ergo de causa, qua re Christus crucifigi voluit, & in cruce mori, & sic patet succincte expositio primæ partis istius 3. conformitatis tertij libri videlicet. Iesus crucem suscipiens.
(Cant. 2. — Num. 19. — Ezech. 7.)

SECVNDAE PARTIS TERTII fructus, & conformitatis tertij libri .s. Franciscus consignatur. Expositio.

NVNC in secunda parte huius 3. cōformitatis, quæ dicit. Franciscus consignatur, scilicet à domino nostro Iesu Christo suæ sacræ passionis stigmatibus: volendo de stigmatizatione beati Fran. à Christo facta tractare, præsupposito quod beati Fran. stigmatizatio (prout loquimur in præsenti) fuerit in Christū transformatio, & quo ad passionis signa B. Frā. ad Xpm per omnia similatio: ptout patet statim in huius 2. partis expositio ne: erunt aliqua discutienda. De possibilitate transformationis, & quo.

Primum est, an transformatio idest in formā alterius transitio sit possibilis, & quomodo habeat fieri. Et licet de hoc sit dictum in sermone facto pro secundo prologo huius operis; qui incipit. Similem illum fecit in gloria sanctorum, solutione secundæ quæstionis pro thematis introductione: tamen succincte prę fata repeto; quia dubium habet duas partes. Primo an transformatio sit possibilis. Secundo per quod habeat fieri; præsupposita possibilitate transformationis: ideo responsio erit duplex: prima ad primam partem: secunda ad secundam. Quæstio. Solutio.

Ad

Sol. Ad primam partem respondetur, quòd transformatio est possibilis. hoc patet euidenter. Primo in naturalibus: vt patet per Auicen. 6. naturalium. parte 4. cap. 19. Vbi ponit, quod anima habet vim corporis complexionē transformandi, ex forti imaginatione in id, quod imaginatur: prout allegatum est loco iam dicto. Idem ponit B. Aug. 11. de trinitate. ca. 4. animam habere dominium transformandi corpus ad qualitatem; vt possit imutare sicut vestimentum suum. Et ponit exemplum de illo, qui tanta concupiscentia inflāmbatur amore mulieris, vt videretur cum ea misceri corporaliter. Et exemplum etiam ponit de illis, qui solum imaginationibus illuduntur. Hoc idem patet per scripturam. Gen. 30. De virgis Iacob &c. Gen. 30.

Secundo in artificialibus patet de figura cerę vel terrę impræssa à sigillo.

Tertio in moralibus patet de homine, qui transformatur in habitum virtuosum, vel vitiosum: & e conuerso, vel de virtuoso in vitiosum: & e contrario: vt patet experientia.

Quarto inter spiritum, & spiritum patet per Bern. dicentem; quod anima plus est ibi, vbi amat, quam vbi animat, pater per Vgonem de arra sponsæ. Scio anima mea, quod dum aliquid diligis, in eius similitudinem transformaris. Patet per beatum Aug. de trini. 10. ca. 5. vbi dicit quod tanta est vis amoris, vt mens nostra ea, quæ amore cogitauerit, attrahat se cum. Et ponit exemplum, quòd cum corpora per sensus corporis adamantur, non potest animā intus ea trahere, trahit autem ipsorum imaginem.

Quinto inter hominem, & Deum idest inter anima, & Deum. Hoc patet verbo Christi di centis Mat. 6. Vbi est thesaurus tuus; ibi est & cor tuum. Math. 6.

Secundo per Apostolum cor. 6. Qui Deo inhę ret, efficitur vnus spiritus cum Deo. Cor. 6.

Tertio per Ioannem 1. Io. cap. 3. Cum apparue rit, similes ei erimus; quia videbimus eum sicut est. Ioan. 3.

Quarto per commentatorem 12. Metaphy. comm. 37. vbi dicit. Primum cœlum mouetur à primo motore secundum desiderium, vt assimiletur ei secundum suum posse. Sed amans mouetur, vt assimiletur suo amato.

Quinto per Aug. super primum cap. primæ canonicæ Ioan. Homel. 1. Si Deum diligis, Deus es, si terram, terra es; si cœlum, cœlum es; &c.

Sexto per Boetium de consol. 3. prosa. 10. Sicut adeptione iustitiæ necesse est iustos fieri, sic Deitatis adeptione Deos fieri necesse est: Nam Deus vnus est; participatione vero, plures.

Septimo per prophetam dicentem in psal. Ego dixi dij estis, & filij excelsi oēs. Et Apostolus. Viuo ego iam nō ego; viuit vero in me Christus sic ergo pater quomodo præfatis modis transformatio est possibilis, & sic patet responsio ad primam partem. Gal. 2.

Ad secundā partē 1. per quid habet fieri transformatio? Et respondendo prout est ad propositum de transformatione inter spiritum, & spiritum: & inter animam, & Deum: transformatio vi amoris habet fieri, patet per Aug. Bern. Vgonem; commentatorem supra allegatos. Et ideo dicit B. Aug. libro de trinitate. loquendo de amore, & eius vi, ac efficacia. Quid (inquit) est amor, nisi quædam vita, duo quædam copulans; vel copulare appetens, scilicet amantem, & id quod amatur? verum etsi amor hoc habeat, non tamen quilibet gradus amoris hoc agit: sed amor intensus depuratus, & totaliter circa rem, quam amat intentus; & specialiter circa Deum: iuxta illud Apostoli 1. Cor. 12. quod oportet, quod homo dicat, idest se totum exprimat per amorem in Iesum, & de spiritu sancto, de quo amore vehemēti loquitur Apostolus Rom. 8. Quis nos separabit à charitate Christi &c. Sic ergo amore velut quodam medio; transformatio (vt prædictum est) habet fieri, & sic patet breuiter ad primum, quod erat videndum. Rom. 8.

Secundum videndum an per naturam, seu artis ingenium possit stigmatizationis Christi in aliquo fieri transformatio: vti facta est à Christo in beato Fran. Quæstio.

Respondeo quod non, sed sola virtute fit diuina. Et in beato Fran: (vt dicetur) sola potentia, & operatione Dei, transformatio stigmatizationis est facta. Prima pars quod natura, idest naturaliter, nec arte fieri possit stigmatizatio prędicta pater. Sol.

Primo si consideretur forma stigmatizationis facta in beato Fran. Et per illam in quolibet alio, an possit fieri natura, vel arte videbitur. Forma stigmatizationis à Christo beati Fran. fuit hæc; quod in manibus eius, & pedibus facti sunt claui, siue de neruis, siue de carne; qui quidem claui desuper erant quo ad capita solidi, & grossi, & obtusi. Erant longi, & extra manus protendebantur, & pedes, & recuruationem arcualem ipsorum: digitus manus immitti valebat, sicut dicit dominus Frater Bonauentu. Cardinalis in legenda maiori parte 13. & ab eis iuramento medio, ipse accepit, qui oculis proprijs conspexerunt. Insuper clauí ipsi erant à carne diuisi, inter ipsos enim & carnem erat apertura; vt dicetur: vnde semper sanguis exibat; ad cuius repræssionem (excepto à vespere diei iouis vsque ad sero diei veneris sequentis) semper peciæ interponebātur. Ars vero siue natura; etsi vim haberet aperiendi: faciendi tamen clauos de neruis, siue de carne sic duros, obtusos, & recuruos nulla tenus haberet. Forma stigmatizationis B. F.

Secundo si consideretur materia, & locus; in quo stigmata in beato Francisco sunt facta. Materia enim fluuida; etsi natura, seu imaginatione vehementi mutetur, & alteretur, & animæ obediat: tamen vbi materies est dura; imaginationi non obedit: vt dicit Augu. 11. de Trini. Modo cum materia manuum, & pedum; & præcipuè in loco impræssionis stigmarum, sit tota neruosa, & durior, quàm in alijs partibus corporis: non possunt virtute naturæ, aut imaginationis in talibus locis stigmata talia fieri.

Tertio si vehemens imaginatio stigmata haberet imprimere; hoc præ omnibus in B. Maria matre domini fuisset; quæ præ alijs doluit, & iuxta crucem domini passionem meditando stetit, quod tamen in ea nec Ecclesia asserit, nec aliquis doctorum.

Quarto imputrefactio dictorum stigmatum per tantum tempus; sicut fuit in beato F. quia per biennium: quod non potuisset natura, aut arte astrui. Quare stigmata vi naturæ, aut imaginationis inesse non possunt. Sic ergo patet ꝙ natura, nec arte stigmata imprimi possunt. Restat ergo secunda pars: ꝙ virtute diuina, & sola talia imprimantur, & sic est factum in beato F. vt dicetur. Et sic esse. s. ꝙ diuina virtute sint impræssa eidem stigmata hic ostendunt; modus miraculosus, & miracula circa ipsa stigmata ostensa. Multa enim occurrerunt miranda.

De sacris stigmatib. B. Fr. multa mira.

Primum miraculum, quod apparuit in stigmatizatione beati F. est, ꝙ non solum manus, & pedes apparuerunt perforati; sed conclauati: ita ꝙ claui in eis apparuerunt.

Secundum miraculum, quòd capita clauorum erant nigra; cum tamen carni, vel neruis similes esse deberent: ex quibus facti erant.

Tertium miraculum, quòd capita clauorum erant oblonga, & repercussa; cum tamen martellus, nec incus affuerit.

Quartum miraculum, quòd in loco ossoso, & neruoso, & non molli stigmata sunt impræssa.

Quintum miraculum, ꝙ licet claui essent carnei, vel neruei; ad instar tamen ferri erant duri, fortes, & solidi.

Sextum miraculum, ꝙ ipsi claui nō erant breues solum acumina habentes, seu capita; sed erant longi ad partem aliam resultantes.

Septimum miraculum, ꝙ claui ipsi non stabāt ex parte alias longi; sed recuruati, vt digitus intra recuruationem arcualem ipsorum immitti valeret.

Octauum miraculum, ꝙ cum claui essent facti ex carne, vel neruis; & ex vtraque parte pedum, & manuum resultarent, & excederent: profecto non erant nec pedes, nec manus deformatę, vel contractæ.

Nonum miraculum, ꝙ claui erant circumquaque à carne alia separati, vt petię circum circa ponerentur propter sanguinis restrictionem.

Decimum miraculum, ꝙ claui mouebantur; & tamen à manibus, nec à pedibus remoueri potuerunt: cum B. Clara, & alij hoc facere attentassent.

Vndecimum miraculum, quomodo cicatrices clauorum, & lateris per tantum Christus nō sunt putrefactæ. s. per duos annos, & vltra. Duodecimum miraculum erat de vulnere laterali ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat quomodo beatus Fran. cū maximum haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis iugiter à locis prędictis emanaret, potuerit per tantum tempus viuere. s. per biennium; quod superuixit à stigmatum susceptione. Et quia (vt doctores asserunt: vt dictum est conformitate. 1. secūdi lib.) solius Dei est miracula facere; præfata, & miracula alia vt dicetur stigmatibus facta; astruunt opificem pręfatorum stigmatum fuisse dominum Deum, & non naturam seu artē, & sic patet declarata vtraque pars secundi dubij præmissi.

Quæstio.

Tertio quærendum, & videndum est, an decuerit dominum Iesum Christum stigmata suæ passionis alicui imprimere, & præsupposito ꝙ sexu virili humano stigmata essent imprimenda; quia si muliebri decuisset hoc fieri; in B. Maria Christi matre attenta sanctitate, & sua prærogatiua virtutum esset factum. Insuper nullibi legitur in veteri testamento, nec nouo; ꝙ aliqua mulier sit ad mundum renouandum directa; & consequenter nulla talis stigmatibus consignata. Quo præsupposito; ꝙ decuerit Christum aliquem suis stigmatibus consignare, patere potest ex hoc: quia de facto sic fecit in beato Francisco, vt asserit Ecclesia: vt dicetur. Sed quibusdam congruentijs est hoc ostendendum: ꝙ sic.

Sol. Congruentiæ asserūt decuisse Christum aliquē stigmatizare.

Et prima, quia cum Christus sit rex regum, & dominus dominantium. Apoc. 19 Et cum tanti regis decens sit habere vexilliferum sua arma deferentem more aliorum regum, & dominorum, & Christi arma sint passionis insignia: quare propositum.

Secunda, quia Iesus est noster redemptor; nā in crucis ligno nos suo sanguine redemit. Apoc. 1. & peccato tantum beneficium redemptionis obliuione, & ingratitudine in cordibus fidelium oblitteratum erat: ad reducendum igitur ipsum in memoriam hominum; decuit Christum aliquem passionis suæ insignis stigmatizare.

Tertia, quia scriptura dicit, & Io. allegat c. 19. Viderunt in quem transfixerunt. Et licet hoc sit verum; quia tamen nonnulli propter Christi resurrectionem in Christo passionis signa remansisse hæsitarūt: quare ad ostendendum signa

signa passionis in Iesu corpore post resurrectionem veraciter remansisse; decuit Christū tactu sui corporis viuifico alicui imprimere veraciter stigmatum decorem.
Quarta, cum Christus sit noster dux, & doctor veritate, & vita, & verbo, & facto ostenderat euāgelicam normam, per se, & per Apostolos obseruādo; & quia Christi vita obliterata erat; dignum erat, vt renouaretur: quare & renouans Iesu signaculo erat autēticandus: vt nuncio regis litteras eius signaculo munitas desferenti; fides indubia daretur, & crederetur.
Quinta, vt probatum est inter stupenda diuina, quæ arte, nec vi naturæ attinguntur, est sacrorum impræssio stigmatum. Et cum dominus Iesus sit mirorum omnium operator: decuit ipsum aliquando hic miraculum peragere, scilicet insignire aliquem suæ passionis stigmatibus, nt sua omnipotens virtus in cunctis possibilibus monstraretur fieri.
Sexta, ad animandum fideles, vt post ipsum dominum Iesum Christum feruenter incederent, quod vtique fit tanto dono alicui fidelium collato ab ipso.
Septimo in cœlo militantis, ac triumphantis ecclesiæ; cum pro ornamento sanctos diuersos, vt stellas posuerit: hanc stellam, scilicet aliquem sanctorum suis stigmatibus radiantem, præ cæteris decuit ponere, & ornare, cū hic sit præcipuum inter sanctitatis insignia, & putetur.
Octaua, fides catholica, & si vera sit, & ab omni fallitate, & hęsitatione remota, fulcitur tamen, & roboratur præcipuis sanctorum gestis à Deo in ipsis spiritualiter demonstratis, & factis, quare & hic dicebat fieri ad fidei certitudinem de Christi passioue declarandam.
Ezeche. 9. Nona, vt veritas prophetiarum impleretur de viro signante thau, & de angelo habente signū Dei viui, sub apertione sexti sigilli de cœlo descendente, quare cum de futuro homine alio à Christo præfata intelligantur, vt per signatū figura intelligatur: aliquem talibus signis decuit insignire. Præfatis ergo congruentijs apparet dominum Iesum aliquem suis signis videlicet passionis consignare decuisse.
Questio. Quartum quærendum: ex quo decuit Christū in aliquo suæ passionis signa ponere, & non in aliqua muliere: vt dictum est: videndum est, quē sanctorū decuit talibus insignis decorare
Sol. Respondeo, breuiter, quod præ cęteris beatū Fr. decuit hoc priuilegio singulariter decorare. Et ad hoc ostendendum sunt plures viæ, & congruentiæ; quibus visis patebit de modo transformationis, scilicet de amore B. Fr. ad Christum, quod signū est expræssum ad ostendendum ꝙ B. Fr. præ sanctis alijs Christum decuit stigmatizare.
Et prima via, & congruentia fundatur in Christi à B. Fran. imitatione, pro cuius euidentia est sciendum, quod vt dicit Greg. Probatio dilectionis, exhibitio est operis: sed quorum operum dilectio Christi ostenditur? Certe ipse Saluator dicit. Si quis diligit me, sermoné meum seruabit. Et sequitur transformatio. Et ad eum veniemus; & mansionem apud eum faciemus. Oportet ergo verba non solum Christi, sed etiam facta seruare, quæ non discrepāt à verbis per imitationem: qui in Christum debet mente, & corpore trāsformari. Ratio est: quia oportet (vt pateri n naturalibus) quod materia ante formæ introductionem, disponatur, & formæ introducendæ assimiletur. Sic & homo per imitationem actuum Christi disponitur; vt in ipsum introduci valeat forma transformationis Christi Sed actus Christi, & opera. Quædam sunt personalia: sicut Christi incarnatio, adoratio, & sic de alijs. Quædā sunt opera, seu actus perfectionales: & isti sunt dantur tam in factis Christi, quam in verbis, & eius consilijs. Quidam sunt actus passionales, scilicet ad Christi passionem pertinentes, vt est venditio, captio &c. Transformandus igitur in Christum, si posset domini imitari vestigia quo ad triplicem differentiam actuum prædictorum, perfectè tunc Christum sequeretur, sed quia in primis actibus non est possibile Christum per omnia sequi, sed bene in secūdis, & tertijs spiritualiter intellectis. Videndum est nunc si beatus Fran. Christum in præfatis actibus est sequutus, quo viso patebit via prima de beati Fran ad Christnm imitatione.
Decuit Christum. B. Frā. præ cęteris stig matizare. Ioan. 15.
Opera xpi triplicia.
Primo igitur B. Fran. Christum sequutus quo ad aliquos actus personales: vt patuit in conformitatibus in duobus libris præcedentibus: & in duabus in isto tertio declaratis.
Declaratum est in primo libro quomodo beatus Fran. Christum imitatus est, & eidem fuit conformis, & similis. Epilogus fructuum primi lib.
Primo in cognitione: nt dicit prima conformitas. Iesus prophetis cognitus. Franciscus declaratur.
Secundo in sua vt Christus à patre in mundū missione: vt ostensum est in 2. conformitate. Iesus emissus cœlitus. Franciscus destinatur.
Tertio in ortu, & gignitione: vt ostendit 3. conformitas. Iesus lęte progenitus. Francisco vir letatur.
Quarto conformis inuenitur in ostensione: vt dicit 4. conformitas. Iesus magis exhibitus. Franciscus amplexatur.
Quinto fuit Christo similis in persequutione: vt dicit 5. conformitas. Iesus paruus insequitur. Franciscus agitatur.
Sexto in eleemosynæ petitione: vt dicit 6. conformitas. Iesus inops ostenditur. Franciscus separatur.
Septimo in diaboli vexatione: vt dicit 7. conformitas Iesus hosti exponitur. Franciscus molestatur.

Octauo

Octauo in discipulorum congregatione, vt dicit 8. conformitas. Iesum cętus prosequitur. Franciscus fęcundatur.
Nono in ordinatione: vt dicit 9. conformitas. Iesus legem dat populis. Frãciscus regulator.
Decimo in Apostolorum informatione, vt dicit 10. conformitas. Iesus doctor mirabilis. Franciscus prędicator.
Vndecimo in missione discipulorum: vt dicit 11. conformitas. Iesus mandans discipulos. Franciscus destinator.
Duodecimo in suorum discipulorum instructione: vt dicit 12. conformitas. Iesus loquẽs humilimis. Frãciscus reserator. de quibus 12. conformitatibus primus liber huius operis est compositus.
Tertiodecimo in signorum operatione vt dicit prima conformitas secundi libri. Iesus signis mirificus Franciscus diuulgatur. Epilogus fructuum & Conformitatum secundi lib.
Quartodecimo in zelo animarum, vt dicit 2. conformitas. Iesus pastor solicitus. Franciscus animatur.
Quintodecimo in subleuatione, vt dicit 3. conformitas. Iesus stola clarificus. Franciscus subleuatur.
Sextodecimo in paupertatis acceptione: vt dicit 4. conformitas. Iesus inops & modicus. Franciscus fęderatur.
Decimoseptimo in humiliatione: vt dicit 5. conformitas. Iesus submissus omnibus. Franciscus minoratur.
Decimo octauo irradiatione, vt dicit 6. conformitas. Iesus propheta lucidus. Franciscus radiatur.
Decimo nono in carnis afflictione, vt dicit 7. conformitas. Iesus vacans laboribus Franciscus imitatur.
Vigesimo in maris sedatione, vt dicit 8. conformitas. Iesus pacem dans fluctibus. Franciscus solidatur.
Vigesimoprimo in demonis eiectione, vt dicit 9. conformitas. Iesu demon expellitur. Frãciscus effugator.
Vigesimosecundo aquę in vinum conuersione, vt dicit 10. conformitas. Iesu aqua conuertitur. Franciscus commutator.
Vigesimotertio in oratione, vt dicit 11. conformitas. Iesus orans inspicitur. Franciscus exorator.
Vigesimoquarto in populi cibatione, vt dicit 12. conformitas. Iesus turba reficitur. Franciscus ministrator.
Vigesimoquinto in vitę perfectione: vt dicit 13. conformitas. Iesus vita spectabilis. Franciscus operator.
Vigesimosexto in cordium inspectione, vt dicit 14. conformitas. Iesus candor signabilis. Franciscus indagator.
Vigesimoseptimo in populorum commotione, vt dicit 15. conformitas. Iesus rex venerabilis. Franciscus excitator.
Vigesimooctauo in punitione, vt dicit 16. conformitas. Iesus dux formidabilis. Franciscus detestator. De prędictis 16. conformitatibus beati Fran. ad Christum integratur liber secundus.
Sed tertij libri prima conformitas est beati F. ad Christum in comestione, ut dicit prima cõformitas. Iesus cum suis comedens. Franciscus ęmulatur. Epilogus conformitatum tertij lib.
Secundo in loquutione cęnę ante mortem, vt dicit 2. conformitas. Iesus deuotos alloquẽs & imbuens. Franciscus fabulatur. In prędictis igitur: vt deductum est in libris pręcedentibus, & pręsenti conformitatibus triginta, quę respiciunt actus Christi personales: beatus F. Christo similis reperitur, & conformis. Quibus apparet quod beatus Fran. Christum quo ad opera, & actus personales est prosequutus. De alijs decem tam in pręsenti, quãm in sequentibus conformitatibus huius 3. lib. dicetur. Restat ergo videre de secundis actibus perfectionalibus: in quibus quilibet tenetur volens in Christum transformari, se conformare. Etsi de eis dictum sit conformitate 13. libri secundi: dictum est enim ibi quod ad duodecim actus vita pfecta Christi reducitur. Quorum primus est mundi abdicatio.
Secundus voluntatis proprię abnegatio.
Tertius est carnis maceratio.
Quartus est pœnitentialis actio.
Quintus est patientia, & in aduersis supportatio.
Sextus est virtuosa operatio.
Septimus est cordis humiliatio.
Octauus est obedientię perfectio.
Nonus est virtutibus adornatio.
Decimus oratio.
Vndecimus est contemplatio, ad quę velut dispositiua sequitur.
Duodecimus, scilicet hominis cum Christo crucifixio, & transformatio. Qualiter autem prędicta primo in Christo fuerint, & demum in beato Fran. quia dictum est loco iam dicto, ideo nihil ad pręsens. Sed ostendendum restat quod iam dicti actus necessarij, sunt velut quidam gradus ascendendi ad gradum transformationis in Christum, ita quod quilibet volens in Christum tali transformatione transire, prędicta decet eum habere, & quo ad pręfatos actus Christum sequi, & imitari. Et hoc duobus modis potest ostendi.
Primo generaliter ostendendo, quod dicti actus in cruce vti in scala, per quam ascenditur ad verã crucifixionem hominis cum Christo; sunt declarati.
Primus gradus ascendendi per crucem, & actũ vitę perfectionalis, scilicet mundi abdicatio; ostensus est à Christo in cruce; quia nudus in ipsa pependit.

Secundus

Secundus abnegatio ſui, quando voluit ab om
nibus derelinqui, & contemni, & inter latro-
nes crucifigi: tunc ſeipſum exinaniuit ſecun-
dum apoſtolum.
Tertius carnis maceratio, in clauorum & alia
rum pęnarum in corpore ſuſceptione.
Quartus pœnitentia, in ſumptione mirræ, ace
ti, & fellis.
Qnintus patientia, cum malediceretur non
maledicebat: ſecundum Petrum, & pro infe-
rentibus exorabat dicens, pater ignoſce il-
lis &c.
Sextus operatio virtuoſa, dum ſecundum pſ.
operatus eſt ſalutem noſtram in medio terræ.
Septimus hnmiliatio, ſecundum Apoſtolum
humiliauit ſemetipſum vſque ad crucem.
Octauus, quia factus obediens patri vſqne ad
mortem, ſecundum Apoſtolum.
Nonus virtutum ornatum, ibi enim fuit pau-
pertas, quæ nunquam ipſum dimiſit. Chari-
tas, quæ ipſum morti tradidit. Pietas, quia
pro peccatoribus exorauit. Puritas, quia ſe-
metipſum obtulit immaculatum Deo. Fideli-
tas obediendo Deo patri vſque ad mortem.
Fortitudo in illatis. Temperantia in verbis.
Prudentia in factis. Iuſtitia in ſatisfactione
pro peccatis noſtris.
Decimns oratio, qnia cum lachrimis orauit,
& exauditus eſt &c. Hebre. 5. in principio quã
do crucem aſcendit, orauit pro peccatoribus.
Et in fine orauit: quando ſpiritum patri com
mendauit.
Vndecimns contemplatio, in ſnbleuatione
corporis in ligno tam alto, & cordis, & men-
tis: & hoc dum dixit. Conſumatum eſt.
Duodecimus crncifixio, quando in cruce mo
ri eſt dignatus. Sic ergo patet quod genera-
liter Chriſtus prædictos actus in cruce oſten-
dit, vt reſeraret tales neceſſarios eſſe ad tranſ
formationem hominis in ipſum. Sed particu-
lariter eſt declarandum, quod præfati actus
ſunt neceſſarij ad transformationẽ obtinẽdã.
Primus, ſcilicet mundi abdicatio eſt neceſſa-
ria; patet, quia idem eſt impoſsibile eſſe ſimul
ſub duobus actibus contrarijs, & oppoſitis: er
Matth. 6. go quis Deo, & mundo ſeruire non poteſt.
Secundus eſt abnegatio ſui. Conformitas vo-
luntatum eſt principium dilectionis, & amici
tiæ; vbi autem remanet voluntatis proprietas;
Matth. 16. dilectio eſſe non poteſt. Si ergo cupit homo à
Lucæ 13. Deo diligi; abneget ſemetipſum.
Tertius eſt carnis maceratio. patet Contraria
non iunguntur contrarijs. Caro contrariatur
ſpiritui, Deus autem ſpiritus eſt: non poteſt
Collo. 2. ergo Deo coniungi. Mortificate ergo corpo-
ra veſtra.
Quartus pœnitentia, patet, Peccator non re-
conciliatur Deo niſi pœnitentia: & per conſe
Mat. 1. quens Deo ſine ipſa non coniungitur. Pœni-
tentiam agite.

Quintus patientia, patet, patientia anima no
ſtra poſsidetur, cum ergo in transformatio- Lucæ 21.
ne, animam, vt noſtram Deo tradere habea-
mus; patientia neceſſaria eſt. Patientiam ha- Matth. 18.
be &c.
Sextus operatio virtuoſa, patet; quia homo
ex collatis Deo tenetur, vitareque otium prin
cipium omnis mali, ergo operari. Operamini Ioan. 6.
ergo opus, quod non parit.
Septimns humilitas. patet: ſuperbos Deus
ſpernit mente; ſed cum humilibns ſermoci- Lucæ 1.
natio eius: datque eis gratiam ſuam. Iacobi 4.
Octauus obedientia, patet. Obedientia acce- 1. Reg. 15.
ptior eſt Deo victimis; ergo obedire oportet Act. 5.
Deo.
Nonns virtutum ornatus. patet: quia ſimile ſi
mili iungitur. Chriſtus eſt dominus virtutũ. Eccl. 14.
Decimus eſt oratio, patet: quia ipſa mens ele
uatur in Deum; quare neceſſaria in trasfor-
matione.
Vndecimus contemplatio, patet: quia neceſ-
ſario habet ſcire homo, in quem debet trans-
formari. Inſuper habet mente eleuari in Deũ,
ſi anima debet Deo coniungi: ſecũdum Dio-
nyſium. Patuit in Moyſe, qui in monte Sinai; Exo. 20.
ingreſſus caliginem, Deum vidit. Sic ergo pa Num. 12.
tet, ꝙ omnia præfata ſunt neceſſaria, vt homo
perueniat tandem ad duodecimum gradum,
ſcilicet, vt Chriſto crucifigatur, & in ipſum
trasformetur: quæ omnia in beato. F. fuerunt:
vt dictum eſt conformitate. 13. ſecundi libri.
Quibus apparet beatum. Fr. Chriſtnm proſe-
quutum fuiſſe ſecundo modo. ſ. quo ad actus
perfectionales vitę; obſeruauit enim, vt dictũ
eſt conformitate. 9. primi lib. ad literam totũ
Euangelium: prout de eo in Eccleſia canta-
tur. Franciſcns euangelicum, nec apicem, vel
vnicum tranſgreditur, nec iota. Actus paſ-
Vidẽdũ eſt tertio de actibus paſsionalibus dñi ſionales
Ieſu: qui ſunt Venditio, proditio, captio, liga Chriſti.
tio, illuſio, percuſsio, coronatio, ſpoliatio, po
tionatio, crucifixio, intitulario, & lanceatio,
dicti domini actus paſsionales domini Ieſu;
quos quilibet in ſe in Chriſtum transforman-
dus ſpiritualiter intelligendo debet habere,
qui in beato. F: perfectè fuerunt.
Fuit enim venditus bea. F. vt quilibet debet eſ
ſe transformandus: quia quod de ipſo dici-
tur, proportionaliter de alijs debet dici, & in
telligi, totali abnegatione ſui, & de ſe deſpe
ratione; ſicut is, qui venditum, nihil ſe repu-
tat dicens cum Pſal. Ego ſunt vermis,, & non
homo &c. beatus. F. ſe nihil aliud proclama-
bat; niſi vas fictile, & ſordidum.
Proditus fuit, & traditus pro Chriſto mori
optando. Exemplo Apoſtoli; qui dicebat.
Actu. 20. ego ligari, & mori patatus ſum &c. Act. 20.
beatus. F. id ſemper optauit, & ter ad infide-
lium partes pro martirio obtinendo acceſsit.
Captus. ſ. diuina dulcedine; vt quicquid mun
di

di est, sibi amarescat; sola diuina eidem dulcescat. In beato. F. dicta à Christo sunt in eo completa, videlicet, quod quae erant ei prius dulcia amara; & quae amara sibi postea dulcia apparerent.

Ligatus, dum diuina dulcedine consolatus, à Dei amore nihil humanum, & mūdanum, aut
Rom. 8. terribile, iuxta dictum Apostoli, potest separare. Franciscum nec frigus, nec mendicitas, persequutio, aut infirmitates à Christo; cui erat ligatus, & coniunctus separare valuerūt.

Illusus in tormentis non mouetur, blandimentis non dissolutus; verbis iniuriosis congau-
Act. 5. det, & factis ad instar Apostolorum. Nam Frāciscus vituperia malebat audire, quàm laudes; deludi potius quàm honorari.

Percussus sub patientiae malleo; quando morbis diuersis afflictus, & percussus ad instar Iob. patientiam seruabat. O quot infirmitatibus beatus. F. splenis stomaci, & corporis, ac oculorum fuit agitatus. Et quia patienter sustinebat de thesauro cœlesti à Deo subarratus fuit obtinendo. Qua propter dominum rogabat, vt non mitigaret; sed augeret potius voluntati diuinae se conformando.

Coronatus fuit. Sed quibus? certe spinarum aculeis, idest modis distinctis ad diuinum inflammatus amorem. Cum per scalam creaturarum ad diuinum incitatus amorem, ad illum; qui est totus desiderabilis, ascendebat.

Expoliatus, dum in eo verus homo cum vitijs, & suis actibus crucifixus fuit; abstinentijs maximis, & sui corporis afflictionibus assiduis.

Potionatus felle amaritudinis vitę praeteritae; à qua beatus. F. liberatus est per dimissionem omnium peccatorum, & consideratione elongationis à Christo per vitam praesentem, dicebat cum Apostolo. Cupio dissolui, & esse cum Christo.

Crucifixus fuit. Primo mundo, nihil eius appetendo. Secundo Christo amore vehementissimo in ipsum transeundo. Sed in monte Caluarie; quia ab omni macula depuratus. In cruce assidua meditatione quatuor clauis; omnia mundialia; vt à Christo separantia abhorrendo, eum super omnia diligendo; displicibilia Deo non appetendo, Deo placibilia perficiendo: Nam beatus Frāciscus, quae sunt mundi abhorruit; quia nihil habere voluit. Christum super omnia dilexit. Pecuniam, & alia Deo displicibilia noluit; & quae sunt Christi toto posse perfecit.

Titulatus fuit beatus Franciscus titulo Iesus, per conformitatem, quam habuit ad vitam Christi. Nazarenus, quia Virgo purissimus. Rex, sensuum interiorum custodia & regulatione, vt dicit 5. pars legendae maioris. Iudęorum, quia iubilo, & gaudio plenus; creaturas omnes ad Deum laudandum solicitauit; vt de ipso cantatur.

Lanceatus, per omnium dilectionem; cuius signum fuit; quod omnes creaturas fratris, vel sororis nomine vocabat; vt dicit pars nona maioris legendae. Sed specialiter habuit ad animas Christi sanguine redemptas, vt in pluribus locis tam primi libri, quàm secundi est ostensum. Sic ergo patet succinctè, quod beatus pater Franciscus ad instar Christi fuit.

Primo venditus; se vilissimum, & abiectissimum tenendo, & reputando.

Secundus proditus, & traditus pro Christo mori cum Apostolo peroptando.

Tertio captus Dei amore omnia, quae erant prius sibi amara, dulcia computando.

Quarto ligatus, nulla vi, vel aduersitate à proposito diuini amoris declinando.

Quinto illusus; conuitijs gaudendo, & iniurias audire cupiendo.

Sexto percussus; infirmitates varias, & incommoda, supportando, & percipiendo.

Septimo coronatus; Deum in cunctis creaturis intuendo, & stringendo.

Octauo spoliatus. s. vitijs, & virtutibus se totaliter componendo.

Nono potionatus dimissis caducis ad aeterna sitiendo, & anelando.

Decimo crucifixus; Deum super omnia diligendo.

Vndecimo titulatus; Iesum Christum totum in se ferendo.

Duodecimo lanceatus; Deum in cunctis amādo, diligēdo, & cuncta propter Christum charitatis nexibus astringendo. Praefata quia multis modis in praecedentibus libris, & conformitatibus, sunt probata; non aliter ostendo: Sed concludendo, quod beatus Franciscus sicut in actibus personalibus, & perfectionalibus; sic & in actibus passionalibus fuit, Christo conformis: quare si aliquem sanctorum decebat Christum stigmatizare, vtique a fortiori beatum patrem Franciscum ipsum imitatum pre alijs in iam dictis. Et sic patet prima ratio declarata.

Secunda via, & congruentia, siue ratio fundatur in crucifixi amore, amplexu, & meditatione, vbi duo sunt videnda. Primum quod crucifixi passionis beatus. F. fuit singularis amicus. Secundum quod prae alijs sanctis.

Quantum ad primum; beatum. Fran. amicum fuisse crucifixi ostenditur primo Francisci figuratione: Fuit. n. vir ille, quem vidit Ezech. qui vt verus amicus crucifixi, directus est a Domino ad signandum frontes virorum gementium, & dolentium signo Than, vt mortis iure ritum euaderent. Et quod hic vir fuerit beatus. F. patet ex visione fratris Pacifici, qui vt scire t ip sum esse ab Ezechiele visum; vidit Thau in Ezech. 9. fronte beati. F. quod miro colorum varietate faciem beati. F. miro venustabat ornatu. Per

Angelum

Angelum ferentem signum Dei viui: & signantem alios dicto signo: Et ꝙ dicta prophetia Apoc.7. fuerit ad literam de beato Fráscisco; diuinitus Domino fratri Bonauenturæ Cardinali, tunc nostri ordinis generali fuit ostensum. Cũ enim in crastino existens iu loco sanctæ Mariæ de Portiuncula: deberet de beato Francisco prædicare tenens librum Apoc. ante se: cępit instantissime orare Deum, quatenus dignaretur sibi reuelare; de quo fuit illa dicta figura Apoc. de Angelo habente signum Dei viui. cap. 7. & vox de cœlo venit dicens. Frater Bonauentura: Figura illa litteraliter dicta est de beato.F. Et hoc ipse fratribus, & secularibus post modum dixit. Quomodo ergo beatus.F. vbi non fuisset singularis crucifixi deuotus, & amicus signum Dei viui, idest crucem baiulasset præ alijs sanctis, & Thau, idest ipsa cruce corda, & frontes hominum consignasset?

Secunda ratio fundatur in crucifixi beato.F. facta apparitione. Quomodo Iesus crucifixus, & in forma crucifixi beato.F. totiens apparuisset; nisi ipse beatus.F. ipsius crucifixi amicissimus fuisset?

Christus crucifixus apparuit. Primo vice quadam. B. Frã. dum sequestratus oraret ei Christus crucifixus apparuit, vt dicit prima pars maioris legendæ; ad cuius conspectum liquefacta est anima eius, & memoria passionis eius cordis visceribus impressa medulitus: ita vt dum recordaretur, à fletu vix se continere valeret.

Secundo in Ecclesia sancti Damiani oranti; quando crucifixus ei dixit ter: Francisce vade repara domum meam, quæ labitur. De quo dicit 2. pars legendę maioris.

Tertio quando eunti de Perusio versus sanctam Mariam de Portiuncula; in cruce aurea Christus confixus apparuit ipsum beatum.F. precedens facie ad ipsum beatum F. reuoluta; vt clare socius eius frater Leo conspexit.

Quarto eidem beato.F. Christus, vt cruifixus apparuit in sacro monte Aluernæ; quando stigmata ei impræssit, & dedit. De præfatis habetur in pluribus locis; sed de alijs multis apparitionibus nõ reperi scripturam: quare hoc non pono.

Tertia ratio fundatur in crucis facta Francisco demonstratione: Nam ante suam conuersionem ad Christrum: cum militem quendam suis nouis vestimentis induisset se nudato, de nocte (vt dicit prima pars legendæ maioris) cum se sopori dedisset palatium speciosum, & magnum cum militaribus armis, crucis signaculo insignitis vidit; dictumque est sibi tanquam amico crucifixi futuro: quod omnia sua forent, militumq; suorum; si vexillum crucis constanter assumeret.

Quarta ratio fundatur in beati. Fran. in figura crucifixi declaratione.

Primo in crucis forma visus est á fratre Siluestro ter, & hoc existente ipso fratre Siluestro presbytero seculari; qui vidit crucem auream ex ore beati.F. procedentem; cuius altitudo cœlos tangebat, & latera vsque ad terminos orbis terræ protendebantur; cuius aspectus præfulgidus draconem teterrimũ effugabat, vt habet in 3. parte legendæ.

Secundo á fratre Pacifico; qui vidit beatum.F. duobus ensibus in crucis modum valdè fulgẽtibus; quorum vnus à capite vsque ad pedes; alter á manu in manum transuersaliter per pectus protendebatur decoratum, & hoc dum beatus.F. prædicaret in Marchia apud Castrũ sancti Seuerini. Et demum vidit idem Frater Pacificus signum Thau in fronte beati.F. colorum varietate exaratum.

Tertio in forma crucifixi in aere subleuatus; beatus.F. fratribus benedicendo ad hostium capituli: dum beatus Antonius tunc de titulo crucis prædicaret: prout vidit frater Monaldus, se præsentauit, cum ipse ageret in temotis. & hoc apud Arelatem: prout ponit. 4. pars legendę maioris.

Quarto multotiens visus est orans in aere sub leuatus, expansis manibus in modum crucis, & nubecula valde fulgida circundatus: prout dicit 4. pars legendæ maioris.

Quinta ratio fundatur in crucifixi deploratione. Iugiter. n. dominicam deplorabat passionem; adeò vt ob lachrimas cæcus fieret. Cum semel dum esset beatus.F. adhuc secularis, & iret iuxta Ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula valde fortiter plorando; interrogatus á quodam viro spirituali de causa; cur sic amara fleret. Respondit ꝙ passionem Domini nostri Iesu Christi plorabat; pro qua non deberet verecundari ire per totum mundum plorãdo: hoc habetur in legenda trium sociorum.

Sexta ratio fundatur in crucis, & crucifixi adamatione. Amator crucifixi beatus Franciscus, quicquid peragebat crucem, & crucifixum repræsentare volebat.

Primo patuit quando mundo abnegato, nudo remanente coram, Episcopo; datus esset ei mãtellus quidam; cemento enim in modum crucis consignans, inde habitum: crucifixum repræsentatum formauit.

Secundo quando iam ad octonarium numerũ habuit fratres; ad quatuor orbis partes in crucis modum destinauit.

Septima ratio fundatur in beati.F. instructione, vt enim dicit quarta pars maioris legẽdæ: in principio ordinis cum fratres libros Ecclesiasticos non haberent; loco illorum librum crucis continuatis aspectibus diebus, ac nocti bus reuoluebant: exemplo patris Francisci, & eloquio eruditi: qui iugiter faciebat eis de Christi cruce sermonem.

Octaua ratio fundatur in beati.F. recreatione.

Cum infirmitate grauatus á socio suaderetur eidem; vt aliquid de scriptura faceret sibi legi pro spiritus recreatione; respondit q non indigebat pluribus. Scio Iesum inquit pauperem crucifixum.

Nona ratio fundatur in beati F. studio, & con sideratione, vt enim habetur in 9. parte legendæ maioris: Christus Iesus crucifixus intra mé tis suæ vbera, vt mirræ fasciculus iugiter mora batur; in quem optabat per excessiuum amoris incendium, totaliter transformari. Et in fine dictæ legendæ maioris sic dicit frater Bonauentura. Crucis misterium, & magnum, & mirum; quo carismata gratiarum, & merita virtutum, & thesauri sapientiæ, & scientiæ tam alta profunditate vallantur, vt á mundi sapientibus, & prudentibus sit ocultum; tam plene fuit huic pauperculo reuelatum; vt omnis vita ipsius non nisi crucis vestigia sequeretur; non nisi crucis dulcedinem saperet; non nisi crucis gloriam prædicaret.

Decima ratio fundatur in beati Francisci per crucem operatione. Opera, quæ B. Fr. cruce gessit subditis rithmis depromuntur, videlicet.

Crucis domum cernit plenam.	*Cruce fratres consignantur.*
Crucis audit sonitum.	*Cruce auis mittitur.*
Crucis Christi nouit pœnam.	*Cruce puer reparatur.*
Crucis agit monitum.	*Cruce morbus pellitur.*
Cruce vestem consignauit.	*Cruce ossa delegantur.*
Cruce draco terretur.	*Cruce manus soluitur.*
Cruce fratres destinauit.	*Cruce cæci radiantur.*
Crux pro libro colitur.	*Cruce dæmon spargitur.*
Crucis ense venustatur.	*Crucis regem intuetur.*
Cruce frons conscribitur.	*Cruce virtus discitur.*
Crucis forma præsentatur.	*Crucis signo edocetur.*
Cruce caro figitur.	*Cruce caro pingitur.*
Cruce aqua permutatur.	*Cruce p[illegible]is abdicatur.*
Cruce ignem temperat.	*Cruce grando siluit.*
Cruce contractus solidatur.	*Crucis bonum imprecatur.*
Cruce mentem sublevat.	*Cruce cælum adijt.*

Expositio præfatorum hæc est breuiter.

Crucis domum ceruit plenam: quando beatus. Fr. vidit palatium armis cruce insignitis, quod sibi est repromissum.

Crucis audit sonitum: cum Christus sibi prædixit, q dulcia in amara, & amara in dulcia sibi conuerterent. Insuper vice alia dixit, q sibi reuelaret quid ipsum agere oporteret; vt habetur de ambabus in legenda trium sociorum.

Crucis Christi nouit pœnam; quando oranti ei apparuit Christus Iesus, vti cruci confixus: vt supra dictum est.

Crucis agit monitum; quando in Ecclesia sancti Damiani audiuit Christum crucifixum ter dicentem, vt Ecclesiam repararet.

Cruce vestem consignauit: quando mantellũ sibi datum calce in modum crucis pro suo indumento consignauit:

Cruce draco territur: visio fratris Siluestri fuit, q crux aurea de ore Fräcisci progrediés; suo splendore draconem terrebat, & fugabat.

Cruce fratres destinauit: statim, ut ad numerum octonarium fratrum peruenit, in quatuor partes diuisos in modum crucis ad quatuor partes orbis emisit.

Crux pro libro colitur: quando fratres libris carentes, ad dicendum officium docuit, vt in libro crucis continuatis aspectibus studerét, legerent.

Crucis ense venustatur, scilicet beatus Fran. cum apparuit fratri Pacifico duobus ensibus valde fulgentibus in modum crucis transuersaliter dispositis consignatus.

Cruce frons conscribitur: cum idem frater Pacificus in facie vidit beati Fran. Signum Thau colorum varietate distinctum.

Crucis forma præsentatur: in capitulo Arelaten. in aere beatus Fran: ad instar crucifixi extensis manibus apparuit: beato Antonio prædicante benedicens fratribus, vt vidit frater Monaldus.

Cruce caro figitur: beatus Fran. attendens illud Apostoli'. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt &c. sic & ipse peregit.

Cruce aqua permutatur: beatus Fran. signando aquam crucis signo; aqua fit vinum optimum in eremitorio sancti Vrbani: vt dicit 5. pars legendæ.

Cruce ignem téperat: cum enim coctura pro repræsione lachrimarum, né cęcus efficeretur fieri deberet, ignitum ferrum cruce benedicendo, ardorem ignis suppręsit, & nihil mali persensit, vt dicit quinta pars legendæ.

Cruce contractus solidatur: apud Reate Gedeoni cötracto dum crucis signum imprimit; statim sanus surgit, vt dixit 11. pars legendæ.

Cruce mentem sublevat: visus est beatus Fran. multotiens orans subleuatus á terra in modũ crucis extensis manibus, & nubecula alba circundatus, vt illustrationis internæ signum esset notissimum.

Cruce fratres consignantur: duo fratres ad beatum Fran. apud Grecium morantem, cum accessissent, vt benedicerentur ab eo, nec sibi valerent loqui, quia clausus esset in cella: cum tristes abscederent, beatus Fran. in spiritu videns hoc, egressus é cella clamando post eos: vt optauerant signo crucis benedixit.

Cruce auis mittitur: Postquàm beatus Franciscus auibus prædicauerat, eis benedicendo signo crucis, & licentiando, in modum crucis se diuidendo, ad quatuor orbis partes per rexerunt.

Cruce puer reparatur: apud Thuscanellá puerum á natiuitate contractum, signo crucis signando, ad statum debitum reparauit.

Cruce morbus pellitur: cum paraliticum omnium membrorum officio destitutum: in ciuitate Narnien si signo crucis signasset, illico sanauit.

Cruce ossa delegantur: in ciuitate Ortense puer

puer conglomeratus à beato Fran. ſigno crucis conſignatus, oſſa contracta habens; ipſis oſsibus extenſis,& reintegratis liberatus eſt.
Cruce manus ſoluitur: Mulier habens ambas manus ſiccas, & aridas, apud Eugubium ſalutiferæ crucis ſigno à beato Franciſco ſignata, ſtatim ſanatur.
Cruce cęci radiantur: apud Narnium mulier cęca per beatum Fran. ſignata crucis ſigno, illuminata eſt.
Cruce demon ſpargitur. Multos liberauit ſigno crucis facto ſuper demoniacos.
Crucis regem intuetur: Multotiens vidit beatus Fran. Chriſtum crucifixum, vt dictum eſt.
Cruce virtus diſcitur: contemplatione crucis iugiter beatus Fran. vt dicetur: omnis virtutis diſciplinam accepit.
Crucis ſigno edocetur: Quando in apertione libri euangelij cum ſemper occurreret materia paſsionis; intellexit Chriſto docente ſe cũ Chriſto crucifigendum.
Cruce caro pingitur: quando ſtigmata à Chriſto impræſſa in ſuo corpore recepit.
Cruce peſtis abdicatur: Apud ciuitatem Reatinam animalia languida ſparſa aqua loturæ manuum,& pedum iam ſtigmatiaatorum beati Fran. illico ſunt liberata.
Cruce grando ſiluit. In monte Aluernæ poſt ſtigmatum impræſsionem grando conſueta ceſſauit.
Cruce bonum imprecatur: quando beatus Fr. in fine fratribus oibus benedixit crucis ſigno.
Cruce cœlum adijt: quia ipſe beatus Franciſcus Chriſto concrucifixus: cum armis regis Chriſti cœlum introiuit glorioſus. Præfatis ergo operationibus patet, quod beatus Fran. cum alijs antedictis amicus fuit crucifixi, & ſic dominicam meditatus paſsionem. Et ſic patet prima pars iſtius ſecundę rationis.
Secunda pars, quod plus alijs ſanctis: probatur vnico exemplo. Frater Petrus de Monticulo ſanctitate inſignis, de quo dictum eſt libro primo conformitate 8. in tractatu de prouincia Marchiæ: dum in die Veneris ſanctam Domini paſsionem meditaretur, immiſſum eſt menti ſuæ velle ſcire quis magis doluit de dominica paſsione: an B. Maria, ſeu Ioãnes euangeliſta: an beatus Fran. ſtigmatiaatus à Chriſto. Et cum ſic in oratione eſſet,& dicta cogitaret; ſubito eidem beata Virgo, cum Ioanne Euangeliſta,& beato Fran. apparuit,& beatus Franciſcus excellentius erat indutus beato Ioanne: quos cum dictus frater Petrus videret,& ſtupefactus eſſet: beatus Ioan. cępit eũ alloqui dicens, ſcias frater Petre, quod poſt nos duos, beatus Fran. plus doluit de paſsione Chriſti præ omnibus alijs ſanctis. Sic ergo apparet quia beatus Fran. præ alijs ſanctis magis fuit crucifixi amicus; præ omnibus eſt eius ſtigmatibus conſignatus.

Et ſi dicatur iuxta dictã rationem: beata Maria ſtigmatiaari debebat, & etiam beatus Io. Euangeliſta; quia magis doluerunt de Chriſti paſsione.
Reſpondeo quòd virgo Maria; quia mulier ſtigmatiaari non decebat, nec Io. Euangeliſta (vt dicetur) quia fuit de primo ſigillo, & non de ſexto.
Tertia via, & congruentia ſeu ratio fundatur in beati Fran. deſtinatione à Deo, & miſsione: vt enim oſtenſum eſt libro primo conformitate ſecunda, parte ſecunda: beatus Fran. à Deo patre,& ſpecialiter filio petente,& ſpiritu ſancto in mundum deſtinatus eſt ad vit euangelicam renouãdam,& paſsionem Chriſti cordibus fidelium implantandã: vt in præfatis locis pluribus oſtẽſum eſt iudicijs. Cum ergo vt patet in ſacra ſcriptura,& conſuetudo demonſtrat; ambaſiatoribus, & nuncijs regis non creditur: niſi deferant litteras regias ſigillo regio conſignaras: vt beato Fran. nuncio regis Chriſti, & ab eo ſpecialiter directo crederetur, & fides indubia daretur: decuit eum ſuo ſigillo, ſcilicet ſacris ſtigmatibus conſignare. Et ideo ſtatim poſt mortem beati F. demon per os cuiuſdam mulieris; cuidam baroni de tertio ordine beati Fran. moranti in alpibus iuxta Eugubium loquens de beato Fran. dixit: quod Chriſtus petijt à patre cęleſti ſibi dari aliquos; qui eſſent ſuæ crucis baiuli: & pater cęleſtis dedit ſibi beatum Fran. cum ordine ſuo. Et ſubdit demon, quod Chriſtus videns beatum Fran. ſibi datum à patre pro ſignifero; ſibi ſua ſtigmata impræſsit, vt ſi ſi ſimilis eſſet per omnia, & conformis. Heſter. 3. & 8.
Quarta ratio,& congruentia fundatur in temporis diſpoſitione. Nam cum oſtenſum ſit, ꝙ decebat Chriſtum ſtigmatiaare aliquem ſanctorum, ſed quo tempore non eſt dictum: Ad propoſitum non docuit Chriſtum iſtud donũ ſtigmatiaationis dare alicui ſanctorum, in primo tẽpore, ſcilicet Apoſtolorum. Ratio quia Chriſtus parum ante fuerat mortuus;& multi ipſum viderant. Inſuper ad confirmationem fidei apoſtolis conceſſum eſt ſigna facere, & miracula: quare fides pro tunc non indigebat fieri hoc miraculum; quia hoc miro homines nõ magis Chriſto credidiſſent, quàm alijs Apoſtolorum, & ſanctorum miraculis. Non tempore martirum; quia tunc Reges,& Imperatores; qui Chriſtum perſequebantur, nec in Chriſtum credebant, tot miraculis martirum viſis: quare nec aliquem Chriſto conformem credidiſſent; quia gentiles credere in Crucifixum, ſtultitiam reputabant. Nec tempore patrum de Aegipto, quia & ſi virtutibus fuerint perfecti; de nullo tamen in ſingulari, quod fuerit toto ſtudio conſiderationi, & meditationi dominicæ paſsionis deditus,& intentus legitur. Quo tempore ergo decuit Chriſtum hoc 1. Cor. 1.

 donum

donum tribuere: non nisi certe illo tempore, quo oblitterata erat meditatio dominicæ passionis. Et cui magis, quam illi: qui totum suũ studium circa passionis meditationem posuerat? quare merito beato Fran. cum in suo tempore vita euangelica esset oblitterata, & ipse præ alijs sanctis totus esset speculutioni dominicæ passionis intentus.

Iar. 18. Quinta ratio fundatur in cordis beati Fran. ostensione, & reuelatione. Cor hominis soli Deo notum est. Cum igitur cor beati Francisci (vt superiora ostendunt) nihil amaret, nec appeteret nisi crucifixum, decuit Christum ad gloriam sancti hoc reuelare: quare & aliquo signo visibili. Et quo alio nisi de quo quidam versificator dicit? Sic transformatur cor amantis in id, quod amatur: vt per signa foris, virtus prorumpat amoris, per signa, scilicet sacrorum stigmatum. Et quia quid diligant manifestare, est ad sanctorum gloriam; quare & per signa talia decuit ad honorem beati Fran. Christum cor eius declarare.

Sexta ratio fundatur in regulæ approbatione. Regula fratrum minorum, & Beati Francisci cum sit Domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum, quare ad ipsius confirmationem decebat bulla crucifixi in ipsius institutore Beato Francisco approbari. Vnde papa Nicolaus tertius ad propositum loquens, In declaratione regulæ, & ponitur in 6. Decretalium sub titulo de verborum significatione. Exijt. sic dicit de regula, quod ipsa euangelico fundatur eloquio, vitæ Christi roboratur exemplo; fundatorum militantis ecclesiæ Apostolorum sermonibus, actibusque firmatur. Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio, quæ descendens à patre luminum per eius filium, exemplariter, & verbaliter tradita Apostolis; & demum per spiritum sanctum Beato Fran. & eum sequentibus aspirata: totius in se quasi continet testimonium trinitatis. Hæc est enim cui attestante Apostolo, nemo de cetero debet esse molestus: quam Christus passionis suæ stigmatibus confirmauit, volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri. Hæc ille.

Septima ratio fundatur in Christi acceptatione, Sancto Francisco stigmata suæ passionis imprimendo. Dominus Iesus effectu singulari ostendit quantum illos diligat; qui super omnia eius passionis meditationi intendunt.

Octaua ratio fundatur in Beati Francisci mundi diuulgatione. Cum enim Beatus Franciscus à Deo sit, & Christo transmissus; vt autenticus tribus ordinibus institutis, ac ceteris mundi hominibus, stigmatibus notabiliter insignitus à Christo fuit: vt dictum est in tertia ratione.

Quintum inquirendum est de modo, quo beatus Franciscus a Christo fuit suæ passionis sacris stigmatibus consignatus. Et pro huius euidentia sunt plura videnda.

Primum est an beato Fran. fuerit à Christo q̃ stigmatizandus esset indicatum. Respondet frater Bonauentura in tertia parte maioris legendæ di. quòd sic. Sed quomodo? inquit, immissum est menti eius per diuinum oraculũ; q̃ in apertione libri euangelici, reuelaretur ei à Christo, quid Deo in ipso, & de ipso maxime foret acceptum: oratione itaq; cum multa deuotione præmissa, sacrum euangeliorum librum de altari sumptum, in sanctæ trinitatis nomine aperiri fecit per socium virum vtique deuotum, & sanctum. Sane cum in trina libri apertione domini passio semper occurreret; intellexit vir Deo plenus: q̃ sicut Christum fuerat imitatus in actibus vitæ: sic ei conformis, esse deberet in afflictionibus, & doloribus passionis, antequam ex hoc mũdo transiret. Hæc frater Bonauentura. Beatus Fran. reuelando (vt dicetur) quomodo stigmata recepit vni laico; qui mandato fratris Philippi de Perusio tunc ministri Tusciæ beatum Fran. rogauerat; vt modum quomodo stigmata receperat, & diem sibi reuelaret: Beatus Franciscus sibi apparens in loco montis Aluernæ, & in situ vbi stigmata recepit; huiusmodi verba ad propositum sibi dixit. Proxima die ante festum exaltationis sanctæ crucis, venit ad me vnus angelus dicens mihi ex parte Dei, quod me pararem ad patientiam, & ad recipiendũ quicquid mihi vellet ipse facere; & ego (inquit Beatus Franciscus) respondi promptum me esse, & paratum suscipere quicquid dominus dignaretur inferre. Hæc Beatus Franciscus. In legenda de inuentione montis Aluernæ dicitur, q̃ beatus Fran. postquam visionem illam mirabilem, qua Christus à Beato Fran. sibi apparendo petierat tribus vicibus, vt sibi aliquid daret, & Beatus Frãciscus tribus vicibus ei dedisset monetam de auro valde mirabilem, exposuisset fratri Leoni, qui omnia viderat: intulit Beatus Fran. ad paucos dies, Deus tam stupenda mirabilia in hoc monte faciet: quod admirabitur totus mundus. Faciet enim noua quædam, quæ nunquam in hoc mundo fecit alicui creaturæ. Hæc beatus Franciscus. Et ita fuit, quod ad paucos dies post hæc verba fuit stigmatizatus. Et sic patet quod Beatus Fran. stigmatizandus fuit declaratus diuinitus per Christum.

Secundum videndum est in quo loco sibi Christus stigmata impræssit. Respõdetur q̃ in mõte sacro Aluernæ: Quem montem dominus Orlandus Beato Fran. dedit, & suis fratribus tãquam montem deuotissimum, & solitariũ, & ad pœnitentiam faciendam aptissimum.

Ad quem locum dum Beatus Franciscus pergeret cum fratre Masseo, fratre Leone, & fratre Angelo quondam milite de Reate: & iam cepissent montem ascendere, & quiescere ali-

quan-

quantulum cum ſocijs ad pedes cuiuſdã quercus: multitudo diuerſarum auium venit ad Beatum Franciſcum cum hilaritate, & cantibus, & alarum loco, & aliquæ ponebant ſe ſuper, caput eius, aliquæ ſuper ſpatulas, aliquæ ſuper genua; aliquæ in manibus ſancti patris. Quod mirabile nouum cernens Beatus Fran. dixit ſocijs: credo fratres mei chariſsimi; quod Domino noſtro Ieſu Chriſto placeat, vt in monte hoc ſolitario locum capiamus: tantam de noſtro aduentu ſorores auiculæ prætendunt lętitiam. Ad hunc ſiquidem locum, Beatus Franciſcus, & ſi propter faciendam quadrageſimam beati Archangelis Michaelis aſcendit; principaliter tamen, & præcipua cauſa erat, vt contemplationi diuinæ liberius vacaret. Tempus ſiquidem ſibi conceſſum ad meritum diuidere ſic prudenter didicerat; vt aliud proximorum lucris laborioſius impenderet, aliud contemplationis tranquillis exceſsibus dedicaret. In hoc ſiquidem monte beatus Franciſcus ſtans præ ſolito diuinis contemplationibus vacans, mirandis exceſsibus, quod eleuaretur mentaliter, teſtis erat ipſius eleuatio corporalis, vt frater Leo ſocius eius vidit, aliquando enim inuenit eum in aere per tantum ſpacium eleuatum, quod vix poterat tangere pedes eius: & tunc illos amplexabatur cum lachrimis dicens. Deo propitius eſto mihi peccatori, & per merita huius ſanctiſsimi viri fac me tuam inuenire miſericordiam. Aliquando inuenit eum vſque ad medios fagos eleuatum à terra: Aliqnaudo inuenit eum in tanta aeris altitudine eleuatum, quod vix eum videre poterat. Et ſępe inuenit eum Frater Leo cũ Chriſto loquentem: Vt dicetur. Mons iſte Aluernę à Deo fuit beato Franciſco præparatus; vt in ipſo ſtigmatizaretur. Hic mons altitudine eſt procerus: eſt enim valde altus, a corruptione mundus, & ſincerus: ab alijs montibus totaliter ſeparatus; & paſsionis Chriſti ſignis ſpecialiter prædotatus. Nam tempore paſsionis (vt patet in euangelio) Petræ ſciſſæ ſunt; quod ſingulari modo in monte iſto apparet. Nam diuiſus eſt à capite vſq; deorſum. Partes eius: vt patet cernentibus, ſcilicet ſaxa abinuicem ſunt diuiſa. Et præfata omnia impræſsioni ſtigmatum fuerunt apta. Eius altitudo correſpondet mentali eleuationi; quæ exigitur in tali ſtigmatizatione. Puritas correſpondet mentali, & corporali diſpoſitioni, quia in corpore impuritati diſpoſito, & ſubdito peccatis, imprimi hoc donum non decebat. Sequeſtratio reſpondet abdicationi omnium; & remotioni per deſiderium ab omnibus. Sed paſsionis veſtigia præ alijs indicant ſtigmatizari aliquem ibidem debere; ac ſtigmatizãdum nihil aliud in ſe habere debere, niſi aſsiduam crucis baiulationem, per aſsiduam paſsionis meditationem. In monte ergo ſacro Aluernæ beato Franciſco à Chriſto ſtigmata ſunt impręſſa. Et attendendum eſt, quod mons iſte ſtigmatizatione beati Franciſci eſt primo factus valde ſingularis, Secundo in ipſo facta ſunt multa mirãda Eſt factus valde ſingularis. Quod apparet ſi fiat comparatio factorum in ipſo, ad facta in montibus alijs; quos ſacra ſcriptura commemorat.

Mira Montis Aluernæ.

Comparatio geſtorũ in alijs Mõtibus ad geſta in monte aluernę.

Vnde incipiendo à primo monte ſcripturę ſcilicet Morach, ibi requieuit archa Noe poſt diluuium. In monte Aluernæ ſtetit angelicus vir Franciſcus; archa Dei patris, & totius trinitatis. *Gen. 8.*

In monte Bethel ſtetit Abraham à ſua egreſſus patria.

In ſacro mõte Aluernæ habitauit Franciſcus: alter Abraham. ſ. fide, & quia pater multorum toto mundo derelicto. *Gen. 13.*

In monte Galaad ſtetit Iacob fugiens Laban, ac iuramentũ factum eſt inter Iacob, & Labã. *Gen. 33.*

In monte Aluernæ, vir Dei Franciſcus diaboli, mũdi, & carnis ſupplantator, Deo iuramentum præſtitit ab ipſo aliquando non recedere aliqua offenſione: nec contrauenire ſuæ ſanctiſsimæ voluntati. Hęc patent pignore ſtigmatizationis beato. F. dato.

In monte Phaſga Balaam, vidit Iſrael. *Num. 23.*

In monte Aluernę vidit beatus. F. Dominum Ieſum Chriſtum.

In monte Hor. Aaron eſt tumulatus. *Num. 18.*

In monte Aluernæ Chriſtus; qui eſt vita beato. F. eſt ſumme copulatus.

In monte Abirin Moyſes terram cernit Iſrael promiſſam nec ingreditur. *Deut. 32.*

In monte Aluernę vitam ęternam cernit beatus. F. ſibi promiſſam, & de ipſa ſubarratur. *Exo. 20.*

In monte Sinai lex vetus Moyſi datur.

In monte Aluernæ lex euangelica Franciſco à Chriſto data confirmatur.

In monte Garizim Ioſuę benedictio datur domini.

In monte Aluernæ beato. Fr. benedictio data declaratur.

In monte Moria templum Domini à Salamone ædificatur. *3. Reg. 6.*

In monte Aluernę corpus, & anima beati F. modo ſingulari in templum Chriſto dedicatur, & conſecratur.

In monte Libani thus; quod Deo incenditur originatur.

In monte Aluernę Franciſcus in crucis ara Deo ſacrificatur.

In monte Golgota, & Caluariæ, Ieſus crucifigitur.

In monte Aluernæ à Chriſto Franciſcus crucifixo clauatur.

In monte Olíueti Chriſtus cęlos aſcendẽdo, cœlum humano generi aperuit.

In mõte Aluernę à Chriſto, B. F. purgatorij ſpoliatio poſt ſuam mortem conceditur.

In

In monte Syon spiritus sanctus super Apostolos emittitur.
In monte Aluernæ Franciscus cum Deo, & domino Iesu Christo vnus spiritus efficitur. Multa de alijs scripturæ montibus possent dici; sed pro nunc sufficiat de præfatis. Sic ergo de præfato monte potest merito dici; q̄ est mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo; & dominus habitabit in eo in finē.
Dictus mons Aluernę vocatur mons angelorum: sicut extitit per angelum cuidam fratri Guardiano Florentino, qui ad ipsum montē Aluernę accesserat ob deuotionem declaratum. Hic frater cum in capella stigmatum ad dicendum missam se iam parasset, & dixisset introibo &c. Angelus domini eidem apparēs dixit. Frater de quo vis celebrare? Cui frater de cruce. Cui Angelus non celebrabis de cruce, & frater celebrabo igitur de sancto Francisco: cui dixit Angelus, nullo modo. Cui frater celebrabo de sancta Maria: Cui Angelus non facias. Cunque frater diceret, de quo ergo celebrabo? dixit sibi Angelus. Totus iste mons est angelorum. Frater autem de Angelis celebrauit. Sic ergo apparet primum quomodo mons iste Aluernæ est valde singularis.
Secundo videndum est de mirabilibus in hoc monte factis. Vnde sciendum q̄ in hoc monte Domino Iesu beatum. F. stigmatizando: plura sunt facta.
Primum est, q̄ ordo minorum est approbatus in beato. F. & regula nostra est summi Dei bulla bullata, & approbata.
Secundum est vita beati. Frā. tanquam sancta probata, & autenticata.
Tertium doctrina eius, vt saluberrima a Christo summo doctore, & veritate est veridica iudicata.
Quartum corpus, & caro beati Francisci figura Iesu Christi depicta, & figurata, vt beatum videndo Franciscum, videatur & Christus.
Quintum anima eius singulari caractere trasformationis in Deo cauterizata.
Sextum indulgentia sanctæ Mariæ de Portiuncula; iuxta dictum demonis: summi pontificis Christi bulla est veridicata, & corroborata.
Septimum carta beato Francisco de remissione omnium delictorum, & ab omni peccato præseruatione est facta, & data.
Octauum de vita æterna consequenda beato. F. est ara collata.
Nonum de sua sublimatione super sanctos est certitudo delata, quia præ alijs sanctis insigni tum se videndo stigmatibus: consequēter intellexit in Ecclesia triumphante exaltandum.
Decimum de verbis a Christo eidem dictis de liberatione animarū a purgatorio in die obitus sui, & deductione ipsarum ad cęlum est cautio vera data, & præstata.
Vndecimum de beati. F. potētia ad demones effugandos, cunctis fidelibus est reserata. Quia si crucem fugiunt, a fortiori videndo Franciscum signo Dei viui consignatum.
Duodecimum canonizatio beati. F. a Deo in hoc monte tali stigmatizatione est prædicata, & declarata. Est etiam de amore Christi ad beatum. F. & dilectione quanta sit prę alijs, veraciter demonstratum & indicatum. Plura alia mirabilia sunt facta in hoc monte; de quibus statim dicetur. Sic ergo apparet de loco stigmatum, scilicet de Monte Aluernæ, quām mirabilis est, & singularis.
Tertium uidendum est de tempore, quo hoc donum stigmatum beato. F. est collatum. Et licet dominus frater Bonauentura in 13. parte legendæ dicat, quòd fuit quodam mane circa festum exaltationis sanctę crucis, hoc dixit; quia tempore suo, beatus. F. nondum reuelauerat; sed post, & hoc rogatu cuiusdam sanctissimi fratris laici; qui in mandatis acceperat a fratre Philippo de Perusio tunc ministro Tusciæ: vt beatum. F, rogaret, vt indicaret quo tempore stigmata habuerat, & de modo. Frater autem præfatus a beato. F diuina voluntate sibi apparēte primo anno. f. Domini, 1282. a morte beati. F. quæ fuit anno Domini. 1226. anno. 56. fuit declaratus: q̄ summo diluculo in die exaltationis sanctæ crucis, stigmata a Christo apparente recepit. Et nota q̄ decenter est factum, vt tali die beatus F. stigmatizaretur: Nam cum beatus. F. amicus (vt superiora ostendunt) fuerit crucis, & crucifixi; decebat q̄ non stigmatizaretur, nisi in Dei crucis, nec nisi in tali die debebat consignari. Anno 1226. Franciscus moritur.
Et sicut die tali crux fuit per Eradium Imperatorem exaltata, sic per Imperatorem Christum die tali Franciscus stigmatum impreßione super omnes sanctos hoc dono est sublimatus.
Et sicut die tali ad gloriam Christi fuit crucis exaltatio: sic ad eius gloriam est beati Francisci stigmatizatio.
Et sicut die tali cum crux est exaltata, mira sunt ipsa cruce operata: sic stigmatizatione beati Francisci in monte Aluernæ; in corpore, & anima beati Francisci miranda sunt declarata: vt dictum est, & dicetur.
In die tali de infimo fuit crux ad honorē christianorum in summo collocata, sic tali die beatus Franciscus de infimo, idest pauperculo, & despecto ad tantum apicem est sublimatus, vt Christo similis sit, & reperiatur. Sed qua hora? dicit Bonauentura, q̄ hora fuit quodam mane. Sed beatus Franciscus dicto fratri laico dixit, q̄ fuit valde diluculo, idest ante diē superueniente tamen die. Hoc sic fuisse apparet ex hoc: quia vt dicit legenda antiqua Christus appáruit eum tanto splendore de nocte; q̄ illuminauit montes, & colles circunquaque distantes: amplius quàm si solis claritas

tas affuisset. De quo testes fuerunt pastores; qui per partes illas cum gregibus vigilabant. Sic etiam custodes arcium, & castrorum tunc vigilantes.

Et sic patet ꝙ illa hora beatus Franciscus stigmata recepit; qua hora Christus secundum opinionem communiter doctorum resurrexit à mortuis. Nec hoc à misterio vacat: vt sicut Christus prius mortuus integraliter resurrexit, sic beatus Franciscus in corpore plagatus veraciter, & in anima mentaliter apparuit.

Et sicut Christi resurrectione est fides catholica roborata, & confirmata: sic beati Francisci stigmatizatione Iesu, & Apostolorum vita oblitterata est renouata, & confirmata.

Et sicut resurgendo factus est ductor Christiani exercitus sanctorum patrum, & aliorum: sic Franciscus stigmatizatus factus est princeps Iesum, & Apostolos sequi peroptantium.

Et sicut Christus resurgendo gaudium fidelibus intulit, & suę matri; sic stigmatizatio facta beato. F. ad exultationem est humanæ naturę, & specialiter fratrum sub Francisci regula Christum imitantium, ac ad gaudium est totius militantis, ac triumphantis Ecclesiæ. Sic ergo patet de die, & hora; qua beatus. F. fuit stigmatizatus.

Quartum videndum est de actore. Quis fuerit stigmata beato. F. imprimens. Et pro euidentia ipsius, & sequentium dicendorum est ponenda series stigmatizationis beati. F. sicut ipse beatus. F. retulit præfato laico; cui deprecanti vt sibi modum referaret impræssionis sacrorum stigmatum diem, & omnia pertinentia ad pręfata, & in monte esset Aluernę, ac in cella, vbi impræssio sacrorum stigmatum (vt creditur) est facta; ibi existenti, & oranti de nocte diei Veneris superuenientis. Anno domini vt dictum est. 1286. de mense Maij. cum vltra primum somnum noctem orando transfigeret; circa ipsum quędam caritas in modū illustrationis apparuit; ad quam frater præfatus aliquantulum obstupuit. Sed sibi signo crucis impræsso, nomine domini inuocato, spirituales vires recepit; & orando persistebat. Post modicum vero spacium temporis lux maior, & clarior priore in cella eadem apparuit; quæ ipsam cellam, & ea; quæ in ipsa erant totaliter illustrabat: Ad quam lucem ipse frater amplius stupebat; adhuc ipse se signo crucis muniens, nomen Dei, & beatæ virginis, & beati Francisci ardentius inuocauit; & sic fortiores vires recepit, continnauitque orationem. Et ecce aliquanto interuallo facto; tanta Dei claritas fulsit, ꝙ tota illa cella ad modum splendoris aurei renitebat; ad cuius splendoris aspectum, frater ipse valde stupefactus exclamauit nomen beatæ Virginis in sui adiutorium. Et cum staret reuerenter super genua sua, ex vi ipsius luminis fuit ad terram totaliter incuruatus, & tunc frater vigoratione spiritus, robustior factus, super genua sua se erexit. Quo respiciente versus hostium cellæ; tunc beatus. F. astitit ante ipsum, dixitq; illi latinis verbis. Quid facis tu hic? At ipse ore tacitus: affectione cordis sui desiderium de præfata reuelatione: vt alicui reuelaret modum stigmatizationis horam, & diem depromebat. Et iterum verbis vulgaribus. B. F. alloquitur dicens. de quo rogas Deum, vt tibi debeat respondere? tunc ipse frater voce respondit. Pater rogabam Deum, vt digna rerur ostendere, quo die, & hora vobis fuerit signa dominicæ passionis impræssa. Tunc sanctus pater dixit ei. Dominus vult ꝙ tu scias, & ego dicam tibi. Ego enim sum pater vester Franciscus, tu me bene nosti. Et ostendit ei signa stigmatum manuum, pedum, & lateris. Addens ꝙ tempus adest, ꝙ Deus propalare vult, qnod fratres hactenus neglexerunt. Scias igitur, ꝙ ille, qui mihi tunc apparuit, non fuit Angelus; sed fuit dominus meus Iesus Christus in specie Seraphȷ qui sicut vulnera ipsa sacra in cruce suscepit corpore: ita manibus suis benedictis in corpore meo impræssit. Modū vero apparitionis desci ibens beatus Frā. subdens adiecit. Proxima die ante festum exaltationis sanctæ crucis, venit ad me vnus Angelus dicens mihi ex parte Dei, ꝙ me pararem ad patientiam, & ad recipiendum quicquid vellet facere mihi. Et ego respondi, me promptum esse, & paratum suscipere quicquid dominum dignaretur inferre. In maue ergo exaltationis sanctæ crucis summo diliculo exiens cellam in vehementissimo feruore spiritus; ad locum quidem orationis solitum properabam, & ecce per aera iuuenis quidam crucifixus prætendens speciem seraph sex alas habens; cum maximo impetu descendebat; ad cuius aspectum substiti, & mea genua hic in loco isto fixi, & me orationi dedi, tantamque mihi aspectus eius compassionem dedit; quòd passionem ipsam in corpore meo mihi videbatur experiri. Ad ipsius quoq; crucifixi præsentiam mons totus luce aurea refulgebat: cū ergo descendisset, & staret ante me, rogabat me vt sibi aliquid darem: at ego. Tu scis domine, ꝙ nihil habeo quod dem tibi; omnia. n. dereliqui; sed & corpus, & animam dedi tibi. At ipse insistebat vt eleemosynam acciperet, & dicebat. Quere in gremio tuo si aliquid habes: cūq; posuissem manum ad gremium vnum aureum reperi, & dedi domino nostro cum multa admiratione. Quo accepto iterato insistebat, vt sibi aliquid darem, & ego verbis similibus me excusabam, ad exhortationemq; ipsius manum iterum ad gremium porrigens: inueni alterum aureum maioris ponderis, & valoris, & hunc sibi cum maiori admira-

Mira de sacris stigmatibus B. Fr.

miratione largitus sum. Et ipse adhuc eleemosynam postulabat: factaq; petentis instantia, & efficacia excusantis simul tamen monitione, indutus manum tertio porrexi ad gremium, & aureum inueniens priori quantitatem, & valorem notabiliter excedentem simili modo dedi. Quibus susceptis dixit mihi. Scis tu quid ista significant? Hæc significant institutionem, & gradum trium ordinum tua diligẽtia fundatorum. Post hæc ipse dominus Iesus, crucifixus manus suas corpori meo applicauit, & primo manibus, secundo pedibus, tertio stigma lateris cum vehementissimo dolore sensi; & cum magna qualibet vice voce mei clamoris impręssit. Et verba quædam secreta mihi dixit; quæ nulli adhuc homini reuelaui. Verum tamen tempus appropinquat, in quo reuelabuntur; quia ordo, & fratres mei magis indigebũt. Post hæc dominus meus Iesus Christus a me disparuit, & ego consignatum me reperi. Et conclusit beatus Fran. Quare secure dicas ministro tuo: quod istud est opus Dei, & non hominis. Et valefaciens fratri prædicto beatus Fran. cui hoc reuelauit, dixit, vade fili in pace in nomine domini: & sic in cœlo beatus Fran. cum magna multitudine fratrum minorum splendidorum se recepit.

Quartũ ex quibus videndum apparet, scilicet de actore, qui esset; qui stigmata beato Fran. impræssit, & apparet quod fuit dominus Iesus Christus vt dixit ipse beatus F. fratri prædicto. Dominus inquit Iesus Christus, qui mihi apparuit, & non angelus fuit. Et hoc etiam ex superioribus dictis potest apparere: quia tantum opus per creaturam angelicam fieri non potuisset. Ratio quia virtutem angelus non habet transformandi animam primo, nec consequenter corpus. Insuper transformatio virtute amoris est facta diuini, & non angelici. Et nemo vt dicit apostolus, potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto, quare nullus angelus hoc potuit exercere, vt homo totus in Christo diceretur, & exprimeretur. Insuper per illum decebat, qui stigmata passionis in suo gestabat corpore: quare per Christum. Quorum signum applicatio per Christum facta membris beati Fran. ipsum stigmatizauit, & sibi similem reddidit, ac conformẽ: & quia per ipsum actorem Christum stigmata beato Fran. fuit impræssa, patet amor Christi ad beatum Fran. quia eum stigmatizauit. Claret acceptabilitas in conspectu domini præ alijs sanctis beati Fran. quia hanc gratiam solus inuenit. Amoris beati Fran. ad crucifixum ostensa est sinceritas, & totalitas, quæ ipsum in Christi effigiem sic transmutauit. Ostensa est beati Fran. quo ad corpus puritas; quia saluator purissimus, non in corpore carnali macula conspersio; tale donum se aplicando prębuisset. Demonstrata est beati Fran. humilitas; quia Christus superbos despicit. Spiritui subiectio corporis Francisci; quia non rebellis caro fuit, sed subiecta. Charitas, qua primo mente in Christo est transformatus. Fidelitas, qua constitutus est à Christo super familiam, suam. Virtutum omnium excellentia, & ornatus, cum regi Christo in interiori domo, vt sponso vestem nuptialem præparasse beatus Fran. indubie agnoscitur, ac beati francisci quo ad perfectissimam sanctitatem patet pręconium, & comendatio. Christus beatum Frã. dum viueret canonizauit; ipsum sua bulla sanctorum catalogo præ alijs mirifice, & magnifice ascribendo.

Quintum videndum in qua specie dominus apparere est dignatus beato Fran: eidem stigmata imprimendo. Et dicit beatus franciscus, q. sibi in forma seraph, & crucifixus apparuit. Sed sciendum quòd dominus Iesus in specie seraph tunc apparuit, vt declararet ad modũ seraph beati Francisci cor immediate sibi vnitum, & copulatum, & nulli alteri. Amore seraphico beatum Fran. inflammatum, igne seraphico non solum labijs, sed totum, & totaliter purgatum, multiplici perfectione beatum, ac ordine seraphico post mortem collocandum. Apparuit Christus in tali specie (dicit frater Bonauentura in tertia parte legendæ) vt amicus ipse Christi beatus Fr. prænosceret: non per martirum carnis, sed per incendium mentis in Christi similitudinem transformandum, ac quod anima non notitia, sed amore in Deum transformatur. Et quod plus agit amor, quam notitia, in tali specie Christus apparere dignatus est; vt ostenderet per ipsum beato Fran. conditiones seraphicas esse impræssas: De quibus loquitur Dionisius in libro de angelica Ierarchia. Sed apparuit mihilominus in specie crucifixi: vt ostẽderet quod non celestis spiritus stigmata imprimeret; sed ipse, qui pro nostra salute fuit crucifixus. Sic apparere complacuit: vt ostenderet quid in beato Fran. agere intendebat; vtpote in crucifixi similitudinem transformare. Et decuit Christum in specie seraph apparendo, apparere & crucifixum, quia vbi primum sine secũdo fuisset: amor beati Fran. potius circa creaturam diceretur fuisse, quam circa creatorem; cuius erat oppositum.

Christus in qua forma B. F. apparuit.

Sextum videndum est de modo, quo Christus beato Fran. stigmata impressit. Et dicit beatus Franciscus tria.

Primum quod ante diem exaltationis sanctæ crucis misit dominus angelum suum ad eum; vt se prepararet ad suscipiendum quicquid Deus in ipso vellet sibi inferre &c. Quo patet, quod beatum Fran. de imprimendo eidẽ stigmata notificauit, vt dictum est.

Secundum dicit, quod apparuit sibi cum tanto lumine, vt mons totus aurea luce refulgeret:

De modo impressionis stigmatum B. Fr.

ret: cum tanto splendore dominus apparere voluit; vt ostenderet, quod ipse, qui est lux vera, & sol per omnia illuminans, esset actor impręssionis stigmatum, & non alius. Apparuit cum tāto lumine, vt per lumen exterius, lumē quod infundebatur interius in beato Fr. stigmatū imprę́ssione declararetur, ac quod stigmatum imprę́ssio in beato Fran. ad illuminationem esset gentium: vt crucifixi prosequeretur vestigia.

Tertium quod dicit beatus Fran. est quod dominus Iesus volens eidem stigmata imprimere, manus suas benedictas primo manibus. Secundo pedibus applicauit. Tertio stigmata lateri imprę́ssit cum magno dolore beati Fran. & semper qualibet vice vehementi clamore. Vbi vide domini Iesu ad beatum Fran. affectū; quia se ad ipsum, vt dilectum applicauit. Attende domini Iesu potentiam; quia eum tangendo stigmata ipsi imprę́ssit. Vide sapientiā, quia cum dolore vehementi imprę́ssit: vt sicut beatus Fr. in vita sua dolorem passionis Christi fuerat expertus cordialiter, & mentaliter; sic realiter, ac corporaliter experiretur. Imprę́ssit cum dolore vehementissimo, vt ipse beatus Fran. dolorem passionis experiendo, tam mente, quam corpore efficeretur martir Christi gloriosus pręmio martirum in cœlo laureādus. Pœnam magnam habuisse beatum Fran. primo mente, ostendit crucifixi visio: nam ipsius viscera gladius compassionis pertransibat. Secundo corpore: Nam per contactum Christi; corpus eius apertum est in quinque locis cū maximo dolore beati Fran. quod exprę́ssit eius magna in qualibet prædictarū apertione exclamatio: Christus enim beato Fran. dedit stigmata sua, & suorum stigmatū dolorem; quem in talium à Iudęis imprę́ssione fuerat ipse expertus.

De forma stigmatum B. Fran.

Septimum videdum est de forma stigmatum beato Fran. à Christo impressorum, & licet in parte tactum sit in solutione secundi quæsiti. An arte, vel natura stigmata &c. Attamen pro declaratione huius septimi vidēdum est: & pro maiori euidentia pręfatorum est sciendum: quod latus beati Fran. tactu Christi fuit apertum ad instar lateris saluatoris, & speciē sui vulneris lateralis prætendit in manibus, & pedibus claui apparuerūt, qui de subiecto propriæ carnis sunt facti, vel de materia nouæ creationis: vt dicit papa Alexander quartus in priuilegio de stigmatibus. Sed isti claui in interiori parte manuum incipiebant ad partem inferiorem resultantes. In pedibus incipiebant in superiori parte, & ad partem inferiorem descendentes, & resultantes recuruabantur: vt dicit doctor Bonauentura 13. parte legendæ. Capita clauorum in manibus, & pedibus erant nigra: ecce miraculum; quia cum essent ex neruis, vel ex carne: præfatis similia esse, & non dissimilia debebant. Erant autē longa, rotunda, & repercussa: ecce aliud miraculum: nullus artifex de carne, vel neruis talia potuisset facere; nisi summus artifex ipse Christus, qui solus facit mirabilia. Et vide, quod hic artifex nec incude, nec martello, aut igne fuit vsus ad repercutiendum tales clauos, & ipsorum acumina ad recuruandum: vt non artifex materialis crederetur, sed diuinalis: & sicut digito in tabulis lapideis exarauit Moisi legem: sic ipso igne diuino, & maleo suæ omnipotētiæ Christus clauos fecit in manibus, & pedibus beati Fran. Et vide quod nō in loco molli, sed forti, neruoso, & ossoso, (vt sic loquar) imprę́ssit stigmata, vt talis imprę́ssio non posset vehementi imaginationi attribui, sed soli Deo. Erant dicti claui non breues, sed longi; vt pote transeuntes de vna superficie manuum, & pedum ad aliam. Et adeò longi, vt non in longo manerent, sed recuruarentur ab alia parte, egredientes: ecce aliud miraculum recuruatio ipsa clauorum. Et adeo erat eminens, quod intra recuruationem circularem ipsorum, digitus manus immitti valeret. Et prominentes adeo erant ipse recuruationes in pedum parte inferiori, vt minime applicari pedes terræ permitterent. Vnde opportebat beatum Fran. vel in vltima parte pedum, scilicet calcaneis semper incedere, vel asello, seu à fratribus deportari. Mira sunt valde præfata; sed stupendissimū erat, quod claui circunquaque à reliqua carne in pedibus, & manibus erant separati, & remoti: vt petiæ inter ipsos, & carnem ad reprimendū continuam sanguinis effusionem ponerentur. Et tamen claui sic à carne præcisi, nec à pedibus, nec à manibus: cum plures attentassent eos remouere, à locis præfatis amoueri potuerunt, quod ad magnum miraculum est tenendum, moueri poterant, sed non auferri; quod diuinæ potentiæ est totum ascribendum, & miraculo: & poterat esse, quod capita adeo erant magna clauorum, & sic recuruatio ipsorum ad orbicularitatem retracta, quod nulla vi extrahi, & si fuerit per aliquos attentatum potuerunt. Vulnus vero lateris obductū erat, & sępè in magna quantitate sanguinem funderes, nisi petijs obturaretur. Sed diebus cęteris hebdomadæ petiæ in manibus ponebantur, & pedibus modo iam dicto, propter dolorem mitigandum, & reprę́ssionem sanguinis exeuntis, & sic in vulnere laterali; die tamē Veneris superueniente: vt totus esset in doloribus plagatus, & crucifixum Christo, à sero diei Iouis vsque ad sero diei Veneris remouebantur petiæ, & ibi nihil ponebatur. Vnde si continue dolorem beatus Fran. tunc tamen vehementissimum patiebatur: Tunc beatus Pater Franciscus experiebatur, quantus fuit dolor Christi, perforatione manuum, & pe-

Quō B. F. fuit martir.

dum, ac lateris in carne sua benedicta. Quo merito ipse beatus Fran. non solum erat martir desiderio; sed & corpore: experiendo Christi dolorem in suo corpore, qui omnium martirum dolorem excessit. Quo arguitur miraculum magnum potentiæ saluatoris, uitā præseruando per tantum tempus beati Fran. cum talibus plagis, & doloribus maximis. Ac patientia beati Fran. ostenditur; tales pœnas, & dolores supportando tanto tempore, & sic patet ex dictis de forma stigmatum. Quibus cū alijs in partibus superioribus huius conformitatis quo ad secundam partem iam dictis, apparet euidenter, quod stigmatizatio beati Fran. inter opera stupēda diuina debet annotari: propter magna à Christo facta in beato Fran. tali stigmatizatione. Et vt hoc videatur melius: sunt Dei mirabilia hactenus facta cū isto inspicienda, & comparanda.

Comparatio mirorū à Deo sāctorum, ad stigmatizationē B. F.

Mirabile fuit magnum cœlum, & terram de nihilo creare, sed maius fuit hominem sanctissimum facere, cum homo sit cœlo, & ceteris insensatis nobilior: sanctitas francisci præcipuè ex stigmatizatione declaratur.

Magnum mirabile fuit, Adam ad suam imaginem, & similitudinem creare; sed maius fuit beatum Fr. in suam imaginem perfectionalem, & corporalem transformare: quia naturalem habuit vt Adam; & vltra illam habuit aliam.

Magnum & mirabile fuit paradisum condere tam celestem, quam terrestrem: sed maius fuit regem glorię, & beatitudinem videre; vt vidit beatus F. in stigmatizatione.

Magnum, & mirabile fuit Noe à diluuio præseruare, sed maius fuit beatum Fran. stimatizatione à peccato præseruare mortali, & frequētia venialium.

Mirabile fuit Abraham ab Vr. i. igne caldeorum præseruare, sed maius fuit beatum Fran. à fomite stigmatizatione conseruare, ipsum fomitem comprimendo.

Magnum, & mirabile fuit Iacob scalam videre, cui stabat innixus dominus, sed maius fuit beatum Fran. videre Christū Deum ad se stigmatizandum descendisse.

Magnum fuit, & mirabile Ioseph annulum Pharaonis habuisse, sed maius fuit beatum Fran. bullam Dei viui accepisse.

Magnum fuit Moisen principatū populi Israelitici habuisse, & accepisse; sed maius est beatum Fran. vexilliferum summi Dei à Christo constitutum.

Mirabile fuit mare diuidere, & populum Israel liberare, sed maius fuit à dracone diabolo per crucē ex ore francisci progredientem, cętum Christianum eripere, & ad Christi pro sequenda vestigia populum stigmatizatione francisci animare, & deducere.

Mirabile fuit populum Israeliticum manna quadraginta annis de cœlo cibare, sed maius fuit beatum Fran. stigmatizando eius animam cibo indicibilis consolationis replere, & reficere.

Magnum, & mirabile fuit Deum in monte Sina Moisi apparuisse, & ei legem dedisse; sed maius fuit beatum Fran. in monte Aluernæ Christū vidisse, & regulam euangelicam suorum stigmatum bulla confirmasse.

Mirabile fuit Deum suo digito tabulas lapideas præceptis scripsisse; sed maius fuit per se, & non angelo mediante digito suo in carneis membris stigmata impræssisse.

Mirabile fuit Iosue, & alios hostes debellasse; sed maius est inspectione beati Fran. crucifixi demones aufugere.

Magnum fuit, & mirabile tempore Iosuæ solem immobilem in medio cœli stetisse, & tempore Isaiæ, & Ezechiæ retro cessisse: sed maius est solem iustitiæ Christum Deum de cœlo Empireo ad stigmatizandum beatum Frā. descendisse.

Mirabile fuit Deum de infimo Dauid ad regnum sublimasse, sed maius fuit Franciscum pauperculū modicum, & despectum super omnes sanctos stigmatizatione exaltasse.

Mirabile fuit donum sapientiæ Salomonem à Deo habuisse; sed maius est beatum Fran. vere vidisse, & sciuisse Christum Dei virtutem, & sapientiam, & crucifixū, vt Frācisens nouit stigmatizatione, & sciuit.

Mirabile fuit quando Deus voluit per Moisen sibi tabernaculum fieri, & per Salomonē templum; sed maius fuit beatum Fran. esse templū Dei viui sua stigmatizatione.

Mirabile fuit Eliam in monte Oreb audisse Dei magnalia; sed maius fuit beatum Fran. audisse Christum, & vidisse stigmata imprimendo magnalia, & mirabilia nūquam alias facta.

Mirabile fuit prophetas fecisse; sed maius est Christum stigmatizando beatum franciscum multa eidem dixisse, quæ dicere adhuc nulli voluit.

Mirabile fuit Isaiam, & Deum, & seraphin vidisse, ac labijs fuisse mundatum; sed maius est beatum Fran. stigmatione vnitum esse Christo Deo incendio seraphico, & per totum tali incendio purgatum, & emundatum.

Mirabile fuit beatum Petrum pro Christo crucifixum; sed maius est per tantum tempus beatum Fran. stigmatizatione cruci affixum.

Mirabile fuit beatum Paulum tot pro Christo pœnas tolerasse; sed maius fuit beatum Fran. stigmatizatione dolorem dominicæ passionis habuisse, & sensisse.

Mirabile fuit beatum Paulum raptum ad tertium cœlum; sed maius fuit stigmatizatione beatum Fran. vnum spiritum effectum cū Christo; cuius sensum non ignorat.

Mirabile fuit Magdalenam de optima parte

non amittenda certificare; sed maius fuit beatum.F.á Christo stigmatizatione nunquam se parandum, nec in præsenti, nec in futuro.
Mirabile fuit Christum suæ cruci tantam efficaciam dedisse; sed maius fuit beato.F. stigmatizatione se totaliter dedisse.
Mirabile fuit Ioannem Euangelistam beatam Mariam in matrem sibi á Christo traditam habuisse; sed maius est beatum.F. stigmatizatione in regem gloriæ Christum anima,& corpore transiuisse.
Mirabile fuit Christum in triduo corpus suũ integrum seruasse; sed maius fuit in beato.F. stigmata sua per duos annos sine putredine conseruare.
Mirabile fuit Christũ per alios clauis ferreis confixum; sed maius, est beatum Franciscum stigmatizatum per ipsum Christum clauis carneis crucifixum.
Mirabile fuit beatum Stephanum vidisse Iesum stantẽ á dextris Dei; sed non minus est beatum.F. Iesum ad se stigmatizandum videre descendere, & sibi sua sacra stigmata imprimere.
Mirabile est Deum sanctos fecisse; sed maius est beatum.F. non solum factum fecisse, sed sic per sanctos factum ostendisse.
Mirabile fuit Deum Angelum in fornacem ad tres pueros liberandos direxisse; sed maius fuit beatum.F. Angelum gratia effectum cum signo Dei viui, ad fornacem mundi ad consignandum fideles, vt euaderent emisisse.
Mirabile fuit Deum tollerantiam martiribus dedisse in tormentis; sed maius fuit beatum. F. in tot doloribus passionis conseruasse. Multa sunt alia mirabilia á Deo facta, quæ si comparentur ad facta in beato.F. per dominũ nostrum Iesum Christum stigmatizatione: non multum excedere reperientur. Quapropter beati.F. stigmatizatio facta á Christo non est paruipendenda: sed summé veneranda, & á quolibet Christiano, & homine vtenti ratione apretianda vtpote, ꝙ ea humana est natura dignificata, prouecta, & exaltata.
Octauum & vltimum videndum quo ad hoc est de verbis, quę Christus stigmatizando beatum.F. dixit eidem. Vbi sciendum, ꝙ beatus F.& si seriem visionis Christi, & impræssionis sacrorum stigmatum socijs quibusdam reuelauit, prout dicit legenda maior parte. 13. tamẽ quæ Christus eidem fuit loquutus dum viueret nulli hominum aperire voluit. Post mortẽ vero suam beatus.F. precibus cuiusdam fratris de hoc singulariter Deum rogantis, vt cogeret, B.F. ad referandum, quæ Christus stigmata imprimendo eidem dixerat beatus.F. volũtate Christi eidem fratri apparendo, aliqua, & non omnia reuelauit. Vnde beatus.F. dicto fratri apparẽdo, dixit, ꝙ inter alia sibi á Christo dicta, dum stigmata ei imprçssisset, hoc erat vnũ, videlicet, ꝙ Christus sibi dixit. Scias Francisce quid fecerim tibi? ego dedi tibi stigmata mea, & in signum, ꝙ vexilifer meus es effectus: sicut ego in die obitus mei ad limbum accessi, & meritis, ac virtute stigmatum passionis meæ omnes animas; quas inueni, extraxi: sic volo, ꝙ & tu, vt sis mihi conformis in morte, sicut es in vita, in die natalitij tui vadas quolibet anno ad purgatorium, & omnes animas trium ordinum.f. minorum, sororum sanctæ Claræ, & continentium tertij ordinis, quos ibidem inuenies, in virtute, & efficacia tuorum stigmatum eruas, & ad gloriam Paradisi perducas. Hæc inquit beatus.F. verba dũ vixi nemini dixi, ne iactantiæ pręsumptionis, & vanagloriæ, esse viderentur. Hæc beatus.F. Alia etiam verba Christus dixit beato.F. quæ nulli adhuc, ꝙ sciatur, reuelauit. Et quia beatus Franciscus in vita dicta verba nulli suorũ sociorum, seu alteri pandere voluit, & post mortem ad reuelandum á Christo inductus fuit: quare verissima esse credenda sunt; quæ verba pandunt singularem affectum domini Iesu ad beatum.F. concedendo sibi, ꝙ tantum bonum annuatim, sicut est á purgatorio liberatio peragat in suis deuotis. Debent dicta verba inducere christicolas in quocunq; sint statu, sub parrocinio beati.F. in aliquo trium ordinum velle militare, habendo tam firmum promissum á Christo, de liberatione á pœnis, meritis, & voluntate beati.Fr. Habuerat beatus.F. prius, ꝙ suum ordinem diligentes misericordiam in vltimo consequerentur á Christo, & nũc habuit, ꝙ post mortem si in aliquo essent trium ordinum, liberarentur á pœnis: quare humana infirmitas ad beatum Fr. tam ratione primi, quàm secundi debet totaliter affici deuotione. Datur pręfatis verbis documentum, ꝙ stigmatizatio beati. Frã. & si ante erat humilis beatus.F. fecit eum magis humilem, patuit: quia ex nimia humilitate prædicta verba, quæ ad sui laudem erant, nulli dicere voluit, dum viueret. Existentes in dictis ordinibus omni reuerantia, & deuotione sacrũ debent extollere Franciscum; quia ipsorum est, vbi placuerit eidem post mortem á purgatorio liberator, & erector. Multa alia possent deduci: sed sufficiãt ad præsens prædicta. Præmissis ergo octo apparet modus, quo beatus Fran. fuit stigmatizatus á Christo.

Concessio B.F. á Christo facta.

Sextum inquirendum est. Qualis fuit beati.F. stigmatizatio. Et si ex pręmissis pateat: tamẽ pro maiori euidentia est sciendum, quòd beati Francisci stigmatizatio á Christo fuit.
Primo supernaturalis, & prodigiosa: quia nõ est facta, vt naturæ, aut artis ingenio, nec humanitus, aut arte cœlestis spiritus; sed immediatẽ diuinitus á Christo Deo, vt dictum est.
Secundo specialis, & virtuosa: quia vt dictum est, & si opera diuina aliquando fiant angelo-

tum ministerio, hæc tamen stigmatifiatio facta est, non ab ipsis, sed in speciali à Christo Deo.
Tertio est insolita, & singularis ratione apparentis: quia Christus, ratione speciei: quia nulli Christus in specie seraphin apparuit, nisi beato. F. ratione formæ: quia crucifixus ratione impræssionis: quia solus Fräcifcus est stigmatizatus.
Quarto visceralis, & dilectione plena. Christus beatum. F. suis sacris adornando stigmatibus, signum magni amoris ostendit, tantum donum ipsi soli, & non alteri aliquando tribuendo. Ex quo sequitur quod.
Quinto fuit exemplaris, & perfectionis B. F. ostensiua. s. deuotionis, & dilectionis totalis ipsius beati F. ad crucifixum, & eius passionem, ꝙ tota beati. F. deuotio, meditatio, & intentio ad dominicam passionem fuerit: stigmatizatio facta euidenter ostendit.
Sexto fuit virtuosa, & salutaris: licet. n. beati. F. anima vt cæterorum hominum ad Dei imaginem sit condita: tamen quia transformatio primo facta est in anima, & stigmatizatio secundo facta est in corpore: hinc est, quòd anima, & corpus beati. F. signaculum speciale factum est Dei viui: quare eius anima speciali modo, & virtuoso facta est Dei imago.
Septimo fuit dolorosa, & delectabilis: Delectabilis fuit in Christi apparentis aspectu. Sed dolorosa.
Primo intuendo Christum crucifixum, quo viso, gladius compassionis viscera penetrauit beati Francisci.
Secundo suscipiendo stigmata in talibus mēbris, quod fuit cum magno dolore beati. F. suscipientis, & clamore, & si stigmatizatio quasi subito facta sit. vnde quandiu vixit beatus. F. semper maximum dolorem habuit.
Octauo amorosa, & amicabilis, vtpote, facta vehementi amore, & Christo amorosæ tunc beatum. F. alloquente, quæ verba dum vixit, vt dictum est, nulli prodidit, & Christus beato. Fran. vt amico appropinquans: stigmata eidem impræssit.
Nono morosa, & temporalis, stigmatizatio hæc facta beato F. & data, non recessit vnquā à beato F. sed quandiu vixit. s. per duos annos semper habuit, & in morte etiam (vt plurimi viderunt) permansit: vt temporis longitudine veritas tāti miraculi ipsius agnosceretur stigmatizationis Francisci.
Decimo gloriosa, & misterialis: quia beatū. F. (vt dicetur) super cūctos sanctos euehit. Sed
Nota. misterialis: quia sicut Christus à captione sua 18. hora fuit crucifixus: sic beatus F. in 18. anno à conuersione suá; qua captus diuino amore, & Christo totus traditus: stigmatizatus
Christus post crucifixionem fuit. Et sicut Christus post duas horas à crucifixione sua mortuus est. Sic beatus. Frā. post duos annos ab impræssione sacrorum stigmatum ex hac vita decessit. Sic ergo præfatis patet sextum, ꝙ stigmatizatio beati Francisci fuit, & est mirabilis, & stupenda. suam post duas horas mortuus est.
Septimum inquirendum est, quid beatus. Frā. habet, & habuit hac sacra sui corporis à Christo stigmatizatione. Vbi scendum quòd hæc benedicta stigmata multum beatum. F. dignificauerunt, & ei magna bona contulerunt.
Primum fuit perfectæ sanctificationis, vt videlicet more apostolorum per spiritum sanctū sanctificatus, mortaliter vlterius nō peccaret aliquando. Peccatum mortale non stat cum transformatione tali corporis, & animæ. Et specialiter tali stigmatizatione permanente: sicut fuit in beato. F. vsque ad mortem.
Secundum est magnæ fœcunditatis, quo ad gratiam. Credo, ꝙ copiosior gratia data fuerit B. F. tunc, quam ante haberet: quia forte prima gratia non suffecisset ad tantam, & talem transformationem. Sed dicunt doctores de Maria matre domini, ꝙ ante verbi incarnationem erat plena gratia: sed illa, & si sufficeret pro sanctificatione virginis, quo ad personā: non tamen sufficiebat pro incarnatione verbi, & tunc in secunda sanctificatione fuit sibi data, quæ pro tanto ministerio faciendo sufficiebat. Sic & in proposito potest dici.
Tertium est per gratiam fomitis suppræssionis: credo, ꝙ tali stigmatizatione facta beatus F. nihil habuit ex tunc ipsum impellens ad malum: sed habuit eum incitans ad omne bonum, & hoc considerata eius vnione, & adhærentia cum Deo, qua erat cum eo vnus spiritus effectus, & consequenter fomes in eo fuit suppressus, & suppositus.
Quartum est in gratia confirmationis, vt à gratia nunquam caderet. Magdalena habuit certitudinem de non amittendo partem meliorem, quare, & hoc signaculo signi Dei viui beatus. F. aram accepit permanendi in gratia, & beatitudinis obtinendæ: eum tamen de beatitudine obtinenda à Christo iam habuisset.
Quintum est diuinæ expræssionis. factus est beatus. F. stigmatizatione forma expræssiua crucifixi: eum eius passio in suis membris est ab ipso Iesu sic impræssa, & infixa.
Sextum est directionis. beatus. F. stigmatizatione factus est forma, norma, & regula directiua Christum sequi volentium. Si viam perfectionis quis cupit tenere, Francisci insequatur vestigia: quia eius vita, conuersatio, & doctrina autentica sunt: bulla crucifixi Dei viuentis.
Septimum est deiectionis demonum: factus est enim. F. stigmatizatione sua hostibus, & demonibus terribilis. Si crucem videndo demones, & crucifixum fugiunt, & contremiscunt: non immerito beatum. Fr. videndo passionis Christi signis notabiliter decoratum: ab eius facie

facie fugiunt, & recedunt.

Octauum proclamationis. Apoſtolus dicit Cor. 12. ꝙ nemo poteſt dicere dominum Ieſum, ideſt in Chriſtum ſe exprimere, niſi in ſpiritu ſancto, ideſt diuino amore, & operatione: proculdubio Franciſcus in Chriſtum transformatus: ſecure poteſt dicere in ipſo corpore, & anima præ alijs transformatus.

Nonum eſt conſolationis: Si pro quia homo Deo iungi appetit, & in ipſum transformari: quare beatus. F. etſi foris pęnas, intus tamen lętitiam habebat, & gaudium: cernendo ſe in Deum, quem ſemper ſitierat vnitum, & transformatum.

Decimum eſt martirizationis, cum enim dolor paſsionis Chriſti acerbiſsimus fuerit: vtpote, omnium martirum dolores excedens, & hic iugiter per duos annos beato infuerit Franciſco, proculdubio, ſi prius mente, & voluntate erat martir, poſt ſtigmatizationem factus eſt martir mente, & corpore glorioſus, & martirum præmio in cęlo non priuatur: ſed eo coronatur.

Vndecimum eſt perfectionis, declarat Chriſtus ſtigmatizando beatum. F. præ alijs quantę eſſet perfectionis: cum eidem, & ſoli tantũ munus gratiæ, & prærogatiuæ concedere placuit.

Duodecimum eſt à Deo. B. F. canonizationis: vt dictum eſt: Nam ſtigmatizatio fuit beati. F. ſanctitatis approbatio, & autenticatio: quarę & eius canonizatio per bullam ſummi pontificis domini Ieſu Chriſti; mãdans fidelibus ali ſtigmatizatione fęſtum beati. F. celebrari, & venerari.

Tertiumdecimum demonſtrationis, effectum miſsionis, & deſtinationis. B. Frã. à Deo, ꝙ ſit miſſus à Deo, niſi ad crucem implantandam
Apoc. 7. cordibus fidelium; vt Ioãnes præuiderat, ſtigmatizatio. B. F. declarat, prout dictum eſt cõformitate. 2. primi libri.

Quartumdecimum eſt exaltationis. B. F. beatus. n. pater. F. hac ſtigmatizatione exaltatur. Primo quia hoc priuilegio ſolus gaudet: prout ſancta mater declarat Eccleſia. ſ. ꝙ à Chriſto ſit ſtigmatizatus.

Galat. 6. Secundo quia ipſe ſolus valet dicere illud. Nemo mihi moleſtus ſit: ego. n. ſtigmata domini Ieſu in corpore meo porto.

Tertio vt Chriſtus eidem dixit; ſtigmata ſibi imprimendo: ꝙ faciebat eum ſuum vexilliferum. Et ſic beatus. F. hac ſtigmatizatione factus eſt miles, & vexillifer ſummi regis: crucis laborem ferendo, & vexillum. Quo ſequitur.

Quartum ꝙ beatus. F. eſt princeps, & capitaneus nouę militiæ Ieſu Chriſti, ideſt omnium vitam Chriſti crucifixi ſequi appetentium. vnde Papa Greg. 9. in proſa de beato. F. quam fecit dicit. Franciſcus princeps inclitus; ſignum regale baiulat &c.

Quinto factus eſt beatus. F. Chriſti nuncius, & veredarius; ferens ipſius regiś cœleſtiș litteras ſigillo proprio conſignatas. Quare & fides indubia ab omnibus Chriſticolis eſt adhibẽda.

Sexto eſt Cancellarius eius tenens ſigillum, id eſt ſignum Dei viui, quo ſigilli caractere con- Apoc. 7.
ſignare habet: quia in fronte imprimere ipſum ſignum Dei viui: vt à Dei ira præſeruẽtur. Ezech. 9.

Septimo, ꝙ beatus. F. ſicut in Eccleſia militanti fuit Ieſu Chriſti vexillifer: ſic & poſt reſurrectionẽ remanentibus in corpore ſignis ſtigmatum erit princeps ſanctorum, & vexillifer in Eccleſia triumphante.

Octauo ꝙ ſicut armiger, & vexillifer regis à cunctis regis ſubditis honoratur: ſic re vera beatus. F. ſignifer Chriſti ab angelis ſanctis, & electis veneratur, & collaudatur.

Nono ꝙ cum ferens ſigna regia, & inſignia iuxta regem ſtet, & moretur: proculdubio beatus. Frã. locum tenet Chriſto multum propinquum, & vicinum, & ideo demon adiuratus à quodam ſacerdote: inter alia de beato. F. loquendo dicit, ꝙ poſt virginem Mariam Ioannem Baptiſtam, & Apoſtolos: Franciſcus cum
ſuis vexillo crucis explicito omnes ſanctos, & B. F. in cœlo præcedentia.
ſanctas in cęleſti patria præcedit: quare præfatis diligenter inſpectis apparet quantum B. F. ſtigmatizatione ſua dignificatus eſt à Chriſto domino, & ꝙ Chriſtus ſoliũ beati. F. exaltauit ſuper omnes principes, quos habebat, vt
ſcribitur figuraliter, & ſic patet de ſeptimo, Heſter. 3.
quod quærebatur.

Octauum, & vltimum eſt inquirẽdum quibus beati. F. ſtigmatizatio approbetur veridica, & atteſtatur.

Vbi ſciendum, ꝙ beati. F. ſtigmatizatio eſt. Primo per ipſum dominum Ieſum Chriſtum autenticata, & approbata. hoc patet: quia eũ multa miracula ſtigmatibus, ſint patrata beati. F. nec per ipſum niſi interceſsiue, & ſupplicatiue, & per Chriſtum, Deum principaliter, & effectiue: quare miraculis, vt dicetur autenticatur merito ipſa ſtigmatizatio beati. F. & eſt atteſtata.

Secundo per beatam Mariam virginem Chriſti matrem, & hoc modo infraſcripto. Nam cum frater laicus præfatus, cui beatus. F. feriẽ pandidit, ſuę ſtigmatizationiș, cum bis per Angelum monitus fuerit, ꝙ ea, quæ beatus. F. ſibi dixerat, reuelaret, & ipſe non feciſſet tertia nocte poſt ſecundam monitionem Angeli, quæ facta eſt ſibi in craſtino exaltationis ſanctæ crucis, anno domini. 1282. frater ipſe in Eccleſia ſe orationi dederat, & orabat beatã virginem, vt ipſa eum dirigeret in prædictis, & omne dubium remoueret. Cunque nocte profunda perſeueraret in oratione: ſplendor aduenit aliquibus morulis interiectis. Tantus autem fuit fulgor, vt etiam tota Eccleſia, non tantum illuminata: ſed velut quadam

luce

luce aurea renitebat. Et cum frater ille respiceret versus chorum, vidit quatuor Angelos, in quadro dispositos, albis indutos, cum cereis accensis, procedentes in choro, in quorum medio erat beata Virgo in vulnis gestãs filiũ suum; ad cuius aspectum frater ille se ferre nõ valens, cum prius super genua sua staret: prono lapsu incuruatus est. Et cum taliter Angeli cum beata Virgine vsque ad fratrem peruenissent: vnus ex eis tetigit eum, & cõfortauit, ac erexit: dixitq; illi. Ne timeas, nec loquaris aliquid. Tunc beata Virgo induta quasi vestibus aureis, contexione rosarum, ac nimia fragantia redolentibus: dixit ei. Verbum de stigmatibus beati. F. pro quo rogasti me: vt tibi à filio meo certitudinem impetrarem, pro certo teneas, nec timeas, neque differas reuelare, quoniam voluntas filij mei est, vt ad notitiam deducantur: immo si tu vlterius negligeres, & celares, displiceres Deo, & iudicium grauius promerereris. Et his dictis, visio disparuit. Et tunc Frater (vt dicetur inferius) studuit reuelare, & sic patet quomodo Virgo Maria testificata est de stigmatibus beati. F. Tertio testificata est beati. Frã. stigmatizatio per Angelos. facta enim fratri præfato reuelatione à beato. F. de stigmatum imprẹssione à Beato. F. de stigmatum imprẹssione à Christo: nocte sequenti ad dictam beati. F. reuelationem, cum in oratorio cellæ eiusdem loci frater præfatus persisteret; solicitus tamen, & anhelans, quomodo in his se haberet: visus est iuuenis quidam alius vestibus indutus albis ab altari procedere, qui fratri appropinquãs, dixit. Cur dubitas tu de illis, quæ dixit tibi beatus. F. Nonne recordaris quot tibi beneficia in ordine, & in seculo fecit? In nullo ergo dubites. Cumq; ad quædam beneficia specialia memoranda descendisset: tuncqui loquebatur adiecit. In nullo dubites: sed certus esto: quia Deus vult, ꝙ ista reueles. Et his dictis, disparuit. Procedente autem anno domini. 1282. in crastinum exaltationis sanctæ crucis: prẹlibatus frater cum post horam serotinam in cẹlla sua qualemcunque quasi sedendo quietem vellet capere seq; sopori dedisset, sensit se vestibus attrahi, & excitari: sed cum nullius videret speciem, nec vocem audiret, iterato se sopori contulit. Et ecce iterũ attrahitur, & excitatur. Et dixit ei. Quid tu tanto sopore deprimeris? Quare non excitaris? Et tunc in lectulo suo quasi pauidus residens, signum crucis sibi impressit, nemineque sibi apparente, audiuit vocem dicentem sibi. Ne timeas: sed esto robustus. Frater vero dixit. Quis es tu? Ille vero dixit. Ego sum Dei nuncius: ne timeas, neque clames. Illud quod tibi dominus ostendit in hoc loco Aluernæ de imprẹssione stigmatum beati. F. quare occultas: cum Deus velit fieri manifestum, reuela ergo illud: quia Deus vult, quod cito dicatur. Tunc frater in cella se erigens stabat, & flebat nesciens quomodo hoc executioni mandaret: proprie fragilitatis conscientiam expauescens. Istis ergo occupationibus, & meroribus occupatus: facta est vox dicens. Quid de re, quam tibi dominus reuelauit, & tot modis instigauit adhuc hẹsitas, & formidas? oportet omnino, quod dicas alioqnin, displices Deo, & tibi periculum iminet, & frater remansit aliqualiter confortatus. Sic ergo apparet quomodo per angelos stigmatizatio est testificata.

Quarto stigmatizatio beati Fran. autenticata est per ecclesiam sanctam Romanam catholicam, & apostolicam. Et hoc per bullas plurimorum summorum pontificum, qui caput in ecclesia militante, fuerunt. Stigmatizationem beati Fran. asserit dominus papa Greg. 9. qui beatum Fran. catalogo ascripsit sanctorum. sanctorum. Cui beatus Fran. dum esset Cardinalis hostieñ, & ordinis protector, prædixit futurum eum summum pontificem. Hic pontifex antequam beatum Fran. sanctorum catalogo ascriberet, scrupulum in corde habuit de stigmatibus, quo ad Vulnus laterale. Nocte vero quadam sicut idem pontifex postea referebat cum lachrimis: beatus ei Fran. quadam faciei prætensa duritiæ in somnis apparuit, & hæsitationem cordis eius redarguens, eleuauit brachium dextrum, detexit vulnus phialamq; poposcit ab ipso, vt scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione pontifex ipse phialam postulatam; quæ ad summum sanguine mundo cum aqua profluente: de latere videbatur impleri. Et ex tunc ad illud miraculum tanta cẹpit deuotione affici, & emulatione feruere, vt nullo modo pati posset, quod aliquis præfulgentia illa signa superba impugnatione obfuscare prẹsumeret: quin eum seuera increpatione feriret: sicut patet in bullis ipsius. Informatus igitur hic dominus Greg. 9. de sanctitate vitẹ B. Fran. & de eius stigmatibus: plures bullas fecit; in quibus asserit beatum Fran. stigmata domini Iesu veraciter in suo corpore imprẹssa à Christo habuisse. Et hoc tenendum mandat fidelibus, & credendum, sub nota hæresis puniendum oppositum sapiẽtem. Et bulla istius D. Grego. primo dirigitur vniuersitati fideliũ. Et incipit bulla ipsa. Confessor domini gloriosus, vbi post multa prius dicta subdit. Vniuersitati vestrẹ tenore præsentium non indigne duximus exprimẽdum, videlicet quod sanctus Fran. cum adhuc spacium prẹsentis vitæ percurreret, & postquam fẹliciter cõsumauit, manibus, latere, & pedibus specie stigmatum diuinitus extitit insignitus. Quo ad nostram fratrumque nostrorum noticiam deducto, & cum cẹteris eiusdem miraculis per testes fide dignissimos

Contra opponentes stigmati B. Fran.

gniſsimos ſolemniter probato: ex ipſo ſpecialem cauſam habuimus, quod confeſſorem eundem ſanctorum catalogo duximus aſcribendum. Quibus domini papæ verbis patet quod ſtigmatizatio beati Fran. fide digniſsimis teſtibus ſummo pontifici, & Cardinalibus eſt approbata. Et ipſa ſtigmatizatio eſt adeo magnum donum, & habentem comprobat tam ſanctum: quod catalogo ſanctorum aſcribi eſt dignus ex hoc ſolo. Quo nimirum panditur, ꝙ beatus Fran. pręalijs fuit ſanctiſsimus, & præ alijs digniſsimus canonizari. Papa hic cognita tam euidenter beati Franciſci ſtigmatizatione: vt dictum eſt per teſtes fide digniſsimos: contra obloquentes de dictis ſtigmatibus valde acriter proceſsit. Et quia tempore ſuo præ alijs impugnatores fuerunt beati Frã. videlicet quidam frater prædicator alamanus nomine Euercardus, & quidam epiſcopus colonienſis primus detrahendo in publica prædicatione; dicendo, quod beatus Fran. ſtigmata non habuit: ſecũdus, ſcilicet epiſcopus beatum Fr. depictum cum ſtigmatibus abradi fecit. Cõtra fratrẽ prædicatorem ipſe D. Greg. direxit, & eſt ſecunda bulla ipſius papæ de ſtigmatibus ſacris, quam direxit prioribus, & prouincialibus ordinis fratrum prædicatorum. Et incipit. Gregorius &c. Non minus dolentes accepimus, quam mirantes, quod quidam frater noſtri ordinis nomine Euercardus immemor, quod ſermo prædicantium ſalis gratiæ ſemper debeat habere condimentum. Cũ veniſſet Oppauiam Morauiæ ciuitatem de prędicante tranſiens in blaſphemum in commune dicere non expauit, quod in laudem beati Fran. per quoſdam ex diſcipulis ſuis pia propoſita habere deberent pro reprobis, quod in eius corpore ſtigmata non fuiſſent. Quid vltra nec Chriſto, qui ſanctum eundem manibus, pedibus, ac latere huiuſmodi ſtigmatum priuilegio decorauit: nec nobis deferens, qui ex tãto miraculo cum cęteris probato: ſolemniter cauſam ſpiritualem habuimus, quod ipſum aſcripſimus catalogo ſanctorum: dicti fratri elatio in tantam prorupit audaciam, ꝙ diſcipulos memoratos corã populo quęſtuarios, & falſos prædicatores appellans aſſeruit, quod in ipſos, & conſimiles poſſet auctoritate noſtra excommunicationis ſentẽtiam promulgare. Et ſubdit dominus papa. Diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus fratrem eũdem apud; quęcunque fuerit, ſuſpenſum à prædicationis officio: ad noſtram mittatis præſentiam pro meritis recepturum &c. Tertia bulla eſt domini Greg. præfati de ſtigmatibus contra dictum epiſcopum colonieñ. quæ bulla incipit Gregorius &c. Vſque ad terminos orbis terræ præſumptionis tuæ ſigna prætendens, & infra. Dei ſapientia, quæ de limo terræ ſimilem ſibi formans hominem ſimilis ei fieri incarnationis miſterium: vt ipſum à morte redimeret, non contemſit. Dilectum ſibi beatum Fran. ſuorum ſpecie ſtigmatum decorauit: & infra. De ſtigmatibus vero plures fidedigniſsimi, quos miraculi tanti conſcios, diuinę placuit pietati reddere teſtimonium veritati perhibeant. Et ad hoc ipſum fidelis mater eccleſia ſuffragatur, quæ ex huius miraculo cum multis alijs debita ſolemnitate probato cauſam ſpiritualem habuit, quod eundẽ ſanctum beatorum catalogo reuerenter aſcripſit, & cõcludit firmiter crediturus, quod idẽ ſanctus cum adhuc noſtræ mortalitatis habitum baiularet: prædictis ſtigmatibus extitit inſignitus. Et licet illa viſa à pluribus: ipſe tã quam contemnens laudes hominum: quia vacans contemplandæ dulcedini cęleſtium organorum, celare ſemper ſtuduerit: ea tamen migrans ad paradiſi patriam occurrentium obtuitu publicauit Sic ergo apparet qualiter dominus Greg. 9. tribus bullis teſtimonium dat de ſtigmatibus B. Fran. Dominus Alexander 4. qui ſtigmata vidit oculis proprijs B. Fran. ipſo beato Fran. adhuc viuente prout recitat Frater Bonauentura in 13. parte legendæ maioris quod ipſe populo prædicando coram ipſo, & alijs affirmauit, hic pontifex veritate de ſtigmatibus beati Fran. agnita tam viſu, quã teſtibus, conſimiles bullas de hac materia confecit.

Et prima eſt, in qua ſe conformat domino Grego. 9. prædeceſſori ſuo. Et incipit. Alexander &c. Grande, ac ſingulare miraculum, vbi inquit ipſe papa Alexander. Grande ac ſingulare miraculum; quo beatum Fran. ipſe ſplendor ſanctorum, dominus Ieſus Chriſtus mirabiliter decorauit: vobis fęlicis recordationis Grego. papa nonus prædeceſſor noſter clara ſua innuatione litterarum exprçſsit, videdelicet quod idem ſanctus cum adhuc præſentis vitæ ſpaciũ percurreret, & poſtquam illud fęliciter conſumauit in manibus, latere, & pedibus ſpecie ſtigmatum extitit diuinitus inſignitus. Cum igitur tam inſigne diuini amoris ſignum, quod vtiq; ante eius obitum patuit; & nobis etiam, tunc notum fuit eodem prædeceſſore in minori officio conſtituto: ab omnibus Chriſticolis credi firmiter cupiamus: deuotionem veſtrã rogamus, & hortamur in domino Ieſu Chriſto in remiſsionẽ vobis peccaminum iniungendo: quatenus ab aſſertione contraria, quæ non niſi ex cordis malignitate procederet: aurem, & mentem penitus auertaris. Et hæc bulla directa eſt vniuerſis Chriſti fidelibus. Patet dicta bulla, quod ipſe papa Alexander aſſerit ſe B. Fran. ſtigmata conſpexiſſe.

Secunda bulla ipſius domini Alex. 4. omnibus prælatis eccleſiæ ſanctæ Dei dirigitur. Et incipit. Alexander benigna diuinæ operatio voluntatis

Effectus bullarum Alexan.& aliorū pontificum de stigmatib. B. Fran.

luntatis. In qua bulla post multa præclara de beato. Fran.subdit de stigmatibus dicens.Signanter a nobis ante oculos proponi voluimus recolenda frequentius, & vehementius admiranda illa saltem iocunda dominicæ passionis insignia, quę in eiusdem sancti corpore dum adhuc vitali spiritu foueretur manus cęlestis operatoris impręssit:viderunt ergo oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectantiū digiti palpauerunt,quod in manibus eius, & pedibus expręssa vndique similitudo clauorum de subiecto proprię carnis excreuit:,vel de materia nouę creationis accreuit. Quam equidem idem sanctus studiose ab omnibus hominibus,quorum refulgebat gloriam dum viueret, abscondebat.Inuenta est quoque patentius in ipsius defuncti corpore non inflicta humanitus,neque facta plaga vulneris lateralis quasi ad instar domini Saluatoris, quod redemptionis, & regenerationis humanæ protulit sacramentum ; quæ quidem plaga quosdam ex fratribus sibi familiarius adhærentibus:latere non potuit per defluxum humoris, qui diu viuerat in viuente. Hæc germina, & decora nouæ demonstrationis inditia : magnæ debent esse deuotionis diuitiæ Christianis, & inextimabilis religionis diuitiæ ecclesiæ orthodoxæ : cum ex his sincera fides accipiat;quod illi etiam fiunt passionis Christi sicut extrinseco persequutore consortes;qui ore eius amore carnem suam cum vitijs,& concupiscentijs crucifigunt.Sane de præfato sancto hoc certius asserentes indoctas fabulas, seu vanę adinuentionis deliramenta non sequimur : cum ea nobis dudum nota fecerit plenior fides rerum: quando nos videlicet in minoribus constituti confessoris eiusdem familiarem ex munere diuino meruimus habere noticiam ; sępe dicti prædecessoris nostri domesticis obsequijs, tunc temporis insistendo. Et subdit. Nemo (inquit) eidē sancto audeat decętero esse molestus : Iesu Christi in corpore suo triumphalia stigmata præferē ti. Si quis vero &c.

Tertia bulla est ipsius papę Alexandri 4.omnibus videlicet generali, & prouincialibus ministris,& fratribus ordinis fratrum minorum directa,quæ incipit. Alexander &c. Si nouæ lętitiæ militantis ecclesię &c. In qua bulla mandat præfatis,quod locum montis aluernę nunquam deserant, aut dimittant dicens.Sane dilecti filij celebrem illum vernantis aluernæ montem; in quo sublimatum corpus a sublimiori animo non dissentit:cum ibi prius suus amor interius in mente feruens,intuitu seraph incalescens, incendij feruore prorupit exterius decorans corpus in cruce splendidissimis margaritis, affectionis brachijs amplectimur tot, & tanta mirifice recolentes . Quem enim amicum æternę salutis ille locus non delectet

Mandatur fratribus vt nunquam montē Aluernę deserant.

quamplurimum: vbi extremo iam instante seculi senescentis interitu: ostendit excelsus regis militem regijs militaribus insignitum : vt regis aciem iam labentem, iamque ab hostibus fugientem defenderet, & certamen victoriosum triūphatoris superni verbis, & actibus hostes aggredientibus prædicaret. Et plura dicit in dicto priuilegio . Et concludit, q̄ dictum locum in speciale assumit suis viribus protegendum . Et mandat nuuquam destruendum,nec dimittendum , & sic sunt tres bullæ domini papæ Alexandri de stigmatibus sacris. Dominus papa Nicolaus tertius,habita declaratione de stigmatibus beati Fran.priuilegium domini Greg.9. ad litteram approbat in bulla , quæ incipit Nicolaus &c. Litteras fęlicis recordationis. Greg:papæ noni prędecessoris nostri,&c.in qua bulla dicit idem, quod dominus papa Greg. de stigmatibus sacris beati Fran. inferens ipsam bullam domini Gre. suæ bullæ ad litteram de verbo ad verbum. Idem papa Nicolaus in declaratione regulæ beati Fran. & ponitur in sexto libro decretalium sub titulo. De verborum significatione. Exijt,qui seminat, loquens de regula, sicut supra recitatum est: dicit Hæc est,cui attestante Paulo nullus decętero debet esse molestus,quam Christus suis stigmatibus confirmare volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniuit. Dominus papa Benedictus 12. bullam dedit ordini : vt festū celebraretur de stigmatibus beati Fran.Sic ergo apparet octo bullis summorum pontificū, scilicet tribus domini Greg. 9.tribus domini Alexan. 4 vna domini Nicolai 3. alia domini Benedicti quomodo beatus Fran.stigmata habuit . Et cum sanctæ Romanæ ecclesiæ determinatio sit verissima,& certissima: ipsa enim Romana ecclesia,tanquam magistra, sequenda est in omnibus dist.11.Quis in fi. dist.12.c. cap.1.& sequenti. Et dist. 22. Omnes in fi. Et qui contra eam loquitur hęreticus reputatur dist. 22. Omnes : quia ipsa nunquam a tramite apostolicæ traditionis errauit 24.quæst.1.a recta ergo fide,&c. cum beatissimus. Ad quā in dubijs, & arduis est recurrendum dist. 11. Palam d.12. Præceptis 24.quæst.1.Quotiens. Ipsaque valet omnes iudicare,de ipsa iudicare nulli permittitur 11. q.3. Episcopo parag. sola.17.q.4. Nemini, & ipsa ecclesia declarauit beatum Fran.stigmatizatum a Christo: vt patet ex bullis præfatis:quare hoc est firmissime tanquam verum tenendum, & oppositum, vt hæreticum ab omnibus despiciendum. Et præsertim cum dicti duo summi ponrifices, scilicet Gregorius,& Alexāder non solum oculis proprijs viderint, sed fide dignis testibus hic esse attestatum , dicant expresse. Et quia dominus papa Gre. 9.sic est certificatus: ideo in prosa,quam fecit de beato Fran. quæ incipit.Ca-

Nouē sunt Apostolicæ bullę de veritate stigmatum B. Frā.& tenoppositum est erroneum.

prt. Caput draconis vltimū, &c. subdit. de stigmatibus vero de Christi latere nouus legatus mittitur: In cuius sacro corpore vexillum crucis cernitur, Franciscus princeps inclitus signū regalæ baiulat &c. Et in antiphona, quam fecit de B. Fran. s. Plange turba paupercula, ad patrem clama pauperum, hoc lugubre suspirium pater Francisce suscipe, & prode Christo stigmata lateris pedum, manuum, vt nobis red dat orphanis tanti patris vicarium.

Quinto probatur stigmatizatio beati Fran. testimonio dominorum cardinalium. Dominus Rainerius Cardinalis de Viterbio in laudem

Auctor hymni Plaude turba paupercula &c. beati Fran. composuit hymnum laudum, scilicet. Plaude turba paupercula &c. vbi inter alia de stigmatibus loquēdo dicit in quodam versu. Vili contectus tegmine sancto calescens flamine, vicit algorem caumata Christi dum gestat stigmata. Idemque dominus Rainerius Cardinalis antiphonam illam famosissimam

Auctor anti. Cœlorū candor & composuit videlicet. Cœlorum candor splenduit, nouum sidus emicuit, sacer Frāciscus claruit; cui seraph apparuit, signans eum caracte

Auctor hymni. In cœlesti collegio, & decus morū &c. re in volis, plantis, latere: dum formam crucis gerere, vult corde, ore, opere. Quo testimonio nihil apertius. Dominus Thomas Cardinalis de Capua cum duos hymnos ad honorem faceret beati Fran. videlicet. In cęlesti collegio &c. qui dicitur ad nocturnum, & hymnū, scilicet Decus morum dux minorum; qui in secundis vesperis cantatur. In hoc secundo hymno, scilicet Decus morum in quodam versu sic dicit. Regis signum ducem dignum insignit manu, latere &c. Dominus Frater Bonauentura de Balneoregio Cardinalis asserit in legēda minori; quæ legitur in ecclesia & in legenda maiori, quas ipse ambas composuit, & hoc in 13. parte maioris legendæ, quod illa, quæ ipse scripsit de stigmatibus sacris: ab eis ipse accepit, qui viderunt, palpauerūt, & osculati sunt stigmata beati Frā. & tactis sacrosanctis sic fuisse, & se vidisse affirmarunt. Insuper ipse dominus Cardinalis Frater Bonauentura cum esset generalis, vt dictum est supra, fuit

Apoc. 7. diuinitus edoctus, quod prophetia illa Apoc. 7. de angelo habente signum Dei viui, ad litteram est de beato Fr. Sic ergo testimonio præfatorum patet de stigmatibus beati Fran.

Sexto autenticatur stigmatizatio beati Fran. testimonio malignorum spirituum; de quibus supra dictum est. Demon enim per os cuiusdā mulieris, cuidam Baroni habitanti in montibus iuxta Eugubium dixit, loquēdo inter alia de stigmatibus beati Fran. quod Christus videns beatum Frā. sibi datum à Deo patre pro signifero: ipsi sua vulnera impræssit & clauos in manibus, & pedibus, & in latere dextro vulnus: sicut iam patet in corpore suo, & multi iam viderunt. Alius demon cuidam domino Bartholomeo de tertio ordine beati Fran. loquens de sanctitate beati F. inter alia ante stigmatizationem B. F. bene per biennium: prędixit ipsum beatum Franciscū stigmatizandum à Christo. Inquit enim demon. Adhuc notum erit toti mūdo, qualiter Christi passio in hoc homine beato. F. renouetur. Alius demon per os mulieris Zantessę dixit fratri Iacobo de Bononia de tertio ordine beati Fr. coram. 18. testibus. Duo sunt tantummodo in cœlo signati. s. crucifixus, & stomacosus ille Franciscus. Sciens enim Christus se illi daturum stomacoso bullam suorum stigmatum: non permisit ipsum aliud de indulgentia Portiunculę priuilegium accipere, vel bullam manu hominis fabricatam: nam sicut rex non committit annuli sui bullam alicui, nisi propter aliquod magnū factum: ita crucifixus quando voluit saluare populum suum noluit illi stomacoso concedere aliud signum, nisi bullam suorum stigmatum.

Septimo stigmata beati. F. sunt autenticata testimonio sanctorum fratrum, & virorum, videlicet.

Primo fratris Illuminati, qui cum beato. F. ad Soldanum perrexit, hic stigmata vidit, & beatum. F. seriem, & modum impræssionis recitantem audiuit, de quo dixit. 13. pars legendæ maioris, ꝙ beatus. F. cernens, ꝙ stigmata carni tam luculenter impræssa: socios familiares latere non possent; timens nihilominus publicare domini sacramentum, in magno fuit positus dubitationis agone: vtrum videlicet, quod viderat diceret, vel taceret, vocauit proinde aliquos fratres, & verbis generalibus loquens: dubium coram eis proposuit, & consilium requisiuit. Cui quidam ex fratribus gratia Illuminatus, & nomine intelligens, ꝙ aliquā miranda vidisset pro eo, ꝙ stupefactus videbatur: dixit ad beatum. F. Non solum propter te; verum etiam propter alios scias tibi ostendi aliquando sacramenta diuina. Timendum propterea in te videtur: ne si quod profuturum pluribus accepisti celaueris, pro talē to accepto, reprehensibilis iudiceris. Et tunc beatus F. retulit seriem visionis, & suæ stigmatizationis. Et credendum est, ꝙ ostendit eis omnia clare facto sicut dixerat verbo.

Secundo fratris Leonis socij beati. F. qui cum ipso erat in monte Aluernę, quando stigmata recepit; cui (vt dictum est supra) beatus. F. prædixit de stigmatione sua dicens, ꝙ faceret Deus in monte Aluernæ ad paucos dies talia, quæ nunquam fecerat alicui; Hic frater Leo stigmata ipsa videbat continue: quia ipse ponebat pecias inter clauos, & carnem, omni die hebdomadæ; excepta sexta feria, mutabatq; vulnus laterale: immo beatus. F. multotiens ad intuendum obijciebat manus fratri Leoni, & tunc frater Leo respiciendo maximam consolationem hauriebat.

Tertio fratris Rufini, de quo dicit beatus. F. ꝙ dum viueret, hic in præsenti erat iam canonizatus à Christo in cœlo. Qui frater Rufinus, etsi de stigmatibus manuum, & pedum esset certificatus: de vulnere laterali tripliciter fuit certificatus, & declaratus.
Et primo lauando fęmoralia beati. F. inuenie bat illa sanguine cruentata ex parte dextri lateris, propter quod certitudinaliter aduertit, ꝙ sanguis ille erat, qui à dicta plaga exiuerat. Secundo cum scalperet beatum. F. digitum in dicta plaga immisit, propter quod beatus. F. angustiatus dolore clamauit fortiter dicens. Parcat tibi Deus frater Rufine, cur hoc facere voluisti?
Tertio cupiens eam videre oculis proprijs, dixit. Rogo te pater, vt hanc consolationem mihi facias: vt des mihi, tunicam tuam, & tu, meam accipias, hoc autem faciebat: vt cum B. F. se exueret, tunc videret plagam, cui beatus Fran. assentiens, dum se tunicam habitualem, quam solam habebat exueret: nō sic se potuit cooperire, quin frater Rufinus ipsam videret, & sic fuit certificatus de vulnere laterali. Fuit etiam certificatus in morte cum alijs fratribus, qui omnia stigmata viderunt: vt dicetur.
Quarto fratris Pacifici, qui stigmata manus vidit, & cuidam fratri de Brixia, qui videre optabat cum cautela ostendit. Nam cum esset Senis beatus. F. iuit cum dicto fratre ad ipsum dicens. Mater carissima, benedic nobis, & manum mihi præbe ad osculandum, quam cum beatus. F. porrigeret, frater Pacificus dicto fratri innuit, vt dum deoscularetur eam respiceret: & volens frater Pacificus manum deosculari, eam detexit, & si vterque stigmata conspexerunt. Beatus. n. F. stigmata manuum manicis, habitus cooperiebat, vt nullus videret. In pedibus ad cooperiendum stigmata calciatus deinceps incessit. Beata Clara vidit stigmata beati. F. dum viueret, & vulneri laterali emplastrum quoddā fecit ipsa, vt adhuc ostenditur in monasterio. S. Claræ de Assisio Frater Elias vicarius beati. F. vidit: vt dicit dominus Bonauentu. in. 13. parte legendæ maioris: cū enim ad excutiendum tunicam beatus. F. extraheret plagam conspexit vulneris lateralis. Similiter & quidam frater alius modo vidit consimili, ac tres digitos immittens plagæ lateris: tam visu fuit certificatus, quàm tactu. In morte omnes fratres assistentes: dum beatus. F. se denudasset, viderunt stigmata: licet manu vulnus laterale obtegeret. Et quia vulnus laterale quasi iugiter sanguinem distillabat: hinc est ꝙ ad fęmoralia descendebat. vnde fratres socij ea lauantes pro tempore perpenderunt, ꝙ sicut in manibus & pedibus, sic & in latere stigma habuit crucifixi impręssum. Quinquaginta fratres, & amplius, mortuo B. F. in eius corpore, quiq; stigmata viderunt, tetigerunt, & osculati sunt ad testimonij veritatem. Ciues multi assisinates, qui mortuo beato. F. ad locum sanctæ Mariæ confluxerunt, viderunt, tetigerunt, & osculati sunt. Inter quos dominus Hieronymus miles, cum esset de præfatis incredulus, audacter se ingerens clauos manuum, & pedum coram omnibus tetigit, & demum digitos, vt alter Thomas Apostolus in lateris vulnus immisit. Et cognita veritate præ alijs non solum factus est deuotus: sed testis publicus de sacris stigmatibus. Præfatis igitur testibus fidedignissimis à Christo stigmata esse impræssa beato. F. est attestatū. Stigmata, & corpus beati. F. iuxta propheticā eiusdem. Bea. Clara vidit cum suis sororibus, quæ tunc in S. Damiano morabantur. Et hoc dū corpus beati. F. de S. Maria de Angelis portaretur Assisium ad sepeliendum, diuino enim nutu, fratres dictam viam tenentes, corpus beati. F. margaritis stigmatum Christi consignatum. B. Claræ, & sororibus crate remota ad tangendum, & osculandum tradiderunt. Et tunc (vt dicitur) B. Clara conata est remouere vnum clauum de manibus: sed nullo modo valuit. Et non solum præfatis est sic attestatum; sed miraculis etiam per beatum. F. viuendo, factis: Dum enim iam stigmatizatus de monte Aluernæ per comitatum iuisset Aretij versus Assisium, cum asello esset vectus, & animal rediret: cum mulier quædam pluribus laborasset diebus in partu: homines videntes animal, cui insederat beatus. F. redire, frænum sacris manibus beati. F. tactum amouentes, & super mulierem ponentes: illico mulier peperit cum salute. In prouincia Reatina pestis cū esset animalium: vir quidam præmonitus, vt aquam reciperet lotionis manuum, & pedum stigmatizatorum beati. Frā. & spargeret super animalia, cum id fecisset: statim animalia languida, & in terra iacentia sanna surrexerunt ad pascua festinantia. De primo miraculo habetur in 12. parte legendæ maioris: de secundo in 13. parte eiusdem. Grandis tempestas quæ circum adiacentia ad montem Aluernæ dissipabat, quo ad blada, & vineas: post stigmatum impræsionem in loco præfato cessanit. Beatus. F. cuiusdam hominis, cuius vehebatur asello: cum de nocte niuium frigore periclitaretur, tangendo manibus eius personā stigmatibus consignatis, tantum calorem eidem præbuit, ac si de fornace incendium profilisset, omnique frigore propulsato: inter niues suauissime obdormiuit. Sic ergo præfatis miraculis velut testimonio octano, stigmata à Christo impræssa declarantur beato. F. Præfatis igitur octo testimonijs beatum. F. à Christo habuisse stigmata veraciter comprobatur. Restat nunc vltimo videre, quomodo post mortem declaratum sit miraculis, & apparitionibus stigmata domini Iesu veraciter in corpore,

Sancta Clara vidit stigmata beati. F.

corpore,& in membris beati.F.fuisse. Ad quorum probationem dominus frater Bonauentura in 15. parte legendæ: vbi agit de miraculis beati.F.ad probandum de stigmatibus sacris, plura addit miracula facta.

Alia miracula circa stigmata. Et primum est de domino Papa Greg.de quo dictum est supra.Qui dubitans de vulnere laterali,beato.F.sibi in visione apparente,& implente amphoram, quam ipse pontifex manu tenebat de sanguine,& aqua à vulnere laterali progrediente,fuit à B. F. de dicto stigmate lateris certificatus.

Secundum ponitur de fratre minore prædicatione,& fama præclaro, qui dubitabat de sacris stigmatibus, cui in visione beatus.F.apparens,ostendendo stigmata membris suis impressa: reddidit certum omni dubitatione remota.

Tertium ponit de matrona Romana, quæ ob reuerentiam beati.F. in suo secreto cubiculo imaginē fecit depingi beati.Fr. in qua pictor omittendo stigmata depingere, diuinitus, quod omissum fuerat de stigmatibus, est suppletum duabus vicibus.

Quartum ponit de Ioanne deuoto beati. Frā. apud hylerdam Cathaloniæ,sero quodam grauissime vulnerato,qui se beato.F.recommendans, apparente eidem patre sanctissimo, & manibus stigmatizatis contrectando:illico sanum fecit,& incolumem.

Quintum ponit de quodam canonico nomine Rogerio apud Potentiam Apuliæ ciuitatem;qui cum non crederet beatum.F.stigmatizatum: statim in manu sub chyrotheca fuit percussus,& cum per triduum doloris aculeo esset stimulatus vehementer,incredulitate abiecta,inuocando beatum.F. pristinę est redditus sanitati. Stigmatizatum beatum.Frā. post mortem plures viderunt,videlicet. Frater Bonicus de Bononia,qui fuit cum beato.F.apud montem fontis Polumbę, quando regulam secundam fecit sanctissimus homo.B.F. apparente sibi in habitu aureo fulgentissimo, videre stigmata beati.Fr. prę ipso ostendente promeruit. Frater Ioan. de Aluerna vir sanctitatis eximiæ, cum diu optasset patrem beatum Fran. videre, & eius stigmata contrectare,apparente sibi beato.F.& contrectationem stigmatum eidem liberaliter concedente,stigmatum contactu, tantam recepit cōsolationem, q; patre absentato per otio dies nihil comedere potuit, & omnia sibi fętere videbantur. Frater etiam laicus, & de quo dictum est supra,beato.F.referante sibi de modo impręssionis sacrorum stigmatum , ac per duos Angelos,& demum per beatam Virginem,ac visione stigmatū certificatus. Fratri Philippo Tusciæ ministro supradicta omnia coram multis fratribus testibus,Florentiæ reuelauit. Frater etiam ille vidit beati.F.stigmata,cui volun tate diuina beatus.F.verba;quæ Christus eidē beato.F.dixerat ipsum stigmatizando, reuelauit. Frater quidam conuersus ad Christū per beatum.F.qui in seculo famosus fuerat latro, post mortem.B.F.raptus fuit in cœlum , & vidit beatum.F.& eius stigmata,quæ erant sicut stellæ quinque splendidissimæ,tanta luce fulgentes, q; videbantur totam cœlestem patriā illustrare. Multis beatus.F. apparuit, qui omnes eum stigmatibus fulgentibus viderunt cō signatum. Et non solum præfatis miraculis,& visionibus de stigmatibus beati.F.est declaratum , sed multis alijs; de quibus ad pñs duo recitando , huic tractatui de stigmatibus sacris finem imponam . Et primum est de quodam fratre prædicatore, & ordinis prædicatorum, qui summē hñs fratres minores in horrorem,& consequenter beatum.F. in tantum; vt nullo modo posset imaginem.B. F. cernere depictam, & præcipuē cum stigmatibus sacris. Hic frater cum de loco suo ad alium locum esset transmissus de familia : contigit vt in dicto loco prædicatorum, vbi erat positus de familia, in refectorio ipsorum imago beati.F.cum stigmatibus esset depicta.Quod vt vidit,tactus dolore cordis intrinsecus, cogitauit tempore,quo fratres quiescerent, stigmata illa de imagine beati.F.omnino remouere.

Mirum miraculū de stigmatib. B.Fran.

Vnde dum fratres dormirent, ipse accepta scala , fricando carbonem super loca stigmatum ipsius imaginis,omnino contexit,& recessit. Dum seqñti die miser frater reuerteretur ad videndum, videt stigmata pulchriora,quā prius,qui spiritu maligno inflammatus,cogitauit non carbone obtegere , sed stigmata penitus radere; quod impius,& malus,fratribus dormientibus effecit. Accepta enim scala rasit fortiter illa stigmata,& abijt. Die sequenti cum pergeret ad videndum, vidit illa stigmata,quæ raserat multo pulchriora,& recentiora,quàm prius. Similiter & fratres alij viderunt,& mirabantur ignorantes causam . Frater autem ipse inuidia diaboli totus , accensus,nec miraculo duplici ad reuerentiam incitatus, determinauit totam illam figuram beati.F. delere,& sic cauare loca stigmatum,vt nihil apparere de ipsis stigmatibus posset.Cūq; quod cogitauerat , dormientibus fratribus , perficere conaretur , & iam imaginem beati F. radisset vsque ad vulnus laterale , & in vulnere laterali gladium infixisset , vt ipsum destrueret : statim sanguis sic fortiter erupit ; q; fratrem in faciem percussit , & vestiméta eius madidauit , & ipse in terram quasi mortuus cecidit, nec sanguis exire destitit;immo totū locum circumcirca repleuit: vt lacus quidam sanguis videretur. Cumq; à somno fratres surrexisset, & inde transissent, viderunt sanguinē profluentem de vulnere laterali beati.F.& fratrem sanguinolentum in terra semimortuum

iacere. Cunque omnes fratres loci ad hoc conuenissent, & prędictam viderent, timore, & mœrore repleti, nescientes quid agerent, cognoscentes quid factum esset, per fratrem ipsorũ, & ignorantes quomodo possent sanguinem ipsum restringere: nam multa apponentes tam peciarum, quam aliarum rerum, ipsum sanguinem nullo modo restringere valuerunt. Inter se tandem consilium habentes miserunt pro fratribus minoribus, qui erant in terra illa, & seriem facti narrantes, ab eis super hoc consilium acceperunt. Quibus fratres minores dixerunt. Nos aliud remedium non videmus, nisi quod rogemus Deum, & beatum Fran. vt fratri isti misericordiam adhibere dignetur. Et sic tam fratres prædicatores, quam minores se expoliantes, & disciplinantes, rogabant beatum Fran. vt parcere fratri dignaretur: facta vero oratione, sanguis cessauit, & frater surgens de terra coram omnibus peccatum suum detexit. Et coram Deo, & fratribus promisit, quod vbicunque imaginem beati Fran. inueniret genuflecteretur, & de impressione sacrorum stigmatum in beato Frã. facta à Christo decętero non dubitaret. Sed & fratres minores in debita reuerentia, & honore semper haberet, & coleret, quod, & fecit. Nam frater ipse factus est beato Fran. deuotissimus, ob cuius deuotionem ad sacrum montem Aluernæ accedẽs, in loco, vbi beatus Fran. stigmata suscepit prostratus, tot lachrimas fudit, quod omnes fratres ad deuotionẽ erga beatum Fran. incitauit, vbi pluribus diebus stetit referens, quod sibi acciderat. Et peractis ibidem pluribus diebus, ac omnibus locis vbi B. Fran. steterat visitatis, ad locum proprium est reuersus. Imaginem vero beati Fr. quam frater ipse pro parte euerterat, vocantes fratres pictorem, vt ipsam repararet; inuenerunt ijdem fratres de mane reparatam, & completam multo pulchriorem, & viridiorẽ cum stigmatibus sacris, quam vnquam antea fuisset, & exinde tam fratres, quam seculares; quibus publice per fratres tam prædicatores, quam minores est prædicatum hoc miraculũ sanguinem cernentes in testimonium: sunt de stigmatibus beati Fran. firmiter certificati. Alius religiosus dum stigmata pedum beati F. carbone calceos depingendo obtexisset: diuino iudicio fuit in castro ad quod accedebat ignominiose pertractatus. Secundum miraculum de stigmatibus sacris quod ego à pluribus audiui, qui hominem illum viderunt, de quo erit sermo seruientem in ecclesia beati F. & apud Assisinm est adeo patens sicut beatũ Frã. de Assisio fuisse. In ciuitate Assisij quidam extitit ciuis, & mercator, qui amicitiam magnam contraxerat cum duobus, in speciali videlicet cum vno ciue Perusino, qui Perusii, & cum alio ciue Fulginate, qui Fulginij morabatur. Iste ciuis Assisinas sicut Deo placuit, effectus est totus leprosus, & adeo quod ciues eũ de Assisio emiserunt. Qui dixit in corde suo. Ex quo de Assisio à meis expellor, ibo ad amicum meum de Fulgineo, & manebo apud eũ. Quo pergens amicus dixit ei, quod paratus erat sibi de omnibus subuenire, attamen nolebat eum intra domum suam recipere, ne lepra familiam suam inficeret. Quod audiens à Fulgineo recedens, perexit Perusium. Et id quod dixerat amicus de Fulgineo, dixit & ille de Perusio, quod sibi prouideret de expensis, & alijs; nolebat tamen, quod domum suã intraret, quæ audiẽs, (vt desperatus) Assisium rediit tarda hora; & cum ad pontem, qui sub est loco fratrum de Assisio peruenisset, vidit quẽdam portantem fasciculum palearum ad ciuitatem Assisii, cui & dixit. Vis mihi vendere fasciculum istum cum fune? Qui respondit quod sic, & sibi pro certo prætio dans omnia abinde recessit. Iste siquidem abiectis paleis, & fune retento, superueniente noctis crepusculo, territorium horti fratrum de Assisio, etsi cum difficultate intrauit, & faciens de fune prædicto capistrum, ad arborem quãdam ascendendo, & fune ligato fortiter ad arborem, ac suo immisso collo, vt se suspenderet tanquam desperatum, & proiectum ab omnibus derelictũ se proiecit. Quod cum fecisset: statim beatus Fran. totus splendidus eidem apparuit stigmata habens refulgentia ad instar solis, ac ipsum increpauit, quomodo ausus fuerat intrare territorium sui loci, & velle contaminare ipsum sua morte turpissima. Et adiecit. Quia ego singularem diligentiam habeo de isto loco, vt incontaminatus seruetur: ideo descẽdi, vt te non perimitterem sic mori in loco meo, & te iuuarem pro præsenti, & tunc beatus Fr. deponens eum de patibulo, & capistrum dissoluens à collo, totum eum suis sacris manibus stigmatibus consignatis tangendo, ab omni lepra, ac si nunquam fuisset passus mundauit, & statim disparuit. Mane autem superueniente, vir ille videns se ab infernali morte liberatum, & à lepra, gratias ęgit beato Fran. & exiens territorium horti intrans ciuitatem, ecclesiam beati Fran. ingreditur, vbi cunctis suis ciuibus; qui eum prius leprosum agnouerant, narrans beati Fran. miraculum (vt dictũ est) gratias ęgit Deo, & ipsi beato Fran. Et ibi dem remanens cum fratribus ab ipsis nunquã recessit, singularem curam gerens de pertinentibus ad seruitium dictæ ecclesiæ beati Fran. Et credo, quod parum ante pestem maiorem de hac vita decessit. Præfatis igitur apparet de stigmatizatione beati patris Fran. propter quam præsens opus tam laboriosum diuina gratia auxiliante, peregi hucusque, & Christo concedente meritis beati Fran. quod sequitur breui explebo. Patet ergo quod nonus homo beatus

Suspensus. Nota.

beatus Fran. nouo, & stupendo miraculo claruit, cum singulari priuilegio retroactis seculis non concesso insignitus apparuit, sacris videlicet stigmatibus decoratus, & cõfiguratus in corpore mortis huius corpori crucifixi. De quo quicquid humana lingua dicitur minus

Epylogatus. est à laude cõdigna. Totum enim viri Dei studium tam publicum, quã priuatum circa crucem domini versabatur. Vnde misterium crucis magnum, & mirum; in quo carismata gratiarum, & merita virtutum, & thesauri sapientiæ, & scientiæ tam alta profunditate vallantur, vt à mundi sapientibus, & prudentibus sit occultum, tam plene fuit huic Christi pauperculo reuelatum, vt omnis vita ipsius non nisi crucis vestigia sequeretur: non nisi crucis dulcedinem saperet, non nisi crucis gloriam prædicaret. Et vt crucis signaculo cordi eius à principio suæ conuersionis impræsso (corpus cõsignaret exterius) in ipsa cruce se recludens, habitum pœnitentiæ sumpsit crucis imaginem præferentem, quatenus sicut mens eius intus dominum crucifixum induerat, sic & corpus eius indueret arma crucis, & in quo signo Deus potestates aereas debellarat, in eodem suus exercitus domino militaret. Sic & à principio temporis, quo crucifixo militare cœperat: diuersa circa eum crucis præfulsere misteria, sicut vitæ ipsius consideranti decursum innotescit, qualiter apparitione crucis dominicæ septiformi, tam cogitatu, quam effectu, & actu totus fuit in crucifixi effigiem per ipsius extaticum transformatus amorem. Digne igitur summi Regis clementia, suis amatoribus vltra omnem extimationem hominum condescendens, suæ crucis vexillum ipsius corpori deferendum impręssit, vt qui mirando fuerat crucis amore præuentus, mirando etiam fieret crucis honore mirificus. Hęc dominus frater Bonauentu. in principio narrationis miraculorum beati Fran. exclamat luculentissime. Idem venerabilis pater dominus frater Bonauentu. in fine partis 13. legendæ maioris ad beatum Fran. Cuius exclamationis materiam, quia patet ibidem ob breuitatem ad præsens hic non insero. Ex præmissis tanquam ex fine, ad quem videlicet ex stigmatizatione gloriosi patris nostri Fran. totus decursus exaratus in conformitatibus præcedentibus, apparet quo modo similitudines iam dictæ fuerunt quædã præuiæ dispositiones ad hanc vltimam, videlicet vt beatus Fran. in Christum transformaretur mente, & corpore: & apparet quod in principio dictum est huius operis, quod dominus Iesus Christus sicut voluit beatum patrem nostrum Fran. in vltimo .i. in crucifixione habere similem, sic & in actibus vitæ, (vt 32 conformitates declarãt,) placuit eum habere cõformẽ, cui sit honor, & gloria. Amen. Apparet igitur ex dictis expositio secundæ partis huius tertiæ conformitatis tertij libri, videlicet Franciscus consignatur.

FRVCTVS IIII. ET CONFORMItas huius tertij libri. Et 32. in ordine. Iesus vita deficiens. Franciscus euocatur. Expositio primæ partis, scilicet Iesus vita deficiens.

AMOREM, & dilectionẽ: etsi dominus noster Iesus Christus ad homines, vt superiora declarãt in lib. 1. & 2. ostenderit multipliciter: pręcipue tamen ostẽdit iuxta suum dictũ. Io. 14. Maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis: *Io. 14.* quando animam suam scilicet vitam suam in morte dedit pro nobis in crucis ligno moriendo. Cuius morte à peccati morte erepti ad vitã gratiæ reducti sumus. De qua morte cum omni reuerentia loquendo, quia id, pro expositione prima pars huius 4. conformitatis exigit, & requirit, dicens. Iesus vita deficiens, scilicet per mortem; quam pro nobis sustinuit. *De acerbissima Christi morte.* De ipsa domini Iesu morte loqui volendo, tria sunt videnda.

Primum est de eius acerbitate.

Secundum de idoneitate, & congruitate.

Tertium de eius vtilitate.

Circa primum est sciendum, ꝙ Christi mors fuit dolorosissima, & magnitudinem doloris Christus expræssit ad patrem clamando, vt patet. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Et psal. Consolantem me non inueni. *Matth. 27. Psal.* Vnde Christi passio fuit primo acerbissima ipsi Christo, & secundo suæ matri, quod fuerit Christo acerbissima, etsi in secundo videndo patebit, attamen acerbitatis magnitudinẽ ostendunt plura.

Et Primum est si consideretur, quis est, qui patitur. Et occurrit tibi, quod Deus est: etsi in forma, & natura homana, quod fuerit Deus in passione multa ostenderunt, scilicet prostratio iudęorum solo verbo accedentium ad ipsum capiendum. Petri intuitio, & intuitione immutatio. Latroni paradisi promissio. Luc. 23. Solis obscuratio. Sanctorum resuscitatio. *Ioan. 18. Lucæ 23.* Et sic de alijs. Quare sine peccato, ex quo Deus erat pati non debebat.

Secundum si consideretur, qualis est, qui patitur, & quia Christus fuit innocentissimus nullum offendendo. Mitissimus in conuersando. Misericordissimus in indulgendo. Amantissimus pro alijs se in mortem tradendo. Liberalissimus beneficia conferendo. Veracissimus in docẽdo. Benignissimus in cõpatiendo. Nobilissimus genere. Dulcissimus famine. & San

ctissimus

ctissimus opere, quare pati non debebat.
Tertium est si consideretur, quantus est, qui patitur. Nam quo ad localitatem immensus. Quo ad potestatem excelsus. Quo ad dignitatem sublimis, quia magnus super omnes Deos. Quo ad pulchritudinem speciosissimus. Quo ad fortitudinem validissimus, & omnia vincens. Quo ad claritatem lucidissimus omnia videns. Quo ad fęlicitatem perfectus, & summum bonum. Quo ad perpetuitatem ęternus, quia nec principium habuit, nec finem habebit.
Quartum si consideretur quali forma patitur. Et hic vide: quia nullum peccatum habuit, sed omnes virtutes: quia dominus est virtutum. In ipso apparuit virtus humilitatis se humiliando vsque ad mortem vilissimam. Paupertatis nudus moriendo. Charitatis se pro peccatoribus tradendo. Pietatis pro crucifixoribus exorando. Patientiæ omnia supportãdo. Pœnitentiæ corpus macerando. Austeritatis se felle, & aceto ac mirra cibando. Modestiæ in loquendo. Vigilantiæ in orando. Obedientiæ patris iussa perficiendo. Prudentiæ patri animam commendando. Perseuerantiæ in perficiendo.
Quintum est si consideretur, quanta sunt, quæ patitur. Et hic occurrit primo eius vilificatio vilem enim eum Iudęi reddere conati sunt.
Primo in vita dicentes, quod erat homo vorax, & amicus publicanorum.
Lucę 11. Secundo in miraculis dicentes. In Belzebub eicit demonia.
Ioan. 11. Tertio in fama. Totus mundus vadit post eũ quid facimus? & hic peccator est.
Ioan. 8. Quarto despiciendo. Ioan. Nonne fabri filius &c.
Matth. 22. Quinto insidiando doctrinæ. Consilium fecerunt, vt caperent eum in sermone.
Ioan. 10. Sexto persequendo corporaliter. Nam lapidare eum voluerunt.
Ioan. 8. Septimo ei non credẽdo. Testimonium tuum non est verum.
Ioan. 8. Octauo blasphemando. Demonium habes, & samaritanus es.
Nono illudendo ei in passione dicentes. Prophetiza nobis, quis est, qui te percussit.
Decimo deridendo. Vah qui destruis templum Dei &c.
Vndecimo infamando Pilato. Si non esset hic malefactor &c.
Duodecimo morte turpissima, scilicet crucis affligendo.
Secundo occurrit conuitiorum, & iniuriarum illatio. Recepit Christus iniurias.
Primo quia sic proditus, & traditus.
Secundo in captione, quia vt latro capitur.
Tertio in ligatione: quia Ligauerunt eum &c.
Quarto in maxillæ percussione.
Quinto in faciei velatione.
Sexto sputis faciei in deturpatione.
Septimo in traditione, & positione in manibus Pilati.
Octauo in iudicatione sine causa ad mortem.
Nono in flagellatione.
Decimo in crucifixione.
Vndecimo in denudatione.
Duodecimo in lanceatione.
Occurrit tertio ludificatio: ludibria expertus est.
Primo in domo Annæ facie fuit velatus, dicentibus, Prophetiza &c.
Secundo in deductione, vt malefactor ad Pilatum.
Tertio in missione ad Herodem, & despectione Iesu ab eo.
Quarto in coronatione, adoratione, purpuræ induitione per milites Pilati.
Quinto in Barabã dimissione, qui erat latro.
Sexto in flagellatione, quia Pilatus voluit eum tanquam fatuum corripere.
Septimo in condemnatione ad crucem, vt latro.
Octauo in latronum cum ipso crucifixione, & associatione.
Nono in expoliatione, nudatione, & vestimẽtorum diuisione.
Decimo in latronum, & aliorum exprobratione.
Vndecimo in tituli appositione, & diuersione.
Duodecimo in aceti propinatione, quia ei dare non permiserunt.
Occurrit quarto suppliciorum diuersorum afflictio, quo ad singula eius corporis membra.
Primo in capite corona spinarũ, & punctura.
Secundo in oculis velatione. In visu lachrimatione. In auditu improperatione. In olfactu sputorum abominatione. In gustu fęllis, & aceti potatione. In collo ligatione. In spatulis, & humeris crucis portatione. In brachijs extensione. In renibus verberum perpessione. In pectore lateris apertione. In manibus clauorum perforatione. In tibijs, & pedibus neruorum attractione ex clauorum infixione. Sic ex quatuor præfatis patet, quanta sunt illa, quæ Iesus est passus. Ex multis etiam alijs quantitas patet pœnarum.
Primum est si consideretur pœnarum multiplicitas: quia non vnam pœnam: sed multiplices est passus.
Secundum est pœnarum diuturnitas, quia per tempus durauit.
Tertium ipsarum pœnarum acerbitas.
Quartum est corporis patiẽtis nobilitas: quia delicatus erat Christus.
Quintum est ipsorum membrorum patiẽtium sensibilitas: quia in omnibus membris.
Sextum est inferentium crudelitas: Canes à prophetia in psal. vocantur.
Septimum est iudicantium iniquitas.
Octauum

Octauum tormentorum, & opprobriorum diuersitas vt dictum est.
Nonum dierum in quibus passus est solemnitas: vt dicetur.
Decimum populi coram quo passus est varietas, & multiplicitas videlicet quando omnes Iudęi conuenerant propter diem fęstum legis precepto.
Vndecimum loci, in quo est crucifixus, vilitas.
Duodecimum vilis latronum societas.
Tempus, quo passus est Christus. Sextum si consideretur tempus, quo patitur, hora matutinali capitur, & ligatur, ad domũ Annæ ducitur, & Caiphæ, & negatur à discipulo. Interrogatur, illuditur, & post multa ad mortem condemnatur. Hora prima ad pilatum ducitur, ad Hærodẽ mittitur, deridetur, & spernitur. Ad Pilatum remittitur, & pessime a militibus pertractatur. Hora tertia à Pilato Iesus ad mortem condemnatur, multis conuicijs saturatur, crux humeris imponitur, & cum ignominia ad crucifigendum ducitur. Hora sexta ad locum caluarie perductus denudatur, crucifigitur, extẽditur, & omnia ossa dinumerãtur, crux subleuatur, deluditur, & subsanatur. Hora nona aceto potatur felle mixto, & Iesus morte terminatur. Hora quasi vespertina in cruce existẽs mortuus, lancea latus eius dextrum aperitur, & vulneratur. Hora cõpletorij de cruce deponitur, & tumulatur.
Christus à quibus sit passus. Septimum si consideretur, à quibus patitur: quia ab omnibus, a discipulo ꝓditur, ab Apostolis derelinquitur, à ministris templi capitur, à Petro non agnoscitur, sed negatur, à Iudęis illuditur, à pontificibus occiditur, à seruis flagellatur, ab Herode despicitur, à turba mori poscitur, à Pilato iudicatur, à militibus percutitur, nudatur, coronatur, & crucifigitur, à latrone blasphematur, à transeuntibus subsanatur, & à milite lanceatur.
Octauum si consideretur propter quid patitur. Nihil enim inuenitur in causa vt pati deberet. Non beneficia exhibita in incarnatione, cõuersatione, prædicatione, languidorum sanatione, demonum expulsione, & mortuorum suscitatione. Non vita omni sanctitate perfectissima. Non doctrina verissima, & diuinissima. Non conuersatio mitissima, & sic de alijs. Et quia nulla fuit causa hoc attento, passio, & mors eius fuit dolorosissima.
Nonum si consideretur pro quibus patitur, quia pro nobis. Dedit enim semetipsum: vt dicit Apostolus, pro nobis, vt nos redimeret. Et qnia pro nobis peccatoribus ingratissimis,
Verba Xpi ad hominem. & sceleratissimis patitur. Vnde clamat Christus. O homo, vide, quæ pro te patior. Non est dolor, sicut quo crucior. Ad te clamo, qui pro te morior. Vide pęnas, quibus afficior. Vide clauos, quibus confodior. Cum sit dolor tantus exterior. Interius est planctus grauior. Cum te ingratum experior.

Decimum si consideretur qualis, & quantus est dolor, quem patitur, quia maximus super omnes alios dolores possibiles, vt dicetur: vnde merito clamat dicens illud. O vos omnes, qui transitis per viam attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus: certe non. Præfatis ergo decem diligenter inspectis, & discussis, paret quod mors Christi fuit acerbissima. Tren. 1.
Fuit etiam Christi mors beatæ Mariæ acerbissima, & dolorolissima ex multis considerationibus.
Primo considerando filij sui venditionem. Motiuum quia effusione vnguenti super caput eius. A quo quia à Iuda discipulo: prætium. s. tam vile 30. denariis, quibus venditur, quia Iudęis hostibus filij sui.
Secundo considerando captionem proditoris, quia osculo. Nequitur quia cum lanceis, & lanternis, & fustibus, vt ad latronem. Malignẽ quia iniecerũt manus in eũ: & eum ligauerũt.
Tertio considerando eius ab omnibus desertionem. Discipuli enim omnes eum reliquerunt. Et cum multis beneficia præstiterit, neminem inuenit ad se iuuandum.
Quarto considerando sui filij deductionem, primo ad domum Annæ.
Secundo Caiphæ.
Tertio Pilati.
Quarto Herodis.
Quinto Pilati iterato, & quęin eis sunt eidẽ facta considerando.
Quinto considerando verberum percussionẽ. Fuit flagellatus in domo Caiphæ, & Pilati. Et vt B. Maria S. Bernardo reserauit vnam legionem verberum est passus: quæ ad sex milia sexcenta sexaginta sex ascendunt absque pugnis, & aliis conuiciis.
Sexto considerando Christi coronationem; illam eius coronam spineam, quæ totum caput Christi aperuit, sanguine faciem, & capillos madidauit tam capitis, quam barbæ.
Septimo considerando filij ad mortem tam acerbam, & tam vilem condẽnationem: commota sunt omnia interiora ei.
Octauo videndo Iesum ad mortẽ fune ad collum ligato duci: humeris lassis crucem baiulare non habentem speciem, neque decorem: anima eius amaritudine repleta est.
Nono considerãdo denudationẽ, & crucifixionẽ; videndo eum nudatum: clauis confossum, & sanguinem, per quatuor partes corporis perforatas diffundi: irremediabilibus lachrimis plorabat. Thob. 5.
Decimo considerando filij sui à cunctis vilipensionem. Iudæi, latrones, & alij vilipendebant eum, & nullus erat, qui eidem effectum pietatis impenderet, & compassionis: sic tan tam ignominiam filij pensando, in ea maximus dolor causabatur.
Vndecimo considerãdo Ioannis pro filio suo traditio-

traditionem, licet enim Ioannes bonus esset, & sanctus: nulla tamen comparatio fuit inter ipsum, & Christum suum filium.

Duodecimo, & vltimo videndo Iesu mortem, & terminationem, quando vidit eum cum tanto clamoris dolore expirasse, quasi mortua, & ipsa fuit; Præfatis igitur in Beata Maria dolor vehemens causabatur: quare Christi mors ci acerbissima fuit: & sic patet succincte primum videndum de mortis Christi acerbitate.

Restat videre nūc de secundo, scilicet de mortis Christi idoneitate, & congruitate. Quia enim aliquis posset dicere, cur dominus voluit mortem crudelem, & dolorosam portare, & sustinere. In hoc secundo oportet plura videre de ipsa domini morte, quę possibilibus respondetur obiectionibus. Vnde sciendum

Homo an potuerit liberari alio modo, quā per pass. Christi.

est, quod mors domini sic facta: fuit Primo debitæ perpetrata; licet enim alius modus esset Deo possibilis, hominem liberandi quam per passionem filij sui: vt dixit Aug. & Magister 3. dist. 20. iste tamen fuit congruus.

Primo quia Deo patri acceptissimus: quando enim facit homo, quod est ad Dei honorē: Deo summē placet. Et ad Dei honorem est, ꝙ Deo reddatur honor suus, & satisfiat sibi de illatis iniurijs. Sed cum per nihil aliud nisi per mortem Christi honor posset Deo exhiberi, & satisfieri de iniuria per hominem Deo illata, quā Christus moriendo, mors sua fuit Deo acceptissima: vt dicetur.

Secundo fuit congruentissimus ad nostrum morbum curandum; homo enim voluit Deo similari per scientiæ sublimitatem: Ligni gustauit suauitatem, & diuini præcepti transgressus est limitem, & regularitatem. Et quia cura tio habet fieri per contrarium: ideo modus passionis Christi fuit congruentissimus; quia per humiliationem, & abiectionem, dolorum perpessionem, & diuinæ voluntatis implectionem, dicente Apostolo, Phil. 2. Humiliauit semetipsum factus obediens &c.

Tertio efficacissimus ad trahēdum hominem ad sui dilectionem melius à Deo trahi non poterat, quam quod Deus pro eo incarnatus mori pro ipso redimendo cum tot pęnis dignaretur. Vgo de arra sponsæ, vt ostenderet tibi quantum te diligeret, non nisi moriendo te a morte liberauit, vt non tantum pietatis impenderet beneficium: verum etiam charitatis

Rom. 5.

monstraret affectum. Apostolus. Commendat Deus charitatem suam in nobis, quia cum inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est.

Quarto virtuosissimus, hoc enim modo dedit nobis omnium virtutum exemplum Humilitatis, patientiæ, obedientiæ, pœnitentiæ &c. vt dictum est in prima parte huius expositionis,

1. Petri. 2.

& ideo dicit Petrus. Christus pro nobis passus est, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.

Quinto ad vincendum diabolum prudentissimus: voluit enim comprehendere in astutia sua eum, ac ipsum vincere non potentia, sed iustitia, vt enim dixit Magister 3. dist. 20. Ipse sua procuratione occidendo Christum innocentem: nocentem hominem iure amisit, & à suis manibus est ereptus. Prudentia enim eius cępit superbum. Iob. 5.

Sexto fuit nos erudiens, vt à peccato caueremus, pro cuius expiatione Christus mori voluit. Empti enim estis pretio magno, &c. 1. Cor. 6.

Septimo pro nobis satisfactorius, vt dicetur.

Octauo fuit misericordię, & iustitiæ conueniēs. Nam morte Christi satisfactum est Deo, peccato, & sic iustitiæ: quia homo liberatus, sic & misericordiæ, sic ergo domini mors, vt dictum est, fuit debitē perpetrata.

Secundo fuit pro satisfactione rite ordinata, vt enim dictum est conformitate 2. primi lib. in parte 1. Deus etsi posset de potentia absoluta peccatum impunitum remittere, nō tamen de potentia ordinata, quia pro peccato primi parentis erat necessarium, vt Deo satisfieret. Nec aliqua creatura, vt dictum est, poterat, propter ibidem allegata. Oportebat ergo ꝙ talis satisfaciens esset Deus, & homo. Deus vt redderet ęquiualens ad offensam Deo illatam; homo quia erat ille qui Deo satisfacere tenebatur, quia persona offendens. Christus ergo morte sua satisfecit pro nobis.

Et pro huius euidentia est sciendum succincte. Primo quid est satisfactio: & respondetur ꝙ est redditio ęquiualentis: vt dicit Anselmus 2. Cur Deus homo. alias indebiti, vbi vide, ꝙ aliquid requiritur ex parte satisfacientis, aliquid ex parte satisfactionis, & aliquid ex parte illius pro quo satisfit. Ex parte satisfacientis requiritur primo, quod sit amicus vtriusq;, patet, quia ipse est quidam mediator, & reconciliator.

Diffinitio satisfactionis, & quid sit.

Secundo quod sit ad satisfaciendū sufficiens: quia aliter non diceretur satisfaciens.

Tertio quod nō sit alius in eo, quod satisfacit illi, cui satisfacit obligatus: quia tunc non pro alio, sed pro seipso satisfaceret. Ex parte satisfactionis requiritur.

Primo quod sit voluntaria, aliter non esset satisfactio, sed satispasio.

Secundo quod sit ęquiualens patet, quia hic dicit nomen. Satis.

Tertio quod sit alias indebiti, patet, nō enim esset satisfactio, sed redditio simplex. Ex parte illius pro quo satisfit requiritur: quod satisfaciens pro eo agat taliter, quod amplius non offendat, & quod restituatur ad statum pristinum, & amicitiam, vt primo erat.

Secūdo videndum est de merito Christi quantum est.

Respondetur quod est infinitum. Et pro huius euidentia est sciendum.

Primo

Primo quod in actu meritorio est duplex bonitas, intrinsece, quæ consurgit ex bonitate actus eliciti debito modo ex circunstantijs, scilicet gratiæ, & aliorum ad esse meriti concurrentium.

Vide pulcram conformitat. B. Virg. fruct. 40. 45. 55.

Alia bonitas dicitur extrinseca, quæ penes acceptionem consistit, quæ non est aliud, quam ordinatio legis diuinæ; qua Deus ordinauit talem actum acceptare, & debito præmio præmiare. Nam ad actum meritorium vt plurimum ista duplex bonitas concurrit; prima.n. sine secunda esse non potest, sed secunda sine prima potest esse, sicut patet de merito Christi nondum exhibito in actu, à Deo ab æterno acceptato, de quo dicitur in Apoc. Dignus est agnus, qui occisus est ab origine mundi &c. Et de ista loquitur Scotus 3. dist. 18. q. 2. vbi ostendit, quod passio Christi præuisa, & nondum exhibita, valuit patribus, qui Christi passionem præcesserunt.

Secundo sciendum, quod loquendo de bonitate intrinseca actus meritorij ad actum meritorium, quod non solum gratia creata causat bonitatem siue effectiue, siue circunstantionaliter in actu meritorio: sed gratia etiam increata. Ratio quia gratia increata omni modo, siue effectiue, siue vt circunstantia, potest concurrere ad actus gratificationem: sic gratia creata, immo doctores plures ponunt, quod nisi in actu meritorio concursus gratiæ increatæ poneretur: nullus talis actus posset esse de condigno meritorius vitæ æternæ: etsi de congruo. Insuper ad meritum valet dignitas personæ, quæ causat actum, dicit Bonauentu. 3. d. 13. q. 2. quod meritum pensatur secundum dignitatem personæ Sco. 3. d. 13. q. 3. dicit, quod ratione suppositi meritum Christi fuit maius, quam alius non fuisset Hoc idem patet per regulam. Arist. 1. Metaphi. quod actiones sunt suppositorũ: actus enim & generationes sunt circa singularia. Et quia regula est Arist. 3. Ethi. quod circunstantiæ cõcurrentes ad actũ ipsum reddunt sibi conformem, quo ad acceptionem, & de acceptione, vtpote, quo ad bonitatem, & malitiam. Modo in proposito cum in domino Iesu Christo fuerit gratia creata; quia plenus gratia, & veritate: & increata, quia in eo habitat omnis plenitudo Deitatis. Insuper in domino Iesu: etsi sint duæ vnitæ naturæ humana, & diuina: est tamen vna persona, & non plures, & vnum suppositum, & cum talis persona, & suppositum sit Deus, quare est infinita. Ad propositum meritum Christi loquendo de bonitate intrinseca, est infinitum vtpote à persona, & supposito, elliciente infinito, & gratia infinita, & finita, quæ siue concurrant effectiue, siue per modum circunstantiæ, quia faciunt ad meritum, sequitur propositum. Ex quo sequitur, quod talis actus bonitate extrinseca, est infinitum meritum. patet, quia infinite à Deo acceptatur: aliter Deus non ageret conformiter rectæ rationi.

Coll. 1.

Et si dicatur, actus est finitus: quomodo meritum est infinitũ? Respondetur, quod si in actu meritorio cõsistat meritum: ipse tamen actus non est meritũ: sicut actus non est circunstantia, seu id, quod efficit ipsum: quod meritum Christi sit infinitum modo prædicto, hoc tenet Bonauen. 3. dist. 13. q. 2. vbi dicit meritum pensatur ex dignitate personæ, & persona est infinita, ergo &c. Hoc etiam tenet magister Petrus Aureoli in repertione sua 3. d. 13. q. 2. Alexãder de Ales in 3. & Thomas concedunt, quod vita Christi, est vita Dei, & vita infinita: quare ergo de merito non conceditur, quod sit infinitum: His præmissis videndum est, quomodo morte Christi satisfactum est. Vbi sciendum pro regula.

Vide in cõformit. B. Virginis. fruct. 36.

Primo quod creatura intellectualis innocens, Deo tenetur in omnibus actionibus. Ratio, quia à Deo est, quicquid habet, totum à Deo habet.

Secundo creatura intellectualis non peccans, Deo non tenetur in omnibus passionibus: patet, quia dominus iustus non exigit pœnam, culpa non commissa.

Tertio quod creatura intellectualis, quæ primo erat innocens, & postea peccans, tenetur Deo in omnibus, tam passionibus, quam actionibus; prima pars patet ex secundo præmisso, scilicet quod tenetur si peccat in passionibus: secunda pars patet ex primo; quia tenetur in omnibus actionibus innocens: à fortiori peccans. Ad propositum Christus etsi innocens, Deo tenebatur in omnibus actionibus: patet ex primo, sed non in passionibus; quia innocens. Modo Christus volens Deo pro nobis satisfacere per actiones, non potuit: patet, quia non esset alias indebiti immo debiti, vt dictũ est, & satisfactio est redditio, non solum æquiualentis, quod erat in actionibus Christi, vt dictũm est, propter meritum infinitum, sed alias indebiti: quod non affuit in merito actionũ Christi. Si ergo satisfacere pro nobis debebat, oportebat quod non daret quamcunque passionem: sed animam suam in mortem. Ratio, quia mors eius erat alias indebita Deo, quam Deus ab ipso non poterat exigere, ipso nolente. Fuit sufficiens etiam quo ad obedientiam: quia vsque ad mortem, & consequenter maior, quod inobedientia aliqua posset esse in quocunque peccato. Et quia includens maiorem dolorem, quam esset possibilis delectatio in quibuscunq; peccatis: patet, quia Deus rem diligit, vt est diligibilis. Modo vita Christi, erat vita Dei: vt dicit Alexan. in 3. parte 1. q. 15. & per consequens summè diligenda, & magis diligenda, quam omne aliud à Deo. Et cum delectatio causetur ex præsentia rei dilectæ, & sic magis delectabatur Christus in vita

sua, quam aliqua creatura posset delectari in aliquo, patet: quia magis diligebat eam, & sic intensius, & fortius mouebatur, & ordinate in rem dilectam, quam homo inordinate mouea tur in quacunque delectatione peccati. Et tūc vltra cum ablatio delectabilis sit causa pęnalis, ablatio vitæ Christi fuit Christo ita pęnalis: sicut eius præsentia delectabilis. Et per consequens magis tristabilis, quam aliqua delectatio cuiuscunque alterius rei esset delectabilis. Actiones (vt dictum est) sunt suppositorum: quare vita Christi erat vita Dei: vt Alex. dicit loco præallegato, & per consequens infinita, & meritum Christi fuit infinitum: quare mors sua Deo oblata fuit munus infinitum, vt enim dicit Alex. loco præallegato. In satisfactione non solum pensatur quantum soluatur: sed à quanto, & ex quanto. Si quantum, maior est vita Christi, quam aliqua vita creaturæ: vt dictum est: & per consequens datio talis vitæ fuit pęnalis maxime Christo: quia maximum pęnale est separatio animæ à corpore. Si consideretur à quanto: fuit satisfactio per mortem Christi: quia ab ipso Dei filio, qui est verus Deus, inuenitur pœnæ super omnem extimationem satisfactum fuisse. vnde. Qui proprio filio nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia nobis donauit idest condonauit, & remisit? Si vero consideretur ex quanto, idest ex quanta charitate mortem subierit: quia fuit charitas immensa: inuenietur super omnem extimationē satisfactum: hæc Alexander. Quo apparet, ꝙ modus iste fuit Deo patri acceptissimus: vt dictum est in prima ratione præcedenti. Et sic patet secundum, scilicet quod passio, & mors Christi fuit rite pro satisfactione ordinata.

Rom. 8.

Tertio est omnis culpa ea remota, & abdicata. Nam Christus sua morte meruit cuicunque recipienti primam gratiam, vt dicit Scotus 3. d. 18. q. 2. Insuper cum sacramentis culpa deleatur, & gratia detur, & sacramēta habuerūt efficaciam à passione Christi, vt à causa meritoria: quare iustificatio, & gratiæ collatio à passione, vt à causa meritoria processerunt. Lauit enim nos à peccatis nostris in sanguine suo. Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis.

Apoc. 1. Heb. 9.

Xpi passione est culpa deleta.

Sed sciēdum, quod in deletione culpæ gratia, quam Christus passione sua meruit nobis, delet culpam formaliter: quia expellit suum contrarium pro statu isto. Sacramenta, quæ efficaciam habent a passione Christi, delēt culpam ministerialiter, passio Christi meritorie: quia meruit nobis gratiam, & omne id, quo culpa deletur. Sed Christus, vt Deus, & eius volūtas delet culpam causaliter. Isa. 44. Ego sum qui deleo iniquitates propter me. Dicit tamen magister 3. d. 19. c. 3. Etsi à culpa simus Christi passione liberati: non tamen ex toto debet intelligi, idest vt simus effecti impeccabiles: quia hoc solum erit in vita futura. Verum, vt anima habeat hoc donum Christi passionis videlicet culpæ amotionis: oportet vt quatuor habeat.

Primo dilectionem, & charitatem. Considerando enim tam gratuitum dilectionis modū passione monstratum, accendimur ad amandum Deum, iuxta illud. Cōmēdat Deus charitatem suam in nobis: quoniam cum essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus est, & sic incendimur ad amandum amore charitatis, quæ operit multitudinem peccatorum.

Rom. 5.

Secundo fidem. Nam fides formata domini passione valet ad culpæ deletionem. Iustitia per fidem Christi, quem Deus proposuit propitiatorem per fidem in sanguine, idest per fidem passionis.

Rom. 3.

Tertio oportet habere Christi imitationem in agendo.

Quarto habere conformitatem in patiendo: sic enim ei incorporamur.

Quarto est passione & morte Christi omnis reatus, & pœna annullata, passio Christi est sufficiens pro infinitis hominibus ad satisfaciendum. Et cum culpę triplex sit genus, scilicet originalis, mortalis, & venialis. Et pro his alia pœna infligitur morienti: quia pro originali carentia perpetuę visionis diuinæ. Pro mortali pœna sensus, & carentia ęternalis. Pro veniali pœna purgatorij. Et alia viuenti: quia pro originali pœna mortis, & aliæ pœnæ infliguntur, quæ in nobis sunt ex peccato primi parentis. Pro mortali aliqua pœna temporalis, & satisfactoria, vel iudicialis. Pro veniali aliqua pœna medicinalis. Ad propositum dicit magister 3. d. 19. cap. 4 Christus portauit peccata nostra ligno, idest pœnas peccatorum, & reatum, & pœnam pro originali morienti totaliter dimisit: patet in paruulis baptizatis, & in adultis baptizatis, quibus omnis pœna dimittitur, & si moritur baptizatus, statim euolat ad cœlum. Deleuit Christus pęnam, quæ debetur mortali quo ad reatum ęternū: quia pęnam ęternam commutauit in temporalem. Nec temporalis, quam imponit ecclesia sufficeret aliquando: nisi Christi pęna cooperaretur, quam pro nobis soluit. Pęnam pro veniali remouit passionis suæ signo, ac memoria, & alijs modis: pęnas vero, quę debentur viuenti pro originali, Christus non soluit. De morte liberabit nos in futuro: quando omnes resurgemus nunquam amplius morituri. Ab alijs vero pęnis non absoluit nos, nisi quo ad reatum, nō dimittit eas, nisi fiat speciali gratia: quia medicinales sunt: tamen per gratiam in multis exterminantur: vt patet de fomite. Sic ergo patet, quomodo passio liberat a pęna.

Nota.

Baptizatus moriens statim ad cœlum euolat.

De diaboli potestate ante Christi passionē aduersus homines.

Quinto passione Christi diaboli potestas est prostrata, & humana natura liberata: vt dicit

magister

magister.3.dist.19.diabolus permittente Dei iustitia ex peccato ante passionem Christi habebat potestatem super homines in triplici gradu.

Primus erat impugnare per tentationem, & ista Christi passione est valde diminuta. Nam passio meruit nobis gratiam, & alia, per quæ à diaboli tentatione præseruamur: ne superet aliquem nisi volentem. Sic ergo crucis fide, & passionis diabolus expugnatur. Vnde dicit
1.Ephe.4. Apostolus. In omnibus sumentes scutum fidei &c. Similiter innocatione nominis Christi. In nomine meo demonia eijcient.

Secundus gradus erat: sibi consentientem retinere, & immergere in peccatum per culpæ reiterationem deducebat de peccato in peccatum: vt quasi impossibile esset resurgere. In isto secundo gradu passione Christi homo à diabolo liberatur per sacramenta, quę à passione habent efficaciam: licet homo cadat in culpam, habet sacramentum pœnitentiæ; per quod potest semper resurgere.

Tertius gradus detinere per pœnæ inflictionē quo ad locum: quia quantumcunq; esset instus ad limbum destinabatur, & diabolus eum deducebat. Passio Christi, quia fuit satisfactoria pro peccato, quo ad fideles, hanc potestatem totaliter euacuauit. Nam Christus de limbo patrum, & purgatorio omnes ipso descendente ad inferos post mortem suam extraxit. Ad limbum patrum nullus nunc descendit: quia satisfactum est Deo de reatu, & obligatione culpæ originalis: & hoc fuit, vt magister dicit, quando Christus se obtulit sacrificium in cruce pro nobis. Ad infernum diabolus nō ducit, nisi voluntatem, quis se tradat in suas manus. Nullus vadit ad infernum, nisi in culpa mortali decedens, vel ad limbum: nisi in originali decedens. Sic ergo apparet quomodo à potestate diaboli liberati sumus Christi morte, & passione.

Sexto passione Christi est redemptio nostra facta, & celebrata. Nam in passione dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret. dicit
2.Thim.2. Apostolus. Redemisti nos in sanguine tuo.
Apoc.5. Sed quomodo nos redemit? Sciendum est, ꝙ vt dicit Alex. de Ales.3.parte.i. loquens de necessitate passionis quantum ad inferiorem causam finalem. Redimere est rem suam iusto precio recuperare, & sic Christus nos redimit. quia cum serui essemus, soluto precio, idest semetipso, nos redemit. Vel secundum
Redimere quid. alium doctorem. Redimere est soluto precio recompensatio: & sic nos redemit. Sed à quo nos redemit? Respondet Apostolus. Ab operibus mortuis ad seruiēdum Deo viuenti. Sed nunquid diabolo aliquid recompensauit? Certe non: quia diabolus nihil iustum habebat in homine. Sed recompensatio est facta respectu Dei, cui Christus satisfecit de offensa, quā homo intulerat: vt Deus nobis recompensaret vitam æternam. Et licet pater miserit filium: solus tamen filius dicitur redemptor: quia immediatè soluit precium: vt dicit Thomas 3.parte.q.49. articulo quinto. Nec erat precium soluendum illi.s. diabolo, qui iniuste nos detinebat: sed illi.s. Deo; cuius iustitia tenebatur. Christus ergo morte sua factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio.

Septimo est passione Christi facta reconcilia- 1.Corin.5.
tio, & pax ordinata. Mediator Dei, & hominū fecit vtraque vnum, idest in vnam personam vniuit naturam diuinam, & humanam, & per consequens Deum pacificauit homini, & econuerso. Sed quomodo reconciliauit nos? Respondit Apostolus. Reconciliati sumus Rom.5.
Deo per mortem filij eius. Ipsa fuit satisfactio pro peccatis nostris, & totius mundi: istud dicit Apostolus Eph.2. Ipse est pax nostra, qui fec.t vtraque vnum. Et semper reconcilians per crucem &c. Et quia ipse solus reconciliauit, ipse solus est mediator Dei, & hominum Christus Iesus.

Octauo Christi morte, & passione ianua cœli est aperta, & reserata. Vt dicit Scotus.3.dist.18.q.2. Ad apertionem ianuæ nullus potuit cooperari Christo: sed ipse solus passione sua meruit apertionem ianuæ cœli. Vnde dicitur Apoc.5. ꝙ nemo in cœlo inuentus est, neque in terra, neque subtus terram, qui posset aperire librum.i. cœlum: sed leo de tribu iuda.i. Christus aperuit: quia passione sua Deo patri satisfecit: & sic ianuam aperuit. Non licebat nobis homicidis repatriare: donec sacerdos magnus Christus moreretur, vt habetur in figura in libro Leuitici.

Nono passione Christi est gratia largiter diffusa, & destinata. Nam cum meruit nobis primam gratiam, & gratiam aliam, quam meremur passione sua: patet propositum, vt dicit Scotus.3.dist.18.q.2. Christus cum sit caput Ecclesiæ: ideo gratiam largiter diffundit in membra.

Decimo fama Christi, quo ad nomen super omnia passione sua est exaltata. Apostolus Philip.2.
Deus passione sua exaltauit eum.i. secundum magistrum.3.dist.18. exaltationem ostendit. Et dedit illi nomen.i. se dedisse manifestauit.

Vndecimo passione Christi, omnia sunt terminata. Omnia quo ad dicta prophetarum, & figuras in sacro eloquio sunt terminata; Iō Christus in cruce dicit consumatum est. Vt ostensum est lib.1. conformitate prima.

Duodecimo passione Christi sunt nobis multa beneficia à Deo collata. Et istud erat.

Tertium videndum.s. de mortis Christi vtilitate. Vtilitas ergo mortis Christi ostenditur ex beneficijs ipsa morte nobis collatis ipsa n. sumus. Quę vtilitas prouenerit ex Christi morte.

Primo ad vitam reuocati, in Adam omnes mo- 1.Corin.8.

riuntur : ita & in Christo omnes viuificabuntur, & cum essemus mortui peccato : Christus conuiuificauit nos.

1. Pet. 3. Secundo à peccato separati 1. Petri. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, &
Vide in cõformitatib⁹ B. Virginis fruct. 55. sequitur, vt nos offerret Deo mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu.

Tertio in opere iustificati, cum .n. peccatores
Rom. 7. essemus: Christus pro nobis mortuus est. Iusti
1. Thim. 2. ficati .n. gratia ipsius.

Collo. 1. Quarto à debito quietati, donans nobis omnia delicta: deleuit quod erat aduersus nos chyrographum &c.

Quinto à diabolo contutati : vt eum non ti-
Heb. 12. mere debeamus, vt per mortem destrueret, quod habebat Imperium. Passione Christi no
Apoc. 19. minata diabolus statim fugit. Apprehendit Christus diabolum qui, & sathanas, & ligauit eum.

Sexto robore fortificati, cum essemus infirmi:
Rom. 5. Christus pro impijs mortuus est.

Septimo ab hostium manibus liberati : patet
Zach. 9. de sanctis patribus à limbo extractis. In sanguine testamenti sui eduxit vinctos &c.

Octauo debite informati vt virtuose agamus: quia omnes virtutes, & scientiæ morte Christi ostensæ sunt : vt dictum est conformitate præcedenti.

Nono honorati & exaltati. Apocal. 5. redemisti nos in sanguine tuo, & fecisti Deo nostro regnum, & sacerdotium &c.

Decimo ad pugnandum spiritualiter excita-
1. Petr. 4. ti. Christo igitur passo in carne : vos eadem cogitatione armamini.

Vndecimo ad diligendum inflammati. ambu-
Ephe. 4. late in delectione : sicut, & Christus dilexit nos, & tradidit &c.

Duodecimo ordinis angelorum quo ad ruinam de nobis sunt reparati. Proposuit in Chri
Collo. 1. sto reparare quæ in cœlis &c.

Tertio decimo à mentium vulneribus sumus sanati. Samaritano à Christo infusum est vulneribus oleum misericordiæ, & vinum iustificationis, & satisfactionis. Vnde à peccato sanari sumus. Augustinus quemcunque momorderit astutia sathanæ, intueatur Christum in ligno pendentem, & sanabitur.

Quartodecimo ducatu ad vitam illuminati, & directi in baculo crucis, & mortis Christi cũ Iacob oportet nos transire Iordanem istum. i. per vitam istam transire.

Quintodecimo contra omnia mundi amara obdulcorati. Nam si passionis lignũ in aquis ponatur : aquæ Marath. 1. passionis memoria obdulcescunt.

Cant. 2. Sextodecimo crucis vmbra obumbrati. In vm
Tren. 2. bra tua viuemus. Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi &c.

Decimo septimo illustrati: quia tenebræ peccatorum amotæ, & gratia data. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino &c.

Decimooctauo in patria firma spe locati. Aperuit enim ianuam, & per proprium sanguinẽ introiuit in sancta, æterna redemptione inuenta. Et semper vt repromissionem recipiãt &c. Patet igitur prædictis de vtilitate mortis Christi, & passionis. Ex quibus omnibus patet de mortis Christi efficacia, acerbitate, & vtilitate. Et per consequens apparet declarata prima pars huius conformitatis quartæ: scilicet. Iesus vita deficiens. Ad laudem Christi. Amẽ.

SECVNDAE PARTIS QVARTAE conformitatis tertij libri, videlicet: Franciscus euocatur. Expositio.

PARTE prima huius quartæ conformitatis declarata. Restat consequenter declarare partem secundã videlicet. Franciscus euocatur, scilicet per mortem corporalem. Circa cuius expositionis euidentiã, est sciendum primo, qua infirmitate mortuus est beatus Fran. Vbi sciendum quod & si propter pœnitentiam arctissimam, quam beatus Fran. exercuit: semper infirmitatem pateretur splenis stomaci, & oculorum, & agrauabatur aliquando talibus, vt mori videretur : aliquando enim euomuit propter infirmitatem stomaci per totam noctem sanguinem, in tantũ vt fratres crederent eum moriturum, vt dictũ est conformitate præcedenti huius tertij lib. 1. 2. parte conformitatis. Aliquando infirmitate oculorum tam fortiter fuit vexatus, quod bene per quinquaginta dies stetit in sancto Damiano cum tanto oculorum dolore, & nimia vexatione, quod neque quiescere potuit, nec lumen aliquod videre. Vnde diuinũ agnoscens flagelum ipse beatus Fran. dominum deprecatus est, vt maioribus pœnarum aculeis vrgeretur : verum quia patientissime se habuit, vocem Christi audiendo de cœlo, de thesauro vitæ æternæ obtinendo fuit declaratus, & inuestitus, ac subarratus, incurrit infirmitatẽ aliã præter iam dictas videlicet hidropisim. Et hac infirmatus fuit in loco de Bagneriæ supra ciuitatem Nucerij : & specialiter tunc ipsam infirmitatem incurrit in pedibus ipsorum tumefactione, propterq̃ ciues assisinates audientes ipsum ibidem infirmari, solennes nuncios milites ad reducendum eum Assisium transmiserunt. Cum quibus rediens spiritu prophetico claruit, & sanctæ paupertatis, ac diuini amoris efficaciam ostendit. Ad villam enim cum venissent nomine Sutrianum, & hora esset comedendi, pro pecunia panem, nec aliquid come-

stubile

stibile inuenire potuerunt, sed mandato beati Fran. Dei amore panem petentes, statim habuerunt omnia abundanter: vt beatus Fran. prædixit. Et demum Asisium peruenientes, non permiserunt eum ad locum sanctæ Mariæ ire: sed ad palatium episcopi Asisinatis eum deduxerunt, & ibidem eum locauerunt, custodientes ab extra palatium ipsum episcopi, armatis hominibus: vt si eum mori contingeret fratres eum alio non portarent; sed Asisij sepeliretur: ne tanto thesauro priuarentur. In hoc palatio residens beatus Fran. spiritu prophetico in pluribus se ostendit irradiatum. Vidit enim in spiritu totam tentationem fratris Rizerij ministri Marchiæ, & eidem reserauit, ac eum signando ab omni tentatione immunem illico reddidit. Beatæ Claræ infirmanti, & cupienti videre beatum Fran. ante mortem suam: ipse beatus Fran. misit dicendo, quod pro tunc eum nõ poterat videre: sed alio tempore videret eũ, & de eius visione summe gauderet. Et sic factum est: quia beato Fran. mortuõ, corpus eius fratres dum deducerent Asisium; Beatæ Claræ, & suis ostenderunt sororibus videndum: vt dictum est conformitate precedenti: Cuidam fratri dicenti sibi quasi ludendo. Quantum venderes tu domino omnes tuos saccos, multi baldachini, & panni de serico ponentur supra corpusculum tuum, quod modo indutum est sacco? Tũc beatus Fran. habebat infulam coopertam de sacco, & indumentum etiam de sacco: & respondens beatus Fran. cum magno feruore, & letitia spiritus. Tu verum dicis: quoniam ita erit pro gloria, & laude domini mei. Et dum in dicto palatio esset, cępit infirmitatibus varijs tam grauiter laborare: vt vix in eo mẽbrum remaneret absque ingenti passionis dolore: sed cum duris corporis angeretur doloribus, illas suas augustias non pœnarum censebat nomine, sed sororum. Cum autem semel grauius solito dolorum vrgeretur aculeis: quidam frater simplex dixit ad eum, ora Deum frater, vt mitius tecum agat: manum enim suam super te grauare videtur. Quo audito vir sanctus cum eiulatu exclamans, ait. Nisi nossem in te simplicem puritatem tuam ex nunc abhorrerem cõsortium; qui ausus fueris contra me diuina iudicia repræhensibilia iudicare. Et licet totus esset attritus, grauis prolixitate lãguoris proijciens se in terram, ossa debilia duro casu collidit, & deosculans humũ, gratias, (inquit,) tibi ago domine Deus de omnibus doloribus meis, teque mi domine rogo, vt centuplum si tibi placuerit, addas; quia hoc erit mihi acceptissimum, vt affligens me dolore, nõ parcas: cum tuæ sanctæ voluntatis adimpletio, sit mihi consolatio superplena. Verum cum infirmitare grauissima detineretur, nec posset comedere, & à fratribus rogaretur, vt aliquid sumeret, & ipse diceret, ꝙ non habebat voluntatem comedendi: sed si haberet de pisce, qui vocatur squalus forsitan comederet: hoc dicto statim affuit diuina prouidentia, & ecce quidam homo missus à fratre Gerardo ministro Reate, portauit canistrum, vbi erant tres magni squali, & gambari, de quibus ipse libenter vescebatur. Quod factum in admiratione pluri ma extitit sociorum: diuinam prouidentiam circa ipsum attendentes. In hoc palatio cum aliquando ob spiritus recreationem, laudes fratris solitus, quas fecerat, per socios cantari faceret: considerans hoc frater Elias, dixit ad eum. Charissime Frater de omni lętitia, quã pro te, & socijs tuis in tua infirmitate ostendis, sum valde consolatus, & edificatus: sed licet homines huius ciuitatis te venerentur pro sancto: tamen quia credunt firmiter propter hanc infirmitatem tuam incurabilem, te in ꝓximo moriturum: audientes huiusmodi laudes cantari die, noctuq; possunt dicere intra se. Quomodo hic tantam lætitiam ostendit, qui est prope mortem? Dixit ad eum beatus Fran. Recordaris cum apud Fulgineum visionem vidisti, & dixisti mihi, ꝙ quidam dixerat tibi, ꝙ viuere non debebam, nisi duobus annis. Antequam tu illam visionem videres, per gratiam Dei, qui omne bonum suggerit, & posuit in ore suorum fidelium, semper die, ac nocte considerabam finem meum: sed ab illa hora, qua visionem vidisti, fui magis sollicitus cõsiderare diem mortis. Et statim ait cum magno feruore, dimitte me frater gaudere in domino, & in laudibus eius, & infirmitatibus me is: quoniam gratia spiritus sancti cooperante, ita sum vnitus cum Deo meo: ꝙ per misericordiam suam bene possum in ipso altissimo iocũdari. In illis diebus visitauit eum in dicto palatio quidã medicus de Aretio, valde familiaris ipsi beato. F. nomine bonus Ioannes, & interrogauit eum beatus. F. quid tibi videtur de hac mea infirmitate? Et ait illi medicus: bene tibi erit per gratiam Dei. Iterum dixit ei beatus. F. dic mihi, quid tibi videtur: noli timere, quoniam per gratiam Dei non sum corculus: vt timeam mortem. Nam cooperante gratia spiritus sancti: ita sum vnitus cum domino meo, ꝙ de morte, & de vita equaliter sum cõtentus. Tunc dixit ei medicus manifeste. Pater secundum prophetiam nostram infirmitas tua est incurabilis. Et credo, ꝙ in fine mensis Septẽbris, aut quarto nonas Octobris morieris. Tunc beatus. F. iacens in lecto cum maxima deuotione, & reuerentia expandit manus ad dominum, & cum magna lætitia cordis, & corporis dixit bene veniat soror mea mors. Sic ergo patet, qua infirmitate beatus Fran. ad mortem deuenit corporis.

Secundo videndum est de loco, in quo beatus F. mortuus est. Vbi sciendum ꝙ beatus. F. videns

dens ſe ad mortem propinquare ad ſanctam Mariam de Portiuncula ſe deferri popoſcit: vt vbi acceperat ſpiritū gratiæ: ibi redderet ſpiritum vitæ. Et quia propter infirmitatem ambulare non poterat ad dictum locum, à ſocijs ſe fecit deportare. Cunque ad locum de ſancta Maria cum magna comitiua deduceretur per fratres, & ad hoſpitale perueniſſet, quod eſt in via, petijt beatus. F. ſi adhuc ibi eſſet: quia ipſe caligantibus oculis nou ſenectute, ſed lachrimis plene videre non poterat: cunq; ſciuiſſet ſe in dicto loco eſſe, fecit ſe verſus Aſſiſium facie voluit, & in terra poſitus, illá multis benedictionibus benedixit dicens: benedicta tu à domino, quia per te multæ animæ ſaluabuntur, & in te multi ſerui altiſsimi habitabunt, & de te iuſti eligentur ad regnum ęternum. Et his dictis ad ſanctam Mariam ſe fecit deferri. Et illuc perueniens in infirmaria fuit locatus. Sic ergo patet de loco, in quo elegit mori, videlicet in loco ſanctę Marię: vt vbi inceperat, ibi terminaret.

Et quia hunc locum dicebat ipſe beatus. Frá. Virginem Mariam plus amare, quám aliquem locum citra mare. Ideo beatus. Fr. Virgini ſe conformando: præ alijs locis mundi amauit ipſum, & in fine, vt dicetur, recomendauit fratribus. In hoc voluit mori amicus Virginis. Et in ſignum dilectionis, vt dicunt fratres antiqui, à quibus audiui: beatus. F. voluit, quód cius cor à corpore ſepararetur, & ibidem po-

Cor B. Fr. vbi ſit poſitum.

neretur. Et dicitur, ꝙ cor eius eſt in altari capellæ, vbi beatus. F. mortuus eſt. De ſingularitate huius loci dictum eſt conformitate. 16. & vltima libri ſecundi. Hic locus debet eſſe cuilibet fratri minori vero acceptiſsimus conſiderando primo affectum beatæ Mariæ ad ipſum locum præ alijs mundi locis.

Secundo amorem beati. F. ad ipſum: quia in ipſo incipere voluit, & terminare.

Tertio propter recomendationem beati. F. factam fratribus de ipſo loco in morte ſua.

Quarto propter cor beati. Frá. in ſignum dilectionis ad locum ibidem poſitum.

Quinto propter remiſsionem peccatorū, quæ annuatim in dicto loco habetur.

Sexto propter dona gratiarum, quæ ibidem ob reuerentiam Chriſti manentes: continue percipiunt. Sic ergo patet de loco.

Tertio videndum eſt, quid ęgerit beatus. Frá. ante mortē ſuam, ideſt ſpiritus emiſsionem. Pro cuius euidentia eſt ſciendum: ꝙ beatus. Fran. plura fecit.

Et primum eſt: quia ſui obitum in proximo futurum ſicut à Chriſto acceperat: fratribus prædixit. Dominæ etiam Iacobæ de ſeptem ſoli, prædixit de die, & hora ſui tranſitus: vt dicetur. Dictæq; dominæ Iacobę Romæ dum eſſet: per Angelum reuelata eſt eidem mors beati. F. Fratri Eliæ, dum eſſet Fulginei cum beato. F. apparente ſibi quodam Sene: mortē affuturam beati. F. immediatė poſt duos annos nunciauit. Et hoc ipſe Elias beato. Frá. vt patet ex ſupradictis reuelauit.

Secundum quod ęgit eſt, ꝙ inductione ſociorum beatus. F. dominæ Iacobæ præfatæ, vocato fratre ſcriptore ſcribere voluit. Et cū iam incępiſſet ſcribere, ꝙ cito Aſsiſium veniret ſi eum vellet inuenire viuum: quia ſi poſt talem diem accederet viuum, eum non reperiret. Et ꝙ portaret talem pannum pro tunica funerali, & ceram pro ſepulturam, ac de cibarijs, quæ ipſa beato. Frá. faciebat. Dum eſſet Romæ infirmus, dum hæc ſcriberentur beato. F. fuit diuinitus reuelatum: quomodo domina Iacoba veniebat, & omnia ſecum deferebat: prout ipſe deſcribebat. Et ſtatim beatus. F. dixit ſcriptori, vt non ſcriberet: quia non oportebat. Et dum per modicum ſtaret, domina Iacoba cum duobus filijs ſenatoribus, & magna comitiua aduenit portans omnia, de quibus B. F. ſcribebat, de quo fratres fuerunt valde mirati: Et quia locum ſanctę Mariæ de Angelis nulla mulier intrabat: beatus. F. diſpenſando cum dicta domina: fratres eam ad ipſum perduxerunt beati. F. mandato. Quæ ſtatim ad pedes ſacris ſtigmatibus conſignatos: vt altera Magdalena rigando lachrimis, præ deuotione magnam conſolationem percepit. Beatus autem. F. de viſione dictæ dominæ lætatus eſt: quia eam virtuoſiſsimam, & ſanctiſsimam reppererat. Vocabat enim eam beatus. F. non dominam Iacobam, ſed fratrem Iacobum, propter probitatem ſuam, & ſanctitatem. Portauit pannum cinerei coloris pro tunica: & pro feretro, Ceram in magna abundantia, quę ſuf fecit pluribus diebus pro reuerentia ipſius, & cibaria, quæ beatus. Fran. optauerat. Et vt alia Martha diligenter beato. F. ſeruiuit. Prædicta domina interrogata à fratribus quomodo ſic veniſſet, & omnia de quibus beatus. F. ſcribebat, ſic portaſſet: reſpondit, ꝙ Angelus domini oranti apparuit, & de morte beati. F. ſibi dixit, & quæ beatus. F. volebat omnia indicauit. Et quia dicta domina credendo beatum Fran. longiori tempore ſuperuicturum, volebat ſocietatem emittere: beatus. F. prohibuit dicens, ꝙ ſabbato de ſero moreretur, & ipſa poſt mortem eum comitiua ſua ſimul poſſet ad vrbem reddire, quód & factum eſt.

Quo die mortuus eſt B. Fran.

Tertium quod ęgit beatus. F. fuit comeſtio cū fratribus: fecit enim panem apportari, & in fruſta diuidi, & vnicuiq; vnam partem dedit ad inſtar cœnę Chriſti, vt dictum eſt conformitate prima iſtius tertij libri.

Quartum quod fecit beatus. F. fuit benedictio fratris Bernardi de Quintaualle primogeniti ſui, de qua dictum eſt parte. 2. conformitatis. 13. c. de fratre Bernardo, & alibi.

Quintum quod ęgit eſt recomēdatio loci ſan-

ctæ

ctæ Mariæ de Portiuncula generali ministro, & fratribus, vt dictum est conformitate vltima secundi libri.
Sextum quod egit beatus.F. fuit sui totalis denudatio. Nam morte imminente se totum etiã sine fœmoralibus denudauit,& se in terrã proiecit. Hoc fecit, vt nudus hora tali cum nudo diabolo luctaretur. Et vt paopertati fidem seruaret vsque ad mortem, ac Christo esset conformis, qui nudus pro nobis pendens: nudus etiam mori voluit. Insuper vt expeditus ab omnibus liber transiret ad Christum, vitæque suæ principium, quando pro Christo coram Episcopo nudus remanserat; fini vitæ correspondere t: vt nudus ex mundo cœlum adiret. Qui cum se sic denudasset fratribus dixit.
Primo quod meum est, feci quod vestrum est, Christus edoceat. Et lachrimantibus omnibus guardianus; quem suum beatus.F. dicebat, tunicam habitualem accipiens cum chorda,& fœmoralibus: concedens eidem mandauit, vt acciperet, quod & fecit: sed dato, ꝙ sic nudus esset; fratres,& si stigmata clare cernerent manuum,& pedum, de vulnere laterali nõ sic comprehendere valuerunt: quia ipsum manu obtexit.
Secundo præcepit fratribus, quòd ipso mortuo eum stare sic nudum permitterent super humum: per tantum spacium, ꝙ vnius milliarij tractum, quis suauiter posset perficere. Vt viuens Christo viuenti, & moriens morienti, & mortuo esset similis,& conformis.
Septimum quod egit beatus.F. est fratrum alloquutio; de qua dictum est conformitate. 2. huius tertij libri. Nam exortatus est eos.
Primo ad Dei amorem.
Secundo de fide seruanda ad Romanam Ecclesiam.
Tertio de patientia habenda,& custodia paupertatis.
Quarto, ꝙ sanctum Euangelium omnibus institutis anteponerent.
Quinto de perseuerantia tenenda in inceptis in persequutionibus mundo futuris.
Sexto de sua morte eos est consolatus.
Vltimo suum testamẽtum, quod legitur fecit, de quo dictum est conformitate. 2. huius tertij libri.
Octauum quod beatus.F. egit est fratrum generaliter benedictio. Nã omnibus fratribus, qui erant in loco congregatis,& circumsedentibus coram ipso, beatus. Frã. extendit super eos manus in modum crucis brachijs canzelatis,& omnibus fratribus, tam præsentibus, quã absentibus: in crucifixi virtute, & nomine benedixit dicens eis. Valete filij omnes in timore domini,& permanete in eo semper: ego vero ad Deum propero: cuius gratiæ vos omnes comendo.
Nonum quod egit beatus.F. est sermonis Christi in cœna lectio: fecit enim sibi legi Euangelium secundum Ioanuem: à 13. cap. vsque ad 18. vt domini Iesu vocem ibidem loquentis ipse crucifixus audiret. Sic ergo patet quid beatus Franciscus peragit aute suam mortem.
Sed morte instaute beati Francisci aues, quæ alaudes appellantur, quas beatus. Fr. præ alijs diligebat: dicebat.n. ipse beatus. F. ꝙ hæc auis repræsentabat bonum religiosum dicens. Soror alauda habet caputium sicut religiosi, & est auis humilis, vadit libenter per viam ad inueniendum sibi aliqua grana, etiam si inueniret ea in stercore extrahit,& comedit. Volando laudat Deum valde suauiter. Sic boni religiosi despicientes terrena, quorum conuersatio est semper in cęlis,& intentio semper ad laudem Dei. Eius vestimentum.s. pennæ assimilatur terræ,& dat exemplum religiosis, vt non delicata, & colorata vestiméta habeant: sed vilia precio,& colore sicut terra vilior est alijs elementis. Et quia beatus.F. hæc considerabat in ipsis: libenter eas videbat. Hora igitur pręfata post vesperas: licet ipse aues sint inimicæ tenebrarum,& lucis amicę: ipsa hora in multitudine magna venerunt,& in transitum beati Francisci insolita quadam iubilatione, glorię sancti, qui eas ad laudes domini solitus erat inuitare, tam iocundũ, quam euidens testimonium perhibebant. Exemplũ.
Quarto,& vltimo vidẽdum est quomodo beatus.F. mortuus est. Vbi sciendum, ꝙ omnibus pręfatis,& alijs rite per eum perfectis: beatus F. hora sui transitus, vt potuit: in huius psalmi vocem erupit dicens. Voce mea ad dominum clamaui, voce mea ad Deum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam &c. Et cum peruenisset ad illud me expectant iusti donec retribuas mihi: anima eius à corpore egressa: in ęternæ claritatis abissum absorta est. Transijt autem venerabilis pater Franciscus ex huius mundi naufragio ad dominum. 1226. quarto nonas Octobr. sabbato de sero anno à sua conuersione. 20. Et ab impręssione sacrorum stigmatum biennio elapso,& sepultus die Dominico. Pręfatis igitur diligenter inspectis: patet quædam concordia,& similitudo mortis beati.F. ad mortem Christi.
Hic moritur. B.F.& quibus anno,& die.
Epilogatio de concordia Francisci mortis, ad mortem Christi.
Et primo Christus crucifixus est mortuus: beatus.Fr. crucifixo conclauatus stigmatibus sacris erat: prius.n. Christus fuit crucifixus,& sic mortuus: sic beatus.F. prius stigmatizatus insignijs crucifixi,& postea obijt.
Secundo Christus nudus mori voluit. Sic beatus.F. quantum in eum fuit.
Tertio Christus orando mortuus est: sic & beatus Fran.
Quarto Christus exoneratus ab omnibus à mũdo egredi voluit. beatus F. ab omnibus expropriatus mori voluit,& de hoc mũdo trãsire.

Quin-

Quinto Christus à mundo per mortem exiens: anima eius quantum ad portionem inferiorem fuit perfectißimè glorificata. Beati F. anima à corpore separata gloria æterna, vt dicetur, fuit laureata.

Sexto post mortem Christus iacuit nudus in cruce,& in terra, scilicet depositus de cruce. beatus.F. super humus iacuit mortuus, & nudus per spacium vnius milliarij incessionis.

Septimo Christus in sua morte matrem est cõsolatus: Ioannem de ipsa alloquendo: beatus F. dominam Iacobam, & fratres de sua morte verbis est consolatorijs alloquutus, demulcendo.

Octauo Christus morte, & cicatricum in corpore est verus homo, & mortuus comprobatus. Sic beatus.F. in morte,& post mortem cõtractus: ipsum vere Christo confixum sacris stigmatibus ipsius est autenticatum.

Nono Christus in morte signis, multos ad contritionem perduxit. Beatus.F. in morte miris ad Christi deuotionem, & suam deduxit.

Decimo Christus morte victoriosus limbum patrum intrauit. Beatus.F. cœlum vexillo crucis subuecto in sua anima gloriosus ingressus est. Multæ aliæ sunt conformitates beati.F. de sua morte ad mortem domini Iesu, de quibus erit sermo in sequentibus. Sic ergo prędictis apparet conformitatis quartæ quo ad secundam partem expolitio, scilicet Franciscus euocatur.

FRVCTVS QVINTVS, ET CONformitas tertij libri,& 33. in ordine, videlicet. Iesu genus eripitur. F. constipatur. Expositio primę partis, videlicet, Iesus genus eripitur.

Mortis triumphator generis humani redẽptor dominus Iesus Christus: post quàm pro nostra redemptione, & salute in cruce mori complacuit: eius anima à corpore separata: sed nullatenus à Deitate, ac perfectè beata tam in portione superiori, quam inferiori: vt victor mortis, & diaboli: vallatus multitudine angelorum limbum sanctorum patrum expoliandum adijt. Ibique mortis suæ efficaciam primitus ostendit: à manibus diaboli omnes iustos ab origine mũdi vsque tunc mortuos liberando, & eripiendo. Et quia multa in præfatis verbis continẽtur, tam pro expositione ipsorũ, quàm huius conformitatis primæ partis, videlicet. Iesu genus eripitur: erunt hic aliqua inquirenda, & videnda. Quibus visis patebit primæ partis propositæ declaratio.

Primum videndum,& declarandum est. Cum articulus nostræ fidei dicat, ꝙ Christus descẽdit ad inferos. Quærendum est quid hic intelligitur nomine inferórum. Respondetur, ꝙ in sacro eloquio infernus multipliciter accipitur: tamen pro præsenti Paulus Apostolus, declarat dicens. Quod Christus primum descendit ad inferiores partes terræ glo. 1. inferos. ergo videtur, ꝙ nomine inferorum inferiores partes terræ designentur. Sed ꝙ infernus sit principaliter in partibus inferioribus terræ: patet ex scriptura, quæ per descensum iter ostendit ad infernum, dicente Psal. Descendant ad infernum viuentes. Similiter, descendam ad filium meum Ioseph in infernũ. Similiter. Habetur ꝙ Chore,& Abiron descenderunt cũ tabernaculis suis &c. in infernum. Sic ergo videtur, ꝙ quia infernus inferior nobis est per descensum,& non per ascensum designetur: hoc idem exprimit vocabulum, siue inferorum, siue inferni. Sic ergo secundũ Apostolum per inferiores partes terrę infernus describitur. Sed sciendum ꝙ in inferioribus, partibus ante Christi descensum erant quatuor loca.

Quid per illud symboli descẽdit ad inferos intelligatur.

Gen. 38.

Num. 16.

De quatuor locis distinctis inferni ante Christi descensum.

Primus in quo carentia est glorię & gratię, & præsentia pœnę sensibilis,& iste vocatur infernus, dãnatorũ, & est infimus,& sub omnibus.

Secundus est in quo est carentia gloriæ & gratiæ, & pœnæ sensibilis, & iste dicitur limbus puerorum, qui sine circuncisione in veteri testamento, vel sine baptismo in nouo decedunt,& cum culpa originali, & est supra infernum,& primum locum.

Tertius locus est, in quo est carentia glorię: non tamen gratiæ,& cum præsentia pœnæ sensibilis. Et iste dicitur locus purgatorij, siue sit superior ad limbum: sufficit ꝙ sit in hoc superior spe de visione aliquando diuina. Locus etiam purgatorij alius à prædicto animabus aliquando assignatur; de quo ad pręsens non est sermo.

Locus quartus supra istos est, in quo erat carentia pœnę sensibilis, & glorię: non tamen gratiæ, & iste dicebatur limbus patrum. Ad istum locum ducebantur sancti patres illi, qui de purgatorio, peracta pœnitentia, exibant ante Christi mortem: quia nondum erat aperta paradisi ianua: quia Christi passio nondum erat exhibita. Ex his patet quid nomine inferni intelligitur, de quo loquitur articulus fidei.

Secundum dubium discutiendum est. An anima Christi vnita Deitati ad limbum descendere debuit post separationem à corpore. Respondetur quod sic, vt scriptura verificaretur. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu, in quo non erat aqua. O mors ero mors tua morsus tuus ero inferne. Penetrabo omnes inferiores partes terræ &c. de hoc

Zach. 9.

Osee. 13.

Eccl. 24.

dixerat

Gen. 49. dixerat Iacob moriens. Salutare tuum expectabo domine. Descendere decebat.
Primo vt diabolo victo, quos tenebat sanctos
Colloss. 2. patres ab eius manibus eriperet. De hoc loquitur Apostolus. Expolians principatus, & potestates traduxit confidenter.
Apoc. 19. Secundo vt luciferum ligaret prout in figura habetur.
Isa. 9. Tertio vt in regione illa degentes illuminaret iuxta vaticinium. Populus, qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam &c. Et
Lucæ 1. Zachariæ illuminare his qui in tenebris, sedent &c.
Quarto vt eis gaudium infunderet sui conspectione tam diu desiderati ab eis. Abraham vi dendo diem gauisus est: quanto magis videndo eius præsentiam. Alias causas assignant doctores, sed ad præsens sufficiant præfatæ.
Dub. Sol. Tertium dubium inquirendum est cum quibus Christus ad inferos descendit. Et licet de hoc non habeatur claritas: tamen debet credi, quod cum multitudine angelorum descendit. Si enim in deserto habita victoria de tentatione diaboli: angeli accesserunt, & ministrabant ei: a fortiori diabolo superato, & victo, in cruce. Insuper cum ipse sit rex angelorum: cum domino subditi fuerunt.
Dub. Sol. Quartum dubium inquirendum quid egit dominus Iesus ad limbum descendendo? Respondetur quod anima Christi perfectissime beata Deitati vnita, & angelorum multitudine vallata descendit ad inferos idest sanctorum patrum limbum: & quia maligni spiritus præsentiendo talem Saluatoris descensum, portas clauserant ne ad ipsos expoliandos, & crucian dos accederet: sancti angeli, qui præcesserunt clamantes illud psal. Atollite portas principes, &c. & statim maligni spiritus adunati responderunt; quis est iste rex gloriæ? & sancti angeli responderunt dicentes. Dominus fortis, & potens in prælio, scilicet vobiscum inimo: quare atollite portas principes vestras &c. Et tunc maligni spiritus cum tremore interrogant secundo dicētes, quis est iste rex gloriæ? & sancti Angeli responderunt. Dominus virtutum ipse, scilicet qui est præsens, ipse est rex gloriæ, idest est omnis virtutis, & potentiæ superatiuus. Sed quid sequutum est? Certe statim verus Sanson portas accepit, & vectes confregit, & statim locus inferni patens fuit. Ad cuius introitum omnes tenebræ protinus sunt effugatæ. Et sic caliginem inferni suæ Deitatis radio clarifice illustrauit. Et quia luce adueniente tenebræ diffugiunt, maligni spiritus a limbo discedentes inferno inferiori se omnes recluserunt. O quantus tunc fuit luctus, & clamor in inferno inferiori inter ipsos demones virtute Christi fugatos, & prostratos: miseræ animæ in eorum potestate positæ perceperūt; quæ præ ira, & superbia ipsorum ab eis pro tūc sunt acrius cruciatæ. Claustris, & portis patefactis inferni, quid egit Christus circa sanctos in limbo existentes, & alios in purgatorio pro tunc morantes? Certa multa beneficia eis con tulit.
Et primum: quia omnes depulit tenebras, eos illuminando animæ suæ glorificatæ & suæ Deitatis luce illuminauit: vt prædixerat. Isa. cap. 9. habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis.
Secundum ipsos beatificauit. Nam eis suam Deitatem ostendit, cuius visione omnes facti sunt beati, & sic viderunt animam Christi Deitati vnitam ineffabili vnione.
Tertium omnem dolorem, & tristitiam ab eis effugauit, quæ eis inerant ratione loci visionis demonum, & tentationis, & hoc suæ Deitatis ostensione, qua gaudio summo sunt repleti.
Quartum hostes demones ab eis effugando: luciferum captiuauit. Quo viso iuxta psal. Lætabitur iustus cum viderit vindictam &c. iocundati sunt.
Quintum ipsorum exilium a patria cælesti per tantum tempus terminauit, & hoc suæ Deitatis demonstrationem, & in breui ad cœlum cum ipso ascensione.
Sextum limbum sanctorum patrum perpetuo clausit, & obseruauit, ad ipsum enim locum nō est amplius fidelium descensus: & sic ipsum totaliter euacuauit. Ad limbū nunc nemo descendit.
Septimū de humani generis facta redemptione per ipsum & reconciliatione declarauit, ac quæ passus est, & quanta reseruauit.
Octauum cælum amodo esse apertum per eū, qui habet clauem Dauid, & hæreditatem restitutam, demonstrauit.
Nonum potestatem diaboli, quo ad deductionem iustorum ad limbum totaliter dissipauit: Nam nullum potest illuc deducere, nisi ad purgatorium.
Decimum aliquos sanctorum ipsorum patrū ad perfectam resurrectionem in sua resurrectione deputauit. Et sic patet quid egit Christus eis. Sed quid Christo ipsi sancti patres egerunt in limbo degentes? certe repleti sunt gaudio, & lætitia.
Primo ipsum venerabiliter susceperunt.
Secundo adorauerunt vt Deum.
Tertio hymnum nouum omnes generaliter, & quilibet particulariter, scilicet Adam. Eua. Noe. Abraham, & sic de alijs decantauerunt eidem confitentes: quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eis. Et quia de hoc dictum est in opere de vita beatæ Mariæ fructu 53 vide ibi: quare hic dimitto ob breuitatem ad præsens. Sed dum Christus Deus noster cum sanctis, sic staret in iubilo latronis anima crurifragio a corpore exuta, a sanctis angelis suscepta, Christo protinus est præsentata,

tata, quæ ſtatim viſa Deitate Ieſu glorificata
eſt,& quod Chriſtus promiſerat impleuit, ſci-
licet quod hodie eſſet cum ipſo in paradiſo,
vere fuit in paradiſo Deitate Chriſti inſpecta,
qua,& ſtatim glorificata eſt.
Dub. Quintum dubium videndum & inquirendum
Sol. eſt. Ad quæ loca Chriſtus deſcendit. Reſpon-
detur quod Chriſtus non deſcendit ad infer-
num inferiorem: quia ipſi ſunt omni gratia
priuati: quia nullum abinde extraxit, verum
eſt quod deſcendit ad ligandum diabolum,&
Apoc.19. luciferum, vt habetur. Nec ad limbum puero-
rum cum culpa originali decedentium: quia
cum ab omni gratia ſint ſeparati: meritum paſ
ſionis Chriſti, ſe ad eos non extendit: quare
nullum à dicto loco liberauit. Deſcendit ergo
ad purgatorium: quia illi erant in gratia, &
ſuæ paſsionis efficacia remitendo omnem pę-
nam abinde traxit,& liberauit,& duxit eos ad
quartum locum, ſcilicet limbum patrum, qui
propter obſcuritatem loci: vtpote in centro
terræ limbus, ideſt obſcurus eſt vocatus, qui
etiam dictus eſt ſinus Abrahæ: quia ibi Abra-
ham cum alijs erat. Et quia iſti in gratia erãt,
& culpa carebant, omnes abinde per Chriſtũ
ſunt extracti hora, ſcilicet reſurrectionis vt di
Nota. cetur. Ex iam dictis patet quomodo intelligi
Act. 2. tur illud Petri, quod Ieſus ſolutis doloribus
inferni, ideſt purgatorij reſurrexit. Item illud
pſal. Eruiſti animam meam ex inferno inferio
ri: poteſt intelligi: quia peccatis ſuis illuc de
ſcendiſſet, niſi gratia Dei præſeruatus fuiſſet,
vel poteſt dici, quod quilibet prædictorum lo-
corum dicitur infernus inferior: quia omnia
loca prædicta ſunt in inferioribus partibus:
puta in centro terræ.
Dub. Sextum dubium inquirendum. Cur Chriſto
Sol. perſonaliter talia loca adire complacuit? Re-
ſpõdetur quod hoc fecit, vt ſummam dilectio
nem ad ipſos oſtenderet. Inſuper decebat vt
qui prætium ſoluit ad redimendum, redem-
ptos acciperet,& ad ſe traheret,& deduceret.
Dub. Septimum dubium inquirendum, quanto tem
Sol. pore in limbo fuerit. Reſpondetur, quod tan-
to tempore Ieſus ſtetit in limbo: quanto tem-
pore corpus eius iacuit in ſepulchro. Et ſi in-
ueniatur quod Chriſtus ſtatim ſanctos patres
liberauit debet intelligi, non à loco receden-
do, & educendo pro tunc: ſed eos beatifican
do, & ſua gloria illuminando. Præfatis ergo
ſuccincte viſis, & in opere beatę Mariæ diffuſæ
tactis loco iamdicto: patet expoſitio primæ
partis iſtius quintæ conformitatis videlicet
Ieſu genus, ſcilicet humanum eripitur tam à
diaboli manibus, quam ab omni dolore,& lo
co inferni, vt ſuperiora declarauit.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS huius quintæ conformitatis tertij libri videlicet Franciſcus conſtipatur.

Franciscvs conſtipatur,
dicit ſecunda pars huius
quintæ conformitatis, ſci
licet vallatur aĩabus pur-
gatorij: inde in ſua mor-
te ſuo merito, & diuina
clementia concedente ex-
tractis. Vbi ſciendum, ꝙ
anima beati Fran. à corpore ſeparata: vt Chri
ſto eſſet conformis poſt mortem, ſicut fuerat
in vita: ad purgatorium acceſsit, ac abinde
multis animabus extractis earum vallatus ca-
terua cęlum adijt. Vnde ſicut anima Chriſti à
corpore ſeparata deſcendit ad purgatorium,
& patrum limbum, ac animas inde extraxit:
ſic & conceſsit beato Fran. vt ad purgatoriũ
vadens animas ab inde extraheret, & ſecum
ad vitam beatam duceret. Hoc vtiq; fuit oſten
ſum cuidam ſancto fratri: prout recitat fra-
ter Thomas in ſua legẽda; quo fratre hora trã
ſitus beati Fran. in oratione ſuſpenſo ipſe bea
tus Fran. purpurea indutus Dalmatica cum in
numera eum ſequentium turba, tanquam prin
ceps maximus mirabiliter glorioſus apparuit.
Qui tandem ad amœniſsima loca perueniens,
palatium miræ magnitudinis, & ſingularum
delitiarum plenum introiuit. Hoc ipſum reſe-
ratum eſt cuidam baroni moranti in alpibus
iuxta Eugubium à demone per os cuiuſdam
mulieris demoniacę hoc modo: prout dictus
baro, qui erat de tertio ordine, & receptus à
beato Fran. duobus fratribus euntibus Romã
ab ipſo receptus ad hoſpitium declarauit, di-
cens. Ego ad ordinem tertium à beato F. ſum
ſuſceptus, & indutus ab ipſo habitu tertij or-
dinis. Et ad hoſpitium meum ipſe beatus Fr.
ſæpe diuertit, ac ipſum in iumento meo ſępe
per hæc montana deduxi, quo voluit, quando
erat debilis. Cum enim beatus Fran. ad has
meas partes primo perueniſſet, eſſetque inco-
gnitus, ac inſolita prædicaret: parum de eo
curabatur. Ego vero ſigna in eo ſanctitatis
depræhendens, conuocatis de diſtrictu,& do-
minio meo, hominibus cępi eum comẽdare,
& vt eum libenter audirent hortari. Populus
autem, recepto guſtu, prædicationis illius, ac
eius cognita ſanctitate cęperunt eum venera-
ri, & prędicationem eius auide frequentare,
quaſi mihi dicerent, iam non propter tuam lo
quelam, ſed mirabili eius doctrina ipſum au-
dimus. Ex hoc beatus Fran. factus eſt mihi fa-
miliaris,& ob deuotionem quando potuit ad
me, declinauit. Ipſe etiam dedit mihi poteſta-
tẽ recipiendi ad ordinem, quos volebam,
& plures iam recepi. Et tandem ab eo, ad quẽ
ſemper

semper optaueram, scilicet hunc statum receptus sum. Illo autem tempore fuit quædam fœmina apud me, quæ ab acuto demone erat obsessa: sicut multis disputationibus, quas cum ipsa habere solitus sū, fui expertus: licet enim in studio Bononiensi satis profecerim: vt scire potestis, tamē acutior me erat. Et quando mi hi aliquando concluderet, insultabat mihi di cens, vbi est scientia tua, quam Bononiæ didi cisti? Cum autem aliquo tempore transacto. beatus Fran. mortuus esset in Asisio: demon, qui prædictam fœminam tenebat, aberat, & ip sa fœmina per biduum requieuit. Statum autē, vt rediit fremens, & furens, miseram fœminam plus solito vexauit. Vocatus autem ego adueni, & quare sic faceret, & vbi fuerit requisiui. Et ipse respondit. Ego fui, vbi ille mendicus mortuus est, scilicet Franciscus amicus, & pater tuus. Tunc Ego Heu est ne mortuus pater meus? Quid ibi ęgistis? Et demon respondit. Plurimi adueneramus, sed in eo nihil de nostro inuenimus, nec appropriare ad eum potuimus præ multitudine angelorum. Et quia tu illi familiaris fuisti: iussus sum aliqua secre ta tibi pandere de ipso, & de ordine suo: quorum plurima tu ipse videbis. Et ego dixi. Nar ra quod vis: ego autem credam quantum mihi placuerit. Et demon respondit. Malo te nō credere: sed hac vice mentiri mihi non licet. Iam abundabat iniquitas, & propter hoc pro uocata diuinitas videbatur velle mundum incendere plagis multiplicatis, & terminū mun di maturare. Vnde rogauit patrem filius: vt adhuc sibi plures deputaret, qui suæ crucis ba iuli numerum saluandorum augerent, & tunc dedit ei pater Franciscum cū ordine suo, qui licet sit adhuc paruulus, tu videbis ipsum vehe menter multiplicatum, & omnibus præualentē, qui scilicet nobis singulariter infestus, plu res de nostris manibus eruens, pessimos peccatores ad salutem perducet. Nec ā tempore Apostolorum sustinuimus ab aliquibus tale dānum. Nos autem ipsis prout poterimus resistemus, & eis aduersa procurabimus. Multa autem contra ipsum constituimus. Sed hoc no bis reuelatum est, quod eos impedire non po terimus vsq; ad annos antichristi. Tunc autē redibit nobi potestas, & omnia subuertemus. Videns autem Christus Franciscum sibi datū pro signifero tanti ordinis, ipsi suorum vulnerum stigmata impræssit, & clauos in manibus, & pedibus, & in latere dextro vulnus: sicut iam patet in corpore suo, & plurimi iam viderunt sicut tu certissime scies. Et iterum intulit, scis ne quis erat Franciscus? corporaliter quidem ipsum noueras: sed mentem non nosti. Egregio regi seruierat, & solus ad eum venire non debuit ad gloriam: ideo datæ sunt ei animæ de purgatorio pro suo comitatu plusquam mille: quas suis meritis liberauit, vnde nos confusi sumus. Et addidit: videns mater Iesu datum sibi Franciscum cum suo ordine petijt à patre sibi numerum virginum augmentari, & tunc data est ei beata Clara cum suo ordine: qui etiam valde dilatabitur. Et hoc ipse videbis similiter. Et conclusit dictus baro. Hoc demon mihi narrauit: iam sunt viginti anni elapsi, quod hæc dixit mihi, & beatus Fr. obijt. Patet ergo testimonio demonis, quod beatus Frā. de purgatorio multas animas traxit post mortem suis meritis, atque ad vitam ęternam eum ipsis ascendendo perduxit. Idipsum de extractione animarum de purgatorio in die defuntionis suę, & annuatim die pręfata, quod extrahat animas omnium, qui fuerunt de tribus ordinibus à beato Fran. institutis, Christus postquam dedit sibi stigmata dixit, vt superius conformitate 3 huius tertij libri est dictum. Sic ergo patet declarata conformitas 5. quo ad primam, & secundam partem, & quomodo intelligitur ex iam dictis apparet euidenter. *Nota*

FRVCTVS VI. ET CONFORMItas tertij libri, & 34. in ordine. Iesu corpus intruditur. Franciscus tumulatur. Expositio primæ partis videlicet Iesu corpus intruditur.

MISERICORDIAE virtus cū Deo summē placeat ipso dicente per Oseam prophetam cap. 6. Misericordiam volo, & non sacrificium, ac multis exemplis scriptura hoc probat, & verbis ipsāque speciali modo generi exhibuerit humano; tam incarnatione, quam mortis susceptione hanc vtique ab alijs circa ipsum exhiberi voluit, & percepit. Et si princi paliter, & modo ineffabili a sua percępit matre Maria teste Bernardo: & omnia opera misericordiæ ab ea suscipiendo: accepit etiam hanc, & ab alijs in victu, & alijs. Sed in speciali, ipso mortuo, ipsam in sua complacuit habe re sepultura. Cum enim depositus, & amotus à cruce fuisset à Ioseph, & à Nicodemo, & alijs personis deuotis, inuolutus insindone mūda, & vnguentis delibutus: vt pauper in sepulchro non suo, sed alieno est collocatus, vt hanc pietatis partem, quæ extollit Tobiam præcipue in se percipiendo, alij hoc exhibentes, & commendarentur, & præmiarentur. Et quia hæc sepultura Christi qualiter fuerit facta, præsens hæc prima pars dicens. Iesu corpus intruditur, petit declarari, ideo pro ipsius euidentia, & manifestatione, sub quibusdam dubijs videndum est de quęsito.

Primum dubium. An corpus Christi decuctit sepeliri, *Dub.*

Sol. Rñdetur ꝙ hoc est dinina voluntate factum. Primo ne discipulis posset obijci, ꝙ aperto hostio asportassent corpus: quare sigillatur. Secũdo vt magis auĉtẽtica esset resurrectio si gillo, & mouumẽto clausis manẽtibus, & intactis.

Tertio vt passione Christi denostra salute, & reconciliatione chirographum Christum fecisse ostenderet: charta fuit corpus, attramentum fuit sanguis effusus, calamus, claui: restabat sigilli impręsione firmari, quod fuit in monumento. Et sic impletum est illud. Scripsit in libro, & signaui, & adhibui testes &c.

Hiere. 32.

Dub. Nouum dubium. Cur monumentum custodi bus fuit præmunitum.

Matth. 27.

Sol. Respondetur ꝙ ratio litteralis est, vt discipuli arcerentur, ne eum possent furari; vt dicitur. Et præfata omnia diuina prouidetia sunt ordinata ad maiorẽ Christi resurrectionis au ĉtenticationem: vt à nullo posset negari.

Qualitas sepulchri Christi. Sed nota, ꝙ Christi monumentũ habuit duas conditiones.

Prima quo ad colorem: fuit enim coloris albi rubeo mixti, & hac de causa, vt ostenderetur, ꝙ intus erat ille, qui est candidus puritate, & munditia rubicundus charitate cantico. 5.

Secunda quo ad dispositionem. Magister dicit in historia scolastica: ꝙ monumentũ Christi habuit septem palmos in longitudine, & tres in altitudine: vt ostenderetur, ꝙ quatuor mundi partes ad fidem trinitatis debebant venire. Sed altitudo in tribus ostenditur: quia Iesus, qui fuit in monumento est ille, qui tribus digitis appendit orbem terræ. Sic ergo patet de cõditionibus sepulchri Christi. Quod sepulchrum, vt patet ex serie euangeliorum est valde veneraudum, ipsum enim honorauit Christus sua requie: nõ vna hora, sed pluribus. Sancti Angeli apperitione intus, & extra. Apostoli visitatione. Deus mira operatione: vt dicetur conformitate sequenti. Maria filij sui lo catione in eo. Magdalena lachrimarũm irrigatione. Demones custodum prosternatione, & cœlestis militia angelorum, & sanctorũ patrum Christi associatione. Ex præfatis ergo apparet expositio primæ partis huius conformitatis, videlicet. Iesu corpus. s. à matre, & alijs fidelibus intruditur monumento. s. pro sepultura. Et sic est breuiter prima pars declarata.

Isa. 40.

✠

SECVNDAE PARTIS CONFORmitatis sextæ. s. Franciscus tumulatur. Expositio.

Viso in parte præcedẽti dę Domini Iesu à sua matre, & alijs sepelitione: videndum est nunc, quomodo post mortem beatus Frañ ciscus fuit ad instar Christi tumulatus, & qualis est conformitas in hoc ipsius ad Dominum Iesum Christum.

Vbi sciendum ꝙ ad sepulturam beati. F. plura concurrerunt.

Primum fuit beati Fran. pręcepti obseruatio. Mandauerat ipse sanctus moriens fratribus: vt post mortem Christo similaretur, ꝙ dimitterent eum nudum stare in terra per spacium vnius milliarij, quod fratres seruauerunt, sic enim stetit, vt in hoc etiam Christo similis reperiretur, seu conformis.

Secũdum fuit ipsius beati. Francisci induitio: Christus depositus de cruce lotus fuit mirra, & aloe conditus, & nouo sindone inuolutus. Beatus Franciscus à fratribus lotus, tunica noua de panno, quem Angelo mandante, & beato Francisco, ipsum optante, domina Iacoba de septem solijs detulerat, facta fuit indutus.

Tertium fuit, ꝙ sicut Christo deposito ẽ cruce, & reclinato in gremio suę matris, planctus magnus factus est, & specialiter à Magdalena. Sic beato Francisco migrante, socij, & fratres pro subtractione, tam amabilis patris illachrimabant, & nihilominus gaudio, non modico fruebantur, videntes illa signa dominica in eius corpore, quæ tanto opere celarat. Sed specialiter ipsius beati Francisci filia, velut altera Magdalena Domina Iacoba de septem solijs, quæ cum duobus aderat filijs, orbata tanto patre in terris, deuotas lachrimas emittebat: Semper enim ipsa præsens fuit, & ceram, & omnia pro sepultura copiosissime ministrauit.

Quartum ad videndum Christum de cruce depositum vndique discipuli, & alij fideles conuenerunt, & si timore prius se absentassent. Sic beato. Fran. mortuo, totus populus Assisij confluxit: ad stigmata videndum, & corpus osculandum.

Quintum est, Corporis quo ad stigmata contrectatio: sicut Christo mortuo, manus, pedes, & latus, à matre, discipulis, Magdalena, & alijs sunt omnia contrectata. Sic beatus Franciscus fuit totus contrectatus, quo ad stigmata manuum, pedum, & lateris, à pluribus, qui postea de hoc testimonium reddiderunt. Et specialiter à Domino Hieronymo milite, qui de hoc dum prius esset incredulus, efficacius ipsa stigmata præ alijs scrutatus fuit.

Sed

tis.Fr.& si multa ante fecerat in vita; statim etiam mortuus incępit maximis,& multis coruscare signis.& prodigijs, vt dicetur conformitate.11.& 12.huius tertij libri. quibus adhuc in dicto loco dominus Gregorius nonus eum catalago sanctorum ascripsit.

Octauum est sepulchri clausio; sicut sepulchrū Christi fuit clausum,& signatum cum custodibus: sic beati Fr.sepulchrum fuit clausum: vt nunquam deinceps paruerit alicui; eius corpus simul cum capsa fuit portatum, & positū vbi nunc iacet.

Nonum ꝙ sicut de corpore Christi posito in sepulchro nihil extra remansit; immo ꝙ extra remanserat.s.sanguis in resurrectione positū fuit in corpore, & sepulchro: sic de corpore beati F. taliter enim clausum extitit: vt nihil de ipso pęnitus pro reliquijs, & veneratione reperiatur,vel inueniatur: excepto corde, vt dicitur à corpore extracto, & in sancta Maria sepulto,& posito. Et sanguis, qui de beato.Fr. reperitur, & si possibile est, ꝙ sit de corpore eius; tamen est de eius imaginibus,ad probādum enim vere stigmata habuisse; distillatus, & effusus, sicut conformitate.3. huius libri tertij dictum est de fratre prędicatore; qui voluit stigmata radere,& sanguis emanauit.

Decimum est corporis in primo loco permāsio. Sicut Christus quadraginta horis,vt dicit Augustinus.4.de Trinit.cap.6.stetit mortuus, & triginta sex in sepulchro, & postea inde resurrexit. Sic beatus. F.stetit quadraginta mensibus,& parum plus in primo loco; translatus ad Ecclesiam, in qua nunc iacet: eius lapidē primarium ipse Papa Gregorius nonus manu propria posuit; dictamq; Ecclesiam ab omni iurisdictione inferiori eximens auctoritatē Apostolica; ipsam caput,& matrem totius ordinis fratrum minorum instituit: prout in legenda trium sociorum in fine habetur. Præmissis ergo apparet declaratio secundæ partis.s.Frā. tumulatur. patet etiam conformitas plurima tumulationis beati.F.ad tumulationē Domini nostri Iesu Christi. Laus ipsi Amen.

FRVCTVS VII. ET CONFORMITAS tertij libri, & 35. in ordine.s. Iesus decor attenditur. Fran. venustatur. Expositio primę partis, videlicet. Iesus decor attenditur.

Dignissima de Christi resurrectione.

In conformitatibus Virginis vi de fruc. 57.

DE Domino nostro,& Saluatore quomodo fuerit gloriosus; quo ad corpus, & hoc in sua resurrectione à mortuis, & quibus apparuit gloriæ stolla decoratus: prout exigit prima pars huius septimæ conformitatis loquuturus: duo succiucte erunt vidēda; quia prolixe fructu.67. in lib. de vita Virginis Mariæ tractaui. Primum est de Christi resurrectione qualiter est perpetrata. Secundo quomodo eius caro gloriosa à terrenis hominibus est vita, & manifestata.

Quantum ad euidentiam primi est sciendum: ꝙ Christi resurrectio primo fuit decentissima: decentissimum enim fuit Christum resurgere à mortuis.

Primo vt scriptura impleretur dicens. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. erit radix Iesse &c. Sequitur. Et erit sepulchrum eius gloriosum. die tertia suscitabit nos, & vt dicit Apostolus. Quia surrexit suscitabit nos. expecta me in die resurrectionis meę dicit Dominus. Sacra scriptura eum vocat Deū patrem futuri seculi. Omnipotentem. Dominum virtutum,& regem gloriæ. Sacerdotem in æternum;& sic de aliis: quæ minimè intelligi possent ipso à mortuis non suscitato. Figuræ multæ sunt in sacro eloquio dormitionis Christi per mortem,& eius resurrectionis: Sicut est de somno Adam.de dormitione Iacob supponendo lapidem capiti suo &c.& de mane surrexit. De Sansone, qui dormiuit vsque ad noctis medium. De Iona qui tribus diebus stetit in ventre ceti, postmodum exiuit &c. & sic de alijs: quę pandunt primo Christi soporem per mortem, & demum resurrectionem eius ad vitam.

Psal. 15. Isa. 11. Osee. 3. Sopho. 3. Isa. 9. Exo. 15. Gen. 2. Gen. 26. Iudic. 16.

Secundo vt veritas manifestaretur, Christus promiserat se resurrecturum die tertia Mat. in pluribus locis: quare quia veritas est, decuit eum resurgere.

Ioan. 14.

Tertio id ipsum decebat diuinam iustitiam. Christus voluntarie pro nostra redemptione assumpsit mortem, & fuit innocentia decoratus: quare corpus ab incineratione,& putrefactione conseruari decebat; quæ est pœna peccati. Insuper Christus suam quo ad corpus glorificationem promeruit: quare diuina iustitia eam sibi dare debuit.

Nota.

Quarto erat decens propter nos. Primo vt resurgendo de nostra resurrectione secundum Apostolum spem certam daret. Insuper beatitudo nostra corporalis; quia corpus nostrum erit beatificandum, non esset; quia in visione humanitatis Christi beatæ quo ad corpus: est nostra corporea beatitudo.

Quinto Iudæorum prauitas hoc exigebat, vt confunderetur; cuius oppositū fuisset si Christus non resurrexisset.

Sexto decebat Christum resurgere, ne impotens Christus argueretur; & per consequens non Deus, qui est omnipotens non resurgendo vtique fuisset. Multæ aliæ sunt congruentiæ, quas ad præsens ommitto.

Sed hic sunt aliqua dubia ex quo decebat resurgere Christum.

Primum dubium. Quare non statim resurrexit;

Dub.

tur. Similiter vt videatur si vult;& si non vult non videatur. Aliter potest dici; quod naturaliter non est palpabile; sed bene supernaturaliter.
Dub. Tertium dubium, quomodo corpus tale potest videri cum sit in proportionatum potentię visiuę.
Sol. Respondetur vt dictum est; quod in eius potestate est videri,& non videri. Aliter potest dici quod claritas corporis gloriosi, non est ex se diuerberatiua aciei visiuę; aut contristatiua visus: sicut est virtus solaris. Sol enim splendet,& calet: ratione secundi, non primi virtutem visiuam confundit. Non sic est de luce illa corporis gloriosi, non. n. dissipat, sed magis est visus adunatiua, confortatiua,& delectatiua.
Dub. Quartum dubium. Quia videtur, quod diabolus omnia prædicta possit exercere.
Sol. Respondetur, quod si attenditur finis propter quem ista fiebant; & super quibus circunstantijs, diabolus ista non posset facere.
Idētitatem personæ probatio multiplex. Secundo saluator probauit identitatem personę primo per visum,& tactum. s. per cicatricum ostensionem dicens. Videte manus meas
Lucæ 24. & pedes meos; quia ego ipse sum: palpate,&
Ioan. 21. videte. Et Io. ostendit eis manus,& latus.
Sed hoc est dubium de cicatricum reseruatione. quare Christus ipsas reseruauit à mortuis resurgendo.
Respondetur quod pluribus de causis.
Prima ad ostendendum quod ille idem, qui crucifixus est, postea à mortuis resurrexit.
Secunda vt ipsas ostendendo patri, secundum Bernardum placet ipsum contra peccatores.
Tertia in signum sui triumphalis victoriosi certaminis, virtutis,& meriti: Sanctis enim ad gloriam erunt signa suarum passionum: vt dicit Augu. 22. de ciui. Dei cap. 20.
Quarta vt Iudæi,& alij videant tempore iudicij, quam contempserunt.
Secundo probauit identitatem personæ per sensus scripturæ apertionem, dando eis sensum vt intelligerent scripturas. vt habetur. Sa
Lucæ 24. cra scriptura prodit Christum resurgere debuisse idem numero, qui & passus, tam verbis, quàm figuris.
Tertio idem probauit per reductionem verborum ad memoriam, quæ ante mortē prius eis dixerat de sua passione, & resurrectione,
[illegible] vt habetur.
Quarto per panis fractionem, quia eundem modum tenuit in pane frangendo post resurrectionem: vt ante passionem faciebat. quare quod idem numero esset,& eadem persona resurgens cum moriente ostendit.
Tertio probauit se omni miseria deposita in gloria resurrexisse,& hoc per dotes corporis, per subtilitatem ad eos intrando ianuis clau-
Dotes corporis quot & quæ. sis, & de sepulchro clauso egrediendo. Sed aduertendum quod licet quatuor sint dotes corporis gloriosi. s. subtilitas, agilitas, claritas,& impassibilitas, subtilitatem ostendit, vt dictum est: agilitatem ostendit, quia statim euanescebat,& vbi volebat, statim aderat, impassibilitatem, quia sine læsione intrabat, ad eos,& exibat, licet ergo sic ostenderit dotes: tamen præcipuè per subtilitatem. Ratio, quia ad ipsam alię sequuntur,& non e conuerso, vt patet discutienti. Sic ergo tribus probatis, patet quod eius resurrectio fuit veracissima.
Idipsum arguunt multiplex apparitio Christi diuersis exhibita post resurrectionem: Ipsa die resurrectionis quinque vicibus apparuit.
Primum Magdalenæ. Ioan. 2.
Secundo alijs Marijs,& eas salutauit. Mat. vlt. Mar. vlt.
Tertio Petro. Mar. vlt.
Quarto duobus discipulis euntibus in Emaus. Mar. 16.
Quinto discipulis. Thoma absente. Lucæ 24.
Apparuit etiam ipsa die primo. B. Mariæ: vt dicetur. Alijs diebus apparuit primo discipulis, Ioan. 20. Ioan. 20.
& Thomæ cum eis. Ioan. 20.
Secundo discipulis piscantibus. Mar. 16.
Tertio discipulis in monte Thabor. Matth. vlt. Act. 1.
Quarto Recumbentibus. Vndecim discipulis. Lucæ 22.
Quinto in monte Oliueti; quando abijt in Galat. [illegible]
cęlum. Apparuit etiam. 500. fratribus simul.
Probata est etiam resurrectio esse veracissima per Angelos. Ipsa die resurrectionis quatuor Angeli apparuerunt: vnus extra sepulchrum, alius intra sepulchrum, duo alij apparuerunt Magdalenę: vnus ad caput Christi sepulchri: alius ad pedes, & isti eum dixerunt resurrexisse. Sic ergo testimonio præfatorum apparet: quod resurrectio Christi est veracissima.
Quarto resurrectio Christi fuit fœlicissima, quia omni miseria deposita, & defectibus.
Primo deposuit, & dimisit resurgendo mortalitatem,& accepit immortalitatem.
Secundo obscuritatem corporis; induendo claritatem.
Tertio terrestritatem; capiendo subtilitatē.
Quarto ponderositatem, accipiendo agilitatem.
Quinto seruitutem, sumendo super omnes potestatem.
Sexto infirmitatem,& passibilitatem; possidē do impassibilitatem.
Septimo temporalitatem; transferendo se ad ęternitatem.
Octauo luctum; arripiendo perfectam iocunditatem.
Nono debilitatem; sumendo fortitudinem, & vigorositatem.
Decimo tristitiam,& miseriam; capiendo pacem,& tranquilitatem.
Vndecimo transit ab instabilitate vitæ præsentis; ad securitatem.
Duodecimo ab humilitate; ad super omnes imperiositate.
Sic ergo patet quod resurrectio fuit fęlicissima.
Quinto resurrectio fuit vigorosissima tam in

extractione patrū à limbo, quàm iu se, & sua virtute à mortuis suscitando.

Sexto resurrectio fuit stabilissima; quia resurrexit à mortuis, & mors illi vltra non dominabitur: vnde Christus dicitur primogenitus mortuorum. s. ante quē nullus resurrexit propria virtute; perenniter victurus.

Septimo resurrectio Christi fuit mirabilissima, & stupendissima: Nam miracula multa, & magna Christi resurrectione sunt operata. In sepulchro primvm miraculum est terremotus magnus; qui vt dicit Hierony. ad Albiuam nou est factus more solito; sed ita magnus, vt concuteret omnia, & euersionem terræ minaretur.

Secundum miraculum, ꝙ sepulchro clauso, & sigillato remanente; Christus abinde resurgendo exiuit. Sed post per Angelum est apertum, ad ostendendum Christum vere resurrexisse.

Tertium miraculum fuit angelorum iu mouumento apparitio; qui quatuor (vt dictum est) apparuerunt.

Quæ miracula circa corpus Xpi resurgentis facta sunt. Matth. 28.

Quartum miraculum fuit custodum sepulchri prostratio, qui facti sunt velut mortui. Sed circa corpus Christi facta sunt miracula.

Primum corporis lacerati, & vulnerati subita redintegratio.

Secūdum ipsius corporis, nè in sepulchro per triduum corrumperetur præseruatio.

Tertium perfecta corporis reorganizatio, si in aliquo ex cōtractione deorganizatum fuisset.

Quartum vt subito sit factum incorruptibile.

Quintum sanguinis à corpore emissi subita recolectio, & in corpus sepulchro clauso reintromissio.

Sextum subita corporis animatio, & viuificatio.

Septimum indita corpori, quo ad quatuor dotes. s. subtilitatem, agilitatē, claritatem, & impassibilitatem decoratio.

Octauum subita aeris illustratio; quæ facta est in hora resurrectionis.

Nonum subita à mortuis resurrectio, & corporis beatificatio: Nam ante nullus resurrexit à mortuis; cuius corpus beatificaretur, nisi Christi.

Decimum est ipsius corporis tam grandis (vt dictum est) de sepulchro clauso ægressio.

Vudecimum aliorum Christi virtute à mortuis resurrectio: & vera secundum Ambrosiū.

Duodecimum sui corporis in diuersis locis osteusio, & apperitio, vt dictum est. Præfatis ergo apparet de primo, quod erat vidēdum, scilicet de Christi resurrectione; quomodo, & qualiter fuit perpetrata.

Restat ergo videre secuudo quibus fuit demōstrata: quia dicitur in prima parte, ꝙ Iesus decor attenditur: videndum est à quibus ipse est visus: & quid in videntibus effecerit. Pro cuius euidentia scieudum ꝙ decor, idest. Christus totus gloriosus visus est à pluribus. Nam multis apparuit.

Almæ Virgini Mariæ Christus resurgens primo apparuit.

Primo. B. Mariæ; licet enim Euangelistę de apparitione Christi facta B. Marię uullam fecerint mentionem; vtpote quia solum de illis apparitionibus sunt loquuti: quibus tam rōne testium, quàm ipsis apparitionibus fides probaretur: & quia testimoninm marernum: vt plurimnm est suspectum propter affectum matris ad filium.

Vide conformitat. B. Virginis fruc. 57. per totum.

Primo tamen deuotus Bernardus probat, ꝙ B. Marię Iesus eius filius in resurrectione apparuit; vtpote primo, quia uulla fuit ea gratia visionis dignior.

Secundo quia nulla fuit expectationis feruentior.

Tertio nulla deprecandi instantia vehementior.

De gaudijs Marię in apparitione filij post resurrectionē.

Quarto apparenti intimior.

Quinto nulla iu discurrendo qnietior.

Sexto nulla ea innominatior. Euangelistæ de ea mentionem non fecerunt, causa vt dictum est. Insuper quia nullus dubitaret; sed certe crediderunt: ꝙ primo matri, quàm alijs apparere deberet, & sic apparuit. Quo eidem apparente: indicibili gaudio est repleta propter multa.

Primo videudo filium omuis passibilitatis, & doloris euasisse miseriam, quod suis optant filijs parentes.

Secuudo intueudo eum omni stola beatitudinis perfectum.

Tertio quia Christus cum consortio sanctorum: quos à limbo extraxerat, apparuit matri, vt pie creditur, & ipsi Dei genitrici gratias peregerunt: præfatos. B. Maria cernendo patres suos antiquos iocuudatos, & beatificatos summo gaudio tenebatur.

Idem in fructib⁹ B. Virginis fruc. 57.

Quarto virgo gaudebat amplexando filium ad omnem modum suę lætificationis.

Quinto cousiderando omnem nostam beatitudinem in filio suo esse ordinatam gaudebat, & quo ad animam iu sua Deitare; & quo ad corpus in beatificata humanitate.

Sexto audiendo à filio, & sanctis aliis quid ægerat apud inferos, & diabolum ligauerat.

Septimo gaudebat videndo gaudium sanctorum patrum, & aliorum liberatorum à limbo. & à manu diaboli.

Octauo gaudio iocundabatur videndo filium veridicum esse demonstratum, qnia (vt dixerat) tertia die resutrexit à mortuis.

Nono quia cum resurrectio Christi non nisi Dei virtute fieri posset, & omnipotentia, sic ergo cerneudo Christum resuscitatum à mortuis: cum omnipotentem lætabatur esse comprobatum.

Decimo quia sciebat filium suum declaratum

dominum

dominum, & Imperatorem cunctorum: Hac enim resurrectione data est ei omnis potestas in cœlo, & terra.
Vndecimo, quia hac resurrectione, & suam & aliorum ab ipso primogenito mortuorú, potenter, ac decenter ordinatum esse.
Duodecimo ad lætandum beatam Mariam inducebat, videndo filium triumphatorem tam de demonibus, quos apud inferos superauit, quàm de Iudæis, qui ipsum crucifixerunt, dicétes eum seductorem, qui veracissimus fuit, & vt promiserat à mortuis resurrexit: Iocundata est beata Maria sic filium cernendo resuscitatum perpetuo victurum, & sic ipse dolor passionis conuersus est in summam lætitiam, & gaudium dominicæ resurrectionis.
Et si quæratur qualis erat eius filius post resurrectionem.
Respondetur, quod erat speciosus pre filijs hominum, sole fulgentior; & pulchrior quocunque creato. Et per consequens est quidam splendor, & decor: vt dicit ista prima pars istius conformitatis.
Secundo dominus Iesus speciali modo apparuit Magdalenæ; quæ domina passione amaricata, & ipsum suú dilectum quærendo, lachrimosè tandé eum vidit. Sed quomodo vt de-
Ioan. 20. cor, & splendor eidem est manifestatus? Vade & dic fratribus meis: ascédo ad patrem meú. Et consequenter Christus eidem ostensus est gloriosus.
Quæ Christus resurgens Apostolis fecit. Tertio apparuit sanctis Apostolis, & alijs discipulis; quibus multa faciendo qualiter vt quidam decor sit eis ostensus apparebit. Christus resurgendo sanctis Apostolis fecit plura. Primum quod eis fecit est, quod tripliciter dicendo Pax vobis, triplicé pacem eis dedisse ostédit, scilicet inter Deum, & hominé pro hominé satisfaciendo: Inter Angelos & homines: Inter homines, & homines: quia infideles ab ipso longinqui, ad pacem veræ fidei per ipsos Apostolos erant deducendi. dedit eis etiam triplicem pacem; pectoris dando spiritú sanctum, temporis quia gaudebant dignos se ha-
Act. 5. bitos pro nomine domini Iesu contumeliam pati, & æternitatis; quia spiritus sanctus secú dum Paulum ad Rom. est pignus, & arra, in quo est perseueranter, redemptionis æternæ.
Ioan. 20. Secúdo materiam gaudij infudit. Gauisi sunt discipuli viso domino. Nec immerito; quem tot doloribus subiectum inspexerant, viderút eum perfecta resurrectione gaudentem.
Lucæ vlt. Tertio consternatos vigorauit dicens eis. Pax vobis, ego sum nolite timere, concedendo de se eis fiduciam contra omnes possibiles aduersitates.
Quarto eos salutando salutem, & præoptauit, & præparasse declarauit: dicens Auete, &
Matth. 28. Ioan. 20. aicendo ad patrem meum, & patrem vestrum. Quo sequitur ipsum patrem habendo; cum ipso finaliter permansuros.
Quinto eis lumen indidit; aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Luc. 24. quod fuit præcipuum donum, & singulare.
Sexto de sua sacra resurrectione certificauit di. Videte manus meas.
Septimo spiritum sanctum eis tribuit di. Accipite spiritum sanctum &c. qui est spiritus paraclitus, & per consequens omnem consolationem ipso spiritu tribuit. Ioan. 20.
Octauo familiariter cum ipsis se habuit: po- Ioan. 20.
uendo se in medio eorum. Et ostendendo se Lucæ 24.
palpabilem. Et cum ipsis comedendo. Ioan. 20.
Nono se verum Deum declarauit. Christus apparendo in galilea discipulis in monte. sequitur. viderunt eum, & adorauerunt. Mar 16. Matth. 28.
Decimo suam omnipotentiam eis pandidit di. data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra &c.
Vndecimo viam perueniendi ad vitam ęternā Matth. 24.
declarauit eis di. Baptizate omnes gentes in Mar. 16.
nomine &c. & sequitur. Qui baptizatus fuerit saluus erit.
Duodecimo se eis semper adesse tam sacramentaliter, quàm protectione, & auxilio reserauit di. Ecce vobiscum sum vsque ad con- Matth. 28.
summationem seculi, & sic apparet quod dominus in resurrectione sua, & post sanctos suos discipulos visitauit multipliciter, salutauit, assecurauit, exhilarauit, cum eis manducauit, se palpandum præbuit, de sua potentia declarauit, spiritu sancto afflauit, dimittendi peccata auctoritatem tribuit, roborauit di. Ecce vobiscum sum &c. demones expellendi facultatem concessit, scripturæ intelligentiam indidit, de faciendo miracula virtutem donauit. Quibus omnibus, & eis se ostendit, & alijs fidelibus esse vigorem, valorem, decorem, &. splendorem sua resurrectione animarum nostrarum patet. Ex quibus patet declaratum, quod erat secundo videndum, quomodo Christus illis, quibus apparuit, se ostendit esse decorem, & splendorem, & honorem totius humanæ naturę. Et sic patet quomodo prima pars. s. Iesus decor attenditur, est intelligenda ad laudem sui. Amen.

SECVNDAE PARTIS HVIVS septimæ conformitatis, videlicet. Franciscus venustatur. Expositio.

VIso quomodo dominus noster Iesus Christus post mortem suam apparuit beatæ Marię matri suę, & discipulis, atque aliis gloriosus, & consequéter, vt quidam candor & decor (vt prima pars dicit huius conformitatis) restat nunc videre, quomodo beatus. F.

vilus

visus est post suam mortem: vt secunda pars dicit, ꝙ F. venustatur. i. totus venustus, & clarus est visus, & declaratus. Et hoc intendit secunda pars istius conformitatis declarare. Quòd. n. beatus F. sic fuerit visus post mortē clarus, splendidus, & gloria corruscus: frater Bonauen. in 14. parte legendæ maioris ostendit.

Primo quomodo eius anima est visa, vt. n. ait ipse Bonauen. Hora sui transitus vnus ex fratribus, & discipulis eius: aliqui dicunt ꝙ fuit frater Bern. de Quintauallæ: & alij dicunt ꝙ fuit frater Iacobus; qui iacet humatus in loco. S. Mariæ de Angelis Asisij: sed de his non est cura. Vidit ergo dictus frater, & discipulus beati. Fr. animam illam beatam sub specie stellæ præfulgidæ, ac candidā subuectam nubecula, super aquas multas in cęlum recto tramite sursum ferri, tanquam sublimis sanctitatis candore prænitidam, & cœlestis sapientiæ simul, & gratiæ vbertate repletam, quibus vir sanctus promeruit locum introire lucis, & pacis: vbi cum Deo sine fine quiescit.

Secundo idipsum ostenditur per visionem: quam sex fratres viderunt sanctitate conspicui, & sepulti in præfato loco. S. Mariæ de Angelis, qui simul viderunt animam beati. F. sub specie solari cœlum adire.

Tertio id ostendit apparitio facta Episcopo Asisinati; qui ad montem Garganum deuotionis causa perexerat; qui hora sui transitus apparens beatus Fran. totus præclarus, & lætus: eidem dixit se mundum relinquere, & cœlum adire.

Quarto frater Augustinus minister terræ laboris, vir sanctus, & iustus: cum in hora vltima positus, & iam per diem loquellam amisisset, audientibus; qui astabant, subito clamauit, & dixit. Expecta me pater, expecta; ecce iam venio tecum. Quærentibus fratribus, & miranti bus multum, cui sic loqueretur: audacter respondit. Nonne videtis patrem nostrum. Frā. qui vadit ad cœlum? Et statim sancta ipsius anima migrans à carne, patrē est sequuta sanctissimum. Sic ergo cœlum beatus. Fran. adibat: quare cum iter vallatus agminibus sanctorum (vt dicetur conformitate sequenti) totus gloriæ decore erat, quo ad animam venustatus, & ornatus. Quis enim fidelium habere posit in dubium, quin statim animæ beati. F. diuina claritas sit manifestata, qui vbique pñs est, & à beatis quocunq; pergant beatificè cō tuetur? Quare anima beati. F. à corpore separata (vt dicit doctor frater Bonauen.) à visione illa beatifica in minimo nō est separata, & retardata; aqua paries corporis dū viueret, diiungebat. Anima enim in corpore existēs, cum esset tota in Deum transformata; quare post egressum à corpore est gloria perfectissima quietata, & totaliter illustrata gloria, & ornata. Sic ergo apparet ꝙ sicut anima domini Iesu à corpore egressa, est perfectissimè glorificata in portione inferiori, & quietata, sic & anima beati. F. est ab ipso Christo glorificata: quod ostendit tam solaris claritas, quàm stellaris; sub cuius spē cœlum adire est conspecta: vt dictum est. Sic ergo patet succinctè declarata secunda pars. f. Franciscus venustatur.

FRVCTVS VIII. ET CONFORmitas libri tertij. Et xxxvj. in ordine. Iesus ductor suscipitur. F. laureatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus ductor suscipitur.

Ascensionis dominicę, quia de ipsa loquitur pñs particula prima huius conformitatis; volendo pro consolatione nostra tractare ipsam materiā: sub responsionibus ad quædā dubia, duxi præsentibus tractare succinctè.

Primum dubium est, cum anima Christi ab instanti suæ conceptionis, quo ad partem superiorem perfectissimè fuerit glorificata, & in parte inferiori post mortem anima ipsa à corpore egressa, ac à mortuis resurgendo totus, quo ad corpus, & animam fuerit perfectissimè beatus: cur cœlum adire voluit, cum sua beatitudo ex hoc non sit aucta? Dub.

Respondetur ꝙ cœlum adire voluit pluribus de causis. Sol.

Prima quia sic requirebat eius corporis natura. Naturaliter quodlibet corpus habet locū suum; & cum corpus Christi esset gloriosum, & consequenter esset impassibile: quare infra speram actiuorum, & passiuorum eius nō erat locus: esset enim subtilius elemento: quare super omnes cœlos esset clarissimum: quare in cœlo empireo, vt in proprio loco decebat locari.

Secunda causa, quia sic exigebat nostra factura. Cœlū peccato fuerat clausum, & per Christum precio soluto apertum: ideo ad ipsum ascendere cœlum decebat; vt per ipsius mortē nobis apertum monstraretur.

Tertia causa, locus enim beatificus; etsi ad beatitudinem essentialem non spectet: pertinet tamen ad accidentalem. Quare vt corpori suo cœlum pro beatitudine accidentali daret, adijt. Sed Saluator ascensionis suæ quatuor causas assignat.

Prima fuit ad locum Apostolis pręparandū. Ioan. 14.

Secunda ad Deum pro nobis exorandū. Ego rogabo patrem de vobis. Ioan. 16.

Tertia ad spiritum sanctum destinandum. Si enim Ioan. 6.

enim non abieto; paraclitus non veniet ad vos. Si tutem abieto;mittam vobis cum.
Quarta ad cum patre permanendum, & standum. Vado ad patrem &c. (Ioan. 14.)

(Dub.) Secundum dubium, cur ascendere Saluator tantum distulit?

(Sol.) Respondeo primo, vt suam resurrectionem comprobaret. Hanc tangit Lucas. (Act. 1.)
Secundo ad suæ matris,& aliorum consolationem. Glo. Sicut.40.horis fuit mortuus: sic & 40.diebus est post suam resurrectionem conuersatus; quia consolatio diuina tristitiam excedit humanam: Nam pro hora dies; pro die mensis, & pro mense anuus datur. Alias causas asignat Leo Papa in sermone de Ascēsione; qui incipit. Post beatam,& gloriosam &c. vide ibi. (Act. 1.)

(Dub.) Sed hic est dubium, vbi stetit istis.40. diebus: non potest dici cum Apostolis; quia euanescebat ab oculis eorum.

(Sol.) Respondetur de certo, ꝙ in Paradiso cœlesti quo ad locum non fuit. Sed vbi fuerit doctores varię loquuntur: aliqui dñt, ꝙ fuit in Paradiso terresti,& deliciarum,licet.n.non esset locus spirituum, erat tamen ibi dispensatiue ad tempus: alij dñt ꝙ semper fuit inter Apostolos,& fideles; licet ipsi semper non eum viderunt. Teneatur quod placet.

(Dub.) Tertium dubium quid peregerit Christus ante suam ascensionem?

(Sol.) Respondetur quod plura. Et primũ est apperitionis. Nam secundum magistrum in hystoria scolastica;bis ipsa die apperuit.
Primo recumbentibus 11.discipulis, vt dicit, & fuit in monte Sion in cęnaculo. Secundo in monte Olıueti, quando benedixit eis, & cœlum ascendit. (Mar. 16.)
Secundum fuit fortis increpationis,& de quo dicitur ibidem de cordis duritia,quia nō credebant eum vere resurrexisse à mortuis. (Lucæ 24. Mar. 16.)
Tertium fuit comestionis. Comedit cum eis, vt vere se resurrexisse probaret, & dilectionē ad ipsos sic comedendo ostenderet.
Quartum fuit iniunctionis officij prędicationis. Euntes in mundum vniuersum, prædicate euangelium omni creaturæ &c.idest omni homini cuiuscunque existeret nationis. (Mar. 16.)
Quintum solemnitet institutæ promulgationis. Baptizantes eos in nomine patris,& filij, & spiritus sancti:& sic formam expræssit, quā non fecerat ante, (Matth. 16.)
Sextum gratiæ miraculorum concessionis di. Signa autem eos,qui crediderint,hic sequentur. In nomine meo demonia eicient &c.
Septimum responsionis ad interrogata: An regnum israel restitui deberet. Respondit Non est vestrum nosse tēpora,vel momenta,: Quare futura à nobis indagari non debent,& inutiles quæstiones indagari non decet. (Act. 1.)
Octauum familiaris itinerationis, & socialis Post comestionem eduxit eos foras. Luc. 14. scilicet a monte Sion, & Ierusalem. Nec credendum est, quod ipsos dimiserit vsque ad montem Olıueti.
Nonum dulcissimæ locutionis: vbi sciendum quod in omnibus præfatis virgo Maria semper præsens fuit, licet de ipsa mentio non habeatur. Ratio quia dicitur quod post Christi ascensionem, omnes reuersi sunt ad montem Sion cum Maria &c. Eundo ergo de suo discessu,alloquebatur matrem, & discipulos: & de multis informauit. Si nunquam sic loquutus est homo: quanto magis tunc dulcius loquebatur. (Act. 1.)
Decimum est stationis: Nā perueuto ad montem Olıueti,no statim ab eis discessit,sed per spatium cum eis stetit,& tunc (vt dicit.) Mandauit eis sedere in ciuitate, donec virtute induerentur ex alto. (Lucæ 24.)
Vndecimum sponsionis missionis spiritus sancti super discipulos,& promissionis. Baptizabimini spiritu sancto. (Act. 1.)
Duodecimum singularis benedictionis. Benedixit eis, quæ benedictio vt efficacissima appræhendit eos. (Lucæ 24.)

(Dub.) Quartum dubium est qualiter ascendere complacuit domino nostro Iesu Christo.

(Sol.) Respōdetur quod dominus Iesus voluit ascendere.
Primo magnifice quo ad societatem, ipsi vt triumphatori,& omnium imperatori, & omnium imperatori tota cęlestis patria obuiam processit. In super duxit secum omnes, quos à captiuitate limbi,& purgatorij extraxit, iuxta dictum psal. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem.
Secundo festiuè,& hymnidicè quo ad laudum multiplicem suauitatem psal. Currus Dei decē milia lętatium,omnes enim ciues cęlici hymnizando obuiam eidem euntes præcedebant, sic & sancti cum ipso,& post ipsum incedentes laudabant, de quibus laudibus quia dictum est in opere de vita B.Mariæ fructu 58. hic eas repetere omitto, ascendit ergo Deus in iubilatione ait psal.
Tertio ascēdit cœlũ mirifice,quia omni deposita mortalitatis miseria, & oīs beatitudinis stola assumpta quo ad corpus,& sic gloriosus totus ascendit, & sic impletum est illud psal. Confessionem induisti,scilicet quo ad animā; & decorem amictus lumine sicut vestimento, quo ad corpus,tunc impletum est illud. Videbunt regem in decore suo, plus septies sole resplendebat. (Isa. 33.)
Quarto ascendit publice: Nā videntibus apostolis,& alijs eleuatus est: & satis credendum est quod illud apostoli tunc esset verificatum; dominus Iesus apperuit plusquam quingentis fratribus simul,& sic de eius ascensione multi testes fuerunt. (Galat. 1.)

Quinto

Nota. Quinto ascendit gratifice, & hic quo ad mo-
dum: Nam ascendit facie, & oculis ad orien-
tem conuersus, & ib hoc impleru est illud ps.
Psallite Deo qui ascendit super cœlum celi ad
orientem: quo exemplum Christiani ceperūt
orandi versus orientem.
Sexto ascendit citiuole: licet enim vsquequo
à B. Virgine, apostolis, & alijs fidelibus videri
posset, plane dominus ascenderit: attamen ab
oculis eorum nube acceptus spacium illud vs-
que ad celū empireum in breui tempore adiit,
iuxta illud psal. Exultauit vt gigas ad curren
dam viam &c.
Dub. Sed hic est dubium: si talis motus fuerit subi-
tus, vel successiuus.
Sol. Respondetur quod accipiendo subito pro mo
tu instantaneo: subitus non fuit: sed successi-
uus: etsi multum velox.
Dub. Secundum dubium, si talis motus, debet dici
naturalis, vel violentus.
Sol. Respondetur si appelletur motus naturalis, ꝙ
sit causatus à corpore graui, vel leui vt alia cor
pora talia habent: quia corpus Christi non
erat graue, nec leue tali modo, non potest di-
ci, quod fuerit motus naturalis: si vero dica-
tur naturalis, quia à virtute propria mouetur:
sic potest, dici naturalis.
Septimo ascendit viuificè; quia vigorosè, &
virture propria: & hoc virtute diuinitatis hu-
manitate sibi vnitam eleuantis. Psal. Exaltare
domine in virtute tua, & si dicatur Psal. dicit
Ioan. 20. Ascendit; & Christus dicit. Ascendo ad pa-
Mar. 16. trem meum, & Luc. Act. 1. ꝙ assumptus est.
Act. 1. Sed hic est dubium: quia dicitur, ꝙ nubes su-
scepit eum.
Respondetur ꝙ non dicitur, ꝙ nubes eum su-
scepit ferendo; sed suscepit, idest accepit ab
oculis eorum s. Apostolorum, & aliorum vt
Christum amplius non viderent.
Sed nunquid ministerio angelorum est sub-
uectus.
Respondetur ꝙ Angeli Christo venerunt ob-
uiam: non ad eleuandū; sed ad obsequendū,
& venerandum, & sic patet breuiter ad quar-
tum dubium.
Aliud dubium esset quærendum. s. ad quem lo
cum ascendit; de quu conformitate sequenti
dicetur.
Dub. Quintum dubiū an. B. Marie, & Apostoli gau-
dium de Christi Ascensione habuerunt.
Sol. Respondetur ꝙ sic: licet enim grauis esset ab-
sentia D. Iesu magistri ipsorum, & Saluato-
ris: habuerunt tamen materiam gaudendi ex
multis.
Et primo ex comestione; quia Christus cum
eis amicabiliter comedit: vt eis ingereret gau
dium, & credulitatem.
Secundo ex Christi alloquutione. Non dubi-
tandum ꝙ dominus sicut abscessurus ab eis
Ioan. 14. per mortem, loquutus est eis: vt patet in ser-
mone edito, sic cum essent melius dispositi re
cessurus, & iturus ad celum; singulari alloquu
tus dulcedine recreauit.
Tertio de grata promissione tanti doni. s. spi
ritus sancti in breui super ipsos missione.
Quarto de amplexu charitatiuo, piè creden-
dum est ꝙ matrem, & discipulos ante suum
abscessum est amplexatus, & sic inter brachia
Christi stare non sine magno gaudio fuit.
Quinto de ascensu Christi videntes eum virtu
te propria ascendere.
Sexto de gloria, & Christi claritate corporis;
quæ tunc præ solito fuit manifesta secundum
Aug. in lib. de ciuitate Dei.
Septimo de illa tam multiplici, & nobili socie
tate angelorum, & sanctorum. Vnde sicut me
ritis sanctorum est concessum pluribus talia
audire, & videre; sic & credendum est esse fa-
ctum tunc circa Mariam, & discipulos: ꝙ diui
na virtute perpenderunt.
Octauo de melodia facta Christo ascendente;
etsi omnium amenitatem excedit; diuina ta-
men ipsam potuerunt virtute sentire.
Nono de illa eis data benedictione à Christo
ascendente; quæ proculdubio eos in ciuita-
te, vt dispositos appræhendit.
Decimo de angelorum ad ipsos aduentu; ad
testificandum de domini Ascensione dicētes.
Viri Galilei; quid statis aspicientes &c. Act. 1.
Vndecimo de Christi, & fidelium ingressu in
cœlum: ianua tunc tanto tempore clausa, aper
ta est, & ipse cum ipsis intrauit.
Duodecimo de festiua Christi à patre, & spi-
ritu sancto susceptione, & singulari Christi (vt
dicetur) locatione. Sic ergo ascensio Christi
fuit gaudiosa, & omnibus fidelibus esse de-
bet: quia ea (vt dicetur conformitate sequen-
ti) multa bona sunt nobis exhibita, & specia-
liter hæreditas ipsa vitæ æternæ data, & sic pa
tet succinctè expositio primę partis, videlicet.
Iesus ductor. s. omnium sanctorum, & electo-
rum; quos à limbo, & purgatorio extraxerat
suscipitur, scilicet à patre, & spiritu sancto, &
tota cœlesti curia.

SECVNDAE PARTIS, VIDELICET Franciscus laureatur. Expositio.

QValiter beatus Fran. cœlū
intrauerit: hæc secunda
pars dicens. Frāciscus lau
reatur, idest laureatus, &
victoriosus cœlum glorio-
sus ingressus est: depro-
mit. Et pro huius euiden-
tia ꝙ beatus, F. triumphali
ter, & gloriosè cœlum ascendit; est sciendum:
ꝙ præfata ostendit sanctitas beati. Fran. quæ
considerata patebit euidenter ipsum beatum
Fr. triumphaliter cœlum intrasse. Saluator. n.
noster

noster Dominus Iesus Christus ad comprobādum merita seruorum suorum (vt dicit.B.Hierony.in sermone de assumptione, non solum ad ipsos personaliter accessit ante mortem, vt eius visione gaudiosa animę sine dolore,& pęna à corpore egrederentur: sed etiam ipsas animas benignissimus suscipere dignatus est: sicut patet de B.Marco Euangelista. Ioāne Euangelista,& de alijs pluribus.in alijs locis habetur.Ac etiam beatus Papa Greg.in libris dialogo, de pluribus recitat:vt de Tarsilla amita sua,& alijs dicit:pie igitur quod ęgit dominus erga alios,& circa beatum.F. ęgisse merito potest credi,videlicet, ꝙ ei se prębuerit in morte videndum;qui in vita eidem plaries se ostendit; ac eius animam suscipiendo triumphaliter ad cœlum sanctis inferendam agminibus perduxerit, & hoc considerato Christi amore ad ipsum; cui prę alijs sua sacra stigmata imprimendo cęteris sanctis reddidit celsiorem. Si enim antiqui victoribus procedebant obuiam tam Imperatorem, quā alij;vt de Romanis patet; qui omnes triumphanti obuiabant: sicut Philippo Imperatori primo; qui obuiam Decio processit de Roma vsque Veronam: vt legenda dicit beati Laurentij. De Diocletiano; qui per plura milliaria Maximiano, etsi deuicto à Persis obuiauit. De populo Israelitico victorioso Dauid, & Sauli cum timpanis,& canticis pręcedente, vt patet.1.Reg.18. Quid pensandum est domi num Iesum Christum.B.F.victorioso de diabolo; quem summa humilitate: de mundo quē perfecto contemptu: de carne,quam austeritate nimia superauit,& vicit fecisse? Certe ipse rex regum Christus,modo ineffabili animā beati.F.laureatam multiplici glorię corona: ad perhennem gloriam summa cum admiratione omnium triumphaliter deduxit: cum ipse suis militibus pro victorię triumpho prębeat: quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aliquando ascendit. Quapropter dominus Iesus volendo beati.F. animam honore debito ad fęlicitatis pręmium adducere, quid egit? certe plura.

Primum fuit, ꝙ ipse omnium redemptor, & saluator, sua indicibili benignitate, & dilectione obuiam venit: in cuius occursu se eidē patefaciendo beatificē, ipsum: qui videre Christum in decore suo semper optarat, recreauit indicibili gaudio,& beatificauit.

Secundū fuit, ꝙ ipsa mater summi regis Christi; quę adire solet ad deuotos abeuntes; ad sibi deuotum beatum.F. filij sui signatum stigmatibus, proculdubio venisse obuiam credendum est: quem enim ipsa singulari modo in vita se diligere demonstrauit multotiens se eidem sancto manifestando; in egressu animę, & deductione ad cœlum à fortiori se recreauit eidem.

Tertium beato Francisco omnes ordines angelorum ierunt obuiam; vtpote eis conformi,tam diuinę voluntatis impletione; quàm eorum officia exercendo. prout declaratum est lib.2.conformitate.13. Et ꝙ sanctorum cęlestium spirituum multitudo affuerit morti beati.F.& consequenter animę eius eundo ad cœlum; demon dixit cuidam Baroni;de quo dictum est conformitate.5.istius tertij lib.cui nunciando de morte beati Francisci inter cętera dixit: ꝙ ipse demon; qui loquebatur; cū multitudine demonū accedere voluit ad beatum.F. in morte; sed non potuerunt, nec appropinquare ad ipsum, propter multitudinē angelorum; qui ad eius transitum ad deducēdum eius animam ad cœlum conuenerant.

Quartū fuit ille cętus Apostolicus factus beato.F.obuius; quibus ipse beatus se iunxerat vitę ipsorum per omnia susceptione, & perfectissimo ad Christum amore.

Quintum fuit, ꝙ sancti martires beato.Frā.in occursum processerunt; vtpote qui martir fuerat feruentissimo desiderio; & demū plusquàm martir gestatione passionis Christi in corpore suo per biennium,cum summo ipsius beati.F.dolore corporis. *Quomodo B.F. etiam effectu,fuit plusquam martyr.*

Sextum sancti doctores adesse minimē destiterunt; quem agnoscebant suis prędicationibus,vita,& exemplo multos docuisse ad Christum prosequendum, & maximum fructum se cisse animarum, sanctique confessores idipsum effecisse,s.ad animam deducendam beati.F. processisse: vtpote qui vitam pauperem, & austeram ad instar peregerat eorundem.

Septimum fuit ꝙ sanctę virgines obuiauerunt eidem; quibus puritate corporis,& animę est simulatus, vt dictum est conformitate.15.secundi lib. Alijque iusti idipsum ęgerunt,idest obuiam progredientes beato F. vtpote comitantes regem Christum,& matrem. Multique alij,quos b.F.transmiserat lingua,vita,& exēplo ad regnum facti sunt ei obuiam; & specialiter sanctus Frater Petrus Catanij.2. eius filius; qui ad regnum ante perexerat,& multis miraculis claruuerat,pergens ad cœlū, factus est obuiam patri suo.B.Fr. cum pluribus alijs sanctis fratribus:qui iam à pręsenti vita decesserant;cum indicibili gaudio,& reuerentia ipsum excipientes sociaret, tali ergo sanctorum societate dominus Iesus beatum.F.voluit cœlos adire. Et quod maius, & deuotius est:fecit ipsum vt suum vexilliferū cum vexillo crucis explicato in eius anima;stigmatibus in corpore relictis cęlum introire. Insuper cum ipse Christus sit iustus iudex,& dat vnicuique prout meruit; & intentionem, & voluntatem potius aspicit,quàm opus; vbi opus subsequi specialiter non potest: hinc est, ꝙ non solum modo prǽfato;sed super coronam glorię,triplicem aureolam ob martirium; ob prædica-

tionis

tionis officium; ob virginitatis priuilegium,
& præconium, capiti beati Fran. imponendo:
ſic laureatum, & coronatum ad gloriam om-
nium ſanctorum paradiſum adire compla-
cuit. O quale gaudium erat videre animam
beati Fran. à ſummo rege, & eius ſacra matre
ad cœlum cũ ſanctis omnibus deduci; ac poſt
ipſum Frã. animas à purgatorio extractas in-
cedere; quę Franciſci gloriæ, & applaudebãt,
& talium poſt ſe deductio ad gloriam erat
beati Fran. conſiderata comitiua tam ſummi
regis, quam eius matris, tam Apoſtolorum,
martirum, confeſſorum, virginum, & cęleſtiũ
ſpirituum, quam animarum a purgatorio ex-
tractarum. Conſiderata eius coronatione tam
aureę, quam aureole. Conſiderato Chriſti ve-
xillo à beato Fran. ad cœlũ portato ſigni triũ-
phalis, ſcilicet Chriſti paſsionis atque iubila-
tione: ac penſato quomodo beatus Fran. fuit
laureatus, vt victor: coronatus vt ſanctus: &
ſignatus vt ſuper omnes dilectus: parere po-
teſt quomodo ipſe glorioſè, & triumphaliter
cœli regnum eſt ingreſſus. Et non ſolum domi
nus Ieſus eum glorioſè ſuſcepit; ſed pater ipſe
cęleſtis, qui eum filio pro paſsionis ſignifero
dederat; ac ſpiritus ſanctus, qui eum ſanctifi-
cando in mundum direxerat; indicibili beati
ficatione beatum Fran. ſuſceperunt. Quibus
apparet breuis expoſitio ſecundæ partis huius
conformitatis videlicet Franciſcus laureatur,
ideſt laureatus, & victorioſus cœlum eſt glo-
rioſè ingreſſus ad laudem ſanctæ trinitatis.
Amen. Sic ergo apparet, quod quemadmodũ
dominus Ieſus triumphaliter eſt ingreſſus cœ
lum cum ſpiritibus cęleſtibus, & ſanctis omni
bus; ſic & beatum Fran. triumphaliter duxit
ad cœlum cum ſanctis omnibus, & angelis; ac
à purgatorio extractis animabus, & ſic con-
formitas in hoc apparet beati Franciſci ad ip-
ſum dominum Ieſum Chriſtum.

FRVCTVS IX. ET CONFORMItas 3. lib. Et 37. in ordine. Ieſus tranſcendens angelos. Franciſcus ſubleuatur. Expoſitio primæ partis videlicet. Ieſus trãſcendens angelos.

SALVATOR generis humani
dominus noſter Ieſus Chri-
ſtus, cum ſit ſanctus ſancto-
rum, non ſolum quia ſan-
ctos facit, vtpote Deus; ac
ab ipſo vt à capite omnis
gratia eſt, & donorum dif-
fuſio; quibus homo ſanctus
efficitur: ſed etiam per ſupereminentiam ſan-
ctus dicitur ſanctorum; omnium ſanctorum
merita ſuper excedens: hinc eſt quod cũ nul-
lus tam ad eius intenſiuum, quam extenſiuum
meritorium gradum queat attingere (vt ex di-
ctis conformitatis quartæ huius 3. lib. appa-
ret) locum in præmio, & pro præmio ab aliis
tenere debet, & habere, prout hęc prima pars
9. conformitatis declarare intendit di. quod
dominus Ieſus, ſicut in merito: ſic & in primo
eſt tranſcendens quo ad locum, & ſtatum om
nes angelos, ideſt omnes cœleſtes, & beatos
ſpiritus. Quapropter pro huius euidentia ſi
quæratur ad quem locum dominus aſcendit,
& in quo gradu, & loco permanet. Mat. euan- Matth. 16.
geliſta dicit, quod ſedet à dextris Dei in cœ-
lo. Et Luc. dicit quod aſſumptus eſt in cœlum. Act. 1.
Et pro intelligentia prædictorum videnda
ſunt quædam.
Primo quid intelligitur per cœlum cum dici-
tur quod aſſumptus eſt in cœlum.
Reſpondeo quod cœlum in ſacra ſcriptura.
Aliquando accipitur pro cœlo materiali, &
iſtud eſt multiplex: vt dicunt doctores, ſcilicet
Sptem planetarum: firmamentum: criſtallinũ:
& empireum. Et ad litteram de iſto cęlo mate
riali eſt illud. In principio creauit Deus cęlum Gen. 1.
& terram. Et iſto modo cœlum accipiendo Cœlũ mul-
dominus Ieſus ſuper omnes cœlos aſcendit, tipliciter
nam de monte Oliueti in quo multoriens ite- accipitur
terat ad orandum, in quo fuit captus Mar. 26. in ſacra ſcri-
in quo Antichiſtũ interficiet Zach. 14. & mun ptura.
dum iudicabit; omnes alios cœlos tranſcen- Lucæ 11.
dendo, ſcilicet Septem planetarum: firmamen Mat. 16.
tum; criſtalinum, ſiue primum mobile ad cœ Zach. 14.
lum empireum aſcendit, Ratio, quia cœlum
empireum eſt locus beatorum: (vt dictum eſt
conformitate præcedenti,) & ſolum compe-
tens beatitudini corporis eius pro loco natu
rali, & quod ſic effecerit: pſalmiſta dicit. Ele Pſal. 8.
uata eſt magnificentia tua ſuper cœlos.
Aliquando accipitur cœlum pro cœlo ratio-
nali, ſcilicet pro homine. Nam vt dicit Iſa. 66. Iſa. 66.
cœlum eſt ſedes Dei. Et Salomon dicit, quod
anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ, & conſequen-
ter Dei, & ſic homo iuſtus cœlum vocatur. Et
ſic accipiendo cœlum Chriſtus ſuper omnes
cœlos rationales aſcendit, ideſt vltra loca de-
bita humanis ſpiritibus beatis, patet: quia om
nes excedit merito, & gratia. Vnde Apoſtolus
Qui deſcendit, ipſe eſt, qui aſcendit ſuper om Ephe. 4.
nes cœlos, ſcilicet humanos ſpiritus, & præ-
mia eis debita.
Aliquando accipitur cœlum pro cœlo intelle-
ctuali, ideſt natura angelica: quæ cœlum dici-
tur, iuxta illud. Tu forſitan cum illo fabrica- Iob. 37.
tus es cœlos, ideſt angelos &c. Et ſic accipien
do cęlum pro angelis, & beatis ſpiritibus ange
licis: ſic ſuper omnes aſcendit pſal. Aſcendit
ſuper Cherubin, & volauit &c.
Aliquando accipitur cęlum pro ipſa ſuperſub
ſtantiali diuina eſſentia, de quo cœlo eſt illud Iſa. 14.
luciferi dicentis. Aſcendam in cœlum, & ſequi
tur. Similis ero altiſsimo. Et illud. A ſummo

cœlo

Psal. 18. cœlo ęgressio eius &c. Et isto modo accipiendo cœlum: dicitur quod dominus Iesus ascendit cœlum idest vsque ad ęqualitatem Dei: vt
Matth. 26. declarabitur. Nam dicitur quod dominus Iesus assumptus est in cœlum; & sedet à dextris
Heb. 1. Dei. Et; Qui sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, & sic patet quomodo intelligitur ꝙ dominus ascendit cœlum.

Secundum videndum est, quid intelligitur per
Matth. 16. hoc quod dicit qood à dextris Dei. Et apostolus ad dexteram patris; Respondet magister 3. dist. 22 dicens in dextris Dei, idest in bonis potioribus patris. Vnde Glo. super dictũ Apo
Heb. 1. stoli allegatum dicit. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, idest dicit Glo. in excelsis non in loco Deũ concludit: sed ostendit Christum omnibus altiorem: & eminentiorem.
Heb. 2. Vnde vt patet ex Glo. super illud Omnia subiecisti sub pedibus eius, & constituisti eum so per opera manuũ tuarum, idest super omnes potestate diuina, & dignitate: vnde eminen-
Rom. 8. tiam loci dominij, & potestatis. Et Glo. super illud qui est in dextera patris, idest æqualis patri, vel in bonis potioribus patris, & hoc dicit Leo in sermone de ascensione. Humanitas Christi est in æterni patris recepta coosessu: Conueniens enim erat vt illius gloriæ sociaretur in throno, cuius & natura copulatur in fi-
Sedere ad dexteram patris, & esse ad dexteram patris differunt. lio. Sed vlterius aduertendum est, quod aliud est sedere ad dexteram patris: & aliud esse in dextera patris. Primum enim soli Christo secundum apostolum coouenit, quia sedere ad dexteram patris, secũdum Alex de ales 3 par-
Heb. 1. te 1. q. 252. importat vnionem, vel æqualitatẽ, & quandam communicationem beatitudinis, & cõmunionem cum patre; quæ nulli alij à Christo conuenit. Sed esse in dextera, est esse in æterna beatitudine; quæ conuenit sanctis alijs à Christo. Et pro iam dictorum euidentia est sciendum, quod vt dicit magister 3. dist. 7. sancti, & illi, qui decedunt cum merito proprio, ad aliquem nouem ordinem angelorũ; prout eorum erunt merita assumentur, quia sicut nouem sunt ordines angelorum, sic & nouem erunt ordines beatorum hominum. Aliqui enim qui habebunt merita seraphin; in dicto erunt ordine, & alij habentes merita cherubin, ipsorum ordini inserentur, & præmio, & sic de alijs. Quapropter pueri decedentes cum sacramento circũcisionis, vel alio ad hoc requisito, scilicet contra peccatum originale, vt in veteri testamento, vel cum solo sacramento baptismi, & sine proprio merito, vnum ordinem faciunt. Et nouem sunt beatorum angelorum, & hominum: ecce iam decem. Verum
B. Maria tenet decimũ locum. quia B. Maria exaltata est meritis super choros angelorum, & inferior Christo; ipsa per respectum ad beatos; qui cum proprio merito decesserunt, & angelos; tenet decimum locũ: & sic est mulier, quæ inuenit decimam dragmam, idest decimum statum in vita æterna. Sed per respectum ad pueros; sic tenet vndecimom, humanitas Christi, & Christus ipse duodecimum gradum, & statum tenet; quia supra omnia sidera, idest omnes beatos spiritus angelicos, & humanos est exaltatus (vt dictum est) quia à dextris sedet Dei; quod solum sibi competit. Et vide quoniam dictum ipsius saluatoris in ipso est verificatum, scilicet qui se humiliat exaltabitur; ipse enim se humiliauit, descendendo, & veniendo in mundum, & stando multipliciter.

Primo vsque ad carnis assumptionem.
Secundo ad nostram mortalitem, & passionem.
Tertio ad nostrã necessitatem, idest famem, sitim, & sic de alijs.
Quarto ad nostram pauperiem, & idigentiã.
Quinto ad nostram tentationem, quando se tentari à diabolo permisit.
Sexto ad anxietatem corporis, & lassitudinẽ, & laborem.
Septimo ad anxietatem animi, nam tempore passionis cępit pauere, & tędere.
Octauo vsque ad crucem, & iste fuit descensus mirabilis, & humiliatio.
Nono vsque ad mortem.
Decimo vsque ad carcerem infernalem; quando ad limbum descendit: ideo quia dominus sic descẽdit se humiliando; exaltatus est ascendendo in cœlum.
Primo assumptam humanitatem super omnia eleuando.
Secundo ad vitam perpetuam.
Tertio ad summam corporis, & animæ recreationem.
Quarto ad cęli opulentissimas diuitias.
Quinto ad potestatiuam super omnes dominationem.
Sexto ad iocunditatem, & consolationem.
Septimo ad perfectam pacem, & quietem.
Octauo ad thronum paternæ gloriæ.
Nono ad perpetuam cum patre mansionem, & cohabitationem.
Decimo ad summam præsidentiam, & super omnes exaltationem. Præfatis ergo apparet in quo loco dominus Iesus est ab æterno patre collocatus; quia à dextris Dei est.

Tertium videndum. Verum quia homo posset dicere Christus cęlos ascendit (vt dicit prima pars præsentis conformitatis) & sedet à dextris Dei; quid boni, & vtilitatis ex hoc humanum genus est consequutum? quare de hoc est videndum: & istud est tertium quod est videndum: quid, scilicet boni & vtilitatis præfata Ascensione Christi, & collocatione sumus adepti. Et dicitur quod magna dona, & beneficia.

Primum enim est humanæ naturæ exaltationis; ipsam exaltauit, in incarnatione eam induendo: & in resurrectione dotibus gloriosis eam

eam adornando.Sed ipsam valde exaltauit cę los ascendendo;& quomodo? certe super omnes eleuando ; quia inquit apostolus. Supra omnes principatus,& potestates;& omne qđ nominatur , & super omnes cęlos ; & sibi est omnis potestas collata: vt cantat ecclesia.

Secundum beneficium est venerationis: Tota enim cęlestis curia Christum adorauerunt viuentem in secula seculorum . Angeli qui se in veteri testamento permittebant adorarei; in
Apoc.19. nouo minime: vt patet de Ioanne vbi Glo. In lege veteri non prohibuit adorari , sed post ascensionē,videns super se exaltari hominem, ab homine timuit adorari.

Tertium beneficium est restitutionis hæreditatis;quæ per quinque millia annorum amissa,per Christum restituta est d.psal. Tu es,qui restitues hæreditatem meam mihi.

Quartum beneficium est præmiationis: Sicut enim diuinitas Christi pręmiū est animarum, sic & humanitas, siue Christi corpus gloriosum, est beatitudo corporum quo ad obiectū institutum.

Quintum beneficium est collocationis sancto rum; Christus cum sanctis cęlum ingrediens, secundum eorum merita aliquos ordinibus angelorum: alios in ordine archangelorum: alios in ordine virtutum:& sic de alijs:ipse su per omnes ascendendo collocauit.

De omni ordine multi Angeli corruerunt. Sextum est reparationis angelorum, idest angelicę ruinæ : Sicut enim de quolibet ordine consentiendo lucifero, multi corruerunt, sic Christus ascendendo in quolibet ordine de sanctis hominibus secundum eorum merita dimittendo , eorum ruinam reparare incępit. Et sic per ascensionem Christi homines ange lis sunt parificati.

Septimum beneficium est deiectionis,scilicet hostis humani: ad litteram impletum est illud psalmi . Dixit dominus domino meo ; pater, scilicet filio: sede à dextris meis; donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Octauum est beneficium supplicationis,& no
Heb. 9. strę defensionis . Intrauit in ipsum cęlum , vt appareat vultui Dei pro nobis,vt dicit Bernar dus ad placandum patrem ei ostendit latus, & vulnera.

Nonum beneficium est exauditionis ; cęlum intrauit,vt à patre exaudiremur; & impletum
Ioan.14. est illud Christi.In illo die in nomine meo petetis,& sequitur . Quicquid petieritis patrem in nomine meo,dabit vobis.

Decimum beneficium est largitatis ; dedit.n. dona hominibus, scilicet spiritus sancti. Si abiero(dixit Christus)mittam vobis eum:scilicet spiritum sanctum ; cuius donatione alia dona tribuuntur,& habentur.

Vndecimum beneficium est erectionis.Erre-
1.Cor.2. xit nos fide;vt securi simus. Aduocatum habe mus apud patrem Iesum Christum iustum ; & ipse est propitiatio pro peccatis nostris &c. Quare securitatem nobis tribuit.

Duodecimum beneficium est apertionis ianuæ.Vado parare vobis locum. Aperuit enim Ioan. 14.
cęlum: dicente Michea.Iter pandit ante illos, Miche.2.
ipse Leo Christus aperuit librum:idest cęlum, & soluit signacula eius.Apoca.5.Sic ergo præfatis apparet de vtilitate ascensionis , & sublimationis Christi. Et per consequens patet de claratum ; quomodo intelligitur prima pars huius conformitatis nonæ,scilicet Iesus transcendens angelos.

EXPOSITIO SECVNDAE partis, scilicet Franciscus sublimatur.

DOMINVS Iesus,cum sit iu dex viuorum,atque mortuorum ; & vnicuique red dat secundum opera sua : quia peccatoribus infernum, iustis, & sanctis dat vitam æternam, ac in vita ęterna, vt ipse dicit man- Ioan. 14.
siones sine multæ,ad quem locum beatum Fr. sublimare dignatus est pro eius perpetua mā sione : Certe vt pluribus patebit,beatus Fran. & si meritis fuerit similis angelis,archangelis, & alijs ordinibus ; attamen non in eis locum sibi deputauit dominus Iesus Christus:sed (vt pie creditur)in suprēmo omniū ordinum vide licet in ordine seraphico ipsum locare,& sublimare dignatus est . Ad Christum Deum præ alijs sanctis habuit perfectissimum amorem, & feruentissimum,prout dictum est lib.2.con formitate 2.quem amorem pręsenti vita osten debat.

Primo omnium mundanorum derelictio,abie ctio,& abominatio.

Secundo feruor, & amor ad animas Christi sanguine redemptas.

Tertio feruor martirij.

Quarto ieiunia ; quæ continue faciebat.

Quinto passionis Christi meditatio.

Sexto pęnarum, & omniū obprobriorum pro Christo amplexus totaliter,& desiderium.

Septimo dulcedo Christi nominis ex auditu; labia enim lingere videbantur præ dulcedine dicti nominis.

Octauo stigmatizatio; quæ vi amoris,& solo habet fieri.Quo concluditur,quod omnes inferiores ordines tam quo ad angelicos spiritus , quam humanos beatus Fran. sublimatus in ordine supræmo excessit gratia, & meritis. Ex dictis declarata est secunda pars huius con formitatis,scilicet Franciscus sublimatur.

FRV-

FRVCTVS X. ET CONFORMItas tertij libri. Et 38. in ordine. Ieſus mittens apoſtolos. Franciſco vir iuuatur. Expoſitio primæ partis videlicet Ieſus mittens Apoſtolos.

CVM paſsio domini noſtri Ieſu Chriſti ſufficiētiſsima fuetit pro totius humani generis ſalute, vt conformitas 4. iſtius 3. lib. oſtendit, & quia paſsio exhibita eſt, & conſequenter ſalus noſtra obtenta, & facta, ac habita: ipſaq; declaranda erat hominibus, & fideliter intimanda, vt quilibet ſalutis obtinendæ modum audiendo; ad ſalutem peruenire valeret: ſicut ſaluator noſter poſt reſurrectionem ſuis apparendo diſcipulis; in Galilea, & in monte, quo eis dixerat: ſic & id ad patrem aſcendendo effecit videlicet quod ſuis benedictis mandauit Apoſtolis; vt irent in mundū vniuerſum, & prædicarent euangelium omni creaturæ: & quicūque baptizatus fuerit ſaluus erit. Et formam eis præbuit baptizandi, ſcilicet. In nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Miſerat ſuoſ diſcipulos primo ad prædicandum: vt dictum eſt conformitate 11. primi li. Sed ſecundo idipſum miſit: vt dictum eſt. Et quia ad gentem inſtruendam iſraeliticam miſerat; nunc autem in vniuerſum mundum: vt quod eis iniunxerat, efficacius adimplerent: cum ſingularibus donis, & gratijs miſit.

In miſsione Apoſtolorū per orbem quæ dona Chriſti eis conceſsit.

Nam eis dedit primo ſacræ ſcripturæ intelligentiam. dicitur, quod aperuit illis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas.

Lucæ 24. Act. 2. Ioan. 20.

Secundo ſpiritum, ſcilicet miſit in eos; & ipſos eo repleuit. Accipite ſpiritum ſanctum &c. qui eſt ſpiritus paraclitus, ideſt cōſolator contra omnes poſsibiles mundi vexationes; quas ſuſtinere debebant, & tribulationes.

Tertio linguarum omnium notitiá, & loquellam. Nam loquebantur varijs linguis apoſtoli; vt ſic quilibet eorum prædicationem, & doctrinam intelligere valerent, & poſſent.

Matth. 10. Quarto verborum efficaciam: dixerat eis. Ego dabo vobis os, & ſapientiam; cui non poterūt reſiſtere, & contradicere omnes aduerſarij veſtri.

Mar. 16. Quinto ſignorum operationē. In nomine meo demonia eijciēt: linguis loquentur nouis &c. & ſequitur. Super ægros manus imponent, & bene habebunt.

Ioan. 14. Sexto in petendis exauditionem. Quicquid petieritis patrē in nomine meo, dabit vobis.

Septimo omnium donorum diffuſionem, ſcilicet ſpiritus ſancti. Habuerunt enim donum ſapiētiæ, ſciētiæ, intellectus, cōſilij, fortitudinis, pietatis, & timoris dn̄i: & quo ad ipſorū vſum.

Octauo peccatorum dimittendi auctoritatē tribuit dicens. Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis &c. Ioan. 20.

Nono à peccatorum operatione vitationem. A peccatis eos præſeruauit di. quod ſpiritus ſanctus maneret in eis in æternum, & ſi ſic: ergo à peccatis mortalibus præſeruauit. Ioan. 15.

Chriſtus Apoſtolis conceſsit omnia quę appetebāt.

Decimo omnium appetibilium cōceſsionem. Si enim appetebant ſcientiam. Spiritus ſanctus docebit vos omnia Si potentiam; vbi ſpiritus ſanctus: ibi libertas, dicit apoſtolus. Si honores pſal. Nimis honorati ſunt amici tui Deus. Si famam & laudes. Magnificabat eos populus, & pſal. In omnem terram exiuit ſonus eorum. Si diuitias. Argentum, & aurum non eſt mihi; quod autem habeo: hoc tibi do. dicit Petrus: & dedit ſibi diuitias ſuas, ſcilicet ſanitatem perfectam. Si delitias, dicitur quod ibant apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij: quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Si fortitudinem: fortitudo eſt vnum de donis ſpiritus ſancti. Si pulchritudinem; animæ eorum factæ ſunt templum ſpiritus ſancti. Si de hoſte victoriam. Dedit eis virtutem calcandi ſuper omnia demonia. Si ſapientiam; ſapientia eſt primum donum ſpiritus ſancti. Si gratiam. Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum; qui datus eſt nobis. Si purgationem à peccato; ſpiritus ſanctus ignis eſt. Et ſic de alijs quæ ſpiritus ſāctus datus à Chriſto apoſtolis; dedit eis.

Ioan. 16. Act. 3. Act. 3. Act. 6. Lucæ 10. Iſa. 9. Rom. 5.

Vndecimo ſuam gubernationem, & protectionem. Ego vobiſcum ſum vſque ad conſumationem ſeculi. Matth. 28.

Duodecimo in omni bono confirmationem; à Deo in gratia cōfirmati ſunt, vt nec vita, nec mors, nec fames, nec ſitis &c. à charitate Dei; quæ eſt in Chriſto Ieſu, potuit eos ſeparare.

Talibus ergo donis freti à Chriſto, miſsi ſunt ſancti Apoſtoli in vniuerſum mundum ad prædicandum veram ſalutem. Ipſi verò Chriſto Deo per omnia obedientes; ad omnes partes orbis iuerunt, iuxta illud pſal. In omnem terram exiuit ſonus eorum, ſcilicet prædicationis, & in fines orbis terræ verba eorum. Iacobus maior hyſpaniam. Iacobus minor Iudæá. Philippus Siriam. Andreas Achaiam. Ioannes Euangeliſta. Aſiam inferiorem. Thomas Perſiam, Mediam, Parthiam, Irchaniam, & Indiā ſuperiorem. Matthæus Ethiopiam. Bartholomeus Indiam inferiorem, & Armeniam Simō, Aegiptum. Thadæus Meſopothamiam, & Pontum. Petrus primo Anthiochiam; deinde Romam, Italiam, Galiam, & totam Germaniam: & ſic ad diſtinctas partes euntes viam ſalutis iuxta domini mandatum docuerunt. Quem autem fructum fecerint: patet intuentibus ipſorum legendas: Nam maiorem partem mundi ad Chriſti fidem deduxerūt, & plures alios Apoſtolos ad perſonas diuerſas: ſicut B. Pe-

Loca, ad quæ Apoſtoli ad prędican. deſtinati ſunt.

Act. 11. trum ad Cornelium: Thomam ad regem Gan
doforum Indiæ. Philippum ad Eunuchum.
Act. 8. Paulum ad Sergium, & sic de alijs: vt ostende
Act. 5. ret, quod tam in generali, quam in particula-
ri dominus Iesus omnium salutem optabat; &
ad agnitionem veritatis attingere: sicut ipse
pro omniũ salute in ara crucis se immolauit.
Et sic præfatis appatet succincte expositio pri
mæ patis huius conformitatis videlicet Iesus
mittens Apostolos.

EXPOSITIO SECVNDAE PARtis, scilicet. Francisco vir iuuatur.

ANIMARVM zelator præcipuus bearus pater noster
Fran. Christo conformis
actibus, & signis; ad instar
Iesu omnium optabat salutem; ante morté ostendit: se & suos ad prædicandum tam fidelibus, quam
infidelibus dirigendo: ac stigmatibus susceptis: quia incedere pedibus non poterat: circumuehi se faciebat, vt ad viam salutis, & pacis Christicolas suo verbo vocaret, & exemplo. Idipsum egit pié post mortem inspirando suis fratribus, quod in vita ipse peregerat, videlicet vt totis viribus ad salutem animarũ intentos, & solicitos redderet, & incitaret: Cuius sacris inspirationibus deuoté fratres filij annuentes; per totum orbem more Apostolorum se diffundentes: non solum in partibus fidelium; sed infidelium maximum fecerunt fructum. (Nota.) Id sic esse astruunt prędicationes B. Antonij, & aliorum, ac mors præciosa fratrum martirio decedentium; qui vltra 85. extiterunt: ac corruscatio miraculorum per fratres beati Fran. filios; de quibus dictum est conformitate 12. primi lib. huius operis; qui miraculis mundum in diuersis eius partibus patratis ad Christum diligendum commouerunt. Fecerat beatus Fran. vt sicut in vita: sic etiam post mortem perpetuo fideles obtinerent salutem; hoc est sacram illam S. Mariæ de Portiuncula indulgentiam impetrando; Cuius perceptione deuota ab omni fideles purgantur delicto, & peccati prauitate. Sic ergo præfata exercendo, & si Christo etiam post mortem conformis reperiatur: attamen in speciali soldani Babiloniæ post suam mortem procurando salutem: velut alterius Abagari regis: in hoc singulari modo domino Iesu post mortem inuenitur similis, & conformis, quod qualiter factum extiterit; est hic breuiter intimandum. Beatus Fran. enim ob salutem animarum, & vt conuerteret infideles ad Christum; ter ad partes infidelium adire proposuit pro conuersione ipsorum: & pro palma consequenda martirij, licet ergo bis proposuerit ita: semper tamen fuit impeditus.

Primo quando ibat ad Miramolinum versus Ispaniam fuit impeditus infirmitate.

Secundo quando ibat versus Soldanum ventis in mari non secundis flantibus.

Tertio tamen pergens cum 12. fratribus ad partes Siriæ post multos labores, tribulationes, & captiuitates; cum esset guerrra inter saracenos, & Christianos: diuino fauente auxilio ad Soldanum perueniens, eidem beatus. F. á spiritu. S. edoctus tam diuinissime de fide catholica sancta prædicauit: ꝙ per ignem hãc se approbare obtulit. (B. Fran. prędicat Soldano, & q̃d sequutum fit.) Propter quod soldanus in ipso magnam deuotionem concepit tã pro constantia fidei, quàm pro contemptu temporalium; nihil. n. ab ipso accipere voluit; cum esset pauperculus; quàm etiam pro feruore martirij. Et ex tunc eum libentissimè audiebat, & rogauit vt ad ipsum frequenter accederet. Et insuper sibi concessit, & socijs; ꝙ quocunque vellent libere irent, & vbique per totũ imperium suum liberè prædicarent. Et dedit quoddam signaculum: quo viso à nemine lęderentur. Habita igitur hac licentia liberali; sanctus F. socios binos hincinde transmisit in diuersas partes paganorum. Demum beatus. F. videns, ꝙ fructum; quem desiderabat ibidem facere, non poterat; domino sibi reuelante, disposuit socijs recongregatis: ad partes fidelium remeare. Et rediens ad Soldanũ, suum propositum de reditu indicauit; cui soldanus dixit. frater. F. ego libenter ad Christi fidem cõuerteret, sed modo hoc facere timeo; quia isti saraceni me, & te cũ socijs tuis si sentirent statim interficerẽt. Sed & tu eum adhuc multum possis proficere; & ego quædam magna negocia pro salute animę meę habeam expedire; nollem mortem tuam, & meam inducere ita inopinate. Sed indica mihi modum, quo saluer; & ego sum paratus tibi in omnibus obedire. Et sanctus. F. dixit ei. Domine, ego quidem modo recedam à vobis; sed postquàm ad fideles rediero; & ad cęlum domino vocante transiero: post mortem meam secundum dispositionem diuinam mittam vobis duos de fratribus meis; à quibus baptismum recipietis, & saluus eritis: sicut dominus Iesus Christus dominus meus mihi reuelauit. Vos autem interim ab omni negocio vos dissoluit; vt cum gratia Christi venerit; inueniat vos fide, & deuotione paratum. Cui Soldanus assentiens gaudenter, fideliter obediuit. Sanctus vero. F. redijt ad partes fidelium; & post aliquot annos prædictus Soldanus infirmatus est; expectansque beati. F. promissum; qui iam ad beatam vitam migrauerat; posuit exploratos in portis, & portarum exitibus; vt si quando duos fratres in sancti. F. habitu apparerent: ipsos ad eum festinanter adducerent. In illo autem tẽpore apparuit beatus. F. duobus

bus fratribus ſuis; &pręcepit illis, vt ſine mo-
ra pergerent ad Soldanum: & ſalutem eius ſi-
cut promiſerat ei,& prædixerat ſolicite procu
rarent;quos vt vidit Soldanus,gauiſus eſt gau
dio magno valde di. Nunc ſcio vère quia mi-
ſit dominus ſeruos ſuos; quia ſicut promiſe-
rat ſanctus. F. ita mihi ſeruauit ſolicitè pro ſa
lute mea tranſmittendo ſuos ſocios. Recipi-
enſq; à prædictis fratribus fidei documenta,
& ſanctum baptiſmum; in ipſa infirmitate re
generatus in domino migrauit ad ſempiterna
gaudia, & ſalua facta eſt anima eius meritis
ſanctis patris.F.operante domino noſtro Ieſu
Chriſto. Et ſic apparet, ꝙ beato.F.vir.ſ.Solda
nus ad inſtar Chriſti ſuos fratres mittendo iu
uatur: quia ſaluatus eſt,& ſic patet in hoc cō-
formitas beati.Frā.ad dominum Ieſum Chri-
ſtum. Idipſum circa alium quendam militem
nomine Gerardum in caſtro Comnnato iuxta
Anagniam morantem inuenitur beatum.F.eſ-
feciſſe poſt mortem; eum ad viam ſalutis per
ducendo. Hic quidem miles oculos perdide-
rat. Accidit autem,vt duo fratres minores ab
extremis partibus veniētes: ad domum ipſius
hoſpitaturi diuerterent: ſuſcepti igitur deuo
tè propter reuerentiam beati.F. à familia to-
ta, & cum omni benignitate tractati; gratias
agentes hoſpiti ad locum fratrum deuenere
vicinum. Nocte igitur quadam beatus.F.vni
illorum fratrum in ſomnis apparuit.Surge (in
quiens)feſtina ad domum hoſpitis cum ſocio;
qui Chriſtum & me ſuſcepit,infectus eſt ſuis
promerentibus culpis;quas pœnitentiali non
ſtuduit confeſsione purgare. Diſparente pa-
tre: Frater feſtinus ſurrexit; vt mandatū cum
ſocio celeriter impleret. Venienteſque ad ho-
ſpitis domum: alter cuncta, quæ viderat;per
ordinē ennarrauit eidem, Stupuit ille nō mo-
dicum; & vniuerſa,quæ dicebantur eſſe con-
firmans:compunctus,& lachrimans confeſſus
eſt libens; tandem correctione præmiſſa;inte
rioreque homine renouato; totaliter exterio
re continuo recuperauit aſpectum.Huius mi-
raculi fama circunquaque diffuſa, non ſolum
ad reuerentiam ſancti; verum etiam ad
humilem confeſsionem peccato-
rum,& hoſpitalitatis gratiam
plurimos incitauit. Sic
ergo iam dictis ap-
paret iſtius. 2.
partis de-
cimæ
conformitatis.ſ.Franciſco
vir iuuatur, expoſitio
breniter, & ſuc-
cinctè.

FRVCTVS XI. ET CONFORMI-
tas tertij libri.Et 39 in ordine. Ieſus
ſaluans mæſtiſsimos. Franciſco
mors fugatur.Expoſitio pri
mę partis, videlicet.
Ieſus ſaluans mæ-
ſtiſsimos.

VITAM cum ſe Chriſtus
aſſerat eſſe viam,& verita
tem; nec ſolum ſit vita
animæ, ſed etiam corpo-
ris. Ratio, quia ab ipſo.
Deo ſicut fit;ſic etiam fie-
ri dicitur: quia ab ipſo in
eſſe tenetur conſeruatiuè.
Ipſa.n.rerum à Deo in eſſe conſeruatio; quæ-
dam conſeruatorum eſt factio: prout dicit
doctor egregius Auguſti. Quia ergo vita no-
ſtra eſt Chriſtus,vt dicit Apoſtolus, & quia vi
ta dicitur de vita gratiæ; quam proculdubio
nō à nobis;ſed à Chriſto habemus;qui eſt ple- Ioan. 1.
nus gratiæ, & veritatis; de cuius plenitudine
omnes accepimus. Dicitur etiam vita ęterna,
quæ eſt in ipſius patris perfecta cognitione.
Et hanc vitam ipſe dat ipſo dicente. Ego vitā Ioan. 17.
æternam do eis. Dicitur etiam vita de vita hu Ioan. 10.
mana.Et iſtam habemus de ipſo,qui eſt Deus
vt habemus pro futuro: dicente Apoſtolo.Si-
cut in Adam omnes moriuntur: ita & in Chri 1. Cor. 15
ſto omnes viuicabuntur. Quia ergo ſic eſt do
minus noſter Ieſus Chriſtus vita illa triplex: ſi
cut ſe eſſe vitam ęternam latroni crucifixo ma
nifeſtauit; quando eum ad paradiſum dedu-
xit,& ſic ſanctis patribus; quos in vitam æter
nam perduxit,ſic ſe oſtendit vitam primo mo
do.ſ.gratiæ eſſe,& hoc hominibus; quos à ſta
tu peccati ad vitam gratiæ ipſe perduxit:ſicut
patuit in veteri teſtamento de multis, & ſpe-
cialiter patuit in nouo: vt patet de Mattheo
primo thelonario: poſtmodum Apoſtolo: de
Magdalena: de Zacheo;& de pluribus aliis:de
quibus loquitur ſanctum Euangelium. Quia
ergo ſe oſtenderat vitam gratiæ primo: con-
ſequenter & ſecundario ſe oſtendit vitam cor
porum,hoc eſt in poteſtate ipſius eſſe mortifi
canda,& viuificanda;mortuos ad vitam ſuſci-
tando: prout placet ſuæ benigniſsimæ volun
tati. Et hoc oſtendit, Saluator tres mortuos
ſuſcitando; de quibus loquitur Euangelium:
Nam filiā Archiſinagogi ſuſcitauit in domo.
Filium viduæ in porta ciuitatis Naim.Sic La- Matth. 9.
zarum quatriduanum in monumēto.Hæc tri- Lucæ 7.
plex ſuſcitatio horum trium,& ſi ſuſcitationē Ioan. 11.
peccatoris ſpiritualis, videlicet peccatoris
mortui in cordis domo; in porta loquutio-
nis,& ſenſuum, & demum in opere: attamen
ſuſcitatio prædictorum arguunt, ſufficienter
in domini Ieſu poteſtate eſſe; dare vitā mor-
tuis,vt placet eidem: Nam ſicut in ore duorū,
vel

vel trium stat omne verbum; sic suscitatione præfatorum trium eum esse dominū mortis, & vitæ arguitur euidenter. Innumeros etiam alios dominus corporaliter suscitauit, ad probandum vitam aliam esse animæ, quàm præsentem: vt asserit. s. Cecilia in sua legenda. Itē Euangelista Matthæus, & alij dñt dominum resurgendo, multos alios resuscitasse; ac annuatim in die suæ sacræ resurrectionis ad vitā perpetuam resuscitare sanctos piē credendū, vt doctor ostendit Ambrosius. Nō solū auctorem vitæ autumat resuscitare mortuos immediate per se; sed à fortiori hoc astruit resuscitare per alios potestate eis tradita ab ipso domino Iesu Christo. Quod quidem claret factū per sanctos Apostolos eis à Christo tradita potestate. Apostolus Petrus suscitauit Tabitam inopem: filium Theophili per multos annos defunctum: & sic de alijs. Paulus Apostolus iuuenem de alto colapsum, & mortuū ad vitam reuocat. Ioannes Euangelista Drusianam: Stactum: & duos alios veneno necatos potenter suscitauit. Thomas fratrem Gandofori regis defunctum reuocauit ad vitam. Philippus duos tribunos: & filium pontificis mortuum ad vitalem vitam deduxit. Matthęus filium regis Ethiopiæ suscitauit, & sic de alijs Apostolis, qui multos mortuos, tam in vita, quàm post resuscitarunt, non ipsorum virtute; sed domini Iesu Christi. Apparet idipsum factum in sanctis martiribus. Sanctis confessoribus. s. patribus de Aegypto: Martino, & Benedicto, & sic de multis alijs, vt patet in legendis ipsorum sanctorum. Hi siquidem, & si qui alij sunt huiusmodi: omnes non virtute propria ad vitam reuocarunt; sed domini Iesu inuocatione, & potestate. Vitam omnium esse dominum nostrum Iesum Christum super omnia ostendit, & pandit circa finale iudicium; prout testatur. B. Hieroni. & magister. 4. di. 4. allegat: ꝙ aliqui non morientur, vt ostendatur ꝙ dominus Iesus, & corporaliter, & spiritualiter nos viuificauerit. Vltimum tamen. s. resurrectio omnium, quando tam boni, quàm mali resuscitabuntur voce ipsius Christi filij Dei: apparebit potentia ipsius, & ꝙ auctor sit vitæ cunctis innotescet. Sed mali solam vitam corporalem obtinebunt, cum morte, idest dānatione æternali. boni vero, & iusti cum ipso domino tam vita corporali perpetua, quàm æternali perpetuæ gloriæ. Et non solum iam dictis de causis dominum Iesum decebat mortuos suscitare (vt auctor vitæ veræ censeretur) sed idipsum (vt dicit S. Cecilia in sua legenda passionali) vt aliam vitam esse ista meliorem ostenderet, ac immortalitatem animæ euidenter ostenderet, & declararet; quæ per reditū ad proprium corpus, & omniū; quæ aute gessit in corpore recordationem; eandem esse quæ primo fuerat comprobaretur. Ad propositum nostrum, cum mors sit vltimum terribilium, & mæstissima sit omnibus hominibus; communiter tam ratione amissionis omniū; quæ temporaliter diliguntur: quàm separationis ipsius animæ à corpore; quia nulla est maior, & dolorosior pœna: Dominus Iesus præseruando à mortis dolore, scilicet sibi intimos, & deuotos: quàm resuscitando ad vitam; cum anima exuta à corpore eidem semper apetat reuniri: ipse Iesus est saluans mæstissimos, & desolatos ob mortem, ac consolator vere dicitur, & probatur. Patet succinctē quomodo intelligitur prima pars istius cōformitatis vndecimę, videlicet Iesus saluans, & consolans mæstissimos.

Quos mortuos Apostoli suscitarunt.

Circa finale iudicium nemo morietur.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS scilicet. Francisco mors fugatur.

Dominus, & Saluator noster à suis per mortem recessurus discipulis præsentia corporali; inter alia, quæ eis ad ipsorum consolationem dixit, & aliorum fidelium; est id quod dicitur Ioan. 14. Qui credit in me: opera quę ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet; quia ego ad patrem vado. Quo verbo sequitur, ꝙ sancti viri; qui fidem perfectam habuerunt, corde credendo, ore prædicando ipsam, & defendendo, & opere comprobando; quæ dominus Iesus fecit: & quo ad resuscitationem mortuorum, & aliorum operationē, & ipsi fecerunt. Et si multi fuerunt tam in veteri testamento hæc peragentes, & in nouo; pręcipuē Dominus Iesus exercere complacuit meritis beati patris nostri Francisci; prout hæc secunda pars declarare intendit dicens, ꝙ Francisco, idest meritis ipsius, mors per dominum nostrum Iesum Christum effugatur; scilicet à multis fidelibus, per reuocationem ipsorum ad vitam iterato corporalem. Et ꝙ dominus noster Iesus Christus benignissimus inuocatione beati Francisci, eiusque meritis ad vitam multos corporalem reuocauerit; hic sunt de talibus succinctē exempla ponenda. Verum quędam, quæ Dominus frater Bonauentura in vltima parte maioris legendæ luculenter depromit: hic inseram cum alijs, quæ reperi; sed breuiter, & succinctē.

Ioan. 14.

Descriptio mortuorū meritis B. Fr. suscitatorum.

Franciscus enim beatus in partibus Theutonię quendam mortuum ad vitam reuocauit. Et de isto est bulla Domini Gregorij noni, qui beatum Franciscum canonizauit: quam bullā misit capitulo generali, quando facta est translatio corporis beati Francisci apud Assisium. In castro montis Merani prope Beneuentum mulierem sibi deuotam beatus Frācīscus, quæ obierat quodam peccato inconfessa; dum officium

ficium ageretur defunctorum pro ea, coram omnibus reſuſcitauit in Eccleſiam, quæ proprium aduocans Patrinum: confeſſo crimine, & abſoluta in domino iterato fęliciter obdormiendo, vitam eſt ingreſſa ciuitatis æternæ.

In caſtro Ponarco ſito in Apuliæ montanis; filiam cuiuſdam mulieris ſibi deuotè defunctā, beatus Franciſcus apparens cum ſocio dixit, vt ipſius nomen inuocaret: Mulier ipſa manifeſtando omnibus, quod beatus Franciſcus eidem dixerat; nomen ipſius beati Franciſci inuocando: dum manum filiæ appræhendiſſet, à mortuis ſuſcitatam à terra eleuauit.

Apud Nuceriam cum plauſtrum amore beati Franciſci petitum à quodam viro nomine Petro à Fratribus: & ille non ſolum accommodaſſet, ſed in ſancti Franciſci iniuriam plura verba dixiſſet: ſtatim primogenitus ſuus infirmatus in breui vita deceſsit. Quod cernens pater, de eo quod ægerat contritus: dum deuotè beatum præcaretur Franciſcum, vt filiū; quem ei abſtulerat redderet, puer ſtatim ſurrexit, & planctum patris prohibens; ſe eductū aſſeruit per beatum Franciſcum, & reductum.

Romæ cum puerulus vix ſeptennis, dimiſſus domi matre ad Eccleſiam euntе: vt matrem ſequeretur, ſe per feneſtram proijciendo extinctus fuiſſet; oratione fratris Raho, & ſocij cum patre dicti pueri ad beatum Franciſcum; ſtatim puer cœpit oſitare, & apertis oculis, & brachijs leuatis ſe ipſum erexit. Et coram omnibus ſtatim incolumis ambulauit.

Capuæ quidam puer in vulturno flumine ſubmerſus; cum corpus eius diu quæſitum ſub aqua nimia non poſſet inueniri: inuocato beati Franciſci nomine: ſtatim corpus repertum eductum de aqua, cum omnes aſtantes pro reſuſcitatione beatum Franciſcum aclamarent, ad vitam reuocatus eſt; Qui ſe ad beati Franciſci Eccleſiam ſui liberatoris duci fecit; & ibi vt decuit Deo, & beato Franciſco gratias reddidit.

In ciuitate Sueſſa in vico, qui ad columnas dicitur; domus corruens filium cuiuſdam mulieris occidit: quod mater ſentiens clamoroſis vocibus beatum Franciſcum interpellabat; pro ſuſcitatione filij; qui miſeræ matri compatiens reſuſcitatum; & ſanum reſtituit, & conceſſit.

Iuuenem quendam gerlandinum nomine tempore vindemiæ ſub torculari oppreſſum, & mortuum: à Domino Ieſu Chriſto pater ipſius per merita beati Franciſci reſuſcitatum obtinuit. Et de ſupradictis loquitur dominus frater Bonauentura in loco præallegato pulchre, & ſerioſe.

Alemania quidam Baro cum filium à beato Franciſco obtinuiſſet; diabolo apparente in ſpecie leproſi matri ſedēti extra hoſtium cum filio, & dictę mulier vim inferre volenti; mulier concite ſurgendo, domum intrans ſine puero hoſtium obſerauit: qui diabolus puerum accipiens: cum mater eidem nollet aſentire; in fruſta concidens, matre inſpiciente: extinctum, & membris omnibus diſcerptum: ad hoſtium dimittēs diſceſsit. Mater vero membra pueri colligens cum magna multitudine populi; ad Eccleſiam beati Franciſci pergens in altari locauit; magnis clamoribus beatum Franciſcū, qui primo ei ipſum filium dederat: cœpit rogare: vt eum reſuſcitare dignaretur. Nec mora membris reintegratis, & adinuicem connexis: puer à mortuis reſurrexit. Hoc miraculum eſt depinctum Bononiæ: ſed ꝙ quidā homo hoc ægerit, non diabolus ibi dicitur.

In ciuitate Bradiburbenſi, in flunio, qui dicitur Balga puer cadens, & ſuffocatus; ad inuocationem beati Franciſci per parentes: eius meritis ad vitam incolumis eſt reductus.

In villa quę Darueudel dicitur, cum quidam filium diebus vndecim ſeruaſſet, vt in ſabbato ſancto baptizaretur; cœpit puer grauiter à Deo infirmari; ꝙ ad extrema perductus eſt: cuius mortem deplorans pater dolore affectus, & vltra, quàm credi poteſt, & ſpecialiter; quia ſine baptiſmo obierat: beatum Franciſcum pie inuocando, filius ad vitam rediens baptizatus eſt: & ſabbato in albis eſt defunctus.

Filius cuiuſdam Burgēſis in ciuitate Amburg prouincię Saxoniæ, in flumine dum poſt patrem tranſiret ſubmerſus eſt: Pro cuius reſuſcitatione beatus Franciſcus inuocatus à patre, ſanus ſurrexit, & viuus. In ciuitate Ania prouinciæ Saxoniæ germanus cuiuſdam fratris minoris miles, confeſsione non completa deceſsit; quem beatus Franciſcus primo ab inferno liberans, cuius erat deuotus; deinde vitæ reſtituens; dum confeſsionem feciſſet, & Eccleſiſtica percepiſſet ſacramenta; poſtmodum deceſsit.

In caſtro Tundæ ripenſis diœceſis. Mulier habens puellam; cum iuxta fluuium inderet cum alijs: cæcidit in fluuium, ꝙ ſubmerſa eſt: cuius corpus extractum mortuum eſt. Quod videns mater, votum vouit beato Franciſco, ꝙ ſi filiam ſuam reſuſcitaret, ſtatuam de cera ad pōdus puellæ ſuę daret Eccleſię, & illico puella eſt reſuſcitata.

In prouincia Vngarię, in cuſtodia Firmenſi frater minor Alexander nomine, à tertia vſq; ad veſperas mortuus iacuit in feretro, ſed inde coram Guardiano; qui ſolus cum eo remāſerat ſurgens à mortuis. Agnus Dei cantando; dixit ſe per beati Franciſci merita à pœnis maximis liberatum, & vſque ad complectorium ſuperuicturum: quod & ſic factum eſt.

In comitatu Tholoſano duo fuerunt fratres nobiles, quorum vnus factus eſt frater minor, & deuotus: Alius vero in ſeculo remanſit indeuotus,

deuotus, & malus; Qui infirmitate grauatus ad mortem peruenit; cuius frater minor beatum Franciscum pro fratris carnalis resuscitatione inuocando, resuscitationem illico promeruit, & ad vitam reductus factus frater minor, vna cũ alio fratre fideliter dño d'seruiuit.
In ciuitate quidem Parmæ dum pater; & mater filio paruo in vigilia beati Francisci ad comedendum carnes porcinas dedissent; non valens puer eas deglutire: sic gutturi inhęserunt: φ ipsum suffocantes extinctum reddiderunt à vita. Sed voto per parentes ad beatum Franciscum emisso; cępit puer reuiuiscere; se mouendo & carnes reijcere, & ad incolumitatem pristinam sic est reuocatus.
In sancta Agatha castro in Romandiola posito; puer quidam paruus à matre: ignorante patre locatus in lecto: cum pater culcitram ignoranter desuper iacentem puerum projecisset: ipse puer suffocatus est. Sed ab vtroq; parente voto emisso; ad beatum Franciscum de eius visitando sepulchrum: puer ad sanitatem, & vitam est redactus.
In castro quodam. Remansensis diœcesis, Mulier viro absente peperit filium, quem ob reuerentiam beati Francisci, Franciscum vocauit; sed patre redeunte cum aliud nomen imposuisset; puer ipse superueniente languore, diem clausit extremum: sed vtroque parente vouente de nomine imposito conseruando; ad vitam est mirabiliter reuocatus.
In castro Alanafao Narboensis diœcesis, puer quidam per omnes mortuus iudicatus; per inuocationem beati Francisci est suscitatus.
In ciuitate Carcassonæ puerũ per omnes mortuum iudicatum, ab amicis beatus Franciscus inuocatus: ad vitã & incolumitatem reduxit.
In eadem ciuitate Carcassonæ puer duorum annorum mortis expositus faucibus, & datus, voto facto ad beatum Franciscum a matre: φ temporis in processu suaderet sibi introitum ordinis minorum; resuscitatum, meritis beati Francisci recepit.
In castro, quod insula dicitur Cauillliocensis diœcesis; quędam mulier puerum fętidum, & mortuum peperit; sed inuocatione beati Frãcisci vitę est redditus; qui temporis in processu in genitalibus fractus; iterata beati Frãcisci inuocatione: cuius nomine erat prænotatus, sanitati perfectè est restitutus.
In castro de Orgonio Auinionensis diœcesis, quoddam lignũ cadens super latus vnius pueri, ipsum protinus morti dedit, sed mater inuocatione beati Francisci, viuum, & hilarem recepit.
In Arelatensi diœcesi, Mulier quędam filium peperit mortuum, nigrum, & horribilem; quę beati Francisci petens auxilium, vouens ipsum Franciscum nominandum: deformitate remota subito reuixit.

In loco præfato puer de scala cadens altissima in pauimentum; subito expirauit: quod eius auia cernens beati F. deuota; inuocando ipsum, puer viuus surrexit, & sanus.
Dominus Arnaldus de Aitenduno diœcesis Sistercinensis, cum filium non haberet; votum beato Francisco emisit: φ si ei filium masculũ daret, faceret eum fratrem minorem: sed habito filio, cum differret votum implere; quia alium filium non habebat, morte superueniẽte defunctus est; qui votum iterans de filio ad beatum Franciscum; faciendo fratrem minorem filium, illico a mortuis resurrexit, & eum fratrem minorem fecit iuxta promissum.
Quidam nobilis de Marchia cum filium obtinuisset meritis beati Francisci, & promisisset si daret facere eum fratrem minorem; cum esset ei solus differebat cum dare fratribus, qui ter infirmatus ad mortem, & à beato Francisco liberatus; semper cum promisione, vt liberatus frater minor fieret: Parentes differentibus eum vestire habitu ordinis; superueniente infirmitate, obijt. Quod cernentes pater, & mater ad locum fratrum filium mortuũ deduxerunt; promittentes cum multis lachrimis, φ si beatus Franciscus eum ad vitam reduceret; illico eum fratribus darent, qui statim viuus, & sanus exurgens, factus est frater minor.
Quædam domina in Romania vnicum habẽs filium trium scilicet annorum; qui infirmitate grauatus ad mortem deuenit, eius subtractionem dolens orbata mater; inuocatione beati Francisci cum voto, φ eius Ecclesiã iam inceptam perficeret; puer ad vitam est restitutus.
In Hispania regno scilicet Castellæ in ciuitate Astoricensi. Anno Domini 1343. beatus Franciscus singulari modo quendam Episcopum ciuitatis præfatæ, nomine Petrum, à mortuis modo subscripto resuscitauit. Dictus Episcopus licet esset peccator, & carnalis; tamen beato Francisco erat valde deuotus, qui grauiter infirmatus, de ipso quidam eius scutifer, & domicellus; huiusmodi habuit visionem: Nam videbat cuniculos nigros de terra ascendere, supradicti Episcopi super cathedram sedentis; indumenta conantes dilaniare: sed quidam frater de ordine minorum depost cathedram exiens, illa animalia effugauit; & dicto domicello dixit: vt Episcopum ad pœnitentiam induceret, & confessionem; quia hæc animalia demonia erant; super Episcopum propter peccata sua potestatem habẽtia. Qui euigilans, hanc visionem dixit Episcopo; de qua ipse trufatus est, & turbatus dixit; nõ sum ita infirmus, φ me oporteat confiteri. Inde ad tres dies domicellus iam dictus aliam habuit visionẽ. Videbat φ duo canes magni, & nigerrimi conabantur Episcopum deuorare, sed

Grande miraculum.

frater

frater minor poſt cathedram exiens illos effugauit;& domicello dixit, ꝙ Epiſcnpum ad confeſsionem induceret: Nam breui erat de iſta infirmitate moriturus;qui euigilans, Epiſcopo viſionem dixit:contra quem Epiſcopus valde turbatus eſt; maxime, quia dixit eum in breui moriturum;nec confeſſus eſt. Item poſt alios tres dies domicellus ſupradictus habuit aliam viſionem. Nam vidit ignem magnum, ſuper quem erat caldaria magna plena pice buliente: & demones Epiſcopum capiētes conabantnr ipſum mittere in caldariā; & à fratre poſt cathedram ſtante ſunt impediti;& dixit frater domicello. Vade,& dic Epiſcopo,ꝙ moriturus eſt de iſta infirmitate; & ideo non differat confiteri peccata ſua; at ille dixit:dixi ſibi, & ille non vult credere mihi: da mihi aliquod ſignum vt credens confiteatur. Cui frater. Mitte digitum tuum iu hac pice:& dic Epiſcopo beatus Franciſcus cuius eſtis deuotus; hoc mihi dixit, & inſignum huiuſmodi: ecce digitum pice inuolutum, & ex tali calore quaſi deſiccatum. Domicellus omnia Epiſcopo narrauit; territus autem Epiſcopus ex ſigno,& ex deuotione beati Franciſci confeſſus eſt,& poſt dies paucos Epiſcopus ipſe expirauit: germani autem,& nepotes Epiſcopi mortem per tres dies occultantes omnia bona eius aſportauerunt; quarta autem die de mane,anno domini.1343. de menſe Maij portatum eſt corpus eius ad Eccleſiam fratrum minorum;& fratribus officium facientibus de feretro ſurrexit Epiſcopus; quem conſanguinei videntes, ſcientes eum iam per tres dies

Nota.

fuiſſe mortuum fugerunt. Ille vero clamans dixit. Non fugiatis. Vere ego mortuus fui; ſed modo mortuus non ſum: ſed dum mortuus fui,& ante iudicem ductus: recepi dānationis æternæ ſententiam duabus de cauſis.

Prima quia in confeſsione peccati non dolui de concubina, quam tenui.

Secunda quia quamuis eam tunc expulerim; non tamen eam dimittere propoſui. Sed beatus Franciſcus; quem ſemper dilexi, factus eſt mihi aduocatus, & pro me tria allegauit.

Primo deuotionem præcipuam, quam ſemper in eum habui.

Secundo eleemoſynas, quas ſemper fratribus feci; domus enim mea, & omnia quæ habebā magis fratrum erant; quàm illorum de curia.

Tertio fiduciam, quàm ſemper habui non poſſe malè mori meritis beati Franciſci: ſicque Deum adiens; vt ad corpus anima mea rediret etiam impetrauit.

Attende.

Et viginti dierū habeo ſpacium ad pœnitentiam de peccatis meis agendam; poſt quos ſtatim moriar. Infra iſtud tempus omnia; quæ fuerant ablata recuperauit, de omnibus bene diſpoſuit, & pœnitentiam condignam fecit. Et quia infra iſtud ſpatium fuit feſtum beati Franciſci.ſ.tranſlationis, in ipſo feſto voluit celebrare, & omnia, quæ ſibi acciderāt prædicauit. In qua prædicatione ita feruenter de beato Franciſco loquutus eſt, ꝙ fratres minores, qui in illis partibus erant in magno opprobrio; in magna deuotione ſunt habiti. Ipſe tandem Epiſcopus plenus bonis operibus; die ſtatuta migrauit ad dominum. Multos alios glorioſus dominus Ieſus ad oſtendendum dilectionem, & gloriam beati Franciſci, eſt reſuſcitare dignatus meritis eius,& inuocatione. Sed de præfatis triginta, vt fideliter reperi, hic ſuccinctè aſcripſi; ad laudem ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti; qui eſt vita viuentium,& ſalus omniū in ſe credentium. Sic ergo præfatis apparet declarata ſecunda pars huius vndecimę conformitatis, videlicet. Franciſco mors fugatur.

FRVCTVS DVODECIMVS, ET conformitas: & 40. & vltima in ordine eſt Ieſus ditans digniſsimos. Franciſco cuncta dantur. Expoſitio primæ partis.ſ. Ieſus ditans digniſsimos.

OB primorum demerita parentum genus humanum non ſolum à paradiſi gaudijs expulſum, Iuſtitia originali priuatum, diabolo ſubiugatum, gratuitis ſpoliatum, in naturalibus vulneratum, ſed morti adiectum, & cunctis eſt repletum miſerijs infirmitatibus, & doloribus: Quod enim patiatur morbos, miſerias,& infirmitates,& ſi libri medicinales dicant in parte: & ſi non ad plenū: tamen experientia teſte, ac ſcriptura ſacra. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletus multis miſerijs, immo infinitis, vt vix poſsit comprehendi, qui ſit ſine infirmitate corporali, vel mentali: Omnia condita, peccato faciente, in tempore tabeſcunt, deficiunt, & ſeneſcunt, & nunquam homo permanet in eodem ſtatu. Quapropter ſequitur euidenter, vt vanitate, & varietate cum ſit omnis creatura vallata; & eidem ſubiecta ſemper aliquid patiatur, quod eſt contra ſuum eſſe, & permanentiam.

Nota.

O quantis morbis ſubeſt homo. Nonne vides ꝙ aliqui patiuntur in capite emigraneam. Alij furorem, ideſt in cerebro commotionem: Aliqui amentiam, ideſt capitis inſaniam. Alij ſtuporem, ideſt mentis cæcitatem: Aliqui capitis vertiginem; Alij capitis tremorē. Alij morbum caducum. Aliqui albuginem oculorum. Alij cæcitatem. Alij fluxum oculorum. Aliqui ſurditatem. Alij lepram. Alij paraliſim. Aliqui boliſinum continuum comedendi appetitum. Alij ſpaſmum. Alij ſtrenutationem. Alij cordiacam,

Deſcriptio morborum quibus creatura ſubiacet.

SECVNDAE PARTIS, SCILICET Francisco cuncta dantur. Expositio.

Filius inclitissimus, & benignissimus dominus noster Iesus Christus; sicut sanctorum omnium est operator, & auctor, sic ipsorum est honor, decus, & gloria; ipsos magnificando. Et in praesenti, vt patet tam in sanctis veteris testamenti. De Ioseph quem fecit dominum Pharaonis, & egipti. De Moise quem instituit Deum Pharaonis. De Dauid, quem sublimauit ad regnum. De Elia, quem signis fecit clarum, & verbis. De Tobia, quem bonis, & liberalitate repleuit. Et sic de alijs: quam noui testamenti, pater. De Petro, qui vmbra sua sanabat infirmos. De Apostolis, quibus ob reuerentiam nullus audebat se coniungere; sed magnificabat eos populus. Actuum 3. De Antonio, quem fecit per totum mundum nominati. De Illarione, Benedicto, Martino; & sic de alijs; quos gratissimos, & nominatissimos fecit in mundo. Et in futuro. i. post hanc vitam in caelesti patria collocando; in mundo magnifice, & mirifice declarauit, & sublimauit: & signis inumeris, & prodigijs, vt patet in sanctis Apostolis, martiribus, doctoribus, confessoribus, virginibus, & alijs sanctis fidelibus: Et specialissime in beato patre nostro Francisco; quem dominus prae sanctis omnibus fecit clariorem, & caelsiorem: dum luce frueretur vitae praesentis: vtpote sanctitate vitae diuulgando; verbo signis miris, ac stigmatibus sacris; vt in praecedentibus conformitatibus euidenter est deductum. Sed etiam post mortem clarissimũ mundo reddidit, & acceptissimum. Inuocatione ipsius beati Fran. à fidelibus cuncta dando: prout secunda pars huius vltimae conformitatis S. Fran. i. propter ipsum, & supplicatione eius cuncta dantur, scilicet à Christo fidelibus. Decẽs enim est vt dominus post mortem suos sanctos mirificet; & gloriosos reddat signis.

Gen. 41. Exo. 7. Eccl. 48. Act. 3.

Primo quia ad sui est gloriam cum sua virtute, & gratia talia à sanctis fiant.

Secundo est ad auctenticationem vitae taliũ. Ecclesia inde accipit argumentum canonizationis in terra; ex quo talem sanctificatum à Christo; intelligitur in caelis.

Tertio est ad vitae talis sancti prosequutionẽ, vt nullus debeat haesitare talem prosequi, quẽ Christus tanto honore dignum ducit.

Quarto ad incitationem populorum fideliũ; vt quae sunt a Christo praecepta perficiant; cũ peragentes quae sunt Christi: ab ipso sic in praesenti post mortem honorentur.

Quinto est ad intelligendum gloriam sanctorum; Cum enim sint à nostris sensibus temotissimi, videndo quod Deus ipsos, & eorum membra tantis honorat miraculis, argumentum summimus, quod sine vlla comparatione in caelis praemiat eorum animas indicibilibus praemijs.

Sexto ad fidei confirmationem: Non solum quod animae post mortem corporis viuant; sed quod Christus verus est iudex; dans vnicuique iuxta opera sua.

Septimo valet ad diaboli carnis, & mundi detestationem, vtpote quia spernentes, & vincentes praefata tam alte sublimantur à Christo.

Octauo ad animandum fideles, vt patienter omnia mala portet, ex quo tale praemium praeparatis datur à domino.

Nono ad humanae naturae exaltationem; quod enim Deus circa vnumquemque hominem peragit, in talibus ad honorem est aliorum hominum, & speciei humanae.

Decimo valet ad meritum viuentium; fideles enim sic mirificatum à Christo honorando; in praesenti, & in futuro eorum merentur meritis, & precibus protegi, & iuuari. Sic ergo, quia decens est dominum honorare sanctos suos post mortem; Iesus saluator multos honorauit: sed praecipuẽ beatum Franciscum.

Qui eius inuocatione, ac cuius signo, multa miracula fecit; nam mortuos triginta suscitauit; à mortis periculo nõnullos praeseruauit: Ab haustu ueneni aliquos eripuit: letaliter sauciatos reparauit: submersos in aqua de super natare fecit: Nonnullos à carceribus potenter abstraxit: Alios à tormentis ne eis nocerent: Demoniacos liberauit: Periclitantibus in partus facilitatem pariendi tribuit: sic periclitantes iuuit: Visum caecis restituit: surdos curauit: Muris beneficium linguae indulsit, & loquellam dedit: A fractura ingenitalibus liberauit: Mente captos ad prudentiam, & sensum reduxit; Contractos erexit; Conglomeratos, & podagrosos extendit: leprosos mundauit: fluxum sanguinis patientibus remediũ intulit, Crurifagium patientibus liberauit: Ab ore lupi puerum erripuit: famae deficientibus succurit: A combustione ignis, aliquos illesos reddidit; Ab alto cadentibus auxilio suo affuit: uires apposuit carentibus: occulis tribulatos liberauit: febricitantibus opem impendit: Idropicos, & paraliticos iuuauit. A fistulis, & scrufulis, & glandulis liberauit: suspensos à morte eripuit. Non valentes vti manibus tribuit sanitatem: sibi deuotẽ seruientibus succurrit. Multa quidem, & alia stupenda miracula vir Dei Franciscus operatus est, quae breuitatis causa ommittuntur.

Ex dictis igitur in praecedentibus libris: videlicet in quadraginta conformitatibus in eisdẽ declaratis; apparet clare intuentibus dominum nostrum Iesum Christũ beatum patrem nostrum. F. sibi fecisse similem, & conformẽ;

non

non ſolum in actibus paſsionalibus. ſ. impaſsione per ſacrorum ſtigmatum impreſsionē: ſed etiam in actibus perfectionalibus; de quibur ſpecialiter in ſecundo libro tractatur. Et etiam in actibus perſonalibus: vt declaratum eſt. Et per conſequens patet deductum; quod in principio huius operis pro compendioſa declaratione eſt aſſumptū: ꝙ Dominus Ieſus Christus beatum. F. fecit ſimilem in gloria ſanctorum; ideſt ſibiipſi, qui eſt gloria ſanctorū. Huic operi finem debitum imponendo; tibi domine Ieſu Chriſte redemptori, & ſaluatori omnium; qui es lux vera omnem hominē illuminans; à quo quicquid boni, recti, iuſti, & veri eſſe poteſt, procedit, & originatur: gratias, quas poſſum refero, & perſoluo: qui mihi de te loqui ſcribere, & enarrare cōceſsiſti. Et per merita glorioſi patris noſtri Beati. F. de quo plura mihi tua benignitate loqui concedere dignatus es; & ſi ad eius ſint gloriam: præcipuè tamen ſunt ad tui; qui eum talem, & tantum tu ſolus feciſti. Meritis ergo, & precibus huius almi confeſſoris tui beati Franciſci; cōcede mihi quę tibi promiſsi perficere; tua ſancta veſtigia proſequi, & imitari; ab omni tui offenſione cauere, & poſt huius vitæ curſum, ad te videndum, & perfruendum, me perducere digneris: Qui cum patre tuo, & ſpiritu ſancto viuis, & regnas Deus benedictus per infinita ſęcula ſęculorum. Amen.

✠

FINIS.

BONONIÆ, Apud Alexandrū Benatium. De licentia Superiorum. 1590.